

A DICTIONARY
OF SAMARITAN ARAMAIC

BY

ABRAHAM TAL

A DICTIONARY OF SAMARITAN ARAMAIC

HANDBUCH DER ORIENTALISTIK
HANDBOOK OF ORIENTAL STUDIES

ERSTE ABTEILUNG
DER NAHE UND MITTLERE OSTEN
THE NEAR AND MIDDLE EAST

HERAUSGEGEBEN VON
H. ALTENMÜLLER · B. HROUDA · B.A. LEVINE · R.S. O'FAHEY
K.R. VEENHOF · C.H.M. VERSTEEGH

FÜNFZIGSTER BAND
A DICTIONARY OF SAMARITAN ARAMAIC

מילון

הארמית של השומרונים

נתחבר בידי

אברהם טל

A DICTIONARY OF SAMARITAN ARAMAIC

BY

ABRAHAM TAL

BRILL
LEIDEN · BOSTON · KÖLN
2000

This book is printed on acid-free paper

The research for this book has been supported by grants from:

The Endowment Fund for Basic Research of the Israel National Academy for
Sciences and Humanities
and
The Memorial Foundation for Jewish Culture

Library of Congress Cataloging-in-Publication Data

Tal, Abraham.

A dictionary of Samaritan Aramaic / by Abraham Tal.

p. cm. — (Handbuch der Orientalistik. Erste Abteilung,
Der Nahe und der Mittlere Osten, ISSN 0169-9423 ; 50. Bd.= Handbook
of oriental studies. The Near and Middle East)

Includes bibliographical references and index.

ISBN 9004116451 (cloth : alk. paper)

I. Samaritan Aramaic language—Dictionaries—Polyglot. I. Title.
II. Handbuch der Orientalistik. Erste Abteilung, Nahe und der Mittlere
Osten; 50. Bd.

PJ5275 .T35 2000

492'.29—dc21

00-022466

CIP

Die Deutsche Bibliothek – CIP-Einheitsaufnahme

A dictionary of Samaritan Aramaic / by Abraham Tal. – Leiden ;
Boston ; Köln : Brill, 2000

(Handbook of Oriental studies : Abt. 1. The Near and Middle East ;
Bd. 50)

ISBN 90-04-11645-1

Handbuch der Orientalistik. – Leiden ; Boston ; Köln : Brill.

Teilw. hrsg. von H. Altenmüller. – Teilw. hrsg. von B. Spuler. –

Literaturangaben

Handbook of oriental studies

ISSN 0169-9423

ISBN 90 04 11645 1 (set)

ISBN 90 04 11858 6 (dl. 1)

ISBN 90 04 11859 4 (dl. 2)

© Copyright 2000 by Koninklijke Brill NV, Leiden, The Netherlands

*All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, translated, stored
in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic,
mechanical, photocopying, recording or otherwise, without prior written
permission from the publisher.*

*Authorization to photocopy items for internal or personal use is granted
by Brill provided that the appropriate fees are paid directly to
The Copyright Clearance Center, 222 Rosewood Drive, Suite 910
Danvers MA 01923, USA.
Fees are subject to change.*

PRINTED IN THE NETHERLANDS

לזהבה

זכה – עזר (בראשית רבה, פרשה יז, סימן ג)

CONTENTS

Hebrew Introduction	א
Index	כ
The Dictionary	ל
English Introduction	ix
Abbreviations and Sigla	xxvii
Hebrew Abbreviations and Sigla	xxxviii

INTRODUCTION

Lexicography has not ignored the languages of the Samaritans, including their Aramaic dialect. The earliest lexicographers were the learned members of the community themselves; from the late Middle Ages on, they arranged glossaries of the Hebrew of the Pentateuch with Aramaic and Arabic as target languages. Such a glossary is *Hammelis*¹, Ms. Samaritain 9 of the Bibliothèque Nationale of Paris, which was composed before the twelve century C.E. Bilingual Hebrew-Arabic glossaries exist in various libraries. They are mostly based on the Arabic version of the Pentateuch and reveal the Samaritan understanding of Pentateuchal Hebrew².

More recent lexicological treatment of Samaritan Aramaic began in the seventeenth century with Jean Morin's *Dialecti Samaritanae Lexicon*, a part of his *Opuscula Hebraeo-Samaritana* (Paris 1657). It was followed by J. H. Hottinger's *Etymologicum orientale; sive, Lexicon... Samaritanae...* etc. (Frankfurt 1661).

However, systematic dictionaries of Samaritan Aramaic are few. The first step was made by Edmundo Castellus in his *Lexicon Heptaglotton* (London 1686) shortly after the publication of the *editio princeps* of the Samaritan Targum. Unfortunately, it is of very limited use for the modern reader. Firstly, because of the scant material that Castellus had at his disposal: a poorly copied manuscript of the Vatican Library, dated from the sixteenth century, which was the only complete copy of the Samaritan Targum known at that time (see below), as well as several liturgical pieces known from a small Damascene manuscript. Secondly, because of the editor's somewhat naive linguistic approach, characteristic of his times. Thirdly, because of the misconceptions about the Semitic languages that prevailed during the seventeenth century. Having no solid notion of Semitic languages and their characteristics, Castellus did not hesitate to adduce the etymology of a word

---

¹ J.-P. Rothschild, *Catalogue des Manuscrits samaritains*, Paris 1985, pp. 155-156. The manuscript has been amply studied and edited with comments and annotations by Z. Ben-Hayyim in his *LOT II*, 437-666.

² Such a bilingual glossary is treated in a doctoral thesis by Dr. Ali Watad: *המליץ*, המילון המיוחד לפינחס הכהן בן יוסף הרבן, Tel-Aviv University, 1999 (in Hebrew).

from any language to which he had access, whether it be ancient or modern. Thus, he attributed the word מלטופין, the strange equivalent of קנים, the compartments of Noah's ark in Gen. 6: 14, to the English *loft*, even offering a learned linguistic explanation for the different sequence of letters: *per metathesin*. Strange as it may seem, Castellus made hundreds of such incongruous etymological comparisons such as פלקינה, *waterskin* in Gen. 21: 15, which he attributed to the English *flagon*. Nevertheless, one should admire his insight and vast knowledge. For example he translated the word בטן as 'venter, uterus', not without mentioning its metaphoric meaning in 1Kgs 7:20, which he translated 'prominentia'. To this he added the Aramaic verb בטן, 'in ventre concepit', and the Mishnaic noun בטנון which he explained: 'cithara ventriculata'. To these he joined the Midrashic בוטנה, 'inflatio', and the Samaritan Aramaic בטעניך, which translates הריון in Gen 3:16 (SP).

Friedrich Uhlemann followed the footsteps of Castellus one and a half centuries later with *Institutiones Linguae Samaritanae* (Leipzig 1837), a part of which was dedicated to the Samaritan Aramaic vocabulary. Uhlemann was better documented with respect to Semitic languages and his linguistic approach was far more sophisticated. Nevertheless, the progress marked by his glossary is minimal due to the lack of material – very few manuscripts had been uncovered in the meantime – and because of his unfamiliarity with the Samaritan tradition, a common phenomenon among many Samaritanists until recently. Thus, he translates ואמצו, the targumic rendering of ואפס 'none', in Deut 32:36 as a noun 'deficientia', without noting the ending *u* – which points to a verbal form (actually the third person singular of the perfect). This misinterpretation of the word arose from its association with the Jewish version ואפס. In fact ואמצו renders the Samaritan version *ʾāfəs*, considered a participle. It is therefore a *אתפעל* form of the root מצי, 'to be exhausted'. The word means: 'ceased to exist' (3rd pers. sing.³). The same verb is employed in Gen. 47:15 where ויתם הכסף 'for the money failed' is translated as ואמצו, with the variant ושלם. Generally speaking, Uhlemann's etymological approach was quite accurate. However, due to the state of knowledge at his time, he could not take cognate Aramaic dialects into account. The Christian Palestinian dialect was not yet well known. Scholars were acquainted with only a few texts, mainly through the collection of E.N. Adler. Most of the material was to be published many decades later. The same is true with

³ On the 3rd person singular of the perfect of *tertia waw* verbs ending in *waw* see *LOT II*, p. 453.

regard to Jewish Aramaic. The first great dictionary, the *Chaldäisches Wörterbuch über die Targumim* of J. Levy, appeared thirty years later (1866), and Jastrow's dictionary, only at the beginning of the 20th century (*A Dictionary of the Targumim, Talmud Babli and Yerushalmi, etc.*, New York 1903). No wonder then that these dialects were completely or partially disregarded, as was rabbinic Hebrew. This is why Uhlemann associated the word ארצים, which renders צר 'narrow' in Num. 22:26 with the Syriac לצם assuming an arbitrary change from ל to ר. However, scholars have shown that the real root of the word is ארצם which actually occurs in Talmudic Hebrew bearing the meaning of 'pressure' and 'distress' (Talmud Yerushalmi, Nidda III [ed. Venice p. 50^d]⁴). In addition, it is rather frequent in Samaritan Aramaic, although these sources were unknown to Uhlemann. E.g., in a recently published manuscript of the Samaritan Targum ואתרצמו renders גאתררצו, 'they pushed each other' (Gen. 25:22)⁵.

A major flaw in the study of Samaritan Aramaic was that manuscripts of inferior quality were consulted. All lexicographic inquiries were based on the Polyglot of Paris, (G. M. Le Jay, *Biblia Polyglotta, etc.*, Paris 1645), which is a reproduction of a very corrupt sixteenth century manuscript⁶, whose Samaritan Aramaic reflects the result of a long period during which Aramaic was forgotten and scribes were not competent enough to avoid corruptions and non-Aramaic interpolations. Moreover, the recently emerging Neo-Samaritan Hebrew penetrated the text replacing genuine Aramaic words. Scholars confronted with such unidentifiable aberrations invented the term "Cuthaic", (after the story of 2Kgs 17) with which they labeled the obscure words they encountered. This is how Georg Otho expressed his assumption about the strange items: "Samaritana lingua paulo impurior est, partim ex Hebraea, partim ex Syro-Chaldaeae, partim ex veteri Cuthaea conflata"⁷.

During the nineteenth century Samaritan lexicography progressed considerably due to the studies of Samuel Kohn: *Samaritanische Studien* (Breslau 1868); *Zur Sprache, Literatur und Dogmatik der Samaritaner* (Leipzig 1876) and later in his articles: "Neueste Literatur über die Samaritaner" (*ZDMG* 39 [1885], pp. 165-226) and "Die samaritanische

⁴ *LOT* II, p. 573.

⁵ A. Tal, *The Samaritan Targum of the Pentateuch*, Vol I-III, Tel-Aviv 1983.

⁶ See *ibid.*, pp. 39-41.

⁷ In J. Altling, *Fundamenta punctuationis linguae sanctae. Synopsis institutionum Chaldaeae et Syrarum... Simili institutionum Samaritanorum*, Frankfurt a/M, 1746⁹, p. 5.

Pentateuchübersetzung nach der Ausgabe von Petermann und Vollers” (*ZDMG* 47 [1893], pp. 626-697). This is his conclusion: “Die sogenannte ‘lingua samaritana’ ist nichts als das in Palästina allgemein üblich gewesene vulgäre Aramäisch... Wurzeln und Wörter, welche die anderen palästinisch-aramäischen Dialekte nicht kennen, dürfen, weil sie in unserem Codd. des sam. Trg. vorkommen, nicht mehr als... ‘samaritanisch’ oder gar ‘kuthäisch’ bezeichnet werden...”⁸.

Things have changed considerably during the last decades. With the editions of *Tibât Mârqe*⁹ and of the Samaritan Targum, we now have at our disposal critical editions of all extant Samaritan Aramaic literary sources known to date (see below the list of sources). In addition, a critical edition of the Samaritan Arabic version of the Pentateuch prepared by Hasib Shehade started to appear recently. One can hardly overestimate its role in revealing the perception of the Hebrew text of the Pentateuch during the late stages in the evolution of Samaritan theological concepts. There is no need to mention the enormous contribution of Ben-Ḥayyim to Samaritan lexicography. The importance of his lexicographical comments to the numerous Samaritan texts he published is universally recognized.

In the light of the progress that has been made, I felt that the time was ripe to endeavor a comprehensive dictionary of Samaritan Aramaic. After lengthy discussions with my teacher, Professor Ze’ev Ben-Ḥayyim, during our common stay in the Institute for Advanced Studies in Jerusalem in 1980, we decided to produce a computerized concordance of the Samaritan Aramaic texts, which would later form the basis of such a dictionary. The concordance was completed in 1987, at which point I started to treat the material lexicographically. Here, I was confronted with many problems, the most vexing of which is the status of Hebrew, for, Samaritan Aramaic, as it appears in the extant texts, is impregnated with Hebrew. This is the result of a twofold contact between the two languages, that occurred at different stages of their history.

The initial contact took place in Palestine during the Second Commonwealth when both were living languages, coexisting as vernaculars of the same diglossic population. It was during this period that the Samaritan Pentateuch

---

⁸ ZSp, pp. 206-207.

⁹ Z. Ben-Ḥayyim, תיבת מרקה *Tibât Mârqe, a Collection of Samaritan Midrashim*, Edited, Translated and Annotated, Jerusalem 1988 (Hebrew).

reached its definitive form. Undoubtedly, many Hebrew loanwords were absorbed by Aramaic as a result of this coexistence. These should be, and indeed are, considered an integral part of Samaritan Aramaic. It is therefore not Hebrew elements of this sort that preoccupy the lexicographer. What he is concerned with is the product of the second contact between the two languages.

The second contact between Hebrew and Aramaic occurred at a much later time, as far as Samaritan society is concerned. After the Arabic conquest of Palestine in the seventh century, Aramaic gradually lost its position as a spoken language and was replaced by Arabic towards the eleventh century, which was first imposed by the new rulers as the language of the administration, and later adopted by the population because of its superior socio-cultural status. At the end of this process, the usage of Aramaic was limited to the synagogue where it was still employed as the liturgical language of the Arabic speaking Samaritans. Since Hebrew was omnipresent in the synagogue, a renewed contact was established. However, this time the contact was between two literary languages par excellence, both being of great prestige, but neither having the status of a spoken language. As a result of this renewed contact, a new literary language arose: a kind of artificially constructed conglomerate consisting of Aramaic and Hebrew with heavy traces of Arabic. In the description of this language Ben-Hayyim made back in 1939,¹⁰ he designated it שומרנית. This hybrid language, called Neo-Samaritan Hebrew in this dictionary (NSH), became the major vehicle for literary expression. Since it was so popular among Samaritan poets, historiographers, commentators, etc., it succeeded to penetrate every literary composition, copies of the Aramaic Targum produced from the fifteenth century onwards being no exception. NSH is therefore the language of large parts of the liturgy, most of *Tibât Mârqe*, and of many other literary compositions of the Samaritan community. A few examples that illustrate its character as well as the role played by Hebrew in its formation are in order here.

A significant number of Hebrew lexical items consist of words that do not occur regularly. They appear at random, whenever an author decides use a

---

¹⁰ Z. Ben-Hayyim, "Samaritan Prayers for Joyous Occasions" *Tarbiz* 10 (1939) [Hebrew], pp. 333-337. Later, in the introductions to his LOT III/b, p. 27 and to *Tibât Mârqe*, (mentioned above, n. 9), pp. 15-27. Recently, this language has been examined closely in M. Florentin, "*Shomronit*" – *A Grammatical Description and Lexical Characterization*, Tel-Aviv 1989, (unpublished doctoral thesis [Hebrew]).

certain Hebrew word without even minding its origin. Its Aramaic equivalent is not evicted, and one may expect to find it in the same text several passages further, in the same context, with the same semantic value (poets like Eleazar ben Pinḥas of the fourteenth century mastered both languages and were able to compose poems and hymns in both with the same measure of competence). For example, the anonymous author of the later parts of *Tibāt Mârqe* uses the Hebrew verb ברח 'to flee' instead of the Aramaic ערק יברח: 'עד לא יכל אנש יברח ערק' (TM 75a). מתמן, 'so that nobody may flee from there' (TM 75a). ברח does not occur normally in *Tibāt Mârqe*, and it was not chosen in order to assign any particular meaning to the passage. The author (or the copyist) chose it simply because no solid distinction between Hebrew and Aramaic was made at that date in the literary composition. In TM 136b Israel is warned: הב בלך ושומר: 'נפשך... פן תקום בקלל רב' 'beware and watch yourself... lest you will be faced with a great curse'. שומר, פן are obviously Hebrew words which have Aramaic equivalents frequently used in TM: נטר, דלא/ברן. Only rarely a particular meaning assigned to a Hebrew word determines its use. Such is the verb שוב 'to return', which is used with the sense of 'repentance' (i.e., return from sin), for example in: 'ואתה מגודר... ולא שהב' 'and you act rebelliously... and do not repent' (TM 113b). The regular Aramaic verb is חזר. In an instance priority is given to the Hebrew noun מקום over the Aramaic אתר for 'place' in order to designate a pentateuchal pericope (TM 112b): 'לכן אמר, אכה בודן מקומה' 'therefore it is said in this place' (however, a variant manuscript uses the term קצה, 'pericope').

A second category consists of words that occur regularly and are totally assimilated into the new language. Such is the root גדל 'to grow', whose frequency limits its Aramaic rival רב. E.g., 'מלה גדילה רחמו' 'love is a great thing' - Asatir 15b. A verb belonging to the same root is very frequent as well: 'וישראל יגדל' 'and Israel will boast' (TM 207b). Thus, the lexicographer is constantly faced with the problem of discerning between these two stages of Hebrew influence, which occurred during two distinctly separate periods of time. When should a Hebrew element be considered a loan, assimilated into Aramaic during its existence as a living language, and thus taking its proper place in the Aramaic vocabulary, and when should such elements be classified as the outcome of the second encounter between the two languages, thus remaining purely Hebrew? In the latter case, such a word should be adequately characterized, if not excluded, depending on the decision regarding the non-Aramaic inroads into a non-spoken Aramaic vocabulary.

A third factor, present in the Samaritan literature, that produces many difficulties, consists of the Arabic words that have penetrated into the Samaritan Aramaic texts during various stages of their history. Many of them are real loans that have infiltrated into the spoken Aramaic of the Samaritans during the period when both languages were in circulation, as a result of the process of cultural borrowing. Such words may be military terms like جيش 'army', which is found in the Targum to Gen. 32:3, or عسكر 'army' for מחנה, which occurs in Ex 16:13. This latter word is recorded in the relatively old Samaritan glossary *Hammeliṣ* and is common in Syriac as well. However, many Arabic words are suspect of being no more than accidental encroachments from the scribes' spoken language into the copy they were making. They occur irregularly, leaving their Aramaic parallels untouched in all other passages so that no sign of linguistic assimilation into Aramaic is detectable. Such is Gen. 31:47, where a certain scribe changed מתור for מגלס, probably under the influence of مجلس, found in the Arabic Targum *ad loc.*

The problem is even more complicated by the fact that no Samaritan document copied before the Islamic Era actually exists. In fact, every piece of literature we have access to was either composed or copied when authors as well as scribes and their customers were Arabic speaking for generations (the oldest manuscript known so far was written in the year 1204). In such a linguistic environment, no wonder that many Arabic words as well as many grammatical structures are present in Samaritan practically everywhere.

No clear linguistic criteria exist for drawing a line of demarcation that separates the material that is assimilated enough in Aramaic to be included in a dictionary called "A Samaritan Aramaic dictionary" from the largely Hebraized and Arabicized compositions. Fully aware that the renaissance that produced NSH did not begin before the fourteenth century with the great poets *Fīnās Arrābbān* (פינחס הרבן) and his sons *Elāzār* (אלעזר) and *Abīša* (אבישע), I excluded the literature written from their time on. Thus, it is hard to regard the dictionary as pure linguistic. Rather than being a comprehensive dictionary of Samaritan Aramaic it is a dictionary of the major Samaritan literary pieces written *mainly* in Aramaic. The decision to adopt this position was taken because I reached the conclusion that the time is not yet ripe to treat NSH lexicographically. Many texts await examination, critical editions, and investigation of their vocabulary, tasks to be accomplished in the future. A small part of this material has been treated in this dictionary, not for its

own sake, but for the sake of elucidation of NSH words that penetrated Aramaic compositions during the process of their transmission.

To this category belongs the multitude of words of unknown origin, the so-called “Cuthaic”, through which Samaritan Aramaic became famous in the past. Although these words have been treated by many scholars, I was often faced with the problem of recognizing their nature, i.e., of re-establishing, as objectively as possible, their original form. I was not always able to find a criterion for identifying such words, and this is why question marks are so abundant.

THE SOURCES

These are the compositions of which extensive use has been made.

1. *The Aramaic Targum*. Three types of recensions are distinctly recognizable. The oldest type, represented by Ms. Or 7562 (J) of the British Library, reflects the Aramaic of the Samaritans at the beginning of their independent literary activity. It is a stage of development from the pre-Talmudic period, when the so-called Palestinian Targum was composed, and even older, for it presents some affinities with the linguistic stratum to which Onqelos and the Aramaic documents of the Dead Sea caves belong. The second type, represented by Ms. No 6 of Shechem Synagogue (C) and Cod. Barberini Or 1 of the Vatican library (V; Mss. E, M and N also belong to this type), reflect a stage contemporary with Talmudic Aramaic, which evolved from the fourth century onwards. Differences between the two types, such as ציבחד vs. זעור ‘few’; אן vs. אנחן ‘we’, etc., define the chronological strata. The third type, best represented by Ms. 3 of the Shechem Synagogue (A), bears the marks of the recently emergent NSH. It was copied and its text thoroughly revised when no Samaritan any longer properly understood the Aramaic of the Targum. This is why confusion of similar looking letters, unselective choice of readings, and an inability to decipher accurately the original produced a text which had very little in common with what Samaritans used to read in ancient times. The impact of Arabic on the text is obvious in the realm of proper names e.g., נאבלס (نابلس) for שכם, Gen. 48:22; בניאס (بانياس) for דן, Gen. 14:14; but is by no means restricted to them: גרם (جرم) for פשע, Ex 22:8; גפרה (جفراه) for כבש ‘lamb’, Nu 15:27; מגלס (مجلس) for יגר ‘stone heap’, Gen. 31:47, etc. To this type belong also Ms. B

and the first 26 chapters of Ms. E, as well as many marginal and interlinear readings of Ms. M¹¹.

Whenever relevant, I included the testimony of the late medieval glossary *Hammelis*, whose Aramaic column is a collection of translations picked up from Targumic manuscripts the compiler had before him¹². When its testimony was not corroborated by any of the extant manuscripts, I noted ליתא, and old masoretic term meaning ‘inexistent’.

Quotations from Ms. J are unmarked as such, except in cases where there are opposed to variants, or when their unique reading is emphasized. Quotations from other manuscripts are marked according to their sigla. When mentioning the manuscript was of no importance, variant readings, given in brackets, were marked נ"ן (= var.). All quotations are given in context, sometimes abridged, along with the Hebrew original taken from the SP. I departed from the SP only when I found a different meaning or structure in the Targum. When the meaning was self-evident, I omitted the SP. For the English translation I used RSV or JPS, as far as they properly reflect SP. Otherwise, the translations are my own.

The user should be warned about “ghost words” the author of the Targum may have invented when translating the SP¹³. It is not infrequent that a translator, imitating the original, sometimes unwillingly creates such “ghost words” that “enrich” the vocabulary of the target language. I did not mark such inventions because of lack of solid criteria for their identification. Nevertheless, when the imitation was obvious, I noted: “following to the wording of the Torah”.

2. *Tibât Mârqe*, also known as *Memar Marqah*, is a midrash attributed to the great fourth century poet Mârqe (מרקה a form of Marcus), “the founder of wisdom”¹⁴. It is not a continuous homiletic midrash of the Pentateuch in the way most of the Jewish midrashim are, although it contains a great deal of midrashic material. Nor is it a uniform composition. Rather, it is a collection

---

¹¹ For a full account of the manuscripts of the ST see A. Tal, *The Samaritan Targum of the Pentateuch*, Vol. III, Tel-Aviv 1983, *passim*.

¹² Published and commented by Ben-Hayyim in *LOT II*, pp. 440 - 616. Introduction: *LOT I*, pp. סה-עג. For an English account see A. Tal, “Samaritan Literature”, in A. D. Crown (ed.), *The Samaritans*, Tübingen 1989, pp. 431-433.

¹³ See J. A. Lund, *Orientalia* 66 (1997), pp. 71-77.

¹⁴ A. Neubauer, “Chronique Samaritaine, etc.”, *Journal Asiatique* 14 (1869), p. 404. Cf. Abu’l Fath, *Kitab ’alTarikh*, transl. by P. Stenhouse (Sydney 1985), p. 180.

of six compositions very different in style and contents, gathered in one manuscript at a relatively late date and handed down together until they were considered one unity.¹⁵ The first five books narrate the stories of the Pentateuch in a very expanded way with many midrashic supplements, resulting in a kind of epic story about the wanderings of the Children of Israel in the desert. The central figure of the story is Moses, whose death concludes the epic. As shown below, the common subject does not imply continuity and successiveness and the books involved retain their separate character. The sixth book is a midrash on the letters of the alphabet. *Tibât Mârqe* is by no means uniform in language. The various linguistic strata are mixed together in its text. Fourth century Aramaic, of the same nature as the language of the poems of *Mârqe*, and later NSH occur side by side. Arabic has also exerted a heavy influence on *Tibât Mârqe*. On the basis of the language of *Tibât Mârqe*, Ben-Ḥayyim concluded that only the first book and parts of the second were transmitted in the language that can be safely ascribed to *Mârqe*'s times, while the other parts of *Tibât Mârqe*, although containing old traditions, were contaminated at various degrees by NSH, which finally determined their character.

I used the edition of Ben-Ḥayyim (ת"מ) for the text as well as for its translation into Hebrew, from which I deviated only when it was necessary for the understanding of the quotation without appealing to the edition itself. For the English translation I used Macdonald's edition with great caution (the reader will detect a great deal of deviation from it)¹⁶. The basic manuscript is quoted unmarked, while variants are marked (ת"מ ק), (ת"מ ל), (ת"מ ק).

5. *The Liturgy*. According to Samaritan tradition, prayers took the place of the *Tamid* (i.e., daily) offerings. This view is expressed by Salama b. Tabia, the High Priest, who answers Henri Baptiste Grégoire in a letter addressed in 1810¹⁸: קרבן התמיד זה לא נעשה אתו כי עשו לך כהנינו צלות תחת הקרבן¹⁹. Since the *Tamid* ceased to be offered at an early date, presumably under Roman rule, it is highly probable that the custom of praying daily became popular in

¹⁵ See the Introduction to Ben-Ḥayyim's edition (mentioned above in n. 9).

¹⁶ J. Macdonald, *Memar Marqah, the Teaching of Marqah*, Vol. II: The Translation, Berlin 1963. See Ben-Ḥayyim's criticism: *Bibliotheca Orientalis* XXIII (1966), pp. 185-191.

¹⁷ On the manuscripts and their position see the introduction to Ben-Ḥayyim's edition (mentioned above in n. 9), pp. 30-36.

¹⁸ Bishop of Blois, author of *Histoire des sectes religieuses etc.* (Paris 1814).

¹⁹ Published by Antoine Silvêstre de Sacy, *Correspondence des Samaritains de Naplouse etc.* (Paris 1831), p. 106.

the first centuries C.E. In the course of time, a liturgical service arose, which developed greatly with the increasing number of prayers composed during the ages. At present, it has a fixed form, but this form was reached only some centuries ago. Early prayerbooks differ from each other in their order of prayers and even in their content. Even in manuscripts of the eighteenth century some variations can be observed.

The oldest prayers were composed in the fourth century C.E., when this kind of literature was popular among the Jews in Palestine as well. It was an epoch of great cultural blossoming within the Samaritan community, led by the great leader Baba Rabba, who created the new social organization of the community. He appointed a "Council of Elders" which controlled daily life, including its spiritual aspects. He divided the Samaritan territory into districts under the rule of a leader, assisted by a priest, who was probably in charge of the religious life. One of these priests was עמרם בן סרד²⁰, identified by the *Tulida* (see below) with טוטה (a form of Titus), the father of מרקה. If this identification is correct, then עמרם lived in the fourth century C. E. This is the date to which the beginnings of the Samaritan liturgy are to be ascribed. From that date onwards, liturgical composition expanded considerably within the community and, in fact, never stopped. From the list of authors presented by Cowley²¹, which includes nearly seventy names, one may get an idea about the extent of this kind of literary production in the Samaritan spiritual life. עמרם דרה (^c*Amrām Dâre*) and מרקה (*Mârqe*) seem to be the oldest poets known to date. With them one may include ננה (*Ninnâ*), the son of מרקה, as well as אלוסתאן (*Ildus'tân*). Their composition reflects fourth century Aramaic, a living language, as were the other dialects of Palestine at that time, Jewish and Christian²².

As Aramaic lost its position because of the pressure exerted by Arabic, Hebrew began to gain in importance in the synagogal service. Being the language of the Holy Writ, it benefited from its prestige, as well as from the decline of Aramaic, and penetrated into literary creations, from the tenth century on, when the first attempts to write liturgical poems in Hebrew are found. Some of the principal authors of this period used Hebrew along with

²⁰ For a full account of Amram's life see LOT IIIb, p. 13.

²¹ A.E. Cowley, *The Samaritan Liturgy*, vols. I - II, Oxford 1909. The list is given in vol. II, pp. xcvi-xcviii.

²² For biographical data see LOT IIIb, pp. 23; A. D. Crown, R. Pummer and A. Tal, *A Companion to Samaritan Studies*, Tübingen 1993, s. v.

Aramaic in their literary composition, although to a much more limited extent. Moreover, they never mixed the two languages in one composition. The most celebrated authors of this period are *טביה בן דרתה* (*Tābiā ban Dārtā*), *אב חסדה הצורי* (*Ab Isdaā aṣṣūri*), and *אב גלוגה* (*Ab Gillūgā*). Although they exploit the potential offered by the two languages, Hebrew and Aramaic, neither grammatical hybrids nor contaminated lexical elements occur in their compositions.

During the twelfth century, a decline in spiritual activity set in, which lasted until the beginning of the fourteenth century, when the High Priest, *פינחס הרבן* (*Fīnās Arrābbān*) initiated an era of renaissance in the spiritual life of the community. In the meantime, a major linguistic change took place. Aramaic fell into complete oblivion and Hebrew gradually replaced it. In the course of its ascension to the rank of a literary language, Hebrew absorbed a great deal of the slowly declining Aramaic. The result was a hybrid language used solely for literary purposes and composed of Hebrew and Aramaic, both taken from existing written sources, with visible traces of Arabic influence: NSH. In this hybrid language the distinctive features of each of its components were no longer respected. An Aramaic noun takes the Hebrew article: *הממן*, ‘the everlasting one’ (i.e., God), a Hebrew verb succeeds the Aramaic relative pronoun: *דתשיגני*, ‘which will reach me’, an Arabic noun occurs with the Hebrew plural termination: *דקיקות*, ‘minutes’, etc. This is the era of NSH (see above). The most prominent poets of the fourteenth century are *פינחס הרבן* (*Fīnās Arrābbān*) himself, and his two sons, *אלעזר* (*Elāzār*) and *אבישא* (*Abīša*). The last one became famous for his numerous poems and was nicknamed *בעל המימרים* (also *المصنف*), i.e. ‘the writer’.

In this dictionary, only the Aramaic liturgy prior to the emergence of NSH, has been extensively used. Excerpts from NSH liturgy have been used occasionally when words of its particular vocabulary were interpolated by later scribes in ancient texts. The intention of their inclusion was to better understand the extent of their distribution.

4. *The Book of Asatir* is a chronicle whose subject parallels the Pentateuchal narrative treated in a very expanded way, with many legends and midrashic material. It deals mainly with the successive string of generations supported by the four “foundations of the world”: Adam, Noah, Abraham and Moses. The whole book is written around the story of their lives as handed down by oral traditions. In this it differs from other Samaritan chronicles, whose

usual starting point is the end of the Pentateuch, i.e. the conquest of Canaan by the Children of Israel. The book is divided into twelve chapters, the first ten of which are devoted to the period between the Creation and the war against the Midianites (Num 31). The eleventh chapter is partly a geographic account of the Land of Canaan according to Num 34. The remainder deals with the days to come, until the coming of the TAHEB, the Redeemer. I used Ben-Hayyim's annotated edition as well as his translation²³.

5. Some other compositions have been used, although Aramaic constitutes only a part of them. They are colophons of old manuscripts and the medieval chronicle *Tulida*²⁴, which is mainly NSH, but some Aramaic remnants still exist in it.

THE ARRANGEMENT OF THE DICTIONARY

The arrangement of this dictionary follows the traditional order of radicals. It stems from the medieval discovery of the notion of the Semitic triradical root, which led to the elaboration of dictionaries according to the view that every Semitic word belongs to a root. Later on, this unfriendly arrangement (it is complicated and involves an *a priori* knowledge of Semitic word-formation) lexicographers abandoned their uncompromising faith in the root and started to arrange their dictionaries in an alphabetical order of words. I opted for the old way, not only because I found the alphabetical order as unfriendly as the radical one, but also because I was determined to present every word within the framework of its chain of derivations. After all, Samaritan Aramaic is a Semitic language and, its behavior is demarcated within the space of the root, whether trilateral or not. As it is not intended to be a dictionary for beginners, one is entitled to expect users to have at least a basic knowledge of Hebrew. Of course, many Greek and Latin loans are not subject to the root-rule (e.g., פיאלי, φιάλη), nor are compounds, pronominal and adverbial particles, etc. (e.g.: אידן from אידן; דלא from דלא+ד). These are arranged by their first letter. So are one-form words for which a root exists only theoretically, such as אילן, מערה etc., and מעון, a Hebrew loan that

²³ *Tarbiz* 14 (1943), pp. 104-125; 174-190; 15 (1944), pp. 71-87; 128.

²⁴ An excellent critical edition has recently been published by M. Florentin of the Tel-Aviv University: *The Tulida, a Samaritan Chronicle. Text, Translation, Commentary*, Jerusalem 1999 (Hebrew). References are given also to A. Neubauer, "Chronique Samaritaine, etc.", *Journal Asiatique* 14 (1869), pp. 385-470.

occurs only in the sense of God's abode (after Dt. 26:15). *Otherwise, the root is the lemma of the entire family of words.*

This decision led to many problems of presentation. Following internal phonologic changes, many words underwent a metamorphosis that gave them an appearance quite remote from their "classical" root. For example, many *media aleph* lost their middle radical consonant and became *media waw*: the imperfect of שאל is from now on ישול - yēšol, with the imperative שול - šol (In late manuscripts ישאל was restored under the influence of the Hebrew yēšā'ל). The loss of the gutturals produced great confusion: the orthography fluctuated between חייל and עייל; עכם and חכם; חילך and אילך, etc., leading sometimes astray the unexperienced reader. In order to overcome the difficulty of finding such words, I prepared a comprehensive index consisting of every word whose *lemma* is not obvious at first glance. The reader is strongly advised turn to the index before trying to find an item whose root is not obvious.

The *lemmata* are arranged in alphabetical order. The quadriradicals derived from *media waw* or *geminata* are included in their triradical roots, of which they are derived as regular formation. Thus, כולל belongs to the root כול; גלגל, etc. However, פרוט stands alone as an independent quadriradical. In any case, the index should be consulted.

When polysemic words occur, and this is quite frequent, they are assembled under one *lemma*, which is divided in accordance with the number of meanings exhibited by the word. The quotations are divided accordingly and marked by Arabic numerals: 1, 2, etc. When on historical grounds two or more roots may be considered homonymic²⁵, they are separated into discrete *lemmata*, bearing distinctive (superior) numbers e.g. אגר¹. I am aware of the fact that a distinction between these two categories is sometimes subjective²⁶, however, I could not ignore the semantic differences, particularly when they correspond to etymological considerations. Thus, only one *lemma* exists for the root אב, under which occur the entries (a) אביב = (1) fresh shoots of barley, (2) barley in the ear; (b) אביבאי = related to the freshness of barley; and (c) איב = fruits. On the other hand, there are four different *lemmata* for אגר: (1) to hire, (2) roof, (3) offshoots, and (4) nostrils. In the first case all

²⁵ This bears on homographic words too, because of difficulties in the reconstruction of their vocalization.

²⁶ L. Zgusta, *Manual of Lexicography*, The Hague-Paris 1971, pp. 73-887. J. H. Hospers, "Polysemy and Homonymy", *Zeitschrift für Althebraistik* 6 (1993), pp. 115-123.

the words, being closely connected by meaning as well as by etymology, are considered cases of polysemy while in the second case, no connection has been detected between the words in question, therefore they have been proclaimed homonyms and separated accordingly.

The *lemma* is followed by a general indication of its meaning. This is formulated in a more or less abstract way, in order to let the reader know that the root has only a generic, broad meaning. The particular meaning comes with the entry, and is given immediately after the entry and its grammatical definition. In order to show the existence of the root under particular forms in the cognate Palestinian Aramaic dialects, quotations are given in context, translated (into Hebrew) when necessary. Information from other Semitic languages is given only when it contributes to the elucidation of the nature of the word (or root). Etymology is not the concern of this dictionary, unless it helps in understanding a difficult word.

At this level, a list of the extant grammatical forms are presented accompanied by their transcription, to the extent of their occurrence. Since no authoritative system for graphically reproducing the vocalization of their Aramaic texts exists, I relied upon the contemporary oral tradition in reciting prayers, which proves itself fairly constant²⁷. Unfortunately, the oral tradition is limited, since only a part of the known liturgy is practiced in the synagogues. The rest, as well as other sources, have no vocalization at all. Given the scarcity of pronounced entries and the absence of vocalization, separating out various grammatical patterns depends in the majority of cases on the lexicographer's judgement, which is not always able to distinguish between nominal patterns such as קטול, קטול and קטול, or to differentiate between conjugations like אַתְּפַעַל, אַתְּפַעַל, and אַתְּפַעַל. In many instances the *taw* of these conjugations is assimilated to the following consonant, and as no means of marking exists, the grapheme אַתְּפַעַל may be interpreted in several ways, one of which of course is אַתְּפַעַל²⁸.

This list is omitted when the entries of a *lemma* are few and the grammatical forms may be inferred from them. Naturally, in this case the pronunciation (when available) is given immediately after the entry.

²⁷ As recorded by Ben-Ḥayyim in *LOT* IIIb.

²⁸ In NSH a new, artificial, *Etp^εel* emerged in verbs whose first radical is a sibilant, without the usual metathesis. The phenomenon has been treated by M. Florentin (see above, n. 10), p. 215f. Since it hardly affects SA, I brought these verbs, whenever they occur, under *Ettaf^εal*.

Following the *lemma* come the respective *entries*, i.e., the actual forms belonging to the root: first the verbs arranged according to their conjugations, then the nouns and the nominal formations according to their patterns. After many hesitations I decided to attach the infinitives to their respective conjugation (indented for easier recognition), since the patterns טקמ , מקטל , מקטלה , etc., although being nominal in form and use, occur very often in verbal structures. This is why they appear, here and there, in the category of nouns too, sometimes under the same *lemma*. The participle was arranged within the verb, because of its frequent occurrence in a verbal status. On the other hand, the nouns of the pattern *qāṭōl* are presented separately, although at a given period, they replaced the participle in the Western-Aramaic dialects²⁹. The same separation has been applied to the nominal pattern *qitṭūl*, although on the path of its evolution, it replaced the infinitive, mainly of *Pi^cel* conjugation.

The *entry* is divided according to its functions and meanings. When a nominal pattern functions as more than one part of speech (e.g., as both noun and adjective), each of them is presented separately, marked **א**, **ב**, etc. The same marking distinguishes between transitive and intransitive verbs³⁰. Various meanings of one entry are marked by means of numerals: **1**, **2**, etc. I tried to infer the meaning of the entries from the context, which I made efforts to present in relevant quotations. Doing this, I tried to represent all kinds of texts, quoting every source, when necessary. However, the absence of a quotation does not necessarily mean that the word does not occur in the respective source (except in cases where the sign [†] is present). In any case when a word's distribution is limited to a certain kind of text, this fact is noted.

Nevertheless, in order to inform fully the reader the best way possible, I sometimes present many references. This is why examples are sometimes abundant, if not profuse, particularly when words that are rare or unknown in other Aramaic dialects are treated. On occasions, all occurrences of a word are given (marked by [†]; when the mark comes at the level of the *lemma*, all the occurrences of the root are given. Otherwise, only those included in the respective *entry* are present). In my quest for the meaning of many words, as understood by the Samaritans, I consulted their Arabic

---

²⁹ See my article "Observations on Word-formation in Samaritan Aramaic II, the *qāṭōl* Pattern", *Scripta Hierosolymitana* XXXVII (1998), pp. 349-364.

³⁰ This situation has been pointed out only in cases where it is not self evident.

versions of the Pentateuch, their Arabic translations of the liturgy and midrashic compositions, as well as their old glossaries. However, I did not prefer their explanations when they contradict linguistic considerations, since I found many aberrations caused by projective interpretation of the word. I tried to present meaning changes chronologically, as far as such a presentation was possible.

*

I owe a debt of gratitude to many persons and institutions which granted me their assistance in the course of my work. First of all to my dear teacher Professor Ze'ev Ben-Hayyim, the Nestor of Samaritan Studies. He introduced me, thirty years ago, to the fascinating world of Samaritanism, and stimulated me in preparing this dictionary. His counsel was my "thread of Ariadne", his studies, the warp on which the weft of this dictionary is woven. I had many discussions with my friend and former pupil, Dr. Moshe Florentin, regarding form and contents of the dictionary. He also read a set of proofs and made very useful observations and corrections. Dr. Penina Trommer and Dr. Esther Borochofsky assisted me in formulating the entries dealing with particles and their syntactic status. A beneficial proof-reading was done by my pupil Hezi Mutzafi. My friend Israel ben Gamaliel Şadaqa, a Samaritan of Holon, put at my disposal his unlimited knowledge in Samaritan customs and practices. He encouraged me and urged me to overcome my doubts and complete my work. Here I wish to remember my colleague, the late Dr. Rivka Yarkoni. Her loyal assistance in performing many of my administrative tasks during my service as head of the Hebrew Department at the Tel-Aviv University enabled me to devote more time to my work on this dictionary. She passed away untimely, to the great sorrow of her many friends. ימתקו לה רגבי עפרה.

My friend Dr. Steve Fassberg looked over the English translation of the definitions and quotations. He also made very wise remarks. My friend Professor Takamitsu Muraoka of Leiden University, was instrumental in the final stage of presentation of this dictionary to the E. J. Brill publishing house. Professor B. A. Levine of New York University made some very useful observations concerning the presentation of the material. I am also indebted to the Institut Sémitique at the Collège de France, particularly to the Professors André Caquot and Javier Teixidor and to my friend Hélène Lozachmeur, as well as to the bibliothécaires Bernard Delavault and Catherine Fauveaud for their assistance during my repeated stays in Paris. In the long course of the preparation of this dictionary I enjoyed the constant support of

the Tel-Aviv University, where I taught 35 years (until retirement).

Last but not least, I thank my wife, Zehava, who supported me during the long years in which I was preoccupied with this dictionary. Without her constant devotion and spirit of sacrifice, this work could not have been completed.

I sincerely thank them all.

Abraham Tal
Tel-Aviv University

Hanukka 5760
December 1999

Abbreviations and Sigla

A	Aramaic
A,B,C...	Sigla of manuscripts (ST)
<i>abs.</i>	absolute state
<i>abstr.</i>	abstract noun
Abu l-Fath	P. Stenhouse, <i>Kitāb at-Tarīḥ of Abu l-Fath</i> , Sydney 1985.
<i>acc.</i>	accusative
<i>ad loc.</i>	ad locum
<i>adj.</i>	adjective
ADS	Aramaic Text in Demotic Script (supplement to DNWSI).
<i>adv.</i>	adverb
AH	Ab Isda (Hisda)
AHw	W. von Soden, <i>Akkadisches Handwörterbuch</i> , Wiesbaden .1965-81
Aistleitner	J. Aistleitner, <i>Wörterbuch der ugaritischen Sprache</i> , Berlin 1967 ³
Akk	Akkadian
<i>alt.</i>	alternative, alternatively
Amulets	J. Naveh & S. Shaked, <i>Amulets and Magic Bowls</i> , Jerusalem 1987.
An. Ox.	G.H. Gwilliam, F.C. Burkitt and J.F. Stenning, <i>Anecdota Oxoniensia</i> , Oxford 1896.
Anec	J.P.N. Land, <i>Anecdota Syriaca</i> IV, Leiden 1875.
AO	I. Eph'al & J. Naveh, <i>Aramaic Ostraca of the Fourth Century B. C. from Idumaea</i> , Jerusalem 1996.
Ar	Arabic
ArHb	F. Rosenthal (ed.), <i>An Aramaic Handbook</i> , I - IV, Wiesbaden 1967.
<i>art.</i>	article, articulated
AS	Abu Sa'īd
<i>ass.</i>	assimilation, assimilated
<i>asynd.</i>	asyndetic, asyndesis
b.	Babylonian Talmud

BA	Biblical Aramaic
Barth Etym St	J. Barth, <i>Etymologische Studien</i> , Leipzig 1893.
Barthélemy	A. Barthélemy, <i>Dictionnaire Arabe-Français</i> , Paris 1935-1969.
BB	R. Duval (ed), <i>Lexicon Syriacum auctore Hassano bar Bahlule</i> , I-III, Paris 1901.
BergM	G. Bergsträsser, <i>Glossar des neuaramäischen Dialektes von Ma^clûla</i> , Leipzig 1921.
BL	1) H. Bauer und P. Leander, <i>Grammatik der Biblisch-Aramäischen</i> , Halle 1927. 1) British Library
Blau Festschrift	<i>Hebrew and Arabic Studies in Honour of Joshua Blau</i> , H. Ben-Shammai (ed.), Jerusalem- Tel Aviv 1993.
BY	Ben Yehuda, see י"ב
CAD	<i>Chicago Assyrian Dictionary</i>
Cantineau	J. Cantineau, <i>Le Nabatéen I-II</i> , Paris 1930.
Castellus	E. Castellus, <i>Lexicon Heptaglotton, Hebraicum, Chaldaicum, Syriacum, Samaritanum, Aethiopicum, Arabicum conjunctim; et Persicum separatim</i> , I - II, 1669 [repr. Grätz, 1970].
CCR	A. Smith-Lewis, <i>Codex Climaci Rescriptus</i> , Cambridge 1909.
<i>coll.</i>	collective
<i>colloc.</i>	collocation, collocative
<i>comp.</i>	comparative
<i>compl.</i>	complement
<i>concr.</i>	concrete noun
<i>cond.</i>	conditional
<i>conj.</i>	conjunction
<i>corr.</i>	corrupted form, corruption
<i>correl.</i>	correlative
Cow	A.E. Cowley, <i>The Samaritan Liturgy</i> , I - II, Oxford 1909.
CowPap	A.E. Cowley, <i>Aramaic Papyri of the Fifth Century B.C.</i> , Oxford 1923.
CPA	Christian Palestinian Aramaic
<i>cstr.</i>	construct state
D&M	E.S. Drower and R. Macuch, <i>A Mandaic Dictionary</i> , Oxford 1963.
Dalman	G. Dalman, <i>Grammatik des jüdisch-palästinischen Aramäisch</i> , Leipzig 1905 ² .
Dalman Arbeit	G. Dalman, <i>Arbeit und Site in Palästina</i> , I - VI, Gütersloh

	1928-1937.
<i>demonstr.</i>	demonstrative
Denizeau	C. Denizeau, <i>Dictionnaire des parlers arabes de Syrie, Liban et Palestine</i> , Paris 1960.
<i>denom.</i>	denominative
<i>der.</i>	derived, derivate, derivation
<i>det.</i>	determinate
DISO	C.F. Jean et J. Hoftijzer, <i>Dictionnaire des Inscriptions sémitiques de l'Ouest</i> , Leiden 1965.
<i>diss.</i>	dissimilation, dissimilated
DJD	<i>Discoveries in the Judean Desert</i> , Oxford 1955-
DJPA	M. Sokoloff, <i>A Dictionary of Jewish Palestinian Aramaic of the Byzantine Period</i> , Bar-Ilan 1990.
DNWSI	J. Hoftijzer & K. Jongeling, <i>Dictionary of the North-West Semitic Inscriptions</i> , Leiden 1995.
Dozy	R. Dozy, <i>Supplément aux Dictionnaires arabes</i> , I - II, Leide-Paris 1927.
DSSU	R. Eisenman & M. Wise, <i>The Dead Sea Scrolls Uncovered</i> , 1992.
<i>dub.</i>	dubious, doubtful
Duensing	H. Duensing, <i>Christlich-Palästinisch-Aramäische Texte und Fragmente</i> , Göttingen 1906.
<i>els.</i>	elsewhere
<i>emend.</i>	emendation
<i>emph.</i>	emphasis, emphatic
Enoch	J.T. Milik, <i>The Book of Enoch</i> , Oxford 1976.
ES	J. Barth, <i>Etymologische Studien</i> , Leipzig 1893.
<i>euph.</i>	euphemism
<i>exeg.</i>	exegesis, exegetical
<i>f.</i>	feminine
Fagnan	E. Fagnan, <i>Additions aux Dictionnaires arabes</i> , Algiers 1923.
Fassberg	Steven E. Fassberg, <i>A Grammar of the Palestinian Targum Fragments from the Cairo Genizah</i> , Harvard Semitic Studies 38, 1990.
Fauna	see Löw Fauna
Feghali	M. T. Feghali, <i>Etude sur les emprunts syriaques dans les parlers arabes du Liban</i> , Paris 1918.
Field	F. Field, <i>Origenis Hexaplorum quae supersunt</i> , I - II, Oxford

	1875.
Fitzmyer	J. Fitzmyer, <i>The Aramaic Inscriptions of Sefire</i> , Rome 1967.
Fitzmyer GenAp	J. Fitzmyer, <i>The Genesis Apocryphon of Qumran Cave I</i> , Rome 1966.
<i>foll.</i>	following
Fränkel	S. Fränkel, <i>Die aramäischen Fremdwörter im Arabischen</i> , Leiden 1886.
Frey	J.B. Frey, <i>Corpus Inscriptionum Judaicarum</i> , I - II, Roma 1936-1952.
Friedman	M.A. Friedman, <i>Jewish Marriage in Palestine</i> , I-II, Tel-Aviv 1981.
Gaster Asatir	M. Gaster, <i>The Asatir. The Samaritan Book of the Secrets of Moses</i> , London 1927.
GenR	Genesis Rabbah, see ברייתא.
<i>gent.</i>	gentilic
Geoponicon	P. Lagardius (ed.) <i>Geoponicon in sermonem Syriacum versorum quae supersunt</i> , Osnabrück 1860.
GesK	E. Kautzsch, <i>Gesenius' Hebrew Grammar</i> (transl. A.E. Cowley), Oxford 1910 ² .
Grundriss	K. Brockelmann, <i>Grundriss der vergleichenden Grammatik der semitischen Sprachen</i> I-II, Berlin 1908-1913.
H	Hebrew (derived or interpolated from)
Ham	<i>Hammeliš</i> , <i>LOT</i> II, pp. 439-666
<i>hapax.</i>	hapaxlegomenon
Hava	J.G. Hava, <i>Arabic - English Dictionary</i> , Beirut 1951.
HebrWortf.	<i>Hebräische Wortforschung, Festschrift zum 80 Geburtstag von Walter Baumgartner</i> , Leiden 1967.
Heidenheim	M. Heidenheim, <i>Bibliotheca Samaritana</i> , Leipzig-Weimar 1884-1896.
Horol(ogion)	M. Black (ed.), <i>A Christian Palestinian Horologion</i> , Cambridge 1954.
HS	Horae Semiticae
HW	Fr. Schulthess, <i>Homonyme Wurzeln im Syrischen</i> , Berlin 1900.
<i>imp.</i>	imperative
<i>imperf.</i>	imperfect
<i>impers.</i>	impersonal
<i>impr.</i>	imprecative
<i>indef.</i>	indefinite
XXX	

<i>inf.</i>	infinitive
<i>int.</i>	interpretation, interpreted
<i>interj.</i>	interjection
<i>interp.</i>	interpolation
<i>interrog.</i>	interrogative
<i>intrans.</i>	intransitive verb
JA	Jewish Aramaic
Jastrow	M. Jastrow, <i>A Dictionary of the Targumim, the Talmud Babli and Yerushalmi and the Midrashic Literature</i> , I - II, New York 1903.
Joüon	P. Joüon, <i>Grammaire de l'Hébreu biblique</i> , Rome 1947 ² .
Joüon-Muraoka	Paul Joüon, S. J. - T. Muraoka, <i>A Grammar of Biblical Hebrew</i> , I-II, Roma 1991
JPA	Jewish Palestinian Aramaic
Juynboll	T. G. J. Juynboll, <i>Chronicon Samaritanum Arabice Conscriptum, cui titulus est Liber Josuae</i> , Lugduni batavorum, 1848.
KAI	H. Donner und W. Röllig, <i>Kanaanäische und Aramäische Inschriften</i> , I-III, Wiesbaden 1962.
Kaufman	S.A Kaufman, <i>The Akkadian Influences on Aramaic</i> , Chicago 1974.
Kazimirski	A. de B. Kazimirski, <i>Dictionnaire Arabo-Français</i> , I-II, Paris 1860.
KB ³	L. Köhler u. W. Baumgartner, <i>Hebräisches und Aramäisches Lexicon zum Alten Testament</i> , I-V, Leiden 1967-1990 (dritte Auflage).
Kippenberg	H.G. Kippenberg, <i>Garizim und Synagoge</i> , Berlin 1971.
Klein	M. Klein, <i>The Fragment-Targums of the Pentateuch</i> , I - II, Roma 1980.
Klein Gn	M. Klein, <i>Genizah Manuscripts of Palestinian Targum to the Pentateuch</i> , I- II, Cincinnati 1986.
König	E. König, <i>Historisch-kritisches Lehrgebaude der hebräischen Sprache</i> , 1936.
Kraeling	E. G. Kraeling, <i>The Brooklyn Museum Aramaic Papyri</i> , New Haven 1953.
Krauss	S. Krauss, <i>Griechische und lateinische Lehnwörter im Talmud, Midrasch und Targum</i> , I - II, Berlin 1898.
KSG	see Nöldeke KSG.
Kuenen	A. Kuenen, <i>Specimen e Literis Orientalibus...</i> I - II, Leiden 1851-1854.

Kutscher	E.Y. Kutscher, <i>Studies in Galilean Aramaic</i> , Ramat Gan 1976.
Land	J.P.N. Land, <i>Anecdota Syriaca</i> IV, Leiden 1875.
Lane	E.W. Lane, <i>An Arabic English Lexicon</i> , London - Edinburgh 1863-1893.
Lect.	A.Smith Lewis and M.Dunlop Gibson, <i>Palestinian Syriac Lectionary of the Gospels</i> , London 1899.
Levy	J. Levy, <i>Wörterbuch über die Talmudim und Midraschim</i> , I - IV, Leipzig 1872-1889.
Levy Tg.	J. Levy, <i>Chaldäisches Wörterbuch über die Targumim</i> , I-II, Leipzig 1881.
Lew-Sh	Ch. T. Lewis & Ch. Short, <i>A Latin Dictionary</i> , Oxford 1879 (reprint).
Lit	G. Margoliouth, <i>The Liturgy of the Nile</i> , JRAS 1896, pp. 677-727.
lit.	literally
loc.	locus, loci, local
LOT	Z. Ben-Hayyim, <i>The Literary and Oral Tradition of Hebrew and Aramaic Amongst the Samaritans</i> , I - V, Jerusalem 1957-1987.
Löw Fauna	I. Löw, <i>Fauna und Mineralien der Juden</i> , Hildesheim 1969.
Löw Flora	I. Löw, <i>Die Flora der Juden</i> , I - IV, Wien-Leipzig 1924-34.
Löw Pfl	I. Löw, <i>Aramäische Pflanzennamen</i> , Leipzig 1881.
LS	C. Brockelmann, <i>Lexicon Syriacum</i> , Halle 1928 ² .
LSJ	<i>A Greek - English Lexicon</i> , compiled by H.G. Liddell and R. Scott, a New Edition by H. Stuart Jones, Oxford 1940 (ninth edition).
LSP	see Schulthess
LXX	Septuagint
M	Mishna
m.	masculine
Maclean	A.J. Maclean, <i>Dictionary of the Dialects of Vernacular Syriac</i> , Oxford 1901.
marg.	margin, marginal note
Mart	A. Smith Lewis, <i>The Forty Martyrs of the Sinai Desert</i> (Horae Semiticae IX), Cambridge 1912.
MdW	P. Kahle, <i>Masoreten des Westens</i> II, Stuttgart 1930.
Mekhilta	<i>Mekhilta d'Rabbi Ismael</i> , ed. H.S. Horowitz, Jerusalem 1970 (reprint).
metaph.	metaphorical(ly)

<i>meton.</i>	metonymy, metonymical(ly)
MH	Mishnaic Hebrew
<i>midr.</i>	midrash, midrashic
Mikra	<i>Mikra, Text, Translation, Reading and Interpretation</i> , etc..., ed, M.J. Mulder (Compendia Rerum Iudaicarum ad Novum Testamentum, sect. two, vol. I), Assen 1988.
Mn.	Mandaic
MS	manuscript
MSS	manuscripts
MT	Masoretic Text
MüllerGr	Christa Müller-Kessler, <i>Grammatik des Christlich-Palästinisch-Aramäischen</i> , Hildesheim 1991.
n.	note
<i>n.</i>	noun, name
<i>n. ag.</i>	nomen agentis
NA	New Aramaic
NChron	E.N. Adler et M. Seligsohn, <i>Une Nouvelle Chronique Samaritaine</i> , Paris 1903.
<i>neg.</i>	negative, negation
Neof	A. Diez Macho, <i>Neofiti Cod. of the Palestinian Targum, according to, Biblia Polyglotta Matritensia, Series IV, Targum Palestinense in Pentateuchum</i> , I-V, Madrid 1955-1988
Neubauer	A. Neubauer, <i>Chronique samaritaine</i> , Paris 1873.
Nöldeke KSG	Th. Nöldeke, <i>Kurzgefasste syrische Grammatik</i> , Leipzig 1898 ² .
Nöldeke MG	Th. Nöldeke, <i>Mandäische Grammatik</i> , Halle 1875.
Nöldeke NSS	Th. Nöldeke, <i>Grammatik der neusyrischen Sprache</i> , Leipzig 1868.
<i>nom.</i>	nominal
NSH	Neo-Samaritan Hebrew
NSS	A.D. Crown & L. Davey (edd.), <i>Essays in Honour of G.D. Sixdenier, New Samaritan Studies</i> , Sydney 1995
O	Onqelos
OA	Old Aramaic
<i>oppos.</i>	opposition, opposite
<i>opt.</i>	optative
<i>orig.</i>	original, originally
OS	A. Smith-Lewis, <i>The Old-Syriac Gospels</i> , London 1910.

P	Pəšitta
Pal. Aram,	Palestinian Aramaic
PalLect	A. Smith-Lewis & M. Dunlop-Gibson, <i>A Palestinian Syriac Lexiconary</i> , London 1897.
PalSyrT	A. Smith-Lewis & M. Dunlop-Gibson, <i>Palestinian Syriac Texts from Palimpsest Fragments</i> , London 1900.
<i>paraph.</i>	paraphrase, paraphrastic
<i>part.</i>	particle
<i>pass.</i>	passive
<i>pejor.</i>	pejorative
<i>perf.</i>	perfect
<i>pers.</i>	person(al)
Petermann	J.H. Petermann, <i>Brevis linguae samaritanæ grammatica...</i> , Berlin 1873.
PetVoll	J.H. Petermann u. K. Vollers, <i>Pentateuchus Samaritanus ad fidem librorum manuscriptorum apud nablusianos repertorum</i> , Berlin 1872-1891.
PG	Phinehas' Medieval Hebrew-Arabic glossary, according to A. Watad's edition (in the press).
Pitron	M. Gaster, <i>The Asatir, the Samaritan Book of the "Secrets of Moses", etc.</i> , London 1927.
<i>pl.</i>	plural
<i>pl. tant.</i>	plurale tantum
<i>poss.</i>	possessive
Powels	S. Powels, <i>Der Kalender der Samaritaner</i> , Berlin 1977.
<i>pr. n.</i>	proper noun
<i>pr. n. pl.</i>	proper noun of place
<i>pref.</i>	prefix, prefixed
<i>prep.</i>	preposition
Proceedings	A. Tal & M. Florentin (edd.), <i>Proceedings of the 1st International Congress of the SES, Tel-Aviv 1988, Tel-Aviv 1991.</i>
<i>pron.</i>	pronoun
Ps-J	Pseudo-Jonatan
PSm	R. Paine-Smith, <i>Thesaurus Syriacus</i> I - II, Oxford 1879 - 1901.
<i>pt.</i>	participle
Pummer <i>Contracts</i>	R. Pummer, <i>Samaritan Marriage Contracts and Deeds of Divorce</i> , I- II, Wiesbaden 1993 - 1997.
<i>q. v.</i>	quod vide
xxxiv	

QA	Qumranic Aramaic
<i>ref.</i>	reference
<i>refl.</i>	reflexive
Reifenberg	A. Reifenberg, <i>Palästinensische Kleinkunst</i> , Berlin 1927.
<i>rel.</i>	relative
RSV	Revised Standard Version
S	Syriac
SA	Samaritan Aramaic
SAV	Samaritan Arabic Version
SchGr	Fr. Schulthess, <i>Grammatik des Christlich-Palästinischen Aramäisch</i> , Tübingen 1924.
Schulthess	Fr. Schulthess, <i>Lexicon Syropalaestinum</i> , Berlin 1903.
Schwally	Fr. Schwally, <i>Idioticon des christlich-palästinischen Aramaeisch</i> , Giessen 1893.
<i>sec. m.</i>	secunda manu
<i>sg.</i>	singular
<i>sg. tant.</i>	singulare tantum
SH	Samaritan Hebrew
SP	Samaritan Pentateuch
Sperber	D. Sperber, <i>A Dictionary of Greek and Latin Legal Terms in Rabbinic Literature</i> , Bar-Ilan 1984.
Sperber Roman	D. Sperber, <i>Roman Palestine 200 - 400, Money and Prices</i> , Bar-Ilan 1974.
SSt	S. Kohn, <i>Samaritanische Studien</i> , Leipzig 1868.
ST	Samaritan Targum
Studies	see ZBH Studies
<i>subst.</i>	substantival
<i>superl.</i>	superlative
Tal	A. Tal, <i>The Samaritan Targum of the Pentateuch, a Critical Edition</i> , I-III, Tel-Aviv 1980-83
Tal Former Prophets	A. Tal, <i>The Language of the Targum of the Former Prophets and its Position within the Aramaic Dialects</i> , Tel-Aviv 1975 (Hebrew)
Tal Scripta	A. Tal, Observations on Word-formation in Samaritan Aramaic. The qāṭōl Pattern, <i>Scripta Hierosolymitana</i> , 1933, pp. 349 ff.
<i>taut.</i>	tautology
<i>temp.</i>	temporal

The Samaritans	A.D. Crown (ed.), <i>The Samaritans</i> , Tübingen 1989.
TM	<i>Tibât Mârqe</i> , see מ״ת
TM	Z. Ben-Hayyim, <i>Tibât Mârqe, a Collection of Samaritan Midrashim</i> , Jerusalem 1988.
Tos	Tosephta
trad.	tradition
trans.	transitive verb
transl.	translation
Uhlemann	F. Uhleman, <i>Institutiones Linguae Samaritanae</i> , etc., Leipzig 1837.
v.	verb
v. n.	verbal noun
var.	variant(s)
von Gall	A. von Gall, <i>Der hebräische Pentateuch der Samaritaner</i> , Giessen 1918.
Vulg	Vulgate
Wagner	M. Wagner, <i>Die lexicalischen und grammatikalischen Aramäismen im alttestamentlichen Hebräisch</i> , Berlin 1966.
WKAS	M. Ullmann, <i>Wörterbuch der klassischen arabischen Sprache</i> , Wiesbaden 1970-.
ZBH Studies	Z. Ben-Hayyim, <i>Studies in the Traditions of Hebrew Language</i> , Madrid 1954.
ZSp	S. Kohn, <i>Zur Sprache, Literatur und Dogmatik der Samaritaner</i> , Leipzig 1876.

Periodicals

Abr-Nahrain	
Atiqot	
Eretz Israel	
IEJ	<i>Israel Exploration Journal</i>
JA	<i>Journal Asiatique</i>
JSS	<i>Journal for Semitic Studies</i>
Jud. Zeitschr.	<i>Jüdisches Zeitschrift</i>
JZWL	<i>Jüdische Zeitschrift für Wissenschaft und Leben</i>
Lešonenu	
Maarav	
OLZ	<i>Orientalistische Literaturzeitung</i>

RQ	<i>Revue de Qumran</i>
RSO	<i>Rivista degli Studi Orientali</i>
Scripta	<i>Scripta Hierosolymitana</i>
Sefarad	
Tarbiz	
Te ^ś uda	
ZA	<i>Zeitschrift für Assyriologie und verwandte Gebiete</i>
ZATW	<i>Zeitschrift für die alttestamentliche Wissenschaft</i>
ZDMG	<i>Zeitschrift der deutschen morgenländischen Gesellschaft</i>
ZDPV	<i>Zeitschrift des deutschen Palästina Vereins</i>

קיצורים וראשי תיבות עבריים
Hebrew Abbreviations and Sigla

ארמית Aramaic	א
Ibrāhīm Al ^c ayye אברהם אלעיה	א"א
Babylonian Aramaic ארמית בבלית	א"ב
Ab Gillūgā אב גלוגה	א"ג
Ildus'tān אלדסתאן	א"ד
Ab Isdā (Hisda) אב חסדה	א"ח
Ereṣ Israel; Jewish Aramaic ארמית היהודים; ארץ ישראל	א"י
General Aramaic ארמית כללית	א"כ
Biblical Aramaic ארמית המקרא	א"מ
Abū Sa ^c 'īd אבו סעיד	א"ס
Old Aramaic ארמית קדמונית	א"ק
Sifra דבי רב, מהד' מי איש שלום, ברסלאו תרע"ה.	א"ש
Elāzār ban Finās אלעזר בן פינחס	אב"פ
Ibrāhīm Al- ^c ayye (עראנייש א) "יעל המלים הדומות במבטא ושונות במשמעות"	אברהים אל-עיה
Samaritan Aramaic ארמית השומרונים	אה"ש
Ugaritic אוגריתית	אוג
A. Smith Lewis, <i>The Old Syriac Gospels</i> , London 1910	אוונגליון דמפרשא
A. Smith Lewis, <i>The Forty Martyrs of Sinai and the Story of Eulogios</i> , HS IX, Cambridge 1911.	אולוגיוס
Qumran Aramaic ארמית של מגילות ים המלח	איי"מ
ד' איילון ופי' שנער, מלון ערבי - עברי, ירושלים תשכ"א	איילון-שנער
Akkadian אכדית	אכ
Asafīr. See below אסטיר ראה בסמוך	אס
ז' בן-חיים, ספר אסטיר, תרביץ יד (תשי"ג), 104-125; 174-190; טו (תשי"ד), 71-87; 128. המספרים נתונים ברצף המאמר 1-56.	אסטיר
י"נ אפשטיין, דקדוק ארמית בבלית, ירושלים 1960.	אפשטיין
י"נ אפשטיין, מבוא לנוסח המשנה, ירושלים תשי"ח.	אפשטיין מבוא
A. Smith Lewis, <i>The Forty Martyrs of Sinai and the Story of Eulogios</i> , HS IX, Cambridge 1911.	ארבעים
Bava Batra בבא בתרא	ב"ב
Bava Meṣi ^c a בבא מציעא	ב"מ

ספר בן סירא, האקדמיה ללשון העברית, ירושלים תשלי"ג. Ben Sirah	בי"ס
בבא קמא Bava Qamma	בי"ק
התלמוד הבבלי The Babylonian Talmud	בבלי
משלי בן סירא Ben Sirah	בו סירא
במדבר Numeri	במ
בראשית Genesis	בר
R. Duval (ed.) <i>Lexicon Syriacum auctore Hassano Bar Bahlule...</i> , Paris, 1901	בר בהלול
בראשית רבה, מהדי' י' תיאודור וחי' אלבק, ירושלים 1965. Genesis Rabba.	בר"ר
י' בראנד, כלי החרס בספרות התלמוד, ירושלים תשי"ג.	בראנד
לי גינצבורג, פירושים וחידושים בירושלמי, ניו-יורק 1941.	גינצבורג
דברים Deuteronomium	דב
דברים רבה מהדורת שי ליברמן, ירושלים תשכ"ה. Devarim Rabba	דבר"ר
ראה NChron	הכרוניקה החדשה
ראה Ham	המליץ
הערה note	העי
הצבי ישראל, אסופת מחקרים במקרא לזכרם של ישראל וצבי ברוידא, תל-אביב תשל"ו.	הצבי
השווה Cf.	השי
M. Klein, <i>The Fragment Targums of the Pentateuch</i> , Roma 1980.	התה"מ
התרגום הערבי של השומרונים (מהדורת שחאדה לבראשית - שמות. לשאר הספרים בכתבי היד BCV. ו במהדורת Kuenen לויקרא (אבו סעיד). SAV	התה"ע
התרגום הארמי של השומרונים ST	התה"ש
ויקרא Leviticus	ויק
ויקרא רבה, מהדי' מי מרגליות, ירושלים תשי"ג-תשי"ד. Leviticus Rabba	ויק"ר
זכר masculine	ז
זאב בן-חיים ZBH	זב"ח
חילופי נוסח variants	חי"נ
שלשה ספרי דקדוק בתרגום ר' משה אבן גיקטילהת מהדורת, י"ב נוט, לונדון תר"ל.	חיוגי
טביה בן דרתה Tābiā ban Dārtā	ט
טעות סופר Corr.	טי"ס
אי טל, התרגום השומרוני לתורה א-ג, תל-אביב תשי"ס-תשמ"ג. Tal	טל
אי טל, זכרונות האקאדמיה הישראלית למדעים ז, 239-255.	טל האקדמיה
אי טל, לשון התרגום לבניאים ראשונים ומעמדה בכלל הניבים הארמיים, תל-אביב תשכ"ה.	טל לשון
די טלשיר, שמות בעלי חיים בתרגום הארמי של השומרונים, ירושלים תשמ"א.	טלשיר

alternative opinion	יש אומרים	י"א
John	יוחנן	יוחנן
Yom Tov	יום טוב	י"ט
Yose ben Yose	פיטוי יוסי בן יוסי, מהד' א' מירסקי, ירושלים תשל"ז.	יוסי בן יוסי
	ח' ילון, מבוא לניקוד המשנה, ירושלים תשכ"ד.	ילון
	ח' ילון, מגילות מדבר יהודה, דברי לשון, ירושלים תשכ"ז.	ילון מגילות
	ח' ילון, פרקי לשון, ירושלים תשל"א.	ילון פרקי
Yannay	פיטוי ינאי, מהדורת מנחם זולאי, ברלין תחר"ץ.	ינאי
The Jerusalem Talmud	התלמוד הירושלמי, ע"פ דפוס ונציה.	ירוש
Jer	ירמיה	ירמ
Jes	ישעיה	ישע
	תיבת מרקה כ"י כ	כ
MS, MSS	כתב היד, כתבי היד	כה"י
S. Kohn	שמואל כהן	כהן
MS, MSS	כתב יד, כתבי יד	כ"י
similarly	כיוצא בזה	כיו"ב
TM, MS L	תיבת מרקה כ"י ל	ל
Luke	לוקס	לוקס
	ש' ליברמן, הירושלמי כפשוטו, ירושלים תרצ"ה.	ליברמן
	ש' ליברמן, יוונית ויוונית בארץ ישראל, ירושלים תשכ"ג.	ליברמן יוונית
	ש' ליברמן, תלמודה של קיסרין, מוסף תרביץ ב, ירושלים תרצ"א.	ליברמן קיסרין
Hammeliş unattested reference	עדות מן התרגום שאינה נתונה בנוסחאות	ליתא
	מ"ב לרנר, אגדת רות ומדרש רות רבה, חיבור דוקטור, האוניברסיטה העברית ירושלים תשל"א.	לרנר
Mārqa	מרקה	מ
See	ראה אפשטיין מבוא	מבוא לנוה"מ
Genesis Apocryphon	המגילה החיצונית לבראשית	מגילת בראשית
Mo ^c ed Qaṭan	מועד קטן	מו"ק
	מ' מורשת, לקסיקון הפועל שנתחדש בלשון התנאים, רמת-גן 1980.	מורשת
preposition	מילית יחס	מ"י
Pseudo-Jonatan	המיוחס ליונתן	מ"ל
Mechilta	מכילתא דרבי ישמעאל, מהד' ח"ש הורוביץ, ברסלאו 1930.	מכילתא
	ז' בן-חיים, במלחמתה של לשון, ירושלים תשנ"ב.	מלחמתה
Mandaic	מנדאית	מנ
Ma ^c aser šeni	מעשר שני	מע"ש
conjunction	מילית קישור	מ"ק

מילית קריאה <i>interjection</i>	מק"ר
מ' מרגליות, הלכות ארץ ישראל מן הגניזה, ירושלים תשל"ד.	מרגליות, הלכות
Mark	מרקוס
משנה Mishna	מש
ר' אליהו בחור, המתורגמן, איסני 1541.	מתורגמן
Mathew	מתי
כ"י ניאופיטי של התרגום הירושלמי לתורה Ms. Neofiti I	נ
נקבה <i>feminine</i>	נ
נוסח אחר <i>Var.</i>	נ"א
נוסח שומרון SP	נ"ש
נבטית Nabatean	נב
נוסח המסורה MT	נה"מ
ראה See Neubauer	נויבאואר
סורית Syriac	ס
מ"צ סגל, דקדוק לשון המשנה, תל-אביב תרצ"ו.	סגל
סורית של ארץ ישראל (מובאות מן המקרא ע"פ מהדורת גושן-שירון: המקרא בתרגום הסורי-ארצישראלי, ירושלים תשלי"ג). See CPA	סוא"י
סורית חדשה Neo-Syriac	ס"ח
התרגום היווני לתורה, המיוחס לשומרונים. Samaritikon	סמריטיקון
סנהדרין Sinhedrin	סנה
חקרי עבר וערב מוגשים ליהושע בלאו, ירושלים - תל אביב תשנ"ג.	ספר בלאו
מחקרי לשון מוגשים לזאב בן-חיים בהגיעו לשיבה תל אביב תשמ"ג.	ספר בן-חיים
ספר יצחק אריה זליגמן, ירושלים תשמ"ג.	ספר זליגמן
ספר חנוך ילון, ירושלים תשכ"ג.	ספר ילון א
ספר זיכרון לחנוך ילון, בר אילן תשל"ד.	ספר ילון ב
מחקרים בלשון העברית ובלשונות היהודים מוגשים לשלמה מורג, ירושלים תשנ"ו.	ספר מורג
עיונים בספרות חז"ל במקרא ובתולדות ישראל, רמת-גן תשמ"ב.	ספר מלמד
שי לחיים רבין, ירושלים תשנ"א.	ספר רבין
ספר הזיכרון לאליעזר רובינשטיין, תעודה ט, תל-אביב 1995.	ספר רובינשטיין
מחקרי תלמוד ב, קובץ מחקרים... לזכרו של אי"ש רוזנטל, ירושלים תשנ"ד	ספר רוזנטל
ספר חיים שירמן, ירושלים תש"ל.	ספר שירמן
ספרא דבי רב (תורת כהנים, כ"י אססמאני 66), מהדורת אי פִינקלשטיין, ניו-יורק תשי"ז. Sifra	ספרא
ספרי דבי רב, מהדורת ח"ש הורוביץ, לייפציג תרע"ז. Sifre Bemidbar	ספרי במדבר
ספרי על ספר דברים, מהדורת אי"א פִינקלשטיין, ברלין ת"ש. Sifre Devarim	ספרי דברים
עברית Hebrew	ע

עין See	עי
עבדאל בן שלמה Abød el ban Salama ^c	עביש
עמרם דרה Amram dare ^c	עיד
זי בן-חיים, עברית וארמית נוסח שומרון א-ה, ירושלים תשי"ז - תשלי"ז.	עואניש
עבודה זרה Avoda Zara ^c	עייז
עברית נוסח שומרון SH	עניש
עין ערך See entry (lemma)	עייע
ערבית Ar	ער
ספר ערוך השלם מאת רבנו נתן בן יחיאל... מהדורת אי קוהוט, א - ט (כולל תוספת הערוך, ניו יורק תשטו (צילום).	ערוך
ראה ערוך	ערוך (תוספת)
פייטנים עלומי שם Unknown authors	ע"ש
עברית שומרנית חדשה (= "שומרנית") NSH	עש"ח
פינחס הרבן Finās arrābbān	פ
פשיטתא Pešitta	פ
J. H. Petermann and K. Vollers, Pentateuchus Samaritanus, etc., Berlin, 1883-1891.	פטרמן
זי בן-חיים, "פיוטים שומרניים לשמחות", תרביץ י (תרצ"ט), 190-200; 333-374	פיוטים לשמחות
ע' ספרא	פינקלשטיין
ה"שומרנית" - תיאור דקדוקה ואפיונה המילוני (חיבור דוקטור), תל-אביב תשמ"ט.	פלורנטיין
קוים במערכת הפועל של הארמית השומרנית, עבודת גמר, אוניברסיטת תל-אביב תשמ"ב.	פלורנטיין קוים
מ' פלורנטיין, ספר הכינוס הראשון לחקר השומרנות, תל-אביב תשמ"ח, תל-אביב תשנ"א, 7-12.	פלורנטיין, ספר הכינוס
פסיקתא דרב כהנא, מהדורת ד מנדלבוואס ניויארק תשכ"ב.	פסיקתא דר"כ
פועל יוצא transitive verb	פע"י
פועל עומד intransitive verb	פע"ע
פשיטתא Pešitta	פש
המשנה ע"פ כ"י קאופמן, מהדורת בר-שטראק. Ms. Kaufmann of the Mishna	ק
תיבת מרקה על פי כ"י ק. ק ¹ , ק ² . Mss K, K ₁ , K ₂ of Tibāt Mārqe	(ק)
קוהלת רבא. Qohelet Rabba	קוה"ר
י קוטשר, מחקרים בארמית גלילית, ע' קוטשר מחקרים.	קוטשר
י קוטשר, הלשון והרקע הלשוני של מגילת ישעיהו ממגילות ים המלח, ירושלים תשי"ט.	קוטשר מג"י
י קוטשר, מחקרים בעברית ובארמית (אסופת מאמריו), ירושלים תשמ"ז.	קוטשר מחקרים
קונטרסים לענייני לשון, ירושלים	קונטרסים

קור	אי קור, פיוטי יניי כעדות לעברית של איי תחת השלטון הביזאנטי, חיבור לשם קבלת התואר דוקטור לפילוסופיה, תל-אביב תשמ"ח.
קתיג	קטעי התרגום הירושלמי מן הגניזה. ראה See Klein Gn
ר	ריבוי plural
רבינוביץ	צי"מ רבינוביץ, מחזור פיוטי רבי יניי לתורה ותמועדיס א - ב, ירושלים - תל אביב תשמ"ה - תשמ"ז.
רה"ש	ראש השנה Rosh Hashana
רוזנטל, נזיקין	ירושלמי נזיקין, מהד' אי"ש רוזנטל, ירושלים תשמ"ד.
רישביץ, שם המספר	ע' רישביץ, שם המספר בניבים הארמיים של ארץ ישראל בתקופת התלמוד. חיבור גמר, אוניברסיטת תל אביב, תשמ"ט.
ש	תיבת מרקה על פי כ"י שכם Mss Shechem of Tibât Mârqe
שולטס, דקדוק	F. Schulthess, <i>Grammatik des christlich-palästinischen Aramäisch</i> , Tübingen 1924.
שחאדה	ח' שחאדה, התרגום הערבי לנוסח התורה של השומרונים, ירושלים תש"ן.
שחאדה מבוא	ח' שחאדה, התרגום הערבי לנוסח התורה של השומרונים, מבוא למהדורה ביקורתית, א - ג, ירושלים תשל"ז (חיבור דוקטור).
ש"י	שם ייחוס gentilic noun
ש"יג	שרידי הירושלמי מן הגניזה לפי: L. Ginsberg, <i>Yerushalmi Fragments from the Genizah</i> , NY 1909.
שירת	י' יהלום ומ' סוקולוף, שירת בני מערבא, ירושלים תשנ"ט.
שמ	שמות Exodus
שי"מ	שם מספר numeral
שי"ע	שם עצם noun
שי"פ	שם פרטי proper noun
שפי"ע	שם פעולה verbal noun
שי"ק	שם קיבוץ collective noun
שי"ת	שם תואר adjective
תה"ש	התרגום הארמי של השומרונים ST
ת"י	תרגום יונתן לנביאים Jonatan Targum of the Prophets
תולדה	מי פלורטינון, התולדה, כרוניקה שומרנית, ירושלים תשי"ס. Tulida
תוס	תוספתא Tosephta
תוס"כ	שי ליברמן, תוספתא כפשוטה, ניו-יורק תשט"ו-
ת"מ	תיבת מרקה Tibât Mârqe
ת"פ	תואר הפועל adverb
ת"ר	תרגום Targum

כתבי-עת Periodicals

ידיעות החברה העברית לחקירת ארץ ישראל ועתיקותיה

ידיעות

לשונו

מלילה

תעודה

תרביץ

Symbols

uncertain letter	· א
all occurrences presented	+
assumed form	*
derived from	>
developes into	←
editorial completion	[ ]
editorial deletion	{ }
editorial emendation	< >
parallel	
the Arabic column of a manuscript	Ⲱ ^ⲁ
opposed to	::

תוכן

ז
כג
1
ix
xxvii
xxxviii

מבוא
מפתח
המילון
מבוא באנגלית
קיצורים וסימנים
קיצורים וסימנים עבריים

מבוא

הלקסיקוגרפיה לא פסחה על לשונות "עדת בני ישראל השמרים", ובכללן הניב הארמי שלה. זכות הראשונים בעיסוק הזה שמורה לבני העדה עצמם, שעשו גלוסארים למילי התורה בימים רחוקים, לפני שנתפשטה בעולם חקירת רשומותיהם ולשונותיהם. בספרייה הלאומית של צרפת, בפאריס, מצוי כתב יד ובו רשימת מילי התורה נתונות בטור אנכי ובמקביל להן תרגומיהן לארמית ולערבית.¹ הגלוסאר הזה, "המליץ" שמו, נתחבר לפני המאה הי"ב, בידי סופר שהכיר עדיין היטב את הארמית אך היה חרד לבני דורו, שידיעתם הלכה ופחתה. זהו כנראה הקדום מן הגלוסארים השומרונים שהגיעו לידינו, אך אינו מעשה המילונות היחיד שהשומרונים הפיקו. יש ויש עוד גלוסארים, אף הם רשימות מילי התורה, ערוכים בסדר האלף-בית ולהן תרגום לערבית. ואף שאנו בארמית של העדה עסוקים, יש לנו עניין במילונים אלה, לפי שהם, מהיותם רשימות של מילי התורה מתורגמות לערבית, מגלים את פרשנותם של השומרונים, את הבנת הדורות בלשון התורה. ולא אחת עומדים אנו מתוכם על התפתחות בהבנה ובפרשנות, מדור אחד לדור אחר.²

מן המאה השבע-עשרה ואילך חיברו אחדים ממלומדי אירופה חיבורים לקסיקוגרפיים שלמים, במידה שנתאפשר להם הדבר, והביאו דרך שיטה ומיצוי את ארמית השומרונים, כמידת ידיעת ימיהם. הראשון, Johannes Morinus, הקצה חלקה לאוצר המילים של ארמית השומרונים בחיבורו *Opuscula Hebraeo-Samaritica*, שהופיע בפאריס בשנת 1657 וקרא לה *Dialecti Samaritanae Lexicon*. אחריו נפנה לעסוק בדבר Johann Heinrich Hottinger בתוך *Etymologicum orientale; sive, Lexicon... Samaritanae... etc.* (Frankfurt 1661). ואולם מילונים שיטתיים הם מעטים ומצומצמים בהיקפם. המילון הראשון עשה Edmundo Castellus. הוא הביא את הניב הזה במסגרת חיבורו רב הלשונות *Lexicon Heptaglotton*, שחיבר בלונדון בשנת 1669. מילונו הביא את בשורת אוצר המילים של ארמית השומרונים בצמצום גדול מפני מצבה העגום של הפילולוגיה השומרנית. אותם ימיסלא היה ידוע אלא מעט פיוטי תפילה על פי כתב יד אחד מדמשק ותרגום התורה משני כתבי-יד. אחד שלם, בן המאה השש-עשרה, ואחד מקוטע מאוד, קדום ממנו: בן המאה השלוש-עשרה (כתב-היד השלם שימש בהדפסת התנ"ך רב-הלשונות בפאריס).³ אלה לא הציגו יפה את הארמית של העדה, לא רק מפני מיעוט החומר שהכילו אלא גם מפני איכותו (ראה להלן). אף תפיסתו התמימה את קרבת לשונות העולם הכשילה את קסטלוס לפעמים בייחוס אטימולוגי משונה. דרך משל, את מילת מלטופים הבאה כנגד קנים בבר ו 14 הוא קשר עם האנגלית loft אגב מתן הסבר

¹ הוא כ"י מס' 9, בספרייה הלאומית של צרפת. תיאורו נתון בספר: J.-P. Rothschild, *Catalogue des Manuscrits Samaritains*, Paris 1985. כתב היד יצא לאור בידי זאב בן-חיים בכרך השני של ספרו "עברית וארמית נוסח שומרון" (עואניש). בכרך הראשון, בעמ' סה-עג, הוא תיאר את החיבור העתיק הזה והציג את ערכו ההיסטורי ואת מעמדו בבירור הבעיות של אוצר המילים של ארמית השומרונים. על פי חתימת הסופר שהעתיק, כינה אותו "המליץ" והוא ידוע בעולם המחקר בשם זה. בכרך השני של עואניש הציג את החיבור כולו והוסיף עליו הערות והסברים.

² בימים אלה נשלם חיבור דוקטור של תלמיד, ד"ר עלי ותד, "המליץ" - המילון המיוחס לפינחס הכהן בן יוסף (בן המאה ה-14), אוניברסיטת תל-אביב 1999.

³ בכרך החמישי של *G. M. Le Jay, Biblia Polyglotta...*, Paris 1645

מלומד לשינוי סדר האותיות: *per metathesin*. ולמילה פלקינה הבאה בבר כ"א 15 כנגד חמת הוא זיווג את האנגלית *flagon*, ועוד כהנה וכהנה. ברם אין להתעלם מן התרומה הניכרת שמילונו תרם להבנת הניב הארמי של השומרונים. כינוס לשונות אחדות במילון אחד אמנם לא היה חידוש שלו באותם ימים, אבל הישג היה עמו, מפני שנתן הזדמנות להשוות השוואות וללמוד דבר מתוך לשון קרובה, או שנחשבה קרובה. ולעתים קרובות עלו הדברים יפה. כך, למשל, הביא קאסטלוס **בטן** ורשם *venter, uterus*. ובאותו ערך רשם, דרך לקסיקוגרפים נבונים, את שימושה המושאל של המילה במל"א ז 20: וכתרת על שני העמודים גם ממעל מלעמת הבטן. ורשם: *prominentia*. ולהן צירף את הפועל הארמי **בָּטַן** וקבע את משמעותו: *in ventre conceptit*. וממשנת כלים טו, ו הביא בטנון ופירש: *Cithara ventriculata* (קתרוס כְּרִסְתָּן). ולא נתקרה דעתו עד שהביא מן ויקרא רבה (סוף פרשה יח) בּוֹטָנָה - *inflatio*. הכול עניין תפיחות, כמובן. אל אלה ייחס מן ארמית השומרונים את **בטעניך** מבראשית ג 16, המתרגם הריוניך, אף זו תפיחות. לפעמים לא עלו הדברים יפה, לפי שהביא שם גם דברים שלקסיקוגראף מודרני היה מביאם בערך אחר. את הפרי הידוע: **בטנה** - *pistacium* - מזה ואת העוף **בְּטָנִי** שבבבלי חולין סג ע"א. המצב שהבלשנות המשווה הייתה נתונה בו באותם ימים לא אפשר לו ללמוד מקרבת הלשונות. על כן לא הבין **שדפה** - *tympaanum* - המתרגמת **התף** בשם טו 20, שאולה או משורבת מן הערבית (שהוא מביא באותו עמוד) והביא את המילה יחד עם **דפי** - *infamia*. ועם זאת, גדולה הייתה תרומת המילון הזה בשעתו.

זמן ניכר אחריו הקדיש Friedrich Uhlemann לאוצר המילים של ארמית השומרונים חלק מספרו *Institutiones Linguae Samaritanae*, שפרסם בלייפציג בשנת 1837. במאה וחמישים השנים שחלפו מאז חיבורו של קאסטלוס התקדמה ידיעת השפות השמיות מאוד. על כן בגלוסאר המתלווה לכרסטומטיה שלו ניכרת הבנה טובה יותר ותפיסה משוכללת יותר של היחסים בין הלשונות. דוגמה יפה לדבר היא במ יג 34: **ואטרכו** שידע להסביר *murmuravit*, לא רק ע"פ המקור העברי וְיִרְגְּנוּ, אלא גם ע"פ הוראת טרְכָנָא בסורית: *agitator*, שהביא במקום. ברם את הדיאלקטים הארמיים של היהודים בארץ ישראל לא הכיר כראוי (המילונים הגדולים לתרגומים ולתלמוד הופיעו שנים רבות אחרי כן). על כן חיבר את **ארצים**, המתרגם צר (במ כב 26), עם המילה הסורית **לצם** (!) ולא עם השורש **רצם** השכיח במקורות יהודיים⁴. במצב המחקר של אותם ימים לא ידע האיש את הגיית התורה ולא עמד על מעמדו של ואפס (דב לב 36), שבנוסח שומרון הוא בינוני קל *wāfas*, ומכאן ניתרגם **ואמצו** (עבר נסתרים, לפי ההקשר), היינו ואפסו. אולמן תרגם כמו בנוסח המסורה וְאָפְסָ: *deficientia*.

חקר הארמית של השומרונים הוגבל מתחילתו מפני איכותו המעטה של החומר שעמד לרשות החוקרים. כאמור לעיל, כתב היד השלם של התרגום, שנתסדו עליו כל החיבורים האמורים, הרכיבו מעתיקו משני טקסטים שונים זה מזה באופיים ובלשונם. הראשון גדוש שיבושים ושרבובים מלשון הדיבור של המעתיק, הערבית, ומן העברית המיוחדת של העדה (ראה להלן). מעט מאוד ארמית ידע, על כן נתחלפו לו אותיות דומות וקלט גיליונות לתוך השיטין. בסופו של דבר הוציא מתחת ידו כתב יד רווי ייצורים חדשים, שכמוהם לא נודעו בניב מניבי הארמית מעולם. לפי שלא ניתן היה לזהותם, הניחו המלומדים שאלה שרידי מילים שהביאו עמם בני העדה בימי קדם מכותה ומחלח ומחבור ומכל אותם המקומות, שלפי התיאור הידוע מספר מלכים ב יז, הביאם משם מלך אשור לאכלס את ממלכת שומרון. וכך אומר חכם אחד, הלוא הוא Georg Otho⁵:

⁴ כגון ירושלמי נידה נ ע"ד.

“Samaritana lingua paulo impurior est, partim ex Hebraea, partim ex Syro-Chaldaea, partim ex veteri Cuthaea conflata”,

לאמור: “לשון השומרונים אינה טהורה לגמרי, בהיותה מורכבת חלקה מעברית, חלקה מארמית-סורית וחלקה מן הכותית הישנה”. זהו, על פי מה שידוע לי כיום, המקום הראשון שזכרת בו לשונם של כותים. מחברי החיבורים האמורים לעיל התאמצו מאוד לבאר את הסתומות הרבות ולא ידעו שאין אלה אלא שיבושי מעתיק. באור הדברים האלה, מתפעל אדם מחריפותו ומעומק הבנתו של הרב שמואל כהן, איש בודפשט, שהבין את אופיה של לשון התרגום ודחה את האמונה, שעשתה לה חסידים רבים, באותה לשון כותית. וכך סיכם⁶:

Die sogenannte “lingua samaritana” ist weiter nichts als das in Palästina allgemein üblich gewesene vulgäre Aramäisch...Wurzeln und Wörter, welche die anderen palästinisch-aramäischen Dialekte nicht kennen, dürfen, weil sie in unserem Codd. des sam. Trg. vorkommen, nicht mehr als... “samaritanisch” oder gar “kuthäisch” bezeichnet werden...

הוא ניתח את המילים המשונות ששפע התרגום לתורה והראה שהן שיבושים או שרבוים ממקורות שמחוץ לארמית השומרונים. והנה גילוי “המליץ” תומך בדעותיו תמיכה גמורה. וכך אומר בן-חיים: “בטור הארמי שלו, הכולל 6000 ערכים ארמיים בקירוב, אין אפילו מילה אחת מן המילים היכותיות המפורסמות. הוא מציע לנו אוצר מילים ארמי וצורות דקדוקיות במלוא ייחודן וטהרן הארמי”⁷. בהיותו לקט מן התרגום הארמי, הוא מעיד על מצב התרגום הזה לפני שנשתבש בידי מעתיקים. בעדות הזאת פתרון השאלות, שנתחבטו בהן מלומדים שנים רבות.

לימים נתגלו יצירות רבות של השומרונים ואף הופיעו במהדורות ביקורתיות. אף מקצוע הבלשנות נתפתח מאוד ונתבררו דברים רבים בלשוניותיהם של השומרונים. הורגש הצורך לכנס את אוצר המילים שלהן אל מקום אחד. על רקע זה בשיחות הרבות ששוחחנו, פרופ' זאב בן-חיים ואני, בשנת תשי”ם, בשעה שעשינו יחד במכון ללימודים מתקדמים של האוניברסיטה העברית, עלתה המחשבה לחבר מילון של ארמית השומרונים. אותה שנה נתגבשה התוכנית והוחל בהעמדת הקונקורדנציה, שהייתה יסוד המילון. מלאכה זו, שעשינו יחד בסיועו של ד”ר משה פלורנטין, כרוכה הייתה בקשיים גדולים ולא נסתיימה אלא בסוף שנת תשמ”ז. אז התחלתי את כתיבת המילון גופו. היא נמשכה למעלה מן הראוי בשל טרחותיי המרובות באוניברסיטה של תל-אביב ובאקדמיה ללשון העברית בירושלים.

המילון הזה מציג את אוצר המילים של ארמית השומרונים, המשוקעת בכתוביהם שהגיעו לידינו, כלומר, זהו מילון של טקסטים מוגדרים ומוגבלים, כפי שאבאר להלן. ראשית

⁵ בתוך J. Altling, *Fundamenta punctationis linguae sanctae. Synopsis institutionum Chaldaearum et Syrarum... Simili institutionum Samaritanorum*, Frankfurt a/M, 1746, p. 5

⁶ בספרו S. Kohn, *Zur Sprache, Literatur und Dogmatik der Samaritaner*, Leipzig 1876, p. 206-207 *Samaritanische Studien*, Breslau 1868 ובמאמרו: "Neueste Literatur über die Samaritaner", *ZDMG* 39 (1855), pp. 165-226; "Die Pentateuchübersetzung nach der Ausgabe von Petermann und Vollers", *ZDMG* 47 (1893), pp. 626-697

⁷ עואניש א, עמי עא.

יצירת הספרות הארמית הייתה, מפני שזאת הייתה הלשון שהתהלכה בעדה ובה נתחברו חיבורי פיוט לעבודת בית הכנסת, תרגומי התורה ומדרשים. זאת התקופה ה"קלאסית" של ספרות השומרונים ובה פעלו ראשוני הפייטנים, בני המאה הרביעית: עמרם זרה, מרקה וננה בנו. ואולם חייה של הארמית בתוך העדה היו חיים רבי תהפוכות והדבר מציב לפני הלקסיקוגרף שורה של בעיות. המסובכת שבהן היא נוכחותה הניכרת של העברית בכל הטקסטים הארמיים, שהיא תוצאה של שני מגעים שנתקיימו בזמנים שונים.

המגע הראשון היה בפני הבית, בשעה ששתי הלשונות נתקיימו זו לצד זו בקרב העדה והוביל אל מעשה שאילה של מילים ושל הוראות ושל מבני תחביר הן בארמית והן בעברית. תהליך בלתי נמנע זה הביא לדחיקת מילים ארמיות והעדפת מילים עבריות תמורתן, כגון **חוי**, שהיא נחלת ניבי הארמית כולם, שתחתיה באה **נחש** בכל מקום. אין כל פקפוק בהבאת שאילות אלה בתוך המילון הארמי. ואולם לא כן הדבר בפירות המגע השני בין שתי הלשונות.

המגע השני נרחש מאות רבות של שנים מאוחר מן הראשון. אחרי כיבוש ארץ ישראל בידי הערבים, במאה השביעית, דחקה הערבית את רגלי הארמית מן הדיבור, ובמאה הי"א כבר הייתה הלשון השלטת ברחובות שכם ואף חדרה אל יצירות הספרות. לימים נתחבר תרגום לתורה בערבית וכן חיבורי הלכה. בתקופה הזאת עדיין חיברו פייטנים חיבוריהם ארמית: אב חסדה הצורי, בן המאה הי"א, מחבר עיון ההלכה **كتاب الطباخ** וכנראה גם תרגום התורה הראשון לערבית, וכמוהו אב גלוגה וטביה בן דרתה. יצירתם מצטיינת במאמץ לחבר ליטורגיה ארמית כדרך שנתחברו פיוטים בתקופה ה"קלאסית". היא לא נמשכה זמן רב. שפל פקד את הספרות מן המאה הי"ב והוא נמשך שנים רבות, עד שפינחס הרבן התחיל את פעולתו במאה הי"ד. ימיו הם ימי תחייה רוחנית. בעידודו נכתבה הכרוניקה המפורסמת של אבו אלפתח, **كتاب التاريخ**, והחלה יצירת פיוט חדשה. טובי אנשי הרוח של העדה חזרו והעלו את השירה הליטורגית אל מרומי היצירה. ירידת מעמדה של הארמית בשעתה הביאה לידי עליית כוחה של העברית. אמנם הערבית היא שתפסה את מקום הארמית בדיבור, אבל לעבודת בית הכנסת לא חדרה. לשון חדשה הלכה ונתפתחה והגיעה לשיאה בספרות שפרחה בקרב העדה במאה הי"ד. תקופה זו ניתן לכנות "ניאו קלאסית" בתולדות ספרות השומרונים מפני עוצמת הביטוי והיקף היצירה ומפני חזרת הארמית אל הספרות. אמנם לא במישרים: העברית נתחזקה ונתגבשה כלשון חדשה ועד מהרה נעשתה שלטת בספרות בת התקופה. ואולם היא ספגה יסודות מרובים מן הארמית, עד שהפכה ללשון בלולה משתי הלשונות. זו הלשון המיוחדת של העדה, שכן-חיים כינה אותה בשם "שומרונית" (במילון הזה: עש"ח = עברית שומרונית חדשה).⁸

והנה המתואר כאן הביא לאנדרלמוסיה במקורות שהחומר למילון לוקט מהם. לשון אחר, סופרי השומרונים לא נמנעו מלהרכיב צורות חדשות על חיבורים ישנים שהעתיקו כדי לעשותם לטעם הדור. הם נהגו חירות גדולה בהעתקה ועירבו ארמית במה שאינו ארמית. על כן אין לך כמעט יצירה ארמית מיצירותיהם שאין ניכר בה רושמה של עש"ח.⁹ ואפילו

⁸ לשון זו, נקבע אופייה בידי בן-חיים בתרביץ י (תרצ"ט) עמ' 333-337, עואניש ג/ב, עמ' 27 ובמבוא שלו לתיבת מרקה, ירושלים תשמ"ז, עמ' 15 ואילך. בתרגום ספרו לאנגלית (בדפוס) הוא מכנה אותה Late Samaritan Hebrew. לאחרונה תוארה בפרוטרוט ונותחה בידי מי פלורנטין: "השומרונית" - תיאור דקדוקה ואופיה המילוני, תל-אביב תשמ"ט (חיבור דוקטור). לשון זו נתפתחה והלכה עד לעצם ימי תחיית העברית של היהודים בארץ ישראל במאה העשרים. בעת הזאת נזקקו בני הדור הצעיר של העדה הדרים בחולון לעברית המודרנית ונתמעט השימוש בעש"ח. ברם יצירות חדשות המתחברות לפרקים בעת שמחה או אבל עדיין כתובות עש"ח.

⁹ אין בידינו כתב-יד של יצירה מיצירות העדה, שהועתק קודם למאה הי"ב.

כתבי יד של תרגום התורה קלטו ממנה הרבה מאוד. המובהק בהם הוא כתב-היד A¹⁰ בולט בשורה הזאת החיבור "תיבת מרקה", שחלקו הקטן נתחבר בתקופה ה"קלאסית" וחלקו הגדול, מן אמצע הספר השני ועד סוף הספר האחרון (השישי) בזמן שלטון עש"ח¹¹. חלק ניכר מן המילים העבריות בעש"ח, אין להן שימוש קבוע. הן נקרות לפי בחירתו השרירותית של הסופר, מבלי שהמקבילה הארמית שלה תידחה לחלוטין, אדרבה, אפשר שהיא תופיע באותה יצירה, בקטע אחר שלה, באותה ההוראה ואפילו באותו ההקשר. דרך משל בחלק המאוחר של תיבת מרקה נוקט המחבר העלום את השורש העברי **ברח** (75א) במקום **ערק** הארמי: עד לא יכל אנש יברח מתמן. בקטע 136ב נאמר: הב בלך ושמור נפשך... פן תקום בקלל רב. **שמור**, פן הן מילים עבריות והמחבר לא נזקק להן (במקום נטר, דלא/ברן) אלא מפני שבלשון חיבורו לא הייתה הבחנה גמורה בין ארמית לעברית. לעומת אלה יש מילים מרובות הנקרות דרך קבע ביצירות עש"ח. כך אתה מוצא את השורש **גדל** כגון: מלה גדילה רחמו (אסטור 15ב), וישראל יגדל (ת"מ 207ב) ועוד כהנה וכהנה. עושה המילון ניצב לפני שאלת ההבחנה בין מילים שאולות, שנטמעו בארמית בהיותה לשון חיה, ובין מילים שנזדמנו באקראי בימי שלטונה של עש"ח.

מבוכה דומה עולה מקיומן של מילים מן הערבית. יש שחדרו אל הארמית בימיה האחרונים, כלומר שאילות תרבות, כגון **جيش عسكى**, שבכתבי יד מאוחרים של התרגום לתורה (בר לב 3, שמ טז 13, כסדרם)¹². ברם מילים רבות פלשו אל הטקסטים מידיהם של מעתיקים שלא השגיחו בהן מפני בורותם. דרך משל **מגלס** (مجلس) המוצב במקום **מתוב** כנגד יגר בבר לא 47 (אפשר שנזדמנה שם מן התרגום הערבי שהיה לפני המעתיק).

מובן מאליו שאין דרך ואין טעם להפלות בין קטעים ארמיים "טהורים" ובין קטעים שעש"ח פלשה בהם ואין ולדחוק את הרוב מפני המיעוט אך לשם שמירת גבולות הארמית ה"אוטנטית". הוא הדין בפיוטים רבים שמסירתם מנומרת הייתה ובתרגום הארמי, שכתבי יד רבים שלו "נגועים" בלשון המאוחרת הזאת. על כן קבעתי את גבול החומר המובא במילון ליצירה שעלתה ערב תקופת ההתעוררות הגדולה שבמאה הי"ד, ולא כללתי בו מיצירות מחברים מאוחרים ממנה דרך שיטה¹³. לא הרחקתי אפוא את עש"ח מן המילון, לפי שלא ראיתי לקטוע יצירות לחלקים על פי שיקול דעת בלשני לבדו. לפיכך אין המילון הזה לשוני טהור. אלא הוא מילון לספרות מסויימת, ליצירות הגדולות שנתחברו ארמית מעיקרן. לידי החלטה זו באתי מפני שראיתי, כי הזמן לא הגיע לחבר מילון לעש"ח. רוב יצירותיה לא נחקרו ויסודות הלשון שלה עדיין לר נעשו פומבי. מה שהבאתי מן היצירה המאוחרת לא הבאתי אגב מיצוי ולא לשמו הבאתי אלא לשם ההארת תפוצתה של מילה הנתונה בטקסטים שלנו או מפני שיש בה משום ייחוד העשוי לעניין את הקורא. במקומות רבים הערתי על טעם הבאתה. ועם האנדרלמוסיה השוררת בלשון מרבית היצירות, הנה ניתן עדיין להבחין במידת דיוק יחסית בצמיחת חידוש ובתפוצתו בתקופה מאוחרת. ניסיתי אפוא לתחום תחום בין מה שהוא ארמי מיסודו, ותפוצתו בימי חייה של הארמית, ובין מה שהוא עש"ח, כלומר חידוש של ימי הביניים המאוחרים. אף הארמית שלפני תקופת עש"ח עשויה שכבות שכבות, ואני נתתי דעתי על התפרסותה הכרונולוגית כדי להציג לפני הקורא את נתיבות התפתחותה. מה שהופיע במקורות בני התקופה המאוחרת של הארמית רשמתי "אה"ש המאוחרת", להבדילה מן הציון "עש"ח" הנוגע ליצירה שלאחר

¹⁰ טל ג, עמי פה ואילך.

¹¹ ראה במבוא המהדורה: ז' בן-חיים, תיבת מרקה והיא אסופת מדרשים שומרונים, ירושלים תשמ"ט.

¹² האחרונה נתונה גם ב"המליץ" ואף בסורית.

¹³ סדר חיי הפייטנים נתון ברשימה שעשה קאולי (ראה להלן הערה 24) בעמ' xcvi ואילך.

ירידתה של הארמית מן הבמה. שלושה ציונים הם אפוא: אה"ש, "אה"ש המאוחרת" לציון הארמית שמזמן התלמוד והמדרש עד להסתלקותה ועש"ח ללשון הספרותית הבלולה, זו שעיקרה עברית.

המקורות

כאמור, העדויות נלקטו מן היצירה הספרותית של השומרונים, שחלקה נתחברה בימי חייה של הארמית בא"י וחלקה לאחר שנתערער מעמדה. ואלה הגיעו לידינו:

1. **התרגום השומרוני לתורה.** ראשיתו במאה הרביעית לספירה, ואולם ממה שמונח לפנינו עולה, כי כתבי יד של התרגום מייצגים את התפתחותה של אה"ש בקרב דובריה, לפי שהטקסט של התרגום השומרוני לא היה קבוע אלא דינאמי. הוא עובד במרוצת הדורות לפי צרכי השעה, היינו, סופרי העדה לא נמנעו מלהכניס בו שינויים לפי רוח הזמן, כשנשתנו עיקרי האמונות והדעות או כשנשתנו דרכיה של הלשון הארמית שבפיהם של בני העדה. ניתן לגלות בכתבי היד, שרבים מהם תלויים זה בזה. העתקתם לא הייתה מעולם כפותה לטקסט המונח לפני המעתיק. אדרבה, הוא ראה עצמו רשאי להתאים את התרגום לצרכי השעה. על כן משקפים כתבי היד שלפנינו את גלגוליה של הארמית, שנתרחשו בארץ ישראל בקרב כל דובריה, שומרונים ולא שומרונים כאחד. צורות דקדוק שנתחדשו, מילים חדשות שהופיעו בארץ ישראל הוכנסו לתוך הטקסט ודחו ממנו את הישנות. מה שניכר ביצירות הספרותיות של היהודים, המייצגות כל אחת את זמנה, ניכר גם בכתבי היד של התרגום השומרוני. ניתן לדרג את כתבי היד לפי תקופות גלגוליה של הארמית, וכך לשייך אותם לשלוש קבוצות המייצגות שלוש תקופות בחיי הארמית בארץ ישראל. הראשונה היא תקופת ראשית יצירת השומרונים, במאות הראשונות לספירת האומות. המייצג תקופה זו הוא כתב היד Or 7562 (J) מן הספרייה הבריטית. לשונו דומה ללשון התרגומים הקרויים "ירושלמיים" של היהודים ובפרטים מסויימים היא אף עתיקה מלשונם ומתקרבת ללשונם של תרגום אונקלוס ומגילות ים המלח. התקופה השנייה מקבילה לתקופת התלמוד והמדרש ביהדות והיא מיוצגת בכתבי יד כגון Cod Barberini Or 1 שבספרייה הואטיקן (V) ובכתב-היד 6 מבית הכנסת בשכם (C) וכן בכתבי היד N.M.E. הבדלי הלשון בין שתי הקבוצות ניכרים יפה באוצר המילים, שכן אלמנטים מאוחרים ביחס נשתקעו בקבוצה מן התקופה השנייה. דרך משל **ציבחד** (=מעט) באה במקום **זעור**; **גיל** (=דור) במקום **דד**; **אנן** (=אנחנו) במקום **אנחנו**; **שגר** (=שלח) במקום **שלח** ועוד. כל אלה קנו להם ישיבה גם בליטורגיה השומרונית, שצמחה במאה הרביעית, וגם במקורות לא שומרוניים מארץ ישראל באותה תקופה הם מצויים. הקבוצה השלישית היא מתקופת ירידת כוחה של הארמית ושלטון הערבית. בתקופה זו עולה הלשון העברית השומרונית החדשה (עש"ח), שעיקר שימושה בכתובה. לשון זו הטביעה את חותמה בכתבי היד שהועתקו מן המאה הטי"ו ואילך. כתב היד מסי' 3 שבבית הכנסת בשכם (A) הוא נציגה המובהק של התקופה. סופרו שיקע בו את סימני הלשון שהייתה באופנה בימיו. מתוך שהרבה מן הארמית שלו הוא לא הבין כלל, הוא שיבש מאוד את הטקסט שהעתיק. זוהי תוצאה של השינוי המהותי שחל בתנאים הלשוניים בארץ ישראל, כשחדלה הארמית מלהיות לשון של יצירה ספרותית בעקבות השתלטות הערבית. כך הלך התרגום השומרוני ושינה את דמותו, וכתבי היד המאוחרים שלו משקפים את השלטון הזה. משפעת הערבית שפשטה בהם הנה כמה שמות מקום: אשקלון נשתנה ל**עסקלון** בהשפעת **عسقلان** שכם נתכנתה ל**נאבלס** בהשפעת **نابلس**; דן הפך ל**בניאס** על פי **بانياس**. לתרגום הררט נזקק לשם שכינו בו הערבים את סרי-לנקה: **סרנדיב** **سرنديب**. גם שמות כלליים כך, כגון **גפרה** (**جفرة**) תמורת **כבש**; **גרם** (**جرم**) תמורת **פשע**; **מגלס** (**مجلس**) תמורת יגר ועוד הרבה. כמוהו כתב היד B וכן חלקו הראשון של כתב-היד E (בראשית א - כו)¹⁴. אף בגליונות ובין השיטין של כתב-היד M

ימצא אדם חדירות מאוחרות.

צורה מובאת מן כתב-היד J באה בלא ציון, אלא אם ניתנה כעדות נגד מובאה מן כתב-יד אחר או לעמדה מיוחדת שלו. אך סימנתי מילים שהובאו מכתבי-היד האחרים. מילה שהובאה מאחד מכתבי-היד כדי להציג מילה נרדפת או מכל טעם אחר הצעתי בסוגריים אגב ציון מקורה, כשראיתי את הדבר חשוב לתיאור הלקסיקאלי. אחרת, הסתפקתי בציון נ"א (נוסח אחר, נוסחאים אחרים).

כנגד העדויות מן התרגום הבאתי את המקור, פעמים במלואו, פעמים בקיצורו, לפי הנחוץ להבנת העניין, כפי שהוא נתון בתורה לפי נוסח שומרון. כשנתברר שהתרגום פרש ממנו, מטעמי פרשנות או מטעמים אחרים, תרגמתי לעברית כהבנתי במקום. כשהדברים היו מובנים מאליהם, הנחתי למובאה בלא מקור. בכל ערך תרגמתי לאנגלית מובאה אחת לפחות בכל אחת מהוראותיו. השתדלתי להשתמש בתרגומים המקובלים, כגון Jewish Publication Society ו-Revised Standard Version, ואולם נאלצתי לפרוש מהם מפני תוכנו של נ"ש במקומות רבים, וכן מפני התוכן של התרגום הארמי.

עלי להזהיר את הקורא מפני "מילות רפאים" שיצר מתרגם התורה בדרך הילוכו, וגזר את הארמית על פי מידותיה. אגב כך הפיק צורות חדשות ומשקלים חדשים, שלידתן אינה בארמית, ומבנים של סגנון ושל פרזיאולוגיה תלויים במליצת התורה¹⁴. לא ציינתי את הדבר, מפני שאין לדבר סוף, ואין לעולם ביטחון שאכן כך הדבר. לא אחת צורה חשודה נמצאה בטקסט אוטונומי שאין לחשוד בו שמקור עברי עמד לפניו והטה את הכף אליו בצורה או בשרש. הואיל ורק קטע מן הלשון הארמית של השומרונים נתון לפנינו - כבכל לשון מתה - אין ניתנת סמכות למחבר המילון להחליט לכאן או לכאן. ואולם במקרים רבים היה יותר מספק לגבי צורה מן הצורות וציינתי: "על פי מליצת התורה".

את הגלוסאר הקרוי **המליץ**, שהשומרונים חיברו בשעתם (ראה לעיל), ראיתי מקור שווה בערכו לכתבי היד של התרגום, מפני שהוא לקט של מילים מן התרגום על גרסאותיו, שמחברו ביקש להעמיד כנגד מילי התורה. אין בו מילים "כותיות" כלל, ובכל מקום שהן באות בתרגום השומרוני יש ב"המליץ" מילה ארמית מצויה. מכאן אתה למד, שבמאה הי"א עדיין לא נשתבש התרגום השומרוני ועדיין לא פשטו בו השרבובים.

2. **תיבת מרקה**, היא המדרש המיוחס למרקה, החכם והפייטן השומרוני, בן המאה הרביעית. (מן המאה הי"ח ואילך נתפרסמה בשם "מימר מרקה")¹⁴. זהו קובץ של ששה חיבורים נפרדים, שנזדמנו יחד והועתקו בשעתם בכתב יד אחד, וכך נמסרו דור אחר דור, עד שנחשבו חיבור אחד (ראה במבוא של בן-חיים למהדורתו). ואולם בתוכנם שונים הם מאוד זה מזה. חמשת הספרים הראשונים מספרים את סיפורי התורה אגב הרחבה ושילוב מדרשים ואף פיוטים בפסוקיה. מהם מצטרפים יחד למין אפוס, שבמרכזו עומדת דמותו של משה. אין הם פירוש רצוף לתורה ולא מדרש העשוי בדמותם של קובצי מדרש האגדה, הנקבצים סביב פסוקי התורה כסדרם. ועם זאת יש בתיבת מרקה שפע של מדרשים, קצרים וארוכים, העוטים לעתים דמות של סיפורים המרחיבים את המסופר בתורה הרחבה ספרותית. כלומר, יש בהם מה שלטעמו של המחבר אינו נתון בתורה או אינו

¹⁴ לסקירה מלאה של כתבי היד ומעמד לשונם ראה א' טל, התרגום השומרוני לתורה, כרך ג, תל-אביב תשמ"ג.

¹⁵ ראה J. A. Lund, *Orientalia* 66 (1997), pp. 71-77.

¹⁶ ז' בן חיים, תיבת מרקה, והיא אסופת מדרשים שומרוניים, ירושלים תשמ"ט, עמ' 15 ואילך. ראה שם תיאור היצירה לפרקיה וניתוח לשונה.

מפורש בה דיו. ברוב המדרשים והסיפורים יש מגמה של הפקת לקח מוסרי או דתי. יש בהם דיאלוגים בין גיבורי העלילה ויש בהם קטעי פיוט ושבח לאלוהי ישראל הגואל את עמו. גם בשולק העלילה נאמרים שירים. פרקי קוסמוגוניה מובאים כאן וכאן, משובצים בתוך פרקים מדרשיים, וכנגזים עיונים במצוות התורה והטפות לשמירתן. אפשר שאלה יצירות עתיקות של מחברים עלומי שם, ושובצו במקומותיהם בידי מחברי היצירה לחלקה, ואפשר שחלקן נתחברו בידיהם לצורך יצירתם. הספר הששי לעומתם הוא מדרש על אותיות האלף-בית ושיחם לפני משה. בלשון הספר ניכרים הבדלים מהותיים בין החלק הראשון, המחזיק את הספר הראשון וחלק מן השני ובין החלק השני המחזיק את שאר הספרים. הראשון הוא כנראה יצירתו של מרקה עצמו ולשונו ארמית של התקופה השנייה (ראה לעיל). שאר האסופה נתחבר בתקופה מאוחרת ולשונו ע"ח. ועם זאת קטעים עתיקים פזורים בו כאן וכאן.

הבאתי את החומר מן תיבת מרקה כפי שהוא נתון במהדורה של בן-חיים: כתב יד שכם (ש) בלא ציון, כתבי היד *ק* בסימון ת"מ (ק) ולפי הצורך *ק*, *וק*, ¹⁷, *ב*, *ר*. כנגדו הבאתי את התרגום לעברית שעשה המהדיר. סטיתי מתרגומו כשהיה הדבר דרוש להבנת העניין, מבלי שיזדקק הקורא למהדורה עצמה. בתרגום המובאות לאנגלית השתמשתי, אגב זהירות גדולה ושינויים מרובים, בתרגום שעשה מקדונלד¹⁸.

3. **הפיוט**. לפי המסורת המתהלכת בעדה תפסה התפילה את מקום קורבן התמיד. במכתב שכתב בשנת 1810 לבישוף של Blois באותם ימים, Henry Grégoire, מחבר *Histoire des Sectes Religieuses*, 1814¹⁹, מעיד שלמה בן טוביה, הכהן הגדול בשכם: "...קרבן התמיד זה לא נעשה אנו כי עשו לן כהנינו צלות (= תפילה) תחת הקרבן..." מזה מאות שנים אחדות קבועה תפילת השומרונים במידה רבה, אבל כתבי יד של סידורים מן המאה הי"ג עדיין שונים הם זה מזה בסידור תפילותיהם ואף בתוכנם. על זמן תחילת הפיוט ניתן ללמוד מן המסופר על בבה רבה, בן המאה הרביעית, מנהיג רב פעלים, שארגן את חיי העדה והקים מועצה של חכמים, שתנהל את חיי הקהל. הוא חילק את ארצו למחוזות והעמיד בראש כל מחוז מנהיג ולידו כוהן. ה"תולידה" מספרת שאחד הכוהנים הללו היה "עמרם בן סרד, זה עמרם הוא טוטה אבוה דמרקה בדואה דחכמתה"²⁰ לפי החומר שהגיע לידינו, שני האישים המוזכרים נחשבים לראשוני הפייטנים של השומרונים. אמנם ניתן לשער שהם לא יצרו יש מאין ושקדמו להם נסיונות של חיבור תפילות והימנונים, ברם מחוסר תעודות מסייעות נהוג לקבוע את ראשית הפיוט השומרוני על פי זמנם במאה הרביעית. מאז הימים ההם נתפשטה מאוד מלאכת הפיוט בקרב העדה והיא נמשכת דורות רבים - עד ימינו אלה.

לבד מעמרם דרה וממרקה נמנה גם ננה בן מרקה עם שורת הפייטנים הראשונים, בני המאה הרביעית. יצירתם נתחברה אפוא בימים שהארמית שימשה את בני ארץ ישראל בדיבור וביצירה הספרותית, שומרונים ולא שומרונים כאחד. לשון פיוטיהם אפוא ארמית

¹⁷ כתבי היד מתוארים במבוא למהדורת תיבת מרקה (ראה בהערה הקודמת), עמ' 30 - 36.

¹⁸ J. Macdonald, *Memar Marqah, the Teaching of Marqah*, vol. II: The Translation, Berlin 1963. ראה את ביקורתו של בן-חיים על מהדורתו ועל תרגומו בכתב העת *Bibliotheca Orientalis* XXIII (1966), pp. 185-191.

¹⁹ פרסמו Antoine Sylvestre De Sacy *Correspondence de Samaritains de Naplouse, etc.*, Paris 1829 בספרו על חליפת מכתבים עם השומרונים.

²⁰ ראה בפרסומו של נויבאואר (לעיל, הערה 5), עמ' 404 וכן ז' בן-חיים, עברית וארמית נוסח שומרון, כרך ג, חלק ב, ירושלים תשכ"ז, עמ' 13.

חיה היא. היא נושאת את סימני תקופתה, והיא דומה באופייה ללשון התרגום השומרוני מזה וללשון התלמוד הירשלמי בן התקופה מזה. ואף עם הסורית של א"י יש לה נקודות מגע מרובות.

במאות י" - י"א פעלו פייטנים, שלא דיברו עוד ארמית. הבולטים שבהם הם טביה בן דרתה ואב חסדה הצורי, בעל תרגום התורה הקדום לערבית. אחרי ימים רבים של ירידה בפעילות הספרותית חלה התעוררות בראשית המאה הי"ד, מתחילת ימי כהונתו של פינחס בן יוסף, המכונה דרך הערצה "הרבן". מימיו ואילך שוב שגשג הפיוט. אלא שעתה לא שימשה עוד הארמית לצרכיה הרוחניים של החברה, ואף שנתחברו עדיין פיוטים אחדים בארמית טובה, הנה רוב הספרות הליטורגית כתובה עש"ח.

במילון הזה הובא דרך מיצוי הפיוט העתיק, שנתחבר בידי עמרם דרה, מרקה, ננה, בני המאה הרביעית, ואלדסתאן, שאפשר יהוא בן זמנם.²¹ כן באו במילון יצירותיהם של פייטנים מאוחרים יותר, שפעלו לפני התגבשות עש"ח, כלומר במאות העשירית והאחת עשרה: אב חסדה הצורי, אב גלוגה וטביה בן דרתה.²² משל הפייטנים בני תקופת הפריחה הגדולה שחלה במאה ה-י"ד, היא מעין תקופה "ניאו-קלאסית", הובאו פיוטי פינחס הרבן (בן יוסף), אבישע "בעל המימרים" ואלעזר בניו, אהרן בן מנר, עבד אלה בן שלמה וסעדאל הכתרי. אף הובאו מעט מן הפייטנים המאוחרים מהם, בני המאה ה-ט"ז: אברהם הקבצי, ישמעאל הרמחי.²³ אלה שנכללו בעואני"ש ג/ב הובאו לפי קיצור שמם. השאר מן האסופה של קאולי.²⁴ ככלל הבאתי מן עש"ח כשהיה בהבאה להאיר את תפוצת המילה שבטקסטים הקדומים במקורות מאוחרים. ביקשתי להעלות את האפשרות שמאוחרת היא וחדרה לטקסטים שלנו בעת העתקתם בזמן מאוחר. מיצוי הספרות מן התקופה הזאת לא היה ממטרות המילון.

4. **ספר אסטיר.** הוא כרוניקה המציגה את תולדות הבריאה, במקביל לסיפורי התורה, במשך כ"ו הדורות שנתקיימה בהם שרשרת "יסודות העולם": אדם נח, אברהם, משה. זאב בן-חיים העמיד על לשון היצירה את קביעת זמן חיבורה:²⁵ לשון אסטיר היא בעיקרה ארמית של ארץ ישראל. ואולם יש בה יסודות רבים מן הלשון הערבית, בין באוצר המילים, בין במבני התחביר ובין בדרושים ובמשחקי המילים שלו, ואלה חלק אינטגרלי ממנו ולא תוספות מאוחרות. מכאן שאסטיר נתחבר בארמית, אך לא בימים שלשון זו הייתה לשון חיה, אלא לאחר שחדלה להיות מדוברת בתקופת שלטון הלשון הערבית בארץ ישראל. המחבר יכול עדיין להשתמש בארמית מתוך הכרה נאמנה של דרכיה כדרך סופרים מן הדורות של אב חסדה הצורי בן המאה ה-י"א. לימים נקלטו באסטיר הרבה יסודות מן עש"ח. אף היא נתונה לפי מהדורת בן-חיים, וממנה הבאתי את תרגום המובאות.²⁶

5. לבד מאלה הבאתי עוד מקורות במילון, אף שהארמית ממועטת בהם. דרך משל קולופונים של כתבי יד ומן הכרוניקה **תולידה**, שאמנם רובה עש"ח, אבל יש בה משקעים של ארמית בטהרתה.²⁷

²¹ על האיש ועל זמנו ראה עואני"ש ג/ב, עמ' 17-18.

²² עואני"ש ג/ב, עמ' 19-20.

²³ עואני"ש ג/ב, עמ' 20-23.

²⁴ A.E. Cowley, *The Samaritan Liturgy*, I - II, Oxford 1909.

²⁵ ז' בן-חיים, ספר אסטיר, תרביץ יד (תשי"ג), עמ' 104-125, 174-190; טו (תשי"ד), 71-87, 128.

²⁶ תרביץ יד (תשי"ג), 104 - 125; 174 - 190; יד (תשי"ד), 71 - 87; 128.

סידור המילון

המילים סודרו לשורשיהן. היוצאים מן הכלל הזה מעטים הם: שמות שלא ניתן להעמיד מהם שורשים, כגון מילה שאולה מלשון לא שמית, **פיאלי** למשל, שיוונית היא, וכך מילים שאולות או משורבבות (קשה להבחין בין אלו לאלו) מן העברית או מן הערבית, שאין ביטחון שקנו להן אחיזה בארמית. אף מילות הדקדוק כך, שמות פרטיים, וכיוצא בהם. אלה הובאו לפי האות הראשונה שלהן. דין הוא להזכיר כאן את המילות שהורכבו ממילות קצרות. כגון כינוי השאלה **איזן** (אי+דן) שהבאתי באות אל"ף, **זלא**, **זלמא** באות דל"ת וכיו"ב. אבל לעתים נאלצתי לסטות מנוהג זה, מפני שלא ראיתי לנתק **אדלא** (אל"ף פרוסתטית) מן דלא. וכדי שלא לפזר את הרכביה של גו הבאתי בגו, לגו, מלגו בשורש גו. ואולם הערתי מה שהיה טעון הערה במקומות הראויים. והכול נתון במפתח.

ראיתי להעדיף סידור זה כדי להציע תמונת הנגורים בשלמותה. יודע אני שהסידור לשורשים ישן מאוד, והוא אינו מקל על הקורא את החיפוש. על כן העדיפו בעלי מילונים חדשים את הסידור לפי האלף בית. ואולם מפאת טיבה של הלשון המיוסדת על תפיסת השורש, נאלצו להבחין בין הפועל לשם, היינו לערוך את הפעלים לפי שורשיהם ואת השם לפי האות הראשונה שלו. אכן יש בסידור הזה משום הקלה למחפש. הוא אינו צריך לידיעה מוקדמת רבה בדקדוק השם ולא יעמוד ל"הפשיט" את שורש השם ממלבוש המשקל שלו. ברם שכר הנוחות יוצא בהפסד הבנת יחסי המילים בלשון הנתונה. מילון הארמית השומרנית לא נועד למתקשים בדקדוק. הללו, חזקה עליהם שלא יטרחו לחפש בו דבר מן הדברים. מגמת פניו של המילון הזה אל המשכיל, המכיר לפחות את האלמנטים הבסיסיים של הלשונות השמיות²⁷. המשכיל האמור לא יתקשה לזהות שורשים של שמות ושל פעלים, ואם יתקשה לא יהסס להתייגע כדי לזהותם. כנגד זה שמור לו שכר גדול על טרחתו: הוא יוכל להשקיף על האילן כולו ולהכיר את ענפיו אחד לאחד ואת הנוף כולו - כל מה שמסתעף מן השורש. שפה מיוסדת על מושג השורש ראויה שיתואר אוצר המילים שלה על היסוד שלה. ולא יפריד הפועל אֶחָד בין **אח לאחות**. ועם זאת לא יכולתי לשמור באדיקות את הסידור הקלאסי לשורשים. כגון **מעון** שאין לה שורש פעיל באה"ש והיא שאולה מן העברית, ואין נתונה אלא צורה זו. וכן **מערה**, אף שאינה שאולה. לא יצרתי אפוא שורשים מלאכותיים ולא הבאתי **אילן** בשורש או"ל אלא קבעתי מילים כאלה שורש לעצמן.

אמנם המשימה להציג את מילי הארמית הזאת לפי שורשיהן אינה קלה כל עיקר. שורשיהן של מילים רבות קשים לכאורה לזיהוי בגלל השינויים הפונטיים, שפקדו ניב זה בימי חייו. מעתקי עיצורים רבים ובכללם התבטלות הגרוניות הביאו לידי מיזוג שורשים או לידי עיבור צורתם. השורש שא"ל, דרך משל, נצטרף לגזרת ע"ו ועתידו ישול - *yēšol*, והציווי שלו כצפוי: שול - *šol*. כתבי-היד הישנים נותנים ביטוי להתפתחות הזאת והפועל כתוב וי"ו. דווקא בכתבי-יד צעירים חזרה ונתפשטה הכתיבה באל"ף, כנראה בזיקה לעברית, שנתגברה בימי העתקתם. ובעברית עתיד הפועל *yēšā²al*. מנהגי כתיבה חדשים צמחו במשך הדורות בעקבות תהליכים פונולוגיים והם טשטשו את זיקתן האטימולוגית של מילים רבות. בין כך ובין כך פרשה כתיבת המילה מן המנהג המקובל וחדלה מלהישמע לכללים נוקשים. הסופרים נוהגים חירות גדולה בהצגת "אותיות הגרון", דרך משל. הם מחליפים אותן זו בזו בלא שיטה ואף משתמשים בהן כאן וכאן להצגת תנועות. על כן עשויה כתיבתה של מילה מן המילים להיות שונה ממקום למקום. **חיול** כלומר עצום,

²⁷ מהדורה מוסמכת שלה ראתה אור בימים אלה, מידי ד"ר משה פלורנטין מאוניברסיטת תל-אביב: התולדה, כרוניקה שומרנית, ירושלים תש"ס. מראי המקום נתונים לפי מהדורה זו. בסוגריים מבוא אני את מהדורת נויבאואר (ראה ברשימת הקיצורים).

²⁸ מודה אני שיש לשנווט שמיות שאיבדו הרבה מן השקיפות של השורש, אבל ארמית השומרנית פועלת עדיין היטב במרחב השורש. בכך היא דומה לרוב אחיותיה.

מעניין חיל, נכתב פעמים רבות בעיין עקב מעתק שנתרחש בראש המילה²⁹. והנה הסופרים עשו להם מנהג לכתוב עיין גם בתוך המילה: אתעיל. הבאת הצורות האפשריות כולן במילון, ולו בדרך הפניה, הייתה מגדילה את ממדיו במידה שאין הדעת סובלתה. העדפתי להביא את הצורות השונות - או את ייצוגן - בשורשן, ושם הצגתי את כל ההיקריות בלא הבדל של כתיב. כך נמנע טשטוש זיקת ארמית השומרונים אל תולדותיה, אל הלהגים הארמיית האחרים של ארץ ישראל ואל העברית, שהיא גורם חשוב בגיבושה. אף את אלה השמתי בסדר האלף בית במפתח.

בעיה לעצמה היא בחירת הכתיב המייצג את הערכים למיניהם. החילופים המרובים בין האותיות הקרויות "גרוניות" נטלו מכתובי השומרונים בארמית כל זכר של אחידות. מה שפותח באל"ף בכתב יד פלוני, פותח בה"א בכתב יד אלמוני. והחילופים בין עיין לחי"ת מרובים ביותר. כל סופר לעצמו ומסורת קבועה אין. דבר זה אילץ אותי לברור דרך של "נורמאליזציה", אף שפילולוגים סולדים ממנה, התלויה בשיקול האטימולוגיה. ואולם לא יכולתי להתעלם מכתובים נפוצים מאוד, המשקפים לעתים תהליכים פונולוגיים שהיו בעבר. דרך משל, הכתיב השגור בעיין ברישא, במקום שבתקופה הקדמונית של ארמית השומרונים הייתה חי"ת ותנועת a אחריה. תהליך זה שבן-חיים העמיד עליו³⁰, גרם ליצירת הרגלי כתיב יציבים למדי אצל סופרים רבים ומכאן אתה מוצא **חכס** נכתב **עכס** וכך **חבר** ועוד כהנה וכהנה.

ראוי לו לקורא שיעשה לעצמו כלל להיזקק לאינדקס לפני שייגש לברר דבר מן הדברים במילון.

השורשים באים אפוא בסדר האלף בית, המרובעים הגזורים מן עי"ו או מן הכפולים באים בתוך שורשיהם המשולשים, אלא אם לא מצאתי להם שורש משולש. השורשים ניתנו כמין ראשי פרקים, והמילים באות בפרקים, ערכים ערכים: הפעלים לבנייניהם, ובכללם פעלים גזורי שם, ואחריהם השמות לפי סדר הא"ב. בשמות המספר הובאה צורת הזכר הקצרה במעמד השורש. על כן ימצא הקורא **תרתין** ב"שורש" **תרין**. אף את המספר הסודר הבאתי עם המונה מפני שראיתים גזורים משורש אחד, ומקומו אחריו.

בבירורים האטימולוגיים נהגתי איפוק גדול. הם נעשו בעיקר כשהיו נחוצים להבנת המילה. כן הבאתי מאוצר המילים של ניבים אחרים, מארץ ישראל ומחוצה לה, כשהיה בדבר להועיל להבהרת משמעות המילה הנידונה. אמנם לא הצבתי את הכרת היחסים של אה"ש עם דיאלקטים בני מצר כמטרה ממטרות מילון זה, אפעלפי כן הרביתי להביא עדויות מארמית היהודים בארץ ישראל ומן הסורית של ארץ ישראל, מפני שביקשתי להציע את אוצר המילים של ארמית השומרונים בסביבתו. כמובן לא ראיתי להביא הקבלות כאלה כשהערך היה מובא כולו מן אונקלוס או מן העברית, בין שרובו בין שאילה "ספרותית".

השורשים ההומונימיים הם מן השאלות שנתלבטה בהן הלקסיקוגרפיה בכל הדורות. האם שתי מילים שוות בצורתן, שונה משמעותן זו מזו במידה גדולה דייה, כדי להצדיק קביעת ערכים נפרדים במילון ולרמוז לקורא שאין קשר גנטי ביניהן, ואך מקרה הוא שנסתוותה צורתן? או שמא מילה אחת היא, שתהליכים שונים פיצלו את משמעותה למשמעויות אחדות, והן נותרקו זו מזו, עד שהדוברים אינם מכירים עוד בקשר ביניהן. לשון אחר, פוליסמיה הפכה להיות הומונימיה:³¹ הפרדת מילים אלה במילון עשויה להיות סובייקטיבית, וראיה לדבר בגישתם השונה של מילונים אל אותו שורש. לא תמיד די

²⁹ n < ע בראש המילה לפני התנועה a, ראה עואני"ש ה, 1.1.8.

³⁰ למשל עואני"ש ה, עמי 28.

בקריטריונים הסמנטיים לשם ההבחנה. לפעמים משמעויות שנתרחקו מאוד זו מזו יוצרות רושם של ריחוק קמאי ומטשטשת זיקתן ההיסטורית עד כי נראה ששני הומונימים הם. לא תמיד עומד השיקול האטימולוגי במבחן הביקורת ולא תמיד מוצאן המשותף שקוף. מחוסר ביטחון גמור ב יכולת להפריד הפרדה אובייקטיבית בכל שורש ושורש הבאתי מילים שנראו לי קרובות מוצא בשורש אחד אגב הפרדה לפי הוראותיהן. שורשים שנראו לי הומונימיים או הומוגרפיים בעליל הבאתי בנפרד למרות החשש שהפרדה עשויה להיות שרירותית.

לעתים צריך להבחין בין עברית לארמית. מפני תהפוכות חייהם של יושבי ארץ ישראל נארגו שתי הלשונות הללו זו בזו עוד בהיותן לשונות חיות ולפעמים היו ללשון אחת.³¹ מילים עבריות מן התקופה הזאת רווחות במקורות השומרונים הקדומים ביותר. כך היא כנראה המילה **גאל** (הדם), שהחליפה את **פרק** הארמית בהקשר מסויים. לא מעט מילים נכנסו מאוחר יותר לארמית השומרונים, אחרי שהעברית נסתלקה מדיבורם. הן חדרו מן הספרות העברית שביסוד מורשתם ההיסטורית. עמם נמנים הרבה מושגים מתחום הדת והפולחן והרבה מטבעות לשון שנשתגרו בעדה. ויש קטעים רבים מלשון היצירות המאוחרות, שנתחברו בעש"ח, והם כתובים עברית טהורה. מצד אחר, נשתרבבו אל כתבי-היד מילים עבריות רבות בגלל חוסר עירנותם או מיעוט הבנתם של המעתיקים, כגון **מזבח**, הנקרה לפעמים במקום מדבח. שאילות מן העברית בארמית ראיתי ארמית לכל דבר, מפני שהן נקלטו בארמית ויש שנטמעו במורפולוגיה שלה. כגון שם העצם **נצירו** הבנוי מן השורש נצ"ר, שנתפשט במקביל לארמי נטר, בהוראה מיוחדת: מסירות. אף השרבובים, לא נמנעתי מלהביאם, מפני שהם מעידים על עוצמת השפעתה של העברית על הדורות המאוחרים. השתדלתי להעיר בכל מקום על מוצאה של המילה ועל דרך חדירתה אל הארמית. רשמתי אפוא "שרבוב", וכשלא הייתי בטוח אם שרבוב הוא או שאילה, רשמתי "מן העברית", והקורא יפסוק.

כך נהגתי גם בערבית, שחדירתה ניכרת מאוד בכל המסמכים שהגיעו אלינו. אף ממנה, לשונם המדוברת של בני העדה בימים שכתבי היד הועתקו ושיצירות רבות נתחברו, נשתרבבו מילים רבות במלאכתם של מעתיקים שנתפזרה דעתם. ויש שביקשו לבאר בגיליון ביאורים עברית (כתובה באות שומרנית) והבאים אחריהם להעתיק לא הבחינו בין גיליון לבין פנים, בין ארמית לערבית, והביאו הכול בתוך השורה. שאילות ציינתי רק כשהייתי בטוח בשימושן התדיר. בכל מילה שמוצאה מן הערבית הבאתי את המקור אחרי הסימן הזה: >. בסימן הזה סימנתי את מקורן היווני או הרומי של מלים רבות.

הצגת השורש

הדיבור המתחיל (lemma) הוא אפוא השורש או מה שבא במעמד השורש. אחריו נתונה הוראת השורש בהכללה. במקום שעלה בידי להראות גזירת הוראות, ציינתי את הדבר בחצים. ליד ההוראה הערתי הערות אטימולוגיות והבאתי הפניות ביבליוגרפיות. להלן הבאתי עדויות מלהגים בני מצר. בפסקה סמוכה הבאתי אוסף מייצג של צורות. עשיתי מאמץ להציע את המורפולוגיה של השורש, אך לא ראיתי צורך להביא דוגמאות מכל הצורות המצויות בעין. מובן מאליו שוויתרתי על הצגת המורפולוגיה בשורשים שמידת תפוצתם מועטת, וכל תקריותיהם מובאות ממילא (עי' להלן). עם המורפולוגיה נמסרה גם הגייתן של מילים שנמצאו לי בקריאת הליטורגיה.

³¹ ביטוי ללבטים ראה לאחרונה: J. H. Hospers, Polysemy and Homonymy, *Zeitschrift für Althebraistik* 6 (1993), pp. 115-123. L. Zgusta, *Manual of Lexicography*, Hague-Paris 1971, pp. 73-88.

³² ראה מה שכתבתי בדברי האקדמיה הלאומית למדעים, כרך ז (תשמ"ח), עמ' 239 ואילך.

שאפתי למסור לקורא מידע שלם ככל האפשר, ועל כן בשורשים רבים מובא כל החומר שנקרה במקורות האה"ש. שורשים כאלה סומנו כך[†]. אין הסימן מורה שהשורש מובא אנב מיצוי ממקורות של עשי"ח.

הצגת הערך

הערך נחלק חלוקה לפי שימושו ולפי הוראותיו. אם היו בו חלקי דיבר אחדים הם הובאו מסומנים באות עברית א, ב וכו' להבדיל בין שם עצם לשם תואר וכיו"ב. כן הבדילו אותיות אלה בין מעמדות שונים של בניין אחד בפועל: עומד או יוצא³³. ההוראות השונות נבדלות בספרות: 1, 2 וכו'. אפשר כמוכן, שיש באלה הומוגרפים של מילים שונות מעיקרן.

קביעת הצורה המוצגת לא הייתה תמיד תוצאה של ודאות. בגלל העדר מסורת של הגייה של רוב הטקסטים אין בידינו לקבוע משלם את תנועות המילים, ומכאן שאין אנו יודעים את משקלי השמות ואת בנייני הפועל אלא במקום ששלד העיצורים מעיד עליהם. באין הגייה מתועדת אין להבחין בין משקלי הסגוליים, בין קטול לקטול, ובין שניהם לקטול, בין אפעל לבין קל שיש לו אל"ף פרוסתטית בעבר, בין אפעל לקל ולפעל בעתיד, בין אַתְּפַעֵל, אַתְּפַעֵל, אַתְּפַעֵל³⁴ בין פִּעַל לַאֲפַעֵל לקל בפעלי פ"א גרונית וכיו"ב. סמכתי על ההקשר כדי להבחין בין אלה לאלה, עם שאני מודה שההבחנה לעתים קרובות שרירותית. מובן מאליו, ניסיתי ללמוד הרבה ככל האפשר מן ההגייה של הליטורגיה השומרנית, שהיא, למרבה הצער, מצומצמת מצד היקף אוצר המילים. אפעלי שהגייה היא בת זמננו, היא שמרה על אופייה הקדמוני במידה גדולה. הדברים עולים יפה מדמיונה אל הגיית עברית התורה, שמדקדקי השומרונים מימי הביניים מאשרים בעיוניהם. מה שלא נשתנה מן המאה הי"ב עד היום, חזקה עליו שנשתנה אך מעט עד המאה הי"ב³⁵. לעתים נעזרתי בטופס של ת"מ שניקד (בניקוד טברני) יעקב בן עזי בן יוסף הכהן בשנת 1951. אף שאין בידי המנקד מסורת רצופה של הגייה, הנה לא משכתי ידי ממנו, מפני שמצאתי את ניקודו מתאים לשיקול הבלשני. ואולם הערתי בכל מקום אל מקור ידיעתי. לאחר לבטים רבים החלטתי להביא את המקור של הפועל אחר בניינו, אבל נבדל ממנו ומוזח, מפני שהמשקלים מְקַטֵּל, מְקַטְּלָה, מְקַטְּלָה וכו', שהם שמות עצם מובהקים, משמשים גם במבנים פעליים, כדרך שמשמש פועל בלתי מפורש. על כן יש וימצא הקורא את התבניות הללו פעמיים בשורש אחד: פעם במעמד המקור ופעם במעמד השם כערך לעצמו. את הבינוני הבאתי בתוך הפועל מפני שכחות הוראתו הפעלית. אך השמות במשקל קטול באים בכלל השמות, אפעלי שבתקופה מן התקופות תפסו את מקום הבינוני בארמית השומרונים, ובארמית של ארץ ישראל בכלל³⁶.

השתדלתי להעלות את הוראת הערכים ממובאות, לפעמים ממובאות אחדות, כדי לתת ייצוג לכל סוגי הספרות של השומרונים. כך יוכל הקורא ללמוד את שימושה של מילה בתרגום מזה וביצירה החופשית מזה. ואולם לא נעלם מעיניי, שיוצרי השומרונים שאלו הרבה מסגנון התרגום וכך הפכו את מליצת התורה לאמצעי ספרותי חי. השתדלתי להפריד משמעויות מושאלות והערתי עליהן, גם כשהן באו לתרגום מפני מליצת התורה. לא תמיד אפשר היה לדעת אם הן פרי של תרגום מילולי של התורה לארמית או מציאות חיה בארמית השומרונים.

³³ לא ציינתי 'פועל עומד' או 'פועל יוצא' מפני שהעובדות עולות מן הפועל עצמו. אבל ציינתי כשהדברים לא היו רגילים או כשהייתי צריך להבחין בין בניינים, שימושים, הומוגרפים וכו'.

³⁴ על הופעת בניין אַתְּפַעֵל בשורשים שהעיצור הראשון שלהם שורק, בלא שיכול, מעין אתשרשר, ראה דיון אצל פלורנטין 215 ואילך. הואיל וזאת תופעה עצמחה בעשי"ח, אני ראיתי פעלים אלה אַתְּפַעֵל.

³⁵ ראה דברי זבי"ח בעוונתי א, עמ' לג.

³⁶ ראה מאמרי בכתב העת *Scripta Hierosolymitana* XXXVII (1998), pp. 349-364.

מפני שראיתי ברכה לקורא בהצגת המילה בהקשרה, עולה גודל המובאות על מה שמצאתי בהרבה מילונים. לא חסכתי מקום והבאתי את המובאות כדי משפטים שלמים בעלי תוכן, ככל שהדבר ניתן. לא ראיתי היגיון רב במובאות מן הסוג: "חד ברנש" וחסתי על הקורא מלהזיקו למקור בכל פעם שיבקש לבחון את הצעת המילון. השתדלתי להציג את ההיקריות בכל המקורות, ואולם היעדר מראה מקום אינו מעיד על היעדר המילה ממקור כלשהו. כשתפוצתה של מילה הייתה מוגבלת לסוג של מקורות או למקור מסויים, נאמרו הדברים בפירוש.

לא נטלתי את תפקיד הבוטניקאי או הזואולוג ולא הרביתי בתיאורי צמחים ובעלי חיים ואת שמותיהם המדעיים זנחתי לחלוטין. הקורא ילמד מן המילון הזה **שעורדע** הוא צפרדע אבל לא מה טיבו ולא את הספקות ואת ויכוחי החוקרים באשר לזיהוי האמור. כל זה ימצא המבקש בספרו של דוד טלשיר³⁷ ובספריו של עמנואל לעף³⁸.

לקביעת הוראתן של מילים עשיתי שימוש בתרגומי היצירות לערבית לעת הצורך. דרך השומרונים מימי הביניים ואילך בהבנת יצירות אבותיהם נראתה לי חשובה. ארמית השומרונים חדלה מלהיות לשון דיבור לפני כאלף שנים, ואין היום איש שידיעתו בלשון זו אינה תוצאה של לימוד. מרבית היצירות הכתובות ארמית מתהלכות בעדה בצד תרגום ערבי שנעשה במרוצת הדורות. דא עקא שלעתים קרובות נמשך הלב לקבוע את משמעות המילה לפי התרגום הערבי שלה וזה מסתכן מחבר המילון להשליך על המילה הארמית את תוכנה של המילה הערבית הנתונה בתרגום הערבי³⁹. אף עשיתי שימוש רב במילונים השומרונים חיברו. ברם לא נהגתי להעדיף את ביאוריהם, כשהם היו מנוגדים לשיקול הבלשני, מפני שהרבה פעמים מצאתי ששינוי בתפיסה הושלך על הטקסט, ולפעמים נשכחה הוראתה של מילה ארמית בחלוף הדורות.

השתדלתי לשמור על סדר כרונולוגי בשינויים בהוראה וציינתי את תפוצתה של הוראה כשהדבר היה אפשרי. הראיתי בעבר שמילים רבות באהיש שינו את הוראתן וביקשתי לרמוז אל השינויים הללו בזמניהן⁴⁰.

*

המלאכה לא תמה. טקסטים רבים שנתחברו עש"ח מצפים לפענוח ולהצגת אוצר המילים שלהם. המעט שהובא במילון הזה לא לשם עש"ח הובא אלא לשם השלמת התמונה העולה מטקסטים ארמיים מעיקרם, שמעתיקים כפו עליהם מילים לקוחות מן עש"ח. כן מילים רבות שלא עמדו לי מידת התבונה ומידת המלומדות להבינן לאשורן מצפות לגאולתן מידי מלומדים שיבואו ויתמודדו עם חידתן. מי יתן ויצליחו הם במקום שאני כשלת.

*

אישים רבים סייעו סיוע גדול במלאכתי רבת השנים. ראשון להם מורי היקר והאהוב, זאב בן-חיים, רבן חקר השומרונים. הוא הכניס אותי אל היכל הארמית ואל אידרון הלהג השומרוני שבו. הוא השתדל ללמדני מדרכיו ועמד לימיני בכל עת. בשבתנו יחד במכון ללימודים מתקדמים באוניברסיטה העברית בשנת תש"ם עשינו את הקונקורדאנציה של

³⁷ די טלשיר, שמות בעלי החיים בתרגום הארמי של השומרונים, חיבור לשם קבלת תואר "דוקטור לפילוסופיה", ירושלים תש"א.

³⁸ כגון I. Löw, *Aramäische Pflanzennamen*, Leipzig 1881

³⁹ כדרך שגלוסארים ראשונים השליכו את משמעות המילה העברית שבתורה על המילה הארמית שבתרגום. ראה ביקורתו של ש' כהן על אוהלמן Uhlemanın ברשימת הקיצורים) בספרו *Samaritanische Studien*, Breslau 1868 (passim).

⁴⁰ טל ג, עמ' סד-סז.

ספרות השומרונים בארמית, והיא העומדת ביסוד המילון הזה. מאז ואילך הבאתי אליו כל דבר, כגדול כקטן, והוא העניק לי את עצתו בטובו. פירושו ועיוניו הרבים שפרסם בספרים ובכתבי עת ארוגים במסכת המילון הזה. לולא אלה הרבה דברים באוצר המילים של ארמית השומרונים היו שרויים בסיתומם.

רבות שוחחתי עם תלמידי בעבר ועתה ידידי, משה פלורנטין, ראש החוג ללשון העברית באוניברסיטת תל-אביב. עצתו הנבונה הועילה הרבה לתפיסה המוצגת במילון הזה. הוא אף קרא הגהה אחת ותיקן הרבה שגיאות. ידידותי, אף הן מן החוג ללשון העברית באוניברסיטת תל-אביב, פנינה טרומר ואסתי בורוכובסקי קראו את הערכים העוסקים במילות והעירו הערות חשובות בדבר מעמדם התחבירי. גם תלמידי חזי מוצפי קרא הגהה אחת והועיל הרבה בקריאתו. כאן רואה אני להזכיר את רבקה ירקוני, חברה נאמנה לעבודה. היא קיבלה על עצמה משימות רבות בניהול החוג ללשון העברית, בשעה שאני עמדתי בראשו, ונתפנו עתותיי לעשיית המילון. היא הלכה לעולמה בלא עתה, ואיני יכול להביע לפניי את הכרת תודתי אלא לעשותה פומבי כאן. ימתקו לה רגבי עפרה. ידידי שמואל פאסברג מן האוניברסיטה העברית תיקן את שגיאותיי בהגדרות שבאנגלית ובתרגום המובאות. הוא אף העיר הערות מועילות. ידידי טקמיצו מוראוקה מאוניברסיטת לידן סייע בידי להציג את המילון לפני הוצאת הספרים בריל. עצות נבונות באשר לדרך ההגשה של המילון העניק לי ידידי פרופ' ברוך לוי מאוניברסיטת ניו-יורק. רבות נועצתי עם ידידי היקר ישראל בן גמליאל צדקה, בן עדת בני ישראל השמרים מחולון. הוא עודד אותי ואף דחק בי להשלים את המפעל ולגבור על היסוסי הרבים. כן חייב אני תודה על הסיוע שהושיט לי ראשי המכון השמי ב-Collège de France, בכל העתות שעשיתי באותו מוסד, הלוא הם הפרופסורים André Caquot ו-Javier Teixidor והגב' Hélène Lozachmeur וכן הספרנים מר Bernard Delavault והגב' Catherine Fauveaud. חוב גדול חב אני לאוניברסיטת תל-אביב על תמיכתה המתמדת בעבודתי.

אחרונה אחרונה חביבה, רעייתי זהבה. תמיכתה עמדה לי במשך כל השנים הללו, כעשרים במספר, שהייתי בהן טרוד בעיון ובמעשה להקמת המילון הזה. לולא מסירותה ולולא ייסורים שקיבלה עליה באהבה, לא הייתי זוכה להשלימו.

חנוכה תש"ס

אברהם טל
אוניברסיטת תל-אביב

מפתח INDEX

יתב	אותב	יזף ²	אוזפה (הלוואה)	בחר	אביאר
יתר	אותר	יזף ¹	אוזפו (הוספה)	אוויר	אביר
זדם	אזדים	יזף ²	אוזפו (הלוואה)	בחר	אביר
זלל	אזיל (הקל)	חיי	אוחי	חבל ¹	אבלו
זלל	אזל (הקל)	יחי	אוחי (מהירות)	בהק	אבקעה
זלל	אזל (קילל)	חטר	אוטר	חור ¹	אבר
חד	אחד	יחי	אוי	פרן	אברין
חד	אחדה	יכח	אוכח	נגד ¹	אגד
אחי	אחה	יכח	אוכחו	הגי	אגהה
אחי	אחזה	אכלס	אוכלס	גלל ¹	אגול
עוק	אחיק	ילד	אולד	גור ⁴	אגור
חוך	אחך	אמס ¹	אומה	גוח	אגחי
חוס	אחס	ימי	אומי	גוח	אגיח
חוס	אחסו	המין	אומיאן	אגם	אגמהו
חשא	אחשאך	אמן ²	אומן	אגם	אגמעה
נחת ¹	אחת	יסף	אוסף	גנן	אגן
חד	אחתה	יעד	אועד	גנן	אגנו
נטז	אטז	יפע	אופע	יד	אד
טוש	אטחש	אוסט	אוצט	דגן	אדגן
טען ¹	אטין	יקד	אוקד	דה	אדה
נטש	אטיש	יקד	אוקידה	אדן ⁵	אדהן
טלל ¹	אטלה	יקר	אוקר	דלא ¹	אדלא
טלל ¹	אטלו	יקר	אוקר	דמס	אדם (דם)
נטל	אטלו	ירי	אורה	אדם	אדמאי
חטט	אטט	ירי	אורוה	אדהן	אדן
טלל ¹	אטל	ירי	אורו	זרע	אזרע
טלל ¹	אטלה	ירי	אורוה	סאב	אדתיב
נטע	אטע	ערע	אורח	הא	אה
נטח	אטעו	ירי	אורי	הגי	אהגה
נטח	אטעו	ערע	אורע	לגי ³	אה לאוי
עטף ¹	אטפו	ערע	אורעה	הוך	אהך
חטר	אטר	ארשה	אורשה	אלין	אהלין
עטר	אטראן	ערע	אורח (זמן)	אן ¹	אהן
עטר	אטרן	ירש	אורישי	אהן	אהנו
הי	אי	ערע	אורע (זמן)	ידי	אודאו
אבב	איב	ערע	אורעה (זמן)	דוח	אודח
הי	איי	ארח	אורע (דרך)	ידי	אודי
יבל ¹	איבל	ישט	אושט	יזף ¹	אוזף (הוספה)
עטר	איטרן	ישע	אושע	יזף ¹	אוזפה (הוספה)

הני	אנחי	תלל	אלילים	היכל	איכל
נטל	אנטל	עלם ³	אלים	עוק	איעק
כהי ²	אנכהו	עלם ³	אלימו	אדין	אידין
נכל	אנכל	עלם ³	אלימתה	חוש	איחשן
ניסוס	אנסיס	לוץ	אליץ	יטב	איטב
נוף ¹	אנפה	עלם ³	אלם	יטב	איטבה
נוף ¹	אנפו	אל ³	אלני	יטב	איטבו
אנף	אנפוף	חול ²	אלעלה	הך	איך (מלית)
נצץ ³	אנץ	חול ²	אלעלו	היכל	איכל
נשי ¹	אנשהו	חלף	אלפן	יום	אימם
נשי ¹	אנשיח	לפץ	אלפץ	הימן	אימן
נסב ¹	אסב	חלק ²	אלקה	הימן	אימנו
סגי ¹	אסגאה	אמם ¹	אם	הימן	אימנון
סגי ¹	אסגאו	אן ²	אם	הימן	אימנן
סהד	אסדה	אמי	אמאי	יסד	איסד
סעד	אסדו (כינוס)	נגד ²	אמגד	סטר ¹	איסטר
סולה	אסולה	גור ¹	אמגיר	סטר ¹	איסטרה
סחי	אסחה	נגד ²	אמגידו	נחת ¹	איעות
סחי	אסתו	אמי	אמה (שפחה)	עוק	איעק
צבע ²	אסטבע	אמם ¹	אמה	יאש	איעש
צדי ¹	אסטדי	אמם ²	אמה (מידה)	סטר ¹	איצטר
סטר ¹	אסטר	ימי	אמה (שבועה)	סטר ¹	איצר
סטי ¹	אסטהו	אמי	אמהי	סטר ¹	איצרה
סטריע	אסטריע	דור	אמדור	יקר	איקר
סהד	אסיד (העיד)	אמם ¹	אמה	יתם	איתם
סעד	אסיד (נתכנס 9)	ימי	אמה	אכד-	אכדה
חסן ¹	אסין	אמי	אמהו	אכד-	אכדו
חסן ¹	אסן	אמי	אמהי	כתת	אכדון
סהד	אסעדו	טען ²	אמטאנו	חכר	אכועה
ספל ²	אספוח	טלל ⁴	אמטלה	חכר	אכור
ספינה	אספינון	המין	אמיאן	כול	אכיל
סלק	אסק	מכך	אמכו	כהי ²	אכנהו
סלק	אסקו	כול	אמכלה	כתת	אכית
סרח ¹	אסרעה	כול	אמכלו	אכען	אכנע
סאב	אסתב	הימן	אמנון	גלף	אכלב
סתו	אסתב	סחר	אמסרה	נכס ¹	אכס
אעי	אע	מסר ¹	אמסרון	כסם	אכסם
סקי	אסתקה	מרר	אמרו	כסף	אבסף
נטח	אעטו	משש	אמש	כתת	אכדון
חול ¹	אעיל	הנה	אנה	נכר ¹	אכר
חוץ	אעיצו	נוף ¹	אנוף	נכר ¹	אכרו
יאש	אעיש	נוף ¹	אנופה	ל ²	אל
עלל ¹	אעל	הני	אנחה	עילוס	אלוס
חוס	אעס	נוח	אנחו	לעט	אליט

ערע	ארע	קהי	אקחית	עצץ	אעצץ
רעע ³	ארע (רחץ)	קהי	אקיאת	נחת ¹	אעת
רעע ³	ארעה (רחצה)	קהי	אקית	אנף	אף
אריח	ארעי	קלל	אקל	אף	אפוא
ערער ¹	ארער	נקף ¹	אקף	חפלי ¹	אפוי
ערער ¹	ארערה	קוף ¹	אקפו	אפוי	אפאי
חרף ¹	ארף	עקר ¹	אקר	נפח ¹	אפח
רפי	ארפו	קרר	אקרו	הפך	אפיכה
חרף ¹	ארץ	עקר ¹	אקרע	אנף	אפים
רוק ²	ארק	נקש	אקש	פוע	אפיענה
רקע	ארקוע	נקש	אקשו	נפל	אפל
רקע	ארקיע	רבע ²	ארבע	הבל	אפל (ש"ס)
רקע	ארקע	רוח ²	ארבע	אבל	אפלו
חרש ³	ארשה	רבע ²	ארבעסרי	נפץ	אפץ
רתף	ארתף	רבע ²	ארבעתי	פצי	אפצאי
שוע ¹	אשבהו	ארגון	ארגבן	פצי	אפצה
נשג	אשג	רדל ²	ארדאי	נפק ¹	אפק
שור	אשור	רדל ¹	ארדי (חריש)	נפק ¹	אפקו
סטר ¹	אשטר	רדל ²	ארדי	חור ¹	אפר
שם	אשם	ערדען	ארדען	פרר ¹	אפרו
שמע	אשמחה	רדל ¹	ארדן	פרח	אפרח
שפף ²	אשף	ארר	ארה	ברל ¹	אפרי
שפף ²	אשפו	ירי	ארהו	פרח	אפרעו
שפר	אשפיר	ירי	ארוה	נפש	אפש
שקי	אשקהו	רומה ²	ארומה	צבע ¹	אצבע
שקע	אשקח	ארן	ארון	חצץ ²	אצו
שקע	אשקי	רזי ¹	ארז	צלהב	אצטלב (נשרף)
שום ¹	אשתם	רזי ²	ארזה	צלל ³	אצטלצל
אתה	את (כינוי)	רעע ³	ארחח (רחץ)	צוד	אצטעד
יתב	אתב	רעי ¹	ארחי	צהי	אצטעו
יתב	אתב	רעי ¹	אריח	צור	אצטער
תוב	אתבה	רעי ¹	אריח	סטר ¹	אצטר
פוס	אתבעס	רהט	אריט	צרח	אצטרע
גוע	אתגבי	אריח	אריע	צום	אצים
גוע	אתגוי	חרך	ארך	צוק ¹	אציק
גלל ¹	אתגללו	רכב ²	ארכבין	צוק ¹	אציקה
ודי	אתודי	רכב ²	ארכובין	צוק ¹	אציקו
חיי	אתוחי	רום ¹	ארם	עצם	אצם
אתן	אתון	רמי ¹	ארמאי	צוד	אצעד
יעד	אתועד	רמט	ארמוטה	אספנט	אצפנט
עקר ²	אתוקר	רמט	ארמטו	צוק	אצקו
קרר	אתוקר	רמט	ארמיטה	סטר ¹	אצר
ישט	אתושט	רנן	ארן	צרח	אצרע
יתב	אתותב	ארח	ארע (דרך)	צות	אצתו

לחוד	בלוד	בון	בונן	חיי	אתחי
לחוד	בלות	בחר	בור	נטט	אתחנטט
לחוד	בלחוד	בתר	בותר	תוב	אתיב
בלס	בלמלס	בוז ³	בזה	יחס	אתיחמה
בני	בן	בוז ²	בזה (זלזול)	יחס	אתיחמן
בנן	בן	בוז ¹	בזה (שוד)	נחת ¹	אתיחת
בנן	בנוי	בהק	בחוקה	הימן	אתימן
סור ²	בסור	בהק	בחוקי	ול ²	אתילי
בסס	בסמן	בהל	בחילו	נחת ¹	אתיעת
בות	בספר	אבל	בחל	כון ¹	אתכונן
פסק ¹	בסק	בהק	בחקו	חול ²	אתלהל
בטח ²	בעטה	בטח ²	בטא	חול ²	אתלעלת
בחר	בעיר	בטח ²	בטי	תלת	אתלתו
בער ²	בעירן	פטן	בטים	נוח	אתנחו
פוס	בעס	בות	בי	נטט	אתנטט
בחר	בעיר	באר	ביאר	סעד	אתסד
בהק	בעק	בחר	ביאר	סלק	אתסק
בחר	בער	בחר	ביור	חוץ	אתעיץ
באש	בעש	ויל-	ביל-	טוש	אתעש
בהת	בעת	בהל	בילה	פוג	אתפג
רמש	בפי רמשה	ויל-	בילון	פוג	אתפוגג
בני ¹	בר (בן)	ויל-	בילך	פור ²	אתפוררו
ברר	בר מן	בון	בינתון	נפק ¹	אתפק
ברר	בראה	ביצטק	ביסטק	סטר ¹	אתצטר
פרן	בראן	סטר ¹	ביסטר	רבב	אתרבב
בני ¹	ברה (בת)	בות	ביספר	רעי ¹	אתרחי
ברן	ברס	בעי	ביעי	רעע ³	אתרחי (רחץ)
ברק	ברק	סטר ¹	ביצטר	רוס ¹	אתרס
ברקוע	בראק (צעיק)	באר ¹	ביר	חתר	אתרה
ברקוע	ברקע	באר ¹	בירואן	רעע ³	אתרע (רחץ)
פשח	בשיה	באר ¹	בירובן	רעי ¹	אתרעו
בהת	בתו	בחר	ביר	רוק ²	אתרק
בות	בתן לינה	כאש	ביש	חתר	אתרתה
ותר	בתר	באר ²	בירו	שהי	אתשי
כן	בתר כן	כאש	בישה	שעע	אתשע
גאי	גאון	כאש	בישו	בור ¹	באיר
גאי	גאונפך	כאש	בישהנן	ברק	בארק
גחן	גאן	כאש	בישענן	בהת	באת
גו	גב	כאש	בישענן	ודי	בדי
גבב ²	גב (אחור)	בות	בית	כן	בדיל כן
גבב ¹	גב (בור)	בהת	ביתה	בהת	בהד
גו	גב (חדר)	אכד-	בכדה	אדלא	בהדלא
גו	גבאי (חדר)	כן	בכך	בעת	בהת
גבה	גבח	בלל	בלבל	בון	בונן

תקל ¹	דקל	כתר ¹	גתר	גבע ¹	גבח
זור	דר	זוב ²	דאבה	גוע	גבי
זור	זראי	זוב ²	דאבו	נגד ¹	גד
זוי ²	דרוה	דה	דאה	כתש	גדש
לוי ³	הא לואי	דוי ¹	דאון	גאי	גהו
הא	הא לית	זור	דאר	גוע	גוה
הימן	האמנו	דדל ¹	דדת	גבע	גוי
אהן	האן	דה	דה	גבי	גוי
אן ¹	האן	דוי ¹	דהב	גסס	גוס
סהד	האסעדו	דוב ¹	דהב (זב)	גוח	גוע
יהב	הב	דעץ	דהיץ	יגר	גור
אבל	הבחל	דחף	דהף	גזי	גזיו
חבש	הבישה	דוי ¹	דוון	גחך	גחג
יבס	הבס	דקק ¹	דוק	גוח	גחי
נפק ¹	הבקו	דעץ	דחיץ	גטט	גט
אד ¹	הד-	חדל	דחל	גיא	גיה
דה	הדה	דוב ¹	דיאב	גור	גיר
דן ¹	הדו	דול ²	דיאלי	גוח	גיע
אד ¹	הדו	עלע	דיאלי	גלל ¹	גל
אדלא	הדלא	דחק	דיאק	גלל ¹	גלגל
אדלא	הדלא	דור	דיאר	גלל ¹	גלגלה
דן ¹	הדן	דוב ²	דיבון	גלל ¹	גלזלים
דן ¹	הדנן	דוך	דיוך	גלל ¹	גללין
דוף	הדפו	דחק	דיוק	גלט	גלעט
הוא	הו (כינוי)	דור	דיוור	גנן	גן
הוי	הואו	דור	דירו	גנן	גנה
אוי ¹	הוי	דוש	דיש	גנן	גנוני
יכח	הוכח	כן	דכן	גנס	גנוס
יכח	הוכחה	אדלא	דלא (טרם)	גסס	גסי
ילד	הולד	דמי	דמין (מחיר)	גוז	געז
אול	הולו	דמה	דמע	גחן	גען
חרי ¹	הורין	דמה	דמעד	גהר	גער
ישע	הושיע	ידע ¹	דעה	גפף	גף
זוח	הזא	ידע ²	דעה	גפח	גפי
דוף	הדפו	ידע ²	דעו	גבן	גפינה
אול	הזול	דחטה	דעטה	כפן	גפן (רעב)
נטי	הטי	דחל ²	דעל	גלס	גפס
היא	הי (כינוי)	דוב ¹	דעפה	גור	גר (חץ)
חול ¹	היאל	דחק	דעק	גור ³	גר (צעיר)
בהק	היבוק	זור	דער	גור	גרה
איבי	היבי	דפף ¹	דף (קרש)	כרז	גריזה
הך	היך (מילית)	דפף ²	דפאי	גרף ²	גרף
אכף	היכף	דחף	דפה	כרס	גרס
נסף ³	הילנסיפה	פול	דפילה	גרס ²	גרסון

אחר	חורן	ויל-	וויל-	אכף	איפף
אחר	חורני	ילד	ולד	הוך	הך (פועל)
¹ נחת	חות	עזף	זאוה	אלו	הך דאלו
עתר	תותר	זון	זאון	אכסנאי	הך סנאי
חזי	חזב	זהי	זאי	אכד-	הכד-
זוח	חזו	¹ זוג	זבג	אכד-	הכדה
זוח	חזי	¹ זוד	זבד	אכד-	הכדנה
¹ עסק	חזיק	זוי	זבי	אכה	הכה
זוח	חזית	זבד	זבתון	נכי	הכות
חסף	חזף	¹ סגל	זגול	אכהן	הכהן
¹ חטט	חטה (דגן)	² זוד	זדין	¹ כון	הכין
אטט	חטט	³ זהר	זהורי	² חול	הלהל
הי	חי	זוע	זוען	אלו	הלו
² חוי	חיבה	עזף	זופי	¹ חלק	הלוקת
² חוי	חיואה	² זהר	זורי	² אלית	הלית
חוך	חיך	זוע	זזוע	² חלל	הלל
עיל	חיל (עיייר)	זוע	זזע	³ אל	הלני
אילן	חילן	² זוב	זיב	¹ לקי	הלקו
יחס	חימה	² זוד	זידנו	מחק	המעק
³ חמר	חימר	זלע	זלי	³ אן	הן (לזיקה)
חוש	חיש	זלל	זלת	³ אן	הן (למושא)
חוך	חכתי	זול	זלת	³ אן	הן (לתנאי)
¹ חלי	חל	זוע	זעה	² ענב	הנו
⁴ חלל	חל	² זהר	זעורי	אנון	הנון
³ חול	חלאן	זון	זעון	אנין	הנין
¹ חלי	חלו	זוע	זעזע	¹ נסך	הסוך
⁴ חלל	חלוני	זהי	זעיה	¹ סטי	הסטו
² חול	חלחל	זול	זעל	² סכל	הסכלה
² חלם	חלמלמו	² זור	זרו	² סכל	הסכלו
² חלב	חלף	³ חול	חאלה	אף	הפו
חמם	חמאת	חוץ	חאיצה	אבל	הבל
חמע	חמה (חמץ)	¹ חולי	חבי	יפע	הפיע
יחס	חמה (כעס)	חפש	חבהש	¹ נפק	הפקו
² עמק	חמוק	¹ חולי	חבתה	¹ פור	הפר
² חמר	חמור	חגג	חג	אצל	הצל
חמע	חמי (חמץ)	הגי	חגי	² עקר	הקור
הני	חנו	חדת	חדאו	² רעע	הרעה
הני	חני	דוף	חדף	¹ אשד	השד
הני	חנתה	הדקל	חדקל	נשג	השיג
זוח	חסאתון	חיי	חה	ישט	התושט
אסי	חסאה	הגי	חוגה	אכד-	התכדו
אסי	חסי	הני	חוונו	¹ סגר	התסגר
זוח	חסי	אחר	חוראי	¹ ספ	ואתסותפו
¹ עסק	חסיק	אחר	חורי	בדי	ודי

ול ²	יולו	טים	טיען	אסר	חסיר
יום	יומם	טים	טיען (חומר)	חוס	חסל
יום	יומן	טוש	טיש	סר ¹	חסרה
יפע ²	יופיע	טכה	טכח	זוח	חסתון
ירת	יורתה	טכה	טכע	חצ ²	חצו
אזל	יזל	טל ²	טל	אצו	חצו (כלי)
עטף ¹	יחטף	טל ¹	טל (צל)	חקק	חק
יאי	יחי	טל ¹	טלו	עקר ¹	חקר
טען	יטחנך	נטל	טלו	עקר ¹	חקרה
יאי	ייה	טול	טלטל	אחר	חראי
יטי	יטו	טלמס	טלמיסן	חר ¹	חראי
עטף ¹	ייטף	טלפח	טלפע	אחר	חראיתה
עלל ¹	ייעל	טמי	טמא	ערב ⁴	חרב
נחת ¹	ייעת	טמע	טמא	ערברב	חרברב
אית	יית	טמע	טמאים	רד ¹	חרדאי
נכס ¹	יכס	טמי	טמו	חר ¹	חרו
נכש	יכש	טמם	טמטם	חר ¹	חרון
חול ²	ילעל	סנט	טנס	ערב ⁴	חרוף
אלף	ילף	טסס	טס (נד)	ערב ¹	חרופה
לקף	ילקפן	טול	טעיאל	חר ¹	חרורי
מטי	ימטן	טול	טעיוול	חר ¹	חרי
נטף ²	ינטפתי	טול	טעיל	רד ¹	חריד
נצף ¹	יניצה	טים	טעים	ערב ⁴	חרף
צדי ¹	יסטדי	טין	טעיין	חרף ¹	חרפן
צער ¹	יסטערו	טוס	טעס	רצף	חרציץ
עוק	יעק	טפל ¹	טעפל	חש ²	חש (עץ)
נחת ¹	יעתו	טוש	טעש	חד	חתה
פוס	יפיס	טפח	טפאי	טוס	טאוס
פוח	יפעי	טפף	טפה	טוס	טאס
נפק ¹	יפק	טפח	טפו	טבע	טבי
צר ¹	יצטריהן	טפף	טפטף	טור ¹	טבר
צור ³	יצר	טפח	טפיה	טטה	טוטה
קום ¹	יקום	טפח	טפעה	נטל	טול
קלל	יקל	נטר	טר	טוף	טופן
נקף	יקפנך	יהר	יאיר	נטר	טור
ערע	ירע	יער	יאר	טוש	טחש
ערע	ירער	בעי	יביע	טטה	טט
רקק ¹	ירק	נפק ¹	יבק	טטה	טטא
ירק	ירקוקי	גבה	יגבחה	טטה	טטע
ירק	ירקרק	גוח	יגיע	טוב	טיאב
שאל ¹	ישול	גנ ¹	יגן	טים	טיאם
נשל	ישלינון	דלק ⁴	ידתלקנה	טען ¹	טיאן
שקק	ישק	יאי	יהי	טיר	טיאר
שרר	ישר	יבל	יובל	טוש	טיוש

ית	אית	כיוב (סבל)	כאב/כיב	לוחי	לחי ¹
יתאדי	נדי ²	כיון	כון ¹	לוט	לעט
יתחי	תהי	כיי	כי	לולוי	לולו
יתיעול	עלל ¹	כיל	גיל	לולק	ולק
יתיעל	עלל ²	כירה	כרל ¹	לופץ	לפץ
יתעדי	נדי ²	ככהן	כן	לוקידה	יקד
יתרק	רקק ¹	ככן	כן	לוש	לחש ²
כאיף	כאב ²	כבע	כוע	לושן	לוש
כארה	כרל ²	כל	כלל	לות	לחוד
כב	כאב/כיב	כלב	גלף	לח	לחח
כב (קוץ)	כוב	כלפס	פמס	לחט	להט
כבה	כוי	כמד	כמה	לחי	לעי
כבה	כוע	כן	כון ¹	לחיו	לחי ²
כבו	כבע	כני	כון ¹	ליאב	להב
כבוע	כוע	כני	כנע	ליהב	להב
כבח	כוע	כסה (מספה)	כסס	ליהבה	להב
כביה	כאב/כיב	כעי	כחי	ליחה	לחי ³
כביה	כוי	כען	גחן	ליחו	לעי
כבלנה	כבל	כרו	כרל ²	ליחי	לעי
כבלני	כבל	כרזיתון	פרז	ליחיה	לחי ¹
כבן	כון	כרם (כינוי)	גרם ¹	לילה	לילי
כבן	כון ¹	כרניאה	כרן ¹	לילו	לילי
כבע	כוע	כשש	גשש	ליליה	לילי
כברבור	כבר ³	כששה	כוששה	לילין	לילי
כברור	כבר ³	כתב	כתף	לילן	לילי
כברן	כפרני	לאבי	לוי ³	לילתה	לילי
כבת	כות	לאוי	לוי ³	ליני-	לית ¹
כדמות	דמי	לאי	לעי	ליץ	לויץ
כדן	דן ¹	לאם	אמם ¹	ליש	לוש
כדנן	דן ¹	לאפג	פוג	ליש	לחש ²
כדף	כדב	לב	לבב ¹	לית	ליד
כהב	כאב/כיב	לבדיל כן	כן	לכן	כן
כהל	כלל	לבוט	לוט ¹	ללבר	ברר
כהר	כאר	לבט	לוט ¹	ללעל	עלל ¹
כו	גוו	לבלב	לבב ²	למלבר	ברר
כוב	כבב	לבר	ברר	למלגו	גו
כוון	כון ¹	לגו	גו	לעב	להב
כונן	כון ¹	לדן	דן ¹	לעוט	לוט
כונן (הסתיר)	כנן ²	להוי	לוי ³	לעוד	לחוד
כוננה	כון ¹	להוש	לחש ¹	לעוש	לחש ²
כוננו (סתר)	כנן ²	להל	הל ²	לעט	לוט
כוס	כס	להלה	הל ²	לעיו	לחי ²
כח (עוצמה)	כוח	להן	אן ¹	לעיצי	חוץ
כחה	כחי	לוד	לחוד	לעיש	לחש ²

בוא	מובא	גרה ¹	מגירה (מטבע)	עלל ¹	לעל
מגיבה	מוגבה	גלס	מגלס	הל ²	לעל
מגיבה	מוגיבה	גנן	מגן	חלט ¹	לעלוטים
ידי	מודאה	נגף	מגף	לחח	לעלע
חיי	מוחאה	מה	מד	לחש ¹	לעש
מטי	מוט	מן ¹	מד (מן ד-)	לבט	לפט
יכח	מוכח	דבר ³	מדבר	פה	לפי
ילד	מולד	מדבר באר שבע באר שבע	מדבר באר שבע	אנף	לפי
ילד	מולדה	מואב	מדבר מואב	לבב ²	לפלוף
ימי	מומה	סין	מדבר סין	לבב ²	לפלף
ימי	מומו	סיני	מדבר סיני	תס ¹	לתס
מאה	מון	פראן	מדבר פראן	מה	מא אן
מני	מוני	צן	מדבר צן	מדל	מאדל
יסף	מוסף	קדמות	מדבר קדמות	מדעס	מאדס
יסר	מוסר	שור	מדבר שור	פאדראי	מאדראי
יעד	מועד	דחף	מדהף	מאה	מאון
יפע	מופע	דוי ¹	מדוה	מור ¹	מאור
יצא	מוצא	דוך	מדוכה	מה	מאן
יקד	מוקד	דוי ¹	מדון	מור ¹	מאר
יקר	מוקר	דון	מדון	בחר	מבאר
יקר	מוקר	זור	מדורה	אבע	מבה
מרר	מור	דון	מדינה	יבל ¹	מבול
ירי	מורא	דוק	מדיקה	יבל ¹	מבולאי
ירי	מוראה	מדעס	מדם	נבע	מבוע
רכי	מורכי	ידע ¹	מדע	בעי	מביע
עור ¹	מורר	דחף	מדעפה	בלס	מבלמלס
ירת	מורתה	זור	מדערה	מאה	מבן
יתב	מותבן	זור	מדרה	בני ²	מבניה
יתר	מותר	תקל ¹	מדקל	כבר ¹	מגבר
זוי	מזבי	יהב	מהב	נגד ¹	מגד (הנחיייה)
עזף	מזופי	מאן ³	מה אן	נגד ²	מגד (מקשה)
עזף	מזפי	יהב	מהבה	נגד ⁴	מגד (זיבור)
נזף	מזף	יהב	מהבו	נגד ²	מגדה
חול ¹	מחבאה	מדל	מהדל	גדל ¹	מגדל
חול ¹	מחביה	הוי	מהוי	גדל ¹	מגדלאי
מחל ¹	מחה	הוי	מהי	גו	מגו
מחל ¹	מחו	הוי	מהיה	גבי	מגוי
מחל ¹	מחוה	הונך	מהך	נגף	מגוף
עוז ²	מחזי	מוך	מהך	נגף	מגופי
מחל ¹	מחיאה	הונך	מהכה	תגר ¹	מגור
חוס	מחס	מור ¹	מהר	נגד ²	מגיד (מקשה)
טען	מטאנין	מוש ¹	מהש	נגד ²	מגידה
נטי	מטה	מאה	מואן	נגף	מגיפה
נטי	מטוי	יאש	מואש	גור ¹	מגייר

סאן	ממסן	יתב	מיתב	נטל	מטיל
מצע	ממצי	יתב	מיתוב	נטל	מטל
מצע	ממציע	יתב	מיתובי	טלל ¹	מטל (סוכה)
מצע	ממצית	כאב/כיב	מכאוב	טלל ¹	מטלה (סוכה)
מרי ¹	ממרי	יכל	מכאלה	נטל	מטלה
מרי	ממרי	כון ¹	מכבן	טמע	מטמיו
מה	מן (מה)	נכי	מכו	נטח	מטעה
מן ²	מנו	כול	מכילה	נטר	מטר
נור	מנורה	כול	מכלה	נטר	מטרה
דנח	מנח	כבר ¹	מכבר	נטר	מטרן
מנח	מנחה	מכך	מכה	בות	מיבות
נטט	מנטין	מכך	מכו	דכך	מידך
דנח	מנע	נכי	מכו	נחת ¹	מיות
נפל	מנפל	כוי	מכוי	אזל	מיזולי
מצע	מנצי	גבי	מכוי	נחת ¹	מיחת
מצע	מנציע	יכל	מכול	יטב	מיטב
נקב ⁴	מנקוב	כוי	מכותי	יטב	מיטבה
נוש	מנשה (חולשה)	נכיל ¹	מכי, מכה	מיטבאל	מיטבל
עגש	מנשתה	כול	מכילה	ילד	מילד
סאן	מסאן	יכל	מכל	ילל	מילל
אסר	מסארה	כול	מכלה	ימי	מימה
נסב ¹	מסב	גמר ²	מכמר	הימן	מימן
סאב	מסב	כן	מכן	הימן	מימנו
סבט	מסבט	נכס ¹	מכס	ינק	מינק
נסי ¹	מסה	נכש	מכשה	יסד	מיססת
מסר	מסהרת	כתת	מכתו	מסס	מיסת
סוי	מסו	ברר	מלבר	מחי ²	מייעי
נסב ¹	מסוב	גו	מלגו	עלל ¹	מייעל
סוי	מסוה	מול ¹	מלה	עלל ¹	מייעלה
סחי	מסוחי	לוש	מלאשה	עלל ¹	מייעלה
מסי ²	מסוי	לוש	מלוש	נחת ¹	מיעת
סלק	מסוק	לוש	מללוש	הפך	מיפך
סלק	מסוקי	לפץ	מלפץ	נפק ¹	מיפק
סחי	מסחי	לוש	מלשה	סטר ¹	מיצטר
סטי ¹	מסטו	עלל ¹	מלעל	עצר	מיצר
סטן	מסטון	לבב ³	מלף	סטר ¹	מיצרה
סטן	מסטינתה	לפץ	מלפץ	יקר	מיקרה
נסי ²	מסי	לקף ⁴	מלקוף	מור ¹	מיר
סחן ¹	מסי	לקי ¹	מלקי	ירש	מירשה
סאב	מסיב	לוש	מלשה	ירת	מירתה
סהד	מסיד	דור	ממדור	שוי ¹	מישוי
סעד	מסיד	מה	ממה	ישר	מישור
סחר	מסירה	אמן ¹	ממון (תי"פ)	ישר	מישר
נסך ¹	מסכה	אמן ¹	ממן	יתב	מיתב

נקף ²	מקף	חכם	מעכם	סכי	מסכי
קצץ	מקץ	עלל ⁴	מעל	נסד ¹	מסכוי
קָרַר	מקָר	עלל ⁴	מעלה	סכן	מסכינתה
קרא	מקרתה	חמי ¹	מעמי	חצל	מסלה
מור ¹	מר (מזון)	עני ¹	מענו	סאן	מסן
מרא	מר	הני	מעניה	צנק	מסנוקוק
ירא	מראה	חפי ¹	מעפי	סחי	מסעי (רחצה)
מרי ¹	מראי	עוק	מעק	סחן ¹	מסען
רוח ²	מרבע	עוק	מעקה	ספ ³	מסף
רדל ²	מרדו	ערב ¹	מערב	סלק	מסק
רדל ²	מרדי	חרץ ¹	מערץ	סלק	מסקה
מרא	מרה	נחת ¹	מעתי	סאב	מסתב
מרר	מרה	נחת ¹	מעתי	ופי	מסתופי
מרע	מרוי	פוג	מפוגגה	סאב	מסתיב
רכך	מרוכה	נפל	מפולי	מחי ¹	מעאי
רקק ¹	מרוקי	נפק ¹	מפוק	סאב	מסתיבה
מרע	מרחח	נפק ¹	מפוקי	עלל ⁴	מעאלה
מרע	מרחו	נפק ¹	מפוקי	מחי ¹	מעבה
רעי ¹	מרחי	פוז	מפזין	געל	מעגלה
רטש ¹	מרטוש	נפח ¹	מפח	דוי	מעדון
מרי ¹	מריאן	חפץ ²	מפחף	מחי ¹	מעה (היכה)
רכי	מרכו	פטט ²	מפטוט	מחי ²	מעה (מחק)
רכי	מרכי	נפל	מפל	מחי ¹	מעו
רכך	מרכיך	פוס	מפעס	דוי ¹	מעדון
רכי	מרכיעה	נפק ¹	מפק	עלל ⁴	מעול
דכר ²	מרכר	נפק ¹	מפקה	עני ¹	מענו
רמי ¹	מרמי	נפק ¹	מפקו	עוף ²	מעוף
רעי ¹	מרעה	נפק ¹	מפקי	ערז	מעורז
רעי ²	מרעה (צאן)	נפש	מפש	עור	מעורר
מרע	מרעהי	נצץ ³	מצאץ	עזז ²	מעזי
רעי ¹	מרעו	נצב ¹	מצבה	מחי ¹	מעי
רעי ²	מרעיני	צוח	מצבע	נחת ¹	מעיותי
שבק	משבוקה	צדי ¹	מצדעין	חוט	מעיתה
שגי	משגו	צוח	מצוה	חוד	מעיאך
שוי ¹	משואה	צור ¹	מצטער	מחי ¹	מעיה
משי	משח	צות	מצית	חול ¹	מעיאל
משח ¹	משחוי	נצל ¹	מצל	חוט	מעיתה
משח ¹	משי	נצץ ³	מצץ	נחת ¹	מעיותי
משי	משיחת	צרח	מצראי	חוד	מעיקה
משח ²	משיאה	קוי ¹	מקוה	חוד	מעיד
משח ²	משיעה	נקף ²	מקוף	חול ¹	מעיל
שכן ¹	משכון	מחק	מקח	עלל ⁴	מעיל
שכן ¹	משכינה	קהי	מקיהה	חוץ	מעיעה
שלל ¹	משלע	קלל	מקל	מוד	מעך

שעבדן (ש"פ)	משעבדן (ש"פ)	שעבד	ניוש	נוש	סבה (זקנה)	סוב ¹
משף	משף ¹	שפף	ניח	נוח	סבו	סאב
משפה	משפה ²	שפף	נילוס	ליס	סבוקה	ספק
משפח	שפע	שפע	נימוז	נימוס	סבן	סון
משקו	שקי	שקי	נימס	נימוס	סבע (ש"מ)	שבע
משראה	שרל ¹	שרל ¹	ניסס	נימוס	סבע	צבע ²
משרו	שרר	שרר	ניסק	נקס	סדוי	סדו
משרוי	שרל ¹	שרל ¹	ניע	נעי ¹	סדר	סרד ¹
משתפה	שפף ²	שפף ²	ניצון	נצץ ¹	סהב (זקן)	סוב ¹
מתב	יתב	יתב	ניצון	נצץ ¹	סהף	סוף ¹
מתוב	יתב	יתב	ניצוץ	נצץ ¹	סהר	סחר ¹
מתוב	תוב	תוב	ניצוץ	נצץ ¹	סובה	סאב
מתור	תור ¹	תור ¹	ניר	נחיר	סולפה	סלף ⁴
מתותב	יתב	יתב	נכיע	נכי ¹	סוק	סלק
מתי	כתי	כתי	נכלה	אנכלה	סוריה	צור ²
מתי	מתח	מתח	נליסה	ליס	סחדו	סעד
מתיב	תוב	תוב	נסי	נסח	סטבו	סטט ¹
מתיעל	עלל ¹	עלל ¹	נסיון	נסי ¹	סטר (טור)	סדר
מתיקל	תקל ²	תקל ²	נסף	נזף	סיאג	סוג
מתירתה	ירת	ירת	נסק	נקס	סיאד	סוד ²
מתכה	נתך	נתך	נעט	נטט	סיאד (עזרה)	סעד
מתניה	תנן ¹	תנן ¹	נער	נהר ¹	סיאר	סחר ¹
מתננים	אנן ¹	אנן ¹	נעת	נחת ¹	סיב	סאב
מתסדה	סעד	סעד	נפנף	נוף ¹	סיב	סוב ¹
מתע	מתח	מתח	נפצק	פסק ¹	סיבה	סוב ¹
מתעיד	יעד	יעד	נץ	נצץ ¹	סיבו	סוב ¹
נאדה	נדד ²	נדד ²	נץ	נצץ ³	סיבן	סיון
נאזל	אזל	אזל	נצעצה	נצץ ³	סיג	סוג
נאר	נהר ¹	נהר ¹	נציע	נצח	סיוב	סאב
נבר	נכר	נכר	נצנץ	נצץ ¹	סיחד	סעד
נגבוב	נגב	נגב	נצע	נצח	סים	סאה
נגבובי	נגב	נגב	נצעץ	נצץ ³	סימה (סימן)	סים ¹
נדנד	נוד	נוד	נקלוף	קלף ¹	סימה (עיוורון)	סמי
נדני	נוד	נוד	נש	נשש ¹	סימי	סים ²
נהי	נוח	נוח	נשום	שום ¹	סימן (אוצר)	סים ²
נור	נהר ¹	נהר ¹	נת	נחת ¹	סין	סאן
נורא	ירא	ירא	נתא	נחת ¹	סיעג	סוג
נוראו	ירא	ירא	נתע	נתח ¹	סיעד	סעד
נוראי	ירא	ירא	סאב (זקן)	סוב ²	סיף	סוף ¹
נורין	נהר ¹	נהר ¹	סאד	סהד	סיף סר	סיפסר
נות	נחת ¹	נחת ¹	סאוד	סעד	סיפה	סוף ¹
נחמתה	נעמי	נעמי	סאר	סחר ¹	סכאה	סכי
ניאם (זעקה)	נום ²	נום ²	סב	סאב	סכאי	סכי
ניאם (חלק)	נום ³	נום ³	סבה	סאב	סכיון	סכי

חטל ²	עטי	אבר ²	עברה	סמק	סכקמק
חטל ²	עטיו	חור ¹	עברווי	סלל	סל
טלף	עטלף	עבר ⁴	עברן	סולה	סלו
חטף	עטף	חבש	עבש	סלח	סלוי
קטף	עטף (תבלין)	חד	עב שבה	סמל ¹	סמאי
חטר	עטר	חול ¹	עבתה	צמט	סמט
עטר	עטרן	עכבר	עגבר	סמל ¹	סמוי
חיל ¹	עיאל	הגי	עגה	סמל ¹	סמין
חוב	עיב	חגל	עגל	סמל ¹	סמיון
איבי	עיבי	אן ³	עד הן	סמק	סמקראי
חול ¹	עיול	עד	עדאן	סני	סן (שונא)
חוץ	עיוץ	יעד	עדה	סים ¹	סניה (סימן)
עוק	עיוק	עד	עדהן	סהד	סעד
חור ¹	עיור	חד ³	עדי	סהד	סעדו
חוט	עיט	עדן ¹	עדניו	סחי	סעי
חוד	עיך	דקן	עדקן	סוג	סעיג
חול ¹	עיל	חור ¹	עואר	סחן ¹	סען
אילן	עילן	חוב	עוב	צער ¹	סער
חוץ	עיץ	עוד	עודן	ספל ²	ספבה
עוק	עיקה	חזוי	עוזאזי	ספל ²	ספבה
נחת ¹	עיתו	חזוי	עוזוי	סחף ¹	ספין
חכר	עכור	חטר	עוטר	ספל ²	ספפאה
חכס	עכס	עלל ⁴	עול	סלק	סק
חכר	עכר	חול ²	עולהלה	סרע	סרהן
עלל ¹	על (פועל)	עוי	עון (חטא)	סרח ¹	סרוע
דדי	על דדי	אחר	עורי	סרח ¹	סרי
כן	על כן	אחר	עורן	סרח ¹	סריע
עלל ¹	עלאה	חור ¹	עורן	סרח ¹	סריעה
עלי ¹	עלאוי	אחר	עורני	צרך	סרך
עלל ¹	עלאי	חרף ¹	עורף	סרך ¹	סרמן
עלי ¹	עלבי	ארשה	עורשה	סרח ¹	סרע
עקב	עלבן	עזז ¹	עזה	צרף	סרף
עלי ¹	עלה	חזוי	עוזוי	אעי	עא
עלי ²	עלה (באילן)	חזר ²	עזור (פרי)	עוק	עאק
עלל ¹	עלו	חזר	עזור	עבי	עב
חלט ¹	עלוטים	עזז ¹	עזון	חד	עב שבה
עלי ¹	עלוי	חזר	עזר	חור ¹	עבאר
עלע	עלו (צלע)	חזר	עזרה	חבב	עביב
עלי ¹	עליון	חזר	עזרו	עבד	עביתה
חלטז	עליטה	חזר	עזרן	אבק	עבק
עלל ¹	עלילו	חטל ²	עטאי	אבר ^{2,1}	עבר
חלף	עליף	חטט	עטו	חבר ¹	עבר
חלל ²	עלל	חטל ¹	עטו	חור ¹	עבר
חלל ²	עלעל	חטט	עטט	חור ¹	עברבר

פטם	פטין	אחר	עראו	פה	על פי
פוק	פיוק	חרב ¹	ערב (השמיד)	עמם	עם
פוח	פיח	ערי ²	ערבה	חמי ¹	עמי
פעל	פילה	חרב ³	ערבי	ימי	עמי
פוח	פיע	ערדען	ערדאן	עמינדס	עמי נדס
פחת	פיעת	רדל ²	ערדאי	אמם ¹	עמים
עפף	פיף	חרף ²	ערוב	חמר ¹	עמיר
פוק	פיק	חרב ¹	ערובה	חמר ¹	עמר (יין)
פלח	פלע (עבד)	ערי ²	ערוה	הני	ענהה
פרח	פלע (כנף)	ערע	ערוי	אנס	עניס
פלח	פלענה	חרף ¹	ערוף	ניסוס	עניסוס
פלסטיני	פלצטיני	חרף ¹	עריך	חסף	עסב
פמם	פם (פה)	ארס ¹	ערס (ערף)	חזר ¹	עסורה
פמם	פמחד	חרסף	ערסף	אסר	עסיר
פם	פמם	חרף ¹	ערף	חסל	עסל
פני	פנים	חרפד	ערפד	חסן	עסן
פנך	פנפיה	חרפד	ערפוד	חוס	עסל (מקי"ר)
פסס ¹	פס	ערפט	ערפוט	חצף ¹	עסס
פסס ¹	פסו	ערפט	ערפיט	חסף	עסף
פצח	פסח (אור)	חרף ¹	ערץ (חלצים)	סלק	עסקה (עולה)
פוח	פעי	חרף ²	ערץ (צהר)	חפי ¹	עפאי
פחת	פעית	חרש ¹	ערש	דוי ¹	עפדה
פאל	פעל	ארשה	ערשה	חפף ²	עפוף
פלח	פעל	עסב	עשב	חפי ¹	עפי
פלח	פעלה	חשד	עשד	חפס ¹	עפיטסה
פלח	פעלנה	חשש ¹	עשוש	פלל	עפל
פוס	פעס	פוג	פאג	חפי ¹	עפין
פני	פעניה	פחר	פאר	חפי ¹	עפיני
עפף	פעף	פאה	פאתה	חפס ¹	עפיסה
פחת	פעת	פאה	פאתיה	פלל	עפלת
פצי	פצוה	פאה	פבאתה	חפס ¹	עפס
פצי	פצוי	פוג	פג	חפס ¹	עפסו
נפק ¹	פק	פאה	פאתיו	חפץ	עפץ
פרר ²	פר	פוג	פוגגה	חול ¹	עפתה
פרן	פרד (מוהר)	פוג	פוגגה	עצל ¹	עצאי
פרר ²	פרה	פוג	פוגגו	אצו	עצבה
פרר	פרואן	פטט ²	פוטיטה	חצד	עצד
פרר	פרואתה	נפק ¹	פוק	עצץ	עצה
פרזל	פרזק	פרזל	פורזל	אצו	עצו
פרע ¹	פרי	פור ²	פורר	חצף	עצף
פרע ²	פריה	נפש	פוש	חצר ⁴	עצר
ברם	פרם	פוח	פחה	עוק	עק
פרה	פרע (פחות)	חפף ²	פחף	עוק	עקה
פרח	פרע (טוס)	פאר	פחר	חקל	עקל

קוס ¹	קאמה	צד	צית	פרח	פרע לבן
קלל	קאקל	צלהב	צלב (שרף)	פרח	פרעות
קהי	קאת	צלהב	צליבין	פרי	פרת
קפל ²	קבל	צלהב	צלוב (מחלה)	פרע ¹	פרת
קדח ²	קדי	צלוחי	צלועי	נפש	פש
קדח ²	קדיע	צלהב	צליב (שרף)	פשי	פשיאה
קדם	קדמיתה	סלף ²	צלף	פשח	פשיעה
קדח ¹	קדעתה	צנן ¹	צנה	פשי	פשל
קוף ³	קוב	צנן ²	צנו	פתת	פת
קלח	קולע	צנו	צנואה	פתי	פתו
קום	קוממה	צנו	צנוי	פתי	פתיחה
קום ¹	קוממו	צוד	צעד	פתי	פתיית
קוף ²	קוצנים	צעי	צעה	פתי	פתע
קר ³	קורי	צהי	צעה (צמא)	יצא	צא
קרכס	קורכס	צעי	צעו (קערה)	צהי	צאואן
קוט	קט	צהי	צעו (צמא)	צוח	צבועה
קטע	קטואה	צעע	צעו (מחלה)	צהב	צביב
קטע	קטי	צום	צעום	צוח	צבע
קטע	קטיאן	צור ¹	צעור	צוח	צבעה
קטע	קטוי	צור ¹	צעורה	צוח	צבעה
קטל ²	קטעלה	צוד	צעיד	צוח	צבעין
קהי	קיא	צעף	צעיף	צואר	צבר
קום ¹	קיאם	צור	צעיר	צדד	צד
לקש	קישה	צום	צעם	צדי ¹	צדע
קלח	קלוע	צור	צער	צהי	צואן
קלע ¹	קלי	צנוע	צפוע	צבי	צוה
קלע ¹	קליה	צבי	צפי (רצון)	צנן ¹	צונה
קלח	קליעה	צבי	צפיה (רצון)	סטר ¹	צטר
קלח	קליע	צוף ²	צפצפה	צום	ציאם
קלי ¹	קלן	צוף ²	צפצפו	צעף ¹	ציאף
קלח	קלע	צואר	צפר	ציבחד	ציבעד
גלט	קלעט	צוק ¹	צקה	ציבחד	ציבעת
קלע ¹	קלעי	צרע	צריה	צהי	ציו
קלח	קלעלויס	צרי	צריעה	צוד	ציוד
קלח	קלעלוע	צרי	צריעו	צוף ²	ציוף
קלל	קלקל	צרי	צרע	צור ¹	ציור
קדם	קמאי	צרח	צרע	צהי	ציותה
קדם	קמאיתה	צער ¹	צרעה	צהי	ציעה
קדם	קמוי	צרי ¹	צרעה	צעי	ציעה (גביע)
קדם	קמי	צער ¹	צרעהתן	צוף ²	ציף
קדם	קמיתה	צרר ¹	צרתון	צוף ²	ציפה
קני ³	קנה	קהי	קאה	צוץ	ציץ
קסיטר	קסטרה	קום ¹	קאום	צוץ	ציצי
קום ¹	קעום	קום ¹	קאם	צוק	ציקה

רקנ	ריקנו	רוח ²	רביח	קום ¹	קעומה
רקן	ריקני	רבע ¹	רבי (עפר)	קום ¹	קעם
ריש	רישון	רבע ¹	רביתה	קום ¹	קעמה
רכך	רך	רבב	רבן	קני ¹	קעני
רכך	רכה	רבב	רבנה	קוז ³	קעצה
רכי	רכוי	רוח ²	רבע	קעע	קעקע
רכי	רכועיה	רוק ¹	רבק	קעע	קעת
רכל	רכילן	רבב	רברב	קפ ¹	קפאיה
רכל	רכלן	רבב	רברב	וקף	קפו
ארכן	רכנו	רגג	רגה	קבל ²	קפיל
רמס ¹	רמה (תולעת)	רוס ¹	רהם	קפר	קפיר
רוס ¹	רמו	רבי	רוב (שיח)	קבל ²	קפל
רמט	רמוט	רוס ¹	רומם	קבל ²	קפלה
רנן	רן	רוס ¹	רוממו	קבל ²	קפלו
רסס	רסרוס	רקון	רוקון	קפ ¹	קפע
רסס	רסרס	רקון	רוקנו	קצץ	קץ
רעע ²	רע	רזי ¹	רז	קצץ	קצה
רעי ¹	רעבה	רעי ¹	רחו	קסטרין	קצטירנה
רעי ¹	רעו	רחץ ¹	רחוצן	קצע	קצי
רעי ¹	רעוה	רעי ¹	רחותה	קיסט	קצת
רחץ ¹	רעוצן	רהט	רחט	קדר	קר
רהט	רעט	רהט	רחיטה	קרח ¹	קרו
רעע ¹	רעי (מחלה)	רעי ¹	רחי	קדר	קרו
רעי ²	רעין	רהט	רחיטה	קרח ¹	קרוא
רעי ²	רעיני	רח ²	רחים (ריחיים)	קרח ¹	קרונים
רחם	רעם	רח ²	רחם (ריחיים)	קרח ¹	קרוע
רעע	רער	רטב	רטיף	קשת	קשי
רעער ¹	רער	טוס	רטעס	קיתרה	קתר
חרר ²	רערה	רוס ¹	ריאם	ריש	ראש
רוף	רפנן	רוס ¹	ריאמו	ריש	ראשית
רחץ ¹	רצון	רעי ¹	ריו	רבב	רב
רקע	רקוח	רעי ¹	ריותה	רבי	רבאי
רקע	רקח (היכה)	רעי ¹	ריח	רבב	רבב
רקע	רקיע (בגד)	רעי ¹	ריחו	רבב	רבה (שפע) 9
רקק ²	רקיקה	רחי	ריחי	רבי	רבואן
רקק ²	רקרק	רחי	ריחים	רבב	רבון
ירש	רש	רכל	ריכלן	רבץ ²	רבוס
ירש	רשו	רוס ¹	ריס	רוח ²	רבוע
רשע	רשו (רע)	רעד	ריעד	רוח ²	רבח
רשע	רשי (רע)	רעע ¹	ריעה	רוח ²	רבחה
רפש	רשוף	רעי ¹	ריעו	רוי	רבי
ירת	רת	רוק ²	ריק	רבע ¹	רבי (רבץ)
רתי	רתאי	רוק ²	ריקה	רבי	רביאן
רתח	רתע	רקן	ריקן	רבב	רביב

שקע שקיו
 שקע שקח
 שקע שקוי
 שר¹ שרב
 שר¹ שר
 שר¹ שרו
 שר¹ שרו (חוזק)
 שר¹ שרואה
 שר¹ שרוי
 שחר² שריר (צבע)
 שר¹ שרית
 שעע ששי
 שעע ששיע
 תוב תאב
 אוי¹ תאווה
 תור¹ תאר
 יתב תב
 תבי תבה
 תבי תבו
 תד תדיר
 תוב תהב
 תהי תהו
 תחם תהום
 הלל תהללה
 תחם תהם
 ידי תודה
 זוע תוזעה
 כסף תוכספה
 לבש תולבשה
 ילד תולד
 ילד תולדה
 ולע תולועה
 להט תולט
 תאם תומים
 תאם תומעים
 יני תונון
 ירי תורה
 ירי תורו
 רעם תורחמה
 ישב תושב
 יתב תותב
 יתב תותבה
 יתב תותבו
 יתר תותרו

שאל² שיאול
 שאל¹ שיאל
 שאל¹ שיאלה
 שום¹ שיאם
 שיץ¹ שיאץ
 שאר שיאר
 שאל² שיול
 שהי שיון
 שיץ¹ שיוץ
 שאר שיור
 שאל¹ שילה
 שאר שיר (נותר)
 שיר² שיראן
 שלבק שלבוקי
 שלהב שלבי
 שחל² שלח
 שלהב שלהובי
 שלח¹ שלית
 שלח² שלע
 שלף² שלפיף
 שמי¹ שם
 שמע שמה
 שני¹ שן
 ישן שנה
 נשש¹ שנת
 שעוה שעבה
 שחד שעד
 שאל¹ שעולה
 שאל¹ שעילה
 שחר שעיר
 שיר² שעיר
 שאל¹ שעל
 שחל¹ שעל (נשל)
 שחק¹ שעק
 שעע שעשיעו
 שפי שפה
 שפע שפח
 שחפה שפחיתה
 שבך² שפך
 שפף¹ שפיפו
 שפל שפלוף
 שקי שקו
 שקע שקו
 שקע שקוי

שאל² שאול (תחתית)
 שעל¹ שאול (דרך)
 שום¹ שאם
 שמם שאמה
 שק שאק
 שקי שאקי
 שבת שב
 שבי שבאי
 שבת שבה
 שוי¹ שבוי
 שבל שבול
 שבח שבוע
 שבח שבועאי
 שוי¹ שבי (ניח)
 שבל שביל
 שבח שבע
 שבע² שבעסר
 ישב שבת (ישיבה)
 שגי שגו
 שוג שגי
 שוח¹ שהו
 שמם שהמה
 שחק² שהק
 שוי¹ שואי
 שבת שובה
 שבך² שוביך
 שבך² שובך
 שוי¹ שווי
 שמי² שוי
 נשל שול
 שמי¹ שום
 שמם שומאה
 שומה שומעה
 שמי¹ שומי
 שמים שומים
 שמן שומין
 שוח² שועה
 שחף שופה
 שרר שור
 שר¹ שורי
 שהי שחי
 שוח¹ שחי
 שק שחק
 שוד שיאד

נצב ¹	תצב	זוע	תזעה
תקל ²	תקולי	תהי	תחי
קום ²	תקומה (נקם)	חמד	תחמדה
קהי	תקיא	חמד	תחמידו
וקף	תקף	חוף ²	תחף
נקף	תקפנה	תבי	תיבו
רבי	תרבי	תכך	תיכה
רבי	תרביה	תאם	תימחים
רבי	תרביו	ימן	תימן
תרע ¹	תרה	תאנה	תינה
ירי	תרו	תעב	תיעוב
רום ¹	תרומה	חוס	תיעס
רוע	תרועה	תכף ²	תכוף
תרין	תרי	תכף ¹	תכין
תרין	תריעסר	כסי	תכסי
רפס	תרפיס	תלל	תל
תרין	תרתין	לבי	תלביה
תרין	תרתיסר	למד	תלמוד
שבח	תשבחה	למד	תלמיד
שבח	תשבחן	חול ²	תלעלון
שוי ¹	תשבי	תלת ¹	תלעסר
שגי	תשגיו	תמד	תמיד
שוי ¹	תשוי	תמני	תמינאי
שום ¹	תשומה	תמני	תמנסר
תוש	תשתש	תמה	תמע
נתן	תת	מרי ¹	תמריא
תוב	תתוב	נוף ¹	תנאפה
תוב	תתובה	נום ¹	תנומה
יפע ²	תתפיע	נום ²	תנום
רעע ¹	תתרעון	נוף ¹	תנופה
		תרין	תנין
		תרין	תנינות
		תרין	תניני
		סמך	תסמכה
		סרח ¹	תסרח
		זוע	תסע
		סתר ²	תסתור
		תהי	תעו
		חוץ	תעיץ
		תור ¹	תער
		פלל	תפלין
		נפץ	תפוצץ
		נפץ	תפץ
		פתי	תפתי

א

אב אבהות **fatherhood, ancestry** א"י הא אית לכון אב - נ בר מד 14. **סוא"י** ואמר איסחק לאברהם אבוי - בר כב 7

אב ab - ע"ד יט 25. אב (*cstr.*) - בר יז 5. אבי (*cstr.*) - בר כב 15. אבה (לשון פנייה ← כינוי המדבר) - בר כב 21. אבך - בר כז 5. אבויך (+נוכחת) - בר לח 11. אבוה (+נסתר) - בר כז 39. אבוה (+נסתרת) - בר לח 11. אבוניך - בר לא 16. אבוכוך - בר מב 27. אבוכיך (+נוכחות) - בר לא 6. אבוניך (+נסתרים) - בר מג 11. אבוניך (+נסתרות) - ש מ ב 18. כתיבה ע"פ העברית: אביך - בר מט 8. אבוי (+כינוי הנסתר, כתיב אחר של אבוה. עואניש ה 1.4.4) *âbo* - מ ב 66. אביה - אביה (+נסתרת) - בר כט 12. אביני - ת"מ 139. אבהו (ר) *âbân* - ע"ד ב 16. אבהת (נסמך) - במ לא 26. אבהתה (מיועד) *âbâtâ* - מ א 102. אבהתן (+מדברים) *âbâtân* - מ ד 2.

אב ש"ע ז. **אב** *father* היית לכון אב אי אחיש לכם אב או אח or a brother? - בר מד 19. והו מקבל מנך הך אב לברה והוא שומע ממך (והוא) כמו אב לבנו - ע"ד יט 24-25. האן נביא כות משה דהוה אב טב לכל ישראל - ת"מ 208. אב המון גוים יהתך - בר יז 5. אבי רבייתה ואמה - דב כב 15. הברכה אחדה היא לך אבה ברכני אף אנה אבה - בר כז 38. ועזר בשלם לבית אבה ושבת בשלום אל בית אבי - בר כז 12. עקב דשמע אברהם אבך בקלי - בר כז 5. תבי ארמלה בית אבויך - בר לח 11. ועזר לארע אבך - בר ל 36. ויסגדון לך בני אביך - בר מט 8. ית שכם וית חמור אבוה - בר לד 13. ואגיב יצחק אבוה - בר כז 39. ואזלת תמר ויתבת בית אבוה - בר לח 11. ותבכי ית אבוה וית אמה - דב כא 13. פשרה דיצחק מן אבוי אברהם המציל את יצחק מאבוי אברהם - מ ב 65-66. ודער יעקב בארע מתותבי אביו - בר לו 1. חותרה דאצל יהוה מן אבוניך - בר לא 16. השלם אבוכוך סאבה - בר מג 27. בכל חילי שמשות ית אבוכוך - בר לא 6. ואמר לון יעקב אבוון - בר מג 11. ואבטני תרתי בנאת לוט מן אבוין - בר יט 36. ואתי ליד רעואל אבוין - ש מ כד 16. אבהן ובנים מתחננים למלכותך - ע"ד ב 16. לא יתקטלון אבהן על בנים - דב כד 16. אבהתה ובניה - מ א 102. **2 מייסד משפחה או שבת** *forefather, founder* וחס הוא אבי כנען Ham is the father of Canaan - בר ט 18. הוא עשו אבי אדום - בר לו 43. **3 ראש משפחה** *head of a family* וראשי אבהת כנשתה

The ¹א האות הראשונה באלף בית. סימן למספר 1. The first letter of the alphabet. Symbol of the number 1.

א *âlâf* א ש"ע נ *n. f.* **האות אלף** **Aleph** אלאף אמרת אנה בחשבנה חדה אלף אמרה: אני בחשבון אחד Aleph said: I am (equivalent to) one in calculation - ת"מ 248. כד חסלת א מן ממללה אתת ב וקעמת ומללת כאשר סיימה א מדיבורה באה ב ועמדה ודיברה when Aleph finished speaking, Beth came, stood, and spoke - ת"מ 307. בראשית השתריית בב לא בא... כי אלה עבד א שרוי כירה "בראשית" התחילה בבי לא בא... אכן אלוהים עשה את א' ראשית הכתב - ת"מ 196. א אמרה עמו איקרי דבה אתרבת א אמרה ראו את כבודי שנתגדלתי בו - ת"מ 306. ב 1 מספר מונה **אחד** *one* **cardinal number** וסבל רמח באדה ואתעבד ב סימנין א דקעימין ואחד דמאתין יויקח רמח בידו" (במ כה 7) ונעשו שני מופתים אחד לצדיקים ואחד לחטאים (Phinehas) "took a spear in his hand" two wonders were performed: one for the living (=righteous) and one for the dead (=sinners) - אס 18. וכן עבד משה בחדו וזהו רבה הך דאלו הוה א מבניו וכן עשה משה בשמחה וששון גדול כאילו היה (אלעזר) אחד מבניו - אס 19. 2 מספר סודר **ordinal number** **ראשון** *first* וא נפק נח מן תיבותה וב בנה מדבה ו(ביום ה)ראשון יצא נח מן התיבה ו(ביום השני)בנה בנה מזבחה on the first (day) Noah went out of the ark and on the second (day) he built an altar - אס 7. ומן נמרוד א אל נמרוד ב אלף וכ שנה ומנמרוד הראשון עד נמרוד השני אלף ועשרים שנה - אס 10.

²א[†] רכיב תווית היחס ב- בהגייתו ab [סימן התנועה הפרוסטטית. עואניש ה 1.3. השי ישוב אבית משכו, אגרות בר-כוכבא מס 4. ילון, מגילות, 69. *Representation of the prothetic vowel [preceding the prep. b (LOT V, § 1.3)]*

א תווית יחס *prep. b-* **in** ואם אבית גברה נדרת (VE) **N** (בבית) ואם בית אישה נדרה if she vowed in her husband's house - במ ל 11.

אב² - אבד

היעלמות ותעייה **disappearance, going astray** א"י למובדה יתכון - נ דב כח 63. **סוא"י** ויפולון וישתחקון ויובדון - ישע ח 15
קל עבר: אבד - ת"מ 275ב. עתיד: ייבד - במ כד 24. יאבד - במ כד 20. ניבד nībād - ע"ד ב 11. אבדון ābēdan - מ א 145. פעול: אביד - ת"מ 64ב. **פעל עבר:** דאבד - דב לב 28 [נ"ש פעיל: dabbəd]. אבדון abbīdnān - מ א 33. עתיד: ותבד - דב ז 24. ציווי: אבד - ת"מ 6ב. בינוני: ומאבד wmbabbəd - ע"ד י 6. פעול: מבדה (נ) - שמ י 7. מקור: מאבד - ת"מ 2ב. מאבדה - דב כח 63. **אפעל** זואנו נבדל היטב מפעל) בינוני: מהבידה (נ) - ת"מ 69ב. **אתפעל עבר:** ואתבדו - במ טז 33. M.J.B. עתיד: יתאבד - ת"מ 160ב. יאבדון iy-yābbēdon - מ כ 35. **אבד** - דב יב 2. **אבדה** - דב ד 26. **אבדו** אבדו - דב ד 26. C. **אבדן** - ת"מ 82א. ולאבדני wlibdāni - ע"ד כז 84.

קל 1 כלה to perish וכל היקום דעל ארעה אבד עמון וכל היקום אשר על הארץ אבד עמם (עם אנשי המבול) all existence on earth perished with them together - ת"מ 275ב. ותיבדון you shall perish בגוויים among the nations - ויק כז 38. **עבודי עגלה...** אבדו כהלון עושי העגל... אבדו כלם - ת"מ 275ב. ועקבאיתה עד יאבד ואחריתו עד יאבד - במ כד 20. ואף הוא עד ייבד וגם הוא עד יאבד - במ כד 24. אחס עלינן ברחמיך דלא ניבד חוס עלינו ברחמיך פן נאבד - ע"ד ב 11. **כיד נכר יאבדון** ביד זר יאבדו - אס 21א. ופרעה ועמה בימה אבדים ופרעה ועמו אובדים בימ - ת"מ 82ב. כיון אבדין הך עטף כי אז הם (החיים) אבדים כחטף - מ א 145. דאני לגו ימה אביד שאני לתוך הים אבדו - ת"מ 64ב. **אבידה מצרים** אבדה מצרים - שמ י 7. **נידח to be lost** וכן תעבד לכל אבדת אחוך דתיבד מנה ותשקענה וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה so you shall do with any lost thing of your brother, which he loses and you find - דב כב 3.

פעל כילה, השמיד, to destroy ארמאה אבד אבה ארמי אבד אבי to destroy my father (sought) an Aramean אבה ארמי אבד אבי - דב כו 5 [ניש פעל ומתפרש פע"י destroy]. בהשאלה. fig. **דאנן** אבדנן לקנומן שאנו איבדנו עצמנו for we destroyed ourselves - מ א 33. כדמות קין אבד גרמה ואשתיר כלי וטמי כמו קין איבד עצמו ונשאר נע ונד - ת"מ 197ב. ותבד ית שמון מתחת שומיה - דב ז 24. **בבעותי** אבדה וכל עמה ברצוני אאבדנה וכל עמו - ת"מ 21ב. זל אבד סיעת מרודיה לך האבד את חבורת המורדים - ת"מ 6ב. ומאבד לון הך דו בעי - ע"ד י 6. כגויה

heads of the fathers' houses of the congregation - במ לא 26. **גבר לכרניו על בית אבהתה** - במ ב 34. **קברו יתי עם אבאתי** - בר מט 29. **בני גדאה לבית אבאתון** - במ לד 14. **ואלה אבהתן** - מ ד 2. **ואה קמתון חליפת אבהתכון** - במ לב 14.

אב² מחודשי השנה **name of a month** א"י נשייא דנהגן דלא למישתייא מן דאב עליל = נשים שנהגות שלא לארוג משכנס אב - ירוש פסחים ל ע"ד
אב ש"פ pr. n. **ופלג ארעה לה ולבניו בירח אב** וחילק את הארץ לו ולבניו בחודש אב he divided the land among him and his sons in the month of Ab - אס 2ב.

אבב פרי **fruit, freshness** א"י ירחא דאביא - נ שמ יג 4

אביב ש"ע ז n. m. **1 תבואת השדה, זגן fresh, young shoots (of barley)** וכל תרב יביש ואביב... לך יהבתון A כל חלב יצהר וכל חלב תירוש ודגן... לך נתתים all the best of the new oil, wine, and fresh grain... I give to you. **2 שלב בנידול התבואה (barley) in the ear** וסעריה אנכו הלא סעריה אביבה (A מדגן!) והשערה נכו כי השעורה אביב - שמ ט 31. **אביב קלי בנור...** תקרב אביב קלי באש... תקריב - ויק ב 14.

אביבאי ש"ת adj. **שייך לעונת הדגן related to the season of barley** וטר ית ירח אביבאה ותעבד פסח ליהוה הלא בירח אביבאה אפקך יהוה אלהך ממצרים (V אביבה) שמר את חדש האביב... כי בחדש האביב הוציאך יהוה אלהיך ממצרים observe the month of fresh grain, and keep the passover to the Lord, for in the month of fresh grain the Lord your God brought you out of Egypt - דב טו 1. **לזבן ירח אביבאה** אביבה, V דגנה (!) - שמ כג 15 וכן הוא שמ לד 18 (EC אביבה, VB דגנה!) מובא גם בת"מ 231א: אביבה. יומן ואתון נפיקין בירחה אביבה - שמ יג 4 (הכל מיועד. אביבה הוא כיווי: ā'ā' > ā).

איב ש"ע ז n. m. **פרי fruit** [מן אונקלוס] ואלילן ברה יתן איבתה M²* ועץ השדה יתן the trees of the field shall produce their fruit - ויק כז 4. והזונון ית איבי ארעה מויראום את פרי הארץ - במ יג 26.

אבד כליה **destruction, annihilation**

אבדק - אבידע

אבדו שׁיׁע n. f. **כלייה** destruction עד אבדותה יתך עד האבידו אתך until they have caused your destruction - דב כח 51 (+כינוי הנושא). אבדו תיבדון C אבד תאבדון - דב ד 26. ועד אבדותך EC ועד אבידך - דב כח 20.

אבדן שׁיׁע ז n. f. **1 אבדן** destruction אבדן מצראי במיעתון אבדן המצרים ברתם destruction of the Egyptians when they went down - ת״מ 82a. שלח לפרקנן ולאבדני סנינן שלח לגאולתנו ולאבדן שונאינו - ע״ד כז 83-84. אבדן תיבדון V - דב ח 19. הלא קריב יום אבדונך C כי קרוב יום אידם - דב לב 35. קריב הוא אבדנך קרוב הוא אבדונך - ת״מ 332. **2 אסון** (מבול) (flood) disaster בחר אבדנה A (נ״א מבולה) אחרי המבול after the flood - בר י 32.

אבדק אבן יקרה a gem [אולי הוא קשור עם בד״ק=בתק, לשון בקיעה במקביל לשמירי שהוא אבן יקרה וקשה יורמ זי א, השי תוס סוטה טו א: אבני מקדש, אבנים יקרות. Perhaps related to bdq/biq = 'splitting', similar to šmyr in the Jewish tradition; see Tos. Sota 15:1]

אבדק שׁיׁע ז n. m. **אבן יקרה** a gem סדר סמוק דחטא ואבדק CA... וברקת - שמ כח 17, וכי״ב שמ לט 10 (MCA).

אבות abbot שם מקום (place) pr. n. **אבות** שׁיׁפ ונטלו מן אבות ושרו בכפרי עבראי - במ כא 11.

אביר רצון, איורי desire [מן אונקלוס O. ע״ע אור] **קל רצה** to be willing מהן לא תיבי אתה m אולי לא תאבה האשה what if the woman is not willing - בר כד 5. ואם לא תיבי אתה M₂* ואם לא תאבה האשה - בר כד 8.

אביאל âbil שם פרטי pr. n. **אביאל** שׁיׁפ צוריאל בר אביאל - במ ג 35.

אבידן âbidân שם פרטי pr. n. **אבידן** שׁיׁפ אבידן בר גדעוני - במ א 11.

אבידע âbida שם פרטי pr. n. **אבידע** שׁיׁפ ובני מדין היפה ואפר חנוך ואבידע - בר כה 4.

דיהוה מאבד מקדמיכון - דב ח 20. הלא מבדה מצראי E כי אבדה מצרים - שמ י 7. הלא גואה דאבד דעתון אינון ולית בון נהירו כי גוי אבד עזותם ואין בהם תבונה ולין void of counsel (that destroyed its mind), and there is no understanding in them - דב לב 28.

מאבד יהבתך אלהים לפרעה בגלל מאבד קנומה וכל קהלה "נתתיך אלהים לפרעה" (שמ ז 1) כדי לאבד אותו ואת כל קהלו - ת״מ 221 (ע״ע קנס). לא יקום אחד במימר כדף יהי לדבכו למאבד נפש לא יקום אחד בדבר שקר לאיבה לאבד נפש - ת״מ 148b.

מאבדה כן ישרי יהוה עליכון למאבדה יתכון כן ישש יהוה עליכם להאביד אתכם - דב כח 63. ומשלם לסנאיו על קדמיו למאבדתה ומשלם לשנאיו על פניו להאבידו - דב ז 10.

אפענא? כילה to destroy פרעה עלל אלהותה מהבידה לה פרעה בא (ביס), האלוהות מאבידה אותו, Pharaoh enters (the sea) (as) him the Divinity destroys him - ת״מ 69a-ב.

אָתְפַעַל אבד to perish ומתוך קהלה M₁,B *ויאבדו מתוך קהלה they perished from the midst of the congregation - במ טו 33. **אתבדנן** כלנן אבדים C (E אתאבדנן) אבדנו כלנו אבדנו - במ ז 27. פשרה רבה דמפיס על חיביים דלא יאבדון המציל הגדול המפיס חוטאים שלא יאבדו - מ כ 34-35 מן דמך עם בהמתה לא אשפיר בעובדה אך יתאבד ובהמתה עמה מי ששכב עם הבהמה לא היטיב לעשות, אך יאבד והבהמה עמו - ת״מ 160b. ולא תסטי מנה תתאבד מן טמא גזרתה אל תסור ממנו (פן) תאבד מטומאת המילה - ת״מ 160a.

אבד שׁיׁע ז n. m. **כלייה** destruction אבד תאבדון ית כל אתריה דעבדו תמן גועיה אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים you shall surely destroy (lit.: by destruction) all the places where the nations served their gods, יב 2. אבד תיבדון C אבד תאבדון - דב ח 19.

אבדה שׁיׁע נ n. f. **1 מופשט** abstr. **כלייה** destruction הלא אבדה תיבדון כי אבד תאבדון by utterly perish (lit.: by destruction) that you will utterly perish (lit.: by destruction) **2 מוחש** concr. **דבר אבד** loss, lost object **אי אשקע אבדה** או מצא אבדה or he has found a loss - ויק ה 22. לכל אבדת אחוך דתיבד מנה ותשקענה וכן תעשה לכל אבדת אחיך אשר תאבד ממנו ומצאתה - דב כב 3. ית אבדתה דאשקע את האבדה אשר מצא - ויק ה 23.

אביהוא - אבן

אביהוא ābiyyu שם פרטי *pr. n.* [ע"ע בבהי]
אביהוא ש"פ ואתילד לאהרן ית נדב וית
 אביהוא - במ כו 60.

אבימאל ābīmā'el שם פרטי *pr. n.*
אבימאל ש"פ וית עיבל וית אבימאל - בי 28.

אבימלך ābīmēlak שם פרטי *pr. n.*
אבימלך ש"פ ואמר אבימלך הא ארעי לקדמיך
 - בר כ 15.

אביסף ābīsāf שם פרטי *pr. n.*
אביסף ש"פ ובני קרח אסור ואלקנא ואביסף
 - שמו 24

אבירם ābirām שם פרטי *pr. n.*
אבירם ש"פ ובני אליאב נמואל דתן ואבירם -
 במ כו 9 ט.

אבל צער, עגב **mourning** [א"י יומי אבלא דאבא
 - נ בר כו 41. **סוא"י** אבל רב - בר נ 11] ← אבדן, אסון
mischief, calamity [גלגול סמנטי או מן **היכל** =
 הרס. *[Semantic shift or Ar. calque]*

קל 1 אבל to mourn הלא איעת על ברי
 אביל לשיול כי ארד על בני אבל שאולה I
 - will go down to Sheol mourning over my son
 בר לו 35. **2 אבד** to perish וילך מואב אבלת
 עם טפש A (VNJECB) אבדת) אוי לך מואב
 אבדת עם טיפש woe to you Moab! You have
 perished, O foolish people [תפס "כמוש" מן כי
 הדמיון + מוש] - במ כא 29.

פעל איבד to suppress אבא אבה B
 an Aramean אבד אבי ארמי אבד VJEC
 (sought) to destroy my father - דב כו 5. ית
 עקתה ישגר יהוה בון סעד יהבל המשתירים
 B...עד אבד הנשארים (abbad) (God) will also
 send a plague against them, until He destroys
 those who are left - דב ז 20. ותהבל ית שמון
 מן כתי שומיה B ואבדת את שמם מתחת
 השמים - דב ז 24.

אָתְפַעַל אתאבל to mourn ואתאבל על ברה
 יומים סגים ויתאבל על בנו ימים רבים he
 mourned for his son many days - בר לו 34.
 ואתאבלו ולא שבו גבר סעדה עליו - שמ לג 4.
 ואתאבלו עמה שריר - במ יד 39. ואתקרי טברה

הר עיבל דהבחלו חנוך בה ונקרא ההר הר
 עיבל מפני שהתאבלו בו על חנוך - אס 45.

אבל ש"ע ז *n. m.* **אבל** mourning יקרבו יומי
 אבל אבה when the mourning days of my
 father come - בר כו 41. ועבד לאבוה אבל שבעה
 יומים - בר נ 10. והזה דיאר ארעה כנענאה ית
 אבלה... ואמרו אבל יקיר דן למצראי - בר נ 11.

אפלו ש"ע נ *n. f.* **אסון** calamity דאמנותה
 משרי במלי אנהמותה לא במלי אפלותה
 שמשפטו להתחיל בדברי נחמה לא בדברי
 אסונות His way is to start with words of
 calamity consolation, not with words of
 128 [זביח העי 4]. הלא לית בית דלית תמן מית
 אפלותה דסדם מפלה עליהון "כי אין בית
 אשר אין שם מת" (שמ יב 30) פורענות סדם
 נפלה עליהם the calamity of Sodom has
 befallen them (Egyptians) - ת"מ (ק) 118 [||
 48: אפלותה והוא ט"ס, זביח העי 1].

אבל מצרים ēbāl miṣṣāram שם מקום *pr. n. pl.*
אבל מצרים ש"פ שמה אבל מצרים - בר נ 11.

אבל שטים ēbāl šittām שם מקום [ע"ע מישר
 שטים] *pr. n. pl.*
אבל שטים ש"פ מבית הישמות עד אבל שטים
 - במ לג 49.

אבן גוש של מחצב קשה **stone** [א"י ירגמן יתה
 באבניה - נויק כ 2. **סוא"י** אבן ברד - שמ ט 18]

אבן ש"ע נ *n. f.* **1 אבן** stone נעתו בצברן
 כדמות אבן ירדו במצולות כמו אבן they went
 down in ballasts like a stone - שמ טו 5. ויגללון
 ית אבנה מן על פם בירה וגללו את האבן
 מעל פי הבאר they would roll the stone from
 the mouth of the well - בר כט 3. פסל לך תרי
 לוחי אבנים - שמ לד 1. אבנים שלמן תבני ית
 מדבח יהוה - דב כז 6. דכתבון משה על אבניה
 - ת"מ 174א. כתיבין בלוחי אבניה ābānāyā - מ
 יד 27. **2 אבן מאזניים** weight לא יהי לך
 במלכך אבן ואבן רבה וזעורה לא יהיה לך
 you shall not have in your possession (larger) weights and
 (smaller) weights - דב כה 13.

אבנים ש"ע נ *n. f.* **משבר** birthing stool [ע"ע
 מתבר] ותחזין על אבניה אם בר הוא ותקטלין
 יתה (MB האבנים, C בנואיה) וראיתן על
 האבנים אם בן הוא והמתן אתו look at the

אבנט - אברי

אבר ש"ע ז. *n. m.* 1 חלק בגוף limb מומה כברנשה אם בעין אם באבר אין בה צורכה המום באדם, אם בעין אם באבר (אחר), אין בר צורך if there is a blemish in a man (=priest), either in an eye or in a limb, he may be used צעור גויאתה ושכלל אבריה ebārayyā יוצר הגופים ומשכלל האברים - ע"ד כג 69-70. כל אברי גויית רקיפ< אין כל אברי גופי רועדים - ת"מ 27. יום מהרדה לכל אבריה יום החרדה לכל האברים - ת"מ 236. ואבריון מזועזין מן פחד ואבריהם מזועזעים מפחד - ת"מ 243. 2 נתח מניתוח הקרבן לאבריו **dismembered limb** וית דכרה תפסק אבריו B (ני"א לפסקיו) ואת האיל תנתח לנתחיו you shall cut the ram into limbs (=into pieces) - שמ כט 17 [ע"פ אונקלוס: לאברהי]. וישלחון ית עלתה ופסקון יתה מן אבריה M₂ (ני"א לפסקיה) - ויק 6 א [אונקלוס: לאברהי]. וית דכרה פסק מן עבריו M₂ (ני"א לפסקיו) ואת האיל נתח לנתחיו - ויק ח 20 [אונקלוס: לאברהי].

אביר ש"ע ז. *n. m.* 1 **powerful (God) תקיף** [מן העברית H] מן אתרי אביר יעקב (A רבן) מיד אביר יעקב by the hands of the Mighty One of Jacob - בר מט 24 [נ תקיפא וכיו"ב אונקלוס. התה"ע אלסיד = האדון SAV. לפירוש אחר ע"ע בחר].

אבר עופרת ² **lead** "א"י ית דהבה וית כספה... וית איברא - את הזהב ואת הכסף... ואת העופרת - נ במ לא 22. **סוא"י** טמעו היך אברא = צללו כעופרת - שמ טו 10

אבר ש"ע ז. *n. m.* 1 **עופרת lead** צללו כעברה במים חסינים **waters** - שמ טו 10 (=המליץ 552). **טמעו כאברה** במים חסינים (ני"א כעברה) - בת"מ 56א. מן שמ טו 10. וית קסטרנינה וית עברה ואת הבדיל ואת העופרת the tin, and the lead - במ לא 20א, 22 (N אברה).

אברהם âbrâm שם פרטי *pr. n.* **אברהם** ש"פ ויי שמך אברהם - בר יז 5. **אדכר** לאברהם ליצחק וליעקב - מג ג 39. **זרע אברהם** ובני יצחק ושבטי יעקב - ת"מ 257.

אברי ט"ס [עירוב של אחי עם אברם הסמוכה. Blend of ^{hy} and ^{brm} (SSt 23)]

אברי ונסכו ית לוט וית כל קנינה בר אברי אברם A (MJCB אחי) ויקחו את לוט... בן

birthing stool: if it is a boy, kill him - שמ א 16.

אבנט חלק בלבוש הכהן: חגורה **girdle** [מן העברית H].

אבנט ש"ע ז. *n. m.* 1 **אבנט girdle** ואפודה ומעילה והאבנטי והאפוד והמעיל והאבנט the Ephod and the girdle - ת"מ 111ב [בתה"ש משמש אומיאן תמורת אבנט. ע"ע המין. Elsewhere: hmyv].

אבע זימון **appointment, summon** [> עב, לשון מהירות וזיון. **א"י** לעובע - מגילת בראשית כב 9. הש' תרג' מ"א כב 9. אבע = מהרה Derived from 'b', 'haste', 'convene'. טל לשון, 90; Abr- [Nahrain 24, p. 189]

פעל זימן הלא תמן חלקה **דאנגדה** טמיר ומבה ראשי עמה C כי שם חלקת מחוקק ספון ויתא ראשי העם (wyâtâ) there is the portion were the lawgiver is hidden, and (where) the heads of the people are appointed - דב לב 21 [המליץ 485. וזימן; 616. ואשתתף (E-) ע"ע כוע ועי' עואניש 2.8.14].

אבק אבק, גרגרי עפר זעירים וקלים **dust** "א"י והיה לאבק - נ ש מט 9] ← כעס **anger** [עש"ח. NSH מעתק סימנטי מיוסד על דב כח 24. זעם האל הוא שמביא אבק מן השמים. Meaning shift based on Dt 28:24: God's anger causes dust to rain [from heavens].

קל זעף **to be enraged** ענן מגיפתה אבק על כל מסבין ענן המגיפה (כבעל פעור) זועף על כל הטמאים the cloud of the plague is enraged at all the defiled [78].

אבק ש"ע ז. *n. m.* 1 **אבק dust** ויהי לאבק על כל ארע מצרים it shall become dust all over the land of Egypt - שמ ט 9. יתן יהוה ית מטר ארעך אבק ועפר מן שומיה - דב כח 24. ועבד אבק ואפר וגלה אבדנה באנשה ובבהמתה ועשה (במצרים) אבק ואפר והראה את האבדון באדם ובבהמה - ת"מ 285א. ועבקה ועפרה נחתין עליון והאבק והאפר יורדים עליהם - ת"מ 238א.

אבר חלק בגוף **limb, member** "א"י תקוף אברוי - נ דב לב 11. **סוא"י** טב גר דיאבד חד מן אבריך - מתי ה 29] ← תקיפות, גבורה, **vigor, might**

אברך - אגרי

אחי אברם - בר יד 12.

אדמה ושבה באגנן (NA באגנין, B באגנים) ויקח משה חצי הדם וישם באגנות Moses and took half of the blood and put it in basins - כד 6.

אגרי שכר ותמורה hire [א"י ושלחפת ית אגרי - נ בר לא 41. סוא"י דאגריכון סגי בנו שומיה - מתי ה 12. אכ AHw 16a - agāru]

קל שכר to hire ודאגר עליך ית בלעם ואשר שכר עליך את בלעם because they hired Balaam - דב כג 5. אגרתך באיתאות ברי שכרתין בדודאי בני - בר ל 16. תותב ואגיר לא ייכל בה תושב ושכיר לא יאכל בו - שמ יד 45. כאגיר כתותב יהי עמך שכיר כתושב יהיה עמך - ויק כה 40. לא תעשק אגיר לא תעשק שכיר - דב כד 14.

מיגר מיגר אגרתך *M₁ שכר שכרתיד | have hired you - בר ל 16 (מן אונקלוס O).

אגירו שכר n. f. משכורת wages מה אגירותך מה משכרתך what shall your wages tell me, what shall your wages be? - בר כט 15. וחלפת ית אגירותי ותחלף את משכרתי - בר לא 41.

אגר âgār א ש"ע ז n. f. שכר recompense ביומה תתן אגרה ביומו תתן שכרו you shall give him his wages on the day he earns it כד 15. לפם די עבדתה הוא אגרה לפי הפעולה הוא השכר - ע"ש ו 11. יסון אגרון יטלו שכרם - ע"ד ו 26. כרו אגרך עלי ואתנה נקבה שכרך עלי ואתנה - בר ל 28. אגר אגיר mB פעלת שכיר - ויק יט 13. ויגלי אגר טב לאנשים הטיבו ויגלה שכר טוב לאנשים עושי הטובה - ת"מ 80א. למן דנטר לה בשלם אגר אנשמותה... כפל הוא על כל יומיה למי ששומר אותו (את השבת) בשלמות, שכר המנוחה... כפל הוא על כל הימים (של השבוע) - ע"ד טז 13. ב מ"י prep. חלף in return for אגר תשמישון ECBA in return for their service עבדתם חלף (=שכר) חלף עבדתכם - במ יח 21. אגר תשמישון ECA חלף עבדתכם - במ יח 31. כ"ויב בערכים גווי, גמל. ג מ"ק conj. **עקב** in consequence of אגר עקב - המליץ 544 [מן כגון במ יד 24. ליתא].

אגרה שכר n. f. משכורת wages חוי לי מה אגרתך C הגידה לי מה משכרתך, וחלפת ית אגרתך CA ותחלף את משכרתי and you have changed my wages - בר לא 41. אגרת פעלת (נסמך) - המליץ 565 [מן ויק יט 13. ליתא. הש' ונהפכה לאגירתא=ושבה לאתנה - ישע כג 17 -

אברך אב רחום merciful father [שאל מן בר מא 43 ונתפרש אב רך, כגון התה"ש A: אב אחס. השי' בר"ר 1102: אב בחכמה ורך בשנים Following the midrashic int. of Gen 41:43. See ST (MS) (A)]

אברך ש"ע ז n. m. אב רך (רחום) לא תרף מנן דאתה כות אברך מרבי בניו באיקרה אל תרפה ממנו כי אתה כמו אב רחום המנדל בניו בכבוד do not abandon us, for You are like a merciful father who raises his children in glory - ת"מ א77.

אברם âbrām שם פרטי pr. n.

אברם ש"פ תרח אולד ית אברם - בר יא 27. ונפק אברם אתי לכדר לעמר לאור כשדים - אס 10ב.

אגם מקווה מים pond [א"י והוויין רעיין באגמא - נ בר מא 18]

אגם ש"ע ז n. m. מקווה מים pond ונתע ית אדך על מימי מצרים על נהריון ועל שאקיון ועל אגמעיון ונטה את ידך על מימי מצרים על נהרותם ועל יאריהם ועל אגמיהם stretch out your hand over the waters of Egypt, over their rivers, their canals, and their ponds - שמ ז 19. ועל אגמעיה (A האגמעים) ועל האגמים - שמ ח 1 [הכתיב רומז לתנועה ארוכה (השפעת) אגם ריבוי של أَجْمَةٌ = ביצה - The Dozy I, 11a "guttural" as mater lectionis in the plural [indicates long vowel. Ar influence?]

אגמאו ש"ע נ n. f. מקווה מים pond ונתע ית אדך על... אגמהותון ועל... over... שמ ז 19 [אולי היחיד אגם:].

אגמלי בעל חיים an animal [טלשיר 179: שור הביצות והאגם לפי תפיסת התה"ש]

אנמי ש"ע נ n. f. בעל חיים an animal איל וטבי וקובל אגמי ואשבל C איל וצבי ויחמור אקו ודישון - דב יד 5.

אגן מכל לנוזלים basin [א"י אגנייא דקדש - ירוש מגילה ע ע"א. סוא"י וזגת חמרא באגנא - משלי ט 2. אכ ag(annu) = כד - AHw 15a]

אגן ש"ע ז n. m. אגן basin ונסב משה פלגות

אגר² - אדורם

אד¹ תי"פ של המשכיות *adv. of continuity* > עד (+) חבורה לכינוי הגוף הפרוד הוא. הזיקה אל יעדי אבדה.² [contraction of ^cd+^d+hw]

אד - תי"פ *adv. עוד* - **still** ואברהם אדו קעם לקדם יהוה MB ואברהם עודנו עומד לפני יהוה Abraham stood still before the Lord - בר יח 22. ושלחון מן על יצחק בהדו קעים MB... בעודנו חי - בר כה 6. הדו ממלל עמון ורחל אתיה MB עודנו מדבר עמם ורחל באה - בר כט 9. הדו קעים MB עודנו חי - בר מג 27, 28. ועל יהודה לבית יוסף והוא הדו תמן M... והוא עודנו שם - בר מד 14. בסרה הדו בין שניון MBA הבשר עודנו בין שניהם - במ יא 33.

אד² תואר פועל של זמן *adv. (temporal)* (נתקצר) מן יאדין (עי"ע) בהשפעת אֲדָ (עי"ע טטה, אדין) [Abridged from ²dyn under the influence of Ar.

אד תי"פ *adv. אז* then אז תרחי VNB (ני"א טטה) ארעה ית שוביה כל יומי שממה... אז (B) אז. ני"א טטה) תשבת ארעה אז תרעה הארץ את שבתיה כל ימי אשמה... אז תשבת הארץ then the land shall enjoy its Sabbaths as long as it lies desolate...; then the land shall rest - ויק כו 34. או אז VNB (B) ע"ד. ני"א טטה) יכנע לבון ערלה ואד VNB ירחון מן עוביון או אז יכנע לבבם הערל ואז ירצו את עונם - ויק כו 41. והוה מאד הימן יתה בכיתה E (B) מד דהימן, A מטטא אימנה, JC מן דאימן) ויהי מאז הפקיד אתו בביתו - בר לט 5.

אדבאל ad'bil שם פרטי *pr. n.*
אדבאל שיי"פ בכור ישמעל נבאות וקדר ואדבאל - בר כה 13.

אדום edom שם פרטי *pr. n.*
אדום 1 שיי"פ ואילן תולדת עשו הוא אדום - בר לו 1. עשו אבי אדום - בר לו 9. שם מקום *pr. n. (place)* אדום אתת סיעה זעורה מקבל אדום בא מחנה קטן מכיוון אדום a small group came from Edom - אס 18.

אדומאי gent. n. שיי"פ **אדומי** Edomite ל"א תתעב אדומאי VB - דב כג 8. ואדומאי כד שמעו בכך התלשו והאדומים, כאשר שמעו, אז נכהלו - תי"מ 92.

אדורם edūrām שם פרטי *pr. n.*

[Psm 31]

אגר² roof א"י ית איגרי וית כתלוי - נ שמ לו 26. **סואיי** על איגריה ובסטריה - ישע טו 3. אכ AHw [366a - iggāru]

אגר שיי"ע n. m. ז **אגר** ית אגרה וית כתלוי את גגו ואת קירתי וית - its top, and its sides לו 26 ותעבד תורק לאגרך ועשית מעקה לגגך - דב כב 8 [המליץ 441: אגאר].

אגר³ תולדות, צאצאים descendants [עירוב של עקר ושל שגר. Blend of ^cqr and šgr (q. v.)]

אגר שיי"ע n. m. ז **ולד** offshoot אגר בהמתה E (ני"א עקר, אקר, שגר) שגר הבהמה the firstlings of your cattle - שם 1 [אי"ס נתאח] = צאצאים - Dozy II, 639a.

אגר⁴ נחיריים nostrils [מן גריר, שממנו גרון, גררת of the root grr, (like H grwn and grgt)].

אגר שיי"ע n. m. ז **נחיריים** nostrils וזעף באגריי נסמת חיין A) E) ויפח באפיו נשמת חיים (God) breathed into his nostrils באגריי life - בר ב 7. כל דנשמת רוח חיין באגריי A) E) כל אשר נשמת רוח חיין באפיו - בר ז 22.

אגרה מכתב, ספר letter א"י איגרת שיבוקין - נ דב כד 1. **סואיי** אגרת פטורין - מתי ה 31. השי אכ [AHw 192a - egirtu]

אגרה שיי"ע n. f. ז **1 איגרת** letter נפתלי אגרה שליחה VMEB נפתלי אילה שלוחה Naphtali a dispatched letter is (like) - בר מט 21 [פירוש. השי מי"ל: עגד קליל דמי לאיילא. עואניש ג/א 35]. **2 ספר** כינוי לתורה [פלורטין 320] **book** (i. e., the Tora) מלאכה... משגר ביד אלה באגרה ליד... משה המלאך... שלוח ביד האלהים באיגרת אל... משה - תי"מ 4 [זביח העי 4]. כנש חכימי ישראל... פרס אגרתה קמיון כנוס את זקני ישראל... פרוס את האיגרת לפניהם assemble the elders of Israel and spread this book before them - תי"מ 10. **אגרה** תורה - המליץ 611 [ליתא].

אדין - אדם¹

אדורם ש"פ ויקטן הולד ית אלמודד... וית אדורם - בר י 26 - 27.

קמאה דעלמה אדלה הוה כלום הראשון של העולם עד שלא היה כלום - מ י 75-76. נדחל מן דינה דמותה אדלא יספי כריה דפרותה נירא מעונש המות עד שלא ייספה מקור השפע - מ א 125-126. ג במעמד אדורביאלי *adverbial* וכל עשב ארעה אדלא יסק E(A) וכל עשב השדה טרם יצמח *and every herb of the field before* and every herb of the field before he grew - בר ב 5. הדלא דמכו טרם ישכבו before they lay down - בר יט 4. והוה הוא הדלא אסכס לממללה ויהי הוא טרם כלה לדבר before he had done speaking - בר כד 15, ובדומה לו 45. הדלא תעכם הלא אבידה מצרים הטרם תדע כי אבדה מצרים - שמ י 7. הלא הדלא תדעלון מקדם מרי יהוה כי טרם תיראו מפני אדני יהוה - שמ ט 30.

בהדלא 1 מ"ק של זמן *conj. (temporal)* **טרם** **בהדלא** בדיל תברכנך נפשי בהדלא אמות ואת בטרים אמות את my blessing before I die... so that I may give you my innermost blessing before I die - בר כז 4, ובדומה לו בר מה 28. ואיכל מכלה בהדלא תיעל...בטרם תבוא - בר כז 33, ובדומה לו מא 50, שמ א 19. וחזו יתה מרחיק בהדלא יקרב לידון בטרם יקרב אליהם - בר לו 18. בהדלא ייעל כהנה למחזי בטרם יבוא הכתר לראות - ויק יד 36. 2 ת"פ של זמן *adv. (temporal)* **בעוד** - **while** באדלא קעיאם עמוכוין (V בהכדה אנה חי) בעודני חי עמכם *while I am still alive in your midst* - בר לא 27.

דלא מ"י של זמן *prep. (temporal)* **בטרם** **before** רחמנה שמך דלא יהי ועד אמת הרחמן שמך, מן "ויהי" ועד אמת - מ ד 77-78 > אדלא > עד-לא. והגיייתו *adlā*. עי בהערות זבי"ח שם.

אדם¹ *pr. n.* אדם שם פרטי (נדיר) *pr. n.* א"י ורמה שנה עמיקא על אדם - נ ב ב 21. **סוא"י** ופקד מרא אלהא לאדם - בר ב 21] ← איש, בן אדם **human being** [מן העברית. ע"ע אנש, ברנש, גבר, *See 2nš, brnš, H, gbr.*

אדם 1 ש"פ *pr. n.* **אדם** אדם ואתתה אדם ואשתו - בר ב 25. ואטמר אדם ואתתה ויתחבא אדם ואשתו - בר ג 8. בניו דאדם אסגו ואתחילו בניו של אדם רבו וחוקו - א 35. אלהי אבי אדם דצערה מן עפרה אלהי אבי אדם, שצר אותו מן העפר - ת"מ 85א. עם כל דרינ דמן אדם להכה - ע"ד ט 22. ש"ע ז *n. m.* **איש man** נעבד אדם A(E) נעשה אדם let us make man - בר א 26. כ"ויב 27. וצער... ית האדם ויצר... את האדם - בר ב 7. לא אנש אל ויכדב ובר אדם

אדין תואר הפועל *adverb* [שריד מן א"ק (DISO), 4 שנדחה מפני טטה (ע"ע). פועל עדיין בא"מ, כגון מגילת בראשית ב 8: אדין בתאנוש... עמי מללת. *Rare* [remnant of OA, mostly replaced by *tth, q, v.*

אדין ת"פ של זמן *adv. (temporal)* **אז** **then** **אדין** שרי למקרי בשם יהוה C או החל לקרא בשם יהוה *It was then that men began to invoke the Lord by name* - בר ד 26. אדין תודכי מן תקומתי m_2K_1C אז נתקיא מאלתי - בר כד 41. אדין אתחללת EC או חללת יצועי עלה - בר מט 4. אדין אמרת חתן אדמין לאגורותה CA (A) חם... לגורתה) אז אמרה חתן דמים למולות - שמ ד 26. אדין ייכל בה ! B אז יאכל בה - שמ יב 44 [ט"ס]. הגזר לה <כל> דכר ואדין יקרב למעבדה E המול לו כל זכר ואז יקרב לעשותו - שמ יב 48. אדין ישר משה B אז ישר משה - שמ טו 1. אדין אתבהלו רבני אדום E אז נבהלו אלופי אדום - שמ טו 15. אי אדין יכנע לבון ערלה C או אז יכנע לבסם הערל - ויק כו 41. אדין אשיר ישראל V - במ כא 17. אדין אפרש משה תלת קרין V אז יבדיל משה שלש ערים - דב ד 41.

אדלא¹ *adilla* מילית יחס *preposition* < illā - אלא > (י עדלא > עד לא) שנוספה עליה 'עד' בשנייה. זבי"ח עואניש ג/ב 134. < d' < Contracted from illā > See *to which 'd has been prefixed again.* *P*) *See* ויקטן הרים הטבעו... עד לא עשה ארץ - משלי ח 25-26. הרגני עד שלא תהרוג את בניי - ספרי במדבר צא (91). עי גם ערך אלא.

אדנא א מ"י של זמן *prep. (temporal)* **טרם**, לפני **before** אסק לידה אדלא מותי אעלה אליו לפני מותי I shall go there (Mount Gerizim) before my death דחלתה אדלא ממללה נלבש יראתו לפני הדיבור - ת"מ 33. ב מ"ק *conj.* **טרם**, לפני ש- **עד** **שלא** **before** ותלה עמה ית לישיה הדלא חמה...טרם יחמץ - שמ יב 34. בסרה הכדה בין שניון אדלא יקטע...טרם יכרת - במ יא 33. עלו נבייה ליד פרעה מלכה אדלא עלו נסכו ארשו באו הנביאים אל פרעה המלך ולפני שבאו נטלו רשות - ת"מ 19א. אודהנו אדלא תפקו מן אהן עלמה היונו (באמת ובדעת) בטרם תצאו מן העולם הזה - ת"מ 171א. זזוע רב אתעבד אדלא אגלי זעזוע גדול נעשה לפני שנגלה - מ י 27-28.

אדם² - אדן

סוא ויאדינכין פתיחן ולא שמעתון - ישע מב 20
אדן ש"ע נ. f. **אוזן ear** ותסב מן אדמה ותתן
 על רום אדן אהרן ולקחת את דמו ונתת אל
 תנך און אהרן and take some of its blood and
 put it on the lobe of Aaron's right ear - שמ כט
 20. וירצע ית אדנה במרצע ורצע את אונו
 במרצע - שמ כא 6. וית קודשיה אד באדניון
 ואת ואת הנזמים אשר באזניהם - בר לה 4. לב
 למעכם ועינים למחזי ואדנים למשמע לב
 לדעת ועינים לראות ואזנים לשמע - דב כט 3.

אדן² בסיס לעמוד או למבנה **base, support**
 אדנים כקרקע הן - ירוש שבת י ע"ד H

אדן ש"ע ז. **n. m.** **בסיס pedestal** ברוח אפו
 נערמו המים היה להם הרוח כות אדנים ברוח
 אפו נערמו המים (על שמ טו 8) היה להם הרוח
 כמו אדנים "at the blast of Your nostrils the wind become like
 waters piled up" the wind become like
 pedestals (on which the walls of water stood)
 (התומכים את חומות המים) - ת"מ 60.

אדן³ iddân שם פרטי *pr. n.*

אדן ש"פ ואילן בני דישון עוזן ואדן - בר לו 28.

אדן⁴ אדנות וגדולה **lordship** (מן העברית): H.
 אבל בניש הנפרד âdon (ורבינו âdünem: = האדונים.
 הנריץ מוכפלת לפני כינוי: âdanni. באהיש אין הכפלה:
 אדני âdâni - מ יח 20, ובפיוט המאוחר ואדון
 wâdünân ע"ש ב 17)

אדן ש"ע ז. **n. m.** **אדון lord** אמר לון... אדני
 משה יומה <אתבעי> יסק ימות אמר להם
 (יהושע לישראל) ... אדוני משה היום עומד
 לעלות (אל הר נבו) למות... he told them...
 my master Moses is about to go up to die - ת"מ
 251. ואתנחם הך די אמנותך אה אדני והינחם
 כפי שהוא משפטך, הוי אדוני - מ יח 20. כיו"ב
 31.

אדון ש"ע ז. *n. m.* (ע"פ העברית) H. השי אדוניה
 דיוסף - נ בר לו 20 **אדון lord** ושלום יהוה על
אדון משה God's peace be on our master
 Moses - ת"מ 108. מיני התמח והגאות עשות
 אדון קני מיני הפלא והגדולות, מעשה אדון
 קונה (שמים וארץ) - ת"מ 87. ברוך אדון
 הגדלות - ת"מ (ק) 35. ויוסף ואדון משה נביא
 - ע"ש ב 17.

אדן⁵ תואר פועל של זמן *adv. (temporal)* <ג' אָדָן>

ויחתי (NBA אנש) לא איש אל ויכזב וכן
 אדם ויתנחם - במ כג 19. בכור אדם תפרק V
 (נייא אנש) בכור אדם תפדה - שמ יג 13. מן
 שבה פם לאדם C (נייא לאנש) מי שם פה
 לאדם - שמ ד 11.

אדמאי ש"י *gent. n.* **איש** מצאצאי אדם הראשון
descendant of Adam לא אנש אלה ויכדב
 ובר אדמי ויסתובר C לא איש אל ויכזב וכן
 אדם ויתנחם, God is not man to be capricious,
 or mortal (*lit.*: son of man) to change His mind
 - במ כג 19. אדמאי אן יי במשך בסרה שומה J
 (MECBA אנש) אדם כי יהיה בער בשרו שאת
 ויק יג 2. ומכתש צרעה אן תהי באדמאי J
 (NMECB באנש) - ויק יג 9.

אדם² אבן יקרה **gem** (מן העברית) H

אדם ש"ע ז. *n. m.* אבן יקרה **gem** סדר אדם
 פטדה וברקת (נייא סמוק, סמקן) - שמ כח 17,
 לט 10.

אדמה¹ קרקע **earth** (מן העברית, עפ"ר בכ"י
 מאוחרים. ע"ע ארע. *H., mostly in late manuscripts.*
 א"י עפר מן אדמתא - נ בר ב 7)

אדמה ש"ע נ. f. **1 קרקע soil, land** ואנש
 לית למשמשה ית אדמתה (E) ואדם אין
 לעבד את האדמה there was no man to till the
 soil - בר ב 5. הא זבנתי יתכן יומן וית אדמתכון
 B - בר מז 29. לית יתותר בין ידי רבי בלחוד
 אם אדמתין אליית נשתיץ לעיניך אף און
 אף אדמתין זבן יתן וית אדמתין בלחם ונהי
 און ואדמתין שמשין לפרעה ואדמתה לא
 [...] A - בר מז 19. מדבח אדמה - שמ כ 20. NEC.
 ופתחת אדמתה ית פמה A - במ טז 30. ובקעת
 אדמתה דתחתיון A - במ טז 31. כל יומיך על
 אדמתך V - דב יב 19. **2 הארץ the earth**
 וישקי ית כל אפי אדמתה A והשקה את כל
 פני כל האדמה it watered the whole surface of
 the earth - בר ב 6. ויתברכון בך כל כרני אדמתה
 A ונברכו בך כל משפחות האדמה - בר יב 3.
 וכיו"ב A במקומות רבים כגון: ו 7; 4, 23; ח 8; ט 2;
 שמ כ 11; לב 12. וכן בר ג J לא E 13. לב ED 47.

אדמה² idma שם מקום *pr. n. (place)*

אדמה ש"פ סדם ועמרה אדמה וצבואים - דב
 כט 22.

אדן¹ אוזן **ear** (א"י וירצע ית אדניה - נ שמ כא 6.

אס 25.

אדרע זרוע **arm** ← יכולת, כוח **strength** [א] בתקוף אדרע גבורתך - נ שמ טו 16. **סואיי** הא מרא בחיל אתא ואדרעה במרו - ישע מ 10]

אדרע **adrá** ש"ע ז **n. m. 1 זרוע arm** ואתבהלו אדרעי אדיו ויפזו זרועי ידיו **his arms hasted** - בר מט 24. **shoulder** (of an animal) **ויסכ כהנה** ית אדרעה בשילה ולקח הכהן את הזרוע בשלה **the priest shall take the boiled shoulder** (of the ram) - בר ו 19. **ויתן לכהנה אדרעה ולוחיה** ונתן לכהן הזרוע והלחים - דב יח 3. **3 כוחו של אלוהים** בהשאלה **God's might** **ויאפרק** יתכון באדרע נתיה וגאלתי אתכם בזרוע נטויה - שמ ו 6. **וברבינ אדרעך ישדכון כאבנה C** ובגדול זרועך ידמאו כאבן **because of the greatness of your might, they are as still as a stone** - שמ טו 16. **בחילך רבה ובאדרעך אנתיתיה** - דב ט 29. **באד תקיפה ובאדרע רמה פרקת לאבהתן ביד חזקה** ובזרוע נטויה גאלת את אבותינו - מ א 8-9. **מן אדרע רמתה דעלמה תלי בה מן הזרוע הנטויה שהעולם תלוי בה** - מ טו 14-15. **אה רבותה מורכה אה אדרעה נתחיה מנו דיכל קעם לקבלה הנה גדולתו המתמדת, הנה זרועו הנטויה. מי הוא שיכול לעמוד לפניה** - ת"מ 273.

אדרעי idri שם מקום **pr. n. (place)**

אדרעי ש"פ ודאר בעשתרות באדרעי - דב א 4.

אה מילית פנייה **interj.** [פלורנטין 238]

אה **e** מילית פנייה **vocative 1 הוי O!** ואתינן לידך אה מרן ובאנו אליך, הוי אדוננו **we** מרגלה הוי, המושיע המהיר - ע"ד כב 29. **אה באריה דכלה הוי, בורא הכול** - נ 44. **אה דבאר עלאים וארעים הוי, מנהיג עליונים ותחתונים** - א"י 37. **אה דבוק דלידך מערוק כל נפש הוי המשיעי, שאלוך מנוסת כל נפש** - מ יח 9. **אה טבה הוי הטוב** - מ יח 1. **פשרן אה מרן הצילנו, הוי אדוננו** - מ ב 67. **אה קהלה לא תתנשון אהן ממללה הוי הקהל, אל תשכחו דבור זה** - מ טו 167. **אה שכוני המכפלה אה זכהי עלמה אתעירו הוי שוכני המכפלה, הוי צדיקי העולם, הקיצו** - ת"מ 252. **ואתרגו עבראי ואמר למשה אה קטולה וכעס העברי ואמר למשה: "הוי הרוצחי" - אס 15. אה ריש חרשיה קום הוי, ראש המנחשים, קום - אס 18. **2 הוי ! להבעת****

אדן ת"פ **adv. then אדן m** יכנע לבון ערלה ואדן **M₂*** ירחון מן עוביון אז יכנע לבכם הערל ואז ירצו את עונם **then shall obdurate heart humble itself, and then shall they atone for their iniquity** - ויק כו 41. **אדהן** אפרש משה תלת קריין B אז יבדיל משה שלש ערים - דב ד 41. **אדהן דאמרת חם אדמים לגזרתה M*B₁*** אז כשאמרה חתן דמים למולות - שמ ד 26.

אדר גורן **threshing floor** [א"י עיבוריכון צבורין באדריכון - התי"מ שמ כג 19. **סואיי** והו מדכא אדרה ומכנש חטיא - שהוא מנקה את גורנו ואוסף את החטים - לוקס ג 17. ע"ע אנדר]

אדר ש"ע ז **n. m. גורן threshing floor** ומן אדרך ומן מעצרתך ומגרנך ומיקבך **out of your wine press** - דב טו 14. **קדמאית מלאשתיכון חלה תרמון ארמו כארמות אדר (E אדאר)** ראשית ערסתיכם חלה תרימו תרומה כתרומת גרן - במ טו 20. **כאדגנה מן אדרה וכמליתה מן מעצרה (E אדארה)** כדגן מן הגרן וכמלאה מן היקב - במ יח 27. **כעללת אדר וכעללת מעצרה כתבואת גרן וכתבואת יקב** - במ יח 30. **בכנושך מן אדרך ומן מעצרתך** - דב טו 13.

אדר ש"ע ז **n. m. תבואת הגורן produce of the threshing floor** ודאר ודאילן סמכתה **M₁*** ודגן ותירש סמכתיו (= ושל גורן...) **(with wine) of the threshing floor, and (with fruit) of the tree I sustained him** - בר כז 37 [השי' ודאס].

אדר אטדה שם מקום **pr. n. (place)** [תרגום השם. **Transl. of the name**]

אדר אטדה ש"פ ואתו עד אדר אטדה ויבאו עד גרן האטד - בר נ 10. **וחזה דיאר ארע כנענאה ית אבלה באדר אטדה וירא ישב הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד** - בר נ 11.

אדרון חדר **chamber** [מן אונקלוס O]

אדרון ש"ע ז **n. m. ועל לאדרונה M₂*** (י"א לגבה, לגנונה) ויבא החדרה **(Joseph) entered the chamber** - בר בר מג 30.

אדרמס שם פרטי **pr. n.**

אדרמס ש"פ ועבד לגוה אבן רימת דחלה כות מדי דמתקריה אדרמס ועשה בה אבן תלויה בתור בית יראה כמו זאת הנקראת אדרמס -

אהב - אהן

באהילה - נ במ יב 12]

אהל ש"ע ז. *n. m.* **אוהל** tent עד אתו לאהל משה כל ראשי שבטיה עד שבאו אל אוהל משה כל ראשי השבטים until all the heads of the tribes came to Moses' tent ת"מ 252א. הרבה בצירוף השאול יאהל מועדי המתחרה במשכן זימונה; כגון שמ כח 43; כט 4, 10, 11; לה 21; ויק ו 19; ח 3 ועוד.

אהליאב âlyâb שם פרטי *pr. n.*

אהליאב ש"פ אהליאב בר אחיסמך - שמ לה 34.

אהליבמה ëlibâma שם פרטי *pr. n.*

אהליבמה ש"פ אהליבמה ברת ענת - בר לו 18. ואהליבמה לגנוס כנען - אס 13.

אהן כינוי רומז *pron. demonstr.* [אינו בתה"ש] *in ST* א"י מלי לי ההן מנא = מלא לי את הכלי הזה - ירוש ביצה סב ע"ב. טל לשוננו מד, 53]

אהן אֵהָן כינוי רומז **1** זה לזכר *this m.* ליחיד **א** במעמד ש"ת *adjectival* האנה גלי לך אהן שמה רבה לא גליתה לזכאי עלמה הנני מגלה לך את זה השם הגדול, שגלא גליתיו לצדיקי העולם I will reveal to you this great name, which I did not reveal (even) to the Righteous of the world - ת"מ 21א. מנז אהן מלכה דאתיתון על שמה מיהו המלך הזה, שבאתם בשמו - ת"מ 19ב. וכד שמע קהלה אהן ממללה אתעצב עליו עד מותר וכאשר שמע קהלה את הדבר הזה, התעצב עליו עד מאוד - ת"מ 259ב. לית בן נקום באהן דינה אין אנו יכולים לעמוד בעונש הזה - מ א 136. יתרבי חילה דיהב לן אהן יומה יתגדל האל שנתן לנו את היום הזה - ע"ד טו 42. רבה רבותה דאהן גברה גדולה גדולתו של האיש הזה - אס 14. **ב** במעמד ש"ע *substantival* אלולי משה לא אתחכם כל אהן אילולי משה, לא הובן כל זה - ת"מ 174א. ואהן תמה חיול מותר וזה פלא חזק מאוד - ע"ד טו 15. כבש אדומאי וכן מואבאי אהן בתלש ואהן בארתתו כבש את האדומים ואף את המואבים. זה בבהלה וזה ברעד - ת"מ 91ב. אלו אתחסך כל אהן ועור כל אחד אל דברה עזר עזר כל איקרה דחסכנן יתה אילו נמנע כל זה ושב כל אחד אל דרכו, שוב שב כל הכבוד שמענו אותו - ת"מ 234א. האן דאלק אורה ישתבח ביד כל פם זה אשר הדליק את האור, ישתבח בכל פה - מ ו 17-18. **2** **אלה** לריבוי *these pl.* עמו באהן תריה קדישיה משה ואהרן ראו את שני הקדושים האלה

התרגשות) *(expression of excitement)* **alas** ! וימה כאמור אה טובי ככן דתשקחת מלוא והים כאילו אומר: הוי, אשרי בזה שנמצאתי ראוי the sea said: alas! blessed am I, for I have been found worthy - ת"מ 66א. ושן בהימות אשלח בם ותבלענון ארעה אה וילון ככן יושן בהמות אשלח בם" (דב לב 36) "ותבלעמו הארץ" (ע"פ דב יא 6. הוי ! אוי להם על כך - ת"מ 226ב. אה טובי לאנש הוי, אשרי האיש - ת"מ 234ב.

אהב רגש חיבה כלפי זולתו *love* [עש"ח. ראה רחס. NSH]

קל אהב *to love* ובשלת אמה תבשילין כמה אהב אבוא A ותעש אמו מטעמים כאשר אהב אביו his mother prepared a dish such as his father liked - בר כז 14. ואהבת ית יהוה אלהיך ותטר מטרתה E - דב יא 1. דאנן בני טבים אהבי קשטה נטורי קיאמה שאנו בני טובים, אוהבי קשטה, שומרי הברית - ת"מ 162א. כי נסה אלהים את איביו לא להטיב להם באהרית כות אהביו...לא להיטיב להם כמו (ל)אוהביו - ת"מ 87א. בין אהבים בין איובים - ת"מ 58ב, 61ב. נצרו אהבים וצררו איובים - ת"מ 59א. ונשתעבד לה בכל עת ונהבה בכל זבן דו עבודן וצוערן וניכנע לו בכל עת ונאהבו בכל זמן כי הו עושנו ויוצרנו - ת"מ 147ב. ואלה מנך מזדכי דו לא ירב בישה והאלוהים נקי ממך, שהוא לא יאהב את הרע - ת"מ 198ב.

אהיה כינוי לאלהים *epithet of God* [מן שמ ג 14]

אהיה ëyyi ש"פ *pr. n.* אהיה שלחי לידכון איה שלחני אליכם - שמ ג 14. אל שדי אהיה עליון גויה אל שדי, אהיה, עליון הגויים - מ ו 61-62. בתרי שמה רברביה אהיה יהוה בשני השמות הגדולים: אהיה, יהוה - ת"מ 310א.

אהיה אשר אהיה כינוי לאלוהים *epithet of God* [מן שמ ג 14]

אהיה אשר אהיה ëyyi ëšâr ëyyi ויימרון לי מה שמה... ואמר אלהים למשה אהיה אשר אהיה - שמ ג 14. אהיה אשר אהיה בראין ודבוקן אהיה אשר אהיה בוראנו ומושיענו - ע"ד כח 18-17.

אהל אוהל tent [מן העברית. ע"ע משכן, אגן (גגן), חפ: H, occurs mostly in the loan 'hl mw'd. See gn (gnn), mškn, hpy. א"י תהוי מרים מסאבה

שאל אוב וידעון | one who casts spells, or one who consults ghosts
 דב די 11. אל תתפנון ליד | do not turn to mediums
 ויק יט 31. סחוני חבריה אוביה | mediums
 וידעוניה - ת"מ 154א.

†אוגר גל אבנים לפולחן | **heap of stones** (for worship)
 worship | א"י ועבדו אוגר = ויעשו גל - נ בר לא 46.
 מעל לשיטה: איגר (ע"ע איגור).

אוגר ש"ע ז n. m. מזבח altar ית אוגר יון
 תתרעון *M2 (י"א מדבחיין) את מזבחתיהם
 תתצון | you shall tear down their altars - שמ לד 13.

†אוי תשוקה, רצון | **desire**

פעל חמד | to desire והויתון למסק לטורה
 ותהינו לעלות ההרה (wtāyīnu) | you desired to
 go up into the hill country | דב א 41 C וסאריעם

= מיהרתם. א"י ו אנעמטם התחמדתם. | לא תאוה
 בית חברך ולא תאוי אתה חברך לא תחמד
 בית רעך ולא תחמד אשת רעך - שמ כ 13.

†אנפעל חמד | to desire לא יתאוי אנש ית
 ארעך A לא יחמד איש את ארצך | no one will
 desire your land | ואתהויתון למסק 24.

למסק E (והתהויתון = המליץ 449) ותהינו
 לעלות ההרה - דב א 41. כד התאוו תאוה
 ובלשו בלישה כאשר התאוו תאוה וביקשו
 בקשה - ת"מ 310ב [הביא את ניש מן במ יא 4]. כל
 אנש דלה קניאן ירפרף עליו ויביע הן יגדל
 בכל זבן כל אדם אשר לו קניין יחופף עליו
 ויבקש שיגדל בכל עת - ת"מ 207ב.

תאוה ש"ע נ n. m. תאוה | desire כד התאוו
 תאוה ובלשו בלישה כאשר התאוו תאוה
 וביקשו בקשה - ת"מ 310ב. מן זבן בכירתה
 requested a request - ת"מ 310ב. מן זבן בכירתה
 בתאות נפשה נעזר לה נמי מי שמכר את
 בכורות תאות נפשו (עשו), הנחזיר לו חלק? -
 ת"מ 204א.

†ארי² מילית קריאה של צער | *interj. of lament* (נדירה).
 פעם אחת בתה"ש. שכיחות ממנה אה, וי (ע"ע) עפ"י
 לפני תויות יחס ל/על. ראה פלורנטין 239 Rare:
 once in ST, 20 times in TM; usually before the prep.

cf. ³h, wy. | א"י אוי לכו מואבאי - נ במ כא 29
 (בגיליון). השי קוטשר, מחקרים [צג].

אוי מק"ר | *interj. woe* אוי לך מואב

משה ואהרן | see these two saints, Moses and Aaron
 ת"מ 268א [זביח העי 2]. 3 זאת לנקבה
 this. | כד הוה אהרן פרד אהן ברכתה הוה
 מכך לה בקלה כשהיה אהרן פורט את הברכה
 הזאת היה משפיל את קולו | when Aaron was
 detailing this blessing, he was lowering his
 voice - ת"מ 134ב [זביח העי 1].

אהנו חבר לכינוי הגוף הפרוד במעמד אוגר 3rd
 with 3rd pers. pron. m. (copulative) | א"י אהנו דאת מתני
 שבחיה = זהו שאתה מספר בשבחו - ירוש מ"ק פב ע"ד.
 זהו (is) this אהנו נכיה דנביותה סימי זהו
 הנביא שנבואתו אוצר | this is the prophet
 whose prophecy is a treasure | ת"מ 303א-ב. אהנו
 מקומה קמאה <דקעמת> לגוה זהו המקום
 הראשון שעמדתי בתוכו - ת"מ 296א. אהנו סימנה
 דאתעבד שרוי זהו האות שנעשה ראשית -
 ת"מ 73ב. זמרי בישה אהנו עובדה זמרי הרשע,
 זהו מעשהו - ת"מ 232ב. ואהנו ריש קרבי מאתיה
 זוהי הראשונה למלחמות החטאים - אס 9א.

אהרן | *pr. n.* אהרן שם פרטי

אהרן ש"פ | ואהרן אהרן יי נביאך - שמ ז 1.
 ויסב אהרן חלקי - ע"ד ו 27. ואמר לאהרן זל
 לזימון אחיך - אס 16א. אהרן השתתף עמה
 במה דעבד - ת"מ 112א.

†א | מילית ברירה | *part. of option* [שרבוב מן העברית].
 ע"ע אי 3y. | H. *interp.*, see א"י תור או חמור - נ שמ
 כא 33]

א | מילית ברירה | *part. of option* במיעלון
 לאהל מועד או בקדומון למדבחה (EBA
 אי) | בבאס אל אהל מועד או בגשתם אל המזבח
 when they enter the Tabernacle or when they
 approach the altar - שמ כח 43. חמור או תור אי
 נקי אי כל בהמה ומית אי אתבר אי אשתבי
 (VEC) | אי, B (הי) חמור או שור... - שמ כב 9.
 בצעותה או בנקיותה J (NMECBA) | אי
 בקרחתו או בגבחתו - ויק יג 55. תרתי תרים או
 תרי בני יונה JA (NMECB) | שתי תורים או
 שני בני יונה - במ ו 10. או מפרוש ספכאתה J
 (NECBA) | או מבטא שפתייה - במ ל 9. נביא
 או חלום חלם J (ECB) | אי) - דב. סימן או פלי
 אות או מופת - ת"מ 24. נדר או נדבה - ת"מ
 116א.

אוב | כישוף, העלאת רוחות המתים | *necromancy*
 [מן העברית H. א"י ושאלי אובה - נ דב יח 11]

אוב ש"ע ז n. m. | אוב medium חכר חבר

אוֹרִי³ - אוֹרֶיךָ

when will come the good ones, and perish those who clung to sins ת"מ 114 בב"ח, לפי העניין ולפי התרגום הערבי: אמען = דבק בדבר]. הידועים... דהולו בראות ומן הבינה זלועים ידעו הסוד היודעים... שדבקו בראיה ומן הבינה שואבים, ידעו את הסוד the wise, who clung to insight and drew from wisdom, knew the secret - בן מניר (Cow 186).

†אוֹלִי מילית המשאלה *optative part.* [מן העברית. ע"ע דמה, טכה, מאן H. איי אולי אנה מית = אמותה הפעם - נ בר מו 30]

†אוֹנִי ת"פ *adv.* הלוואי **oh that** נשמע בקלה אולי נתוחי נשמע בקולו אולי נחיה let us בקשטה אתלבבו ולה אתקרבו אולי יחס עליכון בקשטה דבקו ואלו התקרבו, אולי יחוס עליכם - ת"מ 117. וליתו מסובר אלא אולי יהי שיוורה מרבי קשטה ואין הוא (האל) סולח אלא אולי תהיה השארית (עדת השומרונים) מגדלת את קשטה - ת"מ 215.

†אוֹלִים מילית ניגוד *part. of opposition* [מן העברית. ע"ע ארום ²rwm] [H, see

†אוֹלִים ת"פ *adv.* אבל **but** ואולם לווה שם קרתה לקדמהו E (C וארום, M ואולם) ואולם לווה שם העיר לראישונה ואולם לווה but the city at first - בר כח 19. ואולם בדיל דה אקימתך B (ניא וארום) ואולם בעבור זה העמדתין - שמ ט 16. ואולם אנחן בני נח מבתר טובה לא אתילדנן בעדן מבולה ואולם אנו בני נח שלאחר הטובה (לאחר שהיטיב האל עמו) - ת"מ 203.

†אוֹרֶיךָ¹ קניין *ownership* [ע"פ ה'טט = רכוש - ZSp] (LSJ 2034) [147]

†אוֹן ש"ע ז. n. m. קניין **possession** הלא הוא קדמהית אונה C כי הוא ראשית אונו for he is the first possession - דב כא 17 [אבל בבר מט 3 תרגם C אוני = לבוטי כמו נ"א כאן. ע"י אברהים אלעיה: פירושן הוא של האחת קנייני ושל השנייה ענבוני - עואניש א 235 See Ibrāhīm Al'ayya's comments *lin LOTI*, 235.

†אוֹן² ūn שם פרטי, מבני ראובן *pr. n.* †אוֹן ש"פ ואון בר פלט - במ טו 1.

(NJCBA וי) אוי לך מואב O woe to you, Moab - במ כא 29. אוי לך ישראל במד בחרת לנפשך - ת"מ 305. אוי לאנש דלית בה נהירו אוי לאדם שאין בו תבונה - ת"מ 245. אוי לאנש דינבל גרמה אוי לאדם שינבל עצמו - ת"מ 232. אוי לאנש דיהי עבוד אהן עובדה בישה אוי לאדם שיעשה את הדבר הרע הזה - ת"מ 161. אוי לקין במד עבד לנפשה אוי לקין במה עשה לעצמו - ת"מ 274. אוי לדר אתי בה חסיכה אוי לדר שאת נעדרת ממנו (האות קוף) - ת"מ 302. אוי לאנש דחובה רדופה אוי לאיש שחטאו ורדפו - ת"מ 232. אוי לאנש זיהי בימים לית לאלה בון נמי אוי לאיש השמח בימים שאין לאלוהים בהם חלק - ת"מ 298. אוי לאנש הדה עבידתה אוי לאיש שזה מעשהו - ת"מ (ק) 47. לפני על *with 'l* אוי עליך אה קהלה אוי לך הקהל - ת"מ 250. אוי עלינן אוי לנו - ת"מ 261. ובלא מילית יחס אוי אנש חיב ביש אוי לאדם חוטא, רע - ת"מ 232.

†אוֹרִי³ uwwi שם פרטי *pr. n.*

†אוֹי ש"פ וית מלכי מדין קטלו... ית אוי וית רקם וית צור - במ לא 8.

†אוֹרִיר מרחב **open space** [> ἀήρ (Krauss 17a)]. ע כל אויר שתשמישו לבית דירה - תוס ערובין ג ט. אוירה של חצר - מש אהלות יח ו. איי על אפי אויר רקיע - נ בר א 20. אוירה דתנורא - חלל התנור - ירוש שבת ה ע"ד. סואיי אאר - LSP Ia]

†אוֹרִיר ש"ע ז. n. m. מרחב, מקום פנוי **field, open space** ויצחק על באויר דביר לקי[מה] חזוה M₁ ויצחק בא במדבר לחי ראה Isaac had come from the open space of Beer-lahai-roi, - בר כד 62. בני ישמעאל... בפצחיון ובאביראתון M₂ * (N ובאביראתון) בחצרותם ובטירותם and their open spaces - בר כה 16 [פירש טירה = מקום פתוח].

†אוֹרֶל דביקה **clinging, adhesion** [> אול (אהל) = קנה ישיבה במקום. השי ויהא wyā³ol - בר יג 12. עואניש ד 306, ה 10. 2.6.10]

†קל דבק **to cling, adhere** אה ארצמיה הולו רוחה ואנשמותה הי הנלחצים, דבקו ברווח וברוחה O distressed ones, cling to relief and comfort - ת"מ 291 [ע' ה'עי 5]. עד האן ייתו טביה ואבדו אנשים הולו בחוביה מתי יבואו הטובים ויאבדו האנשים שדבקו בעוונות

און³ - אור

והיחרא) **lunary** ועבד אלה ית תרי מאוריה (- המליץ 502) רברביה ית מאורה רבה לשלטן יומה וית מאורה זעורה לשלטן לילי ועש אלהים את שני המאורות הגדולים את המאור הגדול לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת הלילה God made the two great luminaries, the greater luminary to rule the day, and the lesser luminary to rule the night בר א 16. ועמין למאורה סלק ומניר לכל עלמה את אלמא³ ורואים את המאור עולה ומאיר את כל העולם **almâ³urâ** you see the luminary lighting the entire world - ע"ד ז 4-3. ואשתה ומיה ויסדיה ותרי מאוריה וכוכביה והשמש והמים והיסודות ושני המאורות והכוכבים - ת"מ 178. מאורין מאורות - המליץ 502 [מן בר א 14. ליתא]. **3 כינוי למשה ולאהרן** **epithet of Moses and Aaron** and וואל ואפגעה בטור האלהים תרי מאוריה מחבקין דן לדן ויילך ויפגשהו בהר האלהים" (שמ ד 27) שני המאורות מחבקים זה את זה **זה** "he went, and met him at the mountain of God" - two luminaries embracing each other - ת"מ 17א.

אור כשדים or **kišdām** שם מקום *pr. n.* (place)

אור כשדים ש"פ ואפק יתון מן אור כשדים - בר יא 31. ואזל עילים ואשור לצפון אור כשדים - אס 8א. על מלה דשגו בה אברהם באור כשדים - על הדבר אשר שגה בו אברהם באור כשדים - ת"מ 6א.

אורק כסף **silver** (אוראק (ריבוי של ורק) שנתפס שם קיבוץ - [Lane 3051c]

אורק ש"ע ז **n. m.** **כסף** **money** באורק שלם יהבנה לי **ma** בכסף מלא יתננה לי **let him sell it to me at the full price** - בר כג 9 [א"ס: באלורקי - ליחיד, וכן הוא בטור הערבי של המליץ 548: ורק]. אתן אורק חקלה **m** אתן כסף השדה - בר כג 13.

אות אות, סימן, מופת **sign** (מן העברית. זביח ת"מ 68. הע" 3. ע"ע את H)

אות ש"ע נ **n. f.** **1 תו כתוב** **letter** יאי עליך תדעי רביאניך נ דלית אות כותיך דאתי ארש לנביה וכהנה יאה לך שתדעי גאונך נ, שאין אות כמך, כי את יסוד לנביא ולכהן you should know your greatness, O Nun: there is

און³ שם פרטי, מאלי מצרים (ע"ע אן, כהנאן) *pr. n.* **און** ש"פ אסנת ברת פוטי פרע כהן דאון **M₁** - בר מא 45. אסנת ברת פוטי פרע כהן דאון **m** - בר מא 50. אסנת ברת פוטיפרע כהן און **MB** - בר מו 20.

אונם **unām** שם פרטי. *pr. n.* **אונם** ש"פ ובני שובל עלון... ואונם - בר לו 23.

אונן **unān** שם פרטי *pr. n.* **אונן** ש"פ וקרת ית שמה אונן - בר לח 4. יהודה כד קרב בישתה אולד ער ואונן יהודה, כאשר נגע ברעה, הוליד את ער ואונן - ת"מ 203ב.

אוסט רחם **womb** (الوسط) **Dozy II 810b** - **impudicus** - באה"ש המאוחרת. **Late SA** בר"ר 152: אסתה = אישה רעה = **bad women** - טל ג נה] **אוסט** ש"ע ז **n. m.** **רחם** ופתח ית אוסטה **M₂A** ***M₁** ***אוצטה** ויפתח את רחמה (God) **opened her womb** - בר כט 31. [ופתח] ית אוסטה **A** ***M₂** ***אוצטה** - בר ל 22.

אור או **light** (מן העברית. H) **אפעל האיר** **to lighten**

מראה מקור *inf.* ושוה יתון אלה בשוביך שומיה למראה על ארעה **(E)A** ...להאיר על הארץ - בר א 17.

אור ש"ע ז **n. m.** **אור** **light** אורה רבה דמי לשבשבה האור הגדול דומה לשורש (= ליסוד) **the great light resembles a root** - ע"ד ז 14. ולכל בני ישראל הוה אור במדוריון - שמ י 23. אורה קרץ כל יום הך טלי משעבד האור משכים בכל יום כמו נער הנכנע - נ 71. ואפיו מלבשין בקרן אורה **urā** ופניו (של משה) מולבשים בקרן האור - ע"ד ו 14. ומהימן אלהותה לבוש קרן אורה ומקבל תרי לוחיה ונאמן האלוהות לובש קרן האור ומקבל שני הלוחות - ת"מ 2270.

אורים ש"ע ז **n. m. pl. tant.** **אורים** **Urim** שלמיך ואורין <לגבריה> נסיכך תמיך ואריך לאיש חסידיך - דב לג 8 [רק כאן. ע"י נהר].

מאור ש"ע ז **n. m.** **1 אור** **light** מנרת מאורה מנורת המאור **the lampstand for light** - שמ לה 14. גלים כמאור שמשוה גלויים כמאור השמש - ת"מ 102ב. חבר קיאמיה מאור עלמיה שמש נביותה בעל הבריתות, אור העולמות, שמש הנבואה (משה) - ת"מ 303ב. **2 מאור** (השמש

אז - אזל

ולא שבקה - Atiqot 28, 162. אזי ונזי יתהון באתוני
 = ונשרפה לשרפה - נ בר יא 3. תיוון בני תלתה יומין =
 תסיקון את המרחץ שלושה ימים - בר"ר 690. הוה ההוא
 בי בני אזי שבעה יומין - ירוש תרומות טו ע"ג.

קל בער to burn הלא נור תנצץ מן רגזי
 ותיזי סעד דפוק שיולה E כי אש קדחה מפני
 כעסי ותוקד עד פתח השאול flared in My wrath
 and burned to the gate of Sheol - דב לב 22 [פרפרזה של י"כי אש קדחה באפי
 ותבער עד שאול תחתית"]. אזו קרבי דאנה נציח
 קדם אהן תנינה מעיי חמרמרו שאני מנוצח
 לפני התנין הזה, (i.e., my entrails are burning
 (i.e., my soul is troubled), for I am defeated before
 this serpent - ת"מ א26 [זביח מתרגם: "עשו מלחמת"
 ע"פ התרגום הערבי של ת"מ: אנצרו חרבי. ראה הערת.
 ZBH translates "aid my battle", according to
 [the Ar transl.; see his comments.

אזל תנועה והליכה **departure, movement**
 [אזי ולאן את אזלה - נ בר טו 8. סואזי ולארעא תיזל -
 בר ג 19]

קל עבר: אזל āzāl - נ 1. עתיד: ייזל yīzāl - מ א 132.
 ציווי: זל - ת"מ א6. אזל - שמ ד 12. בינוני: אזל - במ כב
 22. מקור: מיזל - שמ ג 19. **אתפעל** עבר: אתזל - שמ יט
 18 B. עתיד: ויתזל - שמ כא A 19. ציווי: התיזל - בר
 יז א 1. בינוני: מתזל - דב כג A 15. מתזל - בר ג 8
 A (E). **אזול** qātōl הול - ת"מ א162. **אזל** ēzal - מ א
 46. **איזל** - בר לא A 30. **מיזל** במיזלך (+נוכח) - שמ ד
 21 M. **מיזולי** - בר לא 30 (= המליץ 452). **נאזל** -
 נאזלים (=נזולים) - ת"מ א251.

קל 1 הלך to go ואזלת אלימתה וזעקת ית
 אם ילידה ותלך העלמה ותקרא את אם הילד
 the girl went and called the child's mother - שמ
 8. אזל שלם יום שבתה כלילה רבה לישראל
 הלך שלום יום השבת, הכתר הגדול לישראל -
 נ 2-1. ולא אזל כאזבן בזבן לזימון נחשיה ולא
 הלך כפעם בפעם לקראת נחשים - במ כד 1. לא
 ישקח בישה לאהן ייזול לא ימצא הרע לאן
 ילך - מ א 132. ייזולון ויקששוון לון תבן - שמ ה
 7. ולאהן תיזולין - בר טו 8. זל אבד סיעת מרודיה
 לך האבד את חבורת המורדים - ת"מ א6. זלו
 בשלם - ת"מ א30. אזל ואנה אהי עם פמך לך
 ואנכי אהיה עם פנך - שמ ד 12. ואמרת לה
 אזולי ואזלת - אס 21. ואתקף רגז יהוה הלא
 אזל הוא - במ כב 22. אשפי אפיו בשליחתה
 האזלה לקדמי אכפרה פניו במנחה ההלכת
 לפני - בר לב 21. אזלין למיעת למצרים - בר לו
 25. מן גבריה האנון הזליה למגש ית ארעה -
 במ יד 23. בהשאלה fig. **א עבר, חלף** to pass

no letter like you, for you are an element in
 (the words) prophet and priest - ת"מ א289. **לא**
אתחסרת אלא אות ז אינן חסרות אלא אות ז
 (מן "עשרת המלים" כלומר שמ לד 6-7) - ת"מ א280
 [זביח העי 3]. **2 מופת sign, wonder** וסימניה
 דבקעוני ואותתיה דסגרו עלי והמופתים
 שבקעוני והאותות שסגרו עלי (דברי פרעה)
 the miracles that tore me, the wonders that
 closed in on me - ת"מ א268. **דאלף ספר האותות**
 שלמד את ספר האותות - אס 21.

אז ת"פ של זמן **adv. temp.** [עשייה NSH. להלן רק
 מה שבטקסט ארמי או "שומרונני". ע"ע אדון, טטה]
מאז ת"פ **adv. מאז** since הר הקדם כי אלהי
 קדם הסגלו מן ימי הבריה מאז גלה היבשה
 "הר הקדם" אכן אלהי הקדם בחרו מימי
 הבריה, מאז ברא את היבשה, "hr hqdm",
 indeed, the God of Qdm has chosen it from the
 days of the Creation, since he created the dry
 land - ת"מ א99. **אשרואה מאז** מגווה וההתחלה
 (של השמעת הברכה על הר גריזים) היא מאז
 המעבר (את הירדן) - ת"מ א129. **מאז מלאכיה**
 מהלכים עמה אידן מלך יכל קעם לקבלה מאז
 המלאכים מהלכים עמו, איזה מלך יוכל לעמוד
 כנגדו? - ת"מ א223.

אזביס† אי כבוד **disgrace** (δσέβης >) משלילת
 σέβω = כיבוד - LSI 255b
אזביס ש"ת **adj. מגונה disgraceful** ואמר
 גבר לתלימה הא סחן חלמיה אזביסה אתי A
 ויאמרו... הנה בעל החלומות המגונה בא - בר
 לו 19 [דרש לגנותו של יוסף שהביא דיבתו רעה.
Derogatory response to Joseph's slander (Gen
 37:2).

אזוב מין צמח **hyssop** [Lōw Pfl 134]. **אזי** וצבע
 דזחורי טבה ואזוב - נ ויק יד 4. ע"ע צעתר
אזוב ש"ע **n. m. אזוב** ויסב אזוב ויטבל במים
 he shall take hyssop and dip it in the water - במ
 יט 18. ותסבון מסארת אזוב ותטבלון באזמה
 - שמ יב 22. מובא גם בת"מ א45 בשינוי לשון. **ויסב**
 כהנה קיצם ארז ואזוב וצבע זעורי - במ יט 6.
 וית צבעי זעוריתיה וית אזובה - ויק יד 6.

אזי דליקה, שריפה **burning** [ע"ע יקד. **אזי** ויתזי
 נורתא בכל קצוי ארעא - 4Q541 קטע 6 טור 4, שורה
 3 DSSU 144]. בקמיע מצפורי: לאשתה רבתה דאזיה

לפניו whose ways I have followed - the Lord
 בר כד 40 (= המליץ 498). התיזל לקמי והוי שלם
 A היתהלך לפני והיה תמים - בר יז 1. התיזלו
 היתהלכו - המליץ 489 [מן בר מח 15. ליתא]. 3 מציון
 הדרגה marker of gradualness קל שופרה אתול
 ותקיף שריר B קול השופר הלך וחזק מאד
 the sound of the trumpet grew louder and
 louder - שמ יט 19.

אזול ש"ע ז n.m. **הולך** walker מן חכם
 הן בשביל חיה בישה וחברה הזול לגוה ולא
 יחכמנה בכך השוי קללתה מי שידע כי בדרך
 (יש) חיה רעה וחברו הולך בה ולא יודיענו,
 נעשה ראוי לקללה he who knows that there is
 a wild beast on the path which his fellow is
 walking on and does not tell him, deserves the
 curse - מן ומן אזוליה VEC 162. מי ומי
 ההלכים - who are they that shall - שמ י 8.
 אם לית רעותך אזוליה אל תסקני מדן M₂*
 אם אין פניך הלכים אל תעלני מזה If Your
 grace does not go (with us), do not carry us up
 from here - שמ לג 15 [נתפס ריבוי מיועד ā:lēkām].
 ונטל אברם הזול ונטל לדרומה A ויסע אברם
 הלוך ונסע הנגבה - בר יב 9 [ויש ālok מקור המיתרגם
 בבנינוי או בתחליפיו. Scripta XXXVII, 349, ff.]

אזל א ת"פ adv. **הלאה** further on דמן יומה
 דפקד יהוה ואזל לדריכון למן היום אשר צוה
 יהוה והלאה לדרתיכם from the day that the
 Lord gave the commandment and on through
 the ages - במ טו 23. ומן אכה ואזל ליום נקם
 לית א'קירך מתחסך ומכאן ואילך עד "יום
 נקם" אין כבודך מתחסר - מ א 46-47 [זביח
 עואניש ג/ב 137, Studies 147, ספר שירמן 45. השי
 ויק כב 27: ומיומה תמינאה ולדאתי VNB = והלאה.
 וכן המליץ 453]. **ב** ש"ע ז n. m. **הליכה** walking
 ונטל אברם אזל ונטל לדרומה ויסע אברם
 הלוך ונסע הנגבה, walking Abram journeyed,
 walking Abram journeyed, walking Abram
 on still toward the south - בר יב 9. מעי בלעם
 אזל עמנן EC מאן בלעם הלך עמנו - במ כב
 14 [ויש ālak; המקור והבינוני שוויס].

איזל ש"ע ז n. m. **הליכה** walking איזל אזלח
 «הלא» סכוי סכית לבית אביך A הלך הלכת
 כי נכסף נכספת לבית אביך - בר לו 30.
מיזל ש"ע ז n. m. **הליכה** walking במיזלך
 למעזר למצרים M₁ בלכתך לשוב מצרימה
 when you return going to Egypt - שמ ד 21.

מיזולי ש"ע ז n. f. **הליכה** walking מיזולי
 אזולת הלא סכוי סכית לבית אבונך הלך הלכת
 כי נכסף נכספת לבית אביך - בר לו 30.

וספר במשמעיון כל גזירהתה... ומה אזל ומה
 ייתי והרצה באזניהם... מה שחלף ומה שיבוא
 he (Moses) expounded to them... what had
 passed and what was yet to come
 ומד אזל אזל ומן עתה ולדאתי הטיב ומה
 שהיה היה ומעתה ולהבא עשה טוב - ת"מ
 114. מן אזל זכותה מן יאס עליו מי שהלכה
 צדקתו, מי יחוס עליו - ת"מ 204. דאימנך אלה
 על מה דאזל ועל מה דאתי שהפקידך אלוהים
 על מה שהיה ועל מה שיבוא - ת"מ 308. **ב**
חלף מן העולם, מת to pass away [ ] אה
 קהלה אנה אזל ושבק לך הוי הקהל, אני מת
 ועוזב אותך O congregation, I am passing
 away leaving you - ת"מ 250. ויומה אנה אזל
 מן עלמה ומאת והיום אני הולך מן העולם
 ומת - ת"מ 250. אזל נביה רבה משה מבינין -
 ת"מ 261. **ג הלך אחרי, נשמע לפלוגי to**
follow מן חזה חברה אזל בשביל בישה מי
 שראה את חברו הולך בדרך הרעע He who sees
 his fellow go in the path of evil - ת"מ 162.
 יצחק הגדל כד אזל בתר אבוה ואתילך מנה
 יצחק נתגדל כאשר הלך אחרי אביו ולמד ממנו
 - ת"מ 220. **ד עשה רצון בוראו to observe**
 [עם יריחו. השי בר יז 1: אתהלך לרחותי = היתהלך
 לפני] אזלו בריחותה ואקימו קנומון בקשטה
 היתהלכו לרצונו (של האל) והעמידו עצמם
 באמת in themselves and set themselves in
 the truth - ת"מ 117. **לכשרנה דחנוך דאזל**
 בריחות מרה ליושרו של חנוך שהיתהלך לרצון
 אדוניו - ת"מ 40. **3** מציון הדרגה (ש"פ מליצת התורה)
 marker of gradualness קל שופרה אזל ותקיף
 שריר קול השופר הלך וחזק מאד the sound of
 the trumpet grew louder and louder - שמ יט
 19. **4 עמד ל- to be about to** אנה אזל
 לממות A הנה אנכי הולך למות I am about to
 die - בר כה 32.

מיזל לא יתן יתון מלך מצרים למיזל -
 שמ ג 19. ונפק יעקב מכאר שבעי למיזל לחון
 - בר כח 10.

1' א'תפנך to walk to and fro היתהלך A אם יקום והיתהלך בחוץ
 יקום ויתיזל בבראה A אם יקום והיתהלך בחוץ
 if he gets up and walks outdoors - שמ כא 19.
 הלא יהוה אלהך מתהזל בגו משריתך A - דב
 כג 15. ושמעו ית קל יהוה אלה מתיזל יתקולן
 בפרדיסה (E)A וישמעו את קול יהוה אלהים
 מתהלך [!] בגן They heard the sound of the
 garden in the garden in the garden - בר ג 8.
2 עשה רצון בוראו to follow God's will
 יהוה דאתיזול לקדמיו A יהוה אשר היתהלכת

און - אחד¹

אעדון ארתתו אילי מואב יאחזמו רעד - שם טו 15. ואעדו עם האלהים ואכלו ואשתו ויאחזו את האלהים ויאכלו וישתו - שם כד 11. ותהאד בפשרון אדי ותאחו במשפט ידי - דב לב 41. שלח ארך ואחד בעקבה - שם ד 4. כל אהד דפה וזמרה כל תפש כנר ועגב - בר ד 21. ואה דכר אחד אחד בסבך בקרניו (MCA אחיד) והנה איל אחד נאחו בסבך בקרניו - בר כב 13. ואדה אחדה בעקב עשו - בר כה 26. ותפלג ית מסבה בין אעדי קרבה... ובין כל כנשתה (C אחיד, N אהידי) וחצית את המלקח בין תפשי המלחמה... ובין כל העדה - במ לא 27 [המליץ 614: אחד, עאדי. זבי"ח: הוא מן עדה = יצא בסואיי, היינו יוצאי המלחמה. השי LSP 143b]. **2 סגר, נעל to close, lock** [מן אונקלוס] ודשה אחדו בתרה m (ני"א צנקו) והדלת סגר אחריו he shut the door behind him - בר יט 6. וית דשה אחדו, M₁* (ני"א צנקו) ואת הדלת סגרו - בר יט 10. הלא מחד אחד אלהים בסעד כל רחם לבית אבימלך, m כי עצר עצר אלהים בעד כל רחם לבית אבימלך - בר כ 18.

מיחד אן תיצר על קריה... למיחדנה VB כי תצור על עיר... לתפסה a city... in order to capture it - דב כ 19. ובר מנך (m) לא ירים גבר (M₁) ית ידה למיחד זין וית גלה למרכב על סוסיה M₁* ובלעדן לא ירים איש את ידו לאסור זין ואת רגלו לרכב על סוס - בר מא 44.

פענל? capture to

מחדה כד תיצר על קריה... למעדתה כי תצור על עיר... לתפסה a city... in order to capture it מן הכיני הנוטה לדבוק בצורות המסתיימת בתנועה Pa^el according to the suffix -t-, which occurs [normally with words ending in a vowel]

אָתְפַּעַל 1 פעייע *intrans. דבק, נאחי* **cling to** ואתחיד בדינה אדי E ותאחו במשפט ידי my hand clings to judgment - דב לב 41. ואתחדת נפשה בדינה A ותדבק נפשו בדינה his soul clung to Dinah - בר לד 2. **3** פעייע *trans. תפס to grasp* שלח ארך ואתחיד בעקבה ECA שלח ידך ואחו בזנבו and grasp it by the tail - שם ד 4 [התהייע ו אשדד].

אחד שיעי n. m. **אחוז** a part of ומפלגי בני ישראל תסב אחדה אעדה מן חמישתה (C אחאד, B אעאד, E אהאד, V אחיד, N אהיד) וממחצית בני ישראל תקח אחד אחז מן החמשים from the people of Israel's half you

נאזל שיעי n. m. **ירידת נוזלים pouring** ודמעיו כך מטר נאזלים ודמעיו כמטר נוזלים and his tears pour like rain - תי"מ 250, 251 א [עיי' "נצבר כמו נד נאזלים" (שמ טו 8). זהו בינוני נפעל מן אזל בנייש (עואניש 2.12.10), שנקלט כצורתו. ועי המליץ pt. Nif'al of *zl, playing on SP Ex 15:8. 531 [LOTV § 2.12.10].

אָזַן שמיעה, האזנה **hearing, listening** [עשייח בהשפעת יאזינוי שהוא "השירה הגדולה" עייע אדן¹ NSH, derived from "The Great Song" āzīnu]

פענל/אפענל? שמע, האזין **to hear, listen** ושמעו קול אלהים ואזינו לה וחזו דבכון אביד ושמעו קול האלוהים והאזינו לו וראו את אויבם אובד they obeyed God and listened to Him and saw their enemies perishing - תי"מ 2778. אתבו מדעיון שמועי מליה ואזינו למה דאתפרסתנו דעתכם שומעי הדברים והאזינו למה שנפרס - תי"מ 121א. ונוין לה והו ממלל ונאזין לו, והוא מדבר - תי"מ 215ב. יאזין כל נבון למלי חכמתה - תי"מ 306. יאזין למשמע - תי"מ 103. נאזין ונשמע מימרה - תי"מ 217ב. שומיה אזינת אל ממליו השמים האזינו לדבריו - תי"מ (ק) 86א [על דב לב 1].

און שיעי n. f. **און hear** כמשמע אונה במשמע האון - תי"מ 87. אפתח אזניך ואמליתון נהירו פתח אוזניך ואמלאם תבונה - תי"מ 7א.

אזני ēzni שם פרטי pr. n.

אזני שייפ לאזני כרך אזנאה - במ כו 16.

אזנאי שיי gent. n. לאזני כרך אזנאה - במ כו 16.

אחז תפיסה והחזקה **seizing** (עייע חוד) **איי** ואיחוד בקוטניה - מיייל שם ד 4. **סואיי** אחד מרא אלהא כיבונתא - בר ז 16

קלעבר: אעד - שם טו 14. עתיד: ותאחד - דב לב 41. C. ציווי: ואחד - שם ד 4. בינוני: אחד - בר כב 13. פעול: אחיד - בר כב 13. MCA. מקור: למיחדנה - דב כ 19 (+נסתרת). **פעל:** מקור: למעדתה (+נסתרת) - דב כ 19. **אתפעל** עבר: ואתחיד - דב לב 41. E. ואתחדת (נסתרת) - בר לד 3. A. ציווי: ואתחיד - שם ד 4. ECA. **אחד** (= אחוז) - במ לא 30 (V אחיד, N אהיד). **מחד** - בר כ 16.

קל 1 אחז, תפס **to seize** ואתחדתה ברקעיו ותתפסהו בבגדיו she caught him by his garment - בר לט 12. חיל אעד דיארי פלשת חיל אחז יושבי פלשת - שם טו 14. חיולי מואב

אחד² - אחי

אחות ש"פ ואבימלך אזל לידה ואחות עברה E (נ"א וסחנה, וסיעה) ואבימלך הלך אליו מגרר ואחות מרעהו - בר כו 26.

אחי קרבת משפחה: בן להוריו **brotherhood** [א"י] הא אית לכוּן אב או אח - נ בר מד 19. **סוא"י** ימסור אח לאחיה למותא - מתי י 21]

אח - בר מד 19. אחי - בר מג 7. אחי (נסמך) - בר כה 2. אחי (+מדבר) - בר כז 41. אחיך (+נוכח) - דב כב 4. אחיך (נוכח) - דב כב 4 VB. אחוה (+נסתר) - בר כד 27. אחיו (+נסתר) - בר יג 11. אחונו - בר מד 26. ריבוי: אחים (ר) - בר יג 8. אחי (נסמך) - בר נ 15. אחי (+מדבר) - שמ ד 18. אחיך (+נוכח) - בר מט 8. אחינו (+מדברים) - במ כ 3. אחינו (+נסתרים) - דב כו 1. **אחה** אחת (נסמך) - ויק יח 13. אחתי (+מדבר) - בר יב 13.

אחני ש"ע ז n. m. **אח brother** היית לכוּן **אב** אי אה היש לכם אב או אח Have you a father or brother? - בר מד 19. האית לכוּן אחי היש לכם אח - בר מג 7. וסב לך מתמן אתה מבנאת לבן אחי אמך וקח לך משם אשה מבנות לבן אחי אמך - בר כה 2. ואקטל ית יעקב אחי - בר כז 41. אה בר אחי - ת"מ 256. האנה משלח לך אחוך לזימונך - ת"מ 14. ולשרה אמר הא יהבת אלף כסף לאחריך A) לאחורך) - בר כ 16. באורעה נגדני יהוה בית אחוה דרבי - בר כד 27. אם יית אחונך זעורה עמנך וניעת אם יש אחינו הקטן עמנו וירדנו - בר מד 26. אנה יוסף אחוכון - בר מה 4. תרי אחין אנון - ת"מ 23. וחזו אחי יוסף הלא מית אבוון - בר נ 15. יהודה אתה יודונך אחריך יהודה אתה יודוך אחיך - בר מט 8. וכל אחיו לידה יודמנו וכל אחיו (של יוסף) אליו נאספים - ת"מ 127. ולוי שלמנך בשלם אחינך ולוי גוענו בגוע אחינו - במ כ 3. **2 קרוב משפחה** kinsman גברים אחים אנחנך אנשים אחים אנחנו we are kinsmen - בר יג 8. אתון עבריין בתחום אחיכוּן - דב ב 4. נביא אקים להון מבגו אחיון - דב יח 18. **3 דומה, אח, another, fellow** ואפרדו אנש מן אחיו they separated from each other - בר יג 11. לא תחזו ית תור אחיך אי ית נקיה... טעים - דב כב 1. לא תחזו ית חמור אחוך אי ית תורה... נפלים באורעה - דב כב 4.

אחה ש"ע נ n. f. **אחות sister** [סוא"י ולהדא הות אחא מתקריא מרים - לוקס י 39] אמרי שבי אחתי אתי אמרי נא אחתי אתי say you are my sister - בר יב 13. אחתך היא לא תגלי ערותה - ויק יח 11. ערות אחת אמך לא תגלי - ויק יח 13. ולאחתה לא יסתב - בר ו 7. היך זאניה יעבד ית אחתנך הכזונה יעשה את אחותנו - בר לד

shall take one drawn out of every fifty - במ לא 30. ונסב משה מפלגי בני ישראל אעדה חדה C) אחאד, E, אהאד, V, אחד, N אהד) - במ לא 47.

מחד ש"ע ז n. m. **תפיסה closing** הלא מחד אחד אלהים בסעד כל רחם לבית אבימלך m₄ כיל עצר עצר ... for the Lord had closed fast ... every womb of the household of Abimelech - בר כה 18.

אחד² לקיחה **taking** (שרבוב מן אַחַד [Ar interp. **קל לקח** ומן עם כנשת בני ישראל **אחד** שני צפירי עזים B (נ"א יסב) ומאת עדת בני ישראל לקח שני שעירי עזים - ויק טז 5 [נקוד עליו].

אחד³ ad שם פרטי pr. n. **אחד** ש"פ ובני שמעון ימואל וימין ואחד - בר מו 10; שמו 15.

אָחוּ מקום מרעהו **meadow** [מן העברית H ?] **אחו** ש"ע ז n. m. **אחו** ורעיאן באחו NM₁C, ותרעינה באחו - בר מא 2. וכן בפרסוק NC18.

אָחוּ תפיסה, החזקה **seizing** (שרבוב מן העברית. ע"ע אחד [H interp.].

קל אחז to seize איל אחז דיארי פלשת חיל אחז יושבי פלשת ה dwellers of the Philistia - ת"מ 90. ע"פ שמ טו 14 והוא דומה לנוסח B: דאחו, ו: אחוה. ארוך שכב עם כל בהמה דאה עבדתה בישה עד מותר אחות בישהן יטמהן ארוך שכב... (דב כו 21) זה מעשה רע עד מאוד, מחזיק רעות כבדות - ת"מ 159. אך אחוה דכלה (נ"א אחדה) ידך אחות הכול - ע"ד יא 5. כל אתר אתה בה ולית יאחו בך אתר (נ"א יאחד) כל מקום אתה בו ואין מקום מחזיק אותך - ע"ד כה 44-43. אמר תמם ולא אמר תמימה גלה בה תרין עובדין רמים רבין עד ומה אחות ורבין מלליה ומה אסחנת אמר יתמם ולא אמר יתמים. הודיע שני מעשים נשגבים: גדולת "ע"ד" ומה שהיא החזיקה (= כללה) וגדולת המלים ומה שהן החזיקו - ת"מ (ק) 65 || 177 ונוסחו: צמתת, והיינו הך].

אחות ā'ezāt שם פרטי pr. n. (שרבוב מן העברית... נ"ש תופס שם כללי: חבורה. H interp., common noun in SP, meaning 'group', 'party', [translated accordingly in the ST.

אחידן - אחר

אהלמה שׁיע נ *n. m.* **אחלמה** a gem הלשם שבו ואהלמה - שמ כח A) 19 (ואעלמ), לט 12.

אחר שהייה ועיכוב, סוף **delay, end** | א״י יסה אחריה - נ שמ ב 8

פעל עתיד: יאחרה - דב ז B 10. תאחרון - בר כד 56
 M_1 * (מן אונקלוס O). **אחר** (שׁיע) אחרי (+מדבר) - שמ לג 23. **אחר** (מ״י) - ת״מ 84. אחרי (נסמך) - שמ יא 5. **אחרו** (שׁיע) אחרותי (+מדבר) - במ כג A 10.
אחרון אחרונה (מיודע) - דב לד V' 1. **אחרי** אחריתון (+נסתר) - דב לב V' C 20. לאחריה - במ ב E 31.
אחריה (ת״פ) - בר לג 2. **אחרינה** (שׁיע) אחרנתה (נ) (מיודע) - בר זי M_2 * (מן אונקלוס O). **חוראי** (שׁיע) חורה (מיודע) - ע״ד ט 26. **חורי** (שׁיע) אוריתה (מיודע) - בר זי 21. עורי (ת״פ) *ūrī* - מ ט 38. **חורן** (שׁיע) *ūrān* - ע״ד ה 20. עורני (נ) - שמ כא 10. חורנתה (מיודע) - בר זי A 21. עורנים (ר) - דב כח 64. עורנין (רבות) - בר מא 19. **חראו** עראו - שמ טו 18. **חראי** (זכר) חראה (מיודע) - ת״מ 199א. **חראי** (נ) חראיתה (מיודע) - ת״מ 164ב. חראיתי (+מדבר) - במ כב 10 VN.

† **פנעל השהה** פׁעׁיׁ *to delay trans.* לא תאחרון יתי M_1 * אל תאחרו אתי do not delay me - בר כד 56. לא יאחרה לסנאיו בעלמיו יגזי לה B לא יאחר לשנאיו על פניו ישלם לו - דב ז 10.

אחר א שׁיע *n. m.* **אחור, צד הגב back part** ואסתי כפי ותחזי ית אחרי ואפי לא יתחזון (VNMECBA) בתרי) והסרתני כפי וראית את אחרי ופני לא יראו *you will see My back; but My face must not be seen* - שמ לג 23. **ב** מ״י **1 prep.** **אחרי** *after* זה אלי דשם שרוי זיעקתי אחר אבהתי "זה אלי" (שמ טו 2) אשר שם תחילת קריאתי אחר אבותיי "this is my first cry after my Lord" who made my ancestors - ת״מ 84 (זב״ח העי 5, 6). ודאק ית עאנה אחרי מדברה וינהג את הצאן אחר המדבר - שמ ג 1. הלא על כן עזרתון מן אחרי יהוה - במ יד 43. **2 אחורי** *behind* ועד בכור אמתה דאחרי רחמה ועד בכור השפחה אשר אחר הרחם הרחם *girl born to the first-born of the slave* who is behind the millstones - שמ יא 5. מובא גם בת״מ 38 (דאחר). ודרשה צנן אחריו והדלת סגרו אחריו *shut the door behind him* - בר יט 6.

מן אחרי תׁפׁ *adv.* **לאחור backwards** ואסתכלת אתה מן אחריה C - בר יט 26.

† **אחרו** שׁיע נ *n. f.* **סוף end** ותהי אחרותי ככתה A ותהי אחריתי כמוהו *let my end be like his* - במ כג 10. כי קדמאיתה שרוי לעלם וכי כדו שביל לאחרותה יכי הראשונה ("כי

31. ובזו קרתה דסיבו ית אחתון ויבזו העיר אשר טמאו אחותם - בר לד 27.

אחווה שׁיע נ *n. f.* **אחווה** **fraternity** ורעיאן באחווה m_2 * (JE בתלימו) ותרעינה באחו they fed (together) in fraternity - בר מא 18. NC [מן אונקלוס, והוא מדרש הנתון גם בנוסח JE. טל ג נו. *Imidr. int.*]

אחידן שם פרטי *pr. n.*

אחידן שׁיע אחידן בר תובל קין - אס 4. ואזל אחידן בר ברד בר תובל קין - אס 5. שמשו וזערה דעבד אחידן - אס 6.

אחיהוד *āyyod* שם פרטי *pr. n.*

אחיהוד שׁיע נסי אחיהוד בר שלמי - במ לד 27.

אחים *ā'em* שם פרטי *pr. n.*

אחים שׁיע ובני בנימים בלע ובכר ואשבאל ונעמן אחים - בר מו 21.

אחימן *ā'imān* שם פרטי *pr. n.*

אחימן שׁיע אחימן וששי ותלמי ילידי ענק - במ יג 22.

אחיסמך *ā'isāmāk* שם פרטי *pr. n.*

אחיסמך שׁיע אהליאב בר אחיסמך לשבט דן - שמ לא 6.

אחיעזר *āyyāzār* שם פרטי *pr. n.*

אחיעזר שׁיע לדן אחיעזר בר עמישדה - במ א 12.

אחיעזרי שׁיע *gent. n.* לאיעזר כרן איעזראה (י״א אחיעזר כרן אחיעזראה) - במ א 12.

אחירם *ā'irām* שם פרטי *pr. n.*

אחירם שׁיע לאחירם בר אחירמאה - במ כו 38.

אחירמי שׁיע *gent. n.* לאחירם בר אחירמאה - במ כו 38.

אחירע *ā'irā* שם פרטי *pr. n.*

אחירע שׁיע לנפתלי אחירע בר עינן - במ א 15.

† **אחלמה** אכן יקרה a gem [מן העברית] H

הנביא ואהרן הכהן - ע"ד ט 26. יתעבד ארח בחוריה תיעבד הארץ בנידי) אחרים - אס 20.

חורי (> אחרתי) **א** ש"ת נ. **adj.** **אחרת** other [א"י אית לך חורי = היש לך (דוגמה) אחרת - ירוש ברכות יד ע"א] לזבנה הדן בשתה אוריתה בשנה האחרת - בר יו 21. **ב** ת"פ **adv.** [אינו בכ"י J. טל ג סא. **1** [Not in MS J. **עוד, גם** (כנ) **more** ואווף חורי לממלה A^*M_1 (C עורי) ויוסף עוד לדבר - בר יח 29. ורעטת חורי לבארה לממלי M_1KA^* ותרך עוד על הבאר לשאב - בר כד 20. הן עורי יומה רבה AmC הן עוד היום גדול - בר כט 7. יתה קלה רבה דלא מתני עורי יאי משמענה נפק מן אשתה אותו הקול הגדול שאינו נשנה עוד, יאה לשמעו יוצא מן האש - מ ט 37-40. ואשכנת שמך עורי תמן שמי ושמן לגוה כחדה וגם השכנתי שמך שם, שמי ושמן בתוכו יחד - ת"מ 339. אבהתך זכאי אתרבו בברכתה ואמטית כך עורי אבותיך הצדיקים נתגדלו בברכה, והגיעה גם אליך - ת"מ 1137. **2** ת"פ מבני (*intensifier*) **adv.** **אפוא** then מן חורי הצד צ"ד M_2^* מן אפוא הצד צ"ד - בר כז 32. ולך חורי מה אעבד ברי Am (B אורי) ולך אפוא מה אעשה בני - בר כז 37. אם כן עורי דה עבדו VM_2 אם כן אפוא זאת עשו - בר מג 11. ובמה יתחכם חורי הלא אשקעת רעים בעזותך ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך - שמ B על 3. מילת פתיחה להצגת ענין נוסף *introducing an additional matter* אמר טטע לגדל פרדיס טב... ועורי שרי קרי מלת אז אמר "טטע" (שמ טו 1) לפאר פרדס טוב... ועוד: "החל לקרא" he said $!^{c}$ (ST Ex 15:1) to glorify a good garden; another matter: he started to read the word ^2z (*ibid.*) - ת"מ 70א. השמר לך מן יום דינה עורי ושמר נפשך "השמר לך" (שמ ד 9) - מיום הדין. ועוד: "ושמר נפשך" (שם) - ת"מ 245א.

חורן (> אחרתי) **א** ש"ת ז. **adj. m.** **אחר** other [א"י עולם חורן - נ בר ד 8. **סוא** ולא עבידין חורנין = ולא עבדים אחרים - מתי כא 36] וחלם עוד חלם אורן ויחלם עוד חלום אחר - בר לו 9. ולא תסגור פלגה משבט לשבט אורן ולא תסוב נחלה ממטה אל מטה אחר - במ לו 9. לא תסגד לאלה עורן לא תשתחוה לאל אחר - ע"ד ה 20. ותשמש תמן אלהים חורנים - דב כט 30. **ב** ש"ע ז. **1 n. m.** **אחר** לציון הסתמי *other marker of indetermination* פליאן לה גלתין לא גלתין לעורן נכלאות לו גילן שלא גילן לאחר - ע"ד כד 65-68. ולא שקיח לבר מנך עורנה דיבלש ואין נמצא, לבד ממך, האחר שיבוקש - מ יח 2. **2 זולת** לרבות *liturgical term: a piece attached*

בשם יהוה אקרא" - דב לב 3) היא תחילת העולם ויכ"י עתה (י"כי כל דרכיו משפט" - דב לב 4) היא דרך לאחרית - ת"מ (ק) 74 || ש 184: שביל לעקבאה.

אחרון ש"ת **adj.** **אחרון** last [מן העברית H] ועד ימה אחרונה V' (ני"א חורנה) ועד הים האחרון - דב לד 1.

אחרי ש"ע נ. **1 n. f.** **סוף** end ואחזי מה באחריתון ואראה מה אחריתם I will see what their end will be - דב לב 20. **2 העולם הבא** the world to come ולמלך איטבו בעלמה ובאחרית ונקנה טובה בעולם (הזה) ובאחרית (בעולם הבא) - ת"מ (ק) 339 [מן העברית H]. **בדא** תגדל בעלמה ובאחרית בזאת תגדל בעולם (הזה) ובעולם הבא - ת"מ (ק) 48 א [מן העברית H]. **3** בשימוש אדורביאלי *adverbial (ל)אחרונה* lastly לאחריתה יטלון E (J לאחריה) לאחרנה יסעו they shall march last - במ ב 31.

אחריה ת"פ **adv.** **1 (לאחור, אחרנית** backwards ואהלכו אחריה וכסו ית ערות אבוון ואפיון אחריה וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית walking backward, they covered their father's nakedness; their faces were turned backward - בר ט 23. הנכת עקבי סוס ואפל רכבה אחריה V) לאחריה, N^*M_1C (לחוריה) ...ויפל רכבו אחר - בר מט 17. והוא סליק ציבעד ומסתכל לאחריו והוא (משה) עולה מעט (על הר נבו) ומביט לאחוריו - ת"מ 260ב. **2 אחרי-כן** afterwards ואשקחתה עקיר לאתר מדו מתקריה אחריה ערפאת ומצאתו (חיה את אדם) שעקר למקום שנקרא אחר-כך ערפאת - אס 2א. **3 לאחרונה** last(ly) ושוה ית שמשיהתה וית ילדיין קדמהו וית לאה וילידיה אחריה וית רחל וית יוסף אחריה וישם את השפחות ואת ילדיהן ראשונה ואת לאה וילדיה אחרנים ואת רחל ואת יוסף אחרנים - בר לו 2 [תרגם 'אחרונים' כניגוד לראשונה!].

לאחרונה **adv.** ת"פ **lastly** לאחריה יטלון לסדריון לאחרנה יסעו לדגליהם they shall march last - במ ב 31.

אחרנה ש"ת נ. **adj.** **אחרת** other בשתה אחרנה M_2^* (A חורנתה) בשנה האחרת - בר יז 21.

אחוראי (>אחרתי) ש"ת נ. **adj. m.** **אחר** other ויוסף מלכה חורה ומשה נביה ואהרן כהנה ויוסף משנה המלך (= המלך האחר) ומשה

אטד - אי

לבטתה בעלמה ותשניקה בחראה הקללה בעולם (הזה) והייסורים (בעולם ה)בא - ת"מ 161. **ב שית adj. אחרון last** ויימנון לקל סימנה עראה E ויאמנו לקול האות האחרון they may believe the latter sign - שמ ד 8. יהי לך אן תחכם יומה חראה יאה לך שתדע את היום האחרון - ת"מ 197א.

אטד מין קוץ **buck-thorn** [תרגום השם הפרטי. ע"ע אטט. *Transl. of the pr. n.*]
אטד ש"ע ז. **n. m. קוץ buck-thorn** ואתו עד אדר אטדה... וחזה דיאר ארעה כנענאה ית אבלה באדר אטדה ויבאו עד גרן האטד... וירא ישב הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד they came to the threshing floor of the buck-thorn..., the inhabitants of the land, the Canaanites, saw the mourning on the threshing floor of the buck-thorn - בר נ 11.

אטון מיתר, חבל [מן אונקלוס. ע"ע חבל. O]
rope, cord
אטון ש"ע ז. **n. m. מיתר cord** וית סכי דארתה וית אטוניון *M₃ את קלעי החצר ואת מיתריהם the pegs of the court, and their cords - שמ לה 18. וית אטוניו M₄ ואת מיתריהם - בר נ 26.

אטט מין קוץ **buck-thorn** [> אטד. א"י וכובין ואטטין = וקוץ ודרדר - בר נ 18 (אונקלוס, מ"ל). **סואי** אטטא - בר נ 10. **מנ** אטטא. Nöldeke MG) **ס** הטטא = אטד - שופ ט 14 (PSm) [Löw PFI 44 (1001]

אטט ש"ע ז. **n. m. קוץ thorn** מן זרע ורעה בכישתה יסק לה כובין ואטטין מי שזרע זרעו ברעה, יעלה לו קוצים ואטדים he who sows his seed in iniquity will bring up thorns - ת"מ 160. וחזה דיאר ארעה... ית אבלה באדר חטטן[ה] N וירא ישב הארץ... את האבל בגרן האטד - בר נ 11 [תרגום השם הפרטי. ע"ע אטד. *Transl. of the pr. n.*]

אטיסס שם פרטי. **n. pr.**
אטיסס ש"פ פרעה בר גוטיס בר אטיסס - אס 13.

אי מילית ברירה **part. of option** [> א. ע"ע או.

to the preceding one by the same author בכותרת ליצירה סמוכה ליצירה משל אותו מחבר. ע"פ **غير** [NSH, following the meaning of] **עורן כן לו עוד מימר כיוצא בזה עוד מאמר - ת"מ 271א [זבי"ח, הערה 1]. עורן כן על מועדיה - אטד 52.**

חורני א ש"ע **n. f. אחרת other** [עירוב של חורן עם חורי. **Blend of hwrn and hwry. א"י** שבע שנין אחרניין - נ בר כט 30] **וחפרו באר עורני** ויחפרו באר אחרת - they dug another well - בר כו 21. **עקב הות רוח אורני עמה עקב היתה רוח אחרת עמר - במ יד 24. ושמש עמה עוד שבע שנים עורנין ויעבד עמו עוד שבע שנים אחרות - בר כט 30. ב ש"ע נ. אחרת another** **ואם עורני יסב לה ואם אחרת יקח לו** If he marries another - שמ כא 10.

עראו ש"ע נ. **n. f. העולם הבא the world come** [ראה חראי להלן. *see hr'y below.*] יהוה מלך עלם ועראו (EC) ועורי, A עקבה = המליץ (544) יהוה ימלך עולם ועוד the Lord is a king in this world and in the other (i. e.: to eternity) - שמ טו 18 [ויש wād > עד, אבל יש נ"א ועוד וכך ת"מ 98 ש ועד, ק ועוד. ועי' זבי"ח העי' 3. א"י: אַבְּנָא. אבישע גורס מן עד: "יהוה מלך ועלמה סהד" (Cow 509)].

חראי ש"ע נ. **n. f. א סוף end** [א"י אלוי תיהוי אחריתה כזעירה דבהון - נ במ כג 10] ותהי חראית **כבתה** VN ותהי אחריתי כמהו **like his** - בר כט 10. **וחראיתה סעד יאבד** ואחריתו עד אבד - במ כד 20. **ואתבוננו לחראיתון** ויבינו לאחריתם - דב לב 29. **ב ש"ע נ. אחרונה last** ונתבונן לגו הדה מלתה חראיתה ונתבונן אל הדבר האחרון הזה **let us examine this last thing** - ת"מ 164ב.

חראי ש"ע ז. **n. m. א"י** נסה אחריייה = האות האחרון - נ שמ ד 8] **א סוף end** 1 **n. m. דן חראה** דשקחת קמי כתוב בתיבת מרקהזה סוף (מה) שמצאתי לפני כתוב בתיבת מרקה זה **this is the end of what I found written before me in the of Marq** - ת"מ 311א [זבי"ח העי' 1]. **2 העולם הבא the world to come** לשון קצר מן "עלמה חראה" (*ellipsis of* יהי באיקר רב בעלמה ובחראה יהיה בכבוד גדול בעולם (הזה) וב(עולם) הבא (=האחר) he will be in great glory in this world and in the other (= in the world to come) - ת"מ 239. **ואלפתך אלפן בה** תרום בעלמה וחראה ולימדתיך לימוד שבו תירום בעולם (הזה) וב(עולם ה)בא - ת"מ 115א.

which comfort comes with this? - ת"מ 3300.

איגור¹ סיר, כלי לבישול cauldron [א"י איור = כיוור - תרגי שמ"א ב 14. ס אירא = דוד - שם - LS 16a]. השי ע יורה - מש כלים ה ה

איגור² ש"ע ז n. m. סיר pot במתבן על איגור בסרה בשבתנו על סיר הבשר when we sat by the flesh pots - שם טו 3 (= המליץ 539). ועבד ית כל מני מדבחה ית איגוריה וית דודיה ויעש את כל כלי המזבח את הסירות ואת היעים he made all the utensils of the altar, the pots, the shovels - שם לח 3 (= המליץ 539). ותעבד עיריו לקטומה ועשית סירתיו לדשנו - שם כו 3.

איגור³ מחודשי השנה name of a month איגור⁴ ש"פ n. pr. בירח ניסן אתא אברהם מן חרן ובאיגור נעת מצרים - אס 11ב.

איב עוינות, שנאה hostility [מן העברית H] קנל בנינו pt. איוב enemy למתן איביך לקדמך E לתת איביך לפניך to deliver your enemies to you - דב כג 15. מן אקים גרמה אויב לאלה מי שהעמיד עצמו אויב לאלוהים - ת"מ 165ב. ועוד בת"מ במובאות מן התורה (כגון 88ב: אמר אויב ארדף אשיג) או בתוך טקסט עברי טהור (כגון 87א).

איוב ש"ע ז n. m. qātōl איוב וצרו (the winds) אויביהם oppressed their enemies - ת"מ 58. והאש דגלת בין גללי ימה דסוף אכלת אויבי אלהים והאש שנגלתה בין גלי ים סוף אכלה את אויבי אלהים - ת"מ 59א. נצרו אהבים וצרו אויבים שמרו אוהבים וצרו אויבים - ת"מ 59א. בין אהבים ובין אויבים - ת"מ 58.

איבי מין עוף a kind of a bird [טלשיר 186: הוא ibis. זביח, המליץ 473, משווה אל יאיבי באונקלוס ויק יא 19 = אנפה]

עיבי ש"ע נ n. f. ינשוף ibis וית צדיה וית קיפופה וית עיבי ואת הכוס ואת השלך ואת הינשוף - ויק יא 17 (המליץ 483: היבי, אבל בעמ' 602 = השלך, וכן הוא בפסוקו לפי M₁ EC יבי).

איגור⁵ גל אבנים heap of stones [א"י איגוריהון = מזבחחם - מ"ל שם לד 13. השי יב אגור = מקדש - Cow Pap 30, l. 14. איגורא דבעלא - תרגי שופטים ו ע"ע אגור] 25.

סוא"לעומקא אי לרומא - ישע ז 11 - [LSP 1a

אי¹ מילית ברירה or part. of option מה בשומיה אי בארעה דליתו תחת אדך מה בשמים או בארץ שאינו תחת ידך? what is in heaven or on earth that is not under Your rule - מן הוה ישום רבותון אי יסכס גלגיון מי יכול להעריך גדולתם או לגמור שבחם - ע"ד כ 6-5. האן רחצון טב אי קריב כותך אי האן קנינין אלא ממה דקניך היכן מבטח טוב או קרוב כמודך, או היכן קניינים חוץ ממה שאתה קנית? - מ ג 17-20. היית לכון אב אי אח היש לכס אב או אח - בר מד 19. ואן יפתח אנש גוב אי אן יקטע אנש גוב וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור - שם כא 33. אי בלש ואמטה אי אמר ועביד או ביקש והשיג, או אמר ונעשה לו (כמו משה) - ת"מ 91א. הן הוה דמע הוא ליהוה אי פסול אם היה תרומה - לאל או פסול - ת"מ 297ב.

אי² מילית קריאה oh אי interj. [א"י אי מה קשין אינון חובייה - נ ויק כו 29. ע אי לרשע אי לשכנו - מש נגעים יב ו. קוטשר, מחקרים 3ג] אי³ מקייר של צער woe, oh אי interj. אתיתי ולאהן תיזלין אוי מזה באת ואנה תלכי woe to you, because you have come, and where are you going? - בר טו 8 [נייש uwwi - מקייר: אוי לך על שבאת. הדרוש מוציא מן הלב את האפשרות שמלאך האל אינו יודע מאין היא באה. השי A: ויליך. התה"ע: וילך. SP has uwwi, interj. of sorrow, accordingly, the m of the foll. mzh should be understood as a causal prep.

אי⁴ כינוי שאלה interrog. pron. [אפשר שהוא מן א"י זביח גוזרו מן כגון אידן (ע"ע): Prob. from Ar; ZBH: isolated from ydn, q. v. כגון אי מן - תרגי יהושע ב 4].

אי⁵ כינוי שאלה interrog. pron. one נבלש איטבו בלא אנצירו אי איטבו יתגלי לנן נבלש רחמים בלא דחלה אי רוחה יהי עם כן נבלש אנחמו בלא ארכנו אי אנחמו תיתי עם אהן אנו מבקשים טובה בלא מסירות, איזו טובה תתגלה לנו? אנו מבקשים רחמים בלא יראה, איזו רווחה תהיה לנו? אנו מבקשים נחמה בלא הכנעה, איזו נחמה תבוא עם זה? we seek prosperity without devotion, which prosperity will be revealed to us? we seek mercy without fear, which relief shall we have? we seek comfort without humility;

איד לי - איל²

יום הכיפורים - מ ז 26. אה שלטנו יתרה אידן מלך יכל קעם לקבלה הנה ממשלה יתרה, איזה מלך יוכל לעמוד לפניו - ת"מ 75. אידנו מדעה? די שום אהן איזהו השכל שיעריך את זה? what mind can appreciate this - ת"מ 300 [אידן + הוא].

† **אידר** תא, חדר **chamber** [ע"פ אונקלוס: אדרון (ע"ע). שטמ את שתי האותיות האחרונות בהשפעת המקור העברי. *The scribe omitted the last (pidron). O*] *two letters following SP.*

אידר ש"ע ז **חדר** וירבי נהרה עורדענין ויסקן וייעלן בבתיך ובאידרי מדמכך *M₂ (נ"א ובגבאי) ושרץ היאור צפרדעים ועלו ובאו בבתיך ובחדרי משכביך the Nile shall swarm with frogs, and they shall come up and enter your palace, your bedchamber - שמ ז 28.

איה ayye שם פרטי *n. pr.*

איה ש"פ ואלין בני צבעון איה וענה - בר לו 24.

איזל izāl שם פרטי *n. pr.*

איזל ש"פ ויקטן הולד ית אלמודד... וית איזל - בר י 26-27.

† **איטף**? מין תבלין **a kind of spice** [עירוב של שפף ושל אטרן המתרגם לוט בסמוך. *Blend of s^cp*] *[and?trn]*

איטף ש"ע נ *n. m.* ? שפף ולטום שעפה ואיטפה A נכאת ולוט בטנים ושקדים - בר מג 11.

† **איל¹** חית שדה **hart** [טלשיר 44. א"י בשרה דטביה ודאיילה = כצבי וכאיל - נ דב יב 22. **סואי** ובכנ ישואר חגירא הכמא דאילא = אז ידלג כאיל פסח - ישע לד 6]

איל ayyāl ש"ע ז *n. m.* **איל** hart האילה וטביה the hart, the gazelle - דב יד 5. כטביה וכאילה (A **איילה**!) כצבי וכאיל - דב יב 15. ית טביה וית אילה - דב יב 22.

אילה ש"ע נ *n. f.* **אילה** hind נפתלי אילה שליחה נפתלי אילה שלוחה Naphtali is a hind - בר מט 21.

איל² הזכר שבצאן **ram** [טלשיר 45. מן העברית. ע"ע דב. חר.]

איגור ש"ע ז *n. m.* **גל אבנים** מקום מקודש לעבודה זרה **heap of stones** for (pagan) worship וקרא לה לבן איגור סעדותה ויעקב קרא לה גל סחד C (B יגר מן נ"ש. נ"א מתוב, תותב - המליץ 480) ויקרא לו לבן יגר שהדותה ויעקב קרא לו גלעד Laban named it Yegar-sahadutha, and Jacob named it Gal'ed - בר לא 47 C דרש: לבן עשה מצבה לעבודה זרה *Laban built an altar for his idols. Midr.:*

† **איד** לי מילית הצגה *presentative part.* > אידלי. א"י היידי לה אתי טעין עולימוי = הנהו בא נושא נערי (דורש "נושא אלומותיו" (תהלים ככו 5) - בר"ר 939. זביח העי' 6 לת"מ 6א. באה"ש רק בצורה מופרדת לשתי תיבות לבד מן הצורה המשוכללת אילדי (ע"ע) *Var. of dyldy, (q. v.) divided in two words.*

איד לי מילית הצגה *presentative* **הנה** behold יכל אנה מחלף נשישך בשרירו איד לי מפק לך אטר מן אשתה כיתה מתפך לה לכל גון דאת בעי יכול אני להחליף חולשתך בחוזק. הנה אני מוציא לך מקל מן האש, ואכן אתה הופך אותו לכל דבר שאתה רוצה ו behold, I bring out for you a rod from the fire, which you turn into any thing you want - ת"מ (ל) 10 (נוסח ש (ב7): האנה. אינו איפא יאית לי = יכול אני. זביח העי' 4. וסכומה שוי מטי למפרק מן לבטטה איד לי כדו יהב לך דמיתה והזמן מגיע לגאול מן הלחץ. הנה אני עתה נותן לך את קצבתו, פריעתו from oppression, behold, I give you now its set date - ת"מ (ל) 6 (מקביל לו בנוסח ש (א6) אילדי). בד נפק קהל במדין איד לה ישראל ביום הרביעי יצא קול במדין הנה ישראל על the fourth day it has been proclaimed in Midian: behold, Israel - 18.

אידן כינוי שאלה *interrog. pron.* [אי+דן. ע"ע אי. א"י ולאידן אתר יסתלק = ואל מי יעלה (=ולאן) - תרג' שמי"א ו 20. להיידן קרב אזולין - בר"ר 1183. **סואי** ומן הידן קהל אית את - יונה א 8].

אידן כינוי שאלה *interrog. pron.* **איזה** which **one** ותעמי אידן ממלל יהי קשט ממלל קסמיה אי ממלל מרן ותראה איזה דיבור יהיה אמת, דיבור הקוסמים או דיבור אדוננו ויחזיק which statement is true, that of the sorcerers or our master כעובדיך עבד איזה יוצר יכול כמעשיך לעשות - ע"ד כג 4-3. אידן לבר מנך איזה הוא זולתך - ע"ד כג 31. אידן הוא יום סלוחיה איזה הוא

איל פראן - אימה

אינ il šee n. m. **איל ram** ואיל מתלת C (נייא דכר) ואיל משלש - a three-year-old ram בר טו 9. ואילים תרין שלמין E (נייא דכרין) - שמ כט 1. הך מה דאמר בכתבה קדישה איל אחז דיארי פלשת גלה בהדה נביותה רבתה פרקנה דיצחק וקוממות עגה אתפדה באיל מן גנתה ואתיהבת לה ארע פלשתים... וחכם אן אילה מכתש כל דיארי פלשת כמו שאמר בספר הקדוש "חיל אחז יושבי פלשת" (שמ טו 14) גילה בנבואה הגדולה הזאת את גאולת יצחק (מעקדה) ואת קיום הבטחתו (לתת לו את הארץ). נפדה באיל מן הגן וניתנה לו ארץ פלשתים... וידע (משה) כי האיל ינגח כל יושבי פלשת - תי"מ 990-991 אדרוש: האיל של יצחק (בר כב 13) הוא החיל שאחז יושבי פלשת (שמ טו 14) הגיית שניהם. יע' לעיל. *Midr. playing on the merger of the "gutturals": the ram of Isaac (Gn 22:13) is the il that "seized the inhabitants of Pliš" (Ex 15:14).*

איל פראן il fārtān שם מקום *pr. n. (place)*
איל פראן שיי ומעו את רפאיה... בטברי גבלה עד איל פראן - בר יד 6-5.

אילדי מילית הצגה *presentative part.* |בן-גוון של אידלי (עיי' איד ל-). זביח, תי"מ 86 *Etudes*, ZBH, 1988, 172-173. *Samaritaines*, Paris 1988, א"י הילדה קומיך - בריי 1067 (לפי כיי). השי הרי בעליך לפניך - תנחומא וישב ה'.

איכדי מילית הצגה *presentative part.* **הנה behold** שיאלה אילדי שמע לה שאלה הנה, שמע אותה *behold, a question, listen to it* - תי"מ 122. ועדנה מטי מפרק מלבטה אילדי כדו יהב לך דמיתה והזמן מגיע לגאול מן הלחץ. הנה אני עתה נותן לך את קצבתו *the time has come to deliver from oppression, behold, I give you now its settling date* - תי"מ 86 (+מדבר).

אילול מחודשי השנה **name of a month**
אינונ שיי *pr. n.* בי יומים מן ירחה דאילול - אס 8. מסוק זערה בעמק בירה אילול - אס 12.

אילון ayyālon שם פרטי *pr. n.*
אינון שיי בשמת ברת אילון חואה - בר כו 34.

אילים ilām שם מקום *pr. n. (place)*
אינים שיי ונטלו מן אילים - שמ טו 1. וכן רננו באילים - תי"מ 214.

אילן עץ, אילן tree א"י כל אילן דיאי למחמי - נ בר 9. **סואי** כול אילן שפיר למחמא - שם

אינן ilān שיי *n. m.* **1 עץ tree** פרדיסה דנטר פרנסיו כל אילן דלגוה חיים הפרדס השומר את בעליו, כל עץ שבו חיים הפרדס *the garden's owner, every tree in it is life* - תי"מ 15-16. טרף דאילן מבלד חיב עלה של אילן מבהיל חוטא - מ א 137. ואילן ברה יתן פרו וצץ השדה יתן פרו - ויק כו 4. לוד אילן דתחכם הלא לא אילן מיכל הוא יתה תקטע - דב כ 20. בהשאלה *fig.* והוה בפלגות ליליה ויהוה קטל אילניה דהו מנציבין על סבה... ויהוה קטל קלולעיה דקלעו באילני בישתה "ויהי בחצי הלילה" (שמ יב 29) והי קטל את העצים שהיו נטועים על טומאה... והי קטל את הענפים שצמחו בעצי הרעה (על בכורי מצרים) - תי"מ 346-347. דמיה הות סכות לגן עדן ובני ישראל אילניה דבה דומה הייתה סוכות לגן עדן ובני ישראל העצים שבו - תי"מ 50. **2 חומר wood** (material) (עיי' אע, קיפס) ובאמנות אילן למעבד בכל פלאנה חשבאתה B ובחרשת עץ לעשות in carving wood, for מחשבות work in every skilled craft - שמ לה 33.
דאינן פירות (of trees) fruit וסגי דגן ודאילן m₂ רוב דגן (ופרי) האילן *plenty of fruit (of trees)* grain and (fruit) of tree - בר כז 28. ודאדר ודאילן סמכתה *M₁ ודגן ותירוש סמכתיו - בר כז 37.

אילת ayyālat שם מקום *pr. n. (place)*
אילת שיי מן אילת ומן עציון גבר - דב כ 8.

אימה פחד, חרדה **fear** א"י ית אימתי אשלח קדמיכון - נשמ כג 27

אימה שיי *n. f.* **אימה dread** ואה אימה חשיכה רבה נפלת עליו והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו *a great dark dread descended upon him* - בר טו 12. וית אימתי אשלח לקדמיך את אימתי אשלך לפניך - שמ כג 27. טעין הו עלמה דו סביל דחלתך ואיך לא יסבל אימת סבולה imāt עמוס הוא העולם שהוא נושא פחדך ואיך לא יסבל אימת נושא - עי"ד כו 36-33. אימתה ודחלתה מבלדין עלמה imâte

אימים - אך

אית תווית הקיום *part. of existence* [ע"ע אנית, לית, אלית. א"י אית דין ואית דין - ג בר ד 8. סוא"י אית דנפל על גיף אורחא - לוקס ח 5].

אית יש *there is* האית בבית אבוך אתר לנן לאבתו היש בבית אביך מקום לנו ללין *Is there room in your father's house for us to spend the night?* - ג בר ד 23. וחזה יעקב הלא אית מיר במצרים (VCA שקיח) - וירא יעקב כי יש שבר במצרים - גר מב 1. האית לכוך אחי - גר מג 7. הלא עם דאיתו הכה עמנן כי את אשר ישנו פה עמנו - דב כט 14. דלא אית בכון שריש פרו פן יש בכס שרש פרה - דב כט 17. למחכם האיתכוך רעמים ית יהוה לדעת הישכם אהבים את יהוה - דב יג 4. נאירן הך תרי מאורין אנון לקבלך אית דבה תימנו דממלון רב מנון מאירים הס כשני מאורות לפניך. יש בזה כדי להאמין שדברם גדול מהם - ת"מ 223. הלא עם דאיתו הכה עמנן כי את אשר ישנו פה עמנו - דב כט 14 [אית+הוא].

ית/יית בן-גיון של אית ($\text{y} > \text{y}^i$) *there is* מאן יית חמושים זכאים בגו קרתה (A יתשקח) אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר *what if there should be fifty innocent within the city* - דב יח 24. אם ייתך שוי מצלח אורעי (C איתתך אם ישך נא מצליח דרכי *if now thou wilt prosper my way* - גר בר ד 42 [אית+יתך]. וכדו אם ייתכון עבדים חסד וקשט עם רבי (MB איתכון) אם ישכם עשים חסד ואמת את אדני - גר בר ד 49. ואם עכמת הית בון גבר חיל ואם ידעת היש בם אנשי חיל - גר מז 6. והות ברכת יהוה בכל דיית לה בביתה (C דשקיה) - גר לט 5. אם ייתך משלה ית אחונן - גר מג 4. אלו ית חרב באדי BA לו יש חרב בידי - במ כב 29. וית דיהי עננה... על משכנה ויש אשר יהיה הענן... על המשכן - גר במ ט 20.

איתמר *itāmār* שם פרטי *pr. n.*

איתמר ש"פ בני אהרן בכורה נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר - במ ג 2. וצפה אל איתמר ואמר אה בר אחי - ת"מ 256.

איתנו שם פרטי *pr. n.*

איתנו ש"פ ואולד אסור בר מגפנה ושמה איתנו ואולד איתנו בר וזעק שמה שריקה - אס 66.

אך מילית קישור *conj.* [מן העברית. ע"ע ברו, לחוד. H]

אימתו ופחדו מבהילים את העולם - מ ה 29-30. אימתך שרית בכל לב אימתך ושתכנה בכל לב - ע"ד כב 8. נביה רבה משה אתחיל וסטת אימתה דפרעה מן לבה הנביא הגדול משה התחזק וסרה מלבו אימת פרעה - ת"מ 88.

אימים *īmām* שם פרטי *pr. n.*

אימאי ש"י *gent. n.* אימאי לקדם ידערו בה - דב ב 10.

אימם *imām* שם פרטי *pr. n.*

הימם ש"פ והו בני לוטן חרי והימם (י"א אימם) - בר לו 22.

איש אדם *manhood* [אמנם המילה מצויה במסמכי יב ובמילי אחיקר, אבל באה"ש היא שאולה מן העברית. טל ג סט-ע *Though the word occurs in OA* (Elephantine), *in SA it is a H loan.*

איש ש"ע *n. m.* **1 איש** *man* ארוך אישה ידעבד פסל ומסכה ארוך האיש אשר יעשה פסל ומסכה *Cursed be anyone who makes a sculpture or a molten image* - דב כו 15. וארבעת אמין אפתחה באמתה דאישה (VE גבר) וארבע אמות רחבה באמת איש - דב ג 11. מצייך סתמיות *marker of indetermination* ולא תמרעון מן איש ואל תיראו מאיש - ת"מ 169 [ע"פ דב א 17. בתה"ש שלפנינו: לא תבהתון מן קדם אנש]. וענו הלויים ואמרו לכל איש ישראל קל רם (י"א אנש, גבר) - דב כג 14 [הפסוק עברי כולו]. דיסטריבוטיבי *distributive* יעקב ברוך בניו איש כדי ברכתה *Jacob blessed his sons - according to his blessing (i.e., merit)* 2 **דמות** *a person of special position* שנוכח בתורה במלת 'איש' [אברהים אלעיה (עואנייש 240): שליח]. וגשש אישה עמה (A מלאך) ויאבק איש עמו *a man wrestled with him* - גר כב 25. כד קעם עם אישה ויגע בכף מיתובה כאשר נאבק עם האיש "ויגע..." (בר לב 26) - ת"מ 102. וזעק שמה עבדה ואישה ומהימן ביתה... ואיש חבר יכלתה וקרא שמו העבד, והאיש, ונאמן הבית... ואיש (פירושו) בעל היכולת - ת"מ 294. הלא דן משה אישה כי זה מזה האיש - שמ לב 1. ואישה משה רבה שריר והאיש משה ענו מאד - במ יב 3. ירום משה אישה דחכמן חכמה ירום משה האיש אשר הורנו חכמה - ת"מ 188. כד חתם משה אישה מלי תשבחתה כאשר סיים משה את דברי תהילתו - ת"מ 211.

אכד אַכּה

כּם you still hold them שמ ט 2, 5. אכדך
מּדלס בעמי ECA (V הכדך) עודך מסתולל
בעמי you are still hindering my people שמ ט
17, 19. אכדון קעימים (E הכדון) whether
they are still alive שמ ד 18. בסרה הכדה בין
שניון ... ורגז יהוה אתקף (C אכדו) הבשר
עודנו בין שניהם... ואף יהוה חרה עונו
was still between their teeth...., when the anger
of the Lord was mighty כּמ יא 33.

אכדה תי"פ *adv. עוד- while* [עם כינוי הנסתר
הקפוא *[with the fossilized 3rd pers. pron. אנה*
חכמת ית מריאנך בהכדה אנה חי V'... בעודני
חי - בר יח 2. ושלחון מן עם יצחק ברה בכדה
קעים (C בהכדה) ושלחם מעל יצחק בן בעודני
חי ושלחם מעל יצחק בן בעודני
and he sent them away from his Isaac son
חי - בר כה 6. ההא בהכדה
אנה חי עמוכונ יומן ממרים הויתון V' (E
בהכדי) הן בעודני חי עמכם היום ממרים הייתם
even now, while I am still alive in your midst,
you have rebelled דב לא 27.

אכּה תתואר הפועל *adv.* [א"י תבו כען הכא - נ כמ
כב 19. **סוא"י** אן אית לך הכא - בר יט 12. ע"ע [כה]

אכּה א תי"פ *adv.* 1 מציינ מקום *locative כאן*
here ודרה רביעה יעזר אכּה ודור הרביעי
they shall return here in the fourth הנה
generation, בר טו 16. עוד מן לך אכּה עוד מי
לך פה - בר יט 12. ואתון תדורון הכה ואתם
תשבו פה - במ לב 6. נשקו אפיו מן אכּה ומן
אכּה נשקו פניו מכאן ומכאן - תי"מ 251. ישתבח
חילוה דצמתן אכּה ישתבח האל שכניסנו כאן
- תי"מ 17. רמיזה לכתוב *as reference to the Torah*
ולא אתדכרו כהניה אכּה ולא נזכרו הכוהנים
כאן *the priests have not been mentioned here*
ת"מ 120. אתחכם מן אכּה דאהרן ובניו לבשו
כהנתה נודע מכאן שאהרן ובניו לבשו את
הכהונה - תי"מ 110. העולם הזה *the earthy world*
אלא מפנה מן הכה קודם הפינוי מכאן - מ א
149. הודע דאכה מדמי לתמן הודיע ש"כא"י
דומה ל"שש"י (העולם הזה דומה לעולם הבא) - תי"מ
181. 2 מציינ זמן *temporal עכשיו now* ומשכונה
מרה בעי מפרקנה אכּה ובעליו מבקש את
המשכון לפדותו עכשיו *the owner wishes the*
pledge to be redeemed now - תי"מ 24 [זביח העי'
"יום נקם" (אחרית הימים) - מ א 46. לא שלם
עוב אמראה עד הכה לא שלם עון האמרי עד
הנה - בר טו 16. ולא חזיתה עד הכה ולא ראיתי

אך א מ"ק של ניגוד *conj. of oppos. אך, אלא*
but מן דמך עם בהמתה לא אשפיר בעובדה
אך יתאבד ובהמתה עמה מי ששכב עם הבהמה
לא היטיב לעשות אך יאבד והבהמה עמו
he who lies with a beast does not good, but shall
perish, and the beast with him תי"מ 160. לינן
פסחים מנוכון <אך> "אם" נוקרנוכון האן
תיזלון לא נוזו מכם אלא נכבדכם לאן שתלכו
we shall not abandon you, but we shall honour
you wherever you go תי"מ 67א [זביח העי' 4]. **ב**
מילית ההנבלה *restrictive part. רק but, only*
ואך ית ממללה דאמלל עמך יתה תעבד C
(ני"א וברן) ואך את הדבר אתו תעשה
you may go with them; but only what I tell you shall
go with them; but only what I tell you shall
you do blessed be you, our Lord. ברוך אתה אלהנן ואלה
אבהתן אך תשתבח. תי"מ 20. ברוך אתה אלהנן ואלה
the Lord of our ancestors, be you praised עיי"ו
58-59. ומן אנון נסי'איה דפקדון משה דאמר
בדילון נשיא אחד ליום... אך אנון דצמת יתון
ברכו גדילה ומי הם הנשיאים שאמר משה
אודותם "נשיא אחד ליום"...! רק הם שאסף
אותם בגדולה עצומה *whom Moses commanded... only those whom*
he assembled in great light תי"מ 168.

אכד ikkād שם מקום *pr. n. (place)*

אכד ש"פ והות קדמאות ממלכתה בבל וארך
ואכד - בר י 10.

אכד- ציין מצב סימולטני *part. of simultaneity*
[עז+כד+כינוי הנוף החבור או הפרוד. זיקתה אל עד
ניטטטטה. ע"ע אד-, כד-, זביח, המליץ 552.
Compound of 'd+kd+pers. pron.

אכד-עוד- (is) still ואברהם הכדה קעם
לקדם יהוה ואברהם עודנו עומד לפני יהוה
Lord - בר יח 22. הכדה ממלל עמון ורחל אתיה
(E אכדו, A הכדנה) עודנו מדבר עמם
mC ורחל באה *while he was still speaking with*
them, Rachel came בר כט 9. הכדה קים (E
אכדו, A הכדנה) עודנו חי ? *Is he still alive?*
בר מג 27, 28. ועל יהודה ואחיו בית יוסף והוא
הכדה תמן (E אכדו) ויבא יהודה ואחיו ביתה
יוסף והוא עודנו שם *when Judah and his*
brothers came to Joseph's house, he was still
there בר מד 14. הלא אכדך קעים (J כדך, A
התכדו = את כדו) כי עודך חי עמם *that you are still*
alive - בר מו 30. ואכדך מתקף בון ועדך מחזק

אכהן - אכל

רע - ת"מ 285ב (זב"ח העי' 1]. מציין מקום *locative* כאן **here** הלא במייתי אחכון הכהן V^*M_{ex} (MEBA הכה, J לאכה) כי אם בבוא אחיכם הנה *unless your youngest brother comes here* - בר מב 15. כאורע יום אכהן וכאורע יום אכהן כדרך יום כה וכדרך יום כה - במ יא 31. ואנה אזעק אכהן (VNECBA אכה) ואני אקרא כה - במ כג 15. דתמן הגלה אכהן אתחדד מה ששם נגלה, כאן התחדש - ת"מ 66. שמע כדו שיאלה בדיל מה דאתמר לאברהם אכהן שמע עתה שאלה בדבר מה שנאמר לאברהם כאן - ת"מ 95. ומלל משה וכהניה ליואיה... דרש נביה רבה משה אכהן לכהניה שלמות עובד מווף לדרגון "יודבר..." (דב כו 9) ביקש הנביא הגדול משה כאן לכהנים שלמות מעשה המרבה מדרגתם - ת"מ 112א. הסכת לא אתמרת אלן אכהן "הסכת" (דב כו 9) לא נאמרה אלא כאן - ת"מ 112ב. מציין אופן *compl. of manner* **כה, כן thus** אכהן יי זרעך כה יהיה זרעך *so shall your descendants be* - בר טו 5. אם אכהן יימר אם כה יאמר *if he said thus* - בר לא 8. למה תעבד אכהן לעבדיך למה תעשה כה לעבדיך - שמה 15. אכהן עבדו אבהתכון כה עשו אבותיכם - במ לב 8. על מה עבד יהוה אכהן לארעה הדה על מה עשה יהוה ככה לארץ הזאת - דב כט 23. הלא אם הכהן תעבד להן כי אם כה תעשה להם - דב ז 5. עובד שקינן אכהן קין על מלאוה יגבי (זה) מעשה קין ופרעונו. כך קין בשלמות נענש - ת"מ 200. מגביר *intensifier* אכהן חכים ממללה *Vm* אכן נודע הדבר *surely the thing is known* - שמ כ 14.

אכית כינוי הרמו *pron. demonstr.* (זב"ח: הרכב של אד+ית (בשימוש רומז עיי"ש) = כההוא, כאותו במקביל ליהכדי (הערותיו להמליץ שלהלן. ועי' עוגניש 1.2.3.3, העי' 17]. *Compound: ²k+demonstrative yt (q. v.)*, [see LOT V, § 3.3.1.2, n. 17.

אכית כינוי רמז **הלז that** - המליץ 499 [מן בר כד 65, לו 19. ליתא].

אכל לעיסת המזון ובלעיתו **eating** ← בהשאלה: איבוד והשחתה **consumption, exhaustion** [איי ואכל... ית סתף זבגן - נ בר לא 15. **סואיי** אכיל ויהב אף לאלין - לוקס ו 4]

קל עבר: אכל *âkâl* - עי"ד יז 16. עתיד: ייכל - במ ו 3. ציווי: ואכל - בר כז 19. בינוני: אכל - שמ יב 15. אכלה (נ) *âkêlâ* - מ יח 5. מקור: מיכל - בר כז 20. **אפעל** עבר: ואיכל (+נוכח) - דב ח 3. ייכלנ (+מדברים) - במ יא 4. בינוני: המיכלך (+נוכח) - דב ח 16. **אתפעל** עבר: ואתאכל - במ יב 12. עתיד: יתאכל - ויק יט 7. בינוני:

עד הנה - בר מד 28. והא לא שמעת עד הכה לא שמעת עד כה - שמ ז 16. מציין אופן *compl. of manner* **כך thus** עזר ליד בלק ואכה תמלל *E speak thus* - במ כג 16. אכה מדע משה התחזי לעלמה וזאן לקעימיה ולמאתיה דעהכך נגלה לעולם מדע משה וזן את החיים ואת המתים דעה - ת"מ 70ב. מגביר *intensifier* הנה אשתבע לי באלהים הכה אם תשקר לי השבע לי באלהים הנה אם תשקר לי *swear to me by God verily that you will not deal falsely with me* - בר כא 23. ואף אדמה הכה מתבעי וגם דמו הנה נדרש - בר מב 22. למה אוחיתון כל נקבה הכה למה החייתם כל נקבה הנה - במ לא 15-16. החוייתי האן הכה אנון רעים *V (C) הן הכה, E הכה!* הגידה נא לי איפה הם רעים pasturing where they are the flock אי אתה... דלכה פנה יומן מן עם יהוה *B* פן יש בכס איש... - דב כט 17.

לאכה ת"מ מציין מקום *adv. (locative)* הנה **here** הלא אם במייתי אחוכון זעורה לאכה כי אם בבוא אחיכם הקטן הנה - בר מב 15. ותעתון ית אבה לאכה והורדתם את אבי הנה - בר מה 13.

אכהן ת"מ *adv.* [נתמזגו בו שניים: 1 אכן, ת"פ של אופן [עיי' אכן. איי מאן דעבד הכין לא חשש = מי עשה כך לא חשש - ירוש יומא מב ע"ד. **סואיי** הכן עבדו - במ ה 6] 2 אכאן ת"פ של מקום/זמן (> אכה בצירוף נוי' דוגמת תמן, כאן **א**). זב"ח ת"מ 442 העי' 4; ת"מ 112א העי' 3. המליץ 490. אכהן, הכה = *Blend. of ²kn (adv. of manner) and ²khn (adv. of place/time: kh+final n)*. See ZBH in TM 42a, [n. 4; 112a, n. 3.

אכהן א ת"מ *adv.* מציין זמן *temporal* **עכשיו now** אכהן יקום ראובן וימללכעת עומד ראובן ומדבר *now Reuben stands up and speaks* - ת"מ 138. האן קסמיה ייתון יחזון יתי אכהן הך אנה מאבדך כפי מרי איה הקוסמים; יבואו, יראו אותי עכשיו איך אני מאבד אותך בצו אדוני - ת"מ 64 (ואבל זב"ח מתרגם 'כאן ועי' העי' 3]. ארור שכב עם אחותו מקדם אוהר מן הדה בישה ואכהן קלל מן יעבדנה "ארור..." קודם (ויק ח 8) הזהיר על רעה זו ועכשיו (דב כז 22) קילל את מי שעשנה - ת"מ 161א. **בשרואה** צלה בדילה ואכהן דחל לא יהי דכרן ביש בתחילה (במ יב 3) התפלל (משה) בעדו (בעד אהרן) ועכשיו (דב טו 20) ירא שלא יהיה זכרון

2 בהשאלה *fig.* **כלה**, נשרף **to be consumed** דבאפקותה מרחם אמה ואתאכל פלגות בסרה אשר בצאתו מרחם אמו ויאכל חצי בשרו whose flesh is half consumed when he comes out of his mother's womb - במ יב 12. אבדת עם מתאכל C אבדת עם כמוש - במ כא 29 [תפס בינוני פעול של כמיש. בטור הערבי של המליץ 496: מתמחל = אבל]. סניה יקיד באש וסניה ליתו מתאכל הסנה בער באש והסנה איננו אכל - שמ ג 2.

אוכל ש"ע ז **פרש excrements** המזון המאכל בקרביים ואוכל[לה] m ופרשו - ויק ד 11.

אכול ש"ע ז במעמד הבינוני *n. m.* **אכול eating** ולא חכם עמה מאדם אלאן מוונה דהוא אכול A ולא ידע אתו מאומה כי אם הלחם אשר הוא אכל he paid attention only to the food that he eats - בר 6. כל אכול חמי B כל אכל חמץ - שמ יב 19.

אכל ש"ע ז *n. m.* **מזון food** מן כל עילן גנתה אכל תיכל A (E) מכל עץ הגן אכל תאכל - בר ב 16. ונסבו ית כל חותר סדם ועמרה וית כל אכלון ואולו B ויקחו את כל רכוש סדם ועמרה ואת כל אכלם וילכו - בר יד 11. וארבע ניצונין יהי לוכון לזרע ברה ולאכלכון A וארבע הידות יהיה לכם לזרע השדה ולאכלכם - בר מז 24.

מאכלה ש"ע נ *n. f.* **מאכל food** ותהי נבלתך למאכלה לעוף שומיה (נ"א למיכל) והיתה נבלתך למאכל לעוף השמים your carcasses shall become food for the birds of the sky - דב כח 26.

מיכול ש"ע ז *n. m.* **מאכל food** [ו]מיכולין יהב לאחיה ולאמה m ומגדנות נתן לאחיה ולאמה - בר כד 53. שאר כה"י פירושו מתנות: מתונין JMKEBA - המליץ 511.

מיכל ש"ע ז *n. m.* **אכילה, מאכל eating food** ותצבון כל אילן מיכל ונטעתם כל עץ מאכל plant any tree for food - ויק יט 23. ליתו תעתידי דמיכל אין הוא מעדן של אכילה - מ יד 3. מכל אילן גנתה מיכל תיכל מכל עץ הגן אכל תאכל - בר ב 16. ונסבו ית כל עותר סדם ועמרה וית כל מיכלון ואולו A ויקחו את כל רכוש סדם ועמרה ואת כל אכלם וילכו - בר יד 11.

מ'מיכלה ש"ע נ *n. f.* **מזון food** הוא לחמה דיהב יהוה לכון למיכלה הוא הלחם אשר נתן יהוה לכם לאכלה that is the bread which Lord has given you for food - שמ טו 15. ותהי שבת ארעה לכון למיכלה והיתה שבת הארץ

מתאכל - שמ ג 2. אוכל ואוכל[לה] - ויק ד 1 (מן אונקלוס O). **אכול** qāṭōl - בר לט 6 A. **אכל** - בר ב 16 A. **מאכלה** - דב כח 26. **מיכול** מיכולין (ר) - בר כד 53. **מיכל** דמיכל admikāl - מ יד 3. **מיכלה** - שמ טו 15.

קל 1 אכל to eat לא אכלת במסכינותי מנה לא אכלתי באוני ממנו of it in [נתפרש יבעוני]. לא אכל ולא poverty - דב כו 14. **שמה** - ע"ד יז 16. לחם לא אכלתון ומים לא שתיתון - דב כט 5. וענבים רטיבן ויבישין לא ייכל וענבים לחים ויבישים לא יאכל - במ ו 3. לא יכל בראי ייכל עמון לא יוכל זר לאכול עמם - ת"מ 289. קום שבי אתיתב ואכל מצדי קום נא שבה ואכלה מצדי - בר כז 19. כל אכל חמי ותתעקר נפשה ההיא מישראל כל אכל חמץ... - שמ יב 15. חקי יהוה אתון נסובים ואכלין בכל אתר... אתם לוקחים ואוכלים בכל מקום - ת"מ 257 [וביח העי 6]. 2 בהשאלה *fig.* **כילה, איבד to consume, exhaust** ואכל אף מיכל ית כספנן ואכל גם אכל את כספנו money he has consumed or - בר לא 15. בין גללי ימה דסוף אכלת איובי אלהים בין גלי ים סוף אכלה את אויבי האלוהים - ת"מ 59א. ואכלו כספו ואכלו את מחירו (של מכירת יוסף) - ת"מ 287. הלא אש נפקת מן חשבון... אכלה ער מואב - במ כא 28. וחזב כבוד יהוה כאש אכלה ECB ומראה כבוד יהוה כאש אכלת - שמ כד 17 [מטבע מצוי גם בדב ד 24, ט 3]. אימתך אה מרי כות אש אכלה אימתך, הוי אדוני, כמו אש אוכלת - מ יח 5. ארע אכלה דיאריה היא ארץ אכלת ישביה היא - במ יג 32. וכד תפק אש... ואכלה גדיש (A ויסין, V ואתוקד) וכי תצא אש... ואכלה גדיש - שמ כב 5.

מיכל ויתן לי לחם למיכל - בר כח 20. ויתבו למיכל לחם וישבו לאכל לחם - בר לו 25. כמד אסכמו למיכל - בר מג 2.

אפענל האכיל to feed לבדיל יחזון ית לחמה דאיכלת יתכון במדברה למען יראו את הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר in order that they may see the bread that I fed you in the wilderness - שמ טו 32. ואיכלך ית מנה ויאכילך את המן - דב ח 3. מן ייכלנן בסר מי יאכילנו בשר - במ יא 18,4 וכן ת"מ 215: יאכלנו. ואכילן מנה ואשמענן קלה והאכילנו את המן והשמיענו את קולו - ת"מ 283. המיכלך מן במדברה המאכילך מן במדבר - דב ח 16.

אחפענל 1 נאכל to be eaten יתאכל ביום זבחכם יאכל it shall be eaten on the day you sacrifice it - ויק יט 6. ובין חייאתה דמתאכלה ובין חיתה דלא תתאכל - ויק יא 47.

אכלס - אכף

לכם לאכלה - ויק כה 6.

5. וסער עכום לית בהושער שחר אין בה - ויק יג 31. וסער עכום צמח בה ושער שחר צמח בו - ויק יג 37. כסוי משך עכום (E עמום, A עפום - ט"ס) כסוי עור תחש - במ ד 6. וכל חכום באמריה m וכל חום בכשבים - בר ל 35 וכן הוא בפסי 41 m* 2. **אבן יקרה gem** חכום E נפך - שמ כח 18 (=המליץ 528). חכום C לשם - שם כח 19, לט 12 (=המליץ 499).

אכס ש"ע ז. *n. m.* **אבן יקרה gem** על פי צבעה חכם ספיר - שמ כח 18 E (=המליץ 539). חכם C שבו - שמ כח 19, לט 12 (ועכס).

אכמכם ש"ע ז. *n. m.* **אבן יקרה gem** על פי צבעה והכמכם E ויהלם - שמ כח 18. ועכמכם C ואחלמה - שמ כח 19, לט 12.

אכך תואר הפועל *adv.* [בן-גוון של אכהן (ע"ע)] *Var. lof 'khu, q. v.*

אכך מגביר *intensifier* **אכן indeed** אכן יית יהוה באתרה הדן MEB (JA ברן) אכן יש אלהים במקום הזה *surely the Lord is present in this place* - בר כח 16. **אכן אתעכם ממללה E** אכן נודע הדבר *surely the thing is known* - שמ ב 14.

אכסנאי זר *alien* (> ξένος - Krauss 48. **א"י** אכסניא גלוליא - נ בר מז 21 (פרפרזה). **סוא"י** אכסיני הוית ולא כנשתון יתי - מתי כה 43)

אכסנאי ש"ע ז. *n. m.* זר *alien* אין עמו אל נכר כל דלבר מנה אכסנאי ובטול לית לה חלק באלהותה "אין עמו..." (נדב לב 12) כל אשר הוא חוץ ממנו זר ובטל, אין לו חלק באלוהות anyone who is apart from him is alien and void and has no part in the divinity - ת"מ 209ב. **אכסנאי** <הך סנאי> אגן על תרה רחמיך אכסנאים אנו על שער רחמיך we are (like) aliens before the gate of your mercy 64-61 (התיבה הופדה בידי מעתיקים שלא הבינו את צורתהאכסני *[Metanalysis of 'ksny]*.)

אכען תואר הפועל *adv.* [זב"ח]: הוא יכעין כוון אונקלוס דב לג 28, (הערותיו להמליץ שלהלן). ZBH: <[k'yn]

אכנע מגביר *intensifier* **אכן indeed** **אכען באכען E** (C **אכנע באכנע**) יען ביען - ויק כו 43 (=המליץ 483).

אכף כורח *pressure, constrain* וס איכפא, אוכפא - LS 19b. ע איכוף - מש כלים כג א, ב;

אכלס מחנה, חיל, יחידת צבא. **host, army** > *ὄχλος* - Krauss 18b. עפ"ר בכ"י צעירים: 9 פ"ב-A; 6 פ"ב בשולי M ובין שיטין; פעם אחת ב-V. *In late [manuscripts of the ST.*

אכלס ש"ע ז. *n. m.* **מחנה, ציבור גדול host** ואתיקרה בפרעה ובכל אכלסיו A ואכבדה בפרעה ובכל חילו through *I may gain glory* וכל his host Pharaoh and all his host 4 (השי המליץ 1469). פרעה ואכלסיו טמעתה בים סוף waktläso פרעה וצבאותיו טיבעת בים סוף - מ ו 68-67. עד התוזה בלודון והוה אכלסון מבלד עד שרבתה בהלתם והיה צבאם רועד - ת"מ 74א. והגלת אשתה ואסיפת אכלסים ונגלתה האש ואכלה צבאות - ת"מ 268א. אכלס אלהים דן A מחנה אלהים זה *this is God's host* - בר לב 3. ויהי אכלסה המתותר לשלמותה A והיה המחנה הנשאר לפלטה - בר לב 9. וכדו הוית לתר[ן] אכלסים A ועתה הייתי לשני מחנות - בר לב 11. וליעקב עוד פגענן אכלס וביעקב אף פגענו (כמחנה) - ת"מ 146א [ע"פ בר לב 2].

אוכלס ש"ע ז. *n. m.* **ציבור גדול host** והוה אוכלסה יקיר m והיה המחנה כבד *it was a very great host* - בר ננה 9. מן לך כל אוכלסה m מי לך כל המחנה - בר לג 8. **לאוכלס יהודה m** למחנה יהודה - במ ב 9. ואעקב בך כל אוכלסיה V ויזנב בך כל הנחשלים - דב כה 18 (קריאתו annāšlām והוא נושא המשפט. נ"א שליטה. רק A תפס חלשים: כביה. השי דניאל ב 40. C^{af} אלמתחילפין = המפגרים; מתעבין = עיפים = תעב. *According to SP hnhšlym is the subject and means 'the leaders'; only MS A renders 'the weak ones' (=SAV).*

אכם עין, צבע שחור **blackness** | **א"י** לא תלבשני לא חיוורין ולא אוכמין - ברי"ר 1285. **סוא"י** דלית את יכול תעבד חדא זמא חורא אי אכומא = שאינך יכול לעשות שיערה אחת לבנה או שחורה - מתי ה 36

פעל צבע שחור בינוני פעול **to blacken pass.** ומושכי דכרין מסמקים ומשכים מאכמים ועורת אילים מאדמים ועורת תחשים *tanned, blackened skins* - ram skins, blackened skins - שמ כה 5. וכן כו 14, לה 7, (מעממים). וית כסוי משכיה מעכמיה ואת מכסה עורות התחשים - שמ לט 34.

אכום ש"ע ז. *n. m.* 1 **צבע שחור black** ומשכים חכומים C ועורת תחשים *black skins* - שמ כה

מקואות ט ה (כ"י קאופמן); ספרא זבים ג (פינקלשטיין ש); ירוש שבת ז ע"ב; עירובין יט ע"ב]

היכף ש"ע ז. **n. m. אוכף, מרדעת** saddle בהיכף גמלה C בכר הגמל in the camel's saddle - בר אל 34 A] באיפ"י: המליץ 490. בעכ"פ.]

אל¹ אלהות **divinity** [מן העברית. בעיקר במובאות מן התורה, כגון "זה אל"י" - ת"מ 84ב. "אל אמונה" - ת"מ 188. "אל רחום" - מ"ב 1. "אין כאל ישרון" - ע"ש ו 34. במשמעות "יכולת" הוא מקביל ל-القادر H, mostly in Torah quotations; in the sense of ['might' parallels Ar' lqdr

אל il ש"ע ז. **1 n. m. אל** God אל אלהי רוחיה לכל בסרה אל אלהי הרוחות לכל הבשר O - God, source of the breath of all flesh - במ טו 22. לא אנש אל ויכדב לא איש אל ויכזב God - במ טו 19. והוא כהן לאל עליון - בר יד 18. דמן אל בשומיה ובארעה דיעבד כעובדיך כי מי אל בשמים... - דב ג 24. דן אלי ואשבחנה זה אלי ואנוהו - שמ טו 2. אל אמונה אל מסחן חיי עולם אל מקמי בראשית אל בתר יום נקם אל כלה מנה ולידה הוא מעזר "אל אמונה" (דב לב 4), אל מחזיק חיי עולם, אל מלפני "בראשית", אל אחרי "יום נקם", אל שהכול ממנו ואליו הוא שב - ת"מ 188ב. ביטויים אחדים באים בספר אסטי: אל האור, אל הכתפות, אל המאורות, אל הקדוש, אל הרוחות - הכול עברית והכול בדף 17א. **2 יכולת** עם יד' **might with yd** אית לאל אדי למעבד עמך ביש (א ליכלת אדי) יש לאל ידו לעשות עמך רע It is in my power to do you harm - בר

לא 29 [תפרש "יכולת": אי"ס: في قدرة يدي, אונקלוס: אית חילא בידו. אכן יא'ל בתה"ש לעתים חיול, ע"ע חול]. ועיניך חזין וסיפן להון כל יומה ולית לאל ידך ועיניך ראות וכלות אלהן כל היום ואין לאל ידך your eyes look on and fail with longing for them all the day; and it shall not be in your power (to prevent it) - דב כח 32 [אונקלוס: ולית חילא בידך. אבל ג: ולא אלה על ידיכון למפרוק יתכון].

אל שדי מכינויי האל epithet of God מתחלף ביחילה ספוקה" (ע"ע חיול). **אני אל שדי** - בר יז 1, לה 11. **ואל שדי יברך יתך** - בר כח 3. **ואל שדי יתן לכון רחמים** - בר מג 14. **אל שדי אתחזי לי** - בר מח 3. **ואל שדי ויברכנך** - בר מט 25. **ואתחזית לאברהם וליצחק וליעקב באל שדי** - ש"ו 3.

אל² מילית איסור **prohibitive part.** [א"י אל תפרסמי

- ויקי"ר קל]

אל al מילית איסור **part. of prohibition** אל **let** not (let) אל יבעש בעיניך *M₁A לא יבעש, N ליבעש) אל ירע בעיניך grievous in thy sight - בר כא 12. אל תדעלין (A) לא תדחלי, C לתדחלי) - בר כא 17. אל תדעל (A) לא תדחל, VE לתדעל) - בר מו 3. לוד אל יוזף פרעה משקר (VA) לא יוזף, E ליוזף, C (ליעזר) רק אל יוסף פרעה לשקר - שמ n 25. אל יותר מנה עד צפר (A) לא ישאר, B לא ישיר, EC ליותר, V ליתור) איש אל יותר ממנו עד בקר - שמ טז 19.

אנני מילית איסור מחוברת למילית הזיוורו **part. of prohibition with suffixed precativ part.** **(let) not** אלני אחי תבעשון אל נא אחי תריעו do not act so wickedly - בר יט 7. אלני רבוני אל נא אדני - בר יט 18. ובדומה לה בר לג 10, מז 29, במ י 31, יב 12, כב 16 [ע"ע אל]. אלני תהי תיגרה ביני ובינך - בר יג 8. אלני תקברני במצרים - בר מז 29. אלני תשבי עליון עובה (EC הלני) - במ יב 11.

אל³ מילית יחס **prep.** [מתקיימת בשני אפיקים: 1. מילה עצמאית שנוצרה מהפרדת ל היחס שתנועה פרוסתית לפניו כגון למשה: al mūši < al mūši 2. לפני כינויים, כגון 'אליכו', היא מן העברית (ע"ע אלי). זב"ח, ת"מ 18. נדירה בתה"ש לפי כ"י J (3 פעמים). בת"מ היא נקרית 128 פעמים (ועוד ב-8 מקומות שהכתוב בו עברי מובהק ובמובאות מן התורה, כגון פה אל פה - 297ב). וכן עשיה: והשיבתי אל לכבי - ע"ש ה 9. והשיבם אל ארץ אבותינו - ע"ש ב 11. **1 independent** **particle created by the separation of the preposition l to which a prothetic aleph has been subsequently prefixed: almūši > al mūšy; 2 from H in NSH, with suffixed pers. pron.** (see TM, p. 18)

אל מ"י גרורה **prep.** **אל to** וגמלל יהוה אל משה E וידבר יהוה אל משה אל משה ה' ואל משה אל משה B - שמ טז 3. ויקרב מסחן ביתה אל האלהים - שמ כב 7. ואמר יהוה אל משה למימר - במ ז 4. הקרץ בצפרה לזימון אחוך אל מדברה השכם בבוקר לקראת אחיך אל המדבר - ת"מ 17א. ברעמסס דבחו ואל סכות נטלו ברעמסס זבחו ואל סכות נסעו - ת"מ 51ב. לא תמרד ואל ביש לא תקרב וכנגדי לא תמרוד ואל רע לא תגש - ת"מ 147א.

אנ - מ"י לפני כינויים **prep. with suffixed pers.** **pron.** [מן העברית H. ואינה אחת אם יא'ל שנפרדה מן ל היחס, שהיא תופעה ארמית לכל דבר] **אל- to**

אל בית אל - אלא

דרס לגו אשתה אלא ביום חוריבה ומתי דרך (משה) בתוך האש? - ביום חורב - ת"מ 106ב. **3** להצעת הסיפא השולל את הרישא *introducing an apodosis that excludes the protasis* לא אתון שלחנתון יתי הכה אלא אלהים לא אתם *it was not you* אלהים אתי הנה כי אלהים *who sent me here, but God* לא ברך משה כתבה קדישה אלא בארשות אלה לא כתב משה את הספר הקדוש אלא במצוות אלוהים - ת"מ 281א. רמח באדה ואדם קדישה לא מטפטף עליו טפה אלא קעם על רמח שריף רמח ביזו ודם הנואפים אינו מטפטף עליו טפה אלא נשאר על הרומח שרוף - אס 18א.

אנא להצעת תנאי שלילי אחרי ציווי *introduces a negative condition* ושולח ישראל ואלא מצרים מחבלה ושולח את ישראל, ואם לא מצרים תישחת *send Israel, otherwise Egypt will be destroyed* - ת"מ 33א. ואל ביש לא תקרב... ואלא כליתך ואל הרע אל תקרב... ואם לא אכחידך - 147א.

אנא ד- מ"ק של ניגוד *conj. of oppos.* **אבל**, **אלא ש-** *but* ידע אנה בלבי כל דאתה אמר לי אלא דרגילותי זעורה מן הדה יודע אני בלבי כל מה שאתה אומר לי, אבל רגיל אני במעט מזה (מההליכה אל פרעה) *I know in my heart all that you say to me, but I am accustomed to less than that (meeting Pharaoh)* - ת"מ 14א. חכמו קשטה ובה מללו אלא דקשטה מנון מזוככי ידעו את קשטה ובו דיברו אלא שקשטה נקי מהם - ת"מ 76א.

אנא[†] מילית זמן *temp. part. acting as prep.* *and conj.* (ע"ד לא. ע"ע אדלא. השי' א"י ואיחמי יתיה קדם עד לא אמות = ואראנו בטרם אמות - 2 בר מה 28)

אנא illā **א** מ"ק הפותחת פסוקית זמן *conj.* **opening a temporal clause לפני ש-** **before** אלא בריך לאדם עמיך נשישותה לפני שבראת את האדם ראית חולשתו *man you (already) knew his weakness* סגי דאתחנן נביה וצעם אלא קבלה רב הוא שהתחנן הנביא וצם לפני שקיבלהו (את הספר) - מ יד 104,95,94. חילין וגבוראן... שאילים בשלם למרון אלא ייעת לגליאתה הכוחות והגבורות... שואלים בשלום אדונם לפני שירד אל הנגלות - מ יד 60-58. דהוה יוסף רב אלא מת שהיה יוסף גדול לפני שמת - ע"ד כ 14. כמה הוא מעיד בן אלא ייתי מדון כמה שהוא מעיד

(proclitic) הפקון אלינן ונעכם יתון A הוציאם אלינו ונדע אתם *bring them out to us, that we may know them* - בר יט 5. ולא לאוי עליך תתקרב אליה ולא ראוי לך להתקרב אליה (אל הקללה) - ת"מ 137ב. לא תשימני מרגזה עליך ונגדה אליך תשניק רב עד מותר אל תשימנו כועסים עליך ומושכים אליך ייסורים גדולים עד מאוד (דברי השמים אל מקלל אביו ואמו) - ת"מ 141א.

אל בית אל el bit el שם מקום *pr. n. (place)*
אנ בית אנ ש"פ וקרא לאתרה אל בית אל - בר לה 7.

אלא¹ illā מילית קישור *conj.* (אן לא. א"י לא הוינן חסרין אתמל אלא מיקום ומיקוד - ירוש ברכות ו ע"א. **סוא"י** מא מרא אלהך בעי מנד אלא דתדחול מן מרא אלהך - דב י 12)

אלא מ"ק של ניגוד המדגישה את המסומן שאחריה *conj. of oppos., emphasizing the following element* **אנא** **marked element** *introduces the following* **1 but, however** להצעת הניגוד אחרי רישא שיש בו שלילה *apodosis after a negative protasis* לא קשט אלא דילה אין אמת אלא שלו *there is no truth but* His - ע"ד א 21. לית אלה אלא אחד - ע"ד א 43,41, ת"מ 356 (ביטוי שכיח מאוד בפיט ובת"מ). דלית לך דבוק אלא אתה שאין לנו מושיע אלא אתה - ע"ד כו 78. לא תסב אתה לברי מבראת כנענאה... אלא לבית אבא תיזל A (MJKB הלא אם) ...כי אם לבית אבי תלך - בר כד 38. ידעין אנן אן ליתן אקרך כלום אלא אנן שלחין מן מרה דכל כלום יודעים אנו שאין אנו בעיניך דבר, אלא שאנו שלוחים מן אדון כל דבר - ת"מ 24א. לית אגר אלא לקבל עמל אין שכר אלא לפי מעשה - ת"מ 227ב. **2** להצעת התשובה אחרי רישא שיש בו שאלה *introducing an answer to a preceding question* למה אמה אלוין מליה אלא למוקף דרגה דכהניה למה אמר עכשיו דברים אלה? (ויידיבר משה והכהנים הלויים" - דב כז 9, אלא כדי להעלות מדרגתם של הכהנים - ת"מ (ק) אלהים? in order to raise the rank of the priests 42א. ולאון בנה מדבחה אלא לכוון בית חיולה... ולמה הר הקדום... אלא דו וגן עדן תאמים הגלו במגלי יבשתה ואיפה בנה את המזבח! - כנגד בית אל... ולמה... "הר הקדום"?! - מפני שהוא וגן עדן יחד נגלו בהיגלות היבשה - ת"מ 49א. ומתי

אלאן - אלה'

אלבצרה שׁיפ תובל קין בנה סכיפה שמה
אלבצרה - אס 4א.

אלגזירה שם מקום (place) *pr. n.* (الجزيرة)

אלגזירה שׁיפ ושרו בכותה רבה דשמה חרסאן
אלסודה די מתקריה אלגזירה היא באפריקה
ושכנו בכותה רבה ששמה חרסאן אלסודה
הנקראת אלגזירה - אס 8א.

אלדד ildād שם פרטי *pr. n.*

אנדד שׁיפ שם אחדה אלדד ושם תניאנה מודד
- במ יא 26.

אלדעה il'dā שם פרטי *pr. n.*

אנדעה שׁיפ...חנוך ואבידע ואלדעה כל אילן
בני קטורה - בר כה 4.

אלה' אלהות **divinity** [א״י באלה דלא אלה - נ
דב לב 21. **סוא״י** אלהי דאבא - שמ טו 2]

אלה ēla - ע״ד א 31. אלהה ēlāʾ - מ כא 20. אלהך -
ויק כה 43. **אלהו** ēlāʾu - ע״ד כב 16. אלהואן (ר) - ויק
כו 1. אלהותה (מיודע) - שמ לב א 1. **אלהיה** - ת״מ
180. **אלהים** ēluwām - מ יד 83. אלהי (נסמד)
ēluwui - מ ג 3.

אנה שׁיפ *n. m.* **אלוהים** God אלה אחד
וכלה תחת אדה האלוהים אחד והכול תחת
one God, and everything is under His ידו
control - ע״ד א 31. אלה אש אכלה ממלל ומן
לא הוה תמן דחל האלוהים, אש אוכלת, מדבר,
ומי שלא היה שם פחד - מ טו 43-44. יטרנה
אלה ישמרוהו אלוהים - מ כה 39. מימר שמע
אמירת אלה נאם שמע אמרי אל - במ כד 16.
תובו ליד אלה שובו אל האלוהים - ת״מ 283...
קביר באד אלה בטור נבאקבור ביד האלוהים
בהר נבו - ת״מ 108א. דעבד אלהה קמיו כי עשה
האלוהים לפניו - מ כא 20. אלהה רבה וגיבורה
- דב י 17. ואודי לאלהה אל עליון - אס 12.
ותדחל מן אלהך - ויק כה 43. כסיאתה לאלהנן
וגליאתה לנן - דב כט 14.

אנה שׁיפ *n. f.* **1 אלוהות** divinity דלית
אלהו אלא דילך שאין אלוהות אלא שלך
there is no divinity but Yours - ע״ד כב 16. עסר
מלין נפיקין מפם אלהותה עשרת הדברים
יוצאים ממי האלוהות - מ טו 19-20. דו יחידאי
באלהותה שהוא יחידי באלהותו - מ יג 13.
מלאכיה הוו משלחין לבישין אלהו המלאכים
היו שלוחים לבושים אלוהות - ת״מ 18א. משה

בנו, לפני שיבוא העונש - מ 41-42. **ב** מ״י *prep.*
לפני before תשבחן ורבואן נימר אלא מפנה
מן הכה תשבחות ותהילות נאמר לפני הפינוי
מכאן (מן העולם הזה) praises and exultations
- מ א 148-149. we shall say before passing away

אלאן מילית קישור *conj.* [> הלא-אן (זביח לשוננו
לה, 251, העי 12, נד MG 208 (Nöldeke). **א״י** אן
אתון תיעלון לארעא... אלהן כלב = אם אתם תבואו אל
הארץ... כי אם כלב - נ במ יד 30. *compound:*
hl²+³n

אלאן מ״ק של ניגוד המדגישה את המסומן שאחריה
conj. of oppos., emphasizing the following
כי אם **marked element** but, except
introduces the following שיש בו שליחה
הניגוד אחרי רישא שיש בו שליחה ולא חכם
apodosis after a negative protasis ולא חכם
עמה כלום אלהן לחמה דהוא אכל NCA ולא
ידע אתו מאומה כי אם את הלחם אשר הוא
he paid attention only the food that he ate
- בר לט 6. הסכת לא אתמרת אלאן אכהן
"הסכת" לא נאמר אלא כאן - ת״מ 112. לא
תקף ית לבה אלאן בדיל תלתה עובדין לא
חזיק (פרעה) את לבו אלא בגלל שלושה מעשים
- ת״מ 164א. האן דאנה קעמה לא יהי גדול
אלאן בשמי היכן שאני (האות ג) עומדת לא
יהיה גדול אלא בשמי - ת״מ 308ב. 2 להצעת
התשובה אחרי רישא שיש בו שאלה *introducing an*
answer to a preceding question מה יהוה שאל
מעמך אלהן למדחל מן יהוה V מה יהוה שאל
מעמך כי אם ליראה את יהוה what does the
Lord your God require of you, but to fear the
LORD - דב י 12. מובא בשינויים בת״מ
227א. 3 להצעת הסיפא השולל את הרישא
introducing an apodosis that excludes the
protasis לא יירתנך דן אלהן דיפק ממעיך הוא
יירתנך C (**M₁** *אלאן, MJNB הלא אם) לא
יירשך זה כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך
that one shall not be your heir; none but your
very own issue shall be your heir - בר טו 4. לא
תסב אתה לברי מבנאת כנענאה... אלהן
לארעי ולא תילדותי תהך mC (MJKCB) הלא
(אם) כי אם אל ארצי ואל מולדתי תלך - בר כד
5-4. ...אלאן לבית אבא תהך C (**M₃** *אלהן,
MJKBA הלא אם) - בר כד 38.

אלבצרה שם מקום (place) *pr. n.* [بصر عنيנו
ראייה ורומז למצפה. זביח אסטיר 28. ע״ע סכיפס. *ref.*
to msph

אלא² - אלוליי

for [לתנאי בטל שלילי (יהיה משוכך בתוך הסיפא).
היה לית כך למעבד כן לא הוה אלה בעינה
מנך אילו לא (= אילולי) היה ביכולתך לעשות
זאת, לא היה האלוהים מבקשו ממך
if it is not in you to do so, God will not demand it
from you - ת"מ 166. הללו הוה לית לה חמוק
חילול לא הוה תמן סימן במד עביד אילולי
הייתה לו (לים סוף) איתנות עצומה לא היה
שם אות במה שנעשה if it (the sea) had
mighty power, what was done would not be a
wonder - ת"מ 82 [עמוק - איתן. זבי"ח ספר ילון (ב)
לא לא אמרת ולא הגדדת אילו לא אמרת
152. ולא כיחשת! 2 מושל ruler] (לפי
and then been perfidious - ת"מ 113 [אין השלמה
לתנאי מפני שהוא משפט חסר במעמד של קריאה.
Vocative elliptic phrase]

הך דאנו מ"ק. conj. **כאילו** as if וכן
עבד משה בחדו וזהו רבה הך דאלו הוה א
מבניווכך עשה משה כאילו היה (אלעזר) אחד
thus did Moses to Eleazar, as if he were
one of his sons - אס 19.

אלוליי מילית תנאי שלילי *negative conditional*
part. [ג' אלו-לא. זבי"ח, לשוננו יח 29. Compound:
[?w+?]. אילוי אלוה דאבא... ריקן שלחת יתי - ג
בר לא 42. סואיי אלו לא דמן אילנא... אכלת - בר ג
11. ע"ע ל, לולא]

אנוילי illūli א מ"י prep. **אילולי** unless מה
אנן ביד רגוזך אלוילי רחמך מה אנו ביד כעסך
אילולי רחמך unless Your mercy
Your anger, unless - ע"ד כח 49-50.
אלוליי משה לא אתברא עלמה אילולי משה
לא נברא העולם - ת"מ 93. אלוליי משה לא
אתחכם כל אהן אילולי משה לא הובן כל זה
- ת"מ 174. ב מ"ק conj. **אילולי** unless אלוליי
אלהה דאבה... וזה לי הלא כדו ריקן שלחתי
לולא אלוהי אבי... היה לי כי עתה ריקם שלחתי
had not the God of my father..., been with me,
- you would have sent me away empty-handed
בר לא 42. הלא אלוילי אתשינן הלא כדו עזרנן
דן זבנהים (MCB אלו לא) כי לולא התמהמהנן
כי עתה שבנו זה פעמים - בר ג 10. אלוליי
אתבחרת לכן לא הזדמן בכך אילולי נבחרת
לוה (למעבר בני ישראל. הנושא: ים סוף), לא
היה קורא לך - ת"מ 69. אלוליי סטותה... הלא
כדו אף יתך קטלת אוילי נטתה... כי עתה גם
אתך הכיתי - במ כב 33. אלוליי אגור לא ימטי
בי גנו ארשית במקטלכון אלוליי יגורתי ולפי

עלל אלהותה מרביה יתה משה בא, האלוהות
מגדלת אותו - ת"מ 69. באצבע אלהותה A
באצבע אלהים - שמ לא 18. **2 עבודה** זרה idol
עבד לן אלהותה דתהלך לקמינן A עשה לנו
אלהים אשר תלך לפנינו make us a god who
shall go before us - שמ לב 1, 23. לא תעבדון
לכון אלהואן לא תעשו לכם אילים - ויק כו 1.
אלהים ש"ע 1 n. m. **1 אלהים** God נסיא אלהים
אתה בגבנך נשיא אלהים אתה בתוכנו you
are the prince of God among us - בר כג 6. יהב
אלהים אגרינתן אלהים שכרי - בר 18. ההלפית
אלהים אנא התחת אלהים אנכי - בר 2. יתהלל
אלהים - מ כד 39. כתיבין באצבע אלהים - מ יד
83. אלהי אברהם - מ ג 3. **2 מושל** ruler [לפי
מליצת התורה Following the wording of the
Torah.] הוא יי לך לפם ואתה תהי לה לאלהים
he shall be your spokesman, while you shall be
his ruler - שמ ד 16. חזי יהבתך אלהים לפרעה
See, I place you in the role of ruler to Pharaoh
- שמ ז 1. אה מן אודעק אלהים אוי, מי שנקרא
אלוהים (משה) - ת"מ 261.

אלה 2 êw ש"ע פרטי pr. n.
אנה ש"פ ואילן שמהת רבני עשו... רבה
אהליבמה רבה אלה - בר לו 41.

אלו מילית קישור להצעת תנאי בטל *conj. of*
improbability [ג' אן לו. ?n+lw. Compound: א"י
ניח הוה ליה אילו הוה מייט - נוח היה לו אילו מת -
ירוש שבת יד ע"ד. סואיי אלו הוה ידע... אית הו עיר
- אילו ידע... היה ער - מתי כב 43]

אלו illu מ"ק conj. **1 אילו** would that לתנאי
בטל [introducing an unreal condition] אלו יית
חרב באדי הלא כדו קטלתיך לו יש חרב בידי
כי עתה הרגתיך If I had a sword with me, I'd
kill you - במ כב 29. אלו עבראי באיסטרי עלמה
ברטו יומה דשבתה גלא אימנותה אילו
העברים בפנינות העולם הגיעו, יום השבת גילה
את אמונתם - א"ד ג 6-5 [פירושו מסופק. ע' בהערות
אלו אצטמתו כל מלכי עלמה למסב
ישראל מני לא יכלו אילו נאספו כל מלכי
העולם לקחת את ישראל ממני, לא יכלו (דברי
פרעה) - ת"מ 19. אלו רחטנן ובלשנן לקשטה
ואלפנן חכמתה לא אתעמי בנן תפוך אילו
רצו וביקשנו את קשטה ולמדנו את החכמה,
לא נראה בנו מהפך - ת"מ 93. אלו הוירך ריקן
לא אתיהב לך תורה אילו היית ריקן, לא ניתנה
לך תורה - ת"מ 303. **2 אילולי** were it not

אלום - אליעזר¹

ימינה ECB (ני"א עליון, עליון) ולקחת את דמו ונתת... ועל בהון ידם הימנית ועל בהון רגלם הימנית take some of its blood and put it on... the thumbs of their right hands, and on the big toes of their right feet - שמ כט 20. וכן ויק ח 23, 24; יד 17, 25, 28.

אלין כינוי הרמוז לרבים *pron. demonstr. pl.* [נתמזגו אלין, והאלין וניטשטס גבול תפקידיהם. טל לשוננו מד 65-43 *The blend of 'lyn and h'lyn blurred* *their functional distinction.* פתגמיא האילין - נ בר מד 6].

אלין כינוי הרמוז לרבים *allan* **אלה** **1** במעמד של שם עצם *nominal* כל אלין אדבקו לגו עמק שדיה כל אלה חברו אל עמק השדים *all these* joined in the valley of Siddim - בר יד 3. אלין אנון בני ישמעאל - בר כה 16. אלין דיניה דתשבי לקדמיון אלה המשפטים אשר תשים לפנייהם - שמ כא 1. אלין יקעמון למברכה ית עמה אלה יעמדו לברך את העם - במ ה 23. יצומון בה בתתובה אלין דבעין מרון יצומו בו (ביום הכיפורים) בתשובה אלה המבקשים את אדונם - מ יז 39-40. כל אלין אזדמנו תמן למרבאה ית משה כל אלה נתכנסו שם כדי לגדל את משה - תי"מ 191. **2** במעמד של שם תואר *adjectival* והפך ית קריתה אלין ויהפך את הערים האלה He overthrew these cities - בר יט 25. בתר ממלליה אלין - בר לט 1. ומלל עמון ית ממלליה אלין - בר מד 6. גפנה דכיתה קדישתה דאהלין נכליה מנה הגפן הזכה, הקדושה, (יוכבד) שאלה האשכולות (משה, אהרן ומרים) ממנה - ע"ד ו 18-19. עקב תשמעון ית דיניה האלין - דב ז 12. ולא אתחזי כלום מן אלין פליאתה ולא נראה דבר מאותם המופתים - תי"מ 393. הן שמעת בגבר אי אסה אזלו לאתר מן אלין אתריה אם שמעתי על איש או אשה שהלכו למקום מן המקומות האלה - תי"מ 154.

¹**אליניס** שם פרטי *pr. n.*

אליניס ש"פ יתעבד ארח בחוריה אליניס יסחננו יתעבד הארץ בידי אחרים, אליניס יהיו בעליה - אס 20.

אליסף *elisáf* שם פרטי *pr. n.*

אליסף ש"פ לגד אליסף בר דעואל - במ א 9.

אליעזר *eliyázâr* שם פרטי *pr. n.* עבד אברהם

דב לב 27) פן תארע לי חרפה, הייתי מצווה להרוגכם - תי"מ 19ב [נוסח ק: אלולי דלא יהי גנו עלי ארשית בקטלכון].

אנוני ד- מ"ק של ניגוד *conj. of oppos.* **אבל, אלא ש-** אלולי דאנה מתפוגג בחזותכון הות רוחי מני מיסרה אילולי שאני מתעודד ממראיכם, הייתה רוחי מתייסרת שני encouraged by your sight, my spirit would be afflicted - תי"מ 26 [זבייח העי 1].

¹**אלום** מילית ניגוד *part. of oppos.* (> אלו, כגון **אי"מ** דנ א 7; ע"ע ארום *cf.*)

אלום מילית ניגוד *part. of oppos.* **אבל** **but** ואלום לזוה שם קרתה לקדמהו E (C וארום) ואלום לזוה שם העיר לראישונה *but Luza* was the name of the city at the first - בר כח 19.

אלון ¹ *âlon* שם פרטי *pr. n.*

אלון ש"פ ובני זבולן סודר ואלון... - בר כה 4. **אלוני** ש"פ *gent. n.* לאלון כרן אלונאה - במ כו 26.

אלון ² ט"ס: עירוב של אכל ושל מזון? *Corr.?*

אלון ש"ע ז ושוה אלון בקרתה A ויתן אכל בערים - בר מא 48.

¹**אלי** אליה, חלק בבהמה **fat tail** | **אי** אליה - האליה נ - ויק ג 9. ירוש ואליה - ירוש מגילה עב ע"ג [לענין "השוק והעליה" - שמי"א ט 24]

אלי ש"ע נ *n. f.* **אליה fat tail** ותסב מן דכרה תרבה ית אליה ולקחת מן האיל החלב והאליה *you shall take from the ram the fat* parts - the broad tail - שמ כט 22. וית כל תרבה יקרב מנה ית אליה וית תרבה דמכסי ית גבה ואת כל חלבו יקריב ממנו את האליה ואת החלב המכסה את הקרב - ויק ז 3. וכן ג 7; ח 25; ט 19.

אליאב *ilyâb* שם פרטי *pr. n.*

אליאב ש"פ לזבולן אליאב בר חילן - במ א 9.

¹**אליון** בוהן **thumb** | **אי** אליון ידיהו - נשמ כט 20. לפי הערות פליישר אצל Levy Tg I, 418 שייך לשורש אליין

אליון ש"ע ז *n. m.* **בוהן thumb** ותסב מן אדמה ותתן... ועל אליון אדון ימינה ועל אליון רגלון

אליעזר² - אלית²

part. {>אן+לית}

אלית *illat* להצגת תנאי שלילי *1 neg. cond. part.* **אם אין if not** ואלית לה ברה ותהבון ית פלגותה לתלימה (נ"א ואם לית) A ואם אין לו בת ונתתם את נחלתו לאחיו if he has no daughter, you shall assign his property to his brother - במ כז 9. ואלית לה תלימין ותהבון ית מלכותה לתלים אבוה (נ"א ואם לית) A ואם אין לו אחים... - במ כז 10. אלית רחמנה דבק מנו לן דידיבק אם אין הרחמן מושיע, מי הוא לנו שיושע - ע"ד כה 4-3. ואלית דכסי לון בטובך כיון אבדין הך עטף ואם אין אתה כסות להם בטובך, כי אז הם אובדים כחטף - מ א 144. ואמר לאהרן זל לוימון אחרך... ואלית קדם לה כי לבה מתלת ואמר לאהרן לך לקראת אחיך... ואם אינך מקדם פניו, יתחלחל לבו - ת"מ 216. אוי לן אלית יהי לן מדע אוי לנו אם לא יהיה לנו שכל - ת"מ 140. **אם לא if not** {עם פועל מפורש רק באה"ש המאוחרת. נוצרה בעקבות השימוש של ילתי לפני פועל מפורש (ע"ע) *with a finite verb (late SA)* ואלית תשמקו מנן למגור ונסב ית ברתן ונהך (נ"א ואם לא) A ואם לא תשמעו אלינו להמול ולקחנו את בתנו והלכנו if you will not listen to us and become circumcised, we will take our daughter and go - בר לד 17. ואלית תפרקנה ותנגדה (נ"א ואם לא) A ואם לא תפדנו וערפתו - שמ יג 13. ואלית יתשקח גנבה ויתקרב מסחן ביתה ליד אלהה (נ"א ואם לא) A ואם לא ימצא הגנב... - שמ כב 7. אלית אסטת מקבלי הלא כדו אף יתך קטלת A אולי נטתה מפני כי עתה גם אתך הכיתי - במ כב 33 {תרגם לפי המשמעות: אם לא}. אלית יהיה בלוד לא תתחכם מלכו אם לא תהיה בהלה, לא יודע שלטון - ת"מ 273. מן הנון אנן עד יהי לן פרקן אלית נזוע רוחה דקנתה מי אנו, שתהיה לנו גאולה, אם לא נניע את רוח הקנאה - ת"מ 2139.

¹אלית² מילית שאלה ותמיהה *interrog. part.* {> ה (השאלה)+לית. אה"ש מאוחרת. *Late SA*}

אלית להצגת שאלה ריטורית *rhetoric particle inviting affirmative answers* הלווא הליית שבקת לי מן ברכתך A הלא אצלת לי ברכה have you not alloted a blessing for me? - בר כז 36 (= המלץ 453. אלית). אלית אנה אתנך דארככת עלוי מדהביך (נ"א הלא) A האין אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעודך? am I not the ass that

Abraham's slave

אליעזר ש"פ ובר מפרנס ביתי הוא דמסקאה אליעזר MC וכן משק ביתי הוא דמשק אליעזר - בר טו 3.

אליעזר *eliyāzār* שם פרטי *pr. n.* מבני משה. **אליעזר** ש"פ ושם אהדה אליעזר - שמ יח 4. הדר מן בני אליעזר - אס 13. אה גרשם ואליעזר תרי בבניה - ת"מ 258.

אליפז *elifāz* שם פרטי *pr. n.* **אליפז** ש"פ ואלין שמהת בני עשו אליפז בר עדה - בר לו 10. אליפז בן עשו אגחי עם ברי ישמעאל - אס 13.

אלישור *ēlišor* שם פרטי *pr. n.* **אלישור** ש"פ לראובן אלישור בר שדיאור - בר א 5.

אלישפן *ēlišāfān* שם פרטי *pr. n.* **אלישפן** ש"פ ובני עזיאל מישאל ואלישפן - שמו 22.

אלישפן *ēlišāfān* שם פרטי *pr. n.* **אלישפן** ש"פ ולשבט בני זבולן נסי אלישפן בר פרנך - במ לד 25.

אליש *illaš* שם פרטי *pr. n.* **אליש** ש"פ ובני יון אליש ותרשיש - בר י 4.

אליש *illaš* שם מקום *pr. n.* **אליש** ש"פ ונטלו מדפקה ושרו באליש - במ לב 13.

אלישבע *ēlišāba* שם פרטי *pr. n.* **אלישבע** ש"פ ונסכ אהרן ית אלישבע ברת עמינדב... לה לאתה - במ לב 13.

אלישמע *ēlišāma* שם פרטי *pr. n.* **אלישמע** ש"פ ונסי לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד - במ ב 18.

אלית¹ מילית תנאי שלילי. *negative conditional.*

the words of God we reject - ת"מ 3300. וסגודין lofty gods and vain כוזבים idols - ת"מ 447. ועל טור סיני עלל וקבל כתב קשט לא אליל ואל הר סיני בא וקיבל כתב אמת, לא שקר - משלמה (Cow 745). חגרים בקשט לא אליל אוזרים אמת לא שקר - אלעזר בן פינחס (Cow 187). ותצאו מכל אליל - אלעזר בן פינחס (Cow 319). **2 מרגל spy** הכול לעניין העלילה אלילין אתון C (M אלילים, *M₁ אלילי) מרגלים אתם you are spies - בר מב 9. וכיו"ב 16, 34. לא הוו עבדיך אלילים ME (NC אלילין, *M₁ אלילי) לא היו עבדיך מרגלים - בר מב 11 וכיו"ב 14. לא הוינן אלילים - בר מב 31. **3 אל נכר idol** אל תפנון ליד אליליה אל תפנו אל האלילים do not turn to idols - ויק יט 4. לא תעבדון לכוון אלילים MB (VN אלילין) לא תעשו לכם אלילים - ויק כו 1. ואתו לאלילים B ויבאו אלים - שמ טו 27 [דרוש על השם אילים (ע"ע) הרומן למסופר בשמ טו. Midr. int. of the pr. In., according to the narrative of Ex 16.

אנילו ēlilu ש"ע ז n. m. **שקר lie** עני למן דועק לה דלא בלבה אלילו עונה למי שקורא He answers the one שקר בלבו שקר who appeals to Him with no lie in his heart - m יא 20. ועבודה דעלמה ישתבח דלא באלילו ובורא העולם ישתבח בלא צביעות - ע"ד ט 44-45. ואמר מימר שקר... ולקח רמח אלילו ודקר ואמר דבר שקר... ולקח רומח כזב ודקר - אבישע (Cow 697). גלים עמם אלילו לא יבואו משמעו ולית לזה וזה קשיטותה... בעלי אלילותה סנאי אימנותה - עבד יהיה בר שלמה (Cow 412). אמר עמלק עמי ספר אלילות אמר יהושע... עמי ארון העדות "בן מניר (Cow 322). **אלנה** לאללה ית ארעה m (נ"א למגש, למגש) לתור את הארץ to spy the land - במ יד 36 [מקור מן אונקלוס: O style inf.

מאלל ש"ע ז n. m. **תור spying** ועזרו ממאלל ית ארעה *M₄ (נ"א ממגש, ממגש) וישבו מתור את הארץ they returned from spying the land - במ יג 25.

אלל² בכי cry > ילל. איי צווח ומיילל - התה"מ בר לה 9. **סואי** דאתון תבכון ותיללן - יוחנן טו 20] **קל נכה** cry to אלילים אנון J - נככים הם kēlikām (בינוני פעול) they are crying - שמ יד 3 [יד שנייה על מחק. פירש מן בכה. השי מכילתא 85: עתידין ישראל לבכות במדבר. א"ס: متحירו = נבוכים[85 Mekhilta. sec. m. on erasure; cf.

you have been riding all along? - במ כב 30. אלית נשתיץ לעיניך A למה נמות לעיניך - בר מז 19 [פירש הלא נמות...]. אלית הוא אבוך מליכך E (נ"א הלא) הלא הוא אביך קניך - דב לב 6. אלית שמי עביד פוגגה לנפשהן כלום לא שמי נעשה שמחה לנפשות? (דברי האות ג) - ת"מ 308. אלית קעמת לקבלה דאדם זבן דהוה בחר - כלום לא עמדתי לפני אדם בשעה שהיה נבחר? - ת"מ 286.

אלית³ מילית הצגה שלילית negative presentative part. (ההצגה)ילית. ע"ע ה']

אלית הנה לא behold אלית ישמק מנכון פרעה בדיל סגין סימני בארע מצרים A הנה לא ישמע אליכם פרעה למען רבות מופתי בארץ; behold, Pharaoh will not listen to you; that my wonders may be multiplied in the land of Egypt - שמ יא 9. אלית אנה צריך לסימן עד יהי זכרון לכל דריה הנה אינני צריך סימן אלא כדי שיהיה זכרון לכל הדורות I need no sign only that it may be a remembrance to all the generations - ת"מ 344 [ע' בהערות זב"ח. ק. לית אנה]. אלית מללת עמך A (נ"א הלא) A הלא דברתי אליך but I told you - במ כג 26.

אלל¹ נתמזגו שלושה שורשים שמשמעותם קרובה. Blend of three different roots (of close meaning) **lie, deception** ש"ע ז n. m. **spying** [לפי מלשון עלילה (ועראניש ג/ב 662)], **2 ריגול** [לפי אונקלוס O: אלילי = מרגלים - בר מב 9. ואלילו = וירגלו - דב א 24. תיור וריגול הם באה"ש גשיש או יליל (ע"ע)], בעוד אלל הוא לעולם לשון כזב וכך נתפרשו מרגלי כנען מרכלים מפני חילופי כ"ג שמיזגו רכיל עם רגיל (ועראניש ה 1.1.5). **3 אלילות idolatry (H)** [אפשר שהוא נקשר עם אליל מפני הוראת הגנאי: אל שקר. מ"ל: טעותה. דפוס ראשון: אליליה - ויק א 2. ס אלילתא = כפירה - BB 171. השי' אלילתא דכהלן סניתא, J.C.E. Hoffmann, Julianos der Abtrünnige: Syrische Erzählungen, Leiden 1880, p. 80.14]

פונל ריגול, תר to spy מן מאללין ית ארעה M₁ (נ"א גשושיה) מן האתורים את הארץ (one of those) who spied the land - במ יד 6 [ע"פ אונקלוס].

אניל ש"ע ז n. m. **1 שקר lie** באליל בכל יום אנו מזדמנים ודברי קשטה אנו מבטלים בשקר בכל יום אנו מתחברים ואת דברי האל אנו מבטלים we are involved everyday in lie and

אללה - אלף¹

אלסודא שׁיפ ושרו בכותה רבה דשמה חרסאן אלסודא די מתקריה אלגזירה ושכנו בכותה רבה ששמה חרסאן אלסודא הנקראת אלגזירה - אס 84.

אלסר ālāsār שׁיפ מקום (place) *pr. n.*
אנסר שׁיפ ואריוך מלך אלאסר (נייא אלסר) - בר יד 9.

אלעזר ēlāzār שׁיפ פרטי *pr. n.*
אלעזר שׁיפ ונסיא נסיאי לואי אלעזר בר אהרן כהנה - במ ג 32. והקימה לקדם אלעזר כהנה - אס 19. וצפה אל אלעזר והוא שרי על ימינה - ת״מ 256.

אלעלה ālela שׁיפ מקום (place) *pr. n.*
אלענה שׁיפ ובני ראובן בנו ית חשבון וית אלעלה - במ לב 37.

אלעלה² שׁיפ פרטי *pr. n.*
אלענה שׁיפ ויהב אלעלה תלימת קין להבל לאתה ונתן (אדם) את אלעלה אחות קין להבל לאשה - אס 21.

אלף¹ לימוד והוראה **learning, teaching** [א״י למלכה אומנון - נ ש מ לא 4. **סוא״י** דישמעון וילפון וידחלו - דב לא 11]

קל עבר: אלף - בר מב A 22. עתיד: נילף nilāf - ע״ד ב 7, תילפון tilāf - מ כג 9. ציווי: אלפו (ר) - ת״מ 184. בינוני: אלף - אס 4. מקור: מילף milāf - מ א 24. **פעל** עבר: דאלף dallāf - מ טז 168, עתיד: ילף - ת״מ 123א״י; ותלפון wtallēfon - מ כג 9. בינוני: מלף mallāf - ע״ד ב 6. מקור: למלפה - דב ו 1. **התפעל** עבר: אתלף - ת״מ 242א; אתילף - ת״מ 245א. עתיד: יתילף - ת״מ 156א. ציווי: אתילף - ת״מ 146א. בינוני: מתאלף - ת״מ 112ב; מתילף - ת״מ 151א. **אלוף** (qittūl) - ע״ד ב 19. **אלוף** אלוף (ר נסמך) qātōl - אס 11. **אלפה** - ש מ לא 4 *M₁ (לפי אונקלוס. *Inf. O-style*). **אלפן** ilfān - ע״ד כד 5.

קל 1 למד to learn ובלשנן לקשטה ואלפנן חכמתה וביקשנו את האל ולמדנו את החכמה His wisdom seek God and learn (if we) - ת״מ 93. אלף... משה גזירת פסחה ואתא ילפנה לבל קהלה למד... משה את חוקת הפסח ובא ללמדה לכל הקהל ללמוד... the law of Moses learned... Pesah and came to to teach it to the entire congregation - ת״מ 445. ואנן ממרים דלא נילף

אללה אל God (אלה. ע״ע אלה)

אלנה שׁיפ 1 *n. m.* **אלוהים God** וועק אללה לרקיע שמים Len 177 ויקרא אלהים לרקיע שמים God called the firmament Heaven - בר א 8. הלא שבה לי אללה נוף חורן (E)A כי שת לי אלהים זרע אחר - בר ד 25. כיום ברא אללה אדם A - בר ה 1. ולא נגדון אללה שביל ארעה פלסטאה הלא אמר אללה הן יתנגד עמה בחזותון קרבה A (V=2°) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים כי אמר אלהים פן ינחם בעם בראותם מלחמה - ש מ יג 17. **2 מושל ruler** חזי יהבתך אללה לפרעה A ראה נתתיך אלהים לפרעה - ruler to Pharaoh - ש מ ז 1.

אללוכם שׁיפ מקום (place) *pr. n.* (אללוכם זביח, אסטיר 50)

אללוכם שׁיפ ונגד טורה טורה מעאל הר אללוכם לגו ארע ונמשך אל הור ההר לבוא הר אללוכם, שהוא בתוך הארץ - אס 19.

אלם איגוד שיבולים **binding sheaves** [מ העברית H]

פעל קשר אלומות to bind sheaves ואה אנחנן מאלמים אלמים (נייא מכארין) והנה אנחנו מאלמים אלמים **we were binding sheaves** - בר לו 7.

אנים שׁיפ 2 *n. m.* **אלומה** בהשאלה **sheaf/fig.** גדיש דבוראיו ואליםיו גדיש הבריאה ואלומותיו **the heap of the creation and its sheaves** - מיוחס למרקה (Cow 52).

אלמה שׁיפ 3 *n. f.* **אלומה sheaf** ואה אנחנן מאלמים אלמים כגו ברה ואה מתקוממה אלמתי ואף קאמה ואה סארן אלמתכון וסגדן לאלמתי (נייא כארין... כארתי... כאריכון... לכארתי) והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבנה אלמתים ותשתחוינה לאלמתי - בר לו 7.

אלמודד ilmūdād שׁיפ פרטי *pr. n.*

אנמודד שׁיפ ויקטן הולד ית אלמודד - בר י 26.

אלסודא שׁיפ מקום (place) [אסטיר 41] *pr. n.* (place)

מלפה ויתי פקד יהוה למלפה יתכון גזרים ואתי צוה יהוה ללמד אתכם חקים - דב' ד 14 [המליץ 501: למלפה-ללמד].

אֶתְפַּעַל לַמַּד לֵאמֹר ויהוה לבה מלי דעה ממה דאתלף והיה לכו מלא דעת ממה שלמד *his heart was full of wisdom from what he learnt* - תי"מ 242. מן אתילף הדה יתנשם בהדה מי שלמד זאת ירווח לו בזאת - תי"מ 245. ושבת דחלת אדם ואתילפת אקנאות קין ועזבת יראת אדם ולמדת את הקנאת קין - תי"מ 278. אך יתילף ישרון A כך יברך ישראל - בר מח 20 [דרוש Midr.]. מכן אנן צריכים נתיילף מן בראים על כן אנו צריכים ללמוד מזרים - תי"מ 282. טר ית גרמך ואתילף שביל קשטה שמור את עצמך ולמד דרך האמת - תי"מ 146. ושמע למה דת מתאלף ושמע למה שאתה למד - תי"מ 112. וישמע ית האגבו ולא יהי מתילף וישמע תשובה ולא ילמד - תי"מ 151.

אֵלּוּף 1 שׁיׁע ׀ qittūl n. m. *illūp > (*illūp) **לימוד** teaching ושבקתנה בלא אלוף ועזבת בלא לימוד *you left him without teaching* - תי"מ 153. עננה לית מן אלופה יניר הענן אין מדרכו להעיר - תי"מ 264. 2 שׁיׁת adj. [מעין *אלוף כן גוון של אלוף. עואניש ג/ב 47 לעניין למד/למוד. השוה סואי: היך מא דאלופין יודיי = כמו שהיהודים רגילים - (A) יוחנן יט 40]. **רגיל** accustomed **הך דאת אלוף** illof כפי שאתה רגיל *as you are accustomed* - עי"ד ב 19. דאלופין כמרין dillūfān שלמודים להסתיר - עי"ד כז 40.

אֵלּוּף שׁיׁע ׀ qātōl n. m. **לומד** learner ממלל חכמה מרביה אלופה דיבור של חכמה המגדל את לומדה *magnifies a word of wisdom that its learner* - תי"מ 141. מרבי השמועים ומיקר אלופים מגדל את השומעים ומכבד את הלומדים - תי"מ 306. מן אלופי ספר האותות ממלומדי ספר האותות - אס 11.

אלפה שׁיׁע ׀ n. f. **לימוד** teaching ולא לפה אומנין למעבד בדהבה M, * (נייא ולמחשב) ולחשב מחשבות לעשות בהב - שמ לא 4.

אלפן שׁיׁע ׀ n. m. 1 **לימוד** teaching לא תשבקנה בלא אלפן אל תעזבנו בלא הוראה *do not leave him without teaching* - תי"מ 150. ספרה חכמה אלפן מן הנירותך הספר הוא חכמה, לימוד מתבונתך - עי"ש ג 13. ואנייתו לא צבה שמע אלפנה יהי בלבטה ואם לא רצה לשמוע את הלימוד יעמוד בקללה - תי"מ 154. 2 **ספר, כינוי לתורה** the Torah **באלפן**

ואנו ממרים בלא נלמד - עי"ד ב 7. לא תילף למעבד כתועבת גויה לא תלמד לעשות כתועבת הגוים - דב' יח 19. לבדיל יילף למדחל מן יהוה למען ילמד ליראה את יהוה - דב' יז 19. מבגלל תילפון למען תלמדו - מ כג 9. ממלל מרבי למן דבעי יילף דיבור המגדל את מי שחפץ ללמוד - תי"מ 67. ולמלי משה אלפן (ציווי) ואת דברי משה למדו - תי"מ 184. והוה תמן אלף בביספר האותות והיה לומד שם את תורת האותות - אס 4.

מינף ווילן דלא שוינן מילף אוי לנו שלא הסכמנו ללמוד *woe to us, for we didn't agree to learn* - מ א 24, 122.

פעל 1 לימד to teach חזו אלפת יתכון גזרים ודינים ראו לימדתי אתכם חקים ומשפטים *I have taught you laws and rules* - דב ד 5 טרו מצות אלה דאלף בקשט שמרו את מצות אלהים שלימד באמת - מ טו 168. ואלף בניו ריש כריזתה דסהדותה ולימד את בניו את ראשית הקריאה והעדות - אס 7. וגלית לה אימנו ילפנה לזרעה בתרה וגלית לו אמונה אשר ילמדה לזרעו אחריו - תי"מ 5. מבגלל תילפון ותלפון לבניכון למען תלמדו ותלמדו לבניכם - מ כג 9-10. שמע לגזריה... דאנה מלף יתכון שמע אל החקים... אשר אנכי מלמד אתכם - דב ד 1. סגי דאת מסיד בן... ומלף יתן די שאתה מעיד בנו... ומלמד אותנו

- עי"ד ב 6 [המליץ 501 מלף-מלמד]. גזירן מלפן mallēfān חוקות מלומדות - אי"ד ב 5. ואלפנך m והוריתך - שמ ד 12 [= אונקלוס O]. ואלף m והוריתי - שמ ד 15 [= אונקלוס]. בכל מקום אחר משמש יר"י: [elsewhere]. 2 **ייסר** to admonish ואלף ראובן יתון הלית מללתי לכון לית תעיכון באחכון A ויען ראובן אותם הלא דברתי אליכם לאמר אל תחטאו באחיכם *Reuben admonished them: Did I not tell you, - Do not sin with regard to the your brother?* בר מב 22 (paraphrase). 3 **למד** פעי"ע to learn *intrans.* פעי"ע, בהוראת הקל. זבי"ח עואניש ג/ב 94.

סגי דאת מסיד בן ולא אלפנך allifnān רב שאתה מעיד בנו ולא למדנו *You taught us much, but we didn't learn* - עי"ד 7 [השי"מ א 123].

מינף כד אסכם נביה רבה משה ממילף קהלה כשסיים הנביא הגדול משה ללמד את הקהלה - תי"מ 178. א (מקור של פעל. פלורטיין קוים 43, 46. זבי"ח, תי"מ 21).

אלף² - אמי

†אלק הדלקה והצתה **kindling** (זביח, לשוננו יד 196).

פעל הדליק to kindle אלק מאורים מנירים דלא טפיים allaq הדליק מאורות מאירים שאינם כבים **He kindled shining luminaries, that are never extinguished** - ע"י יט 4. ואלק בה מאורין לא טפין לעלם והדליק בו מאורות שאינם כבים לעולם - מ ה 11-12. **צפרה אלק A** הבקר אור - בר מד 3. ישתבח נהירה דאלק לעלמה בוצין דלא טפי ישתבח המאיר שהדליק לעולם מנורה שאינה כבה - ע"י ז 6. ודומה לו בשורה 11. האן דאלק אורה זה שהדליק את האור - מ ו 17. נהירה דאלק לא טפין לעלם - מ יג 53-54. בינוני פעול *pass. pt.* נהר דלא טפי לעלם מלק מן יומי בריתה בפם מן דאמר ואלק עורה (!) אור שאינו כבה לעולם מוצת מימי הבריאה כפי מי שאמר ודליק את האור - Cow 877.

מלקה ויסבון לידך משח זית למלקה בוצין תדיר M ...להעלות נר תמיד ...for kindling lamps regularly - ויק כד 2.

אלקנה allēqa ש"ע נ. f. **אבוקה torch** אושה אלקה דאורה לנביה דלבש בקרן אורה אבוקה של אור מסרתו לנביא שלבש קרן אור a lit torch handed down to the prophet, who wore a ray of light - מ יד 81-79 (עי בהערות זביח בעמ' 220).

אלקנא ilqāne שם פרטי n. pr.

אנקנא ש"פ ובני קרח אסור ואלקנא - שמ ו 24.

†אלקוד שם מקום (place) n. pr. [כנראה] القديرات זביח, אסטיר 50]

אנקוד ש"פ לגו ארעה נגד על מדי מתמרה אלקוד לתוך הארץ נמשך אל מה שנקרא אלקוד - אס 19.

†אלריף שם מקום (place) n. pr. [الريف, שם מחוז במצרים. זביח, אסטיר 36]

אנריף ש"פ והוה אברהם שרי בריפון כבון טכס מצרים דו מתקרי אלריף והיה אברהם שוכן בריפון נוכח צוען מצרים הנקראת אלריף - אס 19.

אמי אמהות, מעמד אישות נחות משל הגבירה **inferior matrimonial status of**

קשטה... קרינן בתורת האמת... קראנו in the truthful Torah we have read - ע"י כד 5. יהי קרי באלפן קשטה עד יתילף יהיה קורא בתורת האמת עד שילמד - ת"מ 156א. כתב דאה דכרן כאלפנה A כתב זאת זכרון בספר - שמי יז 14 [כתב = ספר קדוש. זאת הוראתו בעש"ח, כגון אלפן ארהותה דאתיבת על יד דמע כל מימנים = ספר התורה אשר ניתן על ידי בחיר המאמינים - Cow 831. ראה פלורנטין 322 'holy writ' l'pn NSH (Florentin 322)].

נלפה ? נ"א מלפה. ר' פעל לימוד ונלפה wnallefā ולימוד - מ י 24 [עואניש ג/ב 195].

אלף² בקר **cattle** [עברית. מעיקרו שייך לאלף¹. H.] **אנף** ש"ע ז. n. m. **בקר cattle** אקר אלפיך שגר אלפיך the calving of your herd - ד בו ז 13, כח 4, 18, 51.

אלף³ שם מספר; קיבוץ אנשים **numeral; group of people** |א"י אלף דומנין - נ דב א 11. **סוא"י** והדן דצבחד יהא לאלפין הקטן יהיה לאלף - ישע ס 22]

אנף 1 ש"י **numeral אלף thousand** שת מואן דאלפים dālāfēm שישים ריבוא ויבא thousands - ע"י כ 3. ונסב אבימלך אלף כסף ויבא אבימלך אלף כסף - בר כ 14. כתלתה אלפים גבר כשלשת אלפים איש - שמ לב 29. אלפים ושבע מון (N לתרין אלפי; A תרי אלפי) אלפים ושבע מאות - במ ד 36 (השי פסי 40 וכן ז 85; לה 5]. **2** ש"ע ז. n. m. **יחידה** בארגון שבטי או צבאי (tribal or military) **unity** רבני אלפיה שרי האלפים chiefs of thousands - במ לא 52, 54, דב א 15. ראשי אלפי ישראל און they are the heads of the contingents of Israel - במ א 16.

אנוף ש"ע ז. n. m. **1 משפחה clan** ראשי אלופי ישראל און B ראשי אלפי ישראל הם - במ א 16. **2 נשיא prince** מכן דכר אכה אלופיה על כן הזכיר כאן את האלופים (אלופי אדום) - ת"מ 92א.

†אלף⁴ אנ"י **ship** |א"י כהדא אילפא דדמכא בפילגוס דימא = כספינה זו השוכבת בלב ים - ויק"ר רמח. **סוא"י** ואלפא דתרסיס - ואניות תרשיש - ישע ס 9. **אכעלפ** AHw 198b - cleppu]

אנף ש"ע ז. n. m. **אניה ship** לחוף אלפין m לחוף אניות a haven for ships - בר מט 13.

women, concubinage | א״י זלפה אמתיה - נ בר כט 4. **סוא״י** ועדמא לבוכרא דאמתא - שמ יא 5

אמה ש״ע נ. *n. f.* **אמה, שפחה, maidservant, concubine** ועבד ואמה servants and maidservants - בר לב 6. והי אמה מרסה לגבר והיא אמה נחרפת לאיש she is a slave designated for another man - ויק יט 20. ועד בכור אמתה דאחרי רחמה ועד בכור האמה אשר אחרי הרחים - שמ יא 5. מובא גם בתי״מ 38א בשניו. טרד ית אמתה הדה גרש את האמה הזאת - בר כא 10. אה אמתיה בלהה אעל לותה הנה אמתיה בלהה בא אליה - בר ל 3. וקניאן יקר שריר עבדין ואמאן ומקה כבד מאד עבדים ושפחות - בר יב 16. ועבדיך ואמתך - ויק כה 44.

אמהי ש״ע נ. *n. f.* **1 אומנת, nurse, guardian** כמד יסבל אמהיתה ית ינוקה (EC מימנתה, V אמה) כאשר ישא האמן את הינק as a nurse carries an infant - במ יא 12 [פירש לענין השפחה המטפלת בתינוק]. **אם mother** בביטוי ״האם על הבנים״ דלא ייתי ויקטלני אמהיתה עם בניהן יבוא והכני האם על הבנים, he may come and strike me down, mothers and children alike - בר לב 12 [C²⁶ תרגם תרגום מושאל: אלאזל מע אלפרע = השורש עם הנוף. וכך א״ס]. כד יודמן קן עוף לקדמיה... ואמהיתה רביעה על אפרחיה... לא תסב אמהיתה עם בניה שלוח תשלח ית אמהיתה וית בניה תסב כי יקרא קן צפור לפניך... והאם רבצת על האפרחים... לא תקח האם על הבנים. שלח תשלח את האם ואת הבנים תקח - דב כב 6-7 [C²⁶]. ואלאם ראבציה עלי אלפראח... לא תאחד אלאזל מע אלפרע. אטלקא תטלק אלאזל ואפרע תאחד].

אמהו ש״ע נ. *n. f.* **אמהות** מעמד אישי **servitude** ויהב לכן ית זלפה אמתה ללאה ברחה לאמהו m ויתן לכן ית זלפה שפחתו ללאה בתו ושפחה לנפדו. Laban had given his maidservant Zilpah to his daughter Leah as her maid - בר כט 24 (מן אונקלוס O).

אמם¹ אמהות motherhood ← אומה **nation** | א״י ארום לאומה רבה אשוי יתיה - כי לגוי גדול אשימו - נ בר כא 18

אם (נסמך) - שמ ב 8. אמה - ת״מ 271 [צורת הפנייה נתאבנה ומשמשת כנפדו]. אמה (+נסתר) - בר כז 14. **אמה** - ת״מ 79א. עמים (ר) - שמ טו 14. אמה ammayyā - ע״ד ו 15. אמתה (מיודע) - במ כה 15. אמני (ר נסמך) ammi - ע״ד יט 13. לאמתון - בר כה 16. **אומה** - בר כה 23 C. אומין (ר) - במ מט 10 C. לאם

לאמים - בר כה 3.

אם ש״ע נ. *n. f.* **אם, יולדת mother** וזעקת ית אם ילידה ותקרא את אם הילד she called the child's mother - שמ ב 8. מבנאת לכן אחי אמך - בר כה 2. ועבדת אמה טעמנים ותעש אמו מטעמים - בר כז 14. ותבכי ית אבוה וית אמה - דב כא 13. הך אמה טבה מולדה בנים ואחסה <עליון> כמו אם טובה יולדת בנים וחסה עליהם - ת״מ 271 [זביח העי 3].

אמה ש״ע נ. *n. f.* | א״י ארום לאומה רבה אשוי יתיה - נ בר כא 18 **אומה nation** אהן בעלמה אמה אחיל איקרה כות ישראל איהא בעולם אומה שחוק כבודו כמו ישראל - ת״מ 79א. שמעי עמים ומרעי A שמעו עמים וירגו the peoples heard and trembled - שמ טו 14 [הנשואים לשון נקבה ומכאן שהנושא אינו עמים אלא אומות, והכתיב ע״פ העברית. אף העדר העיין מן ההגייה מעיד שמעיקרא הייתה התנועה שאחריה u. זביח עראניש ג/ב 55]. עד ידען כל אמה כדי שידעו כל האומות - ע״ד ו 15. כזבית ברית צור ריש אמתה בית אב במדין... ראש אמת בית אב - במ כה 15.

אומה ש״ע נ. *n. f.* **אומה nation** ולידה יתכנשון אומין C ולו יקתה עמים to him shall the nations assemble - בר מט 10. תרין אומין m בכרטיך ותרין אומין mC ממעיך יתפרשן ואומה M₄C מן אומה C תתעיל שני גוים בבטניך ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ - בר כה 23.

לאם ש״ע נ. *n. f.* **אומה nation** ישמשונך עממאי ויסגדון לך לאמים (C לאומין) יעבדוך עמים וישתחוון לך לאמים to let nations bow down to you - בר כז 29. ובני דדן הברו אשורים ולאטשים ולאמים ניש wlämmom. התה״ש פירש שם כללי: גיבורים, ע״ש - בר כה 3.

אמם² יחידת מידה **measure of length** | א״י אמתה ופלגות אמתה - ירוש סוטה כב ע״ג. **סוא״י** יכיל מוסף על קומתה חזא אמה - מתי ו 27

אמה ש״ע נ. *n. f.* **אמה cubit** יחידת מידה ואמה מדין ואמה מדין (B ואומה 2X) a cubit on the one side, and a cubit on the other side - שמ כז 13. **עסר אמין** ארך לוחה חדה (B אומין) - שמ כז 16. לפאת מדנע מדנעה חמשים אמה - שמ כז 13. וארבעת אמין אפתחה - דב ג 11. **אמתים** ארכה - שמ כה 23. וארבעת אמין אפתחה באמתה דאישה - דב ג 11.

אמן¹ עמידה וקיום, התמדה; אמונה, תורה

ת"מ 119. דרחמיו ממנים עם דריה שרחמיו מתמידים עם הדורות - ת"מ 169. שריר ברך וממן א. וישפה - שמ כח 20 וכך NMBA שמ לט 13 [=המליץ 482. נדרש לתכונות האבנים: חוזק, בהירות וקיום: יש פ.ה. Int. according to the qualities of the gems.]. **3 נשבע** to swear [הקרה של אמן אל קיים הולידה את המשמעות הזאת, מפני שיקיים = נשבע. וכך גורס *M₂ = אונקלוס] ואמין לה על ממללה הדן A וישבע לו על הדבר הזה and he swore to him concerning this matter - בר כד 9. **ב** פע"י **קיים, התמיד** to make someone persevere, strengthen על אימנותה כך קיים את לבנו באמונה כך strenthen our heart in Your faith - ת"מ 199. מד את חכם 'אהן' רבינה רבה אמן עליו ימן טובה עליך תמיד משאתה יודע את הגאון הגדול הזה (גדולת האל), התמד בו (למען) יתמיד טוב עליך תמיד - ת"מ 274.

אפנל וא"י והיימן אברם - נבר טו 6. **סוא"י** מהיימן בקושטא - לוקס טז 11] **1 intrans. האמין** to believe דרבה אנשים אמנו באלה שגידל (משה) אנשים שהאמינו באלוהים (Moses) magnified men who believed in God - ת"מ 235. מגן תקיף למי בו יאמן דו רחמן ורתאה (האל) מן חזק למי שיאמין בו, שהוא רחום וחונן - ת"מ 184. בדיל יאמנו דאנה הוא עבודון כדי שיאמינו שאני (האל) יוצרם - ת"מ 112. נאמן כך ובמשה אישך - ת"מ 225. אימנו בה תאמנו מכל רגז וביום נקם תנשמו האמינו בו ותתקיימו בלא כל כעס וביום נקם ירווח לכם - ת"מ 208. **2 trans. העניק בטחון** to make someone secure ויקרב רחמיכון ויאמן יראתיכון ויקרב את האוהבים שבכם ויתן בטחה ליראים שבכם (מילולית: לאמונתכם) He will bring near those who love you and give safety to those of you who fear Him (lit.: to your faith). - ע"ש ד 34. ויאמנך בארצך ויתן לך בטחון בארצך - אברהם אלעיה 195 [עואניש 345].

אָתְפַעַל התקיים to persevere, to maintain לאויך אתמנת על אהן ממללה הלוואי התמתד בדבר הזה ("נשמע ונעשה") Oh that you would persevere in this statement! - ת"מ (ק) 44. ויתברכון בזרעך כל גוי ארעה אמנו על טובה יתאמן לוכון הדה "התברכו בזרעך..." (בר כב 18) התמידו בטוב, יתקיים לכם זה - ת"מ 135. וידע דלית היא מתקוממה ולא מתאמנה אלא בפרות יוסף וידע כי לא יתקיים ולא יתמיד אלא בצאצאי יוסף

← **steadfastness, perpetuity; faith**

ביטחון [ע"ש.ח. בהשפעת אַמֵן, אבל השי תוס תרומות א ד: אימן אחירו. עי עואניש ג/ב 165 ועי פלורנטין 269 ואילך. ע"ש הימן. NSH, prob. under [the influence of Ar. See hymn.

קל עתיד: ונאמן - ת"מ 236. בינוני: האמן - אבישע (Cow 503). אמנים (ר) - ת"מ 241. **פעל** עבר: ואמן - אמן amminnān - מ ד 86. עתיד: ימן yammān - מ כה 47. ציווי: אמן - ת"מ 199. בינוני: ממן māmman - מ ו 37. **אפעל** עבר: אמנו - ת"מ 235. עתיד: ויאמן wyā:man - ע"ש ד 34. ציווי: אימנו (ר) - ת"מ 208. **אָתְפַעַל** עבר: אתמנת - ת"מ (ק) 44. עתיד: יתאמן - ת"מ 135. בינוני: מתאמנה (נ) - ת"מ 120. **אמונה** אמונתה (מידע) - ת"מ 188. **אמן** אַמְנָה - ע"ש ד 36. **אמנו** אמונתה (ו+נסתר) - ת"מ 14. **ממון** (ת"פ) - שמ ב 14.

קל בטח to be safe יהי לנן נחדד תתוב עד ננשם ונאמן מכל מגבי יום נקם יאה לנו לחדש תשובה כדי שננוח ונהיה בטוחים מכל עונש של יום נקם it is appropriate for us to repent anew, that we may rest and be safe from all the punishments of the "Day of Vengeance" - ת"מ 236. **ונהי אמנים במשכנינו** ונהיה בטוחים במשכנותינו - ת"מ 241 [זביח העי 1; פלורנטין 269] "וישכן ישראל בטח" בוד האמן מכל מה ממו יירא...בדד, בטוח מכל מה שירא ממנו - אבישע (Cow 503).

פעל א פע"ע **1 intrans. עמד** to stand ואמן עורי שבעה יומין חורנין A(E) ויחל עוד שבעה ימים אחרים he stood (=waited) another seven days - בר ח 10. **אמנן באיקר רב** עמדנו בכבוד גדול we stood in great honor - מ ד 86 [עי בהערות יב"ח]. **אן אמן שעה קדמי כיי מאת** אם יעמוד (התנן) שעה לפניי, הריני מת (מפחד) - ת"מ 27 [דברי פרה אל משה]. **2 היה קיים, התמיד** to be steadfast **אדם חכמה ובה אמן פצתה** מן תפוך מה עבדה אדם ידעו (את האל) ובו התמיד, הצילו מהפך מה שעשהו (מגמול רע שהגיע לו). Adam knew it and persevered in it. - It saved him from the opposite of what he did מ - ת"מ 274. ימן ויורך יתקיים ויאריך (ימים) - מ כה 47 [נוסח של ברכה לך הנולד. Formula of blessing for a new born child]. **ושבח למלכה הממן ביחדאו והלל את המלך הקיים ביחידות** praise the king who is steadfast (=eternal) in oneness - ת"מ 110. **וממן ברבו דלית לה תהום** ומתמיד (האל) בגדולה שאין לה גבול - ע"ד ד 8. **יחידאי את ממן יחידי אתה קיים** - מ ו 37. ישתבח חילה ממנה ישתבח האל המתמיד -

אמן² - אמר¹

(השומרונים) - ת"מ 120א.

אמונה ש"ע נ n. f. **אמונה** belief אל אמונה חכמנו אכה דאמונתה בה לשמה י'א אמונה" (דב לב 4) הורנו כאן שהאמונה בו שלמה "a God of faithfulness" (Dt 32:4) we are taught in Him is total - here that the belief in Him is total.

אמן א ת"פ adv. **אמן** ותימר אתה אמן אמן - the woman shall say, amen, amen במ ה 22. ויגיבון כל עמה ויימרון אמן וענו כל העם ואמרו אמן - דב כו 15. ובכל משלה ידיכון ישיב אלהנו אמן - ע"ש ד 36. ונהי אמרים אמן - ת"מ 140ב. **ב** ש"ע ז n. m. **מנהג** habit יצר וענין ורו וחשבה אכסין בך ודברא יתון ידע אמנון וכל אחד מהם לה פרנוס חיל בגויתך יצר וענין וסוד ומחשבה כמוסים בך, ואשר ברא אותם יודע משפטם, וכל אחד מהם יש לו הנהגה חזקה בגופך penchant and mind and conscience and reason are hidden within you, He who created them knows their ways. Each - of them has a powerful rule over your body ת"מ 272.

אמו ש"ע נ n. f. **מנהג** habit תפך האלהים אמנות העולם בגלל ישראל הפך אלהים את משפט העולם בגלל ישראל (בקריאת ים סוף) the ways of the world for the (God) reversed the ways of the world for Israel - ת"מ 88ב. כל אנש יעבד אמנותה לגו עלמה עד ידע מה הוא מתגזי כל אדם עושה כמשפטו בעולם עד שידע מה יהיה שכרו - ת"מ 138א. אמנו אמנותי למעבד לך אכהן A הסכן הסכנתי לעשות לך כה Was it ever my habit to do so to you? - במ כב 30. ואתנחם הך די אמנותך והתנחם כמשפטך - מ יח 20. טובה ורחמיה אנון אמנותה הטוב והרחמים הם מנהגך - מ יג 33-34.

ממון ת"פ adv. **אכן** indeed ממון אתעכם ממללה C אכן נודע הדבר הקיום המתמיד. Der. -known! שם ב 14 (מעניין הקיום המתמיד. [from the meaning 'steadiness']

אמן² מלאכה, אמנות **artistry** [א"י] אומן בכל אומנות נחשא - נ בר ד 22. **סוא"י** עובדא דאומנותא דכיפא - שמ כח 11

אומן - שמ לה 35 N. **אמן** qattāl אמן - שמ כו 31 B. אמנה (מיידע) ammāna - ננה 65. **אמנו** - בר לד 13. אמנותה (+נסתר) - ת"מ 209א.

אמן qattāl ש"ע ז n. m. **חרש**, **אומן** craftsman עובד אמאן B מעשה חשב craftsman's work - שמ כו 31. למעבד בכל עבידן

אמן וחשב - שמ לה 35. עובד אדי אמן מעשה ידי חרש - דב כו 15 (= המליץ 461). כל אמן בעלמה לגו אמנותה חסרן וכל עובדי מרן תמימים כל אומן בעולם, יש באומנותו חסרון, וכל מעשי אדוננו שלמים - ת"מ 209א. אמנה דחלץ מנה בריאן האומן שיצר ממנו בריות - ננה 65.

אומן ש"ע ז n. m. **חרש**, **אומן** craftsman למעבד בכל עבידת אומן N לעשות כל מלאכת חרש to do any craftsman work - שמ לה 35. ולמחשב אומנין למעבד בדהבה ובכספה M₁ - שמ לא 4.

אמנו ש"ע נ n. f. **1 מלאכה** artistry, craft ובאמנות אבן... ובאמנות קיצם (N ובאומנות) ובחרשת אבן... ובחרשת עץ in craft of (cutting) stones... and in craft of (carving) wood - שמ לא 5, לה 33. כל אמן בעלמה לגו אמנותה חסרן כל אומן בעולם, יש באומנותו חסרון, in the world has a defect in his craft every craftsman in his craft **2 עבודת בית הכנסת** בכותרת התפילות liturgy heading to prayers ומימרי תשבחתה ומימרי חכמתה ואמנות השבתות - 3 Cow. **3 תחבולה** לשון נקייה **wile euph.** עלל אחוך באמנו וסב וקבל ית ברוכך A בא אחיך במרמה ויקח את ברכתך your blessing - בר כז 35. ואגיבו ברי יעקב ית שכם... באמנו A... במרמה - בר לד 13. ואן יעצף אנש על עברה למקטלנה באמנו A וכי זינד איש על רעהו להרגו בערמה - שמ כא 14.

אמר¹ ביטוי במלים להעברת מסר, ציווי **utterance** [א"י] ואמר ממרא דיני יהוי נהור - נ בר א 3. **סוא"י** ואמר אלהא יהא נהור - [שם]

קל עבר: אמר āmar - ע"ד ו 26. עתיד: ויימר wyimār - ע"ד יג 20. ציווי: אמר - שמ ז 19. בינוני: אמר āmar - ע"ד ו 8. פעול: אמר emar - מ יז 5. מקור: מימר - mimār - מ טו 1. **אתפעל** עבר: דאתמר detāmar - מ טו 63. ואתימר - בר מח 1 M₁*. ואתמר - שמ יח 6. עתיד: יתמר yitmar - מ ב 38. בינוני: מתמר - אס 8. מתמרן (רבות) mētāmārān - ננה 18. **אמור** qitūl - שמ יז 4. **אמור** (qātōl) - āmor - מ יד 106. **אמירה** אמירת (נסמך) - במ כד 16. **אמר** לאמר - במ ג 11 (עברית). **אמרו** אמרואתון (= אמרואתון) - ט 72 (ההגייה מסופקת bēmīrātān. עי' זביח [שם]. מימר - ת"מ 231ב. **מימרה** - בר ככ 20 A.

קל 1 אמר to say ואמר מרון יסון אגרון ואמר אדונס: יקחו שכרם - ע"ד ו 26. אכהן אמר יהוה... שלח ית עמי - שמ ה 1. אימנותה

אמר

אָתְפֶּנֶל 1 נאמר to be said ואתמר ליוסף
אה אבך באש (M₁* ואתימר) ויאמר ליוסף
הנה אביך חלה ויאמר ליוסף "is ill - בר מ 1. מהימן הו נביה דאתמר לה
שמע ואמר לן נאמן הוא הנביא שנאמר לו
"שמע ואמר לנו" - מ טו 63-64. וכד אתמר לנביה
רבה משה אתה ואהרן כאשר נאמר לנביא...
"אתה ואהרן" - ת"מ 109. "יתמר לך כל רבו
תיאמר לכל גדולה - מ ב 38. כזבן יתמר
ליעקב ולישראל מה פעל אל - במ כג 23. ברכתה
תתמר קדם קללתה הברכה תיאמר לפני הברכה
- ת"מ 132. ותשבחתה מתאמרן והתשבחות
נאמרות - נה 18. **2 נקרא to be called** בדידון
בדי מתמר באב אלאבואב בדידון הנקראת...
this is bdydwn, which is called also b³b²lbw²b
- אס 8. ולגו ארעה נגד על מדי מתמרה אלקרד
ולתוך הארץ נמשך (הגבול) אל מה שנקרא
אלקרד - אס 19. **3 כתוב it has been said**
formula introducing a citation from the Torah
see above Qal "כמה שנאמר" עי לעיל בבניין קל והשי
מכן אתמר בניס לא האמן כם על כן נאמר
"בנים..." (דב לב 20) therefore it has been said
- "Children with no loyalty in them" (Dt 32:20)
- ת"מ 216. מכן אתמר דאנון משרין בברכה
קמי קללתהעל כן נאמר שהם מתחילים בברכה
לפני הקללה - ת"מ 129.

אמור ש"ע ז qittūl? n. m. **אמירה saying** ופקד
ית קדמה אמור A ויצו את הראישון לאמר he
instructed the first saying - בר לב 18. ומללו
לגברי תרח קרתון אמור A - בר לד 20. אלהה
דעבראי שגרני לידך אמור A - שמ ז 16. וצבע
משה ליהוה אמור A - שמ ז 4.

אמור ש"ע ז qātōl? n. m. **1 נושא דבר**
spokeman הוא יהי לך לאמור A הוא יהיה
לך לפה **he shall serve as your spokesman** - שמ
ד 16. **2 אומר** במעמד הבינוני **saying**
(*participial*) מאה ושתין עדנים צעם סביע מן
אמור תשבוחן מאה ושישים פעמים צם שבע
מאמירת תשבחות hundred and sixty times he
fasted, satiated from saying praises (Moses) - מ
יד 105-106. [עי זבי"ח שם]. האמור לי עזר לארעך
A האמר לי שוב לארעך who was saying to me
"return to your land" - בר לב 10. ושבח אמורה
באנציר לבבוהלל את אומרו במסירות הלכ -
ת"מ 82. ישר אמורה במה דאמר יישר (כוח)
האומר במה שאמר - ת"מ 127. **3 חושב** במעמד
הבינוני (*participial*) **intending** הלאתקטלנן
אתה אמור A הלהרגנו אתה אמר do you

אמרת לה שלם עליך נגודה האמונה אמרה
לו (למשה): שלום עליך המנחה - ת"מ 279.
ואמרנן לא נכל למיעת ונאמר לא נוכל לרדת
- בר מד 26. וישבח לברואה ויימר ויהלל את
הבורא ויאמר - ע"ד יג 20. ויימר מה עובדיכון -
בר מו 33. אמר לאהרן סב ית אטרך אמור
לאהרן... - שמ ז 19. אמרי לי אחי הוא - בר ח 13.
וטובה אמר ירום נבי והוטוב (אלהים) אומר:
ירום נביאי אמר God says: "let the prophet be
exalted" - ע"ד ו 8. הלא שמעתון אמרין נהך
לדותין כי שמעתים אמרים נלך דותינה - בר לו
17. בעשרה בירחה אמיר תצימון ית
נפשותיכון (!) בעשרה לחודש, תענו, תענו
את נפשותיכם - מ יו 6-5. ולמשה אמיר סק ליד
יהוה ואל משה אמר עלה אל יהוה - שמ כד 1
[מילולית: נאמר *lit.*: **2 נאמר, כתוב it is said**
[באה לפני מובאה מן התורה. השי "כמה שנאמר".
formula introducing a quotation from the Torah]
[Torah] וככן אמר ויהי הענן החושך (שמ יד 20)
so it is said: "there was the cloud and the
darkness" - ת"מ 264. [ק: וארום כתוב]. לגו שירתה
רבתה אמר הלא הוא אביך קנך בשירה הגדולה
("האזינוני") אמר "הלא הוא אביך קנך" (דב לב
6) - ת"מ 386. וכן אמר קטשה בכתבה תשגר
תקופך יסיפון כקסה וכן אמר קי בספרו "תשלח
חרונך..." (שמ טו 7) - ת"מ 279. עם **כמה with kmh**
כמה אמר ותשמק ארעה מימרי פמי כמו שאמר
"ותשמע הארץ..." (דב לב 1) - ת"מ 263. כמה
דאמר וההר בער באש כמו שאמר "וההר בער
באש" (דב ד 11) - ת"מ 263. כמה דאמר וחסרת
ארעה כמו שנאמר... - ת"מ 237. עם **הך מה**
דאמר with hk mh d'mr הך מה דאמר הלא
הוא חייך וארך יומיך כמו שאמר: "כי הוא
חליך..." (דב ל 20) - ת"מ 246. **3 חשב** (אמר בלבנו)
על פי מליצת התורה **to think** (say in one's
heart) הלא אמר אשפי אפיו כי אמר אכפרה
פניו "for he reasoned "I may appease him" - בר
לב 21. אמר דבכה ארדף אמטי אמר אויה ארדף
אשיג - שמ טו 9. הלא אמר דלא ימות אף הוכי
אמר פן ימות גם הוא - בר לח 11. הלא אמר
דלא ירענה אסקל כי אמר פן יקראנו אסון -
בר מב 4. הלאמקטלני אתה אמר C הלהרגני אתה
אמר - שמ ב 14. הלא אמרו דלע תבלענן ארעה
כי אמרו פן תבלענו הארץ - במ טז 34.

מימר רומה ומכה אשוו מימר מעלה
ומטה חברו לומר - מ טו 34. מן מיטי מימר מי
יוכל לומר - מ טו 1. וחבו לה למימר עוד יוסף
קיאם - בר מה 26. אסיד בנן גברה למימר לא
תחזון אפי - בר מג 3.

אמר² - אמת

mean to kill us? - שמ ב 14.

אמירה ש"ע נ n. f. **דבר**, **אמירה**, **speech** word **אציתין** לאמירתה (C אמירתה) האזינה אמרתי listen to my speech - בר ד 23. נטרו אמירתך ED שמרו אמירתך they observed Your word - דב לג 9. מימר שמע אמירת אלה נאם שמע אמרי אל - במ כד 16. יקבלון מן אמירתך D ושאו מדברתיך - דב לג 3. נימר קמיך באמוראתן bēmīrātān נאמר לפניך לאמירתנו - ט 72 [שייך לכאן על פי הקריאה].

אמר ש"ע ז n. m. **אמירה** saying ומלל יהוה עם משה לאמר - במ ג 11 [שרוב מן העברית. מצוי בת"מ במובאות מן התורה: 103, 174, 176, 6 פעמים. H *Torah. in quotations from the Torah*].

מימר ש"ע ז n. m. **1 מילה**, **אמירה** word, saying הוּו שמעין ודחלין מן מימר אלה היו שומעים ויראים מדבר האלוהים they were listening and fearing the word of God - ת"מ 231. אילה שליחה היהב מימרי פרקן אילה שלוחה הנותן אמרי שופר - בר מט 21. **2 פקודה** command ועל מימרך יפרנס כל עמי ועל פיך ישק כל עמי by your command shall all my people be directed - בר מא 40 [תפס יישקין מן משייק כמו בבר טו 2. בן משק=בר מפרנס]. ואנחה במטר למפרשה לון על מימר יהוה וינחהו במשמר לפרש להן על פי יהוה - ויק כד 12. לא אכל עבר ית מימר יהוה - במ כד 13. על מימר יהוה ישרון - במ ט 20. **3 דבר** ביטוי הסתמיות **anything expr. of indetermination** לא נרשי למעבד דן מימרה לא נוכל לעשות דבר זה we cannot carry this out - ת"מ 33. במעמד אדורביאל **adverbial** אגבונה כחדה מימר אחד השיבוהו יחד פה אחד - ת"מ 169. **4 יצירה** composition מימר על וימת שם משה **composition on "Moses died there"** (Dt 34:5) - ת"מ 247. ספר וידבר משה והכהנים הלויים מימר מרקה - ת"מ (ק) 36. ויתמר מליפוט מן מימר אדון אבישע - Cow 269.

על מימר מ"י **prep. על פי** according to על מימר נבזה יפלג פלגתה על פי הגורל יחלק נחלתו their inheritance shall be divided according to lot - במ כו 56. על מימר סאד אחד על פי עד אחד - דב יז 6.

מימרה ש"ע נ n. m. **אמירה** saying [באה"ש המאוחרת כנגד 'לאמרי' והוא בבואה של **qol** שבתה"ע. **אמת** immât מילית שאלה לזמן **interrog. part. of** מימרה A ויגד לאברהם לאמר - בר כב 20.

ודאשתבע לי מימרה לזרעך אהב ית ארעה דאה A - בר כד 7. ואם מימרה יימר עבדה A ואם אמר יאמר העבד - שמ כא 5. מלל עם ברי ישראל מימרה A - ויק ז 23.

אמר² בעל חיים מן הצאן **lamb** [טלשיר 62. א"י אין תור אין אימר - נ דב יח 3. **סוא"י** הן הו אמרא דעלתא - בר כב 7]

אמר ש"ע נ n. m. **כבש** lamb דיכס תור אי אמר אי עז אשר ישחט שור או כשב או עז if anyone slaughters an ox or a sheep or a goat ויק יז 3 (= המליץ 489). ועגל ואמר בני שנה שלמים לעלה - ויק ט 3. ויגדי אמר בר שנה לאשם והביא כשב בן שנה לאשם - במ ו 12.

אמרה ש"ע נ n. f. **כבשה** ewe נקבה מן עאנה אמרה אי צפירת עזים לסלוח נקבה מן הצאן כשבה או שעירת עזים לחטאת a female from the flock, sheep or goat, as a sin offering - ויק ה 6. ואקים אברהם שבע אמרון עאן ויצב אברהם שבע כבשות צאן - בר כא 28. מה אנין שבעתי אמרתה מה הן שבע הכבשות - בר כא 29.

אמר³ âmar שם פרטי. pr. n.

אמר ש"פ ובכור עשו רבה תימן רבה אמר - בר לו 15.

אמר⁴ שם מקום (place) pr. n. [מילה מלאכותית המתרגמת לארמית את שם העיר ברזה במחוז דמשק; ברז - זב"ח, אסטיר 39]

אמר ש"פ בעמק חובה מדי מתמרה תמן אמר בעמק חובה הנקראת עתה אמר - אס 12.

אמראי שם ייחוס gent. n.

אמראי ש"י הלא לא שלם חוב אמראה עד הכה - בר טו 16; ת"מ 164. למלך אמראה סיחון - במ כא 29. ואגחי עם מלכי אמראה - אס 12.

אמרפל amrâfâl שם פרטי. pr. n.

אמרפל ש"פ אמרפל מלך שנער - בר יד 1. ובי שנה מלך אמרפל - אס 11.

אמת מילית השאלה **interrog. part.** [א"י עד אימט יהווי דין לן לתקלה - נ שמ י 7. **סוא"י** לא אמתי יפשוט אידה - בר ג 22]

אמת immât מילית שאלה לזמן **interrog. part. of** **time** **מתי** when אמת אעבד אף אנה לבית

אין - אין²

אהנו איהו [אהו+הוא] **where is he** ואמר לבנאתה ואהנו ויאמר אל בנותיו ואיו - שמ ב 20.

לאהן לכיוון *of direction* **לאן** **where** אי מן אתי ואלהן תיזילין אוי מזה באת ואנה תלכי **where** have you come from and **where** are you going? בר טו 8. למן אתה ולאהן תיזיל למי אתה ואנה תלך - בר לב 18. לאהן גיפך אפים מנך לאן נהפוך פנים ממך - ע"ד כו 59-60. להן יערק מסכין לאן יברח מסכן - אי"ג 74. ולהן בנה מדבחה אלא לכוון בית חיולה ואיפה בנה את המזבח אם לא כנגד בית אל? - ת"מ 494.

מן אהן למוצא *of provenience* **whence** מן האן לי בסדר למתן לכל עמה הדין מאין לי בשר לתת לכל העם הזה **from where** am I to get meat to give to all this people? במ יא 13. מן אהן אתון מאין אתם - בר טו 4. ומן אהן למשה דן מחכומה ומאין למשה ידיעה זו **from where did Moses get this knowledge?** ת"מ 392. מן אהן לון מפרדנה מאין להם פירוטה (=מניין שנתפרט זרעם של ישראל בברכה לאברהם וליצחק) - ת"מ 132א.

עד אהן לזמן (בשאלות רטוריות על פי מליצת התורה *of time (in rhetorical questions in the style of the Torah)* **עד אנה** **how long** **עד** אהן מעיתון למטר פקודי עד אנה מאנתם לשמר מצותי לון refuse to keep my commandments? שמ טו 28. **עד אהן** יכתרני עמה הדין ועד אהן לא יימנון ביעד אנה ינאצני העם הזה ועד אנה לא יאמינו בי - במ יד 11. סימניה יהונו לה מרבים עד האן יתעבד כלה לסעדו האותות יהיו מגדלים אותנו עד אם היה הכול לעזר לו - ת"מ 127ב.

אהן ד- מ"ק *conj.* **באשר** **where** האן דאתון קעמין בחלקה דצפרה... כרוזו באשר אתם עומדים בחלק הבוקר... קראו **where** you stand in the morning... **proclaim** 5-1. האן דאת בעי את שרי במקום שאתה רוצה אתה שוכן - ע"ד ח 17. אי קעם אהן דקעם משה או עמד במקום שעמד משה - ת"מ 91א.

אין² an מילית קישור (לתנאי, למושא וכ"ו) נכתבת גם אם. *conj.* **איי** אם מריה עמיה לא ישלם - נ שמ כב 14. **סואיי** דאן תהא ככון הימנו = שאם תהיה ככס אמונה - מתי כא 21

אן א מ"ק לתנאי *conditional conj.* **אם** **if** הן תטרון יתה מיתוביתה אתון מצלחים בתרי

מתי אעשה גם אני לבייתי **when shall I make** for my own household? (provision) - בר ל 30. לאמת אצלי לך (VA עד אמת) למתי אעתיך לך - שמ ח 5.

עד אמת מילית שאלה לזמן *interrog. part. of time* **עד מתי** **how long** **עד** אמת יי דן לון **how long** עד מתי יהיה זה לנו למוקש **how long** shall this one be a snare to us? שמ י 7. **עד** אמת און לקין בדיניה עד מתי אנו לוקים בעונשים - ת"מ 276ב. **עד** אמת כרמים נציבים ומחליל לית לון עד מתי כרמים ניטעים ומחלל אין להם - ת"מ 293ב. **עד** אמת לכנישתה בישתה הדה דאנון מרננים עלי עד מתי לעדה הרעה הואה אשר הם מלינים עלי - במ יד 27.

אמת ד- מ"ק *conj.* **בזמן ש-** **כאשר** **when** ארתת עלמה וכל בוראי דלגבה אמת דאמר אלה למשה אהיה אשר רעד העולם וכל בריה שבו בשעה שאמר האלוהים למשה "אהיה אשר אהיה" (שמ ג 14) **and** the world and all creatures trembled when God said to Moses... ת"מ 9א. טוב עלמה ובריאתה אמת דיכרו אלה אני אני הו אשרי העולם והבריות בשעה שיקרא האלוהים "אני אני הוא" (דב לב 39) - ע"ד י 18-19. וכן עבד משה... אמת דקעם קמי סניה וכך עשה משה... בשעה שעמד לפני הסנה - ע"ד 8-9. וחם בעי מנון מחכם אמת דו מתילד וחס מבקש מהם (החכמים) לדעת מתי שהוא יוולד - אס ב9.

אין¹ מילית השאלה למקום *interrog. part. of place* **איי** הן הו הבל אחוך - נ בר ד 9. **סואיי** הן את = איכה - בר ג 9

אהן, האן **ân** א למקום *of place* **איפה, איה** **where** אהן שרה אתתך איה שרה אשתך - בר יח 9. אהן גבריה דאתו לידך איה האנשים אשר באו אליך - בר יט 5. אהן אנון רעים איפה הם רעים - בר לו 16. אהן נשקח כדן גברה V (N) הן, *M₂ אן. MJECB הנשקע - ה' השאלה) הנמצא כזה איש - בר מא 38. האן אלה דבוק סגודיו אלא אתה איה אלוהים מושיע את המשתחוים לו אלא אתה - מ ח 17-18. לית דיכלה מודע האן דאתה אין שיכול להודיע היכן אתה - ע"ד כה 45-46. אהן בעלמה אמה אתחיל איקרה כות ישראל איפה בעולם עם שחוק כבודו כמו ישראל - ת"מ 79א. **ב** לכיוון *of direction* **לאן** **whither** האן איזלו והאן אטמר מן רגזן לאן אלך ולאן אסתתר מכעסך - ת"מ 141א.

עלמיה והן סטיותן מן שביל קשטה כי עובד אנשי סדם בוכוין שרי אם תשמרו אותה מדרגה, תצליחו בשני העולמות, ואם תסורו מדרך האמת, כי אז יחול בכם מעשה אנשי סדם if you keep this rank, you will prosper in both worlds, but if you deviate from the way of - truth, the event of Sodom will happen to you ת"מ 146. הלא חרבך אן הנפת עליו וחללתנה כי חרבך, אם הנפת עליו, ותחללהו, your tool, if we had been בסוף במ כ 21. if you lift up upon it, you profane it שמ כ 21. אן יפגענך עשו אחי וישולנך למימר למן אתה... ותימר לעבדך ליעקב CE (B) הן כי יפגשך עשו אחי וישאלך לאמר למי אתה... ואמרת לעבדך ליעקב - בר לב 18-19. חייב אן יצבע דבק ולא דבוק דידבקנה מה מצראי מחנה חוטא אם יקרא הושע! ואין מושיע שיושיענו, מה קריאתו מועילה ? - מ א 39-41. ב

אן + הוה בלשון המאוחרת, בהשפעת *إن كان* *if conditional conj., calque on Ar* אתפצינן בריש כיינן ניבד בעקבה אם ניצלנו בתחילה, הרי נאבד בסוף *if we had been delivered at the beginning, we would perish at the end* - ת"מ 74. וגבר דיבזק ליד עובד חוב הן הוה מן מדעה עליו תשרי קללתה ואיש אשר ייחפו אל מעשה חטא, אם מידיעה, תחול עליו הקללה *one who rushes to do evil, if willingly, the curse will reside over him* - ת"מ 153.

אן ד- מ"ק (אין לדלית תפקיד. היא הוקשה מן מילת קישור אחרות - זביח עואניש ג/ב 263) *conj. d has no function (cond.) אם אן דכתבה רבה מפתח נשוי ונסגד ליהובה אם הספר הגדול פתוח, נזרד ונשתחוה לנותנו* *great book is open, let us hasten to bow down to its giver* - מ כד 15-16. אן דאת לביש בה את מלך אם אתה לבוש בו (בכתר השבת), אתה מלך - נה 3. אן דצעם בה ותהב כיי מלו בפרקנה אם צם (ישראל) בו (ביום הכיפורים), כי אז הוא ראוי לגאולה - מ ז 31-32.

א¹ > 'אין' שהנויין שלה הידממה ליעצור הסמוך - או ט"ס: *if conj. (cond.) with assimilated n* אשווי אשקעתי רחים בעזותכון A (VC) אן שוי) אם נא מצאתי חן בעיניכם If I have found favor in your eyes - בר נ 4.

אן³ מילית קישור *conj. [השי' אן הפותחת פסוקים משועבדים. אינה בכי"י קדומים של התה"ש והיא שכיחה A- ובת"מ. לפירוש אחר עי' זביח עואניש ג/ב 210 וכן ת"מ 19 (מבוא), א248, העי' 3. עיי' אן¹ Only in the young stratum of SA, prob. under Ar influence. [But see ZBH, TM 19.*

אן מ"ק *conj. כ"י, ש- 1* פותחת פסוקית מושא *that introducing object clauses* ידע אנה... אן ליתו משלה יודע אני... כי לא ישלח (פרעה את העם) *I know... that he will not send* - ת"מ 11. ואמיר הן אשתה בלבה דברדה ונאמר כי האש בלב הברד (היא resides) *it is said that the fire* within the hail - ת"מ 62. ארתתו כד שמעו אן ימה הוא קטול למצראי רעדו כאשר שמעו כי

מילית ברירה *conj. (of option) או אן or האנכי* אבטנת ית כל עמה הדין אם אנה ילידתה האנכי הרתי את כל העם הזה אם אנכי ילדתיו - במ יא 12. ומה ארעה השמינה הי אם עצצה האית בה אילן אם לית ומה הארץ השמנה היא אם רזה היש בה עץ אם אין - במ יג 20. וכן בצירופי אם... ואם *repeated before both alternatives*: אם בהמה אם אנש לא יתוחיאם בהמה אם איש לא יחיה - שמ יט 13. אם דכר אם נקבה - ויק ג 1. ולא יפלא ממנו נפלא הן טב והן ביש ... אם טוב ואם רע - ת"מ 164. דו מגמיל כל עמול לפם עמלה הן טבה והן בישה שהוא גומל לכל עושה לפי מעשהו, אם טובה ואם רעה - ת"מ 188. דבק ברחמיך אן ברחקה ואן בקרבה הושע לאוהביך אם במרחקים ואם בקרבה - ע"ד ד 11. באיבר השני מילית הברירה אי *with² in the second member*: האן ברנשה אול ואנה מטלה עליו הן בבראה אי במדינתה לאשר ילך אדם אנו (השמים) מאהילים עליו, אם בחוץ או בעיר - ת"מ 141. ג מילית ניגוד בצירוף **הלא אם** על פי מליצת התורה. עיי' אלאן, *adversative conj. (following the wording of the Torah) כי אם unless* but, לית דן הלא אם בית אלהים אין זה כי אם בית אלהים *this is none other than the house of God* - בר כח 17. לא הוה לה בנים הלא אם בנן - במ כו 33. ולא אתותר מנון גבר הלא אם כלב בר יפנה - במ כו 65. **א¹** פותחת פסוקית מושא שלילי אחר לשון שבועה. בתה"ש בעקבות מליצת התורה *negative conj. after an oath (following the wording of the Torah) לא not* חיי פרעה אם תפקון מן חיי פרעה אם תצאו מזה *by Pharaoh, you shall*

אָן - אָנן

he (Moses) said to his "מי אני" Master "what am I?" - ע"ד א 10. לגבר דאלין דלה אנא בטנא לאיש אשר אלה לו אני הרה - בר לח 25. הלא עמך אנא - בר כו 24. אה אנא מאת הנני מת - בר מח 21. מן אנה אה רבי מי אני, הוי אדוני - ת"מ 27. אנה אזל ושבק לך אני הולך ועוזב אותך - ת"מ 250א. סליק אנה אל טור נבא - ת"מ 258א. מגביר *intensifier* ברכני אף אנה אבה - בר כו 34. אתחזי אנה בדיני ואבטל ית דכרה איראה אני במשפטי ואבטל את זכרו - ת"מ 218א.

האנה הנני behold (א+האנה) וכדו האנה אזל לעמי ועתה הנני הלך לעמי behold, I am going to my people - במ כד 14. האנה טרד מקדמיך ית כנענאה - שמ לד 11. האנה יהב לה ית בריתי שלמה הנני נון לו את בריתי שלום - במ כה 12. האנה מסע לך אטר מן אשתה הנני מסיע לך מטה מן האש - ת"מ 7ב-א8.

אָנָה כינוי רומז *demonstr. pron.* (השיׁס: הנא - [Nöldeke KSG § 67]

אָנָה זה *this* אינקי אנה ילידה ואתן דמי חלבין (נ"א ילידה הדן) הינקי את הילד הזה ואתן שכר חלבך *nurse this child, and I shall pay for your nursing* - אס 15 (פרפרזה של שמ ב [Paraphrase of Ex 2:9.9]

אָנָן כינוי הגוף לנסתרים *3rd pers. sg. pron.* [א״י ארום מעיקין אינון לכו - נ במ כה 18. **סוא״י** הינון די תאבו לאוחריהון - ישע מב 17] ← כינוי הרמז לרחוק (רבים): האנון *demonstr. pron. pl.* [טל, לשונו מד 60 ואילך]

אָנון *innon* 1 כינוי הנסתרים הם **they** והוון אנון מרקים סקיון ויהי הם מריקים שקיהם את אלהיון... עד אמת אנון משתמשין ותשרון את אלהיהם... כל אימת שהם נעבדים - ע"ד ג 23-22. דאנון באשדה חיולה שהם בצרה עצומה - מ א 89. וכן אנון לקין בתשניקיה וכך הם לוקים בעינויים - מ א 105. וגבריה שלחו אנון וחמוריון - בר מד 3. כד אנון שמעין - ת"מ 192ב. ואנון מהלכין עמה - אס 26. 2 אוגד *copula* הם תלתה קלעלויים תלתה יומים אנון שלשת השרוגים שלשה ימים הם *the three branches are three days* - בר מ 12. סיאגים רברכים וקשים אנון זכאי עלמה גדרות גדולות וקשות הם צדיקי העולם - ע"ד ט 2. הלא לחמנן אנון כי לחמנו הם - במ יד 9. אלין אנון בני ישמעאל -

הים הוא ההורג את המצרים - ת"מ 93א. זזע נביה רבה משה סקפנה דיצחק אבוה וחכם אן אילה מכתש כל דיארי פלשת הזכיר... משה את תהילת יצחק אביו וידע כי ינגח האיל כל יושבי פלשת - ת"מ 390ב. לאוי עליך אן תטר הדה מיתוביתה יאה לך שתשמור את המדרגה הזאת - ת"מ 118א. תפכיה דכפרו ואמרו הן אלה לבר מנה דמי לה המינים שכפרו ואמרו שיש אל חוץ ממנו, דומה לו - ת"מ 210א. חכמת הן לא ימכן יתכון מלך מצראה A (נ"א הלא) ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים - שמ ג 19. ולא ישמעון לקלי אן יימרו לא אתחזי לך יהוה A (VMJCB הלא)... כי יאמרו - שמ ד 1. 2 פותחת פסוקית סיבה *because introducing causal clauses* והן יהוה עמה A (MJEb באד, בגלל C, באשר יהוה עמו *because God is with him* - בר לט 23. ואן נסיאה אמר לנן A (נ"א הלא) כי האיש אמר לנו - בר מג 5.

אָנָה שם פרטי: אל מצרי. *pr. n.* בכה"ה VEC המילה מחוברת לשלפניה: כהנאן והגייתו בניש *kā'ēnān* אולי להבעת זילות כהן לעבודה זרה. רק ב-ב M-המלה נפרדת כשם פרטי כדרך נה"מ. A ראה אף הוא מילה נפרדת ותרגם כהנה רבה בבר מא 45. התהי"ע: אמא

الاسكندرية עואניש 4.1.4.13 (ע"ע און, כהנאן). *In MSS CEV, prob. as a pejorative epithet of an idolatrous priest*

אָן שׁיפ אסנת ברת פוטי פרע כהן אן VEC (נ"א כהנאן, כהנה רבה) - בר מא 45, 50; מו 20. V

אָנדר גורן *threshing floor* [שרבוב מן התהי"ע: *أَنْدَر* *Interp. from SAV.* ע"ע אדר. דלמן מביא *andar* מן הערבית של סוריה, Dalman Arbeit III, 68.]

אָנדר שׁיפ *n. m.* גורן והגל מדור ארעה כנענאה ית תרפיסה בעפין באנדר עטדה A וירא יושב הארץ הכנעני את האבל בגרן האטד *the inhabitants of the land, the Canaanites, saw the mourning on the threshing floor of Atad* - בר נ 11 [גיליון שחדר לתוך השיטה, אולי מן התהי"ע. *Gloss.*]

אָנָה כינוי הגוף הפרוד לדובר *1st pers. sg. pron.* [א״י אנה פניית ביייתה - נ בר כד 31. **סוא״י** אנה מיטא מטרא על ארעה - בר ז 4] **אָנָה** *āna* אני I ואמר למרה מה אנה

וצבענו ליהוה ושמע קלנו ושליח מלאך
ואפקנו ממצרים ואה אנחנו בקדש N - במ כ
20. ואנחנו נודין עתידים לקודם בני ישראל
VN' - במ לב 17.

אנחנו כינוי הגוף הפרוד למדברים
1st pers. pl. > אנחנו אנב אנפוך התנועה הסופית. לבדו
בכהיי JC אך נסוג בתקופה המאוחרת מפני 'אני'. אינו
כלל בפיוט ובת"מ. טל ג פז. From 'nħn' with
nazalization of the final vowel. Superseded by
'nn in late SA. Not in TM and the liturgy.

אנחנו כינוי המדברים **אנחנו** we הלא
גברים אחים אנחנו כי אנשים אחים אנחנו
we are kinsmen - בר יג 8. הלא מחבלים אנחנו
את אתרה - בר יט 13. ואה אנחנו מאלמים
אלמים בגו כרה - בר לו 7. הייבים אנחנו על
אחונן - בר מב 21. נטלים אנחנו לאתרה דאמר
יהוה - במ י 29. לממות תמן אנחנו ובעירנו
למות שם אנחנו ובעירנו - במ כ 4. לאהן אנחנו
סלקים - דב א 28. מגביר (בעקבות מליצת התורה)
intensifier (following the wording of the Torah)
כלנן בני גבר אחד אנחנו כלנו בני איש אחד
אנחנו we are all sons of one man - בר מב 11.
הננן עבדים לרבי אף אנחנו אף דאשתקע
כלידה באדה הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם
אשר נמצא הגביע בידו - בר מב 17.

אנטכיה שם מקום *pr. n. (place)* [כך צורתה
הערבית של אנטיוכיה انطاكية, היא חנוכיה במסורת
השומרנית (ע"ע) *The Ar name of Antiochia*
אנטכיה ש"פ אול קין למדנחה <למדינה> דבנה
חנוך מדינה דשמה אנטכיה הלך קין למזרח
לעיר שבנה חנוך ששמה אנטיוכיה - אס 3.

אני כינוי הגוף הפרוד למדבר
1st pers. sg. pron. [שרבוב מן העברית? הכינוי נפוץ בכ"י ישנים אינו. H
interp. Frequent in old manuscripts: 87 times
in MS J, vs. 185 n'nh.

אני כינוי המדבר **אני** ואני אה אנה עלל, and I
where shall I go? - בר לו 30. אתא ונקטע קיאים
אני ואתה - בר לא 44. ואני שמעת עליך למימר
התשמע חלם - בר מא 15. אני יוסף אחיכון -
בר מה 3. על כן אני דבה לך - שמ יג 15. ואני
אתי ית אגריך - שמ ב 9. אני ואתי אתקוממן
אני ואת קיימות (שיחת האות סי עם האות
ט') - ת"מ 294א. [השאר בבטויי "אני יהוה", "אני אני
הוא" וכן בדיבור ישיר מפי האל.

בר כה 16. תרי מאוריה רכביה אנון אהרן
ומשה שני מאורות גדולים הם אהרן ומשה -
ת"מ 314. 3 תווית המושא *nota accusativi* לא
יעמד גבר קדמיך סעד אשתיאצך אנון B (ני"א
יתון) לא יעמד איש לפניך עד השמידך אותם
no man shall stand up to you, until you have
destroyed them - דב ז 24 [השי' - Nöldeke
KSG, p. 46].

האנון כינוי הרמו לרחוק *demonstr. pron. pl.*
ההם *those* (remote objects) כיומיה **האנון**
בימים ההם in those days - בר ו 4, שמ ב 11.
ואמרו גבריה **האנון** those men said - במ ט 7.
העיני גבריה **האנון** תנקר - במ טו 14.

אנוש *inoš* שם פרטי *pr. n.*
אנוש ש"פ ולשת... אתילד בר וקרא ית שמה
אנוש - בר ד 26. ואנוש קראה ואנוש הקורא
(בשם יהוה) - ע"ד ט 23. אנוש חכמה וקרא
בשמה - ת"מ 274א. ואולד שת לאנוש - אס 3.

אנח גניחה, השמעת קול צער *sigh* מן דספר
ליה שארי מתאנח = משסיפר אותו התחיל נאנח -
ויק"ר תרסה. **אנח** וסכא לשומיא ואתנח = והביט
לשמים ונאנח - מרקוס ז 34]

אתפנל נאנח *to sigh* ואתנח ישראל וסלקת
אשרוהותה ונאנח ישראל ועלתה זעקתו Israel
to God groaned, and their cry came up to God
[פרפרה של התהייש שמ ב 23]. ומית מלך מצרים
ואתנחו בני ישראל מן עבדתה וסלקת
אשבהותון ליד האלהים וימת מלך מצרים
ויאנחו בני ישראל מן העבדה - שמ ב 23. הך
יומה דמת בה פרעה מלכה אתנחו וצבעו כמו
כיום שמת בו פרעה נאנחו וצווחו - ת"מ 19א.

אתנחו ש"פ נ *n. f.* **אנחה** *sigh* וצבעתה סלקה
אלי באתנחו וצעקתו עלתה אלי באנחה his
cry came up to me in a sigh - ת"מ 16 [על פי שמ
ב 23].

אנחנו כינוי הגוף הפרוד למדברים
1st pers. pl. *pron.* [משרוב מן העברית. בכהיי N במקומות רבים
הויי כתובה על ניון מחוקה. טל ג נא. ע"ע אנו, אנחנו.
Hinterp.]

אנחנו כינוי המדברים **אנחנו** we מסבים לנפש
דאנש VB אנחנו טמאים לנפש אדם we are
unclean through touching a corpse - במ ט 7.
נטלים אנחנו לאתרה דאמר אלהים VN - במ י
29. לממת תמן אנחנו ובעירנו N - במ כ 4.

אנין - אנן

אניתך שוי מצלח אורעי mK אם ישך נא מצליח דרכי - בר כד 42. אניתכון עבדין חסד וקשט *M₁K, אם ישכם עושים חסד ואמת - בר כד 49. אעמינון אנית הוו בעלמה חייהם אראה אותם, אם הם בעולם החיים (משה על אחיו שבמצרים) - תי"מ (ק) 8ב חוי שוי לי אנית בבית אבוך אתר לנן לאבתו K₂*M₂. היש בבית אביך... - בר כד 23. למימר... הנית לכוך אח *M₁ היש לכם אח - בר מג 7. אנית בעי מחכמה (ה)אם אתה רוצה לדעת ? - תי"מ 133ב. גמביר *intensifier* (בלא תנאי) **אכן** *indeed is there indeed* אנית יהוה באתרה הדן *M₁ אכן יש יהוה במקום הזה, *indeed the Lord is present in this place* - בר כח 16.

אנכי כינוי הגוף הפרוד למדבר *1st pers. sg. pron.* [שרבוך מן העברית. חמש פעמים ב-J. בתי"מ במובאות מן התורה. *H interp. 5 times in MS J. Occurs in the Torah.* TM in quotations from the Torah.]

אנכי כינוי המדבר **אנכי** I am אנכי מגן לך ש *shield to you* - בר טו 1 [מובא גם בתי"מ 105א, מ ט 44, עייש ו 23. באס 12א. אנה מגן לך]. האנכי אבטנת את כל עמה הדן - במ יא 12. אנכי אתנך - במ כב 30.

אָנְן¹ בכי ותלונה **complain** [עוואניש 2.2.1.5.2. LOT § 2.2.1.5.2. ליבא דחכימיא אנין על חורבן בית מקדש, תרגי קוהלת ז 4. השי ש אנן - PSm 273. עייע תנ"ך]

אָתְפַּעַל התלונן **to complain** והוה עמה כמתאננים ביש במשמוע יהוה J V [כמתננים, ECBA כמתננים=המליץ 512] ויהי העם כמתאננים רע באזני יהוה *the people complained in the hearing of the Lord* - במ יא 1.

אָנְן² כינוי הגוף הפרוד למדברים *1st pers. pl. pron.* [באה"ש המאחרת. אינו בכה"י JC והוא שולט בפיוט ובתי"מ. טל ג פז. *Late SA; not in MSS J and C; prevails in TM and the liturgy.* סלקין - נ דב א 28. **סואני** אנין סהדין (ני"א אנה) - יוחנן ג 11]

אָנְן *ānān* 1 כינוי המדברים *pron.* **אנחנו** מחבלים אנן ית אתרה הדן A משחיתים אנחנו את המקום הזה *we are about to destroy this place* - בר יט 13. למה נמות אף אנן אף ארעתן V - בר מז 19. אנן מכאריין כאריין A - בר לו 7. אנן עלליין A - בר מג 18. ואנן לא נחכם A - ש מ

אָנְן כינוי הגוף הפרוד לנסתרות *3rd pers. f. pl. pron.* [אני בנתי הינון = בנתי הן - נ בר לא 43 (בגיליון)]

אָנְן *ānān* 1 כינוי ההנסתרות הן (f.) **they** וקדמי שמשיהתה אנין וילדיין ותגשנה השפחות הנה וילידיהן *the maidservants drew near, they and their children* - בר לג 6. טובי נפשהתה למן אנין סגן אשרי הנפשות למי שהן משתחוות - מ ב 33-34. ואציתו אל מליה דאנין רמין עד מותר והאזינו למלים שהן רמות מאוד - תי"מ 247. ואנין מעזרין אל מצרים והם (!) עומדים לחזור למצרים - תי"מ 554 [זבי"ח העי 4]. 2 אוגד *copula* הן וחזו בני האלהים ית בנאת אנשה הלא טבן אנין - בר ו 2. חין אנין חיות הנה - ש מ א 19. מה אנין שבעתי אמרתה אלין מה הנה שבע הכבשות האלה - בר כא 29. שבע פרואתה טבאתה שבע שנין אנין - בר מא 26.

אָנְיָת מילית קישור מודגשת של תנאי *intensified conditional conj.* [אן-אית. נוטה להתחבר עם כינויי הגוף. עייע אית, אית. *Compound of 'n + 'yt.*]

אָנְיָת א מייק *conditional cond.* אם **if** אנית ברה דעדן יומה הדן קטיל כי מטי לה קעים ויעזר הך מה דהוה אם בן העדן (היאור) נהרג היום הזה, אכן כאשר יגיע לו לחיות, ישוב כמו שהיה *if the son of Eden (the Nile) is killed today, when it deserves to live, it will be as it was before* - תי"מ 30א. אניתה בעי מדע אם אתה מבקש לדעת - תי"מ 127ב. ואניתו לא צבה שמע אלפנה יהי בלבטה ואם לא רצה לשמע את הלימוד, יעמוד בקללה - תי"מ 154א. אניתה בעי מדע אם אתה מבקש לדעת - תי"מ 127ב. מה אנית חמשים זכאים בגו קרתה C A) מאן יתשקה, J מאן יית) אולי יש... - בר יח 24 [מילולית: מה אם יש. השי אונקלוס: מא אם אית. מה אם שגור בעברית של חז"ל. טל לשון 156]. אנית בעותך כן הב לון ארשו אם רצונך בכך תן להם רשות (דברי עבדי פרעה) - תי"מ 23. ואניתו לא צבה שמע אלפנה יהי בלבטה ואם לא רצה לשמוע את הלימוד יהיה בקללה - תי"מ 154א. אניתונו יומה סעדו לית סעדו אלא ולה עקב אם הם היום נוגשים, הרי אין נגישה אלא ולה סוף - תי"מ 20 [אנתי-יהונן. זבי"ח העי 2]. **ב** מילית שאלה מודגשת *intensified interrog. conj.* האם, **לום** ויבלשוך מליכוך אנית קשטה עמכון ויבחנו דבריכם האמת עמכם *your words may be put to the test* whether there is truth in you - בר מב 16. ואמרת...

anger [מן המטאפורה "נתן פניו בפלוני"] 2 נועם
pleasance [מן "ארך אפיים"]

אנף ש"ע ז *n. m.* **אף** **nose** ונסב גברה קדשה דדהב... ושבח על אנפה *M₁K ויקח האיש נוס זהב... וישם על אפה *the man took a gold nose-ring... and put it in her nose* - בר כד 22. ושוי'ת קדשה על אנפה *M₁K - בר כד 47.

אנפוף ש"ע ז *n. m.* **מצח forehead** ויהי על אנפוף C אהרן ויסבל אהרן ית חוב קדשה... ויי על אנפופה VC תדיר והיה על מצח אהרן ונשא אהרן את עון הקדשים... והיה על מצחו *it shall be on Aaron's forehead, that Aaron may carry any sin arising from the holy things...; it shall be on his forehead at all times* - ש"מ כח 38 [תפס מצח - חלק מן הפנים וגור מן אף].

אף ש"ע ז *n. m.* **אף** **nose** ונסב גברה קודש דהב... ושוי על אפה... וישם על אפה *the man took a gold nose-ring... and put it on her nose* - בר כד 22. ושוי'ת קודשה על אפה - בר כד 47. **עס אנף** **anger** אפה וחרונה דארגו יהוה עליכון C האף והחמה אשר קצף יהוה עליכם *the anger and ire which the Lord bore against you* - דב ט 19. וינתשנון יהוה מן על ארעותון באפה ובחמתה ויתשם יהוה מעל אדמתם באף ובחמה - דב כט 27.

אפיים *abbam* א ש"ע ז *n. m. pl. tant.* **1 פנים face** הלא כסת אפיה כי כסתה פניה *for she had covered her face* - בר לח 15. וסעו אפיו ונפק וירחץ פניו ויצא - בר מג 31. הלא קרן עור אפיו כי קרן עור פניו - ש"מ לד 29. וקעמו קמיון באפיון זעפיין ועמדו לפניהם בפנים זועפות - ת"מ 20. דשרה על אפיה דחלה רבה כי שרתה על פניו יראה גדולה - אס 11. עם פועלי ראייה *with verbs of sights* וית יהודה שלח לקדמיו ליד יוסף למחזי אפיו ואת יהודה שלח לפניו אל יוסף להראות לפניו - בר מו 28. אמות הזבנה בתר חזית אפיך אמותה הפעם אחרי ראיתי פניך - בר מו 30. חזות אפיך לא סכית ראה פניך לא פללתי - בר מח 11. לא אוזף עוד חזות אפיך לא אוסיף עוד ראות פניך - ש"מ 29. **2. מצח forehead** ויהי על אפי אהרן V והיה על מצח אהרן *it shall be on Aaron's forehead* - ש"מ כח 38. **3.** בהשאלה, עם פעלים שונים *in metaphorical expressions with various verbs* **1 פנייה** **turn** תלו אפיכון למעונה שאו פניכם למעון (לשמים) *turn toward the holy abode* - מ יז 46. ושבח למדברה אפיו וישת אל המדבר פניו - במ כד 1. וחיבה לאהן ייפך אפיו והחוטא

י 26. קעמין אנן על תרח חסדיך עומדים אנן על פתח רחמיך - ע"ד כג 73-74. ונעבד אף אנן אסכמו לחובינן ונעשה אנו סוף לחטאינו - ע"ד ט 15. צריכינן אנן לך - מג 69. מלים רמין שריר אנן אתין נימר מלים רמות מאוד אנו באים לומר - ת"מ 247. עד אמת אנן לקין בדיניה עד מתי אנו לוקים בעונשים - ת"מ 2276. **2** מגביר *intensifier* יהי נהי אנן שיורה דמרה בעי לה ראוי שנהיה אנו השארית שהאדון רוצה בה - ת"מ 215. בעקבות מליצת התורה *following the wording of the Torah* כלנן בני גבר אחד אנחנו כלנו בני איש אחד אנחנו *we are all sons of one man* - בר מכ 11. הננן עבדים לרבי אף אנחנו אף דאשתקע כלידה באדה הננו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו - בר מב 17.

אנס אילוך וכפייה **compulsion** [א"י מחטיתה... די לא אנסת כפה דרגלה - נ דב כח 56. **סוא"י** ואנסו יתה - והפצירו בו - לוקס כד 29] ← ציד **hunting** [מתוך יחס מסתייג מן הציד - Tal, Mikra 208].

קל 1 אילץ **to force** רכיכתה בך ועטיתה דלא אנסת כף רגלה קעמה על ארעה (B נסיאת) הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הציגה על הארץ *she who is most tender and dainty among you, who never forced her* - דב כח 56 [פירוש]. **2 כלא** **to lock** הלא הוא ענים עמי כעריק בכיראתי E הלא הוא כלוא עמדי כבורח בחפירתי *it is locked with me, like a fugitive in my pit* - דב כב 34 [פירוש הכתוב יכנוס עמדי מתפיסת כנוס מן כ+אנוס. השי המליץ 496: כניס ST *understands k+aws (pass. part.)*. Cf. Ham 1496. **3 צד** **to hunt** ואנש אנש... דינס אנוס חיתה או עופה *M₂A* ואיש איש... אשר יצוד ציד חיה או עוף *if anyone... hunts an animal or a bird* - ויק יז 13.

אנוס ש"ע ז *n. m.* **צייד hunting** ואנש אנש... דינס אנוס חיתה או עופה *M₂A* - ויק יז 13 (=המליץ 572). גבר חכם אנוס *M₂* איש ידע ציד *a skillful hunter* - בר כה 27. וצוד לי אנוס *m* וצוד לי ציד - בר כז 3 [ובי"ח ת"מ 64, העי 5 וכן עואניש ג/ב 144].

אנף פנים, אף **face, nose** [א"י איתתא דשרקא אפה - ירוש שבת י ע"ג. **סוא"י** לית את גר סכא לאפיין בניגש = אינך נושא פני איש - מתי כב 16] ← **1** רוגז

לאפי מיי prep. לפני in front of |איי
 לאפי ברא - נ בר ח 8. **סואיי** לפי רמשא = לפנות ערב -
 בר ח 11 | עינות תהומה אפקת לאפי קהלה
 מעינות התהום הוצאת לפני הקהל You
 brought up springs from the depths before the
 congregation - מ n 61-62.

על אפי מיי prep. 1 על פני upon, toward
 |איי על אפי מיא - נ בר א 2. **סואיי** על אפי
 דארעא (נייא על ארעא) - בר ב 5 | ואדיק על אפי
 סדם וישקף על פני סדם looking down toward
 Sodom - בר יט 28. ריש סכיתה דמדיק על אפי
 הישמון ראש הפסגה הנשקף על פני הישמון -
 במ כא 20. שרי יהב אימתך ודחלתך על אפי
 עממאי אחל תת פחדך ויראתך על פני העמים
 - דב ב 25. אמחי דכרנון מן על אפי ארעה
 אמחה את זכרם מעל פני האדמה - תי"מ 2275.
 ואבדרו בני אדם על אפי ארעה התפזרו בני
 אדם על פני הארץ - אס 49.

עם אפי בביטויי זמן עם שייע המציינים חלקי
 היממה *in adverbial expressions of time*
representing parts of the day לפנות- on the
eve of עם אפי רמשה הות כריותה בלילה
 עתד קנומה למיזל לפנות בוקר הייתה הקריאה
 (של האל אל משה), בלילה הכין עצמו ללכת
 the call came, in the eve (of the day) on the
 night he (Moses) prepared himself to go - תי"מ
 15א. עם אפי רמשה נפק משה ואהרן לפנות
 ערב יצאו משה ואהרן - תי"מ 227.

אנש איש, אדם human being |איי אנש ארום
 תחטא (!) - נ יוקה 21. **סואיי** ולא קם אנש - שמ י 23
אנוש [מן העברית H] שייע ז n. m. **1 איש**
human being וכמה בנפש קמות אנוש כן
 בתורה קמות הנפשוכמו שבנפש קיום האדם,
 as the existence of the הנפש קיום human being lies with the soul, so the
 existence of the soul lies with the Tora - תי"מ
 57א [רק כאן בהוראה זו]. **2 מלאך divine messenger**
 ואה תלתה אנושים קעמים
 עלביו והנה שלשה אנשים נצבים עליו he saw
 three men standing near him - בר יח 2. וקעמו
 מתמן אנושיה ויקומו משם האנושים - בר יח
 16 | דומה לו יח 22; יט 10, 16. נאזין ונשמע מימרה
 אבטל מן אנוש דכרנון מן בטל פקודי אבטל
 אנה ית דכרנה נאזין ונשמע דברו "אשבית
 מאנוש זכרם" (דב לב 26) מי שהשבית מצוותי
 אשבית אני את זכרו "I shall abolish his remembrance from among the

לאן יפנה פניו - תי"מ 2234. **2 התעלמות** עם הפך
abandon, turning away הפך מרן אפיו
 מנן ושבקנן באדי דבכינן הפך אדוננו פניו
 ממנו והניחנו בידי אויבינו our Master turned
 away from us and left us in the hands of our
 enemies תי"מ 166א. הדפק טובה אפיו מנן כי
 הפך הטוב (=האל) פניו ממנו - מ א 73. **3 הפלייה**
לטובה partiality לא תכרון אפים בדין לא
 תכירו פנים במשפט in partiality you shall not be
 judgment - דב א 17. דלא תלי אפין ולא נסב
 ממון אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד - דב י
 17. לדיאנה דלא נסב אפים - תי"מ 2574. **4 פיוס**
 אשפי אפיו בשליחתה האולה לקדמי אכפרה
 פניו במנחה ההלכת לפני if I propitiate him
 with presents in advance - בר לב 21. **5 הטיית**
חסד kindness יתלי יהוה אפיו לידך let the
 Lord bestow His favor upon you - במ ו 26. **6**
אומץ courage ולית לון אפים למצבע דבק
 אין להם אומץ לקרוא "הושע!" they have no
 "help!" - courage to cry to you - מ א 70. לית לן
 אפים נימר קמייך קבל מנן אנו מתביישים לומר
 לפניך "שמענו!" - עי"ד יא 25-26. אנש יהי דבב
 למן דו צריך לה איך לה אפים יבלש מנה
 איטבו אדם כי יהיה אויב למי שהוא צריך לו,
 איך יעז פנים לבקש ממנו טובה - תי"מ 166ב.
 גוי עזיו אפים גוי עז פנים - דב כח 50. **7**
השתחויהה bowing down ושמע משה ונפל
 על אפיו Moses heard and bowed down
 ונפל אברהם על אפיו - בר יז 3. עבדיה דהור
 מלבר נפלו על אפיו מן רב דחלתה העבדים
 שהיו בחוץ נפלו על פניהם מרוב הפחד - תי"מ
 25א.

באפי א מיי prep. לפני against, in front of
 קעמו באפיו וכרוז בקל רם עמדו
 לפניו וקרא בקול רם and cry out loudly
 תי"מ 46א. ואגלי באפיך
 דבכו רבה ואגלה לפניך איבה גדולה - תי"מ
 141ב. ונעבדנה תורס באפי כל <ערואיה>
 ונעשינה (את תהילת האל) תריס בפני כל
 הפגעים - תי"מ 396. **ב** בביטויים אדורביאליים של
 זמן המציינים חלקי היממה *in adverbial*
expressions of time representing parts of the day
 וקעם אדם... באפי צפרה למרבה ואודהו
 ועמד אדם... לפנות הבוקר להרבות הודייה
 Adam arose...in the morning to increase
 thanksgiving - תי"מ 82א. אתחזי מנון ללוט תרין
 בפי רמשה נראו שנים מהם (המלאכים) ללוט
 לפנות הערב - תי"מ 4א.

אסה שׁיע n. f. **אשה** הן שמעת בכגרי אי אסה אזלו לאתר מן אלין אתריה אם שמעת על אודות איש או אישה שהלכו למקום מאותם המקומות (של עבודה זרה) if you hear of a man or woman going to one of those places (of idolatry) - ת״מ 154ב. והן לא תצבי אסאה למיזל בתרך A ואם לא תאבה האשה ללכת אחרוך - if the woman does not consent to follow you בר כד 8. ותסב אסה לברי A ולקחת אשה לבני - בר כד 8. דקרב בגברה הדן ובאסה קטל יקטל E הנגע באיש הזה ובאשתו מות יומת - בר כו 11. והן תסב אסיה עם בנאתי A ואם תקח נשים על בנותי - בר לא 50. ואסה מקדם חברתה A ואשה מאת רעותה - שמ יא 2.

אסור¹ âsor שם פרטי pr. n.

אסור שׁיפ ובני קרה אסור ואלקנא - שמ ו 24.

אסור² שם פרטי pr. n.

אסור שׁיפ ואולד אחידן בר וזעק שמה אסור... ושלה ואנדה לגפנה ברת נעמה מבבל... ויהבה לאסור ברה לאתה... ואולד אסור בר מגפנה והוליד אחידן בן מגפנה וקרא שמו אסור... ושלח והביא את גפנה בת נעמה מבבל... ונתנה לאסור בנו לאשה... והוליד אסור בן מגפנה - אס 6א-ב.

אסטיל¹ ערום: מושחת: villain (זביח, המליץ 544: מן אסטיר = סוטה מן הדרך (לשון צידוד), נגד ZSp 151: מן שדל. ס אסטר = fictus - PSm 2604. עייש סטר]

אסמיל שׁיית adj. **ערום** sly ונחשה הוה אסטיל מן כל עפיסת ברה (E)A והנחש היה ערום מכל חית השדה the sliest of all the wild beasts - בר נ 1 (המליץ 544: סטיר).

אסי מרפא healing **א״י** אגר אסיא דמאסי יתיה - נ ש מ כא 19. **סוא״י** ויאסא להלין דמשתקין בלבהן - ישע סא 1

פעל עבר: אסי - בר כ 17. עתיד: יאסי - שמ כא 19. דיאסינ (+מדברים) - adyâssinnân - עייש ו 40. ציווי: אסי - במ יב 13. בנינו: דמאסי admâssi - עייש ו 77. מקור: למאסי - בר יט 19 A. **אתפעל** עבר: אתאסי - ויק יג 37. עתיד: דיתאסי - ת״מ א 32. מקור: למתסאה - דב כח 27. **אסאי** qattāl - ת״מ א 208. אסאה âs'sâ - עייש ו 77. **אסו** âsu - מ כ 23. **אסיה** - שמ כא 19.

פעל ריפא to heal, cure ואסי אלהים ית אבימלך וירפא אלהים את אבימלך and God

angels” (Dt 32:26), he who abolished my commandments, I shall abolish his remembrance. - ת״מ 217ב [בתה״ש שלפנינו: C. אנשה, E מלאכיה. לפי גרסת E נראה שכך נתפרש המקום ועל כן השתמש מרקה ב'אנוש'. יסודו בדרוש המיוסד על בר ד 26. עייש איש. MS E of the ST interprets 'nws as 'angels'. This midrashic translation based on Gen 4:26, is used by Marq̄ here. See above p. 3.

אנוש ēnāš א שׁיע n. m. **1 איש** man ואנושי קרתה אנושי סדם אסתארו על ביתה ואנושי העיר אנושי סדם ויכו על הבית the townspeople, the men of Sodom, gathered about the house - בר יט 4. ויקעמון תרי אנושיה דלהון תיגרה - דב יט 17. אני אתן ית רגזי באנושה ההוא - ויק כ 3. ואוקדת אנושי סדם - ת״מ 223ב. 2 מציון סתמיות expression of indetermination וילה אנוש דיהי קמיו אור וילך לגו חשך אוי לאיש שיהיה לפניו אור והוא ילך בחושך woe to the man before whom there is light and he walks in darkness. - ת״מ 290ב. אנוש מחי גרמה באדה מן יכל אתי ומפשר לה אדם מכה עצמו בידו (=גורם רעה לעצמו), מי יכול לבוא ולחלץ אותנו? - מ א 34-35. ויסכון לי ארמו מן עם כל אנוש - שמ כה 2. ואן יגף תור אנוש אי כל בהמתה - שמ כא 35. ואן יפתח אנוש גוב - שמ כא 33. לשלילה neg. אנוש אל יותר מנה עד צפר איש אל יותר ממנו עד בקר - שמ טו 19. וחזה הלא לית אנוש וירא כי אין איש - שמ ב 12. 3 בהוראה מחלקת distributive אנוש לפם מיכלה איש לפי אכלו as much of it as each one requires to eat 4, 18, 16. 4 מציון הדדיות expression of reciprocity ולא תשקרון אנוש בעברה ולא תשקרו איש ברעהו - שמ טו 11. you shall not lie to one another וואדין בין אנוש ובין עברה - שמ יח 16. לא תונון אנוש ית אחיו - ויק כה 14. 5 שם קיבוץ n. coll. **בני אדם** humanity למן אנוש ועד בהמה at man or beast - שמ יא 7. אם אנוש אם בהמה - שמ יט 13.

אנושה ēnāša שם קיבוץ n. coll. (voc.) **בני אדם** people אנושה אתו לתשבחתה האנושים, בואו להללו אנושה O men, come to praise Him - ת״מ 167ב. אנושה אתפוררו מן שנתכון האנושים, עורו משנתכם - ת״מ 201א. אנושה עמו ודחלו האנושים, ראו ויראו - מ א 23, 121.

אסדה אשה woman **א״י** אסתה = אישה רעה - ויקייר תתב. זביח, ספר שירמלך 48 ואילך]

אסיו - אסף

גנות הערורה he has laid bare the disgrace of her
 bareness - ויק כ 18 [מדגיש את גנות המעשה. השי'
 א"ס سَوْءَةً] *Emphasises the ignominy of the*
deed. Cf. AS

אסם† אוצר תבואה, מקום לאגירת התבואה
granary [מן העברית H]

אסים ש"ע ז. **אסם granary** n. m. יפקד יהוה
 עמך ית ברכתה באסימך C (E באוצרין, VB
 בכנישתך) יפקד יהוה אתך את הברכה
 באסימך יפקד you granary the Lord will ordain blessings for you
 upon your granary. דב כח 8.

אסם ש"ע ז. **אסם grain** n. m. ודאסם ואתך
 סעדתה *M₂ ודגן (=ושל אסם) ותירש (= ושל
 מרתך) סמכתי I have sustained him with (grain) of granary and (wine) of cellar
 - בר כו 37 [השי' ודאור בספי' 28].

אסנת ēsenat שם פרטי pr. n.

אסנת ש"פ ויהב לה ית אסנת... לאתה - בר מא
 45.

אסף כינוס **gathering** [מן העברית H. א"י מן
 דוער אסף עשרה כוורין - ג במ יא 32 - שרובב. ע"ע
 [כנש]

קל כלל to join יהוה ימלך עולם ועד אסף
 בין זכרון שם יהוה ובין הרגריזים יודיע כי
 המקום המבחר "יהוה ימלך" (שמ טו 18) כלל
 יחד את הזכרת שם האל והר גריזים להודיע
 כי הוא המקום הנבחר "the Lord will reign for ever and ever" joins the mention of God's
 name with Mount Gerizim in order to declare
 that it is the chosen spot - ת"מ 98. לגו שירתה
 רבה אמר הלווא הוא אביך קנך בסימניה דגלה
 בדילך ואספם נביה רבה משה בקצת כי שאל
 נא בשבעה מלים בשירה הגדולה אמר: "הלווא
 הוא אביך קנך" (דב לב 6) באותות אשר עשה
 למענך וכללם הנביא הגדול משה בקיצת "כי
 שאל נא" בשבע מלים - ת"מ 87. כי כל שם
 מהם יאסף כלם מופתים גדלים אכן כל שם
 מהם (מעשר המכות) כולל את כולם, מופתים
 גדולים - ת"מ 102א.

פעל כלל to include אז ישר משה... כלם
 זכר מלת ישר מכל מלי תשבחתה כי היא
 מאספה למלי התשבחן "אז ישר" (שמ טו 1)
 וגומר. הזכיר את מילת "ישר" מכל מלי
 התשבחה כי היא כוללת את מלי התשבחות

healed Abimelech - בר כ 17. **ואסיה יאסי** ורפא
 ירפא - שמ כא 19. **ולא אסאה דיאסינן** ואין
 רופא שירפאנו - ע"ש ו 40. יכלו מחו ולא יכלו
 יאסו יכלו להכות ולא יכלו לרפא - ת"מ 32א.
 וליתך יכל תאסי גרמך ואינך יכול לרפא את
 עצמך - ת"מ 142ב. **אסי שבי** לה רפא נא לה -
 במ יב 13. **אסאה דמאסי ומגן הרופא** המרפא
 ומגן - ע"ש ו 77. מליו כסמן מאסי לכל מטאנין
 דבריו כמו סם מרפא כל מחלות - ת"מ 228א.

מאסי למאסי ית רוחי A להחיות את
 נפשי - בר יט 19.

אָתְפַעַל נרפא to be healed אַתְפַעַל נַתְקָה
 דכי הוא נרפא הנתק טהור הוא אַתְפַעַל נַתְקָה
 the scall is healed; he is clean - ויק יג 37. **ובסר** אן יהי בה
 שחן ואתאסי (A ויתחם) ובסר כי יהיה בו
 שחין ונרפא - ויק יג 18. **ואתסי מנה** (MB
 ואתסה, אבל JEC וארף) וירף ממנה - שמ ד 26
 [תפס wyartaf לשון ריפוי]. ישקון לה סמנין דמה
 דיתאסי משקים אותו סמים שמא יתרפא -
 ת"מ 32א.

מתסאה ימעיןך יהוה בשחן... דלא תכל
 למתסאה... אשר לא תוכל להרפא - דב כח 27.
 וכך הוא בפסוק 35.

אסאי ש"ע ז. **אסאי physician** n. m. qattāl
אסאי טב מחסי ויהב אגר רופא טוב מרפא
 ונותן שכר שכר a good physician heals and gives reward
 - ת"מ 208א. **ויבלש אסו מן אסאה המאסי**
 לה ויבקש מרפא מן הרופא המרפא אותו ת"מ
 167א. כל אסאיה דאתין ליד מטענה ישקון
 לה כל הרופאים הבאים אל חולה משקים
 אותו - ת"מ 32א. **ארע אסאים** EC ארץ רפאים -
 דב ב 20, ג 13 [תפס רופאים וכך בר טו 20].

אסו ש"ע נ. **מרפא cure** n. f. וכל אסו בגללך
 אתו וכל מרפא בגללך בא every cure comes
 because of You - מ כ 23. **קיאמיך עם אבהתן**
 לא תתנשי והיא אסותן את בריתותיך עם
 אבותינו אל תשכח, והיא תרופתנו - מ יט 20.
מצלי בדיל אסות מרים מתפלל למען רפואת
 מרים - ת"מ 285ב.

אסיה ש"ע נ. **מרפא cure** ו**אסיה יאסי**
 ורפא ירפא he (must pay) for his cure - שמ כא
 19.

אסיו גנות **disgrace** [> سَوْءَةٌ = ערווה, גנאי -
 [Lane 1458]

אסיו ש"ע נ. **גנות disgrace** ויגלי ית ערותה
 ית אסיות הערווה M₂ וגלה את ערותה את

22. **קל 1 אסר, כלא confine to** ונסב מן עמון ית שמעון ואסר יתה לעיניו ויקח מאתם את שמעון ויאסר אתו לעיניהם he took Simeon from them and bound him before their eyes - בר מ 24. ואסר ית קמאי מרכבתה ויאסר את אפן מרכבתו - שמ טו 25 [עי' אפן]. אתרה דיוסף אסיר תמן (E אסור זביח, עואניש ג/ב 50) מקום אשר יוסף אסור שם where Joseph was confined - בר מ 3. אתרה דאסירי מלכה אסירים מקום אשר אסירי המלך אסורים - בר לט 20. בהשאלה fig. אה אסירי חוביה קוו סליחתה הוי, אסירי החטאים, קוו לסליחה - ת"מ 291. ועסיריה אפרק יעקב A (ני"א ואמריה) (והכבשים) המקושרות הפריד יעקב Jacob separated the bound (lambs) - בר ל 40 [הפרק משובש מאוד בכ"י זה]. 2. חיזק **to strengthen** ושרר חילה רבה ביכולה גדולה ואסר כל עמה בתקיפותה וחיזק האל הגדול ביכולת גדולה ואזר את כל העם בעצמה the Great Powerful One strengthened with great might and reinforced the whole people with might - ת"מ 375. 3. **רתם to tether** אסר ית מרכביה אסר את המרכבות his chariots אסר - ת"מ 54. 4. כיו"ב 75. ואסר יוסף מרכבתה ויאסר יוסף מרכבתו - בר מו 29. ואסאר ית רכבה - שמ יד 6. קום אסר מרכבין קום אסור רכבך - ת"מ 54. 4. **חגר, אזר girdle to** ואסאר יתה באמיאן ויחגר אתו באבנט אסר - ת"מ 7. ותיסר יתה אמיאן - שמ כט 5. ערציכון עסירין - שמ יב 11 (ת"מ 344: חרציכון אסירין). 5. **איסור to vow** נדריה אסריה דאסרת על נפשה her vow and her pledge by which she has bound herself - בר ל 5. נדרה אי אסרת אסר על נפשה - בר מ 11.

מיסר אי אשתבע שבועה למיסר אסר VNEC - בר מ 3. ולמיסר נפשה C - בר מ 13. 1. **אָתְּפֶעַל** **נאסר to be tied up** כד אסרו בימה כאשר נאסרו בים (המצרים) when they were tied up in the sea (the Egyptians) - ת"מ 75. אהכוון אהדה יתאסר בית מטרכון אחיכם האחד יאסר בבית משמרכם - בר מ 19. ואתון אתאסרו ויבלשון מליכוון ואתם האסרו ויבחנו דבריכם - בר מ 16. 2. **נאזר to be girdled** ובאמיאן עבר יתאסר - ויק טז 4. 1. **אסור** ש"ע qittūl n. m. 1. **משמר** custody prison פרעה סרח על שמשו ושוה יתי באסור A פרעה קצף על עבדיו ויתן אתי במשמר

"Then sang Moses..., etc." (Ex 15:1), (it) mentioned the word yšr of all the words of the praise because it includes the words of the praises - ת"מ 72.

1. **אספוג** מאפה cake [σπόγγος - Krauss 89a. מן אונקלוס O]

אספוג ש"ע n. m. **רקיק** ויסב כהנה ית אדרעה... ואספוג פטיר אחד M₁* ויקח הכהן את הזרוע... ורקיק מצה אחד the priest shall take the shoulder... and one unleavened wafer - במ ו 19. ואס[פוגין] פטיר ממשחין במשח m ורקיקי מצות משוחים בשמן - ויק ב 4.

1. **אספנט** יין wine [اسفنت - Lane 1372b. טל ג צה]

אספנט ש"ע n. m. **יין wine** ונסוכה אספנטה רבעות קסטונה m ונסכוו יין רביעית ההין and its libation, wine, a quarter of a hin - ויק כג 13.

אצפנט ש"ע n. m. **יין wine** והשקי עת אבוין אצפנט[ה?]; בלילה ההוא m ותשקינה את אביהן יין בלילה ההוא their father drink wine - בר יט 33. **ואעל לה** [א]צפנט ושתה m₄ ויבא לו יין וישת - בר כז 25.

1. **אסקופיה** שם מקום (place) pr. n. [זביח, אסטר 50: היא כנראה שְׁחִיף שבסביבת בניאס]

אסקופיה ש"פ ומן חצר עינן והיא אסקופיה עד ארבלה - אס 20.

אסר קשירה וכליאה, רתימה וחגירה, **binding, tying up; confining** ידיה למיסר זונה = לא ישלח איש ידו לחגור תגורה - ג בר מא 44. **סואיי** ומא דתיסר על ארעא יהא אסיר בשומיא = ומה שתאסור על הארץ יהיה אסור בשמים - מתי טז 19]

קל עבר: ואסר - בר מ 24. ואסאר - ויק ח 7 (המליץ 461: ואסיר). עתיד: ותיסר - שמ כט 5 (המליץ 461: ותאסיר). ציווי: אסר - ת"מ 54. בינוני פעול: אסיר - בר מ 3. מקור: למיסר - בר מ 13 C. **אתפעל עבר:** אסור - ת"מ 75. עתיד: יתאסר - בר מ 19. ציווי: אתאסרו (ר) - בר מ 16. אסור qittūl - בר מ 17 A. אסור qāṭōl אסורה āsūra - מ כה 52. אסיר חסירין - בר ג A7 (-המליץ 461: אסירין). אסר - בר מ 11. אסרה - ת"מ 75. **מסארה** מסארת (נסמך) - שמ יב

אסראיל - אף

אָעִי עֵשִׂייה בעץ wood [א״י אַעין דִּשְׁטִין - נ ש מ כה] 13

פּענל [נזור מס השם *denom*] **קושש עצים to gather wood** [ואשקען] גבר מעאי עאים ביום שבתה וקרבו יתה דאשקעו ית מעאי עאים ליד משה A (נ״א מקשש) וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת ויקריבו אתו המוצאים אתו מקשש עצים אל משה they came upon a man gathering wood on the Sabbath day and they brought the one who was gathering wood before Moses [נוצר] 34-33 במ טו 33 - לעניין זה לפי התה״ע: מתחטב חטבא = ליקט עצים. Lane 593].

אנ שׁׁעׁ ז n. m. **עץ wood** [נצטמצם שימושו לעניין המשכן וההלכה. בהוראת החומר הוחלף בקיצם (ע״ע) ובהוראת הצמח באילן (ע״ע). דומה לוע עץ, שצנטמצם שימושו ונסוג מפני אילן *Frequently in cultic* ואע״ה *qysm*] אה אשתה והשה לעלה נקי לעלה הנה האש והעצים ואיה here are the fire and the wood; but the offering? where is the sheep for the offering? בר כב 7. ויסדרון עאים על אשתה - ויק א 7. ואשקעו גבר מקשש עאים ביום שבתה וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת - במ טו 33. ותעבד פתור עאי שטים ועשית שלחן עצי שטים - שמ כה 23. ותעבד ית אריעיה עאי שטים - שמ כה 28. ויועד יתה כהנה למדבחה על עאיה - ויק א 17.

אעס? [נשתבש הסופר מפני זאחשד' שבמקור. *Corr.* **אעס**? וכלית m *m₂] ומנעית) אף אני יתך מדמחיבה קדמי על כן לא אעסתך m (״יש תלתה כ: אעסכך) למקרב לותה ואחשך גם אנכי אתך מחטאה לי על כן לא נתתיך לנגע אליה - בר כ 6.

אָף תואר הפועל לרבות *adv. (inclusive)* [א״י והבל אייתי אף הוא - נ בר ד 4] ← מגביר *intensifier* [זביח, ת״מ 98, משווה אל לשון חז״ל: אף הוא היה אומר]

אף af **א** מ״ק *conj.* **גם also, even** נשקינה חמר אף לילין נשקיני יין אף הלילה 34. make him drink wine tonight also - בר יט 34. ברנכי אף אנה אבה ברנכי גם אני אבי - בר כז 34. ורחם אף ית רחל - בר כט 30. אף אנה בחלמי ואה תלתה קנוני אפאי אף אני בחלמי והנה שלשה סלי חרי - בר מ 16. רעי יעאן עבדיך אף אנחנו אף אבהתנן רעי צאן עבדיך אף

Pharaoh suspected his servants, and placed me in custody - בר מא 10. וכנש יתון לגו אסור A - בר מב 17. ויהבה לגו בית אסורה אתרה דאסירי מלכה אסירים - בר לט 20. פתח נביה רבה משה בית אסורה דחשכה פתח הנביא... את בית האיסור של החושך - ת״מ 37. **2 שבועת איסור** **vow** למיסר אסור V לאסר אסר imposing an obligation - במ ל 3. ולאסור נפשה V - במ ל 13. ואסוריה דאסרת על נפשה V - במ ל 5.

אסור שׁׁעׁ ז n. m. **1 אסיר prisoner** הפתח בית אסורה דאנה אסור בגוה פתח את open the prison אסור בתוכו אסור in - ת״מ 37. **2 מושל governor** אדכיר לטב גרמון אסורה רומה זכור לטוב גרמון המושל הרומי remembered be Garmon, the Roman governor - מ כה 52-51 [עראניש ג/ב 263 > quaestor].

אסיר שׁׁעׁ ז n. m. **חגורה girdle** ועבדו לון אסירין (E)A ויעשו להם חגרות and made themselves girdles - בר ג 7 (המליץ 461: אסירין).

אסר שׁׁעׁ ז n. m. **2 שבועת איסור** **vow** אי אסרת אסר על נפשה או אסרה אסר על נפשה or imposes an obligation on herself - במ ל 11. וכל אסוריה דאסרת על נפשה יקומו - במ ל 12. כל מפוק ספבאתה לנדריה ולאסר נפשה לא יקומו - במ ל 13.

אסרה שׁׁעׁ נ f. n. **חבישה girdling** ויאסר את רכבו אסרה גדלה... עד לא יכל אנש יברה מתמן ז׳יאסר את רכבו״ (שמ יד 6) אסירה גדולה... כדי שלא יוכל אדם לברוח משם “He tethered his chariot” (Ex 14:6)... a mighty tethering...so that nobody could escape from there - ת״מ 75א.

אסארה שׁׁעׁ נ **אגודה bunch** ותסבון מסארת אזוב ותטבלון באדמה דכספה ולקחתם אגדת אזוב וטבלתם בדם אשר בסף אסר take a bunch of hyssop and dip it in the blood that is in the basin - שמ יב 22. וסכו מסארת אזוב ואדו אדמה על מדיקה וקחו אגודת אזוב וזרקו את הדם על המשקוף - ת״מ 345 (השי״פ: מאסרתא).

אסראיל שׁׁעׁ נ **Ar interp.** [משורבב מן אסראיל. *Ar interp.*]

אסראיל שׁׁעׁ נ **ישראל** וקל לבני אסראיל - ויק יז 14.

אפודה דהב תכלה וארגמן ועשו את האפוד
 זהב תכלת וארגמן they shall make the ephod
 of gold, of blue and purple - שמ כח 6. ותעבד
 ית מעיל אפודה כליל תכלה - שמ כח 31. ועסרת
 לבושיה חשנה ואפודה ומעילה... ועשרת
 הבגדים: החושן והאפוד והמעיל... - תי"מ 111.

אפוד *ibbod* שם פרטי *pr. n.*

אפוד ש"פ לשבט בני מנשה נסי חניאל בר
 אפוד - במ לד 23.

אפי עשייה בבצק לייצור לחם **baking** [א"י ופטירין
 אפה ואכלו - נ בר יט 3. **סוא"י** ופטירין אפא - שם]

קל עבר: אפה - בר יט 3. עתיד: ותפי (נוכח) - ויק כד 5.
 ציווי: אפו - שמ טו 23. בינוני: אפה - בר מ 17 MCB.
 ואפין (רבות) - ויק כו 26. **אתפעל** עתיד: תתאפי (נסתרת).
 ויק ו 10. **אפאי** qattāl - בר מ 17. אפיה (מר מידע) -
 בר מ 2. **אפאי** qatāl - ויק ב 4. **אפו** אפואתכון
 (ר+ינוכחים) - במ טו 20 *M2. **אפוי** qātōl ואפואה
 (מידע) - בר מ VE1.

קל אפה *to bake* ופטיר אפה ואכלו ומצות
 אפה ויאכלו he baked unleavened bread, and
 they ate - בר יט 3. ואפו ית לישא - שמ יב 39.
 ותסב סלת ותיפי יתה תרתעסרי חלין - ויק
 כד 5. ית אד דתאפון אפו - שמ טו 23. מכל
 מיכל פרעה עובד אפה MCB - בר מ 17. ואפין
 עסר נשין בתנור חד - ויק כו 26.

אתפעל נאפה *to be baked* וכל מנחה
 דתתאפי בתנור וכל מנחה אשר תאפה בתנור
 any offering that is baked in an oven - ויק ז 9.
 לא תתאפי חמי - ויק ו 10. חמי תתאפין בכורין
 ליהודה - ויק כג 17.

אפאי ש"ע *qattāl* *n. m.* **אופה** *baker* מכל
 מיכל פרעה עובד אפאי all kinds of food for
 Pharaoh that a baker prepares - בר מ 17. תלתה
 קנוני אפאי - (פירש חרי = אפה) < חר"י או חו"ר -
 עראנ"ש ד 307. > נ"א נקי, כלומר לבן, תפסו מן חו"ר.
 א"ס حوآري = קמח לבן *hry was attributed*

[*hwr = white (flour)*]. בהוראת איש חצר, בעל תפקיד
 רשמי *In the sense of royal officer* שטאו משקה
 מלך מצרים ואפיה לרבון - בר מ 1. ורגז... על
 רב משקאיה ועל רב אפיה - בר מ 2. וכן בפס
 5, 16, 20, 22. **ב** שם מופשט *qatāl* *abstr. n.* **אפיייה**
baking קרבן מן אפאי תנור (EC אפי) מאפה
 תנור - an offering baked in the oven (miyyāfi)
 ויק ב 4 (תפס מ' היחס, הפריד ופירש: מן מאפה תנור).
 ולחם ואפי וקלופי לא תיכלון *M2. ולחם
 וקלי... - ויק כג 14 (וליהפד, A מתרגס קלי = אפה -

אנחנו אף אבותינו - בר מ 3. **ב** מגביר בצירוף כינוי
intensifier (with pers. pronoun) אף ושאלו בכל
 שבט מהו אף אהן רזה ושאלו בכל שבט מהו
 the הסוד הזה in every tribe: what is this secret?
 - תי"מ 52. מצראי אף אנון כן -
 תי"מ 213. ימה אף הוא כרו ואמר תי"מ 249.
 ופרס רחמיך עלינו ונעבד אף אנן אסכמו
 לחובינן ופרוס רחמיך עלינו ונעשה גם אנו
 סוף לחטאינו - ע"ד ט 15-14. אף אנה אעבד דה
 לכון - ויק כו 16. נטרת אף יתך לגו נהרה
 דמצרים שמרתי אף אותך בתוך נהר מצרים -
 תי"מ 6. שמעון אף הו העק על יוסף שמעון,
 אף הוא העיק על יוסף - תי"מ 219. ימה אף
 הוא כרו ואמר - תי"מ 249. חלין מנה אורה
 דשמשה ואף זהרה - תי"מ 271. ואכל אף מיכל
 ית כספנן - בר לא 15. ומשה אתימן לעלם ואף
 כך אימנון לעלם ומשה הואמן לעולם ואף כך
 יאמינו לעולם - ע"ד א 28-29 [זביח על אתר. רמו
 לפסוק "ויאמינו ביהוה ובמשה עבדו" - שמ יד 31].

אפוא מגביר *intensifier* (נשתכחה מן
 השומרונים הוראתו ונתפרשה הקריאה אף + הוא.
 אפוא ניתרגם בתארי פועל אחרים (B חורי), או נתפרש
 מן אף = כעס *abbu* (mEA אתרגז), אע"פ שההגייה
 שונה. וכך נהגו JA בשמ לג 16. א"ס : *al-* *The*
original sense of 'pw' was forgotten, and the
word was interpreted as 'p+hw' (3rd pers.
pron.) and understood either as 'anger' or as
an adverb. ולך אפוא מה אעבד ברי (B אורי,
 mA חורי, m2 כען (= אונקלוס O), ME ארגז, C
 מרגזה N מארגזה) ולך אפוא מה אעשה בני
 what, then, can I do for you, my son? - בר כז
 37. אם כן אפוא דה עבדו (VM2 עורי, M1A
 קשטה (א"ס: حَقًا), E ארגז, NMCB רגזה) אם
 כן אפוא זאת עשו - בר מג 11. מן הפו צעד ציד
 (C אף הוא) מי אפוא הצד ציד - בר כז 33.

אפד עטיפה ולבוש *tying in ephod* (priestly
 garment) [שאלו מן העברית, *H loan*. א"י והמינא
 דאפדא - נ שמ כח 8. אבל בפס' 12: אפודא]

א'קל עטף *to tie in ephod* ואסאר יתה בשושב
 אפודה ואפד לה בה (נ"א משלון חיווק: EC ועיאץ,
 MB ואח"ץ, A ואע"ץ. א"ס: وشَع = קישט, חגר)
 ויחגר אתו בחשב האפוד ויאפד אתו בו he
 girded him with the decorated band and he tied
 it to him - ויק ח 7 [אבל בשמ כט 5: ואפדת J
 ותעץ].

אפוד ש"ע *n. m.* **אפוד** *epthod* ויעבדון ית

אפל - אפר

walls (of water into a jail) until He sentenced their ruler (Pharaoh) to prison ת"מ 376: פרעה ממלל עם פני חילה = עם מנהיגי החיל). בעשי"ח לוי ל"משכן" NSH attribute of the Tabernacle כוננו ירך הר המנוחה וכו' משכן נכבד אפן ירך כוננו הר המנוחה וכו' משכן נכבד Your hands have set up the Mount of Rest and a honorable dwelling on it - פינחס הרבן (Cow 594). וכן אברהם אלעיה (Cow 697). ותצא אפן... פרדיסה המתקרי גן עדן... a garden called the Tabernacle... a garden called the Garden of Eden (Cow 697). ואבישע (Cow 697). ותצא למשכן אפן דרך לגן עדן - אברהם בן יעקב (Cow 664). אחפני בפני אל קדש... ואפרש כפי... בדן מימר דאמרת... לאל משבח... ואסיר אפן מרכבתי בכבודות ותהללות אפנה אל אל קדוש... ואפרוש כפי (אליו)... בזה המאמר שאמרת... לאל משבח... ואשתחוה בכבודות ותהללות - פינחס הרבן (Cow 440).

אפסי שם פרטי (< ופסי (ע"ע) שנתפרש ו החיבור] *pr. n.*
אפסי ש"פ לשבט נפתלי נחבי בר אפסי - במ יג 14.

אפר מרעה, כר דשא **meadow** א"י וחמא ית תיבתה בנו אפרה - נ ש מ ב 5 ע הרועות באפר - מש ביצה ח ז. **אפ** appāru = אחו AHw 59a
אפר ש"ע ז *n. m.* **אחו meadow** ורעין באפרה m_2 ותרעינה באחו they grazed in the meadow - בר מא 2. וית ענבי אפר[יך] לא תקטף m_2 ואת ענבי נזיריך לא תבצר - ויקה ח 5 [נתפרש לו מקום צמיחת הענבים?].

אפר אבק מן השרפה **ashes** (מן העברית. ע"ע קטס. H א"י אפרא בעיניי אמיא (לענין תוגת אמו - משלי י 1) - ירוש תענית סז ע"א)
אפר ש"ע ז *n. m.* **אפר** ועבד אבק ואפר וגלה אבדנה ועשה (במצרים) אבק ואפר ועשה את האבדון and revealed dust and ashes. destruction - ת"מ 285.

אפר שם פרטי *pr. n.* **אפר** ש"פ ובני מדין היפה ואפר - בר כה 4.

אפר שם פרטי *pr. n.* **אפר** ש"פ

בר יט 3].

אפו ש"ע n. f. **מאפה baking** רשות אפואתכון חלה M_2 *ראשית עריסותיכם חלה the first yield of your baking, a loaf (כלומר העולה מן העריבה).

אפוני ש"ע ז *n. m.* **אופה baker** חטאו משקה מלך מצרים ואפואה לרבון VE חטאו משקה מלך מצרים והאפה לאדניהם the cupbearer and the baker of the king of Egypt - בר מ 1. ורגז פרעה... על רב משקאיה ועל רב אפואיה V - בר מ 2. שקאה ואפואה E המשקה והאפה - בר מ 5.

אפל חשכה **darkness** (שאוולה מן העברית H *loan*)

קל בינוני פעול *pass. pt.* **אפל to be dark** תואר ליחושך; עד יהי נאורך מסטי לכל חשך אפיל כדי שיהיה אורך (של השכל) מסיר כל חשך אפל so that your light will obscure all darkness - ת"מ 143. הביא חשך אפיל במאורות וחשך כל העינים - ת"מ (ק) 32 א (ש: הביא חשך בעיני מצרים). וילך אנש דיהי קמיו אור וילך לגו חשך אפיל אוי לו לאדם שיהיה לפניו אור וילך בחושך אפל - ת"מ 290.

אפניה ש"ענ **אפלה darkness** באפילה קסמים יהי באפלה יתרחושו קסמים sorceries occur in darkness - אס 21

אפילו ש"ע נ **אפלה darkness** ואפילותה דאתעבדת ריש <לכל> דהוה והאפלה שהייתה ראש לכל מה שהיה - ת"מ 68 (לענין מכות מצרים).

אפן רוממות וגדולה **greatness** (עש"ח מן יאפן מרכבתו **âfan markâbtu**, שנתפרש 'פנינים', 'קדסי' ובהשאלה 'גדול', 'נכבד'. השי' התה"ע: **أَجَلٌ** = Lane 438b. וראיה הדרוש בתה"ש: ואסר ית קמאי מרכבתה = ויאסר את אפן מרכבתו - שמ יד 25 כלומר: את פני המרכבות. זביח, ספר בלאו 103; פלורנטין, 271. השי' אבן גינאח, 44: על אפניו = על פניו, לפי שתפס את הא"י פרוסתית. **âfan was attributed to** ²p. ['face' and translated 'great', 'honorable'].

אפן ש"ע ז *n. m.* **מנהיג, נכבד, ruler honorable** ואסר אפן מרכבתו הפך חומות פניהם עד פשר ראשם באסור 'יאסר את מנהיגי המרכבות" והפך את החומות בפניהם (לכלא) עד שדן את ראשם במחבוס "he bound the rulers of the chariots" and turned the

אפרים - אצל

לגבר איצטלון דלבושה m ולבנימים יהב תלת מון כסף וחמש אצטלון M₂ תכסיאן לכלם נתן לאיש חליפות שמלות ולבנימים נתן שלש מאות כסף וחמש חליפות שמלות to all of them he gave clothing garments of clothing; but to Benjamin he gave three hundred shekels and five garments of silver and five garments of silver and five garments

אצטרלב כלי ניווט instrument for navigation > [أَصْطِرْلَاب (התהי"ע) - Lane 64a].

> ἀστρολάβον LS 34a. בא בתה"ש כנגד תרפים לשם לשון נקייה. טל ג נח. Euph. for idols

אצטרוב ש"ע n. m. כלי ניווט astrolab וגנבת רחל ית אצטרוביה דלאבוה M₂* ותגנב רחל את התרפים אשר לאביה Rachel stole her father's astrolabs - בר לא 19. למה גנבת ית אצטרובי A למה גנבת את אלהי - בר לא 30.

אצלה הפקה והפרשה allowance

פענל 1 פע"י trans. **אצל**, **הפריש** to set aside, allot הלא הצלת לי ברכה E (ני"א הפצית) הלא הצלת לי ברכה have you not allotted a blessing for me? - בר כז 36 (ני"א פירש מן נצ"ל מה שאין כן כאן, לפי שנצ"ל נדיר בהוראת הישבעה (יע"ע)). כל חותרה דאצל יהוה מן אבונן לנן הוא כל העשר אשר הציל יהוה מאבינו לנו הוא aššal - בר לא 16. ואצל מן רוחה דעליך ואשוי עליון (CA ופצי) והצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי עליהם I will draw from the spirit and put it upon them - במ יא 17. ואצל מן רוחה דעליו ויהב על שבעים גבר חכימיה ויצל מן הרוח אשר עליו ויתן על שבעים איש הזקנים - במ יא 25. 2 פע"ע [עואניש ג/ב 175]. **נאצל**, **הופרש** to be set aside, allotted כלה עביד בידה כלה מנה מצל הכול עשוי בידו, הכול ממנו נאצל everything was made by Him, set aside from Him - ת"מ א 184 [זבי"ח הע"י 5, 6]. אדלא אמות אנה מברכך ברכה מצלה משמה דאלה בטרם אמות אברכך ברכה נאצלת משמו של אלוהים - ת"מ (ק) א 76 (ש) א 255. מצלחה, והוא (הוא). נהיר דכל נהרין אצלו מן טובך המאיר, שכל המאורות נאצלו מטובך aššēlu - מ ו 55-56. מנך הוא עלמה ולידך הוא מעזר מצל מן רביאנך במלה מדילך ממך הוא העולם ואלין הוא חוזר, נאצל מגאונך במאמר משלך maššal

אפר ש"פ ויקטן הולד ית אלמודד... וית אפר וית חוילה - בר י 26-29.

אפרים ifram שם פרטי pr. n.

אפרים ש"פ דילדת לה אסנת... ית מנשה וית אפרים - בר מו 20. עמו יוסף ואפרים ממללים עם כל ישראל ראו את יוסף ואפרים מדברים עם כל ישראל - ת"מ 144ב.

אפריקיה שם מקום (place) pr. n.

אפריקיה ש"פ חרסאן אלסודה די מתקריה אלגזירה היא באפריקיה חרסאן אלסודה הנקראת אלגזירה, היא באפריקה - אס 8א.

אפרתה ifrāta שם מקום (place) pr. n.

אפרתה ש"פ ואקברת באורע אפרתה - בר לה 19. בעוד כברטוי ארעה למיעל לאפרתה בעוד כברת הארץ לבא אפרתה - בר מח 7.

אצבעון iṣ'būn שם פרטי pr. n.

אצבעון ש"פ ובני גד צפון וחגי ושוני ואצבעון - בר מו 16.

אצו כלי לישת הבצק בו kneading bowl (א"י) אצבתהון צרירן בשושפיהון - נ שמ יב 34. אצותא = עריבה, משאת - LS 44a. טל, לשוננו מח-מט 177-185.

אצו ש"ע n. f. **עריסה**, **משאת** kneading bowl קדמות אצואתכון חלה תרמון ארמו EC (B אצותכון, M חצותכון, N עצבאתכון) ראשית ערסתיכם the first yield of your kneading bowl, you shall set aside a loaf as a gift - במ טו 20 (=המליץ 554). מקדמאות אצואתכון תתנן ליהוה ארמו ECB מראשית ערסתיכם... - במ טו 21. בריך ואצרך ואצותך ברוך טנאך ומשאתך and your kneading bowl - דב כח 5 (=המליץ 517).

אצחק שם פרטי [שרובן מן اصحق. יע"ע יצחק.

pr. n. [At interp.

אצחק ש"פ וצלאה אצחק ליהוה A ויעתר יצחק אל יהוה - בר כה 21

אצטלה לבוש garment > [στολή - Krauss 120. מן אונקלוס IO]

אצטנה ש"ע n. f. **לבוש** garment לכלון יהב

אצל² - ארודי¹

איל וצבי ויחמור ואקו - דב יד 5.

52-49 מ ז -

† **ארבה** ארובה, פתח עילי **upper window** [ע] ארובה שבין הבית לעליה - תוס אהלות ה טו
ארבה ש"ע ז. n. m. **ארובה** וארבי שומיה אפתחו (A) (וארכי) וארבות השמים נפתחו the windows of the heavens were opened - בר ז 11. וסכרו מעיני תהומה וארבי שומיה ויסכרו מעינות תהום וארבות השמים - בר ח 2.

† **אצל**² מילית יחס prep. [שרבוב מן העברית H interp.]

אצל מ"י prep. **אצל** with, beside ואנחת רקעיו **אצלה** E ותנח בגדיו **אצלה** She kept his garment beside her - בר לט 16. ושבק רקעיו **אצלי** E - בר לט 18. וכן הוא בא בת"מ (ק) *35 במובאה מן דב יא 30: מול הגלגל **אצל** אלי מורא. המובאת גם בפיטו המאוחר: של בן מנר (Cow 96), של פינחס בן אבישע (Cow 49), ויעקב הרבן (Cow 675, 676).

† **ארג** חיבור **joining** [מן העברית H]

קל ארג to וחמש יריעאתה ארג אחדה לאחדה M₁ (נ"א דבק, לפף) וחמש יריעות חבר אחת לאחת - שמ לו 10 [הקריאה מסופקת. dub. reading]

אצל אגירה למשמרת **storing up** [א"י גרבין דמשח בנו אוצרה דחטיא - כדי שמן בתוך אסס החיטין - ירוש פסחים כט ע"ג: **סוא"י** דמפק מן אוצרה = המוציא מאוצרו - מתי יג 52]

ארגון צבע, חוטי צמר צבועים **purple** (thread). ע"ש ארגמן [א"י ותכלה וארגון - נ ש מה כה 4. **סוא"י** ותכלתא וארגונא - שמ כה 5]
ארגון ש"ע ז. n. m. **ארגמן** (thread) **purple** תכלה וארגון (מתוקן: וארגמן. נ"א וארגבן blue and purple - שמ כה 15. תכלה וארגבן וצבע זעורי ECB (A) וארגון) תכלת וארגמן ותולעת שני - שמ כה 4. כיו"ב כו 1, ECBA 1, EC 31 (BA) וארגון, כו 16, ECBA 19, (A) וארגון, שמ כה 6, 8, VECBA 33. רמוני תכלה וארגון - שמ לט 24.

אוצר ūšār ש"ע ז. n. m. **אסס** storehouse ועבדת ארעה בשבע שני סבעה לאוצרין mA (נ"א לצמותים) ותעש הארץ בשבע שני השבע לקמצים during the seven years of plenty for the storehouses land produced for the storehouses - בר מא 47 (מן אונקלוס O). ובנו קריאן אוצרין לפרעה m₂ ויבנו ערי מסכנות לפרעה - שמ א 11 (מן אונקלוס O). בריך אוצרך ואוצרך VB ברוך טנאך ומשאתך - דב כה 5 (המליץ 478: חוצרן). יפקד יהוה יתך ית ברכתה באוצרך יפקד יהוה אתך את הברכה באסימן - דב כה 8. כה בשאלה fig. **מאגר** treasury יפתח יהוה לך ית אוצרה טבה מן שומיה למתן ית מטר ארעך the Lord will open for you His bounteous store - דב כה 12. עשירה ומסכינה מן אוצר טובה מזדנין העשיר והעני מן אוצר טובו ניזונים - מ יב 32. רב הוא אוצר קשטה דכהלה ברכה גדול הוא אוצר הטוב שכולו ברכות - ת"מ 109. משגרין מפתח אוצר דינה לגוה שלוחים (משה ואהרן) לפתוח את אוצר העונש לתוכה (מצרים) - ת"מ 18. ואנוש פתח אוצר תשבחתה וכרו בשם יהוה ואנוש פתח את אוצר התהילה וקרא בשם יהוה - ת"מ 220.

ארגמן צבע, חוטי צמר צבועים **purple** (thread) [רגיל בכ"י J ו-N בהשפעת העברית. בשאר: ארגון (ע"ע). אכ argamannu - AHw 67a]
ארגמן ש"ע ז. n. m. **ארגמן** (thread) **purple** ותעבד פרכה תכלה וארגמן ועשית פרכת תכלת וארגמן you shall make a curtain of blue and purple - שמ כו 31. ותעבד פרס לתרח משכנה תכלה וארגמן ועשית מסך לפתח האהל תכלת וארגמן - שמ כו 36.

ארד ērād שם פרטי pr. n.

ארד ש"פ מפים ואפים ארד - בר מו 21.

ארדי ש"י gent. n. לארד כרן ארדאה - במ כו 40.

אצל² âšār שם פרטי pr. n.

אצר ש"פ ואלין בני אצר בלען ושוען ועקן - בר לו 27.

ארודי¹ שם ייחוס gent. n.

ארודאי ש"י וכונען אולד ית צידון... וית ארודאה וית צמראה (A ארודאי) - בר י 15-18.

† **אקו** בעל חיים an animal [טלשיר 178]

אקו ש"ע ז. n. m. אילה וטביה ויחמור ואקוה

ארוד² - ארה

המנכי בכך והאלוהים מתמיד במעמדו, אינו ניוזק במרידתך, ואולם אתה הוא הניזוק בזה - ת"מ 278ב. ואולם חסלה דיעקב יהי בימיו רע ואולם חלילה ליעקב שיהיה בימיו רע - ת"מ 288א.

אָרוּמָה שם מקום [כינוי לאדום]. ע"ע רומה
pr. n. (place) [Epithet of Edom. See rwmh.
אָרוּמָה ש"פ ואמר לה ארומה לא תגעז עלי
A ויאמר אדום לא תעבר בי - במ כ 18 [אבל
בפס' 23: בארע רומה]

אָרֹז¹ עץ מן המחטיים cedar [א"י ארזא רמה - נ
בר נ 1. **סוא"י** ונקטוע שקומים ארזון - ישע ט 10.
[Löw Pfl 56]

אָרֹז ש"ע ז. **עץ ארז cedarwood** וקיצם
ארז וצבע זעורי ועץ ארז ושני תולעת - ויק יד
4 וכן הוא בא בפסוקים 52,51,49,6 במ יט 6. כמשכנים
נטע יהוה כארזים עלבי מים כאהלים נטע
יהוה כארזים עלי מים - במ כד 6. מובא גם בת"מ
253א. שפירין הו ארזיו דיעקב יפית היו ארזי
יעקב - ת"מ 50א [משל לבני ע"פ במ כד 6].

אָרֹז² צמח מאכל rice [א"י בשלון ארז - ירוש
תרומת מא ע"ד. [Löw Pfl 359]
אָרֹז ש"ע ז. **אָרֹז rice**. ומנה כארז קליף
הוא והמן כארז קלוף הוא the manna was
like peeled rice - במ א 7. והוא כארז קליף
עבר והוא כארז קלוף לבן rice, white
- שמ טו 31

אָרַח דרך, ומזה מהלך, מנהג, אופן; **way**
journey, habit [א"י אן אצלח ייי אורחה - נ בר
כד 21. **סוא"י** דינטרון אורחא דאילנא דחייא - בר ג
24]; שיירה **caravan** [משורבתת מן העברית H
[interp.

אָרַח **אָרַח** ūrā ש"ע ז. **n. m.** (ת"מ 241א), נ f. במ
כב 32) **1 דָּרַךְ road, way** ויתבת בתרח
חזכים דעל אורח תמנתה ותשב בפתח עינים
אשר על דרך תמנתה (Tamar) sat at the
entrance to Enaim, on the road to Timnah
בר לח 14. באורח חדה תפק ארחן ובשבעה
אורחן תערק לקדמיו בדרך אחד תצא אליו
ובשבעה דרכים תנוס לפניו - דב כח 25. ועברנן
אורח מדבר מאב - דב ב 8. במהכך באורעה
(ני"א בשבילה) בלכתך בדרך - דב ו 7. ואקצרת
נפש עמה באורעה ותקצר נפש העם בדרך -

אָרֹד² ārbaddi שם פרטי *pr. n.*

אָרֹד ש"פ ובני גד צפון וחגי... וארודי וארולי -
בר מו 16.

אָרֹד ש"י *gent. n.* לארודי כרן ארודאה -
בר מו כו 17.

אָרָל ārballi שם פרטי *pr. n.*

אָרָל ש"פ ובני גד צפון וחגי... וארודי וארולי -
בר מו 16.

אָרָל ש"י *gent. n.* לארולי כרן ארולאה - במ
כו 17.

אָרוֹם מילית קישור *conj.* [באה"ש מצומצמת
תפוצתה לצורות צמודות וייז הפותחות פסוקי ניגוד.
ע"ע הלא, ברן. *Restricted in SA to fossilized*
forms (always with waw) introducing
oppositional phrases. א"י ארום מנה אתברית ארום
עפר את - ג בר ג 19]

אָרוֹם מ"ק לניגוד *conj. (oppos.)* **ואולם but,**
yet וקרא ית שם אתרה ההוא בית אל וארום
לוזה שם קרתה לקדמהו ויקרא שם המקום
ההוא בית אל ואולם לוזה שם העיר לראישונה
he named that site Bethel; but previously the
name of the city was Luzu - בר כח 19. ואף הוא
ירבי וארום אחיו ירבי מנה ואולם אחיו יגדל
ממנו yet his younger brother shall be greater than he
- בר מח 19.
וארום בדיל זה אקמתך ואולם בעבור זה
העמדתך - שמ ט 16, 19. סלחת כמליך וארום
קעים אנה... הלא כל גבריה... אם יחזון ית
ארעה סלחתי כדברך ואולם חי אני... כי כל
האנשים... אם יראו את הארץ - במ יד 20-24.
וארום מיה דהו לגוה אסגרון ואולם המים
שהיו בהם (ביים, בעת בוא המצרים) סגרום -
ת"מ 82ב. והוא ריקן ממדל עלמה וארום הוה
עתיר מן זכותה והוא ריק מרכוש העולם ואולם
היה עשיר בצדקה (יעקב בלכתו לפדן ארם) -
ת"מ 133א. וארום אנה דחל מן עובד ביש ואולם
אני ירא ממעשה רע - ת"מ 145ב. ואלולי יוסף
לא אקבל מנון תתוכתה וארום אתמר מן פמה
דנביותה יחי ראובן... ושמע יהוה קול יהודה
אילולי יוסף לא נתקבלה תשובתם (של אחי
יוסף) ואולם נאמר מפי הנבואה "יחי ראובן..."
(דב גל 1) וכן "שמע יהוה..." (דב גל 7) - ת"מ 203ב.
וארום דינה דמותה דין קשטה ואולם עונש
המות הוא משפט צדק - ת"מ 266א. ואלה ממן
בעודנו ליתו מנכי במרודך וארום אתהו

ארי - אריך

בר כו 24. וחזת הרי קעמת ממולד A - בר ל 9. ודחלו אנשיה הלא ארי אתיעלו לבית יוסף A ויראו האנשים כי הובאו ביתה יוסף - בר מג 18 [מן הגיליון]. ארי תרתין שנין כפן A - בר מה 6. לינך אמטיתוני להכה ארי רבי A לא אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים - בר מה 8. ארי תמטיני בישתה M₂ פן תדבקני הרעה - בר יט 19.

אריה חיית השדה lion (טלשיר 47. איי היך מא דאריה לא נייה - נ במ כ 24. סואיי ועיגל ותור וארא היך חדא יעון - ישע יא 6)

אריה שׁיע ז n. m. **אריה** גור אריה יהודה... כביש רבי כאריה גור אריה יהודה... כרע רבץ כאריה Judah is a lion's whelp...; he crouches. lies down like a lion - בר מט 9. האן עמה כלביה יקום וכאריה יתרברב הן עם כלביה יקום וכאריה יתנשא - במ כג 24. כביש דמך כאריה כרע שכב כאריה - במ כד 9. מה חיל בר תור רכיך וטוב קמי אריה עד ינצח עמה קרב מה כוח בן בקר רך וטוב לפני אריה לערוך עמו קרב - תי"מ 37.

אריוך aryâbok שם פרטי pr. n.

אריון שׁיפ ואריוך מלך אלאסרי - בר יד 1.

אריח מוט pole [איי אריחין = בדים - נ שמ כז 6. ע רחבה כדי לקבל אריח - מש עירובין א ד]

אריח שׁיע ז n. m. **מוט** pole ותעבד ארעין למדבחה ועשית בדים למזבח make poles for the altar - שמ כז 6. ותעבד ארעי עאי שטים - שמ כה 13. ותעל ית אריעה בעסקיה והבאת את הבדים בטבעות - שמ כה 14.

אריך יאה proper (אינו מן אריך אלא מן אריך KB 1674a). אי"מ (תי"פ) וערות מלכא לא אריך לנא למחזא = וערות המלך לא נאה לנו לראות - עזרא ד 14. איי לית את ידע דלא אריך = אינך יודע שלא יאה (לאדם להשיח עם גרושתו) - ויקי"ר [תתח]

אריך שׁיע adj. יאה fair אריכה כך ודעטיה דלא נסיאת כף רגלה מקמתה על ארעה מן עטיו ומרך VB (ני"א רכיכתה) הרכה בך והענגה אשר לא נסתה כף רגלה הציגה על הארץ מתענג ומרך she who is most proper and dainty among you, so tender and dainty that she would never venture to set a foot on the ground - דב כח 56 [קשה, מפני שזוהו שׁיע ומה

במ כא 4. דעבד לגו ימה דסוף ארעה למהלך שעשה בתוך ים סוף שביל ללכת - תי"מ א84. 2 **מהלך** length of a journey ניזול שבי אורע תלתה יומים במדברה נלכה נא דרך שלשה ימים במדבר let us go a three days' journey into the wilderness - שמ ג 18, מובא גם בת"מ א11, א34. ואטיש על משריתה כאורע יום אכהן וכאורע יום אכהן ויטש על המחנה כדרך יום כה וכדרך יום כה - במ יא 31. 3 **מעשה** בהשאלה deed. fig. ההצלח יהוה אורעה אם לא ההצלחי יהוה דרכו אם לא whether the Lord had prospered his deed or not - בר כד 21. אם ייתך שוי מצלח אורעי - בר כד 42. ויהוה הצלח ית אורעי - בר כד 56. הלא בישה אורעך לקבלי כי הרע דרכך לנגדי - במ כב 32. 4 **מנהג** בהשאלה way, habit fig. איך משה לא קם לעלם דחכמן אורח קשטה כמו משה לא קם (אי"ש) לעולם, שלימדנו את דרך האמת there never arisen anyone like Moses, who taught us the way of truth - תי"מ א216. ויטרון אורח יהוה ושמרו דרך יהוה - בר יח 19. ארעה כבשים MB - בר יח 11. הלא אורח נשיה לי - בר לא 35. עכמני שבי ית אורעיך הודיעני נא את דרכיך - שמ לג 13. ותסטון מן אורעה דאנה מפקד יתכון יומן - דב יא 28. אסטיתון זריו מן אורע דפקד יהוה - דב ט 16. ולא נסטי מן ארעה אלה - תי"מ א241. טול מן ארעה פנותה דהי אכלה דיאריה זו מדורה הפנותה שהיא אוכלת יושביה - תי"מ א276. למהכה בכל ארחתה V ללכת בכל דרכיו - דב י 12. 5 **זמן** time טבה דרתותיה שקיחן בכל אורח הטוב שרתיונותיו נמצאים בכל זמן - אי"ג 62. ויילה למן יהי דמך באורעתה דצלותה בחלקה דצפרה אוי לו למי שיהיה ישן בזמן התפילה בחלק הבוקר - עי"ד יג 23-22.

ארח שׁיע נ n. f. **שיירה** caravan ארעה ישמעאלאי N (ני"א סיעה) ארחת ישמעאלים a caravan of Ishmaelites - בר לו 25.

ארי מילית קישור conj. [מן אונקלוס O. טל לשון 31, 34. השי' הרי בעברית. עי"ע הלא]

ארי מייק conj. כי since, that ולא סבלה יתון ארעה למדור כחדה ארי הוה חותרון סגי M₁ ולא נשאה אתם הארץ לעבט יחדו כי היה רכושם רב וכאשר הם נשארו יחד הם לא יכלו לשאת אתם יחד; for their possessions the land could not support them staying together; were so great - בר יג 6. ארי ית כל ארעה דאתה חזי לך אתנגה M₂ - בר יג 15. וחזת ארי בטנה M₂ - בר טו 5. ארי שרה שמה M₁ - בר יז 15. ארי צידה בפמה M₂ - בר כה 28. הרי עמך אנה E -

ארית - ארך

שבוקי"ר הוא ת"פ. אפשר אפוא שהוא מן רכי"ד].

with the restrictive complement ywmyñ והוה כד אתורכו לה תמן יומיה A ויהי כאשר ארכו לו שם הימים as the days lasted there - בר כו 8. אוי לו לאנש תתורך ימיו בבישה אוי לו לאדם שיארכו ימיו ברעה - ת"מ 286. כל אלין בעובד אחד אתנסכו ולא אתורכו בבישה כל אלה (זמרי, קרח, עמלק) בדבר (בחסא) אחד נלקחו ולא האריכו (ימים) ברעה - ת"מ 204. תתורך מלכותך תאריך מלכותך (ימים) - ת"מ 386.

אורכה ש"ע נ n. f. **אריכות** length לית חיי אנשה אורכת ימיו חיי אוזפת דעתו לא אריכות ימיו היא חיי האדם חיי האדם הם man's life does not consist of the length of his days (=long life); a man's life consists of increasing his wisdom - ת"מ 298. (ק: אוזפות. זבי"ח העי 2).

אורכו ש"ע נ n. f. **אריכות**, נצח length ובאורכות עננה על משכנה יומים סגים... ולא יטלון ובהאריך הענן על המשכן ימים רבים... ולא יסעו באורכות דילה מלכותה שלו when the cloud continued over the tabernacle many days...., (they) did not set out for that means life to you וכיו"ב 22 VMECA. הלא הוא חייך ואורכות יומיך and length of days - דב ל 20. חיינך ואורכות יומיך חיינו ואורך ימינו - ת"מ 128. דילה קמאותה דילה אורכותה דילה מלכותה שלו הראשונות, שלו חיי עולם, שלו המלכות - ת"מ 189. קני אלהותה מסחן אורכותה ממן שלטנותה קונה האלוהות, בעל הנצח, המתמיד בשלטונו - ת"מ 271.

אריך ש"ת adj. בביטוי "רוח אריכה" 1 שהות delay סכומה מטי ולא הוה רוח אריכה הקץ הגיע ואין שהות והוא רוח אריכה צאו בשלום, אין שהות (דברי פרעה אל ישראל) - ת"מ 49. אנה אזל מן עלמה ומאת ולית בי רוח אריכה אני הולך מן העולם ומת ואין לי שהות - ת"מ 250 [זבי"ח העי 1]. **אורח רוח patience** עבדו רוח אריכה כי בעותכון בידיכון עשו אורך רוח ואכן בקשתכם בידיכם היא (=האריכו רוחכם ובקשתכם תינתן לכם - דברי פרעה הנכנע אל משה ואהרן) be patient, and your request is in your hands (=is fulfilled) - ת"מ 27 [זבי"ח העי 3, 4].

אורך ש"ע ז n. m. **אורך** length קום התהלך בארעה לארכה ולאפתחה קום התהלך בארך לארכה ולרחבה through the land, through its length and its breadth - בר יג 17. ארך דרתה

אָרִית יאור stream [מן אונקלוס O. אכ AHw 244a - erretu השי Kaufman 36] **אָרִית** ש"ע ז n. m. **יאור** stream וארם ית אדך על נהריון ועל אריתיון... ויון אדם M₂* (ני"א שאקיון)... על נהרותם ועל יאריהם hold out your arm over its rivers, its streams, that they may turn to blood - שז 19.

אָרֶךְ אורך, הימשכות length [א"י מן גלל דיארכון יומיכון - נדב כה 15. **סוא"י** דירוכון יומיכון - דב יא 19] ← ציפיה (אורך רוח) **expectation, patience**

קלעבר: ארכו - בר כו 8 NC. עתיד: יארכון - שמ כ 11 E. **אפעל** עבר: אורכו - בר כו 8. עתיד: ויורך wyürak - מ כה 47. ציווי: אורכו - ת"מ 136. בינוני: מורך mürak - מ יג 74. **אָפֶעַל** עבר: אתורכו - ת"מ 204. עתיד: תתורך (נסתרת) - ת"מ 86. **אורכה** אורכת (נסמך) - ת"מ 298. **אורכו** ובאורכות (נסמך) - במ ט 19. **אריך** (ש"ת) אריכה (נ) - ת"מ 110. **ארך** - שמ כו 18. **האריך** - במ ט 22. **מורך** - ת"מ 169.

אָקַל אָרֶךְ to עם משלים מצמצם יומיים ywmyñ והוה כד ארכו לה תמן יומיה NC ויהי כאשר ארכו לו שם הימים לען (= he had lasted there as the days lasted there) - בר כו 8. לבדיל יארכון יומיך E למען יאריכו ימיך - שמ כ 11, דב ו 2. ותארכון יומים בארעה דתירתון E והארכתם ימים ... - דב 29.

אפעל פע"ע intrans. **1 ארך** to והוה כמה דאורכו לה תמן יומיה NC (MB כד אורכו) ויהי כאשר ארכו לו שם הימים as the days lasted there - בר כו 8. לבדיל יורך יומים על כרסי מלכותה למען יאריך ימים על כסא מלכותו - דב ז 20. ותורכו יומים בארעה דתירתון - דב ה 33. לבדיל יתיטב לך ותורך יומים (= דב כב 7. **2 התמיך** to persevere אורכו על קשטה ותאמן לוכון הדה התמידו באמת, יתקיים לכם זה (הברכה שבדב א 11) persevere in truth and this (the blessing) will be fulfilled for you - ת"מ 136. ימן ויורך יתקיים ויתמיד - מ כה 47. קעים הו עד לעלם מורך לקנומה חי הוא עד עולם, מתמיד לעצמו - מ יג 74-73. מורכה מכתרה מסחנה דכלה המתמיד, השוהה, אדון הכול - מ יא 49-50 (מכניי האל מובא גם בהמליץ 612).

אָתְפַעַל אָרֶךְ to עם משלים מצמצם יומיים

ארך - ארמל

רכנו שיע' n. f. גאון **lordship** וברחמים וברתיו וברכנו חיולה אלק לן עבודן בוצין וברחמים וברתיו ובגאות חזקה הדלק לנו, יוצרנו, נר with mercy and grace and mighty lordship our Master kindled a candle - מרקה ? (Cow 52).

ארכנו שיע' n. f. צוי אחד מן סדרי מקרתה המסדירים **command** (a cessation mark התורה) affecting the reading of the Torah - עואניש ב 344.

ארם ârâm שם פרטי pr. n.

ארם שיע' בני שם עילם ואשור וארפכשד ולד וארם - בר י 22. וממנו שם הציבור והמקום **ארם** שיע' מן ארם נגדני בלק - במ כג 7. ג שלשלה מארםשלשה מוצאם מארם - אס 17 (רומז למב כג. ע. זביח, אסטיר 45).

ארמאי שיע' gent. n. ארמאי אבד אבה VB (נייא ארמאה) ארמי אבד אבי - דב כו 5.

ארם נהרים ârâm nârēm שם מקום pr. n. (place)

ארם נהרים שיע' וקעם ואזל לארם נהרים - בר כד 10.

ארמאי עובד כוכבים ומזלות **pagan** (מן אונקלוס [LS 50a - paganus = ארמיא, Levy Tg I 65b. O **ארמאי** שיע' adj. עכונים **pagan** ייזבן לגיור אי לתותב אי לארמאי זרעית"ך" אמגיר *M, ונמכר לגר ותושב עמך או לעקר משפחת גר (if your kinsman) sells himself to a stranger or a sojourner, or to a pagan of a stranger's family - ויק כד 47 [אונקלוס: אי לארמאי מזרעית גיורא].

ארמל אלמן **widowhood** [איי כל ארמלה ויתמן לא תצערון - נ שם כב 21]

ארמלה שיע' n. f. גאון **widow** כל ארמלה ויתם לא תלבטון כל אלמנה ויתום לא תענו כב 21. ויון נשיכון ארמלן ובניכון יתמים - שם כב 23. ובישיה במדון רב ותכסיהתון מקדדין דאנון חבלו רקיע ארמלה והרעים בעונש גדול וכסותם קרועה כי הם חבלו בגד אלמנה - תי"מ 2328-2329. יתמה וארמלתה - תי"מ 157.

ארמלו שיע' n. f. צורה מאוחרת **late form** **widow** לגיורה ליתמה ולארמלותה יהי E it shall be for the ליתום ולאמנה יהיה

מאה באמה ארך החצר מאה באמה - שם כז 18. זרת ארכה - שם כח 16. חיים וארך ימים - תי"מ 57.

הארך שרבו מן הטור העברי. **H interp.** בהארך עננה על משכנה J (נייא באורכות) בהארך הענן... - במ ט 22.

חורך שיע' n. m. **אריכות** length לא אשמעך קלה אלא למורך חייך לא השמיעך קולו אלא לאריכות חייך (= להארך את חייך) He made you hear His voice only for the lengthening of your life - תי"מ 113. הלא הוא חייך ואף מורך ימיך כי הוא חייך ואף ארך ימיך - תי"מ 169 [עי' דב 20, אבל בתה"ש שלפנינו: ואורכות].

ארך ârak שם מקום pr. n. (place)

ארך שיע' ווהות קדמאות ממלכתה בכל וארך - בר י 10.

ארכן שלטון ושררה **lordship, rule** [אָרַכְן Krauss 129 - עי בהערות זביח, עואניש ג/ב 51. איי עבר ארכונא ולא קם ליה מקומוהי = עבר המושל ולא קם לפניו - ירוש ברכות ט ע"א. סואיי את בחלודיך ארכון - ישע י 8]

אפעל גזור שם **denom. 1 הרים, נשא to elevate** לארעה דארכנת ית אדי למתן יתה M (נייא דארמת, דתלית, דסבלת) אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה to the land - which I swore (lit.: I raised my hand) to give שמ 8 [ואולי הוא כמו יטה ידו שהוא גם הגבהה וגם הנמכה. אס כן שורשו רכין]. מרבין לה דארכן קנומה משבחים אותו שהשים (האל) עצמו אדון - עי"ד א 7. **ניאות** to agree חילול הוא חילה דכן ארכן גדול הוא האל שכן רצה the great is God who so agreed - עי"ד יד 1 an. והוא שקיה בכל אתריה דארכן טובה... מקבלה מן עבדי חוביהוהוא נמצא בכך המקומות והואיל טובו לקבל מפוועלי אוון - עי"ד ה 3-6. ארכנת תשתבה ביד פממין בלין ניאות להיות מהולל בפיות בלים - מו 31-32.

ארכון שיע' n. m. **נכבד, שוע** noble אדון האדונים ישמר הכהנים וסדרי הארכונים וחיהם ישמור the Master of masters the Master of nobles - preserve the priests and the rows of nobles פינחס (Cow 848). שגור בקולופונים ובשטרי קניין, כנון: קנה זאת התורה העבד... סמוכה וידועה אברהם בן סמוכה וידועה וארכונה יעקב בן חדוו... - סוף ספר בראשית בכ"י J טל ג יז, כא, מ. Frequent in colophons and deeds of sale.

ארן - ארס¹

מסקה גרה היא ואת הארנבת כי מעלה גרה היא - ויק יא 6. וית ארנבתה וית טפסה הלא מסקי גרה אנון - דב יד 7.

ארנן ārenān שם מקום (ע"ע נחל ארנו) *pr. n.*
(place)

ארנו ש"פ ונטלו מנחל זרד ושרו בעבר ארנו (N ארנון) - במ כא 13.

אַרְסִי¹ פעולה, עשייה, עבודה בין בשכר, בין בכפייה **making, work** (either paid or forced) כארס בכרמיה דחברך - נ דב כג 25. **סואי** וכרמא הו יחיב לארסין חורנין = ואת הכרם יתן לאיכרים אחרים - מתי כא 41

קל פעל, עשה to yield יערס יערף - המליץ 556 [ליתא. ראה זביח שם]. ואף שומיך יערסון טלה ED ואף שמיך יערפו טל your heavens yield dew - דב לו 28.

אריס ש"ע ז בינוני פעול *n. m. pass. pt.* **עובד, משרת** worker, servant **משרת** וירכן כתפה למסבל ויי לאריס משמש ויט שכמו לסבל ויהי למוס עבד he bent his shoulder to the burden, and became a serving worker - בר מט 15 [= המליץ 501. כלומר איכר עובד. השי Samareitikon: καὶ ἔστω ἡμεῖς ὑπηρέτες τοῦ πεδίου] (71). כל עמה דמשתקע בה יהון לך לאריסים וישמשונך... יהיו לך למוס ויעבדוך - דב כ 11 (-המליץ 501). ויהי ברד בכל ארע מצרים מפל אריסין ומשנת עללאן "ויהי ברד..." (שמ ט 22) מפיל איכרים ומחריב תבואות - ת"מ 335. אריס סריס - המליץ 537 (ע"פ בר לו 36, לט 1. בתה"ש שלפנינו: סריס, שמש). אריסי סריסי - המליץ 537 [כנ"ל]. אהיה אשר אהיה פרנס חייה ואריסה דמותה... מכלכל החיים ויוצר המוות - ת"מ 99. ונסב משה ית אתתה וית בניו אריס בעי מיזל לסחנתה "זיקח משה..." (שמ ד 20) איכר מבקש ללכת אל נחלתו - ת"מ 15 [זביח העי 3]. **2** בהשאלה **fig. צדיקים righteous** [עושי הטובות ובודי האל - פלורטין 330]. [the good doers.] עללתה דבי אשתבעת מדגנה... ומכנשה ביד תלתה אריסין יקירין תבואת "בני נשבעתי" (בר כב 16) נדגנת... ומכונסת ביד שלושה איכרים נכבדים the crop of by *nšb'ety* (Gen 22:16), reaped... assembled by three righteous yeomen (=the Patriarchs) - ת"מ 50א.

אריסי רחותה בעלי הרצון bearers of the **divine grace** the טבין הוו יתון אריסי רחותה דשפרת רבותון בין בוראיה טובים

sojourner, the fatherless and the widow - דב כד 19. ויון נשיכון ארמלון ובניכון יתמים B - שם כב 23 [גזירה לאחור מן הריבוי ארמלון שנתפשט בתקופה המאוחרת. אפשטיין 121].

אַרְן ארון **chest** [סואי וקריב איטח לארנא - וניגש ונגע בארון (המת) - לוקאס ז 14 = ש שם על פי אונגליון דמפרשא]

ארן ש"ע ז *n. m.* **ארון קבורה** coffin ומית יוסף... והנטנו יתה ואשתוי בארן במצרים וימת יוסף... ויחניטו אתו ויושם בארן במצרים Joseph died and he was embalmed and placed in a coffin in Egypt - בר נ 26.

ארון ש"ע ז *n. m.* [מן העברית. טל לשון 162. השי דברי האקדמיה למדעים תשמ"ח 243. התה"ש לפי J מבדיל בין ארון - ארון הברית ובין ארן - ארון קבורה. ההבחנה ניטטטשה במקורות אחרים של אה"ש MS J distinguishes between 'rn, 'coffin', and 'rwn, 'ark'. This distinction was abandoned in late the **ארון הברית** 1 [manuscripts of the ST. Ark of the Covenant עסר מלין הוי אנין... כתביין בלוחי אבניה ויהיבין לגו צדה דארונה dārūnā עשרה דברים היו הם... כתובים בלוחות האבנים ונתונים בתוך (!) הארון ten commandments were they... written on the tables of stone, placed in the Ark - מ יד 25-27. תלתה זבנים בשתה יתחוי כל דכרך עם קדם ארון יהוה... יראה כל זכורך את פני ארון יהוה - שמ כג 17. למסבל ית ארון קיאם יהוה - דב י 8. ותתן לגו ארונה ית סעדואתה - שמ כה 16. וארון קיאם יהוה נטל לקדמיון - במ י 33 וכן בכל מקום. לכהניה סבלי ארון קעים יהוה ולכהנים נושאי ארון ברית יהוה - ת"מ 165א. ומהימן ביתה כד קבל לוחיה «ושבינון» לגו ארונה ונאמן הבית כאשר קיבל את הלוחות ושם אותם בארון - ת"מ 294ב. **2 ארון קבורה** coffin פתח נביה רבה משה ארונה בימינה וגען עליו ונשק לה פתח... משה את הארון בימינו וגחן עליו (על יוסף) ונשק לו - ת"מ 53א. וגלו ארונה וסבלותה בפרי וגילו את הארון (שנקבר בו יוסף) ונשאוהו מהר (בצאתם ממצרים) coffin and (Joseph's) they uncovered quickly carried it - ת"מ 352. ואשתוי בארון במצרים ECA - בר נ 26.

אַרְנֵבָה בעל חיים **hare** [טלשיר 48. איי וית ארנבתה - נ ויק יא 6]

ארנבה ש"ע נ *n. m.* **ארנבת** וית ארנבתה הלא

ארס² - ארע

ככופר על הארץ - שמ טו 14. מחו עפר ארעה ויתעבד כלמין הכו את עפר הארץ וייעשה כינים - ת"מ 332. ופרי ארעה משנתין ופירות הארץ מושחתים - מ א 117. **3 תחום** territory ארע דלא במסכינו תיכל בה לחם ארץ אשר לא במסכנות תאכל בה לחם a land in which you will eat bread without scarcity דב ח 9. לזרעך אתן ית ארעה הדה I will assign this land to your heirs - רי כב 7. ארעה דעברנן בה למגש טובה ארעה שריר הארץ אשר עברנו בה לתור טובה הארץ מאד - במ יד 7. והוא יסחן יתון ית ארעה דתחזה והוא ינחיל אתם את הארץ אשר תראה - דב ג 28. וכד סלק למגשש ית ארעה וכאשר עלה לתור את הארץ - ת"מ 168. לסאר ית ארע אדום - במ כא 4. ואתעבד רבו בכל ארע מצרים ונעשה לתהילה בכל ארץ מצרים - ת"מ 30. הלא לך ולזרעך אתן ית כל ארעתה אילן (A ארעיה) כי לך ולזרעך אתן את כל הארצות האלה I will assign all these lands to you and to your heirs - בר כו 3. והוה כפנה בכל ארעתה (A ארעיה) - בר מא 45. וכל ארעתה עלו למצרים (A ארעיה) - בר מא 57. ישתנקון בעוביון בארעת דבכיון ימקו בעונם בארצות איביהם - ויק כו 39.

ארנה ש"ע נ n. f. [סיום הנקבה גזור מן הריבוי f. land וזבן **1 קרקע** *lending der. from the pl.* יוסף ית כל ארעת מצרים ויקן יוסף את כל אדמת מצרים Joseph bought all the land of Egypt - בר מז 20. לוד ארעת כהניה לא הות לפרעה רק אדמת הכהנים לא היו לפרעה - בר מז 26. ויברך ית פרי מעיך ופרי ארעתך - דב ז 13. יום המפוק מכתי ארעתה יום היציאה מתחת האדמה (= יום נקס) - ת"מ 237. **2 תחום** territory ותהי ארעתכון שאמה והיתה ארצכם שממה - ויק כו 33.

ארעי 1 ש"ת adj. **תחתי** low מדרין ארעיין - נ בר ו 16. הלא אש תקדח ברגזי ותוקד עד שיאול ארעאיתה C כי אש קדחה באפי ותוקד עד שאול תחתית My for a fire has flared in lower Sheol and burned to lower Sheol - דב לב 22. **2** ש"ע ז n. m. pl. tant. **היקום שמתחת לשמים** the earth under the sky צמת עלאי וארעי בדיל תשבתה למר עלמה כרך את העליונים ואת התחתונים בתהילתו לאדון העולם (בשירת האזינו) and the upper world and the lower world in his praise to the Master of the world - ת"מ 207. מעיני ארעי וממן בעלאי משגיח על התחתונים וקיים בעליונים He

היו אותם בעלי רעותה (= ישראל) ששפרה גדולתם בין הבריות creatures whose magnitude excelled among the good were the favoured servants whose magnitude excelled among the creatures - ת"מ 350 [זב"ח העי 4]. תרי אריסי רחותה יוסף מלכה ומשה נביה ârisi שני בעלי רעותה, יוסף המלך ומשה הנביא - ע"ד כ 18-19.

אָרְס² נשיאת אישה betrothal [א"י בתולה דלא מארסה - שמ כב 15. סוא"י בתולה אריסה לגבר - לוקס 27]

פנעל ארש to betroth ומן גברה דארס אתה ולא נסכה ומי האיש אשר ארש אשה ולא לקחה a man that has betrothed a wife and has not yet married her? דב כ 7. אתה תרס וגבר חורן ישכב עמה - דב כח 30. בתולתה דלא ארסת בתולה אשר לא ארשה a virgin who is not betrothed - ת"מ 158. [מובאה מן שמ כב 15. ע"ע ארוסה]. והיא אמה מרסה לגבר והיא שפחה נחרפת לאיש - ויק יט 20. בתולה מרסה לגברה - דב כב 23. רבייתה דמרסה הנערה המארשה - דב כב 27, 25.

ארוסה ש"ע נ n. f. qātōl **מאורשת** betrothed maid בתולה אד לא ארוסה בתולה אשר לא ארשה a virgin who is not betrothed - שמ כב 15. רביה בתולה דלא ארוסה - דב כב 28.

ארע ארץ, אדמה earth, land; territory [א"י וארעא הוות תהיא ובהיא - נ בר א 2. סוא"י ארעא די הות דלא מתחמיא - שם]

ארע ârâ - ע"ד א 24. ארעתה (ר מיועד) - בר כו 3 (A ארעיה). ארעת (ר נסמד) - בר מז 26. **ארעה** (נ) ארעתה (מיועד) - ת"מ 237. **ארעי** (ר מיועד) ârâ'i - מ ב 23. **לרע** lēra - מ ז 47. **לרע** - דב כח 13. **מלרע** - דב ד 39.

ארע ש"ע נ n. f. **1 הארץ ומלואה** all the earth the judge of all the earth - בר יח 25. שומים וארע סהדין שמים וארץ עדים - ע"ד א 24. ומלי כבוד יהוה ית כל ארעה - במ יד 21. סגלה מכל עממאי דעל אפי ארעה - דב ז 6. בשומיה מלעל ובארעה מלרע - ת"מ 3273. **2 ארץ, אדמה, ground earth,** מדבח ארע תעבד לי מזבח אדמה תעשה לי an altar of earth you shall make for me - שמ כ 20. הרמיתיה ארחה השליכהו ארצה the ground - שמ ד 3. וייכלון ית דמע ארעה ואכלו את חלב הארץ - בר מה 18. ותזרעון ית ארעה - בר מז 25. אנתעת ימינך בלעתון ארעה נטית ימינך תבלעמו הארץ - שמ טו 12. דקיק מנצנץ דקיק ככופר על ארעה דק מחספס דק

ארע חזביה - ארש

do not know what it brings forth: blessing or curse - יעקב הרבן (Cow 675).

ארור *adj.* שׁיט *âror* **ארור** *curse* ארור עבראי דשבק אימנותה דקעימיה ארור העברי העוזב את אמונת הצדיקים *curse* be the Hebrew who leaves the faith of the righteous - ע״ד ה 22-21. ארור אישה דיעבד פסל ומסכה ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה - דב כו 15. ארור מטלטל תחום חברה ארור מסיג גבול רעהו - דב כו 17. ארור אתה בקרתה וארור אתה בכרה ארור אתה בעיר וארור אתה בשדה - דב כח 16. ארור מעי עברה בכסי ארור מכה רעהו בסתר - דב כו 24. מן הצפין לאנש לגו שבילה למחיתה כנחשה ארורה עלל בלבטתה מי שארב לאדם בדרך להכותו כנחש הארור בא בקללה - ת״מ 162א (דורש את דב כו 24). ארורה היא <הדה שעילתה> ארורה היא השאלה הזאת - ת״מ 49ב. ארור שלם כינוי עוין לירושלים hostile epithet of Jerusalem - תולדה 38 (109).

ארייה שׁיט *n. f.* **קללה** *curse* נחשה בישא מלל בשמה וקעם באגדדו... נפל מן גברו והמחק ולבש ארייה הנחש הרע דיבר בשמו (של האל) ועמד במרד... נפל בכוח ונמחה ולבש קללה in His name... he fell from might and was blotted out and wore the curse - ת״מ 275א. ולבש ארייה לא תסטי מנה לעלם ולבש קללה שלא תסור ממנו לעולם - עבד אלה 275 (Cow).

אררט *ârârat* שם מקום *pr. n. (place)*
אררט שׁיט ושרת תיבותה... על טברי הררט - בר ח 4.

ארש יסוד, שורש **base, foundation** [> אשש (ע״ש). זביח, עואניש ג/ב 96. ZBH: Secondary root. 96.]
[from 38. LOT 3/b, 96.

אָקל יסוד *to lay a foundation* וקרא תמן אברהם בשם יהוה ארש ארש טבן ״ויקרא שם אברהם בשם יהוה״ (בר יג 4) יסוד יסוד טוב Abram invoked there the Lord by name (Gen 13:4); he laid a good foundation - ת״מ 105ב. על זה לך ארשתי פללי וסק אליך צבעי על זה יסדתי לך תפילתי ועלתה אליך צעקתי on this I have founded my prayer to You, and my supplication mounted to You - פינחס (Cow) 223 (פלורנטיין 313).

אָתְּפֻנֵל נוסד *to be founded* ברד יקיר

supervises the lower world and dwells in the upper world - מ ב 23-24. שלטנך מוחי עלאי וארעי שלטונך מחיה עליונים ותחתונים - מ ח 84-83.

לרע ת״פ *adv.* **למטה** *down* [א״י חסדא דלעל וחסדא דלרע - נ בר מ 23] וכלה תחת אדך לעל ולרע והכל תחת ידך למעלה ולמטה every thing is under your rule, up and down - מ ז 47-46. ואתה תנעת לרע ולרע ואתה תרד מטה מטה *and down and down* - דב 43. וכל תשביית לעל ולרע וכל תבנית ממעל ומתחת - ת״מ 154ב. יהי דבךך לרע לרע יהי אויבך מטה מטה - ת״מ 227א.

לנרע [ייתור תוית היחס לשם חיזוק מעמד המלה. ה׳י ד הזיקה הכפולה בת״מ 206, הע 4 *with reduplication of the prep. for the sake of emphasis*] ולא תהי ללרע ולא תהיה למטה - דב כח 13.

מנרע ברכת תהומה דרביץ מלרע ברכת תהום רבצת תחת - בר מט 25. בשומיה מלעל ועל ארעה מלרע - דב ד 39. תפורך גללי ימה מלרע אל לעל ברב יכולותה הפיכת גלי הים מלמטה למעלה ברוב יכולתו - ת״מ 28ב.

ארע חזביה שם מקום *pr. n. (place)* [נתפרש שם כללי: ארץ המראות. במגמת זיהוי המקום עם אלון מורא שליד שכם. *Transl. of the name intended to identify the place of Isaac's sacrifice with ʿlwn [mwrh, near Shekhem.*

ארע חזביה שׁיט ואזל לך לארע חזביה A לארע חזיתיה) ולך לך אל ארץ המורה ammūriyya - בר כב 2.

ארפכשד *arfakšād* שם פרטי *pr. n.*
ארפכשד שׁיט וארפכשד הולד ית שלח - בר י 24. דעתיד קעם מן ארפכשד גבר מחי כל סגדיה שעתידי לקום מן ארפכשד איש המכה את כל האלילים - אס 9ב (הוא אברהם).

ארר קללה *curse* [שואל מן העברית *H loan*. טל לשון 162. א״י אילין ארייה - ירושי מגילה עד ע״ב (הקללות שבשי דברים)]

ארה שׁיט *n. f.* (עשׁיח NSH - פלורנטיין 343)
קללה *curse* כי הימים הך ארע תוליד מה לה תדעו מן ברכה ומן ארה כי הימים (הם) כארץ (אשר) תוליד את אשר לא תדעו, ברכה וקללה for the days are like the land that you

ארשה - אשבאל

תולט אורשי טברין C תלהט מוסדי הרים -
דב לב 22.

[†] **ארשה** שם מקום (*pr. n. (place)*)

ארשה ש"פ הלא לבני לוט יהבת ית ארשה ירתה E (VN אורשה, B ערשה) כי לבני לוט נתתי את ער ירשה - דב ב 9, וכי"ב במ כא 11א (N אורשה). אתה עבר יומן ית תחום מואב ית ארשה (V אורשה, N עורשה) - דב ב 18. וכי"ב במ כא 12א (N ערשה). ומואבאי דדארים בארשה והמואבים הישבים בער - דב ב 29. וכי"ב במ כא 22א (V באורשה, N בעורשה).

אש להבה העולה מן הבעירה **fire** (ע"ע נור. א"י אשה בתדירה תיהווי יקדה - נ ויק ו 6. **סוא"י** חמא לחמתא דמכא באישתא = ראה את חמותו שוכבת בקדחת - מתי ח 14)

אש *aš* ש"ע *n. f.* **אש** **fire** ואהלכת אש ארעה ותהלך אש ארעה *and fire streamed down to the ground* - שמ ט 23. ומית נדב ואביהוא בהקרבותן אש בראה וימת נדב ואביהוא בהקריבם אש זרה - במ ג 4. כד תפק אש ומשקעה קוצנים כי תצא אש ומצאה קוצים - שמ כב 5. וברמשה יהי על משכנה כחזב אש עד צפר - במ ט 15. אש מבללבה וסניה לגוה - מ"מ 4. בהשאלה *fig.* זרע דאזרע לגו אש סלק ואדגן עסר מלין זרע שנורע באש עלה והצמיח עשרת דברים - מ טו 43-44. באש להבה נפקי מליו באש להבה יצאר דבריו - מ כא 10 (נקרה בפיטוי מרקה בביטוי "אש אלה" תואר לאלוהים (ע"פ דב ד 24) כגון טו 35 ועוד. הביטוי נקרה גם בת"מ כגון *Frequent in the expression 'š klh*. 280. *epithet of God after Dt 4:24, used by Marqe in [his TM and poetry.*

אשה ש"ע *n. f.* **אש** **fire** ועמוד אשתה מניר לה ועמוד האש מאיר לו *the column of fire illuminates him* - מ די 16. אחד דרס לגו אשתה ואחד אכל מותרי אשתה *iššāta* אחד נכנס לתוך האש (משה) ואחד אכל את הנותר מן האש (אהרן) - ע"ד ו 22-23. אה מן דרס לגו אשתה - ת"מ 261ב. זה אלי דאתחזי לי בשלכית אשתה "זה אל"י" (שמ טו 2) שנתגלה לי בשלהבת האש - ת"מ 384. במיכל אשתה ית קרחה באכל האש את קרח - במ כו 10. קל אלהים חיים ממלל מבגו אשתה - דב ה 22.

אשבאל *ašbil* שם פרטי *pr. n.*

שריר דלא הוה ככתה במצרים למיום אתארשת C (המליץ 484 אתרשת, נ"א אתיסדת) ...למיום היסדה a very heavy hail, such as has not been in Egypt from the day it was founded - שמ ט 18, A 19. בפסי 19א: דאתרשית, והוא לשון התחלה. ע"ע רש"י.

ארש *ârāš* ש"ע *n. m.* **1 יסוד base** וית אדמה ישפך לגו ארש מדבח עלתה ואת הדם ישפך אל יסוד מזבח העלה *and the rest of its blood he shall pour out at the base of the altar of* **עיקר** *burnt offering* - ויק ד 25. **2 א יסוד, עיקר** בהשאלה *fig.* **foundation** אשתה ארש כלה בה האש [היא] יסוד שהכול בו *the fire is the foundation in which there is every thing* - ת"מ 94ב. מד אלין אתעבדו ארשי בריתה כן אנון אתעבדו ארשי גייתה כשם שאלה נעשו יסודות הבריאה, כן נעשו הם יסודות הגוויה (המים), האש וכו') - ת"מ 182ב. ועבדתנה ארש ועשיתו עיקר (את השבת) *a (the Sabbath) I made it* principle - ע"ד כד 26. בטור סיני אקבע ארשה בהר סיני נקבע היסוד - מ כא 8. ארשיה חילין היסודות הם כוחות - ננה 79. **ג אבי משפחה root, patriarch** פלטת לנח ויסדתה ארש הצלתי את נח וייסדתי יסוד *I delivered Noah as a root and established him as a root* - ת"מ 35. וידע רבין ארשיו וידע (ישראל את) גאון אבותיו - ת"מ 379 [זב"ח העי 6]. אברהם חכמה והתהלך פניו אתעבד בכך ארש זכאי עלמה אברהם ידעו (את האל) והתהלך לפניו נעשה ע"י כך יסוד צדיקי העולם - ת"מ 274. ארתי לעבדיך בעמד ארשיון טלח לעבדיך בשכר אבותיהם - מ"י 11. אשריך ישראל דארשי זכותה אבהתך אשריך ישראל שייסודות הצדקה הם אבותיך - ת"מ 108ב. **ג ראשית origin** יומה אשתיתה לזכות אברהם דגלה על אדה ארש קיאמה היום הששי לצדקת אברהם שגילה (האל) על ידו את ראשית הברית *the righteousness of Abraham, through whom the origin of the covenant was revealed* - ת"מ 340. בריש ירחה שביעה מכל ארשי ירחה בראש החודש השביעי מכל ראשי החודשים - ע"ד כא 3-2. במעמד אדורביאלי בעש"ח (NSH) **בתחילה firstly** אריש אשבח שם יהוה *firstly, I shall praise God's name* (Cow 278). ארש מייעמר אקרי - סעד אלדין (Cow 533).

אורש ש"ע ז וריאנט של ארש **יסוד base** אורש מדבחה A יסוד המזבח של ארש *the base of the altar* - שמ כט 12. לגו אורש מדבחה *and* - ויק ד 7.

אשבל - אשם

באשדה רבה - ת"מ 142א. אלהין דלא חכמון
אשדה לון אלהים לא ידעום (דב לב 17), צרה
עליהם - ת"מ 200א. יקומו באשדה חיולה - ת"מ
210א. עשדה בישה - ת"מ 165ב. ב שפ"ע v. n.
הצקה harassment הא אנה נפקת לאשדתך
E (VN_{sup} B לעשדתך) הנה אני יצאתי לשטנך
- behold, I have come forth to your harassment
במ כב 32. וכסו באר חורני ואתיגרו אף עליה
רקעק (עירוב קרא/זעק) שמה אעשדה E... ויקרא
שמה שטנה - בר כו 21. ואתקומם מלאך יהוה
בארעה לאשדה לה ECBA (VN לעשדה)
ויתצב מלאך יהוה בדרך לשטן לו - במ כב 22.
אשד שפ"ע v. n. 1 **הצקה harassment** הא
אנה נפקת לאשיך C הנה אני יצאתי לשטנך
behold, I have come forth for your harassment
- במ כב 32. 2 **ציד game** לעשיד עשיד A לצוד
ציד - בר כז 5 [בניטוי לגנות הצייד. ע"ע אנס.
].Expression of aversion toward game.

אשור āšor שם פרטי n. pr.

אשור שפ"ע בני שם עילם ואשור וארפכשד -
בר י 22. ואזל עילם ואשור לצפון אור כשדים
- אס 8א. וממנו שם הציבור והארץ ילבטנה אשור
וילבטנה עבר - במ כז 24. במיעלך לאשור - בר
כה 18. ועזר נמרוד לאשור - אס 39.

אשוראי שפ"ע gent. n. שמע אברהם <דאתחילו>
אשוראי ויקטנאי ודחל שמע אברהם
שהתחזקו האשורים והיקטנים ופחד - אס 13ב.

אשך testicle אשך

אשכו שפ"ע n. f. אשך testicle מרבי אשכו
מרוח אשך with dilated testicle - ויק כא 20
(=המליץ 509).

אשכול iškol שם פרטי n. pr.

אשכול שפ"ע וחולק גבריה... ענרם ואשכול -
בר יד 24. וענירם ואשכול וממרא הוּו מסחני
קיאם אברהם וענרם אשכול וממרא היו בעלי
ברית אברהם - אס 12א.

אשם עבירה על מצווה transgression ← מין
קרבן a kind of sacrifice [שאיילה מן העבדות
H.loan א"י אשמה ייתי - נ ויק ה 19]

קל אשם to be guilty ויהי כד יחטי ואשם
ויעזר ית עציאנה (A ויתחבי) והיה כי יחטא
ואשם והשיב את הגזל when one has sinned and is guilty, he shall restore what he took by

אשכאל שפ"ע ובני בנימים בלע ובכר ואשכאל
- בר מו 21.

אשכלאי שפ"ע gent. n. לאשבל כרן אשבלאה
- במ כו 38.

אשבל בעל חיים an animal [= אשמל, אשמך ?
(ע"ע). טלשיר 177]

אשבל שפ"ע n. m. **דישון an animal** אגמי
ואשבל C - דב יד 5.

אשבן išbān שם פרטי n. pr.

אשבן שפ"ע ואילן בני דישון חמדן ואשבן - בר
לו 26.

אשד הוצאת נוזלים חוצה, שפיכה, spilling
pouring out [מן אנוקלוס O. (ע"ע שפך)]

קל שפך to pour out ותסב ממי נהרה ותשוד
ליבשתה m ולקחת ממימי נהר ושפכת היבשה
take from the river's water and pour it on the
dry ground - שמ ד 9. וגבר... דיצוד ציד חיה...
וישוד ית אדמה ויכסינה בעפרה *M ואיש...
אשר יצוד ציד חיה... ושפך את דמו וכסהו
בעפר - ויק יז 13.

אשד פגיעה, מצוקה distress [פפירוס מן המאה
החמישית לפנה"ס: גבר הוי אל תתאשד = היה איש, אל
תצר - E.Bresciani RSO 35, 18, נוה לשוננו כט
187, עואניש ג/ב 122.271 [DNWSI]

פעל הציק to harass

מאשדה מקור inf. שם פעולה הא אנכי נפקת
למעשדה לך N הנה אני יצאתי לשטנך - במ כב
32.

אשד שפ"ע n. m. **מצוקה harassment**
הא אנה נפקת להשדך A הנה אני יצאתי לשטנך
(=להציק לך) - behold, I have come forth to
harrass you - במ כב 32.

אשדה eššida שפ"ע n. f. **מצוקה distress**
ווילון כל חיביה דאנון באשדה חיולה אוי
להם לכל החוטאים שהם במצוקה עצומה
woe to the sinners, for they are in great distress
- מ א 88-89. אשדה לאהלין דאמרו לבר מנה
מצוקה לאלה שאמרו "חוץ ממנו" (שכפרו)
בייחוד האל) - ננה 74. ויקומו קבלון באשדה
חיולה ויעמדו לפנייהם במצוקה עצומה
(האדומים) - ת"מ 92א. ותקום באשדה ולית
רתי ותעמוד במצוקה ואין חונן - ת"מ 141ב.

אשמל - אשר¹

תשע *f. n.* **nine** אשע מאון שנה תשע מאות שנה *nine hundred years* - בר ה 5 וכי"ב 8, 11, 14; ט 29. אשע שנים - בר יא 9. אשע ותלחין ומאתים שנה - בר יא 21. כיו"ב 24, 25. ואברהם בר אשעים ואשע דנים (C ואשעת) - בר יז 1. כיו"ב 24. אשע ועסרים ככר (A אשעה, V אשעת) - שמ לח 24. אשע וארבעים שנה - ויק כה 8.

אשנה ש"מ מונה לשי"ע זכר *card. num. with m. n.* **תשעה** *nine* באשעה לירחה בתשעה לחדש *on the ninth day of the month* - ויק כג 32 (=המליץ 607). אשעה וחמשין אלף - במ א 23, ב 13. דה ארעה... דפקד יהוה למתן לאשעתי שבטיה (C לאשעית) זאת הארץ אשר צוה יהוה לתת לתשעת המטות - במ לד 13. אשעת אמין ארכה V (EC אשע) - דב ג 11.

אשנים ש"מ מונה *card. num.* **תשעים** *ninety* ואברהם בר אשעים ואשע שנים *Abraham was ninety nine years old* - בר יז 1, 24 (=המליץ 607). הברת אשעים שנה תלד הבת תשעים שנה תלד - בר יז 17.

אשיעי ש"מ סודר *ord. num.* **תשיעי** *ninth* ביומה אשיעה ביום התשיעי *on the ninth day* - במ ז 60. ותיכלון... עתיק עד שתה אשיעיתה ואכלתם... ישן עד השנה התשיעית - ויק כה 22.

אשני ש"ע נ *n. f.* **קבוצה של תשע** *group of nine* דה ארעה... דפקד יהוה למתן לאשעית שבטיה C זאת הארץ אשר צוה יהוה לתת לתשעת אדמדמות והנה בקירות הבית שקערורות *the plague in the walls of the house is found to consist of greenish or reddish depressions* - במ לד 13.

[†]אשקוקורה :

אשקוקורה ש"ע נ **שקע**, **שקעורה** ? **depression** ואה מכתשה בכתלי ביתה אשקוקורן יאריקן סמוקן *M₁ (נ"א שארקן, שקען, שקערן) והנה בקירות הבית שקערורות ירקקות אדמדמות *the plague in the walls of the house is found to consist of greenish or reddish depressions* - ויק יד 37.

[†]אשר¹ *rel. part.* *rel. part.* **אשר** מילית זיקה *ēšār* [עש"ח NSH]

אשר מילית זיקה *rel. part.* **אשר** *which* ולא ערק רטובה דו הוה לבוש צלמה אשר אשלעה אדם בגן עדן "ולא נס לחוו" (דב לד 7) כי היה לובש פנים אשר פשטם אדם... - ת"מ 269ב. ולכל היד החזקה גוני סימניה אשר עבדון משה "ולכל היד..." (דב לד 12) מיני האותות

robbery - ויק ה 23. ולכל חטאתון ולכל אשמון דיאשמון לי EC ולכל חטאתם ולכל אשם אשר יאשימו לי - במ יח 9.

אשם ש"ע ז *n. m.* **אשמה** *guilt* ותיתי עלינן אשם והבאת עלינו אשם *and you would have brought guilt upon us* - בר כו 10. ולכל חטאתון ולכל אשמון דיתעיבון לי ולכל חטאתם ולכל אשם אשר יאשימו לי - במ יח 9. סלוח סריחתה סבול אשמה סולח הפשעים, נושא העוונות - אי"ג 86. **2 קרבן** *guilt offering* ויסב אמר אחד אשם לאנפולקח כבש אחד אשם לתנופה *he shall take one male lamb for a guilt offering, to be offered up in expiation for him* ויק יד 21. וכהנה יסלח עליו בדכר אשמה ויסתלח לה - ויק ה 16. וינדי ית אשמה ליהוה דכר שלם מן עאנה - ויק ה 15. שני שעירים לאשמה - מי ז 3.

אשחו ש"ע נ *n. f.* **אשמה** *guilt* וכדב בעברה במסרון אי באשמות אד NMECB וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד *deceitfully with his fellow in the matter of a deposit or (any) guilt* - ויק ה 21 [=המליץ 616]. זב"ח: תפש בתשומת - *aftešūmāt* - כמו תאשומת מן אשם. אבל התה"עפי *وبيعة* = בפקדון.

אשמה ש"ע נ *n. f.* **אשמה** *guilt* ויסבלון יתון עוב אשמה במיכלון ית קדשיון וישיאר אתם עון אשמה באכלם את קדשיהם אתם *to incur guilt requiring a penalty payment, by eating such sacred donations* - ויק כב 16. יתננה ביום אשמתה יתננו ביום אשמתו - ויק ה 24. מכל דיעבד לאשמה בה מכל אשר יעשה לאשמה בו - ויק ה 26.

[†]אשמל בעל חיים *an animal* [טלשיר 177]

אשחל ש"ע ז *n. m.* בעל חיים *an animal* אשחל ודעיץ EB - דב יד 5.

[†]אשמן בעל חיים *an animal* [טלשיר 177]

אשמן ש"ע ז *n. m.* בעל חיים *an animal* אשמן ודהיץ V - דב יד 5.

[†]אשע תשע *nine* (בן גוון של תשעי' עי"ע). לבדו בכ"י J של התה"ש וב"המליץ". מן הידמות התניין אחר האליף הפרוסטית: **ašša < *aša^c < *taša^c*. עואניש ב 607, ג/א 47

אשע ש"מ מונה לשי"ע ממין נקבה *card. num. with m. n.*

אשר² - אתה

אשר עשם משה - ת"מ 102א. ועוד הרבה. וכן במובאות
מן התורה בת"מ.

אשר² āšar שם פרטי *pr. n.*

אשר ש"פ וקרת ית שמה אשר - בר ל 13. אשר
דו מן שמשה אשר שהוא (נולד) משפחה - ת"מ
א123.

אשרואל išruwāl שם פרטי *pr. n.*

אשרואל ש"פ ואשרואל כרן אשרואל -
במ כו 31.

אשרואל¹ ש"י *gent. n.* ואשרואל כרן
אשרואל - במ כו 31.

אש[†] *base, foundation* [שריד לשרש
שנחלק מן הא"ש מפני בן גונו ארש (ע"ע) *Remnant of
the old Aramaic root, superseded by its Sam.
variant ʔrš (q. v.).* סוא"י וקצאצתה ארעה מאשש -
ואגדתו על ארץ יסדה - עמוס ט 6. אכ uššuša -
[1442b]

אשונ¹ ש"ע *n. m. qittūl* ייסוד *founding* ה'א
אנא ממטר... ברד יטים שריר דלא הוה כותה
במצרים מן יומה אשושי וסעד כדו A (ני"א
אתי'סדת, אתארשת) הנני ממטיר... ברד כבד
מאד אשר לא היה כמהו במצרים מיום היסדה
ועד היום, I will rain down... a very heavy hail,
such as has not been in Egypt from the day of
its founding until now - שמ ט 18.

את[†] 1 סימן, מופת (ע"ע אות, סימן, יפת)

את ש"ע 2 **אות** גבריה דחזו ית כבדי וית אתתי
דעבדת *M₁ האנשים הראים את כבודי ואת
אותתי אשר עשיתי בך ומימיך את
My Presence and the signs that I have
performed in Egypt - במ די 22 (מן אונקלוס: אתתי
בשינוי הכתיב O).

את[†] 2 מילית *part.* [שרוב מן העברית (Hinterp.]

את מ"י *prep.* עם *with* חזו חזינן הלא הוה
יהוה אתך A ראה ראינו כי היה יהוה עמך
- see plainly that the Lord has been with you
בר כו 28. כו"ב כט 25. הכדנה ממלל אתון A
עודנו מדבר עמם בר כט 9. טוב אתי A שב
עמדי - בר כט 19. לך ולבניך אתך A - בר כה 4.
והא אנה אתך A - בר כה 15; ל 15; 3, 2 ונסכ
יתה ושכב אתה B - בר ד 2. ושכב אתה B

וישכב אתה - בר לד 2.

את תווית המושא *nota accusativi* (הכול ני"א ית)
את ולא שלח את עמה and he would not let
the people go - שמ ט 7. ואנתע משה את אדה
ויט משה את ידו - שמ י 22. ית תרבה ואת
אליתה - ויק ח 25. וראה אתה כהנה - ויק יג 43.
ואת אדמה יזרקון - ויק ז 2.

אתה 1 אישה *woman* [ע"ע נשים, נס"י. א"י נסיב
ית רבקה... ליה לאיתא - ג בר כה 20. סוא"י ואתא
חדא... קבלת יתה בביתה - לוקס י 38]

אתה ש"ע *n. f.* 1 **אשה** *woman* אתה י"ה חזו
אתי אשה יפת מראה את *you are a beautiful
woman* - בר יב 11. איזל ואזעק ל"ך אתה מינקה
אלך וקראתי ל"ך אשה מינקת - שמ ב 7. ונסבת
אתתה ית ילידה ואינקתה ותקח האשה את
הילד ותינקנה - שמ ב 9. ואתה דתקרב לכל
בהמה למרבע עמה ותקטל ית אתתה ואשה
אשר תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה והרגת
את האשה - ויק כ 26. וישבע כהנה ית אתתה
והשביע הכהן את האשה - במ ה 21. 2 **אשת**
איש *married woman* אתת חכך אשת חיקך
the wife of your bosom - דב יג 7. ונסבת לה
אמה אתה מן ארע מצרים - בר כא 21. ושם
אתת עמרם יוכבד - במ כו 59. ואתתך ותרי
בניה עמה - שמ יח 6. זל לזימון אחוך דבניו
ואתתה עזרו מן קריב לך לקראת אחיך כי
בניו ואשתו חזרו מקרוב - ת"מ 16ב. תמן אודעת
שרה די אתת אברהם אז הודיעה שרה שהיא
אשת אברהם - אס 11א. ובתך חכם אתתה ואולד
ית שת ואחר ידע את אשתו ואוליד את שת -
אס 2ב.

אתה 2 כינוי הגוף הפרוד לנוכח *2nd pers. m. sg.*
pron. א"י ואת תהוי שלט בה - ג בר ד 7. סוא"י
דארע את = כי עפר אתה - בר ג 19]

אתה 3 *attā* ע"י ד 3. אתה *attā* (ינסתר) - מ ד 1.
at - ע"י ח 17 (אינו כלל בכ"י J. בספר א' של ת"מ:
יאת' 25, 'אתה' 37. בספר ה' יאת' 4, 'אתה' 10)

אתה *pers. pron.* אתה *you* ל"ך לחצון
אלא אתה אין לנו מבטח אלא אתה we have
no shelter but You - ע"י ד 3. דחל מן אלהים
אתה - בר כב 12. גרמי ובסרי אתה - בר כט 14.
אתה חכמת ית דשמשתך - בר ל 29. דאתה
עתיד מפרנס כוכביו דאברהם כי עתה עתיד
להנהיג את זרע אברהם - ת"מ א5 [וב"ח העי 6].
אה קהלה אנה אול ושבק לך ואתה תטיע
מבתר מותי הוי הקהל, אני עוזב אותך ואתה

אתון - אתי

דעבדת למצראי - בר שמ יט 4. בנים אתון ליהוה דב די ד 1. אתון סגדין לדמות בהימהן אתם משתחווים לדמות בהמת - ת"מ 34א. בשלם אתון סבלין לי ואנה מרבי יתכון בשלום אתם נישאים על ידי ואני מגדל אתכם (דברי האל אל ישראל) - ת"מ 67א. האן דאתון קעמינ באשר אתם קמים - ע"ד ז 1.

אתור שם מקום *pr. n. (place)*

אתור ש"פ במיעלך לאתור *M₁ באכה אשורה - בר כה 18 (מן אונקלוס). O.

אתי ביאה, כניסה **coming, entering** [א"י אתה כען = לכה - נ במ כה 11. **סואי** והיך דויותא... יאתי - וכשד... יבוא - יואל א 15]

קל עבר: אתא *âtā* - מ ד 5. ואתנין *wâtīnan* - ע"ד . עתיד: וייתי *wyīti* - ע"ד יג 8. ציווי: אתי *ēti* - ע"ד יז 10. אתי (נוכחת) - בר יט 32. בינוני: אתי *âtī* - מ יז 29. דאתיה (נ) *dātya* - ננה 7. מקור: למיתי - בר כד 8. **אפעל** עבר: איתי - בר לט 14. עתיד: ייתי - שמ לה 5. דייתון *adyiton* - מ ד 60. מקור: למיתאה - בר כד 5. **אתפעל** עתיד: ויתיתי - ויק יג 2 *M₁. **אתאה** - בר כז 5 *M₁. **אתאו** - דב כג 19. **אתו** איתותן (+מדברים) - שמ י 26 C. **אתי** איתיון - דב יא E 5. **אתא** - בר לו 10. **אתי** - במ כב 14. **לדאתי** *waldāti* - ע"ד כג 20. **מיתי** - דב יא 30 E.

קל 1 בא **to come** אתא אחוך במרמה בא אחיך במרמה *came in guile* your brother - בר כז 35. ואתנין לידך אה מרן ובאנו אליך, אדונו ע"ד יג 2. **מנו** האן מלכה דאתיתון על שונו מיהו זה המלך הזה שבאתם בשמו - ת"מ 19ב. כד אתא יעקב עריק מן תלימה כאשר בא יעקב בורח מאחיו - ת"מ 222א. זעקתון ולא אתו קראתים ולא באו - ת"מ 240ב. וייתי לידך ברחמו ויבוא אליך באהבה - ע"ד יג 8. דלא ייתי ויקטלני פן יבוא והכני - בר לב 12. אתא גיתי אנה ואמך ואחיך למסגד לך הבא נבא אני ואמך ואחיך להשתחוות לך - בר לו 10. מלאכי יהוה ייתון סהרתון מלאכי האל יבואו סביבם - ע"ד יג 27. יהונו אמרין אתי להיות אומרים: בוא - ע"ד יז 10. הא יובל אתי בזבנה הנה היובל בא בזמן - מ יז 29. ויצחק אתי במדברה ויצחק בא במדבר - בר כד 62. ואלולי שבתה דאתיה ואילולי השבת הבאה - ננה 7. ורחל אתיה ורחל באה - בר כט 9. וכהלון אתין ושמעין וכולם באים ושומעים - ת"מ 126ב. בהשאלה *fig.* בטובך אתא עלמה בטובך בא העולם - מ ד 5. **2 הלך** מלאך והלאה, **to depart** אתה לך מן ארעך לך לך מארצך

נתעה אחר מותי - ת"מ 250א. מגביר *intensifier* ולא נמות אף אנחנו אף אתה ואף טפלגן - בר מג 8. ותשתנק אתה וכל קהלך ותתייטר אתה וכל קהלך - ת"מ 29א.

אתהו [מתחבר לכינוי הנסתר (אוגד) *with 3rd*

אתהו *pers. pron. (as copula)* אתהו אלהן - מ ד 1. אתהו עקב זכאי עלמה אתה הוא אחרון צדיקי העולם - ת"מ 6א. אתהו מהימנה אתה הוא הנאמן - ת"מ 308א.

את *pers. pron.* אתה **you** האן דאת בעי את שרי במקום שאתה רוצה אתה שוכן *wherever You want You dwell* - ע"ד ל 17. יחידאי את ממן יחידי אתה קיים - מ ו 37. חזי מן אתרה דאת תמן A - בר יג 14. ית כל ארעה דאת חזי A - בר יג 15. ואף את לא חוית לי A - בר כא 26. דחיל מן אלהה את A - בר כב 12. ואם מעי את משגר ית עמי את מכה קנומך וכל מצראי עמך ואם מאן אתה לשלח את עמי, אתה מכה עצמך ואת כל המצרים עמך - ת"מ 28א. וכל מד את שאל למרך הוא מגיב וכל מה שאתה שואל מאת אדונך הוא נענה - ת"מ 310א. מגביר *intensifier* פק מן תיבותה את ובריך - בר ט 16. מתחבר לשאחיו *prefixed to the following word* הלא התכדו קעים (=את כדו) A כי עודך חי - בר מו 30.

אתון¹ תנור *kiln* [א"י קטס דאתון - נ שמ ט 8. **סואי** היך עטרא דאתונא - בר יט 28]

אתון ש"ע ז *n. m.* **תנור, כבשן** *kiln* ואה סלק עיטור ארעה כעיטור אתונה והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן *the smoke of the land* לכון מלו חפנכיון פם אתונה...ונסכו ית פם אתונה קחו לכם מלוא חפניכם פיח הכבשן... ויקחו את פיח הכבשן - שמ ט 8-10. וסלק ליאבה כליאב אתונה ויעל עשנו כעשן הכבשן - שמ יט 18. סבו לוכון פיח אתונה... ונסכ נביה רבה משה פיח אתונה קחו לכם פיח הכבשן... ויקח... פיח הכבשן - ת"מ 35א.

אתון² כינוי הגוף הפרוד לנוכחים *2nd pers. m. pl.* **אתון** *pron.* [א"י ואתון תהוון להדיטין - נ ד כב 44]

אתון *pron.* אתון כינוי *pers. pron.* אתם **you** בדה אחכם הלא מהימנין אתון *by this I shall know that you are honest* - בר מב 33. מן אהן אתון מאין אתם - בר כט 4. ארפים אתון ארפים נרפים אתם נרפים - שמ ה 17. אתון חזיתון ית

לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בני - בר ל
 15. **4 אתנן** *fee of whore* לא תנדי איתהו
 בראיתה לא תביא אתנן זונה וזהו
 you shall not bring the fee of a whore
 לקייה [לשון נקייה] 19

אתו *coming* *n. f.* [ש"ע נ?] איתאו ?
 איתותן לתמן C עד באנו שמה - שמ י 26.

אתי *coming* *n. m.* ש"ע ז **בוא**
 עד אתרה הדן EC עד באכם אל המקום הזה
 until your coming (=you come) to this place
 במ יג 33 (= דב א 31, ואכן שם E כן) וכך הוא E
 בדב יא 5.

אתא *coming* *n. m.* ש"ע ז **בוא**
 אנה ואימך ואחיך למסגד לך הבא נבא אני
 ואמך ואחיך להשתחוות לך - בר לו 10.

אתי *coming* *n. m.* ש"ע ז **בוא**
 עמנם מאן בלעם הלך עמנו Balaam refused
 come with us - במ כב 14.

לדאתי *further on* *adv.* ת"פ **הלאה**
 מיומה תמינאה ולדאתי ירחי לקרבן
 ומיום השמיני והלאה ירצה לקרבן
 from the eighth day on it shall be acceptable as an
 offering - ויק כב 27. לדעבר ולדאתי לשעבר
 ולשיבוא - ע"ד כג 20. דו רחמן ורתאי לדעבר
 ולדאתי כי הוא רחום וחנון לשעבר ולהבא -
 ת"מ 167. סימה אני בעי מעבד יומה למסק
 <דרגך> מכדו ולדאתי אות אני מבקש לעשות
 היום להעלות מדרגתך מכאן ולהבא - ת"מ 7.
 ומן עתה ולדאתי הטיב ומכאן ולהבא עשה
 טוב - ת"מ 114.

מיתי 1 *coming* *n. m.* ש"ע ז **בוא**
 זעורה לאכה בבוא אחיכם הקטן הנה
 until your brother's coming here - בר מב 15.
 במיתיה מפדן ארם בבואו מפדן ארם - בר לג 18.
 כי תהבה ייתי ויגלי קשטה ואלה יוקר מיתיה
 אכן התהבה יבוא ויגלה את האמת והאלוהים
 יכבד בואו - ת"מ 90 [זב"ח העי 2]. עד מיתיו
 עד אתרה הדן VC עד באכם עד המקום הזה
 - דב יא 5. **2 שקיעת השמש** *sunset*
 מיתי שמש E דרך מבוא השמש, the road,
 toward the setting of the sun - דב יא 30. **3**
הבאה *bringing* וממיתיה עללת שמש
 וממיתיה טרדי ירחיה C וממגד תבואת שמש
 from the bringing of the sun
 produce of the sun, and the rich yield of the
 months - דב לג 13-14 (= המליץ 517. תפס מן נגיד).
4 מקור *source* ותדכי ממיתיה אדמיה וטהרה

forth from your land - בר יב 1. **ודבר עבדה** ית
 רבקה ואתה M ויקח העבד את רבקה וילך
 the servant took Rebecca and went his way
 כד 61. **3** בנוסחאות של זירוז *in exhortations* אתו
 ונזכנה לכו ונמכרו - בר לו 10. אתי נשקי ית
 אבונן חמר לכי נשקה את אבינו יין - בר יט 32.

מיתי ואם לא תתרחי אתתה למיתי
 בתרך C ואם לא תאבה האשה ללכת אחריך -
 בר כד 8. ממה זרותין מיתי יומן מדוע מהרתן
 בא היום - שמ ב 18.

אפעל הביא *to bring* אתי לנן גבר עבראי
 למעיכה בנן הביא לנו איש עברי לצחק בנו
 he has brought us a Hebrew to insult us - בר לט
 14. כד איתית עליו חובה כי הבאת עליו חטאה
 - שמ לב 21. כל רחי לב ייתי ית ארמות יהוה -
 שמ לה 5. עד דייתון תהבין כדי שיבואו שבים
 (בתשובה) - מ ד 60.

מיתי למיתי עליה ית כל קללתה להביא
 עליה את כל הקללה - דב כט 26.

מיתאה ואזל עשו לברה לצד ציד
 למיתאה MB וילך עשו לשדה לצוד ציד להביא
 - בר כז 5.

אתפעל הובא *to be brought* אנש אן יתי
 במשך בסרה שומה... ויתיתי ליד אהרן
 N*M₁... והובא לפני אהרן... he shall be
 brought to Aaron - ויק יג 2. ומכתש צרעה אן
 תהי באנשה ויתיתי ליד אהרן... והובא אל
 אהרן - ויק יג 9. שאקה דארמותה וניעה
 דאנפותה... יתיתון למנפה אנפו NB שוק
 התרומה וחזה התנופה... יביאו להניף תנופה -
 ויק י 15 [שינוי הנושא חייב שינוי הבניין. נ"א: ינדון,
 ייתון].

איתאה *bringing* *n. f.* ש"ע נ **הבאה**
 עשו לברה למצוד ציד לאיתאה M₁* - בר כז 5
 [מקור משורבב מן אונקלוס. O interp.]

איתאו *coming* *n. f.* ש"ע נ **1**
 יעקב עד [אית]אותון m וחריש יעקב עד באם
 Jacob kept silent until their coming - בר לד 5.
 ואקימו ית משכנה עד איתאותון E... עד באם
 - במ י 21. **2 הבאה** עד איתאותון ית קרבן
 אלהכון VB עד הביאכם... - ויק כג 14. מיום
 איתאותון VNMB מיום הביאכם - ויק כג 15.
3 מתן *giving* [מה שאדם מביא. השי' מהבה (יהי)].
 אינו תרגום מילולי: לשון נקייה? *leuph.* הבי שבי לי
 מן איתאות בריך תני נא לי מדודאי בניך give
 me some of your son's gift - בר ל 14. ותסכי
 אף ית איתאות ברי... לכן ישכב עמך לילין
 תחת איתאות בריך ולקחת גם את דודאי בני...

אתִּי - אתָּ

אתם שׁע״ע n. m. ז **אשם** **guilt** ותנדי עלינן
אתם E והבאת עלינו **אשם** (ני״א: אשם, חובה)
 you would have brought guilt upon us - בר כו
 10.

אתם ²âtom שם מקום pr. n. (place)
אתם שׁע״פ וונטלו מן אתם ויתבו על פם חירתה
 - במ לג 7. ושרו באתם קריבין לתרה מדברה
 וחנו באתם קרובים לפתח המדבר - ת״מ 353.

אתמל אתמול, היום שקדם ליום הזה **yesterday**
 [א״י תור נגשן הוא מן דאתמל - נ שמ כא 36. **סוא״י**
 אתמלי בשובע שעין שבקת יתי = אתמול בשעה שבע
 הניחה לוי הקדחת - יוחנן ד 52 (התנועה הסופית אינה
 נהגית)]

אתמל ת״פ של זמן **adv. (temporal)** **אתמול**
yesterday וחזה יעקב ית אפי לבן ואה לית
 אנון עמה כאתמל תליתאי וירא יעקב את
 פני לבן והנה אינם עמו כתמול Laban's face
 toward him was not as it had been (=manner)
 yesterday - בר לא 2 וכי״ב 5. **אתמל** אמרת לנן
 אקדמו בצפרה אתמול אמרת לנו השכימו
 בבוקר - ת״מ 29א. ויעזר ליד מיתוביתה דהות
 לה אתמל ויחזור אל מעמדו שהיה לו אתמול
 - ת״מ 116א. כמה דעבדתון אתמל עבדו יומה
 ובתר כאשר עשיתם אתמול עשו היום ומחר -
 ת״מ 169א. אף אתמל אף יומן גם אתמול גם
 היום - ש מ ה 14.

אתן [†] בהמת משא **she-ass** [טלשיר 49. א״י וסטת
 אתנתה מן ארחה - נ במ כב 23. **סוא״י** רכיב על בר
 אתן - יוחנן יב 15]

אתון שׁע״ע n. f. נ [עשׁיׁׁ NSH. טלשיר 107] **אתון**
she-ass וחמרים ואתון A וחמורים ואתונות
 asses and she-asses - בר יב 16. וחזות אתונה ית
 מלאך יהוה... ואסטה אתונה מן אורעה... ומעה
 בלעם ית אתונה A ותרא האתון את מלאך
 יהוה... ותט האתון... ויך בלעם את האתון
 the she-ass saw the angel of the Lord..., and the
 she-ass turned aside...; and Balaam struck the
 she-ass - במ כב 23. ואפתח יהוה ית פם אתונה
 B - במ כב 28. ואמרת אתונה לבלעם B - במ כב
 30.

אתן שׁע״ע n. f. נ **אתון** **she-ass** ושבה ית אתנה
 ואזל ויחשב את אתנו וילך **she-ass** and departed
 - בר כב 21 וכי״ב 22. והוא
 רכיב על אתנה - במ כב 11. כ״ב 25, 27, 28, 30,
 33. ואפתח יהוה ית פם אתנה - במ כב 28. הלא

ממקור דמיה she shall then be clean from her
 source of blood - ויק יב 7. וגבר דישכב עם
 אתה טמה וגלה ית ערותה ית מיתי ערותה
 והיא גלת ית מיתי אדמיה ויתעקרון תריון
 מבגו עמהון ואיש אשר ישכב את אשה דוה
 וגלה את ערותה את מקור הערוה והיא גלתה
 את מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב עמם -
 ויק כו 18.

אתי ² כינוי הגוף הפרוד לנוכחת **2nd pers. f. sg.**
pron. [אין כלל את לנוכבה. א״י אתי מן אתי = מי את
 בר״ר 1182. שכיח ממנו את, כגון: ברת מן את - נ בר
 כד 47. **סוא״י** והא אתי נסבה - לוקס א 31 שהתנועה
 הסופית אינה נהגית)]

אתי כינוי **pron את** **you f.** אתה ייה חזו אתי
 אשה יפת מראה את **you are a beautiful**
 woman - בר יב 11. אמרי שבי אחתי אתי אמרי
 נא אחתי את - בר יב 13. ברת מן אתי בת מי
 את - בר כד 23. אני ואתי אתקוממנן לעובד
 אתי מחילה ואני מרביה אתי עבידה לבוש
 דמלכו ואני עבידה לבוש דפוגגו... אני ואת
 קיימות לעשות. את מגברת ואני מגדלת, את
 עושה לבוש המלכות ואני עושה לבוש השמחה
 (דברי האות ס אל האות ט) - ת״מ 294א.

אתי [†] כינוי הגוף הפרוד לנוכחות **2nd pers. f. pl.**
pron. [א״י ואתן חכמתין - קת״ג בר לא 6]

אתין כינוי הנוכחות **אתן** **you f.** ואתין חכמתין
 הלא בכל חילי שמשת ית אבוכיך ואתין ידעתן
 כי בכל כחי עבדתי את אביכן את **you know that I**
 have served your father with all my might - בר
 לא 6.

אתכל [†] אשכול **cluster of grapes** [מן אונקלוס
 O ע״ע נכל[†]]

אתכל שׁע״ע n. m. ז **אשכול** **cluster** ואתו עד
 נחל אתכלה וקטעו מן תמן נבזין ואתכל ענבים
 M₁* ויבאו עד נחל אשכול ויכרתו משם זמרה
 ואשכול ענבים, they reached the wadi Eshcol
 and there they cut down a branch and a cluster
 of grapes - במ יג 23. לאתרה הוא קרו נחל
 אתכלה על דדי אתכלה דקטעו מתמן M₂*
 למקום ההוא קראו קראו נחל אשכול על אודות
 האשכול אשר כרתו משם - במ יג 24.

אתם [†] חטא **guilt** [גְּ, לָגַם Lane 22b]. בכל מקום
 אחר (חובי)]

הלא אתר על כרסי קרבה ליהוה בעמלק מדר ודר (VECBA אד) כי יד על כסא מלחמה ליהוה בעמלק מדר ודור - שמ יז 16. לא תקרב בה אתר C לא תגע בו יד - שמ יט 13. ואעל יתכון לארעה דארמת ית אתרי למתן יתה לכוון EC... אשר הרמתי את ידי לתת אתה לכס - שמו 8 [להרחקת את ההגשמה? euph.]. **3 בית** מקום אחיזה holder אתרים לאריעיה בתים לבדים holders for the poles - שמ כה 27; לח 5; לו 14. ויון לאתרים לארחיה - שמו 1 [תפס בתים = ידות]. **4 משפחה household** והוה כד דעלי מילדאתה מן האלהים ועבד לין אתרין ויהי כי יראו המילדות את האלהים ויעש להן בתים because the midwives feared God, He established households for them - שמ א 21 (הש' מייל: ובנא להין מימרא דה' בית מלכותא ובית כהונתא רבתא, עיי' מדרש המצוי בבבלי סוטה יא ע"ב). גבר על סדריו בסימנים לאתר אבהתון ישרון איש על דגליו באותות לבית אבותם יחנו - במ ב 2. **ב** מיי prep. במקום- instead ודערו אתריון וישבו תחתיהם and they settled in their stead - דב ב 21, 22, 23 [בדומה ליכמקום' שבעברית. הש' תרגי יהושע ה 7: וית בניהון דקמו באתרהון = ואת בניהם הקים תחתם. וכן ספירה א, 5; זי יסקון באשרה].

אנכי אתנך הלא אני אתונך - במ כב 30. על מה מעית ית אתנך על מה הכית את אתונך - במ כב 32. ועסר אתנן סבילן מיר ועשר אתונות נשאות בר - בר מה 23. אתנן עסרין אתונות עשרים - בר לב 16 אתנן וגמלים - בר יב 16. **אתנה** ש"ע n. f. [סיוס הנקבה בדומה ליחמורה' בלשון חז"ל] **אתון she-ass** וחזת אתנתה ית מלאך יהוה... ואסטת אתנתה... ומעו בלעם ית אתנתה C - במ כב 23 וכי"ב C בפסי 25, 27. אינה במקומות אחרים.

אתר âtar מקום place **א"י** באתרא די יתריעי ממרא דיי - נ דב יב 14. **סואי** לית את שביק אתרא - בר יח 24

אתר א ש"ע n. m. **1 מקום place** ודנציר עמך באימנו נשים דאתה עמה בכל אתר והמסור לך באמונה ירווח לו, שאתה עמו בכל מקום the one who is devoted to you faithfully is relieved, for you are with him in every place - ע"ד 16-17. ואתה אלה שקיה לגו כל אתריה ואתה אל מצוי בכל המקומות - ע"ד ד 12. ותיכלון יתה בכל אתר - במ יח 21. הלא אתרה דאתה קעים עליו ארעת היא כי המקום אשר אתה עמד עליו אדמת קדש היא - שמ ג 5. לא יתעבד כן באתרין לא יעשה כן במקומינו - בר כט 25. לית אתר סגדה אלא דבחרה אלה אין מקום השתחוויה אלא שבחרו האלוהים - ת"מ 154ב. ויהב אברהם ית כל דלה ליצחק ברה מן מלא אתר אבוה השוי מסב ירשתה "ויתן אברהם..." (בר כה 5) מי שמלא את מקום אביו נעשה ראוי לקחת ירושתו - ת"מ 2213. **2 spot** ואתר יהי לך מלבר למשריתה ויד יהיה לך מחוץ למחנה there shall be a spot for you outside the camp - דב כג 13 [הש' ספרי דברים רנ: ואין יד אלא מקום. וכך מביאה מגילת המקדש את דב כג 13: ועשית להמה מקום יד חוץ מן העיר אשר יהיו יוצאים שמה (13,46). אונקלוס: אתר מתקן. מייל: אתר מזמן]. בהוראת מקום וארעה אה היא רביחה אתרים והארץ הנה רחבות ידים - בר לד 21. ההוראה נתרחבה ל"מילוי יד": *extended meaning*: **appointment** דאמלי אתרון למכהנה אשר מלא ידם לכהן - במ ג 3 (המליץ 479: אתריון). ודמלא ית אתרה למכהנה חליפת אביו ואשר ימלא את ידו לכהן תחת אביו - ויק טז 32. ומלא אתרה למלבש ית ארקעיה ומלא ידו ללבש את הבגדים - ויק כא 10. מן אתרי אביר יעקב מידי אביר יעקב - בר מט 24. ובערער ההוראה: אבר בגוף *deteriorated meaning*: **hand** שבי שבי אתרך חליפת מיתובית E שים נא ידך תחת ירכי - בר מז 29 [אפשר שהוא דורש את הפסוק].

ב

הכנפות - ת"מ 73א. כאש אכלא בריש טורה
 ECB כאש אכלת בראש ההר - שמ כד 17. 2
 המרחב *of space* **בקרב, בתוך in among,** לא
 יהי בך עקר ועקרה ובבהמתך there shall not
 be a barren man or woman among you דב ז 14.
 דלית כותה בכל ארץ מצרים שאין כמוהו בכל
 ארץ מצרים - ת"מ 25א. רוחה מתקפה ורגזה
 שרי בה רוחו קשה והכעס שרוי בו (בפרעה) -
 ת"מ 30ב. בהשאלה *fig.* ועמה בתשניק והעם
 and the people are in distress - ת"מ
 21ב. ואנה בצער רב וחיל ואני בצער גדול
 וחזק - ת"מ 26ב. 3 הזמן *of time* מסיד בן בכל
 זמן מעיד בנו בכל זמן - ע"ד ב 5-6. בלילה עתד
 קנומה למיזל בלילה הכין עצמו ללכת in the
 journey for the night he prepared himself for the
 15א. ונסב משה ית אתה וית בניו ביתה צפרה
 "ויקח משה את אשתו ואת בניו", באותו הבוקר
 - ת"מ 15ב. 4 האמצעי *of instrument* על ידי **by**
 פלטת ליצחק ופרקתה בדבר הצלתי את יצחק
 ופדיתי אותו באיל *you saved Isaac and*
 redeemed him by an ram - ת"מ 5ב. ופרקון בשמי
 בחיל רב וגואלם בשמי בכוח רב - ת"מ 7ב.
 באטרה דיהבת לך אתה מכבש לון במטה אשר
 נתתי לך אתה מכניע אותם - ת"מ 15ב. אדיק
 בעמוד נור וענן מן מעונה השקיף על ידי
 עמוד אש וענן מן המעון - ת"מ 74א. 5 הסיבה *of*
 cause דכיר לטב יתרו בממללה דאגיב זכור
 לטוב יתרו בדבר שהשיב *of* may Jethro be of
 blessed memory because of what he answered
 - ת"מ 15א. ואתקפו אנושיה באדה... כרחמות
 יהוה עליו ויחזקו האנושים בידו... בחמלת
 יהוה עליו - בר יט 16. 6 הליווי והתוספת *of union*
עם with מלאכה דאתחזי משגר... באגרה ליד
 נביה המלאך שנראה בסנה משולח... באגרת
 אל הנביא... the angel that was seen was sent...
 with a letter to the prophet - ת"מ 4א. וצבעתה
 סלקה אלי באתנחו וצעקתו עלתה אלי באנחה
 - ת"מ 6א. אתינן הכה לידך באגרה מן קשטה
 בanner כאן אלד עם אגרת - ת"מ 29א. 7 האופן *of*
 manner מסתגד בשלמו נעבד (האל) בשלמות
 (God) is worshiped fully - ע"ד ז 23. ועבדת לה
 רתו... וכסית יתה תניאנית במה דהוה שוי
 ועשיתי לו חנינה (לאדם)... והסתרתני אותו שנית

ב¹ האות השנייה באלף בית. סימן המספר 2.
 second letter of the alphabet. Symbol of the
 number 2.

ב bit א ש"ע ז. *n. m.* **האות בית Beth** בראשית
 השתרית בב לא בא "בראשית" התחילה
 (באות) בית, לא באלף *bārāšai* commenced
 with Beth, not with Aleph - ת"מ 196ב. ב בה
 הגדל כל איקר בעלמה (האות) בית, בה נתגדל
 כל הכבוד בעולם - ת"מ 174א. אתה ב וקעמת
 ומללת באה (האות) בית ועמדה (לפני משה)
 ודברה - ת"מ 307ב. 1 מספר מונה *cardinal*
שניים two דלית אשתה קרבה ליד
 סהרת הרגריזים ב אלפין דאמין דו קרי מקלט
 לערוק כי אין האש קרבה אל מסביב להר
 גריזים אלפיים אמות כי הוא נקרא מקלט
 לנס the fire does not approach to the vicinity
 of Mount Gerizim, for it is called "a refuge for
 the fugitive" - אס 5. ואתעבד ב סימנין א
 דקעימין ואחד דמאתיננעשו שני מופתים, אחד
 לחיים ואחד למתים - אס 18א. 2 מספר סודר
ordinal number שני second וביומה ב עמה
 תרין גברין נציין וביום השני ראה שני אנשים
 ניצים on the second day he saw two men
 struggling together - אס 15ב. נמרוד קמאה מן
 כוש ונמרודה (!) ב מן כפתרים נמרוד הראשון
 (מוצאו) מכוש ונמרוד השני מכפתורים - אס
 10ב.

ב² תווית היחס נסמכת אל המילה התוכפת. שימושה
 העיקרי בניון נסיבות הפעולה או המצב *prefixed*
prep. qualifying the circumstances of an action
 (הרבה בצירוף מוצרך, עם פעלים רבים, כגון הימין,
 אחד, והה, כפר, מתל ועוד (ע"ע)). וכן בהרכבי מיליות
 יחס ומיליות קישור (מובאים בערכיהם)

ב [לפני תנועה: bān; בן; bāk; לפני עיצור באה תנועה
 מלאה אחריה: baksi בכסי, או תנועה פרוסתטית:
 abrēmāk ברחמיך. מתחלפת פ: f בצוּמין afšūmən
 (LOTV § 6.3.1)]

ב-1 המקום *of place* **ב- in** בכית פרעה רבית
 I grew up in the house of גדלתי בראשית
 Pharaoh - ת"מ 14א. משה במדין שרר קנומה
 למהלך משה במדין חיזק עצמו ללכת - ת"מ
 14א. קעמו בארבעתי רבעתה עמדו בארבע

כאב אלאבואב - באר²

כאב[†] שם מקום (place) *pr. n.* [בקרבת שכם : זביח, אסטיר 25]
באדן שייפ ועקר ושרה לגו באדן ועקר (משם) ושכן בבאדן - אס 2. וירד וברה מתושלח דהוה דער בבאדן וירד ובנו מתושלח שגר בבאדן - אס 4. וכל בניו איתי לידה לבאדאן וכל בניו הביא אליו לבאדן - אס 5.

באר1 כור מים **pit, cistern** [איי] וחמת באר דמיין - נ בר כא 19. **סואיי** ועמר אברהם על בירא דמומיא - בר כב 19]

באר - בר כו 25. בארה (מיידע) - בר כד 20. בירה (מיידע) - בר כט 2. בירן (ר) - בר יד 10 A. בית נר (סמך) - בר כו 18 M. ביראתה (ריבוי מיידע) - בר כו 15 A. בירבן (ר) - בר יד 10. בירבת (ריבוי נסמך) - בר כו 18. בירבהתה (ריבוי מיידע) - בר כו 15.

באר, **ביר** 1 שׁע נ *n. f.* **בור מים**, **באר**, **pit**, **well** וקטעו תמן עבדי יצחק באר Isaac's servants dug a well - בר כו 25. באר חפרוה רבנים באר חפרוה שרים - במ כט 18. ורעט עוד על בארה (M לבירה) - בר כד 20. ואבן רבה על פס בירה - בר כט 2. ועמק שדיה בירבן בירבן טיאם (C בארו, B בירואן, M בירובן, A בירן) - בר יד 10. וחפר ית בירבת מיה (A בירות, M בירת) - בר כו 18. וכל בירבהתה דחפרו (MB באראתה, A ביראתה) - בר כו 15.
2 כינוי לתורה בהשאלה **epithet of the Torah** fig. אה גנה טבה... וקשטה כסתה עד אהן אתא משה... אה באר מים חיים חפיר ביד נביא... ומיה דלגוה מפס אלהותה נסבע מן פריה דלגו הדה גנתה ונשתי מן מימיה דלגו אהן בארה הוי הגן הטוב... קשטה כיסוה עד שבא משה, הוי באר מים חיים חפרוה ביד נביא... והמים שבתוכו מפי האלוהות. נשבע מן הפרי שבגן הזה ונשתה מן המים שבבאר הזאת - ת"מ א-282 ב.

באר² כתיבה **writing** [נתגלגלה המשמעות מן חפירה, חקיקה הנתונה בערך באר! ראה עואניש ג/ב 251 ע באור דבריהם|| חקקי הכתב - יניי קטו *Derived from the meaning 'digging'; see b². See LOT IIIb 1251.*] פירוש והסבר **explanation** [איי] אפילו רבניין לא חכמיין מבארה מתניתן - ירוש מייק פג עיב]
פעל עבר: ביאר bayyâr - מ יד 126. עתיד: יביר - ת"מ 117. בינוני: מבאר - ת"מ 285. פעול: מבירים - ת"מ 107. מקור: מביארה - דב א 5 VN. **אתפעל** עבר: אביאר - ibbayâr - מ כא 7. **באר** - דב כו 8 E. **ביר** qittûl - דב כו 8 B. **בירוי** bayyâr:qattâlû - * ת"מ א-308.

לפי מה שהיה ראוי - ת"מ 35. לא תשחי יתה כחכך אפקה בורו לא תשהה אותה (את ידך) בחיקך, הוציאנה מחר - ת"מ 113. עזר ליד יתרו בורו חזר אל יתרו במהרה - ת"מ 114. וקעם כשרידו רבה וחילוה ועמד בתוקף גדול - ת"מ 119. פרעה ממלל בכסי עם עבדיו פרעה מדבר בסתר עם עבדיו - ת"מ 228. המצב *of circumstances* ייתי בשלם נביה רבה משה יבוא בשלום הנביא... let the great prophet Moses come in peace - ת"מ 80. ואמר לה משמי בלב תקיף שגר ית עמי ואמור לו משמי בלב תקיף... - ת"מ 28 א ונפק אדום לזימונה בעם יקיר ובאד תקיפה ויצא אדום לקראתו בעם כבד וביד חזקה - במ כ 20. קעם בבלוד רב ועמד בבהלה גדולה - ת"מ 128 א. 8 לציון היכולת לעשות דבר *indicates the ability to do something* ותקף רגליך ולא יקרבונון נשיש כי בי משררתו... עיץ לבך... דבי מעיצאתה... חזק רגליך ולא תגש בהן חולשה כי אני יכול לחזקן... אמץ לבך... אכן אני יכול לאמצו... fortify your feet, let no weakness approach them, for I can strengthen them..., invigorate your heart..., for I can strengthen it - ת"מ 7 א (השי אית ב- באיי ור' זביח הערה 4). דו גבור ולית בי קעם קדמיו שהוא גיבור ואיני יכול לעמוד כנגדו והוא I cannot confront him - ת"מ 7 ב. ועם פרעה מלכה לית בי מימר ועם פרעה המלך איני יכול לדבר - ת"מ 14 א. 9 בהשפעת הערבית עם פעלי ציווי: أمر

ב: *with directive verbs, under Ar influence* והן עמיתך אנה מרשי בקטלך ואם אראך, אצווה להרגך if I see you (again) I shall order that you be killed - ת"מ 37. פקד משה לסהביה אלין באלפן מה יקרוין ציווה משה על הזקנים האלה למלמד מה שיכבדם Moses commanded these Elders to teach what would honor them - ת"מ 170.

כאב אלאבואב שם מקום (place) *pr. n.* [זביח: باب الأجواب, נמל על חוף הים הכספי, היא דירבנד. a harbor on the Caspian sea]

באב אלאבואב שייפ ואול עילם ואשור לצפון אור כשדים הוא כדידון כדי אור מתמר באב אלאבואב... ועל גמר ומגוג מן כאב אלאבואב ולגו והלכו עילם ואשור לצפון אור כשדים, הוא בידון הנקראת באב אלאבואב... ונכנסו גומר ומגוג לפנים באב אלאבואב - אס 8.

באר לחי חזי - באש

הדה ביור טבהית - וכתבת על האבנים... באר היטב you shall write on the tables all the words of this Torah most distinctly - דב כז 8 [לפי התהייע עניינו פירושי: شرحا حسنا According to SAV it means 'explanation']

בִּירוּ שׁייע נ qattālū n. f. **כתיבה writing** מה אנה שרוי כתבה דארשך מרך בבירו כלום אין אני ראשית הספר שציווך אדוניך בכתבתו (=לכתבו)? am I not the beginning of the book? - that your Master commanded you to write? ת״מ 308 א' ע' זביח הע' 1.

באר לחי חזי שם מקום. *pr. n. (place)* [תרגום השם. *(Transl. of the name.)*]

באר לחי חזי שׁייע על כן קרת לבארה באר לחי חזי - בר טו 14. ויצחק אתי במדברה באר לחי חזי ויצחק בא במדבר באר לחי ראי - בר כד 62.

באר קעימה חזי שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם. *(Transl. of the name.)*]

באר קעימה חזי שׁייע ויצחק אתי במדברה באר קעימה חזי - בר כד 62. ודער יצחק עם באר קעימה חזי - בר כה 11.

באר שבע שם מקום *pr. n. (place)* bir šāba

באר שבע שׁייע על כן שם קרתה באר שבע - בר כז 33. ואזלת וטעת במדבר באר שבע B באר סבע (מן הערבית א) - בר כא 14.

בארה שם מקום *pr. n. (place)* birāh

בארה שׁייע ומתמן בארה היא בארה דאמר יהוה למשה (A בירה) - במ כא 16.

בארי שם פרטי *pr. n.* bārī

בארי שׁייע ונסב אתה ית יהודית ברת בארי - בר כז 34.

באש רוע, קלקול והשחתה, **badness, evil, corruption** א״י לא יכאש באפך - נ בר כא 12 **סואיי** במא דבאש לה - [LSP 21a], חולי א״י אבוך באיש - אביך חולה - **התה״מ** בא מח 1

קל עבר: ובאש - בר לח 10 V. עתיד: יבעש - בר כא 12 (המליץ 592: יבאש). בינוני: באש bāš - מ יח 8 (המליץ 468: בהאש). פעול: בעיש - בר מח 1 A. **אפעל** עבר: הבאש - ת״מ 221. אבאשו - במ כ 15 (= המליץ 591).

פעול 1 כתב write שמש מניר דלא טפי אנין עסרתי מליה... ונביה... ביאר מנין חמשה ספרין שמש מאיר שאינו כבה הם עשרת הדברים... והנביא... כתב מהם חמשה ספרים a sun that never is extinguished are the Ten Commandments... and the prophet... wrote five books out of them - מ יד 121-126. לא ביר משה כתבה קדישה אלא בארשות אלה לא כתב משה את הכתב הקדוש אלא במצוות האלוהים - ת״מ 281 א. דארשה לה מרה יביר בקשט חמשה ספרים ביאר משה שציווהו אדוניו כי יכתוב באמונה. חמישה ספרים כתב משה - ת״מ 176 א. מכן השפעע עליו עשרה נביות בגו ימה מבירים לגו השירה הזאת על כן הושפעו עליו (על משה) עשר נבואות בים, כתובות ב״השירה הזאת״ (שירת הים) - ת״מ 107 ב. ועמונה קעם מבאר ארהותה וכתבה כמה ארשתה אלה וראוהו עומד ורושם את התורה וכותבה כמו שציווהו האלוהים - ת״מ 285 א' ע' זביח הע' 2. והוא משרי מבאר ארהותה בג ומחסל לה בד והוא מתחיל לכתוב את התורה ביום השלישי ומסיים אותה ביום הרביעי - אס 20 א. **2 נקב to specify** שמהתו עשרים שם מביארים: בן, יליד, עבד, טוב, נאמן, צדיק, משה... שמותיו (של משה), עשרים שמות מצויינים: בן, יליד... his twenty names are specified: son, child,... מלילה א, 77-75.

מביארה אתרשי משה מביארה ית ארהותה הדה VN (B מבירה) החל משה באר את התורה הזאת Moses started to write this Torah - דב א 5 [התהייע: في شرح الشريعة SAV]. ואתרשי משה מביארה ארהותה קדישתה - אס 19 ב.

אָתְפֶעל נכתב to be written בתרין לוחין כתיב בחמשה ספרין אביאר בשני לוחות נכתב, בחמישה ספרים נרשם in two tables was it written - מ כא 7-6. inscribed, in five books was it written

באר שׁייע ז n. m. **כתיבה writing** ותכתב על לוחיה... באר טבהית E - דב כז 8 (שרבוב מן נ״ש. ראה ביור להלן. [H interp.; see below.]

ביור שׁייע ז n. m. **כתיבה writing** לא הכתבו שרוי ולא קצה לגו אהן ביורה לא נכתבו (לא) ראש ולא קצה באותה הכתיבה (= התורה הכתובה) no header and no pericope of the writing (=Torah) contains these letters - ת״מ 285 א. ותכתב על לוחיה ית כל מלי ארהותה

יהוה לאבאשה עמי *M₂ (M לבעשה) ולא נתנו יהוה להריע עמי God did not let him do me harm - בר לא 7 [מקור על דרך אונקלוס 'Onqelos' style inf.]

באש ש"ע ז n. m. **נגע, מחלה, disease, plague** [פלורנטין 313] הלא אתחסי באשה A כי נרפא הנגע דשכית במצרים לא אשכי 48 איך יעבדה אסאה במסטי באשה איך יפעל עליו הרופא כדי להסיר את המחלה? - ת"מ 167א. לא יגע בו נגע "כי אני יהוה רפאך" (ש"מ טו 26) - ת"מ 228א.

באשו ש"ע נ n. f. **נגע, מחלה, disease, plague** וכל באשו דשכית במצרים לא אשכי עליך (VB באשותה) וכל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך I will not put upon the you any of the diseases that I put upon the Egyptians - שמ טו 26. ואסטי באשו מבגבך (E) באשותה, C באהשותה) והסרתי מחלה מקרבך - שמ כג 25. ואמסר עליך באשו - ויק כו 16.

ביש א ש"ע ז n. m. **1 רשע wicked** לא ישקח בישא לאהן ייזל לא ימצא הרע לאן ללכת ה wicked will not find a place to go ועקבון דבישיה אמטיוסופם של הרעים מגיע - ע"ד ה 8. טב הו עבד לבישין עד אן דיתובון טוב הוא עושה (יהוה) לרעים עד כי ישובו - מ יג 36-35. ואקים קנומה ביש ועשה עצמו רשע - ת"מ 153ב. מרביה טביה ומאבדה בישיה מגדלת את הטובים ומאבדת את הרעים - ת"מ 75. **2 רע evil** מן עבד ביש יגמל בדינה מי שעשה רע יגמל בעונש the one who does evil will be rewarded by punishment - ת"מ 221ב. **3 מום defect** תורה סמוקה דלית בה ביש A פרה אדמה אשר אין בה מום defect - במ יז 2. לא תדבח ליהוה אלהך תור ונקי דידיה בה ביש B ... שור ושה אשר יהיה בו מום - דב יז 1. **ב** ש"ת **רע wicked** דאנו יזופין ויצרן ביש שאנו חייבים ויצרנו רע we are sinful and our penchant is bad תתנטר מכל ממלל ביש ונשמרת מכל דבר רע - you shall keep yourself from every evil thing דב כג 10. לאנש דייה עבוד אהן עובדה ביש... וישבק קטטה לאיש אשר יעשה מעשה רע זה... ויעזב את קטטה - ת"מ 161ב. וגנואתן דאנן בישין וגנותו היא שאנו רעים - מ א 16. וכל מרעהי מצרים בישיה וכל מדוי מצרים הרעים - דב ז 15. אם בישיה היא בעיני רבה אם רעה היא בעיני אדניה - שמ כא 8. עד אמת

עתיד: נבעש - בר יט 9. תבעשון - בר יט 7 (= המליץ 614). בינוני: מבאשין - שמ א 11 (מן אונקלוס O). מקור: מבאשה - בר לא 7. **אתפעל** עבר: ואבאש - בר לא 11. התבאש - שמ ה 23 *M₁. **אבאשה** - בר לא 7 *M₂ (מן אונקלוס O). **באש** - ויק יד A 48. **באשו** - שמ טו 26. **ביש** ש"ת: bēš - מ א 18. בישין bīšān - מ א 16. ש"ע: ביש - ת"מ 153ב. **בישה** - בר מד 4. בישתן (+מדברים) bīšātan - ע"ד כג 64. **בישו** - ת"מ 150ב. בישות (נסמך) bīšot - ע"ד כב 22. **בישענן** - דב יב 2 V. **בישענן** - דב יב 2 CB.

קל 1 היה רע to displease intrans. **רע** בעיני יהוה V (A וביש) וירע... it was displeasing in the sight of God - בר לח 10. וביש ממללה שריר בחזות אברהם A (MCB ובעש) - בר כא 11. אל יבעש בעיניך אל ירע בעיניך - בר כא 12. תבעש עינה בגבר חבה תרע עינה באיש חיקה - דב כח 2. **חולה to be sick** אהן הו סמנה דכה אסו כל באש זהו הסם שבו רפואת כל חולה this is the remedy in which there is cure for every one who is ill יח 8. אנש אבוך באש (A הנה אביך חלה - בר מח 1. אנש דייה באש מנכי ויבלש אסו איש אשר יהיה חולה אנוש ויבקש רפואה - ת"מ 167א.

אפעל הרע to hurt intrans. **הרע** הרע (פרעה) לעם הזה (Pharaoh) dealt harshly with this people - ת"מ 21א. הטיבת לון הבאשו היטבת להם (והם) הרעו - ת"מ 241א. ואבעשו לנן מצראי - במ כ 15. אלני אחי תבעשון אל נא אחי תריעו I beg you, my brothers, do not act so wickedly - בר יט 7. כדו נבעש לך מנון - בר יט 9. אל תבעשון יתי *m₁ (נ"א תשהון, תאחרון, תכתרון) אל תרעו עמי - בר כד 56 [פירוש של תאחרו, שקריאתו tã'ëru]. ושבו עליו שלטונין מבאשין m וישימו עליו שרי מסים - שמ ה 11.

מבעשה ולא יהבה יהוה למבעשה עמי ולא נתנו יהוה להריע עמי - בר לא 7. למבעשה אי למיטבה להריע או להטיב - ויק ה 4.

אָתְפַעַל 1 הורע to be harmed ומעדן דעלת ליד פרעה... התבאש לעמה הדין *M₁ ומאז באתי אל פרעה... הרע לעם הזה since I came to Pharaoh... this people has been harmed - שמ ה 23. **2 היה רע to displease intrans.** ובעיני משה אבאש ובעיני משה רע Moses was displeased - במ יא 10. ואבאש בעיניון - בר מח 17. ואבאש ממללה שריר בעיני אברהם - בר כא 11.

אבאשה ש"ע נ n. f. **הרעה harm** ולא יהבה

בבהי - בגלל

קל בגד, שקר to deceive ושמע מן קלה לא תבגד בה A (נ"א אל תמרי) ושמע בקולו, אל תשקר בו obey him, dont deceive him - שמ כג 21 [פירוש Int.].

בגד ש"ע נ ז **שקר** n. m. **deceit** אנש דיבלש מן מלך צורכה ומבלשה בבגד הך ישותי לה איקר אדם אשר יבקש ממלך צורכו ובקשתו במרמה, איך יושם לו כבוד (=ממון)? one who requests of a king something and his request is in deceit, how shall any honor (=benefit) be given to him? ת"מ 167 א [ע' זבי"ח הע' 1]. לעם נכראי לא ישלט לזבונה בבגדה בה (B) בשקריו, VEC בלבושה, NA ברקעה) בבגדו בה - שמ כא 8 [נ"א תפס מן לבוש Var. int. as garment. אבל התה"ע: عند غدره، لغدره بها، לשון בגידה].

בגלל מילית הסיבה והתכלית *part. of cause and purpose* [א"י בגלל למקיימא יתכון = למען חייך - נ דב ל 6. **סוא"י** לגלל דעבדת הדא = כי עשית זאת - בר ג 14]

בונל מ"י **prep. 1** לסיבה *cause מפני because* (of) הלא בגלל ממללה הדן יברכנך יהוה (of) because of this the God shall bless you - דב טו 10. ובגלל תועבאתה אהליו יהוה אלהך מערבתון מקדמך ובגלל התועבות האלה יהוה אלהיך מורישם מפניך - דב י"ח 12. רחמנה כתבון... בגלל מתננון הרחמן כתבם (את מלי התורה) בשביל לתת אותם - מ ט 80-77. והבו רבו לאלהנו בגללה אתינו "והבו גדל לאלהינו" (התה"ש דב לב 3) בגללו באנו - מ ה 22-21. **2** לתכלית *purpose למען (of) for the sake* אשר נראה למשה בסנה למען גאולת השבטים which appeared to Moses in the bush for the sake of the tribes because of - deliverance of the tribes מן אשתה גלי בגללך מטה מן האש נגלה למען - ת"מ א8. **3** **אודות about** בדיל כן אמר אלה בגללה לעבד את האדמה בעבור זה אמר אלהים על אודותיו "לעבד את האדמה" (בר ג 23) by reason of this God said concerning him: "to till the ground" - ת"מ 194.

בונל ד- מ"ק **conj. 1** לסיבה *cause מפני ש- because of* פמה דנחש צנק בגלל דאסתר חיים פי הנחש סגור מפני שסתר את החיים close the mouth of the snake, because he destroyed life - מ ה 68-67. **2** לתכלית *purpose כדי ש- in order to* מדעה מתיקר בגלל

לכונשתה בישתה הדה עד מתי לעדה הרעה הזאת - במ יד 27. הלא בישן בנת כנען כי רעות בנות כנען - בר כח 8.

בישה ש"ע נ *n. f. רעה evil* למה שלמתון בישה תחת טבה למה שלמתם רעה תחת טובה why have you returned evil for good - בר מד 4. וחזה יהוה הלא סגת בישת אנשה C כי רבה רעת האדם - בר ו 5. דטובך יתר על בישתן דרמן שטובך יתר מן רעותינו הגדולות - ע"ד כג 63-64. מבולאי כד השלמת בישתון... ובטלת דכרנון אנשי המבול, כאשר הושלמה רעתם... וביטלתי את זכרם - ת"מ א218.

בישו ש"ע נ *n. f. רעה evil* גבר טעי בשביל בישו איש תועה בדרך הרע one strays on the path of evil - ת"מ 150 ב. לא חזית כבתיך... לבישו M₁* לא ראיתי כהן לרע - בר מא 19. כי פרעה אתרבה בבישו יתירה אכן פרעה הרבה רעה יתירה - ת"מ 66 ב. דלא גזיך יתן לפם בישות גמלינן שלא גמלת לנו לפי רוע מעשינו - ע"ד כב 21-22.

בישענן ש"ת *adj. רע bad* ותחת כל אילן בישענן V (E בישענן) ותחת כל עץ רענן under any bad tree - דב יב 2 [פירוש רענן מן רע והעניק למילה הסיימת כדי לדמותה למקור. Intentional change; see below.

בישענף ש"ת *adj. רע bad* ותחת כל אילן בישענף CB ותחת כל עץ רענן under any tree branches - bad, with respect to its branches מכון של המילה דלעיל, כדי לתת לה תוכן: רע בענפיו Intentional change aiming at the derogation of idolatry

בבהי שם פרטי *pr. n.* (הוא תרגום של השם אביהוא לערבית: بابه) ונשתרבב לכה"י של התרגום הארמי.

[Ar transl. of the name]

בבהי ש"פ ואתילד לאהרן ית רעבת וית בבהי... ומית רעבת ובכהי A (נ"א אביהוא) - במ כו 60 - 61.

בבל bābēl שם מקום *pr. n. (place)*

בבל ש"פ והוה קדמאות ממלכתה בבל וארך - בר י 10. כד בדר אנשי בבל לא הוה עול - ת"מ א190. ואנדה לגפנה כרת נעמה מן בבל והביא את... מבבל - אס 6.

בגד שקר ומרמה **deceit** [מן העברית H]

בד ש"ע ז. *n. m.* ענף **branch** מטפטף מים מבדיו זל מים מדליו water drips from its branches - במ כד 7 [נתפרש מדליותיו. השי C: מקלעל(ק)יו = מענפיו. אבל א פרש מעניין שאיבת מים בדלי: ידלי מים מדולה. וכן V: דליה].

בדד[†] יחידות **separation, solitude** [גזור מן העברית כגון 'בדד עין יעקב' - דב לג 28. Derived [from H, e.g., Dt 33:28.]

אתפגעל נתייחד **to be distinguished** ואחידע כל איקרה בדדדת בה מכל אמיהונודע כל הכבוד אשר נתייחדת בו מכל האומות the glory by which you have been singled out the glory among the nations has been made known - ת"מ 2134 [> דאבדדת - זבי"ח העי 2].

בד ת"פ **adv. לבד alone** [עש"ח גזירה לאחור מן לבד. NSH, derived from lbd.] גמי he (Moses) was put in the reed basket alone - מתנה (Cow 266). ועשה אדם בוד - אבישע (Cow 498).

לבד ת"פ **adv. לבד alone** [מן העברית H] לא [טב] יהי האדם לבדה C (ני"א לעודה) לא טוב היות האדם לבדו to be alone in the world - alone - בר ב 18 [רק כאן בתה"ש. בת"מ הוא בא בתוך מובאות מן התורה (א57, א213, א228, ב292) ובתוך טקסט עברי גמור (א87): Only here in the ST; [in quotations from the Torah, seldom in TM] ושבלי לך לבדך albaddāk ותפילתי לך לבדך - א"ג 71 [עוד היא באה בפיוט המאוחר בנוסחה "אין עוד מלבדך" מן דב ד 35. Frequent in the NSH poetry.] [in quotations from Dt 4:35.]

בדד³ **bāddād** שם פרטי *pr. n.* **בדד** ש"פ ומלך תחתיו הדד בר בדד - בר לו 35.

בדה רווח **relief** [ש בודחא = LS 59a - [recreatio] **קל התנפש** **to be relieved** (וייכל וישבע) ויבדה ודשן - המליץ 449 [ע"פ דב לא 20. ליתא. אפשר שהוא מן بَدَح = נתגאה (Lane 173a), וכך הוא בטור הערבי של המליץ. Alt.: from Ar; cf. the Ar. column of Ham: lofty]

בדדי מלאכה ויצירה, גילוי והמצאה **labour, workmanship** [א"י ארום לא מן דעתי בדית יתהון - נ ב טז 28 (בין השיטין). ע מבדים אתם = מגלים -

דיתלחץ לבו (של פרעה) התחזק כדי שיתיישר his mind was hardened so that he may be chastised - ת"מ 29. חיול הו חילה דכן ארכן מנשמה דלא אתי מן דוש בגלל דנשמין בטולין גדול הוא האל שכן רצה מנוחתו, שלא באה מפני לאות אלא כדי שינוחו השובתים (בשבבת) - ע"ד יד 1-3.

חבנלל מ"י **prep. 1** לתכלית **purpose למען for the sake (of)** ליתני נטר לוכון גזריכון אלא מבגלל כות הדה שעתה איני שומר לכם מצוותיכם אלא בגלל שעה כמו זו (דברי פרעה) I shall not keep your commands for you unless for the sake such an hour - ת"מ א26. לכן אנה משגר מבגללכון לכן אני שלוח למענכם - ת"מ 10. מבגללה כרוזין כארוזין שופרה משמע למענו (האל) הכרוזות קוראים, השופר משמיע - מ טז 58-59. **אודות about** דאני צויתי מבגלל כל הדה שאני צויתי על כל זה I for I commanded concerning all this - ת"מ 156.

חבנלל ד- מ"ק לתכלית **purpose כדי ש- in order to** שתלמדו ותלמדו את בניכם כדי so that you learn and teach your children - מ כ כ 10-9.

בגת[†] ט"ס מן בהת (ע"ש) *Corr. from bht.* **קל ירא** **to fear** דימלל נביה בשם יהוה... לא תבגת מנה B (V תבאת) ...לא תגור ממנו do not fear him - ש כ 17 [במקום המקביל (דב יח 22) J תבהת (י"ש). התה"ע: تخف - תירא. The parallel. [Dt 18:22 has tbht, var. tdhl, cf. SAV.]

בד[†] שמן **oil** [קיצור לשון מן בית הבד ומייצג את התרומה מן השמן במקביל לתרומה מן היין המיוצגת במערה = גת. *Elliptic expr. from byt hbd, 'oil press', represents its product, in parallel with [m^csrh, 'wine-press']*

בד א ש"ע ז. *n. m.* **תרומה מן השמן oil offering מעצרתך** ובדך לא תשא V (תרומת) נתך ובית בדך לא תאחר - שמ כב 28. **לבן white** [עש"ח (פלורטין 271) NSH] כל העולם מן כוש ומן בר כל העולם, גם שחור וגם לבן - מתנה (Cow 425). ונשתה יין בד ונשתה יין לבן - מתנה (Cow 189).

בד[†] ענף **branch** [ע בקלה אחד של חרדל שהיו בו שלושה בדין - ירוש פאה כ ע"ב]

בדיל

for the sake of, in purpose כדי ש- order to
הראתיך את כחי My order to show you
power, שמ ט 16. דאנה מזדוע ואעת בדיל
ישמע עמה בממללי עמך ובדיל תתני רבותך
לכל דרי עלמה ואני זע ויורד כדי שישמע
העם בדברי עמך וכדי שתסופר גדולתך לכל
הדורות - מ טו 96-92. וקרא קמיון עסרתי מליה
בדיל ייטב לון וקרא לפניהם את עשרת הדברים
למען ייטב להם - ת"מ 3307.

בדיל ד- מ"ק 1 conj. לתכלית **purpose כדי ש-**
in order to ותנדי לאבוך וייכל בדיל דיברכנך
והבאת לאביך ואכל בעבור אשר יברכך to
take it your father to eat, in order that he may bless
you - בר כז 10. ואכל מצדידי בדיל תברכני נפשך
ואכלה מצדידי בעבור תברכני נפשך - בר כז 19.
יהבת לה שמי בדיל דלא ידחל נתתי לו את
שמי כדי שלא יפחד - ת"מ 216. 2 לסיבה **cause**
מפני ש- because עשרה זבנין אתקטלו
מצראי כימה בדיל דכפרו בעסרתי פליאתה
עשר פעמים הוכו המצרים ביס מפני שכפרו
בעשרת המופתים ten times were the Egyptians
killed at the sea because they denied the ten
wonders - ת"מ 5א. וכן אמר ואשיבו מן רוחה
דעליך ואשוי עליון בדיל דאתאמר לה ויתצבו
שם עמך "והצלתני מן הרוח..." (במ יא 17) מפני
שנאמר לו "והיתצבו שם עמך" (במ יא 16) - ת"מ
175א. בדיל דחלף מלי מאבד אנה חייו מפני
ששינה את דבריו, אאבד את חייו - ת"מ 152ב.

בדיל הן מ"ק לתכלית **conj. of purpose כדי ש-**
in order to עיאצתה בלבטה בדיל הן לא
תסור חיוקתיה (את המצווה) בקלה כדי שלא
תסור (ממנה) I reinforced the command by a
curse, so that you will not deviate (from it)
- ת"מ 150א.

בדיל כן ת"פ מוסב על הפסוקית שאחריו
adv. (qualifies the following clause) לכן
therefore בדיל כן נברך לרמן על כן נברך
את אדוננו Lord we shall bless our Lord -
ת"מ 207א. מכן גויתה דאדם לא אתנסכת אלא
מן אתר קדוש בדיל כן אמר אלה בגללה לעבד
את האדמה אשר לקח משם גוויית האדם לא
ללקחה אלא ממקום קדוש. בעבור זה אמר
האלוהים על אודותיו "לעבד את האדמה..."
(בר ג 23) - ת"מ 394.

לבדיל א מ"י 1 prep. לתכלית **purpose למען**
for the sake of the ולא תתלי לאתרה לבדיל
חמשיתי זכאי לא תשא למקום למען חמשים

ירוש קידושין סד ע"ד. זביח ת"מ 89ב, הע' 1. עירוב עם
דדו? (ע"ע). פלורנטין 324]

פעל עשה מלאכה (with metals) to work
ובני דדן הבו... ומבדאים *M₂ ובני דדן היו...
ולטשים workmen the sons of Dedan were...
- בר כה 3 [א"ס: **מבאבל** = לוטשי מתכת].

מבדאה למבדאה כל אמנות נחשה
וברזלה לטש כל חרש נחשת וברזל - בר ד 22
[מפרזה: לעשות כל מלאכת... inventing all paraph.:

kinds of workmanship. א"ס **מבאבל** = לוטש].
בדוי ש"ע 1 n. m. qāṭōl **בעל מלאכה artisan**
ובני דדן הבו... ובדואים *M₁ ובני דדן היו...
ולטשים workmen the sons of Dedan were...
- בר כה 3 (= המלוץ 499). 2 **מייסד inventor,**
innovator בדואה דחכמתה יוצר החכמה -
תולדה 9א [כינויו של מרקה *epithet of Marq*]

בדיל מילית הסיבה והתכלית **part. of cause and**
purpose "א"י מאן דמתקיים עלמא בדיליה - **התה"מ**
שמ כ 7. **סוא"י** ועל נוח... לתיבותה בדיל מיא דטופנא -
בר ז 7]

בדיל א מ"י 1 prep. לתכלית **purpose**
למען, בשביל for the sake of קלה דשופרה
אשמעת בדיל עבדיך קול השופר השמעת למען
עבדיך the sound of the horn you have sounded
for your servants - מ נ 74-73. טוב מן דמדודי לך
בדילך על דילך אשרי מי שמודה לך בשבילך
על שלך - ע"ד כה 35-36. ואתלי לכל אתרה בדילון
ונשאתי לכל מקום בעבורם - בר יח 26. וצלה
משה בדיל אהרון ויתפלל משה בעד אהרון - שמ
כז 10. ועמונה מצלי בדיל אסות מרים וראוהו
מתפלל למען רפואת מרים - ת"מ 285ב. מן בתרך
מצלי בדילן מי אחרין יתפלל למעננו - ת"מ
262א. 2 לסיבה **cause בגלל because** לבדיל
יתיטב לי בדילך למען ייטב לי בעבורך that it
may go well with me because of you - בר יכ 13.
לא אווף עוד למלוט ארעה בדיל אנשה לא
אוסף עוד לקול את האדמה בעבור האדם - בר
ח 21. ומה דו מתגזי בדיל עבידתה ומה ייגמל
בעבור מעשיו - ת"מ 139א. וכל ארעה מצרים
לקיה בדילך וכל ארץ מצרים לוקה בגללך -
ת"מ 29א. 3 **אודות about** וכן אמר אלה בדיל
אלעזר וכך אמר האל על אודות אלעזר thus
said God about Eleazar - ת"מ 176ב. יקום מדעה
על אהן רוה וידע מה דאמר בדיל אות טעמו
הידיעה על היסוד הזה וידע מה שאמר על
דבר האות ט - ת"מ 288ב. 3 מ"ק **conj.** לתכלית

בדל - בדר

will not forgive the place for the הצדיקים
sake of the fifty innocent ?
לבדיל 24. בר יח 24. לבדיל
מנסאה יתכון לבעבור נסות אתכם - שמ כ 16.
לבדיל סגוי פליאתי למען רבות מופתי - שמ יא
2. 9. לסיבה **בגלל** *cause* because ואתרגו יהוה
בי לבדילכוון ויתעבר יהוה בי למענכם
the Lord was angry with me because of you
דב ג

† **בדלה** תכשיט **ornament** (כנראה טייס מן בולה.
[*Corr. of bwlh?*]
בדלה שׁיע ז n. f. **תכשיט** **ornament** עסקה
עגיל ובדלה C (ME) (ובולה) טבעת עגיל וכומז
- שמ לה 22

† **בדלח** אבן יקרה **a gem** א״י מן תמן בדלחא נפק
- נבר ב 12
בדלה שׁיע ז n. m. **1 אבן יקרה** **a gem** תמן
בדלה ואבן שהמה שם הבדלח ואבן השהם -
בר ב 12. כרום ימה ובדלה V שהם וישפה - שמ
כח 20. ועינה כעין בדלה ועינו כעין הבדלח
- שמ לה 22. abbādla - במ יא 7.

† **בדק** קלקול והשחתה, פּרץ **breach, spoiling**
א״י למחוי ית בדקה דארה = לראות את ערות הארץ
- אונקלוס בר מב 9. ליברמן, לשוננו לב 92. ע״ע בזק
← בדיקה (הקלקול) **for inspection**
(מן אונקלוס) **breaches** O

פעל בחן **to inspect** הלא דן דישתה רבי
בה והוא בדקה מבדק בה m הלוא זה אשר
יתנה בו אדני והוא נחש ינחש בו it is the very
one from which my master drinks and with
which he inspects - בר מד 5, 15 [לשון נקיה .*euph.*]
בדקה שׁיע ז n. f. **בחינה** **inspection** הוא בדקה
מבדק בה m והוא נחש ינחש בו - בר מד 5, 15.

אָתְפַעַל **נפגע** **to be hurt** ואדי משה אבדקי
B וידי משה כבדות **Moses' hands got hurt** - שמ
זו 12 [נפגעו, כאבו. א״ס: כָּלָה = עייפות]. ורגליך לא
אבדקי (V אתבדקי) ורגליך לא בצקה your
feet did not get hurt - דב ח 4 [ת״מ 238: בזקת].

† **בדר** פיזור **dispersion** א״י לרוחא דמבדר עננא
= לרוח המפזר את הענן - ברייך 363 (כ״י וטיקן). **סוא״י**
ולסוני יבדר - ואת איביו יסכסך - ישע ט 11
קל עבר: ובדר - שמ ה 12. **פעל** עבר: בדר - ת״מ 190א.
עתידי: ויבדר - דב ד 27. בינוני: דמבדר - ת״מ 293א.
פעול: מבדר - ת״מ 126א. **אָתְפַעַל** עבר: אתבדר - ת״מ
136ב. אבדרו - אס 9א. עתידי: ויבדר - ת״מ 304א.
ויבדרון - במ י 35. בינוני: מבדרים - ת״מ 203א. **בדור**
qitūl לבדור - ת״מ 247ב.

קל נפוץ **to scatter intrans.** ובדר עמה בכל
ארע מצרים (נ״א ואתבדר) ויפץ העם... the

will not forgive the place for the הצדיקים
sake of the fifty innocent ?
לבדיל 24. בר יח 24. לבדיל
מנסאה יתכון לבעבור נסות אתכם - שמ כ 16.
לבדיל סגוי פליאתי למען רבות מופתי - שמ יא
2. 9. לסיבה **בגלל** *cause* because ואתרגו יהוה
בי לבדילכוון ויתעבר יהוה בי למענכם
the Lord was angry with me because of you
דב ג
26. **ב** מ״ק לתכלית **conj. of purpose כדי ש- in**
order לבדיל תברכך נפשי למען תברכך
to that I may give you my innermost
blessing - בר כז 25. לבדיל תדכרון ותעבדון ית
כל פקודי למען תזכרו ועשיתם את כל מצותי
- בו טו 40. ולבדיל יתיטב לך ולמען ייטב לך -
דב ד 15. וכד אמר הליהוה ארכנו בוראיה וכל
ישראל לתשבחתה לבדיל אמר וידבר משה
באזני כל קהל ישראל וכאשר אמר "הליהוה..."
(דב לב 6) שחו הנבראים... להללו בגלל שאמר
"וידבר משה...". (דב לא 30) - ת״מ 207א. ג ת״פ
adv. **therefore** לבדיל אמר לבני ישראל
לכן אמר לבני ישראל... therefore, say to the
Israelites - ת״מ 86א (מביא את תרגום שמו 6. בתה״ש
שלמינו שם: לכן, לדן).

לבדיל ד- מ״ק לתכלית **conj. of purpose כדי ש-**
in order לבדיל דינדון בני ישראל ית
דבחיון למען אשר יביאו בני ישראל את זבחייהם
in order that the children of Israel may bring
their sacrifices - ויק ז 5. לבדיל דיפקד אברהם
ית בניו למען אשר יצוה אברהם את בניו - בר
יה 19. לבדיל דלא יילפון יתכון למען אשר לא
ילמדו אתכם - דב כ 18. לבדיל דלא יקרב גבר
בראי למען אשר לא יקרב איש זר - במ ז 5.

† **בדל** הפקרה, ביטול הקדושה **profaneness** >
بذل, = זנות - Dozy I, 606. בטור הערבי של המליץ
468: בדיל - חלל ס: בדולא = מטורף - LS 59b

פעל חילל, טימא **to defile** ולא יבדל ית
מקדש אלהה B (נ״א יחלל) ולא יחלל את מקדש
אלהיו ולא תדליל sanctuary of his ואל תדליל
he shall not defile the sanctuary of his ואל
God, - ויק כא 12 [א״ס: يَبْذُل (!) = יחלל]. ולא
יבדל ית מקדשי A (נ״א יחלל) ולא יחלל את
מקדשי - ויק כא 23. ולא יבדלון ית שם קדשי
A (נ״א יחללון) - ויק כב 2.

בדול שׁית qātōl **adj.** **טמא** **defiled** ארמלה
ומשבקה ובדולה וזונה... לא יסב A אלמנה
וגרושה וחללה וזונה... לא יקח a widow, or
divorced woman, or one who is defiled or a

בהו - בהמה

בהו בוהו **emptiness** [בתוך הביטוי "תהו ובהו" הלקוח מן בר א 2. ע"ע תהו. *In quotations from Gen 1:2. א"י תהיא ובהיא - נ בר א 2.*]

בהו ש"ע n. **בוהו emptiness** גלה יבשה ממי תהו ובהו $wb\bar{e}^3u$ - מ ו 9-10. וכן באה המילה במקומות האלה: מ יג 43, יד 127, נה 63, 66. ת"מ א7, 303, 303. בר א 2 מובא בת"מ א263.

בהל חרדה ופחד **dismay, fear** [א"י אתבהלו רברבני אדומאי - נ שמ טו 15]; חיפזון **haste** [א"י ותיכלון יתיה בבהילו - נ יב 11]

אתפגעל 1 נהל **to be dismayed** ולא יכלו אחיו למגבה יתה הלא אתבהלו מקדמיו ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו *his brothers could not answer him, for they were dismayed in his presence* - בר מה 3. טטה אתבהלו רבני אדום אז נבהלו אלופי אדום - שמ טו 15. אל תדחלון ואל תצטדון ואל תתבהלון EO תדבהלון - המליץ 473) אל תיראו ואל תערצו ואל תחפזו מפניהם - דב כ 3. **חפזו to be in haste** ואתבהלו אדרעי אדיו (E ואתבהלי = המליץ C 563 ויבהל, * M_2 ואבעלו, * m_4 ומבהלן) ויפזו זרעי ידיו *his arms hastened* - בר מט 24 *wyēfazzul* נתפס לשון פיזיות, אך ראה זבי"ח, המליץ, *ST wyēfazzu was understood from pzz, .שם* ['haste', 'precipitation']

בהינו ש"ע n. f. **1 בהלה terror** ואמסר עליכון בחילו M_1 והפקדתי עליכם בהלה I will appoint over you terror **2 חיפזון** במעמד ת"פ עם ב **in haste** (*adverbially with b*) ואכלתון יתה בבהילו VC ואכלתם אתו בחפזון *you shall eat it in haste* - שמ יב 11. ואמסר עליכון בבהילו ית ערביתה וית עמימתה... V והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת... - ויק כו 16 [נ"א באשו, היינו תמורה כמו במקור]. הלא בבהילו נפקת מן ארע מצרים VCB (i בבילו) כי בחפזון יצאת מארץ מצרים - *you departed from the land of Egypt i haste* - דב טז 3.

בילה ש"ע n. f. **חיפזון** בשימוש ת"פ עם ב **in haste** (*adverbially with b*) ואכלתון יתה בבילה A ואכלתם אתו בחפזון *you shall eat it in haste* - שמ יב 11.

בהמה בעל חיים, חיית השדה או הבית, **beast, animal** [סו"א בהמתא ויותא - קטע מן Land,

... people scattered. - שמ ה 12.

פעל הפיץ, פיזר **to scatter trans.** ובדר יהוה יתון ויפץ יהוה אתם **the Lord scattered them** - בר יא 8. לא הוה עול כד בדר אנשי בבל לא היה עוול כאשר פיזר את אנשי (מגדל) בבל - ת"מ א190. כות מגדלאי בדרה כמו את אנשי המגדל הפיצהו (האל את הרשע) - ת"מ א198. ונבדרון במדברא A וישחטם במדבר - במ יד 16 [התחיל לכתוב וינסוין (עם VNMJECB) והעדיף לרדך את הביטוי]. ויבדר יהוה יתכון בעממאי - דב ד 27. ויבדרנך יהוה בכל עממאי - דב כח 64. דמבדר < דילה הך יבלש מד ליתו לה המפזר את שלו, איך יבקש מה שאינו שלו? - ת"מ א293. דמבדר על אפי כל ארעה המפזר על פני כל הארץ - ת"מ א126.

אתפגעל 1 נפוץ **to scatter intrans.** ואתבדר עמה בכל ארע מצרים MCBA (E ואבדר - המליץ *the people scattered...* - שמ ה 12. קומה יהוה ויבדרון דבכיך V ויתבדרון ויבדרון) ויפזו איבין - במ י 35. ואבדרו בניאנה ואבדרו בני אדם על אפי ארעה ונפוץ הבניין (מגדל בבל) ונפזו בני אדם על פני הארץ - אס א9. דלא נבדר על אפי כל ארעה (A נתבדר = המליץ 558) פן נפוץ על פני כל הארץ - בר יא 4. ולא בני מגדלאי עד נהי מבדרים (אין אנו...) ולא בני אנשי המגדל, להיות נפוצים - ת"מ א203. **2 נדו, גלה, התרחק stray** **to depart,** רחותה מנך אתכסית וקשטה מנך אתבדר רעותה נסתרה ממך והאמת גלתה ממך *rūta was hidden from you and the truth departed from you* - ת"מ א136. עזר איקרה דאתבדר מנך חזר הכבוד שגלה מאתנו - ת"מ א283. יבדר קהלה בתר אלהי נכר ירחק הקהל אחר אלוהי נכר - ת"מ א304 [עי זבי"ח העי 4].

בדור ש"ע n. m. **פיזר dispersion** וחסרון איקר ארעה ובדורה לגוה וחסרון מגד הארץ ופזורו בה *the loss of the good of the land and the wandering in it* - ת"מ א163 [לעניין לוחק שוחד, שגושו כגושו של קין]. יצטריהן כתפהתה דעתידין לבדור תיסדקנה הכתפות העתידות להתפזר - ת"מ א247 [פנייה אל הר נבו העתידי לקלוט את משה. זבי"ח העי 2]. ודבית שהמה... בדור בארע קהל ואנשי השממה... יפזרו בארץ את הקהל - אס 20 [קשה מצד הדקדוק *Grammatically perhaps corr. of bdrw.*]. **difficult**]. **difficult**]. **perhaps corr. of bdrw.** בארעה גבעלה בכל מקום פיזר בארץ גבעלה (בכל מקום תהיה מפוזרת עדת הישמעאלים) - אס א22.

מתעמי לד רבעתה ובנו להם (אנשי המגדל)
 בניין על ההר ונתנו עליו אבוקה והיה אורה
 נראה לארבע הרוחות והיה אורה
 the mountain and they put on its top a torch
 whose light was seen to the four winds of
 heaven - אס 9 [מן הכללת תחילית אפעל בשורש,
 מעין: אבהק < איבהוק > איבוק].

בהת בושה **shame** [א"י טב לי בהית בעלמא הדין -
 נ בר לח 25. **סוא"י** הינון די תאבו להון לאוחריוון
 ובהתו - ישע מב 17] ← הסתרה **concealing**; הכחדה
annihilation [באה"ש המאוחרת. כהן: > بهت =

שקר - ZSp 133. אבל עי' Nöldeke ZDMG 346, (1876) 30 על שיתוף ההוראה בושה / הסתרה.
 זבייח ת"מ 102א, העי' 2]

קל עבר: ובתו - ת"מ 102א. עתיד: תבהת (נוכח) - ת"מ
 (ק) 44א. תבהת (נסתרת) - במ יב 14. בינוני: בהת - ת"מ
 277ב. **פעל** ? עתיד: ואבעתה - שמ כג 23 B. נבהת - במ
 הו 18 (= המליץ 491). **בהת** באת - ת"מ 115א. **בהתה**
 בעתה - ת"מ 26א. בבהתה - ת"מ 288א. **בהתו** בכאתו
 bâbâ'êtu - א"ג 30. ביתה - ת"מ ב.

קל 1 בוש **to be ashamed** ואבוה ירק ירק
 באפיה הלא תבהת שבעה יומים ואביה ירק
 ירק בפניה תכלס שבעת ימים if her father had
 spit in her face, should she not be ashamed
 seven days? - במ יב 14. וקשטה זעוקר ואתה
 לא עני לה עד האן לא תבהת ממד אתה עביד
 וקשטה קורא לך ואתה אינך עונה לו. עד מתי
 לא תבוש ממה שאתה עושה - ת"מ (ק) 44א. עמי
 לאהן איקרה...<לא> תחלפה בפגול ותקים
 <גרמך> בהת קמי מרה דעלמה ראה את הכבוד
 הזה... אל תמירנו בפגול ותעמיד עצמך בוש
 לפני אדון העולם - ת"מ 277ב. עד אמת גנואן
 כל עת גלין ולינן בהתינ מדן עד מתי חרפות
 נגלות בכל עת ואיננו בושים מזה - ת"מ 283א.
 ולא יבאתו (E)A ולא יתבוששו - בר ב 25. **2**
אבד, נכחד **to perish** כלם נפלם מן ריאים
 ובתו בעשרה מכות כולם (עבדי פרעה) נפלו
 מן הגובה ונכחדו בעשר המכות וכלם נפלו
 all of them fell from the ten plagues
 - from above and perished in the ten plagues
 ת"מ 102א.

פעל 1 הסתיר **to conceal** לא נבהת מרבי
 (M) *1, נבהה, V נקטע) לא נכחד מאדני we will
 not hide from my lord - בר מז 18. **2 איבד,**
השמיד **to annihilate** ואעלנך ליד כנענאה...
 ואבעתנה B והבאתיך אל הכנעני... והכחדתי
 and brings you in to the Canaanites..., and I
 annihilate. - שמ כג 23.

בהמה ש"ע נ n. f. **בהמה** מן אנש עד בהמה
 מאדם עד בהמה both man and beast - שמ יב
 12. וית בהמת לואי חליפת כל בכור בבהמת
 בני ישראל - במ ג 41. וית בהימהת לואי - במ ג
 45. כל אכל תרב מן בהימהת דיתקרב מנה -
 ויק ד 25. בפרי מעיך ובפרי בהמתך - דב כח 11.
 בהימן זכאה בהמות חפות - מ א 109. אתון
 סגדים לדמות בהימהן אתם משתחויים
 לתמונת בהמות - ת"מ 34א. בהמאתה דכיאאתה
 הבהמות הטהורות - ת"מ 131א.

בהק אור זוהר **shine** [סוא"י ולבושה אתעד חור
 מבהיק - לוקס ט 29. ע ובשעה שהיו מבהיקין (הנרות)
 = ירוש פסחים כז ע"ב] ← ננע בעור **bright spot**
(skin disease) [א"י שומה או קלפה או בהקי =
 שאת או ספחת או בהרת - נ ויק ג 2]

אבקנה ש"ע נ n. f. **בהרת** **(white) skin**
disease שומה אי קלפי אי אבקנה *2. שאת
 או ספחת או בהרת or a bright spot ... - ויק ג 2.
בהק ש"ע ז n. m. **בהק** **(white) skin**
 בהק הוא פרח במשכה דכי הוא בהק הוא
 פרח בעור טהור הוא - ויק ג 39.

בהקה ש"ע נ n. f. **בהרת** **(white) skin**
disease בהקה אברה סמקה בהרת לבנה
 אדמדמת - ויק ג 24. לית בבהקתה סעק אבר
 אין בבהרת שער לבן - ויק ג 26. בעקן אברן -
 ויק ג 38.

בהוק ש"ע ז n. m. **בהק** **(white) skin**
disease בהוק הוא פרח במשכה V בהק הוא
 פרח בעור - ויק ג 39.

בחוקה ש"ע נ n. f. **בהרת** **(white) skin**
disease בחוקה אברה היא במשך בסרה N
 בהרת לבנה... - ויק ג 4. ואן תחתיה תקעם
 בחוקתה N ואם תחתיה תעמד הבהרת - ויק ג
 23. בחוקן בחוקן אברן N בהרות בהרות לבנות
 - ויק ג 38.

בחוקי ש"ע נ n. f. **בהרת** **(white) skin**
disease בחוקין בחוקין אברן V בהרות בהרות
 לבנות - ויק ג 38. בחוקין כמען אברן VN בהרות
 כהות לבנות - ויק ג 39.

בחקו ש"ע נ n. f. **בהרת** **(white) skin**
disease ואם באתרה קעמת בחקותה N ואם
 תחתיה עמדה הבהרת - ויק ג 28.

איבווק ש"ע ז n. m. **אבווקה** **torch** וכנו לון
 בניאן על טורה ויהבו עליו היבווק והוה נורה

בוא - בון

בוז, בזי. עראישיה 2.14.15. השי לשוננו מח-מט 177-185.
ע"ע בוז. Blend of bwz, bzz and bzy; LOT V, § 2.14.15.

בוז ש"ע ז. n. m. **שוד** plunder נשינן וטפלנן יהון לבוז (NMECBA לבזה) נשינו וטפנו יהיו לבוז our wives and our children will become our prey - במ יד 3 [ניש alboz. ולהן בפס' 31 גם J גורס לבזה]. וטפלכון דאמרתון לבוז יהי B (VNJEC) לבזה) - דב א 39.

בוז³ boz שם פרטי n. pr.

בוז ש"פ ילדת מלכה... ית עוץ בכורה וית בוז אחיו - בר כב 20 - 21.

בולה תכשיט ornament [> bulla תכשיט (כעין כדור) לצואר - Lew-Sh 225a. אך עי זביח, המליץ 621, 494 - קשור עם כלי (הנגינה) שבירוש תענית סד ע"ד בבוליא βαβούλια. השי ליברמן יונית 24]

בולה ש"ע נ. n. f. **תכשיט** ornament עסקה גימון ובולה MEA טבעת עגיל וכומז - שם לה 22 ובך ECB במ לא 50 (= המליץ 494).

בון דעת, חכמה, הסתכלות wisdom, insight [ע"ע נהר. א"י אתבוננו = בינו - נ דב לב 7. **סוא"י** תתבוננן דאנא הוא = ותבינו כי אני הוא - ישע מג 10]
פעל עבר: דבינה (+נסתרת) adbayyānā - מ כה 9. **פולל** בינוני: ומבוננים - דב א 13. **אתפעל** בינוני פעול: מבינה (נ) mibbayyānā - מ כה 8. **אתפולל** עבר: אתבונן - ת"מ 208. עתיד: נתבונן - שם א *M₁A 10. ציווי: אתבונן - ת"מ 9ב. **בוננו** - ת"מ 247. ובנונתכון - דב ד 6. **בינה** - ת"מ 199א.

פעל חישב plan to קנומ>ה דבינה תחמדה רבה (האל) עצמו שחישה (את צורת אדם), חמדה גדולה (God) himself planned him (man) as a great delight - מ כה 10-9 [עי זביח עראישי ג/ב 259].

פונל הבין to be discerning גברים חכמים ומבוננים (על מחק - י"ש) אנשים חכמים ונבונים wise and discerning men - דב א 13. וחשובה וכתובה ונאירה וידועה ומבוננה - טל ג כא (קולופון משנת 1888/9) [תואר כבוד בעש"ח [Honorary title in NSH].

אתפעל חושב to be planned צעורה יקירה מבינה ביד אלה הצורה הנכבדה (צורת אדם) מחושבת ביד האלוהים (the noble image of man), planned by God - מ כה 7-8.

אתפונל הביט, התבונן to consider,

בהת ש"ע ז. n. m. **בושה** shame לית אכה באת לאנש יורז למשמע אין כאן בושה לאדם שימרה לשמוע there is no shame for one who ולא rushes to hear - ת"מ 115א. עד אמת אוכחו ולא בהתעד מתי תוכחה, ואין בושה - ת"מ 283א.

בהתה ש"ע נ. n. f. **בושה** shame בעתה רבה למלך כותך יזע לבה מן מעבד חרשיה בושה גדולה למלך כמוך שירעד לבו ממעשה הקוסמים it is a great shame for a king like you to fear the deeds of the sorcerers - ת"מ 26א. וקעמרו חרשיה בבעתה רבהועמדו החרטומים בבושה גדולה - ת"מ 26ב. <ההלך> כתר דבכיך בבהתה תלך אחרי אויביך בבושה - ת"מ 305ב.

בהתו ש"ע נ. n. f. **בושה** shame ולא תעזרנו מן טובך בכאתו ולא תשיבנו מטובך בבושה do not reject us from your grace to shame - אי"ג 30.

ביחה ש"ע נ. n. f. **בושה** shame דהדה ביתה למלך מצרים ישלה שת מואן אלף כי זו בושה למלך מצרים לשלוח שש מאות אלף this is a shame for the king of Egypt to send six hundred thousand - ת"מ 20ב.

בוא ביאה coming [עש"ח NSH]

מובא ש"ע ז. n. m. **ביאה** וברכה לגו יבקה ולווה ובסרה במובא ובמוצא וביכרו (אלהים את יעקב) ביבוק ובלוז ובישרו על בואו ועל יציאתו on the Yaboq and in going he blessed him and announced his coming and going - Luza and ת"מ 146ב. אה כוכב בית לוי במובאך לן איקר - סעד אלדין (Cow 382).

בוז¹ לעג והשפלה despise [ע"ע בוז bzz] [See bzz]

אפעל 1 לעג, זלזל to belittle, despise ממלל יהוה אביו את דבר יהוה בזה he has despised the word of the Lord - במ טו 31. ואביו עשו ית בכורתה N*M₁CB (J, M) *M ואבזו ויבו עשו את הבכורה והשפלה Esau despised his birthright - בר כה 34. **נתבזה** to humiliated כמה נלקי ונביו wnābēz כמה נלקה ונתבזה how much will we be beaten and humiliated? - ע"ד יא 20 [זביח: הוא **אתפעל** בהידמות התיי, שהגיייתו שכחה ועכשיו נהגה אפעל. ZBH: originally Etpa^{cc}al, with assimilated t, now forgotten and pronounced Af^eel.

בוז² שוד וגזל spoiling, robbery [נתמזוגו בוז,

...ובוץ M₂* - שמ לה 6, 23 35. וית בוצה M₂* - שמ לח 25, לט 3. קלעי דרתה בוץ משור M₂* קלעי החצר שש משור - שמ לח 9 ובדומה לו בכפי 23,16, לט 28,27,24,8,5,2.

בוצין מאור **light** [א"י] וטפון בוצינייה = וכבו הנרות - בר"ר 818. **סוא"י** לית אנש מדלק בוצין - לוקס יא 39

בוצין būṣān ש"ע ז n. m. **נר, מנורה, candle, lamp** למסקה בוצין תדירה להעלות נר תמיד for kindling lamps regularly - שמ כז 20, ויק כד 2. ישתבח נהירה דאלק לעלמה בוצין דלא טפי ישתבח המאיר שהדליק לעולם מאור שאינו כבה - ע"ד ז 7-6. ית מנהרתה דכיתה וית בוצינייה בוציני סדרתה את המנורה הטהורה ואת נרותיה נרות המערכת - שמ לט 37 (המליץ 527: בוצינייה). בהשאלה fig. אתי בשלם כתבה, בוצין דמניר על ישראל בוא בשלום הספר (התורה), come in peace, the book ישראל enlightens Israel (Torah) - מ יד 44-43. שלם לך אה בוצינה דנביותה אתהו דלא קעם מן אדם כותך שלום לך, הוי נר הנבואה (משה), שלא היה מאדם (הראשון) כמוך - ת"מ 260 א (ק: מאורה דנביותה). ובעלי דעתה כבוצינייה מנירים ובעלי הדעת כנרות מאירים - ת"מ 308.ב.

בוצר būṣār שם מקום (pr. n. (place) **בוצר** ש"פ טטה אפרש משה תלת קרין... ית בוצר במדברה (EC בצר) - דב ד 43.

בוץ בור, אדמה שוממה, לא מעובדת **uncultivated land** [א"י] וארעא לא תבור - נ בר מז 19. ע נרה או הבירה - **מש** ערכין ט, א

קל שמש to be fallow סחנת יעקב משנתה ובאירה נחלת יעקב חרבה ושוממה - inheritance of Jacob is deserted and fallow ת"מ 6ב (פעול [pass. pt.]). לית לאוי לן נשבק גרמן הך ארע באירה לית בה כלום אין ראוי לנו שנעזוב את עצמנו כמו אדמה בורה, שאין בה כלום - ת"מ 110. וארעה לא תבור m והארץ לא תשם - בר מז 19 (=אונקלוס O).

בוץ בור מים **cistern, pit** [מן העברית. ע"ע גוב, בחר. H.]

בור ש"ע ז n. m. **בור** זלו נקטלנה ונרמנה באחד בוריה A לכו ונהרגנו ונשליכוהו באחד הבורות let us kill him and throw him into one of the

examine מלת אלהו מן אתבונן בה חכם הן כלה בה עביד מילת 'אלוהות', מי שהתבונן בה ידע שהכול בה עשוי, the word 'Divinity', whoever examined it knows that everything is created by it ת"מ 208טב לן נתהלך בריחותה דאלה ונתבונן במימד נביה רבה משה אשרינו שנתהלך כרצון האלוהים ונתבונן בדבר הנביא הגדול משה created by it is good for us to walk according to the sayings of the great prophet - ת"מ 98א. הא נתבונן לה אדלא יסגי M₁, A הבה נתחכם לו פן ירבה - שמ א 10. אתבונן ושמע מני כדו התבונן ושמע ממני עתה - ת"מ 98. אתבוננו לשנת דר ודר V'C בינו שנות דור ודור - דב לב 7.

בונונו ש"ע נ n. f. **תבונה, insight, mind, wisdom** ומלא יתה רוח אלהים בחכמה ובבוננו V וימלא אתו רוח אלהים בחכמה ובתבונה and he has filled him with the Spirit of God, ability, and with intelligence of God. ש"מ לה 31. הלא הי חכמתכון ובוננותכון כי היא חכמתכם ובינתכם - דב ד 6. מן דבה בוננו יצית מי שיש בו תבונה יאזין - ת"מ 247. דאנן בעין כדו נפרש ממלל נדע בה סודי בוננותה ואנו מבקשים עתה לשטוח דיבור, שנדע בו את סודות התבונה - ת"מ 127.ב. ואנון לא חכמו הלא שמע יוסף הלא מצית בוננותון MEB (VJC בינתון) והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם - בר מב 23 [פירושי: כי הוא מאזין לביתם = בוחן כליותיהם, ע"פ הקריאה binâtimma מן בינה כמו ובינתכם wbinâtkimma - דב ד 6, להלן int.: (Joseph) listens to their mind. ינדי כל אחד בוננותה קדם ימלל יתן כל אחד דעתו לפני שידבר (lit.: let every one pay attention (bring his mind) before he speaks - ת"מ 281.ב.

בינה ש"ע נ n. f. **תבונה, insight, wisdom** הלא הי חכמתכון ובינתכון VJC כי היא חכמתכם ובינתכם ויבינתכם for that will be your insight and wisdom - דב ד 6. ואנון לא חכמו הלא שמע יוסף הלא מצית בינתון VJC והם לא ידעו כי שמע יוסף כי המליץ בינתם - בר מב 23 [ע' לעיל: בוננו]. ולא חכמה ולא בינה - ת"מ 199.א.

בוץ בד יקר: שש **valuable linen** [מן אונקלוס. באה"ש מילת IO; in SA usually mylt]

בוץ ש"ע ז n. m. **שש byssus** ואלבש יתה רקעי בוץ M₁* A... בגדי שש - בר מא 42. ית תכלתה... וית בוצה M₂* - שמ לה 25. וארגבן

בורלה - בות

צפר לא תלין פעלת שכיר עמך עד בקר - ויק יט
 13. אביתו הכה ליליך לינו פה הלילה - במ כב 8.
 והוא מבית בליליה יתה בעסכרה A והוא לך
 בלילה ההוא במחנה - בר לב 22.

אביתו ש"ע נ n. f. **1 לינה lodging** הא אית
 בבית אבוך אתר לנך לאביתו C היש בבית
 is there room in your ללין - בר כד 23. ואף
 father's house for us to lodge?
 אתר לאביתו C - בר כד 25. **2 מלון lodge**
 ופתח אהדה ית סקה... באביתותה C ויפתח
 אחד שקו... במלון one of them opened his
 sack... at the lodging place - בר מב 27. והוה כד
 עלנו לאביתו C ויהי כי באנו אל המלון - בר
 מג 21.

אבתה ש"ע נ n. f. **1 לינה lodging** אתר לנך
 לאבהתה B מקום לנו ללין - בר כד 23.

אבתו ש"ע נ n. f. **1 לינה lodging** ואף אתר
 לאבתו even a place for lodging - בר כד 25.
 אתר לנך לאבתו מקום לנו ללין - בר כד 23. **2**
מלון lodge ופתח אהדה ית סקה... באבתותה
 ויפתח אחד שקו... במלון one of them opened
 his sack... at the lodging place - בר מב 27. והוה
 כד אתינך לאבתותה ויהי כי באנו אל המלון -
 בר מג 21.

בי ש"ע ז n. m. **בית house** [איי"מ בי - מגילת
 בראשית כא 6. איי"מ ראונו בעי בני - ברי"ר 852. **סואיי**
 חכמתא בנת לה באי - משלי ט 1] ויפק הזבן בי...
 ביובלה N ויצא ממכר בית... ביובל house
 - that was sold... shall be released in the jubilee
 ויק כה 33. ואנש אן יזבן בי מדור N ואיש כי
 ימכר בית מושב - ויק כה 29.

ביד ערוק ש"ע ז n. m. **מקלט refuge** לא תטדרנך
 ואתה ביד ערוקן אל תגרשנו, ואתה מקלטנו
 do not reject us, for You are our refuge - ע"ד כח
 20-19 [ביטול הניגוד בין אטום לקולי בסוף המילה.
Voiced/voiceless opposition neutralized in final
position.]

בית ש"ע ז n. m. **1 בית house** [איי"מ לא הוה תמן
 בית דלא הוה תמן מיתין - נ שמ יב 30] מן גברה
 דבנה בית חדת מי האישי אשר בנה בית חדש
 is there anyone who has built a new house - דב
 כ 5. בית תבנה ולא תדור בה בית תבנה ולא
 תגור בו - דב כה 30. במתבך בביתה ובמהכך
 באורעה בשבתך בבית ובלכתך בדרך - דב ו 7.
 שבעה יומים חמיר לא יתשקע בבתיכון - שמ
 יב 19. צבעה רבה לגו בתי כל מצראי בתי
 מחרבין ובכורין קטילין צעקה גדולה בתוך
 בתי כל המצרים: בתיים חרבים ובכורות מתיים

pits - בר לו 20. בור ירקק מן מיה בור ריק
 המים - ת"מ (ק) 339.

בורלה אבן יקרה **a gem** [מן אונקלוס O]

בורלה ש"ע נז ז? n. m.? **שהם** ואבני בורלה
 *M₁ ואבני שהם - שמ לה 9.

בות בניין למגורים **dwelling, lodging** [איי
 ובת תמן ארום טמעת ליה שמשא - נ בר כח 11. **סואיי**
 ונפק לה לבר מן מדנתא... ואבית תמן - מתי כא 17]

קל [מעט ומסופק. משמש עפ"ר באפעל. עוואיי"ש ה
few and dubious occurrences of Qal; (24
 23. n. 0.13, § *usually Af'el.*] עברי:
 ובית - בר כח 11. ובתו - בר כד 54 *M₁. ציווי: ביתו
 - במ כב 8. מקור: מבית - בר כד 23 A (= המליץ 498).
 מבת - בר כד 23 ח. **אפעל** עבר: אבית - בר לב 22.
 ואביתו - בר כד 54 (= המליץ 498). עתיד: יבית - שמ לד
 25. ציווי: אביתו - במ כב 8. בינוני: מבית - בר לב 22
 A. **אביתו** - בר כד 23 C. **אבתה** אבהתה - בר כד 23.
אבתו - בר כד 23. **בי** - ויק כה 33 N. **בית** - דב כ 5.
 בית (נסמך) bet - ע"ד כד 80 / bit - מ טו 48 / ביד bid
 - ע"ד כח 20. **בתו** בבתותה - בר מב 27 (וריאנט גראפי
 של אבתותה. רק בכה"י E). **מביתו** - בר כד 23 *M₂.
מבתה - בר מב 27 *M₂. **מיבות** - בר מב 27 A.

אָקל לן **to spend the night** ואמלך באתרה
 ובית תמן A (נייא ואבית) ויפגע במקום וילך
 he came to a certain place, and spent the שם
 night there - בר כח 11. **בית תמן** בליליה ההוא
 A B) **ואבאת**. שאר כה"י: **ואבית** - בר לב 14.
 וביתו בטברה A (נייא אביתו) - בר לא 54. ובתו
 *M₁ (נייא ואביתו) וילינו - בר כד 54. אסטו שבי
 לבית עבדכון וביתו וסעו רגליכון (א תלויה,
 י"ש: ואביתו, כמו שאר כה"י. A **וביתון**) סורו נא
 אל בית עבדכם ולינו ורחצו רגליכם turn aside
 to your servant's house and spend the night,
 and wash your feet - בר יט 2. ביתו אנה A B)
 ביתו אכה. נייא אביתו) - במ כב 8.

מבית הית בבית אבוך אתר לנך למבית
 A היש בבית אבין מקום לנו ללין - בר כד 23.
 ואף אתרה למבית A - בר כד 25.

אפעל לן **to spend the night** והוא אבית
 בליליה ההוא במשריתוהוא לך בלילה ההוא
 במחנה he lodged that night in the camp - בר לב
 22. ואבית תמן הלא על שמשוה - בר כח 11.
 ואביתו וקעמו בצפרה - בר כד 54. ולא יבית
 לצפרה דבה פסחה ולא ילין לבקר זבח חג
 הפסח - שמ לד 25. הלא ברחבה נבית כי ברחב
 ללין - בר יט 2. לא תבית פעלת אגיר עמך עד

ת"מ 19א. כל ספר דלגו ביספרה פעלין לא יתייב לון תבן כל מורה אשר בבית ספרו עובדים, לא ינתן להם תבן - ת"מ 20א (זבי"ח הע" 2.1). יקיר הוה בספרה דשוה משמע קל אלה נכבד הוא בית הספר שנודרו לשמוע את קול האלוהים - מ ט 87-88.

בית אדם המין האנושי humankind רבה לכר ביתה מלבין כל בית אדם גידל את בן ביתו (משה) מכל בני אדם He exalted the member of His suite (Moses) more than anyone of the mankind - ע"ד כד 79-80. נביה רבה משה הנהיר כל בית אדם הנביא... הנבון מכל בני האדם - ת"מ 5א. ולא יקום כותה מכל בית אדם ולא יקום כמוהו בכל המין האנושי - ת"מ 106א [על משה].

בית אלה ישיבה של מעלה divine abode משה... דאתימן על בית אלה משה... שהואמן על בית האלוהים Moses... who was appointed the divine abode - בר כח 22.

בית אלהים 1 מקום קדוש holy place ואלכנה הדה דשבית קעמה יהי בית אלהים, this stone which I have set up for a pillar, shall be God's house - בר כח 22. הרגריזים בית אלהים - ת"מ 136ב. **2 ישיבה של מעלה divine abode** מהימן בית אלהים - ת"מ 261ב.

בית אלפן בית ספר school ויעקב גבר שלם יתוב בית אולפנה m יושב אהלים Jacob school - was a righteous man, attending school - בר כח 27 (מן אונקלוס O).

בית אסור כלא prison ויהבה לגו בית אסורה אתרה דאסירי מלכה אסירים prison, the place where the king's prisoners were confined - בר לט 20. בית אסור קפיל לית מתעמי לגוה נאר כלא אפל, אין אור נראה בו - ת"מ 37א [משל למצרים בזמן מכת החושך. Allegory. of Egypt in the darkness].

בית גוב כלא prison ועד בכור שביה דבבית גובה... אשר בבית הבור - שמ יב 29.

בית דחלה מקדש אלילים pagan shrine ועבדו בעואן בבתי דחלתהוהתפללו (הבבלים) בבתי היראה they prayed in the worship shrines - אס 10א. וכל בית דחלתהוהתפללו וכל בתי היראה נחרבו - אס 11ב.

בית ונד לידה birth יום בית ולדה דפרעה *M₁ יום הלדת את פרעה Pharaoh's birth day - בר מ 20 (מן אונקלוס O).

בית יהוה מקדש the Tabernacle קדמאית

ת"מ 47ב. **2 משפחה, שבט family, clan** קום אזל לפדן ארם בית בתואל go to Paddan-Aram, to the house of Bethuel - בר כח 2. וכל בית יוסף אחיו ובית אבוא - בר נ 8. וית צרכן בתיכון סבו ואזלו ואת רעבון בתים קחו ולכו - בר מב 33. אמר לבית אפרים סכולתה אתון אמר (משה) לבית אפרים: שאוהו אתם (את יוסף) - ת"מ 53ב. ובית שמעון קעמיין כבון ק וכ אלפין דקדישן ושבת שמעון עומדים מול מאה ועשרים אלף זונות - אס 17ב. וגבר גבר מבית ישראל - ויק יז 8, 10, 13, כ 2 ועוד. **בית אב משפחה clan** כובית ברת צור ריש אמתה בית אב במדין הוא Cozbi daughter of Zur; the tribal head of a clan in Midian - במ כה 15. ואלין ראשי בתי אבהתון - שמ ו 14. ניחח רוהן יקירה דבית אביו תנוח רוהן, היקיר בבית אביו - ת"מ 53א. סהב בית אבוא זקן בית אביו - ת"מ 24ב [כינוי ליוסף (זבי"ח הע" 6). Epithet. of Joseph].

ביספור, בספר basfâr ש"ע ז n. m. **1 א בית ספר school** ביספרה סדיר ואתה הוא ספרה אלף בה דינין לפרעה בית הספר ערוך ואתה המורה החל ללמד דינים לפרעה the school is the teacher; start set up and you (Moses) are the teacher; start - teaching rules (or: punishments) to Pharaoh ת"מ 22א. **2 כינוי לתורה epithet of the Torah** ואלזו ועבדו בני ישראל תליה עתידין ייתו בשעבוד ליד ביספרון "וילכו ויעשו..." (שמ יב 28) (נערים מוכנים לבוא בהכנעה אל בית ספרם - ת"מ 345. נשים קנומן קעמיין ביספר קשטה נשים עצמנו עומדים בבית הספר של קשטה - ת"מ 199ב. כתב מה אלפה מרה ביספר מן אקרה דקעמיים אלף כתב (משה) מה שלמדו אדוניו, תורה מן היסוד של החיים למד - ת"מ 202א [ע' זבי"ח הע" 5]. אדם אלף למך ביספרה דקשטה אדם לימד את למך את תורת קשטה - אס 4א. **3 לימוד learning** אחידן... דהוה דער בחברון... והוה תמן אלף בביספר האותות קמי אדם אחידן... שהיה דר בחברון... והיה לומד את תורת האותות לפני אדם - אס 4ב. **4 דימוי לבריאה of the Creation** דאהן דאין כספר יא' בספרה דבראשית וטליה דלגוה שומיה וארעה כי זה בית ספר נאה, בית הספר של בראשית, והנערים בו השמים והארץ - נה 68-72. **ב אסיפה assembly** מבתר דפרטו עמה מבספרון עלו נבייה ליד פרעה לאחר שנתפזרו העם מבית ספרם באו הנביאים (משה והארן) אל פרעה after the people had dispersed from their assembly the two prophets went to Pharaoh

בז - בזז

מג 21. והוה באורעה בכאתותה N*M₁ E) בכתואה- טייס (Corr.) שמ ד 24.
מביתו שׁיע נ n. f. **לינה lodging** אתר לנן
 למביתו M₂* a place for us for lodging - בר כד 32.

מבתה שׁיע נ n. f. **מלון lodge** ופתח ית סקה...
 במבתה M₁* - בר מב 27.

מביבות שׁיע ז n. m. **מלון lodge** ופתח ית סקה...
 במיבותה A - בר מב 27.

† **בז** עורף טורף a prey bird (טלשיר 242)

בו שׁיע ז n. m. **בז** ית נשרה וית בזה את הנשר
 ואת הבז - ויק יא 13, דב יד 12.

† **בזז** שוד וגזל **spoiling, robbery** | אׁיי וית כל
 ממוניהו בזז - נ במ לא 9. **סואׁיי** קהלא הוא בויז
 וחסׁיף - ישע מב 22

קל שדד to plunder לוד בהמתה אבזונן
 EC) בזונן, B בזונן, N בזונן, V*N₁ בזונן) רק

הבהמה בזזו only the cattle we plundered -
 דב ב 35. וכל בהמתה בזזונן לנן (ז ראשונה תלויה.
 N בזזו, V*N₁ בזזו) דב ג 7. וית כל חילון בזו
 VE) בזזו) ואת כל חילם בזזו - במ לא 9. בזה
 דבזו (ECB דבזו) הבז אשר בזזו - במ לא 32.
 אנשי חילה בזו גבר לה (VN'E' בזזו) ואנשי
 החיל בזו איש לו - במ לא 53. ובזזו קרתה
 (MCBA) ובזו) - בר לד 27. ובזזו ית כל דבביתה
 V) ואבזזו, CB) ובזו) - בר לד 29. ובזזו ית כל
 מדהלון ובזזו את כל רכושם - תׁימ 223. קעם
 קדקדק בזו גוי יקום נשיא ויבזו גוי - אס 22 א) זיביח].
 כל אנחיתה תבזו לך (VB) תבזו) כל שללה
 תבזו לך - דב כ 14. עד אמת שורך טבוה וכל
 קניאניך בזיזין ביד דבביך עד מתי שורך טבוה
 וכל נכסיך שדודים ביד שונאיך - תׁימ 293.

בו שׁיע ז n. m. **ביזה booty, spoil** יתר בזה
 דבזו עם חילה יתר הבז אשר בזזו עם הצבא
 the rest of the spoil that the men of war
 plundered - במ לא 32.

בוזה שׁיע נ n. f. **בוזי booty, spoil** וטפלנן
 יהון לבוזה NMECBA נשינו וטפנו יהיו לבזו
 our wives and our children will become a spoil
 - במ יד 3. וטפלכון דאמרתון לבזה יהי וטפכם
 אשר אמרתון לבזו יהיה alboz - במ יד 31, דב א
 39 (B לבזו). 2 **טרף** prey בצפרה ייכל בזה m
 בבקר יאכל עדי devouring prey in the morning
 - בר מט 27.

בזז שׁיע נ n. f. **שוד plundering** נשינו וטפלנו

בכירי ארעתך תנדי בית יהוה ראשית בכורי
 אדמתך תביא בית יהוה the choice first fruits
 of your soil you shall bring to the house of the
 Lord - שמ כג 19. לא תנדי איתהו בראיתה...
 בית יהוה אלהיך לא תביא אתנן זונה... בית
 יהוה אלהיך - דב כג 19.

בית חטר כלא prison אחדה יתאסר בבית
 מטרכון האחד יאסר בבית משמרכם let one
 of you be held in your house of detention
 - of בר - מב 19.

בית מפרד מין פיוט a kind of liturgical piece
 בית מפרד מן פיוט a kind of liturgical piece
 בית מפרד מן פיוט a kind of liturgical piece
 בית מפרד מן פיוט a kind of liturgical piece

ابن سلامه - Cow 347 [מן בית מפרד - עמי 432].

בית סגדה מקדש אלילים pagan shrine
 ושרו תפוכה בבתי סגדתון והחלו (המלאכים)
 להפוך את בתי אליליהם (בסדום) (the angels)
 started the overturning the shrines - תׁימ 44.
 ורתתו כל דיארי בתי סגדיה ורעדו כל דיירי
 בתי הצלמים - אס 110.

בית עבדותה עבדות slavery המפקך מן ארע
 מצרים מבית עבדותה המוציאך מארץ מצרים
 מבית עבדים (=העבדות) who freed you (God)
 from the land of Egypt, from slavery; - דב ח 14.
 וכן שמ כ 2, דב ה 6 ועוד. פרק אלה ישראל מבית
 עבדותה - תׁימ 295. אה עמה דאתפרק מבית
 עבדותה - תׁימ 253.

בית שקיה שוקת watering trough
 ואוחיאת ונפצת קולתה לבית שקיה מותמהר
 ותער כדה על השקת she rushed and emptied
 her jar into the trough - בר כד 20 [מן אונקלוס O].
 מתרגם את נהׁימ. ניש ותמהר ותוריד כדה על השקות].

בר בית ממונה על הבית steward והא בר
 ביתי יירת יתי והנה בן ביתי יורש אתי my
 steward will inherit me - בר טו 3. ומן מדמי
 למשה עבדה דאלה ובר ביתה דאלה ומי דומה
 למשה עבד אלוהים ובן ביתו של אלוהים -
 תׁימ 178. אה משה בר ביתי - תׁימ 22.

מהימן בית ממונה על הבית steward נביא
 מהימן ביתה דמרה נביא נאמן בית האדון
 a prophet, God's steward - תׁימ 242. ומן מדמי
 למשה עבדה דאלה ומהימנה דביתה ומי דומה
 למשה... ונאמן ביתו? - תׁימ 202.

בתו שׁיע נ n. f. **מלון lodge** ופתח חדה ית
 סקה... בכתותה E ופתח אחד את שקו... במלון
 one of them opened his sack... at the lodging
 place - בר מב 27. והוה כד עלנן לבתותה E - בר

יהון לבזור V - במ יד 3.

upon the table of showbread they shall spread a cloth of blue, and put thereon the dishes and the spoons - במ ד 7 (אונקלוס: בזיכיא). בזיכא חדה עסרה דהב m כף אחת עשרה זהב - במ ז 20.

בזע † קריעה **tearing, splitting** | ע"ע קדו. א"י מנוי מבזעין - ירוש כלאים לב ע"ב. **סוא"י** אתבזעו מבזעיה - בר ז 11

פנעל קרע **to tear** ובזע ית רקעיו N | י"יש על מחק) ויקרע את בגדיו he rent his clothes - בר לו 29. וכד אודעק וסלק ובזע תלתיתה ונגש לערפלה וכאשר נקרא (משה) ועלה וקרע את השלושה (האש, החושך והענן) - ת"מ 106ב. ובזעו תכסיאתון mE ויקרעו שמלותם - בר מד 13. בזעו רקעיהון VN*M₂ - במ יד 6. ואם חזה כהנה והא כמע מכתשה בתר דרעו יתה ויבזע יתה מן לבושה m ... וקרע אתו מן הבגד - ויק יג 56. וארקעיון לא תבזעון *M₁ ובגדיכם לא תפרמו (על מות נדב ואביהוא) - ויק י 6. קין הפל והוה מבזע ומבוק בארעה קין השפיל והיה נע ונד בארץ - ת"מ 232א [כלומר קרוע ומפוזר (ע"ע בזק). מבזע נע - המליץ 519 [מן בר ד 12. ליתא].

אתפנעל נקרע **to be torn, split** והבזעת ארעה דחתתיון *M₂ ותבקע האדמה אשר תחתיהם the ground under them split asunder - במ טו 31. ויהי פם רישה בממציה... לא יבזע N והיה פי ראשו בתוכו... לא יקרע את... that it may not in it an opening for the head... be torn - שמ כח 32.

בזק † נזק, פיזור **harm** | א"י כד אינון עתירין באילין אמריא וכד אינון מסכינין באילין בזיקא = כשהם עשירים (שאלו פקד אותם) בטלאים האלה וכשהיו עניים (פקד אותם) בדיסקי האבנים האלה - פסיקתא דרי"כ 30-31. **סוא"י** ונסב רבוה מן ארעה ובזק עליהון = ולקח עפר מן הארץ ופיזר עליהם - LSP 24a. ע ירושי ב"מ יא ע"א מפרש והבריקה - דבוק (כ"י אסקוריאלי: דאבוק - רזונטל נזיקין, 68). ליכרמן, תוס"כ ט 251 הערה 1]

קל ניזוק **to be harmed** ורגליון לא בוקת דאנון הלכו בתר יהוה ורגליהם לא בצקו כי הם הלכו אחרי יהוה their feet were not harmed, for they followed God - ת"מ 238ב [ע"פ דב 4: ח ורגלך לא בצקה bāšâqâ. בתה"ש שם: אבדקי = ניזוקו. והוא מירוש. חילופי ז'ז אינם שכיחים באה"ש].

פנעל 1 חפז להשחית **to rush to sin** וגביר דיבוק ליד עובד חוב הן הוה מן מדעה עליו תשרי קללתה ואיש אשר יקלקל אל מעשה

disgrace, contempt † לעג וזלזול, השפלה **to despise** הלא ית ממלל יהוה [מזיג בו"ז ובו"ז בעקבות חילופי ע"ו / הכפולים. ע"ע בוז. Blend of bzz and bwz]

קל 1 בז **to despise** הלא ית ממלל יהוה אבזו *M₂ (נ"א אביז) כי את דבר יהוה בזה - because he has despised the word of the Lord - במ טו 31. **2 זנח** **to abandon** ובשביעיתה תשמטנה ותבזנה וייכלון מסכיני עמך VNA וב(שנה) השביעית תשמטנה ונטשתה the seventh year you shall let it rest and abandon it - שמ כג 11 [התה"ע וטסייהא = ותזנח אותה].

מבזו דלם נהי למבזו A (נ"א לבזוה) פן נהיה לבז - בר לח 23 [נתמזגו בו"ז ובז"ז, שהגייית שניהם לבז].

פנעל בז בינוני פעול **to despise pass. pt.** קדישה לא מבזו ambāzzāz היום הקדוש אינו מבזוה the holy day is not despised - א"ד ב 18.

אתפנעל נתבזה **to be despised** ואבזו עשו מן בכורותה J (NCB ואביז... ית) ונתבזה עשו מפני הבכורה Esau was despised because of the firstborn right - בר כה 34 [פרפרזה. התה"ע: ואז ר"ז. = בוז contempt].

בוז ש"ע n. f. **לעג** **disdain** דלא נהי לבזוה B לבזוה וי"י נקוד עליה) פן נהיה לבזו lest we be (exposed) to disdain - בר לח 23.

בזז † 3 קטיף **gleaning** [השם נוצר מן הפרדת מנבות < מן בזת, ע"ע נבו. The noun is a derivate of nbz (q. v.) by metanalysis: mnbzt > mn bzt; the verb [is its denom.

קל קטף **to glean** וכרמך לא תבו פ תעולל, VNMCSA תעולל) וכרמך לא תעולל you shalt not glean thy vineyard - ויק יט 10.

בוז ש"ע n. f. **פירות?** **gleaned fruit** סבו מן בות ארעה VC (נ"א מנבות) קחו מזמרת הארץ הגדולה of the land the gleaned fruits of the land - בר מג 11.

בזיך **vessel, basin** כלי קיבול [מן אונקלוס O] **בזיך** ש"ע n. f. **כף** **spoon** ועל פתור רחותה יפרסון רקע תכלה ויתנון עליו ית צעחיו וית בזיכאתה *M₂ ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת ונתנו עליו את הקערות ואת הכפות

בחר

תוסיפו... ולא תגרעו - דב ד 3 [כלומר לא תברו
לכם מה תשמרו ומה לא. ואפשר שהוא ט"ס מן תבחרון
(ע"ע)]. **בחר** לנן גברים - שמ יז 9. **3 בחרן**, **to test**
check מי בחורה דבחרין (MB דבחרים)
מי המארים המארים **the ordeal waters that test**
- במ ה 18 [מארים נפרש מן מו"ר *Taken as*
derived from mwr].

מבחר וייעלון בה מיה דבחרין למבחר
VNMB (E) למבאר, C למבער) ובאו בה המים
והמארים למארים **and the water that tests**
the ordeal waters that test - במ ה 24, 27.

פעל 1 בחר **to choose** ונסכו לין נשין מכל
דביאריו C ויקחו להם נשים מכל אשר בחרו
and they took wives from among those they
chose - בר ו 2. מן אתרה דביאר יעקב V^*M_2
מידי אביר יעקב - בר מט 24 [דרש: מן המקום
שבחר בו את יעקב. ע"י ביר. *Midr.*:
from the spot. *He (God) choose Jacob*
עמה גברי חיל V ואתה תחזה לך... - שמ יח 21.
ביאר לנן גברים ופוק אגחי בעמלק V בחר
לנו אנשים וצא הלחם בעמלק **choose for us**
men, and go out, fight with Amalek - שמ יז 29.
בחן **to test, check** מי
המארים המארים **the ordeal waters that test**
- במ ה 18, וכן בפס 19, 22, 23, 24, 27, הכול באות
ענין.

אתפעל/אתפעל 1 נבחר **to be chosen**
selected ואבירו מן אלפי ישראל אלף
לשבטה (E) ואביארו, B ויתבירו, VN
ואתבחרו) so a thousand from each tribe were
chosen from the divisions of Israel
מאלפי ישראל אלף למטה - במ לא 5. מן אתרה
דאביר יעקב MC (י"א ביור) מידי אביר יעקב
- בר מט 24 [דרש: מן המקום שנבחר בו יעקב. אבל
אפשר שהוא מן אב"ל (ע"ע) *Midr. taking*
byr as. ebbayyar: from the spot where Jacob was
chosen. But see 'br'. הזדמן בכך אילולי נבחרת לזה לא היה קורה
לך (דברי משה אל הים) - ת"מ 69א. לא אתבחרנן
אלא לאלפנה לא נבחרנו אלא ללימוד - ת"מ
184ב. וחכם דו מתבחר וידע (הים) שהוא נבחר
(למעבר ישראל) - ת"מ 67א. אלית קעמת לקבנה
דאדם זבן דהוה מבחר האם לא עמדתי לפני
אדם בשעה שנבחר: (דברי האות ט) - ת"מ 286א.
נבחן **to be tested** בהדה תתבחרון m בזאת
תבחנו **by this you shall be put to the test** - בר
מב 15. ויתבחרון מליכון m ויבחנו דבריכם - בר
מב 16 [מן אונקלוס לפי שהוא זכר ושם הנושא פתגמיכון].

חטא, אם היה מדעתו, תחול עליו הקללה **one**
who rushes to do evil, if it is on purpose, the
curse will rest over (i. e. befall) him
- ת"מ 153ב. [ע"י זבי"ח הע"י 2]. **2 פיזר** **to scatter**
הוא מבוז ומבוז בארעה קין השפיל והיה נע
Cain was degraded and torn and evicted
- ת"מ 232א. וכך המליץ 519. ליתא [ע"י בהערות
זבי"ח לערך בזי"ע. והשי' פ גלי ומטלטל]. מבזק נד -
המליץ 519 [מן בר ד 12. ליתא].

בחר בחירה, ברירה ובחינה **choice, selection**
[זבי"ח עואניש ג/ב, 139, עואניש ה 4.5.7. הערה א. א"י
בחר לן גברין גיברים - נ ש שמ יז 9. **סוא"י** בלחוד לאבהתכון
בחר מרא - דב י 15]

קל עבר: בחר - דב ז 6. בחרת (נוכח) **bärtâ** - מ י 16.
עתיד: דיבחר - במ טז 5. ציווי: בחר - שמ יז 9. בינוני:
דבחרין - במ ה 18 VN (= המליץ 515). פעול: בעיר -
שמ ל 23 N. **פעל** עבר: דביאר - בר מט 24 V. דביארו -
בר ו 2 C. עתיד: תביאר - שמ יח 21 V. ציווי: ביאר -
שמ יח 21 V. בינוני: דמבארים - במ ה 18. **אתפעל/אתפעל**
עבר: אתבחר - ת"מ 125א. ואבירו - במ לא 5 (המליץ
515; ואביארו). עתיד: תתבחרון - בר מב 15. בינוני:
מתבחר - ת"מ 67א. מבחר - ת"מ 286א. **בור**
(**buhr>bor*) - מ א 86 [עואניש ג/ב 141]. ובחרו
wbūr - מ כה 25. בחר - המליץ 529. **ביאר** מביארו
(ר-ינסתר) ***biyyār (qatāl)** - במ יא 28. **ביור** **qittūl** -
בר מט 24 E. **מבחר** **mēbār** - דב יב 11. **המבחר** - ע"ש
ה 15 [ע"ש NSH].

קל 1 בחר **to choose** כך בחר יהוה אלהיך
the Lord your God has chosen you - דב ז 9.
דמעיין דכל אמיה בחרת לך סגודיך (את)
תרומות כל האומות בחרת לך למשתחוים
as the choicest of all nation you have chosen
your worshipers - מ י 16-15. ובך בחר יהוה - דב
ז 6. וישראל דמע מכל אמיה בחרה אלה ועבדה
סגולה וישראל, תרומה מכל האומות, בחרו
האלוהים ועשהו סגולה - ת"מ 95א. וית דיבחר
בה יקרב לידה ואת אשר יבחר בו יקריב אליו
- במ טז 5. סב לך בסמנים ריש מר בעיר... N
קח לך בשמים ראש מרדרור - שמ ל 23 [השי' נ:
מר בחיר]. **2 בירר** **to select** [מתרגם את השורש
מרי"ל ולא יבחר יתה טב בכיש (B) (בער)...
ואם בחור יבחר בהמה בבהמה ויהי הוא
ובחורה יהי קדש ולא ימיר אתה טוב ברע...
ואם המר ימיר בהמה בבהמה והיה הוא
ותמירתו יהי קדש **he shall not select another**
for it (in exchange), either good or bad... and if
he selects one beast for another, then both it
and its selection shall be holy. ויק כו 10. לא
תזופון על מליה... ולא תבחרון מנה B לא

בחור כל אמיה בחיר כל האומות the choicest of all nations - ת"מ 98א. בכחור קברינן קבר ית מתך M₁ MkCBA* (בכחורי) במבחר קברינן קבר את מתך - בר כג 6. ומן בחור נגודיו קרשו בים סוף A (N ובחור, VEB וביור) ומבחר שלישי טבעו בים סוף - שמ טו 4 [תפס מי של 'מבחר' מיי Metanalysis.: mbhr > m+bhr]. וכל בחור נדריכון VB וכל מבחר נדריכס - דב יב 11. **2 נבחר** chosen משמש משה מביחוריו C משרת משה מבחוריו, the seervant of Moses. one of his chosen men - במ יא 28. **3 בחירה** choice מן אתרי ביור יעקב E מידי אביר יעקב from the spot of Jacob's choice - בר מט 24 [דרש: ממקום בחירת יעקב. עי לעיל פעל, אתפעל Midr.: from the spot of Jacob's choice]. ואם בחור יבחר... ויהי הוא ובחורה יהי קדש B ואם המר ימיר... והיה הוא ותמירתו יהיה קדש - ויק כז 10, וכך הוא בפס 33 NB. **4 בחינה** test מי בחורה דמבארים מי המארים המארים the ordeal waters that test - במ ה 18 וכן VNMBBA בפס 19. מי בחור מדכי כל דמסתיב מי בחינה מטהרים כל טמא - ת"מ 105ב.

מבחר ש"ע ז n. m. **1 מבחר** choicest במבחר in the... קבר ית מתך במבחר קברינן... in the... קבר ית מתך M₁ MkCBA* (בכחורי) במבחר קברינן קבר ית מתך - בר כג 6. ומבחר תליתאה טבעה בים סוף ומבחר שלישי... - שמ טו 4. מבחר נדריכון - דב יב 21. מובא גם בת"מ 100ב. **2 הר גריזים** epithet of Mount Gerizim ע"ש NSH המקום המבחר - ת"מ 99א, 100ב, ע"ש ה 15 [אינו נחשב בנינו בניש אלא ש"ע].

בטח[†] ביטחון, היעדר חרדה safety [מן העברית. ע"ע רחץ. H]

בטח 1 ת"פ adv. בטח safely תשכן לבטח הן תטר מצוהתה תשכון לבטח אם תשמור את המצוות you will dwell safely, if you fulfill the commandments - ת"מ 208א. וישכן ישראל בטח - ת"מ 221ב, 227ב (מבא מן דב לג 28). **2** ש"ע ז n. m. **ביטחון** security אליו עקובאתה תפכת כל איקר אל קלל... וכל בטח אל פחד אותם מעשים יהפכו כל כבוד לקללה... וכל ביטחון לפחד these deeds will transform every glory to curse... every security to fear - ת"מ 233ב-א.

בטח[†] עמק valley [Dozy I, 93b - بطحة]

בטא ש"ע n. עמק וקביר הנוך בו בככון

בז ש"ע ז n. m. **1 מבחן** test, testing וכאז כהנה יהון מי בורה דמבארים EC VMJBA (בחורה) ביד הכהן יהיו מי המארים המארים in the priest's hands shall be the water of ordeal that tests בורה המתיק בעץ מי מרה - ת"מ 262ב [לשון ציורית כלומר: כתב בתורה את ענין המים המארים (זב"ח): he wrote in the Torah the portion on fig.: the trial by water. מותה מדמי לכהן משקי מי בור לאנשה המוות דומה לכהן המשקה מי בורחן לאדם - מ א 85-86 [מונה לקוח מן במ ה. עי בהערות זב"ח. Term borrowed from Num 5]. מנה את משקי מי בור למצראי ממנו אתה משקה את המצרים מים מאררים - ת"מ 8א. ובחור חיול דלא מפסל בחינה חזקה בלא מקווה a hard test with no water cistern - מ כה 25-26 [בענין המילה, שהיא כור הבחינה לשומרוני (זב"ח). the circumcision is the trial of the Samaritans].

2 מבחר selection [אפשר שחלקם שייכים ל- ביור/בחור] וענבי בורייך לא תקטף B M₂* בחוריך, NM [בהאריך] וענבי נזיריך... your selected grapes - ויק כה 5. ייתי בשלם תאבה ויפרק בין ובחורה ובין פסוליה יבוא בשלום התהב ויבדל בין הנבחרים ובין הפסולים - ת"מ 43א. מי בחור מדכי כל דמסתיב מים נבחרים מטהרים כל טמא selected waters purify anyone who had become defiled - ת"מ 105ב [עי בהערות זב"ח]. בחורים בני טבים selected ones, sons of righteous (būrēm) - מ א 111.

בחר [אפשר שהוא = ביא] ש"ע ז n. m. **1 בחירה** choice משמש משה מבחוריו M משרת משה מבחוריו the minister of Moses, one of his chosen men - במ יא 28. ואם בחר יבחר M₁*... ויהי הוא ובחרה יהי קדש M₂* ואם המר ימיר... והיה הוא ותמירתו יהיה קדש - ויק כז 10. וית ענבי באהריך לא תקטף NM ואת ענבי נזיריך לא תבצר - ויק כה 5. **2 נזיר** devoted דאפרשת לך קדשיך וגליך לך דבחוריך שהפרשת לנו את קדשיך וגילית לנו את נזיריך (ע"פ ויק כה 11) you singled out your holiness (=devoted) -and revealed to us your choicest - ע"ש ב 2-1.

ביאר ש"ע ז n. m. **בחיר** chosen משמש משה מביארי משרת משה מבחוריו the minister of Moses, one of his chosen men - במ יא 28. **ביור, בחור** ש"ע ז n. m. qitūl (תמוגו biyhūr - ו- bəhūr * Two different selection **1** מבחר patterns merged into one

בטח³ - בטל

אתם אישה... לא יקומו אישה הפירם - במ ל
 13. גברה יקימנה וגברה יבטלנה... ואישה
 יפירו - במ ל 14. ואבטל חיה בישתה מן ארעה
 והשבתי חיה רעה - ויק כו 6. זבן לא נבטל מן
 קרין בה בזמן שאיננו חדלים מלקרוא בו - מ
 כא 40. תבטלון חמירה מבתיכון תשבינו שאר
 מבתיכם - שמ יב 15. מן יכל מבטל בריה דברי
 קעים לעלם מי יכול לבטל בריה של בורא
 קיים לעולם - ע"ד טו 13-14. **2 השרת ערלת**
האילן to make void ותבטלון עם בטלתה...
 תלת שנין וערלתם את ערלתו... שלש שנים
 יק you shall vitiate (the fruit) for three years
 יט 23.

מבטלה למבטלה קיאמי עמון להפר
 בריתי אתם - ויק כו 44.

בטול ש"ע ז qittūl n. m. **1 הפרה**
abolishment לבטולכון ית קיאמי להפרם
 את בריתי **your abolishment of My covenant** -
 ויק כו 15. ואם בטול יבטל יתון גברה... לא
 יקומו ואם הפר יפיר אתם אישה... לא יקומו
 במ ל 13. **2 השבתה (Sabbath) rest** וביומה
 שביעה בטול A וביום השביעי שבת rest on
 the seventh day - שמ טו 26. בטול קדש ליהוה
 A שבת קדש ליהוה - שמ טו 23. וביומה שביעה
 בטול בטולין A שבת שבתון - שמ לא 15. **3 בני**
תמותה mortals יהוב ומספק צורכי בטולין
 נותן ומספק צרכי בני תמותה (God) gives and
 provides the needs of the mortals - מ ו 39-40. **4**
פיגול defilement בטול הוא לא ירחי פיגול
 הוא לא ירצה it is defilement; it shall not be
 accepted - ויק יט 7. בטול יהי פגול יהיה - ויק ז
 18. **5 ערלת האילן the first fruit ותבטלון**
 ית בטולה ית פרוי A - ויק יט 23. בהשאלה fig.
 וקעימת עם בטול בנואה MEBA דרוש של ותכרת
 את ערלת בנה - שמ ד 25 [דרוש: כרתה את ערלת
 בינתה, או עיקשתה. ע"ע בנין Midr.]

בטולה ש"ע נ n. f. **עורלה foreskin euph.**
 באדם ואגור ית בסר בטולתון A וימל את
 he circumcised the flesh of their בטולה A
 foreskin - בר יז 23. במגזרה ית בסר בטולתה A
 - בר יז 24. לגברה דלה בטולתה לאיש אשר לו
 ערלה - בר לד 14.

בטול שית qāṭōl adj. **בטל ending, void** פרנס
 ליתו בטול הנהגה שאינה בטלה ending, void
 that never ends - ת"מ 296א [עי' זב"ח הע' 2]. ואנן
 עפר בטול ואנו עפר בטל we are void dust - מ ז
 24. כל דלבר מזר אכסנאי ובטול כל שהוא
 חוץ ממנו (האל) זר ובטל - ת"מ 209א. ואנה

הרגרזיום בבטא (נ"א בבטי) די מתקריה יסכר
 ונקבר חנוך מול הרגרזיום בעמק הנקרא יסכר
 Enoch was buried in front of Mount Gerizim,
 in the valley called Yskr - אס 64.
בעטשה ש"ע n. **עמק** ושרי נח בעטשה מדנח שמש
 ושכן נח בבקעה מזרח שמש - אס 7א [זב"ח,
 אסטיר 183].

בטח³ אבטיה **water melon** Löw Pfl 352].
א"ויות בטיחיה וית כרתיה - נ במ א 5
בטח ש"ע ז n. **אבטיה water melon** דכרנן...
 ית קשוואיה וית בטיחיה (N הבטחים) זכרנן...
 את הקשוואים ואת האבטיחים - במ א 5.

בטל פסיקה ממעשה, שביתה **cessation of an**
activity, suspension |א"י אבטל מן בני אנשא
 דכרון - נ דב לב 24. **שוא"ל** אמרין מלין בטלין - מתי
 ו 7] ← פסול **rejection** [באה"ש המאוחרת. זב"ח
 המליץ 548, טל ג, טז. Late SA]

קל עתיד: יבטל yibāl - ע"ש א 9. יבטלון - במ ו 12.
 בינוני: בטל bāṭal - ע"ד יח 7. בטלה (n) bāṭēla - ע"ד
 59. **פעל** עבר: בטל - בר יז 14. עתיד: יבטל - במ ל
 16. נבטל nēbāṭal - מ כא 40. בינוני: מבטל ambāṭal -
 ע"ד טו 13. מקור: מבטלה - ויק כו 44. **בטול** qittūl -
 ויק יט 7. לבטולכון - ויק כו 15. בטולים - ויק יט 23.
בטול bāṭol (qāṭōl) - מ ז 24. **בטולה** בטולתה (מידע)
 - בר יז 24 (- המליץ 548). **בטילה** בטילתה - שמ כא 19
 B. **בטל** לבטלכון - ויק כו 15 MB. **בטלה** בטלתה
 (מידע) - שמ כא 19. **בטון** בטלנים - שמ ב 8 M2 (מן
 אונקלוס).

קל **חל** **שבת** **to cease** חל ופמה לא יבטל מן
 מודיופיו לא ישבות מלהודות his mouth does
 not cease proclaiming (God's) greatness - ת"מ
 248א. עניתן ושמע בקלן עד לא יבטל דכרון
 רחמיך עננו ושמע קולנו כדי שלא תיבטל ברית
 אוהביך - ע"ש א 8-9. סוברו דלא בטלה פרנסה
 שאינה בטלה - ע"ד כד 59. **2 נתבטל to be void**
void ויומיה קדמאי יבטלון והימים הראשונים
 יפלו the previous days shall be void - במ ו 12.
קיאם לעלם לא יבטל ברית שלעולם לא תיבטל
 - ת"מ 275א. מועד לא בטל לעלם - ע"ד יח 7.
בפתרמי (:) בטיילין M2 בדברי שקר - שמ ה 9 (מן
 אונקלוס: בפתגמים בטילין O).

פעל 1 השבית **to abolish, cancel** ית קיאמי
 בטל את בריתי הפר he has broken My covenant
 - בר יז 14. ובטלת ית שמון והשבתי
 את שמש - ת"מ 218ב. ואם בטול יבטל יתון
 גברה... לא יקומו גברה בטלון ואם הפר יפיר

בטונה) ברכות אביך ואמך גברו על ברכות הרי
the blessings of your father surpass the
blessings of my conception - בר מט 26 [פירש
ârî והוא דומה ליהורתי = אמני].

† **בטן** שׁיע נ *n. m.* **כרס** womb בריך פרי בטנך
VB ברוך פרי בטנך - blessings of my conception
your womb - דב כח 4. רבת בניה בבטניה גידלה
בנים בבטנים - ת״מ 288ב.

† **בטנו** שׁיע נ *n. f.* הריון **conception** גברו על
ברכת בטנותי C גברו על ברכות הרי
surpass the blessings of my conception - בר מט 26.

† **בטנה** אלה *terebinth* [Lew Pfl 68]. א״י משה
דבוטנין - נ בר מג 11. ע האלה והבטנה - מש שביעית ז
[ה]

† **בטנה** שׁיע נ *n. f.* 1 אלה *terebinth* וטמר
יתום תחת בטנתה... תחת האלה - בר לה 4.
2 **בטנה** *the fruit of the terebinth* בטנין
ולוזים N*M₁C בטנים ושקדים - בר מג 11.

† **בטר** חוצפה, עזות מצח **insolence** [> بطر =
החציץ פנים - Lane 217a]

† **פעל** (!) **העז פנים** **to act insolently** ישמן
משבחה ויבטר C ישמן ישרון ויחצף Jeshurun
grew fat and acted insolently - דב לב 15 P:]
יבטר].

† **בטש** עוינות **hostility** [טיס מן בעש בהשפעת
بطش - נהג אלימות? - Lane 218a]

† **קל היה עוין** **to be hostile** ויבטש עינך
באחיך מסכינה A (ניא ויבעש) ורעה עינך
your eye may be hostile to your brother
poor brother - דב טו 9 [אולי ט״ס בהשפעת הערבית.
Perhaps corr. from b^c§ under the influence of
[Ar]

† **בין** מילית יחס *prep.* [א״י ותפרשו בין בעירה דכיה
למסאבה - נויק כ 25. **סואי** וסתא יסיס בין לבין
אתתא - בר ג 15]

† **בין** (נסמד) - ע״ד כד 30. ביני (נסמד) - ע״ד
זו 17. בינן - בר לא 53. דבינין *adbinân* - מ כד 19.

† **בין** מ״י *prep.* 1 **בין** **between** ולפיד דאש
דעבר בין גזריה אלין ולפיד אש עובר בין
א הגורים האלה *a flaming torch passed between*

בטול ספואן ואנכי ערל שפתים - שמו 13, 20.
† **בטולים** שׁיע ז *n. m. pl. tant.* **עורלה** באיין
first fruit תלת שנים יהי לכון בטולים לא
יתאכל שלש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל
- ויק יט 23.

† **בטיה** שׁיע נ *n. f.* **שביתה** **idleness** ברן
בטייתה יהב B רק שבתו יתן except that he
must pay for his idleness - שמ כא 19.

† **בטל** שׁיע ז *n. m.* 1 **הפרה** **abolishment**
לבטלכון ית קיאמי MB להפרכם את בריתי
for your breaking of My covenant - ויק כ 15. 2
הבל **futility** אכעסוני בבטליון E כעסוני
they enraged Me with their futilities
- דב לב 21.

† **בטלה** שׁיע נ *n. f.* 1 **עורלה** *foreskin euph.*
באיין ותבטלון עם בטלתה ית פריו תלת שנין
וערלתם את ערלתו... - ויק יט 23. 2 **שביתה**
idleness לוד בטלתה יתן רק שבתו יתן - שמ
כא 19.

† **בטלן** שׁיע ז *n. m.* **בטלן** **lazy** הלא בטלנין
אנון *M₂ כי נרפים הם for they are lazy - שמ
ה 8. בטלנין m אתון בטלנין *M₂ נרפים אתם
נרפים - שמ ה 17.

† **בטמה** פרי עץ האלה *terebinth* [מן אונקלוס O.
ע״ע בטנה. Lew Pfl 68]

† **בטמה** שׁיע נ **the fruit of the terebinth**
[ב]טמים ושגד׳ים) m (ניא בטנין)
בטנים ושקדים - בר מג 11.

† **בטן** כרס **womb** ← הריון **pregnancy** [א״י
בטנה תרין - בר״ר 1264 **סואי** בטנת אלישבט אתתה -
לוקס א 24]

† **קל הרה** גזר שם **to conceive** *denom.* ובטנת
אתתה וילדת בר ותהר האשה ותלד בן
the woman conceived and bore a son
המליץ 452). האנכי אבטנת ית כל עמה הדן
האנכי הריתי אל כל העם הזה **did I conceive**
all this people? - במ יא 12. ואכטני תרתי בנאת
לוט מן אבוין ותהרינה שתי בנות לוט מאביהן
- בר יט 36. ואף אה בטנה לזנו ואף הנה הרה
לזנים - בר לח 24. למ יום אמה בטנה בה בעוד
ארבעים יום תעובר בו אמו - אס 9. הוון בטנהתה
הך חיהתה היו ההרות כמו המילדות - ת״מ
224ב.

† **בטון** שׁיע ז *n. m.* **הריון** **conception**
ברכת אבוך ואמך גברו על ברכת בטוני V)

ביסי - ביצטק

generations - עי"ד ז' 17. וגלי רבותון ביני כל אמיה ומגלה את גדולתם בקרב כל האומות - ת"מ 67b. כליל תרבי בה ביני כל אמי עלמה עטרה שתגדל בה בתוך כל אומות העולם - ת"מ 113a. ואתעמי קלל רב ביני כל מצראי ונראתה קללה גדולה בקרב כל המצרים - ת"מ 35a. ודער לביני קעימיה ודר (משה) בין החיים (בני האלמוות) - מ טו 137. הלא הוא חיינו ודבינינו כי הוא חיינו ואשר בינינו - מ טו 54 [רמו למשה, איש הביניים. ראה ז"ב"ח שם].

בינת- מ"י בין *prep.* תהי שוי תקומה בינתן ביננו ובינך (A*M) בינתנן) תהיה נא אלה בינתנו ביננו ובינך... let there be an oath... between you and us - בר כו 28 [הצורה binâtānu נדירה ואפשר שנפתס עניינה בינה (נושא): תהיה תבנתנו אלה בינינו ובינך. ע"ע בוננו. אבל ע"ע בנין]. מי תהומה מעיס ומי רקיעה תלה נפש לבינתון טעיוול לרחמיו מי התהום השפיל ומי הרקיע הרים. נתן רווח בינותם, הליכה לאוהביו - מ ה 49-52.

† **ביסי** כלי קיבול לעבודת המשכן vessel [βῆσσα] - Krauss 151. א"י שתי מן כל ביסי וביסי - איכ"ד על ג 15 לפי גרסת הערוך. בדפוס: כס. ס ביסאת - LS 69a

ביסי ש"ע נ *n. f.* כלי vessel וביסיאתה וכסיו אד ינסך בון (A וביסאתה - המלץ 509) ומנקיתיו וקשתי אשר יסכו בהם and its vessels and cups with which libations are poured - שמ כה 29. וית ביסיאתה וית כסיה (MB וביסאתה, V ביסבאתה) - שמ לו 16. וית ביסיאתה וית כסיה נסכה במ ד 7.

† **ביעה** ביצה egg [א"י ביעין ותרנוגלין - ירוש ב"ק ו ע"ב. סוא"י ביעיא דשביקאן - ישע י 14]

ביעה ש"ע נ *n. f.* ביצה כד יודמן קן עוף לקדמין... אפרחים אי ביעים ואמהיתה רביעה על אפרחיה אי על ביעיה לא תסב אמהיתה עם בניה כי יקרא קן צפור לפניך... אפרחים או בצים והאם רצת על האפרחים או על הביצים לא תקח האם על הבנים, if, along the road, you chance upon a bird's nest, with fledglings or eggs and the mother sitting over the fledglings or on the eggs, do not take the mother together with her young - דב כב 6.

† **ביצטק** פרי עץ הבטנה pistachio [Löw Pfl 69] - Krauss 474. א"י פיסטקין - ירוש כלאים כז ע"א]

these pieces - בר טו 17. ולדכרן בין עיניך ולזכרון בין עיניך - שמ יג 9. אן יהי תיגר בין גברים כי יהיה ריב בין אנשים - דב כה 1. אלהה דאברהם... ידון ביננו... ישפט ביננו - בר לא 53. **בתוך, בקרב among** רבי בין כרניה רבץ בין המשפטים crouching among the clans - בר מט 14. דשפרת רבותון בין בוראיה ששפרה גדולתם בין הבריות - ת"מ 50b. הך תרי מאורין מנירין בין כוכביה דשרה ודאברהם (משה ואהרן) כשני כוכבים מאירים בין כוכבי שרה ואברהם - ת"מ 31a. מה רבה איעשה דהוה בין קהלה מה גדול הייאוש שהיה בקהל - ת"מ 261a. ולא יכל דבב ידור בינון ולא יכול אויב לגור בתוכם - ת"מ 222b.

בין... ובין עבדתנה קיאם בינך ובין נטוריו עשיתו (את יום השבת) ברית בינך ובין שומריו You made (the Sabbath) a covenant between You and those who observe it - ע"ד כד 29-30. ייתי בשלם תהבה ויפרק בין בחוריה ובין פסוליה יבוא בשלום התהב ויפריד בין הנבחרים ובין הפסולים - ת"מ 43a. בין אנש ובין אחיו - דב א 16. אסידו בין קשטה ובינון העידו בין קשטה וביניהם - ת"מ 172a.

בין... ו- וראשית מדבחה הוה... בין לווה והרגרזים וראשון המזבחות היה... בין לווה והר גרזים between Luzza and Mount Gerizim - אס נב. בין אדמה ואדה דפינחס ז קטירין בין הדם וידו של פינחס שבעה טפחים - אס 18a. עיני אברהם בין אריה ולביה - ת"מ 6b.

בין... ל- בין גבר לאתתה ובין אב לברתה בין איש לאשתו ובין אב לבתו between a man and his wife, and among a father and his daughter - במ ל 17. בין סגי לזעור בין רב למעט - במ כו 56. בין בהמה דכיתה לבין מסתבה - ויק כ 25. בין טב לביש - ויק כז 33.

מלבין ישראל שבחך מלבין כל אמיה ישראל, which Israel, which the nations He has chosen from between the nations - מ מ 39-40. רבה לבר ביתה מלבין כל בית אדם גידל את בן ביתו מתוך כל בית האדם (=המין האנושי) - ע"ד כד 79-80. רבה היא מיתובית משה מלבין כל אנשה גדולה היא מדרגת משה מבין כל האנשים - ת"מ 5a.

ביני מ"י *prep.* **בקרב among** דהוה ביני קעימיה ומנדי חיים לדריה שהיה (משה) בין החיים ומביא חיים לדורות (Moses) was (standing) among the living ones and brought life to the

בית אד - בכי

ביצטק ש"ע *n. m.* **bit** **בטן** pistachio קטף וכרכם
ביצטקין ולוזים (M ביסטעקים, V ביסקטין)
נכאת ולוט בטנים ושקדים - בר מג 11.

בית אד שם מקום *pr. n. (place)*

בית אד ש"פ דהות מדערתון בית אד והיא
בית פוריך שהיה מקום מגוריהם בית אד היא
בית פוריך - אס 113.

בית אל bit el שם מקום *pr. n. (place)*

בית אל ש"פ ואזל למטליו מדרום ועד בית
אל - בר יג 3. הרגריזים בית אל הר גריזים, בית
אל - ע"ד ד 33. סלק להרגריזים ממדנח לבית
אל - אס 110.

בית אלהה שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם
(Transl. of the name)]

בית אנהה ש"פ ואתא יעקב לזוזה... הוא בית
אלהה A - בר לה 6. ואקברת מכותי בית אלהה
A - בר לה 8.

בית הישמות bit ayyāšimot שם מקום *pr. n. (place)*

בית הישמות ש"פ ושרו על ירדנה מבית
הישמות עד אבל שטים - במ לג 49.

בית הרן bet arrān שם מקום *pr. n. (place)*

בית הרן ש"פ וית בית נמרה וית בית הרן
קורי תללה - במ לב 36.

בית חיולה שם מקום (בכ"י מאוחרים בא תמורת
בית אל. *pr. n. [In late manuscripts for byt* ¹
(place)]

בית חיולה ש"פ קום סק בית חיולה A - בר לה
1. וזעק יעקב ית שם אתרה... בית חיולה A -
בר לה 16.

בית לחם bit lēm שם מקום *pr. n. (place)*

בית לחם ש"פ ואקברת באורע אפרתה היא
בית לחם - בר לה 19. כיו"ב מח 7.

בית מזון שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם
(Transl. of the name)]

בית מזון ש"פ ואקברת בשביל אפרתה היא

בית מזון A - בר לה 19.

בית מכתש שם מקום *pr. n. (place)* [כינוי גנאי
לבית המקדש בירושלים
(Derogatory epithet of the Temple in Jerusalem)].

בית מכתש ש"פ **בית נגע** house of plague
ובנה ציון די מתקריה גפנה והי בית מכתש
ובנה (אחיזן) את ציון הנקראת גפנה והיא
בית מכתש - אס 35 [שינוי מן מקדש למכתש = נגע].

בית נמרה bet nimra שם מקום *pr. n. (place)*

בית נמרה ש"פ וית בית נמרה וית בית הרן
קורי תללה - במ לב 36.

בית פוריך שם מקום *pr. n. (place)* [זביח,
אסטיר 41]

בית פוריך ש"פ דהות מדערתון בית אד והיא
בית פוריך שהיה מקום מגוריהם בית אד,
היא בית פוריך - אס 113.

בית פעור bet fūr שם מקום *pr. n. (place)*

בית נמרה ש"פ בגיאה קבל בית פעור - במ לב
36.

בכי הזלת דמעות מצער וכאב **cry, lament** [א"י
ובכא עלוי יוסף - נ בר נ 1. **סוא"י** ובכו ואיללו - יונה א
5]

קל עבר: בכה - בר מה 14. עתיד: נבכי nibki - ע"ד יט
17. בינוני: בכי - שמ ב 6. מקור: מבכי - בר מג 10. **פעל**
עבר: ובכה - בר לו 35. בכאה (+נסתר) - ת"מ 266.
עתיד: נבכי nēbakki - ע"ד ה 16. בינוני: מבכי - ת"מ
53. מקור: מבכאתה (+נסתרת) - בר כג 2. **בכו** בכותה
(מיודע) - בר נ 4. *M₁. **בכו** qittūl - בר מה A 2. בכוה
(מיודע) - ת"מ 237. **בכות** - Cow 688. **בכי** בכיתה
(מיודע) - ת"מ 17. בבכי - ת"מ 259. **בניה** bākyā -
ע"ד ה 15. **מבכי** - ת"מ 353.

קל בכה to weep ובנימים בכה על צברה
ובנימים בכה על צוארו Benjamin wept on his
neck - בר מה 14. ותלת ית קלה ובכת ותשא
את קולה ותבך (wtēbēki) - בר כא 16. כד יבכון
עלי למימר הב להן בסר כי יבכו עלי...
(yēbēku) - במ יא 13. נבכי עליך אה ישראל -
ע"ד יט 17. בגרם יומה דאה תבכיהן עיניכון
"בעצם היום הזה" (וד לב 48) תבכינה עיניכם -
ת"מ 247 [ט"ס] מן יבכיהן. עי זביח העי 1. ואה רבי
בכי והנה נער בכה (bāki) - שמ ב 6. והוא בכי
בדמעין הך מטרה והוא בוכה בדמעות כמטר

בכר

2250. ויהב ית קלה בככיתה C - בר מה 2.

בכיה ש"ע נ n. f. **בכי** weeping בכיה רבה דבעלמה בכיה גדולה שבעולם a great weeping in the world - ע"ד ה 15. ויהב ית קלה בככיה - בר מה 2.

מבכי ש"ע ז n. m. **בכי** weeping כד אסכם נכיה רבה משה מן מבכי לה כאשר גמר... משה מלבכות עליו (על יוסף) - ת"מ 253.

בכר ראשון ללידה, פירות ראשונים, **firstling** [א] ש"מ בכוריה דפרעה - נ ש מ י 29. **סואי** וימות כל בכור - ש מ יא 5; העדפה, העמדה במקום ראשון **priority** **פענ**

מבכרה העדפה to give priority לא יכל למבכרה ית בר רעימתה על אפי בר מסתניתה לא יוכל לבכר את בן האהובה על פני בן השנואה to the firstborn he may not give priority to the son of the loved over the son of the disliked, who is the first-born - דב כא 16.

אֶתְפַּעַל נבחר to be chosen כל בכור דיבכר ליהוה בבמה לא יקדש אנש יתה yibbakkār כל בכור אשר יבכר ליהוה לא יקדיש איש אתו But a firstling, which is chosen for the Lord, no man may dedicate - ויק כז 26.

בכור ש"ע ז n. m. **בן ראשון firstling** הלא מנשה בכורה for Manasseh was the first-born - בר מח 14. ראובן בכורי אתה - בר מט 3. וקטל כל בכור בארע מצרים - ש מ יא 5. מבכור אנש עד בכור בהמה - ש מ יג 15. קטל בכורין תמאין - ת"מ 346. וזעק שמון בר בכור וקרא שמם (של ישראל) "בן בכור" - ת"מ 213.

בכורה ש"ע נ n. f. **1 מעמד הבכורה the status of the first-born** זבן כיום ית בכורתך לי מכרה כיום את בכורתך לי sell me your birthright - בר כה 31. ולמה דן לי בכורה - בר כה 32. וזבן ית בכורתה ליעקב MBA - בר כה 33. ואביו עשו ית בכורתה NCB - בר כה 34. **פירות ראשונים first fruit** ויומיה יומי בכורת ענבים V והימים ימי בכורת ענבים - the time was the season of the first ripe grapes - במ יג 20.

בכורו ש"ע נ n. f. מעמד הבכורה the status of the first-born וזבן ית בכורתה ליעקב Jacob - בר כה 33. ולמה דן לי בכורו N*M₁ - בר כה 32. ואבז עשו מן בכורתה - בר כה 34. ולה פשרון בכורתה - דב כא 17.

- ת"מ 2252. ואנן בכים תרח משכן זימונה והם בכים... - bākəm - במ כה 6.

מבני ובעו למבכי ויבקש לבכות was about to cry - בר מג 30.

פענל ספד, קונן to bewail וככה יתה אבוח ויבך אתו אביו (wyēbakkū) his father bewailed - בר לו 35. וכד עמה פמה דמערתה פתיח בכאה לאדסוכאשר ראה (משה) את פי המערה פתוח בכה על אדם - ת"מ 266. ובכותה ברי ישראל וביכוהו בני ישראל - ת"מ 269. כהלן נבכי קנומן כלנו נככה את עצמנו - ע"ד ה 16. ותבכי ית אבוח וית אמה - דב כא 13. יבכון חיביה גרמון יבכו החוטאים את עצמם (yēbakkon) - מ א 97. ושרי ביתה שעתה מבכי לה והחל (משה) באותה השעה מבכה אותו (את יוסף) - ת"מ 352-353. וכתרו מבכין לה ושהו כשהם מבכים אותו (את חנוך) - אס 4.

מבנאה ואתה אברהם למספד לשרה ולמבכאתה... לספד לשרה ולבכותה - בר כג 2. **בכו** ש"ע נ n. f. **בכי** weeping ובכי על כל קהל ישראל ובכותה סלקה ליד שומיה... ובכוי עולה השמימה heaven שעתה יבכי - ת"מ 252. ולית בכותה בטלהואין הבכיה חדלה - ת"מ 269-א. ועברו יומי בכותה *M₁ - בר נ 4. כד אסכם נכיה מן בכותה - ת"מ (ק) 29.

בכוי ש"ע ז n. m. **1 בכי** weeping ושרה ית קלה בבכוי A ויתן קלו בבכי - בר מה 2. יום דינה יום בכוח יום פשרונה יום העונש, יום הבכי, יום המשפט, the day of judgement, היום של הדין day of weeping - ת"מ 237 א [ע' זב"ח הע' 2]. **2 מספד wail** ואתה אברהם למספד לשרה ולבכוחה MB (C) (ולבכותה) ... ולבכותה Abraham went in to mourn for Sarah and to wail for her - בר כג 2. וגעזו יומי בכואה VC - בר נ 4.

בכות ש"ע נ n. f. **קינה** בכורת למאמר elegy title of a mourning prayer **נדב** الذي يكون متوي... אך חיינו נבכי בדמעות דם - Cow 688.

בכי ש"ע נ n. f. **בכי** weeping ועברו יומי בכיתה ויעברו ימי בכיתי ויבכיתו the days of weeping - בר נ 4. ותלא קלה בככי ונשא קולו בבכי - ת"מ 259. נשקו דן לדן ובכיתה ביניון נשקו זה לזה והבכי בעיניהם - ת"מ 117. ודמעיו הק מטר נאזלים ובכיתה רבה שריר ודמעיו כמטר יורדים ובכוי גדול מאוד - ת"מ

בכר² bākār שם פרטי pr. n.

בכר ש"פ ובני בנימים בלע ובכר... - בר מו 12.
בכראי ש"י gent. n. לבכר כרן בכראה (A) לבכר
כרן בכירה) - במ כו 35.

כלי דעת mind | **א"מ** שם כל - דניאל ו 15. **א"י** הבו
באלכון - ירוש ה"ש נט ע"א. ליברמן יונית 132 ואילך.
סוא"י הבו בלכון = היהירו - מתי ז 15

בל ש"ע ז n. m. **זעת** mind 1 בביטויי הזהרה,
עפ"י לציווי שלילי ולפני מילית שלילה) In warning

expressions, mostly before a neg. part.
היזהר be aware **הב** בלך ולא תהי דבכ לאלה
היזהר פן תהיה אויב לאלוהים **הב** בלך
do not be an enemy to God - ת"מ 179א. **הב** בלך
לא תחליף אלין מליה היזהר פן תשנה את
הדברים אלה - ת"מ 149א. **הב** בלך לא תסור
היזהר פן תסור - ת"מ 136ב. **הב** בלך לא תעלם
על חדה מנון היזהר פן תתעלם מאחת מהן
(המצוות) - ת"מ 156ב. **הב** בלך לא תשבק ברכתה
היזהר פן תעזב את הברכה - ת"מ 137ב. **2** בלא

מילית שלילה. **with no neg. part.** (זב"ח ת"מ, 90) **הב**
בלך תילף מן אלין ותתקרב בון תיבד כותון
היזהר (פן) תלמד מאלה (החוטאים) ותתקרב
אליהם ותאבד כמוהם **הב** בלך (and do not)
learn from these; if you get near to them, you
will perish like them - ת"מ 219ב. **אב** בלך ושמור
נפשך ואתרחק מנה היזהר ושמור עצמך ורחק
ממנה - ת"מ 136ב. **הב** בלך תזבח לבר מן זבנה
דבה **צוך** אלה היזהר (פן) תזבח חוץ מן הזמן
אשר ציוך האל - ת"מ 343. **3** בביטוי **קבע** **בלך**
תן זעתך pay attention **אסתכל** ברכת נח
וקבע בלך ואתילף of **consider the blessing**
Noah, pay attention and learn
נח ותן דעתך ולמד - ת"מ 132א. **וקבע** בלך ואפתח
עיניך ואצית ותן דעתך ופתח עיניך והקשב -
ת"מ 192ב. **אזין** **וקבע** בלך ושמע - ת"מ 280א.
וקבעו בליכון ואתילפו תנו דעתכם ולמדו -
ת"מ (ק) 44א.

בל[†] תואר פועל של מצמוס (of restriction) **adv.** >
[Lane 243b]

בל ת"פ **רק** only **ואמלל** **בל** הזנתה A
I shall speak but this time הפעם **בל** הזנתה A
- בר יח 32.

בלד פחד ובהלה **stupor, fright** | **א"י** במלה <
בלזיה צער בתון = בדבר נורא ציער בתולות - שירת

בכורים ש"ע ז (pl. tant.) n. f. **בכורים**, פרות
ראשונים first fruits מנחת בכורים ליהוה
אביב קלי בנור MCB offering of first fruits to
the Lord, new ears parched with fire
והג הצאדה בכורי עובדיך B - שמ כג 16. בכורי
הצד חטים MEB - שמ לד 22. וינף כהנה יתון
על לחם בכוריה (A בכיריה) - ויק כג 20.

בכיר א ש"ת adj. **ראשון ללידה** firstling
למהבות ית (ל)קישתה לקובל בכירתה mA
לתת הצעירה לפני הבכירה to give the
first-born younger before the first-born
ית ברי בכירי ושמשני ואלית משלחנה הלא
הוא קטל ית בוך בכירך שלח את בני בכורי
ויעבדני, ואם לא משלח אותו הנה הוא הורג
את בנך בכורך - ת"מ 38א. **ב** ש"ע n. **הגשם**
הראשון the first rain ויתן מטר ארעך
בזבנתה בכיר ולקיש... יורה ומלקוש he will
give the rain for your land in its season, the
early rain and the later rain (= המליץ
484).

בכירה ש"ע נ n. f. **מעמד הבכורה** the status
of the first-born **אבד** בכירתה וחיב מותה
איבד את בכורתו ונתחייב מיתה (Cain) lost
his birthright and became liable to punishment
by death - ת"מ 194ב. **מן** זבן בכירתה בתאות
נפשה מי שמכר את בכורתו בתאות נפשו -
ת"מ 204א.

בכירים ש"ע ז (pl. tant.) n. f. **בכורים**, פרות
ראשונים firstling, first fruits ובכירי
תוריק ועאניך ובכרות בקרך וצאנך the
firstlings of your herd and flock
בכירי עובדיך דתורע בכרה בכירי the first
fruits of בכרה - ברכה 32 A. **2** העדפה
your labor, that you sow in the field - שמ כג 16.
ואנף כהנה יתון על לחם בכיריה A - ויק כג 20.
בכירי חצד חטים - שמ לד 22.

בכרה א ש"ע נ מופשט n. f. **מעמד הבכורה** 1
the status of the first-born **ומה** עובדי
בכרתה ולמה זה לי בכורה what use is
birthright to me - ברכה 32 A. **2** העדפה
לא יכל לבכרה ית בר רעימתה על
אפי בר מסתניתה E לא יוכל לבכר את בן
האהובה על פני בן השנואה - דב כא 16. **ב** ש"ת
adj. **ראשון ללדה** firstling ובכרת תוריק
ועאניך ובכרות בקרך וצאנך the firstlings of
your herd and flock - דב יד 23. **יומי** בכרת
ענבים EC ימי בכרות ענבים the season of
first ripe grapes - במ יג 20.

בלד אלימן - בלי

† **בלד אלימן** שם מקום [זביח, אסטיר 35. ראה
بلد - (place) Lane 247a] *pr. n.*
בנד אנימן ש"פ לתמנתה מדי מתקריה בלד
אלימן לתמנתה הנקראת ארץ תימן - אס 9ב.

† **בלה** מילית יחס בשימוש אדורביאלי *prep. used*
adverbially [אפשר שנשתבש בהשפעת בَلَى = לא כל
שכן - איילון-שנער 32. *Perh.s under the influence*
[of Ar

בלה מ"י *prep.* **בלי** **without** דיקטל ית עברה
בבלה חכם EC (ני"א בלא) אשר ירצח את רעהו
בבלי דעת *who kills his fellow man unaware*
דב ד 42. בבלה חכם E (C בבלי) בבלי דעת
unwittingly - דב יט 4.

בלהה bâlā שם פרטי *pr. n.*
בלהה ש"פ ובטנת בלהה וילדת - בר ל 5.

† **בלו** מילית יחס (בשימוש אדורביאלי) *prep. (used*
adverbially)
בלו מ"י *prep.* **בלי** **without** המבלו לית קברים
במצרים נסבתנן לממות במדברה (C המבלן)
was it for want of במצרים
graves in Egypt - ש מ יד 11. מבלו אשתיר לה
כלה (VB מדלא) מבלי השאיר לו כל
he has nothing else left - דב כח 55.

† **בלוּז** בגד **garment** [بلوزا (blouse)
- Barthélemy 62]

בלוּז ש"ע ז *n. m.* **בגד blouse** אצל ני אדך
בבלוּז הבא נא ידך בחיקך
your blouse - ת"מ (ק) 5, מן ש מ ד 6 (אבל ליתא אלא
חבד = ת"מ (ש) על אתר.

† **בלור** בזולח **crystal** [بلور - Dozy I 110a]
בלור ש"ע ז *n. m.* **בזולח crystal** וחזותה כחזות
בלורה A ועינו כעין הבדל appearance
was like the appearance of crystal - במ יא 7.

† **בלי** כלייה והשחתה **decay** [א"י לבושיכון לא בלון
מעיליכון - נ דב ח 4. **סוא"י** בלין - מתי ט 16]
קל נשחת **to be worn out** לא בלי תכסיאתכון
מן עליכון ומסניכון לא בלי מן רגליכון לא

194. **סוא"י** תתבלדון = תשומס - קוה ז 17]

פעל עבר: ובלד - בר כז M₂ 33. *M₂. ובלדי wballēdi - מ
טו 32. עתיד: תבלדון - בר מה M₂ A 24. בינוני: מבלד
amballad - מ א 137. **אחפעל** עבר: אבלד - ת"מ 190ב.
עתיד: יבלד yiballād - ע"ד יג 16. בינוני: מבלדין - ת"מ
351. **בלוד** billod (qittūl) - מ א 92.

פעל 1 פע"ע **פחד, נבהל** **to be frightened**
intrans. ובלד **יצחק** *M₂ ויחרד יצחק Isaac
was frightened - בר כז 33. כל נפשהתה דבלידי
לא ערוקי אלא לידך adballēdi כל הנפשות
שנהלו לא נמלטו אלא אליך all the souls
fled only to you who were frightened
11. לא תבלדון בשבילה M₂ A אל תתרגזו בדרך
have no fear on the way - בר מה 24. והא מבלדין
A והנס זעפים they were afraid - בר מ 6. 2
הפחיד פע"י **to frighten trans.** גבוראתה
נפקי... ובלדי ארעה קלין הגבורות יצאו...
והחרידו את הארץ בקולן the (celestial)
powers emerged... and frightened the earth
with their voice - מ טו 32. הך נקום בדין מבלד
עלם איך נעמוד בדין מבהיל עולם? - מ א 137.
חזותה מבלדה והוא נחש רחיש מראהו מבהיל
והוא נחש רוחש, for it is a
creeping snake - ת"מ א12. אימתה ודחלתה
מבלדין עלמה אימתו ופחדו מבהילים את
העולם - מ ה 30.

אחפעל 1 **נבהל** **to be frightened**
כל בוראיה שריר כד שמעו מרון נבהלו כל
הברואים מאוד כאשר שמעו את אדוניהם
creatures were greatly frightened when they
heard the voice of their master
אדם כד שמע מן קול אתה אבלד אדם כאשר
שמע בקול אשתו הבהל Adam, when he
listened to his wife (i.e., obeyed her), was
frightened - ת"מ 190ב. ארתת ישראל והבלד
רעד ישראל ונבהל - ת"מ 307א. וכל קהלה מבלדין
וכל הקהל נבהל - ת"מ 351. 2 **ניעור** **to wake**
intrans. כל מן יהי דמך יבלד מן שנתה כל מי
שהיה ישן ייעור משנתו ופחדו מבלדין
sleeping will wake - ע"ד יג 16.

בלוד ש"ע ז *n. m.* **qittūl** **פחד** **fear** וקעם כבלוד
רכ... וארתת לכה ועמד בבהלה גדולה... ורעד
לכו he (Moses) was in great fear... and his
heart trembled - ת"מ א12. נפשה קעמה כבלוד
הנפש עומדת בבהלה - מ א 92. ובלד יצחק
בלוד M₁ ויחרד יצחק חרדה (JCA דחלה;
ארתתו) - בר כז 33. ברתעה ובבלוד ברעדה
ובבהלה - ת"מ א142.

פתלתל - המליץ 567 [מן דב לב 5. ליתא. עייע פעלעל. תפס לשון סכלות כמו הטור הערבי שלו: אבלם = שוטח - Dozy I, 115a].

פועלענל עיקס **to pervert** בינוני פעול. *pass. pt.* גיל עקיק ומבלמלם C דור עקש ופתלתל *crooked and perverted generation* - דב לב 5 (=) המליץ 567.

בלם ש"ע ז. *n. m.* **חסימה obstruction** צדיק מלה שלמה פניה מכל בלם "צדיק" מילה שלמה, פנויה מכל סייג, *šdyq is a perfect word, free of any restriction* - ת"מ 191א.

בלן ת"פ. *adv.* [מן מילית היחס בלה (עיינען)]

בנן ת"פ. *adv.* **בלי** **without** המבלן לית קברים במצרים C המבלי אין קברים במצרים *was it for want of graves in Egypt* - שמ יד 11.

בלע¹ קליטה והצנעה **swallow** [א"י קרת דבלעת דייריה - נ בר יד 8 (דרש על מלך בלע). **סוא"י** ובלעת יתהון - דב יא 6; היזק והשחתה **harm**]ע אם אבליע ואם אשחית - שמ"ב כ 20. **סוא"י** אטבלע בימא סמוקא - שמ טו 4. תרגם [κατέπιοντο] *swallow*

קל 1 בלע **to swallow** פתח פמה ובלע כהלון פתח (התנין) את פיו ובלע את כולם (the serpent) opened its mouth and swallowed all of them - ת"מ 226ב. ואנה דחול לא יבלע כלום וכד בלע אטריה אתוופת צדו כי בלע כל תניניה ואני ירא פן יבלע (הנחש) דבר, וכאשר בלע את המטות, נוסף פחד, כי בלע את כל התנינים - ת"מ 27א. בהשאלה *fig.* אנתעת ימינך בלעתון ארעה נטית ימינך תבלעמו ארץ - שמ טו 12. ותפתח ארעה ית פמה ותבלע יתון - במ טז 30. ובלעת יתון ארעה - במ כו 10. **2 השחית** **to destroy** הך מה בלע מחבלה רוחי בכוריון כמו שהשחית המשחית את רוחות בכוריהם just as the Destroyer destroyed the souls of their first-born - ת"מ 56א.

מבלע פמה דדינה פתיח עלינן מבלע ינוקה עם סבה *mabla* פי העונש פתוח עלינו לבלוע את היונק עם הזקן *the mouth of punishment is open in order to swallow sucklings and old men* - מ א 119. פתחת ארעה פמה למבלע פתחה הארץ פיה לבלוע - ת"מ 81א.

בלע² *bāla* שם מקום *(place)* *pr. n.*

בנע ש"פ ומלך בלע הוא צער - בר יד 2.

בלו שמלתיכם מעליכם ונעליכם לא בלו מעל רגליכם *your clothes have not worn out upon you, and your sandals have not worn off your feet* - דב כט 4. לא בלי ולא שני *šāni* אינו בלה ואינו מתקלקל - אי"ג 11.

פועל השחית **to spoil** אתא ניעת ונבלה תמן **שפבן** *wneballi* הבה נרדה ונבלה שמה שפתי בר יא 7 [פירוש. עייע בלל].

בליו ש"ע נ. *n. f.* **בליה** **withering** כתר בליותי תהי לי עדתו (B בליתי) אחרי בלתי היתה לי עדנה *now that I am withered, am I to have enjoyment* - בר יח 12. צורכך לרחמיך כתר בליותך *bāliyyūtān* צריכים אנו לרחמיך אחר בלותנו - ע"ד כח 69-70.

בלואה ש"ע נ. *n. f.* **בליה** **withering** כתר בלואתי הות לי חדותה A - בר יח 12 [בן גוון של הערד הקודם].

בלל¹ עירוב ובלבול **mixing up, confusion** [א"י תמן בבלכי יי לישן כל ארעה = שם בלל... - אונקלוס בר יא 9]

פועל בבלל **to confuse** הלא תמן בלל יהוה ית לשן כל ארעה כי שם בלל... because there the Lord confounded the speech of the whole earth - בר יא 9. אתא ניעת ונבלל תמן שועאן C הבה נרדה ונבלה שמה שיחות - בר יא 7 [תפרש לו שפתים - שיחות]. בינוני פעול. *pass. pt.* ולא יכלו חרשיה למקעם קדם... משה... בסרוין משלביק לשונן מבלל ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה... בשרם נצרב ולשונם מבולבלת *the sorcerers were unable to stand before (=oppose) Moses... their flesh ulcerated, their tongue confused* - ת"מ 35ב.

פנפל בבלל **to be confused** בינוני פעול. *pass. part.* בסרוין משלביק ולשונן מבלבל ונפשאתון מעיקה בשרם נצרב ולשונם מבולבלת *their flesh inflamed, their tongue confused* - ת"מ (ק) 11א || ש 35ב.

בלם¹ סתימה וחסימה **blocking** [ס לא תבלום תורא = לא תחסם שור - LS 76a] ← איווילת וסכלות **foolishness** [סוא"י] אנא די אמרת באבלמותי = אני אמרתי בחפזי - תה לא 23 (Horol 277). תרגם *εἰς μὴν ἐξτάσει* = בתמהוני. עייע פלם - LSP 1158a

קל אויל בינוני פעול. *pass. pt.* **foolish** בליים

בלע³ - בלש

תפתחנו כי הנחש ובלעיל מזדמנים בו close up
this congregation and do not open it, for the
בלעיל טריד מלגוה בליעל מגורש ממנו (מיום)
השבת) - ע"ד יז 6. ב שית adj מרושע base דלא
יהי ממלל עם לכך בלעיל פן יהי דבר עם
לבבך בליעל כל השונאים בלעם בן בעור - מ ה
טו 9. lest you harbor a base thought

בלעם bālām שם פרטי pr. n.

בלעם ש"פ ויתבו רבני מואב עם בלעם - במ כב
8. וכד אתא בלעם בערימו הפכת פמה לברכתך
וכאשר בא בלעם בערמה הפכתה את פיו
לברכתך - ת"מ 2223. ריש כל דבניה בלעם בן
בעור ראש כל השונאים בלעם בן בעור - מ ה
77-78. וערק בלעם וברח בלעם - אס 19.

בלען ab'lān שם פרטי pr. n.

בלען ש"פ ואלין בני אצר בלען וזוען... - בר לו
27.

בלק bālāq שם פרטי pr. n.

בלק ש"פ ובלק בר צפור מלך למוא ב - במ כב
4. ואמלך לבלק בזנותה ויעץ (בלעם) לבלק
בדבר זנות - אס 17.

בלר מים blemish (βηλάριον (הוא velarium)
[See plr. ע"ע פלר.]

פעל היה בעל פגם בראיתו בנינוי פעול to
have defective sight pass. pt. חריב אי מבולר
אי גרב M, חרוץ או יבלת או גרב (animals)
mutilated or having a growth in his eye or an
itch - ויק כב 22 (המליץ 615: מפלאר = תבלול).

בלש בקשה ודרישה, חיפוש inquiry, request
[א"י ובלש ולא אשכח - אונקלוס בר לא 35. סוא"י
דיבלשון וישכחון ית - HS IX, 40]

קל עבר: בלש bālāš - מ ג 24. עתיד: יבלש - ת"מ 138.
נבלש niblāš - ע"ד כו 55. ציווי: ובלש - ת"מ 292.
בינוני: בלש - ת"מ 52. **אתפעל** עתיד: דיבלש
adyibbālaš - מ יח 2. בינוני: מבלש - ת"מ 209. **בלוש**
qittūl - בר מג 12. **בלוש** qātōl - ת"מ 164. בלושך
bālūšak - ט 26. **בליש** - תולדה 11. **בלישה** - ת"מ
310. בלישאתן (+מדרבים) bēlišātān - ע"ד כה 75.
מבלש ומבלשה (+נסתר) - ת"מ 167.

קנ 1 ביקש to seek, ask ודבעי לבר מנך
בלש ולא שקח ומי שמבקש זולתך חיפש ולא

בלע³ bāla שם פרטי, מבני בנימין pr. n.
בלע ש"פ ובני בנימים בלע ובכר ואשבאל -
בר מו 21.

בלעאי ש"י gent. n. לבלע כרן בלעאה (VN)
בלעאי) - במ כו 38.

בלע⁴ bāla שם פרטי, מלך אדום pr. n.
בלע ש"פ ומלך באדום בלע בר בפעור - בר מו
21.

בלע⁵ שם פרטי pr. n. [נשתבשה כנראה רשימת
היוחסין שלו, ז"ב, אסטיר 41]

בלע ש"פ ומלכו עליון בריאם בלע בר יקטן -
אס 13.

בלעדי[†] מילית יחס prep. (נב בלעד - Cantineau I,
[102]

בלעדי bālāddi א מ"י prep. **בלוי**, **בלתי**
without, except בלעדי לחוד דאכלו רביה
בלעדי רק אשר אכלו הנערים - בר יד 24. ואה
יחידאה דמקדם בלעדי שני והוי היחיד
שמלפנים, בלעדי שני (=ואין בלתו) - א"ג 10.
בלעדי אלהים לא יגיב ית שלם פרעה without
- God, Pharaoh's welfare will not be granted
בר מא 16. ובלעדיך לא ירים אנש ית אדה - בר
מא 44. אה אלה רחמן ולית עורי בלעדיו הנה
אלוהים רחום ואין אחר בלעדיו - ת"מ 231.
ויהב גבר בייך שכבתך מבלעדי גברייך - במ ה
20. מבלעדיך לית קוממו לחיינו מבלעדיך אין
תקומה לחיינו - ע"ד כו 52-51. **ב** ש"ע ז **אחר**
other, another מן שוה רחצונה על בלעדי
וילה מי ששם מבטחו בזולתי, אוי לו ויל
sets his security on any except me (=another),
woe to him. - ת"מ 201.

בלעיל, בלעל רוע ignobleness

בלעיל bāl'il א ש"י n. m. **רשע** scoundrel
נפקו גברים בני בלעיל מבגבך יצאו אנשים
בני בלעיל מקרבך scoundrels have emerged
from among you - דב יג 14. **2 בליעל** עמדת המגלמת
את הרוע במגילות ים המלח "ממשלת בליעל" היא רשות
השטן. "י ליכט, מגילת הסרכים, ירושלם תשכ"ה, a. 67.
figure symbolizing evil הצנקה אהן ביספרה
ולא תפתחנה כי נחשה ובלעל מזדמנים לגוה
סגור את בית הספר הזה (עדת קרח) ואל

במה - במות בעל

בלישה ש"ע n. f. **בקשה** request **כד** התאוּו תאוּו ובלשו בלישה הוּת בכניזהכאשר התאוּו תאוּו וביקשו בקשה שהייתה כמוסה when they had a craving and sought something that was secret (refers to Num 11:4) - ת"מ 3310. פתחת תרחי שומיה לקבול בלישהתך...לקבלת בקשותיך - ת"מ 297א. קלי בלישאתן לא תטרף קולות בקשותינו אל תדחה - ע"ד כה 75. ומנך בלישאתן כי לית לן אלא רחמיך וממך בקשתנו כי אין לנו אלא רחמיך - אבישע (Cov 241).

מבלש ש"ע n. m. **בקשה** request **טוב** מן לידה אתה ודרש אלה עליו דהוא מתעני וימטי לכל מבלשיה אשרי מי שבא אליו וביקש את האלוהים עליו כי ייענה וישיג כל הבקשות happy is he who comes to Him and seeks God, for he will be answered and he will get all his requests - ת"מ 117א [עי' זבייח העי' 2]. **אנש** דיבלש מן מלך צורכה ומבלשה בכגד הך ישתוי לה איקר איש כי יבקש ממלך צורכו, ובקשתו ברמייה, איך יושם לו כבוד? - ת"מ 167א.

במה מקום נישא **high place** [א"י ארכב יתהון על במתא דארעא - התה"מ דב לב 13]

במה ש"ע n. f. **מקום נישא** ואתה על במותאון תדרס Len 178 ואתה על במתם תדרך you shall tread upon their high places - דב לג 29. מסחני במות ארנון N (ני"א רמאות, רמבת) מות בעלי במות ארנון - במ כא 28 [הריבוי *bamawāt צמח מן עירוב עם רמבת (ני"א)]. **לעבודה** זרה *for pagan worship* ואשוּצי ית במהתכון A במאתכון) והשמדתי את במתיהם I will destroy your high places - ויק כו 30. וית במאתון תשוּצון B (במתון) - במ לג 52.

במות bāmōt שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם. *Transl. of the name*]
במות ש"פ ומנהאלל במות B (לבמאתה) - במ כא 19.

במות בעל bāmōt bāl שם מקום [ע"ע רמות בעל] *pr. n. (place)*

במות בעל ש"פ ואסקה לבמת בעל VN ויעלה במות בעל - במ כב 41

מצא he who seeks (Gods) except you, seeks and does not find - מ 23-24. קרח כד בלש מד ליתו עבד לה קרח כאשר ביקש מה שאינו ראוי לו Qorah sought what is not seemly to him - ת"מ 310ב. ובלש מן אלהך כניזה קשיטה ובקש מאלוהיך: זהו מטמון אמת - ת"מ 292א. לא יבלש אנש מד ליתו לאוי לה אל יבקש אדם מה שאינו ראוי לו - ת"מ 138א. נבלש מנך לפם דאתה לא לפם דאנן נבקש ממך לפי מה שאתה לא לפי מה שאנחנו - ע"ד כו 55. שמע מני ממלה דאת בלש שמע ממני את הדבר הזה שאתה מבקש - ת"מ 52א. מד מרן בלש מנן מה אדוננו מבקש ממנו - ת"מ 140ב. **2 חיפש to search** ובלש ולא שקח CB ויחפש ולא מצא he searched, but did not find - בר לא 35 ועל לכן ובלש במשכן יעקב CB - בר לא 33. וכד בלשת ית כל מני EB - בר לא 17 (= המליץ 512).

א'תפנעל 1 בוקש to be sought ולא שקיח לבר מנך עורנה דיבלש ואין מצוי חוץ ממך אחר שיבוקש there is none except you that is sought - מ יח 2. דלית לה אתר יבלש בה שאין לו (לא) מקום שיבוקש בו - ת"מ 209ב. הן דו מבלש הוא מתשקח באשר הוא מבוקש הוא נמצא - ת"מ 209ב. **2 נבחן, נבדק to be examined** ויבלשוּן מליכון C (ויתבלשוּן) ויבחנו דבריכם your words will be put to the test - בר מב 16. בדה תתבלשוּן VMEBA תבלשוּן) בזאת תבחנו - בר מב 15.

א'בלוש מקי' qitūl *interj. הלוואי* would that בלוש פשפה הי א' אולי משגה הו would that it were a mistake - בר מג 12 [לשוּן בקשה].

א'בלוש ש"ע qāṭōl n. m. **מבקש seeker** והן יבלשנה בלוש בלב דכי כיי משקחנה אם יבקשנו מבקש בלב טהור (את האל), אכן ימצאנו if a seeker seeks (God) with a pure heart, he indeed will find Him - ת"מ 164א. קריב לכל בלושוּן קרוב (האל) לכל מבקשו - ת"מ 184א, 227. ולא בלושוּך מנופים ואין מבקשוּך זנופים - ט 26.

א'בליש ש"ע n. m. **פקיד officer** ביומי עבדאל אתעבד אבי חסדיה בליש מן כל דיארי פסאטון בימי עבדאל נעשה אבי חסדיה ממונה על כל תושבי פאסטון (!) in the days of Abdel, Abi Isda was appointed officer over all the inhabitants of Faston - תולדה 111 [בתרגום הערבי שלה: Neubauer 408].

שמ א 16.

בר ש"ע ז n. m. **son בן** **son** |א"י ית גברא בר ישראל - נ במ כה 5] דו זעיק בר ועבד אלהים (ישראל) הנקרא בן ועבד אלהים for he (Israel) is called son and God's servant - ע"ד טו 7. ובטנת וילדת בר - בר ל 23. וכדו ברי שמע בקלי - בר כו 43. ועקד יצחק ברה ועקד את יצחק בנו - ת"מ 135א. הכיתנת ברח היא - בר לו 32.

ברים | צורת ריבוי מאוחרת. בכ"י J במקום אחד: אחיו ברי ישראל- דב ג 18. *Late pl. form, frequent in MS A* ואולד ברים ובראת A - בר ה 7. ואוליד ברין וברן A - בר ה 26. ואשתה דשוו ברי אהרן על מדבחה- ת"מ 183ב. ובכותה ברי ישראל - ת"מ 269ב. מגיזו בריון וברהותון באשתה מעבירי בניהם ובנותם באש - ת"מ 154א.

ברה ש"ע נ n. f. **בת daughter** ואם ברה היא ותוחינה ואם בת היא וחיתה if it is a daughter, she shall live - שמ א 16. וכל ברה ירתה פלגה וכל בת ירשת נחלה - במ לו 8. אחתי היא ברת אבה - בר כ 12. ברחל ברתך זעורתה - בר כט 18. ואם ברת (!) היא ותתוחינה ואם בת היא וחיתה - ת"מ 224ב (מן שמ א 16).

ברן ריבוי מאוחר *late pl. form, frequent in MS A*. ואולד ברים ובראת A - בר ה 7. ואחיקת ית בראתי כשביי סיף A ותנהג את בנותי כשביות חרב - בר לא 26. הן תלבט ית בראתי A אם תענה את בנותי - בר לא 50. וקעצמו כל בריו ובראתיו למסתוברה A - בר לו 35.

בר בית ע"ע בית **ממונה על הבית steward** בר ביתי יירת יתי בן ביתי יירש אתי my steward will be my heir - בר טו 3. כינוי למשה *epithet of Moses*. בר ביתי - ת"מ 22א. בר ביתה - ת"מ 177א. בר בית אלהים - ת"מ 309ב.

בר בקר הקטן בבקר calf ע"ע בקר רעט אברהם וסב בר בקר רץ אברהם ויקח בן בקר Abraham ran and took a calf - בר יח 7. ונסב גבנו ותרבה וית בר בקרתה - בר יח 8.

בר דר בן זמן contemporary אה ברי דרה אפתוררו הוי בני הדור, הקיצו O, contemporaries, awaken! - ת"מ 225א.

בר חכמה חכם wise ישראל רעם ית יוסף... הלא בר חכמה הוא לה (C בר חכמים) כי בן זקנים הם לו (zāqinam ריבוי של זקן) Israel loved Joseph, for he was his wise (child) - בר לו 3 [דרוש מיוסד על השוואה זקנה = חכמה. *Midr. based on the equation wisdom=old age.*]

בני העמדת צאצאים, בנים **bringing forth**

[הפעלים גזרי שם *All verbs are denom.*] קל בינוני פעול: בניה - בר טו 2 *M₁₊₂**. **פעל** בינוני פעול: מבנים (ר) ambannam - ע"ד כ 3-4. **אתפעל** עתיד: אבנה - בר טו 2 (אתבני M). **בן** (בכ"י J נדיר ביחיד. ע"ע בר). עפ"ד בא בריבוי: בנין - דב כד 16. בני (נסמך) - בר מט 8 שכח בצירופים כגון: בני ישראל, בני לוי, בנת כנען, בני מדנח (בר כט 1). בניה (מיודע) - בר כה 22. **בניו** qittūl בנואה (מיודע) - שמ א 16. **בר** bār - ע"ד טו 7. ברים - שמ א 4. **ברה** (נ) - שמ א 16. ברן - בר ה 26 A.

קל ניתן (לה) to obtain children לאבני אנה בניה מנה *M₁₊₂** אולי אבנה ממנה would I obtain a son through her (ibbanni) - בר טו 2 (התה"ע ארז"ק = יוולד לי בן - איילון-שנער 125).

פעל בנה to beget שת מואן דאלפים הוו מכנים מן שבעים נפש שש מאות אלף (יוצאי מצרים) היו בניהם של שבעים נפש (בני יעקב) six hundred thousand were begot from seventy souls - ע"ד כ 3-4.

אתפעל ניתן (לה) to obtain children |א"י דלמה אתבני אף אנה על ידה - נ בר טו 2] מאן אבנה מנה (M אתבני) אולי אבנה ממנה ואבנה אף אנה מנה would that I obtain a son through her would I obtain a son through her (m ואתבני) - בר ל 3 [ראה קל].

בן ש"ע ז שריבוב מן העברית בשמות פריטיים *n. m. H interp. in pr. n.* **son בן** בכ"י J: אבידן בן גדעוני - במ ב 22, יהושע בן נון - במ כ 13א, לב 12, גמליאל בן פדהצור - במ ז 59, עפרון בן צהר - בר כג 8. עוד הוא בא פעמיים: בן אמתה הדה - בר כא 10. רעמת ית רבי... וית בני - שמ א 5. לעניין יבנהי בשמ ה 25 ע"ע בן.

בנים |ריבוי זכר *pl. m.* לא יקטלון אבהן על בנין לא יומתו אבות על בנים parents shall not be put to death on account of children - דב כד 16. ריש ונוף מן אבהן ובנים שורש וענף מאבות ובנים - ת"מ 243א. בני רחל אתת יעקב - בר מט 19. ואנן בני עבדיך - ת"מ 172ב. ואתרצמו בניהם גבנהויתרצו הבנים בקרבה - בר כה 22.

בנין ריבוי נקבה *pl. f.* וילדה לה בנין ובנין - שמ כא 4. וללבן תרתי בנין - במ כט 16. בישן בנת כנען - בר כה 8. לא תסב נשין על בנאתי - בר לא 50. ולא כתרתיני למנשקה לבני ולבנאתי - בר לא 28.

בנוי ש"ע qittūl n. **אבנים, כלי לילודת birthing stool** ותחזין על בנואה אם בר הוא ותקטלין יתה וראיתן על האבנים אם בן הוא והמתן אתו and see them upon the birthing stool, if it is a son, you shall kill him

קל בנה to build ובנה שבעה מדבחין ויבן שבעה מזבחות and he built seven altars - במ כג 14. ביומי שת אול קין למדבחה דבנה חנוך - אס 3. ובנה תמן מדבח ולהאן בנה מדבחה אלא לכוון בית חיולה "ויבן שם מזבחה" (בר יב 7) ואיפה בנה את המזבח אס לא כנגד בית אל - ת"מ 94. דלא יבני ית בית אחיו ואשר לא יבנה את בית אחיו - דב כה 9. אתו ובני לנן בניאן ראם הבה נבנה לנו בניין גבוה - אס 9. בני לי בך שבעה מדבחין בנה לי בזה שבעה מזבחות - במ כג 29. בנו לכוון קריאן בנו לכס ערים - במ לב 24. והוה באני [קרת] C (ני"א בנה) ויהי בנה עיר - בר ד 17. וקטעו בניין ית קרתה A (ני"א למבני) ויחדלו לבנות את העיר - בר יא 8 [בינוני פועל במעמד המקור. טל, ספר בן-חיים 207, העי 12. *act. as an infinitive*]. שומיה) וארעה בניאן דלא בני השמים והארץ (הם) בניין שאינו בניו (שלא נבנה) - ע"ד ז 13.

מבני וקצו למבני ית קרתה ויחדלו לבנות את העיר they stopped building the city - בר יא 8. ואכנשו כלה ונפקו למבני יתה ונאספו הכול ויצאו לבנות אותה (את בבל) - אס 8-8.

פועל חיזק גזור שם *strengthen denom.* [ע"ע בן] האיצה בארע מדברה... אסרהה ובניה ונטרה כאנש עינה V' (C ובנה) יאמצהו בארץ המדבר... יסבבנהו ויבנהו ויצרנהו כאיש עינו He invigorated him in a desert land... He encircled him, strengthened him, guarded him as the pupil of His eye - דב לב 10 [יבנהו נתפס לשון חוזק כמו יאמצהו שבצלע השנייה ונתפרש אימוץ לבן. V' ^{af} ובנה. עואניש ה 0.13. ע"ע בן]. תהי שבי תקומה מבניה בינן ובינך ECB (M₂ אמבניה) תהי נא אלה מחוזקת ביננו ובינך let there be a reinforced treaty between you and us - בר כו 28 [בניש: בינתנו ואפשר שנתפס מן בו"ן, היינו בינה (ע"ע). אבל כאן עניינו אחר. איס: مَثْبُتَةٌ מן

ثبت = חיזק. וכן C^{af} מתבתה].

אתפעל נבנה to be built ואתקרי טברה הר עיבל... והבנה בה קברין סגיי ונקרא ההר the mountain הרבה עיבל... ונבנו בו קברים הרבה and many tombs were built on it - אס 5. וחברון שבע שנין אבנת לקדם טנס מצרים V' (אתבניאת, C מבניאה) וחברון שבע שנים נבנתה לפני צער מצרים - במ יג 22. בית מלחמיה בימיה יתבני בית המלחמות בימיו יבנה - אס 32. תבני ותתכבן קרית סיחון (A תתבני) תבנה ותכוון עיר סיחון - במ כא 27. חכמן נביה מהימנה הן

בר טבים בן צדיק, צדיק righteous דאנן בני טבים אהבי קשטה שאנו בני טובים אוהבי קשטה for we are righteous, devotees of God - ת"מ 162. אן בני טבים ובן חשק יהוה אנו בני טובים ולבנו חשק האל - ת"מ 233. דאנן בני טבים ולנן מרן בחר - ת"מ 203.

בר מום ושע wicked חבלו לא לה בני מום שחתו לא לו בני מום they have acted corruptedly towards Him, the wicked ones - דב 5. חבוש מרור חבושה דחשכה וכל בני מומה עבישין לגוה כלא מר הוא כלא החושך וכל בני מום (המצרים) כלואים בו - ת"מ 37 [זביח העי 4].

בר נכר זר stranger מכל בר נכר דלא מזרעך הוא any foreigner who is not of your offspring - בר יז 12.

בר נכראי זר stranger ומן אד בר נכראי לא תקרבון ית לחם אלהכון - ויק כב 25. בר נכראה וגיורה בן הנוכריה והגר - ת"מ 123.

בר סיבו בן זקונים son of old age הלא בר סיבו הוא לה VA כי בן זקנים הוא לו because he was the son of his old age - בר לו 3.

בר רח(ו)מין כינוי לישראל epithet of Israel ואפסה על בתי בני רחומי ואקטל בכורי סנאי I will pass over the houses of my beloved and will slay the first-born of my enemies - ת"מ 42. דרחמיו כל עת שרין על בני רחמיו שרחמיו כל עת שרויים על בני אוהביו - ת"מ 221. לא תשבק לקשטה אה ברי רחמיה - ת"מ 276.

בר תורין צעיר מן הבקר calf ורעט אברהם ונסב בר תורין ורעט אברהם - Abraham ran and took a calf - בר יח 7. ונסב חמאה וחלבה וית בר תוריה - בר יח 8.

בני² הקמה; חיזוק ואימוץ **building, strengthening** [השי' תבאן = אימץ לבן Dozy I-116a. א"י והוה בני קריה - ג בר ד 17. סוא"י ובנא נח מדבח - בר ח 20]

קלעבר: ובנה - במ כג 14. עתיד: יבני - דב כה 9. ציווי: בני - במ כג 29. בינוני: באני - בר ד 17. C פעול: בני bāni - ע"ד ז 13. מקור: למבני - בר יא 8. פעל עבר: ובניה (ונסתר) - דב לב 10. V'. בינוני פעול: מבניה (ו) - בר כו 28. ECB. **אתפעל** עבר: והבנה - אס 5. אבנת (נסתרת) - במ יג 22 (אתבניאת A). עתיד: יבנה - אס 21. בינוני: מבני - ת"מ 197. בנין בניאן binyān - ע"ד ז 13.

בני יעקן - בסם

בר טו 2. ואתבונן אף אנה מנה A - ואבנה גם אנכי ממנה - בר ל 3.

בן ש"ע ז n. m. **עזות פנים** insolence וקטעת ית ערלת בנה ותכרת את ערלת עיקשותה and she cut off the foreskin of her (binna) insolence - שמ ד 25 [J^{af}C^{af}B^{af}] תבננה (עיקשותה) - אי"ס תִּבְנֶנָּה. עואני"ש ד 306; ה 0.13, טל, דברי הכינוס [353].

בנוי ש"ע ז n. m. **עזות פנים** insolence וקטעת ית ערלת בנואה MEBA ותכרת את ערלת עיקשותה of the foreskin and she cut off the foreskin her insolence - שמ ד 25.

† **בסיס** כן, יסוד base [> βάσις Krauss 161b - אי"י נגודה דהב עד בסיס דידה - נ מ כ 4. **סוא"י** ובסיס דלהון ארבע דכסף - שמ כו 32.

בסיס ש"ע ז n. m. **כן base** ויכסון ית כיורה וית בסיסה כסו את הכיור ואת כנו they shall cut off its base and its base - במ ד 14 א [ע"פ אונקלוס ויק ח 11: וית כיורא וית בסיסיה].

† **בסם** ריקוח, בושם **spices** [אי"י ושנה בסימה נפלת על אברם - נ טו 12. **סוא"י** ואריח מרא אלהא ריח ביסם - בר ח 21. ע"י בשם]

פענל רחם to prepare spices אנש דיבסם כבתה ויתן מנה על בראי ויתעקר מן עמה *M₁ איש אשר ירקח כמוהו ואשר יתן ממנו על זר ויעקר מעמו whoever prepares spices like it, or puts any of it on an outsider, shall be cut off from his kin. - שמ ל 33.

בסיס ש"ע ז n. m. **חומץ vinegar** המליץ 569 מן במ ו 3 ליתא. [אי"י היה היין מחמיץ והווי ייבין בגויה שערין בנין דיחמע והווי צווחין ליה בסימה דרומיה - ירוש פסחים כט ע"ד].

בסם ש"ע ז n. m. **בושם incense, spice** וקנמן בסם פלוגה... וקני בסם חמשין ומאתים A (ני"א בשם) וקנמן בשם... וקנה בשם... 23. אועדות בסמיה fragrant cinnamon... and aromatic cane - שמ ל 23. אועדות בסמיה) - שמ לה 15.

בסמנים בושם incense, spice, [ריבוי. ע"ע סמן, קוץ². pl., see smn, qwz. עואני"ש ג/ב 37 אי"י בוסמנים -התה"מ שמ ל 23]. סב לך בסמניה קח לך בשמים take spices - שמ ל 23. ובסמנים למשח רבותה - שמ כה 6, לה 8 וית בסמניה - שמ לה 28. אועדות בס[מנים] m (ני"א סמנים, סמניה) קח לך בשמים - שמ ל 23. ובסמנים למשח רבותה - שמ כה 6.

חדת מבני על אקר הודיענו הנביא הנאמן כי חדש נבנה על יסוד the faithful prophet taught us that any novelty is built on a foundation - us that any novelty is built on a foundation ת"מ 197א.

בנין ש"ע ז n. m. **בניין building** דו בנין דלא מנדנד שהוא (יום השבת) בניין שאינו מתערער for it (the Sabbath) is a building which is never shattered - ע"ד יח 13. שומיה וארעה בניאן דלא כנהשמים והארץ, בניין שאינו בני (שלא נבנה) - ע"ד ז 13. ובנו לון בניאן על טורה ובנו להם בניין על ההר - אס 9א.

בני יעקן ש"ע שם מקום bâni yâqân (place) pr. n. **בני יעקן** ש"ע ונטלו ממסרות ושרו בבני יעקן - במ לג 31.

† **בניאס** ש"ע שם פרטי [> بانياس] (place) pr. n. **בניאס** ש"ע ורדף עד בניאס A (ני"א בינא"ס, ביאני"ס, פניאע"ס) וירדף עד דן - בר ד 14.

בנימ"ם binyâmēm ש"ע שם פרטי pr. n. **בנימים** ש"ע ובני רחל יוסף ובנימים - בר לה 24. ואתרבו בכליל דמלכו יוסף ובנימים והתגדלו בכתר מלוכה יוסף ובנימין - ת"מ 121א.

† **בנן** חיזוק (ע"ע בני"ז) strength ← עזות מצח, עיקשות insolence [בדומה לחצף: עז ← עז פנים, עיקש]

פענל 1 חיזק to strengthen בארע מדברה... אסרה ובנה ונטרה כאנש עינה C יאמצהו בארץ המדבר... יסבבנהו ויבננהו ויצרנהו כאישן עינו He invigorated him in desert land... He encircled him, strengthened his eye as the pupil of His eye - דב 10 [ויבננהו נתפס לשון חזק כמו יאמצהו שבצלע הראשונה. התה"ע: ובנה = אימצו לבן. עואני"ש ה, 0.13; 2.7.10, הערה 77. Dozy I 116a] **2. העז פנים** to act insolently כבעו רבי אל ני תשבי עלינן חובה דבננאן ודחטינן אל נא תשית עלינו חטאת אשר נולנו ואשר חטאנו we do not punish us because we acted insolently and have sinned - במ יב 11 [הש' נוסח A: דאתשלינן, והוא שלי"י הוא חציף, כגון דני ו 5: שלו ושחיתה = פשע וקלקול. ובאי"י שלי"י = חטא].

אתפונל התחזק ? to be strengthened אבתונן מלותה A (ני"א אבנה, אתבני) אבנה - I will be strengthened because of her ממנה

every tidings - ת"מ 66א.

באסר ש"ע ז n. m. **בשורה** tidings **גד באסר** יבסרנה C גד גודד יגידנו Gad will be announced with tidings - בר מט 19.

א'בסרה ש"ע נ n. f. **בשורה** tidings **ומנה אתה** ביסרה טבה וממנו (מהר גריזים) באה בשורה טובה (על קץ המבול) from it (Mount Gerizim) came the good tidings (about the end of the flood) - ת"מ 130ב. אה קהלה ביסרה מטיה לדרה שלמיה הוי הקהל, בשורה מגיעה אל דורות השלמים (הצדיקים) - ת"מ 254ב.

א'בסור ש"ע נ n. m. **בשורה** tidings **אתמרת** לנח בסור באנחמו נאמרה לנח בשורת נחמה it was said to Noah (Gen 8:15) as tidings of relief - ת"מ 173א. גד בסור יבסרנה גד גודד יגידנו - בר מט 19.

בסרה ש"ע נ n. f. **בשורה** tidings **וידבר יהוה** אליו שרוה בסרה וחסולה אנחמו וידבר...ויק א 1) ראשיתה בשורה ואחריתה נחמה "God spoke to him" (Moses) (Lev 1:1) the beginning of it is tidings, the end of it is consolation - ת"מ 173א. הדה בסרתה דאנה מבסר לך זאת הבשורה שאני מבשר לך - ת"מ 254ב. שרוי מה דאת לה בסרתה ועמר פתור לקבל מלאכיהראשית מה שבאה אליו (אל אברהם) היא הבשורה, וערך שולחן לפני המלאכים - ת"מ 121ב.

א'בסרן ש"ע ז n. m. [עשיח NSH - פלורנטין 313] **בשורה** tidings **מלים עורנין כהלון בסרנה** לעבודי טבהתה דברים אחרים, שכולם הבשורה לעושי הטובות other words containing tidings for the doers of good - ת"מ 242ב.

בסר² רקמת הגוף של בעל חיים **flesh** [ע"ע בשר. א"י בגלל דאינו בסר - נ בר ו 3. **סוא"י** ומלי בסר חולפה - בר ב 21]

(א)בסר ש"ע ז n. m. **1 בשר** flesh **לא תפקון** מן ביתה מן אבסרה לברה B לא תוציאו מן הבית מן הבשר החוצה of the flesh outside (the house) - שמ יב 46. והתחזות אבסרה חיה בשומתה M₁* ומחית בשר חי בשאת - ויק יג 10. ודמתותר מן בסר דבחה ביומה תליתאה בנור יתוקד והנותר מבשר הזבח... - ויק ז 17. כל דכי ייכל בסר כל טהור יאכל בשר - ויק ז 19. **2 גוף האדם** body **אנש אן יהי במשך אבסרה שומה** M₁* איש כי יהיה בעור בשרו שאת - ויק יג 2. וירעי ית

בסס בלילה ועירוב **mixing** [לא מצאתיו בלהגי הארמית. השי' פסס²]

קל בינוני פעול **pass. pt. mixed בלול** סלת בסיס במשח סלת בלול בשמן oil - שמ כט 40. מנחה בסיסה במשח - במ כח 9. וסלת מסרבך חלין בסיסן במשח וסלת מרבכת חלות בלולות בשמן - ויק ז 12.

בסר¹ הודעה, שמעה **bearing tidings** [א"י מבשר בשורן טבן - נ בר מט 21. **סוא"י** דיבסר למסכיניא שגר יתי - ישע סא 1]

פעל עבר: בסר - בר כא 7 (= המליץ 508: בסאר). עתיד: יבסר - בר מט 19. בינוני: מבסר - ת"מ 254א. מקור: למבסרה (+נסתר) - ת"מ 192א. **אתפעל** עבר: ואתבסר - ת"מ 130א. והבסר - ת"מ 146ב. בינוני: מתבסר - ת"מ 66א. **באסר** - בר מט 19. **ביסרה** - ת"מ 130ב. **בסור** qitt ul - בר מט 19. **בסרה** - ת"מ 173א. **בסרן** - ת"מ 242ב.

פעל בישר **bring news** **מן ברסר** לאברהם המיניקה בנים שרה מי מלל לאברהם הינקה בנים שרה who would have announced to Abraham that Sarah would suckle children! בר כא 7. בזבן דאמר אברהם אברהם בסרה דהוא דכיר ברחוטה ובפנותה בשעה שאמר "אברהם אברהם" (בר כב 11) בישרו שהוא זוכר את ירעותיה ואת 'פנותיה' when (God) said "Abraham, Abraham", He announced him that He remembers (=will be remembered in) both, Favor and Disfavor - ת"מ 4ב (עי' בי"ח העי' 3). והו יבסר עקב והוא יגיד עקב - בר מט 19 (י"ש yaggad = יבסר מה שיהיה באחרית). הדה בסרתה דאנה מבסר לך אה קהלה זו הבשורה שאני מבשר לך, הוי קהלה - ת"מ 254ב. כות <גוזל> יון בידה אגרה מבסרה ברחם (בא) כמו גוזל יונה שבידו איגרת מבשרת אהבה - ת"מ 308ב.

מבסר וכד אתו מלאכיה למבסרה סדר מנה פתור אפשר באו המלאכים לבשרו, ערך ממנו שולחן (מן הגן) when the angels came to it announce to him, he (Abraham) prepared of it (the fruits of the tree) a meal - ת"מ 192א.

א'תפעל נתבשר **to receive news** **מד דבח** לכבון הרגריזים **ואתבסר באנחמו** כאשר זבח (נח) מול הר גריזים ונתבשר במחילה when (Noah) sacrificed in front of Mount Gerizim, he was informed of the pardon - ת"מ 130א. **והבסר** בברכה גדלה ונתבשר (יעקב) בברכה גדולה - ת"מ 146ב. ודיהי מלוך בכן מתבסר בכל ואשר יחזיק זה (את צו האל) יתבשר בכל he who possesses this (God's command), will have

בעד - בעי

החלון Abimelech...looked out of a window
 בר כו 8. מן בתרך יכפר בעד חובינן מי אחרין
 יכפר בעד חטאינו? atonement for our sins - ת"מ 262א [ע"פ כגון ויק
 טו 6]. רב הוא קהלה קדישה דיצא מכור הברזל...
 במופתים גדלים בעד משמר תורה תמימה
 ...בעבור שמירת תורה תמימה great is the holy
 congregation who went forth from the iron
 furnace... with mighty wonders, in order to
 keep the perfect Torah - ת"מ 58א.

בעון būn שם מקום *pr. n. (place)*

בעון ש"פ ואלעלה ושבמה ונבו ובעון ארעה
 דקטל יהוה לקדם כנשת ישראל - במ לב 4-3.

בעור būr שם פרטי *pr. n.*

בעור ש"פ בלע בר בעור - בר לו 32.

בעור būr שם פרטי, אבי בלעם *pr. n.*

בעור ש"פ בלעם בר בעור פטורה דעל נהרה -
 במ כב 5. ריש כל דכביה בלעם בן בעור - מ ה
 77-78. מזעק לבלעם בר בעור - אס 16.

בעט [†] הכאה ברגל, ובהשאלה מרידה, **kicking**,
rebellion fig. **אי** כפות יתי יאות דלא נבעוט יתך
 - נ בר כב 10

קל מרד rebelliously to act ישמן משבחה
 ובעט V' (C ויבטר) ישמן ישרון ויבעט the
 שרון יתה - נ ש מ ד 25. **אי** מא מרא אלהך בעי מן
 מובא בת"מ 205ב: ישמן כשירה ויבעט.

בעי דרישה, חיפוש, בקשה, תפילה, **request**,
require; **wish** **אי** חתנא בעא למגור וחמוי לא
 שביק יתה - נ ש מ ד 25. **אי** מא מרא אלהך בעי מן
 - דב י 12

קלעבר: בעה - ת"מ 122ב. דבעיך (נוכח) ad'biq - ע"ד
 ח 15. עתיד: יבעי - דב כב 2. נביע (מדברים) nēbi - ע"ד
 ב 1. בינוני: בעי bā'i - מ יג 81. מקור: למבעי - שמי יח
 15. **פעל** עתיד: תבעי - בר לו 15. בינוני: מבעי - בר לו
 16. מבעין - שמי י 11. **אתפעל** עבר: אתבעי - בר כה 21.
 עתיד: אתבעי (מדבר) - שמ כט 43 (= המליץ 445).
 בינוני: מתבעי matbi - מ יג 19. **ביעי** qofāl - ויק י 16.
בעו bū'u - מ ו 46. לבעו יתה (+ תוויית המושא). **בעוי**
 qātōl בעוים (ר) - שמי י 11 A.

קל 1 ביקש, רצה, to want דעבדת כל דבעיך
 שעשית כל מה שרצית for you have done all that
 you wanted - ע"ד ח 15. **אנא אבעי** מנה אנכי
 אדרש מעמו - ש מ כ 17א. מן אדי תבעינה מידי

בסרה במים ורחץ את בשרו במים he shall
 bathe his body in water - ויק טו 24. ושרטה
 לנפש לא תתנון בבסרכון ושרטה לנפש לא
 תתנו בבשרכם - ויק יט 28. ובבסרון לא יסרטון
 סרטה ובבשרם לא ישרטו שרטה - ויק כא 5. **3**
נפש פרט מן המין האנושי **individual** הלא חבל
 כל בסר ית ארעה על ארעה כי השחית כל
 בשר את דרכו על הארץ for all human beings
 had corrupted their way upon the earth - בר ו
 12. קץ כל בסר על לקדמי קץ כל בשר בא
 לפני - בר ו 13. הלא מן כל בסר דשמע קל
 אלהים כי מן כל בשר אשר שמע קול אלהים
 - דב ה 22. **4 קרוב משפחה** kinsman בביטויים:
 גרמי ובסרי אתה עצמי ובשרי אתה you are
 my bone and my flesh - בר כט 14. אחונן ובסרון
 הו אחינו ובשרנו הוא - בר לו 27.

חמיר בסר גבר גבר לכל חמיר בסרה
 לא תקרבון למגלאה ערוה איש לכל שאר
 בשרו לא תקרבו לגלות ערוה - ויק יח 6. אי
 עכיבה... אי מן עמיר בסרה מכרנה יפרקנה
 או דדו... או משאר בשרו ממשפחתו יגאלנו -
 ויק כה 49 (על הצירוף ע' זביח, המליץ 602, לשורה 125.
 ויע' חמר).

בסר גוף kin גבר גבר לות כל בסר גופה
 לא תקרבון M₂ איש איש לכל שאר בשרו לא
 תקרבו none of you shall come near anyone of
 his own flesh (=kin) - ויק יח 6. ערות אתת
 אמך לא תגלי בסר גוף אמך היא M₂ ערות
 אחות אמך לא תגלה שאר אביך היא - ויק יח
 13. בסר גופה הנין m שארה הן - ויק יח 17.
 הלא אם לבסר גופה דקריב לה M₂ - ויק כא 2.

בסרה ש"ע נ בהשאלה *n. f. fig.* **קרבת משפחה**
kinship ויזני בקנומה וירכב תלתה בסרהן
 ויזנה בעצמו וירכיב שלש קורבות he (the
 adulterer) commits adultery in himself and
 combines three (sins regarding) kinship - ת"מ
 161ב [בענין גילוי ערוות. ע' זביח, הערה 2].

בעד [†] מ"י *prep.* (מן העברית. באה בת"מ בטקסט
 מעורב עברית וארמית נכך הוא כפיט של מרקה. בתה"ש
 כשרכובים מן העברית. *H in interp. and in mixed*
 [passages of TM].

בער מ"י *prep.* **בעד הלא עצר עצר אלהים**
 בעד כל רחם לבית אבימלך J (MBA בסעד, C
 בסחד) for the Lord had closed up all the
 wombs of the house of Abimelech - בר כ
 18. ואדיך אבימלך מלך פלשתים בעד ארכה J
 (MBA בסעד, C בסחד) וישקף אבימלך... בעד

מבעין כי אתה אתם מבקשים - שמ י 11. כל
מבעי יהוה נפקו למשכן זימונה כל מבקשי
יהוה יצאו לאהל מועד - שמ לג 7.

אֲתַפְעֵל 1 נעתר, ענה לבקשה to respond
to a request ואתבעי לה יהוה ובטנת M₂A
ויעתר לו יהוה ותהר the Lord responded
and the Lord responded to his request - בר כה 21. **2 נתבקש**
to be sought ואתבעי תמן לבני ישראל ECBA (ני"א
ואבעי) ונדרשתי שם לבני ישראל I will be
sought there by the Children of Israel - שמ כט
43. האן דו מתבעי והו שקיח היכן שהוא נדרש
wherever He is sought He is found (האל)
מ צוי (האל) - found מ יג 19-20. ואף אדמה הכה מתבעי וגם
דמו הנה נדרש niddārāš - בר מב 22 [תפס קל: נבי
(מדברים) = המליץ 445]. כסיעדון לא אתבעית
נפשה (C אתריעת, E אתריחת) בסודם אל
תבוא נפשי - בר מט 6. **2 ביקש** to ask
trans. ואכרו אברהם ואתבעי לפשר והתפלל
אברהם וביקש הצלה ואתבעי לפשר והתפלל
Abraham prayed and asked for relief
to be - **3 עמד ל** - asked for relief
about to, be on the edge of לון
ודמעיו כמטר נאזלים אדני משה יומה
אתבעי > יסק ימות אמר להם (יהושע לישראל)
ודמעיו כמטר נוזלים: אדוני משה היום עומד
לעלות (אל הר נבו) למות his, told them,
tears flowing down like rain.: My master
Moses is about to go up to die - ת"מ 251.

ביעי ש"ע ז n. m. **בקשה request** הלא ביעי
יבעינה יהוה אלהך מן עמך EC בעי, VB
ביעאה) כי דרש ידרשנו יהוה... - דב כג 22. וית
צפיר חטאתה ביעי בעו משה והא יקיד N
ביעאי) ואת שעיר החטאת דרש דרש משה... -
ייק י 16.

בעו ש"ע נ n. f. **1 בקשה request** דלא טרף
לבעו שאינו דוחה בקשה (God) never rejects a
request - מי ב 14. בעו מלב דכי בקשה מלב זך
- מ ו 46. כי בעותכון בידיכון אכן בקשתכם
בידיכם (נתונה לכם) - ת"מ 227. ישתבח הילה...
אתו בנן ובעותה ונסגד קמיו יתהלל
האל... בוא נהיה מזומנים לבקשו ונשתחוה
לפניו - ת"מ 119 [בקשה+תווית המושא: לבעו יתה].
2 רצון will ישתבח עבוד פליאתה דהוא עבד
בעותה בכל מדלה ישתבח עושה המופתים,
העושה רצונו בכל רשותו who does his will (= what he wills)
of wonders, who does his will - ת"מ 227. אנית בעותך כן
הב לון ארשו אם רצונך בכך, תן להם (למשה
ולאהרן) רשות (לבוא) - ת"מ 223. **3 תפילה**

תבקשנו - בר מג 9. הלא ביעי יבעינה יהוה
אלהך מן עמך כי דרש ידרשנו יהוה אלהך
ממך - דב כג 22. **2 חיפש to seek** עד יבעי
אחוך יתה עד דרש אחיך אתו until your
brother seeks it - דב כב 2. ותבעי מתמן ית
יהוה אלהך ותשקענה כד תבעינה בכל לבך
ובקשת משם את יהוה אלהך ומצאתו כי
תדרשנו בכל לבך - דב ד 29. שעיר בעי לה כי
משקח לה קריב שוחר מבקש לו, אכן נמצא
לו קרוב - מ יג 82-81. ליתך בעיה סהד לבר מן
אהך אינך צריכה עד חוף מזה (דברי משה אל
האות ז) - ת"מ 300. **3 חק ודרש to inquire**
ויבעון דיאניה טבאית ודרשו השופטים הייטב
the judges shall inquire thoroughly - דב יט 18.
ויבעון ויחבון לך את ממלל פשרונה ודרשו
והגידו לך את דבר המשפט - דב יז 9. ותבעי
ותרער ותשול טבעית ודרשת וחקרת ושאלת
היטב - דב יג 15. **4 התפלל pray** לך נביע
מרן אליך נתפלל, אדוננו you we pray,
our master - ע"ד ב 1-2. **5 עמד ל- to be about**
to, be on the edge of **to, be on the edge of**
לאי"מ ובעו דניאל וחברויה
להתקטלה - דנ ב 13. איי בעיא לאיתברא = חשבה
להשבר - תרגי יונה א 4. והיא בעיה מילד = והיא
עומדת ללדת - ירוש ידה מט ע"ב] הן נזבה ית גנות
מצר' לחזותון כיון בעין מרגמנן אם נשחוט
את תועבת מצרים לעיניהם, הרי הם עומדים
if we were to sacrifice (what is an) abomination to
the Egyptians, they would be about to stone us
about to stone us - ת"מ (ק) 10. **6** כביטוי נשוא
מורחב המביעים כוונה לעשות *in composite*
expressions of intention עמו מה בעה מעבד
ביצחק ראו מה שביקש לעשות ביצחק see
what he meant to do with Isaac - ת"מ 122. **7**
ובעו למבכי ועל לגבה ויבקש לבכות ויבא
החדרה - בר מג 30. ושמע פרעה... ובעו למקטל
ית משה...ויבקש להרג את משה - שמ ב 15.

מבעי ואזלת למבעי מן יהוה ותלך לדרש
את יהוה she went to inquire of the Lord - בר
כה 22. כד ייתי לידי עמה למבעי אלהים כי
יבוא אלי העם לדרש אלהים - שמ יח 15. זרוז
למבעי מן אלה הן יקרב רחמיו וינפש מהרו
לבקש מאלוהים כי יקרב רחמיו וירוויה לנו
מצרתנו - ת"מ 294.

פעל ביקש to seek מה תבעי מה תבקש
what are you seeking - בר לו 15. ית אחי אנה
מבעי את אחי אני מבקש - בר לו 16. מיתו כל
גבריה דמבעין ית נפשך מתו כל האנשים
המבקשים את נפשך - שמ ד 19. הלא יתה אתון

בעל - בער¹

בעל חנן¹ bäl 'ânân שם פרטי *pr. n.*
בעל חנן ש"פ ומית שאול ומלך החתיו בעל חנן - בר לו 38. בעל חנן מן עילם - אס 13ב.

בעל פעור bäl fūr שם אלילות *an idol* [ע"י עור] *pr. n.*

בעל פעור ש"פ ואצטמד מבני ישראל לבעל פעור - במ כה 3. עד אתו אל בעל פעור ועבדו מה דעבדו - ת"מ 196א. ויתקטל כל דאזל בעל פעור - אס 18א.

בעל צפון bäl šāfon שם אלילות ועל שמו מקום *pr. n. and a place n. an idol*

בעל צפון ש"פ וישרון... לקדם בעל צפון - שם יד 2. קעם פרעה מלכה קדם בעל צפון ואקרב לה קרבן - ת"מ 54ב.

בעלמון bälmon שם מקום *(place) pr. n.*
בעלמון ש"פ ובני ראובן בנו ית חשבון... וית נבו וית בעלמון - במ לב 37-38.

בעלפוש[†] שיבוש מן בעל נפוש *b'1 nps'š* *corr. of* (Uhleman 11 הפריד: בעל פוש ופירש כמו פוש = פרו (בר א 22: dominus fecunditatis).

בעלפוש רמש *crawling creature* ועבד אלה ית עפיסת ארעה לגנסה... וית כל בעלפוש אדמתה (E) (C רמס ארעה) ויעש אלהים את חית הארץ למינה... ואת כל רמש האדמה God made the wild beasts of the earth of every - kind... and all creeping creatures of the earth - בר 25 א.

בער[†] דליקה; סילוק וחיסול *burning; removal* [א"י ותבערון עבדי בישתה - נ דב יז 7].

קל 1 זלק באש *to burn* והא סניה בער באש MECB והנה הסנה בער באש lo, the bush was burning - שם ג 2. ממה לא יבער סניה MCB מדוע לא יבער הסנה - שם ג 3. ובערת בון אש VNB ותבער בס אש - במ יא 1. הלא בערת בון אש יהוה VN כי בערה בס אש יהוה - במ יא 3. וטורה בער באש VNEB - דב ד 11, ה 19 VEB, ט 15 VEB. **2 עשן** *to produce smoke* תנור בער ולפייד דאש תנור עשן ולפייד אש *a smoking oven and a flaming torch* - בר טו 17 [המליץ 547: בער - שם יט 18. ליתא].

prayer ועבדו בעואן בבתי דחלתה וערכו תפילות בבתי היראה - אס 10א.

(ב) בעו מילית פנייה ובקשה *exhortative part.* **אנה** *pray* בכעו רבי אל ני תשבי עלינן חוכה בי אדני אל נא תשית עלינו חטאת O my lord, account not to us (the) sin בעו רבי לא גבר מלים אנה בי אדני לא איש דברים אנכי - שם ד 10. בעו מרי שלח שבי באד תשלח בי אדני שלח נא ביד תשלח - שם ד 13. בכעו מרבי מיעת נעתנן בי אדני ירד ירדנו - בר מג 20.

בנוי ש"ע ז במעמד הבינוני *n. m. qātōl participial*
מבקש *requesting* הלא יתה אתון בעוים A כי אתה אתם מבקשים since that is what you want - שם יי 11.

בעל אדנות ושלטון; קניין *lordship, possession*; ← קניין אישה, ביאת אישות **possession of a woman, intercourse** [א"י יזכר יתי בעלי - ג בר ל 20]

אקל בעל נשא אישה ע"י ביאה *to possess a woman* אן יסב גבר אתה ועל לותה ובעלה *VECB* ויבעלנה) אם יקח איש אשה ובא אליה ובעלה if a man takes a wife and possesses her ובעלה - דב כד 1. ותסטי ית תכסית שביה... ובתר כן תעל לותה ותבעלנה והסירה את שמלת שביה... ואחר כן תבא אליה ובעלתה after that you may come to her and possess her - דב כא 13. הא את מאת על דדי אתתה דאנסבת והיא בעילת בעל MB ... והיא בעילת בעל - בר כ 3. אן יתשקע גבר דמך עם אתה בעילת בעל VE ...אשה בעילת בעל - דב כב 22. וכן ת"מ 215ב, 292.

בעל ש"ע ז *n. m. 1 אדון lord, owner* ובעלי דעתה כבוצינים מנירים ובעלי הדעה כנרות מאירים the owners of wisdom shine like lamps - ת"מ 308ב. מודאה לאלה אלהיה... תקן כלה במימרה בלא עזר... ולא תנין ולא בעל ולא חבר התודה לאלוהי האלוהים... (ש)עשה הכל בדברו בלא עזר ולא שני ולא בעל ולא חבר - ת"מ 271א. **2 נשוי אישה** *husband* [א"י וישמע בעלה וישתוק לה - נ במ ל 8 מסחנת בעל בעילת בעל (*i.e.*, married to) a husband - בר כ 3, דב כב 22. אן ימות בעלה עורנה... לא יכל בעלה קדמאה דשלחה למסכנה כי ימות בעלה האחרון... לא יוכל בעלה הראשון אשר שלחה לשוב לקחתה - דב 4-3 כד

לא תגורו מפני איש דב א 17. מובא גם בשם יח 25.
אתפגעל נבהל to be terrified ולא יכלו אחיו למעני יתה הלא אתבהתו מקדמיו (*M₂) אתבהלו) ולא יכלו אחיו לענות אתו כי נבהלו מפניו his brothers could not answer him, for they were terrified in his presence - בר מה 3.

† **בצל**¹ ירק מאכל onion [Löw Pfl 74]. א"י קליפת בצלה - בר"ר 991

בצל ש"ע ז n. m. **בצל** דכרנן... ית בצלה וית שומיה זכרנן... את הבצלים ואת השומים we remember... the onions, and the garlic - במ יא 5.

† **בצל**² אבן יקרה a gem (האם היא בדמות הירק? *In the shape of an onion*)

בצל ש"ע ז n. m. **פטדה** אדם בצלה וירקן (מטושטש) *M₂ אדם פטדה וברקת - שמ לט 10.

בצלאל afsâ'ilil שם פרטי pr. n.

בצלאל ש"פ חזי זעקת בשם בצלאל בר חורי - שמ לא 2.

בצר גריעה והסרה **curtailing, lessening** א"י יוספון עליו... או יבצרן מיניה - בר"ר 711. **סוא"י** לא תוסף עליה ולא תבצור מנה - דב יג 1; **בציר vintage** [משרבב מן העברית. *H interp.*]

פעל 1 גרע פע"י **diminish trans.** נשמע ונעבד לא נזוף ולא נבצר נשמע ונעשה ולא נוסף ולא נגרע ולא ת"מ 170א. לא תזוף ולא תגרע לא תוסף ולא תגרע - ת"מ 281ב. **2 נגרע** פע"ע (קל) **to lack intrans.** וספר ארהותה צמת לכהלון לא בצר מנון כתב אחד וספר התורה כלל את כולן (האותיות), לא נגרעה מהן אות אחת the book of the law (would have) included them all (the letters), none of them lacking - ת"מ 306ב. לפני פרעה היה נחש ובלע מקילות ולא אוזף ולא בצר לפני פרעה היה (מטה משה) לתנין ובלע את המקלות לא הוסיף ולא נגרע (=לא שָׁמַן ולא רָזָה) before Pharaoh there was a serpent that swallowed the other rods and yet did not grow (fat) nor was diminished - ת"מ 60ב.

אתפגעל נגרע, הופך **to be withdrawn, lessened** ומנבו פלגתן יתבצר ומגורל נחלתו יגרע it will be withdrawn from the lot of our יגרע

מבער הלא אן יהי למבער קין A כי אם יהיה לבער קין **yet shall Cain be consumed** - במ כד 22.

פעל חיסל to consume ואן יפעי אנש חקל... ושלח ית בעירה ובער בחקל עורן וכי יבער איש... ובער בשדה אחר **if a man causes a field... to be grazed over, or lets his beast loose and it consumes (the grass) in another man's field** - שמ כב 4 [מן העברית H. א"ס: *وَأَرْتَعْت, עניין* רעיית צאן].

אפעל הדליק to kindle ויבער עליה כהנה עאים (M ובער) ובער עליה הכהן עצים **the priest shall kindle wood on it every morning** ויק ו 5. **לא תבערון נור בכל מדוריכון ביום שבתה MJEC** - שמ לה 3.

בעיר ש"ע ז n. m. **לפיך torch** בעיר נור דעבר בין קטריה *M₁, A ולפיך אש אשר עבר בין הגזרים **a flaming torch passed between these pieces** - בר טו 17.

בער ש"ע ז n. m. **חיסול consumation** הלא אן יהי לבער קין N כי אם יהיה לבער קין **yet shall Cain be consumed** - במ כד 22.

בערן ש"ע ז n. m. **עשן smoke** בערנה עשנו - המליץ 547 [מן שמ יט 18. ליתא].

† **בער²** בהמה **domestic animal** (קשור עם בער¹ מן ליחוד העשב וחיסולו)? א"י בעיריהון דמגריי - ג שמ ט 4. **סוא"י** ליט את מן כול בעירייה - בר ג 14]

בעיר ש"ע ז n. m. **בהמה beast** ושלח ית בעירה **lets his beast loose** - שמ כב 4. לממות תמן אנחנן ובעירנן - במ כ 4. ותשקי ית כנשתה וית בעירון - במ כ 8. ואשתת כנשתה ובעירון - במ כ 11.

בעירן ש"ע ז n. m. **בהמה beast** ושלח ית בעירנה EC (B ביערנה) **lets his beast loose** - שמ כב 4. לממות תמן אנחנן ובעירנינן - EA - במ כ 4. ותשקי ית כנשתה וית בעירניון - E - במ כ 8. ואשתת כנשתה ובעירניון - E - במ כ 11.

† **בעת** כהלה ופחד **terror, dismay** [ע"ע בהת. א"י אנא מתבעת בליליא - ירוש שבת טו ע"ג]

קל נבהל, פחד to be terrified בוידנו מללה נביה לא תבהת מנה (בהת על מחק, י"ש. VB תדחל, EC, תמורון) בוידון דברו הנביא לא תגור ממנו **the prophet has spoken it presumptuously, you need not be afraid of him** - דב יח 22. לא תבהתון מקדם אנש N (תדחלון)

בצרה - בקר²

dwelt in the valley - בר מט 24 [איתן נתפרש 'עמק'
= חזק ונשתווה עם 'בקע', אף הוא עמק מיסודו. ²ym
'valley' =mq, which parallels bq^c].

בקעה ש"ע n. f. **עמק valley** ואשקעו בקעה
they came upon a שער ודערו כה valley in the land of Shinar and settled there
- בר יא 2. מובא גם באט 8. בבקעתה בטורה
ובשפילתה- דב א 7. ארע טברין ובקען - דב יא
11. בבקעת מואב - מ כא 9.

מבקע ש"ע n. m. **בקיעה splitting** עד מבקע
ים סוף עד בקיעת ים סוף up to the splitting of
the Reed Sea - ת"מ 102א.

בקעת מואב שם פרטי (place) *pr. n.*
בקעת מואב ש"פ ונטלו בני ישראל ושרו
בבקעת מואב 1 - במ כב 1.

בקר¹ חקירה ודרישה, ביקורת, **investigation**
inspection [א"י למבקרה ית בישא = לבקר את
החולים - 3 בר לה 9. ונבקר בספרי אוריתא = ונבדוק
בספרי התורה - תרגי שיה"ש ז 13]

פעל חקר, דרש inquire, examine ליתך
צריך תבקר על מה עבדנן מן אדם עד נח
אינך צריך לחקור מה שעשינו מאדם עד נח
you need not inquire what we have done from
Adam to Noah - ת"מ 146א. גבר יבלש יבקר על
דעה לא תשבקנה בלא אלפן (אם) יבקש איש
לחקור דעה, אל תעזבנו בלא הוראה - ת"מ
150. ונבקר על עקרי חכמתה ונחקור את
יסודות החכמה - ת"מ 281. ולית צריך בקר על
סגי מכן ואינך צריך לחקור יותר מזה - ת"מ
2158 [בינוני בלא מ. זבי"ח הע' 1].

מבקר דלבר מן אליו לית צורך למבקר
עליהון שמחוץ לאלה (בגדי הכוהן) אין צורך
לחקור בהם - ת"מ 111. ובדומה לו 189. ליתך
צריך בהדה מלתה אל מבקר סגי מכן אינך
צריך לחקור בדבר הזה יותר מזה - ת"מ 161
[הפרדת אל- למבקר. זבי"ח הע' 16].

אִתְפַּעַל 1 ביקש to seek התב מדעך והבקר
על חכמתה ישב שכלך ובקש החכמה (מילולית:
set your mind and seek the wisdom
to inquire **חקר 2**. 272. אמר לה אהן ואבקר עמה אמור לו זאת וחקור
עמו tell him this and inquire with him - ת"מ
273א.

בקר² מרד, פריקת עול **rebellion** [אחי פקר (ע"ע)].
א"י סריקין ובקין - ריקים ופוחזים - תרגי שופ ט 4

inheritance - במ לו 3. למה יתבצר שם אבונן
מבגו כנשתה למה יגרע שם אבינו מתוך
משפחתו - במ כז 4. למה נתבצר לדלא מקרב
ית קרבן יהוה (M נבצר) למה נגרע לבלתי
הקריב... - במ ט 7. עמירה כסואה ואתלבטתה
לא יתבצר (VECA יבצר= המליץ 442) שארה
כסותה וענותה לא יגרע, her food, her clothing,
or her conjugal rights (?) shall not be lessened
- שמ כא 10. לא מתבצר מן עבדתכון ממלל אין
but your work will not be lessened in the least
- שמ ה 11.

בציר ש"ע n. m. **קטיף ענבים vintage** ועורי
חמש שנין דלית דיש ובציר A ועוד חמש שנים
אשר אין דיש ובציר there are yet five years in
which there will be neither treshing nor vintage
- בר מה 6 [גרסתו, לבדו, ל"חיריש וקציר"].

בצרה bâšrâ שם מקום (place) *pr. n.*
בצרה ש"פ ומלך תחתיו יובב בר זרח מבצרה
- בר לו 33.

בקי bēqi שם פרטי (person) *pr. n.*
בקי ש"פ לשבט בני דן נסי בקי בן יגלי - במ לו
22.

בקע פריצה **breach** [א"י דאתבקעו כרסיהון -
תרגי איכה א 16]

קל עבר: ובקעת (נסתרת) - במ טז 31. דבקעוני (+מדבר)
- ת"מ 68. **אתפעל** עבר: ואתבקעת (נסתרת) - במ טז
31. **MEB**, ואתבקעת N*M₁C. אתבקעו - בר ז 11 C.
בקוע qitū - בר מט 24. **בקעה** - בר יא 2. בבקעת
bābē'qāt (נסמד) - מ כא 9. בבקעה (מיודע) - דב א 7
(= המליץ 555). **מבקע** - ת"מ 102א.

אָקל נפרץ, נבקע to be split ובקעת אדמתה
דתחתיון A ותבקע הארץ אשר תחתיהם the
ground under them split asunder - במ טז 31.
ואשתה דיבשת יתי וסימניה דבקעוני והאש
שייבשה אותי והסימנים שבקעוני (דברי משה
מתוך תדהמה) - ת"מ 68.

אִתְפַּעַל נבקע to be split אתבקעו כל מעיני
תהומה C נבקעו כל מעינות תהום all the
fountains of the great deep split asunder - בר ז
11. ואתבקעת אדמתה דתחתיון MEB
(N*M₁C ואתבקעת) ותבקע הארץ אשר תחתיהם
- במ טז 31.

בִּקוּעַ ש"ע n. m. **בקעה, עמק valley** ודרת
בבקוע קשתה M₁ ותשב באיתן קשתו his bow

בקר³ - ברה

פנעל נרגן, מרד to rebel ובקרו בני ישראל במשכניו (MB) וירגנו בני ישראל באהליהם - the Israelites rebelled in their tents. במ יג א33.

בקר³ בהמה **cattle** [טלשיר 94. א"י ורהט לבקורתיה ואיייתי בר תורין - נבר כב 27]

בוקר שם קיבוץ **coll. n. m.** **בקר cattle** והוה לה נכסן עאן ונכסן בוקר E ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר he had possessions of sheep and cattle - בר כו 14. וית בוקרון A - בר לד 28.

בקורה¹ ש קיבוץ **coll. n. f.** **בקר cattle** אן מן בקורתה הוא מקרב M₁ אם מן הבקר הוא מקריב - if he offers an animal from the herd ויק ג 1. בקורת אלפיך V שגר אלפיך - דב ז 13, כח 18,4, 51 VB (הש' כ"י ניאופיטי בר יח 7). **2** ש"ע ז יחידה **ox שור n. m.** כמה דיתרם מבקורת דבה שלמיה M₁* כאשר יורם משור זבח השלמים just as it is removed from the ox of the sacrifice of well-being - ויק ד 10.

בקר שם קיבוץ **coll. n. m.** **בקר cattle** ולבקריה רעט אברהם A ואל הבקר רץ אברהם Abraham ran to the herd - בר יח 7. בר בקר A בן בקר - ויק ד 12.

בוקרה שם קיבוץ **coll. n. f.** **בקר calf** בר בקרתה A בן הבקר - בר יח 8 [> بقرة ?].

בר עמי שם פרטי **pr. n.**

בר עמי ש"פ וקרת ית שמה בר עמי - בר יט 38.

בראק צעיף **veil** [אפשר שהוא קשור עם 'ברקא' = שער - בבלי ע"ז כח ע"ב (זב"ח המליץ 573). אך ע"ע ברקוע]

בראק ש"ע ז **n. m.** **צעיף veil** ויהב על אפיו ברקאה C (E ברקאה M₁* ברקוע) ...ויתן על פניו מסוה ע"ז כח ע"ב (זב"ח המליץ 573). שם לד 33. ובמיעל משה לקדם יהוה לממללה עמה יסטי ית ברקאה C (E ברקאה) ובבא משה לפני יהוה לדבר אתו ויסר את המסוה - שם לד 34. וחזו בני ישראל ית אפי משה הלא נצנץ זיב אפי משה ועזר ית ברקאה C (E ברקאה, M₂ ברקועה) וראו בני ישראל את פני משה כי קרן עזר פני משה והשיב את המסוה - שם לד 35.

ברברי ש"ע נ **n. m.** בעל חיים **an animal** וית ברברי וית קוזותין (VB ברברה) ואת התנשמת ואת הקאת - ויק יא 18, דב די 17 (= המליץ 613).

ברד¹ גלידי קרח הניתכים ארצה **hail** [א"י ואחת ייי ברדה - נשמ ט 23. **סוא"י** ומרא יהב קליא ואבן ברדא - שם]

ברד ש"ע ז **n. m.** **ברד** ויי ברד בכל ארע מצרים **hail may be on all the land of Egypt** - שם ט 22. ואש מתנסבה בגו ברדה ואש מתלקחת בתוך הברד - שם ט 24. אשתה מתלקחה בלבה דברדה אש מתלקחת בלב הברד - ת"מ א36.

ברד² **bârād** שם מקום **pr. n. (place)**

ברד ש"פ הא בין קדש ובין ברד - בר טז 14.

ברד³ שם פרטי **pr. n.**

ברד ש"פ אחידן בר ברד - אס 35.

ברדי גומא **papyrus** [עש"ח > پردی - NSH. (Lane 185a)]

ברדי ש"ע ז **n. m.** **גומא papyrus** ועשת לה עמה ספינתה דברדי ותעש לו עמו תיבת גומא his mother made him an ark of papyrus - פיוט לטקס המילה על פי תרגום שם ב 3 (Cow 840).

ברה שם מקום **pr. n. (place)** [ע"י זב"ח, אסטיר 27]

ברה ש"פ אזל למך מן חנוכיה ובנה ענה וברה הלך למך... ובנה ענה וברה - אס 33.

ברזל מתכת **iron** [בא"י נוהג פרזל המצוי באה"ש (ע"ע)]

ברזל ש"ע ז **n. m.** בכל מקום יש נ"א פרזל **ברזל iron** אה ערסה ערס ברזל הנה ערשו ערש ברזל **his bed was a bed of iron** - דב ג 11. **ואפק** יתכזל מכור ברזלה - דב ד 20. מובא בת"מ 278ב. לא תגזיו עליון ברזל לא תניף עליהם ברזל - שם כ 13. ואתן ית שמיכון כברזל - ויק כו 19. ניר ברזל עול ברזל - דב כח 48. ברזל ונחש מסניך ברזל ונחשת מנעליך - דב לג 25. **ויפרק** גר ברזלה **barzēla** ויפרוק את עול הברזל - ע"ש ד 15.

ברח בריחה, פנייה **escape** [שאל מן העברית. ע"ע ערק. **H loan**]

ברברי בעל חיים **an animal** [טלשיר 263]

ברטי - ברטי

וברא ייי ית ריקעא - נ בר א 7. *Blend of br² and bry*

קל עבר: ברא *bārā* - מ יג 5. עתיד: יברי *yibri* - ע"ד ח 20. בינוני: דברי *adbārī* - ע"ד טו 14. פעול: ברי *bārī* - מ י 70. **אתפעל** עבר: אתברא - ת"מ 393. אברו - שמ לד 10, אתברו *NMA*. בינוני: מברי - ת"מ (ק) 4ב. מתבריה (ג) - אס 45. **אפרי** אפריו - מ א 83. **בורא** - ת"מ 183ב. **בוראו** בוראות (נסמד) - ת"מ (ק) 33ב. בוראון (ינסתרים) - בר ח C1. **בוראי** - ת"מ 99. בוראי (ר נסמד) *būrā'ay* - מ יג 41. **בראי** בראין *bir'yān* (+מדברים) - ע"ד כח 18. **ברוי** *baro (qāṭōl)* - א"ח 52. **בריא** ברינן (+מדברים) *bārīnān* - ט 70 [זבי"ח: סוגיל מעיקרו, ברי]. **בריאה** ברייה *biryā* - ע"ד כה 20. בריאן (ר) *biryān* - מ ב 8.

קל יצר, ברא *to create* ברא בלא סעוד עבד בלא שותף ברא בלא עוזר, עשה בלא

שותף *He created without helper, made without associate* - ת"מ 209ב. מן יומה דברא אלהים אדם - דב ד 32. ברא בוראין יסדון ותקפין ברא בריות מאוששות וחזקות - מ יג 6-5. כפליאתך מן יברי כנפלאותיך מי יברא - ע"ד ח 20. זבנה דעמת חכמתך דתברי זמנת יכלתך כל כלום במלתך שעה שראתה חכמתך, שאתה בורא, זימנה יכולתך כל דבר בדברך - ע"ד כה 25-28 *Fusion of the datbārīl* נתחברו דאת ברי *Fusion of the datbārīl* 28-25. *pron. with the pt.* בריה דברי קעים לעלם ברייה של בורא קיים לעולם - ע"ד טו 13-14. צעורה מן עפר וכלה ברי בגללה - צורת (אדם) מעפר, והכול נברא בגללה (מילולית: בורא) בגללה - מ י 69-70.

אתפעל נברא *to be created* אלולי משה לא אתברא עלמה אלולי משה לא נברא העולם *if it had not been for Moses' sake, the world would not have been created* - ת"מ 93ב. גויתה דאדם אתברת ביד אלה והכללת ברוח קדשה גוויית האדם נבראה ביד אלוהים והושלמה ברוח הקודש - ת"מ 94א. **אעבד** פליאן דלא אברו בכל ארעה (*NMA* אתברו, *VE* אתברי, *C* אברי) אעשה נפלאות אשר לא נבראו בכל הארץ - שמ לד 10. מתבריה מן יום דאנצב אילנה דדעת נבראה (עיול מטה=עמק חברון) מיום שניטע עץ הדעת - אס 45. לא תבלד מנה נביאה דעלמה דבגבורתי רבתה מברי חיוול מנה אל תיבהל ממנו (מן הנחש), נביא העולם, כי בגבורתי הגדולה נברא חזק ממנו - ת"מ (ק) 4א (|| ש 121).

אפרי ש"ע ז. *n. m.* **קניין** *possession* נתפתח מהוראת דברי הפך הוא על אפריו *ābbāro* (ניא הבריו) פונה הוא (המורד) אל קניינו *he (the sinner) turns to his possession* - מ א 83 [זבי"ח ש"ע י גס תרביץ י 85, נגד *Cow*, p. LI intentions. ואפשר שהוא < *βαρέα* = משא].

קל ברח *to flee* לא יכל אנש יברח מתמן לא יוכל איש לברוח משם *nobody can flee from there* - ת"מ 75א. תבעי קיאם אברהם ולא תעבד עובדיו...ומלכות יוסף ולא תברח מן עציאנה תבקש את ברית אברהם ולא תעשה מעשיו... ומלכות יוסף ולא תברח מן העוול ? - ת"מ 45 (ק) || ש 113ב. ולא תערק כותה, הוא רמז לבריתו מאשת מוטימר].

אתפעל סר *to depart* [וארון] קיאם יהוה ומשה לא אתברחו מבגו משריתה *A* וארון ברית יהוה לא משו מתוך המחנה *neither the Lord's Ark of the Covenant nor Moses departed from the camp* - במ יד 44.

ברטי † תנועה והגעה אל מקום *advent* [ע' המליץ 490, הערה].

פעל עבר: ברטו (נסתר) *bartu* - ננה 26. בינוני: מברטי - ת"מ 10א מקור: למברטה - ת"מ 282ב. **ברטוי** - בר לה 16 (המליץ 490: כברטיו).

פעל הגיע *to arrive* שוי מברטי כנש חכימי ישראל מיד בהגיעך כנוס את זקני ישראל *as you arrive convoke the elders of Israel* - ת"מ 10א. ברטה בחכמה חילוה השיגו בחכמה עצומה - ת"מ 127ב. ברטה למחכום בראשית ועבר אל יום נקם הגיע (משה) לידעת "בראשית" ועבר אל "יום נקם" - ת"מ 247א. ברומה ובמכה ברטו למעלה ולמטה הגיעה - ננה 26. וברטיכנן לחשכה ותהומה דאנשמותה והגעתנו על החשכה, תחום המנוחה (= השבת) - ננה 33. אלו עבראי באיסטרי עלמה ברטו יומה דשבתה גלא אימנותה אילו העבריים בפניות העולם הגיעו, יום השבת גילה את אמונתו - א"ד ג 5-6 [ע' בהערות זבי"ח]. שעתה דברטו לידה וקעמו קדמיו שעה שהגיעו אליו ועמדו לפניו (משה ואהרן לפני פרעה) - ת"מ 23ב.

מברטה לינן צריכינן נבלשנה באתר לית לן יכלה למברטה לידה אין אנו צריכים לבקשה במקום שאין לנו יכולת להגיע אליה (באר מים חיים, משל לדברי האל) - ת"מ 282ב.

ברטוי ש"ע ז. *n. m.* **מרחק הליכה** *distance* והוה עוד כברטוי ארעה למיעל אפרתה (*M* כברטי המליץ 490: כברטיו) ויהי עוד כבת הארץ לבוא אפרתה *when they were still some distance short of Ephrath* - בר לה 16 *kēbirātā* נתפסה כ' הדמיון וכך הוא בפרק מח 7 (*MB* כברטי).

בריי יצירה; חוזק ושלמות **creation**; **strength, soundness** (נתמזגו ברא ו-ברי א"י

improve our health - ט 70.

ברי(א)ה ש"ע נ 1. *n. f.* **מעשה היצירה** **The Creation** שבתה דמיה למדינה בניה על חסול בריתה השבת דומה למדינה בנויה בגמר הבריאה the Sabbath resembles a city built at the end of the Creation - א"ד א 19-20. נחכמנך מן בריאת קנומן נדעך מן בריאת עצמנו - ע"ד כה 53-54. אדם דמע בריאתה אדם (הוא) תרומת הבריאה - ת"מ 94. ישתבח עבודה דשכלל בריתה ישתבח העושה, שהשלים את הבריאה - ת"מ 209. **2 ברייה creature** כל אתר ועדן וכל בריה עובדיך כל מקום וזמן וכל ברייה every place and time and every creature במשותקא זרעת מלין סלקי בריאן באין זרעת מליס, עלו בריות מ - ב 8. **3 מופת** בהשאלה *wonder fig.* ואם בריה יברי יהיה ותפתח ארעה ית פמה... ואם בריה יברי יהיה ופצתה הארץ את פיה... and the Lord creates something new, and the ground opens its mouth... - טו 30.

בריי טוהר, ניקוי וזיכוי **purity, clearing (of guilt)** | **איי** ומשבחים ומנטלין בברייה - נ במ כד 6. אפשר שהוא שורש תנייני מן בריי. *Possibly a secondary root from br*

אתפעל עתיד: ויתברי - שמ כא 19. ציווי: אתברי (נוכחת) - במ ה 19. **ברוי** qātōl - בריון (ר) - בר מד 10 mA. **ברי** (שית) - שמ כא 8. **בריו** ובבריית (נסמך) - בר כד 5 M2. **בריה** biryā - א"ד ג 29. בריאן (ר) - א"ד ג 27 **פעל** ציווי: ברי - במ ז 2 M (=המליץ 453, ע' בהערות זביח) בראי E M2*.

אתפעל נזדכה, היה נקי **to be clear (of guilt, vow)** ויתברי גברה מן עובה ונקה האיש מעון **guilt**, *The man shall be clear of guilt* - במ ה 31. ויתברי מעיה לוד בטלתה יתן (C ויברי) ונקה המכה רק שבתו יתן - שמ כא 19. טטה תתברי מתקומתי אז תנקיא מאלתי - בר כד 41. אתברי ממי מריריה דמבארים אלין הנקיא ממי המארים המאררים האלה - במ ה 19.

ברוי שית qātōl **נקי, זכאי, clear, innocent** ואתון תהונו בריון mA ואתם תהיו נקוים *you shall be clear* - בר מד 10.

ברי שית 1 **adj. נקי, זכאי** **clear** ותהי ברי מתקומתי והיית נקי מאלתי *then shall you be clear from my oath* - בר כד 41. ומסען בהמתה ברי ובעל הבהמה נקיא - שמ כא 28. וברי וזכאי

בורא ש"ע ז n. m. **ברייה, יצור creature** תמת גותיה והנצבת מלבר כל בורא דאתברא שלמה הגווייה ועמדה מחוץ לכל הבריאה שנברא the body was completed and set up apart from what was created - any creature that was created על "יצור תמים פעלוי", דב לב 4. רי"ל יתמיס' מייצגת את השלמת יצירת האדם, שהוא שיא הבריאה. דינה דמותה דין קשטה... לית יפלט מנה אנש בעלמה ולא נביא ולא כהן ולא בורא מכל בוראיה דין המוות הוא דין צדק... לא יימלט ממנו איש בעולם, לא נביא ולא כהן... ולא ברייה מכל הבריות - ת"מ 266.

בוראו ש"ע v. n. **ברייה creation** וישם את היס לחרבה הך לא היה בו מים הלך מיום בוראות בוראיה "וישם..." (שמ יד 21) כאילו לא היו בו מים הולכים מיום בריאת הבריות "He turned the sea into dry ground" as though there had not been water going in it from the day of the creation of the creatures - ת"מ (ק) 35 || (ש 262). וקרא ית שמון אדם ביום בוראון C ויקרא את שמוס אדם ביום הבראם - בר ה 2.

בוראי ש"ע ז n. m. **ברייה creature** ארתת כל עלמה וכל בוראי דלגבה רעד כל העולם וכל ברייה שבו כל הבוראים in it the world and all creatures that trembled - ת"מ 99 א [ע' זביח העי 3]. כל בוראי עלמה שמעין לממללה כל בריות העולם נשמעים לדברו - מ יג 41-42.

בראי ש"ע ז n. m. **בורא creator** בראין ודכוון בוראנו ומושיענו *our creator and our saviour* - ע"ד כח 18.

ברוי ש"ע ז n. m. **בורא creator** דאתה ברוי כל בריאתה שאתה בורא כל הבריות for all creatures *You are the creator of all creatures* - א"ה 52. אל ברויה m אל שדי - בר יז 1. וישבחה לברואה ויימר ומשבח את בוראו ואומר - ע"ד יג 20. דאתה ברוה דכלה - ת"מ 225. יהי ברנשה ידע רבות ברוה יהיה האדם יודע את גדולת בוראו - ת"מ 292.

ברי(א) א שית **robust, שלם, בריא, adj.** **sound** | **סואי** לא צריכין הלין דברין לאסיא = הבריאים אינם צריכים לרופא - מתי ט 12. **שבע פרואן בריאן** בסר שבע פרות בריאות בשר seven robust cows - בר מא 18. ית שבע שבליה בריאתה את שבע השבליס הבריאות - בר מא 7. שריר ברי וממן A חזק איתן וקיים - שמ כה 20, לט 13 NMBA [תרגום האבנים היקרות "תרשיש שהם וישפה]. **ב** ש"ע ז n. m. **בריאות health** למיטב לן ברינן להיטיב לנו בריאותנו to

ברי³ - בריעה

אל תקטל ונקי וצדיק על תהרג - שמ כג 7.
למקטל נפש אדם ברי - דב כז 25. ואתון
ברין ואתם תהיו נקוים - בר מד 10. **2 ברור**
evident לית אהן אלא ברי ולא קעמנן עליו
אין זה אלא (דבר) ברור ולא עמדנו עליו
this is something evident thyat we didn't understand
- something evident thyat we didn't understand
ת"מ (ק) א22 || ש 52: לית אהן <אלא> (רז).

ברי⁴ זרייה ופיזור **scattering** [השי יברוניה אומתא
= יזעמוהו לאמים - תרגי משלי כד 24. והוא מעניין בר
= [חוק]

פעול זרה scatter וית אשתה ברי להל M
(E) *M₂ בראי = המליץ 453, זביח) ואת האש זרה
הלאה - scatter the fire away - במ יז 2 [NA
בראיתא - תפסו ציווי + כינוי הנסתרת. כהן חשבה שיי
נקבה: [ZDMG 47,690].

ברי⁵ התקשרות של ברית **covenant** [מן העברית.
ע"ע קום. H]

בריה (=ברית) - במ כה 13. בריאן (ר) bir'yān - א"ד
27. **ברית** - ת"מ א71. בריתה (+נסתר) - ת"מ ב179.

בריה ש"ע נ n. f. biryā (ע"ע קיאם) **ברית**
covenant [גיזרה לאחור *backform*] ותהי לה
ולזרעה בתרה בריה כהנת עלם (A קיאם)
והיתה לו ולזרעו אחריו ברית כהנת עולם
it shall be to him, and to his descendants after
him, a covenant of a perpetual priesthood
כה 13. עבידה בריה מרביה ישראל עשויה ברית
(כהונה) לגדל את ישראל - ת"מ ב290 [זביח העי
13]. הדה זעיקה בריה ושבתה זעיקה קדש זו
(המילה) קרויה ברית והשבת קרויה קודש
this (the circumcision) is called covenant and
the Sabbath is called sanctity - א"ד ג 29. ואין
תרתין בריאן ואלה הן שתי בריתות
these are two covenants - א"ד ג 27.

ברית ש"ע נ שאלו מן העברית **n. f. H loan**
covenant הא אנה יהב לה ית בריתי שלמה
(A קיאמי) הנני נתן לו את בריתי שלום
- behold, I give to him my covenant of peace
במ כה 12. טמא ית גזרתה והפר בריתה טימא
את המילה והפר את הברית - ת"מ ב159 [השוכב
עם בהמה]. אלף תלתה ספרי בריתה ספר
האותות וספר נגמות וספר מלחמות למד
שלושה ספרי הברית: ספר האותות וספר מזלות
וספר מלחמות - אס ב5.

בריעה barye שם פרטי *pr. n.*

בריעה ש"פ ובני אשר ימנה וישוה וישוה
ובריעה - בר מז 17.

בריעאי ש"י *gent. n.* לבריעה כרן בריעאה -
במ כז 44.

בריו ש"ע נ n. f. בהשאלה *fig.* **נקיון cleanness**
[ב]שלמות לבבי ובבריות כפי עבדת דה בתם
לבי ובנקיון כפי עשיתי זאת ואת cleanness of my hands I have
my heart and the cleanness of my hands I have
done this - בר כ 5.

ברי³ מילית הסתמיות *part. of indetermination*
[עוואניש ג/ב 141. א"י אן בריא דהיא שריא לך - ירוש
יבמות טו ע"א. אפשר שהוא מן ברי² (ע"ע)].

ברי מילית הסתמיות *part. of indetermination*
משוה something ידע אנה דבלבך ברי סגי
מנה יודע אני כי בלבך דבר גדול ממנו
I know that in your heart there is something greater
than in his - ת"מ א16 [זביח העי 1]. לשליה
nothing neg. דאנה מקשה לבה עד לא יסטי
מנה ברי שאני מקשה את לבו (של פרעה)
I shall harden his heart so דבר ממנו דבר
I shall harden his heart so דבר ממנו דבר
א11 ת"מ - that nothing will turn away from it
[השי בסמוך: וכי לבה קשה...ולא יסטי ממדעה כלום].
והן סכה דו יעבד בכסי לית יסתתר עלי מן
כל עובדיו בריואם קיווה לעשות בהסתר, לא
ייעטר מפניי מכל מעשיו דבר if he hoped to
do it in secret, none of his deeds will be hidden
from me - ת"מ א150. וידע אנשה דלית יתפלי
מני ברי וידע אדם שלא ייפלא ממני דבר
men - may know that nothing is too remote for me
- ת"מ א164. לית יבצר מן עבידתכון ברי (ניא)
כלום, ממלל, מדעם) אין נגרע מעבדתכם דבר
nothig is decreased in your work - שם ה 11.

(על) ברי ת"פ *adv.* **אכן indeed** כן תקרי קמיון
אלין מליה על ברי אנון שמעיין למליך כך
תקרא לפניהם את הדברים האלה, אכן ישמעו
לדברין when you proclaim these words in
front of them, they will surely listen to your
words - ת"מ א11 [זביח: על דבר (זה) ע"פ ש"י שבתרגום
הערבי - עי העי 1]. ירחה אדן לכוון ... על ברי דו
קדם לירחי שתה "החדש הזה לכם" (שמ יב 1)
...אכן הוא ראשון לחדשי השנה
"this month"...; indeed, it is the first of the months of
the year for you - ת"מ (ק) א15. על ברי אה שרה
אתתך ילדה לך בר (B עלברי, A קשט) אבל
הנה שרה אשתך ילדת לך בן Sarah
indeed, Sarah has borne you a son

בר יח 18.

ברוך ש"ע ז. *n. m.* blessing ברכה בברכה
יתה ופקד עליו (N בברכה) בברכו אתו ויצו
אתו charging him, as he blessed him - בר כח 6.
הלא ברוך אברכנך (m ברכה) כי ברוך אברכך
- בר כב 17. ואה ברכת ברוך (A ברוך) - במ כג 11.
לברוך דברת - במ כג 20.

ברך ש"ע ז. *n. m.* blessing והוה כמה
אסכם יצחק לברך ית יעקב C כאשר כלה יצחק
לברך את יעקב when Isaac finished blessing
Jacob - בר כז 30. ואה ברכת ברוך A - במ כג 11.

ברכה ש"ע ז. *n. f.* blessing וקודש
וברכה שבת וקודש וברכה Sabbath, holiness,
and blessing - ע"ד טו 10. ונסב ברכתה ולקח
ברכותיו - מ ה 76. מן ברכת כהניה - ע"ש ד 55.
יפקד יהוה עמך ית ברכתה באסימך - דב כח 8.
והוה ברכת יהוה בכל דיית לך - בר לט 5. ומשפע
(נ"א ומשפען) מתמן ברכאן ומשפיע משם
ברכות - ע"ד יט 12. וברכאתה פקידין לגוה
והברכות מצוותו בו (ביום השבת) - ע"ד יז 7.

ברכו ש"ע ז. *n. f.* blessing ברכו לא
תברכנה A ברוך לא תברכנו בר כז 10.
all (lit.: by blessing) - במ כג 25.

ב אפעל הברין to make someone kneel
ואברך גמליה מלבר לקרתה ויברך את הגמלים
מחוץ לעיר He made the camels kneel down
outside the city - בר כד 11.

ברך ש"ע ז. *n. m.* חלק בגוף knee
that she may bear on my knees - בר ל 3. ואפק
יוסף יתון מן עם ברכיו - בר מח 12. על ברכיה
ועל שאקיה על הברכים ועל השוקים on the
knees and on the thighs - דב כח 35.

† **ברלף** ? ט"ס: עירוב ברכיו עם יסוד אחר. corr.

ברלף ש"ע ז. ונפיק יוסף יתון מן עם ברלפה
וסגדו קמיו ארעה A (נ"א ברכיו, ברוכה) ויצא
יוסף מעם ברכיו וישתחוו לפניו ארצה - בר מח
12.

† **ברם** שזירה twist [> ברם - 40 Barthélemy]

פעל בינוני פעולת *pass. pt.* שזור to twist
ומילת **מברם** *M₂ *ושש משזר and twisted linen - שמ
לו 35, לח 18 *M₄. ועבדו ית אפודה דהב... ומילת
מפרם *M₄ *ויעשו את האפוד זהב... ושש משזר
he made the ephod of gold... and fine twisted
linen - שמ לט 2 [שינוי פנייטי. *Phonetic change.*]

ברך א איחול, ברכה benediction, blessing
[א"י זה ברכתה די ברוך משה - נ דב לג 1. **סוא"י** ברוך
יברך יתך - בר כב 17] **ב** ברכיים (חלק בגוף) knee
[א"י אתיילדו על ברכיו דיוסף - בר נ 23]

א קל בינוני פעול: ברוך bārāk - ע"ד ד 42. **פעל** עבר:
ברך bārāk - א"ד ג 36. עתיד: יברך - בר מח 20. נברך
nēbarrāk - מ כג 2. ציווי: ברכני (+מדבר) - בר כז 34.
בינוני: מברך ambārrāk - מ ג 88. פעול: מברך
ambārrāk - ע"ד כ 1. מקור: מברך - ת"מ 128א. מברכה
- דב כח 12. **אתפעל** עבר: אתברך - ת"מ 191א. עתיד:
יתברך yitbārāk - ע"ד יד 7. **ברוך** qittūl - בר כב 17.
ברך - בר כז 30. **ברכה** bārāka - ע"ד טו 10. **ברכו** - במ
כג 25 א. מקור: **ב אפעל** עבר: ואברך - בר כד 11. **ב**
ברך ברכי (ש"ע: ר נסמך) - בר ל 3.

א קל היה ברוך to be blessed לעטיך לעיט
ומברכיך בריך ארריך ארו ומברכיך ברוך
cursed be those who curse you, blessed those
who bless you - בר כז 29. בריכה שעתה דבה
אזדמן מיה ואשתה בגו ים סוף ברוכה השעה
שבה נודמנו הרים והאש בתון ים סוף - ת"מ
81א. וכל שבת ברוך ומברך עליכון - ע"ש ד 42.

פעל ברוך ויהוה ברוך ית רבי שריר ויהוה
ברך את אדני מאד the Lord has greatly
blessed my master - בר כד 35. כל עבראי... יהי
סגד... ומרבי לאמנה דכן ברוך וקדש כל עברי...
והיה משתחוה... ומגדל את האומן שכך ברוך
וקדש - א"ד ג 33-36. יעקב ברוך בניו איש כדי
ברכתה - ת"מ 255ב. אה ברכת יתה והפריית
יתה - בר יז 20. כך יברך ישראל - בר מח 20. כי
טוב לנו נברך - מ כג 2. ברכני אף אנא אבה -
בר כז 34. דאתה מברך עלמה שאתה מברך את
העולם - מ ג 88. מברך הוא ביתה דיעקב -
מברך הוא ביתו של יעקב - ע"ד כ 1.

מברך האלין יקומו למברך עמה אלה
יעמדו לברך את העם - ת"מ 128א [ע"פ דב כז 18].
והוה כד אסכם יצחק למברך ית יעקב BA -
בר כז 30.

מברכה אלין דיקעמון למברכה ית עמה
על הברגזיים אלה יעמדו לברך את העם על
הברגזים - דב כז 12. למברכה ית כל עובד
אדיך לברך את כל מעשה ידיך - דב כח 12.

א אתפעל נתברך to be blessed יעקב
דאתברך בה בחלמה ברכת יעקב שהתברך בה
בחלומה the blessing of Jacob, with which he
was blessed in his dream - ת"מ 135ב. דהדה
מלה גדילה... בה ישראל אתברך שזו מילה
גדולה (אל אמונה, דב לב 4)... בה התברך ישראל
- ת"מ 191א. דשבת בה יתברך השובת בה (בשבת)
יתברך - ע"ד יד 7. ויתברכון בה כל גוי ארעה -

ברן - ברק

for in the image of האדם the angels (God) made man בר ט 6. צפינן כד ימלל אלהה עם ברנשה ויתוחי A ראינו כי ידבר אלהים את האדם וחי - שמ כ 15 (= דב ה 20, אבל שם: אם אנשה). לכל דיפרש ברנשה בשבועה *M₂ לכל אשר יטא האדם בשבועה - ויקה ה 4. רב הא אהן אוצרה... ורב הוא ברנשה דמטי לידה ואנסב וסבע וזאן לכל דריה גדול הוא האוצר... וגדול הוא האיש המגיע אליו ולוקח ישבע וזן (ממנו) את כל הדורות - ת"מ (ק) 336 (|| ש 109 - להלן).

ברנשי ש"ת עשי"ח NSH **אנושי** human וסלק מן מיתובית ברנשיתה אל מיתובית מלאכיה ועלה (משה) ממדרגת האנושיות אל מדרגת המלאכים he ascended from human status to the status of the angels - ת"מ 265 [זב"ח העי 4]. ופלג הגון הברנשי פלגים פלגים ושמש דרגים דרגים וחילק את המין האנושי מחלקות מחלקות ושמש מדרגות מדרגות and He divided humanity in various sorts and assigned them different ranks - עבד אל (Cow) 324.

ברע bâra שם פרטי pr. n.

ברע ש"פ ברע מלך סדם - בר יד 2.

ברק הבזק אור ברקיע **lightning** א"י קלין וברקין - נ ש מ יט 16. **סוא"י** ויפוק היד ברקא גירה - זכ ט 14 ← אבן יקרה **a gem** (הש"ס ברקא - LS 98a. עיי ברקן, ברקת)

ברק bâraq ש"ע ז n. m. **ברק** lightning ברקה הו חרבך הברק הוא חרבך the lightning is your sword - ע"ד ג 19. הך ברק מלבלב כמו ברק מנצנץ like a sparkling lightning - מ ט 54. והוה קלין וברקין וענן על טברה ויהי קולות וברקים וענן כבד על ההר - שמ יט 16. ואנירו ברקיה למשה והאירו הברקים למשה - מ טו 115. והקים עיניו הך ברקין קבלה ונשא (הנחש) עיניו כמו ברקים מולו (the serpent) lifted its eyes like lightnings to him - ת"מ 224.

2 חורפת החרב בהשאלה **blade of sword fig.** אין אשנן ברק חרבי אם שנותי ברק חרבי if I what the blade of My sword - דב לב 41. **3 אבן יקרה** בהשאלה **a gem fig.** סמוק בארק יריקין (B וברקין) אדם פטדה וברקת - שמ כה 17 (המליץ 564: ברק). **בארק** ספיר - המליץ 539 [ליתא בתה"ש שלפינו].

ברן מילית קישור **conj.** א"י ברם שרה... ילדת - נבר יז 19. **סוא"י** ברן די נקס באדמא דנפשא לא תיכלון - בר ט 4

ברן מ"ק **conj.** bârân 1 להגבלה **restrictive** אך, **רק** **but, however** ברן לאוי עליך חטר שלמות נפשך אבל ראוי לך שתשמור את שלמות נפשך - but it is proper for you to preserve the perfection of your soul ברן אה אחתך היא אך הנה אשתך היא **but, behold, she is your wife!** - בר כו 9. ברן אם אתה לי שמעני אך אם אתה לי שמעני - בר כג 13. ואמללה ברן זבנה ואדברה אך הפעם - בר יח 32. 2 מגביר **intensifier** **אכן** **surely, indeed** ברן יית יהוה באתרה הדן (MEB אכן, אכן, NC מכון) אכן יש יהוה במקום הזה (âkan) indeed, the Lord is present in this place - בר כה 16. ברן דאתחכם ממללה (E אכן, Vm אכהן) אכן נודע הדבר **surely** the thing is known - שמ ב 14. ברן דאפרשותה קשט אלהותה אכן הפירוש (הוא) אמת האלהים - ט 62. 3 לשאלה **interrogative** **אמנם** **truly** ? ברן כי מלל אלהים לא תיכלו מכל עילן גנתה (E) אף כי אמר אלהים לא תאכלו מכל עץ הגן **did God really say: you shall not eat of any tree of the garden** - בר ג 1. 4 לשלילה **adversative** **פן** **lest** ולא תקרבון בה ברן תשתיצון (E) ולא תגעו בו פן תמותון - בר ג 3. אנטר לך ברן תעזיר ית ברי תמן A השמר לך פן תשיב את בני שמה - בר כד 6. ברן אתקטל עליה m פן אמות עליה - בר כו 9. אתנטר לך ברן תמלל עם יעקב מטב עד ביש A השמר לך פן תדבר עם יעקב מטוב עד רע - בר לא 24. ברן תעצי ית בראתך פן תגול את בנותך - בר לא 31. ברן ייתי ויקטל אקרה עם נופה A פן יבוא והכני האם על הבנים - בר לב 12.

ברם מ"ק מגבירה **(intensifier)** **אכן** **in** וברם לווזה שם קרתה לקדמא m₂ ואולם לוז שם העיר לראישונה the city was previously in fact Luz - name of the city - בר כה 19. **וברם** אימננון אחתי היא *M₂ וגם אמנם אחותי היא **she is indeed my sister** - בר כ 12.

ברנש אדם, איש **man** { בר אנש. עיי אנש. אינו בכ"י J **Not in MS** א"י ולא חכם ברנש ית קבורתה - קת"ג דב לד 6. עפ"ר בר נש, אבל עי בהערות סוקולוף DJPA 100b. **סוא"י** נעבד ברנש - בר א 26]

ברנש ש"ע ז n. m. **אדם** **man** הלא בצורת מלאכיה עבד ית ברנשה (E) כי בצלם

ברקוע - ברר

כ שמ כ
 21. מבררה קטול יתקטל A מחלליה מות יומת
 - שמ לא 14. לא תברר ית ברתך לזנו A אל
 תחלל את בתך להזנותה - ויק יט 29. **2 הרחיק**
to separate יברר נפשה מכל תחמדה בישה
 ירחיק עצמו מכל חמדת הרע **separate**
 one should separate himself from all wrong desire
 - ת"מ
 292. וגבר דיחוינך מגד גדף ברר קנומך מן
 משמע מליה ואיש שיגיד לך דבר גידוף, הרחק
 עצמך מלשמוע את הדברים - ת"מ 155, ע"ג
 158.

אתפנעל התרחק, פרש to move away וגבר
 דלא יחכם רז עובד דיעבד אתברר מנה עד
 תתרחק מן לבטה ואיש אשר לא ידע פשר
 המעשה שהוא עושה, פרוש ממנו כדי שתתרחק
 one who does not know the meaning of a deed he does, move from him, so
 meaning of the deed he does, move from him, so
 meaning of a deed he does, move from him, so
 ת"מ 155.

חבתראה זנות לשון נקיה **harlotry**
euph. אל תרשי ית ברתך למתבראהאל תחלל
 את בתך להזנותה **do not profane your**
 daughter by making her a harlot - ויק יט 29.
 למתבראה מן בית אבוה EC לזנות את בית
 אביה - דב כב 21.

בר, ש"ע ז **n. m. 1 חוץ out, outside** למה
 תקעם כברה למה תעמד בחוץ why do you
 stand outside? - בר כד 31. ונכסה בכרה וישחטה?
 בחוץ - ויק יז 4. ויתהלך בכרה על מטענתה
 ויתהלך בחוץ על משענתו - שמ כא 19. וערק
 ונפק לברהוינס ויצא החוצה - בר לט 15. צדותה
 בכרה הפחד בחוץ - מ א 71. וכתרו בכרה וחיכו
 בחוץ - אס 10. **2 שדה field** גבר בר איש
 a man of the field - בר כה 27. ושבק ית
 עבדיו וית קניאנה בכרה ויעזב את עבדיו ואת
 מקנהו בשדה left his slaves and livestock in
 the open field - שמ ט 21. כלחך תורה ית ירק ברה
 כלחך השור את עשב השדה - במ כב 4. ואילן
 ברה לא יתן פרוי - דב כ 19. בביתה ובכרה - בר
 לט 5. כטעם לברה B (VN לבר משחה) כטעם
 לשד השמן - במ יא 8 (נתפש ל+שדה. המליץ 501:ברה).
 וכל אילן ברה (ני"א דבחקלה) - בר ככ 17.

זר, ש"ע ז **n. m. זר ? ornament** [לכאורה
 תרגום מיכאני של זר ziz - (כתר) שנתפש להיות זר, אבל
 ההגייה zār. וכך נתפש גם נזר, ואפשר שהוא קשור עם
 זר = צדיק, חסיד - Lane 176a] **ותעבד לה בר**
דהב A ועשית לו זר זהב **and make upon it a gold crown?**
 round about **שמ כה 24,11, כו 35. A.**
ותעבד בר דהב למצנקהת A ועשית זר לזהב

ברקוע צעף **veil** [> بُرِّعُ - Lane 192c. ע"ע
 בראק]

ברקוע ש"ע ז **n. m. ז צעף veil** ואסכם משה
 ממלל עמון ויהב על אפיו ברקוע *M₁... ויתן
 על פניו מסוה **he put a veil over his face** - שמ
 לד 33. וחזו בני ישראל ית אפי משה הלא
 נצנץ זיב אפי משה ועזר ית ברקועה *M₂ (C)
 בראקה, E ברקה) וראו בני ישראל את פני
 משה קי קרן עור פני משה והשיב את המסוה
 - שמ לד 35.

ברקע ש"ע ז **n. m. ז צעף veil** ברקעה צעיפה -
 המליץ 573 [מן בר לח 19. ליתא].

ברקן אבן יקרה **a gem** [השיס ברקא - LS 98a]
ברקן ש"ע ז **n. m. ז אבן יקרה a gem** ברקן
 ברקת - המליץ 564 [מן שמ כח 17. ליתא. עי בהערות
 זביח].

ברקת אבן יקרה **a gem** [מן העברית H. אי"י
 סמקתה וירקתה וברקתה - נ שמ כח 17. ע"ע ברק,
 ברקן]

ברקת ש"ע ז **n. f. ז אבן יקרה a gem** אדם פטדה
 וברקת - שמ כח 17, לט 10.

ברר ברירה ובחירה **selection** [אי"י למבור ליה
 אומא - **התה"מ** דב ד 134; בידוד והרחקה
separation (של מה שנברר), חוץ, זנות (לשון נקיה?)]
קל בינוני פעול: בריר - בר ל 35 *m₃. **פעל** עבר: ברר -
 ויק יט 8. A. עתיד: יברר - ת"מ 292. ציווי: ברר - ת"מ
 155. בינוני: מבררה (+נסתרת) - שמ לא 14. **אתפעל**
 ציווי: אתברר - ת"מ 155. מקור: למתבראה - ויק יט
 29. **בר** - בר כה 27 (= המליץ 465). בברה bābirra - מ
 א 71. לברה - בר לט 5 (= המליץ 462). ללבר - ת"מ
 25. לבר מן albār man - מ טו 33. מלבר - דב לב 25
 (= המליץ 465). למלבר - ויק י 4. **בראי** - במ יז 5 (=)
 המליץ 458). בראה (נ) - ויק י 1 (= המליץ 458). בראה
 (ש"ע נ) - בר לח 15. **בראו** - במ יא 20. V. **ברה** - שמ טז
 B. **ברור** - בר לה 16.

קל בחר פירוש **to choose** וסטה ביומה ההוא...
 כל בריר באמריה *m₃ ויסר ביום ההוא... כל
 חוס בכשבים all he removed... that very day
 the selected sheep **כל בריר בעאן**
 *m₆ כל חוס בצאן - בר ל 40.

פעל 1 חילל הוציא חוצה **to profane** הלא ית
 קדש יהוה ברר A כי את קדש יהוה חלל - ויק
 יט 8. הלא חרבך ארקת עלויו ותברורה A כי
 for by wielding הנפת עליו ותחללהו

למסגרת - שמ כה 25. ועבד לה בר דדהב סחר
 CA - שמ לו 2. ובדומה לזה שמ לו 11 A, 26 NA.
 מכתי ברה A (M לברה, B לברע) מתחת לארו

שמ לו 27. מלרע לברה NCA מתחת לזרו - שמ
 כו 35A. ושבה על מצנפתה... ית בר m₂ דהבה
 בר קדשה M₂ ויתן על המצנפת... את ציץ הזהב
 נזר הקדש - ויק ח 9. הלא בר אלהה על רישה
 m כי נזר אלהיו על ראשו - במ ו 7.

בראיה [עי' להלן ברה] ש"ע נ. f. **שדה field** ודמו
 בקין כד נפק לבראה וקטל ית הבל ונדמו לקין
 כשיצא לשדה והרג את הבל (Joseph's they
 brethren) were like Cain when he went out into
 the field and killed Abel ת"מ 288A. קפעו
 תהומיה לבבה דימה הך דהיה ברדה מקפע
 לון בבראה "קפאו תהומות..." (שמ טו 8) כמו
 שהיה הברד מקפאי אותם בשדה - ת"מ 56A. הן
 בבראה אי במדינתה אם בעיר ואם בשדה -
 ת"מ 141B.

בראיה ש"ע נ. f. **שדה field** ודמו
 בקין כד נפק לבראה וקטל ית הבל ונדמו לקין
 כשיצא לשדה והרג את הבל (Joseph's they
 brethren) were like Cain when he went out into
 the field and killed Abel ת"מ 288A. קפעו
 תהומיה לבבה דימה הך דהיה ברדה מקפע
 לון בבראה "קפאו תהומות..." (שמ טו 8) כמו
 שהיה הברד מקפאי אותם בשדה - ת"מ 56A. הן
 בבראה אי במדינתה אם בעיר ואם בשדה -
 ת"מ 141B.

בראיה ש"ע נ. f. **שדה field** ודמו
 בקין כד נפק לבראה וקטל ית הבל ונדמו לקין
 כשיצא לשדה והרג את הבל (Joseph's they
 brethren) were like Cain when he went out into
 the field and killed Abel ת"מ 288A. קפעו
 תהומיה לבבה דימה הך דהיה ברדה מקפע
 לון בבראה "קפאו תהומות..." (שמ טו 8) כמו
 שהיה הברד מקפאי אותם בשדה - ת"מ 56A. הן
 בבראה אי במדינתה אם בעיר ואם בשדה -
 ת"מ 141B.

בראיה ש"ע נ. f. **שדה field** ודמו
 בקין כד נפק לבראה וקטל ית הבל ונדמו לקין
 כשיצא לשדה והרג את הבל (Joseph's they
 brethren) were like Cain when he went out into
 the field and killed Abel ת"מ 288A. קפעו
 תהומיה לבבה דימה הך דהיה ברדה מקפע
 לון בבראה "קפאו תהומות..." (שמ טו 8) כמו
 שהיה הברד מקפאי אותם בשדה - ת"מ 56A. הן
 בבראה אי במדינתה אם בעיר ואם בשדה -
 ת"מ 141B.

בראיה ש"ע נ. f. **שדה field** ודמו
 בקין כד נפק לבראה וקטל ית הבל ונדמו לקין
 כשיצא לשדה והרג את הבל (Joseph's they
 brethren) were like Cain when he went out into
 the field and killed Abel ת"מ 288A. קפעו
 תהומיה לבבה דימה הך דהיה ברדה מקפע
 לון בבראה "קפאו תהומות..." (שמ טו 8) כמו
 שהיה הברד מקפאי אותם בשדה - ת"מ 56A. הן
 בבראה אי במדינתה אם בעיר ואם בשדה -
 ת"מ 141B.

בראיה ש"ע נ. f. **שדה field** ודמו
 בקין כד נפק לבראה וקטל ית הבל ונדמו לקין
 כשיצא לשדה והרג את הבל (Joseph's they
 brethren) were like Cain when he went out into
 the field and killed Abel ת"מ 288A. קפעו
 תהומיה לבבה דימה הך דהיה ברדה מקפע
 לון בבראה "קפאו תהומות..." (שמ טו 8) כמו
 שהיה הברד מקפאי אותם בשדה - ת"מ 56A. הן
 בבראה אי במדינתה אם בעיר ואם בשדה -
 ת"מ 141B.

בראיה ש"ע נ. f. **שדה field** ודמו
 בקין כד נפק לבראה וקטל ית הבל ונדמו לקין
 כשיצא לשדה והרג את הבל (Joseph's they
 brethren) were like Cain when he went out into
 the field and killed Abel ת"מ 288A. קפעו
 תהומיה לבבה דימה הך דהיה ברדה מקפע
 לון בבראה "קפאו תהומות..." (שמ טו 8) כמו
 שהיה הברד מקפאי אותם בשדה - ת"מ 56A. הן
 בבראה אי במדינתה אם בעיר ואם בשדה -
 ת"מ 141B.

the city - בר כד 11. מלבר למשריתה מדרה מחוץ למחנה מושבו - ויק יג 46. **2 מלבד** besides מלבר עלת תדירה מלבד עולת התמיד besides the continual burnt offering - במ כח 31. מלבר עלת צפרה - ויק ט 17. מלבר מיתה על ממלל קרח מלבד המתים על דבר קרח - במ יז 14.

למלבר ל- מיי prep. מחוץ ל- on the outside וסבלו ית אחוכון... למלבר למשריתה אל מחוץ למחנה אל carry your מחוץ לקרתה והשליכו אתהן אל מחוץ למחנה - ויק יד 40.

ללבר תייפ adv. החוצה outside לא ירשוך למפוק כדו מתרח ביתה ללבר לא יוכלו לצאת משער הבית לחוץ they were unable to leave the door of the house to go outside - תי"מ א25. לא ייפך מדעך ללבר מן אדה ולא תתהפך דעתך אל מחוץ לזה - תי"מ ב122.

ברשע birša שם פרטי n. pr.

ברשע שי"פ עבדו קרבה עם... ברשע מלך עמרה - בר יד 2.

ברת (י)עני בעל חיים an animal [טלשיר 180]

ברת יעני שי"פ n. f. בת היענה an animal (VMEB) ברת עניתה; C בת עניתה; A ברת עניתה) - ויק יא 16; דב יד 15 VECB) ברת (עניתה).

בשל הכנת מזון לאכילה, בישול, cooking, boiling [איי לא תבשלון ולא תיכלון בשר בחלב - נ לא 19]

קל1 הבשיל to ripen בשלו אנכליה C הבשילו אשכלותיה its clusters ripened - בר מ 10. **2 נתבשל** to be cooked ואם במאן נחשה בשלת (MB בשלה) ואם בכלי נחשת בשלה - ויק ו 21 [סבל]. ויסב כהנה ית אדרעה בשילה ולקח הכהן את הזרוע בשלה - במ ו 19.

פעל בישל to cook ובשיל יעקב תבשיל A ויזד יעקב נזיד Jacob was cooking a stew - בר כה 29. ובשלת אמה תבשילין A ותעש אמו מטעמים - בר כז 14. ובשל אף הוא תבשילין *M₂ A - בר כז 31. וית אד תבשלו בשלו ואת אשר תבשלו בשלו - שמ טז 23. לא תבשל גדי בחלב אמה - שמ לד 6. ובשול מבשל במים - שמ

יב 9.

אפענל הבשיל to ripen הבשלו אנכליה הבשילו אשכלותיה its clusters ripened - בר מ 10 [תנועה פרוסתית של קל Qal with protethic vowel].

אָתְפֶּנֶל נתבשל to be cooked ואם במאן נחש אתבשלת וימרק VC ואם בכלי נחשת בשלה ומרק vessel, it shall be scoured - ויק ו 21.

בשול שי"ע qittūl n. m. בישול cooking ובשול מבשל במים ובשול מבשל במים - שמ יב 9.

תבשיל שי"ע ז (עיי"ע) תפשיל n. m. נזיד cooked food ובשיל יעקב תבשיל M₁A ויזד יעקב נזיד Jacob was cooking a stew - בר כה 29. ועבד לי תבשילין כמה רחמתי M₁A * ועשה לי מטעמים כאשר אהבתי - בר כז 4. ואעבד יתון תבשילין M₁A - בר כז 9. ותנת ית תבשיליה A ותתן את המטעמים - בר כז 17.

בשם צמח תבלין spice [אינו מכוון לבושם, המיתרגם בסמוך, אלא לצמח תבלין] עיי"ע בסם

בשם שי"ע ז n. m. תבלין סב לך בסמנים ריש מדרדור חמש מון וקנמון בשם (A בסם) קח לך בשמים ראש מדרדור חמש מאות וקנמון בשם - שמ ל 23.

בשמת bâšâmât שם פרטי n. pr.

בשמת שי"פ ונסב אתה ית... בשמת ברת אילון חוואה - בר כז 34.

בתואל aftuwwal שם פרטי n. pr.

בתואל שי"פ קום אזל לפדן ארם בית בתואל אבי אמך - בר כה 2.

בתנין שם מקום (place) n. pr.

בתנין שי"פ כל תחום ריגובה לכל בתנין - דב ג 13. עוג מלך בתנין - במ לב 33.

בִּבְשָׁר בשר flesh [כתיבה נדירה לפי העברית. עיי"ע בסר². Rare spelling depending on H. See bsr².]

בשר שי"ע ז n. m. כינוי לבריות humanity משה דמע כל הבשר משה תרומת כל הבריה ורכב כל הבשר והרכיב בשר שניהם (החוטא בעריות) - תי"מ א158.

בשש - בתר

צדקתי ביום מחר - בר ל 33. ויסטי ערבה מן פרעה... בתר A וסר הערב מפרעה... מחר - שמ n 25. בתר יעבד יהוה ית ממלה הדן - שמ ט 5. שבתון בטול קדש ליהוה בתר - שמ טז 23. 2 אחרי כן afterwards ובתר קדם יוסף ורחל ואחר נגש יוסף ורחל Joseph came and after Rachel and near - בר לג 7. ובתר עלו משה ואהרן ואחר באו משה ואהרן - שמ ה 1. עמו יתה משרי והוא בתר בגו ימה מחוי כנביו דכרן דיארי כנען ראו אותו פותח והוא, אחר כך בתוך הים, מספר כנבואה את מעשה יושבי כנען - ת"מ 93. ובתר אעיק עליו ישראל - אס 16. ובתר חכם אתה ואולד ית שם ואחרי כן ידע את אשתו והוליד את שם - אס 22. ב מ"י לומן (prep. temporal) **אחר** (א) after צורכן לרחמיך בתר בליותן צריכים אנו לרחמיך אחרי בלותנו Your mercy after we were worn out - ע"ד כח 70-69. בתר מות אברהם מלך ישמעאל - אס 13. והוה בתר מגיפתה - במ כה 19. שלמו לה ולזרעה בתרה דר בתר דר שלמות לו ולזרעו אחרי דור אחר דור - ת"מ 146. מן בתר מצלי בדילן מי אחריך מתפלל למעננו ? - ת"מ 262. למקום local ושרה אציתת תרה משכנה והיא בתרה A ושרה שמעת פתח האהל והיא אחריו Sarah was listening at the entrance of the tent, which was behind him - בר יח 10. ולית תתפני בתרך A אל תביט אחריך do not look behind you - בר יט 17. בעבר ירדנה בתר אורע מעול שמשא בעבר הירדן אחרי דרך מבוא השמש - דב יא 30. עם פועלי תנועה with verbs of motion ולא רדפו בתר בני יעקב - בר לה 5. יצחק הגדל כד אזל בתר אבוה יצחק נתגדל כאשר הלך אחר אביו (לעקדה) - ת"מ 220. **נוסף על** להוספה in addition to עמו אילן תלתיתה דבתר שבעתיתה ראו את אלה השלושה נוסף על השבעה (מעיינות) see these three in addition to the seven זביח, הערה 3. ובתר כן ליתך צרך בהדה מלתה אל מבקר סגי מכן ונוסף על כן אינד צריך בדבר הזה לחקור יותר מזה in addition to this matter you need not inquire further into this matter ת"מ 161. ב. ג. מ"ק. **אחרי אשר** after בתר חכם אלהים יתך ית כל דה לית נעיר וחכים כבתך אחרי הודיע אלהים אתך את כל זאת אין נכון וחכום כמוך after God has made all this known to you, there is none so discerning and wise as you בכיתה בתר אשתטף ית ביתה לא פרח הנגע בבית אחרי הטח את הבית - ויק יד 48.

בשש בושה shame [ע"פ נ"ש בר ב 25 Secondary root following SP Gen 2: 25 [yitbaššāšu] **אתפגעל התבייש** to be ashamed לא נתבשש מן עובד חוביה איננו נשמעים לתוכחה ואיננו מתביישים מעשיית חטאים we are chastened and we are not ashamed of doing sins ת"מ 276.

בתל נעורים, מעמד אישי של נערה לפני נישואיה youth, virginity [א"י אתקטלו על עסק בתולה - נהרגו (אנשי שכס) על דבר בתולה - נ בר לד 31. **סוא"י** הא בתולה נסיבה כריס = הנה העלמה הרה - ישע ז 14] **בתולה** ש"ע נ. f. **בתולה** virgin רוביתה... בתולה וגבר לא חכמה והנערה... בתולה ואיש לא ידעה a virgin whom no one had known the maiden was... ואן ישלי גבר בתולה 16. אד לא ארוסה וכי יפתה איש בתולה אשר לא ארשה - שמ כב 15. מוכא גם בת"מ 158. בתולתה דלא ארסת. הלא אפק שם ביש על בתולת ישראל כי הוציא שם רע על בתולת ישראל - דב כב 19. **בתולים** ש"ע ז. n. m. (pl. tant.) **בתולים** virginity ית אתה הדה נסכת וקרבת לותה ולא אשקעת לה בתולים את האשה הזאת לקחתי ואקרבה אליה ולא מצאתי לה בתולים I married this woman; but when I approached her, I did not find her virginity. 14. ויפקון ית בתולי רביתה והוציאו את בתולי הנערה - דב כב 15.

בתר המשך, רציפות sequence, succession [באתר (ב+אתר). ע"ע אתר. א"י לא תהוון אזלין בתר לישנא תלתייה - נ ויק יט 18. **סוא"י** ואמר להינין דאתין באתרה - מת יח 18] **יפנעל!** גזור שם **אחר**, **שהה** (intrans.; **to delay** (denom.) עם לבן אתותבת ובתר עד כדו C) ובתרת, A ושהית, EB ושחית) עם לבן גרתי ואחר עד עתה (wā'ətr) I stayed with Laban and delayed until now - בר לב 5 [גזור מן בתר. ותימה שאין לו סיום המדבר. שמה תרגם מ"י יאחי שהגייתה שוה. השי ובתר תעברון - ואחר תעברו wā'ətr - בר יח 5. בכל מקום אחר גורס J שח"י, Apparent, secondary root from the prep. btr (b+tr), but [more prob. mechanical int. of w'hr as prep.

בתר א ת"פ adv. **1** **מחר** tomorrow אינו ב-not in MS J בתר יהי סימנה הדן A למחר יהיה האות הזה tomorrow shall this sign be seen - שמ ח 19. ותסיד לי זכותי ביום בתר mA וענתה בי

יוסף בתראין *M₁ וית לאה ואת ילידה אחרנים
 ואת רחל ואת יוסף אחרנים Leah and her children next, and Rachel and Joseph last
 לג 2.

בתר ד מ"ק conj. אחרי אשר after לא יכל
 בעלה קדמאה... למעזר למסכנה... בתר דסיבה
 לא יוכל בעלה הראשון... לשוב לקחתה... אחרי
 הטמאה her former husband... may not take
 her again, after she has been defiled 4.
 בתר דקעמו דיאניה עזרו בזריו אחרי שקמו
 השופטים חזרו במהרה - אס 18. וכל ישראל
 צאו מלכים בתר דהוו עבדים וכל ישראל יצאו
 (ממצרים) מלכים אחרי שהיו עבדים - ת"מ
 63.

בותר ת"פ adv. מחר tomorrow ביום
 אקרבותה ית דבחה יתאכל ומן בותר N ביום
 הקריבו את זבחו יאכל וממחרת it shall be
 eaten on the day that he offers his sacrifice, and
 on the morrow 16. ויק ז 16.

בתר כן ת"פ מוסב על הפסוקית שאחרי
adv. (qualifies the following clause)
אחרי כן afterwards ועבד סימניה בתר כן קמיון
 ועשה את האותות אחרי כן לפנייהם and he
 performed afterwards the signs in their presence
 (Aaron) 19. בתר כן נסב משה ארשו
 מן מרה דעלמה אחרי כן לקח משה רשות
 מאדון העולם - ת"מ 55. בתר כן עזר משה
 ודרש מלי רחמיה אחר כך שב משה וביקש
 את מלי הרחמים (כינוי למידות האל בשם לד 5) -
 ת"מ 280. ובתר כן אתחיל משה באלימותה
 ואחרי כן התחזק משה בכוח - אס 15.

מבתר מ"י prep. אחרי after אגיב משה למרה
 מבתר כל אליו מליה השיב משה לאדוניו לאחר
 כל הדברים האלה he answered to his master after all these words
 Moses 11. ואמר
 יהוה אל משה ולאחרן מבתר אליו דיניה דגעזו
 ירחה הדן לוכון ויאמר יהוה אל משה ואל
 אהרן אחר הענשים האלה שעברו (מכות מצרים)
 "החדש הזה לכם" (שמ יב 1) - ת"מ 38. ואולם
 אנחן בני נח מבתר טובה ואולם אנו בני נח
 (שנולדו) אחר הטובה (שהצילו האל) - ת"מ
 203.

מבתר ד - מ"ק conj. אחרי אשר after ועל
 אל ביתה מבתר דכעס מליון ושתיקין ובא
 אל ביתו אחרי שהכעיס אדם ובהמה
 (Pharaoh) went into his house after he had
 vexed men and beasts 30. בתר דפרטו
 עמה מבספרון עלו נבייה ליד פרעה אחרי
 שנפוץ העם מבית ספרם (מקום הכינוס) באו
 הנביאים אל פרעה - ת"מ 19 [עי זביח העי 3].

בתראי ש"ת adj. אחרון last (מן אונקלוס O)
 וית לאה וית ילידיה בתראין וית רחל וית

ג

"כי גוי גאה" (שם טו 21) הם פרעה ורכבו שגדלה
 גאותם על בני ישראל - ת"מ 72. זועת בשלטן
 גאותך והשדכת בסגאי רחמיך gâ'ûîāk זעזעת
 בשלטון גאותך והרגעת בגודל רחמיך - ע"ד כב
 14-13. אתחזי בגבוראן ובגאואן נראה (האל)
 בגבורות ובגאות - ת"מ 10ב (ע' זבי"ח העי 4).

גאון ש"ע ז n. m. **גאות** magnitude ובסגי
 גאון"פ"ך שנקת מרגזיך C (ני"א יכלותך,
 אדרעך, נבריך) וברב גאונך תהרס קמיך in
 the greatness of Your magnitude You break
 Your enemies - שמ טו 7 [הרכבה של ני"ש עם אפך
 Corr.: the p of ³pk of the next
 .[verse penetrated here.

גאל נקמת דם **revenge** (of blood) [מונח שאול
 מן העברית. ברניל משמש פריק בהוראה זו (טל האקדמיה,
 246). בעש"ח הוראתו הצלה ופורקן. Term with
 specialized meaning, borrowed from H; in
 NSH the root has the usual meaning of
 [redemption. See prq.

קל נקם את הדם to avenge (the blood)
 בינוני פועל pt. ארתע לבה דגאל הדם קמאה
 הרתיח לבו של גואל הדם הראשון (רדיה בן
 צוריאל בן סלוא) the heart of the first avenger
 was angry - אס 19א [ע' בהערות זבי"ח על אתר].

גואל ש"ע ז n. m. qālōi **גואל (הדם)** avenger
 ויהון לכוון קריאן למקלט מגאולה ויהיו לכם
 ערים למקלט מגאל C - במ לה 12 (= המליץ
 441). גואל אדמה גואל הדם - במ לה 19. אנהו
 גאולה דאדמה אני הוא גואל הדם (דברי האל)
 - ת"מ 30ב.

גב אחורי הגוף, הגוף עצמו (ע"ע גפף) ← **back**
 הגוף עצמו self; גבת העין (ע"ע גבן) **eyebrow**
גב ש"ע ז n. m. **1 גוף** body אם בגבה יתי
 בגבה יפק C (ני"א בגפה) אם בגפיו יבוא בגפיו
 יצא ← if he came single, he shall leave single
 שמ כא 3. והוא יפק בגבה C (ני"א בגפה) והוא
 יצא בגפו - שמ כא 4 [שינוי מן גף המשקף את
 ההגייה. Change of gp, reflecting the

ג האות השלישית באלף בית. סימן המספר 3. The
 third letter of the alphabet. Symbol of the
 number 3.

ג gāmān **א** ש"ע נ n. f. **האות גימל Gimel**
 אתת ג ושרית דברה באה ג והתחילה דיבורה
 Gimel came and began its speech - ת"מ 308א.
 חסלת ג ממללה גמרה ג את דיבורה - ת"מ
 308ב. **ב 1** מספר מונה cardinal number **שלושה**
three והבו גדל... רבה קדשו בג וד וחתם בל
 'הבו גדל...'' (דב לב 3) נתגדל קודשה (של
 הבריאה) בגי ודי וחתם בלי (שבמלה 'גדלי)
 "whbw gdl" (Dt 32:3)... He magnified its
 holiness with **g** and **d** (seven: six days of the
 creation and the Sabbath) and concluded with **l**
 (thirty days of the month?) - ת"מ 181ב [היינו ג'
 ודי הם שבעה: ששת ימי הבריאה והשבת. לי היא כנראה
 החדש. ע' זבי"ח העי 3]. וחנוך אלף ה וס וגק
 שתה וחנוך למד שלוש מאות וששים וחמש
 שנים Enoch learned three hundred and sixty
 years אס 2 **2** מספר סודר ordinal number
שלישי third בג נטלו מטור סיני (ביום)
 השלישי נסעו מהר סיני on the third day they
 departed from Mount Sinai - אס 16ב.

גא רום וגדולה, גבורה **magnitude** [א"י דמתגאה
 על גיותיני - נ שם טו 21.
גאה ש"ע נ n. f. **גאות** greatness ודחרב גאתך
 C (ני"א יכלותך, נברך) ואשר חרב גאתך
 and the sword of Your greatness
 נ"ש [ISP interp.

גאו ש"ע נ n. f. **גאות** greatness, **צאן**
 מעבדת אנש אל עבדת אלהים אשר בגאו
 הצילימצאו (ישראל) מעבודת אנשים (במצרים)
 אל עבודת אלוהיהם והיהו they departed from the
 servitude of God, who
 delivered them in glory - ת"מ 103א. אמר בגלל
 ימה דעזרה לעמוקה בגהו רבה אמר על אודות
 הים כי השיבו לאיתנו בגאות גדולה - ת"מ 82.
 וסמניה דאתעמו ביתה זבנה הכללו בגאות
 מן גלתוון האותות שניאו באותו הזמן הושלמו
 בגאות מי שגילם - ת"מ 82. כי גוי גאה הם
 פרעה ורכבו דרמת גאותן על בני ישראל

גבב שׁית qittēl *adj.* **גבב bald** ואם מקבל אפיו ימרט רישה גבב הוא C (ניא גלשן) ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבב הוא if he loses the hair on the front part of his head, he becomes bald - ויק יג 41.

גבלי תביעת חוב ופריעתו **debt collection, dunning** גבי - במ לא 2 (= המליץ 530). בינוני: גבי - ויק נחתון מיגבי - ירוש גיטין מג ע"ד. **סואי** גביכון מבערין לכון - ישע ג 12 ← ענש, נקם, **punishment, revenge** **אי** בהדן יומא תתגלי כטבח ותגבי דינא - שירת 9146.

קל עבר: וגבה - ת"מ 163ב. עתיד: תגבי - ת"מ 30ב. ציווי: גבי - במ לא 2 (= המליץ 530). בינוני: גבי - ויק כו 25. מקור: למגביאתך - ת"מ 33א **אתפעל** עבר: הגוי - ת"מ 162ב. עתיד: יגבי - ת"מ 200ב. יתגבי - בר ד 15 A. **גבאי** qāṭāl - שמ כב E 24 (= המליץ 530). **גבאי** qāṭāl - שמ כא 22 (= המליץ 547). בבבאיך qāṭāl - ע"ד ב 18. גבי - דב לב E 35 (= גבאי?). **גבוי** qāṭāl - שמ כב C 24. **גביה** - דב כד VB 10. גבית (נסמך) - המליץ 530 (וליתא). **מגבי** magbi - ע"ד י 11. מגביאן (ר) magbiyyān - ע"ד י 14. **מגביה** - ת"מ 199א.

קל 1 גבה חוב, dun **to collect a debt, dun** שמת כל מסבל אדה דיגבי בעברה לא יגבי ית עברה ECB שמת כל משא ידו אשר ישא ברעהו לא יגיש את רעהו every creditor shall remit the due that he claims from his fellow; he shall not dun his fellow - דב טו 2. ית נכראה תגבי את VECB את הנכרי תגיש - דב טו 3. **נקם to revenge** נקרה עפ"ר עם פריה: ומן תקף נפשה וקטל חברה... והן הוה ביניון דכבו וגבה פרייתה באדה <דבב> הוא לי ווילה בכך מי שהחציף נפשו והרג חברו... ואם הייתה ביניהם שנאה, ונקם ממנו בידו, שונא הוא לי he dared to kill his fellow, and there was enmity between them, and he took vengeance on him, with his own hand, he is my enemy. **אנן בעין מנך תגבי פריית אחונן מן פרעה** אנו מבקשים ממך תנקום את אחינו מפרעה (דברי הנהרות) we ask You to take revenge on our brothers Pharaoh - ת"מ 30ב. **לא תגוי** *M₂ לא תקום (עתידי קל של קוים) - ויק יט 18. מכדו ולדאתי אתהו דגבי פריית קהלה מעתה ולהבא אתה הוא הנוקם נקמת קהלי (דברי האל אל משה) - ת"מ 7ב. **גבי פריית בני ישראל נקם נקמת...** - במ לא 2. **3 ענש to punish, fine** ויגבון יתה מאה כסף VECB they shall fine him a hundred shekels of silver - דב כב 19.

[pronunciation afgabbe, see LOT V, § 1.1.4] **2 גבת העין eyebrow** וספר ית כל סערה ית רישה וית דקנה וית גבי עיניו ויגלח את כל שערו יגלח את כל שערו את ראשו את זקנו ואת גבות עיניו he shall shave all his hair off his head, his beard, and his eyebrows - ויק יד 9.

גבב איסוף קש **gathering of stubble** [אונקלוס O]

פעל קושש to gather stubble **אנון ייזקון** ויגבכון לון תבן m (ניא ויקששון) הם ילכו ויקששו להם תבן stubble for themselves - שמ ה 7. **ואשקעו גבר** מגב[יב] **אעים** ביום שבתה m (ניא מקשש) וימצאו איש מקשש עצים ביום השבת - במ טו 32. **מגביב אעיה** *M₂ (ניא מקשש) מקשש העצים - במ טו 33.

גבבה רום, וגבה **height** [מן העברית H] **אפעל רומס to heighten** ובנו בני גד ית דיבון... וית יעזיר ויגבחה C) ורוממותה, B ורממתה, V ורוממוה, E ורוממואה) ויבנו בני גד את דיבון... ואת יעזיר ויגבהה The Gadites rebuilt Dibon..., Zazer, and they expanded it - במ לב 34-35 [נתפרש פועל בעתיד מן גביה+כינוי מושא Int. as a verb + the 3rd pers. מוסב על יעזיר. *Object pron.*

גבה שׁית **adj. haughty** ונפשה דתעבד ביד גבחה A והנפש אשר תעשה ביד רמה the person, be he citizen or stranger, who acts defiantly - במ טו 30.

גבול תחום **territory** (שרבוב מן העברית H *interp.* **אי** (שרבוב *interp.*) דסמיד לגבול ארנונא - נ במ כב 36)

גבול שׁית *n. m.* **territory** **לא נסטי** ימין וסמאל עד דנעבר גבולך V (ניא תחומך) לא נסור ימין ושמאל עד נעבר גבולך we will not turn off neither to the right nor to the left until we have crossed your territory - דב ב 7. **נשא את הארבה ואנחה בכל גבול מצרים**... והנהיחו בכל גבול מצרים - ת"מ 359 [מובאה מן שמי י [Quotation from Ex 10:14.14].

גבחה חוסר שער הראש **baldness** (of forehead) [שרבוב מן ניש *interp.* H]

המכות - ע"ד י 14. חזי כל מכויאתה דאתעבדו גזוי למרדך ראה את כל המכות שנעשו חלף מרדך - ת"מ 64. ריש פנותה תרע מגויאתה ראשית פנותה, שער העונשים - אס 20. דו מתעיני מעל מגבישהוא נשמר מכל עונש - ע"ד למגבי עד מתי יהיה זה לנו למוקש how long י 11. **3 מכשול** snare עד אמת יי דן לנן shall this one be a snare to us - שמ י 7 והמליץ 506. למגוי. אשתמר דלא תקטע קיאם לדיור ארעה... דלא יהי למגבי בגבך השמר פן תכרת ברית ליושב הארץ... פן יהיה למוקש בקרבך - שמ לד 12.

מנביה ש"ע נ n. f. **ענש** punishment דמה דנהי זכים פן מגביה ביום נקם אויב נהיה נקיים מעונש ביום נקם if anyone kills Cain, sevenfold vengeance shall be taken on him ד 15. הלא שבועים יתגבי קין A כי שבעתים יקם קין - בר ד 24. clear of punishment on the Day of Vengeance ת"מ 199.

גבל לישא kneading א"י טלופחין מקליין וטחינן ומנבל בדבש - ירוש נדרים מ ע"א] ← בריאה, יצירה **creation** א"י גביל אדם ומן עפרה יתיה (ברא) - שירת 316. **סוא"י** וגבל אלהא לברנשא - בר ב 7. ע. הבוחן גבילת יצוריו - יניי, קצו, שלח]

קל הבשיל בינוני פעול ? **to be ripe pass. part.** בינוני פעול הלא סעריה אביב וכתנה גביל כי השערה אביב והפשתה גבעל for the barley was in the ear and the flax was ripe שמ ט 31 [א"י: مزهر = פרח, בדומה להמליץ 441: מננץ. ואפשר שהוא ט"ס, השי CB. גבעל Perhaps corr. from ^l].

גבול ש"ע ז n. m. qātōl **יצור** creator מה אנו ביד רגזן... ומה עפר נשיש לקבל גבולה gābūle מה אנו ביד כעסך... ומה עפר חלש לפני יוצרו (אדם כנגד בוראו) what are we before Your anger?... what is a weak dust before its creator? - ע"ד כה 49-52. ודעקה ביקירואן... עפר נשיש קעם קבל גבולה "וינהגהו בכבודות..." (שמ יד 25) עפר חלש עומד לפני יוצרו - ת"מ 76 [המצרים כנגד האל].

גבל שם מקום [ע"ע טור גבלה] **pr. n. (place)** **גבל** ש"פ ושלח יעקב לקדמיו ליד עשיו אחיו ארע גבלה - בר לב 4.

גבל שם פרטי **pr. n.**

גבל ש"פ אלין בני גבלה חראה דיארי ארעה - בר לו 20.

מנבי ערבה מזויאן ביד אלה למגביאתך הערב מזומן ביד האל להענישך - ת"מ 33.

אֲתַפְעַל 1 נענש to be punished קין על מלואה יגבי ולמך זיף ומוזף קין בשלמות נענש ולמך יסף והוסיף Cain was punished so fully, and Lamech much more so גבאי יתגבי כמד ישבי עליו מסען אתתה ענש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה - שמ כא 22. והשתבק כלי וטמי ועל מלוה הגוי בעסרה גוין'ו נעזב (קין) נע ונד ומשלם נענש בעשרה דברים - ת"מ 2162. **ניקם** to be revenged כל קטול קין שבועים יגבי (A יתגבי) כל הרג קין שבעתים יקם, if anyone kills Cain, sevenfold vengeance shall be taken on him ד 15. הלא שבועים יתגבי קין A כי שבעתים יקם קין - בר ד 24.

גבאי ש"ע ז n. m. qattāl **גבאי** creditor **dunner** אם כסף תיוף ית עמי... לא תהי לה כגבאי E אם כסף תלוה את עמי... לא תהיה לו כנשא if you lend money to My people..., do as a creditor ד 24. not act toward them as a creditor

גבאי ש"ע ז n. m. qatāl **ענישה** punishment לית בן נקום בגבאיך לא נוכל לעמוד בעונשיך Your punishments we cannot endure - ע"ד ב 18. גבאי יתגבי כמד ישבי עליו מסען אתתה ענש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה - שמ כא 22. עיאתה בלבטה בדיל הן לא תסור ובגבאיה תקעם חיוקתיו בקלה למען לא תסור ותעמוד בעונשים - ת"מ 150. ליום גבי ומרוק E ליום נקם ושלם - דב לב 35. וגבאי יעזר לעקיו ונקם ישיב לצריו - דב לב 43.

גבוי ש"ע ז n. m. qātōl **גבאי** creditor **dunner** אם כסף תיוף ית עמי... לא תהי לה כגבוי V אם כסף תלוה את עמי... לא תהיה לו כנשא if you lend money to My people..., do not act toward them as a creditor ד 24. **גבייה** ש"ע נ n. f. **גבייה** dunning כד תגבי בעברך גביה מדעם VB כי תשא ברעך משאת מאומה when you dun your fellow any dunning - דב כד 10.

מנבי ש"ע נ n. f. **1 גבייה** dunning כד תגבי בעברך מגבית כלום E כי תשא ברעך משאת מאומה when you dun your fellow any dunning - דב כד 10. **2 עונש** punishment אנשמו ביום דינה מכל מגוי ינחו ביום הדין מכל עונש they will rest on the day of judgement from any punishment - ת"מ 243. דעתיד לון מכל מגביאן כי זימן להם מכל

גבן - גבר

והפשתה גבעל the flax was in bud - שמ ט 31.

[†] **גבעל** שם מקום (*pr. n. (place)* (התרגום הערבי של אסטי: ارض العراف, עי' זבי"ח שם 55)

גבעל ש"פ קהלה עמינדס יזער בכל אתר בדור בארע גבעלה עדת הישמעאלים תחזר בכל מקום ותהיה מפוזרת בארץ גבעלה - אס 4.

גבר כוח, יכולת **might, strength** [איי' ואתגברו מייא - קתיג בר ז 18. **סואיי** אתגבר ואתחיל - דב לא **epithet of man** ← איש **man** ← כינוי לאלוהים **god** [7]

קל עבר: וגבר - שמ ז 11 C. אנברו - בר ז 18 א) פרוסתית או אתפעל: **אתפעל** עבר: דאתגבר **ditgābbār** - ע"ד כג 62. עתיד: תתגבר (נסתרת) - ת"מ 253א. כינוי: מתגבר - ת"מ 20א. מגברה (נ) - שמ לב 18. מתגברין **miigābbārān** - אי"ג 84 **גבור** **gibbor** - ע"ד כז 9. **גבורה** גבורתך (+נוכח) **gēbūrātā**. גבוראתה (ר) **gēbūrātā** - מ ט 10-9. **גבר** **qāṭāl** - בר מב 11. **גבר** - גברים **gibbārām** (**qittāl**) - ע"ד כז 63. **גברה** - גברתי (+מדבר) - ת"מ 41א. גברת (נסמך) **gibbārāt** - ע"ד כז 12. **גברו** - ת"מ 275א. גברות (נסמך) - ת"מ 10א. **גברת** גברתיך (+נוכחת) - בר טז 9 B.

קל גבר prevail to וגבר ישראל C) B) יתגבר, V) ומתגבר)... וגבר עמלק EC) B) יתגבר, V) ומתגבר) וגבר ישראל... וגבר עמלק Israel prevailed... אמלק prevailed... שמ יז 11. ואגברו מיה ואסגו שריר (A) ואתגברת) ויגברו המים וירבו מאוד **greatly upon the earth** - בר ז 18. **ברכת אבוך** ואמך גברו על ברכת בטוני ברכת אביך ואמך גברו על ברכות הרי - בר מט 26.

אתפעל גבר prevail to שלטנות מיה אתנדנדת ושלטנות אשתה אתגברת ממשלת המים נתערערה וממשלת האש גברה the dominion of water was shaken and the dominion of fire prevailed - ת"מ 80ב. כד עמו פרעה מתגבר קמיון כשראו את פרעה מתחזק לפנים - ת"מ 20א. ערקנן ליד חסדך דאתגבר ארצמן נמלטנו אל חסדך כי גבר חקנו - ע"ד כג 61-62. לית קל סיעה מגברה אין קל ענות גבורה - שמ לב 18 כפת דבכיה דעלי מתגברין הכנע את האויבים המתגברים עלי - אי"ג 84. ובתר כן רחותה מתכסיה ובישהתה תתגבר שרירי ואחר כך תיסתר רעותה והרעה תגבר מאוד - ת"מ 253א.

[†] **גבין** גבת העין **eyebrow** [איי' גביני עיניו - נויק יד 9. ס גבינא - PSm 643. ע"ע גמן].

גבין ש"ע ז **n. m. pl. tant.** **גבת העין eyebrow** יספר ית כל סערה מן רישה... ומן גביני עיניו *M₂EC יגלח את כל שערו את ראשו... ואת גבות עיניו he shall shave off all his hair... and eyebrows ויק יד 9 (=המליץ 442). ויצרכון כות יצר גפינה על עינה ותדמכון ולא מרתת ושמרכם כמו שתשמור הגבה על העין 'ושכבתם ואין מחרידי' (ויק כו 6) - ת"מ 222א [עי' זבי"ח העי' 1].

[†] **גבן** ממוצרי החלב, גבינה **produce of milk** [איי' עיגול דגבינא - ירוש שקלים נ ע"ג]

גבנה ש"ע נ **n. f.** **חמאה curd** ונסב גבנה ותרבה C) (י"ש) ויקח חמאה וחלב he took curds and milk - בר יח 8. **גבנו** ש"ע נ **n. f.** **חמאה curd** ונסב גבנו ותרבה A - בר יח 8.

[†] **גבין** מום [מן אונקלוס O] **גבין** ש"ת **adj. qāṭīl** **גיבן hunbacked** אי [גבין] M₁ (נייא גפי) או גבן - ויק כא 20.

[†] **גבע** גבעה **hill** [מן העברית H] **גבע** ש"ע ז **n. m.** **גבעה hill** גבעה הוה כרו לון במשתוק פוקו ולא תדחלו הגבע היה קורא להם (לבני ישראל) באלם: צאו ואל תיראו the Hill was calling them silently: come forth, do not fear - ת"מ 51א (רמו מלחמת עמלק, שמ יז 10. אבל בתה"ש שם: ריש גבעתה (נ). **Refers to Ex 17:10**]. הוה בטנהתה הך חיהתה כד יתי זבן מולדון ירחקו במדברה אל רישי גבחה שחקיה ויתבון על כיפיה ויילדו היו ההרות (העבריות) כמו החיות. כשבא עת לדתן ירחקו למדבר אל ראשי ההרים הגבוהים וישבו על הסלעים וילדו - ת"מ 224ב.

[†] **גבעון** שם מקום (*pr. n. (place)*) **גבעון** ש"פ ובנה למך קריה על שמה ושמה ריפת והיא גבעון ובנה למך עיר של שמו וכינה אותה ריפת והיא גבעון - אס 44.

[†] **גבעול** גבעול **bud** [ע"ע גבל! איי' וכתנה הוות גבעולין - נשמ ט 31]

גבעל ש"ע ז **n. m.** **גבעול** וכתנה גבעל CB

יקלל את אביו - ויק כ 9. גבר טעי בשביל בישו לא תשבקנה איש טועה בדרך הרע, אל תעזבנו - ת"מ 150.3. ציון תכונה או מוצא בצירופים *marker of character or origin (in collocations)* גברי חיל... גברי קשט אנשי חיל... אנשי אמת *capable men..., trustworthy men* - שמ יח 21. גברי משחן אנשי מידות - במ יג 32. גברי שם אנשי שם - במ טז 2. גברי קניאן אנשי מקנה - בר מו 34,32. גברי קרבה אנשי המלחמה - במ לא 41. 4. בשימוש חולק *distributive* גבר ללשנה איש ללשונו *each with its language* - בר י 5. ונסכו... גבר חרבה ויקחו... איש חרבו - בר לד 25. 5. לציון ההדדית *marker of reciprocity* ואפרדו גבר מלות אחיו A ויפרדו איש מעל אחיו *they separated themselves the one from the other* - בר יג 11. וישול גבר מן עם עברה ושאל איש מאת רעהו - גמ ג 22.

גבר ש"ע *n. m. qittāl* **גיבור** *mighty one* [א"י כנמרוד גיבר בחטאה - נ בר י 9] הוא היה גיבר עצאי הוא היה גיבור ציד *he was a mighty one in hunting* - בר י 9. ומנך כל גברים יצו וירתתו וממך כל הגיבורים מזדעזעים ורועדים - ע"ד כו 63-64. וגיבירה הווי בארעה ביומיה האנון והנפלים היו בארץ בימים ההם - בר ו 4. ותמן חזינו ית גיבריה בני ענק מן גיבריה ושם ראינו את הנפלים בני ענק מן הנפלים - במ יג 33.

גברה ש"ע *n. f.* **גיבורה** *might* גברת סניה כפתה ברב חילך (גיבורת) גבורת השונאים, הכנע אותה ברוב כוחך *subdue, in Your great power, the might of the enemies* - ע"ד כו 11-12 [ע' בהערות זבי"ח]. אתחזית לטביה דגעזו על ידי מלאך לא בגלי קלום גברתי (גיבורתי) נראיתי לטובים שחלפו על ידי מלאך ולא בגילוי עצם גבורתי - ת"מ 41א.

גברו ש"ע *n. f.* **כוח** *power* אתחזי לי בשרירות טובה ובגברות חילה "נראה אלי" (שמ ג 16) בעוצם טובו ובחוק כוחו *He has revealed Himself to me" (Ex 3:16) in the might of His goodness and power of His might* - ת"מ 10א. נחשה בישה מלל בשמה... וגלה <ערימו> נפל מן גברו והמחך ולבש אירדה הנחש הרע דיבר בשמו (של האל)... וגילה עורמה, נפל בכוח ונמחה ולבש קללה - ת"מ 275א.

גברתי ש"ע *n. f.* [מן העברית H] **גיבירה** *mistress* [א"י איתא איתתא... גברא גברתא - בר"ר 165] עזרי ליד גברתיך B שובי אל גברתיך go back to your mistress - בר טז 9.

גבור ש"ע *adj.* (שאלו מן העברית) **גיבור** תואר לאלוהים *mighty epithet of God* יהוה גבור בקרבה *the Lord is mighty in war* - שמ טו 3. אלהה רבה וגיבורה ונוראה האל הגדול והגבור והנורא *the great, the mighty, and the awesome* God - דב י 17. קעמת על ימה... ועברת יתך... כחילה דאלה גבורה עמדתי על הים... והעברתי אותך... בכוח האלוהים הגיבור - ת"מ 147א. גבור דגבורתך דלכל גבור כפתה גיבור שגבורתו כל גיבור מכניעה - ע"ד כו 9-10. 2 על בני אדם *of men* דו גבור ולית בי קעם קדמיו שהוא (פרעה) גיבור ואינו יכול לעמוד לפניו (דברי משה) - ת"מ 7ב.

גבורה ש"ע *n. f.* **1 גבורה**, כוח *might* גדל בחיל ונפלא ובגבוראן גדול בכוח ונפלא בגבורות - מ יב 11-12. ווילה דלא מהימן בגבורתה רבתה אוי לו למי שאינו מאמין בגבורתו הגדולה *woe to the one who does not believe in His great might* - מ ט 21-22. גבורתך כסיה מכל גבורתה גבורתך נסרת מכל הגבורות - מ ט 9-10. **2 כוחות עליון** סמל לאלוהים **Divine Power** ושם לו שבעה עדים נאמנים גלים בעסרתי מליה מפם גבורתה על יד נביא גלויים... בעשרת הדברים מפי הגבורה על ידי הנביא *appointed seven faithful testimonies revealed in the Ten Commandments from the mouth of the Divine Power through the prophet* - ת"מ 99א. ונגש לערפלה... ודער בין גבורתה... ושכן בין הגבורות - ת"מ 106ב. גבורתה דדער עמון בטור סיני צבעו למרון הן לא יקרב לה מותה הגבורות ששכן עמהן (משה) בהר סיני צעקו אל אדוניהן: אכן אל יקרב אליו המוות - ת"מ 248א.

גבר ש"ע *n. m. qəṭāl* **1 איש** *man* [א"י וחמא גבר מצרי - נ שמ ב 11. סוא"י סמן גברא אתנסבת - בר כ 24] ואשקעה גברה וימצאהו האישה *the man found him* - בר לא 15. כלנן בני גבר אחד אנחנן כלנו בני איש אחד אנחנו - בר מב 11. וכל אתה כחמת גבר למדמך דכר קטלו וכל אשה ידעת איש למשכב זכר הרגו - במ לו 17. 2 ציון הסתמיות *marker of indefiniton* לא עכמי גבר לא ידעו איש איש *two daughters who have not known man* - בר יט 8. לית גבר עמנן ECBA אין איש עמנו *with us* - בר לב 50. וגבר דישיכב עם דכר משככי אתה ואיש אשר ישכב עם זכר משככי אשה - ויק כ 13. הלא גבר גבר דיקלל ית אביו כי איש איש אשר

גג † does not rebel at all **to dedicate** מן גברה דבנה בית ולא גדרה ייזל ויעזר לביתה דלא יתקטל בקרבה וגבר עורן יגדרנה VECB מי האישי אשר בנה בית ולא חנכו ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחנכו? Let him go back to his house, lest he die in the battle and another man dedicate it (=) המליץ 472.

אחפּענל נכו, **נבנה** **to be renewed** ותתגדר קרית סיחון BA תבנה ותכונן עיר let Heshbon; be built, let Sihon's city be renewed - במ כא 27.

גדר ש"ע ז **dedication חנוכה** **n. m. qittul** (of building) המליץ 471 ע"פ במ ז 10 אבל בתה"ש שלמינו: חנכת.

גדר † ארינה **weaving** גידד את הפרוכת (ני"א גירר) - בר"ר 83, ויק"ר תנה, פסי דרי"כ 392, דב"ר (ליברמן, הע' 10). השי קוטטר תמו. ס ארג 103 LS. **גדר** ש"ע ז **שרון lace** וית גודדי מגבעתה מילת (*M₁) גודדי) ואת פארי המגבעות שש and the lace of the turbans (they made) of fine linen - שמ לט 28 (אי"ס אזיאל מן ז"ל = שובל).

גדר † חלוקה, הפרדה **division, separation**; **מרד rebellion** (בדומה לימחוקתי = חלוקה/ריב. טלשיר, תרביץ מט 90 - PSm 650); **חפירה digging**; **קל פגם, השחית** **to destroy** לו לא הוא גדר עלמה לולא הוא (משה), השחית (האל) את העולם (במבול) were it not for him (Moses), (God) would have destroyed the world (in the flood) Introd. to a marriage contract (Firk., Sam., X 44).

פעל 1 חפר, כרה **to dig** באר חפרוה רבנים גדרוה נעירי עמה באר חפרוה שרים כרואה נדיבי העם, the well which the princes dug, which the nobles of the people delved **2 קרע** (המליץ 496: חפסואה, קטוה = חפירה) **3 קרע** **tear** רקעיו יהוה מגדדין *M₂ בגדיו יהיו פרמים his clothes shall be torn **3** **חצץ** **to divide** ווגדר כלב ית עמה m (ני"א ויאשדך) ויהס כלב את העם Caleb divided the

גג † רום, גובה **height** (מן העברית. ע"ע אגר. H.) **גג** ש"ע **adj. רם, נישא** בהשאלה, **high elevated fig.** קעם קדקד גג עקב בישיה ביומיויקום נשיא רם. סוף הרשעים בימיו elevated prince will raise; the end of the wicked (will be) in his days (ראה הערות זבי"ח בתרביץ יד, 125).

גדר † מזל **fortune** (מן אונקלוס O) **גדר** ש"ע ז **n. m. מזל fortune** ואמרת לאה Leah said, "luck בגד [א]תא גמ ל ותאמר לאה בגד Leah said, "came!" - בר ל 11 (אינו בני"ש הגורס בגד afgād ואינו עשוי לתרגום זה. התה"ש: בסור = בשורה. התה"ע עסקר = גודו, בזיקה לבר מט 19. Follows MT; SP. [has bgd, translated bswr, 'good tidings'].

גדר † מין צמח **Löw Flora coriander seed** III, 445. **גדר** ש"ע ז **n. m. מין צמח coriander seed** ומנה כזרע גדר V (*N_{sup}) דגד, ני"א כארו קליף) - the manna was like coriander seed - במ יא 7.

גדר † שם פרטי **gād** **גדר** ש"פ ובני זלפה... גדר ואשר - בר לה 26. והוה משרי ראובן תמן ממערב... וגד ממדנח והייתה חניית ראובן שם ממערב... וגד ממזרח - אס 17.

גדאי ש"י **gent. n.** ושבת בני גדאה לבית אבאתון (V גדאי) - במ לד 14. ועמה סיעת גדאהוראה את מחנה הגדי - אס 18.

גדרגדה gidgēda שם מקור **pr. n. (place)** (ע"ע טור גדרה)

גדרנה ש"פ ומן תמן נטלו ושרו בגדרנה V (ני"א הגדרנה) - דב י 6.

גדר † חידוש, התחדשות **renewal** (הש' גד = חדש. אבל אינו שאול (עראי"ש ג/ב 75)

פעל 1 חידש **to renew** ובנו קרין מגדדן לפרעה ויבנו ערי מסכנות לפרעה they built new cities for Pharaoh - שמ א 11 (= המליץ 516). מן יכל לחי ומגדוד (!) בנין דלא עצי כלום מי יוכל לטרוח ולחדש בניין באין הוא מורד כלל who can take pain to renew a building that

גדי - גדלי

גדי ש"ע n. מ. ז. **גדי** וסב לי מתמן תרי גדיי עזיםוקח לי משם שני גדיי עזים and fetch me from there two kids - בר כז 9. וית משכי גדיי עזיה הלבשת על אדה - בר כז 16. אנה אשלח גדי עזים מן עאנה - בר לח 17. לא תבשל גדי בחלב אמה - שמ כד 19, לד 26, דב יד 21.

גדי 2 **גדי** gādi שם פרטי n. pr.

גדי ש"פ לשבט מנשה גדי בר סוסי - במ יג 11.

גדיאל gādil שם פרטי n. pr.

גדיאל ש"פ לשבט זבולן גדיאל בר סודי - בר לה 26.

גדיטיט שם פרטי n. pr.

גדיטיט ש"פ דאשלו מואבאי מזעק לבלעם בר בעור בר גדיטיט אשר שלחו המואבים לקרוא לבלעם בן בעור בן גדיטיט - אס 16.

גדל גדל, עוצמה greatness [שאל מעברית. נמצא בכה"ג J במקום אחד. אינו בהמליץ. שכיח מאוד בת"מ, בעיקר בחלקיה המאוחרים. *MS J, not in Ham, frequent in TM, especially in its late parts.* גדול גדל, עוצמה greatness [שאל מעברית. נמצא בכה"ג J במקום אחד. אינו בהמליץ. שכיח מאוד בת"מ, בעיקר בחלקיה המאוחרים. *MS J, not in Ham, frequent in TM, especially in its late parts.*

קל עתיד: יגדל - ת"מ 225. **פעל עבר:** גדלת gaddiltā - ע"ד כד 8. **אתפעל עבר:** אתגדל - בר כא 8 *M₃. הגדל - ת"מ 220. **עתיד:** ותגדל - ת"מ 114. **בינוני:** מגדל - ת"מ 76. **אגדל -** במ כב 6. **גדול** gādol - ע"ד כד 40. **גדיל -** ת"מ 71. **גדילים** gādilon - ע"ד כד 9. **גדל** gādāl - מ יב 11. **גדלה -** ת"מ 62. **מגדל -** בר יא 4. **מגדלאי** (ר) - ת"מ 64.

קל 1 בגר to grow up יסובבנהו ויבננהו עד הן יגדל ויגמל ייסובבנהו... (דב לב 10) עד אשר יגדל וייגמל (Dt) "He encircled him" until he grew and was weaned... (32:10) - ת"מ 225. **2 גדל to increase intrans.** כל אנש דלה קניאן ירפרף עליו ויביע הן יגדל כל אדם אשר לו קניין יחופף עליו ויבשש כי יגדל every man who has a possession hovers over it (i. e. protects it) and seeks that it increases ת"מ 207. יתיטב נהרה ותגדל שלמותה יטיב תבונתו ותגדל שלמותו (של היודע את החכמה) - ת"מ 308.

פעל 1 יגדל to bring up בכל יום... גדלת בוראין בכל יום... הצמחת בריות every day... וגדל You brought up creatures - ע"ד כד 7-8. **וגדל יצחק ורבה ליעקב ואצלח ליוסף ויגידל את**

people - במ יג 30 wyā'as נתפש ויחץ ונתפרש כמו "חלק עליהם". ע' להלן. **4 מרד to rebel** נגדד קמי קשטה ונקים לישמעאל מן אבוה חלק נמרוד בקשטה ונקים לישמעאל חלק (= נחלה) מאבוי?! shall we rebel against the True One and give Ishmael a share from his father?! - ת"מ 204. בתמיהה. נתפתח מן "לא תתגודדו", ע' להלן. [Based on Dt 14:1.]

אתפעל 1 הושחת to be shattered כד איסרו בימה רדו והגדדו בדילון כאשר נאסרו (המצרים) ירדו בים והתגודדו when they (the Egyptians) were confined in the sea, they sank and were shattered זביח העי 5]. לא תתגודדו ולא תשבון סגדה בין עיניכון למית (E תתרעון - תישברו) לא תתגודו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת you shall not cut yourselves or make any symbol of idolatry on your foreheads for the dead - דב יד 1. **2 מרד to rebel** מעניין החלוקה, כמו 'חלק על פלוגי, השי' מחלוקת' אלו לא אמרת ולא הגדדת אילו לא אמרת ולא מרדת ומדת - that you had not spoken and then rebelled! ת"מ 113 [זביח העי 2]. ואנה אקימת קנומי דמות אב למרבהתך ואתה מגדד ואני העמדתי עצמי כמו אב לגדלך ואתה מורד - ת"מ 113. תלתה ראשים הגדדו קדמי ואתחזית בדיני ובטלת ית דכרנון שלושה פלגים התמרדו בי ונראיתי במשפטי והשבתי את זכרם - ת"מ 218 [לעניין "אשביתה מאנוש זכרם" י' דב לב 26. ונדרש על אנשי המבול ואנשי סדום והמזרים].

אגדדו ש"ע n. f. **מרד rebellion** עזרת לגדודתה חזרת אל המרד אל המרד you turned back to rebellion - ת"מ 113. נחשה בישה מלל בשמה וקעם באגדדו... קין חכמה ולבש אגדדוה הנחש הרע דובר בשמו (של האל) וקם למרוד... קין ידעו (את האל) ולבש כחש - ת"מ 275.

גדוד א ש"ת qāṭōl **מושחת spoiled** ותור ונקי צלום וגדוד M ותור ושה שרוע וקלוט an ox or a sheep blemished or spoiled - ויק כב 23 (השי' אונקלוס וחסיר, VB וקלי, E וגודס). **ב ש"ע ז n. m.** **להקה hoard** שרצו ועלו גדודים גדודים במקומות המצרים שרצו (הצפרדעים) ובאו בנדיים גדודים במקומות המצרים (the frogs) crawled and came forth in hoards - ת"מ 161 [ע' זביח העי 4].

גדלי הקטן בעוים kid [איי גדי בר עזין - נויק ג 12. **סואיי** ופרדוסא תינתינ עם גדיא = ונמר עם גדי ירבח - ישע יא 6. טלשיר 150.]

יהוה אלהינו את כבודו ואת גדלו the Lord our God has shown us his glory and his greatness - שמ כ 15ב. פשר הוא מרגל למן דאמר בגדלה מציל מהיר הוא (האל) את מי שדיבר בגדולתו - מ יא 67-68. ולא יסתגד אלא לגדלה ולא ייסגד אלא לגדלו - ע"ד א 3. ב ש"ת **גדול** *adj.* great in power and wonderful in might - מ יב 11-12. אסירה גדלה במיני הנצחן ויאסר את רכבו אסירה גדולה במיני הגבורה "ויאסר..." (שמ יד 6) - ת"מ א75 [ע' זביח הע' 4]. והבסר בברכה גדלה ונתבשר (יעקב) בברכה גדולה - ת"מ א146.

גדולה ש"ע נ n. *f.* **גדולה** greatness ברוך מר הגדלה ברוך אדון הגדולה - ת"מ א62. Master of greatness - ת"מ א62.

מגדל ש"ע ז n. *m.* **מגדל** tower [א"י ונבנה לך קריה ומגדל - נ בר יא 4. סו"א"י הן דמתבנא מגדלא - ישע י 9] אתא נבנה לנן קריה ומגדל let us build ourselves a city, and a tower - בר יא 4. ואתע יהוה למחזי ית קרתה וית מגדלה - בר יא 5.

מגדלי ש"י n. *gent.* **מגדלי** builders of the Tower of Babylon סרועיה דגעזו קמיך קין וגזותיו וברה... וכן דרי מבולה ומגדלאי הבט (פרעה) אל הפושעים שקדמו לך קין וגמולו ובנו... וכן דורות המבול ואנשי המגדל וכן דורות המבול preceded you: Cain and his punishments... likewise the generation of the Flood and the builders of the Tower - ת"מ א64. כות מגדלאי בדרה כמו את אנשי המגדל הפיצו (את הרשע) - ת"מ א198. בה דרית מגדלה בו (בחודש הראשון) פיזרתי את (בונני) המגדל - ת"מ א39 [מגדליא < מגדלאה < מגדלה].

גדל² קישוטים בבגד tassel [א"י גדין דציצית - התה"מ דב כב 12. סו"א"י גדילתא דדהב - שמ לט 17] **גדל** ש"ע ז n. *m.* **גדיל** tassel גדלים תעבד לך על ארבע איצטרי תכסיתך גדלים תעשה לך... You shall make yourself tassels on the four corners of your cloak - דב כב 12 [הקריאה gēdallām נבדלת מן gādallām = גדולים].

גדילה ש"ע נ n. *f.* **גדיל** tassel תרתי גדילאתה יהבו על תרתי מעיזהתה *M₁ שתי העבתות נתנו על שתי המשבצות גדולתך - שמ לט 18. fastened to the two frames

גדיל ש"ע נ n. *f.* **גדיל** tassel שלשלן מתעמן

יצחק וריבה את יעקב והצליח את יוסף - ת"מ א117. **2 הגדיל** to increase trans. במניאני הות ארבעה גדלת בריתה בחשבוני (דברי האות נ) יש ארבעה (יסודות) המגדלים את הבריאה by my number there are four elements that magnify the Creation - ת"מ א288. **1 גודל** to increase intrans. **גודל** תהי מלו בכל טוב ותרום ותגדל עשה טוב כדי שתהיה ראוי לכל טוב ותרום ותגדל do what is right so that you may be exalted and you may increase - ת"מ א114. כד חזו גרמון מתברין וכל חילון נשיש וחיל ישראל מגדל כאשר ראו עצמם (המצרים) שבורים וכל כוחם חלש וישראל מגדיל - ת"מ א76 [ע' זביח הע' 1]. **2 נתגדל** to be great יצחק הגדל כד אזל בתר אבוה יצחק נתגדל כאשר הלך אחרי אביו Isaac was magnified when he followed his father - ת"מ א220. התגדל בברכה והוה איש תם (יעקב) נתגדל בברכה והיה איש תם - ת"מ א220. **3 נגמל** to be weaned **3** ויגדל הילד ויגמל *M₃ up and was weaned - בר כא 8. ועבד אברהם משתה רב ביום דאתגדל ית יצחק *M₃ ביום הגמל את יצחק - בר כא 8.

אנדל ש"ת *adj.* **עצום** great לבט לי ית עמה הון הלא אנדל הו מני A ארה לי את העם הזה כי עצום הוא ממני וישן upon this curse put a curse upon this people for me, since they are too great for me - בר כב 6.

גדול ש"ת *adj.* **גדול** great יתב על כרסי גדול כתב מה אלפה מרה יושב (משה) על כסא גדול, כותב מה שלימדו אדוניו (Moses) sits on a great chair, writing what his Master had taught him - ת"מ א202. ושרר חילה רבה ביכולה גדולה ואסר כל עמה בתקיפותה וחיוק האל הגדול ביכולת גדולה ואזר את כל העם בחווק - ת"מ א75. גדול גבור נורא - ע"ד כו 40.

גדיל ש"ת *adj.* **גדול** great אז רזה גדיל דמס לא יסתתר "אז" (שמ טו 1) סודו גדול, יסוד שאינו נהרס (Ex 15:1) contains a great foundation [ע"ע דמס]. וקעמת עם אברהם בשלמו גדילה ועמדתי עם אברהם בשלמות גדולה - ת"מ א303. מלה גדילה רחמו דבר גדול הוא הרחמים - א15. גדילין בחכמתך מודעין רבותך גדולים (אנו) בחכמתך, מודיעים את גדולתך - ע"ד כד 10-9.

גדל א ש"ע ז n. *m.* **גודל** greatness אחזינן

גדם - גדש

will perish by the words of righteous (Moses and Aaron) - ת"מ 66.

פעל גידף *revile* to ונפשה דתעבד ביד רמה... ית יהוה הוא מגדף והנפש אשר תעשה ביד רמה... את יהוה הוא מגדף, who the person..., who acts defiantly reviles the Lord - במ טו 30.

גדף ש"ע ז *gēdaf* n. m. **גידוף**, **affront**, **blasphemy** (עי' זביח ת"מ 194, העי' 1] וגבר דימלל ממלל גדף הן חכמנה דיאן אנה עליו ואיש שידבר דיבור של גידוף, אם ידע זאת, אני אשפוט אותו if one utters a statement of blasphemy, and he knows what he does, I will judge him - ת"מ 152. יתמרן מלי ארהותה בפממין דלית בון גדף ייאמרו מלות התורה בפיות שאין בהם גידוף - אי"ד ב 20-21. וגבר דיחוינך מגד גדף ברר קנומך מן משמע מליה ואיש אשר יאמר לך סיפור של גידוף, הפרש עצמך מלשמיע את הדברים - ת"מ 155 ויעי' זביח העי' 1]. וגבר ימלל ממלל גדף לא תחדי בה ואיש (ש)ידבר דיבור של גידוף, אל תשמח בו - ת"מ 150.

גדש ¹ ערס וצבר בערימה **heaping** [א"י ארום תפק אשא... ותיכל גדישין - נ שם כב 5. גש - צבר - PSM 660]

קל ביוני פעול *pass. pt.* **גדש** **to heap up** ואזלו ועבדו בני ישראל עללתה דיצחק גדישה בגרנה ויילכו ויעשו... (דב יב 20) תבואת יצחק גדושה בגורן **the crop of Isaac is heaped up** on the threshing-floor - ת"מ 46.

אָתְפַּנֵּל נערם **to be heaped up** עללתה דבי אשתבעת מדגנה ומצמחה ומגדשה באדרעה דטובה תבואת "בי נשבעתי" (בר כב 16) נדגנת ונאספת ונגדשת בזרוע של הטוב *the crop of by nšb^cty (Gen 22:16) is reaped, gathered and heaped up by the hand of the Good One - ת"מ 50.*

גדיש ש"ע ז *n. m.* **ערימת תבואה** **stack (of cereals)** וכד תפק אש... ואכלה גדיש וכי תצא אש... ואכלה גדיש **when a fire is started and consumes stacked (cereals)** - שם כב 5 (המליץ 441. קדיש).

גדש ² הכאה **affliction** [כתש (עי' LOT V, § 1.1.5]

קל ניגף **to smite** ואם מעי אתה למשלחה הא אנה גדש ית כל תהומך *M₁ ואם מאן

עבאד גדילו M₂ שרשרות גבלות מעשה עבות braided chains of corded work - שם לט 15. ויהבו ית תרתי גדילות דהבה *M₂ ויתנו את שתי עבתות הזהב - שם לט 17.

גדם [†] מום; אבר כרות **blemish: amputation** [השי' VC קליל. אונקלוס: חסיר. אי"ס נאָסס. ש גדם = חתך, PSM 657. עגידם או חיגר או אילם - סנהדרין ח ד]

גדום ש"ת *qātōl* **adj.** **גדום** **amputated (of limb)** ותור ונקי סריע וגדום רעוה תעבדון יתה *M₁ EA ושור ושה שרוע וקלוט נדבה תעשו אתו you may present as a freewill offering an ox or a sheep with a limb blemished or amputated - ויק כב 23 (= המליץ 585).

גדע הריסה **cutting down** [א"י דעתיד למגדעא משרייתא דאומיא - התה"מ בר ל 11]

פעל גזע **to cut down** מדבחיון תפגרוון... ואטולותון תגדעון V מזבחותיהם תצוון... ואשריהם תגדעון you shall tear down their sacred trees altars..., cut down their sacred trees - דב ז 5. ותפגרוון מדבחיון... ופסילי אלהיון תגדעון V ונתצתם את מזבחותיהם... ופסילי אלהיהם תגדעון - דב יב 3.

גדעונו *pr. n.* **גדעונו** **gāduwinni** שם פרטי שם פרטי **דעונו** ש"פ לבנימים אבידן בר גדעוני - במ א 11.

גדף ביזוי וגינוי **affront** [א"י מחרף ומגדף - בר"ר 757. דפרש שמה קדישה בגדפין - נ ויק כד 12. סוא"י הו מגדפין עלי ומנידין רישוון - מתי כז 39]; סילוק והרחקה **removal, eviction** [ע"ש NSH - פלורנטין 307]

קל גידף **to revile** כל גדף בעלמה לית לה תקומה גדף באנשים גדף במרה דגדפה <מדגל > במד הוא ממלל כל מגדף בעולם לא תהיה לו תקומה. מגדף באנשים, מגדף את האדון. כי המגדף משקר במה שהוא אומר **no reviler in the world shall have resurrection. He who reviles men, reviles God, for the reviler deceives in what he says. ת"מ 152. אנית פרעה חדי במלי גדפים כינה אביד במלי צדיקים אם פרעה שמח בדברי מגדפים הרי הוא אובד בדברי צדיקים (משה ואהרן) if Pharaoh rejoiced the words of blasphemers, he**

לא תקרבון M₄ איש איש לכל שאר בשרו לא תקרבון - ויק יח 6. שלם לך גבאה דעלל לכסיהתה שלום לך היפנימי הבא אל הנסתרות - תי"מ (ק) 82א, מקביל ל-ש 260א [כינוי למשה, בן בית במרום]. **ב** ש"ת **adj.** פנימי inner לא אתיעל ית אדמה לקדשה גבאה אל הקדש פנימה was not brought into the inner sanctuary ויק י 18 [תפס ש"ת: הקדש הפנימי]. בני ישראל בכלל והשומרונים בפרט *Israel, particularly the Samaritans* יעקב יעקב חכמה דו מפסל גואי ובראי בשעה שאמר "יעקב יעקב" (בר מ 2) הודיעו שהוא מקור של פנימי וחיצון, "Jacob" when He said "Jacob" (Gen 32:28), He announced him that he would be the source of the inner (the Samaritans) and the outer (the Jews) [זבי"ח העי' 4 וראה בספרות המובאת שם]. דו סימנה דמודע לכל אמי עלמה מן אנון גבאי ומן אנון בראי שהוא (יום השבת) סימן המודיע לכל אומות העולם מי הם הפנימיים (בני ישראל) ומי הם החיצוניים (האומות) - אי"ד ג 3-4. אלהותה דילך בגבאי ובראי האלוהות שלך פנימיים ובחיצוניים - אבישע א 19-20 [בנישאל ובאומות]. אתילדות גבאה M₂ מולדת בית - ויק יח 9.

גו, **נב** מ"י **prep.** **ב-**, בתוך **in, within** ובתר כן קעם במצרים בממציתה והוה גוה עכור ואחר כך שהה (פרעה) במצרים התיכונה והייתה שם מגפה afterwards Pharaoh dwelt in its midst a central Egypt, and there was in its midst a plague אס 14.

בנו מ"י **prep.** **ב-**, בתוך **in, within** בגו יומה שתיתה ביום הששי in the sixth day - אי"ד ג 7. וכל עמה דחזינן בגבה גברי משחן וכל העם אשר ראינו בתוכה אנשי מדות - במ יג 32. ויחזי כל עמה דאתה בגבה וראה כל העם אשר אתה בקרבו - שמ לד 10. ומן גירודה דגירור בגבוכון (M בגבוכון) ומן הגר אשר יגור בתוכם - ויק יז 8. ואתן משכני בגבוכון ונתתי משכני בתוכם - ויק כו 11. האית יהוה בגבנן אם לית היש אלהים בקרבנו אם אין - שמ יז 7. וספספה דבגבה אתחמדו ותחמדה והספסף אשר בקרבו התאו תאוה - במ יא 4.

לנו מ"י **prep.** **ב-**, בתוך **in, within** קברו יתי... לג מערתה דבחקל עפרון קברו אתי... אל המערה אשר שבדה עפרון in the field of Ephron bury me... - בר מט 29. ואתה אלה שקיח לגו כל אתריה ואתה אלוהים

אתה לשלח הנה אנכי נגף את כל גבולך if you refuse to let them go, then I will plague your whole country - שמ ז 27, 29 (Vm).

גהר מוס **blemish** (ס גהר = מוס בעיניים: גהרי עינא - PSm 664)

פעל צלע **to limp** והוא מגער על ירכה A והוא צלע על ירכו and limps on his hip - בר לב 32.

גו קרב, פנים **innerpart, midst** [א"י דמוך גו מטללנד - ירוש סוכה נג ע"א. **סוא"י** ואתקו יתהון אלהא בנו שוררא דשומיא - בר א 17]

גב גו (ש"ע) גבה (מיודע) - ויק ג 14. גובה (מיודע) - שמ כט 13 A. לגבה - בר מג 30 (= המליץ 467). **גואי** גבאי (ר) gibbā'i - אי"ד ג 4. לגואי (ר נסמך) algābbāy - מ כ 24. גבאה (מיודע) - תי"מ (ק) 82א. **גב** (מ"י) בלא תוית יחס אחרת: גוה (+נסתרת) - אס 14א [רק כאן]. בנו **afgu** - ג 7. **גבה** - במ יג 32. **לגו** algu - ע"ד ד 12. **לגבה** algabbe - ע"ד טז 2. **לגוון** algabbon - מ ה 38. **מנו** - תי"מ 110ב. **מבנו** - במ יז 10. **מלגו** milgu - מ יד 8. **מלגוה** milgabbe - ע"ד יז 6.

גו, **נב** ש"ע **n. m.** **1 קרב, פנים inner part, midst** ותמעת שרה בגבה ותצחק שרה בקרבה - Sarah wondered to herself (lit.: in her midst) - בר יח 12. ית תרבה דמכסי ית גבה את החלב המכסה את הקרב ואת הכרעים - ויק ט 14. **וגבה** entrails - ויק ג 14 ועוד. **וסעו** ית גבה וית כרעיה וירחץ את הקרב ואת הכרעים - ויק ט 14. **וגבה** ופרדה וקרב ופרשו - ויק ד 11. **כל תרבה דמטמר** ית גובה **2 חדר chamber** ועל לגבה ובכה תמן (M לגבאה, B לגבוה) ויבא החדרה ויבך שם - בר מג 30. he went into a room and wept there

גואי, **נבאי** א ש"ע **n. m.** **1 חדר chamber** וייעלון בבתוך ובגבאי מדמכין ובאו בבתין ובחדרי משכבך and your bedchamber they shall enter your houses - שמ ז 28 (מובא גם בתי"מ 31ב). **מלבר** תתכל חרבה ומן גבאי אימה מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה - דב לב 25. **2 בני בית, קרובים, members of a household** **kinsmen** בגבאי אקדש ועל אפי כל עמה אתיקר בקריבי אקדש ועל פני כל העם אכבד through those near to Me shall be sanctified and gain glory before all the people לגואי רומה זעזעת שעתה דקבלך נביה יושבי המרום זעזעת בשעה שקיבלך הנביא - מ כ 24-23 [כינוי לפמליא של מעלה]. **גבר** גבר לגואי

גואל - גוב

מקור: מנבה - בר מה 3. מגיב - בר מה 3 mA. **אתפעל** עבר: התאגב - ת"מ 296. עתיד: יתגב - ת"מ 258. בינוני: מתהגבה (ו) - ת"מ 3300. **אגבו** - בר מה 3 C. **אגיבו** - שמ י 2 A.

אפעל ענה to answer שמעו מה אגיב לון hear what פרעה שמעו מה השיב להם פרעה hear what Pharao answered them - ת"מ 25. ואגיב יוסף ית פרעה למימר בלעדי אלהים לא יגיב ית שלם פרעה ויען יוסף את פרעה לאמר בלעדי אלהים לא יענה את שלום פרעה - בר מה 16. ואגיבת לין מרים ותען להן מרים - שמ טו 21. תמן הגיבת זכותה בפרי ואמרת אז ענתה הצדקה מהר ואמרה - ת"מ 3304. ויגיבון כל עמה ויימרון אמן וענו כל העם... - דב כו 15. אגיב לישועתי ושמע קל מדרשיענה לישועתי ושמע קול בקשתי - איג 42. עמו אפרים מגיב לאבוה ראו את אפרים עונה לאביו - ת"מ 145. ופרעה מגיבון בעל צפון עמי לן ופרעה עונה להם: בעל צפון רואה אותנו - ת"מ 75.

מגיב מקור חסר תנועה סופית infinitive with no final vowel ולית ירשו אחוה למגיב יתה mA וכלו יכלו אחיו לענות אתו - בר מה 3.

מנבה ולא יכלו אחיו למגבה יתה ולא יכלו אחיו לענות אתו - בר מה 3.

אתפעל נענה to receive an answer על מד שאל התאגב על מה ששאל נענה he received an answer regarding what he asked ת"מ 296. וסחד אחד על נפש למות לא יתגב ועד אחד על (דיני) נפש למת לא יענה - ת"מ 258. ועי' זביח העי' 2. וסחד אחד לא יתגב בנפש למתקטלה C (VJEB יתעני) ועד אחד לא יענה בנפש למות - במ לה 30. והן צלינן בלב מתשגל בעורן אלה ליתיה צלוח מקבלה ולא בלישה מתהגבה ואם התפללנו בלב עסוק בזולת האלוהים, אין התפילה מתקבלת ואין הבקשה נענית - ת"מ 3300.

אגבו ש"ע נ f. **תשובה** reply שמע האגבו לקבל שיאלתך שמע תשובה לשאלתך hear an question answer to your question ת"מ 116. מה דאה תהי אגבותה כד ישאלה אלה מה זאת תהיה תשובתו כשישאלנו אלוהים - ת"מ 232. סעד אמת מתמנע לאגבותה מני א עד מתי מאנת לענות מפני - שמ י 3 [ניא למתכנעה. אבל ההגייה היום לשון תשובה: lānot. תרגום מיכאלי].

אגיבו ש"ע נ f. **תשובה** reply האגיבו כי לא היה טור שמים ממ מי מבולה תשובה: אכן לא היה הר ריק ממי המבול כי the answer: it was not an empty mountain from the waters of

מצוי בכל המקומות - ע"ד 12. אה מן דרס לגו אשתה אוי, מי שדרך בתוך האש O, he who trod in the fire - ת"מ 261. טובי מן מתקדש לגבה אשרי מי שמתקדש בו (בשבת) - ע"ד טו 2.

מבנו מ"י prep. **מתוך** from among נביא מבנו אחיך כבתי יקים לך יהוה נביא מקרב אחיך כמוני יקים לך יהוה God will raise up for you a prophet from among your own people, like myself - דב יח 15. ואעקר יתה מבגו עמה והכרתי אתה מקרב עמה and I will cut him off from among his kin - ויק יז 10. ואפק ית עמי... מבגוון והוצאתי את עמי... מתוכם - שמ ז 5. ואתה תפרש אדמה דברי מבגבך ואתה תבער הדם הנקיא מקרבך - דב כא 9. והם לן כתביאן וחייה לגוון ונתן לנו ספרים וחיים בתוכם - מה 37-38.

מגו מ"י prep. **מתוך** from among פוקו מגו עמי C (ניא מבגו, מבגו) צאו מתוך עמי depart from among my people - שמ יב 31, מובא בת"מ 49. וכרו אלה למשה מגו עננה וקרא למשה מתוך הענן - ת"מ 110. ושמע ברכתה מגו שומיה ושמע את הברכה מתוך השמים - ת"מ 135. [לפי שהלמ"ד נטרף אל גו בקביעות, נשתגרו מלגו, מבגו. הש' מבגל].

מלגו א מ"י prep. **מתוך** from among צבעו מלגו לחצה צעקו מתוך הלחץ they cried out of the midst of distress - ת"מ 90. מלגו אשתה אתיהב מתוך האש ניתן (הספר) - מ"ד 8. ואלהים ממלל מלגו לבה דאשתה ואלוהים מדבר מלב האש - מ טו 105. דאתה עתיד מפרסי מלגוה פליאן כי אתה עתיד לפרסם מתוכו (מן המטה) מופתים - ת"מ 8. **ב** ת"פ **פנימה** ותעפי יתה דהב אדכי מלגו ומלכר תעפינה וצפית אתו זהב טהור מבית ומחוץ תצפנו - שמ כה 11. ועפתה דהב דכי מלגו ומלכר - שמ לו 2.

מלגו מ"י prep. **מפנים** within ויעל ית אדמה למלגו לפרכתה והביא את דמו אל מבית לפרכת - ויק טו 15.

גואל guwwāl שם פרטי pr. n.

גואל ש"פ לשבט גד גואל בר מיכי - במ יג 15.

גוב תשובה reply [א"י ואגיבו יתן תפגם - נ דב א 25. **סואי** אגיבי די פקיותא ואמרו - מתי כה 3]

אפעל עבר: אגיב - ת"מ 25. עתיד: יגיב - בר מה 16. ציווי: אגיב āgəb - איג 42. בינוני: מגיב - ת"מ 145.

the Flood - ת"מ 130 [עי' זבי"ח העי' 1].

גוז תנועה מצד אל צד, מעבר **moving across** [א"י גוזן נטוריה מן הכא = עברו השומרים מכאן - ויק"ר רן. **סו"א** אחתה דדין דגאז = אחותו של המת - יוחנן י"א 39]

גוב² ארבה **locust** [א"י ארום יקרסם יתיה גובה - נ דב כח 38. טלשיר 46].

גוב ש"ע ז **n. m.** **ארבה** לקדמיו לא הוה כן גוב ככתה לפניו לא היה כן ארבה כמוהו never before had there been so (many) locusts like this - שמ י 14. ורוח קדומה סבל ית גובה ורוח הקדים נשאה את הארבה - שמ י 13. ולא בדין דגובה אשלמן **adgūbā** ולא בעונש הארבה למדנו (לקח) - מ א 124. וכד אנחת ית אדה סלק גובה וכאשר נטה את ידו עלה ארבה - ת"מ 336.

קל עבר: געז - בר לב A 23. געזו **gā²ēzu** - מ א 10. עתיד: יגוז - בר לג A 14. גוזו (מדברים) **nēgoz** - נ 31. צווי: גוז - שמ יז 5 (= המליץ 456). געזו (ר) - בר לב 17 A. בינוני: געז **gā²ēz** - ע"ד ז 8. מקור: למגוז - ת"מ 223. **פעל** בינוני פועל: מגעז - ת"מ (ק) 27 A. בינוני פועל: ומגעזון **wamgā²ēzon** - א"ד ג 17. **אפעל** עבר: אגוז - במ יא 31. ואגעז - בר לב A 24. עתיד: תגוז - דב כ 26. בינוני: מגיזו (ריבוי נסמך) - ת"מ 154 A. מקור: למגעזה - דב כ 19. גוז - במ כא A 31. גוז בנזכון - המליץ 564 [ליתא. ואולי הוא געז = שמ לג B2]. **גיזא** בניאזכון - שמ כ B 13. **געזו qittūl** ת"מ שמ לג B 22. **געזו qāṭōl** - ת"מ 253. **מגוז** - בר לב A 23.

גוב³ בור **pit** ← כלא **dungeon** [א"מ גבא - דנ ו 17. א"י ארום יחפר גבר גוב - נ שמ כא 33. **סו"א** אפקת אסיריא מן גובה - זכ ט 11]

קל 1 **עבר go across, pass** וגעזו ית מגוז יבוקה A ויעבר את מעבר יבוק **he crossed the ford of the Jabbok** - בר לב 23. וגעזו ירדנה דמות יעקב כד געזו והוא ריקן ממדל עלמה ועברו (בני ישראל) את הירדן כמו יעקב כשעבר, והוא ריק מרכוש העולם - ת"מ 1133. באטרי געזת ית ירדנה במקלי עברתי את הירדן - ת"מ 1133 [מביא את בר לב 11 A. שם: געזתי]. **געזו** ימה וירדנה עברו את היס והירדן - מ א 10. **געזו** ית רבי לקדם שמשא A יעבר נא אדני לפני עבדו **pass on before his lord** - servat - בר לג 14. לא נגעזו בעקל ובכרם A - במ כ 17. אמליכנן נגוז משחתה דאיממה בשלם הרשיתנו לעבור את אורך היס בשלום - נ 31. וחרב לא תגוז בארעכון **ma** וחרב לא תעבר בארעכס **and no sword shall cross your land** - ויק כו 6. גוז לקדם עמה BA עבר לפני העם - שמ יז 5. געזו הו ברקיעה ומניר לכל עלמה עובר הוא ברקיע ומאיר לכל העולם - ע"ד ז 9-8. **הפר מצווה to transgress** עם מימר **with mynir** למה דן אתון געזים ית מימר יהוה למה זה אתם עברים את פי יהוה **why do you transgress the Lord's command** - במ יד 41 (= המליץ 546). **3 חלף** ועבר מן העולם **to pass away** אתחזית לטביה דגעזו נראיתי אל הטובים (האבות) שחלפו מן העולם - ת"מ 41 A. דכרן מד געזו וחדוד מא דאתה זכרון למה שעבר וחידוש למה שיבוא - ת"מ 492. ירחים ומועדים געזים הך דאתו חודשים ומועדים עוברים כפי שבאו - ע"ד יט 31. **4 העביר to pass (a message)** ותגוזו שופר אשמחה A ***M₂** (ותג"ז) והעברת שופר תרועה **you shall sound (lit.: pass) the horn loud** - ויק כה 9. ותגוז

גוב [בכתבי יד מאוחרים **gb in late manuscripts.** ש"ע ז **n. m.** **1 בור pit** וארמו יתה בגובה וגובה ריקן לית בה מים (BA בגבה)... (גבה) וישליכו אתו הבור והבור רק אין בו מים **they cast him into the pit, and the pit was empty; there was no water in it** - בר לו 24. ואן יפתח אנש גוב אי אן יקטע אנש גוב וכי יפתח איש בור או כי יכרה איש בור **when a man digs a pit open, or when a man digs a pit - ש שמ כא 33. ברן מעין מים אי גוב מכנש מים יהי דכי (MB וגב) אך מעין מים ובור מקוה מים יהיה טהור - ויק יא 36. לא אכתב שם אתר רק אלא גובה דיוסף לא נכתב שם מקום ריק (בכל התורה) אלא בורו של יוסף - ת"מ 1110. **2 כלא dungeon** ואף אכה לא עבדת כלום הלא שבו יתי בגובה (E בגבה) וגם פה לא עשיתי מאומה כי שמו אתי בבור **nor have I done anything here that they should have put me in the dungeon** - בר מ 15. וזעק ית יוסף ואריטה מן גובה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור - בר מא 14. ועד בכור שביה דבבית גובה (EA גבה) ועד בכור השבי אשר בבית הבור - שמ יב 29.**

גוג **gog** שם פרטי **pr. n.** **111** ש"פ ומתרים מגוג מלכה וירום מגוג מלכו - במ כד 7 [ניש כהגייתו הוא כנראה שם כללי, ש-VN פירושהו מגוה - מתוכו. ברס J גורס מן עוג (!) ואילו מן ECB אין ללמוד דבר: מגוג. ההגייה: **gog** תן דעתך שאין הכפלה אחרי מים, לפיכך אינה מילית יחס].

as My Glory כבודי B והיה בעבר כבודי כבודי
 passes by - שמ לג 22 (= המליץ 546: גז).

ניאז ש"ע ז n. m. **מעבר** passing ויהי בגיאזוכון
 ית ירדנה B והיה בעברכם את הירדן in your
 passing over the Jordan - שמ כ 13א (המליץ 546:
 בזוכון).

נעוו ש"ע ז n. m. **מעבר** passing ואטלל
 בטללי עליך עד געזוי B ושכתי כפי עליך עד
 עברי My עליך My will cover you with my hand
 ואתלל I - שמ לג 22 (מילולית: ואצל בצלי... להרחקת

ההגשמה. השי א"ס ואטלל بغמאמי. lit.: I shall
 shadow with My shadow... to avoid
 anthropomorphism). ולא יהב סיחון ית ישרון
 געזו בתהומה A ולא נתן סיחון את ישראל
 עבר בגבולו - במ כא 23. ואוזף מלאך יהוה
 געזו A ויסף מלאך יהוה עבר - במ כב 26.

נעוו ש"ע ז במעמד הבינוני n. m. **נעוו**
1 עובר one who passes שבילה דאדם אנה
 אול געזו בה ולבי ומדעי מבלדין בדרכו של
 אדם אני הולך, עובר בו, ולבי ושכלי נבהלים
 (דברי משה) the path of Adam I go, passing
 along it, and my heart and my mind are
 frightened - ת"מ 253ב. עם ורחמה בסופה ועם
 געזוי ארנן ECA את והב בסופה ואת הנחלים
 ארנן - במ כא 14 (פירש על ישראל). **2 בני תמותה**
mortals גלגליך יימרון געזוי עלמה את שבחך
 יאמרו העוברים מן העולם those who pass
 away from the world will praise you - מ יא
 11-12. געזוין אנן עוברים אנו - מ יג 11.

מנוו ש"ע ז n. m. **1 מעבר** ford וגעזו ית מגזו
 יבוקה A ויעבר את מעבר יבוק he crossed the
 ford of the Jabbok - בר לב 23 **2 מעבר** ש"ע ז
crossing n. m. טוב תילפו מה תעבדו בתר
 מגזו ירדנה היטב תלמדו מה שתעשו אחר
 מעבר הירדן you shall learn well what you
 should do after crossing the Jordan - ת"מ 117א.
 לא בשומיה הוא ולא במגזו ימה "לא בשמים
 היא..." (דב לו 12)... ולא במעבר היס - ת"מ 282ב.
 ובסר יתון במגזו ירדנה ובישר להם את מעבר
 הירדן - ת"מ 121א.

גזול הקטן בעוף fledgling (א"י וגזול בר יון - ג
 בר טו 9. טלשיר 51, 142] ← ילד, צאצאים
offspring א"י קטעין מני גזולאי - שירת 154]

גזול ש"ע ז n. m. **1 הקטן בעוף** fledgling
 ותר וגזול ותר וגזול a turtledove and a young

ית סחנת אבון לון A (נ"א ותעבר) והעברת
 את נחלת אביהן להן - במ כז 7. 5. "פועל ריק"
 מפעיל שם עצם "hollow verb" (verbalizes
 nouns) מן אסע על חברה בכסי ואפקה מן
 קומה געזו לגו לבטה מי שהסיח את חברו
 והוציאו מעמידתו (הרוחנית) עובר בקללה
 (=מתקלל) he who drives his fellow in secret
 and leads him away from his stand (=belief),
 will be cursed (lit.: passes under curse) - ת"מ
 162א.

מנוו ואף הלכו למגזו בירדנה וגם הלכו
 לעבור את הירדן - ת"מ 223ב.

פעל 1 פ"ע trans. **העביר** to bring over
 לקיטין מן קדשה ומגעזין באשתה (הלוחות
 הברית) לקוטין מן הקודש ומועברים באש
 picked up from the holiness and brought over
 the fire - א"ד ג 17. **2** פ"ע intrans. **עבר** to
 pass וישראל נפיק ממצרים ביד רמה ומגעזו
 בה ביבש וישראל יוצא ממצרים ביד רמה
 ועובר בו (ביס) בחרבה - ת"מ (ק) 27ב (ש: וגעזו
 ביבשה).

אפעל 1 פ"ע trans. **העביר** to make pass
 ואגיו סלוי מן ימה ויגו שלוי מן היס (a
 swept quail from the sea - במ יא 31. ואגיוון
 ית מישרה ואגעזו ית כל דלה A ויעברם את
 הנחל ויעבר את כל אשר לו he sent across
 the stream, he sent across all his
 possessions - בר לב 24. אנה אגיו כל אקרי
 לקדמך VBA אני אעביר כל יקרי לפניך I
 will make all My glory pass before you - שמ לג
 19. ...חרשיה קסמיה מגיו בריון וברהתון
 באשתה... החרשים, הקוסמים, מעבירי בניהם
 ובנותיהם באש - ת"מ 154א. וסבלן על כנפי
 נשרים ואגיון בימה - ת"מ 283א. פלג ימה ואגיון
 בה - ת"מ 213ב. חתך לא תגיו עליון ברזל לא
 תניף עליהם ברזל - שמ כ 13א. ומגל לא תגיו
 על קאמת עברך וחרמש לא תניף על קאמת
 רעך - דב כג 26. **2** פ"ע intrans. **עבר** to
 pass ואגיו גברים מדינים A (V וגעזו) ויעברו
 אנשים מדינים passed by Midianite traders -
 בר לו 28.

מגעזו לא תחבל ית אילנה למגעזו עליו
 קצוץ לא תשחית את עצה לנדח עליו גרזן -
 דב כ 19.

גזו ש"ע ז n. m. **מעבר** ford ושרו בגזו מגיבה
 A ויחנו במעבר ארנון they encamped at the
 ford of Arnon - במ כא 13.

גזו ש"ע ז n. m. **מעבר** ford ויי בגעזו

כדרלעמר ונלחם במלכי האמורי
 Chedorlaomer came and fought with the kings
 of the Amorite אס 12. ואגחי בישראל ושב
 מנה שבי (A ואגחי) וילחם בישראל וישב ממנו
 שבי - במ כא 1. יהוה יגחי לכוּן ואתוּן תשתקוּן
 - דב א 41, מובא גם בת"מ 55א (יגחי). הוא יגחי
 לכוּן - דב א 30. לית צורכה לחכימיה יגחיּוּן
 אין צורך לחכמים שיילחמו - ת"מ 192ב. יתוּן
 ויגחוּן בקרבה יבואו ויערכו מלחמה - ע"ד י 25.
 לא תסקוּן ולא תגחוּן (VN תגחיּוּן) לא תעלו
 ולא תלחמו - דב א 42. ופק ואגחי בעמלק (CB)
 אגחי, N הגיע) וצא הלחם בעמלק - שמ יז 9.
 ומגיה בה לכל עלמה ונלחם בו לכל העולם -
 ע"ד טז 41. 2 פגע to harm תהבנן לאקרך
 ולית כלום יגיע בך שבנו אליך ואין דבר שיפגע
 בנו we returned to You and nothing can harm us
 - מ ד 87-88 [עאנ"ש ג/ב 165: לפי חוסר ההכפלה
 אינו מן נע].

מנחיה ועבד יהושע כמד אמר לה משה
 למגחי בעמלק EC למגחאה, V למגחה) - שמ
 יז 10. ההלך עמכוּן למגחי לכוּן (VC למגחה,
 E למגחאה) - דב כ 4.

מנחה מאן אכל למגחה בה E למגחאה
 אולי אוכל להלחם בו - במ כב 11. כד תקרב על
 קריה למגחה עליה - דב כ 10.

[†] **גוּטִים** שם פרטי *pr. n.*

גוּטִים ש"פ פרעה בר גוּטִים בר אטיסס - אס
 13.

גוּטִס ש"פ ומית גוּטִס פרעה ואתנח ישראל
 ומת גוּטִס פרעה ונאנח ישראל - אס 16.

גוּיָה קהל, עם **nation** [שאיילה מן העברית H loan]

גוּיָה ש"ע *n. m.* **עם** ומן גוּי רב דלה גזרים
 ודינים קשיטים ומי גוּי גדול אשר לו חקים
 ומשפטים צדיקים what great nation has
 righteous laws and rules? (such) - דב ד 8.
 מקדש זרותה יתפגר ביד גוּי עז פנים המקדש
 הזר ייהרס בידי גוּי עז פנים - אס 22 [מן דב כח
 50]. לא אתוקר גוּי דמותך לא נתכבד גוּי כמוך
 - ת"מ 277ב. ואף ית גוּה דיעבדוּן דאן אנה וגם
 הגוּי אשר יעבדוּן אַנְכִי - בר טו 14. וחזי הלא
 עמך גוּה הדן וראה כי עמך הגוּי הזה - שמ לג
 13. למערכה גוּים רבים וחיולים מן להוריש
 גוּים גדלים ועצומים מן - דב ז 1.

גוּיָה giba' body גוף **body** [א"י ושיצי ית כל גוּיָה אינש

bird - בר טו 9. כנשר מורר קנה על גוזליו
 מרפרף כנשר יער קנו ועל גוזליו ירחף
 eagle who rouses his nestlings hovering over
 its young - דב לב 11. כי חכמתה בעלמה כות
 «גוזל» יון בידה אגרה מבסרה ברחם כי
 החכמה בעולם כמו גוזל יונה שבידה איגרת
 מבשרת אהבה - ת"מ 308ב. 2 **בנים, אצנים**
offspring מלאכיה הוקדו גוזלין מן תהומה
 משה ואהרן קטלו פישון המלאכים (בסדום)
 שרפו ילדים מן התהום, משה ואהרן הרגו את
 פישון (במכות מצרים) the angels burnt the
 young of the depth, Moses and Aaron smote
 Pishon - ת"מ 18. איעש רב שריר הוה בכל
 ארע מצרים שעתה דקטל נהרה וגוזליו גיחון
 אחיו ודקל ונהר פרת «אפשטו» נפקין למגבי
 פרייתה ייאוש גדול היה בכל ארץ מצרים שעה
 שהרג (פרעה) את הנהר. ובניו (של עדן) גיחון
 אחיו וחדקל ונהר פרת פשטו לצאת לנקום -
 ת"מ 30. 3 **כינוי לבני ישראל epithet of Israel**
Israhel גוזלי שרה משלמין לדבכיה בני שרה
 מסורים לאויבים are handed to the enemies
 over - ת"מ 6. חסידין הוו כוכביו
 דאברהם ונהירין הוו גוזליה דשרה... דמיה
 הוה בי אשתבעת לתיבו וגוזלי שרה בקנוניה
 נאים היו כוכביו של אברהם ומאירים היו בני
 שרה... דומה היה «בי נשבעתי» (בר כב 16) לתיבה
 ובני שרה בקניה - ת"מ 50א.

גוּחַ לחימה **battle** [מפני ערעור הגרונית נוהג כליי
 בחלק מצורותיו. טל הלשון 107. Sometimes acts like
 III-yod, because of the loss of the gutturals.
 א"י (כנראה מן אונקלוס. הרגיל יסדר קרבה) איגחי (!)
 בהון קרבה - ג במ כד 20. לאנחא קרבה - בר לג 14.
 הכול בגיליון. [marg.]

אפעל עבר: ואגחי - במ כא 1 (המליץ 500: ואגחי).
 עתיד: יגחי - דב א 41. יגחי - ת"מ 55א. יגיע yāgi - מ
 ד 88. ויגחוּן wye'gūn - ע"ד י 25. צוּיָה: אגחי - שמ יז
 9. בינוני: דמגחי - דב ג 22. ומגחי w'māgi - ע"ד טז 41.
 מקור: מגחי - שמ יז 10. מנחה - במ כב 11 (המליץ 500:
 למגחיה)

אפעל 1 נלחם to fight, overcome שכחו
 ליהוה הלא עמה דאגחי A (C) אאגחי, המליץ
 441. דאגחי) אשירו ליהוה כי גוּי גאה sing to
 the Lord; lo, the people overcame! (guwwi gā)
 - שמ טו 1 [תפס גאה פועל. וכך הוא בפסי 21 EC)
 דאנח], אבל לנייא הוא ש"ת: יכלה. Int. of g'h as a
 [verb; to some MSS it is an adj.]: 'mighty'.
 אתא כדר לעמר ואגחי עם מלכי אמראה בא

גולן - גוף

מלעל הנה ארבעה דברים חברו לגדל אותו מעשה שנעשה: הרוח מלמעלה והגבורה באמצע... העונש מלמטה, המגיפה מלמעלה - ת"מ 381 [זביח בהע' 3: כמו בעברית 'מין' פירושו גם ידבר, כגון משניר ו א].

גוּנִי gūni שם פרטי. *pr. n.*

גוּנִי ש"פ ובני נפתלי יחצאל וגוני... - בר מו 24.
גוּנִי ש"י *gent. n.* לגוני כרן גונאה - במ כו 48.

גוּס † כסוי cover † גוּס = מקלט - LS 109b.
אולי אף סוּא"י ובגוּסוּי הוּ מגין עליך = באברתו - תה צא 14

גוּס ש"ע ז. *n. m.* כיסוי veil ונסכת גוּסה ואכסיאית M₂ ותקח צעיפה ותתכס she took her veil and covered herself - בר כד 65.

גוּסִיס † שם פרטי. *pr. n.*

גוּסִיס ש"פ פרעה בר גוּסִיס... בר רבטט בר גוּסִיס - אס 13.

גוּלע † כליון החיים, מוות extinction, death

קל גוּע, מת to die בינוני פעול. *pass. pt.* הַב בלך ולא תהי דבב לאלה תעזר גביע תן דעתך שלא תהיה אויב לאלוהים (ו)תיהפך מת do not be an enemy to God, (otherwise) you will become dead - ת"מ 1179 א [ע' בהערת זביח]. כל קריבה דקריב למשכן יהוה יגוה C (כ"א יתקטל) כל הקרוב הקרב אל משכן יהוה יומת he who approaches the Lord's Tabernacle must die - במ יז 28.

אָתְפַעַל גוּע, מת to die ואתגוי כל בסר (E)A ויגוע כל בסר all flesh perished - בר ז 21.
ואתגבי ומית ואכנש לעמה, *m₁ ויגוע וימת ויאסף אל עמו - בר כה 17. ואתגוע ואתכנש לות עמה A ויגוע ויאסף אל עמו - בר מט 33.

גוּרְפָּה † פניס, midst † א"י גופינן וארענן - נ בר מז 18.
ית רישה... וית גופה = את הראש... ואת הפדר - נ ויק ח 120.

גוּרְפָּה ש"ע ז. *n. m.* 1 בטן womb ואתרצמו בניה בגופה *M₁ ויתרצו הבנים בקרבה the children thrust each other in her womb - בר כה 22.
22. דכלא ממעיך פרי גוף M₁ אשר מנע ממעיך פרי בטן - בר ל 2. 2 קרביים entrails ויסדרון... ית פסקיה וית רישה וית גופה VN וערכו את

- מ"י בר ז 23

גוּיָה ש"ע נ. *n. f.* 1 גוף body כל אברי גוּיָה ריקנין כל אברי גופי ריקים all the limbs of my body are empty - ת"מ 327. אנה מכללה גביתה בארבעתי עקריה אני משלימה את הגוף בארבעת היסודות - ת"מ 309 א. לא אשתיאר... בלוד אם גוּיָתנן וארעתנן לא נשאר... בלתי אם גוּיָתננו ואדמותינו - בר מז 18. ממלין גביאן בתשניק ונפשאן בלחץ (הצפרדעים) ממלאות גופות בייסורים ונפשות בלחץ - ת"מ 32 א. זכן השתלחת נחשיה ונכתו גוּיָאת ישראל עת שנשלחו הנחשים והכשו את גופי ישראל - ת"מ 310 ב. צעור גוּיָאתה ושכלל אבריה יוצר הגופים ומשכלל האברים - ת"מ 310 ב. 2 פרט, איש person כל גוּיָה ראתה מן תקוף אימתך כל גוף רועד מחוזק אימתך everyone trembles because of the might of Your dread - ע"ד כח 44-43.

גוּלָן gūlán שם מקום. *pr. n.*

גוּלָן ש"פ וית גולן בכתנין למנשאה - דב ד 43.

גוּן מין, סוג kind, species † גוּנא = צבע - PSm 682b

גוּן ש"ע ז. 1 מין kind חזיך ימה מימיו הפיך מן גוּנה טבה להדה גוּנה בישה ראית את היס הופך מימיו מן המין הטוב אל המין הרע הזה הוזה the water of the sea you have seen changed from a good kind to this bad kind - ת"מ 374. וחלף ית אגירותי עסרה גוּנים יוחלף את משכרתי עשרת מנים he changed ten kinds of my wages - בר לא 7. לית בן נקום בגוני פליאתך afgūni אין אנו יכולים לעמוד בפני מיני נפלאותיך - ע"ד יא 10. עמרת פתור וצמתת לגוה גוני טבואן ערכתי שולחן ואספתי בו מיני טובות - ת"מ 339 וית דאיתה וית האיתה לגוה *M₂ ויק יא 14. 2 מביע סתמיות marker of indetermination דבר thing תלתה גוּנין לא דמין דן לרן אש מלבלבה וסניה לגוה מקלע ומלאכה קרי ומשה שמועי וארתת שלושה דברים אינם דומים זה לזה: אש בוערת והסנה צומח מתוכה, והמלאך קורא, ומשה שומע ורועד three things that do not resemble each other: a flame glittering with the bush growing in it, the angel proclaiming, and Moses hearing and trembling - ת"מ 4 א. אה ארבעה גוּנין אצטמתו למרבה יתה עובדה דאתעבד רוחה לעל וגבורתה במצעי... דינה לרע מגיפתה

the alien who dwells בתוכם *M₁ והגר הגר בתוכם
among you - ויק טו 29. ולגיוורה דמגיר C - במ
טו 15. דעוריה דמגירים עמכון E התושבים
הגרים עמכם - ויק כה 45.

אֶתְפַּעַל גר dwell to ארעה דאתגרת בה A
הארץ אשר גרת בה you ארעה דאתגרת בה
have dwelt - בר כא 23. אגוריה דמגרים עמכון
M₂ התושבים הגרים עמכם resident aliens
among you - ויק כה 45.

אֶתְפַּעַל גר dwell to ואן יתגיר עמכון גיאור
N (B יתגיאור) וכי יגור אתכם גר when a
sojourner shall dwell with you - שמ יב 48. אתגיר
בארעה דדה C גור בארץ הזאת - בר כו 3. ומן
גיוורה דמתגיר B - ויק כ 2.

אָנוּר שׁיע׳ ז n. m. **תושב sojourner** מבני
אגוריה דמגרים עמכון M₂ מבני התושבים
הגרים עמכם from among the children of
sojourners that dwell among you - ויק כה 45.

גִּיּוּר שׁיע׳ ז qittāl n. m. **מגורים sojourning**
למירת ית ארע גיורך לרשת את ארץ מגוריך
that you may possess the land where you are
dwelling - בר כח 4.

גִּיּוּר שׁיע׳ ז qātōl n. m. **גר, תושב sojourner**
ואן יתותב עמכון גיור וכי יגור אתכם גר
when a sojourner shall dwell with you - שמ יב
48. הלא גיורים הויתון בארע מצרים כי גרים
הייתם בארץ מצרים - שמ כב 20. יששכר חמר
גיורין M₂ חמור גרים gīrām - בר מט 14 (דרוש
Midr. במעמד הבינוני כנגד gār (נטשטשה ההבחנה?)
participial ואף מבני תותביה גיוריה עמכון
מנן תזבנון וגם מבני התשבים הגרים עמכם
מהם תקנהו - ויק כה 45.

גִּירוּ שׁיע׳ ז n. f. **גרות sojourning** שני גירותה
דלאהבתה ושני עבודתה לבנין שנות גרות
the years of the absony and the years of their
dwelling of the ancestors and the years of their
children's slavery - תי"מ א71.

גר שׁיע׳ ז n. m. **גר sojourner** ארור מסטי
פשרון גר יתם וארמלה ארור מטה משפט גר
יתום ואלמנה cursed be he who subverts the fatherless, and the
rights of the sojourner, the fatherless, and the
widow - דב כז 19 (שרבוב מן העברית. אינו במקום
אחר באה"ש [H interp.])

(א)מגיר שׁיע׳ ז n. m. [מעיקרו בינוני אפעל (עואניש
ה 11. LOT V § 0.13c]. **איי** ותשאל אתה מן מגירתה
- נ שמ ג 22. **סואיי** ושמעו מגירה - לוקס א 58 | **1 גר**
sojourner ואן יתותב עמכון מגיר EC וכי

הנתחים ואת הראש ואת הפדר they shall
arrange the sections, with the head and the
entrails - ויק א 8, 12(N); 20 (VN). וגופה וכרעיה
*M₂ וקרבו וכרעיו - ויק א 9. וית כל תרבה
דעל גופה *M₁ ואת כל החלב אשר על הקרב
- ויק ג 3, 14, 16.

גִּוּף² ניאוף **fornication** [נתפתח מן גוף¹ כדרך
שבישי עניינו תאוות הגוף והוא משורבב מן אונקלוס.
בתה"ש נוהג יגור. [O interp. SA usually has gwr

קל נאף to fornicate וגבר דיגור *M₂ עם
אתת גבר דיגור *M₁ עם אתת עברה ואיש
אשר ישכב את אשת איש אשר ישכב את
אשת רעהו a man commits adultery with a
married woman, committing adultery with his
fellow's wife the adulterer and the adulteress
shall be put to death - ויק כ 10.

גִּיף שׁיע׳ ז n. m. **נואף fornicator** יתקטל
גיפה וגיפתה M₂ יומת הנאף והנאפת
adulterer and the adulteress shall be put to
death - ויק כ 10.

גיפה שׁיע׳ ז n. f. **נואפת** יתקטל גיפה
וגיפתה M₂ - ויק כ 10.

גְּרוּר מגורים, ישיבה במקום באורח קבע
habitation [שאל מן העברית. ע"ע דור H
loan. See

קל עתיד: יגור - ויק כ 2 VA. ציווי: גר - תי"מ 90.
אפעל בינוני: דמגיר - במ טו 5 C. **אתפעל** עבר: דאתגרת
- בר כא 23 A. **אתפעל** עתיד: יתגיאור - במ ט 14 VB.
ציווי: אתגיר - בר כו 3 C. בינוני: דמתגיר - ויק כ 2 B.
אגור אגוריה (ריבוי מיודע) - ויק כה 45 *M₂. **גור** -
תי"מ א126. **גור** qātōl - שמ יב 48. **גור** qittāl - בר כח
54 A. **גירי** גירותה (מיודע) - תי"מ א71. **גר** - דב כז 19.
מגור - בר כח 16 M. **מגיר** - שמ יב 48. אמגיר - ויק כה
47 *M₁. **מגירי** במגירותה - תי"מ א288.

קל גר dwell תורו חדה יהיה ליצובה
ולגיוורה דיגור בגבכון B תורה אחת יהיה
לכם ולגר הגר בתוכם there shall be one law
for the citizen and for the stranger who dwells
among you - שמ יב 49. ומן גיורה דיגור בישראל
V ומן הגר הגר בישראל - ויק כ 2. **גר בארעה**
הדן (!) גור בארץ הזאת - תי"מ 90 (מן בר כו 3.
ליתא). וגיוורה דיגור עמוכון - תי"מ א123. והן
יגור עמוכון גר בארעכון - תי"מ א123 (מן ויק יט
33).

אפעל גר dwell to וגיוורה דמגיר בגבכון

גור² - גוז

וגיארתה - ויק כ 10 (= המליץ 527).

גור³ הצעיר בחיה cub **א**יי גור בן אריוון - נ דב
 לג 22. **סואיי** גוריא [דאר]יא - בר מט 9. טלשיר 152
גור שׁיע ז n. m. **הצעיר בחיה cub** גור אריה
 יהודה (גר ME) Judah is a lion's cub - בר מט 9.
 דן גור אריה - דב לג 22.

גור⁴ טׁיס corr. ?

גור, גורילי, גורלי? **הך דאמר זבולן גור גורילי**
 ימה ישרי הי גורלי ספינואן - תׁימ 126א [מציע
 את התהׁיש לבר מט 13 לפי נוסח משובש מאוד. ע'
 זביח העי 2].

גז מין עוף a bird **א**יי ברגזה (בר גזה) = הפרס - נ
 דב יד 12. ע הגז - משחולין ג א (כׁיי פרמה)
גז שׁיע ז n. m. **מין עוף a bird** ית נשרה וית
 גזה M₂* את הנשר ואת הפרס - ויק יא 13.

גזז גזית שיער **hewing, shearing (sheep)**
איי לא תגזז בכורי עניכון - נ דב טו 19. **סואיי** הדין
 רביבא קודם הדין דגזזי לה - ישע נג 7; הקצאת אבנים
קל 1 גזז (צאן) to shear (sheep) ולא תגזז
 ית בכור עאניך (VB תגזז) ולא תגז את בכור
 צאנך you must not shear your firstling sheep
 דב טו 19. וסלק ליד גזזי עאנה C (B גאזי) ויעל
 אל גזזי הצאן - בר לח 12. **2 הקציעע to hew**
 ואם מדבה אבנים תעבד לי לא תבני יתין
 גזיון ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה
 אתהן גזית for Me an altar of hewn stones
 if you make for Me an altar of hewn stones - שמ כ 21.

מנוז ולבן אזל למגוז ית עאנה ולבן הלך
 לגז את צאנו - בר לא 19. אה חמויך סלק לתמנת
 למגוז עאנה הנה חמיך עלה תמנתה לגוז צאנו
 - בר לח 13.

מנוז ולבן אזל למגוז NMEB ית עאנה ולבן
 הלך לגז את צאנו - בר לא 19. סלק לתמנת
 למגוז עאנה ECBA עלה תמנתה לגוז צאנו - בר
 לח 13.

גז שׁיע ז n. m. גז shearing גזי עניך תתן לו
 V גז צאנך תתן לו you shall give him the
 (first) shearing of your sheep - דב יח 4 [ר נסמך
 .pl. cstr.

גוזו שׁיע ז n. m. גזיזה shearing וקדמהית
 גוזו עאנך תתן לה וראשית גז צאנך תתן לו
 you shall give him the (first) shearing of your
 sheep - דב יח 4.

וגיארתה - ויק כ 10 (= המליץ 527).
 when a sojourner shall dwell with you - שמ יב 48. לוכון ולמגירה וליצוב
 ארעה E לכם ולגר ולאזרח הארץ - במ ט 14.
 וכד תדבק אד אמגיר ודעור M₁* וכי תשיג יד
 גר ותושב - ויק כה 47. **שכן neighbor** ומגירה
 דקריב לביתה ושכינו הקרוב לביתו his
 neighbor next to his house - שמ יב 4.

מגירה שׁיע נ n. f. שכנה neighbor ואתה
 מעברתה משכינתה ומגירת ביתה ואשה
 מרעותה משכינתה ומגירת ביתה each woman
 shall borrow from her fellow: her neighbor,
 adjoining to her house - שמ ג 22 maškinta
 wamgirat bita בלא הכפלה אחרי מ', מאן שהן תמורה
 ליעברתה: עואניש ה 11. maškinta and amgirat
 bīta are both in apposition to ra^cūta,
 connected by waw explicativum, their prefix m
 being a part of the noun pattern, not a
 preposition; otherwise, the next consonant
 [would be geminated].

מגוריו שׁיע נ n. f. מגורים sojourning חכם
 לבניו מהו עתיד לון במגירותה דאנון
 מתמגירין הודיע לבניו מה צפוי להם במגורים
 שהם שוכנים he announced to his sons what
 sojourning was awaiting them in this sojourning
 - תׁימ 288א [עי זביח העי 3].

מחנירו שׁיע נ n. f. שכנה adjoining משכינתה
 וממגירות ביתה A משכינתה ומגירת ביתה
 from her neighbor, adjoining to her house
 - שמ 22 [עי לעיל. See above].

גור² ניאוף fornication [קיצור לשון מן יגר
 עם? אכל עי עואניש ה 10-11. Ellipsis of gwr
 m?]. But see LOTV § 0.13c. **איי** לא תהוון... שותפין עם
 גייריה = לא תנאף - קתׁיג שמ כ 13. **סואיי** דלא תיגור
 - מתי ה 27, מביא את הדיבר הנייל]

קל נאף to fornicate וגבר דיגור עם אתה
 גבר דיגור עם אתה עברה ואיש אשר ינאף
 את אשת איש אשר ינאף את אשת חברו a
 man commits adultery with a married woman,
 committing adultery with his fellow's wife
 - ויק כ 10. לא תגור לא תנאף
 you shall not commit adultery - שמ כ 12, דב ה 16.

ניאר שׁיע ז n. m. נואף fornicator קטל
 יתקטל גיארה וגיארתה מות יומת הנאף
 והנאפת the adulterer and the adulteress shall
 be put to death - ויק כ 10 (= המליץ 527). **גיארה**
 שׁיע נ n. f. qattāl **נואפת** קטל יתקטל גיארה

על כן אתגוי בממלכה ובא יוסף על כן היה גמולו ממלכה Joseph came; he was recompensed with a kingdom 242. ת"מ א. יתגזי בכל איקר ייגמל בכל טוב - ת"מ 277. עד ידע מה הוא מתגזי עד שיידע מה הוא גמולו - ת"מ 138. **2 עונש to be punished** אתי אתגזי בוא קח גמולך recompense - come take your

ת"מ 64. אה גזוי קשה יתגזי ביום דינה הנה גמול (=עונש) קשה ייגמל ביום הדין - ת"מ 236. **1 עונש punishment** n. f. qəṭūl ש"ע ? קין וגזותיו הבט על הפושעים... קין וגמולו Cain and his sinners... look at the sinners... - ת"מ 64. **ב מ"ק conj. עקב** since גזו הות ריח "חזרנה" <חורנה> "ימה" <עמה> A עקב היתה רוח אחרת עמו - במ יד 24 <ע"ע גזוי>.

גזוי א ש"ע ? qitūl n. m. גמול repay גזוי מעתד לקבל עובד מכעס גמול מזומן לפי מעשה a punishment is prepared for every engering deed - ת"מ 232. גזוי יגזין על כל בישתה V השב ישיב לנו על כל הרעה - בר נ 15. יום גזוה לטביה ולבישיה יום הגמול לטובים ולרעים - ת"מ 236. **ב מ"ק conj. עקב** since, because גזוי דעבדת ית ממללה הן C יען אשר עשית את הדבר הזה הוה since you have done this - בר כב 16. גזוי הלא שקרתון יען אשר מאסתם - במ יא 20. גזוי בגזוי בדיני שקרו יען ביען במשפטי מאסו - ויק כו 43 <המליץ 483: גזוי = יען, שם 544: גזוי = עקב, שם 552: גזוי = עקב>.

גזי מ"ק conj. עקב since, because גזי דלא שמעתון B עקב לא תשמעון because you did not heed the Lord - דב' ח 20. **גזי 2** סיתות אבנים cutting (stones) <גז> . ט"ס. ע"ע גזוי?

גזיין ש"ע ז n. m. גזית hewn stones ואם מדכה אבנים תעבד לי לא תבנה יתין גזיין E if you make גזית אותן גזית גזיין for Me an altar of stones, do not build it of hewn stones - שמי כ 21.

גזר גזירה, כריתה, פסיקה; allotment גזר גזירה, כריתה, פסיקה; allotment <א"י> הוה עבר בין גזרייא - נ בר טו 17 <מצווה, חוק, commandment, decree> <א"י> דא גזירת אורייתא - נ שם יב 43. **סוא"י ומלא גזירא**

גזוז ש"ע ז n. m. qātōl גזוז shearer וסלק עם גזווי עאנה E ויעל אל גזוי צאנו his sheepshearers - בר לח 12.

גזוז ש"ע ז n. m. גזיזה shearing וקדמהית גזו עאנך תתן לה EC וראשית גז צאנך תתן לו - דב יח 4.

גזי 1 גמול ותמורה recompense <א"י> למגזי לטבא טיבותה ולמגזי לבישה בישתה - פסיקתא דר"כ 42. **סוא"י**: הלן גזו לי בישן חולף טאבי - תה לח 20 <מילית קישור conj. התפתחה מהוראת התמורה בדומה ל-אגר, גמל, חלף (ע"ע). Use derived from the sense 'recompense'>.

קל עבר: גזה - ת"מ 190; גזיך gāzak - ע"ד כב 21. עתיד: תגזי tigzi - מ מ 14. בינוני: וגזי wgāzi - א"י 87. מקור: מגזי - ת"מ 78. **אפעל עבר:** הגזיין (+נסתרים) - ת"מ 240. הגזיכון (נוכחים) - בר מד 4. עתיד: תגזי tagzi (ניא) - קל) - מ יח 17. בינוני: מגזי - ת"מ 241. **אחפעל עבר:** אתגזי - ת"מ 190. עתיד: יתגזי - ת"מ 236. בינוני: מתגזי - ת"מ 138. **גזו ? qəṭūl** - במ יד 24. **גזוי ? qitūl** - בר כב 16. **גזי - דב ח 20 B.**

קנ גמל repay to כד גזה לקין לא הוה תמן עול כאשר גמל לקין לא היה שם עוול when He repaid Cain, there was no iniquity - ת"מ 190. דלא גזיך יתן לפם בישות גמלינן שלא גמלת לנו לפי רוע מעשינו - ע"ד כב 21-22. ולא תגזי לן גמלינן ואל תגמול לנו מעשינו - מ א 14. גזי גמליון בטוב יגמול גמוליהם בטוב - פיטוס לשמחות 352. וגזי ברחמיה וגומל ברחמים - א"י 87.

מוני דאמנותי... מגזי כל עמול לפם עמלה כי משפטי... לגמול לכל עושה לפי מעשהו - ת"מ 78.

אפענל גמל repay to למה הגזיכון בישתה תחת טובה *m₁ למה שלמתם רעה תחת טובה - בר מד 4. הלא בישתה הגזותך *m₂ כי רעה גמולך - בר נ 17. הך הגזינן טבואן יתי אגמול להם טובות - ת"מ 240. ולא תגזי יתי לפם בישות גמלי ואל תגמול לי כפי רוע מעשיי - מ יח 17. מגזי לכל עמול לפם עמלה גומל לכל עושה לפי מעשהו - ת"מ 241. והן ליתו... שמע למליך עמי מה יכלותי מגזיאה לה ואם לא... שמע לדבריך, ראה מה כוחי גומל לו - ת"מ 152. יגזי מן חקלה V ישלם משדור shall from his own field make restitution - שם כב 4. גזוי יגזין ית כל בישתה V השב ישיב לנו את כל הרעה - בר נ 15.

אחפענל 1 נשכר to be recompensed יוסף

crushed pieces - ויק ו 14 [בינוני פעול. מייל: מרסקא מנחת רסוקים].

אֶתְפַּעַל 1 נפסק ל- to be assigned something וברכתה דאשתמעת מן שומיה וסקפניה דאתגורת לה ושבועאתה דאשתבעת לה והברכה שנשמעה מן השמים והתהילות שנפסקו לו והשבועה שנשבעה לו the blessing which was heard from heaven and the glory which was assigned to him and the oath which was sworn to him (Isaac) **2 נימול to be circumcised** אברהם (אתגור) בעצם היום הזה נמל אברהם was circumcised on that very day - בר זי 26. וכל אנשי ביתה אתגורו עמה - בר זי 27. המגזר יתגור ילידי בית וזכינת כסף - בר זי 13. אנן בני אברהם בתר דאתגור לא אתילדנן ותמן ערלה אנו בני אברהם אחר שנימול, לא נולדנו ועורלה בר - תי"מ 203ב [עדיפת בני ישראל מבני ישמעאל]. במגזר לגן כל דכר כמה אנון מתגורין A בהמול לנו כל זכר כאשר הם נמולים - בר לד 22.

אנורו ש"ע n. f. **מילה circumcison** חתן אדמים לאגזרותה C חתן דמים למולות - שמ ד 26.

גזור ש"ע ז qatul? **פת piece of bread** תגזור יתה גזורים ותרק עליה משח מנחה היא פתת אתה פתים ויצקת עליה שמן מנחה היא break it into bits and pour oil on it; it is a meal offering - ויק ב 6. תופני מנחה גזורים תקרב תופני מנחת פתים תקריב - ויק ו 14.

גזיר ש"ע ז n. m. **1 גזרה decree** ותהי לברי ישראל לגזיר דין A והיתה לבני ישראל לחקת משפט this shall be the law of procedure for the Israelites - במ כז 11. חמשת ספריה וגזריה דלגון שאלו מרון לא יקרב לה מותה חמשת הספרים והחוקים שבהם ביקשו מאדוניהם: אל יקרב אליו המוות (אל משה) - תי"מ 248. ככל גזיריו וככל דיניו M¹ - במ ט 3. גנה דגזירין ופקודין פתיחה גינה של חוקות ומצוות פתוחה (יום השבת) א"ד ב 10. **2 מנה portion** ממה לא אסכמתון גזירכון C מדוע לא כליתם חקכם why have you not finished your portion (of bricks) - שמ ה 14.

גזירה ש"ע נ n. f. **חוקה rule** גזירה חדה לכון ולגזירה חקה אחת לכם ולגר there shall be one rule for you and for the sojourner - במ ט 15. אגזירה חדה לוכון E חקה אחת לכם - במ ט 14. אה גזירן מלפן בטור סיני הנה חוקות

יעבד - מתרגם οὐκ ἔστι λογος συστειτεται μεν οὐκ ἔστι λογος οὐκ ἔστι λογος (עשה) - ישע ג 23] **2 מילה circumcison** [איי גזר אברהם ית יצחק - נ בר כא 4. **סואיי** תגזרון קשיות לבככון - דב י 16]

קל עבר: גזר - בר טו 18 m. עתיד: תגזר - תי"מ 228. ותגזרון - בר זי 11 (= המליץ 522). ציווי: גזר gâzâr - אי ג 6. בינוני: גזר - שמ לד 10 M¹. פעול: גזירן (ר) - בר לד 22 VNEC. מקור: למגזר - בר לד 17. **פעל** בינוני פעול: מגזרה (נ) - ויק ו 14 VCA (= המליץ 612). **אתפעל** עבר: הגזר - בר זי 26 (המליץ 507: אתגור). אתגורו - בר זי 27 (= המליץ 522). עתיד: יתגזר - בר זי 13. בינוני: מתגורים - בר לד 22 A. **אגזרו** לאגזרותה - שמ ד 26 C. **גזור** גזורים (ר) - ויק ב 6 (= המליץ 559). **גזיר** - במ כז 11 A. דגורין: dagzîrân - א"ד ב 10. **גזירה** - במ טו 15. אגזירה - ויק טו 22 C. גזיראן agzîrân - מ טו 20. **גזר** לגזר - שמ יב 24. גזרין (ריבוי+כינוי הנוכח) agzârak - ע"ש א 4. **גזרה** agzârâ - ע"ד טו 8. **מגזר** magzâr - אי"ח 85. המגזר - שמ יב 48.

קל 1 חתן **to cut** יתה תגזר יתה גזורים (EC) **גזא-ה** ציווי) פתת אתה פתים cut it into pieces - ויק ב 6. **2 כרת ברית to make a covenant** ביום ההוא גזר יהוה עם אברהם קיאם m ביום ההוא כרת יהוה את אברהם ברית on that day the Lord made a covenant with Abram - בר טו 18. אה אנה גזר קיאם M¹ הנה אכאי כרת ברית - שמ לד 10. לא תגזר להון קיאם B - דב ז 2, תי"מ 228. **3 חוקק to decree a law** מסחני זכותה דנטרו גזירהתה דגזרה אלה בעלי הצדקה ששמרו את החוקים שגזרם האלוהים the righteous who kept the laws which God decreed - תי"מ 238. **4 מל א גזירת** העורלה **to circumcise** ואגזור אברהם ית יצחק וימל אברהם את יצחק Abraham circumcised Isaac - בר כא 4. ותגזרון ית בסר ערלתכון ונמלתם את בשר ערלתכם - בר זי 11. כמד אנון גזירין VNEC - בר לד 22. וגזרת ית ערלת ברה m ותכרת את ערלת בנה - שמ ד 25. **5 בהאסלה to remove wickedness** הרוע **fig.** ותגזרון ית ערלת לבככון cut away the thickening about your hearts - דב י 16. מוכא נס בת"מ 208. אלו עזרנן וללב הגזרנן עזר איקרה דאתבדר מנן אילו חזרנו (אל האל) ומלנו את הלב, חזר (אלינו) הכבוד שנפון ממנו - תי"מ 283. גזר לבי ואמליתי מחדיד תתובה מול את לבי ועשני מחדש תשובה - אי"ג 6.

מגזר אם לא תשמעון לנן למגזר ואם לא תשמעו אלינו להמול - בר לד 17.

פעל כתת to crush מגזרה מנחת גזורין תקרב VCA תופני מנחת פתים offering of

לצחק בנו Hebrew he has brought among us to deride us - בר לט 14. אתא לידי שמשא עבראי... למגחג ביא - בר לט 17.

גחם gām שם פרטי *pr. n.*

גחם שי"פ וילדת אף היא ית טבח וית גחם - בר כב 24.

גחן[†] כריעה, רכינה **bending** [איי חמתין גחנין ומלחשין - ראם רוכניס ומלחשים - ירוש ברכות ג ע"ג (בתפילה). **סואיי** גהנא = כריעה - AnOx 14]

קל 1 **רכן to bend** וגען עליו ונשק לה וגחן עליו ונשק לו he bent over him and kissed him לו - ת"מ 52. וחזת ית יצחק וגענת מן על גמלה ותרא את יצחק ותפל מעל הגמל she bent down from the camel - בר כד 64 [=המליץ 554:

וגענת, וארכנת. אונקלוס ואתרכינת. אי"ס: وسقطت =

נפלה]. 2 **השתחוה to prostrate** וחזה

הרגריזים וגען וסגד וראה את הר גריזים וגחן והשתחוה when (Moses) saw Mount Gerizim he prostrated and bowed down - ת"מ

266. ובתר כן אתקדם יהושע... ונשק צלמה וגען על רגליו אחר כך ניגש יהושע... ונשק את פניו (של משה) והשתחוה לרגליו - ת"מ

259. נגען קמי מרן ונרכן דו רחמן ורתאי נשתחוה לפני אדוננו ונישח כי הוא רחום וחנן - ת"מ 159. 3 **נטה to be**

inclined fig. וגענו יומי ישראל למות A ויטו ימי ישראל למות 29 (הרחבה מן כנון ספרי דברים 122:

death - בר מז 29 (הרחבה מן כנון ספרי דברים 122: משכלו מיין, משנטה למות).

גטט[†] כריטה, חידלון **cessation** [גזר מן גט, מעיקרה

מסמך]. *Derived from gt, orig. 'document' (AHw 294b: gittu), used in H and JA in the [sense of 'bill of divorce', i. e., of separation.*

קל חדל **to cease** לא מללנן עמך במצרים למימר גט ניא מנן יהלוא דיברנו אליך במצרים

is it not what (12 שמ יד) we said to you in Egypt: cut off (= leave us alone) - ת"מ 254 (בתה"ש: קץ, וכך הוא בהמליץ 461:

A קט. עי גם ת"מ 219 בעי 1).

נט ש"ע ז **n. m. קץ end** יומה הדין סכום גט נביי משה היום הזה גמר קץ נביאי משה

today is the end of my prophet Moses - ת"מ 250 [כנראה גיליון. *Prob. gloss.*

מלומדות בהר סיני - אי"ד ב 5. יסב ישראל אימנו וישמש גזיראן ייקח ישראל אמונה ויעשה מצוות - מ טז 19-20. ותטר גזיראתה דאנה מפקדך - ת"מ 119ב (מובא מן דב ז 11).

גזר ש"ע ז **n. m. חוק law** ותטרון ית ממללה

הדין לגזר לך ולבניך ושמתם את הדבר הזה לחק לך ולבניך you shall observe this matter as a law for you and for your sons - שמ יב 24.

תמן שבה לה גזר ודין שם שם לו חק ומשפט

- שמ טז 25. ועתה ישראל שמע מן גזריה עד תדמי לאבהתך ותודעק בר טב "ועתה ישראלי

(דב ז 1) שמע לחוקים כדי שתדמה לאבותיך ותיקרא בן טוב - ת"מ 205. אתריחך מלף יתן

גזריך וקיאמיד רצית בנו ללמד אותנו מצוותיך וברינותיך - ע"ש א 3-4.

גזרה ש"ע נ **n. f. 1 גזרה decree** והודעת

למשה בגזרה וארוה והודעתי למשה - חוקה ותורה I announced to Moses a decree and a law - ת"מ 386. למעבד גזרה ודין A לעשות

צדקה ומשפט - בר יח 19. וקם מלך חדת על מצרים דלא יוסף וקם גזרת יוסף וקם מלך חדש

על מצרים אשר לא מקיים את גזרות יוסף a new king arose over Egypt who did not keep Joseph's decree - שמ א 8 [ע"פ אונקלוס O]. 2

מילה circumcision אתימן גזרה ושבה

הופקדו (בידיו) מילה ושבת ושבת וה Shabbath and the Shabbath - ע"ד טו 8.

חמיו דמים לגזרתה חתן דמים למלות - שמ ד 26. זמרי זנאה כד טמא גזרתה דקרה פינחס

זמרי הזנאי, כשטימא את המילה, דקרו פינחס - ת"מ 204ב (הניאוף מטמא את המילה. *lit.:* adultery

defiles circumcision).

מגזר ש"ע ז **n. m. מילה circumcision** במגזר

לנן כל דכר בהמול לנו כל זכר by circumcising of every male among you

22. המגזר לה כל דכר המול לו כל זכר - שמ יב 48, וכך הוא כבר יז 10 [מעין *amgazzar]. מגזר

לבכי תהבינן מלות את לבות השבים - אי"ח 85.

גחך[†] צחוק של לעג **derision** [איי למגחכה בן - נ

בר לט 14. **סואיי** והו נחכין עלוי - מתי ט 24]

פעל צחק **to deride** וחזת שרה ית ברה דהגר... מגחך *m₂ ותרא שרה את בן הגר...

מצחק Sarah saw the son of Hagar... deriding - בר כא 9.

מגחן [מן חילופי כג/ ונאיש 1.1.5 By k/g

interchange - LOT V § 1.1.5. אודה לנן גבר

עבראי למגחג בנן A הביא לנו איש עברי

גיא - גימון

†גיל תקופה, דור **age, generation** [אינו בכ"י] J של התה"ש ואינו בארמית של ארץ ישראל. ע דורות דורות וגילים גילים - דב"ר 123. מת אחד מן הגיל ידאוג כל הגיל. - רות רבה, לרנר 58. השי גייל. טל ג [ס]

גיל ש"ע ז *n. m.* דור **age** נח גבר זכאי ושלים הוה בגיליו A (E) נח איש צדיק תמים היה בדורתו Noah was a righteous man; he was blameless in his age (9 ו =) המליץ 445. ואקים ית פסקולי בניי ובינך ובין בניך בתוך לגליון A והקמתי את בריתי בניי ובינך ובין זרעך אחרוך לדרתם I will establish my covenant between me and you and your descendants after you throughout their generations - בר יז 7. ומית יוסף... וכל גילה ההוא A (V יתה גילה) וימת יוסף... וכל הדור ההוא - שמ א 6. גיל עיקר ומבלמלם C (E גלי) דור עקש ופתלתל - דב לב 5. אתבוננו לשנת גיל וגיל E בינו שנת דור ודר - דב לב 7. ודן דכרני לגיל וגיל V*M₂ וזה זכרי לדור ודור - שמ ג 15. חגה ליהוה לגילכון A - שמ יב 17. ותעבדון ית יומה הון לגילכון גזירת עלם A (V לגילכון) - שמ יב 17.

כיל ש"ע ז *n. m.* דור **age** יתך עמית זכאה קמי בכילה הון A אתך ראיתי צדיק לפני בדור הזה I have seen that you are righteous before me in this age - בר ז 1 [מן חילופי ג/כ. By g/k interchange. See LOTV § 1.1.5.]

†גילי קש **stubble** [מן אונקלוס O. ס גלא = קש - PSm 715a]

גיני ש"ע נ *n. f.* קש **stubble** ואתבדר עמה ככל ארע מצרים לגבב גילי M₂ *MJECBA למקששה (קש) ויפך העם... לקשש קש the people were scattered abroad throughout all the land of Egypt, to gather stubble - שמה 12 [אונקלוס: לגבבא גילי].

†ג'ימון תכשיט **jewel** [ע מש שבת ד. ירוש שבת ז ע"ג (למעלה). ליברמן, תוסכ"פ סוכה 865, ירושלמי כפשוטו 89. ב"י 345, הערה לערך אנמון].

גימון ש"ע ז *n. m.* תכשיט **jewel** עסקה גימון וגולה טבעת עגיל וכומז brooches, earrings, rings, and pendants - שמ לה 22, במ לא 50 (=) המליץ 553. ואלבש יתה רקיעי מילת ושבה גימון דהב על צברה VMCEB וילבש אתו בגדי שש וישם רביד זהב על צוארו - בר מא 42.

גיא **giyya** שם מקום *pr. n. (place)* **גיא** ש"פ ומבמות הגאה דבעקל מוב (VNB לגיאה, ECA לגיאה = המליץ 443) - במ כא 20.

†גיבטאי שם ייחוס: קופטים *gent. n.: Copts* [זב"ח, אסטיר 35. ע"ע קפטאי]

גיבטאי ש"י ויהבו עליון ריש מנון בכורה דלהדים ושמה גיטט ואתקרו על שמה גיבטאי ושמו עליהם ראש מקרבם, את בכור הולדים ושמו גיטט שנקראו על שמו הקופטים - אס א9-ב.

†ג'יג שם פרטי *pr. n.*

ג'יג ש"פ ויתריאם מן ג'יג מלכה A - במ כד 7 [נ"א מן גוג, מנגו. ע"ע גוג].

†ג'יג'י מכל לנוזלים **vessel** [א"י איתגלון גיגיתא... שתון קדמאי = נגלו המכלים... שתו הראשונים - ירוש שבת ג ע"ד. יי בראנד, כלי חרס בספרות התלמוד, ירושלים תשי"ג, עמ' פג].

ג'יג'י ש"ע נ *n. m.* כד **jar** ארכמי שבי גיגית[ך] m הטי נא כדך please, lower your jar - בר כד 14 (המליץ 489: גיגיתך). וגיגיתא על כתפה A (גיגיתא) וכדה על כתפה - בר כד 15. ואחת גיגתה על אדה A ותוריד כדה על ידה - בר כד 18. השקיתי שבי זעור מים מגיגיתך *M₂ השקיני נא מעט מים מכדך - בר כד 43, 45 (המליץ 485: מגיגיתך). והא רבקה נפיקה וגיגתה על כתפה A ... וכדה על שכמה - בר כד 45.

†ג'יד מיתר בגוף החי **sinew** [א"י גידא דנשייא - נ בר לב 3]

ג'יד ש"ע ז *n. m.* ג'יד **sinew** על כן לא ייכלון בני ישראל ית ג'יד נסיא על כן לא יאכלובני ישראל את ג'יד הנשה גיחון אחיו ודקל that is why the children of Israel do not eat the sinew of the hip - בר לב 33.

גיחון **giyyon** שם מקום *pr. n. loc*

גיחון ש"פ ושם נהרה תנינה גיחון - בר ב 13. שעתה דקטל נהרה וגזוליו גיחון אחיו ודקל ונהר פרת... - ת"מ א30.

†גיטט שם פרטי *pr. n.*

גיטט ש"פ ומית גיטט ריש מצרים ומת גיטט ראש מצרים - אס 39.

גיש - גלגל

גיש† מחנה, צבא camp (host) > جَيْش = גיש -
Dozy II, 238b. טל ג עד, עז

גיש ש"פ גייס camp וזעק שם אתרה יתה
he ויקרא שם המקום הוא מחנים
called the name of that place "Camps"
בר לב 3 [ריבוי ארמי].

גישור שם פרטי (place) pr. n.

גישוראי ש"י gent. n. ית כל תחום ריגובה עד
תחום גישוראה - דב ג 14.

גית† עדר herd (מן אונקלוס O)

גית ש"ע n. m. עדר herd והוה לה גיתי עאן
וגיתי תורין M₁* ויהי לו מקנה צאן ומקנה
he possessed herds of small cattle and בקר
herds of cattle - בר כו 14. גיתיו וקנינה דקנא
בפדנה דארם M₁* מקנהו וקנינו אשר רכש... -
בר לא 18 [ברוח אונקלוס ותחבירו: גיתוה וקנינה דקנא.
תה"ש סמיכות כמו במקור: קניאן נכסה דחתר]. ובניו
הוּו עם גיתיהון בכרה m ובניו היו את מקנהו
בשדה - בר לד 5 [אונקלוס: עם גיתיהון]. גיתיהון
ונכסיהון m מקניהם וקנינם - בר לד 23. ולא
יכלת ארע מתוביהון למסבל יתון מקדם
גיתיהון m ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת
אתם מפני מקניהם - בר לו 7.

גית† עבר, צד side > جِهَة = צד - Kazimirski
(II, 1495b)

גית מ"י prep. מעבר across ושרו בבקעת
מואב מן גית לירדן יריחתה A ויחנו בערבת
they encamped in the valley of Moab, across the Jordan from Jericho
- במ כב 1.

גלג שבח, שירה laudation, praise וסוא"י
יתגלוון כך כל הלין דמחבין שימך = ויעלצו בד אהבי
שמך - תה ה 12 - Horol 182. א"י (במשמעות להג)
מה את בעי מן גלגוי דהדן - מה אתה רוצה מפטופטוי
של זה - ירוש סוטה יז ע"ב]

פעל עבר: גלג - ת"מ 205א. גלגו gallēgu - מ ח 9.
עתידי: נגלג nēgallag - מ יב 5. ציווי: גלגו gallēgu - מ
ו 11. בינוני: מגלג - ת"מ 216ב. פעול: מגלג - ת"מ 53א.
אתפעל עתידי: יתגלג yitgállag - מ כג 5. בינוני: מתגלג
- ת"מ 237. **גלגין** pl. tant. גלגין - ת"מ 53א.
gállagon - מ ח 10. **גליגין** pl. tant. - ת"מ 293ב. **גליגו**
וגליגותי - שמ טו 2 A.

פעל שיבח, הילל to praise מתקשר עם תוית
היחס ב' גלגו בך זכאי היללו אותך צדיקים
the righteous praised You - מ ח 9. **גלג בה קשטה**
ואסגי זרעך בדיל אברהם עבדי שיבח אותו
קשטה (את הצדיק): "והרביתי זרעך... (בר כו
24) the True One praised him: "I will increase (24
your offspring" - ת"מ 205א.
באלהותך נגלג לית אלה לבר מנך את
אלוהותך נשבח: אין אלוהים חוץ ממך - מ יב
6-5. גלגו בחילה דו שליט בעובדיו שבחו את
כוחו שהוא שליט במעשיו - מ ו 11-12. בחייך
מגלג בשלם... ובתר מותך את מגלג סגי <מכן>
בחיך (היית) מהולל משלם... ואחר מותך אתה
מהולל רב מזה - ת"מ 353.

אתפעל השתבח to be praised יתגלג בשלם
כתבה ישתבח בשלם הספר (=התורה)
Torah be praised - מ כג 5. מה דן באדך ישתבח
אמורה ויתגלג שמועה "מה זה בידך" (שמ ד
2) ישתבח האומר (האל) ויתהלל השומע (משה)
- ת"מ 11ב. ונביה רבה משה מתגלג בון והנביא...
משה משתבח בהם (בטובים) - ת"מ 237ב.

נלגין ש"ע n. m. pl. tant. שבח praise איקר
וגלגין בחייך ובתר מותך כבוד ושבח בחייך
ואחר מותך glory and praise in your lifetime
(of Joseph) and after your death - ת"מ 53א. עזי
וגלגיה והוה לי לפצו עזי וזמרתני ויהי לי לישועה
wzimirāti (=מדרב) - שמ טו 2. מן הוה ישום רבותון
אי יסכם גלגיון מי יכול להעריך גדולתם (של
בני ישראל) או לגמור שבחם - ע"ד כ 6-5. גלגו
בך זכאי יתעבדון גלגין היללו אותך צדיקים
ונעשו תהילות - מ ח 9-10.

נלגין ש"ע n. m. pl. tant. שבח praise עד
מתי אתה מתוכה בביש העובדים אלולי הות
גלגין הות בביש עד מתי תהיה נזוף בגלל
רוע המעשים. אילולי שבח, הייתה רעה If
long will you be chastened for evil deeds?
they were praises, they would be evil
- ת"מ 293 [לענין התוכחה. עי זב"ח העי 1].

נלגינו ש"ע n. f. שבח, שירה praise פארי
וגלגותי והוה לי פצוה A עזי וזמרתני ויהי לי
לישועה וmy praise become my deliverance
- שמ טו 2.

גלגל gállag שם מקום (place) pr. n.
נלגל ש"פ בבקעתה קבל גלגלה אצטר מישר
חזבה קבל שכם בערבה מול הגלגל אצל אלון
מורא מול שכם - שמ כ 3.

גלד - גלי

for the Lord revealed to him (Moses) what He had never revealed to any man revealed to any man - ת"מ 175ב. ואן בלש בכך יגלי יכלות אדה מעמי אנה קצירות אדה ואם ביקש (הרשע) בזה לגלות את יכולת ידו, אראה אני את קוצר ידו - ת"מ 163ב. פרקנך גלי לך את גאולתך גלה לנו - א"ג 96. האנה גלי לך אהן שמה רבה הנה אני מגלה לך את השם הגדול הזה - ת"מ 21א. גלין דאזהותך ליתי אלא לגדלך (הבריות שבראת) מגלים שהאלוהות אין היא אלא לגדולתך - ע"ד כד 11-12. גלי הוא מן דעבד עלמה גלי הוא משעשה העולם - מ כא 12. נפיל וגלי עין נפל וגלוי עינים - במ כד 4. יהוה דלית לה דמו לא בכסי ולא בגלי האל שאין לו דמות לא בנסתר ולא בנגלה - מ ט 83-84. גליאתה וכסיאתה גדילין מן טובך הנגלות והנסתרות גדלות מן טובך - מ ד 11-12. כסיאתה ליהוה אלהנן וגליאתה לנן ולבנינן - דב כט 28. **2 ברא** create to בבראשית גלית בוראין חילין ב"בראשית" בראת בריות חזקות at *br²syt* You created mighty creatures - ע"ד כג 6-5 [ע' בהערות זבי"ח סם, ומה שהוא מביא מדחז"ל]. גלא עלם יאי מן האן דלא הוה ברא עולם יפה ממה שלא היה - מ ה 10-9. גלה יבשה ממי תהו ובהו ברא את היבשה ממי תהו ובהו - מ ו 9-10. גנה ייה יום שבתה גליה מן עדן דיומיה גינה יפה היא יום השבת, בראוה משכבר הימים - א"ד ב 7-8. כד גלה אורה ואתחזי לכל עלמה... חלץ מנה אורה דשמה כאשר ברא את האור ונראה לכל העולם... חילץ ממנו את אור השמש - ת"מ 271ב. הר הקדם הסגלו מן ימי הבריה מאז גלה היבשה "הר הקדם" (בר י 30) אכן אלהי הקדם בחרו מימי הבריה, מאז ברא את היבשה - ת"מ 99א. **3 עשה** פועל "ירק" המפעיל שם עצם *to do "empty" verb, "verbalizes" a noun* וגליך נצחניך עמון במצרים ובימה ובמדברה ועבדת תמחין ופליאן וגליך עמון כל נצחן ועשית גבורותיך עמהם במצרים... ועשית פלאים ונפלאות ועשית עמהם כל גבורה You did Your exploits for them in Egypt on the sea and in the desert, and You did wonders and miracles and every exploit for them - ע"ד ג 9-12. וביומה דבה קהל יהוה מתפרק גליתי פרקן ביום שבו ננאל הקהל גאלת *on the day when the congregation of the Lord were delivered*, You delivered - ת"מ 302א. **ועבד** אבק ואפר וגולה אבדנה באנשה ובבהמתה ועשה אבק ואפר (במצרים) והאביד אדם ובהמה -

†גלד קרח **frost** א"י דיק קכלידא - נ ש מ ט 14
גלד ש"ע n. m. † **כפור** frost ואה על אפי ברה דיק מנצנץ דיק כגלדה B והנה על פני המדבר דק פורח, דק ככופר B והנה על פני surface of the wilderness, lay a fine and blossom (substance), as fine as frost - ש מ ט 14 [הושפע מן התרגום הערבי. א"ס: עליו וג] البرية دقيق كالجليد הכול לעניין רסיסי מים קפואים. טל, ספר בלאו 325].

†גלט מיאוס ותיעוב **abhorrence** [ס גלטה = בחילה - LS 118b. הכתיב גלעט נוצר מעירוב גלט/גלעל [Blend of *g^t* and *glt* resulted in the spelling *glt*]]
קל געל, מאס to **abhor** בדיני שקרו וית גזיראתי גלעטת נפשון במשפטי מאסו ואת חקתי געלה נפשם - My rules and laws they rejected My laws I will not abhorred My laws I will not abhor them so as to destroy them - ויק כו 43. ולא גלעטתון למסכמתון ולא געלתים לכלותם - ויק כו 44. ולא תגלעט נפשי יתכון - ויק כו 11. ואם ית דיני תגלעט נפשכון (A תקלעט) - ויק כו 15. ותגלעט נפשי יתכון - ויק כו 30. ונפשהתון גליטה כי לא מלאו בתר יהוה ונפשותיהם מאוסות כי לא מלאו אחר האל - ת"מ 239א.

גלי חשיפה **making visible** א"י פקירין בריש גלי - נבמ לג 3. **סואי** ולמן דצבא ברא דינלאו הו גלא - מתי א 27] ← בריאה, עשייה **creation**
 קל עבר: גלה *gâlā* - מ ו 9. עתיד: יגלי - ת"מ 163ב. ציוה גלי *gâli* - א"ג 96. בינוני: גלי - ת"מ 21א. פועל: גלי *gâli* - מ כא 12. גליה (נ) *gâlayyâl* - א"ד ב 8. מקור: מגלי *migli* - מ ח 24. **פעל** [בקריאת התפילה יש הכפלה רק בצורת הבינוני מגלי. מחוסר עדות אחרת הובאו כל הצורות בקל לבד מהבינוני והמקור ימנלאה. אין משתמע מכאן שמחבר המילון מאמין שבת"ש לא היה פעל אלא בצורות הללו. *Since there is no evidence of gemination in Pa^{el} forms, except the pt., all other forms are given under Qal (although there is little ground to assume that Pa^{el} was limited to the pt. alone).*] בינוני: מגלי - *amgalli* - מ ו 49. פועל: מגלי - במ כד 5. מקור: ממלאה - ויק יח 6. **אפעל** עתיד: דתגלה (נוכח+נסתר) *adtaglinne* - ע"ד ג 21. **אתפעל** עבר: אגלה *iggâlâ* - מ ה 48. אתגלה - ת"מ 242ב. עתיד: יגלי - ת"מ 186א. יתגלי - ת"מ 67. בינוני: מתגלי - ת"מ 41א. **גלו** גלותן - ת"מ 297א.

קל 1 גילה to **reveal** דגלה לה מרה מד לא גלה לאנש עד לעלם שגילה לו (למשה) אדוניו

ת"מ 285א. נחשה בישה מלל בשמה... וגלה
 «ערימא» הנחש הרע דיבר בשמו... והערים -
 ת"מ 275א.
מנני ויילון דבכיך דאתין מגלי רגוך אוי
 להם לאויביך הבאים לגלות את כעסך - מ ח
 24-23. משה התימן מגלינה משה הופקד לגלותו
 (את יום השבת) - ע"ד יד 10. על ממלל כספה
 דאתעור כהדינן בשרוה אנחנן מתיעלים
 למגלי עלינן (N*) * למגלאה) - בר מג 18 [פירושי:
 לגלות הכסף שנעלם. Int.: to reveal the missing
 money].

פנל 1 גילה to reveal מגלי כל טמיראן
 וידע כל כסיאן מגלה כל הצפונות ויודע כל
 הנסתרות reveals every hidden thing and
 knows every secret - מ ו 49-50. מפל ומגלי
 חוויים: נפל וגלוי עינים - במ כד 16. עמו ק הך
 היא מזרזה ומגליה מלים משפעין טבוהן ראו
 את (האות) ק איך היא מזרזת ומגלה מלים
 משופעות טובות - ת"מ 301ב. 2 ע"ש"ח NSH **הגלה**
 to exile זה עזריה גלתה מלך יונן מארץ
 כנען זה עזריה, הגלה אותו מלך יוון מארץ
 this Azaria, the king of Greece exiled him from
 the Land of Canaan - תולדה 48א²
 (Neubauer 406).

גללי גלילה וסיבוב דבר על צירו, **rotation,**
rolling א"י ויגלון ית אבנא - נבר כט 8, גל אבנים,
 גלי היס, גולות מים, חפץ: פסל (מאבן גללי), קישוט
 עגול ← 1 הטיית חסד ורחמים, הפקת שפע 2 **mercy**
 מילית יחס וקישור. *prep., conj.*

קל עתיד: [ויגלון - בר כט 3 m (מסופק). **פעל** עבר:
 וגלל - בר כט 10. עתיד: ויגלון - בר כט 3. בינוני:
 ומגללי - בר כט 3 M. **אתפועל** עבר: אתגוללו - בר מג
 30 aM [מן אונקלוס]. **פלפל** עבר: גלגל - ת"מ 214ב.
 עתיד: ויגללון - בר כט 3 m. בינוני: מגלגל amgalgal
 - מ ט 61. ומגלגלין - בר כט 3 M₁*. פעול: מגלגל - ת"מ
 28א. **אגול** אגוליון - שמ ז 19 M₂*. **אתגללו** - לאתגללות
 - בר מה 1 A. **גולה** - שמ לה 22. **גל** - בר לא 46. גללי
 (ריבוי נסמך) gēlāli - א"ד 23. **גלגל** - גלגלי - שמ יד
 25. **גלגלה** לגלגלת (נפרד): - שמ טז 16. לגלגלן (ר) - במ
 ג 47. **גלל** בגלל afgēlāl - מ ט 80. **מתגללה** - בר מג 18
 (A מתגללו).

קל גלל to roll [ויגלון ית אבנה מן על
 פם בירה m - וגללו את האבן מעל פי הבאר
 they rolled the stone from the mouth of the
 well - בר כט 3.]

פנעל גלל to roll וגלל ית אבנה ויגל את
 האבן he rolled the stone - בר כט 10. ויגללון
 ית אבנה מן על פם בירה m (M ומגלליון)
 וגללו את האבן מעל פי הבאר they rolled the
 stone from the mouth of the well - בר כט 3. וכך
 הוא בפסוק 8 (MEB ומגלליון).

אתפועל אתגולל to extend, display ואחוי

מנני ויילון דבכיך דאתין מגלי רגוך אוי
 להם לאויביך הבאים לגלות את כעסך - מ ח
 24-23. משה התימן מגלינה משה הופקד לגלותו
 (את יום השבת) - ע"ד יד 10. על ממלל כספה
 דאתעור כהדינן בשרוה אנחנן מתיעלים
 למגלי עלינן (N*) * למגלאה) - בר מג 18 [פירושי:
 לגלות הכסף שנעלם. Int.: to reveal the missing
 money].

פנל 1 גילה to reveal מגלי כל טמיראן
 וידע כל כסיאן מגלה כל הצפונות ויודע כל
 הנסתרות reveals every hidden thing and
 knows every secret - מ ו 49-50. מפל ומגלי
 חוויים: נפל וגלוי עינים - במ כד 16. עמו ק הך
 היא מזרזה ומגליה מלים משפעין טבוהן ראו
 את (האות) ק איך היא מזרזת ומגלה מלים
 משופעות טובות - ת"מ 301ב. 2 ע"ש"ח NSH **הגלה**
 to exile זה עזריה גלתה מלך יונן מארץ
 כנען זה עזריה, הגלה אותו מלך יוון מארץ
 this Azaria, the king of Greece exiled him from
 the Land of Canaan - תולדה 48א²
 (Neubauer 406).

מנלאה לכל חמיר בסרה לא תקרבון
 למגלאה ערוה - ויק יח 6. מובא גם בת"מ 158א
 בשניינים. וס קעמה תמן זריקה מי נדה למגלאה
 שלמותך ולמנשם דושך (והאות) ס עומדת
 שם, זורקת מי נדה לגלות שלמותך ולרפות
 יגעך - ת"מ 293ב.

אפעל 1 גילה to reveal עדן דתגלנה בנצחן
 ותוקד אלהיון בשעה שתגלנו (את הברק)
 בגבורה ותשרוף אלוהיהם when You reveal it
 when You reveal it (the lightning) in glory and burn their idols
 - 22-21. **הרחיק** to remove ייתני בשלם
 תהבה ויגלי קבלה יבוא בשלום תהבה וירחיק
 את החושך let the Taheb come in peace and
 remove the darkness - ת"מ 42א* [ע' זביח הע' 4].

אתפועל נתגלה to be revealed בחדה לירחה
 אגלו רישי טבריה A באחד לחדש נראו ראשי
 ההרים on the first of the month, the tops of the
 mountains were revealed - בר ח 5. אגלה
 משכנה נתגלה המשכן - מ ה 48. ואתגלה על
 אדה גונין יקירין נתגלו על ידו דברים נכבדים
 - ת"מ 242ב. ותתגלי יבשתה על ידו דברים נכבדים
 that the dry land may appear - בר א 9. דלא תגלה ערותך לידה
 אשר לא תגלה ערותך עליו - שמ כ 22. ביום
 נקם יגלי קשטה ביום נקם יתגלה קשטה -

ולא יכל יוסף להיחשף לכל הנצבים עליו
Joseph could not disclose himself before all his
attendants - בר מה 1.

גוללה ש"ע נ. f. **אנ** gullu = תכשיט זהב - AHw
[297a] **תכשיט** jewel עסקה גימון וגולה
(MEA) (ובולה = המליץ 494) טבעת עגיל וכומז -
שמ לה 22 (עי' בהערות זבי"ח בהמליץ שם. איס
دستينج. ובטור הערבי של המליץ: דסתינק = תכשיט
- Dozy I 442a).

גל ש"ע ז. n. m. **1 גל אננים mound of stones**
they ועבדו גל ואכלו תמן על גלה גלה
made a mound of stones; and they ate there by
the mound - בר לא 2.46 **גלי היס vawe** תפוך
גללי ימה מלרע אל לעל הפיכת גלי היס
the reversal of the waves למעלה
מלמטה **גלי היס** ת"מ 258. **מפרע**
רבואן הך גללי ימה נותן תהילות כמו גלי
היס - אי"ד ג 23. והאש דגלת בין גללי ימה
דסוף אכלת איובי אלהים והאש שנתגלתה
בין גלי ים סוף אכלה את איובי אלהים - ת"מ
459.

גלגל ש"ע ז. n. m. **1 אופן wheel** ואסר ית
גלגלי מרכבתה B ויאסר את אפן מרכבתו
he locked the wheels of their chariots - שמ יד 2.25
גבעה hill מעניין גל אננים גלגליה הוּו כרוזין
לון במשתוק אתקדמו כדו סדרי רחותה
הגבעות היו קוראות להם באלם: התקדמו
the hills were calling the רעותה
עתי אסיפת רעותה **גלגל** "the
in silence: approach now, the assembly of
favor" - ת"מ 51A (עי' זבי"ח העי' 4 ואפשר שהוא לשון
גובה ושייד גלגל). **3 שולי הבגד rim** ויהבו ית
זוגיה על גלגלי לבושה M₄* ויתנו את
הפעמונים על שולי המעיל
they put the bells all around the rim of the robe
- שמ לט 25, ובדומה
לו בפסי' 26 [בטור הערבי של המליץ 564 בא גלגל
כנגד פעמונים, והוא הריבוי جلال]. **4 איש man**
העברה מן גלגלת, ע"ע גלגלה [see] ופקד עליו פרעה
גלגלין ושלחו יתה A ויצו עליו פרעה אנשים
וישלחו אתו Pharaoh put men in charge of
him, and they sent him off 20.

גלגלה ש"ע נ. f. **איש man, person** מן גלגלה
= גולגלת בהוראה דיסטריבוטיבית =
'skull' in distributive sense (cf. "per head")
לקטו מנה אנשי לפם אכלה עמר לגלגלה לקטו
gather ממנו איש לפם אכלו עמר לגלגלה
much of it as each of you requires to eat, an
omer a person - שמ טו 16. חמשה מתקלין לגלגלין

אתפועל אתגולל to extend, display
יוסף הלא אתגוללו טבו על אחוה A וימהר
יוסף כי התגלגלו חסדיו (?) על אחיו Joseph
hurried out, for his mercy was extended toward
his brother - בר מג 30: נכמרו רחמיו (השי' אונקלוס:
ואוחי... ארי אתגוללו רחמוהי).

פלפל 1 גלגל to roll ויקרב יעקב וגלגל ית
אבנה M₂* ויגש יעקב ויגל את האבן Jacob
approached and rolled the stone - בר כט 10.
ומתכנשין תמן כל רעיה ומגלגלין ית אבנה
*M₁ (m₁ ויגלגלון) ונאספו שמה כל הרעים
וגללו את האבן, and roll the stone
- בר כט 3, וכך הוא M₁* בפסי' 8.
2 הפך to become **ואם מעי את...** מי נהרה
קטיל ואדמה מגלגל "ואם מאן אתה..." (שמ ז
27) יוכו מי הנהר וייהפכו לדם "if you refuse"
(Ex 7:27), the waters of the river will be
smitten and they will become blood - ת"מ 28
(עי' זבי"ח העי' 2). **3 הפיק, נתן** extend
מגלגל חיים למד דשתי מנה עדן מפיך חיים
למי ששותה ממנו Eden extends life to any one
who drinks from it - מ ט 61-62. פרת מכסיאתה
אנון לוחיה פרת מגלגל חכמה לכל דריה מקור
הנסתרות הם הלוחות, מקור המביא חכמה
לכל הדורות - מ ט 65-68 (עי' בהערות זבי"ח).
4 ריחם show mercy
רחמים" הנתון בחלק מן מהיקרויות.
rhythm 'show mercy' מנגלג עם רשיעייא -
ירוש זבי"מ יב ע"א] רבותה לאלה דסבל חיביה
ומגלגלון ברחמיו עד אהן יתובון הגדולה
לאלהים הנושא את החוטאים ומנגלג עליהם
רחמים עד אם ישובו וגלגל
Glory to God, who forgives the sinners and shows mercy to them,
so that they may repent for sinners - ת"מ 182A. דו כים
מגלגל רתואן שהוא, כים, מגלגל רחמים
He, like the sea, shows mercy
אמת קשטה מגלגל עמן וליגן טרין מה דלפנן
עד מתי קשטה מנגלג עליו רחמים ואנו איננו
שומרים מה שלמדנו - ת"מ 205A. בקשט קיאם
אבהתון גלגלת עמון בשל ברית אבותיהם
ריחמת עליהם - ת"מ 212B.

אגולל ש"ע ז. n. m. **מקווה** pond וארם
אדך על מימי מצרים על נהריו... ועל אגוליון
*M₂ hold out your arm over the waters of Egypt: its rivers..., its ponds
- שמ ז 19 [א פרוסתית. השי' גלות מיס - שופ א 15].

אתגלגלו ש"ע נ. f. **חשיפה** disclosure ולית
יכל יוסף לאתגלגלות לכל נציביה עלויו A

your greatness and your רוממותך גדולתך
magnificence - ישמעאל הרמיחי (Cow 557).
גנל ש"ע ז. n. m. **תכונה** quality וחמשה גללים
אשר בו אסתדר יראה ישמע יאכל יריח יאמש
וחמש תכונות שניחן בהם... five qualities was
he endowed... (Cow 498) - אבישע

גלם גבעה **hill** א"י על טוריה רמייה ועל גלמתה -
נדב יב 2. **סואי** מן אקים טוריה וגלמתא - ישע מ 12
גלם ש"ע ז. n. m. **פסגה** hill top ויעבירם אל
קומני ימה וישמם בגלמי טוריה - ויעבירם
אל איי הים וישמם בפסגות ההרים (God)
brought them to the islands of the sea and set
them on the tops of the mountains ת"מ 101.
גלמה ש"ע נ. f. **גבעה** hill הלא מריש טורים
אחזינה ומגלמן אשבחנה כי מראש ומגבעות
I see them from the mountain tops, אשרונו
gaze on them from the heights - במ כג 9. על
טבריה רמייה ועל גלמתה על ההרים הרמים
ועל הגבעות - דב יב 2.

גלעד gâl ed שם מקום: (pr. n. place)
גלעד ש"פ ויעקב קרא לה גלעד... על כן קרא
שמה גלעד - בר לא 48-47 [בנ"א הוא שם כללי].

גלעד gâl'äd שם מקום [ע"ע טור גלעד]: (pr. n. place)
גלעד ש"פ כל קרי מישורה וכל גלעדה - דב ג
12. ואזלו בני מכיר... לגלעד וכבשוה - במ לב
39.

ארע גלעדה ש"פ ותגנון להון ית ארע
גלעדה לסחנה - במ לב 29.

גלעד gâl'äd שם פרטי: (pr. n. place)
גלעד ש"פ אלין בני גלעד - במ כו 30.
גלעדאי ש"י gent. n. ומכיר אולד ית גלעד
כרן גלעדאה - במ כו 29.

גלף גילוף, פיסול, גילוף **engraving, carving**
Alt.: γλύψω - Krauss 178a. י"א שהוא מן האכדית.
from Akk gullubu (A. Schall, Studien über
griechische Fremdwörter im Syrischen,
[Darmstadt 1960, p. 45])

פעל גילף, פסל to carve וגלף משה תרין
לוהין אבנים VB ויפסל משה שני לוחות אבנים

ולעל לגלגלתון - במ א 18.

גלגל(ונים) [מן העברית H] ש"ע ז. n. m. pl. tant.
פסילים idols ואתן ית פגריכון על פגרי
גלוליוכון (ECA גלליכון) I will cast your dead
bodies upon the dead bodies of your idols - ויק
כו 30 [א"ס اصنامكم = אלילים]. וחזיתון ית
שקציון וית גלליון קיצם ואבן (B גלוליון) -
דב כט 16.

גלל ש"ע ז. n. m. **סיבה** cause אנה דחל מן
עובד ביש יהי גלל לכל דין אני ירא מכל
I fear evil שיהיה סיבה לכל עונש deed will be the cause of all punishment
145. וענה צבעתך ושגרני במה דהוה גלל
לפרקנך וענה לצעקתך ושלחני בדבר שהיה
סיבה לגאולתך (God) answered your cry and
sent me with the means, which was the cause
of your deliverance - ת"מ 112 [מן سبب = סיבה
Ar. calque].

גלל גללות ורוממות **height, exaltation**
גל = היה מרומם - Lane 436. עשי"ח NSH]

פעל רומם to exalt לו שגר בממלל... בזה
הדבר לו גלל... ותחת ידו לך נחה שלח אותו
(את משה)... בזה הדבר רומם אותו... ותחת
ידו "לך נחה" (שמ לב 34) (God) sent him
by this and He exalted him (Moses)...
appointed him on "go lead" (Ex 32:34) - אבישע
(Cow 496).

אתפעל נתנשא to be haughty

מתגללה מקור **inf. התנשאות** to act
arrogantly למתגללה עלינן ולמתנפלה
עלינן (A למתגללות) להתגלל עלינו ולהתנפל
עלינו to act arrogantly against us and to attack
us - בר מג 18 [קשה. השי' C למגיל].

אתפנפל נישא to be singled out
ומתגלגלים אנה ועמך מכל עמה B ונפלוני אני
ועמך מכל העם distinguished, Your people and I, from any
people - ש"מ לג 16.

מתגלגלה אנהון מתיעלים למתגלגלה
עלינן (B למתגלגלה): אנהנו מובאים להתגלל
עלינו we are brought so that (they) abase us
בר מג 18 [gullulu, 'hostility'] Prob. related to:
(AHw 297b).

גלול ש"ע ז. n. m. **גדולה** glory רביאנך וגלולך

גלף² - גמא

גלש² [†] *scorching of the skin* צריכה בעור
[רק בכ"י J בהוראה זו. א"י אבל דבר שדרכו לבוא ברותחין עד <דאיאה> גלשה הוא מקנב = עד שהיורה רותחת הוא מקצץ (את הירקות) - ירוש פסחים לא ע"א. ועי' ב"י 788]

גלשי *burn* [†] *צריבה* *burn* גלשי תחת
[נ"א חב"ר, מכותי] חבורה תחת חבורה
burn for burn - שמ כ 25 אס גלשא = שרטת - BB
499.]

גלשנה [†] *burn* [†] *צריבה* *burn* גלשנת כבית
היא *A* צרבת המכונה היא *it is the scar of the burn* - ויק יג 28 (המלה דחוקה בין השיטין באותיות זעירות).

גלשני [†] *scorch* [†] *צריבה* *scorch* גלשנית
שחנה היא *A* צרבת השחין היא *it is the scar of the inflammation* - ויק יג 23.

גם [†] מילית קישור *conj.* [בת"ש משורבבת מן העברית.
שכיחה עשי"ח והיא שכיחה בפיוט המאוחר *H interp.*
[in ST; frequent in NSH.]

גם [†] *conj.* **גם** *also* וגם ית ישראל לא
אשלה *C* - *and also, I will not let Israel go* - שמ
ה 2. ושמע יהוה לי גם באזכנה ההוא *C* - דב ט
19. עד תנשמו אנה וגם שם למען ירווח לכם
פה וגם שם - ת"מ 133ב. שבעה יומים כתרו
מצראי משתנקין וגם מתלחצין שבעה ימים
חיכו המצרים מתיישרים וגם נלחצים - ת"מ
31א. וגם כהניה קדומיה ליהוה יתקדשון -
ת"מ 110א [מביא את שמ יט 22, אבל בתה"ש שלפנינו:
ואף]. אורה דשמשה ואף זרהה וגם כל כוכביה
- ת"מ 271ב. והי לכהנתה וגם לנביותה - ת"מ
293א.

גמא¹ [†] שתייה *drinking* *g* כדי לגמות שלש ביצים
- ספרי במדבר ז (הורוביץ 12), כדי גמיה - *מש* שבת ח
א, השי' כדי גמיעה - תוס שבת ח י, והחושש בשיניו לא
יגמע את החומץ - תוס תרומות ט יא]

אפעל *to give to drink* [†] *הגמיתי*
שבי זעור מים השקיני נא מעט מים *give me a little water to drink* - בר כד 17 [ציווי + כינוי
המדבר].

גמא² [†] *reed* צמח הגדל על גדות נחלים ואגמים
[Löv Pfl 55, 63]

גמא [†] *reed* [†] *סוף* *reed* ונסכת לה אמה תיבות
גמא ותקח לו אמו תבת גמא *his mother took a basket made of reed* - שמ ב 3 (המליץ

Moses carved two tablets of stone - שמ לד 4.
גלף לך תרי לוח(י) אבנים VM₁B פסל לך שני
לוחות אבנים - שמ לד 1. וגלפת ואפסלה -
המליץ 565 [מן דב י 3. ליתא]. ועבדו ית אבני
שהמה... מגלפן VM₂ ויעשו את אבני שהם...
מפתחות - שמ לט 6.]

אפעל גילף *to carve* ואמר יהוה למשה
אכלב לך תרי לוחי כיפים A פסל לך שני
לוחות אבנים *carve two tablets of stone* - שמ
לד 1 [מן חילופי חכיים ושפתיים. *By interchange of the velars g/k and labials p/b.*

גלוף [†] *engraving* [†] *פיתוח* *engravings with*
גלוף חתיים *M₁ פתוחי חותם *engravings with seal* - שמ לט 6 [נמצא בהמליץ 558 גלופי כנגד פתוחי
והוא מן שמ כ 11. ליתא].

גלף [†] *statue* [†] *פסל* *statue* לא תעבד לך
גלף V לא תעשה לך פסל *you shall not make for yourself a graven image* - שמ כ 3 (המליץ 565:
גלף).

גלף² [†] השחתה והריסה *destruction* ! > *جلف*
- השחית [Kazimirski I, 316b-]

פעל השחית *to ruin* ושוה יתן כמגלפין
לפן [ארעה A ויתן אתנו כמשחיתים את
הארץ he considered us ruiners of the land - בר
מב 30 [השי' ע לחפר את הארץ - יהושע ב 2. *Cf. lhpr*
to dig the land' (Jos 2:2), i.e., *to h²rš*.
[search out.

גלש¹ [†] נגע בעור: חוסר שער *hairlessness* [א"י
בגלשנותיה = בגבחתו - ג ויק יג 43. השי' אונקלוס גלוש
= גיבח - ויק יג 41]

נלשן [†] *bald* (on the forehead) *גבח* *adj.* *bald*
ואם מפאת אפיו ימרט גלשן הוא
(M₂ *קלשן, N גולשן) ואם מפאת פניו ימרט
ראשו *g* הוא *part of his head, he is bald*
- ויק יג 41.

נלשנו [†] *baldness* [†] *גבחת* *n. f.* *baldness* ואן יהי
בקרחותה אי בגלשנותה מכתש אבר סמק
צרעה פרחת היא בקרותה אי בגלשנותה (N
בגולשנותה, *M₂ בקלשנותה) וכי יהיה
בקרחתו או בגבחתו נגע לבן אדמדם צרעת
פרחת היא בקרחתו או בגבחתו *if there is on his bald head or his bald*
the baldness or the bald forehead a reddish-white diseased spot, it is leprosy
breaking out on his bald head or his bald
forehead - ויק יג 42, וכן הוא בפסוק 43.

פרעה רבית והגמלת בבית פרעה גדלתי
ונגמלתי - ת"מ 14א. וכד אגמל נח אנדיה למך
ליד אדם לביספרה וכאשר גדל נח הביאו למך
אל אדם לבית ספרו - אס 4א. ועבד אברהם
משתה רב ביום הגמל ית יצחק (*M₁) דאתגמל)
...ביום הגמל את יצחק on the day of Isaac's
wean - בר כא 8. **2 נשכר to be repaid** מן
עבד ביש יגמל בדינה מי שיעשה רע ייגמל
בעונש he who does evil is repaid by punishment
ת"מ 221ב.

נמול ש"ע ז n. m. qāṭōl **גומל** במעמד הבינוני
repaying participial use ממרק בחסדיך
וברתותך גמול משלם בחסדיך וברחמיך גמול
You pay with Your mercy and recompense
with Your compassion - איג 79.

נמל א ש"ע ז במעמד הבינוני **1 n. m. participial**
מעשה deed ולא תגזי יתי לפם בישות גמלי
ואל תגמול לי לפי רוע מעשי do not repay me
according to the evil of my deeds - מ יח 17.
דלא גזיך יתן לפם בישות גמלינן שלא גמלת
לנו לפי רוע מעשינו - ע"ד כב 22-21. ולא תגזי
לן גמלינן - מ א 7, 14. **2 גמול, שכר**
recompense ותיכלו ולא תשבעו דאה גמלון
"ואכלתם ולא תשבעו" (ויק כו 26) זה גמולם
"you shall eat, and not be satisfied" that is their
recompense - ת"מ 226ב. **3 מיק conj יען, חלף**
because, for גמל דעבדת ית ממלה הדין
m₁ יען אשר עשית את הדבר הזה because you
have done this - בר כב 16. גמל דשמע אברהם
אבוך בקלי m₂ עקב אשר שמע אברהם אביך
because Abraham your father obeyed my voice
- בר כו 5 [נ"א גזוי ושניהם עניינם שכר
ותמורה].

גמל² בהמת משא **camel** | **א"י** כביטא דגמלא - ג
בר לא 34. **סוא"י** ובסוסיא ובגמליא - ש מט 3. טלשיר
[53]

גמל ש"ע ז n. m. **גמל** ואברך גמליה מלבר
לקרתה ויברך הגמלים מחוץ לעיר he made
the city outside the camels kneel down - בר כד
11. וארכבי על גמליה - בר כד 61. וחזה ואה
גמליה אתים וירא והנה גמלים באים - בר כד
63. וגענת מן על גמלה ותפל מעל הגמל - בר
כד 64. וגמליון סביליון קטף ושעבה וגמליהם
נשאים נכאת וצרי - בר לו 25.

גמלי gāmlī שם פרטי pr. n.

גמלי ש"פ לשבט דן עמיאל בר גמלי - במ יג 12.

גמגאל שם פרטי [מלאך] pr. n. **גמגאל**
ש"פ הים המל המל האמל **גמגאל**
העמאל גמגאל הצפרה הסמים הלך לאל
חלקלב הליון הנתר הלגפר - אס 17א.

גמין גבת העין (חילוף ב/מ? ע"ע גבו. Variation of
labials? see gbn)

גמין ש"ע ז n. m. pl. tant. **גבת העין**
יספר ית כל סערה מן רישה מן דקנה ומן
גמיני עיניו VNMBAC *M₂EC גמיני = המליץ
(442) יגלח את כל שערור מראשו ומזקנו ומגבות
עיניו he shall shave off all his hair from his head,
beard, and eyebrows - ויק יד 9.

גמל¹ סוף, סיום end ← שכר, גמול, **reward**
repay | **א"י** ארום בישן גמלו יתד - נ בר נ 17) ←
מעשה deed ← מילית קישור (בדומה ל- אגר, גזי)
conj.

קלעבר: דגמלו (נטסתריום) - adgāmālu - איג 24. בינוני
פעול: גמיל - ת"מ 293א. **אפעל** עתיד תגמיל - אבישע
(Cow 254). בינוני: מגמיל - ת"מ 188א. **אתפעל** עבר:
ואגמל - בר כא 8 (*M₆) והתגמל). עתיד: יגמל - ת"מ
221ב. **גמול** gāmōl (qāṭōl) - איג 79. **גמל** gēmāli - מ
יח 17.

קל 1 שכר to repay ודע דאתה מקדם יום
צומה גמיל בכל חסד ודע כי אתה תקדם את
יום הצום, נשכר בכל חסד- ת"מ 293א (בינוני
פעול [pass. pt.]. דכל עובדיך גמילים בחסד
שכל מעשיך נשכרים בחסד- ת"מ 9א (בינוני פעול
[pass. pt.]. **2 עשה דבר למישהו to do something to someone**
בישתה דגמלנן יתה ישיב לנו את כל הרעה
אשר גמלנו לו Joseph will repay us for all the
evil which we did to him - בר נ 15 (= המליץ 440).
הלא בישא גמלוך כי רעה גמלוך - בר נ 17 (=)
המליץ 440). אה יתיר טבהתה דגמלו רתו הוי,
רב הטובות, שעשו רתיון - איג 24.

אפעל שילם to repay לא תגמיל לפי מה
פעלנו אל תגמול לפי מה שעשינו do not repay
us according to what we have done - אבישע
(Cow 254). והכמתך דו מגמיל כל עמול לפם
עמלה והודעתך כי הוא גמול לכל עושה לפי
מעשהו - ת"מ 188א.

אתפעל 1 נגמל to be weaned ורבה ילידה
ואגמל (*M₆) והתגמל) ויגדל הילד ויגמל

גמלי - גנב

ומלקטיה [g/k, or derive of knr? see DJPA 262 ומכמריה דהב דכי A ומלקחיה ומחתייתה זהב טהור its tongs and fire pans of pure gold - שם - 23. 38. כייבי לז 23.

גמר³ gāmār שם פרטי pr. n.

נחר ש"פ ועל גמר ומגוג מן באב אלאבואב - אס 27. ועבד יפת ד חלק גמר ומגוג מדי ויון... אס 28.

גנב לקיחת רכוש או נפש בסתר theft |א"י ומן די יגנב גבר - נ שם כא 16. סוא"י הן דגנב לא קריב - לוקס יב 33

קל עבר: גנב - ת"מ 216. עתיד: יגנב - שם כא 37. בינוני: וגנב - שם כא 16. פעול: גניב - בר ל 33. אתפעל עבר: אגנבת (מדבר) - בר מ 15 (EC אתגנבת). עתיד: יגנב - שם כב 11. ויתגנבון - שם כב 6 A. גנב qattāl - ת"מ 11. א. גנוב qittūl - בר מ 15 E. גנובין - שם כב 11 A. גנוב qātōl - שם כא 16 A. גניבה - בר מ 15. גניבו גניבותה (מידע) - שם כב 3 A. מגנב - בר מ 15 M₃ (= אונקלוס O).

קל 1 גנב steal to ראונון ומה דעבד לאבוה גנב זכותה וטמא משכבה ראונון ומה שעשה לאביו. גנב את זכותו וטמא את משכבו what Reuben did to his father: he stole his right and defiled his bed - ת"מ 216. וגנבת רחל ית תרפיה - בר לא 19. ואן יגנב אנש תור אי נקי - שם כא 37. ואיך נגנב מבית רבך כסף אי דהב - בר מד 8. לא תגנבון ולא תכדבון - ויק יט 11. וגנב אנש וזכנה וגנב איש ומכרו - שם כא 16. אן ישקח גבר גנב נפש מן אחוה - דב כז 7. גניב הוא עמי - בר ל 33. 2 גנב דעת עם ילבי to deceive with lb וגנב יעקב ית לב לבן Jacob deceived Laban - בר לא 20. לא תגנב לב אחוך... קין כד גנב לב אחוה וקטלה לא תגנוב לב אחיך... קין כשגנב לב אחיו והרגו - ת"מ 187. מן גנב לב אבוה לית לה אימנו מי שגונב את לב אביו אין לו אמונה he who deceives his father, has no faith - ת"מ 216.

אתפעל גנב to be stolen וגנב מבית גברה (ECB ויתגנבון, V והתגנבו) וגנב מבית האיש it is stolen from the man's house - שם כב 6. הלא גניבה אגנבת מן ארע עבראי EC אתגנבת) כי גנוב נגנבתי מארץ העברים - בר מ 15. אם גנב יגנב מן עמה וישלם למסחנה (VECBA יתגנב) - שם כב 11.

גנב ש"ע ז n. m. ז גנבה theft אם גנב יגנב מן עמה אם גנב יגנב מעמו if (the animal) was taken from its owner

גמליאל gām'lil שם פרטי pr. n. גמליאל ועל חיל שבט בני מנשה גמליאל בר פדה צור - במ י 23.

גמר¹ סוף, כיליון end, annihilation |מן אונקלוס O. ע"ע כלי, סכס]

פעל כילה to consume ותגמר יתכון ארע דבכיכון m ואכלה אתכם ארץ אויביכם the land of your enemies shall consume you - 38.

גמירה ת"פ adv. לחלוטין altogether הך קבלתה דעלת לידי עבדו גמירה m₂ הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה whether they have done altogether according to the outcry which has reached me - בר יח 21.

גמר² בחלים coal |א"י גמרינ דאשה - נויק טז 12. סוא"י גמורין דנור - יוחנן כא 9 ← כלים לעשייה בחלים utensils for incense

נחר, גומר ש"ע ז n. m. ז גחלת burning coal ואמתן להב לחצה וטפי לגמרה algēmāre ומתן את להבת הלחץ, כבה את הגחלת the flame of the distress, extinguish the burning coal - אי"ג 57. ונסב מלוא מחתיתה גמרי אש (N*M₁ גומרי) ולקח מלוא המחיתה גחלי אש - ויק טז 12. ואשתה דעבידה לאועדו דאמיר עליה גומרי אש מלקדם יהוה והאש העשויה לקטורת שנאמר עליה "גחלי אש מלפני יהוה" (ויק טז 12) - ת"מ (ק) 73 (מקביל ל-ש 183).

גמחר ש"ע ז n. m. ז מחתה fire pan סב ית מגמרה והב עלביה נור A קח את המחיתה ותן עליה אש take the fire pan, and put on it אש fire - במ יז 11. ומגמרים באדיון וומחתות בידיהם - ת"מ 238 (מביא את במדבר יז). וירם ית מגמרין מבין שריפיה A וירם את המחיתות מבין השרפה - במ יז 2.

גמחר ש"ע ז n. f. ז מחתה fire pan ויסב מלוא מגמרתה גמרי נור A ולקח מלוא המחיתה גחלי אש he shall take a panful of glowing coals - ויק טז 12. ונסב... נדב ואביהוא גבר מגמרתה A - ויק י 1 (=המליץ 509). סבו לכוון [מג]מרון m קחו לכם מחתות - במ טז 6. וית מגמרתה M₂* - שם לח 3.

מכמר ש"ע ז n. m. ז מחתה fire pan |מן חילוף גכ או מן כמיר = צלה? By interchange of velars

stolen from him - שמ כב 11.

גנב ש"ע qatāl וְהוּן צפה גנב לא יעלם עליו ואם יראה גנב לא יתעלם ממנו if one sees a thief, he is not to shun him 153. והוינן אנשים שקרין גנבין והיינו אנשים שקרנים, גנבים - ת"מ 282. ואם לא יתשקע גנבה - שמ כב 7. ואם באתרתה יתשקע גנבה - שמ כב 1.

גנוב ש"ע qittūl n. m. **גנבה** theft הלא גנוב אתגנבת מן ארע עבראי E כי גנוב נגנבתי מארץ העברים in truth, I was kidnapped from the land of the Hebrews - בר מ 15. ואם גנובין יתגנב מן עמה A אם גנוב יגנב מעמו if (the animal) was stolen from him 11. הלא גנובין אתגנבת מן ארע עבראי C (NB גנובים) - בר מ 15.

גנוב ש"ע qātōl n. m. **גנבה** גנוב ונגנב ומעמד הבינוני n. m. **גנבה** thief וגנוב אנש ומזבן לה... קטול יתקטל וגנב איש ומכרו... מות יומת A he who kidnaps a man... shall be put to death 16.

גניבה ש"ע n. f. **גניבה** theft הלא גניבה אתגנבת מן ארע עבראי C - בר מ 15. ויזדבן בגניבתה (ECB בגנבתה) ונמכר בגנבתו - שמ כב 2. אן אשקי תתשקע באדה גניבתה (ECB גנבתה) - שמ כב 3.

גניבו ש"ע n. f. **גניבה** theft אן אתשקח תתשקע באדה גניבותה A אם המצא תמצא בידו הגנבה הוא אן אתשקח if what he stole is found in his possession - שמ כב 3.

גנוב ש"ע n. m. **גנבה** theft הלא מגנוב אתגנבת מן ארע עבראי M₃ - בר מ 15.

גנז אצירה וצבירה storage א"י מן דאתגלי לה רזא אתגנו מיניה - נ בר מ 1 (בגיליון). **סואי** לית גר טמיר דלא יתעבד גלא ולא גנז דלא יתידע - לוקס ח 17. ע"ע כנז

קל הטמין to store ויהי עיבורה M₁* [גניז] m^h לעם ארעה, M₁* ותהי התבואה גנוזה למען עם הארץ let the food be stored up for the people of the land - בר מא 36 (פרפרזה). מן אונקלוס כנגד והיה האכל לפקדון לארץ. [Paraphrase of O.]

גני ביזוי והטלת דופי. contempt, disgrace ע"ע גנל [א"י] דלא יהון מתגנון (!) בי - ירוש ע"ז מב ע"ג

פעל בינוני: מגני amganni - ט 39. פעול: מגניה (ג) -

שמ כב 17 V. **אפעל** ? עתיד: יגן - ת"מ 25. **אתפעל** דאגני - ת"מ 255. עתיד: תתגני - ת"מ 136. **גנו** genu - מ 35. **גנוה** - ת"מ 157. **מגניה** מגניאית - בר ל 23 m.

פועל גינה to disgrace סלח לחטיה דלי מגני סלח לחטאים שמבזאים) אותי forgive the sins that disgrace me - ט 39 (עי בהערות זכ"ח). **מגניה** לא תתקים V מגונה לא תחיה a disgraceful shall not live (sorceress) - שמ כב 17 (לשון נקיה כנגד מכשפה; וכך J: מכשפה מן כס"ף = התבייש. Cf. ksp. Euph. for sorceress.

אפעל! חירף to blame והון ארמית קל גנו עלי וכל דשמע לי קרי יגן עלי אם ארים קולי, חרפה הוא לי, וכל השומע אותי קורא יחרף אותי. if I raise my voice, blame on me. And all who listen to me crying will blame me - ת"מ 25 (עי זכ"ח הע' 4).

אחפעל נתגנה to be blamed לא תסור ימין ולא שמאל... פן תקום בקלל רב... תתגני ותתנוף לא תסור ימין וששמאל... פן... תגונה ותינוף... lest you be cursed... do not turn aside... you would be blamed and reviled - ת"מ 136. תלתה זבנין אמר לי מרי אסק לידה וסלקת... תרי זבנין ואנדית לוחיה... ובהדה אנה נסב חלקה דאגני ביד אדם שלוש פעמים אמר לי אדוני שאעלה אליו ועליתי... שתי פעמים הבאתי את הלוחות... ובפעם (הזאת אני לוקח את החלק שנתגנה בידי אדם (את המוות) - ת"מ 255 (עי זכ"ח הע' 1).

גנו ש"ע n. f. **חרפה** blame ליתו גנו לטלי הפך לספרה אין זו גנות לנער לפנות למורה it is not a blame for a child to turn to his teacher - מ 35-36. הלא גנו היא לנן כי חרפה היא לנו - בר לד 14 (= המליץ 466). ויסבלון ית גנואתכון עד שלם פגריכון במדברה ונשאו את זונתיכם עד תם פגריכם במדבר - במ יד 33. וגבר דיטען ממלל גנו... אנה מגזינה ואיש אשר ישא דבר גנות... אני אגמול לו - ת"מ 152. וגבר דישכב עם אתה... והיא סולה מרהנה לגבר... בגנו תהי לה VNMBCA... בקרת תהיה לו - ויק יט 20 (בי נתפסה תווית יחס, וכך המליץ 579). **2 תועבה** abhorrence הלא גנו היא למצראי V*M₁C כי תועבה היא למצרים that would be abhorrent to the Egyptians - בר מג 32. הלא גנות יהוה אלהך אף תריון כי תועבת יהוה אלהך גם שניהם - דב כג 19. **3 ערוה** לשון נקיה: ערות הגוף pudenda euph. וגבר גבר לכל עמיר בסרה לא תקרבו למגלי גנו A... לא תקרבו לגלות ערוה none of you shall come near

גנני - גנן

corr. of wygpwn caused by פ/נ. מן הדמיון פ/נ. (495)
[the resemblance of the letters p/n.]

קל כשל to stumble ויגנון אנש באחוי כמקדם חרב A וכשלו איש באחוי כמפני חרב they shall stumble over one another as before the sword - ויק כו 37.

גנן כיסוי וסיכוך, הגנה, covering, protection; shelter [איי] ואגן ייי ברחמי עלוי - נ בר ז 16. סואיי ומרא חילתנא יגין עליהון - זכ ט 15]

אפעל עבר: ואגן - ת"מ 223. א. עתיד: יגנן (+מדרים) yaggēnān - מ ב 79 [עי בהערות זביח]. ציווי: אגן aggan - א"ג 34. בינוני: ומגן wamgan - ע"ד יב 25. אגן - ת"מ 247. אגנו - דב לב 38 E. גן - בר יג 10. גנה gånna - א"ד ב 7. גנון - בר מג 30 A. גנוני - דב לב 25 E. מגן amgan - מ יט 9.

אפעל גונון to protect ואגן עליכון בעננה מן שרב יומה... יתודי אהן מלכה דזאן וחוי ואגן וגונון עליכם בענן מחוס היום... יתהלל זה המלך אשר זן וחיייה וגונון I protected you with the cloud from the heat of the day... thanks be to this king who fed, gave life, and protected - ת"מ 223. רחמיך יגנן רחמיך יגנו עלינו - מ ב 79. ואגן כפי עליך, *M₁ ושכתי כפי עליך - שמ לג 22 (= אונקלוס O). אגן עליו בחסדך - א"ג 34. מלכה דזאן זן ומוחי לך ומגן המלך הזן אותנו ומחיייה אותנו ומגן - ע"ד יב 25.

אגן ש"ע ז n. m. **אוהל tent** ופתש במשכן יעקב ובאגנה דלאה ובאגנה דתרת סולתה A ויחפש באהל יעקב ויחפש באהל שתי השפחות Laban searched in Jacob's tent and the two maidservants - בר לא 33. דן ממללה הוה בתרח אגן זימונה דיבור זה היה בפתח אהל מועד - this was at the gate of the Tent of Meeting ת"מ 247. הלכו כהלון עד אמטו לאגן נביה רבה משה הלכו כולם עד שהגיעו לאוהל... משה - ת"מ 252. וזרו אברהם לאגנה A וימאר אברהם האהלה - בר יח 6. גבר תמים יתוב אגנים M₂ איש תם יושב אהלים - בר כה 27.

אגנו ש"ע נ n. f. **הגנה protection** יקומו ויסעדוכון יהונו עליכון אגנו E יקומו ויעזרוכם יהיו עליכם סתרה let them rise up to your help and let them be a shield unto you! - דב לב 38. מובא גם בת"מ 240 בשינויים.

גן garden כגן יהוה כארע מצרים n. m. ז like the garden of the Lord, like the

anyone of his own flesh to uncover nakedness ויק יח 6. וגנות אתת אביך לא תגלי גנות אביך היא A - ויק יח 8. גנות אבוה פרע mA - ויק כ 11. גנות תלימתה פרע A - ויק כ 17. בהשאלה fig. הלא גנות ארעה אתיתון למחזי כי ערות הארץ באתם לראות - בר מב 12. **4 דיבה** defamation ואפקו גנות ארעה דגשו יתה ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אתה they spread defamation about the land they had scouted - במ יג 32. ואיתי יוסף ית גנותון בישה ליד אבוון ויבא יוסף את דבתם רעה אל אביהם - בר לו 2 (= המליץ 447).

גנוה ש"ע נ n. f. **1 חרפה disgrace** ארור שכב עם אתת אבוה הדה גנוה רבה "ארור שכב..." (דב כז 20) זו חרפה גדולה (Dt cursed be (Dt 27:20)..., this is a great disgrace זביח העי 2]. כנש אלהים ית גנואתי MECB אסף אלהים את חרפתי God has removed my disgrace - בר ל 23.

מגניה ש"ע נ n. f. **1 חרפה disgrace** כנש אלהים ית מגניאתי m - בר ל 23.

גנני אבלות sorrow [עוואניש ג/ב, 333. בעש"ח, עדי מעתק סמנטי של גנל בהשפעת יגן. NSH. Semantic shift of gny under the influence of [ygn (q. v.)]

אָתְפֻעַל התאבל to mourn ואתגני על ברה ימים סגים A ויתאבל על בנו ימים רבים A ואתגנו ולא שבו גבר סהדה עליו A ויתאבלו ולא שמו איש עדי עיו - שמ לג 4.

גנו ש"ע נ n. f. **1 יגון sorrow** אחת על ברי גנו לדיוק A ארד על בני אבל שאולה I will go down in sorrow to my son in Sheol [תפס אָבל - אבל]. ותעתון ית סיבותי בגנו לשיול והורדתם את שיבתי ביגון שאולה - בר מב 38, ובדומה לו פס' 31. **2 אבל mourning** ושלמו יומי בכו גנו משה A ויתמו ימי בכי אבל משה the days of weeping and mourning - דב לו 8. אתת גנות אבי בא יגון אבי - עבד אל עוואניש ג/ב 333.

גנוה ש"ע נ n. f. **יגון sorrow** ותעתון ית סיבותי בגנה לשיול *M₁ והורדתם את שיבתי ביגון שאולה you will send my white head down to Sheol in grief - בר מב 38.

גנני כישלון stumbling [ט"ס] מן ויגפון (המליץ

502). כל נפש חיתה הרמסה דרמסה מיה לגנוסון (E) כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למיניהם - בר א 21. וחלפת ית אגרתי עסרת גנוסין A ותחלף את משכרתי עשרת מנים mânəm - בר לר 41 [תפס מינים]. ומד כהלה עבידים מן ארבעה אקרים כל אחד לגנוסה ואשר לכל, עשויים (הם) מארבעה יסודות, כל אחד למינו - ת"מ 183 א. **2 משפחה family** clan ובני עדה ואהליבמה לגנוס כנען אזלו ומלכו עליון בריאם בלע בר יקטן ובני עדה ואהליבמה למשפחת כנען הלכו, והמליכו עליהם ביד רמה בלע בן יקטן the sons of Ada and Oholibama of the Canaan family, went and arrogantly enthroned Bela the son of Yoqtan אס 13א.

1 גוּס ש"ע ז n. m. **ספר יוחסין genealogy** ואפקו גנים דמלכה ופלגיו דנח ואשקחו עשו שותף לישמעאל והוציאו את ספר היוחסין של המלכות ואת חלוקת נח (מגילת היוחסין) ומצאו שעשו הוא שותף לישמעאל they produced the genealogy of the kingdom and the family tree of Noah and found out that Esau is a partner of Ishmael אס 13א.

גוס ש"ע ז n. m. **מין kind** ואילן פרי עבד פרי לגנסה (E) ועץ פרי עשה פרי למינו trees according to its kind bearing fruit, בר א 11 (= המליץ 502). תפק ארעה נפש חיתה לגנסה (E) תוצא הארץ נפש חיה למינה - בר א 24.

1 גנסר שם מקום: כנרת [ע"ע מגנסר] (n. place). **גנסר** ש"פ לכתף ים גנסר מדנחה VC - במ לר 11. ותחום מן גנסר ועד ים בקעתה - דב ג 17. גנסר כנרת - המליץ 496.

1 גנפר אבר בגוף העוף או הדג: כנף wing ← ציפור **bird** (pars pro toto) [טלשיר 116. השי זביח ת"מ 223א, העי 2: עירוב של גנף ושל פרח. ZBH: blend of gnp and prh] ← חלק בלבוש **a part of a garment**. [ע"ע כנף, כנפר].

גנפר ש"ע ז n. m. **כנף העוף 1 wing** (of bird) וברא אלה ית... כל קמץ גנפר לגנוסה (E) ויברא אלהים את... כל עוף כנף למינהו God created... all the winged birds of every kind - בר א 21. ויסדק יתה בגנפריו M₂* ושעו אתו בכנפיו - ויק א 17. וסבלתון על גנפריו נשריהונשא אותם על כנפי נשרים - ת"מ 223א [מביא את שמ יט 4 ושם A: כנפר. **2 סנפיר הדג**

- דב לב 38. מובא גם בת"מ 240ב בשניוים. **גן garden** n. m. **כגן יהוה כארע מצרים** like the garden of the Lord, like the land of Egypt - בר יג 10. ותשקי ברגליך כגן ירקה - דב יא 10. כנחלים אנתים כגנים עלבי נהר כנחלים נטוי כגנס עלי נהר - במ כד 6. אה גנה טבה בה כל אילן טב - ת"מ 282א.

גנה ש"ע נ n. f. **גן garden** [א"י לגנה זעירא - נ בר מט 4. **סוא"י** היך גינתא דמצמחא זרעא - ישע סא 11] ונהר יפק מן גנתה A ונהר יוצא מן הגן a river issues from the Garden - בר ב 10. כגנת יהוה כארע מצרים - בר יג 10. נצובה דגנתה נוטע הגן (האל, נוטע גן עדן) - ת"מ 39. בהושאלה לשפע **fig. of abundance** גנה ייה יום שבתה... גנה ייה ארהותה גן יפה הוא יום השבת... גן יפה היא התורה - א"י ב 7-9. נסבע מן פריה דלגו הדה גנתה נשבע מן הפרי שבתוך הגן הזה - ת"מ 282ב.

1 גוּן ש"ע ז n. m. **חדר chamber** [א"י ביומא דעלת כלתא לגנוה - **התה"מ** ש מ ט 17] ועלל לגנון ובכה תמן A (m לגנונה) ויבא החדרה ויבך שם (Joseph) went into a room and wept there בר מג 30.

1 גוּנני ש"ע נ n. f. **חדר chamber** ומן ברה תיכל חרבה ומגנוני אימתה E מחוץ תשכל חרב ומחדר אימה In the open the sword shall be terror - bereave, and in the chambers shall be terror - דב לב 25 [תפס לשון יחיד. השי וערבבון גוּננייה - שירת 342].

מגן ש"ע ז n. m. **מגן protection** חילך רבה מרי מגן עלינן כוחך הגדול, אדוני, הוא מגן עלינו Your great might, our Master, is our protection - מ יט 9 [עי בהערות זביח]. רחמיו מגן תקיף רחמיו הם מגן איתן - ת"מ 184ב. ...ולא קשת ולא רמח ולא מגן ולא מן יצלי בדילן ולא קשת ולא רומח ולא מגן ולא מי שיתפלל למעננו - ת"מ 234א.

גנס מין kind (> γένος Krauss 180. א"י גניסת נח - מ"יל בר ו 9. **סוא"י** ויכול פרחא דכנפא גנסה - בר א 21)

גוס ש"ע ז n. m. **1 מין kind** דלא תתחבון ותעבדון לוכון פסל דמית כל גנוס V8 נשם (= המליץ 537) פן תשחיתו ועשיתם לכם פסל תמונת כל סמל - דב ד 16 [התה"ע: شخص = פסל]. עסב מלפלף לפלוף לגנוסה (E) עשב מזריע זרע למינהו plants yielding seed according to their own kinds - בר א 12 (= המליץ

גנשי - גפן

no man shall reveal his father's hem
 1. דב כג 1.
 A אבוה ולא יגלה כנף אביו
 if your soul spurns My rules - ויק כו 15. ותגעל
 נפשי יתכון N וגעלה נפשי אתכם
 my soul will abhor you - ויק כו 30. אפקו תנינה מביתי
 רוחי מעגלה מנה ואנה בצער רב הוציאו את
 התנן מביתי. רוחי נקטה ממנו ואני בצער רב
 (דברי פרעה למשה ולאהרן) - ת"מ 27א [=מגעל].
 ויתון חרשיה אתו ליד מלכון והוא מגעל
 בדיניה אוזפותה דין משפט ואותם חרטומים
 באו אל מלכם, והוא מגועל בענשים, הוסיפו
 עליו עונש - ת"מ 32א [אפשר שעניינו "מסור לעונשים"
 כמו אפעל אנעל = הפקיד בסורית. עי' ז"ביח הערה 4].
 מרוד עמי גרמה מגעל mā'gāl מורד יראה עצמו
 מגועל a rebel shall see himself abhorred - מ מ א
 81-78.

גלער נזיפה admonition [א"י ר חייא בר בא לא
 הווה מעביר אלא גער (על שחיחה יתירה) - ירוש ברכות
 ג ע"ד. גינבורג א, 189. סוא"י גער ברוחא טפטשא =
 גער ברוח הטמאה - מרקוס ט 24]
 קל גער to berate וגער בה אביו ואמר לה
 מה חלמה הדין דחלמת C ויגער בו אביו... his
 father berated him and said to him, "what is
 this dream you have dreamed?" - בר לו 10.

געתם gēttām שם פרטי pr. n.
 בעתם ש"פ בני אליפז תימן ואמר צפו וגעתם...
 - בר לו 11.

גפי גיבת humpback {ג גבח ע"י חילופי השפתים
 ב/פ ואיבוד הגרוניות. By interchange of the
 labials b/p and loss of the gutturals. א"י גביע
 = גבן - ג ויק כא 20. סוא"י אתתא חדא... הות גביחא -
 לוקס יג 11]
 גפי ש"ע ז גבן humpbacked גפי אי ננוס גבן
 או דק a hunchback, or a dwarf - ויק כא 20
 [א"י: חבב = גיבן].

גפן צמח הענבים vine [א"י והא גפן קדמוי - ג בר
 מ 9. סוא"י וגופנא ותנתא יהבו חילהון - יואל ב 23]
 גפן ש"ע נ n. f. 1 גפן vine בחלמי ואה גפן
 לקדמי in my dream, there was a vine in front
 of me - בר מ 9. מכל דיתעבד מגפן עמרה... לא
 ייכל מכל אשר ייעשה מגפן היין... לא יאכל -
 במ ו 4. ארע חטה וסערה גפן תאנה ורמון - דב
 ח 2.8 בהשאלה fig מוצא origin הלא מגפן
 סדם גפנון from the vine of Sodom - דב לב 32. יוכבד גפנה דכיתה יוכבד,

no man shall reveal his father's hem
 1. דב כג 1.
 A אבוה ולא יגלה כנף אביו

גנשי ש"פ ותדור בארע גנשי ותהי קריב לוהי
 A וישבת בארץ גשן והיית קרוב אלי - בר מה
 10.
 גנשי שם מקום [ע"ע גשן] pr. n. (place)

גסס קרביים entrails [א"י נפשה גמרון תגסא -
 תרגי איוב - מא 13. השיס גסא = הקיא - LS 126b]
 גוס ש"ע ז n. m. מעיים belly כל דאזל על
 M₂ m כריסה, NMC מעיו) כל ההלך על
 גחון anything that crawls on its belly יא
 42.

גסי ש"ע ז n. m. מעיים womb מיסתיך אהן
 איקרה רבה דאתעבד <ליך> דכרן מרביה בנים
 <בגסיה> וכל מן <ביך> מתילד שלום הוא
 בכלה דיין הכבוד הגדול הזה אשר נעשה לך
 זכר לגדל בנים במעיים. וכל מי שנולד בך
 שלם הוא ככול the great honor that was done
 you is a memorial that multiplies children in
 the womb - ת"מ 286ב [ע"פ כ"י ק. עי' ז"ביח העי' 3].

גסט ש"ע ז n. m. קרביים entrails וית תרתי
 כליהתה וית תרבה דעליין דעל גססיה...
 יסטינה M₂* ואת שתי הכליות ואת החלב
 אשר עליהן אשר על הכסלים... יסירנה the
 two kidneys and the fat that is on them, at the
 loins, which he shall remove - ויק ג 15 [=]
 אונקלוס O.]

געה רעב hunger {ג גע - Lane 487a. וכך
 הוא C^א].

געה ש"ע נ n. f. רעב מדן געה טעמה רשוף
 חטים עציאם אשגר בון E (כפנה) מזה הרעב
 לחמו רשף קטף מררים ושון בהמות אשלה בס
 mizze rāb lēmu rēšāf qēṭāf mērārōm wšān
 because of this hunger - bimot ešalla bimma
 his food is flame; an oppressing plucker I shall
 send to him - דב לב 24 [שיעור התרגום: מפני זה
 הרעב, לחמו רשף. חוטף דוחק אשלה בהם עם חמת
 זוחלי עפר].

געל מיאוס ובחילה disgust [מן העברית? ע"ע
 גלט. H]

פעל געל to spurn, abhor ואם [ית] דיני
 תגעל נפשכון N ואם את משפטית תגעל נפשכם

הגפן הזכה Jochebed, the pure vine - ע"ד ו
18-17

[ליתא בכ"י ק].

פנעל חיבק to embrace וקדם לזימונה וגפף לה ונשק לה וירץ לקראתו ויחבק לו וינשק לו Laban ran to meet him; he embraced him and kissed him - בר כט 13 (= המליץ 466). וקדם יתון לידה ונשק לון וגפף לון ויגש אתם אליו וישק להם ויחבק אותם - בר מח 10. ורעט עשו לזימונה וגפפה - בר לג 4. וסגד למשה וגפף לה... וישק לו - שמיח 7. נגש אלעזר ואיתמר ופינחס לידה וגפפו יתה ונשקו ית צלמה ניגשו אלעזר... וחיבקו אותו ונשקו את פניו - ת"מ 259. וכבודה רבה תפש בימינה ומגפפה ומהלך קמיו (ק: ומגפפנה) והכבוד הגדול אחז בימינו (של משה) וחיבקו והלך לפניו - ת"מ 266.

אתפנעל התחבקו to embrace each other הגפפו תריון והשרת דבכותון התחבקו שניהם (יעקב ועשו) והותרה איבתם they embraced each other and their enmity was voided 92. נגפף כהלך על קשטה כחדה ולא נסטי מנה נתרפק כולנו יחד על קשטה ולא נסטה ממנו - ת"מ 203. יאי מעמנון תמן מגפפין וחדותה ראמה ביניון נאה לראותם שם מתחבקים, והשמחה נשגבה ביניהם (משה) ואהרן בשעת פגישתם) - ת"מ 17.

גף ש"ע 1 n. m. כנף **wing** פרס גפיו ונסכה V' יפרש כנפיו ויקחהו **entrails** and took him דב לב 11. **2 קרביים** את הקרב המכסה את הקרב **alone** כט 13. **3 לבד** ייעל בגפה יפק בגפה אם בגפיו יבוא בגפיו יצא... והוא יצא בגפיו if he came single, he shall leave single... he shall leave alone - שמ כא 4-3 [= המליץ 441. כלומר עצמו. השי ירוש ברכת ג ע"ג: גופה של שמע].

גפרה עז goat [= جفرة - Lane 433a]. טל ג עז; טלשיר 188

(א)גפרה ש"ע n. f. עז **goat** בכיר אגפרה לא תפרק א בכור עז לא תפדה the firstlings of goats may not be redeemed - במ יח 17. ואן נפש חתה תחטי בשגו ואקרבת גפרה ברת שנתה לסלוח ואם נפש אחת תחטא בשגה והקריבה עז בת שנתה לחטאת - במ טו 27.

גפרי גפרית **brimstone** יאיי גפרי ומלח - נ דב כט 22. **סואיי** נור וגפרי - בר יט 24

גפנה¹ ש"פ פרטי *pr. n.* **גפנה** ש"פ ואולד אסור בר מגפנה ושמה איתנו... ואמר לגפנה... ושלה ואנדה לגפנה ברת נעמה מן בבל - אס 5.

גפנה² ש"פ מקום *pr. n. (place)* [כנראה > جفن = עיר מוקפת חומה - Dozy I 210a]

גפנה ש"פ **כינוי לירושלים epithet of Jerusalem** ובנה ציון די מתקריה גפנה והיא בית מכתש ובנה ציון הנקראת גפנה והיא בית נגע (עיוות מכוון של בית מקדש, לגנאי) he built Zion, which is called *Gpnh*, and is "a house of plague" - אס 5. ונפק מן גפנה ואתה לנינה - אס 13. ולגפנה עמרו וביתי חרבו ואת גפנה בנו ואת ביתי החרבו (השעם) - ת"מ 240. וחיינו מררת וחרכת מקדשה וגפנה עמרת וחיינו מררת והחרכת את המקדש ואת גפנה בנית - אבישע (Cow 252). סאר לגפנה קרתה ולריקה ברי עמוקה (נ"א לריקנו) סרה לגפנה עירו ולשממה בני עמקו his town strays to Gaphna and to emptiness his valley - בר מט 11 (דרוש. ע"ע עמק: Derogatory midr. on Judah and Jerusalem, see ^cmf.).

גפס ישיבה **sitting** [טי"ס מן גפס - Lane 443b].

טל ג עח. ע"ע גלס. *Corr. from gls (q. v.)*
קל ישב to seat ואתקף ישראל וגפס (י) על המטוי ויתחזק ישראל וישב על המטה Israel strengthened himself and sat up in bed 2 [טי"ס]. ההבדל בין ל ובין פ קטן מאוד. אי"ס: וגפס].

גפף חיבוק, הקפה בזרועות מתוך חיבה **embracing** **איי** וגפפתיה ונשקתיה - ירוש עירובין

כ ע"ד: ← אבר, כנף **limb, wing** **איי** גלי נשרין - התה"מ שמ יט 4 (עמ' 238); ADS - **סואיי** וקבלה בגפה - לוקס ב 28] ← גוף החי **body**

קל חיבק to embrace [רק במקום אחד בבניין קל יוש כמוהו **איי**. ינוף - ירוש חגיגה עז ע"ד. **סואיי** וגפיתה = וחיבק אותו - מפעלות השליחים כ 10] **כבודה** קרב לה **ואגפפה** הכבוד ניגש אליו וחיבקו (את משה על הר נבו) the Glory approached him (Moses) and embraced him 262

גפריי - גרזב

בתר... גרדו ית ביתה ואם ישוב הנגע... אחרי...
הקצות את הבית - ויק יד 43.

גרדאי אורג **weaver** **איי** ית כתונה דבוץ עובד
גרדיי - נ שם לט 27

גרדאי **אוריג weaver** **n. m.** ז ש"ע
עבידת אומן וחשוב וגרדאי N לעשות בכל
מלאכת חרש וחשב ורקם do every sort of
work done by a craftsman, designer or weaver
- שמ לה 35. עובד גרדאי N מעשה רקם - שמ לו
37 M₂ : גרדי, לה 18 M₄ : גרדי, לט 29 (נס M₅ :
גרדי). וכן הוא במובאה מן שמ כח 39 ב"מימר השמח"
כ"י פאריס 62 Sam, דף 15.

גרה¹ יחידת מטבע **a money unit** **אכ** AHw
[291b - girū

גרה ש"ע ז **n. m.** גרה **Gera** ומתקל קדשה
עסרים גרה הוא ושקל הקודש עשרים גרה
הוא twenty geras to the shekel - שמ ל 13, במ יח
16. עסרה גרה מתקלה - ויק כז 25, במ ג 47.

מנורה ש"ע ז **n. f.** יחידת מידה **a measure**
[בעש"ח גזר מן גרה NSH derived from]
כל תרומה מתריאמה... לשמר משמרת עשרים גרה
במגירה העתירה כל תרומה מורמת... לשומר
משמרת עשרים גרה במידה העשירה twenty
gera according to the large measure - פינחס הרבן
(Cow 400).

גרה² girā שם פרטי **pr. n.**

גרה ש"פ בני בנימים כלע וכבר ואשבאל וגרה
- בר מו 21.

גרור מן בעל חיים **an animal** (אולי הוא גירותא,
עוף אסור בבבלי חולין קט ע"ב. ס גריתא - LS.
123a ערור - בעל חיים קטן (A.Jaussen, *Coutumes palestiniennes* I, Paris 1927, pp.
13-14: petit animal qui pique les legumes)

גרור ש"ע ז **n. m.** שלך וגרורה M₂ והשלך - ויק
יא 30.

גרזב מין חרק **an insect** **איי** כרזבה - נ ויק יא
22. עי ערוך עי כרזבה. טלשיר 112

גרזב, גורזב ש"ע ז **n. m.** חגב **grasshopper**
והוינן בעינינן כגרוזבין VC (E כגרוזים) ונהיה
בעינינו כחובבים and we looked like grasshoppers
to ourselves - במ יג 33 (המליץ 471).

גפריי ש"ע נ **n. f.** **גפריית** **brimstone** ויהוה
המטר על סדם ועל עמרה גפריי ואש the Lord
rained upon Sodom and Gomorrah sulfur and
fire - בר יט 24. גפריי ומלח יקדה כל ארעה
גפריית ומלח שרפה כל ארעה - דבט 22. ובישיה...
כד תסק ריחון בישיה מן עפר חסרה וגפריי
ואש מחרברב בה והרעים... כאשר יעלה ריחם
הרע מעפר מסריח, וגפריית ואש מעורבים בו -
ת"מ 238א. בישיה יתוקד באש וגפריי הרעים
יישרפו באש וגפריית - אס 22א.

גרבי¹ מכל לנוזלים, כד **waterskin** **איי** גרב דחמר
= כד יין - ירוש תרומות מה ע"ג. **סואיי** טעין גרב דמין
- לוקס כב 10

גרב ש"ע **n.** חמת **waterskin** ונסכ לחם וגרב
מים ויהב להגר m* ויקח לחם וחמת מים
ויתן להגר (Abraham) took bread and a waterskin
and gave them to Hagar - בר כא 14.

גרבה ש"ע נ **n. f.** חמת **waterskin** ושלימו
מיה מן גרבתה m ויכלו המים מן החמת the
water in the skin was spent - בר כא 15.

גרבי² נגע **skin disease** **איי** ימחי יתכון
בשוחא... ובגרבה - נ דב כח 7. **סואיי** אדכי מן גרבה -
מתי ח 3

גרב ש"ע ז **n. m.** נגע בעור **skin disease** **איי**
גרב אי חזוי או גרב או ילפת - ויק כא 20, כב 22.
ימעניך יהוה בשחן מצרים ובסבנים ובגרב
יכך יהוה בשחן מצרים ובעפלים ובגרב the
Lord will strike you with the Egyptian
inflammation, with hemorrhoids, and
boil-scars - דב כח 27 (= המליץ 442).

גרגשאי girgēši שם פרטי **pr. n.**

גרגשאי ש"י **gent. n.** וית כנענאה וית גרגשאי
- בר טו 21.

גרד הקצעה, שפשוף לשם הסרת השכבה החיצונה
scraping (ס למתגרדו = להתגרד פ איוב ב 8 LS
- 132)

פעל? גרז **to scrape** וית ביתה יגרדון מלגו
סאר וישפכו ית עפרה דגרדו מלבר לקרתה
M₂* ואת הבית יקצעו מבית סביב ושפכו את
העפר אשר הקיצו אל מחוץ לעיר The house
shall be scraped inside all around, and the
coating that is scraped off (shall be dumped)
outside the city - ויק יד 41. ואם יעזר מכתשה...

נביא גדול - ע"ד כ 16. ריבוי נקיב *pl. f.* ותסקון
 עת גרמתי מדן (V גרמותי, MB גרמי')
 והעליתם את עצמותי מזה - בר נ 25. ונסב
 משה ית גרמת יוסף עמה הלא שבועה אשבע
 יוסף ית בני ישראל למימר... ותסקון ית
 גרמתי מדן (C גרמי - המליץ 548) ויקח משה
 את עצמות יוסף עמו כי השבע השביעי יוסף
 את בני ישראל לאמר... והעליתם את עצמותי
 מזה - שמ יג 19 [ת"מ 252 בדיבור עקיף: הן יסקון
 גרמיו מדן]. 2 גרם *mass* גרם שמש מנהן
 «אתחליץ» אלא אם אורה רבה גרם השמש
 מניין חולץ אם לא מן האור הגדול? whence
 the mass of the sun was extracted unless from
 the Great Light? (of Gen 1:3) - ת"מ א273. 3
 כינוי חזר *refl. pron.* עצמו *oneself* אנש מחי
 גרמה באדה *game* אדם מכה עצמו בידו one
 strikes himself with his own hand - מ א 34.
 יבכון חיביה גרמון יבכו החוטאים את עצמם
 - מ א 97. חילי וגרם אדי עבד לי ית חילה הדן
 כחי ועצם ידי עשה לי את החיל הזה - דב ח 17
 [אמנם הקריאה *wāsom* עניינה עוצם, כמו בעני"ט, אבל
 התרגום תפש כינוי חזר כמו *wāšām*]. שרר גרמך
 אה משה חזק עצמן, הוי משה - ת"מ א22. כד
 חזו גרמון מתברין וכל חילון נשיש כשראו
 עצמם שבורים וכל כוחם חלש - ת"מ א76. והוי
 נשיה מטלקי גרמין עם ילידין והיו הנשים
 משליכות עצמן עם ילדיהן - אס 15. ג ת"פ
adv. לבדו *alone* לגרמה ידור מלבר למשריתה
 מדרה M₄ בדר ישב מחוץ למחנה מושבו he
 shall dwell alone; his dwelling shall be outside
 the camp - ויק יג 46. אתהו לגרמך עבוד אתה
 הוא לבדך היוצר - ע"ד כו 3. עבד שרה וחסל
 עלמה לגרמה יצר התחיל וגמר את העולם
 לבדו - אב"פ ד 4. קעימה לגרמה דלא צריך
 לכולם הקיים לבדו ואינו צריך כלום - ת"מ
 גבי. ישתבח מלכה הממן לגרמה ישתבח מלכה
 המתמיד לבדו - ת"מ ב92. 4 במעמד אדורביאלי
adverbial בעצם היום *the very day* בגרם
 יומה הדן הגור MBCA בעצם היום הזה נמל
 they were circumsised on that very day - בר יז
 26. וכן הוא כבר ז (E)A 13; ויק יג 29, 28; ת"מ א247
 ועוד. ה ציון המושא הישר *marker of the direct*
object וכד עמה יתה מרה קעום בצדו אמתן
 גרמה מן < יתה דחלתה וכאשר ראה אותו
 (את משה) אדוניו עומד בפחד הרגיע אותו מן
 הפחד when his Lord saw him standing in
 the fear - *distress*, he relieved him from the fear
 א13 [וכך הוא קטנים. עי זביח העי 4]. דאתה בידי
 סביל ושת מואן דאלף מקלסין גרמך כי אתה

והוינן בעינינן כגרזבין VC (E כגרזים) ונהיה
 בעינינו כחגבים and we looked like
 grasshoppers to ourselves - במ יג 33 (המליץ 471:
 כרזבה). וית גרזבה למינה (VMCBA גרזבה)
 ואת החגב למינהו - ויק יא 22.

† גרזן גרזן *axe* (מן העברית. ע"ע קצוץ. [H

גרזן ש"ע ז *n. m.* גרזן *axe* ותטעי אדה כגרזן E
 (נ"א בקצועה, בקצה = המליץ 443: בקצוץ) ונדח
 ידו כגרזן his hand swings the ax - דב יט 5.

† גר"י התגרות (ע"ע תיגר/תגר) *provocation* א"י
 ואגרי מותנה בכון - נ ויק כו 25. אכ - AHw 286b
 [gerū]

פעל נתגרה (in war) *to contend* שרי ירת
 וגרי בה קרבה V החל רש והתגר בו מלחמה
 begin to take possession, and contend with him
 in battle - במ כא א20. וכך הוא VN בדב ב 24.

† גר"יצה עוגה *cake* [מן אונקלוס] O

גר"יצה ש"ע ז *n. f.* עוגה *cake* לאשי ועבדי
 גריצן m...לושי ועשי ענות knead and make
 cakes - בר יח 6 [הפסוק כולו מושפע מאונקלוס בליונות
 כ"י M].

גרם' עצם *bone* א"י וגרם לא יתברון ביה - נ במ
 ט 12. סוא"י והיד מאין דמשתין מנה יעבד לגרמיא
 חייא ושורא = וכמו שהמים ששותים מהם נותנים
 לעצמות חיים וחזוק - [Lit 706] ← 1 חזוק, עוצמה
strength [השי תרגי משלי ח 28: וכד אגרים = באמצו].
 2 כינוי חזר *self* א"י מנע גרמך מן למבעי רחמין - נ
 שמ לב 10. סוא"י אסתכל לגרמך - שמ י 28]

פעל שחק (bones) *to crush* יסיף גועיה
 דלחצוי וגרמיון יגרם VN (נ"א ירסרס, ישחק)
 יאכל גוים צריו ועצמתיהם יגרם it shall
 devour oppressing nations and crush their
 bones - במ כד 8.

אָתְפַעַל התחזק *to become strong* אזל מן
 עמנן הלא אתגרמת מנן M₂ לך מעמנו כי עצמת
 ממנו מננו for you are much stronger than we
 go away from us; mightier than we - בר כו 16.

גרם א ש"ע ז *n. m.* 1 עצם *bone* גרמי ובסרי
 אתה עצמי ובשרי אתה וישרי אתה you are my bone and
 flesh - בר כט 14. וגרם לא תתברון בה ועצם
 לא תשברו בו - שמ יב 46. גרמיו נסיבין ביד
 נבי רב *gârāmo* עצמותיו (של יוסף) נלקחו ביד

גרם² - גרף

the priest shall turn a token ומשמנה
- portion of the crushed grains and of the oil
- יקב ב 16 (המליץ 442: מגריסה).

†**גרס²** שכר **reward** **איב** קאכלא לגירסנא דאימא
= אוכלת את רכוש אימה - בבלי יבמות ק"ז ע"א (נוסח
הערוד: גורסינה) אולי מן **אכ** (CAD 5, 143a)
gusānu/gursānu = שק להחזקת דגרי ערד]

גרס ש"ע ז. **שכר wages** וכל נקי שחום
ככשבין... ויי גרסי A וכל שה חום בכשבים...
והיה שכרי reward - בר ל 32.

גרסון ש"ע ז. **שכר wages** ואביכן שקר
בי וחלף ית גרסוני עסר גונין A ואביכן התל
בי ויחלף את משכרתי עשרת מנים ואביכן התל
- lied to me and changed my wages ten kinds
בר לא 7.

†**גרע** הפחתה והחסרה **reduction** [מן העברית.
ע"ע בצר. H.]

קל גרע **to detract** כמה דעבדתון אתמל
עבדו יומה ובתר ולא תגרעו ממד הויכון
עבדין מדם כמו שעשיתם אתמול עשו היום
ומחר ולא תגרעו ממה שהייתם עושים דבר
(דברי משה אל הליינים) as you did yesterday
do today and tomorrow, do not detract from
what you have been doing - ת"מ 169א.

אֶתְפַּעֵל נגרע **to be detracted** ולא יגרע
מגון אות אחד ולא תיגרע מהן אות אחת
- letter should be detracted from them - ת"מ 285ב.

†**גרף** הרחקה וסילוק **sweep away** **אי** חורבתה
זבנית... וגרפתה = חורבה קניתי... ופיניתי את פסולתה
- פסיקתא דר"כ 149. השי' ע גרף = סחף, جرف =

הרחיק - [Dozy I 187a]

קל הרחיק **to sweep away** ותטרון ית כל
גזיראתי... ולא תגרף ארעה יתכון A ושמתם
את כל חקותי... ולא תקיא הארץ אתכם
you shall faithfully observe all My decrees..., lest
the land sweep you away - ויקב ב 22 [C^{2a} תקצפנס
= תקיא אתכם.]

†**גרף** פשיטת העור **stripping off (skin)** (השי'
جلف = פטש עור - Lane 444)

קל פטש את העור! **to strip off (skin)**
ודגרף מנבלתה... ויסתב עד רמשה N)

מש ב"מ ט יג: ואם מת אינו מחזיר ליורשיו. ר' שמעון
בן גמליאל אומי אף לעצמו אינו מחזיר. וראה מי מישור,
ספר רוזנטל 349 ואילך.]

כרם כינוי חוזר **refl. pron. עצמו oneself** זל
אה חיבה וכוון כרמך <כיינך> תחזי גזוי כל
עובדיך לך הוי הרשע, וכוון עצמך. אכן תראה
גמול כל מעשיך, go sinner, prepare yourself
- indeed you shall see the reward of your deeds
ת"מ 65א [צן חילופי ג.כ. By interchange of the
].velars/gk.

†**גרם²** פשע **crime** [> جرم = פשע - Lane 413a.
טל ג עג]

גרם ש"ע ז. **פשע** מה גרמי ומה חובי CA
מה פשעי ומה חטאתי **is my guilt?**
בר לא 36. על כן מאדם גרם על
תור על חמר... על כל דבר פשע... - שמ כב 8.
הלא לא יתלי לגרמכון A כי לא ישא לפשעכם
- שמ כג 21. תלי עוב וגרם VB נשא עון ופשע -
שמ לד 7.

†**גרמון** **garmon** שם פרטי [זב"ח עואנייש ג/ב
262: הוא Germanus]

גרמון ש"פ אדכיר לטב גרמון אסורה רומה
זכור לטוב גרמון המושל הרומי - מ כה 52-51.

†**גרן** גורן **threshing floor** [מן העברית. ע"ע
אדר. H.]

גרן ש"ע ז. **גרן threshing floor** עללתה
דיצחק גדישה בגרנה תבואת יצחק גדושה
בגורן the crop of Isaac is heaped up in the
threshing floor - ת"מ 46א.

†**גרס¹** שבירה עד התפוררות ושחיקה **crushing**
[**אי** פינכא דגריסא = פינכה של גרגרי תבואה שחוקים
- ירוש שבת ו ע"ב]

קל שחק, גרס **to crush, mash** בינוני פעול
pass. pt. אביב קלי כנור גריס קליף תקרב ית
מנחת בכיירך אביב קלי באש גרש כרמל תקריב
את מנחת בכורין, new ears parched with fire,
crushed, decorticated, you shall bring as your
meal offering of first fruits - ויקב ב 14 (= המליץ
441).

גרס ש"ע ז. **גרש crushed grain** אביב
קלי כנור גרס קליף תקרב ית מנחת בכיירך
MCBA - ויקב ב 14. ויועד כהנה ית אדכרותה
מגרסה ומן משחה והקטיר הכהן את אזכרותה

the cud - ויק יא 4, 5.

† גרר² יריה בחיצים shooting arrows [איי גירין דאשה יגרר יזרקון בה - נ שמ יט 13. סואיי ובגיריהון - יואל ב 8].

גר ש"ע ז n. m. חץ arrow וסנותה מסעני גרים וישטמוהו בעלי חצים (lit.: the archers hated him (owners of arrows) בר מט 23 (=המליץ 462). וגרי אסכם בהון וחצי אכלה בס I will spend my arrows upon them - דב לב 23. ארבי גרי מדם אשכיר חצי מדם - דב לב 40. וגרמיון ירסרס וגריו ימעי ועצמתייהם יגרם וחציו ימחץ - במ כד 8 (= המליץ 462).

גרר³ gērār שם מקום (pr. n. place)

גרר ש"פ ואזל מתמן יצחק ושרה ונחל גרר - בר כו 17. אבימלך מלך גרר - בר כ 2.

† גרש הרחיק ממקומו expel [עש"ח. ע"ע טרד. INSH]

פעל גרש to expel שבק בישתך וגרשה מן לבך עזוב את רעתך וגרשנה מלבך abandon your wickedness and drive it from your heart - ת"מ 64.

גרשוון giršon שם פרטי (pr. n. ש"פ ובני לוי גרשוון קהת ומררי - בר 11. מו 11.)

גרשוואי ש"י gent. n. ונסיא בית אב לגרשוואה אליסף בר לאל - במ ג 24.

גרשם giršām שם פרטי (pr. n. ש"פ וילדת בר וקרת ית שמה גרשם - שמ ב 22. אה גרשם ואליעזר תרי בניה - ת"מ 258.)

גשן gāšān שם מקום (pr. n. place)

גשן ש"פ ואתא ארע גשן - בר מו 28. ידורון שבי עבדיך בארע גשן - בר מו 4.

גלש מישוש, תיור וסיור, חיפוש; touch, feel, spying, searching [איי ותיהון מגששין בטהריה - נ דב כח 29. סואיי ואתו עדמא לנחל סגולא וגשו יתה - במ יג 23]; מגע (אליס) והתנגשות hostile encounter, fight [איי וארום יגש תורא ית גבר - נ שמ כא 28. ע"ע כשש]

جلف = פשט עור - [Lane 444]

קל פשט את העור? to strip off (skin) ודגרף מנבלתה... ויכתב עד רמשה (N) ודמכתב, V ודמאכל, B ותגר) והפושט מנבלתה... וטמא עד הערב and he who strips off its carcass..., shall be unclean until the evening - ויק יא 40 (הקריאה wākkāl (הרגילה: wākkāl) מכוונת להוציא את הפועל מפשטו ולכוונו להלכה האוסרת כל מלאכה בנבלה. עואניש ג/א 64, 69. ראה דיון מקיף: S.Kohn ZDMG 47, 677-9. אי"ס: والمنظف = פושט עור. השי בגליונות לסירוהקסאפלה:

εἰς ἕξ ἡμέρας, לשון פשיטת עור]. ודגרף בביתה ירע רקעיו MECBA (N ודמקלף) והפושט עור בבית יכבס בגדיו - ויק יד 47 [אי"ס: والمنظف]. וכל נפשה דתגרף נבילה... וירע רקעיו (MB) דתטלק, N דתשלע) וכל וכל הנפש אשר תפשוט נבלה... ויק יז 15 [אי"ס: לשונות פשיטת עור. אי"ס:

والمنظف]. נבלה וחטיפה לא יגרפון (A) יברכון - ט"ס, M יטלקון, NB ישלעון) נבלה וטרפה לא יפשוטו - ויק כב 8 Peculia] pronunciation designed to change the meaning of the verb in order to avoid the abhorrence of eating carcasses. The same meaning is [manifested by the SAV and the Syrohexapla.

גרר¹ משיכה וגרירה dragging [איי והו מדברים יתהון גרירין לבתריהון - נ שמ יד 25]; העלאת גרה ruminating [איי לית הוא גרר מסאב הוא לכוון - נ ויק יא 7]

קל: משך to drag גררת (בחסוך עמה דן) המליץ 524 מביאו כנגד ינחתי (שמ טו 13) יחד עם נגדת, ושניהם לשון משיכה. ליתא].

פעל העלה גרה to ruminate וית חזירה... והוא גרה לא מגרר ואת החזיר... והוא גרה לא יגור יגור (because)... it does not ruminate the swine, (because)... ויק יא 7. והוא גרה לא מגרר E (C מגארר) והוא גרה לא יגור - דב יד 8.

אתפעל העלה גרה to ruminate והוא גרה לא מתגרר VNMB - ויק יא 7. והוא גרה לא יתגרר - דב יד 8.

גרה ש"ע n. f. גרה cud כל מסקי גרה בבהמתה כל מעלי גרה בבהמה the cud - ויק יא 3 וכיוב"ב 5, 6, 7, 26. מסקי גרתה - ויק יא 4, דב יד 8, 7.

גורר ש"ע ז n. m. qittūl גרה cud הלא מסק גורר הוא M¹* כי מעלה גרה הוא for it chews

גתר

נְשׂוּשׁ שׁיׁע ז qittūl *n. m.* **מאבק** wrestling
 ופקעת כף ירך יעקב בגשושה עמה ותקע כף
 the socket of his hip עמו בהאבקו
 him עמו - was strained while wrestling with him
 26.

נְשׂוּשׁ שׁיׁע ז qātōl *n. m.* [עואנישׁ ה 2.12.5] **1 תר**
 scout מן גשושיה ית ארעה מן האתורים
 את הארץ ויתורו וילכו וגשו ית
 of those who had scouted the land
 - במ יד 6. על ישראל אורע גשושיה בא ישראל
 דרך האתורים - במ כא 1 (= המליץ 614). עמוד
 אשטה מניר לון עד יתגלי מנון כל גשוש
 עמוד האש יאיר להם כדי שיתגלה מהם כל
 תועה בדרך - ת״מ 367. **2 מרגל** spy גשושין
 אתון Vm₂ מרגלים אתם you are spies - בר מב
 9. לינן הוינן גשושין A לא היינו מרגלים - בר
 מב 31.

נְשׂוּשׁ שׁיׁע ז *n. m.* **תיור** scouting ועזרו מגשש
 ית ארעה V וישבו מתור את הארץ they
 returned from scouting the land - במ יג 25.

מנשׁ שׁיׁע ז *n. m.* **תיור** scouting ועזרו מן
 מגש ית ארעה וישבו מתור את הארץ - במ יג
 25.

מנשׁשׁ שׁיׁע ז *n. m.* **תיור** scouting ועזרו
 ממגששׁ ית ארעה M₁B *וישבו מתור את הארץ
 - במ יג 25.

גתר gātār שם פרטי *pr. n.*

גתר שׁיׁע ז ארם עוץ וחוייל גתר ומשא - בר
 י 23.

קלעבר: וגשו - במ יג 21. עתיד: ויגשון - במ יג 2. יגש -
 המליץ 466. מקור: למגש - במ יג 16. **פעל** עבר: וגשש -
 בר לב 25. עתיד: יגשש - דב כח 29. בינוני: מגשש - דב
 כח 29. מקור: למגשש - במ י 33 (= המליץ 614). **אֶתְפַּעַל**
 עבר: אגשש - בר לד 25 EBA. **גשושׁ** qittūl - בגשושה -
 בר לב 26. **גשושׁ** qātōl ת״מ 667. **גששׁ** - במ יג 25 V.
 מגש - במ יג 25. מגשש - במ יג 25 M₁ *.

קל תר, סייר to seek, spy ועלו וגשו ית
 ארעה ויבאו ויתורו וילכו הארץ they went up
 and spied out the land - במ יג 21. **ואפקו** גנות
 ארעה דגשו יתה ויוציאו דבת הארץ אשר
 תרו אתה - במ יג 32. במנין יומיה דגשתון ית
 ארעה במספר הימים אשר תרתם את הארץ -
 במ יד 34. שלח לך גברים ויגשו ית ארע כנען
 שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען - במ יג 2.
 אתרעת כמיה אל תגש M₂ *פחזת כמים אל
 תותר - בר מט 4 [תרגום מיכאני מתפיסת יאל תתור].
 Mechanical transl. interpreting 'I ttwr, 'don't
 [search].

מנשׁ גבריה דשלח משה למגש ית ארעה
 האנשים אשר שלח משה לתור את הארץ - במ
 יג 16. למגש לון מנוחה לתור להם מנוחה - במ
 י 33.

פעל 1 משש to feel, grope מזה יגששני
 אבי CBA אולי ימשני אבי perhaps my father
 will feel me - בר כז 12. וקדם יעקב ליד יצחק
 אבזה וגששה (A וגששנה) ויגש יעקב אל
 יצחק אביו וימוששו - בר כז 22. ותהי מגשש
 בטברים כמד יגשש סמיה בקבלה והיית
 ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה -
 דב כח 29. **וגשש** וימשש - המליץ 466 [מן בר כט
 13. ליתא. והוא דרוש על לבן שמישש את יעקב למצוא
 אבנים טובות. עי בר״ר על אתר]. **2 תר, סייר** to
 seek, spy ואעלו וגששו ית ארעה A ויבאו
 ויתורו את הארץ they went up and spied out
 the land - במ יג 21. **ואפקו** גנואת ארעה דגששו
 יתה ויוציאו דבת הארץ אשר תרו אתה - במ יג
 32. שלח לך גברים ויגששו ית ארע כנען A
 שלח לך אנשים ויתורו את ארץ כנען - במ יג 2.
3 נאבק to wrestle וגשש אישה עמה ויאבק
 איש עמו a man wrestled with him - בר לב 25.

מנשׁשׁ למגשש לון משרואה C לתור
 להם מנוחה - במ י 33. וכד סלק למגשש ית
 ארעה וכאשר עלה לתור את הארץ - ת״מ 168ב.
אֶתְפַּעַל נאבק to wrestle אלהי אבי יעקב
 דאגשש עם המלאך אלהי אבי יעקב אשר
 the God of my father Jacob who wrestled with the messenger
 מלאך עמה EBA ויאבק איש עמו - בר לד 25.

שלו - ע"ד א 2. ויתן לי ית מערת מכפלה דלה ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו - בר כג 9. עאנך ותוריקך וכל דלך... וכל אשר לך - בר מה 10. ובכלל זה לפני השם המנוי ק וכל אלפיך דקדישן מאה ועשים אלף זונות - אס 9. 3 עם כינוי מקדים במקביל לסימכות *with proleptic pron.* אמור עלמה וזעוקה דבריתה בורא העולם וקורא הבריות the commander of the world and the summoner of the creatures - ת"מ 39. אלהון דזכאי ומרון דעבראי אלהי הצדיקים ואדון העברים - ת"מ 39. בגוה דארעה A בקרב הארץ - ש מ ח 18. 4 לפני פסוקית לוראי *with attributive clause* רב חילה רבה דממן לעלם גדול הוא האל הגדול המתמיד לעולם the great is the Mighty Power who abides forever - ת"מ 33. ומלאכיה דאתחזו לזכאי ליתון אלא לקבל שעה והמלאכים שנראו לצדיקים אינם אלא לשעה בלבד - ת"מ 44. על מלה דשגו בה אברהם באור כשדים על הדבר אשר שגה בו אברהם באור כשדים - ת"מ 66. ופסקלת עמה דו עד תהום חכים וכרתי עמו ברית שהוא עד גבול ידוע - ת"מ 66. יתון טביה דגעזו אותם טובים שחלפו (מן העולם) - ת"מ 66. אתהו דגבי פריית קהלי אתה הוא הנוקם נקם קהלי - ת"מ 77. מה סהדה דבידך מה העד שבידך - ת"מ 99. מהו סימתה דאנה מעמי לון מהו הסימן שאני מראה להם - ת"מ 111. 5 לפני פסוקית מועצמת *with independent relative clause* כל שממנו פחד כל דמנה צדו is dread - ת"מ 112. שלום ישלם דמוקד ית יקידתה שלם ישלם המבעיר את הבערה - ש מ כב 5. ידע אנה בלבי כל דאתה אמר לי יודע אני בלבי כל מה שאתה אומר לי - ת"מ 114. עם מקדם הזיקה *with correlative pron.* ומה דהוה בידי מן רזיון נשית ומה שהיה בידי מסודותיהם שכחתי whatever I possessed I give you from their secrets I forgot - ת"מ 114. והו עבוד מה דו בעי והוא עושה מה שהוא חפץ - ת"מ 113. בגבורתי רבתה מה דו רב מכן בגבורתי הגדולה (ייבאר) מה שהוא גדול מזה - ת"מ 112. עבד דך דאמר לה מרה עשה כמם שאמר לו אדוני - ת"מ 113. עם מקדם הזיקה כפול *with a double correlative* תהומות כסתון הך

ד האות הרביעית באלף בית. סימן המספר 4. The fourth letter of the alphabet. Symbol of the number 4.

ד *dālāt* א ש"ע נ n. f. **האות דלת Daleth** חסלת ג ממללה שרית ד ואמרת גמרה ג לדבר, התחילה ד ואמרה, Gimel finished speaking, Daleth started and said - ת"מ 308. **ב 1** ש"מ מונה **ארבעה four** *cardinal number* ד דאודמן לגו משכנה כבודה רבה ותרי לוחיה ומלאכיה הארבעה שנודמנו לתוך המשכן: הכבוד הגדול, שני הלוחות והמלאכים the four that assembled into the sanctuary: the Great Glory, the two tablets, and the angels - ת"מ 191. דק וצ וג שנין ארבעת [אלפים ושש] מאות ותשעים ושלוש שנים - אס 37. **2** ש"מ סודר *ordinal number* **רביעי fourth** בד אקים קיאמון דזכאי (ביום ה)רביעי הקים את ברית הצדיקים on the fourth day He established the covenant of the righteous - אס 16. **אס 16**. בדי עשר שנה אזל למך מן חנוכיה בארבע עשרה שנים (= בשנה הארבע עשרה) הלך למך מן חנוכיה - אס 33.

ד ² תוית הזיקה *relative pron.* d- לפני תנועה: *dātārā* דאתרה - ע"ד א 5; darkn דארן - ע"ד א 7. לפני עיצור: adbe דבה - מ ב 43; *adyākōl* דיכל - ע"ד א 30.

ד - **א** תוית הזיקה לציון הלוואי *mark of the attribute 1 אשר, ש- which* ואמר לנן גברה רבה דארעה ויאמר אלינו האישי אדני הארץ the man (who is) lord of the land said to us מב 33. וית כלידי... תשבי בפם חדה דזעורה ואת גביעי... תשים בפי אמתחת הקטן - בר מד 2. **2** עם צירופי יחס *with prepositional expressions* לגו גובה הוד דבמדברה in the wilderness - בר לו 22. עקלה I give you והערתה דבה לך יהבתה I give you the field and the cave that is in it I give you - בר כג 11. לגבר דלה ערלה לאיש אשר לו ערלה - בר לד 14. אסיריה דבבית אסורה - בר לו 22. מן דליהוה לידדי - ש מ לב 26. ופקד ית דעל ביתה ויצו את אשר על ביתו - בר מד 1. ואטרך *indicating possession* - בר לח 18. לציון הקניין *indicating possession* לא עלם אלא דילה אין עולם אלא

מחזק את לבו (כדי) שלא יפחד (God) was strengthening (Moses') heart so that he should not be afraid - ת"מ 15. **3** לפני פסוקית תנאי *if a ruler before conditional clauses* דנסיא יחטי אם ייטמא בחטא, מסולקת היא ממנו - ת"מ 116. **6** ולפני השלמת התנאי (סיפא) *with the apodosis* אלולי פסקולה דהוינן אבדין were it not for the Covenant, we would have perished not for the Covenant, we would have perished - ת"מ 11. **3** ואילוילי מד בה אתחכמת שרה דהוה עובד קין אתחזי כדו ואילוילי מה שהבינה שרה, הרי היה מעשה קין נראה עתה - ת"מ 122. **12** אילוילי רתות אלה על זכות יוסף... דהוה שמעון כקין אילוילי רחמי אלוהים על צדקת יוסף... כי אז היה שמעון כקין - ת"מ 216. **4** לפני פסוקית מושא *before object clauses* **כי, ש-** **that** - ת"מ 4. **4** גלי לה דו לביש אלוהותה גילה לו שהוא לבוש האלוהות (God) revealed divinity (Mose) - ת"מ 4. ידע אנה דאתה זעור יודע אני שאתה קטן - ת"מ 7. **7** וכן לפני דיבור ישיר *introducing direct speech* משה משה הך דאמר לה דאתה נביא דלא יקום כותך "משה, משה" כאילו אמר לו: "אתה נביא..." - ת"מ 5. **5** אמר ולבה מלי צדו דאהן תמה חיל לית בי משום יתה אמר, ולבו מלא פחד: "זה מופת עצום ואיני יכול לתפוס אותו" - ת"מ 12. **12** אתי בשלם אחי אמר לה אהרן דלי שנים סגים מבתרך אעיש אמר לו אהרן: "זה לי שנים רבות אחרוך חרד (אני)" - ת"מ 17. **17** [ק: לי שנין סגי...].

ג ליידוע *mark of determination* [זב"ח, מלחמה 434] גברה דרכיך בך ודעטי האיש הרך בך והענגגך *you tender and delicate man among* - ת"מ 54. **54** אריכה בך ודעטיה VB הרכה בך והענגה *the tender and delicate woman among* - ת"מ 56. **56** דכ בך - *you guarded by the Good* הקורא הטוב בך תחומה המעונה דתלי אתרה שלטונך - ת"מ 55. **55** מעונה דתלי אתרה שלטונך - ת"מ 50-49. **49-50** ומכבש סניון קמיון בחילה דתקיף ומכניע שונאיהם לפניהם בכוחו החזק - ת"מ 27. **27** [ראה הערה 4]. דומה לו 383.

ד להצגה *presentative* (מקביל להנה, יהו) **סב** נביי אלין תרי סימניה אם לא יימנון בון דאקרי חיול מנון קח, נביא, את שני האותות האלה.

מד כסתון ארדעניה... כמו שכיסוס הצפרדעים - ת"מ 55. **55** הך מה דהות תמן כמו שהייתה שם - ת"מ 13. **13**

ב מילית קישור משעבדת **1** לפני פסוקית זמן *before temporal clauses* **because** - **ד** שרוי זבניה הך אמה טבה מולדה בנים ואחסה עליון דאנון רכיכים תחילת הזמנים כמו אם טובה, יולדת בנים וחסה עליהם כאשר הם רכים the beginning of the seasons is like a good mother who gives birth to children and has for them who are weak - ת"מ 271. **271** [ד משמשת במקום יכד, זב"ח העי 6. ואפשר שהוא לסיבה. לשימוש זה בעברית של חז"ל. בר-אשר, מחקרי לשון 93]. **93** **אמת ד- when** האנה ממלל מה ארשתי אמת דאנה עלל למצרים הנה אומר מה ציוותני בשעה שאבוא למצרים הנה אומר I will tell you what you have commanded me when I enter Egypt - ת"מ 9. **9** ארתת עלמה... אמת דאמר אלה למשה אהיה אשר אהיה רעד העולם... בשעה שאמר אלהים למשה "אהיה אשר אהיה" - ת"מ 9. **9** **בתר ד-** אנה הוא דחיות לאדם בתר דמת אני הוא שהחייתי את אדם אחרי שמת I am the one who gave life to Adam after he died - ת"מ 5. **5** מבתר דת קרי קמי חכימיה לאחר שתקרא לפני החכמים - ת"מ 11. **11** **מן ד-** **since** והוה מן דאימן יתה בביתה (B מד, E מאד) ויהי מאז הפקיד אתו בביתו אתו בבתו the time that the Egyptian put him in charge of his household - בר 5. **5** ...וסימנין ומן דאנין עמן פרקנה קריב... וסמינים, ומאז הם עמנו הגאולה קרובה - ת"מ 11. **11** אה עבדי מן דת ידע דאנה עבדת כל הדה למה מגיבה לי בהדה ממללה הוי עבדי, בעוד אתה יודע כי אני עשיתי כל זאת למה עניתני בדיבור הזה - ת"מ 14. **14** **מקדם ד-** **before** עזר נביה רבה משה ליד יתרו... מקדם דייזל חזר הנביא... לפני שיכך (למצרים) the great prophet Moses went back to Jethro... before he went (to Egypt) - ת"מ 14. **14** **2** לפני פסוקית סיבה או תכלית *because, for causal or final clauses* **פלטת** **לנח**... דשקחתה מלוא בכך הצלתי את נח... (מפני) שמצאתיו ראוי לכך, I delivered Noah..., for I found him to be worthy of it - ת"מ 5. **5** אילדי כדו יהב לך דמיתה... דיובילה קריב הוא הנה אני עתה נותן לך קצבתו... כי היובל קרוב - ת"מ 6. **6** ליני עמי גרמי קמיו כלום דאנה זעור ונשיש והוא רב מני אני רואה עצמי לפני כלום, משום שאני קטן וחלש והוא גדול ממני - ת"מ 7. **7** משרר ללבה דלא ידחל

דאבי מין עוף a bird א"י ודייתא חוורתא - נ דב
יד 18. טלשיר [5]

דאבי ש"ע n. f. זיה a bird וית דאיתה וית
האיתה למינה ואת הדיה ואת האיה למינה -
ויק יא 14, דב יד 13.

דבב שנאה, איבה hostility, enmity א"י
ואתדבב עליהו ומלל עמהו מלין קשין - נ בר מב [7]

פ'ענל איב to be hostile וואדבב ית דבביך
ואעיך ית אעקיך ואיבתי את איבך וצרתי
את צרריך את צרריך וואדבב ית דבביך
I will be an enemy to your enemies וצרתי
את צרריך and I will oppress your oppressors
- שמ כנ 22 (=המליץ 575). מדבב הצרר המליץ 574 [מן בי מי 9.
ליתא].

אפ'ענל איב to be hostile מן... הדבב קשטה
ואצלח במה עבד מי... אשר איב את קשטה
והצליח במה שעשה who... was hostile to the
True One and succeeded in what he did? - ת"מ
115א. ועבדו עגל מסכה והדבבו לאלה... לא
תדבב למרך ועשו עגל מסכה ואיבו את
they made אלהים... אל תשנא את אדוניך ואת
molten calf and were hostile to God... do
not be hostile to your Master - ת"מ 198א.

דבב ש"ע n. m. ז אויב enemy והוא לא דבב
לה ולא מבעי בישתה והוא לא איב לו ולא
מבקש רעתו and he was not an enemy of his
did not seek his harm - במ לה 23. אמר דבבה
ארדף אטמי - שמ טו 9. ריש כל דבבים בלעם
בן בעור débābəm ראש כלך האויבים... - מ ה
77-78. ויירת זרעך ית קורי דבביו - בר ככ 17.
לא תשבקנן באדי דבבינן אל תעזבנו בידי
אויבינו - ע"ד ככ 78. וכפת דבבינן והכנע אויבינו
- ע"ד כז 16. הב כלך לא תהי דבב לאלה - ת"מ
179ב. וכל דבביר קדמיר נפלין - ת"מ 15א. ולא
תהב דבבינן שליטים בנן - ת"מ 172ב.

דבבה ש"ע n. f. איבה hostility וגללו צרעה
לכני רחמי וכל אהן דבבה לי ועשו (המצרים)
צרע לכני אוהבי. כל זה הוא איבה לי
they (the Egyptians) caused pain to the children of
my devotees. All this is hostility towards me
- ת"מ 73ב.

דבבו ש"ע n. f. איבה hostility אי דבבבו
מעתה באדה או באיבה הכהו בידו or if he
struck him with his hand in enmity - במ לה 21.
למפתח קשטה ולמצנןק תרח בישתה ולמכלה
דבבותה לפתוח האמת ולסגור את שער הרעה
ולכלות את האיבה - ת"מ 174ב. וכד שמעו
אדומאי בכך עזרת סנותה הך דהות מן רישה

אם לא יאמינו בהם, הנה אצלי (אות) גדול
מהם o My prophet. If they will not believe
in them, lo, I have one greater than these
- ת"מ 13ב.

ה לשאלה או קריאה interrogative or interj. (מקביל
ליהא) E JCB דמן כיפה הדין נפק לכוני נוציא לכס
המן, N הא מן) המן הסלע הזה נוציא לכס
מיס shall we get water for you out of this
rock? - במ כ 10. דשמע עם קל אלהים V JB
השמע) השמע עם קול אלהים - דב ד 33. דנסי
אלהים למיעל למסב לה גוי VB (הנסה)
הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי - דב ד 34
יוצר מלות שונות ואמצעים דקדוקיים (על) דדי, בדיל,
לבדיל, דלא, דלמה, דמה (ויבוא בערכים).

אד תוית הויקה. relative pron. א פרוסתית יצרה
עמה מלה נפרדת (אד > אד - ד) with prothetic
aleph, separated from the following word.
קודשיה אד באדניון ואת הנזמים אשר
באזניהם and the rings that were in their ears
- בר לה 4. ית דבקרטה וית אד בכרה נסבו ואת
אשר בעיר ואת אשר בשדה לקחו - בר לד 28.
וטחנה עד אד דק ויטחנהו אד אשר דק - שמ
כב 20. אורעה דיהכון בה וית עובדה אד יעבדון
הדרך אשר ילכו בה ואת המעשה אשר יעשו -
שמ יח 20. וכל אד יקרב בה - ויק טו 11. בשנת
יובילה יעזר עקלה לאד זכנה - ויק כז 24. אתר
אד יערק לתמן - שמ כא 13. בתולה אד לא
ארוסה - שמ כב 15.

אדה תוית הויקה. relative pron. מופרד עם התנועה
שאחרי. נדיר מאוד (השי' כי בתלמוד הבבלי) והוריןך
דא תמלל (VNMECB דתמלל) and I will
instruct you what to say והוריתך אשר תדבר
- שמ ד 12. ותתן כספה בכל דה תתחמד נפשך
B (VC דתתחמד) - דב יד 26. באד הוא (M
באדו, B בהדו) באשר הוא - בר כא 17.

אדרד- תוית הויקה מוכפלת. doubled relative pron.
[דוגמת 'ממני' בעברית. השי' ככין] והבו גדל לאלהינו
דאמר תמן חדה הכה "הבנו..." מה שאמר
שם חידשו כאן he said - again here
- ת"מ 206. (ואפשר שהוא ט"ס. זביח,
הע' 4).

דאבי מין עוף a bird [אפשר שהוא גביי - ארבה
- prob. Ar: Lane 850b]

דאבי ש"ע n. ינשוף owl וית צדיה וית קיפופה
וית דאבי M (ניא היב', עיבי) ואת הכוס ואת
השלך ואת הינשוף - ויק יא 17.

דבורה - דבק

דבק א חיבור והצמדה **adherence, cling to** [איי גבר באחסנתיה ידבקו - נ במ לו 9. סואיי וידבוק לאתתה - בר ב 24]. ← השגה **reach** ב עזרה וישועה **help, salvation** [מקביל לסעייד, אף הוא לשון עזר ולשון דיבוק כאחד. על הקשר הסמנטי זביח, לשוננו לעם ית - ד - ה 35. טל, תעודה ו 31].

קל עבר: דבק - שמ לט 4. עתיד: ידבק yidbāq - עייש א 49. ציווי: דבק dēbāq - עייד ה 11. בינוני: דבק dābaq - מ א 36. פעול: דבק - תיימ 118. **פעל עבר:** דבק - שמ לו 10. עתיד: ותדבק - שמ לו 6. בינוני פעול: מדבקן (רבות) - שמ לו 3. מקור: מדבק - שמ לו 18. **אפעל עבר:** ואדבק - בר לא 23. *M₂. עתיד: תדבק (נסתרת) - ויק בה 47. *M₁. **אתפעל עבר:** אדבקת (מדבר) iddābēqat - איג 2. עתיד: ידבק - שמ כח 7 (=המליץ 445). בינוני: מדבק - תיימ 137. **מקור:** מדבקה - דב יא 22. **דבוק** qittūl - שמ כח 26 (=המליץ 462). **דבוק** dāboq (qātōl) - מ א 40. **דביקה** ודביקתון - בר מט 7. **דבק** - מ א 42. **דבקה** - שמ לו 10 (=המליץ 462).

קל 1 דבק פעייע (עם ב היחס) **to cling intrans.** (*with prep. b*) (מתחבר עם ב היחס) **אנש בסחנת שבת אבהתה ידבקו איש בנחלת מטה אבותיו** ידבקו every one shall cling to the inheritance of his fathers - of the tribe of his fathers - במ לו 7 (השי פסי 9). ויעזר כך ית כל דאוני מצראי... וידבק ECB והשיב עליו את כל מדוי מצריים... ודבק בך - דב כח 60 (המליץ 445). וכל מה דו דביק באלה וכל מה שהוא מחובר לאלהים - תיימ 118. והוא דביק באלה והוא דבק באלהים - תיימ 2221. עם על ⁹ with על תרי אצטרחה דבק (E) (דבאק) על שני קצותיו חבר (ניש ābār - יתן קל) - שמ לט 4. **2 נגע** **to touch** ולפרעה דביק בה ומקרב לה ופרעה נוגע בו ומקריב לו Pharaoh - was touching it and making offerings to it תיימ 73. **3 השיג** **to reach** (after pursuit) ורדף בתרה... ודבק יתה C וירדף אחריו... וידבק אתו והשיג him... and reached him... - בר לא 23. (נייש: wyidbāq - קל. השי דב ד V 4; י 20 V; יג 5 B). **4 פעייע הושיע** **to rescue, save trans.** ידבק אלא טובך מי יושיע אם לא טובך B. who will rescue' if not Your goodness - עייש א 49. ואדיק אלה ברחמיו ודבק והשקיף האלהים ברחמיו והושיע - תיימ 90. מנו דידבק יתן מי הוא שיושיע אותנו - עייד לו 30,20. דבק ברחמיך הושע לאוהביך - עייד ד 11. ואלית רחמנה דבק ואם אין הרחמן מושיע - מ א 95,36 (השי עייד כג 32,30).

פעל חיבר **to join trans.** ודבק ית חמש יריעאתה אחדה לאחדה ויחבר את חמש היריעות חבר אחת אל אחת he joined five of

והות תרי דבבואן דכרן מד געזו וכשמעו האדומים, חזרה השנאה כשהייתה בראשיתה, והיו שתי האיבות זכרון למה שהיה - תיימ 92.

דבורה dibbūrā שם פרטי *pr. n.*

דבורה שייפ ומיתת דבורה מינקת רבקה - בר לה 8.

דבח הקרבה, העלאת קרבן **sacrifice, offering** [איי לא ידבחו עוד ית דבחיון לשדיה - נ ויק יז 7. סואיי וקס שולמון קדם מדבחה - מליב ח 22]

קל זבח **to offer a sacrifice** ודבח דבחיון **לאלהי אביו** he offered sacrifices to the God of his father - בר מו 1. ודבחו דבחים שלמים ליהוה - שמ כד 5. נהך נדבח לאלהנן - שמ ה 8. ואמר אזלו דבחו לאלהכון - שמ ח 21. ית דבחיון דאנון דבחים על אפי ברה - ויק יז 5. ברעמסס דבחו ואל סכות נטלו ובעו המפוק מנה ולא יכלו ברעמסס זבחו ואל סכות נסעו ובקשו לצאת ממנה ולא יכלו - תיימ 351.

מדבח לוד אל יוזף פרעה משקר לדלא משלח ית עמה למדבח ליהוה רק אל יסף פרעה להתל לבלתי שלח את העם לזבח ליהוה - שמ ח 25. ולא תכל למדבח ית פסחה בחדה קורייך ולא תכל לזבח את הפסח באחת שערייך - דב טז 5.

אתפעל נזבח **to be brought as sacrifice** לא יכל בראי ייכל עמון לחם מן לחם דבחה בדידון הדבח לא יוכל זר לאכול מלחם הזבח שבידם (של הכהנים) נזבח no outsider may eat ... from the sacrificial bread which has been sacrificed by their (the priests') hands - תיימ 289.

דבח שייע ז **זבח** **sacrifice** דיעבד עלה אי דבח שייע ז א sacrifice ויהוה - ויק יז 8. ודאה תורות דבח שלמיה - ויק ז 11. ודבח שלמיה לשלמות בכוריה זבח שלמים לשלום הבכורות - תיימ 443. אף אתה תתן באדינן דבחיון ועלן ונעבד ליהוה אלהנן - שמ י 25. על עלאתיכון ועל דבחי שלמיכון - במ י 10.

מדבח שייע ז **מזבח** altar ונבנה תמן מדבח וקרא בשם יהוה ויבן שם מזבח... he built an altar there and invoked the Lord by name - בר כו 25. ועבד למדבחה מכבר - שמ לח 4. ונבנה שבעה מדבחין - במ כג 14. ותפגרו ית מדבחיון - דב יב 3.

of the oppressed - ע"ד ב 2 (השי ע"ד כב 29). לא דבוק ולא פרוק... לא דבוק לה לגו לחצה אין מושיע ואין גואל... ולא מושיע לו בדחק - ת"מ 200א ולא דבוק דידבקנה ואין מושיע שיושיענו - מ א 40.

דביקה ש"ע נ n. f. **אגודה** בכל הפסוקים האלה נתפרשה הקראיה מעניין חבורה **aggregation in all these passages SP is int. as 'group', 'band' (hbr.)** ודביקתון הלא קשיה וחברתם כי קשתה - and their aggregation, for it is a difficult one בר מט 7. [קריאתו wābārātīmā. עראיש ג/א 33]. ואתילד לדביקתא C וילד לחבורתי (labbūrātī) בר ד 23. השי המליץ 460: לדבקותי. תלאתה על דביקאתה C ישאהו על אבירתו (ēbīrātū) - דב לב 11 [V דביקתה, המליץ 462: דבקותה].

דבק ש"ע ז n. m. **ישועה** **salvation** צבע דבק ורתותה מסלק מנה קורא לישועה והרתיון מסולק ממנו **he cries "help", but salvation is removed from him** - מ א 42.

דבקה ש"ע ז n. f. **1 חיבור** **coupling** דבקה תניאנתה החברת השנית **the second coupling** - שמ כו 10 (השווה פסי 5,4, שמ לט 10,11,12,17, המליץ 462: דבקותה = במחברת). **2 אגודה** **aggregation** ודבקותון² וחברתם - בר מט 7 [נתפרש חבורה. ע' לעיל דביקה, **Int. as 'group', 'band'**].

דבק² שם מקום [הוא דابق ליד חלב. *pr. n. near Aleppo (place)*, זביח, אסטיר 38] **דבק** ש"פ במפוק שכתה נפק אברהם לחדקל דבק וב מטה בון במוצאי שבת יצא אברהם לשדה דבק וביום השני השיגם - אס 12ב.

דבר¹ הולכה **conducting** **א**ידבר כען ית ברך - נ בר כב 2. **סוא** ודבר עמה תרין טלין - בר כב 3, הנהגה **leading** **א**י דברת בחסדך = נחית בחסדך - נשמ טו 13] ← דרך, מנהג **way, behavior** **סוא** ודבירהון היך דמלאכין = אורח חייהם כשל מלאכין - [Mart. 3].

קלרק צורות אלה הן קל בטוח לפי מבנם המורפולוגי. עבר: אדבר - ת"מ 298א (ק). ציווי: דבור - ויק ח 2.N. מקור: מדבר - בר מג 18. **פעל** עבר: דברת (מדבר) - בר יב 19 (= המליץ 497). דברני (+מדבר) - בר כז 7. ציווי: דברון (+נסתרים) - בר מח 9. בינוני: ומדבר **wamdābbār** - ע"ש א 19. פעול: מדברין **amdābbāran** - א"ג 83. **הפעל** עבר: אדברת (מדבר) - בר כג מט 20.E. אתדבר - ת"מ 304א. עתיד: ידברון - בר מט 10 (= המליץ 580). בינוני: מדבר - ת"מ 9ב. **דבר** (qatāl)

היריעות חבר אחת אל אחת **he joined five of the cloths to one another** - שמ לו 10 (השווה פסי 16,13). ותדבק ית יריעאתה אחדה לאחדה וחברת את היריעות אחת אל אחת - שמ כו 6. ותדבק ית חמש יריעתה לוד וחברת את חמש היריעות לבד - שמ כו 9. יהן מדבקן תהיינה חברות - שמ כו 3.

מדבק למדבק ית אגנה A לחבר את האהל - שמ לו 18.

מדבקה למדבקה ית עאפיה לחבר את האהל - שמ לו 18.

אפעל השיג **to reach** ודדבק יתה בטור גלעד **M₂** *וידבק אתו בהר הגלעד **he reached him in the hill country of Gilead** - בר לא 23. ולא אדביקו ית יומי שני חיי אבהתי ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי - בר מז 9 וכד תדבק אד אמגיר **M₁** *וכי תשיג יד גר - ויק כה 47. דלא תדבקני בישתה C פן תדבקני הרעה - בר ט 19 [בשאר מקומות: יאמטי]. ארדך בתר גבריה ותדבקנון **M₁** *רדך אחרי האנשים והשגתם - בר מד 4.

אחפעל דבק **to cling** בחילך אדבקות דאתהו מיטבה בכוחך דבקותי כי אתה הוא המיטיב **I cling to Your strength, for You are the benefactor** - א"ג 2. עזבת פינחס והדבקות בזומרי עזבת את פינחס ודבקות בזומרי - ת"מ 137א. הדבקי בון דבוקו בזה - ת"מ 290א. פנו מנה ובה לא הדבקו סרו ממנו ובו לא דבוק - ת"מ 76א. על תרי אסטריי דבק אל שני קצתיו יחבר - שמ כח 7 [קלז]. שבקת אבהתך סביה כמן אתה מדבק עזבת את אבותיך הטובים, במי אתה דבק - ת"מ 137א. עוד מימר מדבק בשנים ועשרים אות עוד מאמר מחובר בדבר עשרים ושנים אותיות - ת"מ 271א (הקדמה) [המליץ 444 אדבקות, אדבק].

מדבקה ולמדבקה בה V ולדבקה בו - דב יא 22

דבוק ש"ע ז n. m. **חיבור** **coupling** דעל דבוק אפודה אשר על חבר האפוד **coupling of the Ephod** - שמ כח 26. לגו דבוק אפיה EC אל עבר פניה [קריאתו ebār ונתפרש 'חבר'] - שמ כח 37. על תרי איסטריי דבוק על שני קצותיו חבר - שמ לט 4 [נייש קל עבר: ābār וניתרגם דבק, דבאק. V תפס ש"ע, מעין 'חבר', השי בניגיתו ליעבר].

דבוק ש"ע ז n. m. **מושיע** **savior** דבוקון דלחציה **dābūqon** מושיע הלחוצים **the savior**

.ב94

דבר שׁיעׁר *n. m.* qattāl leader **מנהיג** **אה דבאר** עלאים וארעים הוי מנהיג העליונים והתחתונים O, the Leader of the upper and lower worlds - איג 37. טובי עלמה דאת מרה ודברה אשרי העולם שאתה אדונו ומנהיגו - מ ג 33-34. וחיולה דברה יהב לכוך רחמים M₅ ואל שדי יתן לכס רחמים - בר מג 14.

דבר שׁיעׁר *n. m.* תׁ state, conduct **מנהיג** **עזר** מיה לדברה השיב את המים למנהגם (God) turned the waters back to their state - תׁמ 83. עזר מדברך שוב מדרךך - תׁמ 55. עד יהי אלפנון כשיר ודברון בתמימוכי שיהיה לימודם נכון ודרכס מושלם - תׁמ 170. **אעאד** דברך מן עלוין M₂* הורד עדיך מצליך - שמ לג 5 [כלומר, העבר מנהגך. ודרש עדי - דרך, התנהגות לפי עדיי' - עבר. - *Midr.: int. of 'dy, 'to pass' in the sense of 'way'*].

דברה שׁיעׁר *n. f.* way, conduct **מנהיג** **אעדי** דברת יקרי M₂ אסיר כפי I shall deviate from my (usual) way - שמ לג 23.

תדבירו שׁיעׁר *n. f.* [עשׁה NSH] **הנהגה** **guidance** לך אפרט תשבחת... כי בך תדבירותי ומנחי ומסעי I shall itemize my praise to You..., for my guidance and my lead (are in You - אבישע 486 Cow).

דבר[†] ביטוי ואמירה **utterance, speech** [עשׁה] NSH. **איי** (במאמרי עליון *in divine speech*) בכך קרא דבירה למשה - ג ויק א 1. עשרתי דבירה - ג דב ד 13

דבר שׁיעׁר *n. m.* 1 **דיבור** **אתת ג** ושרית דברה באה ג והתחילה את דיבורה ורדפו יתכוין כמד יעבדך דבריה (VNECB) מליה) וירדפו אתכם כאשר תעשינה הדברים - דב א 44 [ההגייה כיום addübbēṣam - הדבורים. אבל התרגום תפס כמו addēbbāṣam דרך דרש, וכך תפסו NMJEC בבמי יד 45 (אבל שם mB זנבריה, A הזנבריו) הדי דביר 4. טלשיר 202. *Midr. int.* 2] **עניין matter, affair** [איי לא תנשון ית דבירה די חמון עיניכוך - ג דב ד 9] וצפו יהושע קעום בכי אמרו לה מה דברה ועל מה אתה בכי וראו את יהושע עומד בוכה. אמרו לו מה הדבר ועל מה אתה בוכה והנה יהושע קעום בכי they saw Joshua standing and crying and said to him: what is the matter? why are you crying? - תׁמ 251. ולבה דחל מן אהן דברה ולבו ירא מן הנעשה (מילולית: מן

דברה דברת (נסמך) - שמ לג 23 M₂ (מן אונקלוס O). **תדבירו** - אבישע (486 Cow).

קל 1 לקח **to take** והן אדבר מנה מקדם מיזלה דו חדי חדו חיולה ואם לקח (אדם את דעת אלהים) טרם לכתו הרי הוא שמח שמחה גדולה (the wisdom of God) but if he takes from it (the wisdom of God) before it vanishes, then he is very happy - תׁמ 298. **2 הולין** **drive** **דבור** ית אהרן N קח את אהרן take Aaron - ויק ח 2. **ואדבר** יהוה ית ימה B ויולך יהוה את היס and the Lord drove back the sea with a strong east wind - שמ יד 21.

מדבר ולמדבר יתנן לעבדים m ולקחת אתנו לעבדים to seize us as slaves - בר מג 18. **פנול 1 לקח** **לאשה** **to take** ודברת יתה לי לאתה C ואקח אתה לי לאשה I her as my wife - בר יב 19. **2 הולין** **drive** I took you to drive למלוט דבכי דברתך I curse my enemies - במ כג 11. אלהי שומיה דברני מבית אבה - בר כז 7. באורעה דברני יהוה M₄ בדרך נחני יהוה - בר כד 27. ודברת יתכוון מקוממין M₈ ואולין אתכם קוממית - ויק כו 13. דברון שבי לידי קחס נא אלי - בר מח 9 (= המליץ 580). **3 הנהיג** **to lead** ובר מדבר ביתי A וכן משק ביתי of my household - בר טו 2 [תפס משק כמו בבר מא 20: ישק דבר, ותרגומו יפרס. איי: *الابن المستولي*].

מולי, לשון שליטה. עיי ולי, משך. *[see wly, mšk].* כל בוראיה בחסדך מדברין כל הברואים בחסדך מונהיגים all the creatures are led by your grace - איג 83. יאת צעיד לון ומדבר לון ואתה תופס אותם ומנהיג אותם (את מעשיך) - עיי א 19.

אתפנל הובל, הונהג **to be led, driven** לברוך אדברת E הן לברך לקחתי I received a command to bless - במ כג 20 [אפשר שפירש ילקחתי כמו B נסבתני. לעניין כינוי המושא - ל ראה טל 448-449, 448-449]. ופנותה גליה ועלמה מציק על מד אתדבר מן גוני ברכהתה ופנותה תתגלה והעולם יצר על שיילקחו ממנו מיני הברכות - תׁמ 304. וממלכת פרעה אתדברת ברגזה וממלכת פרעה ננהגה בכעס Pharaoh's kingdom has been driven in anger - תׁמ 93. ולה ידברון עממאי ולו יקהתו עמם - בר מט 10 [תפס מעניין הנהגה. Int. as 'rule']. **כי אשתה** ארש כלה בה מדבר ובה מתקומם אכן האש יסוד שהכול בה מתכלכל ובו מתקיים - תׁמ

להזכיר את הדבש (דב כו 13)... - תי"מ 225. הלא כל המיר וכל דבש לא תקרבון כי כל שאר וכל דבש לא תקריבו - ויק ב 11. **ב** שית *adj.* מתוק **sweet** [עשי"ח NSH - פלורנטין 303] ואתפני בפני לקדש מסגדי מה דבש זה על לבי ומה אמתקו על כבדי ואפנה אל מקדשי הקדוש. מה מתוק הדבר ללבי ומה מתוק לכבדי I turned towards my holy tabernacle. How sweet - is it to my heart, how delicious to my liver אבישע (Cow 486). והן תתריח אן תשמע מה בו הלב ישמח דברים חדשים כלם דבשים ואם תרצה לשמוע מה הדבר אשר בו הלב ישמח דברים חדשים כלם מתוקים - אבישע (Cow 699).

דגל לשון הרע, שקר **defamation, lie** [סואיי] הבו בלכון מן נבייא דגליא = הזהרו מנביאי שקר - מתי 15. **דגל** = שיקר - [LS 141b]

פגל 1 השמיץ **to defame** מדגלין אתון ויאמר להם מרגלים אתם **you defamers** - בר מב 14.9. **M_g**. לא הו עבדיך מדגלין m לא היו עבדיך מרגלים - בר מב 11. [דרוש מיוסד על חילוף ג/כ (עואני"ש ה 1.1.5), ולפיכך הקריאה amraggēlam עשויה להיתפס מן רכ"ל = השמיץ. הדבר נדרש כאן על פי מעשי המרגלים בבמ יג, שהוציאו את דיבת הארץ. *Midr. playing on the interchange of the velars g/k (LOT V 1.1.5). Thus SP rgl is int. as rkl, 'defame', upon Num 13.* **2 הכחיש** **to deny** סהדות נביות משה מן יבטלנה סהדה אלה ומן ידגלנה עדות נבואת משה מי יבטלנה: העיד עליה האל ומי יכחישנה? who can deny the testimony of Moses' prophecy? God testified about it; who can deny it? (Cow 33).

דגל ש"ע ז **lie** **שקר** **n. m.** ולא קעם בשקרה ולא מלל דגל מכן מרה אוקרה לא עמד בשקר ולא דיבר כזב על כן אדוניו כיבדו עמו **he did not lie, therefore his Master honored him** תי"מ 201. **דגנה** ש"ע נ **גנאי** לשון נקייה **disgrace euph.** לא ייעל פדיע דגלה... בקהל יהוה E (כ"א דחלה) לא יבוא פצוע גנות... בקהל יהוה no one whose genitals are wounded... shall be admitted into the congregation of the Lord - כג 2 [לכאורה שיבוש מן דחלה (ע"ע). עי גנו בהוראת ערלה. *Apparently, corr. of dhlh (q.v.); see, however, gny=preputium.*]

דגן צמיחת התבואה **grain** [איי] דגנה וקשה מערבין

הדבר. זבי"ח הע' 2) - תי"מ 77. ודן דברה דתעבד לון למקדשה יתון B וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם this is what you shall do to them to consecrate them - שמ כט 1.

דבירו ש"ע נ **n. f.** **דיבור** **speech** מן ישום זאת הדבירות מי יעריך את הדיבור הזה who can appreciate this speech? אבישע (Cow 106). רק אמלל מה ארשי ממלל טוב לית בו רע... ואזרע בפיי עד תדגן דבירותי - אבישע (Cow 107).

דובר ש"ע ז **n. m.** **דיבור** **speech** [על פי דב א 44: כאשר תעשין הדברים שנתפרש דיבור. ראה לעיל] פני שלטני הגברים מה הוכל תעשה הדוברים לפני הגברים השליטים מה אוכל לדבר **what can I say in front of the ruling men?** (Cow 330).

דבר³ מדבר, מקום ריק **desert, empty space** [איי] ומן מדברא עד נהרא רבא - נ שמ כג 31. **סואיי** וכולמא דעבד לכון במדברא - דב יא 5]

מדבר ש"ע ז **n. m.** **ציה** **desert** וגליך נצחניך עמון במצרים ובימה ובמדבריה ועשית גבורותיך עמהם במצרים ובים ובמדבר **You did Your exploits for them in Egypt, on the sea, and in the desert** - ע"ד ג 10. ושרה עננה במדבר פראן - במ י 12. ופגריכוון אתון יפלון במדברה הדין - במ יד 32. ושרו באתם קריבין לתרח מדברה ויחנו באתם, קרובים לפתח המדבר - תי"מ 53.

דבר⁴ ? (ט"ס: *Corr.*) **דבר** ש"ע n. : ונסכ לה יעקב חוטרין עברין רטיב ודבר ודלוב A ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון - בר ל 37 [הפסוק כולו משושב מאוד. *Very corrupt passage.*]

דברי **dabri** שם פרטי **pr. n.** **דברי** ש"פ ושם אמה שלומית ברת דברי - ויק כד 11.

דבש תפוקת הדבורים: דבש **honey** [איי] קליל קטף וקליל דבש - נ בר מג 11. **סואיי** ארעא דנגא חלב ודבש - דב יא 9]

דבשא ש"ע ז **n. m.** **דבש** **honey** **וטעמה כמעפי** בדבש וטעמו כצפחית בדבש **its taste is if coated with honey** - שמ טז 31 [ע"ע חפ"ל]. כד חסל נביה רבה משה מן דכרן דבשה ומשחה אמר חמת בקר וחלב צאן כאשר גמר הנביא...

דדי - דדן

disgrace..., (and) righteousness will depart from you ת"מ 136.

דדי^ד מילית יחס prep. | > ד+ד/דא. עואניש ג/ב 79. א"י ידיה יהווי = לו יהיה - נ במ ה 10

על דדי ^{al dēdi} מ"י prep. **1 על אודות about, concerning** וצבע משה ליהוה על דבר הצפרדעים Lord concerning Moses cried to the Lord concerning the frogs - שמ n 8. ואבעש ממלה שריר בעיני אברהם על דדי ברה (C על אדי, מבגלל) וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אדות בנו - בר כא 11. והוכח אברהם ית אבימלך על דדי באר מיה (C על אדי) והוכיח אברהם את אבימלך על אדות באר המים - בר כא 25. ואתו עבדי יצחק וחבו לה על דדי בירה דחפרו (C על אדי) - בר כו 32. חילה רמה ויקירה פקד לנביה קדישה... על דדי מקרתה דקרא אלה על טור סיני האל הרם והנכבד ציווה את הנביא הקדוש... על אודות המקרא, שקרא אלוהים על הר סיני - ע"ד יח 5-1. לפני כניינים והבלדו דיארי ארעה כד שמעו שמעך ומה אתעבד על דדיך ונבהלו יושבי הארץ כאשר שמעו עת שמעך ומה שנעשה על אודותיך - ת"מ 113. ורצון יהוה שרי עליון וקרי דדיון וישכן ישראל בטח ורצון האל עליהם שורה עליהם וקורא עליהם "וישראל..." - ת"מ 237.

2 בגלל because אתה מאת על דדי אתה דאנסכת (C על אדי) הנך מת על אדות האשה אשר לקחת You are to die because of the woman that you have taken - בר כ 3. רחמנה... אמליכנן נגוז משחתה דאיממה בשלם על דדי טובך רבה הרחמן... הרשיתנו לעבור את אורך היום בשלום בגלל טובך הגדול - נה 30-32. ותנה משה לחתנה כל דעבד יהוה לפרעה ולמצראי על דדי ישראל... את כל אשר עשה יהוה לפרעה ולמצרים על אדות ישראל - שמ יח 8. על דדי מערוקה דערק מן אטרה עמה בימינה מה הוא חילול מנה בגלל המנוסה שנס מן המטה (שהפך לנחש) ראה בימינו מה שהוא חזק ממנו (פלא מפחיד ממה שקדם לו) - ת"מ 13. לפני כניינים with pers. pron. לית בית דלית תמן מית דרש תרח רגזה פתיה על דדיון אין בית אשר אין שם מת (שמ יב 30) דלת פתח הכעס פתוח בגללם - ת"מ (ק 136).

דדן^ד שם פרטי dādān שם פרטי pr. n. דדן^ד ויקשן אולד ית... דדן - בר כה 3.

כחא - נ שמ כג 19

אפעל הצמיח to bring forth grain [נזור] שם; בהשאלה. (fig.) [denom.] זרע דאזרע לגו אש סלק ואדגן עסר מלין wadgan הזרע שנזרע באש (בסנה) עלה והצמיח עשרת דברים (בהר סיני) הלא סעירה מדגן A כי השערה אביב a seed which was sowed in fire grew and [denom.] הלא סעירה מדגן A כי השערה אביב brought forth the decalogue - מ טו 44. תדגן עבית - המליץ 553 (מן דב לב 15. ליתא).

אתפעל נדגן to be brought forth (grain) (נזור שם) (השי בבלי נדרים נה ע"ב: דמידגן) [denom.] הלא סעירה מדגן A כי השערה אביב (nזור שם) (השי בבלי נדרים נה ע"ב: דמידגן) וקטניתה לא אדגני A... לא נכו - שמ ט 32 [פירוש: לא בשלן]. בהשאלה fig. עללתה דבי אשתבעת מדגנה ומצמתה ומגדשה באדרעה דטובה תבואת "בי נשבעתי" (ישראל) נדגנת ונאספת ונגדשת בזרוע של הטוב - ת"מ 50. עללה טבה... זריעה בפלשתים ומדגנה בארע מצרים תבואה טובה (היא ישראל)... זרועה בפלשתים ונדגנת בארץ מצרים - ת"מ 50-3. והדגן יתה זרעה ונפק מנה קרבן ונדגן אותו הזרע ויצא ממנו קרבן (יצחק) - ת"מ 220.

(א)דגן ש"ע ז n. m. **תבואה grain** וסגי דגן ובייש רוב דגן ותירש abundance of grain and תירש fruit - בר כו 28. דגנין ויבישיך - דב 13. כאדגנה מן אדרה כדגן מן הגרן - במ יח 27 (השי להגיית ניש digān). קדמהית אדגנך ויבישך ראשית דגנך ותירשך - דב יח 4. ירח דגנה V חדש האביב - שמ כג 15. בהשאלה fig. **צאצאים offspring** דגן דחם עביד בפרי ביש ואדגנה דשם עביד בפרי רטיב דגן חם נעשה מהר באוש ודגן שם נעשה מהר רענן Ham's seed quickly became bad while Shem's seed quickly began to flourish - ת"מ 48.

דגין ש"ע ז n. m. **תבואה grain** וכל טיאב יביש ודגין MEC (B דיגן) וכל חלב תירש ודגן רטיב דגן חם נעשה מהר באוש ודגן שם נעשה מהר רענן Ham's seed quickly became bad while Shem's seed quickly began to flourish - ת"מ 48.

דדלי^ד מעבר ממקום למקום, נדידה wandering [שורש תנייני מן נדד Secondary root from ndd.]. הש' צורות עבר פק מן נפק - בר כה 26, סב מן נסב - בר כו 35, וע' טל ג, צ

קלנדז to wander לא תסור ימין ולא שמאל... פן תקום בקלל רב... ומנך זכותה דדת ובישתה כך שרת לא תסור ימין ולא שמאל... פן תהיה בחרפה גדולה... וממך הצדקה תידוד turn not right or left..., lest you stand in great

דדך dādān שם פרטי (מבני אברהם) pr. n.
 דדן ש"פ ובני רעמה שבא ודדן - בר י 7.

מדעון ונפנה מן האנשים שאלה מעשיהם וזה
 לבס הרע הוא להם let us turn away from
 להם people whose deeds are these דאה
 מחוהן סגים דאה צדוהן רברבן אלה מכות
 רבות, אלה אסונות גדולים these are many
 אלה אסונות גדולים plagues, these are great afflictions
 234 - ת"מ 234 (על ויק כו 37).

דה כינוי רומי demonstr. pron. א לנקבה f. 1 זאת
 this במעמד ש"ע nominal דה גזירת פסחה זאת
 חקת הפסח this is the law of the passover
 offering - שמ יב 43. ובנקיות כפי עבדת דה
 ובנקיון כפי עשיתי זאת in the innocence of
 my hands I have done this - בר כ 5. ואתן לך
 אף ית דה ואתן לך גם את זאת - בר כט 27. דה
 אשקענן - בר לו 32. בתר חכם האלהים יתך ית
 כל דה - בר מא 39. ולא שבה לבה אף לדה - שמ
 ז 23. התאם משובש deteriorated congruence דה
 יסוברנן א זה ינחמנו - בר ה 29. דה קיאמי
 דתטרון - בר יו 10 [בבל המקור העברי: זאת ברית].
 2 מגביר intensifier מה דה עבדת מה זה עשית
 what have you done? - בר כו 10, כט 25, שמ יד 11.
 מה דה עבד אלהים לנן - בר מב 28. מה דה
 עבדנן - שמ יד 5.

דהדה āda א לנקבה f. 1 זאת this במעמד ש"ע
 adjectival על כן עלת עלינן כל עקתה הדה
 therefore is על כן באה עלינו כל הצרה הזאת הדה
 this distress come upon us - בר מב 21. למירת
 ית ארעה הדה לרשת את הארץ הזאת - דב ט
 4. לכל הדה ממללה לכל הדיבור הזה - מ טו
 131. דו מטי להדה ריחותה - ע"ד טו 24. דבה
 אמטה משה להדה מיתוביתה שבה הגיע משה
 למדרגה זו - ת"מ 71א. וכד אדה מלתה אתמרת
 וכשנאמרה המלה הזאת - ת"מ 174ב. אדלא
 נסתפי בהדה בישתהפן ניספה בראה הזאת -
 ת"מ 159א. וכל הדה עקתה בגללה הות - אס
 11א. 2 במעמד ש"ע nominal [מועט בכ"י J] הדה
 this is the הברית C זאת אות הברית הדה
 sign of the covenant - בר ט 17. בהדה התבלשון
 MEBA בזאת תבחנו - בר מב 15. מנו דיכל מחק
 הדה מיהו שיכול למחוק זאת - ע"ד א 30. שרה
 בהדה וחסל בהדה החל בזאת וגמר בזאת (במלת
 "צורי") - ת"מ 182א. והדה היא ריש כריותה וזאת
 ראשית התפילה - אס 11ב. ג לזכר m. (כנראה
 בהשפעת هذا [prob. under the influence of] דכרו
 ית יומה הדה זכרו את היום הזה remember
 this day - שמ יג 3. טור עבראי הדה A - במ כו
 12. ממללה הדה A - בר כא 26. הדה פשרונן A -
 בר 18. למדברה הדה A - במ כ 4.

דה דה dā'ā' כינוי רמו לנקבה ולפעמים אף לזכר (בכ"י)
 מאוחרים של התה"ש. בפיוט הקדמון הוא בא רק פעם
 אחת אצל ננה בן מרקה. שכיח בת"מ ובפיוט המאוחר.
 זבי"ח ת"מ, 260 (הערה): > ד + הא. demonstr. pron.
 used both with m. and f. nouns (late SA), from
 the relative d and the interj. ha (ZBH TM p.
 n) [260, א לנקבה f. 1 זאת this במעמד ש"ע
 nominal דאה גזירת פסחה זאת חקת הפסח
 offering this is the law of the passover
 שמ יב 43. כל דאה ביש כל זה רע all this is evil
 ת"מ - 149ב. דאה הי מדינה ייה מדינתה דבראשית
 זו היא מדינה נאה, מדינת "בראשית" - נה 75.
 דפתח פמה ואמר דאה שפתח פיו ואמר זאת -
 ת"מ 236א. ובזכות כפי עבדת דאה C ובנקיון
 כפי עשיתי זאת - בר כ 5. דאה אשקחנן VA
 זאת מצאנו - בר לו 32. 2 במעמד ש"ע
 adjectival טרד ית אמתה דאה A גרש את האמה הזאת
 cast out this slave woman - בר כא 10. ותתברי
 מן אמי דאה KA ונקית משבועתי זאת - בר כד
 8. עמי דאה אוקריתה אחיקר בה אהרן ראה
 את הכבוד הזה שנתכבד בו אהרן - ת"מ 111ב.
 3 מגביר intensifier מה דאה עבדנן שגרנן
 ישראל מה זאת עשינו, שילחנו את ישראל
 what have we done, releasing Israel from our
 service? - ת"מ 54א [ע"פ שמ יד 5]. מה דאה עבדת
 לנן במפוקנן ממצרים מה זאת עשית לנו
 להוציאנו ממצרים - ת"מ 354. 4 לקריאה interj.
 דאה עובד ביש עבדו בקנומון הנה מעשה רע
 עשו בעצמם behold, they have done an evil
 action to themselves - ת"מ 200א [ע' בהעי 2]. ג
 לזכר m. 1 זה this במעמד ש"ע nominal דאה
 הוא גזוכון זה גמולכם זה גמולכם
 ת"מ 77. טוב מן יהי דאה חלקה אשרי מי שזה
 יהיה חלקו - ת"מ 134ב. 2 במעמד ש"ע
 adjectival אסתכלו דאה איקרה רבה ראו את הכבוד
 הגדול הזה see this great honor - ת"מ 115ב. ולא
 תנשון דאה רומה ולא תשכחו את המקום
 הזה - ת"מ 172א. ג לריבוי pl. אלה these ונתפני
 מין אנשים דאה עובדיון ודן מדעה בישה

דהב - דוד

סגים ואשה כי יזוב זוב דמה ימים רבים
 when a woman has had a discharge of blood
 for many days - ויק טו 25. אי חתים בסרה מן
 דיאבה או חתום זובו מבשרו - ויק טו 3. ואם
 דיכיה מדיאבה ואם טהרה מזובה if she is
 cleansed of her discharge - ויק טו 28.
דיאב שׁעׁ ז n. m. (qattāl : *dayyāb) **זב one**
who has a discharge גבר גבר אן יהי
 דיאב מן בסרה EC איש איש כי יהיה זב
 when any man has a discharge (of מבשרו
 from his body (semen) - ויק טו 2. ואתה אן תהי
 דיאבה ואשה כי תהיה זבה if a woman has
 discharge (of blood) - ויק טו 19.

דוב כאב, צער **pain, agony** (> דאב. עׁע דוי.
 אׁי מסיפה עׁינין ומדיבה דנפש - נ ויק כו 16)
קל פׁעׁע **נצטער to suffer** עשׁיח NSH ותצור
 נפשי ותדוב רוחי אוי עלי ותצר נפשי ותאב
 רוחי, אוי לי when my soul is in sorrow and
 my spirit in anguish, woe to me
 (Cowan) - עבד אל (Cowan) 214.

אפענל ציער, הכאיב to cause suffering
 ואמסר עליכון באשו ית [ערביתה] וית
 עמימתה מכליאן עיניה ומדיבאן נפשה A
 והפקדתי עליהם בהלה את השחפת ואת
 הקדחת מכלות עינים ומדיבות נפש I will
 wreak misery upon you: consumption and
 fever, which cause the eyes to pine and the
 body to languish - ויק כו 16 [על פי נׁיש ומדיבות
 wmādibot, שהוא מעבר מן לׁי לעׁי. אבל בשאׁר כהׁי
 following the pronunciation של התהׁי דוי (עׁי) [wmādibot, where dwy had merged with dwb].
 וילה חׁיבה במה דעבד בגרמה עתד אש אכלה
 מדיבה לנפשה אוי לו לרשע במה שעשה לעצמו.
 הכין אש אוכלת מכאיבה לנפשו - תׁמ 239א (על
 פי ויק כו 16).

דאבו שׁעׁ נ n. f. **צער affliction** סמיון עינים
 ודאבות נפש C (E ודבאות) כליון עינים ודיבון
 נפש נפש כליון עינים ודיבון - blindness of eyes,
 and affliction of soul of dwb - דב כח 65.

דיבון שׁעׁ ז n. m. **צער affliction** סמוי עינים
 ודיבון נפש כליון עינים ודיבון נפש (wdibon)
 blindness of eyes, and affliction of soul - דב כח
 65.

דוד כלי קיבול **vessel** אׁי דודבת בישרא - נ שם
 טו 3 (ריבוי pl.)
דוד שׁעׁ ז n. m. **יעה pot** ותעבד עיריו לקטומה

דהב מתכת יקרה, זהב **gold** אׁי ותחפי יתהון דהב
 - נ שם כה 13. **סואׁי** דהב אא כסף - דב ז 25)
דהב שׁעׁ ז n. m. **זהב ואיך** נגנב מבית רבך
 כסף אי דהב ואיך נגנב מבית אדניך כסף או
 זהב how then could we have stolen any silver
 from your master's house - בר מד 8.
 ותעפי ית נגריה דהב וצפית את הבריחים
 זהב - שם כו 29. למן דהב אתפרקו למי זהב
 התפרקו - שם לב 24. ארבעה צלמין אחד דהב
 ואחד כסף ואחד נחשת ואחד קיץ ארבע
 דמויות: אחת זהב... - אס 6א. כספה ודהבה
 ולבושין הכסף והזהב ומלבושים - תׁמ 45א.

דוב זיבה, הפרשת נוזלים **flow, secretion** אׁי
 ודיבתה ית דובה ודייב ית דובה - נ ויק טו 33)
קל 1 זב to have a discharge גבר גבר אן
 יהי דאב מן בסרה מסיב הוא איש איש כי
 יהיה זב מבשרו טמא הוא a discharge
 issuing from his member, he is
 unclean - ויק טו 2. ואתה אן ידוב דיאב אדמה...
 אי אן תדוב על טמאתה ואשה כי יזוב זוב
 דמה... או כי תזוב על נדתה when a woman
 has had a discharge of blood..., or when she
 has a discharge beyond her period of
 impurity... - ויק טו 25. וכל אד יקרב בה דאבה
 וכל אשר יגע בו הזב - ויק טו 11 (=המליץ 457).
 וכן דאבה ומי נדתה ופסחה כל אלין צמתת
 יתון תורה חדה וכן הזב ומי הנידה והפסח,
 כל אלה כוללת אותם "תורה אחת" - תׁמ
 165א. ואתה אן תהי דהבה MA - ויק טו 19.
 וגבר דידמך עם אתה דהבה ואיש אשר ישכב
 עם אשה דוה - תׁמ 158ב [עׁיפ ויק כ 18. נתמוגו דוב
 עם דוי [dwy merged with dwb]. ודעפה בטמתה
 MEC) ודעפדה, N, ועפדה) והדוה בנדתה
 - ויק טו 33 (המליץ 448: מעפדה).

2 נמס to melt וחמאת שמשוה ודב A וחמה
 השמש ונמס when the sun grew hot, it melted
 - שם טז 21.

אפענל זב flow לארע מדיבה חלב ודבש
 to a land flowing with milk and honey
 - שם ג 17, במ טז 14 ועוד. מדיביה נאזלים - המליץ 591
 [ליתא].

דוב שׁעׁ ז n. m. **זוב discharge** ויסלח עליה
 כהנה... מדוב סכתה A וכפר עליה הכהן... מזוב
 טמאתה the priest shall make expiation on her
 behalf... - ויק טו 30.

דיאב שׁעׁ ז n. m. (qatāl : *diyyāb) **זוב, זיבה**
discharge ואתה אן ידוב דיאב אדמה יומים

דודאים - דול

בר <ד> ויי m₂ ותקרא את שמו בן אוני she
called his name "Son of my Agony" - בר לה 18.

מרה ש"ע ז n. m. **מכאוב** agony דאה מלתה
שביעיתה מלתה בה פוגגוהן ובה מדהן והיא
מלת וחש חתידות (!) למו הדבר השביעי הזה,
דבר שיש בו שמחה ויש בו מדווים, והוא
הדבר של "וחש עתידות למו" (דב לב 35) a
statement that contains (both) comfort and
agony... - ת"מ 236ב.

מרון ש"ע ז n. m. **חולי** sickness ויסטי יהוה
מנך כל... מעדון מצראי B והסיר יהוה ממך
כל... מדוי מצרים - דב ז 15 the Lord will take
away from you all... the evil diseases of Egypt

דוך שחיקה, ניקוש והכאה **beat, pound** א"י
דאין במדוכתא - אונקלוס במ יא 8. ע"ע דכ"ד]

קל 1 שחק to crush וטחנו בריחיה ודכו
במדוכה ובשלו בקדר וטחנו ברחים ודכו
במדוכה ובשלו בפארור (the people would
grind it between millstones or pound it in a
mortar, boil it in a pot במ יא 8 (= המליץ 448).
הכה to smite ודכו יתה וית כל עמה A ויכו
אתו ואת כל עמו ויתה וית כל עמה A ויכו
people - במ כא 35.

מדוכה ש"ע ז n. f. **מדוכה** mortar ודכו במדוכה
ובשלו בקדר ודכו במדוכה ובשלו בפארור
pound it in a mortar, boil it in a pot - במ יא 8.
אוועדות מעטר עובר עטר מדוכה דכיה קדש
(B אמדוכה) קטרת רקח מעשה רקח ממלחת
טהר קדש - שמ ל 35 [נתפרש לו הכלי שרוקחים בו.
אבל א"ס מִנְתָבָא, היינו מוכרחים].

דיוך ש"ע ז n. m. **כלי נגינה** הקשה musical
instrument (percussion) בדיוך וקיתרה
ובצלצלן במקוש וקתרוס ובצלצלים - אס 17.

דול ש"ע ז n. m. **דול** drawing (liquids) שאיבה
מדול = כמר מדלי - תרגי ישע מ 15. **סואי** הך טפא
דמין מן דולא - שם]

דול ש"ע ז n. m. **דול** bucket ידלי מים מדולה
A ישאב מים מדליו ויהי ידלי מים מדולה
his buckets - במ כד 7.

דול ש"ע ז n. m. **דול** deed מעשה
כח ע"א. **אכ** = dullu = טרחה - AHw 175. **ס** דולא =
תנועה - LS 145b. ע"ע דלי]

דיאל ש"ע ז n. m. **מעשה** deed ויהי לכון פאת
דרומה ממדבר צן על דיאלי אדום VB (EC)

ודודיו ופנכיו ועשית סירתיו לדשנו ויעיו
ומזרקתיו, you shall make pots for it for ashes,
and shovels and basins - שמ כז 3 (= המליץ 482).
ועבד ית כל מני מדבחה ית איאריה וית דודיה
- שמ לח 3. ית מחתיאתה וית משלעיה וית
דודיה - במ ד 14.

דודאים מן צמח mandrake (שרבוב מן העברית
Hinterp. ע"ע יברוך)

דודאים ש"ע ז n. m. **מין צמח** mandrake ואזל
ראובן... ואשקע דודאים (ל לבדו) בברה וילך
ראובן... וימצא דודאים בשדה ברה Reuben
went to the field and found mandrakes in the field - בר ל 14.

דורח בושה ! shame (אולי אורח = היה שפל -
Len 2932c. או שיבוש של נח = רחוק: either from
[Ar, or corr. from ndh].

אפעל בוש to be ashamed ודחלת הלא
ערטלא אנה ואודחת (E)A ואירא כי ערום
אנכי ובושתני I was afraid, because I was
naked; and I was ashamed - בר ג 10.

דורי כאב, צער suffering, pain [נתמוג עם דוב'
(ע"ע). Merged with dwb א"י ותחתון ית שיבתי
בדוי לשאל - נ בר מב 38. **סואי** ויהא דוי ולחוצין -
ישע ח 22]

אפעל ציער to cause suffering מסמין
עיניה ומדיבין נפשה מכלות עינים ומדיביות
נפש ואת עיניו ואת גופו which cause the eyes to
pine and the body languish - ויק כו 16.

דאון ש"ע ז n. m. **מכאוב** disease,
affliction ויסטי יהוה מנך כל... דאוני מצראי
VEC והסיר יהוה ממך כל... מדוי מצרים
Lord will take away from you all... the evil
diseases of Egypt - דב ז 15. דאוני מצרים דמרעת
מקדמיון מדוי מצרים אשר יגרת מפניהם - דב
כח 60. סמוי עינים ודאון נפש VB כליון עינים
and affliction of eyes, and blindness of eyes,
soul - דב כח 65.

דוון ש"ע ז n. m. **צער** grief ותעתון ית סיבותי
בדוונה לשיוול *M₄ והורדתם את שיבתי ביגון
שאוול you would bring down my gray hairs
in grief to Sheol - בר מב 38 (מן אונקלוס O).
ויעתון עבדיך ית סיבות עבדך אבונן בדוונה
לשיוול m והורידו עבדיך את שיבת עבדך אביהן
ביגון שאולה - בר מד 31 (מן אונקלוס O).
דוי ש"ע ז n. m. **מכאוב** agony וקרת ית שמה

דום - דון

נושא פנים דן מלכים - מ 13-15.

מדון ויתב משה למדון עם עמה - שמ יח

13.

אפעל 1 שפט to judge [בניין תנייני מן ידון, עתיד קל שנתפס אפעל. בא בכ"י A ובת"י] ואדינו בעמה בכל זבן A (י"א וידונו) וישפטו את העם בכל עת they judged the people at all times - שמ יח 26. מדין עבודי בישהתה שופט (האל) את עושי הרעות - ת"י מ 190. דאתעבד דיאן ואדין לקהלה כי (שבט לוי) נעשה שופט ושפט את הקהל - ת"י מ 235. **2 ציוה, גזר to command** ועל טור סיני אזהרת מנה ואדינת הן לא יתעבד לעלם ועל הר סיני הזהרתי מפניו (מפני גידוף) וגורתי שלא יעשה לעולם on Mount Sinai I warned of it (curse) and commanded that it should never be done - ת"י מ 152. **3 יעניש to punish** גוי עז פנים לא יחכם מן ברא יתה מדין בכפורתה למי כפרו במדון "גוי עז פנים" לא ידע מי ברא אותו, מעניש (האל) במחיה את מי שכפרו באדוניהם (God) will punish with (the aid of) the unbelievers those who deny their Lord - ת"י מ 232 [עי' העי' 2].

אָתְפַעַל נַעַנַשׁ to be punished מן צפה לזנו ידאן על כן דגלה בישה לית יכל יכסניה מי שראה זנות (ולא הודיע) יענש על זה, כי גילה רעה (ו)אינו רשאי להסתיריה he who sees adultery (and does not disclose) will be punished, for he saw evil and he is not allowed to hide it - ת"י מ 153. והן עלם ידאן ואם סטה ייענש - ת"י מ 156. יתדן ידון - המליץ 446 [ליתא].

מתדנאה עד קיאמה לקדם כנשתה למתדנאה E (B למתדנאה) עד עמדו לפני העדה למשפט - במ לה 12.

דיאן ש"ע ז n. m. qattāl 1 **שופט judge** אה דיאן כל ארעה השופט כל הארץ the Judge of all the earth - בר יח 25. ויבעון דיאניה טבאית ודרשו השופטים הייטב - דב יט 18. וזכי קנומך לדיאנה דלא נסב אפים הצדק עצמך לפני השופט שאינו נושא פנים - ת"י מ 257. **2 עונש punishment** אתה סמן לטביה ועורי דיאן לבישה אתה סם מרפא לטובים וגם עונש לרעים - ת"י מ 309. ובכל ארע מצרים אעבד דינים ובכל ארץ מצרים אעשה שפטים - שמ יב 12 (המליץ 600: דיאנים).

דין ש"ע ז n. m. 1 **חוק law** אלין דיניה דתשבי לקדמיון אלה המשפטים אשר תשים לפניהם these are the laws that you shall set before

אתרי) והיה לכם פאת נגבה ממדבר צן עז ידי אדום your southern sector shall extend from the wilderness of Zin to Edom's zone of activity - במ לד 3 [פירש ידי - מעשה, כלומר גבול הארץ שאדום עושה בה. *[Int. of 'hands']*].

דום עמידה : (ג נאם = עמד - Lane 935b, או גלגול

של דמ"ם לשון שתיקה: *[Ar., or from dnm]*

קל שתק? עמד? הסתמתו ודומו ברי יעקב וקבלו לישראל אביכון A הקבצו ושמעו בני יעקב ושמעו אל ישראל אביכם assemble and stand (still), O sons of Jacob; and hearken to Israel your father - בר מט 2 [המיר מדעת כדי להימנע משימוש באותו פועל פעמיים. *Intentional. [change to avoid repetition]*].

דומה düma שם פרטי *pr. n.*

דומה ש"פ בני ישמעאל... נבאות וקדר... דומה ומשא - בר כה 13 - 14.

דון שלטון ומשפט **government, judgement** [א"י בר נש חד דאין עם חברה - ירוש ב"מ ח ע"ג. **סוא"י** את דאין כולה ארעא - בר יח 25] ← עונש **punishment**

קל עבר: דאן - ת"י מ 246. עתיד: ידון - בר טז 5. ידון - בר מט 16. [עתיד קל יקילי בא בכ"י J רק כבר מט 16, כנראה מפני שכך הוא במקור העברי. אבל בכ"י A הכול יקילי וכך הוא בת"י]. בינוני: דאן dān - מ ז 15. מקור: מדון - שמ יח 13. **אפעל עבר:** אדין - ת"י מ 235. ואדינו - שמ יח 26 A. בינוני: מדין - ת"י מ 190. **אָתְפַעַל עתיד:** ידאן - ת"י מ 153. מקור: מתדנאה - במ לה 12 E. **דיאן** qattāl - בר יח 25. דין den - מ א 69. **מדון** (ש"ע) mēdon - מ ה 42. **מדינה** amdīnā - ננה 75.

קל שפט to judge משה דאן אלהיון וקטל סגודיון... שפט את אלוהיהם והרג את עובדיהם and slew their gods and their worshippers - ת"י מ 246. **דנני אלהים ואף שמע בקלי** (MEBA דעני, C דאני, המליץ 446: דאן לי) - בר ל 6. ידון יהוה ביני ובינך A (ידון) - בר טז 5. דן ידן עמה - בר מט 16. יחזי יהוה עליכון וידון A (וידין) יראה יהוה עליכם וישפט - שמ ה 21. ואדון בין אנש ובין עברה A (ואדין) - שמ יח 16. ומרן אקימך דיאן תדין בקשט ואדונו הקימך שופט (למען) תדון בצדק - ת"י מ 66. אה דיניה אקימו קשטה... וברבה ובעורה תדינון אוי השופטים, העמידו צדק... גדול וקטן תשפטו - ת"י מ 169. דיאנה קשיטה דלא נסב אפין דאן מלכים הדיין האמיתי שאינו

them - שמ כא 1. כדין בנאתה יעבד לה כמשפט הבנות יעשה לה - שמ כא 9. אורה חדה ודין אחד יי לכוּן - במ טו 16. ושמי וגזרי ופקודי וכל דיני וכל תרוהתי - תי"מ 246א. **2 משפט** לעניין הפעלת החוק **judgement** לא תעבד שקר בדין לא תעשו עול במשפט you shall do no wrong in judgement - ויק ט 35. לא תכרון אפים בדין לא תכירו פנים במשפט - דב א 17. והיך נקום בדין מבלד עלם ואיך נעמוד במשפט מבהיל עולם - מ א 138. אתנטרו הן תסטו בדין ותסכו ממון ותתלו אפין הישמרו פן תטו במשפט ותקחו שוחד ותשאו פנים - תי"מ 258א.

3 עונש punishment ואפק ית חילי ית עמי בני ישראל מן ארע מצרים בדינים רברבים והוצאתי את צבאתי את עמי בני ישראל מארץ מצרים במשפטים גדולים I will deliver My people the Israelites, from the land hosts, My people the Israelites, from the land of Egypt with great punishments - שמ ז 4. וכל דין דאתי ומנתש לון וכל עונש בא והוא מכה אותם - מ א 69. נדחל מן דינה דמותה נירא מעונש המוות מ א 125. עד אמת דינים עד אמת מגויעד מתי עונשים עד מתי מכה - תי"מ 233א. כל דיניה לגו ט ירחין כל המכות (על מצרים) היו בתוך תשעה חודשים - אס 16א.

הדפו שיע' נ. f. **הדיפה thrusting out** בהדפות יהוה אלהך יתון מקדמיך... בהדיף יהוה אלהך אתם מפניך by the Lord's your God thrusting them out before you - דב ט 4 (VEC במדהף מן דחיף הנרדף לו).

דוף השקפה והסתכלות **looking** [איי ואדיק כלפי סדם - נ ב ט 28. סואיי אדיקו ותלו רישיכון דקריב פורקנכוּן - לוקס כא 28] ← אור **light** [עשי"ח NSH - פלורנטין 277]

אפעל עבר: אדיקת (נוכח) âdiqtâ - ע"ד כב 25. עתיד: וידיק wyâdqâq - ע"ש ד 10. ציווי: אדיק âdqâq - ע"ד יא 12; דב כו 15. בינוני: דמדיק - במ כא 20. **מדיקה** - תי"מ 345ב.

אפעל 1 השקיף to look down מבעון קדשך השקפת ממעון קדשך You look down from Your holy dwelling - ע"ד כב 25. וכד אדיקו על תרח טרח פרעה ועמו ויהוה וכאשר השקיפו על שער ארמון פרעה וראו אותו - תי"מ 25. ואדיק אבימלך... בעד ארכה וישקף אבימלך... בעד החלון - בר כו 8 (= המליץ 593). וידיק עליכון מן מעון קדשו - ע"ש ד 10. דן גור אריה וידיק מן בתנין... ויזנק מן הבשן - דב לג 22 (המליץ 459. ואדיק, 22, 24, Abr Nahrain). אדיק לן ופשרן השקף עליהו והצילנו - ע"ד יא 12. אדיק ממעון קדשך השקף ממעון קדשך - דב כו 15 (= המליץ 593). ריש סכיתה דמדיק על אפי הישמון ראש הפסגה הנשקף על פני הישמון - במ כא 20. **2 האיר to illuminate** והנור עליו מדיק והאור עליו מאיא the light illuminates him - אבישע (Cow 480). וידיק עמוד אש וענן בלילה - אברהם אלעיה (Cow 604).

מדיקה שיע' ז **משקוף lintel** ואדו אדמה על מדיקה ועל תרי פגיאתה וזרקו את הדם על המשקוף ועל שתי המזוזות וזרקו את הדם על hyssop, and sprinkle the blood to the lintel and to the two doorposts - תי"מ 345 (על פי שמ יד 22. אבל בתה"ש שם ובכל מקום אחר: שקוף).

מדותן שיע' ז. n. m. **עונש punishment** הוא מסידי בן אלא ייתי מדון הוא מעיד בנו, עד שלו יבוא העונש והעונש הוא **punishment** מה 44-41. **מדינה** שיע' נ. f. **1 עיר town** וזעק ית שם מדינתה ששם ברה חנוך ויקרא את שם העיר כשם בנו חנוך his son Enoch - בר ד 17. ועבר אברם בארעה עד מדינת שכם A...עד מקום שכם - בר יב 6. לדלא נסיבת (!) ית מדינתה דמללת (m [מ]דינתה) לבלתי הפכי את העיר אשר דברת - בר ט 21. לא הות מדינה דאשתוזבת מנן VN לא היתה קריה אשר שגבה ממנו - דב ב 36. **2 תחום מוגדר a delimited area** בראשית מדינתה שרה טובך לגוה "בראשית" היא תחום ששכן טובך בו "Bereshit" were Your goodness dwells - מ ב 5-6. דאה הי מדינה ייה מדינתה דבראשית זאת היא מדינה נאה, מדינת "בראשית" - ננה 75. שבתה דמיה למדינה בניה על חסול בריתה השבת דומה למדינה בנויה בגמר הברית - אי"ד א 19-20.

דוף דחיפה **thrust** {> הדף/דחף. עואניש ד 307, ה 158. ועיי' דחף. Secondary root from hdp/dhp.

דור

הוה חותרון סגי ולא יכלו למדר כחדה C - בר יג 6.

מדרה ויתנון ללואי... קריאן למדרה EC

ויתנו ללויים... ערים לשבת - במ לה 2 [אבל בפסוק C 3 למדור, J למדר].

אפעל 1 השכין פע"י *trans. to settle* במטלין אדירת ית בני ישראל בסכות הושבתי את בני ישראל I made the Israelite people live in booths - ויק כג 43. עמי עובדה דאתעבד בגו גנתה טרד חייה ואנדה מותה אדיר חשכה בלבהרא את המעשה שנעשה בגו: גירש את החיים והביא את המוות, השכין את החושך בלב - ת"מ 233. במיטב ארעה אדיר ית אבוךבמיטב הארץ הושב את אביך - בר מו 6. **שכין** פע"י *intrans. to dwell* בעל-קאבן יומיה קדש גבעתה ידיר צעורין בסוף הימים ישכון בהר הקדוש יוצרנו Creator will dwell in the Holy Mountain - אס 21.

מדיר [צורת מקור מאוחרת. זביח ת"מ 16א העי 1] ואשתה רבת למדיר חכמתה בלבבי חכמיה והאש רתה להשכין החכמה בלבבות הזקנים - ת"מ 179א.

א'תפעל שכן dwell to עד מיעלון לארע מתדארה עד בואם אל ארץ נושבת until they came to a settled land - שמ טו 35.

א'אמדור ש"ע ז *n. m. dwelling* [גזירת] עלם... בכל אמדוריוכון *M₁** (נייא מדוריוכון) קחת עולם... בכל מושבתיכם in all your settlements - ויק ג 17.

דיאר תושב inhabitant *n. m. qatōl* ש"ע ז וחזה דיאר ארעה כנענאה ית אבלהוירא יושב הארץ הכנעני את האבל the Canaanite inhabitants of the land saw the mourning - בר נ 11. חיל אעד דיארי פלשת - שמ טו 14. ארע אכלה דיאריה ארץ אכלת יושביה - במ יג 32. תיבד ארעה וכל דיירה בכישתהוון תאבד הארץ וכל יושביה ברעתם - ת"מ 226א. ולא עלל לה דיאר אלא מן אברהם ולא יבוא בה דייר אלא מן אברהם - אי"ד ג 26.

ד'יור ש"ע ז *n. m. dwelling* משמני ארעה יהי דיורך m משמני הארץ יהיה מושבך your abode shall be (among) the fat of the earth - בר כז 39.

דיור ש"ע ז *n. m. inhabitant* תושב **inhabitant** [אי"י כל ארעא דמצרים נדי מן דיור - נבר מד 18] עכרתון יתי למסרתי בדיור ארעה עכרתם אתי

דור ישיבה, מגורים **habitation** [אי"י ביתא העם דיירא דאיר - ירוש ב"מ י ע"ב. רוזנטל, נויקין 157] ← קיום מתמיד **permanent existence**

קל עבר: ודר - במ כה 1. ודער - בר כז 17. ודרת (נסתרת) - בר מט 24. עתיד: ידור - דב כג 17. ידערו - דב ב 10. ציווי: דר - בר כט 19. דאר - בר כ 15. דור - בר כ 15. בינוני: דדער ad'dār - ע"ד ה 2. דאר - בר כ 37. מקור: מדור - דב א 6. מדר - במ לה 2. מדרה - במ לה 2. **אפעל** עבר: אדיר - ת"מ 233. עתיד: ידיר - אס 21. ציווי: אדיר - בר מו 6. מקור: מדר - ת"מ 179א. **א'תפעל** בינוני: מתדארה (נ) - שמ טו 35. **אמדור** אמדוריוכון - ויק ג 17. *M₁**. **דיאר** (qatāl) dayyār - אי"ד ג 26. **דיור** qitūl - בר כז 39. **דיור** qātōl - בר לד 30; דעור - בר כה 27. *M₂*. **זיר** זירין - במ לב 16. (המליץ 443: דייראן). **זיר**: זירין (ר) - במ לב 16. דירבאתה (רבי מידע) - שמ ח 9. **זירי** דייראן (ר) - במ לב 16 (המליץ 443: [ג]דייראן). **זר** - דב כג 9. בדרה (מידע) afdārā - מ א 100. **זמה** - דרת (נסמך) - שמ כו 9. דאריה (רבי מידע) - שמ ח 9. **מדור** ומדורך wmedūrāk - ע"ד ח 16. **מדורה** מדורתה (+נסתר) - ויק יג 46. **מדר** - מדר - במ י 110א. **ממדור** ממדורון - בר י 30א.

קל גר dwell to ודר עמה בקדש וישב העם בקדש Qadesh. the people abode in - במ כ 1. ודר ישראל בשטים - במ כה 1. ושרה בנחל גרר ודער תמן - בר כז 17. ודרת בעמקה קשתה - בר מט 24. ונגש לערפלה דתמן מלאכי אלהים ודער בין גבוראתה ונגש (משה) אל הערפל... ושכן בין הגבורות - ת"מ 106ב. ולגו לבך דזרת ומנך לא פסחת ובלבך שכנתי וממך לא זזתי (דברי האות ק אל משה) - ת"מ 302א. ודערו אתריון וישבו תחתיהם - דב ב 21. עמך ידור בגבך באתרה דיבחר - דב כג 17. ולא יכל דבך ידור בינון ולא יוכל אויב לדור בקרבם (בני ישראל) - ת"מ 222ב. דמה נדור ברחצונה אוילי נשכון בטח - ת"מ 96ב. אימאי לקדם ידערו בה - דב ב 10. דר עמי (C דור) שב עמדי - בר כט 19. סק לבית אל ודר תמן (C דוד) קום עלה בית אל ושב שם - בר לה 1. בטב בעיניך דאר (C דור) - בר כ 15. חילה תקיפה דדער במעונה רמה האל החזק השוכן במעון הרם - ע"ד ה 2. דאנה דאר בארעה - בר כד 37. וכנענאה ופרזאה טטה דארים בארעה - בר יג 7.

מדור סגי לכון מדור בטברה הדן רב לכס שבת בהר הזה - דב א 6. ולא סבלת יתון ארעה למדור כחדה הלא הוה חותרון סגי ולא יכלו למדור כחדה - בר יג 6. ואתרשי משה למדור עם גברה - שמ ב 21.

מדר ויתנון ללואי... קריאן למדר - במ לה 2. ולא סבלת יתון ארעה למדר כחדה הלא

9. died out of the houses and sheepfolds ותעבד ית דרת משכנה - שמ כז 9. ותשבי ית דארתה סאר ושמת את החצר סביב - שמ מ 8.

דראי שׁ"ת *adj.* זקן elder לכהנה רבה עמרם דרה לכהן הגדול עמרם הזקן Amram the Elder - כך הוא מכונה כגון בקובץ תפילות, כ"י וטיקאן [זב"ח עראנייש ג/כ 12]. כינוי לפיוט שחיבר דראה עורן - Cow 62.

מדור שׁ"ע ז *n. m.* מושב, ישיבה abode [א"י מדור איקר שכינתך - נ דב כז 15] ומדורך ברומ עלמה and your dwelling is on the top of the world - ע"ד ח 16. וכיומי פנוטה מדורה בבית אל ובימי פנוטה מעונו (של הכוהן) בבית אל - תי"מ 119. הלא הוה חותרון סגי ממדור כחה כי היה רכושם רב משבת יחדו for their possessions were too great for them to dwell together - בר לו 7 [ע' לעיל].

מדורה שׁ"ע נ *n. m.* מושב dwelling מלבר למשריתה מדורתה E (MBA מדורה) מחוץ למחנה מושבו his dwelling shall be outside the camp - ויק יג 46. וית כל קריאתון במדורתון... אוקדו בנור E *N^{sup} ואת כל עריהם במושבתם... שרפו באש - במ לא 10.

מדר שׁ"ע נ *n. m.* מושב dwelling בית מדר קריה שור בית מושב עיר חומה - ויק כה 29.

מדרה שׁ"ע נ *n. f.* מוש, ישיבה dwelling וית כל קריאתון במדרתון... אוקדו בנור V ואת כל עריהם במושבתם... שרפו באש they destroyed by fire all the towns in which they were settled - במ לא 10. הדר מבני אליעזר דהות מדערותון בית אד... שהיו מגוריהם בית אד - אס 13. סגי לכוון מדרה בטברה הדן EC רב לכם שבת בהר הזה your stay at this mountain was long enough - במ י 10א.

ממדור שׁ"ע ז *n. m.* מושב dwelling והוה ממדורון ממסבל במעול ספרה A והי מושבם ממשא בואך ספרה extended settlements their settlements from Mesha as far as Sephar - בר י 30.

דוּשׁ עבודה בשדה threshing, field labor [א"י את חייס על דידך ודייש על דידי - ירוש ב"ב טו ע"ג. סוא"י כולה אתרה דידוש עקבא דרגליכון - דב יא 14] ← טורח labor ← לחץ distress [א"י ודשהי עמא - וירמסוהו העם - מל"ב ז 17. סוא"י ודישית יתהון ברוגזי - ישע סג 3]

אָתְפַּנֵּל סַבֵּל בהשאלה fig. to be in distress לא תדאש נפשך יומה אל תתיגע נפשך היום let your soul not be in distress today - תי"מ 33א.

you have brought trouble on me, making me odious among the inhabitants of the land - בר לד 30. ויימרון לדיור ארעה NMB - במ יד 14.

דעור שׁ"ע ז *n. m.* תושב inhabitant ויעקב גבר שלם דעור אגנים M₂ ויעקב איש תם ישב אהלים, Jacob was a perfect man dwelling in tents - בר כה 27. עכרתון יתי למסראתי בדעור ארעה V - בר לד 30. הלא אתן באדכוון ית דעורי ארעה C - שמ כג 31. ויימרון לדעור ארעה EC - במ יד 14.

דיר שׁ"ע ז *n. m.* חצר לצאן sheepfold [א"י דירין דען נבני - נ במ לב 16] דירי עאן נבנה B (VN דירין דעאן) גדרות צאן נבנה we will build sheepfolds - במ לב 16. בנו לכוון קריאן לטפלכוון ודירין לעאניכוון V (B ודירים) - בנו לכס ערים לטפכס וגדרות לצאנכס - במ לב 24. ועואי דדארים בדיריה עד עזה (י"א בכפרניה, בכפריה) - דב ב 23.

דירו שׁ"ע נ *n. f.* חצר לצאן sheepfold ומיתו ארדעניה מן בתיה ומן דירבאתה...מן הבתים ומן החצרות and sheepfolds - שמ ח 9. ואלין שמהתון בדירבאתון - בר כה 16 [המליץ 465: בדרתון]. דירבן עאן נבנה (C דיראון) גדרות צאן נבנה - במ לב 16.

דירי שׁ"ע נ *n. f.* חצר לצאן sheepfold דיריאן עאן נבנה E גדרות צאן נבנה we will build sheepfolds - במ לב 16.

דר שׁ"ע ז *n. m.* דור generation [א"י דר תליתי יתחשב להון - נ דב כג 9. סוא"י צדיק שולם בדרה - בר ו 9] בנים דיתילדון להון דר תליתאי ייעל להון בקהל יהוה בנים אשר ילדו להם דור שלילי יבוא להם בקהל יהוה children of the third generation that are born to them may enter the assembly of the Lord - דב כג 9. נהרה רבה דמרבי יתן בכל דר ודר האור הגדול המגדל אותנו בכל דור ודור - תי"מ 290. דלית בדרה דאנן בה אלא אנש שותף לחוביה שאין בדור שאנו בו אלא אדם שותף לחטאים - מא 100-101.

דרה שׁ"ע נ *n. f.* 1 חצר yard קלעי דרתה סאר מילת משור קלעי החצר סביב שש משור the hangings around the yard were of fine twisted linen - שמ לח 16. ופתי דרתה לפאת מנעה EA ורחב החצר לפאת קדמה - שמ כז 13. מן טורי מנח VN מהררי קדם - במ כג. 2 חצר לצאן sheepfold ומיתו ארדעניה מן בתיה ומן דאריה V...מן הבתים ומן החצרות

דוּתִין - דחל¹

קל 1 פחד to fear דאנה דחל לא נסתפי באדי בישים שאני פחד שמא נספה בידי רעים ת"מ 3300. דחלה רבה דחל נביה קדישה על טורה (זהו) הפחד הגדול שפחד הנביא הגדול על ההר - מ יד 19-20. ודחל אדם דחלה רבה - אס 2. וממה לא דחלתון לממלה בעבדי במשה - במ יב 8. והוה כד דעלי מילדאתה - שמ א 21. ודעלו כל גבריה שריר - בר כ 8. הלא שם יהוה מתקרי עליך וידעלון מנך - דב כח 10. טור סיני דחל ורתת הר סיני פחד ורועד - מ טו 6. דחלין אנן וראתינן פוחדים אנו ורועדים - מ כ 8. מן גברה דחילה ורכיך לבה מי האיש הירא ורך הלכב - דב כ 8 [פעול = פועל]. **2 ירא אלהים** God reverere מנך נדחל עבודון דכל פליאתה ממן נירא, עושה כל הנפלאות ע"י ב 4-3. דחילה משבחה עבוד פליאתה הנורא, המהולל, עושה הנפלאות - מ ד 13-14.

מרחל ע' גם דחל להנך למהכה באורעיו ולמדחל מנה ללכת בדרכיו וליראה אתו - דב ח 6. לבדיל תילף למדעל ית יהוה למען תלמד ליראה... - דב יד 23.

מרחלה ויהי לבון דן לון למדחלה מני ולמטר ית פקודי והיה לבבם זה להם ליראה אתי ולשמר מצותי - שמ כ 17.

אפעל הפחיד to frighten שמך מדחל עלמה שמך מיירא את העולם Your name frightens the world - ע"י ד 27. ותדמכון ולית מדחל ושכבתם ואין מחריד - ויק כו 6. שופרה משמע ומדחל השופר משמיע ומפחיד - מ טו 59. ממלל מדחל לכל שמועה דיבור מפחיד כל שומעו - ת"מ 140.

דחול ש"ע במעמד הבינוני qātōl (*n. m. (participial)*) **1 פחד** fearing הלא דחול אנה מנה A כי ירא אנכי אתו for I fear him - בר לב 12. ואנה דחול לא יבלע כלום ואני ירא פן יבלע (התנין) דבר - ת"מ 27. **2 ירא אלהים** having fear of God דחול אלה אנה A ירא אלהים אנכי I fear God - בר ל 2 [להרחקת ההגשה]. גברי איקרה דחולי אלהה A - שמ יח 21. הדחול מן אלה קני רחמותה הירא מן האלהים קונה אהבתו - ת"מ 292.

דחל ש"ע *n. m.* **פחד** fear ישמעון ויילפון לדחל מן יהוה E (נ למדעל) ישמעו ולמדו ליראה את יהוה they may hear and learn to fear the Lord - דב לא 13. **דחנה** ש"ע *n. f.* **1 פחד** fear וקעם עלמה

דוש doš ש"ע *n. m.* **1 יגיעה** toil ושבתה דלא מן דוש ביומה שביעה ושבתת שלא מעייפות ביום השביעי You rested, not from the seventh day toil, on the seventh day מנשם לון מכל דוש ולעיו צל קידושו מניח להם מכל עייפות ולאות - ע"י כד 35-36. עד יהונו מנשמין מכל דוש ולעיו שיהיו נחים מכל עמל ולאות - ננה 49. ולמנשם דושך ולהשיבך על קנך ולרפות יגעך ולהשיבך על קנך - ת"מ 293. מנשמה דלא אתי מן דוש מנוחתו, שלא באה מפני לאות - ע"י ד 2. שבתה דאתיה ומנשמה דושה לישראל השבת שבה ומניחה לעמלו של ישראל - ננה 7-8. עבדת דלא לעיו ושבת דלא מן דוש יצרת בלא לאות ושבת בלא יגיעה - ע"י א 77-78. **2 לחץ** בהשאלה distress fig קעם וקדק בדוש <ולעיו> קהלה יוסף יקום נשיא. בלחץ וביגע... (תהיה) עדת יוסף <and toil> a leader will rise; in distress the congregation of Joseph will be - אס 21. אתה בדוש רב אתה בלחץ גדול - ננה 4.

דיש ש"ע *n. m.* **עבודת שדה** field labor ועורי חמש שנין דלית דיש ובציר A (ניא רדי, חריד) ועוד חמש שנים אשר אין דיש ובציר there are yet five years in which there vintage יוסף יקום נשיא. - בר מה 6 [רק כאן בהוראה זו. לדידה דיש יפה מן חריש במקום זה. חריש בתה"ש: (אראדי. דיש: דרך. ע' בערכיהם)].

דוּתִין dūtin שם מקום (*pr. n. (place)*) **דוּתִין** ש"פ ואזל יוסף בתר אחיו ואשקעון בדוּתִין - בר לו 17.

דחטה אבן יקרה a gem > [זביח, המליץ 564: > ד+חטה = ענוג, ע"ע חטי].

דחטה ש"ע *n. f.* **אבן יקרה** a gem סדר אדם דחטה ואבדק A טור אדם פטודה וברקת - שמ כח 18 (המליץ 564). סדר סמוק דחטא ואבדק A טור אדם פטודה וברקת - שמ לו 10.

דחל¹ פחד; יראת אלהים **fear; awe** א"י מן דס ייי אנה דחיל - נ בר מב 18. **סוא"י** וישמע כולה קהלה וידחול - דב יג 11]

קל עבר: דחל addā'el - מ יד 19. עתיד: דחל nē'dāl - ע"י ב 3. בינוני: דחל dā'el - מ טו 6. פעול: דחילה (מיועד) - מ ד 13. מקור: דחל - דב ח 6. מדחלה - שמ כ 17. **אפעל** בינוני: מדחל mā'del - ע"י ד 27. **דחול** qātōl - בר ל 2. **דחל** - דב לא 13. **דחלה** - dēlla - מ ג 81. **דחלן** דחלה (מיועד) - דב ב 8.

דחל² - דחק

See qwm אבלי: א"י וידחפון איתה מעברה = ונגפו
אשה הרה - קת"ג שמ כא 22 - Klein Gn I, 285

קל דחק *to push* **אם** בסנה דהפה אי ארמה
עליו בכמנה ומית VB (C דעפה, J דפה),
המליץ 454. ידעפנה) ואם בשנאה יהדפנו או
השליך עליו בצדיה ומת if he pushed him in
hate or hurled something at him on purpose
and death resulted - במ לה 20. ואם בתרע בלא
דבכו דחפה N (VB דהפה, C דעפה, J דעפה,
המליץ 454 דהפעה) ואם בפתע בלא איבה הדיפו
- במ לה 22.

דחפה למדעפה ית כל דכביך מקדמיך
להדיף את כל איביך מפניך - דב ו 19.

מדהף ש"ע ז n. m. **דחפה** *thrust* במדהף
יהוה אלהך יתון מקדמיך VEC בהדף יהוה
אלהיך אתם מלפניך the Lord your God has
thrust them out before you - דב ט 4.

דחק דחיקה ולחץ **thrust, oppression** א"י
מן דחקן עליהון יום חד ומייתן - ג בר לג 13. **סוא"י**
אכלוסא מדחקין לד - מרקוס ה 31

קל 1 נהג בעוצמה *to drive* ויהוה דחק רוח
קדום ויהוה נהג רוח קדים the Lord drove an
east wind - שמ י 13. ודעק ית עאנה אחרי
מדברה - שמ ג 1. ודעק ית כל קניאנה - בר לא
18. ואסר ית קמאי מרכבתה ודעקה ביקירואן
...ויונהגה בכבודות - שמ יד 25, מובא גם בת"מ
76א. תקף בעירון עד דחקו יתון חיזק (הכביד)
את בהמתם בשעה שנהגו אותם (המצרים) -
ת"מ 75א (ע"פ שמ יד 25). ותשתארון קליל מניאן
בגועיה דידחק יהוה יתכון לתמן ונשארתם
מתי מספר בגוים - אשר ינהג יהוה אתכם שמה
- דב ד 27. **2 דחק** *to urge* (מן אונקלוס O)
ודחיקו מלאכיה בלוט M₂* ויאיצו המלאכים
בלוט the angels urged Lot - בר יט 15. ודעקת
ית בנאתי כשבין חרב ותנהג את בנתי כשבית
חרב you carried away my daughters like
captives of the sword - בר לא 26. דמצרים דחקין
יתון M₂* אשר המצרים לחצים אתם - שמ ג 9.
ומפלעיה דחקין בעמה m₂ והנגשים אצוים
בעם - שמה 13.

דחוק ש"ע ז n. m. **לחץ** *oppression* ואפק
יתכון מגו דחוק פלחן מצראי M₂*... מתחת
סבלות המצרים - שמ ו 6 (מן אונקלוס O).

דחוק ש"ע ז n. m. **לחץ** *oppression* הזיית ית
דחקה דמצרים דחקין יתון m הלחץ אשר מצרים
לחצים אתם I have seen the oppression with
which the Egyptians oppress them - שמ ג 9.

תמן בדחלה the world stood there in fear - ת"מ
69א. נפלו על אפיון מן רב דחלתה נפלו על
פניהם מרב הפחד - ת"מ 25א. **2 יראת אלהים**
(of God) *reverence* שמך דחלה דאת יקיר
ונורא שמך מורא, שאתה נכבד, נורא Your
name is Mora, for You are glorious, awesome
מג 81-82. צבעו בדחלה ואדכרו רבותה התפללו
ביראה וזכרו את גדולתו - מה 69-70. לוד לית
דחלת אלהים באתרה הדין - בר כ 11. **2 כינוי**
לאילימים *epithet of idols* הש"י יראה בעברית
של חי"ל. = עבודה זרה (מש סנה ז י). Cf. *yr'h in*
MH] דחלן דמתכה M₂ אלהי מסכה molten
gods - שמ לד 17 (מן אונקלוס). וית חראי בטברי
גבלה עד דחלת פראן m₂C החרי עד הררי
and the Horites in the hill פראן as far as the worship place of
country of Seir as far as the worship place of
Paran - בר יד 6. ויהבו ליעקב ית כל אלהה
בראיתה... וטמר יתון יעקב כתי דחלתה דעם
שכם A (E דהלאה)... תחת האילה אשר עם
שכם - בר לה 4. וולא ידבחו... לדחלן M₂* ולא
יזבחו... לשעירים - ויק יז 7. ומזרעך לא תתן
למשמשה לדהלה M₂* ומזרעך לא תתן להעביד
למלך - ויק יח 21.

דחלן ש"ת *adj.* פחון *fearful* מן גברה דחלנה
ורכין לבה E מי איש הירא ורך הלכב what
man is there fearful and fainthearted? - דב כ 8.

דחל² פציעה **wound** [> דחר (ע"ע)]

דחנה ש"ע נ n. f. **פצע** *wound* הלא גבר קטלה
לדחלתי C כי איש הרגתי לפצעי I have slain
a man for my wound - בר יד 23 [=המליץ 460 C^{af}
بشجتي = בפצעי for my wound]. לא ייעל פדיע
דחלה... בקהל יהוה (C דהלה = המליץ 448) לא
יבוא פצע דכה... shall no crushed a crushing...
be admitted into the congregation of the Lord
דב כג 2 [לפי ההגייה הוא שם מופשט מן דכ"ך, והוא
תיאור של פצוע, מעין "פצוע פציעה", בדומה לתה"ע:
مرضوض مرضاً. According to the
pronunciation dukka dkh is an abstract noun,
'crushing', (see dkk), functioning as an
internal object (Jouon-Muraoka, § 125q;
König II, § 83). Cf. SAV.

דחף דחפה והדיפה **push** [אפשר שהוא מן דו"ף
(ע"ע) כמו ניש idifu (עואניש 307) והוא מורחב כמו
קעס, דאר. וע"ע הדף. Perhaps = dwp (q.v.), the
present form following expanded II-waw roots.

דחר - דכיא

הוא בדידון בדי מתמר באב אלאבואב והלכו עילים ואשור לצפון אור כשדים הוא בדידון הנקראת באב אלאבואב - אס 8.

†**דידכן** כן pedestal [מן הערבית. אינו מצוי במילונים הערביים אבל הוא בטור הערבי של המלך J. Sadan, *Le mobilier au Proche Orient médiéval*, Leiden 1976, p. 95, n. 360: degdān = un support de pot, terme entré (du persan) dans la littérature arabe médiévale]

†**דידכן** ש"ע ז מסד pedestal ועבד למדבחה מסכור... כתי דיכנה V ויעש למזבח מכבר... he made for the altar a grating... תחת כרכבו, under its ledge - שמ לח 4.

†**דימה** שם מקום (place) *pr. n.* (ראה זביח, ידיעות ח 28)

דימה ש"פ ושרו בדימה דשמה טברים מכנרת וחנה בדימה ששמה טבריה שעל הכנרת - אס 112.

†**דינה** dīnā שם פרטי *pr. n.*

דינה ש"פ ובתר ילדת ברה וקרת ית שמה דינה - בר ל 21. ואדבקת נפשה בדינה ברת יעקב - בר לו 3.

†**דירואתה** שם מקום [תרגום השם] *Transl. of the*
pr. n. (place) [name]

דירואתה ש"פ מקברי תחמדאתה נטלו עמה לדירבאתה והוה בדירבאתה - במ יא 35.

†**דישון** dišōn שם פרטי *pr. n.*

דישון ש"פ ואילן בני ענה דישון ואהליבמה - בר לו 25.

†**דישן**¹ בעל חיים *an animal* [טלשיר 54]

דישן ש"ע ז *n. m.* בעל חיים *an animal* ודישנה ותיתלה זומרה ודישון ותאי זומר - דב יד 5.

†**דישן**² dišān שם פרטי *pr. n.*

דישן ש"פ ודישון ואצר ודישן אליו רכני חראי - בר לו 21.

†**דכי** טורה וניקיון *purity, cleanness* [א"י לבר מן משריתא באתר דכי - נ במ יט 9. **סואי** ומרא צבא

†**דיאק** ש"ע ז *n. m.* לחץ distress ותעתון ית סיבותי בדיאק לשיוול *M₂ והורדתם את שיבתי בדחק שאולה *you would bring down* Sheol *my gray hairs in distress* - בר מב 38. ויעתון עבדיך ית סיבת עבדך אבונן בדיאק לשיוול *M₂ - בר מד 31.

†**דיוק** ש"ע ז *n. m.* qitūl (*diyyoq) לחץ כינוי לשאל *distressepithet of the underworld* ותיזי סעד דיוק שפולה ותוקד עד שאול תחתית *it burns to the depths of the underworld* - דב לב 22, על פי פטרמן. ליתא. הלא אחת על ברי גנו לדיוק A כי ארד על בני אבל שאולה - בר לו 35 והן סכה דו סליק אל מיתובה רמה מפל אנה לה אל דיוקה ואם ציפה לעלות על מדרגה רמה אפיל אותו אל השאול = ת"מ 163 [זביח הע"י 1].

†**דחר** כעס *anger* [ע"ע דחל; אכ dahru = חימה - CAD 23, 26a]

דחרה ש"ע נ *n. f.* כעס הלא גבר קטלת לדחרתי וילד לעסורתי A (C דחלה) כי איש הרגתי לכעסי וילד לתשוקתי *I have slain a man in my desire* - בר ד 23 *my anger, a young man in my desire* [Midr. לצוערי].

†**די זהב** dī zāb שם מקום (place) *pr. n.*

די זהב ש"פ בין פראן ובין תפל ולבן וחצרות ודי זהב (V נ די זהב) - דב א 1.

†**דיב** זאב *wolf* [טלשיר 56. א"י מדמי לדיב חטיף - נ בר מט 7 (בגיליון). **סואי** וירעא דיבא עם אימרא - ישע יא 6]

דיב ש"ע ז *n. m.* זאב *wolf* בנימים דיב חטוף בנימים זאב יטרף Benjamin is a ravenous wolf - בר מט 27 (=המלץ 457).

†**דיבון** dibōn שם מקום (place) *pr. n.*

דיבון ש"פ אבדה חשבון עד דיבון - במ כא 30. ובנו בני גד ית דיבון - במ לב 34.

†**דיבון** gibōn גד *dibōn gād* שם מקום (place) *pr. n.*

דיבון גד ש"פ ונטלו מן כפריה ושרו בדיבון גד - במ לב 45 - 46.

†**דידון** שם מקום (לא ידוע) [ע"ע] *pr. n. (place)*

דידון ש"פ ואזל עילם ואשור לצפון אור כשדים

דכ"י - דכך

דידכא יתה מן מתחא - ישע נג 10]

with a pure heart - ע"ד טז 32. ויפקון ית כל פרה למלבר למשריתיה לאתר דכי... אל מקום טהור they shall carry the entire bull outside למפרשה the camp to a clean place - ויק ד 12. בין מסבה לבין דכיה להבדיל בין הטמא לבין הטהור - ויק יא 47. גפנה דכיתה הגפן הטהורה - ע"ד ו 18. זה אלי דאניק יתי חלב דכי לא מן נכריה יזה אלי... אשר היניק אותי חלב טהור, לא מנכריה - ת"מ 84.

דכ"י ש"ע נ n. f. **היטהרות** purity לית בי מטמי לה ובעמה ולא תהי דכהותי קבר לון לעלם איני יכול להיטמא לו ולעמו ולא תהיה טהרתי קבר להם לעולם (דברי היס אל משה) I cannot be defiled by him and his people; my purity will not be a grave for them - ת"מ 66.

דכ"י ש"ע ז n. m. **מטהר** purifier מיה... דכאה לגוייתה מיום מולדה המים המגדלים כל עץ טוב, המטהרים את הגוף מיום היוולדו (אחד מעשרה מעיינות שהאל השקה בהם את משה) the water..., which which is the purifier of the body from the day of its birth - ת"מ 105.

דכ"י ש"ע ז n. m. **היטהרות**, טיהור purification דה תהי תורות מצרעה ביום דכזה זאת תהיה תורת המצורע ביום טהרתו his purification - ויק ד 2. בזבן כל דכהותה in the time of purification - בזמן כל היטהרות ולמקדשה לא תיעל עד מלוי יומי דכזה...עד מלאת ימי טהרה - ויק יב 4. ואכהן תעבד להון לדכוון וכה תעשה להם לטהרם - במ ח 7.

דכ"י ש"ע נ n. f. **1 טהרה** purity ונשבח יתה בדכיונהלל אותו בטהרה let us praise Him in purity - ת"מ 208. קדישות יצר ודכיות פגר וקשיטות ממלל קדושת יצר וטהור גוף ואמת דיבור - ת"מ 291. ומן סבתה לדכיותה ומן הטומאה לטהרה - ע"ש ד 23.

דכ"י כניוי הרמו demonstr. pron. [מן אונקלוס O. טל הלשון 11]

דכ"י כניוי הרמו **זה** this מן הוא דכי הצעד ציד m₂ מי אפוא הצד ציד - בר כז 33 who is this who hunts?

דכך שבירה, ריסוק **crushing** א"י דכין קלי בנורא - נ ויק ב 14. אכ dakāku = שבר - AHW 151b. ע"ע דוי"ד

קלעתיד: וידכי - ויק יג 6. בינוני: דכי - ויק ז 19. דכיה (נ) - ויק יח 28. **פעל** עבר: ודכית (נוכח) - ת"מ 206. וידכי - ויק יג 13. ציווי: דכי - ת"מ 154. בינוני: ומדכי wamdakki - ע"ד טז 37. מקור: מדכאה - ויק טז 30. מדכיה - ת"מ 104. **אתפעל** עבר: אדכי - ויק יד 57. ידכי - ויק טז 13. בינוני: דמדכי - ויק יד 11. **דכאו** דכהותי (+ מדבר) - ת"מ 66. **דכאי** qatṭāl דכאה (מיודע) - ת"מ 105. **דכו** דכהותה (ר) - ת"מ 105. **דכוי** qittūl דכיה (נסתר) - ויק יד 2. **דכי** (כולל בינוני קל): דכי adki - ע"ד טז 32. דכיתה (נ מיודע) - adkītā - ע"ד ו 18. **דכיו** דכיוותה (מיודע) - ladiyyūtā - ע"ש ד 23.

קל טהר to be clean, pure וירע רקעיו וידכי ורחץ בגדיו וטהר he shall wash his clothes, and he shall be clean - ויק יג 6. ויסלח עליה כהנה ותדכי - ויק יב 8. לקדם יהוה תדכון לפני יהוה תטהרו - ויק טז 30. כל דכי יוכל בסר - ויק ז 19. ואם דכיה מדיאבה ואם טהרה מזובה - ויק יח 28.

פעל טיהר to purify ודכית לבי לצלוהתה וזיככת לבי לתפילות (דברי משה אל האל) You purified my heart for praying - ת"מ 206. וידכי ית מכתשה וטהר את הנגע - ויק יג 19. אוביה וידעוניה דרושי מאתיה כל אלין דכי קנומך מנון בכל שרוך האובות והידעוניה, דורשי המתים, כל אלה, נקה עצמך מהם בכל מאודך - ת"מ 154. דו נגד עמה שלמה וגלי לרחותה ומדכי להרגיזים שהוא מביא עמו את השלום ומגלה רחותה ומטהר את הר גריזים - ע"ד טז 36-38. תתובה מדכיה מכל סריחה תשובה מטהרת מכל פשע - א"י 7.

מדכאה למדכאה יתכון מכל עוביכון לטהר אתכם מכל חטאותיכם - ויק טז 30. **מדכיה** נביותה נגדה לה מים חיים מדכיה לנפשה הנבואה משכה לו מים חיים לטהר את נפשו - ת"מ 104.

אתפעל נטהר to be cleansed, purified למוראה ביום אסתב וכיום אדכי (A דאדכי, M דמדכי, NE דדכי) להורות ביום הטמא וביום הטהור when it becomes unclean and when it becomes clean - ויק יד 57. **ואן** ידכי **דאבה** מדיאבה וכי יטהר הזב מזובו when one with a discharge becomes clean of his discharge - ויק טז 13. ויקים כהנה דמדכי ית אנשה דמדכי... לקדם יהוה והעמיד הכהן המטהר את האיש המיטהר... לפני יהוה - ויק יד 11. וירע מדכיה ית רקעיו וכבס המיטהר את בגדיו - ויק יד 8.

(א)דכ"י ש"י **טהור** clean, pure אמוריה בלב דכי האומרים בלב טהור those who say

דכר

אֶתְפַּעֵל זָכַר to remember שמעת ית כריות בני ישראל... ואדכרת ית קיאמי... ואזכרה את בריתי I have heard the moaning of the Israelites... and I have remembered My covenant - שמ ו 5. ויצו משה את העם... ולא אתדכרו כהניה אכה "ויצו..." ולא נזכרו הכהונים כאן (בכתוב) - ת"מ 120ב. וכן בגזירת קרבנה אתדכרת כדן וכן במצוות הקרבן נזכרה כך (המלה "וידברי") - ת"מ 173ב. כהלון מצמתין בכל אתר דיתדכר בה אלה בקשט כולם נאספים בכל מקום שייזכר בו האלוהים באמונה - ת"מ 281ב. ותדכרון לקדם יהוה ונזכרתם לפני יהוה - במ י 9. תתדכרון בטב שבותיה תיזכרו לטוב, השובתים (ביום השבת) - א"ד ב 30. אדכר קיאם עבדיך זכור את ברית עבדיך - ע"ד כב 2.

אדכרה ש"ע נ. f. **הזכרה memorial** ותהי קשתה בעננה ואחזיה לאדכרת קיאם CB והיתה הקשת בענן וראיתה לאזכרת ברית when the bow is in the clouds, I will see it as a memorial of the covenant - בר ט 16. ותהי ללחם לאדכרה קרבן ליהוה MEBA והיתה ללחם לאזכרה אשה ליהוה - ויק כ 7.

אדכרו ש"ע נ. f. **הזכרה memorial** ותהי ללחם לאדכרו קרבן ליהוה והיתה ללחם לאזכרה אשה ליהוה it may go with the bread as a memorial portion to be offered to the Lord - ויק כד 7. ואחזיה לאדכרות קיאם וראיתה לאזכרת ברית I will see it as a memorial of the covenant - בר ט 16. וביום אדכרותי אדכר עליהן חובותן ECA וביום פקודי ופקדתי עליהם חטאתם - שמ לב 34.

דוכרן ש"ע ז. n. m. **הזכרה remembrance** מנחת דוכרן VNA מנחת זכרון a cereal offering of remembrance - במ ה 15-18.

דכור א ש"ת **זוכר one who remembers** הטוב שאינו שוכח (האל) the Good rememberer, who does not forget - ע"ד כב 1. דכור קיאמיה דלון לא מתנשי זוכר הבריתות, שאינו שוכח אותן (האל) - א"ג 39. **זוכר** במעמד הבינוני **remembering** ית חובי אנה דכור יומן A I remember today my offenses - בר מא 9.

דכר ש"ע ז. n. m. **זכר remembrance** אמעי ית דכר עמלק אמחה את זכר עמלק I will blot out the remembrance of Amalek - שמ יז 14.

קל שבר to break

מידך מקור inf. וקרבו למידך דשה *M₁ MCB (למתבר) ויקרבו לשבר הדלת they drew near to break the door - בר יט 9.

דכר זכירה **remembrance** [א"י] הוון דכירין ית יומא ושבתא - נ שמ כ 8. **סוא"י** ואתדכר אלה לנח - בר ח 1]

קל עבר: דכר - בר כא 1. עתיד: ידכר - בר נ 25. ציווי: ודכר wdēkār - ע"ד כח 59. בינוני פעול: דכיר - ת"מ 15א. אדכיר adkār - מ כה 51. **אפעל** עתיד: תדכר (נוכה) - שמ כג 13. בינוני: מדכר madkār - מ ה 59. מקור: מדכרה madkārā - מ יא 15. **אתפעל** עבר: אדכרת (מדבר) - שמו 5. אתדכרו - ת"מ 120ב. עתיד: דיתדכר - ת"מ 281ב. תתדכרון tētidkārōn - א"ד ב 30. ציווי: אדכר iddekār - ע"ד כב 2. **אדכרה** - בר ט 16 CB. **אדכרו** - ויק כ 7. **דוכרן** - במ ה 18, 15 VNA. **דכור** (dākōr (qātō) - א"ג 39. **דכר** - שמ יז 14. **זכרה** לזכרה - ויק כד 7 C. **דכרון** dakron (נסמד) - ע"ש א 9. **דכרן** dikrān - מ יז 13. **מדכר** - ת"מ 247א.

קל זכר to remember ויהוה דכר ית שרה ויהוה פקד את שרה the Lord remembered Sarah - בר כא 1. ואדכר יוסף ית חלמיה דחלם ויוזכר יוסף את החלמות - בר מב 9. ואדכרת להון קיאם קדמאים וזכרתי להם ברית ראישונים - ויק כו 45. דכרן ידכר יתכון ויסק יתכון מן ארעה הדה זכר יזכור אתכם... - בר נ 24. ודכר לנן קיאם מיתין כקעימין וזכור לנו ברית מתים כחיים - ע"ד כח 59. אה רחמנה דכר אבהתן ולא תשתבק מן שוירה דן הוי הרחמן, זכור את אבותינו ואל תמשוך ידך מן השארית הזאת (ישראל) - ת"מ 199ב. דכיר לטב יתרו זכור לטוב יתרו - ת"מ 15א. אדכיר לטב גרמון אסורה רומה - זכור לטוב גרמון, המושל הרומי - מ כה 51-52. אדכירה הי לטב יוכבד - ע"ד י 18.

אפעל הזכיר to mention ושם אלהים עורנים לא תדכר you make no mention of the names of other gods - שמ כג 13. ובאתרה דאדכיר ית שמי לתמן איתי לידך ואברכנך (V) דאדכרת, CB דאכרת: ובמקום אשר אזכרתי את שמי שמה אבוא אליך וברכתך - שמ כ 20. I must make mention מדכר my offenses - בר מא 9. מן מדכר לה באיקר ממרק הוא אגרה מי שמזכיר אותו (את האל) בכבוד, משתכר הוא שכרו - מ ה 60-59.

מדכרה דניה מדכרה שמך אשר קל להזכיר את שמך - מ יא 15.

דכרך VB...יראה כל זכורך - שמ לד 23. **2 איל ram** בעל חיים ונסב ית דכרה ואסקה עלה ויקח את האיל ויעלהו עלה, he took the ram, and offered it as a burnt offering - בר כב 13. ויהב קדם עאנה דכר קרו ויתן פני הצאן איל עקוד - בר ל 40. וית תרי דכריה ואת שני האילים ויקח 2. **מרכר** שיבוש מן מדכר : *Corr.* והפשטות יצחק צברה ומד לה הוה מרכר ופרקנה דלה והושטת יצחק עת צוארו ומה שהיה לו מן האיל והפדין שהיה לו - תימ 143ב [זביח העי' 6].

דכור ש"ק ז n. m. coll. **זכר male** [א"י במנור לכון כל דכורא - נ בר יז 10] תלתה זוכנים בשתה יתחזי כל דכורך שלש פעמים בשנה יראה כל זכורך three times in the year shall all your males appear - שמ לד 23. דומה לזה דב טו 16. ותקטל ית כל דכורה - דב כ 13.

דלא מילית שלילה. *adlā part. of neg.* הכתיב אדלא מייצג את התנועה פרוסתטית. עראניש ג/ב 134. היא נבדלת מן אדלא = טרס (ādilla). *The spelling 'dl' represents the prothetic vowel (LOT IIIb, p.134). This form differs from 'dl' = before, [pronounced ādilla (see 'dl').*

(א)דנא א מ"ק. *conj.* **פן lest** ולא תקרבוון בה דלא תמותון ולא תגעו בו פן תמותון you shall not touch it, lest you die נבדר על אפי כל ארעה פן נפוך על פני כל הארץ - בר יא 4. לטברה אסתלק דלא תסתפה ההרה המלט פן תספה - בר יט 17. הדלא אמות עליה A פן אמות עליה - בר כו 9. אדלא אצפי בישה דתשקח ית אבי VA פן אראה ברעה אשר תמצא את אבי - בר מד 34. אדלא תסתפי את וביתך A פן תורש אתה וביתך - בר מה 11. אדלא יסגי A פן ירבה - שמ א 10. נרבי עלמנן בתשכחנת דמרן ולא נבטלנה אדלא נתכלי נגדל עולמנו בתהילת אדוננו ולא נפסיקנה פן נתכלה - תימ 96. **ב** מ"י (ע"ע בלא) *prep.* **בלי without** [א"י או טלק עלוי כל מן דהוא דלא כמנה - נ במ לה 22. **סוא"י** ותהא דלא מעמרא לעלם = לא תיבנה עוד - דב יג 11]. דייקטל ית עברה בדלא חכם VB בבלי דעת דת another one who has killed another without knowing - דב יט 4. למערק לתמן קטולה דייקטל ית עברה בדלא חכם V בבלי דעת - דב ד 42. מן דמתן לאחד מנון מן בסר בניו דייכל מדלא אשתיאר לה VB מתת לאחד מהם מבשר בניו אשר יאכל מבלי השאיר לו - דב כח 55.

ד'לוב מין עץ **a tree** [א"י ערמונין דולבין - ברי"ר 136]

דכר ידכר אלהה יתכון A - שמ יג 19. אתחזי אנה בדיני ואבטל ית דכרה איראה... ואבטל זכר - תימ 218. אמחי דכרה מכתי שומיה בדיל דחלף מלי אמחה זכרו מתחת השמים מפני ששינה את דברי - תימ 152ב.

דכרה ש"ע נ n. f. **הזכרה memorial** ותהי ללהם לדכרה קרבן ליהוה C והיתה ללהם לאזכרה אשה ליהוה it may go with the bread as a memorial portion to be offered to the Lord - ויק כד 7.

דכרון ש"ע ז n. m. **זיכרון remembrance** עניתן ושמע בקלן עד לא יבטל דכרון רחמיך עננו ושמע בקולנו כדי שלא תיבטל ברית אוהביך answer us and hearken to us so that the remembrance of your mercy will not be cancelled ע"ש א 9-8. ויסבל אהרן ית שמהתון... לדכרון E - שמ כח 12. מנחת דכרון M מנחת זכרון - במ ה 15-18.

דכרן ש"ע ז n. m. **זיכרון remembrance** דכרן דליתו מטלטל דכרן יום צומה זיכרון שאינו בטל הוא זכרון הצום a remembrance that is never abolished is the remembrance of th Day of the Fast - מ יז 13-14. ויהי לבני ישראל לדכרן - שמ ל 16. אבני דכרן אנין לבני ישראל - שמ כח 12.

מדכר ש"ע ז n. m. **הזכרה recalling** נתן אפרשו גדול מקדם מדכר גלגי ברה דעמרם ניתן פסיקה גדולה לפני הזכרת שבחי בן עמרם us set out a large section before the recalling of the praises of the son of Amram - תימ 247א. כד חסלו שבעתי כתביה... מן מגלי איטבוהתון... בלשו מדכרה במד חכמו והגלה לון מה חיב מדכרון כאשר גמרו שבע האותיות... לגלות את מעלותיהן... בקשו הזכרת מה שנודע ונתגלה להן ומה שחייב הזכרתן - תימ 306א.

דכר² המין הזכר **male** [א"י ולשרה בר דכר - נ יח 18. **סוא"י** דכר ונקבא עבד יתהון - בר א 27] ← איל, בעל חיים מן הצאן **ram** [א"י בני תורין תרין ודכר חד - נ במ כח 27. **סוא"י** דכר חד קטיר באילו - בר כב 13. טלשיר 107]

(א)דכר ש"ע ז n. m. **1 זכר male** (מין) כל בכורה דיתלד... אדכרה תקדש ליהוה (VECB) (דכרה) כל הבכור אשר יולד... הזכר תקדיש ליהוה all the firstling that are born.... males consecrate to the Lord you shall consecrate to the Lord - דב טו 19. וכדו קטלו כל דכר בטפלה ועתה הרגו כל זכר בטף - במ לא 17. תלתה זבנים בשתה יתחזי כל

דלי - דלס'

דלם א מיק *conj.* **פון, לבלתי** *lest* הלא אמר דלם ימות אף הוא A (ני"א דלא) כי אמר פן ימות גם הוא for he said, lest he dies also - בר לח 11. תסב לה דלם נהי למבזז A (ני"א דלא) תקח לה פן נהיהי לבזז - בר לח 23. לא ידורון בארעך דלם יהיבו יתך A (ני"א דלא) לא ישבו בארצך פן יחטאו אתך - שמ כג 33. לא אסק בגבך... דלם אסכמך (ני"א דלא) לא אעלה בקרבך... פן אכלך - שמ לג 3. וגם כהניה יתקדשון... דלם יתרה בון... יתקדשו פן יפרך בם - תי"מ 110א [מן שמ יט 22, אבל שם דלאן]. דאן דחלים דלם נסתפי בחוביה ... פן ניספה בחטאים - תי"מ 139ב. אהס על נפשך דלם תסתפי הימלט על נפשך פן תספה - תי"מ 139ב [מן בר יט 17 אבל שם דלא]. אה 'נסיא' שבטיה אזהרו דלם תסטון מן תחומיכוון הוי נשיאי השבטים, היהירו פן תסטו מגבוליכם - תי"מ 258א. ב מיי *prep.* **לבלתי** *so that... not* ואפרש... ית ארע גשן... לדלם מהי תמן ערבה A (ני"א לדלא) והפליתי ... את ארץ גשן... לבלתי היות שם ערב I will set apart the region of Goshen...so *adv.* **לנמא** תי"פ *lest* אסתלק דלמא [תסת] פני M₁ המלט פן תספה פן דלמא תתיב swept away - בר יט 17. השתמר לך דלמא תתיב ית ברי תמן M₁* השמר לך פן תשיב... - בר כד 6. דלמא יקטלוני אנשי אתרה על רבקה M₁* פן יהרגוני - בר כו 7. הלא אמרת דלמא אמות עליה M₁* כי אמרתי פן אמות עליה - בר כו 9. דלמא אסכמך M₂* פן אכלך - שמ לג 3.

† **דלמא** מילית איסור *interdictive part.* [שרבוב מן אונקלוס בין שיטי כיי M. Ms M. *Interp. from O, in Ms M.* only (intralinear).

דלמא תי"פ *adv.* **פון, לבלתי** *lest* אסתלק דלמא [תסת] פני M₁ המלט פן תספה פן דלמא תתיב swept away - בר יט 17. השתמר לך דלמא תתיב ית ברי תמן M₁* השמר לך פן תשיב... - בר כד 6. דלמא יקטלוני אנשי אתרה על רבקה M₁* פן יהרגוני - בר כו 7. הלא אמרת דלמא אמות עליה M₁* כי אמרתי פן אמות עליה - בר כו 9. דלמא אסכמך M₂* פן אכלך - שמ לג 3.

† **דלס'** תרמית, הונאה *deceit* ! > δόλος = שקר - ליברמן יוונית 7. אבל עי Krauss 190 והערות Löw. השיגלס = הונאה - Lane 903b. לפי Fränkel 188 הווא המארמית. א"י דולוס לית בה = אין בו דופי - פיוט לשבועות (מחזור ויטרי 342).

פנעל שיקר *to deal falsely, lie* באלהה הכה הן תדלס בי A השבע לי באלהים הנה אם תשקר לי swear to me here by God *part. of neg.* that you will not deal falsely with me - בר כא 23. ומפלעיה מדלסין בעמה M₁ והנגשים אצוין

דנוב ש"ע ז *n. m.* ונסכ לה יעקב חוטרין עברין רטיב ודבר ודלוב A ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון - בר ל 37 [מן אונקלוס O. גם המלה הסמוכה משורבבת ממנו, שלא במקומה: ודבר לה יעקב חוטרין דלבו רטיבו ודלו ודלוב].

† **דלי** שאיבה *drawing water* א"י ודלן ומלין - שמ ב 16. **סוא"י** מרי לא דלו עמך ובירא עמיקא הי אדוני אין דלי עמך והבאר עמוקה - יוחנן ד 11 (ני"א דולו). ס דלא = שאב - PSm I 903. ע"ע דול]

קל שאב *to draw water* ואף דלא דלא לנן ואשקה ית ענה וגם דלא דלא לנן וישק את הצאן he even drew water for us and watered the flock - שמ ב 19. ואתי ודלי ולי ית מרכעיה ותבאנה ותדלאנה ותמלאנה את הרהטים - שמ ב 16. ידלי מים מדליה VNA יזל מים מדליו - במ כד 7.

דנא ש"ע ז *n. m.* **שאיבה** *drawing* ואף דלא דלא לנן וגם דלא דלא לנו - שמ ב 19.

דנאי ש"ע ז *n. m.* **שאיבה** *drawing* ואף דלא דלא לנן VE - שמ ב 19.

דנו ש"ע ז *n. m.* **כלי** **לשאיבה** *bucket* יזלעון מים מדלוה B (A מדולה) יזל מים מדליו water shall flow from his buckets - במ כד 7.

דני ש"ע ז *n. m.* **כלי** **לשאיבה** *bucket* ידלי מים מן דליה V (N מדליה) יזל מים מדליו - במ כד 7.

† **דליקת** ש"פ, שיבוש מן אונקלוס, *pr. n. (place), corr. of O interp.*

דליקת ש"ע נ *n. f.* **בעירה** *blaze* וקרא שם אתרה ההוא דליקת (: B ויקרא שם המקום ההוא תבערה *called "blaze"* - במ יא 3.

† **דלל** דלות, חולשה *paucity weakness* א"י דליון ובישן למחמי - קתיג בר מא 19 - Klein Gn [109]

קל דל *meager* כיווני פעול *pass. pt.* **שבע פרואן** עורנין סלקי בתרין דליון ובישן אשפר שבע פרות אחרות עלות אחריהן דלות ורעות תאר seven other cows came up after them, meager and bad looking - בר מא 19 (= המלץ 447).

† **דלם** מילית שלילה *part. of neg.* [דלם (למ) איסור *prohibitive*] ע"ש NSH

דלס² - דלק¹

בעם - שמ ה 13 [נתפרש מלשון תרמית, והוא דרש על פרעה שהונה את ישראל. השי שמיר יא יד: "וצוה לנוגשיו שיהיו דוחקין בהן כדי שיהיו עושיין הסכום שלהן ולא יהיו ישנין בבתיהם. והוא חשב למעטם מפרייה ורבייה. אמר מתוך שאינן ישנין בבתיהן אינן מולדין". Midr. on Pharaoh who acted falsely with the Israelites in order to prevent them from [procreation] (Exod Rabbah sect. XI § 14). וזעק אף פרעה לחרשיה ולמדלסיה M₂... ולמכשפים - שמ ז 11 [אוחזי העיניים]. מה דלסת במצראי A (נ"א שקרת, אשתקרת) כי התעללתי במצרים - שמ י 2 [תספ מן יעילת דברים]. לא תשתף ארך עם חיב למהי סדה מדלס A (נ"א שקר)... להיות עד חמס - שמ כג 1.

מדלס ברם לא יזוף פרעה מדלס A... אלא יוסיף פרעה התל - שמ ח 25.

דלס² עיכוב ודחייה **lingering, hindering** [קשור עם דלס¹!]

פענ 1 התמהמה to linger אעל ניא ירך בחבר ואל תדלס נביי זרו בעבדתך "הבא נא ירך בחיקך" (שמ ד 6) ואל תתמהמה, נביאי, מהר במעשיך "put your hand into your bossom" and do not linger, O my prophet, hurry in your deeds - ת"מ 13 [זביח העי 1]. **2 עיכב to hinder** כדרך מדלס בעמי לדלא משלחתון A מטלטל) עורך מסתולל בעמי לבלתי שלחם My people, and do not let them go - שמ ט 17, 19 [המליץ 539]. בפסוק 119 גם A מדלס. השי התה"מ: מתקף.

מדלס דסכום הפרקן מטי ולא יכל מדלס כי קץ הגאולה הגיע, ולא יוכל להתמהמה - ת"מ 14ב.

דלק¹ שאיבה **drawing water** [דלף מביע גם שאיבה וגם יציקה בדומה לסלף/זלף - בר כד 19]. **איינחת דילפא בחיטך** - גשם ירד על חיטיך - ירוש מעיש נה ע"ג. **dip means both drawing and pouring liquids.** Cf. slp

פענ שאב to draw water וגם דלוף דלף לנן ואשקה ית עאנה A וגם דלא דלה לנו וישק את הצאן **he even drew water for us and watered the flock** - שמ ב 19.

דלון שאיבה drawing water n. m. qittūl שי"ע ז **water** וגם דלוף דלף לנן A - שמ ב 19.

דלק² קבורה **entombing** [טי"ס מן יתדפני ע"פ

התה"ע תדפני [ZSp 133: corr. from]

קל קבר ? bury לית תדלפני אכה A נ"ש: אל תקברני כאן do not bury me here - בר מז 29. ותדלפני בטיושיון A וקברתני בקברתם - בר מז 30.

דלק³ שילוח **sending away** [טי"ס: ZSp 129: corr.]

אפענל שילח ? to send away תדלפני ואהך לאתרי A שלחני ואלכה אל מקומי send me away, that I may go to my own place - בר ל 25.

דלק¹ בעירה ושרפה **blaze, burning** [א"י אדלקון בוצינא - ירוש תרומות מה ע"ד. סוא"י ושלשהביתא דלקת בכול אילניא - יואל א 19] ← מחלה כרוכה בחוסם **inflammatory disease** [א"י ובקדחתא ובדלקיתא - נ דב כח 22]

קל עתיד: ידלק - שמ ג 3 *m₃ (=המליץ 585). תדלק - המליץ 585 [מביא את דב לב 22. בתה"ש שלפנינו: תקדח, תנצף]. ביוני: דלק - ת"מ 281ב. **אפעל** עבר: אדלק - במ ח 3 *M₂. עתיד: תדלקון - שמ לה 3 *M₁. **אדלקו** באדלקותך - במ ח 2 *M₂. **דליקת** - במ יא 3 B. **דלק** דדלק - מ יד 22. **דלקה** דלקתה (מיודע) - ויק ו 2 B. **מדלקה** מדלקתה (מיודע) - ויק ו 2 A.

קל בער to burn intrans. ממה לא ידלק סניה why doesn't the bush burn up? - שמ ג 3. ונור מדבחה ידלק בה A (NMECB) ואש מדבחה (תדלק) ואש המזבח תנוקד בו - ויק ו 2. תדלק קדחה המליץ 585 [מן דב לב 22. ליתא] דחכמתה נאר דלק בלבה כי החכמה היא אור מאיר בלב - ת"מ 281ב.

אפענל הבעיר to kindle אדלק בוציניה *M₂ העלה נרותיה he lit the lamps - במ ח 3. לא תדלקון נור בכל מדורכיכון *M₁ לא תבעירו אש בכל מושבתים - שמ לה 3.

אדלקו שי"ע n. f. הדלקה kindling באדלקותך ית בוציניה *M₂ בעלעותך את הנרות when you light the lamps (אונקלוס O).

דלק שי"ע ז n. m. בעירה blaze, burning אלא דלק רב אנן בה משוים ולית בן חיל קעום בלהביו הנה שרפה גדולה שאנו בה מושמים, ואין לנו כוח לעמוד בלהבותיה behold, we are put in a great blaze, and we have no power to endure its flames שי"מ 165ב. שמש מניר דלא טפי אנין עסרתי מליה שרפה דדלק בכסריאתה addalq שמש מאיר שאינו כבה הם עשרת הדברים, השמש הדלוק בנסתרות - מ יד 121-123.

דלק² - דמי

ישתקחון תמן עסרה A אולי ימצאו שם עשרה
 - בר יח 32. דמע ימושני אבה *M₁ אולי ימושני
 אבי - בר כז 12. דמה משגו היא אולי משגה
 הוא m₂ - בר מג 12. דמה תסתפון בכל חוביון
 B פן תספו בכל חטאתם - במ טז 26. ונרכן
 קדם גבורתה דמה יריח עלינו ונשתחוה לפני
 גדולתו, אולי ירצה בנו - ת"מ 140. דמה נדור
 ברחצונה אולי נשב בבטחה - ת"מ 96. ולמימרה
 נשמע דמה נתוחי ולדברו נשמע אולי נחיה -
 ת"מ 214.

†**דמה ד-** מייק conj. **אולי perhaps** |דלת יתירה
 [with redundant d] ישקון לה סמנין דמה
 דיתאסי (הרופאים) ישקו אותו סמים, שמא
 יתרפא (החולה) the physicians give (the sick person)
 medicines to drink, perchance he might be healed
 - ת"מ 32. טוב לנן הן נעבד
 לקנומן זבד לעלמה עורנה דמה דנהי זכים מן
 מגביה ביום נקם אשרינו אם נעשה לעצמנו
 צידה לעולם האחר, אולי נהיה נקיים מעונש
 ביום נקם - ת"מ 199א (השי' 119ב: אתו בנן נזיאן
 לבעותה ונסגד קמיו... דמה נהי תהבים = בואו נהיה
 מזומנים לבקשתו ונשתחוה לפניו... אולי נהיה שבים).
 ונרקק מן גבורתה רבתה דמה דנתוחי ונירא
 מגדולתו הרבה, אולי נחיה - ת"מ 119א (זביח
 העי' 1).

†**דמדנד** > דמה ד- מייק conj. **אולי perhaps**
 ייתי בשלם יומה דבה רוחה דמעד יתגלי
 קשטה בעלמה יבוא בשלום היום שבו רווחה,
 אולי תתגלה האמת בעולם
 let the day of comfort come in peace, perhaps the truth will
 be revealed in the world - ת"מ 41ב* (זביח, העי'
 4).

דמי דמות, תמונה; שוויון; **image, likeness, equivalence**
איי אפילו לחמרתיה דרבי פינחס בן
 יאיר לא אידמיין - ירוש דמאי כא ע"ד. **סואיי** לא הוא
 קודמוי כותה קמץ דמא לה - שמ י 14 ← משל
likeness [ס דמותא = LS 156b - exemplum] ←
 מחיר, ממון **value, price** **איי** בדמין יתירין -
 ירוש ע"ז מא ע"ב. **סואיי** צלוחי דביסם מיקר דמין -
 מתי כו 7; מילת השוואה **comparison** part. **סואיי**
 והכדן הו יתאד בדמותא דחמיתון = וכד הוא יבוא כמו
 שראיתם - מפעלות השליחים א 11

קל בינוני: דמי dāmi - ע"ז 2. דמיה (נ) dāmyā - אי"ד
 א 19. **פעל** עבר: ודמה - ת"מ 135. דמית (מדבר) - במ
 לג 56 (= המליץ 444). **אתפעל** עבר: הדמי - ת"מ 67.
 עתיד: ידמי - ת"מ 273. ציווי: והדמי - ת"מ 220.
 בינוני: דממי middammi - מ א 85. **דמה** - ת"מ 138.
 דמו dēmu - מ ט 31. דמויאן (ר) - המליץ 472. דמיון
 (ר) - במ יב B. **דמי** דמית (נסמך) - שמה 8 (= המליץ

[ע' בהערות זביח].

דלקה ש"ע n. f. **1 בעירה burning spot** דה
 תורת עלתה היא עלתה על דלקתה B זאת
 תורת העלה היא העלה על המוקדה the burnt
 offering upon the burning spot (on the altar)
 ויק ו 2. **2 מחלה inflammation** ימחינך יהוה...
 ובדלקתה VEC יכך יהוה... ובדלקת - דב כח 22
 (= המליץ 447).

מדלקה ש"ע n. f. **מוקד burning spot** הי
 עלתה על מדלקתה A היא העלה על המוקדה
 the burnt offering upon the burning spot (on
 the altar) - ויק ו 2.

†**דלק²** רדיפה **pursuit** (שרבוב מן העברית H
 [interp.

קל רדף to pursue מה פשעי... כד דלקת
 בתרי (A אדלקת) מה פשעי... כי דלקת אחריי
 what is my crime..., that you should pursue
 me? - בר לא 36.

†**דלק³** השכמה **early rising** > אנלג = דחק,
 האיץ 905-Lane]

אפענ 1 התעורר to rise up early ואדלקון
בצפר A וישכימו בבקר in they rose up early
 the morning - בר כו 31 [אייס: אנלגו]. **2 העיר ?**
to waken וכלביה מן ידתלקנה (א) A וכלביא
 מי יקימנו? who dares rouse him up? as a lion;
 - בר מט 9.

†**דלק⁴** קלקול ? **spoiling** (אולי מן בעל = קלקל
 ע"ע) בשל דמיון בין ד/ב, ק/ע. **Perhaps corr. of bl^c.**
 [due to the resemblance of d/b; q/c^c.

אפענל קלקל ? to spoil אתי ניעת ונדלק
 תמן ספואן A הבה נרדהונבלה שמה שפתיס
 Let us go down and confound their speech
 there - בר יא 7 [אייס נִגְיֵר = נשנה].

דמה מילית המשאלה או הספק **part. of hope or**
doubt [אינו בכיי J. השי שמא בלשון חז"ל. **סואיי**
 קום וקרי לאלהך דמא יחא יתן = קום קרא אל אלהיך
 אולי ייחיה אותנו - יונה א 6. B. Jacob ZDMG 55,
 141. וכן ש' אברמסון, לשוננו 169. [Cf. MH šm².
דמה, דמע ת"פ **אולי perhaps** דמע
 אתבני מנה *מ₁ אולי אבנה ממנה perhaps I
 shall have a son through her - בר טז 2. דמע

לך פסל וכל דמו you shall not make for yourself a graven image, or any likeness to be like אלה רב ולית כותה קהל גדול ולית דמי לה אלוהים גדול ואין כמוהו, קהל גדול ואין דומה לו, a great congregation, and there is no one like it ע"ד ו 1-2. דלית אנש מכל בניו דאדם דמי לה שאין איש מכל בניו של אדם דומה לו (למשה) - ת"מ 263. שבתה דמיה למדינה בניה על חסול בריתה השבת דומה למדינה בניה בגמר הברית - א"ד א 19-20. כל אמיה לון צומין אלא לא דמין לדאלין כל האומות, יש להן צומות, אלא שאינם דומים לשל אלה (ישראל) - מ"ז 41-42.

פעל 1 דימה, השווה to make alike ודמה יתכון לכוכבי שומיה ודימה אתכם לכוכבי השמים (God) made you like the stars of the sky - ת"מ 135א. **2 תכנן plan** ויהי כמד דמית למעבד לון כן אעבד לכון והיה כאשר דמיתי לעשות להם כן אעשה לכם I will do to you what I planned to do to them - במ לג 56 (=המליץ 444).

אתפעל נדמה to be like אתי בשלם אה מן הדמי לאבהתה בוא בשלום, הוי מי שנדמה לאבותי O, the one who is like in peace, come in peace, O, the one who is like his ancestors 67. למה לא הוי לי בריש קציה דכרן עד אדמי לחברי אשר הכתבו והשתרית בון כל קצי ארהותה למה לא היה לי בראש הקצים זכר כדי שאדמה לרעי אשר נכתבו והתחילו בהם אל קצי התורה - ת"מ 302 (דברי האות ק). ושבקו קשטה ואדמו למרודיה ועבדו עגל מסכה ועזבו את קשטה ונדמו למורדים ועשו עגל מסכה they left the True One and resembled the rebels and made a molten calf - ת"מ 198א. מנו דיכל קעם לקבלה אי יכל ידמי לה מיהו שיכול לעמוד לפניו או יכול להידמות לו - ת"מ 273. עמי אלין תלתיתה ומה עבדו והדמי לון והזדאן ממה אזדהנו ראה שלושה אלה (נח חנוך ואנוש) והידמה להם והיזון ממה שניזונו - ת"מ 220א. מותה מדמי לכהן משקי מי בור לאנשה המוות דומה לכוהן, משקה אדם מים מאררים - מ א 85-86. האן וך משה ומן מדמי למשה איפה כמו משה דמי דומה למשה - ת"מ 106א.

דמה ש"ע n. תמונה likeness ארור גברה דיעבד פסל וכל דמה ארוור האיש אשר יעשה פסל וכל תמונה האיש אשר יעשה a graven image or any likeness - ת"מ 138ב (ע"פ דב כו 15 ומוסיף "כל דמה". בתה"ש בכל מקום דמוי') וכן ת"מ 154.

דמי ש"ע n. f. 1 מתכונת measure ודמית לבניה... תשבון עליון ותכן הלבנים... תשימו

לך פסל וכל דמו you shall not make for yourself a graven image, or any likeness to be like אלה רב ולית כותה קהל גדול ולית דמי לה אלוהים גדול ואין כמוהו, קהל גדול ואין דומה לו, a great congregation, and there is no one like it ע"ד ו 1-2. דלית אנש מכל בניו דאדם דמי לה שאין איש מכל בניו של אדם דומה לו (למשה) - ת"מ 263. שבתה דמיה למדינה בניה על חסול בריתה השבת דומה למדינה בניה בגמר הברית - א"ד א 19-20. כל אמיה לון צומין אלא לא דמין לדאלין כל האומות, יש להן צומות, אלא שאינם דומים לשל אלה (ישראל) - מ"ז 41-42.

פעל 1 דימה, השווה to make alike ודמה יתכון לכוכבי שומיה ודימה אתכם לכוכבי השמים (God) made you like the stars of the sky - ת"מ 135א. **2 תכנן plan** ויהי כמד דמית למעבד לון כן אעבד לכון והיה כאשר דמיתי לעשות להם כן אעשה לכם I will do to you what I planned to do to them - במ לג 56 (=המליץ 444).

אתפעל נדמה to be like אתי בשלם אה מן הדמי לאבהתה בוא בשלום, הוי מי שנדמה לאבותי O, the one who is like in peace, come in peace, O, the one who is like his ancestors 67. למה לא הוי לי בריש קציה דכרן עד אדמי לחברי אשר הכתבו והשתרית בון כל קצי ארהותה למה לא היה לי בראש הקצים זכר כדי שאדמה לרעי אשר נכתבו והתחילו בהם אל קצי התורה - ת"מ 302 (דברי האות ק). ושבקו קשטה ואדמו למרודיה ועבדו עגל מסכה ועזבו את קשטה ונדמו למורדים ועשו עגל מסכה they left the True One and resembled the rebels and made a molten calf - ת"מ 198א. מנו דיכל קעם לקבלה אי יכל ידמי לה מיהו שיכול לעמוד לפניו או יכול להידמות לו - ת"מ 273. עמי אלין תלתיתה ומה עבדו והדמי לון והזדאן ממה אזדהנו ראה שלושה אלה (נח חנוך ואנוש) והידמה להם והיזון ממה שניזונו - ת"מ 220א. מותה מדמי לכהן משקי מי בור לאנשה המוות דומה לכוהן, משקה אדם מים מאררים - מ א 85-86. האן וך משה ומן מדמי למשה איפה כמו משה דמי דומה למשה - ת"מ 106א.

דמה ש"ע n. תמונה likeness ארור גברה דיעבד פסל וכל דמה ארוור האיש אשר יעשה פסל וכל תמונה האיש אשר יעשה a graven image or any likeness - ת"מ 138ב (ע"פ דב כו 15 ומוסיף "כל דמה". בתה"ש בכל מקום דמוי') וכן ת"מ 154.

דמו א ש"ע n. f. 1 דמות likeness לא תעבד

דמך

concerning a man who lies with an unclean woman - ויק טו 33. ועם דכר לא תדמך מדמכי אתה ואת זכר לא תשכב משכבי אשה - ויק יח 22. מן דמך עם בהמתה לא יתוחי מי ששכב עם בהמה לא יחיה - תי"מ 160.

אפעל השכיב בקבר **to bury** ותדמכני עם אבהתי... ותקברני בקבורתון (MCB) ותשכבני, VA ואדמך) ושכבתי עם אבותי... וקברתני בקברתם, when I lie down with my fathers..., bury me in their burial-place - בר מט 30 [וישכבתי נתפרש פע"י (פעיל) בהתאם לפעלים האחרים שבפסוק, והסיומת כינוי המושא -י ע"ד הארמית של א"י (טל Sefarad 446)]. אבל הקריאה היום קל מדבר: wšākābti. כ"י שכם 18 של התה"ע אנצ'גאעי = שכבתי.

אדמכה ש"ע ז n. f. **ביאה sexual intercourse** וגבר דימדך עם אתה אדמכת if a וף ואיש כי ישכב אם אשה שכיבת זרע a - man has sexual intercourse with a woman תי"מ 158 [מביא את התה"ש ויק יט 20. ליתא]. וגבר דיהב אדמכתה בבהמתה קטול יתקטל - תי"מ 160 [מביא את התה"ש ויק כ 15. ליתא].

דמוך ש"ע ז n. m. qātōl **ישן sleeping** לילי דלית מתרבי לגוה דמוכה במרטוש חיול לילה שלא יגודל בו (לא ייאמרו בו תשבחות לה) the one who הוא במצוקה גדולה וישן sleeps a night in which no praises are said, is in great distress - מ א 53-54. **2 ישני עפר** על האבות the (dead) ancestors **אדמך** of blessed memory be the one who נבא **אדמכה** ויצחק lies on Mount Nebo - תי"מ 270. **אברהם ויצחק** ויעקב דמוכי מערת המכפלה - תי"מ 270. ויגהר לוכון בעמל דמוכי מערת המכפלה ויאיר לכם (האל) בזכות ישני מערת המכפלה - ע"ד ד 49. במעמד הבינייני **participial** יוסף הצדיק בר פרת דמוך בחלקת השדה - תי"מ 270.

דמך ש"ע ז n. m. **1 שנה sleep** אתפוררו לגנפשהתכון מן אהן דמכה רבה הקיצו מן השנה הגדולה הזאת **2 ביאה sexual intercourse** - תי"מ 225. **אם דמך ידמך גברה עמה** NECBA ועם שכב ישכב אישה עמה - ויק טו 24.

דמדוכן ש"ע ז n. m. **1 משכב, מטה bed** וכל דקרב במדמוכה ירע רקעיו MBA וכל הנגע במשכבה יכבס בגדיו anyone who touches her bed shall wash his clothes - ויק טו 21. וכל דמדוכה דימדך עליו יסתב MB וכל המשכב

עליהם the number of bricks..., you shall lay upon them - שמ ה 8 (=המליץ 513), וכן תי"מ 20, 279, **2 דמות likeness** ודמית יהוה יסתכל V ותמונת יהוה יביט **אדמכה** likeness of the Lord - במ יב 8. ככל דאנה מחזי יתכון בטורה ית דמית משכנה וית דמית כל מניו וכן תעבד...את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו... - שמ כה 9. והזה ית דמית משכנה וארשתה למעבד יתה וראה את תבנית המשכן וציווהו (האל את משה) לעשות אותו - תי"מ 110. **אפיה לאפיה אמלל בה בחזב ולא בדמיאן** (M בדמין, אבל B בדמיון, המליץ 472 **M₂ECA** בדמיואן...במראה ולא בחידות - במ יב 8 [הקריאה bidot מתפרשת גם יבחידותי וגם יבחידותי, ואכן VJ יבחידיה וכן המליץ 472]. **3 שווי value** ואתן דמיתון ונתתי מכרם I will give its value - במ כ 19.

דמין ש"ע ז n. m. pl. tant. **שווי value, אינקי** אנה ילידה ואתן דמי חלבך הינקי את הילד הזה ואתן לך דמי חלבך nurse this child, and I shall give you the price of your milk - אס 15.

דמך שנה **sleep** **א"י** ודמך ליה וחלם - נ בר מא 5. **סווא"י** וארמי אלהא שינתא על אדם ודמך - בר ב 21] ← שכיבה **lying down**, **ביאה (+ עם) sexual intercourse**, **מוות death** **א"י** כד דמך ר' יודן נשייא - ירוש ניר נו ע"א]

קל עבר: ודמך - בר מא 5. עתיד: ידמך - שמ כב 26. ותדמכון - ויק כו 6. בינוני: דמך dāmak - ע"ד ד 21. **אפעל עתיד:** ותדמכני (+מדבר) - בר מט 30. **אדמכה** אדמכת (נסמך) - תי"מ 158. **דמוך qātōl** - תי"מ 270. **דמך** - תי"מ 225. **מדמוך** - בר מט 4. **מדמוכה** - המליץ 547. **מדמוכי** - ויק טו 18. **מדמך** - במ לא 18. **מדמכה** - בר טו 17. m.

קל 1 שכב, ישן to sleep ודמך וחלם ויישן ויחלם **he fell asleep and dreamed** - בר מא 5. ודמך באתרה ההוא - בר כח 11. ודמכו ביתה ליליה וקיצו ישנו באותו הלילה והשכבו - תי"מ 18. היא תכסיתה למשכה במה ידמך היא כסותו לעורו במה ישכב - שמ כב 26. וכל דתדמך עליו בסכתה יסתב A וכל אשר תשכב עליו בטמאתה יטמא - ויק טו 20. לא ידמך עד ייכל עטיפה לא ישכב עד יאכל טרף - במ כג 24. ותדמכון ולית מדחל ושכבתם ואין מחריד - ויק כו 6. ונשים דאת נטור דלא דמך וירוח לו שאתה שומר ואינך ישן - ע"ד ד 21. **2 בא על-to have sexual intercourse** ולגברה דימדך עם מסכה ולאיש אשר ישכב עם טמאה

if a case is too difficult for you to decide, be it a controversy baffling for you to decide, be it a controversy involving murder, civil law over homicide, etc. 8. סלח לעמך ישראל... ואל תתן אדם ברי בגו עמך ישראל ויסתלח להון אדמה כפר לעמך ישראל... ואל תתן דם נקיא בקרב עמך ישראל ונכפר להם הדם - דב כא 8.

דמ שׂעע *n. m.* [בכל מקום בתה"ש יש נ"א אדם. במקום שיש תחילית, אפשר שהוא כתיב אחר של אדם. *In every instance there are var. 'dm.* וכל

דם לא תאכלו - ויק ז 26] **דם** blood ויהון מיה דתסב מן נהרה יהון לדם והיו המים אשר תקח מן היאר והיו לדם the water that you take from the Nile will turn to blood 9. לא תדבח על חמי דם דבחי - שמ כג 18, לד 25. מדם חטאת סלוחיה - שמ כו 35. תתב בדם דכוה - ויק יב 4. וסאלח ית ביתה בדם צפרתה - ויק יד 52. ויהונו (מי נהרה) לדם - תי"מ 13ב. ויתפכון כל מיה דבה לדם - תי"מ 28. דלא עלם על דם הבל שלא העלים עין מדם הבל - תי"מ 163א. והפך מימי נהרה דם - תי"מ 285ב. **רצח, מוות death, murder** ישתפך דם דבכה יישפך דם האויב the blood of the enemy would be shed - תי"מ 61א. לא אשתפך לה דם - תי"מ 220. כות זה ישתפך דם פרעה - תי"מ (ק) 333. חמיו דמים אתה לי... חמיו דמים לגזרתה - שמ ד 25-26. **3 אשמת רצח guilt of murder** אם דנח שמש עליו דם לה אם זרחה השמש עליו דם לו on him, there is bloodguilt in that case 2. דם יתחשב לגברה ההוא דם שפך - ויק יז 4.

רק ב-12 מקומות באה מילת דם בתה"ש לפי כ"י J, כנגד 140 היקרויות של **דמס**. נראה שכתביה לפי דוגמת העברית היא ומיד הסופר באה. וכן בת"מ יש 15 דם, מתוכם 6 בטקסט עברי או במובאה מן התורה, כגון "אשכיר חצי מדם" (דב לד 42). כנגדם יש 19 דם. *Occurs frequently with a prothetic aleph; the other form is prob. a H interp. In MS J it occurs only 12 times vs. 140 'dm. TM has 15 dm, 6 of which are in quotations from SP or in [H context. 'dm occurs 19 times.*

ד'מס¹ יסוד, בניין **fundament, building** > domos Lew-Sh 609 **סואי** דומסין - במ כג 1. **דמסא** = יסוד; דמס = בנה LS 158A]

דמס שׂעע *n. m.* יסוד או רזה גדיל דמס לא יסתתר "אז", סודו גדול, יסוד שלא יסתתר, ² its secret is great, a foundation that cannot be destroyed - תי"מ 71א [על "אז יסוד משה" - שמ טו

אשר ישכב עליו יטמא - ויק טו 24. הלא סלקת מדרוך אבוך V כי עלית משכבי אביך - בר מט 2.4 **ביאה** sexual intercourse ואם מדרוך ידמך גבר עמה ואם שכב ישכב איש עמה - ויק טו 24.

ד'מדמוכה שׂעע *n. f.* **1 ביאה sexual intercourse** מדמוכה זרע ²M₂* שכבת זרע - ויק טו 18. **2 שנה** sleep מדמוכה עלטה - המליץ 547 [מן בר טו 17. פירש לפי תרדמה שבסמוך. בטור הירבי נוס, לשון שנה. ע, להלן מדמוכה].

ד'מדמוכי שׂעע *n. f.* **ביאה** וגבר כד ידמך עם אתה מדמוכית זרע ¹M₁ ואיש כי ישכב את אשה שכבת זרע sexual intercourse with a woman - ויק יט 20. **וישכב** גבר עמה מדמוכית זרע ²M₂ ושכב איש אתה שכבת זרע - במ ה 13. מדמוכי זרע ⁴M₄* שכבת זרע - ויק טו 18 [לא השגיוח בסמיכות. Ignoring the acstr. state.

דמוך א שׂעע *verbal n.* **1 שכיבה lying down** במדמוך ובמקעמך בשכבך ובקומך - ד ו 7, יא 19. **2 ביאה sexual intercourse** ועם דבר לא תדמך מדמכי אתה do not lie with a male as one lies with a woman 22. דלא חכמו מדמך דבר - במ לא 18. ראובן טמא משכב אבוה במדמך זנו ראובן טימא את משכב אביו בשכיבת זנות - תי"מ 287א. **2 שכב bed** שׂעע *n.* וייעלוך בבתין ובגבאי מדמכיך ובאו בבתין ובחדרי משכביך they shall come up into your house, and into your bedchamber - שמ ז 28. ואם על מדמכה היא אי על מנה - ויק ט 23. כל מדמכה דתדמך עליו - ויק טו 26. בהשאלה *fig.* ויפל למדמך ונפל למשכב - שמ כא 18.

דמוכה שׂעע *n. f.* **שנה** sleep והוה שמש על א ומדמכה הוה m והיה השמש באה ועלטה היה sleep and it was when the sun set - בר טו 17 [ע' בעדת המליץ 547].

דמס דם blood [א"י לא תשפרון אדם זכיי - נ בר לו 22. **סואי** ברם די נקס באדמא דנפשא לא תיכלון - אך בשר בנפשו דמו לא תאכלו - בר ט 4].

אדם שׂעע *n. m.* **1 דם blood** ואתפכו כל מיה דבנהרה לאדם and all the water in blood was turned into blood 9. וכל אדם חטאתה לגו כתל מדבחה - ויק ה 9. וכל אדם לא תיכלון - ויק ג 17. ויסב מן אדם פרה וידי באצבעה - ויק טו 14. דאנן מעיין ית נהרה ויתעבד אדם - תי"מ 29א. **2 אשמת רצח charge of murder** אן פלא מנך ממלל לדין

דמס² - דן¹

304. ע תרומת חוץ לארץ והמדמע והביכורים - מם תרומות ט ד

דמע ש"ע ז n. m. dēma **1 תרומה offering** מליתך ודמעך לא תשאי (V ובדך, המליץ 448 ותרכך) מלאתך ודמעך לא תאחר you shall not put off the offering from the fullness (of your crop) and from the outflow (of your presses) - שם כב 28. גליאתה כריה וכסיאתה דמע דכריה מפרש בידך לקנומה דמעין דכסיאתה ליהוה אלהה הנגלות הן היסוד והנסתרות תרומה. תרומת היסוד מופרשת בידך לעצמך. תרומת הנסתרות ליהוה אלהינו - מ ב 16-11. כהנה מדמי לדמעה דיסתיאב בחוב חסילה היא מנה הכוהן דומה לתרומה, אם יטמא בחטא, מנועה היא ממנו - ת"מ 116 ב. **מבחר, מיטב** בהשאלה. **choicest** וייכלון ית דמע ארעה (A תרב = המליץ Vm₂ 460 טיבא) ואכלו את חלב הארץ and you shall eat the choicest of the land - בר מה 18. בחורה קדישה דמע דיבשתה הנבחר, הקדוש, מיטב היבשה (הר גריזים) - ע"י ד 34. דמע פלגתה ישראל C חבל נחלתו ישראל - דב לב 9 (= המליץ 465). כתיבה גדושת "גרונית": ותהונו לי דמעה מכל עממיה A והייתם לי סגלה מכל העמים - שמ ט 5. דמע אמיה ישראל תרומת האומות, ישראל - מ ז 15-16.

דמע² דמעת העין **tear** [א"י חפת דמעא ית מדבחה - תרגי ישע כה 8. **סוא"י** ושרא אציה אפוי דטליא בדימעין והוא אמר מהימנין אנה - מרקוס ט 23] **דמע** ש"ע ז n. m. **דמעה** ודמע עיניה ערף כמטרה ודמעות עיניו עורפות כמטר tears והוא ככי בדמעהיך הך מטרה והוא בוכה בדמעות כמטר - ת"מ 252 א. וכל קהלה קעום קדמיו ודמעהי מן עיניו הך שהקין אזלין וכל קהלה עומד לפניו ודמעותיו מעיניו כמו נהרות יורדות - ת"מ 258 ב [זב"ח העי 2].

דמישק שם מקום (pr. n. (place))

דמשק ש"פ ובר מפרנס ביתי הוא דמשק אליעזר BA - בר טו 2. ובנה שת מדינה וזעקה דמשק על שם קינן - אס 3א. ואתו לדמשק ומן דמשק לכרוזה - אס 113.

דן¹ כינוי רומז לזכר בתה"ש demonstr. pron. (close objects) [בתה"ש לפי J לעולם ש"ע. בכי"י מאוחרים יותר נסוג מפני הדן. טל לשוננו מד 43-65].

1. אקר אדם הגלת והקבעת דמס כהלה אצלחו אצל אדם נגלתה (מילת "לאמר"), בניין שכולו הצלחה - ת"מ 174 ב. וידבר משה דמס חיול לא ינתץ "וידבר משה", בניין חזק שלא ינתץ - ת"מ 175 א [אבל ע' דמס]. ודמשתאר באדמה יתמצי לגו דמס מדבחה M₁... אל יסוד המזבח - ויק ה 9. הלא נור תנציץ מן רגזי... תלכש דמסי טבריה E כי אש קדחה באפי... תלהט מוסדי ההרים - דב לב 22. ארשיה חילין ודמסיה בריאאיתו wdēmēsiyā] האושים כוחות, והיסודות בריאות - ננה 79.

דמס² סוד secret [> דמס = נסתר, ניםאס

סוד - Dozy I, 460b; Barthélemy, 250]

דמיס, דמס ש"ע ז n. m. **סוד** וקעם פלטי בדמיס ספר האותות ועמד פלטי על סוד ספר האותות the secret of the Palti "Book of Signs" - אס 15. ידע זה הדמס כל כהן גדול מן פנחס - פנחס בן יוסף (Cow 192). אה רו לא בטל אה דמס גדיל מילת וידבר דשררה משה הנה רו שאינו בטל, הנה סוד גדול מילת "וידבר" שחזקה משה - ת"מ (ק) 462 א [מקביל למה שגורס ש 175 א (ע' לעיל). אם גרסת ק עיקר, הרי דמס מקביל לרו ואין בה 'ניתץ' שירמוז להוראת בניין. לפי זה ש תיניני, ומשפטס 'בניין, הוסיף ינתץ'].

דמס³ פומבי ? public [> δημοσία Krauss -

205. ע דומסין - בר"ר 57. ס דמסיא = ציבור - PSm 920]

דמס ש"ע ז n. m. **פומבי?** שליטים יאבדו ביומיו בדמסין שליטים יאבדו בימיו בפומבי (?) rulers will perish in his days in public - אס 221.

דמסקס שם מקום (pr. n. (place))

דמסקס ש"פ וארדפון עד חובה דמסקאל לדמסקס - בר יד 15 (= המליץ 446). ובר מפרנס ביתי הוא דמסקס אליעזר *M₃B - בר טו 2.

דמסקסאי ש"י gent. n. ובר מפרנס ביתי הוא דמסקסה אליעזר MC (M₂) *דמסקאה - בר טו 2.

דמע¹ מונה: תרומה offering [ע"פ מלאתך ודמעך לא תאחרי - שם כב 28. זב"ח תרביץ י 344, תעודה ג 133. א"י מעשרתכו ודמעכו לא תשהו - נשם כב 28. ע ואיך נתרום דמע - יוסי בן יוסי 207. כלי דמע בלגין - מגילת הנחושת א 9] ← מבחר **choicest** [פלורנטיין

- that place was named Nahal Eshcol
במ יג 24 < הדה הו >.

הדן כינוי רמז ז. *m. demonstr. pron. m.* **this זה**
במעמד ש"ת *adjectival* *א"י צדיק קדמי בדרא הדין -
נ בר ז 1. *סוא"י לעלימא הדין - יוחנן ט 39 לא נכל
למעבד ית ממללה הדן לא נוכל לעשות את

הדבר הזה *we cannot do this thing* - בר לד 14.
כיומה הדן כיום הזה - דב ד 20. עד מיעלכון
עד אתרה הדן עד בואכס אל המקום הזה- דב
א 31. לאט לי ית עמה הדן קבה לי את העם
הזה- במ כב 17. תשמשון ית האלהים על טורה
הדן - שמ ג 12. כיומה הדן אתו מדבר סיני - שמ
יט 1. סלח שבי לעוב עמה הדן - במ יד 19.
ויסטי מן עלוי ית מותה הדן - ת"מ 36ב. ויהי
יומה הדן לוכון לדכרן - ת"מ 42א. מנו גברה
הדן- אס 14א.

הדנן כינוי הרמז ז. *m. demonstr. pron. m.* **this זה**
מה הזית הלא עבדת ית ממללה הדנן *N_{ins}
מה ראית כי עשית את הדבר הזה, What, then, this
was your purpose in doing this thing - בר כ 10.
באורעה הדנן *N_i - בר כח 20. וית אוטרה
הדנן *N_i - שמ ד 17. כיומה הדנן *N_{ins} - ויק ח
34. בטברה הדנן *N_{ins} - במ י 10א. למדברה
הדנן *N_i - במ כ 4.

כדן ת"פ לאופן *adv. of manner* *א"י ועבד כדן משה
- נ שמ יז 6. *סוא"י לא כדן אחי - בר יט 7 **כך thus**
says the Lord אמר יהוה כה אמר יהוה כדן אשרת
Lord - ת"מ 29א. וכד זוהוון ישראל כדן אשרת
לבה וכאשר ראם ישראל כך נתחוק לבו - ת"מ
79ב. ארשתי למעבד כדן ציווני לעשות כך -
ת"מ 168א. וכן בגזירת קרבנה אדכרת כדן
וכן במצוות הקורבן נזכרה כך - ת"מ 173ב. והוה
כדן א ויהי כן - בר א 24. כדן יהי זרעך *M_{3C}
כה יהי זרעך - בר טו 5. כדן מלל עמי גברה mC
- בר כד 30. ואם כדן אתה עבד לי V - במ יא 15.

כדנן ת"פ לאופן *adv. of manner* **כך thus** (מן
אונקלוס O) כדנן אמר יהוה mA כה אמר יהוה
thus says the Lord - שמ ד 22, ה 1. כדנן תימר
לבני ישראל m - שמ ג 14. וכדנן תעבד להון
*N_{ins} - במ ח 7. כדנן עבדו אבהתכון N' - במ לב
8.

כדן מנביר *intensifier* לדן אמר לכרי ישראל
A לכן אמר לבני ישראל say, therefore, to the
children of Israel - שמו 6.

דן דן dān שם פריטי *pr. n.*

דן ש"פ קרת שמה דן - בר ל 6. זבולן דן ונפתלי
- ת"מ 121א.

Always nominal in MS J of the ST. Superseded by hdn in later manuscripts of the ST. See Tal Lešonen 44, 43-65.
א"י לחוד דין לך בר - גם זה
לך בן - נ בר לה 17. *סוא"י ודין דחציד אגרה הוא נסב
= וזה שקוצר את שכרו הוא לוקח - יוחנן ד 36 (נדיר -
(Müller Gr, 71)

דן dan כינוי הרמז ז. *m. demonstr. pron. m.* **this זה**
nominal ש"ע לא יירתנך דן לא
יירשך זה *this (one) shall not be your heir* - בר
טו 4. משרי אלהים דן מנחה אלהים זה - בר לב
3. דן נפק קדמאי זה יצא ראשון - בר לח 28.
הלא דן דישתה רבי בה - בר מד 5. מילידי
עבראי דן - שמ ב 6. דן אלי ואשבחנה - שמ טו
2. ברן ית דן לא תיכלון - ויק יא 4. דן חראה
דשקחת קמי זה סוף מה שמצאתי לפני - ת"מ
311א. ויהי לך דן סימן ויהי לך זה סימן - ת"מ
38. במעמד ש"ת *adjectival* לא נרשי למעבד
דן מימרה לא נוכל לעשות דבר זה *we cannot do this thing*
- ת"מ 333. ופרקי מן לבוט דן
לחציה דקשי וגאלני מזה עיני הלחצים הקשה
- א"י 43. רבותה לך דקדמת לדן עלמה הגדולה
לך שקדמת לזה העולם - ט 10. וכד הוה דן
אתרה מכלל וכאשר היה המקום הזה מעוטר
- ת"מ 131א. יתרבי לעלם דן אורה דאניר מן
עמרם ויוכבד יתגדל לעולם האור הזה שהאיר
מעמרם ויוכבד - ת"מ 262ב. חכם דן יקרה...
ואודי לאלה דע כבוד זה... והודה לאלוהים -
ת"מ 213. 3 מנביר *intensifier* למה דן אנה למה
זה אנכי *If so, why do I exist?* - בר כה 22. למה
דן אתשקעת רעים - בר לג 15. מה דן באדך -
שמ ד 2. למה דן תשול לשמי - בר לב 30. דן
עסרה וכונין - במ יד 2. למה דן אנחם עליון
למה זה אינחם עליהם - ת"מ 241. למה דן
תעבד קנומך ריק למה זה תעשה עצמך ריק -
ת"מ 305. 4 לציון הדדיות *mark of reciprocity*
ואמרו דן לדן *they said one to another* - אס 9א.
אהלין ואהלין דן עם דן dan am dan אלה עם
אלה זה עם זה - מ א 26. תרתין בריאן קטירין
דן לדן dan aldan שתי בריתות (זכר:) קשורות
זו לזו - א"י ג 27. מחבקין דן לדן - ת"מ 17. ג
ת"פ לציון מקום *adv. of place כאן here* נטלו
מדן נסעו מזה *they have gone from here* - בר
לו 12. נת זריז מן רד מהר מזה - דב ט 12. אם
תפקון מדן אם תצאו מזה - בר מב 15. אל
תסקני מדן - שמ לג 15. הן יסקון גרמיו מדן
עמוון יעלו עצמותיו (של יוסף) מזה עמם - ת"מ
352.

הדו כינוי רמז ז. *m. demonstr. pron. m.* **this זה**
לאתרה הדו זעקו מישר אנכלה A
VNMJECB (הווא) למקום הדו קראו נחל

דעואל dāwwal שם פרטי pr. n.

דעואל שיפ ונסוי לבני גד אליסף ברדעואל - במ ב 14.

דעץ דקירה, נעיצה prick |איי| ודעץ ית חוטריא = ויצג את המקלות - אונקלוס בר ל 38. ס דעץ = נעץ [Psm 932]

קל נעץ prick to הלא אעאלנה ליד ארעה דאשתבעת לאבהתה... ואכל וסבע ודעץ וזרם ליד אלהין עורנין E כי הביאנו אל האדמה אשר נשבעתי לאבתיו... ואכל ושבע ודשן ופנה אל אלהים אחרים when I bring them into the land that I promised on oath to their fathers..., and they eat and are full and prick and turn to other gods - דב לא 20 [דרוש מיוסד ען דמיון הפועל אל דישון (דב יד 5: דעץ. Midr. playing on the resemblance of the word to the pricking horns]. of the animal dyšn (below).

דעניץ שייע ז n. m. בעל חיים an animal ודעניץ E (B דחיץ, ודהיץ) ודישן - דב יד 5 [= המלץ 449. אבל זביח שם. הוא דיצא. וראה טלשיר 54].

דף קרש plank (מן אונקלוס O)

דף שייע ז n. m. קרש plank וית דפיו וית נגריו M₂* ואת קרשיו ואת ברחיו, its bars - שמ לה 11. אך דפה M₂* אך הקרש - שמ לו 21. תרתי צירין לדפה אחד M₂* שתי ידות לקרש האחד - שמ לו 22. הלל דפים עבד יתה M₁* נבוב לוחות עשה אתו - שמ לה 7 [אינו התרגום הרגיל ללוח].

דף² תוף timbrel (> נף - Lane 888b. שאול מארמית - Fränkel 284)

דף שייע ז n. m. כלי נגינה 1 תוף timbrel ונסבת מרים... ית דפה באדה ונפקי כל נשיה בתרה בדפים ובהאלן ותקח מרים... את התף בידה... ותצאנה כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות Miriam... took a timbrel in her hand..., and all the women went out after her in dance with timbrels - שמ לו 20. לאשגרנך בחדו ברבנים בדפה ובזמרה A ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנר - בר לא 27. אבי כל אהד דפה וזמרה C אבי כל תפס תף ועגב the ancestor of all who play the timbrel and the pipe - בר ד 21.

דן³ דן שם מקום (place) pr. n.

דן שיפ וארדף עד דן - בר יד 14.

דנב זנב tail [רק במקום אחד והוא משורבב מן אונקלוס. באהייש נוהג יעקב - עייע. [O interp.] דנב שייע ז n. m. זנב tail שלה אך ואתעיד בדנבה m (נייא בעקבה) שלח ירך ואחז בזנבו put out your hand and grasp it by the tail - שמ ד 4.

דנהבה dinābe שם מקום (place) pr. n. ונהבה שיפ ושם קרתה דנהבה - בר לו 32.

דנח זריחה sun rise ← מזרח east |איי| ודנח ליה שמשא - נ בר לב 32. סואיי שימשא דנח על ארעא - בר יט 23]

קל זרח (sun) to rise ודנח לה שמשה כמד עבר ית פנואל וזרח לו השמש... - בר לב 32. שמשה בלבה דשומיה דנחה ביומה השמש בלב השמים זורחת ביום - תימ 298b.

דנח שייע ז n. m. מזרח east ולפאת מדנחה דנח חמשין אמה A ולפאת קדמה מזרחה חמשים אמה on the front side, to the east, fifty cubits - שמ לח 13.

מדנה שייע ז n. m. 1 מזרח east ועקר מתמן לטברה ממדנע לבית אל from there he moved to Bethel - on to the hill country east of Bethel - בר יב 8. ולפאת מדנע מדנחה חמשים אמה - שמ לח 13. בעבר ירדנה מדנה שמשה - דב ד 41. וכל בקעתה עבר ירדנה מדנחה - דב ד 49. 2 אזרח (י) native [הקריאה āzra נתפרשה לו לענין הזריחה. [Eroneously int. as from zrh. the native God planted among the Israelites - במ לו 29. ונפשה דתעבד כאד גבחה מן מדנעה ומן גיורה A והנפש אשר תעשה ביד רמה מן האזרח ומן הגר - במ לו 30]

מנח שייע ז n. m. מזרח east ונצב יהוה אלהים] גן בעדן מן מנע C ויטע יהוה אלהים גן בעדן the Lord God planted a garden in Eden, the east - בר ב 8. והוה במטלון מן מנע C ויהי בנסעם מקדם - בר יא 2. ממנע לבית אל C - בר יב 8. ופתי דרתה לפאת מנעה EA ורחב החצר לפאת קדמה - שמ כז 13. מן טורי מנח VN מהררי קדם - במ כג.

דפאי - דקק

דפאי †

דפאי שׁיעׁ ז n. m. ? וישלח באד גבר דפאי למדברה M₂ (נייא עתיד) וישלח ביד איש עתי המדברה - ויק טו 21 [איסׁ מוגל לשון דחייה ואיחור].

דפוק קבר **grave** [אׁיי בקבורתא וגוללה ודופקא - מׁייל במ יט 16. ע איזהו הדופק את שהגולל דופק בו - משׁ אהלות ב ד (שולי הפתח של הקבר החצוב בסלע, שהדלת נשענת עליו)]

דפוק שׁיעׁ ז n. m. **קבר** ותיזי סעד דפוק שיולה E ותבער עד פתח השאול - דב לב 22 [כך נתפרש לו יתוקד עד שאול תחתית. Int.: it will burn to the gate of the underworld].

דפף משתה ? **feast** (ואלי קשור עם ס דפא = שלחן [LS 162a]; שורש מורחב בדומה לעמׁי, פמס. Prob. connected with Syriac 'table' (expanded [root from the biradical dp]). See 6mm, pmm.

דפף שׁיעׁ ז n. m. **משתה ? feast** ועבד להון דפף ואכלון ושתון A ויעש להם משתה ויאכלו וישתו he made for them a feast, and they ate and drank - בר כו 30 [משמעות מורחבת מן ילוח].

דפקה difqa שם מקום (place) pr. n.

דפקה שׁיעׁ ונטלו ממדבר סין ושרו בדפקה - במ לג 12.

דקטיס † שם מקום: כינוי לשכם (place) pr. n. (אבל ראה זביח, אסטיר 33)

דקטיס שׁיעׁ שׁ כל צפר ורמש ובכל לילה ויומם נגש נפרש נדרש בדקטיס נתקומם וניכל קרבן צלי אש מול גבעת עולם... ומאה שנה כות זה המועד בחייכון בדקטיס נצטמת בכם ובבניכון ואני שמש הדת אבישע עבדכון ישיב יהוה מן ברכת ממללי עליכון וחתמת מימרי כן ירתי חייכון - אבישע (Cow 248). בדקטיס מול קדש גבעתה - אבישע (Cow 253). חילה דשם דקטיס מול הרגריזים בית אל - מרחיב המרחיבי (Cow 16).

דקייק קמח דק **fine flour** [دقيق - קמח = [Lane 897a]

דקיק שׁיעׁ ז n. m. **קמח flour** כארמות דקיק כדן ארמו יתה A כתרומת גרן כן תרימו אתה - as an offering of flour, so shall you present it - במ טו 20.

דקל † שם פרטי pr. n. (נגזר מן חידקל, שהוא הדקל בנייש, ונתפרש מיודע. זביח על אתר. Der. from hdql. (SP), whose h was taken as the article.

דקל שׁיעׁ דקל ופרת אודמנו תריון חדקל ופרת נפגשו שניהם - תׁימ 17 א. וגוזליו גיחון אחיו ודקל ונהר פרט - תׁימ 30א.

דקלה daqlה שם פרטי pr. n.

דקנה שׁיעׁ ויקטן הולד ית אלמודד... וית דקלה - בר יט 26 - 27.

דקן † זקן **beard** [אׁיי ולא תחבלון ית שומת דקניכון - נ ויק יט 27]

דקן שׁיעׁ ז n. m. **זקן beard** אן יהי בה מכתש בריש אי בדקן כי יהיה בו נגע בראש או בזקן - if he has a plague on the head or in the beard ויק יג 29. **צרעת רישה אי דקנה** הי - ויק יג 30. ולא תחבלון ית פאת דקניכון לא תקיפו את פאת זקנם - ויק יט 27. **ופאת דקניון לא יספרון ופאת זקנם לא יספרו** - ויק כא 5. **צרעת רישה אי דקנה** הי - ויק יג 30. **ית רישה וית דקנה** אׁי *M₁A) - ויק יד 9.

עדקן שׁיעׁ ז n. m. [תנועה פרוסתית protethic vowel] **זקן beard** מכתש בריש אי בעדקן A נגע בראש או בזקן a disease on the head or the beard - ויק יג 29. **רישה אי עדקנה** A - ויק יג 30.

דקק † דקות, שחיקה וכתישה **crush** [אׁיי ותשחק מנה ותידק - נ שמ ל 36]

קל דק (by crushing) **to pulverize** ואוקדה כנור וטחנה עד אד דק (VNE עד דק) וישרפהו בתנור ויטחנהו עד אשר דק he burned it in fire and pulverized it - שמ לב 20. ומעׁית יתה טחין טבאׁית עד דדקואכתה אתו טחון הייטב עד אשר דק - דב ט 21. ותשחק מנה עד ידק N (A דידק) ושחקת ממנו הדק - שמ ל 36 [מקור הפעיל, ונתפרש עבר קל לפי שהקריאה מאפשרת: addaq - עד דק].

אפעל פורר to crush יסיף עמם דלחציו וגרמיהון ידק A יאכל גוים צריו ועצמותיהם יגרם they shall devour enemy nations, crush their bones - במ כד 8.

אָתְפֻעַל **to be pulverized** ותחנה עד דהדק C ויטחנהו עד אשר דק he ground it until it become pulverized - שמ לב 20.

דוק שׁיעׁ ז n. m. **מום blemish** אי גפי אי

דקר - דרד

דראן ש"ע ז. n. m. **פיוט** דראן יום שבתה - Cow 43. *يقال دران* אתהו יקירה ומרף אלהים קעימה ייאמר דראן "אתהו יקירה" ומרקה "אלהים קעימה" - Cow 361 [שניהם מיני פיוטים על שם מחבריהם].

דרג מדרגה, כן **step** [א"י ולא תסקון בדרגין על גבי מדבחי - ג שמ כ 26]

דרג dārāg ש"ע ז. n. m. **1 מדרגה** בהשאלה **rank** *fig.* יחידאי את ממן על דרג מלכותך יחיד אתה קיים על דרג מלכותך *You stand alone on the rank of Your Kingdom* - מ יב 37-38. **עד** תמטי לדרג לית ימטינה בר מנך כדי שתגיע לדרג שלא יגיע אליו חוץ ממך *so that you reach the rank that nobody else will reach* - ת"מ 192. ישפר ויקלע וימטי לדרג סיבותה ייף ויצמח ויגיע למעלת זקנתו - מ כה 43-44. ושם ברה דהוה מתב בידה על דרג מלכותה ושם, בנו (של נח), שהושב על ידיו על מדרגת המלכות - אס 38. **2 כן** בהשאלה **post fig.** יועזרנך על דרגך וישיבך על כנך *(Pharaoh) will restore you to your post* - בר מ 13. יתי זור על דרגי אתי השיב על כני *(Pharaoh) restored me to my post* - בר מא 13.

דרגה ש"ע נ. f. **דרגה** בהשאלה **degree fig.** כד הות דרגה דיהושע רמה כשהייתה דרגת יהושע גבוהה *when the degree of Joshua was high* - ת"מ 168. וידע ישראל דלון דרגה רבה וידעו ישראל שלהם דרגה רמה - ת"מ 112.

דרג גל אבנים **heap (of stones)** [> דגר = ערימה. א"י ועבדו דגורא = ויעשו גל - אונקלוס לא 46. ה' ש: דגורא - *See from dgr = a heap of stones.* IPsm 823]

דרגה ש"ע נ. f. **גדר** **fence (of stones)** וקם מלאך יהוה בשביל כרמיה דרגה מון ודרגה מן... VN *גדר מזה וגדר מזה* the angel of the Lord stood in a lane between the vineyards, with a fence on either side - במ כב 24.

דרדר מין צמח קוצני **a thistle** [א"י וככין] (1) ודרדרין - נ בר ד 16. **סואי** דמא ליקאטין מן כוביא עונבין אא דרדרין תינין = האם מלקטים מקוצים ענבים ומדרדרים תאנים? - מתי ז 16]

דרדר ש"ע ז. n. m. **קוץ a thistle** וקוצן ודרדר תצמיח לך (A וכוכוין) וקוץ ודרדר תצמיח לך you thorns and thistles shall it sprout for you - בר ג 18.

דוקה m או גבן או דק - ויק כא 20 (מן אונקלוס). (O)

דקיא ש"ת **adj.** [א"י בצל דקיא - ירוש פאה יז ע"ג] **דק fine** ואה על אפי מדברה דקיא מנצנץ דקיא ככופר והנה על פני המדבר דק מחספט דק ככופר *behold, over the surface of the wilderness, a fine blossoming substance, as fine as frost* - שמ טז 14. **או** **עדות סמנים דקיא** קטרת סמים דקה - ויק טז 12. **שבע** שבלין דקיאן שבע שבלים דקות - בר מא 6. **ובלעי** שבליה דקיא אתה ותבלענה השבלים הדקות - בר מא 7. **ב** ש"ע ז. n. m. **פירור crumb** ותשחק מנה דקיא JEC ושחוק ממנו הדק - שמ ל 36 [מקור הפעיל, ונתפרש ש"ע מיועד לפי שהקריאה מאפשרת: addaq - עד דק].

דקיקה ש"ע נ. f. **מחלה illness** ילוטנך יהוה בחמימתה... ובדקיקתה ובנגבנה יכך יהוה בשחפת... ובחרחר ובחרב - דב כח 22 (= המליץ 473).

דקר נעיצה ותקיעה **pricking, piercing** [א"י ודקר ית תריהם - נ במ כה 8]

קל דקר spear ונסב רמח באדה ועל בתר גברה... ודקר ית תריון ויקח רמח בידו... וידקר את שניהם... and he took a spear in his hand... and pierced both of them - במ כה 8. **זמרי זנאה** כד טמא גזרתה דקרה פינחס זמרי הזנאי, כאשר טימא את המילה, דקרו פינחס - ת"מ 204. **ונשק ידו דנסב בה ית רמחה ודקר זנוה וזניתה ונשק ידו שלקח בה את הרומח ודקר...** - ת"מ 257.

דר נזר : **frontlet** [מעניין ההקפה. ה' ש: נזר =

הקפת הראש בתרוש - Lane 931b. ע"ע בר]

דר ש"ע ז. n. m. **נזר frontlet** דר דהבה *m₁... את ציץ הזהב **the gold frontlet** - ויק ח 9. **דר** קדשה *M₄ נזר הקדש - ויק ח 9. **דר** אלהה על רישה *m₂ נזר אלהים על ראשו - במ ז 7.

דראן סוג של פיוט **piece of liturgy** [> דר'אן -

Cow LIV. זביח: מן שמו של עמרם דארה, הזקן. ע"ע דור. מעיקרו כינוי לפיוטי של עמרם דרה. לימים נקרא בשם זה פיוטים משל פייטנים אחרים העשויים מבנה מסויים. בא גם בצירוף בתי דראן. עואניש ג/ב 11-12. *Der. from the nickname of Amram Dare (the elder). Originally, the name of Dare's liturgical pieces. Later, applied to any piece, (having the same structure.*

the time of vintage - ויק כו 5. לא תסבך תור בדרכה לא תחסם שור בדישו - דב כה 2.4 **דרך walking** [עשייה. ספק אם המלה ארמית. הרגיל באה"ש: אורח. NSH] אתעבדת מיה חומות רמות... למשמר דרך ישראלנעשו המים חומות רמות... לשמור על דרך ישראל the water - become a wall... to protect the path of Israel ת"מ 62b ולמהב להון פלוש לדרך A VMJECB) לאורעה) ולתת להם צידה לדרך - בר מב 25. **3 כן base** ויכסון ית כיורה וית דרכה *M₂ (VCA דרגה) את הכיור ואת כנו the basin and its base - שמ לט 39 [נתחלק לו ג/כ. עי דרג. k/g interchange].

דרכה spot to walk on n. m. ז ש"ע ז **דרבנה** לבנת ספירה דארכה לכבודה לבנת הספיר היא מדרך לכבודך the pavement of the sapphire is for Your honor 48-47 - the spot to tread on - מ יא 48-47 [נ"א דרגה - מדרגה. זביח שם].

דרנגק מטבע a coin (دائق = מטבע - Lane 920b. וכן הוא J²⁴ דנק - ויק כז 25. טל ג עז. כהן [ZDMG 47, 643]

דרנק ש"ע ז n. m. ז **גרה a coin** עסרין דרנק הו A עשרים גרה הוא - במ יח 16 [איס בגיליון לשמ ל 24: الدرهم عشرون نطقاً].

דרס דריכה treading [א"י כל אתר דתדרס כף רגליכון - ג דב יא 24]

קל דרך to tread, walk ולה אתן ית ארעה דדרס בה VECB ולו אתן את הארץ אשר דרך to him I will give the land upon which he has trodden - דב א 36. כל אתרה דתדרס כף רגלכון בה - דב יא 24 (= המליץ 445). דאתה צריך דרס יומה בשביל קדשה כי אתה צריך לדרוך היום בדרך הקודש - ת"מ 5א. אהן כמשה דדרס אשתה איפה כמשה שדרך באש - ת"מ 242. וההר בער באש... ודרס לגוה ברגליו ולא אתנכי מנה... ודרך בתוכה ברגליו ולא ניוזק ממנה - ת"מ 263b.

פעל דרך to tread, walk ודרס לגו לבה דאשתה ודרך לתוך לב האש he trod upon the core of the fire - מ טו 136. אחד דרס לגו אשתה אחד (מבני יוכבד) דרך לתוך האש - ע"י ו 22 darras. על אשתה הוה מדרס באש היה דורך - מ י 10. amdarras. וברה דיוכבד מדרס לגוה ובנה של יוכבד דורך בה (באש) - מ טו 149. שלם לך מדרס לגו אשתה שלום לך, הדורך

דרום נגב, מארבע רוחות השמים south [א"י מן דרום לקרס - ג במ לד 4. **סוא"י** רוחא דדרומא - שמ י 13]

דרום ש"ע ז n. m. ז **דרום, נגב south** ואול למטליו מדרום ועד בית אליו לך למסעיו מנגב ועד בית אל he went to his journeys from the south as far as Bethel - בר יג 3. מן אתרה דאתה תמן צפונה ודרומה ומדנעה ומערבה - בר יג 14. סדר משרית ראובן דרומה לחיליון - במ ב 10. וזרו בלעם לכתל מדין לשור דרומה תלא עיניה למדנחה ועמה סיעת גדאה ומיהר בלעם לבוא למדין לשור שבצד דרום ונשא עיניו למזרח וראה את מחנה הגדי - אס 18b.

דר"י הפצה ופיזור scattering [א"י דרי יתהון י"י על אפי לא ארעה - ג בר יא 9. **סוא"י** מלו אידיכון נחל דאתון וידרא יתה מושא לשומיא - שמ ט 8]

קל פיזר to scatter וטחנה עד אד דק ודרה על אפי מיה (B ודרתה - הוסיף כנינו מושא לפי ויטחנה) ויטחנהו עד אשר דק ויזר על פני המים he pulverized it and scattered it upon the water - שמ לב 20 (= המליץ 458). בה הפכת סדם... בה דרית מגדלה בר (בחודש הראשון) הפכתי את סדם... בו פיזרתי את (אנשי) המגדל - ת"מ 39א. ויתכון אדרי בגויה ואתכם אזרה בגוים - ויק כו 33. וית אשתה דרי להל ואת האש זרה הלאה - במ יז 2 (המליץ 453 טעה והביא אדרי כנגד הלאה).

אתפסעל פוזר to be scattered הן סטת תחומיכון בניאנה מדרי אם הוסג תחומכם, הבניין מתפוזר if you turn aside from your boundaries, the building is scattered (ק) 79 [ש: יסתר כל בנינה - 258א].

דרך צעידה, דריסה ברגליים, walking treading [א"י על אפי כל ארעה די תדרכון בנוה - ג דב יא 25. **סוא"י** וידבוק דרכא לקטפא - עמוס ט 13] ← **דיש threshing** [א"י ויארע לכון דרכה יד קטפה - נויק כו 5]

קל דרך to tread ולה אתן ית ארעה דדרך בה VECB) דדרס (= המליץ 445) ולו אתן את הארץ אשר דרך בה to him I will give the land upon which he has trodden - דב א 36 [מן העברית. הרגיל באה"ש דרס.H].

דרך ש"ע ז n. m. ז **דיש threshing** [רק בהוראה זו רגיל השורש באה"ש. Occurs only in this sense. in SA. ואמטי לכון דרכה ית קטפה והשיג לכם דיש את בציר your threshing shall last to

דרת אדר - דתן

break the door - בר יט 9 (= המליץ 446). וית
דרשה צנקו ואת הדלת סגרו - בר יט 10. ויקדמנה
לדרשה והגישו אל הדלת - שמ כא 6. קריאן
תלילן שור רם דרשים ודנגר (C דארשים, V
דורשים) ערים בצרות חומה גבהה דלתים
ובריח - דב ג 5 (המליץ 446: דרשין). לית בית
דלית תמן מית דרשה דתרח רגוה פתיח בדילון
אין בית אשר אין שם מת. דלת הכעס פתוח
להם (למצרים) - ת"מ 448א.

דרת אדר שם מקום [ע"ע חצר אדר. תרגום השם.
Transl. of the pr. n. (place)
דרת עינן ש"פ ויהי ויפק לדרת אדר ועבר
עצמונה V - במ לד 4.

דרת עינן שם מקום [ע"ע חצר עינן. *Transl. of
the pr. n. (place)*
דרת עינן ש"פ ויהי אפקותה דרת עינן דן יהי
לכון תחום צפונה - במ לד 9 - 10.

דשא דשא, עשב grass [שרבוב מן העברית בגיליון
שנקלט בתוך הטקסט *H interp. (from a marginal
[gloss)*
דשא ש"ע ז *n. m.* דשא מן אילן סעד עשב עד
all tree, דשא מאילן עד עשב עד דשא, דשא
vegetation, and grass - ת"מ 273א.

דשן דשן, שמן *fatness* [א"י למדשנה - לדשן - נ
שמ כז 3]
קל דשן *to be fat* וייכל וישבע וידשן C
ויאכל וישבע וידשן. he ate, he was sated, and
grew fat - דב לא 20.

דש דלת *door* [מן אונקלוס O. ע"ע דרש]
דש ש"ע ז *זלת* ודשה צנקו בתרה M₁* ואת
הדלת סגרו אחריי וידשן they shut the door behind
him - בר יט 6. וית דשה צנקו M₁* בר יט 10.

דתן *dâtân* שם פרטי *pr. n.*
דתן ש"פ ובני אליאב נמואל דתן ואבירם - במ
כו 9.

ה

השמע עם קל אלהים (v דשמע) - דב ד 33. אי הנסה אלהים למיעל למסב לה גוי EC (VB דנסי) או הנסה אלהים לבוא לקחת לו גוי - דב ד 34. העוד לכון אחי - בר מג 6. העוד אבה קעים NMECB העוד אבי חי - בר מה 3.

ב תווית הקריאה להצהר. *presentative interj.* [המסורת השומרנית בקריאת התורה אינה מבחינה יפה בין ה' הקריאה לה' השאלה ולעתים היא תלויה בפרשנות הפסוק, כגון איס בבר יח 25: יא חאכך = השופט - פירש ה הקריאה. והתהייש: אה דיאן כל ארעה לא יתעבד דין, לאמור: הוי, שופט כל הארץ, לא ייעשה משפט? כדי לטק מן הלב אפשרות שאלהים לא יעשה משפט. עיי' אלית' Samaritan tradition discerns *between the vocative and the interrogative according to the interpretation of the verse, since no formal distinction exists between them.*] הקלה קל יעקב הקול קול יעקב lo, the voice is the voice of Jacob, yet the hands are

the hands of Esau - בר כז 22. המגזר יתגזר (A הגזר *M₁C₂ מגזר) המול ימול - בר יז 13 (âmoll). עראניש ה 6.3.2. 6.3.2. § LOT V. המינקה בנים שרה הינקה בנים... âyânâkâ - בר כז 7 (= המליץ 485). האתי בטנה C (ניא אה אתי) הנך הרה - בר טו 11. הלכי ית ילידה (V הא לייך) הלכי את הילד âliki - שמ כ 9. האנה אתי לייך V (ניא אה אנה) הנה אנכי בה אליך - שמ יט 9. ית יהוה האמרת יומן למהי לך לאלהים... ויהוה האמרך יומן למהי לה לעם אסגלה את יהוה האמרת âmârâ: היום להיות לך לאלהים... ויהוה האמרך âmârâ: היום להיות לו לעם סגלה behold you have said this day (about) the Lord to be your God... and behold the Lord has said (about) you this day to be a people for his own possession - דב כז 18-17 [עראניש ה 2.3.5. § LOT V, 2.3.5]. האנה משגר שליחי לקדמך A הנה אנכי משלח מלאכי לפניך - שמ כז 20. בשימוש רימזי *deictic use* ואמרת הזבן אודית ית יהוה MA ותאמר הפעם אודה את יהוה - בר כט 35. אמות הזבן A אמותה הפעם - בר מו 30.

ג תווית "הזיקה" *relative part.* [מציינת תנועה פרוסתטית לפני דבק עיצורים רישי במקום שהידמתה ד הזיקה. עראניש ג/ב 361. הכתיבה בה"א בהשמעת דרכי

ה' האות החמישית באלף בית. סימן המספר 5. The fifth letter of the alphabet. Symbol of the number 5.

ה' *iy* ש"ע נ. *n. f.* **האות הא** He תתיקר ה אמר לה נביה רבה משה תכובד ה, אמר... משה *glorified be He, said...* ת"מ 311א. אתת ה כות מלך ועל רישה כליל באה ה כמו מלך ועל ראשה כתר - ת"מ 309ב. הלא שרה בה וחתם בא... ה לבראשית א ליום נקם ה ברת א חתמת "הלוא" פתח בה וסיים בא... ה לבראשית, א ליום נקם, ה בראה, א חתמה - ת"מ 207א [על "הוא אביך קנך" (דב לב 6)]. **ב** 1 ש"מ מונה *cardinal number* **חמש** five ונח בר טק ומ וה שנין ונח בן תשע מאות וארבעים וחמש שנים Noah was nine hundred and forty five years old - אס 8. וחנוך אלף ה וס וגק שתה וחנוך למד שלוש מאות וששים וחמש שנה אס 34.

ש"מ סודר *ordinal number* **חמישי** fifth והוא משרי מכאר ארהותה בג... ומעל לה לגו משכנה בה והוא (משה) מתחיל לבאר את התורה (ביום) שלישי...ומכניס אותה למשכן (ביום) חמישי...he (Moses) started to write the Torah on the third (day)... and put it in the Tabernacle on the fifth (day) - אס 20.

ה' תווית השאלה והקריאה. להוראותיה עי' "כללי הקריאה" של אבו סעיד (עראניש א 160 ואילך) *interrogative and interjective part.: for its various meanings see the "Rules of Reading" (LOT1, 160 ff.).*

א תוית השאלה *interrog. part.* [א"י האחד אתא למתותבא - נ בר יט9] המן אילנה דפקדתך לדלא מיכל מנה אכלת המן העץ אשר צויתך לבלתי אכל ממנו ואלת אכלת did you eat of the tree from which I had forbidden you to eat? - בר ג 11. הלבך מאה שנה אולידי הלבן מאת שנה אולידי - בר יז 17. הנשקע כדן הנמצא כזה - בר מא 38. המן כיפה הדן נפק לכוון מים (N הא מן) המן הסלע הזה... - במ כ 10. הלווד ברן במשה מלל יהוה הרק אך במשה... - במ יב 2. האנה בטנת ית עמה הדן ACE האנכי הריתי... - במ יא 12.

הדן הנה חטא העם השה - שמ לב 31. ואה כסתה עננה והנה כסהו הענן- במ יז 7. אה מגעו יומה קדישה הנה מה עבר היום הקדוש - נה 13. אה אסידנן בך אדלא תגבי הנה העידונו כך בטרם תיענש - תי"מ 331. 2 מציעה עובדה ידועה (עיי' הן) *introduces a known fact* הא עם אחד הן עם אחד *indeed, they are one people* - בר יא 6. הא עוד יומה רבה MB הן עוד היום גדול לא 7. הא רבי לא *behold, it is still high day* - בר כט 7. הא רבי לא עכב עמי כלום NE הן אדוני... - בר לט 8.

ב הא, אה מילית שאלה *interrog. part.* הא בר מאה שנה אוליד ואם שרה הא ברת תשעין שנין תילד C (J הלבר... הברת) הלבן מאה שנה אוליד ואם שרה הבת תשעים שנה תלד *can I beget at the age of hundred, or can Sarah bear a child at ninety?* - בר יז 17. הא אית לכוון אחי C (ני"א האית) - בר מג 7. הא מן כיפה הדן נאפק לכוון מיסמ (ני"א המן) המן הסלע הזה... - במ כ 10. הא בלחוד ברוך במשה מלל יהוה V (ני"א הלוד) הרק אך במשה דבר יהוה - במ יב 2. הא טבה היא אם בישא V - במ יג 19. אה תדע רווחך אה אבה טבה ברה דתרה התדע רוחך, הוי האב הטוב, בנו של תרח - תי"מ 252 ודומה לו תי"מ 253 [זבי"ח העי 4].

הא לית מילית הצגה לפתיחת העניין *presentative part. introducing a discourse* הא לית ישמעאל יתוחי לקדמיך A הנה ישמעאל יחיה לפניך - בר יז 18 [נשתבש מה לאוי? הסי' MJCB: לוי].

הא מין עוף *a bird* [טלשיר 269: מן הי - לשון מהירות. השי עואניש ג/ב 63] **הא** ש"פ *n. f.* **איה** *a bird* וית דאיתה וית האיתה למינה ואת הדאה ואת האיה למינה - ויק יא 14, דב יד 13.

האמל שם פרטי [מלאך] *pr. n.* **האמל** ש"פ הים המל יהמל ההמל האמל העמאל מגמאל... - אס 117.

הבל אפסות *vanity* [עיי' אבל² א"י היך מה דממש סמייה בהבליה = כאשר ימשש העור באפלה - נ דב כח 29]

הבל ש"ע *n. m.* **אפסות** *vanity* **אכעסות** באבליהון כעסוני באבליהם *they vexed Me with their vanities* - דב לב 21.

הבל² *ēbal* שם פרטי *pr. n.*

הכתיבה בעברית. *represents the protethic vowel preceding a consonantal cluster: *dašāri > *adšāri > aššāri; written with He under H influence (see LOT IIIb, 361).* תלת כריזאן משמון התלתה *attālātā (> *adtālātā)* שלוש הכרזות משמם (של) השלושה (= האבות) three proclamations in the name of the three - עיי' ד 1. ואנדיך בציבעד כל הצריך לעלם *assārak > *aššārak* (ני"א דצריך) והבאת במעט (זמן) = כהרף עין) כל הצורך לעולם - עיי' א 79. בארע כנענאה הדער בבקעתה A (C המיתב, ני"א J דאר, V דמיתב) בארץ הכנעני היושב בבקעה - שמ כ 13. לשתה קנים הנפקין מן מנהרתה A (ני"א דנפקים) לששת הקנים היוצאים מן המנורה - שמ לו 19. והמתותר מן מנחתה C והנותרת מן המנחה - ויק ב 3. המקרב יתה C המקרב אתו - ויק ז 18. המקרב ית דבח שלמיו BA (ני"א דמקרב) - ויק ז 29. יתב על ריש המדכי A (ני"א דמדכי) יתב על ראש המטרה - ויק יד 18. השרי עמון MBA (EC השכך, J דשרי) - ויק טו 16. סעד יהבל כל המשתירים B (V דמשתירים) עד אבד כל הנותרים - דב ז 20.

הא מילית קריאה להצגה (עיי' הן) *presentative interj.* **א"י** הא לי לא יתבת בנין - נ בר טו 3. **סוא"י** הנא (=הא אנא) משלח יתכון - לוקס 2. **ב** מילית שאלה [נוצרה מהפרדת השאלה בכתיבה. *interrog. word. separated from the following word.* הא שלם הוא אבוכון - נ בר מג 27]

א הא, אה *ā* **1** **הנה** *behold (to attract attention)* הא מלך רחמן ישתבח ביד כל פם הנה מלך רחמן ישתבח בכל פה *behold, a merciful King, let Him be praised by every mouth* - מ יג 2. הא מקמי חובינן הנה, מפני חטאינו - מ א 106. הא מעמי חדו חיולה הנה מחזה שמחה גדולה - מ כה 13-14. אה במשכנה הנה באהל - בר יח 9. אה ארעי לקדמיך הנה ארצי לפניך - בר כ 15. ואה היא לאה והנה היא לאה - בר כט 25. אה אמתי בלהה הנה אמתי בלהה - בר ל 3. הא לכוון זרע הא לכם זרע *ā* - בר מז 23. אדם פטדה וברקת הא סדרה אחדה... הטור האחד - שמ כח 17 [at]. ה' הידיעה נתפסה ה' הקריאה. *The SP art. taken as presentative.* *part.* לעם קדש אה איקר רב לא אתיקר בה בר מנוכוין "לעם קדש" (דב כז 9) הנה כבוד גדול, לא נתכבד בו זולתכם - תי"מ 117. לפני פועל *with a verb* הא יתבת לכוון הנה נתתי לכם - בר א 29. והא לא שמעת עד אכה והנה לא שמעת עד כה - שמ ז 16. אה אתעיב עמה

הגי' - הוא

כד ישאלו קשטה לא יהיה לנו מענה כשישאלנו
 we shall have no answer when the True One ק
 questions us - תי"מ 2241.

הג'r āgār שם פרטי n. pr.

הג'r ש"פ וילדת הג'r לאברם בר - בר טו 15.
 ושבו במדברה כעובד הג'r ועזבו (את בניהן)
 במבדר כמעשה הג'r - תי"מ 2224.

הדד' adād שם פרטי n. pr.

הדד' ש"פ ואלין שמהת בני ישמעאל... הדד'
 ותימה... - בר כה 13-15.

הדד' ש"פ פרטי (הוא הדד' ?) n. pr.

הדד' ש"פ הדד' מבני אליעזר - אס 13.

הדה' תואר פועל של זמן (temporal) adv. [שרבוב:

Arinterp.: וְאִי]

הדה' תי"פ then אד the הדה' אשיר ישראל N
 (ני"א אדין, טטה) אז ישיר ישראל then Israel
 sang this song - במ כא 17.

הדנון ?

הדנון ? ובנה למך קריה... והיא גבעון הדנון
 דרום מקדשה הרגריזים ובנה למך קרייה...
 והיא גבעון הקרובה (?) מדרום למקדש הר
 גריזים - אס 4 [ע' בהערות זבי"ח, תרביץ יד 179].

הדר' מלה סתומה. שם פרטי n. cryptic (האם

עניינו חזיר? ע' בהערות זבי"ח)

הדר' ש"פ ? הדר' אל הרוחות אמר לה וישראל
 עשה חיל הדר, אל הרוחות, אמר לו וישראל
 עשה חיל" - אס 17.

ההמל' שם פרטי (מלאך) n. pr.

ההמל' ש"פ הלם המל' יהמל' ההמל' האמל'
 העמאל' ... - אס 17.

הוא' כינוי הגוף לזכר ביחיד, כינוי הרמו לרוחק 3rd

pers. m. sg. pron. [א"י אן אגיר הוא - נשמ כב 14.
 סוא' אשכנחי למסיא מה דהו מתרגם משיחא - יוחנן
 41]

הו, הוא u - מ א 52. מתחבר למלה שלפניו, כגון: דו
 (עם מילת הזיקה) dū - ע"ד טז 36. אהנו (עם כינוי

הבל' ש"פ והוה הבל רעי <ע>אן - בר ד 2. וחיב
 מותה כד קטל הבל אחוה ונתחייב (קין) מיתה
 כאשר הרג את הבל אחיו - תי"מ 194. ובתור
 קטלה דהבל אתנזר ק שתהואחרי רצח הבל
 התנזר (קין) מאה שנה - אס 22.

אפנ' ש"פ יומה תנינה לעבדתה דאפל דאתעבד
 ארש דמעא אפרש היום השני - לעבודתו של
 הבל שנעשה יסוד (לאשר) תרומה הפריש -
 תי"מ 40.

הגי' ביטוי utterance [א"י ותהוון הגיין בהון - נ

דב יא 19. ע: הגה] ← התחייבות, הבטחה vow [נתפתח
 מן ימבטא שפתי' (במ ל 7) וכיו"ב. והוא דיבור הוא
 שבויה והבטחה. following Num 30:7 אבל ע' בבלי
 סנה קא ע"ב: ענה]

קל 1 ביטא בשפתי to ואגהה בר
 אתתה ישראליתת ית שמה וקלל C E
 ואגה, ואגאה) ויקב... את השם ויקלל the
 son of the Israelite woman pronounced the
 Name in blasphemy - ויק כד 11 (המליץ 588. וגהה).
 ואגהה שם יהוה קטל יתקטל m *M₁
 ואהגיתה) ונקב שם יהוה מות יומת - ויק כד
 16. חשב to וחסבת (!) ארעה וחגי
 עובה עליה *M₂ (ני"א ואמסרת) ותטמא הארץ
 ופקד עונה עליה; the land became defiled;
 and I recalled its iniquity - ויק יח 25. ואהגי
 עליכון באשו *M₂ (ני"א ואמסר) והפקדתי
 עליכם בהלה you I will appoint misery upon you -
 ויק כו 16.

אתפעל ניקב בשם to be denominat
 ונסב משה ואהרן ית גבריה אלין דהתהגו
 בשמהתה *M₁ ויקח משה ואהרן את האנשים
 האלה אשר נקבו בשמות Moses and Aaron
 took those men, who were designated by name
 - במ א 17.

הנה' ש"פ n. m. 1 ביטוי utterance כגורה
 כיצובה בהגאה שמה יתקטל m כגר כאזרח
 בנקבו השם יומת stranger or citizen, when
 uttering the Name, he shall be put to death - ויק
 כד 16. 2 הבטחה promise גלה בהדה נביותה
 רבה פורקנה דיצחק וקוממות עגה גילה
 בנבואה הגדולה הזאת את גאולת יצחק וקיום
 הבטחתו He revealed by this great prophecy
 the deliverance of Isaac and the implementing
 of His promise - תי"מ 90 [ע' זבי"ח הע' 2]. ואקים
 לן במה דעגה וקיים לנו במה שהוא הבטחה -
 תי"מ 129.

חוגה' ש"פ n. f. מענה answer לית לן חוגה'

הובל - הוי

השאלה למקום) - ת"מ 296א. **ליתו** - ויק יג 34. **טבו** -
ברא 25. *sometimes merges with the preceding*.
(E)A. word.

הו, **הוא** א כינוי הגוף לזכר. **הוא** *pers. pron.* נושא
נושא *substantival* אף הוא יהי לעם גם הוא
יהיה לעם *he too shall become a people* בר
מח 19. הו יי לך לפם - שמ ד 16. ואם מסכין הו -
ויק יד 21. הלא הו חיינן - מ טו 54, כג 18. ובחילך
הוא מדבר ובכוחך הוא מתנהג - מ ד 6. ולבה
דחל ממה הוא חזי לבו פוחד ממה שהוא רואה
- ת"מ 78א. צבען הו שמע צלואן הוא מקבל
צעקות הוא שומע, תפילות הוא מקבל - מ יא
70-69. נהרה בידה ולא הו עמי האור בידיו
ואין הוא רואה - מ א 52. בעמדם של כינוי מוסב
במשפטי ייחוד *in casus pendens* as reference יהוה
אלהכון הוא דמגחי לכוין יהוה אלהיכם הוא
הנלחם לכם *it is the Lord your God who will*
battle for you - דב ג 22. ויוסף הוא דשליט
was Joseph who was the governor - בר מב 6.
יהוה אלהכון האול לקדמיכון הוא יגחי לכוין
- דב א 30. בלוד כלב בן יפנה הוא יחזינה - דב
א 36. גאול אדמה הוא יקטל ית קטולה - במ
לה 19. בהת קמי מרה דעלמה הו דאסגלך בוש
לפני אדון העולם, הוא שבחר בך - ת"מ 277ב.
אנא הוא דחויית לאדם בתר דמת אני הוא
שהחייתי את אדם אחרי שמת - ת"מ 35. אוגד
copula ירחה הדן לכוין ריש ירחה קדמאי הו
לכוין לירחי שתה החדש הזה לכם ראש
החדשים הוא ראישון הוא לכם לחדשי השנה
this month shall mark for you the beginning of
the months; it shall be the first of the months of
the year for you - שמ יב 2. ועמרה עסור מכלתה
הוא *the omer is the tenth part of an ephah* - שמ
טו 36. ומנה כארו קליף הוא - במ יא 7. ומכתבה
מכתב אלהים הוא - שמ לב 16. רב הו יתה
זוועה גדול הוא אותו זעזוע - מ טו 142. מהימן
הו נביה דאנדיך לן נאמן הוא הנביא שהבאת
לנו - מ טו 52. חדת הוא ממלך לעלם חדש
הוא דברך לעולם - מ טו 46. דאנה הו קעימה
כי אני הוא הקיים - מ טו 86. לפם די עבידתה
הו אגרה לפי המלאכה הוא השכר - ע"ש ו 11.
ת"מ 188א. רב הוא אילנה דמשה - אס 14ב. ג
ותמרה *in apposition* וסלק אברהם ממצרים הוא
ואתתה ויעל אברם ממצרים הוא ואשתו
- *Abram went up from Egypt, he and his wife*
בר יג 1. ואכלו ואשתו הוא וגבריה דעמה - בר
כד 54. שמעון אף הו העק על יוסף שמעון אף
הוא העיק על יוסף - ת"מ 219א. כוש... אתלעט
ולבש קבלה הוא וכל זועה כוש... ניאר ולבש

את השחור, הוא וכל זרעו - ת"מ 232א. ומלך
בלע הוא צער - בר יד 2. לגו עמק שדיה הוא
ים מלחה - בר יד 3. ד כינוי רמו לרחוק *demonstr.*
pron. (remote objects) ואבית תמן בלילה
ההוא - נ בר לב 14. **סואיי** בהו יומא - ישע יא 11
ודמך באתרה ההוא וישכב במקום ההוא *he lay with her that night* - בר ל
16. בריך גברה ההו לאלהים - בר מג 28. דדאר
בטברה ההוא - דב א 44. וילה הוא דרה דייתי
וכלה דינים אוי לו לאותו הדור שיבוא וכולו
ענשים - ת"מ 93א. ה במחוי *affixed* דו נגד עמה
שלמה שהוא (התהב) מביא עמו את השלום -
ע"ד טו 36. ליתו עמק מן משכה אינו עמוק מן
העור - ויק יג 34. ליתו בטול לעלם אינו שובת
לעולם - ת"מ 296א. ואמר לבנתאה ואהנו (ניא
ואהן הו) ויאמר לבנתיו ואיה - שמ ב 20 [אן-הוא].
אהנו מקומך קמאה זהו המקום הראשון -
ת"מ 296א [אהן-הוא].

הובל בעל חיים **an animal** (מלה לא ידועה.
טלשי 214)

הובל ש"ע ז n. m. **יחמור an animal** איל
וטבי והובל V (B וחובל = המליץ 485) איל
וצבי ויחמור - דב יד 5.

הוד **splendor** [איי והדרך והודך ותקפך -
קתיג בר לה 9 (Klein Gn 73) כאן ע"פ העברית, כנון
תה קד 1]

הוד ש"ע ז n. m. **סמכות authority** ותתן מן
הודך עליו (N מן שורך, E משורך, C משחורך,
V משוררך, BA משרוך = המליץ 450) ונתן
מהודך עליו *invest him with some of your*
authority - במ כז 20.

הוי הוייה וקיום. משמש הרבה כפועל עזר בעיקר
בתרגום העוקב אחר המקור **existence frequent**
as auxiliary verb, particularly in literal
translations of the Pentateuch ארום מנשה
היה בכורה - נ בר מח 14. **סואיי** ויהון לי לקהל - ירמ
לט 38]

קל עבר: הוה **âbâ** - מ יג 47. הות (נסתרת) - שמ טו 24.
הוית (נוכח) - דב ה 14. הויך (נוכח) **âbâk** - ע"ד יט 18.
הוי (נסתרות) **âbi** - מ יד 25. הוינן (מדברים) - ת"מ
297א. עתידי יהי **yî** - מ ה 17. יהונו **yūnu** - ע"ד יט 8.
ציווי: הוי (נוכח) - בר כז 29. הוי (נוכחת) - בר כד 60.
בינוני: הויה - שמ ט 3 (נ) A. מקור: מהי - בר יח 11.
אתפעל עבר: אתהבית (מדבר) - בר לב 11 EB. אתהבי
(נסתרות) - בר כט 20 m. **אתהו** בהתיבותון (!) - בר לד

למגבי כי יהיו לך למוקש - שמ כג 33. 3 לתנאי בטל *introduces an irreal condition* אלו הויך ריקן לא אתיהב לך תורה אילו היית ריק לא ניתנה לך התורה *if you were devoid, the Torah would not have been given to you* ת"מ 303א. אילולי עננה ועמוד אשתה הויכוך נפקין והוא שביק במצרים אילולי עמוד... הייתם יוצאים והוא נעזב במצרים (ארוך יוסף) - ת"מ 352ב. אלו הות לדאתי לא הוה ישראל נפק ממצרים ולא קעם למשמע "אשר..." אילו היה להבא לא יצא ישראל ממצרים ולא עמד לשמוע - ת"מ 4א. עם הבינוני להבנת סוג הפעולה *expresses the kind of action (with the participle)* וית כל דעבדים תמן הוא הוה עבד *he was the one to carry out everything* that was done there - בר לט 22. ומשה הוה רעה ית עאן יתרו *Moses was pasturing the flock of his father-in-law Jethro* - שג 1. עצין הויתון עם יהוה ממרים הייתם עם יהוה *you have been acting rebelliously against the Lord* - דב ט 7. והוה אדיו תליאן - שמ יז 12. אן יהי אנש סני לעברה - דב טי 11. עמוד עננה דהוה הלך קדמי הסתלק ולא מתעמי - ת"מ 267א. זה אלי דהוה מרעי יתי בחלץ עמרם "זה אלי" שהיה משגיח עלי בחלצי עמרים - ת"מ 84א. הלא מיתו כל גבריה דהוה בעין ית נפשך - ת"מ 15א [ע"פ שמ ד 19: הלא מיתו כל גבריה דמבעים (נ"א דבעו) ית נפשך]. וכמה דהוה עגלין יתה כן הוא הוה עגל יתון וכמו שהיו רואים אותו כך הוא היה רואה אותם - ת"מ 261א. עד יהונו חדין בון כדי שהיו שמחים בהם - ע"ד יט 8. אליו שבעתי מלאכיה דהוה בלעם סגד לון אלה שבעת המלאכים שהיה בלעם משתחוה להם - אס 17א. עם עתיד *with the impf.* החמישי בלשנה הוה ירבי למרה (האות) החמישי: בלשונו היה מגדל את אדוניו - ת"מ 107א. 5 בביטויים מתורגמים מן התורה *in literal translations* עזרה *to help* והוה אלהים עם רביה *God was with the boy* - בר כא 20 ואנה אהי עם פמך *I will be with your mouth* - שמ ד 12. ואהי עמך - בר לא 6. 3 פגע *to harm* אד הוה הויה בנכסניך יד הוה היה במקניך *is upon the hand of the Lord* (=strikes) your cattle - שמ ט 3 [מן אונקלוס הויא, שהוא ע"פ נה"מ הויה. ניש ayya].

מהי למדבקה ית עאפיה למהי אחד - שם לו 18. קץ למהי לשרה שביל כנשיה - בר יח 11. למהי לכוך לאלהים - ויק כה 38. לדלא מהי לכוך ערב - שם ח 18.

אחפנל נהיה במעמד האוגד *to become as*

25 V. **הואו** בהבחות (נסמך) - שמ יט 16 (המליץ 450: אהות). בהואון - בר לד 25 C. בהבאותון - בר ד 8 C. בהוהותון - ויק כו 44. הוה - בר יח 18. הבחות - שמ ה 13. הוי הוון (+ כינוי הנסתרים) - שמ י 6. מדהביך - במ כב 30 A. מהו למהותך - דב כו 19 B. מהי - שמ ח 18. במהיון - בר לד 25 A. מהוי במחבי - שמ יט 16 A (המליץ 450: במהבי). מהיה ולמהיתך (+נוכח) - דב כו 19.

קל היה 1 פע"ע *to be intrans.* צפרה הוה ורוח קדומה סבל ית גובה הבקר היה ורוח הקדישם נשאה את הארבה והוה *morning the east wind had brought the locusts* - שמ י 13. והוה כד שמע ויהי כאשר שמע - בר כו 34. לקנומה הוה לעצמו היה - מ יג 47. לא חכמנן מה הוה לה לא ידענו מה היה לו - שמ כב 1. לא הות בדין קדישה לא היתה בזה קדישה - בר לח 22. עזר מיה לדברה הך מה דהוה בקדמאה - ת"מ 383. כמה דהוינן ברישה כן נהי בעקבה כמו שהיינו בראשונה כן נהיה באחרונה - ת"מ 297א. ותתחיל עבידתון סגי ממה דהותותנבר עבודתם יותר ממה שהייתה - ת"מ 20א. שבקנן אבהתן נהי כבר ערדאי ומעזי עזבנו אבותינו, נהיה כבן סורר ומורה - ת"מ 204ב. הך הויך בימי רחותה - ע"ד יט 18. הוא הוה והוה יהי ושמה לעלם - מ ה 17. הוה מכבנים לתלתת יומיה היו נכנים לשלשת ימים - שמ יט 15. מביע קניין עם ל היחס *denotes (I possession (with prep. I))* והוה לה עאן ותורים ויהי לו צאן ובקר ויהי לי עדנה - בר יח 12. יב 16. תהי לי עדתו היתה לי עדנה - בר יח 12. פשרון אחד יהי לכוך משפט אחד יהי לכם - ויק כד 22. לא הוה ללואה חלק - דב י 9. 2 אוגד *copula* הוה לאלפי רבוה הוה לאלפי רבבה - בר כד 60. עבד הוה בארע מצרים - דב ה 14. עשר מלין הוה אנין עשרה דברים היו אלה - מ יד 25. הלא הוה חותרון סגי כי היה רכושם רב - בר לו 7. כל עפר ארעה הוה כלמים כל עפר הארץ היה כנים *all the dust of the earth turned to lice* throughout the land of Egypt - שמ ח 13. הלא עבד הוה במצרים כי עבד היית במצרים *you were a slave in Egypt* - דב כד 18. ותמנע הוה כבלני לאליו ותמנע היתה פילגש לאליו *Timna was a concubine of Eliphaz* - בר לו 12. ואתון תהון לי לעם - ויק כו 12. האן נביא כות משה דהוה אב טב - ת"מ 208א. איעז רב שריר הוה בכל ארע מצרים מעוקה גדולה מאוד הייתה בכל ארץ מצרים - ת"מ 30א. הן הוינן טלים טבים אתילפנן מן אהן אם נהיה נערים טובים, נלמד מזה - ת"מ 200א. הלא יון לך

Redundantly written backform from mhkh; actually inf. of Qal taken as Af'el because of [the final vowel]. דהכו - ויק כו V. 40. עתיד: יהך - שמ לב 34. ציווי [נדיר בכי"י קדומים]: הך - בר כו 9 A. אהך - בר כח A2. הכו - בר כט A7. מקור: מהך - שמ ג 19. מהכה - דב ח 6. **אִתְפַּעַל** עבר: והתהך - ויק כו 12 A. **מהך** - בר כד A5. במהכך - שמ ד 21 (= המליץ 498).

קל 1 הלך to go, walk וההך יהוה כמה דאסכם לממלה MB וילך יהוה כאשר כלה לדבר the Lord went (his way), when he had finished speaking to Abraham - בר יח 33. וקם ואהך לאתרה A - בר כב 3. ואהכו תריהון כחדה A בר כב 6. והך אברהם ונסב ית נקיה A - בר כב 13. קין... דהך בתר ריחות נפשה ואתלעט קין... שהלך אחרי רצון נפשו ואתקלל - ת"מ 447 א. ונסב ית ברתן ונהך ולקחנו את בתנו והלכנו NMCBA - בר לד 17. לא אהך בחקל ובכרם - דב ב 7. ואטרנך בכל דתהך - בר כח 15. שליחי יהך לקדמיך מלאכי ילך לפניך - שמ לב 34. אורע לתלה יומים נהך - שמ ח 23. מובא גם בת"מ 334. אד יהכון לקדמינך אשר ילכו לפנינו - שמ לב 1. כי ברוך אברכך יתה תמלכו עד יהאכו כל אמי עלמה לידכון "כי ברוך אברכך" (בר כב 17) בה תחזיקו עד שילכו כל אומות העולם אליכם - ת"מ 135א. כד תהך ליד כרני M₂* - בר כו 41. הך שוי לעאנה A לך נא אל הצאן - בר כו 9. קום אהך לקיץ ארם קום לך פדנה ארם - בר כח A2. והכו רעו ולכו רעו - בר כט A7. וית תכשבו בתיכון סבו והכו A ואת רעבון בתיכם קחו ולכו - בר מב 33. **2 התנהג** בהשאלה *to behave fig.* ואף דהכו עמי מרי ואף אשר הלכו עמי קרי - ויק כו 40. היהך בתוראתי - שמ טו 4. ולא תהכון בנימוסי גועיה - ויק כ 23. אנשה אתילפו מנה והאכו בתרה... ולא תתנשון פקודיו האנשים, למדו ממנו ולכו אחריו... ואל תשכחו מצוותיו - ת"מ 182א.

מהך לא ימכן לכון מלך מצראה למהך A לא יתן לכם... ללכת - שמ ג 19. ושרי נמרוד למהך גבר בארעה והחל נמרוד להתהלך כגיבור בארץ - אס 38.

מהכה מקור "נקבה" לא יתן לכון מלך מצרים למהכה VMCEB לא יתן לכם... ללכת the king of Egypt will not let you go walking in His ways - שמ ג 19. ואנה אסוברנה למהכה C ואני אתחלה לאטי lettā - בר לג 14 [נתפס מן נטה. דימה לו MEBA. J לאלכה. Int. as from nty. See

copula וכדו אתהבית לתרתי משריאן EB (JCA הוית) ועתה הייתי לשתי מחנות I now have become two camps - בר לב 11. יומה הדין אתהבית לעם קדש ליהוה היום הזה נהית לעם... this day you have become the people of the Lord - דב כו 9. אתהבי בחזותה כיומים זעורין m (MJBEB והוין C, והוין) והיו בעיניו כימים אחדים - בר כט 20.

אתהוון ש"ע נ n. f. הוייה being בהתיבותון כמטענים V בהיותם כאבים as their being sore - בר לד 25.

הואו ש"ע נ n. f. הוייה being בהוהוון כמטענים J (C בהוואון) בהיותם כאבים as their being sore - בר לד 25. בהבאותון בכרה (A בהוהוון) בהיותם בשדה - בר ד 8. מיום הואותון על ארעה E - שמ י א2. בהבהות צפרה being (come into) as the morning - שמ יט 16. בהוהוון בארעת דבכיון - ויק כו 44.

הוון ש"ע נ n. f. הוייה being מיום הוון על ארעה from the day of their (coming into) being on earth - שמ י א2, 6. כמד בהבות תבנה כאשר בהיות התבן - שמ ה 13 (המליץ 450: אהות). מיום דהבונן (+נסתרים) - שמ י א2, 6.

הוי ש"ע ז n. m. הוייה being מן דהביך עד יומה הדין N (B מד הויך) מעודך עד היום הזה הדין N (B מד הויך) being to this day from your (coming into) being to this day - במ כב 30.

מהו ש"ע נ n. f. הוייה being ולמהותך עם קדש B (VA ולמהואתך) ולהיותך עם קדש for your being a people holy to the Lord - דב כו 19.

מהיה ש"ע נ n. f. הוייה being ולמהיתך עם קדש - דב כו 19.

מהי ש"ע ז n. m. הוייה being במהי צפרה בהיות הבקר being (come into) as the morning - ת"מ 82א. במהיון כמטענים A בהיותם כאבים - בר לד 25. מן יום מהיון עלבי ארעה A מיום היותם על האדמה - שמ י א2, וכי"ב בפסי 6.

מהוי ש"ע ז n. m. הוייה being במחוי צפרה בהיות הבקר being (come into) as the morning - שמ יט 16 (המליץ 450: במהבי).

הוֹךְ הליכה **movement, going** [א"י (נדיר מאוד) יהך ויחזור לבייתיה - נ דב כ 8 (בגיליון). ע"ע מוך]

קל עבר [נדיר בכי"י קדומים והוא שכיו ב-A]: והך - בר כב 13 A. ואהך - בר כב 3 A [לכאורה אפעל ונגזר מן מהכה, מקור קל שנתפס אפעל מפני התנועה הסופית. למעשה הוא קל וכתבתו גודשת "גרונית". ט לג פח.

הי - היכל

הי, היא א כינוי הגוף לנקבה *3rd pers. f. sg.* **היא pron.** **she** נושא *subject* והיא תחזי ית ערותה *so that she sees his nakedness* - ויק כ 17. והי אסו לדריה והיא תרופה לדורות *remedy for the generations* - מ ד 74. והיא גנו רבה והיא גנות גדולה - מ ה 31. והיא חליצה בידה מן כריה דטוב מאד והיא ("בראשית") נחלצת בידו (של האל) מן המקור של "טוב מאוד" - ננה 78. שגו הי - במ טו 25. ית אבוה הי מחללה - ויק כא 9. דהי מעקודית אדם שהיא מזבח אדם (הראשון) - אס 5. במעמד של כינוי מוסב במשפטי ייחוד *as reference in casus pendens* פנותה היא דעבדת כל אהן לבטה פנותה היא שעשתה את כל אותו העיניו *it is as reference in casus pendens* Fanuta that produced all this distress - מ א 113. שמעו זה הך הי ממללה שמעו (את האות) - אהן איך היא מדברת - ת"מ א310. ב *copula* אהן היא ארהותה זאת התורה *this is the Torah* - מ כד 7. אס בישה היא בעיני רבה - שמ כא 8. לא כארע מצרים היא - דב יא 10. רבה היא הדה וזמנותה גדול הוא הזימון הזה - ת"מ 17. ייה היא הדה שבילה יפה היא הדרך הזאת - ת"מ א240. ריש אימנותה הי דחלתה ראשית האמונה היא היראה - אס 12. בטלה היא חשבתך בטלה מחשבתך - אס 14. גתמורה *in apposition* ארע גיביריה תתחשב אף הי, *too, is counted as the heroes' country* - דב ב 20. ומתמן בארה היא בארה דאמר יהוה - במ כא 16. באורע אפרתה היא בית לחם - בר לה 19. ואקים יעקב קאמה על קבורתה הי קאמת קבורת רחל עד יומן - בר לה 20. ילדת מלכה אף היא בניס - בר ככ 20. במדינת ארבעתיתה לגו עמק היא חברון בקרית ארבע... היא חברון - בר כג 2. וזעורתה אף היא ילדת בר - בר יט 38. **ד** כינוי הרמו לרחוק *demonstr. pron. of remote objects* **ההיא f.** **that** ודהבא דארעא ההיא טב - נ בר ז 12 והוה במשרוי ישראל בארעה ההיא *while Israel stayed in that land* - בר לה 22. וכל סאבי קרתה ההיא - דב כא 6. וכבשנן ית כל קרוי בזבנתה ההי - דב ג 4. ותתעקר נפשה ההיא - ויק ז 21. הי במחובר *affixed* איך די אמנותך כפי שהוא משפטך - מ ז 4. ושניה ליתי מן משכה ושפלה איננה מן העור - ויק יג 26.

היכל מקדש, היכל **temple** **איי** ודין היכלא מכוון תרע בית מקדשא - נ בר כח 17 (בגיליון)

היכל ש"ע *n. m.* **מקדש temple** איכלה דשכס יקד ההיכל של שכס ישרף *the temple of the temple of*

mwk. למהכה בחר אלהים עורנים - דב יא 28. כיו"ב כח 14.

אחפנל התהלך (go to be present and fro) והתהך בגואכון ואהי לכוך לאלהים *VNMJECB* ואתהלך) והתהלכתי בתוככם *A* I will be ever present in your midst - ויק כו 12.

מהך ש"ע *n. m.* במהכך באורעה בלכתך בדרך - דב ו 7, יא 19. במהכך למעזר למצרים בלכתך לשוב מצרימה - שמ ד 21.

הי מהירות *swiftness* **איי** וצלית... הי = והתפללת... מיד - מגילת בראשית כ 29. Kutscher, Scripta Hierosolymitana, 4, 14 (n. 66).

הי ת"פ *adv.* **מהך quickly** וכן כתיב בשירתה רבתה הי חשיב לון דינין וכך כתוב בשירה הגדולה (= האיניו): "מהר הכין להם ענשים" *thus is it written in the Great Song: "quickly He prepared for them punishments"* - ע"ד י 16-15 (לכאורה הוא תרגום הפסוק "וחש עתידות למו" דב לב 35. ליתא בתה"ש שלפנינו. מכאן שתרגום בעצמו לפי המקובל בזמנו. *The author's own translation of Dt 32:35*). לא אסכם מן ממללה עם לכה איי אגיבה יהוה לא סיים לדבר עם לבו, מייד השיבו האל *Moses had no sooner finished talking to himself, quickly he was answered by the Lord* - ת"מ א12 (וב"ח העי 3: אי + כינוי הנסתר, כמו יהוה). לא אסכם משה מרמי יתה מן אדה איי עביד נחש לא סיים משה להשליכו מידו (את המטה), מייד נעשה נחש *Moses had no sooner thrown it (the rod) from his hand, quickly it became a serpent* - ת"מ (ק) 34.

חי מילית זירו *part. of exhortation* **א** **pray** **א** תיכלון מנה חי *J, A* יד שנייה על מחק *VC* נ"י, *E* **א** **B** שליך) *do not eat any of it* - שמ יב 9 (לבד מן *B* הכול תפסו נא מילית זירו, כהגיייתה: *nā* = המליץ 521 (עי' זבי"ח שם) ולפי זה חי היא כתיב אחר של מילית הזירו הי. ברם אפשר שעניינו ילא מבושלי בדומה לתפיסת הפרשות היהודית (כגון אוגוסטוס: כד חי, נ מהבהב. א"ס: *من نأسا* - לא מבושל). הכול נתון בהמליץ 521. עי' בהערות זבי"ח).

היא כינוי הגוף לנקבה ביחוד; כינוי הרמו לרחוק *3rd pers. f. sg. pron.; demonstr. pron. (remote objects)* **איי** ואן ברא נקבא היא ותיחי - נ שמ א 16. **סואיי** והי היא - מתי ט 18]

הי, היא ā - מ כד 7. והי *wī* - ננה 78. והיא - מ ה 31. *dī* - מ ז 4. ליתי - ויק יג 26.

Shekhem will burn - אס 21.

בריו תימן A (NM תהימן) ואת אהרן... תפקד - במ ג 10 (= המליץ 567). ואתה אימן ית לואי על משכן סעדואתה ואתה הפקיד את הלויים על משכן העדות - במ א 50. ורגז משה על מימני חילה ויקצף משה על פקדי החיל - במ לא 14. משה שליח קשטה ומהימן בית אלה משה שליח קי ונאמן בית אלוהים - ת"מ א 284 [נאמן ביתי הוא מופקד עליו כגון יוסף לעיל. זהו כינוי שכיח למשה, כגון ת"מ א 242, א 259, ב 261]. אלעזר בר אהרן כהנה מימן נטרי מטרת קדשה... פקדת שמרי משמרת הקדש - במ ג 32 (= ת"מ 567).

אתפנל 1 הופקד to be commissioned ומשת אתימן לעלם ומשה הואמן לעולם ומשה was commissioned forever - ע"ד א 28. אתימן גזרה ושבה הופקדו (בידי ישראל) המילה והשבת - ע"ד טו 8. תורה צוה לנו משה... מן דאתימן על אוצר יהי עליו מטרנה תדיר... מי שהואמן על אוצר יאה לו לשמרו תדיר - ת"מ א 256. ואתימי שפרה ופועה על מולד עבראתה והופקדו שפרה ופועה על הלידות אצל העבריות - אס 14. **2 האמין to believe** ובמללה הדן ליתכון מתימנים ביהוה A ובדבר הזה אינכם מאמינים ביהוה for all that, you have no faith in the Lord - במ יג 33. **3 נתאמת to be verified** ויתימן מליכון ויאמנו דריכם לעלם - your words may be verified - בר מב 20.

אימנו א ש"ע"נ f. n. **1 אמונה faith** מן גנב לב אבוה לית לה אימנו מי שגונב את לב אביו אין לו אמונה he who beguiles his father, has no faith - ת"מ א 216. אה אימנו מליה פצו הנה אמונה מלאה ישועה - א"ד ב 4. אוי לאנש דלית לה נהירו יחכם שבילי אימנותה אוי לאדם לאין לו תבונה לדעת את שבילי האמונה - ת"מ א 245. דעתיד קעם בחלציו דאהן גבר רב באימנו ובמדע עתיד לקום מחלציו של איש זה (לוי) גדול באמונה ובתבונה - אס 14. **2 אמון loyalty, faithfulness** בניים דלא אימנו בון בניים לא האמן בס **loyalty** Children with no loyalty in them - דב לב 20. דלא שבק טובה ואימנותה מן עם רבי C אשר לא עזב חסדו ואמתו מעם אדני who has not withheld His grace and **the Torah** אימנותה התורה - המליץ 611. ליתא. **ב** ת"פ adv. **אמנס indeed** אימנו האם (תמנו לגוע) - המליץ 454 [מביא את במ יז 28. ליתא. ואפטר שהוא פירושו. אמנס לתמיהה (וב"ח)].

אימן בא בצירוף קפוא עם כינוי הקניין (השי שיאמך - ויק כז 16) לפי שכך נפתס 'אמנס' בניש In various

הימן (עמידה, קיום, steadfastness ← **existence**) אמונה **faith** [שורש תנייני מן אמין (ע"ע). Secondary root from ³mn. א"י והימן אברם בשם ממרא דיין - ג בר טו 6. **סוא"י** אנון מהימנין בה - מתי כז 42] ← האמנה, הפקדת אדם על דבר או על מעשה **entrust, commission** עובריתכה אמתה - לי - בקטע מקומראן 4Q436

פעל עבר: אימן - בר מה 26. ואימנה (+נסתר) wī:mēne - ע"ד א 14. עתיד: יאמן - ת"מ א 298. יימנון - yīmēnon בר טו 26. ציווי: אימן - במ א 50. אימנו - ת"מ 185. בינוני: מימן mīman - מ ט 21. פעול: הימן - במ יב 7. אתפעל עבר: אתימן itīman - ע"ד א 28. עתיד: ויתימן (נסתרות) - בר מב 20. בינוני: ומתימנים - במ יג 33. A א. **אימנו** imānu א"ד ב 4. **אימנונו** (+) כינוי קפוא לנסתרים) - בר יח 13. **אימנו** (+) כינוי קפוא לנסתרים) - בר יח 13. **אימנו** (+) כינוי קפוא למדברים) - במ יז 28. **אמונו** - בר כ 12. **אמונו** - בר יח 13. **מהימן** - בר כב 16 [שון שבעה או פנייה לעדות השמים]. **מימנה** מימנתה - במ יא 12. **מימן** - בר מא 36. **מימנו** - ויק ה 21. *M₂.

פעל 1 האמין פע"ע **to believe intrans.** הלא לא אימן לון כי לא האמין להם for he did not believe them - בר מה 26. גזוי לא הימנתון בי למקדשאתי - במ כ 12. ואף כך אימנון לעלם (נ"א יימנון) וגם כך יאמינו לעולם - ע"ד א 29. אימנו בסימניה דעמו האמינו באותות שראו - ת"מ א 19. טב למן ייאמן בה אשרי מי שיאמין בו - ת"מ א 98. עד יימנון כל דריה כדי שיאמינו כל הדורות - מ טו 26. אנשה בכך אימנו האנשים, האמינו בה - ת"מ 185. ווילה דלא מהימן אוי לו למי שאינו מאמין - מ ט 21. ליתי מהימן דחרשין יכלין מכפת בחרשין בניה דשבועתה איני מאמין כי הקוסמים יכולים לכפות בקסמיהם את בני השבועה (ישראל) - ת"מ א 52. ליתכון מהימנים ביהוה אלהון - דב א 32. בכל ביתי מהימן הוא בכל ביתי נאמן הוא - במ יב 7. מהימנים אנחנו - בר מב 11 (= המליץ 491). **2 הפקיד to commission trans.** רבה הי מיתובית משה... דאימנה מרה רזי עתיקין וחדתין גדולה היא מדרגת משה..., ששהאמן לו אדוניו סודות עתיקים וחדשים, high is the rank of Moses... for his Master appointed him on old and new secrets - ת"מ א 5. ואימנה על עלם כסיאתה והפקידו על עולם הנסתרות - ע"ד א 14. ושמש יתה ואימנה על ביתה וישרת אתו ויפקדהו על ביתו - בר לט 4 (= המליץ 560). וית אהרן וית

הך, איך

כמוה (כשבת) ולא קהל קדוש כמו (זה) השומר
there is no festival like it (Sabbath)... אותה
and no holy congregation like (the one) that
ע"ד יב 16-18.

הך ד- מילית קישור לפני פסוקית אופן *conj.*
הך *introducing a manner clause* **כמו ש-** **as** **הך**
דאמר אלה כמו שאמר האלוהים
- ת"מ 223א. ובדומה לזה 242ב. וכן **עבד** משה
בחדו וזהו רבה הך דאלו הוה א מבניו וכך
עשה משה בשמחה וששון, כאילו היה אחד
מבניו - אס 19א. פשר הך דאת אלוף הצל כפי
שאתה למוד- מ יא 60. **עבד** צדקה הך די אמנותך
עשה צדקה כמשפטך - מ א 135. ומאבד לון הך
דו בעי ומאביד אותם (את המלכים) כפי שהו
רוצה - ע"ד י 6. להבאת כתוב *introducing*
scripture הך דאמיר ארבעים יום וארבעים
לילה כמו שנאמר "ארבעים יום וארבעים לילה"
(שמ לד 28) - ת"מ 249א.

הך מה ד-, הך מד מ"ק בתוספת מה *conj. with*
correlative כמו ש- **just as** **הך מה דחמיתון**
ית מצריי - נ שמ די 13. **סוא"י** הכמא דמלל מרא - שמ
ט 35 [יגדון עאנין ויכסון הך מה דאמיר יקחו
צאן וישחטו כמו שנצטווה sheep take
and slaughter them as (Moses) had been
commanded - ת"מ 45א. בלעתון ארעה הך מד
בלע מחבלה רוחי בכוריון "תבלעמו הארץ"
כמו שבילע המשחית את רוחות בכוריהם
"the earth swallowed them" (Ex 15:12) just as
the Destroyer swallowed the spirits of their
firstborn - ת"מ 56א. תהומיה כסתון הך מד
כסתון ארדעניה... כמו שכיסום הצפרדעים -
ת"מ 55ב. עזר מיה לדברה הך מה דהוה בקדמאה
השיב את המים למנהגם כמו שהיו בראשונה
- ת"מ 283א. הך מדי ריחותך כמו שהוא רצונך -
ע"ש א 21. פתיחה להבאת הכתובים *introducing a*
SP quotation הך מה דאמר קפעו תהומות כמו
שאמר (הכתוב) "קפאו תהומות" (שמ טו 8) -
ת"מ 84א. עובדה רבה דאמר קפעו תהומות בלב
ארח למהלך הך מה דאמר קפעו תהומות בלב
ים המעשה הגדול שעשה בים סוף דרך ללכת
כמו שאמר "קפאו תהומות..." - ת"מ 84א.

איכה מקי"ר *exclamatory part.* **איך how** וזעק
יהוה אלהים לאדם ואמר לה איכה... ויאמר
לו איכה the Lord called out to the man and
said to him, How (are you)? - בר ג 9 [נתפרש מן
איך - ik ולא מן איה - ayee, שתרגמו אן, לאן, כוון
בברי יט 5. *Treated as if from 'yk, not from 'yh.*
[as in MT.

הדבר âkan - שמ ב 14 [נתפרש לשאלה. כנראה תפס
את אכן היחידאי מן השאלה + כן החיזוק]. ואיך
אעבד בישתה רבתה דדה - בר ט 9. ואיך
ישמעני פרעה - שמ ו 12. **ב** מילית יחס להשוואה
prep. of comparison כמו as **הך** דאתעקד על חד
מן טוריא היך אמר לעלה - נ ויק כב 27. **סוא"י** דמזודע
זרע היך טופסה והיך דמותה - בר א 11 [ואמרו היך
זאניה יעבד ית אחתנן ויאמרו הכזונה ik zûna
יעשו את אחותנו should our sister be treated
like a whore? - בר לד 31. האן אלה הך אלהון
דאבהתן איפה אלוהים כמו אלוהי אבותיני -
ע"ד כד 60-61. נהירין הוה הך ברק מבלבל מאירים
היו (הלוחות) כמו ברק מנצנץ - ע"ד יא 47. איך
משה לא קם לעלם - ת"מ 216ב. ודמעיה מן
עיניו הך שהקיין אזלין והדמעות מעיניו יורדות
כמו נהרות - ת"מ 258ב. היך אחי אתה MB (C)
(הך) הכי אחי אתה - בר כט 15 [נתפס להשוואה.
המליץ 486. הכות, וכד E]. בצירופים *in compouds*
רעטו בזרוז... הך ארפות עין רצו מהר... כהרף
עין - ת"מ 225 [השי' כעטף עינה; בערך חטף] הך
רגע עין אתת סיעה זעורה כהרף עין בא מחנה
קטן - אס 18ב. **ג** מילית קישור *conj.* **1**
לפני פסוקית מושא *introducing an object clause* **איך how**
עמי איך אתמרת לפרעה... שלח עמי ראה
איך נאמר לפרעה... "שלח את עמי" see how it
"let my people go" - was said to Pharaoh... ת"מ
244א. עמי אקרי מיה איך אתפלג ארבעים פלגים
ראה את יסודות המים, איך נפלגו ארבעה
פלגים - ת"מ 183א [ע"פ בר ב 10]. **ואנן** בעים
נחכם אך יפרדון ברכתה ואנו מבקשים לדעת
איך הם (השבטים) פורטים את הברכה - ת"מ
133ב. **ואנן** עמין הך עבד חליפין ואנו רואים
איך עשה (אלהים) חליפות (הזמנים) - ננה 34.
2 לפני פסוקית אופן *introducing a manner clause*
כאילו as if פתח תנינה פמה לכוון פרעה הך
אתי בעי מבלענה פתח התנין פיו כנגד פרעה
כאילו מבקש (=כמבקש) לבלעו the serpent
opened its mouth towards Pharaoh as if it
would swallow him up - ת"מ 224ב. **וישם** את
הים לחרבה הך לא הוה מים בו הלך מיום
דאתברא "וישם..." (שמ יד 21) כאילו (מילולית:
כמו) לא היו מים הולכים בו מיום שנברא -
ת"מ 262ב. משה משה הך אמר לה דאתה מתיעד
בעלם חייה ימשה משה" (שמ ג 4), כאילו אמר
לו: אתה נאחז בעולם החיים - ת"מ 5א. "מה
הך אמר הוי אנה קבר לטמא הים כאילו אמר:
אהיה אני קבר לטמא - ת"מ 267ב. **3** לפני פסוק
זיקה *introducing a relative clause* לית מועד
כותה... ולא קהל קדיש הך דנטר לה אין מועד

הל - הלא

swear..., because you have done this..., I will bestow My blessing upon you - בר כב 16. חיי פרעה הלא מיללין אתון חי פרעה כי מרגלים אתם - בר מב 3 אחרי שאלה ריטורית *after a rhetorical question* ומה אתעיבת לך הלא איתית עלי... חובה רבה MCBA (נ כד) ומה חטאתי לך כי הבאת עלי... חטאה גדולה what wrong have I done that you should bring so great a guilt upon me? - בר כ 9. ואנחנן מה הלא תרננו עלינן (כד) VECB) ואנחנו מה כי תלנו עלינו - שמ טו 7.2 conj. מייק 1 לפני פסוקית מושא *introducing an object clause* הדלא תעכם הלא אבידה מצרים הטרם תדע כי אבדה מצרים are you not yet aware that Egypt is lost? שמ י 7. ואמר כמה אעכם הלא אירתנה ויאמר במה אדע כי אירשנה - בר טו 8. וחזה יעקב הלא אית מיר במצרים וירא יעקב כי יש שבר במצרים - בר מב 1. לפני פסוקית סיבה *introducing a causal clause* קוממו יתרה כהלה איטבו הלא אקימו אלה על אקר בריאתה מצבה יתרה שכולה טובה, כי הקימה אלוהים על יסוד הבריאה הלא an excellent pillar, all of it for the foundation good, for God established it on the foundation of the Creation - תי"מ 370. דכי קנומך מנון בכל שרוך הלא בלית בון איטבו טהר עצמך מהם בכל מאודך (כישוף) כי אין בהם טובה - תי"מ 154. ולא תלוט ית עמה הלא בריך הוא ולא תאר את העם כי ברוך הוא - במ כב 12. לפני פסוקית זמן *introducing a temporal clause* יצפי יהוה ביני ובינך הלא נטמר גבר מן חברה A (ני"א כד) יצף יהוה ביני ובינך כי נסתר איש מרעהו may the Lord watch between you and me, when we are out of sight of each other - בר לא 49. הלא תפלח ית אדמתה לא תווף למהב לך כחורה A (ני"א כד) כי תעבד את האדמה לא תסף תת כחה לך when you till the ground, it shall no longer yield to you its strength - בר ד 12. ותסיד לי זכותי ביום בתר הלא ייעל על שפרי A (ני"א כד) וענתה בי צדקתי ביום מחור כי יבוא על שכרי - בר ל 33.

הנא אם conj. מייק **אם כי** **except, but, unless** 1 להגבלה *restrictive* ולא רעה לא יסתלח לאדם דישתפך בה הלא אם באדם שפוכה ולא רץ לא יכפר לדם אשר שפך בה כי אם בדם שפכו the land can have no expiation for blood that is shed on it, except by the blood of him who shed it - במ לה 33. לית דן הלא אם בית אלהים אין זה כי אם בית אלהים - בר כה 17. לא הוה לה בנים הלא אם בנן לא היה לו

ה'ה'! מילית שאלה *interrog. part.* [> هل - איילון - שנער 398]

הנ- הלווד לכוון אח A העוד לכם אח do you have another brother? - בר מג 6. הלווד אביכון אח A העוד אביכם חייט - בר מג 7.

ה'ל' הלאה **onwards** [א"י ומן יומא תמינייה ולהל ומן היום השמיני והלאה - נויק כב 27. **סוא"י** חרוק להל = גש הלאה - בר יט 9]

להל 1 תי"פ של זמן *adv. of time* **הלאה onwards** למן יומה דפקד יהוה ולהל למן היום אשר צוה אלהים והלאה from the day that the Lord gave the commandment and on במ טו 23. ומכדו ולעל הלך בריחותה ומעתה ולהלן לך לפי רצונו - תי"מ 115. מן יומה ולעל תתנין רבותיך מהיום והלאה תוגד גדולתך - תי"מ 352. ומכדו ולעל תהי מתרבי במד תתילף ומעכשיו והלאה תהיה מתגדל במה שתלמד - תי"מ 345 (ק). **2** תי"פ של מקום *adv. of place* **הלאה yonder** קדם להל גשה הלאה go away - בר יט 9. וית אשתה דרי להל ואת האש זרה הלאה scatter the fire yonder - במ יז 2.

להלה תי"פ של מקום *adv. of place* **הלאה yonder** וית אשתה ארחק להלה B ואת האש זרה הלאה scatter the coals abroad - במ יז 2, וכן m [להלה].

הלא מילית הצגה *presentative part.* [א"י הלא אשתא היא דאכלה יתיה - ג במ כח 2]

הנא מילית הצגה **א 1** לפתיחת העניין *introducing a discourse* **כי** הלא אם דכרתני כי אם זכרתני remember me - בר מ 14. ואמר הלא אהי עמך ויאמר כי אהיה עמך God said: I will be with you - שמ ג 12. הלא אנש אנש דיקלל את אביו וית אמה קטל יתקלטל כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו מות יומת - ויק כ 9. הלא כסיהתה ליהוה כי הנסתרות ליהוה - תי"מ 3302. ואמר הלא איעת על ברי אביל לשיוול ויאמר כי ארד על בני אבל שאולה - בר לו 35. הלא מן דחל מנה לא ידחל מן דבב כי מי שיירא ממנו לא יירא מאויב - תי"מ 292. אעלו בשלם הלא אוצר חייא קמיכון בואו בשלום כי אוצר החיים לפניכם - תי"מ 171. **2** כי לחיוק לשון שבויה *emphasizing an oath* **בי** אשתבעת... הלא חלף מרוק דעבדת ית ממללה הדן... הלא ברוך אברכך בי נשבעתי... כי יען אשר עשית את הדבר הזה... כי ברוך אברכך by Myself I

הלבניה - הלך

returned twice - בר מג 10.

† הלין שם פרטי [מלאך] *pr. n.*
הלין ש"פ חלקלב הלין הנתר הלגפר - אס 17.

הלך¹ הליכה, תנועה ממקום למקום, **moving**
going |א"י קום הלך בארעא - נ בר יג 17. **סוא"י**
 קלך שמעת מהלך בפורדיסא - בר ג 10

קל עבר: הלך - ת"מ 152ב. הלכו *ālāku* - מ כא 38.
 עתיד: ילך - ת"מ 152א. וילכו - ת"מ 217ב. ציווי: לך -
 ת"מ 22א. בינוני: אלך - שמ יג 21. מקור: למהלך - ת"מ
 16א. **פעל** עתיד: תהלך - ת"מ 191א. ציווי: הלך - ת"מ
 115ב. בינוני: דמהלך *admāllək* - מ א 51. **אפעל** עבר:
 דאהלך (+נוכח) - דב ח 2. בינוני: המהלך (+נוכח) -
 דב ח 15. **אתפעל** ? עבר: ואהלכת (נסתרת) - שמ ט 23.
 דאהלכתון - במ יג 33א. ואהלכו - בר כב 8. **אתפעל**
 עבר: דאתהלכת (מדבר) - בר כד 40. עתיד: ויתהלך -
 שמ כא 19. ציווי: התהלך - בר יג 17. בינוני: מתהלך -
 דב כג 15. **הלוך** *qāṭōl* - בר ב 14. **הלכה** לאלכה - בר לג
 14. **הלכו** הלכתו (+נסתר) - ת"מ 62ב. **מהלך** - ת"מ
 35ב. **מהלכה** *māllēk* - מ ג 54.

קל 1 הלך *to go, walk* שעתה דקעם על
 רגליו והלך בעי יסק על טור נבא בשעה שקם
 (משה) על רגליו והלך, מבקש לעלות על הר
 נבא went forth, seeking to go up to Mount
 Nebo - ת"מ 258ב. ואלכו תריון כחדא וילכו
 שניהם יחדיו - בר כב 6. קום לך שרר גרמך
 קום לך, חזק עצמך - ת"מ 22א. על לעופך תלך
 (E)A על גחונך תלך - ב 14. ויהוה אלך לדקמיון
 - שמ יג 21. מסחני סוסיה... הלכים קמיון בעלי
 הסוסים הולכים לפניהם - ת"מ 73א. בהשאה,
 לשון ליווי *escort*: *fig.* ועם יעקב הלכת ואנרתה
 מדעה ועם יעקב הלכתי והארתי שכלו - ת"מ

301ב. **2 התנהג** עם משלימים שונים *to act with various complements*
 והן הלך בשביל קשטה *if he טוב לו*
 טוב לה ואם הלך בדרך קשטה, טוב לו *if he טוב לו*
 walks in the path of truth, happy is he
 152ב. יצחק הלך לגו יתה שבילה מרבי בנים
 יהונו מנה מתילפים יצחק הלך באותה דרך,
 מגדל בנים שיהיו למדים ממנו - ת"מ 186א.
 זכאי הלכו שביליו הצדיקים הלכו בדרכיו - מ
 כא 38... עד יחכמון ית חסדה וילכו בריחותה
 ...ילכו לפי רצונו - ת"מ 217ב. וכל ימינך הלכים
 בבישהתה וכל ימינו הולכים (אנו) ברעה -
 ת"מ 288א. **3 מת** *to die* הא אנה הלך A הנה
 אנכי מת *I am about to die* - בר מח 21 **השי** **הלך**

= מוות, אבדון - [Barthélemy 871].

מהלך דעבד לגו ימה דסוף ארז למלהך
 עשעה בים סוף דרך ללכת *making in the*

בנים כי אם בנות - במ כו 33. **2** להצעת הניגוד
 אחרי שלילה *adversative* ולא תסהר פלגה...
 משבט לשבט הלא אנש בסחנת שבט אבהתה
 ידבקון ולא תסב נחלה... ממטה אל מטה כי
 איש בנחלת אבותיו ידבקו *no inheritance...*
may pass over from one tribe to another, but
every one must remain bound each to his
ancestral lot - במ לו 7. **3** לפני פסוקית תנאי
introducing a conditional clause הלא אם לכוט
 תלבטון יתה הלא אם צבע לי ושמע
 אשמע צבעתה כי אם ענה תענו אתו כי אם
 צעק יצעק אלי שמע אשמע צעקתו *if you do*
mistreat them, I will heed their outcry as soon
as they cry out to Me - שמ כב 22. אחרי שלילה
after a negation לא אשלחך הלא אם תברכני
 לא אשלחך כי אם תברכני *I will not let you*
go, unless you bless me - בר לב 27. הלא אם
 ליתך משלה ית עמי הא אנה משלה בר... כי
 אם אינך משלח את עמי הנני משלח בך... -
 שמ ח 17. **4** מגביר השלמת התנאי הבטל *intensifying the apodosis of an irreal conditional clause*
 יית חרב באדי הלא כדו קטלתוך לו יש חרב
 בידי כי עתה הרגתיך, *if I had a sword with me,*
 I'd kill you - במ כב 29. אילולי אלהה דאכה...
 הוה לי הלא כדו ריקן שלחתי לו לא אלהי
 אבי... היה לי כי עתה ריקם שלחתי *if the*
God of my father.... had not been on my side,
surely now you would have sent me away
 empty-handed - בר לא 42. הלא אילולי אתשינן
 הלא כדו עזרנן דן זבניהם כי לו לא התמהמהנו
 כי עתה שבנו זה פעמים - בר מג 10.

† **הלבניה** ממוצרי החלב [אפשר שהוא לבניה] וה
 פרוסתית לפנייה] **butter**

הלבניה ש"פ נ *n. f.* **חמאה** *butter* ונסכ
 הלבניה [ה] *m* ויקח חמאה - בר יח 8 [א"י: זבדא].

† **הלגפר** שם פרטי [מלאך] *pr. n.*
הנפר ש"פ הלך לאל חלקלב הלין הנתר
 הלגפר - אס 17.

† **הלי** וריאנט של הלא *hl²* Variant of *hl²* |א"י נבלא
 הידה אומה = כי מי כל בשר - קת"ג דב ה 22

הלי מילית ההצגה *presentative part.* **כי** הלי לא
 השחיאנן הלא כדו עזרנן דן תרין זבנים *M₂
 כי לו לא התמהמנו כי עתה שבנו זה פעמים *if*
we had not delayed, we would now have

הלך

ויתהלך בברה אם יקום והתהלך בחוץ if he
 then gets up and walks outdoors שמ כא 19.
 קום התהלך בארעה - בר יג 17. קלה דאלה
 מתהלך לגו עלמה in God's voice goes forth
 the world ת"מ 243א. יהוה אלהך מתהלך בגו
 משרואך the Lord your God is present in your
 camp דב כג 15. **2 התנהג to act** ואתהלך
 חנוך עם האלהים Enoch behaved well with
 God - בר ה 24,22. עם האלהים התהלך נח
 with God Noah behaved well with God - בר ו 9.
 יהוה דאתהלכת לרחותיה יהוה אשר התהלכתי
 לרצונו - בר כד 40. התהלך לרחותי התהלך לפני
 - בר יז 1. האלהים דאתהלכו אבהתי לרחותיה
 האלהים אשר התהלכו אבותי לפניו - בר מח
 15. דאנון לא התהלכו מהימנין באלה ובמשה
 כי הם לא היו מאמינים באלהים ובמשה -
 ת"מ 371 [השי"ת התהלך לפניו].

הלוך ש"ע ז במעמד הבינוני *n. m. participial* qātōl
הלוך walking והלכו בשביל אבדת הלוכה
 והלכו בדרך המאבדת את ההולך בה they
 walked in a way that destroys the one who
 walks in it - ת"מ 114ב. ושם נהרה תליחה
 קפלוסה הוא הלוך מלכות הצפו (E)A... הוא
 הלך קדמת אשור - בר ב 14. ואף ללוט ההלוך
 עם אברהם ("א דאתי, דאול) A - בר יג 5.

הלכה ש"ע נ *n. f.* **1 הליכה walking** חכם
 אלכתך ית מדברה רבה הדין ידע לכתך במדבר
 הגדול הזה he knows your walking through wilderness
 this great wilderness - דב ב 7. ואנה אסעננה
 לאלכה ואני אתנלה לאטי I shall (lettā)
 conduct myself to go - בר לג 14 [תפס לאטי מן
 אטיי - הלך, בא. ע"ע יטי]. בריך הו מרן דמרבי
 רחמיו ומעיני לון בכל הלכתון ברוך הוא
 אדוננו המגדל את אוהביו ומשגיח עליהם בכל
 הליכותיהם - ת"מ 193א. **2 נוהג custom** ותתן
 כאס פרעה באדה כהלכתה קמאיתה Am
 (MJB) כדינה, VE כפשוטו)... כמשפט
 הראשון you will place Pharaoh's cup in his
 hand, as was your custom formerly - בר מ 13
 (מן אונקלוס O). **3 כברה, מכבר sieve** ותעבד
 לה מכבר עובד הלכה דנחש C (J) אלכת נחש)
 ועשית לו מכבר מעשה רשת נחשת make for it
 a grating of meshwork in copper - שמ כו 4.

הלכו ש"ע נ *n. f.* **הילוך walking** עד לא ינכה
 ישראל מהלכותו כדי שלא ינזקו ישראל
 מהילוכם (ביס) so that Israel would not be
 harmed while walking - ת"מ 362ב.

מהנך ש"ע ז *n. m.* **1 הליכה walking**... אשר
 לא נסתה כף רגלה מן מהלך בכישה ימוט כף

Reed Sea a pathway for walking to ת"מ 84א.
 משה במדין שרר קנומה למהלך לאתרה דאמר
 לה... משה במדין חיזק עצמו ללכת... - ת"מ
 16א.

פעל 1 הלך to go, walk נהלך לברה A
 נלכה השדה let us go into the field - בר ד 8.
 ותהלך לאתרה דבחר יהוה CB והלכת אל
 המקום אשר בחר יהוה - דב יד 25. קום הלך
 בארעה MCB קום התהלך בארץ - בר יג 17.
 הליכי ית ילידה M'B* הליכי את הילד - שמ ב
 9 מן אונקלוס O. והוא מתאים לא"ס: اذهبى. אבל
 אפשר שהוא כתיב מחובר של הא לכי. נ"א הא ליד.
 והקריאה [āliki] וכל דמהלך על כפיו וכל ההלך
 על כפיו - ויק יא 27. אימם דלית משתבחה בה
 חשך כל דמהלך לגוה יום שלא ישובח בו,
 חשך כל המהלך בו - מ א 50-51. ומהלכת ומלת
 ית חמיתאה A ותלך ותמלא את החמת - בר
 19א. **2 התנהג to act** עם משלמים שונים with
 variolous complements קשטה ארשך בתרה
 תהלך קשטה ציווך ללכת אחריה (המלה צדיק)
 the True One commanded you to walk after it
 (the word šdyk) - ת"מ 191א. הלך לרחותי C
 התהלך לפני walk in My ways - בר יז 1. שמע
 ישראל... ומכדו הלך בריחותה שמע ישראל
 (דב ו 4)... ומעטה הלך לפי רצונו - ת"מ 115ב. אף
 אנה מהלך עמהון במראי ואף אני הלך עמהם
 בקרי - ויק כו 41.

מהנכה ולא ירשון מהלכה לא ימינה
 ולא שמאלה לא יכלו ללכת לא ימינה ולא
 שמאלה לא יכלו to the right or to the left
 they could not walk to the right or to the left
 - ת"מ 25א. ונפקו למהלכה ארע כנען
 A - בר יב 5. למהלכה בכל אורעיו VC - דב י 12.
אפנעל הולכי to lead ותדכר ית כל אורעה
 דאהלך יהוה וזכרת את כל הדרך אשר הולכיך
 יהוה the long way that the Lord led you
 - דב ח 2. המהלך במדברה המוליך במדבר
 - דב ח 15 [כל הולכה אחרת מיתרגמת מן אובל ואיתי].

אָתְפַעַל (קני?) 1 הלך, התהלך to walk
 ואהלכו תריון כחדה וילכו שניהם יחדו the
 two of them walked on together - בר כב 8.
 ואהלכת אש ארעה ותהלך אש ארעה - שמ ט
 23. בכל אורעה דאהלכתון עד מיעלכון עד
 אתרה הדין בכל הדרך אשר הלכתם עד באכם
 עד המקום הזה - במ יג 13א. **2 התנהג to act**
 ואף דאהלכו עמי מראי ואף אשר הלכו עמי
 קרי Me - also in acting rebelliously against Me
 כו 40.

אָתְפַעַל 1 הלך, התהלך to walk אם יקום

הלך² - הן

רגלה ומהו מהלכה בבישה המעבר על פקודיה
"אשר לאל נסתה..." מהליכה ברעה תמוט כף
רגלה ומהי ההליכה ברעה? העבירה על המצוות
- ת"מ 2235. **2 אורך הדרך** מן אונקלוס **distance**
מהלך תלתה יומים m דרך שלשת ימים a
distance of three days - בר ל 36, שמ ג 16, ה 3.

המטה שם מקום (place) *pr. n.*
המטה ש"פ ורדף עד המטה M₆ וירדף עד דן -
בר יד 14.

המין חגורה, אבנט **girdle** |א"י ותיסר יתהון המיינין
- נ שמ כט 9.]

אמיאן ש"ע ז *n. m.* **אבנט girdle** ואלין ארקעיה
דיעבדון... תעיין מצנפה ואמיאן ואלה הבגדים
אשר יעשון... מצנפת ואבנט these are the
garments which they shall make... a turban,
and a girdle - שמ כח 4. ואמיאן תעבד עובד
רקם - שמ כח 39. ותלבש ית אהרן ית כיתנתה
ותיסר יתה אמיאן - שמ כט 5.

אומיאן ש"ע ז *n. m.* **אבנט girdle** ובאומיאן
עבר יתאסר N ובאבניא בד יחגר and be girt
with a linen girdle - ויק טו 4. ותיסר יתה
באומיאנה N - שמ כט 5.

המל שם פרטי (של מלאך) *pr. n.* [of an angel]
המל ש"פ הלם המל יהמל האמל העמאל
- אס 17.

הן מילית קריאה להצגה *presentative interj.* [קרובה
ליהאי ומתחלפת עמה (ע"ע)] *Akin to h², with which*
[it interchanges].

הן מקיור **הן behold** מציעה עובדה ידועה
introduces a known fact הן האדם הוה כאחד
behold, the man has become like one of us
- בר ג 22. הן טרדת יתי יומן הן גרשת אתי היום - בר ד 14.
הן לי לא יהבת זרע (י"א הא) הן לי לא נתת
זרע - בר טו 3. הן רב שביתה לך (י"א הא) הן
גביר שמתיו לך - בר כז 37. הן כספה דשקענן...
עזרנן לותך VMECBA (J הא) הן הכסף אשר
מצאנו הושבנו אליך - בר מד 8. הן יומן הקרבו
ית חטאתון... וארעי יתי כל אלין (י"א הא) הן
היום הקרבו את חטאתם... ותקראנה אתי
כאלה - ויק י 19.

הנ- (יכינויים) **הנך בטנה A** הנך הרה
behold, you are pregnant - בר טז 11. הנך שלם A הנך
מת - בר כ 3. הננן עבדים לרבי - בר מד 16. הנן
לך לעבדים - בר נ 18. והנכון יומן ככוכבי שומיה
- שמ יח 25. A

הלך² שם פרטי (מלאך) *pr. n.* [an angel]
הנך ש"פ הצפרה הסמים הלך לאל חלקלב -
אס 17.

הלכה תואר הפועל למקום *adv. of place* (מן)
אונקלוס O]

הנכה ת"פ *adv.* **הלום here** אל תקרב הלכה
m C להכה, נ"א עטף, ע"ע חטף) אל תקרב הלום
do not come near - שמ ג 5.

הלל שבח **praise** (נדיר, השרש שאול מעברית
loan. **סוא"י** הללו לאלהא - תה מז 2 - 105 Anec]

פעל הילל **to praise** אלהינו לך נהלל
(nállab) אלהינו, אותך נהלל O, the Master of
holiness, we shall praise you - ע"ש ו 31-32.

אתפעל תהתהלל **to be praised**
אלהים (yētállab) praised be God (מ כב 7, כד
39. תתהלל לעולם נציבה ייה תשבחתה תתהלל
לעולם, הנטע היפה מן התשבחה - ע"ש ו 26 [ע'
זבי"ח שם].

תהנלה ש"ע נ *n. f.* **תהילה** **praise** עשרים
תהילות בשירה הזאת שבה נביה רבה ליהוה
עשרים תהילות בשירה הזאת (שירת הים) הילל
הנביא הגדול את יהוה הגדול twenty praises
in this song (Ex 15) the great prophet praised
the great Lord - ת"מ 87 [מביא מן דב לב 10:
ובתהלותו ישימנהו. מן עברית; בתה"ש; ובתשבחן H].

הלם שם פרטי (של מלאך) *pr. n.* [of an angel]
הלם ש"פ הלם המל יהמל האמל העמאל
גמגאל - אס 17.

המון (המולה, רעש ←) קהל **crowd** (מן העברית
[H]

המון ש"ע ז *n. m.* **עם רב** **crowd** ותהי לאב
המון גוים you shall be the father of a

הנה - העמל

† **הנה** תיפ של מקום *adv. of place* { > **هنا** ! טל ג עז עש"ח NSH - פלורנטין 88, 246]
הנה א תיפ *adv* **פה here** אן תפקו מן הנה א
 אם תצאו מזה *adv* **פה here** אן תפקו מן הנה א
 place - בר מב 15. ביתו אנה לילתה A לינו פה
 הלילה - בר מב כ 8. **ב** שיע' ז n. m. **עולם הזה the earthly world** מן יהך בתרה ליתו טעי...
אלא משעבד אנה ושם מי שהולך אחריו (משה)
 אינו טועה... **אלא נשכר פה ושם (בעולם הזה**
 ובעולם הבא) **he who follows him... will not go astray... but will gain here and there (in both worlds)** - ת"מ 2221. **ולא תשבקו קשטה**
עד תנשמו אנה וגם שם ולא תעזבו את קי
למען יניח לכם פה וגם שם - ת"מ 1133. ומרה
רצי עליו ולבה חדי הנה ותמן ואדוניו ירצה
בר ולבו ישמח פה ושם - ת"מ 306.

הונו שיע' נ n. f.
הנאה א שיע' נ n. f. **1 תועלת profit** מה אנחה
 כד נקטל ית אחונן מה בצע כי נהרג את אחינו
 what profit is it if we slay our brother? - בר לו
 26. **מה הנאה בה מה חפץ בו - ת"מ 181.** **סנאי**
אנחה שנאי בצע - שמ יח 21. הפך הו על אפריו
 וידע דלית מנה אנחה יפנה אל קניינו וידע
 שאין ממנו הנאה - מ א 83-84. **הא אנה מוזף**
לך חכמה בדיל תחכם האהנאה במלת וידבר
הנה אני מוסיף לך חכמה כדי שתבין את
החפץ במלת וידברי - ת"מ 173. **2 שלל spoil**
 ולרמשה יפלג אנחה ולערב יחלק שלל
 in the spoil - evening he divides the spoil
 - בר מט 27. **אנחה אחלק שלל - שמ טו 9.** **הנאה שלל -**
המליץ 552 [מן בר מט 27, בתה"ש שלפנינו: סעדי,
 סעדו. חנאה, אנחה בא כנגד שלל הסמוך. השי המליץ
 597: שללה = אנחיתה]. **3 טיב nature** **מכעי אנה**
גלי חונותון על ידך (פ: חוניתון) מבקש אני
לגלות את טיבם על ידך I want to reveal their
 nature (of the Righteous) through you - ת"מ א6
 (ריביו, זביית, העי' 2). **עמוד עננה מרבי חונותיו**
עד לא יתחזי לוכון מום עמוד הענן יגדל את
טיבכם עד שלא ייראה בכם מום - ת"מ א67. **ב**
שיית adj. ענוגה dainty וענהתה והענגה
 the dainty - המליץ 555 מן דב כח 56. **ליתא, ונראה שהיא**
טייס מן ענתה (C).

הנאי שיע' נ n. f. **שלל** ותיכל ית אנחית דבכיך
 you will use of the spoil of your enemy - דב כ
 14. **וית כל אנחיתה תצמת - דב יג 17.** ונסכו ית
 כל אנחיתה - במ לא 11.

† **הנתר** שם פרטי [מלאך *pr. n.* [an angel
הנתר שיע' חלקלב הלין הנתר הלגפר - אס
 17.

† **הסמים** שם פרטי [מלאך *pr. n.* [an angel
הסמים שיע' גמגאל הצפרה הסמים הלך לאל
 חלקלב - אס 17.

† **העמאל** שם פרטי [מלאך *pr. n.* [an angel
העמאל שיע' האמל העמאל גמגאל הצפרה
 הסמים - אס 17.

† **הנה** תיפ של מקום *adv. of place* { > **هنا** ! טל ג עז עש"ח NSH - פלורנטין 88, 246]
הנה א תיפ *adv* **פה here** אן תפקו מן הנה א
 אם תצאו מזה *adv* **פה here** אן תפקו מן הנה א
 place - בר מב 15. ביתו אנה לילתה A לינו פה
 הלילה - בר מב כ 8. **ב** שיע' ז n. m. **עולם הזה the earthly world** מן יהך בתרה ליתו טעי...
אלא משעבד אנה ושם מי שהולך אחריו (משה)
 אינו טועה... **אלא נשכר פה ושם (בעולם הזה**
 ובעולם הבא) **he who follows him... will not go astray... but will gain here and there (in both worlds)** - ת"מ 2221. **ולא תשבקו קשטה**
עד תנשמו אנה וגם שם ולא תעזבו את קי
למען יניח לכם פה וגם שם - ת"מ 1133. ומרה
רצי עליו ולבה חדי הנה ותמן ואדוניו ירצה
בר ולבו ישמח פה ושם - ת"מ 306.

הני נועם, הנאה; תועלת, בצע, *delight*,
pleasure; avail, profit **איי** עבד מה דהני לך
 - בריר' 61. **סואיי** מא הנא לך פטרוס - מתי יז 25]

קל עבר: דחנתך (+נוכח) dānātāk - מ ד 23. **בינוני:**
 דהני dāni - ע"ד ד 18. **אפעל** עתיד: ינהך - ת"מ 227.
בינוני: מחנה māni - א"ח 92. **מעניה (נ) mānyā** - ע"ד
 ט 15. **אתפעל** עבר: אתחנו - ת"מ א4. **עתיד:** תתחני -
 ת"מ 156. **בינוני:** מתעניה (נ) mētānyā - ע"ד ט 9.
הונו חנותון (+נסתרים) - ת"מ א6. **הנאה** אנחה e'nhā -
 מ א 84. **הנאי** אנחית (נסמך) - דב כ 14. **אנחיתה**
 (מידוע) - במ לא 11 (= המליץ 597).

קל ערב **to be pleased** **ואמת דחנתך את**
נצח דבכיך ומתי שערב לך אתה נלחם באויביך
 you defeat your enemies whenever you please
 - מ ד 23-24. **עם לי היחס I with the prep.** **דבק לה**
הך דחני לה מושיע אותו כפי שערב לו he
 delivers as he pleases - ע"ד ד 18. **דו במלתה**
מתעבד וברב דחנתה מתיתבכי הוא (העולם)
בדברו נעשה ובגודל חפצו מתייסד - ת"מ 143.

אפעל 1 הועיל **to avail trans.** **והתנחם לא**
ינהך נחמה ואם תינחם, לא יועילך הנחם
 when you are comforted, the comforter will not
 please you - ת"מ א227 [זביית העי' 2]. **2 הנעים**
please **אתננו מנחה נפשאתן סיפור המהנה**
 את נפשותינו a tale that pleases our souls - א"ח
 92. **ונימר מלה מעניה עלמה וכל דלגוה ונאמר**
דבר המהנה את העולם ומה שבתוכו - ע"ד ט
 16-17.

אתפעל 1 נונה **פעייע intrans.** **to be pleased**
ותמחי כסיאתה ואתחנו גליאתה ותמהו
 the concealed and glorious and the hidden

526 ע"פ שמ טו 15. ליתא. 5 עם פועל אחר מציין פעולה חוזרת (*iterative (with a second verb)* **חזר ועשה to do again** הפך ואמר מן יהוה חזר ואמר "מי יהוה" (Pharaoh) asked again "is God?" - ת"מ 151ב. בתר דאמר מלת ואין הפך ואמר מלת עול אחרי שאמר מלת "ואין" חזר ואמר מלת "עול" - ת"מ 190א [לענין דב לב 4]. הפך ולעט יתן חזר (האל) וקלל אותנו - ת"מ 166א.

חיפך ש"ע ז **הפיכה** דאנה בעי מיפך לך (:) פרעה עליון אני מבקש להפוך את לב פרעה עליהם - ת"מ 53ב. לדלא מיפך ית קרתה - בר יט 21.

פועל הפך trans. **to change** אה קהלה הב בלך מן יתה ביתה... כי לית בחילך מהפך יתה הוי הקהל, היוהר מן אותו בית... כי אין בכוחך להפוך אותו O congregation, keep your mind away from that house..., for it is not in your power to change it ת"מ 302ב.

אתפנול 1 נהפך פע"ע **to change intrans.** בלעם... אתפך פמה לברכאן בלעם... נהפך פיו (לומר) ברכות Balaam..., his mouth changed to (say) blessings - מ ה 79. וסערה יתפך אבר ושערה הפך לבן - ויק יג 20. ויתפכו לאדם ויהפכו לדם - שמ ז 17. ואטרה דאתפך לנחש - שמ ז 15. ואהן ארצמה יתפך לרוחה והלחץ הזה יהפוך לרוחה - ת"מ 43א. והך אתפך פמה דבלעם ואמר מה טובו אהליך יעקב - ת"מ 235א. הטר הן תתהפך ותהי לרע הישמר פן תיהפך ותהיה למטה - ת"מ 254א. **2 הפך** פע"י **trans.** **to change** האנה מסע לך אטר מן אשתה וכיתך מתפך לה לכל גון דאת בעי הנה אני מסייע לך מטה מן האש ואכן אתה הופך אותו לכל דבר שאתה רוצה I am about to extend you a rod from the fire, and you change it into any kind of thing - ת"מ 8א.

אפיכה ש"ע נ **n. f.** **הפיכה upheaval** ושלח ית לוט מבגו אפיכתה וישלח את לוט מתוך האפכה the midst of the upheaval (God) removed Lot from the - בר יט 29 (= המליץ 452).

מהפך ש"ע ז **n. m.** **הפך opposite** משתוי חלוי ומהפכה ומשתוי תפה וחלופה משקה מתוק והפכו משקה חמוץ וגם חילופו a sweet drink and its opposite, a tasteless drink and its opposite - ת"מ 183א.

מהפכה ש"ע נ **n. f.** **הפיכה upheaval** כמהפכת סדם ועמרה like the upheaval of Sodom and Gomorrah - דב כט 22.

הפך הפיכה, פנייה **overthrow; change, turn** [א"י] לא הפך מכתשה ית חוזה - נויק יג 55. **סוא"י** דהפך אפוי מן ביתא דיעקב - ישע ח 17. ע"ע תתן]

קל עבר: דהפך **dāfək** - מ א 94. עתיד: יפך **yīfək** - איג 74. ציווי: הפכה (+נסתר) - ת"מ 150ב. בינוני: הפך **āfək** - ע"ד כה 47. פועל: אפיך - ויק יג 3 C. מקור: מיפך - ת"מ 353ב. **פעל** בינוני: מהפך - ת"מ 302ב. **אתפעל** עבר: **atfək** - מ ה 79. עתיד: יתפך - ת"מ 443. בינוני: מתפך - ת"מ 8א. **אפיכה** אפיכתה (מידע) - בר יט 29. **מהפך** מהפכה (+נסתר) - ת"מ 183א. **מהפכה** מהפכת (נסמך) - דב כט 22. **מיפך** במיפכה (+נסתר) - בר יט 29.

קל א פע"י trans. **1 הפך, שינה to change** והפך יהוה אלהך לך ית קללתה לברכה ויהפך יהוה אלהיך לך את הקללה לברכה the Lord your God turned the curse into a blessing for you - דב כג 6. וכד אתא בלעם בערימו הפכת פמה לברכתך וכאשר בא בלעם בערמה הפכתי את פיר לברכך - ת"מ 223א. והפך מימי נהרה דם - ת"מ 285א. **2 הרס to destroy** והפך ית קריאתה אלין והפך את הערים אהלה he overthrew those cities - בר יט 25. כמהפכת סדם ועמרה... דהפך יהוה כמהפכת סדם ועמרה... אשר הפך יהוה - דב כט 22. **3 השיב to turn** גבר יקעם לקדם חובה... הפכה מן שבילה (אם) יעמוד איש לפני חטא... השיבהו מדרכו his way to turn him from the way to sin... - ת"מ 150ב. **4 פנה** עם מילת אפיך **to turn the face** (fig.) - דהפך טובה אפיו מנן כי הפך הטוב פניו ממנו the Good One has turned His face from us - מ א 94. לידך אפכת אפיך פניתי - איג 76. להן דאנש הפך אפיו הוא משקה לך להיכן שאדם פונה הוא מוצא אותך - ע"ד כה 48-47. בלא אפיך **without 'face'** ליתו גנו לטלי הפך לספרה אין זו גנות לנער לפנות אל המורה - מ ה 35. **5 פע"ע intrans.** **1 הפך** במעמד האוגד **to become (copulative)** וסער במכתש אפיך **עבאר C** ושער בנגע הפך לבן הפך **white** if the hair in the diseased spot became white - ויק יג 3. והי אפיכה **EB** **MC** (אפיכה) והיא הפכה שער לבן - ויק יג 10. וסערה הפך אבר **E** (ני"א אתפך) - ויק יג 20. **2 פנה to turn** לאהן יערק מסכין אי יפך ארצמה לאן ינוס מסכן או יפנה הדחוק where would a poor man fly, or where would he turn to **repent** **הרע** והן ליתו הפך ולא שמע מנך ואם אינו שב ואינו שומע בקולך if he does not repent or listen to you **4 אבד to perish** אפכו נמגו - המליץ

הצפּוֹ - הָרֵן

serve the Egyptians, for it is better for us than
to die in the wilderness [צירוף של במ
יד 4 ושל שמ יד 12. אלא שבתהייש שם: הלא. אונקלוס:
ארי. על מעמדה עי טל הלשון 31].

הָרֵן *ârân* שם פרטי *pr. n.*

הָרֵן שׁיפּ וְאוֹלַד יֵת אַבְרָם יֵת נַחֲוֹר וֵית הָרֵן -
בר יא 26. וְכַד עֲצַף הָרֵן עַל אַבְרָהָם בְּמִימְרֵי דֹ
חַרְשׁ נִפְקַת אִשְׁתָּהּ וְאִכְלָתָהּ וּמֵית הָרֵן וְכֹאשֶׁר
הִתְחַצֵּף הָרֵן כְּלִפֵּי אַבְרָהָם בְּאִמְרוֹ שֶׁהוּא קוֹסֵם
יִצְאָה אִשׁ וְאִכְלָתָהּ וּמֵית הָרֵן - אס 10א.

מֵהִפְכָּה שׁיפּ *n. f.* **הַפִּיכָה** **upheaval** כְּמֵהִפְכָּת
סֹדֶם וְעִמְרָהּ *like the upheaval of Sodom and*
Gomorrah - דב כט 22.

מִיפְּךָ שׁיפּ *n. m.* **הַפִּיכָה** **upheaval** בְּמִיפְכָּה
יֵת קְרִיאָתָהּ *in His overthrowing of their cities*
- בר יט 29 (= המליץ 452).

הַצְּפוֹ שם מקום *pr. n. (place)* [פירש אשור מן
שור, ראייה. ע״ע צפי. *Int. of the name ʿšwr as*
from ʿšwr, 'to see']

הַצְּפוֹ שׁיפּ וּשְׁם נִהְרָה תְּלִיתָהּ קְפְלוּסָה הוּא
הַלּוֹךְ מִלְּכוֹת הַצְּפוֹ (E) וּשְׁם הַנְּהַר הַשְּׁלִישִׁי
הַדְּקָל הוּא הַהֶלֶךְ קְדַמַּת אֲשׁוּר - בר ב 14.

הַצְּפָרָה שם פרטי [מלאך] *pr. n. [an angel]*
הַצְּפָרָה שׁיפּ הַעֲמָאֵל גַּמְגָּאֵל הַצְּפָרָה הַסְּמִיִּם
הַלֵּךְ ר - אס 17א.

הַרְבֵּד בעל חיים **an animal** [= ערפד - טלשיר
[262]

הַרְבֵּד שׁיפּ *הַרְבֵּדָה M* הַתְּנַשְׁמַת - ויק יא 18.

הַרְבֵּלָה *ârēbīlā* שם מקום. ע״ע נירבה. *pr. n. (place)*

הַרְבֵּלָה שׁיפּ וְנֻעַת תַּחֲוּמָה מִן שַׁפְמָה הַרְבֵּלָה
(נ״א הַרְבֵּלָתָהּ, לְנִירְבָה) - בר מא 45.

הַרְגָּרִיזִים *ârgârīzōm* שם מקום *pr. n. (place)*
[ע״ע טור גריזים]

הַרְגָּרִיזִים שׁיפּ וְתַתֵּן יֵת בְּרַכְתָּהּ עַל הַרְגָּרִיזִים
- דב יא 29. תְּקִימוֹן יֵת אֲבִינִיהָ... בְּהַרְגָּרִיזִים -
דב כז 4. מוֹבָא גַם בְּשֵׁם כ 13א, דב ה 17א. לְמַבְרָכָה
יֵת עֲמָה בְּהַרְגָּרִיזִים - דב כז 12. אֲשֶׁרֶךְ יִשְׂרָאֵל
דְּהַרְגָּרִיזִים מִסְּגָדָךְ אֲשֶׁרֶיךָ יִשְׂרָאֵל שֶׁהָר גְּרִיזִים
(מְקוֹם) הַשְּׁתַּחֲוּיִיתָךְ - ת״מ 108ב. וְלֹא סְגָדָה
אֵלָּא לַיהוָה קִדְּם הַרְגָּרִיזִים בֵּית אֵל וְאִין
הַשְּׁתַּחֲוּיִיָּה אֵלָּא לָהּ, לְפָנֵי הַר גְּרִיזִים - ת״מ 23
- 33. דְּלִית אִשְׁתָּהּ קְרִבָּה לִיד סְהַרְתִּי הַרְגָּרִיזִים
שְׁאִין הָאֵשׁ קְרִבָּה לְסַבִּיבַת הַרְגָּרִיזִים - אס 5א.

הַרִּי מילית קישור. *conj.* [רגילה בעברית של חז״ל.
ע״ע ארי. *Frequent in MH*]

הַרִּי מ״ק *conj.* **כִּי** **for** נְעוֹר אֵל מְצָרִים וְנִשְׁמַשׁ
יֵתוּן הַרִּי טַב לָן מִן מוֹתָן בְּמַדְבְּרָה נִשׁוּב
מְצָרִימָה וְנַעֲבֹדָה אוֹתָם כִּי טוֹב לָנוּ מִמוֹתָנוּ
בְּמַדְבַּר *let us head back for Egypt and we will*

תעתיד קעימה הוא וכל מן דסבע מנה חי מעדן של הקיים הוא וכל מי ששבע ממנו חי - מ יד 6-5. ב לפני הסיפה *apodosis* *introducing the* [ע מפני שנטל העיקר ובטלה הטפלה - מש כלים יט ט (מבוא לנוה"מ 1077)]. כד צאו ממו עבדי יהוה ומצרים נסעים לקראתו ואסר אפן מרכבתה כשיצאו ממנו (מן הים) עבדי יהוה, והמצרים נסעים לקראתו, "ויאסר את אפן מרכבתו" (שמ יד 25) when the servants of God come out from it (the sea), and the Egyptians set out to encounter them, He locked the wheels of their chariots - ת"מ א63. אימת דקעם קמי סניה... ואתנה מרה על דרג כאשר עמד (משה) לפני הסנה... הושיבו אדונו על מדרגה (רמה) - ע"ד א 9-11. ג לפני פסוק מצב *introducing a circumstantial clause* ולית טובך מנכי ומסובר לן ואין טובך ניווק, כשהוא סולח לנו Your Goodness is not harmed, (when) it forgives us - מ א 17. ורדפו בתר ישראל... ואנון שרין על ימה דסוף ורדפו (המצרים) אחרי ישראל..., והם (ישראל) חונים על ים סוף (the Egyptians) were pursuing Israel... (while) they were camping on the Sea of Reeds - ת"מ א54. כהניה סהדים ומתימני הקדש ואתון עורי סהדים ועם קרש הכוהנים הם עדים (בהיותם) נאמני הקודש, ואתם גם כן עדים (בהיותכם) עם קודש - ת"מ א118. וכד קבל לוחיה קדמאיה רבו מלאכיה והא סבלין על אדיו כאשר קיבל (משה) את הלוחות הראשונים, היללו המלאכים, (בעוד) הוא נושאם על ידיו (את הלוחות) - ת"מ א202. ונוזין לה הוא ממלל ונאזין לו בעודו מדבר - ת"מ א215. ד לפני פסוקית מושא (= כינוי זיקה) *introducing an object clause* ליעקב אמיר והוא מסחן זכותה ליעקב נאמר שהוא בעל הזכות ואתו יאמר ואתו יאמר ואתו יאמר it was said to Jacob that he is the owner of righteousness - ת"מ א287. ה לניגוד *introducing an oppositional clause* גבורתך כסיה וטובך ורחמיך גלין גבורתך נסתרת, וטובך ורחמיך נגלים וטובך ורחמיך (while) Your goodness mercy are manifest - מ א 10-9. דאת מסיד בן... ומלף יתן ואנן ממרין דלא נילף שאתה מעיד ומלמד אותנו, ואנו ממרים פיך ואינונו לומדים - ע"ד ב 5-7. רב חילה דכן מסובר ויכל נצחון הך דו בעי גדול

ך האות השישית באלף בית. סימן המספר 6. The sixth letter of the alphabet. Symbol of the number 6.

ו, ו **א** *bâ* ש"ע נ. f. **האות ויו Waw** וידבר... בשרוי הזה מלתה ו "וידבר"... בראשית המלה הזאת ו *wydr...* at the beginning of this word there is Waw - ת"מ א174. אמונה... א אלהותה מ נביותה ו בריתה נ הנתנה ה חמשיתי ספריה "אמונה": א - אלהות, מ - נבואה, ו - בריאה, נ - כהונה, ה - חמשת הספרים - ת"מ א189. ב **1** מספר מנה *cardinal number* **שישי six** והסגת בישתה ו ק שנה וגדל הרשע שש מאות שנה the evil increased six hundred years - אס א6. ואקים פלוגיה יהב לשם ו וליפת ו קבע (נח) חלוקתו. נתן לשם שישה (חלקים) וליפת שישה - אס א8. וריש יומי בריתה ו אלפין דשנה וימי הבריאה מראשה ששת אלפי שנה - אס א7. **2** מספר סודר *ordinal number* **שישי sixth** בו אתוקד סדם (ביום) השישי נשרפה סדום on the sixth (day) Sodom was burnt down - אס א13. בירחה ו אזלו מלאכיה לבלעם בחודש השישי הלכו המלאכים אל בלעם - אס א17.

ך תוויית החיבור *conjunctive pref.* (ע' עואנ"ש ה 6.3.4 ואילך. § 6.3.4ff. *See LOT V*)

א 1 (u) w **and** לחיבור מילים *conjunction of words* לעל ולרע למעלה ולמטה *above and below* - ת"מ א154. צמת בראשית ויום נקם כלל את "בראשית" ואת "יום נקם" (תחילת העולם ואחריתו) - ת"מ א188. חילין וגבוראן ויסדין ומלאכיה וקלין וברקין כוחות וגבורות ויסודות ומלאכים וקולות וברקים - ת"מ א265. אבהן ובנים אבות ובנים - ע"ד ב 16. שומיה וארעה השמים הארץ - ת"מ א240. **2** לחיבור פסוקיות ומשפטים *conjunction of phrases* **א שרי** שופרה כרו וקלה דנביה מתחיל התחיל השופר להכריז וקול הנביא מתחזק *the horn started to increase* - בלו and the prophet's voice increased - ע"ד ו 7-6. ויסב אהרן חלקי וילבש משה עקובתי ויקח אהרן חלקי וילבש משה ברכתי - ע"ד ו 28-27. הו אלהים ותנין לא מקף לה הוא האלוהים ושני אינו סמוך לו - מ יב 18-17.

הרעתם "Israel saw the Egyptians dead on the shore of the sea" (Ex 14:30), their faces turned up, and they revealed their evildoing [זב"ח בהעי 1: אפשר שהוא פל אקטיבי שנוצר מן **אתפעל** ואפשר שהוא בד"י (ע"י) או עירוב שניהם. השי ירושלמי קידושין סד ע"ד].

אָתְפֶּעַל התוודה to confess ויתודי עליו ית כל עובי בני ישראל (E והתודה) והתודה עליו את כל עונות בני ישראל he shall confess over it all the iniquities and transgressions of the Israelites ויק סו 21. ויתודון ית עוביון VNB והתודו את עונם - ויק כו 40. וכן הוא בבמ ה VN7 [ג ויתודון]. ויתודאי ית דחטא עליה E והתודה את אשר חטא עליה - ויק ה 5.

†**וֹטוּט** מין עוף **a bird** **اوطوط** - Denizeau 555. אפשר שהוא כמו **ט** וטא - אפרוח: LS 185a. טלשיר 262]

וטוט ש"ע ז n. m. **שלך a bird** וית וטוטה M₃ ואת השלך - ויק יא 17. וית וטוט M₃ ואת החסידה - ויק יא 18. ווטוטה M₁* והתנשמת - ויק יא 30.

ויל- מילית קריאה של צער *interj. of grief* [מרכבת מן וי+ל (השי חסל > חס+ל), ומצטרפים אליה כינויי הקניין; וילך, וילה. לפעמים נוסף כינוי לכינוי מפני שקפא הכינוי הראשון; וילה לך. זב"ח, עואניש גב 183. *Compound of the interj. wy and the prep. I See LOT IIIb, 183* א"י ויילה ומה מטתה - ואי לה ומה שקרה אותה - שירת 196. **טוא"י** וי לנפשתי - ישע ג 9]

וילה wbylan - מ כ 12. ווילן wbylân - מ מ 122. ווילך - ת"מ 64. וילה לאנש (כינוי מוקדם) - ת"מ 74. וילך לך - במ כא A 29.

וינ- מילית קריאה של צער **אי woe** ווילון מצראי במה עבדו אוי להם למצרים במה שעשו woe וילה דעמי בכך וחטא אוי לו למי שנשבע לך וחטא - מ כ 12. ווילן דלא שוינן מילף אוי לנו שלא הסכמנו ללמוד - מ א 24, 122. ווילה למן דמתשקח חייב אוי לו למי שנמצא חוטא - מ א 88. ווילה דמרחק מנך אוי לו למי שמתרחק ממך - ע"ד כח 35. ווילון אהליו דכפרין בה אוי להם לאלה הכופרים בו - ע"ד י 12. טובי שמועיה ווילון כל חיביה אשרי השומעים ואוי לכל הרשעים - ת"מ 244. וילה הוא דרה דייתי וכלה דינים אוי לאותו דור שיבוא וכולו עונשים - ת"מ 493. וילה אנש דקשטה מבלדה אוי לו לאדם שקי מבהילו - ת"מ 74. והא ווילכי ממה דן שבקתיך ית גברה ואיה למה זה עזבתיך

הוא האל שכך סולח בעוד שהוא יכול לנצח כפי שהוא רוצה - ע"ד ג 20-21. וכל מלכים מתחלפים ואתה מלך דלא מתחלף שכל המלכים מתחלפים, ואתה מלך שאינו מתחלף - ע"ד ד 5-6. ה לפני ביאור *introducing an explanation* [ע בורר כדרכו ובחיקו ובתמחוי - **מש** ביצה א ח. הו מפשיטין אותו ואת בנדין - **מש** סנה ו ג] דחכמה אלה במד יהיה מנון מבתר מותה ומעבד ב"שה שהודיעו האלוהים (את משה) מה יהיה אחר מותו: יעשו הרע God had taught him (Moses) about what would happen to them after his death: they will do evil 120. שמעו מה אגיב לון פרעה... ועבדיה דקעמין עלוי ביתה לא ירשון למפוק כדו מתרה ביתה שמעו מה השיב להם פרעה... העבדים העומדים על הבית לא יוכלו לצאת מפתח הבית - ת"מ 25 א [עי זב"ח העי 1]. ולגו עלמה אנה גבי לה ועל כל עובד על פם מד לה עבד ובעולם (הזה) אפרע ממנו: על כל מעשה לפי מה שעשהו - ת"מ 151 א 3 לפני עניין חדש נבראשי פסקאות ומשפטים) בדומה לסיפור המקרא, הפותח בנה"מ בו"י "יהיהפוך" [אינו בניש - עואניש ה 6.3.4 *introducing a new matter* וקעם נביה... ככנשת ישראל וחכמן בפצו ועמד הנביא... בכנשת ישראל והודיעם על הגאולה and the great prophet Moses stood up... and taught them about the deliverance - ת"מ 40. וכד שקחו כל מצראי בכוריון קטלין אתו כהלון ליד פרעה וכאשר מצאו כל המצרים את בכוריהם הרוגים באו כלם אל פרעה - ת"מ 48. וכד ארמו קלה לגו שבט אשר נפקת שרח כאשר נתנו קול (הכריזו) בשבט אשר יצאה שר - ת"מ 52.

†**וּרְדִי** הודייה, גילוי **disclosure, confession** [א"י וואדי ושבח ישראל - נ בר מז 31]

פעל 1 התוודה to confess ויודי ית דחטא עליה התודה את אשר חטא עליה he shall confess that wherein he has sinned ויק ה 5. ויודי עליו ית כל עובי בני ישראל (B ויבדי) - ויק סו 21. ויבדון ית עוביון (M₂C*) ויודון E, ויודאון) והתודו את עונם - ויק כו 40 ויבדון ית עוביון (ECA ויודון) והתודו את חטאתם - במ ה 7 א"ס: **فَيَقْرُونَ** = הודו: ג ויתודון. **טוא"י**

יתנא סכלתא. פ מודי לחטיתא. **2 גילה to reveal** וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים ואפיון מתחפכין אל לעל וחכמו יתה ישראל וודו הרעתון "וירא..." (שמ יד 30) ופניהם נהפכו למעלה וידעו אותם ישראל וגילו להם את

ולי - ותר

אביהון ופניון לולק A (E) וילכו אחרנית ויכסו את ערות אביהם ופניהם אחרנית backwards, they covered their father's nakedness. (while) their faces were (turned) backwards - בר ט 23 [מן לולק].

אָפּי החלטה **decision** [> ופי = סוף. ובבנין העשירי استوفى עניינו נקמת דם - Barthélemy 1902, Dozy II, 834a

אסתפענל החליט, גמר אומר to decide לעשו תלימך מסתופי עלך למקטלנך A (ני"א מתעיד, מתרגז, מסתכל, משתלחם) עשו אחיך מתענד להרגך Esau your brother is decided to kill you brother is decided to kill you brother is decided to kill you brother is decided to kill you - בר כז 42.

אָפּסי wafsi שם פרטי *pr. n.* **אפסי** ש"פ לשבט נפתלי נחבי בר אפסי A (אפסי) - אס 17א.

אָרְקָף עמידה **standing** [> וקפ = עמד - Lane 3058b

קל עמד to stand, stay ואתון קפו ויבלשון ממלליכון A ואתם האסרו ויבחנו דבריכם and you, stay here, and your words will be examined - בר מב 16 [תרגום: עמדו (כאן)]. איעת לוטי אל תקף A רדה אלי אל תעמד come down to me without delay (*lit.*: don't stand) - בר מה 9.

אָרְתָר נאצה, הכעסה **contemn** [א"י מאן דאמר דרחמנה וותרן יתותרון בני מעוי - ירוש שקלים מח ע"ד ושי"ג 211, שי 7-8 = שביעית לג ע"ג: מותרין. זבי"ח, המליץ 532; ילון, פרקי לשון 21; זולאי, ידיעות המכון ו קפט; קדרי, ערכי 164]

פענל ניאץ to contemn ותעכמון הלא בתרו גבריה האלין ית יהוה (פ) באתרו, A (הבתרו) וידעתם כי נאצו האנשים האלה את יהוה you shall know that these men have contemned the Lord - בר טו 30. עד אהן יבתרני עמה הדן עד אנא ינאצני העם הזה people contemn Me? - במ יד 11 (=המליץ 532). מובא גם בתי"מ 216: עד הן יבתרני... עד אמת יבתרני. בניה דבתרו ואתילפו מן עשו הבנים אשר ניאצו ולמדו מעשו - ת"מ 216.

אָתְפַעְנַל כַעַס to be vexed וחזה יהוה ואתותר (V' ואתבתר, E ויבתר) וירא יהוה וינאץ

את האיש? woe! why did you leave the man? - wayyēl 20 תפס מן וי אבל איס מתרגם: אין הו. בילך מואב אבדת עם כטפש אוי לך מואב, אבדת עם כמוש - במ כא 29. ויליך מן אתיתי A (m ביליך) אוי מזה באת - בר טז 8 [נדהה אי עם אוי: uwwi. השי א"ס: וילק מן אין איתי. Merger of ²y and ²wy].

וינך ל- וילך לך מואב A אוי לך מואב - במ כא 29.

אָרְלִי נוי **seemly** [ס ולא - LS 285a. א"י: לא ואלו למשרי נדרא = לא נאה להתיר נדר - בבלי נדרים ח ע"ב (גרסת הערוך)]

אָתְפַעְנַל היה ראוי to be fit? וועללין למעיהון ולא אתילי עללין למעיהון A ותבאנה אל קרבהן ולא היה נאה להן כי באו אל קרבהן they had consumed them, and it was not fit for them that they had entered their abdomens - בר 21 [פירוש מעין: ולא היו ראויות]

וכי ש"ת adj. נאה seemly כרואה ישתבח הך מד לאוי הבורא ישתבח כמו שראוי praised be the Creator, as it is seemly - אלעזר ב 8.

אָרְלִי² שליטה **rule** [> ולי - Dozy II, 843b. בטור העברי של המליץ 560: יולי = יפקד]

אפענל ; גבר to master ברוך אבוך ואמך יולו עלוי ברוך טברה A ברכות אבוך ואמך גברו על ברכות הרי ברכות the blessing of your father and your mother shall surpass the blessing of the mountain (!) - בר מט 26. בצפר יולי עמוט A בבקר יגבר על החושך in the morning he masters the darkness - בר מט 27 [פירוש על "יאכל עדי"].

אָרְלַע אהבה, תאוה **desire** [> ולוע = תאוה - Lane 3060a

תולועה ש"ע נ. f. **תאוה** סעד תולועת ריש עלמה A עד תאות גבעת עולם unto the desire of the world's top - בר מט 26.

אָרְלַק הליכה ? **walking** [> ולק = הליכה - Kazimirski II, 1605

ונק ת"פ adv. (הליכה) אחרנית ? (walking) backwards ולכו לולק וכסו ית קלשפות

ותר

בת"מ לעניין הסליחה שסלח האל לישראל, כגון 215א:
עמי ומסובר = ראה וסלח. אפשר שהדבר קשור עם
משמעות זו של ותר, כגון: מצאנו שויתר הקב"ה לישראל
על עבודה זרה... ועל מאסם בתורה לא ויתר - ירוש
תניגה עו ע"ג. ברם אין הוראה זו מתועדת בספרות
השומרונים. התה"ע: וירפ"י = סירב.

באיקרים ומצראי מצרר מזדבד כל בית בארע מצרים המחבל בתוך בתי המצרים ובתי ישראל בכבוד והמצרים צרה מתכנסת בכל בית בארץ מצרים - מתנה (Cow 188).

זבד ש"ע ז n. m. **כינוס** assembly תעבד כל מועד בזבד תעשה כל מועד בוועד you will make every festival in assembly (Cow 441).

זבדה ש"ע ז n. m. **חבורה** congregation וזבתון הלא קשיה m וחברתם כי קשתה their congregation is difficult - בר מט 7 > וזבתון. השי עביתה > עבדתה. השומרוני תפס מעניין חבורה. השי נ"א דביקתו, חברותו SP has *hbrtm*, interpreted as 'group'.

זבולן zēbūlān שם פרטי pr. n.

זבונן ש"פ וקרת ית שמה זבולן - בר ל 20. על טור עיבל ראובן גד ואשר זבולן דן ונפתלי - ת"מ 121א.

זבח קרבן sacrifice (ע"ש NSH. ע"ע דבח).

קל זבח to offer a sacrifice נהך נזבח (C) E נזבחה; נ"א נדבחה) נלכה ונזבחה let us go and sacrifice - שמ ה 8 (רק כאן בת"ש). ישראל זבח וזרק אדמה ישראל זבח וזרק את הדם - ת"מ 44א. כד זבח ישראל בין רמשיה שרא דינה לגו בתי מצראי כאשר זבח ישאל בין הערבים חל העונש בבתי המצרים - ת"מ 44א. זבחו ושבחו... למרון זבחו והיללו... את אדונייהם - ת"מ 47ב. ישראל יזבח בין רמשיה ישראל יזבח בין השמשות - ת"מ 43א.

זבח ש"ע ז n. m. **זבח** sacrifice וזבח תודה לפרקן אבהתה זבח תודה לגאולת האבות a sacrifice of thanksgiving for the deliverance of the ancestors - ת"מ 43א. ייתי בשלם תהבה ויזבח זבחי צדיק יבוא בשלום התהב ויזבח זבחי צדק - ת"מ 42ב.

מזבח mazba ש"ע ז n. m. **מזבח** altar ואקמת לך מזבח סגדה והקמת לנו מזבח השתחויה You have erected for us an altar for worship ע"ש ב 5. ומזבח אודאותה תמן ומזבח התודה

ז האות השביעית באלף בית. סימן המספר 7. The seventh letter of the alphabet. Symbol of the number 7.

ז זēn א ש"ע נ n. f. **האות זין** Zayin כד קרא כבודה קמיו עסרתי מליה... בשרוה קרתה ואת תשקחנה לא אתחסרת אלא אות ז מיסתה כשקרא הכבוד לפניו עשר המלים... בראשונה קרא אותן, ותמצאן שאינן חסרות אלא אות ז לבדה when the Glory proclaimed before him (Moses) the Ten Words (Ex 34:6-7)..., He proclaimed them in the beginning, and you will find that they are not defective, except for the letter Zayin alone - ת"מ 280א (ע' בהערות זב"ח). **ב 1** מספר מונה **שבעה** seven ואלף מתושלח כ שנה וזק שנה ולמד מתושלח שבע מאות ועשרים שנה Methuselah learned seven hundreds and twenty years - אס 5א. בר ז י שנה וח ירחין נחת יוסף למצרים בן שבע עשרה שנה ושמונה חודשים ירד יוסף מצרימה - אס 13א. **2** מספר סדר **שביעי** seventh בו אקרב מלך ערד עם ישראל (ביום ה)שביעי נלחם מלך ערד בישראל on the seventh (day) The king of Arad battled Israel - אס 16ב. בו אטילד יצחק ביום מילתו (ה)שביעי (של אברהם) נולד יצחק - אס 13א.

זאל סטייה transgression > זאלל = עובר.

חולף - [Lane 1272b]

קל סר to transgress קעם קדקד נזיר זאל (נ"א זאלה) בתנומי יומיו עכירין יקום נשיא מוכתר המעביר על דבריי (!) ימיו עכורים a crowned prince will arise, who will transgress My words (?); his days will be turbid - אס 21א.

זבד כינוס assembly [ע בויומן וזבזיבה יחנו - יניי קעה. ע"ש NSH - פלורנטין 280]

אתפגעלנתכנס to gather סדרה דאכה אזדבד בנצירו בצלותה הקהל שנתכנס כאן במסירות ובתפילה that gathered here in devotion and prayer (Cow 254) - אבישע - in devotion and prayer מחבלה בתוך בתי המצרים ובתי ישראלך

זבל - זבן

מן אנון בכסף ואף מים תכירו מהם בכסף - דב ב 6 [מובא גם בכמ כ 13 [הגייתו takkīru ותפרש תחכירו. [Int. "you shall lease", as from hkr. זבן יתן וית ארעתן קנה אתנו ואת אדמתינו - בר מז 19. יליד בית זובין כסף MC (ני"א זובינת = המליץ 504) יליד בית ומקנת כסף whether born in the house, or bought with money - בר יז 12.

פעל מכר to sell וזבן ית בכורותה ליעקב וימכר את בכורתו ליעקב בכורותה ליעקב he sold his birthright to Jacob - בר כה 33. מן זבן בכירתה בתאות נפשה מי שמכר את בכורתו בתאות נפשו - ת"מ 204. וזבנו ית יוסף לישמעאלאי וימכרו את יוסף לישמעאלים - בר לו 28. וזבנותה עבד ביש מה עבדו ומכרו אותו לעבד - רע מה שעשו - ת"מ 287. ואן יזבן גבר ית ברתה לאמאה וכד וכי ימכר איש את בתו לאמה - שמ כא 7. וכד תזבן זבון לעברך וכי תמכר ממכר לעמיתך - ויק כה 14. מזבן במלתה דנחש מתנסב במיכלה דחוה... לית לי סוברו לעלם מכור דבדרי הנחש, לקוח באוכל של חוה... אין לי תקווה לעולם - ת"מ 250. זבן כיום ית בכורתך לי מכרה כיום את בכורתך לי - בר כה 31.

מזבנה לעם נכראי לא ישלט למזבנתה

ECB לעם נכרי לא ימשל למכרה - שמ כא 8.

אֶתְפַּעַל נמכר to sell oneself, be sold ואן יפעת אהוך עמך ואזבן לך וכי ימוך אחיך עמך ונמכר לך if your brother becomes poor beside you, and sells himself to you he shall יזדבן בגניבתה ונמכר בגניבתו ויק 39. ויזדבן be sold for his theft - שמ כב 2. לא יזדבנון זבינת עבד לא ימכרו ממכרת עבד - ויק כה 42.

זבון ש"ע ז qāṭōl n. m. **קונה purchaser** ויהשב עם זבונה משנת אזדבן לה וחשב עם קנהו משנת המכר לו he shall compute the total from the year he gave purchaser himself over to him - ויק כה 50. ולית זבון ואת קנה - דב כה 68.

זבון ש"ע ז qittūz n. m. **1 מכירה selling** א"י לפס סגי שנין תסגי כסף זבונה - נ ויק כה 16] ויהי כסף זבונה במניאן שנים והיה כסף ממכרו במספר שנים the price of his sale shall be applied to the number of years - ויק כה 50. ויפרק ית זבון אחיו וגאל את ממכר אחיו - ויק כה 25. לעם נכראי לא ישלט לזבונה לעם נכרי לא ימשל למכרה - שמ כא 8. **2 קנייה purchase** זבון זוזה A מקנת כספו the purchase of his money - שמ יב 44. זבון חקלה

שם - ע"ד טו 26. ואשתה על מזבחה תוקד לא תטפי ואש על המזבח ואש על המזבח תוקד לא תכבה the fire on the altar shall be kept burning, not to go out (ע"י התרגום לויק ו 5, אבל שם: מדבח). ותשמיש מזבחה עלתה ועבודת מזבחה העולה - ת"מ (ק) 40.

זבל[†] פרש excrement [ע זבל הוא פרש - בר"ר 265]

זבל ש"ע ז n. m. **פרש dung** וית פרה וית משכה וית בסרה וית זבלה M₂ ואת הפר ואת עורו ואת בשרו ואת פרשו the bull, its hide, its flesh, and its dung - ויק ח 17.

זבל[†] שבה וגדלות exaltation (מן העברית [H] **קנ גידל, כיבד to honor, exalt** זבדני אלהים B (ני"א זבדני) זבדני אלהים God has exalted me - בר לו 20 [טי"ס?]. [corr.?] הזבנה יזבלני גברי הפעם יזבלני אישי this time my husband will exalt me - בר לו 20 = המליץ 455 [אי"ס יסטוطني] - [C^{ar} =

זבן¹ קנייה ומכירה **commerce, trade** א"י ארום תזבון עבד עברי - נ שמ כא 2. **סוא"י** הוא אול ומזבין כל מא דהוא לה זבן יתה לטורא - הוא הלך ומכר כל מה שהיה לו וקנה את השדה ההוא - מתי יג 44]

קל עבר: זבן - בר מז 20 (=המליץ 583). ואזבנה - ת"מ 220. עתיד: יזבן - ויק כב 11. ציווי: זבן - בר מז 19. בינוני פעול: זבין - בר יז 12 MC. **פעל** עבר: זבן - בר כה 33. עתיד: יזבן - שמ כא 7 (=המליץ 511). ציווי: זבן - בר כה 31. בינוני פעול: מזבן - ת"מ 250. מקור: למזבנתה (+נסתרת) - שמ כא 8. **אתפעל** עבר: אזדבן - ויק כה 39 (=המליץ 511). עתיד: יזדבן - שמ כב 2 (=המליץ 511). **זבון** qittūl - ויק כה 25 (=המליץ 511). **זבון** qatōl - דב כה 68. **זבונה** זבונת (נסמד) - ויק כה 42. **זבין** - בר מט 32 MEB. **זבינה** זבינת (נסמד) - בר יז 23. **זבן** זבנה (+נסתרת) - ויק כה 16 NB. זבנה זבנת (נסמד) - בר יז 27 M. **זבנו** זבנות (נסמד) - ויק כה 42 B. **זבנון** - ויק כה 42 A. **מזבן** - ויק כה 33 NMECA.

קל קנה to buy וזבן יוסף ית כל ארעת מצרים לפרעה ויקן יוסף את כל אדמת מצרים לפרעה Joseph bought all the land of Egypt for Pharaoh - בר מז 20. יוסף עמר אתר אבהו... ואזבנה לגרמה יוסף בנה מקום אביו... וקנהו לעצמו - ת"מ 220. וכהן אן יזבן נפש וכהן כי יקנה נפש - ויק כב 11. כד תזבן עבד עברי כי תקנה עבד עברי - שמ כא 2. ואף מים תזבנון

הזמנים Let Your greatness be told within all times - מ' 84-85. תשבחן ורבואן נימר לך בכל זבן ועדן - מ' יג 88-88. ואמר לון יעתדו גרמון לזבנה דמפוקה ואמר להם שיכינו עצמם לזמן היציאה - ת"מ 40. בכל זבניה תתברך בכל הזמנים תתברך - ע"ש ג 35. במעמד אדורביאלי *adverbial* והוה בזבן מילדה ויהי בעת לדתה when the time came for her to give birth - בר 27. וידונן ית עמה בכל זבן וישפטו את העם בכל עת על all and they judged the people at all times - שמ יח 26. בזבן נסיונה כד בלש ליצחק בעת הניסיון כאשר ביקש את יצחק - ת"מ 95. לזבן ירח אביבאה למועד חדש האביב - שמ כג 15. ביטוי הסימולטניות *simultaneity* טעמו כמעפי בסולך ובזבן כלשדה שמינה טעמו כצפחית בדבש ובאותו הזמן כְּלֶשֶׁד הַשָּׁמֶן - ת"מ 225א. 2 במעמד אדורביאלי *adverbial* פעם **recurrence, reprise** וידי על ביתה שבע אובנין (NBA זבנין) והוה על הבית שבע פעמים on the he shall sprinkle seven times house - ויק יד 51. הלא בזבנה הדה (A!) אנה משלח ית כל מגיפתי כי בפעם הזאת אני שלח את כל מגיפתי - שמ ט 14. ויקר פרעה ית לבה אף בזבנה הדה (! V הן) ויכבד פרעה את לכו גם בפעם הזאת - שמ ח 28. הלא כדו עזרנן דן זבניהם (MCA מטרין זבנין B תרים זבנים) כי עתה שבנו זה פעמים - בר מג 10 [וכן הוא במ א 23; כז 36 (MC תרין זבנין)]. 3 מועד **festival** תלתה אזבנים בשתה שלש רגלים בשנה three times a year all your males shall appear before the Lord - דב טו 16. תלתה (ECBA תלת) זבנים תחג לי בשתה שלש רגלים תחג לי בשנה - שמ כג 17. תלתה (CBE תלת) זבנים בשתה שלש רגלים בשנה - שמ לד 23.

זבן ת"פ *adv.* עתה **now** זבן יסעדני גברי MB הפעם יזבלני אישי this time my husband will exalt me - בר ל 20. כדו זבן יתחבר בעלי לי A (CE זבנה) עתה הפעם ילוה אישי אלי - בר כט 34.

זבן ת"פ *adv.* עתה **now** כזבן יתאמר ליעקב כעת יאמר ליעקב now it shall be said of Jacob - במ כג 23. כהזבן מחר (EB כזבן) כעת מחר - שמ ט 18.

זבן ד- מ"ק של זמן (*temporal*) **conj.** כאשר, שעה ש- זבן דקרא שמה אודעזע עלמה שעה שקרא שמו נזדעזע העולם when he pronounced His name, the world trembled - ט 25. אליית קעמת לקבלה דאדם זבן דהוה מבחר האם לא עמדותי לפני אדם בשעה שנבחר:

C מקנה השדה - בר מט 32.

זבונה ש"ע נ. *n. f.* מכירה **selling** זבונת עבד E ממכרת עבד **selling into slavery** - ויק כה 42. **זבין** ש"ע ז. *n. m.* קנייה **purchase** זובין כסף MC ומקנת כסף **purchase by money** - בר יז 12. זבין חקלה MEB מקנת השדה - בר מט 32. מן כסף זבניה **M₂*** מכסף מקנתו - ויק כה 51.

זבינה ש"ע נ. *n. f.* 1 קנייה **purchase** זבינת חקלה ומערתה דבה מקנת השדה והמערה אשר בן **the purchase of the field and its cave** - בר מט 32. וית כל זבינת כספה ואת כל מקנת כספו - בר יז 23. 2 מכירה **selling** לא יודבנון זבינת עבד לא ימכרו ממכרת עבד - ויק כה 42. 3 מחיר **price** לפם סגאי שניה תסגי זבינתה לפי רב השנים תרבה מקנתו **upon the multitude of years, you shall increase its price** - ויק כה 16.

זבן ש"ע ז. *n. m.* קנייה **purchase** זובני כסף B ומקנת כסף **purchase by money** - בר יז 13 וכי"ב 23. תסגי זבנה... תזער זבנה NB תרבה מקנתו...תמעט מקנתו - ויק כה 16. מן כסף זבנה VN מכסף מקנתו - ויק כה 51. חילי וקדמאית זבני כחי וראשית אוני **beginning of my possession** - בר מט 3 [=המליץ 545. נתפס מן ה'טש' - קנייה - ZSp 147. ועי"ע לבט].

זבנה ש"ע נ. *n. f.* קנייה **purchase** זבונת כסף **M₁*** ומקנת כסף **purchase by money** - בר יז 12. זבונת כסף M ומקנת כסף - בר יז 27.

זבנו ש"ע ז. *n. f.* מכירה **selling** זבונת עבד B ממכרת עבד **selling into slavery** - ויק כה 42. **זבנון** ש"ע ז. *n. m.* מכירה **selling** זבנון שמש A - ויק כה 42.

זובן ש"ע ז. *n. m.* מכירה **selling** מזבן בית NMECA ממכר בית (mamkor) **the selling of** the house - ויק כה 33 (B מן זבן !).

זבן זמן **time** [מן חילוף מ/ב *Interchange of the labials mlb*. סוא"י וקשי פרעון לבה אוף בהדן זבנא - שמ ח 28] ← היוועדות **assembly**

זבן azbân - ע"ד יג 29. אזבן - במ כד 1. זבנה (ז): בזבנתה - דב ט 20. זבנים azbânem - ע"ד כא 17. זבניה azbânayya - מ' ו 85. זבניהם (זוגי) - בר מג 10 [רק בכה"י JE בכל מקום נ"א: תרין זבנין. נ"ש מבחין בין ריבוי: fämmæm לזוגי: fämmâ'æm]. זבנו זבנואן - במ כב 28. אזבנואן - במ כב 33.

זבן azbân ש"ע ז. *n. m.* 1 עת, זמן **time** תתני רבותך לגו כל זבניה תסופר גדולתך לתוך כל

זגג - זה

במים... מפני שהוא מתון ומזוגג = צלול - ירושי נידה נ עי'ד. ס אתזוגג - LS 188b. עיי'ע זגי, זכד

קל היה צלול בינוני פעול **pure, clear** to be *pass. pt.* זגי'גן עינים מן חמר M, צללו עינים מלין *his eyes are clearer than wine* - בר מט 12.

זגג שית pure טהור *adj.* וכקנום שומיה לזגג וכעצם השמים לטהור *pure like the very sky* - שמ כד 10 [כד הוא נייש. אייס: מן النقا].

זגג שיע ז qittul *n. m.* **זכוכית glass** ועבד ניגוג ראם... וזער דזוגג ועשה פסל רם... ויורח של זכוכית (?) *he made a tall (?) statue...* and a moon of glass אס ו 1.

זגלי וזך purity, clarity || זכי (עיי'ע) עיי'י חילופי החיכיים כ.ג. *From zky by interchange of the* [palatals k/g]

קל בינוני פעול *pure, clear* *pass. pt.* זית זגי כתי'ת AC (J) אזגי. המליץ 457. זכי) שמן זית זך כתי'ת pure beaten olive oil - שמ כז 20. ולבונה זגיה (A זכיה = המליץ 457) ולבונה זכה - שמ ל 34. משח זית זגי M3A (J) אזגי, NECB (זכי) - ויק כד 2. לבונה זגיה ME (J) אזגיה, NCB זכיה) - ויק כד 7.

זגג שיע ז n. m. **נקיון כפיים righteousness** גבר דיקים קנומה בזגו ויגלי לה קשטה ולא יעמי ליתו זכי האיש שיחזיק עצמו צדיק ויתגלה לו הצדק ולא יראה, אינו צדיק, if one, (who) establishes himself in righteousness, and the truth is revealed to him but he does not perceive it, he is not (really) righteous - תי'מ 151ב.

זדם סתימה **blocking** [> סתם (עיי'ע). זבי'ח, המליץ 600. השי בבלי נידה לא עיי'א]

קל סתם to seal אל הרקיע אדם חזותה אל הרקיע סתם את עיניו the God of Balaam's eyes Firmament sealed - אס 17. בינוני פעול *pass. pt.* זדי'ם גבר זדי'ם עינה EC (J) אזדי'ם, A סתם) ונאם הגבר ש'תם העין the word of Balaam son of Be'or, the word of the man whose eye is sealed - במ כד 3. כוי'ב בפסי 15. התהי'ע: مطموس, منطمس לשון עיורון, סתימה [Dozy II, 60b -]

זזה כינוי הרמו לקרוב (זכר) *demonstr. pron. m. sg.* [H interp. שרובו מן העברית.]

- תי'מ 286א. אה עלם כהלה ברכה זבנה דהוה בה נביה רבה משה מתחזי הנה עולם כולו ברכה בשעה שהנביא הגדול משה נראה בו - תי'מ 296ב.

(ב)זבן ד- מייק של זמן *conj. (temporal)* **כאשר, שעה ש-when** אסיד בה משה... בזבן דשלח עמה לא יקרב יתה דינה העיד בו משה... (כי) בזמן שישלח את העם לא יגע בו העונש Moses testified to him (Pharaoh)... (that) whenever he let the people go, no punishment will touch him *called* - תי'מ 295א. ורעט לידה כמה רעט אברהם בזבן דאזדעק (חנוך) רץ אליו כמו שרץ אברהם כשנקרא (Enoch) hastened to it just as Abraham hastened when he was *called* - תי'מ 295א. עננה כסתה בזבן דאתמר לה ושכתי כפי עליך הענן כיסוהו בזמן שנאמר לו... - תי'מ 265א.

זבנה א בינוני פעול אדורביאלי *n. f. adverbial* (השי' זבנ'ת) **זמן time** ויתן מטר ארעך בזבנתה ויתן מטר ארצכם בעתו *for your land in time* - דב יא 14. בזבנתה ה'י בעת ההיא - דב ג 4, ט 20, י 8.1. **הפעם this time** ואמרת זבנה אודאה ית יהוה C ותאמר הפעם אודה את יהוה *this time I will praise the Lord* - בר כט 35. אמרת זבנה VC אמותה הפעם - בר מ 30. חטית זבנה VCA חטאתי הפעם - שמ ט 27. ואמללה ברן זבנה ואדברה אך הפעם - בר יח 32. סבלו שבי חובתי ברן זבנתה A שאו נא חטאתי אך הפעם - שמ י 17.

הזבנה (> הא זבנה) *adv.* **הפעם this time** ואמרת הזבנה אודה ית יהוה ותאמר *this time I will praise the Lord* - בר כט 35. אמרת הזבנה אמותה הפעם - בר מ 30. הזבנה יזיף גברי לידי הפעם ילויני אישי אלי - בר כט 34. הזבנה יזבלני גברי הפעם יזבלני אישי - בר ל 20. חטית הזבנה חטאתי הפעם - שמ ט 27. תלו שבי עובתי ברן הזבנה V שאו נא חטאתי אך הפעם - שמ י 17.

זבנו שיע ז n. f. **פעם recurrence** מעיתני דן תלת זבנואן (V תלתה זבנוני, A תלתה זבנוני) הכיתני זה שלש רגלים *you have struck me these three times* - במ כב 28. שבע אזבנואן E שבע פעמים - ויק כה 8.

זגג טוהר, צלילות purity, clarity [איי'י זגגיא לא אלפון = הזגגים לא לימדו (את אומנותם) - ירוש עיי' מ עיי' ע זגגין - מש כלים ח ט. אין בודקין אותו

לעבדיך ניע רחמיך שמחה לעבדיך - מ ב כ 28 ועי' בהערות זבי"ח]. ואמר אלהי משה קח לך את יהושע... וכן עבד משה בחדו וזהו... וכך עשה משה בשמחה וששון - אס יט 1.

זהי ז'יז' zâ' שיע' n. f. שמחה joy ותעבר עליך מועדיך ואתה בחדי וזהי ויעברו עליך מועדיך ואתה בשמחה וששון your festivals will pass while you are in delight and joy - ע"ש ז 12.

זהר ה'זהרה והתרה warning א"י אזדהר לך דלא יתקור רוגזי - נ ש מ י 28. **סוא"י** אזדהרו מן ספריא - לוקס כ 46]

אפעל הזהיר to warn אזהר מן עובד ביש הזהיר ממעשה רע evil-doing - ת"מ 157. ויזהר גרמה מן מקרוב חובה ויזהיר עצמו מלקרב אל חטא - ת"מ 292. ותזהר יתון ית גזריה והזהרת אתם את החקים - רמ"ג יח 20. ותזהרון ית בני ישראל מסביון והזהרתם את בני ישראל מטמאתם - ויק טו 31. לא יקרב ליד מאדם טמא ויזהר גרמה מן מקרוב חובה לא יגע במאומה טמא ויזהר מלהתקרב לחטא - ת"מ 292. ראובן בעי יפרט גנותה בפמה ומוזהר בדילה לא תתעבד עורי ראובן מבקש לומר חרפתו בפיו ומזהיר מפניה שלא תיעשה עוד - ת"מ 125. ומלבט ומקלל ומאבד בכל מזהר וילחץ ויקלל וישחית כל מוזהר - ת"מ 145.

אתפעל זהר to be careful אזדהר מרה ולא אזדהר שהזהירו אדוניו ולא זהר his Lord warned him, but he did not beware - ת"מ 161. אזהרו דלם תסטון מן חתומיכון דקבעת לוכון היזהרו פן תסטו מגבולכם שקבעתי לכם - ת"מ 258. הלכו בצדק והזהרו מן שקרה התהלכו בצדק ונהרו מן השקר - ת"מ 221.

אזהרה שיע' n. f. **אזהרה** warning ויעמי יתון... רבינ ברכתה ואזהרת קללתה ומראה להם... את גדולת הברכה ואת אזהרת הקללה (God) showed them... the greatness of the Blessing and the warning of the Curse - ת"מ 112. א[ע"פ דב יא 29. Refers to Dt 11:29]. ברייתה וקדשה... ואזהרתה ומטרתה וחייה ומותה הברית והקודש... והאזהרה (= מצוות לא תעשה. ק: ואזהרותה) והשמירה והחיים והמוות (ע"פ שמ לא 14) - ת"מ 179.

אזהרו שיע' n. f. **אזהרה** warning ודן ק: והיא) אזהרו לקהל ישראל וזו אזהרה לקהל ישראל זהו warning for the congregation of Israel - ת"מ 125. נרכן קנומו... קמי עבודן

this m. זה למשבאה ית מסבל כל עמה הזה עלי (VNECBA הדן) לשים את משא כל העם הזה עלי all this upon you have laid the burden of people upon me - במ יא 11 [רק במקום זה בתה"ש. שכיה בחלקים העבריים של ת"מ, בעיקר בביטויים מובאים מן התורה, כגון זה אלי (שמ טו 2) - 284, 285 ועוד. אין זה כי אם בית אלהים (בר כח 16) - 294. כן הוא בספר אסטיר: זה ספר תולדת אדם - 35, וזה לך האות - 17. בעשי"ח הוא שכיה מאוד, כגון: ואחרי זה המימר ידמו עד ישמעו קול הנביא - ת"מ 387. תרין אחין אנו... משה ואהרן זה נביא וזה כהן זה דרך לנו שאתה וזה אכל מותר אשתה זה מת בטור טורה ובה קביר וזה מת בטור נבא (המטיב קדום ובא כבר אצל עמרם דרה: אחד דרס לנו אשתה ואחד אכל מותר אשתה - ע"ד ו 22-23). הכתי שכיה מאוד בפיוטי אבישע, פניחם ואלעזר. Frequent in NSH, particularly in the Hebrew portions of TM and Asatir and in quotations from the Torah.

זהר שמחה, joy זבי"ח, המליץ 499. א"י הוא זהה וחדה - שירת 300. **סוא"י** יזהא רוחי = אניה - חבקוק ג 18 (Horol 170). ע זהה לבשרם כי בא נופשם - יניי (טל, תעודה ג 175)]

קל 1 שמח to rejoice וזאי יתרו A ויחד יתרו Jethro rejoiced - שמ יח 9. אוי לאנש זהי בימים לית לאלה בון נמי אוי לאדם שמח בימים שאין לאלהים חלק בהם - ת"מ 298. [נתפרש לשון הוללות. זבי"ח, תרביץ י 354, העי ו]. מן גברה זהיה המהך כבראה A מי האיש הלז ההלך בשדה who is this joyful man in the field? - בר כד 65 [נתפרש עלו לפי הגייתו allâz]. ואפשר שהוא דרוש: האיש ההדור, לפי שבסורית. זהי הוא לשון זוהר והדר. זבי"ח, לשוננו מ 71. השי ת"מ 99, העי 1. עי גם זבי"ח, תעודה ג 135, העי 30. transl. of hlz as 'lz 'joyous', or, perhaps midrashically, 'adorned' (cf. LS s.v.)]. מסחן חלמיה זעיה אתי בעל החלומות הלז בא - בר לו 19 [נתפרש לו עלו כני"ל].

זהו ז'ז' zâ' שיע' n. f. **שמחה** joy בניו דחם בקצף רב וקשי ובניו דשם בזהו חיולה בני חם בקצף גדול וקשה ובני שם בשמחה עצומה the sons of Ham were in great and acute joy - wrath; the sons of Shem (were) in great joy - ת"מ 347. עגלות זהו רבה מותר מראה שמחה גדולה מאוד - ת"מ 226. טעילו בזהו מאורי זכותה התהלכו (ציורי) בשמחה מאורי הצדקה - ת"מ 351. בבית מרך אתה קעום בזהו חיולה בבית אדוניך תעמוד בשמחה גדולה - ת"מ 136. אולת זהותה ולית בידה כלום הלכה שמחתו ואין בידו מאומה - ת"מ 298. זועיו רחמיך זהו

זהר² - זוג¹

כה"י: תולעים. על הצירוף ע"ע צבע *Erroneous*.
[transl., as if from sani.]

זֹרֵב עבודת אלילים **idolatry** [מן אזיב = שד,
והוא כינוי לתרפים בכ"י A. טל ג, עז. ז. זביה = טינות
(Dozy I 610b-

קל ניחש to practise divination הלא...
יזאב (גבר דכבתי) m כי נחש ינחש איש אשר
כמוני a man like me practices divination - בר
מד 15 [גזר מן זיב ע"ע. משמש לגנאי מתוך גישה שונה
משל נ"א: נסוי יניסי *Denom. of zyb.*]

זיב ש"ע ז. **צלם idol** עם מן תשקח ית
זיבך לא יתוּא A עם אשר תמצא את אלהיך
לא יחיה anyone with whom you find your idol
idols shall not remain alive - בר לא 32. ורחל
נסובה ית זיביה A ורחל לקחה את התרפים -
בר לא 34. ולא אשקע ית זיביה A ולא מצא
את התרפים - בר לא 35.

זֹרֵג¹ צמד. חיבור. קבוצה של שניים **pair**,
coupling [LSJ s.v. - ζεύγος]. א"י אעביד ליה
זוג כד נפק בה - נ בר ב 18. **סוא"י** זוג דשופנינין אא
תרין גזולין דיון - לוקס ב 24 (מביא את ויק טו 14)]

פפעל זיווג to join זכגה תזבג לה מן עאניך
B הענק תעניק לו מצאנך you shall couple
with him out of the flock - דב טו 14 (כנראה
פירוש. הצמד לעבד המשוחרר מתנות. ואפשר שהוא
ט"ס מן יזבדה תזבד. ע"ע זוד.) והוה ברדה ונורה
מזבגין V ויהי הברד ואש מתלקחת it was hail
coupled with fire - ש טמ 24 [פירוש. השי' שמי"י יב:
אשר וברד צהובים זה לזה. כיוון שהגיע זמן מלחמתה של
מצרים עשה הקב"ה שלום ביניהם. עי' להלן "זוגי"].

אֶתְפַּעַל נזדווג to be joined קלה הזודוג עם
קלה דמרה ואתחיל בכך קולו נתחבר עם קול
אדוניו על כך נתחזק (Moses') voice was joined
with the voice of his Master and thus it was
magnified - ת"מ 284. עמי תרין הזודוגו כחדה
ראה שנים חברו יחדיו - ת"מ 220. ותלתה
מלים הזודוגו ברבו ותהבה אף עמון ושלוש
מלים חברו יחד וגם התהב עמהם - ת"מ 229.
דאנון תרים הזודוגו באוכחותה כי הם שנים
(ראובן ושמעון) חברו לתוכחה - ת"מ 216.
(צורתה דאדם...) קמצה מן עפר מזדוג במים
בחכמה חילוה (צורת אדם...) קומץ עפר מעורב
במים בחכמה עצומה - ת"מ 182.

זוּל ש"ע ז. **1 צמד pair** ואה זוג במעיה
M₂ והנה תאמים בבטנה behold, there were

ונשמע מלי אזהרותה דצמת יתון... בהדה
שירתה רבתה נרכין עצמנו... לפני יוצרנו ונשמע
דברי האזהרה אשר קיבץ אתם... בשירה
הגדולה הזאת - ת"מ 226. ועשרה (!) אזהרואן
ועסרה דינין גלה קמיון עשר אזהרות ועשרה
עונשים גילה לפניהם - ת"מ 195.

זֹהַר² ירח **moon** (> סה ע"ע). א"י שמשא זוהרא - נ
בר לו 9. מ"ל סיהרא - Dalman 104. **סוא"י** נהרא
זוהרא - ישע ס 19. כנגד לוקס כג 45: וסהרא שטי
נוהרה = הירח הסתיר את אורו) ← חודש **month**

זוהר ש"ע ז. **1 ירח moon** זוהרה ושמשה
סהדין אידן הוא יום סלוחיה zēnā the הירח
והשמש עדים איזה הוא יום הכיפורים
moon and the sun attest to the Day of
Atonement - מ יז 25. ואה שמשוה וזערה
ואחדעסר כוכבים סגדים לי והנה השמש והירח
ואחד עשר כוכבים משתחיים לי - בר לו 9. וכד
השפך דמה דהבל... והות ארעה בקנאה
...ושמשה אשנתה וזערה בניושה ודחל אדם
דחלה רבה וכשנשפך דמו של הבל... והייתה
הארץ בכעס... והשמש לוקה והירח בחולשה.
ופחד אדם פחד רב - אס גב. **2 חודש month**
וטמרתה תלתה זהרין VC ותצפנתוה שלשה
ירחים she concealed him three months - ש מ ב
2.

זֹהַר³ (זוהר **shining** ←) צבע הזהרית והחורר
הצבוע **scarlet** א"י וצבע זוהרי - נ ש מ כח 15. ע
לשון של זוהרית - **מש** שבת ט ג. איזהו אדמדם... זה
זהרית עמוקה - ירושי סוכה נג ע"ד. Löw Flora I
[63]

זוהר ש"ע ז. **n. m. צעיף veil** [החפץ נושא את שם
צבעו]. ונסכת זוהרה ואסתרת A (נ"א צעיפיה,
רדפה) ותקח הצעיף ותתכס she took her veil
and covered herself - בר כד 65 [עי' בהערות זבי"ח,
573].

זוהרי ש"ע נ. **f. שני scarlet** [ע"ע צבע². see
[sb] וקטרת על אדה זעורי ותקשר על ידו
שני (thread) scarlet and bound on his hand -
בר לח 28.

צבע זוהרי (זוהרי צביע) תכלה וארגמן
וצבע זעורי תכלת וארגמן ותולעת שני - ש מ
כה 4. תכלה וארגמן וצבע זוהרי תכלת וארגמן
ותולעת שני - ש מ כו 31. וית קיצם ארזה וית
צבעי זעוריתה ואת עץ הארז ואת שני התולעת
- ויק די 6. וארם זעורים ואסרה B וירם תולעים
ויבאש - ש מ טו 20 [נתחלף לו עם "שני תולעת". שאר

תזוד לה מן עאניך ההענק תעניק לו מצאנך
furnish him out of the flock - דב טו 14 = המליץ
.555

זוד שׁיע ז n. m. **1 מענק** endowment זבד טב
זבד טוב a good endowment - בר ל 20. **2 צדה**
provisions ולמתן לון זבדים לאורעה ויתן
להם צדה לדרך journey - בר מב 25 וכיויב בר מד 21. ואף זבדין
לא עבדו לון - שמ יב 39. וילון מרגזיה ומה
עבדו בגרמון עתדו לון זדה כהלה תשניק
ביומה חראה טוב לנן הן נעבד לקנומן זבד
לעלמה עורנה אוי להם המכעיסים ומה שעשו
בעצמם. הכינו להם את הצידה שכולה ייסורים
ביום האחרון. אשרינו אם נעשה לעצמנו צידה
לעולם האחר - ת״מ 199א.

זוד שׁיע ז n. f. **מענק** endowment זודה
תזוד לה מן עאניך ההענק תעניק לו מצאנך -
דב טו 14 = המליץ .555

זוד² זדון, מחשבה רעה **presumption, plot**
[א״י וידחלון ולא יזידון טוב - נ דב זי 13]

קל הזיד [על פי יבדבר אשר זדו - שמ יח 11 וקטל
למן זדו והרג את מי שהזיד - עבד אל (Cow)
374]

אפענל 1 הזיד to plot הלא בממללה דאזידו
עליון N כי בדבר אשר זדו עליהם what they
plotted (was directed) against them - שמ יח 11.
2 הרע to act presumptuously וכל עמה
ישמעון וידחלון ולא יזידון VEC וכל העם
ישמעו וייראו ולא יזידו all the people will
hear and be afraid and will not act
presumptuously - דב זי 13. נביה דיזיד למללה
VB הנביא אשר זיד לדבר - דב יח 20. ושלה
ואנדה לגפנה ברת נעמה מן בבל דהות מן
מזידי דחלת למך ושלה והביא את גפנה...
שהייתה מן המתחזקים בדת למך - אס 6
[זביח: מן האדוקים. עי בהערותיו].

זוד׳ן שׁיע׳ **presumptuous ז׳** adj. [ט״ס מן זידן];
ואמרותה ותיגרותה וסנותה זדיני פלגים m
וימררהו ויריבהו וישטמהו מזידי מחלוקות
the presumptuous embittered him; they harassed
him and hated him - בר מט 23 [פרוש
Interpretational translation?]

זידנו שׁיע׳ n. f. **זידן** presumption הוא ממללה
דלא מללה יהוה בזידנו מללה נביה הוא הדבר
אשר לא דברו יהוה בזדון דברו הנביא is
a word which the Lord has not spoken; the
prophet has spoken it presumptuously - דב יח

twins in her womb - בר כה 24. **2 חיבור**
coupling רבו אתחזית לגו יתה מקומה זוג
מיה ואשתה כחדה דבר גדול נראה באותו
המקום: זוג המים והאש יחדיו greatness was
seen in that place: coupling of water and fire
ת״מ 380 [אפשר שהוא מן זוג] ע׳ גס 83.

זוד שׁיע ז n. m. **1 חיבור** join זבוג תרי
שמהתה כחדה אלהים ויהוה זוג שני השמות
the coupling of the two אלהים ויהוה
Elohim and YHWH - names together: 206.
מה תרי לוחיה במניני וכל זבוג חסד בי יהי
כלום שני הלוחות אינם בחשבונני? וכל זיווג
נאה אינו בי? (דברי האות ב) - ת״מ 308א. **2 פיוט**
נאמר לחתן בשמתו a hymn for the
bridegroom יقال فتحة للعريس وهو הזבוג
- Cow 832.

זוג² פעמון (קישוט למנורה); חלק בענב
bell (ornament), a part of the grape
ורמון - נ שמ כט 26. על הקשר עם ענבל הפעמון. הזגים
אלו הפנימים, דברי ר׳ יהודה. ר׳ יוסי אומר... החיצון זג
הפנימי ענבל - מש ניר ו ב]

זוג שׁיע ז n. m. **1 פעמון** bell זוג דהב ורמון
פעמון זהב ורמון a golden bell and a
pomegranate - שמ כח 34 נ C 2, זג, לט 26 (2x);
MCBA זג, E זג. וזוגי דהב ופעמוני זהב - שמ
כח 33 EOC זוגי, לט 25 MECBA זגי. ויהבו ית
זוגיה על רשולי מעילה (MECBA זגיה) ויתנו
את הפעמונים על שולי המעיל - שמ לט 25. **2**
חלק בענב a part of the grape [א״י מן
חרמנה ועד זוגיה - נ בר ו 4] מן עצרמים ועד זוג
(VNMA זג) מחרצנים ועד זג to skins
- במ ו 4.

זוד¹ הענקה ומתן **endowment** [בגלל מיוזג ב/ו
נתמזגו זוד = הענקה עם זבד. השי׳ זודא = צידה לדרך
- PSm 1090. זבדא = מתנה, נדונה - PSm 1073. אף
נתמזגו בא״י ומזבדה תבדון לה כמסת חסרונה =
והעבט תעביטנו די מחסרו - נ דב טו 8 / ואף זודין לא
עבדו להון לאורחא - שמ יב 39 (נ״א ובדין). **סוא״י** ארץ
The merger of the שׁ. לא עבדו להון -
labials blw caused the blend of zbd 'provision'
[with zwd 'endowment'].

פענל העניק to endow ואמרת לאה זודני
אלהים יתי זבד טב (נ״א סעדני =המליץ) ותאמר
לאה זבדני אלהים אתי זבד טוב God has
endowed me with a good endowment - בר ל 20
[התהיל פוזוני الله فوضا (א״ס تفويض)]. זודה

you have cast **2 העביר** to move - בר לא 51. ולמה חסאתון ית קהל יהוה למדברה הדין B ולמה הבאתם את קהל יהוה why have you moved the congregation of the Lord into this wilderness - במ כ 4 [כתיב של אוחתון Alternative *spelling of zhtwn?*]

אֲתַפְּעַל נורה to be shot רגם יתרגם אי חזו יחזי סקל יסקל או ירא יראה he shall be stoned or shot - שמ יט 13.

חזו שׁיע נ *n. f.* **ירייה** shoot אי חזו יחזי [על מחק, יד שנייה *sec. m.*] או ירה ירה he shall be stoned or shot - שמ יט 13. ותיכלון יתה בחסותה B ואכלתם אתו בחפזון - שמ יב 11 [כלומר בתוך הליכה *i. e., while marching?*]

חזי שׁיע נ *n. f.* **ירייה** shoot או חזי יחזי C ירה ירה - שמ יט 13.

זָוִי פינה, מקצוע, זווית **corner** [א״י דילמה דישתכח לה זכו מן זוי חרי - נ ויק כד 12. **סוא״י** ובזויא דשוקיא קאימין מצלין = ובכניות השוקים הם עומדים ומתפללים - מתי ו 5]

זוי שׁיע נ *n. f.* **מקצוע** corner לתרי זביאתה יהון לשני המקצועות יהיו two corners - שמ כו 24. לזבית משכנה במיתוביתון - שמ לו 28. לתרי זביאתה לשני המקצועות - שמ לו 29.

חזוי שׁיע נ *n. f.* **מקצוע** corner ותריין לוחים תעבד למזביתא (מ תלויה) משכנה ושני קרשים תעשה למקצועות המשכן you shall make two frames for corners of the tabernacle - שמ כו 23. ותרי לוחים עבד למזביתא משכנה VEC ושני קרשים עשה למקצועות המשכן - שמ לו 28. כן עבד לתריין לתרי מזביתה E (V מזביתה, *M₁ אמזביתה) כן עשה לשניהם לשני המקצועות - שמ לו 29.

זוּל הליכה **movement, going** [שורש תנייני מן אזל (ע״י). שתי ההוראות ההליכה והנזילה קרובות. השי' ינד נוליס, הנהגה nâzêlam (שמ טו 8), שהוא מן או״ל וניתרגם: טמי נוליס, נ״א: V נעותיה, A נחותיה, המליץ 531: מדיביה, אזלי, אף אונקלוס: כשור אזליא. זביח לשוננו טו 78. *Secondary root from*].

קל הלך בהשאלה **to go fig.** **כד** יחזי הלא זלת אד C (E אזלת - המליץ 459) כי יראה כי אזלת יד when he sees that their power is gone - דב לב 36 [נ״ש âzâlât, לפיכך אינו מן זאל = חדל. אבל הטור הערבי של המליץ: זאלת. ותזעל כטלה

22, מובא גם בשם כ 17a. וגברה דיעבד בזידנו לדלא שמע לכהנה והאישי אשר יעשה בזדון לבלתי שמע אל הכהן - דב יז 12 (=המליץ 457). ויבד מפניך כל זידנו ויאביד מפניך כל זדון - עבד אל 414 (Cow).

זוּז יחידת מטבע **zuz** [שאלה מן **אכ** zuzu: מחצית השקל (CAD 21, 170). **א״י** מאן דאכל מתקל זוזא מיניה מסתכן - ירוש שבת יז ע״ג. **סוא״י** מן זוז ביומא - מתי ג כ 2] ← אמצעי תשלום **money** [בא״י המאוחרת. טל ג סז, סח. *In late SA.*]

זוז 1 **יחידת מטבע** **zuz** זוזבנו ית יוסף לישמעאלאי בעסרין זוז A וימכרו את יוסף לישמעאלים בעשרים כסף they sold Joseph to the Ishmaelites for twenty zuz - בר לו 28. **2 אמצעי תשלום** **money** וית כל אולדי ביתה וית כל זבינת זוזה A את כל ילידי ביתו ואת כל מקנת כספו (the slaves) born in his house or bought with his money - בר יז 23. אולד בית זובינת זוז A יליד בית ומקנת כסף - בר יז 27. ואתקל אברהם לעפרון ית זוזה A וישקל אברהם לעפרון את הכסף - בר כג 16. ולקט יוסף ית כל זוזה דאתשקע בארע מצרים E ויקח יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים - בר מז 14. וכל שמש גבר זבון זוזה A וכל עבד איש מקנת כסף - שמ יב 44. אן זוז תזוף ית עמי A אם כסף תלוה את עמי - שמ כב 24. ותסב ית זוז סלוחיה A ולקחת את כסף הכפורים - שמ ל 16.

זוזאים zûzâ'âm שם פרטי *pr. n.* **זוזאים** שׁיע נ *gent. n.* ומעו ית רפאיה כעדרי קרנים וית זוזאים בחם - בר יד 5.

זווח תנועה **movement** [א״י די יווחון ענייהון מן מקדשה - נ במ ד 19 (בגליון). ע זוח, הזית. זביח המליץ 480]

אפענל 1 **ירה, זרק** **to cast, shoot** מרכבת פרעה וחילה הוא [על מחק, יד שנייה *sec. m.*] בימה (חזי) מרכבת פרעה וחילו ירה בים Pharaoh's chariots and his army He has cast into the sea - שמ טו 4 [= המליץ 480: יחזי]. ית אדמון תחסי על מדבחה A (NMJECB תזרק) את דמס תזרק על המזבח you shall dash their blood against the altar - במ יח 17 [חמא הסתיר / חסי חפר בחול !]. ואה קאמתה דחזית והנהה המצבה אשר ירית *behold this pillar, which*

treasure... let us be supplied, that we may live in the world - ת"מ 109א. נח צמת מן שביל זכותה מה אזדאנו בה נפשהתה דבחרון מרון נח אסף משביל הצדק מה שניזונו בו הנפשות שבחרן אדונייהם - ת"מ 219ב. ובאוצרי טבהתה דתזדהן מנה ובאוצרי טובות שתיזון מהן - ת"מ 141א. אוצר חייה קמיכון אתו אזדהנו אוצר החיים לפניכם, בואו היזונו - ת"מ 171א. מן אוצר טובה מזדנין מן אוצר טובו ניזוניים - מ יב 32.

אֶתְפַּעַל נחלץ לקרב *to take up (arms)* ושת מון רכב בחור אזדיאן עמה לקרבה יושש מאות רכב בחור" (ש"מ יד 7) נחלצו עמו למלחמה six hundred picked chariots took up arms for war - ת"מ 54 ב. ואנחנן גודין עתידיים לקדם בני ישראל ואנחנו נחלץ חשים לפני בני ישראל - במ לב 17. ב י אלף אזדיאנו עלולי קרבה שנים עשר אלף התכוננו כיוצאי צבא - אס 18.

אֶתְפַּעַל ניזון *to be supplied* ועל מימרך יתזן כל עמי m_2 (VMCB יתפרנס, J יפרנס) ועל פיך ישק כל עמי and by your command shall all my people be supplied (אונקלוס) - בר מא 40 (=).

זאון ש"ע ז *n. m. qātōl* **מכלכל** *provider* יהוב מתנהתה וזאון נפשהתה (האל) נותן המתנות ומכלכל את הנפשות והגבר זינה M_4 * (תיקונה) Provider of the souls - ת"מ 119ב.

זיין ש"ע ז *n. m. qittūl* **ציוד** *gear* וסכה תהי לך על זיונך ECA ויתד תהיה לך על אזנך your gear you shall have a spike - דב כג 14.

זין ש"ע ז *n. m. gear* **ציוד** תלי שבי זינך *take your gear* - בר כו 3 (מן אונקלוס) O. ולא שבה גבר זינה M_4 * * M_2 (תיקונה) עליו ולא שתו איש עדיו עליו - שמ לג 4 (=אונקלוס: תיקון זינה O). **נשק** *weapon* ובר מנך לא ירים אנש ית ידה למיחד זין M_2+m ובלעדיך לא ירים איש את ידו לאחוז נשק without you no one should lift his hand in order to hold a *weapon* - בר מא 44 (מן אונקלוס) O.

זינה ש"ע ז *n. f. gear* וסכה תהי לך על זינתך B ויתד תהיה לך על אזנך with your gear you shall have a spike - דב כג 14.

מזון ש"ע ז *n. m. food* **אוכל** *food* עבדיך אתו לממור מזון עבדיך באו לשבר אכל your servants have come to procure food - בר מב 10. ומירו לנן זעור מזון ושברו לנו מעט אכל - בר מג 2. ועסר אתנן סבילך מיר ולחם ומזון ועשר אתונות נשאות בר ולחם ומזון - בר מה 23.

אמירתי ותזל כטל אמרתי *may my speech go as the dew* - דב לב 2 (נייש wtiyyāzāl, מן אול).

זון הספקה וציוד *furnishing, equipping* בנשק למלחמה *with weapons (for war)*; **זון** *food* ← **with** כלכלה *support* א"י והיה זאון להון - ויק"ר תתו. **זאון** דתזון יתהון עמך - בר ו 19.

קל עבר: זואן - ת"מ 7ב. עתיד: זאון - בר מה 11 m (=אונקלוס O). יזאן - דב לב E 36 (?). בינוני: דין - בר מה 15 m (=אונקלוס O). **פעל** עבר: וזיאן - בר יד 14. ציווי: זינו - במ לא 3. בינוני פעול: מזין - במ לב 21. **אֶתְפַּעַל** עבר: אזדאן - ת"מ 127ב. עתיד: דתזדהן - ת"מ 141א. צווי: אזדהנו - ת"מ 171א. בינוני: מזדינן *mizdānan* - מ יב 32. **אֶתְפַּעַל** עבר: אזדיאן - ת"מ 54. עתיד: נזדין - במ לב 17. **אֶתְפַּעַל** עתיד: יתזון - בר מא 40 (ע' זבי"ח ת"מ 109א, הע' 2. הש לשוננו לה 249). **זאון** *qātōl* - ת"מ 119ב. **זיין** *qittūl* זיונך - דב כג 14 EC. **זין** - שמ לג M4 (=אונקלוס O). **זינה** זינתך - דב כג B 14 (טיס ?). **מזון** *māzon* - מ יד 101.

קל זן, כלכל *to provide* וזאון יתך תמן m וכלכלתי אתך *provide for you* שם *there I will provide for you* - בר מה 11. כד יזאן יהוה עמה E (י"א ידין) כי זון יהוה עמו - דב לב 36 [טיס מן ידאן; C ידין = המליץ 446]. מה ספקך מטובה מה זאנך לחם מן שומייה כלום לא סיפק לך מטובו? כלום לא זן אותך לחם מן השמים? - ת"מ 213ב. בהשאלה *fig.* מדע משה התחזי העלמה וזאן לקעמייה ולמאתיה דעה מדע משה נגלה לעולם וזן את החיים ואת המתים דעת *Moses' knowledge was revealed to the world and it furnished knowledge to the living and the dead (immortals and mortals)* - ת"מ 370. האלהים דין ית"מ האלהין הרעה אתי - בר מה 15.

פעל צייד, הכין *to equip, supply* וזיאן ית חניכיו וידק את חניכיו *he equipped his retainers* - בר יד 14. ומלל משה...זינינו מן עמכון גבריה לחיל וידבר משה...נחלצו מאתכם אנשים לצבא - במ לא 3. ויעבר לכון כל מזין ית ירדנה ויעבר לכס כל חלוץ את הירדן - במ לב 21. ערבה מזיאן ביד אלה למגביאתך הערב מוכן ביד האלוהים להענישך - ת"מ 333. ואתון נפקין ביד רמה...מזינים בכל טוב ואתם יוצאים ביד רמה...מצויידיים בכל טוב - ת"מ 445.

אֶתְפַּעַל ניזון *to be nourished, supplied* יגדל מדעה דמנה אזדאן יתהלל השכל הניזון ממנו *praised be the mind from which the souls... were nourished* - ת"מ 127ב. מן אוצרה רבה... נודאן כיי נתחוי בעלמה מן האוצר הגדול... ניזון למען נחיה בעולם *from the great*

שמ - not a dog shall move his tongue (=growl)
 יא 7 [אבל המליץ 470: יצטעדי = יפחד והוא מתאים
 לאי: יצר]. ויזוע B והמס - דב ז 23. מן הגון
 אנן עד יהי לך פרקן אליית נזוע רוחה דקנתה
 מי אנו כי תהיה לנו הצלה אם לא נניע את
 רוח הקנאה: - תי"מ 1139. דאני מוזע ית קעימי
 עם רחומי שאני זוכר את בריתותיי עם אוהביי
 for I reinstate my covenant with those who
 love me - תי"מ 47. ואבריון מוזועין מן פחד
 ואבריהם מוזועים מפחד - תי"מ 243. 2 זכר,
 הזכיר to recall זוע נביה רבה משה אכה
 סקפנה דיצחק הזכיר הנביא הגדול משה את
 תהילת יצחק the great prophet Moses recalled
 here the glory of Isaac - תי"מ 390. זוע משה
 נביה עמלון טלטל את זכותם (של האבות)
 - עי"ד ט 5.

אתפלפל 1 זע to move intrans. [איי ואזועדע
 יצחק זועוע רב - נ בר כו 33. סואיי ותזועוע מדבא -
 ישע י 31] כבודה רבה אזועזע הכב וד הגדול נע
 the Great Glory moved - מ יד 61. טובה אזועזע
 ונחת טור סיני ארתת מנה הטוב זע וירד, הר
 סיני רעד מפניו the Good One moved and went
 down. Mount Sinai was afraid of Him - מ טו
 77-76. ואתה אלה שקיח לגו כל אתריה דלא
 צריך מוזעזע לאתר ואתה האלוהים מצוי בכל
 מקום ואינך צריך להיטלטל למקום - עי"ד ד
 13-12. ואזועזע כל טברה A ויחרד כל ההר - שמ
 יט 18. 2 פחד to fear ואזועזע כל עמה (A) J
 ורתת) ויחרד כל העם - שמ יט 16. עבד עננה...
 בדיל יזועזע עשה את הענן... כדי שירעדו -
 תי"מ 373. לא תזועזע מקדמיו הלא יהוה אלהך
 בגבך B לא תערץ מפניהם כי יהוה אלהיך
 do not fear them, for the Lord your God is in your midst
 דב ז 21. סיאגים רברבים
 וקשים אנון זכאי עלמה כל דמוזוע בעמלון
 מרה דכלה מתרחם גדרות גדולים וקשים הם
 צדיקי העולם. כל המתירא, בשכרם אדון הכול
 מרחם (עליו) - עי"ד ט 4-1.

זועה שיע' n. f. זועה horror ותהי לוועה
 לכל ממלכת ארעהה והיית לעוהה לכל ממלכת
 הארץ you shall become a horror to all the
 kingdoms of the earth - דב כח 25.

זונן שיע' זרעה, רעש, רעש, רעש, רעש, רעש
 You saved us from the tremor ולא בווענה אלפנן
 ולא ברעדה למדנו - מ א 123. זוענה שמעין לך
 קול שומעים ממך - מ ח 25 [קול האלוהים הרועם
 ע בהערות זביח שם]. וכד שרה בתחום מצרים
 אתעמי זוען בכל דחלאתה ורתתו כל דיארי

מוזנה וכסיתה ולבוטה לא יתבצר B שארה
 כסיתה וענתה לא יגרע, her food, her clothing, her
 misery (i.e., minimal support) must not
 be withheld [of] bread (כוכר) לחם loaf
 one BA ושל תנור לחם אחד (loaf) of the oven of bread
 - שמ כט 23. חלת
 מזון חמי A חלת לחם חמץ - ויק ז 13. מזון
 אנפו תרתים חלין A לחם תנופה שתים חלות
 - ויק כג 17.

זוע תנועה movement [איי לא זעו מן משריתא -
 נ במ יד 44. סואיי וכל רמסא דזיעא על ארעא - בר ז
 14] ← רעד trembling [איי זועת כל פלטון - בריר
 1158. סואיי וזועוע מדין = ואסיר גבולת - ישע י 13
 (תרגם מן σεῖσω)] ← פחד fear, horror [איי
 ואזועדע יצחק = ויחרד יצחק נ בר כו 33]
 קל עתי: יוע - תי"מ 26. יועו yazzā'u - עי"ד כו 64.
אפעל בינוני: דמוזעין (ר) - תי"מ 164. מפלל עבר: זוע
 zazza - מ יד 89. עתי: יזוע - שמ יא 7 (= המליץ 470).
 ויזועע - מ 23 B. בינוני: מוזע - תי"מ 210. בינוני
 פעול: מוזעין - תי"מ 243. **אתפלפל** עבר: אזוע
 izdazza - מ יד 61. עתי: יזועעו - תי"מ 373. בינוני:
 מזועזע - עי"ד ד 13. זועה - דב כח 25. זוען
 zuwānā (מיודע) - עי"ד כב 26. זועו qitūl זועיו
 zizzo - מ טו 43. zizzuwwa (מיודע) - עי"ד כב 6.
זועה - דב כח 25 C.

קל רעד, פחד to tremble, fear ומנך כל
 גברים יועו וירתתו yazzā'u וממך כל גיבורים
 ירעדו ויפחדו all our heroes will be afraid of you
 because of you - עי"ד כו 64. לא תסע מנה כי
 בידך יהבתה לא תירא ממנו כי בידך נתתי
 do not fear him' for I put him in your power
 תי"מ 22 (חילופי השיניים ז/ס. עי"ע סלף, סקף.
 Interchance of dentals s/z]. הדהה בעתה רבה
 למלך כותך יוע לבה מן מעבד חרשיה כי זו
 בוש גדולה למלך כמוך שירעד לבו ממעשה
 הקוסמים - תי"מ 26. נדחל מן גבורתה ונזע
 מן אימתה נירא מגבורתו ונפחד מאימתו -
 תי"מ 191 A.

אפעל הפחיד to frighten עבדו קדמיו
 סימניה דמוזעין עשו לפניו את האותות
 המפחידים in front of him they performed
 wonders that frighten - תי"מ 164 B.

פלפל 1 טלטל, הניע to move trans.
 טברין ומישרין זועוע הרים וגבעות
 mountains and valleys - מ יד 89. זועת בשלטן
 גאותך והשדכת בסגאי רחמיך זועזע בשלטון
 גאותך והרעגת בגודל רחמיך - עי"ד כב 13. לא
 יזוע כלב לשנה (A) ירתע) לא יחרץ כלב לשונו

ההלוואה - חרס ארמי מאדום (AO, p. 52) ← עזרה
help

אפנל 1 הלווה to lend אן כסף תזיף ית עמי V JECB תיזף) אם כסף תלוה את עמי if My people you lend money to - שמ כב 24. ותזיף גוים סגים והעבטת גוים רבים - דב טו 6, וכך הוא בדב כח 12 כנגד ויהלית. **2 תמך** to support טוב מרך גלי לך ואיקרה מזיפנך טוב אדוניך ייגלה לך וכבודו יתמוך בך your Lord will reveal His Goodness to you, and His Glory will support you - ת"מ 226. זביח העי' 7.

זורף¹ סור **turning aside** (מן אונקלוס) O

קל סור to turn aside כען רבוני זורו כען לבית עבדכון m (ניא אסטו) הנה הא אדוני סורו נא אל בית עבדכם please, my lords, aside to your servant's house - בר יט 2. וזרו לותה M₂ (ניא ואסטו) ויסרו אליו - בר יט 3. וזרו שבי m (ניא אסטו) סורו נא - במ טו 26.

זור שיע נ n. f. **עבירה** transgression (אש"ח NSH) טעין זוריה דת רחמן (אתה) נושא את (You) forgive the רחמן (אתה) נושא את transgressings, for You are merciful - אביע (Cow 485).

זורף² (זרות, נוכרות) עבודה זרה idolatry (מן העברית) H

זרו שיע נ n. f. **עבודה זרה** idolatry מציבעד יומים מקדש זרותה יתפגר בידי גוי עז פנים... יוסף גבר לואה... וריש אקנהותה בידה ומקדש יוסף ביומיו מקדש זרו (וכעבור) מעט ימים ימוגר מקדש העבודה הזרה בידי יגוי עז פנים... יקום איש לוי... וראשית הקנאה תבוא על ידו. ומקדש יוסף יהיה בימיו מקדש של עבודה זרה (after) a few days the idolatrous temple will be destroyed by a "ruthless nation" (Dt 28:59)... a man of (the tribe of) Levi will rise...the beginning of the anger will be brought by him; the temple of Joseph will become in his days a temple of idolatry - אס 26. קעם קדקד בר פשע מקדש זרותה ביומיו יוסף יקום נשיא בן עוולה. מקדש לעבודה זרה יוסף בימיו - אס 22.

זחל¹ זחילה **creeping** (א"י עם חמההון (!) דתניינא וחחלו דעפרא - נ דב לב 24. ע"ע זחף) סחיפה sweeping

בתי סגדיה וכשחנה בגבול מצרים נראו קולות בכל (בתי) היראה ורעדו כל שוכני בתי הצלמים - אס 10.

זוע שיע ז n. m. **1 תנועה** motion זועיו תשבחתך אסו להיינן נייע תהילתך הוא תרופה לחיינו the motion of Your Glory is a remedy to our life - מ ד 25. זועיו רחמיך זהו לעבדים נייע רחמיך הוא שמחה לעבדיך - מ ב 27-28. **2 מהומה** disarray ויזוע זועיו B והמם מהומה (God) will disrupt them in disarray - דב ז 23. יום זזועה לכל רגליה יום מחרדה לכל אבריה יום הזעזוע לכל הרגלים, יום החרדה לכל האיברים - ת"מ 236. יקיר הוא צפרה דטור סיני... דגלה לגוה זזועים רימן גדול הוא הבוקר של הר סיני... שגילה בו זעזועים נשגבים - ת"מ 265. **3 פחד** fear זזוע דילך... ארתת כל עלמה הפחד שלך... רעד כל העולם ממך the fear of you... frightened the whole world - ע"ד כב 7-6.

זעה שיע נ n. f. **זועה** horror ותהי לזעה לכל ממלכת ארעה A והיית לזעוה לכל ממלכת הארץ you shall become a horror to all the kingdoms of the earth - דב כח 25.

תזועה שיע נ n. f. **זועה** horror ותהי לתזועה לכל ממלכת ארעה VB - דב כח 5.

תזעה שיע נ n. f. **זועה** horror ותהי לתזעה לכל ממלכת ארעה C (J לתזעה) והיית לזעוה לכל ממלכת הארץ you shall become a horror to all the kingdoms of the earth - דב כח 25 (=) המליץ (458).

זוען zuwân שם פרטי n. pr.

זוען ש"פ ואלין בני אצר בלען זוען ועקן - בר לו 27.

זורף¹ הוספה **addition** (שורש תנייני מן יזף). ע"ע. [Secondary root from yzpf].

אפנל יסף to attach, add קין על מלואה יגבי ולמך יזיף ומוזף קין בשלמות נענש ולמך יסף ומוסיף Cain is punished entirely, and the temple of Joseph will rise...the beginning of the anger will be brought by him; the temple of Joseph will become in his days a temple of idolatry - אס 26. קעם קדקד בר פשע מקדש זרותה ביומיו יוסף יקום נשיא בן עוולה. מקדש לעבודה זרה יוסף בימיו - אס 22.

זורף² הלוואה **lending** (שורש תנייני מן יזף). ע"ע. [Secondary root from yzpf]. א"ק מן זפתא = מן

זחף - זכי

ויק יט 35.15 [פירוש Int. א״ס: حیפא = אי-צדק].
 ויבדון ית עוביו... בויפון m (ני״א בשקרין)
 והתודו את עונם... במעלם - ויק כו 40 [א״ס:
 یغدرهم = כזבם]. וצר יתה בזיפה *M₆ ויצר
 אתו בעוול (the golden calf) in iniquity
 - שם לב 4 [לגנאי. אבל ני״א בציאף, שהוא
 כנראה צעיף (עי״ע). השווה שושיפא במי״ל על אתר
 [Var.: veil; cf. Pseudo-Jon. ad loc.

זית זית olive [א״י משח דוית זכיד - נ שם כז 20.
 סוא״י טרף דוית - בר ח 11]

זית 1 ש״ע ז n. m. עץ הזית olive tree טרף
 זית עטיף בפמה עלה זית טרף בפיה זית
 in its bill was a plucked-off olive leaf - בר ח 11. וטמר
 כל טוריה שחיקה ומנה אנדת יונתה טרפי
 יתה ״ויכסו כל ההרים הגבהים״ וממנו הביאה
 from it the dove brought the leaves of olive tree
 - ת״מ 130ב. והוה על
 ארבעה צלמין אחד דהב ואחד כסף ואחד
 נחשת ואחד קיצם זית והיה (הפסל) בעל ארבע
 דמויות: אחת זהב ואחת כסף ואחת נחושת
 ואחת עץ זית - אס 6א. 2 מטע עצי זית grove
 of olive trees כרמים וזיתים אשר לא נטעת
 vineyards and olive groves that you did not plant - דב ו 11.
 כן תעבד לכרמיך ולזיתך כן תעשה לכרמיך
 ולזיתך - שם כג 11. 3 פרי עץ הזית olive
 משח זית אזגי שמן זית זך clear oil of olives
 - שם כז 20. כי תשמש זיתך לא תרעור בתוך כי
 תחבט זיתך לא תפאר אחרך - דב כה 20. זיתים
 יהוון לך בכל תחומך ומשח לא תסך הלא ישעל
 זיתך זיתים יהיו לך בכל גבולך ושמך לא תסך
 כי ישעל זיתך - דב כח 40. 4 שמן זית olive
 oil ואת מבוע דמגך נשתי ומגך נכונין בוציין
 בוית זכו עד יהי נארך מסטי לכל חשך ואתה
 המבוע שממך נשתה וממך נכין נר מזית טהור
 כדי שיהיה אורך מסיר כל חושך you are the
 fountain from which we drink and from which
 we prepare a lamp out of pure olive (oil), so
 that your light dissipates all darkness - ת״מ 143א.

זכור zâkor שם פרטי n. pr.

זכון ש״פ לשבט ראובן שמוע בר זכור - במ יג 4

זכי טוהר ונקיון purity ← נקיון כפיס, צדקה
 righteousness [בן גוון של זגי (עי״ע). Variant of.
 א״י בין למזכי ובין למחטי - נ בר ד 7. zgy (q.v.)

קל סחף to wipe out הענן מטלתי כן יטלל
 ויחמל ויזחל מן עלויד כל דבבך איבך הענן,
 סוכתי, כן יצל וישא ויסחף מעליך את כל
 איבך וישא וישא וישא וישא וישא וישא וישא
 איבך and wipe out all your enemies
 - פינחס (Cow 44) [גזור בעש״ח מן זחלי עפר (דב לב
 [NSH 24]

זוחל ש״ע ז n. m. זוחל creeping creature
 ושן בהמן אשלה בון עם רתע זולי עפר
 (*zühle>*zülli) ושן בהמות אשלה בס עם חמת
 I will send the teeth of beasts against
 them, with venom of creeping creatures of the
 dust - דב לב 24 [ניש בינוני: zā'ēli].

זחף זחל crawling, creeping [בן-גוון של

סחף (עי״ע). השי זחף (זביח ת״מ 260ב הע' 2).
 Variant of shp. (cf. Lane 1219). סוא״י והדן דמן
 צפונא ירדון מכון ויזחף יתה לארע דלית בה מין =
 ואת הצפוני ארזיק מעליכם והדחתי אל ארץ ציה -
 יואל ב 20. ע בעצבון (על הנחש)... סחף בעמיו על
 הארץ - פרקי דר׳ אליעזר יד.]

זחף ש״ע ז n. m. זחל creeping creature
 ארעת (= ארתע) זחופי עפר E חמת
 venom of creeping creatures of the
 dust - דב לב 24 [המליץ 459: סרופי, ט״ס מן סחופי].

זוטואי שם פרטי n. pr.

זוטואי ש״י gent. ועבדו קרבה קמאה עם
 כנענאי וזוטואי ועשו מלחמה ראשונה עם
 הכנעני ועם הזוטואים - אס 9ב.

ז״י דמות image [א״י נהר זיו יקרהון דאפוי - נ
 שם לד 30. זיוא - LS 591a]

ז״י ש״ע ז n. m. דמות image, face ואה יקר
 זיב אפיו NMECA והנה קרן עור פניו Moses' face
 was radiant - שם לד 30 (=המליץ 545). זיבה
 דמשה נביה לביש בקרן אורה זיו (פניו)
 the face of Moses, and from which
 we prepare a lamp out of pure olive (oil), so
 that your light dissipates all darkness - מ טז 40.

ז״י שקר, תרמית lie, deceit קולמס דשקר
 למזיפא - תרגי ירמ ח 8. זאפא - LS 195a. ע נמית
 לסופרי כותים זיפתם תורתכם - ירוש סוטה כא ע״ג]

זיף ש״ע ז n. m. שקר deceit לא תעבד זיף
 בדין M₂ (VMECBA שקר) לא תעשה עול
 - במשפט in judgment you shall do no iniquity

זכר - זכר

of my oath - בר כד 8. מה נמלל ומה נודכי VMCEB מה נדבר ומה נצטדק - בר מד 16 (= המליץ 571). ותהי מזדכי מלבוטי A והיית נקי מאלתי - בר כד 41. ודמזדכי לה יודכי A ונקה לו ינקה, he who clears himself before Him, shall be cleared - שמ לד 7 [פירוש int.]. דקשטה מנו מזדכי כי פנו מנה ובה לא הדבקושקשטה נקי מהם כי סר ממנו ובו לא דבקו - ת"מ 76א. סגיי דמזדכך מנן ולא אלפנן ואתחייבנן הרבה הוא שצדקת ממנו ולא למדנו ופשענו - ע"ד יא 22.

זכאו ש"ע נ. f. **נקיון** innocence בתמימות לבי ובזכאות כפי M₁* (= אונקלוס O) בתם לבבי ובנקיון כפי in my integrity and innocence - בר כ 5.

זכאי ש"ת **adj. נקי, צדיק** innocent האף תספי זכאי עם חיב האף תספה צדיק עם רשעו You sweep away the innocent along with the guilty? - בר נח 23. ונח זכאה ונח הצדיק - ע"ד ט 24. בד אקים קיאמון דזכאי בניום ה)רביעי הקים את ברית הצדיקים - אס 16א. עם זכאים ועם חיבים - מ א 48. רבת לזכאים ואוזפת יתון כל איקר (האות ט) גידלה את הצדיקים והרבתה להם כבוד - ת"מ 288ב. עמלון דכל זכאי שחרם של כל הצדיקים - ע"ד ה 18. כינוי לאבות Epithet of the Patriarchs אברהם ריש זכאיה אברהם ראש הצדיקים - ת"מ 245ב. כך אתרחצון זכאי עלמה בך בטחו צדיקי העולם - in you trusted the Righteous of the World - ע"ד ח 8.

זכו ש"ע נ. f. **צדקה** righteousness לא אשוית עמל זכו לגו יומי לא עשיתי מעשה צדק בימי צדקה I never did a righteous deed - איג 91. כד אשלמו נפשהתון למרון בזכו אתגזו בקשט כאשר מסרו נפשם לאדוניהם בצדקה נגמלו בצדק - ת"מ 190א. ארשי זכותה אברהם ויצחק ויעקב יסודות הצדקה, אברהם ויצחק ויעקב - ת"מ 270ב [כינוי שכיח לאבות]. ואימן ביהוה וחשבה לה זכו ויאמין ביהוה ויחשבה לו צדקה - בר טו 6.

זכך טוהר ונקיון **purity** [א"י משך דזית זכך - נ שמ כז 20. ע"ע זכ, זגג]

זכין ש"ת **adj. טהור** pure, clear משח זית זכין E שמן זית זך pure olive oil - שמ כז 20.

זכר זכירה **memory** [מן העברית. שכיח בעש"ח H, frequent in NSH]

זכאי זכאי אנה מן אדמא הדין צדיקא - מתי כז 24 **ס** ואיכנא משכח ברנשא למזכא מן אלהא - איוב כה 4 - השי 195b [LS]

קל בינוני: זכי - ויק כד 2. זכיה (נ) - שמ ל 34 A (=המליץ M₂; 457; אזכיה). זכים (רבים) - ת"מ 199א. **פעל** עתיד: יזכי - שמ לד 7 (= המליץ 523). ויזכון - דב כה 1 (= המליץ 571). ציווי: זכוי - ת"מ 257א. **אתפעל** עבר: אזדכי - ת"מ 215ב. עתיד: ותזדכי - בר כד 41 CB. בינוני: מזדכי - ת"מ 76א. דמזדכך (=כינוי הנושא לנוכח) admizdākak - ע"ד יא 22. **זכאו** - בר כ 5 M₁*. **זכאי** - בר יח 23 (= המליץ 571). זכאה (מיודע) zak'kā - ע"ד ט 24. זכאים zakkā'ēm - מ א 48. זכאי (רבים מיודע) zakkā'ī - ע"ד ה 18. זכו zēku - איג 91.

קל 1 נקי to be pure משח זית זכי (=המליץ NECB שמן זית זך pure olive oil - ויק כד 45). **סב** לך שמנים... ולבונה זכיה א קח לך סמים... ולבונה זכה - שמ ל 34. בהשאלה fig. דמה דנהי זכים מן מגביה אולי נהיה נקיים מן העונש - ת"מ 199א. ונפשהתון זכין כי רחמו מרון ונפשותיהם טהורות כי אהבו את אדונם - ת"מ 238ב. דלב יוסף זכי לא יקרבו לה בישא לעלם כי לב יוסף טהור, לא יגע בו הרע לעולם - ת"מ 288א. **2 צדיק, זכאי** to be righteous כד צלא אברהם בדיל אבימלך והוה זכי אקבלת צלותה כאשר התפלל אברהם בעד אבימלך והוה זכאי, נתקבלה תפילתו when Abraham prayed on behalf of Abimemech, because he was righteous, his prayer - ת"מ 166א. דמרן זכי ליתו נסב אפים כי אדוננו צדיק, אינו נושא פנים - ת"מ 125ב.

פעל ניקה, הצדיק to acquit, declare innocent הלא לא אצדיק רשע I will not acquit the wrongdoer - שמ כג 7. הלא לא יזכי יהוה ית דיסבל ית שמה למגן כי לא ינקה יהוה את אשר ישא את שמו לשוא - שמ כ 6. וזכאה לה יזכי wñāqā lū he who clears himself ונקה לו ינקה yēnaqqi before Him. He shall clear זכאה ויעיבון ית חיבה והצדיק את הצדיק והרשיעו את הרשע - דב כה 1. ולא תסטי מן שביקל ששטה וזכי קנומך לדיאנה ולא תסור מדרך האמת וצדק עצמך לפני הדיין - ת"מ 257א.

אתפעל הצטדק בהשאלה fig. to be clear נסתרו בחוריה ומרן אזדכי מנן נסתרו הבחורים (=נעלמו המנהיגים) ואדוננו נקי ממנו the chosen (=leaders) vanished, and our Lord is clear of them - ת"מ 215ב. ותזדכי משבועתי MCB ונקית משבועתי you shall then be clear

†זלל קלות ease; פחיתות ערך ignobleness, baseness] איי איקריה דאבוהי... זל - וניק כ 9. סואיי אלא דימותה מללא ובצרא מן בניהון דבנינשא - ישע נג 3. ס זלת = ותקל - בר טו 4; קלות ראש

וזלולו contemptible ← קללה curse

קל עבר: זולת (נסתרת) - בר טו 4. עתיד: ותול - המליץ 581 (מן בר טו 4). אפעל עבר: דאול - ויק כד 14. עתיד: תול - שמ כב 27 V. ציווי: ואול - המליץ 581. בינוני: מאול - דב כא 20 (המליץ 459; מול). פעול: המול - תי"מ 364. מקור: למול - בר ח 21 A. פולל בינוני: מוולל - המליץ 459 [ע"פ דב כא 20. ליתא. עירוב של מול עם זולל העברי]. אתפעל עבר: ואתזלת (נסתרת) - בר טו 4 *M₁.

קל היה קל ערך to be unworthy וחזות הלא בטנה זולת רבתה בעיניה ותרא כי הרתה ותקל גברתה בעיניה when she saw that she had conceived, her mistress was lowered in her esteem - בר טו 4. ואמרת שרי... זולת בעיניה ותאמר שרי... ואקל בעיניה - בר טו 5.

אפעל 1 הקל to alleviate אזיל אלהים ית מומי M₂ הקל אלהים את חרפתי ית God has alleviated my disgrace - בר ל 23 [נתפרש לו הקל התה"ע حسم = פסק - Lane 569c]. ואזל והקל

(מעליך) - המליץ 581 [ע"פ שמ יח 22. ליתא]. 2 ביזה debase מן אול גרמה מן יכל יוקרה מי שביזה עצמו מי יוכל לכבדו? he who debases himself, who could honor him 170א. מן אול זכותה מן יאס עליו מי שביזה את זכותו מי יחוס עליו? - תי"מ 204ב. מדלי הזול ומד לדבבי נטרו אשר לי ביזו ואשר לאויבי שמרו - תי"מ 240ב. ברנן דן... מאזל ומתועב בנו זה... מביזה מסליד this son of ours... is contemptuous and despicable 20 (המליץ 459; מול). לאהן אול מדעך המזול לאן הלך שכלך הדל (=הבזוי) - תי"מ 364. 3 קילל to blaspheme, curse אפק ית דאזל למלבר למשריתה הוצא את המקלל אל מחוץ למחנה - ויק כד 14. אבוה ואמה אול A אביו ואמו קלל - ויק כ 9. מזולין לעיט *M₄ ארריך ארור cursed be they who curse you - בר כז 29. אלהים לא תול V אלהים לא תקלל - שמ כב 27. הלא אנש אנש דיול ית אביו... m כלי איש אשר יקלל את אביו - ויק כ 9. אנש אנש הלא יזל אלהה ויקבל עובה A (Cm) אן יזל) איש איש כי יקלל אלהיו ונשא חטאו - ויק כד 15. ואזל CA ויקלל - ויק כד 11. לא תול חרש V*M₂ לא תקלל חרש - ויק יט 14 ודמזול שם יהיה קטל יתקטל B (J וכרז, m ואהגה, ECA ומקסט)

קל זכר to remember אלהה דאברהם... דזכר להם קיאמון אלוהי אברהם... שזכר להם ברייתם the God of Abraham..., who remembered their covenant - תי"מ 363.

פעל הזכיר to mention אז ישר משה... זכר מלת ישר מכל מלי תשבחתה "אז ישר משה"... הזכיר את מילת ישר מכל מלי התשבחה "then Moses sang..." (Ex 15:1); he mentioned the word ysr out of all the words of the praise - תי"מ 72א. בשרוה זכר ברייתה ואף בעקבה חיל צורתה דאדם בתחילה הזכיר את הברית ואף בסוף חייק את צורת האדם - תי"מ 184א.

אתפעל הוזכר to be mentioned למה לא הוזכרו בשרוי קציהלמה לא הוזכרו (האותיות) בראשי הקיצות (= פרקי התורה) why were (the letters) not mentioned at the beginnings of the sections (=pericopes) - תי"מ 306א.

זכרון שיע ז n. m. הזכרה mention יהיה ימלך עולם ועד אסף בין זכרון שם יהיה ובין הרגריזים "יהיה ימלך עולם ועד" כלל יחד את הזכרת שם יהוה והר גריזים "the Lord will reign for ever and ever" (Ex 15:18); he couples the mention of the name of the Lord with that of Mount Gerizim - תי"מ 98ב.

מוכר שיע ז n. m. הזכרה mention ארור מטה משפט גר יתום ואלמנה עמי הך קדם ית גיורה ועזר מזכר יתמה וארמלתה "ארור מטה..." (דב כז 19) ראה איך הקדים את הגר וחזר להזכיר את היתום והאלמנה "cursed be..." (Dt 27:19); see how He puts the sojourner first and again makes mentions of the orphan and widow - תי"מ 156א.

†זכר² מין הזכר the male gender [עש"ח INSH]

זכר שיע ז n. m. זכר male ופקד פרעה למצרים לא ישתבק יליד עבראי זכר... כל זכר יתקטל וציוה פרעה את המצרים אל יישאר ילד עברי זכר (חי)... כל זכר ייהרג Pharaoh commanded the Hebrew male child should be left (alive)... every male should be killed - אס 21ב.

זכרי zakri שם פרטי pr. n.

זכרי ש"פ ובני יצהר קרח נפג זוכרי - שמו 21.

זלע - זמן

זומא *gent. n.* שׂיפ ועמונאי יזעקון להון זמזמאי VNEC - דב ב 20.

זמם [†] מוימה; זימה **plot; unchastity** [מן העברית] H

פעל זמם to **plot** מעבד אנה בה כמה זמם למעבד באחיו אעשה בר כאשר זמם לעשות באחיו הטובים I shall do to him as he plotted מנון כל דיזמנון למעבד ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמנו לעשות yēzāmēnu - בר יא 6 (=המליץ 456). ותעבדון לה כמד זמן למעבד לאחיו ועשיתם לו כאשר זמם לעשות לאחיו zāmam - דב יט 19 (המליץ 458). [נזדהו זמ״ם וזמ״ן. ע זביח, המליץ 456. Blend of zmm and zmn]

זמה שׂיפ נ. *n. f.* זימה **depravity** [עשׂיח NSH] ואנש דיסב ית אתה וית אמה זמה היא A (VMJECB זנו) ואיש אשר יקח את אשה ואת אמה זמה היא if a man takes (in marriage) woman and her mother, it is depravity 14 וערק מן הזמה... ולא קרב אל טמא ונס מן הזימה... ולא נגע בטמאה (על יוסף) - סעד אלדין - (Cow 380).

זמן התוועדות, הכנה **appointment, appointed time** [†] זמן היא אתתא דיזמן ייי לברה דריבוני - נ בר כד 44. ע״ע זבן, זמס) **קל** בינוני פעול: זמן - שמ לד 2 *M₂ (= אונקלוס O). זמיני (ריבוי נסמך) - במ טז 2 N. **פעל** עבר: זמנת - בר כד 14 m. עתיד: זמן - שמ ח 22 A. בינוני פעול: זומן - ת״מ 11 א. **אפעל** עבר: ואזמן - בר מא 43. זמנת (נסתרת) azmēnāt - ע״ד כה 27. עתיד: ויזמן - בר כד 40 A. ציוו: אזמן (נסמך) - ע״ד כה 77. בינוני: זומן - בר כד 42 A. **אחפעל** עבר: אזדמן - ת״מ 70 א. אזדמנו izdāmānu - ע״ד ו 4. עתיד: ויזדמן wyizdāmānu - ע״ד טז 23. בינוני: מזדמן mizdāmānu - ע״ד יט 21. מקור: מזדמנה - ת״מ(ק) 351. **זומנו** zūmānu - מ ו 25. זומנואן - ת״מ 109 ב. **זימון** wzīmon - ע״ד כא 5. לזימון (מ״י) - שמ יח 7. לזימוני alzīmūni - מ טז 8 **זימונה** - ת״מ 351. **זימונו** בוימונות (נסמך) - ת״מ 189 א.

קל 1 נכון to be ready והוה זמין לצפרה *M₂ והיה נכון לבקר **קל 2 קריא** to be appointed שמ לד 2. **קריא** מועד appointed from the assembly במ טז 2.

פעל 1 זימן, קרא to appoint, summon יתה זמנת לעבדי ליצחק אתה הוכחת לעבדך let her be the one whom You have ליצחק

ונקב שם יהוה מות יומת - ויק כד 16. ומזל אביו ואמה קטל יתקול C (B ודמזל) ומקלל אביו ואמו מות יומת שמ כא 17.

חזל לית אוזף עורי למזל ית אדמתה A (ני״א למלוט) לא אוסיף עוד לקלל את האדמה - בר ח 21 א״ס: שאב = קילל).

אחפעל היה קל ערך to be unworthy וחזת הלא בטנה ואתזלת רבתה בעיניה *M₁ ותרא כי הרתה ותקל גברתה בעיניה she saw that she had conceived, her mistress was lowered in her esteem - בר טז 4. ואמרת שרי... ואתזלת בעיניה *M₁ ותאמר שרי... ואקל בעיניה - בר טז 5.

זלע שאיבה **drawing water** [א״י זלוע דבש = ובקב דבש - תרגי מליב יד 3. **סוא״י** זלועו כדו ואתו לריש טרקלינא = שאבו והביאו אל ראש הסעודה - יוחנן ב 8. שם. ע״ע סלף]

קל שאב to draw water מן מחטב עץ אי זלי מים מחטב עץ או שואב מים from woodchopper or waterdrawer - ת״מ 123 א [ע] זביח שם, העי 4 והשי דב כט 10: מן קטוע קצמיד ועד מלוי מימדן. [ענתה לבה אה מדעה זלין אנן מנך ואת מבוע דמנך נשתי ענה הלב: אוי השכל, שואבים אנו ממך, ואתה המבוע שממך נשתה - ת״מ 143 א. יזלעון מים מדלוה B יזל מים מדליו - במ כד 7 [פירושו. ואפשר שנתפס פע״ע כמו JEC מטפס = המליץ 459]. יזלעון כל זלעוין מן חכמתה ישאבו כל השואבים מחכמתו - מרקה: (Cow 49). השי זביח ספר שירמן 57].

זלוע שׂיפ *n. m.* **שואב** waterdrawer - כל זלועין כל השואבים all the waterdrawers - מרקה: (Cow 49). הידועים אשר לבביון מן הדעת מלויים... ומן הבינה זלועים ידעו הסוד היודעים שלכותיהם מלויים דעת והם שואבים מן הבינה יודעים את הסוד - בן מניר (Cow 186). והמים נהפך לדם... והבלדו הזלועים והמים נהפכו לדם... ונבהלו השואבים - בן מניר (Cow 185).

זלפה *zilfā* שם פרטי *pr. n.* **זלפה** שׂיפ וילדת זלפה שמשית לאה ליעקב בר - בר ל 10.

זומזמים *zāmzāmam* שם פרטי *pr. n.* **זומזמים** שׂיפ ועמונאי יזעקון להון זומזמים - דב ב 20.

לידך כל כנשתה ונועדו אליך כל העדה - במ י
 3. מזדמן עמה בכל מועדים נועד עמו בכל
 המועדים - ע"ד יט 21. **2 נכלל to be contained**
 הפך מי היאר לדם... ואזדמן בזה
 המופת עשרה מופתים רמים הפך מי היאר
 לדם...ונכללו במופת זה עשרה מופתים גדולים
 He turned the water of the Nile into blood... in
 - this wonder are contained ten great wonders
 ת"מ 61א. כל אלין מזדמנים בצלות שבתה כל
 (התפילות האלה מתקבצות בתפילת השבת -
 ת"מ 180א.

זומנה ומתחמדין מזדמנה בון (ש):
 זימונה) והיו משתוקקים לפגשם - ת"מ (ק)
 351.

זומנו ש"ע ז n. m. **1 זימון gathering** והבו
 רבו לאלהנו... זומנו טבה דתשבחתה דאלה
 רב "והבו גדל... (דב לב 3) זימון טוב הוא
 לשבח, שהוא אל גדול (Dt 32:3)... it is a good gathering (of the
 God" (Dt 32:3)... it is a good gathering (of the
 congregation, who came) to His praise - מו 25
 [ע' זבי"ח שם]. רבה היא הדה זומנותה גדול הוא
 הזימון הזה ת"מ 17. **2 חיבור alliance** אתעבד
 לון זומנאן בשליחותן לות פרעה (הנבואה
 והכהונה) התחברו בשליחות אל פרעה - ת"מ
 109ב.

זימון ש"ע ז n. m. **1 זימון, התועדות**
gathering ביומה קדמאה זימון קדש יהי
 לכון ביום הראשון מקרא קדש יהיה לכם
 - the first day you shall have a holy gathering
 ויק כג 7. ארבע עקובאן רברבאן אשבתה דכרנה
 אשמחה וזימון קדש ארבעה כינויים גדולים
 (נתכנה החרוד השביעי): שבתון, זיכרון, תרועה
 ומקרא קודש - ע"ד כא 5-6. משכן זימונה אהל
 מועד - שמ כט 32 [השי' אגן זימונה - ת"מ 247ב]. **2**
קהל [עש"ח NSH] **congregation** תנים יומה
 בני אימנותה... מאה שנה בשךך ושלמותה...
 תנים יומה מאה שנה אה זימונים (תהיו) שונים
 את היום, בני האמונה... מאה שנה בשלווה
 ובשלום... (תהיו) שונים את היום מאה שנה,
 היו קהל (מזומנים) be repeating this day a
 hundred years, o children of the faith..., in
 peace and peace..., be repeating this day a
 Cow) hundred years, a congregation - בן מניר
 96.

לזימון מ"י **prep. לקראת, towards,**
against ונפק משה לזימון חתנה ויצא משה
 לקראת חתנו to meet his father-in-law
 - שמ יח 7. ונפק אדום לזימונה

appointed for Yourt servant Isaac - בר כד 14.
 יהוה אלהה דעבראי מזמן עלינן יהוה אלהי
 העברים נקרא עלינו, [מבאה מן התה"ש שמ ג
 summons us - ת"מ 11א [מבאה מן התה"ש שמ ג
 18. אבל שם לפנינו: VMJEB מתקרי, C אתקרי A,
 אזדעק, *m2 אזדמן]. **3 יאה to be fit** לא נזמן
 לעובד ככך A (nâkom) לא נכון לעשות כן
 It would not be fit to do this - שמ ח 22 (המליץ 530:
 מכבו).

אפעל 1 קרא, כיוון, זימן, to summon, appoint
 ואזמן לקדמיו כרוז ויקרא לפניך
 אברך ואזמן לקדמי כי הקרה - בר מא
 43. הלא אזמן יהוה אלהך לקדמי כי הקרה
 יהוה אלהיך לפני - בר כז 20. ישתבח חיולה
 דצמתן אכה ואזמן בינן ישתבח העצום שאספנו
 וזימן אותנו - ת"מ 17. זמנת יכלתך כל כלום
 במלתך זימנה יכולתך כל דבר בדברך - ע"ד כה
 27. רחמנה אזמן לך... פשרין הרחמן, זמן לנו...
 מצילים - ע"ד כז 77. אזמן שבי לקדמי הקרה נא לפני -
 בר כד 12. **2 כינס to gather** ארוה חדה אזמנת
 תלתה מצואן יקירין "תורה אחת" (במ טו 17)
 כולל שלוש מצוות נכבדות "one law"
 27. רחמנה אזמן לך... פשרין הרחמן, זמן לנו...
 מצילים - ע"ד כז 77. אזמן שבי לקדמי הקרה נא לפני -
 בר כד 12. **2 כינס to gather** ארוה חדה אזמנת
 תלתה מצואן יקירין "תורה אחת" (במ טו 17)
 כולל שלוש מצוות נכבדות "one law"
 15:16) includes three glorious commandments
 - ת"מ 156א. **3 הכין, הצליח דרכו של פלוני to prosper trans.**
 ישר מלאכה עמך וזימן
 שבילך A ישלח מלאכו עמך והצליח דרכך
 (God) will send his angel with you and prosper
 your way - בר כד 40. הן יתך שבי מזמן שביילי
 אס ישך נא מצליח דרכי - בר כד 42. **4 ברא**
 [עש"ח NSH] **to create** זמנת כל בוראי לגו
 אשתה יומין azmintâ בראת כל ברייה בששה
 ימים You created all the creatures in six days -
 אלעור ד 25-26. רבותה לך דקדמת לון עלמה
 דזמנת azmintâ הגדולה לך שקדמת לזה העולם
 שבראת - ט 10-9.

אחפעל נקרה, נועד **to be appointed** אזדמן
 דינה לקדמון נקרה העונש לפנייהם (פרעה
 וחילו) the punishment was appointed for them
 - ת"מ 70א. ויזדמן עם טבין ושלמין ויתחבר
 עם טובים ושלמים - ע"ד טז 23. אלה רב... קהל
 רב... נביא רב... אזדמנו על טור סיני... (זדמנו
 על הר סיני - ע"ד ו 4 בריכה שעתה דבה אזדמן
 מיה ואשתה לאבדן כפורייה ברכה השעה שבה
 חברו המים והאש לאבד את הכופרים - ת"מ
 81א. יעקב אזדמן לעשו בתר שנין סגים יעקב
 נגש עם עשו אחרי שנים רבות - ת"מ 17.
 במשכן זימונה דאזמן לך תמן (ניא דאזדמן)
 באהל מועד אשר אועד לך שם שמ 36. ויזדמנון

שבזו וצבלם VB נפך ספיר ויהלם - שמ כח 18
 (- המליץ 528). זמרגדי ושבזיו וסחבלום *M₂
 נפק ספיר ויהלם - שמ לט 11.

† זמרון zimron שם פרטי pr. n.

זמרון ש"פ וילדת לה ית זמרון וית יקשן... -
 בר כה 2.

† זמרי zamri שם פרטי pr. n.

זמרי ש"פ זמרי בר סלוא (A זמראי) - במ כה
 14. עזבת פינחס ואדבקת בזמרי - ת"מ 137א.
 ואתת קבתה וזמרי וכזבית לגוה ובאה הקבה
 וזמרי וכזבית בתוכה - אס 18א

† זן מין kind, sort [מן אונקלוס O. הרגיל באה"ש;
 מין, גנוס], גון. א"י וברא... ית חיתא דארעא לונה -
 התה"מ בר א 25]

זן ש"ע ז n. m. מין kind וית דאיתה וית
 האיתה לונה *M₄ ואת הדאה ואת ואיה למינה
 according to its kind... - ויק יא 14.

† זנב החלק האחורי שבגוף בעלי חיים tail [שרבוב
 מן העברית. בארמית: דנב; באה"ש: עקב (ע"ע) H
 [interp. Cf. dnb, 'qb]

זנב ש"ע ז n. m. זנב tail ויתננך יהוה לריש
 ולא לזנב V (JEC לעקב = המליץ 457) ויתנך
 יהוה לראש ולא לזנב the Lord will make you
 the head, and not the tail - דב כח 13. הוא יהי
 לריש ואתה תהי לזנב VB (EC לעקב) - דב כח
 44.

† זנבור צרעה hornet [> زنبور = צרעה -
 Lane 1256a. טלשיר 109]

זנבור ש"ע ז n. m. צרעה hornet וארדפו יתון
 כמה דעבדי זנבוריה A) המלביץ (וירדפו
 אתם כאשר תעשין הדברים and chased you as
 hornets do - במ יד 45 [ההגייה כיום addübērām,
 וכנאה בעבר הייתה addēbārām, לפי ש-NMJEC
 מתרגמים מליה. According to the present
 pronunciation. Var. mlyh attest to the pron.
 [addēbārām.

זני זנות harlotry [א"י זניית תמר כלתך - נ בר לח
 24. סוא"י דמכסיא זנייתא מקדמין לכוך למלכותא די
 דאלאה = המוכסים והזונות יבואו לפניכם אל מלכות
 האלהים - מתי כא 31] ← בוגדנות (בהשאלה

ויצא אדום לקראתו Edom went out against them -
 במ כ 20. האנה משלח לך אחוך לזימונך
 הנני שולח לך את אחיך לקראתך - ת"מ 14ב.
 רבון דשלמי זכותה קדמון לזימוני מליו אדון
 שלומי האמונה קידמן לקראת דבריו - מ טו 8.

זימונה ש"ע נ n. f. התוועדות meeting והוון
 מתחמדין זימונה בון והיו משתוקקים לפגשם
 they were desiring to meet them - ת"מ 51ב qitt
 טעויה ט 93 ואילך. qittāl with f. ending acting as
 infinitive

זימונו ש"ע נ n. f. זימון gathering אמונה...
 אלהו ונביו ובריה וכהנה וכתב בזימונות אליו
 אתחתם... והם א אלהותה מ נביאותה ו בריתה
 נ כהונתה ה חמישית ספריה "אמונה" אלוהות
 ונבואה ובריה וכהנה וספר. בזימון אלה
 נחתם, והם: א - אלוהות, מ - נבואה, ו -
 בריאה, נ - כהונה, ה - חמישת הספרים
 'faith' (Dt 32:4)..., Divinity, prophethood,
 creation, priesthood and scripture, sealed in the
 gathering of these... - ת"מ 189א.

† זמר¹ כלי נגינה musical instrument [א"י
 נעמה בדיב קניינין וזמרי - נ בר ד 22. סוא"י ונסבין
 כינרא. ובסמין דזמרא - איוב כא 12.

זמר ש"ע ז n. m. כלי נגינה? lyre ואשלחנך
 בעדו בתרים בטפאי וכזמר ואשלחך בשמחה
 ובשרים בתך ובכנר with festive music, timbre, and lyre -
 בר לא 27. בדיוך וקיתרה ובצנצלן ובטפוח ובזמרין
 במקוש וקתרוס ובצלצלים ובחלילים -
 אס 17ב [זביח: > זמרה].

זמרה ש"ע נ n. f. כלי נגינה? lyre אבי כל
 אהד דפה וזמרה C אבי כל תפס כנר ועגב - בר
 ד 21 (= המליץ 546). בדפה ובזמרה A בתך ובכנר
 - בר לא 27 (= המליץ 490).

† זמר² בעל חיים an animal [טלשיר 225]

זמר ש"ע ז n. m. זמר? mountain sheep ודה
 בהמתה דתיכלון... ודישנה ותיתלה וזמרה
 וזאת בהמה אשר תאכל... ודישן ותאי וזמר
 - דב יד 4 - 5.

† זמרגדי אבן יקרה gem [> Krauss 248:
 μαράγδος. א"י ועזקין וזמרגדין - נ שמ לה 22.
 סוא"י תרתין כיפאי דזמרגדא - שמ כח 9]
 זמרגדי אבן יקרה emerald

זני - זעף

צורות התהי"ש וני"ש. [Blend of SP and ST forms.]

זני ש"ע ז qattāl **זונה** fornicator **זמרי זנאה** כד טמא גזרתה דקרה פינחס זמרי הזנאי, כאשר זימרי את המילה דקרו פינחס Zimri the fornicator, when he defiled the circumcision, Pinhas speared him - ת"מ 204ב. זמרי זנאה נסיא בית אב זמרי הזנאי, נשיא בית אב - ת"מ 216א.

זנו ש"ע נ n. f. **1 זנות** harlotry אה בטנה לזנו הנה הרה לזנים she is pregnant by harlotry - בר לח 24. יהודה... גלה זנותה בעלמה יהודה... גילה את הזנות בעולם - ת"מ 219א. זנו הי זמה היא - ויק כ 14. **2 בגידה** בעבודה זרה treachery ויקבלון ית זנואתכון עד שלם פגריכון במדברה VN ונשאו את זנותיכם עד תם פגריכם במדבר suffering for your treachery, until the last of your carcasses is down in the wilderness - במ יד 33.

זוני ש"ע ז qātōl **זונה** fornicator ובתועבת כייעסהו זמרי זנוה דסכה דהוא מעמר פרדיס לזנותה "ובתועבת כייעסהו" (וב לב 16) זמרי הזונה כי ראה שהוא מטפח גן לזנות "they vexed Him with abominations" (Dt 32:16), i. e. Zimri the fornicator, who imagined he could plant a garden for vice - ת"מ 196א.

זונאה ש"ע נ n. f. **זונה** harlot ונשק ידו דנסב בה ית רמחה ודקר זנוה וזנותה ונשק ידו אשר דקר בה את הזונה והזונה (Moses) kissed his hand (of Pinhas) by which he had taken the spear and pierced the male-harlot and the harlot - ת"מ 257א.

זני ש"ע נ n. f. **1 זונה** harlot וחזתה יהודה וחשבה לזני ויראה יהודה ויחשבה לזונה Judah saw her and took her for a harlot - בר לח 15. כות זניתה יעבדון ית תלימתן הכאונה יעשו את אחותמו - בר לד 31. **2 קדשה** cult harlot ושאל... אהן זניתה יתה... ואמרו לא הות בדן זניתה ("קדשתה... קדשה) ושאל... איה הקדשה ההיא... ויאמרו לא היתה בזה קדשה he inquired... where is the cult prostitute...? - they said, "there has been no prostitute here" בר לח 21. **3** שם מופשט **זימה** harlotry מן זני לזנים - המליץ 456 (ליתא). זניה הי C זמה היא - ויק כ 14. אה בטנת לזנין C (ניא לזנו, מן זנו) הנה הרה לזנים - בר לח 24.

[†] **זעף** מצוקה; גערה distress; rebuke **זעף** במלן - נ בר מד 18. **זואי** לבכן קס וזעף ברוחא

treachery fig. [א"י למזינה מן בתר דכורון - נ ויק כ 6 (בגילויין)]

קל עבר: זנה - ת"מ 158א. זנת - בר לח 24 (= המליץ 456). עתיד: ויזני - ת"מ 161ב. בינוני: זני - ת"מ 158א. זנים - ויק ז 7 (= המליץ 456). זנין (רבות) - שמ לד 16. מקור: מזני - במ כה 1. **אפעל** עתיד: ויזניאן A - שמ לד 16. בינוני: ומוזנין (רבות) - שמ לד 16 (= המליץ 456). **אתפעל** מקור: מזדנאה - במ כה 1. **זוני** - בר לד 31 B. **זנאי** qattāl - ת"מ 204ב. **זנו** לזנו - בר לח 24. זנואן (ה) המליץ 456. זנואתכון - במ יד VN33. **זנוי** qatōl זנוה (מיודע) - ת"מ 196א. זנותה (נקבה) - ת"מ 257א [זבי"ח שם, הע 3]. **זני** לזני - בר לח 15 (המליץ 456). זנאי. זניתה (מיודע) - בר לד 31 A, JC זנאיה. זנין שם מופשט) לזנין - בר לח 24 C. **מזני** - ויק כ 5.

קל 1 זנה to commit adultery, **זנה** fornication זנת תמר כלתך זנתה תמר כלתך your daughter-in-law Tamar has played the harlot - בר לח 24. זנה באבוה ואף באמה ורכב בשר תריון זנה באביו וגם באמו והרכיב בשר שניהם - ת"מ 158א. ויסיב ית משכבה ויזני בקנומה ויטמא את משכבה ויזנה בעצמו - ת"מ 161ב. טמא מדמך אבוה ושבקה זני טימא משכב אביו ועזבו זונה she defiled the bed of his father and leaves him adulterer לא תזני ארעה ומליה ארעה זנו לא תזנה הארץ ומלאה הארץ זמה - ויק יט 29. **2 בגד** ע"י עבודה זרה **to act treacherously** לתעריה דאנון זנים בתרון לשערים אשר הם זנים אחריהם after whom they stray to the demons - ויק ז 7. וזנין כנאתה בתר אלהיין וזנו בנותיו אחרי אלהיהן sons to lust after their gods - after their gods - שמ לד 16.

מזני ושרי עמה למזני עם בנת מואב ויחל העם לזנות אל בנות מואב - במ כה 1.

אפעל הזנה to induce in treachery **זנו** וזנין כנאתה... ומזנין ית בניך בתר אלהיין (A) ויזניאן) וזנו בנותיו... והזנו את בניך אחרי אלהיהן their daughters will lust after their gods and will cause your sons to lust after their gods - שמ לד 16.

אתפעל זנה to play the harlot

מזדנאה וברת כהן כד תרשי למזדנאה ובת כהן כי תחל לזנות A when the daughter of a priest defiles herself through harlotry - ויק כא 9. ושרי עמה למזדנאה עם כנאת מואב NEC ויחל העם לזנות אל בנות מואב - במ כה 1.

זוני ש"ע נ n. f. **זונה** harlot היך זוני עבדו ית אחתנו B הכזונה יעשו את אחותנו should our sister be treated like a whore ?

שם (של האבות) בריה He called their (the sons)
 "the sons" name Patriarchs) - א"ד ג 41. וזעק
 משה ליהושע בר נון יהושע ויקרא משה
 ליהושע בן נון יהושע - במ יג 16. וזעק פרעה
 שם יוסף טמירתי גלה ויקרא פרעה שם יוסף
 צפנתי פענח - בר מא 45. וזעקו שמה עשו A
 ויקראו שמו עשו - בר כה 25. זעק יתן בנים
 בכורים קרא לנו בנים בכורים - ת"מ 283א.
 ישראל זעקה מרה אסגלה ישראל, קראו אדוני
 סגולה - ת"מ 228א. למחזי מה יזעק לה לראות
 מה (שם) יקרא לו - ת"מ 221ב (+ בר ב 19 א).
 ושבה זעיקה קדש והשבת קרויה 'קדש' - א"ד
 ג 29.

מוזנק וזרו פרעה למזעק למשה ולאהרן
 וימהר פרעה לקרא למשה ולאהרן - שמ י 16.
 תרין עקרין שרה למזעקון שני יסודות החל
 לקראם - ת"מ 182ב. דאשלו מואבאי מוזעק
 לבלעם שבקשו המואבים לקרא לבלעם - אס
 ב16.

מוזעקה ויהוון לך למזעקה כנשתה והיו
 לך למקרא העדה - במ י 2.

אַתְּפַעַל 1 נקרא to be summoned אברהם
 כד אודעק אמר הנני אברהם כשנקרא אמר
 הנני when Abraham was summoned, he said
 "here am I" - ת"מ 245ב. רעט אברהם בזבן
 דאודעק רץ אברהם כאשר נקרא - ת"מ 95א.
 ואנה אזעק אכהן ואהכי אקרה כה - במ כג 15.
2 קרא פעיל to call active ואודעק למשה EC
 ויקרא אל משה (God) called to Moses - ויק א
 1. **3 נתכנה** to be given a name ומשה
 דאודעק אלהים קעם ברבו ומשה, שנקרא
 'אלהים' (לפרעה - שמ ז 1) עמד בגדולה,
 Moses, who was called "god" (to Pharaoh, Ex 7:1),
 stood in magnitude - מ טו 154-155. ואתילדותך...
 על שם אחיו יודעקון ומולדתך... על שם
 אחיהם יקראו - בר מה 6. ויסב אהרן חלקי
 וילבש משה בעקובתי ותזדעק מרים נביתה
 ויקח אהרן את חלקי וילבש משה את כינויי
 ותיקרא מרים 'הנביאה' - ע"ד ו 27-29.

מודעק וזרו פרעה למזדעק למשה A
 וימהר פרעה לקרא למשה - שמ י 16.

אודעק ש"ע n. m. **קריאה** summon ואושט
 מלאכין... לודעק לה A וישלח מלאכין... לקרא
 לך call him... to call him... - במ כב 5.

זעק ש"ע n. m. **צעקה** cry זעקן לידך זעק
 דמסכינים קריאתנו אליך צעקת מסכינים our
 cry to You is the cry of the distressed
 walziyyāqi עני ולזעיקי עני 26-25.

ובימא - מתי נ 26] ← נשיפת רוח בחזקה **blow of wind**

קל 1 צער to be in distress וחזה יתון ואה
 אנון זעפים (MB) זעפיים, C זעפין) וירא אתם
 והנם זעפיים distraught) they were
 - בר מ 6. רחטו ליד משה ואהרן וקעמו קמיון
 באפין זעפין (ק: באפין מלין עכר) רצו אל
 משה ואהרן ועמדו לפניהם בפנים זעפיים -
 ת"מ 20א. ותכסיהתון מקדדין ואפיון זעפין
 וכסותם קרואה ופניהם זעפיים - ת"מ 238א.
 נפקו ושבו קותה עכיר ואפיו זעפין יצאו
 ועזבוהו נעכר ופניו זעפיים - ת"מ 33א. **2 גער**
to rebuke וזעף בה אביו (A וקטרג) ויגער
 בו אביו his father rebuked him - בר לו 10. וזעף
 משה ואמר לה זל מן עלוי וגער (פרעה) במשה
 ואמר לו לך מעלי - ת"מ 337ב. **3 נשף** בחזקה: to
blow וזעף באגריו נסמת חיון (EJA) ויפח
 באפיו נשמת חיים He blew into his nostrils
 the breath of life - בר ב 7.

זעק צעקה; קריאה **call; summon** [תפס באה"ש
 את מקומו של קרא בדומה לצוח בא"י. z'q has
 supplanted qr' in SA, in parallel with ṣwh in
 giving someone a name בשם [JA. ←
 [עי טל ג סד-סה]

קל עבר: זעק zāq - מ יג 45. עתיד: יזעק - שמ לד 15.
 ציוור: זעקו (נוכחות) - שמ ב 20 (= המליץ 579). בינוני:
 זעק - ת"מ 10א. זעקין zā'eqan - ע"ד כג 25. פעול:
 זעיק zīq - ע"ד כא 4. זעיקה (נ) zīqā - א"ד ג 29.
 מקור: מזעק - שמ י 16. מזעקה - במ י 2. **אחפעל** עבר:
 דאזדעק diz'dēq - מ טו 154. עתיד: ותזדעק wtizdēq
 ע"ד ו 29. מקור: מזדעק - שמ י 16 A. **אודעק** לזדעק
 - במ כב 5. **זיעק** ziyyāq - ע"ד כה 26, זעיק (בן-גורן
 של כתיב - א"ג 55. **זיעקה** זיעקתי - ת"מ 84א. **זעוק**
 zā'oq (qātōl) - א"ג 16. **זעיקה** זעיקתך zīqātāk - מ
 25. **זעק** לזעק - במ י 2 M.

קל 1 קרא to summon לברואיו זעק וענתה
 ברוזו לבריותיו קרא וענוהו במהירות He
 summoned His creatures, and they answered
 quickly - מ יג 45. איזל ואזעק לך אתה מינקה
 אלך וקראתי לך אישה מינקת - שמ ב 7. ויזעק
 לך ותיכל מדבחה וקרא לך ואכלת מזבחו -
 שמ לד 15. זעקו לה ויאכל לחם קראן לו ויאכל
 לחם - שמ ב 120 (= המליץ 579). שבי דאת זעק
 לון... סדר פרס אגרתה מיד כשאתה קרא
 להם... פרוס את האיגרת - ת"מ 10א. זעקין אנו
 לך קוראים אנו אליך - ע"ד כג 25. דו זעיק ביד
 אלה שהוא נקרא ביד האלוהים - ע"ד כא 4. **2**
כינה בשם to name וזעק שמון בריה וקרא

ברה... ותזער יתכון *M₂ECA VN (MB) ומזערה) ושלחתי בכם את חית השדה... והמעטיה אתכם I will loose wild beasts against you..., and they shall decimate you כו 22.

זעור zūr א ש"ת **1 קטן, מעט** בגודל או בכמות *small in size or quantity* זעור שעבה וזעור דבש מעט צרי ומעט דבש a little balm and a little honey - בר מג 11. ומדחל כל אמי עלמה בסימן אחד זעור מדילך ומפחיד כל אומות העולם באות אחד קטן משלך - אי"ח 23-24. **אבן ואבן רבה** וזעורה אבן ואבן גדלה וקטנה - דב כה 13. ומירו לנן זעור מזון ושברו לנו מעט אכל - בר מד 25. נשישים וזעורין חלשים וקטנים - תי"מ 19. **דאנה** זעור ונשיש והוא רב מני שאני קטן וחלש והוא גדול ממני - תי"מ 37. **2 צעיר, קטן בנשים** young ופתש ברבה שרי ובזעורה עסל ויחפש בגדול החל ובקטן כלה he searched, beginning with the eldest and ending with the youngest - בר מד 12. **ברחל** ברתך זעורתה ברחל בתך הקטנה - בר כט 18. **ברי זעורי בני צעירי** - בר מט 22 [ג'ישי siri].

המליץ 571: זעור]. למתן זעורתה לקדם רבתה לתת הצעירה לפני הבכירה - בר כט 26. **3 תי"פ מעט** barely, hardly הזעור מסביך ית גברי המעת קחתך ית אישי is it a small matter that you have taken away my husband? - בר לו 15. **עוד** זעור וירגמוני עוד מעט וסקלוני - שמ י 4. **הזעור** הלא אסקתנן מן ארע מדיבה חלב ודבש המעט כי הוצאתנו מארץ זבת חלב ודבש - במ טז 13. **ג ש"ע ז** n. m. **מיעוט diminution** ולפם זעור שניה זעור זכיניה ולפי מעט השנים תמעט מקנתו - ויק כה 16. **ואם** זעור אשתאר בשניה ואם מעט נשאר בשנים - ויק כה 52.

כזעור תי"פ **כמעט almost** כזעור שכב אחד עם אתתך כמעט שכב אחד העם עם אשתך almost lain one of the people almost lain with your wife - בר כו 10.

זעורן wafzūrān ש"ת **adj. קטן small** סגי דמתחייב לך ובזעורן את מפעס גדול יוצא חייב מלפניך וקטן אתה מפסי may a notable be condemned (in Your judgement), and a commoner may be contented - ע"ד ח 27-26, מ 10. 57-56.

זעורנו ש"ע נ **n. f. נעורים youth** רבה כרביאנותה וזעורה כזעורנותה הבכיר כבכירתו והצעיר כצעירתו - בר מג 33.

בקשתי קבל ולצעקתי ענה - אי"ג 55.

זיעקה ש"ע נ **n. f. קריאה, צעקה cry** זה אלי דשם שרוי זיעקתי אחר אבהתי "זה אלי" אשר שם תחילת קריאתי אחר אבותיי "this is my God" (Ex 15:2) who made my first cry to follow that of my fathers (refers to Ex 3:6) תי"מ 84. **זעקת** כך זעיקה עורונה ואמרת לך שמע ישראל צעקתי לך צעקה אחרת ואמרת לך "שמע ישראל" - תי"מ 115. **זיעקת בני ישראל** עלת לידי m צעקת בני ישראל באה אלי - שמ 9 ג.

זעוק ש"ע ז **n. m. קורא one who calls** אה רחמן ורתאה דשקיה לכל זעוק הוי הרחמן והחונן הנמצא לכל קורא O, merciful and compassionate, who is present for all who invoke - אי"ג 16. **אמור** עלמה וזעוקה דבריתה בורא העולם וקורא הברית - תי"מ 9.

זעיקה ש"ע נ **n. f. קריאה calling** זעיקתך בריאן וכרוזתך עלמין קריאתך בריות ואמירתך ועולמים (results in) your call (creatures and your proclamation in worlds) - מ 25 ב.

זעק ש"ע ז **קריאה summon** לזעק כנשתה M למקרא העדה ה **קריאה call** for the summon of the congregation - במ י 2.

מוזעק ש"ע ז **n. m. קריאה call** בכל מזעקן לה בכל קראנו לו ככל קראנו עליו at every of our calling upon him לו דב ד 7.

ז'ער קטן, מעט **littleness** [א"י נוער יתהון - נ שמ א 10. מכלה זעורה - נ דב כה 14 (בגיליון). **סוא"י** וטלא זעור = נוער קטן - תרגי' ישע י 19]

קל היה קטן, מעט to be little זערת מכל חסדיה קטנתי מכל החסדים - בר לב 11. **ואם** יזער ביתה ממיה מנקי ואם ימעט הבית מהיות משה - שמ יב 4.

אפעל 1 פועל אדורביאלי **adverbial verb המעיט לעשות to do little** כנש עסר כרבן הממעט אסף עשרה חמרים (even) he who gathered least had ten homers - במ יא 32. **ולקטו** דאסגה ודאזער... ולא אותר דאסגה ודאזער לא חסר וילקטו (את המן) המרבה והממעט... ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר - שמ טז 17-18. **לא יזער מפלגות מתקלה לא ימעט** ממחצית השקל - שמ לו 15. **עם סגיה תסגי ומן** עם זעורה תזעורן מאת הרב תרבו ומאת המעט תמעטו (ערים ללויים) - במ לה 8. **2 המעיט מעי"י to diminish** trans. ואשלה בכון ית חית

זרב לחץ והחיקה **pressure, strain** [איי אית
אתרין דורבין עימרה מן גו = יש מקומות שדוחקים
צמר מבכנים (בנעל) - ירוש כלאים לב ע"ד. זרב אוכלסין
בפילקה דידה = כולא המונים בכלא שלו - שירת 306.
ס וזרבתה לרגלה דבלעם - במ כב 25 (Syrohexapla)
LS 205a. טל, תעודה ב 307-314]

אָתְפַּעַל נלחץ הדיי (recipr.) **to press** ואזדרבו
בניה בגבה C (M₂ * והזדרבו) ויתרצצו הבנים
בקרבה her other in her children pressed each other
womb - בר כה 22.

זרב ש"ע n. m. לחץ **stress** בנימים זרב קטול
M₁ * (ניא דיב, עטוף) בנימין הוא לחץ ממות
Benjamin is (like) a mortal stress - בר מט 27
[פירוש המיתאמורה "זאב יטרף".]

זָרְגַל זריקה **throw** [> זרק-ל. זביח המליץ 480]
פעל זרק **to throw** סוסה ורכבה זרגל בימה
A סוס ורכבו רמה בים He horse and his rider
has thrown into the sea 1. מרכבת פרעה
וחיליו זרגל בימה מרכבות פרעה וחיליו ירא
בים - ת"מ 355 [מביא את שמ טו 4, אבל אינו לפנינו
לבד מן המליץ 480]. עם ארעה יזרגלנה באכנה
עם הארץ ירגמהו באבן the people of the land
shall stone him with stones 2. ויק כ 2. חמישה
דאתעבד בפרעה וברכבו סבלון בעללה
וזרגלון בימה (האות) החמישי שנעשה בפרעה
וברכבו. נשאם באויר והשליכם בים the fifth
wonder...: (God) lifted them in air and threw
them in the sea - ת"מ 376.

זָרְגַל מקל **stick** [> סרגל. Krauss 413a -
regula. איי דקיק מסרגל = דק מחספס - מ"ל שמ טו
14]

זרגל ש"ע n. m. מקל לא יסטי שבט מיהודה
וזרגל מבין סדריו B (ניא אטר. טפחי, שבט)
לא יסור שבט מיהודה ומחקה מבין דגליו
scepter shall not depart from Judah, nor the
10 ruler's staff from between his hosts - בר מט 10
[בהשאלה: סמל השלטון (fig.: symbol of authority)]

זרד שם פרטי **pr. n.**

זרד ש"פ וערק בלעם ואצעד ביד זרד בר קמואל
- אס 19.

זרד שם מקום (ע"ע נחל זרד) **zârād**
זרד ש"פ מתמן נטלו ושרו בנחל זרד - במ כא
12. טלו ועברו לכון ית נחל זרד - דב ב 13.

זעיר ש"ת **adj.** קטן **small** והיא זעירה M₁ *...
הלא זעירה היא M₁ * והיא מצער... כי מצער
היא a little one... for it is a little one - בר
ט 20 [מן אונקלוס. נמשך אחריו m בבר יד 8: ומלך
ברע הוא זעיר ...הוא צוער. IO].

זערו ש"ע n. f. מיעוט **fewness** ולפם זערות
שניה תזער זבינוה M₁ * ולפי מעט השנים
תמעט מקנתו according to the fewness of the
years you should diminish its price - ויק כה 16.

זפרנה zifrinna שם מקום (pr. n. (place)

זפרנה ש"פ ויפק תחומה זפרנה - במ לד 9.
מצפון חמת נחל חנוכיה והיא זפרנה אס 19.

זפת זפת **pitch** [איי ושעיית יתיה בחימרא ובזפתא
- נ שמ ב 3]

זפת ש"ע n. f. וחמרתה בחימר ובזפת M₁ *
she caulked ותחמרה בחימר ובזפת
it with bitumen and pitch - שמ ב 3.

זק נאד, מכל מים **waterskin** [איי ונסב לחם
וזיק דמיין - נ בר כא 14. סואיי חמרא חדתא בזקין
בלין - מתי ט 17. ע חטאו אנשי המבול הציפס בזיקים
על פני המים - ספרי האזינו ש"א]

זק ש"ע n. m. נאד **waterskin** (אתקוממו
כות) זק (נצבו כמו) נד - המליץ 519, שי 34 [עי
בהערות זביח. פירוש זה של נד נתון רק כאן. בתה"ש:
טמי - גוש, מן טמיים (ע"ע)].

זקן זקנה **old age** [שרבוב מן העברית. בתה"ש.
בחלקים העבריים של ת"מ בא בביטויים לקוחים מן
התורה, כגון 'שבעים הזקנים' - 237ב, 252א, 270ב,
ימנע ועד זקן - 104א, זקני ישראל - 71א, 72א, 191ב.
[H interp.]

זקן ש"ע n. m. זקן **elder** ושבעים מזקני
ישראל B (JECA מן הכימי) seventy of the
elders of Israel - שמ כד 1.

זוקף נשיאה, הרמה **raise** [= סקה. ע"ע איי זוקף
אחרון ית יהודה בצלו - נ ויק ט 22. סואיי אנא די לית
אנא דלא מתפס ולא מזדקף = ואנכי לא מריתי אחר
ולא נסוגותי (ἀντιλέγω) - ישע נ 5]

קל זקי, נשא **to raise** וזוקף ית קלה ובכה
וישא את קולו ויבך he raised his voice and
cried - בר כט 11. אזוקף שבי עיניך *m₁ * שא נא
עיניך - בר ל 36א [אינו במקביל, לא 11]. וזוקף עיניו
וחזה M₂ * וישא עיניו וירא - בר לג 5.

זרז - זרם

זרזו תי"פ *adv.* מהר **quickly** אסטו זרזו מן אורעה סרו מהר מן הדרך they have turned aside quickly from the path which I commanded them קום נת זרזו מדן קום רד מהר מזה - דב ט 12. הלא אבדה תיבדון זרזו מן על ארעה כי אבד תאבדון מהר מעל הארץ - דב ד 26, יא 17. ואזל זרזו ליד כנשתה והלך מהר אל העדה - במ יז 11.

זרזו ש"ע נ *n. f.* במהירות בשימוש אדורביאלי עם ב תחילית **quickly adverbially (with pref. b)** ותיכלון יתה בזרזו ואכלתם אתו בחפזון and you shall eat it quickly שמ יב 11. הלא בזרזו נפקת מן ארע מצרים כי בחפזון יצאת מארץ מצרים - דב טו 3. קעמו תרזון בזרזו רבה קמו שניהם במהירות רבה - תי"מ 22.

זרזון בעל חיים **an animal** (טלשיר 249. ס זרזור - PSm 1156 ע זרזיר ?)

זרזר ש"ע ז *n. m.* **צלצל** **an animal** זרזורה הצלצל - המליץ 578 (מן דב כח 42: ליתא. בתה"ש שלפנינו: צנצלה, צלצלה, צונצלה).

זרז ז"ר *zārā* שם פרטי: מבני יהודה. *pr. n.* **זרז** ש"פ ובני יהודה ער ואונן שלה פרץ זרזר - בר מז 12.

זרחאי ש"י *gent. n.* זרחה כרן זרחאה - במ כו 20, 13.

זרח ז"ר *zārā* שם פרטי: מצאצאי עשו. *pr. n.* **זרח** ש"פ ואלין בני רעואל נחת זרח... - בר לו 13. יובב בר זרח מבצרה - בר לו 33.

זרם זימון וכינוס **assembly** ← פינני והרקק **clearance** [באה"ש המאוחרת Late SA] **קל 1 פינה** פע"י **clear, vacate trans.** ואנה אזרמת ית ביתה A (MCB פנית, JK אפנית) ואנכי פניתי הבית I have cleared the house - בר כד 31. ויזרמון ית ביתה A (VMJECB ויפגון) ופנו את הבית - ויק יד 36. זרם וינער - המליץ 522 (מן שמ יד 27) **2 פנה** פע"ע **turn towards intrans.** אלהים עורנין ופנה אל אלהים אחרים they will turn to other gods - דב לא 20 (כלומר נועד עמם).

מורם ועזר ימה למורם צפרה A וישב היס לפנות בקר - שמ יד 27 [אפשר שתפס מקור של פנה ונתפרש לו 'להתכנס'].

זרזו מהירות וחפזון **swiftness, haste** [א"י וזרז] ונפק מן קדם פרעה - נ ש מ י 6]

פעל עבר: זרז - בר יח 6. זרזו *zarrēzu* - ע"ד כו 27. עתיד: זרז - תי"מ 115א. ציווי: זרזו *wzarrēz* - א"ג 21. בינוני: ומוזו - בר מא 32. מזרזה (נ) - תי"מ 52א. מקור: מזרזה - שמ יב 33. **אתפעל** עבר: אזרזתי - שמ ב 18 E. עתיד: נזרזו - במ לב 17 B. **זרזו** *zirrooz* (qittūl) - מ ד 27. **זרז** (תי"פ) - שמ לב 11 E. **זרזו** (תי"פ) - דב ד 26. **זרזו** בזרזו - שמ יב 11.

פעל מיהר פע"ע **to hasten, hurry intrans.** וזרו אברהם למשכנה וימהר אברהם האהלה ואעתת קלתה ותמהר ותוריד כדה - בר יח 6. וזרות שמע ישראל לית אכה באת לאנש ירזו למשמע ישמע ישראל - אין כאן בושא לאיש שימהר לשמוע - תי"מ 115א. פלטי מכל דין וזרו בפרקני פלטי מכל עונש וחוש לגאולתי save me from any punishment and hurry to my salvation - א"ג 21. זרזו בוראיך אכפתו למליך מיהרו בריותיך, נכנעו לדבריך - ע"ד כו 27. וירזו ית ארע מצרים *mā'* ויחמש את ארץ מצרים - בר מא 34 (מן אונקלוס O). ומוזרו האלהים למעבדה וממהר האלוהים לעשותו - בר מא 32. נפקת שרח... לידון מזרזה יצאה שרח... אליהם ממהרת - תי"מ 52א.

מזרזה ואתקפת מצרים על עמה למזרזה למשלחתון מן ארעה ותחזק מצרים על העם למהר לשלחם מן הארץ - שמ יב 33, מובא גם בת"מ (ק) 19א.

אתפעל מיהר **to hasten, hurry** ממה אזרזתי מיתי יומן E (VMJECBA זרזתי) מדוע מהרתן בא היום **why have you hastened to come today?** - שמ ב 18. ואנחנו נזרזו (!) עתידים B ואנחנו נחלץ חשים - במ לב 17.

זרזו *qittūl* 1 ש"ע ז *n. m.* **מהירות** **swiftness** זרו רתואתך מהירות רתינך **the swiftness of your compassion** - מ ד 27. **2 במהירות** בשימוש אדורביאלי עם ב תחילית **quickly adverbially (with pref. b)** רעטין בורזו רצים במהירות **running quickly** - ע"ד כו 79. עזר נביה רבה משה ליד יתרו בזרזו חזר... במהירות - תי"מ 14ב. רחטו עבדיה לידון בורזו רצו העבדים אליהם במהירות - תי"מ 23א.

זרזו תי"פ *adv.* מהר **quickly** ואזל זרו ליד כנשתה MBA והלך מהר אל העדה and go quickly to the congregation - במ יז 11 [אפשר שהוא ציווי, לפי שהגייה שוה: *mā'ar*]. סטו זרזו מן אורעה B סרו מהר מן הדרך - דב ט 12.

(JE תזדרע) גפרית ומלח שרפה כל הארץ לא תזרע ולא תצמיח (the whole land (devastated by sulphur and salt, and a burnt-out waste, by) unsown, and growing nothing תיר ארעה יאר עסב עסב מזרעה נוף A תדשא הארץ דשא עשב מזרע זרע - בר א 11.

אָתְפֶּנֶל נזרע to be sown לנחל עמיק דלא אפרנס ולא אזדרע אל נחל איתן אשר לא יעבד ולא יזרע to an everflowing river, which is not tilled or sown (J דיזרע) וואס יפל מנבלתון זרע זרע וילדה דכר אשה כי תזרע וילדה בן זכר (נפעל: tizzāra) if a woman is inseminated, and bears a male child ויק יב 2. **זרע** 37. 2 בהשאלה: זרע האדם (fig. offshoot of man) אתה אן תזרע וילדה דכר אשה כי תזרע וילדה בן זכר (נפעל: tizzāra) if a woman is inseminated, and bears a male child ויק יב 2. לא נטמאה ונקתה וזרעה זרע - במ א 28. זרע דאזדרע לגו אש סלק ואדגן עסר מלין הזרע שנרע באש (אברא=הם) עלה והצמיח עשרת הדברים - מ טו 44-43.

זרע שׁעׁ ז n. m. 1 זרע השדה לאתרה בישה הדן לא אתר זרע תינה אל המקום הרע הזה לא מקום זרע תאנה זרע וואס to this evil place, which is no place for grain, or figs כ 5. וואב זרע ונתוחי... וארעה לא תשם ותן זרע ונחיה... והאדמה לא תשם - בר מז 19. 2 **צאצאים** offspring רעם ית אבהתך ובחר בזרעון בתרון אהב את אבותיך ובחר בזרעם אחריהם He loved your fathers, He chose their offspring after them דב ד 37. זרע קדש - מ יד 37. חזק ואמץ אתה דתנגד זרע אברהם "חזק ואמץ" אתה הוא שתנהג את זרע אברהם - ת"מ 257. ילפנה לזרעה בתרה ילמדה לזרעו אחריו - ת"מ 5ב.

זרני שׁעׁ ז n. f. משפחה family [מן אונקלוס O] וליד זרעתי m ואל משפחתי [מן אונקלוס] - בר כד 38. זרעית ראובן m משפחות ראובן - שמ ו 14. וגבר לזרעתה m תעזרון ואיש אל משפחתו תשובו - ויק כה 10.

זרק הנפת דבר והשלכתו **throwing** זרע וזרק כהנא ית אדמה על מדבחה - ג ויק יז 6

קל זרק to throw ונסכו ית פם אתונה... וזרק יתה משה חללה ויקחו את פיח הכבשן... ויזרק אתו משה השמים וזרק אתו משה ויזרק... and Moses threw it up toward the sky - kiln... שמ ט 10. ופלגות אדמה זרק על מדבחה וחצי

אָתְפֶּנֶל נזדמן, נתכנס to be appointed, assembled רבו אתחזית לגו יתה מקומה... דמיה ואשתה לגוה הזדרמו דבר גדול נראה באותו מקום... כי המים והאש שם נצטרפו בו Greatness was seen in that place..., that water and fire were joined there ת"מ 380 (זביח, ה' 2. השי' להלן 81: בריכה שעתה דבה אודמן מיה ואשתה לאבדן כפוריה). ירום מדעה דמשה דגלה חכמה מרביה יתן כד חסל מן מקרתה... ומה בה אודע ואוזף במקרתה והבו גודל... ומד אסחנת וקדשה דשבתה ומד בה הזדרם תרום דעתו של משה שגילה חכמה מרובה אותנו כשסיים את הקריאה... ומה הודיע בה ואוסיף בקריאה "והבו גודל" ומה שהיא כוללת וקדושת השבת ומה שנתכנס בה - ת"מ (ק) 71. אלהי מן חזה בחלומו שלם... ומחנה אלהים בו אודרמו ואתקרי שמו ישראל אלוהי מי שראה בחלומו שלם... ומחנה אלהים נתכנס בו ונקרא שמו ישראל - עבד אל (Cow 374). וישם פניו בריך על אביו ועל מן אכה אודרמו וישם (האל) פניו הברוכות אל אביו (של הילוד) ואל כל מי שכאן נתכנסו - מימר השמה, תרביץ י 357. וישמר חיי אביו וקהלו עדת ישראל סדרה דאכה ממזרמה וישמר (האל) את חיי אביו (של הילוד) עדת ישראל, מחנה שכאן מתכנס - מימר השמה, תרביץ י 358.

זרע זרע השדה [א"י ותזרעון לריקנו זרעיוכן ג - ויק כו 16] ← **seed** זרע האדם וצאצאיו **descendants** [א"י] הא לית אנון זרעין - ג ויק כה 20. **סוואי** דכד זרעין זרע משקין בריגילא - דב יא 10

קל עבר: זרעת zēratā - מ ב 7. וזרע - בר כו 12. עתיד: זרוע - ויק כה 4. בינוני פעול: זרעי zēri - מ יד 38. **אפעל** עתיד: תזרע - דב כט 22. A. בינוני: מזרעה - בר א 11 (E). **אָתְפֶּנֶל** עבר: דאזדרע dizdārā - מ טו 43. עתיד: תזדרע - ויק יב 2. דיזרע - ויק יא 37. זרע zēra - מ יד 37. זרעי (מן אונקלוס O) זרעתי - בר כד 38. זרעית (יריבו נסמך) - שמ ו 14.

קל זרע to sow וזרע יצחק בארעה ההיא ויזרע יצחק בארץ ההיא land - בר כו 12. חקלקל לא תזרע וכרמך לא תקטף שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר - ויק כה 4. הא לכוון זרע וזרעתון ית ארע הא לכם זרע וזרעתם את הארץ - בר מז 23 (2). בהשאלה fig. במשתוקה זרעת מלין סלקי בריאן בארעית זרעת מלין, יצאו בריות - מ ב 8-7. זרע קדש דאנדה משה זרע על תרי אבניה - מ יד 38.

אפעל הזרע to grow trans. גפרי ומלח מוקדה כל ארעה לא תזרע ולא תצמיח C

הדם זרק על המזבח - שמ כד 6. ויזרק כהנה ית אדמה על מדבח יהוה וזרק הכהן את הדם על מזבח יהוה - ויק יט 6. הלא מי נדה לא זריק עליו NEC כי מי נדה לא זרק עליו - במ יט 13.

אתפגעל נזרק to be thrown מי נדה לא אזדריק עליו כי מי נדה לא זרק עליו - the water of lustration was not thrown on him - במ יט 13. ודבח חטאתה דאדמה מזריק בין רמשיה וזבח החטאת שדמו נזרק בין הערביים - ת"מ 43א.

זריקה ש"ע נ. f. **זריקה throwing** עסרתי תשמישהתה עמי מה אנין... ואשתה על מזבחה... וזריקת אדמה עשרת השירותים, ראה מה הם... והאש על המזבח... וזריקת הדם the ten services (of the priests), see what are they... the fire on the altar... and the sprinkle of the blood... - ת"מ 111א.

זרת מידה כאצבע הקטנה **span** [א"י זרת ארכה וזרת פתיה - נ שמ כח 16. **סוא"י** מן משח שומיא בזרתא - ישע מ 12]

זרת ש"ע נ. f. **זרת span** זרת ארכה וזרת פתחה זרת ארכה וזרת רחבה **span** a span in length and a span in width - שמ כח 16 (2), לט 9 (2).

ח

12 **סואי** נחבל קיסא בליחמה = נשחיתה עץ בלחמו - ירמ יא 19]

פעל עבר: וחבל - בר לח 9. עתיד: תחבל - דב כ 19. בינוני: מחבל - בר יט 14. מקור: מחבלה - בר ט 11. **אתפעל** עבר: אתחבל - שמ לב 7. עתיד: תתחבלון - דב ד 16. יחבל - במ כד 24. **חבול** דב לא V. **חבלו** חבלו - בדב לא 29. אבלו - ויק כב 22. **חבלי** - ויק כב E 22 (= המליץ 483). **חובלה** - ויק כב B. **מחבל** במחבל - בר יט A29.

פועל 1 הרס to destroy, spoil ויהי אם על לות אתת אחיו וחבל ארעהוהיה עם בא אל אשת אחיו ושחת ארצה when he went into his brother's wife, he spoiled (his semen) on the ground - בר לח 9. לא תחבל ית אילנה לא תשחת את עצה trees לא must not destroy - you דב כ 19. הלא מחבל יהוה ית קרתהכי משחית יהוה את העיר - בר יט 14. כד אמטת שעתה נחת מחבלה אפל אלהיה וקטל בכוריה כאשר הגיע השעה ירד המשחית, הפיל את האלים והרג את הבכורות - ת"מ 46ב. הלא מחבלים אנחנו ית אתרה הודן כי משחיתים אנחנו את המקום הזה - בר יט 13. לא יחבל רחים ורכב הלא נפש הוא מחבל V לא יחבל רחים ורכב כי נפש הוא חבל no man shall take a mill or an upper millstone in pledge; for he would be destroying life - דב כד 6 (ראה חבל). ומן דערב מיה עלל בכי נפש הוא חבל ומחבל נפשה יתקטל מי שעירב את המים נכלל ב"כי נפש הוא חבל" ומחבל את הנפש יומת - ת"מ 160. **2 השחית to corrupt** הלא חבל כל בסר ית אורעה כי השחית כל בשר את דרכו all flesh had corrupted its conduct - בר ו 12, מובא גם בת"מ 161א

מחבלה ולא יי עוד מהבולה למחבלה ארעה ולא יהיה עוד המבול להשחית הארץ - בר ט 11. ושלחנן יהוה למחבלתה וישלחנו יהוה להשחיתה - בר יט 13. משה ואהרן משלחין למחבלה דמצרים משה ואהרן היו שלוחים להשחתתה של מצרים - ת"מ 18א.

אתפעל 1 נהרס to be destroyed כל בכור דהוה לגו ארע מצרים אתחבל ביתה ליליה כל בכור שהיה בארץ מצרים הושחת באותו הלילה every firstborn in the land of Egypt was

ח האות השמינית באלף בית. סימן המספר 8. The eighth letter of the alphabet. Symbol of the number 8.

ח 1 מספר מונה *cardinal number* **שמונה eight** בר ז י שנה וח ירחין נחת יוסף למצרים בן שבע עשרה שנה ושמונה חודשים ירד יוסף מצרימה at the age of 17 years and 8 month *Joseph went down to Egypt* - אס 13ב. **ואשתחה** אדם וחווה בגנה ח יומים ושהו אדם וחווה בגן שמונה ימים - אס 2ב. כל מקעמן דצבען על ז וח כל עסקי הצדיקים קשורים (למספרים) שבע ושמונה - אס 18א. ירד אלף ז ומ וחק שתה ירד למד שמונה מאות וארבעים ושבע שנים - אס 4ב. **2** מספר סודר *ordinal number* **שמיני eighth** בריש ירחה ח אתיי קדישאתה בראש החודש השמיני באו הזונות ח of the eighth month the (Midianite) whores came - אס 18א.

חכב אהבה, חיבה **love** **א"י** כל הדין לא הוה אלא למחבבא עמא דישראל - **התה"מ** דב לג 3. **סוא"י** ברך... חביבא דאחבת - בר כב 2]

חכביב ש"ע ז *n. m.* **זוד, אחי אחד ההורים uncle** ית ערות עביבה גלה את ערות דדו גלה *his uncle's nakedness he has uncovered* - ויק כ 20. **אי עביבה** אי בר עביבה יפרקנה או דדו או בן דדו יגאלנו - ויק כה 49. **ישר לון** אלהין דאנהרו ועביבי ואתון נשיכונה ישר כוחם של אלה שזכרו את דודי (את יוסף) ואתם שכחתוהו - ת"מ 52א. **וקנה לוט בין ושוי** שלח ליד אברם עביבה ממלך בה ונלחם לוט בהם ומיד שלח אל אברהם דודו להיועץ עמו - אס 12א. **חביבה** ש"ע נ *n. f.* **אחות אחד ההורים aunt** ונסב עמם ית יוכבד עביבתה לה לאתה ויקח עמרם את יוכבד דדתו לו לאשה *Amram took his father's sister Jochebed* as a wife - שמ ו 20. **ולאתתה לא תקרב עביבתך** היא ואל אשתו לא תקרב דדתך היא - ויק יח 14.

חבל' הרס, השחתה וקלקול destruction **חכב** **א"י** חבילי עמך ית עובדהו - נ דב ט **corruption**

חבל² - חבר¹

[†]חֶבֶק חיבוק **embracement** [מן העברית: H. ע"ע גפן, א"י וחבק... ונשק - נ בר כט 13 (בגיליון). בפנים: וגפן]

פעל חיבק to embrace ורעט לזימונה וחבקה ונשקה B MJECA וגפף לה - המליץ (466) וירץ לקראתו ויחבק לו וינשק לו he ran to meet him, embraced him, and kissed him - בר כט 13. ואזל ואפגעה בטור האלהים תרי מאוריה מחבקין (ק: מפקין) דן לדן "וילך ויפגשהו בהר האלהים" (שמ ד 27), שני המאורות מחבקים זה את זה "he went, and met him in the mountain of God", two lominaries embraced each other - ת"מ א17.

חבר¹ קשר, חיבור **association, attachment** [א"י כל אלין מלכייא אתחברו במישר פרדיסייא - נ בר יד 3]

א'תפועל התחבר to join together, be associated בשבעה חזואן טבהן אתחברתי ובין הכלל אורה בשבעה מראות טובים אתחברתי ובין הושלם העולם you were associated with seven good visions, and by you was perfected the light - ת"מ א308. כל אלין אתחברו לגו עמק שדיה MB כל אלה חברו אל עמק השדים all these joined together in the valley of Siddim - בר יד 3. כדו זבן יתחבר בעלי לי A עתה הפעם ילוה אישי אלי - בר כט 34.

חבר 'âbâr ש"ע ז n. m. **1 רע, ידיד friend** עברך דכנפשך רעך אשר כנפשך your friend who is as your own soul - דב יג 7. וקטלו גבר ית אחיו וגבר ית עברה וגבר ית קריבה והרגו איש את אחיו ואיש את רעהו ואיש את קריבו - שמ לב 27. **2 דומה, אחר neighbor** למה תמעני עברך למה תכה רעך why do you strike your fellow? - שמ ב 13. מן חזהו חברה אול בשביל בישיה ולא יעזרנה עבר בקללתה מי שראה את חברו הולך בדרך הרע ולא ישיבנו עובר בקללה in a wrong way and does not bring him back is cursed - ת"מ א162. יחידאי דלית לך חבר היחיד שאין לך רע - ע"ד כו 37. לא תחמד בית עברך ולא תחמד אתה עברך לא תחמד בית רעך ולא תחמד אשת רעך - שמ כ 13. ואחד מנון לא חכם לשון עברה ואחד מהם לא ידע לשון רעהו - אס א9. **3 בעל owner** [שאילת משמעות מן *calque*] לוי חברה דברכתה לוי בעל הברכה Levy, the owner of the blessing - ת"מ

destroyed that night - ת"מ א46. ואתחבלת ארעה מקדם ערבה ותשחת הארץ מפני הערב - שמ ח 20. ואף הוא סעד יחבל A וגם הוא עד יאבד - במ כד 24 **2 נשחת to act corruptly** הלא אתחבל עמך כי שחת עמך your people have acted corruptly - שמ לב 7, דב ט 12. דלא תתחבלון ותעבדון לוכון פסלפן תשחיתון ועשיתם לכם פסל - דב ד 16.

חבול ש"ע ז n. m. **השחתה corruption** הלא חבול תתחבלון V כי השחת תשחיתון for you will act corruptly - דב לא 29.

חבול ש"ע נ n. f. **1 השחתה corruption** הלא חבול תתחבלון C - דב לא 29. **2 הריסה destruction** לקדם חבלות יהוה ית סדם לפני השחת יהוה את סדם before the destruction of Sodom by the Lord - בר יג 10. בחבלות אלהים ית קורי מישרה בהשחית אלהים את ערי הככר - בר יט 29. **3 מום, נגע blemish** אי אבולו אי גרב (C חבלת) או יבולת או גרב, or a blemish, or a scar - ויק כב 22.

חבלי ש"ע נ n. f. **מום, נגע blemish** אי חבלי אי גרב E - ויק כב 22.

חובלה ש"ע נ n. f. **מום, נגע blemish** אי חובלה אי גרב B - ויק כב 22.

מחבל ש"ע ז n. m. **השחתה destruction** מלאכיה הוו משלחין למחבל סדם המלאכים היו שלוחים להשחית את סדם the angels of Sodom were sent for the destruction of Sodom - ת"מ א18. במחבל אלה ית קורי משוחה A בהשחית אלהים את ערי הככר - בר יט 29.

[†]חבל² משכון **pledge** [מן העברית H]

קל לקח כמשכון to take as pledge דאנון חבלו רקיע ארמלתה שהם חבלו בגד אלמנה for they took as pledge the garment of the widow - ת"מ א239. לא יחבל רחים ורכב הלא נפש הוא חבל C לא יחבל רחים ורכב כי נפש הוא חבל or an upper millstone in pledge; for he would be taking a life in pledge - דב כד 6.

[†]חבל³ חבל, כבל **cord** [א"י קטר גרמיה בחבלא - ירוש ברכות ו ע"ג. **סוא"י** ועבד היך ברגיל בחבל - יוחנן ב 15]

חבל ש"ע ז n. m. **מיתר cord** ית חבליה וית סכיה את מיתריה ואת יתדותיה and its cords and its pegs - שמ לט 40, וכך לה 18, במ ג 26, 37.

חבר² - חבש

החרוז בעש"ח NSH: בקצירות מימרי כי לשוני קצור וחסור וחבור - אבישע (Cow 740).

חבר⁴ âbâr שם פרטי *pr. n.*

חבר ש"פ ובני בריעה חבר ומלכיאל... - בר מו 17

חבראי ש"י *gent. n.* לחבר כרן חברה - במ כו 45

חברון¹ ibron שם מקום *pr. n. (place)*

חברון ש"פ וסלקו בדרום ואתו עד חברון - במ יג 22. אזל מן חברון לשנער - אס 11ב.

חברון² ibron שם פרטי *pr. n.*

חברון ש"פ ובני קהת עמרם חברון ועזיאל - שמו 18

חברונאי ש"י *gent. n.* בני לוי כרן לבנאה וכרן חברונאה... (VN חברונאי) - במ כו 58

חבש[†] איסור וקשירה **tying up** ← כליאה **confinement** [א"י וחבש יתהון במטרא - בר מב 17] **סוא"י** וחבש ליוחנס בפלקא - לוקס ג 20

קל עבר: וחבש - בר כב 3. בינוני פעול: עביש - דב לב 36. **E. אתפעל** עתיד: יתעבש - בר מב 19 Vm. בינוני: מתעבשין - בר לט A. **אחבש** - במ ל B. **חבוש** qitîl - ùl - ת"מ 337. **חבוש** - בר מ 3 A [qâtöl] כנגד בינוני פעול: עואניש 2.12]. **הבישה** - ת"מ (ק') 33.

קל 1 קשר, אסר saddle to וחבש ית חמורה ויחבש את חמורו (Abraham) saddled his ass - בר כב 2. **קשר to tie** דאחבש על נפשה B אשר אסרה על נפשה יקומו: her pledges (*lit.*: ties) by which she has bound herself 9-8 - ט"י ס מן דתחבש, והוא תרגום מיכאני. על איכות כה"י ע"י טל ג לה-לט. *Mechanical translation; corr.* [from dthb8]

ויחבש להם מגבעות **he put hats on them** ויק ח 13 (שרבוב מן העברית [H interp. **3 כלא to confine** ועבש יתה לעיניו *M₂ ויאסר אתו לעיניהם **he confined him before their eyes** - בר מב 24. דעבישים בבית אסורה A אשר אסורים בבית הסה **who were confined in the prison** - בר מ 5. וכל מצרים עבישין מנה בלחץ וכל המצרים אסורים בידו בלחץ - ת"מ 330. עבישין אנון בארעה צניק עליון קפרה נככים הם בארץ סגר עליהם המדבר - ת"מ 54 א [ע"פ שמ יד 3. ליתא]. **ואמצו עביש ושביק E** ואפס עצור ועזוב

133ב אמרו בדיל יוסף דו חברה דאתרה... והן הוה יוסף חברה דביתה אמרו על יוסף שהוא בעל המקום... ואם יוסף הוא בעל הבית - ת"מ 127א וא"ש חבר יכלתה דגלת יכלותה בכל עובדיו וא"ש - בעל היכולת שנתגלת יכולתו בכל מעשיו - ת"מ 294ב נפני קנומן מן חברי בישה נפנה את עצמנו מבעלי הרעה - ת"מ 139ב אנו רכביה חברי חילה אנו הרוכבים (של פרעה) בעלי החיל - ת"מ 275ב. 4 ציין ההדדיות *mark of reciprocity* ואשתבעו גבר לעברה וישבעו איש לרעהו *they took oath with one another* - בר כו 31. כד נתכסי אנש מן עם עברה כי נסתר איש מרעהו - בר לא 49 ואתמהו גבריה גבר על עברה ויתמהו האנשים איש על רעהו - בר מג 33. ושאלו אנש לעברה לשלם - שמ יח 7 ותרי עובדים תמן אתעבדו כל אחד מנון יתר על חברה ושני מעשים נעשו אז, כל אחד מהם גדול מחברו - ת"מ 90א.

חברה ש"ע נ **1 n. f.** **דומה, אחרת, another fellow** וישולון גבר מן עם עברה ואתה מן עם עברתה וישאלו איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה **that they ask, every man of his fellow and every woman of her fellow** - שמ יא 2. **2 חבורה** וחברתון הלא קשיה (C) MB וחברותון, נ"א ודביקותון) וחברתם כי קשתה **their company, for it is harsh** - בר מט 7 (תנפרש לשומרונים חבורה). במניני אתרביית שרה ובמנין חברתי הגדל אברהם בחשבוני נתגדלה שרה ובמניין חברתי נתגדל אברהם (דברי האות צ) - ת"מ 299ב.

חברו ש"ע נ **n. f.** **חבורה company** וחברותון הלא קשיה C וחברתם כי קשתה **company, for it is harsh** - בר מט 7.

חבר[†] כישוף **witchcraft** [א"י חבר = קוסם - ויקי"ר תקד]

קל כישוף to practice sorcery חבר חבר שאל אוב **one who practices sorcery, or one who consults spirits** - דב יח 11 [אבל VEC תפסו קשר: אסר אסר].

חבר ש"ע ז **n. m.** **כישוף charm** חבר חבר שאל באוב - דב יח 11.

חבר[†] פגיעה **strike** [א"י חברי = חבורה - קת"ג שמ כא 25 - Klein Gn I]

חברי ש"ע נ **n. f.** **חבורה stroke, wound** חברי חליפת חברי A חבורה תחת חבורה **wound for wound** - שמ כא 25. אפשר שמכאן עלה

חגג - חגל

the Lord - ויק כג 41. ותיחגון VNB (נייח ותחגון) חג ליהוה - במ כט 12. תתחגון V (ME תיחגון) ית חג יהוה תחגון את חג יהוה - ויק כג 39.

חג ש"ע ז n. m. חג מטליה תעבד לך חג הסכות תעשה לך you shall celebrate the feast of booths - דב טו 13. וחג חצאדה בכירי עובדיך וחג הקציר בכורי מעשיך - שמ כג 16. וחג מטלין וחג כנושין וחג סכות וחג אסיף - ע"ד כא 12. ויום ציומה וחג מטלה ויום הצום וחג הסוכה - ת"מ 111א. ואתר חגיה ואתר איקר יהוה ומקום החגים ומקום כבוד יהוה (הר גריזים) - ת"מ 131א.

חגי' eggi שם פרטי pr. n.

חגי ש"פ ובני גד צפון וחגי ושוני... - בר מו 16.

חגאי ש"י gent. n. לחגי כרן חגאה - במ כו 15.

חגל' ראה, הביט sight [ע"י גלגול הוראה מן סיבוב, כגון א"י והוות חגלה נגידה ליה בכל קרתה = והיתה סובבת ומוליכה אותו (את בעלה) בכל העיר (לחזר על הפתחים) - בר"ר 154. סוא"י דאתון חגלין ימא ויבשתא = שאתם סובבים את הים והיבשה - CCR 159. ע"י טל ג סא. באה"ש המאוחרת מחליף את חז"י ואת חמ"י הבא אחריו. זב"ח המליץ 590. > הגה ל- Meaning shift from 'going round'; supplants hzy and [hmy in late SA. ZBH: from hgy+l]

קל 1 ראה to see ועגל אלהה הלא טב (E)A וירא אלהים כי טוב חגל וועגל אלה ית כל good - בר א 12, 18, 21, 25 ועגל אלה ית כל דעבד (E)A וירא אלהים את כל אשר עשה - בר א 31. וכיו"ב ו 5; ט 22; מ 6; מב 1; נ 7; 11; שמ לט 43; במ כב 2, 31; כד 20, 21; כה 7 ועגלת אתתה הלא טב עילגה למיכלה (E)A ותרא האשה כי טוב העץ למאכל - בר ג 6. ועגלו ברי שלטניה ית ברת אנשה (E)A ויראו בני האלהים את בנות האדם - בר ו 2. כד יחגלו יתך מצריה A כי יראו אתך המצרים - בר יב 12. ועגלו מצראי ית אתתה ויראו המצרים את האשה - בר יב 14. וחגלת הלא בטנת A ותרא כי הרתה - בר טו 5. כיו"ב כא 9. וחגל רב אפיה הלא טב פשר A וירא רב האפים כי טוב פתר - בר מ 16. ותרי עיניה קדישיה עגלין קהלה ושתי עיניו הקדושות (של משה) רואים את הקהל - ת"מ (ק) 380. וכמה דהוו עגלין יתה כן הוא הוה עגל יתון וכמו שהיו רואים אותו כן הוא היה רואה אותם - 261א. בנינוי פעול pass. pt. כ"י עגיל סדריה אכן הוא יראה את הסדרים - ע"ד טו 22. חגלתון ראינים - המליץ 590. **2 הביט**

דב לב 36. **4 עצר** to restrain חבוש חבש אלהים בסעד כל רחם m עצר עצר אלהים בעד כל רחם the Lord has closed every womb - בר כ 18.

אֶתְפַּעַל נאסר to be confined אהכונ אהדה יתעבש Vm אחיכם האחד יאסר let one of your brothers remain confined - בר מב 19. אתרה דעבושי מלכה מתעבשין A מקום אשר אסורי המלך אסורים - בר לט 20.

אחבש ש"ע ז n. m. קשר tie ואחבש דאחבש על נפשה B ואסריה אשר אסרה על נפשה her pledges (lit.: ties) by which she has bound herself - בר ל 8 [תרגום מיכאני Mechanical transl.].

חבוש ש"ע ז n. m. עצירה restrain חבוש מרור חבושה דחשכה מאסר מר הוא מאסר החושך the darkness confinement of the king's אסיר prisoner אתרה חבוש אלהים בסעד כל רחם m עצר עצר אלהים בעד כל רחם the Lord has closed every womb - בר כ 18.

חבוש ש"ע ז n. m. אסיר prisoner אתרה דעבושי מלכה מתעבשין A מקום אשר אסורי המלך אסורים - בר לט 20. אתרה דיוסף עבוש תמן A מקום אשר יוסף אסור שם the place where Joseph was prisoner - בר מ 3.

חבישה ש"ע נ f. איסור confinement שעתה דאתחזי צרך להבישה כאשר נתגלה צורך האיסור when the need for tying (of Isaac) was revealed to him - ת"מ (ק) 3א.

חבש ש"ע ז n. m. [עשי"ח NSH] כלא confinement מרן יקבל צלואתכון... וירוה לכם מכל חבש ומרן יתן חבש ויראו prayer... and relieve you from any confinement - פינחס (Cow 44).

חגג עשיית חג celebration [א"י תחגון יתה חנה קדם י"י - נ ויק כג 39]

קל חגג to celebrate תלתה זכנים תחג לי בשתה שלש רגלים תחג לי בשנה Me year you shall celebrate three times a year you shall celebrate - שמ כג 14. ויחגון לי במדברה ויחגו לי במדבר - שמ ה 1 בירחה שביעה תחגון יתה בחדש השביעי תחגו אתו - ויק כג 41.

אֶתְפַּעַל חגג to celebrate ותיחגון A יתה חל ליהוה of you shall celebrate it as a festival

פתחה בחיית, לפי שאין עיין נהגית אלא במקום שהייתה ha בראש המלה. **איי** יום חד או תרין יומין - נ שם כא 21 **סואיי** כול חד וחד מנהון - מתי כו 22. *The initial 'ayin in 'ād attests to original *had (see LOT V, § 1.1.8). The frequent spelling 'hd follows H orthography.*

אחד 'ād - עייד ו 22. חד - במ כח 15. מיודע: אחדה - שמ כו 16. חדה 'āddā - עייד כו 1. נקבה: אחדה 'āda - עייד ו 20. חדה - תי"מ 260. מיודע: אחתה - שמ כח 10. אחדתה - ויק יד 50. חדתה - במ ז 85. ריבוי: אחדין - בר יא A 1. [ההבחנות הללו נתערערו באה"ש המאוחרת. עי רישבין, שם המספר, עמי 26-45] אחדעטר - שמ כו 7. חדעטר - במ כט 20. נסמך: לאחדעסריתי - שמ לו 15. אחדעסרי - שמ לו 14 [המספרים המורכבים אינם מתאמים במינם. 11-19 *The compound numbers do not necessarily agree in gender with their Inoun.*

(א)חד, (א)חדה 1 ש"מ מונה כשם תואר *cardinal number (adjectival) אחד* one וצפיר עזים חד ושעיר עזים אחד - במ כח 15. אחד דרס לגו אשתה אחד פסע לתוך האש one walked into the fire - עייד ו 22. ולג משח אחד (A וקיסט חדה) ולג שמן אחד and one log of oil - ויק יד 10. לא יקום סאד אחד באנש לכל עוב לא יקום עד אחד באיש לכל עון - דב יט 15. ארבעה צלמין אחד דהב ואחד כסף... - אס 6. אמה ופלג אמה פתחי לוחה אחדה אמה וחצי האמה רחב הקרש האחד - שמ כו 16. **צנצנה** אחדה (B חתה) צנצנת אחת - שמ טז 33. אורה אחדה יהי ליצובה ולגייורה תורה אחת יהיה לאזרח ולגר - שמ יב 49. ואם נפש אחדה תחתי (A חתה) ואם נפש אחת תחטא - ויק ה 17. כתר עמן שעה חדה המתן עמנו שעה אחת - תי"מ 260. שנה חדה - אס 13. אשתה משמהתון על אבנה אחתה ששה משמותם על האבן אחת - שמ כח 10. ויכס ית צפרתה אחדתה NMEQ חתה) ושחט את הצפור האחת - ויק יד 50. צעתה חדתה כספה (NMECA חתה) הקערה האחת כסף - במ ז 85. 2 כשם עצם *substantival* לית אלה אלא אחד - עייד יב 29, תי"מ 356. אתהו חדה צאלהותה דילך אתה הוא האחד שהאלהות שלו היא - עייד כו 1-2. לית אחד דמי לעוררין אין אחד דומה לאחר one is unlike the other - תי"מ 376. אחדה נביה ואחד כהן אחת נביאה ואחד כהן - עייד ו 20. שפה חתה וממללין אחדין A - בר יא 1. 3 בשימוש חולק *distributive* גבר אחד גבר אחד לשבט (A גבר חדה) איש אחד איש אחד לשבט one man from each tribe - במ יג 2. אטר אחד לריש בית אבאתון מטה אחד לראש בית אבותם - במ יז 18. אי תרי בני

to look וקעם בכלוד רב... עגל לרבניו ועמד (פרעה) בבהלה... הביט בשריו (Pharaoh) stood in great consternation..., he looked at his chiefs - תי"מ 28. וכד שמע אברהם... עגל שוי לשומיה כששמע אברהם... הביט מהר לשמים - אס 11. עגל הוא לימינה הביט לימינו - תי"מ 13. עגלו לבכור פרעה... אשקחותה קטיל הביטו אל בכור פרעה ומצאוהו הרוג - תי"מ 46. עגלו בתרון הביטו לאחוריהם - תי"מ 48.

מחגל ואנדה ליד אדם למחגל מה יזעק לה (E) ויבא אל האדם לראות מה יקרא לו - בר ב 19. ולית ירשי למחגל A ולא יוכל לראות - בר מח 10. וניוקה הוא למעגל (E)A ותארה הוא לעינים - בר ג 6. ושפפי עיני ממעגל אל צורתה ושפלו עיני מלראות את צורתו - תי"מ 12.

חנול ש"ע נ n. f. **מראה** vision אסתכל פרעה... לתניניה דעבדו חרשיה עגלות זהו רבה הסתכל פרעה... בתנינים שעשו חרשים - מראה שמחה גדולה מאוד Pharaoh looked... at the serpents that the sorcerers brought into being - a very joyous vision - תי"מ 26.

הגלה igla שם פרטי pr. n. **חנה** ש"פ ושם בנאת צלפחד מחלה ונעה הגלה מלכה... - במ כו 33.

חגר 1 פסיה *limping* [מן אונקלוס O]. **חגר** תי"מ בינוני פעול *pass. pt. פיסח lame* כל גבר דיהי בה מום לא יקרב גבר סמי אי חגיר *M₁ (VMJEB פסיה, C פסח) כל איש אשר יהיה בו מום לא יקרב איש עור או פסח no one who has a defect shall draw near (=be qualified): blind, or lame - ויק כא 18.

חגר 2 שם מקום [ע"ע שור] *pr. n. (place)* **חגר** ש"פ ושרו מחזילה עד חגר m - בר כה 18.

חגרה שם מקום [ע"ע שור] *pr. n. (place)* **חגרה** ש"פ במדברה על עינה באורח דחגרה m - בר טו 7. בין [ר]קם ובין חגרה m בין קדש ובין ברד - בר טו 14. ודר בין [ר]קם ובין חגרה *M₂ - בר כ 1.

חד ש"מ *cardinal number אחד* one [הכתיב הרווח 'אחד' והוא מושפע מן העברית. ההגייה מעידה שהמלה

חדד

פּקב] **יום ראשון** **sunday** עורנה על לילת עב בשבּה (פיוט) אחר על ליל אחד בשבּת another (prayer) for the eve of sunday - כותרת לפיוט בכתב יד של הדפטר (Cow 15).

חדד חידוש **renewal** [> חדת עיי. עואניש ג/ב 75: עירוב חדת וגדד (עיי) **Blend of hdt and gdd**] ← יצירה ובריאה חדשה **creation** [Perles OLZ] 1912, p. 219

פעל עבר: חדד **addēd** - אייג 59. עתיד: נחדד - תי"מ 233א. בינוני: ומחדד **wmāddēd** - ע"ד טו 15. מקור: מחדדה - תי"מ 174א. **אתפעל** עבר: אתחדד - תי"מ 196א. עתיד: נתחדד **nētāddād** - ע"ד כח 81. בינוני: מתחדד - תי"מ 221א. **חדדו** - ע"ד כו 5. **חודד** **qittūl** - תי"מ 224ב.

פעל 1 חידש **to renew** לאוי עלינו נחדד תתובה ראוי לנו שנחדש את התשובה **it is appropriate to us to renew repentance** - תי"מ 233א. עמו נביה רבה משה הך הוא מחדד ממללה דארשיתה לגו עסרתי מליה ראו את הנביא הגדול משה איך הוא מחדש את הדיבור שציווהו בעשרת הדברים - תי"מ 230א. מן יכל לחי ומחדד בנין דלא עצי כלום מי יכול לטרוח ולחדש בנין שאינו חסר כלום - ע"ד טו 15-16. עסרה מלים חדד לאוכחו מן מאור קשטה במדע שלם עשרה דברים חידש (משה) להוכיח ממאור קשטה בידיעה שלמה - תי"מ 221ב. **2 ברא** **to create** חדד סימניה וכל תמה ברא את האותות וכל פלא **He created the wonders and every miracle** - אייג 59. ובששת ימים חדדת כל מוצא בעולמך - מתנה (Cow 265). **בבראשית** חדד בוראשן תקיפין ב"בראשית" ברא בריות חזקות - אלעזר 5 (עואניש ג/ב 324).

מחדדה ליתה צריך למחדדה אינו צריך לחדש - תי"מ 174א.

אתפעל נתחדש **to be renewed** עובד אנשי סדם אכה אתחדד מעשה אנשי סדם נתחדש כאן **the deed of the people of Sodom is here renewed** (lit.: renewed) - תי"מ 196א. שעתה דבה נתחדד בתר בליותן בשעה שבה נתחדש לאחר בלותנו - ע"ד כח 81. ולבט מתחדד כל יום סגי מן יומה דקדמה והלחץ מתחדש כל יום יתר על היום שקדמו - תי"מ 221א.

חדדו ש"ע ז **qittūl** **n. m.** **1 חידוש** **renewal** רחמי שקיחה עם חדוד שעיה רחמו מצויים עם חידוש השעות **His mercy is found with the renewal of the hours** - תי"מ 224ב. דה עלת ירחיה בחדודה **E** זאת עלת החדש בחידוש (**bādāš**) - במ כח 14. **2 יצירה** **creation** הוות תרי דבבואן

יונה אחד לחטאתה ואחד לעלה שתי תרים... אחד לחטאת ואחד לעלה - ויק ה 7. ליד אהרן כהנה אי ליד אחד מבניו אל אהרן הכהן או אל אחד מבניו - ויק יג 2. אחד מן אחיו יפרקנה (**A** חדה) אחד מאחיו יגאלנו - ויק כה 4. 48 ציין הסתמיות **mark of indetermination** אחד על למתותבה וידון אף דין (**A** חדה) האחד בא לגור וישפט אף שפט **one came here as an alien, and already acts the ruler** - בר יט 9. **ואפתח** אחד ית סקה (**A** חדה) ויפתח אחד את שקן - בר מב 27. 5 ציין החלקיות **mark of partitive** לא חמוד אחד מנון סבלת ולא אבעשת ית אחד מנון (**A** חדה פעמיים) לא חמוד אחד מהם נשאתי ולא הרעתי את אחד מהם **not one of their desires have I bore** - בר מט 15. כזעור שכב אחד עמה עם אתתך כמעט שכב אחד העם את אשתך - בר כו 10. 6 בשימוש רומז לפי מלצת התורה **mark of demonstrative** **ואפיון** אחד לאחד (**A** חדה חדה) ופניהם אחד לאחד **their faces one to another** - שמ כה 20 וכי"ב לו 9.

1(א)חד **עסר** **eleven** אין התאם במין **no congruence in gender**. לזכר: אחד עסר יום מחורב (**E** חדה עסר) אחד עסר יום מחורב **eleven days from Horeb** - דב א 2. ונסב ית תרתי נשיו... וית אחדעסר ילידיו (**CB** אחד עסר, **E** חדה עסר) - בר לב 23. שמשה וזערה ואחדעסר כוכביה (**C** ואחד עסר, **B** וחד עסר, **V** וחדסר) - בר לו 9. וביומה תליתאה חדעסר דכרים (**VN** חד עסר, **B** עד עסר) - במ כט 20. לנקבה: אחד עסר יריעון עשתה עסרה יריעות **eleven curtains** - שמ כו 7. משחה אחדה לאחדעסר יריעאתה מדה אחת לעשתה עשרה היריעות - שמ כו 8. משחה חדה לחד עסר יריעאתה **C** - שמ לו 15. אחדעסרי יריעון - שמ לו 14. מספר סודר **ordinal number** ביום חדעסר יום (**NB** חד עסר, **E** חדה עסר) on the **eleventh day** - במ ז 72. בחד עסר ירח - דב א 3.

1(א)חדעסרי **eleven** חדעסרי יריעון (**EC**) **עדעסרי**, **B** עד עסרי) עשתה עסרה יריעות **eleven curtains** - שמ כו 7. משחה חתה לחדעסרתי יריעאתה (**CB**) לעד עסרית, **B** לעדעסרתי) מדה אחת לעשתה עשרה היריעות - שמ כו 8. משחה חדה לאחדעסרית יריעאתה (**A**) לחדעסרתי, **MB** לעדעסרתי, **E** לעד עסרית) - שמ לו 15. מספר סודר **ordinal number** בחד עסרתי ירח **V** בעשתה עשרה חדש on the **eleventh month** - דב א 3.

עב **שבה** ש"ע ז **n. m.** [> חד בשבה. **איי** ונאן מקים יתכון בצפרה דחבשובה - בר"ר 689. קוטשר מחקרים

חדי - חדל

בטח ולבה מלי חדו "וישכן ישראל בטח" ולבו מלא שמחה - ת"מ 221b. מגפפין וחדותה ראמה ביניין מתחבקים ושמחה נשגבה ביניהם - ת"מ 17a. וכן עבד משה בחדו וזהו וכן עשה משה בשמחה וששון - אס 19a. חדו עבד לי אלהים כל שמוע יחדי לי א צחוק עשה לי אלהים כל שמע יצחק לי - בר כא 6 [פירש לחיוב. Int.].

חדוה ש"ע נ. n. f. **1 שמחה joy** תחת דלא שמשות ית יהוה אלהך בחדוה תחת אשר לא עבדת את יהוה אלהיך בשמחה because you would not serve the Lord your God in joy כח 47.

חדי ש"ע נ. n. f. **1 שמחה joy** ותעבר עליך מועדיך ואתה בחדי וזהי your feasts will pass over you while you are in joy and gladness ע"ש ז 11-12.

חדי חזה **breast** (מן אונקלוס O. ע"ע נעי) **חדי** ש"ע נ. n. f. **חזה breast** חדיה m חזה (התנופה) - ויק ז 34. כחדי[ה] m כחזה (התנופה) - בר ימ ב 18.

חדי כלי לנשיאה, אמתחת **sack** (ס חדות = אוצר לתבואה - LS 215b. ע חדות - מש כלים הו) **חד** ש"ע ז. n. m. **אמתחת sack** [גזירה חדשה מן הריבוי יחדוון: *Backform from the pl.*] וחזה ית כספה ואה הוא בפס חדה (ע עאדה) וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו money, and behold, it is in the mouth of his sack - בר מב 27. ואעתו גבר חדה ויורידו איש אמתחתו - בר מד 11. מן שבה כספנן בחדינן E) עדיאין) מי שם כספנו באמתחותינו - בר מג 22. הא כספה דאשקענן בפס חדינן הן הכסף אשר מצאנו בפי אמתחתינו - בר מד 8.

חדל פסיקה **cease** (ע"ש NSH) **קל חדל to cease** ויתה לא נשבק ומן איקרה לא נחדל ואתה לא נעזב ולא נחדל לכבדה let us not leave it, nor cease exalting it לא נדחל (!) כל יומנו ונימר מימר הקשט לית אלה אלא אחד לא נחדל כל ימינו ונאמר דבר אמת: אין אלוהים אלא אחד we shall not cease, all our life, to say a truthful word: there is no God but one - ת"מ 169b. בלשת כדרן בריש קציה ולא תהי חדלה מכן ביקשה (האות צ) להיזכר בראש הקיצים ולא תהיה מנועה מכך - ת"מ 300א.

דכרן מד געזו וחדוד מא דאתהוהו שתי האיבות זכרון למה שהיה ויצירת מה שיבוא the two enmities were recollection of what had happened and the creation of what was to come - ת"מ 92א.

חדו ש"ע נ. n. f. **בריאה creation** בחדותך בוראיך את ידע דאת קמיו בבריאת בריותיך אתה יודע שאתה ראשון by the creation of Your creatures You know that You are the first - ע"ד כו 5-6 [יש נסחים שונים: חדאו, חדות, אדחות [Var.].

חד שמחה **joy** וא"י וחדה יתרו על כל טבתא - נ שמ יח 9. **סוא"י** ובכך תחמין ותחדין - ישע ס 5]

קל עבר: וחדה - שמ יח 9 EC (= המליץ 470). עתיד: ויחדי - שמ ד 4. בינוני: חדי ādi - מ ז 41. חדיה (נ) - ת"מ 269. חדין ādan - ע"ד יט 8. **פעל** עבר: חדן (+נוכח) - ת"מ 213b. בינוני: מחדי - ת"מ 269. **חדו** ādu - מ כה 13. וחדותה (מידע) - ת"מ 17א. **חדי** בחדי - ע"ש ז 12. **חדוה** - דב כה 47.

קל שמח to rejoice, be glad וחדה יתרו על כל טובה EC ויחד יתרו על כל הטוב Jethro rejoiced for all the good - שמ יח 9. וחדו לבביון ושמחו לבותיהם - ת"מ 18. חדו מלאכיה ואמרו למימר שבחו ליהוה שמחו המלאכים ואמרו לאמר "אשירו ליהוה" - ת"מ 206b. ויחזינך ויחדי בלכה וראך ושמח בלבכו - שמ ד 14. ותעדון בכל שליחות אדיכון ושמחתם בכל משלח ידיכם - דב יב 7. כל עלמה חדי כל העולם שמח - מ ז 41. קהלה יהי חדי הקהל יהיה שמח - אס 221. ותהי ברן חדי והיית אך שמח - דב טז 15. משה עלל זכותה בה חדיה משה בא, הצדקה שמחה בו - ת"מ 269. ואפרש מועדים... ויהבון לבני רחמיו עד יהונו חדין בון והבדיל מועדים... ונתנם לבני אוהביו כדי שיהיו שמחים בהם - ע"ד יט 5-8.

פעל שימח to gladden, make rejoice מה חדך במועדיה כלום לא שימחך במועדים! how He has made you rejoice in the festivals! ת"מ 213b. משה עלל כבודה מחדי לבה משה בא, הכבוד משמח את לבו - ת"מ 269.

חדו ש"ע נ. n. f. **שמחה enjoyment** בתר בלויתי הות לי חדו C (A חדותה) אחרי בלותי היתה לי עדנה now that I am withered, am I to have enjoyment? - בר יח 12 [= המליץ 543. השי א"ס לַדָּה = עונג]. הא מעמי חדו חיולה רבה הנה מחזה שמחה גדולה מאוד - מ כה 14-13. וישכן ישראל

חדקל - חוב

burnt offering at its renewal (=new moon) - במ
כח 14.

חדת *adj.* ש"ת **חדש** *new* וקם מלך
חדת על מצרים ויקם מללך חדש על מצרים a
new king arose over Egypt - שמ א 8. חדת הוא
ממללך לעלם כלה אנדיך מן האן דלית חדש
הוא דברך לעולם, הכול הבאת מאין - מ טו 46.
כד יסב גבר אתה חדתה כי יקח איש אשה
חדשה - דב כו 5. זה אלי דחכמני רזין חדתינ
ועתיקין "זה אלי" שלימדני סודות חדשים
וישנים - ת"מ 85א. מלין חדתן מלגו עתקי יפקן
מלים חדשות מתוך (ספר) ישן תצאנה - אס
21א. **ב** ש"ע ז n. m. **1** בריה creature ולא חדת
מלוא מדע כסיאת חדתה ואין בריה ראויה
לדעת נסתרות בוראה no creature is entitled to
know the mystery of its creator - ט 66. **2** בורא
creator מדע כסיאת חדתה לדעת נסתרות
בוראה is entitled to know the
mystery of its creator - ט 66.

חדתו ש"ע נ n. f. **חידוש** renewal דה עלת
ירחה בחדתותה זאת עלת החדש בחידושו
that shall be the monthly burnt offering at its
renewal (=new moon) - במ כח 14 [= המליץ 466
ע"ל לעיל].

חואי שם פרטי pr. n.
חואי ש"י gent. n. עמלק דאר בארע דרומה
וחתאה וחואה ... דאר בטברה - במ יג 29.

חוב חטא, אשמה **sin, guilt** [א"י מחיתין דחייביה
האליין דחבו בנפשתייהו - נ במ יז 3. **סוא"י** מן מלך גר
תצדק ומן מלך תתחייב = מדבריד תצדק ומדבריד
תתחייב = מתי יב 37]

קל עבר: חיב [> חאב, השי' קעם] - שמ לב 31 A. עתיד:
חיב - ויק ד 3 A. בינוני qatel. וחיב wayyeb - ע"ד
יב 26. ועיב - ויק ה 2. חיבין ayyēbān - מ ה 3 [עי'
בהערות זבי"ח שם]. **פעל** עבר: וחיב - ת"מ 194ב. עתיד:
נעיב - במ כב 6. יעיבון - שמ כג 33. בינוני: מחיב - ת"מ
73ב. פעול: מעיבים - שמ ה 16. **אתפעל** עבר: ואתחבתון
- המליץ 463. עתיד: דתחבון - במ יח 9 N. ותתעבון -
דב כ 18 E. **אתפעל** עבר: אתעיב - שמ לב 31. ואתחיבון
wētayyābnān - ע"ד יב 23. עתיד: דיתעיבון - במ יח
9. בינוני: דמתחיב admētayyāb - ע"ד ח 26. **חוב** - במ
15 ה. בחובין חבב - מ א 112. **חובה** üba - א"י 7.
עובתה (נ+סתר) - דב כה 2. **חיב** qatāl - ע"ד ג 45
'ayyāb. חיב - ת"מ 236ב. **חיוב** - בר כו 10 m. **מחוב**
במחובה - במ טו 28 M₂*. **מחיבה** - בר כ 6.

קל 1 חטא, אשם to sin, be guilty אה חיב
עמה דמן A הנה חטא העם הזה this people

חדקל addēqal שם פרטי (place) pr. n. [העדך
העיין בראש המלה מעיד שמעיקרה לא נהגתה המלה
בחיית בראשה ועי' עואני"ש ה, 1.1.8, סי' 4. ע"ע דקל]
חדקל ש"פ ושם נהרה תליתאה חד[קל] הוא
דאזל מדנעת אשור - בר ב 14.

חדר תא בתוך הבית chamber [שרבוב מן העברית
H interp.]

חדר ש"ע ז n. m. **חדר** chamber ועל לחדר C
(VJE לגבה, M לגבאה, B לגבוה, m לגנונה,
A לגנון) ויבא החדרה ויבא בת"מ 226 במובאה מן דב לב 25:
בר מג 30. וכן הוא בת"מ 226 במובאה מן דב לב 25:
מחוץ תשכל חרב ומחדים אימה.

חדר פחד fright [> خدر = בהלה - Dozy I,
353a].

אתפעל פחד to fear ואתחדר מאב מקבל
עמה A ויגר מאב מפני העם Moab was afraid
of the people - במ כב 3.

חדש חידוש renewal ← תקופת הירח, חודש
month [שרבוב מן העברית H interp. ע"ע גדר,
דלת].

חדש 1 ש"ת *adj.* **חדש** new צפרדעים חדשים
new frogs - ת"מ 61ב **2** ש"ע ז n. m. **תקופת**
הירח month מבר חדש ומעל B (נ"א ירח)
מבן חדש ומעלה from the age of one month up
- במ ג 15.

חדת חידוש renewal [א"י אן ברייה חדתה יברא
- נ במ טו 30. **סוא"י** ומדינן חרבין יחדתון - ישע סא 4.
ע"ע חדד] ← בריאה creation [ראה חדד. See
hdd]

פעל חידש to resume כל דהוה דינייה סגין
הות על פרעה הוה לכה ראם ומחדת מרדה
ככל שהיו העונשים מתרבים על פרעה גבה
לבו וחידש מרדו as long as the punishments were great, he grew haughty,
upon Pharaoh were great, he grew haughty,
resuming his rebelliousness - ת"מ 34*.

חדאו ש"ע נ n. f. **בריאה** creation
בחדאות בוראיך אתידע דאת קמיו (נ"א
בחדות, בחדות) בבריאת ברייתך נודע שאתה
ראשון by the creation of Your creatures, it is known
that You are the first - ע"ד כו 5.

חדות ש"ע ז n. m. **חידוש** renewal דה
עלת ירחה בחדותה זאת עלת החדש
בחידושו that shall be the monthly (bādāšw)

ואתחיבנן וחטינן ולא למדנו ופשעהו וחטאנו
 ואלכל אשמונ דיתעיבון לי ולכל אשמש אשר
 יאשמו לי - במ יח 9. אתעיב עמה הדן חובה
 רבה חטא העם הזה חטאה גדולה - שמ לב 31.
 סגי דמתחייב לך גדול היוצא חייב מלפניך -
 ע"ד ח 26.

חוב ש"ע ז n. m. **חטא** sin מסר עוב אבהן על
 בנים פקד עון אבות על בנים על inflicting the
 iniquity of fathers upon children - במ יד 18.
 מדכרת עוב מזכרת עון - במה 15. שבע כחוביכון
 שבע כחטאתיכם - ויק כו 21. קל עובים אנה
 שמעקול ענות אנכי שמע - שמ לב 18. מן בתוך
 יכפר בעד חובינן מי אחריך יכפר על חטאינו
 - ת"מ 262א. לקיין בחוביין לוקים בחטאים - מ א
 112.

חובה ש"ע נ n. f. **חטא** sin, offense מדכיה
 מכל סריחה וכל חובה מטהרת מכל פשע וכל
 עוון purifying every iniquity and sin - אי"ג 7.
 וימעיינה... קבל עובתה והכהו... כדי רשעתו
 (the judge) shall beat him... according to his
 offense - דב כה 2. תלי שבי לפשע אחיך ועובתו
 שא נא פשע אחיך וחטאתם - בר נ 17. עובה
 דלא ממחקה חטא שלא יימחק - ת"מ 49ב.

חייב ש"ע ז n. m. **חוטא**, רשע sinner,
 wicked לאהן יערק חייב לאן יימלט חוטא
 were can a sinner flee? - ע"ד כג 45. על ברי
 חייבים אנחנן אבל אשמים אנחנו indeed we
 are guilty - בר מב 21. גבריה עיביה אהלין
 האנשים החטאים האלה - במ טו 26.

חייב ש"ע ז n. m. **חטא** sin ודכור חייב אבהן
 על בנים וזכור חטא אבות לבנים
 remembering the iniquity of fathers upon
 children - ת"מ 323ב (עי' זבי"ח הערה 14). **2 קרבן**
אשם guilt offering וינדי ית חיבו (!) A
 והביא את אשמו - ויקה 6.

חייב ש"ע ז n. m. **אשמה** guilt ותנדי
 עלינן חייב m הובאת עלינו אשם ותנדי
 you would have brought guilt upon us - בר כו 10.

מחוב ש"ע ז n. m. **אשמה** guilt ויסלח כהנה
 על נפשה דשגת במחובה בשלו M* וכפר הכהן
 על הנפש השגת בחטאה בשגגה חטא
 shall make atonement... for the person who
 commits an error - במ טו 28 (עי"פ אונקלוס).

מחייבה ש"ע נ n. f. **אשמה** guilt והסכת אף
 אנה יתך מדמחייבה לי M ואחשך גם אנכי
 מחטאה לי ליתחובן לי N ולכל אשמש אשר יאשמו
 לי - במ יח 9.
 against me - בר כ 6.

have sinned - שמ לב 31. והוא מסב ועיב והוא
 חטא ואשם - ויקה 2. וחיבת לאלהים A וחטאתי
 לאלהים - בר לוט 9. ויעבדו זהה מכל פקודי
 יהוה דלא תתעבד וחיבו A (JCB ואתעיבו)
 ועשו אחת מכל מצות יהוה אשר לא תעשינה
 ואשמו - ויק ד 13. נפשה דתחייב בשגו A נפש
 כי תחטא בשגגה - ויק ד 2. אן כהנה דמשח
 יחייב A ואם הכהן המשח יחטא - ויק ד 3. ואם
 נפש חדה תיחב B (m תתחייב) ואם נפש אחת
 תחטא - במ טו 27. **2 הטיל דבר על פלוני** עם
 מ"י על 1. **to oblige with the prep.** חייב עלינן
 משבחין וחובה עלינו לשבח (lit.: it is our duty
 (we are obliged) to praise - ע"ד יב 26. חיבין לה
 סגי לה נימר תשבחין חייבים אנו הרבה לומר
 לו תשבחות - מ ה 3-4 (עי' זבי"ח שס). חייב עלינן
 נחכם רו דן עובדה חובה עלינו לדעת סוד
 המעשה הזה - ת"מ 133א.

פענ א פע"י **1 חייב**, הרשיע **to**
condemn, convict ויזכון ית זכאה ויעיבון
 ית חיבה והצדיקו את הצדיק והרשיעו את
 הרשע they shall acquit the innocent and
 the guilty - דב כה 1. **אד** יעיבנה האלהים
 ישלם אחד תרים אשר ירשיענו האלהים ישלם
 אחד שנים - שמ כב 8. קרבן ביש מחייב אבדנה
 קרבן רע מחייב השחתה - ת"מ 73ב. ואה עבדיך
 מעיבים והנה עבדיך מכים - שמ ה 16 [התהייע:
 מצירורון = ניווקים]. **2 החטיא** **to make**
someone sin לא ידורון בארעך דלא יעיבון
 יתך לא ישבו בארעך פן יחטאו אותך they
 shall not dwell in your land, lest they cause you
 to sin - שמ כג 33. מאן אכל נעיב בה J אולי
 אוכל להחטיא אותו - במ כב 6 [ניש נכה בו ונתפרש
 רמו למעשה בלעם בעל פעור. הצורה קשה והיא כנראה
 משפעת מן ניש: nakki, מקור פעל SP refers to
 Balaam and his deeds (Num 31:16). *The form*
 follows H. See LOT V, § 2.14.17. **ב** פע"י
 (intrans.) **נתחייב** **to be condemned** תרין
 עובדים בישים עבד אבד בכירתה וחייב מותה
 שני מעשים רעים עשה. הפסיד את הבכורה
 ונתחייב מיתה he brought two evil deeds: he
 lost the birthright and was condemned to death
 (for murdering Abel) - ת"מ 194ב.

אָתְפַעַל אשם **to be guilty** ואתחבתון
 וחטאתם - המליץ 463 [ליתא]. ותתעבון ליהוה
 אלהכון E וחטאתם ליהוה אלהיכם you
 are guilty before the Lord your God - דב כ 18. ולכל
 אשמון דיתחבון לי N ולכל אשמש אשר יאשמו
 לי - במ יח 9.

אָתְפַעַל אשם **to be guilty** ואלפנן

חובב - חוי

ודבקו בו וממנו לא תסטו - ת"מ 150א. כוי"ב
to be **נתפש** 3 ב291א, 1171א, 119א, 98א, 93א
she **seized** והי לא אתעידת והיא לא נתפשה
and was not seized in the act
13. במה ה 13.

חיוד ש"ע ד. **אחיזה** seizing חיוד דבק -
המליץ 444 [ליתא].

חווה[†] כפר, יישוב village [מן העברית H].
חווה ש"ע נ. **יישוב**, **חווה** village וכבש ית
חותים וקרא יתין חות יאירו וילכד את חותים
he captured their villages יאיר
and renamed them Havvoth-jair
במ לב 41.

חווה[†] 2 abbā שם פרטי H.
חווה ש"פ קרא האדם שם אתה חווה - בר ג 20.
ואדם עכס ית חווה אתה - בר ד 1. שחתו אדם
וחווה במלתה דנחש קלקלו אדם מוחוה בדבר
הנחש - ת"מ 194א. דלא קם מן חווה כותה שלא
קם (מבני) חווה כמוהו - ע"ד ו 30. ואשתחה
אדם וחווה בגגה ח יומים אדם וחווה שהו בגן
העדן שמונה ימים - אס 26.

חוט חיבור וחיוק binding, fastening [א"מ]
ואשיא יחוטו - עז ד 12. **א"מ** וחייטו להון עלין - נ בר ג
7. **סו"מ** וחייטו טרפין - שם. ע"ע חוץ]

פנל רכס to fasten, sew ועיטו ית חשנה
וירכסו את החשן they fastened the breastpiece
- שמ לט 21. ויעיטון ית חשנה וירכסו את החשן
- שמ כח 28. ועבדו ית אבני שהמה מסהרן
מחיתן דהב *M₁ ויעשו את אבני החשן מוסכות
משבצות זהב - שמ לט 6 [בינוני פעול. pass. pt.].

חוט ש"ע ז. **1 חוט** thread **אם** מן חוט
ועד שליף <מסן> אם מחוט ועד שרוג נעל
from a thread to a sandal strap - בר יד 23 (=)
המליץ (462). **2 פתיל** cord חוט תכלה M₂
(NMJECBA שזר) פתיל תכלת חוט - a cord of blue
- במ לו 38 (מן אונקלוס O).

מחיתו ש"ע נ. **משבצת** frame וית תרת"י
אצטרהתה... יהבו על תרת"י מעיטאתה M₂ ואת
שתי הקצות... נתנו על שתי המשבצות
they fastened the two ends... to the two frames
- שמ
לס 18 amšābbēsof מתפרש גם ש"ע גם בינוני פעול.
עואיש ד 309.]

חוי[†] אמירה והגדה uttering [א"מ] וחוי משה
לאהרן ית כל פתגמאי - נ שמ ד 28. רגילה יותר בא"מ
חוראת ההצגה וההצבעה. Frequent in Pal. Aram.

חובב ubāb שם פרטי pr. n.
חובב ש"פ ואמר משה לחובב בר רעואל - במ י
29.

חובה ubā שם מקום (place) pr. n.
חובה ש"פ וארדפון עד חובה דמסמאל לדמסקס
- בר יד 15. בב וא לירחה בעמק חובה בעשרים
ואחד לחודש (הגיע אברהם) לעמק חובה - אס
12.

חובל בעל חיים an animal [ס אבלתא; ער איל
טלשיר 214]

חובל ש"ע ז. **נ. m.** בעל חיים an animal איל
וטבי וחובל B (= המליץ 485. V והובל) איל
וצבי ויחמור - דב יד 5 C [קובל - שיבוש?].

חוד אחיזה תפיסה seize [שורש תנייני מן אחד.
Secondary root from חוד. עי זביח המליץ 444].

פנל כבש to capture
מחידה (כד תיצר על קריה...) למחידנה
לתפשה (when you besiege a city...) in order to
capture it - המליץ 562 מן דב כ 19: כי תצור על עיר...
לתפסה. אבל בתה"ש שלפנינו אחיד (ע"ע) VB למיחדנה,
מקור קל, למעדתה, מקור אפעל?].

אֶתְפַּעַל 1 פע"י
אחז to seize, grip
ואתחיד בדינה אדי E ותאחז במשפט ידי my
hand takes hold on judgment - דב לב 41. ואתעידת
בתרי לוחיה וארמיתון ואתפשה בשני הלוחות
ואשליכם the two tablets and flung them away
- דב ט 17. ואתעידה ושכב עמה
ותפסה ושכב עמה - דב כב 28 (= המליץ 562).
ואתעידתה בארקעיותתפשה ובגדי - בר לט
12 [המליץ 562: וחידתה. פעל?]. ויתעיד בה אביו
ואמה ויפקון יתה ותפש בו אביו ואמו והוציאו
אתו - דב כא 19 (= המליץ 562). אנתח אדך ואתחיד
בעקבה A שלח ידך ואחז בזנבו - ש מד 4. מדעה
אמר ללבה אתעיד וקטר כנפין השכל אמר
ללב אחוז וקשור קצותין - ת"מ 142א. **2** פע"ע
נאחז, דבק to cling **נאחז** חכמה
ובה אתחיד אלעזר ידעו ובו דבק Eleazar
to it and clung to it - ת"מ 142ב. אתחיד
במרך ואשתעבד באימנו דבוק באדוניך והיכנע
באמונה - ת"מ 145ב. ואן בטלנן גזרין במה
נתחיד ואם נבטל את חוקין במה ניאחז - ת"מ
169ב. וקשטה הך אמר לון אתחידו בכך דאתון
אמרין וקשטה כאמר להם: דבוקו בזה שאתם
אומרם - ת"מ 74. ואתעידו בה ומנה לא תסטון

חוי² - חוך

[in the sense of 'pointing', 'showing']

המונח עי' זבי"ח תרביץ י 86-91. תעשה מעשיך מאה
 do your deeds אהנה וכהן ועבתיך 86-91. תעשה מעשיך מאה
 hundred years, Samaritan and priest and Habta
 I, your עבד אל (Cow 179). ואני עבדכון חבתיך
 servant, the Habta עבד אל (Cow 239) (On the
 term see ZBH, Tarbiz X, 86-91

פעל עבר: וחבה - בר לו 5. עתיד: ויחבי - דב לב 7.
 ציווי: חבי - בר לו 16. בינוני: מחבי - בר מא 24. מקור:
 מחבאה - בר לב 6. מחביה - ת"מ 251. לחואה - בר מג
 6 m [מקור מן אונקלוס. Onqelos type inf.]. **אפעל**
 עבר: אחוי - בר מא 26 M₁*. **אתפעל** עבר: ואתחבי -
 שמ יד 5. **חווה** - בר מא 239 Cow.

חוי² נחש snake [מן אונקלוס O. ע"ע נחש. טלשיר
 68]

חוי ש"ע ז n. m. **נחש** snake והוה לחויה m
 ויהי לנחש it became a snake שמ ד 3. ואטרה
 דאתפך לחיואה תסב בידך A (m לחוי) והמטה
 אשר נהפך לנחש תקח בידך - שמ ז 15. יהי דן
 חיבה M₂ יהי דן נחש - בר מט 17.

חוויל¹ ābbāl שם מקום (pr. n. (place)

חוינ ש"פ ובני ארם עוץ וחוויל גתר ומשא -
 בר י 23.

חווילה¹ ābbīla שם מקום (pr. n. (place)

חוינה ש"פ שם חדה פישון הוא דסהר ית כל
 ארע חווילה (A חווילתה) - בר ב 11.

חווילה² ābbīla. שם פרטי, מבני שם (pr. n.

חוינה ש"פ ובני כוש סבא וחווילה סבתה ורעמה
 - בר י 7.

חווילה³ ābbīla. שם פרטי, מצאצאי שם (pr. n.

חוינה ש"פ יקטן ילד ית אלמודד... וית אפר
 וית חווילה - בר י 26 - 29.

חוך¹ laughter [א"י וחייכת שרה בליבה -
 התה"מ בר יח 12. הופעת הצורה באה"ש אינה תומכת
 בהסתייגות של סוקולוף (בעקבות קוטשר). The
 occurrence of the root in SA does not support
 Sokoloff's reservation (following Kutscher) -
 [DJPA 190b]

קל צחק to laugh ואמר לה היא חכתי ויאמר
 לה כי צחקת he said to her, you did laugh - בר
 יח 15.

פעל צחק to laugh, jest ואמר לה היא
 חיכת m₁ ויאמר לה כי צחקת, והוה כמחיק בעיני
 you did laugh - בר יח 15. והוה כמחיק בעיני
 חתניו M₁* ויהי כמצחק בעיני חתניו But he jests
 seemed to his sons-in-law as one who jests - בר
 יט 14. וחזת שרה ית ברה דהגר... מחיק m ותרא

פעל (ההבחנה בין פעל לאפעל קשה) **הגיד, סיפר**
 to tell וחלם יוסף חלם וחבה לאחיו ויחלם
 יוסף חלום ויגד לאחיו Joseph had a dream
 which he told to his brothers - בר לו 5. עד דלא
 אחבה לה הלא חקר הוא עד בלתי הגיד לו כי
 ברח הוא - בר לא 20. ולא אחוית לילולא הגדת
 לי - בר לא 27. ותחבי לברך והגדת לבנך - שמ יג
 8. וגבר דיחוינך מגד גדף ברך קנומך מן משמע
 מליה ואיש אשר יספר לך סיפור גידוף, הפרש
 עצמך מלשמוע את המלים - ת"מ 155 א. שאל
 לאבוך ויחבי לך שאל אביך ויגידך - דב לב 7.
 חבי שבי לי הגידה נא לי - בר לו 16. חוי שבי
 לי הגידי נא לי - בר כד 23. ואם לא חבו לי ואם
 לא הגידו לי - בר כד 49. ולית מחבי לי ואין
 מגיד לי - בר מא 24. עמו יתה... מחוי בנביו
 דכרן דיארי כנען ראו אותה... מספר בנבואה
 את מעשה יושבי כנען - ת"מ 93 ב.

חואה לחואה (לגברה העוד לכוך אחי)
 m להגיד לאיש העוד לכם אח - בר מג 6 [מן
 אונקלוס. נ"א: למחבאה כדרך אה"ש. ע"ל, ספר זבי"ח
 O interp. Var. lnhw^h, according to SA 201.
 rules.]

מחואה ושלחת למחבאה לרבי ואשלחה
 להגיד לאדוני - בר לב 6.

מחוויה מרירה שעתה דאמטה בה מחביה
 ואמיר הן משה נביה אזל למות מרה השעה
 שהגיע בה בדיבור ונאמר שמשעה הנביא הולך
 למות - ת"מ 251 ב.

אפעל הגיד to tell ית דהאלהים עתיד למעבד
 אחוי ית פרעה M₁* VMJECB אחזי, M₂*A
 אחכם) את אשר האלהים עשה הראה את
 פרעה - בר מא 28 (טעה בהשפעת פסי 25
 following v. 25.

אתפעל הוגד to be told ואתחבי למלך
 מצרים ויגד למלך מצרים the king of Egypt
 was told - בר לו 5. דאה מחביה דאתחבו בה
 שבטי ישראל אכעסה הדיבור הזה שדובר בו
 לשבטי ישראל הכעיסו - ת"מ 252 א. ואתחבי
 ממללה לפרעה ויגד הדבר לפרעה - אס 14.

חבתה ש"ע n. **בעל משרה בקהל, שליח ציבור**
 officer in a synagogue הש' מנגיד' (להתפתחות

חול

אלהים מחזק את משה. עי' מכילתה דרי' ישמעאל, הורוביץ 216: הקבייה נותן כח וגבורה במשה. *midr.: God invigorates Moses; cf. Mekhilta 216*. כל עת רחטים לנגדות בישיה והי מחילה בלבן חשכה כל העת רצים אנו לקראת הרעים (= נמשכים אנו אל הרעה) והיא מחזקת את החושך בלבנו - ת"מ 293. **2 רומס to exalt** אלהה דאבאה ואחילנה A אלהי אבי וארוממנהו *the God of my father, and I will exalt Him* - שמ טו 2 [רוממות ועצמה נרדפות, כגון בת"מ 244א: בדיל נרוס ונתחיל מכל איקר].

מחיל איקרה אתה למחילנה הכבוד בא לחזקו - ת"מ 279א [עי' זב"ח שם, העי' 2].

מחילה חיל לשנך ולא יקרבנה משתוק דבי מחיאלאתה ימה חזק לשנך ולא יגש בה אלם, אכן אני יכול לחזקה - ת"מ 1א7.

אָתְפַעַל 1 גבר to prevail הלא אתעילת מנכי עצמת ממנו *for you prevail over us* - בר כו 16. וסגו עמה ואתעילו שריר וירבו העם ויעצמו מאד - שמ א 20. ברכת אבוך ואמך אתחילו m (נ"א גברו) ברכות אביך ואמך גברו - בר מט 26. ואתחיל עליו וקטלה וגבר עליו והרגו - אס 19א. ואלים מן אלים יתעיל ולאם מלאם יאמץ - בר כה 23. **2 עצם, נתחזק to be strengthened** כד עמתה... משה אתחיל וסטת אימתה כשראהו... משה, נתחזק וסרה אימתו *when... Moses saw (the rod), he was strengthened and his fear disappeared* - ת"מ 8ב. וקלה דנביה מתחיל וקול הנביא מתחזק *the prophet's voice become mightier* - ע"ד ו 7. **אתחיל** ואתעיל E חזק ואמץ - דב לא 7. אתעילו חובינן ויתרו סריחתן גברו חטאינו ורבו פשעינו - ע"ד יא 28. **3 נשגב, הורם to be exalted** בדיל נרום ונתחיל מכל איקר כדי שרנום ונישגב בכל כבוד וexalted ונתחזק *that we may be elevated* - ת"מ 244א. כל דמע דיתפרש באדי אנשיה והוא על שם קדשה יתחיל ויתיקר כל תרומה המפורשת בידי אנשים, והיא לשם הקודש, מרוממת היא ומכובדת - ת"מ 94א. אתחיל קרן (עור פניו) - המלץ 587 [מן שמ לד 29. ליתא].

חילון qittūl ש"ע ז n. m. **כוח power** [סוא"י באתין ובחילון - באותות ובמופתים - מפעלות השליחים ב, 22] ואתבר את חילוי תקיפיוכוון VNMECBA ושרברי את גאון עזכם *I will break the power of your mighty ones* - ויק כו 19. וישלם לריקה חילויכוון A (MJEC) חילכוון, V חילויכוון ותם לריק כחכם - ויק כו 20.

חילון qātōl ש"ת 1 **חזק strong** [סוא"י חיל - לוקס כד 19] ואהן תמה חילון מותר וזהו פלא

שרה את בן הגר... מצחק - בר כא 9. **ואה יצחק מעיך עם רבקה B** והנה יצחק מצחק עם רבקה - בר כו 8.

מחיבה איתי לנן גבר עבראי למעיכה בנן הביא לנו איש עברי לצחק בנו *he has brought us a Hebrew to deride us* - בר לט 14, וכך הוא בפסי 17. וקעמו למעיכה ויקומו לצחק - שמ לב 6.

מחיך וקעמו למעיאך B ויקומו לצחק *they rose up to divert* - שמ לב 6.

אפעל צחק לאח M₂* לא צחקתי *I did not laugh* - בר יח 15. והוהו כמאחיך M ויהי כמצחק *he was as one who jests* - בר יט 14.

חול כוח ועוצמה **strength** [א"י לפס חילך אכול = לפי כוחך אכול - בר"ר 197 (כ"י וטיקאן). **סוא"י** ידועה בך חילי בעבור הראיתך את כחי - שמ ט 16]

פעל עבר: חילת (נוכח) - ת"מ 9א. וחילה (+הנסתר) wayyēle - ע"ד טו 44. עתיד: תעיל - דב טו 7. ציווי: חיל - ת"מ 47. בינוני: מחיל - ת"מ 285ב. מקור: למחילה (+נסתר) - ת"מ 279א. מחיאלאתה (+נסתר) - ת"מ 7א. **אתפעל** עבר: אתחיל - ת"מ 8ב. אתעילו ואתעיל - ע"ד יא 28. עתיד: יתעיל - בר כה 23. ציווי: ואתעיל - דב לא 7. בינוני: מתחיל *mētāyāl* - ע"ד ו 7. **חיל qittūl** *ūl* חילי (ר נסמך) - ויק כו 19. **חיל** - *āyyōl (qātōl)* - ע"ד טו 15. **חיל il** - ע"ד כב 30. **חיל qattāl** היאלה - בר ל 36א M [זב"ח, ידיעות החברה לחקירת א"י יב 79].

פעל 1 חיזק to strengthen באהן שמה רבה חילת לון בזה השם הגדול חיזקת אותם *You strengthened them by this great name* - ת"מ 9ב. שמע אגבו יחיל מדעך יורבי לברשמע תשובה אשר תחזק את שכלך ותגדל את לבך - ת"מ 127. וברכה וקדשה ואפרשה וחילה מכל יומיה ובירכו וקידשו והבדילו והעצימו מכל הימים (את השבת) - ע"ד טו 44. לא תעיל ית לבך ולא תקמץ ית אדך לא תאמץ את לבך ולא תכפץ את ירך - דב טו 4. שמע בקלי אעילנך V שמע בקולי איעצך - שמ יח 19 [דרוש: אחזק. הנה"ש: ארשדן - אדריכך]. חיל לשנך ולא יקרבנה משתוק חזק לשונך ולא יגש בה אלם - ת"מ 24א. אה נשישי חילו כוחיכוון היו החלשים, אמצו את כוחותיכם - ת"מ 291ב. וכל אחד מחיל שילה וכל אחד מחזק את שאלתו - ת"מ 285ב. משה ימלא והאלהים מעיל לה בקל (ECB) מעעילה) משה ידבר והאלהים יענגו בקול *Moses spoke, and God strengthened him by his voice* - שמ יט 19 [השי' א"ס יִמְעַד = מחזק. דרוש:

חזו מה חילה רבה מעבדראו מה האל הגדול עושה - ת"מ 75. אתהו יקירה חילה דכסי מן כלה אתה הוא הנכבד, האל הנסתר מכול - ע"ד n 1. דחילה עבד אחכם ית פרעה A אשר האלהים עשה הראה את פרעה - בר מא 28. 4 **מלאכי מרום angel** [הש' δυνάμεις - Cow] [LVI] זבן דקרא ואמר לא יהי לך אלהין חילין ובוראין אודמנו תמן בעת שקרא ואמר "לא יהי לך אלהים" מלאכים ובריות נאספו שם when He proclaimed "you shall have no other gods" - angels and creatures gathered there ט 30-52. חילין וגבוראין ויסדין שאלים בשלום למרון כוחות וגבורות ויסודות שואלים בשלום אדונם - מ יד 60-59.

חיל' ש"ע qattāl n. m. **כינוי האל epithet of God מעיאל אבוך יסעדנך** E מאל אביך יעזרך the God of your father who helps you - בר מט 25 [פירש: מכוח אביך]. אנה היאלה דבית אל M אני האכל בית אל - בר ל 36 (=ל 13).

חול² רעד; פחד ותדהמה **quaver; fear, anguish** [א"י לא אספיק פלו למישתי עד דאתחלחל - ירוש סוטה יח ע"ד]. המולה **tumult** ← תרועה **trumpet blast**

אתפעל עבר: אתחילו - מ יד 62 etäyyālu. **פלפל** עבר: וחלחל - שמ יד 24 (= המליץ 515, והלהל). עתיד: וילעלנון (+נסתרים) - דב ז 23 (המליץ 515; והלהלון. שם 469; ויתלהלון, והוא אתפעל בהוראה אקטיבית). תלעלון - במ י 7 *m₂. מקור: מלעלתון (+נסתרים) - דב ב 15. **אתפלפל** עבר: ואתלהל - בר יט 16. חיל - שמ טו 14. **חלחלה** אלעלה - דב ז 23. **חלחלו** אלעלו - דב כט 29 C (המליץ 515: הלהלו).

אתפעל אתחלחל to quiver כבודה רבה אודזעו כל חיליה אתחילו הכבוד הגדול נדזעו, כל הכוחות נתחלחלו all the great Glory shook. the Powers quivered - מ יד 61-64 [ע' בהערות זבי"ח].

פלפל 1 המם גרם מהומה **discomfit** וחלחל ית משרית מצראי B (C) והלהל, E, ואלהל, V (ואלעל) ויהם את מחנה מצרים and discomfited the host of the Egyptians - שמ יד 24. וילעלנון אלעלה רבה עד ישוצינון והמם מהמה גדולה עד השמידם - דב ז 23. **2 הריע to sound an alarm** ותקעו ולא תלעלון *m₂ ובהקהיל את הקהל ותקעו ולא תריעו עד תריעו when the assembly is to be gathered, you shall blow, but you shall not sound an alarm - במ י 7. וכד תיעלון לקרבה...

חזק מאוד this is an exceedingly mighty wonder - ע"ד טו 15. סגי וחיל מנן רב ועצום ממנו - ש מ א 9. ואנה בצער רב וחיל ואני בצער רב ועצום - ת"מ 27. ואישה משה חיל שריר BA והאיש משה ענו מאד - במ יב 3 [המליץ 554: עיול. הש' ת"מ 263 המפרש ענו = נשגב: אסתקע על כל בני דאדם הד מה דתב והאיש משה ענו (נוסח ק פפראסטי: גדל מאד). הש' ספרי במדבר 99: ענו בדעתו או ענו בגופו... ירד על סיחון והרג... ע' זבי"ח, לשוננו זו (תשנ"ג, ע"מ 54 ואילך. See ZBH, Lešonenu 57, p. 57f.). **2 אל** תואר לאלהי ישראל **title of God** ברך אברם לאל עליון God blessed by Abram the God the Mighty - בר יד 19. חיליה יחידי דבקן ברחמיך האל היחיד, הושיענו ברחמיך - מ ז 32-31. חיליה דכל עלמה לגו חילך האל שכל העולם (נתון) לכוחו - ע"ש ג 14. אנה עיול בית אל אנכי אל בית אל - בר לא 13. ישבח לחיליה עלאה מלך שומיה וארעה ישבח לאל עליון קונה שמים וארץ - ת"מ 117. וחיליה ספוקה יברכנך A אל שדי ברכך - בר כח 3. **3 מנהיג leader** חילי מואב אעדון ארתתו אילי מואב יאחזמו רעד the leaders of Moab, trembling seizes them - שמ טו 15.

חיל' ש"ע n. m. **1 כוח power** לית חיל דיקום אלא חילך אין כוח שיעמוד אל כוחך there is no power that can last, but Your power will be. **2** ירבי שבי חיל מרי יגדל נא כח אדני - במ יד 17. נתרחץ בחילך נבטח בכוחך - מ ה 55. ולית בחיל אנש ידע גבורתה ואין בכוח איש לדעת את גבורתו - ת"מ 294. ופרקך בחילה רבה וגאלך בכוחו הגדול - ת"מ 171. לא אכלת בחילי VB לא אכלתי באוני - דב כו 14 [י"א תפסו בעוני: במסכותי ועי המליץ 545]. (לא תפלח בה) באעיל m לא תעבד בו בפרך - ויק כה 46. **2 חיל, צבא army, host** (וכל' חילי מלאכי רומה מזדינין לזימונהוכל חיל מלאכי המרום ערוכים לקראתו all the hosts of the heavenly him gathered to meet her - ת"מ 260. לא יפק בחיל לא יצא בצבא - דב כד 5. רכב פרעה ופרשיו וחילה רכב... וחילו - שמ יד 9. וית כוכביה כל חיל שומיה ואת הכוכבים כל צבא השמים - דב ד 19. כל חילי ישראל ארתתו כל צבאות ישראל רעדו - מ טו 18. **3 כינוי האל epithet of God** [ועאניש ג'ב 26. Kippenberg 328 ff.] מה דארשה חילה רבה למעבד במבחר שלישי מה שציוה האל הגדול לעשות במבחר שלישי (של פרעה) what the Great Power commanded to be done to the selected chieftains.

חול³ - חוס

the calf and the dancing - שמ לכ 19.

חול⁴ פיה soot (حال = אפר חס - Lane 657c)
חול ש"ע ז. *n. m.* פיה soot דקיק כחולה A דק
ככופר as fine as soot - שמ טו 14 [השי' EC : פיך =
פיה. ואפשר שהוא משווה את דקות המן לגרגרי חול. ע'
ספר בלאו 329. ע"ע ערפן].

חוס חמלה, רחמים, **compassion, pity**
spare א"י ואחוס על מן דחמי לחמוס - נשמ לג 19.
סוא"י במא דחס עלוי מרא - בר יט 16

קל עתיד: תיעס - דב ז 16, תחוס - דב יט 13 VB, תחס
- בר מה C 20 (ני"א תחיס - המליץ 609) [דלמן 315
ואילך]. ביווני: אחס (ז) - בר מא 43 A [השי' תרגום
מלאכי ג 17: חאיס], אחסה (נ) - ת"מ 271ב, אחסים (ר)
- ת"מ 166א. מקור: מחס - ת"מ 159א. **אפעל** [אינו
נבדל מן הקל במובהק] עבר: אחס - ת"מ 216א. עתיד:
יאחס - ת"מ 113ב. יחס - ת"מ 117א. ציווי: אחס 3א'
- ע"יד יא 14. **אחוס** qittūl - ת"מ 114א (1) וריאנט של
חיוס - ת"מ 123ב. **אחוס** qātōl - ת"מ 114א (2). **אחסו**
- בר יט 16 *M₁. **חס** - בר מד 7 *M₁ (מן אונקלוס O).
חסל ת"מ 143ב, חסלק 2āšlāk - מ' יט 19.

קל ריחם **to have compassion, mercy**
לא תיעס עינך (V תחס) לא תחוס עינך have
no pity - דב ז 16 [כיו"ב דב יג 9, יט 13, 21, כה 12].
ירום... משה דהוה אחס על קהלה ירום
הנביא ירום... משה שהיה חס על קהלה
exalted be... Moses, who had compassion for
the congregation - ת"מ 114א. לא זכאיה אחסים
עלינך לא הצדיקים חסים עלינו - ת"מ 166א.
הך אמה טבה מולדה בנים ואחסה עלון (!)
כמו אם טובה יולדת בנים ומרחמת עליהם -
ת"מ 271ב. **אב אחס** אברך - בר מא 43 A [דרוש
Midr.]. ואנה אקימת קנומי כאב אחס עליך
ורבייתך ואני הצבתי עצמי כאב רחום וגידלתך.
ת"מ (ק) 445. **2 חס** spare **to** ועיניכון אל
תיעס על מניכון (A תחס, C תחס) ועיניכס
אל תחוס על כליהם **to** ועיניכון אל
Give no thought to your dwellers - בר מה 20.

מחס ולא אתה לידה...אלא למשוך לבה
ולמחס עליו ולא בא אליו...אלא להרגיע את
לבו ולחוס עליו - ת"מ 159א.

אפעל **to have compassion, mercy** לית
לה אימנו ולא אחס על אחיו אין לו אמונה
ולא חס על אחיו and no faith he has
consideration for his brother - ת"מ 216א. **אחס**
אלהי האלהים על בני עבדיו ריחם אלהי
האלהים על בני עבדיו ואת המחלות he saw

ותלעלון *m₂ וכי תבואו מלחמה... והרעתם -
במ י 9.

מחלחלה ואף אד יהוה הות כהון
למלעלתון וגם יד יהוה היתה בהם להמס - דב
ב 15.

אתפלפל ניהם **to be disarrayed** ואתלהל
ואתקפו אנושיה באדה ויתמהמה ויחזקו
האנושים בידו he lingered (by disarray); so the
hand Int. as derivative of the noun [mhmh 'disarray'.
ואתלהלו גבריה m ויתמהו
האנשים - בר מג 33 [תפס כני"ל. ובדומה לו התה"ע:
ודהשו = נדהמו. נ"א: ואתמהו, ותמהו. המליץ 611: ותמחו
See above]. ואתלעלת ארע מצרים... מן כפנה
A (V*M₁) ואתלהלת) ותלא ארץ מצרים... מפני
הרעב - בר מז 13 [פירש לענין מהומה See above].
וימרעון ויתלחלון מקדמיך ורגו וחלו מפניך
- דב ב 25. מובא גם בכמ כא 20 A: וילהלון.

אלענה ש"ע נ. f. **1 מהומה** disarray וילעלון
אלעלה רבה עד ישוצינון והמס מהמה גדולה
עד השמידם ויתלחלון ויתלחלון (God)
will throw them into great disarray, until they are destroyed
ירמ כ 16: ושמע זעקה בבקר ותרועה בעת צהרים]. **2**
תרועה trumpet blast ותתקעון אלעלה
*M₁ ותקעתם תרועה - you shall sound a blast
במ י 6.

אלעלו ש"ע נ. f. **1 מהומה** disarray ישלח
יהוה בך ית מרתה וית אלעלותה (VB)
עולהלתה) ישלח יהוה בך את המרה ואת
המהמה the Lord will send upon you bitterness
and confusion - דב כה 20. ברגז ואלעלו ובקצף
C באף ובחמה ובקצף - דב כט 27. **2 תרועה**
trumpet blast דכרן אלעלו m זכרון תרועה
memorial (proclaimed) with blast (of trumpets)
- ויק כג 24 [א"י: جلبة = מהומה]. שופר אלעלו m
שופר תרועה - ויק כה 9.

חיל ש"ע ז. *n. m.* **ייסורים** agony חיל אעד
דיארי פלשת חיל אחז ישבי פלשת
agony seized the dwellers in Philistia - שמ טו 14. מובא
גם בת"מ: איל אחז דיארי פלשת - 90ב.

חול³ מחול **dance** א"י נשיא בתרה בתופייה הוון
חילן - נשמ טו 20

חנה ש"ע נ. f. *n. f.* **מחול** dance כדפים ובחאלן
(B ובחלין) בתפים ובמחלות
and dancing - שמ טו 20. וחזה ית עגלה וית
האלאתה וירא את העגל ואת המחלות he saw

חוף - חוץ

ליעקב שיהיה בימיו רע - ת"מ 288א. **חסלכון** הן תחלפון איקרה בבישה חלילה לכם מהחליף את הכבוד ברע - ת"מ 144א. רכיב הכינוי קפוא *with fossilized pronoun* חסלה לך מן מעבד כממללה הדין חלילה לך מעשות כדבר הזה *far be it from You to do such a thing* - בר יח 25. חסלה לעבדיך מן מעבד כממללה הדין (E חסל, A עסל) חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה - בר מד 7. חסלה לי מן מעבד הדה (m חסלי, A עסלני, E חסל) חלילה לי מעשות זאת - בר מד 17. רכיב הכינוי מושמט [השי המליץ 463] *elision of the pronoun* חסל זרעה דאברהם יהי מנוף חלילה לזרעו של אברהם מהיות מנוף *far be it from Abraham's offspring to be rebuked* - ת"מ 144א. חסל צלותי תהי מעזרה מן סגיאן מניאנה אל מתי מספרה חלילי לתפילתי מהיות נהפכת מרוב מניין אל מתי מספר - ת"מ 143ב.

† **חוף**¹ שפת הים **shore** א"י ובדרומה ובחוף ימה - נ דב א 7. מן העברית [H]

חוף ש"ע ז. *n. m.* שפת הים **sea shore** זבולן לחוף ימיה ישרי והוא לחוף אספיון זבולם לחוף ימים ישכן והוא לחוף אניות *Zebulun shall dwell by the seashore; he shall be a haven for ships* - בר מט 13 [= המליץ 472. לחופת - בהשפעת יעל שפת הים?]. *Corr. following H*. MB לחופין דספינאנתה. בדרומה ובחוף ימה בנגב ובחוף הים - דב א 7 [E ובעארף], במ י 10א.

חופה ש"ע מ. *n. f.* חוף **shore** מיה יגיון לחופת שכם המים יציפו את חופי שכם - אס 21 מן חافة.

† **חוף**² *corr.* [ZSp 184]

קל היה איתן ? to be firm ותחף ברקוע פצוילה A ותשב באיתן יתרונו *his priority was fast in firmness* - בר מט 24 [הטקסט משובש מאור. א"י וכתבת עלی الصلاة قوسه ואמצה בתקיפות קשתו].

† **חופם** *ūfām* שם פרטי *n. pr.*

חופם ש"פ לחופם כרן חופמאה - במ כו 39.

חופמאי ש"י *gent. n.* לחופם כרן חופמאה (ניא חופמאי) - במ כו 39.

חוף חיזוק ורכיסה **binding, fastening** [ע בומן שהיא חוצה (= מהודקת) - מש מקואות י. ג. הוצין

- compassion for the children of His servants ת"מ 101ב. לא אחסו על קנומון לא חסו על עצמם - ת"מ 287ב. עזרת לדברי בצלות משה ואחסת עליון שבתי לדרכי על ידי תפילת משה וחסתי עליהם - ת"מ 212א. יהי יאחס עליך מרך איך יחוס עליך אדוניך - ת"מ 113ב. אולי יחס עליכון אולי ירחם עליכם - ת"מ 117א. אל תחיס B לא תחוס - בר מה 20 [= המליץ 609]. **אעס** על נפשך המלט על נפשך - בר יט 17 [אונק: חוס]. ואחסת גדולת חס - ש ב מ 6 *M₂ [= המליץ 468]. אחס עלינון ברחמיך חוס עלינו ברחמיך - ע"ד יא 14.

אחוס ש"ע ז *n. m.* *qittūl* [בן גוון של חוס: *e³os < *ḥiyyūs] **חמלה** **compassion** חמלה עזומה *great compassion* - ת"מ 114א [ע] זביח העי 3]. אה אחוס רב מרך אחס עליך הנה חמלה גדולה חס עליך אדוניך ת"מ 212 א [ע] הערות זביח על אתר].

אחוס ש"ע ז במעמד הבינוני *n. m. participial* **having compassion** משה דהוה אחוס על ישראל **הך אב על ברה** משה שהיה מרחם על ישראל כאב על בנו *Moses, who had compassion for his son Israel like a father for his son* - ת"מ 114א [ע] זביח העי 3].

† **אחוסו** ש"ע ז. *n. m.* **חמלה** **compassion** באחסות (יהוה עליו) *M₁ בחמלת - המליץ 468 מן בר יט 16. ליתא.

חיוס ש"ע ז *n. m.* **חמלה** **compassion** בהדה ממללה תלמוד חיוס רב בדיבור הזה ("וואהבת" - ויק יט 18) יש לימוד של חמלה גדולה (Lev 19:18) "love" in this word there is a learning of great compassion - ת"מ 123ב. הן נביא כמשה דהוה אחס על ישראל חיוס רב איה נביא כמשה שהיה מרחם על ישראל חיסה גדולה - ת"מ (ק) 345 [|| ש 114א: אחוס].

† **חוס** מקייר *interj.* **חלילה** **far be it!** חס לעבדיך מן מעבד כממללה הדין M₁* חלילה לעבדיך מעשות כדבר הזה *far be it from your servants to do such thing!* - בר מד 7.

חסל מקייר *interj.* (ג חס-ל. עי בהערות זביח עראניש ג/ב 246) **חלילה** **far be it!** עסלי ממעבד מה יכעס לקשטה חלילה לי מעשות מה שיכעיס את קשטה *far be it from me to do anything to the True One* - ת"מ 65א. צבעתן קמיך מרי חסלך טטרף בעותן תפילתנו לפניך אדוני, חלילה לך מלדחות את בקשתנו - מ יט 19. חסלה דיעקב יהי בימיו רע חלילה

חור

חיוץ שׁיע ז n. m. qittūl **כוח strength** עיוצי
סלק E יצועי עלה (?) my strength he overpowered
stregh - בר מט 4 [עי זביח המלץ 481. ועייע לחץ].

חיוץ שׁיע ז n. m. **1 כוח strength** לעיצי סלק
יצועי עלה (?) my strength he overpowered - בר
מט 4 [=המלץ 481. לי המושא. l - prefixed
accusative marker]. וכן אמר יעקב ראובן בכורי
חללת לחיצי וכן אמר יעקב יבני בכורי חיללת
יצועי" - תי"מ 158 [מובא מן בראשית הנ"ל. זביח,
העי 3. עייע חוץ]. **2 אפוד ephod** עיזה B האפוד
- שמ כח 8.

חחיץ שׁיע ז n. m. **תשבץ fastening** תעיץ
מצנפה ואמיאן תשבץ מצנפת ואבניט a
fastened tunic, a headdress and a sash - שמ כח 4
[המלץ 604].

חור לבן white **אמי** חורר ית לבושו - נ ויק יד
47. **סואמי** דלית את יכיל דתעבד חדא זמא חורא אי
אכומא = שאינך יכול לעשות שעה אחת לבנה או שחורה
- מתי 36]

פענל כיבס to wash (garment) [מן אונקלוס.
בכל מקום אחר: רעי, רעע (ועייע) r^c, r^{cc}. O; els.:
וחרורו רקעיון M₂ ויכבסו בגדיהם they washed
their clothes - במ ח 21. ויחרורו לבושיהון *M₂
וכבסו בגדיהם - במ ח 7.

חור א שׁיע ז n. m. **1 לבן white** דקיק מנצנץ
דקיק כעברה V דק מחספס דק ככפר fine and
flaky substance, as fine as white (frost) - שמ ט
14 [פירש על פי צבע הקרח]. אטר עבר מקל לבנה -
בר ל 37. **2 כסף silver** אבר ודהב B כסף וזהב
silver and gold - דב ז 25. ארבע מואן אתקל
אבר A ארבע מאות שקל כסף four hundred
shekels of silver - בר כג 15. **3 מטבע money**

שלט ג, סז, השי ירוש מעיש נד ע"ד: לקן. הוא λευκόν
19, 234. Löw, Fauna. Sperber Roman, 91, 234
[280, Reifenberg 121, Krauss 93, s.v. A אלף עבר
A אלף כסף a thousand pieces of silver - בר כ
14. ית אברך לא תהב לה בכפול A את כספך
you shall not lend him your breadth of interest
לה תתן לו בשנך בנשך ויק כח 37. והנותר אלף
ושבע מאות אבר - בן מניר (98 Cow). **4 אבן**
טובה gem עואר E תרשיש - שמ כח 20. עבר
C נפך - שמ כח 18. עבאר EC ספיר - שמ לט 11.
5 בד [פלורנטיין 271] ועבד לון שריאני עבר
ועשה להם מכנסי בד make for them linen
breeches - שמ כח 42. עבאר בעבאר יהי E בד
בבד יהיה - שמ ל 34. **ב** שׁיע n. f. **1 לבן white**
כלול דחור בה A כל אשר לבן בו every one

חיבור רפינ אינן חיבור - תוס כלים ב"מ ט ה (זביח,
המלץ 481). ס חוץ לחץ וחוזק - PSM 1224]

פעל עבר: ועיץ - דב ב 30; עיאצה (+נסתר) - תי"מ 174ב;
וחיצה (+נסתר) - דב ג 28 V. עתיד: תחיץ - דב טו 7
VB. ציווי: עיץ - תי"מ 7. מקור: מעיאצאה (+נסתר) -
תי"מ 7. **אתפעל** ציווי: ואתעיצו - דב ל 6 C. **מחיצה**
מעיצן (ר) - שמ כח 13 [נייש amšabbēšot ואפשר שהוא
בינוני של פעל. עואניש 4.2.3.11]. **חיוץ** עיוצי - בר מט
E 4. **חיוץ** עיזה - שמ כח B. **תחיץ** תעיץ - שמ כח 4.

פענל 1 אימץ, חיזק חיזק וואמץ את לבבו וועיץ ית
his heart - דב ב 30. וידבר אלהים עיאצה במלת
לאמר וידבר אלהים, אימצו במלת ילאמרי
"and God spoke" He strengthened him with the
word "lemor" - תי"מ 174ב **חאיצה** C יאמצהו -
דב לב 10. **עיאצתה** בלבטה חיזקתיו בקללה -
תי"מ 150. **ואעיץ** לה בה A ויאפד לו בו - ויק ח
7 [השי' התפסיר לרטיג: וואשדה, ושדה, כסדרם].

ואעיצו ית חשנה MBA (N וחיצו) וירכסו את
החשן they fastened the breastpiece - שמ לט 21.
תחיץ ית לבך VB (EC תעיאץ) תאמץ את
לבבך - דב טו 7. ותעיץ לה בשושב אפודה
ואפדת לו בחשב האפוד - שמ כט 5. ויעיצו ית
חשנה A (N יעיצון) וירכסו את החושן - שמ
כח 28. עיץ לבך אמץ את לבך - תי"מ 7. **אעיץ**
ית קניניך A העז את מקנך - שמ ט 19 [תפס
מעניין עוז. רק כאן. ועי' הלק, אתפעל] Int. as from
to urge **2 דחק** והיאץ עליהון הן לא
ידמכו ודחק בהם שלא ינומו (Pharaoh) urged
them that they must not sleep - 346. **3**
תמך to support עיצו באדיו תמכו בידיו
(they) supported his arms - שמ יז 12. **4 שיבץ**
to inweave ותעיץ ית כיתנתה מילת ושבצת
את הכתנת שש you shall weave the coat in
checker work of fine linen - שמ כח 39 [השי'
המלץ 604 בהוראת יקבע היטב]. זביח, לשוננו ט 84].

מחיצה דבי מעיאצאה הך שמשעה וזהרה
שאני יכול לחזקו כשמש וכירח - תי"מ 7.

אתפעל 1 אמץ פעייע **אמץ** intrans. **to be firm**
אתקפו ואתעיצו C חזקו ואמצו be strong and firm
- דב לא 6. **2 אימץ** פעייע **אימץ** trans. אתעיצן
ית קניניך A העז את מקנך reinforce (the dwelling)
of your livestock - שמ ט 19 [נתפרש מן עזייע. Int. as from

מחיצה שׁיע n. f. **משבצת fastening** ותעבד
מעיצן דהב ועשיית משבצות זהב make
fastenings of gold - שמ כח 13. על תרתי
מעיצהתה על שתי המשבצות - שמ לט 18.

חור² - חזור

חורי שׁיפ לשבט שמעון שפט בר חורי - במ יג 5.

חולש זימון **appointment** [נבנה ע״פ נ״ש חשים] am-17 - במ לב 17 שתרגמו עתידים. היינו מזומנים. **א״י** כנשרא מחיש לקינייה - אונקלוס דב לב 11 O *interp.* והוא לשון מהירות (נגד Levy בערכו):

פענל? זימן? to appoint? וחיש עתידן לון (E ורגיל) וחש עתידות למר **to appoint** what is destined for them was appointed - דב לב 35.

אפענל? זימן? to appoint? עבר נסתרות ואיחשן וחש - המליץ 473 מן דב לב 35. ליתא [נתקשו השומרונים בהבנת המלה והציעו פירושים שונים. ע״י זבייח שם. נ״א בהמליץ שם: ומזדמן (זבייח: ט״ס מן ואזיאן כמו חשים, במ לב 17. וכך הבין התה״ע

وتســــعــــع - Lane 1349b. *On the multiple attempts to understand SP whš see ZBH, Ham* [473]

חות יאיר *uwwât yâʿar* שם מקום *pr. n.* (place)

חות יאיר שׁיפ ויאיר בר מנשה אזל וכבש ית חותים וקרא יתין חות יאיר - במ לב 41.

חותים *uwwât am* שם מקום (place) *pr. n.* **חותים** שׁיפ ויאיר בר מנשה אזל וכבש ית חותים - במ לב 41 [לפי B היא שם כללי עם כינוי הנסתרים: כפרטון]

חזו *ežu* שם פרטי *pr. n.* **חזו** שׁיפ אה ילדת מלכה... ית עוץ... וית חזו... - בר כב 20 - 22.

חזורים שם מקום (place) *pr. n.* [תרגום השם. (Transl. of the name.)

חזים שׁיפ ויתבת בתרה עזבים ותשב בפתח עיניים - בר לח 14. אהן קדישתה היא בעזבים איה הקדשה היא בעיניים - בר לח 21.

חזור (תפוח <) קישוט בדמות פרי התפוח **apple** [א״י כלידן משקעין חזוריה ושושניה - נ שם לו 20] **חזור** שׁיפ ז *n. m.* **קישוט למנורה** בצורת תפוח **ornament** in the shape of an apple ועזור תחת תרי קניה כפתר תחת שני הקנים - שמ כה 35. עזוריה ופרחיה כפתריה ופרחיה - שמ כה 34. עזוריון וקנותון כפתריהם וקנותם - שמ כה 36.

that has white on it - בר ל 35. **סער אבר** שער לבן white hair - ויק יג 25. **ועבאר שנין** C J) ואברן ולבן שנים - בר מט 12. בעקה עברה בהרת לבנה - ויק יג 4. מעורז קליף אפר (!) B (נ״א אבר) קשה, קלוף, לבן - שמ טז 31. **מצורע leprous** חורה m מצרעת - שמ ד 6 מן אונקלוס. בכל מקום אחר: מצרע *O interp.* [elsewhere: mšr^c].

חורה שׁיפ נ *n. f.* **בד linen** לבושי אברה בגדי הבד the linen vestments - ת״מ 11ב11 (ע״י בהערות זבייח. ה״ש יבגדי לבן יומא גו וע״י א״י הורביץ, ספר גינזברג 1139).

חורור שׁיפ ז *n. m.* **אבן טובה gem** עברבר C ויהלם - שמ כה 18. וכך EC שמ לט 11 [המליץ 482: אברבר]. ועברר E וישפה - שמ כה 20.

חורוי שׁיפ *adj.* **לבן white** ואתפך לעברורי *M₁ ונהפך ללבן turned white - ויק יג 17 [השׁי מייל בר יט 16: בחורוריה = בסנורים. השׁי גם ברכות ו:ג: חורוי].

חורן שׁיפ ז *n. m.* **תבלל leucoma** עורן V - ויק כא 20.

חיר שׁיפ ז *n. m.* **תבלל leucoma** עיתרן m₄ - ויק כא 20.

חור² *ur* שם פרטי, מבני ישראל *pr. n.* **חור** שׁיפ ומשה ואהרן וחור סלקו לריש גבעתה - שמ יז 10. בצלאל בר חורי בר חור - שמ לא 2. יהושע חור- ת״מ 191.

חור³ *ur* שם פרטי, ממלכי מדין *pr. n.* **חור** שׁיפ וית מלכי מדין קטלו... ית אוי וית רקם וית צור וית חור - במ לא 8.

חורב *ur* שם מקום (place) *pr. n.* **חורב** שׁיפ ואתא לטור האלהים לחורב - שמ ג 1. אחד עסר יום מחורב - דב א 2. מן חורב עד מדבר שור - ת״מ 58ב. וכן עבד משה בטור חורב - ע״ד א 8. ואתא ליר חורב בה י יום לירחה ג ובא (משה) אל חורב בחמישה עשר יום בחודש השלישי - אס 16א.

חוריה *ur* שם פרטי *pr. n.* **חורי** שׁיפ בצלאל בר חורי בר חור לשבט יהודה - שמ לא 2.

חוריה *ur* שם פרטי *pr. n.*

חזוי - חזי

appropriate [מן אונקלוס. *O interp.*] וככל דחוי לה m וככל משפטיו as it is appropriate - במ ט 3 [הש "יכראוי לו" בעברית].

מחוי הלא גנות ארעה איתון למחזיכי ערות הארץ באתם לראות - בר מב 12. אל תזוף מחזי אפי אל תוסף ראות פני - שמי 28. אצית עלמה למחזי מה יתעבד בון האזן העולם, לראות מה ייעשה בהם (ברשעים) - ת"מ 226.

אפנעל הראה to show, reveal ית דהאלהים עבד אחזי ית פרעה את אשר האלהים עשה הראה את פרעה Pharaoh as revealed to God what He is about to do - בר מא 28. כחזבה דחזי יהוה ית משה NMEC (A דחזב - צורה תניינית) כמראה אשר הראה יהוה את משה according to the vision that the Lord had shown Moses - במ ח 4. וחזה דמית משכנה וארשתה למעבד יתה והראוהו את תבנית המשכן וציווהו לעשות אתו - ת"מ 110 [השי שמ כה 9: ככל דאנה מחזי יתן]. לארעה דאחזיק אל הארץ אשר אראך - בר יכ 11. מה יחזיני ואחבי לך מה יראני ואגיד לך - במ כג 3. חזיני שבי ית יקירותך הראני נא את כבודך - שמ לג 18. ככל דאנה מחזי יתך ככל אשר אני מראה אתך - שמ כה 9. ליד ארעה מחזיה אל ארץ המראה - ת"מ 95א.

מחזאה אתה שרית למחזאה ית עבדך ית רביאנך אתה החלת להראות את עבדך את גדלך - דב ג 24. למחזהתכון באורעה להראותכם בדרך - דב א 33.

אָתְפֻּעַל 1 נראה to be seen לח חמץ no leavened bread shall be seen with you - שמ יג 7. והאן אנה מתחזיה לית תמן צדו והיכן שאני ראית, אין שם פחד (דברי האות ג) - ת"מ 308ב. ולינן מתחזין עד הן יתעבד דין ולא נראה עד אם ייעשה דין - ת"מ 146ב. **2 הופיע, נגלה** to appear וואה כבוד יהוה אתחזי בעננה והנה כבוד יהוה נראה בענן the glory of the Lord appeared in the cloud - שמ טו 10. וכך אתחזי על ימה בעננה וכאשר נגלה על היס בענן - ת"מ 74א. **3 הוראה** to be shown ועבד בדמותון דאתה מתחזי בטורה ועשה בתבניתם אשר אתה מראה בהר follow the patterns for them that are being shown you on the mountain - שמ כה 40. ויתחזי ית כנהה (חזותה) והראה את הכהן wān - ויק יג 49. אתה אתחזית למחכם אתה הראית לדעת to you, that you might know - דב ב 35.

מתחזי בסקותך למתחזי עם קדם יהוה

חזוי נגע בעור a skin disease [אונקלוס: חזון. השי חזאן = נגע בעור - Dozy I, 280]

חזוי שיער n. f. **ילפת** a skin disease **אי גרב** **אי חזוי** (B עוזזי, VN עוזזי) או גרב או ילפת - ויק כא 20 (= המליץ 483). **אי גרב אי עוזזי** (VB עוזזי, VN עוזזאי) - ויק כב 22.

חזי ראייה sight [נדיר בא"י ובסווא"י. רגיל באה"ש הקדומה ומתמעט באה"ש המאוחרת. טל ג, ס. Very rare in JPA and CPA; diminishes in late SA.]

קלעבר: חזה - שמ ד 31. עתיד: יחזי - בר מא 33. ציווי: חזי - שמ ז 1. בינוני: חזה - בר לט 23. חזין (רבים) - āzan - מ טו 73. פעול: דחזי - במ ט 3. מקור: מחזי - בר מב 12 **אפנעל** עבר: אחזי - בר מא 28. דחזי - במ ח 4 NMEC [אין להבחין בין אפעל לפעל בגלל ההכפלה האוטומטית שבעיצור הסמוך לרוננית שאבדה. *Because of the automatic gemination of the consonant following the guttural, no distinction is possible between Pa^el and Af^el in forms [with aformatives].* עתיד: יחזיני (+מדבר) - במ כג 3. ציווי: יחזיני - שמ לג 18. בינוני: מחזי - שמ כה 9. פעול: מחזיה (מידע) - ת"מ 95א [מבאה מן בר כב 2 שנתפס בינוני פעול. בתה"ש שלפנינו: חזביה = המליץ 506]. מקור: מחזאה - דב ג 24. **אָתְפֻּעַל** עבר: אתחזי - שמ טו 10. עתיד: יתחזי - שמ יג 7. בינוני: מתחזי - שמ כה 40. מקור: מתחזי - שמ לד 24. מתחזאה - בר לד 1. **אתחזאו** באתחזאות (נסמך) - בר מח 2 C. באתחזות (נסמך) - שמ יג 7 MBA. **חזאו** חזאות (נסמך) - ויק יג 14 CA. **חזאי** qatā'āl - שמ כב 9 V. **חזב** חזוב - בר לא 24 A. [צורה תניינית מן חזויה/חזבה]. חזב ēzab - בר מא 130. חזו ēzu - מ ד 44. חזואן - ת"מ 308א. **חזוי** qātōl חזוי - ת"מ 164ב. לחזואה (מידע) lāzūwa - ע"ד כו 18. חזי - במ לה 23. **מחזב** - בר כט 17 A. **מחזה** - במ כד 4. **מחזו** מחזות (נסמך) - שמ יג 29 C.

קל ראה to see והלא חזה ית לבוטון וכי ראה את ענים He had seen their affliction - שמ ד 31. ולא אחזי עמל בישראל ולא ראה עמל בישראל - במ כג 21. יעקב חזה בחלמה מלאכי רומה יעקב ראה בחלומו את מלאכי המרום - ת"מ 186ב. ערקת עד לא אחזנה היתני נס כדי שלא אראנו (את הנחש) - ת"מ 112א. יחזי לה פרעה גבר נעיר יראה לו פרעה איש נבון - בר מא 33. חזי יהבתך אלהים לפרעה ראה נתתיך אלהים לפרעה - שמ ז 1. אי אתבר אי אשתבי לית חזי או נשבר או נשבה אין ראה - שמ כב 9. לית רב בית אסורה חזה ית כל כלום באדה אין רב בית הסהר ראה כל מאומה בידו - בר טט 23. וכל קהל ישראל חזין ית לפידיה... ראים את הלפידים - מ טו 72-73. **2 ראוי**

בעלותך להראות אם פני יהוה - שמ לד 24.

מתחזאה ונפקת דינה... למתחזאה בבנת ארעה ותצא דינה... להראות בבנות הארץ - בר לד 1.

אתחזאו/אתחוו שׁעׁנ n. f. **1 מראה vision** ואמר אלהים לישראל באתחזאות ליליה C (N_i * באתחזות) ויאמר אלהים לישראל במראה לילה God spoke to Israel in a vision by night - בר מו 2. באתחזאות V (MBA באתחזות) חיוליה דאתעילו תרח אהל מועד במראות הצבאות אשר צבאו פתח אהל מועד - שמ לח 8. **2 היראות appearance** בתר אתחזותה לכהנה MBA אחרי הראותו לכהן after his appearance to the priest - ויק יג 7. וביום אתחזאות בה בסרה N (MB אתחזות) וביום הראות בו הבשר the appearance of raw flesh - ויק יג 14.

חזאו שׁעׁנ n. f. **1 היראות appearance** וביום חזאות בה בסר קעים C (E אזהות, A חזות) וביום הראות בו בשר חי the day of the raw of undiscolored flesh - ויק יג 14.

חזאי שׁעׁנ n. m. qattāl **1 רואה one who sees** לית חזאי V אין ראה without any one seeing it (=no witness) - שמ כב 9.

חזב שׁעׁנ n. m. **1 ראייה sight** והלא תחמדה הוא לחזבים וכי תאוה הוא לעינים it is a delight to the sight - בר ג 6 [אׁיס ללנטר = למראה].

2 מחזה vision היה דבר מלל יהוה עם אברם בחזב היה דבר יהוה אל אברהם במחזה the vision - word of the Lord came to Abram in a vision - בר טו 1. לראע חזביה למרצה המוראה - בר כב 2 (= המלץ 506). בחזב ולא ביחידהו במראה ולא ביחדות - במ יב 8. בחזבי ליליה בחלום הלילה - בר מו 2. **3 מראה appearance** וחזב כבוד יהוה כאש אכלת ומראה כבוד יהוה כאש אכלת the appearance of the glory of the Lord was like a devouring fire - שמ כד 17. **4 דמות, צורה image, look, form** וחזבין ביש ומראהו רע their look was bad - בר מא 21. טבה חזב טובת מראה - בר כד 16. וחזב כבוד יהוה כאש אכלת ומראה כבוד יהוה כאש אכלת - שמ כד 17. חזב מאוריה משני פני המאורות משונים - מ א 130. סתר ית חזב ארעה כיסה את פני הארץ - ת״מ 336. וחזבה ליתו עמק מן משכה ומראהו איננו עמק מן העור - ויק יג 34. אמלא מדורה נהר מן חזון נתמלא המעון אור ממראהיהם של משה ואהרן) - ת״מ 348. **5 עין eye** (בהוראה מורחבת זו רק באה״ש המאוחרת. *In this sense only in late*

SA) וחזבי לאה רכיכך B ועיני לאה רכות - בר כט 17. ממונה יסימי חזבה נעירים A הממון יעור עיני פקחים the eyes of the money blinds the eyes of the clear-sighted - שמ כג 8. סימן על אדיך ודכרן בין חזביך A לאות על ידיך ולזכרון בין עיניך - שמ יג 9. ואן ימחי אנש ית עין שמשה וית חזו אמתה ויחבלנה לחורי יטלקנה חליפת חזבה A כי יכה איש את עין עבדו וית עין אמתו ושחתה לחפשי ישלחנה תחת עינו - שמ כא 26. **6 תרפים idols** וגנבת רחל ית חזביה *M_i ותגנב רחל את התרפים and Rachel stole the idols - בר לא 19 [לשון נקיה. *Euph.*].

חזו חף שיש הבדלי הגייה בפיטו, אין ביטחון שבכל מקום אחר הוא מופרש מן חזב. ואולם אפשר להפרישו לפי מינו ולפי נסמכו, חזות *Despite the different pronunciation (in the liturgy), it is hardly possible to distinguish between hzb and hzw.* **א** שׁעׁנ n. f. **1 ראייה sight** דחזו בחזו אתחזית אשר עין בעין נראה you appear in plain sight (lit.: eye to eye) - במ יד 14. חזו חזינגן הלא הוה יהוה עמך ראה ראינו כי היה יהוה עמך - בר כו 28. גברה אזדים חזותה הגבר שתם העין - במ כד 3. והוה קבול עשוש בחזות מצראי והיה חושך אפל בעיני המצרים - ת״מ א37. **2 מחזה vision** בשבעה חזואן טבהן אתחברתי בשבעה מראות טובים אתחברת (האות ב) with seven good visions you were associated - ת״מ א308. הוה מלל יהוה עם אברהם בחזו C היה דבר יהוה אל אברהם במחזה - בר טו 1. ואמר אלהים לישראל בחזות ליליה N ויאמר... במראה הלילה - בר מו 2. בחזו לה אתחכם V במראה לו אראה - במ יב 6. **3 דמות, פנים image, look, form** הלא אתה ייה חזו אתי כי אשה יפת מראה את beautiful you are a woman of form - בר יב 11. ויהי חזו C ויפה מראה - בר לט 6. והא כסה ית חזות ארעה והנה כסה את עין הארץ - במ כב 5. **4 עין eye** [נמצא בהוראה מורחבת זו רק באה״ש המאוחרת. *In this sense only in late* SA] ולא עמי לך חזו ואין רואה אותך עין no eye sees You - מ ד 44. ולא תשבון קרחה בין חזותיכון B לא תשימו קרחה בין עיניכם shall not make any baldness on your foreheads (lit.: between your eyes) - דב יד 1. חזותך המחזב A עיניך הראות - במ כו 23. לטפלין בין חזותיכון B לטטפת בין עיניכם - דב יא 18. ותלא בלעם ית חזותיו ועגל A וישא בלעם את עיניו וירא - במ כד 2. **ב** מייק של סיבה *conj. (causal)* **יען** because חזו דעבדת ית ממללה הדן MB יען אשר עשית את הדבר הזה because you have

חזיר - חזר

עדר חזירים גדול - מתי ח 30

חזיר ש"ע ז. *n. m.* pork וית חזירה הלא מפרס פרסה הוא... והו גרה לא מגרר ואת החזיר כי מפרס פרסה הוא... והוא גרה לא יגר - ויק יא 7, דב יד 8.

† **חזק** חיבור וקשירה; חזק ועצמה **tying up** (אפשר שהוא מן עזיק (לעולם עסיק באה"ש. ע"ע). ואולי שאול מן העברית. *Either H loan or developed from.* *zq (*sq in SA*). א"י ברס דשנדפין מחפיה דהב ומחזק באבנא - נ בר נ 1]

פעל חבש **to fasten** (גבר על חמרה) *m* וחזקו איש (את המטען) על חמורו *each fastened (his load) on his ass* - בר מד 13.

אתפסל דבק **to cling** ויתחזק ודבק *clings* - המליץ 444 (ע"פ בר ב 24. ליתא).

חזוק ש"ע ז. *n. m.* qittūl **חזוק**, **fastening, girdle** מלעל לחזוק אפודה **M*₂ מעל לחשב האפוד *above the fastening of the Ephod* על שם לטהי על חזוק אפודה **M*₂ להיות על חשב האפוד - שם ט 21. ואסאר יתה בחזוק אפודה **M*₂ ויחגר אתו בחשב האפוד - ויק ח 7. (השי' איס משטת = חזוק).

חזר שיבה אל מקום או על מעשה **return** (א"י וחזר לוות אחוי - נ בר לו 30) ← תשוקה **desire** (השי' בבלי נידה לא ע"י: מפני מה איש מחזר על אישה)

קל עבר: עזר - בר יח 33. עתיד: עזר (מדבר) - בר ל 31. יעזר - בר טו 16. ציווי: עזר - בר לא 3. מקור: מעזר - שם ד 21. **פעל** (אין דן הפרשו מן האפעל מפני מיווג הגנייתם וכתובתם החסרה. ע"י טל ג קמד ואילך. לפעמים ניתן להבחין בו ע"פ הוראתו הקרובה לבניין קל, כדרך *Distinction from Af'el is not* חזירי בלשון חכמים. *allways possible. See hzy.* עתיד: ותחזר *wtāzzār* - מ א 138. ציווי: ועזרון (+נסתרים) - ת"מ א 14. בינוני: דמחזר *admāzzār* - מ א 63. פעול: מעזר - ת"מ א 189. **אפעל** עבר: ועזר - שם ד 7. עתיד: יעזר - ויק כה 52. ציווי: עזר - שם ד 7. בינוני: מעזר - בר כ 7. דמחזרון *admāzzārōn* (ג דמחזרין) - ע"ד ט 21. פעול: מעזר *māzzār* - ע"ד ט 6 (ע"י זביח שם). מקור: למעזר - בר מכ 25 (בלא תנועה סופית). מחזרה *māzzārā* - מ א 59. **אתפעל** עבר: אתעזר - בר מכ 28. עתיד: יתעזר - ת"מ א 291. **חזר** *qittūl* עזר - בר כז 45. חזרה לעסורתי - (+מדבר) - בר ד 23 א. **חזר** עזר - בר נ 15. **חזרה** עזרה - דב כד 13. **חזרו** עזרותי *āzzārūti* - א"י א 49. **חזרו** - במ כג 5 א. **מחזרו** למעזרותה - בר לו 22.

קל **לחזר** אל מקום **to come back** וואברהם עזר לאתרה וואברהם שב למקומו *Abraham returned to his place* - בר יח 33. ויחזר לקין ועזר

done this - בר ככ 16. חזו בחזו כדיני שקרר **VMB** יען ביען במשפטי מאסו - ויק כו 43. חזו **דאציקתון** ית יהוה **NEB** יען כי מאסתם את יהוה - במ יא 20. חזו הלא מלא בתר יהוה **NEB** יען כי מלא אחר יהוה - דב א 36 [= המליץ 483. זביח: מן גמול ראוי. ראה גיגר, המקרא ותרגומיו, ירושלים תש"ט (תרגום י"ל ברוך), עמ' 154].

חזוי ש"ע ז. *n. m.* qātōl **רואה** **seeing** תקף לבה עד **קעם** ביתה רגשה דו מבלד לכל חזוי חזיק (פרעה) את לבו עד שעמד באותו ריגוש המבהיל כל רואה *he was in that excitement that frightens every one who sees* - ת"מ א 164. צלמה שרה בה מד בלד כל חזוי פניו (של משה), שרה עליהם מה שהפחיד כל מסתכל כל *his image dwelt on him* מסתכל כל *frightening every one who saw his face* - ת"מ א 284. את חיולה חזוה *A (m חזואה) אתה אל ראי* (בינוני) - בר טו 13. השמעת דלא בקל לחזוה השמעת, שלא בקול, לרואה - ע"ד כו 18-17.

חזי ש"ע נ. *f.* **ראייה** **seeing** אי בכל אבן דימות בה בלא חזי ויפל עליו ומית או בכל אבן אשר ימות בה בלא ראות ויפל עליו וימות *or used a stone, by which one may die, and upon him cast it* ויפיל עליו ומית *without seeing him* - במ לה 23. חזי אפיד לא צלית *E* ראה פניך לא פללתי *I never expected to see you again* - בר מח 11. בדיל חזיתך ית חילי *V* בעבור הראותך את כחי - שם ט 16.

מחזב ש"ע ז. *n. m.* **ראייה** **sight, view** וייה **מחזב** *A* ויפת מראה **beautiful with regard to** **sight** - בר כט 17. **מחזב** ארעה *A* עין הארץ **the view of the earth** - במ כב 5.

מחזה, **מחזי** ש"ע ז. *n. m.* **1 ראייה** **seeing, sight** ולא כמעט עיניו ממחזי ולא כהתה עיניו מראות *his eye was not dimmed from seeing* - ת"מ א 108 (ע"פ דב לד 7 אבל שם: לא כמעט עינה). כל עילן עפלק למחזה כל עץ נחמד למראה - בר ב 9. **2 מראה** **vision** דמחזה ברה יחזי אשר מחזה שדי יחזה *who sees visions in the field* במ כד 4. יעקב רחט ביתה שבילה והגדל במחזי רבה יעקב רץ באותה דרך ונתגדל במחזה רב - ת"מ א 186.

מחזו ש"ע נ. *f.* **ראייה** **sight** לא ארוץ עוד מחזות אפידך *C* לא אוסיף עוד ראות פניך *I shall not be seeing your face again* - שם י 29.

† **חזיר** בהמה אסורה **pork** (א"י וית חזירה - נ דב יד 8. **סוא"י** הות די תמן מרעי דחזורין סגי = היה שם

(דב ל 2) אשרי השב ומוצא את אדוניו "you will return to the Lord" (Dt 30:2); happy is the one who returns and finds his Master - מ א אל - מ ה 34. אל כלה מנה ולידה הוא מעזר אל שהכול מימנו ואליו הוא שב - ת"מ 189 וכן 143, 197. דאתון מעזרין בתר שגו תתחזישאתם תשובו לאחר שתיראה הטעות - ת"מ 115. **2 הנפך to change intrans.** חסל צלותי תהי מעזרה מן סגיאן מניאנה אל מתי מספר חלילה לתפילתי מלהיות נהפכת מרוב מניין למתי מספר far be it from my prayer to change from an abundant number - ת"מ 143.

אפנעל 1 החזיר to put, bring back ועזר אדה לחבה וישב ידו אל חיקו (Moses) put his hand back into his bosom... עזרנן לידך הן הכסף... השבנו אליך, behold, the money..., we brought back to you - בר מד 8. כקבל שניו יעזר עת אפרקותה כפי שניו ישיב את גאולתו - ויק כה 52. ואם ליתך מעזר חכם הלא מות תמות ואם אינך משיב דע כי מות תמות - בר כ 7. עזר אדך השב ידך - שמ ד 7. עזרה מן שבילה השיבנו מדרכו - ת"מ 151. ואם ליתך מעזר... מות תמות ואם אינך משיב... - בר כ 7. ועד רגזה מעזר עד שנהפך הכעס - ע"ד ט 6. **2 הוסיף לעשות** פועל אדורביאלי **to repeat** an action or state (*adverbial verb*) מעזרין אנן למשמע... ומתנן A אם יוספים אנחנו לשמע... ומתנו, if we hear... any more, we shall die - שמ כ 15.

מחזר ולמעזר ית כספון ולהשיב את כספם - בר מב 25.
מחזרה ולינן צבעין מחזרה ואיננו רוצים לשו - מ א 59.

אתפנעל 1 הוחזר to be returned אתעזר כספי הושב כספי **to be returned** my money has been returned - בר מב 28. ואתעזר בעותי לבדילכון ולא שמע לי E והושבה בקשתי (ריקס) בגללכם... - דב ג 26 [מתרגם צייתעבר יהוה בי למענכם...]. **2 חזר** פע"ע **to revert intrans.** אתעזר רגזה ואתנחם על שירור לא עבדו עגלה שב אפו וניחם על השאר שלא עבדו את העגל והעגל את הנהגה and the anger was reverted to the remainder (God) had compassion for the remainder - ת"מ 244. ובי יתעזר דינה אל דברה ובי ישוב העונש אל נהגו (דברי האות ס) - ת"מ 291.

חזור ש"ע qittūl n. m. חזרה return עזור נעזר לידך שוב נשוב אליך - בר יח 10. עד עזור

לארעה - וחרה לקין וחרו לארצו - אס 2. ועזר ליד אתתה ושב אל אשתו - ת"מ 191. ודרה רביעה יעזר אכה ודור רביעי ישוב הנה - בר טו 16. עזר לארע אבאתך שוב לארץ אבותיך - בר לא 3. עזרי ליד רבתיך שובי אל גבירתיך - בר טז 9. **לב חזר** אל מצבו הראשון **to return** the former state כלה בה עביד... ובה יעזר כלה לאקרה הכול עשוי בה (במלת 'אלהות') ובה הכול ישוב (ליסודו) all was made by it (the divine word)... and by it all returns to its origin - ת"מ 208. יד יהוה שרת ובראת ובה יעזר כלה לעקרה יד האל החלה בה ובראה... ובה ישוב הכול ליסודו - ת"מ 246. **2 עשה תשובה to repent** כד תעזר ליד יהוה אלהך בכל לבך כי תשוב אל יהוה אלהיך בכל לבבך when you return to the Lord your God with all your heart - דב ל 10. ותעזר עד יהוה אלהך ותשמע בקלה - ושבת עד יהוה אלהיך ושמעת בקולו - דב ד 30. ועזרו אל קשטה דאתון ברי שלמיהו שובו אל קשטה כי אתם בני התמימים - ת"מ 225. **3 סר מדרך הטוב to turn from** the right way עזרתון מן אחרי יהוה שבתם מאחרי יהוה following you have turned from following the Lord - במ יד 43. **4 שנה, הוסיף** פועל אדורביאלי **to repeat** an action or state (*adverbial verb*) לית תעזרון למצפי אפי' לא תוסיפון לראות פני תעזרון למקום A ולא תוסיפון לעמד you shall see my face no more - בר מד 23. ולא תעזרון למקום A ולא תוסיפון לעמד you shall stay no longer - שמ ט 28. אתנטר לך הן תעזר לחזות אפי' השמר לך אל תוסף ראות פני - שמ י 28. עזר ארעה ענך אשוב ארעה צאנך - בר ל 31. ועזר ואמר צדיק מלה שלמה וחזר ואמר "צדיק" - מלה שלמה - ת"מ 191. עזר משה ודרש מלי רחמיה שב משה וביקש מלי הרחמים - ת"מ 280. דכותה לא הוה וכותה לא תעזר אשר כמוה לא נהיתה וכמוה לא תוסף - שמ יא 6. **5 הפך** **to overturn** הורתה ברוחך V (EC עזרת - המליץ 527) נשבת ברוחך you have overturned with your wind - שמ טו 10 [עי' בהערות זביח במליץ].

מחזר במהכך למעזר למצרים בלכתך לשוב מצרימה - שמ ד 21. לא יכל בעלה קדמאה... למעזר למסבנה לא יוכל בעלה הראשון... לשוב לקחתה - דב כד 4. אני אני הוא דכלה דילי ומעזרה לידני "אני אני הוא" שהכול שלי ותשובתו אלי - ת"מ 243.

פעל חזר to return intrans. ותחזר לסעד יהוה טוב דמחזר ומשקח מרה "ושבת עד יהוה"

חטב - חטי

לדג כט 10: מחטב עצד ועד שאב מימך. *Refers to Dt.* [28:10].

†**חטב** ² דיבור *speech* (שרבוב מן *خاطب* Ar *interp.* :)

חטב דיבר *to speak* וחטאב אללה עם משה
B וידבר יהוה אל משה - ויקה 14.

†**חטה** צמח שדה לייצור הלחם *wheat* [איי וטחן חטין - ירוש מויק פ ע"ד. **סואיי** וחטיא וכונתיא (!) לא לקי - שמ ט 32]

חטה שיע נ *n. f.* **חטה** *wheat* ארע חטה וסערה ארץ חטה ושערה
דב ח 8. וחטיה וקטניתיה לא אנכו והחטה והכסמת לא נכו - שמ ט 32. הצאד חטים קציר חטים - בר ל 14. כיויב שמ לד 22. ורקיקי פטיר סלת חטים תעבד יתון ורקיקי מצות סלת חטים תעשה אתם - שמ כט 2.

†**חטט** כרייה, דקירה וחריטה *digging; carving* (החוטט בגדיש סוכה - **מס** ח א)

קל חפר *to dig* ועטו תמן שמשי יצחק באר MBA ויכרו שם עבדי יצחק באר Isaac's servants dug there a well - בר כו 25 (= המליץ 490). באר... חטוה נעירי עמה V (N עטוה) באר... which the nobles of the people dug - במ כא 18.

פנעל 1 חפר *to dig* ועטטו תמן שמשי יצחק באר C - בר כו 2.25 **ניקר** *to gouge* העיני גבריה האנון תעטט N*m₂ העיני האנשים הם תנקר *should you gouge out those men's eyes?* - במ טז 14.

חטוט שיע ז *n. m.* **חריטה** *engraving* [ח]טוטי חטים M₂* פתוחי חותם חוטם *engraved seals* - שמ לט 14 (= המליץ 558).

†**חטי** חטא, אשמה *sin, guilt* [איי ויכפר עלוי על מה די חטא - נ במ ו 11. **סואיי** ויגזא למן חטא לה - במ ה 7] ← הסרת החטא, חטיוי **purification** [שאלו מן העברית. H Loan]

קל עבר: חטית - שמ י 16. חטא - ויק ד 28. חטינן *ġāt* - *inān* ט 3. עתיד: חטא - ויק ד 2. יחטון *yēṭton* - מ טז 81. בינוני: וחטא *wā:ṭi* - מ כ 12. מקור: למחטי - שמ ט 34. **פעל עבר:** וחטנה (+נסתר) - ויק ט 15. מקור: למחטי - בר נ 2. **אפעל עבר** וחטה (+נסתר) - תימ 167. עתיד: תחטון - דב כד 4. **חטא, חטי** חטי - ויק יט 17. חטא - דב טו 9. חטאי (ריבוי+מדבר) *ēṭā'i* - איג

רגו אחוך מנרעד שוב חמת אחיך ממך - בר כז 45.

†**חזור** שיע נ *n. f.* **חזור** *desire* גבר קטלה לדחתי וילד לעסורתא כי איש הרגתי לכעסי וילד לתשוקתי, and a lad in my desire I have slain a man in my desire (דרוש. השי' התה"ע בשגתי - לצערי). אבל עי, *Midr. but see ZSp 168, Uhleemann 64b*.

חור שיע ז *n. m.* **חזרה** *returning* עזר יעזר לנן עית כל בישתה השב ישיב לנו את כל הרעה *(Joseph) will pay us back for all the evil* - בר נ 15. עזר עזר כל איקרה דחסכנן יתה שוב שב כל הכבוד שמנענו ממך - ת"מ 234א.

†**חזרה** שיע נ *n. f.* **חזרה** *returning* עזרה תעזר לה ית משכונה השיב תשיב לו עת העבות - דב כד 13.

†**חזרו** שיע נ *n. f.* **1 חזרה** *returning* בתר עזורתה ממקטל ית כדר לעמר אחרי שובו מהכות את כדר לעמר - *when returning from defeating Chedorlaomer* רגו תלימך ממך A עד שוב חמת אחיך ממך - בר כז 45. בעזרות מיה הך מה דהות בשרואה בשוב המים כמו שהיו בתחילה - ת"מ 82א. **2 תשובה** *repent* ומד בכ אתרחצת ואפכת עזרותי לייך... ואנשם לאמרותי באשר בכ בטחתי והפכת תשובתי אליך... והרווח למרותי since I trusted You and repented... You relieved my bitterness - איג 49-52. **3 תשוקה** *desire* וליד גברייך עזרותיך ואל אישך תשוקתך - בר ג 16 (= המליץ 608). ולידך עזרותה ואלייך תשוקתו you *its desire is toward you* - בר ד 7, אס 2 (= המליץ 608 [זב"ח שם: עניינו חיזור כמו בלשון חז"ל]).

חזון תיפ *adv.* **שוב** *again* עזר ליד בלק ועזרן תמלל A (י"א ואכהן) שוב אל בלק ושוב תדבר *return to Balak and speak again* - במ כג 5.

†**מחזרו** שיע נ *n. f.* **חזרה** *bringing back* לבדיל צפותה מן אדיון למעזרותה לאבוה A למען הציל אותו מידם להשיבו אל אביו intending to save him from them and restore him to his father - בר לו 22 [השי' ברי" 247 לפי כיי וטיקאן 30].

†**חטב** כריתת עצים *cutting wood* [מן העברית H. עיי' קטי"ע, קצ"י]

קל כרת עצים *to cut wood* מחטב עץ אי זלי מים מחוטב עץ ועד שואב מים *from woodchopper to waterdrawer* - ת"מ 123א [ורמוז

חטי'2 - הטם

88. חטיה (ריבוי מיוע) lētāyyā - ט 39. **הטאה** - שמ
 לד 7. **הטאת** - ויק טו 27. **חטה** - ויק טז 9. **מחטי** - בר
 כ 6.

קל חטא sin to חטית ליהוה אלהכון חטאתי
 ליהוה אלהיכם I have sinned against the Lord
 your God - שמ י 16. על חטיה דחטא על חטאתו
 אשר חטא - ויק ד 28. ואן חטינן סלה וסובר
 ואם חטאנו סלח ומחל - ט 3. חטיתון ליהוה
 חטאתם ליהו - במ לב 23. נפש אן חטא בשגו
 נפש כי חטא בשגה- ויק ד 2. ואם נפש חדה
 תחטי בשגו ואם נפש אחת חטא בשגה -
 ויק ד 27. אל חטון בלידה אל חטא בילד -
 בר מב 22 (= המליץ 463). מלף לון דלא יחטון
 מלמד אותם שלא יחטאו - מ טו 81. וילה דעמי
 בך וחטא ווי לו למי שנשבע לך וחטא - מ כ 12.

מחטי ואוזף למחטי ויוסף לחטא - שמ ט
 34.

פעל חיטא, טיהר to purify ונכסה וחטה
 וישחטהו ויחטאהו - he slew it and cleaned it
 ויק ט 15. וחטון] רוספין ית ישראל A ויחטו
 הרפאים את ישראל and the physicians
 purified Israel - בר נ 2 [דרש את הכתוב לענין טהרת
 המת, להרחיק מדרכי הגויים.
reference to Egyptian practice

מחטי חטוי [ופקד] יוסף... למחטי ית
 אבוא A ויצו יוסף... לחנט את אביו Joseph
 ordered to purify his father - בר נ 2 [פירש לשון
 חטייו כמו לעיל].

אפעל החטיא sin to cause ולא חטון
 ארעה ולא חטאיו את הארץ you shall
 not bring guilt upon the land
 יהי עמה רחוט בשביל כנזה וחטאה איך יסב
 מנה רחמה אדם כי יהיה עמו הולך בדרך
 (ש)ארב לו והחטיאו, איך יקבל ממנו אהבה? -
 תי"מ 167א.

חטא חטא sin n. m. ויחטי ויהי בך
 חטא ויהיה בך חטא and you will incur guilt
 - דב טו 9. ולא תקבל עליו חטי ולא תשא עליו
 חטא - ויק יט 17. מה פשעי ומה חטיי - בר לא
 36. אנש בחטיה יתקטל איש בחטאו יומת - דב
 כד 16. לכל עוב ולכל חטי - דב יט 15. ית חטאי
 אנא מדכר יומן את חטאי אני מזכיר היום -
 בר מא 9. כפר לי מן חטאי - אי"ג 88. סלח
 לחטיה דלי מגני סלח לחטאים שהם גנאי לי -
 ט 39.

הטאה ש"ע נ **חטא sin** [מן העברית H] תלי
 עוב ופשע וחטאה נשא עון ופשע וחטאה
 שמ - forgiving iniquity, transgression, and sin

לד 7, במ יד 18.

חטאת ש"ע נ **קרבן חטאת sin offering**
 [מן העברית H] מלבר חטאת סלוחיה מלבד חטאת
 הכפורים in addition to the sin offering of
 expiation - במ כט 11. וית פר חטאתה ואת פר
 החטאת - ויק טז 27. לכל מנחתון ולכל חטאתון
 לכל מנחתם ולכל חטאתם - במ יח 9.

חטה ש"ע ז **קרבן חטאת sin offering**
 ויעבדנה חטה ועשהו חטאת which he is to
 offer as a sin offering - ויק טז 9. ואיכל חטה
 יומן ואכלתי חטאת היום - ויק י 10. ויהי אחד
 חטה ואחד עלה והיה אחד חטאת ואחד עלה -
 ויק יד 22. הדי עליון מי חטה הזה עליהם מי
 חטאת - במ ח 7. ויכס יתה לחטא ושחט אתו
 לחטאת - ויק ד 33, 29.

מחטי וחסכת אף אנה יתך מן מחטי לי וחשכתי
 גם אני אתך מחטאה לי - בר כ 6.

חטי'2 פינוק, עונג **delicacy, tenderness**
 [حلى = עונג. אי"ג גרא דמחטי ודמפרנק - נ דב כח
 54. ע' ליברמן ירושלמי, 423 והערה. ועי' חטה]

חטי ש"ית **ענוג, מפונק delicate** גברה
 דרכיך בך ועטי (EC דחטי) האישי הרך בך
 והענג delicate and delicate ועטי
 He who is most tender and delicate ועטיתה (E
 among you - דב כח 54. רכיכתה בך ועטיתה E)
 ודחטיאה) הרכה בך והענגה - דב כח 56.

חטאי ש"ע ז **ענוג, פינוק delicacy** דלא
 אנסת כף רגלה קעמה על ארעה מן עטאי
 ומרכיכו (E חטי) אשר לא נסתה כף רגלה
 הציגה על הארץ מתענג ומרך who would not
 venture to set the sole of her foot upon the
 ground because of tenderness and delicacy - דב
 כח 56.

חטיו ש"ע נ **ענוג, פינוק delicacy** מן
 עטיו ומרך VB מתענג ומרך because of
 tenderness and delicacy - דב כח 56.

חטיאי שם פרטי [כינוי לראובן על מעשה בלהה.
 pr. [Transl. of Reuben's name after Gen 25:22.
 n.

חטאי ש"פ לחטאי אליצור בר שדיאור m
 לראובן... - שמ כה 36

חטם טריפה **predation** [טי"ס מן חטף
 from htp

קלף חטים (חטיף) עציאם ושן בהמן אשגר

חטף

ravenous wolf - בר מט 27.

חטיפה ש"ע נ n. f. qattīl? **עוף זורס** prey **bird** וית סנוניתה ועטיפתה (E) ועטפיתה, N ועטאפיתה) ואת החסידה והאנפה - ויק יא 19.

חטף א ש"ע ז n. m. 1 טרף prey מן עטף (ברי סלקת) m מטרף בני עלית, בר מט 9. לא ידמך עד יסכם עטף E לא ישכב עד יאכל טרף - במ כג 24. 2 **רגע** moment עטף אחד אסק בגבך ואסכמנך רגע אחד אעלה בקרבך וכליתיך if for a single moment I should go up among you, I would consume you - שמ לג 5. ב בביטויים אדורביאליים [ראה לעיל *above*] **פתאם** suddenly אל תקרב הלם do not come right away - שמ ג 5. אף עטף חזית בתר חזו גם הלם ראיתי אחרי ראוי suddenly have I seen (God) after seeing יהוה (Him) - בר טז 13. ואמר יהוה עטף למשה ויאמר יהוה פתאם למשה - במ יב 4.

בצירופים אדורביאליים *In adverbial compounds*:

בחתף פתאם suddenly ואם בעטף בלא דבכו V ואם בפתע בלא שנאה **בחתף** if suddenly without enmity - במ לה 22.

בתרע חטף פתאם suddenly ואן ימות עליו בתרע עטף וכי ימות עליו בפתע פתאם if a person dies suddenly near him - במ ו 9.

כחתף פתאם instantly ואסכם יתון כעטף ואכלה אתם כרגע **כחתף** I may consume them instantly - במ טז 21. יז 10. תיתי עקה ייבדו כהלון כעטף תבוא צרה, יאבדו כלם כחתף affliction should come, and all of them perish instantly - ת"מ 271. אתא מבולה ואבדון כעטף בא המבול ואבדם כחתף - ת"מ 275.

כחתף עין פתאם instantly הרס קעמיו כעטף עינה הרס קמיו כרגע (God) destroyed His enemies instantly - ת"מ 288. אבדו כלהון כעטף עינה אבדו כלם כרגע - ת"מ 275.

הך חטף עינה פתאם instantly לו הוה בידה חרב קטלנן עך עטף עינה לו היה בידו חרב הרגנו כהרף עין **הך** If he had a sword with him, he would kill us instantly - ת"מ 220. כייב 237.

הך חטף קיצור מן הך חטף עינה *ellipsis of the above* כיון אבדין הך עטף כי הם אובדים כחתף - מ א 145. פתח פמה ובלע כהלון הך עטף פתח פיו ובלע את כלם כחתף - ת"מ 226. בדומה לזה 15, א36, א149.

בון קטף מררים ושרן בהמות אשלח בהם a striking predator and (devouring) teeth of animals I shall send against them ע' [שיעור: טרף עושק ע"ע עצי] ושרן בהמות אשלח במ. ע' זביח המליץ 589]

חטף טריפה **predation** [א"י מדמי לדיב חטף - נ בר מט 27 (בין השיטין). **סוא"י** וחטפין דינא דמסכינוי - ישע י 2]

קל עתיד: יעטוף (!) - בר מט 27. A. בינוני פעול: עטף - בר ח 11 (= המליץ 457). עטיפה (נ) - בר לא 39 (= המליץ 475). **אתפעל** עבר: אתעטף - בר לו 33 (= המליץ 475). עתיד: יתעטף - שמ כב 12. **חטוף** qātōl - בר מט 27. **חטוף** qittūl עטוף - בר מט 9 **חטיפה** qattīl? - ויק יא 19. **חטף** עטף - שמ ג 5 (= המליץ 452). כעטף - במ טז 21. הך עטף - מ א 145 **מחטופה** - ויק ז 24 *M₁.

קל טרף to tear בנימים עטוף יעטוף A בנימים זאב יטרף - בר מט 27. טרף זית עטיף בפמה עלה זית טרף בפיה - בר ח 11. עטיפה לא אנדית לידך טרפה לא הבאתי אליך a torn animal never brought to you עטיפה לא תיכלון ובשר בשדה טרפה לא תאכלו - שמ כב 30. נבילה אי חטיפה נבלה או טרפה - ויק יז 15. נבילה וחטיפה לא ייכלון נבלה וטרפה לא יאכלו - ויק כב 8. לא ידמך עד ייכל עטיפה לא ישכב עד יאכל טרף **קל** rests not till it has feasted on prey - במ כב 24.

אתפעל טרף **to be torn** חטוף אתחטף יוסף טרף יוסף Joseph was torn - בר לו 33. ברן חטוף אתעטף אך טרף טרף - בר מד 28. אם עטוף יתעטף ינדי סעד אם טרף יטרף יביא עד - שמ כב 12.

חטוף ש"ע ז n. m. qittūl **חטיפה** prey מן עטוף ברי סלקת מטרף בני עלית, בר מט 9. אם עטוף יתעטף אם טרף יטרף - שמ כב 12. בנימים עטוף יעטוף A בנימים זאב יטרף - בר מט 27. הן עטוף עטף ולית צפיתה אלהן A אך טרף טרף ולא ראיתיו עד הנה - בר מד 28.

חטיפי א ש"ע ז n. m. 2 טרף אם עטיף יתעטף CB אם טרף יטרף **אם** if it was torn as prey **ב** מיד immediately לית תקרב עטיף A אל תקרב הלם do not come right away - שמ ג 5 (נפתס מן הלם-הכה. ראה זביח, ספר ייבין 429. [Int. from hlm = to strike]).

חטוף ש"ת qātōl **טורף** ravenous בנימים דיב חטוף בנימים זאב טורף Benjamin is a

הטר - חי

המליץ 459). למוחה - בר יט 19. **אתפעל** עבר: אתחו - במ יד 38. עתיד: תתחון - דב ד 1. ציווי: ואתחו - בר מב 18. **אתפעל** עבר: ואתוחי - דב ד 33. עתיד: יתוחי - בר יא 19. בינוני: מתוחין (רבים) - תי"מ 275א. **חיים** ^צayyam - ע"ד יח 16. חיי (נסמך) dayyi - ע"ד י 8. **חיה** - בר לו 20. **חיו** חיותה - בר יח 10. **מוחיו** - ויק יג 24 M₁*. **מחיה** מחית (נסמך) - ויק יג 10.

קל 1 חי, נתקיים to live וארפכשד חי חמש ותלתין ומון שתהא וארפכשד חי חמש ושלשים ומאה שנה Arpachshad lived 135years - בר יא 12. דחה מאה שנה m - בר כה 7 ואחה יוסף מאה ועשר שנים ויחי יוסף מאה ועשר שנים - בר נ 22. ויחון ולא ימותון - במ ד 19. לבדיל תחון וטב לכון - דב ה 29. דה עבדו וחיו A) C) וחון זאת עשו וחיו - בר מב 18. וכל מן דסבע מנה חי וכל מי ששבע ממנו חי - מ יד 6. קל אלהין חיים - דב ה 22. ברחמיך און אחין לגו מדלך ברחמיך אנו חיים במה שהוא קניינך - מ ד 7-8. תרתי צפרין חיאן C) VMB (חין) - ויק יד 2. **4 התפרנס למחייתו to make a living** ועל חרבך תחי MEC ועל חרבך תחיה by your sword you shall live - בר כז 40. לא על לחמה לחודיו יחי אנש הלא על כל מפוק מימר יהוה יחי אנש VB לא על הלחם לבדו יחיה האדם כי על כל מוצא פי יהוה יחיה האדם - דב ח 3.

3 מים נובעים running water לגו מאן חזף על מים חיים אל כלי חרש על מים חיים over running water - ויק יד 5. באדם צפרתה נכיתתה ובמיה חייה בדם הצפור השחווה ובמים החיים ויק יד 51. **4 יולדת, מינקת to deliver** nurse הלא חין אגין בהדלא יתעל לידין מילדתה וילדו כי חיות הנה בטרם תבוא אליהן המילדות וילדו they deliver before the midwife and they deliver before the midwife and they have given birth can come to them, they have given birth - שמ א 19. והעאניה ותוריה חיאן A) (ניא לעין) והצאן והבקר עולת and that the flocks and herds are nursing - בר לו 13 [איס מפלה = יולדת] השי ירוש בייב יג ע"ד: החיה בשעה שהיא יושבת על המשבר].

אפעל החיה, קיים 1 אפשר לחיות to maintain life אוהי זרעה וקהלה עמה (פינחס) אחיה את זרעו ואת הקהלה עמו and maintained life for his offspring and the congregation as well - תי"מ 275א. וחוי לכל קהלה ישראלוהייה (משה) את כל קהלה ישראל - תי"מ 222ב. וכל ברתה תחון וכל הבת תחיו - שמ א 22. ומוחי וממית - ע"ד ח 18. מוחיו דחיה מחיה החיים - ע"ד כד 48. מוחי יתון בצלותה (משה) מחיה אותם בתפילה - תי"מ 208א. מוחיאן עלמה מחיות את העולם - מ ז 72. מים מוחים

חטפו שייע n. f. מין עוף דורס a prey bird וית סנוניתה וחטפותה V ואת החסידה והאפה - ויק יא 19.

חטפי שייע n. f. מין עוף דורס a prey bird וית סנוניתה וחטפיתה - דב יד 18 [א"י וית חטפיתה - נ ויק יא 16].

חחטופה שייע n. f. טרפה torn animal ותרב מעטופה M₁* וחלב טרפה fat from animals torn by beasts - ויק ז 24 [מן הערבית. בטור הערבי של המליץ 475: מחטופה. محطوفة Ar].

חטר מטה, מקל stick [א"י הא אנה מחי בחטורא די בידי - נ שמ ז 17. סוא"י והיך כול מא דיסב אנש חוטרא אקיס - ישע י 15]

חטר שייע ^צâtâr (*qutl) n. m. מקל stick ונסב לה יעקב עבר ויקח לו יעקב מקל לבנה Jacob took a stick (i.e., a shoot) of poplar - בר ל 37. וית אטרה הדין תסב בארך ואת המטה הזה תקח בידך - שמ ד 17. ובלע אטר אהרן ית אטריון ויבלע מטה אהרן את מוטתם - שמ ז 12. אטר מן האשה גלי בגללך מטה מן האש נגלה בגללך - תי"מ 48. ואקש לימה באטרה והכה את היס במטהו - תי"מ 455א.

חוטרא שייע ^צûfâr (*qûtal) n. m. מקל stick ונסב לה יעקב עוטר עבר CA ויקח לו יעקב מקל לבנה Jacob took a stick (i.e., a shoot) of poplar - בר ל 37. ואמר... מה דן בארך ואמר עוטר (M₁* חוטרא) ויאמר... מה זה בידך ויאמר מטה - שמ ד 2. והוה לעוטר בכפה C) A) לאוטר, M₁* (חוטרה) ויהי למטה בכפו - שמ ד 4. עוטר עוטר לבית אב תריעסר עוטרין N מטה מטה לבית אב שנים עשר מטות - במ יז 17.

חי קיום, משך הזמן מן הלידה עד המוות existence, life ← עשייה למען הקיום **maintaining life** [א"י וארפכשד חיה תלתין וחמש שני - נ בר יא 12. סוא"י הא מלכיכי אתא ליכי צדיק ומוחא (אפעל) - זכריה ט 9]

קל עבר: חי - בר יא 11 A. ואחה - בר נ 22. עתיד: - יחי דב ח 3 VB. תחון - דב ה 29. ציווי: וחיו (ר) - בר מב 18. בינוני: חי ay - מ יד 6. חיים - דב ה 22. אחין ^צâ - מ ג 8. **אפעל עבר:** אוחי - תי"מ 275א. וחוי - תי"מ 222ב. אוחיתון - במ לא 15. ואוחין (נסתרות) - שמ א 17. ציווי: אחו - במ לא 18. בינוני: ומוחי wmuwwi - ע"ד ח 8. מוחיו (+ כנינו הסתרים) - ע"ד כד 49. מוחיאן (רבות) - מ ז 72. מקור: ולמוחתנ - דב ו 24 (=

חילין - חיף

נאר דחיים אתה אשר מלאת את הארץ אור החיים - ת"מ א299. אהיה אשר אהיה פרנס חייה ואריסה דמותה "אהיה אשר אהיה" מכלכל החיים ונטוע המוות - ת"מ א9.

בחיין מקי"ר של זירו. *interj. אני משביעך*
 I bid you בחיין אה נביה... כתר עמן שעה חדה חייך, הוי הנביא... חכה עמנו שעה אחת we bid you, O prophet, tarry with us a moment
 - ת"מ א260. בחיין אתיב קבלי ושמע החלום הזה בחיין, שב מולי ושמע את החלום הזה - אבישע (Cow 367).

חיה ש"ע נ. *n. f. חיה living being*
 ביה אכלתה בר לו 20. חית ברה - שמ כג 29. דה חאיתה דתיכלון may eat - ויק יא 2. **2 מילדת midwife** [מן אונקלוס O]. והוה בקשוה במולדה ואמרת לה חיתה m ("א מילדתה)... ותאמר לה המילדת when she was in her hard labor, the midwife said to her - בר לה 17. ואמר מלך מצרים לחיתה m ("א למילדתה) ויאמר מלך מצרים למילדות - שמ א 15.

חיו ש"ע נ. *n. f. חיים life* כעדן חיותה *M₁ (JB)
 כעדניותה בחיור) כעת חיה next year - בר יח 14, 10.

מוחיו ש"ע נ. *n. f. מחיה raw flesh*
 כביתה *M₁ מחיה המכוה the raw flesh of the burn - ויק יג 24.

מחיה ש"ע נ. *n. f. מחיה raw flesh*
 בסר קעים בשומתה ומחית בשר חי בשאת there is raw flesh in the swelling - ויק יג 10.
 ותהי מחית כביתה בהקה אברה והיתה מחית המכוה בהרת לבנה - ויק יג 24.

חילין פגם בעין *a blemish of the eye* [מן אונקלוס O]

חילין ש"ע נ. *n. f. כתם בעין? a spot on the eye* אי חילין] בעיניו ("א מפלר) m₂ או תבלל בעיניו - ויק כא 20.

חילן ilân פרטי *pr. n.*

חיין שי"פ לזבולן אליאב בר חילן - במ א 9.

חיף שקר *lie, deceit* [חיף. השי' خائف - Lane 687c. טל ג צה]

חיף ש"ע ז. *n. m. שקר deceit* לא תעבד חיף

מים מחיים - ת"מ (ק) א34. **2** מנע ממות *to withhold death* אוחיתון כל נקבה החיתם כל נקבה the women live you have let all - במ 15. ואוחין ית ילידיה (A) ואוחיאן, *M₂ C ואוחי) ותחינה את הילדים the midwives let the male children live - שמ א 17. יתך קטלת ויתה אוחית אתך הכיתי ואתה החיתי - במ כב 33. ואוחיתין ית ילידיה ותחינה את הילדים שמ א 18. וכל טפלה בנושיה... אחו לכוון (V) החירו) וכל הטף בנושים... החיו לכם - במ לא 18.

מוחאה לטב לנן... ולמוחתנן לטוב לנן... ולהחיותנו - דב ו 24. למוחה ית נפשי להחיות את נפשי - בר יט 19. הלא למוחה שלחי אלהים לקדמיכון (V) למוחיה, E למוחאה) כי למחיה שלחני אלהים לפניכם - באר מה 5.

אֲתַפְעֵל נותר חי *to stay alive* אתחו מן גבריה האנון (V) אתוחו, E אתחור) (ניהושע... וכלב...) חיו מן האנשים ההם they remained alive, of those men - במ יד 38. לבדיל תתחון... ותירתון ית ארעה למען תחיו... וירשתם את הארץ - דב ד 1. דה עבדו ואתחו זאת עשו וחיו do this and you shall live - בר מב 18.

אֲתַפְעֵל 1 חי *to live* ואתוחי פלג... תשע שנים ומואן שנה A ויחי פלג... תשע שנים ומאה שנה Peleg lived 109 years - בר יא 19. לא על לחמה לודה יתוחי אנשה אלא על כל מפוק מימר יהוה יתוחי אנשה - דב ח 3. לקבל עמלון אנן מתוחין לפי מעשיהם אנו חיים - ת"מ א275.

2 התפרנס *to be nourished* ועל חרבך תתוחי ועל חרבך תחיה by your sword you shall live - בר כז 40. **3 נותר חי** *to stay alive* השמע עם קל אלהים... ואתוחי... וחיי... and still people ever hear the voice of a god... and still live? - דב ד 33. לא יחזיני אנשה ויתוחי לא יראני האדם וחי Me and live man may not see - שמ ג 20. ודן ממלל קטולה דיצערק לתמן ויתוחי וזה דבר הרצח אשר ינוס שמה וחי - דב יט 4. ויצלי בדילך ותתוחי והתפלל בעדך וחיה - בר כ 17. ונתוחי ולא נמות - ונחיה... - בר מג 8. ואם ברת היא ותתוחינה ואם בת היא וחיתה - ת"מ א224 [ע"פ שמ א 16. בתה"ש שלפנינו: ותוחינה, ותתוחי. זביח: הצורה בת"מ היא עירוב של שתיהן].

חיים ש"ע ז. *n. m. pl. tant. life* כל אילן דלגוה חיים כל עץ שהוא (בגן), חיים הוא every tree in it (garden) is life - ע"ד יח 16. דחיי עולם למלכותה - ע"ד י 8. ולא תימן בחיין ולא תאמין בחיין - דב כח 66. אתה דמלאת ארעה

חִירָא - חֶכֶם

בדין m לא תעשה שקר במשפטו you shall do no deceit in judgment - ויק יט 15 |א״ס: לא תִטְנֵעַ חִיפָא.

חִירָא ḥayyāre שם פרטי pr. n.

חִירָא שׁיפּ וְנִעַת יְהוּדָה... עַד גְּבַר עַדְלֵמַאי וְשִׁמְהָ חִירָא - בר לח 1.

חֶךְ עוקף hook לע צדין בחכין ובמכרות - תוס ב״ק ח 17

חך שׁיפּ n. m. עוקף כלי לצוד בו hunting hook ויהי דתותרון מנון לסכים בעיניכון ולהכים בצטריכון EC (V ולאכין) והיו אשר תותרו מהם לשכים בעיניכם ולצנים בצדיכם those whom you allow to remain shall be - thorns in your eyes and hooks in your sides - במ לג 55.

חֶכֶם ידיעה, לימוד, חוכמה, knowledge, wisdom learning, א״י והאדם חכם ית חוה אתה - נ בר ד 1. ס״א חכמה חשבתה - שמ כח 3

קל עבר: חכם - בר לא 32. עתיד: אעכס - בר טו 8. נחכם nekām - ע״ד כו 51. ציווי: חכם - ת״מ 148.A. בינוני: חכם - ת״מ 204.B. דחכם dākkām - ע״ד כה 49. פעול: חכים - ת״מ 6.A. מקור: למחכם - דב ד 35. **פעל** (הבנת רוב צורותיו מן אפעל אינה בטוחה Uncertain distinction from Afel. - wakkimnān עבר: וחכמן - דב ח 3.

ע״ד כד 6. מקור: מחכמה - ת״מ 133.B. **אפעל** עבר: דחכם - ת״מ 187.A. עתיד: ותעכס - שמ יח 20. בינוני: דחכם - ת״מ 18.B. בינוני: דמחכמן (רבים) admäkkēmān - מ א 99. מקור: מחכמתך - דב ח 3. **אנתפעל** עבר: אתעכס - שמ כא 36. עתיד: אתחכם - במ יב 6. יעכס - שמ לג 16. בינוני: מתחכם - ת״מ 297.A. **אתחכמו** באתחכמות (נסמד) - בו מה 1. **חכום** qittūl חכומין (ינסתרות) - במ כו 5. **חכום** ākkīmān (qātōl) - מ ח 16. **חכים** - בר כד 2. חכומין ākkīmān - א״ד ג 7. **חכימה** - חכימן (ר) - שמ א 19. **חכס** חכמים - דב א 15. **חכמה** ikmā - מ ט 68. **חכמו** חכמותה - דב ט 24. **VEC. מחכום** mākkom - ט 67. **מחכומה** מעכומת (נסמד) - במ כד 16. **מחכס** - במ כד 16. **מחכמה** - מחכמתו נסמד - (נסמד): דב ט 24. **מחכמו** מחכמות (נסמד) - במ כד 16.E.

קל ידע to know ולא חכם יעקוב הלא רחל גנבתן Jacob did not know that Rachel had stolen them - בר לא 32. ואתין עכמתין הלא ככל חילי עבדת ית אבוכין ואתן ידתן כי בכל כחי עבדתי את אביכון - בר לא 6. במה אעכם הלא אירתנה במה אדע כי אירשנו - בר

טו 8. מן כתבך נחכם עבידתך מספרך נדע את מלאכתך - ע״ד כו 51-52. עמי הדה מלתה וחכם ית רוזה ראה דבר זה והבן את הסוד - ת״מ 148.A. ואנה חכם דאנן מדמין לון ואני יודע שאנו דומים להם (לזמרי ולקרח) - ת״מ 204.B. מנו דחכם לך אלא מן עובדיך - ע״ד כד 50-49. ומרן חכם מד לינן חכמין ואדוננו יודע מה שאיננו יודעים - ת״מ 140.B. ופסקלת עמה דו עד תהום חכים וכרתי עמו ברית (עם אברהם) והוא עד גבול ידוע - ת״מ 6.A.

מחכם אתה אתחזית למחכם אתה הראת לדעת - דב ד 35. לב למעכם ועינים למחזי - דב כט 3. ולא אוזף עוד למעכמנה ולא הוסיף עוד לדעתה - בר לח 26.

פעל 1 התחכם עליו to mislead והכמני הדה זבנין A ויעקבני זה פעמים he misled me twice - בר כו 36. **2 פעיע** intrans. **למד** to learn [פעל בהוראת קל. זביח עואניש ג/ב 94]. קרינן והכמנו קראנו ולמדנו we read and learned - ע״ד כד 6. מנו דחכם לך מיהו שידע אותך - ע״ד כה 49.

מחכמה אנית בעי מחכמה הך פרט ברכתה אם אתה מבקש לדעת איך פרט את הברכה - ת״מ 133.B [אבל אפשר שהוא מקור קל בסיום הנקבה. עי זביח בהערה 3].

אפעל ע״ע חזי א פע״י **1 לימד** to teach כי כל דרכיו משפט יתגלגל אמורה דחכם דריה שביל קשטה... יתהלל האומר שלימד את הדורות את דרכי האמת **for all his ways are glorified by the one who said it, who taught the generations the way of the true One** - ת״מ 187.A. זה אלי דחכמני רזין חדתין ועתיקין יזה אליי שלימדני סודות ישנים וחדשים - ת״מ 85.A. **2 הודיע** to let know חכמן בכתבה הודיענו (משה) בספרו (Moses) let us know in his book - מ ה 54. ותעכם לון ית אורעה והודעת להם את הדרך - שמ יח 20. הן הוא סימנה דחכס לן מקרוב פרקנה זהו הסימן המודיע לנו את התקרבות הגאולה - ת״מ 101.B. האנה מחכם לך שמה הנה אני מודיע לך את השם - ת״מ 9.A.

מחכמה לבדיל מחכמתך למען הודיעך - דב ח 3.

אנתפעל נודע to be known הלא בהמה מעיה היא או נודע כי בהמה מכה היא if it is known that the ox was in the habit of goring - שמ כא 36. בחזב לידה אתחכם במראה לו אתודע - במ יב 6. ובמה יעכם מרגזה ובמה יודע אפוא - שמ לג 16. תלחט מוסדי ההרים

חכם

abstr. עכים תעכם הלא תותב יהי נופך A ידע ידע כי גר יהיה זרעך knowing you shall be strangers to your offspring וזעק אף פרעה לחכמיה - שמ ז 13.

חכמיה שׁיע נ *n. f.* **מיילדת** midwife הלא חכימן אנין *M₂ כי חיות הנה for they (act as) midwives - שמ א 19 [מן אונקלוס. O interp.]

חכם שׁית *adj.* **חכם** wise גברים חכמים וידעים אנשים חכמים ונבונים וזעק אף פרעה לחכמיה - שמ ז 11.

חכמה שׁיע נ *n. f.* **1 חכמה** wisdom לוחיה פרת מגלגל חכמה לכל דריה הלוחות הם מקור המביא חכמה לכל הדורות (the Tablets of the Covenant) are a source that provides wisdom to all generations - מ ט 66-68. נצפי חכמתך בן ונסגד לרביאנך נראה את חכמתך בנו ונשתחוה לגדולתך- עיד כה 55-56. בחכמה ובנעיריו ובדעה - שמ לא 2. **פיוט** [עשיׁח NSH] a kind of liturgical piece יתמר חכמה מן מימר אדונן אבישע בן פינחס (Cow 366).

חכמו שׁיע נ *n. f.* **ידעה, זעת** knowledge ממרים הויתון עם יהיה מיום חכמותה יתכון You have been rebellious against the Lord from the day that He knew you (lit.: of His knowledge) - דב ט 24.

מחכום שׁיע ז *n. m.* **ידעה, זעת** knowledge נעתד קנומן במחכום חכמתה נכין עצמנו להבין חכמתו let us prepare ourselves for the knowledge of wisdom - ת״מ א 110. ולא עובד שוי מחכום רז אלהות מן אנדתה ואין מעשה שווה לדעת סוד אלהות מי שהביאו (לעולם) - ט 64-68. במעכום יוסף עם אחיו בהתודע יוסף אל אחיו- בר מה 1.

מחכומה שׁיע נ *n. f.* **זעת** wisdom ועכם מעכומת עליון וידע דעת עליון who knows the wisdom of the Most High - במ כד 16.

מחכום שׁיע ז *n. m.* **זעת** wisdom ועכם מחכום עליונה B - במ כד 16.

מחכמה שׁיע נ *n. f.* **ידעה** knowledge מיום מחכמתו (י) יתכון מיום דעתו אתכם from the day that He knew you (lit.: of His knowledge) - דב ט 24.

מחכמו שׁיע נ *n. f.* **זעת** wisdom ועכם מחכמות עלאה E וידע דעת עליון במ כד 16.

תחכמה שׁיע נ *n. f.* **כינוי לתורה** epithet of the Torah תחכמתה - המליץ 611 [ליתא].

תמן יתחכם קדוש הרגריזים.. שם תוודע קדושת הרה גריזים - ת״מ א 226. הן הוה דמע הוא ליהוה אי פסול יהי משתבק וגזוי אהן ואהן מתחכם אם תרומה היא, ליהוה. ואם פסול, ייעזב. וגמול של זה (ושל) זה נודע - ת״מ א 297.

אתחכמו שׁיע נ *n. f.* **התוודעות** acquainted ולא קעם אנש עמה באתחכמות יוסף ליד אחיו *M₂ EC ולא עמד איש עמו התודע יוסף אל אחיו known to his brothers - בר מה 1.

חכום שׁיע ז *n. m.* **דין** case (juridic) וקרב משה ית חכומין לקדם יהוה ויקרוב משה את משפטן לפני יהוה Moses brought their case before the Lord - במ כז 5.

חכום 1 שׁית *adj.* **חכם** wise ואשתה רבת למדיר חכמתה בלבכי חכומיה והאש רמתה להשכיך חכמה בלבבות הזקנים והאש increased to settle wisdom in the hearts of the wise - ת״מ א 179. [ק: חכמיה, כהוה בת״ש כנגד זקן]. פרעה ממלל בכסי עם עבדיו וחכום כסיאתה מגלי טמירותה פרעה מדבר בסתר עם עבדיו ויודע הנסתרות מגלה את צפונותיו - ת״מ א 28. **2 יודע** במעמד הבינוני knowing *participial* דו חכום כל נסתר שהוא יודע כל נסתר He knows all that is hidden - ת״מ א 292. דדהה צלותה... די סלקת בכסי קמי חכום כסיאתה כי זאת התפילה... שהיא עולה בסתר לפני יודע הנסתרות - מ ח 16.

חכים א שׁית *adj.* **1 חכם** wise הבו לכוון גברים חכימים pick wise men - דב א 13. חכים ביתה זקן ביתו - בר כד 2. ואתה תמלל עם כל חכים לב ואתה תדבר אל כל חכם לב - שמ כה 3. **2 שׁיע ז n. m.** **יודע** במעמד הבינוני **one who knows participial** בגו יומה שתיתה עבראי חכימין עם נהרה דשמש דקפל מן עלמה ואנון עתידין למטר יום שבתה ביום הששי העברים יודעים: עם אור השמש שסר מן העולם הרי הם עתידים לשמור את השבת on the sixth day (Friday) the Hebrews know: when the sun's light turns away from the world, they are about to keep the Sabbath - איד ג 7-9. ופסקלת עמה לית חכים לה שרוי וקרתי ברית עמו... אין יודע ראשית לו - ת״מ א 10. **2 זקן** elder וזעק משה לכל חכימי ישראל Moses summoned all the elders of Israel - שמ יב 21. ואמר מואב לחכימי מדין - במ כב 4. כנש חכימי ישראל ת״מ א 10. **3 ידעה** מופשט knowledge

חכמה - חלט[†]

84. חלב זכוכי אינקה מן אמה חלב טהור אשר היניקהו (את משה) מאמו - ת"מ 105ב.

חלב² חלב, שומן **fat** [שאלו מן העברית. ע"ע תרב H *loan*. Cf. *א"י* ולא יבית מן חלבי חגי עד צפרא - נ ש מ כג 18]

חלב ēlāb ש"ע ז. *n. m.* שומן בהשאלה: החלק המוכר **fat fig.:** the choicest ואכלו ית חלב ארעה C (A תרב, NMJEB דמ"ע. המליץ 460: תרב, דמ"ע) ואכלו את חלב הארץ they shall eat the fat of the land - בר מ"ה 18. ואברן שנין מן חלב C (נ"א מתרב) ולבן שנים מחלב myēlāb - בר מט 12. חמת בקר יוסף תורה משעבדה חלף כלול קדשה "חמת בקר" - יוסף, השור הכנוע, הוא חלב כל הקודש - ת"מ 231א [דרוש על דב לב 14. השי ואדם דמ"ע כל בוראיה - ת"מ 95א. *Midr. on Dt 32:14.*]

חלבנייה מין סם **a spice** [א"י חלבנה - נ ש מ ל 34 ובגיליון חלבנייה, וכך התה"מ. 163 Löw Pfl.]

חלבנייה ש"ע ז. *n. f.* **a spice חלבנייה** סב לך סמנים קטף ושליי וחלבנייה קח לך סמנים נטף ושחלת וחלבנייה - ש מ ל 34.

חלד בעל חיים טמא **an unclean animal** [א"י וקציצא וחולדה - נ ויק יא 30. טלשיר 59] **חנר** ש"ע ז. *n. m.* **חנר** חלדה ועכברה וחרדונה (V וחולדה) - ויק יא 29 (= המליץ 471).

חלה עוגה **cake** [א"י וחלה דלחם פילה במשח - נ ש מ כט 23. *סוא"י* חלתך - a LSp 64]

חלה ש"ע נ. *f.* **חלה** **cake** וחלת פטירה חדה וחלת מצה אחת **one unleavened cake** - במ ו 19. קדמאית מלאשתיכון חלה תרמון ארמו ראשית ערסתיכם חלה תרימו תרומה - במ טו 20. תרי עסורים יהי חלתה חדתה שני עשורנים יהיה החלה האחת - ויק כד 5. חלין בסיסן במשחחות בללות בשמן - ויק ז 12.

חלט[†] סוף, גמר **conclusion, end** [א"י לא תזדבן לחלוטין = לצמיתת - נ ויק כה 23. צרעה מחלטה = צרעת ממארת (תפס גמרה) - נ ויק יג 52]

לחלוטים ת"פ *adv.* **לצמיתות** **in perpetuity** וארעה לא תזדבן לעלוטים והארץ לא תמכר לצמיתת **the land shall not be sold in perpetuity (=beyond reclaim)** - ויק כה 23. ויקום ביתה דבקריתה... לעלוטים לזבון יתה

חכמה שם פרטי *pr. n.* [תרגום שמה של דינה *Transl. of Dinah's name.*]

חכמה ש"פ ובתר ילדת בת וקרת ית שמה חכמה A - בר ז 21.

חכר שכירת אדמה לשם עיבודה **leasing** [א"י נסבה מבעל הבית וייבה לחכור = לקרחה מבעל הבית ונתנה לחוכר - ירוש גיטין מז ע"ב] ← פרך **oppression**

חכור qātōl ש"ע ז. *n. m.* **חוכר** **one who leases a field** ויי לאכור מפרנס A) Issachar ויהי למוס עובד **Field 171** *Samariticon* ע"פ **καὶ ἔδωκεν ἑωυτοῦς** **ἔδωκεν** בדומה לזה המליץ 501: לאריסין. ע"ע ארס[†].

חכור qitūl ש"ע ז. *n. m.* **חכירה** **leasing** לשם עיבוד ושבו עליו רבני עכורים ^a מ^a ושימו עליו שרי מסים **leasing masters over them** they set **leasing masters over them** (i.e., severe surveillants) - ש מ א 11.

חל חול **sand** [א"י וטמריה בחלא - נ ש מ ב 12. *סוא"י* ואיך חלא דעל סיפרא דימא - בר כב 17]

חל ש"ע ז. *n. m.* **חול** וכחלה דעל ספת ימה וכחול אשר על שפת הים **(as numerous as) the sands on the seashore** - בר כב 17. **ואשווי** ית זרעך כחל ימה ושמת י את זרעך כחול הים - בר מלב 13. וצבר יוסף מיר כחל ימה ויצבר יוסף בר כחול הים - בר מא 49. וקטל ית מצראה וטמרה בחלה ויכה את המצרי ויטמנהו בחול ש מ ב 12. מובא גם באס 15.

חלב¹ חלב **milk** [א"י פירין טבין נקין כחלבא - נ ש מ ג 5. *סוא"י* ארעה דנגדא חלב ודבש - דב יא 9]

חלב ālāb ש"ע ז. *n. m.* **חלב** **milk** ארע מדיבה **חלב** ודבש ארץ זבת חלב ודבש **a land flowing milk and honey** - דב ו 3. **לא תבשל גדי בחלב אמה** ש מ כג 19. **אינקי אנה ילידה ואתן דמי חלביך היניקי את הילד הזה ואתן דמי דמי חלבך - אס 15** [ע' בהערות זבי"ח]. בהשאלה (*fig.*) **זה אלי <דעצורני> מן מינק חלב טמא זה אלי דאניק יתי חלב דכי "זה אלי" אשר מנעני מלינוק חלב טמא, "זה אלי" אשר היניק אותי חלב טהור** **"this is my God" (Ex 15:2) who prevented me from sucking impure milk; "this is my God" who nursed me pure milk**

חלט² - חלל¹

חלי ש"ע ז. *n. m.* מותק **sweetness** וכל חלי לא תקרבוּן m וכל דבש לא תקריבו you shall offer no sweetness - ויק ב 11.

[†]חליל² חולי **illness** [מן העברית. H interp.]

חלי ש"ע ז. *n. m.* מחלה וחלין בישים ומהימנים malignant and VB וחלים רעים ונאמנים chronic diseases - דב כח 59 (שרבוב מן ניש). ואהן הוא סמנה סמן לכל מהימן וחלי לכל זידנה וזה הוא הסם, מרפא לכל נאמן וחולי לכל רשע - אבישע (Cow 378).

חלל¹ ביטול הקדושה **defilement, profanation** [א"י דחלל שבתה בודנו - נבמ ט 8]

פעל עבר: חלל - ויק יט 8. עתיד: יחלל - ויק כא 15. בינוני: דמחלל admālōl - ע"ד יד 8. מחללה (+נסתרת) - שמ לא 14. מחללה (נ) - ויק כא 9. פעול: מחלל - ת"מ 137א. מחללה (נ) - ויק כא 7. מקור: מחללתה (+נסתרת) - ויק כא 4. **אתפעל** עבר: אתחללת - בר מט 4. בינוני: מחלל - ת"מ 144א. מקור: מתחללה - ויק כא 4. **חל** בחלה bāllā - א"י ב 34. חלה (מיודע) - ויק י 10. **חלול** qittūl לחלולה - ויק כא 4. **חלול** qātōl וחלולה - ויק כא 7. **חילוני** - במ יח 4. חלונאה - ויק כא 7. **חילה** - בר יח 25. **חלל** - שמ לח 7. **חללה** - שמ ט 8 [נתועה סופית כמו מעונה].

פעל 1 חילל profane, defile **הלא** ית he has profaned what is sacred ליהוה חלל **what is sacred** to the Lord - ויק יט 8. **הלא** חרבך אן הנפת עליו וחללתנה (V ותחללנה) כי חרבך הנפת עליו ותחללהו - שמ כ 21. ולא יחלל זרעה בעמה - ויק כא 15. ומן דיחלל נופה יתקטל ומי שיחלל זרעו יומת - ת"מ 160א. ית אבוה היא מחללה את אביה היא מחללת - ויק כא 9. מחלליה קטל יתקטל מחלליה מות יומת - שמ לא 14. וכל דמחלל לה יתקטל וכל המחלל אותו ייהרג - ע"ד יד 8. חסלך מכן תשבק לקדושך ותהי מחלל לעלם על כן חלילה לך לעזוב את קדושתך ולהיות מחולל לעולם - ת"מ 137א. אתה בראה ומחללה אשה זונה וחללה חרלה a harlot or a woman - ויק כא 7. **2 בצר בכרם** לעצמא, אחר שנות הערלה **to harvest after the Orla years** **כרם** **תצב** ולא תחללנה כרם טעט ולא תחללנו if you plant a vineyard, you shall not harvest it - דב כח 30. ומן גברה דנצב כרם ולא חללה יהך ויעזר לביתה דלא יתקטל בקרבה וגבר עורן יחללנה ומי האיש אשר נטע כרם ולא חללו ילך וישוב לביתו פן ימות במלחמה ואיש אחר יחללנו - דב כ 6. עד אמת כרמים נציבים

וקם הבית אשר בעיר... לצמיתת לקנה אתו - ויק כה 30 (המליץ 576: לעלוטן).

[†]חלט² בישול או אפייה **cooking** [א"י עבד לי חליטה.. זה אוכל נפש - ירוש פסחים לא ע"א]

חליטה ש"ע נ. *n. f.* **מאפה** **cake** וחליטן פטיר **M₂** *ורקיקי מצות unleavened cakes - ויק ב 4. וחליטי פטיר **M₁** *ורקיקי מצות - ויק ז 12. עליטן מנחה גזורים **M₂** תפני מנחת פתים - ויק ו 14.

[†]חלט³ מבוכה **confusion** {> خلط. = בלבול תימהון - Dozy I 393. טל ג עז.}

קל נבזך to be confused וחלטו גבר על אחוה A ויחרדו איש אל אחיו they turned to one another confused - בר מב 28.

[†]חלי¹ מתיקה **sweetness** [א"י ואתחלון מיא - נ שמ טו 25. **סוא"י** וינטפון טוריא חולי - עמ ט 13]

פעל המתיק to make something sweet וחלה לן מי מרה ואכילן מנה והמתיק לנו את מי מרה והאכילנו את המן He sweetened for the water of Marrah - ת"מ 283א. מה חלה לך מי מרה האם לא המתיק לנו את מי מרה? - ת"מ 213ב. ועמונה מחלי מי מרה וראוהו ממתיק את מי מרה - ת"מ 285א.

אתפעל מתק to become sweet and the water became המים וימתקו **sweet** - שמ טו 25. בג אתחלו מי מרה ביום השלישי מתקו מי מרה - אס 16ב. מי מרה הוה כרו לון... אתו בזריוו כיי מתחלי מי מרה היה קורא להם...בואו מהר, אכן אני נמתק - ת"מ 350.

חל ש"ע ז. *n. m.* **חומט** **vinegar** חל חמר וחל רעט לא ישתי חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה he shall drink no vinegar made from wine or other intoxicant - במ ו 3 [מן אונקלוס O]. לעניין חומץ שהוא מתוק ע' המליץ 469: בסים. השי ירושלמי פסחים כט ע"ד: היה היין מחמץ והווי יהבין בגויה שערין בנין דיחמע והו צוחין לה בסימה דרומייה[.

חלוי ש"ת. **מתוק** **sweet** משתוי חלוי משקה מתוק a sweet drink - ת"מ 183א.

חלו ש"ת. **מתוק** **sweet** **באר** מים חלויין E באר מים חים a well of sweet (spring) water - בר כו 19. משח זית חלו **M₇** שמן זית זך - ויק כד 2. על מים חלויין **M₂** על מים חים - ויק יד 5.

ומחלייל לית להון עד מתי כרמים נטועים ומחלל אין להם - תי"מ 293 (לפי דב כח 30).

מחללה לא יסתב סהן בעמה למחללהת A לא יטמא בעל בעמו להחלו - ויק כא 4.

אֶתְפַּעַל נחלל to be defiled חסל זרעה דאברהם יהי מנוף... ובתר הקדש מתחלל ומבחר ברכתה יהי מתקלל חלילה לזרעו של אברהם מהיות נוף... לאחר הקדושה מחולל ולאחר הברכה מקולל far be it from the offspring of Abraham to be rebuked... after holiness to be defiled, after the blessing to be cursed - תי"מ 144 א. טטה אתחללת לעיצי סלק (VA חללת) אז חללת; יצועי עלה - בר מט 4 [דרוש. המתרגם הפריד את הבא אחריו ופירש: נתחללת. Midrashic cessation of the verse.

מתחללה לא יסתב מסהן בעמה למתחללה VMB (N למתחללה) לא יטמא בעל בעמו להחלו a kinsman by marriage, and so profane himself ויק כא 4.

חל ש"ע ז n. m. **חול** unholy אן בחלה ון בשבתה אם בחול ואם בשבת whether on a common day or on Sabbath א"ד ב 34. ולמפרשה בין קדשה ובין חלה (VN חולה) ולהבדיל בין הקדש ובין החל - ויק י 10.

חלול ש"ע ז n. m. qittul **חילול** defilement לא יסתב מסהן בעמה לחלולה לא יטמא בעל בעמו להחלו a kinsman by marriage, and so profane himself ויק כא 4.

חלולה ש"ע ז n. f. qātōl **חלה** defiled **woman** אתה בראה וחלולה *M₁ E אשה זונה וחללה אתה בראה וdefiled woman - ויק כא 7.

חלוני ש"ע ז n. m. **לא קדוש** profane [ן] חילוני לא יקרב m וזר לא יקרב no profane shall intrude - במ יח 4 (מן אונקלוס O). אתה בראה וחלונאה VN אשה זונה וחללה - ויק כא 7 וכן להלן פסי N 14.

חלילה מקי"ר interj. **חלילה!** far be it לך מעבד כממלה הדן C חלילה לך... - בר יח 25 [מן העברית? H interp].

חלל² ריקות **emptiness** א"י חליל דלוחין עבד יתה - נ שמ לח 7, מרחב ← שמים **heavens** **אֶקַל** בנינוי פעול **חלול** hollow חליל לוחין תעבד יתה C נבוב לוחות תעשה אתו make it hollow of boards - שמ כז 8.

חלל ש"ע ז n. m. **1 ריק** hollow הלל לוחין תעבד יתה E נבוב לוחות make it hollow of boards - שמ כז 8. חלל לוחין עבד יתה (EC) **הלל**, A (עלל) - שמ לח 7. **2 שמים**, **אויר** **heavens, air** ויזרקנה משה חללה וזרקו משה השמים let Moses throw them toward the heavens - שמ ט 8. נהיריה דאלק לא טפין לעלם נהרין מלא עללה ויבשתה האורות שהדליק אינם כבים לעולם. אורם מלא השמים והארץ - מ יג 56-53. קריאן רברבן ותלילן בחללה ערים גדלות ובצרות בשמים - דב א 28. דמות כל עוף פרע דטעס בחללה תבנית כל צפור כנף אשר תעף בשמים - דב ד 17. ונסב... משה פיח אתונה בתר כן וזרקה צית עללה ואתעבד שחין פרחי ולקח... משה פיח הכבשן אחר כך זרקו אל החלל ונעשע שחין פורח - תי"מ 35 א. **3 מקום ריק** empty space ואתא לחלל מדי מתקריה קדש והגיע למישור הנקרא קדש he came to an empty space called Qadesh - אס 12 א. עלל לוחין עבד יתה A נבוב לוחות עשה אתו it hollow of boards - שמ לח 7.

חנחל ש"ת adj. **חלול** hollow ותור ונקי זעור ועלעל רעבה תעבדון יתה N (י"א וגדום, וגדודו, וקליל) ושור ושה קטן או קלוט נדבה תעשו אתו a bull or a lamb which is too small or hollow (=split?) you may present for a freewill offering - ויק כב 23 [לא תבחר לי סוג המום. ח חולחלא = סדק בעור - L.S 232a].

חלם¹ חלום, מחזה לילה **dream, vision** א"י וחלמן חלם תריגן - נ בר מא 11. **סוא"י** נבא אא חלם חלמא - דב יג 2.

קל עבר: וחלם - בר כח 12. חלמת - בר מא 15 (= המליץ 464). בנינוי: חלם - בר מא 1. **חלום** qātōl - דב יג 2. **חלום** בחלום - בר כ 6 B. **חלם** דחלמה dēlēmā - עי"ש ד 52. חלמים ēlāmām - מ ג 31. חלמינן בר מא 12. חלמתה (ריבוי נקבה+נסתר) - בר לז 20 [רק כאן ורק J, בהשפעת המקור חלמתיי elāmūtōi. השאר: חלמין].

קל חלם to dream וחלם ואה סלם קעם ארעה ויחלם והנה סלם מציב ארצה he had a dream; a stairway was set on the ground חלם חלמת ופשוור לית יתה חלום חלמתי ופותרא אין אתו - בר מא 15. ופרעה חלם ואה קעם על נהרה ופרעה חלם והנה עמד על היאר - בר מא 1. לא תשמע... לדחלם חלמה VB לא תשמע... לחלם החלום - דב יג 4.

חלום ש"ע ז n. f. qātōl **חולס** (by **visions** אן יקום בגבך נביא או חלום חלם)

חלם² - חלף

בר מא 14 **סוא"י** ויגזא לכון חולף שיניא דאכל קמצא - ושלמתי לכם את השנים אשר אכל הארבה - ויאל ב 125

קל עבר: חלפו - ת"מ 92א. **פעל/אפעל** [אין להבחין בודאות ביניהם] עבר: וחלף - בר לא 7. עתיד: יחלפנה - ויק כז 10 (המליץ 470: יחלפנו!). ויחלף wyllāf - ע"ש ד 20. בינוני: ומחליף wmlāf - א"ח 29. **אחפעל** עבר: ואתעלפת - בר לח 14 CB (המליץ 551: ואתחלפת). עתיד: יתחלף - ת"מ 197א. בינוני: מתחלף mētāllāf - ע"ד ד 6. **חלוף** qittūl - ת"מ 43ב. **חליף** חליפה ḥlifā (מידע) - ע"ד ט 22. **חליפה** ḥlifā - ע"ש ד 20. **חליפו** וחליפותם wēlifūtimma - ע"ש ו 46. **חלף** - במ יח 31 (= המליץ 466). **חלפן** אלפן - בר כח A 19 (?). חלפה - ויק כז 10. **חליפן** - בר טו A 5 (?).

קל תפס את מקום קודמו, **to succeed**, **follow** כד תנה משה ספרי אבהתה קמי בניה דלון חלפו אימנו בקשטה כאשר שנה משה את ספרי האבות לפני הבנים שבאו אחריהם, את האמנו בקשטה רחמיך חלומיך דחלמה when Moses recounted the books of the ancestors before the children who succeeded them, they believed in the True One - ת"מ 92א.

פעל/אפעל 1 שינה **to alter, change** מן חלף פקוד מנה עלל לגו קללתה מי ששינה מצווה ממנה (מן התורה), בא בקללה he who alters a commandment (of the Torah) is cursed - ת"מ 165א. וחלף עת אגירותי עסרה גונים ויחלף את משכרתי עשרה מנים - בר לא 7. בדיל דחלף מלי מאבד אנה חיינו באשר (המדף) שינה את דבריי אאבד את חיינו - ת"מ 152ב. ארור מחליף תחום חברה ארור מסיג גבול רעהו - ת"מ 148א [לפי דב כז 17. בתה"ש שלפנינו: מטלטל, מסטין]. ומחליף דלא מתחלף ומשנה שאינו משתנה - א"ח 29. **2 המיר** **to substitute** חסלכון הן תחלפון איקרה בבישה חלילה לכם מלהחליף את הכבוד ברע **far be it** for glory - from you to substitute evil for glory 144א. לא יחלפנה ולא יפרג יתה לא יחליפנו ולא ימיר אתו - ויק כז 10. **3 החליף בגדיו** **to change clothes** וחלף תכסיתא ויחלף שמלותו he changed his clothes - בר מא 14. וחלפת ויתבת בתרח עזבים ותתעלף ותשב בפתח עינים - בר לח 14 [= המליץ 551: ואתחלפת. בטור העברי של: ותעירתי. א"ס: وَتَنَكَّرَتْ = התחפשה].

4 גמל [ע"ש NSH] **to requite** ויחלף אלה עליכון חליפה טבה ויגמול האלהים לכם גמול טוב, let God requite you a good requital (i.e., well) - ע"ש ד 20. **5 התנגד** **to resist** נביה דאתימן בכסיהתה... מן יכל יחלפנה הנביא

(VECB חלם - בינוני) כי יקום בקרבך נביא או חלם if there appears among you a prophet or a dream-diviner - דב יג 2. לא תשמע למלי נביה ההוא אי לחלום חלמה לא תשמע... ונביה ההוא אי חלום חלמה ההוא יתקטל... או חלם החלום ההוא יומת - דב יג 6.

חלום ש"ע ז n. m. **חלום** dream [מן העברית ?] ועלל אלה לות אבימלך בחלומה BA ויבא אלהים אל אבימלך בחלום God came to Abimelech in a dream - בר כ 3. ואמר לה האלהים בחלום B - בר כ 6. וחזית בחלומה A - בר לא 10. ואיתי אלהים ליד לבן ארמאה בחלום B ויבא אלהים אל לבן הארמי בחלום - בר לא 24. וחלם יוסף חלום A - בר לו 5. וחלם עורי חלום VCA - בר לו 9.

חלם ש"ע ז n. m. **חלום** dream יעקב חזה בחלמה מלאכי רומה יעקב ראה בחלומו מלאכי המרום the angels of heaven - ת"מ 186ב. ובזכות יוסף פתורה דחלמה ... פותר החלום - ע"ש ד 52. לזכאים דגעזו דגלית לון בחלם ליליה מן יקרון לצדיקים שהיו, שגילית להם בחלום הלילה מה כבודם - ת"מ 155א. ואמר לה בחלם לילה אנה מגן לך ואמר לו בחלום הלילה "אנכי מגן לך" - אס 12. חלמים שלחת למפוגגה רחמיך חלומות שלחת לשמח אוהביך - מ ג 31-32. ופשר לנן ית חלמינן ויפתור לנו את חלומותינו - בר מא 12. ונחזי מה יהי חלמתה ונראה מה יהיה חלמתיו - בר לו 20.

חלם² אבן יקרה **gem** [מן חלם - חזק, היינו אבן קשה. יש כ"י של התה"ש המפרשים את אבני החושן לעניין צבע האבן או תכונות אחרות שלה, כגון A בשם לט 13: שריר ברי וממן - חזקת ברור ומתמיד. "א"י כד דהוא חלים = בשהיה בריא - ירוש גיטין מח ע"ג. **סוא"י** ואשכח לטליא חלים = ומצא את הנער בריא - מתי ח From hlm, 'strength', i. e., a hard stone. In 13 some manuscripts the SP names gems after their qualities, such as colors, etc.

חלם ש"ע ז n. m. **יהלם** נפך ספיר וחלם A) **ואעלם** = המליץ 482. זב"ח: הוא אחלמה; נפך ספיר ויהלם = שמ כח 18. וכך הוא בשם לט 11: וחלם MB (A ואעלם).

חלמלמו ש"ע ז n. f. **אחלמה** לשם שבו ועלמלמו N לשם שבו ואחלמה - שמ לט 12.

חלף מעבר, המרה, **passing (on, away, through); change** [א"י וחלף לבושו] - התה"מ

שהואמן בסתרות... מי יוכל להתנגד לו? the prophet who was entrusted with the hidden things... who can resist him? ת"מ 228. אַנְשׁ יְהִי לָהּ חֶבֶר יְחַלְפָנָה לְדַבְּבוּ אִיךְ יִבְלַשׁ מִנָּה בְּתָר דְּבַכּוֹתָה שְׁלֹמוֹתָה אִדָּם כִּי יִהְיֶה לוֹ רַע וְיִתְנַגֵּד לוֹ בְּאִיבָה, אִיךְ יִבְקֵשׁ מִמֶּנּוּ אַחֵר אִיבָה הַשְּׁלֵמָה? - ת"מ 166ב [בהשפעת הערבית. ע' בהערות זביח].

אֶתְפַּעַל 1 השתנה *to change intrans.* התחלפת תשבת כל המים בים סוף השתנה טב כל המים... the structure of the water in ... the Red Sea changed - ת"מ 62. ויטש אלה עשהו... דאלה ממך בעודנו לא יתר ולא פעת ולא יתחלף "ויטש"... מודיע שהאל מתמיד במצבו, אינו מוסיף ואינו נגרע ואינו משתנה - ת"מ 197א. אה קוממו לא מתחלף אה שלטנו לא נאדה הנה קיום - אינו משתנה, הנה ממשלה - אינה מתנדנדת - ת"מ 189א. **2 חלף מן העולם** *to pass away* וכל מלכים מתחלפים ואתה מלך דלא מתחלף כל המלכים חולפים ואתה all the kings pass away, but you are a king who never passes away - ת"מ 197א. **3 החליף בגדיו** *to change clothes* ואתכסית בצעיף ואתעלפת CB ותכס בצעיף ותתעלף and she covered her face with a veil and changed her clothes - בר לח 14.

חלוף ש"ע *n. m. qittūl* **1 שינוי change** בין רמשיה פסח לא יהי לה חלוף לעולם "בין הערבים" (ויק כג 5) פסח לא יהיה לו שינוי לעולם "in the evening of Passover" (Lev 23:5) - ת"מ 43ב. מה גזוי חלופה אלא מפלה מה גמול השינוי (מן המצווה) אלא הכישלון - ת"מ 148א. **2 חליף, תמורה** *substitute* הוא וחלופה יהי קדש *M₄ הוא ותמירתו יהיה קדש (the thing vowed) and its substitute shall (both) be holy - יוק כו 10. יתודי ממנה המן בחיי עולם עם כל דר וחלופה יתהלל המתמיד בחיי עולם עם כל דור וחליפו - ת"מ 215ב.

חלףי ש"ע *n. m. t* **1 צאצא offspring** על שת *refers to Seth* אדם קמאה ושת חליפה אדם הראשון ושת חליפו הראשון Adam and his offspring - ע"ד כג 22. והווי יומי אדם בתר הולדה ית חליפה A ויהיו ימי אדם אחרי הולידו את ש - בר ה 4. **2 מחלוקת** *dispute* ונפיסה מסחני עליף A וישטמהו בעלי חצים who disputed (*lit.*: owners of dispute) with him - בר מט 23 [חלף לשון פלוגתה (מן חלף

1: [לפי שתפס חצים לשון מחצית. ZSp 177].

חליפה א ש"ע *n. f.* **1 גמול requital** ויחלף אלה עליכון חליפה טבה ויגמול האלהים לכם גמול טוב let God requite you with a good requital (i.e., well) - ע"ש ד 20.

2 תמורה change ואנן עמין הך עבד חליפן ואנו רואים איך עשה (אלהים) תמורות we see how (God) makes changes - נה 34. ומקים חליפן עם כל דרין ומעמיד חליפות בכל הדורות - ע"ש א 15. **3 ממלא מקום successor** וקם משה ויהושע שמשו אקימה חליפתה "ויקם משה ויהושע משרתו" (שמ כד 13) העמידו לחליפתו "Moses rose up, and his servant Joshua" (Ex 24:13) he appointed him his

successor - ת"מ 168 [בהשראת خليفة]. אה בר אחי אה חליפת יהוה אה ירות כהנתה (ק תנינתה) הוי בן אחי, הוי משנה יהוה, הוי יורש הכהונה - ת"מ 256ב. **4 בגד change of clothes** לגבר חליפת תכסיאן ולבנימים יהב... וחמש חליפת תכסיאן M (ני"א חליפן) לאיש

...חליפות שמלות to each of them he gave a change of clothing; but to Benjamin he gave... five changes of clothing - בר מה 22. **5 מיי prep.** תחת, במקום **instead** למכהנה חליפת אביו לכהן תחת אביו to serve as priest in place of his father - ויק טו 32.

ואכהן אלעזר ברה חליפתה ויכהן בנו אלעזר תחתיו - דב י 7. ולה תהי לאתה חליפת דלבתה...תחת אשר ענה - דב כב 29. ואלעזר קם חליפתה ואלעזר עמד תחתיו (במקום אהרן) - ת"מ 220ב. למה שלמתון בישה חליפת טבה E למה שלמתם רעה תחת טובה - בר מד 4.

חליפו ש"ע *n. f.* **תמורה succession** רבותה ליכלותה הממן לחודה עם דריה וחליפותם הגדולה ליכולתו המתמידה לבדה עם הדורות וחליפותיהם eternal by Himself throughout the generations and their successors - ת"מ 164ב. כל ימי דורות וחליפותם - ע"ש ו 46.

חליפן ש"ע *n. m. t* **1 צאצאים offspring** הכה יהי חליפינך A כה יהיה זרעך - בר טו 5.

חלף א מיי *prep.* **תחת in return, instead,** אגר הוא לכון חלף תשמישכון...חלף עבודתכם in return for your service - it is your reward in return for your service - יח 31. למה שלמתון בישה חלף טבה M₁ A למה שלמתם רעה תחת טובה - בר מד 4. ואן לית אשתתית חלף גבריך VA ואם לא שטית... תחת אישך - במ ה 19. **2 מייק** לסיבה *conj.*

חלץ - חלקי

אֶתְפַּעַל נחלץ, נשלף to be extracted גרם שמשמה מנהן <אתחלץ> אלא מן אורה רבה גרם השמש מניין חולץ אם לא מן האור הגדול! whence the mass of the sun was extracted - unless from the Great Light? (of Gen 1:3) ת"מ 273א. לכוש אהרן מן לבושי אתחלץ לבוש אהרן מלבושי נחלץ הנבואה שניתנה לאהרן מנבואת משה. ע' שמ ז 1] - ת"מ 289ב.

חלצה ש"ע n. f. **פשיטה** plundering ובני יעקב עלו לחלצה קטיליה M₁ (נ"א על) ובני יעקב באו על החללים the sons of Jacob came to plunder the slain - בר לר 27 (מן אונקלוס O).

חלץ¹ מתינים **loins**] ע"ע חרץ¹. א"מ אסר נא כגבר חלץ - תרגי איוב מ 7. א"מ כל נפשותא הנפקי חלציה דיעקב - נ שמ א 5]

חלץ ש"ע n. m. **1 מתנים** loins זה אלי דהיה מרעי יתי בחלץ עמרם "זה אלי" אשר היה משגיח עלי בחלצי עמרם (Ex "this is my God" - 15:2) who fostered me in the loins of Amram ת"מ 284א [רק כאן ביחיד]. ומלכים מן חלציר יפקון ומלכים מחלציר יצאו - בר לה 11. רבותה דאהן גברה ומה טמיר בחלציר... דעתיד קעם מן חלציר דאהן גבר רב בהימנו ובמדע כבוד האיש (אברהם) ומה שטמון בחלציר... ומה שעתיד לקום מחלציר של האיש הזה גדול באמונה ובשכל - אס 14א. **2 חגורה** loincloth ופרדו טרפי תאנה ועבדו לון חלצים ויקטפו עלי תאנה ויעשו להם חגרות they picked fig leaves and made themselves loincloths - בר ג 7 (המליץ 461: חלצין).

חלץ³ לחץ **oppression** > לחץ (ע"ע) כנראה שיכול: *Metanalysis of lḥš*

אֶתְפַּעַל נלחץ to be afflicted ומתחלצה ולית דידבקנך ונפשך לחוצה ואין אשר יעזור לך your soul will be afflicted and there is none to help you - ת"מ 31ב. ונפשאתהון מתחלצין וגויהתון סהפאן נפשותיהם לחוצות וגויותיהם כלות - ת"מ 335.

חלקי חלוקה, גזרה **division, sharing** ← חוק **command, law** [א"מ ואנה יהבית לך חולק חד יתיר - נ בר מח 22. **סוא"מ** הב לי חולקי - לוקס טו 12] **חולק** (*tūlāq) - ת"מ 101ב. חולקין - ת"מ 102ב. **חלוקה** - בר י 31 א. **חלק** ālāq - ע"ד כו 22. **חלקה** - ת"מ 270 [מן העברית].

causal תחת אשר because חלף דקבלת במ[ימרי] *M₁+m עקב אשר שמעת בקולי because you have obeyed my voice - בר כב 18 [מן אונקלוס, לפי הביטוי "קבל מימרי" O]. חלף דקבל אברהם אבך למימרי *M₂+m עקב אשר שמע אברהם אביך בקולן - בר כו 5 []. חלף מרוק דעבדת ית ממלה הדן J (י"ש) יען אשר עשית את הדבר הזה - בר כב 16.

חלפה ש"ע n. f. **המרה** substitution חלפה יחליף בהמה בבהמה m המר ימיר בהמה בבהמה (lit.: substitution) substitute one animal for another - ויק כז 10 (מן אונקלוס O).

אנפן מ"ק conj. **אולם** however ואלפן לוזה שם קרתה ללמלוף! A! ואולם לזזה שם העיר לראישונה - בר כח 19 [ואפשר שהוא מן אונקלוס > אלו לפון O]. *Alternatively: from O*

חלץ¹ שליפה, בשימוש מיטאפורי כסמל הבריאה **extracting, drawing** used metaphorically to symbolize the Creation

קל בינוני פעול: חלץ ālaṣ - ע"ד 28. **פעל** (או קלי): עבר: וחלץ wällāṣ - ננה 82. חלצת allistā - מ י 63. **אתפעל** עבר: אתחלץ - ת"מ 289ב. בינוני: מתחלצה (ו) - ת"מ 331ב.

קל שלף, חלץ to extract כלילה דעלמה דילה ביחידאו חליץ בידה מלגו חילה כתר העולם, שאותו ביחידות חלץ בידי מתוך כוחו the crown of the world, which He alone extracted with His hands from His might - ע"ד י 28-26. **דבראשית**... חליצה בידה מן כריה "בראשית" נחלצה בידו מן המקור - ננה 75-78.

פענ/קנז חלץ **שלף, חלץ** to extract **כד גלה** אורה... חלץ מנה אורה דשמש כאשר ברא את האור... חלץ ממנו את אור השמש when He brought into being light.... He extracted from it the light of the sun - ת"מ 271ב. **כד** <הכללת> צורתה בצבית <עבודה> מן ארבע אקרים חלצון כאשר שלמה הצורה ברצון בוראה מן ארבע היסודות אשר חילצם - ת"מ 272א. ותרי לוחיה מן אקר דאלהו חלצון בחילה ושני הלוחות מאצל האלהות חלצם בכוחו - ת"מ 294. אמנה דחלץ מנה בריאן האומן שחילץ ממנו (תהו) בריאות - ננה 65. וחלץ מלגוה חילין ובוראין וחילץ מתוכו (ממקווה המים) כוחות ובריות - ננה 82. חלצת מלגוה בוראין מן האן דלית חילצת מתוכו (מן העולם) בריות מאין - מ י 63-64.

חלק² - חלש

the day האן דאתון קעמין בחלקה דצפרה ועמין למאורה סלק באשר אתם קמים בחלק הבוקר ורואים את המאור עולה ו wherever you stand in the (early) part of the morning and לסגדנן watch the luminary raising לפניך בחלקה דצפרה והשתחויונו לפניך בחלק הבוקר - ע"ד יג 5 חוק, גזרה statute ושבח יתה יוסף לחלק עד יומן הזן וישם אתה יוסף לחק עד היום הזה א statute to Joseph made it a statute to this day - בר מז 26. כהנה דאמשה... יעבד יתה חלק עלם הכהן המשיח... יעשה אתה חק עולם - ויקו 15.

חלקת השדה ש"ע נ n. f. חלקת השדה שקנה יעקב בכנען (בר לג 19) **the portion of field** bought by Jacob in Canaan (Gen 33:19) הצדיק בר פרת דמוך בחלקת השדה יוסף הצדיק בן פורת ישן בחלקת השדה - ת"מ 270ב (ביטוי עברי, כנוי לחלקת כפר).

† חלק² בריאה creation (Lane 799) < خلق

קל ברא to create ספר עורן לא מדמי לה ספר הר אהן דאלקה סלם לרחמיו ספר אחר אין דומה לו ספר כזה שבראו סולם לאהביו another book does not resemble, a book like this, which he created as a ladder for those who love him (Cow 57).

חלק³ âlâq שם פרטי pr. n.

חנק ש"פ וחלק כרן חלקאה - במ כו 30.

חנקאי ש"י gent. n. וחלק כרן חלקאה (VN חלקאי) - במ כו 30.

חלקלב שם פרטי (מלאך) pr. n. [an angel]

חנקלב ש"פ הלם המל יהמל ההמל האמל העמאל גמגאל הצפרה הסמים הלך לאל חלקלב הלין הנתר הלגפר - אס 17.

† חלש¹ הסרה וחליצה removal [א"י ויחלוש ית לבושו] - (נילוון) ויקו 4. סוא"י וחלושו יתה - והפטיטוהו - מתי כו 28]

קל חלץ to remove (shoes) חלוש מסניך m₁ של נעליך remove your sandals - שמ ג 5.

† חלש² חולשה, רפיין weakness [א"י קל חלשין דמתנצחים בקרבא - ג שמ לב 18]

אפענל החליש, היכה to weaken, strike

חולק ש"ע ז n. m. 1 חלק part שלשה עשר חולק בממלכת ישראל הראישונה ובאחרית בעשרה חולקים (dealing sections with) the first kingdom of Israel and in the last one ten sections ותאעסלו שומיה וארעה וכל חולקיון (E) ויכלו השמים והארץ וכל צבאם the heaven and the earth were finished, and all their parts הערבית ראה חלק). ZSp 128: Ar interp.; see. חולק כחולק ייכל V חלק כחלק יאכלון they shall eat equal shares דב יח 8. חולקך וחולק בניך היא N חקך וחק בניך היא it is your portion and that of your children - ויק י 13. חולקין תריבם VB שנים - דב כא 17. הלא חולק לכהניה מן עם פרעה ואכלו ית חולקון C חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את חקם - בר מז 22.

חנוקה ש"ע נ n. f. תולדות מגילת יוחסין genealogy הדה הלוקת ילידי שם לכרניון A אלה בני שם למשפחותם this is the genealogy of the children of Shem according to their clans - בר י 31 [הש' אס 13: גניס דמלכה ופלגיו דנה = מגילת יוחסין].

חנק ש"ע ז n. m. 1 חלק part ותתנון חמושה לפרעה וארבע חלקין יהי לכוון V נתתם חמישת פרעה וארבע ידות יהי לכם you shall give one-fifth to Pharaoh, and four parts shall be yours - בר מז 24 (= המליץ 482). והדה גבורתך חלק מן רביאנרוזאת גבורתך היא חלק מגאונך - ע"ד כו 21-22. קטף ושללי וחלבניה... חלקין כחזה יהי... יבד בבד יהיו - שמ ל 34. 2 מנה, קצבה allocation, portion הלא חלקך וחלק בניך היא מקרבני יהוה כי חקך וחק בניך היא מאשי יהוה - ויק י 13. חלק לכהניה מן עם פרעה ואכלו ית חלקון חק לכהנים מאת פרעה ויאכלו את חקם חלקון חק and they lived off the allocation from Pharaoh, and they lived off the allocation - בר מז 22. חלק כחלק ייכל - דב יח 8. ואמר מרון יסון אגרון ויסב אהרן חלקי וילבש משה בעקובתי ואמר אדונם ייטלו שכרם וייטול אהרן חלקי וילבש משה את כינויי - ע"ד ו 26-28. 3 נחלה property העוד לנו חלק ופלגה בבית אבונו העוד לנו חלק ונחלה בבית אבינו is there any portion or inheritance left for us in our father's house? - בר לא 14. אל תתלי קלה על כהן במשכנך אנה חלקה ואתה מפל אל תרם קולך על כהן במשכנך. אני חלקו ואתה נכשל - ת"מ 149א. 4 חלק מן היום a part of

חם - חמד

ZBH: possibly from 'md, الشهيات = הנחשקות. 'stay', i.e., the garments kept for special occasions; but see SAV.

אתפגעל חמד to desire וספספה דבגכה אתחמדו תחמדה והספספ אשר בקרבו התאוו תאווה תאווה - במ יא 34 (= המליץ 610). כד לאכל בשר - דב יב 20. לא תתחמד כסף ודהב V - דב ז 25. (ים סוף, מי מרה, המן, הר סיני) הוו בעין מעמינו והוו מתחמדין זימונה בה (ק מזדמנה בון)... והיו מבקשים לראותם והם משתוקקים לפגשם (את בני ישראל) - תי"מ 351. **חמדה** ש"ע נ n. f. **תאווה** desire לא חמדה דחד מנון נסכת N (ME חמדת חד סמיכות) לא חמדו אחד מהם (שאתי ēmod) not one of their desires have I bore - במ טו 15.

חמוד ש"ע ז qitūl n. m. **תאווה, משאלה** desire לא חמוד אחד מנון סבלת לא חמוד אחד מהם (שאתי ēmod) not one of their desires have I bore

bore - במ טו 15 [התהייע: מני = משאלה, נ"א شهوة = תאווה].

תחמד ש"ע נ n. f. **תאווה** desire אילן טוב מכלל בפרים טבים תחמד לנפש אילן טוב עטור פרות טובים, תאווה לנפש, a good tree, adorned with good fruits, a desire to the soul - תי"מ (ק) 339.

תחמדה ש"ע נ n. f. **תאווה** desire יברר נפשה מכל תחמדה בישה יבדיל עצמו מכל תאווה רעה from all evil desire - תי"מ 292א. תחמדה רבה חמדה גדולה - מ כה 10. תחמדת גבעת עלמה - בר מט 26 (= המליץ 610). לא תחמדה אבר ודהב B לא תחמד כסף וזהב - דב ז 25. הלא תחמדת נפשך למיכל בסר EB כי תאווה נפשך לאכל בשר - דב יב 20 [תפסו ש"ע ותרנמו כמו יתאוות נפשך היא אכילת בשר]. אליו דאנפלו בתחמדתון ושבקו קשטה אלה אשר התנבלו בתאוותם ועזבו את קשטה - תי"מ 198א. רקייעי עשו... תחמדאתה *M3 בגדי עשו החמידות - בר כז 15.

תחמדו ש"ע נ n. f. **תאווה** desire פרק קנומה... מן תחמדות בישהתה גאל עצמו... מתאוות הרעות תחמדו מן תאוות רעות - he kept himself away from evil desire - תי"מ 201א. תחמדות גבעת עלמה *M1 - בר מט 26 (= המליץ 610). זבן דפנו בתחמדותון למקים ארש למעורה למצרים עת אשר סרו בתאוותם

[עש"ה NSH] ופלג אחד אמר נגש אליו ונחלשון a part of them said: let us approach them and weaken them - אלעור (Cow 292). זה פלי רב ומה רמו ויחלש יהושע ומן עמו את עמלק ואת עמו Joshua and Amaleq and its host על some of his host struck Amaleq and its host פי שמ יז 13 - אלעור (Cow 331).

חלש ש"ית adj. **רפה** weak התקיף הוא אי חלש MB החזק הוא הרפא חלש - במ יג 18 [נחלשין].

חם ש"פ וואולד נח תלתה בנים ית שם וית חם וית יפת - בר ו 10. בכורי חם קטילין בכורי חם (המצרים) הרוגים - תי"מ 47. ונסב חם סכה ברת ירד לאתה - אס 36.

חם ש"פ ומעו ית רפאיה בעדרי קרנים וית זואים בחם - בר יד 5.

חמאה חמאה curd [שרובב מן העברית: H inter].

חמאה ש"ע נ n. f. **חמאה** curd ונסב חמאה והחלב ויקח חמאה והחלב he took curd and milk - רק J שאר כה"י: C גבנה, A גבנו, M ארתעה, B ארתה (המליץ 462. ארתה), וז שמן (= אונקלוס O) - בר יח 8 [תן דעתך שבדב לב 14: חמת בקר ניתרגם רתע, לשון חום. אך J לקוי שם].

חמד תאווה, חמדה desire [א"י וחמדין נכסיון - נ דה 21. **סוא"י** והוא מתחמד דיסבוע מן חרוביא - לוקס טו 16]

קל חמד to covet, desire לא תחמד בית עברך ולא תחמד את עברך you shall not covet your neighbor's house: you shall not covet your neighbor's wife - ש"מ כ 13. לא תחמד מד לית לך לא תחמוד מה שאין לך חתמה do not have that you do not have דתחמד נפשך בכל אשר תאווה נפשך - דב יד 26. לא תחמד מה לחברך - תי"מ 292א. ונסכת רחל ית רקייעי עשו... חמידאתה ותקח רבקה את בגדי עשו... החמידות Rebecca took the desired clothes of... Esau - בר כז 15 [= המליץ 465. זביח שם: מן עמ"ד: הבגדים העומדים בירושה, השמורים; וכך א"ס: العادات = המוכנות. ברם א"י:

חמדן - חמ"י

וכלום אינו רואה אותך - מ ג 41-42. ובישהתה חדיה במה הי עמיהוהרעה שמחה במה שהיא רואה - ת"מ 304א. אן עמיכון תמן חרב שנין קעזמו באפיו אם תראו שם חרב חדה, קומו לפניה - ת"מ 46א. האן דאתון קעמיין בחלקה דצפרה ועמין למאורה סלק באשר אתם עומדים בחלק הבוקר ורואים את המאור עולה - ע"ד ז 1-3. **2 הבין, תפס, to understand, grasp** ועמה הן לא ירשי לה A וירא כי לא יכל לו prevailed against him - בר לב 26. אתון עמיתון ית דעבדת למצראי A אתם ראיטם את אשר עשיתי למצרים - שמ"ט 4. וקעם נח בדמי ספר האותות ועמה טמירת אדם וסכו די לתיבותה ועמד נח על סוד ספר האותות וראה צפונות אדם והביט במה שנוגע לתיבתו - אס 66. עמי לחצן ולא תעביר על עקתן ראה לחצנו ואל תעביר על מצוקתנו - ע"ד ב 15. עמו כתבה דאנדה משה ראו את הספר שהביא משה - מ"ד 91.

מחמי ונפקו כל נשיה למעמי ויצאו כל הנשים לראות - אס 15א. כל אילן הוו בעין מעמינון כל אלה היו מבקשים לראותם (את ישראל יוצאים ממצרים) - ת"מ 51ב.

אפעל ראה show אהן סימנה דעמית לך כדו בדיל יאמנו דאנה הוא עבודון זה האות שהראיתי לך עתה (הוא) כדי שיאמינו שאני יוצרם, *this miracle that I have shown you now, creator* (is done) that they may believe that I am their creator - ת"מ 112ב. עמיך לן דאת רחמן הראת לנו שאתה רחמן - מ"ט 17. ואעמינה יהוה אילן A ויראהו יהוה עץ - שמ"ט 25. ויוכח ויזהר ויעמי יתון... רבין ברכתה ואזהרת קללתה (אהרן) מוכיח ומזהיר ומראה להם... את גדולת הברכה ואת אזהרת הקללה - ת"מ 111ב. עמיך ומעמי דאת רחמן ורתאה הראית ואתה מראה שאתה רחמן וחנון - מ"ד 63. סימנה רבה מעמי עליו הסימן הגדול נראה עליו (על ישראל במעמד הר סיני) - מ"ט 34 [אפשר שהוא מעיקרו אתפצל].

אתפעל 1 נראה to be seen טובה עמון בכסי ולא מתעמי הטוב עמם בסתר ואינו נראה (האל עם משה ואהרן) *the Good One was with them in the covering, unseen* - ת"מ 118ב. **2 נגלה to appear** כדיל יהימנו... הלא אתעמי לך יהוה A למען יאמינו... כי נראה עליך יהוה *that they may believe that the Lord...*, has appeared to you - שמ"ד 5. והוא כסי דלא מתעמי והוא נסתר שאינו מתגלה - י"א 62. **3 היה**

להקים ראש לשוב מצרימה - ת"מ 330ב [רמז לכמ"א 4]. לית קין קמיכון דאול עם תחמדותה כלום לא היה קין לפניכם שהלך אחר תאוותו ? - ת"מ 114ב.

תחמידו ש"ע נ n. f. **תאוה desire** שחתו בתחמידותו > ומיכלון מן הכלי שחתו בתאוותם ובאכילתם מן האסור *"they acted corruptly"* (Dt 32:5) in their desire and in their eating of what was forbidden - ת"מ 194א [יעי זביח העי" 4].

חמדן imdān שם פרטי pr. n.

חמדן ש"פ ואילן בני דישון חמדן ואשבו... - בר לו 26.

חמואל āmuwwal שם פרטי pr. n.

חמואל ש"פ והוו בני פרץ חצרון וחמואל - בר מו 12.

חמואלאי gent. n. ש"י לחמואל כרן חמואלאה (VC חמואלאי) - במ"ו 21.

חמור emor שם פרטי pr. n.

חמור ש"פ וונפק חמור אבי שכם ליד יעקב - בר לד 7. וית חמור וית שכם ברה קטלו - בר לד 26.

חמ"י ראייה **sight** [אינו במקורות עתיקים. טל ג ס-סא. *Supplants the older hzy in latter sources.* אי"י וחמי ית ארעא דכנען - נ דב לב 49. **סוא"י** וחמו עמוראי דארעא - בר נ 11]

קל עבר: ועמה - בר לב 26 A. עתיד: אעמי - בר לב 21 A. ציווי: עמי emi - ע"ד ב 15. עמו emo - מ"ד 21. בינוני: עמי āmi - מ ג 41. מקור: מעמי - אס 15א. **אפעל** עבר: עמיד āmak (נוכח) - מ"ט 17. דעמית (מדבר) - ת"מ 112ב. עתיד: ויעמי - ת"מ 111ב. בינוני: ומעמי w-māmmi - מ"ד 63 [ההכפלה תמורת הגרונית]. פעול: מעמי māmmi - מ"ט 34. **אתפעל** עבר: אתעמי - שמ"ד 5 A. אתעמו ētāmmu - מ"ד 33. עתיד: ויתעמי - ת"מ 271ב. בינוני: מתעמי mētāmmi - מ"א 62. **חמה** עמה (> עמאה > עמיה) - ת"מ 235א. **חמיו** עמיו amo (qātōl) - ע"ד כה 16. **מחמי** מעמי māmmi - מ"ט 49.

קל 1 ראה to see ותלא יעקב עיניו ועמה והא עשו אתי A וישא יעקב עיניו וירא והנה עשוי בא *Jacob lifted up his eyes and looked and saw Esau coming* - בר לג 1. **ובתר כן אעמי אפיו** A ואחרי כן אראה פניו - בר לב 21. כלה אתה עמי וכלום לא עמי לך הכול אתה רואה

חמ"י² - חמ"ן

אדמים MBA (JE חמ"ו) חתן דמים - שמ ד 25, 26.

†¹ **חמה** ש"ע נ. f. **חותנת** mother-in-law ארוך שכב עם חמאתה - דב כז 23.

†³ **חמ"י** חומה wall (מן העברית H)

חומה ש"ע נ. f. **חומה** אתעבדת מיה חומות רמות נעשו המים חומות רמות the waters become high walls - ת"מ א62 [ע"פ שמ כד 22 המובא בשלמותו ב-ת"מ א83]. **ואסר אפן** מרכבתו הפך חומות פניהם אסר את פני מרכבתו והפך את החומות לפניהם - ת"מ א63 [אף זה מדבר בעניין שמ יד 23-22 ועי' זבי"ח, ספר בלאו 110-97].

†⁴ **חמ"י** כלי קיבול לנוזלים waterskin [ע"ע חמת] **חמ"י** ש"ע נ. f. **חמת מים** waterskin מזון וחמ"י מיה A לחם וחמת מים - בר כא 14. ומלת ית חמיתאה A ותמלא את החמת - בר כא 19.

†⁵ **חמ"ם** חום heat ← מחלת חום, קדחת fever [א"י וקריי וחמים - נ בר ח 22. ע"ע חרב] **קל חם** to be hot וחמאת שמשוה ודבא (נ"א וארתע, ורתע = המליץ 461) וחמה השמש ונמס when the sun grew hot, it melted - שמ טז 21 [אפשר שהוא גזר מן ל"י כמו נ"ש].

מיהם ש"ע ז. n. m. **חום** heat והוא יתיב תרה משכנה כמיהם יומה *M₁ (נ"א כארתע, כרתע) he sat at the door of his tent in the heat of the day - heat of the day (מן אונקלוס O).

חם ש"ע ז. n. f. **חום** heat זרע ועצד קר וחם קיץ וסתב C (נ"א וארתע, ורתע) זרע וקציר קר וחם קיץ וחרף and heat, summer and winter - בר ח 22.

חמ"מה ש"ע נ. f. **חום** מחלה fever ואמסר עליכון באשו ית חמ"מתה וית ערבייתה והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת I will inflict disease upon you: fever and dryness - ויק כו 16 [אבל נ"א: ערבייתה, שחפתה (= המליץ 589) כנגד השחפת ואילו הקדחת יש מתרגמים עמימתה: V*M₂EC (= המליץ 585, 589)]. **ילוטנך** יהוה בחמ"מתה ובערבייתה יכך יהוה בשחפת ובקדחת - דב כח 22 [גם כאן הסדר בשאר כה"י הפוך].

†⁶ **חמ"ן** אליל an idol (מן העברית H)

חמן ש"ע ז. n. m. **אליל** an idol ואעקר ית

ראוי to be seemly לית <כ>ון מתעמין (ק לית אעמיכון) כלום והן קטלתכון כי ימטי בי גנו יודע אני כי אינכם ראויים כלום, ואם אהרוג אתכם, אז תשיגני חרפה I know that you are not seemly, and if I were to kill you, blame would reach me איני מחשיב אתכם אפילו כדי להרוגכם - דברי פרעה אל משה ואהרן. עי' בהערות זבי"ח]. **4 היה, נהיה to be, become** ואתעמי קלל רב ביני כל מצראי והיתה קללה גדולה בקרב כל המצרים amongst the Egyptians curse was amongst the Egyptians - ת"מ א35 [נוסח ק: והוה סכפן רב]. כות אב טב מרבי בניה באיקרה עד הן יגדלו ויתעמי מנון כל פרי נחמד כמו אב טוב מגדל את הבנים בכבוד עד שיגדלו ויהיה מהם כל פרי נחמד - ת"מ א271.

†⁷ **חמה** ש"ע נ. f. **ראייה** sight לא משמע ולא עמה לא שמיעה ולא ראייה no hearing, nor sight - ת"מ א235 [עי' בהערות זבי"ח].

חמ"ו ש"ע ז. n. m. **רואה** one who sees כסי ועמי כל רו לא כות כל עמי וסתור ורואה כל רו, לא כמו כל רואה every hidden, but sees every secret, not as any seer - ע"ד כה 15-16. **אה מן** דפלא מן מצפית כל עמיו הוי, מי שהוא חבוי מראיית כל רואה - ע"ד כה 61-62.

מחמ"י ש"ע נ. f. **מראה** vision ואתעבד תנין מעמיתה דחלה "ויהי לתנין" מראה פחד - a terrifying vision - ת"מ א24. מעמ"י רבה אנון תרי לוחיה מחזה גדול הוא שני הלוחות - מ ט 49.

חמ"י² קרבת משפחה kinship [א"י יתרו חמ"י דמשה - נ שמ יח 2. **סוא"י** חמא לחמתה רמיא באישתא = ראה את חמותו וסוכת חולה - מתי ח 14]

חמו ש"ע ז. n. m. **ההבדל** בין חתן לחותן נתבטל בהגייה בניש **ātan**: both words merged due to **1 similarity in pronunciation** son-in-law חמ"י בנוך ובנת"ך A (*M₁) חמו = המליץ (463) חתן בניך ובנת"ך - בר יט 12. **ונפק לוט ומלל לחמ"ו** A (*M₂) חמ"ו ויצא לוט וידבר את חתניו - בר יט 14. **2 חותן father-in-law** ומשה הוה רעה ית עאן יתרו חמ"ו C (*M₂) חמוה, E חמואה) ... את צאן יתרו חתנו - שמ ג 1. יתרו חמוה יתרו חתנו - שמ ד 18. **ליד חמוה** (ECB חמ"ה) - בר לח 25. **חמו"ר** סלק - בר לח 13. חמו"י משה - במ י 29.

†⁸ **חם** ש"ע ז. n. m. **חתן** son-in-law **חם**

המניכון וכתתי את חמניכס - ויק כו 30.

חמיר ש"ע ז. *n. m.* 1 **שאר** *šâr leaven* ולא יתחזי לך חמיר בכל תחומך ולא יראה לך שאר בכל גבולך *no leaven shall be found in all your territory* - שמ יג 7. *שבע יומים חמר לא יתשקע בבתיכון ... לא ימצא בבתיכס* - שמ יב 19. *הלא כל חמיר וכל דבש לא תקרבו* - כי כל שאר וכל דבש לא תקריבו - ויק ב 11. 2 **שאר** *šâr* עניינו מזון [השי וימטר עליהם כעפר שאר - תה עז 27] *food* עמירה כסואה... לא יתבצר שארה כסותה... לא יגרע *her food, her clothing... must not be withheld from her* - שמ כא 10 [= המליץ 602. זביח: עניינו יסוד]. 3 **חמץ** *leavened bread* בכיי מאחרים של התהייש ובתימי *In late manuscripts* כנגד חמץ (ע"ע) כל אכל חמיר ותתקטע יתה נפשה מן ישראל A כל אכל חמץ... whoever eats leavened bread... that person shall be cut off from Israel - שמ יב 15. מן אכל לגוה חמיר יתעקר מי שאכל בו (בחג) חמץ יכרת - ת"מ 444 [ע"פ שמ יב 15 A הניל]. ולא יתאכל חמיר A ולא יאכל חמץ - שמ יג 3. לא תכס על חמיר אדם דבחי A לא תזבח על חמץ דם זבחי - שמ כג 18. 4 **קרוב משפחה** *kinsman* גבר גבר לכל עמיר בסרה לא תקרבו איש לכל שאר בשרו לא תקרבו *none of you shall come near anyone of his own flesh* - ויק יח 6. ערות אחת אביך לא תגלה חמיר אבוך היא... שאר אביך היא - ויק יח 12. ותתנון ית פלגתה לחמירה דקריב לה ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב לו - במ כז 11. **חמירה** ש"ע נ מופט *n. f. abstr.* **שארה** קרבת משפחה *kinsmanship* עמירן הנין זנו היא (נייא) עמירה = שאר +נסתרת) שארה היא זמה היא it is *kinsmanship; it is depravity* - ויק יח 17.

חמר² חמור *ass* א"י לא תרדון בתור ובחמר קטירין כחדא - נ שמ כא 33. **סואי** ושוי חמרא - בר כב 3. טלשיר 149]

חמור ש"ע ז. *n. m.* **חמור** *ass* ואן יתן אנש לעברה חמור או תור וכי יתן איש אל רעהו חמור או שור *another an ass* when one gives to another an *ass* or an ox - שמ כב 9. כד תחזי חמור סנך רבע תחת מסבלה כי תראה חמור שנאך רבץ תחת משאו - שמ כג 5. וסבלו ית מירון על חמוריון וישאר את שברם על חמוריהם - בר מב 26.

חמר ש"ע ז. *n. m.* **חמור** *ass* אן תפגע תור דבכך אי חמרה כי תפגע שור שנאך או חמורו *when you encounter your enemy's ox or ass* - שמ כג 4. עסרה חמרים סבילין מטב ארע מצרים

חמץ חמץ *sourness* א"י וטענו עמא ית לישיון עד לא אתחמע - נ שמ יב 34. **סואי** וטמרת יתה בתלת אסין דקמה עדמא דחמע - לוקט יג 21-22] **אקל החמיץ** *to be leavened* ותלה עמה ית לישיה הדלא חמה (A יחמי) וישא העם את בצקו טרם יחמץ *the people carried their dough before it was leavened* - שמ יב 34. **ואפן** ית לישיה... עגולי פטיר הלא לא חמה (A אדלא חמץ) ויאפו את הבצק... עגות מצות כי לא חמץ - שמ יב 39.

חמי ש"ע ז. *n. m.* *âmas* נתמוגו חומץ וחמץ *both words merged due to similarity in pronunciation* 1 **חמץ** *leavened dough* ולא יתאכל חמי ולא יאכל חמץ *no leavened bread shall be eaten* - שמ יג 3. לא תדבח על חמי דם דבחי - שמ כג 18. הלא כל אכל חמי ותתעקר נפשה ההיא מישראל - שמ יב 15. מן דאכל לגוה חמי יתעקר מי שאכל בו (בחג) חמץ יכרת - ת"מ (ק) ב 16 || ש 444: חמיר [ע"פ שמ יב 15 הניל]. 2 **חומץ** *vinegar* חמי חמר וחמי רעט לא ישתי חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה *he shall not drink vinegar of wine or of any other* - שמ יב 3. *intoxicant*

חממה ש"ע ז. *n. m.* **חממצת** *leaven* הלא כל אכל מחמה ותתעקר נפשה ההיא מישראל *VEC* מן חמי = המליץ 469 *metanalysis*; BA *whoever eats what is leavened, that person shall be cut off from Israel* - שמ יב 19. כל מחמה לא תיכלון (E מן חמי) - שמ יב 20.

חמר¹ יין, משקה משכר מופק מענבים ובכלל זה חומץ; שאר *wine, vinegar; yeast* א"י נשקי יתיה חמר - נ בר יט 34. **סואי** ואיללו כל הלין דשתין חמרא - יואל א 5] ← קרבת משפחה *kinship* [בעקבות המיזוג ש/ש נתבטלה ההבחנה בין שאר ובין שאר. ראה זביח, המליץ 602. שאור בהשאלה: יסוד *š²r and š²r* > *š*]. *[merged following]*

חמר ש"ע ז. *n. m.* **יין** *wine* אפק לחם וחמר הוציא לחם ויין *he brought out bread and wine* - בר יד 18. לחם לא אכלתון ועמר ורעט לא שתיתון - דב כט 5. ואשקון ית אבוין חמר - בר יט 33. מכל דיתעבד מן גפן עמרה... לא ייכל - במו 4. וסגי דגן וחמר m₄ ורב דגן ותירש - בר כז 28. וכל טיבא [חמר] *M₃ וכל חלב תירש - במ יח 12 [מן אונקלוס. בתהייש בכל מקום יביש O *linter.; elsewhere* byš].

חמר³ - חמש

(נסמך) - במ לא 8. חמשתי - ת"מ 176. **חמסר** - שמ טז
 1. **חמשעשר** - במ כט 12. **חמשעשרי** - ויק כז 7.
חמשים - ויק כג 16. חמשיתי (נסמך) - ויק כה 11.
חמישי - בר ל 17. חמישאה (מידע) - במ כט 26.
 חמישיתיה (נקבה, מידע) - בר מז 24 N.

† **קל חימש** *to arrange in units* וחמישים סלקו בני ישראל (V ומזינין, A ומזיאנין) וחמישים עלו בני ישראל the people of Israel went up out of the land of Egypt arranged in units - שמ יג 18.

† **פנל ערץ** בחמישה חלקים *to divide* into five parts ויחמש פרעה ית ארע מצרים (מא ויעתד, m₂* ויזרו=אונקלוס O) ויחמש... את ארץ מצרים let Pharaoh divide the land of Egypt into five parts - בר מא 34 (פ: ונסבן חד מן חמשא).

† **חמוש** ש"מ *the fifth* n. m. qittūl חמישית **part** יהיה בעללאה ותתנון חמושה לפרעה והיה בתבואתה ותתם חמישת לפרעה when harvest comes, you shall give one-fifth to Pharaoh - בר מז 24. ויוזף חמוש כסף שיאמה עליו ויסף חמישת כסף עליו - ויק כז 15, וכיו"ב 19. וית חמושה יוזף עליו - ויק ה 16, 24 כב 14, כז 13, 27, 31, במ ה 7.

† **חמישאי** ש"מ סודר *ordinal number* חמישי **fifth** וילדת... בר חמישאי ותלד... בן חמישי פרים אשעה - במ כט 26. וביומה חמישה חזית מן מיה גוני תמחים וביום החמישי ראיתי מן המים מיני פלאים - ת"מ 339. מידע. **חמישי** **fifth** ובשנת החמישית תיכלון ית פרוי **fifth** in the fifth ובשנה החמישית תאכלו את פרוי year may you use its fruit מלתה 25. חמשייתה - ת"מ 235. בחמשתה אתה אברהם לשלם ובשנה חמישית בא אברהם לשלם - אס 12. ובאותנתון חמישיתיה לפרעה N ונתתם החמישית לפרעה - בר מז 24 (תפס מספר סודר).

† **חמס** ש"מ שרוב מן הערבית *cardinal number* **חמש** (Ar) **five** ותדבק ית חמס יריעאתה לחוד A (י"א חמש) ותדבק את חמש היריעות לבד You shall join five of the cloths by themselves - שמ כו 9.

† **חמס עסרי** ש"מ חלקו הראשון שרוב מן הערבית *cardinal number* **חמשה עשר** (Ar) **fifteen** חמסעסרי אמה A - שמ כז 15. חמס עסרה אמה A - שמ לח 14 (הידמות מן חמשעשרי. Assim. of *ḥmšsry*).

† **חמ(ע)סר** ש"מ מונה *ordinal number* חמישה **עשר** **fifteen** בחמסר יום לירחה תניאנה

- בר מה 23. **כן תעבד לחמרה** - דב כב 3. ויהב כסה לחמרון ויתן מספא לחמריהם - בר מג 24. לא תרדי בתור ובחמר כודה לא תחוש בשור ובחמור יחדו - דב כב 10.

† **חמר³** חומר, אדמה לעשיית לבנים **clay** [א"י וחמרא הווה להון לשיע - נ בר יא 3. **סוא"י** וחמור יתה... בחימר - בר ו 14]

† **קל מרח** פועל גזור שם *to plaster denom.* ונסכת לה אמה תיבות גמא וחמרתה בחימר (י"א וטישתה, והפתה) ותקח לו אמו תבת גמא ותחמרה בחימר for a wicker basket she got a wicker basket for him and plastered it with clay - שמ ב 3.

† **חימר** ש"ע ז *n. m.* **חומר** **clay** [נ"ש אינו מבחין בין חומר לחימר, והכול imār. הנוגע בחימר ובחרישית - **מש** כלים גז] וחמרתה בחימר ובזפת ותחמרה בחימר וזפתת it with clay and bitumen - she plastered it with clay and bitumen - שמ ב 3. **חימרה** הוה לון לטיאם C (= המליץ 468) והחמר היה להם לחמר wā'imār ayya - בר יא 3. ועמק שדיה בירובן בירובן חימר M ועמק השדים בארות בארות חימר - בר יד 10.

† **חמר⁴** יחידת מידה ליבש **a dry measure** [א"י חומר דשערין - **התה"מ** ויק כז 16. נמצא בארמית ממלכתית - DNWSI 384]

† **חומר** ש"ע ז *n. m.* **יחידת מידה** זרע חומר סערים בחמשים מתקל כסף N JECBA כור, M מכלה) זרע חמר שערים בחמשים משקל כסף a homer of barley seed for fifty shekels of silver - ויק כז 16.

† **חמר⁵** חומרה, קושי **hardness** [אולי מן חומר = קושי, כגון מחמרה על גרמה = מחמירה על עצמה - בר"ר 649. *Perhaps from hmr, 'rigor'*]

† **חומר** ש"ע ז *n. m.* דרך כבושה בחומר? **beaten track** בחומר נסק N JECBA בכיפה) במסלה נעלה we will keep to the beaten track - במ כ 19.

† **חמש** ש"מ *five numeral* [א"י חמש יריען - נ שמ כו 3. **סוא"י** אי די יחסרון חמישין צדיקין חמישא - בר יח 28] ← עריכה בסדרות של חמש **arrangement** (orig.: in units of five) ← ציוד צבא לקרב **equipping** for battle

† **קל** ביוני פועל: חמישים - שמ יג 18. **פעל** עתיד: ויחמש - בר מא 34 (המליץ 467: חמש). **חמוש** qittūl - ויק כז 19. **חמש** - בר מה 11. **חמשה** amša - מ יד 41. חמשת

חמת - חנוכיה

books that Moses wrote - ת"מ 189א. חמשת¹ מלכי מדין ECB חמשת מלכי מדין - במ לא 8 ב ש"ע נ n. f. **חמישיה** קבוצה של חמש יחידות a group of five ארבעה מלכים <עם> חמשתיתה ארבעה מלכים עם החמשה four kings against the five - בר יד 9.

חמת¹ כלי קיבול לנוזלים waterskin [מן העברית (ע"ע חמ"א) H]

חמת ש"ע n. **מכל למים** waterskin ונסב לחם וחמת מים (A וחמי, M וחמית)... וחמת מים (Abraham) took some bread and a skin of water - בר כא 14. ואתסכמו מיה מן חמתה ... המים מן החמת - בר כא 15. ומלת ית חמתה (A חמיתאה) ותמלא את החמת - בר כא 19.

חמת² שם מקום pr. n. (place)

חמת ש"פ ממדבר צן עד רחב למיעל לחמת - בר יג 21. לגו ארע מצפון חמת - אס 19ב. **חמתאי** ש"י gent. n. וכנען אולד ית צידון... וית חמתאה (A חמתאי) - בר יג 15 - 18.

חנוך¹ inok שם פרטי pr. n.

חנוך ש"פ ועכם קין ית אתתה ובטנת וילדת ית חנוך - בר ד 17. וחנוך חכמה ולידה רחט וחנוך ידעו ואליו רץ (אל אלוהים) - ת"מ 274א. ואנוש קראה וחנוך צלאה ואנוש הקורא וחנוך המתפלל - ע"ד ט 23. ואתקרי טברה הר עיבל דהבחלו חנוך בה ונקרא ההר הר עיבל מפני שאתאבלו בר על חנוך - אס 5א.

חנוך² inok שם פרטי pr. n.

חנוך ש"פ ובני מדין... חנוך ואבידע - בר כה 4.

חנוך³ inok שם פרטי pr. n.

חנוך ש"פ ובני ראובן חנוך ופלוא... - בר מו 9. **חנוכאי** ש"י gent. n. חנוך כרן חנוכאה VN חנוכאי) - במ כו 5.

חנוכיה¹ שם מקום (כינוי לאנטיוכיה. זביח, אסטיר 25. ע"ע נחל חנוכיה) [pr. n. (place)]

חנוכיה ש"פ אזל למך מן חנוכיה ובנה ענה הלך למך מחנוכיה ובנה את ענה - אס 3ב. חרש ושמה טורטס מן אלופי ספר האותות בחנוכיה מנחש ושמו טורטס מיודעי ספר האותות

(B בחמשסר, C בחמשעסר, V בחמש עסר, E בחמשה עסר) on the fifteenth day of the month (second month - שמ טו 1. ובחמשעסר יום לירחה V) ובחמשת עסר, N ובחמשת עסר, C (ובחמש עסר) - במ כט 12. ובחמסר יום לירחה (V) ובחמשת עסר, N ובחמשת עסר, C ובחמשעסר, E ובחמשה עסר) - במ כח 17. כיו"ב לנ 3 (C בחמש עסר, E בחמשה עסר).

חמש ש"מ עם ש"ע ממין נקבה cardinal number with f. nouns שנים כפן כי עוד חמש שנים רעב five years of famine to come - בר מה 11. והמש חליפן תכסיאן וחמש חליפות שמלות - בר מה 22. וחמש יריעאתה דבק אחדה לאחדה (V חמשתית) וחמש היריעות חבר אחת לאחת - שמ לו 10. מבר ירה ועד בר חמש שנים - ויק כז 6.

חמש עסרי¹ ש"מ מונה cardinal number חמשה עסר fifteen חמש עסרי שנה (A חמש עסר) fifteen years - בר ה 10. חמשעסרי אמה - בר ז 20. כיו"ב שמ כז 14 (A חמש עסרי, B חמסרי), 15 (C חמש עסר, B חמסרי), לה 14 (ECA חמש עסרה, V חמשסר), 15 (NECB חמש עסרי, חמש עסר).

חמשה ש"מ עם ש"ע ממין זכר cardinal number with m. nouns חמשה ספרין וכתב מהן חמישה ספרים (Moses) wrote out of them (the ten commandments) five books - מ יד 41. חמשה תורין ישלם תחת תורה - שמ כא 37. ועמון חמשה מלכים - ת"מ 223ב. חמשת מלכי מדין VNJ - במ לא 8.

חמשים ש"מ מונה cardinal number חמשים fifty זרע כור סערים בחמשים מתקל כסף זרע חמר שערים בחמשים שקל כסף a homer of barley seed for fifty shekels of silver - ויק כז 16. מאן יית חמשים זכאים בגו קרתה אולי יש חמשים צדיקים בתוך העיר - בר ח 24. חמשים ומאת יום - ת"מ 57ב.

חמשית¹ נסמך לש"ע מיודע cardinal number with determined nouns חמשית זכאי למען חמשים הצדיקים for the sake of the righteous fifty who are in it? - בר יח 24. יובל הוא שנת חמשית שנה... שנת החמשים שנה - ויק כה 11 [= שנת חמשים השנה].

חמשתי¹ א ש"מ נסמך לש"ע מיודע זכר או נקבה cardinal number with determined nouns חמש(ה) five ה חמשית ספריה דבירון משה ה - חמשת הספרים שכתבם משה the five

חנט - חנן

חניסוס ש"ע. *n. אליל* ואקצ' *M₁* *ית חניסנסיוכן
M₂ * (ני"א חמניכוון) והכרתי את חמניכס - ויק
 30. כו

חנך חידוש **dedication** ← לימוד וגידול לידים
training [א"י מחנך פמיה בעשרין וחדה מלן - נדב
 לב 3]

פעל חידוש to dedicate גברה דבנה בית
 חדש ולא חנכה ייזל ויעזר לביתה דלא יתקטל
 בקרבה וגבר עורן יחנכה האיש אשר בנה
 בית חדש ולא חנכו ולך וישבו לביתו פן ימות
 במלחמה ואיש אחר יחנכנו anyone who has
 built a new house but has not dedicated it, let
 him go back to his home, lest he die in battle
 and another dedicate it - דב כ 5. אדם יסדה נח
 בנתה אברהם חידה יצחק חנכה אדם יסדו,
 נח נהו, אברהם חידשו, יצחק חנכו (את שולחן
 הכבוד) - ת"מ 227ב.

חניך ש"ע. *n. m. נער trained youth* וזיאן
 ית הניכיו ילידי ביתה וידק את חניכיו
 (Abraham) equipped his trained men, born into
 his household - בר יד 14. ונסכ ית חניכיו אתו
 ואכלב בתרה A ויקח את אחיו עמו וירדף
 אחריו (לבן אחרי יעקב) (Laban) took his
 trained men and pursued - בר לא 23.

חונכה ש"ע. *n. f. חנוכה dedication* דה חנכת
 מדבחה ביום אמשח יתה זאת חנכת המזבח...
 this was the dedication (offering) for the altar,
 on the day when it was anointed - במ ז 84.
 להנכת מדבחה - במ ז 11. וקרבו נסיאיה ית
 חנכת מדבחה - במ ז 10.

חנן חטיית חסד, רחמים **grace, favor** [א"י טליא
 די חן ייי ית עבדך - נ בר לג 5. **סוא"י** דאת רחמן וחן -
 יונה ד 2]

קל עבר: דחן - בר לג 5 m (מן אונקלוס O). עתיד: ואחן
 - שמ לג 19 *M₂* * (מן אונקלוס O *Interp.*). **אתפעל**
 עבר: דאתחן *dētānnān* - מ יד 93. נתחן *nētānnān* -
 א"י 95. בינוני: מתחן *mētānnān* - ע"ד יג 34. מתחננים
mētānnānəm - ע"ד ב 16. **אתחננו** - בהתחננותה - בר
 מב 21. חן - ת"מ 11ב. **חננו** *ānon* - א"י 103. **חנן** חננה
 (מיודע) - ת"מ 180א. **תחננו** - ת"מ 201ב.

קל חנן to favor בניה דחן אלהים ית עבדך
 the הילידיים אשר חן אלהים את עבדך
 m children with whom God has favored your
 servant - בר לג 5. ואחן *M₂* * וחנתי - שמ לג 19.

אתפעל ביקש רחמים to ask for mercy
 מן יתחנן בדילך מן יסדל בגללך מי יתפלל

בחנוכיה - אס 11א.

חנט חניטה **embalming** [א"י וחנטו אסיא ית
 ישראל - נ בר נ 2. **סוא"י** וחנטו חטונא לאיסראיל (!) -
 שם]

קל חנט to embalm וחנטו רפאיה ית ישראל
 ויחניטו הרפאים... - בר נ 3 (= המליץ 468). וחנטו
 יתה ואשתוי בארן ויחניטו אתו ויושם בארון
 - בר נ 26. יומי חניטיה NMEB ימי החנטים - בר
 נ 3 (נתפרש על המתים).

חחנט ופקד יוסף... למחנט ית אבוה
 NMEB ויצו יוסף לחנט את אביו - בר נ 2 (=)
 המליץ 468. ניש *lānnāt* והוא מקור של קל.

חחנטה ופקד יוסף... למחנטה ית אבוה
 ויצו יוסף לחנט את אביו - בר נ 2]

אתפעל מתחנט ע' נוט

חונט ש"ע. *n. m. qātōl* **חונט embalmer** ימי
 חנוטיה (ני"א חניטיה) ימי החנטים - בר נ 2
 (ניש *ānnāṭəm* (qattāl) השי' נ שם: יומי חנוטיה)

חני חנייה ושרייה **sojourning** [מן העברית: ש"ע
 ש"י. *H? see šry.*]

אפעל/פעל החנה to set ואפקותה וחנותה
 מלבר לקרתה MB ויוצאהו ויניחהו מוחץ לעיר
 they brought him out and set him outside the
 city - בר יט 16.

חנאו ש"ע. *n. f. חנייה encamping* ובחנאות
 משכנה M (= המליץ 467) ובחנות המשכן
 when the Tabernacle is to encamp - במ א 51.

חנו ש"ע. *n. f. שהייה stay* ובחנות משכנה
 VC ובחנות המשכן - במ א 51. על חנות כתבה
 אל הטבעת בשהיית הספר בקהל ה
 when the scroll stays among the congregation
 ספר התורה בקרב הקהל בעת התפילה - Cow 42.

חוני ש"ע. *n. f. במעמד הבינוני participial*
שורה bide חנייה יומה אה עמה דבצלותה
 חנויים (תהיו) שונים את היום, הוי העם השרוי
 be repeating the day, O מאה שנה O
 people that bides in prayer - כן מניי (Cow 186).

חניאל *ānāl* שם פרטי *pr. n.*

חניאל ש"פ לשבט בני מנשה נסי חניאל בר
 אפוד - במ לד 23.

חניסנס אלילות כנענית **a Canaanite idol**
 [מן אונקלוס O]

ית ארעה ולא תחניפו את הארץ אשר אתם יושבים בה כי הדם יחניף את הארץ you shall not defile the land in which you live; for blood defiles the land - במ לה 33.

חסד¹ טוב, גמילת טובה **grace** [א"י ונטר חסד לאלפין - נ דב ה 10. **סוא"י** ויהב מרא חסד לקהלה קודם מצריא - שמ יא 3]

חסד *ēsad* ש"ע ז *n. m.* **חסד** *grace, kindness* זאן אתה לשמוע"ך חיים ומכלל אמוריך חסד זן אתה את שומע"ך חיים ומעטר את אומריך חסד You nourish with life those who obey You and adorn with grace those who utter (piously Your name) - מ כ 14-15. וסגי חסד וקשטורב חסד ואמת - במ יד 18. וקבל צלותן מנן ברב חסדך - ע"ד ה 28. זערת מכל חסדיה ומכל קשטה דעבדת עם עבדך קטנתי מכל החסדים... - בר לב 11. זן חסדיך דתעבדין עמי - בר כ 13. דכל עובדיך גמילים בחסד שכל מעשיך ייגמלו בחסד - ת"מ 9א.

חסד ש"ת *adj.* **1 נאה** *kind* ואקים משה לך ספר טב מלף יתך כל אלפן חסיד והקים לך משה ספר טוב המלמד אותך כל תורה נאה Moses has established you a good book, that teaches you every kind teaching - ת"מ 277. ילידה דאתרבה באדי תרביה חסידה (משה) הילד שגדל בידי גידול נאה (Moses) the child whom I cared with good care - ת"מ 279. חסידין הוו כוכבי דאברהם ונהירין הוו גזוליה דשרה נאים היו כוכבי (בניו) של אברהם... - ת"מ 49. ית שבעתי פרואתה חסידן חזבה M₂ את שבע הפרות יפות המראה - בר מא 4. ותשמשה יומין חסידין עד דתעזור רגז תלימין A וישבת עמו ימים אחדים עד אשר תשוב חמת אחיך - בר כז 44 [דרוש: תעשה עמו ימין ימים. *Midr.*: you will pass with him happy days. **צדיק** *pius* ואנה גבר חסיד A ואנכי איש חלק and I am a pious man - בר כז 11 [דרוש: חלק = נקי מחטא - *Midr.*: clear from sin. See ZSp 181] ונתה וכדו יחזי לה פרעה גבר נעיר וחסיד A ונתה יראה לו פרעה איש נבון וחכם - בר מא 33 [פירוט: זב"ח עואנ"ש א לה, העי' 39 *Midr.*]

חסד² חרפה, קלון **disgrace** [א"י כנש ייי ית חסדיי - נ בר ל 23. ע חסד || חרף - בייס מא 40. (Wagner 56). **סוא"י** גלא תתל ירותתך לחסדין דישתלטון בהון מינאי - יואל ב 17]

חסד ש"ע ז *n. m.* **גנאי** *disgrace* והיא תחזי

למענך, מי ישתדל לך who will ask for mercy on you, who will entreat on your behalf? - ת"מ 250. סגי דאתחנן נביה וצעם אלא קבלה רב הוא שהתחנן הנביא וצם עד אשר קבלהו (את) ספר התורה) - מ יד 93 [רמז לשמ לג - לד]. ואתחננת ליהוה בזבנתה ההיא ואתחנן... - דב ג 23. מסקופי רמה לגויאתן כד נתחנן לרחותך זקיפה גדולה לגויותינו כשנתפלל לרחותה שלך - א"י 94-95. טוב דקעם... מתחנן ומצלי אשרי מי שעומד... מתחנן ומתפלל - ע"ד יג 33-35.

אתחננו ש"ע נ *n. f.* **תחינה** *asking mercy* דחזינן בעקת נפשה בהתחננותה לידן אשר ראינו בצרת נפשו בהתחננו לפנינו - בר מב 21.

חן ש"ע ז *n. m.* **חן** *grace* ואתן ית חן עמה הדין בעיני מצראי MB ונתתי את חן העם הזה בעיני המצרים I will give this people favor in the sight of the Egyptians - שמ ג 21. מובא גם בת"מ 11. וכן הוא בבר יט C 19, לב 6, גל A 10 (הו), לט B 36. NCB. שמ יב B.

חנון ש"ת *adj.* **רחום** *merciful* הלא חנון אנה CB כי חנון אני *for I am merciful* - שמ כב 26 [מן העברית. נ"א רתאי וכך הוא בכל כה"י בשמ לר 6. וכן נקרות הנוסחאות העבריות "אל רחום וחנון" בת"מ 184, 280א, מ יח 18, א"י 103. "ראתה רחום וחנון" - מ יח 7, א"י 23. ט 30. *Frequent in quotations from the Torah*].

חן ש"ע ז *n. m.* **חסד** *grace* ויעתר יצחק צלותה מסגיה חננה "ויעתר יצחק" תפילה מרבה את החסד א *prayer that increased the grace* "Isaac prayed" (Gen 25:21) - ת"מ 180א. למשקח חן בעיניך - בר כב 6. ונסגד פניו לרבינו על חנניו דרחף עלינו נשתחוה לפניו, לגדולתו על חסדו, שריחם עלינו [הצורות מושפעות מן החרוז] - אבישע (Cow 739). ויאיר יהוה פניו אל עדתו ויחנה וירבה את טובה וירבך חננה וישמע את קולה ולכל מדרשה יענה - בו מניר (Cow 185).

תחנן ש"ע ז *n. m.* **תפילה** *prayer* ולא מקרא ולא צלו ולא תחנן ולא קריאה (בתורה) ולא תפילה ולא תחנן (in the Torah), no reading no supplication - prayer, no supplication when he asked us לפנינו ויחננו when he asked us for mercy - בר מב 21.

חנף השחתה, קלקול **defilement** [א"י את סבר מחנפה לה והיא מחנפה לך - פסיקתא דר"כ 166]

אפעל השחית *to defile* ולא תחנפון ית ארעה דאתון דארים בה הלא אדמה הוא יחנף

חסך - חסל

SP: 3rd pers. f. pf. - במ יד 16 (נסתרת עבר [yâkâlat]).

אִפְעַל מֵנֵע **to withhold** ולא תחסך יתן רתותך ולא תמנע ממנו רתיוֹךְ do not withhold from him Your mercy - ע"ד כח 79. ואן סכה אן פרייתה הוקמת בתחמדות נפשה מחסך אנה לה מן הדה ואם צפה (הרשע) שיוקם לו זרע על ידי תאוות נפשו, אני אמנע אותו מזה - ת"מ 163.

אִתְפַּעַל 1 נמנע **from something to be kept** רחמי מנון אסתלקו טבהתי מנון אתחסכו רחמי הסתלקו מהם, טובותיי נמנעו מהם My mercies have been withdrawn from them, - My blessings have been withheld from them ת"מ 241. אלו אתחסך כל אהן... עזר עזר כל איקרה דחסכנן יתה אילו נמנע כל זה (העבירות)... שוב שב כל הכבוד שחסרנו אותו - ת"מ 234 ואמר יעקב לבניו הך תחסכון A ויאמר יעקב לבניו למה תתיראו - בר מב 1 (נייא תפס מן יר"א: J תשמלון, MECB תדחלון. והתה"ע: תתחיופוא = תיראו). **2 חסר to diminish** ומן אכה ואזול ליום נקם לית איקרך מתחסך ומעטה ואילך עד "יום נקם" אין כבודך מתחסך - from now on Your glory will never diminish מ 46-47.

חסך ש"ע ז **n. m. שווא vain** ותזרעון לחסך זרעכון A ותזרעון לריק זרעכם you shall sow your seed in vain - ויק כו 16.

חסכה ש"ע נ **n. f. קוצר יד powerlessness** חסכת יד A קצר יד inability -במ יד 16 (פירוש [Int.]).

חסל חיסול, השמדה **end, termination** "א"י ומן פרעה... אנה מחסל - נ בר מד 18]

קל חסלת (נסתרת) - אס 10. בינוני: חסל - ת"מ 148 [ז"ח: בינוני פעול שכתבו חסר: ZBH: *pass. apt. defectively spelled*]. בינוני פעול: חסילה (ט) - ת"מ 48. **פעל** עבר: דחסל dassel - ע"ד טו 7. עתיד: תחסל (נוכח) - ויק יט 9 *M₁. בינוני: מחסל - ת"מ 39. **אִתְפַּעַל** עבר: ואתעסל - בר ח 2 (E). עתיד: ותתעסלון - דב כח 63. **חסול** issol (qittūl) - אי"ד א 20. **חסילה** - ת"מ 141. **חסל** חסלה (מידע) (qattāl) - ע"ד כו 31. assēla - ע"ד כו 31.

קל 1 נתחסל finished to be **finished** למן נמרוד שיארת ועל נמרוד חסלת בנמרוד החלה (מלכות חם) ובנמרוד נסתיימה (the kingdom of Ham) started with Nimrod and was finished with Nimrod - אס 10. ממלכותה דחם חסילה

ית ערותה חסד הוא MJE והיא תראה את ערותו חסד הוא she sees his nakedness, it is a disgrace - ויק כ 17 [A] ארפש, C שקיק, m שקיקה - הכול לשון גנאי. אבל VB קשט, N קושט וכנרא הבינו שבת, והוא קשה]. **כנש** אלהים ית חסדי m אסף אלהים את חרפתי - בר ל 23 [מן אונקלוס A. O. חסרי, והוא ט"ס מן חסדי]. הלא חסד הוא לנן M₁ כי חרפה היא לנו - בר ד 14 [מן אונקלוס O].

חסך מניעה **withhold** "א"י ולא חסך מני כל מה דעם - נ בר לט 9]

קל עבר: חסך - בר לט 9. עתיד: יחסך - בר כג 6 *M₄. בינוני: חסך āsāk - מ א 131. פעול: חסיד - ויק כא 20 VNB (= המליץ 510). **אפעל** עתיד: תחסך tāsāk - ע"ד כח 79. בינוני: מתחסך - ת"מ 163. **אִתְפַּעַל** עבר: אתחסך - ת"מ 234. עתיד: תחסכון - בר מב 1. בינוני: מתחסך mētāssāk - מ א 47. **חסך** - ויק כו 16 A. **חסכה** חסכת (נסמד) - במ יד 16 A.

קל 1 מנע פע"י **to withhold, keep** **something trans.** אנש מנן ית קברה לא יחסך מנך *M₄ איש ממנו את קברו לא יכלה מך none of us will withhold his burial place from you for burying your dead - בר כג 6. וחסכת אף אנה יתך מחסי לי ואחשך גם אני אתך מחסאה לל - and so I kept you from sinning against Me - בר כ 6. ולא חסך מני כלום ולא חשך ממני מאומה - בר ט 9. פסק ליעקב פסיקין רברבאן... ולא חסך ליופסק ליעקב מתנות גדולות... ולא יחסך אותן (ממנו) - ת"מ 10. חזב מאוריה משני ותהומה חסך מעיניו מראה המאורות משונים והתהום מונעת מעיינותיה (הרשע)

- מ א 130-131. **2 חסר** פע"ע **to lack intrans.** ולא תתנשון פקודיו וילה למן חסכה וסט מן אורה ואל תשכחו מצוותיו (של משה). אוי למי שחסר אותו וסו מדרכו (Moses') commands; woe to those who lack it and turn from the light - ת"מ 182. **אני אני** הוא דאמלית וחסכת "אני אני הוא" אשר מלאתי וחסרתי - ת"מ 248. אוי לדר אתי בה חסיכה לית לגוה נאר אוי לדור שאת (האות) (ק) חסרה בו, אין בו א"ב - ת"מ 330. אי מרוח (*M₁) מן רוחה) חסידך VR - עסיד) או מרוח מנוע - ויק כא 20 [נתפרש כחוש. וכך המליץ 510. עי זביח שם. ועי טל, ספר מורג, 95 ואילך. Int.: weakened]. 19 [וכפסי 20 על אותו פרוט. תוריה חסריה ובישיה]. **מדלא חסכת** אד יהוה למיעל ית עמה הדין לארעה A מבלתי יכלת יד יהוה להביא... because the Lord's hand lacked power to bring that people into the land He had promised them

ושרואה דאנשמותה "ראש החודשים" גמר העיניו ותחילת הרווחה - ת"מ 338. מן חנוך עד למך שלשלה בישה שרוה קין וחסולה מבולאי...שלשלת רעה, ראשיתה קין וסופה אנשי המבול - ת"מ 218.

אֲחִסִּילָה ש"ע נ. f. **קץ end** ומן מתקלל חסילה מנה ומי שמקולל, קץ לו he who is cursed, it is his end - ת"מ 141.

חסל ש"ע ז. n. m. **גמירה end** אתהו חסלה דלית לך סוף אתה הוא הגמר שאין לך סוף 32-31 - You are the end that has no end [עי בהערות זביח].

חֶסֶן חוזק ועוצמה **strength** [א"י ותלמידיהא חסינין הי כנחשא - נ דב ח 9 (בגיליון). **סוא"י** ומדין מחזנין יפלון שוריהון - ישע כה 2] ← חומה **wall** [השי' כתובת זכר ב 8: חסינא. וכן ביב - Cow Pap 27]:11

אתפַּעַל התחזק ואתחזק **to strengthen oneself** ואתחזק ואמר שבו לחם **M₁ *** (A) ואחסן, VMJEB ואסתובר, C וסאבר) ויתאפק ואמר שימו לחם **he strengthened himself and said "serve the meal"** - בר מג 31 (מן אונקלוס O).

אתחסנה התחזקות self-strengthening ולא יכל יוסף לאתחסנה **M₁ *** (VMJEB) למסתובר) ולא יכל יוסף להתאפק Joseph **could no longer control himself** - בר מה 1 [מן אונקלוס גם לפי דקדוקו, שאין מקור אתפַּעַל בלא מ באה"ש. טל, ספר זביח 214. O interp. (non-SA inf.)].

חֶסֶן ש"ת **adj. חזק strong** ימינך יהוה חסינה בחילה ימינך יהוה נאדרי בכח **Your right hand, O Lord, is strong in power** - שמ טו 6. מן כבתך חסינה בקדשה מי כמוך נאדרי בקדשי - שמ טו 11. צללו כעברה במים חסינים צללו כעפרת במים אדירים **they sank as lead in the mighty waters** - שמ טו 10. מובא גם בת"מ 56א: אסינים. חסין רגזון הלא תקיף **CA (MB) חסים) אדיר אפס כי עז** - בר מט 7. **2 יפה beautiful** הלא חסינה חזב היא **M₂ *** כי טובת מראה היא **beautiful at sight** - because she was beautiful **cf. yph in** בר כו 7 [השי' יפה בעברית של חז"ל = טוב **cf. yph in** MH]. **פרי אילן חסין M₂** פרי עץ הדר - ויק כג 40 [אינו עירוב אדיר עם הדר, מפני שהגיייתם שונה: **âdar/âdâr**. מני"א משבח עולה כי אכן תפסו מעניין יופי ויחסינין שמשם כנגדו. השי' ויק יט 15: לא תשבח אפי רב - לא תהדר פני גדול. השי' יכוחו יפה].

חֶסֶן ש"ע ז. n. m. **1 יפה, טוב beautiful** לית נעיר ועסן כותף A אין נכון וחכום כמוך **there**

ומלכותה דשם משריה מלכות חס גמורה **kingdom of Ham is finished** - ת"מ 448. **2 הורחק to be removed** יכהנה דיפל חסל מנהוהכוחן אשר ייכשל, יסולק (חלקו) ממנו **if a priest fails, (his portion) is taken away from him** - ת"מ 148. כהנה מדמי לדמעה דיסתיאב בחוב חסילה היא מנה הכוהן דומה לתרומה. אם יטמא בחטא מסולקת היא (הכהונה) ממנו - ת"מ 116 (כלומר: אם הכוהן חטא, יסולק מן הכהונה).

פעל 1 השלים, סיים complete, finish מבתר דחסל בריאתה אנשמת רבותה לאחר שגמר את הבריאה נחה גדולתו **after He completed the Creation, His Greatness rested** - ע"ד טו 7. אלה דרשה עלמה וחסלה בטוב מאד האלוהים אשר החל את העולם וגמרו ב"טוב מאד" - מ ט 5-4. ברבשרי ובזעורה עסל כדול החל ובקטן כלה - בר מד 12 (= המליץ 486). והוא משרי מבאר ארהותה כג ומחסל כדוהוא מתחיל לבאר את התורה ביום השלישי ומסיים ביום הרביעי - אס 20. **2 כילה to exhaust** לא תחסל רבח חקלך **M₁** לא תכלה פאת שדך - ויק יט 9. הלא יחסלנה גובה כי יחסלנו הארבה - דב כח 38. **3 השמיד annihilate** **to be** דרית מגדלה בה אנה מחסל לון בו (בחוודש הראשון) פיזרתי את (אנשי) המגדל, בו אני מחסל אותם **in it (the first month) I scattered the (people of the) Tower, in it I will annihilate them (the Egyptians)** - ת"מ 39א.

אתפַּעַל 1 כלה end ואתעסל מטרה (E) ויכל הגשם **the rain ended** - בר נ 2. ואתחסל כפנה מן ארע A וכלה הרעב את הארץ - בר מא 30. **2 הושלם to be completed** ואתחסלו שומיה וארעה ויכלו השמים והארץ **heavens and the earth were completed** - בר נ 1. ואתעסלת כל עבדת משכנה ותכל כל עבדת המשכן - שמ לט 32. **3 נגמל to be weaned** ורבה ילידה ואתעסל MB (N) ואתסל) ויגדל הילד ויגמל - בר כא 8. ביום דאתחסל ית יצחק M ביום הגמל את יצחק - בר כא 8. **4 הושמד to be annihilated** ותתעסלון מן על ארעה ונסחתם מעל האדמה **you shall be destroyed** **from** - דב כח 63.

חֶסֶן ש"ע ז. n. m. **qittil** **גמירה end** שבתה דמיה למדינה בניה על חסול ברייתה השבת דומה למדינה בנויה בגמר הבריאה **Sabbath resembles a town built at the end of the creation** - א"ד א 19-20. ביום חסול משה למקמה ית משכנה **M₁ *** ביום כלות משה... - במ ז 1. ירחה הדן לוכון ריש ירחה חסול לבטה

חסך² - חסר

דב כח VB 48. **חסירו** - ת"מ 37. **חסר** חסרי (+מדבר) - בר ל 23 A. **חסרון** חסרוֹן - ת"מ 171ב. **חסרן** isrān - ע"ד כד 18. **מחסרה** (חסרת) - דב טו 8. **מחסרן** מסחרנה (+נסתר) - המליץ 463 [ליתא].

קל חסר **to lack** ולא אותר דאסגה ודאזער לא חסר ולא העדיף המרבה והממעט לא he that gathered much did not exceed, שמ טז and he that gathered little did not lack 18. קבל מחסרה דיחסר לה די מחסורו אשר יחסר לו - דב טו 8. אוי לאנש דייה עבוד אהן עובדה בישעה... ויחסר ברכתה אוי לאיש שיהיה עושה את המעשה הרע הזה... ויחסר את הברכה - ת"מ 161ב. חסרנן מדעינן חסרנו את שכלנו (השתטינו) - ת"מ 282ב. לא תחליף אילן מליה תהי חסיר ותקום בעשדה אל תשנה את הדברים האלה (פן) תיפגם ותהיה במצוקה - ת"מ 149א. וחסירן בסר m ורקות הבשר - בר מא 3.

אֶתְפַּעַל חסר **to lack** מהן יחתסרון חמשים הזכאים חמשה A אולי יחסרון חמשים הצדיקים חמשה what if the fifty righteous should lack five? - בר יח 28. לא אתחסרת אלא את ז בלבד לא חסרות (אותיות הא"ב) אלא את ז לבדה (מן ימלי הרחמים", הן מידות הקביה) - ת"מ 280א [עי בהערות זביח].

חסור ש"ע ז **defect** **פגם** לחסורי לחבורתי - המליץ 460 מן בר ד 23. [ליתא. עיי חזר].

חסורה ש"ע ז **defect** **פגם** לחסורתי A לחבורתי - בר ד 23.

חסיר ש"ע ז **n. m. want** **מחסור** בכפן ובצעו... ובחסיר כלה VB ברעב ובצמא... ובחסר כל in hunger and thirst... and in want of everything - דב כח 48. בחסיר כל בכסי בצער VB בחסר כל בסתר במצור - דב כח 57.

חסירו ש"ע ז **n. f. want** לית בה חסירו אין בו חסירון - ת"מ (ק) 37ב.

חסר ש"ע ז **n. m. 1 תוהו** [עשיח NSH] **nothing** במשתוקה זרע אל ויצא מוצא מן חסר בשתיקה זרע האל וצמח צמח מן תוהו in silence God sowed and a plant grew from nothing - אלעזר (עואניש ג/ב 319). **2 חסרון** **flaw** כנש אלהים חסרי A אסף אלהים חרפתי God has taken away my flaw - בר ל 23 [ואולי הוא טייס מן חסדי = אונקלוס O hsdy. *Perhaps corr. from*].

חסרון ש"ע ז **n. m. need** **מחסור** וזאנך מן שומיה ומלא חסרוֹןך והאכילך מן השמים ומילא מחסורך He provided you from heavens

is none as wise and beautiful as you [מדרש על יופיו של יוסף על פי בר לט 7. *Midr. according to Gen 39:7*. **2 חומה** **wall** ביתה דבקרתה דלה חסן **M₁ECA** * הבית אשר בעיר אשר לו חומה the house in the walled city - ויק כה 30, וכן הוא בפסי 31. ומיה לון חסן E והמים להם חומה - שמ יד 29, [המליץ 469: אסנין, ריבוי בדומה ל-A: שורין, לפי העניין: מימינם ומשמאלם]. ברי זעורי עלי חסן m בני צעירי עלי שור - בר מט 22 [ואולי תפס שור מן שרייר = כות. *Alt. int. : \$swr as if from \$rr = strength*].

חסן ² היאחזות (**possession of land**) מן אונקלוס. באה"ש סח"ן. **O interp. SA has shn**, ((q.v.))

אפנל נאחז **to take possession** ואחסינו בה **M₂*** ויאחזו בה (בארץ גושן) they acquired holdings in it - בר מז 27.

חסנה ש"ע ז **n. f. אחזה** **possession** לחסנת קבר **M₁*** לאחזת קבר a possession for a burying place - בר כג 9 [אחסנת ?].

חסן ³ שם מקום **pr. n.** [תרגום השם. *Transl. of the name*]

חסן ש"פ ושרו מן חוילה עד חסן **m₂*** מחוילה על שור - בר כה 18.

חסף [†] חרס **eartenhware** (א"י קדרה דחספא - ויקיר רמב)

חסף ש"ע ז **חרס** **earthenware** ומאן דחסף **M₁*** VC חזף, **MJEBA** עסף) וכלי חרש an earthen vessel - ויק ו 21. וכל מאן עסב עסף, **MECBA** V דחסף) וכל כלי חרש - ויק יא 33. לגו מאן חזף **MCBA** עסף, **חסף**, **VN** דחסף) אל כלי חרש - ויק יד 5, **MECA** עסף, **N** דחסף. ומאן חזף **MECBA** עסף, **N** דעסף) וכלי חרש - ויק טו 12. במהן חסף (N דעסף) - במה 17.

חסר חסרון וגריעה, מום **deficiency, lack; flaw** (א"י וחסרו מיא - נ בר ח 3. **סוא"י** והוו מיא חסרין מן ארעא - שם)

קל עבר: חסר - שמ טז 18. עתיד: יחסר - דב טו 8. בינוני פעול: חסיר - ת"מ 149א. **אֶתְפַּעַל** עבר: אתחסרת - ת"מ 280א. עתיד: יתחסרון (ר) - בר יח 28. **חסור** - **qittul** - המליץ 460. **חסורה** עסורתי - בר ד 23. **חסיר** -

and satisfied your need - ת"מ 171ב.

חסרן א ש"ע ז *n. m.* 1 **מחסור** want הא מן חסרן קברין במצרים נסבתנן למחווה (!) בקפרה המבלי אין קברים במצרים... - שמ ט 11. בחסרן כל בכסי בצער בחסר כל בסתר במצור for want of all things, in siege and in distress דב - כה 57. לקבל חסרנה דיחסר לה VECB די מחסורו אשר יחסר לו - דב טו 8. 2 **פגם** defect עובד גדיל לית בה חסרן מעשה גדול, אין בו פגם חסרן שלמין לית באחד מנון חסרן עשיתם עבדתנון שלמיסת אין באחד מהם חסרון - ע"ד כד 17-18. 3 **פגום** deficient ובתועבות יכעיסהו עלם חסרן לית לגוה אכשרו "ובתועבות יכעיסהו" (דב לב 16) עולם פגום, אין בו יושר "they vexed Him with abominations" (Dt 32:16) - ת"מ 199א.

מחסר ש"ע ז *n. m.* **מחסור** need תיזופנה קבל מחסרה (VECB חסרנה) תעביטנו די מחסרו - דב טו 8. lend him according to his need

מחסרן ש"ע ז *n. m.* **מחסור** need מחסרנה מחסרו - המליץ 463 ע"פ דב טו 8 [ליתא. זביח: עירוב שתי הגרסאות. ZBH: blend of hsrn and mhsr].

חף

חף ? ויסב אף מן עילן חייה וייכל וחי וחף לעלם A ויקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעולם - בר ג 22 [הכפיל את יחיי' אגב ט"ס [Cor. gloss].

חפז מהירות **swiftness** [מן העברית H. ע"ע בהל, זרז]

חפוז ש"ע ז במעמד אדורביאלי *n. m. adverbial* **בחפוז** in a hurry 473 [מן שמ יב 11 או מדן דב טו 3. ליתא].

חפיל כיסוי וציפוי **covering** [א"י די גבנוי חפיין על עיינו - נ ויק כא 20]

פעל עבר: ועפה - שמ לו 34. עתיד: ותעפי - שמ כו 29. ביווני פעול: מעפי - שמ כו 32. **אתפעל** עתיד: יתעפי - ויק יג M₂45. **חפאי** עפאי - שמ כו 7. **חפוי** עפוי - במ יז 3 (= המליץ 575). **חפי** עפי - שמ מ 19. **מחפי** מעפי - שמ טו 31 **עפין** - בר נ 11 A. **עפיני** עפינית (נסמד) - בר 5 A.

פעל ציפה to overlay זהב וועפה ית נגריה דהב ויצף את הבריחים זהב with gold - שמ לו 34. ועפתה דהב דכי ויצפהו

זהב טהור - שמ לו 2. ותעפי ית נגריה דהב וצפית את הבריחים זהב - שמ כו 29. מלגו ומלבר תעפינה מבית ומחוץ תצפנו - שמ כה 11. והוא כארו קליף עבר וטעמה כמעפי בדבש והוא כזרע גד לבן וטעמו כצפחית בדבש taste of it was like overlaid with honey - שמ טו 31. מובא גם בת"מ 225א: טעמו כמעפים בסולך (quotation from Ex 16:13) [=המליץ 575. הגייתו SP pronunciation קאשֶׁפִּית רומזת לעניין ציפוי. points to spy 'cover', but a maqel noun from על ארבעה עמודי שטים מעפים דהב...מצפים זהב - שמ כו 32.

אתפעל התעטף to be covered יהי פרע ועל ספכנ יתעפי וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטא (!) his head shall be left bare, and he shall cover over his upper lip - ויק יג 45.

חפאי ש"ע ז *n. m.* **אוהל**, **כיסוי** covering ותעבד יריען עזים לעפאי על משכנה ועשית יריעות עזים לאהל על המשכן you shall make cloths of goats' hair for a tent over the tabernacle - שמ כו 7.

חפוי ש"ע ז *n. m.* **ציפוי** overlay האפוי ראשיון כסף the overlay of their tops was of silver - שמ לו 17. ועבדו יתון רקוחי טסיים עפוי למדבחה ועשו אתם רקועי פחים צפוי למזבח - במ יז 3 וכן בפסי 4.

חפי ש"ע ז *n. m.* **אוהל** tent ופרס ית עפיה על משכנה ויפרס את האהל על המשכן he spread the tent over the Tabernacle - שמ מ 19. פרס תרח עפיה מסך פתח האה - שמ לו 38. אהן ממללה דאתמר ליהושע מן נביה רבה משה בתרח עפיה הדבור הזה שנאמר ליהושע... בפתח האהל - ת"מ 251א.

עפיין ש"ע ז *n. m.* **מקום מכוסה** ? a covered place וחגל מדור ארע כנענאה ית תרפיסה בעפיין באנדר עטדה A וירא יושב הארץ הכנעני את האבל באוהל בגרן האטד Canaanite inhabitants of the land saw the mourning at the tent of the threshold of Atad - בר נ 11 [תרגום כפול, ואחד גיליון. Gloss].

עפיני ש"ע ז *n. m.* **מקום מכוסה** ? a covered place ומחו ית סולעפיה בעפינית קרניה A ויכו את הרפאים בעשתרות קרנים - בר 5 ד [תרגום השם Transl. of the name].

חפיי חיבוק **embracement** [חפי = חביבות

חפים - חפף

ואתרברב בין עמה והוה מלא רוח חכמה וחכם שבייל כלו חפס אלהי חליפתו של פותר החלומות (יוסף)... אשר בפיו יהושע נקרא ונתגדל בין העמים והיה מלא רוח חכמה וידע את דרך שכולו ביקש - סעד אלדין (Cow 381).

עפיסה שׁייע נ. f. **בעל חיים**? (pecking) a animal נתפתחה הוראתו מן בעל חיים נובר תפק ארעה נפש חיתה לגנסה בהמתה ורמס ועפיסת ארעה... ועבד אלה ית עפיסת ארעה A תוצא הארץ נפש חיה למינה בהמה ורמש וחית הארץ... ויעש אלהים את חית הארץ־אֵלֶּהֶם the earth bring forth every kind of living creature: cattle, creeping things, and animals of the field... and God made the animals of the field... - בר א 24-25 (פירוש: בהמות ורמשים ונוברים). ודכר אלהי ית נח וית כל עפיסתה A... ואת כל החיה - בר ח 1 וכוייב ב 19, ג 14, ט 10, ז 22, ויק כו 22, והכול בכי"י A לבדו. אולי מעניין הזחילה.

עפסו שׁייע נ. f. **עמל** toil בלעוש אפיך תיכל מוון כד עפסותך לות אדמתה A (ני"א עזרותך) בזעת אפיך תאכל לחם כי עמלך אל האדמה by the sweat of your brow shall you eat food, the toil of the ground - בר ג 19 [דרש לענין עבודת האדמה הקשה. אבל כהן: ט"ס מן עזרות - ZSp 151].

חפס² שם פרטי. pr. n. [תרגום מיכאני של חפר (עיי). Mechanical transl. of the name.] **חפס** שׁייע וקרבו בראת צלפחד בר חפס A (ני"א חפר) ותקרבנה בנות צלפחד בן חפר - במ כו 1.

חפף¹ גילוח **shaving** (ג ניקוי הראש. ע תלתן של תרומה שחפה בה בת כהן ראשה אין בת ישראל רשיית לחוף אחריה - תוס תרומות י 4)

עפוף שׁייע n. m. **תער** sheath כל יומי נדר נזרה עפוף לא יעבר על רישה (A חפוף) כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו all the days of his vow of separation no razor shall come upon his head - במ ו 5 (= המליץ 614. ע' זבייח שם). ויעברון עפוף על כל בסרון (m מספר) והעבירו תער על כל בשרם - במ ח 7.

חפף¹ ריחוף וחפיפה **hovering** [איי ועל גוזלוי הוא מחפף - התהי"מ דב לב 11].

פנכל חופף לשם הגנה **to hover** for protection ומפחף עליו כל יומה (D וירפרף) וחופף עליו כל היום (he hovers over him all the day long - דב לג 112 = המליץ 474. 188. Abr-Nahrain 24).

[Lane 604b -

פנל חיבק **to embrace** ונשק לון וחפי לון **to embrace** (ני"א וגפף) וישק להם ויחבק להם he kissed them and embraced them - בר מח 10.

חפים abbam שם פרטי. pr. n. **חפים** שׁייע ובני בנימים בלע ובכר... ואפים ארד - בר מו 21.

חפן¹ מלוא כף היד **handful** [איי] הוא דחפן תריי כההוא דקמץ - ברי"ר 36]

חפן שׁייע ז n. m. **חופן** handful סבו לכון מלו חפניכון פם אתונה (VEC חופניכון בדומה לני"א: üfānikimma) קחו לכם מלוא חפניכם פיח כבשן המליץ 469). ומלוא חופניו אועדות סמנים (MB חפניו) ומלא חפניו קטרת סמים - ויק טו 12.

חפס¹ חפירה ונבירה **digging** [איי] דזבן חדה חקלה וחפסתה - ירוש ב"מ ח ע"ג. **סואיי** חפסת לי = אשר כרתי לי - בר נ 5. טל, דברי האקדמיה למדעים ז'י 248]

חפר **to dig** גובים עפיסים דלא עפסת בורות חצובים אשר לא חצבת dug cisterns that you did not dig - דב ו 11 (= המליץ 469). הלא חפסתי ית בארה הון A כי חפרתי את הבאר הזאת - בר כא 30. וחפסו שמשו יצחק E ויחפרו עבדי יצחק - בר כו 19. בקברי חפסת לי... תמן תקברני m בקברי אשר חפרתי לי... שם תקברני - בר נ 5. וחפסו כל מצראי A ויחפרו כל המצרים - שמ ז 24. אן יחפס אנש גוב A כי יכרה איש - שמ כא 33. באר חפסואה רבנים B באר חפרה שרים - במ כא 18 (המליץ 496. כנגד כרוה). ומטבריה חפס נחש ומהרריה תחצב נחשת - דב ח 9 (המליץ 469. תעפס). מן חייה אנה מתפני ורמי גבובה חפס יתה אדם מן החיים אנתנה וואושלך לבור שכרה אותו אדם (דברי משה) - תי"מ 250. וסכה תהי לך עם זיונך... ותחפס בה A ויתד תהי הלך על אזניך... וחפרת בה - דב כג 14. בהשאלה **fig. חיפוט, דרש** **to seek** אה... אל ראה אה שמעיו המקראי ולבלושים חפסי יתן לון רחמיםהוי... אל רואה, שומע הקריאה, ואת דורשיו מבקש לתת להם רחמים O, the seeing God, the one who listens to crying out, and seeks those who seek Him in order to give them mercy - עבד אל (Cow 213). אלהי חליפת פתורה דחלמה... דבפיו יהושע אשתמה

הפץ - חצץ

חפץ רצון, בקשה **will** [קיום השורש בארמית מסופק
[Doubtful root.]

קל ביקש to intend ועצמו למסק לריש טורה
A ויעפלו לעלות אל ראש ההר they intended
to go up to the heights of the hill
44 במ יד - to go up to the heights of the hill
[אפשר שהוא שיבוש מן ועצמו (ע"ע חצץ)].

ענף ש"ע ז n. m. חפץ ! object ודנדרת לי
תמן עפץ A ואשר נדרת לי שם חפץ - where
you made a vow to me - בר לא 13 [בזיקה ליינקיט
חפץ" לשם שבועה. בבלי שבועות לח ע"ב: נקיט חפצה
בידיה. Related to the custom of swearing by
[holding an object.]

חפר¹ נבירה וכו"מ עפר מן האדמה **digging**
[מקביל לחפץ (ע"ע). א"י ארום יחפר גבר גוב - נ שם
כא 33. סוא"י ארימו רכסא וחפרו = הרימו את הכיסוי
וחפרו - מרקוס 2 ב.]

קל חפר, כרה dig הלא חפרת ית בירה
הן כי חפרתי את הבאר הזאת that I dug this
well - בר כא 30. ועזר יצחק וחפר ית בירכת
מיה דחפרו עבדי אברהם וישב יצחק ויחפר
את בארות המים אשר חפרו עבדי אברהם -
בר כו 18. כו"ב 15, 32. וחפרו... ואשקעו תמן באר
מים ויחפרו... וימצאו שם באר מים - בר כו 19.
כו"ב שם ז 24. וחפרו באר עורני ויחפרו באר
אחרת - בר כו 21, 22. באר חפרוה רבנים באר
חפרוה שרים - במ כא 18. והוה במתבך בכרה
ותחפר בה VCB והיה בשבתך החוצה וחפרת
בה - דב כג 14. בהשאלה fig. אה באר מים חיים
חפיר ביד נביא הנה באר מים חפרוה ביד
נביא - ת"מ 282.

חפר² âfar שם פרטי pr. n.

חפר ש"פ צלפחד בר חפר - במ כו 1.

חפראי ש"י gent. n. וחפר כרן חפראה (VN
חפראי) - במ כו 32.

חפש ביקוש אחר דבר **search** [עשי"ח. ע"פ בר לא
33 וכו"ב. [NSH, following Gen 31:33, etc.]

פעל חיפש to seek וגבר מחפש על מהכום
אלפנה ואיש מחפש דעת, למדהו if one seeks
knowledge, teach him - ת"מ 151 [כתיב על פי
המבטא. עי זב"ח שם, העי 3]. אשר משחה לחמה
דו מחפש על טובה ומקים יתה בשרוה "אשר
שמן לחמו" שהוא מחפש את הטוב ויקיימו
בראשונה - ת"מ (ק) 3א [וש 122: מבקש].

חצד קציר התבואה **harvesting** [א"י דלא זרעין
ולא חצדין - נ בר מה 6. סוא"י זרועו חטין וכוכין און
חצדין - ירמ יב 13]

קל קצר harvest to כד תחצד ית חצדך בברך
כי תקצר את קצירך בשדך when you reap the
harvest in your field - דב כד 19. וית כבחי חצדך
לא תחצד ואת ספיחי קצירך לא תקצר - ויק
כה 5. ותחצדון ית חצדה וקצרתם את קצירה -
ויק כג 10. לא תעצדון ית כביחיה לא תקצרו
את ספיחיה - ויק כה 11.

מחצד לא תסכם פאת חלקך למחצד לא
תכלה פאת שדך לקצר - ויק יט 9.

חצד ש"ע ז n. m. קציר harvest ביומי חצאד
חטים בימי קציר חטים at the time of the
wheat harvest - בר ל 14. וחג חצאדה בכירי
עובדיך וחג הקציר בכורי מעשיך - שמ כג 16.
ועוד חמש שנין דלית חרדאי וחצדו ועוד חמש
שנים אשר אין חריש וקציר - בר מה 6. ותנדון
ית עומרה קדמהית חצדכון ליד כהנה והבאתם
את העומר ראשית קצירכם - ויק כג 10.

חציז ש"ע ז n. m. (רק בכ"י מאוחרים) **קציר**
harvest זרע וחציז (E) זרע וקציר seedtime
and harvest - בר ח 22. ביומי חציז חטין A
בימי קציר חטים - בר ל 14. בהרדאה ובהציז
בתבל A. בחריש ובקציר תשבת - שמ לד 21.
ועורי חמש שנין דלית חריד וחציז B ועוד
חמש שנים אשר אין חריש וקציר - בר מה 6 [צ -
נקוד עליה למחיקה].

חציצרה, חצצרה חצוצרה **trumpet** [א"י עבד
לך תרתין חצוצרין - נ במ י 2]

חצצרה ש"ע נ f. n. כלי נגינה trumpet עבד
לך תרתין חציצרון עשה לך שתי חצצרות עבד
two silver trumpets - במ י 2 (המליץ 472: חצצראן).
וחציצרת אשמעותה (VECB וחצצרת) - במ
לא 6. יתקעון בחציצראתה (VECB) בחצצראתה
= המליץ (472) - במ י 8. וכן בפסי 9, 10 VNECB.
ופינחס... סבל חציצרות באדה - ת"מ 251. וכד
שמע קהלה קל חצצריה - ת"מ 251. יהב לפינחס
קמי קהלה חצצרתה באדה נתן את פינחס לפני
הקהל וחצוצרה בידו - אס 18.

חצף עזות ועצמה **vigor, strength** ← עזות
פנים **insolence** [ע משעות החצופות הקשות הרעות
- ירוש ברכות ח ע"ד. א"י אומה חציפת אפין = אומה
עזת פנים - נ דב כח 50. סוא"י ולא אחציף אנש = ולא
העז איש - מתי כב 46] ← זדון **malevolence**

חצץ - חצר

uttered it in malice - שמ כ 17 א.

† **חצץ**¹ הפרדה, קריעה separation, tearing [מן העברית H]

פעול 1 הפריד to separate ויסדק יתה בכנפיו ולא יחצץ *M₂ (ני"א יפרש) ושסע אתו בכנפיו ולא יבדיל the priest shall tear it open by its wings; he shall not sever it כהנה ית רישה מלקבל קדלה ולא יחצץ *M₂ (ני"א יפרש) ומלק הכהן את ראשו ממול ערפו ולא יבדיל - ויק ה 8. **קרע** to tear ועססו they rent their שמלתם A ויקרעו שמלתם 13. clothes - בר מד 13.

† **חצץ**² חלצים **loins** חצך = חלציך - פ בר לה IPsm 1350 - 11

חצו ש"ע נ **loins** ומלכין מן אצותך יפקון A ומלכים מחלציך יצאו kings shall issue from your loins - בר לה 11 (ואולי הוא מן עצץ - טל, לשונו מח-מט 177).

† **חצר**¹ יותרת הכבד **the protuberance of the liver** "א"י מחצר כבדה - נ שמ כט 9. **סוא"י** וחצר כבדה - ויק ח 25

חיצר ש"ע ז **n. m.** חיצ[ר] כבדה (ני"א יתירות כבדה) יותרת הכבד - ויק ח 25 (מן אונקלוס O).

† **חצר**² עשב **grass** "א"י יהויון כחציר איגרייא - תהי קצט 9

חציר ש"ע ז **n. m.** מין ירק **a vegetable** זכרנן ית נוניתה... וית חצירה וית בצליה (V) החציר, J צירה, A צעירה ההגייה â:šor נתפסה צורה מיוחדת של ציר) זכרנו את הדגה... ואת החציר ואת הבצלים the fish..., we remember the fish... and the garlic - במ יא 5.

† **חצר**³ שטח גדר **fenced space** [מן העברית H. ע"ע דור]

חציר ש"ע נ **n. f.** חצר **yard** מן בתיה ומן חצירתה C (ני"א דירבאתה דאריה) מן הבתים ומן החצרות **from the houses and the courtyards** - שמ ח 9.

† **חצר**⁴ מצור **siege** [Dozy I 294b - > حاصر]

קל הטיל מצור to besiege לא תעצר ית מואב A לא תצור את מואב you shall not

קל 1 הפציר to urge **urge** וועצף בון שריר ויפצר **he urged them strongly** בר יט 3. **ועצף** בה ונסב ויפצר בו ויקח, he urged him, לוט שריר ויפצרו... - בר יט 9. (= המליץ 559) **2 התאמץ, התחזק** to make efforts חזו חרשיה קנומון נציעין דעצפו מפקה יתון ולא יכלו ראו החרטומיים את עצמם מנוצחים כי התאמצו the sorcerers (את הכינים) ולא יכלו realized that they were overcome, for they made efforts to drive (the gnats) off, but they couldn't - תי"מ 332. **עצפו מעבד מד אמר לון מרון התאמצו לעשות מה שאמר להם אדונייהם** - תי"מ 292. **ועצפו למסק לריש טורה ויעפלו לעלות אל ראש ההר - במ יד 44 (=המליץ 554). 3 היה עז, חזק** to be strong **עצף** בקשט יקים נשיא חזק באמת חזק a prince will rise, mighty in truth; he will be a rescuer **ועצף ואמר והעז ואמר - אס 11. בריחה** מדנחה **עצף** A ברוח קדים עזה a strong east wind - שמ יד 21. **פליאן רברבן מכבשין לבבי עציפין מופתים גדולים מכניעים לבבות חזקים** - תי"מ 13. **אנשי חיל עציפים במדע והחכמה והבינה - תולדה א"7** (נויבואר 400). **4 העז פנים** to act insolently **ועצף** הרן על אברהם... נפקת אשתה ואכלתה וכאשר התחצף הרן כלפי אברהם באמרו... יצאה אש ואכלתו when Haran acted insolently toward him **5 נהג** **בזדון** to plot, act malevolently **ועצף** אנש על עברה למקטלנה בערימו וכי יזיד איש על רעהו להרגו בערמה וכי יזיד when one plots against another and kills him treacherously - שמ כא 14. **בממללה דעצפו עלויהון VECBA** בדבר אשר זדו עליהם - שמ יח 11 (= המליץ 457). **נביה דיעצף למלול הנביא אשר יזיד לדבר - שמ כ 17. ועצפתון וסלקתון לטברה ותזידו ותעלו ההרה - דב א 43.**

עצוף ש"ע ז **n. m.** שוטר **foreman** ופקד פרעה... ית מקדמיה בעמה ועצופיו ויצו פרעה... את הנגשים בעם ואת שטריו Pharaoh charged the taskmasters and foremen of the people - שמ ה 6. **ונפקו קדמי עמה ועצופיו** ויצאו נגשי העם ושטריו - שמ ה 10.

עצוף ש"ת **עז** **strong** - המליץ 545 [מן בר מט 3. ליתא].

עצפו ש"ע נ **n. f.** **זדון** malice **בעצפו** מללה נביה A בזידון דבר הנביא the prophet has

חצר אדר - חקק

כרם נחלת שדה או כרם possession of fields and vineyards - במ טו 14. לא אסטי בעקל ובכרם לא אטה בשדה ובכרם - במ כא 22. בעקל מואב - בר לו 35. במפוק שבתה נפק אברהם ל>ח>קל דבק במוצאי שבת יצא אברהם לשדה דאבק - אס 12. וכל אילנה דבחקה - בר כג 17 מן בתיה ומן דירבאתה ומן חקלאתה מן הבתים ומן החצרות ומן השדות - שמ ח 9. מן מיטב חקלה... ישלם ממיטב שדהו... ישלם - שמ כב 4. **2 בית אב** בהשאלה *clan fig.* שבלי עקלה דאברהם *aqile* שיכולי שדה אברהם the ears of Abraham's field - ע"ד כ 7.

חקלה ש"ע נ *n. f.* גזור לאחור מן הריבוי **שדה field** ועקלת רבע קריאתון לא יזבנון (VN) וחקל, MECBA (ועקל) ושדה מגרש עריהם לא ימכרו the fields of common land belonging to their cities they shall not sell - ויק כה 34.

חקלת סכיתה שם מקום (תרגום השם מיוסד על הקריאה *âššâdot* = השדות) [Transl. of the name] *pr. n. (place)*

חקלת סכיתה ש"פ ותחום מגנסר ועד ים בקעתה... תחת עקלת סכיתה וגבול מכנת ועד ועד ים הערבה... תחת אשדות הפסגה - דב 17 ג.

חקל צפים שם מקום (תרגום השם) [Transl. of the name] *pr. n. (place)*
חקל צפים ש"פ ונסכה חקל צפים לריש סכיתה ויקחהו שדה צפים אל ראש הפסגה - במ כג 14.

חקק חוק, משפט law, legislation (מן העברית. זביח ת"מ 279, הע"י 1. H)

חק ש"ע ז *n. m.* **חלק portion, allocation** אנון יסבון חקון מנוכון הם יקחו חלקם מכס 79א. וכהנייה לון שבעה דרגין... מיכל ית קדישיה... ומסב חקיה ותשמיש אתר סגדתה והכוהנים, להם שבע דרגות... אכילת הקודש ולקחת החלקים (= לחם חוקם) ושירות the priest have seven ranks... eating of the sacred, taking of the portion and service - ת"מ 118ב (ק); ולמקח מה דו לון חלק - 153ב. **2 חלק law** לחק עלם C לחק עולם - ויק ז 34. חקי יהיה אתון נסובין - ת"מ 257ב. בהקשר עברי *in H context*: עתה נשמר חקיך - ת"מ 224א. ולא חקים ולא משפט - ת"מ 235א. למדתי אתכם

besiege Moab - במ כא 11א [C^{ar} תחאצר].
חצרן ש"ע ז *n. m.* **מצור siege** למיעל מקדמיך בהצרנה VB לבוא מפניך במצור to withdraw before you under siege - דב כ 19. בחצרן ובעיוק VB במצור ובמצוק - דב כח 55, 57.

חצר אדר ש"פ וסאר לכון תחומה... ויפק אצר אדר ועבר עצמונה - במ לד 4.
pr. n. (place)

חצר עינן שם מקום (וע"ע דרת עינן) *pr. n. (place)*
חצר עינן ש"פ מצפון חמת נחל חנוכיה והי זפרנה נפק חצר עינן ומן חצר עינן שפמה - אס 19 ב.

חצרון ש"פ שם פרטי, מבני ראובן *pr. n.*
חצרון ש"פ ובני ראובן... חצרון וכרמי - בר מו 9 וכי"ב ש מו 14.

חצרוני ש"י *gent. n.* לחצרון כרן חצרונאה (VN חצרוני) - במ כו 6.

חצרון ש"פ והווי בני פרץ חצרון וחמואל - בר מו 12.
pr. n.

חצרוני ש"י לחצרון כרן חצרונאה (VN חצרוני) - במ כו 21.

חצרות ש"פ שם מקום (וע"ע דירו) *pr. n. (place)*

חצרות ש"פ מקברי תחמדאתה נטלו עמה לחצרות והווי בחצירות VMECB - במ יא 35 בין פראן ובין תפל ולבן והצרות - דב א 1. קעמת עמך במרה ואף ברפידים ובחצירות עמדתי עמך במרה וברפידים ובחצרות - ת"מ 295א.

חצרמות ש"פ שם פרטי *pr. n.*
חצרמות ש"פ ויקטן הולד ית אלמודד וית שלף וית חצרמות - בר י 16.

חקל שדה field [א"י חקל אחסנתיה - נ ויק כז 22. **סוא"י חקל אדמא** - מתי כז 8]
חקל ש"ע ז *n. m.* **1 שדה field** פלגת חקל אי

חראי - חרגב

חרובתה ית דכביו V - במ לב 21.

חרבן שׁיעׁ ז *n.m.* **חרבן** destruction ואתן ית קריאתכון חרבון ונתתי את עריכם חרבה I will destroy your cities - ויק כו 31 (= המליץ 471). סחנתך דעמרת בזכותך אזלה לחרבה בחוביה נחלתך שבנית בצדקתך הולכת לחורבן בעוונות (דברי משה אל הקהל) - ת״מ 253א.

חרב² כלי זין **sword** [א״י ויפלו קדמיכון קטילי חרב - נ ויק כו 7. **סווא״י** יקטול בחרבי - שמ טו 9]

חרב שׁיעׁ ז *n.m.* **חרב** ברקה הו חרבך arbāk הברק הוא חרבך the lightning is your sword - ודעקת ית בנאתי כשבין חרב ותנהג ע״ד ג 19. דלא יפגענן את בנותי כשביות חרב - בר לא 26. דלא יפגענן במותן אי בחרב פן יפגענו בדבר אי בחרב - שמ ה 3. חרבה דאתה עתיד קטל בה כפוריה החרב שאתה עתיד להרוג בה את הכופרים - ת״מ 8א. ובידון חרבין שלופין שניבין ובידם חרבות שלופות חדות - ת״מ 46א.

חרב³ יובש, חום **dryness, heat** ← מחלה a **kind of disease** [א״י ובסחורייא ובחרבה נ דב כח 27]

קל בינוני פעול *pass. pt.* **יבש to be dry** אי חריב M (נייא צרים) או חרוץ dried up - ויק כב 22.

חרבי שׁיעׁ נ *n. f.* **מחלה** fever ואמסר עליכון... ית ערביתה וית עמימתה והפקדתי עליכם... את השחפת ואת הקדחת ועבריתתה ועמימתה C יכך יהוה בשחפת ובקדחת the Lord will smite you with consumption, and with fever - דב כח 22.

חרב⁴ מלחמה **war** [> حرب = מלחמה - Lane 540 b]

חרב שׁיעׁ נ *n. f.* **מלחמה** war דלא יתחי עמה בחזותון חרבה E (נייא קרבה) פן ינחן העם lest the people repent when they see war - שמ יג 17.

חרגב חגב **locust** [עירוב של חגב ושל גרזב. אבל עי טלשיר 113. Blend of ḥgb (H) and grzb (A).] See

חרוב שׁיעׁ ז *n. m.* **חגב** וית חרגבה E VMCBA גרובה, J גורובה) ואת החגב - ויק יא 22.

חקים ומשפטים - ת״מ 243ב [מביא את דב ד 5].

חראי שם פרטי *pr. n.*

חראי שׁיעׁ נ *gent. n.* ובגבלה דערו חראי - דב ב 12. אילן רבני חראי לרבניון בארע גבלה - בר לו 30.

חרב¹ הרס, השמדה וחורבן **destruction, desolation** [א״י וקוריוכון יהיון חריבן - נ ויק כו 33. **סווא״י** ומיניא חרבן יחורבון - ישע ט 12]

פעל החריב, הזיק to destroy, harm והרבו ית אמראה וירישו את האמורי they annihilated the Amorites - במ כא 32 [תפס ירש=הרס, חריב, when referring to nations, land, yrš, means 'annihilation'] הלא אערב גוים סגים כי אוריש גוים רבים - שמ לד 24. עד יחרב ית דכביו עד הורישו את איביו - במ לב 21. בה אנה מחסל לון בה אנה מחרב מצריםבו (בחודש הראשון) אני מחסל אותם, בו אני מחריב את מצרים - ת״מ 39א. פרדס חם מחרב ברגזה פרדס חם נחרב בכעס - ת״מ 347 [בינוני פעול *pass. pt.*].

מחרבה למערה גועים רבים להוריש גוים גדלים - דב ד 38. למחרבה גוים רברבים B לרשת גוים גדלים - דב ט 1.

אתפעל נחרב to be destroyed דחשכה אתחרבו כהלון בזמן החושך נחרבו כולם (המצרים) all of them were destroyed - ת״מ 74א. דלא תתערב אתה ובייתך (C תחרב) פן תורש אתה וביתך - בר מה 11. וחכמו דאנון בידון יתחרבו וידעו (האדומים) שהם יוחרבו בידם - ת״מ 92א. כינה מתחרבה ביד קשיטיה הריהי (מצרים) נחרבת על ידי הצדיקים - ת״מ 66א.

חרבה שׁיעׁ נ *n. f.* **חרבן** destruction אתון אנון מלכי זכותה דעתידין גלין לחרבה דמצרים אתם הנכם מלאכי הצדקה העתידיים לגלות את חורבן מצרים the messengers of righteousness who are about to reveal the destruction of Egypt - ת״מ 10ב (ק). חרבה דמצרים]. חרבה תגזר יתון B החרב תחריב אתם - דב ז 2.

חרבו שׁיעׁ נ *n. f.* **חרבן** destruction עד חרבותה ית דכביו N'B עד הורישו את איביו until the destruction of His enemies - במ לב 21.

חרוב שׁיעׁ ז *n.m.* **חרבן** destruction עד ערובה ית דכביו EC - במ לב 21.

חרובה שׁיעׁ נ *n. f.* **חרבן** destruction

חרד - חרך

ית ילידה תחת אחד מן חרוביה, *M₁ (ני"א רוביה = צמחים, גידולים, *M₃ אילניה = אונקלוס O) ותשלך את הילד תחת אחד השחים (she left the child under one of the carob-trees - בר כ"א 15.

חרד¹ רוגז, אף **wrath** ← ריב, תגרה **strive, fight** [מן העברית ? H]

חרון ש"ע ז. **חרון** *n. m.* **wrath** שלחת חרונוך ייכלון כקשה תשלח חרונוך יאכלמו כקש You send forth Your wrath, it consumes them like straw - שמ טו 7. מובא גם בתי"מ 83. ויעזר חרון רגז יהוה מישראל וישב חרון אף יהוה מישראל - במ כה 4. תקפו מצראי עליון בחרון בזרוז משלחתון מן ארעה התחזקו עליהם המצרים בחרון אף למהר לשלחם מן הארץ - תי"מ 49. הלא מרעת מקדם אפה וחרונה (VJEB וחמתה) כי יגרתי מפני האף והחמה - דב ט 19. חרון רגזו יהוה נ' (ני"א תקופ) חרון אף - במ לב 14.

חרוץ ש"ע ז. **חרוץ** *n. m.* **strive** קטפן הורין ושרן בהמן אשלח בון (E עציאן) חוטף מתגרה ושרן בהמות אשלח בם a striving predator and against them - דב לב 24 [כך הוא מתרגם מררי. השי חטים (=חטיף) עציאן = חוטף עושק. ע"ע חטם].

חרד² מאפה **cake** [מן העברית H]

חרי ש"ע ז. **חרי** *n. m.* **מאפה** **cake** תלתה קנוני חרי על רישי m (ני"א J אפאי, MB נקי, המליץ 467 דנקא A רבוע) שלשה סלי חרי על ראשי ויאניש ד 307. three cake baskete on my head - בר מ 16 (ע)

חרד³ arti שם פרטי *pr. n.*

חרי ש"פ והונו בני לוטן חרי והימם... - בר לו 22.

חרד⁴ arti שם פרטי *pr. n.*

חראי ש"י *gent. n.* וית חראי בטברי גבלה - בר יד 6. ואלין בני גבלה חראה דיארי ארעה... בר לו 20. אלין רבני חראי - בר לו 21.

חרך¹ חלון **window** [א"י ואדיק... על חרכא - נ בר כו 8]

חרך ש"ע ז. **חרך** *n. m.* **חלון** **window** ואדיק אבימלך... בעד ארכה וישקף אבימלך... בעד החלון Abimelech... looked out of a window - בר כו 8

חרד¹ חריתה **engraving** [ת < ד. השי חדת < חדד. >D, see hdd]

קל בינוני פעול *pass. pt.* **חרת** **to incise** ומכתבה מכתב אלהים הוא חרד על לוחיה (N חרית) והמכתב מכתב אלהים הוא חרות על הלוחות the writing was God's writing, incised upon the tablets - שמ לב 16 (= המליץ 470).

חרד ש"ע ז. **חרד** *n. m.* **חריש** **plowing** ועורי המש שגין דלית חרד B ועוד חמש שנים אשר אין חריש there are still five years to come in which חריש there shall be no plowing - בר מה 6 (עירוב של רדאי עם חריש. [Blend of rdy (A) and hrš (H)].

חרד² זעזוע, פחד **tremble; fear** [א"י וחרדו גבר לקבל אחוי - נ בר מב 28. סוא"י לגלל דיתל לתמימא מחרדו - משלי א 4. מתרגם πλινθισμός]

אתפקעל רעש **(earth) to quake** ביום החמישי אחר [צהרים אחרת הארץ] חרדה גדלה עד מ[אד] ואתערב בשכם בתי[ם] רבים on the fifth day, in the afternoon, the earth quaked a great quake (i.e., greatly) and many houses in Shekhem were destroyed - ט"מ 13 בגליון.

חרדה ש"ע נ. **חרדה** *n. f.* **רעש** **earthquake** אחרת הארץ] חרדה גדלה עד מ[אד] - תולדה ט"מ 13 בגליון.

מחרדה ש"ע נ. **חרדה** *n. f.* **trembling** יום זעזעה לכל רגליה יום מחרדה לכל אבריה יום זעזוע לכל הרגלים, יום חרדה לכל האיברים a day of shiver for all feet, a day of trembling for all limbs - תי"מ 236.

חרדה **aridra** שם מקום *pr. n. (place)*

חרדה ש"פ ונטלו מטור שפר ושרו בחרדה - במ לג 24.

חרדון¹ בעל חיים זוחל **a reptile** [טלשיר 84. א"י חרדונה - ירוש ברכות ג ע"ד]

חרדון ש"ע ז. **מין זוחל** **a reptile** ועכברה וחרדונה למינה והעכבור והצב למינו - ויק יא 29.

חרוב¹ מין עץ ופריו **carob** [א"י וקצית חד חרוב - ירוש סוטה יז ע"ב. סוא"י דיסבוע מן חרוביא - לוקס טו 16. Löw Pfl]

חרוב ש"ע ז. **מין עץ** **carob tree** ורמת

חרם - חרסאן

המליץ 465: ארכתה). וארכי שומיה אתפתחו (E) וארבות השמים נפתחו - בר ז 11. אפתחו ארכי שומיה נפתחו ארבות השמים - אס 7.

חרבה ש"ע n. f. חלון **window** ואפתח נח ית ארכת תיבותה ויפתח נח את חלון התיבה (Noah opened the window of the ark - בר ח 6 =) המליץ 465.

חרם¹ הפקעה והקדשה **devotion** ← הוצאה מכלל הציבור, נידוי **banning** ← השמדה וחסול **extermination** [א"י כל חרמה דמתחרם מן בר נשא - נ ויק כ 29 (בגיליון). **סוא"י** מחרמו תחרמו יתה - דב יג 16]

קל בינוני פעול **pass. pt.** **נתנדה to ban** לית אבונן קין עד נהי חרימים אין קין אבינו כדי שנהיה מוחרמים, Cain is not our forefather, that we should be banned - ת"מ 203.

פעל/אפעל 1 הקדיש to consecrate כל חרם דיחרם אנש... לא יזדבן כל חרם אשר יחרים איש... לא ימכר no consecrated thing - that one devotes to the Lord... shall be sold - ויק כז 28. **2 השמיד to destroy** ויהב ית כנענאה באדה וחרם יתון (O ואחרם) ויתן את הכנעני בידו ויחרם אתם (God) gave over them the Canaanites; and they destroyed them - כא 3. **חרמנו כל קריה משלם החרם כל עיר מתם - דב ג 6.** חרמה תחרם יתון לא תקטע להון קיאם החרם תחרים אתם לא תכרת להם ברית - דב ז 2. החרם יתה וכל דבה החרם אתה ואת כל אשר בה - דב יג 16. וחרם חרמה וקניאנהוהחרים את חרמה ורכושה - אס 16.

אחפעל 1 הוקדש to be consecrated ודמעה על מה דו מתותר והוא <מתחרם> והתרומה על מה שהוא מותר הוא חרם the offering that remains is consecrated - ת"מ 194. **2 הוחרם to be proscribed** זבח לאלהים אחרים יחרם whoever sacrifices to a god other than the Lord alone shall be proscribed - שמ כב 19 (המליץ 470: יחרם). כל חרם דיתחרם לא יתפרק קטל יתקטל (E דיחרם) כל חרם אשר יחרם מן האדם לא יפדה מות יומת no proscription... that has been proscribed - ויק כז 29. **חרמו ש"ע n. f.** **חרם ban** מן לא לה פלגה מה הנאה בה יתרחק ויקום בחרימו מי שאין לו נחלה מה חפץ בו? ירחק ויהיה בחרם he who has no portion what is his advantage? let

חרם² מום **blemish** a [מן אונקלוס O] **קל** בינוני פעול **pass. pt.** **מום a blemish** גבר סמי אי אפסיה אי חרים M₂* (ני"א סטיר) איש עור או פסח או ערום - ויק כא 18 [כך הוא נה"מ אבל נ"ש ערום ואין תרגום זה יפה לו. ע"ע סטר].

חרמה irma שם מקום **pr. n. (place)** **חרמה** ש"פ ומעונון וכתונון עד חרמה ויכוס ויכתום עד חרמה - במ יד 45. וקרא שם אתרה חרמה - במ כא 3.

חרמון armon^c שם מקום (ע"ע טור חרמון) **pr. n. (place)** **חרמון** ש"פ צידנאי יזעקון לחרמון שרין - דב ג 9.

חרן arrân שם מקום **pr. n. (place)** **חרן** ש"פ ונפק יעקב מבאר שבע למיזל לחרן - בר כח 10. בירה ניסן אתא אברהם מן חרן - אס 11.

חרסאן שם מקום **pr. n. (place)** (היא خراسان. זביח, אסטיר 33) **חרסאן** ש"פ ואזל לד וארם ושרו בכותה רבה דשמה חראסאן אלסודא די מתקריה אלגזירה

הרספ - חרף

היא באפריקה והלכו לד וארס ושכנו בכותה,
רבה ששמה חרסאן אלסודא הנקראת אלגזירה,
היא באפריקה - אס 8.

חרספ קשקשת הדג **scale of fish** [איי חרספיתין
= וקשקשת - מיייל ויק א 9. רגלוי דתרנוגלה דמיין
לחסספיתיה דנונה (נ״א חרציפיתיה) = רגלי התרנוגול דומות
לקשקשת הדג - פסיקתא דר״כ 63. השי' חרשפ]

עורפ ש״ע ז **n. m.** **קשקשת** כל דלה ערספיים
וכנפיים... תיכלון כל אשר לו סנפיר וקשקשת...
תאכלו anything... that has fins and scales you
may eat - ויק א 9, דב יד 9. וכן הוא בויק א 12,10,
דב יד 10 [תן דעתך שהוא בא כנגד 'סנפיר' דווקא].

חרף ¹ תעוד מן הצאן **goat** [השי' איי חרופן דען -
אונקלוס בר כא 28. טל, לשון 156. טלשיר 239. ע״ע
חרפד, רפד]

חרף ש״ע ז **n. m.** **עמוד** חמשה חרפיים
חמשה עתודים - במ ז 17. חרפיה דראמים על
עאנה (C עורפיה) העתודים העלים על הצאן
- בר לא 10, 12. ארתע ארפין ודכרים חמאת
כרים ואילים - דב לב 14.

חרוף ש״ע ז **n. m.** **עמוד** חמשה עורפין
N חמשה עתודים - במ ז 17. עורפיה דראמים
על עאנה C העתודים העלים על הצאן - בר לא
10, 12 (המליץ 550: ארפדיה). חמשה עורפין VN
חמשה עתודים - במ ז 9, 83.BA.

חרוף ש״ע ז **n. m.** **עמוד** חמשה עורפין
N חמשה עתודים - במ ז 41, 77. ערופיה M - בר
21.

חרוף ש״ע ז **n. m.** **עמוד** חמשה ערפיים
B, חמשה עתודים - במ ז 53.

חרפן ש״ע ז **n. m.** **עמוד** וחרפניה אפרש
יעקב ויהב קדם עאנה m והכשבים הפריד
יעקב... - בר ל 40. בחרפניה M, בכבשים - בר ל
32.

חרף ² חתן **daughter's husband** [ע ביהודה
קורין לארוסה חרופה - בבלי קידושין ו ע״א. זביח,
לשוננו כב (תשי״ח) 242, הערה 38]

חרוף ש״ע ז **n. m.** **חתן** **daughter's**
husband ערוב חתן - המליץ 463. ערוביו חתניו
- המליץ 464 ע״פ בר יט 14. ליתא.

חרפד תעוד מן הצאן **goat** [חרף+חד (זביח), המליץ
550. ע״ע חרף]

חרפד ש״ע ז **n. m.** **עמוד** **goat** שם היחידה
ארפדיה העתודים - המליץ 550.

חרפוד ש״ע ז **n. m.** **עמוד** **goat** וחזי ית כל
ערפוד M - בר לא 36.

חרץ ¹ חלק הגוף, מתנים **loins** [ע״ע חלץ. ² איי
תבר חרצה דשנאו - נ דב לג 11. סואיי אסר על כול
חרץ סקא - עמוס ח 10]

חרץ ש״ע ז **n. m.** **1 גב** **back** ודמך על ארצה
על ערצה ושכב על האדמה על גבו (Moses)
laid on the ground on his back - ת״מ 266. 2
מתנים **loins** ערציון עסירים מסניכון
ברגליכון מתניכם חגרים נעליכם ברגליכם
- your loins girded, your sandals on your feet
שמ יב 11 (= המליץ 514). מובא גם בת״מ 44. שרי
ערצי דכל רברביה ³ ʿārāsi מתיר את חלצי כל
הגדולים - א״ח 28. מן ערצין VB ממתנים - שמ
כח 42. מחזי חרצי מקמאיה מחץ מתני קמיו -
דב לג 11.

מחרץ ש״ע ז **n. m. pl. tant.** **מתנים** **loins** ושוה
סק במערצין A [וישם שק במתניו (Jacob) put
sackcloth on his loins - בר לו 34.

חרץ ² חיתוך ופריצה **cutting** [איי חרצי מיא -
תרגום יהושע יא 8].

קל בינוני פעול **pass. pt.** **חרוץ** **to be**
mutilated אי תביר אי חרץ C או שבור או
חרוץ injured or mutilated - ויק כב 22.

ערץ ש״ע ז **n. m.** **פתח** **opening** ערץ תעבד
לתיבותה C צהר תעשה לתבה - בר לו 16.
opening in the ark - בר לו 16.

חרצין ³ החלק הפנימי בענב, הגרעין **grape**
kernels [איי כהדא פאטטא דרמונא דחרצנייתה
מתחמיה מלגאו = כאוהו גרעין של הרימון שחרצנו נראה
מתוכו - פסיקתא דר״כ 6. יש ויכוה במשנה בעניין ההבחנה
בין זג ובין חרץ. מש נזיר ו ב]

חרצן ש״ע ז **n. m.** **חלק** **בענב** מן חרצנין ועד
זוג M, *מחרצנים ועד זוג מחרצנים from seeds to skins
- במ ו 4.

חרק בעירה, שריפה **burning** [> خنق = שריפה
(Dozy I 273b-]

קל שרף **to burn** ופסילי אלהיון תחרקון B
ופסילי אלהיהם תשרפון and put to fire the
images of their gods - דב יב 3 [פירוש של תגדעון].

חרר - חרש

[כח 22]

זרעה (> **חררה**) ש"ע נ *n. f.* **דלקת** **inflammation** וברערתה ובדלקת - המליץ 447 [ע"פ דב כח 22. ליתא].

חרש¹ מלאכה ואומנות, כישוף **craft, charm**, [א"י חרש וחרשה לא תקיימו ה - נשמ כב 17. **סוא"י** חרשיא = החרטמים - שמ ט 11]

פענל כישוף to practice magic מערש מנחש מכסף מענן ומנחש ומכסף a soothsayer, a diviner, a sorcerer - דב יח 10 [V והמליץ 515 מצבים י'מחריש' כנגד י'מכשף']. **מחרשה** לא תוהי NA **מכשפה** לא תחיה - שמ כב 17.

חרש¹ ש"ע ז *n. m.* qattāl *cārrāš **מכשף sorcerer** ועבדו כן חרשי מצרים ויעשו כן חרטמי מצרים **diviner, a sorcerer** - דב יח 10 [V והמליץ 515 same - שמ ז 22. לא ישתבק חרש ולא קסם לא ייעזב מכשף ולא קוסם - אס 11. ואצטמתו חרשיה וקסמיה וקמו במרטוש רב נאספו החרטומים והקוסמים ועמדו במצוקה גדולה - אס 15. בלעם בר בעור חרשה דעל גהרה VN בלעם... פתרה אשר על הנהר - במ כב 5 [נתפס פתור *nom. ag.* ולא שם מקום. השי מי"ל אל אתר: היא פתור על שמה פתיר חלמיה *int.: solver of dreams*]. **2 עושה מלאכה, אומן craftsman** שאל מן העברית *H loan* ארור אישה דיעבד פסל ומסכה... עובד אדי חרש VB (נייא אמאן) ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה... מעשה ידי חרש a sculptured or molten imag..., a craftsman's handiwork - דב כז 15 [רק כאן].

חרש² ש"ע ז *n. m.* מעשה כישוף **charm** הלא לא חרש ביעקב ECBA כי לא נחש ביעקב there is no charm in Jacob - במ כג 23. ועבדו כן חרשי מצרים בחרשיו ויעשו כן חרטמי מצרים - שמ ז 11. עבדו בחרשיון עשו בקסמיהם - ת"מ 32.א.

חרש² לוקה בשמיעתו **deaf** [א"י אלמין או חרשין - נ שמ ד 11. **סוא"י** ואידינהון דחרשיא ישמעון - ישע לה 5]

חרש ש"ע ז *n. m.* **לוקה בשמיעתו deaf** לא תקלל חרש לא תקלל חרש you shall not insult the deaf - ויק יט 14.

חרש³ יער **forest** [א"י דייעול עם חברה בחורשה למקטוע קיסין - התה"מ דב יט 5. **סוא"י** בסוגיא דחורשא = בסבכי היער - ישע ט 18]

חרר¹ חרות **freedom** [א"י ארום לא אתחוררת = כי לא נפדתה - נ ויק יט 20 (בגיליון). **סוא"י** ברא יחרר יתכן - יוחנן ח 36]

קל עבר: חראה (+נסתרת) - ויק יט 20. **פעל עבר:** חררה (+נסתרת) - ויק יט 20 VNMEBA. **אתפעל עבר:** אתחררה (+נסתרת) - ויק יט 20 *M_{ex}. **חראי qattāl** - שמ כא 5. לחראי - שמ כא 26. **חרו** - ויק יט 27. לחרותה - שמ כא 2 (= המליץ 470). חרוי - שמ כא 27. **חרור qittūl** - ויק כה 10. **חרווי** - ויק יט 20 *M₁. **חרי** - ויק כה 10 M.

קל הוציא לחופשי free to הלא לא חראה כי לא חפשה âfāša - ויק יט 20.

פעל הוציא לחופשי free to הלא לא חררה since she has not been freed - ויק יט 20.

אתפעל הוציא לחופשי free to הלא לא אתחררה *M_{ex} כי לא חפשה since she has not been freed - ויק יט 20.

חראי ש"ת adj. **חופשי free** לא אפק חראי לא אצא חפשי I do not wish to go free - שמ כא 5. **תשלחנה חראי מן עמך** תשלחנו חפשי מעמך - דב טו 12. וכן 13, 18. **לחראי** ישלחנה תחת עיינה לחפשי ישלחנו תחת עינו - שמ כא 26. וכן 27.

חרו ש"ע נ *n. f.* **חופש freedom** וחרו לא ייב לה או חפשי לא נתן לה her freedom she has not been given לה **חרות her freedom** - ויק יט 20. **יפק לחרותה יצא לחפשי** - שמ כא 2. **יוסף מסחן חרותה...** יוסף מלכה לבש חרותה יוסף בעל החרות... יוסף המלך לובש חרות - ת"מ 53. **חרוי** לחרוי יטלקנה חליפת שנה A לחפשי ישלחנו תחת שנו שמ כא 27 [כתיב אחר של 'חרוי' ע טל ג קמח-קנא].

חרור ש"ע ז *n. m.* **חרור release** ותזעקון חרור בארעה N*M₁ B חרו, M חרי) וקראתם דרור בארץ you shall proclaim release throughout the land - ויק כה 10 [סוא"י חרורה - Horol 133b].

חרורי ש"ע נ *n. f.* **חופש freedom** אי חרורי לא יתיהב לה *M₁ או חפשה לא נתן לה she has not been given her freedom - ויק יט 20.

חרי ש"ע נ *n. f.* **דרור release** ותזעקון חרי בארעה M וקראתם דרור בארץ you shall proclaim release throughout the land - ויק כה 10.

חרר² חום וקדחת **heat** [ע חרורח = מחלה - דב

חרת - חשב'י

ויראה יהודה ויחשבה לזונה
Judah saw her, he thought her to be a harlot
- בר לח 15. אתון חשבתון עלי בישא והאלהים חשבה לטובה
אתם חשבתם עלי רעה והאלהים חשבה לטובה
- בר נ 20. הך אגן עבדין ומה בחשבתהן נחשב
איך נעשה ומה במחשבותינו נחשוב? - ת"מ
54. קדישות יצרה לא יחשב תועבה אלא
טבה קדושת היצר, אל יחשוב (אדם) תועבה
כי אם טובה - ת"מ 292א. הי חשיב לון דינין
מהר חשב (הכין) להם עונשים - ע"ד י 16. חשיב
הוא <עורתה> דסדם הך חרם רכוש סדום הו
בעיניו כחרם - אס 12.

מחשב ולמחשב מן חשבן למעבד בדהבה
ובכספה MECA ולחשב מחשבות לעשות בזבה
ובכסף - שמ לב 4.

פעל חישב to calculate ויחשב ית שני זבונה
ויעזר ית דיתר וחשב את שני ממכרו והשיב
את העדף sale, refund the difference - ויק כה 27.

מחשבה ולמחשבה חשבה למעבד ... B
ולחשב מחשבות לעשות... - שמ לב 32.

אֶתְפַּעֵל 1 התחשב to be reckoned ובגויעיה
לא יתחשב ובגוים לא יתחשב (a people)...
reckoned among the nations - במ כג 9. **2 נחשב**
to be considered דם יתחשב לגברה ההוא
דם יחשב לאיש ההוא that man shall be
considered as if he had shed blood - ויק יז 4.
ארע גיבריה תחשב אף הי ארץ רפאים תחשב
אף היא - דב ב 20. הלא כנכראן אתחשבנן לה
C הלא נכריות נחשבנו לו - בר לא 15.

חשב'י ש"ע ז n. m. **1 חשיבה** design ולחשב
מן חשבן למעבד... ולחשב מחשבות לעשות...
to make designs for work - שמ לא 2. **2 מחשבה**
thought ויכבי אלהנו כל חשב ביש
God extinguish all bad thought - ע"ש ד 27.

חשב'י ש"ע ז n. m. **אומן** craftsman
עובד חשב מעשה חשב work of a craftsman
(- āššāb) - שמ כו 1, 6. אמן וחשב ורקם חרש
וחשב ורקם - שמ לה 35, לח 23.

חשבה ש"ע נ. f. **מחשבה** thought
אתפרע פרעה (!) מנהון - נ שמ יח 11 (בגיליון). **סואיי**
דאתחשבו עלי חשבה בישא - ירמ יא 19 וכל חשבה
בישא any bad thought - ע"ש ד 28. מן אסע
יצרה בחשבה מי הסיע את היצר במחשבה? -
ת"מ 14א. נסב פרעה... חשבה בישא לקח פרעה...
מחשבה רעה - ת"מ 27. מה בחשבתך תעבד
עמנןמה בדעתך לעשות עמנו - ת"מ 29א. ולחשב
מן חשבן למעבד... ולחשב מחשבות לעשות... -

חרשה ש"ע נ. f. **יער** ודייעל עם עברה בארשה
למקטע קיצמים (VB בחורשה) ואשר יבוא
עם רעהו ביער לחטב עצים when one goes
into the forest with his neighbor to cut wood
- דב יט 5.

חרת פיתוח שנעשה באיזמל engraving [ע"ע
חרד]

קל חרת to incise בניוני פעול pass. pt. ומכתבה
מכתב אלהים הוא חרית על לוחיה N (נייא
חריד) והמכתב מכתב אלהים חרות על הלוחות
the writing was God's writing, incised upon the
tablets - שמ לב 16. ורשום (חרית) תין לא תתנון
בכון m וכתבת קעקע לא תתנו בכס - ויק יט 29
[ע"פ אונקלוס]. O.

חש' עץ tree [> חש' - Lane 573b. טל ג עה,
Uhlemann 25]

חש' ש"ע ז n. m. **עץ** tree וחש עביד פרי (E)A
ועץ עשה פרי trees bearing fruit - בר א 12.

חש'א קרביים entrails [> חש'א - Dozy I 292a,
טל ג, עה]

חש'א ש"ע ז n. m. **קרביים** entrails וייעלון
מיה... האלין באחשאך A ובאו המים... האלה
במעין may this water... pass into your entrails
- במ ה 22 [ריבוי אחשא. pl.].

חשב'י חשיבה; עשיית מלאכה או הכנתה
thinking; craft אחר דאת בגויה - נ בר ג 9. **סואיי** והיך כרעה (!)
דמוזינא אתחשבו - ישע מ 15

קל עבר: חשב - ת"מ 28א. עתיד: נחשב - ת"מ 35א.
ביוני: חשיב āššāb - ע"ד י 16. מקור: מחשב - שמ לא
4. **פעל** עתיד: ויחשב - ויק כה 27. מקור: מחשבה - שמ
לה 32 B. **אתפעל** עבר: אתחשבן - בר לא 15. עתיד:
יתחשב - במ כג 9. **חשב** āššāb - ע"ש ד 27. **חשב**
*āššāb - שמ כו 1. **חשבה** āššāba - ע"ש ד 28
[התחילית מ הופרדה מתפסיתה כסימן היחס]. **חשבן**
חשבה (מידע) - ת"מ 236ב. **חשוב** qittūl - שמ כה 8
E. **חשוב** qāṭōl - שמ כו 31. **מחשבה** מחשבן (ר) - שמ
לא 4 B.

קל חשב to think, consider דהוא חשב
מפקה למיה בצפרה שהוא חשב לצאת למים
בבוקר Pharaoh planned to depart for the water
- ת"מ 28א. וחזתה יהודה וחשבה לזני

חשבב² - חשך

חשים išam שם פרטי *pr. n.*

חשים ש"פ ובני דן חשים - בר מו 23.

חשך חושך darkness [א"י חשוכא מחשך למצרייה
- נ ש מ יד 20. סו"א"י שימשא וזהרא יחשוכון - יואל ד
15]

קל חשך to be dark וחשכת ארעה ותחשך
הארץ - שמ י 15.

אפנל החשיך to darken והוה עננה מחשך
ומניר ית ליליה VECB ויהי הענן החשך ויאר
את הלילה the cloud was darkening and
illuminating the night - שמ יד 20 [יהשך' נתפס
מקור הפעיל]. **עבד עננה** מניר ומחשיך כל יתה
לילתה עשה את הענן מאיר ומחשיך כל אותו
הלילה (God) made the cloud illuminating and
darkening all that night - ת"מ 73ב.

חשך ש"ת *adj.* **חשך** dark אימה חשך מ₁
אימה חשכה dread and darkness - בר טו 12.
והוה ענן חשך ואניר ית ליליה ויהי הענן
החשך ויאר את הלילה - שמ יד 20.

חשיכה ש"ע נ *n. f.* **חושך** darkness עננה...
מן אלופיה חשיכה הענן... מהרגלו החושך
cloud... its way is darkness (= רגיל להחשיך) -
ת"מ 264ב.

חשיכו ש"ע נ *n. f.* **חושך** darkness תחמדוה
דשלטת עלינו והלבשת יתן חשיכות לבה
התאווה שהשתלטה עלינו והלבישה אותנו
חשכת הלב the desire gained rule over us and
made us wear darkness of heart - ת"מ 283ב.

חשך ש"ע ז *n. m.* **חושך** darkness חשך
ענן וערפל darkness, cloud, and gloom - מ טו
111 [ע"פ דב ד 11]. האן דפרס חשכה יודון לה
לבבים זה שפרס את החושך (=האל) יודו לו
הלבבות - מ ו 19-20. וקרא לחשכה לילי - ננה 84
[ע"פ בר א 5: ולחשכה זעק לילי]. והוה חשך קביל
בכל ארע מצרים ויהי חשך אפלה - שמ י 22.
במים אסינים הך מד טמעו בחשך קפיל "במים
אדירים" כמו שצללו בחושך אפלה - ת"מ 56א.
וילך לגו חשך אפיל וילך בחושך אפל - ת"מ
290ב.

חשכה ש"ע נ *n. f.* **חושך** darkness וחשכה
על [אפ]י [תהום] וחשך על פני תהום and
darkness was upon the face of the deep - בר א
2.

חשכו ש"ע נ *n. f.* **חושך** darkness ארשי
לחשכותה דרגוה יקפלי lâšekūtâ ציווה

שמ לא 4 ועוד. ולמחשב חשבאתה... VMC ולחשב
מחשבות... - שמ לה 32.

חשבון ש"ע ז *n. m.* **חשבון** reckoning יום
חשבנה על כל עמליה יום החשבון על כל
המעשים day of reckoning for all deeds ת"מ
236ב. וילה חיבה... כד יגלי קשטה ויתיצב
לחשבנה אוי לחוטא... כאשר יתגלה קשטה
ויעמד לחשבון - ת"מ 232א [כינוי לחישוב העתים
וללוח השנה - תולדה ב]. ידוע בכינוי חשבון קשטה -
Cow 106.]

חשוב ש"ע ז *n. m.* **חשיבה** design
ולחשוב מן חשבון ולחשב מחשבות על כל
design for work - שמ לה 32. **2 חיזוק** בלבוש
הכהן **girdle** וחשוב אפודה E וחשב אפדתו -
שמ כח 8 [רק כאן. בשם כח 27, 28. כט 5 וכי: שושב,
ע"ע].

חשוב ש"ע ז *n. m.* **חושב** 1 חושב במעמד הבינוני
thinking participial במה לשנה ממלל לבה
חשוב מה שלשונו מדברת לבו חושב what his
mouth utters, his heart thinks - ת"מ 15א. **2 אומן**
craftsman *n. ag.* עובד חשוב מעשה חשב
work of a craftsman (aššāb) - שמ כו 31, לו 8
ועוד.

מחשבה ש"ע נ *n. f.* **מחשבה** design ולחשב
מחשבון B ולחשב מחשבות to make design for
work - שמ לא 4. ולמחשב מחשבאתה E ולחשב
מחשבות - שמ לה 32.

חשב² tree עץ [حشِب - Lane 573a]

חשב ש"ע ז *n. m.* **עץ** ותלי יתך על השבה A
ותלה אתך על העץ (Pharaoh) will hang you on
a tree - בר מ 19.

חשבון išbon שם מקום *pr. n. (place)*

חשבון ש"פ הלא חשבון קרית סיחון - במ כא
26.

חשך חשך, מזימה **suspicion** [א"י הוה חשך על
שמיטתא - ירוש שביעית לט ע"א. באה"ש הוראתו גם
החשך וגם הסיבה לחשך: המזימה]

אתפנל 1 נחשך to be suspected ולא
אתעשד מנאן גבר VNEC (נ"א אפקד, אתפקד)
ולא נפקד ממנו איש none among us is
suspected - במ לא 49 [= המליץ 560. עואניש ג/ב
1270]. **2 זמס to plan** אחוך מתעשד למקטלנך
m^a (נ"א מתעתד) אחיך מתנחם להרגך your
brother plans to kill you - בר כו 42.

חשם - חתם

עכמת ית עשושה VM₂ כי ידעתי את מכאובו
I know their sufferings - ש מ ג 7 (= המליץ 492).
דהלך בחשך חשוש הוולך בחושך חושש -
אבישע (Cow 499).

חתם שם פרטי *pr. n.*

חת ש"פ ומלל עם בני חת למימר - בר כג 3.
אציקת בחיי מקדם בנאת חת - בר כז 46.

חתאי ש"י *gent. n.* עפרון בר צהר חתאה - בר
כג 8.

חתם סגירה, אטימה **closing, sealing** [א"י

ואגרו חתימן - נ במ כב 7 (בגיליון). **סוא"י** יהון ידעין
הלן דחתמין נימסא דלא ילמון יתה - ישע ח 17]

קל 1 סגר to seal ונסב חתה מן עלויו וחתם
בסר חליפתה (E) ויקח אחת מצלעותיו ויסגר
בשר תחתיה He took one of his ribs and sealed
the flesh at that spot - בר ב 21. מן צער גויתה
וסדרה מן חתם רוחה לגוה מי צר את הגווייה
וסידרה, מי חתם את הרוח בה? - ת"מ 14א.
חתמה חתם אלהים בעד כל רחם לבית אבימלך
*m₁ עצר עצר אלהים בעד כל רחם... - בר כ 18.

אי חתים בסרה מן דיאבה... או חתום בשרו
מזובו... - ויק טו 3. **2 סיים** to finish כהלון
עקדו... כד חתם משה אישה מלי תשבחתה
כולם קדו כשסיים משה את דברי תהילתו
all of them bowed down... when (שירת האיטו)
the man Moses finished the words of the praise
- ת"מ 211ב. לא הוית חתמת למה הכתב לא
הייתי חותמת את מה שנכתב (את סדר אותיות
הא"י - דברי האות תי') - ת"מ 304א. **3 עצור**
בינוני פעול to tarry *pass. pt.* והוא חתים על
ירכה והוא צלוע על ירכו (because of) his hip
(Jacob) was tarrying על 32 [=המליץ 572].
זביח]. **4 חתם בידו sign** to חתימה ביד קראה
דטובה (התורה) חתומה ביד הקורא הטוב
(the Tora) is signed by the hand of the Good
Reader - ת"מ 85.

פעל חתם seal to אה מחתם נבייה קום
עמנן ציבעד אוי חותם הנביאים (כינוי למשה. עי'
זביח שם בהערה), עמוד עמנו מעט (=last) O, seal
of the prophets, stay with us a little - ת"מ 259ב.

אֶתְפַּעַל נסתים, נחתם to end ונבואה
ובריה וכהונה וכתב בזימונות אלין אתחתם
אלהות ונבואה ובריאה וכהונה וספר - בזימון
אלה נחתמה, divinity, prophecy, creation
priesthood and scripture - all these are sealed
by the appointment (of these letters) - ת"מ 189א.

לחשיכה שיסור הכעס He commanded the
darknes that the anger turn away - אי"ג 61.

חשם ש"פ פרטי *pr. n.* āšām

חשם ש"פ ומלך... חשם מן ארע תימנאה - בר
לו 34. חשם מן מואב ושמלה מן עילם - אס
ב13.

חשמונה ש"פ שם מקום *pr. n.* āšāmūna

חשמונה ש"פ ונטלו ממתקה ושרו בחשמונה
- במ לו 29.

חשן ḥšn חושן, מכלי הכהן (of
the priest's garment) [מן העברית H]

חשן ש"ע *n. m.* חושן **breastpiece** ותעבד
חשן דין ועשית חשן משפט - שמ כה 15. ואבני
אשלמים לאפוד ולחשן ואבני מלאים לאפד
ולחשן - שמ כה 7. ועסרתי לבושיה חשנה
ואפודה ומעילה... ועשרת המלבושים (של
הכהן): החושן והאפוד והמעיל... - ת"מ 111ב.

חשק ¹ חמד **desire** (מן העברית H)

קל 1 אהב to love לא מסגיתוכון מכל עממאי
חשק יהוה בכון לא מרבכם מכל העמים חשק
יהוה בכם יהוה among the peoples that the Lord set His heart
on you - דב ז 7. לוד באבהתך חשק יהוה - דב י
15. אנן בני טבים וכן חשק יהוה אנו בני טובים
ובנו חשק האל - ת"מ 233א. **2 חשק** to desire
the soul of ברי חשקת נפשה בברתכון
my son Shechem longs for your daughter
לד 8. ותחזי בשביה אתה ייה אשפר ותחשק
כה וראית בשבינו אשה יפת תאר וחשקת בה
if you see among the captives a beautiful
woman and you desire her - דב כא 11.

חשק ² איסור וקשירה **binding, attaching**

[א"י זוג חמרין חשיקין - תרגי שופ יט 10]

קל קשר to tie עמי דן ממללה וחשק יתה
במדעך ראה דיבור זה ועצור אותו בלבך see
this word and tie it to your heart - ת"מ 112א [עי'
זביח העי' 2].

חשש כאב, מחלה **pain** [א"י חשש מיעוי - ויקי"ר

תתנח. **סוא"י** וחולף רוחא חשושתא - ישע סא 13]

חשוש ש"ע *n. m.* **מכאוב** suffering הלא

חתן - חתן

מתי 19 ו

חתרה ש"ע נ. f. **חפירה** digging אם באתרתה יתשקע גנבה (N בעותרתה) אם במחתרת If the thief is seized in tunnel (i.e., while digging) - שמ כב 1 (המליץ 509 - בחתרתה).

מחתרה ש"ע נ. f. **חפירה** digging אן במחתרתה יתשקע גנבה A אם במחתרת ימצא הגנב - שמ כב 1.

†**חתת** פחד **fear** [מן העברית H]

קל פחד to fear אן תדחל ואל תחת E אן תירא ואל תחת fear not and be not anxious - דב א 21. הביטוי מובא בצורתו העברית בת"מ 257.

חותם ש"ע ז. n. m. [מן העברית H] **חותם** seal פתוחי חותם seal engravings - שמ כח 11.

חותם ש"ע ז. n. m. **חותם** seal פתוחי חותם - שמ כח 11 C (= המליץ 467).

חתיים ש"ע ז. n. m. **חותם** seal חתימך ושזרך ואטרך חתימך ופתילך ומטך, your seal, cord and staff - בר לח 18. למן חתימה למי החותם - בר לח 25 (= המליץ 467). מפתחן פתוחי חתיים מפתחות פתוחי חותם - שמ לט 6, 14.

חתמה ש"ע נ. f. **1 סוף** completion, end אל תירא ואל תחת חתמת ממללה עם יהושע "אל תירא..." (דב א 21) חתימת דיבורו עם יהושע the conclusion of His words with Joshua - ת"מ 257. שרוה בסרה וחסולה אנהמו ובחתמת מצוהתה גלת ברכה (ספר ויקרא) ראשיתו בשורה וסופו נחמה ובסיום המצוות גלתה ברכה - ת"מ 173א. ירחה הדין לכוון ריש ירחיה תרח ברכאתה וחתמת קללתה "החדש הזה לכם..." פתח הברכה וסוף הקללה - ת"מ 39א. ה היא חתמה היא החותם (סוף המלה "השירה" דב לא 30) - ת"מ 176ב. **2 כלל** corollary הדה חתמה דאתמר לנן אקימה קמייך נאר מופע זהו הכלל מה שאמר לנו, העמידהו לפניך לאור זורח this is the corollary of what has been said - ת"מ 149א [זב"ח: סוף < סך < כלל]. **3 חתימה** signature חתמה דליתי ממחקה חתימה שאינה נמחקת a signature that is never effaced - ע"ד א 32. **4 מניעה** withholding חתמה חתם אלהים m₁ עצר אלהים God has sealed - בר כ 18 (= המליץ 548).

חתן נושא הבת לאישה **matrimony** א"י חתנא בעא למגזור וחמוי לא שבק - נ שמ ד 25. **סוא"י** היך חתנא משבחה - ישע סא 10

אָתְפַּעַל בא חברית נישואין **to intermarry** והתחתנו עמנן בנאתכון תתנון לנן intermarry with us: give your daughters to us - בר לד 9. ולא תתחתן בהון ברתך לא תתן לברה - דב ז 3.

חתן ש"ע ז. n. m. **חתן** daughter's husband עוד מן לך אכה חתן בניך ובנאתך עוד מי לך פה חתן בניך ובנתיך whom else have you - בר יט 12. והוה כמחך בעיני חתניו *M₁C ויהי כמצחק בעיני חתניו - בר יט 14.

†**חתר** חפירה **digging** א"י אין בחתרתה ישתכח - **קת"ג** שמ כב 1. **סוא"י** והן דגנביא חתרין וגנבין -

ט

עסב C ורכיבים עלי עשב - דב לב 2 (המליץ 577: טבי - צוי !).

†טבל שקיעה בנוזלים **immersing** [ע"ע צבע. א"י תטבל בארבעין סוון דמוי ותדכי - מ"ל ויק טו 28] **קל טבל to dip** וטבל אצבעה באדמה ויטבל אצבעו בדם **to dip** ויטבלו את הכתנת בדם - בר לו 31. ויטבל במים גבר דכי וטבל במים איש טהור - במ יט 18. ותסכוֹן מסארת אזור ותטבלוֹן באדמה דבספה ולקחתם אגדת אזור וטבלתם בדם אשר בספל - שמ יב 22. טבלו לא לה ברי ערברב E טבלו לא לו בני אספסוף, **they immersed, not to Him** - דב לב 5 [דרוש כנגד ישחתו לא לו בני מוס". רמו לנצרות! ואולי הוא שיבוש של כנון C. חבלו לא לה בני מוס *Anti-Christian midr.* referring to baptism? But see MS C: *hblw*, ['acted corruptly'].

†טבע שקיעה **sinking** [א"י וטבע יתהון בימא דסוף - נ שמ ט 1. **סואי** סגרת תומיא וטבעת יתהון - תפילת מנשה - [Horol 93b] ← עשית מטבעות **mintage** [א"י טבע מתקלה - נ בר כד 22]

קל שקע למוות בנוזלים **to sink intrans.** **טבעו** כימה דסוף טבעו בים סוף **they were drowned in the Sea of Reeds** - ת"מ 377 [מן שמ טו 4]. ולעם פרעה בנגף טבעים **with Pharaoh they sink** plague - מתנה (Cow 180).

פנעל הטביע למוות **to drown trans.** ומבחר תליתאה טבעה בים סוף ומבחר שלישי **הטביעו** בים סוף **He the pick of his officers** **drowned in the Sea of Reeds** (הקריאה) [**âbâ'u** אבל נתפס כנראה פע"י + כינוי הנסתר (טבעו) וכך הוא נ"א: VC, טמעה, N, עסקנון. המליץ 477: טמענון. *Int. as casus pendens, with the verb having a 3rd pers. object suffix.*

טבי ש"ע ז **n. m.** **יחידת משקל** משמשת מטבע **a weight** טבי לגלגלתה בקע לגלגלת **half-shekel a head** - שמ לח 26 [ס חואוניי טבעא דכסף - מתי כב 19 (אוונגליון דמפרשא, 160)]. **קדש** דהב טבי מתקלה נזם זהב בקע משקלו - ברי כד 22 [א"י טבע מתקלה - נ בר כד 22].

ט האות התשיעית באלף בית. סימן המספר 9. The ninth letter of the alphabet. Symbol of the number 9.

ט **tit** א ש"ע נ **n. f.** **האות טית Tet** כד חכמת ט אהן איקרה דאתוקרת בה כשראתה ט את הכבוד שנתכבדה בו **when Teth knew this glory with which it was glorified** - ת"מ 288א. ועמונה קעם וט וג וס... ממללים עם נביה רבה משה ויראוהו עומד וטית ונון וסמכת מדברות עם הנביא הגדול משה - ת"מ 285ב. טית אמרת למה לא הוה לי בריש קצין דכרן דמות חברי טית אמרה למה לא היה לי בראש הקיצים זכר כמו חבריי? - ת"מ 286א. **ב** מספר מונה **cardinal number תשעה nine** ואלין שני חיי אדם טק שתה ול שתה אלה שני חיי אדם **these are the nine years of Adam's life, nine hundred and thirty years** - אס 5א. **אדן** <לא> מללה אלה בר ט וצ שנה בזמן ש<לא> דיבר עמו אלוהים היה (אברהם) בן תשעים ותשע שנים - אס 13א. כל דיניה לגו ט ירחין בהכל המכות (של מצרים) היו בתוך תשעה חדשים - אס 16א.

†טבח שחיטה **slaughtering** [א"י לקבל תורא טבחה = כמידת השור השוחט - בר"ר 721] **טבח** ש"ע ז **n. m.** **qattāl** **טבח** עם ירב, בהוראת איש החצר **'courtier'** רב טבחיה שר הטבחים **slaughterer with rb in the sense of the chief steward** - בר לו 36 וכן בר לו ט 1; מ 4.3; מא 12.10.

טבח ² **âbâ** שם פרטי **pr. n.**

טבח ש"פ וילדת אף היא ית טבח וית גחם... - בר כב 24.

טבי מחיות השדה **deer** [א"י תאכלון יתיה כבשרא דטבייה - נ דב טו 22. טלשיר 86]

טבי ש"ע ז **n. m.** **צבי deer** מסכה ודכיה ייכלנה כטביה וכאילה הטמא והטהור יאכלנה כצבי וכאיל **the unclean and the clean alike may eat** of it, as of the deer and the gazelle - דב יב 15 כמד יתאכל ית טביה וית אילה כאשר יאכל את הצבי ואת האיל - דב יב 22. וכטביים עלוי

טבקה - טוב

B (J אדכי, MECA דכי) אל מקום טהור to a clean place - ויק ו 4. שלום יהוה עליו ועל אבהתיו הטהורים - ת"מ (מק) א99.

טהרה ש"ע n. f. **טהור purity** טהרת יוסף עורי הוקמת בדילה כל אהן עובדה וגם טהור של יוסף קבע בגללו נעשה כל המעשה הזה the purity of Joseph too was established, because of it all this event occurred ת"מ א78-א. ומבחר ברכתה יהי מתקלל ובחר הטהרה יהי טמא ואחרי הברכה מקולל ולאחר הטהרה טמא - ת"מ א144.

טהרו ש"ע n. f. **טהור purity** היום התשיעי בדיל טהרות יוסף דהוה מלו בחכמת אבהתה היום התשיעי - בשביל טהרת יוסף שהיה מלא חכמת האבות היום הטהרה טהרה של יוסף the ninth day because of the purity of Jopseph, who was full with the wisdom of his ancestors - ת"מ א40.

טוב טוב, חסד **goodness, kindness** (יוצר עם יטב (ש"ע) מערכת משלימה *Functions suppletively* **with ytb** (q. v.) א"י אן טטיב עבודך... ישתרי וישתביק לך - נ בר ד 7. **טוא"י** שפיר למחמא וטב למיכל - בר ב [9]

קלעבר: וטב - דב א 23. **אפעל** עבר: הטיב - ת"מ א114. עתיד: ונטבי - במ י 29. ציווי: אטיב **ijab** - איג 108. בינוני: ומטיב **wmi[ab** - אי"ה 48. **אטיבו** בהטיבותה - שם כו א35 VA. **טב** **tab** - ע"יד יג 19. **טבאית** - דב יט 18. **טבה** - בר מד 4. טבהתך (ר) **ābātāk** - ע"יד ככ 52. **טבו** - בר כד 12 mA. טבואן - ת"מ א166. **טבן** - ת"מ א105. **טוב** **tab** - ע"יד ז 7. **טובה** לטובה - בר נ 20 B. **טובו** טובוהאן - ת"מ א197. **טובי** **tūbi** - ע"יד טז 33. **טיאב** - במ יח 12. **מיטב** - שם כו א35 (=ל 7).

קל היה טוב **to be good** וטב בעיני ממללה וייטב בעיני הדבר (=seemed) the thing was good to me - דב א 23. ושמע משה וטב בעיניו וישמע משה וייטב בעיניו - ויק י 20. וטבי מליין C-ויטבו דבריהם - בר לד 18 (נסתרות).

אפעל 1 הטיב פע"י **do good trans.** אלפתון התנשו אסקפתון נפלו הטיבת לון הבאשו לימדתים - שכח, זקפתים - נפלו, היטבתי להם - הרעו (My teaching); I taught them - they forgot (My teaching); I uplifted them - they fell down; I treated them well - they acted badly ונטבי לך A והיטבו לך - במ י 29. **הך דת** אלוף אטיב כפי שאתה רגיל, היטיבה - איג 108. **דת** טב ומטיב שאתה טוב ומיטיב - אי"ה 48. **2 נהג יפה** פע"ע **to act rightly intrans.** ומן עתה ולדאתי הטיב עד תהי מלו בכל טוב ומעתה

טבעת ש"ע n. f. **קהל המתפללים congregation** [עשי"ה NSH] על חנות כתבה אל הטבעת בשהיית הספר בקרב הקהל as the book bids among the congregation Cow 49 - [לדעת פרלס הוא שאילת משמעות מן חלקה = חברת לודים, מאמינים. Perles, OLZ 15, p. 29.]

טבקה בור, שוחה **pit** (> **طَبَقَة**) = תא [Barthélemy 471, Dozy II 25a - **טבקה ש"ע** n. f. **שוחה cave** (ויתן לי ית מערת) טבקה m המערה let him sell me the cave - בר נ 9 [גיליון Gloss].

טבריים שם מקום (הוא טבריה) *pr. n. (place)* **טבריס** ש"פ ושרו בדימה דשמה טבריס - אס א12. **וטבריס** מתחמה בימה מכל רבעתה וטבריה גובלת בים מכל (ארבע) הרוחות - אס א20.

טרה צהרים **noon** [א"י ותיחון מגששין בטהרה - נ דב כח 29. **טוא"י** טהרא - LSP 72b]

טהרים ש"ע z. n. **צהרים** הלא עמי ייכלון גבריה בטהרים כי עמי יאכלו האנשים בצהרים for the men will dine with me at noon - ברי מג 16. **עד על יוסף בטהרים** עד בא יוסף בצהרים - ברי מג 25. **ותהי מגשש בטהריה** והיית מממש בצהרים - דבי כח 29.

טהר נקיון מטומאה, הסרת הטומאה **purity** [עשי"ה NSH. ע"ע דכי]

פעל טיהר **to purify** אה עמה דרבתה מרה וטהר מולדה הוי העם אשר גידלו אדוניו וטיהר את לידתו O, people whom the Lord has made pure and whose birth He magnified and וטהרת לשני למקדשהתך וטיהרת לשוני לקדשך - ת"מ א206. עסרה אוקראון אוקרך בדיל טהר נפשך עשרה כיבודים כיבדך כדי שתטהר את נפשך - ת"מ א229. מן יכל יטהר מן אנון מטהרין מי יכול לטהר מה שהם (הכרוכים) מטהרים - ת"מ א290.

אתפעל ניטהר לשם פולחן **to be purified** מטטה ומדכי וממשח ולבוש (הכהן) מיטהר ומטהר ונמשח ולבוש **is** (the high priest) purified, clean, anointed, and vested - ת"מ א118. **טהור ש"ת** **טהור clean, pure** לאתר טהור

ונצב פרדים מכל אילן טב ונטע פרס מכל עץ טוב - ת"מ 192א. רחמנה טבה אדיק לן ופשרן הרחמן הטוב השקף עלינו והצילנו - מ n 79. **נקבה** f: ויחזי מנוחתה הלא טבה וירא מנוחה כי טובה הם the resting place was good - בר מט 15. עללה טבה דלית סוף לרבותה - ת"מ 50א. תבואה טובה שאין סוף לגדולתה - ת"מ 50א. ואחזי ית ארעה טבתה ואראה את הארץ הטובה - דב ג 25. **רבים** pl. m: מה טבים משכניך יעקב מה טבו אהליך יעקב, O, Jacob! - במ כד 5. טבין פקודיך טובות מצוותיך - מ ג 35. ושבקת אבהתך טביה במן אתה מדבק - עזבת את אבותיך הטובים, במי אתה דבק? - ת"מ 137א. **רבות** pl. f: ועקבה בעקובאן טבן וכינהו בכינויים טובים טובים 9. בשבעה חזואן טבהן אתחברתי - ע"ד טז 9. בשבעה מראות טובים אתחברת - ת"מ 308א. ד - **adv.** **היטב well** טוב בראת צלפחד בממללין A (ני"א אשפירן, שפיר, יאות) כן בנות צלפחד דברות (מילולית: היטב... בדבריהן. the daughters of Zelophehad are right [lit. speak well] - בר מז 7.

טבאית ת"פ **adv.** **היטב thoroughly** (א"י ותשאלון טבאית - ג דב יג 15 (בגיליון) ומעית יתה טחין טבאית ואכתה אתה טחון הייטב I thoroughly it grounding it thoroughly ותבעי ותדעו ותשול טבאית ודרשת וחמרת ושאלת היטב - דב יג 15. ויבעון דיאניה טבאית ודרשו השופטים היטב - דב יט 18. ותכתב... ית כל מלי ארהותה הדה ביור טבהאית וכתבת... את כל דברי התורה הזאת באר הייטב - דב כו 8. **ב** ש"ת (ערך היתרון) (*superl.*) **best** במיטב Vm אבוך ית אבוך Vm במיטב in the best (part) of the land settle your father במיטב הארץ הושב את אביך Vm במיטב הארץ בארץ רעמסס - בר מז 6.

טבה ש"ע נ f. **טובה good deed, thing** למה שלמתון בישה תחת טבה למה שלמתן רעה תחת טובה why did you repay good with evil? - בר מד 4. והאלהים חשבה לטבה - בר נ 20. לא יחשב תועבה אלאן טבה אל יחשוב אדם תועבה כי אם טובה - ת"מ 292א. ומן מסכי לנפוש אלא מן טבתך ומי מצפה לרווחה אם לא מטובותיך - ע"ד כג 51-52.

טבו ש"ע נ n. **חסד, טובה good deed, grace** ועבד טבו עם רבי אברהם ma ועשה חסד עם אדני אברהם deal with grace with my master Abraham - בר כד 12. וחילוה ספוקה

ולהבא היטב כדי שתהיה מלא בכל טוב from now on act well, that you may be full with every good - ת"מ 114א. ויגלי אגר טב לאנשים היטבי ויגלה שכר טוב לאנשים אשר היטבו - ת"מ 80א. ואן לא תטיב A ואם לא תיטיב - בר ד 7 (=המליץ 475).

אטיבו ש"ע נ f. **n. תיקון attending** בהטיבותה ית בוציניה VA (B באיטכותה) בהיטיבו את הנרות in his tending the lamps - שמ כו א35 (-ל) 7.

טב א ש"ע ז n. **m. sg. tant. 1 טוב good** ולא יפרג יתה טב בביש ולא ימיר אתו טוב ברע לא נכל ממללה עמך ביש וטב לא נוכל דבר אליך רע וטוב - בר כד 50. מן טב לביש מטוב ועד רע - ת"מ 156ב. טב לכל מן דעמי לה טוב לכול מי שרואה אותו (את האור) - ע"ד יג 19. טב לך תחכם דאתה כתוב ספריון יאה לך שתדע כי אתה תכתוב ספריהם - ת"מ 92ב. ואיקר וחיים בטב ויקר וחיים בטוב - א 20ב. **מידע det.** נח כד עבד טבה הגלה עבדה נת, כשעשה את הטוב נגלה מעשהו Noah, when he did good, his deeds were manifested - ת"מ 190ב. מן לא יחכם טבה ישמעאל טב מנה מי שלא יבין את הטוב, ישמעאל טוב ממנו - ת"מ 228ב. **2 טוב** choice וכל טב רבה באדה וכל טוב אדניו בידו **the choice of his master** - בר כד 10. **3**

ש"ע ז n. f. pl. tant. 1 הצדיקים the righteous טביה חדין וכל תכסיהתון לא בלת הטובים שמחים וכל כסותם לא בלת the righteous will be joyful and their clothes will be wear out upon them - ת"מ 238ב. אליו עקובאת טביה מסחני זכותה אלה תוארי הטובים, בעלי הצדקה - ת"מ 237ב. ומקבל צלות טביה ושומע תפילת הטובים - ע"ד טז 27. **2 האבות הראשונים the Patriarchs** דאתה אסידת על גרמך הן לית תנשי קיאם טביה שאתה העידות על עצמך כי לא תשכח ברית הטובים for You testified that you will not forget the covenant with the Patriarchs - ת"מ 199ב (על דב ד 31). רבותה לאלהנו דקבע רוים כלבכי טביה עד ינירו ויגלונון הגדולה לאלהנו שנטע סידות בלבות הטובים (נח, אברהם) למען יבינו ויגלום - ת"מ 396ב. דאנן בני טבים אהבי קשטה נטורי קיאמה שאנו בני טובים אוהבי האמת שומרי הברית - ת"מ 162א. **ג ש"ת adj. טוב good זכר m:** דהוה ספר טב עד מותר כי היה מורה טוב עד מאד for he was a very good teacher - מ טז 80.

טוח - טול

מלוכיה וטובי ירותיה אשרי המחזיקים ואשרי היורשים - ת"מ 96. טובי לטביה במה יתגזון אשרי הטובים במה שיהיה גמולם - ת"מ 90. טוביון עבראי במתנתה דאתיהבת לון ארהותה אשריהם העברים במתנה שניתנה להם, התורה - ע"ד יב 3. דאתה אלהן וטוביון שאתה אלהינו ואשרינו - מ ג 50.

טיאב ש"ע ז n. m. **טוב** (חלב) fat כל **טיאב** רטיב וכל **טיאב** יביש כל חלב יצהר וכל חלב תירש all the best of the oil, and all the best of the wine the wine - במ יח 12. כל ארמות יהוה מכל **טיאבה** כל תרומת יהוה מכל חלבו - במ יח 29. בהרמותוכון ית **טיאבה** מנה בהרמכם את חלבו ממנו - במ יח 30, 32.

חייטב א ש"ע ז n. m. **חיקון** improvement במיטבה ית בוציניה בהיטיבו את הנרות in his tending the lamps - שמ כו 35 א (=ל 7). במיטב ארעה אדיר ית אבוך במיטב הארץ הושב את אביך - בר מז 6. **מיטב** (superl.) best מן מיטב חקלה ומן מיטב כרמה ישלם ממיטב שדהו וממיטב כרמו ישלם his shall make restitution from the best of his field and of his vineyard - שמ כב 4.

טוח מריחה בטיט plaster [מן העברית ? H.ע"ע טוח]

קל טח to plaster ויטחון ית ביתה C וטחו את הבית they shall plaster the house ויק יד 42 [עירוב עם המקור. Prob. blend of *twš* and *twḥ*]. (SP)

טוי שובל! **train, skirt** {طَيَّحَ طوى = כפלי הבגד - Lane 1898c from Ar: Prob.}

טויו ש"ע נ n. f. **שובל** בהשאלה ? **train fig.** וטויותו עד צידון A (ני"א מיתוביתה, מיתובה) וירכתו עד צידון and his train (will be) as far as Sidon - בר מט 13 [פירש אפוא ירכתו שולי בגדו. בטור הערבי של המלץ 481. מראכזה = מחזותיו. C^{af}: ומרכזה].

טול תנועה, הליכה **movement, walking** [איי] מטיל גו גנין גו פרדסין - ירוש חגיגה עז ע"ד] ← בהלה, בלבל **fright, confusion** [השי תנחומא בובר, שמיני 5: והדעת מטלטלת], ביטול **abolishment** [זב"ח. עואניש ג/ב 68]

קל עתיד: יטול - ת"מ 276. צויו: טול - ת"מ 276.

יהב לכון טבו A ואל שדי יתן לכם רחמים - בר מג 14. טבו איטב עמך A היטב אטיב עמך - בר לב 13. וכיתך מתרבי בתרי טבואן ואז תהיה מתגדל בשתי טובות - ת"מ 166. זערת מכל טבואתה A קטנתי מכל החסדים - בר לב 11. יתרו... אסחן טבו יתרו... החזיק טובה - ת"מ 15.

טבן ש"ת adj. [עש"ה NSH - זב"ח, תרביץ י 335] **טוב** good ארש ארש טבן מכלל בתמימוסד יסוד טוב מעוטר בתמימות He laid a good למימר טבן כהלה אצלחו (ק: מימר טב) לומר אמירה טובה, כולה הצלחה - ת"מ 112. שלם לך הרגריזים הטבן - אבישע (Cow 254). לכל מאום טבן - אבישע (Cow 740).

טוב א ש"ע ז n. m. **1 טוב, חסד, good deed** **grace** בתין מלים כל טוב all houses full of good things good things - דב ו 11. דלא שבק טובה C A) טבואתה) ואימנותה אשר לא עוב חסדו ואמתו - בר כד 27. ותחדי בכל טובה דיהב לך יהוה ושמתח בכל הטוב אשר נתן לך יהוה - דב כו 11. הב לן מן טובך תן לנו מטובך - ע"ד כנ 35. בטובה דארעה MCBA במיטב הארץ - בר מז 6. בטוב ארעה C במיטב הארץ - בר מז 11. 2 כינוי לאלהים epithet of God טובה אודוע ונחת טור סיני ארתת הטוב זע וירד, טור סיני רעד The Good One moved and descended; Mount Sinai trembled - מ טו 76. כבר צדותה בכרה... דהפך טובה אפיו מנן אכן פחד בחוצות... כי הפך הטוב פניו ממנו - מ א 71-73. 3 מק"ר interj. [עואניש ג/ב 101] **אשרי** happy is טוב דקעם מן שנתה וייתי לידך אשרי הקס משנתו ובא אליך happy is (the one) who wakes up and You comes to You ע"ד יג 7. טוב עלמה ומה לגוה אשרי העולם ומה שבו - מ יד 49. טוב סגודיה דאנצירין אשרי המשתחווים המסורים - ע"ד ד 14.

טובה ש"ע נ n. f. **טובה** good אתון חשבתון עלי בישא והאלהים חשבה לטובה B אתם חשבתם עלי לרעה והאלהים חשבה לטובה you meant evil against me; but God meant it for good - בר נ 20 [עברית? H].

טובו ש"ע נ n. f. **טובה** good וילה אנש דלא מקדם טובוהאן - ת"מ 197.

טובי מק"ר interj. [איי] טובי גברך טובי עבדך - תרגי מל"א י 8. **טואיי** טובי מן דמתבונו במסכנייה - תה מ 2 **אשרי** happy טובי תהבה אשרי התהב **happy is the Taheb** ע"ד טו 33. טובי

not abolish it - א"ד 12 [נסמך עד לב כז 17. After
[Dt 26:17]

אתפלפל ונע, טר to move intrans. וואטלטלר
וקעמו מרחיק EC וינועו ויעמדו מרחק
they moved and stood at a distance - שמ כ 14.
אסטלטלו בקסטרה במים אסיני[ם] צללו

כעופרת במים אדירים - שמ טו 10 [המליץ 575:
אצטלטלו. ז"ב"ח שם: עירוב של אטלטלו ושל אצטללו
(C), כלומר טולטלו]. נבנה לנן בניאן ראם דלא
נטלטל על אפי כל ארעה נבנה לנו בניין גבוה
let us build a high הארץ על פני כל הארץ
building so that we won't wander over the
to be **נבהל** 2. אס 9. frightened וחזו כל עמה וואטלטלו ונפלו על
אפיון M ויראו כל העם וירנו ויפלו על פניהם
all the people saw and were frightened, and fell

on their faces - ויק ט 24 [השי יעזי]. **3. הנתבלבל**
to be **confused** וללא אטלטל לשנה דו הוה
פרוט ספר מלי ארהותה ומלי מקרתה לכל
ישראל ולא נתגמגם לשונו (של משה) כי הוא
היה אומר את ספר מלי התורה ומלמד את
הקריאה לכל ישראל (Moses') tongue was not
confused for he pronounced the book of the
words of the Torah and taught the reading to all
to be **abolished** 4. **בטל** Israel - ת"מ 269. 4
דכרן דליתו מטלטל דכרן צומה זכרון שאינו
a remembrance of the Day of the Fast
that will never be abolished is the
remembrance of the Day of the Fast - מ י 13-14.

תחומה דשבתה עדן לעלמה מועדה קמאה
דלא מטלטל תחום השבת תענוג הוא לעולם,
המועד הראשון שאינו בטל - ע"ד יב 10-11. הב
בלך תזבח לבר מן זבנה דבה צורך אלה בין
רמשיה עבדה תהום ליתו מטלטל לעלם היהיה
מלזבוח מחוץ לזמן שציווך אלהים, "בין ערבים"
עשהו גבול שאינו בטל לעולם - ת"מ 343. מה
דאמר יומה דן לוכון לדכרן לא יטלטל עד
לעלם מה שאמר "היום הזה לכם לזכרון" (שמ
יב 14) לא יסור עד עולם - ת"מ 442.

טעיוול ש"ע qittül n. m. הליכה (a place to)
walk מי תהומה מעים ומי רקיעה תלה נפש
לבינתון טעיוול לרחמי מי תהום הכפיל ומי
הרקיע הרים. נתן רווח ביניהם, הליכה לאהובי
He doubled the waters of the abyss and raised
the waters of heavens. He made a space
between them, a walking place for His
devotees - מ ה 49 - 52 [היינו מקום להלך בו].

טלטול ש"ע 1. **תנועה** motion האן הך

פעל עתיד: נטעיל nēṭāyyāl - מ יד 67. נטיל - אס 9.
ציווי: טעילו - ת"מ 51. בינוני: מטיעאל - ת"מ 28.
מפלל עבר: וטלטלון (+נטתר) - במ לב 13. EC. עתיד:
טלטל - דב יט 14. EC. בינוני: מטלטל - דב כז 15.
אתמפלל עבר: אטלטל - ת"מ 269. עתיד: יטלטל - ת"מ
42. בינוני: מטלטל mitṭālṭāl - ע"ד יב 11. **טיול** qittül
טעיוול tiyyol - מ ה 52. **טלטול** - ת"מ 185.

קל זז, נע to move (away) intrans. וילה
לאנש דידור לגו אתר יחזי בה אבדנה ולא
יטול מנה אוי לו לאדם במקום שיראה בו את
האבדון ולא יזוז ממנו ויהיה
woe to any man who moves away from it
resides in a place where he sees the
devastation, yet he does not move away from it
- ת"מ 276. טול מן ארח פנותה דהי אכלה
דיאריה זוז מדרך הפנותה שהיא אוכלת יושביה
move away from the way of the deviation, for
it consumes its inhabitants - ת"מ 276.

פעל נע, התהלך to move, walk
האן ונבקר ננוע מכאן ונחקור
let us move from here and inquire - ת"מ 126. לא נטעיל
בכתבה אלא בשיראן ובתשבחות לא נהלך בספר
אלא בשירות ובתשבחות - מ יד 67. נטיל להכה
ולהכה נהלך לכאן ולכאן - אס 9. טעילו בזהו
מאורי זכותה התהלכו בשמחה מאורות הצדקה
- ת"מ 51. אמר לון משה טיעאלו בשלם חכימיה
ושאלו לכל שבט אמר משה התהלכו בשלום
החכמים ושאלו לכל שבט - ת"מ (ק) 22. אנה
בתר נפק מטעיאל בחדו עלוי נהרה אני מחר
יוצא לטייל בשמחה על הנהר - ת"מ 28.

פנפל 1 הניע, העתיק to move trans. **א"י**
וטלטל יתהון מן קרייה לקריה - נ ב ר מו 21 וטלטלון
במדברה ארבעים שנה EC ויניעם במדבר
ארבעים שנה - במ לב 13. לא טלטל תחום
עברך EC לא תסיג גבול רעך - דב יט 14 (=המליץ
538). ארור מטלטל תחום עברה ארור מסיג
גבול רעהו cursed be he who moves his fellow
countryman's landmark - דב כז 17 (=המליץ 538).
2 בבל, רימה to thwart, upset
מסמי עיני נעירם ומטלטל מלי קשטיים
(VECB) וטלטל = המליץ 536) כי השחד יעור
עיני פקחים ויסלף דברי צדיקים
bribes blind and upset the pleas of the
clear-sighted and the righteous - שמ כג 8 וכך הוא דב כז 17. **אכדך**
מטלטל בעמי לדלם משגרון A (י"א מדלם =
מרמה) עודך מסתולל בעמי לבלתי שלחם
you continue to thwart My people, and do not let
them go - שמ ט 17. **3 ביטל** to abolish
קבע תחום לא טלטלונה האלהים קבע תחום,
אל תבטלוהו God has established a limit; do

טוס - טור אמראה

מיה על ארעה A והמבול היה מים על הארץ
 וכן 7. 10; 11. י. 1. מן אונקלוס O. ע"ע 'מבול' בשורש
 יבל. ס טופנא - LS 271b. טל, *Salvacion en la*
Palabra, Madrid 1986, p. 535

טור¹ הר **mountain** |א"י סוק לטור עברייה הדן -
 נ דב לב 49. סוא"י ארע דטורין ודמישרין = ארץ הרים
 ובקעות - דב יא 11]

טור - ת"מ 130. טור סיני *or sīni* (נסמך) - ע"ד ו 4.
 טורה *tūrā* (מיודע) - מ ח 66 / טברה *tibrā* - מ ט 35
 זב"ח: שם תנייני מן הריבוי טברה ZBH: *Backform*
from the pl. א"י צדיקה דמתילין בטוריה - נ במ כג
 9. טברים *tēbārān* - מ יד 89.

טור ש"ע ז. n. m. הר **mountain** לא הוה טור
 שמש מן מי מבולה אלא הו לא היה הר ריק
 ממי המבול אלא הוא *the waters of the flood, except it*
empty from the waters of the flood, (Gerizim)
 - ת"מ 130. זב"ח: א"י צדיקה דמתילין בטוריה - נ במ כג
 9. טברים *tēbārān* - מ יד 89.
 טור ש"ע ז. n. m. הר **mountain** לא הוה טור
 שמש מן מי מבולה אלא הו לא היה הר ריק
 ממי המבול אלא הוא *the waters of the flood, except it*
empty from the waters of the flood, (Gerizim)
 - ת"מ 130. זב"ח: א"י צדיקה דמתילין בטוריה - נ במ כג
 9. טברים *tēbārān* - מ יד 89.
 טור ש"ע ז. n. m. הר **mountain** לא הוה טור
 שמש מן מי מבולה אלא הו לא היה הר ריק
 ממי המבול אלא הוא *the waters of the flood, except it*
empty from the waters of the flood, (Gerizim)
 - ת"מ 130. זב"ח: א"י צדיקה דמתילין בטוריה - נ במ כג
 9. טברים *tēbārān* - מ יד 89.

טור² שורה **row** |א"י טורא חדתא = הטור האחד
 - נשמ כח 17] ← סדר **order**
 קל עין **to be hostile** לא תקום ולא תטור
 ית ברי עמך A (ני"א תסדר, תנטר) לא תקום
 ולא תטר את בני עמך *(lā tiqqom w'lā tittor)*
you shall not take vengeance nor shall you be
hostile - ויק יט 18 [זב"ח: ע"י בני"ש. והוא מן טו"ר
 ועניינו כמו סודי (שמ כח 17), שהוא לשון קצר מן סדר
 קרבי, כגון ו שמ א 10: ויסדרון קרבא. השי ש"מ"י י 10:
 ויערך לקראת בני עמון (מן "ערך מלחמה"). התה"ע
 תחַד = תהיה עוין לפלוני. ע"י המליץ 477 והערות זב"ח

טורע"י אמתחת **bag** |ט"ס מן טוען [Corr. from
 טועני ש"ע ז n. m. אמתחת **bag** טוענין...בטועניה
 A אמתחתינו...באמתחתו - בר מג 21. בטוענין
 A באמתחתנו - בר מג 22.

טורף הצפה **overflow** |א"י דלא טף במוי דמבולא
 - בר"י 296. סוא"י טפו במיא דימא סמוקא - בר יא 4
 אפעל הציף **to flood trans.** ודעבד לחיל
 מצרים... דאטיף ית מי ים סוף על אפיון ואשר
 עשה לחיל מצרים... אשר הציף את מי ים סוף
 על פניהם - דב יא 4.

טור אמראה שם מקום *pr. n. (place)*

משה... צלותה פרקן ואבדן ממללה אסו
 ואמטאנו שילתה יתוב וטלטול איה כמו משה...
 תפילתו גאולה ואבדון, דברו רפואה ומחלה,
 בקשתו חנייה ונסיעה where is there the like of
 Moses..., his prayer is deliverance and
 destruction, his speech is healing and sickness,
 his request is abode and motion - ת"מ 185א. לא
 בטלטול ולא בנופו לא בטלטוב ולא בנויפה -
 ת"מ 278א.

טוס מעוף, תנועה באוויר **fly** |א"י פרח וטיס
 באויר שמיא - נ שמ כ 2]

קל טס **to fly** יטעס יעפף **fly** - המליץ 541 מן
 בר א 20 [ליתא]. כל עוף פרע דטעס בחללה כל
 צפור כנף אשר תעף בשמים *any winged bird*
that flies in the sky - דב ד 17. כל עוף כל טעאס
 כל צפור כל כנף - בר ז 14 [המליץ 486 טאס]. ונעת
 טעסה על פגריה MA רטעס > דטעס (B), C
 טעס, המליץ 547 דטאס) וירד העיט על הפגרים
carcasses - birds (of prey) came down upon the
 בר טו 11.

אפעל 1 הטיס **to make fly** ואגיו סלבי מן
 ימה ואטס למשריתה VMCBA E ואטו = המליץ
 478. ע"י בהערות זב"ח וע"י נטז) ויגז שלוי מן הים
 ויטש אל המחנה - במ יא 31. 2 נטש **to**
abandon ואטיס עלאה דעבדה V C E (ואטו!)
 ויטש אלה עשהו - דב"י לב 15 [תרגום מיכאני תלוי
 בממ יא 31 Num *Mechanical translation, after*
 11:31. התה"ע. وترك = נטש].

טאוס ש"ע ז n. m. **qāṭōl** מין עוף **a bird** >
 ταῦς (Krauss 257) ! טאוס - LS 271b] טעוסה
 E (טעיסה) התחמוס - ויק יא 16, דב"י יד 15 (המליץ
 613: טאוסה).

טורע"י אמתחת **bag** |ט"ס מן טוען [Corr. from
 טועני ש"ע ז n. m. אמתחת **bag** טוענין...בטועניה
 A אמתחתינו...באמתחתו - בר מג 21. בטוענין
 A באמתחתנו - בר מג 22.

טורף הצפה **overflow** |א"י דלא טף במוי דמבולא
 - בר"י 296. סוא"י טפו במיא דימא סמוקא - בר יא 4
 אפעל הציף **to flood trans.** ודעבד לחיל
 מצרים... דאטיף ית מי ים סוף על אפיון ואשר
 עשה לחיל מצרים... אשר הציף את מי ים סוף
 על פניהם - דב יא 4.

טופן ש"ע ז n. m. מבול **deluge** וטופנה הוה

טור גדגדה - טורה טבה

טור נבא ש״פ וסלק משה... לטור נבא - דב לד
1. סליק אנה אל טור נבא - ת״מ 258א.

טור סיני שם מקום *pr. n. (place)*
טור סיני ש״פ יעת יהוה לעיני כל עמה לטור
סיני - שמ יט 11. וטור סיני להב כלה - שמ יט 18.

טור עבראי שם מקום *pr. n. (place)*
טור עבראי ש״פ סק לטור עבראי הדן עלה אל
הר העברים הזה - במ כז 12.
טורי עבראי ש״פ ונטלו מעלמון דבלתימה
ושרו בטברי עבראי ונטלו מטברי עבראי
ושרו בבקעת מואב - במ לג 47-48.

טור עיבל שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע עיבל]
טור עיבל ש״פ ית ברכתה על הרגריזים וית
קללתה על טור עיבל - דב יא 29. דקעמו לגו
קללתה על טור עיבל - ת״מ 121א.

טור פראן שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע פראן]
טור פראן ש״פ הופע מטור פראן - דב לג 2.

טור קדם שם מקום *pr. n. (place)*
טור קדם ש״פ במיעלך לספרה טור הקדם - בר
י 10.

טורי קדם ש״פ מן ארם נגדני בלק... מטברי
קדם - במ כג 7.

טור שיאון שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ שיאון
תלגה]

טור שיאון ש״פ מן ערער... ועד טור שיאון
הוא חרמון - דב ד 48.

טור שפר שם מקום *pr. n. (place)* *ašfâr*
טור שפר ש״פ ונטלו מקהלתה ושרו בטור
שפר - במ לג 23.

טור תלגה שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ שיאון
תלגה]

טור תלגה ש״פ מן ערער... ועד טור תלגה
הוא חרמון - דב ד 48.

טורה טבה שם מקום *pr. n. (place)*
טורה טבה ש״פ **ההר הטוב** כינוי להר גריזים **the**

טור אמראה ש״פ אתיהון עד טור אמראה -
דב א 20.

טור גדגדה שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע גדגדה]
טור נדגדה ש״פ ונטלו מכני יעקן ושרו בטור
הגדגדה - במ לג 32.

טור גבלה שם מקום *pr. n. (place)* [הר שעיר.
ע״ע גבל[?]]

טור גבלה ש״פ ודר עשו בטור גבלה וישב עשו
בהר שעיר - בר לו 8. ואלין תולדת עשו אבי
אדום בטור גבלה - בר לו 9. וסהרנן ית טור
גבלה - דב ב 1. ירתה לעשו יהבת ית טור
גבלה ירשה לעשו נתתי את הר שעיר - דב ב 5.

טור גלעד שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע גלעד]
טור גלעד ש״פ ושוה ית אפיו טור גלעד - בר
לא 21.

טור גריזים שם מקום *pr. n. (place)* [ודך כלל
אינו מיתרגם ונכתב הרגריזים (ע״ע) *Never translated*
[elsewhere; always written hrgrzyim (q. v.).

טור גריזים ש״פ תקימון ית אבניה האלין...
בטבר גריזים A - דב ה 17א. למברכה ית עמה
בטור גריזים - דב כז 12.

טור האלהים שם מקום *pr. n. (place)*
טור האלהים ש״פ ואתא לטור האלהים לחורב
- שמ ג 1. ואזל ופגעה בטור האלהים - שמ ד 27.

טור חורב שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע חורב]
טור חורב ש״פ ואתפצו בני ישראל מן סעדון
מטור חורב ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר
חורב - שמ לג 6.

טור חרמון שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע חרמון]
טור חרמון ש״פ מנחל ארנן ועד טור חרמון -
דב ג 8.

טור טורה שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום מיכאני
[šâr âr] שר הר]

טור טורה ש״פ ונטלו מקדש ושרו בטור טורה
ויסעה מקדש ויחנו בהר הר - במ לג 37.

טור נבא שם מקום *pr. n. (place)*

טורטס - טטה

טחון ש"ע ז. *n. m.* **טחינה grinding** ואוקדתה יתה בנורה ואכית יתה טחון מיטבה A ואשרפה אתו באש ואכתה אתו טחון הייטב I burned it with fire; I broke it to bits and ground it thoroughly. (דבי ט 21 tã'on =המליץ 477).

טחין ש"ע ז. *n. m.* **טחינה grinding** ומעית יתה טחין טבאית ואכתה אתו טחון הייטב I broke it and ground it thoroughly. דבי ט 21.

טטה ת"פ של זמן *adv. (temporal)* [זב"ח, ת"מ 470, הערה 2: τός. תפש את מקומו של יאדין (ע"ע) ברוב המקומות... *Supplants dyn in most places.* R. Buth, Maarav 5-6, 33 ff; Macuch 321]

טטה ת"פ *adv.* **thentã** וכנענאה טטה בארעה והכנעני אז בארץ the Canaanites were then the land it was then יהוה אז החל לקרא בשם יהוה יהוה יהוה - that men began to invoke the Lord by name בר ד 26 [מובא בת"מ 70א: טטע שרי למקרי]. וכנענאה ופרואה טטה דארים בארעה והכנעני והפרזי אז יושבים בארץ - בר יג 7. טטה תתברי מתקומתי אז תנקיא מאלתי - בר כד 41. טטה מלוך V (m מטטה) מאז דברך - שמ ד 10. טטה אתחללת לעיצי סלק אז חללת יצועי עלה - בר מט 4. ומטטא אתית לפרעה A ומאז באתי אל פרעה - שמ ה 23. טטה תרחי ארעה ית שביה... טטה תשבת ארעה אז תרצה הארץ את שבתתיה... אז תשבת הארץ - ויק כו 34. א' טטה יתכנע לבון ערלה וטטה ירחון מן עוביון או אז יכנע לבס הערל ואז ירצו את עונם - ויק כו 41. טטה אשיר ישראל אז ישיר ישראל - במ כא 17. טטה אפרש משה תלת קרין אז יפריש רגז יהוה כי אז יחר אף יהוה - דב כט 19. טטע מדי ט עבידה פרדים גדיל... אמר טטע לגדל פרדים טב "טטה" (שמ טו 1) באשר ט עשויה פרדס גדול... אמר "טטע" לפאר פרדס טוב - ת"מ 70א.

טונה ת"פ *adv.* **then אז** טוטה (אמרת חמי דמים) *M₄ אז אמרה חתן דמים then she said, "A bridegroom of blood" שמ ד 26.

מטט ת"פ *adv.* **מאז ever since** ליד פרעה מאז באתי אל פרעה ever since I came to Pharaoh [מביא את שמ ה 23]. מטט שמעת אהן שבעתי מליה מאז שמעתי אותן שבע המלים *ever since I heard these seven words* - ת"מ (מק) 44א.

Good Mountain epithet of Mount Gerizim אתרבה צורתה דדאדם דברא יתה אלה מן עפר טורה טבה נתגדלה צורת אדם שברא אותו אלוהים מעפר ההר הטוב - ת"מ 94א. מן יהוה אלהיך תדחל ויתה תשמש בטורה טבה הרגריזים - ת"מ 224א.

טורטס שם פרטי *pr. n.* (ע"ע טרטוס)

טורטס ש"פ והוה לגבון חרש ושמה טורטס מן אלופי ספר האותות והיה בתוכם מנחש ושמו טורטס, ממלומדי ספר האותות - אס 11א. וחרשה טורטס סלק מתמן לחברון והמנחש טורטס עלה משם לחברון - אס 11ב.

טוש משיחה, ציפוי בטיט **plaster** [א"י גבלין אדמדמני וטיישין מוחיה - לשים דומדמניות ומרחים ראשו - בריר 327] ← כיסוי, מסתור **covering**

קל מרח **to plaster** וטעשתה בחימר m ותחמרה בחימר she dabbed it with clay - שמ ב 3. ויטעשוון ית ביתה E (*M₂) ויטחשוון וטחו את הבית - ויק יד 42 [נ ויטשוון (בגיליון marg.)].

פעל מרח **to plaster** וטישתה בטינה A ותחמרה בחימר - שמ ב 3.

אָתְפַעַל נמרח **to be plastered** ובתר קלפו ית ביתה ובתר אטעש E C (הטעש *M₂) דאטחש) ואחרי הקצות את הבית ואחרי הטח - after the house has been scraped and plastered ויק יד 43. ואד לא פרה מכתשה בביתה בתר הטחש E C (הטאש, *M₁) דאטחש) ... אחרי הטח - ויק יד 48 [אינו מתרגם את ניש כקריאתו 'ãttã, פיעל מן חטא - לשון חיטוי. עואניש ד 307. Transl. following MT. SP has 'ãttã from hî' 'cleansing'].

טיוש ש"ע ז. *n. m.* **קבר** ? **grave** ותדלפני (!) בטיושיהון A וקברתני בקברתם and bury me in their burial-place - בר מז 30 (מהוראת כיסוי ומסתור. 'Meaning derived from 'covering').

טחן שחיקה וגריסה **grinding** [א"י די טחנה בתרא מן רחיה - נ שמ יא 5. **סוא** תרתין יהון טחנין ברחיא - מתי כד 41]

קל טחן **to grind** ואוקדה בנור וטחנה עד דק וישרפהו באש ויטחנהו עד אשר דק he burned it and ground it to powder - שמ לב 20. עמה ולקטו וטחנו בריחיה שטו העם ולקטו וטחנו ברחים - במ יא 8. ויטחנון וטחנו - המליץ 477 (על פי במ יא 8. ליתא).

טיבת - טכה, טכה

ינחש - נ בר מד 5 (ניליון). טיירית = נחשתי - קתיג בר
 ל 27 (Klein Gn 49). LS 274a ט. تطير - Lane
 [1903c]

פעול ניחש divination to practice
 you shall not תנחשו לא M₂*
 practice divination - ויק יט 26.

טייר² פיזור dispersion < طير - Barthélemy
 [496]

פעול פיזר to scatter ואנה אטירונן בלא עם
 E ואני אפורם ב(קרב) לא עם I will scatter
 them among a no-folk - דב לב 21 (פירוש של
 אקניאם. אבל C^a (BL Or 5036): אעירהם = אמרם,
 מן גי'ר].

טיירו[†] טירה, מתחם מגורים, encampment,
enclosure א"י ובכופרניהון ובטירתהון - נ בר כה
 [16]

טיירו[†] שיע נ. f. n. מנחה encampment וית כל
 טירואתון אוקד בנור V (B טירותון) ואת כל
 טירותם שרפו באש, all their encampments,
 they burned with fire - במ לא 10. ואילן שמהתון
 בדירבאתון ובטירותון ואלה שמותם
 בחצרותם ובטירותם (īrūtūmma) - בר כה 16.

טכה, טכה ת"פ adv. ← מילית משאלה
 part. < τάχα. טוא"י טכא מחצף אנש דימות = אולי
 יעז אדם למות - אל הרומיים ה, [7]

טכה א ת"פ adv. אולי perhaps טכע יית
 חמשים וכאים M₂ אולי יש חמשים צדיקים
 perhaps there are fifty righteous within the city
 - בר יח 24. טכח יתשקחון תמן עסרין A אולי
 ימצאון שם עשרים - בר יח 31. טכח אן יגששני
 אבה C (M₂ טכע) אולי ימשני אבי perhaps
 my father will feel me - בר כז 12. טכח תבהת
 ותתאחס על קנומך אולי תבוש ותחוס על
 עצמך - ת"מ 278א. טכה לא תהך אתהך בתרי
 M₂* אולי לא תלך האשה אחרי יש what
 if the woman does not follow me? בר כז 39. ב מילית
 משאלה opt. part. **לוי o that** טכה אבנה מנה
 perhaps I shall have a mC אולי אבנה ממנה
 B) son through her - בר טז 2. טכה יתלי אפי b
 לאבי, NE, לוי, C (לוהי) אולי ישא פני perhaps
 he will show me favor - בר לב 21. טכח שגו
 היא C (מ, טכע, VJMEB לוי, N ולוי) אולי
 משגה הוא - בר מג 12. טכח אסלח בדיל עוביכון

טיבת מחודשי השנה **name of a month**
טיבת ש"פ pr. n. ומנה ל שנה עד קטל קין ית
 הבל לגו עשר יומין בטיבת ומנה שלושים שנה
 לפני שהרג קין את הבל, בתוך עשרה ימים
 בטבת - אס 26.

טיגן כלי לבישול **frying pan** < φρίγανον -
 Krauss 261a א"י מן ימא לטיגא - ירוש גיטין מח
 ע"א. [

טיגן שיע ז. n. m. **אלפס** ואם מנחה על טיגן
 קרבנך ואם מנחה על מחבת קרבנך - ויק ב 5.
 על טיגנה במשח תתעבד על המחבת בשמן
 תעשה - ויק ו 14. וכל דמתעבד בלפצה ועל
 טיגנה וכל נעשה במרחשת ועל המחבת - ויק ז
 9.

טיים חומר, טיט **clay** [בן-גוון של טין (ע"ע). מתרגם
 הן חומרי והן חימרי לפי שניש אינו מבחין: Īmar כנגד
 כולם. וכך כנראה בלשון חז"ל: בחימר ובחרשית - מש
 כלים י ב. Var. of tyh (q. v.) ; translates both
 hwmr and hymr since SP has in both cases
 Īmār; cf. MH. א"י בטינא ובליבני - נ שמ א 14.
טוא"י טין יחב על עיני = טין נתן על עיני (כ"י A גורט
 טעין) - יוחנן ט, [6].

טיאם / שיע ז. n. m. **חומר clay, mortar** ונילוס
 הוה לון לטיאם A (לטינה) והחמר היה להם
 לחמר served them as mortar (līmān -
 בר יא 3. בירבן בירבן טיאם A טיעאן, m טעים)
 בארות בארות חמר clay pits - בר יד 10 (המליץ
 4:68. וימררו ית חיוון...בטיאמה MA)
 בטימה) וימררו את חיהם...בחמר bimān)
 14. וטישתה בטינה A E (בטעין) ותחמרה
 בחימר she dabbed it with mortar - שמ ב 3.

טימו שיע נ. f. n. **חומר clay, mortar** ואמרן
 ית חיוון... בטימו B וימררו את חיהם...בחמר
 - they made their life bitter with mortar (bīmān
 שמ א 14.

טינר סלע, אבן **rock** [מן אונקלוס]
טנר שיע ז. n. m. **אבן, צר** (ונסכת צפוררה) טינר
 m_a m_b (טנר) ותקח צפוררה צר Zipporah took a
 flint - שמ ד 25. (ואשבקנך בנקירות) טינרא
 M₂* ושמתיך בנקרות הצור I will put you in a
 cleft of the rock - שמ גל 22.

טייר[†] ניחוש **augur** א"י מטיירה מטייר = נחש

תכס - טלל'

[and *tpym*, both meaning 'children']

טל' נעורים **youth** [א"י] יהושע בן נון טל' לא זיזיע מנו משריתא - נ ש מ ל ג 11. **סוא"י** ואמר אברהם לטלוי - בר כב 5. טלשיר 192]

טל' āli ש"ע ז n. m. 1 **נער young person** מן טל' עד סהב A מנער עד זקן both young and old - בר יט 4. טל' חכים אהני מן סהב פני נער חכם רצוי מזקן פנוי (=ריק) a wise child is more desirable than an vacuous Elder - ת"מ 170. וטליה דלגוה שומיה וארעה אורה קרץ כל יום הך טל' משעבד ("בראשית"), והנערים בו השמים והארץ, האור משכים כל יום כמו נער נכנע - ננה 70-71. וכטלין עלוי עסב E וכרביבים עלי עשב - דב לב 2. לסהביה אוקר לגבריה שרר לרבקיה אנהר לטפליה רבי לטליה חיל לילידיה חוי את הזקנים כיבד, את הגברים חיזק, את הבחורים האייר (בתבונה), את הטף גידל, את הנערים אימץ, את הגלויים חויה - ת"מ 208. **2 כינוי לבני ישראל** עם רעותה **the Children of Israel** ירוממון טליה דרחותה דאטיבש *with r'with* ימה קמיון ירמו ילדי "רעותה" שחרב הים לפניהם **exalted be the Children of the Divine** Grace before whom the sea was dried up - ת"מ 55. טליה דרחותה נפיקים למקרי בשפולי טור סיני ילדי "רעותה" יוצאים לקריאה בשיפולי הר סיני - ע"ד כ 9. אתיכוון חדין טליה דרחותה באתם שמחים ילדי "רעותה" - ת"מ 51. **3 תלמיד pupil** ומלאך יהוה לגוה קרי והוא שמע כות טל' מצית למלי ספרה ומלאך יהוה קורא בה (בתורה), והוא (משה) שומע כמו נער המאזין לדברי רבו **the angel of the Lord was proclaiming and he (Moses) listened to him like a pupil who listens to the words of his teacher** - ת"מ 5.

טלוי ש"ע נ n. f. **נעורים youth** ותבו לפניו רבה כרביותה וטל' מצית למלי ספרה ומלאך יהוה קורא בה (בתורה), והוא (משה) שומע כמו נער המאזין לדברי רבו **the angel of the Lord was proclaiming and he (Moses) listened to him like a pupil who listens to the words of his seniority and the youngest in the order of his youth** - בר מג 33.

טלל' צל, סיכוך **shade, covering** [א"י מטלין בכנפיו על כפרתה - נ ש כה 20. **סוא"י** והוא יתב תחתה בטללא - יונה ד 5] ← אשרה (**pagan**) **sacred tree** [טל, תעודה ז, 155] **קל מקור:** מטל **miṭṭāl** - מ ח 64. **פעל** עתיד: ואתטל -

VB (C לוי) אולי אכפר בעד חטאותיכם - שמ לב 30. **ג ועתה** מגביר **now intensifier** וטכח הן שבי אשקחתי רחים בחזותך A ועתה אם נא מצאתי חן בעיניך **now, if I have truly gained Your favor** - שמ לג 13. **טכח** יהי מעזרה ליד קשטה אכן יאה לחזור אל האל - ת"מ 302.

† טכס' order, מתכונת, סדר ← **arrangement** יחידה צבאית **unit (military)** [> ἀτάξις - Krauss 267. ע"ע טקס. א"י ונטל טכס מן משריה דבנוי דיהודה - נ במ י 14. **סוא"י** שתא יומן הנון דבהון טכסא דנהא עמילין = ששה ימים הם שבהם הסדר הוא שנהיה עמלים - לוקס יג 14]

טכס ש"ע ז n. m. 1 **יחידה troop** ונגוד מבין **טכסיו M₂C*** ומחוקק מבין דגליו **the ruler (shall not depart) from amongst his troops** - בר מט 10. **2 נס standard** **טכס נס** - המליץ 521 ע"פ במ כא 8 [וליתא]. **טכס משרית ראובן NmEBA** דגל מחנה ראובן - במ ב 10 (-המליץ 447). **גבר על טכסיו VNEB**... **טכס משרית יהודה NE** איש על דגליו... דגל מחנה יהודה - במ ב 2-3 וכן ב 18, 25, 14, 18, 22, **VNmBA**, **VNmB** **3 מתכונת measure** **VmB**, **VNmBA** 25. **ובטכסה לא תעבדון M₂*** ומתכנתו לא תעשו **you shall make no other like it in measure** - שמ ל 32. ואועדותה... בטכסה לא תעבדון לכוון **M₁*** והקטרת... במתכנתה לא תעשו לכם - שמ ל 37.

† טכס' שם מקום (place) *pr. n.* [הוא כנראה שינוי מן טנס מכון לדרוש (ע"י)]. אבל ע' בי"ח המליץ 577, אסטיר 36. **[Midr. change of fns (q. v.)]**

טכס ש"פ וחברון שבע שנין מבניאה לקדם **טכס מצרים EC VNMJBA** (טנס) וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען מצרים **Hebron was built seven years before the order of Egypt (?)** - במ יג 22 (המליץ 577: טכס, טנו). והוה אברהם שרי בריפון כבון טכס מצרים דו מתקרי אלריף והיה אברהם שוכן בריפון נוכח צוען מצרים הנקראת אלריף - אס 10.

† טלטף ט"ס: Corr.

טלטף ש"ע ז n. m. ? וילדן עאנה רסומין וערפיטין וטלפטין A ותלדנה הצאן עקודים נקודים וטלואים **the goats brought forth streaked, speckled, and spotted young** - בר ל 39. [עיבוד של וטלים עם טפים, ושניהם עניינם ילדים. השי **M₂** בר ל 35: וטפליה = והטלואים. **Blend of flym**]

תצב לך אטלה VC לא תטע לך אשרה you shall not plant any sacred tree - דב טו 21.

אטנו שׁיע׳ נ n. f. 1 **אשרה** sacred tree **לא תצב לך אטלו** EB לא תטע לך אשרה you shall not plant any sacred tree - דב טו 21.

ואטלותון תעקרון MC (A) ואטלותון ואשריהם תכרתון - שמ לד 13. **2 עבודת אלילים** idolatry [העברה מן חפץ הפולחן אל הפולחן] ואלהי אטלו m ואלהי מסכה gods of sacred trees - ויק יט 4.

אמטלה שׁיע׳ נ n. f. **1 סוכה** booth מד את עביד אמטלתה בכל אתר... יכל עבד... יהי עללה כאשר תעשה סוכה בכל מקום... יכול עבד... להיכנס בה in any the booth in when you make the booth in a slave may enter it - ת״מ (ק) 56A.

טל שׁיע׳ ז n. m. **צל** בהשאלה shadow fig. קדושה מנשם לון צל קידושו מניח להם dew of His sanctity relieves them - ע״ד כד 35. וטלליה דלה מטלין וצללו מצילים His shadows give shade - ע״ד טו 31. הלא על כן עלו בטל שריתי כי על ען באו בצל קורתיה since they have come under the shelter of my roof - בר יט 8 [השי המליץ 578]. וטפי בטל דרוח יקדנה דליהבן וכבה בצל הרוח את מוקד הלהבות - א״י 113. טובי זכאיה במד קנהו טלה וטובה לה מנשמינ טלה מן גנתה וטובה מן שומיה אשרי הצדיק במה שקנהו. הצל והטוב מניחים לו, הצל מן הגן והטוב מן השמים - ת״מ 239B.

טנו שׁיע׳ נ n. f. **1 כיסוי** covering ועבד יריען מרעזים לטלו על משכנה B (י״א לעפאי) ויעש יריעות עזים לאהל על המשכן he made curtains of goats' hair as a covering for the tabernacle - שמ לו 14 [lā'ol] נתפס שם פעולה. השי אונקלוס: לפרסא - מקור פעל. נ: למפרס - מקור קל, וכך [SP takes the word as a v. n. 9].

טנל שׁיע׳ ז n. m. **צל** shadow בטלל שרבי *M₁A בצל קורתי - בר יט 8. ואטלל בטללי B ואצל בצלי With My cloud - שמ לג I shall shade with To להרחקת הגשמה. השי א״ס: ואטלל בעלממי 22 [avoid anthropomorphism; cf. AS].

מטל שׁיע׳ ז n. m. **1 סוכה** booth ולקניאנה עבד מטלין ולמקנהו עשה סכות he made booths for his cattle - בר לג 17. במטלין תדרון שבעה יומים כל יצובה בישראל ידור במטלין בסכות תשבו שבעת ימים כל האזרח בישראל ישב בסכות - ויק כג 42. חג מטליה שבע יומים חג הסכות שבעת ימים - ויק כג 34. חג מטלין -

שמ לג B. 22. בינוני: מטללין - שמ כה 20 A, מטלין amī āllan - ע״ד טו 31. **אפעל** עבר: ואטל - שמ מ 21. עתיד: ותטל (נוכח) - שמ מ 3. בינוני: מטלה (יחידה) mātēlā - מ 39. מטלין - שמ כה 20. **אטל** אטלין - שמ לד 13. **אטלה** - דב טו 21 VC. **אטלו** - דב טו 21 EB, אטלותון - שמ לד 13 A. **אמטלה** - ת״מ (ק) 56A. **טל** fal - ע״ד כד 35. טלליה wālālayyā - ע״ד טו 31. **טלו** - שמ לו B. 14. **טלל** - בר יט 8 A. **מטל** מטלין amīāllan - ע״ד כה 12. **מטלה** - דב טו 21.

קל סכך to protect

מטל עננה עבדת מטל עליון את הענן עשית לסוך עליהם You made the cloud in order to protect them - מ מ 63-64.

פענל הצל, סכך to shield, shade **ואטלל** בטללי עליך עד געוזי B ואצל בצלי עליך עד עברי I will shield you with My shadow until I have passed by - שמ לג 22 [השי VCL^r: ואטלל בעלממי = ואצל בעניי Following SAV, which avoids anthropomorphism]. מטלין בכנפיהון על כפרתה A סככים בכנפיהם על הכפרת - שמ כה 20. ותטלל וסכת - המליץ 539. וטלליה דלה מטלין וצללו מצילים His shadows give shade - טל טו 31.

אפענל 1 הצל, סכך to cover, screen **ואטלל** ית פרכת פרסה ואטל על ארון סעודאיתה וישם את פרכת המסך ויסך על ארון העדות and set up the veil of the screen, and screened the ark of the testimony - שמ מ 21. ותטל על ארונה ית כפרתה וסכת על הארון את הכפרות you shall screen off the ark with the curtain - שמ מ 3. **2 הגן** בהשאלה **to protect** fig. **ימינך מטלה** על כל עבידתך ימינך סוככת על כל מעשיך Your right hand shields all Your deeds - מ מ 39. ויהי לך שמחי במה דעבד לך אלה... מה אטלך בעננה מה פלג ימה ואגיון בהויהי לך שמח במה שעשה לך אלהים... כלום לא סכך אותך בענן, כלום לא פלג את הים והעבירך בו? - ת״מ 213B. שומיה אמרת... האן ברנשה אזל ואנה מטלה עליו השמים אמרו... אנה ילך בן אדם אנו מאהילים עליו - ת״מ 141א-ב [ראה בהערות זב״ח].

אטל שׁיע׳ ז n. m. **אשרה** sacred tree **ואטליון** תעקרון ואשריהם תכרתון you shall cut down the sacred trees תקטעון EC ואשריהם תגדעו - דב 5. **ואטליון** תוקדון בנור EC ואשריהם תשרפון באש - דב יב 3.

אמטלה שׁיע׳ נ n. f. **אשרה** sacred tree **לא**

טלז - טלמס

- שמ כב 20. לא [ת]טלמון m לא תונו - ויק יט 33 (התהייע: תרבנא).

טלמס שׁיעׁז n. m. **1 חמס inequity** ואמלת ארעה טלום A (E) ותמלא הארץ חמס the earth was filled with lawlessness - בר ו 11. הלא אמלת ארעה טלום A (E) כי מלאה הארץ חמס - בר ו 13. **טולמי עליך** m חמסי עליך may the injustice done to me be on you - בר טו 5. **2 ככר talent** [העברה מכיכר הלחם אל כיכר הזה Transferred meaning from (kneaded) "bread loaf"]. **וכסף...** מאה טולמה M₁ וכסף... מאה ככר - שמ לח 25. הוה מאת טולמה M₂ ויהי מאת ככר - שמ לח 27 [טלם הוא הבצק הנלוש. ע״ע לחץ].

טלום שׁיעׁז n. m. **חומס oppressor** אנכי יהוה אלהיך דאפקתיך מידי כל טלומיה I am the God your Lord who took you out from the hands of all oppressors (Cow 397).

טלם שׁיעׁז n. m. **1 לחץ stress** בתי מצרים בטלם ובתי ישראל בשלם the houses of the Egyptians are in stress, while the houses of Israel are in peace (Cow 180). **2 ככר talent** (ראה טלום לעיל) והוה דהב אנפותה אשע ועסרים טלמה M₂ ויהי זהב התנופה תשע ועשרים ככר - שמ לח 24.

† טלמס בריאה ויצירה **creation** [הרחבת טלם = Expanded root from **!lm.**; see Nöldeke, Geiger's Jud. Zeitschr. VI, 209 במעשה ע האומן במעשה אצבעותיו הבוחן גבילת יצוריו - ניני, עמי שלח. **סוא״י** או גבולי לבין אדך אנא מסר רוחי = הוי בוראי בידיך אני מסר נפשי Horol 88b; וגבל אלהא לברנשא - בר ב 7. הבריאה נמשלת בלישה **Creation is compared to kneading; cf. gbl.**

פנעל ברא create to בקמאותה טלמס אלהה (E) A בראשית ברא אלהים **1** God created - בר א 1. **דטלמס** אלהה למעבא (E) אשר ברא אלהים לעשות - בר ב 3. **אשקול** ית עולמה דטלמס A אמחה את העולם אשר בראתי - בר ו 7. שבח דטלמס כל מי פריס שבח למי שברא את כל מי שפורס (ידין בתפילה!) **praise to the One who created** (? those who pray - עבד יהוה (Cow 141)). **אֶתְפַּעֵל נברא be created** אדם... דמן עפר אטלמס אדם... שמן עפר נברא, Adam..., from dust he was created (Cow 380).

ע״ד כא 12. **2 אשרה sacred tree** ומטליון תוקדון בנור ואשריהם תשרפון באש put their sacred trees to the fire - דב יב 3.

חמטה שׁיעׁז n. f. **1 סוכה booth** וחג מטל ת אה וחג הסכות the feast of booths - ת״מ 111א. **כד** תעבד ית מטלתה... כל יצוב בישראל יתב במטלתה כאשר תעשה את הסוכה... כל אזרח בישראל ישב בסוכות - ת״מ 124א [ע״פ ויק כג 42]. **2 אשרה sacred tree** לא תצב לך מטלה לא תטע לך אשרה you shall not plant any sacred tree - דב טו 21.

טלל רסיסי מים על הארץ **dew** [א״י דלא למחתה לכוון לא טל ולא מטר - נויק כו 19 (בגיליון). **סוא״י** יהא אנא היך טלא לאיסריל - ישע יד 6]

טל שׁיעׁז n. m. **טל dew** מטל שומיה מטל השמים of the dew of heaven and the fat of the earth - בר כז 28. **ובצפרה** הות שכבת טלה... וסלקת שכבת טלה ובבקר היתה שכבת הטל... ותעל שכבת הטל - שמ טו 13-14. **אשתה אמרח...** והוית כטל כתי רגליו האש אמרה... והייתי כטל תחת רגליו (של משה) - ת״מ 249ב. והוית לה כות טלה והייתה לו (האש) כמו הטל - ת״מ 279א. בהשאלה **fig.** טביה ריחון מתקבלה... וטללי רחמיה רססים עליון הטובים, ריחם רצוי... וטללי הרחמים עורפים עליהם - ת״מ 237ב. וטל על דיארי רחותה וטל על שוכני ״רעותה״ dew over the dwellers of the Divine Grace - ע״ד ט 43.

טנל שׁיעׁז n. m. **טל dew fig.** טלל מן סליחתה רסס למן דצעם בה טל מן הסליחה עורף על מי שצם בו (ביום הכיפורים) dew from the forgivings (i.e., of forgiveness) drips on whoever fasts on the Day of Atonement - מ יז 35-36 [עי בהערות זביח (עואנייש ג/ב 240)].

† טלם לחץ **pressure ← 1 עושק oppression** [א״י לא טלמוון = לא תעשוק - מ״ל דב כד 14. **סוא״י** לא טלמון ולא תעשקון - לוקס ג 14 (Lect 264)]. **2** לישח **kneading** [א״י מנחם טלמא = מנחם האופה - ירוש סנה כ ע״ג. השי קוה״ר לעניין ״ברבותי (ה) 10]. **3** בריאה בדרך ההשאלה **fig. creation**. ע״ע גבל, טלמס [Cf. tlms]

קל עשק oppress to וטלמאה מסעני פלגים E וישטמהו בעלי חצים החרסו him - בר מט 23 (המליץ 593: וטלמהו). וג״ור לא טלמון ולא תחצון V וגר לא תונו ולא תלחצו

טלף - טלק

טלפס † בעל חיים ? **an animal** [עירוב של טלף שבפסוק הסמוך ושל טפס (עיי"ש) *Blend of tlp (from the following verse) and tps.*]
 טלפס ש"ע ז. **שפן** **rock badger** טלפסה A השפן - ויק יא 5.

טלק † זריקה, השלכה **throwing, casting** **א"י** טלקו יתיה לגובה - נ בר לו 22 ← שילוח **sending away** [באה"ש המאוחרת בהשפעת אלק = גירש אישה *Late SA, under the influence of Ar; see Lane-1871b*] ← פשיטת עור **flaying**

פעל עתיד: יטלק - ת"מ 13א. בינוני: מטלקה (נ) - ת"מ 150א. מקור: מטלק - שמ ה 2. **אפעל** עבר: ואטלק - שמ ד 4 A. עתיד: ויטלק - בר מג 14 A. צויי: אטלק - שמ כב 10 A. בינוני: מטלק - בר מג 4 A. **אחפעל** עבר: אטלקו - שמ טו 10 V. **טלק** - שמ כב 30 A (= המליץ 595). **מטלק** - שמ ה 2 A.

פנל 1 השליך **to cast** (לנהרה) **טלקון** m היאר תשליכון *you shall throw into the river* שמ א 22 (= המליץ 595). **טלוק** **טלקון** יתה A השליך ותשליכו אתו - שמ כב 30 (= המליץ 595). ולא הוה יכל יטלק ימינה מן עליו ולא יכול (משה) להשליך את ימינו מעליו - ת"מ 13א. ולא שבקת הדה מלתה מטלקה אלא עיאצתה בלבטה ולא עזבתי אותו דבר זרוק אלא חיזקתיו בקללה - ת"מ 150א (כלומר, אין הדבר קל ערך. ע' בהערות זבי"ח). ופרעה הך אבן חרשה מטלקה ופרעה כמו אבן שמנחש זרק אותה - אס 11א. והוי נשיה מטלקי (!) גרמין עם ילידין והיו הנשים משליכות עצמן (לנהר) עם ילדיהן - אס 15א. **2 גרש** **to send away** וטלקון מעל יצחק ברה א וישלח מעל יצחק בנו עמל *and he sent them away from his son Isaac* בר כה 6.

חטלק למטלק ית ישראל A לשלח את ישראל - שמ ה 2. למטלק ית עמה A לשלח את העם - שמ ז 14. כד אתקשה פרעה למטלקון A כי הקשה פרעה לשלחנו - שמ יג 15. לדלם מטלקון A לבלתי שלחם - שמ ט 19א. [לז] מטלקון מן ארעה A למהר לשלחם מן הארץ - שמ יב 33. למטלק יתה לעזאזל A לשלח אתו לעזאזל - ויק טו 10.

אפעל 1 שלח **to send** וואטלק ית בעירה A ושלח את בעירו *if one lets his beast loose* שמ כב 4. ויטלק לכוון ית אחכוון A ושלח לכס את אחיכם *he may send back your other brother* - בר מג 14. ויטלק ית ברי ישראל מן

טלפס ש"ע ז. **n. m.** **בריאה** **creation** אלין תולדות שומיה וארעה בטלמסון (E)A אלה תולדות השמים והארץ בהבראם *such is the story of heaven and earth in their creation* - בר ב 4.
טלמיסן ש"ע ז. **n. m.** **שליט** **creator** [S.Kohn, ZDMG 79, 204] חזי יהבתך טלמיסן לפרעה *See, I make thee as a Creator to Pharaoh* - שמ ז 1.

טלף פרסה **hoof** **א"י** ומטלפה לית הוא טלפין - נ ויק יא 5. **סוא"י** ולא נשבוט טלף מנהון = לא נשאר פרסה - שמ י 26

אפעל הפריס גזור שם **to have hoofs** **denom.** טלפה לא אטלפו EC ופרסה לא הפריסו *they have no hoofs* דב יד 7. **כל מטלפה טלפה** M₂EC כל מפריסת פרסה - ויק יא 3. **וממטלפי טלפתה** *M₁EC וממפרסי הפרסה - ויק יא 4 (המליץ 565: מן מטלפו). **מטלפה טלפה** CA ממפרסת פרסה - ויק יא 26.

טלף ש"ע ז. **n. m.** **פרסה** **hoof** כל מפרס פרסה ופליגה וטלף כל מפריס פרסה ושסעת שסע - ויק יא 3. **ופליגה** לית טלף ושסעה איננה שסע - ויק יא 26. **טלף** C פרסה - דב יד 6.

טלפה ש"ע נ. **n.** **פרסה** **hoof** טלפה VCA פרסה - שמ י 26 (= המליץ 565). **טלפתה** *M₁EC הפרסה - ויק יא 4. **טלפאן** C פרסות - דב יד 6.

ענטלף ש"ע ז. **n. m.** [לעניין העייין השי' עדקן בשורש דקן (*Cf. 'dqñ (=dqñ)*)] **טלף** **hoof** וחזה והא נקי חד אחיד בעקוף בעטלפיו A (ני"א בקרניו) וירא והנה איל אחד נאחז בסבך בטלפיו (Abraham) *looked, and behold, a ram, caught in a thicket by his hoofs* - בר כב 13 [פירש שנסתבך האיל ברגליו. האם מפני אמונת היהודים שייגאלו בקרני האיל? (ברי"ד נו - 605 ואילך). *Int.: the ram was caught by his hoofs; perhaps against the Jews' belief that they will be redeemed by the horns of the ram*]. ((GenR 605).

טלפח † מין ירק **lentils** [Löw Pfl 182]. מן אונקלוס [O]

טלפחים ש"ע ז. **n. m. pl. tant.** **עדישים** **lentils** טלפעיה עד שיס - המליץ 543 [ע"פ בר כה 34. הגרסה נתונה רק בגיליון ובין השיטין של כ"י אחד: טלופחין m, טלופעין M₂. בשאר כה"י: עד שוי, עד שבא ובכולם לשון שובע. ע' המליץ 543 ש 77 וראה הערות זבי"ח].

טם שׁיׁע ז' *n. m. pl. tant.* **עצמות bones** ותסקון ית טמי מדן C והעליתם את עצמותי מזה you shall carry up my bones from here - בר נ 25. טמי (יוסף) - המליץ 548 [ע״פ שמ יג 19. בתה״ש שלפנינו: גרמת, גרמי]. וטמיהון ישעק EC ועצמתיהם יגרם bones (God) shall crush their bones - במ כד 8 (= המליץ 544).

טמי זוהמה **uncleanness** א״י ומן די בכל טמא נפש בר נש - נ ויק כב 4 ← בדידות **isolation** [זביח ת״מ 141, העי 4].

קלעתיד: יטמא - ויק י 35. בינוני: טמי - בר ד 12. **פעל** עבר: טמא - ת״מ 204. עתיד: יטמא - 290. בינוני: מטמא - 153. מקור: מטמהתה (נסתר) - ת״מ 130. **אתפעל** עבר: הטמא - ת״מ 226. עתיד: יטמא - ת״מ 253. בינוני: מטמא - ת״מ 266. **טמא** - ת״מ 116. טמאתה (מידע) tēmāta - ע״ד ג 27. **טמא** - ת״מ 131. **טמו** טמואן - ת״מ 67.

קל 1 טמא to be unclean וכל דיפל מנבלתון עליו יטמא V וכל אשר יפל מנבלתם עליו יטמא everything on which the carcass of any unclean - of them falls shall be unclean - ויק יא 35. **לנפש לא יטמא בעמה C** לנפש לא יטמא בעמו - ויק כא 1. **דעצרני מן מיניק חלב טמא שמעני מלינוק** חלב טמא - ת״מ 84. אתה טמא אשה דוה - ויק כ 18. וטמתה בטמאתה והדוה בטמאתה - ויק טו 33. קטל בכורין טמאין הרג בכואים טמאים - ת״מ 46. דור עקש הוא פניה טמיה ״דור עקש״ (דב לב 5) הוא התועה הטמא - ת״מ 195. **טמיה יתקרי N** טמא יקרא - ויק יג 45. **בודד to be isolated** **אשבקנך מצטדי** לגו עלמה I shall leave אעזבך פוחד בעולם, בודד I shall leave you grieving (and) isolated in the world - ת״מ 141. כלי וטמי תהי בארעה כלוא ומבודד תהיה בארץ you shall be withheld and isolated on the earth - בר ד 12 וכך בפסוק 14. וכן מובא הרבה בת״מ: 162, 194, 197, 221, 233, 278 - הכל בעניין קין [הרחבת המשמעות מן ״כלוא וטמא״, כלומר ענייני בידוד מן המחנה בשל טומאה (אונקלוס מתרגם צרוע - סגיר, כגון ויק כב 4. *Extended meaning from 'uncleanness', i. e., isolated from the community; O uses sgyr, 'isolated', for leper.*

פעל טימא to defile זמרי זנאה כד טמא גזרתה דקרה פינחס זמרי הזנאי, כאשר טימא את המילה, דקרו פינחס, Zimri the fornicator, when he defiled the circumcision, Phinehas stabbed him אבוה במדמך וזנאו טימא את משכב אביו במשכב זנות - ת״מ 287. מן יכל... יטמא מד

ארעה A שלח את בני ישראל מארצו - שמ ז 2. **אטלק** רבקה לי A שלח הנער אתי send the boy with me - בר מג 8. הן הויך מטלק ית אחונן לותן גיעת... ואן לינך מטלק לינן געתין A אם ישך משלח את אחינו אתנו נרדה... ואם אינך משלח לא נרד - בר מג 4-5. **2 הושיט to stretch out** ואטלק ית אדי ואקטל ית מצראי A ושלחתי ידי והכיתי את מצרים I will stretch out my hand and smite Egypt - שמ ג 20. **ואטלק אדה** ואתקף בה A וישלח ידו ויחזק בו - שמ ד 4. **אן לא אטלק אדה** בפעלנת חברה A אם לא שלח ידו במלאכת רעהו - שמ כב 10. **לא תטלק אדך על רביה A** אל תשלח ידך על הנער - בר כב 12. **3 גרש to send away** ואתלקה ואזלת וטעת A וישלחה ותלך ותתע (Abraham) sent her away, and she wandered about - בר כא 14. גועיה דאנה מטלק מקמיכון א הגוים אשר אני משלח מפניכם - ויק כ 23. **4 הפשיט עור ופלג to flay** [הכול - שילוח העור. א״י ומשךך תהא משלח חדא לשב שנין - מ״יל בר ג 14. שלח || פשט || טלק. לתפיסת הכתוב עי עואניש ג/א 69. וכל נפש דתטלק נבלה N) דתשלע JEC דתגרף] וכל הנפש אשר תפשוט נבלה any person that flays a carcass - ויק יז 15. **נבלה והטיפה לא יטלקון M** (E) [גרפון NB ישלעון] נבלה וטרפה לא יאכלו - ויק כב 8. **PI: ينظفوا =** ינקו].

אתפעל 1 הושלך to be cast אטלקו כעברה במים חסינים V הושלכו כעופרת במים אדירים they were cast as lead in the mighty waters - שמ טו 10. לגו מימי נהרה אטלק לתוך מי הנהר הושלך (משה) into the waters of the river (Moses) was cast **2 שולח to be sent off** וגבריה אטלקו A והאנשים שלחו the men were sent off - בר מד 3.

טלוק שׁיׁע ז' n. m. qittūl **השלכה casting** טלוק תטלקון יתה A השליך תשליכו אתו you shall cast it - שמ כב 30 (= המליץ 595).

מטלק שׁיׁע ז' n. m. **שילוח sending away** והוה במטלק פרעה ית עמה A ויהי בשלח פרעה את העם הושלח away the people in Pharaoh's sending away the people - שמ יג 17.

טם עצמות מת, גופה bones (corpse) [> עטס. Nöldeke ZA 21, 152. א״י טמי עזויה מלך יהודה - קוטשר מחקרים, כז. שחיק טמא - ויק״ר תקעו. **טוא״י** אסו(ר) חרבך על טמך - גנור חרבך על ירכך - תה מה 4 (Land 104), מתרגם ἡτιλὸν τὸν.

קל סתם to stop up וכל ביריה... טמונין פלשתאי *M₁ (E טמונין) וכל הבארות... סתמום פלשתים the Philistines stopped up all the wells - בר כו 15. וטמונין פלשתאי *M₂ (E) וטמונין) וסתמום פלשתים - בר כו 18.

פועל סתם to stop up טוממונין פלשתאי MC סתמום פלשתים the Philistines stopped up (the wells) - בר כו 15 וכיו"ב פסי' 15 (המליץ 535: טוממונין).

פנפל סתם to stop up [ע ותטמם בשעורים - מש חלה א ג. א"י מטמטמן מלחזי עיניהן = טח מראות עיניהם - תרגי' ישע מד 18. וטמטם שומנה = ויסגר החלב - תרגי' שופ ג 22. ע"ע טמם]. וכל ביריה... טמטמונין פלשתאי וכל הבארות... סתמום פלשתים the Philistines stopped up all the wells - בר כו 18,15.

טם ש"ע ז n. m. **נד block** אתערמו מיה אתקומום כבת טמי נזלים (B אתערמון לטמין תלילין) נערמו מים נצבו כמו נד נזלים the waters piled up, they stood straight like a block - שמ טו 8. נצבות מיה כטמי נזולים בחיל אלהותה עמידת המים כנד נזולים בכוח האלהות the standing up of the waters like a block of liquids through the power of the Divinity - ת"מ א83 [לשון סתימה ואטימה של זרם המים, כחומה. השי' אונקלוס: כשור אזליא. ע' זביח בהערה 1].

טמע שקיעה, טביעה **sinking** [א"י שמשא טמע - נ בר טו 17. **סוא"י** טמעו איך אברה - שמ טו 10] **קל** עבר: טמעו - שמ טו 10 NB. בינוני: טמע - ת"מ 278. טמאים (רבות) - ת"מ א304. **פעל** עבר: טמע - שמ טו 1 B. טמעה (ינסתר) - שמ טו 4 VC. טמעטה (נוכח ינסתר) fämmätte - מ ו 68. **מטמוע** מטמיו - המליץ 514.

קל טבע to sink intrans. טמעו כעברה במיה שוים B צללו כעופרת במים אדירים they sunk as lead in mighty waters - שמ טו 10. טמעו כעברה... הך מד טמעו בחשך קפיל "צללו כעופרת..." (שמ טו 10) כמו שצללו בחשך אפלה "they sunk as lead..." just as they sunk into the gloomy darkness - ת"מ א56. וחזו דכבון אביד טמע בימה וראו אויבם אובד, טובע בים - ת"מ 278. ויקטל אבהן ויכלי בנייה וישבק נשיה טמאים בטמא (ק: טמעים) ויהרוג אבות ויכלה את הבנים ויניח את הנשים טובעות בטומאה - ת"מ א304.

פועל טיבע to drown trans. וביור תליתאה

אנון מטמאין מי יוכל...לטמא מה שהם (הכרובים) מטמאים - ת"מ א290. לית חוב אלא מה דחכמתך מטמא לבה אין חטא אלא מה שלימדתיך (שהוא) מטמא את הלב - ת"מ א153. ולא טמא ותחלל מדמך אבהתך שלא טמא ותחלל את משכבי אבותיך - ת"מ א158.

טמחאה דמי מבולה לא אמטה בה ולא אביד בה נפש למטמהתה כי מי המבול לא השיגוהו (את הר גריזים) ולא אבדה בו נפש לטמאו - ת"מ א130.

אָתְפַעַל נטמא to become unclean כהניה ליתון מתקבלין הן הטמאו הכהנים לא יתקבלו אם ייטמאו the priests are not admitted, if they become unclean - ת"מ א115. טמא כהן הטמא אשתה תדכינה טמא. נטמא הכהן, האש תטהרנו - ת"מ א226. ומשכן אלה יסתר והגרני' יטמא ומשכן אלהים ייסתר, והר גריזים ייטמא - ת"מ א253. לית בי מטמי לה ובעמה איני יכול להיטמא לו ולעמו (דברי היס) - ת"מ א66.

טמא ש"ע ז n. m. **טומאה defilement** דכל אתריה המלת טמא שכל המקומות התמלאו טומאה all the places were filled with defilement - ת"מ א131. קדש מדכי מכל טמא קודש (מי נידה) מטהר מכל טומאה - ת"מ א67.

טמא(ה) ש"ע נ n. f. **טומאה, נידה defilement** ושרה בה טמאה לא יתכל וחלה בה טומאה, לא ייאכל if defilement abides in it, it will not be eaten וגבר דיסב ית אתת אחיו טמיה היא ואיש אשר יקח את אשת אחיו, נידה היא - ויק כ 21. ולאתה בטמת סכתה לא תקרב ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב - ויק יח 19. דאלהה דישראל סני טמאתה שאלהי ישראל שונא את הטומאה - אס א17. בני רחמך מתקנין טמאתה על ריש מקדשה בני אורביך שמים את הטומאה בראש המקדש - ע"ד ג 27-26.

טמו ש"ע נ n. f. **טומאה defilement** ימה הך אמר הוי אנה קבר לטמא בגוני טמואן היס כאילו אמר: אהיה קבר לטמא במיני טומאות as though the sea was saying: "I will be a tomb for the unclean through manifold defilements" - ת"מ א67.

טמם סתימה, אטימה **occlusion, blocking** [א"י סכרא דנהא שרי... בההוא דטסי = סכר הנהר מותר... בזה שיתום (את מימיו) - ירוש שבת יד ע"א. לפי ליברמן, ירושלמי כפשוטו צ"ל דטמים ס טממו אנון = סתמום - בר כו 15 - LS 279b]

טמר

ויכס הענן את אהל מועד - שמ מ 34. טמרנן לגו כף רתותך הצפינו בכף רתיונך - ע"ד כו 35-36. **2 כיסה** כיסוי מוחש *to cover concr.* תהומין טמרנן A תהומות יכסימו *the deep covered them* - שמ טו 5 מובא גם בתי"מ 78 ב. ותסק ערדניה ותטמר כל ארע מצרים ויעלו הצפרדעים ויכסו את כל ארץ מצרים - ת"מ 31. אן יחפס אנש גוב ולא יטמרנה A כי יחפר איש בור ולא יכסנו - שמ כא 33. וטמרנו כל טבריה שחקיה A ויכסו כל ההרים הגבהים *wyëkassu* - בר ז 19.

מטמרה ולא יכלת עורי למטמרתה C MB מטמרתה, E מטמרתה) ולא יכלה עוד הצפינו - שמ ב 3.

אפנל הצפיין *to hide* ואטמרתה MB ותצפינהו *she hid him* - שמ ב 2. ואטמר M₁* ויטמן - בר לה 4.

אָתְפַעַל 1 הסתתר *to be concealed, hide oneself* ואטמר אדם ואתתה ויתחבא אדם ואשתו *the man and his wife hid themselves* - בר ג 8. ותטמר מן עיני גברה N ונעלמה מעיני בעלה *it is hidden from the eyes of her husband* - במ ה 13. סגי דטמרו לגו לבה דאשתה הרבה נצפנו בלבה של האש - מ ט 57. האן איזל והאן אטמר מן רגוזן לאן אלך ולאן אסתתר מרוגן *where shall I go and where shall I hide from Your anger?* - ת"מ 141. למה אטמרת למעקר למה נחבת לברח - בר לא 27. ודחלת הנאי ערטלאי אנה ואטמרת ואירא כי ערום אנכי ואחבא - בר ג 10 (=המליץ 464). **2 כיסה** כיסוי מוחש *to cover oneself* ואטמרת ברדפה ותתכס בצעיף *she covered herself with a veil* - בר לה 14.

אטמרו ש"ע נ. f. *hiding* סתר לאטמרותה M₁* הצפינהו - שמ ב 3.

טמיר ש"ע נ. f. **1 סתרי הלב**, מצפון *mind* טמיר סוד אנשה ביש מרביותה A יצר לב האדם רע מנעריו *evil from his youth* - בר נ 21. והן הוה טמירה ביש מגלי אנה יצרה לכל אנשי דרה ואם היה מצפנו רע, אני אגלה את יצרו לכל אנשי הדור - ת"מ 163. ביטוי אדורביאלי *adverbial* ואמר בטמיר עבדנן עובד ולא אשכרנן ואמר בסתר: עשינו מעשה ולא היטבנו (Pharaoh) *said in his mind: we did a deed and we did not succeed* - ת"מ 228. **2 סתר** *secrecy* לא יהי לך בטמירך אבן ואבן V לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן *you shall not have in your secrecy two kinds of weights, a large and a small* - דב כה 13

טמעה בים סוף VC ומבחר שלישי הטביעו בים סוף (Pharaoh) (God) *his choice officers drowned it in the Red Sea* - שמ טו 4 [tābā'u] נתפס עבר+כינוי. המליץ 477: טמענון. + *Int. as perf.* [the 3rd sg. pers. pron.] סוסה ורכבה טמע בימה B סוס ורכבו רמה בים - שמ טו 1. בפסוק 21: טמה B. ותלה ית גובה וטמעה ים סוף V וישא את הארבה ויתקעהו ים סוף - שמ י 19. טמענה בים סוף טביעתו בים סוף - מ ו 68.

חטמיו [מטמוע] ש"ע נ. f. *depth* - המליץ 514 [ע"פ שמ טו 5. ליתא].

טמר סתר *concealment, covert* א"י וקטל ית מצרייה וטמריה בחלא - נ שמ ב 12. **סוא"י** איזל חפס בארעא וטמר כספה דמריה - מתי כה 18] ← כיסוי *concealment* [באה"ש המאוחרת כיסוי מוחש, טל ג עמ סמוע] *Late SA*

קל עבר: טמרת - המליץ 464. בינוני פעול: טמיר [ēmar] - מ ה 62. **פעל** עבר: וטמר - בר לה 4 (= המליץ 476). עתיד: ויטמר - שמ י A 2. ציווי: טמרנן [āmimān] - ע"ד כו 35. בינוני: המטמר - בר יח A 17. מקור: למטמרתה (+נסתר) - שמ ב 3 CA. **אפעל** עבר: ואטמר - בר לה 4 M₁*. ואטמרתה (נסתרת + כינוי) - שמ ב 2 MB. **אָתְפַעַל** עבר: ואטמר - בר ג 8 (=המליץ 464). דטמרו [āmmāru] - מ ט 57. עתיד: אטמר (מדבר) - ת"מ 141. **אטמרו** לאטמרותה - שמ ב 3 M₁* (מן אונקלוס O). **טמיר** - בר ח A 21. **טמירה** - בר מג 23. טמירו טמירותה (ריבוי מידע) - ת"מ 228. טמר בטמירן - דב כה 13 EC (= המליץ 496).

קל הסתתר *to be hidden, conceal oneself* טמרת נחבת - המליץ 464 [ע"פ בר לא 27 בתי"ש שלפנינו ואטמרת' כדון. לבד ממקום מסופק זה מיוצג הבניין הקל רק בבינוני הפעול. *Except for this the pass. pt.* עמי וידע מה טמיר לגו כל לב רואה ויודע מה טמון בכל לב *He sees and knows what is hidden in every heart* - מ ו 61-62. הלכת שרע עד לאתת לאתרה דהוא טמיר לגוה הלכה שרע עד שבאה למקום שהוא צפון בתוכו - ת"מ 352. הטמיר מיהוה כלום היפלא מה' דבר - בר יח 14.

פעל 1 הצפיין, הסתיר *to conceal* וטמר יתן יעקב ויטמן אתם יעקב *Jacob hid them* - בר לה 4. המטמר אנה מן אברהם A המכסה אני מאברהם *shall I hide from Abraham* what I am about to do *to cover* - בר יח 17. **2 כיסה** ארעא - ויטמר ית חוב ארעא A וכסה את עין הארץ - שמ י א2, 5. וטמר עננה ית משכן זימונה A

צפוי למזבח - במ יז 3 (=המליץ 567). **2 תכשיט**
למצנפת הכהן עשוי לוח זהב מרוקע a
hammered gold ornament ותעבדו טס דהב
 דכי (B נץ = המליץ 576) ועשית ציץ זהב טהור
 you shall make a frontlet of pure gold - שמ כח
 36 (=המליץ 576). ועבדו ית טס כליל קדשה ויעשו
 את ציץ נזר הקדש - שמ לט 30. ויהב על מצנפתה...
 ית טס דהבה וישם על המצנפת... את ציץ
 הזהב - ויק ח 9. **3 פרח blossom** והיא כמה
 אפרחת אסקת טס A והיא כפרחת עלתה נצה
 (the vine) barely budded, when out came its
 blossoms - בר מ 10 (רק כאן. והוא תרגום ממיכאי ?)
 בעקבות ההקבלה ציץ || נץ בהוראת פרח - ראה המליץ
 576 לשמ כח 36.

† **טסכך** רחבה ? (טייט: עיי' סטכן. [Corr., see stkn]

טסכך שיי' ע ז n. m. **רחבה, שוק, square, plaza**
 ובנה ית גיננה וית טסכך קרתה E) A
 he built (וטכך) ויבן את גיננה ואת רחבות עיר בני
 Nineveh and the square of the city - בר י 11.

טעי תעיייה, סטייה מן הדרך **deviation, erring**
 [איי ובניכין יהוון טעייין במדברה - נ במ גד 33. **סואיי**
 ותטעון אורחא דפקידית יתכון - דב יא 28] ← עבודה
idolatry זרה

קל עבר: טעיין fīnnān - מ א 56. וטעת (נסתרת) - בר
 כא 14. עתיד: ותטעי - ד ד 19 (= המליץ 532). בינוני:
 טעי ā' - מ יא 35. טעין חפ'ā - עייש א 13. מקור:
 מטעה - ויק כא 9. **אפעל** עבר: הטעה - בר כ 13
 (=המליץ 608). עתיד: ותטעי - תיימ 154. דיטחך - דב
 ל 1. בינוני: כמטעי - בר כז 12. מקור: (1) מטיעך - דב יג
 6 (ינוכח), (2) למטעה - במ לב 15 E (נסתר). **טעו** -
 אס 21. טעותן ā' - מ א 58.

קל 1 נטה מן הדרך, תעה to wander, err
 ואזלת וטעת במדבר ותלך ותתע במדבר
 Hagar went and wandered in the wilderness -
 בר כא 14. ואה טעי בברה והנה תעה בשדה - בר
 לו 15. ובניכין יהון טעים במדברה ובניכס יהיו
 רעים במדבר - במ יד 33. **שגה to err** ותטעי
 אדה בקצוצה E) (וטעיה) ונדה ידו בגרזן his
 hand swings the ax to cut down a tree - דב יט 5.
 אן יהי טעיך באיצטר שומיה אם יהיה נדחך
 if your outcasts are at the ends השמים
 of the sky - דב ל 4 (= המליץ 532). **2 סטה מן**
הדרך digress ונעת יהודה מן עם אחיו
 ואטע עד גבר עדלמאי E וירד יהודה מאת
 אחיו ויט עד איש עדלמי E (Judah) left his
 brothers and digressed near a certain

[פירש יכסי מעניין הכיסוי SP kys is attributed to the root ksy. **3 כסוי cover** ועבד טמיר לחפיה
 A ויעש מכסה לאהל he made a covering for the tent
 the tent - שמ לו 19.]

טמירה שיי' ע נ f. n. **1 מטמון treasure** אלהכון
 ...יהב לכון טמירה בחדיכון VMEQ (טמירן)
 אלהיכם...נתן לכם מטמון באמתחתיכם your
 God..., must have put treasure in your bags for
 you - בר מג 23 (המליץ 543: טמיראן). **2 נסתרות,**
צפונות inner thought, mind מדו בכל אתר
 הוא בכל טמירהמה שהוא בכל מקום הוא
 just as what is in any place is in every mind
 every mind - תיימ 274. **א274.** וזעק פרעה שם יוסף
 טמירתי גלה ויקרא פרעה שם יוסף צפינתי
 פענח - בר מא 45 (=המליץ 574). **וקעם נח בדמי**
ספר האותות ועמה טמירת אדם ועמד נח על
סוג ספר האותות וראה צפונות אדם - אס 6.

טמירו שיי' ע נ f. n. **נסתרות secrecy** מגלי
 טמירותה מגלה הנסתרות the revealer of the
 secrets - תיימ 28.

טמר שיי' ע ז n. m. **סתר secrecy** לא יהי לך
 בטמריך אבן ואבן EC לא יהיה לך בכיסך
 אבן ואבן you shall not have in your secrecy
 two kinds of weights, a large and a small
 כה 13.

† **טמש** פגם **flaw** [ד طمش = הסתרת הראיה
 [Barthélemy 486 - sight obstruction]

טמיש שיי' ע ז n. m. **פגם בראייה ? a sight**
flaw אי טמיש אי גרב A או יבלת או גרב -
 ויק כב 22.

† **טנס** שם מקום (place) pr. n. (היא Tanis). עיי' טכס

טנס שיי' וחברון שבע שנין אכנת לקדם טנס
 מצרים - במ יג 22.

† **טס** ריקוע **hammered plate** [איי ויעבדון יתהון
 טסין מרדין - נ במ יז 3. **ס** אטטס = מרוקע - PSm
 [1491]

טס שיי' ע ז n. m. **1 פח מרוקע hammered plate**
 וירקרו ית טסי דהבה VECB וירקעו
 את פחי הזהב they hammered out sheets of
 gold - שמ לט 3 (=המליץ 564). ית מחתיאת חיביה...
 ועבדו יתון רקוחי טסים עפוי למדבהה את
 מחתות החטאים...ועשו אתם רקועי פחים

טעם

מטעי למטיעך מן אורעה דפקדך יהוה להדיחך מן הדרך אשר צוץ יהוה - דב יג 6 וכד בפס' 11.

מטענאה למטענתה במדברה E C) למטהתה) להניעו במדבר - במ לב 15. למטענתך מן אורעה VE (מטחנתך) להדיחך מן הדרך - דב יג 6.

טעו שיע' n. f. 1 טעות error טעותן נהי מתקנה טעותנו קלה לתיקון it is easy to correct our error - מ א 58. עזר מן טעותך ושלה ישראל חזור מטעותך ושלה את ישראל - ת"מ 33א. טעו בעמי נקיא תתעמי הטעות שבעמי תיראה טורה - אס 21א. **2 עבודה זרה idolatry** [ט]עות עממיה m אלהי הנכר the foreign gods - בר ל 2 (מן אונקלוס O). **טעות מצראי** A אלהי מצרים - שמ יב 12 (מן אונקלוס O).

טעם טעימה, אכילה **tasting, eating** [א"י ולא טעמין כסא דמותא - נ דב לב 1. **טאיי** וכד טעים ריש טרקלינא מיא - יוחנן ב 9], עניין **sense** [א"י לא מייתי לה טעם דהלכה - רישו רה"ש נט ע"ב]; מזון

food (طعمة = מזון)

פענל האכיל to feed מזונה דטעמת יתכון במדברה A הלחם אשר האכלתי אתכם במדבר - שמ טז 32.

טעם שיע' n. m. 1 טעם taste והוה טעמה כטעם לשד משחה והיה טעמו כטעם לשד השמן and the taste of it (manna) was like the taste of the marrow of the oil - במ יא 8 (= המליץ 477). וטעמה כמעפי בדבש וטעמו כצפחית בדבש the taste of it was like overlaid with honey - שמ טז 31. **2 חוש הטעם the sense of taste** לית <לון> תורה ולא מצוה... לא משמע ולא עמה ולא נשמה ולא טעמה לא היה להם (לעובדי העגל) לא תורה ולא מצווה... לא שמיעה ולא ראייה ולא ריח ולא טעם טעם השופרים (the worshippers) had no law or commandment..., no hearing, no sight, no smell, no taste - ת"מ 235א. **3 עניין sense** טעמה דשבתה ברכן טעמה דארהותה מקרתה: ξ טעם השבת הברכות, טעם התורה הקריאה the sense of the Sabbath lies in the blessings, the sense of the Torah lies in the reading - א"י ב 12-14. **4 מזון food** מדן געה טעמה רשוף E מזה רעב לחמו רשף because of this hunger his food is flame - דב לב 24. כאילן חייה אכל מנה לא יקרבנה מותה 24.

Adullamite - בר ל 1. בהשאלה fig. טעינן וסרחנן טעינו ופשענו we digressed and sinned - מ ה 33. ...כל חיל שומיה ותטעי ותסגד להון ותשמשונן... כל צבא השמים ונדחת והשתחית להם ועבדתם - דב ד 19. טעי מן דסגד לאלה לבר מנה טועה מי שמשתחוה לאל חוץ ממנו - מ יא 36-35. אנה אזל ושבק לך ואתה טטיע מבתר מותי מן יתחנן בדילך אני הולך ועוזב אותך ואתה תתעה לאחר מותי. מי יתפלל בעדך; ת"מ 250א. לך נסגד ולינן טעינן לך נשתחוה ולא נטעה עייש א 13. **3 זנה** לשון נקייה **to lust after sin euph.** (מן אונקלוס O) ויטעון בתר אלהיון *M₁ וזנו אחרי אלהיהן lust after their gods - שמ לד 16. ויטעיאן בנאתה בתר אלהיון *M₂ וזנו בנותיו אחרי אלהיהן שמ לד 15. לתרועים דאנון טעינן בתרון A לשערין אשר הם זנים אחריהם - ויק יז 7.

מטעה וברת גבר כהן כד תשרי למטעה m ובת איש כהן כי תחל לזנות harlotry - ויק כא 9 (אונקלוס: למטעי).

אפענל 1 התעה to cause to wander כמד הטעה עמי אלהים מבית אבי when God made me אתי אלהים מבית אבי wader from my father's house - בר כ 13. ואטעון במדברה ארבעים שנה וינעם במדבר ארבעים שנה - במ לב 13. בכל גועיה דיטחנך יהוה אלהך לתמן בכל הגוים אשר ידיחך יהוה אלהך שמה - דב ל 1. **2 הטעה** to cause to blunder והי בעיניו כמטעי והייתי בעיניו כמתעתע I shall appear to him as a trickster (=המליץ 608). **3 הסית** to instigate towards idolatry ונפקו גברים בני בלעיל מבגבך ואתעו ית דיארי קרתון ויצאו אנשים בני בלעיל מקרבך וידיחו את יושבי עירם some scoundrels from among you have gone and instigated the inhabitants of their town - דב יג 14. ותטעי מדערך ותסיב לבך ותתעה את דעתך ותטמא את לבך - ת"מ 154ב. **4 הזנה** לשון נקייה **to cause idolatry euph.** בתר אלהיון *M₂ והזנו את בניך אחרי אלהיהן - their daughters will turn your sons to idolatry - שמ לד 16 (מן אונקלוס O). אתה מטעיה m אשה זונה - ויק כא 7 (מן אונקלוס O). ואטעי ויטש - המליץ 478 [ע"פ דב לב 15: ויטש אלוה עשהו והוא מתאים לכ"י E: ואסט]. ארמלה ומשבקה וחלולה ומטעיה אלמנה וגרושה וחללה זונה - ויק כא 14 (לפי אונקלוס O).

and every man חמורה ויעמסו איש על חמורו loaded his ass - בר מד 13. דה עבדו ואטינו ית בעירכון זאת עשו וטענו את בעירכס - בר מה 17. אטענו תטינ עמה עזב תעזב עמו - שמ כג 5.

אטענה שׂיע נ n. f. **נשיאה** carriage אטענה תטען EB עזב תעזב - שמ כג 5.

אטענו שׂיע נ n. f. **נשיאה** carriage אטענו תטינ - שמ כג 5.

טונן שׂיע ז וריאנט גראפי של טוען n. m. **אמתחת** carrying bag כסף גבר אנש בפם טוענה m each one's money in אמתחתו כפי איש בפי אמתחתו the mouth of his bag - בר נמ 21. והא הוא בשפולוי טוענה A והנה הוא בפי אמתחתו - בר מב 27. בדומה לזה M₂.*

טיאן שׂיע ז n. m. **אמתחת** carrying bag בריך טיאנך ומלאשתך ברוך טנאך ומשארתיך blessed shall be your bag and your kneading bowl - דב כח 5.

טוען שׂיע ז וריאנט גראפי של טוען n. m. **מוט** staff באר דחפרוה רבנים... בנגד ובטעונוין V (N ובטונוין) באר חפרוה שרים... במחוקק ובמשענותם the well which the chieftains dug with their staffs - במ כא 18 (מוט הנשיאה נושא את שם המשא. וכך הוא נטל = מוט, מעניין הנשיאה (ע״ע)). **2 אמתחת** carrying bag ואף הא הוא בטעוין A וגם הנה הוא באמתחתי it is in my bag - בר מב 28.

טעונה שׂיע נ n. f. **משענת** staff (supporting) אם יקום ויתהלך בכרה על טעונתה NB אם יקום ויתהלך בחוך על משענתו NB אם if he gets up upon his staff and walks outdoors - שמ כא 19.

מטענה שׂיע נ n. f. **משענת** staff (supporting) אם יקום ויתהלך בכרה על מטענתה - שמ כא 19.

טען² חולי disease א״י ואיטען = ויאנש - שמ״ב יב 15. טל לשון 109. על קשר אפשרי בינו ובין טען, כהתפתחות פנימית, עי זביח, ת״מ 212, העי 4 בעקבות הערוך ד, עמ כ המקבילי טען ליסבלי שעינו נשיאה וייסורים כאחד. ZBH, TM 212b: semantic [development from t^cn¹].

אָתְפֶּעַל חלה to be in pain ביומה תליתאה בהוהותון כמטענים ביום השלישי בהיותם כאבים when they were in the third day, on the pain - בר לד 25 [המליץ 492. תפס כ׳ היחס].

אחטענו שׂיע נ n. f. **מחלה** disease ממללה אסו ואמטאנו דברו (של משה) רפואה ומחלה

ענינה הוה כפתור מברך וטעמה דעליו מן טעמה דקשטה כעץ החיים. האוכל ממנו לא יקרב אליו המוות. עניינו היה כשלחן מבורך, והאוכל אשר עליו מאכל קשטה - ת״מ 284א.

טעמה שׂיע נ n. f. **מזון** food [הותאם לצורת הנקבה של המקור העברי. וסיעי-עמעה = מזון f. fitted (to SP (or Ar calque) ויהוין לך ולון טעמה (E) והיה לך ולהם לאכלה and it shall serve as food for you and for them - בר ו 21. לוכון יהיה טעמה A לכם יהיה לאכלה - בר ט 3.

טענון שׂיע ז n. m. **מטעם** savory food ועבד לי טעמנים ועשה לי מטעמים and prepare for me savory food - בר כז 4 וכן בפסוקים 7, 9 (E) טעמונים, 14, 17, 31.

טען¹ נשיאה carriage, load א״י בכתמיהו הוון טענין - נ במ ז 9. **טוא״י** ובעובא טען - ישע מ 11

קל עתיד: טטען - שמ כג 5. EB. ציווי: וטענו - בר מה 17. VC. בנינוי פעול: טעין חִין - ע״ד כו 33. טעין חִנֶּה - ננה 67. מקור: מטען - בר מד 1 M₂.* **אפעל** עבר: ואטינו - בר מד 13 (=המליץ 551). עתיד: תטינ - שמ כג 5. ציווי: ואטינו - בר מה 17 (=המליץ 477). **אטענה** - שמ כג 5. ECB. **אטענו** - שמ כג 5. **טוען** טוענה (+נסתר) - בר מג 21 A. **טיאן** טיאנך - דב כח 5 (המליץ 478). **טעון** ובטעונוין - במ כא 18 V. **טעונה** טעונתה (+נסתר) - שמ כא 19 NB. **טען** טעונה (+ כינוי) - בר מב 27 M₂*. A. **מטענה** מטענתה (+נסתר) - שמ כא 19 (= המליץ 508).

קל 1 נשא to carry intrans. **טען** עמה EB תעזב עמו וי טען - you shall be carried with it - שמ כג 5. וגבר דיטען ממלל גנו... אנה מגזינה ואיש אשר ישא דבר גנות... אני גומל לו - ת״מ 152ב. טעין הו עלמה דו סביל דחלתך עמוס הוא העולם, שהוא נושא פחדך - ע״ד כו 33. כד נעת טעין לוחיה כשירד (משה) טעון הלוחות - מ יד 82. ליתו טעין לנפשה כלום אין הוא שם אל לבו דבר - מ מ 80. חמרים טעיוין מטב ארע מצרים...אתנן טעיוין מיר C חמורים נשאים מטוב ארץ מצרים...אתונות נשאות בר - בר מה 23. אנין מחזורין טעיוין בוראין הם חוורים טעוניו בריות - ננה 67. **2 העמיס** to load trans. טענו ית בעיריכון VC (N וטחנו, M₁* וטעונו, A סבלו) טענו את בעירכס load your beasts - בר מה 17.

מטען כמד יכלון מטען M₂* כאשר יוכלון שאת - בר מד 1. **אפעל העמיס** to load trans. וואטינו גבר על

טף - טפי

בעדו בתרים בטפאי ובזמר ואשלחך בשמחה ובשרים ובתף ובכנר - בר לא 27. **2 מקל scepter** לית יסטי טפחי מן יהודה A לא יסור שבט מיהודה the scepter shall not depart from Judah - בר מט 10.

טפוח שׁיעׁ ז *n. m.* qātōl **תוף timbrel** ובצנצלן ובטפוח ובזמרין ובצלצלים ובתוף ובחלילים - אס 17. with cymbals, timbrels, and lyre.

טפי כיבוי **extinguishing** אׁיׁי טב לי יקד... באשא טפיא - נ בר לח 25. **טואׁי** וטפו היכמא דסגתא טפיא = דעכו כפשתה כבו - ישע מג 17

קל 1 כבה פעׁיע **to die out intrans.** וטפת אשתה V ותשקע האש - במ יא 2. ואשתה על מדבחה וטפת וקד בה לא תטפי והאש על המזבח תוקד בו לא תכבה על altar shall be kept burning, it shall not die out - ויק ו 5. **בוציץ** דלא טפי **āfi** מנורה שאינה כבה - עׁיד ז 7. **אלק** מאורין מנירים **דלא טפים** הדליק מאורות מאירים שאינם כבים - עׁיד יט 4. שמש מניר דלא טפי שמש מאיר שאינו כבה - מ יד 121. מאורים לא טפיין לעלם מאורות שאינם כבים לעולם - מ ה 11-12. **2 כיבה** **to extinguish trans.** ואמתן להב לחצה וטפי לגמרה **wēfi** ומתן להבת הלחץ וכבה גחלתו **apease the flame of distress and extinguish its ember** - אׁיׁג 57. וטפי יקדן לחצה **wēfi** וכבה את מוקד הלחץ - אׁיׁג 109, כׁיׁיב 113. ורחמיך אלופים טפים להבי חוביה **āfam** ורחמיך כמים רגילים לכבות את להבות החטאים השורפות אותנו **your mercy, like the water, is used to extinguish the flames of the sins that burn us** - ט 28-29. הם המים הרבים לא יכלו טפים לנורה דאכלת יתון הם המים הרבים שלא יכלו לכבות את האש שאכלה אותם - תׁיׁמ 88.

פעל כיבה **to extinguish** ולא טפת מיה להאש ולא כיבו המים את האש **the water did not extinguish the fire** - תׁיׁמ 88. **ואף צלותה** טפת אשתה ואף תפילתו (של משה) כיבתה את האש - תׁיׁמ 264. מן בתרך יטפי אשתה דרגזה מעלינן מי אחריך יכבה את אש הכסע מעלינו - תׁיׁמ 262. נורה בישתה הוא מטפי האש הרעה הוא מכבה - מרקה : (Cow 73).

אֶתְפַּעַל כבה **to die out** וצלי משה ליהוה ואטפת אשתה (נׁיׁא ואטפית, ואטפעת) ויתפלל משה ליהוה ותשקע האש **Moses prayed to the Lord, and the fire died out** - במ יא 2.

word is cure and disease (Moses') - תׁיׁמ 185. **טעונה** שׁיעׁ ז *n. f.* **מכה, מחלה** **suffering** הלא עכמת ית טעונתה m כי ידעתי את מכאובו I am mindful of their suffering - שמ ג 7.

חטעון שׁיעׁ ז *n. m.* **מחלה** **disease** מליו כסמן מאסי לכל מטאנין דבריו כסם מרפא כל מחלות his words are like a remedy that cures every disease - תׁיׁמ 228. **נימוסי כל אסאיה דאתין** ליד מטענה ישקון לה סמנים דמה דיתאסי משפט כל הרופאים שהם באים אל החולה להשקות אותו סמים, שמא יירפא - תׁיׁמ 32. **ואטרה עד יטרנך אסו לכל מטענין שושמרהו למען ישמור לך רפואה לכל מחלות - תׁיׁמ 212.**

טף ילד children (מן העברית H. עׁיׁע טפל) **טף** שׁיקׁ ז *n. m. coll.* **ילדים children** וית טפיהו וית נשיון B (נׁיׁא טפליין, טפלון) ואת טפם ואת נשיהם וית טפיהו וית נשיותם their children and their wives - בר לד 29.

טפד :

קל ? שמשך טפד ית רבקה A עבדך ערב את הנער - בר מד 32.

טפח כף היד **handbreadth** אׁיׁי ותעבד ליה גיפור טפח חזר - נ שמ כה 25] ← הכאה (בכף היד) **striking** אׁיׁי וטפח ברגליה על פלטרין - נ בר מד 19. **טואׁי** וטפח באידוי = ויכה בידיו - בן-סירא יב 18 **weft** ; Duensing 126; **חטי רוחב באריג**

קל נתרווח ? to spread intrans. טפיח בין פספיואתה A (נׁיׁא כרניה, לשניה) רבץ בין המשפחתים **spread (comfortably) between the nations** - בר מט 14.

טפו שׁיעׁ ז *n.* **תוף timbrel** ואשלחנך בחדו בטפו ובזמר E בשמחה בשרים בתף ובכנור I would have sent you off with festive music, timbrel, and lyre - בר לא 27. השי טפוח להלן.

טפח שׁיעׁ ז *n. m.* **1 מידת רוחב כף היד handbreadth** ותעבד לה מצנקה טפח סאר ועשית לו מסגרת טפח סביב **make a rim of a handbreadth around it** - שמ כה 25. **ועבד לה מצנקה טפיה סאר ויעש לו מסגרת טפח סביב** - שמ לו 12 (= המליץ 477). **2 חוטי רוחב באריג weft** טפעהו m הערב - ויק ג 52 וכד הוה M₂ בפסי 59. **בטפ[ע] בערב - ויק ג 49.**

טפחי שׁיעׁ ז *n. m.* **1 תוף timbrel** ואשלחנך

טפל - טפרי

O. אטטפס > πεισαι LS 566b והשי Nöldeke, Krauss 429, Beitr. 24 טל 36

אחפננל נאות to agree בהדה נטפס לכוך
on this (condition) will לכם נאות *M₃
we agree with you - בר לד 15, וכיו"ב בפסי 23 M₂.
ברן באדה יטפסון לנן *M₂ אך בזאת יאותו
לנו - בר לד 22.

טפס עקירה? **maiming** [טי"ס מן טר?]. corr.
אבל השי וטרסו מלאכיה A - בר יט 15. נ"א וטרפו,
דחיקו, ושכשו. ואפשר שהוא מן ταρασέ - עורר
מהומה - [Uhlemann 27b]

קל עקר to maim טפסו תור A עקרו שור
they maimed oxen - בר מט 6.

טפס בעל חיים an animal [טלשיר 102]

טפס ש"ע ז n. m. שפן an animal וית טפסה
הלא מסק גרה הוא ואת השפן כי מעלה גרה
הוא - ויק יא 5, ובדומה לו דב יד 7.

טפף נוזלה ונטיפה dripping [א"י בני טיפיה
הוינא מהלך - בין הטיפות הייתי מהלך - ירוש חגיגה
ע"א. **סוא"י** טפא דאדם לא אשתתרת בי = טיפת
דם לא נותרה בי - ארבעים 39]

פנפל נזל to drip מטפף מים מבדיו יזל
מים מדליו water shall drip from his buckets
- במ כד 7 (- המליץ 459). ואדם קדישיה לא מטפף
עליו טפה ודם הנואפים אינו מטפף עליו
אפילו טפה - אס 18. ותטפף ותיזל (כטל)
אמרת(י) - המליץ 459 [ע"פ דב לב 2, וליתא. השי זביח
בהערותיו ובלשונו טו 75].

טפה ש"ע נ n. f. טיפה drop ואדם קדישיה
לא מטפף עליו טפה ודם הנואפים אינו
מטפף עליו אפילו טיפה the blood of the
fornicators does not drip on him, not even a
drop - אס 18. ויהוון לך לסימן על אדיך ולטפין
בין עיניך והיו לך לאות על ידיך ולטפפת בין
עניך and sign upon your hand and hand
- as a drop on your forehead - שמ יג 16, ובדומה
לזה דב ו 8, יא 18 [-המליץ 477. השומרונים תפסו
מעניין טיפה, כנראה לקישוט. השי VCB^f, אי"ס: נקט.
Int., *††pwt as (drop)* ע"ע. *shaped*] jewels.

טפרי ציפורן nail [א"י ותצמי ית טופרייה - נ דב
כא 12] ← כלי חריטה chisel [א"י בטפר שמיר חריתין
- יז 1. כיו"ב פ שם. ע ויתד של מחרישה... אף צפורן

טפרי קטנים, טפ children [א"י נשיכון וטפליכון -
נ דב ג 19. ע (בנים) בשאין טפולים לאביהם - ירוש
כתובת ל ע"ג]

טפל ש"ע ז n. m. coll. 1 טפ באדם children
לחם לפם טפלה לחם לפי הטף according food
of the children to the number of - בר מז 12. וכל
טפלה בנשיה וכל הטף בנשים - במ לא 18. אנה
אספק יתכוון וית טפלכוך אנכי אכלכל אתכם
ואת טפכם - בר נ 21. וישא כל קצף...מעליכון
... וירבי לטפלכוך וישא כל כעס...מעליכם
...ויגדל את טפכם - ע"ש ד 31 - 32. לגבריה שרר
לרבקיה אנהר לטפליה רבי לטליה חיל את
הגברים חיזק, את הבחורים האיר בתבונה,
את הטף גידל, את הנערים אימץ - ת"מ 2ב208.
קטנים בצאן lambs ית תישיה קרועיה
וטפליה *M₂ את התישים העקודים והטלואים
the speckled goats and the lambs - בר ל 35. כל
עזיה נמוראתה [וטפליה m כל העזים הנקודות
והטלואות - בר ל 35. וטעפלי עאנך B ועשתרת
צאנך sheep the lambing of your sheep - דב ז 13 [V^{af}
וטפול ע"מ].

טפלי שקר lie [השי ס טפלא = לכלוך LS 285b. ע
טפלו עלי שקר - תה קיט 69. ומוה כינוי גנאי. השי טפלי
שקר רפאי אליל - איוב יג 4]

טפיל ש"ע ז n. m. מרכל defamer ואמר להון
טפילין אתון למגלל גנות ארעה אתיתון A
ויאמר משקרים אתם לראות את ערות הארץ
אתם you are liars, you have come to see the
land in its nakedness - בר מב 9 [השי פסי 11: A
משמצי = defamers. נ"ש amraggēlam נתפס
amrakkēlam - מרכלים. על חילופי g/k עי עואניש ה
SP amraggēlam int. as amrakkēlam, 1.1.5
'defamers', due to the interchange g/k (see
[LOTV § 1.1.5].

טפל ש"ע ז n. m. אליל לננאי idol peyor אל
תפנון ליד טפליה M₂ אל תפנו אל האלילים
do not turn to idols - ויק יט 4 [V^{af} אלי מחאלאת -
לשון רמיה].

טפלי טוטפות ornament [טי"ס: עירוב טפין +
תפילין [Blend of tpylyn and tpyln (see tpp)].
טפלין ש"ע ז n. m. pl. tant. טטפות ויהוון לטפלין
בין חזותיכון B (נ לטפין, V לתפלין) - דב יא
18.

טפס הסכמה והתרצות consent [מן אונקלוס

טפֿר² - טרד

ת"מ 223.

טפשו ש"ע n. f. **סכלות iniquity** אבדת עמך בטפשו אבדת עם כמוש - במ כא 29. מהימנין אנן דאלין טבין לית בון טפשו מאמינים אנו כי הם (משה ואהרן) טובים, אין בהם טפשות we believe that they are good men, there is no iniquity in them - ת"מ 223.

†**טפשל** בישול, עשיית מאכלים **cooking**] > طغشيل = מאכל - Dozy II 186.

פעל 1 הבשיל to become ripe והיא כמה אפרחת... טפשלו אנכליה A והיא כפרחת... הבשילו אשכלותיה, and the clusters ripened - בר מ 10. **2 בישל to cook** מה תאפון אפו ומה תטפשלון טפשלו A את אשר תאפו אפו ואת אשר תבשלו בשלו bake what you would bake and cook what you would cook - שמ טו 23.

†**טקס** סדר **order** [מן אונקלוס O. עיקרו τὰξίς - Krauss 266b. עי גם טכס]

פעל אסר to prepare וטקיס יוסף רתכוה m ויאסר יוסף מרכבתו Joseph prepared his chariot - בר מו 29.

טקס ש"ע ז n. m. **סדר, מערכה order** ונטל טקס משרית בני דן *M₂ (מ טכס) ונסע דגל מחנה בני דן **of the camp of the men of Dan** - במ י 25.

טרד גירוש ושילוח **driving out** [א"י טרד יתהון מן קודמכון - ג דב ט 5 **סוא"י** טרד - איוב כב 8]

קל עבר: טרד - ת"מ 161א. עתיד: יטרד - שמ יא 1. ואטרדון (ינסתרים) - בר לג 13. ציווי: טרד - בר כא 10. בינוני: טרד **ârad** - פעול: טריד **ârad** - ע"ד כח 6. **אפעל** עתיד: תטרדן **tâtrédinnân** - ע"ד כח 19. בינוני: מטרד - ויק יח A. פעול: ומטרדה - במ ל 10. **אתפעל** עבר: הטרד - ת"מ 185א. עתיד: יטרדן **yitrad** - ע"ד י 30. בינוני: ומטרד - ת"מ 144א. טרד - שמ יא 1. טרד **qitrad** - דב לג C. **מטרד** - שמ יא B.

קל 1 גרש to drive out טרד גרמה מן זכותה גירש עצמו מן הזכות **he drove himself away from the virtue** - ת"מ 161א. טרד ית אמתה הדה גרש את האמה הזאת **cast out this slave woman** - בר כא 10. ואתו רעיניה וטרדונן ויבאו הרעים ויגרשו - שמ ב 17. האנא טרד מקדמך **ית כנענאה הנני גרש מפניך את הכנעני** - שמ

גדולה - תוס שבת יד א].

טפר ש"ע ז n. m. **1 ציפון nail** ותספר ית רישה ותעבד ית טפריה וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה, she shall trim her hair, pare her nails - דב כא 12 (= המליץ 578). **2 טלף hoof** אסירה לשפלה טפרה A אסורי (לגפן) שפלה טלפו (vine) - בר מט 11. **3 כלי חריטה chisel** ונסב מן אדון וצר יתה בטופרין M ויקח מידם ויצר אתו בחרט (the gold) from their hand and fashioned it with a graving tool - שמ לב 4.

†**טפֿר²** מין תבלין **a condiment** [מן אונקלוס בשינוי צורה O].

טפר ש"ע ז n. m. **תבלין סב לך סמנים** קטרף וטפר M_{ins} קח לך סמים נטרף ושחלת - שמ ל 34.

†**טפֿש** סכלות ושחיתות המידות **folly, iniquity** [א"י אומא טפשא ולא חכימייא - נ דב לב 6. **סוא"י** רוחא טפשא - מרקוז 25]

אָתְפַעַל 1 השתטה to act foolishly כדו הסכלת הטפשת B עתה הסכלת עשות, now you have acted foolishly - בר לא 28 [גיליון Gloss].

2 השחית, חטא to act corruptly כד טפש תטפשו ונתסטון מן שבילה דפקדת יתכון E כי השחת תשחיתו וסרתם מן הדרך אשר צויתו אתכם you will act corruptly, and turn aside from the way which I have commanded you - דב לא 29.

טפשא ש"ע ז n. m. **השחתה, חטא iniquity** איך אסבל לודי טרחיכון טפשיכון ותיגרניכון איכה אשא לבדי טרחכם עוונכם וריבכם how can I bear alone the burden of you, your iniquity and strife? - דב א 12 מובא גם בשמ יח 25 (= המליץ 477). **טפשא (העם) iniquity** - המליץ 508 מן במ יא 11. ליתא [זב"ח: משא = עוון]. **בילך מואב אבדת עם כטפש אוי לך מואב** אבדת עם כמוש O, sinful you are undone, O, people! - במ כא 29 [= המליץ 496. נתפסה כי תווית היחס ו-מוש מן משא, שנשתוותה הגייתם. עי זב"ח שם **k is taken as prep. and mwš as from mš², 'iniquity'**.] **טפש תטפשו E השחת תשחיתון** - דב לא 29. **ב** ש"ת. **טיפש fool** כדו אתון שמעין לון ואתון ידעין אנית הוו טפשין אם לא עתה תשמעו אותם ואתם יודעים אם הם טפשים או לא and you will hear them whether they are fools or not

קל היה כבד to be arduous [גזור בעש"ח מן דב א NSH 12] טרח על עבדיך הרגז ודחלון כבד על עבדיך הרגז והפחידם the anger was כבד על עבדיך הרגז והפחידם - arduous on Your slaves and it frightened them משלמה בן אב סכוה (Cow 89). טרח עלי מסבלי כבד עליו משאי - עמרם בן שלמה (Cow 217).

טרח א ש"ע ז n. m. **טורח** **burden** איך אסבל לודי טרחיכון איך אשא לבדי טרחכם how can I bear alone your burden? - דב א 12, מובא גם בשמ יח א25 (= המליץ 477). **ב** ש"ית **adj.** (עש"ח NSH - פלורנטין 285) **כבד** **grave, solemn** ברנן טרח טב עד מותר בנעימה כבדה טובה (יפה) מאד in a solemn melody, very nice - אברהם הקבצי (Cow 727). וייתו בית דראן בקל רישה רנן טרח יתר ויבואו (הקהל לשיר) בית דראן בקול, תחילתו בנעימה כבדה מאד - ישמעאל הרמחי (Cow 418).

טרחו ש"ע ז n. f. **מעמסה** בהשאלה **burden** fig. קעמו קדמיו ורשותה מכבשה וטרחותה מרכנה עמדו לפניו (משה ואהרן לפני פרעה) וכעסו נכבש עומסו הוקל (Moses and Aaron) stood before him (Pharaoh) and his anger was subdued and his burden reduced - ת"מ 348.

† טרח? 2

טרח ש"ע ז n. m. **ארמון** **palace** ? וכד אדיקן על טרח טרח פרעה ועמו יתה וכאשר השקיפו על שער ארמון פרעה וראו אותו - ת"מ 225 [זב"ח מתרגם כך ע"פ התרגום הערבי של ת"מ: קצר. ע' בהערותו **ZBH transl. according to the Ar version: qsr.**]

† טרטוס שם פרטי n. pr. (ע"ע טורטוס)

טרוטוס ש"פ ואהן טרטוס אזל מן חברון לשנער וזה טרטוס הלך מחברון לשנער - אס 111.

† טריטן יחידת מטבע **a weight** [אולי הוא מן $\tau\rho\upsilon\tau\acute{\alpha}\nu\eta$ - לשון המאוניים. ע יושב ושוקל וטרוטני לפניו - תוס ב"ק יא ח. Krauss 258b]

טריטן ש"ע ז n. m. **גרה** עסרים טריטן הוא תקלה B עשרים גרה הוא השקל - שמ ל 13.

† טריק בעל חיים **an animal** [טלשיר 270]

טריק ש"ע ז n. m. **בעל חיים** תיתלי וטריק C ותאי זומר - דב יד 5.

לד 11. יום סלוחיה - קדיש טרד חוביה יום הכיפורים - קדוש, מגרש החטאים - ע"ד כא 11-10. ארמלה וטרידה אלמנה וגרושה - ויק כא 14. מן יהי טריד מן ארע לארע ליתו מסתתר בכלום מני מי שיגורש מארץ לארץ לא יסתתר בדבר מפנינו - ת"מ א-141. **ב. 2 דחק** **to drive too hard** ואטרדנון יום אחד M (ני"א) ואטרפנון, ואדחקנון, וארדפנון) ודפקתם יום אחד if I drive them hard a (wdāfāqimma) single day - בר לג 13 (= המליץ 447).

אפעל גרש **to cast out** בראין ודבוקן לא תטרדנן בוראנו ומושיענו, אל תגרשנו - ע"ד כח 19-18. גועיה דאנא מטרד מקדמיכון A הגויים אשר אני משלח מפניכם I am casting out before you ומטרדה B אלמנה וגרושה - במ ל 10. ומטרד מן רחותה ככל אתר כות קין ומגורש מן רחותה בכל מקום כמו קין - ת"מ (ק) 346.

אָתְפַעַל גורש **to be cast out** לה עמי חשכה הך הטרד מקדמיו ולא הוה לו עליו יכלה ראה החושך אין גורש מלפניו ולא היה לו שליטה עליו (על משה) see the darkness how it was cast out before him (Moses) - ת"מ א279. תותב מכעס יטרד תושב מן כעס יגורש a sojourner is cast out by anger - ע"ד י 30. אורה קמיו אניר חשכה מקמיו הטרד האור לפניו האיר, החושך מפניו גורש - ת"מ א185. חסל זרעה דאברהם יהי מנוף בעלמה ומטרד מכל אתר חלילה לזרעו של אברהם מהיות מנוזף בעולם ומטרד מכל אתר - ת"מ א144.

טרד ש"ע ז n. m. **גירוש** **driving out** יטרד יתכון מדן גרש יגרש אתכם מזה he will drive you out of here - שמ יא 1. בהשאלה fig. וממיתי טרדי ירחיה ED ומגד גרושי ירחים produce from the yield of (what) the months produce - דב לג 14.

† טרוז ש"ע ז n. m. **גירוש** בהשאלה **driving out** fig. וממיתי טרוזי ירחים - דב לג 14.

מטרד ש"ע ז n. m. **גירוש** **driving out** ומטרדה מן על אפי ארעה וגירושו מעל פני הארץ - ת"מ א163. מטרד יטרד יתכון מדן B גרש יגרש אתכם מזה - שמ יא 1.

† טרח ¹ מאמץ, השתדלות **strain, burden** [א"י] ואטרח על חד דייעול ולא קביל עילוי = הפציר באחד שייכנס, ולא נענה - ירוש ברכות ט ע"ג]

טריקה - טרף

קל 1 הפציר, דחק to urge וטרפו מלאכיה בלוט ויאצו המלאכים בלוט the angels urged Lot - בר יט 15. ועאנה ותוריה לעין עלי ואטרפנו... וימותון והצאן והבקר עולת עלי ודפקתם... ומתו - בר לג 13 [= המליץ 447]. וטרף בון שריר *מ₄ ויפצר בם מאד - בר יט 3 [השי המליץ 559]. וטרפו בגברה בלוט שריר *M₁ ויפצרו באיש בלוט מאד - בר יט 9. וטרף בה ונסכ *מ₄ ויפצר בו ויקח - בר לג 11. **2 דחה** to reject לית חילך טרף בעו אין כוחך דוחה בקשה Your might does not reject a request - מ יב 45. דלא טרף לבעו שאינו דוחה בקשה - מ יב 14, 82 וכך הוא ע"ש א 57. לא טרף מסכניה אל תדחה מסכן - אי"ג 104, 116 [זבי"ח: בנינוי בהוראת ציווי]. חסלך תטרף בעותן חלילה לך תדחה את בקשתנו - מ יט 19. דו רחמן ורתאי ליתו טרף לבעו שהוא רחום וחונן ואינו דוחה בקשה - ת"מ 159. אהן מלכה דלא טרף עובד מן עבד עמה המלך הזה שאינו דוחה מעשה מי שעשה עמו - ת"מ 212 ובן 197.

אפעל דחה to reject קלי בלישאתן לא תטרף קולות בקשותינו אל תדחה do not reject the voice of our request - ע"ד כה 75-76. וחסלך תטרף מן דאת סכיונן חלילה לך מלדחות את מי שאתה תקומתו - ע"ד כה 31-32. ולא שאולך מטרפים ואין שואלך נידחים - ט 27. לא תעזר שיאלה מטרף לא תשיב שאלתו דחוייה - ת"מ 150.

אָתְפַעַל 1 נדחה to be rejected קראה לא טעי ואף שמועה לא יטרף לעלם הקורא לא יטעה ואף השומע לא יידחה לעולם He who reads does not err and he who hears will not be rejected - ת"מ 256. **2 נפעם** to be agitated ומטרפה רוחה ma ותפעם רוחו agitated - בר מא 8.

טרף א ש"ע n. m. **1 טרף** prey לא ידמך עד יסכם טרף VC לא ישכב עד יכלה טרף it does not lie down till it devours the prey - במ כג 24. **ב** שפ"ע v. n. **טרפה** predation נשא עופים רמים לטרף שנאי אלהים נשא עופות גדולים לטרף שנאי אלהים (the wind) bore big birds to the predation of the enemies of God - ת"מ 59. **א** הית הארץ באת מן היער אל העיר לטרף הרשעים - ת"מ 60.

טרפה ש"ע n. f. **טרפה** torn animal נבלה וטרפה לא ישלעון NB נבלה וטרפה לא יפסטו he shall not eat anything that died or was torn by beasts - ויק כב 8 [בפסוק: יאכלו].

טריקה אבן יקרה a gem (ע"ע טרקי)
טריקה ש"ע n. f. **אבן יקרה** טריקה ועין עגלה וקנתרין v לשם שבו ואחלמה - שמ כח 19.

טָרַךְ נרגנת murmuring ← פיתוי והטעיה
deceit (ס: טרכנא = נרגן - LS 289a אולי > טרפך KSG 77 - טרפך בערכו. טל, ספר בלאו 321)

אפעל 1 נרגן to murmur ואטרכו בני ישראל במשכנין EC וירגנו בני ישראל באהליהם the Children of Israel murmured in their tents יג 33. ואטרכתון במשכניכון C ותרגנו באהליכם - דב א 27. **2 השלה, הטעה** to deceive לא תטרך (אפי מסכין) *M₂ לא תשא פני דל you shall not deceive the poor - ויק יט 15 [כנראה נור tišša מן נשא ונשתווה עם השיאני שבבר 13 ג, ותרגומו השלתי. אונקלוס ופשיטתא: אטעיני].

טָרַס זירו, לחץ pressure (סוא"י על מדבחא טרס = על המזבח סביב - ויק ח 24. ליברמן יונית, 135-136).

קל דחק to urge וטרסו מלאכיה בלוט *M₁ ויאצו המלאכים בלוט the angels urged Lot - בר יט 15 [זבי"ח, עונאיש ג/ב 373, משווה טרס עם גרש המקביל לטרף, מטעמי הנגינה. השי"ג 15 GesK].

טָרַסוּס שם מקום (pr. n. [طرسوس] בסוריה. זבי"ח, אסטיר 50)
טרסוס ש"פ נחת ימה מעאל טרסוס ונגד טור טורה יירד (הגבול) מערבה לבוא טרסוס ונמשך אל הר ההר - אס 19

טָרַף דחק, חטיפה וטריפה pressure
tearing, prey (א"י ואטרפת רוחיה דמרה - נ בר מא 8. **סוא"י** דהוו מטרפין ורמין היך אימרין דלית להון רעיא - מתי ט 36) ← דחיה ודחיקה rejection (א"י טריפו רוחיהון בין גללי ימא = השליכו עצמם בין גלי הים - שירת 166. ע אמ שורה תפילתי בני יודע אני שהוא מקובל ואם לא יודע אני שהוא מטורף - מש ברכות ה ה, בהלה terror ע"י n. Barth, ES 27, cf. n. 3. ע"ע טרס)

קל עבר: וטרף - בר יט 3 *מ₄ (= המליץ 559). עתיד: **טיטרף** tītráf - מ יט 19. בנינוי: טרף tāráf - מ יו 45. **אפעל** עתיד: **טיטרף** tatráf - ע"ד כה 31. בנינוי: מטורף - ת"מ 150. **אָתְפַעַל** עתיד: **טיטרף** - ת"מ 256. בנינוי: ומטרפה (ג) - בר מא 8. **טרף** - במ כג 24 VC. **טרפה** - ויק כב 8 NB.

טרף² - טשש

טרף² עלה, חלק מן האילן **leaf, a part of a tree** |איי ולא אשת״י כל טרף באילן - נ ש מ י 15.

סוא״י טרף דזית - בר ח 11] ← ענף **branch**
טרף {ârâf} ש״ע ז. n. m. **1 עלה leaf** ופרדו טרפי
 תאנה קטפו עלי תאנה they picked fig leaves -
 בר ג 7. טרף זית עטיף בפמה עלה זית טרף
 בפיה - בר ח 11. וירדף יתון קל טרף אנתיר
 ורדף אתם קול עלי נדף - ויק כו 36. טרף דאילן
 מבלד חיב עלה של אילן מבהיל חוטא - מ א
 137. לא פר יתחזי ולא טרף לא פרי ייראה ולא
 עלה - ת״מ 271ב. ומנה אנדת יונתה טרפי זיתה
 וממנו (מהר גריזים) הביאה היונה עלי זית -
 ת״מ 130ב. **2 ענף branch** מי מרה המתק בטרף
 מי מרה המתק בענף עץ the waters of Marrah
 (Moses) made sweet with a branch - ת״מ 262ב.
 ועמונה מחלי מי מרה בטרף וראוהו ממתק
 את מי מרה בענף עץ - ת״מ 285א [זביח בהערה 4].
3 נוף האילן bough מן מדמי למשה אילנה
 דבארעה וטרפיה במעונה ומי דומה למשה,
 העץ שבארץ ונופו בשמים who compares with
 Moses? the tree that is in the earth and the
 bough in heavens - ת״מ 106א. טריפה (=טרפיה)
 לגו עללה נופו בשמים - ע״ד טו 30. כל אילן טב
 שרשה במכה וטרפה במעונה כל אילן טוב
 שורשו למטה ונופו במעון - ת״מ 282א [השי ירמ
 יז 8: ישלח שרשיו... והיה עלהו רענן].

טרקי אבן יקרה **a gem** [ע״ש טריקה. אונקלוס:
 טרקיא. Krauss 279]

טרקי ש״ע ז. n. m. **אבן יקרה** טרקי ועינגלה
 וקנתרין B לשם שבו ואחלמה - שמ כח 19, וכד
 הוא M₂ בשם לט 12 (=המליץ 499).

טשש התמוטטות **stumbling** |איי אפי מטשטשין
 = פני חמררו - איוב טז 16. מטשטשין = מתגרפין - תה
 מו 4. ע נשמים מרובים מטשטשים את הארץ - בבלי
 תענית כב ע״ב].

קל מט stumble to ארע כנען ימינה וארע
 מצרים סמאלה ושביל קשטה בממציע. מן פנה
 לאכה ולאכה יש רגלה ארץ כנען ימין וארץ
 מצרים שמאל ודרך קשטה באמצע. מי שנטה
 לכאן ולכאן תמוט רגלו the Land of Canaan is
 the right and the Land of Egypt is the left and
 the way of the True One is in the middle. He
 who turns to the one or the other, his foot will
 stumble - ת״מ 235ב [על דב לב 35. זביח העי 3].

עזבויה יוסף יפה תאר ויפה מראה - בר לט 6.
הלא ייה היא שריר כי יפה היא מאד - בר יב
14. ותחזי בשביה אתה ייה אשפר וראית בשביו
אשה יפת תאר - דב כא 11. דאה הי מדינה ייה
זו היא מדינה יפה - ננה 75. ייה היא הדה שבילה
יאה היא הדרך הזאת - ת"מ 240 א'שבילי' ממין
נקבה בהשראת 'אורח': *\$byl is f. by attraction to*
\$rh. שבע פרואן יין שפר שבע פרות יפות
מראה - בר מא 2.

יאות ת"פ *adv.* **1 היטב well, rightly** **איי**
ותחקרון ותשאלון יאות - נ דב יג 15. **סואיי** יאות
אמרת - שמ י 29 יאות קרא שמה יעקב וחכמני
דן תרין זבנני m הכו קרא שמו יעקב ויעקבני
זה פעמים *he was rightly named Jacob since he*
supplanted me two times - בר כז 36 (= אונקלוס
O. וכן בגיליון B-א יאות השפיר). **יאות בנות צלפחד**
מלילין B כן בנות צלפחד דברות - במ כז 7
(= אונקלוס O. השי ספרי במדבר קלד: יאה תבעו בנות
צלפחד). **2 אכן indeed** ויאות לווה שמה דקרתה
מלקדמין M, * ואולם לווה... indeed,
- *previously the name of the city had been Luz*
בר כח 19.

יא ת"פ *adv.* **יפה, ראוי befitting** יתה קלה
רבה... יאי משמענה אותנו הקול הגדול (בהר
סיני)... יאה לשמעו... it is that great voice...
befitting to listen to it - מ ט 37-39. יאי מעמינון
עלין למצרים יאה לראותם באים למצרים (את
משה ואהרן) - ת"מ 117. יהי תשמע ותצית אל
מלי יאה לך לשמוע ולהאזין לדברי - ת"מ
253ב. לא יהי כן לא נאה כך - ת"מ 116ב.

יא ל- יאי לך כדו תתב קנומך ותשמע
מלי לבטהתה ותזהר נפשך יאה לך עכשיו
שתישב עצמך ותשמע את דברי הקלה ותזהיר
עצמך *it is befitting that you should set yourself*
and hear the words of the curses and warn
yourself - ת"מ 117א. יהי לסה יהי חכים ראוי
לזקן שיהיה חכם - ת"מ 170א.

יא ענל- ייה היא הדה שבילה יהי עלינן
נלך לגוה יאה היא הדרך הזאת ראוי לנו שנלך
בו (בדרך הישר) - ת"מ 240א. יאי עליך תדעי
רביאניך נ יאה לך שתדעי גאונך, האות נון -
ת"מ 289א.

י האות העשירית באלף בית. סימן למספר 10.
The tenth letter of the alphabet. Symbol of the
number 10.

יוד **א** *yūt* *n. f.* **1 האות יוד Yod** יות
אמרת וכרזת בדילה אף אנה בחשבנה עשרה
יוד אמרה וקראה למענו (משה): אף אני בחשבון
עשרה (Moses') *Yod said, proclaiming on*
"I too, represent the value of ten" - ת"מ
249א. כד אתמרת לנח אתמלית ביות וכד נפקת
מפם קשטה לא הות בה י וכד אמרה משה
וחיל בה לאלה קומם לגוה י די רישה לשמה
רבה כאשר נאמרה לנח (המלה 'צדיק' - בר ו 9)
מלאה יוד וכאשר יצאה מפם קשטה (ויק יט 15)
לא הייתה בה יוד וכאשר אמרה משה (דב לב 4)
והעצים בה את האלוהים, העמיד בה יוד,
שהיא תחילת שמו הגדול - ת"מ 191ב. **2** מכינויי
הבורא **epithet of God** רחום וממן רתאי...
יות שמו **merciful, steadfast, gracious...**, *Yod*
is his name - אבישע (Cow 240). **1** מספר מונה
cardinal number עשרה ten יג שנה אלף חנוך
בספר האותות שלוש עשרה שנה למד חנוך
בספר האותות (*lit.*: ten and three) thirteen
years Enoch studied the Book of Signs
וכתרו ק וי שנין וחיכו מאה ועשר שנים - אס
36. בר ז י שנה וח ירחין נחת יוסף למצרים
בן שבע עשרה שנה ושמונה חודשים יוד יוסף
למצרים - אס 113. **2** מספר סודר **ordinal number**
עשירי tenth בדי שנה אתא כדר לעמר ואגחי
בשנה הארבע עשרה בא כדר לעמר ונלחם
the fourteenth year Chedorlaomer came and
fought - אס 12א.

יא חן, נוי **beauty** **איי** והוה יוסף יאי ברוה - נ
בר לט 6. **סואיי** דמן לבר הנון מתחמין יאין = שמן
החוף הם נראים יפים - מתי כג 27
קל בינוני פועל: יאי *yây* - מ ה 9. ייה (נ) *yayâ* - ננה
75, בר יב 14 (= המליץ 479). יין (נ ר) - בר מא 2. **יאות**
- בר כח 19 *M, * יאי yây* - מ ט 39.

קל **יפה beautiful** בינוני כשם תואר **adjectival**
part. גלא עלם יאי מן האן דלא הוה ברא
עולם נאה ממה שלא היה (God) created a
beautiful world from what was not (i.e.,
nothing - מ ה 10-9. והוה יוסף יהי שפר ויהי

when the assembly תתקעו ולא תריעו
is to be gathered, you shall blow, but you shall
not sound an alarm - במ י 7. ותיבבון
בחציצרתה *m₄ והרעתם בחצרות - במ י 9.

יבבה שׁיע נ f. **תרועה** trumpet sound
יבבה מערע קדש m₂ תרועה מקרא קדש
(proclaimed with) sound of trumpets, a holy
convocation - ויק כג 24. ותעבר שופר יבבה m₂
והעברת שופר תרועה - ויק כה 9. ויתקעון יבבת
תנינות M₂ (יבבה) - במ י 6.

יבוס שם פרטי pr. n.
יבוסאי שׁיי gent. n. ויבוסאה ואמראה דאר
בטברה - במ יג 29.

יבל¹ נשיאה, הולכה carriage, load | אׁיי ואובילו
ית יוסף מצרימה - נ בר לג 28. **סואׁיי** אורחא דהא דהי
מובלא לחיאיא - מתי ז 14] ← 1 יובל (שנת החמישים)
jubilee 2 מכול (=הולכת מים) deluge (שאיילה מן
העברית: H loan. עי טופן בשורש טוף. אׁיי מוי דמבולא
- נ בר ז 10]

אפענל הובל to lead, conduct ויאבל יהוה
ית ימה ברוח קדום ויולך יהוה את היס ברוח
קדים the Lord led the sea with a east wind דהי
שמ יד 21. ותברת אטרי ניריכון ויאבלת יתכון
אסקיפין...ואולך אתכם קוממית - ויק כו 13.
יבל יהוה יתך... ליד גוי דלא חכמת יולך
יהוה אותך... אל גוי אשר לא ידעת - דב כח 36
(= המליץ 499). ויאבל יתכון ארבעים שנה
במדבראE ואולך אתכם ארבעים שנה במדבר
- דב כט 4.

אָתְפֶּעַל הובל to be led, conducted אורה
פסח עד יתיבל ממללה ליד עמה האור הפציע
כדי שיובל דברו (של משה) אל העם the light
shone so that his (Moses') word be led for the
people - תׁמ 179. דו מתיבל בשאל כהלה
איטבו כי הוא מובל במשעול שכולו טובה מי
שנמשך אחרי האל (הא) for he is led in a way wholly
favorable - תׁמ 212.

יובל yūbāl שׁיע ז n. m. **1 שנת החמישים**
jubilee יובל הוא שנת חמשיית שתה the
fiftieth year shall be a jubilee - ויק כה 11. בשנת
יובילה יעזר עקלה לאד זבנה מן עמה בשנת
היובל ישוב השדה לאשר קנהו מאתו - ויק כז
24. הא יובל אתי בזבנה הוי היובל הבא בזמנו
- מ יז 29. אתי בשלם יובילה קריבה yūbilā
בוא בשלום, היובל הקרב - עׁיד ז 11. **2 זמן**

יאיר yā'ar שם פרטי pr. n.

יאיר שׁיפ ויאיר בר מנשה אזל וכבש ית חותים
- במ לב 41.

יאיר בעל חיים: זמר goat [טלשיר 225: יער = תיש
קטן, [a small goat]

יאר שׁיע ז n. m. **זמר** goat רחים ויאר VE B)
ויחר - המליץ 457 - זביח: מן עיר? ותאי ושמר - דב
יד 5.

יאש¹ ייאוש וחרדה despair | אׁיי אתא מריה...
ואייתיאש מיניה - ירוש בׁׁמ ח עׁיג ועוד, בכל מקום
בענין אבידה. יתאיש' בתרגום איוב מקוראן לח 32
מסופקת]

אפענל נואש to despair אה טבה דלית סבור
מן טבהתך מואש muwʷaš הוי הטוב, שאין
קווה נואש מוטובותך O, the Good One, that
no one who hopes in Your Goodness, despairs
- מ ח 1 [בינוני פעול. pass. pt. בערות זביח].

אינעס שׁיע ז n. m. **יאוש** despair ואשלף
מן לבך כל אהן בלודה אהן איעשה והוצא
מלבך כל הבהלה הזאת, אותו הייאוש remove
from your heart all this dread, this despair - תׁמ
13. קרצו בצפרה סבלין איעשה ובכין על מד
שרא בון השכינו בבוקר נושאים ייאוש ובוכים
על מה שנפל בהם (בני ישראל בגזרת התבן) -
תׁמ 20. איעש רב שריר הוה בכל ארע מצרים
שעתה דקטל נהרה ייאוש גדול היה בכל ארץ
מצרים בשעה שהרג (משה) את הנהר - תׁמ
30. רב הו איעשה דהוה יהיב תמן - תׁמ 32.
מה רבה איעשה דהוה בין קהלה - תׁמ 261.

אעיש שׁיית adj. **נואש** relinquished אתי
כשלם אחי אמר לה אהרן דלי שנים סגים
מבתרך אעיש בוא בשלום אחי... זה לי שנים
רבות אחרוך אני נואש אחרוך (ממך) my
peace, my brother, said Aaron, for many years
I was relinquished for (seeing) you
- א17-ב [ק: מתלת = חרד - בינוני. זביח עי 1: שׁיית].
צלו כדו ליהוה ואסטו ערבה הדן דאנה מנה
אעיש ק: אעש) העתירו עתה לאל והסירו את
הערוב הזה כי אני מיואש ממנו - תׁמ 34ב*
[זביח עי 2].

ליבב צעקה, תרועה alarm, trumpet sound
[מן אונקלוס O]

פענל הריע to sound (an alarm) ובכנוש ית
קהלה תתקעון ולא תיבבון *M₄ ובהקהיל את

יבל¹ - יבש

husband's brother **אחי הבעל** *n. m.* ז ש"ע ז **ibm** מעי יבמי למקעמה לאחיו שם בישראל לא אתרחי יבמי מאן יבמי להקים לאחיו שם בישראל לא אבה יבמי my husband's brother refuses to establish a name in Israel for his brother; he will not perform the duty of a levir - דב כה 7. יבמה יעל לותה... ויבמנה - דב כה 5.

brother's widow **אשת האח** *n. f.* נ ש"ע ז **ibmā** ותקדם יבמתה לידה ונגשה יבמתו אליו his brother's widow shall go up to him - דב כה 9. ואם לא יתרחי גברה למסכ ית יבמתה ותסק יבמתה לתרהה ואם לא יחפץ האיש לקחת את יבמתו ועלתה יבמתו השערה - דב כה 7.

יבן *yibbāq* שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע נחל יבקה]

יבן ש"פ וירתו ית ארעה מן ארנן עד יבן - במ כא 24.

יברוה מין צמח **mandrake** [א"י ואשכח יברוהן נבר ל 14. Löw Pfl 188]

יברוחין ש"ע ז *n. m. pl. tant.* **mandrake** ואשקח יברוהן כברה A (המליץ 446 יברוחים)... הבי שבי לי מן יברוי בריך C (M₁) *מן יברוחי, המליץ 446 מיברוחי)... ותסכי אף ית יברוי בני C (m יברואי)... לכן ישכב עמך לילן תחות יברוי בריך C (A יברוה, m יברוחי) - וימצא דודאים בשדה... תני נא לי מדודאי בניך... ולקחת גם את דודאי בניך... לכן ישכב עמך הלילה תחת דודאי בניך - בר ל 14-15.

יבש יבושת, יבשה **dryness** [א"י עד יד יבשו מיא - נבר ח 7. סוא"י יבשת ארעה - בר ח 14] ← פירות יבשים **dried fruits** [טל, הצבי ישראל 129-132]

קל עבר: יבשת (נסתרת) - בר ח 14 C (= המליץ 483). בינוני: יבשין (ר) - במ יא 6 A. פעול: יבישה (ו) - במ יא 6. **פעל** עבר: יבשתה (נוכח) - yabbištā - מג 29. דיבשת (נסתרת) - ת"מ 68 A. **אתפעל** דאטיבש - ת"מ 55 A. אתיבשת (נסתרת) - בר ח 7. **יבוש** qittūl יבוש - שמ די 16 B. **יביש** - במ יח 12 (= המליץ 614). יבישיך - דב יב 17 (המליץ 614: יבישך). **יבש** - שמ טו 19. **יבשה** - yabbāša - מו 9. דיבשתה adyabbištā - ע"ד 34. **יבוש** יבוש - שמ די 29 B.

קל יבש **to be dry** וכדו נפשנן יבשה V C) יבשן, A יבשין, NJB יבישה ועתה נפשנו יבשה now our strength is dried up - במ יא 6. וענבים

הגאולה **the day of redemption** ועדנה מטי מפרק מלבטה... דיובילה קריב הוא והזמן מגיע לגאול מן הלחץ... כי היובל קרוב the time comes to loosen the pressure..., for the redemption is near - ת"מ 6א. נודי לאלה דגלתה לנן ועבדה הך יובל יפרק כל נפש נודה לאלוהים שגילהו לנו ועשהו לנו כמו יובל, שתיגאל בו כל נפש - ת"מ 291ב.

מבול ש"ע ז *n. m.* **deluge** **מבול** ואני אנה מיתי ית מבולה מים על ארעה C ואני הנני מביא את המבול מים על הארץ I am about to bring the Flood, waters upon the earth (= המליץ 505). ואולד ארפכשד תרתין שנים בתר מהבולה - בר יא 10 [כך הכתיב בכ"י J]. כי לא הוה טור שמש מן מי מבולה אלא הוא אכן לא היה הר ריק ממי המבול אלא הוא (הר גריזים) - ת"מ 130ב. וקעם אדם ברמות חכמתה ובסר במבולה ועמד אדם ברוב חכמתו ובישר את המבול - אס 4א.

מבולאי ש"י *gent. n. pl. tant.* **the sinful generation of the deluge** כמבולאי אבדה כות סדמאי אוקדה כמו את אנשי המבול השחיתהו, כמו את אנשי סדום שרפהו (האל את הרשע destroy him like the people of the flood, burn him like the people of Sodom - ת"מ 198ב. מבולאי כד השלמת בישתהו אתחזית בדיני ובטלת דכרניון אנשי המבול, כאשר שלמה רעתם, נראיתי במשפטי והשבתי זכרם - ת"מ 218א. מן חנוך עד למך שלשלה בישה שרוה קין וחסולה מבולאי מחנוך ועד למך שלשלת רעה: תחילתה קין וסופה אנשי המבול - ת"מ 218ב.

יבל² *yābāl* שם פרטי *pr. n.* **יבן** ש"פ וילדת עדה ית יבל ותלד עדה את יבל - בר ד 20.

יבם נשואי אשת האח המת **levirate marriage** [שאיילה מן העברית H. loan. א"י על לות אתתיה דאחך ויבם יתה - נבר לח 8]

אפעל **to marry the dead brother's wife** יבמה יעל לותה... ויבמנה יבמה יבוא עליה... ויבמה her husband's wife brother shall unite with her... and perform the levir's duty - דב כה 5. על לות אתת אחיך והבם יתה בא אל אשת אחיך ויבם אתה - בר לח 8.

יובש ש"ע ז n. m. **יבשה** dry ground **וכני**
 ישראל הלכו ביובש בגו ימה B - שמ יד 29.

יגאל יגאל yâgâl שם פרטי pr. n.

יגאל ש"פ לשבט יששכר יגאל בר יוסף - במ יג
 7.

יגלי yigli שם פרטי pr. n.

יגלי ש"פ לשבט בני דן נסי בקי בר יגלי - במ
 לד 22.

יגן אבלות, עצב **mourn, sorrow** [שורש תנייני
 מן יגון השאול מן העברית. השי יגנו פניהם - הקליק,
 אגמי קרים, ספר היובל לצונץ, ברלין תרמ"ד 212. ע"ע
 גני. *Secondary root from ygwn (H loan)*]

אתקפנט אתאבל to mourn **ואתיגנו** עמה
 שריר A ויתאבלו העם מאד **and the people**
 mourned greatly - במ יד 39.

יגן א ש"ע ז n. m. **אבל** mourn **ושלמו** יומי
 בכוי יגון משה V' ויתמו ימי בכי אבל משה
 the period of wailing and mourning for Moses
 came to an end - דב לד 8. יום יגונה לכל בישיה
 יום היגון ללכ הרעים - ת"מ 237א. **ב** ש"ת
עצוב sorrowful **ישראל** חדי בפרקנה והמצרי
 יגון לאבדנה ישראל שמח בגאולתו והמצרי
 עצב באבדנו **Israel was rejoicing at the**
deliverance and the Egyptians were sorrowful
 at the destruction - ת"מ 44א [זבי"ח הע' 2].

יגע טורח, לאות **toil** [מן העברית H]

יגע ש"ע ז n. m. **טורח, עמל** toil **דעל** ארך
 אתפרקו מן היגע אנשמו שנגאלו (ישראל) על
 ידך ומן היגע הייתה להם רווחה **through you**
they are delivered from toil and were relieved
 ת"מ 41א. **באדינן** נשמה **ובאדינן** יגעה **ובאדינן**
 קטלה **ובאדינן** רחמה **בידנו** המנוחה **ובידינו**
 היגיעה **ובידינו** המוות **ובידינו** האהבה - ת"מ
 14א. **תפכת** כל... **נשמה** ליגע יהפכו... **כל** מנוחה
 לטורח - ת"מ 233ב.

יגר ריב **quarrel** [שורש תנייני מן גרי. ע"ע תגר.
Secondary root from gry; (Nöldeke MG 133)

[see tgr

אתקפנט רב to quarrel **ואתקף** ליעקב
ואתיגר בלבן ויחר ליעקב וירב בלבן **Jacob**
 became angry, and upbraided Laban - בר לא 36.

רטיבן ויבישן לא ייכל (B ויבשין) **he shall**
 not eat grapes fresh or dried - במ ו 3. **בשבעה**
ועסרים יום לירחה **יבשת** ארעה C - בר ח 14.
עד יבשו מים מן על ארעה C - בר ח 7.

פנעל יבש to make dry **עללה** יבשתה את
 You have dried יבשתו (פרסת) **heavens**
 - מ ג 29. **ואשתה** דיבשת יתי וסימניה
דבקעוני והאש שייבשה אותי והאותות
שבקעוני (דברי הים) - ת"מ 68א.

אתקפנט התייבש to be dried up **טליה**
דרחותה דאתיבש ימה קמיון נערי רעותה
 (= ישראל), שהתייבש הים לפנייהם **the**
Children of the Divine Grace, before whom the
sea dried up - ת"מ 55א. **עד** אתיבשת מיה A (E)
עד יבשת המים **until the waters had dried up**
 - בר ח 7. **אתיבשת** ארעה A (E) **יבשה** הארץ - בר
 ח 14.

יבונש ש"ע ז n. m. **יבשה** dry land **ויעלו**
בני ישראל **בגו** ימה **ביבוש** B **ויבאו** בני ישראל
 בתוך הים **ביבשה** (so that) **the Israelites may**
 march into the sea on dry ground - שמ יד 16.
ועלו בני ישראל **בגו** ימה **ביבוש** (ב) B **ויבאו**
בני ישראל בתוך הים **ביבשה** - שמ יד 22.

יביש א ש"ת **יבש** dry **כל** טיאב **רטיב**
וכל טיאב **יביש** כל חלב יצהה **וכל** חלב **תירש**
all the best of the oil, and all the best of the
dried fruit - במ יח 12. **ב** ש"ע ז n. m. **פרות**
dried fruits **וסגי** דגן **ויביש** רוב דגן
 and plenty of grain and dried fruit - בר
 כז 28. **ותכנש** דגניך **ויבישיך** ואספת דגניך
ותירשך - דב יא 14. **מעסר** דגניך **יבישיך** ורטיביך
מעשר דגניך **ותירשך** - דב יב 17.

יבש ש"ע ז n. m. **יבשה** dry ground **ובני**
 ישראל **אלכו** ביבש בגו ימה **ובני** ישראל **הלכו**
ביבשה בתוך הים **the Children of Israel**
walked on dry ground in the midst of the sea
 - שמ טו 19.

יבשה ש"ע נ n. f. **יבשה** dry ground **גלה**
יבשה ממי תהו ובהו **ברא** יבשה **ממי** תהו
 ובהו (God) **created the dry ground from the**
waters of the abyss - מ ו 9. **וייעלו** בני ישראל
בגו ימה **ביבשה** **ויבאו** בני ישראל **בתוך** הים
ביבשה - שמ יד 16. **ובני** ישראל **הלכו** **ביבשה**
בממצית ימה E (VCB **ביבשתה**) **ובני** ישראל
הלכו **ביבשה** בתוך הים - שמ טו 19. **דמע** דיבשתה
מיטב היבשה - ע"ד ד 34. **ותגלי** יבשתה **ותראה**
היבשה - בר א 9.

יגר סהדותה - יד

תקרב בה אד לא תגע בו יד - שמ יט 13 (החלק בעד השלם). כיר אדה דאלה כתב ידו של האלוהים - ע"ד א 27. סבולה דלא באד נושאו שלא ביד - ע"ד כו 36. ביד תקיפה ביד חזקה - מ א 8. ואדיה אדי עשו (A וידיה ידי) והידים ידי עשו - בר כו 22.

הוראות מושאלות **1 fig. use side על אד נהרה** על יד היאר at the river - שמ ב 5. ועל אד ירדנה ועל יד הירדן - במ יג 29. ממדבר צן על אדי אדום ממדבר צן על ידי אדום - במ לד 3

2 יכולת וכוח strength וחזה ישראל ית אדה רבתה וירא ישראל את היד הגדלה Israel saw the great power - שמ יד 31. ובני ישראל נפיקים באד רמה וישראל יצאים ביד רמה - שמ יד 8. אית לאל אדי יש לאל ידי - בר לא 29. כי בידון מימרה לך בידם לומר לך - ת"מ 25א. לא תדחלנה כי בידן עובד מה הוא חיוול מנה בערימו אל תיראנו כי בידנו לעשות מה שהוא עצום ממנו בערמה - ת"מ 26ב. הך דהות אד יהוה מנערה בהמתון כמו שהייתה יד יהוה מנערת את בהמתם - ת"מ 355. מעמי אנה קצירות אדה אני אראהו את קוצר ידו - ת"מ 163ב. **3 יכולת חומרית material means** ואם לא ישקע

אדה ואם לא מצא ידו if he lacks sufficient means - ויק כה 28. על פם דתמטי אד נדורה על פי אשר תשיג יד הנודר - ויק כו 8. ואן יפעת אחור ותמוט אדה וכי ימך אחיך ומטה ידו - ויק כה 35. **4 רשות וקניין, control, possession** וכל טב רבה באדה וכל טוב אדניו בידו all the bounty of his master being under his control - בר כד 10. כל אלהי נכראה דבאדון כל אלהי הנכר אשר בידם - בר לה 4. ושבק כל דלה באד יוסף ויעזב כל אשר לו ביד יוסף - בר לט 6. דאנסבת מן אד אמראהו אשר לקחתי מיד האמרי - בר מח 22. אנית בידכון סימן אי פלי אם יש בידכם אות או מופת - ת"מ 24א. **5 שלטון ומרות rule** דמגן עאקיך באדך אשר מן צריך בידך for does who has delivered your hand into your hand - שפחתך בידך - בר טו 6. דאפצה ית עמה מתחת אד מצראי אשר הציל אתכם מיד מצרים - שמ יח 10. לא תדחלון הלא בידך אנון אל תיראם בי בידך הם - ת"מ 15א. ושבקנן באדי דבבינן והניחנו בידי אויבינו - ת"מ 166א. פרקון מן אדי דבביון גאלם מידי אויביהם - ת"מ 208א. וכלה תחת אדך...ושלטנך על כלה והכול תחת ידך...ושלטונך ען הכול - מ ז 46.

צירופים. חלקם בעקבות מליצת התורה

ואתיגר עמה עם משה וירב העם עם משה the people quarreled with Moses - שמ יז 2. ואתיגר רעיני גרר עם רעיני יצחק (B ואתגירו) ויריבו... - בר כו 20. וחפרו באר עורני ואתיגר אף עליה (B ואתגירון)) - בר כו 21. לא אתיגר (B אתגירון)) - בר כו 23. אן יהי גבר סני לעברה ויתיגר לה ויקום עליו וימחינה VEB (ני"א וכמן)...וארב לו וקם עליו והכהו - דב יט 11 [פירשו ארב = רב]. ואן יתיגרין אנשים וימעון אנש ית עברה (C יתגירון) וכי יריבו אנשים - שמ כא 18. מה תתיגרין עמי - שמ יז 2. ותיגרה בישה התיגר עם נביה רבה משה ומריבה רעה רבו... - ת"מ 215א.

¹ יגר סהדותה שם מקום. *pr. n. (place)* אונקלוס. ע"ע אגור]

יגר סהדותה ש"פ וקרא לה לכן יגר סהדותה B (ני"א מתוב, מגלס) - בר לא 47.

יד אבר בגוף, ומכאן בביטויים ובמילות *hand frequent as component in expressions and in grammatical words* "א"י זקפית ידי בשבועה - נ במ יד 30. **סוא"י** ויתרעון מסכינין על אידוהי - ישע יד 30.

אד - שמי יט 13; יד - ת"מ 246ב; אד (נסמך) - ed - ע"ד כח 67; בידי bīdi - ע"ד ו 11. אדה ēde - ע"ד א 27; אדך ēdāk - ע"ד יא 5; באד bed - ע"ד כו 36; מ א 8. אדי וריבו נסמך) - בר כו 22 ידי (נסמך) - בר כו 22 A; ואדיה (מיודע) - בר כו 22. מלות יחס: **ליד** lid - ע"ד כג 82 "א"י"מ ואתית ליד ימא - מגילת בראשית כא 15]. באה דרך כלל עם פעלי תנועה; עם פעלים אחרים רק במקורות מאוחרים: הלא דעל מסתכלה ליד האלהים - שמ ג 6 Vm. [עואניש ה 1.5.3.6. Occurs usually with verbs denoting movement; with A 11 SA. [other verbs only in late SA. **לית** - בר כו 11. [Rare var. 1.5.3.6. עואניש ה ראה עואניש ה

אד ש"ע n. f. **יד** אבר בגוף **arm, hand** ושיריה על אדיה והצמידים על ידיה (I put) the bracelets on her arms - בר כד 47. ואדה אחדה בעקב עשו וידו אחזת בעקב עשו - בר כה 26. ונסב אטרה באדה ושקלה בימינה ולקח את המטה בידו והרימו בימינו - ת"מ 8ב. כד עמה אדה הך מה דהות כשראה את ידו כמו שהייתה - ת"מ 13ב. ונשקו אדה ויהבו לה שלמה ונשקו את ידו ונתנו לו שלום - ת"מ 259א. מן עבד בידה אלה וסגד לה מי שעשה בידו אל והשתחוהו לו - ת"מ 201ב. מלכש בידי מולכש בידי - ע"ד ו 11. וקעם פינחס וסבל רמח באדה וקם פינחס ונשא רומח בידו - אסי 18א. לא

החל להתחנן לפני אדוני, להשתחוות ולשאת ידו אל מעון הקודש - ת"מ 250. **ב** עם שמות *with nouns* ארמות **אד** וארמות אדיך ותרומת ידיך - דב יב 17. **מתנת אד** אנש כמתנת אדה איש כמתנתת ידו - דב טו 17. רעות אד מסת רעבת אדיך מסת נדבת ידיך - דב טז 10. **שליחות אד** ותעדי... בכל שליחות אדיך ושמתת... בכל משלח ידיך - דב יב 18. **עובד אד** עובד אדי אנש פעולת אדם - ת"מ 235. **ופעל אדה** תרחי ופעל ידו תרצה - דב לג 11.

באד מ"י *prep.* **בידי** *by, through* ושלח יהודה ית גדי עזיה **באד** רעמה עדלמאה (Judah) sent Adullamite the kid by his friend על מימר יהוה **באד** משה על פי יהוה ביד משה *at the command of the Lord through* Moses - ב מד 45. אלין מטלי בני ישראל דנפקו מן ארע מצרים לחיליון **באד** משה ואהרן - במ לג 1.

באדי מ"י *prep.* **בידי** *by, through* כל דמע דיתפרש **באדי** אנשיה כל תרומה המופרשת בידי אנשים *any offering devoted by men* - ת"מ 94. והן בעיקר מחכום מה **באדינן** בא ליעקב ואם רצית לדעת מה בא על ידינו ליעקב - ת"מ 146.

ביד מ"י *prep.* **בידי** *by, through* טבהתה יתניון ביד כל פממיה טובותיו יסופרו בכל הפיות - מ יב 35. מלאכה דאתחזי בסניה משגר ביד אלה המלאך שנראה בסנה שלוח ביד האלהים - ת"מ 4. דאלפון אלה ביד נביה אשר לימדם האלוהים על ידי הנביא - ת"מ 214. דאתה חכמת ביד קשטה... גדלך וחילך כי אתה ידעת על ידי האלוהים... גדולתך וכוחך - ת"מ 65. וערק בלעם באצמד ביד זרד וברח בלעם ונתפס בידי זרד - אסי 19. כי בידי בגוך סימנים תתעבד הרי על ידיי אותות ייעשו בך - ת"מ 65.

בין ידי מ"י *prep.* **לפני** *before, in front of* < بين يدي > טל ג עה; ZSpr 131; זביח, פיוטים לשמחות 336. וקעמו בין ידי יוסף A ועמדו לפני יוסף Joseph they stood before - בר מג 15. בין ידי רבי A לפני אדני - בר מז 18. בין ידיך עמדתי bin yēdek לפניך עמדתי - ע"ש 14.

על אד מ"י *prep.* **על ידי** *by, through* גלים בעסרת מליה מפם גבורתה על ידי נביא נאמן גלויים בעשרת הדברים מפי הגבורה על ידי נביא נאמן revealed in the Ten Commandments from the mouth of the Mighty

combinations (partly determined by the wording of the Torah) עם פעלים **א** אל תשלח אדך על **שלח אד** לשם היוק ופגיעה אל תשלח אדך על רביה אל תשלח ידך על הנער - בר כב 12. ואד אל תשלחון בה (אל תשפכו דם...) ויד על תשלחו בו - בר לו 22. אנה משלח ידי ואקטל יתה אני אשלח ידי ואהרוג אותו - ת"מ 153. לשם גניבה אם לא שלח אדה בעבדת עברה אם לא שלח ידו במלאכת רעהו - שמ כב 7. לשם מלאכה בכל עובדיך ובכל שליחות אדיך בכל מעשיך ובכל משלח ידיך - דב טו 10. **אוטט אד** לשם פגיעה הן התושבת יד סהד וקטל זכי אם נשלחה יד עד והרג צדיק - ת"מ 246. **יתב אד** (לשון חייוק) יתב אדיך ויקירין <בשריריו> ישב ידיך והכבד אותן בחוזק - ת"מ 7. נתח אד כד אנתח משה אדה על ימה כאשר נטה משה ידו על היס - ת"מ 69. ונתע ית אדך על מימי מצרים ונטה את ידך על מימי מצרים - שמ ז 19. **סבל אד** (בשבועה) לארעה דסבלת עם אדי למשראה יתכון בה אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן אתכם בה *into the land where I swore that I would make you dwell* - במ יד 30. **סקף אד** (זקף) **תעבד** עול ותבטל קשטה ותסקף אד... כל דאה ביש תעשה עוול ותשבית את הצדק ותרים ידך... כל זה רע - ת"מ 149. **פסט אד** (בתחינה) פשוטי אדינן (= אד אנן) פושטי יד אנו - ע"ד כו 65. **פתח אד** הלא מפתוח תפתח אדך לה כי כי פתח תפתח ידך לו - דב טו 8. פתח אד חסדך פתח את יד חסדך - ע"ד כח 67. **קפץ אד** (קימץ) ולא תקמץ ית אדך מן אהוך מסכינה (V תכפץ - ת"מ 227) ולא תכפץ את ידך מאהוך האביון - דבי טו 7 (ע' לעיל יכפץ אדי). **קצר אד** האד יהוה תקצר - במ יא 23. **ארס אד** (בשבועה) לארעה דארמת עם אדי למתן יתה אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אותה - שמ ו 8. **שוה אד** (בשבועה) **שבי שבי** אדך תחת ירכי שים נא ידך תחת ירכי - ברי מז 29. (לשיתפות) אל תשבי אדך עם חיב אל תשית ידך עם רשע - שמ כג 1. (לעצימת עיני מת) **ישבי אד** יל עיניך ישית ידו על עיניך - בר מז 4. **שלם אד** (לשם פיו כוח): ותשלם אד אהרן V ומלאת יד אהרן - שמ כט 9 **שמט אד** (שמיטת חוב) ודיה לך עם אהוך תשמט אדך ואשר יהיה לך עם אחיך תשמיט ידך - דב טו 3 **תלה אד** (בשבועה) תלית ית אדי ליד [ה]אלהים *M₂ (A תלת אדי) הרמתי את ידי אל האלהים - בר די 22. (כתפילה) **עפל יתחנן** קמי מרה ויסגד ויתלי אדה אל מעון קדשה

ידי - ידע¹

praised - ע"ד כו 87-85. יתודי אלה רחמנה דגלה לך נאר מן מחכומה רבה יתהלל האל הרחמן... ת"מ 226. יתודי על רב טבהתה - ת"מ 191. יתודי ממנה דמלכותה לא מתחלפה יתהלל המתמיד אשר מלכותו אינה מתחלפת - ת"מ 160.

אודאו ש"ע n. f. **1 הודייה, תודה** thanks פתח פמה בכרכה ורבה אודאו פתח (משה) פיו בכרכה והרבה הודייה (Moses) opened his mouth in blessing and (expressed) abundant thanks - ת"מ 178. ואהן תמה חילול מותר צריך לאודאו חילולה וזהו פלא חזק מאוד הצריך לתודה חזקה - ע"ד טו 15-16. ונימר לך רבואן ואודאוואן ונאמר לך תהילות והודיות - ננה 42-41 **2 קרבן תודה** thanksgiving offering וכד תדבחון דבח אודהו וכי תזבחו זבח תודה - ויק כב 29. ומסק אודאותה למעונה ומעלה תודה למעון (=לשמים) - ע"ד טו 28. ובנו מדבח ואסקו עליו אודאוואן they built an altar and offered on it thanksgiving offerings - אס 38.

מודאה ש"ע n. f. **תודה** thanks מודאה לאלה דאיטב לרחמיו thanks to God who benefits those who love Him - ת"מ 155. לך מודאה על דגלך לך הודייה על גודלך - מ ג 40. מודאה לאלה אלהיה - ת"מ 271.

תודה ש"ע n. f. **תודה** thanks (מן העברית) [H] זובח תודה לפרקן אבהתהוזבח תודה לגאולת האבות a thanksgiving offering for the deliverance of the ancestors - ת"מ 443.

ידלף yidláf שם פרטי pr. n.

ידנף ש"פ אה ילדת מלכה... ית עוץ בכורה... וית ידלף וית בתואל (A ידלף) - בר כב 20-22.

ידע¹ ידיעה, הבנה ותפיסה, **knowledge, insight** [א"י] ולא ידע במדמה ובמקמה - נ בר יט 33. **סוא"י** וידע מרא יסוס - יוחנן ו 62. מעט בכ"י J בגלל תפוצת חכ"ם. שכיח מאוד בת"מ. Rare in MS J of the ST, where ḥkm dominates. Frequent in [TM]. עשיית כשפים **witchcraft** [מן העברית] [H]

קל עבר: ידע - בר יט 33. עתיד: וידע wyidda - מ יד 132. ציווי: ודע - ת"מ 140. בינוני: וידע wyāda - מ ו 50. ידעינן (+כינוי הנושא למדברים) = ידעינן אהן yādinān - ננה 91. מקור: מדע - שמ לד 1. **אפעל** עבר: אודע - ת"מ 196. הודעת (נוכח) - ע"ד כד 31. עתיד: תודעי (ליי) - ע"ד כה 7. בינוני: מודע müda - ע"ד כה 46. מודעים (ר) - ת"מ 271.

One through a faithful prophet - ת"מ 99. לזכות אברהם דגלה על אדה ארש קיאמה לצדקת אברהם אשר גילה על ידו את ראשית הברית - ת"מ 340. ירומון בתרי עלמיה על ידן נביה מהימנה שיתנשאו בו בשני העולמות על ידי זה הנביא הנאמן - ת"מ 170. עמלק כד קטלה יהושע והמחק על אדה עמלק, כאשר הרגו יהושע ונמחק על ידו - ת"מ 204.

על אדי מ"י prep. **על אודות** concerning [בידול מן על דדי dissimilated from (ע"ע)]. הא את מית על אדי אתתה C (MJBA על דדי) הנך מת על אדות האשה behold, you are a dead man, concerning the woman whom you have taken - בר כ 3. ובעש ממללה שריר בעיני אברהם על אדי ברה C (M עם אדי, JBA על דדי) וירע הדבר מאד בעיני אברהם על אדות בנו - בר כא 11. ומללת מרים ואהרן... על אדי אתתה V (MJECBA על דדי) ותדבר מרים ואהרן... על אדות האשה - במ יב 1. על אדי אנכלה דקטעו V (MJECBA על דדי) על אדות האשכול אשר כרתו - במ יג 24.

ידי תודה, הודאה **thanks, praise** [א"י] ואודי ושבח - נ בר כד 26. **סוא"י** ואודי ולא כפר - יוחנן א 20 **אפעל** עבר: ואודי - שמ יח 9. עתיד: יודי yūdi - ע"ד כו 88. ציווי: אודי - ת"מ 136. בינוני: ומודי w-mūdi - ננה 12. **אתפעל** עתיד: תתודי (נוכח) - ע"ד כו 87. יתודי - ת"מ 226. **אודאו** לאודאו lūdā'u - ע"ד טו 16. ואודאוואן (ר) u'ūdā'uw'wān - ננה 42. **מודאה** mūdā - מ ג 40. **תודה** - ת"מ 443.

אפעל נתן תודה to thank ואודי יתרו על כל טובה דעבד יהוה לישראל (נ"א: וחדה, זואי, השי' איס פשר) ויחד יתרו על כל הטובה אשר

עשה יהוה לישראל for all the grace that the Lord had shown Israel - שמ יח 9. ואודי לאלהה אל עליון - אס 12. ומן יכל יודי לך על חסדך ומי יכול להודות לך על חסדך - ע"ד כו 88. לחילה חילולה ונצוחה נודי ונסגד לאל החזק והמנצח נודה ונשתחוה - ע"ד יט 2-1. נודינה על רב טובה - ת"מ 215. אה קהלה השתעבד ואודי לאלהה הוי קהלה, היכנע והודה לאלוהים - ת"מ 136. ומודי ומשבח לאלה - ננה 12. **שיבח** to praise יהודה אתה יודונך אחיך יהודה אתה יודוך אחיך You, O Judah, your brothers shall praise - בר מט 8.

אתפעל התהלל, קיבל תודה to be praised תתרכי תתרום... תתודי תתגדל, תתרום..., תתהלל, be, magnified, exalted...

בישה לא אתחזי בעלמה כותה ולא אתידע מוות רע, שלא נראה בעולם כמוהו ולא נודע (טביעת המצרים בים סוף), a horrible death, never has been seen in the world like it, or has been known ת"מ 377. יפרס ממללי קמיך עד יתידע בידך רבינה דלי יישטח דברי לפניך למען יוודע על ידך גאוני - ת"מ 308ב. ואמר יהוה בדד לית לה אתר בה יתחכם ולא פאת בה מתידע ואמר (משה): "יהוה בדד..." (דב לב 12) אין לו מקום שחוכר בו ולא פינה שיוודע בה - ת"מ 209א. המקומות שלהן קלוטים מן אונקלוס ושם אתפצל *O interp. the following are* ולא אתידע הלא עלי למעין m_1 ולא נודע... - בר מא 21. ולא יתידע סבעה בארעה M_1 ולא יודע השבע בארץ - בר מא 31. בקשטה אתידע ממללה A אכן נודע הדבר - שמ ב 14.

אתפגעל נודע to become, be known בקשטה אתודע ממללה m_2 אכן נודע הדבר m_2 מן אהן indeed, the matter is known מקומה התודעת מיתוביתך אקר מרך מן המקום הזה נודעה מדרגתך אצל אדוניך (פה אל פה אדבר בו, במ יב 8) - ת"מ 297ב. דו ידע כלה דלא צריך מתודע שהוא (האל) יודע הכול ואינו צריך לקבל ידיעה - מ יב 15-16. רבינא ט מתודע בכלה גאונך ט, נודע בכול - ת"מ 286ב.

דנעה שיע n. f. זעת knowledge קטולה דיקטל ית עברה בלא דעה הרצח אשר ירצח את רעהו בכלי דעת a manslayer, who unwittingly slayed his fellow man without knowledge (=unaware) - דב א 2. בחכמה ובנעירו ובדעה בחכמה ובתבונה ובדעת - שמ לא 3. בחכמתה ונאירותה ודעתה A בחכמה ובתבונה ובדעת - שמ לה 31. ואתון מתרוקנין מן דעתה ותקומו ערטלאין ואתם מתרוקנים מדעת ותעמדו עירומים - ת"מ 17א. דיהב יהוה בון חכמה ונעירו לדעה למעבד... B - שמ לו 1.

ידוע wise (one who knows) שיע $n. m.$ qātōl ידועה דכלה הסולח, הנושא (עוון), יודע הכול, the forgiver, the one who knows everything - מ יב 58-57. ינהר ידועה יזכור היודע - ת"מ 308. ישתבח נהירה דממלי לידועים ברוח החכמה... אלולי ידועיה לא הוה עלמה מתיטב ישתבח המאיר הממלא את היודעים רוח חכמה... אילולי היודעים, לא היה העולם מקבל טוב - ת"מ 298. תואר כבוד שכיח בעשיח בשטרות, בכתובות, ברשימות סופר וכיו"ב. Pummer Contracts, 10 כנון: סמוכה וידועה אברהם בן סמוכה וארכונה... בשטר המכר של

אתפגעל עבר: אתידע - ת"מ 377. עתיד: יתידע - ת"מ 308ב. בינוני: מתידע - ת"מ 209א. **אתפגעל עבר:** אתודע - שמ ב 14. m_2 . בינוני: מתודע mittūda - מ יב 16. **דעה** - דב ד 42. **ידוע** qātōl ידועה (מידע) yādūwwa - מ יב 58. **ידעה** ידעת (נסמד) - בר ב 9 (E). **ידעון** - דב יח 11. **ידעוני** - ויק כ 27 (המליץ 484: ידעונאי). **מדע** - madda - מ טו 11.

קל 1 ידע to know ולא ידע בשכבה ובמקעמה ולא ידע בשכבה ובקומה he did not know when she lay down or when she rose וידע הך אתא עלמה ויידע איך בא העולם - מ יד 132. בדיל ידעון רבותי וגדלי - ת"מ 373. ודע דו רחמן ורתאי ודע שהו רחום וחנון - ת"מ 140. מגלי כל טמיראן וידע כל כסיאן מגלה כל הצפונות ויודע כל הנסתרות - מ ו 50-49. ידע אנה בלבי כל דאתה אמר לי יודע אני בלבי... - ת"מ 14. אנשים חכימים וידעים - שמ יח 25. ידעינן אה מרן דהטאינן יודעים אנו, הוי אדוננו, כי חטאנו - ננה 91. והוה בלעם חכם ספר האותות וידע לה והיה בלעם יודע ספר האותות ומכיר אותו - אס 2. **השניח to notice** דאני כות ל'אעלולי קרב נציח ואמטונה דבכיו והוא לא ידע בון שאני כמו (לוחם מן) הלוחמים שהשיגוהו אויביו והוא לא הרגיש בהם for I am like a defeated warrior, whom the enemies reached, and he did not notice. - ת"מ 25.

מדע דבעי מדע מהו חכמו - א"ד א 1. דיהב יהוה בון חכמה ונעירו למדע למעבד C אשר נתן יהוה בהם חכמה ותבונה לדעת לעשות - שמ לו 1.

אפעל הודיע to inform, make known הודעת דמטרתה נטרה נטוריו הודעת ששמירתה (של השבת) שומרת את שומריו You made known that the keeping (of Sabbath), keeps those who keep it אודע הן כל מתחדד הוא שאב לעקרה הודיע שכל (דבר) המתחדש שב אל יסודו - ת"מ 196. תמן הודעת שרה די אתת אברהם אחרי כן הודיע שרה... - אס 11. בוראין חדתיך עבדת מן עדן בדיל תודיע דאתה קמיו לא מן עדן בריות חדשות יצרת מן זמן כדי שתודיע שאתה לפניו (לפני העולם) - ע"ד כה 8-5. לית דיכלה מודע האן דאתה אין (מי) שיכול להודיע היכן אתה - ע"ד כה 45-46. עבד עשרה סהדים בחילה מודעים דו גדול עשה (האל) עשרה עדים בכוחו (מעשי הבריאה), המודיעים שהוא גדול - ת"מ 271א.

אתפגעל נודע to become, be known מותה

ידע² - יהב

You accepted from us (the praise), according to our weakness and distress [זביח² שם].

יהב נתניה **giving** **איי** ויעקב יהב לעשו לחם - נ בר כה 34 **סואיי** מן פירווי דיהיב במצעה דפורדיסא - בר ג 3. צורות העתיד והמקור של הקל נתפתחו באהייש המאוחרת. טל ג פז-*impf. and the imp. ofh*. *Qal developed in late SA.*

קל עבר: יהב *yēb* - ע"ד כד 39. ויהבת (נוכח) *wyēbtā* - ע"ש ב 3. עתיד: תהב (נוכח) - בר טו A2 (=המליץ 606). יהב (נסתר) - בר כז ECBA 28. ציווי: הב *ab* - ע"ד כז 35 (המליץ 606; הב,אב,אף). בינוני: יהב *yāb* - ע"ד כז 80. פעול: ייב - שמ ה 13. מקור: מהב - ש מו A 4. **אתפעל** עבר: אתיהב *it'yēb* - מ טז 22. עתיד: יתיבה - שמ ה 18. בינוני: מתיבה - שמ ה 16. **הב** - דב ב E25 (=המליץ 606). **יהבה** יהבת (נסמך) - שמ כח 38. **יהוב** *yā'ob* - מ ו 39. **מהבה** - במ יח A 6. **מהבו** - למהבות (נסמך) - בר כט A 26.

קל 1 נתן to give ויעקב יהב לעשו לחם *Jacop gave food to Esau* - בר כה 34. יום שבתה יהב לן עד ננשם יום השבת נתן לנו כדי שננוח - ע"ד כד 40-39. ויהב ספר האתות לארפכשד - אס 7. הא יתבת אלף כסף לאחיק בר כ 16. ויהבת לנן שבת - ע"ש ב 3. לבניך אהב ית ארעה הדה A - בר יב 7. רבי יהוה מה תהב לי A - בר טו 2. יהב לך אלהים מטלה דשומיה ECBA יתן לך אלהים מטל השמים - בר כז 28. אב ית אתתי - בר כט 21. הב לן מן טובך - ע"ד כז 35. הבי שבי לי מן איתאות בריך תני נא לי מדודאי בניך - בר ל 14. הב לן מד לית יהוב יהב אלא אתה ותן לנו מה שאין נותן נותן אלא אתה - ע"ד כז 79-80. בהבות תבנה ייב לכוון בהיות התבן נתן לכס - שמ ה 13. והיא לא ייבה לה לאתה והיא לא נתנה לו לאשה - בר לח 14. עאנן ייבן לדבביך צאנן נתנות לאיביך - דב כח 31. **יהב קלה** ויהב ית קלה בככיה - בר מה 2. ויהבו ית קלון ובכה עמה - במ יד 1. **יהב בל** נתן דעתו ע' בל 2 **הניח to put** ויהב על אפיו מסוה ויתן על פניו מסוה *he put a veil over his face* - שמ לד 33. ויהב גבר ית פסקה לזימון עברה ויתן איש את בתרו לקראת רעהו - בר טו 10. ויהב ית סעדואתה לגו ארונה - שמ מ 20. **3 הציג to set before someone** חזי אנה יהב לקדמיכון יומן ברכתה וקללתה ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה *see, this day I set before you blessing and curse* - דב יא 26. ברכתה וקללתה דיהבת לקדמיך הברכה והקללה אשר נתתי לפניך - דב ל 1. ויהב קדם עאנה דכר קרוויתן פני הצאן איל עקד - בר ל

כתב היד J של התהייש - טל ג, יז-יח, כא.

ידענה ש"ע נ *n. f.* **דעת knowledge** ועילן ידעת טב ובישא (E) ועץ הדעת טוב ורע *the tree of knowledge of good and evil* - בר ב 9.

ידעון ש"ע ז *n. m.* **ידעוני charmer** שאול אוב וידעון שאל אוב וידעוני a *ghost or a charmer* - דב יח 11.

ידעונאי ש"ע ז *n. m.* **ידעוני charmer** אוב אי ידעוני אוב או ידעוני *a ghost or a charmer* - ויק כ 27. אוביה וידעוניה - ת"מ 154א.

מדע ש"ע ז *n. m.* **1 דעת, שכל insight** **perception** נסתכל בעינה דמדעה נתבוני בעיני השכל *let us contemplate with the eyes of insight* - ת"מ 246ב. באצבע אש אכלה כתיב במדע דאלהותה באצבע אש אוכלת (=ה) כתוב, בשכל האלוהות - מ טו 11-10. **רנב, לב mind** ותמו ואמר במדעה *M₁ ויצחק ויאמר בלבו *he wondered and said to himself* - בר יז 17. הדלא אסכם לממלה עם מדעה *M₁ טרם כלה לדבר אל לבו - בר כז 5. **2 ידיעה knowledge** נעזר כדו במדע שלם אל מימרה כי ידן יהוה עמו נשוב עתה בידיעה שלמה אל דברו "כי ידן יהוה עמו" (דב לב 36) *return now with perfect knowledge* - ת"מ 244א.

ידע² זעה *sweat* ← יגע וייסורים **toil** **suffering** **איי** בדעתה מן קדם אפיך תאכל לחם - נ בר ג 19. **סואיי** ואתעבדת דעתה איד שליאן דאדם = ונעשתה זעתו כמו פתיתי דם - (לוסק כב 44)

קל נתייסר to be in distress להן צפה גנב לא יעלם עליו והן עלים עליו ידע ואם ראה גנב אל יתעלם ממנו, ואם יתעלם ממנו יתייסר *if one sees a thief, he shall not shun him; if he shuns him, he will be in distress* - ת"מ 153א [זביח² וואניש ג/ב 279. וחזר בו בת"מ כאן, העי 3. ברס נראים לי דבריו הראשונים מן האחרונים].

דעה ש"ע נ *n. f.* **1 זעה sweat** בדעת אפיך תיכל לחם בזעת אפיך תאכל לחם *sweat of your brow shall you eat food* - בר ג 19. **2 ייסורים distress** ומסיב מדעה... ומקים אנשה בגו דעה (החטא) מטמא את הלב... ומעמיד את האדם בייסורים (the sin) defiles the man in distress - ת"מ 153א.

דעו ש"ע נ *n. f.* **ייסורים distress** דארכנת מקבל מנן כפי נשישותן ודעוית אן (אתה) שהואלת לקבל ממנו כפי חולשתנו ועוניינו

לך תורה אילו היית ריקן לא ניתנה לך תורה
- ת"מ 303א. כמד יתן מום באדם כן יתן בו - ויק כד 20.
ותבן לא יתיהב לכוין - שמ"ה 18. כל טוב אתיהב
לוכוין - ת"מ 225א. והיא לא אתיהבת לה לאתה
A - בר לח 14. תבן לית מתייהב לעבדיך - שמ"ה
16. כמה דבהווי תבנה מתייהב לכוין MECA (B)
מתהב) - שמ"ה 13.

הב ש"ע n. m. **נתינה** giving יומה הדין שרי
הב אימתך ודחלתך על אפי עממיה E (VNJB)
יהב, אב) היום הזה אחל תת פחדך על פני
העמים ואתה תתחילתך הדין על פני
this day I begin putting the dread and
fear of you upon the peoples - דב ב 25.

הב לן הבה, עלינו זירו עצמי, בא עם המקור
let us **us cohortative, with the inf.**
let us למרה דעלמה הבה נשבח לאדון העולם
praise the Lord of the world - מ"ה 4-1. הב לן
נסגד עלינו להשתחוות - ננה 60. הב לן מרבה
לכתביה הבה נגדל את הכתבים - מרקה: (Cow)
51.

יהב ש"ע n. m. **1 מתן** giving על אדמתה
דשבוע יהוה לסהביך ליהב לך B... לתת לך -
דב ז 13. **2 רשות** permission ומעי אדום
יהב ית ישראל עבר בתומחה וימאן אדום
נתן... Edom refused letting Israel to pass
through his territory - בר כ כ 21.

יהבה ש"ע n. f. **מתן** donation דיקדשו בני
ישראל לכל יהבת קדשיון B... לכל מתנת
קדשיהם the holy things that the Israelites
consecrate, from any of their sacred donations
שמ כח 38.

יהוב ש"ע adj. qātōl **נותן** כיווי לה, giver,
provider (epithet of God) יהוב חייה נותן
החיים the giver of life - מ טו 4. יהוב ומספק
צורכי בטולין נותן ומספק צרכי בטלים - מ ו
40-39. יהוב מתנהתה וזאון נפשהתה נותן
המתנות וזן הנפשות - ת"מ 119ב. סליחן ורחמים
אנו בעים מן יהובך סליחות ורחמים אנו
מבקשים מנותך (נושא הפנייה: הספר הגדול)
- מ כ 31.

מהבה ש"ע n. f. **מתן** giving אסגו עלי
אברין שריר ומהבה A הרבו עלי מהר מאד
ומתנה increase my bride-price, as well as gifts
- בר לד 12. ואנה הא נסבתי ית אחוכון לואי
מבגו בני ישראל לכוין מהבת (:) יהבין ליהוה
... ואת וברייך עמד... ותשמשון תשמיש מהבת
(:) אהב ית כהנתכון ואני הנה לקחתי את
אחיכם הלויים מתוך בני ישראל לכם מתנה

4. מסר to hand over ויהב יתי במטר
בית רב טבחה ויתן אתי במשמר בית רב
הטבחים he placed me in custody in the house
of the chief steward - בר מא 10. ייבים ייבים
אנון לי מבגו בני ישראל נתנים נתנים הם לי
מתוך בני ישראל - במ ג 9. אפקו עאניה דיהיבים
לגו מטרה הוציאו את הצאן הנתונים במשמרת
- ת"מ 45ב. ורניניה יהיבין כדיניה והמתלוננים
מסורים לעונשים those who murmur are
handed over to punishments - מ א 28. **5 הרשה**
to permit ולא יהב סיחון ית ישראל עבר
בתחומה ולא נתן סיחון את ישראל עבר בגבולו
Sihon would not let Israel pass through his
territory - במ כא 23. ולא יהבה יהוה למבעשה
עמי ולא נתנו יהוה להריע עמדי - בר לא 7. ואת
רמי לגו נהרה ולא יהבת יד תקרב לידך ואתה
מושלך בתוך הנהרה ולא הרשיתי שתגע בך יד -
ת"מ 289א. **6 הפקיד** to entrust חזי יהבת
יתך על כל ארע מצרים אה נתתי אתך על
כל ארץ מצרים I put you in charge of all
the land of Egypt - בר מא 41. חיינן ונפשהתן
יהיבין בשלטנה חיינו ונשפתינו נתונים
בשלטונו (של האל) - מ יג 32-31. **7 הפך, עשה**
ל- פועל אוגד יוצא לשני מושאים to render
something into something else copulative verb
יהב בניו פליטים נתן בניו פליטים
are rendered fugitives - במ כא 29. ויהב יתן
כמיליין ויתן אתנו כמרגלים - בר מב 30. ואנסבת
ית ראשי שבטיכו... ויהבת יתון ראשים עליכו
דב א 15. אב המון גוים יהבתיך - בר יז 5. ולא
תהב דכבינן שליטין בנן ולא תתן את אויבינו
שליטים בנו - ת"מ 172ב. **8 נמצא, נתון** מביע
הויה to be expresses existence רב הו איעשה
דהוה יהיב תמן גדול הוא הייאוש שהיה נתון
שם the despair that was there ת"מ
32א. ודבק לבניון דאנון יהיבין באתלתותה
והושע את בניהם שהם נתונים בחרדה - ע"ד ג
6-5. **9 נשא ונתן** עם נסב to discuss with
nsb: ליתי... נסב ויהב עמוכון איני נושא ונותן עמכם
I do not... discuss with you - ת"מ (ק) 81.

מהב למהב לון ית ארע כנען A לתת
להם את ארץ כנען - שמ ו 4. ואם מעי ימעי
אבוה למהבנה לה ואם מאן ימאן אביה
לתתה לו - שמ כב 16.

אָתְפַעַל ניתן to be given בימין יחידאו
אתיהב בימין היחיד ניתן (הספר הגדול בהר
סיני) was given by the right hand of
the Unique - מ טו 22. אלו הויך ריקן לא אתיהב

יהודה - יום

הנתר הלגפר - אס 17.

[†]יהר נוי, יופי beauty (סואיי מליל יהרותא = דבר בגאות - תה יז 10 [Horol 30a])

יאיר שייט adj. יפה beautiful ומללת מרים ואהרן במשה על דדי אתתה יאירתה דנסב הלא אתה יאירה נסב EC (MJBA) כשירתה...כשירתה, V כשרתה...כשרתה ותדבר מרים ואהרן במשה על אדת האשה הכשית akkâšat אשר לקח כי אשה כשית לקח (kâšat) Miriam and Aaron spoke against Moses about the beautiful woman whom he had married, for he had married a beautiful woman [נתפרש לעניין יופי כמו אונקלוס: שפירתא. גם כשית בדב לב 15 נתפרש כן וניתרגם שפרתא. בעשייח: וכל עובדיו כשית - פיוטים לשמחות 368. עי' בהערות זבייח Int. kšyt as 'beautiful', similar to O; frequent in NSH (see kšyt). See ZBH, Tarbiz X, 1368.]

יובב¹ yūbāb שם פרטי n. pr.

יובב שייט ויקטן הולד ית אלמודד... וית יובב - בר 26 - 29.

יובב² yūbāb שם פרטי n. pr.

יובב שייט ומית בלע ומלך תחתיו יובב בר זרה מבצרה - בר לו 33 - 34. יובב מן בני קטורה יובב (פחד) מפני בני קטורה - אס 13 [עי' זבייח].

יובל yūbāl שם פרטי n. pr.

יובל שייט ושם אחוה יובל ושם אחיה יובל - בר 21. יובל בנה מיסדה - אס 4.

יוכבד yūkābəd שם פרטי n. pr.

יוכבד שייט ונסב עמרם ית יוכבד עביבתה לה לאתה - ש מו 20. ושם אתת עמרם יוכבד ברת לוי - בר מו 59. דן אורה דאניר מן עמרם ויוכבד - 262ב. אדכירה היא לטב יוכבד זכורה לטוב יוכבד - עידו 17.

יום החלק המואר מן היממה. יחידה קלודארית, day the period of light **אי** יום בטר יום - נ בר 10. **סואיי** יום חד - בר א 5

אימם imām - מ א 50. **איממה** imāmā - ננה 84. **יוםם** yom - ננה 83. יומי (נסמדן) - yūmi - עידו כד 54. **יומה** (תייפ) - דב ב 3 (רק כאן ב-י). **יומם** (תייפ) - yūmām - מ ב 39 [מן העברית]. **יומן** (תייפ) - שם לב 29 [טל, לשוננו

נתנים ליהוה... ואתה ובניך אתך... ועבדתם עבדת ומתנה אתן את כהנתכם - במ יח 6-7.

[†]**מהבו** שייט n. f. **מתן** giving טוב תתי יתה לך ממהבותי יתה לגבר עורן A טוב תתי אתה לך מתתי אתה לאיש אחר better (is) my giving her to you than my giving her to another man - בר כט 19. למהבות ית קישתה לקובל בכירתה A לתת הצעירה לפני הבכירה - בר כט 26.

יהודה yē'ūda שם פרטי n. pr.

יהודה שייט בני לאה... ראובן ושמעון ולוי ויהודה - בר לה 23. יהודה רבה בנים דזנו ובלש לון פלגה יהודה גידל בני זנות וביקש להם נחלה - תיימ 288.

יהודית yā'ūdāt שם פרטי n. pr.

יהודית שייט ונסב אתה ית יהודית ברת בארי - בר כו 34.

יהוה שייט n. pr. שם האלהים God [אינו נהגה באותיותיו אלא בדומה לנהוג ביהדות: Always pronounced šēmā זבייח, ארץ ישראל תשיי"ד, כרך ג, 147-154]

יהוה שייט יהוה אלהי אבהתכון אתחזי לידי - ש מ ג 16. יהוה יהוה אל רחמן ורתאי רחיק רגזים וסגי חסד וקשט - ש מ לד 6. ויהוה קטל בכורין טמאין - תיימ 46. והאן דאנון צלאי מלאכי יהוה סהרתון והיכן שהם מתפללים מלאכי האל סביבם - עידו יג 56 - 27. וקל כריותון יהוה אלהינו יהוה אחד - אס 19.

יהושע yē'ūša שם פרטי n. pr.

יהושע שייט יהושע בר נון גברה דרוחה בה יהושע בן נון איש אשר רוח בו - במ כז 18. ויהושע נגודה ויהושע המנהיג - עידו ט 30. והנחה קדם פינחס יהושע וכלב והניחוהו לפני פינחס יהושע וכלב - אס 19.

[†]**יהלם** אבן יקרה a gem [מן העברית H]

יהלם שייט n. m. אבן יקרה a gem נפך ספיר ויהלם נפך ספיר ויהלם - ש מ כח 18.

[†]**יהמל** שם פרטי של מלאך n. pr. of an angel

יהמל שייט הלם המל יהמל האמל העמאל מגמאל הצפרה הסמים הלך לאל חלקלב הלין

זכים מן מגביה ביום נקם נקיים מעונש ביום נקם - ת"מ 1999.

יום דינה *the Day of Judgement* אה גזוי קשה יתגזי ביום דינה הנה גמול קשה ייגמל ביום הדין *he will be punished on the Day of Judgement* - ת"מ 236. ויום דינה קדומי ויום הדין לפניי - א"ג 92.

יומה *adv.* ת"פ **יום** *to day* אליו הכה יומה כלנו קעימיין אלה פה היום כלנו חיים *we, the living, every one of us who is here today* - דב ה 3. התקוממו וצפו ית פצואת יהוה דייעבד לוכון יומה A - שמ יד 13 (מובא גם בת"מ 217). לא תדאש נפשך יומה אל תייגע נפשך היום - ת"מ 333. כמה דעבדתון אתמל עבדו יומה ובתר כמו שעשיתם אתמול עשו היום ומחר - ת"מ 169. ממה אפיכון בישין יומה A מדוע פניכם רעים היום - בר מ 7.

יומם *adv.* ת"פ **ביום** *by day* (מן העברית H) יומם וליילה יודון חיים לשמך ביום ובלילה יודו החיים לשמך *by day and by night the living will praise your name* - מ ב 39-40. יומם וליילה יתמר לך רבואן ביום ובלילה ייאמרו לך תהילות - מ ב 39-40.

יומן *adv.* ת"פ **היום** *to day* ית חטאי אנא מדכר יומן את חטאי אני מזכיר היום I remember my faults today - בר מא 9. ואף אנה לא שמעת בלוד יומן וגם אנכי לא שמעתי בלתי היום - בר כא 26. ממה אפיכון בישים יומן מדוע פניכם רעים היום - בר מ 7. למה זרזתין מיתי יומן - שמ ב 18. אף אתמל אף יומן - שמ ה 14. ולמתן עליכון יומן ברכה - שמ לב 29.

יון¹ בעל כנף *a bird* [א"י וגזול בר יון - נויק יב 6. סוא"י ושגר ליונא - בר ח 8. טלשיר 61]

יון *n. m.* ת"פ **זכר היונים** *he-dove* ובאשלמות יומי דכוה... תיתי דכר (N אמר) ... ובר יון VN - ויק יב 6. ותסב תרתי תרים אי תרי בני יון N - ויק יב 8. אי תרין בני יון VN - ויק יד 22. מן תריה אי מכני יונה NMB - ויק א 14. כי חכמתה בעלמה כות גזול יון בידה אגרה מבסרה ברחם כי החכמה בעולם כמו גזול יונה אשר בידו איגרת מבשרת אהבה - ת"מ 308.

יונה *n. f.* שיע"נ **יונה** *she-dove* וינדי על אשמה... תרי ברי יונתה A - ויק ה 7. לתרי ברי יונתה A - ויק ה 11. תנדי אמר... אי בר יונתה A - ויק יב 6. אי תרי בני יונה (A יונתה) - ויק יב 8.

מג 185 ואילך. ואולי הוא מן יומה+הן!]

אימם א *n. m.* ז שיע"ז **יום** *day* וזעק אלהה לנהרה אימם ויקרא אלהים לאור יום *God called the light Day* - בר א 5. אימם דלית משתבח לגוה חשך כל דמהלך לגוה יום שלא ישובח בו, חשך כל המהלך בו - מ א 50-51. הוית באימם אסיפני אסתב הייתי ביום אכלני חרף (!) - בר לא 40. עבוד נטורה באיממה ובליליה נעשה שומר ביום ובלילה - ע"ד ד 19. ב ת"פ *adv.* **ביום** *by day* למנהרה לון למהכה אימם וילי להאיר להם ללכת יומם ויליה *to give them light, that they might travel day and night* - הלא ענן יהוה על משכנה אימם כי ענן יהוה על המשכן יומם - שמ מ 38. וענן יהוה עליון אימם (VNB באיממה) - במ י 34.

איממה א *n. f.* נ שיע"נ **יום** *day* וקרא לחשכה לילי ולנהרה איממה (God) *called the darkness Night and the light Day* - ננה 84. אשתה דהוה מניר בליליה ובאיממה - ת"מ 267. ב ת"פ *adv.* **ביום** *by day* ותרח אהל מועד תדורון איממה וילי (NMECBA אימם) ... ויום ויליה - ויק ח 35. הלא ענן יהוה על משכנה איממה EC - שמ מ 38.

יום *n. f.* נ שיע"נ **1 יחידת זמן** *time unit* ושבת ביומה שביעה *on the seventh day* (God) *rested* - ע"ד כד 4. יומי בריאתה - ע"ד כד 54. לית בכל יומיה יום רב הך יום שבתה - ע"ד יז 2-1. נחת מן טור סיני ביומה צדומה - ת"מ 202. צעם ארבעים יום - ת"מ 242. **2 תקופה** *period pl. tant.* לחציה דסגו ואגלו ביומינן הלחצים שרבו ונתגלו בימינו *the pressure that increased during our days* - ע"ד כז 46-45. הך הויך בימי רחותה והך אתה בימי פנותה איך היית בימי רחותה ואיך אתה בימי פנותה - ע"ד יט 18-19. מן יומי בריאתה מימי הבריאה - ע"ד כד 54. ואמלו יומיה למילך - בר כה 24. וריש יומי ברייתה - אס 37. **3 תקופת החיים** *lifetime* ולבדיל יורוכן יומיך *that your life may long endure* - דב ו 2. דלא תשבק ית לואה כל יומיך - דב יב 19. לא נדחל כל יומינן - ת"מ 169. **4 יום** *day* ועבד יום וילי (God) *made Day and Night* וסדרון במלתה *and arranged them by His word* - ננה 83.

יום נקם אחרית הימים *the Day of Revenge* ע"פ דב לב 35 **יום נקם** *of Revenge* ביום נקם יגלי קשטה ביום נקם יתגלה קשטה *the True Day of Revenge* *on the Day of Revenge* *One will appear* - ת"מ 186. ומן אכה ואזל ליום נקם ומעכשיו ואילך ליום נקם - מ א 46.

מוזפה למוזפה עוד על תקוף רגז יהוה
לספות עוד על חרון אף יהוה - במ לב 14. וליתך
צריך מוזפה על כן ואינך צריך להוסיף על כך
- ת"מ 273א.

אָתְּפַעַל נוסף to be added אתפך למה דהוה
לא אתוּזף ולא פעת נהפך למה שהיה לא נוסף
ולא נגרע (המטה של משה) to it turned (back)
- what it was; nothing was added, nor reduced
ת"מ 112. כן אתוּזף עליו דינה כן נוסף עליו
העונש (על פרעה) - ת"מ 32א. ואתילפנה הן
תתוּזף חכמה ולמדוהו כדי שתוּסַף חכמה - ת"מ
148ב. ומתוּזף אף הוא על סנינן - שמ א 10.
דכבתה לא הות וכבתה לא יתוּזף EC אשר
כמה לא נהיתה וכמה לו תסף - שמ יא 3א.

אָוּזַף ש"ע ז n. m. **הוספה increase** לאוּזַף
עוד על תקוף רגז יהוה B (נ"א למוזפה,
למוספה) לספות עוד על חרון אף יהוה for
further increasing of the fierce anger of the
Lord - במ לב 14.

אָוּזַפְתָּ ש"ע נ n. f. **הוספה increase** לית חיי
אנשה אורכת יומיו חיי אנשה אוּזַפְתָּ דעתו
אין חיי האדם אריכות ימיו חיי האדם (הם)
the life of a man does not consist דעתו
of the length of his days, the man's life consists
of increase of his knowledge - ת"מ 298א (וב"ח
העי 2).

אָוּזַפְתָּ ש"ע נ n. f. **הוספה increase** חיי אנשה
אוּזַפְתָּ דעתו of increase of his knowledge
the man's life consists (ת"מ ק) 298א. תביע
אוּזַפְתָּ על מד באיך תעבד עול... הן בלשת
אוּזַפְתָּ על מד בידך אנה אמסכנך (אם) תדרוש
הוספה על מה שבידך תעשה עול... אם תבקש
הוספה על מה שבידך אני ארוששך - ת"מ 149ב.

אָוּזַף דאגה **worry** א"י יצף לבניך = דאג לבניך -
ירוש תענית סה ע"ב. **סוּאָי** לא און תהון יציפין ואמרין
מא ניכול = לא תהיו דואגים. ואומרם מה נאכל מתי ז
[31]

אָוּזַף שית **n. m. דואג worried** (והא אנון)
יוּפִין והנס זעיפם **zifam** they were worried
- המליץ 456 [עי"פ בר מ 6. בתה"ש שלפנינו: V מפעמים,
A מבלדין, והם לשון פחד. אבל נ"א זעיפם, זעיפין].

אָוּזַף הלואה, עבט **loan, pledge** א"י אן כסף
תוּזַף ית עמי - נ שמ כב 24. **סוּאָי** ומן דיצבא דיוזיף
מך לא תכלא - ומי שיבקש ללות ממך לא תמעט (ממנו)
- מתי א 42. ע"ע זוּף ← חטא **sin**

אָוּזַף לווה **to borrow** ואתה לא תיוּזַף ואתה

ושלח ית יונתה - בר ח 8. ולא אשקחתי יונתה
מנוח לכף רגלה - בר ח 9. ומנה אנדת יונתה
טרפי זיתה וממנו (מהר גריזים) הביאה היונה
עלי זית - ת"מ 130ב.

יון² yābān שם פרטי pr. n.

יון ש"פ בני יפת גמר ומגוג מדי ויון... - בר י 2.
גוסיס בר רימס בר כתים בר יון - אס 13.

יוסף yūsaf שם פרטי pr. n.

יוסף ש"פ וקרת ית שמה יוסף - בר ל 24. יוסף
הצדיק בר פרת - ת"מ 270. גרמיו דיוסף אנהר
לון מסגון את עצמות יוסף הזכיר להם לקחתם
- ע"ד כ 13.

יון¹ הוספה, המשך addition, continuance
[בן-גוון של יוסף, מן חילופי ס / י. ע"ע יוסף, זוּף¹
Variant of ysp (q. v.) by interchange of
dentals: sz. See also zwf¹.

קל עבר: יוף - המליץ 537 ע"פ בר לח 26 [ליתא]. **אפעל**
עבר: אוּף - בר לח 26. ואוּזַפְתָּ (נסתרת) - בר לח 5.
עתיד: יוּף - דב כה 3. בינוני: מוּף - ת"מ 173ב. מקור:
למוזפה במ לב 14 (=המליץ 534). **אתפעל** עבר: אתוּף -
ת"מ 112. עתיד: תתוּף (נסתרת) - ת"מ 148ב. בינוני:
ומתוּף - שמ א 10 (=המליץ 537). **אוּף** - במ לב 14.
אוּזַפְתָּ אוּזַפְתָּ (נסמך) - ת"מ 298א. **אוּזַפְתָּ** - ת"מ 149ב.

אָוּזַף יוסף, חזר לעשות פועל אדוורביאלי (השי חזר)
to do again adverbial verb יוּף יוסף - המליץ
537 [בתה"ש שלפנינו: אוּף, אוּף].

אפעל 1 הוסיף add יוּזַף יהוה לי בר
עורן יוסף יהוה לי בן אחר **may the Lord add**
to me another son - בר ל 24. **ואנש אן** ייכל
קדש בשגו ויוּזַף חמושה עליו ויתן לכהנה ...
ויסף חמישתו עליו - ויק כב 14. **ואוּזַף** עליכון
מעשה שבע כחוביכון ויספתי עליכם מכה יתר
כחטאתיכם - ויק כו 21. **והאנה** מוּזַף לך חכמה
- ת"מ 173ב. **2 יוסף, חזר לעשות** פועל אדוורביאלי
(השי חזר) **adverbial verb** **to do again** ולא
אוּזַף עוד למעכמנה ולא יוסף עוד לדעתה he
was not intimate with her again - בר לח 26.
ואוּזַף למחטי - שמ ט 34. **ואוּזַפְתָּ** עוד וילדת
בר - בר לח 5. **לא אוּזַף** עוד למשמע - דב יח 16.
ית ממליה האלין מלל יהוה... קל רב ולא
מוּזַף (EC יקטע) ... קול גדול ולא יוסף - דב ה
18. **לא תוּזַף** מחזי אפי לא תוּסַף לראות פניי -
שמי 28. מובא גם בת"מ 37. **ארבעים** ימענה לא
יוּזַף דלא יוּזַף למעתה... ומקא אחוך לעיניך
ארבעים יכנו לא יוסף פן יוסף להכות... ונקל
אחוך לעיניך - דב כה 3.

אלהותה דילך יחידות הראשוניות של האלהות שלך היא - ע"ד כה 37-38. 2 בניטויים אדורביאליים *in adverbial expressions*. בראיה דברא עלמה ביחידאון abyidâ'u הבורא שברא את העולם the Creator who created the world alone - מ יא 5-6. דילה ביחידאון חליץ בידה מלגו חילה שאותו (את העולם) ביחידות חילץ (האל) בידו מתוך כוחו - ע"ד י 27-28 פס לפס אמלל בה כחזב ולא ביחידהו פה אל פה אדבר בו במראה ולא ביחידות with him I speak - mouth to mouth, openly and not in secrecy 8. ביחידהו יגור מלבר למשריתה בדד ישב מחוץ למחנה - ויק יג 46. ב ש"ע ז n. m. יחיד כנוי לאל (solitary (epithet of God) בימינן יחידאון אתיהב בימינו של היחיד ניתן (the Torah) was given by the right hand of the Solitary - מ טו 22. כהלן גודי ליחידאון כולנו נודה ליחיד - מ כב 5.

יחידא ש"ת *adj.* 1 **יחיד** sole, lone **א"י** אדם קדמאה דבריי יחידי - נ בר ג 22. **סוא"י** בר יחידי לאימה - לוקס ז 12] ונימר לך יחידא אתה yidây ונאמר לך יחיד אתה: we say to You are alone - ע"ד ח 12. סב שבי ית ברך ית יחידאך - בר כב 2. יחידא את קדם יחיד אתה מקדם - מ ג 37. ואה יחידאה דמקדם בלעדי שני yidâ היחיד שמקדם, בלעדי שני - אי ג 10. יחידאה הוא כבר בשבילה יחידי הוא אמנם בדרך - ת"מ 16ב. 2 **מעט** ריביי few pl. ותדור עמה יומים יחידאים וישבת עמו ימים אחדים והו בעיניו כיומים יחידהים ויהיו בעיניו כימים אחדים - בר כט 20. 3 **אחיד** uniform והוה כל ארעה שועה חדה ומלים יחידאן C the whole earth ודברים אחדים had one language and uniform words - בר יא 1.

יחוף ?

יחוף ש"ע ? מיחוף ברי סלקת A מטורף בני עלית - בר מט 9 [ט"ס מן מחטוף. Corr.].

יח"י מהירות rapidity [מן אונקלוס O]

אפענל מיהר hasten **אוחי** m אברהם למשכנה ליד שרה ואמר אוחה, *M תלת מכלן קמח סלת וימהר אברהם האהלה אל שרה ויאמר מהרי שלש סים קמח סלת Abraham hastened to the tent to Sarah, and said, "(take) three seahs of fine flour, knead and make

you shall lend to many nations, but לא תעבט to lend - דב טו 6, כה 12. **2 הלונה** את עמי My people - If you lend money to My people - שם כב 24. ותיוף גוים סגים EC והעבטת גוים רבים - דב טו 6, כה 12. הוא ייופנך ואתה לא תיופנה C הוא ילוך ואתה לא תלוננו - דב כה 3. **3 חטא** לשון חוב sin to בחורים... לקין בחובין דלא יזפו yâzêfu בחורים... לוקים בחטאים שלא youngsters..., are afflicted for commit wrongdoings that they did not commit - מ א 111-112.

אפענל הלונה to lend **אם** זוו תווף ית עמי A אם כסף תלוה את עמי My people - שם כב 24. ותווף לגוין סגי VB והעבטת גוים רבים - דב טו 6, וכך הוא בדב כה 12 כנגד יהוה. הוא יוּפנך ואתה לא תוּפנה VB הוא ילוך ואתה לא תלוננו - דב כה 44.

אוזופה ש"ע נ n. f. **הלואה** loan אוזופה תוּפנה קבל חסרנה VC (= J ייש) והעבט תעביטנו די מחסרו you shall lend him according to his needs - דב טו 8.

אוזופו ש"ע נ n. f. **הלואה** loan אוזופו תוּפנה... E והעבט תעביטנו... you shall give him a loan - דב טו 8.

יווף ש"ע ז n. m. **חוטא** sinner **דאנן** יוּפין ויצרן ביש yêzûfan שאנו חטאים ויצרנו רל עבד לע for we are sinners and our penchant is bad - מ א 18.

יחד יחידות, בידות unity, solitude **א"י** ולא אתיחד חד מן עם חד מנהין - ג במ לא 50 (בגיליון)

יחדו ת"פ *adv.* יחדו together [מן העברית H] לא תרדי בתור ובחמור יחדו A (ניא כחדה) you shall not plow with an ox and an ass together - דב כב 10.

יחיד ש"ת *adj.* יחיד only one **סב** ני ית ברך ית יחידך C קח נא את בנך את יחידך take your son, your only one - בר כב 2.

יחידאה ש"ע נ בשימוש אדורביאלי n. f. **יחידאה** solitue **בדד** (adverbial) *M₂ בודד ישב he shall dwell in solitude - ויק יג 46.

יחידא א ש"ע נ n. f. 1 **יחידות** oneness **ממן** שלטנותה מר יחידאותה המתמיד בשלטונו, אדון היחידות, Master of Oneness - ת"מ 271א. דילה אלהותה דילה יחידאותה - ת"מ 189ב. יחידאות קמאות

יחלאל - יטב

בבר ל 41) ויהי בעת יחס הצאן - בר לא 10.
יחום שׁיׁע ז n. m. qitūl **יחום mating** יהי
 בכל יחום עאנה C - בר ל 41.
יחים שׁיׁע ז n. m. **יחום mating** בזבן יחים
 עאנה C - בר לא 10.
יחמו שׁיׁע נ n. f. **יחום mating** בזבן יחמות
 עאנה A - בר לא 10.

חימה שׁיׁע נ n. f. **כעס anger, fury** עד דתעזר
 חמת אחוך C (MEB חימת) עד אשר תשוב
 חמת אחיך until your brother's fury subsides
 בר כז 44. והימתון הלא קשיה M₁ ועברתם כי
 קשתה - בר מט 7 [מן אונקלוס O. ניש חברתם
 wābārātīmā ונתפרש חבורה. התנייש: דביקתון,
 חברותון SP takes the word as denoting
 'company'. פניחס... עזר ית אמתי... השיב
 את חמתי - במ כה 11. מרעת מקדם רגזה וחמתה
 יגרתי מפני האף והחמה - דב ט 19. ברגזה
 ובחמתה באפו ובחמתו - דב כט 22. וינתשנון
 יהוה מן על ארעתון באפה ובחמתה ויתשם
 יהוה מעל אדמתם באף ובחמה - דב כט 27.

† **יחמור** בעל חיים an animal [טלשיר 62]
יחמור שׁיׁע ז n. m. וטביה ויחמור - דב יד 5.

† **יחס** קשר משפחה genealogy [מן אונקלוס O]
אָתְפַּעַל התייחס to be arranged in
familial order ואתיחסו על כרניון לבית
 אבהתון m (J) ואתילדו, VNMECB ואסתדרו
 ויתילדו על משפחותם... they were arranged by
 the clans of their ancestral houses - במ א 18.

יחצאל yēṣṣāʿal שם פרטי pr. n.
יחצאל שׁיׁפ ובני נפתלי יחצאל... - בר מו 24.
יחצאלאי שׁיׁי gent. n. ליחצאל כרן יחצאלאה
 (N יחצאלאה) - במ כו 48.

יחצה yēṣṣāʿ (place) שם מקום p r. n.
יחצה שׁיׁפ ונפק סיחון לזימוגן... לקרבה יחצה
 (מיא ליחצה) ויצא סיחון לקראתנו... למלחמה
 יחצה- דב כ 32.

יטב טוב good, pleasance [יוצר מערכת משלימה
 עם טוב (q. v.) Functions suppletively with twb
 איי כד יטב לך (קל) - נ בר מ 14. סואיי מיטבנין
 מתקנין = עושי חסד נקראים - לוקס כב 25]

"cakes!" - בר יח 6. ואוּחי למעבדנה M₁ *וימחר
 לעשותו - בר יח 7. אוּחי אשתזב לתמן M₂A
 מהר המלט שמה - בר יט 22. ואוּחיאַת ואעתת
 קלתהּ m ותמהר ותורד כדה - בר כד 18. ואוּחיאַת
 ונפצת קולתהּ M₁ *ותמהר ותער כדה - בר כד
 46,20 [הביא את אונקלוס שתרגם את נוסח המסורה.
 ניש ותוריד]. ומוּחי אלהים למעבדהּ M₂ *וממהר
 האלהים לעשותו - בר מא 32. ממה אוּחיתין
 מייתי m מדוע מהרתן בא - שמ ב 18. ואוי משה
 ועקד M₂ *וימחר משה ויקד - שמ לד 8.

אוּחי מהר שׁיׁע ז שימוש אדורביאלי in haste
 n. m. (adverbial) ואזל באוּחי לכונשתהּ m₂ *
 והלך מהר אל העדהּ go quickly to the
 community - במ יז 11.

† **יחלאל** yēllāʿal שם פרטי pr. n.
יחלאל שׁיׁפ ובני זבולן סרד ואלון ויחלאל -
 בר מו 14. ליחלאל כרן יחלאלאה - במ כו 26.
יחלאלאי שׁיׁי gent. n. ליחלאל כרן יחלאלאה
 (VN יחלאלאי) - במ כו 26.

† **יחם** חום, התעוררות יצר המין heat; sexual
excitation איי ואתיחמו ענה על חטריא = ויחמו
 הצאן על המקלות - נ בר ל 39] ← כעס, חימה anger
 עייע רגז, רתח. איי ואדבר אף אנה בחמה ובקשוי =
 בחמת קריי - נ ויק כו 28, בגיליון כנגד הפנים: כרנזן
 בקשוי. סואיי ונפק מושא מן קודם פרעון בחמא - שמ
 יא 8. לעניין השרוש עי [LSP 65b]

אָתְפַּעַל התייחס to mate בכל אתיחמן עאנה
 mEA (יתיחס)... שבה ית יעקב ית אטריה...
 ליתיחמן באטריה בכל יחס הצאן... ישים יעקב
 את המקלות... ליחמנה במקלות - בר ל 41.
 בכל יתיחס עאנה EA (m יתיחם) ויהי בכל
 יחס הצאן when the flocks were mating - בר ל
 41. ויתיחמן במייתין למשתי M₁ *ואתיחמי,
 M ותתיחמי) ויחמנה בבאנה לשתות - בר ל 38.
 ויתיחמן עאנה על אטריה (M ותתיחמי, M₁ *
 ותתיחמה) ויחמנה הצאן על המקלות - בר ל
 39.

אתיחס שׁיׁע ז n. m. התייחמות mating בזבן
 אתיחס עאנה בעת יחס הצאן at the mating
 time of the flocks - בר לא 10.

אתיחמה שׁיׁע נ n. f. התייחס mating בכל
 אתיחמת עאנה B (J אתיחמן ר) בכל יחס הצאן
 - בר ל 41.

אתיחמו שׁיׁע נ n. f. התייחמות matting והוה
 בזבן אתיחמות עאנה B (M אתיחמות) ויח

לבדיל יטיטב להון (VB ייטב) - דב ה 25 (מובא גם בשם כ 17, ושם B ייטב). אלולי ידועיה לא הוה עלמה מתיטב אילולי היודעים, לא היה העולם מקבל טוב - ת"מ 298.

†איטב ש"ע ז n. m. **טובה** good איטב עמך ואשוי ית זרעך כחל ימה היטב אטיב עמך... I will deal well with you - בר לב 13 [רק J כד].

†איטבה ש"ע נ n. f. **טובה** good איטבה איטב עמך NB (C היטבה) - בר לב 13.

איטבו ש"ע נ n. f. **טובה** benefit, good אנהש אתו ואמלו ית מדעיון במד יתפרס קמיכון מן מימר קישט כהלה איטבו האנשים, בואו ומילאו את לבכם בדבר אמת שיישטח לפניכם וכולו טובה O men, come and fill your minds with what is set before you, which is entirely benefit - ת"מ 162. אה עלמה אנשם וגלי איטבו וסב חלקה טבה הוי העולם, היה נינוח וגלה טובה וקח את החלק הטוב - ת"מ 79. היטבו איטב עמך E - בר לב 13 (= המליץ 435).

מיטב ש"ע ז n. m. **מיטב** best כמיטב ארעה אדיר ית אבוך במיטב הארץ הושב את אביך settle your father in the best of the land - בר מז 6. מן מיטב חקלה ומן מיטב כרמה ישלם he shall pay from the best of his field and of his vineyard - שמ כב 4. כמיטבה ית בוציניה בהטיבו את הנרות - שמ כ 35.

†מיטבה ת"פ adv. **היטב** thoroughly ואכית יתה טחון מיטבה A ואכתה אתו טחון הייטב I ground it thoroughly - דב ט 21.

†יטי הבאה **bringing** |איי שלחי אייטתיה = שלחי להביאו - ברר 1116. **סואיי** ואיטי יתהון לות אדם = ויבא אל אדם - בר ב 19 (ב-LSP מובא בשרש אטא, עמי 6a). זביח ספר שירמן 46. השי גט = דרך Lane 2948b

אפעל הביא to bring [וכל אתה חכמת] לב באדה עזל וייטו לה מן עזלה M, וכל אשה חכמת לב בידה טוה ויביאו לה מטהו and all the skilled women spun with their own hands, and brought her what they had spun - שמ לה 25 [המלה תלויה מעל "מן עזלה" אבל היא מכוונת להיות מעל "ואיתו" ולא נכתבה כאן אלא מפני דוחק המקום, שכבר נכתבה "אדור" שם].

יטור ש"פ ויאלן שמהת בני ישמעאל... יטור pr. n. שם פרטי yētor

קל עתיד: ייטב - ת"מ 307. **אפעל** עבר: ואיטב - שמ א 20. עתיד: ואיטב - בר לב 10 (= המליץ 476). ציווי: היטב - ת"מ 114. בינוני: דמיטב admīṭab - ע"ד ט 1. מקור: מיטב miṭab - א"ג 106. מיטבה - דב כח 63. למיטבאתן almiṭābātān - ט 71. **אפעל** עבר: אטיטב - בר יב 16. עתיד: ייטיטב - דב ה 25. בינוני: מתיטב - ת"מ 298. **איטב** - בר לב 13 (המליץ 453. היטבו). **איטבה** - בר לב 13 NB. **איטבו** - ת"מ 162. **מיטב** - שמ כב 4. **מיטבה** - דב ט 21.

קל טוב to be good ותטר ית גזריו... דייטב לך ולבניך... למען ייטב לך ולבניך observe His laws... that it may go well with you and your children - דב ד 40. שרי וקרא קמיון עסרתיה מליה בדיל ייטב לון החל לקרוא לפניכם את עשרת הדברים למען ייטב להם - ת"מ 307. ומד יריה לאלה עבדה סעד ייטב לותך ואשר רצוי לאלוהים עשה כדי שייטב לך - ת"מ 224.

אפעל היטיב to do good ואיטב אלהים למילדאתה וייטב אלהים למילדות God dealt well with the midwives - שמ א 20. מודאה לאלה דאיטב לרחמיו התודה לאלוהים אשר היטיב לאוהביו - ת"מ 155. עזר לארעך ולאילדותך ואיטב עמך - ב לב 10. דייטב יהוה עמנו והיטבנו לך (VNECB וניטב, A וניטיב) אשר ייטב יהוה עמנו והיטבנו לך - במ י 32. ומן עתה ולדאתי היטב עד תהי מללו בכל טוב ומעתה ולהבא עשה טוב למען תהיה ראוי לכל טוב - ת"מ 114. טבה דמיטב לעלמה הטוב המיטיב לעולם - ע"ד ט 1.

מיטב (מקור קל או אפעל: *Inf. Qal or Af'el?*) ובהדה מיתובי אשריכנו למיטב לך ברינו ובזו הדרגה השכנתנו להיטיב לנו בריאותנו You positioned us in this rank in order to do good to us - ט 69-70. רמה מרוממה דאמנותה מיטב הרם, המרומם, שמשפטו להיטיב - א"ג 106.

מיטבה למבעשה אי למיטבה להרע או להטיב to do evil or to do good - ויק ה 4. למיטבאתך בעקבאיתך - דב ח 16. למיטבה יתכון ולמסגאה יתכון - דב כח 63. וארים לן למיטבאתן אותנו וליטיב עמנו - ט 71.

אָתְפַעַל **הוטב** to be good ואתיטבו ממלליון בעיני חמור (NMB וטבו, C וטבי) וייטבו דבריהם... their words were good to Hamor - בר לד 18. ואתיטב ממללה (MB וטב) וייטב הדבר - בר מא 37. אה שבטה טבה דאתיטב בעמלה הוי השבט הטוב שהטיב לעשות - ת"מ 169. **2 נהנה** to benefit ולאברם אתיטב בדילה ולאברם היטב בעבורה because of her, it went well with Abram - בר יב 16, וכן אס 11.

יטיבתה - יכח

ונפיש... - בר כה 13 - 15.

יטם הוא שריר M_2E * כי כבד הוא (הרעב) מאד - בר מא 31. וחוכתון הלא יטמ[ה] שריר MB וחטאתם כי כבדה מאד - בר יח 20. ארור שכב עם כל בהמה דאה עבידתה בישא... אחות בישאן יטמהן "ארור שכב עם כל בהמה" (דב כז 21) זה מעשה רע... מחזיק רעות כבדות - תי"מ 159ב.

יטיבתה yētibāš šm מקום *pr. n. (place)*
יטיבתה ש"פ ונטלו מטור הגדגדה ושרו ביטיבתה (VECB יטבתה) - במ לג 33 - 34. ונטלו ושרו ביטיבתה (VECB יטבתה) - דב י 7.

יטמו ש"ע נ *n. f.* **כבדות heaviness** וזין ית קמאי מרככתה ודחקנון ביטמותה A...וינהגה בכבדות - שמ יד 25 [הקריאה bakkābūdōt מתפרשת ש"ע מופשט *A takes the word as an abstr. n.*]

† **יטיר** ט"ס מן קטיר *Corr. of qtyr*
יטיר ש"ת *adj.* ? והוה בכל אתיחמת עאנה יטיראתה B (ן קטיראתה) ויהי בכל יחס הצאן המקשרות - בר ל 41.

† **יין** משקה משכר **wine** [שרובב מן העברית. ע"ע חמר *H interp.; see hmr.*]

† **יטם** סתימה ואטימה **insensibility** [מן ע אטם. ע"ע טמס] ← כבדות (late) **heaviness** ← כבוד **glory** [באה"ש המאוחרת. מן השוואת יקר/אטם. *Late SA by attraction to yqr (q. v.)*]

יין ש"ע ז *n. m.* **יין wine** כרמים תצב ותפרנס ויין לא תשתה V (JECB וחמר) כרמים תטע ועבדת ויין לא תשתה ואתה יקר/אטם. you plant vineyards and till them, you shall have no wine to drink - דב 39 כח

פעל הכביז to harden, make someone insensible אנה יטמת ית לבה ECA JB) **insensible** יקרת) אני הכבדתי את לבו I have hardened his heart - שמ י 1. ואנה איטם ית סוד פרעה A MJEC) אקשה) ואני אקשה את לב פרעה - שמ 3 ז

יכח הוכחה, נזיפה **rebuke, admonition** [א"י ואוכח יתהון עד אינון יהיבון בעבר ירדנה - נ דב א 1]

† **אחפעל 1 to be insensible** כבד פרעה A MJEB) יקר) כבד לב פרעה Pharaoh's heart is hardened - שמ ז 14. **2 נכבד to be glorified** (VCB ואתיקר, JE ואתיקרה) ואכבדה בפרעה ובכל חילו I may gain glory through Pharaoh and all his host - שמ יד 4 [תפס מעניין הכבודות].

אפעל הוכיח reproach, reprove והוכח אברהם ית אבימלך Abraham reproached Abimelech - בר כא 25. אנה מוכחנה במעואן סגי אני אוכיחו במכות הרבה I will reprove him with many calamities גברין נצין ואוכח סרוחה ראה (משה) שני אנשים רבים והוכיח את הרשע - אס 21ב. הוכח תוכח ית עברך - ויק יט 17. שרי יוכח לון עד יתזופון החל להוכיח אותם כדי שיוסיפו (דעה) - תי"מ 211ב. אה קהלה השתעבד ושרי אוכה גרמך הוי הקהלה, היכנע והחל הוכח את עצמך - תי"מ 114א. יקום ראובן וימלל ממלל מוכח לקהלה ולגרמה עומד ראובן ומדבר דיבור מוכיח את הקהלה ואת עצמו (בשעת הקללה על הר עיבל) - תי"מ 138ב.

יטים ש"ת *adju. qatqil* **כבד** בהשאלה: מרובה **heavy** (*fig.: great*) ואתא ערבה יטים שריר A (ני"א יקיר) ויבא ערב כבד מאד there came great swarms of flies - שמ n 20. הא אנה ממטיר כובן בתר ברד יטים שריר A (ני"א יקיר) הנני ממטיר... ברד כבד מאד - שמ ט 19א. והוה ברדה וגור מתנסב בגו ברדה יטים שריר A... ככבד מאד - שמ ט 24. נכסן יטים שריר A (ני"א יקיר) מקנה כבד מאד - שמ יב 38.

† **אחפעל הוכח, ננזף to be reproved** ננזף לאוי לה המוכח ומן לא יתוכח מי התוכחה ראוייה לו ומי לא יוכח (מן השבטים הניצבים על הר גריזים ועל הר עיבל) to whom (of the tribes) the admonishment is right, and who was not to be reproved לא תתוכח במלים - תי"מ 120ב. לא תתוכח במלים - תי"מ 277ב. עד מתי אתה מתוכח בביש העובדים עד מתי תהיה נזוף מפני רוע המעשים - תי"מ 293ב. עד מתי אוכחו וליגן מתוכים עד מתי תוכחה ואינונו לוקחים מוסר - תי"מ 165ב.

יטם ש"ת *adj.* **1 אטום, עמום dull** יטם מימר M_2 כבד פה I am dull of speech - שמ ד 10. ואנה יטם ספואן M_2 ואני ערל שפתים - שמ ו 12, וכך הוא M_1 * בפס' 30. יטם לב פרעה EC כבד לב פרעה - שמ ז 14. **2 כבד** בהשאלה: קשה **heavy** (*fig.: severe*) הלא יטם כפנה M_1 *EA כי כבד הרעב for the famine is severe - בר מז 4. הלא

יכין - יכל

לאהל מועד ולא יכל משה לבוא אל אהל מועד
 Meeting - שמ מ 35. ולא יכלת עוד מכוננתה
 ולא יכלה עוד הצפינהו - שמ ב 3. פתתי אלהים
 פתוי עם אחתי ואף יכלתנפתי אלהים נפתלתי
 עם אחותי וגם יכלתי - בר ל 8. לא יכל רביה
 למשבק ית אביו - בר מב 16. מי יוכל יימר -
 ת"מ 2264 [עברית H]. לא אכל למעבד ממלל (B
 אוכל עברית H) - בר יט 22. לא יכל דבב ידור
 בינון לא יוכל אויב לגור ביניהם - ת"מ 2222.
 לא אוכל מקורתך N (אוכל) לא אוכל כבודך
 - במ כב 37. המכל אוכל ממלל מדעם VN היוכל
 אוכל דבר מאומה - במ כב 38. לא נכל למחזי
 ית אפי גברה בר מד 26. ולא נוכל קעמין קמין
 ולא נוכל לעמוד לפניך - ע"ד יא 21. לא ניכל
 למשמע כל אהן ממללה - מ טו 118. אידן עבוד
 יכל כעובדיך עבד איזה יוצר יוכל לעשות
 כמעשיך - ע"ד כג 3. משבחתך מה דו חילן
 מרוממתך מד אגן יכלין שיבוחד הוא כפי כוחנו,
 רוממותך היא כפי שאנו יכולים - אי"ח 72-73.

יכול שית qātōl **1 adj.** יכול mighty בחילך
 אתרחצנך דאת יכול על כוחך בטחנך כי אתה
 יכול You might, for You are able to trust
 mighty - ע"ד כז 8-7. **2 יכול** כנוי לאלוהים.
 Powerful epithet of the God [641] יתודי יכולה הממן לעלם ישתבח
 היכול המתמיד לעולם, לייכולה דהגיב יתי
 the Everlasting - ת"מ 1116. לייכולה דהגיב יתי
 V לאל הענה אתי - בר לה 3. וייכולה ספקה יהב
 לכוון רחמין V ואל שדי יתן לכם רחמים - בר
 מג 14. יכולה ספקה ויברכנך V ואל שדי ויברכך
 - בר מט 25.

יכולה ש"ע n. f. **עוצמה** might אה יכולה לא
 תשתאם אה רבו לא בטלהנה יכולת (ש)אין
 ערוך לה, הנה גדולה (ש)אינה בטלה, O might,
 that is inestimable, O magnitude, that does not
 cease - ת"מ 189. ושרר חילה רבה ביכולה
 גדולה ואסר כל עמה בתקיפותה חיוק האל
 הגדול ביכולת גדולה ואזר את כל העם בחווק
 - ת"מ 75.

יכינל ש"ת adj. יכול able לית דיכלה מועד
 האן דאתה ואין היכול להודיע היכן אתה
 none is able to say where You are - ע"ד כה
 46-45.

יכינה ש"ע n. f. **עוצמה** might אני אני הוא
 דתלית ופרסת ביכילתי "אני אני הוא" (וב כב
 I, I am הימיותי ושיטחתי ביכולתי 39)
 the One who raised up and spread out by my

אוכחו ש"ע n. f. **תוכחה** reproof עד מתי
 אוכחו ולינן מתוכחים עד מתי תוכחה ואיננו
 לוקחים מוסר how long reproof, while we are
 not reproved? - ת"מ 165. ממללים עמך ממלל
 אוכחו - ת"מ 115. והוא משרי באדה אוכחותה
 והוא (משה) פותח בתוכחה הזאת ("יורא יהוה
 וינאץ" - דב לב 19) - ת"מ 214. אדיר חשכה
 בלכה ורבה הוכחה בעלמה השכין את החושך
 בלב והרבה את התוכחה בעולם (מעשה חוה
 ואדם בגן העדן) - ת"מ 233.

הוכח ש"ע n. f. **תוכחה** reproof הוכח תוכח
 ית עברך הוכח תוכיח את רעך reprove your
 kinsman - ויק יט 17.

הוכחה ש"ע n. f. **תוכחה** reproof הוכחה
 תוכח ית עברך VN - ויק יט 17 (נבדל מן הוכח
 בכתיב לבדו Differs from hwkh in orthography
 only).

מוכח ש"ע n. m. **תוכחה** reproof ופלג יתון
 ואקים מן לה עובד ומן לה מוכח וחילק אותם
 (את שבטי ישראל) והעמיד מי אשר לו המעשה
 (הטוב) ומי אשר לו התוכחה he divided them
 and appointed those for whom there will be a
 task and those for whom there would be
 reproof - ת"מ 121. מן לאוי לה המוכח ומן לא
 יתוכח מי התוכחה ראוייה לו ומי לא יוכח -
 ת"מ 120.

יכין yākan שם פרטי pr. n.

יכין ש"פ ובני שמעון ימואל וימין ואחד ויכין...
 - בר מו 10.

יכינאי ש"י gent. n. ליכין כרן יכינאה (VNC)
 יכינאי) - במ כו 12.

יכל יכולת, עצמה, כוח power **א"י** ולא יכלו חרשיא
 למיקם קדם משה - נ שמ ט 11. **סוא"י** ולא תיכול
 דתחמא ארעא - שמי י 5]

קל עבר: יכל - שמ מ 35. עתיד: יכל - בר מב 16. יוכל -
 ת"מ 264. אכל (מדבר) - בר יט 22 (= המליץ 455).
 אוכל - במ כב 38 VN. ייכלון - בר מג 32. יכלון - בר
 מד 1. נכל - בר מד 26. נוכל nūkāl - ע"ד יא 21. ניכל!
 nikāl - מ טז 118. בינוני: יכל yākol - ע"ד כג 3. **יכול**
 yākol (qātōl) - ע"ד כז 8. **יכולה** - ת"מ 75. **יכיל**
 (תוכלה מיוזע) adyākkēlā - ע"ד כה 45. **יכילה** ביכילתי
 - ת"מ 243. **יכל** - במ כב 38 C. **יכלה** - ת"מ 282.
 יכלתך yēkiltāk - ע"ד כה 27. **יכלו** - במ יג 30. יכלותך
 yākālūtāk - מ יא 52, שמ ט 7 (= המליץ 441). **מכול** -
 במ יג 30 EC. **מכל** - במ כב 38 N. **מכאלה** - במ כב 38.

קנל יכול to be able ולא יכל משה למיעל

בר לח 28. אפעל עבר: אולד - בר כב 23. עתיד: יולד - בר זי 20. תולדון - דב ד 25. בינוני: מולדה - תי"מ 271ב. פעול: מולד - בר זי 12 M. אַתפּעל עבר: דאתילד - בר כא 3. עתיד: יתילד - ויק כב 27. בינוני: דמתילד - שמ א 22. המילד - בר כא 3 A. אַתפּעל עבר: דאתולד - בר כא 3 M. בינוני: המתולדין (ר) - בר מח 5 A. אולד - בר זי 27 A. הולד - בר מ 4 A. אולדו אולדותך - בר מח 6 C. אַתילד - בר מ 20. אַתילדה ולאיתילדתן (+מדברים) - בר מג 7 C. אַתילדו איתילדות (נסמך) - בר לו 1. הולד - בר ה 4 A. ולד - בר טו 2 m. (מן אונקלוס O). ילד - בר יא 30 A. ילדה ילדאתה (ר) - שמ א 17 A. ילדו ילדותה (+נסתר) - בר יא 13 A. ילוד qittūl - שמ א 16 MBA. יליד - בר זי 27. ילידה (מיוזע) yālidā - מ כה 21. ילידה ילידתה (מיוזע) - בר לד 4 מולד בר טז 16 MB. מולדה מולדתך (+נוכח) - בר מח 6. מולדו מולדותה (+נסתר) - בר ה 7 A. מילד במילד - בר כא 5. תולד ולתולדך (+נוכח) - בר לב 10 A. תולדי ריבוי (נסמך) - בר ב 4 A (E). תולדהתולדת (ריבוי נסמך) - במ ה 1 C.

קל ילד to bring forth ולבטנת וילדת בר ותהר ותלד בן קל she conceived and bore a son - בר ל 23. וית קיאמי אקים עם יצחק דתלד לך שרה ואת בריתי אקים את יצחק אשר תלד לך שרה - בר זי 21. הברת אשעים שנה תילד הבת תשעים שנה תלד - בר זי 17. בעצבון תלדי בנים - בר זי 16. וילדה לה בנים - שמ כא 4. דה תורות ילדתהזאת תורת הילדת - ויק יב 7.

מינד ואמלו יומיה למילד וימלאו ימיה ללדת - בר כה 24.

פּענל 1 יילד to assist as midwife ונסכת מילדתה וקטרת על אדה זעוריתתקח המילדת ותקשר על ידו שני the midwife took and bound on his hand a scarlet thread חין אנין בהדלא תיעל לידין מילדתה...בטרם תבוא אליהן המילדת - שמ א 19. **2 הוליד** to beget [בכ"י A כדרך נישׁ. Only in MS A. following SP yallad (LOT V 2.4.5, n. b). ומצרים ילד ית לדיים A (JC אולד) ומצרים ילד אתלדים Mizraim beget the Ludim - בר י 13. וכנען ילד ית צידון A (JC אולד) וכנען ילד - בר י 15. וכך בפסי 21, 24 (מעמיים) [ועאנישׁ ה 133, הערה 105].

אפעל 1 הוליד to beget ובתואל אולד ית רבקה Bethuel begot Rebecca - בר כב 23. וילה קין דאולד בובן כהלה אכעס אוי לו לקין שהוליד בכל עת כעס - תי"מ 2194 [זבי"ח העי 1]. תרי עסר נסיאים יולד - בר זי 20. כד תולדון בנים - דב ד 25. הך אמה טבה מולדה בנים ואחסה עליון כמו אם טובה המולידה בנים ומרחמת עליהם - תי"מ 271ב. מולד בית זובון

might - תי"מ 243ב. אנתחת יכילתך בלעתון ארעה נטית ימינך תבלעמו ארץ - תי"מ (ק) 27א [מביא את שמ טו 12: יכלתך A].

יכל שׁיע n. m. **יכולת** power היכל אכל ממלל כלום C היכל אוכל דבר מאומה have I the power to utter a word? - במ כב 38. הלא יכל נכל VMBA - במ יג 30.

יכלה שׁיע n. f. **יכולת** power זמנת יכלתך כל כלום במלתך זימנה יכולתך כל דבר בדברך Your power appointed everything by Your word - עי"ד כה 27-28. לינן צריכינן נבלשנה באתר לית לן יכלה למברטה לידה אין אנו צריכים לבקשה (את באר המים = התורה) במקום שאין לנו יכולת להגיע אליו - תי"מ 282ב. לית תמן לאשתה עליו יכלה לא תהיה שם (בשאול) לאש יכולת עליו (העושה מעשים טובים) - תי"מ 201א. ליכלת אדי למעבד עמך ביש A יש לאל ידי לעשות עמך רע - בר לא 29 [א״ס قدرֶה].

להרחקת ההגשמה avoids anthropomorphism יכלתה דאללה היא A אצבע אלהים היא - שמ n 15 [א״ס قدرֶה אלה]. יכלתך יהוה אסינה בכוחה יכלתך יהוה תכבש דבכה A ימינך יהוה (2א) - שמ טו 6 [א״ס قدرֶה تک], וכך הוא בפסי 12.

יכלו שׁיע n. f. **יכולת** power ואתבר ית יכלות עזיזוכון ושברתי את גאון עזכם and I will break your might - ויק כו 19. הלא יכלו נכל לה כי יכל נוכל לו - במ יג 30. ובסגי יכלותך וסרסתה מרגוין וברב גאונך תהרס קמין - שמ טו 7. היכלו אכל ממללה כלום - במ כב 38. להרחקת ההגשמה יכלות אלהים היא V אצבע אלהים היא - שמ n 15. מן עובדיך נדע מה הי יכלותך - מ יא 52.

מכול שׁיע n. m. **יכולת** ability הלא מכול נכל לה EC כי יכל נוכל לו - במ יג 30.

מכאנה שׁיע n. f. **יכולת** ability מכאנה אכול ממלל מדעם V היכל אוכל דבר מאומה - במ כב 38.

מכל שׁיע n. m. **יכולת** ability המכל אכול ממלל מדעם N - במ כב 38.

ילד יציאה מן הרחם לאוויר העולם, **parturition** **birth** [א״י וילדת שרה לאברהם בר - נ בר כא 2. סוא״י בעקון תילדין בנין - בר ג 16]

קל עבר: וילדת (נסתרת) - בר ל 23. עתיד: תילד (נסתרת) - בר זי 17. בינוני: וילדה - שמ כא 4. מקור: מילד - בר כה 24. **פעל** עבר: ילד - בר י 13 A. בינוני: מילדתה (נ) -

באתילד לה ית יצחק C (MB בהתילד) ... בהולד לו... - בר כא 5. ויצחק בר שתינ שנין בהתלדון C ויצחק בן ששים שנה בלדת אתם - בר כה 26.

אתילדה שׁיעׁ נ n. f. **מולדת** offspring שיליה שאל גברה לגן ולאיתילדתן C שאל שאל האיש לנו ולמולדתנו about us שאל שאל the man kept asking and our offspring - בר מג 7.

אתילדו שׁיעׁ נ n. f. **1 לידה, הולדה** birth וית שמאת אשתיה דאתותרו על כיפה תניגתה כאתילדותון A ואת שמות הששה... כתלתם and the names of the remaining six on the other side of the stone, in the order of their birth עזר לארעך ולאיתילדותך שוב אל ארצך ואל מולדתך - בר לב 10. **2 הולדה** begetting וחי שם בתר אתילדותה ית ארפכשד חמש מואן שתה A ויחי שם אחרי הולידו את ארפכשד חמש מאות שנה after his begetting of Arpachshad, Shem lived five hundred years - בר יא 11. **3 כלל הילדים** descendants ואלין אתילדות עשו V ואלה תולדות עשו these are the descendants of Esau - בר לו 9,1, וכן הוא V בבר לו 2. ואתילדותך דאתולדת בתרון *M₂ ומולדתך אשר הולדת אחריהם - בר מה 6.

הולד שׁיעׁ ז n. m. **הולדה** begetting בתר הולדה ית חליפה A אחרי הולידו את יורשו after his begetting of his heir (מתרגם את השם ש[ת] - בר ה 4.

ולד שׁיעׁ ז n. m. **ילד** child (מן אונקלוס O) [ואנה אזל דלא] ולד m₄ ואני הלך עררי I shall die childless - בר טו 2. [ה]א לי לא יהבת ולד M₂ הן לי לא נתת זרע - בר טו 3. יום בית ולדה דפרעה M₁* יום הלדת את פרעה - בר מ 20. כל פתוח ולד לי M כל פטר רחם לי - שמ לד 19.

ילד שׁיעׁ ז n. m. **ילד** child והות שרי עקרה לית לה ילד A ... אין לה ילד, Sarai was barren she had no child - בר יא 30.

ילדה שׁיעׁ נ n. f. **מילדת** midwife ודחלי ילדאתה מן אלהה A ותיראנה המילדות את האלהים the midwives feared God - שמ א 17. וזעק פרעה לילדאתה A - שמ א 18. ואיטב אלהה לילדאתה A - שמ א 20.

ילדו שׁיעׁ נ n. f. **1 הולדה** begetting בתר ילדותה A אחרי הולידו after his begetting - בר יא 13. **2 מולדת** offspring ומן ילדותך A וממולדתך from your offspring - בר יב 1.

ילוד שׁיעׁ n. m. **לידה** delivery בילודכין

כסף M יליד בית ומקנת כסף - בר יז 12. **2 יליד** רק בכׁיׁ A. **to bring forth** ורק בכׁיׁ A. **only in MS A** ואולדת עדה ית יבל A ותלד עדה את יבל Adah bore Jabal - בר ד 20. ובטנת ואולדת ית חנוך A - בר ד 17. וצלה אף היא אולדת A - בר ד 22. ולבראתי מה אעבד לאלין יומן או לבניהון דאולדו A ולבנותי מה אעשה לאלה היום או לבניהם אשר ילדו - בר לא 43. ואולדת לעשו ית יעוש A ותלד לעשו את יעוש - בר לו 14.

אִתְפַּעַל נולד to be born וקרא אברהם ית שם ברה דאתילד לה... יצחק Abraham gave his son who was born to him... the name of Isaac - בר כא 3. לא אתילדנן בעדן מבולה לא נולדנו בזמן המבול - תׁיׁמ 203. תור... אן יתילד ויהי שבעה יומים תחת אמהשור... כי ויולד - ויק כב 27. כל בכורה דיתילד בתוריק - דב טו 19. וכל מן בייך מתילד שלום הוא בכלה וכל מי שנוולד בך שלום הוא בכול - תׁיׁמ 286. כל ברה דמתילד לעבראי לנהרה תרמון כל הבן הילד לעברים היאר תשליכון - שמ א 22. בעי מנון מחכם אמת דו מתילד ביקש מהם לדעת (נמרוד מהחרטומים) מתי הוא (שובר הצלמים) יוולד - אס 39. וזעק אברהם ית שם ברה המילד לה A... את שם בנו הנוולד לו - בר כא 3.

אִתְפַּעַל נולד to be born ומולדתך דאתולד בתרון לך יהון N*M₁C (A דאתולדת) ומולדתך אשר נולדה אחריהם לך יהיו the progeny born to you after them shall be yours - בר מ 6 [נתפס שביל. השיׁ C ולדוא]. שני בייך המתולדין לך במצרים A - בר מח 5. וקרא אברהם ית שם ברה דאתולד לה... יצחק M - בר כא 3.

אולד שׁיעׁ ז n. m. [הריבוי הערבי או לא. the Ar pl.] **יליד** born אולד בית וזבינת זוו A יליד בית ומקנת כסף a child born in the house or bought with money - בר יז 27 [נתפס שם קיבוץ. איס ו...]. אולדי ביתה A ילידי ביתו - בר יז 23. ואחד עסר אולדה A ואחד עשר ילדיה - בר לב 23. וית לאה ואולדיה בתרון A ואת לאה וילדיה אחרנים - בר לג 2 [איס ו... או לאה].

אולדו שׁיעׁ נ n. f. **כלל הילדים** progeny ואולדותך דאתולד בתרון לך יהון C ומולדתך אשר הולדת אחריהם לך יהיו the progeny born to you after them shall be yours - בר מח 6.

אתילד שׁיעׁ ז n. m. **לידה** birth יום אתילד ית פרעה יום הלדת את פרעה A ואברהם שנה Pharaoh - בר מ 20.

מולדו ש"ע נ. f. **הולדה** begetting ואתוחי שת בתר מולדותה ית אנוש A ויחי שת אחרי הולידו את אנוש begetting ויהי שת אחרי Enosh - בר ה 7 וכיו"ב 10.

מינד ש"ע ז. n. m. **לידה** bearing קעמת ממילד עמדה מלדת **לידה** bearing children - she had ceased bearing בר ל 9. ואברם בר מאה שנה במילד לה ית יצחק - בר כא 5. והוה במילדה ויהב אד ויהי בלדתה ויתן יד - בר לח 28.

תונד ש"ע ז. n. m. **1 קורות** (begetting) **history** אליו תולדי שומיה וארעה A (E) אלה ותולדת השמים והארץ ואת שת created when they were created - בר ב 10. **2 צאצאים** progeny דן תנוי תולדי אדם (E)A זה ספר תולדת אדם the progeny of Adam - בר ה 1. אליו תולדי נח (E)A אלה תולדת נח - בר ו 9. ואילו תולדי שם ולתולדך A את ארצך ואל מולדתך offspring לארעך - בר יא 10. **3 מולדת** offspring לארעך ואתולדך A את ארצך ואל מולדתך offspring - בר לב 10.

תולדה ש"ע נ. f. **1 לידה** birth וית שמהת אשתתיתה דאתותרו על אבנה תניאנתה כתולדתון A ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית כתולדתם A and the names of the remaining six on the other stone, in the order of their birth - שמ כח 10. **2 צאצאים** progeny דן תנוי תולדת אדם C זה ספר תולדת אדם is the book of the progeny of Adam - בר ה 1. אליו תולדת נחאלה תולדת נח - בר ו 9. למקרתה דבה אתידעת תולדת אדם לקריאת אנוש שבה נודעו תולדות אדם - ת"מ 340. לבחור כרניה בני יעקב ולתולדות עבדיאל (אבני השדה) למיטב משפחות בני יעקב ולתולדות עבדי אל - אס 43.

יילל תיור רינגול **scouting, spying** (ע"ע אלל). **א"י** ייליה די שלחתון = המרגלים אשר שלחתם - נ דב א 1. ע"ע אגל

פענל 1 ריגל to spy מיללין אתון מרגלים אתם you are spies - בר מב 9, 11, 14, 16, 31, 34. כמיללין ית ארעה כמרגלים את הארץ - בר מב 30. **2 סייר** to scout וייללו יתה וירגלו אתה and they spied it (the land) - דב א 24.

מינלה ושלה משה למיללה ית יעזיר וישלח משה לרגל את יעזיר - במ כא 32.

מינל ש"ע ז. n. m. **2 סיור** scouting ועזרו ממילל ית ארעה M₂* וישבו מתור את הארץ they returned from scouting the land - במ יג 25.

ית עבראיות (!) MBA בילדכן את העבריות ית your delivery of the Hebrew women - שמ א 16.

יליד ש"ע ז. n. m. **1 לידה** delivery בילדיכון ית עבראתה (V בילדכן, C בילדיכון) בילדכן in your delivery of the Hebrew women - שמ א 16. **2 בן,** ילד child יליד בית וזכינת כסף - בר יז 27. הלכי ית ילידה הון הלכי את הילד הזה - שמ ב 9. ופלג ית ילידיה ויחץ את הילדים - בר לג 1. והן אזדרע הוה יליד זנוואם נורע (השוכב עם אשת אביו), יהיה ילד זנות - ת"מ 158. וטובי ילידה דלבש בה קמאה ואשרי הילד שלבש אותה (את המילה) לראשונה - מ כה 21-22.

ילידה ש"ע נ. n. m. **1 נערה** maiden סב לי ית ילידתה הדה לאתה קח לי את הילדה האת לאשה יתה get me this girl as a wife - בר ד 4. **2 אם** mother כות ילידיה לה ברים ינוקים כמו אם שיש לה בנים ינוקים - ת"מ 260. ועמה דילידה בטנה בה וראה שהאם הרה בו (יוכבד במשה) - אס 104. ואנדה יתון ללאה ילידתה A ויבא אתם אל לאה אמו - בר ל 14.

מונד ש"ע ז. n. m. **1 לידה** bearing, קעמת ממולד A עמדה מלדת bearing children - בר ל 9. אברהם בר תמנים שנה ושת שנים במולד הגר ית ישמעאל MB... בלדת הגר את ישמעאל - בר טז 16. יום מולד ית פרעה V יום הולדת את פרעה - בר מ 20. מן שרוי מולדה הגלה פרקנה מראשית לידתו (של משה) נגלתה הגאולה - ת"מ 279. **2 לידה** delivery כד יתי זבן מולדון ירחקו במדברה כאשר בא זמן לידתן (ע"י המיילדות) ירחקו במדבר (מפחד המצרים) when the time of delivery arrives, they go away in the desert - ת"מ 224. **3 ילד** child ויפק מולדה ויצא ולדה her child exits - שמ כא 22. מולד בית M יליד בית - בר יז 12. אשתבע לי... הן תדלס בי ולמולדי A... אם תשקר לי ולניני - בר כא 23. ואזל תרח וקרב לאתתה... ואמרו דמולד צעיר והלך תרח וקרב אל אשתו... ואמרו שהילוד נוצר (אברהם) - אס 104 (זב"ח, לשוננו כב, 242, הע"י 38).

מולדה ש"ע נ. f. **1 כלל הילדים** offspring coll. יהון ומולדתך אשר הולדת אחריהם... the progeny that you will beget after them shall be yours - בר מח 6. **2 לידה** birth ומית הרן... בארע מולדתה A ומית הרן... בארץ מולדתו Haran died... in the land of his birth - בר יא 28.

† ילנסף ט"ס : Corr.

ימואל yāmuwal שם פרטי *pr. n.*
ימואל ש"פ ובני שמעון ימואל וימין ואחד
 ירכיב... - בר מו 10.

הילנספיפה ברים שרה A היניקה בניס שרה -
 בר כא 7 [ניש גורס בינוני קלא yānāqā + תוית השאלה.
 .ISP: pt. + prefixed interrog. part.

† **ימי** שבועה oath [ע"ע שבע. א"י ארום דאת ימה -
 נב רד מד 18. **סוא"י** בגרמי אנא ימית - בר כב 16]
קל כבר: ימה - ת"מ 134. דימך (נוכח) adyāmāk -
 ננה 97 דימית (מדבר) - דב לא E 21 (= אונקלוס O).
 בינוני: דעמי dā:mi - מ כ 12. **אפעל** עבר: ואומי - בר נ
 mA 25 (= אונקלוס O). עתיד: ויומי - במ ה 19 m (=)
 אונקלוס O). וימי - במ ה 21 *M₂. **אמה** - אמי (+מדבר)
 - בר כד 8 A ימה - בר כו 12 m. ימך (+נוכח) yāmāk
 - מ ד 93. **ימי** ימיתה (מיועד) - ת"מ 246. **מומה**
 ממומתי (+ מדבר) - בר כד 8 m. **מומו** מומותה (מיועד)
 - בר כו 28 A. **מימה** במימתה (מיועד) - במ ה 21 *M₂.

† יל"ץ ט"ס מן קלץ = דבק (ע"ע) *Corr. of qls (q. v.)*

קל דבק to cling **וכנענאה** ופרואה טטה
 ילצין בארעה A והכנעני והפרזי אז ישבים
 בארץ the Canaanites and Perizzites Were then
 clinging to the land - בר יג 7.

קל נשבע to swear **ואקים** דימה לאבהתון
 וקיים מה שנשבע לאבותיהם (God) fulfilled
 what He swore to their fathers - ת"מ 129. **ואקים**
 לה מד דימה לאבהתה - ת"מ 134. **וימה** לון
 ביכולותה ונשבע (האל) להם ביכולתו - ת"מ
 171. **שבועתה** דימה לאבהתכון - ת"מ 222.
לארעה דימה לאברהם m - בר נ 24. **לארעה**
דימית לאבהתה E - דב לא 21. **אברמם** ויצחק
 ויעקב שלמיה דימך לון בקנומך דאשתבעת
 לון כך אברהם... שנשבעת להם בעצמך: נשבעת
 להם בך - ננה 96-98. **בקיאם** עבדיך ושבועתה
 דימך ארתי מסכינה בברית עבדיך והשבועה
 שנשבעת חון את המסכן - אי"ג 31-32. **וילה** דעמי
 בך וחטא אי לו למי שנשבע בך וחוטא - מ כ
 12.

ים, מקווה מים sea [א"י ימא וארעה הון מדינין
 - נ שמ טו 12. **סוא"י** נונוי דימא - בר א 26]

ים ש"ע ז n. m. **ים** sea מרכבת פרעה וחילה
 הזא בימה מרכבת פרעה וחיליו ירה בים
 Pharaoh's chariots and his army - into the sea
 ומרים דאשירת על ימה - שמ טו 4. **ימא**
 yammā ומרים היא ששרה על הים - ע"ד ו 24.
סבלון בעללה וזרגלון בימה נשאם באויר
 וזרקם לים - ת"מ 76. **זבולן** לחוף ימה ישרי
 זבלון לחוף ימים ישכן - בר מט 13.

אפעל השביע to make someone swear
 ואומי יוסף ית ברי ישראל mA וישבע יוסף
 את בני ישראל Joseph made the sons of Israel
 swear - בר נ 25. **ויומי** יתה כהנה m והשביע
 אתה הכהן - במ ה 19. **ויאמי** כהנה ית אתתה
 במימתה דלוטה *M₂ והשביע הכהן את האשה
 בשבועת האלה - במ ה 21.

ים מלחה ש"פ ים בקעתה ים מלחה - דב ג 17.

ים סוף yām sof שם מקום *pr. n. (place)*
ים סוף ש"פ וטלו לכון למדברה אורע ים סוף
 וטעו לכס המדברה דרך ים סוף - במ יד 5. ים
 סוף הוה כרו לון במשתוק עברו בשלם ים
 סוף היה קורא להם באלם עברו בשלום - ת"מ
 350.

אמה ש"ע n. f. **שנועה** oath ותתברי מן אמי
 A ונקית משבועתי my oath you shall be clear of
 - בר כד 8.

ים פלשתים yām fēlišṭam שם מקום *pr. n. (place)*
 [ע"ע פלשתים]
ים פלשתים ש"פ ואשבי ית תומחך מים סוף
 עד ים פלשתים (A ים פלשתאי) - שמ כג 31.

ימה ש"ע n. f. **1 שנועה** oath ימך לאבהתן
 לית שבך לבניון את השבועה לאבותינו אינך
 מבטל לבניהם. You oath to our fathers. do not
 abandon with respect to their sons - מ ד 39-40.
2 קללה curse ותיעל עלי ימה מהובאתי
 עלי קללה and myself a curse I may bring upon
 - בר כו 12. יתן יהוה יתיך ללבט ולימה *M₁

ים קדום ש"פ ונטלו מטור טורה שביל ים קדום
 A ויסעו מהר ההר דרך ים סוף - במ כא 4.

ימה חורנה שם מקום *pr. n. (place)*
ימה עורנה ש"פ (ועד ימה אחרונה ועד הים
 האחרון - דב יא 24.

ימין - ינק

- (Moses) put it on the tip of Aaron's right ear ויקח 23. וידי כהנה באצבעה ימינה באצבעו הימנית - ויקח יד 27.

תימן ש"ע n. m. דרום south עסרים לוחים לפאת דרומה תימן B עשרים קרשים לפאת (make) twenty planks on the south לוחים (side - שמ כו 18. כיו"ב כו 9.

† **לימנה** yamne שם פרטי pr. n.

ימנה ש"ע וכוני אשר ימנה וישוה... - בר מו 17.

ימנאי ש"ע gent. n. לימנה כרן ימנאה (VN) (ימנאי) - במ כו 44.

† **יני** תרמית והונאה, עושק, deception, oppression

א"י וגיוורא לא תונון - נ שמ כב 20

אפעל הונה, עשק to oppress, deceive וגירור לא תונון ולא תלחצון וגר לא תונו ולא תלחצו you shall not wrong a stranger or oppress him - שמ כב 20. מובא גם בת"מ 123א, 156א. ואן יתותב עמכון גירור בארעכון לא תונון יתה ווכי יגור אתכם גר בארצכם לא תונו אתו - ויק יט 33. מובא גם בת"מ 123ב. לא תונון אנש ית אחיו ו - ויק כה 14, כיו"ב פס' 17. עמך ידור... לא תוננה...לא תוננו - דב כו 17.

† **לינסו** ?

ינסו ש"ע n. ? קום התפרס בארעה לינסוה A קום התהלך בארץ לארכה - בר יג 17.

† **ינק** יניקה, ילדות sucking, childhood

בריכין דדיא דינקת מנהון - נ בר מט 25. סוא"י טלוניא דינקין בויא - יואל ב 16

קל עתיד: ינק - דב לג 19 (= המליץ 485). בנינו: ינקה (מיועד) - במ יא 12 VNECA (= המליץ 485). **פעל** עבר: וינקתה (+נסתר) - המליץ 485. **אפעל** עבר: אינקה - ת"מ 105ב. עתיד: דתוניק (נסתרת) - בר כז 7 m (מן אונקלס O). ותינק (נסתרת) - שמ ב 7 NBA ותניק - ע"י). וינקונה (נסתרים+נסתר) - ת"מ 225א. ציווי: אינקי (נ) - אס 15ב. בנינו: מינקה (נ) - שמ ב 7. מינקה (ע"י) - ת"מ 141א. **ינק** qātōl ינקה (מיועד) yānūqā - מ א 119. **יניק** יניקה (ריבוי מיועד) - בר לג 14 M₂. **מינק** - ת"מ 384.

קל 1 ינק to suck הלא ספת ימה יינק כי שפע ימים יינק for he sucks the richness of the seas - דב לג 19. כמה דיסבל מימנאה ית ינקה VNECA כאשר ישא האמן את הינק - במ יא 12. רבי עכש הלא ינקה זע[ירין] m אדני ידע

...לקללה ולשבועה - במ כ 21.

ימי ש"ע n. f. **שבועה** oath חי אנכי לעולם ימיתה רבתה "חי אנכי..." (דב לב 40) השבועה הגדולה "as I live forever" (Dt 32:40), the great oath - ת"מ 246א.

מומה ש"ע n. f. **שבועה** oath ותזדכי ממומתי m ונקית מאלתי you shall be clear of my oath - בר כד 8, וכך הם M₁*, *M₄ בפסוק 41.

מומו ש"ע n. f. **שבועה** oath תהי שוה מומתה בינתנן A תהיה נא אלה בינתנו ו oath between us - בר כו 28.

מימה ש"ע n. f. **שבועה** oath וימי כהנה ית אתה במימתה דלוטה *M₂ והשביע הכהן את האשה בשבועת האלה the priest shall administer the oath of adjuration to the woman - במ כ 21.

† **ימין** yāmōn שם פרטי pr. n.

ימין ש"ע וכוני שמעון ימואל וימין... - בר מו 10.

ימינאי ש"ע gent. n. לימין כרן ימינאה (V) (ימינאי) - במ כו 12.

ימן ימין right hand, right side למפד דנורא מן ימינה - נ שמ כ 3. סוא"י יתב מן ימיני - מתי כב 44.

ימין ש"ע n. m. **1 יד ימין** right hand ושלה ישראל ית אד ימינה ושבתה על ריש אפרים Israel stretched out his right hand and laid it on Ephraim's head - בר מח 14. ונסב יוסף ית תריון ית אפרים בימינה... וית מנשה בסמאלה - בר מח 13. בהשאלה fig. אנתעת ימינך בלעתון ארעה נטית ימינך תבלעמו הארץ - שמ טו 12. ימינך יהוה חסינה בחילה ימינך יהוה צדיאת דבבה ימינך יהוה נאדרי בכח ימינך יהוה תרעץ אויב - שמ טו 6. בימין דחלה אשתה אכלה בימין האלוהים אש אוכלת abyamōn - מ יד 84. **עד** יסב מן ימין אלה לוחי בריתה כדי שיקח מימין האלוהים את לוחות הברית - ת"מ 2279ב. **2 צד ימין** right side לא אסטי ימין וסמאל לא אסור ימין ושמאל I will turn aside neither to the right nor to the left - דב כ 27. ארע כנען ימינה וארע מצרים סמאלה - ת"מ 235ב. ולא ירשון מהלכה לא ימינה ולא שמאלה - ת"מ 225א. ומיה לון שור מימינן והמים להם חמה מימינכם - שמ יד 22.

ימינאי ש"ע adj. **ימיני** right ויהב על רום אדן אהרן ימינהויתן על תנך אזן אהרן הימנית

מן מינק חלב טמא אלי שעצרני מלינוק חלב
 טמא my God who withheld me from sucking
 impure milk - ת"מ 84. וכד הוה מינקה מתקפה
 וכאשר הייתה יניקתו (של ישראל) מסלע -
 ת"מ 225. **2 ילד infant** (השי מינוק באיי) כמה
 דסבלה עמה ית מינקה B כאשר ישא האמן
 את הינק as a nurse carries an infant - במי יא 12.

† יסב ט"ס מן יסד. *Corr.*

קל ? מקדש יהוה יסבה באדיך B מקדש יהוה
 כוננו ידיך - שמ טו 17.

† יסד ראשית ההקמה והבנייה, הנחת הבסיס
establishment, foundation [איי יסודי
 מדבא - ניוק ד 30]

פעלעבר: יסד - ת"מ 14. **אתפעל** עבר: אתיסדת (נסתרת)
 - שמ ט 18. **איסדין** איסדיו (ר+נסתר) - בר כח 11 m₂
 (מן אונקלוס O). **יסד** יסדין (ר) yāssādan - מי י 6 qatā
 āl < qatāl. עואניש ג/כ 209]. יסדי - ת"מ 206.

פעל ייסד to found פלטת לנה ויסדתה ארש
 הצלת את נח וייסדתו יסוד (לאנושות) I saved
 Noah and established him as a foundation (of
 mankind - ת"מ 35. מן יסד מדעה ברוחה מי
 יסד את השכל ברוח - ת"מ 14. אדם יסדה נח
 בנתה אברהם חדדה אדם יסדו, נח בנהו אברהם
 חידשו (את שולחן הכבוד) - ת"מ 227.

מיסד וישראל קין «במיסדת מת» «במיסדת»
 מדי ניכל והחל קין לבנות מקום הנקרא ניכל
 [Cf. Cain started building a place named *nkl*
 (הצעת זביח על פי הפירוש המקובל במסורת השומרונית
 והוא נתון ב"פיתרון" ZBH. *Emend. suggested by*
the Pitron].

אתפעל נוסד to be founded ברד יקיר
 שריר דלא הוה כבתה במצרים למיום אתיסדת
 (B היסדת) ברד כבד מאד אשר לא היה כמוהו
 a very heavy hail, such as has not been in
 Egypt from the day it was founded until now
 - שמ ט 18, 19.

איסדין ש"ע ז. *n. m. pl. tant.* **מראשותיים**
headrest ונסב מן אבני אתרה ושבי איסדיו
 m₂ ... וישם מראשתיו he took one of the stones
 of that place and put it under his head - בר כח
 11. ונסב ית אבנה דשבה אסדוהי m₂ ... אשר
 שם מראשתו - בר כח 18.

יסד ש"ע ז. *n. m.* **1 יסוד foundation** כהלון
 סהדין לך שומיה וכל חיליון ארעה ויסדיה
 כולם מעידים עליך, השמים וכל צבאם, הארץ

כי הילדים רכים - בר לג 13. **2 היניק to nurse**
 (only in Ms A) גמליה ינקאן גמלים מינקות
 milch camels - בר לב 16. ומיתת דבורה יהנתת
 רבקה ותמת דבורה מינקת רבקה - בר לה 8.

פעל היניק to nurse וינקתה ותניקהו she
 nursed it - המליץ 485 [ע"פ שמ ב 9. ליתא].

אפעל 1 היניק to nurse מלאכיה יניקוה
 סולך מן תקוף המלאכים ייניקוהו דבש מסלע
 the angels nursed him with honey from a rock
 - ת"מ 225. ...חלב דזכו אינקה מן אמה לא מן
 בראיתה חלב טהור היניקו (האל את משה)
 מאמו, לא מנכרייה - ת"מ 105. ונסבת אתתה
 ית ילידה ואינקתה (B ואניקתה, A ונקיתה)
 ... ותניקהו - שמ ב 9. ותינק לייך ית ילידה
 (NBA ותניק) - שמ ב 7. דתוניק בנים שרה m
 (JMCB המינקה) הינקה בנים שרה - בר כא 7.
 איניק אנה ילידה... ואינקתה ורבה היניקי את
 הילד הזה... והיניקתו וגדל - אס 15. הלכי ית
 ילידה הדן ואינקיתה... הלכי את הילד הזה
 והינקהו לי - שמ ב 9 (=המליץ 485). ואזעק לייך
 אתה מינקה וקראתי לייך אשה מינקת - שמ ב
 7. אנה לך מניקה חלב טב - ת"מ 141. ותוריה
 מינקתה m והבקר עלות - בר לג 13 (ע"י). זה אלי
 דאניק יתי חלב דכי לא מן נכריה יזה אל"י
 (שמ טו 2) אשר היניק אותי חלב טהור לא
 מנכריה - ת"מ 284. **2 כלכל to provide** [כינוי
 לאל epithet of God, the provider: האל המיניק,
 המספק. השי ספוקה - תרגום של שדי על פי תפיסתו
 כש"ת מן שד'. *By int. of šdyas adj. of šd. 'breast'*
Cf. spwq.] וחיולה מינקה יברך יתך m ואל
 שדי יברך אתך **the Mighty Provider bless**
 you - בר כח 3. אנה חיולה מינקה M₁ אני אל
 שדי - בר לה 11. וחיולה מינקה יהב לכוון רחמים
 M₃ - בר מג 14. חיולה מינק[ה] אתחזי לי m₂ -
 בר מח 3.

ינוק ש"ע ז. *n. m.* **יניק infant** פמה דינה
 פתיח עלינן מבלע עמ סבה פי העונש
 פתוח עלינו לבלוע את היונק עם הסב the
 mouth of punishment is open to swallow infant
 and old - מ א 118-119. כמד יסבל אמהיתה ית
 ינוקה כאשר ישא האמן את הינק - במי יא 12.
 ברים ינוקים - ת"מ 260.

יניק ש"ע ז. *n. m.* **ילד child** ואנה אפלגנה
 למהכה... ולרגל יניקיה M₂ ואני אתנהלה
 לאטאי... ולרגל הילדים, את and at the pace
 of the cattle before me and at the pace
 of the children - בר לג 14.

מינק ש"ע ז. *n. m.* **1 יניקה sucking** אלי דעצרני

יסכה - יסף

MECBA 7. ביונו; מוספים - דב ה 21 CB. מקור: מוסף - ת"מ א60. למוספה - במ לב 14. **אתפצל** עבר: ואתוסף - בר כה 17 *M₂. עתיד: ויתוסף - שמ א 10 C. יוסף - ת"מ (מק) א50. ביונו; ומתוספה (נ) - במ לו 3 C.

אפנעל 1 הוסיף to add שמע כדו ממלל יוסף במדעך נהירו שמע עכשיו דבר שיוסיף בשכך תבונה add wisdom עתיד: ויוסיף חמושה עליו VB - ויק כב 14. ומקדשה יוסף ביומיו מקדש זרו ומקדש יוסף בימיו, מקדש של עבודה זרה he will add a shrine during his days, a shrine of idolatry - אס 220, וכמהו 222. **2 הוסיף, חזר לעשות** פועל אדורבאלי **to do again** תיבותה C ויסף שלח את היונה מן התבה (Noah) sent out again the dove from the ark בר n 10. ואוסף חורי לממללה *M₁A ויסף עוד לדבר - בר יח 29. ואוסף אברהם ונסב אתה C - בר כה 1. ואוספו עוד סנו יתה B - בר לו 5. לא תוספון למתן תבן לעמה MECBA - שמ ה 7. ואוסף למרדי יתכון V - ויק כו 18. אם מוספים אנהנן CB (V מוספין) - דב ה 21.

מוסף ופעמות הארץ הששה נספרה למוסף חכמה לכל דרוש ושש הפעמים של הארץ (המופתים הנאמרים להלן) נספר להוסיף חכמה לכל דרוש we shall tell the three miracles concerning the earth, in order to add wisdom to every one who seeks it - ת"מ א60.

מוספה ולמוספה עוד רגז יהוה V לספות עוד על חרון אף יהוה to add further the Lord's anger - במ לב 14.

אתפנעל 1 נצטרף to be added ויתוסף אף הוא על סנינו C ונוסף אף הוא על שנאינו ואתוסף לעמה *M₂ ויאסף אל עמו he was gathered to his kindred - בר כה 17 [נתפס מן יסף למרות הקריאה מן אסף: wiyyāsāf]. ומתוספה על פלגת שבטה C (V ותתוסף) ונוספה על נחלת המטה - במ לו 3. ביד כהנה מתמסר לאשתה... וביד בראי יוסף חמושה (אם נטמא הקרבן) ביד הכוהן, יימסר לאש... (ואם נטמא) ביד זר, תיווסף חמישיתו - ת"מ (מק) א50. **2 חזר להיות** פועל אדורבאלי **to be repeated** verb דכבתה לא הות וכבתה לא תתוסף NB אשר כמוה לא היתה וכמוה לא תסף like it has never been and like it will never occur again - שמ יא א3. ולא יתוסף V (נ"א יוזף, מזוף) ולא יסף - דב ה 18

ויסודותיה the heavens and their hosts, the earth and its foundations א"ח 59-61. בהשאלה **2 יסודות העולם** elements of the world קשטה אמר וידבר אלהים יסדי בריתה ארתתו קשטה אמר "וידבר אלהים" (שמ כ 1), יסודות הבריאה נרעדו the True One said "God spoke", and the elements of the world trembled - ת"מ ב206. כד אתמרת לנח אתמלית ביות וכד נפקת מפם קשטה לא הוה בה י וכד אמרה משה... קומם לגוה י די רישא לשמה רבה ויסדי בריתה כאשר נאמרה לנח (מילת "צדיק" - בר ו 9) נתמלאה יו"ד וכאשר יצאה מפי קשטה לא הייתה בה י ("צדק צדק תרדף" - דב טו 20) וכאשר אמרה משה ("צדיק וישר הוא" - דב לב 4)... העמיד בה י, שהיא תחילת שמו הגדול ויסודי הבריאה - ת"מ א191. **3 כוחות עליון** the divine powers חילין וגבוראן ויסדין שאלים בשלם למרון הכוחות והגבורות והיסודות שואלים בשלום אדונם hosts and mights bless their Lord - מ יד 58-59. ביטוי דומה ב- מ טו 3. בוראין יסדין ותקיפין בריות מאוששות וחזקות (הבריות) - מ יג 5-6 [עי' זב"ח]. חיליה פעלין לה ויסדיה מסמכין לה הכוחות מקיפים אותו והיסודות סומכים אותו (את משה בהר סיני) - מ יד 21-22. ויסדיה אצטמתו והיסודות נאספו (במעמד הר סיני) - מ טו 104. חילי כסיאתה ויסדי גליהתה - ת"מ ב178. ויסדיה אמכו גרמון לקדמה והיסודות השפילו עצמם לפניו - ת"מ א179.

יסד ש"ע qattāl n. m. **מיסד founder** אהיה אשר אהיה צעור גויאתה ויסד דנפשאתה "אהיה אשר אהיה" (שמ ג 14) צר הגוויות ומייסד הנפשות "I am who I am" (Ex 3:14), the creator of the bodies and founder of the souls - ת"מ ב9.

יסקה yiska שם פרטי pr. n.

יסקה ש"פ הרן אבי... יסקה - בר יא 29.

יסקר שם מקום pr. n. (place).

יסקר ש"פ בבטא די מתקריה יסקר בעמק הנקרא יסקר - אס 4.

יסף צירוף, הוספה **addition** [א"י לא תוספון למתן תבן לעמא - נ שמ ה 7. **סוא"י** ולא אוספת דתתוב לותה - בר ח 12. ע"ע יזף!]

אפעל עבר: ואוסף - בר כה 1 C. עתיד: תוספון - שמ ה

you are appointed to the "Moses" (Ex 3:4) world of life - ת"מ א5 (כלומר: אתה מוזמן לעולם החיים זבי"ח העי' 1). **2 נתעתד** to intend אה עשו אחוך מתעיד לך למקטלנך (נ"א מתעתד) הנה עשו אחיך מתנחם לך להרגך your brother Esau intends to kill you - בר כז 42 (ז מתיעד: בטור הערבי של המלפץ למקום זה: 520. איס متواعد).

אֶתְפַּעַל הוֹקֵטֵר (ritually) to be burned the whole of it shall תקטר תקטר (ritually) be burned - ויק ו 15. ותעבד מדבח מתועד N (מתואד) ועשית מזבח מוקטר קטורת - שמ כו 35.

אוּעַד ש"ע ז n. m. **קטורת incense** ולא מנחה ולא חטאת ולא אוּעַד ולא צלו ולא (קרבן) מנחה ולא חטאת ולא קטורת ולא תפילה without cereal offering, sin offering, incense, prayer - ת"מ 1199 [פרפרזה Paraph.].

אוּעַדָּה ש"ע נ n. f. **קטורת incense** ואשתה אשר לאועדתה והאש אשר על הקטורת the fire which is on the incense - ת"מ 183.

אוּעַדוּ ש"ע נ n. f. **קטורת incense** למועדה אוּעַדוּ לקדם יהוה להקטיר קטרת incense to burn - במ יז 5. על קרנת מדבח אוּעַדוּת סמניה על קרנת מזבח הסמים - ויק ד 7. חמשים ומאתים גבר מקריבי אוּעַדוּתה ...מקריבי הקטרת - במ טו 35.

מוּעַד ש"ע ז n. m. **חג assembly** א"י ותניחון עמי בזמני מועדיכון - נ דב טו 14. **סוּא"י** מועידהון - יחנה ה 11 אלין מועדי יהוה these are the appointed feasts of the Lord - ויק כז 37. זעקתנה קדש ועבדתנה ארש זימון לכל מועד ונגד לכל קדש קראתו (את השבת) קודש ועשיתו יסוד, מקרא לכל מועד ונגיד לכל קודש - ע"ד כד 25-28. יגלו לקהלה מועדה קמאה יגלו לקהל את המועד הראשון - ת"מ 445. מה חדך במועדיה כלום לא שימחך (האל) במועדים? - ת"מ 213.

אהל מועד the Tent of Meeting ביטי שאול מן העברית שמ כט 11, לח 8, ויק ד 16, ו 19 ועוד H loan.

מוּעַדוּ ש"ע נ n. f. **קטורת incense** ותעבד מדבח מועדוּ E ועשית מזבח קטרת - שמ כו 35.

עַדָּה ש"ע ז n. m. **קהל congregation** [עש"ח NSH. א"י ואתרעמו כל עדת כנישתא דבני ישראל - נ שמ טו 2] שלחו בשלם אה עדת עבראי צאו בשלום, הוי עדת העברים O depart in peace, the congregation of the Hebrews - ע"ש ז 2-1.

יִסֵּר discipline, education ← ייסורים **chastise** א"י למיטרה יתכון - נ דב 36 (בגיליון) **פַּעַל יִסֵּר** to chastise בינוני פעול *pass. pt.* אלולי דאנה מתפוגג בחזותכון הות רוחי מני מיטרה אילולי שאני מתעודד במראיכם, הייתה רוחי מתייסרת were I not encouraged by the sight of you, my spirit would be in distress - ת"מ 26.

מוֹסֵר ש"ע ז n. m. **מוֹסֵר instruction** הסכת ושמע הסכת למוסר ושמע למה דת מתאלף "הסכת ושמע" (דב כז 9) הסכת למוסר ושמע למה שאתה למד Dt) "keep silence and hear" (Dt 27:9); keep silence for instruction and hear what you are taught - ת"מ 112. **הסכת אלפה** המוסר ובתר כן אמר ושמע אלפן "הסכת" - למדהו מוסר, ואחרי כן אמר "שמע" לימוד - ת"מ (ק) 42 (מקביל לניל).

יַעַד זימן ומועד **appointment** [מן העברית H. ע"ע זמן] ← קטורת **burnt offering**

אֶפְעַל עבר: אוּעַד - ויק ט 10. עתיד: יועד - ויק טו 25. בינוני: מועדין (ר) - ת"מ 238. מקור: למועדה - שמ ל 20. **אֶתְפַּעַל** בינוני: מתיעד - ת"מ א5. מתעיד - בר כז 42. **אֶתְפַּעַל** עתיד: תתועד - ויק ו 15. בינוני: מתועד - שמ כו 35 N. **אוּעַד** - ת"מ 199. **אוּעַדָּה** לאועדתה - ת"מ 183. **אוּעַדוּ** - במ יז 5. **מוּעַד muw'wad** - ע"ד כד 27. **מוּעַדוּ** - שמ כו E. **עַדָּה** - ע"ש ז 2.

אֶפְעַל 1 נֹעַד, נֹדַעַן to be assembled וקרה וכל סיעתה... מועדין עליון וקרת... נועדים עליהם Qorah and all his group with their censers in their hands were assembled - ת"מ 238. **2 הַקְטִיר** (ritually) to burn וית יתירוה מן כבדה... אוּעַד למדבחה ואת היותרת מן הכבד... הקטיר המזבחה the protuberance of the liver... he burned (ritually) on the altar - ויק ט 10. ויועד כהנה כלה למדבחה - ויק א 9. ויועדון יתה בני אהרן למדבחה - ויק ג 5. וית תרב חטאתה יועד למדבחה - ויק טו 25.

מוּעַדָּה למועדה קרבן ליהוה להקטיר אשה ליהוה to burn an offering to the Lord - שמ ל 20. למועדה אוּעַדוּ לקדם יהוה להקטיר קטרת לפני יהוה - במ יז 5. ותעבד מדבח מועדה אוּעַדוּ ועשית מזבח מקטר קטרת - שמ כו 35 (ל 1).

אֶתְפַּעַל 1 נֹדַעַן to be appointed משה ... דאתה מתיעד בעלם חייה "משה משה" (שמ ג 4) ... אתה נועד בעולם החיים, "Moses,

יעוש - יפע¹

מן היער אל העיר לטרף הרשעים
beasts of the land came from the wood to the
city to tear the wicked (עברית H. ליברמן,
תלמודה של קיסרין, מוסף תרביץ ב, ירושלים תרצ"א,
עמ' 1).

יפ¹ יפי, יופי, נוי beauty [עשי"ח NSH]

פנעל יפה to embellish יפה אלהים ליפת
(נ"א יפת) יפת אלהים ליפת
Japheth - בר ט 27 [לכאורה ט"ס אבל נ"ש yēfāt עבר
קל נסתר של יפ"ת שהוראתו יפה (פלורנטין 284). השי
התהייע يحسن. והשי מ"יל: ישפר. SP takes the verb
[as from ypt (3rd pers. sg. perf.); cf. Ps-J: yšpr.
יפה שמורי קדשיו דישבועו וישמחו ייפה את
שומרי קודשיו - עבד אלה (Cow 113). יפה
לשמורים ייפה את את השומרים - אבישע
(Cow 379). יפה שמורי קדשיו דישבועו וישמחו
ייפה את שומרי קודשיו - עבד אלה (Cow 379).

יפנה¹ yēfanni שם פרטי n. pr.

יפנה ש"פ לשבט יהודה כלב בר יפנה - במ יג 6,
ד 19.

יפע¹ הוגלות emergence, revelation [א"י
והופיע ביקרה למתן אוריתה - נ דב לג 2], זריחה
shining

אפעל עבר: אופע - ת"מ 107א. הופע - דב לג 2 C.
בינוני: ומופע - ת"מ 106א, המליץ 454 (ע"פ דב לג 2.
אינו כד ליתא). מופעים (ר) - א"ג 36. **אופע** - ת"מ 57א.
אופעו - ת"מ 28א (ק).

אפעל 1 הופיע to appear הופע מטור פראן
C (ED ולבלב) הופיע מהר פראן (God)
appeared from Mount Paran - דב לג 2
(Abr-Nahrain 24,180). הלא הפיע יהוה אלהיך
לקבלי A (נ"א אזמן) כי הקרא יהוה אלהיך
before me - בר כז 20 (תפס "נקרא לפניי" [Int.
אנשמה מלעל הופעת ברבו הרווחה מלמעלה
הופיעה בגדולה (מאותות הגאולה ממצרים) -
ת"מ 581. **2 זרח** to shine ובעקב צומה אופע
אפיו באורה ובסוף הצום (של משה בהר סיני)
זרחו פניו באור his face at the end of his fast
shone with the light - ת"מ 107א. ומן מדמי למשה
אורה דבארעה ומופע במעונה ומי דומה
למשה, האור שבארץ וזורח במעון - ת"מ 106א.
הדה חתמתה דאתמרת לנן אקימה קמיר נאר
מופע זהו הכלל, העמידהו לפניך (להיות) אור

יעוש yēwāš שם פרטי n. pr.

יעוש ש"פ ואהליבמה ילדת ית יעוש וית יעלם
- בר לו 5.

יעזר yāzār שם מקום n. (place) pr.

יעזר ש"פ ושלח משה למיללה ית יעזיר וישלח
משה לרגל את יעזיר - במ כא 32. ובנה מדינה
מתקריה יעזיר - אס 3א.

יעלם yellām שם פרטי n. pr.

יעלם ש"פ ואהליבמה ילדת ית יעוש וית יעלם
- בר לו 5.

יעני¹ בעל חיים an animal [טלשיר 180]

ברת יעני ש"פ n. f. בת יענה ostrich? וית
ברת יעניתהואת בת היענה - ויק יא 16, דב יד
15.

יעקב yâ:qob שם פרטי n. pr.

יעקב ש"פ ובתר כן נפק אחיו... וקרו שמה
יעקב ואחרי כן יצא אחיו... ויקראו שמו יעקב
- בר כה 26. יעקב אזדמן לעשו ויתר שנין סגים
- ת"מ 17ב. מברך הוא ביתה דיעקב - ע"ד כ 1.
בר שנים שנה אזל יעקב לחרן - אס 22.

יער¹ עשבת חורש Margain, Sefarad] thicket
44, 212. ע יערא = herba inutilis [LS 305b].

פעל הצמיח דשא to put forth grass תיאר
[ארעה] יאר עסב [E]A (תיר) תדשא הארץ
דשא עסב put forth vegetation תיר - בר
11א.

יאר ש"פ 1 n. m. עשב, דשא vegetation
תיאר [אתעה] יאר עסב תדשא הארץ דשא
עסב put forth vegetation תיר - בר א 11.
ואפקת ארעה יאר עסב (E)A ותוציא הארץ
דשא עשב brought forth vegetation תיר -
בר א 12. ושביית ביערה על ספת נהרה m (נ"א
בסופה, בספה) ותשם בעשב על שפת היאר -
שמ ב 3 (מן אונקלוס O). ונתע ית ארך... על נהריון
ועל יאריון V ונטה ית ירך... על נהרותם ועל
יאריותם - שמ ז 19 [מן השוואת יאר / יער. השי
הדרוש בויקיר רפו: כרסמנה הזיר מיער אס זכיתם מן
היאור ואס לאו מן היער]. נתח ית ארך על נהריה
ועל יאריה VC נטה ית ירך על הנהרות ועל
היארים - שמ ח 1. כצפירים עליו יאר כשעירים
עלי דשא like goats upon grass - דב לב 2.
חורשה thicket, wood כל חית הארץ באת

ת"מ 88. ועל כלותה יצאו מלכים ובסופו (של חשבון ארבע מאות השנים) יצאו מלכים (ממצרים) - ת"מ 57. ולא פסחת מנך... הך מד קעמת מן בראשית עד הן יצאת לעלמה בשלם ולא זזתי ממך... משעמדת מן "בראשית" עד שיצאת לעולם בשלום (דברי האות פ אל משה) - ת"מ 295. יצאת מקדם יהוה ואסיפת על מדבחה יצאה (האש) מלפני האל ואכלה על המזבח - ת"מ 263. [וכן במובאה מן התורה in *quotations from the Torah*: ואש יצאה מאת יהוה - ת"מ 264 (במטו 35). בלא פי הפועל כדרך עיי]. שלשה פעמים צאת האש הגדלה מאת יהוה מן השמים - ת"מ 58. וכד צא לעלמה רמת מיתוביתה וכאשר יצא (יעקב) לעולם רמה מדרגתו - ת"מ 287. כד צאו ממו עבדי יהוה כאשר יצאו ממנו... - ת"מ 63. וכל ישראל צאו מלאכים וכל ישראל יצאו מלאכים - ת"מ 63. עד צאו בשלם עד שיצאו בשלום - ת"מ 101. כ"י"ב ת"מ 299. צאו מעבידת אנש יצאו מעבודת אנשים (עבודות מצרים) - ת"מ 103.

אפעל הוציא *to cast out* [עברית H] כאשר מתו מצריאי הוציא אתם אל שפתו when the Egyptians died¹ the sea cast them on its bank - ת"מ 89. וכן במובאות מן התורה in *quotations from the Torah*: אשר הוצאתיך - ת"מ 96 (ש"מ כ 20); ויוציא משה את העם - ת"מ 229 (ש"מ יט 9).

מוצא ש"ע ז. *n. m.* **מוצא** *exit* ובסרה במובא ובמוצא וביסרו על מבוא ומוצא (God) informed him about the coming and the going out - ת"מ 146. ... רוחיה עשרה פעמים שרתו שבטי רחותה וצרוו אויביהון עד מוצאם מים סוף הרוחות, עשר פעמים שירתו את שבטי רחותה... עד צאתם מים סוף - ת"מ 58.

יצב עמידה, הקמה *standing, setting* [א"י ביציבה ובניורא דארעא - נ ש"מ יב 19]

אִתְּפַעַל נִיצַב *to take a stand* וילהי חייבה במה עבד כד יגלי קשטה ויתיצב לחשבנה אוי לחוטא במה שעשה, כאשר יתגלה קשטה ויעמוד לחשבון for what he sinned ויעמוד has done when the True One reveals Himself and sets Himself - ת"מ 232. let them take ויתצבו שם עמך באגן זימונה their stand in the Tent of Meeting - ת"מ 175 [עירוב נ"ש והתה"ש במ יא 16]. ויתיצב עמו שם - ת"מ (ק) 89. מקביל לו ש 265: ואתקומם עמה.

יצוב ש"ע ז. *n. m.* **יצוב** *steadfast* קעים דלא מאת ויצוב דלא מפני חי שאינו

זורח - ת"מ 149. עלמה דהוה בה... משה נהרה מופע על כל עלמיה העולם שהיה בו... משה, אורו זורח על כל העולמות - ת"מ 236. ואפיון מופעין דאנון לא פנו אפיון מן דרוש ופניהם (של הטובים) מאירים, כי הם לא הטו פניהם ממבקש - ת"מ 238. דבידן נאר מופע כי בידינו אור זורח (= התורה) - ת"מ 277. ונהרי נפושיך בחשך לחצה מופעים *mufa'am* ואורות רווחתך בחושך הלחץ זורחים - א"ג 36.

אופע ש"ע ז. *n. m.* **הארה** *illumination* שם גוייתה בחכמתו נציבה עד תהי מלואה לאופע הלבב (ק 28 לאופעות) שם (אלוהים) את גוייתו (של האדם) נטועה בחכמתו, כדי שתהיה מוכשרת להארת הרוח (God) made the body with its wisdom implanted, so that it should be able to (receive) the illumination of the mind - ת"מ 57.

יפע² חזק; *strength* [אולי > يافع - איש צעיר וכוונתו כוח, בדומה ליעלם' - *Perhaps from Ar (Lane 3063c) 'youngster' with connotation of 'strength', cf. Im.* עיי עמוץ]

אִתְּפַעַל ? עעם *to dominate* ? קליעיי כמיה לית תתפיע A פחות כמים לא תעם spread as water, you shall not dominate - בר מט 4.

יופיע ש"ע ז. *n. m.* **עצמה** *strength* מן יופיע רבן יעקב A מידי אביר יעקב by the strength of the Master of Jacob - בר מט 24.

יפת *yēfat* שם פרטי *pr. n.*

יפת ש"פ ואולד ית שם וית חם וית יפת - בר ה 32. אפלגת ארעה לבניו דשם חם ויפת - אס 36.

יפת כתאי שם פרטי *pr. n.*

יפת כתאי ש"פ מהיטבאל ברת מטרד מן יפת כתאי... פרעה דמשה מן יפת כתים מהיטבאל בת מטרד (מוצאה) מיפת כתים... פרעה של משה (מוצאו) מיפת כתים - אס 13.

יצא תנועה החוצה *exit* [עש"ה NSH]

קל יצא *to depart, go out* רב הוא קהלה קדישה דיצא מכור הברזל great is the congregation that departed from the furnace of iron - ת"מ 58. זבן דיצאת אשתה והוקדת בעלמה - ת"מ 310. ראו ישראל יצאו בשלם -

יצהר - יקטן

אֲתַפְעֵל נוצר to be created מן בחרה מרה דעלמה מאז אתיצר בקרב אמה ועתדה לפרקן מי שבחרו אדון העולם מאז שנוצר בבטן אמו והכינו לגאולה לנאולה ה' Lord of the world chose since he was created in his mother's womb and destined for deliverance ת"מ 306א. אדם דאתיצר מן עפר ארע אדם שנברא מעפר הארץ - אלעזר 436 (Cow):

יצר ש"ע n. m. **יצר, נטיית הלב, penchant, inclination** דאנן יזופין ויצרן ביש wyēšērān שאנו חטאים ויצרנו רע we are for we are מרביתה כי יצר לב האדם רע מנערו - בר ח יצרה מן חשבת לבה לות ביש וכל יצר מחשבות לבו רק רע - בר ו 5. הלא יצר לב אנשה ביש מרביתה כי יצר לב האדם רע מנערו - בר ח 21. יצרה הוה כאילן חייה יצרו (של משה) היה כעץ החיים - ת"מ 284א. קדישות יצר ודכיות פגרו וקשיטות ממלל קדושת יצר וטוהר גוף ואמת הדיבור - ת"מ 291ב. יצרה היצר - המליץ 479 [ליתא].

יצר² שמירה **guard** [שורש תנייני מן ויצרנה כאיש עינו (דב לב 10) Secondary root from wyšrnhw (Dt 32:10)].

קל נצר to guard ויצרכון כות יצר גפינה על עינה ושמר אתכם כמו שתשמור הגבה על העין העינא eyebrow guards (God) guarded you as the eye the eye - ת"מ 222א [השי' נצב/יצב. זב"ח הע' 1 והשי' עואניש ג/א 158; ה 2.5.14; LOTV 2.9.7].

יצר³ ? [שיבוש מן ליצקה שבפסי' 10] Corr. from 10 [ysq (see v. 10)?]

יצר ש"ע n. ? ועמר ליצר A ויין לנסך - במ טו 5. ועמר ליצרה A ויין לנסך - במ טו 7.

יצר⁴ ש"ע n. **יצר** ש"ע ויבני בני נפתלי... יצר ושלום - בר מו 24.

יצראי ש"ע n. **יצר** כרן יצראה - במ כו 49.

יקטן ש"ע n. **יקטן** ש"ע ויעבר אתילדו תרי שם חדה פלג... ושם אחוה יקטן - בר י 25-26. שבי נפקו בני יקטן מיד יצאו בני יקטן - אס 39.

יקטנאי ש"ע n. **יקטנאי** ואתחילו אשוראי ויקטנאי ודחל דחלה רבה והתחזקו האשורים והיקטנים

מת ויצוב ואינו חולף the living one that does not die, the steadfast one that does not vanish - ת"מ 39. ואת יצוב וממן ואתה יצוב וקיים - מ ז 23. יצובה דמורך היצוב, המאריך (ימים) - ע"ד כז 37. **2 אזרח native** בגיורה וביצוב ארעה כגור ובאזרח הארץ - שמ יב 19 אורחו אחדה יהי ליצובה ולגיורה - שמ יב 49. כל יצובה בישראל ידור במטלין כל האזרח בישראל ישב בסכות - ויק כז 42.

יצובה ש"ע n. f. לית בני שמהתה ככת בני יצובתה אין בני השפחות כבני האזרחיות - ת"מ 122א.

יצוב ש"ע n. m. **אזרח native** גזירה חדה יהי לכוון ולגיורה וליצובה דארעה *M₂ חקה אחת תהיה לכם לגר ולאזרח הארץ you shall have one law, both for the sojourner and for the native of the land - במ ט 14 (מן אונקלוס O).

יצהר yāšār ש"ע n. פרטי pr. n.

יצהר ש"ע ויבני קהת עמרם ויצהר - שמ ו 18. קרח בר יצהר - במ טו 1.

יצהראי ש"ע n. gent. ולקהת כרן עמרמאה וקרן יצהראה (V היצהראי) - במ ג 27.

יצחק yēšâq ש"ע n. פרטי pr. n.

יצחק ש"ע אברהם אולד ית יצחק - בר כה 20. ואברהם בר מאה שנה במילד לה ית יצחק - בר כא 5. אברהם נסב יצחק ותרי רביו עמה מיוזל לבית אל אברהם לקח את יצחק ושני נערו עמו ללכת לבית אל - ת"מ 15ב.

יצק ניסוך, עירוי נוזלים pouring liquids [העברית H]

קל יצק to pour ויעבדי עגולין A (ניא לאשי, לושי) לושי ועשי עוגות pour (the dough) and make cakes [פרש מן המקור [Deviating translation].

יצקה ש"ע n. f. **נסך libation** ועמר תקרב ליצקה פלגות הינה A ויין תקריב לנסך חצי ההין you shall offer for libation half a hin of wine - במ טו 10.

יצר¹ בריאת דבר חדש creation [עשי"ח NSH], נטיית הלב **penchant** א"י יצר מחשבת לכהון - ג בר ו 5. יצר דמחשבתא דלבא - פ [שם]

ופחד פחד גדול - אס 13ב.

סדם ביום השביעי נשרפה סדום - אס 13א.
ממה לא יתוקד סניה מדוע לא יבער הסנה -
שמ ג 3. כד עמו ית אלהון מתוקד באשתה
הנשש כחון כאשר ראו את אלוהיהם (העגל)
נשרף באש תש כוחם- ת"מ 235א.

אוקדו ש"ע נ. f. **אש, שרפה** fire אוקדו על
מידבה אש על מידבה Medeba fire on - במ כא
30. מרוק ימרק דמוקד ית אוקדותה V שלם
ישלם המבער את הבערה - שמ כב 5.

אוקידה ש"ע נ. f. **שרפה** fire נלבנה לבנים
ונוקד לוקידה («לאוקידה) נלבנה לבנים
ונשרפה לשרפה fire ונוקד ליקדה C
let us make bricks and burn them in fire
- בר יא 3.

יקדה ש"ע נ. f. **שרפה** fire ונוקד ליקדה C
ונשרפה לשרפה fire ונוקד ליקדה C
(let us) burn them in fire - בר
יא 3.

יקדן ש"ע ז. n. m. **1 שרפה, מוקד** fire וטפי
יקדן לחצה וכבה את מוקד הלחץ extinguish
the fire of the distress - אי"ג 109. יקדני סניה
דספספו רוהינן מוקדי השונאים ששרפו את
רוחנו - ע"ד כז 37. **2 מחלה** a disease ילוטנך
יהוה בחמימתה... וביקדנה vB יככה יהוה
בשפחת... ובחרחר - דב כח 22 (=המליץ 473).

יקוד ש"ע ז. n. m. **מחלה** a disease וביקודה V
ובחרחר - דב כח 22.

יקיד ש"ע ז. qattil n. m. **שרף** burning figure
עבד לך יקיד ושבי יתה על נטלה עשה לך
שרוף ושים אתו על הנס make a burning figure
and put it on a pole - במ כא 8.

יקידה ש"ע נ. f. **שרפה** fire שלום ישלם
דמוקד ית יקידה שלם ישלם המבער את
הבערה he that kindled the fire shall make full
restitution - שמ כב 5. וירמי לגו יקידת פרתה -
במ יט 6. וגברי סדם ויקידתון ואנשי סדם
ושרפתם - ת"מ 464א.

יקר כבוד; כובד esteem, honor; heaviness
[א"י יקר כל אנש מכון ית אבוי - נ דב ה 16. **סוא"י**
מן יומא גר דאתעבדת קודמיו מיקר (פעול) - ישע מג 4]
קל עבר: יקר - שמ לד MA 29. עתיד: תיקר - שמ ה 9
C. **פעל** עבר: ויקר - שמ ח 11. יקר yaqqar - ע"ד כד
38. עתיד: איקרנך (נוכח) - במ כד A 11. ציווי: ויקר -
ת"מ 279א. בינוני פעול: מיקר - ת"מ 227א. מקור: למיקרה
(+נסתר) - ת"מ (ק) 66א. **אפעל** עבר: אוקר u'qar - ע"ד
יד 15. עתיד: ויוקר wyuqar - ע"ש ד 33. ציווי: אוקר -
שמ כ 11 (= המליץ 488). בינוני: מוקר muqar - מ ד
22. מקור: למוקר - ת"מ 262א. מוקרה ת"מ 443 **אפתעל**
עבר: אתיקר - ת"מ 111ב. עתיד: תתיקר tityaqqar -

יקד שרפה ובערה burning [א"י וסנייה לית הוא
יקד - נשמ ג 2. **סוא"י** יקדו בנורא - ישע ט 4]

קל עתיד: יקד - אס 21ב. בינוני: יקד - דב ד 11. פעול:
יקיד - שמ ג 2. **אפעל** עבר: אוקד - ויק ח 17. עתיד:
ויקד - ויק ד 21. תוקד wtuqad - ע"ד ג 22. בינוני:
מוקד muqad - ע"ד ג 20. פעול: מוקד - דב ח 15. מקור:
מוקדתה (+נסתר) - ת"מ 24ב. **אפתעל** עבר: אתוקדת
(נסתרת) - אס 13א. עתיד: יתוקד - שמ ג 3. בינוני:
מתוקד - ת"מ 235א. **אוקדו** - במ כא 30. **אוקידה**
לוקידה - בר יא 3. **יקדה** - בר יא 3 C. **יקדן** וביקדנה -
דב כח 22 vB. **יקוד** וביקודה - דב כח 22 V. **יקיד** qatt
il - במ כח 22. **יקידה** יקידת (נסמך) - במ יט 6.

קל בער burn intran. **יקד** קעם יקדקד... איכלה
דשכם יקד באדה יקום נשיא... ההיכל של שכם
יישרף בידו a prince will rise... the temple of
Shekhem will burn by him - אס 21ב. וטורה
יקד בנור וההר בער באש the mountain was
burning with flames - דב ד 11. **יקדה כל** ארעה
C) מוקדה) שרפה (בינוני פעול šerifa - **אוקד**
כל הארץ - דב כט 22. והא סניה יקיד באש
והנה הסנה בער באש - שמ ג 2. והא תנור יקיד
A והנה תנור בוער behold, a burning furnace -
בר טו 17.

אפעל 1 שרף, הבעיר burn trans. **אוקד**
פרדה אוקד בנור ואת פרושו שרף באש its
dung he burned in fire - ויק ח 17. ויוקד יתה
כמד אוקד ית פרה - ויק ד 21. ויוקדון יתה על
קצמיה - ויק ד 12. ותוקד בנור ית קרתה - דב יג
17. דעתיד מוקד כל סרוח העתיד לשרוף כל
פושע - ע"ד ג 20. ותוקד אלהיון - ע"ד ג 22. נחש
מוקד עקרב וצעו נחש שרוף עקרב וצמאון -
דב ח 15 [נ"ש בינוני פעול: šarof - SP] 2.
בער פע"ע **to burn intrans.** הלא אוקדת בון
אש יהוה (VN בערת, להבת) כי בערה בס
אש יהוה because the fire of the Lord burned
among them - במ יא 3. ממה לא יוקד סניה A
מדוע לא יבער הסנה - שמ ג 3.

מוקדה והקים עניניו הך ברקין קבלה הך
אתי בעי ומוקדה ונשא ענינו (התנין אל פיעה)
כנגדו כמו ברקים, כאילו מבקש לשרפו - ת"מ
24ב.

אפתעל בער, נשרף to be consumed, burnt
ישראל אנושם וכל מצראי בה התוקדו
ישראל היה נינוח וכל המצרים נשרפו בו (בשחין)
Israel was relieved and all the Egyptians were
consumed - ת"מ 74א. התוקדת גויהתון באש
נשרפה גוויתם באש - ת"מ 79ב. בז אתוקדת

יִקַּר

זקניכם וירחיק את אויביכם - ע"ש ד 33. אוקר
ית אבוך כבד את אביך - שמ כ 11. את מוקר
רחמיך אתה מכבד את אוהביך - מ ד 22.

מוקר עמת צפית קשטה מוקר ישראל
ראה את רצון קי לכבד את ישראל - ת"מ 111ב.
כסיהתה וגליהתה אתו למוקר משה אישה
הנסתרות והנגלות באו לכבד את משה האיש
- ת"מ 262א.

מוקרה ושרו בביתה דלוט מוקרה
לאברהם ושכנו (המלאכים) בבית לוט לכבד
את אברהם - ת"מ 43ב. לא אוכל מוקראתך לא
אוכל כבדך - במ כב 37.

אֲתַפְעַל נִתְכַבַּד to be honored עמי דאה
see this honor אהרן בה אהרן
with which Aaron was honored - ת"מ 111ב. לעם
קדש אה איקר רב לא אתיקר בה בר מנוכון
"לעם קדש" (דב כו 9) הנה כבוד גדול שלא
נתכבד בו (עם) חוץ מכס - ת"מ 117ב. יתיקר
נביה רבה משה דאנהר מדעה - ת"מ 209א.
תתיקר תתברך - ע"ש כ 87. ואתיקרו והשעינו
- המליץ 605 > יקיר בהוראת היכבדו, אבל אפשר
שהוא מן קר"ר (ע"ע). מתעיני בכסיאתה ומתיקר
בגליאתה נשמר בנסתרות ומתכבד בנגלות -
נה 24-25.

אֲתַפְעַל נִתְכַבַּד to be honored משה ברה
דעמרם בידי אלה אתוקר בחייו ובמותה
Moses the son of Amram was honored by God
in his life and in his death - ת"מ 270א. והכס הן
לא אתוקר גוי דמותך דוע שלא נתכבד גוי
כמוך - ת"מ 277. ועל אפי כל עמה אתוקר *M₁
ועל פני כל העם אכבד - ויק י 3. ויהי כמה
דתתוקר ותפרק נירה *M₄ כאשר תאדר... - בר
כו 40. כי לית סיבו מתוקרה והכמה לית בה
אכן לא תכובד זקנה והכמה אין בה - ת"מ
170א.

אוקר ש"ע ז n. m. **כיבוד honor** נעמי לנביה
רבה משה הך תנה מן מלי אוקרה תלתה נראה
... משה איך שנה שלשה מדברי הכיבוד let
us observe the great prophet Moses how he
repeated three of the words of esteem - ת"מ
231ב. אוקר אוקרנך V כבד אכבדך - במ כד 11.
וימנון לא אוכל אוקרך B האמנם לא אוכל
כבדך - במ כב 37.

אוקרו ש"ע ז n. f. **כבוד honor** עסרה אוקרואן
אוקר עסרה כיבודים אוקרך ten honors He
honored you - ת"מ 228ב. ואנה יהבת לך נאבלס
אוקרו על אחיך Am₂ ואני נתתי לך שכס אחת
על אחיך I have given you Nablus as a honor

ע"ש כח 87. בינוני: ומתיקר wmiyāqqār - ננה 25.
אֲתַפְעַל עבר: אתוקר - ת"מ 270א. עתיד: אתוקר (מדבר)
- ויק י 3 *M₁. בינוני: מתוקרה (נ) - ת"מ 170א. **אוקר** -
במ כד V 11. **אוקרו** - במ כב 17. **איקר** iqār - מ ח 52.
איקרו - שמ כח E 2. **אתיקר** באתיקרי (+מדבר) - שמ
יד 18. **אתיקרו** באתיקרוטי (+ מדבר) - שמ יד 18 B.
יקיר yaqqār - מ ג 82. **יקירו** - ת"מ 391ב. יקירותך
(+נוכח) yaqqirūtāk - ע"ד ח 4. **יקר** - בר מג 1 (=)
המליץ (488). **יקרו** ביקרוטי (+ מדבר) - שמ כט 43 B.
מוקר - שמ כד 17, 16 A. **מיקרה** - ת"מ 294 א.

אָקַל 1 נִכְבַּד to be splendid, honored
זיו אפיו MA קרן עור פניו the skin of his face
was splendid - שמ לד 29. **2 נִכְבַּד** בהשאלה
heavy fig. יקר לב פרעה מעי למשלחה ית
עמה כבד לב פרעה מאן לשלח את העם
Pharaoh's heart is hardened - שמ ז 14. **ואדי**
משה יקרי וידי משה כבדים Moses' hands
grew heavy - שמ יז 12. **תיקר** עבדתה על גבריה
C תכבד העבודה על האנשים - שמ ה 9.

פֻּעַל 1 כִּיבַד to honor רחמת מרך ורחמך
יקרת יתה ויקרך אהבת את אדוניך ואהבך,
כבוד אותו וכיבדך He and you loved Him
and He honored you - ת"מ 309ב. **יקיר** לך... מרן כיבד אותנו...
אדונו - ע"ד כד 38. **איקר** איקרנך A כבד אכבדך
- במ כד 11. למך יקר ית בישתה אתגזי בקשט
למך כיבד את הרעה, נגמל בצדק - ת"מ 190ב.
ויקר קנומך במד לה תשמעוכבד את עצמך
על ידי שתשמע לו (למשה) - ת"מ 279א. אה
פתור מיקר קדשה בה משיב הנה שולחן מכובד,
הקודש מושם בו - ת"מ 227א. **2 הכביד to**
make something heavy וחזה פרעה הלא
הות רוחה ויקר ית לבה... ויכבד את לבו
when Pharaoh saw that there was relief, he
hardened his heart - שמ ח 11, וכמוהו פסי 28. **אנא**
יקרת ית לבה אני הכבדתי את לבו - שמ י 1.

מיקר לא ארשי מיקרך A לא אוכל כבדך
- במ ככ 37. דגוני סימניה דגלתון בעלמה אודמנו
תמן למיקרה שמיני האותות שגילם בעולם
נתכנסו שם לכבדו (את משה) - ת"מ (ק) 66ב.

אֲפַעַל כִּיבַד to honor ועסרה יקירואן אוקר
יתון עסרה כבודות כיבד אותם (האל את
ישראל) He honored them with ten honors -
ת"מ 195ב. רב חילה רבה דכן אוקר גדול הוא
האל הגדול, שכן כיבד (את השבת) - ע"ד יד 15
[ע' בהערות ז"ח]. לסהביה אוקר לגבריה שרר
לרביקה אנהר את הוקנים כיבד, את הגברים
חזק, את הנערים האיר בתבונה - ת"מ 208ב.
ויוקר לסהביכון וירחק לדבביכון ויכבד את

my honor be enraged in their assembly - בר מ יוסף
6.

יקירו שׁיעׁ נ n. f. **1 כבוד** honor יעקב אתה ליד עשו ביקירו רבה יעקב בא אל עשו בכבוד גדול Jacob came to Esau in great honor - ת״מ 91. ודעקה ביקירוואן וינהגו בכבודות - שמ יד 25. מובא גם בת״מ א76 זביח בהערה 6: הקריאה 'כבודות' - bakkābūdōt - דרוש הרומז לכוחות עליונים **2 תפארת** glory מן יחכם רזי יקירותך מי ידע את סודות כבודך who knows the secrets of Your glory - שמ יד 4. אני מעביד יקירותי קמיך I will make ע״ד ח all My glory pass before you ת״מ 279 זבשׁ השׁי שמ לג 19 A: איקר. נ״א טובין. אתחזי לידי בנוראות חזוה ויקירות רבינה נראה אלי בנוראות מראהו וכבוד תפארתו - ת״מ (ק) 11.

יקר א שׁיית **adj. קבד** בהשאלה heavy fig. יקר ממש ממלה כבד ממש הדבר the task is too heavy for you - שמ יח 18. וכפנה יקר בארעה the famine was severe in the land - בר מג 1. הלא יקר הוא שריר כי כבד הוא מאד - בר מא 31. **ב** שׁיעׁ ז n. m. **כבוד** ובכנשו אל ארגו יקרי M ובקהלם אל יחר כבודי in their assembly - בר מט 6.

יקרו שׁיעׁ נ n. f. **כבוד** honor ואתבעי תמן לברי ישראל ויתקדש ביקרותי B ונדרשתי שמה לבני ישראל ונקדשו בכבודי there I will be inquired by the Children of Israel, and they shall be sanctified by My Glory - שמ כט 43. יהוה אלהי דאבאתכון אתחזי לי בחסד מדילה ויקרות...נגלה לי בחסד משלו וכבוד - ת״מ 210 (משובשׁ. זביח העי 1).

מוקר שׁיעׁ ז n. m. **כבוד** glory ושרא מוקר יהוה על טור סיני A וישכן כבוד יהוה על הר סיני the Glory of the Lord abode on Mount Sinai - שמ כד 16. וחזב מוקר יהוה כנור יקדה A ומראה כבוד יהוה כאש אכלת - שמ כד 17. במוקר אבותיך פקדך אדוניך - מתנה (C Cow) 357.

מיקרה שׁיעׁ נ n. f. **כבוד** honor אתי עבידה נחמה ואני עושה כבוד (דברי האות ס אל האות ט) I give comfort and you give honor - ת״מ 294 א.

יקשן yiqšān שׁיעׁ פרטי n. pr.

יקשן שׁיעׁ וילדת לה ית זמרון וית יקשן - בר 2 - 3.

over your brothers - בר מח 22 (בכך נתכבד יוסף מאחיו. התה״ע: חיצוץ = במיוחד. דרוש. ראה עואנישׁ [Midr. 73 ג/ב].

הלא אוקרו אוקרנך שרירכי כבד אכבדך מאד - במ כב 17. עמי דאה אוקרותה דאתיקר בה אהרן ראה את הכבוד שנתכבד בו אהרן - ת״מ 111.

איקר שׁיעׁ ז n. m. **1 כבוד** honor כל איקר מדילך כל כבוד משלך הוא all honor belongs to You - מ ח 52. ואה מנעך יהוה מן איקר - במ כד 11. ואתחזי איקר יהוה בעננה - ת״מ 268 ב. ואנשה דיקים יתה יתגזי בכל איקר והאישׁ שיקיים אתה (את מצוות מתן לאביון) יגמל בכל כבוד - ת״מ 277 ב. **2 עושר** wealth וית כל איקרון וית טפלון... עזרו ובזו A ואת כל חילם וית טפס... שבו ובזו all their wealth, all their wealth they took as booty - בר לד 29 (השי אונקלוס: נכסיהון; נ ממניהון. עואנישׁ ג/ב 73).

איקרו שׁיעׁ נ n. f. **כבוד** dignity ותעבד רקעי קדש לאהרן אחוך לאיקרו ולרבו E ואשית בגדי קדש לאהרן אחיך לכבוד ולתפארת make sacral vestments for your brother Aaron, for dignity and adornment - שמ כח 2 (אפשר שנגר וכתב וי מפני רבו הסמוכה. נ״א לאיקר).

אתיקר שׁיעׁ ז n. m. **כיבוד** glory אני יהוה באתיקרי בפרעה ובכל חילה...בהכבדי בפרעה I am the Lord, when I gain glory through Pharaoh and his horsemen - שמ יד 18.

אתיקרו שׁיעׁ נ n. f. **כיבוד** glory באתיקרותי בפרעה ובכל חילו B - שמ יד 18.

יקיר א שׁיית **adj. 1 נכבד**, יקר noble דאת יקיר ונורא שאתה נכבד ונורא for You are Noble and Awesome - מ ג 82. והו יקיר מכל בית אבוה - בר לד 19. למדעל מן שמה יקירה ונוראה - דב כח 58. אראוה חדה אזמנת תלתה מצואן יקירין יתורה אחת" (במ טו 16) כולל שלוש מצוות נכבודות - ת״מ 156 א. ויחזי מנוחתה הלא טבה וית ארעה הלא יקירה m... ואת הארץ כי נעמה - בר מט 15 (להוראת עושרת ראה לעיל). **2 קבד** בהשאלה heavy, severe fig. וענן יקיר על טברה וענן כבד על ההר and a heavy cloud (was) upon the mountain - שמ יט 16. יקיר פם ויקיר לשן כבד פה וכבד לשון - שמ ד 10. הלא יקיר כפנה בארעה A כי כבד הרעב בארץ for the famine was severe in the land - בר יב 10. הלא יקיר מני VNECBA כי כבד ממני - במ יא 14. **ב** שׁיעׁ ז n. m. **כבוד** honor ובכנשו אל רגז יקירי C ובקהלם אל יחר כבודי let not

ירא - ירח¹

the brook that comes down from the mountain
- דב ט 21.

אפנעל הוינד **to bring down** נאמן בך ובמשה אישך ובכתבך דהורדת על ידו מן מעון קדשך we shall believe in You and in Moses Your
man - תי"מ 2225.

אָתפּעל הוינד **to be brought down** אלול משה לא אתחכם כל אהן ולא אתידע כלום ממה אתירד אלול משה לא הובן כל זה ולא נודע מאומה ממה שהורד (מן התורה) if it had not been for Moses all this would not have been known, and nothing would have been known of what was brought down תי"מ 174. לא תרצח לנפש תתריד באדמה - עבד אל (Cow) 358.

ירד² **yārād** שם פרטי *pr. n.*

ירד ש"פ ואקעים מהללאל חמש שנים ושנים שנה ואולד ית ירד - בר ה 15. ושת ואנש וקינן ומהללאל וירד - אס 24.

ירדן **yārdān** שם מקום *pr. n. (place)*

ירדן ש"פ בבקעת מואב על ירדן יריחו - במ לג 50. וגעזו ית ירדנה בשלם ועברו את הירדן בשלום 129. געזו ימה וירדנה עברו את היס ואת הירדן - מ א 10.

ירור[†] בעל חיים דורס **an animal** [איי מדור ירורין = נוה תנים - תרגי ישע לד 13. סואיי ירוריא ובניהין דנעמיתא = תנים ובנות יענה - ישעי מג 20 (LSP 87a). טלשיר 262]

ברת ירורה ש"ע נ *n. f.* **בת היענה** ברת ירורה N בת היענה - ויק יא 16.

ירח¹ יחידת זמן: חודש **month** [איי פירי מגדנין בכל ירח יירח - נ דב לג 14. סואיי בירחא תנינא - בר ז 11]

ירח **month** *n. m.* **חודש** ודער עמה ירח יומים וישב עמו חדש ימים he stayed with him a month - בר כט 14. בירח ניסן אתא אברהם מן חרן - אס 11. ואתו לטור האלהים ברבו בירחה תליתה - ת"מ 109. וכוננתה תלתה ירחים ותצפנהו שלשה ירחים - ש מב 2. ירחים ומועדים געוים הך דאתו ye'rim חודשים ומועדים חולפים כמו שבאו - ע"ד יט 31. בריש ירחה ye'ra שביעה מכל ארשי ירחה ye'rāyyā

ירא פחד **fear** [השורש שאול מן העברית H root] **יראה** ש"ע נ *n. f.* **אמונה** **faith** ויקרב רחמיכון ויאמן יראתיכון **yārātikon** ויקרב את אוהביכם ויתן ביטחון לאמונתכם - ע"ש ד 34.

מראה **mā'rā** ש"ע נ *n. f.* **יראה** **fear** עבודן וקענין אלפן מראה מנך יוצרנו וקוננו למדנו יראה ממך **our Creator, teach us to fear You** מ כ 16-17.

נורא ש"ת **1 adj.** **נורא** מתכונת האלוהים **awesome** (of God) דאת יקיר ונורא (nūrā) You are glorious and awesome - מ ג 82. אלהה רבה וגיבורה ונוראה - דב י 17. למדעל מן שמה יקירה ונוראה - דב כח 58. מר יחידאותה אחד פרד גדול נורא נאמן צעור... אדון היחידות, אחד, יחיד, גדול, נורא, נאמן, יוצר... - תי"מ 271. **2 איום** **dreadful** מדברה רבה ונוראה the great and dreadful desert - דב א 19. וכל עבידה לא תעבדון... הלא יום סלוחים הוא (נ נוראה) וכל מלאכה לא תעשו... כי יום כפורים הוא - ויק כג 28 (השי"ים נוראים).

נוראו ש"ע נ *n. f.* **נוראה** **terrible things** לעבד עמך ית רבואתה וית נוראותה אשר עשה עמך את הגדלות ואת הנוראות who wrought for you those marvelous, awesome deeds - דב י 21. אהיה באלהו תמיד בנוראו "אהיה" באלהות, תמיד בנוראות - תי"מ 197. תקיף נוראותה nūrā'ūtā החזק בנוראות - מ יא 85. אלהה דאבהתכון אתחזי לידי בנוראות חזוה - תי"מ (ק) 21.

נוראי ש"ת **adj.** **נורא** **terrible** מה נוראי אתרה הדין מה נורא המקום הזה how awesome is this place! - בר כח 17. הלא נוראי הוא - שמ לד 10. אל רב ונוראי - דב ז 21.

ירבלום אבן יקרה **a gem** [עירוב של יהלם ושל צבלום (ע"ע). אונקלוס: סהלום. Blend of yhlm and sblwm]

ירבלום ש"ע נ *n. m.* **יהלם** - המליץ 482 מן שמ כח 18 [ליתא].

ירד[†] תנועה ממקום גבוה אל מקום נמוך **descent** [ע"ש, ע"ע נחת, ר"ד. NSH, see nht, rwd.]

קל ירד **to descend** תורה תמימה ממעון הקדש ירדת **a perfect Torah comes down from the mountain** - תי"מ 5. וארמית ית עפרה אל נחלה יירידה מן טורה A ואשליכה את עפרו אל הנחל היורד מן ההר I threw its dust into the river

there shall be one law for the citizen and for the sojourner - שמ יב 49. אורו חדה ודין אחד יי לכוּן - במ טו 16. לבדיל תהי אורוהו יהוה בפמך - שמ יג 9. ככל אורוהוה הדה דאנה יהב לקדמיכוּן - דב ד 8.

אורו שׁיע נ. f. **תורה** teaching לבדיל תהי אורות יהוה בפמך E למען תהיה תורת יהוה בפיןך the Teaching of the Lord in order that the Teaching of the Lord may be in your mouth - שמ יג 9. דה אורותה לכל מכתש צרעתה C - ויק יד 54. למטר שריר ולמעבד ככל אורותה דירון יתכוּן כהניה - דב כד 8.

אורי שׁיע נ. f. **תורה** teaching ונטר מטרתי פקודי גזיראתי ואוריית *M₂ וישמר משמרתי מצותי חקותי ותורותי and kept My charge: My commandments, My laws, and My teachings - בר כו 5.

ארוהו שׁיע נ. f. **תורה** the Torah לית אלה אלא מרן ולא כתב הך ארוהוה אין אל אלא אדוננו ולא ספר כמו התורה there is no God but our Lord and no book like the Torah 18-17 [ע] בהערות זבייח]. כתב ארוהוה על מימר יהוה... וכתב על עקב הדה ארוהוה... ולא קם עוד נביא בישראל כמשה כתב את התורה על פי האל... וכתב בסוף זאת התורה... "ולא קם עוד נביא..." (דב לד 10) - ת"מ 270א. וקדקדק יקום בקשט יכתב ארוהוהונושיא יקום בצדק יכתוב את התורה - אס 22.

ארוהו שׁיע נ. f. **תורה** the Torah [עשיח] עסר מלין קבל נביא וביאר עמין ארוהו [עשיח] עשרה דברים קיבל הנביא וכתב בהן תורה Ten Words received the Prophet and wrote with them a Torah - ע"ש ו 21-20. תורה צוה לנו משה בן עמרם ארוהו קדישה "תורה צוה לנו משה" (דב לג 4) בן עמרם, תורה קדושה - ת"מ 256א. והודעת למשה בגזרה וארוהו והודעתי למשה חוקה ותורה - ת"מ 386.

תורה שׁיע נ. f. **תורה** תורה שאילה מן העברית the Torah H loan כל אילן צמתת יתון תורה חדה כל אלה כוללת אותם "תורה אחת" (ויק ז 7) "all these are gathered in "one law" - ת"מ 165א. דה גזירת תורתה MB - במ יט 2. למטר פקודי ותורת' EC (V ותורות') - שמ טו 28.

תורו שׁיע נ. f. **תורה** law תורו אחדה יהיה ליצובה ולגירוה B תורה אחת יהיה לאזרח ולגר there shall be one law for the citizen and for the sojourner - שמ יב 49. ודה תורת אשמה - ויק ז 1. על פם תורותה דירוןך על פי התורה

בראש החודש השביעי מכל ראשי החודשים - ע"ד כא 3-2.

ירח² yārā שׁיע פרטי pr. n.

ירח שׁיע ויקטן הולד ית... חצרמות וית ירח - בר י 26.

ירי הוריי ולימוד, הקניית דעת, **instructing**, **teaching** [א"י] אתא עובדא קומי ר' נסא והורי כרבי עקיבה - ירוש בימ ט ע"ב] ← תורת משה the Torah

אפעל עתיד: ואורי (מדבר) - שמ ד 15 A (= המליץ 453: והורי). מקור: מוראה - שמ לה 34 (= המליץ 453). למרהתון - שמ כד 12. אורה - דב לג 4 D. אורה - שמ יב 49 (= המליץ 611) אורהוה (מידע) - דב ד 8. אורו אורותה - ויק יד 54 C. אורי אוריתי (ר) - בר כו 5 *M₂ (מן אונקלוס O). ארוהו ארוהוה (מידע) - ע"ד א 18. ארוהו ārabā - ע"ש ו 21. תורה - ת"מ 165א. תורו - שמ יב 49 B. תרו תרוהוה (ריבוי מידע) - ת"מ 211ב.

אפעל 1 לימד, הורה to teach, instruct ואורי יתכוּן ית דתעבדון A והוריתי אתכם את אשר תעשון I will teach you what you shall do - שמ ד 15. והוריןך דא תמלל והוריתיןך אשר תדבר - שמ ד 12. ככל אורותה דירון יתכוּן כהניה... תטרון למעבד ככל התורה אשר יורו אתכם הכהנים... - דב כד 8. על פם תורותה דירוןך... תעבד - דב י 11. 2 הרהא to show אמיר לאברהם אל הארץ אשר הראך מהוא דאריה אלא טורה טבה אמור לאברהם "אל הארץ..." (בר יב 1) ומהו שהראהו? ההר הטוב it is said to Abraham "to the land which I shall show you" (Gen 12:1); what was it He showed? him if not the Good Mountain? - ת"מ (ק) 2 [נסמך אל "ארץ המוראה" בבר כב 2. זבייח ת"מ 144].

מוראה ולמוראה ית בני ישראל ולהורות את בני ישראל - ויק י 11. למוראה ביום אסתב להורות ביום הטמא - ויק יד 57. ולמוראה יהב בלבה ולהורות נתן בלבו - שמ לה 34.

מראה ארוהוה ומצותה דאכתבת למרהוה (EB למוראתון) התורה והמצוה אשר כתבתי להורותם - שמ כד 12.

אורוהו שׁיע נ. f. **תורה** teaching אורוהו פקד לנן משה D תורה צוה לנו משה Moses charged us with the Teaching - דב לג 4.

אורוהו שׁיע נ. f. **תורה** law אורוהו אחדה יהי ליצובה ולגירוה תורה אחת יהיה לאזרח ולגר

יריחו - ירק

הוא ראשון שיצא מירכו - ת"מ 159א.

יִרְחַן תרעומת **murmuring** [שורש תנייני מן ריחן (ע"ע). השי' אתיגר/אתגר ועי' המליץ Secondary 521
[root from rnn (q.v.).

אֶתְפַּעַל נִרְגַן to murmur ואתירנו ברי ישראל במשכניו A וירגנו בני ישראל באהליהם in their tents the Israelites sulked - אתפועל כנגד פע"ע On reflexives as intransitives see Florentin, NSS, 493.

ירק עולם הצומח, צבע **green, plant** [א"י כננתה דירקא - נ דב א 10. **סוא"י** וכל עסבא ירוקא למיכולא - בר א 30]

אֶתְפַּעַל נִבְהַל to be frightened אתבהלו (B אתבללו) רבני אדום... אתירקו כל דעורי כנען ECB אז נבהלו אלופי אדום... נמגו כל ישרבי כנען then were the princes of Edom dismayed...; all the inhabitants of Canaan were frightened - שמ טו 15 [פירש מן "הוריקו פניו" "their faces became green". lit.].

ירוק ש"ע ז **n. m. אבן יקרה** על שם צבעה **a gem after its color** ירוק ירוק ירוק E לשם שבו ואחלמה - שמ כח 19.

יריק א ש"ע ז **n. m. אבן יקרה** על שם צבעה **a gem after its color** סמוק בארק יריק V אדם פטדה וברקת - שמ כח 17. **ב** ש"ית **צבע green** יריק אי סמוק *M1 ירקק או אדמדם 49 יד - green or red.

ירק א ש"ית **adj. צבע green** ויהי מכתשה יארק אי סאמק והיה הנגע ירקק או אדמדם if the disease shows green or red - ויק יג 49 (המליץ: ירק). יארקן אי סאמקן ירקקות או אדמדמות - ויק יד 37 (המליץ 482: ירקנא). **ב** ש"ע ז **n. m. sg. tant. ירק השדה green plants** כל ירק עשב למיכלה כל י רק עשב לאכלה (I have given) every green plant for food - בר א 30. כירק עשב יהבת לכוּן - בר ט 3. כלחך תורה ית ירק ברה כלחך השור את ירק השדה - במ כב 4.

ירקוקי ש"ע ז **n. m. צמח a plant** דכרנן ית נוניתה... וית ירקוקית B זכרנו את הדגה... ואת החציר we remember the fish..., the leeks - במ יא 5.

ירקן א ש"ע ז **n. m. 1 מחלה a disease** ילוטנך יהוה בחמימתה... ובשדפנה ובירקנה יכך יהוה

אשר יורוך - דב יז 11. גזריה ודיניה ותורואתה - ויק כו 46. למטר פקודי ותורואתי - שמ טז 28.

תרו ש"ע נ **n. f. תורה teaching** [עש"ח NSH] ואקים תרוהתך ואקיים את תורתך I shall accomplish your teaching - ת"מ 206א. גזריה... וכל תרוהתה החוקים... וכל התורות - ת"מ 221א. וכל דיני וכל תרוהתי - 246א.

יריחו yâriyyu שם מקום (pr. n. (place). **יריחו** ש"פ בבקעת מואב על ירדן יריחו - במ כו 23.

יריחתה ש"פ בבקעת מואב עלבי ירדן יריחתה A - במ כו 23.

יריעה מפרש אריג לכיסוי המשכן **a sheet of linen** [א"י חמשין עונבין תעבד ביריעה חדתא - נ שמ כו 5 מן העברית:].

יריעה ש"ע נ **n. f. יריעה curtain** אך יריעתה אחתה תלתים באמה ארך היריעה האחת שלשים באמה the length of (each) curtain was thirty cubits - שמ לו 15 (= המליץ 482). וית משכנה תעבד עסר יריען מילת משזר ואת המשכן תעשה עשר יריעות שש משזר - שמ כו 1 (= המליץ 482). משחה אחדה לכל יריעתה מדה אחת לכל היריעות - שמ כו 2 (= המליץ 482). רשול דיתר ביריעת עאפיה - וסרח העדף ביריעות האהל - שמ כו 2.

ירך החלק העליון ברגל **thigh** [א"י שוי כען ידך תחות ירכי - נבר כד 2] ← **side**.

ירך ש"ע נ **n. f. 1 ירך thigh** לנפחי מעי ולנפל ירך לצבת בטן ולנפל ירך dilate the thigh to sag causing the belly to - במ ה 22. וקרב בכף ירכה ופקעת כף ירך יעקב ויגע בכף ירכו ותקע כף ירך יעקב - בר לב 26. שבו גבר חרבה על ירכה שימו איש חרבו על ירכו - שמ לב 27. במתן יהוה ית ירכיך נפלן בתת יהוה את ירכיך נפלת - במ ה 21. **2 חלק תחתון base** מגד דהב עד ירכיה ועד פרחיה מקשה זהב עד ירכיה ועד פרחיה; **hammered work of gold; hammers** from its base to its flowers - במ ח 4. **3 חלצים** בהשאלה **loins** fig. כל נפשה דעלת עם יעקוב למצרים נפוקי ירכה כל הנפש... יוצאי ירכו all the persons coming with Jacob to Egypt, his own issue - בר מו 26. בכורי אתה דהוא שרוי מן נפק מן ירכה "בכורי אתה" (בר מט 3) כי

קל ירש inherit to אלעזר חכמה ובה אתחיד ירת כל דלאבוה אלעזר ידעו והחזיק בו, ירש כל אשר לאביו Eleazar knew it and held fast to אביו ת"מ it; he inherited all that was his father's 274b. ואה בר ביתי ירת יתי והנה בן ביתי יירש אתי - בר טו 3. וירתו ית ארעה ויירשו את הארץ - במ כא 35. לארעה דירתו אבהתך - אס 21a. וירתונון ודערו אתריון ויירשו וישבו תחתם - דב ב 12. אתון תירתון ית ארעתון - ויק כ 24. סק רת כמד מלל יהוה עלה רש - דב א 21. וכל ברה ירתה פלגה וכל בת יורשת נחלה - במ לו 8. גועיה דאתון ירתים יתון - דב יב 2.

מירת למירת גוים ברבבים לרשת גוים גדלים - דב ט 1. טב הו ברה דיהי מלא מירת דלאבוה אשרי הבן שיהיה ראוי לרשת את אשר לאביו - ת"מ 224a. וארעה דאתון עברים לתמן למירתנה - דב יא 11.

אִתְפַּעַל הורש to be inherited כהנתה מיתובה רבה... וליתה מתירתה אלא בעמל מרבי עמולה הכהונה היא מדרגה גדולה... ואינה מורשת אלא במעשה המפאר את עושהו the priesthood is a very high rank...: it is not inherited except by a deed that glorifies its doer - ת"מ 115b.

יִירוּתה ש"ע נ n. f. **שליטת הנחלה ונטילתה** בהשאלה. **dispossession** fig. ויהי אדום יורתה ויהי יורתה עשו דבבה והיה אדום ירשה והיה ירשה עשו איביו Edom shall be in dispossession, Esau too, his enemy, shall be in dispossession - במ כד 18.

יְרוּת ש"ע ז n. m. **יורש heir** כלילה דיוסף שביק דלא ירות כתר יוסף עזוב ללא יורש the crown of Joseph is abandoned without heir - ת"מ 66. ויהושע נגודה וכלב ירותה ויהושע המנהיג וכלב היורש - ע"ד ט 30. זרעיון אנון ירותיו זרעיהם (של הצדיקים) הם יורשיו (של הספר הקדוש) - מ כא 39.

יְרוּתה ש"ע נ n. f. **שליטת הנחלה ונטילתה** בהשאלה. **dispossession** fig. ויהי אדום ירותה ויהי ירותה עשו דבכה EC והיה אדום ירשה... Edom shall be dispossessed, Esau too, his enemy, shall be in dispossession - במ כד 18.

יְרוּתה ש"ע נ n. f. **יְרוּשָׁה** **heritage** הלא ירתה לעשו יהבת ית טור גבלה הלא ירתה I have given the hill גבלה הלא ירתה - דב ב 5. כמד עבד ישראל לארע ירתתה - דב ב 12 (= המליץ 484).

בשחפת... ובשדפון ובירקון וברקת... and with scorching you with consumption..., and with scorching heat, and with mildew - דב כח 22 (= המליץ 483). **2 אבן יקרה** על שם צבעה **a gem after its color** סמקן ירקן וברקין B אדם פטודה וברקת - שמ כח 17. וירקן M₂* וברקת - שמ לו 10. **ב ש"ת** adj. **צבע green** ירקנאן ירקקות - המליץ 482 (ע"פ ויק יד 37. ליתא).

ירקק ש"ע ז n. m. **אבן יקרה** על שם צבעה **a gem after its color** ירוק ירוק ירקק E לשם שבו ואחלמה - שמ כח 17.

יִרְשׁ העברת רכוש מדור לדור **heritage** (עש"ה, ע"ע ירת. [NSH, see yrt])

קל ירש take possession ית יהוה אלהיך לקדמך ית ארעה סק רש E ... עלה רש the Lord your God has placed the land at your disposal; go up, take possession - במ יב 16 (ע"פ דב א 21, התה"ש שם: רת).

מירשה ותסחנון יתון לבניכון בתרכון למירשה סחנה A ונחלתם אתה לבניכם אחריכם לרשת אחזה - ויק כה 46.

אפעל תפס את נחלת פלוני בהשאלה **to dispossess** fig. סגוים גועיה האלין מני איך איכל ואורישון B (י"א למחרבתון) רבים הגוים האלה ממני איך אוכל להורישם these nations are greater than I; how can I dispossess them? - דב ז 17.

ירשה ש"ע נ n. f. **ירושה heritage** מן מלא אתר אבוה השוי מסב ירשתה מי שמלא את מקום אביו נעשה ראוי לקחת את ירושתו the one who takes the place of his father is worthy to receive his inheritance 213a (זביח העי 1). כמד עבד ישראל לארע ירשתה כאשר עשה ישראל לארץ ירשתו - דב ב 12 (גרסת היד השנייה בכ"י J. היד הראשונה: ירתתה).

יִרְת ירושה, העברת רכוש מדור לדור ובהשאלה קבלת רכוש או נחלה ע"פ צו אלהי **heritage** (א"י מן דיפוק מן מעדך הוא ירת יתך - נ בר טו 4. **סוא"י** ותירות יתהון - דב יב 29)

קלעב: ירת - ת"מ 274b. עתיד: ירת - בר טו 3. ציווי: רת - דב א 21. בינוני: ירתה - במ לו 8 (המליץ 484 ירתת, ע' זביח). מקור: מירת - דב ט 1. **אתפעל** בינוני: מתירתה (נ) - ת"מ 115b. **יורתה** - במ כד 18. **יְרוּת** qāt - ol - ת"מ 66. יורתה (מיועד) - ע"ד ט 30 יורתה - במ כד EC 18. **ירתה** - דב ב 5. **מורתה** - שמ ו 8 B. **מירתה** - שמ ו 8. **מתירתה** - שמ ו 8 C.

יש - ישט

*M₁ וחשב אפדתו the decorated band - שמ לט 5 [הש' תוס שביעית ג ד: אבנים תושבות]. מלעל לתושב אפודה *M₁ ממעל לחשב האפד - שמ לט 20. ואסאר יתה בתשב אפודה *M₁ ויחגר אתו בחשב האפוד - ויק ח 7.

ישבק yišbāq שם פרטי pr. n.

ישבק ש"פ וילדת לה ית זמרון... וית ישבק - בר כה 2.

ישוב yēšob שם פרטי pr. n.

ישוב ש"פ ובני יששכר תולע ופועה ישוב ושמרון - בר מו 13.

ישובאי ש"י gent. n. לישוב כרן ישובאה (V) ישובאי) - בר כו 24.

ישוה yašbe שם פרטי pr. n.

ישוה ש"פ ובני אשר ימנה וישוה - בר מו 17.

ישואי ש"י gent. n. לישוה כרן ישואה (VN) ישואי) - במ כו 44.

ישוי yašbi שם פרטי pr. n.

ישוי ש"פ ובני אשר ימנה... וישוי - בר מו 17.

ישט מסירה extending, handing over ←

שילוח sending (אינו בנוסח הקדום של התה"ש, טל ג סז. Not in old manuscripts of the ST. איי והוא מושיט ליה סנדליה - ירוש שבת ח ע"א. סוא"י מן ברנש מנכון דיבני מנה ברה לחים ומא כ"ף הו מושיט לה = איש מכס אשר יבקש ממנו בנו לחם והוא יגיש לו אבן? - מתי ז 10).

אפעל עבר: דהושט dūšəṭ - מ טז 14. בינוני: מושט mūšəṭ - מ כד 38. מעול: מושט mūšəṭ - מ כד 2. אתפעל עבר: התושט (נסתרת) - ת"מ 246ב.

אפענל 1 מסר, הושיט, extend to stretch forth אהן הו כתבה רבה דהושט מלכה רבה לנביה מהימנה זה הספר הגדול שהושיט המלך הגדול לנביא הנאמך, this is the great book that the Great King extended to the faithful prophet - מ טז 13-15. כתבה באצבעה ואושטה מן ימינה לנביא מהימן כתבה (האל את התורה) באצבעו ומסרה מימינו לנביא נאמן - ת"מ 303א [רמז לנאמר בדב לג 2]. מימינה אושטה למו: C 184, אבר-נארהין 24 [Abr-Nahrain] אל הרוחות מלאכה דהושט לה מליה מדבחיה קמאיה "אל הרוחות" הוא המלאך שהושיט לו (שם את הדברים

מורתה ש"ע נ. f. ירושה heritage ואתן יתה לכון מורתה B ונתתי אתה לכם מורשה I will give it to you as a heritage - שמו 8.

מירתה ש"ע נ. f. ירושה heritage. מירתה לקהל יעקב מרשה קהל יעקב heritage for the assembly of Jacob - ת"מ 256א, מביא את דב לג 4. ואתן יתה לכון מירתה - שמו 8.

מתירתה ש"ע נ. f. מורשה heritage ואתן יתה לכון מתירתה C *M₁ אמתירתה) ונתתי אתה לכם מורשה I will give it to you as a heritage - שמו 8. מתירתה קהלת יעקב C מרשה קהלת יעקב - דב לג 4.

יש part. of existence הקיום [עש"ח. ע"ע אית. NSH, see 3yt.

יש adv. י"פ is ואמר עשו יש לי רב אחי (ני"א אית, ית) ויאמר עשו יש לי רב אחי I have enough, my brother - בר לג 9 [שרבו]. הא שמעת הלא יש רבוץ במצרים A (ני"א אית, יית) הנה שמעתי כי יש שבר במצרים - בר מב 2. הנאדרי בקדש ונתמיד בישו חילה דצמת בין תרי זבנים לגו זה היום הנאדרי בקדש, המתמיד בקיומו, אשר כינס שני מועדים בתוך היום הזה - פינחס הרבן (Cow 462). ונתנו איש כופר נפשו ליהוה התמיד בישו מחצית השקל דדרשו על יד משה איש-ו - בן מניר (Cow 95).

ישב ישיבה, מגורים dwelling [עש"ח. ע"ע יתב

← חלק בלבוש הכהון a part of the priest's garment

קל ישב dwell ושב במישרי ממרא A וישב באלוני ממרא Mamre - בר יג 18. יושב ארע כנענאי יושב ארץ הכנעני - בר נ 11. ולא ישב ולא דמך לא ישב ולא שכב - ת"מ 107א. כד תעבד ית מטלתה... יכל עבד אי גיורה ישב כתיה כשתעשה את הסוכה... יוכל העבד או הגר לשבת תחתיה - ת"מ 124א. וכן בא הבינוני בת"מ בביטוי (מן בר כה 27) איש תם ישב אהלים - ת"מ 287א כיו"ב 204א, 242א: ישיב.

שבת ש"ע נ. f. 1 ישיבה sitting והיה בשבתך לברה E והיה בשבתך החוצה when you sit down outside - דב כג 14. 2 מגורים abode מכוון לשבתך a place made for Your - ביטוי מובא מן שמו 17 ע"ש ה 18, ת"מ 97א.

תושב ש"ע ז. n. m. חלק בלבוש הכהון a part of the priest's garment ותושב אפודה

[21 ב

שנה שׁעׁ נ n. f. **שינה** sleep טוב דקם מן שנתה וייתי לידך ברהמו šinte אשרי הקם משנתו ויבוא אליך באהבה happy is the one who wakes up from his sleep and comes to You with love - עׁיד יג 9-8. קומו מן שנתכון ועמו נהרה ושבחו לעבודה šenâtkon קומו משנתכם וראו את האור ושיבחו את יוצרו - עׁיד ז 17-18. ואתעיר יעקב משנתה ויקץ יעקב משנתו - בר כח 16. אפל אלה עליו שנתה ונפקה נפשה בלא צער הפיל האל עליו שנה (האל על משה) ויצאה נשמתו בלא צער - תׁיׁמ 266.

יִשְׁעַ גאולה, ישועה **salvation** [עשיׁח, עׁיע פרק. (NSH, see prq.

אפנל הושיע to save ויהי לי לישועה דהושיע עמו בסימניו דגלתון במצ[רים] ויהי לי לישועה" (שמ טו 2) אשר הושיע את עמו באותותיו שגילם במצרים "and he has become my salvation" (Ex 15:2) for He saved His people through His wonders that he revealed in Egypt - תׁיׁמ 246. אדכיר לטב משה איש האלהים אשר הושיע קהל עברא - תׁיׁמ 61א (ק: דהושיע). שופט כהן מלמד מעתיר מציל מושיע חלקת מוקק - תׁיׁמ 267 [מכינוי משה].

ישועה שׁעׁ נ n. f. **1 גאולה** במובאות מן התורה קרי מקלט לערוק צור ישועה שהוא (הר גריזים) נקרא מקלט לנס, צור ישועה (Mount Garizim) is a shelter for the fugitive, the "Rock of Salvation" (Dt 32:15) - אס 5א. עוד באה המלה במובאות מן שמ טו 2 ויהי לי לישועה: תׁיׁמ 72ב, 84א, 104א ומדב לב 15 וינבלו צור ישועתו: תׁיׁמ 195ב, 197ב. **2 תפילה** prayer [לשון קצר מן "תפילה לישועה": elliptic expression for: אגׁיב לישועתי ושמע קל מדרשיענה לתפילתי ושמע קול בקשתי and hear the voice of my request - אׁי 42.

יִשְׁפָה אבן יקרה **a gem** [מן העברית H]

ישפה שׁעׁ תרשישי שהם וישפה - שמ כח 20, לט 13.

יִשָּׁר יושר, תום **uprightness** [עשיׁח NSH]

קל ישר to be upright לא ישרו אחיו במה דעבדו והוא ישר במה דעבד לא ישרו אחיו במה שעשו והוא (יוסף) ישר במה שעשו

בפיו של בלעם) במזבחות הראשונים - אס 17א. אלה מושט ונביה רבה מקבל האל מושיט והנביא הגדול מקבל (את התורה) - מ כד 38. קבלו ממלל דחיים מושט ביד אלה דבלו דבר חיים מושט ביד האלוהים - מ כד 1-2. **2 שלח** to send ואושטת וזעקת ליעקב A ותשלח ותקרא ליעקב Jacob and she sent and called - בר כז 42. הלא לשארות אושטני אלהה A כי למחיה שלחני אלהים - בר מה 5. ואושט יעקב וזעק לדחל וללאה A וישלח יעקב ויקרא... - בר לא 4. ואושטת ית סולתה A ותשלח את אמתה - שמ ב 5. ויושטון מן משריתה כל צריעה A וישלחו מן המחנה כל צרוע - במ ב 2.

אֲמַפְעַל הוּשַׁת to be stretched forth, extended הן התושטת יד סהד וקטל זכי ואין מידי מציל אם נשלחה יד עד והרג צדיק, "ואין מידי מציל" (דב לב 39) if the hand of a witness is stretched forth and has killed an innocent man, "there is no deliverer from my hand" (Dt 32:39) - תׁיׁמ 246. בימי קדישה אתושט בימין הקדוש הושט (הספר) - מרקה : (Cow 49).

יִשְׁמוֹן ארץ שוממה **wasteland** [שאיילה מן העברית H loan]

ישמון שׁעׁ n. yāšimōn **ישמון** wasteland ריש סכיתה דמדיק על קדם ישמונה A) EC (ישמונה, VNJ) הישמון, B הישמונה [תפסו שם פרטי n. pr. as Int.] ראש הפסגה הנשקף על פני השימון overlooking the summit, overlooking the peak of the wasteland - במ כא 20. ונסב בלק ית בלעם ריש פעורה דמדיק קדם ישמונה A) EC שומאת, VNJ הישמון, B הישמון [תפסו שם פרטי n. pr. as Int.] ... הנשקף על פני הישמון - במ כג 28.

ישמעאל yišmāʿel שם פרטי n. pr.

ישמעאל שׁעׁ וקרא אברם ית שם ברה... ישמעאל - בר טו 16. ונקים לישמעאל מן אבוה חלק - תׁיׁמ 204א. אליפז בר עשו אגחי עם ברי ישמעאל - אס 13א.

ישמעאלאי שׁעׁ gent. n. ואה סיעה ישמעאלים אתיה מגלעד - בר לו 25. וזבנו ית יוסף לישמעאלאי וימכרו את יוסף לישמעאלים - בר לו 28.

ישן תרדמה **sleep** [אׁי ושנה בסימה נפלת על אברם - בר יט 12. **סואי** וארמי אלהא שינא על אדם - בר

ישראל - ית

נבחר האומות ישראל - מ יז 15. ועמה חרשה בקסמיו דכוכבה דישראל סליק וראה המנחש בקסמיו שכוּכב ישראל עולה - אס 14ב. עם יבני ועלו בני ישראל בגו ימה ויבאו בני ישראל בתוך הים - שמ יד 22. וישרון בני ישראל גבר על משרוה וחטו בני ישראל איש על מחנהו - במ א 52.

ישראלאי ש"י *gent. n.* ודקר ית תריון ית גברה ישראלאה וית אתתה על קבתה וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה - במ כה 18. אנצו במשריתה בר ישראליתה וגברה ישראלאה וינצו במחנה בן הישראלית ואיש ישראלי - ויק כד 10.

ישרון ש"י *yāšāron* שם פרטי *pr. n.* [כינוי לישראל בעשי"ח ע"פ דב לג 5. תנפס מן ישי"ר ומן שיי"ר *Epithet from Israel (NSH), int. from yšr, and sometimes from šyr.*

ישרון ש"י **ישראל** כך יתילף ישרון למימר A כך יברך ישראל לאמר - בר מח 20. כל נפק חיל בישרון A כל יצא צבא בישראל - במ א 3. הקדשתי לי כל בכיר בישרון A - במ ג 13. ויסמכון ברי ישרון ית אדיהון BA - במ ח 10. מלות ברי ישרון B - במ ח 11. כל בכיר פתוח פג בכרי ישרון BA - במ ח 16 וכן B בפס' 17, 18 וחמש פעמים בפס' 19.

יששכר ש"י *yāšīšākār* שם פרטי *pr. n.* **יששכר** ש"פ בני לאה בכור יעקב ראובן ושמעון ולוי ויהודה ויהודה ויששכר וזבולן - בר לה 23.

ית 1 תוויית המושא *nota accusativi* [שכיח בארמית המערבית. קוטשר, לשוננו כה, 129. על התפרסותו הכרונולוגית Tal, Sefarad XLVI, 444. א"י ויי נסי ית אברהם - נ בר כב 1. **סוא"י** בצורתא דאלהא עבד יתה - בר א 27.] 2 כינוי הרמז לרוחק *demonstrative* [המליץ 450: יתה = ההיא. **סוא"י** ודהבא די דיתה ארעא - בר ב 12. במקורות הארמיים מתקופת התלמוד. טל ג 19]

ית *yat* א תוויית המושא הישר **את** *facultative* שמור את יום השבת *marker of the direct object* טר ית יום שבתה observe the Sabbath day - ע"ד יח 6. ואשקיי ית אבוין חמר ותשקיהן את אביהן יין - בר יט 33. ותזרוזון ותעתון ית אבה לאכהומהרתם והורדתם את אבי הנה - בר מה 13. כל אלין אודמנו תמן למרבהא ית משה כל אלה נתכנסו שם לגדל את משה -

(Joseph's) brethren were not upright in what they did, while he was upright in what he did - ת"מ 242א.

ישרו ש"ע *n. f.* **ישר** *uprightness* לא בזכותך ובישירות לבך אתה עלל למירת ית ארעון לא בצדקתך ובשר לבך אתה בא לרשת את ארצם not because of your righteousness or the uprightness of your heart are you going in to possess their land - דב ט 5.

ישר ש"ת *adj.* **טוב**, **ישר** *upright* והישר כחזותו תעבד והישר בעיניו תעשה (if) you do what is upright in His sight - ת"מ א113. מביא את שמ טו 26, וכך הוא E שם. שאר כה"י: דכשר, כשירה. צדיק וישר הוא - ע"ש ה 23, ת"מ 2272. מביאים את דב לב 4. ואנן קעמין בכל עובד ישר לית בה חסרון ואנו עומדים על כל מעשה ישר שאין בר חסרון - ת"מ 147א.

מישור ש"ע *n. m.* 1 **עמק**, **מישור**, **valley** [מן העברית H] כל קרי מישורה כל ערי המישור all the towns of the plain - דב ג 10.

מישור ש"ע *n. m.* 1 **עמק**, **מישור**, **valley** **א"י** ית כל מישר ירדנה - נ בר יג 10. **סוא"י** ומא דלחורוהי היך מישר = ואחריו מישור - יואל ב 3 (לפי השבעים: πεδίον) ובחר לה לוט ית כל מישר ירדנהויבחר לוט את כל ככר הירדן Lot chose the Jordan plain for himself - בר יג 11. אדבקו למישור שדיה C חברו אל עמק השדים - בר יד 3, וכיו"ב 10. ואל תקעם בכל מישרה לטברה אסתלק ואל תעמד בכל הככר ההרה המלט - בר יט 17. איסטר מישר חזבה אצל אלון מורא - דב יא 30. מובא גם בת"מ 51, אס 10ב. כמישרים נצבין A כנחלים נטוי - כמ כד 6. זוע טברין ומישרין זעזע הרים ובקעות - מ יד 28. 9 **שפת הנחל** **riverside** וערבי מישר A וערבי נחל willows of the riverside - ויק כג 40.

ישראל ש"פ *yisrā'el* שם פרטי *pr. n.* **ישראל** ש"פ 1 שמו של יעקב *Jacob's name* שמשך יעקב לא יתאמר עוד הלא אם ישראל - בר לב 29. ונטל ישראל וקבע משכנה למעל מגדל עדר - בר לה 21. 2 בהרחה על כלל העם *Jacob's descendants* ברי בכורי ישראל - שמ ד 22. כל נפק חיל בישראל כל יצא צבא בישראל - במ א 2. ואתקף רגו יהוה בישראל - במ לב 13. ואמרו מצראי ערוקה מקדם ישראל - ויאמרו מצרים אנוסה מפני ישראל - שמ יד 25. ואצים כל ישראל בה - ת"מ 202. דמע אמיה ישראל

ויק יט 34. לתותבה - בר יט 9 *M₁. יתבו - שמ כח 19
 A. יתוב (yittob (qittūl) - עייש א 20. יתוב (< yētoḇ
 (yātōl) : qātōl) - עי'י 23 [עי' בהערות זביח]. מותבן
 מותבניכ[ון] - במ טו 2 m. מיתב - בר לב 26 A. מיתוב
 מיתובי (+מדבר) - בר כד 2 A. במיתוביון (+נסתרים) -
 שמ כו 23 (המליץ 481: במיתובין). מיתובה מיתובת
 (נסמך) - תי"מ 138A. מיתובי mīttūbi - מ יד 34. מיתובתי
 (+מדבר) - בר כד 2 (= המליץ 481). מתב במתבך - דב ו
 7. מתוב למתוב almittob - מ יח 15. מתובב - בר יב
 10. מתותבי (ריבוי נסמך) - בר לו 1 [גזור מן אַתְפַּעַל].
 תותב tūtāb - עי"ד כו 64. תותב (פועל תנייני עבר):
 ותותב - בר כו 6, כט 14 A. ציווי: תותב - בר כו 3 A.
 תותבה תותבתון (+ נסתרים) - בר לו 7 *M₁. תותבו
 תותבתך (ינכח) - בר כח 4 C.

קל 1 ישב to sit ואתקף ישראל ויתב על
 ערסה ויתחזק ישראל וישב על המטה של Israel
 sat up in bed summed his strength - בר
 מח 2. עמי דאה אוקרותה דאתיקר בה אהרון
 ויתב על תרי דרגין נביותה וכהנתהראה אותו
 הכיבוד שנתכבד בו אהרון וישב על שתי מדרגות:
 הנבואה והכהונה - ת"מ 111ב. יתב שבי עבדך
 תחת רביה ישב נא עבדך תחת הנער - בר מד
 33. קום שבי תב ואכל מצדי C קום נא שבה
 ואכלה מצדי - בר כו 19. תבו לכון הכה שבו
 לכס פה - בר כב 5. ממה אתה יתיב לודך מדוע
 אתה ישב לבדך - שמ יח 14. אסתכל פרעה וכל
 יתיביה לידה הביט פרעה וכל היושבים אצלו
 ת"מ 324. 2. גר נדיר בהוראה זו ונסוג מפני דו"ר to
 dwell (rare) ואולת תמר ויתבת בית אבואה
 ותלך תמר ותשב בית אביה Tamar went and dwelt
 in her father's house - בר לה 11. גבר
 שלם יתב משכנים איש תם ישב אהלים - בר
 כה 27. וארעה תהי לקדמיכון תבו תגרוה והארץ
 תהיה לפניכם שבו וסחרוה - בר לד 10.

מתב ולא יכלו למתב כחדה *M₁
 MJCA (למדור) ולא יכלו לשבת יחד - בר ג 6.

פעל 1 יסד to establish, found כמד בעה
 ברא וכמד בעה יתב כאשר רצה ברא וכאשר
 רצה ייסד as He wanted He created, as he wanted he established
 בממללה דיתב בפה שברא, בדיבור שישד - מ
 ה 6-5. כד גלה אורה אתחזי לכל עלמה ויתבה
 בגדה כאשר ברא את האור וראה לכל העולם
 ויסדו בגדולתו - תי"מ 271. שוי דאת זעק לון
 ומיתב לון סדר פרס אגרתה קמיון ומיד
 כשאתה קורא להם (לזקני ישראל) וקובע להם
 סדר, פרוס את האגרת לפניהם - תי"מ 10A. ואת
 צעיד לון... ומיתבין בסדרי יתוב ואתה תופס
 אותם (מעשי הבריאה) ומסדרם בסדר מסודר
 - עייש א 19-20. לא תימר במדעך הן ארעה מיתבה

תי"מ 191ב. פתח ית פמה ושאל שיאל - תי"מ
 296. ובטלת ית שמון - תי"מ 218ב. ואתון סניתון
 יתי - בר כו 27. כד יחזון יתך מצראי - בר יב 12.
 ועקד ית יצחק ברה ושוי יתה על מדבחה - בר
 ככ 9. וחזה יתה שכס בר חמור - בר לד 2. ואבעשו
 יתנן מצראי ויריעו אותנו המצרים - דב כו 6.
 ויהב יתן כמיליין ויתן אתנו כמרגלים - בר מב
 30. ואמרו כל כנשתה למרגם יתון באבנים -
 במ יד 10. לא תבנה יתינן גזיזון לא תבנה אתהן
 גזית - שמ כ 21. 3. כינוי הרמו. קודם לשם העצם
 demonstr. part. (for distant objects) prepositive
ההוא that ופקד פרעה ביתה יומה A ויצו
 פרעה ביום ההוא Pharaoh that day
 commanded - שמ ה 6. מן יתה גברה A - ויק כ 4.
 והוה ביתה זכנה A - בר כא 22. ביתה יומה C -
 ויק כב 30, כז 23. כמדור ישראל ביתה ארעה A
 - בר לה 22. רב הו יתה זזעוה גדול הוא אותו
 זזעוה - מ טו 142. וכל יתה קדשה רבה - עי"ד ג
 28. יתה קלה רבה... יאי משמענה אותו הקול
 הגדול (של האל מן הסנה)... יאה לשמעו - מ ט
 37-39. ונשתעבד קדם רבותה על כל יתה איקרה
 ונכנע לפני גדולתו על כל אותו הכבוד - תי"מ
 140. עמי יתה אמרה דוע הך הוא - תי"מ 154A.
 רב הוא יתה ממלה - תי"מ 247. טבין הוו
 יתון אריסי רחותה טובים היו אותם בעלי
 רעותה - תי"מ 350 [זביח העי' 4]. ביד יתון טביה
 דגעזו ביד אותם טובים שחלפו - תי"מ 6A. בא
 אחרי השם (נדיר) postpositive (rare) אדם יתחשב
 לגברה יתה A דם יחשב ללאיש ההוא
 man bloodguilt shall be imputed to that man - ויק יז
 4.

יתב ישיבה, מגורים sitting, dwelling [א"י מן
 בגלל מה את יתב לכלחודך - נ שמ יח 14. סואוי ויתבת
 כיבתא... על טוריא דארבט (!) - בר ח 4] ← ייסוד
 ויסיוד settlement, order [ע] אדם מת בלא חולי
 ואינו מיישב בניו - ברי"י 718]

קל עבר: ויתב - בר מח 2. עתיד: יתב - בר מד 33. ציווי:
 תב - בר כו 19 C. בינוני: יתב - בר כה 27. פעול: יתיב -
 שמ יח 14. מקור: מתב - בר יג 6 [מן אונקלוס]. **פעל**
 עבר: דיתב adyattab - מ ה 6. ציווי: יתב - תי"מ 7A.
 בינוני: ומיתב - תי"מ 10A. ומיתבין (+נסתרים)
 wamyättābon - עייש א 20. פעול: מיתב - דב יא 30
 VEB. **אפעל 1** עבר: ואתיב - בר מז 11 A. ואתבה
 (+נסתר) wātēbe - עי"ד א 11. עתיד: תתב (נוכח) - תי"מ
 137. ציווי: אתב - תי"מ 10A. בינוני: מתב mattab -
 עי"ד י 12. עבר: ואתיב - בר מז 11 *M₁ [מן אונקלוס
 O]. **אתפעל** עבר: אתיב - תי"מ 309. עתיד: ותתיב -
 ד 39. ציווי: אתיב - בר כו 19. בינוני: מתיב - תי"מ
 143. **אתפעל** עבר: ואתותב - בר כ 1. עתיד: יתותב -
 שמ יב 48. ציווי: אתותב - בר כו 3. בינוני: דמתותב -

39. your mind that the Lord is the God
 וכן אתיבת עלמה וכך נתייסד העולם
 thus was the world established - תי"מ 309א. דו במלתה
 מתעבד וברב דחנתה מתיבת כי הוא (העולם)
 בדברו נעשה ובגודל חפצו מתייסד - תי"מ 143ב.

אִתְפַּעַל הַתִּישֵׁב to settle down ואתותב
 בגררוישוב בגרר he was dwelling in Gerar - בר
 כ 1. עם לבן אתותבת עם לבן גרתי - בר לב 5.
 ואן יתותב עמכון גיורוכי יגור עמכם גר - שמ
 יב 48. אתותב בארעה הדה גור בארץ הזאת -
 בר כו 3. גיורה דמתותב עמכון הגר הגר - ויק ט
 34.

אִתְפַּעַל הַתִּישֵׁב n. f. מגורים sojourning אהד
 עלל לאתותבה *M₁ אחד בא לגור one came
 for sojourning - בר יט 9 [מקור מן אונקלוס.
 Onqelos type inf.]

יִתְבוּ שׁׁעׁ n. f. אבן יקרה a gem לשם יתבו
 ואעלמו A לשם שבו ואחלמה - שמ כח 19 [תרגום
 מיכאני מענין ישיבה. ראה להלן מיתב Mechanical
 [transl. of šbw.]

יִתְבוּ שׁׁעׁ n. m. סידור order ומיתבין
 בסדרי יתוב ומסדרים בסדרי סידור they
 arrange in an arrangement of order - עי"ש א 20.
 חכמתו יתבת כל כלום בטב יתוב חכמתו קבעה
 כל דבר בטוב מסודר - אלעזר ב 29-30 [זבי"ח סס].
 עפל יפקד יתון ביתוב החל (משה) לצוות אותם
 (את השבטים) על הסדר - תי"מ 256ב. יתוב רב
 עד מותר סדר גדול עד מאוד - תי"מ 272.
חנייה encampment שילתה יתוב וטלטול
 בקשתו (של משה) היא חנייה ונסיעה (במדבר)
 (Moses') request is settlement and migration -
 תי"מ 185א.

יִתְבוּ שׁׁעׁ n. m. חבר בפמליה
companion אמר לרבניו ולכל סיעת יתוביו
 אמר (פרעה) לשריו ולכל סיעת היושבים אצלו
 (Pharaoh) said to his chieftains and to the
 group of his companions - תי"מ 23א. ולית אתרה
 מסחן תותב ולא ערפלה מקבל יתוב ואין
 מקומו (של האל) מקבל תושב ולא הערפל
 מקבל יושב - עי"ד י 22-23.

מִתְבוּן שׁׁעׁ n. m. מגורים settlement כד
 תיעלון לארעה מותבניכ[ון] m כי תבאו אל
 ארץ מושבתיםכ when you enter the land of
 settlement - בר טו 2.

מִיתְבּׁ שׁׁעׁ n. m. 1 מגורים abode הן משמני
 ארעה יהי מיתבך *M₁ (ני"א מדורך) משמני
 הארץ יהי מושבך your abode shall enjoy the

על תהומה דמיה אל תאמר בלבך שהארץ
 מיוסדת על תהום המים - תי"מ 2272. **חִיזַק to**
strengthen תקף רגליך ולא יקרבנון נשיש...
 יתב אדיך ויקירין בשרירו חזק רגליך ולא
 תיגש בהן חולשה... ישב ידיך והכבד אותן
 בחוזק strengthen your hands and harden them
 with force - תי"מ 7א [זבי"ח ע' 5 וכן עואני"ש ה 262].
3 הושיב seat, place לאתרה דיתבתך
 בה אל המקום אשר הושיבותיך בו to the
 place where I placed you - תי"מ (ק) 29א. הך מד
 יתבון במשכנה בזבן קרבנה ככן יתבון בזבנה
 דפקדון כמו שהושיבם (את ראשי השבטים)
 במשכן בעת הקרבן כן הושיבם בזמן שציוום
 (משה) - תי"מ 169א. בארע כנענאה מיתב בבקעה
 VEB (C דיתב) בארץ הכנעני היושב בערבה -
 דב יא 30.

אִפְעַל 1 יישב דעתו to strengthen one's
mind ואתיב יוסף ית אביו A (*M₁ ואותיב)
 ויושב יוסף את אביו - בר מז 11. אתב מדעך...
 ושמע כדו יישב דעתך... ושמע עתה
 strengthen your mind... and listen now
 95ב. אתבו מדעיתכון שמועי מליה ואזינו יישבו
 דעתכם שומעי הדברים והאזינו - תי"מ 121א.
 ואתב נפשך ואתילף ויישב נפשך ולמד - תי"מ
 272. יאי לך כדו תתב קנומך ותשמע קלי
 ראוי לך עתה שתיישב עצמך ותשמע קולי -
 תי"מ 137*א. **2 הושיב seat, place** והאתבה
 מרה על דרג מד לית מלך מלו ומתב והושיבו
 אדוניו על מדרגה שאין מלך מוסמד ליישב בה
 and his Master placed him on a rank that no
 king is authorized to place - עי"ד א 11-12. וכן
 עבד לאדם כד אתבה על תרח גנתה... כאשר
 הושיבו על שער הגן - תי"מ 221ב. ואתיב יוסף
 ית אביו *M₁ (A ואתיב) - בר מז 11. **3 כתב to**
write אתב בספרך כתוב בספרך your book
 - תי"מ 10א [זבי"ח ע' 1].

אִתְפַּעַל 1 ישב to sit קום שבי אתיבת ואכל
 מצדיי קום נא שבה ואכלה מצדיי
 eat of my game - בר כז 19. ואתיבתו מיה C (JA
 ועזור) וישבו המים - בר ח 3 [נתמוג פ"י עם עי"ו
 (wyāšābu) ונתפרש ל-C ינתיישבו המים]. **2 גר**
to dwell ואתיבת בגרר M וישב בגרר he was
 dwelling in Gerar - בר כ 1. ועמגן תתבון!
 *M₁ עמנו תשבו - בר לד 3. **3 נתייסד to be**
established ותחכם יומן ותתיבת עם לכך
 הלא יהיה הוא האלהים VECB (J ותעזר!)
 והשיבות אל לבך כי יהיה הוא האלהים
 therefore this day and let it be established in

משכן מיתובי למלכותי עשו לי משכן מושב למלכותי - מ די 33-34. ומיתוביתה עד צידן וירכתו עד צידון his seat dwelling shall be as far as Sidon - בר מט 13 (- המליץ 481: מתוביתה). מכבן למיתוביתך פעלת יהוה מכון לשבתך... - שמ טו 17. **2 ירך** לשון נקיה **thigh euph.** שבי אך תחת מיתוביתיתחת ירכי **rank** מדרגה **3** hand under my thigh - בר כד 2. **3 מדרגה rank** רבה היא מיתובית משה גדולה היא מדרגת משה the rank of Moses is very high - ת"מ 5א. הן תטרון הדה מיתוביתה אתון מצלחים בתרי עלמיה אם תשמרו מדרגה זו, אתם מצלחים בשני העולמות - ת"מ 146ב. **4 יד** לנשיאה **tenon** מיתובי - המליץ 479 לכנון שמ כו 17 [ליתא].

חחב ש"ע ז n. m. **1 ישיבה stay** במתבך בביתה בשבתך בבית in your stay at home - דב ו 7, יא 19. במתבך לברה בשבתך חוצה when you sit down outside - דב כג 14. כמתבה על כרסי מלכותה - דב זי 18.

חחוב ש"ע ז n. m. **1 מושב seat** מתוב סעדותה יגר שהדותה the seat of testimony - בר לא 47 [נתפרש בתה"ש משרש גור. Int. as from gwr. **2 ישיבה dwelling** למתוב עמנן *M, לשבת עמנו dwelling with us - בר לד 22. ואמלי יתי למתוב לייך ועשה אותי ראוי לשבת אצלך - מ יח 15 [ההגייה almittob אבל במסורתם נתפס "לשוב" זביח עואניש ג/ב, עמ 243]. **3 בסיס base** מגד תעבד ית מנהרתה מתוביה מקשה תעשה את המנורה ירכיה the base... of the lampstand shall be made of hammered work - שמ כה 31.

חחוב ש"ע ז n. m. **1 מגורים dwelling** ונעת אברם למצרים למתובת תמן לגור שם Abram went down to Egypt for dwelling there - בר יב 10. למתובת בארעה אתינן EA לגור בארץ באנו - בר מז 4. בארע מתובתי אביו בארץ מגורי אביו - בר לו 1. **2 תקופת חיים** בהשאלה **lifetime fig.** יומי שני מתובתי ימי שני מגרי the years of my lifetime - בר מז 9.

חחוב ש"ע ז n. m. **1 תושב sojourner** וחסלך תנוף באפי תותב צריך וחלילה לך מלנוף בפני תושב עני poor sojourner - ע"ד כו 63-64. תותב הוית בארע נכראותה גר הייתי בארץ נכריה - שמ ב 22. יששכר חמור תותבים יששכר חמור גרים Issachar is an ass (i. e., servant) of sojourners - בר מט 14 [עואניש ג/א 34]. **2 מגורים sojourning** ולא ארשת ארע תותביהון למסבל יתון A ולא יכלה ארץ מגריהם לשאת

fat of the earth - בר כז 39. **2 ירך** לשון נקיה **thigh euph.** ואתבקעת כף מיתב יעקב A (ני"א ירך) ותקע כף ירך יעקב was fractured - בר לב 26, וכן A בפסי 33. למכסאה כסר ערוה ממתנים וסעד מיתבים יהונו A (ני"א מיתובין, ירכים) ממתנים ועד ירכים יהיו - שמ כח 42. **3 צד** הרחבה מן **side 2** על מיתב משכנה צפונה A על ירך המשכן צפונה A on the north side of the tabernacle - שמ מ 22. על מיתב מדבחה A על ירך המזבח - ויק א 11. **4 אבן יקרה a gem** לשם מיתב ולא שבו MB לשם שבו ואחלמה - שמ לט 12 [תרגום מיכאני מעניין ישיבו. ראה לעיל יתבו. Mechanical transl. of šbw.].

מיתוב ש"ע ז n. m. **1 תקופת חיים** בהשאלה **lifetime fig.** ימי שני מיתובי V ימי שני מגרי the years of my lifetime - בר מז 9. **2 ירך** לשון נקיה **thigh euph.** שוי שבי אך מתי מיתובי A שים נא ירך תחת ירכי put your hand under my thigh - בר כד 2. ויגע בכף מיתובה ויגע בכף ירכו - ת"מ 1012 [מביא את בר לב 26, אבל בתה"ש שלפניו: ירכה]. **3 ירכתי rear side** ותרין לוחין תעבד למזביאת משכנה במיתובין ושני קרשים תעשה למקצועות המשכן בירכתיים and make two planks for the corners of the Tabernacle at the rear - שמ כו 23. וחמשה נגרים ללוחי אסטר משכנה למיתובין וחמשה בריחים לקרשי צלע המשכן לירכתיים - שמ כו 27. **4 מדרגה rank** ולכנה רבה עסרה מיתובין ולכהן הגדול עסר מדרגות the high priest has ten ranks - ת"מ 118ב, 119א. ותשמישה הוא מיתובה ושירותו הוא מדרגתו - ת"מ 119א. **5 בסיס base** מגד תעבד ית מנהרתה מיתוביה... A מקשה תעשה את המנורה ירכיה... the base... of the lampstand shall be made of hammered work - שמ כה 31.

מיתובה ש"ע ז n. f. **1 מגורים sojourning** חדה עלל למיתובה A אחד בא לגור one came for sojourning - בר יט 9. ודער יעקב בארע מיתובת אביו V וישב יעקב בארץ מגרי אביו - בר לו 1. **2 צד side** מיתובת משכנה E ירך המשכן the side of the Tabernacle - שמ מ 24. ולמיתובת משכנה V ולירכתי המשכן - שמ כו 22. **3 מדרגה rank** כהנתה מיתובה רבה עד מותר הכהונה היא מדרגה גדולה עד מאוד the rank of the priesthood is very high - ת"מ 115ב. כד בלש מיתובה ליתה יהיבה לה כאשר ביקש [קרח] מדרגה שלא ניתנה לו - ת"מ 138א.

מיתובי ש"ע ז n. f. **1 מושב seat** עבדו לי

יתם - יתר

ולארמלתה יהי - דב כד 19.

יתקולן נזיפה rebuke [שרבוב מן הגיליון] *[Interp. from the margin]*

יתקולן ביטוי אדורביאלי **adv. בכעס in anger** ושמעו ית קול יהוה אלה מתיול יתקולן בפרדיסה לרתח יומה (E)A וישמעו את קול יהוה אלהים מתהלך בגן (נוזף) לרוח היום they heard the voice of Lord God moving about - in the garden in anger at the heat time of day Barhélemy 690: - < يتقاول - > yeqawal = echanger des paroles aigres avec l.qqn.

יתר שיר, עודף **excess, remainder** [אי] במותר בני די יתר - נ דב כח 54 (בגיליון). **סואיי** עוד יתוסף מא דיתר מן אטריל - ישע י 20

קל עבר: יתרג **yâtâr** - ע"ד יט 34. יתרו **yâtâru** - ע"ד כח 37. בינוני: דיתר - ויק כה 27. דיתרה (נ) - ויק ג 10 C. יתרת (מיועד) - שמ כט 13 EB. דיתרים (ר) **adyâtârân** - ננה 10. **פעל** עבר: ויתר - אס 38. עתיד: תיתר (נוכח) - בר מט 4 C. **אפעל** עבר: אותר - שמ טו 18. עתיד: יותר - שמ טו 19. **אתפעל** עבר: אתותר - שמ י 15. עתיד: יתותר - שמ כט 34. בינוני: רדמתותר - ויק ח 32. **אותרו** ואותרות (נסמך) - ויק יד 17 E. **יתיר** **yâtâr** - מ ב 76. **יתירה** יתירת (נסמך) - שמ כט 13. **יתירו** יתירות (נסמך) - ויק ח 16. **יתר** **yâtâr** - ע"ד כג 63. **יתרן** דיתרון **adyâtârân** - אי"ג 14. **מותר** **mûtâr** - ע"ד טו 15. **תותרו** ובתותרות (נסמך) - דב כח 54.

קל גדל, עדיף **to exceed, surpass** ולא יתרא **to exceed, surpass** ולא פחת לא ירבה ולא ימעט **did not exceed** ולא פחת לא ירבה ולא ימעט **nor lessen** - ע"ד יט 34. יתרו חובינן רבו פשעינו - ע"ד כח 37. אתחילו חובינן ויתרו סריחתן עצמו פשעינו ורבו חטאינו - ע"ד יא 28. ויעזר ית דיתר לגברה דזבן לה והשיב את העודף לאיש אשר מכר לו - ויק כה 27. אה שלמו יתרה הנה שלמות יתרה - ת"מ 2295. דיתרה על כבדה EB יותרת הכבד - ויק ג 10 [נתפס בינוני]. יתרת כבדה EB יותרת הכבד - שמ כט 13. יתרתה דעל כבדה M - ויק ג 10. עקיה דיתרן עליו המצוקות הרבות עליו - ננה 10.

יפנע 1 העדיף **to prefer trans.** פע"י שם על יפת הרבה **Noah preferred Shem to Japheth** - אס 38. **יתר** פע"י **to excel intrans.** פחת כמים אל תותרי שוגות, **you flew** as water, you shall not excel - בר מט 4. **אפנע 1 העדיף** **to exceed** ולא אותר דאסגה

the land of their sojourning could not support them - בר לו 7. ויהבת לך... ית ארע תותביך A - בר יז 8. למירת ית ארע תותביך N*M₁B - בר כח 4.

י'תותב [פועל תנייני גזור מן אתפעל **Secondary** **to reside** **form from Ettaf'al**] גר **to reside** וישב יצחק באשקלון - בר כו 6. תותב בארעה הדה A גור בארץ הזאת reside in this land - בר כו 3. ותותב עמה ירח יומים A וישב עמו חדש ימים - בר כט 14.

תותבה ש"ע נ **n. f.** **מגורים sojourning** ולא יכלת ארע תותבתון למסבל יתון M₁* ולא יכלה ארץ מגריהם לשאת אתם the land of their sojourning could not support them - בר לו 7. ארע תותבתון M₂* ארץ מגריהם - שמו 4.

תותבו ש"ע נ **n. f.** **1 מגורים sojourning** ולא יכלת ארע תותבתון למסבל יתון - בר לו 7. ארע תותבתון C ארץ מגריהם - שמו 4. למירת ית ארע תותבתך C - בר כח 2. **2 תקופת חיים** בהשאלה **lifetime fig.** יומי שני תותבותי C the years of my lifetime - בר מז 9.

יתם יתמות, איבוד ההורים **orphanness** [אי] עבד דיניהון דיתמן ודארמלתה - נ דב י 18. **סואיי** דתהא ארמלתא לבזא ויתימא לחטופין - ישע י 2

יתום ש"ע ז **n. m.** **יתום orphan** לגיורה לאיתמה ולארמלתה יהי VB לגר ליתום ולא למנה יהיה **it shall go to the stranger, the orphan, and the widow** - דב כד 19 [ווריאנט של יתם].

יתום ש"ע ז **n. m.** **יתום orphan** [מן העברית H] כל ארמלה ויתום לא תלבטון VB כל אלמנה ויתום לא תענו **you shall not ill-treat any widow or orphan** - שמ כב 21. ויון נשיכון ארמלן ובניכון יתומין C (B יתומים) - שמ כב 23. לא תסטי פשרון גיור יתום E - דב כד 17.

יתום ש"ע ז **n. m.** **יתום orphan** ארור מסטי פשרון גר יתם וארמלה ארור מטה משפט גר יתום ולאמנה פשרון גר יתם **cursed be he who subverts the rights of the stranger, the orphan, and the widow** - דב כו 19. כל ארמלה ויתם לא תלבטון כל אלמנה ויתום לא תענו - שמ כב 21. דליתמה הב בלך לא תעלם אשר ליתום, תן דעתך שלא תתעלם - ת"מ 1516. ארמלתהה שגיהן יתמיה חיבין רבקה מדודין האלמנות שוגות, היתומים חוטאים, הנערים מורדים - ת"מ 233א. ובניכון יתמים - שמ כב 23. לגיורה ליתמה

יתרו - יתת

been enough - שמ לו 7.

יתרו yitru שם פרטי *pr. n.*

יתרו ש"פ ואתא יתרו חתן משה... ואתאמר
למשה אה חתנך יתרו אתי לידך - שמ יח 5-6.
עזר נביה רבה משה ליד יתרו - ת"מ 14ב. ומשה
רעי עאן יתרו - אס 16א.

יתרן yitrân שם פרטי *pr. n.*

יתרון ש"פ בני דישון חמדן ואשבן יתרן - בר לו
.26

יתת yâtât שם פרטי *pr. n.*

יתת ש"פ רבה יתת - בר לו 40.

כ

כרחם עם רחמה אשר דיבר עם אדוניו כידיד עם ידיו - ת"מ 178א. ותהונו כמלאכיה והייתם כאלהים - ת"מ 194א [מביא את בר ג 5 לפי A המרחיק את ההגשמה]. לית חזית כהון בארע מצרים לביש A (ני"א כותין) לא ראיתי כהן בארץ מצאים לרע - בר מא 19 [חיבור כ לכינויים במישרין אינו שגרת]. *unusual*. וכן מה דאנה עבד עמך אותות גדלים כהם לא נבראו - ת"מ 209א. אלה רב ולית כותה אל גדול ואין כמוהו - א"ח 1. רחמיך כמים טפים כל אש רחמיך כמים מכבים כל אש - מ"ח 6. מן יעבד כעובדיך וכנצחניך מי יעשה כמעשיך וכנצחונותיך - ע"ש (תפילת יהושע) 60. להערכת מספר או כמות *in approximations of numbers or quantities* ונטלור... כשת מון אלף רגלי כשש מאות אלף רגלאי about six hundred thousand men on foot - שמ יב 37. ונפל מן עמה... כתלתה אלפים גבר ויפל מן העם... כשלת אלפים איש - שמ לב 28. כאורע יום כדרך יום - במ יא 31. 3 לציון הזמן *in circumstantial expressions of time* כאפקותון יתון לברה ויהי כהוציאם אותם החוצה - בר יט 17. והוה כחזותה ית קודשה ויהי כראותו את הנם - בר כד 30. ויהי כקרובכון לקרבהי והיה כקרבעם אל המלחמה - דב כ 2. 4 להצעת פעולה או נסיבות לכאורה *in expressions of apparent actions or circumstances* כאילו **as if** יוסף כאמור אתון אתין אל ביתי עבדו, עובדי יוסף כאילו אומר: אתם באים אל ביתי, עשו כמעשי Joseph was as though saying: you are coming to my house, do what I do - ת"מ 144א. וכבודה עוד כאמור אה קהלה... והכבוד כאילו אומר עוד: הוי הקהל... - ת"מ 147א.

† כאב/כיב סבל וצער **pain, agony** |> כוב מפני עיבוד הגרוניות. *Ilw due to the loss of the gutturals*. א"י מעי מעי כיבין לי - תרגי ירמ ד 19. ס כאב - LS 314

קנ צער **suffer** to ולא תשבק יתה כהב לכה ולא תניח אותו (את היתום) כואב (בלבו) do

כ¹ האות האחת עשרה באלף בית. סימן המספר 20. The eleventh letter of the alphabet. Symbol of the number 20.

כ **kāf א 1** מספר מונה **cardinal number** עשרים **twenty** ואלף מתושלח כ שנה וזק שנה ולמד מתושלח שבע מאות ועשרים שנה Methuselah ומנמרוד הראשון אל נמרוד השני (עברו) אלף ועשרים שנה - אס 110. כד אבני שהם עשרים וארבע אבני שהם - אס 3א. 2 מספר סודר **ordinal number** בירה אלול בכ וא לירחה בחודש אלול בעשרים ואחד בחודש **one of the month of Elul** - אס 112.

כ² תווית היחס נסמכת אל המלה התוכפת. שימושה העיקרי בהשוואת שמות עצם או פעולות, בציון הנסיבות שהשם נתון בהן. *prep. prefixed to the following word; occurs mostly in comparisons of nouns or actions and in expressions of circumstances.*

כ תנועה מלאה באה אחריה **an a** *it is followed by an a* כמיה **kāmam** = כמים - מרקה יח 6. כעובדיך וכנצחניך **kā'ūbādak wkānēšānak** = במעשים וכנצחונותיך - ע"ש ו 60. שכיחה בצירופים כות (ע"ש), כמה, כמד (ע"ש) ועוד. *occurs in compounds, such as kwt, knh, kmd, etc. (q. v.)*

כ תווית יחס **prep. 1** להשוואת שמות עצם או פעולות **as** *in comparisons of nouns and actions* כמו **as like** ואתון יומן ככוכבי שומיה לסגי והנכם היום ככוכבי השמים לרב **as you are this day as the stars of heaven for multitude** - שמ יח 25 (=דב א 10). מובא גם בת"מ 131ב. כחזב אש ככמראה אש **like the appearance of fire** - במ ט 15. כותכון כגיורה יי לקדם יהוה ככם כגר יהיה לפני יהוה - במ טו 15. דקיק ככופר דק ככופר - שמ טו 14. כיצובה מנכון יהי לכון גיורה כאזרח מכס יהיה לכם הגר - ויק ט 43. לי הכסי כגלי לי הנסתר כנגלה - ת"מ 150א. מן הצפין לאנש לגו שבילה למחיתה כנחשה ארורה עלל בלבטתה מי שארב לאדם בדרך להכותו כנחש הארור בא בקללה - ת"מ 162א. דמלל עם מרה

כאב - כבב

פעל 1 נתגודד to gang up ועמה תניניה מכהרין עליו פתח פמה ובלע כהלון וראה (התנין של משה) את התנינים מתגודדים עליו ופתח פיו ובלע את כולם (Moses' serpent) saw the other serpents ganging up (around) him and opened its mouth and swallowed them all 2 [PSm 1667 - הציק - השי כאר = הציק - תימ אלמים בתוך השדה VCA והנה אנחנו מאלמים behold, we were binding sheaves in the field - בר לו 7.

נארה שיע n. f. **אלומה sheaf** והא אנחנו מכאריין באריין בגו ברה והא קעמה כארתי VC ואה סהרן כאריכון VC וסגדן לכארתי A) כארתי... מכארתיכון... לכארתי) והנה אנחנו מאלמים אלמים בתוך השדה והנה קמה אלמתי וגם נצבה והנה תסבנה אלמתיכם ותשתחוינה לאלמתי sheaves in the field, and lo, my sheaf arose and stood upright; and behold, your sheaves gathered round it, and bowed down to my sheaf - בר לו 7.

מנארה שיע n. f. **קבוצת אלומות group of sheaves** והא תסתהר מכארתיכון ותסגד לכארתי והנה תסבנה אלמתיכם ותשתחוינה לאלמתי sheaf gathered round it, and bowed down to my sheaf - בר לו 7.

כאת טיט ? *Corr.* [מילת רפאים מן (איך) אתחכם *Phantom word from*

כאת ? וכד תימר בסודך כאת חכם ית ממללה דלא מללן] יהוה B (נייא איך אתחכם) וכי תאמר בלבבך איך נודע את הדבר אשר לא דברו יהוה - דב יח 21.

כבב קוץ, צמח בר **thorn** [איי ארום תפק אשא ותשכח כובין - נ שמ כב 5. **סואיי** כובין וקרטובין - בר 18 ג]

כב שיע n. m. **קוץ thorn** ואן תפק נור וישקע כבין A וכי תצא אש ומצאה קוצים ומצאה קוצים - when a fire is started and spreads to thorns - כב 5.

כוב שיע n. m. **קוץ thorn** ושוכין וכובין תסק לך (E)A וקוץ ודרדר תצמיח לך thistles

not leave him pained in heart - תימ 157א. ודררעך בשבילה ועקב בך כל כביה בתרך A אשר קרך בדרך ויזנב בך כל הנחשלים אחרוך how he attacked you on the way, and cut off at your rear all who were suffering behind you [בינוני פעול > יכאיבה: *pass. pt.*]

כב שיע n. m. **כיב, מכה suffering** הלא עכמת ית כביה m₂ (נייא מעיה) כי ידעתי את מכאובו I know his sufferings - שמ ג 7 [השי כאבא - LS 314 ס].

כיוב qittūl שיע n. m. **כיב, מכה suffering** הלא עכמת ית כיובה, M₁* כי ידעתי את מכאובו I know their sufferings - שמ ג 7.

מכאוב שיע n. m. **מכה pain** הלית ארשי מכאובו ואטרדנה מן ארעה A אולי אוכל נכה בו (=להכאיב לו) ואגרשנו מן הארץ I perhaps can cause them pain and drive them out of the land - במ כב 6 nakkil הוא מקור של פעיל. עואנייש ה 2.14.17 תנפס יחאיבי כמו התהייע אונֶיֶה - חולי. SP *nakki (inf. Pi^cel) means 'to produce pain'. Cf. [SAV*

כאב ספיח, תבואה שגידולה מעצמה עייע כבח **aftergrowth** [איי כאבת חקליכון - נ ויק כה 5 (בגיליון)]

כאב שיע n. m. **ספיח aftergrowth** ולא תחצדון ית כאביה N ולא תקצרו את ספיחיה you shall not reap the aftergrowth (of your harvest) - ויק כה 5.

כאיף שיע n. m. **ספיח aftergrowth** וית כאיף בהאריך לא תכסף N ואת ספיחי נבחרוך לא תקצר - ויק כה 5 [על חילופי ב/פ ראה עואנייש ה, *On the interchange v/f see LOT V § 1.1.4.1 [1.1.4.1.*

כאכשה בעל חיים **an animal** > יכששה. ס ככושתא - AHw 422a: kakkišu. LS 326b טלשיר Löw, Fauna 78.255 עייע כששה]

כאכשה שיע n. f. **תנשמת an animal** וכחתה ולטאיתה וקופידה וכאכשתה (MEBA וכששתה) והכח והלטאה והחמט והתנשמת - ויק יא 30.

כאר אגודה, אסיפה **gathering** [אולי קשור עם כרי = ערימה (עייע)]

and went down; Mount Sinai trembled 98-99. אלהותה נטעת יתה וכבודה פרנסה האלהות נטעה אותו (גן העדן) והכבוד כלכל אותו - ת"מ 282a. עננה כסה לה ומלאכיה רבונה וכבודה רבה יקרנה הענן כיסה אותו והמלאכים גידלוהו והכבוד הגדול כיבדו - ת"מ 185a. וכבודה רבה תפש בימינה ומגפפה והכבוד הגדול אחז בימינו (של משה) וחיקבו - ת"מ 266b. הצירוף ענן כבודה מייצג את האל "the cloud of glory" represents God ונפק קל חייה מן ענן כבודה ויצא קול (אלוהים) חיים מענן הכבוד - אס 18a. פעמים ענן וכבוד - שניים שהם אחד "cloud and glory" as hendiadys: ועננה וכבודה נגדין לון והענן והכבוד נוהגים אותם (את בני ישראל) the Cloud and the Glory lead them - ת"מ 55a. בגללה סלק משה נביה על טור סיני ואתכסי בעננה ובכבודה בגללה (השבת) עלה משה הנביא על הר סיני ונתעטף בענן ובכבוד - ע"ד יז 13-15. טור סיני אכלל בענן ובכבוד הר סיני נעטר בענן ובכבוד - מ ט 34-33.

נכבד ש"ת *adj.* **נכבד eminent** [עש"ח NSH] חיוול רב ונכבד B אל גדול ונורא a great and eminent God - דב ז 21. לית אלה אלא אחד צדיק וישר נכבד כסי אין אל אלא אחד צדיק וישר, נכבד, נסתר - ת"מ 272b. שם יהוה הנכבד - ת"מ 357b.
כבד² אבר בנוף החי liver [א"י חצר כבדה - נויק ט 19]
כבד ש"ע ז *n. m.* **כבד liver** יתירות כבדה יותרת הכבד the appendage on the liver - שמ כט 13, 22, ויק ט 19 ועוד. יתירותה מן כבדה - ויק ג 4, 10, 15 ועוד [בא רק בצירוף הזה בכל מקום שהוא בתורה *Occurs only in this connection*].

כבון מין צמח **a plant** < كفتة : - WKAS I > [275]
כבון ש"ע ז *n. m.* מין צמח **a plant** זכר אחד אחד בכבון בקרניה m₄ איל אחד נאחז בסבך בקרניו - בר כב 13.

כבחה ספיח **aftergrowth** ע"ע כאב²; כחי [זביח המליץ 540: גב/נכח]
כבח ש"ע ז *n. m.* ספיח **aftergrowth** וית כבחי חצודך לא תחצד (B כחי = המליץ 540)

and thorns shall it sprout for you - בר ג 18 [המליץ 445: כובין - דרדר 580: כבין - קוץ]. ואן תפק אש ומשקעה כובים C (B כובין) - שמ כב 5. ביטוי מושאל לתוצאת מעשים רעים *in figurative language denoting results of evil deeds* מן זרע זרעה בכישתה יסק לה כובין ואטטין מי שזרע זרעו ברעה יעלה לו קוצים ואטדים (משל לשוכב עם בהמה) - ת"מ 160a. מן זרע בישאן קצר כובין מי שזרע רעות קצר קוצים - ת"מ 64b. ויהוה קטל עללתה דהוה זריעה זרעה דכובין ויהוה הרג את התבואה שהייתה זרועה זרע קוצים (בכורי מצרים) - ת"מ (ק 1א-ב).

כבד¹ משקל רב **heaviness** ← חשיבות רבה **eminence** [השורש שאול מן העברית H. loan root]. ע"ע יטס, יקר

אֲתַפְעֵל נכבד תכבד תתרומם אה עבוד פליאתה תתכבד ותתרומם, הוי עושה הנפלאות be glorified and magnified, O doer of wonders - ת"מ 356b. וארבעתי שמהתה נגדים לה מים חיים בדיל ירום ויכבד ארבע השמות משכו לו (למשה) מים חיים כדי שירום ויכבד - ת"מ 104b [זביח העי 2]. זה משה אחיך דאנשא ואכבד זה משה אחיך שנישא ונתכבד - בן מניר (Cow 100).

כבד ש"ת *adj.* **1 נכבד eminent** תלתה סהדים זכאים רבים וכבדים אלהותה ונביותה וכהנתה שלושה עדים צדיקים רבים ונכבדים ונכבד - ת"מ three witnesses, just, great, and eminent - 139a. **2 כבד** רב משקל **heavy** אתתה ה כות מלך ועל רישה כליל כבד באה ה כמו מלך ועל ראשה כתר כבד He came like a king with a heavy crown on his head - ת"מ 309b.

כבוד ש"ע ז *n. m.* **כבוד glory** [מן העברית, כבר באה"ש הקדומה. H loan, already in early SA] הן אחזיאן יהוה אלהגן ית כבודה the Lord our God has just shown us His glory - דב ה 21. ושרה כבוד יהוה על טור סיני - שמ כד 16. וכבוד יהוה מלא ית משכנה - שמ מ 34. עננה ואשתה וכבוד יהוה אנון נגודי בני ישראל הענן והאש והכבוד הם מניגי בני ישראל - ת"מ 101b. לבסוף הופיעה **כבוד** לבדה לייצג את האלוהים, כעין שם נרדף: **Later KABOD represents God (as synonym)** כבודה אזעזע ונעת טור סיני ארתת הכבוד נע וירד, הר סיני רעד the Glory moved

כבי - ככר

22. Bilhah, his father's concubine - בר לה
 וכבלנתה ושמה רומה (K) וכבלאנתה) - בר
 כב 24 (= המליץ 559).

כבנני ש"ע נ n. f. **פלגש concubine** ותמנע
 הות כבנני לאלפיז Timna was a concubine of
 Eliphaz - בר לו 12. ושכב עם בלהה כבננית
 אבוה - בר לה 22. וכבלניתה ושמה רומה - בר
 כב 24.

כבלע דמות שמימית, נסתרת מעין האדם, כעין
 המלאכים **hidden being, celestial being**,
human eyes [בעש"ח]. יסודה בהבנת הכתוב בכב
 20: ולא יבאו לראת כבלע את הקדש ומתו. השי שמ לג
 20: לא יראני האדם וחי. זב"ח, אסטיר 77; המליץ 495.
 מוזכרת הרבה בקמיעות ושורוניות. NSH from the
 int. of Num 4:20, see ZBH Asatir 77;
 Companion 14-15; Perles OLZ 10, p. 633.
 [Frequent in Sam. amulets.

כבלע ש"פ pr. n. הנביא אשר אתימן על בית
 אלה הנביא דסמוכיו פנואל וכבלע, הנביא
 דצעם ארבעים יום וארבעים לילה הנביא אשר
 הופקד על בית האלהים, הנביא אשר תומכיו
 הם פנואל וכבלע, הנביא אשר צם ארבעים
 יום וארבעים לילה The Prophet who was
 appointed on the House of God, the Prophet
 whose supporters are Penuel and Kaballa, the
 Prophet who fasted forty days and forty nights
 - אבישע (Cow 698). אל שער השמים נפן ונשים
 מעמעדנו במקום המלאכים... וכבלע הקדש
 בכבודו ישמרנו אל שער השמים נפנה ונעמוד
 (מול) מקום המלאכים... וכבלע הקדש בכבודו
 ישמרנו - אבישע (Cow 489)

ככר¹ ניפוי **grating** (מן העברית: H)

מכבר ש"ע ז n. m. **מכבר grating** ועבד למדבחה
 מכבר עובד אלכת נחש ויעש למזבח מכבר
 מעשה רשת נחשת He made for the altar a
 grating of network in copper - שמ לה 4. ית
 מדבח עלתה וית מכבר נחשה דלה... ואת מכבר
 הנחשת אשר לו - שמ כז 4, לה 16, לח 5, 30, לט 39.
מגבר ש"ע ז n. m. ע"י חילוף כ/ג **by interchange**
מכבר grating מגבר נחשה דלמדבחה
 *M₂ מכבר הנחשת אשר למזבח - שמ לח 30.

ככר² מילת חיזוק **intensifying part.** [א"י ככר
 מילתך אמירה - ירוש ברכות יב ע"ג. **סוא"י** אלפא די

ואת ספיחי קצירך לא תקצר you shall not
 reap the aftergrowth of your harvest - ויק כה 5
 (= המליץ 540). ולא תעצדון ית כביחיה (B כעיה,
 N כאביה) - ויק כה 11.

ככי דעיכת האש או האור **extinction of fire and light**
 [עש"ח. בארמית המערב נוהג טפי (ע"ע)].
 כבי יש בבבלי ובמקורות הקרובים לו. NSH for
 [western Aramaic *ty*]

קל ככה **to be extinguished** מן אש מדבחה
 דהיא תדירה לא תכבה מאש המזבח שהיא
 תמיד לא תכבה on the altar, which is
 perpetual, never extinguished - ת"מ 183 א [ע"פ
 ויק ו 6: אש תמיד תוקד על המזבח לא תכבה. אבל
 התה"ש שם: תטפין]. וקרב לידה כבודה ולא כבה
 גורה וניגש אליו הכבוד ולא כבה אשו - ת"מ
 (ק) 284.

פעל כיבה בהשאלה **fig. to extinguish** ויכבי
 אלהנן כל חשב ביש wyēkabbi ויכבה אלוהינו
 כל מחשבה רעה let our God extinguish every
 evil thought - ע"ש ד 27.

אָתְפַעַל ככה **to be extinguished** ואשתה
 דשוו ברי אהרן על מדבחה הקרב בה נביה
 רכה משה והכבת והאש ששמו בני אהרן על
 המזבח, קרב אליה הנביא הגדול משה וכבתה
 the fire which the sons of Aaron put on the
 altar, the great Prophet got near to it, (then) it
 went out - ת"מ 183 ב. ונורו לא יכבי - אבישע
 (Cow 106).

ככל[†] קשירה ואסירה **binding, tying up;**
confining [א"י ככלין דנחשא - תרגי איכה ג 7.
סוא"י והוא מתסר בשישלתא ובכביליא מנטיר - לוקס
 9] ← **concupine** [זב"ח המליץ 558. א"י
 בכבלנייה דנפקין בני חורין - מרגליות, הלכות סה]

קל אסר **to tie up** עבראי קבלון נאר מניר
 לון ומצראיה הך כבילין כברול באתרון
 (ש.כפילין) העברים, לפניהם אור מאיר להם,
 והמצרים כאילו כבולים כברול אחריהם
 before the Hebrews a light illuminates, and
 after them the Egyptians as though tied up with
 iron - ת"מ (ק) 113.

כבלנה ש"ע נ n. f. **פלגש concubine** ותמנע
 הות כבלנתה לאלפיז A - בר לו 12 (= המליץ 558:
 כבלנה). ודמך עם בלהה כבלנת אבוה ECA וישכב
 את בלהה פלגש אביו (Reuben) lay with

כבר הות רחקה מן ארעה - מתי יד 24. זבי"ח עואני"ש
ג/ב 140; טור-סיני לשוננו ט 273, י 219]

כבר kābār מגביר *intensifier* **אכן** indeed **אנון**
אנון כבר ראשי חרשיה אכן אנו ראשי
הקוסמים indeed, we are the heads of the
sorcerers - ת"מ 26. כבר צדותה בכרה וכבר
שם בקריאתה דהפך טובה אפיו מנן אכן
הפחד בחוץ, אכן השממה בקריות, כי הפך
הטוב פניו ממנו - מ א 71-73. לית אנון כבר
שמעין לקולי מה הו פליתה דאנה מחכם לון
ואכן אין הם (ישראל) שומעים לקולי (של
משה), מה המופת שאודיע להם ? - ת"מ 11.
יחידאה הוא כבר בשבילה אמנם הוא (משה)
יחידי בדרך - ת"מ 16. הדה היא כבר גזירת
דבחה אכן זוהי חוקת הזבח - ת"מ (ק) 16.

כבר³ מידת אורך הדרך *extent of land* **א"י**
כברת ארעה - נ בר לה 16 (בגליון). ע"ע כרב)
כברור ש"ע ז *n. m. qat'lūl* **מידת ריחוק**
distance והוה עוד כברור ארעה C ויהי עוד
כברת ארץ עזיכם it was still some distance from
Ephraim - בר לה 16 [= המליץ 490 ועי זבי"ח שם].
כברור ש"ע ז *n. m. qat'alūl* **מידת ריחוק**
distance והוה עוד כברור ארעה **מ**¹ ויהי
עוד כברת ארץ - בר לה 16 [השי קלעלוע בשורש
קלח].

כבר⁴ גבהות רוח *haughtiness* **כִּבְרִיּוֹת** =
התנשאות - [Lane 2586a]
כבר ש"ע ז *n. m.* **יהרה** *arrogance* **ואתבר**
ית כבר [תק]פיוכוֹן m **י** (נ"א יכלות) ושברתי
I shall destroy the arrogance of עזיכם
your mighty ones - ויק כו 19].

כבש¹ לחץ ודחק; לכידה ותפישה *pressure*
subduing **א"י** אזל וכבש ית כפרניהון - נ במ לב
41. **סוא"י** בעלדבכד כביש תחות רגליך - מתי כב 44
← הסתרה **hiding** (ע בליבו כבש - יני ל)

קלעבר: כבש - ת"מ 262. בינוני פעול: כביש - במ כד 9
(= המליץ 497). מקור: מכבש - ת"מ 26. **פעל** עבר:
וכבש - שמ לח 28. בינוני: מכבש - ת"מ 15. פעול:
מכבשה (נ) - ת"מ 348. מכבשין *amkabbāšōn* - מ י 37.
אֶתְפַּעֵל עבר: הכבשו - בר מט 12 M₂. בינוני: ומתכבשה
(נ) - במ לב 22. **כבש** - דב כ 20 (= המליץ 516). **כבוש**
qittūl כבושיהון - שמ לא 38 MB.

קל 1 הכניע **to subdue** **כבש** מרודיה מן

שומיה הכניע את המורדים (המצרים) מן
השמיים He subdued the rebels from heaven -
ת"מ 262. עד כבש גבורתה והפך מימי נהרה
דם עד שכבש את הגבורה (של פרעה) והפך
את מימי הנהר לדם - ת"מ 285. **לכד 2** **to**
capture ויאיר בר מנשה אזל וכבש ית חותים
Jair son of Manasseh went and captured their
villages - במ לב 41. וכבשוה וחרבו ית אמראה
דבה וילכדה ויורישו את האמרי אשר בה -
במ לב 39 (= המליץ 501). לוד בהמהתה אבזונן
לנן ואנחית קריאתה דכבשנן רק הבהמה בוזנו
לנו ושלל הערים אשר לכדנו - דב ב 35. ומה
קריאתה דהוא דאר בין כבישן אי תלילן ומה
הערים אשר הוא ישב בהן המבחינים או מבצרים
the cities that they dwell in are surrounded by
walls of treaded earth or strongholds - במ יג 19
to hide **הסתיר 3** [מוקפות גל של עפר כבוש].
he hides רבי כאריה נסתר רבץ כאריה
lies down like a lion (in ambush), - בר מט 9.
כביש דמך כאריה נסתר רבץ כאריה - במ כד 9
[השי המליץ 497: כמין - אורב]

מכבש עצפו מעבד כלום מכבש לה ולא
יכלו התעצמו לעשות (החרטומים) דבר להכניע
אותו (את התנין) ולא יכלו - ת"מ 26.

פעל 1 חשק, חייקן **to fasten** **ראשיון**
וכבש יתון וצפה ראשיהם וחשק אתם
he overlaid their capitals and fastened them
- שמ לח 28. כל עמודי דארתה
סאר מכבשין כסף C כל עמודי החצר סביב
מחשקים כסף - שמ כז 17. **2 הכניע** **to subdue**
באטרה דיהבת לך אתה מכבש לון במטה
שנתתי לך אתה מכניע אותם with the staff
that I gave you you subdue them - ת"מ 15.
מעניי לון ומכבש סניון קמיון שומר אותם
וכובש את אויביהם לפניהם - ת"מ 27. "מה
וגלליו מכבשין בצפיתך הים וגלוי נכבשים
ברצונך - מ י 37. כי בפליאתי מכבשה רשותון
אכן במופתיי נכבשת רשעותם - ת"מ (ק) 26
[לעניין רשעו < רשו עי 333 העי 3]. ורשותה מכבשה
וטרחותה מרכנה וכעסו (רשעותו) מוכנע וחמתו
שככה - ת"מ 348 [זבי"ח העי 4].

אֶתְפַּעֵל נלכד **to be subdued** **ומתכבשה**
ארעה לקדם יהוה ונכבשה הארץ לפני יהוה
and the land was subdued before the Lord - במ

כבש² - כד

17-16. (אנו נהלל), כשנספר בחכמתו - מ כא 17-16. ותגיב בי זכותי ביום מחר כד ייתי על אגרי (MBA הלא) וענתה בי צדקתי ביום מחר כי יבוא על שכרי - בר ל 33. וכד ייתון כל אלין יעמון יתון וכאשר יבואו כל אלה... - ת"מ 240. לתהבה כד ייתי לתהב כאשר יבוא - ת"מ 132. 2 פותחת פסוקית תנאי. לפעמים נ"א אס/אן. אף זה לפני עתיד *introduces conditional clauses (with the imperfect)* וכד תזבן זבון לעברך לא תזבון אנש ית אחיו (MECB) ואן וכי תמכר ממכר לעמיתך לא תזבן איש את אחיו וכי תאמר if you sell to your fellow, you shall not wrong one another - ויק כה 14. וכד תימרן מה ניכל בשתה שביעיתך הן לא נזרע... ואפקד ית ברכתי לכוון (VNMECBA) ואן וכי תאמר מה נאכל בשנה השביעית הן לא נזרע... וצויתי את ברכתי לכם - ויק כה 20-21. וברת כהן כד תהי ארמלה וטרידה וזרע לית לה... מלחם אבוה תיכל (VMECBA) אן ובת כהן כי תהיה אלמנה וגרושה וזרע אין לה... מלחם אביה תאכל - ויק כב 13. 3 פותחת פסוקית מושא *introduces object clauses* מה דה עבדנן כד שלחנן ית ישראל מה זאת עשינו כי שלחנו את ישראל what is this we have done, that we have let Israel go - שמ די 5. ואל יתקף בעיניכון כד ובנתון יתי הכה (MEBA הלא) ואל יחר לכם כי מכתם אתי הנה - בר מה 5. 4 פותחת פסוקית סיבה *introduces causal clauses* הזכנה יזבלני גברי כד ילדת לה אשתה בנים ילדתי לו ששה בנים (MCBA הלא, E מד) הפעם יזבלני אישי כי this time my husband will exalt me, for I have borne him six sons - בר ל 20. וזכו תהי לנן כד נטר למעבד ית כל מצותה וצדקה תהיה לנו כי נשמור לעשות את כל המצוה - דב ו 25. ישמעאל כד הוה לאברהם מן שמשו עמו מה בעה מעבד ביצחק ישמעאל, באשר היה לאברהם מן שפחה, ראו מה ביקש לעשות ביצחק - ת"מ 122 [זב"ח העי 8]. 5 פותחת פסוקית מצב (ועם הבינוני) *introduces circumstantial clauses (with the participle)* ויסתכל לאורה כד הו מפתח ומניר לעלמה ויסתכל באור בהיותו פותח ומאיר לעולם and he will look at the light while it opens and illuminates the world - ע"ד יג 17-18. תמן ארתתו קעימין ומאתין תדיר כד דקרי מליה דלגוון

כב 22. הככשו עיניים מן חמר M₂ חכלילו (נלכדו) עינים מיין wine - בר מט 12 [iklilu הוא פועל בעבר נסתרים]. **כבש** ש"ע ז qitāl n. m. **כבש** למצור siegework ותבני ככאש על קרתה ובנית מצור על העיר you may (cut the trees down) and construct siege works against the city - דב כ 20. **כבוש** ש"ע ז qittul n. m. **חשוק** fillet ופפה ראשיון וכבושיון דהבה MB וצפה ראשיהם וחשוקיהם זהב - שמ לו 38. their fillets with gold

[†]**כבש²** בהמה דקה **lamb** [שרבוב מן העברית H *interp.* ע"ע אמר]

כבש ש"ע n. **כבש** lamb וינכס ית כבש אשמה A ושחט את כבש האשם lamb of the guilt offering - ויק יד 25. ואקים אברהם שבע כבשין A - בר כא 28. מה אנון שבע כבשין האלין A - בר כא 29. הלא ית שבע כבשיה תסכ מן אדי A - בר כא 30.

כד kad מילית קישור *conj.* [א"י והוהו כד אסעו לבהון - נ בר יא 2. **סוא"י** וכד לא אשכח לה יונא ניח לריגליא - בר ח 9]]

כד מ"יק *conj.* **כאשר** when 1 פותחת פסוקית זמן *introduces temporal clauses* **כד** לפני עבר *perfect* לנביה דלבש בקרן אורה כד נעת טעין לוחיה לנביא אשר לבש קרן אור כשירד טעון הלוחות לנביא, who wore a beam of light, when he descended carrying the Tablets - מ יד 80-82. והוה כד אתינן לאבתותה ויהי כי באנו אל המלון וכאשר הגיע אל ראש ההר ירד place - בר מג 21. גלגים אתעבד נביה כד קבל כתבה תהילות נעשה הנביא כאשר קיבל את הספר - מ יד 13-14. וכד אמטה אל ריש טורה נחת עננה וכאשר הגיע אל ראש ההר ירד הענן - ת"מ 269. כוש כד חזה ערות אבוה אתלעט כוש, כאשר ראה את ערות אביו נתקלל - ת"מ 232. וכד אתרמי בנהרה פחת נהרה וכאשר הושלך (משה) לנהר, פחת הנהר - אס 15. **כד** לפני עתיד *with the imperfect* וטובי עלמה כד ייתי ואשרי העולם בשעה שיבוא (התהב) - ע"ד טו 35. לאלה גלגין אנו מתעבדין כד נתני על חכמתה לאלוהים תהילה אנו נעשים =

הבחנה בין קולי לאטום בסוף המילה. עואניש 6.1.5.3.6
Neutralization of mute and voiced final
 [consonants (LOT V 1.5.3.6)].

שם רעדו חיים ומתים תדיר בהיותו קורא את הדברים שבהם (בלוחות) - מ ט 88-85 [עי זביח] [שם].

† **כדד** האצה וזירו **push** { > **כד** = האיץ - Lane 2594c

† **כד-** ציין מצב סימולטני *marker of simultaneity* [נתקצרה מן אכד - (עייע) > עד+כד+כיני הגוף החבור או הפרוד. זיקתה אל עד ניטשטשה. עייע אד-, כד-. זביח, המליץ 552. *Abridged from ²kd- (^cd+kd+pers.* [pron.].

פענל האיץ **to urge** וועניה ותוריה לעיין וכדדתתן] יום אחד וימותון m (נייא) ואטרפונון, וארדפונון)... ודפקום יום אחד ומתו - בר לג 13.

כד- עוד- still כדה ממלל עמון ורחל אתיה (נייא הכדה, אכדו) עודנו מדבר עמם ורחל באה, *while he was still speaking with them,* Rachel came - בר כט 9. ואמר ישראל ליוסף אמות הזבנה בתר חזית אפיך הלא כדך קעים (MBA) התכדו > את כדו, E אכדך, V הכדך) כל... עודך חי - בר מו 30. כדך (נייא אכדך) מדלס בעמי עודך מסתולל בעמי - שמ ט 17, 19.

כדו תי"פ של זמן *adv. of time* [איי וכדו את אמרת - נ בר מד 18. **סואיי** כדו און לך נבאש - בר יט 9] ← מגביר *intensifier*, טל לשון התרגום 44, 51, בלאו תעודה א 187 ואילך]

† **כדב** שקר, כחש **lie, deceit** [נדיר באהייש. עפיר החולף בשקרי (עייע) וכיו"ב סואיי. *Rare in SA. being substituted by $\$qr$; cf. CPA* שרה - נ בר יח 15]

כדו **kaddu** א תי"פ *adv.* **עתה** **now** כדו נבעש לך מנון עתה נריע לך מהם *now we will deal worse with you than with them* - בר יט 9. כדו ילחכו קהלה הדן ית כל סהרתינן עתה ילחך הקהלה הזה את כל סביבתינו - במ כב 4. סכו אגריכון כדו קחו שכרכם עתה - תי"מ 240ב. מה הוה ומה כדו מה היה ומה עכשו - תי"מ 33א. **ב** מגביר *intensifier* וכדו אמת אעבד אף אנה לבייתי ועתה מתי אעשה גם אנכי לבייתי *now, when shall I make provision for my own household?* - בר ל 30. וכדו ברי שמע בקלי ועתה בני שמע בקולי - בר כו 8. וכדו אם בישא בעיניך עזרה לי ועתה אם רע בעיניך אשוב לי - במ כב 34. וכדו אם משמוע תשמעון בקלי ועתה אם שמע תשמעו בקולי - שמ יט 5. ובמה יתחכם כדו הלא אשקחת רחמו בעיניך V) ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך - שמ לג 16.

פענל כיחש, שיקר **to lie** אי אשקע אכדה וכדב בה ואשתבע על שקר או מצא אכדה וכחש בה ונשבע לשקר *something lost and lying about it* וכדבת שרה ותכחש שרה - בר יח 15 (= המליץ 571). לא אנש אל ויכדב לא איש אל ויכזב - במ כג 19. לא תגנבון ולא תכדבון לא תגנבו ולא תכחשו - ויק יט 11 (= המליץ 489).

עד כדו מן שרואה וסעד כדו מן ההתחלה ועד עכשיו *from the beginning unti now* - תי"מ 224ב. עם לבן אתותכת ובתר עד כדו עם לבן גרתי ואחר עד עתה - בר לב 5. למיום אתיסדת ועד כדו למיום הוסדה ועד עתה - שמ ט 18. מרכיותן ועד כדו מנערינו ועד עתה - בר מו 34.

כדב *n. m.* שקר **lie** מן ממלל כדב תרחק C מדבר שקר תרחק *keep far from a lie* - שמ כג 7.

† **כדי** מילת יחס *prep.* [ע ומצא כדי מידתו - מש מעשרות הו. עשי"ח NSH]

כדוב שייע *n. m.* שקר **lie** והוה בכדובה *he was lying when she bore him* (afkazziba) 5 בר לה Midr. explanation : [of Bat Shua's death?]

כדי מיי *prep.* **לפי** **as appropriate to** ומשה ברך קהלה כל שבט כדי ברכתה יעקב ברך בניו איש כדי ברכתה משה בירך את הקהל, כל שבט כדי ברכתו. יעקב בירך את בניו, איש

† **כדף** שייע *n. m.* שקר **lie** לא יקום אחד במימר כדף יהי לדבבו למאבד נפש לא יקום (עד) אחד בדבר שקר לאיבה לאבד נפש *single witness shall not rise up against a man* 148ב תי"מ - with a deceitful word to kill a soul [רומז לדב יט 15]. לא תחללו יתה בכדף אל תחללו אותה בשקר (את הברכה) - תי"מ 172א [נתבטלה]

כדס - כהן

כהי² נזיפה **rebuke** [השע שמי"א ג 13: ולא כהה בהם. ס כאא. זבי"ח, ספר שירמ"ן 40: אתכהו < אכהו < אנכהו]

אנכהו ש"ע נ. f. **נזיפה rebuke** ואמרת שרי לאברם אנכהוטי עליך m₁A... חמסי עליך my rebuke be on you! - בר טו 5. שמעון ולוי אחים אסכמו אנכהו (> אנכהו) בקיומיון M₁ כלו חמס מכרתיהם - בר מט 5.

כהן שירות בקודש **priesthood** [א"י וברת גבר כהן - ג ויק כא 9. **סוא"י** כהניא מללו ללבא דירושלם - ישע מ 2]

פעל כיהן to serve as priest ותלבש את אהרן ית רקעי קדשה... ויכהן ליהולבשת את אהרן את בגדי הקדש... ויכהן לי put the sacral vestments on Aaron... that he may serve Me as priest - שמ מ 13. ויכהנון לי - שמ כח 41.

מכהנה ודמלא ית אתרה למכהנה חליפת אכיו - ויק טו 32. למקדשה יתון למכהנה לי - שמ כט 1.

אתפעל התכהן to be installed as priest ואכהן אלעזר ברה Eleazar, his son, was installed as priest - דב י 7, וכיו"ב במ ג 4. ויתכהנון לי - שמ כח 41. VEB. אתה כהן המשחת בשמן קדשה והכהנת אתה כהן, נמשחת בשמן הקודש והתכהנת - תי"מ (ק) 78.

מתכהנה מבגו בני ישראל למתכהנה לי - שמ כח 1.

כהן כהן **priest** n. m. **כהנה** **priest** אחדה the one is (משה ואהרן) and the other is prophet - ע"ד ו 20. ושמע יתרו כהן מדין - שמ יח 1. ויחזי כהנה ויסיבי יתה - ויק יג 3. לות ארעת כהניה לא זבן רק את אדמות הכהנים לא קנה - בר מז 22. לא אועד ולא צלו ולא כהן לא קטורת ולא תפילה ולא כוהן - תי"מ 199.

כהנה ש"ע נ. f. **כהונה** **priesthood** ותהי לון כהנה לגזירת עלם והיתה להם הכהנה לחק עולם the priesthood shall be theirs by a perpetual statute - שמ כט 9. ותהי לה ולזרעה בתרה בריה כהנת עלם - במ כה 13. ויטרון ית כהנתון ושמרו את כהנתם - במ ג 10. אלהו ונביו ובריה וכהנה אלוהות ונבואה וברית וכהונה - תי"מ 189.

Moses blessed the congregation, each tribe as appropriate to its blessing; Jacob blessed his sons, each as appropriate to his blessing; - תי"מ 255-b.

כדס האצה, דחק **push** [כדס = האיץ - Lane 2597a]

פעל דחק to gore וקרני רמיה קרניו בהון עממאה יכדס E וקרני ראמי קרניו בהם עמיס ינגח; he has horns like the horns of the wild-ox; with them he gores the peoples - דב לג 17.

כדר לעמר kādār lāmār שם פרטי n. pr. **כדר לעמר** ש"פ כדר לעמר מלך עילם - בר יד 1. ואהן טרטוס אזל... ובסר לאמרפל וכדר לעמר כי קטיל קטילין סגי הלך טרטוס זה... ובסר לאמרפל ולכדרלעמר כי ייהרגו הרבה - אס 11.

כה¹ תי"פ של מקום **adv. of place** [א"י וכה אתיין - ירוש גיטין מט ע"א (מונח). נדיר. שכח ממנו אכה (ע"ע) Rare; see ²kh.

כה תי"פ **adv. כאן here** חיי פרעה אם תפקון מיכה M₁* (ני"א מדן) חי פרעה אם תצאו מזה by Paraoth, you shall not depart from here - בר 15 [מן אונקלוס O]. **כארה יום מן כה וכארה יום מן כה V** (ני"א הכה, אכהו) כדרך יום כה וכדרך יום כה - במ יא 31.

כה² תי"פ של אופן **adv. of manner** [שרבוב מן העברית. H interp.]

כה תי"פ **adv. פה thus** כה תימרון ליוסף VC (ני"א אכהו) כה תאמרו ליוסף thus shall you say to Joseph - בר נ 17. כה אמר יהוה C (ני"א אכהו) כה אמר יהוה - שמ ז 18.

כהי¹ כהות עיניים **dimness** [מן אונקלוס O, ע"ע כמע]

קל כהה to be dim (eyes) והוה כד סהב יצחק וכהיה עיניו מן חזו mA ותכהנה עיניו מראות 1 - בר כז 1 [סיומת הנסתרות אופיינית לאונקלוס. באה"ש לעולם Characteristic Onqelos' ending of 3rd perf. -י. f. pl. SA always ends in -y.

[SA, and sometimes become Hwaw).

כויסה ש"ע נ n. f. **שחיטה** slaughter עלל בגבריה לביתה וכוס כויסה A (י"א וכס נכיסה) הבא את האנשים הביתה וטבח טבח bring the men into the house, and slay a slaughter(ed animal) - בר מג 16.

כוכב כוכב star א"י בעון למעקר כוכב חד - נ בר נ 21. **סוא"י** היך כוכביא דשומיא בסוגיא - דב י 22

כוכב ש"ע ז n. m. **כוכב** star שמשוה וזהרה וכוכביה השמש והירח והכוכבים the sun, the moon, and the stars - ת"מ 154ב. ואסגי ית זרעך ככוכבי שומיהוהרביתי אתכם ככוכבי השמים - בר כו 4. ועמה חרשה בקסמיו דכוכבה דישראל סליק וראה הקוסם שכוכבו של ישראל עולה - אס 14 (ע"פ במ כד 17). **כינוי לישראל** ע"פ כר כב 17 **epithet of Israel** דאתה עתיד מפרנס כוכביו דאברהם כי אתה עתיד לכלכל את זרע אברהם את לא the stars עתיד לכלכל את of Abraham - ת"מ 5א. ומשה ואהרן הך תרי מאורין מנידין בין כוכביה דשרה ואברהם ומשה ואהרן הם כמו שני מאורות המאירים בין צאצאי אברהם ושרה - ת"מ 31א. אה שבטי יעקב אה כוכבי רחותה הוי, שבטי ישראל, הוי, כוכבי רעותה - ת"מ 256ב.

כוכלה מין לבוש a garment [הגזרון מופקפק. יש גוזרים מן κυκλάς (Krauss 287) אבל עי הערות לור ועי ערוך ד, 222 וראה שהוא מן κόχλος מין חלזון ים, שצבע הארגמן מופק ממנו. לפיכך נקרא הבגד על שם צבע הצמר שנארג ממנו. LJS s.v. א"י כוכלן - נ בר כה 25. הטקסט משובש, לפי שבמקור יש כף הדמיון. ע"ע כולה. According to Krauss 287, dub. origin. According to fromκυκλάς. Löw (ibid.) prefers κόχλος.

כוכלה ש"ע נ n. mf. **אדרת** mantle ופק קדמאה סמוקאי כלה ככוכלת סער A *M₁ ככאכלת, MB ככוכלת, m ככלך - אונקלוס (O) ויצא הראישון אדמוני כלו כאדרת שער ככוכלת סער red, like a hairy mantle all over - בר כה 25.

כול מדידה measuring א"י ואכילו בעמרא - נ שם טז 18. **סוא"י** מן אכיל מיא באידה - ישע מ 12] ← פרנסה, סיפוק צרכים maintenance, support [א"י ואכלכל יתך תמן - נ בר מה 11] **לפנל כלכל** to provide, support ואכלכל

כהנה ש"ע נ n. f. **כהנה** service אה כל ביתה דלוי טרו כנותיכון הוי כל בית לוי, שמרו כהונותיכם O, all the house of Levy, guard your services - ת"מ 257 [זביח העי 4].

כהנאן כהן גדול במצרים high priest (Egyptian) ויהב לה ית אסנת ברת פוטי פרע **כהנאן לאתה** VEC (B כהנאון, MJ כהן אן) - בר מא 45, 50; מו 20 [נצטרף מן כהן+אן. ברוב כה"י של ניש כהן אן נפרד. לענין חיבור מלים ראה עואנ"ש ה Separated in most MSS of the SP by a. 4.14.13 **dot**. For compounds in SH see LOT V, § אמא האסקנדריא].

כוח עוצמה power [עש"ח NSH. ע"ע תקף]

כח ש"ע ז n. m. **עוצמה** power הנשש כחון ונפלו בחרבה תש כוחם (של התועים) ונפלו בחרב and they fell by their force weakened למימר תשבחתך... לפם דו sword - ת"מ 235א. **כחי המסכן** לומר תהילתך... לפי כוחי הדל - ע"ש ה 7.5 כי זנו בתריון וכחון נשיש כלי (הרעים) זנו אחריהם וכוחם תש - ת"מ 239א. חילו כוחיכון ותפשו באהן איקרה חיוקו כוחכם ותפשו את הכבוד הזה - ת"מ 291ב. לא תזוף למהב לך כחוחה A לא תוסיף תת כחה לך - בר ד 12.

כוי צריכה באש scorching א"י גומרא דלא כויה בשעתא - ירוש ביצה סא ע"ג. **סוא"י** ואן תעבור בנורא לא תתכוא - ישע מג 2

כוי ש"ע נ n. f. **כוייה** burn אי בסר אן יהי במשכה כבית נור ותהי מחית כביתה בהקה... - ויק יג 24 (= המליץ 509: כוייה). שומעת כביתה הי... הלא גלשנת כביתה הישאת המכוה היא... כי צרבת המכוה היא - ויק יג 28.

כוייה ש"ע נ n. f. **כוייה** burn ככיה תחת ככיה מכוה תחת מכוה burn for burn - שמ כא 25 (= המליץ 509: כוייה).

מכוי ש"ע נ n. f. **כוייה** burn מכוי חליפת מכוי E חבורה תחת חבורה - שמ כא 25.

מכותי ש"ע נ n. f. **כוייה** burn מכותי חליפת מכותי CB חבורה תחת חבורה - שמ כא 25.

כויסה שחיתה, טבח slaughter [אולי מן נכיסה. שרשי פ"נ מאבדים את פה"ש באה"ש המאוחרת ונעשים לפעמים ע"י. טל ג, צ. Secondary root from nks (Inun roots tend to lose their 1st radical in late

כולה - כוץ

red, like a hairy mantle all over - בר כה 25.

כוץ עמידה, זימון והכנה, **appointment, preparation, direction** [א"י תרעה דמכוון עד צית שמיה = שער השמים - קת"ג בר כה 17. **סוא"י** ולא היך ממללה הו מכוין - ישע יא 3]

פעל עבר: כבן - בר כד 44. עתיד: תכבן - דב יט 3 (= המליץ 479). ציווי: וכבן - במ כג 1 (המליץ 454; וכוון). בינוני פעול: מכבן - שמ לד 2 (המליץ 530; מכון). **אתפעל** עבר: אתכבן - בר מא 32. אכון - ת"מ 159ב. עתיד: נתכבן - שמ ח 22. ציווי: אתכבנו - שמ יד 2. בינוני: מתכון - שמ טו 17 B. **פולל** עבר: כוננה (ינסתת) - שמ טו 17 VEC. עתיד: נכוון - ת"מ 143א. ציווי: כונן künön - מ יב 43. **אתפולל** עבר: אתכוננו - ת"מ 178ב. עתיד: תתכונן - במ כא 27. **הכין** - ת"מ 88 (עברית). **כוון** qūqū כבון - שמ כו 35 (=המליץ 524). לכבון (מ"י) - בר כה 21 (= המליץ 524). **כוננה** - ת"מ 98א. **כיון** כיוני (ר) - בר מב 11 m. **מכבן** (ת"פ) - בר כה 16 NC. **כוכני** - ת"מ 98א.

פעל 1 זימן to appoint היא אתה דכבן יהוה לבר רבי (m דזמן) אונקלוס (O) היא האשה אשר הוכיח יהוה לבן אדני whom the Lord has appointed for my master's son - בר כד 44 [תפס מן יכח = זימן. קיסטר, תרביץ סא, 45]. רביתה דאימר לה... יתה כבנת לעבדך (m זמנת = אונקלוס (O) הנערה אשר אמר אליה... אתה הוכחת לעבדך - בר כד 14. **כבן** כען לקדמי m (נ"א זמן) הקרה נא לפני - בר כד 12. **מלאכי** רומה מכוניס לקדמונה מלאכי המרום מזומניס לקדמו (משה) - ת"מ 261א. **2 הכין to prepare** ולמנדאתך לאתרה דכבנת ולהביאך אל הארץ אשר הכנתי לך - שמ כג 20. **תכבן** לך אורעה תכן לך הדרך - דב יט 3. **ויכבנון** ית דינדון והכיני את אשר יביאו - שמ טז 5. **וכבן** לי בךן שבעה פרים והכן לי בזה שבעה פרים - במ כג 1. והוי מכבן לצפרה והוי נכון לבקר - שמ לד 2. ויהי מכון ארבע יומים - ת"מ 40א. מה דה כבנת למיכל A מה זה הכנת לאכול - בר כז 20 [פרפראזה של "מה זה מהרת למצא" Paraph.: "what have you prepared to eat?"]. **3 כינס to gather** וכוון ית כל מזונה שבע שניה A (נ"א וכנש) ויקבץ את כל אוכל שבע השנים and he gathered up all the food of the seven years - בר מא 48. **4 הנחה to lead** דכוניג באורח קשט *m₂ אשר הנחתי בדרך אמת who led me on the right way - בר כד 48.

יתך תמן הלא עורי חמש שנים כפן VC (נ"א ואספק) וכלכלתי אותך שם כי עוד חמש שנים רעב there I will provide for you, for there are yet five years of famine to come - בר מה 11. **וכלכל יוסף את אחיו וית אחיו** C (נ"א וספק) ויכלכל יוסף אך אביו ואת אחיו - בר מז 12. **אנה** **אכלכל** יתכון C אנכי אכלכל אתכם... - בר נ 21.

אתפלפל נתכלכל to make a living ידורון בארעה ויתכלכלון בה M₂* ישבו בארץ ויסחרו בה let them settle in the land and make a living in it - בר לד 21.

אפעל מדד to measure ואכילו בעמרה ולא אותר דאסגה ודאזער לא חסר וימדו בעמר ולא העדיף המרבה והממעט לא החסיר they measured it by the omer, he who had gathered much had no excess, and he who had gathered little had no deficiency - שמ טז 18.

(א)מכלה ש"ע נ n. f. **מידה measure** לא יהי לך... מכלה ומכלה רבה וזעורה לא יהיה לך... alternate measures, וקטנה, מלאו מכלה a larger and a smaller - דב כה 14. **מלאו** מכלה מנה למטרה מלאו העמר ממנו למשמרת - שמ טו 32. ועמרה עסור מכלתה הוא - שמ טו 36. **אמכלת** קשט והין קשט יהי לוכון E ואיפת צדק והין צדק יהיה לכם - ויק יט 36. **תרי אמכלן לאחד** V (B מיכל, נ"א מכלן) שני העמר לאחד - שמ טז 22.

אמכלו ש"ע נ n. f. **כלי קיבול** למדידה a vessel (measuring ?) וית אמכלו נסכה M₂* ואת קשות הנסך - במ ד 7 [ואולי הוא ט"ס ונמשך למלה שלפניה: המנקיות = מכילתא. Corr. (because of the previous word)].

מכילה ש"ע נ n. f. **מידה measure** ואכילו במכילה B וימדו בעמר they measured it with the measuring omer - שמ טז 18. **ומכילת** קשט A ואיפת צדק - ויק יט 36.

כולה מין לבוש a garment [צורה מסופקת. לכאורה נגזרה מן כוכלה (ע"ע). Dub.; apparently from κυκλός by haplography].

כוננה ש"ע נ n. f. **אדרת mantle** ונפק קדמאה סמקראי כלה ככולת סער ויצא הראישון אדמוני כלו כאדרת שער the first one emerged

כוּן, כּוֹן מִיּוֹן *prep. qittūl* **1** **נוכח**, מול **in front of** ותשבי ית... מנהרתה כּוֹן פתורה (A לקבל, B קבל) ושמת את... המנורה נכח השלחן *you shall set... the lampstand in front of the table* - שמ טו 35. והוה אברהם שרי בריפון כּוֹן טכס מצרים והיה אברהם שרוי בריפון מול טכס מצרים - אס ב10 [ע"ע טנס]. ושבה ית מנהרתה... כּוֹן פתורה וישם את המנורה... נכח השלחן - שמ מ 24. **2 לכיוון** **towards** ולהן הות צלותה אלא לכּוֹן הרגריזים ולאן הייתה תפילתו (מכוונת) אם לא לנכח הר גריזים: *... were was the (direction of the) prayer unless towards Mount Gerizim?* - ת"מ 95. פתח תנינה פמה לכוֹן פרעה פתח התנין פיו לכיוון פרעה - ת"מ 24. וצלה יצחק ליהוה לכּוֹן אתה ויעתר יצחק ליהוה לנכח אשתו - בר כה 21. ואקים ית אטריה... לכּוֹן עאנה ויצג את המקלות... לנכח הצאן - בר ל 38.

כוֹנְנָה ש"ע נ. f. **הקמה** **establishing** מכן אמר נביה... כּוֹנְנָה ידִיךָ דאה נביותה רבתה כי לא כּוֹנְנָה אלא מבתר חרבנה על כן אמר הבניא... "כוֹנְנָה ידִיךָ" (שמ טו 17) זאת הנבואה הגדולה, אכן אין "כוֹנְנָה" אלא אחר החורבן *Moses said... "Your hands have established"* (Ex 15:17), *this is the great prophecy; indeed, He did not establish it until after the destruction* - ת"מ 98.

כִּיּוֹן ש"ית **adj. ישר** **honest** כיוני אֲנַחְנּוּ m_2 כנים אֲנַחְנּוּ כיוני *we are honest* - בר מב 11, וכן m_2^* בפס 19 (מן אוֹנְקִלוֹס). O.

כִּן ש"ית ע"יח NSH **adj. אמיתי** **truthful** מרי דאמנותך כני אדוני, שמנהגך אמת, *my Lord, whose way is truthful* - 44 ט [פלורנטין 347: גזירה לאחר מן כּוֹן כנים אֲנַחְנּוּ - בר מב 11. הי"ד הסופית לשם החריזה. *Backform from the plural, after Gn 42:11, with the final yod imposed by the verse*]. (Florentin 347).

כִּחְבֵּן ת"פ **adv. אכן** **indeed** מכבן שקיה יהוה באַתְרָה הַדֵּן C אכן יש יהוה במקום הזה *indeed, the Lord is present in this place* - בר כח 16 וכיו"ב N בשינוי נוסח.

כּוֹן² בריאה **creation** { ڪان - Dozy II 509.

מן הגיליון. [Gloss.

פעל ברא **create** **to** וברא וכוֹן אלה ית האדם

אֲתַפְעֵל 1 **נכון** **to be prepared** מן שרואה הכּוֹן עקבאה מן הראשית הוכנה האחרית *from the beginning the end was prepared* - ת"מ 210. הלא אתכבן ממללה מן עם האלהים כי נכון הדבר מעם האלהים - בר מא 32. אתכבנו ושרו על ימה נכחו תחנו על היס - שמ יד 2 [תפס וֹנְקֵא *nēkāʿ*, ציווי וכמוהו A : קבלו]. **2 נתכוון** **to prepare oneself** אתא נכוֹן לה m (נייא נתחכם, נתבונן) הבה נתכוֹן לו *let us prepare ourselves for him* - שמ א 10 [פירוש Int]. **3 הוקם** **to be established** תבני ותתכבן קרית סיחון *let it be built, let the city of Sihon be established* - במ כא 27. ומלתה דבה יתכוֹן מיתוכון לאהן טורה והדיבור אשר ייכוֹן בו בואכם להר הזה - ת"מ 136א. בטור פלגתך מתכוֹן למדורך B בהר נחלתך מקום לשבתך (מילולית: מוקם) - שמ טו 17. **4 יאה**, **ראוי** **to be appropriate, right** לא נכוֹן לעשות כן *it would not be right to do so* - שמ ח 22 [המליץ 530: מכבן]. ושרת עליו קללתה בדיל דתחמד מד לא אכוֹן לה וחלה עליו הקללה מפני שהתאוה למה שלא נועד לו - ת"מ 159ב.

הכין הפעיל עברי H להכין דרך למהלך ישראל - ת"מ 88ב.

פּוֹלַל 1 **הקים** **to establish** מקדש יהוה כּוֹנְנָה אתרך VEC מקדש יהוה כּוֹנְנָה (להיות) מקומך *O Lord, which Your hands have established it* - שמ טו 17 (*kūnenu* - נסתר+כיוני הנסתר. *3rd pers obj. suff.* כּוֹנְנָה ברחמיך כּוֹן (אותנו) ברחמיך - מ יב 43 [עי זב"ח שם]. ברתואתך כּוֹן - ט 6. **2 צר** **to form** זה אלי דכוֹנְנִי בקרב יוכבד" (Ex) "this is my God" *who formed me in the womb of my mother* - ת"מ 84א. **3 הכין** **to prepare** ומנך

נכוֹן בוצין בזית זכּוֹמֵמך נכין נר מזית טהור *from you we will prepare a candle of pure oil* - ת"מ 143א [מיתאפורה מכוונת אל השכל המאיר לאדם].

אֲתַפְעֵל 1 **הוקם** **to be established** תבני ותתכוֹן קרית סיחון *let it be built, let the city of Sihon be established* - במ כא 27. **2 נתכוון** **to be set up** עשרה אתכוֹנו ולידה אתו עשרה נכוֹנו ובאו אליו *ten were set up and come to him* - ת"מ 178ב.

כוע - כוש

כבוע יכבע לה אבוה VB (C כבו) - במ ל 6.

† **כוף** שי"ע ז **assembly** [> **تَكْوَف** = כינס ציבור - *Gloss. Hava 670a*]

כוף שי"ע ז **n. m.** † **אסיפה assembly** ואמחו מן ארעה ואשתיר אף נה כוף ודעמה בתיבתה (E)A וימחו מן הארץ וישאר אף נח (החבורה) אשר אתו ברתבה ודעמה בתיבתה אשר אתו אשר the earth; only Noah was left, and the company which was with him in the ark - בר ז 23.

† **כופיץ** שם מקום *pr. n. (place)*

כופיץ שי"פ וישם נהרה תנינה עסקוף והוא הסחר ית כל ארע כופיץ (E)A... והוא הסובב את כל ארץ כוש - בר ב 13.

† **כור** ¹ כבשן **furnace** [א"י כורה דפרזה - נ דב ד 20. **סוא"י** רמי יתה בכורא - זכ יא 12 - LSP 92a] **כור** שי"ע ז **n. m.** † **כור furnace** ואפק יתכון מכור ברזלה ויוצא אתכם מכור הברזל (God) brought you forth out of the iron furnace - דב ד 20 (=המליץ 496).

† **כור** ² מידת היבש **dry measure** [א"י מיכא ציבחד ומיכא ציבחד כו(נ)ד] גראה סלק = מכאן מעט ומכאן מעט עולה כדי כור - ירוש פאה כ ע"ד] **כור** שי"ע ז **n. m.** † **מידה kor** זרע כור סערים בחמשים מתקל כסף זרע חמר שערים בחמשים שקל כסף a sowing of a homer of barley at fifty shekels of silver - ויק כז 16.

† **כוש** ¹ שם מקום *pr. n. (place)* koš

כוש ¹ שי"פ וישם נהרה תנינה גיחון הוא דסהר ית כל ארע כוש וישם הנהר השני גיחון הוא הסבב את כל ארץ כוש - בר ב 13. **ממצרים** לנהר כוש ממצרים עד נהר כוש - אס 39 (כנראה הנילוס הכחול בסודאן). **2** שי"ת **שחור black** [גזור מן השם בעש"י. NSH. *der. from the n. in* NSH.] **עם** דפניון כושים פרעה וכל עמוהרשעים אשר פניהם שחורים, פרעה וכל עמו - אבישע (Cow) 503.

כוש ² שם פרטי *pr. n.* koš

כוש שי"פ ובני חם כוש ומצרים פוט וכנען -

בצורתה בצורת אלה כון יתה דכר ואנקבה כון יתון (E)A ויברא אלהים את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתה זכר ונקבה ברא אתם God created man in His image, in the image of God He created him; male and female He created them - בר א 27.

† **כוע** נזיפה, גערה **rebuke** [סוא"י למלו דישענון לך תשבוחתי ולא אתכוע = למען יזמרך כבוד ולא ידם - תה ל 13 (Horol 36a) אך השבעים: καταγγυ, לשון תדהמה. ובדומה לזה תה ד 5 (Horol 75b) - Abr [Nahrain 24, 195, n. 67.]

פעל נזף, גער rebuke to הלא תמן חלקה דאנגאדה טמיר V וכבה ראשי עמה כי שם חלקת מחוקק ספון ויתא ראשי העם is the portion, where the lawgiver is hidden, and (where) he rebuked the heads of the people - דב לג 21 [= המליץ 485. זב"ח: תפס יתא (yatta) > חתיי = צרב (ZBH: from *hty*, 'scorch' (fig.) אבל ע"י אבע]. **ואם כבע יכבע אבוה יתה ביום משמעו כל נדריה... לא יקומו... הלא כבע אבוה יתה (V כוא) ואם הניא יניא אביה... כי הניא אביה אתה - במ ל 6 [= המליץ 533. התה"ע:**

زجر = rebuke (SAV). **ואם כבע יכבע אבוה יתה... הלא כבע אבוה יתה אם הנא יניא אתה... כי הנא אביה אתה אביה** if her father rebuked her... because her father rebuked her - במ ל 6. **ואם ביום שמע גברה יכבע יתה ויכטל ית נדריה (C כבה) ואם ביום שמע אישה יניא אתה והפיר את נדריה - במ ל 9. ושמע גברה ואשתק לה לא כבע יתה ושמע אישה וחריש לה לא הנא אתה - במ ל 12.**

אתפעל ננזף rebuked to be הא היא ליך תכסיאת עינים ולכל דעמיר ועם כלה ותתכבעי m הנה הוא לך כסות עינים ולכל אשר אתך ואת הכל ונוכחת behold, I give your brother a thousand pieces of silver; this will serve you as vindication before all who are with you, and you are cleared from being rebuked - בר כ 16 [פרוש Int.]. **ויכבחו דבכך לך ED (ויכדבון = המליץ 489) ויכחו איבך** your enemies shall be rebuked (because of) you - דב לג 29 [Abr-Nahrain 24, 192].

כבע שי"ע ז **n. m.** † **נזיפה rebuke** **ואם כבע יכבע לה אבוה - במ ל 6.**

כבוע שי"ע ז **n. m.** † **נזיפה rebuke** **ואם**

כוששה - כחש

כר י 8-6. וכוש וברה הנמרוד - ת"מ 304ב. נמרוד קמאה מן כוש נמרוד הראשון (מוצאו) מן כוש - אס 210.

כושאי ש"י *gent. n.* נמרודה כד התגבר בחיל דכושאי נמרוד, כאשר התחזק בכוח הכושים - ת"מ 218ב.

כוששה בעל חיים **an animal** [> יכשכשה. טלשיר 255. Löw, Fauna 78. ע"ע כאכשה, כששה]

כושנשה ש"ע נ *n. f.* **תנשמת an animal** וכחתה ולטאיתה וקפדה וכושששתה והכח והלטאה והחמט והתנשמת - ויק יא 30.

כות מ"י *prep.* [א"י אן אן משכחין כוות דין גבר - נ בר מא 38. **סוא"י** נעבד לה מסיען כותה - בר ב 18. השי ותה בכתובת החד - [KAI I, No 214, l. 28]

כות *kābāt* מ"י להשוואה *prep. of comparison* כ-**כ**, **כמו** *as, like* אימתך אוי אדוני, כמו אש אוכלת אתך אימתך, אוי אדוני, כמו אש אוכלת אתך - *your dread, O my Lord, is like a consuming fire* - מ יח 5 [השי דב ד 24: הלא יהיה אלהך אש אכלה]. **כות** אב טב מרבי בניה כמו אב טוב המגדל את הבנים - ת"מ 271ב. לית בני שמששתה כות בני יצובתה אין בני השפחות כבני האזרחיות (הגבירות) - ת"מ 122א. האן נביא כות משה איה נביא כמו משה - ת"מ 208א. אתקוממו כות שמי גזלים נצבו כמו נד גזלים - שמ טו 11. וכבת לביה וכלביא - במ כד 9. [ה]כות תלימי אתה ותשמשני מגן E הנה כמו אחי אתה ועבדתני חנם - בר טו 15 (= המליץ 486). ועבד לגוה אבן רימת דחלה כות מדי מתקריה אדרמס ועשה בה אבן תלויה בתור בית יראה, כמו זאת הנקראת אדרמס - אס 35. מן כותך באלהיה - ע"ד 26 [השי שמ טו 11: מן כותך בחיוליה].

כותה מ"י מקום *(place)* *pr. n.* [וב"ח, אסטיר 41: כנראה "עיר הכושים" ונגזרה מן זיהוי השורשים כוש / כות *ZBH: Perhaps 'the city of the Cushites' (by identification of kwš and kwt).*

כותה ש"פ ואזל לד וארם ושרו בכותה רבה דשמה חרסאן והלכו לד וארם ושכנו בכותה הגדולה ששמה חרסאן - אס 8א.

כזובה *kazzība* שם מקום *(place)* *pr. n.* **כובה** ש"פ יילדת בר... והוה כזובה במילדה יתה C ותלד בן... והיה כזובה בלדתה אתו - בר לח 5 [שאר כה"י תופסים שם כלל: כזובה].

כזובית *kazbat* שם פרטי *pr. n.*

כזובית ש"פ ושם אתה קטילתה מדינאיתה כזובית ברת צור (A כדיבה) ושם האשה המכה המדינית כזובית בת צור - במ כה 15. אקטלנה כמה דעבדת בזמרי וכזובית אהרגנו כאשר עשיתי בזמרי וכזובית - ת"מ 257א. ואתת קבתה וזמרי וכזובית לגוה ובהא הקבה וזמרי וכזובית בתוכה - אס 18א.

כח בעל חיים **a reptile** [א"י וכחה וסממיתה - נ ויק יא 30. טלשיר 115]

כח ש"ע נ *n. f.* **כוח a reptile** וסמהמיתה וכחתה ולטאיתה (VMECBA וכחה - זכר) והאנקה והכח והלטאה - ויק יא 30.

כחדה ת"פ של אופן *adv. of circumstance* [> כ-חדא. א"י וענון כל עמא כחדא - נ שמ יט 8]

כחדה ת"פ *adv.* **יחד together** ולא יכלו למדור כחדה ולא יכלו לשבת יחדו *they could not stay together* - בר יג 6. ולאכלו תריון כחדה וילכו שניהם יחדו *they went both of them together* - בר כב 6. לא תרדי בתור ובחמר כחדה לא תחריש בשור ובחמור יחדו - דב כב 10. כד ינצון גברין כחדה וכי ינצו אנשים יחדו - דב כה 11. שמי ושמך לגוה כחדה שמי ושמך בתוכו יחד - ת"מ 339. זוג מיה ואשתה כחדה זיווג המים והאש יחד - ת"מ 280ב.

כחה תבואה שגידולה מעצמה **aftergrowth** [א"י ית כחות חצדיכון לא תחצדון - נויק כה 5. השי אונקלוס: כתהא וכן כאוותא במי"ל. ע"ע כאב', כבח. זבי"ח המליץ 540]

כחה ש"ע ז *n. m.* **ספיח aftergrowth** וית כחי חצדך לא תחצד B ואת ספיחי קצירך לא תקצר *you shall not reap the aftergrowth of your harvest* - ויק כה 5 (= המליץ 540). ולא תעצדון ית כעיה B - ויק כה 11.

כחש שקר **deceit** [מן העברית, ע"ע שקר. H, see [šqr]

פעל שיקר **to deceive** נשמע ונעבד אה לאויך אתמנת על אהן ממללה אלא עזרת וכחשת כלה דאלו לא אמרת ולא כחשת אידן מדע הוה לך "ושמענו ועשינו" (דב ה 23) הלוואי נהגת לפי הדבור הזה, אלא חזרת וכיחשת כולו, שאילו לא אמרת ולא כיחשת, איזו דעת הייתה

כטף - כי

ארץ מצרים תיהרס בלחץ - ת"מ 28b. הן אצטדיך בון כיתך חדי אם אתה ירא מהם (מבני הצדיקים), הרי תשמח - ת"מ 66b. ולה יהי לה נגד כינה יטעי אם לא יהיה לו מנחה, הרי יטעה - ת"מ 221a. אנית סבלתני ואנה טלי כייך סבל יתי וכל רבבות קדשה עמי אנית מצרים הבלדת ואנה כך רמי כיי תבלד ואנה כך געז אם נשאתני בהיותי נער, הרי אתה תשא אותי וכל רבבות קודש עמי. אם מצרים נבהלה בהיותי מושלך בך, הרי תיבהל בהיותי עובר בך (דברי משה אל הים) - ת"מ 65b.

כי² מילית קישור. *conj.* [באה"ש המאוחרת, בויקה אל התורה. ראה זבי"ח ת"מ עמ' 19. Late SA, following wording of the Torah.

כי מ"ק. *conj.* **כי, אשר** **1** פותחת פסוקית מושא *introduces the object clause* ידע אנה כי אמיר לה במצרים עבשיון אנון יודע אנה שנאמר לו במצרים "נביכים הם" (שמ יד 3) "they know that it was told about him in Egypt" (Ex 14:3) "are entangled" - ת"מ 54a. ופרעה אמר כי יהרג אתם מבתר דיקח כל שללם ופרעה אמר שיהרג אותם אחרי שיקח את כל שללם - ת"מ 288b ובסר לאמרפל ולכדר לעמר כי קטיל קטילון סגי ובישר... כי הרוג יהרגו הרבה - אס 111b. פותחת פסוקית זמן *introduces a temporal clause* יהיה אלהינו יהוה אחד כי קרא יתה עבדה ארש "יהוה אלהינו..." (דב ו 4) כאשר קרא אותה (משה), עשאה יסוד "the Lord our God..." (Dt 6:4), when Moses proclaimed it, he made it a foundation - ת"מ 245a [ניא כד]. עשרה זבנין אסקף דכרנה כי קטל ית עמלק... וכד סלק למגשש ית ארעה עשר פעמים פיאר להזכירו (את יהושע): כאשר הרג את עמלק... וכאשר עלה לתור את הארץ - ת"מ 168b [כי = כד = בזבן ד]. **3** פותחת פסוקית סיבה *introduces a causal clause* אתוּפַת צדו כי בלע כל תניניה ולא אתוּפַת בי כלום נוסף פחד, כי בלע (המטה של משה) את כל התנינים ולא נוסף בו דבר *consternation increased, for it (Moses' staff) swallowed up all the serpents and did not increase* - ת"מ 27a. זכר מלת ישר מכל מלי תשבחתה כי היא מאספה למלי התשבחן הזכיר מילת "ישר" (שמ טו 1) מכל מלי התשבחה, כי היא כוללת את כל מלי התשבחות - ת"מ 72a. ונפשהתון גליטה כי לא מלאו בתר... וכחון

לך "we will hear and do it" (Dt 5:27) would that you behave according to this matter, but you turned back and deceived entirely; if you would not rebel and deceive, what mind would you have - ת"מ (ק) 44b.

כטף קטף **harvest** (> קטף (ע"ע) ע"י בידול הנחיים. *Dissimilation of emphatic consonants*]
פענל בצר to gather fruits וית ענבי באהריך לא תכטף N (ועל מחק; ניא תקטף) ואת ענבי נזירך (=נבחרך) לא תבצר ויק ויק *gather the grapes of your untrimmed vines* - ת"מ 5.

כי¹ מילית חיזוק. *emphasizing part.* [זבי"ח עואניש 43/3; ת"מ 19]

כי כיי (+ מדבר) - ת"מ 173b. כיינך (+ נוכח) - ת"מ 65a. כיתך (+ נוכח) - ת"מ 66b. כייך (+נוכח) - ת"מ 65b. כיי (+נסתר) *kayyi* - ע"ד ו 13. כינה (+נסתר) - ת"מ 221a. כיינך (+מדברים) *kayyīnān* - ננה 63.

כי *kī* ת"פ. **אכן, אמנם** **1** *indeed* מגביר *intensifier* וכי טובך יתני לעלם ואכן טובך יסופר לעולם *indeed, Your goodness will be told forever* - ע"ד יא 16. תהי על חטאו כי עביד לה רתו המתחרט על חטאו אכן ייעשה לו רתיון - מ יג 85-86. שלח ית אדך ואחיד בעקבה וכי אתה עמי תמה חיל שלח את ידך ואחוז בזנבו ואכן אתה רואה מופת גדול - ת"מ 121b. כי דחלתה מן אלה סלם דרגיה חייהאכן היראה מן האלוהים היא סולם מדרגות החיים - ת"מ 292b. כיי אקימת לך סהדים מרבים למדעך אכן אני הקימותי לך עדים המרבים ידיעתך - ת"מ 173b. אשך כיינך מתעבד דיאן תדין בקשט שקוט, הרי אתה נעשה שופט אשר תשפט בצדק (דברי משה אל הים) - ת"מ 65a. כיי מכסי בעננה אכן הוא מכוסה בענן - ע"ד ו 13. כיינך משקחין תהו ובהו אכן אנו מוצאים תהו ובהו - ננה 63. כי בריש ירחה ח אתי קדישאתה אכן בראש החודש השמיני באו הזונות (בבעל פעור) - אס 18a. **2** להשלמת התנאי *introduces the apodosis in conditional clauses* והן קטלכון כי ימטי בי גנו אם אהרוגכם, אז תשיגני חרפה *if I were to kill you, blame would reach me* - ת"מ 19b. ואם מעי את מן משגר ית עמי כי כל ארע מצרים סתירה בלחצה ואם מאן אתה לשלח את עמי אז כל

early SA. אלהים עובד אדי אנש קיצם וכיף
 C אלהים מעשה ידי אדם עץ ואבן gods of
 wood and stone, the work of men's hands - דב
 ד. 28. תמן פנקלה וכיף שהמה A (E) שם הבדלח
 ואבן השהם - בר ב 12. ונסב מן כיפי אתרה A
 B (מכיפי) ויקח מאבני המקום - בר כה 11.
 נחתו בצברה כות כיפה A ירדו במצלות כמו
 אבן - שמ טו 5, מובא גם בת"מ 555. 4 שפת היס
או הנהר seashore וכחלה דעל כיף ימה m
 as the sand which is היס על שפת היס
 on the seashore - בר כב 17. על כיף נהרה m₁
 בר מא 3. וכן M₂* בשמ ב 3. ועל כיף ירדנה m
 דב יג 29.

† **כ"ר** כתב **writing** (זבי"ח ת"מ 237, העי 7. מרידמן,
 תעודה ז, 161. ע סידור וכיורו - מש ע"ז ג ז.)

כ"ר ker ש"ע ז n. m. 1 **כתב writing** כי אלה
 עבד א שירוי כירה אכן אלוהים עשה את א
 ראשית הכתב **God made Aleph the beginning**
 of the writing - ת"מ 196. 2 **כתב-יד**
handwriting והא כתבין הך כיר אדה דאלה
 והנה האותיות הן כביכול כתב ידו של אלוהים
 behold, the letters as if were the handwriting of
 God - ע"ד א 27. הך כיר אדה - ע"ד כו 19. אנה
 כיר אדה ושלחות ממללה אני כתב ידו ושלחות
 דיבורו (דברי האות פ) - ת"מ 297. 3 **כינוי**
לתורה עם 'אד' **epithet of the Torah**
 ונחת מטור סיני בכיר אדה דאלה וירד
 מהר סיני עם כתב ידו של אלוהים (Moses)
 descended from Mount Sinai with the Torah -
 ת"מ (ק) 90. דארכן טובה מתן לן כיר אדה כי
 נאות אלוהים לתת לנו את כתב ידו - מ יד 96.
 דאתחזי לה מרה בגלי ויהב לה כיר אדה אשר
 נגלה לו (למשה) אדוניו ונתן לו כתב ידו - ת"מ
 178, ובדומה לזה 107, א, 213, ב, 279, א, 280, א, 284.
 וכיר אדה דאלה לא אתשקח באד גוי בר מנך
 וכתב ידו של האל לא נמצא ביד גוי זולתך -
 ת"מ 230.

† **ככה** ת"פ **adv.** [משורבב מן העברית. *H interp.*]

ככה ת"פ **adv.** **ככה thus** ותעבד לאהרן ולבניו
 ככה E ועשית לאהרן ולבניו ככה thus you
 shall do to Aaron and to his sons - שמ כט 35.

נשיש כיון לא הדבקו במצוהתה ונפשותיהם
 מאוסות כי לא מלאו אחרי יהוה... וכוחם תשוש
 כי הם לא דבקו במצוות - ת"מ 239. 4 מרכיב
 במילות קישור (משורבב מן העברית) *component of*
compound conjunctions (H interp.) לא יעקב
 יתמר עורי שמך כי אם ישראל A (ני"א הלא)
 - בר לב 29. הלא על כי לית אלהי בגבי ישקעני
 בישאתה אלין C - דב לא 17.

† **כיוור** כלי קיבול **basin** [מן העברית H. א"י וית
 כיורה וית בסיס דידיה - נויק ח 11]

כיוור ש"ע ז n. m. **כלי קיבול במשכן basin**
 ותעבד כיוור נחש וכנה נחש למסעי ועשית
 כיוור נחשת וכנו נחשת לרחצה for
 you shall make a laver of bronze, with its base of bronze,
 washing - שמ ל 18. ושוה ית כיורה בין משכן
 זימונה ובין מדבחה - שמ מ 30. ומן לחמון סבע
 ובכיורון צבע ובמשכנון הקבע ובכיורון צבע
 ומלחמם שבע, ובכיוורם טבל ובמשכנם דר -
 ת"מ 202. במי כיורה סחה במי הכיוור רחף -
 ת"מ 262.

כילי סוג של פיוט **a liturgical piece** [מונה
 טכני פותח ב"כימי השמים על הארץ"]

כימי ש"ע n. **פיוט** وبعدה יתמר כימי מן מימר
 זקן ישראל אברהם בן יעקב ואחריו ייאמר
 כימי מחיבורו של זקן ישראל... Cow 152.

כיף סלע **rock** ← אבן **stone** א"י ואיינק יתהון
 דבשה מן כיפה - נ דב לב 13. **סוא"י** וכיפא דכירתא -
 ואבן השהם - בר ב 12

כיף ש"ע ז n. m. 1 **סלע, צור rock** ושבי בכיפה
 קנך ושים בסלע קנך **rock** - במ כד 21. אינקה דבשה מכיפה C יינקהו
 דבש מסלע - דב לב 13. ותמע' בכיפה ויפק
 מנה מיה B והכית בצור ויצא ממנו מים - שמ
 יז 6. הלא מן ריש כיפים אחזינה A כי מראש
 צורים אראנו - במ כג 9. המפק לך מים מכיף
 צנמה E המוציא לך מים מצור החלמיש - דב
 ח 15. ומשח מן צנמי כיפה E ושמן מחלמיש
 צור - דב לב 13, מובא גם בת"מ 225. 2 **מסילה**
 נתפס מן סלע **paved way** בכיפה נסק במסלה
 נעלה **we will go up by the paved way** - במ כ 19
 (= המליץ 537). 3 **אבן stone** [אינה בהוראה זו
 באה"ש הקדומה. ט ג סה *In this sense, not in old*

ככר - כלום

תמר כלתך - נ בר לח 24. **סואי** היך חתנא משבחה והיך כלתא דמתקנא - ישע סא 10

כלה ש"ע נ *n. f.* **כלה daughter-in-law** ואתחבי לתמר כלתה ויגד לתמר כלתו, Tamar his daughter-in-law was told - בר לח 13. וגבר דישכב עם כלתה קטל יתקטלון תריון ואיש אשר ישכב עם כלתו... - ויק כ 12. ערות כלתך לא תגלה - ויק יח 15. ונסב תרח... וית שרי וית מלכה כלותה ויקח תרח... ואת שרי ואת מלכה כלתו Terah took... his daughters-in-law Sarai and Milcah - בר יא 31 [לכאורה הבראית, אבל הוא בכל כתבי היד: JCA והוא סיוס הריבוי -ן]. *Pl. ending -āwān. See Nöldeke KSG, §78.*

כלה² kalla שם מקום *pr. n. (place)*
כלה ש"פ רסן בין ניונה ובין כלה היא קרתה רבתה - בר י 11 - 12.

כלום kēlom ש"ע סתמי *indef. n.* [י"ע מדעם. לגיורון ע' 44 Schwally. השי' מנדעמתא במסמכי יב - Cow Pap 112. **אי** לא תעבד לי כלום מדעם - נ בר ל 31. **סואי** לא תעבדון כלום דטולם - בר יט 8]

כלום ש"ע ז *n. m.* **כלום anything, something** כל כלום מסיד לית אלה אלא אחד כל דבר מעיד: אין אלוהים אלא אחד everything testifies: there is no God but one - 43-44. ריש כלה אתה ועקב כל כלום ראש הכול אתה וסוף כל דבר - מ' 77-78. ואתה דלא מכלום ואתה דלא הך כלום ואתה עבוד כל כלום לא על דמות כלום ואתה הוא שלא מכלום, ואתה הוא שלא ככלום, ואתה הוא יוצר כל כלום לא בדמות כלום - ע"ד כה 21-24. כד תסבל בעברך מסבל כלום (VB מדעם) כי תשא ברעך משאת מאומה - דב כד 10. טטה התלשו רבני אדום סמך כלום על דמותה "אז נבהלו"... (שמ טו 15) סמך דבר לדומה לו - ת"מ 91 [לענין "חיל אחז יושבי פלשת" בפס' 14]. אַנְן שלחין מן מרה דכל כלום אנו שלוחים מן אדון כל דבר - ת"מ 24. וחלל זרעה... ויהב כלומה בלא אתרה וחילל את זרעו ונתן דבר שלא ממקומו - ת"מ 159. **2 מאומה** אחרי מילית שליה. *nothing after a neg. part.* ואל תעבד לה כלום (B מדעם)... ואל תעשה לו מאומה do nothing to him - בר כב 12. לא תתן לי כלום pay me (MB מדעם) לא תתן לי מאומה

ככר עיגול **a round loaf** ← ככר לחם **loaf**; יחידת מידה **a weight** **אי** וככר דלחם חד - נשמ כט 23]
ככר ש"ע *n.* **1 כיכר לחם** **loaf** וככר לחם אחד וחלת לחם וככר לחם אחד... one loaf of bread - שמ כט 23. **2 מידה talent** **ככר** דהב דכי ככר זהב טהור a talent of pure gold - שמ כה 39. וכסף מניאני כנשתה מאה ככר - שמ לח 25. ונחש אנפותה שבעים ככר - שמ לח 29.

כלב¹ בעל חיים **dog** **אי** לא ינבח כלב בלשניה - נ שמ יד 7. **סואי** לא תתלון קודשא לכלביא - מתי ז 6. טלשיר 66]

כנב ש"ע ז *n. m.* **dog** ולכל בני ישראל לא יזוע כלב לשנה... לא יחרץ כלב לשונו but not a dog shall move his tongue at any of the Israelites - שמ יא 7. לא תנדי איתהו בריאתה ופריגת כלב בית יהוה אלהך לא תביא אתנן זנה ומחיר כלב... - דב כג 19.

כלב² רדיפה **pursuit** [מעניין החיבור והדביקה. ע ההדיוט תופר כדרכו והאומן מכלב - מש מ"ק א ח. *[Meaning derived from 'clinging']*.

קנ ורף **to pursue** ולא כלבו בתר ברי יעקב ולא רדפו אחרי בני יעקב but they did not pursue the sons of Jacob - בר לה 5. ואתקף לב פרעה וכלב בתרון א וחזקתי את לב פרעה ורדף אחריהם - שמ יד 4. וכלב בתר ברי ישראל A - שמ יד 8 וכיו"ב 9, 23. אכלב אמטי אפלג חנאה A ארדף אשיג אחלק שלל - שמ טו 9. איך יכלב> חדה אלף E איך ירדף אחד אלף - דב לב 30. ואכלב בתרה A וירדף אחרו - בר 23 אלף פרוסתית. *[Prothetic aleph]*.

כלב³ kīlāb שם פרטי *pr. n.*
כלב ש"פ ויהושע בר נון וכלב בר יפנה מן גשושיה - במ יד 38. אדכירים לטב עד לעלם יהושע וכלב - ת"מ 270. ויהושע נגודה וכלב ירותה ויהושע המנהיג וכלב היורש - ע"ד ט 30. ואנחה קמי פינחס ויהושע וכלב והביאו לפני פינחס יהושע וכלב - אס 19.

כלה¹ אשת הבן **daughter-in-law** [שורש מסופק. אפשר שהוא כלל. *Uncertain root, prob. kll. Nöldeke, ZDMG 1886, p. 737.* **אי** זניית

אֶתְפַּנֵּל 1 נמנע to be prevented מן מנוף אי מתכלי מן טובך נוזף או מנוע מטובך rebuked or prevented from Your goodness - א"ג 44-46. ואכלת מגיפתה C ותעצר המגיפה - במ זי 13. ומגיפתה אכלית C - במ זי 15. **2 נמנע מלעשות to refrain** אל ני תתכלי מן מיתי לידי V אל נא תמנע מהלך אלי do not refrain from coming to me - במ כב 16. ובניו דמשה עזרו מן קריב דכלו בלילה דלא ימטון בה ובניו של משה חזרו מקרוב כי נמנעו באותו לילה מלגעת בו (בחר סיני) - ת"מ א16.

כלי² כליה וחיסול, end; total destruction, annihilation [א"י ומחאת מתכליה מנך - ג שמ י 29]

קל עתיד: תכלה - ת"מ 254ב. בינוני: כלי - אס' 21א. **פעל עבר** כליתך (+נוכח) - ת"מ 147א. עתיד: ויכלי - ת"מ 304א. בינוני: מכלי - ת"מ 31ב. ציווי: כליתה (+נסתר) - ת"מ 198ב. בינוני: מכלי - ת"מ 31ב. מקור: מכלי - ת"מ 244א. למכלה (למכלאה) - ת"מ 174ב. **אֶתְפַּעַל** עתיד: נתכלי - ת"מ 96ב. בינוני: מתכלין (ר) - ת"מ 253א. כלה - בר יח 21. **כלאה** - ת"מ 110ב. **כלו** כלותה (+נסתרת) - ת"מ 57ב.

קל חדל to cease עד לא תכלה ימי רצונה כדי שלא יכלו ימי רעותה the days of that cease favor would not cease (divine) - ת"מ 254ב. יקום בחיל קדקדק מנה בה ולא כלי יקום בכוח נשיא, המאמין בו אינו חדל - אס 21א (עי' בהערות זביח). דכל בריה חדתה ועוד כליה ואנן לינן חדתין ולא כליהן שכל ברייה מתחדשת וכלה ואנו (אותיות הא"י) איננו מתחדשות ואיננו כלות - ת"מ 297א.

פעל כילה to destroy ואכלינה ולא יהי לה דרךן ואכלנו ולא יהיה לא זכר I will destroy him and there will be no memory left of him - ת"מ 153ב. כליתך מן עלם אכחידך מן העולם - ת"מ 147א. ויקטל אבהן ויכלי בניה וישבק נשיה טמאים בטמא ויהרג (האל) אבות ויכלה בנים וישאיר את הנשים טובעות בטומאה - ת"מ 304א. ולינן יכלין נכליונן ואיננו יכולים לכלותו - ת"מ 276ב. עד הן תכלנך מן בריתה עד שתכלה אותך מן הבריה - ת"מ 141ב. אה עלמה כליתה ולא תרבה לה תקומה הוי העולם, כלהו (את הרשע) ואל תרבה לו קיום - ת"מ 198ב. ולית בך מכלי יתון ואינך יכול לכלותן (את הצפרדעים) - ת"מ 31ב.

nothing - בר ל 31. ליתו טעין לנפשה כלום (החוטא) אינו שם אל לבו דבר - מ א 80. ולא יסטי ממדעה כלום ולא יסור מלבו דבר - ת"מ 11א. דאלה נעיר דלא מנשי כלום כי האלוהים זוכר ואינו שוכח כלום - ת"מ 19א. לינן בעין מנך כלום איננו מבקשים ממך דבר - ת"מ 23ב. לא תזרע כרמך כלום VB (נ"א ערברוב) לא תזרע כרמך כלום - דב כב 9 [= המליץ 495. פירש כלאים לעניין איסור כללי של זריעה בכרם נטוע]. אביז ממלון ולא שאמון כלום בו (פרעה) לדבריהם ולא השגיח בהם כלל - ת"מ 31ב.

כלי¹ עצירה ומניעה prevention; detention [ג כלא. א"י גבר מן ית קברה לא יכלה ממך - ג בר כב 6. **סוא"י** ואנא אמר... ולדרומא לא תכלא - ישע מג 6]

קל עבר: דכלה - בר ל 2 C. וכלית (מדבר) - בר כ 6 m. עתיד: יכלה - בר כב 6. ציווי: כלי kēli - ע"ד כו 47. בינוני פעול: כלי kālī - א"ג 53. **פעל** בינוני: מכלנך (+נוכח) - במ כד 11 A. **אֶתְפַּעַל** עבר: דכלו (דאכלו) - ת"מ 16א. ואכלת (נסתרת) - במ זי 13 C. אכלית (נסתרת) - במ זי 13 C עתיד: תתכלי - במ כב 16 V. בינוני: מתכלי mitkālī - א"ג 46.

קל 1 מנע to withhold דכלה מניך פרי מעי C (M דכלא) אשר מנע ממך פרי בטן who has withheld from you the fruit of the womb - בר ל 2. וכלית אף אנה יתך מדמחובה קדמי ואחשך אף אנכי אתך מחטאה לי - בר כ 6. ולא כלית ית ברך ית יהידאך ולא חשכת את בנך... - בר כב 16. אנש מנן ית קברה לא יכלה מנך איש ממנו את קברו לא יכלה ממך - בר כב 6. ולא כליך מנן רחמיך ולא מנעת ממנו רחמיך - ע"ד יא 24. דרז מנך לא כלי שסוד אינו נמנע ממך - א"ג 98. כלי וטמי תהי בארעה כלא ומבודד תהיה בארץ withheld and isolated you shall be on the earth - בר ד 12 [= המליץ 519, וכן ת"מ (ק) 46ב: כלאי וטמא. פירוש יע ונד]. **2 נתן בכלא to restrain** רבי משה ליתון VMECBA אדני משה כלום תמנע, restrain them from my Lord Moses, במ יא 28 (= המליץ 495). **להציה**... כלי וכפת את הלחצים... כלא והכנע restrain the sufferings... and tie them up - ע"ד כו 45-47.

פעל מנע to withhold והא מכלנך יהוה מן איקר A (נ"א כליתך, כלאתך) והנה מנעך יהוה מכבוד - the Lord has withheld honor from you - במ כד 11.

כלי³ - כליה

hundred years, at the end of which they were to depart - ת"מ 57.

[†]כלי³ מכשיר, כלי device [מן העברית H. ע"ע מאן].

כלי ש"ע ז n. m. **אמתחת** sack ועיניכון לא תאם על כליכון A (נ"א על מניכון) ועינכם אל תחוס על כליכם never mind your sacks - בר מה 20. סבו מן ספלות ארעה בכליכון A (נ"א במניכון) קחו מזמרת הארץ בכליכם - בר מג 11.

כלי⁴ בקשה entreaty [מעניין הצעה. אי"מ ואכליאת תמרת = וצעה התמר - מגילת בראשית יט 16. אי"י יי מציון יכלי = יהוה מציון ישאג - תרג' יואל ד 15. צעה היא ביקשה בלשון חז"ל ומכיעה גם רצון: שלשה צועקים ואינם נענים - בבלי בי"מ ע"ב. Originally 'outcry', with the connotation of 'request' in MH

קל ביקש to seek טעינן מן יום דשבקנתך... ולינן כלין מחזרה טעינו מן היום שעזבונך... ואיננו רוצים לשוב לשון ואתשקע כלידה בחדה day that we abandoned You... and we do not want to return מ א 59-57 (נ"א צבעין).

כלי^ד כלי קיבול לנוזלים cup Krauss - κάλυξ > 289b. אי"מ כלידא דכספא - נ בר מד 2

כלי^ד ש"ע ז n. m. **גביע** cup וית כלידי כליד כספה תשבי בפם חדה דזעורה ואת גביעי גביע הכסף תשים כפי אמתחת הקטן ואת cup, the silver cup, in the mouth of the sack of the youngest - בר מד 2. ואתשקע כלידה בחדה דבנימים - בר מד 12. תלתה כלידים מלוזים בקנה אחד שלושה גביעים משקדים בקנה אחד - שמ כה 33. ובמנהרתה ארבעה כלידים ובמנורה ארבעה גביעים - שמ כה 34. כלידיה עזוריה ופרחיה גביעיה כפתוריה ופרחיה - שמ כה 31.

כליה איבר פנימי inner organ [אי"מ וית תרתין כולייתיה - נ וק ח 16. סוא"מ דבחר כוליאתא וליבא - ירמ"א 20]

כליה ש"ע נ n. f. **1 כלייה** kidney וית תרתי כליהתה וית תרבה דעליין (E כליותה) ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן the two kidneys and the fat that is on them 15,10, ד 9 (N כוליאתה). **2 גרגר החיטה** בהשאלה

מכלי אתקף רגזה למכלי עמה חרה אפר כללות את העם - ת"מ 244. שיורה דן דאסרו בה דכביה בעים מכלינה השארית הזאת אשר חבשו אתה האויבים ברצותם לכלותה - ת"מ 199.

מכלה למפתח קשטה ומצנק תרה בישתה ולמכלה דבבותה לפתוח את האמת ולסגור את שער הרעה ולכלות את האיבה - ת"מ 174. דאנה דחל לא נסתפי באדי בישים בעין מלכהתן (ק מכלהתן) - ואני ירא שלא נספה ביד רעים המבקשים לכלותנו - ת"מ 300. **אֲתַפְעַל כלה** to cease נרבי עלמנן בתשבחתה דמרן ולא נבטלנה אדלא נתכלינגדל את עולמנו בתהילת אדוננו ולא נפסיקנה עד שלא נכלה let us magnify our world with praises to our God and not quit doing so lest we cease - ת"מ 96. כל אלין גלגיה עתידין מתכלין לגו פנותה כל השבחים האלה (שבברכת בלעם) עתידים לכלות בתוך פנותה - ת"מ 253.

כנאה ש"ע נ n. f. **כליון** destruction דמות אילן לית בה פרים כלאה הוא עבד לה כמו עץ שאין בו פירות אשר הכליון ראוי לו like a tree which has no fruits and is fit for destruction - ת"מ 110.

כנה א ש"ע נ n. f. **כלייה** destruction הך צבעתה אתיה לידי עבדו כלה (Am) אסכמו, if (גמירה) m₂ הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה they have done according to the outcry which has come to me; (I will make) destruction יח 21. התה"ע: صنعوا واقني = עשו ואאבד. זאת השלמת התנאי שבפסוקית הקודמת. בדומה לזה הפרידה גם הפרשנות היהודית. ע' רדיק ורשי"י וכו'. klh is the apodosis of the previous phrase, cf. SAV: they did (wrong), and I shall destroy. Jewish exegesis treated the passage in a similar way. See Rashi, Qimhi, etc. **לגמרי** completely ובתר כן ישלח יתכון מדן כשלוחה כלה ואחרי כן ישלח אתכם מזה כשלוה כלה afterwards he will let you go hence; when he lets you go, he will drive you away completely - שמ"א 1.

כלו ש"ע נ n. f. **סוף** end היה עמון חשבון ארבע מאות שנה ועל כלותה יצאו היה עמם (עם בני ישראל) חשבון ארבע מאות שנים ובסופן יצאו (was of) four their calculation

כללת "בראשית" החלה והאלוהות גמרה (את הבריאה) - ת"מ 180ב [זבי"ח הע' 1]. וכלל הדה תשבחתה במימרה ויכוונך גמר תהילה זו במאמרו "ויכוונך" (דב לב 6) - ת"מ 209א. **3 עיטר** גזור מן כליל *kllyl* *to adorn der. from* זאון אתה לשמועך חיים ומכלל לאמוריך חסד זן אתה את הנשמעים לך חיים ומעטר את אמוריך חסד You supply those who hearken You and adorn those who utter (piously Your name) with grace - מ כא 14-15. מכללה בחילה B נאדרי בכח adorned with power - שמ טו 6 [תפס מעניין הדר]. אילן טב למחזי מכלל בפרים טבים עץ טוב למראה, עטור פרות טובים - ת"מ 110א.

אָתְפֶּעַל 1 השלם *to be completed* ואכללו שומיה וארעה D ויכלו השמים והארץ the heavens and the earth were finished - בר ב 1 (= המליץ 486). ואכללת שטה היא... ואמרו לה לית נבעת מן רבי הלא אן אכלל כספה ותתם השנה ההיא... ויאמרו לו לא נכחד מאדוני כח אם תם הכסף - בר מז 18. הלא כן אתכללו יומי רפוסיה A כי כן ימלאו ימי החנוטים - בר נ 3. ייתי בשלם יומה דבה רוחה עד יכלל איקרה וברכתה לגוה יבוא בשלום היום שבו רווחה כדי שישלמו הכבוד והברכה - ת"מ *41ב. **2** גזור מן כליל - עטרה **נתעטר** *to be adorned* טור סיני אכלל בענן ובכבוד הר סיני נתעטר בענן ובכבוד Mount Sinai was adorned with Mount Sinai cloud and glory - מ ט 33-34. נביה דאכלל באורה הנביא שעוטר באור - מ כ 28. אלולי ידועיה לא הוה עלמה מתיטב ולא מתכלל בחסד אילולי הידועים לא היהעולם מקבל טוב ולא היה מתעטר בחסד - ת"מ 298ב.

כל *n. m* **1 כלל** *whole, entirety* ויהב לה מעסר מכלה ויתן לו מעשר מכל he gave him tithes of all - בר יד 20. דחלתך על כלה יראתך על הכול - ע"ד כג 10. **2 כל** נסמך במעמד של לואי מכמת *all, every, each cstr.* **all** *(quantifier)* ומשה נבי כל דריה ומשה נביא כל הדורות Moses is the prophet of all generations - ע"ד כד 84. ואתת כל טברה שריר - מ טו 26. ואתן לזרעך ית כל ארעתה אלין - בר כו 4. לית כותה בכל אמי עלמה אין כמוהו בכל אומות העולם - ת"מ 78ב. ומשה ואהרן עמין ודחלין וכל קהלה מבלידיו ומשה ואהרן רואים ופוחדים וכל הקהלה

grain of wheat *fig.* עם תרב כליאת חטה עם חלב כליות חטה with the finest of wheat - דב לב 14.

כלירים ? כנראה ט"ס מן 'כל מליה' *Prob. corr. from kl mlyh.* [ע"ע כלתרים] ותנה ללבן ית כל כלירמיה אלין **M** ויספר ללבן את כל הדברים האלה - בר כט 13.

כליתבי מין לטאה **a reptile** - < αλαβύτης > L.SJ 865a טלשיר 271] **בניתבי** ש"ע נ. f. **חומט** *a reptile* וכליתבי וכששתה MB והחמט והתנשמת - ויק יא 30.

כלל שלמות, סיום **completeness, end** **א"י** מאן דעבד פרשת פסחים שבעים כלל עמה פרשת תפילין (לענין מניין המצוות) - ויק"ר תקנח] **קל** עבר: כלליה (מדבר+סתר) *kālāiite* - א"ד א 17. וכללו - בר נ 3 A. **פעל** עבר: וכלל - בר ב 2 (E). וכללה (+סתר) *wkállāle* - ננה 17. בינוני: ומכלל *wamkallāl* - מ כ 15. פעול: מכללה (נ) - שמ טו B (=המליץ 532). **אָתְפֶּעַל** עבר: אכלל *ikkállāl* - מ ט 33. אתכללו - בר נ 3 A. עתיד: יכלל - ת"מ *41ב. מתכלל - ת"מ 298ב. **כל** *kal* - ע"ד כד 84. כלה (מיודע) *kállā* - ע"ד כג 10. **כלול** *qittūl* - בר כט 22 A. **כליל** - בר ל 32 A (השי המליץ 494: כלול = כליל).

קנל שלם פע"ע **to be fulfilled intrans.** וכללו **קָנְהָ** ארבעין יום A וימלאו לו ארבעים יום forty days were fulfilled (i.e., passed) - בר נ 3. **2 השלים** פע"י **to complete trans.** כלליה דלא צריך לה השלמתיו (את העולם) ואין חסר לו (דברי האל) I have completed (the world), and (nothing lacks) - א"ד א 17 [זבי"ח: קל לפי הקריאה והיה ראוי להיות פעל].

פעל 1 השלים **to complete** וכללה מכל טובה והשלימו (האל את העולם) מכל טובו His (God) completed (the world) from all His goodness - ננה 17. שומיה אסקף בלא עמודים וכללה בגוני תמחיה את השמים זקף בלא עמודים והשלים במיני הפלאים - 272ב. ויעבד קנומה מכלל בכל חכמה ויעשה עצמו מושלם בכל חכמה - ת"מ 281ב. **2 גמר** מלאכה **to finish** a task, work ויכל אלהים ביום הששי (God) finished on the sixth day - בר ב 2. בראשית החלת ואלהיה

כלמה - כלן

שבע ? - ת"מ 281ב. כלול עסרתיתא דאתכרו קמיך שמע יתון ושבה למרך דאזהרך מן מקרובה אל בישתתה כל העשרה (חטאים) שזכרו לפניך שמע אותם והלל את אדוניך שהזיחך מלנגוע את הרעות - ת"מ 158ב.

כניל א ש"ע ז n. m. **נזר crown** ועבדתנה כליל לשתתי יומיה ועשית אותו (את השבת) נזר לששת הימים (The Sabbath) a You made (of creation) - crown to the six days - ע"ד כד 23-24. ולרום כליל אחיו ולקדקד נזיר אחיו - בר מט 26. ותעבד לה כליל דהב ועשית לו זר זהב - שמ כה 11. ואתרבו בכליל דמלכו יוסף ובנימים - ת"מ 121א. וית ענבי כלילך תקטף (M באהריה) ואת ענבי נזירך לא תבצר - ויק כה 5 (תפס נזיר = נזר, כתר. בדומה לזה תפס נ"א בחיירה). ולא תקטפון ית כליליה (M בחריה) ולא תבצרו את נזירה - ויק כה 11. **כ** מכמת **quantifier כל, כלל all** חזה לעלל בכליל עניך A אעבר בכל צאנך **entirely** your flock - בר ל 32. **ג** ת"פ **adv. כליל** עובד סרק כליל תכלה מעשה רקם כליל תכלת woven entirely of blue - שמ לט 22. כליל תתועד כליל תקטר - ויק ו 15. ותוקד בנור ית קרתה וית חנאיתיה כל כליל ליהוה ושרפת באש את כל העיר ואת שללה כליל ליהוה - דב יג 17.

כלמה ממיני החרקים **an insect** [מיין כל עפרא דארעא הוון כלמין - נ ש מ ח 13. טלשיר 66, 115] **כלמים** ש"ע נ n. f. **כנים gnat** ומעי ית עפר ארעה ויי לכלמים והך את עפר הארץ ויהי לכנים **strike the dust of the earth, and it shall turn to gnats** - שמ ח 12. והוי כלמיה באנשה ובכהמתה כל עפר ארעה הוה כלמים ותהי הכנים באדם ובבהמה... - שמ ח 13. ורחטי כלמיה בכל ארע מצרים ורצו הכנים בכל ארץ מצרים - ת"מ 332. לא סטה כלמיה מנה לא סרו הכנים ממנו - ת"מ 333. הך מה דהוון כלמיה נעתים בבסרון כמו שהיו הכנים יורדות בבשרם ושל המצרים) - ת"מ 355.

כלן † מין לבוש **a garment** [מן אונקלוס O. χλαῖνα] (Krauss 291) LSJ s.v.). ע"ע כוכלה] **כנן** ש"ע n. **אזרת cloak** ונפק קדמאה [סמ]קראי כלה ככלן סער m ויצא הראישון

נבהלים - ת"מ 51ב. וקרבתון לידי כלוכון ותקרבוני אלי כלכם - דב א 22. אתון קעמיים יומן כלכון לקדם יהוה - דב כט 9.

כהל כתיב "מלא" של כל **"plene" writing of kl כלל** **all** כהלן צבעין קמיך **kállān** כולנו צועקים אליך **all of us appeal to you** - מ יט 12. **אגיבו** כהלכון ואמרו **kálkon** ענו כולכם ואמרו - ננה 104. יאי נשמע כדו ממלל כהלה איטבו ראוי שנשמע עתה דיבור שכולו טובה - ת"מ 143א.

כלול **qittūl** ש"ע ז n. m. [א"י וכאן בכלול - ירוש חלה זו ע"כ. ע כלול לא יכול וכל לא יכול כבודו - יניי (זולאי שט"ז). בכתובות מארץ ישראל: פתורה וכילולה - Friedman I, 84. ועי מה שהביא זב"ח בת"מ 281, העי 1] **1 סיכום conclusion** הדה מלתה... דצמתת כל גוגני אזהרותה... בכלול מימר ממן עד עלם דבר זה... הכולל כל מיני האזהרות... בסיכום דבר המתמיד עד עולם **this... statement, which comprises all sorts of warnings in a conclusion that endures for ever** - ת"מ 164ב. **2 השלמה completion** זבנה תליתה זבנה דכלולה כל מה אתעבד בתריה מכלל הוא לגוה הזמן השלישי הוא זמן ההשלמה: כל מה שנעשה בשניים (בשתי תקופות הבריאה) מושלם בו (בייזמן השלישי) **the third time is the time of the completion: all that has been made during the two (previous times) is perfected** - ת"מ 271ב. **3** ביטוי אדברביאלי **adverbial expression לחלוטין** **definitely** אמר הדה לון ממלל בכלול אמר: זו להם אמירה מוחלטת (מילולית: בהחלט) **(Moses) said: this is for them a statement (stated) definitely** 120א [זב"ח העי 3]. **ג** מכמת **quantifier כל, כלל all** וכולול דיקרי לה אדם נפש חיה הו שמה (E)A **all that the man called each living creature, that would be its name** - בר ב 19. ובטל ביומה שביעה כלול פלענתה דעבד (E)A וישבת... מכל מלאכתו... - בר ב 2. הלא בה בטל פסק לכלול פלענתה (E)A כי בו שבת מכל מלאכתו - בר ב 3. חמי בנוך ובנתך וכולול דלך A חתן בניך ובנותיך וכל אשר לך - בר יט 12. וכנש לבן ית כלול גברי אתרה א ויאסף לבן את כל אנשי העיר - בר כט 22. למה לא אכתבת קצי ארהותה בכלול התרין ועסרים אות אלא בחסרין שבעה למה לא נכתבו קצי התורה בכלל העשרים ושנים אותיות אלא בחסרון

כלנה - כמן

אדמוני כלו כאדרת שער - בר כה 25.

† כלנה שם מקום (place) *pr. n.*

כלנה kallinna שי"פ בבל וארך ואכד וכלנה בארע שנער (ני"א וכהלין) בבל וארך ואכד וכלנה בארץ שנער - בר י 10 [מחוקה ומעליה וכלה], שהוא פירוש: סיכום הערים שלעיל ושיעורו: וְכָל בְּאֶרֶץ שְׁנַעַר Erased by sec. m., who wrote over the line *wklnu (kl+3rd pers. pron. f. pl.)*, which reflects the SP int.: *summing up of the cities*. "Babel, Erech, and Accad, all of them in the land of [Shinar]".

† כלתרם! ט"ס. ע"ע כלירם. *Corr.*

כלתרמון M₁* דבריהם - בר כד 52 [התייז מסופקת מאור. ט"ס. *Corr.*]

כמה מילית השאלה וההשוואה *interrog. & comp. part.* [א"י כמה אינון שני חייך - ג בר מז 8]

כמה א מ"ש *interrog. part.* **how much, כמה** **how many** כמה נלקי ונביז כמה נלקה ונתבזה - how much will we be afflicted and humiliated how many are the שני חייך days of the years of your life? ע"ד יא 20. כמה ימי שני חייך **as conj. of manner without the relative pronoun** (see below) [באה"ש מאוחרת Late SA **סוא"י** למלו דתכר כמה ירש מרא בין מצריא לבין איסראיל - שמ יא 7] וית רב אפיה צלב כמה פשר להון יוסף A ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף (Pharaoh) hanged the chief baker, as Joseph had interpreted to them - בר מ 22. והוה כמה יתלי משה אדיו יתרברב ישראל וכמה יקר אדיו יתרברב עמלק A והיה כאשר ירים משה ידיו וגבר ישראל וכאשר יניח ידיו וגבר עמלק - שמ יז 11.

כמד מ"ק [conjunction] (כמד - > כמה ד-) 1 של אופן *of manner* **כמו ש - as** וית רב אפיה צלב כמד אפשר לון יוסף ואת שר האפים תלה כאשר פתר להם יוסף **כמו ש - as** וית רב אפיה צלב כמד (Pharaoh) hanged the chief baker, as Joseph had interpreted for them 22. ועבד יהושע כמד אמר לה משה ויעש יהושע Joshua did as Moses told him - שמ יז 10. סבלה בחבק כמד יסבל אמהיתה ית ינוקה שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק - במ יא 12. גבאי יתגבי כמד ישבי עליו

מסען אתתה ענש יענש כאשר ישית עליו בעל האשה - שמ כא 22. של זמן **כאשר of time** **when** ואזל יהוה כמד אסכם לממלל וילך יהוה כאשר כלה לדבר **כמה** the Lord departed when He had finished speaking - בר יח 33. ודנח לה שמשה כמד עבר ית פנואל ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל - בר לב 32. והוה כמד ארם משה אדיו ואגבר ישראל והיה כאשר ירים משה ידיו וגבר ישראל - שמ יז 11.

כמה ד - מ"ק [conjunction] [א"י שרית ושבתק כמה דמלת - נב מ יד 20] 1 של אופן **כמו ש - as** ויהוה דכר ית שרה כמה דאמר MB ויהוה פקד את שרה כאשר אמר the Lord remembered Sarah as he had said - בר כא 1. חליל לוחין תעבד יתה כמה דחזית יתך בטורה C נבוב לוחות תעשה אתו כאשר הראיתי (י) אתך בהר - שמ כז 8. ועבד בלק כמה דמלל בלעם VNECBA ויעש בלק כאשר דבר בלעם - במ כג 2. של זמן **כאשר of time** **when** ואוהך יהוה כמה דאסכם לממללה M וילך יהוה כאשר כלה לדבר - בר יח 33. ודנח לה שמשה כמה דעבר ית פנואל EB ויזרח לו השמש כאשר עבר את פנואל the sun rose upon him as he passed Penuel - בר לב 32.

† **כמו** מילית יחס להשוואה *prep. of comparison* [כ הדמיון מצורפת ליסוד העברי - מנ במובאות מן התורה ובע"ש] Mostly in quotations from the Torah occurring in NSH

כחו מ"י *prep.* **כמו as** **כמו אבן** - ת"מ 363, א88. **כמו נד נאזלים** - ת"מ 355, א62 (פרפרזה), 388 (2). **מי כמוך** - ת"מ 89 א (3), 108 ב, 208 א, 35 ב (2), מ יח 12, ע"ש ו 33 (פרפרזה) - הכול ע"פ שמ טו. כרעי רבי כמו אריה A כרע *in NSH the final waw is taken as the 3rd pers. pron. suffix* לא ראיתי כמו I saw a dream, I never saw like it - אבישע (Cow 479). ויקרא יהוה למשה בקל לית כמו זורח משעיר למו - אבישע (Cow 37). ומה כמו באילים - אלעזר (Cow 36).

† **כמן** מארב, צפייה בסתר לשם הכשלה או תקיפה **lying in wait, ambush** [א"י מכמן ליה ויקום עליו - ג דב יט 11]

פענל ארב **to ambush** וכמן לה וקעם עליו וקטלה וארב לו וקם עליו והכהו (if any man),

כמע - כמר²

כהות לבנות - ויק יג 38. **ברגליים** of feet והוא כמע על ירכה והוא צלוע על ירכו (Jacob) is weak in his hip - בר לב 32 [תפס: נפגעה ירכו. תן דעתך שבתהייע יש גרסה **خامع** שהוראתו צליעה וגם רפיון שכל - Dozy I, 406a, 394b. שחאדה, 158. המליץ 572: כמע]. **בעיניים** of sight והוה כד סאב יצחק וכמע עיניו ויהי כי זקן יצחק ותכהנה עיניו when Isaac was old and his eyes were dim - בר כז 1 (= המליץ 495). ולא כמע עיניו ולא כהו עיניו - דב לד 7. מובא גם בת"מ 108א, 269ב (3א).

כמר¹ חס heat אוי ההן דכמר איירה = זה שמחמם סיר - ירוש שבת ו ע"ד

קל ריחם בהשאלה fig. **to have compassion** א בתוד קולוקציה שנושאה רחמים in collocations with rhymy וזרו יוסף הלא כמרי רחמיו על אחיו C וימהר יוסף כי נכמרו רחמיו על אחיו Joseph made haste, for he had compassion for his brother - בר מג 30. ורחמותה דכל אחד כמרי על אחוה ורחמי כל אחד נכמרו על אחיו - ת"מ 17א [ע"פ בר מג 30 הנ"ל]. ישתבח רחמיה דרחמיו כמרין ישתבח הרחמן שרחמיו נכמרים - ת"מ (ק) 70א. ב הפועל בא לבדו בעשי"ח ונושאו המרחם in NSH the verb occurs alone ויותר חייכון כהלכון כל סמוך ממך וארכון ויוריד ביומיכון וברתותו יכמרו ויותר את חייכם כולכם כל פרנס בך ושוע ויארך את ימיכם וברחמיו ירחם (עליכם) - עבד אל (Cow 297). ובענני הסליחות ביום הזה יכמ רך ויקים לך הברכה... ירחם עליך ויקים לך הברכה - יעקב הרבן (Cow 657). יקדנה סניה... ימתנו בטל רחמיך דאלופין כמרין מוקדי השונאים... ירגיעו בצל רחמיך שלמודים לרחם - ע"ד כז 37-40 [זב"ח ב"ארץ ישראל" 122 פירש לרחם' אבל בעונאיש ג/ב 104: הסתיי, כמו כמר² להלן].

אתפעל ריחם כמו קל **to have compassion** like Qal וזרו יוסף הלא אתכמרי רחמיו על אחיו VMB (J אכמרו, E אכמרי) Joseph made haste, for he had compassion for his brother - בר מג 30.

כמר² סתר hiding } < כמן, זב"ח, עונאיש ג/ב 114. ע המכמר באדמה - מש מעשרות ד, א. מורשת 193

קל הסתיי to hide, protect trans. ובענני

lies in wait (for a person), and attacks him, and kills him - דב יט 11. ואד לא כמנה ואשר לא צדה if he did not lie in wait - שמ כא 13. יהי דן נחש סלק אורע מכמן אלוי שביל יהיה דן נחש עלי דרך שפפון עלי שביל - בר מט 17 [תפס שפפון - שפור, כפוף = אורב. עונאיש ג/א 34. Int. as from špp, 'to be bent', cf. LXX ἐγκαθήμεός, וילך שפי - במ כג 3 [אף כאן תפס שפור. See above]. **כמינה** ש"ע נ n. f. **צדייה** malicious intent וגבר דיקום בחובה הן הות בלא כמינה לית חוב מקבל ואיש אשר יעמד בחטא, אם היה בלא צדייה, אין חטא נפרע על one who sins, if it was without malicious intent, the sin is not punished - ת"מ 152ב.

כמנה ש"ע נ n. f. **צדייה** malicious intent ארמה עליו בכמנה ומיתאו השליך עליו בצדייה ומת (he) hurled (something) at him, with malicious intent, so that he died - במ לה 20. א' ארמה עליו כל מאן בלא כמנה - במ לה 22.

כמנו ש"ע נ n. f. **צדייה** malicious intent אחרך בכמנו ונסב ית ברכתך m₄* בא אחיך במרמה ויקח את ברכתך with malicious intent and took away your blessing - בר כז 35. ואגיבו בני יעקב ית שכם... [כמנו] m ויענו בני יעקב את שכם במרמה - בר לד 13.

מכמן ש"ע ז n. m. **צדייה** malicious intent ואן יתרשע אנש על עברה למקטלנה במכמן B ("א בערימו, באמנו) וכי יזיד איש על רעהו להרגו בצדייה and kills him with malicious intent - שמ כא 14.

כמע¹ רפיון וכהות **dimness, weakness** (=כמה. **סוא** שקפו יתהון בכמוהא = הכו בסנורים - בר יט 11 [מתרגם ἀσασί(α) = א-ראייה). השי ס והוית כמה מן חזוא דעיניך = והיית משגע ממראה עיניך (היינו רפה שכל) - דב כח 34-35 [Psm 217a]

קל 1 רפה, כהה to be dim, weak והנה כמע מכתשה לא פתה כיתשה במשכה והנה כהה הנגע לא פשה הנגע בעור behold, the plague has faded and has not spread on the skin - ויק יג 6, 56 (= המליץ 495). ושניה ליתי מן משכה והי כמע ושפלה איננה מן העור והיא כהה - ויק יג 21, 26, 28. בעקן כמען אברן בהרות

therefore, he shall lie with you הלילה
 tonight - בר ל 15. גזוי לא אימנתון בי... לכן לא
 תעלון ית קהלה הדן לארעה יען לא האמתם
 בי... לכן לא תביאו את הקהל הזה אל הארץ -
 במ כ 12. סכומה מטי... לכן אנה משגר מבגלכון
 בעי מפך יתכון מן ארץ מצרים הקץ מגיע...
 על כן אני שלוח למענכם... - ת"מ 10.

מכאן מילית סיכום *part. of conclusion* **על כן**
therefore מכך שרה ואמר על כן החל ואמר
 therefore, he started and said - ת"מ 180. סגי
 דגעזו עליו... ולא שב למימרי בישיה מכן אבוה
 ונבייה רבה משה רבו יתה רב הוא שעבר עליו
 (על יוסף)... ולא שב אל דברי הרעים. על כן
 אביו והנביא... גידלו אותו - ת"מ 120. 2 רימוז

לתוכן שלהלן *reference to the following matter*
 אמרו אנשים ממלל בדיל עובד ראובן אהן
 עובדה בישיה... מכן אוכחה אבוה והכמה
 במפוליתה במימרה בכורי אתה אמרו אנשים
 דיבור על עשיית ראובן את המעשה הרע הזה...
 זהו שהוכיחו אביו והודיע מפתלו במאמרו
 "בכורי אתה" (בר מט 3) - ת"מ 159. 3 מציינ יתרון
indicates preponderance ורב מכן וגדולה מזו
 moreover - ת"מ 215. צורכך לרחמיך בתר
 בליותן כדמות צורכך לך וחייתן רב מכן צריכס
 אנו לרחמיך לאחר בלותנו כן צריכס אנו לך
 בחיינו יותר מזה - ע"ד כח 69-73. כל רבו ושלטנו
 רביאנך רב מכן כל גדולה ושלטון, גאונך רב
 מזה - מ ח 44-43.

(נל)בדיל כן ת"פ תכלית *adv. (final)* **לכן**
therefore בדיל כן אמר לי אנה אלהון
 דאבהתך בעבור זה אמר לי "אני..." (שמ ג 6)
 therefore He said to me "I am the god of your
 fathers" - ת"מ 86. בדיל כן דכרן אדכר
 לקהלה וליתי שבק לון בעבור זה זכור אזכור
 את הקהל ולא אעזבם - ת"מ 10. לבדיל כן
 אמר יהוה בדרך כן אמר "יהוה בדרך..." (דב
 לב 12) - ת"מ 209.

בתר כן ת"פ של זמן *adv. (temporal)* **אחרי כן**
afterwards אשפי אפיו בשליחתה... ובתר
 כן אחזי אפיו אכפרה פניו במנחה... ואחרי כן
 אראה פניו I may appease him with the face
 - present..., and afterwards I shall see his face
 בר לב 21. ובתר כן ייעל למשריתה - ויק טו 26.
 עמית לה סימנים דלא ישפל לבה ובתר כן
 אמר יקיר לשונה אנה הראתי לו (למשה) אותות
 שלא ייך לבו ואחרי כן אמר "כבד לשון אנכי"

ואדומאי כד שמעו בכך התלשו והאדומים,
 כאשר שמעו זאת נבהלו the Edomites, when
 they heard this, they were frightened - ת"מ 92.
 קרח וסיעתו אתגזו בכך בדיל מימרון רב לכס
 קרח וסיעתו נענשו על זה מפני שאמרו "רב
 לכס" (במ טו 3) - ת"מ 81. ישתבח מן דארשה
 בכך יתהלל מי שציווה זאת (הקרבות) - ת"מ
 111. אנשה בכך אימנו ויתה מחכומה אלפו
 אנשים, בזה האמינו ואותה ידיעה למדו - ת"מ
 185. ואני בכך חדיה כותיך ואני שמחה בזה
 כמוך - ת"מ 301. במקדם הזיקה *correlative* טובי
 בכך דתשקחת מלוא במד לי ירשי אשריי
 שנמצאתי ראוי בזה מה שיצווה לי (דברי ים
 סוף) - ת"מ 66.

דכן ת"פ של אופן *adv. of manner* **כן thus, so**
 והוה דכן (E)A ויהי כן and it was so - בר א 9,
 11 [מיטאטיז ? נ"א דון]

ככן, ככהן ת"פ של אופן *adv. of manner* [ייתור
 תווית היחס לשם חיזוק מעמד המלה. השי' ד הזיקה
 הכפולה בת"מ 206, הע 4 *with reduplication of the*
prep. for the sake of emphasis רומז לנאמר לעיל
1 anaphoric use **כן thus** ככהן תעבדון ללואי
 במטרתון ככה תעשו ללויים במשמרתם
 you shall deal with the Levites in regard to
 their duties - במ ח 26. ויקרב על בר תורה
 מנחה... ככהן יתעבד לתורה חדה והקריב על
 בן הבקר מנחה... ככה יעשה לשור האחד - במ
 טו 9-11. 2 רומז לנאמר לתוכן שלהלן *reference to*
the following matter כוכביה אמרין ככן על
 אלהי נכר לא אנירנן שמשוה וזהרה אף אנון
 אמרים ככן אלהי נכר לא שמענן לה הכוכבים
 אומרים כזאת: על אלהי נכר לא הארנו השמש
 והירח אף הם אומרים כך: אלהי נכר, לא
 שמענו להם - ת"מ 210. וככן אמיר ויהב אברהם
 ית כל דלה וכך נאמר: "ויתן אברהם את כל
 אשר לו" - ת"מ 220. ככן אתא מבולה ואבדון
 כך בא המבול והאבידים - ת"מ 275. 3 בהשוואה
in comparisons הך מד יתבון במשכנה כזבן
 קרבנה ככן יתבון בזבנה דפקדון כמו שהושיבם
 (את הנשיאים) במשכן בעת הקרבן כך הושיבם
 בעת שציוו - ת"מ 169. 4 לרבות *inclusive* ישיב
 אלהנו... יומי הרצון אליכון וככן ישמר חייכון
 ישיב אלוהינו את ימי הרצון אליכם וכן ישמור
 את חייכם - ע"ש ד 37. *wkâkan*

לכן מילית סיכום *part. of conclusion* **על כן**
therefore לכן ישכב עמיך לילין לכן ישכב

well preparedness: let him hide for himself a good treasure, so that he may find it at the end ת"מ 292א.

כנוז ש"ע ז n. m. **אוצר** treasure ואשתמשו מצראי ית בני ישראל בכנוז m (ני"א בקשאי) ויעבדו המצרים את בני ישראל (בבניית) אוצרות the Egyptians made the Israelites labor for stores לא תפלע בה בכנוז m₂ - ש"מ א 13. לא תפלע בה בכנוז m₂ לא תעבד בו בפרך בפרך - ויק כה 43 וכך הוא m₂* בפס' 46.

כניזה ש"ע נ n. f. **1 צפינה** treasure יהי כנוז גרמה כניזה טבה יהיה צופן לעצמו צפינה טובה let him hide for himself a good treasure - ת"מ 292א. לא תחמד מד לחברך כניזה בישה ובלש מן אלהך כניזה קשיטה לא תחמוד אשר לרעך - (זו) צפינה רעה - ובקש מאלוהיך - זו צפינה של אמת - ת"מ 292א. **2 צדייה** מהוראות הצפינה **hidden (malicious) intent** כד התאוות תאוה ובלשו בלישה הות בכניזה ובקשו בקשה אשר הייתה בצפינה (= בצדייה) when they had a desire, that was with malicious intent - ת"מ 310ב [זבי"ח ע"י 2]. **הנצב** משכנה טמרו כניזתה עד אתו אל בעל פעור הוקם המשכן, העלימו את הצפון (בלבם) עהד שבאו אל בעל פעור - ת"מ 195א.

כנן הצפנה, הטמנה **hiding** **כנן** = kanānu = הסתיר - CAD VIII, 142. השי כנן = מחבוא - Lane 3003c. מורשת-קליין, לשוננו מ 93 ואילך]

פועל הצפין **to hide trans.** וחזות יתה הלא טב הוא וכוננתה תלת ירחים (ני"א וטמרתה, ואטמרתה) ותרא אתו כי טוב הוא ותצפנהו when she saw how beautiful he was, she hid him for three months

מכוננה ולא יכלת עוד מכוננתה (ני"א מטמרתה, למטמרתה) ולא יכלה עוד הצפינהו she could hide him no longer - ש"מ ב 3.

כוננו ש"ע נ n. f. **סתר** secret וקרא פרעה שם יוסף כוננותי גלה M₃ (ני"א טמירתי) ויקרא פרעה שם יוסף צפנתי פענח Pharaoh called Joseph's name "he has revealed my secret" - בר 45 (ני"ש). ש"ע כללי+כינוי המדבר: סודי, היינו הדבר המכוסה ממני. המליץ 574: כוננתי. SP: n+1st pers. *pron.*

(ש"מ ד 10) - ת"מ 17מא. אתה אזל מן עמן ולינן עמין לך בתר כן אתה הולך מעמנו ואיננו רואים אותך אחרי כן - ת"מ 260א.

על כן מילית סיכום *part. of conclusion* **therefore** ארפים אנון על כן אנון צבעין למימר נהך נדבח נרפים הם על כן הם צעקים לאמר נלכה ונזבחה they are idle; therefore they cry, 'let us go and offer sacrifice to our God.' - ש"מ 8. חייבים אנחנו... על כן עלתה עלינו כל עקתה הדה - בר מב 21. אזל לקשטה ועבד עובד אכעס בה על כן ישתנק הלך אל קשטה ועשה מעשה שהכעיס בו על כן ייוסר - ת"מ 201א. בתמימות לבך עבדת דה... על כן לא יתבתך למקרב לותה - בר כ 6. על כן אנה שאלה בדילה לא יקרב לה מותה על בן אני מבקשת למענו: אל יקרב אליו המוות - ת"מ 249א.

כף יסוד **base** [מן העברית H. ע"ע דרג, כרנב]

כנ ש"ע ז n. m. **בסיס** לדבר המוצב עליו **pedestal** ותעבד כיוור נחש וכנה נחש ועשית כיוור נחשת וכנו נחשת **make a basin of copper and a stand of copper for it** - ש"מ ל 18. ית כיוורה וית כנה - ש"מ ל 28, לא 9, לה 16, לט 39, ויק ח 11, במ ד 14א. ועבד ית כיוורה נחש וית כנה נחש - ש"מ לח 8. ותמשח ית כיוורה וית כנה ותקדש יתה - ש"מ מ 11. ופרסה וכיוורה וכנה - במ ג 31. ולמנשם דושך ולהשיבך על כנך להקל יגעך ולהשיבך על כנך - ת"מ 293ב [מובאה עברית מן בר מ 13. בתה"ש: דרג].

כנז הצפנה **hiding** (> גנז. השי כנז = אוצר גנז - [Dozy II, 501a]

קל טמן פה **to set a trap** אפש יהי עמה רחוט בשביל כנוה וחטאה איך יסב מנה רחמה אדם כי יהיה עמו הולך בדרך, צפן לו (מכשול) והכשילו, איך יקבל ממנו אהבה one who has a companion on the road and sets him (a trap) and sins against him, how can he receive love from him? - ת"מ 166ב [זבי"ח ע"י 6].

כנוז ש"ע ז במעמד הבינוני **n. m. participial qātōl** **צפינה** treasure וטוב תעתיד יהי כנוז גרמה כניזה טבה עד ישקחנה בעקבהיתה והכנה טובה: יהיה צופן לעצמו צפינה טובה כדי שימצאנה באחרית (יעשה מעשה טוב כדי

כנס - כנר

ועבד חם ד חלקין כוש חלק ומצרים חלק ופוט
חלק וכנען חלק - אס 37. וממנו שם הארץ
land of Canaan ואנפקו למיזל ארע כנען ויצאו
ללכת ארץ כנען - בר יב 5. כן אנון אתים לארע
כנען - ת"מ 223ב.

כנענאי ש"י gent. חזה תמן יהודה ברת גבר
כנענאי - בר לח 2. דיאר ארע כנענאה - בר נ 11.

כנף אבר הטיסה בעוף והשחייה בדג **wing, fin**
[א"י פרס כנפוי - נ דב לב 11. **סוא"י** וכל פרחא
דכנפיה לנגסה - בר א 21]

כנף ש"ע n. f. **1 אבר wing** ויפגל יתה בכנפיו
ושסע אתו בכנפיו **1 he shall tear it by its wings**
ויק א 17. והו כרוביה פרסים כנפים ללעל
מטלים בכנפיו על כפרתה - שמ לו 9. בהשאלה
fig. וסבלת יתכון על כנפי נשרים ואשא אתכם
על כנפי נשרים - שמ יט 4. מובא בת"מ 101ב.
סנפיר fin וכל דלה ערספים וכנפים במיה
וכל אשר לו סנפיר וקשקשת במים anything in
water that has fins and scales - ויק יא 9 (= המליץ
586. ע"ע חרסן). וכל דלית לה ערספים וכנפים
במיה וכל אשר אין לו סנפיר וקשקשת במים
- ויק יא 10. **2 קצה הבגד extremity** (of a
garment) ויגלה כנף אביו VCB ולא יגלה
כנף אביו ויגלה כנף אביו garment no man shall
remove his father's garment - דב כג 1. מדעה אמר
ללכה אתעיד וקטר כנפיך במד לה תשמע השכל אמר ללב:
עצור וקשור קצותיך במה שאתה שומע - ת"מ
142א [ביטוי מושאל, זביח העי 5].

כנפר אבר הטיסה בעוף והשחייה בדג **wing, fin**
[באה"ש המאוחרת. ע"ע גנפר **By interchange of**
velars. Cf gnr. Late SA.]

כנפר ש"ע n. f. **1 אבר wing** ויסק יתה בכנפיו
A ושסע אתו בכנפיו **1 he shall tear it by its wings**
ויק א 17. בהשאלה **fig.** וסבלת יתכון
עלוי כנפרי נשריה A ואשא אתכם על כנפי
נשרים **1 I bore you on eagles' wings** - שמ יט 4.
בלק בר כנפר A בלק בן צפור - במ כב 2, 10
[השם הפרטי יתרגם כדרך התה"ע. שחאדא, מבוא 254
Transl. of the pr. n. **1 סנפיר fin** וכל דלית לה
ערספים וכנפריים במיה **M₂*** וכל אשר אין לו
סנפיר וקשקשת במים anything in water that has
no fins and scales - ויק יא 10, כיו"ב פסי 12.

כנר כלי נגינה **musical instrument** [א"י

כנס כניסה **ingression** [מן העברית. ע"ע כנש H]
אתפגעל נכנס to enter לא יכנס (רוחי באדם)
לא ידון (רוחי באדם) - המליץ 446 ע"פ בר ו 3
[ליתא. על פי מסורת הפירוש של המליץ לא ידון = לא
יכנס רוחו באדם ולא יאריך שנותיו מעל מאה ועשרים.
Int.: My spirit shall not enter in man, therefore
he will not live more than a hundred and
twenty years. ינגמד לשון כיסוי. ZSp 169.]

כנע הטלת מרות והכנעה **subduing** [א"י והוא
יכנע יתהון נ דב ט 3. **סוא"י** חולף בהתתכון ואכנעותון
ירותא תניני תירתון - ישע סא 7]

קל א פע"ע 1 intrans נכנע **to yield, submit**
כנעו מלכים ושפלו גבורים וכנעו מלכים ושפלו
גיבורים **1 kings yielded and mighty men were abased**
2 שפל to be humble 361. ביוני פעול **pass. pt.** [ומשה
ואישה משה כני שריר מן כל אנשה EC והאישי
משה ענו מאוד מכל האדם **Moses was a very**
humble man, more so than any other man - במ
יב 3 [= המליץ 554. בינוני פעול **pass. pt.**] ומשה
הנבי הכני עמד בין שני טורים המלאכים ומשה
הנבי הענו עמד בין שני טורי המלאכים - בן
מנר (Cow 386). הגבוהה בלב כני וריש מרכן
אה נביה... בריתך לא ניפרהשיבוהו (הכוהנים)
בלב כנע וראש מורכן: "אוי הנביא... בריתך
לא נפר" - ת"מ 172א. **3 פע"י trans ונכנע** לבבינן
ונרכן ונשתעבד קדם רבינך **wnikna** ונכניע את
לבותינו ונרכן לפני גאונך - ט 52-53.

אפעל הכניע to subdue הוא ישוצינון והוא
יכנעון לקדמיך הוא ישמידם והוא יכנעם לפניך
He will wipe them out; He will subdue them
before you - דב ט 3 (המליץ 496: יכנעון).

אתפגעל נכנע oneself to humble ואתכנעו
וקעומו מרחיק וינעו ויעמדו מרחוק (the
people) humbled themselves and stood at a
distance - שמ כ 14 [=המליץ 519. פירוש **Int.**] טטה
יתכנע לבון ערלה (MECA יכנע) - ויק כו 41
(המליץ 496: יכנע). ואנון יכנען לרגליך D והם
תכו לרגליך - דב לג 3.

מתכנעה עד אמת מעית למתכנעה
מקדמי (C למכנעה) עד מתי מאנת לענות
מפני - שמ יא 2, 3.

כנען kānān שם פרטי pr. n.

כנען ש"פ pr. n. וחם הוא אבי כנען - בר ט 18.

ביד תלתה אריסין יקירין נגדשת (עדת ישראל) בזרוע של הטוב (האל) ומכונסת ביד שלושה איכרים נכבדים (האבות) - ת"מ 50א.

מכנשה ובשתה חמישיתה תיכלון ית פריו למכנשה לכון עללאתה ובשנה החמישית תאכלו אל פריו לאסוף לכם תבואתו - ויק יט 25.

אפעל אסף to assemble וית כל כנשתה אכנשו באחד לירחה תניאנתה C ואת העדה הקהילו באחד לחדש השני and on the first day of the second month they convoked the whole community - במ א 18 וכן A בשינוי נוסח.

אָתְפַעַל 1 נתקהלו to gather together ואתכנשו על משה ועל אהרן ויקהלו על משה ועל אהרן they gathered together against Moses and against Aaron - במ טו 3. אתכנשו עלולי קרבה נאספו באי המלחמה - ת"מ 54א. ואתכנשו לבבל במטלון ממדנח ונאספו לבבל בנסעם מקדם - אס 8. יתכנשון מיה מלרע שומיה לאתר חדה יקוו המים... - בר א 9. עד אד יתכנשון כל רעיניה ויגללון ית אבנה עד אשר יאספו כל הרעים וגללו את האבן - בר כט 8. אכנשו וחבי לכון ית דירע יתכון האספו ואגידה לכם... - בר מט 1. **2 נאסף to be gathered** דיתשקע בברה ולא יתכנש לביתה אשר ימצא בשדה ולא יאסף הביתה every man and beast that is found outside, not having been brought indoors - שמ ט 19. **3 מת** ע"פ מליצת התורה *(follows the wording of the Torah)* אנה מכנש לעמי אני נאסף אל עמי I am about to be gathered to my kin

ושלם ומית ואכנש לעמה ויגוע וימות ויאסף אל עמו then he breathed his last and died, and was gathered to his kin - בר כה 17 [ביטוי הנמצא עוד, כגון בבר לה 29, מט 33].

אתכנש ש"ע ז n. m. **איסוף gathering** לא זבן אתכנש קניאנה (E אכנש) לא עת האסף המקנה gathered together - בר כט 7.

אתכנשו ש"ע נ n. f. **איסוף gathering** לא זבן אתכנשות קניאנה B^m* לא עת האסף המקנה it is not time for gathering together the animals - בר כט 7.

כנוש ש"ע ז n. m. **1 איסוף, assembly,**

בתופיו ובכינרין - נ בר לא 27. **סוא"י** ונסבין כינרא וקיתרא - איוב כא 12

כנר ש"ע ז n. m. **כנור lyre** ואשלחנך בעדו בתרים בתף ובכנרין M₁* ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנר I would have sent you off with joy, with timbrel and lyres - בר לא 27.

כנרת ש"פ ושרו בדימה דשמה טברים מכנרת ושכן בדימה שמה טבריה על הכנרת - אס 12א. לגו כתף ים כנרת - אס 20 [ע"פ במ לד 11]

כנש כינוס, אסיפה **gathering, assembly** [א"י ש"פ שלח כנש ית בעירך - נ שמ ט 19. **סוא"י** ויכנש לאבידיא דאיסראיל - ישע יא 12. ע"פ כנש]

קל בינוני פעול: כנישין - ויק כג M₁ 36 ומן אונקלוס (O). מקור: למכנש - ת"מ 191ב. **פעל** עבר: כנש kannāš - מ יג 43. עתיד: ויכנש - במ יט 9. ציווי: כנש - דב ד 10. בינוני: מכנש - במ י 25. פעול: ומכנשה (נ) - ת"מ 50א. מקור: מכנשה - ויק יט 25. **אפעל** עבר: אכנשו - במ א 18. **אתפעל** עבר: ואכנש - בר כה 17. ואתכנשו - במ טו 3. עתיד: יתכנש - שמ ט 19 (המליץ 537: יכנש). יתכנשון - בר א 9 (= המליץ 583). ציווי: אכנשו - בר מט 1. בינוני: מכנש - בר מט 29. **אתכנש** - בר כט 7. **אתכנשו** אתכנשות (נסמד) - בר כט M₁ 7. **כנוש** qittūl - במ ז 7. כנושין kinnūšān - ע"ד כא 12. **כנישה** כנישתין (+ נסתרות) kēništān - מ יד 56 [דביח]. כנישתך - דב כח 8. **כנש** ובכנשו - בר מט MB. **כנשה** kinšā - בר מט 68. **מכנש** - ויק יא 36. **מכנשה** - מכנשת (נסמד) - שמ ז 19. **מכנשו** (!) - בר א 10 (E).

קל אסף to assemble, gather תהוין M₁ כנושין תהוין M₁ כנוסים תהוין you shall be assembled - ויק כג 36.

מכנש כד קרא לנביה רבה משה למכנש אנשים לפם מניאן כאשר קרא אל... משה לאסף אנשים לפי חשבון - ת"מ 191ב. לא עדן m למכנש M₁* ית בעירה m לא עת האסף המקנה - בר כט 7 [ע"פ אונקלוס O].

פעל אסף to assemble, gather תהו ובהו כינס מי תהו ובהו (God) gathered the waters of the abyss - מ יג 43. וכנשו ית כל חכימי בני ישראל they assembled all the elders of the Israelites - שמ ד 29. ויכנש גבר דכי ית קיטם פרתה ואסף איש טהור את אפר הפרה - במ יט 9. כנש לי ית עמה - דב ד 10. מכנש לכל משריאתה מאסף לכל המחנות - במ י 25. ומגדשה באדרעה דטובה ומכנשה

נתכנסו בגללו (משה) - ת"מ 202א. **2 אסיף**
ingathering חג כנושה B חג האסיף
 Feast of Ingathering - שמ לד 22.

מכנש ש"ע ז n. m. **1 מקווה pond** ועל סדר
 מכנש מימיהון A ועל כל מקוה מימיהם on
 all their ponds of water - שמ ז 19. מעין מים אי
 גוב מכנש מים - ויק יא 36. **2 כפר** בסביבת העיר
satellite village ודאר ישרון בכל קורי
 אמראה בחשבון ובכל מכנשיה A וישב ישראל
 בכל ערי האמרי בחשבון ובכל בנותיה Israel
 settled in all the towns of the Amorites, in
 Heshbon and all its satellite villages - במ כא 25.
 ושגר משה למיללה ית יעזר וכבשו מכנשיה
 A וישלח משה לרגל את יעזר וילכדו בנתיה -
 במ כא 32.

מכנשה ש"ע ז n. m. **1 מקווה** gathering of
 water ולמכנשת מיה זעק ימה 177 Len ולמקוה
 המים קרא ימים and the gathering of waters
 He called Seas gathering - בר א 10. ועל כל מכנשת
 מימיון - שמ ז 19. **2 איסוף** שפ"ע v. gathering
 n. די עבידה מכנשה לדיארי זכותה שהיא
 (חברון) עשויה מקום כינוס לאבות הצדיקים
 (Hebron) is a gathering (place) for the fathers
 of righteousness (lit.: the dwellers of righteousness)
 קבורה, לפי "נאסף אל עמו". לא זכר מכנשה קניאנה
 C לא עת האסף המקנה - בר כט 7.

מכנשון ש"ע ז n. m. **מקווה** gathering of
 water ולמכנשון מיה זעק ימה A (E) ולמקוה
 המים קרא ימים and the gathering of waters
 He called Seas - בר א 10 [אולי הוא מכנש+כינוי
 הנסתרים?]

כס כלי לשתייה, כוס cup [א"י ושויית כסא בכף ידיה
 דפרעה - נבר מ 11. **סוא"י** ונסב כסא... ויהב להון ואמר
 אשתו - מתי כז 27]

כס, כאס ש"ע נ n. f. **כוס cup** ואנסכת ית
 ענביה ועצרת יתון לגו כאס פרעה ויהבת ית
 כאסה על כף פרעה ואקה את הענבים ואשחט
 אותם על כוס פרעה ואתן את הכוס על כף
 פרעה I took the grapes, pressed them into
 Pharaoh's cup, and placed the cup in Pharaoh's
 hand - בר מ 11. ותתן ית כסה דפרעה באדה
 כדינה קדמאה דהוית משקנה M₁* ונתתה אית
 כוס פרעה בידו כמשפט הראשון אשר היית
 משקהו - בר מ 13. וית ביסיאתה וית כסיה

gathering ביום כנושה V ביום הקהל the
 day of the assembly - דב ט 10. לא זכר כנוש
 קניאנה M₂* לא עת האסף המקנה - בר כט 7.
 והוה בכנוש כנשתה ויהי בהקהיל העדה - במ
 יז 7. יום כנושה יום קשטה יום האספה, יום
 הצדק (יום נקם) - ת"מ 237א. ובכנושכון ית
 עללת ארעה באספכם את תבואת הארץ - ויק
 כג 39. **2 אסיף התבואה** ingatheringpl. tant.
 וחג מטלין וחג כנושין וחג הסכות וחג האסיף
 the Feast of the Booths and the Feast of the
 Ingathering - ע"ד כא 12. וחג כנושין אקפות
 שתה A וחג האסיף תקופת השנה - שמ לד 22.
3 אצירה storage ועבדת ארעה בשבע שני
 סבעה לכנושין M₂* (נ"א לצמותים) ותעש
 הארץ בשבע שני השבע לקמצים during the
 seven years of plenty, the land produced for
 storage - בר מא 47 [השי אונקלוס לאוצרין. התה"ע:
 انقباض من قبض - קבלת מסים והחרמה SAV:
 [collecting taxes (Dozy II 307b)].

כנישה ש"ע נ n. f. **1 אסיפה** assembly יומה
 דאמללי מליו לגו כנישתין דכסיאתה יום
 שנאמרו דבריו באספת הנסתרות יום
 when His words were said in the assembly of
 the Hidden - מ יד 55-56. **2 אסם barn** יפקד
 יהוה עמך ית ברכתה בכנישתך ובכל שליחות
 אדיך VB (נ"א באסימך, באוצריך) יצוה יהוה
 אתך את הברכה באסימך ובכל משלח ידיך
 the Lord will ordain blessings for you upon
 your barns and upon all your undertakings -
 דב 8.

כונש ש"ע ז n. m. **אסיפה** assembly,
gathering ובכנשון אל ארגו יקרי MB
 ובקהלם אל יחר כבודי let not my honor be
 engraged in their assembly - בר מט 6. בכנשכון
 ית עללת ארעה MB באספכם את תבואת
 הארץ at the gathering of the yield of your land
 - ויק כג 39.

כונשה ש"ע נ n. f. **1 קהל** congregation כנושה
 דקעימין לעל וכנושה דמאתין לרע כנסת בני
 האלמוות למעלה וכנסת בני התמותה למטה
 the congregation of the immortals above and
 the congregation of the mortals below - מ טו
 68-69. נסיאי כנושה זעיקי זכר נשיאי העדה
 קריאי מועד - במ טו 2. כנושת בני ישראל - שמ
 לה 1. תרתי כנושהו בדילה אודמנו שתי כנסות

ואת מנקיטתיו ואת הקשות - שמ לו 61.

כוס ש"ע נ שרובו מן העברית. *n. f. H interp.* **כוס** cup ושוה ית כוסה על כף פרעה ויתן את הכוס על כף פרעה and placed the cup in Pharaoh's hand - בר מ 21.

כסי כיסוי, הסתרה **concealing, covering** | א"י ויכסי יתיה בעפרא - נ ויק יז 13. **סוא"י** וכסי אפיה דארעא - שמ י 15]

קל עבר: דכסיך (נוכח) - daksək - ע"ד כו 24. בינוני פעול: כסי - aksi - מ יא 62. כסיה (נ) aksiyā - מ ט 9. **פעל** עבר: כסה - במ כב 5 (= המליץ 487). עתיד: ויכסי - שמ י 5. ציווי: וכסי - דב כג 14. בינוני: המכסי amkassi - מ יד 15. פעול: מכסי amkassi - ע"ד ו 13. מקור: מכסאה - שמ כח 42 (= המליץ 492). **אֶתְפַּעַל** עבר: ואתכסי witkassi - ע"ד ז 15. ואכסית (נסתרת) - בר לח 14 (= המליץ 487). עתיד: יתכסי - ת"מ 150א. בינוני: מתכסין (ר) - ת"מ 130ב. **כסו** - בר כח 20. *m₂. כסותה (+ נסתר) - שמ כב 26 C. **כסוי** qittūl - שמ לב 11. **כסי** בכסי baksi - ע"ד ה 10; דב כז 24 (= המליץ 538). **מכסי** רכיבו מיועד) maksisyātā - מ ט 65. **תכסי** - שמ כב 8 (= המליץ 595).

קנ 1 הסתיר to conceal עמי כסי וגלי והוא כסי דלא מתעמי הרואה את הנסתר ואת הנגלה והוא נסתר שאינו נראה He is concealed, he who sees the overt, and He is concealed, invisible - מ יא 61-62 ורב ממה דפרסיך לעיניה מה דכסיך ורב ממה שגילית לעינייך הוא מה שהסתרת - ע"ד כו 24-23. גבורתך כסיה גבורתך נסתרת - מ ט 9. דאנון כסין וגליין כל יום שהם נכסים ונגלים כל יום (המאורות) - מ כד 18. יצר וענין ורוז וחשבה אכסין בך יצר ועניין, סוד ומחשבה כמוסים בך - ת"מ 272א. דו חכם כסיאן שהוא יודע נסתרות - מ ה 64. **2 הגן to protect** ישתבח רחמנה דרחמיו כסיהן על עבדיו עבדיו ישתבח הרחום שרחמיו מגינים על עבדיו praised be the Merciful One, whose mercy protects His servants - ת"מ 217ב (וב"ח הע' 14). **3 הנסתרות** ספירה אלוהית the secret things pl. tant. (celestial) כסיאתה ליהוה אלהנן וגליאתה לנן הנסתרות ליהוה אלהנו והנגלות לנו the Secret Things belong to the Lord our God; but the things that are revealed concern us - דב כט 28. וחכום כסיאתה מגלי טמירותה ויודע הנסתרות מגלה את הצפונות - ת"מ 28א. כסיאתה אמכי גרמון משמע קלה דמרי קרי הנסתרות השפילו עצמן לשמוע את

קול האדון קורא - מ יד 63-64.

פענל 1 כיסה to cover והא כסה ית חזות ארעה והנה כסה את עין הארץ behold, they cover the face of the earth - במ כב 5. לעננה כרו ואמר אני כסיתה בטור סיני הענן קרא ואמר: אני כיסיתיו (את משה) בהר סיני - ת"מ 249ב.

תהומים כסונן תהמות יכסימו - שמ טו 5, מובא בת"מ 55ב: כסתון. כסתון ימה כסמו ים - שמ טו 10 B) כסנון = המליץ 487; ת"מ 56א. וסלקת ארדענה וכסית ית ארע מצרים - שמ ח 2. ויכסי ית עין ארעה - שמ י 5. ועוז וכסי ית אפקותך ושבת וכסית את צאתך - דב כג 14. עמוד עננה מכסי לה עמוד הענן מכסה אתו - מ יד 15. כיי מכסי בעננה אכן הוא מכסה בענן - ע"ד ו 13. **2 הסתיר** to conceal חכם לנביה רבה משה דו מכסי רחותה מנון לבישהתון הודיע (האל) לנביא הגדול משה שהוא מסתיר את רעותה מהם בגלל רעתם (God) informed the great prophet Moses that he would conceal His - Favor from them because of their wickedness ת"מ 138ב. ויומי רחותה דאלה מכסיה וימי רעותה של האלוהים נסתרים - ת"מ 254א.

מכסאה ועבד לון שריאני עבר למכסאה כסר ערוה ועשה להם מכנסי בד לכסות בשר ערוה - שמ כח 42. ויכסם אהרן ובניו למכסאה ית קדשה ... לכסות את הקדש - במ ד 15.

אֶתְפַּעַל 1 נתכסה to be covered ואתכסי בעננה ובכבודה והתכסה בענן ובכבוד (Moses) was covered with (the) Cloud and Glory - ע"ד ז 15. ואכסית בצעיף (C ואתכסית) ותתכס בצעיף - בר לח 14. ואתכסית עליון ארעה *M₁B (ניא וכסית) ותכס עליהם הארץ - במ טו 33. לא הוה טור שמם מן מי מבולה אלא הוא וכל טוריה מתכסין לא היה הר ריק ממי המבול אלא הוא (הר גריזים) וכל ההרים נתכסו - ת"מ 130ב. **2 נסתר** to be concealed וכד אתכסה נביה רבה משה מן עיני קהל ישראל when the great prophet Moses was concealed - from the sight of the congregation of Israel - ת"מ 261א. לית יתכסי עלי עובד יתעבד לא ייסתר ממני דבר שיעשה - ת"מ 150א. ויתכסו ממלל מן עיני קהלה *M₁ ונעלם דבר מעיני קהלה - ויק ד 13.

כסו ש"ע n. [כתיב אחר של כסוי ? orthographic]

כסל - כסס

† **כסל** מאברי הגוף **loins** [א"י וית תרבה... די על כסליה - נויק ג 4]

(א) **כסל** ש"ע ז n. m. **כסל** **loins** וית תרתי כליהתה וית תרבה דעליין דעל כסליה ... יסטינה ואת שתי הכליות ואת החלב אשר עליהן אשר על הכסלים... יסירנה kidneys and the fat that is on them, that is at the loins...; he shall remove 4, 9, 15, 10, 4, ויק ג 4, ד 9, 4. אכסליה *M₁ - ויק ג 4, 15.

כסלחים kaslā'əm שם פרטי pr. n. **כסלחאי** ש"י gent. n. ומצרים אולד ית לדים... וית פתרסים וית כסלחים... - בר י 13 - 14. נפתחים פתרסים כסלחים - אס 9א.

כסלן kislān שם פרטי pr. n. **כסלן** ש"פ לשבט בנימים אלדד בר כסלן - במ לד 21.

† **כסם** סיתות **shaping** {> كَسَم = סיתות - Barthélemy 718. תבנית: Denizeau 454} **אנסם** ש"ע ז n. m. **דפוס** **mould** ואלהי אכסם לא תעבדון לכון m₄ ואלהי מסכה לא תעשו לכם - do not make molten gods for yourselves - ויק יט 4.

† **כסס** כרייה וחפירה **digging** ← מספוא מן השדה **fodder** [א"י אף כסה סנין עמן - נ בר כד 25. השי כסתה = מספוא באונקלוס. וע"ע הכוסס את החיטים - תוס ברכות ד 1].

קל חפר **to dig** ועקר מתמן וכסו באר חורן... וקעק שמה נפושה E ויעתק משם ויחפרו באר אחרת... ויקרא שמה רחבות ויחפרו באר there and dug another well... so he called it comfort - בר כו 22.

כסה ש"ע נ n. f. **מספה** **fodder** אף תבן אף כסה סגי עמנן (m כסאה = המליץ 508 *M₁ כסתה = אונקלוס O, M מסף) גם תבן גם מספה רב עמנו and straw we have enough of both fodder - בר כד 25. ויהב תבן וכסה לגמליה ויתן תבן ומספה לגמלים - בר כד 32. ואפתח אחד ית סקה למתן כסה לחמורה (E כסאה, *M₁ כסתה, M מסף) - בר מב 27. ויהב כסה לחמריון (E כסאה) - בר מג 24. כסאה הכסמת - המליץ 493 לשמ ט 32 [ליתא].

כסוי ש"ע נ n. f. **כסוי** **cover** ועבד כסוי לעפיה משכי דכרין he made a covering of tanned ram skins for the tent - שמ לו 19. וית עפיה וית כסוה - שמ לה 11. **כסוי** **clothing** עמירה כסווא ואתלבטתה לא יתבצר שרה כסוה ועונתה לא יגרע - שמ כא 10. הלא היא כסוה לודה C כי היא כסוה לבדה - שמ כב 26.

כסוי ש"ע נ n. f. **כסוי** **cover** ועבד כסוי לעפיה משכי דכרין he made a covering of tanned ram skins for the tent - שמ לו 19. וית עפיה וית כסוה - שמ לה 11. **כסוי** **clothing** עמירה כסווא ואתלבטתה לא יתבצר שרה כסוה ועונתה לא יגרע, her food, her clothing and her misery (i.e., minimal support) must not be withheld - שמ כא 10.

כסי א ש"ע נ n. f. **כסוי** **clothing** רעי בחמר לבושה ובדם ענבים כסוה M כסוה בין לבושו ובדם ענבים כסוה he washes his garment in wine, His robe in blood of grapes - בר מט 11. מזונה כסוה ולבושה לא יתבצר B - שמ כא 10. **כסוה** ביטוי אדורביאלי **secretly adverbial** ארור מעי עברה בכסי ארור מכה רעהו בסתר ארור מעי עברה בכסי ארור מכה רעהו בסתר cursed be he who slays his fellow in secret - דב כו 24. אן יסייתך אהור... בכסי למימר - דב יג 7. נצבע לך בכסי דבק נזעק אליך בסתר: הושע ! - ע"ד ה 10.

כסתי ש"ע נ n. f. pl. **כסתי** **secret things** (celestial) פרת מכסיתאה און לוחיה מקור הנסתרות הם הלוחות the source of the Secret Things are the Tablets - of the Secret Things are the Tablets 66-65.

כסתי ש"ע נ n. f. **כסוי** **clothing** על כל ממלל פשע על תור על חמור... על תכסי... עד יהוה ייעל ממלל תריון על כל דבר פשע... על שמלה עד האלהים יבא דבר שניהם for every trespass, whether it is for ox, for ass..., for clothing..., the case of both parties shall come before God - שמ כב 8. וקדד יעקב תכסיאתה... ואתאבל ויקרע יעקב שמלותיו - בר לו 34. וחלפו תכסיאתכון והחליפו שמלותיכם - בר לה 2. והבו לה לחם ותכסיהן - ת"מ 238. **כסוי** **cover** הא הו לך תכסיאת עינין הנה הוא לך כסות עינים it is for you a covering of the eyes - בר כ 16.

for the iniquity of the עתה אמרי עד
 16. Amorites is not complete till now - בר טו
 וכען סב כען מניד M_{1+2} * ועתה שא נא כלך -
 בר כז 3. ואה כען נסב ברכתי M_1 * והנה עתה
 לקח ברכתי - בר כז 36. וכען יחזי לה פרעה
 גבר דמדע M_1 * ועתה יראה לא פרעה איש
 נבון - בר מא 33. ב מגביר *intensifier* אם כען
 אתשכחת רחמין בחזותכון M_1 * אם נא מצאתי
 חן בעיניכם if I have found favor in your sight
 - בר יח 3. בבעו כען רבוני זורו... לבית עבדכון
 m הנה נא אנדי סורו נא אל בית עבדכם - בר
 2 [הפסוק כולו מושפע מן אונקלוס *The whole*
verse follows Onqelos.] אה כען סהבת m הנה
 נא זקנתי - בר כז 2.

כעס רגז, תגובה קיצונית לגירוי שלילי **anger** [איי
 באמה מנבלה אכעס יתהון - נ דב לב 21]

פעל [אין הבחנה בין פעל לאפעל בצורות שיש להן
 תחיליות. *In prefixed forms there is no distinction between Pa^cel and Af^{el}el*]
to vex ואתפנה פרעה ועל אל ביתה מבתר דכעס
 מללין ושתיקין "ויפן פרעה..." (שמ ז 23) לאחר
 שהכעיס מדברים ואילמים "Pharaoh turned..." (Ex 7:23), after he had vexed
 - humans and beasts (*lit.*: speaking and mutes)
 תי"מ 330 [כני אדם ובהמות. עואייש ג/ב 143].

אפעל הכעיס to vex ועבד עובד אכעס בה
 ועשה מעשה שהכעיס בו he did an act that
 vexed (God) - תי"מ 201. אנשי בבל כד אכעסו
 אלה אתגזו בקשט אנשי בבל כאשר הרגזו
 את האלוהים נגמלו בצדק - תי"מ 190. אנון...
 אכעסוני (C אכעסותי) בבטליון ואנה... בגוי
 רשוף אכעסנון E הם... כעסוני באבליהם ואנו...
 בגוי נבל אכעיסם - דב לב 21. ובתועבן אכעסותה
 ובתועבות יכעיסהו - דב לב 16. עסלי ממעבד
 מה יכעס לקשטה חלילה לי מלעשות מה
 שיכעיס את קשטה - תי"מ 665. דקדמה לא
 אתעבד עובד מכעס לקשטה במה אזהר מנה
 כי לפניו (מעשה אדם) לא נעשה מעשה מרגז
 את קשטה במה שהזהיר ממנו - תי"מ 194.

מכעסה ותעבדון בישה בחזות יהוה
 אלהכון למכעסאתה ועשיתם הרע בעיני יהוה
 אלהיכם להכעיסו - דב ט 25.

אכעס ש"ע *n. m.* **כעס anger** לולא אכעס
 דבבי אדעל C לולא כעס איבי אגור had I not
 feared the anger of My enemy - דב לב 27. וילה

כסף מתכת יקרה שצבעה לבן **silver** [איי כסף
 מורקניה - נ ש מ ל 16. **סואיי** מאנין דכסף - שמ יא 2.
 (עי' חור)] ← חרפה **disgrace** [נתפתח מהוראת לבן
 (פנים)]. *der. from the meaning 'white' (of face).*
אייב איכסף = נכלם - *Levy II, 369a*; השי' ע המלכין
 פני חברו - מ אבות ג יא]

אִתְּפַעַל 1 נתגנה לשון נקיה לציון הכישוף. מגונה
to be blamed euph. for sorcery לא יתשקע
 בך... קוסם קסמים מערש מנחש מכסף לא ימצא
 בך... קוסם קסמים מענן מנחש מכסף לא ימצא
 let not be found among you... one who is an augur, a
 soothsayer, a diviner, a sorcerer (*lit.*: blamed)
 דב יח 10. מכספה לא תתוחי (V מגניה) מכספה
 לא תחיה - שמ כב 17. **2 נכלם to be**
ashamed ותשחת הארץ... והשמש כל ראש
 חדש יתכסף נורו והירח והכוכבים לא יהיו
 יאירו the earth will become corrupt..., the
 sun's light will be ashamed at the beginning of
 each month, and the moon and the stars will
 not shine (Cow 519).

(א)כסף ש"ע **1 כסף silver** ואפק עבדה מני
כסף ומני דהב ויוצא העבד כלי כסף וכלי זהב
 the servant brought out objects of silver and
 gold - בר נד 53. **אם יתן לי בלק מלו ביתה**
כסף ודהב - במ כב 18. **וכל מצראי ריקנין מן**
קנינין ומן כספה ומן דהבה וכל המצרים ריקים
ממקניהם ומן הכסף ומן הזהב - תי"מ 445. **באכסף**
שלם יתננה לי K - בר כג 9. **מני אכסף ומני**
דהב B - שמ יא 2. **2 יחידת מטבע money**
unit ונסב אבימלך אלף כסף Abimelech took
 a thousand pieces of silver - בר כ 14. **ארבע**
מואן מתקל כסף ארבע מאות שקל כסף - בר
 כג 15. **ויענשוני יתה מאה כסף** - דב כב 19.

1' הוכספה ש"ע *n. f.* **חרפה disgrace** **כנש**
 אלהים ית תוכספתי m_2 * (ני"א גנותי) אסף
 אלהים את חרפתי God has taken away my
 disgrace - בר ל 23 (= המליץ 466).

כען תי"פ של זמן *adv. (temporal)* [י עניי. איי לא
 שלימו חוביהון דאמוראי עד כען - נ בר טו 16] ←
 מגביר *intensifier* [איי] הא כען ידע אנה = הנה נא
 ידעתי - נ בר יב 11. ראה טל לשון 51, 44. בלאו תעודה
 א, 189]

כען א תי"פ לזמן *adv.* (מן אונקלוס O) **עתה now**
 הלא לא שלם עוב אמראה עד כען m כי לא

כף - כפלי¹

thigh וקרוב בכף ירכה ופקעת כף ירך יעקב
 the socket of his hip was strained - בר לב 26. **3**
ענף התמר hand shaped branches of palm-trees
 פרי אילן משבח כפי תמרים פרי
 fruit of goodly trees, עץ הדר כפות תמרים,
 branches of palm trees - ויק כג 40. **4 כלי לנוזלים**
vessel כפין דהב תריעסר **84**
 dishes - במ ז 84.

כפי † פרנסה וכלכלה **support, supply** (> **כפי**)

= כלכל, סיפק - (Lane 3002a)

קל כלכל to provide ואמר למשקה דעל
 ביתה עלל בגבריה לביתה וכוס כויסה והכפי
 הלא עמי ייכלון גבריה בטהרין VMJECB) A
 וכבן, m ועתד והם תרגום מילת ייהכן) ואמר
 למשקה אשר על הבית הבא את האנשים הביתה
 וטבח טבח וספק כי אתי יאכלו האנשים
 בצהרים he said to his house steward, "take
 the men into the house; slaughter an animal,
 and provide, for the men will dine with me at
 noon." - בר מג 16 [ציווי imp.].

כפלי † ריבוי במידה גדולה פי שניים או יותר
doubling, increasing [א"י ותכפל ית יריעתא -
 נשמ כו 9. **סוא"י** דהא קבלת... בכפלא - ישע מ 2]

קלעבר: וכפלי (נסתרות) wkēfāli - איג 60. ציווי: כפל
 kēfāl - איג 115. בינוני פעול: כפיל - שמ כח 16 (=)
 המליץ 489). **פעל** עתיד: ותכפל - שמ כו 9 (=) המליץ
 489). **אפעל** עתיד: יכפיל - עבדאל (Cow 325). **אתפעל**
 עתיד: דיתכפל - דב כג 20. **כפול** - שמ כב 24 (=) המליץ
 530). **כפל** kēfāl - ע"ד טו 14. כפלתה - בר מא 43
 *M₂E.

קל 1 כפל פע"ע **to double intrans.** מן שאם
 טבאתה דסגי וכפלי מי העריך את הטובות
 אשר רבו וכפלו the grace that he estimates the
 (pl.) increased and doubled (pl.) **2 הכפול**
to double trans. מלכה דיתרן טובה לעלם
 כפל המלך, את יתרון הטוב לעולם כפול O
 King, double the prominency of grace - איג 115.
 מרבע יהי כפיל זרת ארכה וזרת פתחה רבוע
 יהי כפול... (החושן) - שמ כח 16 ובדומה לו לט 9.

פעל 1 הכפיל to double over, fold over
 and fold over the **trans.** ותכפל ית יריעתה
 cloth - שמ כו 9. **2 השיץ to lend upon**
interest לא תכפל לאחוך לא תשיך לאחין

קין דאולד בזבן כהלה אכעס אוי לו לקין
 שהוליד בזמן שכולו כעס - ת"מ 194ב.

אכעסו ש"ע נ f. **הכעסה vexation** ימלי
 עלמה הכעסו לקשטה ימלא העולם הכעסת
 קשטה vexation of God will fill the world -
 ת"מ 90א. מן אכעסות בניו ובנתה C מכעס
 בניו ובנותיו because of the vexation of his
 sons and his daughters - דב לב 19 [ת"מ מביא:
 מכעס בניו ובנותיו (2215) אבל נ"ש mikkā'as ואילו
 בפס' 27 kã'os].

כעוס ש"ע ז n. m. **הכעסה vexation** והו
 ממלל מכעוס בניו ובנתה בכישו בעוד הוא
 אומר "מכעס בניו ובנותיו" (דב לב 19) ברעה
 while (Moses) speaks "because of the vexation
 of his sons and his daughters" (Dt 32:19)
 through evildoing - ת"מ 215 [נ"ש mikkā'as ואילו
 בפס' 27 kã'os].

כעס ש"ע ז n. m. **כעס anger** וילה למדע דפנה
 מן קשטה וגלה כעסה אוי ללב שסטה מן ק
 וגילה כעסו ויהא חסדו חסדו חסדו חסדו חסדו
 from the True One and (by that) revealed His
 anger - ת"מ 98א. תותב מכעס יטרד וייתון
 טבין ויסון אגרון תושב מכעס יגורש ויבואו
 טובים ויטלו שחרם - ע"ד י 30-31.

כעסו ש"ע נ f. **כעס vexation** עסרה כעסוהן
 אכעסו... עמי כעסוהתה דהוו עבדים בדיל
 יוסף עשר הכעסות הכעיסו (בני יעקב)... ראה
 את ההכעסות שעשו בדבר יוסף (Joseph's
 brothers) vexed with ten vexations...; consider
 their vexations regarding Joseph - ת"מ 287ב.

כף פיסת היד, הרגל **palm, sole** [א"י יפרס כף
 ידוי קדם י"י - נ שמ ט 33]

כף ש"ע נ f. **1 פיסת היד, הרגל palm, sole**
 ויהבת ית כאסה על כף פרעה ואתן את הכוס
 על כף פרעה I placed the cup in Pharaoh's hand
 hand - בר מ 11. והוה לאטר בכפה ויהי למטה
 בכפו - שמ ד 4. ומן משחה ירק כהנה על כף
 כהנה סמאליתה - ויק יד 26. כל אתרה דתדרס
 כף רגלכון בה לוכון יהי - דב יא 24. וכל דמהלך
 על כפיו בכל חאיתה - ויק יא 27. בהשאלה fig.
 וית ליחות כפי חזה אלהים ואת יגע כפי... -
 בר לא 42. ובנקיות כפי עבדת דה ובנקיון כפי
 עשיתי זאת - בר כ 5. **טמרנן** לגו כף רתוך
 הסתירנו בכף רתיונך - ע"ד כז 35-36. **כף הירך**

כפל² קשירה ואסירה > כבל) **tying up**
קנ כבל to tie up וכל עבראי קבלון נהרה
 <מניר> עליון ומצראי הך כפילין בפורזל וכל
 העברים, לפניהם האור מאיר עליהם והמצרים
 כאילו כפותים בברזל all the Hebrews, the
 light shines before them, while the Egyptians,
 as though are tied up with iron א.37. בהשאלה
 fig. ועיני ישראל כפלה מסיבותה A ועיני
 ישראל כבדה מזקנה (lit.: tied up) with age
 ב.10 [זוגי: עואניש ה 4.5.6].

כפל³ ערבות **pledge** > كفل = ערב - Lane
 3001c. טל ג חנ

פעל ערב to warrant... הלא עבדך כפל ית
 רביה VmC כי עבדך ערב את הנער your
 servant warranted the lad - בר מד 32. אנה אכפלה
 מן אדי תבעינה VM,CA אנכי אערבנו מדי
 תבקשנו - בר מג 9.

כפן רעב, העדר מזון **famine** א"י וכפנת כל ארעא
 דמצרים - גבר מא 55. סוא"י ויאתא עליכון כפן - ישע
 21] ח

קלעבר: וכפנת (נסתרת) - בר מא 55. בינוני פעול: אכפן
 - דב כה 18. אפעל עבר: ואכפנד (+ נוכח) - דב ח 3.
 אפתעל עבר: ואתכפנת (נסתרת) - בר מא 55. אכפן - בר
 מא 30 V. כפן - בר כו 1. כפנה (מיודע) kâfâna - עיש
 ד 22. גפן - בר מה 6 B. מכפן מכפנה (מיודע) - בר כו 1
 *M₁.

קנ רעב to be famished וכפנת כל ארע
 מצרים VMCB ותרעב על ארץ מצרים all the
 land of Egypt was famished - בר מא 55. והוא
 אכפן הוא רעב - ת"מ א27. ואתה אכפן ולעי
 ואתה עיף ויגע (פירש רעב) when you were
 hungry and weary - דב כה 18. למה תהי אכפן
 וקמין פתור סדיר עליו כל איקר למה תהיה
 רעב ולפניך שולחן ערוך ועליו כל כבוד - ת"מ
 305.

אפעל הרעב to starve trans. ואכפנך
 ואיכלך ית מנה וירעבך ויאכלך את המן He
 subjected you to hunger and then gave you
 manna to eat - דב ח 3.

אפתעל רעב ואתכפנת כל ארע מצרים ותרעב
 על ארץ מצרים - בר מא 55.

אכפן ש"ע מ. n. m. רעב famine והוה כפן

you shall not lend upon interest to your brother
 - דב כג 20. לנכראה תכפל ולאחוך לא תכפל
 לנכרי תשיך ולאחוך לא תשיך - דב כג 21.

אפעל הכפיל to double trans. ויחיל שם
 ישראל... והתקומה לון יכפיל ויחזק את שם
 ישראל ואיבו ישוב נופל והתקומה להם
 (לישראל) יכפיל שם (God) strengthen the name let
 of Israel..., and their relief let (Him) double
 עבד אל 325 (Cow).

אפתעל נישך to be lent for usury לא
 תכפל לאחוך... כפול כל ממלל דיתכפל (EC)
 דיכפל) לא תשיך לאחוך... נשך כל דבר אשר
 ישך you shall not lend upon usury to your
 brother..., interest on anything that is lent for
 usury - דב כג 20.

כפול א ש"ע מ. n. m. נשך usury ית כספך לא
 תתן בכפול את כספך לא תתן בנשך you shall
 not give him your money at usury - ויק כה 37.
 לא תשבינה עליו כפול - שמ כב 24. ב ש"ת adj.
משנה, כפול double וכפול כספה נסבו באדיון
 *M₁A ומשנה כסף לקחו בידם and they took
 double the money with them - בר מג 15. והוה
 ביומה שיתאה לקטו מזון כפול B - שמ טז 22.

כפול א ש"ע מ. n. m. כפל double הלא כפל
 אגר אגיר שמשך שת שנים כי משנה שחר
 שכיר עבדך שש שנים for in the six years he
 has given you double the service of a hired
 man - דב טו 18. אגר אנשמותה רבתה לגוה
 כפל הו על כל יומיה שחר המנוחה הגדולה בו
 (ביום השבת) כפל הוא על כל הימים - ע"ד טז
 15-14. ורחב משכנה במניאני וכן ארכה כפלי
 ורחב המשכן בחשבוני (חמישים אמה) וכן
 אורכו הכפל שלי (מאה אמה) - ת"מ א290 [דברי
 האות נרין]. ב ש"ת adj. **משנה double** אה שלטנו
 רמה אה איקר כפל הנה שלטון רם, הנה כבוד
 כפול כפול what a high sovereignty, what a double
 glory - ת"מ א227. בגו סניה הגלת לה ואזדעק
 מנה בשם כפל משה משה בתוך הסנה נתגלית
 לו ונקרא ממנו בשם כפול: "משה, משה" (שמ ג
 4) - ת"מ א263. ישתבח רחמנה דרחמיו כפלין
 ישתבח הרחמן שרחמיו כפולים - ת"מ א200.
 וכסף כפל סבו באדיכון *M₂ וסוף משנה קחו
 בידיכם - בר מג 12. וארכב יתה במרכבתה
 כפלתה *M₂E... במרכבת המשנה - בר מא 43.

כפץ - כפר¹

כופר - שמ טז 14 (המליץ 586: כפור). **כפור** qātōl כפורה - ת"מ 285. **כפורה** - ת"מ 232. **כפרה** - שמ כה 17. כפרתה (מידע) - שמ כה 20 (= המליץ 493). **כפרו** - ת"מ 219.

קל 1 כחש to deceive נפשה אן תחטי...
וכפר בעברה במסרון *M₂ נפש כי תחטא...
 וכחש בעמיתו בפקדון when a person sins by dealing deceitfully with his fellow in the matter of a deposit - ויקה ה 2. **כפר, הכחיש** to deny **כפר** בי מלגו לב שפיף כופר בי (פרעה) מלב נדכה (Pharaoh) denies Me because of a broken heart - ת"מ 11. **וכפר** בה ואשתבע על שקר *M₂ וכחש בו... - ויקה ה 22. עסרה זבנין אתקטלו מצראי בימה בדיל דכפרו עשר פעמים נהרגו המצרים בים מפני שכיחשו - ת"מ 55. **ודכפרו** בה לא יחזונה - ת"מ 132. **לא נכפר** ביחידאותך - ע"ש א 5. **ווילון אהלין דכפרין** בה ווי להם לאלה שכופרים בו - ע"ד י 12. **2 סלח** to forgive **כפר** לעמך ישראל forgive Israel, Your people - מ יז 47.

פעל כיפר הביא סליחה to atone מן בתרך **יכפר** בעד חובינן מי אחרין יכפר בעד חטאינו who will atone for our sins after you? - ת"מ 262. **כהן קדיש כות אלעזר יכפר** לקהל - ת"מ 254.

כופר ש"ע ז n. m. **כפור** שכבת קרח frost דקיך מונצץ דקיך ככופר fine, blossoming, as frost - שמ טז 14.

כופר ש"ע ז n. m. **כופר, מכחיש** godless ועלל ליד פרעה כפורה ובא (משה) אל פרעה הכופר (Moses) went to Pharaoh, the godless - ת"מ 285. **אזדמן** מיה ואשתה לאבדן כפוריה נועדו המים והאש לאבד את הכופרים - ת"מ 81.

כפורה ש"ע נ n. f. **כפירה** denial גוי עז פנים לא יחכם מן ברא יתה מדין בכפורתה למי כפרו במרון "גוי עז פנים" (וב כה 50), לא ידע מי ברא אותו. **יעניש** על ידי הכפירה (=הגוי הכופר) את מי שכפרו באדונייהם "a ruthless nation" (Dt 28:50) who do not know who created it; (God) will punish by denial those who denied their Lord - ת"מ 232. **אבל** עי זב"ח ה' - ת"מ 12.

כפרה ש"ע נ n. f. **כיסוי לארון** covering lid (of the ark) [מן העברית H] ותעבד כפרה דהב דכי ועשית כפרת דהב טהור you shall make

בארעה מלבר כפנה קדמאה ויהי רעב בארץ מלבד הרעב הראשון there was a famine in the land, aside from the previous famine - בר כו 1. **עוד חמש שנים כפן** - בר מה 11. **ומן כפנה אלסבע** ומן הרעב אל השובע - ע"ש ד 22. **ויקומן שבע שני כפן...** ויסכם כפנה ית ארעה (V) **אכפן, אכפנה** (וקמו שבע שני רעב אחריהן...) וכלה הרעב את הארץ - בר מא 30.

גפן ש"ע ז n. m. **רעב** famine **הלא** דן תרתין שנין גפן B כי זה שנתים רעב it is now two years that there has been famine - בר מה 6. **וליוסף אתילדו תרין בררים בהדלא תיעל שנת גפנה** B - בר מא 50. **ותקף גפנה בארע מצרים** E - בר מא 56. **הלא הוה גפנה בארע כנען** B - בר מב 5.

כפץ קמיצת כף היד להימנעות ממתן closed (to withhold charity) hand [כפץ ע"י דיסימילציה של נחציים, עואנ"ש ג/א Dissimilation of 124 emphatic consonants. See LOT IIIa, 124. תהי ידך פתוחה לקחת וקפוצה בתוך מתן - בן-סירא ד 31. פושט ידו וחזרו וקפוצה - ספרי דברים קטז].

פעל כפץ ידו to shut the hand **וכפיון** מלאין אור דאנון לא כפצוה מן הצדקה וכפות ידיהם (של הטובים) מלאות אור כי הם לא קפצו מן הצדקה their palms will be full of their charity - ת"מ 238. **זב"ח** ה' ע"פ דב טו 7]. **וכפיון קציצים דכפצוה מן צדקתה וכפותיהם** (של הרעים) קצוצות כי קפצו מן הצדקה - ת"מ 239. **אן יהי בך מסכין...** לא תעיל ית לבך ולא תכפץ ית ארך מן אחרך מסכינה V (JECB תקמץ) כי יהיה בך אביון... לא תאמץ את לבבך ובלא תכפץ את ידך מאחריך האביון - דב טו 7. [נ"ש ומל גס בת"מ 277].

כפר¹ מריחה וכיסוי spreading, covering [זב"ח, ספר זליגמן 37] ← סליחה (כיסוי החטא) (covering the sin) atonement; הכחשה (כיסוי האמת) denial (covering the truth) **א"י** לא תכפרון ולא תשקרון - נויק יט 11. **סוא"י** ומן יכפור בי - לוקס יב 9]

קל עבר: וכפר - ויקה ה 21 *M₂. **כפרו** (נסתרים) - ת"מ 55. **עתידי:** נכפר (מדברים) - ע"ש א 5. **ציווי:** כפר kafār - מ יז 47. **בינוני:** כפר - ת"מ 11. **דכפרין** (ר) adkāfāran - ע"ד י 12. **פעל** עתידי: יכפר - ת"מ 262.

כפר² - כפת¹

כפרני עבראי שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם *(Transl. of the name)*

כפרני עבראי ש"פ ונטלו מן אבות ושרו בכפרני עבראי NCB (A בכברני) - במ כא 11, VEB 44 לג.

כפת¹ קשורה ואסירה **tying up** | **איי** כפת יתי יאות = קשור אותי היטב - ג בר כב 10. **סואיי** וכפת לאסחק ברה - בר כב 9 ← שעבוד והכנעה **subduing**

קל עבר: כפת - ת"מ 267א. עתיד: יכפתו *yakfētu* - ע"ד כז 62. ציווי: כפת *kéfāt* - ע"ד כז 43. בינוני פעול: כפית מכפת - ת"מ 52א. **אפעל** עתיד: ויכפת *wyakfāt* - ע"ש ד 30. ציווי: וכפת *wakfāt* - ע"ד כז 16. **אתפעל** בינוני: מכפתין - ת"מ 7א. **הכפתה** - ת"מ 307א. **כפת** לכפתון (+ נסתרים) - ת"מ 39ב. כפתינן (+מדברים) *kafṭinān* - ע"ד כג 84. **כפתו** וככפתו *wbakfētu* - אי"ג 26.

קל 1 הכניע, שעבד to subdue בעזרות מיה הך מה דהות בשרואה ביכלות חילה דכפתה בשוב המים למה שהיו בתחילה, ביכולת האל שהכניעם by the returning of the water to what it was previously by the power of God who subdued it - ת"מ 82א. וימת שם משה עבד יהוה כפת גרמה למרה כות עבד לרבה וימת שם משה... "הכניע עצמו אל אדוניו כמו עבד אל רבו - ת"מ 267א. כפת אד סנן דנתחת לאבדנן הכנע יד שונאינו הנטויה לאבדננו - ע"ד כז 43-44. ממנה דכלה כפית לה המתמיד, שהכול נכנע לו - ע"ד ג 1. סניני לן לא רתינ ואנן בון כפיתין שונאים לנו שאינם חוננים ואנו משועבדים להם - ע"ד כז 57-58. **2 נכנע to subdue oneself** כפת גרמה למרה כות עבד לרבה שעבד עצמו לאדוניו כמו עבד לרבו (Moses) subdued himself to his Lord as a servant to his master - ת"מ 267א. זרוו בוראיך אכפתו למליך נזדרזו ברואיך, נכנעו לדבריך - ע"ד כז 28. אה מן כל מלכים קדמיך יכפתו הוי, מי שכל המלכים לפניך נכנעים - ע"ד כז 61-62. **3 אסר to tie up** ומיה השדכת למליך ולא יכלו ישרו הכפתה דכפתון והמים השקטת בדברך ולא יכלו להתיר את הכפיתה שכפת אותם waters were stilled at your words and could not untie the tie by which they were tied up - ת"מ 307א. אתהו דכלה בך ומנך וכפית לך אתה הוא שהכל בך וממך והוא כפות לך - ע"ד כה 32-31. לחציה..., לון כלי וכפת הלוחצים...,

covering lid of pure gold - שמ כה 17. מטלין בכנפיון על כפרתה - שמ כה 20. ותתן ית כפרתה על ארון סעודאתה - שמ כה 34.

כפרו ש"ע נ *n. f.* **כפירה** **denial** פרעה כד הדמי לה והתגבר בכפרו... אתחזית וקטלתה פרעה, כאשר נדמה לו (לנמרוד) והתחזק בכפירה... נראיתי והרגתי Pharaoh, since he was like him (Nimrod) and reinforced himself in his denial..., I revealed Myself and killed him - ת"מ 219א.

כפר² מקום יישוב **habitation** | **איי** כפר תמרתה - ירוש רה"ש נח ע"ב

כפר ש"ע ז *n. m.* **כפר village** ומיתו ערדניה מן בתיה ומן כפריה A וימתו הצפרדעים מן הבתים ומן הכפרים the houses, and from the villages - שמ ח 9. אלין אנון בני ישמעאל... בכפריון M - בר כה 16.

ובתי כפריה M₂ECA ובתי החצרות - ויק כה 31. תרגום שם פרטי *transl. as pr. n.* וקבע משכנה בית אל ממערבה וכפרה ממדנעה ויט אהלו בית אל מים והעי מקדם - בר יב 8 ואזל מטליו... עד אתרה דהוה תמן משכנה בשרוה בין בית אל ובין כפרה וילך למסעיו... עד המקום אשר היה שם אהלו בתחלה בין בית אל ובין העי - בר יג 3.

כפרנין ש"ע ז *n. m. pl. tant.* **כפרים villages** | **איי** וכבש ית כפרניהון - ג במ לב 41 | ובתי כפרניה VNMB ובתי החצרות the houses in villages - ויק כה 31. אלין אנון בני ישמעאל... בכפרניון M₁B - בר כה 16.

כפר³ שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם *(Transl. of the name)*

כפר ש"פ וקבע משכנה בית אל ממערבה וכפרה ממדנעה ויט אהלו בית אל מים והעי מקדם - בר יב 8. בין בית אל ובין כפרה בין בית אל ובין העי - בר יג 3.

כפרי עבראי שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם *(Transl. of the name)*

כפרי עבראי ש"פ ונטלו מן אבות ושרו בכפרי עבראי במדברה דעל קדם מואבויסעו מאבות ויחנו בעיי העברים - במ כא 11 ובדומה לזה לג 44.

כפת² - כרב

ממראהו (של אברהם) looked instantly at the skies in prayer then (the sorcerers) turned away, and the whole surrounding shone by his appearance אס 11. **כפתי** ש"ע n. הסרה removal וקדמו לכפתי לוטה A ויגשו להסיר הדלת they drew near to remove the door from its (מציירה) בר יט 9 (hinges).

כפתר kaftâr שם מקום (pr. n. (place) **כפתר** ש"ע כפתראי דנפקו מכפתר כפתרים היוצאים מכפתר - דב ב 23.

כפתראי ש"ע n. gent. ומצרים אולד ית לדים... וית כפתראי (A כפתרים) - בר י 13 - 14. להבים נפתחים פתרים כפתרים - אס 9.

כר¹ אכף, כר saddle | א"י אדרא כרא דתבנא = הגורן (מסמלת) את כר התבן - ירוש מע"ש נה ע"ג כ"י רומי. אבל כ"י ליידין: ברא]

כר ש"ע ז n. m. **אוכף** saddle ורחל נסבת ית תרפיה ושבתון בכרה דגמלה (C בהיכף) ותשמם בכר הגמל (Rachel) put them in the camel's saddle - בר לא 34.

כר² בהמה דקה small cattle [מן העברית: H. טלשיר 66-67, 215]

כר ש"ע נ n. f. **רחל** ewe כריך ועזיך לא אתכלו A (ני"א רחליך) רחליך ועזיך לא שכלו your ewes and she-goats never miscarried - בר לא 38. כרים תרי מואן ודכרים עסרין A (ני"א רחליך) רחלים מאתים ואלים עשרים - בר לב 15.

כרב עבודת אדמה farming | א"י בית כדב (כרב) = שדה חרוש - ירוש כתובות כט ע"ב. DJPA 93, 268. **כ** וכרביה אכחדא נבכון = ויחד תלמיה יבכיון - איוב לא 38 **כ** (PSm 1808). השי כרב الارض = חרש - [Lane 2602b]

קל חרש to plough **כרב** פרידים דלנח... אנדה זרע וזרע אברהם חרש גן של נח ... הביא זרע וזרע אברהם חרש גן של נח Abraham ploughed the garden of Noah..., brought seed and sowed ת"מ 220.

כרוב ש"ע ז חלקת שדה מידת חריש portion of ground והוה עוד כרוב ארעה m ויהי עוד

אותם כלא ואסור - ע"ד כו 45-47.

מכפת ליתי מהימן דחרשין יכלין מכפת בחרשין בניה דשבועתה אינני מאמין שהקוסמים יכולים להכניע בקסמיהם את בני השבועה (בני ישראל) - ת"מ 52.

אפענל הכניע to subdue דינה מנן אסטר וכפת דבבינן את העונש הסר ממנו והכניע את אויבנו release the punishment from us and subdue our foes - ע"ד כו 15-16. ויכפת גבריה המתגברים עליכון ויכניע את האנשים המתגברים עליכם - ע"ש ד 30.

אָתְפַעַל נכנע to subdue oneself לדבריך your enemies are bound to subdue themselves by your words - ת"מ 7.

הכפתה ש"ע נ n. f. **הכנעה** subduing ומיה השדכת למליך ולא יכלו ישרו הכפתה דכפתון... ולא יכלו להתיר את הכפיתה שכפתה אותם the waters were stilled at your words and could not untie the subduing which subduced them - ת"מ 307.

כפת ש"ע ז n. m. **כבל** fetters שרי כפתינן התר את כבלינו loose our fetters - ע"ד כג 84. כיי כשרי ושרי לכפתון דאצטמתו כהלון לגו אצותה אכן אני כאילו מתחיל להתיר אל אזיקיהם של אלה שנאספו כולם לגאולה - ת"מ 39.

כפתו ש"ע ז n. m. **הכנעה** humbleness קדם חילך קעמת במרע ובכפתו לפני כוחך עמדתי in front of Your might I stand in fright and humbleness - א"י 26.

כפת² הפנייה והסרה turn, removal | > כפת - ענ = הסיט - Lane 2618c. זבי"ח עואני"ש ג/ב 117. השי 341b [LS]

קל 1 הסיר to remove תקיפות דיניה כפת מן שפיותן kefat את עוצם העונשים הסר משפלותנו the might of the punishments from our humbleness - ע"ד כו 87-88. **כפת** מנן דבביה הסר ממנו את האויבים - ט 34. **2 הפנה** to turn עגל שוי לשומיה בכעואן תמן אכפתו ואניר כל פעלאתה מן חוזה הביט מיד (אברהם) בשמים בתפילות. אחרי כן הפנו פניהם (הקוסמים) והאירה כל הסביבה

ימה) והטור הרביעי תרשיש וישפה - שמ כח 20.
וכך הוא M₂ בשם לט 13 (= המליץ 612, וכן הוא
אונקלוס).

כרוספד † גדילי הבגד **tassel** [מן אונקלוס O. הוא
[Krauss 297 - κρόσπεδον

כרוספד ש"ע ז n. m. **ציצה** **tassel** ויתגון על
כרוספד איסטרה שזר תכלה M₂ ונתנו על ציצת
they shall put upon the tassel תכלת blue
of each corner a cord of blue - במ טו 38. ויהיו
לכון לכרוספד *M₁ (B כרוספד) והיו לכם
לציציות - במ טו 39.

כרוז קריאה, הכרזה, צעקה **proclamation, cry**
[א"י ואכרו אהרן ואמר חגא קדם ייי מחר - נשמ לב 5.
סוא"י ואכרוז בטורא דקודשי - יואל ב 1]

קל עבר: כרוז **kârâz** - אי"ח 21. עתיד: יכרוז **yikrâz** - ע"ד
22. בינוני: כרוז **kârâz** - ע"ד ו 6. **אפעל** עבר: דאכרוז -
אס 11א. עבר סביל: דכרוז - במ א 17 NB. **אתפעל**
עבר: דאכרוז (V דאתכרוז) - במ א 17 (= המליץ 525).
כרוז **qâtôl** - מ יב 41 **kâroz**: **כרוזה** וכרוזתך (+ נוכח)
wkêruzâk - מ ב 26. **כרוז** בכרוזה (+ נסתר) - ויק כד
16. **כרוזה** כרוזת (נסמך) - שמ ו 5 (= המליץ 530).
כרוזאן (ר) **kêrî'zân** - ע"ש ד 1. **מכרוזי** מכרוזית (?) -
בר מט 18 MCB (המליץ 584: מכרוזית). **מכרוז** במכרוזה
(+ נסתר) - ויק כד 16 MB.

קל 1 קרא בקול, הכרוז **to call, proclaim**
כרו משה נביא עליו עבוד פליאן הכרוז משה
עליו (על האל): "עשה פלאה" (שמ טו 11) Moses
proclaimed Him "doer of wonders" (Ex 15:11)
אי"ח 21-22. כל פם דבה ממלל יכרוז ויימר לך מן
כותך כל פה שיש בו דיבור יקרא ויאמר לך
"מי כמוך" (שמ טו 11) - ע"ד ח 21-23. נכרוז קמיך...
יחידאי אתה אלה נכרוז לפניך "יחיד אתה
האלוהים" - ע"ד ח 11-13. כרוז לית לבר מן אלה
קרא: "אין חוץ מאלוהים" - מ טו 33. שרי
שופרה כרוז התחיל השופר קורא - ע"ד ו 6.
וכרוז בקול רם מי ליהוה אליוקרא בקול רם: "מי
ליהוה אליו" - ת"מ 186א. **2 קרא אליו to**
convoke וכרוז לסהבי עמה A ויקרא לזקני
העם the Elders of the people - he convoked the
שם יט 7. וכרוז לי בעפרון בר צהר k ופגעו לי
בעפרון - בר כג 8 [פירש: קרא]. וכרוז אלה למשה
מגו עננה וקרא אלהים למשה מתוך הענן -
ת"מ 110ב. **3 נקב, ציין בפירוש, to name,**
specify וכרוז שם יהוה קטל יתקטל ונקב

כברת ארץ they were still some distance short
of Ephrath - בר לה 16 [מן אונקלוס O. נ"א כברטוי -
תפס כ+ ברט. ע"ע ועי' זב"ח, המליץ 490. ע"ע כבר].

כרוב † ייצור שמימי **cherub**

כרוב ש"ע ז n. m. **1 ייצור שמימי cherub**
ושרה ממדנעה לפרדים עדן ית כרוביה... לנטר
ית שביל עילן חייה וישכן מקדם לג עדן את
הכרובים... לשמר את דרך עץ החיים (God)
stationed east of the garden of Eden the
cherubim..., to guard the way to the tree of life

- בר ג 24 [התה"ע: الاشباح = הרוחות]. **2 כרוב**
דמות מכונפת על הכפרת (in the **winged image**
tabernacle) ותעבד תרי כרובים דהב מגד...
כרוב אחד מאסטרה מן וכרוב אחד מאסטרה
מין כפרתה make two cherubim of
hammered gold..., one cherub at one end and
the other cherub at the other end - שמ כה 18-20.
ואמלל עמך... מכין תרי כרוביה - שמ כה 22.
ונפק קלה מבין כרוביה ויצא הקול מבין
הכרובים - ת"מ 134א. מן יכל קעם לפני כרוביה
וקלה דאלה ממלל עמה מי יכול לעמוד לפני
הכרובים וקול אלוהים מדבר עמו - ת"מ 290א.
וכרוביה פעלתך **wkêrûbayyâ** והכרובים סביבך
- מ כ 37.

כרוב † ?

כרוב ש"ע ז n. m. **2 וחזה ית קינאה ותלא כרובה**
ואמר A וירא את הקיני וישא משלו ויאמר -
במ כד 21 [קשה. אולי נתכוון לדרוש: דיבור שהשראתו
Perh. a midr. related to the angel
she met as the source of his discourse

כרוזה † שם מקום (place) **pr. n.** [זב"ח, אסטיר 41:
היא כנראה גזורה שבסודאן]

כרוזה ש"פ ואתו לדמשק ומן דמשק לכרוזה
והי עכושים ובאו לדמשק ומדמשק לגזורה
והי עיר כושים - אס 13ב.

כרום ימה † אבן יקרה **a gem** [א"י כרום ימה
רבה - נ שמ לט 13. השי ס כרומא = צבע, > χρῶμα -
[Krauss 297 LS 347a]

כרום ימה ש"ע ז n. m. **אבן יקרה a gem**
וכסרה רביעאה כרום ימה ובדלה V (B אכרום

ואלהי יצחק ואלהי יעקב שלוש קריאות משמש של השלושה... - ע"ש ד 1. **3 תפילה** prayer והדה היא ריש כריזתה דאמר אברהם וזאת ראשית התפילה שאמר אברהם this is the prayer that Abraham said אס 11א (עי' לעיל אפעל).
מכרוזי ש"ע נ. f. זעקה cry לפצותך מכרוזית יהוה MCB לישותך קויתי יהוה I cry for Your deliverance, O Lord - בר מט 18 [תגלגל מן תפיסת ש"ע + כינוי המדבר: מכרוזית. השי' J כתורי. אבל נ"א כרתת, סברת. Int. as n. + Ist. pers. pron.].
מכרוז ש"ע ז. n. m. **כריזה** במכרוזה שמה יתקטל MB בנקבו השם יומת (for) his pronouncing of the name he shall be put to death - ויק כד 16.

כרי¹ כרייה וחפירה **digging** [א"י ארי יכרי גבר גוב - אונקלוס שמ כא 33] ← מקור **source** ← יסוד **foundation**
קל חפר to dig וזכרו תמן עבדי יצחק באר *M₁ ויכרו שם עבדי יצחק באר there Isaac's servants dug a well. - בר כו 25. **באר חפרוה** רבנים כרותה נעירי עמה C באר חפרוה שרים כרואה נדיבי העם - במ כא 18.
אתפגעל נוסד to be founded עסר פריטיין הוי אנין ומנין אכרי כל כריאן ikkāri עשרה פרוטים היו אלה (על הלוחות) ומהם נוסדו כל ten fundamentals were there (on the foundations Tablets), and out of them all the foundations were founded - מ יד 39-40.

כרי kārī ש"ע נ. f. **1 מקור** source כריה דרתותה מקור הרחמים - the source of mercy - מ יא 78. אדלא יספי כריה דפרותה עד שלא יספה מקור השפע - מ א 126. רחמים קבל נביה... לקיטיין מן כריה דטוב מאוד רחמים קיבל הנביה... לקיטיים ממקור "טוב מאוד" - מ יד 117-119. שלם עליך אה כרי נביותה שלום עליך, הוי מקור הנבואה - ת"מ 259א. וישביר מן כריה דלא פעתויכלכל (האל אותנו) מן המקור שאינו פוחת - אבישע (Cow 496). **2 יסוד** foundation לסכום אלין שניה אתכנשת ואתעבדת כרי במישרי סכות בסוף אותן (ארבע מאות) שנים נאספה (כנסת ישראל) ונעשתה יסוד בשדות at the end of these years (the congregation) was gathered together and - became a foundation in the plain of Sukkot

שם יהוה מות יומת he who pronounces the name of the Lord (in blasphemy) shall be put to death - ויק כד 16 (= המליץ 588). **כרוז אגרך** עלי ואתנה נקבה שכרך עלי ואתנה - בר ל 28.

אפעל התפלל to pray ואכרוז אברהם ואתבעי לפשר והתפלל אברהם (על פרעה) וביקש הצלה Abraham prayed and asked for relief אס 11א [השי' צעקה = תפילה בלשון חז"ל].

אתפגעל נקב בשם to be named גברייה אלין דאכרוז בשמהתה (V דאתכרוז) האנשים האלה אשר נקבו בשמות these men who have been named - במ א 17.

כרוז ש"ע ז. n. m. **קורא** herald נפקן כרוזין בארע במצרים heralds went forth throughout the land of Egypt - ת"מ 54א. וכוזוין נפקין במצרים וכוזות יוצאים במצרים - ת"מ 20א. כרוז בוראיה דכלה שמעין לך הקורא לבריות (האל) שהכול נשמעים לך - מ יב 41. נפתלי אגרה משלחה היהב מימרי כרוז vM₆... הנותן אמרי שופר - בר מט 21 (= המליץ 598). ותזמנון כרוז בארעה לכל דעוריה M₂ECA וקראתם דרוז בארץ לכל יושביה - ויק כה 10.

כרוזה ש"ע נ. f. **הכרזה** proclamation וכוזותך עלמין והכרזתך עולמים Your proclamation is for ever - מ ב 25-28.

כרוז ש"ע ז. n. m. **ביטוי השם** pronunciation הכרזה (of the holy name) כיצובה בכרוזה שמה יתקטל כגו כארזח בנקבו את השם יומת sojourner or citizen, if he has pronounced the Name, he shall be put to death - ויק כד 16.

כריזה ש"ע ז. n. m. **1 זעקה** moaning ואף אנא שמעת ית כריזת בני ישראל (E גריזת) וגם אני שמעתי את נקאת בני ישראל I have heard the moaning of the Israelites - ש מ ו 5. ושמע אלהים ית כריזותו וישמע אלהים את נקאתם - ש מ ב 24. **2 הכרזה** proclamation ביתה צפרה בחר כריזתה באותו הבוקר, אחר הקריאה the same morning, after the proclamation - ת"מ 15א. ריש מקרתה דקרתה קשטה במשמע כל קהלה היא כריזת>ה דפוררת מדעיון וקטרת לבכיון על קשטה אנכי יה; ראשית הקריאה שקראה קשטה באוני כל קהלה היא הקריאה שעוררה את שכלו וקשרה את לבו אל קשטה "אנכי יה"; - ת"מ 307א. תלת כריזאן משמון התלתה אלהי אברהם

330 כלומר "כרוכים לו". זבי"ח הע 5. הוא ביטוי קפוא לפי שהוא חסר התאם]. **2 ביצר** *to fortify* וקריאתה כריכן *M₄** וערים בצרות *fortified cities* - במ יג 28, 33א [בינוני פעל *pass. pt.* מן אונקלוס O].

כרך ש"ע ז *n. m.* **טירה** *enclosure* אלין אנון בני ישמעאל... בכפריון ובכריהון *M₄* these are the sons of ובטירותם Ishmael... by their villages and by their *enclosures* - בר כה 16 [מן אונקלוס O].

† **כרכב** מסגרת סביב לכלי *ledge* [מן העברית H] **כרכב** ש"ע ז *n. m.* **1 מסגרת** *ledge* ותתן יתה תחת כרכב מדבחה (ני"א שקוע וכוי"ב) תחת כרכב המזבחה *you shall set it under the ledge of* **2** *pedestal* ועבד ית כיורה נחש וית כרכבה נחש *V* (ני"א כנה, דרגה. המליץ 491. כרנבה) ויעש את הכיור נחשת ואת כנו *he made the laver of copper and copper* (ע"ע) *its stand of copper* - שמ לח 8 [טי"ס מן כרכב יע"ע] [*Corr. from krnb (q. v.)*].

† **כרכם** מין תבלין *a spice* [Löw Pfl 216] **כרכם** ש"ע ז *n. m.* **לוט** *myrrh* וגמליון סבילין קטף ושעבה וכרכם וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולוט *their camels bearing gum, balm, and myrrh* - בר לו 25 (המליץ 500: כרכן). זעור שעבה וזעור דבש קטף וכרכם מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט - בר מג 11.

כרם¹ שדה גידול הענבים *vineyard* [א"י גברא די נצב כרם - נדב כ 6. **סוא"י** תצובון כרמין - ירמ לא 5] **כרם** ש"ע ז *n. m.* **כרם** *vineyard* ומן מיטב כרמה ישלם *he shall make restitution from the best of his own vineyard* - שמ כב 4. מן גברה דנצב כרם ולא חללה יהך ויעזור לביתה - דב כ 6. **כרם תצב** ולא תחללנה - דב כה 30. עד אמת כרמים נציבים ומחליל לית לון - ת"מ 293ב. בחלמי ואה כרם לקדמי *B* בחלומי והנה גפן לפני - בר מ 9 העברה.

† **כרם**² נדיבות *generosity* [כרם - נדיב - Lane 2999c] **כרים** ש"ת *generous* כל כרים רז

ת"מ 250 [זבי"ח הע' 3]. **עסר פריטין** הוי אנין ומנין אכרי כל כריאן *kar'yân* - מ יד 40. עמו אדה דאתעבדת כרי לסימניה ראו את ידו (של משה) שנעשתה מקור למופתים - ת"מ 68א. **3 שורש** *root* מברך הוא ביתה דיעקב כרי דנפק מלגוה שת מואן דאלפין הוו מבנים מן שבעים נפש מבורך הוא בית יעקב, שורש שיצא מתוך שש מאות אלף היו בנויים מן שבעים נפש = *the house of Jacob; a root issued from six hundred thousands that were built from seventy souls* - ע"ד כ 4-1 [זבי"ח]. **כירה** ש"ע נ *n. f.* **בור,** **חפירה** *pit* הלא הוא עניס עמי כעריק בכיראתי *E* הלא הוא כלוא עמדי כבורח בחפירתי *it is locked with me, as a fugitive in my pit* - דב לב 34.

† **כרי**² ערימה *heap* [א"י זבנין חד כרי דחטין = קונים ערימה של חטים - ירוש ב"מ ח ע"ג. מן דזער אסף עשרה כרוון נ במ יא 32. **סוא"י** אריסא... עמיר כריא ומלא אוצרוהי = האיכר... אוגד אלומות וממלא אוצרותיו - Land 183. ע"ע כאר]

כרו ש"ע נ *n. f.* **ערימה** *heap* וצברו יתון כרכן כרכן ויצברו אתם חמרים *they gathered them together in heaps* - שמ ח 10 (המליץ 469. כרואן, כרון). **דאזער** כנש עסר כרכן הממעט אסף עשרה חמרים - במ יא 32. סלוי מצמתה כרואן שלו נערם חמרים - *kârâbân* - מ א 27 [זבי"ח].

† **כרי**³ יודי *confession* [כר - התוודה - Lane 2499c] ?

פעל התוודה ? to confess ויכראו ית חוביון *A* והתודו את עונם *if they confess their iniquity* - ויק כו 40 [הש' א"י: *فيقرن*].

† **כרךך** קשר *enfolding, tying* [א"י והא אנחנא מכרכין כרכון - נ בר לו 7. **סוא"י** אדיר חרצוי בצדקא ואלעתה כריכן בקושטא = והיה צדק אזור מתניו והאמונה אזור חלציו - ישע יא 5] ← ביצורים **fortifications**

1 קשר *to enfold* ואתפנה פרעה ועל אל ביתה כריך לה חובי קעימין ומאתין יויפן פרעה... (שמ ז 23) ועמו חטאי חיים ומתים "Pharaoh turned..." (Ex 7:25), the sins of the living and the dead were enfolded to him

כרמי - כרס

אברהם... - בר יז 26.

כרניאה ש"ע נ n. f. **ברית אחים?**
brotherhood covenant תהי שבי כרניאה
 ביננו ובינך ונקים קיאם עמך M תהיה נא
 let brotherhood between us and
 אלה בינתנו ביננו ובינך ונכרתה ברית עמך
 there be an oath of brotherhood with you
 בר - you, and let us make a covenant
 כו 28.

כרן 2 kirân שם פרטי pr. n.

כרן ש"פ ואילן בני דישון חמדן ואשבן יתרון
 וכרן - בר לו 26.

כרנב כן, בסיס stand > كرنبة - Dozy I 469a.
 בטור הערבי של המלץ 491: כרניב = כן See the Ar
 [column of Ham 491].

כרנב ש"ע ז n. m. **כן stand** ותעבד כיור נחש
 וכרנבה נחש C ועשית כיור נחשת וכנו נחשת
 of copper - שמ ל 18 (= המלץ 491). ית כיורה וית
כרנבה EC את הכיור ואת כנו - שמ לא 9. וכך
 הוA בשמ לט 39 וכן m₂ במ ג 31 [וכרנבה].

כרס כרס, בטן belly א"י תרבה דחפי ית כרסה -
 נויק ג 9. **סוא"י** ועל כרסך תהלך - בר ג 14

כרס ש"ע נ n. f. **womb** הדחל אלהים אנה
 דמנע מן כרסתיך פרי גרס M₂* התחת אלהים
 אנכי אשר מנע ממעיך פרי בטן, I fear God,
 who has denied you fruit of the womb - בר ל 2
 ובדומה לזה A.

כרס ש"ע נ n. f. **1 כרס womb** תרי גועיה
 בכרסיך mA שני גוים בבטניך two nations are
 in your womb - בר כה 23. והא תומים בכרסה
 A והנה תאמים בבטנה - בר כה 24, לח 27. כל
 דאזל על כריסה m כל ההלך על גחון - ויק יא
 42. במתן יהוה ית ירכיך מסייה וית כרסיך
 נפיהה VMECBA בתת יהוה את ירכיך נפלת
 וית בבטניך צבא - במ ה 21. למפח כרס NMEC
 (VA דכרס) לצבת בטן - במ ה 22. **2 קרביים**
entrails רישה עלוי כרעיה עם כרסה A ראשו
 על כרעיו ועל קרבו head, legs, and entrails -
 שמ יב 9. וית רישה וית כרסה יסדר כהנה יתון
 M_{ins} ואת ראשו ואת פדרו יעריך הכהן אתם -
 ויק יא 12 [עייע פדר. see pdr].

לב (:) אנדה... כל מני דהב B כל נדיב לב
 הביאה... כל כלי זהב all who were of a generous
 heart brought... all sorts of gold objects
 שמ - heart brought... all sorts of gold objects
 לה 22.

כרמי karmi שם פרטי pr. n.

כרמי ש"פ ובני ראובן חנוך ופלוא חצרון וכרמי
 - בר מו 9.

כרמאי ש"י לכרמי כרן כרמאה (VN כרמאי) -
 במ כו 6.

כרמל † שלב בהתפתחות השיבולת בדגן fresh
grain [H interp. (שרוב מן העברית)]

כרמל ש"ע ז n. m. **כרמל fresh grain** גרס
 כרמל תקרב ית מנחת בכוריך MB (ני"א)
 קליף, קלופי) גרש כרמל תקריב את מנחת
 בכוריך, you shall bring grits of the fresh grain
 as your meal offering of first fruits - ויק ב 14.

כרן † משפחה family [מהוראת 'עצם' הנתונה
 באונקלוס בביטוי "בכרן יומא הדן". לעניין הגיזרון זב"ח
 תרביץ י 366. הש' המלץ 505 ו Derivate from krn
 ['self'. See ZBH, Ham

כרן א ש"ע ז n. m. **1 משפחה clan** כרן בני
 קהת ישרון על מיתובית משכנה דרומה
 משפחת בני קהת יחנו על ירך המשכן דרומה
 the clans of the Kohathites were to camp along
 the south side of the Tabernacle - במ ג 29. ותסב
 אתה לברי מכרני ולקחת אשה לבני ממשפחתי
 - בר כד 40. ואתילדו על כרניון - במ א 18. כד
 אבני שהם בי לרחותה ויב לבחור כרניה בני
 יעקב ארבע ועשרים אבני שוהם שתיים עשרה
 לרצון ושתיים עשרה למבחר משפחות בני יעקב
 - אס 3. **2 אומה nation** ויתברכוך כך כל
 כרני ארעה ונברכוך כך כל משפחות האדמה
 - בר יב 3. יששכר חמור ותותבים רבע בין כרניה
 יששכר חמור גרים רבץ בין המשפחות
 Issachar is an ass (i. e., servant) of sojourners,
 crouching among the nations - בר מט 14. **מבני**
the selfsame בעצם intensifier (O מן אונקלוס)
 ואגזור ית בסר ערלתון בכרן יומה הדן m וימל
 את בשר ערלתם בעצם היום הזה and he
 circumcised the flesh of their foreskins on that
 very day - בר יז 23. בכרן יומה הדן הגזר אברהם
 וישמעאל ברה m בעצם היום הזה נמל

prevails - אייג 35-38. דיתרון חסוך על כל שיאם כרע kârâ כי יתרון חסוך על כל הערכות מכריע the affluence of Your grace prevail any valuation - אייג 65.

כרע שׁיית *adj.* **supreme** יתיר מסבלה וכרע תקוף *M₂ יתר שאת ויתר עז exceeding in bearing and supreme in might - בר מט 3 [פירוש].

כרעים שׁיע נ *n. f. pl. tant.* **legs** דמהלך על ארבע דלה כרעים מלעיל לרגליו ההלך על ארבע אשר לו כרעים ממעל לרגליו that walk on fours: all that have, above their feet, jointed legs - ויק יא 21. רישה עם כרעיו ראשו על כרעיו - שמ יב 9. וית גבה וכרעיה סעו במיה ואת הקרב והכרעיים רחץ במים - ויק ח 21.

† **כרת** גזירה **cutting off** ← ברית **covenant** [עשי״ח NSH]

קל כרת ברית **to make a covenant** ואיקר אבהתך ממן לך ומד כרתו לך ליתו מתחלף מנך לעלם וכבוד אבותיך יתמיד לך ומה שפסקו לך לא יחלוף ממך לעולם the glory of your ancestors will last for you, and the covenant - they made for you will never pass from you ת״מ 303.

אפעל חיסל **to cut off** להכרית ערדאנה מנך B להכרית הצפרדעים ממך that the frogs be cut off from you - שמ ח 5 [שתרוב מן העברית H interp.].

אתפגעל 1 **נתחסל** **to be cut off** מירתה לקהל יעקב... לא תכרת לעולם ימורשה קהלת יעקב (ודב לג 4) לא תיכרת לעולם of the congregation of Jacob” (Dt 33:4) should never be cut off ת״מ 256. לא יכרת לעולם לא ייכרת לעולם - ת״מ 296. **2 נכרתה ברית** **to be covenanted** להם ברית שלעולם לא יבטל לעולם לא יבטל ונכרתה להם ברית שלעולם לא יבטל an everlasting covenant was made with them, which will never be annulled ת״מ 275.

† **כשב**¹ כיבש וכפייה **to subdue** [כשב. זביח, ת״מ 272 העי 2]

אפעל כבש **to subdue** <עמי> יתוב דאה הארבעה ודע דאתה צריך תהי מדמי לון

כרסה שׁיע נ *n. f.* **womb** הדחל אלהים אנה דמנע מן כרסתיך *M₂ פרי גרס M₂ התחת אלהים אנכי אשר מנע ממעידך פרי בטן I fear God, who has denied you fruit of the womb - בר ל 2.

כרסי כסא **seat** [א״י למיתב על כרסי מלכותא - נ שמ יב 29. **סוא״י** דיתב על כורסיה - שמ יא 5]

כרסי שׁיע ז *n. m.* **כסא throne** לוד כרסיה ארבי מנך *M₁ כורסיה מן אונקלוס O) רק הכסא אגדל ממך only with respect to the throne shall I be superior to you (המליץ 493: כרסיה). הלא אתר על כרסי קרבה ליהוה בעמלק כי יד על כסא מלחמה ליהוה בעמלק - שמ יז 16. מבכור פרעה דיתב על כרסיה - שמ יא 5 (= המליץ 493). ותרי לוחיה על אדיו יתב על כרסי גדול כתב מה אלפה מרה ושני הלוחות על ידו, יושב על כסא גדול, כותב מה שלימדו אדוניו - ת״מ 202.

† **כרע** שכיבה, מרבץ, השתחויה, קידה **lying; bowing down** [א״י וכרע על ברכוהי - תרגי מליב א 13] ← מארב **ambush** [עואניש א סח], אברי ההליכה בחיה **leg** (of animals) [א״י על רישיה ועל כרעיו - נויק ד 11 (בגליון)]

קלא פעייע **1 intrans.** **ארב** **to lie in ambush** לתרח חסיה כרע A (נ״א רבע) לפתח חטאת רבץ sin is ambushing at the door - בר ד 7. **2 כרע** **to crouch** כרעי רבי כאריה C כרע רבץ כארי כרע - he crouches, lies down like a lion - בר מט 9 [= המליץ 497. אבל 592: כרעי = רבץ. היוי״ד הסופית היא עדות למעבר שורשי לי גרונית אל ל״י. העי״ן היא כתיב ״היסטור״. השי כני בערך כנע. The final yod attests to the shift to IIIyod roots, ‘ayn being merely a “historical” orthography. Cf. kny < [kn⁶ (above)]. כרעי רבי כאריה NA (VB) (כרע) - במ כד 9. **3 השתחויה** וכרע **to bow down** וכרע גברה m ויקד האיש וישתחו - בר כד 26 (מן אונקלוס O). וכרעת וסגדת m ואקד ואשתחוה וכרעו וסגדו m ויקדו וישתחו - בר מג 28. **4 כרע** **to prevail** **trans.** [ע יכרע המקום בין דברי לדברין - תוס סוטה ה יב. השי כופה אותה על כרעה - תוס נדרים ז א] פדיתן מן רגזך דחסדיך כרעים פדנו מכעסך כי חסדיך מכרעיים relieve us from Your wrath, for Your mercy

כשב² - כשר

נאים - מרגיאן (Cow 836).

כשל† מפלה ונפילה **stumbling, failure** [מן העברית H. ע"ע תקל. **סואיי** וטובי מן דלא יתכשל - מתי יא 6]

קל כשל to stumble ויכשלוך אנש כאחיו כמקדם חרב C (ניא ויתכלון, ויתקלון) וכשלו איש באחיו כמפני חרב they shall stumble over the sword one another as before the sword - ויק כו 37 (=) המליץ 495.

כשול n. m. ז ש"ע 2 **כשול failure** ותהי על חטאו שבק לו כשלו כי אמנותך מיטב ותהיה על חטאו סולח לו כשלו, כי רגילותך להיטיב You will forgive him his sin (and) his failure, for it is Your way to do good (said twice in different wording) - אבישע (Cow 486).

כשף† קסם **sorcery** [מן העברית. ע"ע קסם, H. see qsm]

מכשף מכשף בינוני **sorcerer pt.** אמרו מכשפיה יכלין אנן עבדין כותה אמרו המכשפים (לפרעה): יכולים אנו לעשות כמוהו (כמו משה) the sorcerers said: we can do like him (Moses) - ת"מ 26.

כשר טוב, יאה **good, appropriateness** לא כשר למעבד כן - נ בר כט 26 ← הצלחה **success to make something properly** ויטיב ואקים תרוהתך ואכשיר מקרתה הך מה דארשיך ואקיים את תורתך ואיישר קריאתה כמו שציווית and read it properly, as You commanded - ת"מ 206.

אֲתַפְנֵל נתכשר to be appropriate מהן יתכשר בחזות האלהים (N אתכשר) אולי יישר בעיני אלהים perhaps it will be appropriate in the eyes of God - במ כג 27 (המליץ 484: יכשר). טב מתכשרה דתשבחתה דאלה רב mitkaššārā טוב הוא המתכשר לשבח (את האל) שהוא אל גדול - מו 33-34.

אֲכַשְׂרוּ ש"ע נ **1 יושר equity** עלם חסרן לית לגוה אכשרו עולם פגום שאין בו יושר a deficient world with no equity - ת"מ 199. **2 הצלחה prosperity** ארעה בישתה לית בה אכשרו אדמתו הרעה אין בה הצלחה his land

אתילף מן אלין והכשב מדעך נעירו ראה את סדר הארבעה (ארבע העונות) האלה ודע כי אתה צריך להידמות להם, למד מאלה והכשב לבך תבונה see the order of these four seasons) and know that you ought to be like them; learn from these and subdue your mind for wisdom - ת"מ 272א (כוונתו: הקנה תבונה לדעתך).

אֲתַפְנֵל נכשב, הוכנע to be subdued עפר הארץ ייכשב בעוצמה הארץ will be subdued the dust of the earth by power - ת"מ 38 (זבי"ח העי 2). אכשבי רוחיון ואצטערת לבביון נדכא רוחם ונצטער לבם (של המצרים למראה הבכורות) - ת"מ 346. אשתה אמרת... הוית כתי רגליו כטל ולא הכשב בי ולא אתנכי האש אמרה (על משה)... הייתי תחת רגליו כטל ולא דוכא בי ולא ניזק - ת"מ 249ב. וכד קרב יום מות אדם ואכשב"ר" במות תמות וכאשר קרב יום מותו של אדם הוכנע ב"מות תמות" - אס 5א (זבי"ח עמ 180). ושם בי רוחה לממללה ומדע מכשב לדבירות ונתן בי רוח לדבר ושכל נכנע (לעשרת) הדברים - מתנה 263 (Cow).

כשב² בהמה דקה **lamb** [שרכוב מן העברית H interp.]

נשב ש"ע n. **כשב lamb** וכל נקי שחום ככשבין... ויי גרסי A וכל שה חום בכשבים... והיה ככרי every dark-colored sheep... shall be my wages - בר ל 32 (אשתר קולמסו אחר הטקסט העברי).

כשד kâšād שם פרטי *pr. n.*

כנד ש"פ אה ילדת מלכה... ית עוץ וית כשד - בר כב 20 - 22.

כשית נוי, יופי **beauty** [המלה נוצרה בעש"ח מן דרש האמור בכמ יב 1 "אשה כשית" המיתרגם "כשירתה", ניא יאירתה. זבי"ח תרביץ , 368 וכן פלורנטין 286 NSH word derived from Num 12:1, where the Cushite woman was midrashically interpreted as "beautiful".

כשית ש"ת **נאה beautiful** וממלכותך Your kingdom is beautiful - פיוטים לשמחות 371. עמך כרת הברית לעבדה כשית... לעבדו יפה - עזיאל בן יצחק (Cow 814). וכל עובדיך כשיתה וכל מעשיך

291. אה קהלה דקדשו... לא יאבד כשרני לגוך
הוי קהלה הקדשו... אל יאבד יושרי בך - תי"מ
295 [זבי"ח העי 2]. **2 הצלחה success** תדרשו...
כשרנה דייעקב ולא תקים מליו תדרוש את...
הצלחת יעקב ולא תקים את דבריו? you seek
the success of Jacob and do not keep his words
- תי"מ 113 [זבי"ח העי 5]. מטי הו בה לאהן דו
כשרנה יגיע בה (אדם בחכמה) להיכן שיש
הצלחה - תי"מ 298. ביטוי אדורביאלי *adverbial*
expression אורה פסח עד יתיבל ממללה ליד
עמה בכשרן האור הפציע כדי שיובל דברו
(של משה) אל העם בהצלחה the light
appears, so that (Moses') word be brought to
the people properly - תי"מ 179 א [על דברי משה
בשירת "האזינו"].

כששה בעל חיים **an animal** [כשכשה. עיי' ע
כוששה, כאכשה]
כנשה שיע' n. f. **תנשמת an animal** וכחה...
וכששתה MEBA והכח... והתנשמת - ויק יא
30.

כתב כתיבה **writing** [א"י כתב דה דוכרן בספרא -
נשמ יז 14. **סוא"י** ויתכותבו יתהן על אסקופיא דביתך -
דבר ו 20] ← אותיות, ספר **letters, book**
קל עבר: וכתב - שמ לד 28. עתידי: ויכתב - דב יז 18.
ציווי: כתב - שמ יז 14. בינוני: כתב - תי"מ 269. פעול:
כתיב **aktāb** - עידי י 15. כתיבין **aktībān** - מ יד 83.
אתפעל עבר: אכתב - תי"מ 110. בינוני: מכתבה - תי"מ
30. **כתב** כתב - ויק יט 28. **aktāb** - עידי א 18. אכתב -
שמ לב 16 B. **כתוב** **qātōl** - תי"מ 92. **מכתב** **maktāb** -
עיי' ג 8.

קל כתב to write וכתב על לוחיה ית מלי
קיאמה ויכתב על הלוחות את דברי הברית he
wrote down on the tablets the words of the
covenant - שמ לד 28. וכן כתב אלה בכתבה
בדיל חנוך... ויתהלך חנוך... וכן כתב אלהים
בספרו על אודות חנוך... "ויתהלך חנוך..." (בר
ה 22) - תי"מ 95. כתב ארהותה על מימר יהוה -
תי"מ 270. ויכתב לה ית תנות ארהותה הדה
וכתב לו את משנה התורה הזאת - דב יז 18.
ותכתב על אבניה ית כל מלי ארהותה - דב כז
8. ואמר יהוה למשנה כתב דה דכרן בספר -
שמ יז 14. לא כמעט עינה דו עתידי כתב ארהותה
"לא כהתה עיניו" (דב לד 7) כי הוא עתידי לכתוב
את התורה - תי"מ 269. וכן כתיב בשירתה

is bad with no prosperity - תי"מ 160.
כשיר שית **adj. 1 יפה beautiful** ומללת מרים
ואהרן במשה על דדי אתתה כשירתה דנסכ
הלא אתה כשירה נסכ ...על אדות האשה
הכשית אשר לקח כי אשה כשית לקח about
the beautiful woman he had married: "he
married a beautiful woman" - במ יב 1 [= המליץ
496. התה"ע אלחסנא. השי' אונקלוס: שפירתא]. **2 ישר**
right וכשירה בחזותה תעבד A והישר בעיניו
תעשה if you do what is right in His sight - שמ
טו 26. **צפר ויעכם יהוה ית דכשיר לה** *M₁
בקר ויודיע יהוה את אשר (יאה) לו - במ טו 5
[אונקלוס: דכשר]. ועי' עליו באלפנה עד יהי
אלפון כשיר וחיוק אותם (את שוטרי העם)
בלימוד כדי שיהיה לימודם ישר - תי"מ 170. **3**
כיניו לישראל פירש מן ישר, עי' תי"מ 229 העי' 1
related to the first letters of the name epithet
of Israel ישמן כשירה וימרח E ישמן ישרון
ויעלוזו Jeshurun grew fat and was joyful - דב לב
15. מובא גם בתי"מ 205. והוה ככשירה מלך E
ויהי בישרון מלך - דב לג 5. **4 כיניו לשפרה** על
פי שורש שמה *epithet of Shifra related to her name*
ואמר... למילדאתה עבראיתיה דשם
אחתה כשירה ושם תניאנתה עטרה *M₁ (ני"א
שפרה) - שמ א 15.

כנר א שית **adj. יפה, טוב** **proper** ואף אתר
כשר למבת M_{ins} ואף מקום ללין and also
room proper to spend the night - בר כד 25
(= אונקלוס O). ומללת מרים ואהרן על אדי
אתתה כשרתה דנסכ הלא אתה כשרה נסכ V
...על אדות האשה הכשית אשר לקח כי אשה
כשית לקח - במ יב 1 [עיי' כשית]. למעבד דכשר
ודטב בחזות יהוה אלהיך לעשות הישר והטוב
בעיני יהוה אלהיך - דב יג 19 (= המליץ 484).
ודכשר בחזותה תעבד והישר בעיניו תעשה -
שמ טו 26. **ב תי"פ** **adv. יפה, ראוי** **appropriate**
וכן לא כשר דיתעבד *M₁ + M₂ וכן לא יעשה
thus, it is not appropriate to be done - בר לד 7
(מן אונקלוס O).

כשרן שיע' n. m. **1 יושר righteousness**
וכשרן גדל יקרב נפושה ויושר גדול יקרב את
הרווחה great righteousness brings near the
relief - תי"מ 292. וקשיטות ממלל... וכשרן
גדל ושלמות עובד ולבב נציר ואמת הדיבור...
ויושר גדול ושלמות מעשה ולב מסור - תי"מ

כתי

רבחה - ע"י י 15. כתיבין באצבע אלהים - מ יד
83 (ע"פ שמ לא 18).

אֲתֻפְּנֵל נכתב to be written לא אכתב שם אתר רק אלא גובה דיוסף לא נכתב שם מקום ריק אלא בורו של יוסף no name of a place was written, but the pit of Joseph [זב"ח הע' 3]. מפם גדלי אשתמע ובאדי הכתב מפי גודלי נשמע ובידי נכתב (ספר התורה) - ת"מ 246א. וגנותך מכתבה לדריה וחרפתך (פרעה) תיכתב לדורות - ת"מ 3א30.

(א)כתב ש"ע ז n. m. **1 דבר כתוב writing** וכתב קביע לא תתנון בכון וכתב קעקע לא תתנו בכם - ויק יט 28. ושרת עליון רוחה ואנון בכתבים (M בכתביה) ותנח עליהם הרוח והם בכתובים upon them, (although) they were in the writings - במ יא 26.
2 ספר book עמו כתבה דאנדה משה ראו את הספר שהביא משה - Moser wrote - מ יד 91. ולא כתב הך ארהותה ואין ספר כמו התורה - ע"ד א 18. וכן כתב אלה בכתבה וכן כתב האלוהים בספרו - ת"מ 95א.
3 אות letter בכתב אחד אקים שמה באות אחת הקים את שמו (He) with one letter established His name - ת"מ 208ב (מדרש על יהוא עש"ך (דב לב 6) ומלת יהוא נהגית ׀ ונחשבת אות אחת. זב"ח הע' 4). אנה אתעבדת שרוי כתיביה אני נעשיתי ראשית האותיות (דברי האות א) - ת"מ 306ב. אשקח קדמיו כתיב תרים ועסרים כתיבים באש אכלה דבם ביאר משה ארהותה מצא לפניו כתובות עשרים ושתיים אותיות באש אוכלה שבהן כתב משה את התורה - ת"מ 280ב (זב"ח הע' 3,2). **4 כתב יד handwriting** וכתבה אכתב אלהים הוא (A כתב) והמכתב מכתב אלהים הוא and the writing was the writing of God - שמ לב 16.

כתוב qātōl א ש"ע ז n. m. **כותב writer** טב לך תחכם דאתה כתוב ספריון יאה לך שתדע כי אתה כתב את ספריהם to know that you are the writer of their books - ת"מ 92ב. ולית כתב רב כותה ולא נבי הך כתובה אין ספר גדול כמוהו (התורה) ואין נביא כמו כותבו - מ כא 30-31. **ב** ש"ת. **written** דן חראה דשקוחת קמי כתוב כתיבת מרקה זה סוף מה שמצאתי לפני כתוב כתיבת מרקה this is the end of what I have found before me

written in Tibát Marqe - ת"מ 311א. מה את קרי מד קמיך כתוב אינך קורא מה שכתוב לפניך - ת"מ 128א.
כתב ש"ע ז n. m. **כתב writing** ומכתבה מכתב אלהים הוא and the writing was the writing of God - שמ לב 16. וכתב על לוחיה כמכתבה קדמאה, according to the first writing - דב י 4. אשריך ישראל תורה הקדושה מכתבך אשריך ישראל שהתורה הקדושה היא כתבך - ת"מ 108ב. ושלחת לון מכתב ידך ושלחת להם כתב ידך - ע"ש ג 7.

כתי מ"י prep. [גיזרון מסופק. פטרמן: kató, kátw - Petermann, 53. זב"ח המליץ 606: אילו כך היה, היה הכתיב קטור, קטי. אפשר שהוא מן מכתבי מן מכ"ד (ע"ע), (בדרך שנוצרה חשבה). אינה כלל ב-א ואינה בספר הראשון של ת"מ, אבל נתפשטה במקורות מאוחרים ממנו. *Dub. etymology, perhaps from Greek. Not in old SA.*]

כתי מ"י prep. **תחת** under ואפרש בין מיה דמכתי לרקיעה ובין מיה דמלעל לרקיעה Len 177 ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע (God) separated the waters which were under the firmament from the waters which were above the firmament - בר א 7. יתכנשוון מיה דמכתי שומיה לאתך חדה (E) יקור המים מתחת השמים למקום אחד - בר א 9. למחבלה כל בסר... מכתי שומיה (E) להשחית כל בשר... מתחת השמים - בר ו 17. וטמרו כל טבריה שחקיה דמכתי שומיה (E) ויכסו כל ההרים הגבהים אשר תחת השמים - בר ז 19. והתלבטי כתי אדה A והתעני תחת ידה - בר טו 9. ואתקרו כתי אילנה M₂CA והשעינו תחת העץ - בר יח 4. מובא גם בת"מ 192א. והוא קעם עלביון כתי אילנה והוא עמד עליהם תחת העץ - בר יח 8. כתי חד סולסיה A תחת אחד השוחים - בר כא 15, וכך הוא M₂. ושבה עבדה ית אדה כתי מיתובי אברהם וישם העבד את ידו תחת ירך אברהם - בר כד 9. וטמר יתון יעקב כתי דחלתה דעם שכם VA ויטמן אתם יעקב תחת האילה אשר עס שכם - בר לה 4. כתי אד פרעה VB תחת יד פרעה - בר מא 35. שבי שבי אדך כתי ירכי V שים נא ידך תחת ירכי - בר מז 29 וכך הוא A: כתי

היא - ויק יג 42 [פעול *pass pt.* והיו"ד הסופית קשה].
כתימה ש"ע נ. f. נגוע **plague** כתימה היא
 בצעותה או בנקיותה NECBA פחתת היא
 בקרחתו או בגבחתו its back or on its front - ויק יג 55 [= המליץ 566.
 ביוני פעול:]

כתן צמח **flax** ← בד עשוי ממנו **cotton** [א"י
 ועבדו ית כתונה דבוץ - נ שמ לט 27. **סוא"י** וחמא
 כתניא וסודרא - יוחנן כ 7]

כתן ש"ע ז. n. m. 1 **מין צמח flax** וכתנה
 וסעריה אנכו הלא סעריה אביב וכתנה גביל
 והכסמת והשערה נכו כי השערה אביב והכסמת
 גבעל the flax and the barley were ruined, for
 the barley was in the ear and the flax was in
 bud - שמ ט 31. **בד cotton** צוף וכתנים כחדה
 צמר ופשתים יחד - דב כב 11. לבוש צופה אי
 כתניה cloth whether of wool or linen - ויק יג
 59.

כיתנה ש"ע נ. f. נגוע **garment** ועבד לה
 כיתנת פסים VECB ויעש לו כתנת פסים
 (Jacob) made him an ornamented tunic - בר לו 3
 (=המליץ 491). ושלחו ית כיתנת פסיה וישלחו
 את כתנת הפסים - בר לו 32. ותלבש ית אהרן
 ית כיתנתה והלבשת את אהרן את הכתנת -
 שמ כט 5. וכיתנה עבר וכיתנת בד - ויק טו 4.
כיתנו ש"ע נ. f. נגוע **garment** ועבד לה
 כיתנוה פסים ויעש לו כתנת פסים (Jacob)
 made him an ornamented tunic - בר לו 3. ולבני
 אהרן תעבד כיתנון (A) כיתנואן, VC כיתנון)
 - שמ כח 40. וית בניו תקרב ותלבשנון כיתנובן
 (A) כיתנואן, M כיתנואן) - שמ מ 14. וסבלו
 יתון בכיתנותון (VN*M) בכיתנתון) - ויק י 5.

כתף כתף **shoulder** [א"י וישוון על כתף תריהון -
 נ בר ט 23. **סוא"י** תרתין כתפן מדבקן יהן - שמ כח 7]
 ← נשיאה בכתף **carrying** [א"י במכתפי פירות
 (בשביעית) עבירה - ירוש שביעית לח ע"א. במובאה מן
 הירושלמי שבפירוש הפיוט חנניה מישאל ועזריה (מחזור
 ויטרי 321): חד סב הוה אזיל באורחא אשכחוי טליא...
 סעדוניה וכתפנויה = זקן אחד... מצאוהו נערים, סעדוהו
 ונשאוהו - [DJPA 273a]

פתל גזור עם **denom.** **נשא** בכתף **to carry on**
 one's shoulder ודמכתב מנבלתה ירע רקעיו N
 והנושא מנבלתה יכבס בגדיו ויהא anyone who

ערטוקי. ואפק יתכון מכתמי מסבלי מצראי B₁A
 - שמו 6. אמחק ית דכרן עמלק מכתמי שומיה
 VA - שמ יז 14 וכיו"ב ת"מ 152. ויתקטל כתי
 אדה A - שמ כא 20. את תקום כתי בדין חיול
 אתה תעמוד תחתינו בעונש עצום (דברי השמים
 אל מקלה אביו ואמו) - ת"מ 141. עלל כתי
 קללתה יבוא תחת הקללה (השוכב עם בהמה)
 - ת"מ 160. יום המפוק מכתמי ארעתה יום
 היציאה מתחת האדמה ("יום נקס") - ת"מ
 237. כטל רסס כתי רגליו כטל רועף תחת
 רגליו - ת"מ 284 וכיו"ב 263, 294.

מתי מ"י **prep.** **תחת** ט"ס מן כתי *corr. of* שוי
 שבי אדך מתי מיתובי A שים נא ידך תחת
 ירכי - בר כד 2.

כתים kittam שם פרטי *pr. n.*
כתים ש"פ ובני יון אליש ותרשיש כתים
 ורודנים - בר י 4. מכאן שם הציבור יפקנון מן אד
 כתים (NECBA כתאי) יוציאם מיד כתים - במ
 כד 23. וקעם פרעה מן כתים - אס 16.
כתאי ש"י *gent. m.* יפקנון מן אד כתאי
 NECBA יוציאם מיד כתים - במ כד 23.

כתל קיר, כותל **wall** [א"י וימציא אדמא כל כותלא
 דמדבחה - נ ויק א 15. **סוא"י** וכותלא דבמציע סיגא
 שרא - ואת הכותל שבאמצע (שהיא) גדר (מפרידה) בין
 הגנים לישראל התיר - איגרת אל בני אפסוס ב 14]
כתל ש"ע ז. n. m. וישקיע אדמה
 לגו כתל מדבחה ונמצא דמו על קיר המזבח
 its blood shall be drained out on the side (*lit.:*
 of the altar (the wall) - ויק א 15. בכתלי ביתה
 (V) (בכותלי) בקירות הבית - ויק יד 37, 39 (N)
 בכותלי). ואתלחצת לכתלה (לגו כותלה)
 ולחצת ית רגל בלעם לכתלה (VN) (לגו כותלה)
 ותלחץ אל הקיר ותלחץ את רגל בלעם אל
 הקיר - במ כב 25.

כתם פגיעה, נגע **harm, hurt** [סוא"י סגי כתמן
 דסכלן הוא בפוגריהון - הרבה כתמים של חטא היו
 בגופותיהם - [An Ox 5, 52]

קל נגע כתף **hurt** כמה דלא כתמן M₂ כאשר
 לא נגענוך וית חטא לך just as we have not hurt you - בר כו
 29 [פרש מלשון נגע. אבל הקריאה מסופקת. *Dub.*
 [reading]. צרעה אכתימי היא m צרעת פרכת

כתר

פעל עבר: כתר - שמ לב CB 1. עתיד: נכתר - ת"מ 32. ציווי: כתר - ת"מ 259. בינוני: מכתרה (מיודע) - amkattārā - מ יא 49. **אֶתְפַּעַל** עבר: ואתכתר - בר יט E 16. ציווי: הכתרו - ת"מ 90. **כתור** qittūl כתורי (+מדבר) - בר מט 18 (= המליץ 584).

פעל 1 שהה, איחר to tarry וחזה עמה הלא כתר משה למיעת מן טורה (ני"א שאה) וירא העם כי בשש משה לרדת מן ההר the people saw that Moses tarried in coming down from the mountain - שמ לב 1. עם לבן אתוחבת וכתרת עד כדו (A ושהית) עם לבן גרתי ואחר עד עתה - בר לב 5. הלא אלו לא כתרנן (ני"א אשתהינן) כי לו לא התמהמהנו - בר מג 10. ולא כתרנתי למנשקה לבני ולא נטשתי לנשק את בני - בר לא 28 (= המליץ 525). ומאתין שבעה יומים כתרו מצראי - ת"מ 31. וערק למדין וכתר לגוה ס שנה וברח למדין ושהה שם ששים שנה - אס 15. וכתרו בברה וחיכו בחוץ - אס 10. וכתרו ק וי שנין ואולד אסור בר ושהו מאה ועשר שנים... - אס 36. כתר עמנן שעה שהה עמנו רגע - ת"מ 259, 260. **2 התמיז to be steadfast** מורכה מכתרה המאריך (ימים), השהה the longliving, the steadfast - מ יא 49. וכן הוא בא בהמליץ 612. **3 ציפה to wait expect** לפצותך כתרת יהוה M^o (A סכית) I wait for Your deliverance, O Lord! - בר מט 18. נכתר על דינה ולא נשלח ית עמה נחכה לעונש ולא נשלח את העם (דברי פרעה לעבדיו) - ת"מ 332. ונביה כתר על טורה עד הו נחת למקבלתה והנביא מחכה על ההר שינחת ויקבלו - מרקה ? (Cow 49).

אֶתְפַּעַל שהה to tarry ואתגתר (!) ואתקפו אנושיה באדה E₁ (ני"א ואשתחו, ואתעכב) ויתמהמה ויחזקו האנושים בידו he tarried, so the men seized his hand - בר יט 16. הכתרו כי לוכון רב מכן חכו, אכן לכם גדולה מזו (דברי האל אל העמים, הנבהלים מחרבן מצרים בים) - ת"מ 90.

כתור ש"ע ז qittūl n. m. **ציפייה expectation** לפצואתך כתורי לישועתך קויתי for Your deliverance is my expectation - בר מט 18.

כתר² נזר crown [מן העברית, ע"ע כלל H, see *kill*]

כתר ש"ע ז n. m. **נזר diadem** ותהב ית כתר

carries of its carcass shall wash his clothes ויק יא 40 [כוונתו לאיסור לעסוק בנבלה כלל, וכאן ניתרגם נשיאה בכתף (נ כתף. עואניש ג/א 69). ני"א מציבים מלאכות אחרות: גרף = פשט עורה, ותגר = סחר].

כתב ש"ע ז n. m. **כתף flank** ולכתבה תניאנתה E (ני"א ולכתפה) ולכתף השנית **flank** on the second flank - שמ לח 15 (וע' לעיל, פלע).

כתף ש"ע ז n. m. **1 כתף, שכם shoulder** וירכנ כתפה למסבל ויט שכמו לסבל he bent his shoulder to the burden - בר מט 15. ואה רבקה נפיקה וקלתה על כתפה וכדה על שכמה - בר כד 45. בכתפה יסבלון בכתף ישאו - במ ז 9. **2 צד** המשעסרי אמה קלעים לכתפה חמש עשרה אמות קלעים לכתף the hangings of one side (of the gate) shall be fifteen cubits - שמ כז 14. ולכתפה תניאנתה מדן ומדן ולכתף השנית - שמ לח 15. **3 שפה** הנהר או הים **shore** ויעת תחומה ומחה לכתף ים מגנסר אל כתף ים כנרת the boundary shall descend and about the shores of the Sea of Genesareth - במ לד 11. ומחה תחומה ומקבע לגו כתף ים כנרת - אס 20. על כתף נהרה m על שפת הנהר - בר מא 3. ורביאתה אלכי על כתף נהרה M ונערתיה הלכת על יד היאר - שמ ב 5.

כתפה ש"ע נ n. f. **1 כתף, שכם shoulder** מלשתון צרירן בתכסיאתון על כתפתון E (כתפון) משאתם צרות בשמלתם על שכמם their kneading bowls wrapped in their cloaks upon their shoulders - שמ יב 34. בין כתפתה ישרי (ED כתפתיו, המליץ 494: כתפאתה) בין כתפיו שכן - דב לג 12. יצטריהן כתפאתה דעתידין לבדור תיסדקנה הכתפים העתידות להתפור - ת"מ 247 [זביח העי' 2]. **2 חלק באפוד a part of the ephod** תרתית כתפן מדבקן יהי לה שתי כתפות חברות יהיה לו מכלן it shall have two shoulder-pieces attached - שמ כח 7. ותשבי ית תרתית אבניה על כתפת אפודה... על כתפת האפוד - שמ כח 12.

כתפו ש"ע נ n. f. **כתף shoulder** לושיון צרירן בתכסיאתון על כתפתון A - שמ יב 34.

כתר¹ איחור ושהייה, ציפייה **delay, stay; expectation** [ע"ע מתן¹, שהי. א"י לאורייתה נגוון יכתרו] - תרגי ישע מב 4. **סואוי** וכתר עוד שובעה יומין - בר ח 10

†**כתת** שבירה וריסוק **crushing, smitting** |א"י במשח כתיית - נ במ כח 5. בזיירא דו עצר ביה... ובוכנה דו כתת ביה - ירוש יו"ט ס עי"ג]

קל ריסק **to crush, mash** וכתת יתון טחון טבאיית VEC ואכתה אתו טחון הייטב I **crushed it grinding well** - דב ט 21. וכתו יתכון בגבלה עד חרמה VNECB ויכתו אתכם בשעיר עד חרמה - דב א 44. וכתונון עד חרמה A) ואכתתון, B) וכתותון) ויכתום עד חרמה - במ יד 45 (= המליץ 492). משח זית אזגי כתיית שמן זית זך כתיית - שמ כז 20, ויק כד 2. בסיס במשח כתיית C) אכתיית) - שמ כט 40. ומעיך וכתית ונתיק ומעוך וכתות ונתוק (with its testes) **crushed or mashed or torn or cut** - ויק כב 24 (= המליץ 495).

אפעל ריסק **to crush** ואכית יתון טחון מיטבה A - במ יד 45 [ג ואכתון].
מכתו ש"ע נ *n. f.* **מדוכה** **mortar** ושחקו במכתותה B (ני"א במדוכה) ודכו במדוכה 8. **pound it in a mortar** - במ יא 8.

קדשה על מצנפתה A (ני"א כליל) ונתת את נזר הקדש על המצנפת **diadem upon the headdress** - שמ כט 6. כתת קדשה N - ויק ח 9 (= המליץ 530). כתת משח רבות אלהה עליו VNB (ני"א כליל-המליץ 576) נזר שמן משחת אלהיו עליו - ויק כא 12. הלא כתת אלהה על רישה VNA (ני"א נזר, כליל = המליץ 530) נזר אלהיו על ראשו - במ ו 7 (= המליץ 530).

כתש הכאה וריסוק **crushing, smitting** |א"י משח דזית זכין כתייש - נ ויק כד 2. **סוא"י** אתכתשו דתעולון בתרעא לחינעה = היאבקו כיד להיכנס בשער הצר - לוקס יג 24] ← נגע, מחלה **affliction** |א"י עוד מכתש חד אייתי על פרעה - נ שמ יא 1]

קל הכה **to afflict** ימינך יהוה כתש דבכה B ימינך יהוה תרעץ אויב **Your right hand, O Lord, afflicts the foe** - שמ טו 6. הא אנה כתש ית כל תהומך MECB (מ₁* גדש) הנה אני נגף את כל גבולך - שמ ז 27 (= המליץ 532).

פעל היכה **to afflict** וכתש יהוה ית פרעה כתושים רברבים וינגע יהוה את פרעה נגעים גדלים **the Lord afflicted Pharaoh and his household with mighty plagues** - בר יב 17. הא אנה מכתש ית כל תהומך V - שמ ז 27. אילה מכתש כל דיארי פלשת האיל נוגף את כל יושבי פלשת - ת"מ 91א [פרפרזה של שמ טו 14. השי דבר אחד דירי פלשתאה A, לפי שתפס חיל= איל, שהגייתם .[il]

כתוש ש"ע ז *n. m.* **qittūl** **נגע plague** בין כתוש לכתוש B בין נגע לנגע **between plague and plague** - דב יז 8. וכתש יהוה ית פרעה כתושים רברבין וינגע יהוה את פרעה נגעים גדלים - בר יב 17.

כתש ש"ע ז *n. m.* **נגע plague** וכתש יהוה ית פרעה כתשין רברבים CA וינגע יהוה את פרעה נגעים גדלים **the Lord afflicted Pharaoh and his household with mighty plagues** - בר יב 17.

מכתש ש"ע ז *n. m.* **נגע plague** ויחזי כהנה ית מכתשה **the priest shall examine the plague** - ויק יג 50. ובין מכתש למכתש - דב יז 8 (= המליץ 522). אשתמר במכתש צרעתה - דב כד 8. **מכתש צרעה** - ת"מ 165א.

ל

מספק לון סוברוטובך מספק להם מחילה - ע"ד ג 25. וקדם לה מלאך וקרב אליו מלאך - ת"מ 33. לית טובה מתחזי לאנש אין טובו נראה לאיש - ת"מ 44. טלי מצית למלי ספרה נער מאזין לדברי מורה - ת"מ 55. סימתה דאנה מעמי לון (י"א סימנה) האות שאני מראה להם - ת"מ 111. 2 מציעה את הכיוון במרחב *indicates direction in space* וארמתה לארעה בורון והשליכו ארצה מיד *he threw it to the ground* at once - ת"מ 112. סכוי סכית לבית אבוך נכסף נכספת לבית אביך - בר לא 30. עזר לארעך ולאיתילדותך שוב אל ארצך ולמולדתך - בר לב 10. וכן את המקום לתרח חטיה רבע לפתח חטאת רבץ - בר ד 7. 3 מציעה את הייעוד בומר *indicates direction in time* לסכום אילן שניה לקף אותן השנים *at the end of these years* - ת"מ 350. הלא ליומים עוד שבעה אנה ממטר על ארעה כי לימים עוד שבעה... - בר ז 4. והוי מכבן לצפרה והוי נכון לבקר - שמ ז 2. לזבנה הדן למועד הזה - בר ז 21. רב חילה רבה דממן לעלם גדול הוא האל הגדול המתמיד לעולם - ת"מ 33. עם כל דרין דמן אדם להכה ומן אכה ואזל ליום נקם בכל הדורות שמן אדם עד הנה ומכאן ואילך עד יום נקם - מ א 46-45. 4 בצירופים אדורביאליים *in adverbial expressions* סקו לשלם ליד אבוכוון עלו לשלום אל אביכם *in peace to your father* - בר מד 17. ותדורון על ארעה לרעה וישבתם על הארץ לבטח - ויק כה 18. 5 מציע את הסיבה *introduces a cause* כל צריע וכל דאב וכל מסב לנפש כל צרוע וכל זב וכל טמא לנפש *anyone with an eruption or a discharge and anyone defiled by a corpse* במה 2. גבר קטלת לדחרתי A איש הרגתי לכעסי - בר ד 23. 6 מציעה תכלית עם המקור *introduces an aim (with the infinitive)* ביד אלה למימר ולשמע שלוחו ביד האל לשאת ולתת *(Moses was) sent by God to talk and to hear* - ת"מ 44. עתד קנומה למיזל הכין עצמו ללכת - ת"מ 115. שרר קנומה למהלך לאתרה חזק עצמך ללכת אל המקום - ת"מ 116. מלאכיה היו משלחין למחבל סדם המלאכים היו משולחים להשחית את סדום - ת"מ 118. עם

ל¹ האות השטים עשרה באלף בית. סימן למספר 30. The twelfth letter of the alphabet. Symbol of the number 30.

ל, לבאת *lā' bāt* א ש"ע נ. *n. f.* **האות למד** **Lamed** לבאת כרות ואמרת בדילה בשיאל לברוה הן לא יקרב לה מותה למד קראה ואמרה למענו (למען משה) בבקשה מן הבורא: אל יקרב אליו המוות (למד *Lamed proclaimed and said on (Moses') behalf...: "death should not draw near him"* - ת"מ 248. רבה קדשו בג' וד וחתם בל נתגדל קודשה (של המלה שבת) בגימ' ודלית וחתם בלמ' (את 'והבו גדלי' - דב לב 3) - ת"מ 181. 3 מספר מונה *cardinal number שלושים* **thirty** וכתר ליום < אתעמי > סימן בארע שנער ואחרי שלושים יום נראה אות בארץ שנער *after thirty days a sign was seen in the land of Shinar* - אס 10. ואלין שני חיי אדם טק שתה ול שתה ואלה שני חיי אדם: תשע מאות ושלושים שנה - אס 5. והוה נח יתה יומה דפלג רבני בניו דטק ול שתה והיה נח אותו יום שחילק (את המלכות) לגדולי בניו בן תשע מאות ושלושים שנה - אס 8.

ל² תווית יחס *preposition* [לא הובאו מקומות מן התורה שהתרגום בהם דבק במקור. תווית היחס נסמכת אל המילה התוכפת. שימושה העיקרי בציון נסיבות הפעולה או המצב. שכיחה בצירוף מוצרך עם פעלים רבים וכן במיליות יחס ומיליות קישור מורכבות, ואלה הובאו בערכיהן. *Prefixed to the following word to indicate the circumstances of an action; frequent in rectional combinations, as well as in compound prepositions.*]

ל לפני תנועה: ל; *lānān* לן. לפני עצור באה תנועה מלאה אחריה: *lūkōn* לוכון, או תנועה פרוסתית: *algabbe* לגוה.

ל- תווית יחס *prep.* **to, towards, for** בצירופי פועל *with verbs* 1 מציעה את המושא העקיף *introduces the indirect object* לן יום השבת נתן לנו (God) *gave us* Shabbath day - ע"ד כ9. זעקין אנו לך קוראים *we summon you* - ע"ד כג 25. וטוברך

עם לית, וי, טב, יאי, וכיו"ב. כן היא דבקה בפעלים מסוימים כגון חמי, פקד, שבח, שמע וכיו"ב. הללו הובאו בערכיהם.

Occurs in many compounds with various parts of speech forming prepositions, conjunctions, etc. It also occurs with many verbs giving them particular meanings. All is given in the respective entries.

ל³ תוויית המושא הישר *marker of the direct object* [איי עד דאינון דקיקין... אנה מחנק להון = בעודם קטנים... אני חונק אותם - ויק"ר תרמה. **סואיי** וחמא אלהא לנהורא דהא טב - בר א 4.

ל- תוויית המושא **את** הישר [נדיר מאוד בכ"י J] הלא בה בטל פסק לכלול פלענתה דטלמס A כי בו שבת מכל מלאכתו אשר עשה God on it finished all the work that He had done - בר ב 3. ואנה מחבל לון (ני"א מחבלון) והנני משחיתים I will destroy them - בר ו 13. ויהוה ברך לרבי A יהוה ברך את אדני פלענתה דטלמס A כי בו my master - בר כד 35. דאן לי אלהים דניי אלהים - המלץ 446 ע"פ בר ל 6 [ליתא]. וקבל אלהים לצלות לאהא A ושמע אלהים את תפילת לאה - בר י 17. ללבנתין] ולדוש כפי חזה אל[הים] A את עניי ואת יגע כפי ראה אלהים - בר לא 42. ואמתן להב לחצה וטפי לגמרה ומתן להבת הלחץ וכבה את גחלתו - אי"ג 57. דילה ביחידאו חליץ בידה מלגו חילה שאותו (את העולם) ביחידות חילץ מתוך כחו - ע"ד י 27-28. ומדכי להגררזיוס ומטרה את הר גריזים - ע"ד טו 38. אן מוחי לן ואן ממית לן אם מחיה אותנו ואם ממית אותנו - מ א 153. מדעה זאן לקעימיה ורבה למאתיה השכל זן את החיים וגידל את המתים - ת"מ 91 ב (= דוממים, זביח העי 1). ליתי עצי למליך איני ממרה את פיך - ת"מ 14 א. משרר ללבה דלא ידחל מחזק את לבו שלו יפחד - ת"מ 15 א. באטרה דיהבת לך אתה מכבש לון במטה שבידך אתה מכניע אותם - ת"מ 15 א.

ל⁴ תוויית השליה *negative particle* [מן חיבור תוויית ילא אל המלה הנשללת. ע' לא. *Prefixed neg. part.* (lā)]

ל- מילית איסור *part. of prohibition* **אל** ירע ליבעש בעיניך (N *M_iA) לא יבאש) אל ירע בעיניך Let it not be grievous in Your sight - בר

פועל מפורש *with a finite verb* עזר לארעך ולתולדך לאיטיב לך A שוב לארעך ולמולדתך ואיטיב עמך - בר לב 10. לפני מושא שני שמעמדו נשוא *(predicate) a second object* ושבה יתה יוסף לחלק וישם אתה יוסף לחק Joseph made it into a law in Egypt - בר מז 26. לגוי רב אשבינך לגוי גדול אשימך - בר מו 3. ופלג ית עמה... לתרתין משרין ויחץ את העם... לשני מחנות בר לב 18. עם המקור אחרי פועל מפורש ליצירת נשוא אחד *introduces a compound predicate with an infinitive after a finite verb* ועבדיה... לא ירשון למפוק כדו מתרח ביתה והעבדים... לא יכלו לצאת עתה מפתח הבית they were unable to leave the door of the palace - ת"מ 25 א. לא נרשי למעבד דן מימרה לא נוכל לעשות את הדבר הזה - ת"מ 33 א. אה אנה אזל לממות הנה אנכי הלך למות - בר כה 32 (ע"ע אול).

בצירופי שם *with nouns* 1 במישור התחביר להצעת הנושא *introduces the subject* ולשת אף הוא אולד בר A ולשת גם הוא ילד בן, Seth too, begot a son - בר ד 26 (ני"ש yallad, פיעל, פע"י. עואניש ה 133, העי 105). *SP has a Pi'el (trans.)*. [See LOT V, § 2.10.6 n. ולשם ילד גם הוא - בר י 21. להצעת התמורה *introduces an apposition* מכל נפוקי תיבותה לכל חית ארעה מכל יצאי התבה לכל חית הארץ *every thing* all that have come out of the ark, living on earth והמיון *indicates classification* וית כל נפש חיתה... לגנוסון ואת כל נפש החיה... למיניהם all the living creatures... of every kind - בר א 21. וכל חיתה... לכרניון נפקו מן תיבותה וכל החיה... למשפחתיהם יצאו מן התבה - בר ח 19. 2 להצעת הקניין *indicates a possessive* ספר פליתה למרקה ספר המופתים (אשר) למרקה למרקה "Book of Wonders" - ת"מ 33. ורחל אתיה עם עאנה דלאבוה ורחל באה עם הצאן אשר לאביה - בר ט 9. הלא לי כל ארעה כי לי כל הארץ - בר ד 23. 3 להצעת ההגבלה *a restriction of range* לא ראיתי כהן... לרע לראית כבתין... לביש likes for ugliness - בר מא 19. וכקלום שומיה לאדכי וכעצם השמים לטהור - שמ כד 10. ככוכבי שומיה לסגי ככוכבי השמים לרב - דב א 10. ואתה לגדלך אלה דלא מתחלף ואתה לגדלך אלהים שאינו משתנה - מ ג 21-22.

דבקה בחלקי דיבר רבים ליצירת מיליות יחס ומיליות קישור, כגון לבר (מן), לנו, לזימון, לקבל, ועוד וכן בא

ל⁵¹ - לא שבו

of their land - דב ב 5. ולא יסתגד אלא לגדלה ולא ייסגד אלא לגדלו - ע"ד א 3. לא ישקח בישה לאהן ייזול לא ימצא הרע לאן יילך - מ א 132. איך משה לא קעם ולא יקום כמו משה לא קם ולא יקום - ת"מ 196ב. 2 לפני עבר *with the perfect* תכסיתך לא אבלת מן עליך ורגליך לא אבדקי שמתך לא בלתה מעליך ורגליך לא בצקה *your clothing did not wear out upon you* - דב ח 4. ולואי לא אתמנו בגו בני ישראל והלוים לא התפקדו בתוך בני ישראל - במ ב 33. לא אסכם מן ממלה עם לכה לא סיים לדבר עם לבו - ת"מ 12א. מן לא הוה תמן דחלמי שלא היה שם פחד - מ טז 44. וכד לא עמה קין מנחתה מתקבלה וכאשר לא ראה קין שמנחתו מתקבלת - אס ב1. 3 לפני בינוני *with the part.* וואדם קדישיה לא מטפטף ודם הקדושים אינו מטפטף *the blood of the righteous does not drip* - אס 18א. מלכו תדירה לא מתחלפה מלכות קיימת שאינה מתחלפת - ת"מ 998. ב לציווי ולאסור עם פועל בעתיד *introduces a neg. imp. or prohibition* אהן קעימה לא תשכחו את הברית הזאת לא *shall not forget this covenant* - ת"מ 133ב. לא תגנב לב אהוך - ת"מ 137ב. אלא קבע תחום לא תטלטלונה אלהים קבע גבול, אל תבטלוהו - א"ד ג 12. מרי לא תיפך אפיך מנן אדונך, אל תהפוך פניך ממנו - ע"ד ב 17. וכסף ודהב לא יסגי וכסף וזהב לא ירבה - דב יז 17. ג לפני שיע לשלילת קיום *with a noun negates existence* מד לית אלה אלא אחד לא עלם אלא דילה לפי שאין אל אלא אחד ואין עולם אלא שלו *since there is no God but one, and no world but His* - ע"ד א 3-1. לא אתר זרע... ומים לית למשתי לא מקום זרע... ומים אין לשתות - במ כ 5. ונפל עליו ומית והוא לא דבב לה ויפל עליו ומית והוא לא אויב לו - במ לה 23. אגב העמדת השליה לפני חלק משפט שהועמד בראש *before an extraposed part of speech* לא יעקב עוד שמך *your name shall no more be called Jacob* (lit.: not Jacob shall your name be called) - בר לב 29. לא חמוד אחד מנון סבלת לא חמוד אחד מהם נשאתי - במ טז 15.

לא שבו אבן יקרה *a gem* [שרובו מן נ"ש].
[Interp. from SP]

לא שבו ש"ע ז n. m. אבן יקרה *a gem* לשם

כא 12. לתדחלי C אל תראי *fear not* - בר כא 17. לתדעל VE אל תירא - בר מו 3. לוד ליווף פרעה משקר E (C ליעזר) רק אל יוסף פרעה לשקר - שמ ח 25. אנש ליותר מנה עד צפר EC (V ליתור) איש אל יותר ממנו עד בקר - שמ טו 19. לתיצר על מואב ולא תסדר בה C אל תצור על מואב ואל תתגר בו - דב ו 9.

ל⁵² תווית התכלית (עם המקור. *with the infinitive*)
marker of finality

ל- תווית התכלית *marker of finality* ושלח ית יונתה... למחזי הקלו מיה וישלח את היונה... לראות הקלו המים *he sent forth a dove... to see if the waters had subsided* - בר ח 8. וחפרו כל מצראי סארת נהרה מים למשתי ויחפרו כל מצרים סביבת היאר מים לשתות - שמ ז 24. וארון קיאים יהוה נטל קדמיון... למגש לון מנוחה וארון ברית יהוה נסע לפניהם... לתור להם מנוחה *the ark of the covenant of the Lord went before them... to seek out a resting place for them* - במ י 33. [לפני עתיד, באה"ש מאוחרת, כנראה בהשפעת הערבית J + פועל מפורש *With the imperfect, in late SA under the influence of Ar.*] למה אסתרת למערק... ולא החוית לי לאשגרנך בחדו A למה נחבאת לברח... ולא הגדת לי ואשלחך בשמחה *why did you flee in secrecy and did not tell me, so that I would see you off with joy* - בר לא 27. ושגרת למחוי לרבי לאשקח רחים בחזותך A ואשלחה להניד לאדני למצא חן בעיניך *I have sent you off with joy tell my lord, in order that I may find favor in your sight* - בר לב 6. עזר לארעך ולתולדך לאיטיב לך A שוב אל ארצך ואל מולדתך ואטיב עמך - בר לב 10. וכדו... חויו לי לאתפני לימינה אי על סמאלה A ועתה... הגידו לי ואפנה אל ימין או אל שמאל - בר כד 49.

לא *la* מילית השליה והאיסור *negative particle* [א"י ולא מקבולן אולפן = ותהיין מרת רוח - ג בר כו 35. סוא"י לא גר אמטר אלהא על ארעא - בר ב 5. לאיסור: א"י לא תסתכל לבתוך = אל תביט אחרך - ג בר יט 17. סוא"י לא תיכול מנה - בר ג 17]

לא מילית השליה והאיסור א לשלילת פעולה *with the imperfect* *a verb negates an action* לא אתן לכם מארצם ירשה I will not give you any

לְקַל אַהֵב to love ולא מנעת ית ברך ית לביכך מני A ולא חשכת את בנך את אהובך one - בר כב 12 ודומה לו בפסי 16. אה לביבה דאלהותה הוי חביב האלוהות - ת"מ (ק) 82א.

לְפַעַל הַרֵס to destroy [רק בכ"י A, לפי שתפס הרס כמו בשמ יט 24: יהרסו לעלות. עי' אתפצל. Only in the late, MS A, following the int. of Ex 19:21] ובתקוף נברוך תלבב קמין A (ני"א רסרסתה, שנקת) וברב גאונך תהרס קמין Your right hand, O Lord, shatters the foe - שמ טו 7. הלא אל[בה] תלבבונן ותבור תתבר קאמותון A (ני"א רסרוס תרססונן) כי הרס תהרסם ושר תשבר מצבתייהם - שמ כג 24.

לְאַתְפַּעַל 1 הַעֵז to dare [= חיוק לבן] אסידי בעמה דלא יתלבבון למחזי ויפל מנה סגי ECA) ילבבון) העד בעם פן יהרסו לעלות ונפל ממנו רב to dare, lest many of them perish in the gaze of the Lord, שמ יט 21 (= המליץ 453). ועמה אל יתלבבון למסק ליד יהוה דלא יפתי בון (CB לבבון) והעם אל יהרסו לעלות פן יפרץ בם - שמ יט 24. 2 **אתחזק** to cleave אה ישראל בקשטה אתלבבו ולה אתקרבו הוי ישראל בקשטה התחזקו ובו דבקו O Israel, One and cling to Him - ת"מ 117א [זביח העי' 3].

לְאַלְבְּבָה ש"ע נ n. f. הרס destruction [ראה פעל see Pa'el above] הלא אלטבה] תלבבונן A (ני"א רסרוס תרססונן) כי הרס תהרסם but you shall destroy them - שמ כג 24. **לב** ש"ע ז n. m. 1 לב נפש heart, soul טובי לבה דלית שרי בה אלא אתה אשרי הלב שאין שוכן בו אלא אתה happy is the soul in which no (other god) dwells but You - ע"ד כה 33-34. ואמר בלבה הלבר מאה שנה אוליד - בר יז 17. וגנב יעקב ית לב לבן - בר לא 20. ויחזינך ויחדי בלבה וראך ושמח בלבבו - שמ ד 14. אקשה ית לב פרעה - שמ ז 3. ויהון ממלליה האלין דאנכי מפקדך יומן על לבך - דב ו 6. וכל לב דלית לגוה חכמה חברה כעור ימשש ומי שאין בו חכמה בעליו ימשש כעור באפלה

- ת"מ 281ב. 2 **קרב**, תון inner part לבון דשומיה אפתח ואעת מלכה קעימהלב השמים נפתח וירד בו המלך החי the core of heaven

מייתב ולא שבו MB לשם שבו ואחלמה - שמ ט 12.

לאה liyyā' שם פרטי pr. n.

לְאָה ש"פ שם רבתה לאה ושם זעורתה רחל - בר כט 16. כהלון בני איטבו ארבעה מן לאה ותרין מן רחל כולם בני טובים: ארבעה מלאה ושניים מרחל - ת"מ 121ב.

לְאִי יגע בלא תוחלת weariness in vain [מן העברית ע"פ בר יט 11. ע"ע לעי. H, see l'y]. **קל יגע** to be weary היו חרשיה ילאו מעשות כהם היו החרטומים נלאים למעשות כמותם (כמו משה ואהרן לפני פרעה) the sorcerers were weary from doing like them - ת"מ 87א.

לְאֵל¹ lel שם פרטי pr. n.

לְאֵל ש"פ ונסי בית אב לגרשונאה אליסף בר לאל - במ ג 24.

לְאֵל² שם פרטי של מלאך pr. n. of an angel

לְאֵל ש"פ הלם המל יהמל האמל העמאל גמגאל הצפרה הסמים הלך לאל חלקלב הלין הנתר הלגפר - אס 17.

לְאֵרְדָאָג ליטוש ?

לְאֵרְדָאָג ש"ע ז n. m. ליטוש ? polish תובל קין בנה סכיפה שמה אלבצרה לארדאג כל אמן נחשה תובל קין בנה את סכיפס ששמה אלבצרה מקום ליטוש (?) כל חרש נחשת Tubal Cain built Skipas (also) called Al-Basra. a place to polish any copper object (??) - אס 4א.

לְבַב¹ לב, נשמת האדם; קרב, תון, heart, inwardness [א"י הא אנה משל ית כל מחותני על לבך - נ שט מ 14. סוא"י וברוממו דליב - ישע ט 8] ← חוזק strength [סוא"י אנש מן תלמידוי לא הוא מתלבב דיכול יתה = איש מתלמידוי לא התחזק לשאול אתו - יוחנן כא 12. S 355a LLS]

קל בינוני פעול: לביכך - בר כב 12 (E)A. **פעל** עתיד: תלבב - שמ טו 7. **אתפצל** עבר: אתלבבו - ת"מ 117א. עתיד: יתלבבון - שמ יט 21 (= המליץ 453). לב lab - מ 62. לבה (מיועד) - ע"ד כה 33. לבון libbon - מ טו 109. **לבב** - ת"מ 291ב. לבב (נסמך) lēbāb - מ טו 148.

לבב² - לבט

הלוחות) כמו ברק מנצנץ - מ ט 53-54. ואשתה הגדלת ולבלבת ברבו והאש גדלה ודלקה בגדולה - ת"מ (ק) 67א.

לפלוף ש"ע ז. n. m. א"י סב מן איבה והב לפלופה - ירושלמי תרומות טז ע"ב] **צמיחה** growth יאר עסב מלפלף לפלוף (E) דשא עסב מזריע זרע plants putting forth blossoms - בר א 12. הא יהבת לכוון ית כל עסב מלפלף לפלוף... וית כל עילן דבה פרי עילן מלפלף לפלוף (E) - בר א 29

לבונה lēbūna שם מקום. pr. n.

לבונה ש"פ ונטלו מרמון פרץ ושרו בלבונה - במ לג 20 - 21.

לבט עיניו, סבל affliction [בצורות מסוימות התמוג עם לוט (ע"ע). frequently merged with lwf (q. v.) ע הביא עלי ליבוטי לבוטים - בר"ר 543 (כ"י ו)]

קל ולפטו - בר יט 11. **פעל** עבר: לבט - דב כב 24 (= המלץ 547). עתיד: ילבטון - בר טו 13 (= המלץ 547). בינוני: ומלבט - ת"מ 145ב. פעול: מלבט - דב כד 12. דמלכטיה damlābbātayyā - מ ח 69. מקור: מלבטה - במ ל 14. **התפעל** עתיד: דיתלבט - ת"מ 229. ציווי: ואתלבטי (נוכחת) - בר טז 9 (= המלץ 547). **אתלבטה** ואתלבטתה (+נסתרת) - שמ כא 10. **לבוט** - א"ג 43. **לבט** לבטה (מידע) lābētā - מ א 114. **מלבוט** - שמ כב 24 B. **מלבטו** למלבטות (נסמך) - המלץ 547.

קנל נתיסר to have trouble ולפטו מן משקח תרחה A וילאו למצא הפתח וילאו they had troubles in finding the door - בר יט 11.

פנעל 1 עינה to oppress וילבטון יתון ארבע מון שנה וענו אתם ארבע מאות שנה they shall oppress them four hundred years - בר טו 13. ילבטנה אשור וילבטנה עבר יענו אשור ויענו עבר - במ כד 24. ואם אנש מלבט הוא לא תדמך במשכונה ואם איש עני הוא לא תשכב בעביתו - דב כד 12. צבעתון דמלכטיה שמעת זעקתם של העניים שמעת - מ ח 69. **2 אנס**

אישה (לשון נקייה) to violate euph. ותרגמון יתון... ית רביתה... וית גברה על ממלל דלבט ית אתת עברה וסקלתם אתם באבנים... את הנערה... ואת האיש על דבר אשר ענה את אשת רעהו you shall stone them..., the young woman..., and the man because he violated his fellow's wife - דב כב 24. ולה תהי לאתה חליפת דלבטה ולו תהיה לאשה תחת אשר ענה - דב

was opened and the Living God descended טו 109-110. קפאה תהומה בלבה דימה - שמ טו 8, מובא גם בת"מ 84א. לבה (דחטה) כליות (חטה) - המלץ 494 על דב לב 14 [וליתא. עי בהערות זביח]. **3 חזה** breast ויסבל אהרן ית שמהת בני ישראל בחשן דינה על לבה Aaron shall carry the names of the sons of Israel on the breastpiece of decision over his breast - שמ כח 29. **4** סתמי עם יכלי indeterminate, with kl **אדם** someone אימתך שרית בכל לב אימתך נשתכנה ככול Your fright dwells in everyone - ע"ד כב 8. ולכל בני ישראל לא יסטי כל לב למשנא B (י"א) כלב לשנה) ולכל בני ישראל לא יבהל איש against any of the Israelites, nobody shall rush to hate - שמ יא 7 וכי"ב B בפסי 7.

לבב ש"ע ז. n. m. א"י ולא יסטן לבכה - נ דב יז 17. **סוא"י** למלו די תגליו חשבין מן לבבין סני = למען תגלו מחשבות לבבות רבים - לוקס ב 35] **1 נפש** soul פממין ולבבין ישבחון למלכותך wlebābān פיות ולבבות ישבחו למלכותך mouths and souls will praise Your kingdom - מ ח 66-67. וגנתת ית לבבי - בר לא 26. והדבקו בה בלבב ונפש - ת"מ 275א. ושלמות עובד ולבב נציר ושלמות מעשה ולב מסור - ת"מ 291ב. ולבביון מרקפין ולבוטיהם רועדים - ת"מ 243ב. **2 קרב** inner part ואשתה להבה עד לבב שומיה and the fire flames till the core of heaven - מ טו 148.

לבב² צמיחה וגידול; בעירה growth; burning] א"י ביה בלילה אפרח ליבלבין ואנץ ניצין - נ במ יז 23 (בגיליון). [ZSp 186. Abr-Nahrain 24, 184.]

פנפל 1 הצמיח to grow trans. ואפקת ארעה יאר עסב מלפלף לפלוף לגנוסה (E) ותוציא הארץ דשא עסב מצמיח צמח למניהו the earth brought forth vegetation, plants putting forth blossoms according to their own kinds - בר א 12. ית כל עסב מלפלף לפלוף... וית כל עילן דבה פרי עילן מלפלף לפלוף (E) כל עשב מצמיח צמח... ואת כל עץ אשר בו פרי עץ מצמיח צמח - בר א 29. **2 בער, להב** to flame אש מלבלבה וסניה לגוה מקלע האש בוערת והסנה צומח בתוכה fire (was) flaming and the bush growing in it - ת"מ 4. נהירין הוו הך ברק מבלבב מאירים היו (האותיות שעל

must not be withheld e., minimal support) - ש מ -
10 כא

† **מַלְבוּט** שׁיׁע ׀ *n. m.* עני **poor** אם כסף תיִןף
ית עמי ית מלבוטי עמך לא תהי לה כמסב B
אם כסף תלוה את עמי את עמי לא תהיה
לו כנשא if you lend money to any of my
people with you who is poor, you shall not be
to him as a creditor - ש מ כב 24.

† **מַלְבוּט** שׁיׁע ׀ *n. m.* עינוי **affliction** למלבוטות
(נסמך) - המליץ 547 כנגד לענות (נפש) - במ ל 14
[ליתא].

לבי קריאה **appeal** [עשׁיׁח NSH]. > לָבִי = נענה
לקריאה - איילון-שנער 328]

לבו קרא **appeal** לכותה קעימיה ורבותה
מאתיה קראו אליו החיים, העריצוהו המתים
the living appealed to Him, the dead glorified
Him - פיוט אנונימי (Cow 874).

תלביה ממיני הפיוט **a kind of prayer** עורן
מן תלביאתה תתמר בכל שבת
another prayer to be said on every Saturday
(Cow 12).

† **לְבִיָּהּ** נקבת האריה **lioness** [טלשיר 156]

לביה שׁיׁע ׀ *n. f.* לביא **lioness** כביש רבי
כאריה וכלביה מן יקימנה כרע רבץ כארי
וכלביה מי יקימנו he couched as a lion, and as
a lioness; who can rouse him up? - בר מט 9
וכיו״ב במ כד 9. האן עמה כלביה יקום וכאריה
יתרברב הן עם כלביה יקום וכאריה יתנשא -
במ כג 24. רישיון סקיפין כאריה וכלביה
ראשיהם זקופים כאריה וכלביאה - ת״מ 23א.
עיני אברהם בין אריה ולביה עיני אברהם בין
אריה ולביה - ת״מ 26.

† **לִבְךָ** אחיזה **seizing** [א״ימ כדן חזית לאברהם
אבי מזדהר מן כל לבוך = כך ראיתי את אברהם אבי
נוהר מכל סיבוך - צוואת לוי (ב), קטע 1, טור 1 -
DSSU 137. **סוא״ל** לבך עלי - יקיפו עלי - תה יז 9 -
Horol 30, ולבכת עלי = ותקמטני - איוב טז 8 תרגום
של סוט αἰετέλαδβου καὶ. עואניש ג/ב 329: בו יבך
דבבנו (וב״ח). ח אתלבך - נשבה - [LS 356b]

קל נשבה **be captive** ללביכן אנון צנוק
עליון מדברה B (EC נביכים = המליץ 531)
נבכים הם בארץ... they are captive in the land;
the wilderness has closed in on them - שמ יד 3.

מלבוטה כל נדר וכל שבועת אסור
למלבוטה נפש גברה יקימנה וגברה יבטלנה
V וכל שבועת אסור לענות נפש אישה יקימנו
ואישה יפירונו - במ ל 14. לבדיל מלבוטתך ולבדיל
מנסאתך למען ענותך ולמען נסותך - דב ח 16.

† **אָתְפַּעַל** התענה **to be afflicted** עבד לשנה
מתקשי עדהן דיתלבט עשה לשונו (של פרעה)
קשה כדי שיתענה ה (Pharaoh) hardened his
tongue, so that he became afflicted - ת״מ 29.
ואתלבטי תחת אדה והתעני תחת ידה
submit to her (lit.: be oppressed) - בר טז 9.

† **אתלבוטה** שׁיׁע ׀ *n. f.* עינוי **misery** עמירה
כסואה ואתלבוטתה לא יתבצר שארה כסותה
ועינויה לא ייגרע her food, her clothing, and
her misery (i.e., minimal support) must not be
withheld - ש מ כא 10 [נייש גורס לשון ענות. נ״א:
וצרכניה, וצרכנה. נתפרש להם עוני. ST
understands SP wānātā as from ‘ny, ‘affliction’, but var.:
‘šrk ‘needs’.

לבוט שׁיׁע ׀ *n. m.* עינוי **affliction** ופרקי מן
לבוט דן לחציה וגאלני מזה עינוי הלחצים
relieve me from the affliction of the(se)
oppressions - א״ג 43. חזית ית לבוט עמי - שמ ג
7. וקרת ית שמה בר לבוטי ותקרא את שמו
בן אוני - בר לה 18. חילי וקדמאית לבוטי כחי
וראשית אוני - בר מט 3 [תפס מן עוני. ע״ע אוי׳ Int.
‘winy. las]. כד הויתון במצרים בלבוט חיל
Lord will bring you back to Egypt in affliction
- ת״מ 222 [כני״ל id.]. ויעזרנך יהוה למצרים
בלבוטין VB והשיבך יהוה מצרימה באניות -
דב כח 68 [תפס banyot בעניות והוא דרוש. Midr.
int. as b^cnywt].

לבט שׁיׁע ׀ *n. m.* עינוי **affliction** פנותה
הי דעבדת כל אהן לבטה רבה פנותה היא
שעשתה את כל הסבל הזה הגדול היא it is Fānuta
(=disfavor) that caused all this great affliction
מ א 114. כל נדר וכל שבועת אסור ללבט נפש
גברה יקימנה וגברה יבטלנה כל נדר וכל
שבועת אסור לענות נפש אישה יקימנו ואישה
יפירונו - במ ל 14. וליתי שבק לון לגו לוטה
דמצראי ואיני עוזב אותם לתוך סבל מצרים -
ת״מ 10. 2 עינוי **misery** עמירה תכסיתה
ולבוטה לא יבצר A שארה כסותה ועינויה לא
ייגרע her food, her clothing, and her misery (i.

לבן - לבש

ובמריבת לבן ובפגישת עשו המלכנו אותו
in the quarrel with Laban and in the (יעקב)
- walk with Esau, we enthroned him (Jacob)
ת"מ 146ב. בר עמינגף בר לבן - אס 16ב.

לבן³ libban שם מקום (place) *pr. n.*

לבן ש"פ בין פראן ובין תפל ולבן וחצרות -
דב א 1.

לבנון lēbānōn שם מקום (place) *pr. n.* (ע"ע
ליבנון)

לבנון ש"פ ארע כנענאה ולבנונה - דב א 7.
טורה טבה הדן ולבנונה - דב ג 25.

לבני libni שם פרטי *pr. n.*

לבני ש"פ ובני גרשון לבני ושמי... - שמ ו 17
וכי"ב במ ג 21.

לבנאי ש"פ gent. כרן לבנאה (V לבנאי) - במ
כו 58.

לבש כסות wearing א"י וילבש ית לבושי בוצה =
ולבש את בגדי הבד - נ ויק טו 32. **סוא"י** ולבושו סקיא
- יונה ג 5]

קלעבר: לבש lābāš - מ כה 29. עתיד: ילבש yilbāš - מ
כה 32. עתיד: ותלבש - שמ מ 13. בינוני פעול: לביש
lēbōš - מ טו 41. מקור: מלבש malbāš - מ כה 38.
אפעל עבר: ואלבש - ויק ח 7. דלבשת (נוכח) -
dalbištā - ע"ד כו 13. בינוני פעול: מלבש malbāš - ע"ד ו 12.
לבוש lēboš (qəṭūl) - ע"ד ו 11. **לבוש** qāṭōl - ת"מ
259ב. **לבושו** לבשות (נסמך) - בר לו 23 A. **תולבשה** -
ויק ו 3 M1.

קל 1 לבש בגד to wear a garment ולא ילבש
גבר תכסית אתה ולא ילבש גבר שמלת אשה
- a man shall not wear woman's clothing - דב כב
5. וישלח ית רקיעי אברה דלבש במיעלה
לקדשה ופשט את בגדי הבד אשר לבש בבאו
אל הקדש - ויק טו 23. **עטה** בהשאלה to wrap
oneself fig. ואמר משה משה גלי לה דילבש
אלהותה ונביותה ואמר לו "משה משה" (שמ ג
4) גילה לו שהוא עוטה אלוהות ונבואה (God)
said "Moses, Moses" (Ex 3:4), He revealed to
him that he is wrapped in divinity and
prophethood - ת"מ 34 [דרוש על החזרה]. **אברהם**
לבש בה קמאה... ופקד למן דאתי בתרה ילבש
בה אברהם לבש אותה ראשון (את המילה)...
וציווה את מי שבא אחריו שילבש אותה - מ

לבן¹ לבון (מן העברית) ← whiteness צמח a
free; אבני בנייה brick א"י אתון ונלבן לבנין - נ
בר יא 3. **סוא"י** לבניא נפלי - ישע ט 10.

קל עשה לבנים to make bricks אתה נלבנה
לבנים (C נלבן = המליץ 498) הבה נלבנה לבנים
let us make bricks - בר יא 3.

מלבן לא תזופון למתן תבן לעמה למלבן
לבנים לא תסיפון לתת תבן לעם ללבן לבנים
- שמ ה 7 (המליץ 498: ללבן). לא אסכמתון חלקכון
למלבן לא כליתם חקכם ללבן - שמ ה 14.

לבן ש"ע n. m. עץ לבנה poplar ונסב לה
יעקב אטר דלבן רטיב MEC (ני"א עבר, דעבר
- תפס לבן) ויקח לו יעקב מקל לבנה לח
poplar - Jacob took a fresh rod of

לבונה ש"ע n. f. צמח בושם frankincense
א"י לבונה ברייה - נ ויק כד 7. **סוא"י**, דהב וליבנא -
ישע ס 6 סב לך... סמנים ולבונה זגיה (A)
ולבנתה) קח לך... סמים ולבונה זכה take...
herbs together with pure frankincense - שמ ל 34
(= המליץ 500). ותתן עליה משה ותשבי עליה
לבונה - ויק ב 15.

לבנה ש"ע n. f. 1 מדרך pavement ותחת
רגליו כעובד לבנת ספירה ותחת רגליו כמעשה
לבנת הספיר there was the pavement of sapphire
under His feet likeness of a pavement of sapphire - שמ כד 10
(= המליץ 500). לבנת ספירה דארכה לכבודה
libnât לבנת הספיר היא מדרך לכבודו the
pavement of sapphire is a treading place for
His glory - מ יא 48-47. 2 **אבן בנייה** brick
בעבדה קשיה בטיאמה ובלבניה בחימר
ובלבנים with harsh labor at mortar and bricks
- שמ א 14. תבן לית מתיהב לעבדיך ולבנים
אמרים לן עבדו - שמ ה 16. ודמית לבניה תתנון
- שמ ה 18. 3 **אדן socket** ויון תמניה לויים
ולבניון כסף אשתער לבנים תרים לבנים
תרים לבנים ללוחה אחזה והיו שמנה קרשים
ואדניהם כסף ששה עשר אדנים שני אדנים
שני אדנים לקרש האחד there shall be eight
planks with their sockets of silver: sixteen
sockets, two sockets under each plank
- שמ כו 25.

לבן² lābān שם פרטי *pr. n.*

לבן ש"פ ולרביקה אח ושמה לבן - בכ כד 29.
ובתיגרת לבן וזימון עשו המלכנן יתה

- ת"מ 259ב. ברה דפרותה יוסף מלכה לבוש חרותה בן פורת יוסף, המלך הלושב חרות - ת"מ 53א. ומהימן אלהותה לבוש קרן אורה - ת"מ 270ב.

†**לנבשו** ש"ע n. f. **לבוש garment** ואשלחו ית יוסף ית לבשות פסיה דעלויו A ויפשיטו את יוסף את כתנת הפסים אשר עליו they stripped Joseph of his garment - בר לו 23.

†**תולבשה** ש"ע n. f. **לבוש garment** וילבש כהנה תולבשה קטף M, וילבש הכהן מדי בד the priest shall wear a garment of linen - ויק ו 3.

†**לג** יחידת מידה **a measure of liquids** [א"י ולוג חד דמשח - נויק יד 10]

לג ש"ע n. m. **log** ולג משח אחד ולג שמן אחד - ויק יד 10. ויקרב יתה לאשמה וית לג משחה - ויק יד 12. ויסב כהנה מלג משחה וירק על כף כהנה - ויק יד 15. וכן הוא בפסי' 24,21 (= המלץ 500).

†**לגם** אכילה **eating** [ע והשותה מלוא לוגמיו - מש יומא ח ב. ע"ע לקס. See lqm.]

†**אפענל האכיל to feed** אלגמני כען מן סמוקה סמוקה הדן *M₂ הליעטני נא מן האדם האדם הזה feed me, I pray you, with that same red stuff - בר כה 30.

לד led שם פרטי pr. n.

לד ש"פ בני שם עילם ואשור וארפכשד ולד וארם - בר י 22. ושלח שם עוד לעילם ואשור ולד וארים וארפכשד ואתו ובנו נינוה - אס 38.

(ל)ה **דים** lāddēm שם פרטי pr. n.

להדים ש"פ ומצרים אולד ית לדים וית עינמים - בר י 13. ולהדים עינמים... בכורה דלהדים ושמה גיטט... - אס 9א.

להב בעירה ושרפה **blazing** [א"י מן גו להבי אשתה - נדב ד 12]

קל עבר: לעבת (נסתרת) - במ יא EC 1. בינוני: להב lā'eb - מ טו 74. להב lā'eb - איג 57. להבה lā'ebā - מ טו 35. **ליהב** שם ג V 2. דליהב (ר) adlā'ebān - איג 113. **ליהבה** בליהבת (נסמך) - שם ג 2 *M₂.

קל בער to burn ולעבת בון אש יהוה EC

כה 29-33. לבש ברכהו רברכהו לה ולזרעה עטה ברכות גדולות לו ולזרעו - ת"מ 296ב. לנביה דלבש בקרן אורה לנביא שטטה קרן האור - מ יד 81. זיבה דמשה נביה לביש בקרן אורה זיו משה עטוי קרן אור - מ טו 41.

מלבש ויתן לי לחם למיכל ולבוש למלבש - בר כה 20. ילידה דאמטו מלבש בגורתה יטרנה אלה הילד שהגיע ללבוש את המילה ישמרנו אלהים - מ כה 37-39.

†**אפענל 1 הלביש** כיסוי, בגד **to clothe, cover** ואלבש יתה ית מעילה וילבש אתה את המעיל he clothed him with the robe - ויק ח 7. וית משכי גדיי עזיה הלכשת על אדה ואת עורות גדיי העזים הלבשה על ידו - בר כז 16. ותלבש ית אהרן ית רקעי קדשה - שמ מ 13. וית בניו תקרב ותלבשונן כיתנבן - שמ מ 14. כל עמודי דארתה סאר מלבשים כסף - שמ כז 17. **2 העטה** בהשאלה **to enwrap fig** דלבשת בריאתך חסדי חכמתך שהעטית את בריותיך חסדי חכמתך You have wrapped Your creatures with the Grace of Your Wisdom - ע"ד כז 14. אלכשת אהרן כליל מן קדושך הלבשתי את אהרן כתר מקדושתך - ת"מ 302א. והלבשו תריון תרי כלילין מן אורה והלבישו שניהם (האלוהות והכבוד את משה) שני כתרים מן האור - ת"מ 281א [זביח העי 3]. כ"י מלבש בידי לבוש מד לית מלך מלו מלבש אכן הוא (משה) מולבש בידי לבוש שאין מלך מוסמך ללבוש - ע"ד ו 12-11.

לבוש ש"ע n. m. qəṭūl † **לבוש garment** כ"י מלבש בידי לבוש הוא (משה) מולבש בידי לבוש indeed, (Moses) is clothed by Me with a garment - ע"ד ו 11. ויתן לי לחם למיכל ולבוש למלבש ונתן לי לחם לאכל ובגד ללבש (if

God) gives me food to eat and clothing to wear - בר כה 20. רעי בחמר לבושה ובאדם ענבים תכסיתיה כבס ביין לבושו ובדם ענבים כסותו - בר מט 11. מכתש צרעה בלבוש צוף אי בלבוש כתנים - ויק יג 47. אטרה דאדם ולבושו אתיהבו למשה מטהו של אדם ולבושו ניתנו למשה - אס 16א.

לבוש ש"ע n. m. qātōl † **לבוש one who wears** שלם עליך אה לבוש קרן אורה peace be with you, the one who wears the ray of light

להבים - לו

†להט בעירה, אש **blazing** (א"י ולהט יסודי טוריה) - נ דב לב 22

קל בער to burn וטורה לחט באשתה A וההר בער באש the mountain was burning in fire - דב ה 19.

פנול שרף to consume הלא תלחטנן נהרה רבתה הדין A כי תאכלנו האש הגדולה הזאה this great fire will consume us - דב ה 21. הלא אש תקדח ברגזי... תולט אורשי טברין C כי אש תקדח באפי תלחט מוסדי הרים - דב לב 22 [עירוב של תוקד ושל תלהט. Blend of tht and trwqd]. וטמא לא יתקדש לוד אשתה תלחט יתה גזוי טמהתה ו(נכהן) טמא לא יתקדש פן האש תשרף אותו בגלל טומאתו - ת"מ (ק) 449 [ש 116א: אשתה תסיפנה].

†לן מ"ק למשאלה. *optative conjunction* (ע"ע לוי. בא"ה"ש המאוחרת מילית תנאי *cond. part. in late SA*. ע"ע אלול, לולא).

לו 1 מ"ק למשאלה. *opt. conj.* **הלוואי would that** לו מיתנן בארע מצרים אי במדברה הדין לו מיתנן E (נ"א לוי) לו מתנו בארץ מצרים או במדבר הזה לו מתנו would that we had died in the land of Egypt! Or would that we had died in this wilderness - במ יד 2. **2** להצגת תנאי בטל *introduces a protasis expressing an unreal condition* **לו** לו אית חרב באדי הלא כדו קטלתיך E (נ"א אלול) לו יש חרב בידי כי עתה הרגתיך with me, I'd kill you - במ כב 29. לו הוה בידי חרב קטלנן עך עטף עינה אילו היה חרב בידי היה (פרעה) הורג אותנו כהרף עין - ת"מ 20. לו היה דן לטביה הבלדת מדעיון אילו קרה זה לטובים ("ויינהגה בכבודות" - שמ יד 25) הייתה דעתם מתבלבלת - ת"מ 76. לו הוה ספר גלגין הוה ביש אילו היה ספר השבחים (=התורה) רע (!) - ת"מ 283 [זבי"ח העי 2].

לו לא (!) מ"ק להצגת תנאי בטל שלילי *introduces a protasis containing a negative unreal condition* **לולא if... had not** לו לא אתשינן הלא כדו עזרנן דן זבניהם E (נ"א אלול, אלולא) כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים *if we had not delayed, we would now have returned twice* - בר מג 10. לו לא סעסות (=כעסות) דבבי אמרע E לולא כעס איבי אגור

A) (ולבעת) ותבער במ אש יהוה and the fire of the Lord burned among them - במ יא 1. הלא להבת בון אש יהוה C E (לעבת) - במ יא 3. וטורה להב בנור C - דב ד 11. וטורה להב באשתה C - דב ה 19. וית טורה להב - מ טו 74. ואשתה להבה עד לכב שומיה - מ טו 148. נהריך להבים אורותיך בוערים - מ ז 55. והא תנור להב M והנה תנור עשן - בר טו 17 (= המליץ 547). וטור סיני להב כלה והר סיני עשן כלו - שמ יט 18. בהשאלה. *fig.* וטפי יקדן לחצה דמספספ ולהב וכבה את מוקד הלחץ המהבהב ולוהט - א"ג 109.

להב ש"ע ז. *n. m.* **אש, להבה** וסלק להבה כלהב אתונה ויעל להבו כלהב הכבשן *its flame went up like the flame of a kiln* - שמ יט 18 (= המליץ 547). בצומין ובצלואן אקבל ביד משה מלגו להבי אש בצומות ובתפילות נתקבל (הספר) ביד משה מתוך להבי אש - מ טו 12-14. בהשאלה *fig.* **flame** ואמתן להב לחצה ומתן את אש הלחץ *restrain the fire of distress* - א"ג 57. להבי חוכיה דלנן שרפים להבות החטאים השורפים אותנו - ט 29. אה דלק רב אנן בה משוים ולית בן חיל קעום בלהביו הנה שרפה גדולה שאנו מושמים בה ואין לנו כח לעמוד בלהבותיה - ת"מ 165ב.

להבה ש"ע נ. *n. f.* **להבה flame** וחזה לה מלאך יהוה בלהבת אש וירא לו מלאך יהוה בלהבת אש the angel of the Lord appeared to him in a flame of fire - שמ ג 2. מובא גם בת"מ 284. אש נפקת מן חשבון להבה מקרית סיחון כי אש יצאה מחשבון להבה מקרית סיחון - במ כא 28. ואש להבה עד לב שומיה - ת"מ 265א.

ליהב ש"ע ז. *n. m.* **להבה flame** ואתחזי לה מלאך יהוה בליהב נור V - שמ ג 2. וסלק ליאהב כליאב אתונה - שמ יט 18. וטפי בטל דרוח יקדנה דליהבן וכבה בצל הרוח את מוקד הלהבות - א"ג 113.

ליהבה ש"ע נ. *n. f.* **להבה flame** ואתחזי לה מלאך יהוה בליהבת אש M_2^* - שמ ג 2.

להבים *lābbām* שם פרטי *pr. n.*
נהבים ש"פ ומצרים אולד ית לדים וית עינמים וית להבים - בר י 13.

82. וסלק וקבל לוחין lēbīn - מ טו 39. יהב יהוה לי ית תרי לוחי קיאמה - דב ט 11. וסלקת לטברה ותרי לוחיה באדי - דב י 3. ופסל משה תרי לוחי אבנים - שמ לד 4. ומן שומיה נחת בתרי לוחי אבניה - ת"מ 278ב.

לוט¹ קללה, אלה curse [א"י לא תלוט ית עמה - נ במ כב 12. סוא"י ליט את מ כל בעיריא - בר ג 14. ע"ע לבט, לטט]

קלעבר: לעט - ת"מ 190א. עתיד: תלוט (נוכח) - שמ כב 27. תלוטנה (+ נסתר) - במ כג 25 (המליץ 589: תהטנה). דילעט - ויק כ 9 *מ₉ (המליץ 581: ילוט). ציווי: לאט - במ כב 6 (VNB לוט). בינוני: לעטיך (ריבוי + נוכח) - במ כד 9. מעול: לעיט - במ כד 9 (V ליטין). מקור: מלוט - במ כג 11. פעל ההבחנה בין קל לפעל אינה אפשרית בכל הצורות. בינוני: מלעטיך (+נוכח) - המליץ 581. **אתפעל** - עבר: אתלעט - ת"מ 232. עתיד: תלעט - ת"מ 198ב. **לבטה** - ת"מ 154א. **לבוט**? qāṭūl - בר ג 14 (E). **לבוט** qitūl - בר כד 41. **לבט** - במ ה 27. **לעוט** qāṭōl לעוטיך (+נוכח) - בר יב 3.

קל קילל to curse מה אלוט לא לעטה אל (V לוטה) מה אקב לא קבו אל how can I curse whom God has not cursed - במ כג 8. מן אדמתה דלוטה יהוה A מן האדמה אשר אררה יהוה - בר ה 29. ילוטנך יהוה בחמימתה יכרך יהוה בשחפת - דב כח 22. אף לבט לא תלוטנה (E תלהטנה, N תלטנה) גם קב לא תקבנו - במ כג 25. כד לעט ארעה כאשר קילל את האדמה - ת"מ 190א. **אנש אנש דילעט ית אביו...** קטל יתקטל *מ₉ *מ₉ (דילוט) - ויק כ 9. ונסי בעמך לא תלוט ונשיא בעמך לא תאור - שמ כב 27. לאט לי יעקב (VB לוט, N לאוט) ארה לי יעקב - במ כג 7. לאט לי ית עמה הדן (VNB לוט) - במ כב 6. וית דתלוט (B דתלעט) ולעיט ואת אשר תאר ויאר - במ כב 6. ולעטיך לעיט (V ליטין) ואריך ארור - במ כד 9.

מלוט למלוט דבבי דברתך (A למלבט) לקב איבי לקחתך - במ כג 11. ושלח שלחין אל בלעם בעי לה דייתי מלוט לישראל ושלח שליחים אל בלעם, ביקש שיבוא לקלל את ישראל - אס 16.

פעל קילל to curse ויהי מאבד ומשנק ומלבט ומקלל (העושה רע) ויאבד וייסר וילחץ ויקלל (the evil doer) will destroy and afflict and oppress and curse - ת"מ 145ב. מלעטיך מקללך

- דב לב 27. לו לא משה לא הגלת תורה לולא משה לא נגלתה התורה - ת"מ (ק) 35*. **לו לית לולא if... had not** לו לית אשתעינן הלא כדו עזרנן דה תרין זבנין A לולא התמהמהנו... - בר מג 10.

לוז¹ מין פרי: שקד almond [א"י משח דבוטנין רדלויז - נ בר מג 11. Löw Pfl, 84]

פעל פועל גזור שם **עשוי בצורת שקד to shape like an almond** תלתה כלידים מלוזים בקנה אחד שלשה גביעים משוקדים בקנה אחד three cups shaped like almond-blossoms - שמ כה 33 (פעמיים), 34, לו 19 (פעמיים), 20.

לוז ש"ע n. m. **שקד almond** ונסב לה יעקב אטר עבר רטיב ולוז וערמון ויקח לו יעקב מקל לבנה לח ולוז וערמון - בר ל 37. ואעתו לגברה... ביצטקין ולוזה... בטנים ושקדים - בר מג 11. ועסל לוזה ויגמל שקידים almonds - במ יז 23.

לוזה lūzā שם מקום (pr. n. (place) **לוזה** ש"פ לווה שם קרתה לקדמהו לווה שם העיר לראישונה - בר כח 19. ואתא יעקב לווה דבארע כנען (C ללוזה) - בר לה 6. וכבודה רבתה וברכה לגו יבקה ולווה והכבוד גידלהו (את יעקב) וברכו ביבוק ובלווה - ת"מ 146. המקום המבחר הרגריזים בית אל לווה - ע"ש ה 15 - 16. קעם קדקד דער בלוזה יקום נשיא הגר בלוזה - אס 21.

לוח¹ לוח, קרש board [א"י תרין חומרים תחות לוחה חדתה - נ שמ כו 19. סוא"י וכתב אוף פילטוס לוח - יוחנן יט 19]

לוח ש"ע n. m. **1 קרש plank** ותעבד ית לוחיה למשכנה עאי שטים קעמים ועשית את קרשי המשכן עצי שטים עמידים you shall make the planks for the Tabernacle of acacia wood - שמ כו 15. עסר אמין ארך לוחה אחדה אמה ופלג אמה פתחי לוחה אחדה - שמ כו 16. ומנאי מטרת בני מררי לוחי משכנה ופקדת משמרת בני מררי קרשי המשכן - במ ג 36. **2 לוחות הברית the Tables of the Covenant** לוחי בריתה lebi לוחות הברית - ע"ד כד 58. כד נעת טעין לוחיה lēbāyā - מ יד

לוט² - לוי

†לוטה?

לוטה ש"ע n. ? וקדמו לכפתי לוטה A ויגשו לשבר הדלת - בר יט 9. וית לוטה קפלו A ואת הדלת סגרו - בר יט 10.

לוטן lūtān שם פרטי pr. n.

לוטן ש"פ והוו בני לוטן חרי והימם ואתת לוטן תמנע - בר לו 22.

לוי¹ libi שם פרטי pr. n.

לוי ש"פ שמעון ולוי אחים - בר מט 5. ועמה לוי עלל ליד פרעה וראה את לוי נכנס לבית פרעה - אס 14.

לואי ש"י gent. n. ולואי ישרון סאר למשכן זימונה - במ א 53. וישמש לואה הו ית תשמיש משכן זימונה - במ יח 23. קעם גבר לואה ושמה עזרז - אס 20.

לוי² לוויה joining |א"י אול עמהון למלווייה יתהון - נ בר יח 16. **סוא"י** בני לויא - לוקס 44

†**אֶתְפַּעַל נלווה** to be attached כדו זבנה ילוי גברי לידי EC (כיו"ב *M₁. MB יתלוי) הפעם ילוח אישי אלי will become attached to me - בר כט 34. **אעס** על נפשך אל תתלוי להריך *m₂ אל תבט לאחריך - בר יט 17 (אל תצטרף למה שאחריך. Paraph.: do [not join what is behind you דאתלוו על קשטה יהושע וכלב שנלוו אל האל Josua and Caleb, who joined the True One - ת"מ 221).

†**אֶלְוִיָּה** ש"ע n. f. **לווי** escort ואברהם אזל עמון לאלויתאון] m ואברהם הלך עמם לשלחם אורחתי - תה קיט 5 (Horol 109b) [O) them - בר יח 16 (מן אונקלוס).

לוי³ מילית משאלה optative part. ← שם תואר adj. |א"י לוי מן יתן וייתי רמשה - נ דב כח 67. **סוא"י** לאוי משתון אורחתי - תה קיט 5 (Horol 109b)

לוי, לאוי א מילית משאלה opt. part. **לוואי** would that! ולוי שלמנן בשלם אחינן ולוי גוענו בגוע אחינו would that we had died when our brethren died before the Lord - במ כ 3. לוי ישמעאל יתוחי לרחותך לוי ישמעאל יחיה לפנך - בר יז 18 (= המליץ 498). אי במדברה הדין

- המליץ 581 ע"פ בר יב 3, ליתא.

אֶתְפַּעַל נתקלל to be accursed כוש כד חזה ערות אבוה אתלעט כוש, כאשר ראה ערות אביו ניאר Cush, when he saw his father's nakedness was accursed דהך בתר ריחות נפשה ואתלעט עד לעלם שהלך אחר תאוות נפשו ונתקלל עד לעולם - ת"מ (ק) 47. והן תרף ולא תצבי תלעט כארע קין אם תרפה ולא תחפץ תתקלל כארץ קין - ת"מ 198.

לבט ש"ע n. m. **קללה** curse ותהי אתתה ללבט בגו עמה והיתה האשה לאלה בקרב עמה the woman shall become a curse among her people - במ ה 27. אף לבט לא תלוטנה גם קב לא תקבנו - במ כג 25. וירבעון בה כל לבטה דכתיב בספרה הדין ורבעו בו כל האלה הכתובה בספר הזה - דב כט 19. ויכתב ית לבטיה אלין וכתב את האלות האלה - במ ה 23. אתברר מנה עד תתרחק מן לבטה פרוש ממנו (מן המגדף) כדי שתתרחק מן הקללה - ת"מ 155.

לבטה ש"ע n. f. **קללה** curse כנחשה ארוהה עלל בלבטתה כנחש הארוה בא בקללה like the accursed serpent, enters into curse - ת"מ 162. ואניתו לא צבה שמע אלפנה יהי בלבטה ואתה זכי אם לא רצה לשמוע את הלימוד יהיה בקללה ואתה נקי - ת"מ 154. ותשמע מלי לבטהתה ותזהר נפשך ותשמע את דברי הקללות ותזהיר את עמצך - ת"מ 137.

לבוט ש"ת qatūl? **מקולל** cursed לבוט את מן כל בהמאתה (E)A ארוה אונה מכל בהמה cursed are you above all beasts - בר ג 14.

לבוט ש"ע qitūl n. m. **קללה** oath ותהי מזדכי מלבוטי A - והיית נקיא מאלתי you will be free from my oath - בר כד 41.

לעוט ש"ע qātōl n. m. **מקלל** one who curses ולעוטיך אלעוט A ומקלליך אאר him who curses you I will curse - בר יב 3.

לוט² lot שם פרטי pr. n.

לוט ש"פ ונסב אברם ית שרי אתתה וית לוט בר אחיו - בר יב 5. מלאכיה אפקו ללוט בצפרה המלאכים הוציאו את לוט (מסודים) בבקר - ת"מ 18. ובניסן אפרש לוט מן עמה ובחודש ניסן נפרד לוט ממנו (מאברהם) - אס 11.

65; שירת 50. א"י נבלבה יתהון - מ"ל שמ יד 13. קת"ג שם: נ"א נלווי - Klein Gn, 225. כד איסתלק... לולית = כשמת... צעקתי - שירת 156]

לונו מק"ר. *interj.* חלילה **far be it!** עסלני ולולוי מן עובד דה A חלילה לי מעשות זאת far be it from me that I should do so - בר מד 17 [מן הגליון].

† **לויץ** כפייה **constraint** [לوص = לחץ - Barthélemy 769]

פנעל כפה to force הלא לייץ משה ית אדה עליו A כי סמך משה את ידו עליו (על יהושע) for Moses had laid (forcibly) his hands upon him; דב לד 9.

אפנעל דחק to force ואלייץ אד אבוה למסטאה יתה, *m ויתמך יד אביו להסיר אתה (Joseph) forced his father's hand to move it - בר מח 17.

† **לוש** לישא ועיסה **kneading** [א"י לוישי ועבידי פטיירין - נ בר יח 6. סוא"י לושו סכי פדניכונ לספיני - יואל ד 10]

קל לש to knead לאשי ועבדי עגולים (C) לרשי) לוישי ועשי עגות! knead and make cakes! - בר יח 6.

לונש ש"ע ז. *n. m.* בצק dough וסב עמה ית לוישה אדלא יחמי לוישיון צרדין בתכסאיאון A (V לחושה) וישא העם את בצקו טרם יחמץ משארותם צרות בשמלתם took their dough before it was leavened, their kneading bowls wrapped in their cloaks - שמ יב 34. דרוה בשעתה קמאיתה ולוישה לא אתצטר ויחר לקין כשראה בשעה הראשונה שלמנחתו לא פנה, "ויחר לקין" (בר ד 5) when Cain saw... that (God) had no regard for his dough "Cain was very angry" (Gen 4:5) ע"פ בר יח 6. ראה בהערות זב"ח. Midr. after Gen. 4:5. 18:6]. ועפו ית לוישה דאפקו ממצרים A ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים - שמ יב 39.

לונשן ש"ע ז. *n. m.* עיסה paste ותהי לון סתפתה לכיפה ולוישנה הוה להון לטינה A ותהי להם הלבנה לאבן והעיסה היתה להם לטין they had brick for stone, and the paste (=mortar) for plaster - בר יא 3 [החימר נלוש לטין - ZSp 170].

ליש ש"ע ז. *n. m.* בצק dough ותלה עמה ית לישא הדלא חמה וישא העם את בצקו טרם

לוי מיתנן או במדבר הזה לו מתנו - במ יד 2. לאבי אתבני מנה M אולי אבנה ממנה - בר טז 2. לוי יתלי אפי (C להוי, B לאבי) אולי ישא פני - בר לב 21. לוי ייכלנן בסר EC מי יאכילנו בשר - במ יא 4. ב ת"פ של אופן *adv. of manner* **ראוי** appropriately לאוי לן לא נהי קדומי דן דרה יאה לנו שלא נהיה קרבים לדור הזה it is appropriate that we should not approach to that generation - ת"מ 93א. לית לאוי לן נדבח אלא לגו מדברה לא ראוי לנו לזבוח אלא במדבר - ת"מ 34א. לא לאוי לן נשבק אהן נהרה רבה לא יאה לנו לעזוב את האור הגדול הזה - ת"מ 290ב. ב ש"י. **יאה, ראוי** appropriate ומרבי לשמך דאתה לאוי על כן ומגדל את שמך שאתה ראוי לכך one glorifies Your name, for You are deserving of it - ע"ד יג 36. והבו רבו לאלהנו מלה לאויה לה "והבו גדל..." (דב לב 3) - מלה ראויה לו "give a word ...glory to our God!" (Dt 32:3) appropriate to Him - מ ו 21-22.

הא לוי לואי ביטוי משאלה. *opt.* **would that!** *interj.* אה לוי מיתנן... בארע מצראי B מי יתן מותנו... בארץ מצרים עגות... would that we had died... in the land of Egypt יי לבבון דה לון למדחל עמי B - שמ כ 17א, מובא גם בת"מ 171ב ע"פ דב ה 25. אה לאוי לא עמינן משה ואהרן סכינן הנפוש נפלנן בארצם (ק: לאוי לא) ולואי לא ראינו אל משה ואהרן. קיווינו לרווחה ונפלח בלחץ - ת"מ 20א. אה לאוי יתשקע כהן קדיש יסלח הלוואי יימצא כוהן קדוש אשר יסלח - ת"מ 254א. אה לאוי מתשקע כהן קדיש כות אלעזר... אה לאוי יתשקע כהן כפינחס... אה לאוי זכאים פנין למרון הלוואי יימצא כהן קדוש כמו אלעזר... הלוואי יימצא כהן כמו אלעזר... הלוואי צדיקים פונים אל אדונייהם - ת"מ 254ב.

† **לולא** מ"ק. *conj.* [ע"ע אולוי, לו]

לונא מ"ק לתנאי בטל שלילי *introduces a protasis containing a negative unreal condition* **לולא** were it not for אדעל C לולא כעס איבי אגור **לולא** had I not feared the anger of my enemy - דב לב 27 [רק כאן. אולי בהשפעת ניש].

† **לולון** השמעת צעקה **shouting** [ילון, פרקי לשון

לות - לחוד

לוח צרור sack בגלל כספיה דעורת בלוחין בשרואה אנן עללין A על דבר הכסף המושב בצרורותינו בראשונה אנחנו מובאים it is because of the money, which was replaced in our sacks the first time, that we are brought in
בר מג 18 [איס: אגאמא = תרמילינו].

† **לחודה** ת"פ של אופן *adv. of manner* [משורבב מן אונקלוס בתה"ש *O. interp.* הרגיל באה"ש שריר (ע"ע). **א"י** הוא שפר ותקן לחדה - נ בר א 31. **סוא"י** הוא טבין לחדה - שם]

לחדה ת"פ *adv.* **מאוד greatly, exceedingly** ואסגי יתך לחדה לחדה m וארבה אתך מאד מאד I will multiply you exceedingly - בר יז 2 [תן דעתך שניש הוא "במאד מאד" ואכן נ"א: בשריר שריר. אלא שלפנינו תרגום של [נה"מ]. וכך הוא בפס' 6. וסרפו בגברה בלוט לחדה M₂ ויפצרו באיש בלוט מאד - בר יט 9. עד הלא רבה לחדה m עד כי גדל מאד - בר כו 13. ואתרגו לון לחדה M₂ ויחר להם מאד - בר לד 7. טבה ארעה (לחדה) לחדה M₁ טובה הארץ מאד מאד - במ יז 7. הבאש לעמה הון בישו רבה לחדה "הרע לעם הזה" (שמ ה 23) רעה גדולה מאוד - ת"מ (כ, ל) 33 [כנגד ש 21א הגורס שריר: Var.].

לחוד מילית צמצום *part. of limitation* **א"י** לחוד בשרא אדמיה > בנפשא לא תאכלון - נ בר 9 4. **סוא"י** דמן הדין בלחוד לא תיכול - בר ג 11

לחוד 1 לבד להגדרת מצב הפועל *alone defines the circumstances of an action* לחודה אשר הביא את העולם לבדו who brought the world alone - מ כב 4. הלא היא תכסיתה לודה כי היא כסותו לבדה for it alone is his covering - שמ כב 26. פרעה לחודה קעום קדמיו פרעה לבדו עומד לפניו - ת"מ 73א. נודי למרן הממן לחודה נודה לאדוננו המתמיד לבדו - ת"מ 144ב [תואר שכיח בת"מ]. ואתותר הו לחודה ויותר הוא לבדו - בר מד 20. הן עמה לודה ישרי הן עם לבדד ישכן - במ כג 9. **2 רק, לבד** להגבלת היקף הפעולה או המצב *only, just restricts the range of an action or circumstance* וכל יצרה מן חשבת לבה לוח ביש כל יומה C וכל יצר מחשבת לבו רק רע כל היום of the thoughts of every imagination

יחמץ the people took their dough before it was leavened - שמ יב 34. ואפו ית לישא דאפקו ממצרים ויאפו את הבצק אשר הוציאו ממצרים - שמ יב 39.

מלוש ש"ע ז n. m. **כלי ללישה kneading bowl** ואם מנחה מן {ל} לוש קרבנך סלת במשח תתעבד M₂* (נ"א מלפץ, מלגו) ואם מנחה מרחשת קרבנך... if your offering is a cereal ... offering in a kneading bowl [כנראה טעה ותלה עוד למד, מלבד הלמד שבשיטה. השי ירוש גיטין מט ע"ב: אפילו זרקו לה לתוך המלוש שלה = כלי לישא].

מלשה ש"ע נ n. f. **כלי ללישה kneading bowl** בריך טיאנך ומלאשתך ברוך טנאך ומשאתך cursed be your basket and your kneading-tray - דב כח 5 (= המליץ 517). ארוך קנונך ומלאשתך (ומשלאשתך) ארוך טנאך ומשאתך - דב כח 17. ובתנורייך ובמלאשתך (ובמשלאשתך) ובתנורייך ובמשארותייך - שמ ז 28, 29א. מובא גם בת"מ 31ב. מלשתון צירין כתכסיאתון משארותם צרות בשמלתם kneading bowls being bound up in their mantles - שמ יב 34 [איס: عُجْنَتُهُם = בצקם]. קדמאית מלאשתיכון חלה תרמון ארמו ראשית ערסתיכם חלה תרימו תרומה - במ טו 20 דומה לו בפס' 21 [השי' ספרי במדבר ק"י (114): ראשית עריסתיכם... משתערס].

לות' מ"י *prep.* (לו+ות. השי' ותה בכתובת החדד KAI I, No 214, l. 28. **א"י** ושלח יעקב שליחין ללות עשו - נבר לב 4. **סוא"י** ואיטי יתהון לוח אדם - בר ב 19)
לוח מ"י של מקום וכיוון & *prep. of place & direction* **ל-, אל, אצל** to, at אל תקרבון לוח אתה אל תגשו אל אשה do not go near a woman - שמ יט 15. ועאל לוח הגר - בר טו 4. לא יהבתך למקרב לוחה לא נתתיך לנגע אליה - בר כ 6. ונסתכל לוח משה איש האלהים בגו ימה ונתבונן אל משה איש האלהים בתוך היס - ת"מ 97א. עברו לוח מלכה בשלם עברו אל המלך בשלום - ת"מ 23א. לכן אתו כהלון לוח לוח על כן באו כולם אל לוח - ת"מ 44א. אתי שבי אצל לוחיך הבה נא אבוא אליך - בר לח 16. כלב חכמה וקעם לוחה כלב ידעו (את האל) ועמד עמו - ת"מ 275א.

† **לוח' 2 צרור bundle, sack** [> לוֹחַ = קשירה וצריקה - [Lane 2677c]

[bi-consonantal word].

† לחי¹ חלק בגוף; לחיים **cheek** [איי] ויתן לכהנה אדרעא ולחיה - נ דב יח 3
לוחי שׁעׁנ n. f. לחי **cheek** ויתן לכהנה אדרעה ולוחיה (V ולוחה, EC וליחיה) ונתן לכהן הזרע והלחים **cheeks** - דב יח 3.

† לחי² חבל ארץ **territory** [ע מן הלוחית שבמחוז עגלתון - איגרת בר כוכבא. קוטשר, מחקרים שפנ-שפד (נגד ידין IEJ 12, 250)]

† לחיו שׁעׁנ n. f. חבל ארץ **district** וכבשנן ית כל קריו... כל לעיות ריגובה B ונלכד את כל עריו... כל חבל הארגב B ונתן לכהן הזרע we captured all his towns..., the whole district of Argob - דב ג 4. ויאיר בר מנשה נסב ית כל לחיות ריגובה B - דב ג 14.

† לחי³ נבלה **carcass** [ס לחא = השחית - פ בר ט (LS 363)]

† לחיה שׁעׁנ n. f. נבלה **carcass** ותרב ליחה ותרב חטיפה יתעבד לכל עבידתה E וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה B ונתן לכהן הזרע animals that died or were torn by beasts may be put to any use 24.

† לחיף טׁיס מן לחס : **Corr. from lhm due to the resemblance of the letters f and m**
לחיהף ? מן אשר פטוע לחיפה והו יתן מן עפלוטי מלכיה A (ני״א לחמה) מאשר שמנה לחמו והוא יתן מעדני מלך - בר מט 20.

† לחך אכילה (עד תום) **consumation** [איי] היך מה דלחך תורא - נ במ כב 4. ומיא דבאריתא לחך = כילה בתוך שתייה - בר בהלול 961. השי' LS 363b]

† פנענכילה בהשאלה **to consume** fig. כדו ילחך קהלה הדן ית כל סהרתינן עתה ילחך כל הקהל הזה ית כל סביבתנו **consume all our surroundings** - במ כב 4.

† לחך שׁעׁנ n. m. אכילה **consumation** כלחך תורה ית ירק ברה כלחך השור את ירק השדה like the oxes' consumption of the grass of the field - במ כב 4.

his heart was only evil continually [נתבטלה ההבחנה בין קולי לאטום בסוף המילה. עואניש Neutralization of mute and voiced 1.5.3.6. LOT V 1.5.3.6]. הלווד ברן במשה מלל יהוה (V הא בלחוד) הרק אך במשה דבר יהוה - במ יב 2. לווד אדמה לא תיכל רק הדם לא תאכל - דב יב 16. לווד אל יזוף פרעה משקר רק אל יוסף פרעה התל - שמ ח 25. לווד אעבר ברגלי רק אעברה ברגלי - דב ב 28. לווד באבהתך חשק יהוה רק באבותיך חשק יהוה - דב י 15.

† בלחוד בלתי להגדרת מצב הפועל **alone defines the circumstances of an action** 1 במעמד של מיי as prep. לא שמעת בלווד יומן לא שמעתי בלתי היום I have not heard of it until today - בר כא 26. ודמו ליתכון חזין בלווד קל ותמונה אינכם ראים זולתי קול only a voice - דב ד 12. מבלווד יכלות יהוה למעל ית עמה הדן מבלתי יכלת יהוה להביא את העם הזה - במ יד 16. אם יחזון גבריה... ית ארעה... בלווד כלב פ בלות- ראה לעיל לות) אם יראו האנשים... את הארץ... בלתי כלב - במ לב 12. 2 במעמד של מייק as conj. לא תחזון אפי בלווד פ בלות) אחוכון עמכון לא תראו פני בלתי אחיכם אתכם you shall not see my face unless your brother is with you - בר מג 5.

† לחח ליה, רטיבות **moisture** [סואיי] ואחרנין דנפל על שנה יביש לגליל דלא הוא לה לחא = (זרע) אחר שנפל על הסלע יבש מפני שלא היה לו ליח - לוקס ח 6
לח שׁעׁנ n. m. ליח **sap** לחאה (ולא נס) לחה - המליץ 499 עׁיפ דב לד 7 [ליתא. בנוסחאות שלפנינו: ולא ערק רטובה].

† לנענע שׁעׁנ n. f. תולעת **worm** ושיארו גבריים מנה סעד צפר וארים לעלעאן ואסראא ויותירו אנשים ממנו עד בקר וירם תולעים ויבאש some left part of it till the morning, and it bred with worms and stank 20. וקיצם ארו ותרת' לעלען ואזוב A ועץ ארז ושני תולעת ואזוב cedar wood, two worms and hyssop - ויק יד 4 [במקומות אחרים ניתרגם שני תולעת = זעורי צביעה (כגון בפסי 49), כלומר זהורית לחה. על כן זיהה תולעת עם רטיבות (עי' מצבוע ועי' צבע - איימ). Elsewhere, 'wet crimson'; as sb^c is synonym with lhḥ, it has been used to render 'wet creatures', under the form of a reduplicated

לחם - לחץ

אֲתַפְעֵל נשחק to be pulverized ותעבד יתה אועדו ערוב עובד ערוב מתלחסה דכיה E ועשית אתו קטרת רקח מעשה רקח ממלחת טהור *make them into incense, a compound expertly blended, pulverized, pure* - שמ ל 35.

לחץ דחק ולחץ **pressure** ← מצוקה, צער, כאב **distress, agony** [א"י וחמה בלחצה דאומה לחיצה - שירת 92. **סוא"י** אציחת בלחצוי לות מרא = קראתי מצרה לי אל יהוה - יונה ב 3]

קל בינוני: לחצים - שמ ג 9 (= המליץ 501). פעול: לחץ - במ כב 26 VN. לחיצה (מידע) liššá - אי"ג 64. דלחיצה adliššayyá - ע"ד כה 65. **פעל** עבר: ולחצת (נסתרת) - במ כב 25. עתיד: תלחצון - שמ כג 20. בינוני: מלחץ - ת"מ 28א. מקור: מלחצה - ויק יח 18. **אפעל** עבר: אלחצה - ת"מ 279. **אֲתַפְעֵל** עבר: אתלחץ - ת"מ 119ב. עתיד: דיתלחץ - ת"מ 29ב. בינוני: מתלחץ - ת"מ 25ב. **לחץ** לעיני - בר מט 4 (המליץ 571: לחיצו). **לחץ** - מ 11 א. לחצון lāššon - ע"ד כז 55. **לחץ** qatīl לחצים lēššon - מ ז 63. **לחצו** לחצות (נסמך) lāššot - אי"ג 28.

קל 1 היה צר to be narrow וקם באתר לחיץ VN ויעמד במקון צר (the angel) stood in a narrow place - במ כב 26. **2 הציק to oppress** ואף חזית ית לחצה דמצרים לחצים יתון וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים אתם I have seen the oppression with which the Egyptians oppress them - שמ ג 9. **ארתי לחיצה דלדיך מן ארצמה ברח חון את הנלחץ שברח מן הלחץ אליך - אי"ק 64.** פרוקה דלחיציה גואל הנלחצים - ע"ד כה 65.

פעל 1 דחק to crush ולחצת ית רגל בלעם לכתלה ותלחץ את רגל בלעם אל הקיר (the ass) pressed Balaam's foot against the wall - במ כב 25. **2 הציק to oppress** וגיוור לא תונון ולא תלחצון you shall not wrong a stranger or oppress him - שמ כב 20. מה עבדו ביוסף עקו עליו ולחצוה לחץ קשה מה שעשו (בני יעקב) ביוסף: הציקו לו ולחצוה לחץ קשה - ת"מ 287ב. ואם מעי את מן משגר ית עמי את מעיק ממליין ומלחץ שתיקין "ואם מאן אתה..." אתה מציק למדברים ומדכא אילמים - ת"מ 28א (כלומר אדם ובהמה. זבי"ח הע" 3).

מלחצה ואתה עם אחתה לא תסב למלחצה A ואשה על אחותה לא תקח לצר - ויק יח 18.

לחם¹ מזון **food** [א"י לחם וזיק דמיון - נ בר כא 14. **סוא"י** ונסב לחם וזיק דמיון - שם]

לחם ש"ע ז. **1 מאפה דגנים bread** ואסב פת לחם וסעדו לבכון ואקח פת לחם וסעדו לבככם *let me fetch a morsel of bread that you may refresh yourselves* - בר יח 5. עם חלת לחם חמי עם חלת לחם חמץ - ויק ז 13. תנדון לחם אנפו תרתין חלין תביאו לחם תנופה שתיס חלות - ויק כג 17. **2 מזון food** ויתן לי לחם למיכל ולבוש למלכש ויתן לי לחם לאכל ובגד ללבש *let me eat and eat and clothing to wear* - בר כח 20. וזעק לאחיו למיכל לחם ואכלו לחם ויקרא לאחיו לאכלל לחם ואכלו לחם - בר לא 54. ולא תשבקה בלא מיכל מן לחם מרה ואל תעזבנו (את הכהן) בלא לאכל מלחם אדוניו - ת"מ 148ב. על פתורון יתב ומן לחמון סבע על שולחנם ישב ומלחמם שבע - ת"מ 202ב.

לחם² מלחמה [מן העברית H. ע"ע קרב. אבל ראה תכתב בוכאן (המאה השימנית לפני הספירה): בלחמה או בהשלם (M. Sokoloff, IEJ 49, p. 107-109)]
קל לחם to fight כי האלהים בהם לחם עד יציל בני הצדיקים *for God fought them in order to save the children of the righteous* - ת"מ 87א [ע"ש NSH].

מלחמה ש"ע נ. f. **מלחמה war** מלחמה ליהוה בעמלק C מלחמה ליהוה בעמלק the Lord will be at war with Amaleq - שמ יז 16. במובאה מן התורה: יהוה גבור במלחמה (שמ טו 3) - ת"מ 72ב, 386, 104א.

לחנה פילגש **concubine** [מן אונקלוס O]
לחניה ש"ע נ. f. **פילגש concubine** ואזל ראובן ושכב עם בלהה לחינתה (ד) אבוה *m₂ וילך ראובן וישכב את בלהה פגש אביו Reuben went and lay with Bilhah, his father's concubine - בר לה 22. וקרבי לחינתה אנין וילידיין וסגדי *m₂ - בר לג 6. ותמנע הות לחינה לאליפז m₂ - בר לו 12. ולבניה לחינת[ה] דלאברהם יהב אברהם מתונין m - בר כה 6.

לחם³ שחיקה וכתיתה **pulverization** (> לחס = שפסף - Dozy II 156b)

[וללחושיא - Land 200]

אֶתְפַּעַל התלחש להבעת צער **to whisper**
expression of distress ומית מלך מצרים
 ואתלעשו כרי ישראל מן פלענאתה וצבעו
 the king of Egypt died, and the Israelites whispered
 under their bondage, and cried out
 שמ ב 23.

לחוש שׁיעע *n. m. qittūl* ז **לחש** *n. m.*
 ועבדו אף אנון תשתשי מצרים (magic)
 בלהושיון כן m₂ ויעשו גם הם חרטמי מצרים
 בלהטיהם the sorcerers of Egypt, did the same
 by their whispering - שמ 11 [המליץ 499. בלחשיהו].
 ועבדו כן תשתשי מצרים [ב]לחושיון m ויעשו
 כן חרטמי מצרים בלהטיהם - שמ ז 22.

לחש² צבע כהה **dark color** | א״י וכל אימר
 לחוש באימריא - נ בר ל 32. ועי' ZSp 144

לחוש א שׁיעע *n. m. z* **שחור** *darkness* וכמה
 לעושה סק וטרסו מלאכיה בלוט A וכמו השחר
 עלה ויאיצו המלאכים בלוט - בר יט 15 [כיויב
 m. תפסו שחר - שחור וכך M₁* שתרנס קבלה. והגיייתם
 שווה: šār. השי ויק יג 31 [המליץ 571 (זבייח) s'yr as
 Int. as 'dark', due to equal pronunciation of šahar and šahor: šār.
ב שׁיעע *adj.* **חום** *dark (color)* וכל נקי לחוש
 באמריה MEB (C לוחש, J לוש) וכל שה חום
 בכבשים - every black lamb among the sheep
 בר ל 32. וכל לחוש באמריה ECB (A לעוש, M
 לחש, J לוש) - בר ל 35. הוא ענה דאשקה ית
 האימים במדבר A הוא ענה אשר מצא את
 he is Anah who found the darkness in the wilderness
 dark (people?) in the wilderness - בר לו 24 [קרא
 חומים].

ליש שׁיעע *n. m. z* **שחור** *darkness* ומעו ית
 רפאיה בעדרי קרנים וית זוזואים בלישה
 M₂A* (ני"א בחם, בהום) ויכו את הרפאים
 בעשתרות קרנים וית את זוזואים בחם
 they defeated the Rephaim at Ashteroth-Qarnaim,
 the darkness in the darkness
 the Zuzim in the darkness
 SP hm, pronounced (בר ל 32) [לחשיה עייפ
 ההגיייה של חום ūm (בר ל 32) [lūm, as hwm, 'dark'].

לעיש שׁיעע *n. m. z* **שחור** *darkness* וכמה
 לעישה אסתלק m₁* וכמו השחר עלה
 darkness went up - בר יט 15.

אפענל לחץ to oppress ונסב חלקה ממן
 אלחצה ולקח (ישראל) חלקו ממי שלחצו
 (השוטרים שנענשו) (Israel) took his portion
 from those who oppressed them - תי"מ 379.

אֶתְפַּעַל נלחץ to be oppressed ויעקב כד
 אתלחץ ויוסף כד ערק Jacob when he was
 oppressed, Joseph when he fled
 בית דחלאתה אתלחצו וכל בתי היראה נדחקו
 - אס 111. מדעה מתיקר בגלל דיתלחץ שכלו
 (של פרעה) כבד כדי שיילחץ - תי"מ 329. מלכה
 מתלחץ בקנומה המלך (פרעה) לחוץ בנפשו -
 תי"מ 25. שבעה יומים כתרו מצראי משתנקין
 וגם מתלחצין שבעה ימים חיכו המצרים (על
 הים) מתייסרים וגם נלחצים - תי"מ 31.

לחייץ שׁיעע *n. m. z* **צער grief** בר פרותה יוסף...
 ברי לחיצי סלק שור NMCB (E לעיצי) בן
 פרת יוסף... בני צירי עלי שור Joseph is a son
 of abundance...; the sons of my grief climb the
 wall - בר מט 22 [תפס s'iri מעניין ציר = כאב והוא
 מתאים להמשך. ועי' המליץ 571 (זבייח) s'yr as
 Int. [s'yr, 'pain', by loss of the gutturals].

לחץ *lâṣ* שׁיעע *n. m. z* **לחץ oppression** פרקת
 לון מכל לחץ You relieved him from any
 oppression - מ א 11. כד צבעו מגו לחצה - תי"מ
 90. מן משתקח בלב לחציה קריב כותך מי
 נמצא בלב הלחצים קרוב כמוד? - עי"ד כג 49-50.
 נפש לן מן לחצין הרווח לנו מן הלחצים - עי"ד
 כו 55. וירוח לחציון ויזיח כל עמליכון ויניח
 מלחצים ויזכה כל מעשיכם - תי"מ 117.

לחץ *lâṣ שׁיעע *n. m. z* **לחץ oppression** דמפשר
 על לחצים המציל את הלחוצים (God) who
 relieves the oppressed - מ יב 66. עמי מה לחצין
 ולא תרצם עליון ראה מה לחוצים הם אל
 תדחק בהם - מ ז 63.

לחצו שׁיעע *n. f.* **לחץ pressure** ואף ערקת
 לידך... מן ארצם רב וקשה וסגאי לחצות
 ותלתו גם נסתי אליך... מדחק גדול וקשה
 ומגודל לחץ וחרדה I fled to You...great and
 hard distress and great pressure and fright
 - 28-27.

לחש¹ לחישה, דיבור לשם סוד או מאגיה
whispering | א״י מהודין לחישה - ירוש ברכת ג
 עייג (שורה אחרונה); גרסת הרמב"ם, הלכות הירושלמי
 (מהדי' ליברמן 1947): לחיושא. סו"א לחישיא גר

לטאי - לילי

him, of the hands that dandled him (you shall require him) - בר מג 9 [פפרזיה].

לטש החלקה ומירוק, השחזה **metal work** [מן העברית H. המתורגמן מביאו מתרגום בראשית אבל לא מצאתיו]. פרזלא בפרזלא לטש - תרגי משלי כו 17 וכן הוואפ שם. ראה LS 365b

לטש ש"ע ז *qattāl* n. m. **hammerer** ובני דדן הכו אשורים ולאטשים ובני דדן היו אשורים ולטשים (wlaṭṭāšōm) Dedan were watchers and hammerers - בר כה 3 [נתפסו בעלי מלאכה. עואניש ד 308. השי בר"י 663 על אתר: ואמפרין = עובדים במכתב מן ἔμπερος = עוסק באש. מייל: ואמפרין].

ליבנון *lēbānon* שם מקום (ע"ע לבנון) *pr. n.* (place)

ליבנון ש"פ פנו וטולו לכוון ועולו לטור אמראה... ארע כנענאה וליבנונה עד נהרה רבה V - במי יא 10. כיו"ב דב א 7 V.

ליד מילית יחס *prep.* [כ"י. צירוף עתיק, מלפני יד < אד (ע"ע) of +yd, prior to the change yd>d].

ליד *lid* מ"י *prep.* **אל** *to, at* ליד טובך אתינו אל טובך באנו *to Your goodness we came* - ע"י כג 82. אה חתנך יתרו אתי לידך הנה חתנך יתרו בא אליך - שמ יח 6. וינדינה ליד כהנה ויביאה אל הכהן - ויק ה 12. וליני עלל ליד ארעה סבתה ואיני בא אל הארץ הטובה - ת"מ 250 א לאהן ניפך אפים מנך אלא לידך אנה נהפוך פנים ממך אלא אליך - ע"י כו 59-60. עד יהאכו כל אמי עלמה לידכון עד שילכו כל אמות העולם אליכם - ת"מ א 135.

לית ואמר יעקב לית רבקה A ויאמר יעקב אל רבקה Jacob said to Rebecca - בר כו 11 [נתבטלה ההבטנה בין קולי לאטום בסוף המילה. עואניש Neutralization of mute and voiced 1.5.3.6 ה [final consonantis (LOTV 1.5.3.6)].

לילי חלק מן היממה: הלילה **night** [הצורה הגרודה "לילי" אינה בת"מ. בתה"ש לפי כ"י J לבדו היא משמשת שימוש אדורביאלי. *Thw abs. TMly does not occur. In MS J of the ST it is adverbial.* in. א"י וחלמו... תתיהו... בלילי חד - נ בר מ 5. **סוא"י** דבוא יתה לטליא ולאמה בליליא = לקח את הנער ואת אמו בלילה - מתי ב 14]

לטאי בעל חיים **a reptile** [טלשיר 117]

לטאי ש"ע נ *n. f.* **לטאה lizard** וכחתה ולטאיתה וקפדה והכה והלטאה והחמט - ויק יא 30.

לטום צמח **a spice** א"י שיעה וקטף ולטום - ג קת"ג בר לו 25. ס לטמא [Löw ArPfl 70 LS 365a] **לטום** ש"ע ז *n. m.* **לוט laudanum** דבש שעף ולטום mA דבש נכאת ולוט - בר מג 11.

לטוט קללה **curse** [צורה מורחבת מן לויט (ע"ע). מן אונקלוס. אינה אופיינית לדקדוק אה"ש ואף התרגום אינו עולה בקנה אחד עם תפיסת השומרונים המפרשים מי בוחן, ע"ע בחר, בור וע"ע לוט. *Extended form of lwṭ (q. v.), characteristic of Onqelos. Samaritan tradition interprets differently: 'testing water'. See bhr.*]

פענ ארר, קילט **to** וכאד כהנה יהון מי מריריה **M₂** *מלטטיה **M₄** *וביד הכהן יהיו מי המרים המאררים **in the priest's hands shall be the water of bitterness that cast a spell (lit.: curse) - במ ה 18. ואם לא סטייתי מסכה חליפת גברייך אזוכי ממי מריריה מלטטיה *M₄ אלין ואם לא שטית תחת אישך הנקיא ממי המארים המאררים האלה - במ ה 19.**

לטלט איסוף וצבירה **gathering** (> לט = חיבור [Lane 2681c -

לטלט צבר **to gather** ולטלט יוסף ית כל קשופה דמתשקח בארע מצרים A וילקט יוסף את כל הכסף הנמצא בארץ מצרים Joseph gathered in all the money that was to be found in the land of Egypt - בר מז 14.

לטלטי מין חרק ? **an insect** (> لطلّة ? Dozy [II, 541a

לטלטי ש"ע נ *n. f.* מין חרק ? **an insect** וכחתה ולטלטיה **M₁** * (נ"א ולטאיתה) והכה והלטאה - ויק יא 30.

לטף טיפוח **care** (> لطف - [Barthélemy 756] **פענ טיפח** **to care** ואנא אכפלנה מן אדיה דתלפנה A אנכי אערבנו מן הידים אשר טיפחוהו (תבקשנו) I will be responsible for

בלילה by night הוית באימם אסיפני אסתב וצנה בלילי הייתי ביום אכלני חרב וצנה בלילה scorching heat ravaged me by day and frost by night - בר לא 40. הך סמי מנגף בלילי ואימם (שאינם צמים) הם כמו סומא בחושך, נכשל בלילה וביום - מ יז 23-24. ועמוד אש בלילי

VN - במ יד 14. וקעם פרעה בלילי B - שמ יב 30. וזעק למשה... בלילי B - שמ יב 31. למשראתכון באש בלילי VN - במ יג 33א. כיו"ב N בדב א 33.

לילייה 1 lilyā ש"ע ז n. m. **לילה** night מניר בלילייה ואיממה illuminates by night and by day - מ כד 20. ואשקיי ית אבוין חמר בלילייה ההוא - בר יט 33. ושכב עמה בלילייה ההוא - בר ל 16. וייכלון ית בסרה בלילייה הך - שמ יב 8. והוה ענן חשיך ואניר ית לילייה ולא קרב דן לדן כל לילייה ויהי הענן החשך ויאר את הלילה ולא קרב זה אל כל הלילה והוא dark cloud, and it gave light upon the night, so that the one could not come near the other all

through the night - שמ יד 20. ואיבל יהוה ית ימה ברוח קדום עזיו כל לילייה - שמ יד 21. לילייה ההיא (!) - ת"מ א46. 2 ביטוי אדורביאלי **בלילה** by night יומם וילייה יתמר לך רבואן יום וילייה יאמרו לך תהילת by day and by night prizes will be given to You said to - מ יב 39-40. אהן גבריה דעללו לידך לילייה *M1. איה האנשים אשר באו אליך הלילה - בר יט 5. ויהוה הזל לקמיון אימם... וילייה בעמוד נור... למהך איממה וילייה A - שמ יג 21. ועמוד נור לילייה A - שמ יג 22.

לילייה tonight **הלילה** adv. תי"פ (השי יומן). Cf. [ywmn] אהן גבריה דאתו לידך ליליין these men that came to you to night - בר יט 5. נשקינה חמר אף ליליין נשקנו יין גם הלילה - בר יט 34. לכן ישכב עמך ליליין לכן ישכב עמך הלילה - בר ל 15. לידי תיעל ליליין אלי תבוא הלילה - בר ל 16. אכיתו הכה ליליין לינו פה הלילה - במ כב 8. תבו שבי בדן אף אתון ליליין שבו נא בזה גם אתם הלילה - במ כב 19.

ליליין tonight **הלילה** adv. תי"פ (השי יומן). Cf. [ywmn] לכן ישכב עמך ליליין C לכן ישכב עמך הלילה he shall lie with you tonight - בר ל 15. אהן גבריה דאתו לידך ליליין C - בר יט 5.

לילייה by night ופלג עליון לילייוחלק עליהם לילה he divided (his forces) against them by night - בר יד 15. וקעם פרעה לילי ויקם פרעה לילה - שמ יב 30. וזעק למשה ולאהרן לילי - שמ יב 31. ואש תהי בה לילי - שמ מ 38. ויהוה אלך לקדמיון אימם... וליילי... למהכה אימם וליילי - שמ יג 21. ועמוד אש לילי - שמ יג 22. במ יד 14. אימם וליילי - ויק ח 35; במ ט 21. ואתא מלאך אלהים ליד בלעם לילי - במ כב 20. ותדחל לילי ואימם - דב כח 66.

לילייה by night ובעמוד נור לילה A ובעמוד אש לילה in pillar of fire by night - במ יד 14. וקעם פרעה לילה V - שמ יב 30. וזעק למשה ולאהרן לילה V - שמ יב 31. ובמיעת טלה... בלילה VN - במ יא 9.

לילייה (גזירה לאחר מן הריבוי לילואתה Backform [from the pl. n. m. **לילה** night כל יתה יומה וכל לילותה A כל היום ההוא וכל הלילה all that day and all night - שמ י 13. ויניר ית לילותה ולא אתקרב דן לדן כל לילותה A - שמ יד 20, דומה לו בפסי 21. ארבעים לילותה A (V לילואתה) - דב ט 25. משמש מאה ועשרים יום בלילואתון לא אכל ולא שתה משמש (משה ככהן) מאה ועשרים יום עם לילותיהם, לא אכל ולא שתה - תי"מ א107. **בלילה** at night וקעם פרעה לילותה A ויקם פרעה לילה Pharaoh arose in the night - שמ יב 30. ונורה תהי בה לילותה A - שמ מ 38.

לילייה lili ש"ע ז n. m. **לילה** night לילי דלית מתרבי לגוה דמוכה במרטוש חיול לילה שלא יתהלל בו (אלוהים) הישן בו במצוקה גדולה the one who sleeps in a night in which (God) is not magnified, is in great distress א 4 54-55. כל דלגויה הך לילי ואהן לישראל אימם כל (צום) של הגויים כמו לילה וזה של ישראל כמו יום - מ יז 43-44. ועבד יום וליילי... וקרא לחשכה לילי - ננה 83-84. גניבת אימם וגניבת לילי גנובת יום וגנובת לילה - בר לא 39. וחלמו חלם תריון גבר חלמה בלילי אחד - בר מ 5. וחלמנן חלם בלילי אחד - בר מא 11. לילי נטרין ליל שמרים - שמ יב 42. **בלילה** by night ופלג עליון לילייוחלק עליהם לילה he divided (his forces) against them by night - בר יד 15. וקעם פרעה לילי ויקם פרעה לילה - שמ יב 30. וזעק למשה ולאהרן לילי - שמ יב 31. ואש תהי בה לילי - שמ מ 38. ויהוה אלך לקדמיון אימם... וליילי... למהכה אימם וליילי - שמ יג 21. ועמוד אש לילי - שמ יג 22. במ יד 14. אימם וליילי - ויק ח 35; במ ט 21. ואתא מלאך אלהים ליד בלעם לילי - במ כב 20. ותדחל לילי ואימם - דב כח 66.

לילייה ביטוי אדורביאלי **בלילה** by night ובעמוד נור לילה A ובעמוד אש לילה in pillar of fire by night - במ יד 14. וקעם פרעה לילה V - שמ יב 30. וזעק למשה ולאהרן לילה V - שמ יב 31. ובמיעת טלה... בלילה VN - במ יא 9.

לילייה (גזירה לאחר מן הריבוי לילואתה Backform [from the pl. n. m. **לילה** night כל יתה יומה וכל לילותה A כל היום ההוא וכל הלילה all that day and all night - שמ י 13. ויניר ית לילותה ולא אתקרב דן לדן כל לילותה A - שמ יד 20, דומה לו בפסי 21. ארבעים לילותה A (V לילואתה) - דב ט 25. משמש מאה ועשרים יום בלילואתון לא אכל ולא שתה משמש (משה ככהן) מאה ועשרים יום עם לילותיהם, לא אכל ולא שתה - תי"מ א107. **בלילה** at night וקעם פרעה לילותה A ויקם פרעה לילה Pharaoh arose in the night - שמ יב 30. ונורה תהי בה לילותה A - שמ מ 38.

לילייה lili ש"ע ז n. m. **לילה** night לילי דלית מתרבי לגוה דמוכה במרטוש חיול לילה שלא יתהלל בו (אלוהים) הישן בו במצוקה גדולה the one who sleeps in a night in which (God) is not magnified, is in great distress א 4 54-55. כל דלגויה הך לילי ואהן לישראל אימם כל (צום) של הגויים כמו לילה וזה של ישראל כמו יום - מ יז 43-44. ועבד יום וליילי... וקרא לחשכה לילי - ננה 83-84. גניבת אימם וגניבת לילי גנובת יום וגנובת לילה - בר לא 39. וחלמו חלם תריון גבר חלמה בלילי אחד - בר מ 5. וחלמנן חלם בלילי אחד - בר מא 11. לילי נטרין ליל שמרים - שמ יב 42. **בלילה** by night ופלג עליון לילייוחלק עליהם לילה he divided (his forces) against them by night - בר יד 15. וקעם פרעה לילי ויקם פרעה לילה - שמ יב 30. וזעק למשה ולאהרן לילי - שמ יב 31. ואש תהי בה לילי - שמ מ 38. ויהוה אלך לקדמיון אימם... וליילי... למהכה אימם וליילי - שמ יג 21. ועמוד אש לילי - שמ יג 22. במ יד 14. אימם וליילי - ויק ח 35; במ ט 21. ואתא מלאך אלהים ליד בלעם לילי - במ כב 20. ותדחל לילי ואימם - דב כח 66.

לילייה ביטוי אדורביאלי **בלילה** by night ובעמוד נור לילה A ובעמוד אש לילה in pillar of fire by night - במ יד 14. וקעם פרעה לילה V - שמ יב 30. וזעק למשה ולאהרן לילה V - שמ יב 31. ובמיעת טלה... בלילה VN - במ יא 9.

לילק - לית

ב7. ת"מ 350, לינד (נוכח) - בר כ 7. A. לינה (נסתר) - בר ל 33. **ליתה** (כינוי הנסתרת (!) הקפוא) - ת"מ 138.

לית שלילת הקיום *negation of existence* לפני ש"ע ותחליפיו, צירוף יחס וכיו"ב *before a noun or its substitutes* 1 גרוד *alone* פשרן מן סנין לית בלבון רתו הצילנו משונאים שאין בלבם רתיון *save us from the foes that have no mercy in their heart* - ע"ד כו 65-66. לית אלה אלא אחד אין אלהים אלא אחד *there is no God but one* - ע"ד 29. וחזה הלא לית אנש וירא כי אין איש - שמ ב 12. לית בחילן גניח באלהין דנבייה אין בכוחנו להילחם באלהיהם של הנביאים (דברי החרטומים) - ת"מ 33א. לית דן הלא אם בית אלהים אין זה כי אם בית אלהים - בר כח

17. 2 עם כינויים חבורים *with pronominal suffixes* ליתי מהימן איני מאמין *I do not believe* - ת"מ

52א. ליתי נטר לכוון גזריכוון איני שומר לכם פקודתכם (=איני מקיים לכם תפקידכם) - ת"מ 26א.

וליתך צריך מוזפה ואינד צריך להוסיף - ת"מ 273ב. מיסתיד נ במד הוה לך ליתך צריכה לעוררדיך, נ, במה שהיה לך, אינד צריכה(דבר) אחר - ת"מ 290א. תשמיש משכנה ליתה לישראל הך הוא עביד ללויאיה שירות המשכן אינו לישראל, רק הוא עשוי ללויים - ת"מ 170ב.

וחזבה ליתה עמק מן משכה A ומראהו אינו עמוק מן העור - ויק יג 34. וסניה ליתה מתוקד והסנה אינו אכל - ת"מ (ק) 86ב, מביא את שמ ג 2 (ליתא). כד בלש מיתובה ליתה יהיבה לה כאשר ביקש (קרח) מדרגה שאינה נתונה לו - ת"מ 138א. וילן דאנן ליתן עבדין רחיק מנן אוי לנו שאיננו עושים את הרחוק ממנו - ת"מ 282ב.

ידעין אנן אן ליתן אקרך כלום יודעים אנו שאיננו בעיניך כלום - ת"מ 24א (זביח הע' 1).

ליתכוון חזין מצראי עד לעלם לא תראו את המצרים לעולם - ת"מ 55א. וחילה וטובה ליתון משתאמין וכוחו וטובו אין ערוך להם (מילולית: אינם נאמדים) - ת"מ 145א. 3 בצירופים עם כינויים פרודים *with appended independent pronouns* לינה יהב לכוון תבן (MCBA לית אנה) אינני נתן לכם תבן *I will not give you any straw* -

שמ ה 10. ליתנה בגכוון (MBA לית אנה) אינני בתוככם - במ די 40א (אבל בדב א 42 (המובא כאן) VNJB לית אנה, C ליתנה). ליתה מעלם על דין ולא נסב אפים אינד מטה דין ולא נושא

אכיתו הכה לילן E לינו פה הלילה - במ כב 8. תבו שבי בדין אף אתון לילן C - במ כב 19.

לילתה א ש"ע ז' n. m. *lil*. **לילה** night ודמך עמה בלילתה ההיא A וישכב עמה בלילה ההוא *he lay with her that night* - בר ל 16.

בלילתה הדן A - בר יט 33. **ב** ת"פ *adv.* **הלילה** tonight עלי תגוז לילתה A אלי תבוא הלילה *you must come in unto me tonight* - בר ל 16. האן אנושיה עלוליה לידך לילתה A - בר יט 5. נשקינה עמר אף לילתה A - בר יט 34.

[†]לילק שם פרטי *pr. n.*

לינק ש"פ בדיל כן זעק שמה לילק A (נ"א כבל) על כן קרא שמה כבל - בר יא 9.

[†]לינק חנית *! spear* [? > lancea = חנית - LewSh 1032c]

לינק ש"ע n. **חנית** *! spear* לינקי יהבתי בעונה A את חניתי נתתי בעון *I have set My spear in the clouds* - בר ט 13. ויתגלי לינקה בעונה A ונראתה החנית בעון - בר ט 14. ויהי לינקה בעונה A והיתה החנית בעון - בר ט 16.

[†]ליס טיחה, ציפוי קיר [> לִיֶּס = ציפוי קיר - Dozy II 569b. מסופק מאוד, ע"ע נילוס. ראה ZSp 170]

פענל טח *to plaster* נסתף נסתפו ונליסה נילוס (E)A נלבנה לבנים ונטוח טיחה *let us build with bricks, and plaster (the walls)* - בר יא 3.

לית ¹תווית השלילה *particle of negation* (לא+אית. ע"ע אלית? **איי** לית אנה יכיל - נבר יט 19. **סואיי** לית את שבק אתרא - בר יח 24)

לית וכינוייה. *lit* א עם **הכינוי החבור** *with suffixes* ליתי (מדבר) - ת"מ 26א. ליתך (נוכח) - בר כ 7. ליתך (נוכחת) - ת"מ 290א. ליתה (נסתר) - ת"מ 170ב (נדר ביותר. אינו כלל בכ"י J. שכיח ממנו ליתוי (עי' להלן)). ליתה (נסתרת) - ת"מ 137ב. ליתן (מדברים) - ת"מ 24א. ליתכוון (נוכחים) - ת"מ 55א. ליתון (נסתרים) - ת"מ 150ב. **ב עם הכינוי הפרוד** *with the independent pronoun*

לינה (> לית+אנה) - שמ ה 10; ליתנה - במ די 44א. ליתה (> לית+אתה) - ת"מ 250ב. ליתו (> לית+הוא) *litu* - מ כד 17. ליתי (> לית + היא) *litu* - ע"ד כד 12. לינן (> לית + אנו) *linnān* - מי 48. לינון (> לית+אנון) - בר מב A 8; ליתנון - בר לא E 2. ג מן היסוד לינ- נוצרה סדרה חדשה בכינוי החבור: ליני (מדבר) - ת"מ

ליתה צריך תבקר על דן מימרה אין צריך שתחקור בדבר הזה (=you do not) there is no need to examine this matter - ת"מ 138א. ליתה צריך למבקר עליה אין צריך לחקור על אודותיה - ת"מ 189ב. י רבינה הגלה קמיה ליתה צריך למחדדה אכה י, גדולתה נתגלתה לפניך אין צריך לחדש כאן - ת"מ 174א [זבי"ח העי 6]. דיאן אנה עליו ליתה צריך תוכחנה אני אשפוט אותן, אין צריך שתוכיחנו - ת"מ 152א.

† לית² אריה lion [> لَيْتٌ - Lane 2684a. באה"ש המאוחרת. ע"ע לכיה. Late SA]

לית ש"ע n. **נקבת האריה lioness** אן עמה כאלית **אתנצב** לא ידמך סעד יסכם קטל A הן עם כלביה יקום לא ישכב עד יאכל טרף behold, a people! As a lioness it rises; it does not lie down till it devours the prey - ב מ כג 24 [א לִיטָה].

ליתה ש"ע n. f. **נקבת האריה** لَيْتَةُ lioness כרע רבי כאריה וכליתה מן יקימנה B כרע רבץ כארי וכלביה מן יקימנו he couched, he lay down like a lion, and like a lioness; who will rouse him up? - במ כד 9.

† **לכד** תפיסה וסגירה **seizing, joining** [מן העברית H. ע"ע צור, אחד] **קל 1 רכס to fasten** ולכדו חשנה מן עסקיו לעסקה אפודה M₂* וירכסו את החשן מטבעות אל טבעת האפוד they fastened the breastpiece by its rings to the rings of the ephod - שמ לט 21. **2 אחז to seize** צריך לי אשוב אליו ואלכד תרחו חייב אני לשוב אליו ואחז בשערו (=אדקב בו) I have to come back to Him and seize His gate - הקדמה לכתובה Pummen CR 609 (Contracts I 217, l. 5).

† **לכש** להט, בעירה **burning** [זבי"ח, המליץ 498: > גלש. א"מ לכוש יקד - כדוד נפוח - תרג' איוב מא 12. נתפרש להבה יוקדת. הוא קרוב אל ע לכש/לש = חומר בעירה - מש שבת ב א]

קל להט to burn הלא נור תנצנץ מן רגזי ותזיו סעד דפוק שיולה תסיף ארעה ועללתה תלכש דמסי טבריה E כי אש קדחה באפי ותוקד עד פתח השאול תאכל ארץ ויבולה

פנים - ת"מ 250ב [זבי"ח העי 3]. וסניה ליתו מתאכל - ש מ ג 2. ליתו דמי למאוריה אין הוא (האל) דומה למאורות - מ כד 17. ילידה ליתו הילד איננו - בר לו 30. דאלהותך ליתי אלא לגדלך שהאלוהות אינה אלא (למען) גדלך - ע"ד כד 11-12. ועבדת לה אתר וליתי פריקה מנה לעלם ועשיתי לו מדרגה ואינה נפרדת ממנו לעולם - ת"מ 289א. לינן מהימנים איננו מאמינים - מ י 48. לך נסגד ולינן טעין לך נתפלל ואיננו טועים - ע"ש א 13. לינן נעתין A לא נרד - בר מג 5. וחזה יעקב ית אפי לבן ואה ליתנון כאתמל תליתאי E - בר לא 4. עם הכינוי החבור שנצטרף אל צורה גזורה מן הצורות הדבוקות לכינוי הפרוד ליני- with suffixes appended to the backform lin- ליני עמי גרמי קמיו כלום איני רואה עצמי לפניו (לפני פרעה) כלום I do not see myself before him at all - ת"מ 7ב (דברי משה). **עברו בשלם** ליני עתיד מסגר עברו בשלום, איני עתיד לסגור (גלוי עליכם - דברי היס) - ת"מ 350ב. ואן לינך מעזר עכם הלא שיוץ תשתיץ A ואם אינך משיב... - בר כ 7. כל דלינה לפוט ורסום בעזים... גניב הוא עמי A כל אשר איננו נקוד וטלוא בעזים... גנוב הוא עמי - בר ל 33. ורבקה לינה A והנער איננו - בר מד 30, 34. **וסניה לינה פשי A** והסנה איננו אכל - ש מ ג 2. **ב** לפני פועל מפורש לשלילת הפעולה או המצב [בעשי"ח בהשפעת תחביר הערבית, זבי"ח ת"מ 22] negation of an action before a finite verb (NSH; Ar. Syntax. ZBH, TM 22) לית ירתנך דן A לא יירשך זה this one shall not inherit you - בר טו 4. דלית יתפלי מני ברי שלא ייפלא ממני דבר - ת"מ 163ב. ואתון... מסכין כל טוב ולית ימטי ואתם... מצפים לכל טוב, ולא יגיע - ת"מ 144ב. ולית ינהך נחמה ולא תועיל לך הנחמה - ת"מ 227א. לית אתבעי מנך תעבד עובד לית בחילך תעבדלא נדרש מנך לעשות מעשה שאין בכוחך לעשות - ת"מ 166א. עד תמטי לדרג לית ימטינה בר מנך כדי שתגיע למדרגה שלא יגיע אש אלה לבד ממך - ת"מ 192ב. ולית סבלת יתון ארעה A ולא נשאה אתם הארץ - בר יג 6. ושרי אתת אברם לית ילדת לה בר A - בר טז 1. לינון חכמו A - בר מג 8. לינן הוינן גשושין A - בר מב 31.

ליתה שלילה סתמית **indefinite negation אין no**

למד - למען

ת"מ 270 א.

†למד² מילית שאלה *interrogative particle* |>
[L.L.]

למד מ"ש *interrog. part.* **למה why** למד קטלת
ית אתנתך A על מה הכית את אתונך why
have you struck your ass? - במ כב 32.

†למה מילית שאלה *interrogative particle* [א"י]
למה כען בעש לך - בר ד 6. **סוא"י** למה אוקודתו יתה
לכרמי - ישע ג 14]

למה א מ"ש לסיבה *interrog. part. (causal)* **למה why**
why did you steal למה גנבת ית אלהי why
my gods? - בר לא 30. למה תמעי עברך למה
תכה רעך - שמ ב 13. למה הבעשת לעמה הדן -

שמ ה 22. למה דן נפקנן ממצרים - במ יא 20.
למה דן תעבד קנומך ריק... למה תהי אכפן
וקמיר פתור סדיר למה זה תעשה עצמך ריק...
למה תהיה רעב ולפניך שולחן ערוך - ת"מ 305ב.
למה שמקת מן קל אתתך A (E) למה שמעת
לקול אשתך why have you listened to the voice
of your wife? - בר ג 17 [פרפרזה Paraphrase].

למה ואיר עבדת דה A (E) כי עשית זאת why
and how you have done this - בר ג 14 [פרפרזה
Paraphrase]. **ב** מ"ק פותחת שאלה לתכלית
interrog. conj. (final) **למה why**
ואנו צריכינן עכשו לגלות למה נעשה אותו
מעשה we must now reveal why this matter has
occurred - ת"מ 121ב.

למך lēmak שם פרטי *pr. n.*

למך ש"פ ומתושאל אולד ית למך - בר ד 18 -
19. למך יקר ית בישתה למך כיבד את הרעה -
ת"מ 190ב. ומתושאל ללמך ומתושאל (הוליד)
את למך - אס 33.

†למלוף? [ט"ס Corr.]

למנוף? !ואלפן לזוה שם קרתה ללמלוף A
(כ"א לקדמהו) ואולם לזוה שם העיר לראשונה
- בר כח 19.

†למען מ"י *prep.* (שרבוב מן העברית. [H interp.]

למען א מ"י לתכלית *final prep.* **למען for the**

תלהט מוסדי ההרים for a fire is kindled by
my anger, and it burns to the gate of Sheol,
devours the earth and its crop, and sets on fire
the foundations of the mountains - דב לב 22 (=)
המליץ 498.

לכש ש"ע ז *n. m.* **להב** בהשאלה *fig.* **flame**
ושרה ממדנעה לפרדים עדן ית כרוביה וית
לכשה דחרבה המתהפכין A (E) וישכן מקדם
לגן עדן את הכרובים ואת להב החרב המתהפכת
he placed the cherubim, and the flame of the
turning sword - בר ג 24 (= המליץ 498).

†למד¹ למידה *learning* [מן העברית H. ע"ע אלף]
קל למד to learn ולבדיל לילמדון C (V) יילפון,
E דילפון) ולמען ילמדו so that they learn - דב
לא 12.

ענל לימד to teach ראו למדתי אתכם קיים
ומשפטים behold, I have taught you statutes
and ordinances - ת"מ 243ב, ובדומה לזה 245 א,
הכול מן דב ד 5. איש האלהים מלך שופט כהן
מלמד מעתיר מציל... (כינויי משה) - ת"מ 267ב.

אֶתְפַּעַל למד to learn מן מלו משבחתך מן
שוי דיתלמד כך מי ראוי לשבח אותך, מי
שווה שילמד ממך; who is fit to praise You,
who deserves to learn from You - מ טז 51-50.
אלין אנון אבהתן טביה לית לאוי נתלמד אלא
מנון אלה הם אבותינו הטובים, אין ראוי שנלמד
אלא מהם - ת"מ 204א.

תלמוד ש"ע ז *n. m.* **לימוד teaching** ותרחס
לחברך כותך... בהדה ממללה תלמוד חיוס רב
"ואהבת לרעך כמוך" (ויק יט 18)... בדיבור הזה
יש לימוד של חיסה גדולה בדיבור הזה
"you shall love your neighbor" (Lev 19:18) in this statement
there is teaching of great compassion - ת"מ 123ב.

תלמיד ש"ע ז *n. m.* **תלמיד pupil** [א"י תלמידא
פלגי על רביה - ירוש קידושין סד ע"ד. **סוא"י** חורין די
מן תלמידה אמר לה - מתי ח 21] טובי תהבה וטובי
תלמידה דדמין לה אשרי התהב ואשרי
התלמידים הדומים לו happy is the Taheb and
happy are the pupils who are like him - ע"ד טז
34-33. ותלמידה יהושע בר נון רבי M₂* ומשרתו
(ותלמידו)... נער - שמ לג 11. "הושע בר נון
תלמיד" [יד] משה מבחריו m משרת משה מבחריו
- במ יא 28. אה תלמידי חזק ואמץ - ת"מ 257ב.
ויהושע ברה דנון תלמיד נביה רבה משה -

לִסְקָה² ?

קנ ? וכדו לא ילפס מנון כל דילסקון לעבודה A ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמנו לעשות nothing that they propose to do will now be withheld from them - בר יא 6.

לִעֵב **laughter, derision** לעג צחוק, לעג ואתלעבו בה כל ליליא = ויתעללו בה כל הלילה - תרגו שופ יט 25. **סואיי** עם יהירא עינא ועם לעיבא לבא = גבה עיניו ורחב לבב - תה ק 5 (Horol 22h)

פעל צחק **to laugh** והא יצחק מלעב ית רבקה אתתה A והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו (Abimelech) saw Isaac laughing with Rebecca his wife - בר כו 8.

אָתְפַעַל התלוצץ **to mock** מהן יגששני אבי והי בעיניו כמטעני כמתלעב (m כמתל) [עב] A אוילי ימושני אבי ואהי בעיניו כמתעתע perhaps my father will feel me, and I shall seem to be mocking him - בר כז 12 (שרבו גיליון מן אונקלוס. [Gloss from O.

לעוב שׁעע n. m. qātol **משטת** **jester** והוה כלעוב בעיני חמיו A ויהי כמצחק בעיני חתניו he seemed to his sons-in-law like a jester - בר יט 14.

לִעוּף¹ ? [ZSp 177]

לעוף שׁעע ז n. m. ? על לעופך תלך A על גחונך תלך upon your belly you shall go - בר ג 14 (אוילי הוא עופך (ל נמשכה מן המילה שלפנייה) והא מן עוף - בעל חיים זוחל (Lane 2198c). Probably. Ar 'wp, 'creeping creature' (being a dittography of the preceding word). See SSt 1102.

לִעוּף² ?

לעוף שׁעע ז n. m. ? ולעוף שניה מן חלב A ולבן שנים מחלב his teeth are whiter than milk - בר מט 12.

לִעוּשׁ¹ ? [SSt 102]

לעוש שׁעע ז n. m. ? בלעוש אפיך תיכל מזון A בזעת אפיך תאכל לחם in the sweat of your face you shall eat bread - בר ג 19.

sake of ולמען דה אקימתך B (נייא ולבדיל וכך תלויה בכיי B) בעבור זאת העמדתך sake of this have I raised you up - שמ ט 16. **ב** מייק לתכלית **final conj.** למען **in order to** למען יעזר יהוה מתקוף רגזה E (נייא לבדיל) למען ישוב יהוה מחרון אפו in order that the Lord may turn from His blazing anger - דב יג 18. וכן הוא בעברית של ת"מ: למען יראו אתם ישראל - 72א. ובשתי מובאות מן התורה: 118א (שב יא 8); 205א (בר יח 19).

לִנוּט ?

לנוט שׁעע n. **מאכל** **food** ? ובסלה עלאה מן כל לנוט פרעה A ובסל העליון מכל מאכל פרעה - בר מ 17.

לִנּוּף ? [ע״ע נוף]

לנוף שׁעע n. **באר** ? **well** ? וחפרון לנוף עורן A ויחפרו באר אחרת well וחפרו A - בר כו 21. ועטו תמן שמשי יצחק לנוף A ויחפרו שם עבדי יצחק באר - בר כו 25. ועללו שמשי יצחק וחוו לה על דדי לינופה דחפרו... ויגידו לו על אדות הבאר אשר חפרו - בר כו 32.

לִנְיָן ? כלי בישול **pan** [טייס מן לפך (ע״ע) Corr. [from lps q.v.

לנין שׁעע n. m. **כלי בישול** **pan** ? ובשלה בלנצה A ובשלו בפרור they boiled it in pot - במ יא 8.

לִסְסָן ? [ZSp 171]

קנ ? ותלסינון ית בסר קלפתיכון A (נייא ותגזרון) ונמלתם את בסר ערלתכם - בר יז 11. וקליף דכר דלית ילסין ית בסר קלפתה... ותקטע נפשה ההיא A (נייא יתגור) ...אשר לא ימול את בסר ערלתו - בר יז 14.

לִסְקָה¹ מירוק וליטוש **polish** [> סקל ? ס סקל = לטש - PSm 2717a. השי מִסָּל - Cf. SAV.

לסיק לוטש **polisher** תובל קין עפיף לסיק כל קחף נחשה A תובל קין לטש כל חרש נחשת Tubal-Cain; was the polisher of all instruments of bronze - בר ד 22.

לעט - לפוח

אָפּפֿעל 1 נלאה to be weary בעלמה אדן מתלעי ולגו יום נקם משתנג בעולם הזה יתייגע (החוטא) וביום נקם יתייסר (the sinner) is weary in this world and in the Day of Vengeance he will be afflicted - ת"מ 201 א. 2 **נתייאש מן to give up** ויתלאון מצראי למשתי מים מן נהרה *M₂ ונלאו המצרים לשתות מים מן היאר the Egyptians will give up drinking water from the Nile - שמ ז 18. ואתלעת ארע מצרים *M₂A ותלא ארץ מצרים - בר מז 13 [השי' בר"ר 1234: "ותלא ארץ מצרים" הדה היא אתלעת].

ליעו, לעיו ש"ע נ. f. **1 ליאות weariness** טל קדושה מנשם לון מכל דוש ולעיו צל קידושו מניח להם מכל עייפות וליאות the dew of His sanctity relieves them from any toil and weariness - ע"ד כד 35-36. ובדומה לו ננה 49. דעבדת דלא לעיו עובדיך שעשית מעשיך בלא ליאות - ע"ד כד 13. וכך הוא ע"ש א 77. אתה חכמת ית כל ליותר דאשקעתן אתה ידעת את כל התלאה אשר מצאתנו - במ כ 14. קעם קדקד בדרוש ולעיו יקום נשיא בלחץ וביגע - אס 21. **2 טורח toil** מיכל דלא צבצוב ומשתו דלא בליעו מאכל שלא במשורה ומשקה שלא ביגיעה - ת"מ 212 א.

ליעו ש"ע נ. f. **ליאות weariness** ליחי תלחי אף אתה אף עמה הדן נבל תבל גם אתה גם העם הזה you and the people with you will wear yourselves out - שמ יח 18.

לעס מזון **food** [א"י עד לא יכלין למלעס מיכלה - תרגי קוהלת יב 3. ופטירא אפא להון ולעסו פ בר יט 3. ואולי נשתבש מן لِحْوَز = לקניין. but perch. corr. from Ar (Lane 667b) **חוז'א**]

לעסו ש"ע נ. f. **אחווה possession** והב להון לעסוה בארע מצרים A ויתן להם מזון בארץ he gave them food in the land of Egypt [Int. פירוש]. - בר מז 11

לפוח מין צמח **a plant** [לְפָאח (ZSp 110) - (Lane 2666c)]

לפוח ש"ע ז. n. m. **זודאים mandrake** יהבי שוי לי מלפוח בריך A תני נא לי מדודאי

לעט אכילה **eating** [השי' העליוני - בר כה 30]. **אפענל אכל to eat** הלא חלק לכהניה מן עם פרעה ואליסר ית חלקון דיהב להון פרעה A כי חק לכהנים מאת פרעה ואכלו את חקם אשר נתן להם פרעה allowance from Pharaoh, and they ate the allowance which Pharaoh gave them - בר מז 22.

לעי יגיעה וטורח **toil** [א"י לעי באורייתא - ירוש ברכות ג ע"ב. השי' כתובת הדד, 32: ותלעי עינד - KAI I, 32. ע"ע לאי, סהאי, שלהי]

קל עבר: ולאו - בר יט 11. וליאת (נסתרת) - בר מז 13 (המליץ 610: ולעת). עתיד: וילאון - שמ ז 18. תלחי (נוכח-) שמ יח 18 (המליץ 526: תלעי). בינוני: לחי lā'i - ע"ד טו 15. לעין (רבות) - בר לג 13 (המליץ 550: לחיאן). **אפעל עבר:** ואלעת (מדבר) - ת"מ 210 ב. **אתפעל עבר:** ואתלעת (נסתרת) - בר מז 13 *M₂A. עתיד: ויתלאון - שמ ז 18 *M₂. בינוני: מתלעי - ת"מ 201 א. **ליעו** לעיו liiyu - ע"ד כד 13. **ליעי** - שמ יח 18 (המליץ 526: ליעי).

קל 1 נלאה to be weary וליאת ארע מצרים... **מקדם כפנה** ותלא ארץ מצרים מפני הרעב the land of Egypt... was wearied by reason of the famine - בר מז 13. **ועאנה ותוריה לעין** (E לחיאן, B ליעון) והצאן והבקר עולת - בר לג 13. **ליחי תלחי אף אתה אף עמה הדן נבל תבל גם אתה...** - שמ יח 18. **2 נתייאש מן to give up** ולאן למשקעה תרחה (M₂) *ולאיו מן אונקלוס O) נתיאשו למצא הפתח they gave up trying to find the entrance - בר יט 11. **וילאון מצראי** למשתי מים מן נהרה (A וילעון) ונלאו המצרים לשתות מים מן היאר the Egyptians will give up drinking water from the Nile - שמ ז 18. ובדומה לו בפסי' 18 א: וילון. **3 טרח to take pains** מיכל להי ומחדד בנין דלא עצי כלום מי יוכל לטרוח ולחדש בנין שאינו חסר כלום מי יוכל לטרוח ולחדש בנין שאינו חסר כלום מי יוכל take pains to renew a building that lacks nothing - ע"ד טו 15-16.

אפענל הלאה to weary אשר אהיה אנשמת ואלעת "אהיה אשר אהיה" הרווייתי והלאיתי I relieved myself "I am who I am" (Ex 3:14) - and I wore out - ת"מ 210 ב. **ורננו עורי ברפידים** ולא אלעיתון ריננו עוד (בני ישראל) ברפידים אך לא הלאיתם they grumbled again in Rephidim, but He did not weary them - ת"מ 215 א [זב"ח הע' 1].

לפוט - לפץ

נחש חמשים [ל]לפפה ית אגניה M₂ ויעש קרסי נחשת חמשים לחבר את האהל he made fifty copper clasps for coupling the tent together - שמ לו 18 [מקור על דרך אונקלוס Inf. Onqelos' way].

† **לפף**² ליחה שבעין **ocular liquid** [ע לפלוף שחוץ לעין = לחה - מ מקואות ט ב. ביי 2719. השי ZSp 186]

† **נפיף** ש"ת **adj. זולג bleary** ועיני לאה לפיפן A (נייא רכינן) ועיני לאה זולגות Leah's eyes were bleary - בר כט 17.

† **לפף**³ אפייה ובישול **baking** [ללב עיי ביטול ההבחנה בין קולי לאטום בסוף המילה. By neutralization of mute and voiced final consonants. השי ע: ותלש ותלבב - שמי"ב יג 8] **אפנל** בינוני פעול **pass. pt. לחם (baked)** **bread** ואהב לכוין מלף בקנייכוון A ואתן לכם לחם במקניכם I will give you food in exchange for your cattle - בר מז 16.

† **לפץ** כלי לבישול **pan** [> λπάς Krauss 318- א"י ומבשלין ליה בלאפיסיא - מי"ל במ יא 8]

† **לפץ** ש"ע ז **n. m. כלי בישול pan** וכל דמתעבד בלפץ ועל טיגן לכהנה VMCBA וכל נעשה במרחשת ועל המחבת לכהן and all that is prepared on a pan or a griddle shall belong to the priest - ויק ז 9. ועבד... ית לפציה וית דודיה M₂ ויעש... את הסירות ואת היעים - שמ לה 3 (המליץ 539: לופיציה).

† **אנפץ** ש"ע ז **n. m. כלי בישול pan** ותעבד קדרין לקטמה ואלפציו ותלויו B ועשית סירתיו לדשנו ויעיו ומזרקותיו you shall make pots for it to receive its ashes, and shovels and basins - שמ כז 3.

† **נופץ** ש"ע ז **n. m. כלי בישול pan** במדורן עלוי לופץ בסרה A בשבתנו על סיר הבשר when we sat by the flesh pans - שמ טז 3 (המליץ 539: לופיץ).

† **מנפץ** ש"ע ז **n. m. כלי בישול pan** ואם מנחת מלפץ קרבנך סלת במשח תתעבד ואם מנחה if your meal offering is a meal offering in a pan, it shall be made of choice flour in oil - ויק ב 7.

בניך - בר ל 14 [א"י: מן לפאח]. הקליל מסבתיך ית בעלי ותסבי אף ית לפוח ברי A המעט קחתך את בעלי ולקחת גם את דודאי בני - בר ל 15.

† **לפוט ?**

† **לפוט ?** וכל נקי שחום בכשבין ורסום ולפוט בעזיה ויי גרסי A ...וטלוא ונקוד בעזים והיה שכרי - בר ל 33.

† **לפי"ד** אבוקת אש ואור **torch** [א"י ית קלייה וית לפדיה - קתיג שמ כ 14. (Klein Gn 27)]

† **לפי"ד** ש"ע ז **n. m. לפי"ד torch** והא תנור בער ולפי"ד דאש והנה תנור עשן ולפי"ד אש, behold a smoking stove and a flaming torch - בר טו 17 (= המליץ 501). וכל עמה שמע ית קליה... וחזים ית לפידיה וית טורה להב וכל העם שומעים את הקלות... וראים את הלפידים... - שמ כ 14. מובא גם ב-מ טז 73: labbdayyā. האש בין הברד על ארץ מצרים לפידיים מוקדים האש (אשר) בין הברד על ארץ מצרים היא לפידיים בוערים - ת"מ 6א2. וקלין וברקין ולפידיים ואש להבה - ת"מ 265א2.

† **לפס**¹ ? [אולי מן כהה עיניים = lippus ZSp 170] **אָתְפַעַנְל נִיטְשְטֶשֶׁה רֵאִיִתּוּ ? to be dim eyed** ואתלפס נח מן חמרה A נעכר (עינו של נח מפני היין A אתלפס עיניה מן חמרה A נעכרו העיניים מפני היין the eyes were dimmed by the wine - בר ט 24. [הקיש מן בר ט 24 הדומה לו: נתבהרו העיניים].

† **לפס**² ? [אולי מן כהה עיניים = lippus ZSp 170] **פענל ?** וכדו לא ילפס מנון כל דילסקון לעבודה A ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמנו לעשות - בר יא 6.

† **לפף**¹ חיבור **coupling** [מן אונקלוס O] **פענל חיבר** to join וחמש יריעאתה לפף אחדה לאחדה M₃ וחמש יריעות חבר אחת לאחת he joined the five cloths to one another - שמ לו 10.

† **לפפה** ש"ע נ **n. f. חיבור coupling** ועבד פרפי

לקדה - לקי

האש (= הלוחות) - מ יד 107. ובאתרה דדבח אנדה זרע וזרע ולקט מתמן שגר מד זרע ובמקום שזבח (אברהם) הביא זרע וזרע ואסף משם תבואת מה שזרע - ת"מ 220א. אנש לפם מיכלה לקטו - שמ טו 18. אן אלקט שנג חרבי ואתחיד בדינה אדי אעזר פריה לעאקי ולסנאי אמרק E אם אוחו בלהב חרבי ותאחו במשפט ידי, אשיב נקם לצרי ולשנאי אשלם - דב לב 41 [המיר שינון באחיזה בהקבלה לצלע השנייה של הפסוק]. ולקוט חצדך לא תלקט ולקט קצירך לא תלקט - ויק יט 9. תתובתה הי תרח גנתה דאילנה טובים טוב למן ילקט ממנה ויכל התשובה היא שער הגן שעציו טובים. אשרי מי שיקטוף ממנו ויאכל - ת"מ 305ב. ואמר יעקב לאחיו לקטו אבנים - בר לא 46.

מלקטה כיומה שביעאה נפקו מן עמה למלקטה ולא אשקעו ביום השביעי יצאו מן העם ללקט ולא מצאו - שמ טו 27.

לקוט ש"ע n. m. qitūl **לקט gleanings** ולקוט חצדך לא תלקט ולקט קצירך לא תלקט shall not gather the gleanings after your harvest - ויק יט 9.

לקט ש"ע n. m. **לקט gleanings** ולקט חצדך לא תלקט - ויק כג 22.

לקיט ש"ע n. m. **לקט gleanings** ולקיט חצדך לא תלקט C - ויק יט 9.

מלקטה ש"ע n. f. **מכלי במשכן receptacle** ומלקטיה ומחתייתה דהב דכי ומלקחיה ומחתייתה זהב טהור pans of pure gold - שמ כה 38; לו 23. וית מלקטיה וית מחתייתה - במ ד 9.

לקט 2 **שמוק shrivelling** (لقطة = שפל - Lane 2670b. טל ג עח)

נקיט ש"ע **adj. צמוק shrivelled** והא שבע נקלופין צלילין ולקיטין ושקיפין קדום A והנה שבע שבלים צנימות דקות ושדפות קדים behold seven ears, shriveled, thin, and scorched by the east wind - בר מא 23.

לקי 1 **מכה, נגע blow, strike** [א"י וילקי וימות - נ שמ כב 1. **סוא"י** חטיא וכותניא לא לקי - שמ ט 31] **קל עבר: לקו - שמ ט 31 (= המלוי 496)**. עתיד: תלקי - בר יט 15 A. בינוני: לקין (רבים) lāqon - מ א 30.

לקדה 1

לקדה ש"ע n. **! אתי נבני לנן קריה ולקדה** A הבה נבנה לנו עיר ומגדל - בר יא 4.

לקח נטילה **taking** [עש"ח NSH. ע"ע נטל, נטב] **קל לקח to take** ויתכון לקח יהוה ואפק יתכון מכור ברזלה E ואתכם לקח יהוה ויוציא אתכן מכור הברזל the Lord took you and brought you out of that iron furnace - דב ד 20. **כי אין אויב יקח שלל אויביו אלא מבתר דיקטלה ופרעה אמר כי יהרג אתם מבתר דיקה כל שללם - ת"מ 388**. לקח מממי היאר ושפך ביבשה - ת"מ 61א. **יום בו כל נפש גווה לקחה (יום נקם הוא) יום בו כל נפש לוקחת את שכרה - ת"מ 237א**. כן הוא בא בת"מ במובאות מן התורה: 58א (שמ יד 11), 75א (שמ יד 6), 162ב (דב כז 25), 223א (דב לב 11). מובאה היא גם באס 19א (במ כז 18).

מקח ולמקח מה דו לון חלק ולקחת מה שהוא חלקם (של הכוהנים) - ת"מ (ק) 53.

אֶתְפַּעַל הכול ע"פ שמ ט 24 **ניצת to be kindled** ואש הברד אשר אתלקחת שם the fire of the hail which was kindled there - ת"מ (ק) 31. **אשתה מתלקחה לגו לבה דברדה - ת"מ (ק) 12א**.

לקט 1 **איסוף gleaning** [א"י לקטו אבנים - קתיג בר לא 46 - Klein Gn 63. **סוא"י** ויפוק קהלא וילקטון - שמ טו 4]

קל בינוני פעול: לקיטין lāqqitān - מ יד 119 (ועי זבי"ח שם על ההכפלה). **פעל עבר: ולקט wlaqqat** - מ יד 107. עתיד: תלקט - ויק יט 9 (= המלוי 500). ציווי: לקטו - בר לא 46 (המלוי 500: לקטון). מקור: מלקטה - שמ טו 27. **לקוט - ויק יט 9. לקט - ויק כג 22 (= המלוי 500)**. **לקיט - ויק יט 9 C**. מלקטה - במ ד 9.

קל לקח, אסף to gather לקיטין מן כריה טוב מאד (הרחמים) לקוטים ממקור "טוב מאד" (the mercy) is gleaned from the source (Gen 1:31) - of "very good" - מ יד 119. **לקיטין מן קדשה (הלוחות) לקוחים מן הקודש - א"ד ג 17**.

פעל לקט to gather ולקט יוסף ית כל כספה דאתשקע בארע מצרים וילקט יוסף את כל הכסף Joseph gathered in all the money that was to be found in the land of Egypt - בר מז 14. **ולקט פדין מן אשתה ולקח (משה) פרות מן**

נלקי ונביו כמה נלקה ונתבזה - ע"ד יא 20.
סחנתך דעמרת בזכותך אזלה לחרבנה בחוביה
ומלקיה במטרה דלבטה נחלתך אשר בנית
בזכותך הולכת לחורבן בעוונות ולוקה במטר
הקללה - ת"מ 253א.

לקי² השלכה **throwing** > ألقى = השליך -
[Lane 312b]

אפענל השליך to throw ויהוה הלקי על
סדם ועל עמרה פצטי ונור A ויהוה המטיר
the Lord threw on Sodom ואש גפרית ואש
and Gomorrah brimstone and fire - בר יט 24.
ותלקי עלינו חטי[ה] A והבאת עלינו אשם -
בר כו 10. כל ברה ילידה דיתיליד לעבראי לנהרה
תלקון A כל הבן הילד לעברים היאר תשליכון
- ש מ 22.

לקם אכילה **eating** (השי' القم = האכיל קורטוב -
Lane 3012a. ע"ע לגם)

אפענל האכיל to feed אלקמני שבי מן סמוקה
סמוקה הדן MJCB (= המליץ 454) הלעיטני נא
feed me some of that red האדם הזה
stuff - בר כה 30 *M₂ אלגמני. נראה שזה עיקר
והצורה שלפנינו נשתנתה בהשפעת הערבית. אי"ס:
اطعمني.]

לקסה שם מקום **pr. n. (place)**

לקסה ש"פ ובנה ית נינוה... וית לקסה וית
עספה בין נינוה ובין לקסה היא קרתה רבתה
A ויבן את נינוה... ואת כלח ואת רסן בין
נינוה ובין כלח - בר י 11 - 12.

לקף¹ שריצה וזחילה **creeping, crawling** >
لقف = הריון - [Dozy II, 552b ?]

קל שרץ to swarm with וית כל נפש חיתה
דרמסת ולקפת מיה A (E) ואת כל נפש החיה
הרמשת אשר שרצו המים every living
creature that moves, with which the waters
swarm - בר א 21.

אתפענל שרץ to swarm יתלקפון מיה לקוף
נפש חיה A (E) ישרצו המים שרץ נפש חיה
the waters bring forth swarms of living
creatures - בר א 20.

לקוף ש"ע n. m. 2 שרץ **creeping creature**

אפעל עבר: אלקו - בר יט 11. עתיד: נלקי - ת"מ 165ב.
אתפעל עבר: הלקו - ת"מ 377. עתיד: נלקי nillaqqi -
ע"ד יא 20. ציווי: הלקי - ת"מ 664. בינוני: מלקי - ת"מ
644. ומלקיה (נ) - ת"מ 253א.

קל לקה פע"ע **to be beaten, struck intrans.**
וכתנה וסעריה לקו EC (B הלקו) והפשטה
והשערה נכו the flax and barley were struck
ש מ ט 31 (= המליץ 496). ולקו ספרי בני ישראל
(NMB ואלקו) ויכו שוטרי בני ישראל
foremen of the Israelites were beaten - ש מ ה 14.
האנה הלקי לממית A הנה אנכי לוקה למות I
am struck to death - בר כה 32 [השי' פסי 30: עקיץ
ע"י נחש. Cf. v. 30: struck by a snake]. וילן ומה
לקינן מן דינים - ת"מ 93ב. פן תלקי בעוב קרתה
A פן תלקה בעון העיר - בר יט 15. וכדו לית
תלקנון (י) ולית יתקף בעיניכוון A (*M₁)
תתנאןססון = תיחלשו, MJEB תצטערון) ועתה
אל תעצבו... - בר מה 5. דלא תלקון בכל עובתון
m פן תספו בכל חטאתם - במ טז 26. ואה
עבדיך לקים NEB (C לקין) והנה עבדיך מכים
- ש מ ה 16. אנן לקין בתשניקיה אנו לוקים
בייסורים - מ א 105,30. עד אימת אנן לקין
בדיניה - עד מתי אנו לוקים בעונשים - ת"מ
276. ארע מצרים לקיה בדילך - ת"מ 29א. שבליים
לקיאן m₂ - בר מה 6, 23.

אפענל הכה to strike וית גבריה דתרח ביתה
אלקו בסמיונים ואת האנשים אשר פתח ביתם
הכו בסנורים they struck with blindness the
men who were at the door of the house - בר יט
11. וילן אן נלקי קנומן באדינן אוי לנו אם
נכה את עצמנו בידנו - ת"מ 165ב. וילקון גרמון
בתשניק יום נקם ויכו את עצמם בייסורים
ביום נקם - ת"מ 231ב.

אתפענל הוכה to be struck ביד קשטה
הלקו ולית לון תקומה ביד קשטה והוכו ואין
להם תקומה by the True One they have been struck
and they have no recovery - ת"מ 77ב.
ואלקו ספרי בני ישראל NMB ויכו שוטרי בני
ישראל - ש מ ה 14. ביום נקם יתלקו ביום נקם
ילקו - ת"מ 185ב. הן הוה כך מלקי חלקי מיני
דיניה מזדיאנין לך אם יש בך ללקות, לקה
במיני העונשים המזומנים לך - ת"מ 64א. ואשכר
ואלקי בגו משכנה A (E) וישכר ויתגל בתוך
אהלו - בר ט 21 [דרוש: חלה מפני השתייה]. כמה

לקף² - לשן

8 like the taste of the marrow of the oil במ יא 8 מובא בפיטו של עבד אל (Cow 310). טעמו כמעפים בסולך ובזבן כלשדה שמינה טעמו כצפחית בדבש (ובאותה) העת כלשד השמן - ת"מ 225 א [זב"ח הע"י 5]. ותפל על לבך כלשד השמן - בן מניר (Cow 387).

† לשם¹ אבן יקרה a gem לשם זוזין וברולין - נ ש מ כח 19

לשם² ש"ע ז n. m. לשם a gem לשם שבו ואהלמה - שמ כח 19, לט 12.

† לשם² סתר : concealing [ע"ע כמן, שגב]

פנעל ! ואזל מלשם VN (נ"א מכמן, מתשגב) וילך שפי הלשון he went off hiding - במ כח 3 (= המליץ 598).

לשן אבר מאברי הדיבור tongue ← דיבור speech א"י ערבב י"י לשני כל דיארי ארעא - נ בר 9. סוא"י לא יהור כלב בלישנה - לא יחרץ כלב לשונו - שמ יא 7

לשן ש"ע נ n. f. 1 לשון אבר הדיבור tongue organ of speech חיל לשנך ולא יקרבנה משתוק חזק את לשונך ולא תקרב אליה שתיקה enforce your tongue; let silence not get near it - ת"מ 7א. מן נצב לשנה בפמה מי הציב את הלשון בפה - ת"מ 14ב. לא יזוע כלב לשנה לא יחרץ כלב לשונו - שמ יא 2. 7 דיבור speech דלא ישמע אנש ית לשן עברה אשר לא ישמע איש את שפת רעהו so that they shall not understand one another's speech - בר יא 7. יקיר פם ויקיר לשן אנה כבד פה וכבד לשון אנכי I am slow of discourse and slow of speech - שמ ד 10. לשנה כחרב שליף - ת"מ 284א. תמן בלל יהוה ית לשן כל ארעה שם בלל יהוה את שפת כל הארץ - בר יא 9. 3 אומה nation יששכר חמר תותכים רבע בין לשניה VM₂C יששכר חמור גרים רבץ בין המשפחתים Issachar is an ass (i. e., servant) of sojourners, - בר מט 14. crouching among the nations

לשן הקודש עש"ח NSH. כינוי ללשון העברית Hebrew קראו הנאדרי בקדש חדש האביב כלשן הקדש "majestic in holiness" (Ex 15;11) in the month of the ear, in the holy language - פינחס (Cow 192).

יתלקפון מיה לקוף נפש היה A (E) - בר א 20.

† לקף² (ט"ס מן לקי² = השליך (ע"ע). Corr. 154 [from lqy²; see ZSp

קל השליך ולקפת ית ילידה כתי חד סולסיה A (נ"א ורמת) ותשלך את הילד תחת אחד השוחים she cast the child under one of the bushes - בר כא 15.

† לקף³ ?

קנ ! לית ילקפון עובדי באנשה A (E) לא ידון רוחי באדם - בר ו 3.

† לקש איחור lateness, remoteness א"י לקשיה דלבן - בר"ר 855. השי קתיג לקשיה = העטופים Klein Gn 53. סוא"י לקישא גר הוו = כי אפילת הנה - שמ ט 32. וכך ס לקישא = אפילת. Feghali 74,94. פרי מאוחר. ע"ע קיש

פנעל הרחיק to send far away וילקשון ויתשם the Lord uprooted them - המליץ 615 ע"פ דב כט 27 [ליתא].

לקיש א ש"ית צעיר נולד מאוחר young born later ויתן מטר ארעך בזבנתה בכיר ולקיש ויתן מטר הארץ בעתו יורא ומלקוש he will give the rain for your land in its season, the early rain and the later rain - דב יא 14 (= המליץ 516). לא יתעבד כן באתרינן למתן לקישתה לקדם בכירתה m לתת הצעירה לפני הבכירה It is not the practice in our place to marry off the younger before the older - בר כט 26. והוון לקישיה ללבן *M₂ (C לקשיה) והיו העטופים ללבן - בר ל 42 (= אונקלוס O). ב ש"ע ז n. m. איחור lateness ובלקישא עאנה A ובהעטיף הצאן when the young animals were born (lit.: at the lateness of the flock) - בר ל 42 (כלומר בעת היחוס המאוחר. C^{ar}. וענד חריפיה. ע' Dozy I 364).

לקישיה ש"ע נ n. f. איחור lateness ובלקישת עאנה C ובהעטיף הצאן at the late delivering of the flock - בר ל 42 [ע"י לעיל. קת"ג: ובלקישיה ענה].

† לשד עיקר השמן marrow [עש"ח NSH]

לשד ש"ע ז n. m. לשד marrow והוה טעמה כטעם לשד משחה E (לשד - המליץ 501) והיה טעמו כטעם לשד השמן and the taste of it was

לשון העברי בעשי"ח כינוי ללשון העברית **Hebrew**
NSH קרא יהוה שם חדש האביב בלשון העברי
the Lord אביב כי הו... אב לכל החדשים
called the name "the month of the ear" in
Hebrew language, for it is the father of all the
months - פינחס (Cow 19).

לשון שיע נ *n. f.* **לשון language** [עשי"ח NSH]
ולא אשננת לשונן לא שיננתי לשונם
- not repeated (*i. e.*, learned) their language
ת"מ 14א. גבר ללשונה לכרניהון (E)A - בר י 5.

מ

עתיד מפרסי מלגוה פליאן שאתה עתיד לפרסם מתוכו מופתים - ת"מ 8א. אהיה שלחני אליכם משלם אהיה שלחני אליכם משלם - ת"מ 9ב. אלהה דאבהתכון אתחזי לי בנהר מדילה אלהי אבותיכם נראה לי באור משלו - ת"מ 10א. פרקת לון מכל לחץ גאלת אותם מכל לחץ - מ א 11. לעל מטור סיני מעל הר סיני - מ 345. חברה לשיע *with nouns* ולא יסטי ממדעה כלום ולא יסטה מדעתו כלום nothing can be dislodged from his mind - ת"מ 11א. מסגי נפקת ממצרים (מזמן) רב יצאתי ממצרים - ת"מ 14א. הוא בתשניק חיול מיום דשכנתה הוא בייסורים עצומים מיום שמשכנתיו - ת"מ 6א.

מ³- תווית שאלה *prefixed interrog. part.* [נוצרה מן הצמדת מה אל שאחריה. *From the independent [particle mh.*

מ- תווית השאלה צמודה לשאחריה *interrog. part.* מה **what** ואמר מלכי הגר (ני"א מה ליך, מה לך) מלכי הגר Hagar, what happened to you - בר כא 17 [אבל ההגייה מפרידה: [mâ liki].

מ⁴- תווית הקריאה *interj.* מ- תווית קריאה צמודה לשאחריה *prefixed interj.* הוי! ומתרים מגוג מלכה ECB וירם מגוג מלכו ו O Gog, is exalted במ כד 7 [ההגייה: mâgog. השי מאשר - בר מט 20 mâšor [.(mâšor]

מאד יכולת, ריבוי **might** [מן העברית בשומרונית. בעיקר במובאות מן התורה. NSH, occurs mainly *in the Torah* [quotations from the Torah

מאד **me³od** א שיע ז. **מאוד** **might** ואתרחק מנה בכל מאדך (the Curse) with all your might לבכנו ובכל נפשנו ובכל מאדנו - ע"ש ב 14 (ע"פ דב ו 5). **ב** מגביר שמות תואר *intensifier (of* **exceedingly, much** **מאוד** *adjectives)* רוח ים חזק מאד - ת"מ 359. מתכלל עד בא דבר כבד מאד - ת"מ (ק) 32א. וגם האיש משה גדל מאד - ת"מ (ק) 86א.

מ¹ האות השלוש עשרה באלף בית. סימן המספר 40. The thirteenth letter of the alphabet. Symbol of the number 40.

מ, מים **mim** א שיע נ. **האות מס Mem** מ מגליה איקר רב מ (במילה יאמין) מגלה כבוד גדול Mem manifests great glory (in the word Amen) - ת"מ 139א. אמונה... ובריש אלין אגלת א אלהותה מ נביותה ו בריתה נ כהנתה ה חמשית ספריה יאמונה! היא ראשי התיבות: א - אלהות, מ - נבואה ... - ת"מ 189ב. **1** מספר מינה **cardinal number** ארבעים **forty** מ מניאן שניה דהות רחותה לגון מ הוא מספר השנים שהייתה רעותה בהם (במדבר) forty is the number of years during which the divine Favor was present (in the desert) - ת"מ 189א. <מ קדמאיתה> עקרי בריתה... מ תנייתה מניאן יומי צומיו המים הראשונה (שבמילה יתמיס') היא יסודות הבריאה... והמים השנייה ימי צומיו (של משה) - ת"מ 184א. ירד אלף ז ומ וחק שתה ירד למד 847 שנה - אס 4ב. ופקד פרעה דיתפרשו נשיה מן גבריה מ יום ציוה פרעה שיתבדלו הנשים מן הגברים ארבעים יום - אס 14ב. **2** מספר סודר **ordinal number** הארבעים **the fortieth** קח לך את יהושע... והקימה לקדם אלעזר... בשנת המ... והועמידו ולפני אלעזר... בשנת הארבעים take Joshua... and present him before Eleazar... in the fortieth year - אס 19א.

מ²- תווית היחס *prep.* [נדירה לפני שמות עצם לעומת ימן השכיחה ממנה (ע"מ), *Rare before nouns,* [where usually mn occurs.

מ- תווית היחס *prep.* מן **from** **1** חבורה לכינויים *with suffixes* קח ממני אלהות וחזק בה את נבואתך from me divinity and fortify your prophethood with it - ת"מ 5א. ולית חורי לבר מנה ואין אחר מלבדו - ת"מ 3ב. אתחזי מנון תלתה לאברהם נראו שלושה מהם לאברהם - ת"מ 4א. ואת טב מנון ואתה טוב מהם - מ ג 44. **2** חבורה למיליות *with particles* מכדו ולדאתי מעתה ולהבא - ת"מ 7ב. דאתה

עשתה כל זאת וגאונה יתר על כל דבר daeth
 does all this and its status is greater than
 anything - ת"מ 309ב. מי כמוך אה עשה כל
 המאומות "מי כמוך" (שמ טו 11), הוי עושה כל
 הדברים - ת"מ 89א. דהיא צמתת לכל המאומות
 שהיא ("השירה הזאת" - דב לא 30) כוללת כל
 דבר - ת"מ 176א ק: דהיא אחסנת כל כלום. זביח העי
 2. רבין כהנתה רבין חיול עד מותר ואיקרה
 יתר על כל מאום גדולת הכהונה עצומה מאוד
 וכבודה יתר על כל דבר - ת"מ (ק) 48ב. שלשה
 מאומות בנביותו הגלו שם יהוה הגדול והאות
 והכהן - ת"מ (ק) 30א. **2 לא כלום** אחרי מילית
 שלילה *nothing after a neg. part.* לית רחצון
 כותך ולא מאום כותך אין ביטחון כמוך ולא
 כלום כמוך *there is no safety like You and nothing like You*
 בראשית שרוי ויום נקם חסול תריון לא יבטלון אליו לית
 מקדם עליון מאום לעלם "בראשית" היא
 תחילה ו"יום נקם" גמר. שניהם לא יחילו.
 אלה, לעולם אין קודם להם דבר - ת"מ 188א.
 ומאום לא ידמי לך ודבר לא ישווה לך - ת"מ
 89א.

מאן¹ סירוב **refusal** [מן העברית H]

אתפעל מאן to refuse ואמאן אביו ואמר
 עכמת ברי עכמת VC (ומעי, maA, וסריב
 - מן אונקלוס O) וימאן אביו ויאמר ידעתי בני
 ידעתי "I know, my son, I know" - בר מח 19.

מאן² כלי **vessel, instrument, garment**
 [א"י מן דחסף - נ ויק יא 33. סוא"י מאנן דכסף - שמ
 יא 2]

מאן ש"ע ז n. m. **1 כלי קיבול vessel** ומלו ית
 מניון מיר וימלאו את כליהם בר *they filled*
their bags with grain - בר מב 25. וכל משקה
 דישתה בכל מאן יסתבוכל משקה אשר ישתה
 בכל כלי יטמא - ויק יא 34. ומאן עסף דתבשל
 בה יתבר ואם במאן נחש בשלת וימרק וישטף
 במים וכלי חרש אשר תבשל בו ישבר ואם
 בכלי נחשת בשלה ומרק ושטף במים - ויק ו
 21. ויסב כהנה מים קדישים במהן חסוף - במ ה
 17. **2 כלי מלאכה utensil** וית כל מני עבדת
 משכנה ואת כל כלי עבדת המשכן *all the*
utensils for the service of the tabernacle - שמ
 לט 40. ואם במאן ברזל מעתה ומית ואם בכלי
 ברזל הכהו וימת - במ לה 16. **3 נשק weapon**
 ואתגבר גבר ית מאני קרבה ותחגרו איש את
 כלי מלחמתו *every man of you girded his*

עד מאד intensifier מגביר **exceedingly, much**
 ברבו רבה יתיר עד **מאד** *in exceedingly great glory* 43א.
 שרצים דלים עד מאד שרצים חלשים עד מאוד
 - ת"מ 61ב. ולא אמנו רק סרו עד מאד ולא
 האמינו (בני ישראל) אלא סרו עד מאוד - ת"מ
 58א. המים בים סוף היו יעלו עד מאד - ת"מ
 62ב. המטיר ברד ועמו נתן קולות רבות עד
 מאד - ת"מ 62א.

מאה שם מספר **numeral** מאה **hundred** [א"י]
 מאה תאנין - ירוש דמאי כד ע"ג. סוא"י מיא כפלני -
 לוקס ח 8]

מאה mā מ יד 105. ריבוי: מואן mābān - ע"ד כ 3
 [באה"ש המאוחרת משמש כבעמד היחיד. *Supplants*
[the sg. in late SA זוגי: מאתים - בר לב 15.

מאה ש"מ **numeral** מאה **one hundred** מאה
 ושתינ צדנס צעם מאה וששים פעמים צם
 (משה) *fasted one hundred and sixty* (Moses)
 times - מ יד 105. ואשקע בשתה ההיא מאה
 שערים - בר כו 12. וזבן ית ששיות עקלה...
 במאה קשיטה ויקן את חלקת השדה... במאה
 קשיטה - בר לג 19. לסכום מאה שנה וארבעים
 שנה - ת"מ 53א. שת מואן אלף - ת"מ 20ב.

מאון 1 ריבוי **pl. מאות hundreds** ש
 מואן **דאלפים** הון **hundred** thousands
 - ע"ד כ 3. ושת מון רכב בחור - ת"מ
 54ב. ארבע מון שנה ארבע מאות שנה - בר טו
 13. **2** יחיד **sg. מאה one hundred** ש
 מואן שתה A (ני"א מאה) שת בן מאת שנה
 old *Seth was one hundred years* - בר יא 10.
 הלבך מואן שתה אוליד A (ני"א מאה) הלבן
 מאת שנה אוליד - בר יז 17. ויהון יומיו מואן
 ועשרין שתה A (ני"א מאה) והיו ימיו מאה
 ועשרים שנה - בר ו 3.

מאתים זוגי **dual** **two hundred** [סוא"י]
 מאתינ אמין - יוחנן כא 8 עזין מאתים (ני"א תרי
 מואן) עזים מאתים *two hundred goats* - בר לב
 15. שבעים שנה ומאתים שנה - בר יא 17. וית
 פרקני תלתיתה ושבעיתה ומאתה דיתריים
 (ני"א ומאתיה) ואת פדוי השלשה והשבעים
 והמאתים העדפים - במ ג 46.

מאום mē'om ביטוי הסתמיות **expression if**
indetermination מאומה, דבר **anything** [מן
 העברית. נשתגר בעש"י NSH *Frequent in*]

מאום ש"ע ז n. m. **1 דבר anything** ד עבירה
 כל הדה ורבינה יתר על כל מאום (האות) ד

מאן³ - מגדן

מבצר mābāšar שם פרטי *pr. n.*
מבצר ש"פ ואלין שמהת רבני עשו... רבה תמונע... רבה מבצר... (A מבצר) ואלה שמות אלופי עשו... אלוף תמונע... אלוף מבצר - בר לו 40 - 42.

מבשם mābāšām שם פרטי *pr. n.*
מבשם ש"פ ואלין שמהת בני ישמעאל... נבאות וקדר ואדכאל ומבשם... - בר כה 13.

מגבעה כיסוי לראש **head covering** (מונח שאול מן העברית: מבגדי הכהן. [H term])
מגבעה ש"פ נ. *n. f.* **מגבעת cap** (הריבוי הזכרי בא רק באה"ש המאוחרת. *The m. pl. occurs in late SA only.*)
מגבעת וּמגבעת תעבד לון make for them caps - שמ כה 40. ותשקע לון מגבעת (B מגבעת) ויחבש להם מגבעות - שמ כט 9. ושקע לון מגבעת (BA מגבעת) - ויק ח 13. וית גדדי מגבעתן מילת - שמ לט 28. והמצנפת ושריאני קטף ומגבעיה והמצנפת ומכנסי בד והמגבעות - ת"מ 111ב.

מגדד שם פרטי *pr. n.* (כינויו של קורח על פי המיזוג של קרח/קרע. ע"ע גוד *Epithet of Qorah*, [following the merger of Qrh/Qr^c. See gdd².])
מגדד ש"פ ונסב מגדד בר יצהר M₁B ויקח קרח... - במ א 14.

מגדיאל mag'dil שם פרטי *pr. n.*
מגדיאל ש"פ ואלין שמהת רבני עשו... רבה מגדיאל ואלה שמות אלופי עשו... אלוף מגדיאל - בר לו 40 - 43.

מגדל magdāl שם מקום *pr. n. (place)*
מגדל ש"פ וישרון... בין מגדלה ובין ימה ויחננו... בין מגדל ובין היס - שמ יד 2.

מגדל עדר magdāl 'ādār שם מקום *pr. n. (place)*
מגדל עדר ש"פ ונטל ישראל וקבע משכנה מלעל למגדל עדר - בר לה 21.

מגדן דבר מובחר, יקר ערך **choice** (א"י פירי מגדני - נדב לג 14. s מגדונא = פרי - PSm 2002)
מגדן ש"פ ז. *n. m.* **1 מבחר choice** אכלה

weapons of war - דב א 41. תלי שבי מניך מרמייתך וקשתך שא נא כלך תליתך וקשתך - בר זו 3. **4 תכשיט jewellery** וקודש עסקה גימון וגולה כל מני דהבחח ונוס טבעת עגיל וכמו כ כל כלי זהב brooches and earrings and signet rings and armlets, all sorts of gold jewellery - שמ לה 22. גבר דאשקע מאן דהב קטלה ושיר עסקה גימון איש אשר מצא כלי זהב אצעדה וצמיד טבעת... - במ לא 50. **5 לבוש garment** [א"י מאנין דעמר - ירוש כלאים לב ע"ד. **סוא"י** ומאן דבסס אתקן עלי - מעיל צדקה יעטני - ישע סא 10] ונסבת רבקה ית מאני עשו ברה... ואלבשת ית יעקב ברה זעורה (M₆ A*M₁) **לבושי MJECB** (רקיעי) ותקח רבקה את בגדי עשו בנה... ותלבש את יעקב בנה הקטן Rebecca took the garments of Esau her son... and put them on Jacob her younger son - בר זו 15. לא יהי מאן גבר על אתה ולא ילבש גבר תכסית אתה לא יהיה כלי גבר על אשה ולא ילבש גבר שמלת אשה - דב כב 5.

מאן³ אולי **perhaps** (> מא.אן. א"י מא אס תנוח מחתיה מנכון - אולי יקל את ידו מעליכם - תרג שמי"א 5. טל לשון, 56)

מאן ת"פ **אולי perhaps** **מאן** לא תהך אתה בתרי אולי לא תלך האשה אחרי perhaps the woman will not follow me - בר כד 39. **מאן** ימשעני אבה אולי ימושני אבי perhaps my father will feel me - בר זו 12. **מאן** יתלי אפי אולי ישא פני - בר לב 21. **מאן** אכל למגחה בה אולי אוכל להלחם בו - במ כב 11. ודחכם יתן לא נשבקנה מאן רחותה תתחזי בעלמה ואת אשר הורה אותנו לא נעזבנו, אולי רעותה תיראה בעולם - ת"מ 241א. נגשם על קשתה... מאן נמטי אל שביל אצלחותה נבטח בקשטה... אולי נגיע אל דרך ההצלחה - ת"מ 244א.

מה אן ת"פ **אולי perhaps** מה אן יחסרון חמשיתי זכאי חמשה C אולי יחסרו חמשים צדיקים חמשה what if the fifty innocent should lack five? - בר יח 28. ובדומה לזה פס' 32, כד 5 *M₁) מה אס).

מבסר שם פרטי *pr. n.* (כינויו של גד על פי התרגום לבר ל 11. 11 *Epithet of Gad*, following Gen 30:11.)
מבסר ש"פ למבסר אליסף בר דעואל m לגד אליסף... - במ א 14.

†מגלס ישיבה **sitting** | < مجلس - Lane 444a.
טלג עח)
מונס ש"ע ז. *n. m.* מושב **seat** וזעק לה לבן
מגלס סהדותה (נ מתוב, E תותב = המליץ 480)
ויקרא לו לבן יגר סהדותה Laban called it
"the seat of testimony" - בר לא 47 (א"ס: مجلس).

†מגן **maggân** נתינה ומסירה **handing** ←
over חנינם; שווא **for nought** | א"י למפלח קדמיי
מגן - נ בר כט 15. **סוא"י** מגן נסבתון מגן הבר - חנינם
לקחתם, חנינם תנו - מתי י 8]

פעל נתן, מסר to hand over וברייך אל
עליון דמגן עאקיר באדרך (נ"א דמסר, דתורס)
וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך **blessed**
be God Most High, Who has handed over your
foes into your hand - בר יד 20 (משורבב מן העברית
[H interp. ?

מגן א ת"פ **adv.** חנינם **gratis** ברן אחי אתה
ותשמשני מגן הכי אחי אתה ועבדתני חנם
just because you are a kinsman, should you
serve me for nothing? - בר כט 15. ונפקה מגן
לית כסף - שמ כא 11. דניכל במצרים מגן אשר
אכלנו במצרים חנם - במ יא 5. יפק לחרותה
מגן יצא לחפשי חנם - שמ כא 2. לא אפק מגן
V לא אצא חנינם (!) - שמ כא 5 (נגרר אחר פס 2.
נ"א חראי, חרו. 2. [Attraction to v. 2. חילך מוחי
מגן כוחך מחיה חנינם - מ ו 44. **ב** ש"ע ז. *n. m.*
שווא vain (in) לא תסיד בעברך סעדו דמגן
לא תענה ברעך עדות שוא you shall not bear
vain witness against your fellow - דב ה 16. לא
תקבל משמוע מגן לא תשא שמע שוא You
must not carry vain rumors - שמ כג 1. לא יהי
ממללה מגן - ת"מ 118.

למגן ת"פ **adv.** חנינם, **לשווא in vain** לא
תסבל ית שם יהוה אלהך למגן הלא לא יזכי
יהוה ית דיסבל ית שמה למגן לא תשא את
שם יהוה אלהיך לשוא כי לא ינקה יהוה את
אשר ישא את שמו לשוא you shall not take
the name of the Lord your God in vain; for the
Lord will not hold him guiltless who takes his
name in vain - שמ כ 6, דב ה 10 (= המליץ 593). **עד**
לא תיזול מלה למגן שלא תלך מילה לריק -
ת"מ 293.

על מגן ת"פ **adv.** חנינם, **לשווא in vain** חילה
מוחיה לן מגן ואנן מקניין לה על מגן כוחו
מחיה אותו חנינם ואנו מקניאים אותו חנינם
His force revives us for nothing, and we

מגדנות חקלה V' (נ"א אנפות) יאכילהו תנפות
שדי he ate the choice of the field - דב לב 13
(פירש: מיטב השדה). **2 מתנה gift** ומגדנין יהב
לאחיה ולאמה Cm (MJBa) מתונין, m₂
and he gave presents to her brother and her mother
- gave presents to her brother and her mother
בר כד 53 (א"ס: تحفا = מתנות).

†מגוג **mâgog** שם פרטי *pr. n.* (ע"ע גוג)
מגוג ש"פ בני יפת גמר ומגוג מדי ויון... - בר י
2. ועל גמר ומגוג מן באב אלאבואב - אס 8.

†מגיבה שם מקום *pr. n. (place)* | < وادی
الموجب - שחאדה 188 וע"ע מישר מגיבה)
מגיבה ש"פ ונטלו מן מישר זרד ושרו בגזו
מגיבה A... ויוחנו בעבר ארנן - במ כא 13. ית
געזוי מוגיבה A - במ כא 14. ליד קרית מואב
דעל תחום מוגבה A - במ כב 36.

†מגיסה כלי קיבול **platter** | (מן אונקלוס O)
מגיסה ש"ע נ. f. *n.* **קערה platter** ועבד ית
מניה... ית מגיסאתה וית פליהתה M₁ ויעש
את הכלים... את קערתי ואת כפתיו he made
the vessels..., the plates and dishes - שמ לו 16.
וקרבנה מגיס[ה] כסף אחדה m... קערת כסף
אחת - במ ז 13. הקרב ית קרבנה מגיסה כסף
m - במ ז 19. וקרבנה [מג]יסה כסף חדה m -
במ ז 31, וכן 37 [מ]גיסה, 55 מג; 73 מ; - הכול m.
מג[יס]ן כסף תרתיעסרי m - במ ז 84.

†מגיר שם פרטי *pr. n.* [כינוי ליששכר על פי האמור
ברר מט 14: יששכר חמור גרים, שנתפס מעניין גר וניתרגם
תותבים. *Epithet of Issachar, following Gen*
49:14 (SP).

מגיר ש"פ למגיר נתנאל בר צוערה - במ א 8.

†מגלל כלי לקציר **sickle** | א"י ומגל חדצד לא תעבר
על קיימתה דחברך - נ דב כג 23 **סוא"י** שלחו מגליא
לגלל דמטא קטפא - יואל ד 13]

מונל ש"ע ז. *n. m.* **כלי לקציר sickle** משרואך
מגלה בקאמתה (C מגאל, V מאגל) מהחלך
חרמש בקמה from the time you first put the
sickle to the standing grain - דב טו 9. ומגלל לא
תגיו על קאמת עברך וחרמש לא תניף על
קמת רעך - דב כג 26.

מגנסר - מד

ת"מ 293. ותעבדו מד לא עבדו אבהתכון ותשמעו מד לא שמעו - ת"מ 117. 2 מילית השוואה comparative part. פדיתן מן סנין מד לאבהתן פדיך פדנו משונאינו כשם שפדית את אבותינו - the enemies as you relieved us from the enemies as you relieved our ancestors - ת"מ 48. עם יכ', מילית משלימה באבר השני with kn in the apodosis מד אלין אתעבדו ארשי בריתה כן אנון אתעבדו ארשי גויתה כשם שאלה נעשו יסודות הבריאה כן אלה נעשו יסודות הגוף - ת"מ 182. מד אנה קעים כן כתבי קעים כשם שאני קיים כן ספרי קיים - ת"מ 246. מד לית אלה הך יהובה כן לית כתב רב כותה כשם שאין אל כנותנו, כן אין ספר גדול כמוהו - מ כד 32-31.

מד ד - ואתה מגדד על מד דאתה בה לא שהב ואתה מורד במה שאתה בו ולא שב - ת"מ 113 [חזרה על ד' הזיקה משהורגשה מד מילית עצמאית. The rel. d- repeated, since md became independent.]

מד³ מילית קישור conj. [> מד - > מן ד - זביח עואניש /ג. 41. 41. LOT IIIb, 41. עי גם בערך מן]

מד מ"ק conj. **1 מש** - לסיבה because, since causal מד לית אלה אלא אחד לא עלם אלא דילה באשר אין אל אלא אחד, אין עולם אלא שלו since there is no God but one, there is no world but His גור לבי ומשדבקתי בך, מול (ערלת) לבי - א"י 5-6. ומד בך אתרחצת... סגי טבאתך ומשבך בטחתי... רבה טובותיך - א"י 49-50. מד אתה בית ערוק... קבל ערוק לידך משאתה מפלט... קבל את הבורח אליך - א"י 78-80. **2 מאז** לזמן since temporal דלא הות כבתה במצרים מד הות לגוי אשר לא היתה כמוהו במצרים מאז such hail had never been in all the היתה לגוי land of Egypt since it became a nation 24. ומד עלת ליד פרעה - שמ ה 23. אתו מד אנה קמיכון בואו בעוד אני לפניכם (דברי משה) - ת"מ 240. מד אלין אתו בשם אתעבדת כי מייעל נביו משבאו אלה ב"שם" נעשה "כ"י" מבוא לנבואה (בביטוי "כ"י בשם יהוה אקרא - דב לב 3) - ת"מ 180.

מד⁴ מילת קישור conj. [> מד - > מן ד - זביח עואניש /ג. 41. 41. LOT IIIb, 41. עי גם בערך מן]

מד מ"ק conj. **מי ש** - who הוא מלף תרבה נחמה למי שלומד increases

enrage Him in vain - מ א 151.

מגנסר[†] שם מקום [על פי ניש amkinnârê, ה' שי Maxavapeθ (LXX). ע"ע גנסר. ראה עואניש /ג. א pr. n. (place)] 197

מונסר ש"פ לכתף ים מגנסר מדנחה - במ לד 11. ובקעתה וירדנה ותחום מגנסר - דב ג 17.

מגר[†] ישיבה, מגורים habitation [שורש תנייני מן מגיר, באה"ש המאוחרת. ע"ע גור Secondary root [from the pt. of gwr (q. v.) in late SA.]

אתפעל שכן, גר dwell to חכם לבניו מהו עתיד לון במגירותה דאנון מתמגרין הודיע (יעקב) לבניו מה צפוי להם במגורים שהם גרים (Jacob) informed his sons what was prepared for them in the dwelling where they dwell ת"מ 288 [זביח העי 3]. אתמגר בארעה הדעה M₂ גור בארץ הזאת A והגר הגר בר כו 3. וגיררה המתמגר בגבוכון A והגר הגר בתוככם - ויק טו 29. ואן יתמגר עמכון גיור M₁* וכי יגור עמכם גר - ויק יט 33. בהשאלה fig. עובו נחלתם ואתמגרו בכהנה עזבו (הכהנים) את נחלתם ודרו בכהונה (the priests) left their possession and dwelt in priesthood - תולדה 66 [Neubauer 398]: ואתיגרו. אבו אלפתח: وسكنوا.]

מד¹ לבוש garment [מן העברית H] **מד** ש"ע ז n. m. **לבוש garment** וילבש כהנה מדי עבר (נ"א משחי, משיי) ולבש הכהן מדי ב ד the priest shall put on his linen garment - ויק ו 3 [יד שנייה על מחק. נ"א - פירש מידות].

מד² מילת קישור conj. [> מד - > מן ד - זביח עואניש /ג. 41. 41. LOT IIIb, 41. עי גם בערך מן]

מד mad **1** מ"ק (מקדם זיקה) conj. **מה ש** - ומן יכל אמר לה מד לאוי לחילה ומי יכול לומר לו מה שיאה לכוחו ומי who can tell His might is appropriate to His might 24-23. עצפו מעבד מד אמר לון מרון התחזקו לעשות מה שאמר להם אדוניהם they dared to do what their Master told them 29. ונקרי בה ומד מתשקק קמיו ונקרא בו (וב)מה שנמצא לפניו - ננה 61. מד אנן יכלין מה שאנו יכולים - א"י 73. אבדת דילך בביש תחמדותך ואתיך בריהו תבלש מד לעורגנים איבדת את שלך ברוע תאוותך ובאת לבקש מה שלאחרים -

מדה - מדעם

relief to him who learns - ת"מ 293א [ראה הערת זביח].

† **מדה** מידה **measurement** [מן העברית H] **מדה** ש"ע נ. f. **מידה** **measure** ומדתה עביד אלפנה וכמדתה (של "וידבר") עשה את התורה according to the measure (of wydb) he made the Torah - ת"מ 173א [זביח העי 7].

† **מד** מדי **mādi** שם פרטי **pr. n.** **מדי** ש"פ בני יפת גמר ומגוג מדי ויון... - בר 1. מובא גם באס 27.

† **מד** מדין **madyān** שם פרטי **pr. n.** **מד** ש"פ וילדת לה ית... מדן וית מדין - בר 2. כה

† **מד** מדין **madyān** שם מקום **pr. n. (place)** **מד** ש"פ וחקר משה מקדם פרעה ודער בארע מדין... ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין... - שמ ב 15. משה במדין שרר קנומה משה במדין חיזק עצמו - ת"מ 16א. ויצבאו על מדין כמד פקד יהוה - אס 18.

† **מדינאי** ש"י **gent. n.** ומדינאי זבנו ית יוסף למצרים והמדינים מכרו את יוסף מצרימה - בר לו 36.

† **מד** מדין **pr. n.** שם פרטי **pr. n.** [כינוי לזן על פי האמור בר מט 16:49 Gen following] **מד** ש"פ למדין אחיעזר בר עמישדה m - במ א 12.

† **מדינת ארבעתיתה** שם מקום **pr. n. (place)**

מדינת ארבעתיתה ש"פ ומיתת שרה במדינת ארבעתיתה ותמת שרה בקרית הארבע - בר כג 2. מדינת ארבעתיתה הי חברון - בר 27.

† **מדינת היצות** שם מקום **pr. n. (place)** **מדינת היצות** ש"פ ואזל בלעם עם בלק ואעלה למדינת היצות V וילך בלעם עם בלק ויבאהו קרית חצות - במ כב 39.

† **מדינת פלגיה** שם מקום **pr. n. (place)** [נדרש Midr. int. following the reading.]

[*Ṭṣot, attributed to hyš 'dispute'*].

מדינת פלגיה ש"פ ואזל בלעם עם בלק ואיתה מדינת פלגיה וילך בלעם עם בלק ויבאהו קרית חצות - במ כב 39.

† **מדינת רזיו** שם מקום **pr. n. (place)** [השם נדרש עיצות על פי המעשה, ר"ל שם כללי. Midr. int. derived from the reading ṭṣot, which equals ṭṣwt, 'counsels'.

מדינת רזיו ש"פ ואזל בלעם עם בלק ואעלה למדינת רזיו ECB וילך בלעם עם בלק ויבאהו קרית חצות - במ כב 39.

† **מדל** קניין **property** [כ מה+ד.ל. א"י דיחזר לי מדלי - ויק"ר תתס]

מדל ש"ע ז. n. m. **קניין property** והוא ריקן ממדל והוא ריקן מקניין (Jacob) was empty property from (i.e., had no) property אהרן ומדל בניו מאשר לאהרן ומאשר לבניו - שמ כט 27. תבלש מאדל אשימך עני תבקש רכוש, אשימך עני - ת"מ 149ב. ברחמיך אנן אחין לגו מדלך ברחמיך אנו חיים במה שהוא שלך - מ ד 7-8. עתירה דעותרה צריך כל מדלה עתירה ומסכינה מן אוצר טובה מזודנין העשיר, שעושרו צריך כל רכוש, העשיר והעני מאוצר טובו ניזונים - מ יז 29-32. שבקו מדלכוון וזלו דבחו - ת"מ (ק) 13ב. אתילף חכמתה די ריש כל מהדל מרביה מלוכה בכל דרי עלמה למד את החכמה שהיא ראש כל קניין, מגדלת את בעליה בכל הדורות - ת"מ 298א. ובזו ית כל מדהלוך בזו את כל רכושם - ת"מ 223ב.

מדן **maddān** שם פרטי **pr. n.**

מדן ש"פ וילדת לה ית... מדן וית מדין - בר כה 2.

† **מדעם** ביטוי הסתמי: דבר, משהו **anything** **expression of indeterminacy** [ע"ע יכלוס: המליץ 508. מאדעם. א"י לא מתמנע מן פולחניכון מדעם - נ שמ ה 11. נחמי אן שינין מדעם = נראה אם שכחנו דבר - ברי"ר 911]

מדעם ש"ע ז. n. m. **1 דבר anything** הפלי מיהוה מאדם, *M₂ היפלא מיהוה דבר is anything too wondrous for the Lord? - בר יח 14. על כל מאדם גרם A על כל דבר פשע - שמ כב 8. מכאלה אכול ממלל מדעם (VNB A) (מחדם) היכל אוכל דבר מאומה - במ כב 38.

ועבדתה קמיד מגן <יחדיף> מנך כל מאדם ביש ותעשה לפניך מגן הודף ממך כל דבר רע - ת"מ 149א. כל מן דעמה מאדם טב הוה משבח מי שראה דבר טוב יהיה משבח - ת"מ 214א יום שיאלה על כל מאדמיה מן עמלי כל בוראיה (יום נקם) הוא יום התביעה על כל דבר ממעשי כל הברואים - ת"מ 236ב. **2 לא כלום** אחרי מילית שלילה **nothing after a neg.** ולא תגרעו ממד הויכוח עבדין מדסולא תגרעו ממה שהייתם עושים דבר **you shall reduce nothing from what you are used to do** ת"מ 169ב. ולא **עכם עמה מדעם** (A מאדם) ולא ידע אתו מאומה **he did not pay attention to anything** - בר לט 6. הן רבי לא עכם עמי מדעם (A מאדם) - בר לט 8. ולא חסך מני מדעם CB - בר לט 9. לית רב בית אסורה חוזה ית כל מדעם (A מאדם) - בר לט 23. ולא מת מכל לבני ישראל מאדם A - שמ ט 4, 5. ולית צריך <למאדם> עורן ולא צריך לדבר אחר - ת"מ 138א. מן דמך והו משבח לא ישלט בה מאדם מי ששוכב ומשבח (את האל על משכבו) לא ישלוט בו דבר רע - ת"מ 222א. לא יפק מנה מאדם אל בראה לא יצא ממנו דבר החוצה - ת"מ 289ב.

מה¹ mā interrogative & negative particle **א** מה הווי באחריותהו - נ דב לב 29

מה א מ"ש **1 interrog. part.** מה **what** ואמר למרה מה אנה ואמר לאדוני "מה אנכי" 10. מה חזית כד עבדת ית ממללה הן **what were you thinking of, that you did this thing?** בר כ 10. מה דן באדרך **what is that in your hand?** - שמ ד 2. 2 להצעת שאלה לסיבה **interrog. of cause** **מה why** מה תצבע לי מה תצעק אלי? **Why do you cry out to Me?** שמ יד 15. מה תתגורן עמי ומה תנסון ית יהוה מה תריבון עמדי מה תנסו אתי יהוה - שמ יז 2. עם על **with prep.** על מה מעית ית אתנך על מה הכית את אתנך? **why have you struck your ass?** - במ כב 32. על מה עבד יהוה אכהו לארעה הדה - דב כט 23. ועל מה אתה בכי - ת"מ 251א. 3 תחליף ש"ע **substitute of noun** **מה what** מן יתני מה אתה מי יגיד מה אתה **who can tell what are You** - what are You מ ד 54. בצירוף האור **with the copula** מן ישום מה הו חילך מי יעריך מהו כוחך **who can estimate what is your power?**

ע"ד n 3. זעק לכל חכימיה כי יחכמונך מהו הדה פליה קרא לכל החרטומים כי (הם) ילמדוך מהו המופת הזה - ת"מ 25א. דברון ממך על מהו טיבם קיים כמו שהוא - ת"מ 306ב. 3 מילת קריאה המגבירה ש"ת *interj. intensifier of adjectives*) **מה how** מה טבים משכניך יעקב מה טבו אהליך יעקב **how fair** **are your tents, O Jacob** - במ כד 5. מה נוראי אתרה הן מה נורא המקום הזה **how awesome is this place!** - בר כח 17. ארמלהתה שגיהן יתמיה חיבין רבקה מרודין... מה ביש האלמנות שוגות, היתומים חוטאים, הנערים מורדים... מה רע! - ת"מ 233א. מה טב אהן יומה - ת"מ 291ב. לתמיהה *expression of wonder* מה אתון בעין מפקה מלגו ארע מצרים מה, אתם מבקשים לצאת מארץ מצרים!! - ת"מ 33ב [זביח העי 5]. 1 *neg. part.* **לא** מה אנחה ריטרית *in rhetorical questions* **לא** מה אנחה כד נקטל ית אחונך מה בצע כי נהרג את אחינו **what profit is it if we slay our brother** - בר לו 26. מה אמרו לך דאני לגו ימה אביד (כלום) לא אמרו לך שאני אובד בתוך הים? (דברי פרעה) **am I going to perish in the sea?** - ת"מ 65א [זביח העי 4]. ואמרת למשה מה אתית לך ואת רמי לגו נהרה... מה הגלית לך בסמינים... מה שמשנתך מן ספת ימה עד ספת ימה מה פוררת אחוך והות עליו כלי קדש (כלום) לא באתי אליך ואתה מושלך בתוך הנהר... (כלום) לא נגליתי לך באותות רמים... (כלום) לא שימשתין... (כלום) לא עוררת את אחיך והייתי עליו כתר קדש? - ת"מ 289א. 2 בעש"ח שלילה גירדא בהשפעת *NSH negation under the influence of Ar mā.* ל

יתוקד סניה מדוע לא יבער הסנה - שמ ג 3.
וממה לא דחלתון לממלה בעבדי במשה
ומדוע לא יראתם לדבר בעבדי במשה - במ יב
8.

מה² מילת קישור *conj.* [זביח: הפרדה מן > mn d-
[mand- > madd-

מה מייק (מקדם זיקה) *correlative conj.* מי ש-
who מן שומיה נחת ולגן אתיהב והימנן לעיו
כות מה דהוה עמן מן השמים ירד ולנו ניתן
והפקידנו עליו כמו מי שהיה עמם (משה) it
descended from heaven and was given to us
and we were appointed in charge of it as one
who was with them (Moses) - ת"מ 282 [תחברי
קשה. *Unclear syntax.*]

מהבה שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם.
Transl. of the name

מהבה שייפ מן מדברה מהבה ומן מהבה פלגין
A ממדבר מתנה וממתנה נחלאל - במ ככ 36.

מהיטבאל *mitābāl* שם פרטי *pr. n.*

מהיטבאל שייפ ושם אתתה מיטבלי ברת מטרד
- בר לו 39.

מהללאל *māllēlāl* שם פרטי *pr. n.*

מהללאל שייפ ואקעים קינן שבעים שנה ואולד
ית מהללאל - בר ה 12

מהר¹ מהירות *haste* [עשה"ש NSH]

פעל מיהר *to hasten* ומרן כרו לה בכסי
אה משה מהר ואדוננו קרא לו בהסתת: הוי
משה, מהר: our Lord called him inwardly:
"make haste" - ת"מ (ק) 381 (ש: זרז - א260)

מהר תייפ *adv.* מהר *haste* ישלח יהוה בך ית
מרתה... עד שיצואתך מהר מקמי ביש שקריך
E (ני"א זרז, בפריע) ישלח יהוה בך את המרה...
עד השמידך... מהר מפני רע מעלליך the Lord
will send upon you curses..., until you are
destroyed..., on account of your evil lies
כח 20.

במהרה מהר ביטוי אדוורביאלי *in haste*
adverbial expression ודמה יתון להעופרת כי
הוא ירד במהרה וישרף במהרה ודימה אותם
(את המצרים) לעופרת, כי היא יורדת מהר
he compared them to lead (Ex ניתכת מהר)

what I will do to Pharaoh את תמלל
מה אפקדך A (נ ית כל דאפקדך) אתה תדבר
את כל אשר אצוך you shall say what I
command you - שמ ז 2. ובדיל תתני... מה דלסת
במצראי A (ני"א ית דאשתקרת) ולמען תספר...
את אשר התעללתי במצרים - שמ י 2. מה תאפון
אפו ומה תטפשלון טפשלו A (ני"א דתאפון,
אד תאפון) את אשר תאפו אפו ואת אשר
תבשלו בשלו - שמ טו 23. לא חכמנן מה הוה
לה לא ידענו מה היה לו - שמ לב 1. שמעו מה
אגיב לון פרעה שמעו מה ענה להם פרעה -
ת"מ 25א. יתב על כרסי גדל כתב מה אלפה
מרה יושב (משה) על כסא גדול, כותב מה
(ש)למדו אדונוי - ת"מ 202ב. נח צמת מן שביל
זכותה מה אזדאנו בה נפשהתה דבחרון מרון
נח אסף משביל הצדקה מה (ש)ניזונו בו הנפשות
שבחרן אדוניהן - ת"מ 219ב. ואמר מה עתיד
אתי ואמר מה שעתיד לבוא - אס 20א. אשפיר
מה מללת יפה מה שדוברת - ת"מ 337 [ע"פ שמ י
29: כן דיברת].

מה ד- מקדם זיקה באה"ש המאוחרת. *correlative*
conj. (late SA) מה ש- ונסכ ממא דאנדה
באדה מנחה לעשו ויקח מן הבא בידו מנחה
לעשו from what he had with him (Jacob)
took from what he had with him brother Esau
- a present for his brother Esau - עבוד
כל מה דו בעי He does what He wants - ע"ד י
33. מלל ועבד כל מה דחני לה אמר ועשה כל
מה שערב לו - מ יב 49-50. ואלה זכי מנוכון
בכל מה דאתון עבדין ואלהים נקי מכם בכל
מה שאתם עושים - ת"מ 144א. בתר מה דחכם
עסרתי נביותה פרס כפיו קמי מרה לאחר
שהודיע את עשר הנבואות... - ת"מ 205ב. עמי
כל מה דכתב קמיך ראה כל מה שכתב לפניך
- 160א. מחכום דריה מה דגלה משה להודיע
לדורות מה שעשה משה - אס 20א. אחרי תוויית
יחס *after a prep.* ומשתעבדים בזכו ושמעיים
למה דאמר לה אלה ונכנעים ושומעים לאשר
אמר לו אלהים - ת"מ 119ב. דאמר בסניה משה
משה חדה למה דהוה וחדה למה דידיה... "משה
משה" אחת למה שהיה ואחת למה שיהיה -
ת"מ 34.

ממה מייש לסיבה *interrog. part. (causal)* (רק
בתה"ש) מדוע *why* ממה אפיכון בישים יומן
מדוע פניכם רעים היום *why* are your faces
downcast today? - בר מ 7. ממה אתה יתיבי
לודך מדוע אתה יושב לבדך *why* do you sit
alone? - שמ יח 14. ממה זרותין מיתי יומן
מדוע מהרתן בוא היום - שמ ב 18. ממה לא

מהר² - מוך

though you eat, you shall not be satisfied
 26. ויתב כסף מניאנה אלף ושבע מאות
 במוזנה... ויום לעמודי משכנהוהשיב את כסף
 המניין אלף ושבע מאות במשקל - בו מניר
 (Cow 96).

מוזנין ש"ע ז *n. m. pl. tant.* **מאזנים** scales
 מוזני קשט אבני קשט ומכלת קשט והין קשט
 יהי לכון (C מאזני, E מאזן - כתיב אל"ף ע"פ
 העברית) מאזני צדק ואבני צדק ואיפת צדק
 והין צדק יהיה לכם you shall have an honest
 balance, honest weights, an honest Ephah, and
 an honest Hin - ויק יט 36. אתקלי שני במוזני
 קשט נשקלו השנים במאזני צדק - ת"מ 50.

מוח חלק בגוף האדם: מצח **forehead** [א"י והוה
 מחי ליה ופצע מוחיה - בר"ר 360]
מוח ש"ע ז *n. m.* **מצח** forehead ויהי על מוח
 אהרן... ויהי על מוחה תדיר והיה על מצח
 אהרן... והיה על מצחו תמיד it shall be on his
 Aaron's forehead..., it shall be on his
 forehead at all times - שמ כח 38.

מוט נפילה, התמוטטות **collapse** [א"י ותמוט
 ידה עמד - נויק כה 35]
קל נפל **collapse, decline** to ואן יפעת
 אחור ותמוט אדה עמך ותתקף בהוכי ימוך
 אחיך ומטה ידו עמך והחזקת בו if your
 brother becomes poor, and (his situation)
 declines with (i.e., in front of) you, you shall
 maintain him - ויק כה 35. ליום נקם ושלם
 לזבן תמוט רגלון C ליום נקם ושלם לעת
 תמוט רגלם to the day of vengeance and
 requital, at the time that their foot collapses
 דב לב 35. מובא בת"מ 235. מן מהלך בבישה
 ימוט כף רגלה מהליכה ברעה תמוט כף רגלו
 - ת"מ 235 [ע"פ דב כה 56, לב 35].

מוך נטייה והליכה, ירידה **turning (away, going, descent**
aside), [עואניש א 238, העי 2.
 על הקשר בין ירידה והליכה ע"ע אזל. השורש נתמזג
 עם הך ועם מכך (ע"ע) *mwk merged with mkk and*
[hwk, q. v.

קל 1 נטה **aside** to ונחת יהודה מקבל
 תלימיו ומהך עד גבר עדלמי A וירד יהודה
 מאת ויט עד איש עדלמי A וירד יהודה
 Judah left his brothers and turned in to a certain Adullamite
 - בר לח 1 (= המליץ 475). ומהך לידה EB ויט

15:10), for lead sinks quickly and is soon burnt
 - ת"מ 288 [על שמ טו 10].

מהר² תשלום החתן לאבי הכלה **bride**
payment [א"י אסגו עלי לחדא מוהרא - מ"ל בר
 לד 12]

מהר ש"ע ז *n. m.* **מוהר** **bride payment** כסף
 יתקל כמהר כסותה B (נ"א כפרן) כסף ישקל
 כמהר הבתולות והבתולות he must still pay money in
 accordance with the bride payment for virgins
 - שמ כב 16. הסגו עלי מוהרין M_{ins} לחדה M₂
 הרבו עלי מהר מאד - בר לד 12 [מן אונקלוס].

מואב¹ muwḡāb שם פרטי *pr. n.*
מואב ש"פ ומכאן אבי העם הנושא שם זה וילדת
 רבתה בר וקרת ית שמה מואב הוא אבי מואב
 עד היומן ותלד הבכירה בן ותקרא את שמו
 מואב הוא אבי מואב עד היום - בר יט 37.
מואבאי ש"י *gent. n.* לא ייעל עמונאי ומואבאי
 בקהל יהוה V - דב כג 4. כבש אדומאי וכן
 מואבאי - ת"מ 91.

מואב² muwḡāb שם מקום *pr. n. (place)*
מואב ש"פ הלא ארנן תחום מואב כי ארנן
 גבול מואב - במ כא 13. בבקעת מואב - ת"מ
 154. בטור סיני אקבע ארשה בבקעת מואב
 שבששתה בהר סיני נקבע היסוד, בבקעת מואב
 העיקר - מ כא 9-10.

מודד mudād שם פרטי *pr. n.*
מודד ש"פ שם אחדה אלדד ושם תניאנה
 מודד... אלדד ומודד מתנבים במשריתה - במ
 יא 26 - 27. מובא גם בת"מ 176.

מוזן מאזניים **weight** [השורש נקרה רק בצורת
 שה"ע הזוגי (נסמד) מזני. היחיד מוזן בא רק בכ"י
 מאוחרים בהשפעת הערבית میزان ואין לו קשר עם
 מוזנא שבמכתבי יב (Cow Pap 15,24). "כף מודנא
 חדא" שבמיוחס ליונתן הוא יצירה ad hoc *The root*
occurs only in the dual noun mznym). The
sing. occurs only in NSH as an Ar loan (no
connection with OA mzn²)

מוזן ש"ע ז *n. m.* **משקל** **weight** ויעזרון לחמכון
 במוזנה ותיכלון ולא תסבעון A והשיבו
 לחמכם במשקול ואכלתם ולא תשבעו they
 shall dole out your bread by weight, and

מום ש"ע ז. *n. m.* 1 פגם **blemish** כמד יתן מום באנש כן יתיבה בה כאשר יתן מום באדם כן יתן בו the blemish he inflicted on another shall be inflicted on him - ויק כד 20. ואן יהי בה מום פסיה אי סמי אי כל מום ביש לא תדבכנה וכי יהיה בו מום פסח או עור או כל מום רע לא תזבחנו - דב טו 21. ולא יקום במשכנה כהן בה מום ולא יעמד במשכן כהן שיש בו מום - ת"מ 192ב. אזיל יהוה אלהים ית מומי *M₂ (A חסרי) אסף (מילולית: הקל) אלהים את מומי - בר ל 23. למחכם ית מום M₂ (נ"א גנות, ערות) ארעה אתיתון לראות את ערות הארץ באתם - בר מב 9. **2 רשע** בצירוף 'בני מוס' *wicked in the idiom "bny mōs"* חבלו לא לה בני מום שחתו לא לו בני מום they have dealt corruptly {not} with מום (him, the wicked ones!) - דב לב 5, מובא גם בת"מ 194ב, 195א. חבוש מרור חבושה דחשכה וכל בני מומה עבישין לגוהמאסר מר הוא החושך וכל בני המום (= המצרים) אסורים בו - ת"מ 37א [ע"פ דב הני"ל].

מום מסיסה **melting** [בן-גוון של מס"י¹ (ע"ע) *Alternative root of nysyl, q. v.*]

אפעל נמס בהשאלה **to melt away** fig. כמפני נורה ית קרח וית חמשין ומואנין גבר והווי להמיס A באכל האש את קרח ואת חמשים ומאתים איש והיו לנוס when the fire consumed Korah and the two hundred and fifty men, they melted away (=perished) SP *nws is attributed to* נוס נוס מן נוס. *10* כו 10 [תפס נוס מן נוס. *nss*].

מופת mūfāt אות, מופת **sign** [שאלה מן העברית *H. loan*. איי לכל אתיא ומופתיא - התה"מ דב לד 11] **מופת** ש"ע ז. *n. m.* 1 **אות, מופת sign, wonder** כללה בסימנים ורבינה במופתים עיטרו (את משה) בנפלאות וגידלו במופתים (God) crowded him (Moses) with signs and wonders magnified him with wonders - ת"מ 303א. נבקע ים סוף... מופת לא הוה ולא יהי כותה... אות שלא היה ולא יהיה כמוהו - ת"מ 62א. המופתים אשר אתעשו במצרים... ולמה קדם מופתים ים סוף על מופתים מצרים... מעשה יהוה ומופתיו בים - ת"מ 71ב (2x). ושלחה יהוה במופתים רמים נקם למצרים ופרקן לצבאות יהוה - ת"מ 58ב. ואזדמן בזה המופת עשרה מופתים רמים ונכללו באות זה (הדם) עשרה

אליה - בר לח 16. **2 הלך** to go, walk [הרחבה מן הוד; טל ג פח העי' See 98,97 Tal III, 87-88.] ומהך יוסף בתר תלימיו A וילך יוסף אחרי אחיו brothers - בר לו 17. ומהכו תלימיו למרעי ית **עאן אבון** A וילכו אחיו... - בר לו 12. שגרונזי ואמהך A שלחוני ואלך - בר כד 56. שבילי דאנה מהך עלויה A דרכי אשר אני הלך עליה - בר כד 42. מן גברה זהיה המהך כבראה A מי האיש הלז ההלך בשדה - בר כד 65. ואברהם מהך עמון A ואברהם הלך עמם - בר יח 16. ויעקב מהך לשביליה A ויעקב הלך לדרכו - בר כב 2. המהכים בתר קטעיה A ההלכים אחר העדרים - בר לב 20.

אפעל [ימכך] 1 **הוריד** *trans. to lower* אמיני קליתך A הטי נא כדך let down your jar - בר כד 14 (= המליץ 454. השי' : אעתי וכן פס 18: ואתת קלתה = תורד). הא אנה ממך לוכון מזון מן שומיה A (נ"א ממטר) הנני ממטיר לכם לחם מן השמים behold, I will bring down bread from heaven for you **2 ירד** to descend **ירד** A (J ואהלכת, ECB והלכת) ותהלך אש ארצה **ירד** A (J ואהלכת, ECB) to the earth - שמ ט 23 [נייש wtállēk - פייעל עתיד. *paraph.*]

מול¹ כריתת העורלה, מילה **circumcision** [מן העברית. ע"ע גר, נמל H] **קל מל** to circumcise ומול ערלת לבבינו קל מל to circumcise the foreskin of our hearts - ע"ש ב 12.

מלה ש"ע נ. *n. f.* 1 **מילה** circumcision ונסכת צפורה טנר וקטעת m ית מלת ברה m ותקח צפורה צור ותכרת את ערלת בנה Zipporah took a flint and cut off her son's foreskin - ש מ 25 [מן אונקלוס IO].

מול² מילת יחס *prep.* [עברית H] **מוכ** מ"י *prep.* **נגד** against בבקעה מול גלגלה in the Arabah בערבה מול הגלגל, **נגד** C (נ"א קבל) בערבה מול הגלגל, **נגד** Gilgal against - שמ כ 13א. מובא גם בת"מ 35* (פעמיים).

מום חיסרון, מום, פגם **blemish, defect** [איי די יהווי בה מום - נויק כא 17. **סואיי** זנהא קדישין ופצין מום קודמיי - ונהיה קדושים ופנייים מן מום לפניו - האגרת אל בני אפסוס - PalLect 79. אבל ראה μῶμος - פגם]

מוץ - מור

you will supply תמירני אכל בכסף תשבירני
me food for money - דב ב 28, מובא גם בבמ כא
22. והוא דממיר לכל עם ארעה והוא המשביר
לכל עם הארץ - בר מב 6. הו דממיר לבכיה
הוא הזן את הלכבות - מ כא 27. אוצרה דממיר
מאורי האוצר הזן את ניזוניו - מ טו 28.

אֶתְפַּעַל **ניזון** **to be supplied with food**
כותה לא דער בה ולא המאר מנהכמהו (כמו
משה) לא שכן בה (בי"מדינת" יבו גודל) ולא
ניזון ממנה (Moses) no one has dwelt like him
in it (glory) and no one will be supplied from it
- ת"מ 181ב. מן מירון המאר על פתורון יתב
ממזונם ניזון, על שולחנם ישב at their table he
was sustained from their food - ת"מ 202ב. המאר מן מארון ניזון ממזונם
- ת"מ 202א.

מאור ש"ע **ניזון** **n. m. qātōl**
אוצרה דממיר מאוריו האוצר (דבר האל על
הלוחות) הזן את ניזוניו (the writing on the
tables is) the treasure which supplies those
- מ טו 28. who are supplied with

מיר ש"ע **מזון** **n. m. qātōl**
אית מיר במצרים וירא יעקב כי יש שבר
במצרים Jacob saw that there were food
supplies in Egypt - בר מב 1. וצבר יוסף מיר
ויצבר יוסף בר - בר מא 49. ויצמתו מיר אימם
ביומה A ולקטו (מזון) יום ביומו - שמ טז 4.
ומירה דאלהותה מיעת ומוחי דריה ומזון
האלוהות יורד ומחיה את הדורות - מ יד 77.
מיר ביתכון C רעבון ביתכם - בר מב 33.

מור ש"ע **מזון** **n. m. qātōl**
יוסף מהר B ויצבר יוסף בר Joseph collected
supplies - בר מא 49. במדורה עמון המאר מן
מארון בשכנו עמהם ניזון ממזונם (משה) -
ת"מ 202א. לוחי בריתה הושטת לבר ביתך
לחיה מן מרון דכל חיים חיין לוחות הברית
נתת לכן ביתך לחיים ממזונם שכל החיים -
חיים - ע"ד כד 45-48.

מור² פחד **fear** {מרע (ע"ע) ? אבל השי' מן =
ע - [Lane 2743c]

קל פחד **to fear** בזידנו מללה נביה לא תמור
מנה בזידון דברו הנביא לא תגור ממנו the
prophet has spoken it presumptuously, do not
be afraid of him - שמ כ 17א. לא תמרון מנה
EC לא תגור ממנו EC
him - דב יח 22.

מופתים גדולים - ת"מ 61א. ושוי דשרת שרה
במדור פרעה אתעמי מפתים רכרבים אותה
שעה ששכנה שרה בבית פרעה נגלו מופתים
גדולים - אס 11א.

מוץ : *Corr.*

קל ? וימץ וסקף ית חוטריה דקלף במסטופיה
A ויצג את המקלות אשר פצל בהרטים - בר ל
38 [תרגום "כפול" מן הגיליון. "Gloss in double".
[translation].

מוקדה ש"פ **תבערה** **fire** וקרא שם אתרה
יתה מוקדתה A וקרא שם המקום ההוא
תבערה - במ יא 3.

מוקדה ש"פ **תבערה** **fire** וקרא שם אתרה
יתה מוקדתה A וקרא שם המקום ההוא
תבערה - במ יא 3.

מור¹ הזנה, הספקת מזון **supplying food** וס
מירא - שבר - בר מד 2. ע אין ממרים את העגלים -
מש שבת כג ג (י"א מאמירין)

קל עתיד: ונמיר - בר מג 4 (B ונמיר). תמירון - דב ב 6
(VNECB תמירון). ציווי: ומירו (B ומרו, E ומהרו,
VC ומורו = המליץ 595) - בר מב 2. בינוני: מהר
mā'ār - ע"ד כא 15. מקור: ממור - בר מב 7 (= המליץ
595 C לממר). **אפעל** עבר: ואמיר - בר מא 49. עתיד:
תמירני (+מדבר) - דב ב 28. בינוני: דממיר admāmōr -
מ טו 28. **אתפעל** עבר: המאר - ת"מ 202ב. **מאור** qātōl
מאורי mā'āro (+נסתר) - מ טו 28. **מיר** - בר מב 1.
ומירה (ונסתר) wmiyyāre מ יד 77. **מר** מרון māron
(+ נסתר) - ע"ד כד 47.

קל קנה **מזון** **to procure food** נייעת ונמיר
לך מזון (B ונמיר) נרדה ונשברה לך אכל we
will go down and procure food for you
4. מזון תמירון מן עמון בכסף VNECB - בר מג
תמירון) - דב ב 6. מובא גם בבמ כ 13א. נתו לתמן
ומירו לנן מתמן רדו שם ושברו לנו משם - בר
מב 2. וכל ישראל מהר מנין וכל ישראל ניזון
מהם (מן המועדים) - ע"ד כא 15, מ יד 42. במירה
דאנן מהרים בשבר אשר הם שברים - בר מז
14.

ממור וכל ארעתה עלו... לממור מן יוסף
וכל הארצות באו... לשבר אל יוסף - בר מא 57.
ונעתו אחי יוסף עסרה לממור מיר ממצרים
(C לממר) לשבר שבר ממצרים - בר מב 3. לממור
מזון לשבר אכל - בר מב 7.

אפעל זן **to supply food** ואמיר למצרים
וישבר למצרים (Joseph) supplied the
Egyptians with food - בר מא 56. מזון בכסף

מוֹשֵׁךְ mūšāk שם פרטי *pr. n.*

מוֹשֵׁךְ שׁיפ בני יפת... מדי ויון תוכל מושך ותירס - בר י 2.

מות מות death **א״י** אחוי מית - נ בר מב 38. סוּא״י מית תמותון - בר ב 17]

קל עבר: מת mat - ע״ד כ 14. ומאת - בר מב 16. ומית - בר מו 12. עתיד: ימות - בר לח 11. ציווי: ומות - דב לב 50. בינוני: מאת - בר נ 5. ומאתין w-māʔetān - מ ח 75. מקור: ממות - בר כה 32. אפעל עבר: ואמית - בר לח 10. עתיד: אמית (מדבר) - ת״מ א246. יומת (סביל) - ת״מ א236. בינוני: ממית māmat - מ א 153. מאת למאתה (+נסתר) שמ ד 24 m. **מות** - בר כה 11. ומותה (מיידע) w-mūtā - ע״ד ט 10. **מותן** - שמ ה 3. **מית** - שמ יב 30. מיתין (ר) mītan - ע״ד כח 60. **ממות** - במ כא 5. **תמות** - ת״מ א268.

קל מת to die דהוה יוסף רב אלא מת שהיה יוסף גדול קודם שמת for Joseph was great before he died - ע״ד כ 14. וישבק ית אביו ומאת ועזב את אביו ומת - בר מב 16. ומית ער ואונן בארע כנען וימת ער ואונן... - בר מו 12. וחזו אחי יוסף הלא מית אבוון...כי מת אביהם - בר נ 15. ומיתו ארדעניה מן בתיה - שמ ח 9. ומיתת ברת שוע אתת יהודה - בר לח 12. בדיל תברכנך נפשי בהדלא אמות...בטרם אמות - בר כז 4. דלא ימות אף הוא כאחיו - בר לח 11. ומות בטברה דאתה סלק לתמן ומות בהר אשר אתה עלה שמה - דב לב 50. אה אנה מאת הנה אנכי מת - בר נ 5. קעימין ומאתין חיים ומתים - מ ח 75. ואם לית מאתה אנה ואם אין מתה אנכי - בר ל 1. מדעה זאן לקעימיה ורבה למאתיה השכל זן את החיים וגידל את המתים - ת״מ א391 [דוממים, זביח העי 1].

ממות הא אנה אזל לממות הנה אנכי הלך למות - בר כה 32. למה אפקתנן ממצרים לממות במדברה למה הוצאתנו ממצרים למות במדבר - במ כא 5.

אפעל המית to slay ואמיתה יהוה וימיתה יהוה ויאבד and the Lord slew him - בר לח 7. ואבעש בעיני יהוה ית דעבי ואמית אף יתה...וימת גם אתו - בר לח 10. אבני אמית ואחוי אמית כל חיב וכל דשקך בי - ת״מ א246 (ע״פ דב לב 39). אן מוחי לן ואן ממית לן אם מחיה אותנו ואם ממית אותנו - מ א 153. מן עבד בישתה יומת - ת״מ א236 [טיס Corr].

מאת שׁיפ נ *n. f.* **המתה** killing ופגעה יהוה ובעו למאתה m^b (m^b*) למאתה)...ויבקש המיתו והוא and sought the Lord the Lord encountered him - שמ ד 24. to kill him

מורשורה משרה juice > ימשרת והריש כפולה כעדות ניש māsšārāt (תפס מן נשירי), ותפרקה ההכפלה ע״י ריש. הסי ארש מן אשש, דרש מן דשש (*cf. rš (<ʔšš), Dissimilation of the geminated š; cf. ʔrš (<dšš), [drš (<dšš)].*)

מורשורה שׁיפ נ *n. f.* **משרה** juice וכל מורשורת ענבין לא ישתה VA (N משרשרת שר- ראשונות מחוקות) וכל משארית ענבים לא ישתה he shall not drink any juice of grapes - במו 3.

מ״ש מישוש groping (מתחלף עם משש ע״ע). **Interchanges with mšš**. א״י דלמה דימוש יתי אבא - נ בר כז 12]

קל מישש to grope מאן ימושני אבה ME (י״א ימשעני, יגששני) אולי ימושני אבי perhaps my father will feel me - בר כז 12. קרב שבי ואמושנך ברי ME גשה נא ואמושך בני - בר כז 21. וקרב יעקב ליד יצחק אבוה ומאשה M (מאשה) ויקרב יעקב...וימושוה - בר כז 22.

מ״ש הפסקה, חידולן cease, end [בעשׁיח ע״פ יימשרתו יהושע לא ימוש מתוך האהלי - שמ לג 11 [NSH, following Ex 33:11.]

קל חדל to cease לא ימוש מלאכי אלהים עלים ויורדים בו (ק); מכון לשבתך מלאכי קדשך לא ימוש (ו) לא ימוש מלאכי אלהים מלעלות ומלרדת בו (במשכן) the angels of God do not cease ascending and descending on it - ת״מ א97. בית אלהים כי המלאכים הקדושים לא ימוש תמיד בו שרוים (ק); המלאכים הקדושים לא ימושו עליו עלים וירדים (ו) (בבית אלהים) - ת״מ א99. ומן איקרה לא נחדל ולא נמוש כל עת נרבינה ומכבודה לא נחדל ולא נפסיק כל עת לגדלה - ת״מ א140. לא משו מאור נגוד בתר מאור הלוך וכל מאור מנון נפשו קשורה בנפשו לא יחדל מאור מושך אחר מאור הולך וכל מאור ינפשו קשורה בנפשו (של זולתו) - אבישע ([Cow 431] ר״ל מהלך המאורות הגדולים זה אחר זה).

מוֹשֵׁי mūšī שם פרטי *pr. n.*

מושי שׁיפ ובני מררי מחלי ומושי - שמו 19. **מושאי** שׁי *gent. n.* למררי כרן מחלאה וכרן מושאה (N מושאי) - במ ג 33.

מזג - מחי¹

האור) המתמזג עם החושך - ת"מ 295.

מזוג ש"ע *n. m. qāṭōl* **cupbearer** ותנה רב מזוגיה ית חלמה *M₃ ויספר שר המשקים את חלמו *the chief cupbearer told his dream* - בר מ 9. ומלל רב מזוגיה עם פרעה m וידבר שר המשקים אל פרעה - בר מא 9.

מזה ש"ע *mizze* שם פרטי *pr. n.*

מזה ש"ע *mizze* ואלין בני רעואל נחת וזרח שמח ומזה - בר לו 13.

מזווי חלק בפתח הבית **doorpost** [א"י ותכתבו יתהון בנו מזוויין - נדב ו 9]

מזווי ש"ע *n. f.* **מזוזה** ויקדמה לדרשה ולמזווייתה והגישו אל הדלת ואל המזוזה *he shall bring him to the door or the doorpost* - שמ כא 6. ויסכנו מן אדמה ויתנון על תרתי **מזוויאתה** (C **מזוואתה**) ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות - שמ יב 7 (וכי"ב בפס' 22). על שקופה ועל תרתי **מזוואתה** (B **מזוויאתה** A **מזוויאתה**) על המשקוף ועל שתי המזוזות - שמ יב 23. ותכתבנון על מזוזת בתיך **מזוויאת** (C **מזוויאת** V **מזוויאת**) וכתבתם על מזוזות בתיך - דב ו 9 (וכך הוא בדב יא 20 **מזוויאת**; V **מזוויאת**).

מחולל תכשיט **ornament** [משובש מן מחוד (ע' אונקלוס) *Corr. from mhwk*]

מחולל ש"ע *n. m.* **תכשיט** **ornament** כל ארחי לב אנדי קטעלה ושכבין עזקן מחולל וגולה *M₁ כל נדיב לב הביא חח ונוס טבעת עגיל וכומז - שמ לה 22 [אונקלוס: שירין ושכבין ועוקן ומחוד - 4 תכשיטים כנגד 5 בני"ש].

מחיל הכאה, הריגה **blow, strike**; [א"י ומן ד'מחי לאבוי... יתקטל - נ שמ כא 15. **סוא"י** ומחת אבן ברדא בכולא ארעא - שמ ט 25] ← סירוב **refusal** [א"י לממחי בידהון - ירוש בי"ב יג ע"ב]

קל עבר: ומה - שמ ז 20. ומעו (נסתר) - במ כב 23. עתיד: ימעו *yāmā'i* - ע"ד י 34. ציווי: ומעי - שמ ח 12. מחו (ר) - ת"מ 332. בינוני: מחי *mā'i* - מ א 34. מקור: לממחינה (+ נסתרת) - במ כב 25 CB (= המליץ 510). למחיתה - דב כ 3 V. **פעל** בינוני: ממעין - ת"מ 216. **אֶתְפַּעַל** עבר: ואתמעו - בר כה 22 *M₁. ואתמחין] - שמ טז 21 N 21 (= המליץ 521). עתיד: ימחון - שמ ל 21 B. בינוני: ממעין - שמה ה 16 m. **מחאי** מעיה (נ) - שמ כא 29. **מחה** מעה - ויק כו 21. **מחו** מעו - שמ ז 25. **מעבאן** - דב כח 59. מעבת (ריבוי נסמד) - דב כח 59

מות ש"ע *n. m.* **1 מוות** **death** חייה ומותה בשלטנך החיים והמוות בשליטתך *death are within your power* - ע"ד ט 10. והוה בתר מות אברהם - בר כה 11. טבעו בימה דסוף מותה בישה לא אתחזי בעלמה כותה "טבעו בים סוף" (שמ טו 4) מוות רע, לא נראה בעולם כמוהו - ת"מ 277. ואתה תטיע מבתר מותי ואתה תטעה אחרי מותי - ת"מ 250 א. **2 המתה** **killing** ופגעה יהוה ובעו למותה *m₂...ויבקש המתין *God sought to kill him* (God) - ד מ 24.

מותן ש"ע *n. m.* **סוא"י** מותן רב לחדא - שמ ט 3 **נגף, דבר** **pestilence** דלא יפגענון במותן אי בחרב פן יפגענו בדבר אר בחרב *lest God strike us with sword or pestilence* - שמה 3. אקטלנה במותן ואערבנה אכנו בדבר ואורישינו - במ יד 12. ימטי יהוה בך ית מותנה עד אסכמותה יתך ידבק יהוה בך את הדבר עד כלותו אתך - דב כח 21.

מית ש"ע *n. m.* **מת** **dead** לית בית דלית תמן מית אין בית אשר אין שם מת *there was not someone dead* - no house where there was not someone dead - שמ יב 30. ואן ימות מית עליו - במ ו 9. ואף ית מיתה יפלגון וגם את המת יחלקו - שמ כא 35. ודכר לנן קיאם מיתין כקעימין וזכור לנו ברית מתים כחיים - ע"ד כח 60. ובעי מן מיתיה - דב יח 11. ועל כל נפשהן מיתין לא ייעל ועל כל נפשות מת לא יבוא - ויק כא 11.

'תמות ש"ע *n. m.* **מוות** **death** איך תמותה דאהרן מדמיה לתמות דמשה איך מותו של אהרן דומה למות משה *how does the death of Moses ?* - ת"מ 268 [על הצורה ע' זבי"ח הע' 1].

מזג מהילת נוזלים ויציקתם **pouring liquids** [א"י די הוית מזיג ליה - נ בר מ 13. **סוא"י** ומזגא חמרא באגנא - משלי ט 2; עירוב **mixing** [א"י עובד בסם ממזג דכי - נ שמ ל 35]

קל עירב פעול *to mix pass. pt.* **ואשתה לא** **מזיגה** במיה והאש אינה מזוגה במים *fire is not mixed with water* - ת"מ 273. יהון מזיגן מלרע כחדה V והיו תאמים מלמטה יחדו *they shall be mixed at the bottom* - שמ כו 24.

אֶתְפַּעַל **נתמזג** **to be mingled** גויתה המזג עם מלאכי רומה ודער עמוון גופו (של משה) נתמזג עם מלאכי המרום ושכן עמם (Moses) *body mingled with the angels above and he dwelt with them* - ת"מ 284 [זבי"ח הע' 4]. תרחה קמאה דממזג עם חשכה השער הראשון (של

מח² - מחק

מח¹ שחוק **fondling** [שורש תנייני מן חו"ך (ע"ע). א"ב מחכו עלה = צחקו עליו - בבלי ביצה יד ע"א. *[Secondary root from hwk]*

פנל שיחק **to fondle** וואה יצחק ממעיך ית רבקה אתתה M (B מעיך, נ"א מתמע, מלעב) והנה יצחק מצחק את רבקה אשתו and saw Isaac fondling Rebecca his wife - בר כו 8 (המליץ 578: ממעך. ע' בהערות זב"ח).

מחכום כל שם פרטי *pr. n.* [תרגום השם. ע"ע פיקל *Transl. of the name*]

מחכום כל ש"פ ואבימלך לך לותה מן עשקלון... ומחכום כל A - בר כו 26.

מחלה שם פרטי *pr. n.* **mâ'êla**

מחלה ש"פ ושם בנת צלפחד מחלה ונעה... - במ כו 33.

מחלי שם פרטי *pr. n.* **melli**

מחלי ש"פ ובני מררי מחלי ומושי- שמ ו 19 וכוי"ב במ ג 20

מחלאי ש"י *gent. n.* למררי כרן מחלאה וקרן מושאה (VN מחלאי) - במ ג 5.33.

מחלת שם פרטי *pr. n.* **mâ'elât**

מחלת ש"פ ואזל עשו ונסב ית מחלת ברת ישמעאל... לה לאתה - בר כו 9. ואשוו בני מחלת עם בני ישמעאל ונעשו שוים בני מחלת עם בני ישמעאל - אס 13.

מחסל מעשה אריגה **weaving**

מסלה ש"ע *n. f.* **מחצלת** **woven carpet**? מסלין, מסלתה סכות, הסכות - המליץ 536 [מן כנון בר לג 17 ליתא (השי' מטלין, מטלתה. ע"ע טלל). זב"ח (שם) המשווה למחצלות המשמשות לעשיית סוכה - מש סוכה א א].

מחק מחיקה והסרה **wiping out** [א"י וימחקו לנו מיא מרייה - נ במ ה 23. **סוא"י** ושבוך סיכלתן ומחוק עבנימוסין = וסלח חטאינו ומחק עוונותינו - [Lit 706] ← הכאה (בהשאלה) **smitting fig.** (ע"ע מחי¹)

קלעבר: מחק - שמ ט 25 C. מקח (!) דב כה 3. עתיד: ואמחק - בר ז 4 (= המליץ 504). ציווי: מחקני (+מדבר) - שמ לב 32 VEA. בינוני: מחק **mâq** - עיד א 30. **אתקעל** עבר: המחק - ת"מ 204ב. עתיד: ימחק - ת"מ 2290. בינוני: ממחק - ת"מ 49ב. ממחקה (נ)

במצרים נסבתנו למחוח בקפרה A המבלי אין קברים במצרים לקחתנו למות במדבר is it because there are no graves in Egypt that you took us to die in the wilderness? - שמ יד 11.

מחי ש"ע *n. f.* **מכה affliction** הלא עכמת ית מעיה כי ידעתי את מכאובו I know their affliction - שמ ג 7. מובא בת"מ 6א ועוד. **2 סירוב refusal** ואם ומע ימעי אבוה למתננה לה ואם מאן ימאן אביה לתתה לו **refusal** if her father utterly refuses to give her to him - שמ כב 16.

מחיה ש"ע *n. f.* **מכה affliction** ית כל עבידתון דעברו בון במעיה m את כל עבודתם אשר עבדו בהם בפך **refusal** in all their work they made them serve with affliction - שמ א 14.

מחי² מחיקה והסרה **wiping out** [א"י וימחי... דמעתא - תרגי ישע כה 8. ע"ע מחק]

קל מחק **to blot out** מיעי אמעי ית דכר עמלק מחה אמחה את זכר עמלק I will blot out the remembrance of Amalek - שמ יז 14. וימחי לגו מיה דמבארים ומחה אל מי המארים - he shall wipe them out in the water of ordeal - במ ה 23. מחני מן ספרך דכתבת מחני מספרך אשר כתבת - שמ לב 32.

אתקעל מחק **to be blotted out** ועמלק ועמה המחו <כהלו> לא הוו ועמלק ועמו נמחקו כאילו לא היו Amaleq and his people were all blotted out - ת"מ 304ב [זב"ח הע' 2, 3]. ואמחו מן ארעה (C ואתמחו) וימחו מן הארץ - בר ז 23. ולא ימחי שמה מישראל ולא ימחה שמו מישראל - דב כה 6. ולא בני עמלקאי עד נהי ממחין ואין אנו... ולא בני העמלקי להיות נמחים - ת"מ 203א.

מחי ש"ע *n. m.* מחיקה **blotting out** מיעי אמעי ית דכר עמלק מתחת שומיה מחה אמחה את זכר עמלק... - שמ יז 14.

מחי³ אריגה **weaving** [מן אונקלוס O]

קל ארג **to weave** ועברו ית לבושה עובד מחי M₁ ויעשו את המעיל מעשה ארג he made the robe of the ephod as a weaver's work - שמ לט 22.

מחיאל שם פרטי *pr. n.* **miyyâ'el**

מחאנל ש"פ ועירך הולד ית מיהאל ומחיאל אולד ית מתושאל - בר ד 18.

ביומא הדן ומחר - נבר ל 33. **סואיי** ועבד מרא מלתא
הדה ביומא דמחר - שמ ט 6. עיי' בתר]

מחר תיפ' *adv.* **מחר** tomorrow מחר יעבד
יהוה ית ממללה הדן מחר יעשה יהוה את
הדבר הזה הוה **tomorrow** the Lord will do this
הנני מביא מחר ארבה בגבולך - שמ י 4. חג
ליהוה מחר - שמ לב 5. ופק אגחי בעמלק מחר
אנה קעם על ריש גבעתהוצא הלחם בעמלק
מחר אנכי נצב על ראש הגבעה - שמ יז 9.
ותקדשנון יומן ומחר וקדשתם היום ומחר -
שמ יט 10. לגדל הדה מלתה ליומה ומחר יומה
לאיטבו ומחר לכלול לפי גודל הדיבור הזה
"היום ומחר" (שמ יט 10), היום לטובה ומחר
לשלמות - תי"מ 1136.

למחר תיפ' *adv.* **מחר** tomorrow [איי ארום
ישאלון בניכון למחר - נ שמ יג 14. **סואיי** למחר דיעבד
מרא מלתא הודא - שמ ט 5] למחר יי סימנה הדן
tomorrow this sign יהיה האות ההזה shall come to pass
שמ n 19. התקדשו למחר
התקדשו למחר - שמ יא 18. tomorrow

מחתי כלי להבערת נחלים על הזמבא **fire pan**
[איי ומלקטיה ומחתינה דהב - נ שמ כה 38]

מחתי שיי' n. f. **מחתי** fire pan וסכו גבר
מחתינה וקחו איש מחתנו וtake
you his fire pan - במ טז 17. סכו לכוון מחתינ
קחו לכוון מחתות - במ טז 6. חמשים ומאתים
מחתיאן - במ טז 17. ומשלעיו ומחתיאתה -
שמ כז 3. ומלקטיה ומחתינה (!) - שמ כה 38, לו
23. ית מחתיאת חיביה - במ יז 3.

מטי הגעה, השגה; מקרה; **reaching, arrival, occurrence**
[איי עד זמן די מטא קיצא למתפרקא
- נ בר מ 23. **סואיי** וימטון סהדותהון = יתנו עדיהם
(=ויביאר עדותם) - ישע מג 9. טל, דברי הקונגרס השמיני
למדעי היהדות ד, 17]

קל עבר: אמטה - תי"מ 269. עתיד: ימטי wimti - עיי'
ו 10. בינוני: מטוי mâti - עיי' טו 24. מטיה (נ) ויק יד
21 (= המלויç 603; mâtyâ; - מ ד 57. פעול: אמטי imti
- עיי' ה 8 [תנועה פרוסתית]. **אפעל** עבר: ואמטה - בר
לא 23 (ומטה ME). עתיד: ימטי ויק כו 5 (= המלויç
603). **מטי** במטי - בר ו 3 (= המלויç 603).

קל א פעי' **intrants** **1** גיע **to arrive, reach**
וכד אמטה אל ריש טורה נחת עננה ושגבה
וכאשר הגיע (משה) אל ראש ההר ירד הענן
והסתירו (Moses) reached the top of the mountain,
the cloud came down and concealed
him - תי"מ 269. ויום מותי אמטי ויום מותי

2290. בינוני: ממחק - תי"מ 349. ממחקה (נ)
mimmēqa - עיי' א 32. **מחוק** qittūl - שמ יז 14 A.
מחק מעק - שמ יז B 14 (= המלויç 504). **מיחק** - שמ יז
V 14.

קל 1 מחק blot out וחרכת מצרים ומחקה
עמלק והחרכת את מצרים ומחקה את עמלק
I devastated Egypt and blotted out Amalek
תי"מ 2233. ואמחק ית כל ממנה דעבדת מן על
אפי אדמתה (E) ומחיתי את כל היקום... -
בר ז 4. מחוק אמחק ית דכרן עמלק A מחה
אמחה את זכר עמלק - שמ יז 14. מחקני מספרך
דכתבת VEA מחיני מספרך אשר כתבת - שמ
לב 32. מנו דיכל מחק הדה מיהו שיכול למחוק
זאת - עיי' א 30-32 [לעניין מכתב האלהים]. **2 הכה**
to strike וית כל עסב ברה מחק ברדה (A) C
מחה, VB מעו, J קטל) ואת כל עשב השדה
הכה הברד the hail struck down every plant of
the field - שמ ט 25. דלא יוזף למעתה על אלין
מעה סגיה ומקח אחוך לעיניך J (C) ומקל, E
ונקל, V ויקל) פן יסף להכותו על אלה מכה
רבה ונקל אחיך לעיניך - דב כה 3 [אם אינו טייס
מן זמקל, הרי פירש התרגום: וניכה].

אחפעל 1 נמחק to be wiped out כרה
«דאזל» לאבוה קבל לבטה ולא המעק שמה
הבן שביזה את אביו קיבל קללתו ולא נמחק
שמו (חס) who despised his (Ham) the son
father received his curse and his name was not
blotted out - תי"מ 2218. נפל מן גברו והמחק
נפל (נמרוד) מגדולתו ונמחה - תי"מ 275 A. עון
דלא ממחק חטא שאינו נמחק - תי"מ 349. עובה
לא ממחקה - תי"מ 159 A. חתמה דליתי ממחקה
חתימה שאינה נמחקה - עיי' א 32. **2 הוכה to**
be smitten עמלק כד קטלה יהושע והמחק
על אדה עמלק, כאשר הכהו יהושע והוכה על
ידו Amalek, when Joshua slew him and was
smitten - תי"מ 204 B. כל דבב דלון ימחק קדמון
כל אויב שלהם (של ישראל) יוכה לפנייהם -
תי"מ 290.

מחוק שיי' n. m. qittūl **מחיקה blotting**
out מחוק אמחק ית דכרן עמלק A מחה אמחה
את זכר עמלק - שמ יז 14.

מחק שיי' n. m. **מחיקה blotting out** מעק
אמעק ית דכרן עמלק B - שמ יז 14.

מיחק שיי' n. m. **מחיקה blotting out** מיחק
אמחק ית דכרן עמלק B (V מיחק הכתיב משקף
את ההגייה מעין *miyyaq) - שמ יז 14.

מחר תואר פועל של זמן *adv. (temporal)* [איי

לדגרה כהלה אצלחו משה... הביאו (האל) למדרגה שכולה הצלחה - ת"מ 274. מן דאמלך בה לא טעי לעלם אורה קמיו ימטינה לפצותה מי שהודרך בעצתו (של האל) אינו טועה לעולם. האור שלפניו יביאהו לגאולה - ת"מ 284. **2 הדביק, השיג reach, to overtake** וירדך אתה... ואמטה יתה בטור גלעד (ME ומטה) וירדך אחריו... וידבק אתה בהר הגלעד (Laban) pursued him (Jacob)... catching up with him in the hill country of Gilead - בר לא 23. ורדפו בתר ישראל ומטו בון ורדפו אחר ישראל והשיג אותם - ת"מ 354. אמר דבכה ארדך אמטי אפלג אנחה... ארדך אשיג אחלק שלל I will pursue, I will overtake, I will divide the spoil - שמ טו 9. ואמטי לכון דרכה ית קטפה וקטפה ימטי ית זרעה והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את זרע - ויק כו 5. לא אמטה בון רגז לא השיג אותם הכעס - ת"מ 294.

מטו ש"ע n. f. **יכולת reach, ability** [עשיח NSH] אדרש אדבר בשפתי דברי קמיכון לפם מטות דעתי אני מבקש לדבר בשפתי את דברי לפניכם לפי הגעת דעתי I ask (permission) to speak before you as far as the reach of my mind - טעד אלדיו (Cow 256). ומלאכיה אסתחרו... סביבותו וכל מנון מן תנה לו גליאן רביאנה על מד מטות לשנה שלם לך אה כהנה והמלאכים התכנסו... סביבו וכל אחד מהם, (מי) הגיד לו את גילוי נדולתו לפי הגעת לשונו שלום לך הוי הכוהן expressed every angel... according to the ability of his tongue... (Cow 378).

מטיא מ"י prep. (מן אונקלוס O) **ע as far as** עד סור... במטי לאתור *M₁עד שורבואכה אשור to Shur... as far as Ashur - בר כה 18. ואזלו ועלו וגשו ית ארעה ממדבר צן עד אפתאי למטי לחמת *M₁... עד רחוב לבוא חמת - במ יג 21. ב מיק של סיבה (causal) **מפני because of** לא ידון רוחי באנש לעלם במטי הוא בסר לא ידון רוחי באדם בשגם הוא בשר My spirit shall not abide in man for ever, for he is flesh - בר ו 3 [תפס בשגם מן השיג.

א"י: يسبب. נראה שנתפתח מן הוראת 'מבוא' כדרך שבישבייל נתפתח למילת יחס מן שבייל. אבל ע' זביח, המליץ 603. **Probably. int. as from nsg.** 'entrance' and used as conj. in similarity with *blgl, etc.* See Ham 603.

כד אמטת שעתה נחת מחבלה כשהגיעה השעה ירד המשחית - ת"מ 346. ולא ימטי באדך כלום מן חרמה ולא ידבק בידך מאומה מן החרם - דב יג 18. ויקלע וימטי לערפלה ויצמח (משה) ויגיע לערפל - ע"ד ו 10. דו מטי להדה ריחותה כי הוא (שומר השבת) מגיע לאותו הרצון - ע"ד טו 24. סלם קעם ארעה ורישה מטי לשומיה... וראשו מגיע לשמים - בר כה 12. אם מסכין הו ולית אדה מטיה... ואין ידו משגת - ויק יד 21. סוברותך מטיה סופן דכל חיבין סליחתך באה, גמול לכל החוטאים - מ ד 57. ועקבון דבישיה אמטי וסופם של הרעים מגיע - ע"ד ה 8. **2 קרה to befall** דלא ימטינה אסקל *M₂ פן יקראנו אסון harm might befall him - בר מב 4. וחבו לה ית כל דאמטה יתון, *m₁ ויגדו לו את כל הקרות אתם they told him all that had befallen them - בר מב 29. וימטינה] סקול באורעה *M₁ וקרהו אסון בדרך - בר מב 38. ואנה כמה דאמטתי אסובר *E דמטתי, V דאמטתי) ואני כאשר שכלתי שכלתי - בר מג 14 [עראניש ה 165 העי 167]. וימטינה אסקל *m₂ (A ויפטינה) וקרהו אסון - בר מד 29. ואחוי לכון ית דימטי יתכון *M₂ (A דימוט > דימטי (? ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם - בר מט 1. **3 היה ראוי to be appropriate** (impersonal) מטי לך מתקטל ולא קעים ראוי אתה (מגיע לך) להיהרג ולא לחיות it is appropriate (=you deserve) to be killed and not alive - ת"מ א30. **4 יכול to be able** מן ימטי מימר מי יכול לומר? who can tell? - מ טו 1 [זביח]. **ב פע"י trans. נתן, סיפק, to supply, provide** ופתח יוסף ית כל דבהון רבצו וימטי <י> "למצרים A ויפתח יוסף את כל אשר בהם בר וישבר למצרים Joseph laid open all that was within - supplies, and provided it the Egyptians - בר מט 56 [טיס מן וימטי]. מטי צריכות לכל רחיותה סבר mâti נותן את צורכו של כל המצפה לרצונו (God) supplies the needs of all those who seek his favor - איג 68. ונתן לי בעולם כל מיני צרכים - איג 85.

אפענו 1 הגיע את פלוני to cause to arrive לינך אמטיתוני להכה A לא אתם שלחתם אתי הנה who made you who arrived here - בר מה 8 (מילולית: לא אתה (!) הבאתם אתי). ימטי יהוה בך ית מותנה ידבק יהוה בך את הדבר - דב כה 21. משה... אמטתה

מטר - מילת

18. וסנאיו מי יקימנה D ומשנאיו מי יקימנו -
דב לג 11 [C מן: 181]. [Abr Nahrain 24, p.

מי דהב mīzāb שם מקום *pr. n. (place)* (תרגום
השם [Transl. of the name])
מי זהב ש"פ ושם אתה מיטבל ברת מטרד
ברת מי דהב A - בר לו 39.

מי זהב mīzāb שם מקום *pr. n. (place)*
מי זהב ש"פ ושם אתה מיטבל ברת מטרד
ברת מי זהב - בר לו 39.

מידבה midābe שם מקום *pr. n. (place)*
מידבה ש"פ אוקדו על מידבה אש על מידבה -
במ כא 30.

מיטר † unit of measure יחידת מידה [LSJ]
[1123a - μέτρον]

מיטר ש"ע *n. m.* ז לוג *measure* ומטר משח
אחד *m₂ לוג שמן אחד - ויק יד 10. וית מיטר
אמשחה A - ויק יד 12. ויסב אמר חדה... ומיטר
משעה A (*m₂ ומטר) - ויק יד 21. ויסב כהנה ית
אמר אשמה וית מיטר משחה *m₂A - ויק יד
24.

מיכי mi'ki שם פרטי *pr. n.*
מיכי ש"פ לשבט גד גאואל בר מיכי - במ יג 15.

מיכיל † mi'kil שם פרטי *pr. n.*
מיכיל ש"פ לשבט אשר סתור בר מיכיל A
מיכיל) - במ יג 13.

מילת בד יקר Krauss 335 † *fine wool*
ἡδωλεῖται א"י כיתונא דבוך מילת קודש - מייל ויק טז
14

מילת ש"ע *n. m.* ז שש *fine wool* תכלה
וארגמן וצבע זעורי ומילת ועזים תכלת
וארגמן ותולעת שני ושש ועזים, blue, purple,
and crimson yarns, fine linen, goats' hair - שם
כה 4. ואלכש יתה רקיעי מילת ושבה רביד
דהב על צברה וילבש אתו בגדי שש וישם
רביד זהב על צוארו - בר מא 42. ובארגונה
ובצבע זעוריתה ובמילתה - שם לה 35. כל קלעי
דרתה סאר מילת משור כל קלעי החצר סביב
שש משור - שם לח 16.

מטר גשם *rain* א"י ארום לא אמטר י"י אלהי - נ
בר ב 5. סוא"י לא גר אמטר אלהא - שם]

אפעל המטיר בהשאלה *(fig.) to rain trans.*
ויהיה המטר על סדם ועל עמרה גפרי ואש
המטיר על סדם ועל עמרה גפרי ואש
Lord rained on Sodom and Gomorrah
brimstone and fire - בר יט 24. ואמטר יהוה
ברד על ארע מצרים - שם ט 23. המטיר לון
מזון מן שומיה - ת"מ 225. אהנה ממטר כהזבן
מחר ברד יקיר שריר הנני ממטיר כעת מחר
ברד כבד מאד - שם ט 18. אהנה ממטר לכון
לחם מן שומיה - שם ט 4.

(א)מטר mē'ār ש"ע *n. m.* ז מטר *rain* ויתן
מטר ארעך בזבנתה ונתן את מטר ארעך בעתו
(God) will grant the rain for your land in its
season - דב יא 14, כח 12. ועצר ית שומיה ולא
יהי מטר - דב יא 17. ומטרה לא נטף ארעה -
שם ט 33. ודמע עיניה ערף כמטרה ודמע עיניו
ערף כמטר like rain the tear of his eye drops
ת"מ 261 (בהשראת "ערף כמטר לקח"י - דב לב 2,
המובא בפיט ע"ש ז 5: מימרה על הלב כמטר לקח"י).
והוה אמטרה על ארעה ארבעים יומא (E) -
בר ז 12.

מטרד matrād שם פרטי *pr. n.*
מטרד ש"פ ושם אתה מיטבל ברת מטרד -
בר לו 39. מבאם באס 13.

מי מילת שאלה לאדם *interrogative particle of persons*
[ע"ש"ח NSH]

מי מ"ש *interrog. part.* מי *who* ארתי לעבדיך
בעמל ארשיון ובזעוק מי כמוך נאדרי בקדש
חון את עבדיך בשכר אבותיהם וב(שכר)
הקריאה "מי כמוך..." (שם טו 6) - מ יח 11-12
[מובאה שכיחה בת"מ *Frequent quotation from the Torah in TM.*]. אוצר מלי חכמה טובי מי
לו בעי אוצר דברי חכמה, אשרי מי שמבקש
אותו - ע"ש ז 7-8. טוב למי יילפנה ווילה למי
ישבקנה אשרי מי שילמדנו ואוי למי שיעזבנו
- ת"מ 155. רחמיו מגן תקיף למי בו יאמן
רחמיו הם מגן חזק למי שמאמין בו - ת"מ
184. מי יוכל יימר ציבעד מן גלגיו מי יוכל
לומר מעט משבחיו (של משה) - ת"מ 264. מי
יתן ויהי לבון דן להון למדחל מנין (VB מן
יתן, EC לוי יתיהב) מי יתן והיה לבם זה
להם... דב 25 (שרכוב). אבל בפסוק המקביל ב-J
שם כ 17: ימן יתן. וכן הוא בדב כח 67: מן יתן צפר,
מן יתן רמש]. מי ייכלנן בסר E (נ"א מן) - במ יא

מים - מיסטה

וית כל ערכה למינה- ויק יא 14-15. וית סנוניתה וחטפיתה למינה- דב יד 18. משה התימן מגלינה ועבדה על כל מינה דאדם משה הופקד לגלותו (את השבת) והטילו על כל מין האדם - ע"ד יד 11-10. פלג מיני החיה לארבעה חלקים - ת"מ 57א. **2 סוג** ביטוי לריבוי ולגיוון בעש"ח sort expression of plurality and variation (NSH) המים... שפט בין צדיק ורשע והפך הרשע לפניו וקטלו במיני המכות המים שפטו בין צדיק לרשע וזרקו את הרשע לפניו והגורוהו במיני המכות *the water... judged between righteous and evil and cast the evil before the righteous and killed him with many strokes* - ת"מ 63א. ויאסר את רכבו... אסרה גדלה במיני הנצחן עד לא יכל אנש יכרה מתמן ויאסר... (שמ יד 6) זו אסירה גדולה במיני הגבורה עד שלא יוכל אדם לברוח משם *'he tethered his chariot'* (Ex 14:6) a great tethering with a multitude of triumphs, so that none could escape from there - ת"מ 75א [וב"ח העי 4]. וחזו כל מצראי מיתים במיני הצרות - ת"מ 103ב. למילף מיני החכמה- ת"מ (ק) 339.

† **מיסדה** שם מקום *pr. n. (place)*

מיסדה ש"פ יובל בנה מיסדה מת רבתה יובל בנה את מיסדה, עיר גדולה - אס 4א.

מיסון תוך, אמצע *midst* (= המליץ 611 Krauss] μέσσω - 337. א"י ואותביה במיסון דשוקא - איכיר לפרק א 14]

מיסון ש"ע ז *n. m. 1 תוך midst* יהי רקיע במיסון מיה *A (Len 177)* יהי רקיע בתוך המים *let there be a firmament in the midst of the waters* - בר א 6. ועילן חייה במיסון פרדסיה *A (E)* ועץ החיים בתוך הגן - בר ב 9. וכל מאני עסף דיפל מנון למיסונה כל דבמיסונה יסתב *A (נ"א לגבה... דבגבה)* וכל כלי חרש אשר יפל מהם אל תוכו כל אשר בתוכו יטמא - ויק יא 33. **2 ש"ת** *adj. תיכון middle* ונגרה מיסונה בגו לוחיה *A (נ"א ממציעה)* והבריה התיכון בתוך הקרשים *amidst the middle bar*, frames - שמ כו 28. ועבד ית נגרי מיסונה *A* ויעש את הבריה התיכון - שמ לו 33.

† **מיסטה** איש בניינים, מתווך *middle man*, mediator *LSJ 1106a - μεσῖτης*, ת"מ 348]

מים מים *water* א"י מבעוין דמין - נ בר מט 22. **סוא"י** הא אנא מיטא טופנא מין על ארעא - בר ו 17] **מים** mem ש"ע ז *n. m. 1 מים water* לחם לא אכל ומים לא אשתה *he ate no bread and drank no water* - שמ לד 28. מטפטף מים מבדיו יזל מים מדליו - במ כד 7. ותמעו בתקפה ויפק מנה מים והכית בצור ויצא ממנו מים - שמ יז 6. ואפק לן מים חיים והוציא לנו מים חיים - מ ה 66. <ומפק> מן צנמה מים ומוציא מסלע מים - ת"מ 285א. משקי מי בור לאנשה משקה אדם מים מאררים - מ א 86. ועזר יהוה עליון ית מי ימה - שמ טו 19. כי לא אהו טור שמם מן מי מבולה כי לא היה הר יבש ממי המבול - ת"מ 130ב. ואנתע אהרן ית אדה על מימי מצרים - שמ ח 2. כד קעמת לגו ימה והפלגת מימיו כאשר עמדת בתוך הים וחצית עת מימיו - ת"מ 297א. **2 חכמה, רחמים** בהשאלה *wisdom, mercy fig.* אה באר מים חיים חפיר ביד נביא... ומיה דלגוה מפם אלהותה... דלגו הדה גנתה ונשתי מן מימיה הנה באר מים חיים (התורה) כרויה ביד נביא... והמים שבתוכה הם מפי האלוהות... ונשתה מן המים: *behold a well of living water dug by the prophet...; the water in it is from the mouth of the Divinity...; let us drink from its water* - ת"מ 282א-ב. אלהותה נגדה לה מים חיים משקיה לבבה... נביותה נגדה לה מים חיים מדכיה לנפשה האלוהות משכה לו (למשה) מים חיים להשקות את לבו... הנבואה משכה לו מים חיים מזוכים את הנפש - ת"מ 104ב.

† **מימר כל** שם פרטי *pr. n.* [תרגום השם. ע"ע פיכל *Transl. of the name*]

מיחר כל ש"פ ואמר אבימלך ומימר כל רב חילה B - בר כא 22. כיו"ב בפסי 32 (A ומימר). ומימר כל רב חילה (A ומחכום כל) - בר כו 26.

מין זן, מין *species, kind* א"י מן עופא למינה - נ בר ו 20. **סוא"י** ויתברכו בורעך כל מינה דארעא - בר כב 18. ע"ע גנוס]

מין ש"ע ז *n. m. 1 מין* בחיה ובאדם *kind* ואמר אלהים תפק ארעה [נפש חיה למינה בהמה ורמס [וחית ארעה] למינה *let the earth bring forth every kind of living creature: cattle, creeping things, and wild beasts of every kind* - בר א 24. וית דאיתה וית האיתה למינה...

מישאל - מכיר

מישר חווה הוה כרו לון במשתוק טעילו בזהי מאורי זכותה אלון מורא היה קורא להם באלם: היתהלכו בשמחה, מאורי הצדקה - ת"מ 51ב.

מישר חלקיה שם מקום *pr. n. (place)* [ט"ס] מן אונקלוס: חקליא, או שינוי הדורש את השם לעניין המחלוקת *Corr. form from O, or Midr. change* [referring to 'dispute' (mhlqt)].

מישר חלקיה ש"פ אדבקו למישר חלקיה A חברו אל עמק השדים - בר יד 3. וסדרו עמהוקרבה במישר חלקיה - בר יד 8. כיו"ב בפס' 10.

מישר מגיבה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע] נחל ארנן]
מישר מניבה ש"פ וגעאזו ית מישר מגיבה ועברו את נחל ארנן - במ כא 20א.

מישרי ממרא שם מקום *pr. n. (place)*
מישרי ממרא ש"פ ואתרשי אברהם ואתא ודער במישרי ממראויאל אברהם ויבא וישב באלוני ממרא - בר יג 18. פתור אברהם דסדרה במישרי ממרא שולחן אברהם שערכו באלוני ממרא - ת"מ 225ב.

מישר מפנה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע עמק שויה]
מישר מפנה ש"פ ונפק מלך סדם... למישר מפנה M_2A ויצא מלך סדם... אל עמק השוי - בר יד 17.

מישר שטים שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע] אבל שטים]
מישר שטים ש"פ מבית הישימון עד מישר שטים B - במ לג 49.

מכה שם מקום *pr. n. (place)* [היא מִכָּה. זב"ח, אסטיר 40]
מכה ש"פ ובנו מכה ולכן אמיר באכה אשורה... ובנו (בני נבאות בן ישמעאל) את מכה כנאמר: באכה אשורה... אס 13א.

מכיר $mākir$ שם פרטי *pr. n.*
מכיר ש"פ בני מכיר בר מנשה - בר נ 23.

מיסטה ש"ע $n. m.$ **איש הביניים** כיוני למשה *middle man epithet of Moses* איקרה אמר לה שלם לך מיסטה ליתי לאוי לאנש בר מנך היקר אמר לו: שלום לך איש הביניים, איני ראוי לאיש זולתך the Glory said to him (Moses): "Peace be to you, O middle man, I am fitting for no man but you" [ראה זב"ח שם]. אה מן נבתה אלה... וזעק שמה עכדה ומהימן ביתה ומיסטה טבה ונגודה... ומיסטה טבה דשמע מן מרה אלפה לישראל הוי מי שניבא אותו האלהים... וקרא שמו העבד... ונאמן הבית ואיש הביניים הטוב והמנחה... ואיש הביניים הטוב את אשר שמע מאדוניו לימדו לישראל - ת"מ 294ב.

מישאל $mīšā'el$ שם פרטי *pr. n.*
מישאל ש"פ ובני עזיאל מישאל ואליצפן - שמו 22.

מישר שם פרטי *pr. n.* [תרגום מיכאני ע"פ אלון מורא = מישר חווה וכיו"ב. *Mechanical transl. following Gen 12:6, etc.*]
מישר ש"פ למישר כרן מישראה A לאלון משפחת האלוני - במ כו 26.
מישראי ש"י *gent. n.* למישר כרן מישראה A לאלון משפחת האלוני - במ כו 26.

מישר אנכלה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע] נחל אנכלה]
מישר אנכלה ש"פ ואתו סעד מישר אנכלה... לאתרה הדו זעקו מישר אנכלה A ויבאו עד נחל אשכול... למקום ההוא קראו נחל אשכול - במ יג 23 - 24.

מישר בכיתה שם מקום *pr. n. (place)*
מישר בכיתה ש"פ וקרא שמה מישר בכיתה ויקרא שמו אלון בכית - בר לה 8.

מישר זרד שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע נחל זרד]
מישר זרד ש"פ ומתמן נטלו ושרו במישר זרד... ונטלו מן מישר זרד... A - במ לה 8.

מישר חווה שם מקום *pr. n. (place)*
מישר חווה ש"פ עד אתר שכם עד מישר חזבהעד מקום שכם עד אלון מורא - בר יב 6.

and he lowered his father's hand, to remove it from Ephraim's head - בר מח 17 (תפס: הוריד את יד אביו).

אִפְנַעַל 1 הוריד to lower אִפְנַעַל הוריד ני קלתיך A הטי נא כדך lower your jar - בר כד 14. צלותה המכת מנה מן שומיה תפילתו הורידה את המן מן השמים manna lowered his prayer from heavens - ת"מ (ק) א85 [ש 262: אמכות. זביח העי 4]. וימך כתפה למסבל M₁* (C וממך) ויט כתפו לסבל - בר מט 15. הא אנה ממך לוכון מזון מן שומיה A הנני ממטיר לכם לחם מן השמים - שמ טו 4. ועיניה (:): ממכין דמעין כות מטרה ועיניו מורידות דמעות כמים - ת"מ (ק) א83. **2 השפיל** to humiliate ויסדיה אמכו גרמון לקדמה והיסודות השפילו עצמם לפניו the foundations humiliated themselves before him (Moses) - ת"מ א179.

אִתְפַּעַל 1 השפיל עצמו to lower oneself לא תתלי קדם מסכין ולא תמך קדם רבEC לא תתנשא לפני דל ולא תשתפל לפני גדול you shall not be haughty in front of the poor. nor shall you defer in front of the great. יט 15 (פירוש של: ילא תשא פני דל ולא תהדר פני גדול. Interpretative paraphrase). כסיאתה אמכי גרמון משמע קלה דמרי קרי הנסתרות השפילו עצמן לשמוע את קול אדוני קורא - מ יד 63-64 (עי בהערות זביח). **2 ירד** to descend כתבין דקשט ממכין ממעונה כתבי אמת יורדים מן המעון פנייהם רועדים - ת"מ א243. **2 ירד, נטה** פעייע to descend intrans. ומך עד גבר עדלמאי C ויט עד איש עדלמי - בר לח 1 (אפשר שהוא מוד. נ"א אהדן). **3 היטיב** פעייע to better trans. כד הוה אהרן פרוד אהן ברכתה הוה מכך לה בקלה עד ישמע כל קהלה כאשר היה אהרן פרט את הברכה (במ ו 23-26) היה מיטיב את קולו כדי שישמע כל הקהלה כל האהרן detailing the blessing (Num 6:23-36), (God) was intensifying his voice so that all the congregation could hear - ת"מ א134 [זביח העי 1]. בכל זבן אלה מכך ברב טובה וחסדה וישראל מכעס בכל זמן אלוהים מיטיב ברוב טובו וחסדו וישראל מעיסי ומכך אד אבוה His abundant goodness and grace, and Israel provokes (His) anger - ת"מ א217.

אמכו ש"ע n. f. **הורדה lowering** <צלותה> אמכות מנה מן שומיה ברבו רבה תפילתו - הורדת המן מן השמים - bringing down the manna from heaven - ת"מ א262 [אפשר שהגרסה משובשת. ראה זביח שם? corr.]. **מכה** ש"ע n. f. **מטה** כינוי לעולם התחתון down the earthly world ואקימה אלה על מכה והפקידו אלוהים על מטה (את משה) God set him (Moses) over the earthly world - ע"ד א 13. ושלטנה ברומה ובמכה ושלטונו בעליונים ובתחתונים - ע"ד 2 [צירוף נפוץ בפיוט, כגון מ ג 5; י 46, יב 46 ועוד]. אילן טב שרשה במכה וטרפה במעונה אילן טוב, שורשו מטה וענפו במעון - ת"מ א282.

מכו ש"ע n. f. **שפלות lowness** תלי בפרקן חדת למכות רישין הרם בגאולה חדשה את שפלות ראשינו raise with a new redemption the lowness of our heads - אלוור ד 85-88 (ני"א)

מכיראי ש"י gent. n. למכיר כרן מכיראה - במ כו 29.

מכך שפלות, ירידה lowliness, humbleness (מתחלף עם מו"ד (ע"ע) Interchanges with mwk, q. **א"י** שמייה אמכו - קת"ג ויק כב 27. **סוא"י** דלית אנה דמולי דימוך ישרא ערקתא דמסנה = אשר איני ראוי להתכופף ולהתיר את שרוד נעלו - מרקוס א 7] ← **השבחה** [עשייה NSH] **enhancement**

קל עבר: ומך - בר לח C. עתיד: וימך - ויק כה 25 VNMB. בינוני: מכך mākkak - מ טו 4. **פעל** עבר: ומך - בר מח E. **אפעל** עבר: אמכו - ת"מ א179. עתיד: וימך - בר מט M₁*. ציווי: אמכי (נוכחת) - בר כד 14. בינוני: ממך - שמ טו A. **אִתְפַּעַל** עבר: אמכי (נסתרות) immâki - מ יד 63. עתיד: תמכך (נוכח) - ויק יט EC. **אמכו** - ת"מ א262. **מכה** makkâ - ע"ד א 13. **מכו** מכות (נסמך) makkot - אלוור ד 85-88.

אִקַּל 1 שפל פעייע to be low intrans. ואן ימך אהוך ויזבן מסחנתה VNMB וכי ימוך אחיך ומכר מאחוזו ויחונן becomes low if your brother sells part of his property (=poor), and sells part of his property - ויק כה 25. ואנון ימכון לרגליך C והם תכו לרגליך - דב לג 3 (Abr Nahrain 24, 185). אלה מכך ואעת האלוהים משפיל ויורד (אל הר סיני) - מ טו 4. ואת במלכותך מרי מכך עם כל חיביה ואתה במלכותך, אדוני, משפיל עם כל החוטאים (= יורד אליהם וחונן אותם) - א"ח א43-44. ורישיון מככין ולבכיון מרקפין וראשיהם משפילים ולכותיהם רועדים - ת"מ א243. **2 ירד, נטה** פעייע to descend intrans. ומך עד גבר עדלמאי C ויט עד איש עדלמי - בר לח 1 (אפשר שהוא מוד. נ"א אהדן). **3 היטיב** פעייע to better trans. כד הוה אהרן פרוד אהן ברכתה הוה מכך לה בקלה עד ישמע כל קהלה כאשר היה אהרן פרט את הברכה (במ ו 23-26) היה מיטיב את קולו כדי שישמע כל הקהלה כל האהרן detailing the blessing (Num 6:23-36), (God) was intensifying his voice so that all the congregation could hear - ת"מ א134 [זביח העי 1]. בכל זבן אלה מכך ברב טובה וחסדה וישראל מכעס בכל זמן אלוהים מיטיב ברוב טובו וחסדו וישראל מעיסי ומכך אד אבוה His abundant goodness and grace, and Israel provokes (His) anger - ת"מ א217.

אִפְנַעַל הוריד to lower ומכך אד אבוה למסטאה יתה מן על ריש אפריים E (ני"א וסמך, וסעד, ותמך) ויתמך יד אביו מעל ראש אפריים

(אמכות).

mālākki יבואו סביבם - ע"ד יג 27. דריחות מלאכיה שמעין תשבחתה דמרון mālakayyā שרצון המלאכים לשמוע את תשבחות אדונם - ע"ד יג 28-29 [עי' בהערות זביח]. ונגש לערפלה דתמן מלאכי אלהים - ת"מ 106ב. 2 (לסילוק ההגשמה בכ"י מאוחרים של התה"ש. בהשפעת התה"ע. substitutes God in late manuscripts of the ST to avoid anthropomorphism (Ar influence?) in the A לקח אתו אלהים - בר ה 24. בצורת מלאכיה A בצלם אלהים - בר ט 6. ואסתלק מלאך אלה A ויעל אלהים - בר יז 22.

† מלגו ט"ס ? corr.

מננו ? ואם מנחה מלגו קרבנך סלת במשח תתעבד M ואם מנחת מרחשת... ויק ב 7.

מלח מלח salt מילוט עמוד דמלח - נ בר יט 26

מלח n. m. מלח salt והות קעמה מלח ויהי נציב מלח she became a pillar of salt - בר יט 26. על כל קרבניך תקרב מלח על כל קרבניך תקריב מלח - ויק ב 13. גפרי ומלח יקדה כל ארעה גפרית ומלח שרפה כל ארעה - דב כט 22.

† מלט¹ מילוט והצלה salvation [מן העברית H]

פעל הוציא, הריק בהשאלה to unsheathe fig. ויתכון אדרי בגויה ואמלט בתרוכין חרב N*M₂ (ECA ואמלק) ואתכם אזרה בגוים והרקתי אחריכם חרב I will scatter you among the nations, and I will unsheathe the sword after you - ויק כו 33.

אָתְפַעַל נמלט to escape ומן דערק אל קשטה המלט ומי שנס אל קשטה ניצל whoever fled to the True One escaped - ת"מ 74ב. מנון נערק ובון לא נתקרב דמה דנמלט ביום נקם מהם ננוס ובהם לא ניגע, אולי נימלט ביום נקם - ת"מ 210ב. אמלט שבי לתמן... ותתוחי נפשי B אמלט נא שמה... ותחיה נפשי - בר יט 20. זרז אמלט לתמן B - בר יט 22.

† מלט² ערימת אבנים pile of stones [מלאט

= ציבור אבנים ? - Dozy II, 621a]

מלט ש"ע ז n. m. גל pile ויעזרו ית כיפה על פם קופה למלטה A והשיבו את האבן על פי הבאר לערימתה they would put the stone back

† מכּן רשות, היתר permission [מאכן - Dozy II, 615. טל ג עח]

אפעל היתר to let, permit ואנה חכמת הן לא ימכן יתכון מלך מצראה למהך A ואני ידעתי כי לא יתן אתכם מלך מצרים להלך yet I know that the king of Egypt will not let you go - שמ ג 19. ולית ימכן מחבלה למעול לבתיכון A ולא יתן המשחית לבוא לבתיכם the Lord will not let the Destroyer enter your homes - שמ יב 23.

† מכס תשלום חובה compulsory payment

[א"י אייתי מכסה מן גו כן אנה קטיל ליה - בר"י 894. סווא"י אן גר תחבון לאלין דמחבין לכוון מא גר אית לכוון לא מכסיא הדא עבדין = הלא אם תאהבו את אהביכם מה שכרם: הלא גם המוכסים עושים זאת - מתי ה 46]

מכס ש"ע ז n. m. מכס toll ותרם מכס ליהוה מן עם גברי קרבה והרמת מכס ליהוה מאת אנשי המלחמה levy for the Lord a tribute from the men of war - במ לא 28. והוה מכסה... מן עאנה ויהי המכס... מן הצאן - במ לא 37. ומכסון... תרים ושבעים... - במ לא 38 וכמהוה 40,39. ויהב משה ית מכס ארמות יהוה לאלעזר כהנה - במ לא 41.

מכפלה mākfēla שם מקום pr. n. (place)

מכפלה ש"פ וקעם חקל עפרון דבמכפלה דעם קדם ממרא... לאברהם לקניאן (BA) דבמכפלתה) ויקם שדה עפרון אשר במכפלה אשר על פני ממרא... לאברהם למקנה - בר כג 17. אה שכוני מכפלה אה זכהי עלמה הוי שוכני המכפלה, הוי צדיקי העולם - ת"מ 252ב. בעמל דמוכי מכפלה בשכר שוכבי מכפלה - ע"ש ד 49. די זעיקה מכפלה על כן היא קרויה מכפלה - אס 35.

מלאך שליח messenger [א"י וארע יתיה מלאכה

- נ טז 7. סווא"י ואתחמי לה די מלאך מן גו שומיא - לוקס כב 43]

מלאך ש"ע ז n. m. 1 מלאך, שליח messenger ואשקע מלאך אלהים ית בלעם וימצא מלאך אלהים את בלעם the angel of God found Balaam - במ כג 4. ואמר לי מלאך האלהים בחלם - בר לא 11. ועלו תרי מלאכיה לסדם - בר יט 1. מלאכי יהוה ייתון סהרתון

מלטוף - מלי

כריח השדה מלא - בר כז 27. **2 מילא** פע"י to fill trans. וכבוד יהוה מלא ית משכנה וכבוד יהוה מלא את המשכן the Presence of the Lord filled the Tabernacle - שמ מ 34. ומלי כבוד יהוה את כל ארעה - במ יד 21. ורבותן מלת שומיה וארעה וגדולתם (של משה ואהרן) מלאה שמים וארץ - ת"מ 18. **3 שאב מים** to draw water לזבן מפוקית מליאתה לעת צאת השאובות - בר כד 11. **4 הוסמך, היה ראוי** to be ordained, qualified והל פי כתובים כגון "הכהן המשיח אשר מלא את ידיו" - ויק יד 5, ניש מן מלו משבח לך מי מוסמך להלל אותך - ע"ד כה 51. כיי מלבש בידי לבוש מד לית מלך מלו מלבש אכן הוא (משה) מולבש בידי לבוש שאין מלך מוסמך ללבוש - ע"ד ו 11-12. אן דצעם בה ותהב כיי מלו בפרקנה אם צם בו ושכ, כי אז ראוי הוא לגאולה - מ"ז 31-32. וירתתה עלם דשקחתה מלוא בכך וירושתו (של נח) עולם, כי מצאתיו ראוי לכך - ת"מ 5. יתודי חילה דאמלתך באהן ועבדך מלו בכל איקך ישתבח האל שהסמיך בזה ועשך ראוי לכל כבוד - ת"מ 143.

חמני ובנאת אנשי קרתה נפקן לממלי מים... יצאות לשאב מים - בר כד 13. ורעשת עוד על בארה לממלי ותרץ עוד על הבאר לשאב - בר כד 20.

פענ 1 מילא, השלים to fill, complete מלא מכלה מנה למטרה מלא העמר ממנו למשמרת fill an omer of it to be kept - שמ טז 32. ומלא שבוש דה וימלא שבוש זאת - בר כט 28. ית מניאן יומיך אמלי את מספר יומיך אמלא I will complete the number of your days - שמ כג 26. מלא שבוש דה ואתן לך אף ית דה מלא שבוש זאת... - בר כט 27. צפי בכל אלין ומלי מדעך במלי חכמתה הבט בכל אלה ומלא שכלך בדברי החכמה - ת"מ 178. שמך ממלי כל טוב למן דשוי מסי שמך ממלא כל טוב את מי שראוי לקחת - מ"י 81-82. מן אוצרה רבה דממלי חיי עולם נזדאן מן האוצר הגדול הממולא חיי עולם ניזון - ת"מ 109. אפתח אוניך (!) ואמליתון נהירו פחך אוניך ומלאן חכמה - ת"מ 7. **שאב** to draw water ואף לגמליך אמלי וגם לגמליך אשאב I will also draw for your camels - בר כד 44. ונעתת לעינה ומלת ותרד העינה ותשאב - בר כד 45. ודלי ומלי ית מרכעיה ותדלאנה ותמלאנה את הרהטים - שמ ב 16.

אפענ 1 מילא to fill, complete מיסתן

upon the mouth of the well to its pile (?) - בר 3 [מסופק מאוד *very dubious*].

מלטוף תא cell [כהן: < מרתן. וקשה החילוף ת > SSt 102: from mrtip; but the change t > t is unattested in SA

מלטוף ש"ע n. m. תא cell מלטופין תעבד ית ספינתה A קנים תעשה את התיבה make compartments in the ark - בר ו 14.

מלי מילוי fullness [א"י ומלת ית זיקא מיא - נ בר כא 19. **סוא"י** רבו וסגו ומלו מיא דביממא - בר א 22] ← מלי יד, מינוי והפקדה, האצלת כוח, ordain appointment

קל עבר: מלא שמ מ 34 (= המליץ 503). אמלו - בר כט 21. עתיד: ימלי - ת"מ 90. מלי מלי māli - מ יח 13. מלי (ו) mālyā - מ ט 20. מלי (רביס) mālon - מ א 64. מליאן māli-yān - א"ד 5. פעול: מלו mēlu - ע"ד ו 12. מקור: ממלי - בר כד 13. פעל עבר: מלא - בר כט 28. עתיד: אמלי - שמ כג 26. ציווי: מלא - בר כט 27. ביונוי: ממלי māmalli - מ י 81. פעול: דממלי - ת"מ 109. **אפעל** עבר: דאמליכנן (נוכח + מדבריס) damlikānān - ט 68. ציווי: ואמלי wamli - מ יח 15. **אפתעל** עבר: אמלית immalyāt - מ יד 26. אתמלית (נסתרת) - ת"מ 191. אמלו - אס 6. עתיד: תתמלוון - שמ טו 9. B (המליץ 503: תתמלי מנה). ביונוי: ומתמלי - ת"מ 86. **מלא** (ש"ת) - דב לד 9 (= המליץ 503). **מלאה** - ת"מ 179. **מלאו** מלאות (נסמך) - ת"מ 57. **מלאי** למלאי almēlāy - מ ו 30. **מלו** - במ כד 13. **מלוא** - במ כב 24. **מלוי** qāṭōl - דב כט 10. **מלוי** qittūl - בר א 16 (E). **מלי** (ש"ת) - במ כב א 18. **מלי** (ש"ע) מליתת (מידע) - דב כב 9.

קנ 1 מלא פע"ע to be completed, full intrans. הלא אמלו יומי כי מלאו ימי for my time is completed - בר כט 21. וימלון בתי מצראי מן ערבה ומלאו בתי המצרים את הערוב the houses of the Egyptians shall be full with swarms - שמ ח 17. ומלו שבעה יומים בתר מעו יהוה ית נהרה - שמ ז 25. ימלי עלמה הכעסו לקשטה ימלא העולם הכעסת קי - ת"מ 90. אה טבה דעלמה מן טבהתך מלי הוי הטוב, שהעולם מטובותיך מלא - מ יח 13. אלהותה רבתה מליה עלמה אלוהותו הגדולה מלאה את העולם - מ ט 19-20. **ימי** מלין עקיין אנון יומי חיביה ימים מלאים צרות הוי ימי החוטאים - מ א 64-65. **שבע** שבלין... מליאן וטבן - בר מא 22. מלין מליאן עלמה מליס מלאות את העולם - א"ד א 5. ריח ברי כריחות ברה מלו A (NC) מלי, B מליה, M מלוא) ריח בני

חמשים ומאת יום ויזכר אתו אלהים כאשר ראו (בני ישראל) את מלאות השנים (הקצובות לשעבוד) "ויאנחו..." כן בן למך כאשר ראה את מלאות חמישים ומאה יום... - ת"מ (ק) 29.

מלאו ש"ע n. f. (עי גם 'מלו) **מלאו fullness** בן שמנים שנה אתנה משה בן שמנים שנה למלאות לבנו... בן שמנים שנה במלוא לבו Moses was eighty years old when he began to prophesy, eighty years old with fullness of heart - ת"מ 37.

מלאי ש"ע n. m. **1 מלאו fullness** ויתבת לה מלקבל כמלאהי קשת C ותשב לה מנגד כמטחוי קשת A she sat down over against him a full bowshot - בר כא 16 [= כמלוא מרחק יריית קשת]. **2 דבר thing** חיי עולם דילך דלא צריך למלאי חיי עולם שלך הם, ואין צריך דבר everlasting life is Yours, and You do not need a thing - מ ו 29-30. מוחיון דחיייה דמנה כל מלאין מחייה החיים, שממנו כל הדברים One who gives life to the living, from whom (comes) every thing - ע"ד כד 49-50.

מלו מכמת **מלאו fullness quantifier** מלו ביתה כסף ודהב gold - במ כד 13. זכאה דזכותה מלו כל עלמה הצדיק שצדיקותו מלאו כל העולם - מ יב 25-26, וכן אי"ח 37 (עי בהערות ז'יח). סבו לכוון מלו הפניכוון פם אתונה קחו לכם מלוא חפניכם פיה הכבשן - שמ ט 8. ואב תמן מלו מכלה מן ותן שם מלוא העמר מן - שמ טו 33.

מלוא ש"ע n. m. **גור wall** בצרי כרמיה מלוא מן ומלוא מן A גדר מזה וגדר מזה a wall on either side - במ כב 24 (השי' מל"א יא 27: בנה את המלוא סגר את פרץ עיר דוד).

מלוי ש"ע n. m. **מילוי completion** ובמלוי יומי דכזה ובמלאת ימי טהרה at completion of the days of her purification - ויק יב 6. עפוף לא יעבר על רישה עד מלוי יומיה דיתנזר ליהוה תער לא יעבר על ראשו עד מלאת כל הימים... - במ ו 5. ועבד אלה ית תרי מאוריה ברבביה ית מלוי מאורה רבה למשלטת יומה (E) A... את מלוא המאור הגדול... - בר א 16 [Kohn MGJW 15, 29-30].

מלוי ש"ע n. m. **שואב waterdrawer** [א"י מלוי מימיון - התה"מ דב כט 10] מן קטולע קצמיך ועד מלוי מימך מחטב עציך ועד שאב מימך from your woodchopper to your waterdrawer - דב כט 10.

מלי ש"ע n. m. **מלאו fullness** מלי ביתה

איקר מה דאמליכנן דיינו הכבוד אשר מילאתנו the honor with which you have filled us is more than enough for us - ט 68. נרבי למרן דאמלתן בכל איקר נגדל את אדוננו שמילאנו בכל כבוד - ת"מ 295א. אנשה אתו ואמלו ית מדעיון במד יתפרס קמיכון האנשים, בואו ומלאו את לבכם במה שיתפרס לפניכם - ת"מ 161ב. **2 הסמיך, עשה את פלוני ראוי to ordain, qualify** ואמלי יתי למתוב לידך וקבלי ועשה אותי ראוי לשוב אליך וקבלי qualify me to come back to you and receive me - מ יח 15. גזר לבי ואמליתי מחדיד תתובה מול את לבי ועשני ראוי לחדש תשובה - אי"ג 6. אמליכנן נגזו משחתה דאיממה בשלם הרשיתנו לעבור את אורך היום בשלום - נה 31.

אתקענ 1 נתמלא to be filled אמלית ארעה מנזן ותמלא הארץ אתם filled with them - שמ א 7. ואמלא עלמה מן אנשה ונתמלא העולם מן האדם - אס 6א. עסר מלין הוי אנין ומנין אמלית בריאתה עשרה הדברים הוי אלה, ומהם נתמלאה הבריאה - מ יד 25-26. כד אתמרת לנח אתמלית ביות כאשר נאמרה על נח (המלה יצדיק) נתמלאה יו"ד - ת"מ 191ב. תתמלוונן קנומי B תמלאמו נפשי - שמ טו 9. **2 הוסמן to be ordained** יומה הדן המלאת אידך היום הזה הוסמכת this day you have been ordained - ת"מ 134ב. כהניה דאמשחו דאמלי אתרון למכהנה הכהנים המשחים אשר מלא ידם לכהן - במ ג 3 [אפשר שהוא קל ותנועת פרוסתיות, אבל נדיר שיהיה פע"י. לפי שחור הנושא בפסוק, נראה שהוסב להיות סביל]. ויילך פרעה במד סכית דת מתחיל בחובה ומתמלי במלכו אוי לך פרעה, באשר ציפית שתגבר בחטא ותהיה ראוי למלכות - ת"מ 86ב.

מלא, מלי א ש"ת **adj. מלא full** ויהושע בר נון מלא ריח חכמה **full with the spirit of wisdom** - דב לד 9. ולבביון מלאים אור - ת"מ 238ב. לבב מלי תתובה לב מלא תשובה - ת"מ 300א. **ב** ש"ע n. m. **מלא fullness** והוא הך זהרה במלאו והוא (משה) כמו הירח במילואו **his fullness** was like the moon in its fullness (Moses) - ת"מ 52א [זבי"ח הע"י 17]. וכן הוא בת"מ 252.

מלאה ש"ע n. f. **מלאו fullness** [עשי"ח NSH] ומטרתה מלאה דחיים והשמירה (של השבת) היא מלא החיים (of the observance) the fullness of life (Sabbath) - ת"מ 179ב. וכאשר ראו מלאת השנים וינחו ויצעקו... ואלהים את בריתו זכר... כן בן למך כרו עז מלאה

מלילה - מלך¹

קל 1 מלך, שלט to rule, reign ומית שאול
ומלך תחתיו בעל חנון Saul died, and Baal-Hanan reigned in his stead - בר לו 38. וכל בניו דנבאות מלכו ביומי ישמעאל - אס 13. ואלא שליט יכל ימלך עליך ואין שליט יכול למלוך עליך - תי"מ 7. המלכו תמלך עלינו - בר לו 2.8 **קנה to possess** ואמרת מלכת גבר מיהוה A (C קניית) קניתי איש את יהוה I - have acquired a man with the help of the Lord - בר ד 1. עד יגוז עמה דן מלכת VCA (B דמלכת) עד יעבר עם זה קניית - שמ טו 16 (= המליץ 580).

תייתי ליי ארעה כנען ותמלך כל איקרהתבוא אל ארץ כנען ותקנה כל כבודה you will come to the land of Canaan and possess all its wealth - תי"מ 214. משה מלך נביותה ויוסף מלך טורה טבה משה קנה את הנבואה ויוסף קנה את ההר הטוב - תי"מ 242. מלך שומיה וארעה C קנה שמים וארץ - בר יד 22. ואמלכה בשמעה ואדירה לגו לבך וקנהו בשמיעה והשכינהו לתוך לבך - תי"מ 115. **3 אחז to seize** הממן לחודה נטור חייה למי ימלך בקשטה המתמיד לעולם ישמור את החיים למי שאוחז באמת -

תי"מ 139. מן גזר ערלתה מלך אימנותה ואתפרק מן בישיה מי שמל ערלתו ואחז באמונה והתפרק מן הרעים - תי"מ 123. **4 יעץ to advise** כדו שמע בקלי אמלכך ועתה שמע בקולי אעיצך I will advise you - שמ יח 19. אתי ואמלכך ית דיעבד עמה הון לעמך לך ואעיצך את אשר יעשה העם הזה לעמך - במ כד 14.

אפעל 1 המליך to make king המלכנו יתה וכבודה רבתה וברכה המלכנו אותו והכבוד גידלו ובירכו (דברי המלאכים על יעקב) we (the angels) made him a king, and the Glory magnified him and blessed him - תי"מ 146. **2 הקנה a possession to give** נשרי למודאה למלכה רבה דאמליכנו בכל איקר נתחיל להודות למלך הגדול שהקנו כל הכבוד let us start thanking to the great King who has bestowed us all honor - תי"מ 129. לך מן ארעך... לארעה דמלכך A... אל הארץ אשר אנחילך - בר יב 1. **3 יעץ to advise** אן ימלכך אחרך... בכסי למימר נהך ונשמש אלהים חורנים VECB כי יסיתך אחיך... בסתר לאמר נלך ונעבד אלהים אחרים if your brother.... advises you secretly, saying, 'Let us go and serve other gods' - בר יג 7. וכד שמע בלעם... ואמלך לבלק בזנותה כאשר שמע בלעם... ויעץ לבלק בעניין הזנות - אס 17.

אבר A... מלוא ביתו כסף the fullness of his house silver and gold - במ כב 18, וכן הוא במ כד 13.

מני שיע נ n. f. מלאה מלוא תנובת השדה full yield of the field לא תזרע כרמך ערבבוב דלא תקדש מליחה לא תזרע כרמך כלאים פן תקדש המלאה מליחה לא תזרע כרמך כלאים פן You shall not sow your vineyard with two kinds of seed, lest the whole yield be forfeited - דב כב 9. כאדגנה מן אדרה וכמליחה מן מעצרתה... וכמלאה מן היקב - במ יח 27.

מלילה פרי הדגן ear of wheat [מן העברית H]

מלילה שיע נ n. f. פרי הדגן ear of wheat כד תיעל בקאמת עברך ותקטף מלילה באדך VECB מליין. המליץ 516: מליין, שבלך) כי תבוא בקמת רעך וקטפת מלילת בידך when you go into another man's standing grain, you may pluck the ears with your hand - דב כג 26.

מליפוט סוג של פיוט a liturgical piece > מליפוט < μελοποιήτης [Cow LXb]

מליפוט שיע נ n. m. פיוט מופיע בכותרות Occurs in headings of poems ויתמר בתשעה - Cow 269. ויתמר בתשעה לחדש וכרונה ומליפוט לאדונן הכהן הגדול פיינס בן יוסף - Cow 667.

מלך¹ מלוכה ושלטון kingship, rule [איי ומלך באדום בלע בן בעור - בר לו 32. **סואיי** מתלוי דשולמון... דמלך באסריל - משלי 1]. עצה **advice** [איי אומלך בי תניינות - ירוש ביימ ט עייב. **סואיי** קאיפס דמלך... דטב הו חד ברנש דימות - יוחנן יח 14, קניין ואחיה **property** (לכאורה שאול מן מלך = קנה (ZSp128) אבל ראה זבייח עואניש ג/ב 258]

קלעבה: ומלך - בר לו 38. עתיד: ימלך - תי"מ 7. ציווי: אמלכה (+נסתר) - תי"מ 115. בינוני: מלך - בר יד 22 C. **אפעל** עבר: ואמלך - אס 17. עתיד: דמלכך (מדבר+נוכח) - בר יב 1 A. ימלכך - (+ נוכח) - דב יג 7 VCB (= המליץ 540). **אתפעל** עבר: דאמלך - תי"מ 284. בינוני: ממלך תי"מ 24. **מלוך** (qātōb) - mālōk - מלך 50. מלך - mālōk - מ יא 23. **מלכו** - תי"מ 98. מלכותך mālākūtāk - מ ד 48. **מלכונן** מלכונון (+נסתרים) - דב לב 28 E. **ממלכה** ממלכת (נסמד) - דב כח 25. **ממלכונן** ממלכות (נסמד) - דב ג 10 EB (= המליץ 505). ממלכותה - תי"מ (ק) 15.

possession ואלית לה תלימין ותהבון ית מלכותה לתלים אבוה ואן לית תלימין לאבוה ותהבון ית מלכותה לנקיבותה המתקרב לה A ואם אין לו אחים ונתתם את נחלתו לאחי אביו ואם אין אחים לאביו ונתתם את נחלתו לשאריו הקרוב אליו if he has no brothers, you shall give his inheritance to his father's brothers, and if his father has no brothers, you shall give his inheritance to his kinsman that is next to him from his family - במ כז 10-11.

מלכוּן שׁיׁע n. m. **עצה** **mind, sense** הלא גועיה אבד מלכוּן ולית בון נהירוה כי גוי אבד עצותם ואין בהם תבונה - דב לב 28 > מלכו אנון? ניש חלוק כאן: עצותם, עצותי הם.

ממלכה שׁיׁע n. f. **ממלכה** **kingdom** ותהי לתזוהה לכל ממלכת ארעה והיית לוועה לכל ממלכת הארץ and you shall be a horror to all the kingdoms of the earth - דב כח 25. ואתון תון לי ממלכת כהנים - שמ יט 6. כד איתית עלי ועל ממלכתי חובה רבה - בר כ 9.

ממלכו שׁיׁע n. f. **ממלכה** **kingdom** כן יעבד יהוה לכל ממלכוּאתה דאתה עבר לתמן כן יעשה יהוה לכל הממלכות... so will the Lord do to all the kingdoms into which you are crossing over - דב ג 21. חסול עבדותה ושרוי ממלכותה סוף העבדות וראשית הממלכה - ת״מ (ק) 15א. ממלכות עוג בכתנינה EB - דב ג 10.

מלך² נגיעה **reach**

קל פגע, פגש **to reach, arrive** ואמלך באתרה ובית תמן A (m ואמלך) ויפגע במקום וילן שם - בר כח 11. ואמלכו ית משה ואהרן מתקוממין לזימנון A ויפגעו... - שמ ה 20 (= המליץ 560). ומלכו לי בעפרון בן צהר ופגעו לי... - בר כג 8.

מלך³ שׁיׁע **pr. n. Molech**

מלך שׁיׁע **Molech** ומזרעך לא תתן למעבדה למלך - ויק יח 21. למזני בתר מלכה - ויק כ 5.

מלכה **milka** שם פרטי **pr. n.**

מנכה שׁיׁע ושם אתת נחור מלכה - בר יא 29.

מלכוּן שׁיׁע **pr. n. Molech**

מנכוּן שׁיׁע **מולך** אליל **Molech** הלא מזרעה

אֲתַפְעַל נועץ, הודרך **to consult** מן דאמלך בה לא טעי לעולם מי שנועץ בו אינו טועה לעולם - ת״מ 284א. צפה פרעה לסיעתה ושרי ממלך מה יעבד הביט פרעה בסיעתו והתחיל להימלך מה יעשה לאביו Pharaoh looked at his company and began to consult as to what to do - ת״מ 24ב. גורה דכהנתה על כל קהל ישראל בה ממלכין אור הכהונה על כל קהל ישראל. בו הם מורדכים - ת״מ 290ב [זביח העי 1]. והאן אנה אזלה בנהרר ממלכה ואנה אני הולכת באורך אני מודרכת (דברי האות ק אל משה) - ת״מ 302א.

מלוך שׁיׁע n. m. **בעל, קונה** **owner** מנך בלישאתן אה מלוך רוחינן ממך בקשותינו, הוי קונה רוחינו from You is our request, O owner of our souls מלוך שומים וארע A קונה שמים וארץ owner of heaven and earth - בר יד 19. והוא מלוך כל זבניה והוא קונה כל הזמנים He is the owner of all times - ת״מ 272ב. אתילף חכמתה די ריש כל מהדל מרביה מלוכה בכל דרי עלמה למד את החכמה שהיא ראש כל קניין, מגדלת את בעליה בכל הדורות - ת״מ 298א. אל מלוך B אל קנא - שמ לד 14 [תפס קנא מעינין קנייה. *Int. las from quy, 'to own'* ואתון כדו מלוכי אתרה לא תעבדו עובד מכעס לאלה ואתם עכשו מחזיקי המקום, לא תעשו מעשה מכעיס את אלוהים - ת״מ 145א.

מלך שׁיׁע n. m. **1 מלך** **king** וכל מלך ושליט פשוט לה כליה וכל מלך ושליט מושיט לו (לאל) את כתרם every king or ruler extends crown - מ יא 23-24. ונפק עוג מלך בתנינה לזימנון - דב ג 1. דאן מלכים mâlekam דן (האל) מלכים - מ ז 15. ומלכי עמים מנה יהון - בר יז 16. **2 קניין** **possession** לא יהי לך במלכך אבן ואבן רבה וזעורה לא יהיה לך בכיסך אבן ואבן You shall not have in your possession (larger) weights and (smaller) weights - דב כה 13. שיאלה למלכוּן ארעה שאלה לבעלותם על הארץ - ת״מ 132ב.

מלכו שׁיׁע n. f. **1 מלכות** **kingdom** יהוה ימלך לעולם ועד מלכו תדירה לא מתחלפה "יהוה ימלך..." (שמ סו 18) מלכות תמידה שאינה חולפת "God will reign..." (Ex 15:18) an enduring kingdom which never changes - ת״מ 98ב. אה מלכו תדירה אה שלטנו רמה - ת״מ 227א. לעולם את ממך בדרג מלכותך לעולם אתה קיים במעלת מלכותך - מ ד 47-48. **2 נחלה**

מלכיצדק - מלל

מליו... אתעבד זועיו ביום שנאמרו דבריו...
נתרחש זעזוע - מ יד 55-57. ולא יכל למקרוב
לידון סעד אודעק והמלל ולא יכול (משה)
לגשת אליהם (אל הלוחות) עד שנקרא ונידבר
(= ודובר אליו) - ת"מ 294ב..

מלה ש"ע n. f. **1 דיבור** מלה דאלהים
אמרה מנו דיכל מבטל לה מלה שאוהים אמר,
מי יוכל לבטלה? a word said by God, who can
abolish - מ יז 19-20. ותוקד עד שיאול ועיצה
במלת תחתית "ותוקד עד שאול" (וב לב 22)
וחיזקו במלת "תחתית" - ת"מ 200ב. קל מלים
אתון שמעים - דב ד 12. והיא מלתה דאמר
יעקב דן נחש עלי דרך הוא הדבר שאמר יעקב...
- אס 218. **2 (עשרת) הדברים (the Ten)**

Commandments שמש מניר דלא טפי אנין
עסרתי מליה שמש מאיר שאינו כבה הם עשרת
הדברים (like) a shining sun that is never
extinguished are the Ten Commandments - מ
יד 122-121. דפקד יתכון למעבד עסרתי מליה -
דב ד 13. וקרא עסרתי מליה בפמה דאלהותה -
ת"מ 265א. **3 דבר** matter ביטוי הסתמיות
expression of indetermination והבו רבו לאלהנו
מלה לאויה לה "והבו גדל..." (וב לב 3) הדבר
יאה לו is "give glory to our God!"
a proper matter to Him - מ ו 21-22. ובין דין
לדין ובין מכתש למכתש מלי תיגרה בקורין
ובין דין לדין ובין נעע לנעע דברי ריבות בשערין
- דב יז 8. והוה בתר מליה אלין ויהי אחר
הדברים האלה - בר מח 1.

מנול ש"ע n. m. **1 דיבור** speech לא
גבר מלול אנה מ* לא איש דברים אנכי I
of speech - have never been a man of speech
- שמ ד 10. והוה ביום מלול יהוה עם משה A ויהי ביום
דבר יהוה אל משה - שמ ו 28. ועבד אלהים
כמלול משה E - שמ ח 9. הלא דן מלולה דמללנן
עמך במצראי E - שמ יד 12. הלא קרן עור אפיו
כמלולה עמה - שמ לד 29. **2 עניין** matter
ביטוי הסתמיות *expression of indetermination*
מלבר מיתיה על מלול קרח C (A בדיל) מלבד
המתים על דבר קרח חתה אלהים besides those who died
- in the affair of Korah - במ יז 14.

מנל ש"ע n. m. **1 דיבור** speech הוה מלל
יהוה עם אברם בחוב היה דבר יהוה אל אברהם
במחזה the word of the Lord came to Abram in
a vision - בר טו 1. השתמר לך ממלל עם יעקב
מטב עד ביש השמר לך מדבר עם יעקב... - בר
לא 29. חכמת הלא מלל ימלל הו - שמ ד 14. מן
דבה בווננו יצית למלליהמי שבו תבוונה יאזין

יהב למלכון *M_{ins} - ויק כ 3, 4.

מלכי צדק mal'ki šēdaq שם פרטי pr. n.
מלכי צדק ש"פ ומלכי צדק מלך שלם אפק
לחם וחמר - בר יד 18.

מלכיאל mal'kil שם פרטי pr. n.
מלכיאל ש"פ ובני בריעה חבר ומלכיאל - בר
מו 17.

מלכיאלי ש"י למלכיאל כרן מלכיאלה (V)
מלכילאי - במ כו 45.

מלל דיבור speech [א"י פתגמא די מלילית - נ בר
מא 28. **סוא"י** כל מה דמלל - בר יח 19]

פעל עבר: מלל mallal - ע"ד כד 65. עתיד: ימלל - שמ ד
14. ציווי: מלל - ויק טז 2. בנינו: ממלל māmallā - מ
יד 97. מקור: לממלה almamlā - ע"ד כד 85. **אָתְפַעֵל**
עבר: אמלל immallā - מ טז 121. **מלה** millā - מ ו
22. **מלול** qittūl - שמ ו 28. **מלל** - בר טו 1. **ממלל**
mamlāl - ע"ד ח 21.

פעל דיבר to speak, say, talk פס לפס
מלל אלה לבר ביתה פה אל פה דיבר האל אל
בן ביתו (משה) - ע"ד כד 66-65 [על פי במ יב 8].
ובתר כן מללו אחיו עמה afterwards his
brothers talked with him - בר מה 15. חטינן
הלא מללנן ביהוה ובך we have sinned, for we
have spoken against the Lord and against you
- במ כא 7. חכמת הלא מלל ימלל הו ידעתי כי
דבר ידבר הוא - שמ ד 14. פס לפס אמלל כה -
במ יב 8. ואמר יהוה למשה מלל עם אהרן
אחוך qittūl said to Moses, "Tell Aaron
your brother" - ויק טז 2. מללו עם בני ישראל
ותימררן לון - ויק טו 2. פס אלהותה ממלל
עסר מלין על טור סיני פי האלוהות מדבר... -
מ יד 98-97. נעמי יתון קעמין ממללים עם פרעה
- ת"מ 74ב.

ממללה ואוזף לממללה עמה ואמר - בר
יה 29. לא אסכם מן ממללה עם לבה לא סיים
מלדבר עם לבו - ת"מ 12א. תהום לממללה תהום
לדבר - ע"ד כד 85.

אָתְפַעֵל דובר, נאמר to be said מן קדשה
אמלל מן טור סיני אשתמע מן הקודש נאמר,
מן הר סיני נשמע עמה from the sanctity it has been heard
said, from Mount Sinai it has been heard
121-122. כל חילי ישראל ארתתו כד אמלל
עסר מלין כל צבאות ישראל רעדו כשנאמרו
עשרת הדברים - מ טז 18-19. יומה דאמללי

מלמשה - ממרא

לדברים - ת"מ 247 א. לא תוננו במלל ולא בעובד
 "לא תוננו" (דב כג 17) בדיבור ולא במעשה -
 ת"מ 156 א. **2 אדם** כינוי לבני אדם כנגד בהמות
 ו**human being as against beast** ואתפנה פרעה
 ועל אל ביתה מבתר דכעס מללין ושתיקין
 ויפן פרעה ויבא אל ביתו אחרי שהכעיס מדברים
 ואלמים (= אדם ובהמה) "Pharaoh turned and
 went into his house": (Ex 7:23) after he had
 vexed men and beasts - ת"מ 30 ב. קטלין שתיקין
 ומללין - מ א 108.

מחלל ש"ע ז. **1 דיבור** **word, speech** ית
 ממלליה האילן מלל יהוה the Lord spoke
 those words - דב ה 18 כל פם דבה ממלל יכרו
 ויימר לך מן כותך באלהיה כל פה אשר בו
 דיבור יכרוז - ע"ד ח 21-23. הלא ית ממלל יהוה
 אביו וית פקודיו בטל כי את דבר יהוה בזה...
 - במ טו 31. **2 דבר** **thing** ביטוי הסתמיות
expression of indetermination הפלי מיהוה
 ממלל היפלא מיהוה דבר is anything too
 wondrous for the Lord? - בר יח 14.

מלמשה מישוש **groping** (שורש תניני מן משש.
 זב"ח העי 5: > ממשה (דיסימליציה). **Secondary root.**
from mšš מ"י טעויות שדיה דלית בהון ממש - נ דב
 17 כ)

מלמשה ש"ע נ. **גופ** **groping** לית
 <לון>... לא עמה ולא נשמה ולא טעמה ולא
 מלמשה לא היו להם (לאלילים)... לא ראייה
 ולא ריח ולא מישוש no sight, no smell, no groping
 ת"מ 235 א.

מלך¹ כריתת הראש **wringing off** (מן העברית.
 עירדיק, ספר השורשים, בערכו. H)
קל מלך **to wring off** ויקרבנה כהנה
 למדבחה וימלק ית רישה... ומלק את ראשו
 the priest shall bring it to the altar and wring
 off its head - ויק א 15. וימלק כהנה ית רישה -
 ויק ה 8.

מלך² שליפת חרב **unsheathing** (אמלק -
 Kazimirski II, 1150. טל ג עה)
פעל שלף **to unsheathe** (a sword) ואמלק
 בתרכון חרב ECA והרקתי אחריכם חרב I
 will unsheathe the sword against you - ויק כו
 33.

מלקוף ?

מלקוף ? ואתסתופו מלקופי פיוק (E) ויסכרו
 מעינות תהום - בר ח 2.

ממון כסף בהוראה שלילית: שוחד, כופר **money in**
derogatory sense: bribe, ransom לא מקבל
 שחד דממון - נ דב י 17. **סוא** לית אתון יכלין דימשון
 לאלהא ולממונא = אינכם יכולים לשרת את אלוהים
 ואת הממון - מתי ו 24

ממון ש"ע ז. **שוחד** **bribe** וממון אל תסב
 הלא ממונה מסמי עיני נעירים ושוחד אל תקח
 כי השחד יעור עיני פקחים, **Do not take bribes,**
for bribes blind the eyes of the clear - שמ כג 8,
 וכן הוא בשינויים בדב טו 19. דלא תלי אפים ולא
 נסב ממון אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד -
 דב י 17. ארור נסב ממון למקטל נפש ארור
 לקח שחד להכות נפש - דב כו 25. ולא תקבלו
 ממון ולא תמרעון מן איש ולא תקחו שוחד
 ולא תיראו מאיש - ת"מ 169 ב.

ממוע ? [אולי מן מעמלן = חוס כד > מדבר. טל
 ג עה]

ממוע ש"ע ז. **מדבר** **desert** ? ואזלת
 וטעת בממוע באר סבע (!) A ותלך ותתע
 במדבר באר שבע שבע **she departed, and wandered**
in the wilderness of Beer-sheba - בר כא 14.

ממזר ממזר **bastard** [מ"י לא ייעול ממזר בקהל
 כנשתא דיי - נ דב כג 3]

ממזר ש"ע ז. **ממזר** **bastard** לא ייעל
 ממזר בקהל יהוה לא יבוא ממזיר בקהל יהוה
no bastard shall enter the assembly of the Lord
 - דב כג 3 (המליץ 516: ממזיר). ובתרא זה חרבו
 הריק והוה הך לפיד סליק להלחם בעמלק
 ועמו ממזריה ואחרי כן (יהושע) חרבו הריק
 והיה כמו לפיד עולה להילחם בעמלק ועמו
 הממזרים - אלעזר (Cow 330).

ממרא¹ mamri שם פרטי **pr. n.**
ממרא ש"פ וחלק גבריה דאתו עמי ענרם
 ואשכול וממרא וחלק האנשים אשר הלכו אתי
 ענרם אשכול וממרא - בר יד 24. ענירם ואשכול
 וממרא - א 12.

ממרא² mamri שם מקום **pr. n. (place)**
ממרא ש"פ וקעם חקל עפרון דבמכפלה דעם

מן משבך וחדלת מעזב לו וחדלת מעזב לו
 would you refrain from raising it? - שמ כג 5.
 חסלה לי מן מעבד הדה חלילה לי מעשות
 זאת - בר מד 17. ויסכם מן סלוח ית קדשה
 וכלה מכפר את הקדש - ויק טז 20. 7 מציון החלק
 partitive מן מיטב חקלה ומן מיטב כרמה ישלם
 he shall make restitution from the best of his
 field and of his own vineyard - שמ כב 4. ומן
 קדשיה ייכל ומן הקדשים יאכל - ויק כא 22.
 ויסב כהנה מן אדם אשמה ולקח הכהן מדם
 האשם - ויק יד 14. ויסב אלעזר כהנה מן אדמה
 באצבעה - במ יט 4. אחד מן אחיו יפרקנה
 אחד מאחיו יגאלנו - ויק כה 48. הב לך מן טובך
 - ע"ד כג 35. ומן לחמון סבע - ת"מ 202. 8 מציון
 הקצוות marker of merism ואקטל כל בכור בארע
 I shall strike down every first-born in the land of Egypt, both man
 and beast - שמ יב 12 ובדומה לו ת"מ 44 ועוד.
 הקדשת לי כל בכור בישראל מן אנש עד
 בהמה - במ ג 13. אנשי סדם סחרין על ביתה
 מן טלי ועד סהב A... מנער עד זקן - בר יט 4.
 עם כל דרין דמן אדם עד להכה - מ א 45. 9
 בביטויים אידיאמאטיים in idiomatic expressions
 וקנא מן אתתה וקנא את אשתו וקנא את
 of his wife - במ ה 30,14. לא אתרחי יהוה אלהך
 למשמע מן בלעם... לשמע אל בלעם - דב כג 6.
 שמקת מן קל אתתך (E)A - בר ג 17. 10 עם
 הבינוני לציון המצב או פעולה סימולטאנית
 marker of a simultan action (with the pt.) מאה ושתי
 עדנים צעם שבע מן אמור תשבחן מאה
 וששים זמנים צם שבע, באמירת תשבחות
 (Moses) fasted satiated one hundred and sixty
 times, while saying praises - מ יד 106. וארתת
 כל עמה מן שמעין קלהורעד כל העם בהיותו
 שומע את קולו וכל העם התרעעו מן דיאבה
 the whole people trembled from the voice of
 while hearing His voice - מ טז 116. שרו רבניה
 עלין מקבל ומגלי החלו השרים לבוא בסתר
 ובגלוי - אס 11א. וכל ביתה דכהנתה הוו מוקרין
 יתה מן שאם וכל בית הכהונה היו מוקרין
 אותו בראותם (אותו) - ת"מ (ק) 81א. לבוראיו
 זעק... מן ענד עובדיו לבריותיו קרא... בהיותו
 עושה מעשיו - מ יג 45-48.

מן ד- מ"ק לציון זמן temporal conj. **מש-** since
 [א"י] מן דספר ליה שארי מתאנח = משסיפר לו אתחיל
 להיאנח - ויק"ק (תרד) מן דמללת עם עבדך A (נייא
 מן אד מלך - א' פרוסטתית. ע"ע ד-). מאז דברך
 אל עבדך since You have spoken to Your servant
 - שמ ד 10.

קדם ממרא... לאברהם לקניאן ויקס שדה עפרון
 אשר במכפלה אשר על פני ממרא... לאברהם
 למקנה - בר כג 17 - 18.

מן¹ מ"י prep. [א"י] ולא מקבלן אולפן לא מן יצחק
 ולא מן רבקה - נב כד 35. סוא"י ערים מן כל חיותא -
 בר ג 1. ע"ע מ']

מן man מ"י prep. 1 מציון מקום המוצא marker
 of place of origin **מן from** ומן מקדשה לא
 יפק ומן המקדש לא יצא he shall not go
 outside the sanctuary - ויק כא 12. מן ארם נגדני
 בלק מן ארם ינחני בלק from Aram Balaaq has
 brought me - במ כג 7. ומן אשתה אודעק בצפר
 יום חורובה ומן האש נקרא בבוקר יום חורב
 - ת"מ 263. מן אהן אתיתון מאין באתם - בר
 מב 7. 2 מציון המקור marker of source **מן from**
 ונסב מן אדון ואריט יתה במרכי ויקח מידם
 ויצר אתו בחרט (Aaron) took from them and
 cast it in a mold - שמ לב 4. כאדגנה מן אדרה
 וכמלייתה מן מעצרתה כדגן מן הגרן וכמלאה
 מן היקב - במ יח 27. פשרן אה מרן מן אדי
 סנינן הצילנו, הוי אדוננו, מיד אויבנו - מ ב
 67-68. ותתפצון מן דבכיכון ונושעתם מאיביכם
 - במ י 9. 3 מציון היתרון marker of preference
יותר מן beyond, exceeding קשיטה מני
 צדקה ממני she is more in the right than I
 - בר 26. ויסגינך מן אבהתך והרבך מאבותיך -
 דב ל 5. וחזב מכתשה עמק מן משך בסרה
 ומראה הנגע עמק מן העור - ויק יג 4. 3 מציון
 הסיבה marker of cause **מפני because** ולא
 שמעו למשה מקצר רוח ולא שמעו אל משה
 they did not listen to Moses, because of their broken spirit
 - שמ ו 9. ותדחל מן אלהך - ויק יט 32. אי חתים
 בסרה מן דיאבה או החתים בשרו מזובו - ויק טו 3.
 ארתת כל עלמה מן אימתך רעד כל העולם מאימתך -
 ע"ד כב 7. ערקת לידך... מן ארצם רב נסתי
 אליך מלחך רב - א"ג 27-28. דחלין מן רגוך -
 ע"ד כה 15. מסיב מן נפש A - במ ה 2. 5 מאז
 since marker of time טעינן מן יום
 דשבקנתך טעינו מן היום שעזבונך we have
 strayed since the day we had left you - מ א 57.
 והוא לא סנא לה מן אתמל תליתא והוא לא
 שנא לו מתמל שלשם - דב יט 4. ואם בהמה
 מעיה היא מן אתמל תליתא - שמ כא 29. ומן
 עתה ולדאתי ומעתה ולהבא - ת"מ 114. 6 מציון
 הפסקת פעולה או הימנעות ממנה (עם מקור) with the
 infinitive: marker of cessation of an action

מן³ מילית השאלה *interrogative part.* > מה-ין.
זביח ספר זולגנו 31, הע 18

מן מ"ש *interrog. part.* מה **what** דגלית לון
בחלם ליליה מן יקרוון ואשר גיליתי להם בחלום
הלילה מה כבודם I revealed to them in a night
dream of what consists their glory ת"מ 155.
מן שמע מן אלה הך מד שמע משה... אי עמה
מן דעמה משה מי שמע מפי האלהים כמו
ששמע משה... או ראה מה שראה משה - ת"מ
91. והנון מבלדין ממן ישמעון והם (כל העם)
יביהלו ממה שישמעו - ת"מ 140. מן דאה יהי
מנה מה זה יהיה ממנו (מן הרשע) - ת"מ 216.
מגביר שם תואר *intensifies an adjective* ומן רב
מדין ומה גדול אדונו ! how great is our Lord -
ת"מ 128.

מן⁴ "לחם" המדבר **manna** ואחתת להון
מנא מן שמייא - נ במ כמ 6. **סוא"י** מלו כילא מן מנא -
שמ טז 33

מן *n. m.* מן **manna** וזעקו בית ישראל
ית שמה מן ויקראו בית ישראל את שמו מן
the House of Israel called its name manna - שמ
טז 31. ומנה כארו קליף והמן כזרע גד - במ יא
7. המיכלך מן במדברה המאכילך מן במדבר -
דב ח 16. צנות מנה ואטרה mānnā צנצנת המן
והמטה - מ כ 36. צלותה המכת מנה מן שומרה
תפילתו הורידה את המן מן השמים - ת"מ וק)
85. מנה דנחת מן שומיה על אדה... אקטע
המן שירד מן השמים על ידו... נכרת - ת"מ
267.

מנחה מתנה **offering** [שאילה מן העברית H
א"י ארום תקרב קרבן מנחה לשמה דיי - נ ויק
1 ב

מנחה ש"ע נ *n. f.* מנחה **offering** (cereal)
איתי קין מנחה ויבא קין מנחה Cain brought
an offering - אס 1. ע"פ ואנדה קין מפרי
ארעה מנחה ליהוה ויבא קין מפרי האדמה
מנחה ליהוה - בר ד 3. פאניה ארורה כדו יקום
ויסתיר משכנה... ויהי עלמה בלא משכן ולא
מזבח... ולא מנחה ולא חטאת התועה האורו,
כאשר הוא יקום יסתיר את המשכן... ויהיה
העולם בלא משכן ולא מזבח... ולא מנחה ולא
חטאת - ת"מ 199. וכל מנחת כהן כליל תהי -
ויק 16. כל מנחתה דתקרבו ליהוה לא תתעבד
חמי כל המנחה אשר תקריבו ליהוה תעשה
חמץ - ויק ב 13.

מן² man מילית שאלה לאדם *interrogative
particle of persons* [א"י ברת מן את - נ בר כד 23.
סוא"י ומן קטל חיב יהא בדינא - מתי ה 21]

מן מ"ש *interrog. part.* מי **who** מן אלין לך
מי אלה לך? who are these - בר מח 8. מן אנה
כד איזל ליד פרעה מי אנכי כי אלך אל פרעה
תלימה יובל הוא הוה ארש כל מן עפס פליכסה ?
11. מן ישבחנך לפם דאנון עובדיך מי ישבחך
לפי מה שהם מעשיך? - מ ד 49-52. כל עובדיך
מן ישום כל מעשיך מי יעריך? - ע"ד ח 19. מן
ומן אזלימה ומי ההלכים? - שמי 8. מ"קמקדם
זיקה) *correlative conj.* מי **ש** - **which** ושם
תלימה יובל הוא הוה ארש כל מן עפס פליכסה
וקטלוס A... הוא היה אבי כל תופס כנר ועוגב
his brother's name was Jubal; he was the father
of all those who play the lyre and pipe בר ד 21
[ניא כל אחד דפה]. ולכל מן דעמה A ולכל אשר
עמו - בר לה 2. טוב מן יכל קעם מצלי אשרי מי
שיכול לעמוד מתפלל - ע"ד יג 30. מן חלף פקוד
מנה עלל לגו קללתה מן תרע סיג עלל לגו
קללתה מי ששינה מצווה ממנה, בא בקללה.
מי שפרץ גדר, בא בקללה - ת"מ 165.

מן > (מן-הוא) מ"ש *interrog. part.* מי **who**
is מנו גברה הדין מיהו האיש הזה **who**
man? אס 14.

מנו ד מ"ק *conj.* מלה דאלהים אמרה מנו דיכל
מבטל לה דבר שאלוהים אמרו, מיהו שיכול
לבטל אותה? **who** can a word said by God,
abolish? ת"מ יז 19-20. אלית רחמנה דבק מנו
לן דידיבק אם אין הרחמן מושיע, מיהו שיושיע
לנו? - ע"ד כח 3-4. מנו דחכם לך מיהו שיודע
אותך? - ע"ד כה 49.

מן ד- מ"ק (מקדם זיקה) *correlative conj.* מי **ש**-
which [באה"ש המאוחרת Late SA. א"י ולקטו מן
דאסי ומן דער - נ שמ טז 17] כד אבד מן דעבדו
עגלה לא הוה תמן עול כאשר איבד את מי
שעשו את העגל לא היה שם עוול (God) when
destroyed those, who made the (golden) calf
there was no injustice ת"מ 190. מן דהוה
והוא הי - מ ה 19. וארתי מן דלית לון אפים
יתלון יתון וחון את מי שאין להם (עזות)
פנים לשאת פנים - ע"ד כח 47-48. טוב מן דמודי
לך אשרי מי שמודה לך - ע"ד כה 35. כי בי
משררתון סגי מכל מן דעל יבשתה אכן (יש)
בי לחזק (את רגליך) יותר מכל מי שעל היבשה
- ת"מ 7. מן דבה בוננו יצית לממלליה מי
שיש בו תבונה יאזין לדברים - ת"מ 247.

מנחת - מני

אסגי ית זרעך ולא ימנה מסגאי הרבה ארבה את זרעך ולא יספר מרב - בר טו 10. ואשוי ית זרעך כחל ימה דלא יתמני מסגאי ושמתי את זרעך כחל היס אשר לא יספר מרב - בר לב 13. דיתרן חסדיך לעלם לא מתמני כי יתרון חסדיך לעולם אינו נמנה - איג 14.

מוני ש"ע נ: *n. f.* מניין counting פשוטה דיהובה דלא מוני המושיט שנותן בלא מניין the One who extends, who gives without counting - איג 107. דלא מוני ישתבח בלא מניין ישתבח - ע"ש ו 76.

מנאי ש"ע ז: *n. m.* מניין counting, number עד הלא קץ לממני הלא לית מנאי עד כי חדל לספר כי אין מספר ויתון ceased to count it, for it is no more number ית מנאי יומיך אמליש את מספר ימיך אמלא I will fulfil the number of your days - שמ ככ 26. כד תתלי ית סכום בני ישראל למניאניהון CA) למניהון; המליץ 566. מניאיהון) ויתנון גבר סלוח נפשה ליהוה במנאי יתון ולא יהי בון נגף במני יתון כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כופר נפשו ליהוה בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם - שמ ל 12. במנאי שנים בחר יובילה תזבן מן אד עברך במנאי שני עללן יזבן לך E (ני"א במניאן במספר שנים אחרי היובל תקנה מאת עמיתך במספר שני תבאות ימכר לך - ויק כה 15. תלי ית סכום כנשת בני ישראל... במנאי שמהן E (ני"א במניאן)... במספר שמות - במ א 2.

מוני ש"ע ז: *n. m.* מניין counting טובי לגלגלתה... לכל העבר על מנויה M* בקע לגלגלת... לכל העבר על הפקדים in a beqa a head..., for every one who was numbered in the census - שמ לח 26.

מנין ש"ע ז: *n. m.* 1 מספר counting, number אליו כרני יששכר למנינין these are the families of Issachar according to their number - במ כו 25. הלא קץ לממני הלא לית מניאן עד כי חדל לספר כי אין מספר - בר מא 49. ית מניאן יומיך אמלי את מספר ימיך אמלא שמ ככ 26. מ תניניה מניאן יומי צומיו מ השנייה היא מספר ימי צומיו (של משה) - ת"מ 184. והו כל מניאניה שת מון אלף - במ א 46. 2 תקופת חיי אדם מספר ימיו על הארץ I am lifetime weary of my life (lit. of the number of my years) - בר כז 46.

מנחת mānāt שם פרטי *pr. n.*

מנחת ש"פ ואלין בני שובל עלון ומנחת - בר לו 23.

מני ספירה; הפקדה ומינוי **counting; ordaining, appointing** על משכנה - נ במ א 50. סואי הכדן גר מתמנין יומיא דחנטא = כי כן יימונו ימי החנטים - בר נ 3 > [καταριθμούνται

קל עבר: מנה - במ ג 16. עתיד: תמני - דב טו 9. ציווי: מני - במ ג 40. מקור: ממני - בר יג 16. **פעל** עבר: מנה - במ ד 49. עתיד: וימני - בר מא 34. **אֶתְפַּעַל** עבר: דאתמני - שמ לח א 21. עתיד: ימנה - בר טו 10. יתמני - בר לב 13. בינוני: מתמני mīmāni - איג 14. מוני mūni - איג 107 [עוּנִיָּשׁ ג/ב 370]. **מנאי** - בר מא 49 (= המליץ 538). **מוני** מנויה - שמ לח 26. *M₁. **מנין** - בר מא 49.

קל מנה, ספר to count ומונה יתון משה על מימר יהוה ויפקד אתם משה על פי יהוה Moses numbered them according to the word of the Lord, as he was commanded שבעה שבועים תמני לך משרואך מגלה בקאמתה שבעה שבועות תספר לך מהחלך חרמש בקמה; you shall count seven weeks; start when you first put the sickle to the standing grain - דב טו 9. מני כל בכור דכר לבני ישראל - במ ג 40. מן מני עפר יעקב EC מי מנה עפר יעקב - במ כג 10.

ממני דאם יכל אנש לממני ית עפר ארעה אם יוכל איש למנות את עפר הארץ - בר יג 16. עד הלא קץ לממני עד כי חדל לספר - בר מא 49. משרואך מגלה בקאמתה תשרי לממני מהחלך חרמש בקמה תחל למנות - דב טו 9.

פעל הפקיד to appoint על מימר יהוה מנה יתון על פי יהוה פקד אתם according to thy commandment of the Lord they were appointed - במ ד 49. וימני מהימנים על ארעה ויפקד פקדים על הארץ (Pharaoh) appoint overseers over the land - בר מא 34. ותמנון עליהון במטר ית כל מסבלון ופקדתם עליהם במשמרת את כל משאם - במ ד 27.

אֶתְפַּעַל נמנה to be counted אליו מניאני משכנה... דאתמני על מימר משה A אלה פקדי המשכן... אשר פקד על פי משה the sum (of the things for) the tabernacle, as they were counted at the commandment of Moses - שמ לח 21. ולואי לא אתמנו בגו בני ישראל והלויים לא התפקדו בתוך בני ישראל - במ ב 33. סגוי

† **מניכה** רביד ornament [מן אונקלוס O]

מניכה ש"ע ז. n. m. **רביד** ornament ושבח מניכה דדהב על צברה *M₂ (ני"א רביד, גימון) וישם רביד זהב על צוארו (Pharaoh) put a gold chain about his neck - בר מ א 42.

מנע עצירה ומניעה **withholding** א"י ולא מנעת ית ברך... מני - נ בר כב 12

קל עצר withhold **to** החליפת אלהים אנה דמנע מניך פרי מעי (פ דאמנע) התחת אלהים אנכי אשר מנע ממך פרי בטן מניך אלהים of God, who has withheld from you the fruit of the womb? - בר ל 2. מנעני יהוה ממילד *m₁ עצרני יהוה מלדת - בר טו 2. ולא מנע מני כלום A ולא חשך ממני מאומה he has not kept back anything from me מנעת ית ברך ית לבייך מני A ולא חשכת את בנך... - בר כב 12. ומנעית אף אנה יתך מדמחיבה לי *m₂ ואחשך גם אנכי אתך מחטאה לי - בר כ 6. אנש מנן ית קברה לא ימנע מנך *M₂K איש ממנו את קברו לא יכלה ממך - בר כב 6. רבי משה מניתון אדני משה כלאם - במ יא 28.

ממונע ברן לא יזוף פרעה מדלס לממונע ית עמה A רק אל יסף פרעה לשקר לבלתי שלח את העם (מילולית: למנוע את העם...) - שמ ח 25.

אֲתַפְעֵל 1 **נמנע** to abstain, refrain **אמנע** למטלק ית עמה A מאן שלח את העם (Pharaoh) refrains from letting the people go שמ ז 14. יצחק... דו אשלם נפשה למרה... ולא המנע יצחק... אשר מסר את עצמו לאדוני... ולא חשך עצמו - ת"מ 177ב. וימנעון מצראי למשתי מים מן נהרה m (*m₂ V ויתמנעון) ונלאו המצרים... שמ ז 18. ואן ממנע את למשגר A ואם מאן אתה לשלח - שמ ז 27. ואם מתמנע את A ואם מאן אתה - שמ ז 29, וכי"ב ט 2. [ו]יתמנע למעבד ית פסחה m וחודל לעשות הפסח - במ ט 13. ומגיפתה אתמנע[ת] *m₂ והמגפה נעצרה - במ יז 15. אלני תתמנע ממיתי לידי BA (EC תמנע) אל נא תמנע מהלך אלי - במ כב 16. 2 **נגרע** withdrawn **to** לית מתמנע מתשמישכון ממלל *M₂ אין נגרע מעבדתכם דבר nothing is reduced from your work - שמ ה 11. לא יתמנע מלכניכון *M₂ לא יגרע מלכניכס - שמ ה 19.

מנשה mānāši שם פרטי pr. n.

מנשה ש"פ וזעף יוסף שם בכורה מנשה - בר למא 51. ומכאן שם השבט לשבט בני מנשה - במ לד 23. אלין כרני מנשה - במ כו 24.
מונשאי ש"י gent. n. ולפלגות שבט מנשאה - דב כט 7. - בר לו 23.

† **מנשם** שם פרטי pr. n. [כינוי למנשה על פי דב לג Epithet of Manasse following Dt 33:17.17]
מונשם ש"פ למנשם גמליאל בר פדהצור M₁ - בר יד 17.

† **מס** עבודת חובה forced labour [שרבוב מן העברית H interp. א"י מסקי מיסין - נבר מט 15]
מס ש"ע ז. n. m. **מס** toil ושבו עליו רבני מסים E (ני"א רבני מפלעים) ושימו עליו שרי מסים E (their) toil they set masters over - שמ א 11.

† **מסבל** שם פרטי pr. n. [תרגום השם לארמית. עיי' משא' (Transl. of the name.)]
מסבל ש"פ והוה מדרון ממסבל במיעלך לספרה ויהי מושבם ממשא באכה ספרה - בר י 30.

מסה¹ מידה measure א"י ויחשב ליה כהנה ית מיסת עלויה - נ ויק כז 23. **סוא"י** מיסיה יומא בישתה ושעתא צערה = דיו ליום ברעתו ולשעה בצערה - מתי ו 34. ס מסתא = שבע, מנה - LS 396a

מסה א ש"ע נ. n. **מידה** measure ותעבד חג שבועים... מסת רעבת אדיך דתתן כמה דברך יהוה ועשית חג שבעת... מסת נדבת ידיך אשר תתן כאשר יברכך יהוה Feast of Weeks.... (with) offering according to your freewill contribution as the Lord has blessed you - דב טו 10. מסגים עמה למנדאה מסת עבידתה *M₂ (ני"א מש(י)חה, ספוק) מרבים העם להביא מדי העבודה the people are bringing (more than) the measure (needed) for the work (= אונקלוס O). ופעלנתה הות מסת לכל עבידתה *M₂ (נ תותרו, EC ספקה = המליץ 448, V ספוק, NM סאפקה, *M₁B ספוקה) והמלאכה היתה דים לכל המלאכה - שמ לו 7. ואשקע כמסת אפרקותה m (ני"א כק[ו]בל) ומצא כדי גאלתו - ויק כה 26, ובדומה ליה פסי 28. **ב 1 לבד** alone מגדיר את *delimits the circumstances of the*

מסדה² - מסכן

[Secondary root from swy. AHW 1206a

אתפגעל הבשיל to ripen אמסיאת נכליה V (ני"א בשלו) הבשילו אשכלתיה its clusters ripened - בר מ 10.

מסוי ש"ע n. m. qittūl **בישול** cooking לא תיכלון מנה נ"י ומסוי מבשל במים V (ני"א ובשול) לא תאכלו ממנו נא ובשול מבשל במים do not eat any of it raw, or cooked by cooking in water - שמ יב 9.

מסכן דלות poverty, scarcity **א"י** וארום יתמסכן אחר - נ ויק כה 25

פגעל רושש to impoverish כלשת אוזפו על מד בידך אנה אמסכנך אם תבקש הוספה על מה שבידך, אני ארוששך if you seek an addition to what you already possess, I will impoverish you - ת"מ 149ב.

אתפגעל התרושש to become poor ימסכן אחר עמך ויזדבן לך *m₂ וכי ימך אחיך עמך ונמכר לך if your brother becomes poor beside you, and sells himself to you וכד תמטי אד גיור ותותב עמך וימסכן אחר עמה *m₂ כי תשיג יד גר ותושב וימך אחיך עמך - ויק כה 47.

מסכנין maskən ש"ת **א"י** גבר מסכן - נ דב כד 12. **סוא"י** ואפיהו דמסכנינא אתון מבהתין = ופני עניינים תטחנו - ישע ג 15 **דל** poor ומסכין לא תשבח בתיגרה ודל לא תהדר בריבו you shall not show preference to a poor man in his dispute - שמ כג 3 (= המליץ 447). להן יערק מסכין... אלא ליד רתותך לאן יברח מסכין... אלא אל חסדיך - א"ג 74-75. עתירה ומסכינה מן אוצר טבה מזדנין העשיר והעני מאוצר טובו ניוונים - מ יב 31-32. עתירה לא יסגי ומסכינה לא יזער מפלגות מתקלה העשיר לא ירבה והעני לא ימעיט ממחצית השקל - שמ ל 15. לא תעבד יכלותך על תלתה מסכנינים דל ויתום ואלמנה אל תתן יכולתך בשלושה מסכנים ... - ת"מ 149ב.

מסכינו ש"ע n. f. **דלות** scarcity, poorness ארע דלא במסכינו תיכל בה לחם a land in which you will eat bread without scarcity דב ה 9 לא אכלת במסכנותי לא אכלתי בעוני - דב כו 14 [כך נתפס būni ויש ני"א באוני, באני, ואכן VB: בתקפי התה"ע. **פי حزני**, = בצערי]. ארת"י למסכנותן חון את מסכנותנו - ע"ד כז 86.

matter ודן הוא לשבט לוי מיסתה וזהו לשבט לוי לבדו of Levi alone - this is for the tribe of Levi alone ת"מ 127. ומלאכיה דאתחזו לזכאי ליתון אליא לקבל שעה חדה מיסתה והמלאכים אשר נראו לצדיקים לא היו אלא לשעה אחת בלבד - ת"מ 44. מן עסרתיה אלין ארבעה לה ולבניו ואשתה לה לחודה מיסתה מעשר (מדרגות) אלה ארבע לו ולבניו ושש לו לבדו (לכהן הגדול) - ת"מ 119א [לחודה מן הגיליון]. תהו בוהו אלה ומסתה מתן לא הוה עורן שותף תהו ובהו, האל לבדו. שם לא היה אחר שותף - מ די 127. **2 דיי** מגדיר את היקף הפעולה enough defines the range of an action מיסתך סוכרות it is enough למכעיסך for You to forgive those who provoke Your anger - ע"ד ג 17 mistāk [עי זב"ח שם]. ומיסתך דשמך רחמנה ודיינו ששמך הרחמן - ע"ד כה 77. מיסתך מה דאוקרתנן דיינו מה שכיבדתנו - מ יט 14. מיסתה סהדות מרה עליו לא קם כותה... זיה לעדות אדוניו עליו (על משה): "לא קם כמהו..." (על דב לו 10) - ת"מ 303.

מסה² massa שם מקום *pr. n. (place)*

מסה ש"פ ובתבערה ובמסה... מרגזים הויתון עם יהוה ובתבערה ובמסה... מקצפים היתם את יהוה - דב ט 22.

מסי¹ מסיסה ורקב decay **א"י** בחובי אבהתון עמהון ימסון - נ ויק כו 39. **סוא"י** עבדת יתי לאא ושקיק ומסא ולבכת יתי - איוב טז 7-8

קל בלה, נבל to decay במתן יהוה ית ירכיך מסיה MECB (N מסיאה, VA מסיחה, *M₂ אמסיה) בתת יהוה ית ירכיך נפלת as the Lord causes your thigh decayed (=to decay) and your belly swollen (=to swell) - במ ה 21.

אתפגעל בלה, נבל to become decayed ותמסי ירכיה (V*M₂A ותתמסי, M ויתמסי) ונפלה ירכה her thigh shall become decayed - במ ה 27. ודמשתארים בכון יתמסון בעוביון *m₂ והנשארים בכס ימקו בעונם - ויק כה 39.

מסא ש"ע n. m. **נלייה** decay ולמסאי דירך מנסא (MEC ולמסי) ולנפל ירך decay of the thigh - במ ה 22.

מסי² בישול, הבשלה cooking, ripening [שורש תנייני מן סוי. השי"ס סותא, כגון ואריח מריא ריחא דסותא ריחא דניחא = וירח יהוה את ריח הניחח - פ בר ח 21, LS 462b. **אנ** šawūm = בישול -

הוא (השירות) עשוי ללויים ומבפנים (משבט לוי) נמסר לאהרן - ת"מ 170ב. **2 התמסר** פעולה חוזרת **to devote oneself** מן קעם מנה ואתמסר ליהוה בקנאה יתרה מי שעמד ממנו (לוי מיעקב) והתמסר ליהוה בקנאה יתרה (Levi) arose from him (Jacob) and devoted himself to the Lord with great zeal - ת"מ 109ב.

3 הופקד, נתמנה to be appointed ביומה דבה ייעלון לאתרה דלון יתמסר ביום שיבואו בו אל המקום שנמסר להם the day when they should enter the place which had been appointed for them - ת"מ 129א. לא אתמסר אהרן... לכהנתה אלא מבתר דאתפרק ישראל לא הופקד אהרן... לכהונה אלא לאחר שנגאלו ישראל - ת"מ 109ב. **4 הוזכר to be retained** אמסר עליון חוביון אל יום דינה רבה נפקד עליהם עוונם ליום הדין הגדול their sin was retained for the great Day of Judgement - ת"מ 198א. ואמסר חוביון מן אבהן אל רביעים ונזכר חטאם מאבות לרביעים - ת"מ 218ב.

(א) מסרון ש"ע n. m. 1 n. m. פקדון deposit ויעזר ית... מסרונה דמסר עמה (MEB אמסרונה, A פקדונה) והשיב את... הפקדון אשר הפקד אתו he shall restore... the deposit which was committed to him - ויקה ה 23. וכדב בעברה במסרון וכחש בעמתו בפקדון deceiving his neighbor in a matter of deposit - ויקה ה 21. בהשאלה fig. ומסרון כל אנשה יתמסר עליון ופקדת כל אדם יפקד עליהם - במ טו 29. **2 מניין amount** ומסרונון במניין כל דכר ופקדיהם במספר כל זכר number of all the males - במ ג 34.

מסורה ש"ע n. f. מניין numbering, appointment מסורתון במנין שמהן V N) מאסורתון) פקדתם במספר שמות of them that were numbered, according to the number of names - במ א 22. על מימר יהוה מנה יתון... גבר גבר על תשמישה ועל מסבלה ומסורתה ECA (ני"א ומניאניו) על פי יהוה פקד אתם... איש איש על עבדתו ועל משאו ופקדיו - במ ד 49.

מסרה ש"ע n. f. 1 הפקדה, מינוי appointment, charge ומסורת אלעזר... משח אנהרותה ואעדו סמניה... מסהרת כל משכנה EC (ני"א מהימן - המליץ 564) ופקדת אלעזר... שמן המאור וקטרת הסמים... פקדת כל המשכן... (consists of Eleazar... of the oil for the light, the fragrant incense....

מסר¹ מניין ופקידה counting זבי"ח לשונונו כא [283], הפקדה ונתינה **appointment, handing over** א"י מסר ליה תרין תלמידין - ירוש כתובות לה ע"א. **סוא"י** ומסר יתה להון דיצלבון יתה - מתי כז 26]

קל עבר: דמסר - ויקה ה 23 (המליץ 560: אמסר). ואמסר wámsár - ננה 85. עתיד: ימסר - במ כז 16. ותמסרנה (+נסתר) שמ יג B 13 (= המליץ 551). בינוני: מסר - שמ כ 4. פעול: אמסיר - ת"מ 94א. מקור: ממסר - במ לא 16 (= המליץ 515). **אתפעל** עבר: אתמסר - ת"מ 109ב. אמסר - ת"מ 198א. עתיד: יתמסר - במ טו 29. בינוני: ממסר - ת"מ 170ב. **(א) מסרונין** - ויקה ה 21. **מסורה** ומסורתה (+ נסתר) - במ ד 49 ECA. **מסרה** מסרת (נסמך) - במ ד 16.

קל 1 מסר דבר ביד פלוני **to hand over** לא תמסר עבד לרבה לא תסגיר עבד אל אדוניו - you shall not turn over a slave to his master - דב כג 16. ויעזר ית... מסרונה דמסר עמה אי ית אבדתה דאשקע (MECB דאמסר) והשיב את... הפקדון אשר הפקיד עמו... - ויקה ה 23. וקרא לחשכה לילי ולנהרה איממה ואמסר לון עבדתון... והפקיד בידם מלאכתם - ננה 84-85. וברייך חילה חילולה תדרוס ומסר סניך בידך A וברוך אל עליון אשר מגן צריך בידך - בר ד 20 [מן הגיליון, והוא מן אונקלוס. O gloss]. **ואם לא תפרקנה ותמסרנה B** (ני"א ותקדלנה) **ואם לא תפדנו וערפתו** - שמ יג 13 [פירוש אחר לעניין פטר חמור. השי' 1894. Kohn MGJW]. כל דמע אמסיר לקדש לית לפגול לגוה גמי כל תרומה המסורה לקודש אין לפיגול חלק בו - ת"מ 94א. **2 הפקיד, מינה to appoint, entrust** ימסר יהוה... גבר על כונשתה (BA) יהימן) יפקד יהוה... איש על העדה the community appoint someone over the community - במ כז 16. ואמסר עליכון באשו והפקדתי עליכם רעה - ויקה כז 16. **3 זכר to recall** ויהוה אמסר ית שרה כמה אמר mA (C פקד, MJ דכר) ויהוה פקד את שרה כאשר אמר the Lord remembered Sarah as He had said - בר כא 1. מסר עובי אבהן על בנים פקד עון אבות על בנים - שמ כ 4, לד 7.

ממסר אנין הוי לבני ישראל... לממסר שקר ביהוה הנה היו לבני ישראל... למסר מעל ביהוה - במ לא 16.

אתפעל 1 נמסר סביל **to be handed over** תסב באדך מד לא אתמסר לך... כל דאה ביש תקח בידך מה שלא נמסר לך... - כל זה רע if you take possession of what has not been handed over to you..., all this is evil - 1ב19. הוא עביד ללויאיה ומלגו ממסר לאהרן

מסר² - מעך

(מקום) מעון התפילות - ת"מ 1130 [אבל ע' זביח העי 6]. מעונה אלהי קדם ומתחת אדרעה עלמה מעונה אלהי קדם ומתחת זרועתו עולם - דב לג 27]. חיול הוא חילה תקיפה דדער במעונה רמה עצום הוא האל החזק השוכן במעון הרם - ע"ד ה-1 ואהרן וחרר סמכו באדיו... והו אדיו למעונה עד מעול שמשוהו ויהו ידיו אמונה עד בא השמש - שמי יז 12 (פירש כך מפני הקריאה *āmūnā* שהיא קרובה להיות כקריאת מעונה [mū:nā]). ותסק צבעתון אל מעונה עלאה ועלתה צעקתם אל המעון העליון - ת"מ 90.

מע"י בטן *belly* | א"י והא תאומין בנו מעיה - ג בר כה 24. **סוא"י** ומע"י מלין מן שומנא - עטינוי מלא חלב - איוב כא 24

מע"י ש"ע נ *belly* בטן *n. f.* כל דמהלך על מעי וכל דמהלך על ארבע כל ההלך על גחון וכל ההלך על ארבע *anything that crawls on its belly, or anything that walks on fours* 42. לנפחי מעי ולנפל ירך לצבת בטן ולנפל ירך - במ ה 22. פרי מעיה עצירין ופרי ארעה משנתין *māyā* פרות הבטן עצורים ופרות הארץ מושחתים - מ א 116-117. דיפק ממעיך הוא יירתנך ייצא ממעיך הוא יירשך - בר טו 4. ואה תומאים במיעה (! A בכרסה) והנה תאמים בבטנה - בר לח 27.

מעיל בגד *garment* [מן העברית H. א"י ופס מעילה במיעה כפס סירה - ג שמ לט 23]

מע"י ש"ע ז *n. m.* **מעיל** *robe* ותעבד ית מעיל אפודה כליל תכלה ועשית את מעיל האפוד *you shall make the robe of the ephod of pure blue* שמ כה 31. ועבדו ית מעילה עובד סרק - שמ לט 22. ועסרתי לבושיה חשנה ואפודה ומעילה והאבניט... ועשרת הבגדים (של הכהן הגדול) החשן והאפוד והמעיל... - ת"מ 111.

מעך לחץ וריסק **pressure, crushing** | א"י ופגלשו ושמה ראומה... כולן לשון מרדות מן טבח טבחין גחם גחמין... מעכה מעכין - בר"י 618

קל לחץ *to press* ומעך אד אבוה למסטה יתה (- המליץ 478. ומאך, *m₁ ואלייץ, E ומכך) ויתמך יד אביו להסיר אתה (Joseph) *pressed* his father's hand, to remove it בר מח 17 [אפשר שהוא מן מ"ד (ע"ע). *Alternately: der. of mwk.* *pass. pt.* **מעוך** *crushed* ומעוך וכתית ומעוך וכתית *crushed* (with its testes)

with the oversight of all the tabernacle - במ ד 16. **2 מניין** *number* במדברה הדין יפלו פקריכון וכל מסארתכון (V מסורתכון, N מאסורתכון) במדבר הזה יפלו פגריכם וכל פקדיכם *in this wilderness shall fall your dead* *bodies and of all your number* - במ יד 29. ומסרתון במנאי כל דכר EA ופקדיהם במספר כל זכר - במ ג 34.

מסר² כרע, רגל *leg (of animal)*

מסר ש"ע ז *n. m.* **כרע** *leg* מכל שרץ קמצה דמהלך על ארבע דלה מסרין מלעל לרגליו NA (= המליץ 494. נ"א מסגים, כרעים) ... אשר לו כרעים ממעל לרגליו *all that have legs above their feet* - ויק יא 21.

מסרות *māsrot* שם מקום *pr. n. (place)* **מסרות** ש"פ ונטלו מן חשמונה ושרו במסרות - במ לג 30 - 31.

מלעה מטבע *a coin* [מן אונקלוס O. ע"ע גרה]

מעיה ש"ע נ *n. f.* **גרה** *a coin* וכל שיאמך יהי במתקל קדשה עסרים מעין מתקלה M₂B וכל ערכך יהיה בשקל הקדש עשרים גרה השקל *every valuation shall be according to the shekel of the sanctuary: twenty ma'ot shall make a shekel* - ויק כז 25. ופרקנה מבר ירה... חמשה מתקלין במתקל קדשה עסרים מעין הוא m ופדיו מכן חדש... חמשה שקלים בשקל הקדש עשרים גרה הוא - במ יח 16.

מעון משכן השכינה **heavenly abode** [מן העברית. מה שמעל לשמים. עואניש ג/ב 18, הערה 33. ע רקיע שחקים זבול מעון מכוון ערבות - ויק"ר תרפ. משמים לשמי השמים משמי השמים לערפל מערפל לזבולה מובולה למעונה ממעונה לשחקים... - יניי, טו. א"י אדיק מן מעון בית שכינת קודשך - **התה"מ** (כ"י פריס) דב כו 15 *H. Occurs in SA in the sense of 'upper heavens'*]

מעון *mūn* ש"ע ז *n. m.* **משכן השכינה** *heavenly abode* אדיק ממעון קדשך מן שומיה השקף ממעון קדשך מן השמים look down from Your holy abode, from heaven - דב 15. [הביטוי מובא בת"מ 205, ע"ד כב 25, א"ח 90. *This is the source of the widespread expression "m'wn qdš"* ומשרוי מלאכיה ואתר מעונות צבעתה שהוא (הר גריזים) בית האלהים ומשכן המלאכים

מעכה - מצוי

mārtā שאתה גואל הגואלים המטהר את מערת הצדיקים - איג 96-97. וכד קעם מן סגדתה עמה פמה דמערתה מתפתח קמיו וכד עמה פמה דמערתה פתיח... ועלל לגו מערתה וכאשר קם (משה) מהשתחויתו ראה את פי המערה נפתח לפניו וכאשר ראה את פי המערה פתוח... ונכנס לתוך המערה - ת"מ 266ב.

or mashed or torn or cut - ויק כב 24.

אפעל לחץ to press ואמהך אד אבוה למסטה יתה, *M₁ ויתמך יד אביו להסיר אתה - בר מח 17 [ראה קל].

מלעכה mākke שם פרטי pr. n.

מעכה ש"פ וילדת אף היא ית טבח וית גחם וית תחש וית מעכה - בר כב 24.

מעכתי ש"י gent. n. עד תחום גישוראה ומכערתה - דב ג 14.

מערטיס ש"פ מערטיס חרשה ערק מן ערד למדין מערטיס הקוסם ברח מערד למדין - אס 16ב.

מערטיס שם פרטי pr. n.

מפיים mabbēm שם פרטי pr. n.

מפיים ש"פ ובני בנימים בלע ובכר... וראש מפיים ואפיים (A מאפיים) - בר מו 21.

מלעס דחק ולחץ pressure **ס** מעס = פגיעה וקלקול - LS 398a. ע המעיסה - תוס חלה א ב. ע' ליברמן על אתר. והוא הרחבת עיסה. ע"ע עציץ) ← נמיכות lowness

קל 1 בינוני פעול **1 דחק, מען to crush** ומעיס

וטרס **1** VN*M₁BA (= המליץ 510) ומעוך וכתות (with its testes) crushed or mashed - ויק כב 24.

2 זכדן בהשאלה **to oppress fig.** אמר לון פרעה בנפש מעיסה פוקו מגו עמי ואמר להם פרעה בנפש מדוכדכת "צאו מתוך עמי" (שמ יב 31) Pharaoh said to them with a oppressed soul: "depart from among my people" (Ex 12:31 - ת"מ 48. זרזו ליד פרעה... שהוא קעום בבלוד חילול וגויתה מעיסה ורוחה מעיקה... ועלו ליד פרעה ומצאונה מעיס ותנינה קדמיו מתגבר מהרו אל פרעה... כי הוא עומד בבהלה, גופו מעוך ורוחו במצוקה... ובאו אל פרעה ומצאוהו מדוכדך והתנין לפניו מתגבר - ת"מ 25. **3 השפיל to lower** מי תהומה מעיס ומי רקיעה תלה מי התהום השפיל ומי הרקיע הרים the abyss lowered the waters of the heaven (God) and lifted the waters of the heaven - מ ה 49-50.

מצוי אפיסה וכליון **1** ceasing, expiration [א"י ומה דמשייר באדמה ימצה על יסודי מדבחה - ג ויק ה 9]

קל שפן דם to shed (blood) אשר דם צריי ימצוי **2** He will shed the blood of His enemies אלעור (Cow 331) [בעשי"ח ע"פ ויק ה 9. NSH after Lev 5:9]

אתפעל 1 נתמצה, כלה to be drained out וימצוי אדמה לגו כתל מדבחה המזבח **1** N*M₁ECA (MB ויתמצוי) ונמצה דמו אל קיר its blood shall be drained out against the side of the altar - ויק א 15. ודמתותר באדמה ימצוי לגו ארש מדבחה (MB ויתמצוי) והנשאר בדם ימצה אל יסוד המזבח - ויק ה 9.

2 אפס, תם to expire ואמצו עביש ושביק E ואפס עצור ועזוב and it has expired, bond or free - דב לב 36. ואמצו כספה מן ארע מצרים V... אב לנן לחם ולמה נמות קבלך הלא אמצוי VMEB) אמצו, m אתמצה, *M₃C (שלם) כספה ויתם הכסף... הבה לנו לחם ולמה נמות כי אפס הכסף give us bread, lest we die before your very eyes; for the money is gone - בר מו 15. ואתן לכון לחם בקניינון אם אמצוי כספה MEB) אמצו, C (שלם) ואתן לכם במקניכם אם אפס הכסף - בר מו 16. ויהבון עליו תכסי משך עפום(ו) ויפרסון עליו רקיע ממצי תכלה A ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו עליו בגד כליל תכלת they shall lay a covering of black skin over it and spread a cloth completely (lit.: exhaustively) blue - במ ד 6.

אתפעל הובס to be defeated fig. בהשאלה סניך עתידין ממעסין קדמיך שונאיך עתידים להיות מובסים לפניך **to be crushed before you** - ת"מ 27.

מערה חלל בסלע cave [כנראה מן ער"ר. א"י ושרא במערתא הוא ותרתינ בנתה - ג בר יט 30. סוא"י ועמר במערתא - שם]

מערה ש"ע נ. f. **מערה cave** ויתן לי ית מערת מכפלה דלה ויתן לי את מערת המכפלה אשר לו **1** let him sell me the cave of Machpelah that he owns - בר כג 9. עקלה יהבת לך ומערתה דבה השדה נתתי לך והמערה אשר בו - בר כג 11. דת פרוק בקשט מדכיה מערתה צדיקיה

מצוי² - מקדה

בירתא - 27 (Cow Pap No.).

†חחצי ש"ע נ *n. f.* **תוך, אמצע, center, midst** [ממציע < ממצוי מפני איבוד הגרונית (ע"ע מצע). נתפס נקבה מן מצי על פי הסופית שלו ונוצר ממנו נסמך חדש: ממצית. מפני שכיחות הנסמך אבדה צורת הנפרד. *Secondary formation from mšc by loss of gutturals, further considered as ending [in y; finally, the cstr. substituted the absolute. with the town in* בתוך והעיר בתוך the center - במ לה 5 (מיודע. והראוי: בממצית)].
 ושמעון בממצית וגד ממדנח ושמעון בתוך וגד ממזרח - אס 17. וכפלגות ליליה אנה נפק בממצית ארע מצראי E ... בתוך ארץ מצרים - שמ יא 4, א3. וייעלון בני ישראל בממצית ימה ביבשתה E ויבאו בני ישראל בתוך היס ביבשה the people of Israel that the people of Israel amidst the sea may go on dry ground - שמ יד 16. ועל משה בממצית עננה C ויבא משה בתוך הענן - שמ כד 18. וית כל אנחיתה תצמת לגו ממצית אפתחה ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה - דב יג 17. ותכנשנה לגו ממצית ביתך ואספתו אל תוך ביתך - דב כב 2. לא ייעל לממצית משריתה לא יבוא אל תוך המחנה - דב כג 11. וברת צור בממציתון על עגלה דקיצסובת צור בתוכם... - אס 17.

†מצץ מציצה *sucking* **א"י** כעלוקא דמצצא דמהון דבני נשא - תרגי תה יב 9

קל חיסל בהשאלה *to consume fig.* ו**אמצץ** ית אילניה ורעי עסביה וחרב בתיה ומצץ (הארבה) את האילנות ורעה את העשבים (the locusts) consumed את הבתים (the fruits of) the trees, fed on the plants, and destroyed the houses - ת"מ 336.

מצרים *mišrām* שם מקום *pr. n. (place)*
מצרים ש"פ חזי יהבת יתך על כל ארע מצרים ראה נתתי אתך על כל ארץ מצרים - בר מא 41. לקהלה דנפקו ממצרים - ע"ד 16.
מצראי ש"י *gent. n.* ועמה גבר מצראי מעי גבר עבראי וירא איש מצרי מכה איש עברי - שמ ב 11. ונקם למצראי - ת"מ 459.

מקדה שם פרטי *pr. n.*

מקדה ש"פ ויהב מקדה תלימת הבל לקין לאתה ונתן את מקדה... לקין לאשה - אס 17.

†מצוי² מציאה וגילוי *finding* [> מצא. שכיח בעש"ח. ע"ע שקע. *H interp. in the ancient liturgy; frequent in NSH.*]

קל מצא *to find* ולא מצאו לגרמון רוח אלא מנך (ניא אשקחו) ולא מצאו לעצמם רווח אלא ממך they did not find (other) relief for You themselves but from You ליד פרעה מלכה ומצאוה מעיס... ומצאוהו מדוכדך - ת"מ 225. המתפנים אליו לדרש אלהים ימצאו אתו קרוב - ת"מ 99. דרשו הרוח ולא מצאו בקשו הצלה ולא מצאו - ת"מ 463. וכן בת"מ 221 במובאה מן בר ד 14: והיה כל מוצאי יהרנגי.

אפעל יצר, ברא *to create* אתעבדת שרוי כתביה ושרוי לשמה רבה דבה מרן אמצא עלמה נעשיתי ראשית האותיות ותחילה לשם הגדול שבו אדוננו ברא את העולם ("אלוהים") I was made the first of the letters and the beginning of the Great Name by which our Lord created the world - ת"מ 307 א (כלומר המציא).

אתפעל נמצא *to be found* עלמה וכל ממצא מקצה עד קצה העולם וכל הנמצא (בו)... the world and all that is found in it from one end to another (Cow 412).

מצע תוך, אמצע *midst* **א"י** מצע פלטיה = תוך רחובה - נדב יג 17. **סוא"י** יתעבד שורא במצע מיא - בר א 6 ו' במצעתה - בקרב - Horol 165.

חמציע *māmsi* א ש"ע *n.* **1 תוך, אמצע** *midst* פרוקה דמשתקח בממציע עקיה הגואל הנמצא באמצע הצרות the Saviour, who is found amidst the grief בממציעה פ) בממציעה) והיה פי ראשו בתוכו - שמ כח 32. ופם מעילה בממציעה ופי המעיל בתוכו - שמ לט 23. וקרתה בממציעה V (N במציע) והעיר בתוך - במ לה 5. מן גלעדה ועד נחל ארנן ממצוי נחלה C (V ממציע) ... תוך הנחל - דב ג 16. אתעמי סימן בממציע שומיה... באמצע השמים - אס 33. **2 צד side** ותרתין עסקין דהב תעבד... על תרי ממציעו פ) מנציו-המליץ (576) ושתי טבעות זהב תעשה... על שתי צלעתי make two gold rings...; make them on its two sides - שמ כו 35 א (=ל 4). ג ש"ית *adj.* **תיכון medial** נגרה ממציעה למנגרה בגו לוחיה (B מנציעה, M מנציעה) - *Dissimilation*) והבריה התיכון לברח בתוך הקרשים he made the middle bar to attach the planks - שמ לו 33 [הש' יב: שורא וז בנה במנציעה]

מקהלת - מרד

who is the Lord of the whole world! - ט 1. דן מרון דחייה שהוא אדון החיים - מ יג 38. אל ני יתקף למרי ואמללה ברן זבנה אל נא יחר לאדוני... - בר יח 32. מרי יהוה אל תחבל עמך אדני יהוה אל תשחת עמך - דב ט 26. אלהון דוכאי ומרון דעבראי - ת"מ 99. אלהי אבי יצחק דשלם נפשה למרה... אשר מסר נפשו לאדוניו - ת"מ 385. מחכום דריה מה דגלה משה... ממה דארשתה מרה להודיע לדורות מה שעשה משה... ממה שציווהו האדון - אס 20. סב לך בסמנים ריש מר בעיר N קח לך בשמים ראש מר דרוו - שמ ל 23 [תפס מר = אדון].

מרה ש"ע n. f. גברת **mistress** [מקדם] שרי מרתי אנה ערקה M₂ מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am fleeing from my mistress Sarai - בר טו 8. תובי ליד מרתית M₂ שובי אל גברתך - בר טז 9.

מרד **rebellion** [א"י ובתלת עשרי שנין מרדו ביה - ג בר יד 4. סוא"י ואמרדו לכו - דב יג 14]

קל עבר: מרד - ת"מ 234. ומרדו wmârâdu - מ א 104. עתיד: תמרד (נוכח) - ת"מ 147. בינוני: מרד mârâd - מ ה 32. מרד - ת"מ 221. מרוד (qâto) mârôd - מ א 81. מרוד qittûl - ת"מ 195.

קל מרד rebel מן מרד על מרה מנו דיאחס עליו מי שמרד על אדוניו, מיהו שיחוס עליו he who has rebelled against the Lord, who is there to have mercy on him? - ת"מ 234. הך דאשוו כהלון ומרדו וכן אנון לקין בתשניקיה כמו שחברו כלם ומרדו, כך הם לוקים בעינויים - מ א 104-105. וקמי לא תמרד ואל ביש לא תקרב ולפני לא תמרד ואל רע לא תגש לא - not rebel against me... - ת"מ 147. ברן ביהוה אל תמרדון - במ יד 9. אימתה ודחלתה מבלדין עלמה והיא גנו רבה לעפר מרד עליו אימתו ופחדו מבהילים את העולם וזו גנות גדולה לעפר הממרה אותו - מ ה 29-33.

מרד ש"ע n. m. מרד **rebellion** ראובן כד קרב למרדה אבד פרותה ראובן, כאשר נגש אל המרד, השחית את צאצאיו when Reuben got near to rebellion, he destroyed his offshoot - ת"מ 203. כד לא הוה תמן מרד כלה ארכן לה כאשר לא היה שם מרד הכול נכנע לו - ת"מ 221 [בעניין אדם].

מרוד ש"ע n. m. qâto מרוד **rebel** לית לאוי לך תהי מרוד לא יאה לך להיות מרוד it is not appropriate for you to be a rebel - ת"מ 2276. מרוד עמי גרמה מגעל מרוד יראה עצמו

מקהלת mâqellât שם מקום (pr. n. place) **מקהלת** ש"פ ונטלו מן חרדה ושרו במקלה - במ לג 25 - 26.

מקיסתה ש"פ ונסב יפת מקיסתה ברת למך לאתה ולקח יפת את מקיסתה בת למך לאשה - אס 6ב.

מקל rod [עש"ח NSH. א"י ונסב מקלת ותברון - בר"ר 363. ע"ע קיל] **מקל** ש"ע n. m. 1 **שרביט** שלטון scepter ויקום מקל מן ישרון A וקם שבט מישראל a scepter shall rise out of Israel - במ כד 17. 2 **מקל rod** לפני פרעה היה תנין בלע המקילות before Pharaoh there was a serpent (that) swallowed the rods - ת"מ (ק) א33 [= ש 60. אולי הושפע מן קיל (ע"ע)].

מקסקס amqâsqas גדול (!) **great son** [זבי"ח עואניש ג/ב 263: נשתבש מן מגס היוס *Corr. from- μέγας υἱός*]

מקסקס ש"ע n. m. **גודול great son** הא מקרס קרס מקסקס זה הילד הקטן גדול (יהיה) this little son shall be a great one - מרקה כה 49-50.

מקק לעג mock ? [> מ"ק ? סוא"י והווי ממיקין בה = והווי לוענים לו - לוקס טז 14] **קל לעג** to mock ? ומקקה ונתשה ונפיסה מסחני עליף A וימררה ויריבהו וישטמהו בעלי בהמות (!) בהמות they mocked him and smote him (?) and hated him, the owners of cattle - בר מט 23.

מקרס maqræs קטן **little** [זבי"ח עואניש ג/ב 263: μικρός]

מקרס ש"ת adj. קטן **little** הא מקרס קרס מקסקס זה הילד הקטן גדול (יהיה) this little son shall be a great one - מרקה כה 49-50.

מרא אדון **masterdom** [א"י ויקרב מרה דביתא לות דיניא - נ שמ כב 7. סוא"י הא מראי ארכנו - בר יט 2]

מר ש"ע n. m. **אדון** תואר אמור על אלוהים Lord (said about God) מן דו כל עלמה O, the one who is the Lord of the whole world

מרדרור - מרי

15 מסור לעונשים and gross and you become beautiful - דב לב 15
[הש' התהייע: ويمرح. ואפשר שעניינו הירות בדומה
לסיפא כפי שהוא בהמליץ 496: אתרברבת. הש' מרח
- היה יהיר - LS 404a. Cf. Prob. 'arrogance'.
[Ham 496: ?trbrbt.]

מררם שם פרטי *pr. n.* [תרגום שמו של חובב
[Transl. of the name]

מררם ש"פ ואמר משה למררם בר רעואל A -
במ י 29.

מרט מריטת שער **plucking out** |א"י ארום
יתמרט שער רישיה - נ ויק יג 40]

קל מרט **to pluck out** ולא ימרטון מרטה
ברישוון *M₂ ולא יקרחו קרחה בראשם they
- shall not pluck out to baldness their heads
ויק כא 5.

אתפעל נמרט **to loose hair** ואנש אן ימרט
רישה קרח הוא... ואם מפאת אפיו ימרט רישה
גלשן הוא ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא...
ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבה הוא if one
loses the hair of his head and becomes bald...
if he loses the hair on the front part of his head
- and becomes bald at the forehead - ויק יג 40 -
41.

מרטה ש"פ נ *n. f.* **קרחה** **baldness** ולא ימרטון
מרטה ברישוון *M₂ - ויק כא 5.

מרי מרי, מרד **rebellion** |א"י בר סורוון ומרוון
- נ דב כא 18]

אפעל עבר: אמריתון - דב א 43. עתיד: תמרי (נוכח) -
שמ כג 21. בינוני: ממרי - ת"מ 145ב. ממרים (ר)
mamram - ע"ד ב 7. **ממרי** - במ ז 25 A (המליץ 507:
ממריה). **מריא** - ויק כו 23. **מרי** - במ ז 25 (= המליץ
588). **מריאן** - דב לא 27 V'. **תמרי** - ת"מ א65. **ב קל**
עבר: דמרו - במ כה 18 A.

אפעל מרד, המרה פי- act
rebelliously ולא שמעתון ואמריתון ית
מימר יהוה ולא שמעתם ותמרו את פי יהוה I
spoke to you, and you would not hearken; but
you rebelled against the command of the Lord
- דב א 43. ושמע בקלה אל תמרי בה הלא לא
יתלי לפשעכון ושמע בקולו אל תמרי בו... -
שמ כג 21. וליני מעלם על ממרי בעובד וכד
יסטי אקדש בה ואינני מתעלם מן הממרה
לעשות, וכאשר יסור אפגע בו - ת"מ ב145ב [זביח
הע 165]. שמעו שבי ממרייה שמעו נא המרים

abhorred - מ א 81. יתמיה חיבין רבקה מרודין
היתומים חוטאים, הנערים מורדים - ת"מ א233.
מרוד באדם M₁ פרה אדם - בר טז 12. שבק
לעובין ולמרוד *M₂ נשא עון ופשע - שמ לד 7
[מן אונקלוסO].

מרוד ש"ע ז *n. m.* **מרודה** **rebellion**
דייתי פניה ויעמר יתה... במרוד חיל יבוא
התועה ויתקין אותה (את העבודה הזרה)...
במרודה עצומה - ת"מ ב195. ואלה ממן בעודנו
ליתו מנכי במרודך והאלוהים מתמיד במעמדו,
אינו ניזוק במרידתך - ת"מ ב278.

מרדרור מין בושם **a perfume** |מן העברית
[H]

מרדרור ש"ע ז *n. m.* **בושם** **a perfume** סכ
לך בסמנים ריש מרדרור... וקנמון קח לך
בשמים ראש מר דרו... וקנמון - שמ ל 23.

מרה mitra שם מקום (*place*) *pr. n.*

מרה ש"פ על כן אתקרי שמה מרה - שמ טו 23.
מה קעמת עמך במרה ואף ברפידים... למה
שבקתני כלום לא עמדתי עמך במרה ואף
ברפידים!... למה עזבתני? - ת"מ א295. אתחלה
מי מרה הומתקו מי מרה - אס 16ב.

מרר קילקול והשחתה **spoiling** |אם marāḥu -
קילקול ICAD M/1, 265]

מרוח ש"ת qāṭol *adj.* **מרוח** **spoiled** אי גרב
אי חזוי אי מרוח חסיך VNMECBA (נ מרבי,
*M₁ מן רוח) או גרב או ילפת או מרוח אשך
or (having) an itching disease or scabs or
spoiled testicles - ויק כא 20 [= המליץ 510. אבל
כהן מפרשו "חסוך נשימה" ע"פ הסמיטיקון (MGW)
38, p. 55) הגורס ὑστερῶν πνεύμα, שהוא מסביר
מן מ-רוח. מכאן שתפסו מעין amrāb'bā. אבל הקריאה
היום היא am. עדות על שתי גישות במשנה בכורות
ז ה: ר' ישמעאל אמר כל שנמרחו אשכיו, ר' עקיבא
אומר כל שרוח באשכיו. ואפשר שהוא מן מרע (ע"ע)
כלומר חולה צמוק (שני שמות תואר). ראה טל, ספר
מורג, 195.]

מרר עיליות **joy** |> מרח = עלץ - Lane 2705a]
קל עלץ **to be joyous** ישמן כשירה וימרה
שמנת עבת אשפרית E (י"א ויבטר, ובעט)
וישמן ישרון ויעלץ שמנת עבית כשית
Jeshurun grew fat and was joyful; you grew fat

במ כ 10. ולבוש עורברוב ממרין לא יסק עליך A ובגד כלאים שעטנטי לא יעלה עליך - ויק יט 19 [= המליץ 598. זב"ח: לשון מרי, והוא נתפס במסורת השמרונים ילבוש של ערב רב" לפי זיהוי ערב רב עם אספסוף (שמ יב 38, במ יא 4). Understood as "garment of rabble", considered rebellious after Num 11:4. והביתן ממרין רוח ליצחק ולרבקה M₁* ותהיינה מרת רוח... - בר כו 35 [הקריאת כיום מפרשת מן מרר (עי"ע)]. צרעה ממריה מכתשה מסב הוא צרעת ממרת הנגע טמא הוא - ויק יג 51 [צרעת מורדת, חזרת. השי וולגטה: Vulg. lepra perseverans]

ממרי ש"ע נ (1) n. f. **מרי** rebellion עזר ית שבט אהרן לקדם סעדותה למטרה לסימן לכרי ממרי A השב את מטה אהרן לפני העדות למשמרת לאות לבני מרי put back the rod of Aaron before the testimony, to be kept as a sign of the rebellion - במ יז 25.

מראי ש"ע ז n. m. qattāl **מרי** rebellion ואם תהכון עמי מראי (NMEBA מרי - המליץ 588) ואם תלכו עמי קרי if you walk in rebellion against me - ויק כו 21. ואהך עמכון בארתע מראי (MECBA מרי) והלכתי עמכם בחמת קרי - ויק כו 28.

מרי [=מראי] ש"ע ז n. m. **מרי** rebellion ואם תהכון עמי מרי NMEBA ואם תלכו עמי קרי if you walk in rebellion against me - ויק כו 21. ואהך עמכון בארתע מרי MECBA והלכתי עמכם בחמת קרי - ויק כו 28. לסימן לכרי מרי לאות לבני מרי - במ יז 25.

מריאן ש"ע ז n. m. **מרי** rebelliousness הלא אנה עכמת ית מריאןך V' כי אנכי ידעתי ית מריך rebelliousness I know your rebelliousness - דב לא 27.

תמרי ש"ע ז n. m. **מרי** rebellion הלא אנה עכמת ית תמריאך C - דב לא 27. לא אתברית למרד ולא לתמרי אלא לשעבוד לא נבראתי למרד ולא למרי אלא לכניעה - ת"מ 65א. דאנה חיב וחטאי ותמריאן וסריחתי סגי קדמיך שאני חוטי וחטאי ומרי ופשעי הרבה לפניך - ע"ד ? (Cow 62).

מרי-2 ט"ס מן רמל (עי"ע) v. q. *Corr from rmy, q.* **פענרימה** to deceive הלא צערין אנון לכוון במרמה דמרו לכוון A (י"א בנכליון דנכלו) כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם they have harassed you with their deceit, with which they deceived you - במ כה 18.

מרים maryām שם פרטי pr. n.

מרים ש"פ וילדת לעמרם ית אהרן וית משה וית מרים אחתון - במ כו 59. ומרים דאשירת על ימה ומרים ששרה על הים - ע"ד ו 24.

מַרְסָּה ריסק ומעיכה crushing [מן אונקלוס O] **קל מעץ** to crush מרים פתחין M₂* מרוח אשך with crushed testicles - ויק כא 20 [בינוני פעול. pt. pass.].

מַרְסָּה צעקה cry [מן כגון תמרָס, לשון ריב, Dozy II 588]

מריסה ש"ע נ n. f. **צעקה** outcry ושמע אלהה ית מריסתון Am₂ (כריזותון) וישמע אלהים את צעקתם outcry God heard their - שמ ב 24.

מרע חולי, כאב illness, dolor [א"י ונכת יתיה בעקבה וממרע יתיה - ומכיש אותו בעקבו ומחלה אותו - נ בר ג 15. סוא"י תהוא אתיא ממרע לי - תבוא ליגע אותי - לוקס יח 5] ← פחד fear

קל עבר: מרע - בר מח א¹ m¹ (מן אונקלוס O). מרעת (מדבר) - דב ט 19 (= המליץ 443). ומרעי (נסתרות) w-mārā² ע"ד ו 25. עתיד: תמרעון - ת"מ 169ב. **מרע** במרע bāmārā - א"י 26. **מרעה** מרחח - דב כח 61. **מרעו** מרחח - דב כח 61 VB. **מרוי** ומרויס (ר) - דב כח E 59 (C ומרוי).

קל 1 חלה ill to become ואתמר ליוסף אה אבוך מרע m¹ (י"א באש)...הנה אביך חלה Joseph was told, "your father is ill" - בר מח 1. **2 פחד** to fear ומרע מואב מקדם עמה C ויגר מואב מפני העם Moab was in dread of the people - במ כב 3 (= המליץ 443). ויעזר בך ית כל דאנוי מצרים דמרעת מקדמיון (VB דדחלת)...כל מדוי מצרים אשר יגרת מפניהם - דב כח 60 (= המליץ 443). הלא מרעת מקדם רגוה (V דחלת) כי יגרת מפני האף - דב ט 19. שמעי עמים ומרעי שמעו עמים וירגון - ע"ד ו 26 (עי"פ שמ טו 14). לא תמרע מנה A לא תגור ממנו - שמ כ 17א. לא תמרעון מקדם גבר A לא תגורו מפני איש - שמ יח 25. לא תקבלו ממון ולא תמרעון מן איש לא תקבלו שוחד ולא תיראו מאיש - ת"מ 169ב.

מרע ש"ע ז n. m. **1 מחלה** illness וכל מרעהי מצרים בישיה... לא ישבינון בך וכל מדוי מצרים... אשר ידעת לא ישימם בך none of the evil diseases of Egypt..., will (God) inflict

מרעז - מרק¹

m - בר מד 8. ואתו גבר מרעפה m - בר מד 11.

מרק¹ תשלום, גמול **recompense** [א"י ולא ממרק לה פורנה = ואינו משלם לה כתובתה - ירוש כתובות ל עיג] ← ניקוי, מחילת **cleansing**

פעל עבר: מרקו (נוכח) - בר נ VmA 17. עתיד: ימרק - שמ כא CBA 34. אמרקה (+נסתר) - בר לא 39 (= המליץ 466). **אתפעל** עתיד: ויתמרק - ויק ו VC 21. בינוני: ממרק mimmarāq - מ ה 8. **מרוק** qittūl - דב לב 35 E.

פעל 1 שילם to pay מסחן גבה ימרק כספה יעזר למסחנה CBA בעל הבור ישלם כסף ישיב לבעלי the owner of the pit shall make restitution; he shall return the price to the owner - שמ כא 34. **מרוק** ימרק VECBA... שלם. ישלם - שמ כב 2. וקטל נפש בהמה ימרקנה A ומכה נפש בהמה ישלמה A beast shall make restitution for it - ויק כד 18. אנה אמרקה אנכי אחטנה - בר לא 39. **גמל to repay fig.** הך מרקתון ביש חלף טבו A איך שלמתם רעה תחת טובה E. how (could) repay evil for good? (you) - בר מד 4. הלא בישיה מרקון VmA (MJECB) גמלוד) כי רעה גמלוד - בר נ 17. עוזר יעזר לנן ית כל בישיה דמרקנן יתה... את כל הרעה אשר גמלנו אתו - בר נ 15. איחת נן ואחזי צבעתה האתיה לידי עבדו אסכמו והן לא אמרק A ארדה נא ואראה הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה ואם לא אנגמול - בר יח 21 (בדומה ל-m: אתפרע - מן אונקלוס O).

אתפעל 1 שולם בהשאלה **to be paid fig.** במה דאנש עמל ממרק הוא אגרה לפי מה שאדם עושה משתלם הוא שכרו as one acts, לה באיקר ממרק הוא אגרה מי שמוכר אותו (את האל) בכבוד, משתלם הוא שכרו - מ ה 59-60. מד אתה בית ערוק ושקיק לכל שאול וממרק בחסדיך וברתותך גמול באשר אתה מנוס ונמצא לכל דורש משלם (האל) בחסדיך וברחמיך גומל - אינ 79 (הנושא: האל, אבל הדקדוק קשה. ואולי הנושא הוא השואל). **2 נוקה, רוחץ to be cleansed** ואם במאן נחש בשלת וימרק וישטף במים VQ (ויתמרק) ואם בכלי נחשת בשלה וימרק ושטף במים (סביל) if it is boiled in a copper vessel, that shall be cleansed, and rinsed in water - ויק ו 21.

מרוק שיע ז qittūl **שיולם n. m.** ליום גבי ומרוק E ליום נקם ושלם to Day of vengeance and recompense - דב לב 35.

upon you - דב ז 15. **2 פחד fear** קדם חילך קעמת במרע ובכפתו לפני כוחך עמדתי במורא ובהכנעה in front of your might I stood in fear and bowing - איי 26.

מרעה שיע נ **1 מחלה illness** ואסטי מרעה מן גוך N והסרתי מחלה מקרבך I shall take illnes away from you - שמ כג 25. ויסטי יהוה מנך כל מרחה וכל דאוני מצראי בישיה E והסיר יהוה ממך כל חלי וכל מדוי מצרים הרעים - דב ז 15. אף כל מרחה וכל מעה... יעלם יהוה עליך (VB מרחו) גם כל חלי וכל מכה... יעלם יהוה עליך - דב כח 61. **2 פחד fear** מרעה אחדת דיארי פלשת N חיל אחז ישבי פלשת fear has seized on the inhabitants of Philistia - שמ טו 14.

מרעו שיע נ **1 מחלה illness** ואסטי מרעותה מגבך *N,BA והסרתי מחלה מקרבך I shall take illnes away from you - שמ כג 25. ויסטי יהוה מנך כל מרחו V והסיר יהוה ממך כל חלי - דב ז 15. אף כל מרחו וכל מעה VB גם כל חלי וכל מכה - דב כח 61.

מרוי שיע ז qittul? **נגע plague** ומרוים בישים ומהימינים E (C ומורין) וחלים רעים ונאמנים great and lasting plagues - דב כח 59.

מרעז צמר עזים goat hair (ג מרעז - Barthélemy 784)

מרעז שיע ז **צמר עזים goat hair** וכל נשיה... עזלו ית מרעזה V (B מרעזיה) וכל הנשים... טוו את העזים all the women... spun the goats' hair - שמ לה 26. ועבד יריען מרעזים B ויעש יריעות עזים - שמ לו 14.

מרצף אמתחת, תרמיל sack **ע מש** כלים כ א: מרצף > μαρσύπιον Krauss 353. מרסופא, LS 405a. איי פנון ליה מרצופיה ומלון ליה דינרין - רוקנו לו את אמתחתו ומלאו אותה דינרים - ויקיר תנט. **סואיי** מרצף חד יהא קן - כיס אחד יהיה לנו - משלי 14 א

מרצף שיע ז **n. m.** אמתחת sack אלהכון... יהב לכון טמירה במרצפיכון > *אלהיכם... נתן לכם מטמון באמתחתיכם your God... put a treasure in your sacks - בר מג 23. מלי ית מרצפי גבריה m₂ מלא את אמתחת האנשים - בר מד 1. וית כלידי... תשבי בפם מרעפה דזעורה m ואת גביעי... תשים בפי אמתחת הקטן - בר מד 2. כספה דאשקענן בפם מרצפינן

מרק² - מרר

מרוק ימרק ECBA שלם ישלם - שמ כא 36. וכך VECBA שמ כב 2.

†מרק² מעבר pass (מ מרק - עבר - Barthélemy [784

קל עבר to pass וקם ומרק ית נהרה m ויקם ויעבר את הנהר he arose and crossed the river בר לא 21.

†מרקה marqe שם פרטי n. pr.

מרקה ש"פ ספר פליטה למרקה רצון יהוה עליו - הכותרת של תיבת מרקה ת"מ 33. חראה דשקחת קמי כתוב בתיבת מרקה רצון יהוה עליו אמן סוף מה שמצאתי כתוב בתיבת מרקה... - ת"מ 311א. על שמי נקראים פיוטיו ופיוטי אחרים בנויים בסגנונו יפאל דראן אתהו יקירה

ومرقة آلهים קעימה ייאמר דראן "אתהו יקירה" ומרקה "אלהים קעימה" - Cow 361 [שניהם מיני פיוטים הנושאים את השמות הללו כשמות כלליים. עראיש ג/ב 16 - 17. A kind of liturgical piece, bearing Marqe's name as generic name.

†מרקוט ?

מרקוטאי ? הליית כמרקוטאי חשבנו לה A הולא כנכריות נחשבנו לו he regards us as outsiders - בר לא 15.

מרר מרירות bitterness [א"י ומררו ית חייהון - נ שמ א 14] ← מריבה, התנצחות quarrel [ליברמן, לשוננו לב 89: לשון התנצחות. השי קוטר שם 343. שמא פרידמן, ספר מלמד 163]

קל בינוני: מרן (רבות) - בר כו 53 m1.*פעל עבר: ומררו - שמ א 14. בינוני: ממרון (רבות) - בר כו 35 m1.* אפעל עבר: ואמרו - שמ א 14 MCB (= המליץ 515). אמרו לאמרותי lāmārūti - א"י 52. מור - מורין (ר) - דב כח 59 (אפשר שהוא מן מר"ע). מורר - אס 220 (מן מורה ע"פ סורר הסמוך לו בתורה). מרה מרתה (+נסתר) - ויק א 16. מרור qātōl - ת"מ 37א. מרורים - שמ יב 8 (= המליץ 515). מריר (ש"ת) ומרירה (נ) - בר כו 34.

†נקל מירר to embitter והבת מרן רוח ליצחק ולרבקה m1* ותהינה מרת רוח... they made life bitter for Isaac and Rebecca - בר כו 35.

פעל 1 מירר to embitter ומררו ית חייון בעבדה קשיה וימררו את חייהם בעבדה קשה they made their life bitter with harsh labor at mortar and bricks - שמ א 14. והבת ממררן רוח

ליצחק ולרבקה m1* ותהינה מרת רוח... they made life bitter for Isaac and Rebecca - בר כו 35 [תפס בינוני רבות אע"פ שהקריאה היא ש"ע נסמך: int. as part. pl. f. murrāt]. 2 התנצח to quarrel ומררוה ותיגרוה וימררוה ויריבהו they quarreled with him and clashed with him - בר מט 23.

אפעל 1 מירר to embitter ואמרו ית חייון בעבדה קשיה MCB וימררו את חייהם בעבדה קשה they made their life bitter with harsh labor - שמ א 14. 2 התנצח to quarrel ואמרוהו ותיגרוהו EC (=המליץ 515, MB ואמרותה) וימררוהו ויריבהו ותיגרוהו they quarreled with him and clashed with him - בר מט 23.

אמרו ש"ע n. f. מרורה bitterness זרור בקרתי מן שרב עקיה ואנשם לאמרותי והחש הקרתי משריתפת הצרות והרווח למרורתי quicken my alleviation from the fire of the dismay and relieve my bitterness - א"י 52 (ע' זבי"ח שם).

†מור ש"ע ז מררה bitterness ומורין בישים ומהימנים C וחלים רעים ונאמנים bitterness grievous and lasting - דב כח 59 (ברם אפשר שהוא מן מרע, ע"ע).

†מורר ש"ע n. m. מורה פושע sinner קהל יהי בעי קשטה יתלחצון בר מולד אקדשו מורר העדה תהיה דרשת אלוהים תיחלץ ביד לילד זנות, פושע the congregation will seek the True One; it will be oppressed by a sun of harlotry, a sinner - אס 220 (ע' זבי"ח שם).

†מרה ש"ע n. f. 1 מרה bitterness ישלח יהוה בכ ית מרתה וית אלעלותה ישלח יהוה the Lord will send the bitterness and confusion upon you - דב כח 20 [עראניש ד 169]. ושתו מרתה דמותה ואנון קעימין ושתו מר המות בעודם חיים (המצרים) - ת"מ 35א. 2 אבר בגון gall-bladder ויסטי ית מרתה בפלגתהוהסיר את מרתו בנצתו he shall remove its gall-bladder with its contents - ויק א 16.

†מרור ש"ת qātōl adj. מר bitter חבוש מרור חבושה דחשכה מאסר מר הוא מאסר החושך (במצרים) a bitter jail is the jail of the darkness - ת"מ 37א.

†מרורים ש"ע ז bitterness ופטיר עם מרורים ייכלונהוהוה they shall eat unleavened bread with bitter herbs - שמ יב 8 ודומה לו ט 11.

מררי - משה

במשקול ובמשורה *you shall do no wrong in judgment, in measures of length, weight, or quantity.* - ויק ט 35.

משח¹ שמן, מריחה בשמן **oil, ointment** [איי פטירין משחין במשח - נ שמ כט 2. **סואיי** משח יתי דיבסר למסכיניא = משח אותי לבשר לעניים - ישע סא 1]

קל משח **to anoint** ומשח ית מדבחה וית כל מניו וימשח את המזבח ואת כל כליו *he anointed the altar, all its utensils* - ויק ח 11. ואמשח יתה וקדש יתה *he consecrated it* - במ ז 1. קדשה הגלה ומשח גויתה הקודש נגלה ומשח גופו (של הספר) - ת"מ 279א. ותמשח יתון כמד משחת ית אבוון - שמ מ 15. וחלת לחם משי A וחלת לחם שמן *one cake of bread with oil* - שמ כט 23. וכך ויק ח 26 [בינוני פעול *pt. pass.*]

פנל משח **to spread with oil** ורקריקי פטיר ממשחים במשח (NA משחין) ורקיקי מצות משחים בשמן *unleavened wafers* - ויק ב 4. במ ו 15 [בינוני פעול *pt. pass.*]

אָתְפַעַל נמשח **to be anointed** כהנה דאמשח... יעבד יתה הכהן המשיח... יעשה אתה *the priest, who is anointed...*, shall offer *it* - ויק ו 15. וינדי כהנה דאמשח מן אדם פרה לאהל מועד - ויק ד 16. כל בניו דמשחו במשח רבותה לא (=לה) יסעדוכל בניו שנמשחו בשמן המשחה אליו יילוו - ת"מ 289ב. ואלין שמהת בני אהרן כהניה דאמשחו - במ ג 3. ולכהנה רבה עסרה מיתובין בון הפרש על כל אחיו מטרה ומדכי וממשח ולבוש... ולכהן הגדול עשר מדרגות שנבדל בהן מכל אחיו: מיטרה, ומטרה, ונמשח, ולבוש... - ת"מ 118ב. המשחת בשמן קדשה נמשחת בשמן הקודש - ת"מ (ק) 378.

(א)מנשח ש"ע ז *n. m.* 1 **עוסק בשמן** בעל מלאכה **artisan** ? כרי דדן הוו ריטורים ואמשחים ואמנים A בני דדן אשורים ועושי שמן ובעלי מלאכה *the descendants of Dedan were spokesmen, oil makers, and artisans* - בר כה 3. **2 שמן oil** וארק עליה אמשח V (ניא משח) ויצק עליה שמן *he poured oil on it* - בר לה 14. מן אשר אמשח לחמה V מאשר שמן לחמו - בר מט 20. ואסק עליה נסק וארק עליה משח...ויצק עליה שמן - בר לה 14. ותתן עליה משח ותשבי עליה לבונה - ויק ב 15. והוה טעמה

מררי ש"ת *adj.* **bitter** וצבע צבעה רבה ומרירה ויצעק צעקה גדולה ומרה *he cried out with a great and bitter cry* - בר כז 34. ולא יכלו למשתי מים הלא מרירים אנון - שמ טו 23. מרירה שעתה דבה שמע מן עבודה כל אהן ממללה מרה השעה שבה שמע (משה) מן הבורא כל אותו הדיבור (על מותו) - ת"מ 247ב.

מררי *pr. n.* mērāri שם פרטי

מררי ש"פ ובני לוי גרשון קהת ומררי - בר מו 11.

מרראי ש"י *gent. n.* למררי כרן מרראה (V מרראי) - במ כו 57.

משא¹ *pr. n.* māša שם פרטי

משא ש"פ בני ישמעאל... נבאות... ודומה ומשא - בר כה 13 - 14.

משא² *pr. n.* māša שם פרטי

משא ש"פ וובני ארם עוץ וחזיל גתר ומשא - בר י 23.

משא³ שם מקום *pr. n. (place)*

משא ש"פ ושרו ממשא באכה ספרה - אס 9 (על פי בר י 30).

משבח *pr. n.* שם פרטי [תרגום שמו של אשר ע"פ התה"ש כבר ל 13. *Epithet of Asher following ST* Gen 30:13]

משבח ש"פ למשבח פגעל בר עכרן m לאשר... - במ י 29. ועל שבט בני משבח m - במ י 26.

משה *pr. n.* mūši שם פרטי

משה ש"פ וקרת שמה משה ותקרא את שמו משה - שמ ב 10. נביה רבה משה - ת"מ 3254ב. ומשה אתימן לעלם ומשה הואמן לעולם - מ טו 24. אטרה דאדם ולבושוי אתיהבו למשה - אס 16א.

משורה מידה *measure* [מן העברית H. ע"ע משח]

משורה ש"ע נ *n. f.* מידה **measure** לא תעבדון שקר בדין במשחה במתקל ובמשורה (V) NMECA ובמשרה, B ובמשארה = נתחלף להם (בימארת') לא תעשו עול במשפט במדה

חבל mādi בלא הכפלה, בעוד מידה נקראת māda. [2 חבל measuring) cord וית סכי דארתה וית משיאתון M₁ (נייא חבליון) ...ואת חבליהם the pegs of the court, and their cords - שמ לה 18. וית משיעתה לכל תשמישה M₂ (נייא חבליו) - במ ג 26.

משח³ משרך valley [د امسح = שטח ישר - Lane 2714c]

משוח שייע n. m. 1 כיכר, עמק valley אל תסתכי לחריך ואל ת[קעם] בכל משוחה *M₂ אל תביט אחריו ואל תעמד בכל הככר do - not look back or stop anywhere in the valley - בר יט 17. והפך ית קריאתה אליו וית כל משוחה A ...ואת כל הככר - בר יט 25. ואדיק על אפיו... כל ארע משוחה A - בר יט 28.

משוחה שייע n. f. כיכר valley וסבל לוט ית עיניו וחזה ית כל משוחת ירדנה A וישא לוט את עיניו וירא את כל ככר הירדן Lot looked about him and saw how well watered was the whole plain of the Jordan - בר יג 10.

משחה שייע n. f. כיכר valley וסבל לוט ית עיניו וחזה ית כל משחת ירדנה C - בר יג 10. ולית תקום בכל משחה A אל תעמד בכל הככר - בר יט 17.

משוי משייה, שלייה drawing [מן העברית H]

קל משה to draw הלא מן מיה משיתה (M₂ *משחה - עיע שלח) כי מן המים משיתיו I drew him out of the water - שמ ב 10 (= המליץ 513). משיחת לבביון חליצת לבותיהם (מן הרעה) - אבישע (Cow 41 l).

משך עור skin, leather [איי ויתנון עליו חפוי דמשך - נ במ ד 6. סויא חלוקן דמשך = כנתות עור - בר ג 21]

משך שייע n. m. עור skin, leather ויפרסון עליו כסוי משך עכום ופרשו עליו כסוי עור and they shall spread upon it a covering of black skin - במ ד 14. וית פרה וית משכה ...אוקד בנורואת הפר ואת עורו... שרף באש the bull, and its skin... he burned with fire - ויק ח 17. וית משכי גדיי עזיה הלבשת על אדה ואת ערות גדיי העזים הלבשה על ידיו - בר כז 16. וכסוי משכים מעכמים מלצל - שמ לו 19. ועבד יהוה אלהים לאדם ולאנתה כיתנואן אמשך ויעש יהוה...כנתות עור - בר ג 21. ועבד

כטעם לשד משחה...כטעם לשד השמן - במ יא 8. המשחו כלם במשח רבותה ובראי דיקרב יתקטל - תי"מ 289.

משוח שייע n. m. qitūl ובשמים לשמן משוחה E anointment spices for the שמן המשחה E anointing oil - שמ כה 6. דפקד יהוה למתן להון כיום משוחה יתון מן עם בני ישראל חלק עלם (A משוחה, B משחו) ...כיום משחו אתם... - ויק ז 36. ית משח משוחה E - שמ לא 11. ותעבד משח משחוי קדש M₁ - שמ ל 25.

משח² מידה size [איי שובעתי חכימין דמפרשין משחו יתה בחוטריהון - נ במ כא 18. סויא דתשבחתך דלא מתמשח - שתהילתך אינה נמדדת - Horol 103b].

השי' אכ mašāhu = מידת השדה] ← חוט thread [איי יכוון משיחה ברגליו - ירוש כתובות לח ע"ב]

קל מדד to measure ומשחו במכלה EC A) ואמשחו) וימדו בעמר they measured it by the omer - שמ טו 18. ותמשחון מלבר לקרתה עם פאת מדנחה (B ואמשחתון) ומדתם מחוץ לעיר - במ לה 5. ויפקון... וימשחון קריאתה דסהרת קטילהויצא... ומדדו על הערים אשר סביבת החלל - דב כא 2.

משח שייע n. m. מידה measure מסגים עמה למנדאה משיח עבידתה V*M₁ (N משחה, MECA משיחה) מרבים העם להביא כמידת העבודה the people are bringing (more than) the measure (needed) for the work - שמ לו 5 [הקריאה mādi ענינה דיי (השי כדי kādī - ויק כה 26) אבל התהייש תנפס מידה, לבד מן B: סופק, וכן *M₂: מסת, והוא מן אונקלוס O].

משחה שייע n. f. מידה size משחה אחדה לאחדעסריתי יריעאתה מדה אחת לעשתה עשרה היריעות the eleven curtains had the same measure - שמ לו 15. לא תעבד שקר בדין במשחה במתקל ובמכלה לא תעשו עול במשפט במדה במשקל ובמשורה - ויק יט 35. וכל עמה דחזינן בגבה גברי משחון...אנשי מדות - במ יג 32 (= המליץ 509).

משוחה שייע n. f. 1 מידה size מסגים עמה למנדאה משחה עבייתה (MECA משיחה) מרבים העם להביא מדי העבודה the people are bringing (more than) the measure (needed) for the work - שמ לו 5 [עי לעיל]. וילבש כהנה משיעי אבר A (C משיי MEB משחי) ולבש הכהן מדי בד - ויק ו 3 [נתפס מידה, אף שקריאתו

משכן - משש

over his brothers - ת"מ 305א.

משמע mašma שם פרטי pr. n.

משמע ש"פ בני ישמעאל... נבאות... ומשמע ודומה ומשא - בר כה 13 - 14.

משק הנהגה, שלטון rule (נגזר בעש"ח מן יובן משק ביתי" (בר טו 2) שניתרם: ובר מפרנס ביתי J, ובר מדבר ביתי A, הכול לשון הנהגה ושלטון NSH derivation from Gen 15:2; as a secondary root [from šqq (q. v.).

פעל (1) שלט to rule ותמשק על גוים סגים ובך לא ימשקון A ותמשל בגוים רבים ובך לא ימשלו, ועל מימרך יתפרנס כל עמי = ועל פיך ישק כל עמי].

משקן ש"ע ז n. m. **סוכן** steward ואמר למשקה דעל ביתה A ויאמר לאשר על הבית he said to the steward over the house - בר מג 16.

משרוים שם מקום (place) pr. n. **משרוים** ש"פ וקרא שם אתרה ההוא משרוים - בר בר 3.

משרקא mašreqa שם מקום (place) pr. n. **משרקה** ש"פ ומית החד ומלך תחתיו שמלה ממשרקא - בר לו 36.

משש מישוש grope [מתחלף עם מוש (ע"ע)] Interchanges with mwš, q. v. **משש** ש"פ ומישש יתד ברי - ג בר כז 21]

קל מישש to grope ירא ישמע יאכל יריח יאמש (he can) see, hear, eat, smell, grope אבישע (Cow 498).

משש מקור: מישוש spying כד סלקו למשש ית ארעה כאשר עלו (המרגלים) לתור את הארץ והארוץ ית ארעה... והכול מן התה"ש ת"מ 3310 [לכאורה ט"ס מן למגש. השי ת"מ 168:1 ובכד סלק למגשש ית ארעה... והכול מן התה"ש לפי כ"י א במ יג 17: ושלה יתון למגשש ית ארעה. אבל כל כתבי היד גורסים כן והוא כנראה עירוב של משש ושל גשש (ע"ע)].

פעל מישש to grope מאן ימששני אבה *M₁ (ניא יגששני) אולי ימששני אבי perhaps my father will feel me - בר כז 12. קדם שבי

לה משכין פסיה A... כתנת פסים - בר לו 3 [Transferred from Gen 3:21. העביר מן בר ג 21.]

משכין¹ הפקדת משכון pledge [א"י נפשא הוא ממשכן - נדב כד 6. סוא"י ממשכן - איוב כב 6]

פעל משכן to pledge ולא תמשכן לבוש ארמלה ולא תחבל בגד אלמנה you shall not take a widow's garment in pledge אם משכון תמשכן ית תכסית עברך עד מעול שמשא תעזרנה לה אם חבל תחבל... שמ כב 25. ויומה אנה אזל מן עלמה... מזבן במלתה דנחש מתנסב במיכלה דחווה ממשכן של עמלה דאדם והיום אני הולך מן העולם... מעור עיי מילת הנחש, לקוח על יד אכילתה של חוה, ממושכן בשכר (פעלו) של אדם - ת"מ 250ב.

משכון לא תיעל לכיתה לממשכן משכונה לא תבוא אל ביתו לעבט עבטו- דב כד 10.

משכון ש"ע ז n. m. **1 משכון** pledge עזרה תעזר לה ית משכונה כמיעל שמשא השב תשיב לו את העבט כבוא השמש שמשך you must return the pledge to him at sundown לא תדמך במשכונה - דב כד 12. הוא יפק לידך ית משכונה - דב כד 11. בהשאלה על ישראל במצרים. *Israel in Egypt* fig.: זרעון משכון במצרים (ל: בניון משכונים במצרים) זרעם משכון במצרים - ת"מ 46. משכון הוא בידך... וזבנה מטי ומשכונה מרה בעי מפרקנה... והזמן מגיע ובעליו מבקש את המשכון לפדותו - ת"מ 24א. וממלכת פרעה אתדברת ברגזה ביד טבים הוו בידיה משכונים וממלכת פרעה ננהגת ככעס ביד טובים שהיה בידם משכון - ת"מ 93א. **2 לקיחת משכון** pledging אם משכון תמשכן ית תכסית עברך אם חבל תחבל... - שמ כב 25.

משכון² פריסת אוהל spreading out a tent [פועל תנייני, דינומינטיב מן משכן. ע"ע שכן. Secondary root from mškn = tent]

פעל פרס אוהל, חנה encamp ומשכן עד סדם C (A) והפרס) ויאהל עד סדם he encamped as far as Sodom - בר יג 12.

משל שלטון rule [מן העברית H. ע"ע שלט] **אפעל השליט** to install a ruler יוסף כד הוה לי המשילתה על תלימיו (ש: המשילית) יוסף כאשר היה לי המשלתי על אחיו when Joseph was mine, I installed him as a ruler

הוא מתע = [נשא:]

קל הלך to move והקשט הן הן לן גלי... והוא מתי אליך ואלי והאמת הנה הי גלויה לנו... והיא באה אליך ואלי the truth is revealed to us... and it comes to you and me עבד אל (Cow 412). מציינ הדרגה marker of gradualness קל שופרה מתע ותקף שריר V (כ"א זול) קול השופר הלך וחזק מאד the sound of the trumpet grew louder and louder - שמ יט 19.

מתי מילית שאלה של זמן *interrogative particle (temporal)* [מן העברית H. ע"ע אמת]

מתי מייש *interrog. part.* **מתי when** עד מתי איכוחו ולינן מתוכחים עד מתי תוכחה ואיננו נוכחים? how long admonishment without us? ת"מ 165. עד מתי אתה מתוכח בביש - ת"מ 293. ומתי דרס לגו אשתה אלא ביום חורביה ומתי דרך (משה) בתוך האש אם לא ביום חורב? - ת"מ 106. מתי ייתון אלין טביה ויאבדו כל בישיה מתי יבואו אותם הטובים ויאבדו הרעים - ת"מ (ק) 47. עד מתי ראיתי - אבישע (Cow 107).

מתל משל *discourse* [א"י משה ואהרן ומרים דמתילין בסגוליא = משה ואהרן ומרים המשולים באשבולת - נ בר מ 17. **סוא"י** מתלוי דשולמון ברה דדוד - משלי 1]

מתל ש"ע ז. *n. m.* **משל discourse** ותלה מתלה ואמר וישא משלו ויאמר he took up his theme, and said - במ כג 7, 18, כד 3, 15, 20, 21, 23. ולזה מתלים רבים ולעניין זה יש משלים = דוגמאות) רבים - ת"מ 273.

מתן ש"ע ז. *n. m.* **משל discourse** ואתלי מתלנה ואמר A וישא משלו ויאמר - במ כד 23.

מתן¹ שקט ורגיעה, המתנה *tranquility, rest; waiting* [ע"ע כתר¹. א"י זריזין דיני ממונא ומתינן דיני נפשטה - נ במ ט 8]

אפעל עבר: אמתן - ת"מ 33. אתיד: ימתנו - ע"ד כו 39. ציווי: ואמתן - איג 57. בינוני: מתתן - מ כ 22. **אפעל 1 הרגיע to calm** ואמתן יתי קשטה עד אסתבלת מני והרגיע אותי אלהים עד שנישאת ממני (דברי היס אל משה) the True One calmed me down so that you were lifted up of me - ת"מ 65. וכד עמה יתה מרה קעום בצדו אמתן גרמה <מן> יתה דחלתה וכאשר

ואמשנך ברי *M₁ גשה נא ואמשך בני - בר 21. ותהי ממשש בטהרים כמה דימשש סמיה בקבלה EC והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה - דב כח 29. וכל לב דלית לגוה חכמה חברה כעור ימשש בקבלה וכל לב שאין בו חכמה, בעליו כעיוור ימשש באפלה - ת"מ 282 [ע"פ דב כח 29].

פלפל מישש to grope ותהי ממשש בנהורין כמה דימשש סמיה בקבלה VB והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה and you shall grope at noonday, as the blind grope in darkness - דב כח 29.

מתי¹ איש *man* [בעש"ח ע"פ דב ד 27: ונשאתם מתי מספר בנויים, המובא בת"מ 232. NSH following Dt 4:27.]

מת ש"ע ז. *n. m.* **איש man** וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנורה (הפכה) ליגיעה וכל הרבה למתי מספר - ת"מ 233. מן סגיאן מניאנה אל מתי מספרה מרוב מניין אל מתי מספר - ת"מ 143. [הכתיב באלוף תמוה לנוכח ההגייה [mēti]. ויסלח למאתי הרבנים ולמאתי הכהנים ולמאתי כל קהל ישראל הסגודים על קדש טברינו ויסלח לאנשי השרים ולאנשי הכהנים... - עבד אל (Cow 414). ויסלח למאתי כל קהל ישראל בכל אתרינו - פינחס הרבן (Cow 348).

מת² מקום *place* [אכ AHw 633b - mātu א"י מ לכל מת ומדינה - צוותא לוי - IDSSU, 138] **מת** ש"ע נ. *n. f.* **עיר town** יובל בנה מיסדה מת רבתה יובל בנה את מיסדה, עיר גדולה מת - Yuval built Misdah, a great town - אס 4.

מתושאל¹ *mētūšā'el* שם פרטי *pr. n.* **מתושאל** ומתושאל ש"פ ומחיאל אולד ית מתושאל ומתושאל אולד ית למך - בר ד 18. מובא בניטויים באס 33.

מתושלח¹ *mētūšāla* שם פרטי *pr. n.* **מתושלח** ש"פ ואקעים חנוך חמש ושטים שנה ואולד ית מתושלח - בר ה 21. והוה כל יומי מתושלח... - בר ה 27. מובא בניטויים באס 33.

מתח¹ משיכה ומתיחה *spreading out* ← הליכה **movement** [השי 'במושך היובל' - שמ יט 13. א"י מתחו יתרא - מתחו את המיתר - ויקייר קיח. ואולי

מתן² - מתקה

ראה אותו (את משה) אדוני עומד בפחד הרגיע אותו מן הפחד - ת"מ 13א [יגרמה' אינו במקומו ואפשר שנגרר כאן מן הכתוב הסמוך (עי' להלן) אבל גרס' שאינו כינוי חוזר נקרה עוד בת"מ. זבי"ח העי' 4].
אמתן גרמה מן יתה רגשה הרגיע עצמו מאותה רגשה - ת"מ 13ב. עמי מיה הך אמתנת גלליה ראה את המים (= היס) איך הרגיעו גליהם (מבשעה שמשה הולך לתוכם) - ת"מ 279א. אמתן רשותך השקט כעסך - ת"מ 33א [= רשעותך; זבי"ח העי' 3]. ואמתן להב לחצה וטפי לגמרה wāmtān והרגע את אש הלחץ וכבה את גחלתו - א"ג 57. ורשותה קפילה ובוראיה ממתנים והרשעות מוסרת והברואים נרגעים - ע"ד ט 41-42. כל רגז רב את ממתן māmtān כל רוגז גדול אתה ממתן - מ כ 22. פע"ע intrans. ימתנו בטל רחמיך yāmtēnu ירגיעו בצל רחמיך - ע"ד כו 39. ואמתן את חמתך - אבישע (Cow 502). **2 חיכה to wait** ואמתן עורי שבעה יומין he waited seven more days - בר נ 10 [אפשר שהוא מן אמן = התמיד (ע"ע)].

מתן² חלק מגוף האדם loins [מן העברית H. ע"ע חרץ. א"י עד מתנייא - ירוש שקלים נ ע"א]
מתנים ש"ע n. pl. tant. **מתנים** loins וקדד יעקב תכסיאתה ושבה סק במתניו VECB (נ באמתניו) Jacob rent his clothes and put sackcloth on his loins - בר לו 34. למכסאה בסר ערוה ממתנים ועד ירכים יהון - ש מ כח 42.

מתנה māttāna שם מקום pr. n. (place) [ע"ע מהבה]
מתנה ש"פ ממדבר מתנה וממתנה נחלאל - במ כא 18 - 19.

מתק מתיקה sweetness [מן העברית H. ע"ע חלי]

אפעל המתיק to make sweet מימי ימה פלג באטרה מי מרה המתק בטרף את מי היס פילג (משה) במטהו, את מי מרה המתיק בענף עץ the waters of the sea he divided with his rod, the waters of Marah he made sweet - ת"מ 262ב [זבי"ח ת"מ 106א העי' 1, 285א, העי' 4].

מתקה mātiqa שם מקום pr. n. (place)
מתקה ש"פ ונטלו מתחר ושרו במתקה ונטלו ממתקה ושרו בחשמונה E במתיקה... ממתיקה) - במ לג 28 - 29.

נ

נאפליס† שם מקום *pr. n. (place)* (היא שכם בשמה הרומי Neapolis)

נאפליס ש"פ הלית תלימך מרעין בנאפליס A הלא אחיך רעים בשכם - בר לו 12.

נבאות† *nābā'ot* שם פרטי *pr. n.*

נבאות ש"פ בכור ישמעאל נבאות - בר כה 13. וכל בניו דנבאות מלכו ביומי ישמעאל - אס 13א.

נבב† חלול *hollowness* (שאלו מן העברית H : *loan*)

קל כינוני פעול **חלול** *to be hollow* נביב לוחין תעבד יתהנכו לוחות תעשה אתו (את המזבח) - שמ כז 8. נביב לוחין עבד יתה you shall make it hollow, of boards - שמ לח 7.

נבו† *nabbu* שם מקום *pr. n. (place)*

נבו ש"פ ונמרה וחשבון... ונבו ובעון - במ לב 3. בטברי עבראיה לקדם נבו - במ לג 47.

נבו† גורל *lot* [א"י אסקון נבזין = העלו גורלות - ירוש סנה כג ע"ב. **סוא"י** ונפל נבוא - יונה א 7. KB³ 1742b, Perles, OLZ 15, 219.]

נבו ש"פ *n. m.* 1 **גורל** *lot* ותסתחגון ית ארעה בנבו לכרניכון והתנחלתם את הארץ בגורל you shall apportion the land למשפחותיכם among yourselves by lot, clan by clan - במ לב 54. על מימר נבזה יפלג פלגתה על פי הגורל יחלק נחלתו - במ כז 56. על דיפק לה תמן נבזה לה יהי - במ לג 54. ויתן אהרן על תרי צפיריה נבזים נבו אחד ליהוה ונבו אחד לעזאזל ויתן אהרן על שני הצפירים גורלות גורל אחד ליהוה וגורל אחד לעזאזל - ויק טז 8. ויהבו נבזים על מלכותה ונתנו גורלות על מלכותו *they cast lots over his kingdom* - אס 10. **2 מנת חלק fate** חיי עולם נבוה *nibzā* חיי עולם הוא מנת הגורל - מ יא 31. מן יהי נבזה יהי באיקר רב מי he whose fate גורלו יחיה בכבוד גדול *will be (such), will live in great honor* - ת"מ 239ב.

נ האות הארבע עשרה באלף בית. ערכה המספרי 50. The fourteenth letter of the alphabet. Symbol of the number 50.

נ *nūn* א ש"ע נ *n. f.* **האות נון** *Nun* וט ונ וס... ממללים עם נביה וט וס... מדברים עם הנביא Teth, Nun and Samekh... were speaking to the prophet - ת"מ 285ב. הך נ אתיה ממללה בדיל קנומה איך נ באה מדברת על עצמה - ת"מ 288ב. יאי עליך תדעי רביאניך נ דלית אות כותיך דאתי ארש לנביה ראוי שתדעי את גדולתך, נו"ן, שאין אות כמוך, שאת יסוד (=ראשית) (למלה) נביא - ת"מ 289א. **ב** מספר מונה *cardinal number* **חמישים** *fifty* ולמך אלף ג ונ שנה ווק שנה ולמך למד שש מאות וחמשים ושלוש שנים *Lamekh studied six hundred and fifty three years* - אס 5א.

נא† מילית זירו *precative part.* [א"ימ העדי נא חמת רועך = עדה נא גאון וגבה - תרגי איוב מ 11. ס נא, ני (nē/n) כנון בר כז 21: קרוב נא - H? cf. PSm 2257. ע"ע ני *See ny.*]

נא מילית זירו **נא I pray** **נא** ask now - ת"מ 87א (מובא מן דב ד 32). **הבט נא השמים** - אס 112 (מובא מן בר טו 5 - נ"ש). **אם נא אתשקעת רעים בעיניך E** (נ"א ני) אם נא מצאתי חן בעיניך - בר לג 10. **הראיני נא את כבודך** - ת"מ (ק) 89א (מובא מן שמ לג 18).

נא† *nā* ח'י, לא מבושל *raw* (מן העברית H) **נא** ש"ע *n. m.* 2 **בשר חי** *raw flesh* אל תיכלון מנה **נא** E (VC) **ני** = המלץ 521, נ"א ח'י, שליך) אל תאכלו ממנו **נא** do not eat any of it *raw* - שמ יב 9.

נאבלס† שם מקום *pr. n. (place)* (היא שכם לפי היוגיה בערבית نابلس, ע"ע נאפליס. *Nablus*, [according to Ar pronunciation.]

נאבלס ש"פ ואנה יהבת לך נאבלס A - בר מח 22. **קבל נאבליס** A - בר מח 22 (עירוב של נאבלס ושל נאפליס (ע"ע)).

נבז² - נבי

ת"מ 387. נביותה nibyūte (+נסתר) - ע"ד כד 53.
†פעל השרה נבואה to make someone a prophet [באה"ש המאוחרת, ע"ד הערבית: نَبَأَ Late SA, following Ar: Dozy II 641] יתודי אלהן... דנבא משה אישה וגלה לה שביל קשטה יתהלל אלוהינו... שניבא את משה האיש וגילה לו דרך קשטה praised be God..., who gave prophecy to the man Moses and showed him the way of the True One ת"מ 197. זה אלי דנבא מרים בדיל דיתעבד לי "זה אלי" (שמ טו 2) אשר ניבא את מרים מה ייעשה לי - ת"מ 384. אה מהימנה דביאר ארהותה אה מן נבתה אלה הוי הנאמן שכתב את התורה, אוי מי שניבאו האלוהים - ת"מ 294א.

†אִתְפַּעַל התנבא to prophesy והוה כשרו עליון רוחה ואתנבו ויהי כנוח עליהם הרוח ויתנבאו, and when the spirit rested upon them, they prophesied - במ יא 25. אלדד ומווד מתנבאים במשריתה - במ יא 27. עסרתי נביותה דבון אתנבה... שרון מימרו זכרו יומת עולם עשר הנבואות שהתנבא בהן תחילתן מאמרו "זכרו יומת עולם" (דב לב 7) - ת"מ 195ב.

נבואה ש"ע נ n. f. **נבואה** prophesy הוה ממלל יהוה לאברם בנבואה A היה דבר יהוה אל אברם במחזה the word of the Lord came to Abram in prophecy - בר טו 1 (דומה לו m).

נבי ש"ע ז n. m. **נביא** prophet נבי רב ולית קעם כותה נביא גדול ולא קם כמוהו a great prophet, like whom there has not arisen (another) - ע"ד 3. נביא אקים להון מבגו אחיון כבתך - דב יח 18. וירבי נביהויגדל הנביא - ע"ד 9. ירום נבי ירום נביאי - ע"ד 8. שרר לבך נביי חזק לבך, נביאי - ת"מ 11. ומן יתן כל עם יהוה נביים - במ יא 29.

נביה ש"ע נ n. f. **נביאה** prophetess אחדה נביה ואחד כהן אחת נביה ואחד כהן one was a prophetess and one was a priest - ע"ד 20. ונסבת מרים נביתה... ית דפה באדה ותקח מרים הנביאה... את התף בידה - שמ טו 20. ותזדעק מרים נביתה דלא קעם מן חוה כותה ותיקרא מרים הנביאה אשר לא קם מחוה כמוה - ע"ד 29.

נביו ש"ע נ n. f. **נבואה** prophecy שמעו עמים ודחלו דאה נביו קשיטה מן מדעה דאלה ישמעו עמים וירגזו" (שמ טו 14) זו נבואת אמת מידעת האלוהים "the peoples have heard and feared" (Ex 15:14); this is a true prophecy from the

נביו ש"ע ז n. m. **1 גורל** lot וסלק נביו כדרלעמר ועלה גורל כדרלעמר - אס 10.

†נבז² ענף branch ← פאר glory
נבזה ש"ע נ n. f. **1 זמורה**, פארת העץ branch וקטעו מתמן נבזה ואנכל ענבים אחד (ניא נבזן, נבזין) ויכרתו משם זמרה ואשכל ענבים they cut down a branch with a cluster of grapes - במ יג 23 (= המליץ 457). **2 תפארת** choice סבו מנבזת ארעה במניכוון (מן נבזת - המליץ 457) קחו מזמרת הארץ בכליכם choice of the land in your baggage - בר מג 11 [C^{ar} V^{ar}] מן מפאחיר, אייס מן פאחר, הכול לשון תפארת שהוא גם לשון פארה].

נבזן ש"ע ז n. m. **תפארת** בהשאלה glory fig. עוזני ונבזני והוה לי לפצואה E (המליץ 457): נבזני, גלגי, תקיפי) עזי וזמרתיה ויהי לי לישוניה and my strength and my glory, and he has become my salvation - שמ טו 2 [C^{ar} V^{ar}] וחציתי - אייס].

נבחה nāba שם פרטי pr. **נבח** ש"פ ונבח אזל וכבש ית קנת וית בנתיה ונבח הלך וילכד את קנת ואת בנתיה - במ לב 42.

†נבט ראיה, הבטה looking [מן העברית. בהבאות מן התורה ובעש"ח H, in quotations from the Torah and in NSH]

הפעיל הביט to look והאפקה לברה ואמר הבט נא השמים והוציאו החוצה ואמר הבט נא השמים (בר טו 5) (God) brought him outside and said look toward heaven - אס 12. וכן אמר ותמונת יהוה יביט וכך נאמר "ותמונת..." (במ יב 8) - אס 20, וכן ת"מ (ק) 99. עמי למליה... והב בלך לא יהונו קומה לך לא תביט לותון ולא תתחיד בון מלי מענניה מנחשיה חרשיה... ראה את הדברים... ותן דעתך שלא יהיו לך סמך ולא תביט אליהם ולא תאחז בהם, דברי המעוננים המנחשים החרשים - ת"מ 154א.

נבלי נבואה prophecy [איי נבי... כוותי יקים לכון - נ דב יח 15. **סואיי** אתנבי לן משיחא - מתי כו 68]

פעל עבר: דנבה - ת"מ 384. **אִתְפַּעַל** עבר: אתנבה - ת"מ 195. בינוני: מתנבים - במ יא 27. **נבואה** - בר טו 1 (מן אונקלוס O). **נביא** (נבי) - ע"ד 3. נביה (מידע) - nibyā - ע"ד 9. **נביה** (נ) nēbiyā - ע"ד 20. **נביו** -

בתחמדתון ושבקו קשטה אלה שהתנבלו
 those who defiled themselves in their desires and forsook the True
 One - תי"מ 198א [זבי"ח העי' 2].

נְבִיל ש"ית *adj.* טמא **impure** בגוי נביל
 I shall vex them בגוי נבל אכעיסם C
 with a nation of fools - דב לב 21.

נבילה ש"ע נ *n. f.* 1 מעשה בזוי **ignominy**
 הלא אתעבדת נבילה בישראל VEB כי נבלה
 עשה בישראל for ignominy has been committed in Israel
 דב לב 21 [נייש nābāla] 2
פגור בעל חיים carcass ודסבל ית נבילתה
 ירע רקעיו - ויק 40 א [נייש nēbila].

נבל א ש"ית *adj.* נבל עם נבל ולא חכם O
 corrupt and witless people n. 6 ב ש"ע ז
ניבול obscenity לא ייזול אלפנה נבל אלא
 מרביי >בה< לא תלך תורתו (של עושה הצדקה)
 לניבול the learning (of the righteous) does not descend to obscenity
 תי"מ 293א [זבי"ח העי' 2].

נבלה ש"ע נ *n. f.* 1 מעשה בזוי **ignominy**
 הלא נבלה עבד בישראל למשכב עם כרת יעקב
 he had committed ignominy in Israel by lying
 with Jacob's daughter - בר לד 7. הלא אתעבדת
 נבלה בישראל למזוני ית בית אביו - דב לב 21.
 2 מוס **blemish** סמאי אי תבר... אי נבלה
 N*M₂ עורת או שבור... או יבלת
 injured..., or with a wen - ויק כב 32. 3 פגור בעל
חיים carcass נבלה וחטיפה לא ייכלו נבלה
 they shall not eat anything they shall not eat
 that died or was torn by beasts - ויק כב 8. דקרר
 בנבלתה יסתב - ויק יא 39.

נובלה ש"ע נ *n. f.* מוס **blemish** או נובלה V
 או יבלת - ויק כב 22.

נבע זרימת מים **flow** [איי] מכויע תוומא דנבעין
 וסלקין מן ארעה - הטה"מ בר מט 25. גם בגיליון נ שם.
 סואיי אבעת ליעלימא תרין מכויעין דשבוקין Horol

[167a] ← דיבור **speech** [עשי"ח NSH]

קל זרם to flow ואשקעו תמן באר מים נבעין
 m וימצאו שם באר מים חיים they... found
 there a well of flowing water - בר כו 19 [מן
 אונקלוס].

אפנעל דיבר to say לך נביע מרן וקמין נסגד
 אליך נדרוש, אדוננו, ולפניך נשתחוהו to You
 we bow - we say, our Lord and before You we bow
 א 29.

חבוע ש"ע ז *n. m.* מעיין **spring** ואת מבועה

mind of God - תי"מ 89 [זבי"ח העי' 3]. נביותה לה
 כליל מן יומי בריאתה הנבואה היא לו כתר
 מימי הבריאה - ע"ד כד 53. עמו נביות משה -
 תי"מ 7א.

נבך תעייה ומבוכה **confusion, perplexity**
 [שורש תנייני מן בוך, זבי"ח עואניש ג/ב 329
 {Secondary root from bwk}

קל נבוכ בינוני פעול **to be entangled, perplexed** *pass. pt.*
 עליון מדברה EC נבכים הם בארץ סגר עליהם
 המדבר they are entangled in the land; the
 wilderness has shut them in שמ יד 3. בית
 אסור קפיל לית מתעמי לגוה נאר וכל אסיריה
 דלגוה נביכים בית אסור אפל אין נראה בו
 אור וכל האסורים שבו נבוכים - תי"מ 37א. ואלה
 לא יחס עליון והם נביכים ועלמה סגיר עליון
 ואלוהים לא יחס עליהם (על הרעים) והם
 נבוכים והעולם סגור עליהם - תי"מ 238 [ע"פ שם
 די 13]. וילה למן ישוי קנומה בקבל בישהתה
 נבך אוי למי שישים עצמו נבוכ בחושך הרעות
 - תי"מ 200ב.

אָתְפַּעַל נבוכ **to be perplexed** [עשי"ח NSH -
 פלורטיין 290] אתנבך אברהם... ומלל מה יכלה...
 ואולם אנבך בחשבנו נבוכ אברהם... ולדבר
 לא יכול...ואולם נבוכ במחשבתו Abraham
 became perplexed... and could not speak, but
 he was perplexed in his mind - אברהם אלעיה
 (Cow 585). ובו אתנבכו החכומים ונבוכו בו
 היודעים - אברהם אלעיה (Cow 600). וגם הנס בו
 ינבך דבכנו וברח הבורח (השעיר לעזאזל אל
 המקום שבו) יהיה שונאנו נבוכ - אבישע 7-8
 עואניש ג/ב 329. אבל ההגייה [yānbāk].

נבל ייבול; קלקול, טמא **spurn; corruption, impurity**
 [איי] ותרב דנבלה... לא תאכלון - ויק ז
 [24]

פעל עבר: ונבלו - דב לב 15. עתיד: דינבל - תי"מ 232ב.
 בינוני פעול: מנבל - המליץ 526 **אתפעל** עבר: דאנפלו -
 תי"מ 198א. **נבל** - דב לב 6 C. **נביל** qattīl - דב לב 21
 C. **נבלה** - בר לד 7 B (נבילה = המליץ 526).

אָפַעַל טימא, דחה to spurn, defile ונבלו
 טור פצותה C וינבלו צור ישועתה they scoffed
 the Rock of his support - דב לב 15. אוי לאנש
 דינבל גרמה אוי לאיש שינבל עצמו (עם) מנבל
 one who defiles himself - תי"מ 232. (עם) מנבל
 עם נבל - המליץ 526 [ע"פ דב לב 6. ליתא].

אָתְפַּעַל נטמא to be defiled אלין דאנפלו

נבר - נגד¹

”shall be dried up” - ת”מ 51א [בינוני pt.]. שב מיה דאנגב אל דברה קדמאה שבו המים שיבשו אל מנהגם הראשון - ת”מ 78ב.

נגב 1 ש”ע ז n. m. **יבשה** dry land ושבחה ית ימה לנגב EC (A נגבה) וישם את הים לחרבה 21. בנגבה בחרבה - המליץ 461 (ע”פ בר ז 22. ליתא).
2 ש”ת adj. **יבש** dry וענבים רטיבים ונגבים לא ייכל C (m ונגי[בן]) וענבים לחים ויבישים לא יאכל he shall not eat grapes fresh or dry - במ ו 3.

נגבו ש”ע נ f. n. **1** יבוש drying up תליתה דעבד... בנגבות מיה (הנס) שלישי שעשה... בייבוש המים that He did (miracle) the third in drying up the water... - ת”מ 383 (לעניין שמ טו 12). **יבשה** dry ground מן כלול דבנגבויתה מיתו (E)A מכל אשר בחרבה מתו all that was on dry ground, died - בר ז 22 [כתיב וי מצוין u].

נגבו ש”ע ז n. m. **יבשה** dry ground מכל דבנגבוה מיתו מכל אשר בחרבה מתו - בר ז 22

נגבו ש”ע נ f. n. **יבשה** dry ground ושבחה ית ימה לנגבו וישם את הים לחרבה 21. (Moses) turned the sea into dry ground - שמ יד

נגבן ש”ע ז n. m. **מחלת חום** fever ילוטנך יהוה בחמימתה... ובנגבנה ובשדפנה יכך יהוה בשחפת... ובחרב ובשדפון and drought you with consumption... with scorching heat and drought - דב כח 22 [vB מביאים נגבנה כנגד חרחר באותו פסוק].

נוב ש”ע ז n. m. **יבשה** dry ground ושבחה ית ימה לנגוב B וישם את הים לחרבה - שמ יד 21.

נגד¹ משיכה ובכלל זה זרימת נוזלים, **dragging, pulling** (incl. water flow) וניסרו לארזא ואיתחמי דמא נגד - וניסרו את הארז ונראה הדס זורס - ירוש סנה כח ע”ג. **סואיי** וכל נחליא דינדא ינדון מין = וכל אפיקי יהודה ילכו מים - יואל ד 18; ארעא דנגדא חלב ודבש - דב יא 9 ← הנחיה והנהגה, **leading, rule** ורבנין דמתמנין נגודין - מי”ל שמ כב 27. **סואיי** נגודיהון דסמיה - מתי כג 24

קל ההבחנה בין קל לאפעל אינה שקופה **Unclear distinction between Qal and Af^{el}**. עבר: נגד - ת”מ 228א. וגדו (נסתרים) - בר לו 28; אנגדון (+נסתרים) - שמ יג 17. עתיד: יגדון - ת”מ 45א. ציווי: גד (B אנגד) - שמ לב 34; גדו - שמ יב 21. בינוני: נגד nāgd - ע”ד טז

דמנך נשתי ואתה המבוע שממך נשתה you are the spring from which we drink - ת”מ 143א.

נבר[†] גובה, רום **height, elevation** [באה”ש המאוחרת. מן הערבית לפי עדות הטור הערבי של המליץ 441. **נבר** = גאה. [Ar loan in late SA. Dozy II 653]

קל גאה to be elevated (גוי) גאה - המליץ 441 [ע”פ שמ טו 1. ליתא].

נבר ש”ע ז n. m. **גאווה** majesty ובתקוף נבריך תלבב קמיר A וברב גאנך תהרס קמירך in Your great glory You break Your enemies - שמ טו 7. לית כחילה משבחה רכב שומיה בסעודך ובגברה שחקין ED...רכב שמים בעזרך ובגאתו שחקים - דב לג 26. ודחרב נברך ED ואשר חרב גאתך - דב לג 29.

נגב יובש, יבשה **dryness** [איי נגבו אפיה דארעא - נ בר ח 13]

קל יבש, חרב to be dry, desolate ובירחה תניאנה... נגבת ארעה ובחדש השני... יבשה הארץ in the second month..., the earth was dry - בר ח 14. ושלה ית ערבה ונפק נפק ויתב עד נגבו מיה עד יבשת המים (yēbēšā - נסתרת) - בר ח 7. באחד לירחה נגבו מיה... והא נגבו אפי ארעה...חרבו המים... והנה חרבו פני האדמה - בר ח 13. קיצם נגיב עביד נחש עץ יבש (המטה) נעשה נחש a dry (piece of) wood became a serpent - ת”מ 12א. וכל מנחה בסיסה במשח ונגיבה לכל בני אהרן תהי וכל מנחה בללה בשמן וחרבה... - ויק ז 10.

אפעל 1 יבש to dry up ירחה הדין לוכון... כה ברית עלמה בה הנגבת מי מבולה בה הפכת סדם ”החדש הזה לכם” (שמ יב 1) ...בו בראתי את העולם, בו ייבשתי את מי המבול, בו הפכתי את סדום (Ex 12:1)..., in it I created the world, in it I dried up the waters of Sodom, in it I overthrew Sodom - ת”מ 39א [זב”ח העי 1]. **2** שדף to parch וסימניה דבקעוני... וקדומה דנגבתי וסימניה שביקעוני... ורוח הקדים שייבשני (דברי הים) the east...the wonders that divided me (the sea) wind that parched me - ת”מ 68. מן פלגי ואנגבי באטרה מי שפילגני וייבשני במטוה - ת”מ 249.

אָתְפַּנְל יבש to be dried up ירדנה הוה כרו לון במשתוק עברו חדין עתידי אנה מנגב...עברו שמחים. עתיד אני להחרב the Jordan was calling them in silence: “Cross in Joy; I

45. גדו סכו לכון עאן משכו קחו לכס צאן - שמ יב 21 (=המליץ 514).

מגד למגדנון אורע להנחתם דרך - שמ

יג 21

פנעל 1 הנחה to lead אתה דתנגד זרע אברהם אתה הוא שתנחה את זרע אברהם you will be the one who will lead the offshoots of Abraham - ת"מ 257ב. ומנגד *M₁E ומחקק a leader בר מט 10. **2 הקביל** to parallel מגדדין הנויה חדה לחדה A מקבלות הללאות אחת אל אחת the loops to be parallel to one another - שמ כו 5.

מונד למגדנון שבילה A (המליץ 524 :

למגדנון) להנחותם דרך - שמ יג 21.

אפעל 1 משך to pull ואגדו ואסקו ית יוסף E (B ואנגדו) וימשכו ויעלו את יוסף they pulled Joseph and lifted him out of the pit - בר לו 28.

2 הנחה to lead יתן בריחותך הפנא אותנו ברצונך Your favor with lead us - ת"מ 199ב. מנגד דשבק לנגודה מונהג שעזב את מנהיגו - מ א 55. ומגד מבין סדריו ומחוקק מבין דגליו - בר מט 10. **3 בא** to come נפש לן מן לחצינ דאנגדו בחובינן הרווח לנו מן הלחצים שבאו בעוונותינו from the oppressions which came because of our sins -

ע"ד כו 56. צריכי רתותך קעמין בצדו צדין מן סנין לון ברגו אנגדו צריכי רתיונך עומדים במורא יראים מפני השונאים שאליהם בכעס באו - ע"ד כו 69-72. **4 שפך** to shed ואדם קטילים יגד N יאגד, VC ישתה) ודם חללים ישפוך he sheds the blood of the slain כו 24 [ליישב עם איסור אכילת הדם, כגון דב יב 23 Int. according to the interdiction of eating blood]

אתפנעל 1 נמשך to be attracted ולה אתנגד פצתה מן מבולה נח ידעו ונמשך אליו, הצילו מן המבול Noah knew Him was attracted to Him; He delivered him from the flood - ת"מ 274ב. אנשה אתו לתשבחתה ואתנגדו ליד יחידאותה אנשים! בואו להללו והימשכו ליחידותו O men, come to praise Him and be attracted to His Oneness - ת"מ 167ב. ומן מדמי למשה תהומה דבארעה ומתנגד במעונה - ת"מ 106א. **2 הונחה** to be led את סמיון רב אנן בה מגדדין הנה עיוורון גדול שאנו בו מולכים - what great blindness we would be led into - ת"מ 165ב. ואתון נפקין ביד רמה מגדדין בעמוד עננה ואתם יוצאים ביד רמה מונחים בעמוד הענן you set forth in triumph, led by the pillar of cloud - ת"מ 44ב. הן יתנגד עמה בחזותון

36. פעול: נגידה - דב כא 3. מקור: למגדנון (+נסתרים) - שמ יג 21. **פעל** עתיד: דתנגד (נוכח) - ת"מ 257ב. בינוני: מנגד M₁E* - בר מט 10. פעול: מנגדין A - שמ כו 5. מקור: למגדנון (+נסתרים) - שמ יג 21. A. **אפעל** עבר: אנגדו angēdu - ע"ד כו 72; ואגדו E - בר לו 28. ציווי: הנגד - ת"מ 199ב. בינוני פעול: מנגד mangəd - מ א 55. **אתפעל** עבר: אתנגד - ת"מ 274ב. עתיד: יתנגד A - שמ יג 17. בינוני: מתנגד - ת"מ 106א. **אנגד** - דב לג 21. **מגד** - במ כא 18. **נגד** wnāgd - ע"ד כד 28. **נגדו** נגדות (נסמך) - ת"מ 93ב. **נגוד** qātōl - בר מט 10. **M₂CA**. נגודה nāgūda (מיודע) - ע"ד ט 30.

קל 1 משך to pull ונגדו ואסקו ית יוסף מן גובה VNC (ניא וגדו, ואנגדו) וימשכו ויעלו את יוסף מן הבור Joseph and lifted they pulled him out of the pit - בר לו 28 (=המליץ 514). ירום נביה רבה משה... אלהותה נגדה לה מים חיים ירום הנביא הגדול משה... האלהות משכה לו מים חיים (4 פעמים) - ת"מ 104ב (הש: מושכין את המים מאילן לאילן - מש מוי"ק א ג). עלגלת תורים דלא אפרנס בה ודלא נגידה מסחן עגלת בקר אשר לא עבד בה ואשר לא משכה בל a heifer which has never been worked, which is not led (by) an owner - דב כא 3. **לא** lâ māšāka bāl תפט משוכת בעל. ונגדה אליך תשניק רב ומושכת אליך ייסורים גדולים - ת"מ 141א. **2 הנחה** to lead אה קהלה דנגדת ועמה דפרקתה היא הקהלה שמשכתי והעם שגאלתי whom I delivered - ת"מ 253ב. נגד יתן בשביל פצותה הנחה אותנו בדרך הגאולה - ת"מ 228א. אנגדת בחסדך (EC נגדת = המליץ 524) נחית בחסדך - שמ טו 13. נגדת ברוחך B נשבת ברוחך - שמ טו 10. מן ארם נגדני בלק B אנגדני מן ארם ינחני בלק - במ כו 7. כד נגד ישראל ממצרים כאשר נחה את ישראל ממצרים - ת"מ 264א. ולא אנגדון אלהים אורע ארע פלשתים (VECBA נגדון) ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים - שמ יג 17 (=המליץ 524). וכדו אזל גד ית עמה (B אנגד) ועתה לך נחה את העם - שמ לב 34 [המליץ 524]. וכדו אנגדה לי... ואחסלן B ועתה הניחה לי... ואכלם - שמ לב 10 [תפס anni'yē מעניין הנחיה B) nyl taken as nhy]. רעותי יהכון ואגד לך (B) ואנגד פני ילכו והנחתי לך - שמ לג 14. ונגד מבין סדריו M ומחוקק מבין דגליו - בר מט 10. הלכו ועננה וכבודה נגדין לון הלכו והענן והכבוד הנחום - ת"מ 55א. דו נגד עמה שלמה שהוא מולך עמו את השלום - ע"ד טו 36. **3 לקח** to take יגדון עאנין ויכסון יקחו צאן ויזבחו ויזבחו ויכסון ויכסון ויזבחו ויזבחו - ת"מ

212כ ויהושע נגודה וכלב ירותה ויהושע המנהיג וכלב היורש - ע"ד ט 30. אה נגודים טבים קמין מרגליםהנה מנחים טובים מזדרזים לפניך - ת"מ א67.

נגד² הכאה והקשה **beating, striking** [אי"מ מכתשיא ונגדיא = הננעים והמכות - מגילת בראשית כ 18. נגידה חדה = מקשה אחת - נ שם לו 22. **סואיי** חרצי יבת לנגודים = גוי נתתי למכים - ישע 6] **קל** ביוני פעול: נגיד M_1^* - במ י 2 [השי' אונקלוס]. **פעל** עתיד: ותנגדה A (+נסתר) - שמ יג 13. **אמגד** V^*M_1 - שמ לו 7. **אמגידו** M_3^* - במ ח 4. **מגד** - שמ כה 18. **מגדה** - במ י 2. **מגיד** C - שמ כה 31. **מגידה** ECBA - שמ כה 36. **נגד** - שמ כה A 18. **נגוד** qāṭōl - בר יד 23 MB.

קל הקשה **to hammer** ביוני פעול *pass. pt.* נגיד תעבד יתון (B^*M_1 נגידן) מקשה תעשה אתם (=אונקלוס). **פעל הכה** **to strike** ואליית תפרקנה ותנגדה A ואם לא תפדנו וערפתו מקשה תעשה it, you must strike - שמ יג 13 [הכאה להמית אי"מ פְּקָדָה, לשון גזירה. כהן 47 ZDMG: לשון הולכה].

אמגד < מגד. אלף פרוסתטית אחרי איבוד הכפלת הגימל *Prothetic aleph following loss of gemination of gimel* [*gemination of gimel*] ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** אמגד עבד יתון V^*M_1 (ני"א מגד) מקשה עשה אתם he made them of hammered work - שמ לו 7.

אמגידו ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** אמגידו היא M_3^* מקשה היא - במ ח 4. **מגד** ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגד תעבד יתון מקשה תעשה אתם you shall make them of hammered metal - שמ כה 18 [וכך פסי 31, 36 וכן לו 7, 17, 22. תפס מעניין הכאה והקשה כמו אונק: נגיד. המליץ 510. בטור הערבי: צירב, לשון הכאה]. **מגד תעבד יתון** MEC מקשה תעשה אתם - במ י 2.

מגדה ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגדה היא מקשה היא - במ ח 4. **מגיד** ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגיד תעבד יתון מקשה תעשה אתם MEC מקשה תעשה אתם - במ י 2.

מגיד ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגיד תעבד יתון מקשה תעשה אתם you shall make them of hammered metal - שמ כה 18 [וכך פסי 31, 36 וכן לו 7, 17, 22. תפס מעניין הכאה והקשה כמו אונק: נגיד. המליץ 510. בטור הערבי: צירב, לשון הכאה]. **מגד תעבד יתון** MEC מקשה תעשה אתם - במ י 2.

מגדה ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגדה היא מקשה היא - במ ח 4. **מגיד** ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגיד תעבד יתון מקשה תעשה אתם you shall make them of hammered metal - שמ כה 18 [וכך פסי 31, 36 וכן לו 7, 17, 22. תפס מעניין הכאה והקשה כמו אונק: נגיד. המליץ 510. בטור הערבי: צירב, לשון הכאה]. **מגד תעבד יתון** MEC מקשה תעשה אתם - במ י 2.

מגדה ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגדה היא מקשה היא - במ ח 4. **מגיד** ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגיד תעבד יתון מקשה תעשה אתם you shall make them of hammered metal - שמ כה 18 [וכך פסי 31, 36 וכן לו 7, 17, 22. תפס מעניין הכאה והקשה כמו אונק: נגיד. המליץ 510. בטור הערבי: צירב, לשון הכאה]. **מגד תעבד יתון** MEC מקשה תעשה אתם - במ י 2.

מגדה ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגדה היא מקשה היא - במ ח 4. **מגיד** ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגיד תעבד יתון מקשה תעשה אתם you shall make them of hammered metal - שמ כה 18 [וכך פסי 31, 36 וכן לו 7, 17, 22. תפס מעניין הכאה והקשה כמו אונק: נגיד. המליץ 510. בטור הערבי: צירב, לשון הכאה]. **מגד תעבד יתון** MEC מקשה תעשה אתם - במ י 2.

מגדה ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגדה היא מקשה היא - במ ח 4. **מגיד** ש"ע ז. **מקשה** **hammered metal** מגיד תעבד יתון מקשה תעשה אתם you shall make them of hammered metal - שמ כה 18 [וכך פסי 31, 36 וכן לו 7, 17, 22. תפס מעניין הכאה והקשה כמו אונק: נגיד. המליץ 510. בטור הערבי: צירב, לשון הכאה]. **מגד תעבד יתון** MEC מקשה תעשה אתם - במ י 2.

קרבה A פן ינחם העם בראותם מלחמה - שמ יג 17 [תפס inhām מן נחיי. השי' המליץ 520]. שביל קשטה בה אתנגד אברהם ובה הלך יצחק דרך האמת בה הלך (נהג) אברהם ובה הלך יצחק the path of the True One, in it Abraham was led; in it Isaac walked **3 הלך** go, walk ואתנגדת לבלעם וקטלת יתה והלכתי אל בלעם והרגתי אותו ואתנגד במימר מן קדם יי. Balaam and killed him **4 גוע** succumb ואתנגד ומית m ויגוע וימת he succumbed and died - בר כה 17, לה 29, מט 33 [עי"פ אונקלוס על אתר. נ בר ה 24: ולית ידיע אן הוא >ארום< אתנגד במימר מן קדם יי].

אנגד ש"ע ז. **מנהיג** leader תמן חלקה דאנגדה טמיר D (C דאנגאדה) שם חלקת מחוקק ספון For there is the portion where the leader is hidden - דב לג 21 [המליץ 517: נגדה].

מגד ש"ע ז. **מטה הנחייה** staff במגד ובמשענותן (C במגאד) במחוקק ובמשענותם with leading staff, with their own sticks - במ כא 18. **בעלי מגדיה** בעלי המטות - ת"מ 7א [זבי"ח הע"י 1]. **2 משיכה** pulling במגד יובלה במושך היוכל when the ram's horn sounds a long blast (lit.: pulls the sound) - שמ יט 13 (=המליץ 513. ע"י זבי"ח שם).

נגד ש"ע ז. **נגיד** leader ונגד לכל קדש ונגיד לכל קדוש **1 נגיד** leader ונגד לכל קדש ונגיד לכל קדוש attraction נגדיהון משכיותם - המליץ 516 [מן במ לג 52, וליתא. נייש maškiyyūtīmā ונתפס משיכה. הטור הערבי: אנקידהם. Dozy II, 424]. **3 הילוך** course, rate ואתקל אברהם... אתקל נגדי תיגר A וישקל אברהם... כסף כהילוך סחר Abraham paid silver at the going trade rate - בר כג 16 [ביטוי לתנועה e/i?].

נגדו ש"ע ז. **משיכה** guidance כל עת רחטים לנגדות בישיה כל העת בהולים (אנו) להימשך אחר הרעים all the time we rush to the guidance of the wicked - ת"מ 993. השי' התרגום הערבי של ת"מ. אלאגתדאב].

נגוד qātōl ש"ע ז. **מנהיג** leader מנגד דשבק לנגודה מונהג שעזב את מנהיגו one led, who left his leader - מ א 55. ונגוד מבין טכסיו M_2^*CA ומחוקק מבין דגליו - בר מט 10. בחור נגודיו A ומבחר שלישי - שמ טו 4. בנגוד ובתסמכותן A (B בנגוד ובסמכותן) במחוקק ובמשענתם - במ כא 18. נגוד טב ליתו טעי בשביל מנהיג טוב אינו תועה בדרך - ת"מ

היא - במ ח 4.

נגד שׁיׁע ז n. m. **1 מקשה hammered metal**
נגד תעבד יתון A מקשה תעשה אתם - שמ כה
18 [וכך במ י 2 V]. נגד היא VNB מקשה היא -
במ ח 4. בנגד ובטעונית V במחוקק ובמשענותם
- במ כא 18. **2 רצועה thong** נגד מסן *M,C
שרוג נעל shoelace - בר יד 23 [השי ינגדאי = רצועה,
בבלי יומא כג ע״א והוא כנראה מן הוראת יהצליף של
השוש (בבלי, סורית)].

נגוד שׁיׁע ז n. m. **רצועה thong** נגוד מסן MB
שרוג נעל shoe lace - בר יד 23 [עי' נגד].

נגד³ כישוף **sorcery** [איב אסקיה לטיטוס בנידיא
- בבלי גיטין נח ע״ב]

אתפעל התגוד מעשה כישוף **to practice sorcery**
לא תתנגדון V לא תתגדו you shall not practice sorcery
- דב יד 1 [השי נ לא תעבדון חבורן חבורן בפולחנה נכרייה. **סואי** לא תקצמוון
(קס״ס)]. וכיף מתנגדה A (ניא מתסגדה, מסתגד,
מסגדה) ואבן משכית of sorcery - ויק
כו 1 [המליץ 516. לכאורה תפס מעניין משיכה אך עי'
ניא וכן תרגם משכיתם (במ לג 52) נגדיהן. ש נגוד =
משכית - משלי כה 11 - PSM 2280].

נגדאי שׁיׁע ז n. m. **מכשף sorcerer** נגדאי לא
תתוהי ECB מכשף לא תחיה לא תתוהי
- שמ כב 17 [המליץ 515:
נגדאה. זביח]. וזעק אף פרעה לחכמיה ונגדיה A
(MJECB ולקסמיה) ויקרא גם פרעה לחכמים
ולמכשפים Pharaoh summoned the wise men
and the sorcerers - שמ ז 11.

נגד⁴ דיבור **speech** [עשיׁה NSH]

הפעיל אמר to say, tell ביום נקם הגיד
והזהר בדבר יום נקם הגיד והזהיר
of the Day of Vengeance he declared and warned
ת״מ 185ב. כל שם מהם מגיד בכבודו
each of its (Mount Gerizim) tells about its glory
- ת״מ 99א.

חנד שׁיׁע ז n. m. **דיבור speech** כד שמעו מן
יהושע דן מגדה וזו במהלך כאשר שמעו
מיהושע דיבור זה מיהרו ללכת תת
when they heard from Joshua this speech, they hastened to
go - ת״מ 251א. אהן בתלש ואהן בארתתו מן
מגד אלין סימניה אלה בבהלה ואלה ברעד
מאמירת האותות האלה - ת״מ 91ב וגבר
דיחוינג מגד גדף ברר קנומך מן משמע מליה
ואיש אשר ידבר אליך דיבור של גידוף הפרש
עצמך מלשמוע את הדברים - ת״מ 155א.

חניד שׁיׁע ז n. m. **דיבור speech** הכתב לאנוש
מגיד כתוב ושמי יהיה לא חכמת לון נכתב על
אודות אנוש דבר כתוב... it was written about
Enosh a written speech: "I did not make
- Myself known to them by My name" (Ex 6:3)
- ת״מ 105א.

נגד⁵ שׁם פרטי **pr. n.** [כינוי ליהודה על פי בר מט
10: ומחקק מבין רגליו, ותרנומו ונגוד, ומגד
Epithet of Judah, following Gen 49:10]
נגד שׁיׁע לנגדה נחשון בר עמינדב m - במ א 7.

נגר איזור **district** [מן אונקלוס O]

נגו שׁיׁע נ n. f. **איזור district** ובני דדן הבו
למשרין *M,1 ... ולנגוין] m ובני דדן היו
אשורים... ולאמים of Dedan the descendants of
were hosts... and districts (i. e.: nations)
- בר כה 3.

נגם מזל **constellation** [עשיׁה NSH. > نجم =
כוכב Dozy II 652b ממנה גם בס: נגמא 414b S. LS
(Powels, Abr-Nahrain XXV, 92 ff.)]

נגימו שׁיׁע נ n. f. **כוכבים, מזלות constellation**
ועמה נגימו דיומיה זו קרבי
וראה (אדם) בכוכבי השמים ובשבע המלחמות
- אס זב [זביח עמי 176]. וכד אסכם נח פלוגיה
קעם על נגימות יומיה ד אלפין וגק דשנה
פרע ז שנין מבתר מבולה וכאשר סיים נח את
חלוקתו סכה בכוכבי הימים על ארבעת אלפים
ושלוש מאות שנה חסר שבע שנים אחר המבול
when Noah finished his partition, he saw in the
constellations about the four thousand and three
hundred years... after the flood - אס זב 7.

נגמה שׁיׁע נ n. f. **כוכב, מזל constellation**
תלתה ספרי בריתה ספר האותות וספר נגמות
וספר מלחמות שלושה ספרי הברית: ספר
האותות וספר המזלות וספר מלחמות
the three books of the covenant: the Book of the
Signs, the Book of Constellations and the Book
of the Wars - אס זב 5. ויהב ספר האותות לארפכשד
וספר נגמות לעיילם וספר מלחמות יהבה
לאשור ונתן את ספר האותות לארפכשד ואת
ספר המזלות לעיילם ואת ספר המלחמות נתן
לאשור - אס זב 7. וירשנו כי יהיה נתן לאבותינו
מן אדם עד משה שלשה ספרים ספר מלחמות
וספר נגמות וספר האותות - תולדה א2.

נגע - נגף

אֲתַפְעַל הוֹכַח **to be defeated, struck** ולא תנגפון לקדם דבכיכון ולא תנגפו לפני איכביסם (tinnāgēfū) lest you be defeated before your enemies - דב א 42. (מובא גם בבמ יד 441). דאנון הר סמי בקבל מנגף בלילי ואימם שהם כמו עיוור באפלה, ניגף בלילה וביום הם like a blind in the darkness, struck by night as well as by day - מ יז 23-24. מנגד דשבק לנגודה מנגף הו דלא בטל מונהג שעזב את מנהיגו ניגף הוא ואינו פוסק - מ א 55-56.

מַגוּף שׁיׁע ז n. m. **מכה** **plague** ולא יי בכון מגוף EC ולא יהיה בכס נגף no plague will destroy you - שמ יב 13. ולא יהי בון מגוף במנאי יתון E ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם - ש מ ל 12. ולא יהי בכני ישראל מגוף *M₂ECA ולא יהיה בכני ישראל נגף - במ ח 19.

מַגוּפִי שׁיׁע ז n. f. **1 מכה** **plague** ולא יהי בכני ישראל מגופי *M₁ ולא יהיה בכני ישראל נגף there may be no plague among the people of Israel - במ ח 19. **2 מכשול** **stumbling block** ולקדם סמי לא תתן מגופי ולפני עור לא תתן מכשול **block** you shall not put a stumbling block before the blind - ויק יט 14.

מַגִּיפָה שׁיׁע ז n. f. **מגפה** **plague** ומיתו גבריה... במגִּיפָה the men... died of plague - במ יד 37. ואתעצרת מגיפתה ותיעצר המגפה - במ יז 13. עבודי עגלה... אבדו כהלון במגיפתה עושי העגל... אבדו כולם במגיפה - ת"מ 275. ונחת עננה ושרת מגיפתה - אס 18.

מַגֵּף שׁיׁע ז n. m. **נגף** **plague** ולא יהי בון מגף C ולא יהיה בהם נגף no plague may come upon them - שמ ל 12.

מַגֵּפִי שׁיׁע ז n. m. **נגף** **plague** ולא יהי בכני ישראל מגופי M ולא יהיה בכני ישראל נגף no plague may come upon the Israelites - במ ח 19.

נַגַּף א שׁיׁע ז n. m. **נגף** **plague** ולא יהי בון נגף נגף may come upon them - שמ ל 12. ולא יי בכון נגף למחבתה במקטלי בארע מצרים - שמ יב 13. הלא נפק קצפה... שרי נגפה... כי יצא הקצף... החל הנגף - במ יז 11. עד לא יתעמי נגף כדי שלא ייראה הנגף - ת"מ 254. **ב** ת"פ **פתע** **suddenly** ואן ימות מית עליו בנגף m וכי ימות מת עליו בפתע פתאם If a person dies suddenly near him - במ ו 9 [מכה ופתאומיות אחד הם. השי' תרע = פתע, המליץ 567. השי' "במחי יד" ו"ב"ח] Ham 567 cf. tr^c and see (ZBH).].

נִגַּע נגיעה **touch** [מן העברית H. א"י (נדיר) על דטלמסן למגע בסמה דמטרונה - ירוש כתובות לא ע"ד. ליברמן יוניתי 33]

קל 1 נגע **to approach, touch** ואבימלך לא נגע לותה A (נ"א קרב) ואבימלך לא קרב אליה Abimelech did not approach her - בר כ 4. כד קעם עם אישה ויגע בכף מיתובה כאשר נאבק עם האישי (יעקב עם המלאך) "ויגע..." - ת"מ 102ב [מביא את בר לב 10 אגב עירוב י"ש עם התה"ש].

2 פגש **to meet** מן לך כל משריתה הדן דגעת M (ט"ס מן דפגעת = *M₁ECB) מי לך כל המחנה הזה אשר פגשתי I met? - בר לב 8.

נגף הכאה ופגיעה **stroke** [א"י ולא תתנגפון קדם בעלי דבכיכון - דב א 42]

קל עבר: ונגף - שמ לב 35 VA. עתיד: יגף - שמ כא 35. ויגפון - שמ כא 22 (= המליץ 532). בינוני: נגף - שמ ז 27. **פעל** עתיד: וינגפון - שמ כא 22 A. מקור: למנגף - שמ יב 35; למנגפה (1) - שמ יב 35 V. **אפעל** עבר: ואנף - שמ לב 35; מקור: מגף - שמ יב 35 EC. **אפעל** עתיד: תנגפון - דב א 42. יגפון - המליץ 495 (ע"פ ויק כו 37. בינוני: מנגף minnaggāf - מ א 56. **מגוף** - שמ יב 13 EC. **מגופי** - ויק יט 14 (= המליץ 495). **מגליפה** - במ יד 37. **מגף** - שמ ל 12 C. **נגוף** - במ ח 19 M. **נגף** **nēgāf** - ע"ש ד 31. **נגמף** נגמה (מידע) - במ ח 19 A.

קל פגע, הכה **to strike** ונגף יהוה ית עמה VA (NB ואנגף) ויגף יהוה את העם the Lord stroke the people - שמ לב 35. ואן יגף תור אנש... ית תור עברה וכי יגף שור איש... - שמ כא 35. ואן ינצון אנשים ויגפון אתה בטנה... ונגפון אישה הרה - שמ כא 22. הא אנה נגף ית כל תהומך בארדענים הנה אני נגף את כל גבלך בצפרדעים - שמ ז 27.

פפעל פגע, הכה **to strike** ואן ינצון גברין וינגפון אתה בטנה A וכי ינצו אנשים ונגפו אישה הרה when men fight, and one of them strikes a pregnant woman - שמ כא 22.

מַנְגַּף ועבר יהוה למנגף ית מצראי... ולא יתן מחבלה למיעל לבתיכון למנגף ויעבר יהוה לנגף את מצרים... ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגף - שמ יב 23.

מַנְגִּיפָה ויעבר יהוה למנגפה ית מצראי V - שמ יב 23.

אפעל הכה **to strike** ואגף יהוה ית עמה ויגף יהוה את העם - שמ לב 35.

מַנְגַּף ועבר יהוה למגף ית מצראי ... ולא יתן מחבלה... למגף ECB - שמ יב 23.

לערפלה דתמן מלאכי אלהים - ת"מ 106ב [מטבע לקוח משמות כ 17] וכן הוא בת"מ 107א, 185א, 242ב, 259ב, 284א. נגש אלעזר ואיתמר ופינחס לידה... ונשקו ית צלמה נגשו... אליו... ונשקו את פניו (של משה) - ת"מ 259א.

פועל קירב to bring near וית דאתריח בה ינגש לידה A (נ"א יקרב) ואת אשר יבחר בו יקריב אליו him whom he will choose he will cause to come near to him - במ טו 5.

נגישה ש"ע נ. f. **גישה approach, access** ויחכם קהלה... הן לון נגישתה בכל עובד למען ידעו הקהל... שלהם (לכוהנים) גישה בכל מעשה ידעו the congregation will know every so that... they (the priests) have access to every deed - ת"מ (ק) 42א.

נדב¹ מתן מרצון, החלצות והתמסרות **bestowing, volunteering** [א"י כל גבר די נדב יתיה לביה - נ שם לה 21]

קל נדב to bestow לפתור אברהם... הוה אוצר טמיר לבניו יצחק נדיב בגרמה לדמות שולחן אברהם... היה אוצר צפון לבניו כן יצחק נדב עצמו לכגון זה (לעקדה) Abraham... was a hidden treasure for his sons; similarly, Isaac devoted (himself) to the like of Abraham... that - ת"מ 225ב. בעלי מגדיה... קמו ארבעתי רבעתה... ונדיבי גרמון בעלי הסוסים... עמדו ארבעת החלקים... והורדים עצמם - ת"מ 73א.

נדבה ש"ע נ. f. **נדבה offering cultic term** מונח לסוג של קרבן a votive offering, or a freewill offering - ת"מ 116א. לא שכינה אלא עליו... ולא דבה... ולא קרבן... ולא נדבה ולא מעשר אין שכינה אלא עליו (על המשכן)... ולא זבח... ולא קרבן... ולא נדבה ולא מעשר - ת"מ 97ב. ...רישי ירחיה והנדר והנדבה ועלת תדירה - ת"מ 111א.

נדב² nādāb שם פרטי pr. n.

נדב ש"פ ואילו שמהת בני אהרן בכורה נדב ואביהוא אלעזר ואיתמר - במ ג 2. ומית נדב ואביהוא בהקרבותן אש בראה - במ טו 61.

נדד¹ תנועה ממקום למקום, נדידה **wandering** [א"י ואתנדרדד שתי מן עיני - נבר לא 40]

קל נדד to wander בהשאלה fig. מן עיני C ותדד שתי מעיני sleep fled from my eyes - בר לא 40.

ננפן ש"ע n. m. **מגפה plague** ומיתו גבריה... **בנגפנה** A וימתו האנשים... במגפה... the men... died by plague - במ יד 37. כדיבה... קטילתה ביום נגפנה A כזבית... המכה ביום המגיפה - במ כה 18. והוה בחר נגפנה A - במ כה 19. ויתלי מעליכם כל לחץ ורגו ונגפנים - עבד אל (Cow 432).

נגר מלאכה **workmanship** [א"י כל עבידה דנגר = כל מלאכת חרש - נ שם לה 35. סוא"י וחמשא נגרין לעמוד חד - שם כו 27]

פועל נעל, הבריח to bolt, lock בינוני pt. ונגרה ממציעה בגו לוחיה מנגר מן איצטר לאיצטר והבריח התיכון בתוך הקרשים מבריח מן הקצה אל הקצה the middle bar, halfway up the frames, shall lock it from end to end - שם כו 28.

מנורה למנגרה בגו לוחיה מן איצטר לאיצטר לברח בתוך הקרשים... - שם לו 33.

(א)ונר ש"ע n. m. **1 בריח bar, bolt** ועבד ית נגרה ממציעה מנגר בגו לוחיה NC ויעש את הבריח התיכון לברח בתוך הקרשים he made the middle bar to bolt halfway up the frames - שם לו 33. קריאן תלין שור ראם ורשים ודנגר ערים בצרות חומה גבהה דלתיים ובריח - דב ג 5 [נגרה דלת מן המילה הסמוכה. Superfluous daleth by attraction to the previous word, where it is radical. ללוחי איצטר משכנה (נ"א נגרים) - שם כו 27, לו 32. אתרים לנגריה - שם כו 29 **2 חרש artisan** למעבד בכל עבידת נגר ואומן M₁ לעשות בכל מלאכת חרש וחשב to do any work of the carver, and the designer - שם לה 35 [מן אונקלוס: נגר ואומן וצייר O]. **אנגר ואמן וציור M₁** - שם לה 23 [ע"פ אונקלוס O].

אונרו ש"ע נ. f. **מלאכה workmanship** ובאנגרות אע למעבד בכל פעלנה מן חשבן *M₁ ובחרשת עץ לעשות בכל מלאכת מחשבות in carving wood, for work in every skilled craft - שם לה 33.

נגש קרבה, גישה **reach** [מן העברית. בניש הוא קל גם בעבר, nāgāš, שלא כנה"ם, וכך חדר לאה"ש. H, always Qal in SP, wherefrom it penetrated SA] **קל קרב to approach** ומשה נגש לערפלה דתמן האלהים (נ"א קרב, קדם) ומשה נגש אל הערפל אשר שם האלהים Moses approached the thick cloud where God was - שם כ 17. ונגש

see the book משה ראו את הספר שהביא משה that Moses brought - מ יד 91. כל רחי לב אנדה רעוש וקודש כל נדיב לב הביא חח ונסם - שמ לה 22. הא אנדית ית קדמאות פרי ארעה (V איתית) הנה הבאתי ראשית פרי האדמה - דב כו 10. ומנה אנדת יונתה טרפי זיתה וממנו (מהר גריזים) הביאה היונה ענפי זית - ת"מ 130. ביום מלוי יומי נורה ינדי יתה לתרה משכן זימונה (NBA ייתי) יביא אתו אל פתח אהל מועד - במו 13. אנדי לי ציד הבא לי ציד - בר כז 7. ומנדי חיים לדריה ומביא חיים לדורות - ע"ד זי 18. 2 נתן זעתו עם עניין; ונונו. מקביל לייב בל **pay attention** ו**אנדי ענינך** ו**אתבונן** במד תשמע ותן דעתך והתבונן במה שתשמע **hear** - ת"מ 157. אנדו ענינכון ואציתו אל מליה תנו דעתכם והאזינו אל הדברים - ת"מ 247. ינדי כל אחד בוננותה קדם ימלליתן כל אחד דעתו לפני שיזכר - ת"מ 281. **3 יצר** **create** בפיוט *in poetry* גבורתך אנדית כלה דלא מן עקר גבורתך יצרה את הכול שלא מיסוד **nothing** - ע"ד כו 9-10. לא עם חבר אנדיך ולא עם תניאן ברין לגרמן אנדיך לא עם חבר יצרת ולא עם שני בראת לבדך בראת You created without another, You constituted without another, alone You created 47-45. יהוה רבה דאנדה עלמיהוה הגדול שיצר את העולם - מ טו 152

מנדי והך עשו לברה לעשיד עשיד למנדי A וילך עשב השדה לצוד ציד להביא Esau went to the field to hunt for game and bring it בר כז 5. מסגים עמה למנדי A מרבים העם להביא - שמ לו 5.

מנדאה 1 הבאה bringing ואול עשו לברה למצוד ציד למנדאה (MB למיתאה) לצוד ציד להביא Esau went to the field to hunt for game and bring it בר כז 5. ואסכם עמה למנדאה (MA מיתאה) ויכל העם מהביא - שמ לו 6. 2 **נתיה leaping** דלה כרעים מלעל לרגליו למנדאה בון על ארעה לנתר בהן על הארץ all that have, above their feet, jointed legs to leap with on the ground - ויק יא 21.

אָתְפַעַל הובא **to be brought** לא ייעל למשכנה אש בראה וכד אתנדית עבדת תפוך חיול לא תבוא אל המשכן אש זרה וכאשר הובאה, עשתה הפיכה חזקה **no alien fire enters the tabernacle; when it is brought, it**

אָתְפַעַל נדד **to wander fig.** ו**אתנדת** שנתת מן עיני' ותדד... - בר לו 40 [=המליץ 449].

נדד² מיאוס **abomination** [לשון נידה. **סואיי** נדוד תנדד = שקץ תשקץ - דב ז 26 (נייא). **ס** נדתא = תועבה - LS 415b. ע"ע נדיל']

נאדה ש"ע n. f. [אולי הוא מעניין הריחוק ושייך לנדל. השי נ מרחקא = תועבה - ויק כ 13] **נבלה carcass** וכל נפש דתטלק נאדה וקפישא... וירע רקעיו **M₁*** וכל נפש אשר תשלח עור נבלה וטרפה... וכבס בגדיו any person, who flays a carcass or a tom (animal), ...shall wash his clothes - ויק זי 15 [במקור: "אשר תאכל נבלה". אל כדי להוציא מן הלב את המחשבה שתיתכן אכילת נבלה המיר אכילה בפשיטת העור והשתמש בלשון נקייה. C⁴ אלמנטפה אתר נבילה = המנקה עקבות נבלה וכמוהו אי"ס. לתפיסת הכתוב עואניש גא/69. ע"ע טלק, נהלה. *Euphemistic transl. to avoid the image of eating [carcasses; cf. SAV*

(מי) נידה מונח טכני שאול מן העברית **purifying water** **H technical term** מי נדה לא זרק עליו מסב הוא מי נדה לא זרק עליו טמא הוא water for impurity has not been thrown upon him. - במ יט 20. ומדי מי נדתה ירע רקעיו... ודקרב במי נדתה יסתב ומהה מי הנדה... והנגע במי הנדה יטמא - במ יז 21-22.

נדד¹ תנועה, תזוזה **movement** [ע בטובתך הוא (החבר) כמך וברעתך יתנדה ממך - בן סירא ו 11] ← **1** הבאה **bringing**, 2 נתיה וקפיצה **leap** **ס** נדא = קפץ - LS 415b]

קל עתיד: ידי - שמ כח 28. **אפעל** עבר: אנדה - שמ לה 22. דאנדה **dandā** - מ טו 152. עתיד: ננדי - במו ו 13. ציווי: אנדי - בר כז 7. בינוני: מנדי **wmandi** - ע"ד זי 18. מקור: מנדי - בר כז 5. **A 5**. מנדאה - ויק יא 21 (=המליץ 529). **אָתְפַעַל** עבר: אתנדית (נסתרת) - ת"מ 183. עתיד: ויתנדי - ויק יג 2. **אנדאו** אנדהותכון - ויק כג 14. **נאדה** - ויק זי 15. **M₁**. **נדח** - במ יט 21. **תנדי** תנדיכון - ויק כג 14. **A 14** (טיס מן אנדיכון).

אָקַל **זז** **to be displaced** ולא ידי חשנה מן על אפודה ולא יזה החשן מעל האפוד **the breastpiece shall not be displaced from the ephod** - שמ כח 28, לט 21 [ניש יזה ולכאורה נתערב לו **yazza** (> זחייח) עם יזה **yazzi** (> נזיי). **Apparently, zhh and nzymerged in pronunciation** אונקלוס: יתפרק חשנא וכן פשיטתא לשמ לט 21: ולא פרק הוא. כך תפס גם אי"ס: יז.יג.]

אפעל 1 הביא **to bring** עמו כתבה דאנדה

המשקוף - תי"מ 45. סבו לוכון פיה אתונה וידינה
 משה צית שומיה - תי"מ 35א (מביא את שמ ט 8,
 אבל בתה"ש שלפנינו: ויזרקנה, ויזרקה).

אֶתְפַּעַל הוֹתָז **to be sprinkled** - ודיתעדי
 C מן אדמה על לכושב דיתדי MC (BA דיתאדי)
 עליו תתרחי באתר קדיש ואשר יזה מדמה על
 הבגד אשר יזה עליו תכבס במקום קדוש
 and when any of its blood is sprinkled on a
 garment, you shall wash that on which it was
 sprinkled in a holy place - ויק ו 20.

נדר¹ התחייבות **vow** [א"י ונדר נדר - נבר כח 20]

קל נדר to make a vow ונדר יעקב נדר
 למימר אם יהי אלהים עמי... Jacob made a
 vow, saying, "if God will be with me..."
 כח 20. וברכה אלה ועוד אבוא והנדר וקם בנדרה
 וברכו אלוהים (את יעקב) וגם אביו, ונדר ועמד
 בנדרו - תי"מ 287א. ואנדר ישראל נדר (א תלויה)
 - במ כא 2. מפוק ספבתך תטר ותעבד כמד
 אנדרת VEO (כמה דנדרת) מוצא שפתיך תשמר
 ועשית כאשר נדרת - דב כג 24. מבחר נדריכון
 דתדרון ליהוה - דב יב 11 (המליץ 446: תנדרון). על
 מימר דתמטי אד נאדרה ישומנה כהנה NA
 (MEB נדרה) על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו
 הכהן - ויק כז 8 [בינוני *lpt.*]

מדר גבר אי אתה אן יפרש למדר נדר
 VNMB - במ ו 2. וכד תקץ למדר - דב כג 23.

פּעַל נדר to make a vow ספק אם הוא אמנס
 פעל. אפשר שהוא קל, והנו"ן החוזרה בהשפעת העבר
 ואפשר שהוא אתפעל בהידמות ת *Dub. form: either Pa'el or Qal with "restored" nun under the influence of the perfect (or Etpa'el with assimilated t)* [יביח תי"מ 287א העי 4]. כפם נדרה
 דינדר כן יעבד *M₁ (ני"א דידר) כפי נדרו אשר
 נדר כן יעשה *in accordance with the vow which he takes, so shall he do* - במ ו 21. ואתה אן
 תנדר נדר B (ני"א תדר) - במ ל 4.

מנדר גבר אי אתה אן יפרש למנדר
 *M₁C - במ ו 2 [מקור פעל בלא תנועה סופית (פלורנטין
 42) או קל].

אֶפְעַל נדר to make a vow ואדר יעקב נדר
 B וידר יעקב נדר Jacob made a vow - בר כח 20.
נדרור שיי' *n. m. qātōl* **נדרור one who makes a vow**
 על מימר דתמטי אד נדררה ישומנה
 כהנה על פי אשר תשיג יד הנדר יעריכנו הכהן
 according to the ability of him who vowed the
 priest shall value him - ויק כז 8.

produced a strong overturn - תי"מ 183א (ק: אתנדית).
 אדמאי אן יי במשך בסרה שומה... ויתנדי ליד
 אהרן (MA וייתי, *M₁A ויתיתי)... והובא אל
 אהרן - ויק יג 2. ומכתש צרעה אן תהי באדמי
 ויתנדי ליד כהנה (MB וייתי, *M₁A ויתיתי)
 - ויק יג 9. דה תהי תורות מצרעה ביום דכזה
 ויתנדי ליד כהנה (VMB וייתי, *M₁ ויתיתי) -
 ויק יד 2.

אנדאו שיי' *n. f.* **הבאה bringing** ותמנון
 לכון מבתר שבתה מיום אנדהותכון ית עומר
 אנפותה שבע שבין (VNMB איתאותכון) you
 shall count from the morrow after the Sabbath,
 from the day of your bringing the sheaf of the
 wave offering - seven weeks - ויק כג 15. ולחם
 וקלי וקליף לא תיכלון... עד אנדהותכון ית
 קרבן אלהכון (VB איתאותכון) ולחם וקלי
 וכרמל לא תאכלו... עד הביאכם את קרבן
 אלהיכם - ויק כג 14.

אנדה שיי' *n. f.* (א אנדה) **הבאה bringing**
 ומיום אנדתכון ית עומר אנפותה A - ויק כג
 15.

תנדי שיי' *n. f.* (א אנדי) **הבאה bringing** עד
 תנדיכון ית קרבן אלהכון A עד הביאכם את
 קרבן אלהיכם the offering until your bringing of
 your God - ויק כג 14 [אפשר שהוא טיס מן אנדי.
 חילופי א/ת שכיחים בכתבת השומרונים. *Prob. corr. from 2ndy*]

נד"י² התזה **sprinkling** מיוזג *ndy* עם *ndy*. עי'
 זביח, תרביץ נ 200. *Blend of ndy and ndy*. א"י אדי
 עליון מי חטאתה - נ במ ח 7. אכ - AHW 784a
 naz. ס ונדי דמהו על לכושי - ישעי סג 3]

קל התיו sprinkled to be כל דיקרב בכסרה
 יקדש וידי מן אדמה על לכושב דידי עליו
 תתרחי באתר קדיש כל אשר יגע בכשרה יקדש
 ואשר יזה מדמה על הבגד אשר יזה עליו תכבס
 במקום קדוש whatever touches its flesh shall be holy;
 and when any of its blood is sprinkled
 on a garment, you shall wash that on which it
 was sprinkled in a holy place - ויק ו 20 (הוא פעייע
 כעדות ני"א אֶתְפַּעַל).

אֶפְעַל התיו to sprinkle ואדי מנה על מדכחה
 שבעה זבנים ויז ממנו על המזבח שבע פעמים
 he sprinkled some of it on the altar seven times
 - ויק ח 11. ויסב מן אדם פרה וידי באצבעה עם
 קדם כפרתה - ויק טז 14. ומדי מי נדתה ירע
 רקעיו - במ עי 21. וסבו מסארת אזוב ואדו
 אדמה על מדיקה וקחו אגודת אזוב וזרקו על

נדר² - נהר¹

בינוני: מנהר mānār - ע"ד כ 12. מקור: מנהר - שמ יג
 21. מנהרה - שמ יג 21. **אמפלע** עבר: אנהר - ת"מ 302א.
 ואתנערי (נסתרות) - בר ג 7 (=המליץ 560). עתיד: וינהר
 wyin'nār - ע"ש ד 49. ציווי: הנהר in'nār - ע"ד ב 12.
 בינוני: ומנהר wmin'nār - מ א 36. **אנהרו** - שמ טו 20.
מנהרה - שמ כה 31. **נהור** - שמ ד 25 N. **נהיר** nā'ar -
 מ כא 1. **נהירו** - דב לב 28 (המליץ 611: נעירו). נהירותה
 (+נסתר) nā'rūte - ע"ד כד 55. **נהר** nār - מ טו 29.
נהרה נהרתה (מידע) - שמ לה 14 B. **נהרו** - שמ כה 6.

קל 1 האיר פע"ע to shine intrans. אה נבירה
 רבה משה אתהו דנאר לבך יתיר על נהרה
 דשמשא...אתהו שהאיר לבך יתר על אור השמש
 O the great prophet Moses, you are the one whose
 heart shines more than the light of the sun - ת"מ
 298ב. פנוי חכמתה דכבים לנהרי לבה הריקים
 מן החכמה אויבים למאירי הלב (= החכמים)
 - ת"מ 301א. נאירן הך תרי מאורין אנון לכבך
 מאירים הם (משה ואהרן) כשני מאורות... -
 ת"מ 23ב. ישתבח נהירה דאלק לעלמה בוצין
 דלא טפישתבח המאיר שהדליק לעולם מנורה
 שאינה כבה - ע"ד ז 6-7. **2 הבין, היה נבון** to
 understand וקרא פרעה שם יוסף דעתה
 אנהרה ו^א ויקרא פרעה שם יוסף את הדעת
 הבינה הם (משה ואהרן) Pharaoh then gave Joseph the name "the
 one who understood the wisdom" - בר מא 45
 [המליץ 563: אנעה. קרוב שהוא כינוי המשא, לפי השטור
 הערבי: פטן بهاء]. **3 אזכר** to recall ית קיאמי
 אברהם אנהר וארעה אנער A את בריתי
 אברהם אזכר והארץ אזכר I will remember...My covenant with Abraham; and I
 remember the land - ויק כו 42. וטובך יתני
 לעולם דאת נהיר לדכרון רחמיך וטובך יסופר
 לעולם, שאתה זוכר את ברית אוהביך - ע"ד ג
 14-15. דאלה נעיר דלא מנשי כלום שהאלוהים
 זוכר ואינו שוכח דבר - ת"מ 19א.

א'פענל א האיר to shine הנהרת לה ברקיה
 ולבש קרן אורה האירו לו (למשה) הברקים
 the lightning flashed at him ואור והאירו לו
 he wore the ray of light - ת"מ 202א. ואנירו
 ברקיה למשה והאירו הברקים למשה - מ טו
 115. **ב 1 נתן תבונה** to enlighten ואנער
 אלהים את עיניה ויפקח אלהים את עיניה
 (של הגר) God enlightened her eyes - בר כא 19.
 פתח פמה בברכה... ואנהר על כל קהלה
 פתח (משה) בברכה... והאיר את העולם על
 כל הקהל - ת"מ 178א. יתיקר נביה רבה משה
 דאנהר מדעה למד מריח לאלה יתכבד... משה
 אשר האיר את הדעת למה שהוא רצוי לאלוהים
 - ת"מ 209א. **2 הזהיר** to warn ותנער יתון ית

נדר ש"ע ז n. m. **1 נדר** vow ונדר יעקב נדר
 Jacob made a vow - בר כח 20. כפם נדרה דידר
 כן יעבד כפי נדרו אשר נדר יעשה - במ ו 21.
 ויקומו כל נדריה - במ ל 5. אנש ינדי אל משכנה
 בהמה נדר אי נדבה - ת"מ 116א. **2 נדירה**
vowing גבר אי אתה אן יפרש לנדד when
 one states a vow - במ ו 2. וכד תקץ לנדר VB -
 דב כג 23.

נדר² גלילה **rolling** [מן אונקלוס O. ע"ע גלל]

פעל גלל to roll down וקרב יעקב ונדר ית
 אבנה מן על פם בירה *M ויגש יעקב ויגל את
 האבן מעל פי הבאר Jacob went up and rolled
 the stone off the mouth of the well - בר כט 10.
 [ומ]נדרין ית אבנה מן על פם בירה m ויגללו
 את האבן מעל פי הבאר - בר כט 3. דיתכנשו...
 וינדרון m - בר כט 8.

נ'הלה טרפה **slain animal** [נהל לשון רדיפה
 - 852 Barthélemy]

נהלה ש"ע נ n. f. **טרפה** slain animal לא
 תיכלון כל נהלה BA לא תאכלו כל טרפה you
 shall not eat any slain animal - דב יד 21 [= י"ש
 J, ו שכתבה ה על ב]. ותרב נהלה ותרב חטיפה
 יתעבד לכל עבידה ומיכל לא תיכלנה B וחלב
 טרפה וחלב חטיפה ייעשה לכל מלאכה ואכל
 לא תאכלהו - ויק ז 24 [העתיק נבהה מן M וניקד
 על ב].

נהר¹ אור **light** [א"י צפרא אנהר - נ בר מד 3.
סוא"י נהורי נהורי ירושלם אתא גר נהוריכי קומי
 אורי כי בא אורך - ישע ס 1 (תמורת פוט(ζου
 φωτί(ζου Ιερουσαλημ η̄κει γαρ σου τὸ
 φῶς). אגב מעבר לע"י, עקב איבוד הגרונית, נתמוז עם
 נוייר כדרך שאל/שול. השי' אסיד מן סה"ד ועוד. ואפשר
 שהושפע מן נור = אור. לרוב נבדל נהיר מן נוייר בהוראתו
 המושאלת, בעוד נוייר הוראתו מוחשית. In many cases
 nhr, 'light', changed to nwr, following the loss
 of the gutturals, thus merging with nwr 'fire'
 (generally, nhr has the abstract meaning of
 'understanding', 'insight'). ← תבונה, זיכרון
 (בהשאלה) insight, understanding, (fig. remembrance
 א"י לית אתון מנהרין לה = אינכם
 זוכרית אותו - בר"ר 1231]

קל עבר: דנאר - ת"מ 298ב. בינוני: נהרה (נ) - ת"מ 52ב.
 פעול: נהיר nā'ar - ע"ד ג 15. **אפעל** עבר: ואנהר - ת"מ
 178א. עתיד: ותנער - שמ יח 20 A (=המליץ 457).

מנורה שׁיׁע n. f. **מנורה lampstand ותעבד**
מנורה דהב דכי ועשית מנורה זהב טהור you shall make a lampstand of pure gold
ויכסון ית מנרת מאורה - במ ד 9. ית מנרת מאורה וית כל מניה - שמ לה 14. מנורתה אהרן ייטבה מן אש מדבחה המנורה, אהרן ייטיבה מאש המזבח - ת״מ 183א.

נהור שׁיׁע n. m. **1 תבונה wisdom ונסכת**
צפורה נהור וקטעת ית ערלת בנואה N (MEJB) נאר, המליץ 573 נער) ותקח צפורה בינה ותכרת את ערלת איולתה - שמ ד 25 (הטור הערבי ועי המליץ: פטנה - בינה. ועי טל Acta. ניש צר נשתורה עם צהר sâr שנתפרש אור, עי להלן נהר. Midr. int. of 'ISP sâr as shr, 'light' 2 **צהרים noon** ותהי ממשמש בנהורין כמה דימשמש סמיה בקבלה VB והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור you shall grope at noon as a blind man in the dark גבריה בנורין *m2 כי עמי יאכלו האנשים בצהרים - בר מג 16 [שייך לנויר! נתפרש צהרים מעניין צהר, עי להלן].

נהיר א שׁיׁע n. m. **1 מאור luminary נהירי**
רומה מאורות השמים the luminaries of the sky - מ יד 79. נאיריה דאלק לא טפין לעלם המאורות שהדליק אינם כבים לעולם - מ יג 53. יהי נהירין בפלוק שומיה למנהרה על ארעה (E)A יהי מאורות ברקיע השמים להאיר על הארץ - בר א 14. משח נאירה A שמן המאור - שמ לה 28. **2 "אורים" the Urim ותעבד ית** נעיריה וית שלמיה ותתן על חשן דינה ית נעיריה וית שלמיה ועשית את האורים ואת התמים ונתת על חשן המשפט את האורים ואת התמים and the Thummim ואת האורים Thummim and put the Urim and the Thummim in the breastpiece of judgment - שמ כח 30. וישול לה בפשרון נאיריה וישאל לו במשפט האורים - במ כז 21. **3 שׁיׁת 1 מאיר shining הא** כתיב נהיר וקדיש דיהבה אלההנה כתוב מאיר וקדוש אשר נתנו האלוהים behold a shining script, which God gave נהירתה דנסב m על אדות האשה הכשית אשר לקח - במ יב 1 [על הוראת כשית ע״ע]. **2 נבון wise** לית נעיר וחכים ככתב אין נבון וחכום כמון - there is none so wise and discreet as you are בר מא 39. נביאה רבה משה נהיר מכל בית אדם...נבון מכל בית אדם - ת״מ א5. נהיר נהיריה יתמר לך רבואן מבין המבינים (האל), ייאמרו לך תהילות - מ י 55-56. **3 פיקח מוחש clear-sighted concr.** אי נעיר אי סמי אף פקח

גוריה וית ארהותה A והזהרת אתם את החקים ואת התורה you shall warn them (about) the statutes and the law **3 הזכיר to remember** cause וכלום לא אנשו נפקין דהוה מרון מנהר לון יתון גרמיו דיוסף הנהר לון מסגון וכלום לא היו שוכחים בצאתם כי היה אדונם מזכיר להם אותם, את עצמות יוסף הזכיר להם לקחתן they forgot nothing on their way out (of Egypt), for their Lord was reminding them; the remains of Joseph He reminded them to take ע״ד כ 11-13.

מנהר ויהוה הזל לקמיון... למנהר לון למהך איממה וילייה A ויהוה הלך לפניכם... להאיר להם ללכת יומם ולילה - שמ יג 21.

מנהרה ויהב יתון אלהה ברקיע שומיה למנהרה על ארעה C להאיר על הארץ - בר א 17 [אפשר שהוא מקור אפעל של נהיר]. למנהרה לון למתכה אימם וילי - שמ יג 21.

אתפגעל 1 הוואר enlightened to be ביום
מיכלכון מנה ויתנערץ עיניכון ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם the day you eat of it your eyes will be enlightened - בר ג 5. ואתנערי עיני תריון ותפקחנה עיני שניהם - בר ג 7. **2 החכים to become wise** שמע האגבו לקבל שיאלתך עד הן תנאהר באגבו שמע את התשובה לשאלתך כדי שתחכם בתשובה hear an answer to your question, that you may be edified in the answer - ת״מ 116א. ונשמע ממלל משה וננהר בה דמה נתרחם ונשמע את דבר משה ונחכים בו, אולי נרוחם - ת״מ 214א. **3 זכר to remember** ראלית רחמנה דבק ומנהר לרחמיו כהלן נבכי קנומן ואם אין הרחמן מושיע וזוכר את אוהביו, כלנו נבכה את עצמנו וזוכר if the Merciful One does not save and remember his devoted, we will all mourn ourselves - מ א 36-37. ישר לון אלהין דאנהרו לעביבי ישר כוחם של אלה אשר זכרו את דודי (את יוסף) - ת״מ 52א. וינהר לכון בעמל דמוכי מערת המכפלה ויזכור (האל) אתכם בזכות ישני מערת המכפלה - ע״ש ד 49. הנהר לדכרון רחמין זכור ברית אוהבין - ע״ד ב 12. כי הוא מרוח לרחמיו ומנהר לון כי הוא מרויח לאוהביו וזוכר אותם - ת״מ 147ב.

אנהרו שׁיׁע n. f. **1 מאור lighting משח זית**
אוגי כתיית לאנהרו שמן זית זך כתיית למאור pure beaten olive oil for the light - שמ כז 20. משח אנהרותה ואועדות סמניה שמן המאור וקטרת הסמים - במ ד 16. ית... משח אנהרותה את... שמן המאור - שמ לה 14.

נהר² - נוד

אותך מראש הבריאה וגידלתי אותך, כמו שראה אלוהים לגדל בך את העולם, שנגלה באור גדול (דברי משה את האותו) - ת"מ 286.

נהר² זרם מים river (א"י ונהר הוה נפק מן עדן - נ בר ב 10. סווא"י נהר די נפק מן עדס - שם)

נהר ש"ע ז n. m. נהר river וילאון מצרתי למשתי מים מן נהרה will give the Egyptians up drinking water from the river - ש"מ ז 18. נטררת אף יתך לגו נהרה דמצרים ורבייתך בבית דבכ"ך שמרתי אותך בתוך נהר מצרים וגידלתיך בבית אויב"ך (על משה) - ת"מ א6. וכד אתרמי לנהרה פחת נהרה - אס 15א.

נהר כוש שם פרטי pr. n.

ומלכו פלשתאי ממצרים לנהר כוש - אס 39.

נהר מצרים שם פרטי pr. n. (ע"ע מצרים)

נהר מצרים ש"פ מנהר מצרים עד נהרה רבה נהר פרת - בר י 19; טו 18.

נהר פרת שם פרטי pr. n. (ע"ע פרת)

נהר פרת ש"פ מנהר מצרים עד נהרה רבה נהר פרת - בר י 19. מנהר מצרים עד נהר פרת - אס 13א.

נוד תנועה, זעזוע, חרדה, movement, ← tremblement פחד fear [מתייחס על נדיד > udd] : השי נוט See nuf. סווא"י ומנידין רישהון = ומניעים ראשיים - מרקוס טו 29]

קל נז, זע to move ולא יכלו חרשיה למקעם קדם... משה זהו נאדין מקבל שחינה ולא יכלו הקוסמים לעמוד לפני... משה כי היו זעים מפני השחין the sorcerers were unable to oppose Moses, for they were trembling because of the boils - ת"מ א35. אה קוממו לא מתחלף אה שלטנו לא נאדה הנה קיום (ש)אינו משתנה, הנה ממשלה (ש)אינה זעה - ת"מ א189 (ולעניין "אל אמונה" - דב לב 4).

אפענל החריד to terrify ואתן שלם בארעה ותדמכון ולית דינד V (m דמניד מן אונקלוס O) ושכבתם ואין מחריד I will grant peace in the land, and you shall lie down with no one to terrify - ויק כו 6.

פנפלנ טלטל to hurl אה אבדנה צעדון אה תשניקה נדנדון הנה האבדון אחז בהם, הנה

או עור clear sighted or blind? - ש"מ ד 11.

נהירה ש"ע נ n. f. תבונה wisdom הלא היא חכמתכון ונעירתכון B כי היא חכמתכם ובינתכם and your wisdom that will be your understanding - דב ד 6.

נהירו ש"ע נ n. f. 1 אור light נהירותה דמשה אורו של משה Moses' light - ע"ד כד 25. 2 תבונה Understanding, wisdom ולית כון נהירו C ואין בהם תבונה there is no understanding in them - דב לב 28. ומלא יתה רוח אלהים בחכמה ובנעירו ובדעה... בחכמה ובתבונה ובדעת - ש"מ לה 31. ונעירות יהוה אסתכל (M₁B) *דמות ותמונת יהוה יביט (w_tēmūnau) of the Lord and he beholds the wisdom of the Lord - במ יב 8 [המליץ 611: דמות = תבונת ומופיע פעמיים באותו מקום. אפשר שהיו לו שתי מסורות, שאחת מהן הרחיקה את ההגשמה כמו בתרגום לפסוקו. ברם אין תבונת בתורה ועל כרחק שהוא שינוי מכוון Intentional change in order to avoid anthropomorphism. See Ham 611]. דעמו כנעירותה די עבידה מכנשה לדיארי זכותה מפני שראו בנינתו שהיא (חברון) עשויה כמקום כינוס לאבות הצדיקים - אס 5א.

נהר ש"ע ז n. m. 1 אור light ואמר אלהה יהי נאר והוה נאר; "Let there be light" God said, and there was light - בר א 3. אלהה דאכהתכון אתחזי לי בנהר מדילה אלוהי אבותיכם נראה אלי באור משלו - ת"מ א10. אוצרה דממיר מאורי נהר וחכמה לבלושי האוצר הון את ניזונין; אור וחכמה לדורשי - מ טו 28-29. נהר קרץ כל צפר אור משכים כל בוקר - ע"ד ז 15. נאר תעבדו לתיבותה... מלעל צהר תעשה לתבה... מלמעלה - בר ו 16 [אונקלוס: ניהור. ג בית

ניהור. א"ס: ضَوْءًا]. 2 תבונה wisdom ונסכת צפורה נאר וקטעת ית ערלת בנה ותקח צפורה בינה ותכרת את ערלת עקשותה Zipporah took wisdom and cut off the foreskin of her insolvency - ש"מ ד 25 [ע"ע בנן]. תשבחתה למלכה רבה דכן אניר לעבראי בכתכון כהלון נהר תהילה למלך הגדול שכן האיר לעברים בספרם, וכולם אור (דברי האל) - מ כד 6-5.

נהרה ש"ע נ n. f. 1 אור light ית מנרתה דכיה וית... משח נהרתה B את מנורת המאור ואת... שמן המאור the lampstand also for the light.... and the oil for the light - ש"מ לה 14.

נהרו ש"ע נ n. f. 1 אור light ומשח לנהרו ושמן למאור oil for light - ש"מ כה 6. ונסכת יתיך מריש בריתה ורביית יתיך הך מד חוזה אלה ורבה ב"ך ית עלמה הגלה בנהרו רבה ולקחתי

father's house...., let your spirit be content, Joseph, the owner of freedom.... - תי"מ 53.

אפנעל 1 הרפה to relax trans. וכמד אנה אדיו ואגבר עמלק (EB וכמה דינה) וכאשר יניח ידיו וגבר עמלק whenever he relaxed his hand, Amaleq prevailed to give rest לכן מכל דבכיכון מסאר והניח לכם מכל איביכם מסביב he gives you rest from all your enemies round about דב יב 10. 3 **שם, הניח** to put, place וינח משה את אטריה לקדם יהוה (N ואניה) וינח משה את המטות לפני יהוה Moses placed the staffs before the Lord - במ יז 22. ואנחה אהרן לקדם סעדואתה למטרה ויניחהו אהרן לפני העדות למשמרת (את המן) - שמ טז 34. נשא את הארבה ואנחה בכל גבול מצרים... והניחו בכל גבול מצרים - תי"מ 259. ויסב כהנה מאנה מן אדך וינחנה לקדם מדבח יהוה- דב כו 4. וערק בלעם ואצעד ביד זרד... ואנחה קמי פינחס וברח בלעם ונתפס ביד זרד... ויניחהו לפני פינחס - אס 19. בצדה דארונה הוא מנחבד הארון הוא מונח - מרקה: (Cow 49). **עזב 4** to leave אחוכון אחדה הנחו leave one of your brothers with me - בר מב 33.

אָתְפַּעַל 1 נח ואתנח ביומה שביעה V (ני"א ואנה, ואתני) וינח ביום השביעי (God) rested on the seventh day - שמ כ 10. יום חנח <ה> מרן היום שנח בו אדוננו - תי"מ 3301 [זבי"ח העי 3: מעין itna > inna]. לברדיל יתנח עבדך (N יתניה) למען ינוח עבדך - שמ כג 12. וכן דה 13 (V יתניה). ואתנחו כתי אילנה A והשעינו תחת העץ - בר יח 4. **שרה 2** ואתנחת תיכותה בירחה שביעה CA ותנח התיבה בירח השביעי the ark bode in the seventh month - בר ח 4. ואתניה עלויו ריח אלהה A ותהי עליו רוח אלהים ואתנח onto him the spirit of God - במ כד 2.

אנחו שיע' n. f. 1 הרפייה giving rest ויהי באנחות יהוה אלהך לך מכל דבכיך והיה בהניח יהוה לך מכל איביך when the Lord your God grants you safety from all your enemies 19. **2 מנוחה** rest והנחותה והנשמותה אקרים טבים והמנוחה והשביטה, כל אלה יסודות the rest and the repose are good טובים fundamentals - תי"מ (ק) 267.

אתנחו שיע' n. f. 1 **מנוחה** rest ויומה קדישה לאתנחו והיום הקדוש למנוחה the holy day for rest - עי"ד יב 7. ויהבת לך שבת קדש לאתנחו

הייסורים טלטלו אותם (את המצרים) behold, the destruction sized them, the affliction hurled them - תי"מ 277. ייתי בשלם נביה רבה משה ירבי לטביה וינדנד חיביה יבוא בשלום... משה, יגדל את הטובים ויטלטל את הרשעים - תי"מ 280. ויטרוון בני ישראל יום שבתה למעבדה... דו בנין דלא מנדנד ... amnadnad שהוא בניין שאינו מתערער - עי"ד יח 10-13 [זבי"ח: כינוני פעול לפי העניין, פועל לפי ההגייה]. אמרו נתבר שורוון וקשטה אמר אנה אנדנה שרוכוון (המצרים) אמרו: נשבור כוחם (של ישראל) וקי אמר: אערער כוחם - תי"מ 279 [טי"ס מן ננדד: עי' זבי"ח העי 3].

אתפנפל נהערער to be shattered וזג מיה ואשתה כחדה אהן סימן יתר... שלטנות מיה אתנדנדת ושלטנות אשתה אתגברת זיווג המים והאש יחד! זהו אות יתר... ממשלת המים נתערעה וממשלת האש נתגברה water and fire coupled together; this is a tremendous wonder...; the dominion of the water was shattered and that of the fire overcome - תי"מ 280. ולא בני הנמרוד עד נהי מנדנדים ולא (=אין אנו) בני נמרוד להיות מטולטלים - תי"מ 203 [זבי"ח העי 3].

נח מנוחה, שביתה; הרפייה ועיבה (יעי' נחי, נתח, תנח) **abandon** [א] וביומה שביעה תתנוחון - נ שמ לד 21. **סואיי** דנחו מיא מן ארעא - בר ח 11

קל עבר: ונח - שמ ד 26 (m). כינוני: ניחח (n) - תי"מ 53. **אמעל** עבר: אנח - שמ יז 11. ואנחה (=נסתר) - שמ טז 34 (=המליץ 518). עתיד: וינח - דב יב 10. ציווי: הנחו - בר מב 33. פעול: מנח - מרקה! (Cow 49). **אתפעל** עבר: ואתנח - שמ כ 10 V (=המליץ 518). ואתניה - במ כד 2 A. ואתנחת (נסתרת) - בר ח 4 (E) (המליץ 518: ואנחת). עתיד: יתנח - שמ כג 12. ציווי: ואתנחו - בר יח 4 A. **אנחו** באנחות (נסמד) - דב כה 19. **אתנחו** littânâ'u - עי"ד יב 7. **מנוח** - דב כח 65. **מנוחה** - במ י 33. מנוחתה - בר מט 15 (=המליץ 516). **נוח** מנוחו (=נסתר - עברית) - תי"מ 288. **ניח** - ויק כג 24 M2. נהי ni - שמ 58. **ניחו** - ויק כג 39.

אקל 1 הרפה, עזב to abandon ונח מנה m וירף ממנה he let her alone - שמ ד 26 [מן אונקלוס 10]. **2 נח, שקט** to be content ויחח רוחך יקירה דבית אביר... ניחח רוחך יוסף מסחן חרותה... ניחח רוחך ברה דפרותה יוסף תנחו רוחך הנכבד של בית אביו... תנחו דעתך יוסף בעל החרות... תנחו דעתך בן פורת יוסף - תי"מ 253. ניחח רוחך אבאה תנחו דעתך, אבא let your spirit be content, the most honored of his

נום - נומיק

†**נום**¹ תרדמה, שנה **sleep** א״י מנשה הוה יתיב קומי ר' זעורה ואיננמם - ירוש מגילה עג ע״ד. **סוא״י** נאמי והוה דמכין = נמו והויו ישנות - מתי כה 5
תנומה ש״ע נ. f. **שנה sleep** והות שמשה לעלל ותנומת (!) נפלת על אברם ויהי השמש as the sun was about to set, a deep sleep fell upon Abram - בר 12 [מן העברית : H]

†**נום**² ביטוי **utterance** [ע נמתי לו כמותך ירבו בישראל - ספרי במדבר כב (עמי 26). > נאם ?]
ניאם ש״ע ז. n. m. **זעקה outcry** ושמע אלהים ית ניאמוֹן m וישמע אלהים את נקאתם God heard their outcry - שמ ב 24 [המליץ 530: ניאמוֹן. זביח].

תנום ש״ע ז. n. m. **זיבור speech** קעם קדקד נזיר זאל (ניא זאלה) בתנומי יומיו עכיריִן יקום נשיא מוכתר המעביר על דבריי (!) ימיו עכורים a crowned prince will arise, who will transgress My words (?); his days will be turbid [Dub. word. מילה מסופקת.]

†**נום**³ חלק **part** [LSJ 1186b - ὑομή >]
ניאם ש״ע ז. n. m. **חלק, מנה share, part** ולא תבלש חמשה לית לך בון ניאם ואל תבקש חמישה (דברים) שאין לך חלק בהם (רכוש וכו') do not ask for five things, in which you have no part (property, etc.) - תימ 149. ארתי מסכינה דקעם קדמיך... אגן עליו בחסדך ואפשט לה ניאמיך niyyâmāk חון את המסכן העומד לפניך... הגן עליו בחסדך והושט לו חלקך have mercy on the poor one who stands before You..., protect him and give him Your share - תימ 32-34. ישמרו אדני והשמחות לו תקדם במקדום זה הילד ויוזף לו כל ניאם ישמרנו האל (את אבי הילוד הנימול) והשמחות לו תבואנה בבוא הילד הזה, ויוסף לו כל חלק let God keep him... and add him every share - פיוטים לשמחות 349 [בהערות זביח].

†**נומיק** מחוקק, שומר התורה **lawgiver; observer** ὁμοῦς ἰσχυρῶς, חוק. א״י אה נומיקה כתבית יתבית - המדרש הגדול דברים 102 (נוטריקון של יאנכי). ראה ליברמן, יוניות 212. עי גם 113 Sperber. **ס** נומיקא = בקי בחוק, LS 431b. על שימוש בע״מ ראה פלורנטין 335. ע״ע נימוס]
נומיקה ש״ע ז. n. m. **1 מחוקק lawgiver** כינוי

ונתת לנו שבת קודש למנוחה - ע״ש ב 3 [ע״ע תניח].

†**מנוח** ש״ע ז. n. m. **מנוחה rest** ולא יהי מנוח לכף רגלך ולא יהיה מנוח... and there shall be no rest for the sole of your foot - דב כח 65.

מנוחה ש״ע נ. f. **1 מנוחה rest** ויחזי מנוחהה הלא טבה וירא מנוחה כי טובה he saw that it was good and there shall be no rest for the sole of your foot and there shall be no rest for the sole of your foot **2 חנייה resting place** למגש לון מנוחה לתור להם מנוחה to seek out a resting place for them - במ 33. ובמנוחהה אמר עזרה יהוה רבואת אלפי ישראל ובנחה אמר... - במ י 36. וכן רננו באילים וסובר יתון ועבדה לון מנוחה וכן הלינו (ישראל) באילים וסלח (האל) להם ועשה אותה להם חנייה - תימ 215.

†**נוח** ש״ע ז. n. m. **חנייה resting** אמנות מיה ידרש המטה מנוחו ובים סוף שם אתו יעלה מעלה משפט המים לשאוף למטה (ממקום) חנייתם, ובים סוף עשה (האל) אותם שיעלו למעלה למעלה downwards from its resting place, but in the Red Sea He made it go upwards - תימ 88.

†**ניחא** ש״ע ז. n. m. **מנוחה rest** בירחה שביעאה באחד לירחה יהי לכון ניה M₂... יהיה לכם שבתון In the seventh month..., you shall have rest - ויק כג 24 (אונקלוס ניחא). **ב** תיפ. **1 יאה appropriate, seemly** it is appropriate to evoke שמך יאה להזכיר את שמך שמך Yor name - מ יא 15. טעותן נהי מתקנה טעותנן יאה לתקן - מ א 58. **2 נוח, קל easy** נהי עלי אמר ושמע מנך (ק: עמר) קל עלי לשאת ולתת עמך with you me to deal with - תימ 14 זביח, תרביץ י 88. **ואנה אדבר בניה m ואני אתנהלה לאטי** - בר לג 14 [מן אונקלוס. התה״ש תפס לאטי מעניין הליכה. ע״ע הלך, יטי. O, ST *considers the word a verbal form of 'ty, 'to 'walk'*].

†**ניחו** ש״ע נ. f. **1 שבתון rest** ביומה קדמאה ניחו וביומה תמינאה ניחו m (ניא אשבתה, שבאתה) ביום הראישון שבתון וביום השמיני שבתון on the first day, and a rest on the eighth day - ויק כג 39 (אונקלוס: ניחא). **2 ניחח delight** וחמר לנסך תלתות הינה תקרב ריח ניחו ליהוה B (ניא ריחו)... ריח ניחח wine as a libation, as an offering of delight odor - במ טו 7 בדומה לזה 10, 13 [השיע ״הניח דעתו״ ?].

קל ברח **to flee** והך ננוס מבית רבך בכסף או בדהב A ואיך נברח מבית אדונך בכסף או בזהב how should we flee from your lord's house with silver or gold? בר מד 8 [פרפרזה של "ויאיד ננב" להרחיק גנבה מאבות השבטים. *Euphemistic paraph. to avoid mentioning theft* *[in connection with the fathers of the tribes.*

מונס קרתה הדה קריבה למנוס תמן A העיר הזאת קרובה לנוס שם **is** that town there **is** near enough to flee to - בר טי 20.

נוף¹ גובה והתרוממות, טיסה ותנופה, **height, flying** ויניף ית עומרא - נויק כג 11] ← לבלוב וגדילה, (חלק באילן) ← **blossoming**, בניס, צאצאים מהוראת הפירות. השי תרגום מליב יט 30. מגילת המקדש עמי ס: וכול תנופותמה וכול בכור[ותמה הזכרים. טל ג סו **Late SA**, שורש. הצצה, בעירה, **looking, burning** [פלורנטין, ספר הכינוס 10]

אפעל עבר: ואנף - ויק ח 27. עתיד: וינף - במ ח 11. מקור: מנפה - ויק י 15. **אתפעל** עבר: דאתנף - שמ כט 27 (=המליץ 533) וכן הוא בשמ לה A 22, אבל ניש שם פעיל: ināf, ואכן VMJECB דאנף. **פלפל** עבר: נפנפת (נסתרת) - Cow 845. עתיד ינפנף - בר א 20 (E). בינוני: מנפנף - ת"מ 50א. **אנוף** qittūl - ויק י 15 B. **אנופה** אנופתה (נסמך) - שמ כט E 17. **אנופו** - ויק י 15 V. **אנפה** - ויק כג N 17. נוף - בר א 11. **תנופה** - ויק כג E 12 (עברית). **תנאפה** - במ ו 20 N.

אפעל¹ הניף הגביה כלי לשם חציבה, כריתה, קציר **to lift** הלא חרברך אן הנפת עליו וחללתנה כי חרברך אם הנפת עליו ותחללהו **for if you raise your tool upon it you profane it** - שמ כ 21 (מילית התנאי אינה במקור ואינה אלא בל והיא כנראה דיוק פרשני-תחבירי. *The conjunction is an interpretative addition*). ותבני תמן... מדבחה אבנים לא תניף עליהון ברזל (B תאנף, נ תגיז) ובנית שם... מזבח אבנים לא תניף עליהם ברזל - דב ה 1א. ומגל לא תניף על קאמת עברך VCB (JE תגיז) וחרמש לא תניף על קאמת רעז - דב כג 26. **2 הגביה** מעשה פולחן **to wave (cultic act)** ויהב ית כלה על כפי אהרן... ואנף יתון אנפו לקדם יהוה... וינף אתם תנופה לפני יהוה he placed all these on the palms of Aaron..., and waved them as a wave offering before the Lord - ויק ח 27. וינף אהרן ית לואי אנפו לקדם יהוה - במ ח 11. ונסב משה ית ניה ואנפה אנפו ויקח משה את החזה וינפהו תנופה - ויק ח 29. וינף ית עומרה לקדם

למשה **lawgiver epithet of Moses** טובה אמר לה שלם עליך נומיקה דאנה עתיד למוקרך האל אמר לו: "שלום עליך המחוקק, אשר אני עתיד לכבדך" **I am about to honor you peace to you, O Lawgiver, I am an observer among all the peoples** וזעק שמה עבדה... ונומיקה דלה... ונומיקה דעלמה הודעת יתן דו פרד הוי מי שניבאו אלוהים... וקרא שמו העבד... והמחוקק שלו... מחוקק העולם, הודעת כי הוא (האל) יחיד - ת"מ 294ב. **שומר התורה law observer** אם שמק תשמקון בקלי... ותהונו לי נומיקה מכל עממיה B אם שמעו תשמעו בקלי... והייתם לי שומרי החוק מכל העמים **if you will obey Me, you shall be My law observer among all the peoples** - שמ ט 5 [בספרות אבות הנכסייה **σομακός** הוא שומר מסור של התורה. G.W.H. Lampe, *A Patristic Greek Lexicon*, [Oxford 1961, s.v.]

נון¹ דג **fish** "איי וישלטון בנוניא דימא - נבר א 26. **סואי** והווריש על נוני דימא - בר א 28. טלשיר 110] **קל נתרבה** **to multiply intrans.** ויננין לסגוי בגו ארעה C וידגו לרב בקרב הארץ and let them grow into a multitude in the midst of the earth - בר מח 16 [גזור מן נוף. המליץ 444: וינון. ס אתנון - LS 421a]

נון ש"ע ז n. m. **זג** אם ית כל נוני ימה יתכנש לון VCB אם את כל דגי היס יאסף להם Or shall all the fish of the sea be gathered together for them? - במ יא 22 (=המליץ 444). דכר ונקבה בהמתה קמצה רמסה נוני ימה - ת"מ 154ב (ע"פ דב 18 - לענין עבודה זרה).

נוני ש"ע נ n. f. **דגה fish** וישלטון בנונית ימה וירדו בדגת היס **let them have dominion over the fish of the sea** - בר א 26. ואימתכון ודהלתכון יי על כל חית ארעה... ובכל נונית ימה ומראכס וחתתכס יהיה על כל חית הארץ... ובכל דגי היס - בר ט 2. ונוניתה דבנהרה תמות והדגה אשר ביאר תמות - שמ ז 18. ונוניתה דבנהרה מיתת - שמ ז 21.

נון² non שם פרטי *pr. n.* **נון** ש"פ לשבט אפרים יהושע בר נון - במ יג 8. ובחר כן אתקדם יהושע בר נון ונשק צלמה - ת"מ 259א.

[†] **נוס** בריחה **escape** [מן נעברית H]

† wave offering תנופה *n. f.* שׂע נ n. f. **†** ונתקדש ית ניח אנופתה E וקדשת את חזה התנופה you shall consecrate the breast of the wave offering - שמ כט 27. וית ניח אנופתה E - ויק כ 14 וכך הוא B במ יח 18. עומר אנופתה E - ויק כג 15.

† אנופו שׂע נ *n. f.* **†** תנופה **wave offering** ייתון לאנופו אנופו לקדם יהוה V - ויק י 15. ונתקדש ית ניח אנופתה C - שמ כט 27. עומר אנופתה B - ויק כג 15 [ו ראשונה נקוד עליה].

† אנופה שׂע נ *n. f.* **†** תנופה **wave offering** ביום דאנפתכון ית עומרה A (M הנפתכון) ביום הניפכם את העמר - ויק כג 12. מן מדוריכו תיתון לחם אנופה N - ויק כג 17. ותנף יתון אנופה N - שמ כט 24. למנפה יתון אנופה E - ויק ז 30. לחם אנופה תרתין חלין N - ויק כג 17. וינף כהנה... אנופה B - ויק כג 20.

נוף שׂיק ז *n. m.* **1** **ענף branch, offshoot** ברד... משלי שרשין ומערטלאי נופין ברד... "there may be שורשים ומערטל ענפים hail..." (Ex 11:22), uprooting roots and stripping branches ת"מ 335 [זביח העי 3]. לוד מקימה עקריה ומרביה נופים אבל היא (האדמה) מעמידה שורשים ומגדלת ענפים - ת"מ 273. תיר ארעה יאר עסב מזרעה נוף A let the earth ועש מזרע זרע נוף ת"מ sprout vegetation: plants seeding offshoots א 11. **2** **סוף** בהשאלה **end fig.** אקר לית לחילה נוף לית לשלטנה דו אקר לעלמה שורש (=ראשית) אין לכוחו וענפים (=סוף) אין לממשלתו His power has no roots no offshoots (=beginning), his sovereignty has no offshoots (=end) - ת"מ 10. יעקב נוף וארש ריש ונוף מן אבהו ובנים מן נח ארשה ועד תהבה נופה יעקב (הוא) ענף ושורש, ראש וסוף מאבות ובנים. ראשיתו בנח וסופו עד התהב - ת"מ 243. **3** **צאצאים offspring, progeny** ועננה ואשתה נגידין קדמך ונופיה דמנך עבידין סבולך והענן והאש מנחים לפניך (על יוסף) וצאצאיך נעשו נושאיך (בצאתם ממצרים) the cloud and the fire lead in front of you and your progeny become your bearers (Joseph) 53. ודבכו אשוי בינך ובין אתאה ובין נופך ובין נופה A (E) ואיבה אשית בינך ובין האשה I will put enmity between you and the woman, and between you and her offspring and hers - בר ג 15. הלא שבה לי אללה נוף חורן חליפת הבל A (E) זרע אחר תחת

יהוה לרחותכון מבתר שבתה ינפנה כהנה והניף את העמר... ממחרת השבת יניפנו הכהן - ויק כג 11 (=המליץ 533)

† מנפה ינדון למנפה אנופו לקדם יהוה - ויק י 15. למנפה יתה אנופו - ויק ז 30.

† אַתְּפַעַל הוּנַף **waved** ונתקדש ית ניח אנופתה וית שהק ארמותה דאתנף ודאתרם מדכר אשלמיה וקדשת את חזה התנופה... אשר הונף ואשר הורם you shall consecrate the breast of the wave offering, and the thigh of the priests' portion, which is waved, and which is offered from the ram of ordination - שמ כט 27. כל דרעי לב ינדי קטעלה וקודש... וכל דאתנף אנופו A (נייא דאנף) כל נדיב לב הביא חח ונוס... וכל אשר הונף והנהי"מ וייש: הניף) תנופת זהב ליהוה- שמ לה 22 (תפס סביל כמו בשמ כט 27 uwwānāf, אעיפ שכאן הקריאה פעיל *as passive, although the pronunciation [is active].*

† נפנפל 1 טס to fly וקמץ ינפנף על ארעה (E)A ועוף יעופף על הארץ let birds fly above the earth - בר א 20. **2** **סוכן** אגב טיסה **protect** עננה ואשתה ורוח קדשה אחד נגד ואחד מניר ואחד מנפנף הענן והאש ורוח הקודש, אחד מנחה ואחד מאיר ואחד סוכן the cloud, the fire and the holy spirit, one leading, one illuminating and one protecting ת"מ 450 [זביח העי 5. השי וטלית המנפפת = מאהילה מש אהלת ח ה]. ואהן שבתה כוכב עליל ברקיע הבסרן מנפנף... ופסחתי עליכם ולא יהיה בכם נגף וזו השבת כוכב מהלך ברקיע הבסורה סוככת... "ופסחתי עליכם..." (שמ יב 13) - אברהם הדני (Cow 152). **3** **הציץ to gaze** וענן הרצון עליו מנפנף... סיני קל רב עליון השקף the cloud of favor gazes upon them...., Sinai looks down to them - אברהם עליה (Cow 639). וישמר חיי תלימך... וכל טוב לה יסמך דחסדיכון נפנפת - Cow 844,845. **4** **ציצית tassel flower** shaped? ויעבדון להון מנפנפן m₃ ועשו להם ציציות ויעבדון להון מנפנפן m₃ ועשו להם (כלומר פרחים: עי האנציקלופדיה המקראית בערך).

† אנוף שׂע ז *n. m.* **†** תנופה **wave offering** שהקה דארמותה וניחה דאנופתה... ינדון למנפה אנוף B שוק התרומה וחה התנופה... יביאו להניף תנופה וחה התנופה... יביאו להניף תנופה וחה התנופה offered and the breast that is waved they shall bring... to offer a wave offering - ויק י 15 (אגב הכללת התחילית בשורש. *The preformative is included in the root.*)

שמ יד 20 (המלץ 560: ועניר). ואנירו ברקיה למשה והאירו הברקים למשה - מ טו 115. תשבחתה למלכה רבה דכן אניר לעבראי בכתבותהילה למלך הגדול שכן האיר לעברים בספרם ānār - מ כד 5-6. שומיה אמרין ככן על אלהי נבר לא אנירנן ולה לא רבינן השמים אומרם: על אלוהי נכר לא הארנו ואתו לא גידלנו - תי"מ 210. יניר יהוה רחותה לידך יאר יהוה פניו אליך - במ ו 25. מלקבל אפי מנהרתה ינירון שבעתת בוצינייה - במ ח 2. ומניר לכל עלמה - ע"ד ז 9. ועבד בד דמי שמש... ויהב לגו שמשה עצוץ דדהב מניר... ועשה בתוך ארבע הדמויות תבנית שמש... ונתן לתוך השמש גביע זהב מאיר - אס 46.

חנורה עברית H **מנורה** lampstand ומזבחה עלתה והמנורה ומזבח דהבה ו burnt offering, the lampstand and the golden altar - תי"מ 111א (ק: מנהרתה). לשנתת קניה דנפקים מן מנורתה B - שמ לו 19. קבל אפי מנורתה... ודן עובד מנורתה... כן עבד ית מנורתה A - במ ח 3-4.

נור ש"ע ז n. m. 1 **אש** fire לא תבערון נור בכל מדוריכון לא תבעירו אש בכל מושבתיכם you shall kindle no fire in all your habitations on the Sabbath day - שמ לה 3. אן יהי במשכה כבית נור כי יהיה בעורו מכות אש - ויק יג 24. ופסיליון תוקדון בנור - דב ז 5. וטורה יקד בנורה - דבה 19. כל דיתותר מנון... נורה תיכלנה כל הנותר מהם (מן הזבח), האש תוכלנו - תי"מ 289. ונסכה נמרוד ורמתה לנורה ולקחו נמרוד והשליכו לאש (את אברהם) - אס 10. **2 אור** light והוה קבול עשוש בחזות מצראי תלתה יומין לא עמו בה נור והיה חושך ואפלה בעיני המצרים; שלושה ימים לא ראו בו אור there was intense darkness to the sight of the Egyptians; they saw no light for three days תי"מ 37. נתן אפרשו מוזף לן נור ניתן פסקה 151. מוסיפה לנו אור - תי"מ 155. ומן חשך פנותה לנור אימנותה ומחושך פנותה אל אור האמונה - ע"ש ד 25. ולכל ברי ישראל הוה נור במדוריהון EA (VCB נהר) ...היה אור במושבותם - שמ י 23. משח זית זכיר כתית לנור E שמן זית זך כתית למאור clear oil of beaten olives for lighting - שמ כז 20.

נורין ש"ע ז n. m. pl. tant. **צהרים** noon הלא עמי ייכלון גבריה בנורין *m₂ כי עמי יאכלו האנשים בצהרים to lighten the night ויאיר את הלילה (the cloud) illuminated the night

הבל - בר ד 25. אן לי לא יהבת נוף A - בר טו 3. ואסגי ית נוףך ככוכבי שומיה B והרביתי את זרעך ככוכבי השמים I will multiply your descendants as the stars of heaven - בר כו 4. וגבר דידמך עם אתה אדמכת נוףשכבת זרע - תי"מ 158 (מביא את ויק יט 20 אבל בתה"ש שלפנינו זרע). **4 חלק** מעניין ההסתעפות portion ורב[ת] סבלות בנימים מסבלות כלון חמש נופין A ותרב משאת בנימים ממשאת כלם חמש ידות Benjamin's portion was five times as much as any of theirs - בר מג 34 (בר מז 24: ניצונין - ניצונים). **תנופה** ש"ע נ n. f. (עברית) **תנופה** wave offering ותעבדון ביום תנופתכון ית עומרה E - ויק כג 12.

תנאפה ש"ע נ n. f. (שיבוש של תנופה?) **תנופה** wave offering וינף יתון כהנה תנאפה N - במ ו 20.

נוף² חזר return [> نَاب לשון מחזור - [? Barthélemy 853

אפענל חזר to return intrans. **אן תעבד** לי ית ממללה הדה עזר אניף ארעה עניך A אם תעשה לי את הדבר הזה אשובה ארעה צאנך If you will do this thing for me, I will again pasture and keep your flocks - בר ל 31 (גיליון Gloss). הונף כספי A הושב כספי my money has been returned - בר מב 28 (הצורה מושפעת מן העברית. [Hebraizing form].

נוף³ ש"פ pr. n. (place) שנמטה האות הראשונה שנתפסה תוית היחס ע"ע לנוף Elision of l from lnwpp (q. v.), being taken as prefix, see lnwpp.

נוף ש"פ **באר** ? well על כן שם מדינתה נוף [שבע] A על כן שם העיר באר [שבע] - בר כו 33 [תרגום השם הפרטי Transl. of the name].

נור אש fire [א"י שביבין די נור = גיצי אש - נ בר טו 17 (מן דנ ג 22). **סוא"י** נור ונופרי - בר יט 24, אור light [נתמגו עם נה"ר (ע"ע), שנעשה ע"י מפני איבוד הגרונות. מעיקרו נור = אש אבל הוראת אש שלו מקויימת בא"י שמש עלמה תניר... ועל חש[ו]כה תניר - 4Q541 (DSSU, p. 144). זביח תי"מ 37. הע" 3. ע"ע נור. Originally with the sense 'fire', merged with nhr (q. v.) due to the loss of the gutturals; [hence the sense 'light']

אפענל האיר to lighten the night ויאיר את הלילה (the cloud) illuminated the night

בפניה - במ יב 14 [פירוש Int].

אפעל 1 גער rebuke to אל האור אנוף בלעם אל האור נוף בבלעם Balaam - אס 17. וחסלך תנוף באפי תותב צריך וחלילה לך מלנוף בפני תושב עני - ע"ד כו 64-63. **2 דחה to reject** ולא תנוף שיאלה ואל תדחה שואל asks - אי 17. ולא בלושיך מזופים ואין מבקשיך נדחים those who seek You are not rejected - ט 26. לא תנופנן בעמל משה אל תדחנו בזכות משה - ע"ד כג 59-60. דומה לו ע"ד כח 21. הידן צריך דאתי בבאו לחסדיך... מנוף אי מתכלי מן טובך איה נצרך שבא בבקשה לחסדיך... נדחה או מנוע מטובך? - אי 44-46. חסל זרעה דאברהם יהי מנוף בעלמה ומטרד מכל אתר חלילה לזרעו של אברהם מלהיות נדחה בעולם ומגורש מכל מקום - ת"מ 144. ולא תנוף ארעה יתכון M₂* ולא תקיא הארץ אתכם - ויק כ 22.

אָתְפַּעַל ננוף to be rebuked ותתנוף וכלה לך כלי תגונה ותנוף והכול מנוע ממך you may be reviled and rejected and everything may be withheld from you - ת"מ 136. חסלך אה איקר תתעבד מזניף חלילה לך, הוי הכבוד, מלהיות נוף - ת"מ 137.

מוף ואבוא [מז] ינוף באפיה m₄ - במ יב 14 (מן אונקלוס: מיוף).

נופו ש"ע n. f. ג **גער rebuke** לא תתוכח במלים... ולא בנזפו אינך מוכח לא במלים... ולא בניפה - nor by rejection - ת"מ 278.

נזק פגיעה, נזק harm [מן אונקלוס O]

אפעל פגע to harm דינוק בגברה הון ובאתה קטל יתקטל M₂*הנגע באיש הזה ובאשתו מות יומת whoever harms this man or his wife shall die to death - בר כו 11. כמה דלא [אנו]קנך m כאשר לא נגענוך - בר כו 29.

נזר הקדשה, פרישה **vow, abstinence** [א"י למתנורה קדם י"י - נ במו 1]

אפעל עתיד: יור - במ ו 3 M₂*[מן העברית]. **אָתְפַּעַל** עבר: אתנור - אס 2. עתיד: ויתנור - במ ו 12. ינור - במ ו 3. ויתנורו - ויק כב 2 (המליץ 529: ויתנורו). מקור: מתנורה - במ ו 2. **אתנורו** אתנורותה (+נסתר) - במ ו 6. **מנזר** - במ ו 2 M₁*. **נזיר** - במ ו 2. **נזירו** - במ ו 6 VA. **נזר** נזרה (+נסתר) - במ ו 13 (=המליץ 529).

אפעל התנזר to abstain מן חמר ורעט יזר

נוש חולשה weakness [בן-גוון של נשש (ע"ע) [Var. of n88, q. v.]

קל נחלש to become weak לא אכל ולא שתה... ולא נש פגרה (משה) לא אכל ולא שתה... ולא נחלש גופו (Moses) did not eat or drink..., nevertheless his body did not grow weak - ת"מ 107.

אָתְפַּעַל נחלש to become weak צלו כדו ליהוה ואסטו ערבה הון דאנה מנה אעיש וגוייתי מנשה התפללו נא ליהוה והסירו את הערב הזה שאני ממנו מיואש וגוייתי חלושה pray to the Lord and remove these flies, because of which I am in despair, so that my body became weak - ת"מ 34.

ניוש ש"ת qātōl **חלש weak** תפני קנומך מן בישתה... ותהי ניוש וליתך יכל תאסי גרצך תפנה עצמך מן הרעות... פן תהיה חלש ולא תוכל לרפא את עצמך turn yourself away from evil... (lest) you be weak and unable to heal yourself - ת"מ 142.

ניוש ש"ע qitūl **חולשה weakness** זכנה תליתה זכנה דכלולה כל מה אתעבד בתריה... והן הוה תמן ניוש בחילה כלה אביד בשעתה הזמן השלישי (שברא האל) הוא זמן ההשלמה כל מה שנעשה בשני הזמנים האחרים... ואם הייתה שם חולשה בכוחו הכול אבד מיד the third season (of the creation) is the season of perfection of what has been done in the (previous) two..., if any weakness should be in its power, all would perish immediately - ת"מ 272. והות ארעה בקנאה וימיה עכירין ושמשה אשנתה וזערה בניושה ודחל אדם והייתה הארץ ככעס והימים עכורים והשמש לוקה והירח בחולשה ופחד אדם - אס 2.

נזף גערה; הרחקה וגירוש **rebuke, rejection** [א"י ואבוא נזפה נוף בה - ואביה ירק ירק בפניה - נ במו 14]

קל עבר: נסף - ת"מ 278. עתיד: ינוף - במ יב 14 m₄. **אפעל** עבר: אנוף - אס 17. עתיד: תנוף (נוכח) - tanzaf - ע"ד כו 63. בינוני פעול: מנוף manzaf - אי 46. **אָתְפַּעַל** עתיד: ותתנוף - ת"מ 136. בינוני: מנוף - ת"מ 144. **מוף** - במ יב 14 m₄. **נזפו** - ת"מ 278.

קל גער rebuke to כלי וטמי וכלה נסף לך ומקלל יתך נע ונד (אתה) והכול גוער בך ומקלל אותך you are withheld and isolated and cursed you and everyone rebukes you and curses you - ת"מ 278. ואבוא [מז] ינוף באפיה m₄ ואביה ירק ירק

זורה - במו 12. ביום מלוי יומי נזרה - במו 13.

נח nā šm פרטי pr. n.

נח ש"פ אליו תולדת נח נח גבר זכאי ושלם היה בדדיו אלה תולדת נח נח איש צדיק ותמים היה בדרתיו את האלהים התהלך נח - בר ו 9. ואתחזי על אתרה סימן ודחל נח ונראה במקום סימן ופחד נח - אס 6.

נחבי nābbi ש"פ פרטי pr. n.

נחבי ש"פ לשבט נפתלי נחבי בר ופסי - במו יג 14.

נחור nā'or ש"פ פרטי pr. n.

נחור ש"פ ואקעים שרוג... ואולד ית נחור - בר יא 22. ומלאכי נחור אתו ליד אברהם ושליחי נחור באו אל אברהם - אס 62.

נחח delight [מן העברית H]

ניחח ש"פ ע 2 n. m. ניחח delight וית כל תרבה יסטי... ויעוד כהנה למדבחה לריח ניחח ליהוה C (ני"א ריחו, רעוה) ואת כל חלבה יסיר... והקטיר הכהן המזבחה לריח ניחח ליהוה and the priest shall ...shall remove all its fat, turn it into smoke on the altar, for a pleasing odor to the Lord - ויק ד 31.

נחיר אף, חלק בפנים nose [א"י הוון ציפוראי מתבעיין והוון יביון סיפליני על נחיריון ולא מתחמין - היו אנשי ציפורי מתבקשים (לרשות) והיו נותנים איספגנית על פניהם ואינם ניכרים - ירוש סוטה כג ע"ג] ניר ש"פ ע 2 n. m. אף nose ושויית קודשה על נירה ושעיריה על אדה A ואשים הנום על אפה והצמידים על ידיה I put the ring on her nose and the bracelets on her arms - בר כד 47.

נחל אחוזה possession [מן העברית. עיקרו במובאות מן התורה. ע"ע סחן. H, mainly in quotations from the Torah.]

נחלה ש"פ ע 2 n. f. אחוזה possession דאנון לא אודעקו גוי קדוש ולא בכור ולא נחלה שהם (האומות) לא נקרו "גוי קדוש" ולא "בכור" they (the nations) have not been "נחלה" nor called "holy people", nor "firstborn", nor "possession" (Dt 4:20) - ת"מ 234. אמיר בנביו רבה בהר נחלתך ומהי נחלתה ישראל הוא

he shall abstain from wine ויזיר *M₂ מיין ושכר ויזיר and any other intoxicant - במו 3.

אִתְפַּעַל פּרש abstain to ובתר קטלה דהבל אתגור ק שתה ובתר חכם אתתה ואולד ית שת ואחרי רצח הבל פרש (אדם מחוה) מאה שנים ואחר ידע את אשתו ואוליד את שת after the murder of Abel, (Adam) separated himself (From Eve) for a hundred years, afterwards he knew his wife, and Seth was born - אס 2. מן חמר ורעט יתגור NMECB (J ינור) - במו 3. 2 התגור oneself to ויתגור ליהוה ית יומי נזרה (*M₂ וינור) והזיר he will consecrate himself ליהוה את ימי נזרו ויתגור ליהוה ית יומי נזרה - במו 3. 12 עפוף לא יעבר על רישה עד מלוי יומיה דיתגור תער לא יעבר על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר - במו 5. ויתגורון מקדשי בני ישראל ולא יחלון ית שם קדשי - ויק כב 2.

מתגורה גבר אי אתה אן יפרש לנדר נדר למתגורה ליהוה (*M₁ למנזרה) C (מנזרה) איש או אשה כי יפלא לנדר נדר ליהוה ליהוה - במו 2.

אִתְנַזְרו ש"פ ע 2 n. f. פרישה consecration כל יומי אתגורותה ליהוה על נפש מית לא ייעל כל ימי הזירו ליהוה על נפש מת לא יבוא all the days of his consecration to the Lord he shall not go near a dead body - במו 6. כל יומי אתגורותה *M₁ כל ימי נזרו - במו 13.

נזיר ש"פ ע 2 n. m. 1 נזיר, פרוש consecrated ודה תורות נזירה consecrated - במו 13. ויספר נזירה תרח משכן זימונה - במו 18. 2 מוכתר crowned one לריש יוסף ולקדקד נזיר אחיו V. (ני"א כליל) may they rest ולקדקד נזיר אחיו on the head of Joseph, on the brow of the crowned among his brothers - בר מט 26 (=המליץ 529).

נזירו ש"פ ע 2 n. f. פרישה abstinence כל יומי נזירותה ליהוה על נפש מית לא ייעל VA כל ימי הזירו... all the days of his consecration - במו 6. נדר דנזירו *M₁ נדר נזיר - במו 2.

נזר ש"פ ע 2 n. m. 1 כתר, נזר crown הלא נזר אלה על רישה נזר crown הלא על רישה - במו 7. ויסב ית סער ריש נזרה ויתן על אשתה - במו 9. 2 פרישות consecration כל יומי נזרה קדיש הוא הלא הוא יומי נזרה ליהוה ית יומי to the Lord - במו 8. ויתגור ליהוה ית יומי

נחל² - נחם

נחל חנוכיה ש"פ מצפון חמת נחל חנוכיה (נסב הגבול) מצפון לחמת (שעל) נחל אנטיוכיה - אס 19ב.

נחל יבקה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע יבק]

נחל יבקה ש"פ נחל יבקה וקורי טברה נחל היבק ועיר ההר - דב ב 37. קעם עם יעקב לגו נחל יבקה עמד ליעקב בנחל היבק - מ ה 73-74.

נחל מצרים שם מקום *pr. n. (place)*

נחל מצרים ש"פ וסאר תחומה מעצמונה עד נחל מצרים - במ לד 5.

נחלאל nēllī'āl שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע פלגין]

נחאל ש"פ וממתנה נחאל ומנחאלל במות - במ כא 19.

נחם נחמה, חרטה **comfort; regret** [א"י נחם יתרון ומלל על לבניהון מלין דשלם - נ בר נ 21. **סוא"י** נחמו לטורא דברתה דציון - ישע י 32. מתרגם [παράκαλεῖτε] ← רחמים, מחילה, **mercy forgiveness**

פעל עבר: נחם - בר נ 21. עתיד: ינחמן (+מדברים) - בר ה 29. מקור: מנחמתה (+נסתר) - בר לו 35. **אפעל** עבר: ונחם - בר נ VMEB 21. **אָתפּעל** עבר: ואתנחם - בר ו 6. עתיד: יתנחם - ת"מ 244. ינחם - שמ יג 17 VC (=המליץ 520). ציווי: ואתנחם wit'nām - מ יח 20. ונחם - שמ לב 12. בינוני: מתנחם - ת"מ 291. מקור: מתנחמה - בר לו 35. **אנחמו** - ת"מ 296. **נחום** qitūl - ת"מ 302. **נחמה** - ת"מ 227.

פּענל נחם **to console** ונחם יתון ומלל עם לבון C וינחם אתם וידבר אל לבם he consoled them and comforted them - בר נ 21. דן ינחמן this one shall ממעשינו bring us relief from our deeds - בר ה 29.

מנחמה וקעמו כל בניו... למנחמאתה ויקומו כל בניו... לנחמו - בר לו 35.

אפעל נחם **to console** ונחם יתון ומלל עם לבון וינחם אתם וידבר אל לבם - בר נ 21. אדם אמרה כד אתקטל הבל אנחמה מרה אדם אמרו ("אל אמונה" - דב לב 4) כאשר נרצח הבל, ניחמו האדון ("God of Adam said it (Dt 32:4) when Abel was killed; faithfulness" - the Master consoled him - ת"מ 191.

אָתפּענל 1 התנחם **to be consoled** ומיתת ברת שוע... ונחם יהודה (EO ואתנחם) וינחם

נחלתה הך דאמר חבל נחלתו נאמר כנבואה (שירת הים) "בהר נחלתך" (שמ טו 17) ומהי נחלתו? ישראל הוא נחלתו, כמו שנאמר "חבל נחלתו" (דב לב 9) - ת"מ 97א. ובדומה לאלה ת"מ 171ב, 229ב, 231א, 283א. אף בפיט: הר הנחלה והשכינה - ע"ש ה 17 (ועברית).

נחילה ש"ע נ *n. f.* **אחזה** **possession** נחילת עם A אחזת עולם everlasting possession - בר מח 4.

נחל ² זרם מים **brook** [א"י ועברו ית נחלה דזרד - נ במ ב 13. **סוא"י** נחל סגולא - במ יג 6]

נחל ש"ע ז *n. m.* **זרם מים** **brook** ארע נחלי מים a land of brooks of water - דב ח 7 (=המליץ 524). וחפרו עבדי יצחק בנחלה ויחפרו עבדי יצק בנחל - בר כו 19. ויקדלון תמן ית עגלתה בנחלה וערפו שם את העגלה בנחל - דב כא 4. וערבי נחל - ויק כג 40.

נחל אנכלה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע אנכל, נחל אתכלה]

נחל אנכלה ש"פ ואתו עד נחל אנכלה (C נכלה) ויבואו עד נחל אשכול - במ יג 23. לאתרה ההוא קרו נחל אנכלה (C נכלה) - במ יג 24.

נחל ארנן שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע מיישר מגיבה]

נחל ארנן ש"פ מנחל ארנן עד טור חרמון - דב ג 8. מן ערער דעל ספת נחל ארנן - דב ד 48.

נחל אתכלה שם מקום *pr. n. (place)* [מן אונקלוס O. ע"ע אתכל, נחל אנכלה]

נחל אתכלה ש"פ ואתו עד נחל אתכלה *M₁B ויבואו עד נחל אשכול - במ יג 23. לאתרה ההוא קרו נחל אתכלה *M₂ - במ יג 24.

נחל גרר שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע גרר]
נחל גרר ש"פ ואזל מתמן יצחק ושרה בנחל גרר - בר כו 17.

נחל זרד שם מקום *pr. n. (place)*
נחל זרד ש"פ מתמן נטלו ושרו בנחל זרד - במ כא 12.

נחל חנוכיה שם מקום *pr. n. (place)*

לכל הדורות - ת"מ 173א. **2 נקמה** revenge יום נקם מכל חיביה ויום שלם לכל טביה יום עמידותה לכל ברנשיה יום אנחמותה לכל בישיה יום הנקם מכל הרשעים ויום שלם לכל הטובים יום תחיית המתים לכל בני האדם יום הנקמה לכל הרעים day of vengeance from all the wicked, day of requittal for all the good, Day of resurrection for all men, day of revenge for all the corrupt - ת"מ 236 [ראה זבי"ח שם].

נחום ש"ע n. m. qittūl ת"מ **מחילה** pardon איי לדר אתי בה חסיכה לית לגוה נאר ולא נחום חובה מתעמי איי לדר שאת חסרה בו (האות ק). אין בו אור ולא מחילת חטא נראית woe to the generation from which you are withheld (the letter Qoph); there is no light in it nor pardon - ת"מ 302ב.

נחמה ש"ע n. f. **1 חזרה** repentance ותנחם ולית ינהך נחמה ותינחם ולא תועילך נחמה when you repent, repentance will not avail you - ת"מ 227א. **2 נחמה** consolation אתי עבידה נחמה את עושה נחמה (האות ט) - ת"מ 294א.

נחש¹ נחוש וכישוף **divination, sorcery** [א"י] ולא תהוון נטורי נחשו = לא נחשו - נ ויק יט 26. **סווא** נחשו - LSP 122a

פעל נחש, כישף, נחש **to practise divination, sorcery** you shall ולא תנחשו ולא תענון **divination** or soothsaying - ויק יט 26. לא יתשקע בך... מערש מנחש מכסף - דב יח 10. מלי מענניה מנחשיה חרשיה קסמיה... כל אילן דכי קנומך מנון דברי המעוננים, המנחשים, המכשפים, הקוסמים... כל אלה, טהר עצמך מהם - ת"מ 154א [עי' דב יח 10]

נחש ש"ע n. m. qittūl **נחש** **divination** ולא אזל כזבן בזבן לזימון נחושיה VN ולא הלך כפעם בפעם לקראת נחשים, Balaam... did not, as on previous occasions, go in search of divination, - במ כד 1. הלא לא נחוש ביעקב ולא קסם בישראל V כי לא נחש ביעקב - במ כג 23.

נחש ש"ע n. m. **נחש** **divination** הלא לא נחש ביעקב ולא קסם בישראל כי לא נחש there is no קסם בישראל - במ כג 23. לזימון נחשיה C לקראת נחשים - במ כד 1.

נחש ש"ע n. m. **נחש** **divination** לזימון נחשיה JBA לקראת נחשים - במ כד 1.

יהודה Shua's daughter died...; and when Judah was consoled - בר נח 12. ואנחם יצחק בתר אמה (MCB ואתנחם) - בר כד 67. **2 התחרט** to regret ואתנחם יהוה הלא עבד ית האדם Lord regretted that He had made man - בר ו 6. הלא אתנחמת כד עבדתון - בר ו 7. לא תוננו במלל ולא בעובד עד לא ינחם על מה שבק ולא יתעב מד לידה אתא "לא תוננו" (את הגר - דב כג 17) לא בדיבור ולא במעשה כדי שלא יתחרט על מה שעזב ולא יתעב את מה שבא לידו - ת"מ 156א. עזר מן תקוף רגוך ואנחם על בישתה לעמך (B ואתרחם) שוב מחרון אפך והנחם על הרעה לעמך - שמ לב 12. **3 חזר בו** to repent ותנחם ולית ינהך נחמה ותינחם ולא תועילך הנחמה repentance, when you repent, repentance will not avail you - ת"מ 227א. **4 ריחם** הוראה יוצאת מן דב לב 36, המוכא בת"מ 243א, 244א, שם נתפס "יעל עבדיו יתנחם" = ירחם, כתרנומו. **to have compassion, mercy** היתנחם היתהב יקום ויהוה יתנחם the Taheb יקום ויהוה יתנחם will arise, and the Lord will have compassion - ת"מ 244ב. במה ארחמנון במה דן אנחם עליון למה ארחמם, למה זה אינחם עליהם - ת"מ 241א. ייתי בשלם תהבה וינחם יהוה ויגלי רחותה בוא בשלום היתהב וירחם יהוה ויגלה רעותה - ת"מ 43א. מרי אתרחם ואתנחם הך די אמנותך אדוני, רחם והינחם כפי שהוא משפטך - מ יח 20. **5 סלח** to forgive ומרון רצי עליון ומתנחם בטובה עליון ואדונים רוצה בהם וסולח בטובו להם the Lord is favorable towards them and in His goodness forgives them - ת"מ 304א. וכבודה מתחזי... ואלה מתנחם... ורחמיה פריסה ביומה דבה קהלה מתפרק מן חוביה והכבוד נראה... והאלוהים מוחל... והרחמים פרוסים ביום שבו קהלה מתפרקים מן החטאים - ת"מ 291א.

מתנחמה ומעי למתנחמה וימאן להתנחם - בר נח 35.

אנחמו ש"ע n. f. **1 נחמה** **comfort, consolation** אלבשת לזרעך מן רבין איטבו כלה אנחמו הלבשתי את זרעך מתפארת הטוב שכולה נחמה and in His goodness I clad your descendants with the glory of the goodness, which is full of comfort - ת"מ 296א. וידבר... ברישה אתמרת לנח בסור באנחמו וקוממות אלפנה בסור במפוקיתה ואנחמו לכל דריה... שרוה בסרה וחסולה אנחמו "וידבר" (ויק א 1 - התורה) היא ראשונה נאמרה לנח (בבר נח 15) בשורה לנחמה וקיום התורה, בשורה ליציאתו (מן התיבה) ונחמה

נחש² - נחת¹

wā²ət - מ טו 4. מקור: מיחת - בר מד 26. **אפעל** עבר: ואעתו - בר מד 11. עתיד: יעתון - במ א 51. ציווי: אעת - שמ לג 5 A. **אָתפּעל** עבר: אתיעת - בר לט 1. בינוני: מיעת miy'yāt - מ די 78. יחתו ביעתות - שמ לד 29 C. **מחתי** במעתייתה (+נסתר) - שמ לד 29 N. **מיחות** מיות - בר מג 20 MB מיחת מיעת - בר נ 13 A. **נחות** qātōl - תי"מ 252. נעותיה (ר מיוזע) - שמ טו VEC8 (=המליץ 531). **נחת** - בר מג 20 A.

קל, נחת ירד to descend לגביא דלבש קרן אורה כד נעת טעין לוחיה לגביא אשר לבש קרן אור כאשר ירד טעון הלוחות וזהו prophet who wore the ray of light when he descended carrying the tablets - מ די 82. ונעת משה מן טורה וירד משה... - שמ יט 25. וארמית ית עפרה לגו נחלה דנתא מן טורה (VB דנחת, EC דנעת) ואשליך את עפרו אל הנחל היורד מן ההר - דב ט 21. אבק ועפר מן שומיה ינעת עליך EC - דב כח 24. נת לידי ואל תקעם רדה אלי ואל תעמד - בר מה 9. נת אסיד בעמה (V נות, A אעת) רד העד בעם שמ יט 21. חותו לתמן M,C - בר מב 2. סליק אנה אל טור נבא לא תסכון דאנה נחת עד לעלם עולה אני אל הר נבו לא תראוני יורד עד לעולם - תי"מ 258. נחתו בצברה... הך מה דהו כלמיה נעתין בכסרון "ירדו במצולות" (שמ טו 5) כמו שהיו הכינים יורדים בבשרם - תי"מ 355.

קל, ירד to descend אלה דלית לה דמו אעת מגלי שמה האלוהים שאין לו דמות ירד לגלות את שמו who has no image descended to reveal His name - מ ט 31-32. מן שומיה אעת אלה משמי השמים ירד האלוהים - מ ככ 14. ואעת יהוה בעננה EC - במ יא 25. וייעת עליון ברדה וימותון וירד עליהם הברד ומתו - שמ ט 19. וייעתון כל עבדיך אלין ויסגדון לי - שמ יא 8. אנא אעת עמך למצרים (MEBA איעת, N איעות) אנכי ארד עמך מצרימה - בר מו 4. אעת אסיד בעמה A רד העד בעם - שמ יט 21. זל אעת A - שמ יט 24. אחת לותי C (A איעת) - בר מה 9. אלה מכך ואעת האלוהים משפיל ויורד (אל הר סיני) - מ טו 4. דאנה מזודוע ואעת שאני זע ויורד - מ טו 92.

מיחת לא נכל למיעת לא נוכל לרדת - בר מד 26. אולינ למיעת למצרים הלכים להוריד מצרים - בר לו 25.

אפעל הוריד to let down, lower וזורת ואעתת קלתה על אדה ותמהר ותורד כדה על ידה she quickly lowered her jar upon her hand - בר כד 18. וזרוו ואעתו גבר חדה ארעה וימהרו

נחש² בעל חיים וזחל serpent (שאיילה מן העברית, עיי' חוי. H loan. טלשיר 157)

נחש nās² ש"ע ז. **נחש serpent** יי דן נחש סלק אורעיה דן נחש עלי דרך Dan shall be a serpent in the way - בר מט 17. וארמתה ארעה והוה לנחש - שמ ד 3. ושלח יהוה בעמה ית נחשיה יקדיה וישלח יהוה בעם את הנחשים השרפים - במ כא 6. פמה דנחש צנק את פי הנחש סגור - מ ה 67. וזנת מדעיון במלתה דנחשה וזנתה דעתם (של אדם וחיה) בשל דברי הנחש - אס ב2. שחתו אדם וחיה במלתה דנחש דאתא בערימו ומלל גרף "שחתו" (דב כ5) אדם וחיה בדבר הנחש שבא בעורמה ודיבר גידוף - תי"מ 194א.

נחש³ נחושת copper (א"י ותעבד פורפין דנחש = ועשית קרסי נחשת - נ שמ כו 11. **סוא"י** וחולף נחשא יאתא לביי דהב - ישע ס 17)

נחש ש"ע ז. **נחושת copper** ארעה דאבניה ברזל ומטבריה תחפס נחש ארץ אשר אבניה ברזל ומהרריה תחבב נחשת a land whose rocks are iron and from whose hills you can mine copper - דב ח 9. ודה ארמותה דתסכון מן עמון דהב וכסף ונחש - שמ כה 3. ויהון שומיה דעל רישך נחש וארעה דתחתך ברזל - דב כח 23.

נחשון nēššon שם פרטי pr. n. **נחשון** ש"פ נחשון בר עמינדב - במ א 7.

נחשירכך ציד hunter (מן אונקלוס O. ש נחשירא LS 428a. מגילת מלחמת בני אור: יתקרבו לנחשיר גדול - א 10)

נחשירכך ש"ע ז. **ציד hunter** והוה עשו גבר (נחש)ירכך m ויהי עשו איש ציד Esau was a hunter - בר כה 27.

נחת¹ ירידה descent (א"י נחת תחומה לירדנה - נ במ לד 12. **סוא"י** נחת ליופא - יונה א 3)

קל 1 (עיד' עיי' מפני אבדן הגרונית. *Ilw due to the loss of the gutturals*) עבר: נעת nāt - מ די 82. עתיד: ינעת - דב כח 24. ציווי: נת - שמ יט 21 (V נות). נתו - בר מא 2 (V נותו). בינוני: נחת - תי"מ 258. **קל 2** [שורש תנייני מן הידמות הנויין. זבייח עואניש ג/ב 190, 224. *Secondary root by assim. of nun.*] עבר: אעת āt - מ ט 32. עתיד: ייעת yiy'āt - מ די 60 [זבייח עואניש ג/א 54, 110]. ציווי: אעת - שמ יט 21 A. בינוני: ואעת

- tears like the rain descending from the sky
ת"מ 252. אתערמו מיה אתקוממו כבת טמי
נעותיה VEC... כמו נד נאזלים - שמ טו 8.
[nâ:zêlam] בינוני של אזיל - הלך בהוראה ירד. זביח
לשונו טו 78].

†**נחת** ש"ע ז. n. m. **ירידה** descent נעת נעתנן
A ירד ירדנו - בר מג 20.

†**נחת** 2 nât שם פרטי pr. n.

נחת ש"פ ואלין בני רעואל נחת זורח - בר לו 13.

†**נחתום** אופה baker [מן אונקלוס O]

†**נחתום** ש"ע ז. n. m. **אופה** baker ובקנונה
עלאה... עובד [נחתום] m...מעשה אפה
prepared by a baker - בר מ 17. ורגז פרעה על
תרי סריסיו על רב משקאיה ועל רב נת[תומיה]
m - בר מ 2. וחזה רב נחתומיה הלא יהי פשר
M₁* - בר מ 16.

†**נטץ** קפיצה, נתייה bouncing

†**פעל** **ניתר** to leap דלה מסגים מעל רגלי
למנטזה בון על ארעה M₁* אשר לו כרעים
ממעל לרגלי לנתר בהם על הארץ which
legs above their feet, with which to leap on the
earth - ויק יא 21.

†**אפעל** **הקפיץ** to make to leap ואגיו סלבי
מן ימה ואטז למשריתה E ויגז שלוי מן היס
ויטש על המחנה, and made them leap over the camp
[=המליץ 478. התה"ע: فطفر = ניתר].

†**נטח** פגיעה, נגיעה touch, reach [אחיקר 167 :

נטחיה - פוגשים אותו - Cow Pap 245. ע חורש
והטיח בסלע - אהלות יז ב. **סואיי** וקריב ואטח לארנא
- ויגז והכה את הארון - לוקס ז 14 (כ"י C). טל, ספר
בלאו 322].

†**אפעל** **1 הפגיש** to cause to meet שמעו ני

[וא]טעו לי בעפרון בר צהר m שמעוני ופגעו
לי בעפרון בן צהר hear me, and let me meet
Ephron the son of Zohar - בר כג 8 C] וקדמו. הכול
פירשו "היגיוני". **2 פגש** to meet ואעטו בה מלאכי
אלהה A ויפגעו בו מלאכי אלהים the angels of
God met him - בר לב 2. כדי יטענך עשו תלימי
A כי יפגשך עשו אחי - בו לב 18. מן אהן לך כל
אכלסה הדן דאטעת A*M₂ מי לך כל המחנה
הזה אשר פגשתי - בר לג 8. ואטעו ית משה וית

ויורידו איש אמתחתו ארצה - בר מד 11. ובמטל
משכנה יעתון יתה לואיובנסע המשכן יורידו
אתו הלויים (את המשכן) - במ א 51. ויעתון
חכימי קרתה ההיא ית עגלתה לנחל עמיק
והורידו זקני העיר ההיא את העגלה אל נחל
איתן - דב כא 4. אעת סעוך מן עליך הורד עדיך
מעליך - שמ לג 5. אעתו ית אחוכון הורידו את
אחכים - בר מג 7.

†**אָתְפֻּעַל** **1 הורד** to be brought down ויוסף

אתיעת למצרים ויוסף הורד מצרימה Joseph
was brought down to Egypt - בר לו 1. ואתיעת
משכנה והורד המשכן - במ י 17. וכד אתחיתו
עסרתי מליה בתרי לוחיה - ת"מ 174. **2 ירד**
במשמעות הקל (=Qual) to descend ומירה
דאלהותה מיעת מוחי דריה ומזון האלוהות
יורד ומחיה את הדורות food from the Divinity
descends and gives life to the generations - מ יד
78-77.

†**יחחו** ש"ע נ. f. **ירידה** descent כיעתות משה

מטור סיני ותרי לוחי סעדואתה באדה
ביעתותה מן טורה C E) בעיתות... בעיתותה
ברדת משה מטור סיני ושני לוחות העדות בידו
ברדתו מן ההר at Moses' descent from Mount
Sinai bearing the two tablets of the Testimony
at his descent from the mountain - שמ לד 29.

†**מחיותי** (> מיחותי) ש"ע נ. f. **ירידה** descent

מעיותי נעתנן בשרוה לממור מזון E - בר מג
20.

†**מיות** (> מיחות) ש"ע ז. n. m. **ירידה** descent

מיות נעתנן בשרוה לממור מזון MB ירד ירדנו
בתחלה לשבר שבר - בר מג 20.

†**מיחת** ש"ע ז. n. m. **ירידה** descent וקברו יתה

במיעת חקל מכפלתה A ויקברו אתו במורד
שדה המכפלה in the descent of Machpelah
they buried him in the field of Machpelah
- בר נ 13 [אם אינו ט"ס,
הריהו שינוי מכוון]. מיעת נעתנן בשרוה - בר מג
20. במיעתה מן טורה ברדתו מן ההר - שמ לד
29. אבדן מצראי במיעתון בצברה אבדן
המצאים ברדתם במצולות - ת"מ 82.

†**מחתי** ש"ע נ. f. **ירידה** descent ותרי לוחי

סעדואתה באדה במעתיה מן טורה N ושני
לוחות העדות בידו ברדתו מן ההר the two
tablets of the Testimony in his hand at his
descent from the mountain - שמ לד 29.

†**נחות** ש"ע ז במעמד הבינוני n. m. participial qātōl

ירוד descending והוא בכי בדמעין הך מטרה
הנחות מן שומיה והוא בוכה בדמעות כמו
המטר היורד מן השמים he was crying with

נטט - נטל

יעלו עד מאד מלמטה עד לעל כי תשבית המים ידרש מלמעלה עד מטה השתנה טבע כל המים בים סוף היו עולים הד מאוד מלמטה למעלה. אכן טבע המים לשאוף מלמעלה למטה - ת"מ 362. בכל המקומות אמנות מיה ידרש המטה מנוחו ובים סוף שם אתו יעלה מעלה - ת"מ 388. לא תהי דכב לאלה תתעבד מטה ודכבך מלעל לא תהיה אויב לאלוהים. תהיה למטה do not be an enemy to God down and your (otherwise) you will (placed) down and your enemy up - ת"מ 179.

מטוי ש ע ז n. m. **מיטה** bed וסגד ישראל על סקוף המטוי A וישתחוי יקב על ראש המטה - Israel bowed himself upon the head of his bed בר מז 31. ואתקף ישראל וגפס על המטוי A ויתחזק ישראל וישב על המטה - בר מח 2. וכנש רגליו למטויה ואתגוי A ויאסף רגליו אל המטה ייגוע - בר מט 33.

נטל נסיעה, מסע journey |א"י כיוון דנטל... רגלוי למזל - נ בר כח 10. ונטל טכס משרית שבטה דבנוי דראובן - נ במ י 18. באה"ש נתייחדה הוראתו לעניין הנסיעה והוראת הנשיאה נצטמצמה מפני סביל. ברם יש עוד עקבות להוראה זו במלתי יטלי המתרגמת מוט לנשיאת משאות. שאר נטל בוראה זו הוא בשולי כ"י M והוא מן אונקלוס O. The principal meaning of ntl in SA is 'to go forth', while for 'to carry' sbl is mostly used. ntl still means 'to carry' in special expressions (pole) and in O interp.

קל עבר: נטל - במ יא 31 (=המליץ 534). עתיד: ויטל - במ ב 17. ציווי: טלו - דב ב 13. וטלו - במ י 10 ו VNCB. נטלו - המליץ 534 (מן דב ב 24. ליתא). בינוני: דנטל - ויק יא 25 VN (=המליץ 533). נטלון - שמ יד 27 (=המליץ 521). מקור: מטל - במ י 2. **אפעל** עבר: ואתל - שמ טו 22. ואתלו - שמ יט 2. מקור: מטלה - במ י 2 V. ? עבר: אנטל - בר לג 17. עתיד: תנטל - המליץ 517. וינטלון - שמ יד 15 BA. **אטלו** - במ א 51. **טול** - דב כז 9 VB (=המליץ 454). **מטל** במטלון - במ י 34 (=המליץ 521). **מטלה** - ת"מ 251. **מנטל** - למנטלון - שמ יז 1. **נטול** qāṭōl נטולי (ריבוי נסמך) - במ י 21 m. **נטל** - במ יג 23.

קל 1 נסע to go forth ורוח נטל מן עם יהוה ואגיו סלבי מן ימה ורוח נסע... ויגו שלוי מן הים there went forth a wind from the Lord, and it brought quails from the sea - במ יא 31. ברעמסם דבחו ואל סכות נטלו - ת"מ 351. בא' אתקומם משכנה בג' נטלו מטור סיני (ביום) הראשון הוקם המשכן, בשלישי נסעו מהר סיני - אס 16. ויטל אהל מועד ונסע אהל מועד the tent

אהרן קעמים לזימונון m ויפגעו את משה ואת אהרן נצבים לקראתם - שמ ה 20.

מטעה אן תיצר על קריה... לא תחבל ית אילנה למטעה VB (למטחאה) עליו קצוץ... לנדח עליו גרזן - דב כ 19 (ויש נ"א למטעי, שהושפע מן נידח = טעי (ע"ע)).

לאטחו מ"י prep. **לקראת** to the encounter of אזל לאטעות משה M, *לך לקראת משה Go to the encounter with Moses - שמ ד 27. ומצרים נטלים לאטעות A ומצראי נסעים לקראתו - שמ יד 27. ונסב לה ית כל אלין ופסק יתון פסוק ויהב פגר (!) ית קצובה לאטעות עברה M₂ ויקח לו את כל אלה ויבטר אותם בתור ויתן איש את בתרו לקראת רעהו - בר טו 10.

נטט תנועה, זעזוע movement, shock ← חרדה fear (וריאנט של נוט (ונוייד), nwd) < Var. of nwt (q. v.); cf. nws/nšš ויק כו 6. כנגדו אונקלוס: דמניד. ברם יניי ריט יז: שם כהונתו לא ינוט/ שלום בריתו לו תמוט (על פינחס). רבינוביץ: ינוע ע"פ תה צט 1]

אפעל זיעזע, החריד to terrify ותדמכון ולית דינעט N (V דינד) ושכבתם ואין מחריד you shall lie down with no one to terrify - ויק כו 6. ובגבאי מדמכיר ועל ערסאתיך מרטשין אדניך ומנטין שנתך יובחדרי משכביך... (שמ ז 28) יציקו לאוזניך ויחרידו את שנתך - ת"מ 331 (זבי"ח העי 2).

אָתְפַעַל 1 נדד to flee ואתנטת שנתי מן עיני N ואתנדת, ונדת) ותדד שנתי מעיני eyes and sleep fled - בר לא 40 (=המליץ 449). **2 חרד** to be frightened ודנציר באימנו... דמך דלא מתחננט mētānna והמסור לך באמונה... ישן ואינו חרד in his devoted the unfrightened sleeps... faith... ע"ד ד 16-20 (ההגייה זרה. זבי"ח עואניש ג/ב 50).

נט"י נטייה bend |א"י לא תטון בתר שואלי אוב - נ ויק יט 31]

אפעל 1 הטה to bend הטי שבי קלתיך M₂A אמכי, mKC אעתי, M ארכמי) הטי נא כדך let down (lit.: bend) your jar - בר כד 14. **2 נטה** פע"ע to depart intrans. ואטע יהודה מן עם אחיו E (י"א ונעת) ויט יהודה מאת אחיו Judah departed from his brothers - בר לח 1.

מטה ת"פ adv. **למטה** downwards |מן העברית H) התחלפת תשבית כל המים בים סוף היו

בני ישראל מרעמסס B - שמ יב 37. מלל עם בני ישראל וינטלון B דבר עם בני ישראל ויסעו - שמ יד 15. ועל מדבר סין כלם מנטלים - אבישע (Cow 376).

אנטלו שׁיעׁ נ n. f. **נסיעה** journey ובאטלות משכנה יעתון יתה לואי N ובנסע המשכן the setting out of the Tabernacle, the Levites shall take it down - במ א 51.

טול מילית זירו interj. (זביח, המליץ 540) טול ושמע ישראל VB הסכת ושמע ישראל! hear, O Israel! - דב כו 9.

חנטל שׁיעׁ ז n. m. **מסע** journey וענן יהוה עליון אימם במטלון וענן יהוה עליהם יומם בנסעם - במ י 34. ואזל למטליו מדרום ועד בית אל וילך למסעיו... בר יג 3. אליו מטלי בני ישראל אלה מסעי בני ישראל לך ואליו מטליון למפוקיון - במ לג 2. במבחר שלישי דהו מפרנסי חילי פרעה במטליון...מנהיגי חיל פרעה במסעיהם - ת"מ 377.

מנטלה שׁיעׁ נ n. f. **מסע** journey ליתו זבן קרבן ולא זבן מטלה אינו זמן קרבן ולא זמן מסע it is not the time for offering, it is not the time for journey - ת"מ 251.

מנטל שׁיעׁ ז n. m. **מסע** journey ונטלו כל כנשת ברי ישראל... למנטליון A ויסעו... all the congregation of the Israelites moved... to their journeys - שמ יז 1.

נטול שׁיעׁ ז n. m. **נושא** carrier ויטלון קהתהי נטולי מקדשה m (עיבוד של אונקלוס נטלי O. נ"א סבוליי) ונסעו הקהתים נשאי המקדש the Kohathites set out, the carriers of the holy things - במ י 21.

נטל שׁיעׁ ז n. m. **1 מוט** כלי הנשיאה, המוט, נושא את שם המשא. השי מטענה (טעיין). נטלא הוא כלי שאיבה בירוש נדרים נא ע"א. ראה Nöldeke אצל Fränkel pole [66] וסבלו בנטל בתרים ויסעו במוט בשנים 2 על גביהם הם נטלו את המוט - במ יג 23. עבד לך יקיד ושבי יתה על נטלה עשה לך שרוף ושים אתה על המוט - במ כא 8 (המליץ 511: נטאלה. זביח: כלי קיבול). ועבד משה נחש נחשים ושבתה על נטלה ויעש משה נחש נחשת וישמהו על הנס - במ כא 9. **2 משא** ? journey לזבן נטל רגליון E לעת נשיאת רגליהם ללכת - דב לב 35 (לכאורה Apparently, הוא תרגום מיכאני של "תמוט רגלם", [mechanical transl. from mwṭ, taken as 'pole'].

of meeting shall set out - במ ב 17. קומו טול ועברו לכוון ית נחל זרד - דב ב 13. פנו וטולו לכוון VNCB - במ י 10. וארון קיאם יהוה נטל לקדמיון וארון ברית יהוה נוסע לפנייהם - במ י 33. ומצראי נטליון לזימונה ומצרים נסעים לקראתו - שמ יד 27. **2 נשא** to carry [מן] אונקלוס O קומי טולי ית רביה m קומי שאי את הנער arise, carry the lad - בר כא 18. ונטל יעקב ברביותה A וישא יעקב בנעוריו - בר כט 1 [פארפראזה של וישא יעקב רגליו. גם ח הביא את אונקלוס: ונטל]. ונטל ית נשיו וית בניו על גמליה M₁* וישא את נשיו... - בר לא 17. ונטלו ית מירון על חמריון M₄* - בר מב 26. [ו]נטל חולקין מן עם קמיו לידון m וישא משאת מאת פניו אליהם - בר מג 34. ותטלני ממצרים M1* ונשאתני ממצרים - בר מז 30. ונטלו יתה בניו ארע כנען m וישאו אתו בניו ארצה כנען - בר נ 13. ונטלו בקרף בתרים M1* וישאו במוט בשנים - במ יג 23. וכל דנטל מנבילתון VN - ויק יא 25. ודנטל מנבילתון VN - ויק יא 28 [שימוש כן משקפ נטייה פרשנית הקשורה עם אסור העיסוק בנבילה. ע"ע גרף, נדי is used in the sense of 'to carry', in order to avoid the abomination of eating carcasses. ודנטל ית נבילתה N - ויק יא 40 [כניל].

מטל למזעקה כנשתה ולמטל ית משריאתה למקרא העדה ולמסע את המחנות - במ י 2. וחזה ית עגלאתה דשלה יוסף למטל יתה, M₁* וירא את העגלות אשר שלח יוסף לשאת אתו - בר מה 27 [מן אונקלוס O]. למטיל יתה בון M₂* לשאת אתו בהם - שמ לח 7 [מן אונקלוס: למיטל. הוצבה שלא במקומה. O interj. (misplaced)]

אפנעל 1 הסיע to lead ואטל משה ית ישראל מים סוף ויסע משה... from the Red Sea to go פיעי 22. **2 נסע** forth intrans. ויסעו מרפידים Rephidim ואטלו מרפידים A ויסעו - they went forth from Rephidim - שמ יט 2.

מטלה למזעק כנשתה ולמטלה ית משריאתה V למקרא העדה ולמסע את המחנות - במ י 2.

אנתקעל 1 נישא to be carried (לזבן) תנטל (רגליון) לעת תמוט רגלם - המליץ 517 ע"פ דב לב 35. אבל שם רק E: נטל. נתפס תמוט מן מוט (שׁיעׁ) שתרגומו נטל (ועי' להלן) וקת תזל אקדמה מן זל' = מעד]. **2 נסע** journey ויעקב אנטל לסכות ויעקב נסע סכתה Succoth journeyed to - Jacob journeyed to Succoth - דב לב 17. ואנטלו מרפידים B - שמ יט 2. ואנטלו

נטע - נטר

פעל עתיד: תנטר - ויק יט 18 [ס מנטר הוית - בר לא 39]. **אפעל** בינוני פעול: מנטרין mantārēn - מ י 22. **אתפעל** עתיד: אתנטר (נסתר) - ת"מ 134א. ותנטר - דב כג 10. ציווי: אתנטר - בר לא A 29. בינוני: מתנטרים - ת"מ 221א. **אתפעל** ציווי: אתטר - דב יב B 13. **מטר** - בר מ 3. **מטרה** - במ ח 26. דמטרתה admittārtē - ע"ד כד 31. **מטרן** - ת"מ 21א. **נטור** qātōl - ע"ד ד 21 nātor.

קל שמר to keep, guard זה אלי דנטר יתי בתיבותה "זה אל"י (שמ טו 2) אשר שמר אותי בתיבה... "this is my God" (Ex 15:2), who guarded me in the ark the Lord your God will keep with you the covenant אלמה נטרו גזיראתה צדיקי העולם שמרו את מצוותיו - מ יב 27-28. וישראל יגדל הן יטר מליו וישראל יגדל אם ישמור דבריו Israel will grow, if they will keep His commands - ת"מ 207ב. ותטרו ית מטרת יהוה - ויק ח 35. טר ית יום שבתה לקדושה - ע"ד יח 6 (מן דב ה 11). לוד אשתמר לך וטור נפשך - דב ד 9. טור לך ית דאנה מפקדך M⁴* - שמ לד 11. פרדיסה דנטר פרנסיו כל אילן דלגוה חיים הפרדס השומר את בעליו (=השבת), כל עץ שבו חיים - ע"ד יח 15-16. לילי נטירים הו ליהוה EC ליל שמרים - שמ יב 42.

מטר חיים למן דשוי מטר חיים למי שמזדרו לשמור (את השבת) - מ י 19-20. משמע תשמע בקל יהוה אלהך למטר ולמעבד ית כל פקודיו... לשמר ולעשות את כל מצותיו - דב כה 1. מן אתימן על אוצר יהי עליו מטרנה תדיר מי שהופקד על אוצר יהוה עליו לשמרו תמיד - ת"מ 256א (ישראל והתורה).

פנעל שמר טינה to bear a grudge לא תקום ולא תנטר ית בני עמך NMECB לא תקם ולא תטר את בני עמך you shall not take vengeance or bear any grudge against the sons of your own people - ויק יט 18. [ראה טור? המילון של פינחס גורס حقد, לשון טינה (Lane 611a). PG. ² [translates hqd, 'grudge'. See fwr]

אפעל [אתפעל מעיקרו ונשתנה הגייתו. אבל ע' עואיש ג/ב, see LOT IIIb, 194. דנטר לה כיי חיינו מנטרין [194] **שמר** to guard (מצוות האל) חיינו נשמרים he who keeps it (God's commandment), his life is guarded - מ טז 169-170. ובמה דחיינו מנטרין צריך נטרנון ובמה שהחיים נשמרים צריך לשמרים - מ י 21-22.

נטע נטיעה **planting** [מן העברית, ע"ע נצב, H, [†] [see nsb].

קל נטע to plant אה גנה טבה... אלהותה נטעת יתה הוי הגן הטוב, האלוהות נטעה אותו - this is a fine garden, the Divinity planted it - ת"מ 282א. אברהם נטע פרדיס וכרו לגוה בשם יהוה... משה נטע משכנה אברהם נטע גן וקרא בו "בשם יהוה" (בר כא 33)... משה נטע את המשכן - ת"מ 186א.

אתפעל ניטע to be planted אה גנה טבה בה כל אילן טב הנטע במעונה ובמכה <אתחיל> הוי הגן הטוב, בו כל עץ טוב ניטע במעון ולמטה נתחזק every fine tree, planted in heavenly abode and anchored in the lower world - ת"מ 282א.

נטף [†] נזילה וטפטוף **dripping** רסיסי מלקושה דנטפין על עיסבא - תה עב 6. **סוא"י** ניטפון טוריא חליו = ניטפו ההרים עסיס - יואל ד 18

קל נטף to drip וקצו קליה וברדה ומטרה לא נטף ארעה... והמטר לא נתך ארצה he thunder and the hail ceased, and the rain no longer dropped upon the earth - שמ ט 33 (=המליץ 531).

נטף ² חליצה ושלילה **extraction, drawing out** [אנ] CAD 11b, 128b - naṭapu = to extract. חליצה בהוראת בריאה ע"ע חלץ. *For the meaning 'creation' see hls.*

קל ילדי to deliver ינטפתי לה בר לסיבותה I have borne him a son ולקוניו אה - בר כא 7 [עירוב של ילדתי ושל נטפת. *[Blend of SP yldty and npt]*

נטף ³ סס **a spice** [הש' نطف = מיץ ענבים - Cf. Barthélemy 833]

נטף ש"ע ז. סס **a spice** סב לך סמנים [נטף] ושללה וחלבניה M¹* קח לך סמים נטף ושחלת וחלבניה - שמ ל 34.

נטר שמירה **watch, observance** [א"י אחזר ארעי ענד אנטר יתיה - נ בר ל 31. **סוא"י** דינטרון אורחתא דמרא - בר יח 19]

קל עבר: דנטר - ת"מ 84א. נטרו an-āru - מ יב 28. עתיד: יטר - ת"מ 207ב. ציווי: טר țār - ע"ד יח 6. טור - דב ד 9. בינוני: דנטר adnāṭār - ע"ד יח 15. פעול: נטירים - שמ יב 42 EC. מקור: מטר miṭār - מ י 20.

נטורון דחייה שומר החיים - מ ג 55. והות הך
נטור על אוצר - ת"מ 248. אהבי קשטה נטורי
קיאמה...שומרי הברית- ת"מ 162א.

† **נטש** התפסות ותפוצה **spreading** (ע ותטש
המלחה - שמי"א ד 2. זבי"ח, לשוננו לעם כח (תשליז),
251. ע"ע טוי"ס, נטי"ז]

† **אפנעל פטש spread** ואגיז סלבי מן ימה
ואטיש על משריתהן (VMCBA ואטס, E ואטז)
ויגז שלוי מן היס ויטש אל המחנה and
brought quails from the sea, and spread them
beside the camp - במ יא 31.

† **ני** מילית זירוז *precativ part.* > ניח (זבי"ח
19 HebrWortf). בכי"י J רק בביטויי תנאי "אם ני "
ואיסור "אל ני ", "אלני " כנגד אם נא, אל נא. עם פועל
(ציווי, עתיד) באה שבי"י/שוי". בשאר כה"י לא נשמרה
הבחנה זו. אין ני מחוץ לתה"ש לבד משתי מובאות מן
התה"ש בת"מ. ADS 9/3. ע"ע נא. [See n²]

† **ני** בכי"י **נא** עם מילת תנאי *with*
conditional part. **אם** ני אשקעת רעים בעיניכון
אם נא מצאתי חן בעיניכם if I have found
favor in your sight - בר יח 3, ודומה לו בר ל 27, לג
10, מז 29, נ 4, שם לג 13, לד 9. עם מילית איסור
with prohibitive part. אל ני יתקף למרי - בר יח 32,30.
אל ני תעברון מן על עבדכון - בר יח 3. אל ני
תשבי עלינן חובה - במ יב 11. עם פועל בכי"י J רק
בביטוי קץ ני מנן חדל נא ממנו - שמ יד 12 (מובא
גם בפרק ו 9א).

שלא בכי"י J אה ני בלא מילת תנאי: אלקמני ני מן
סמוקה סמוקה הדין C הלעיטני נא... בר כה 30.
חבי ני שמך NB- בר לב 30. שלא ני באד תשלה
C (A שגר ני באד מן תשגר) שלח נא ביד
תשלח - שמ ד 13. תבו ני VN - במ כב 19. במקום
אחד נוצרה מהפרדת הכינוי החבור שמעו ני MK (A
שמקו ני, *K שמעו שוי!) שמעוני - בר כב 8.
בת"מ רק בשתי מובאות מן התה"ש: אעל ניא ארך
בחכך - 13א (מן שמ ד 6, נוסח A. ק: ני). גט ניא
מנן - 54 (ע"פ שמ יד 12. ק: ני).

אלני במחובר ע"ע אל²

† **ניגוג** צלם, פסל *image*

† **ניגוג** ש"ע ז n. m. **פסל זכוכית glass image**
ועבד ניגוג ראם והוה על ארבעה צלמין ועשה
פסל זכוכית רם והיה (הפסל) בעל ארבע דמויות
he made a tall glass statue, which contained
four images - אס 6א [זבי"ח מניח ט"ס מן זינגו.

† **אָתְפֶּנֶל נשמר** **to be kept, watched** מן
נטר אתנטר ורצונה ישרי עליו מי ששמר,
יישמר ורעותה תשכון עליו he who keeps is
kept and the Divine Grace abides with him
ת"מ 134א. ותתנטר מכל ממלל ביש ונשמרת
you shall keep yourself from רע ותתנטרון שריר
every evil thing - דב כג 10. ותתנטרון שריר
לנפשהתכון - דב ד 15. התנטר לך דלא תעזר
ית ברי לתמן K (A אנטר) השמר פן תשיב
את בני שמה - בר כד 6. אתנטר לך מפטוט עם
יעקב A השמר לך מדבר עם יעקב - בר לא 29.
נטר פקודיו עד נהי מתנטרים נשמור את
מצוותיו כדי שנהיה נשמרים - ת"מ 221א.

† **אָתְפֶּנֶל? שמר** **to watch** אתטר לך ברן תסק
עלאתך בכל אתר דתחזי B השמר לך פן תעלה
עלתיך בכל המקום אשר תראה beware not to
sacrifice your burnt offerings in any place you
like - דב יב 13. אתטר לך ברן תשבק ית לואה
B השמר לך פן תעזב את הלוי - דב יב 19.
אתטרוא לכון דלא ישתלי לבכון השמרו B
לכם פן יפתה לבככם - דב יא 16.

† **נטר א** ש"ע ז n. m. **משמר custody** ויהב יתון
במטר ויתן אתם במשמר and he put them in
custody - בר מ 3. והו יומים במטר ויהו ימים
במשמר - בר מ 4. אחכון אחדה יתאסר בבית
מטרכון אחיכם האחד יאסר בבית משמרם -
בר מב 19. **שמירה watch** ותמנון
עליהון במטר ית כל מסבלון ופקדתם עליהם
במשמרת את כל משאם and you shall appoint
them to the watch all ther portorage - במ ד 27.
השתמר לך דלא תתנשי ית יהוה אלהך לדלא
מטר פקודיו...לבלתי שמר מצותיו- דב ח 11.
הלא אם מטר תטרון ית כל מצותה- דב יא 22.

† **נטרה** ש"ע ז n. f. **משמרת charge** ותטרון ית
מטרתי ושמרתם את משמרתתי you shall keep
My charge - ויק יח 30. ואנחה אהרן לקדם
סעדואתה למטרה ויניחהו אהרן לפני העדות
למשמרת - שמ טו 34. ובידך מטראת כל לויאיה
- ת"מ 257. הודעת דמטרתה נטרה נטוריו
הודעת משמרתו שומרת שומרי- ע"יד כד 31-32.

† **נטרן** ש"ע ז n. m. **חשש** מה שנשמרים ממנו **fear**
ואמר יהוה אל משה נביי לא מטרן קריב את
עמי בה פליאן ואמר האל: נביאי, אל חשש.
בקרוב תראה בו מופתים גדולים: God said:
"My prophet, (have) no fear. Soon you will see
great wonders" - ת"מ 21א [זבי"ח העי 3].

† **נטור** ש"ע ז n. m. **שומר guard** דאת נטור
דלא דמך שאתה שומר שאינו ישן - ע"ד ד 21.

ניוק - נינף

ית מטרתי לדלא מעבד מן נימוסי תועבאתה דאתעבדו לקדמיכון ושמרתם... לבלתי עשות מחקות התועבות אשר נעשו לפניכם - ויק יח 30. ולא תהכון בנימוסי גועיה - ויק כ 23. נימוסי כל אסאיה דאתין ליד מטענה ישקון לה סמנין משפט כל הרופאים, שהם באים אל החולה להשקות אותו סמים - ת"מ 32א. קדשה הגלה ומשח גויתה אמנותה אתת ושבת לה נימוזים הקודש נלה ומשח גופו, האמונה באה ושמה לו חוקים - ת"מ 279א.

ניחס ש"ע ז n. m. **חוק law** וכד אתו בעו מן אדם דיקרי נימס וכאשר באו (בניו) ביקשו מאדם שיקרא את החוק - אס 34.

ניסס ש"ע ז n. m. **חוק law** קרו אדם ניסס קמי בניו קרא אדם את החוק לפני בניו Adam read the law before his sons - אס 33 [טיס מן נימס]. [Corr.]

נינבי צמח מים **a water plant** (מן LJS) νινβαί (1184)

נינובי ש"ע ז n. m. פרי אילן שפיר(ה)? כפי תמרים וששבשן דאילן רציף נינובי נחל m פרי עץ הדר כפי תמרים וענפי עץ עבות וערבי נחל - ויק כג 40.

נינוה ninābe שם מקום (pr. n. (place))

נינוה ש"פ מן ארעה ההיא נפק אשור ובנה ית נינוה... וית רסן בין נינוה ובין כלה - בר י 11 - 12. ואתו ובנו נינוה ורחבות עיר - אס 38.

ניסק בקע **breach** (שיכול של נקס והוא מין בקע בקיר. [Metathesis of nqs])

ניסק ש"ע ז n. m. **חלון window** (=breach in the wall) **ואדיק אבימלך**... בסעד ניסקה A (ניא ארכה < חרכה) וישקף אבימלך בעד החלון Abimelech king of the Philistines looked out of the window - בר כז 8 [השי 69 SSt וכן ZSp 131].

נינף ?

נינף ש"ע ז n. m. ? וכדו שוי נינפך זינך סיפך ופוק ברה A ועתה שא נא כלך תליתך וקשתך now, take your gear (?), your weapon and your sword, and go out to the field - בר כז 3 [הפסוק משובש כולו ובו שרובים מן אונקלוס (וינד) והמלה שלפנינו נשתבשה מן מניך. Prob. corr. from myyk (very corrupt verse, incl. misplaced

בתרגום הערבי شجاب = שערים]. ועבדת ניגוג דרוח מתקרי פינגאל נגד קל ברוח מכל רבעתה ועשתה פסל זכוכית מרוח הנקראת פינגאל המושך קול ברוח מכל (ארבע הכנפות) - אס 6ב.

ניוקה תאוה **desire** [מן הערבית של סוריה וא"י: تناوق = התאוה, Barthélemy 856, n.2. ZSp 167, n.2] **ניוקה** ש"ע נ n. f. **תאוה desire** ועגלת אתתה הלא טב עילנה למיכלה וניוקה הוא למעגל (E)A (נ תחמדה) ותרא האשה כי טוב העץ למאכל וכי תאוה הוא לעינים the woman saw that the tree was good for eating and a desire to the eyes - בר ג 6.

ניכל שם מקום (pr. n. (place)) זב"ח: כינוי גנאי לבית המקדש מן نکال = עונש (Dozy II 723b). הוא נקרא גם בית מכתש = בית נגע (ע"ע כתש). ZBH: pejorative epithet of the Jerusalem Temple (Ar [nkʔ]). Cf. byt mktš

ניכל ש"פ ושרא קין <במיסד מת> מדי ניכל והחל קין לבנות מקום הנקרא ניכל - אס 1א [זב"ח: מיססת היא כנראה מן מיסד מת].

נילוס טיחה, ציפוי ? **plastering** [שורש תנייני מן ליש (ע"ע)?] by (q. v.) Secondary root from lys (q. v.) [inclusion of the preformative?]

נילוס ש"ע ז n. m. **טיחה plastering** נסתף סתפו ונליסה נילוס (E)A נלבנה לבנים ונטורו טיחה and let us build with bricks, and mortar plaster (the walls) - בר יא 3. **2 חומר mortar** נילוס הוה לון לטיאם והחומר היה להם לטיח they had mortar for plaster - בר יא 3 [על מחק. Over erasure].

נימוס חוק, משפט **law** νόμος = חוק - Krauss 359b, Sperber 113f. א"י ולא תהלכון בנימוסי אומייה = ולא תלכו בחקת הגוים - נ ויק כ 23. **סוא"י** ושבתון מיאקרתה דנימוסא = ועובתם את נכבות התורה - מתי כג 23. ע"ע נומיק, ניסס].

נימוס ש"ע ז n. m. **חוק law** כעובד ארע מצרים... וכעובד ארע כנען... לא תעבדון ובנימוסיון לא תהכון... ובחקתיהם לא תלכו nor shall you do as they do in the land of Egypt..., and you shall not do as they do in the land of Canaan...; nor shall you follow their laws - ויק יח 3. ותטרון

[interp. from O]

(Cow 634).

עניסוס ש"ע ז. n. m. **משפחה** family [א"י ניסי ימא - תרגי ישעיהו כד 15] אלין כרני כרי נח... מן אלין אתפרקו עניסוסי גויה בארעה A (נייא אקרי)...מאלה נפרדו איי הגויים בארץ these are the clans of Noah's descendants.... from these the families of the nations branched out over the earth after the Flood - בר י 32 [נייא תפס אי - יסוד (עיקר). אבל התה"ע. גזאיר = איים].

† **ניסבור** שם מקום (place) pr. n. [באירן. זבי"ח, אסטיר 28]
ניסבור ש"פ עיבל בנה קנו והיא ניסבור - אס 4.

† **ניסה** שם מקום (place) pr. n. [> Ἰσση = אי - L.S.J s.v. א"י נסי אומיה = איי הגויים - נ בר י 5. **סוא"י** ניסותא והלון דעמרין בנהון = איים וישביהם - ישע מב 10]

ניסן מחודשי השנה name of a month [א"י ירחא הדין ניסן לכוון ריש ירחין - נ שמ יב 2]
ניסן ש"פ pr. n. יומן ואתון נפיקין בירחה ניסנה A היום ואתם יצאים בחדש האביב - שמ יד 4. שבעה יומין תיכל פטיר... לזבן ירח ניסנה A - שמ כג 15. ית חג פטירה תטר... למועד ירחה ניסנה A - שמ לד 18. ובניסן אפרש לוט מן עמה ובניסן נפרד לוט ממנו - אס 11.

ניסה ש"פ בד עשר שנה אזל למך מן חנוכיה ובנה ענה < וברה > וניסה ועדה בשנת(ו) הארבע עשרה הלך למך מחנוכיה ובנה את ענה וברה וניסה ועדה - אס 3ב [התרגום הערבי של אסטיר الجزيرة מלמד שאינו ש"פ. אבל עי זבי"ח בעמי 27: הוא גם כינוי לארם נהרים. השי In Ar a Mesopotamian town situated on an island of the Tigris. See Barthélemy 111 and ZBH ad loc. According to [the Ar transl. of Asatir it is not a pr. n.

ניר עול yoke [א"י ניר מטולהון על צוארך נ בר כז 40. **סוא"י** בהו יומא יתרים נירה מן כתפך - ישע י 27]
ניר ש"ע ז. n. m. **עול** yoke פרה סמקה שלמה דלית בה מום ודלא סלק עליה ניר פרה אדמה תמימה אשר אין בה מום ואשר לא עלה עליה עול a red cow without blemish, in which there is no defect and on which no yoke has been laid - במ יט 2. **עבודות**, **כניעה** submission בהשאלה fig. יהי כמד תתקן ותפרק נירה מן על צוארך והיה כאשר תהדר ופרקת עולו מעל צוארך when you grow restive, you shall break his yoke from your neck - בר כז 40. קעם קדקדק נזיר ניר ברזלה ביומיו יזער יקום נשיא מוכתר, עול הברזל בימיו יוסר - אס 21ב [עי בהערות זבי"ח].

† **ניסוס** אי island [> Ἰσσοῦ - SSSt 103] ← גוי, משפחה על פי מליצת התורה **people** ← יסוד **fundament** [השי עקר = ארש - ויק כה 47 המליץ 546]

אנסיס ש"ע ז. n. m. **יסוד** fundament ואבדרו בני אדם על אפי ארעה ואחד מנון לא חכם לשן עברה והדה הי אנסיס דקרביה ונתפזרו בני אדם על פני הארץ ולא ידע אחד מהם את לשון חברו. וזהו יסוד (=סיבת) המלחמות scattered over the earth and none of them understood another's language; this is the fundament (i. e. cause) of the wars - אס 9א [עי בהערות זבי"ח בעמי 34].

† **נירבה** שם מקום (place) pr. n. [ע"ע הרבלה]
נירבה ש"פ וייעת תחומה מן אפמיא לנירבה VC (C הנירובה) וירד הגבול משפמה הארבלה - במ לד 11.

ניסוס ש"ע ז. n. m. **1 משפחה** family [א"י מן אלין אתפרשו נסי אומיה - נ בר י 5] יוסף מלכה דמנה נפרדו ניסוסי יוסף המלך שממנו נפרדו המשפחות (from whom the Samaritans) branched out אבישע - families (of the Samaritans) אבישע (Cow 376). שלם לך משמש ניסוסי כל גזירתה שולם לך משרת את משפחות כל האיים peace be with you, the servant of the fundamentals of all laws - אבישע (Cow 378). **2 יסוד** fundament ניסוס הקדשים מן קדש יום שבתה יסוד הקודשים (עולה) מקדושת ים השבת the fundament of the holiness (derives the fundament of the holiness of the Sabbath from) from the holiness of the Sabbath

נכי נזק, מום damage, blemish [א"י אשתון קמייא ואנכון = שתו הראשונים (מן המים שמצאו) וניזוקו - ירוש ע"ז מא ע"ד. **סוא"י** נטיר דלא נכו = שמור בלא פגע - Horol 179a. ס נכא = הויק, LS 428], הכאה stroke [ונתמוז נכא (=נזק) עם נכי העברי Blend of [nk² (>nk)] 'damage' and H nky 'strike'.

קלבינוני פעול: נכיע - בר כז 32. B. **אפעל** עתיד: יכינה

these places in which you are not to be, (lest) you harm yourself - ת"מ 154. סמך ולא יגיע סבול דלא מנכי סומך ואינו פוגע, נושא שאינו מזיק - אלעזר (Cow 470). **3 הוכה to be sick** אנש דיהי באש מנכי ויבלש אסו איש אשר יהיה חולה מוכה ויבקש רפואה אסו one who is hurt, diseased, ill, and seeks a cure - ת"מ 167.

הכות הכאה בשרבוים *H interp. beating* ואוזהף להכותה E ויוסף להכותה - במ כב 25. אם בר הכות עיבה E אם בן הכות הרשע *if the guilty one deserves beating* - דב כה 2.

חכו ש"ע נ *n. f.* **מכה** *infliction* נשא עופים רמים לטרף שנאי אלהים במכות הערב נשא (הרוח) עופות גדולים לטרוף את שונאי האלהים במכת הערב *(the wind) bore big birds to tear the enemies of God by the infliction of flies* - ת"מ 59 [זביח העי' 3].

נכי ש"ע ז *n. m.* **הכאה** *defeat* לאט לי ית עמה הדן... לוי אכל נכי בה C (E נכיה) אולי אוכל נכי *he will be able to defeat them* - perhaps I shall be able to defeat them (כך הפס רביעי את נ"מ: "שם הפועל"). ע"ע חוב, כאב. C *simply copied SP; see hwb, k²b*

† **נכל** *cluster* אשכול [שרש תנייני מן תכיל. זביח: נולד מן הצורה אתכל (ע"ע), שאליף פרוסתטית בראשה (השי אונקלוס בר לו 18) והושמטה לפעמים מן הכתיבה: *ankāla > *akkāla > atkala* - עראניש ג'ב 54. ע"ע אתכל, סגול, נחל אנכלה. *Secondary root from tkl.* [See LOT IIIb 54.]

אנכל, נכל ש"ע ז *n. m.* **1 פרי הגפן** *cluster of grapes* ובגפנה תלתה קלעלויים... הבשלו נכליה V *M₁ (ני"א אנכליה) הבשילו אשכוליה On the vine were three branches..., its clusters ripened - בר מ 10. וקטעו מתמן נבזן ונכל V (ני"א ואנכל) ענבים ויכרתו משם זמרה ואשכול ענבים - במ יג 23. לאתרה ההוא קרו נחל נכלה C על דדי אנכלה דקטעו מתמן - במ יג 24. ענביתיהן ענבי רשו ואנכלי מרירים להון C ענביהם ענבי ראש ואשכלי מרותו למו - דב לב 32. טב אילנה למיכלה... ותחמדת אילנה לאנכלה... ונחמד העץ להשכיל - בר ג 6 *laškal* נתפס אשכול (אע"פ שהגיייתו *iškol*). ונדרש לעיין החכמה, כמו שוטה ט *reshmance of laškal and iškol*, see M Sotah IX 9. **2 כינוי לאיש חשוב** *epithet of a notable person* אדכירה הי לטב יוכבד גפנה דכיתה קדישתה דאהלין נכליה *ankākayyā* מנה

(+נסתר) - ת"מ 248. בינוני: מכי *makki* - מ ו 60. פעול: מנכי - מ א 17 [כך הוא לפי ההגייה. אבל מקיים הנו"ך ניתן להסיק שבמקורו היה אִתְפַּעַל שתייך נידמטה בו, מעין **minnāki*]. **אתפעל** עבר: אתנכי - ת"מ 106. אנכו - שמ ט 31. עתיד: ינכה - ת"מ 62. בינוני: מנכי - 167. **הכות** - דב כה 2. **מכו** מכות - ת"מ 59. **נכי** - במ כב 6.

קל בעל מוס *to limp* והוא נכיע על ירכה B והוא צלוע על ירכו - בר לב 32.

אפעל 1 הזיק, פגע *to harm* סגוד דנציר עמך לית כלום מכי לה המשתחוה לך, שנתמסר לך, אין דבר מזיק לו *the one who worships You, devoted to You, nothing harms him* 60. ודכרה דיצחק... מנכש בקרניו כל דמכה לון ואיל יצחק... נוגח בקרניו כל הפוגע בהם (בבני ישראל) - ת"מ 50. דבידה פרקנן מכל דין מכה שבידה (האות נון) להצילנו מכל עונש מזיק - ת"מ 140. וילן במה דעבדנן בנפששתן מן אלין עובדיה המכיה אוי לנו שעשינו בעצמנו מאותם המעשים המזיקים - ת"מ 276. ולית טובך מנכי ומסובר לן ואין טובך ניזוק כשהוא סולח לנו - מ א 17. **2 היכה** *to beat* דהו מחעבדים בבישו לבני ישראל מכין לון בצמות קשיה שהיו (השוטרים) נוהגים ברעה בבני ישראל, מכים אותם באיסוף הקשים (the taskmasters) who mistreated the Israelites, beating them when they gathered stubble - ת"מ 79 [עיפ שמ ה 16: ועבדיך מכים - בינוני פועל בנייש]. טכח לא יקרב לה מותה ולא יכינה נפש אולי לא יקרב אליו (אל משה) המוות ולא יכנו נפש (דברי האות למד) - ת"מ 248 [עיפ בר לו 21: לא כנו נפש].

אתפעל 1 ניזוק, נפגע *to be harmed* כרגליו דהוא מהלך בון על אשתה ולא אתנכי בה ברגליו שהוא (משה) מהלך בהן על האש ואינו ניזוק בה *for he walked with them on his feet, he was not harmed by it* - ת"מ 106. ובדומה לה 263. וכתנה וסעריה אנכו... וחסיה וקטניתה לא אנכו והפשתה והשערה נכו... והחטה והכסמת לא נכו *the flax and barley were ruined, but the wheat and the spelt were not ruined* - שמ ט 31-32. אשתה אמרת... וכד דרס ית הוית כתי רגליו כטל הכשב לי ולא אתנכי וכאשר דרך בי (משה) הייתי תחת רגליו כמו טל ולא ניזוק - ת"מ 249. וישם את הים לחרבה... עד לא ינכה ישראל "וישם..." (שמ יד 21) למען לא ינזקו ישראל - ת"מ 62. **2 הזיק** *to harm trans.* כל אלין אתריה לא תקום פגי... לגון תנכי קנומך כל המקומות האלה (עבודה זרה) לא תעמוד בהם (פן) תזיק לעצמך *all*

יעקב זבח בהר Jacob offered a sacrifice on the mountain - בר לא 54. ויכוס יתה לקדם אהל מועד N - ויק ג 8. ויכס ית אמרה באתרה אד יכסון ית חטאתה ושחט את הכבש במקום אשר ישחטו את האשם - ויק יד 13. ודן יהי פשרון כהניה... מן עם נכסי אנכיסהוזה יהיה משפט הכהנים מאת זבחי הזבח - דב יב 3.

מכס ונסב ית מכאלתה למכס ית ברה ויקח את המאכלת לשחט את בנו - בר כב 10.

פענל 1 שחט to slaughter ונכס נכיסה וכבן הלא עמי ייכלון גבריה בטהרים EB (ניא) וכס, וכוס) וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו האנשים בצהרים slaughter and prepare an animal, at noon - בר מג 16. ברן בכל תחמדת נפשך תנכס ותיכל בסר B

...תזבח ואכלת בשר - דב יב 15. ותנכס מתורין... כמה דיתאכל ית טביה EB וזבחת מבקרך... כאשר יאכל את הצבי - דב יב 22-21. **2 זבח to sacrifice** נהך נכס ליהוה A נלכה וזבחה

ליהוה to the Lord sacrifice - let us go and sacrifice ה - שמ 17. וינכס ית תורה לקדם יהוה A (ניא ויכס) ושחט את הפר לפני יהוה - ויק ד 4. ותתנון יתה לאלעזר... וינכס יתה לקדמיו EA - במ יט 3. ואנן בעין נכס ונדבח מן בהמהו ואנו רוצים לשחוט ולזבוח מן הבהמות - ת"מ 34*.

אפענל זבח to sacrifice ית עגל סלוחה (ניא ונכס) וישחט את עגל החטאת A (Aaron) sacrificed his calf of sin offering - ויק ט 8.

אָתְפֻעַל נשחט to be slaughtered עניה ותוריה יתנכס לון A הצאן ובקר יישחט להם shall flocks and herds be slaughtered (yis'šāt) for them, to suffice them? - במ יא 22. אה יצחק דבחה קדישה קרבנה דלא הנכס... הזבח הקדוש, הקרבן שלא נשחט - ת"מ 252. אתו נטוריה... וקעמו עלוי בכורה דפרעה דלא ינכס באו שומרים... ועמדו על בכור פרעה שלא ישחט - ת"מ 46. בהשאלה fig. פרעה קעום עלוי נהרה והוא מנכס קבלה פרעה עומד על הנהר והוא שחוט לפניו - ת"מ 30.

אָתְפֻעַל נשחט to be slaughtered עניה ותוריה יתנכס לון A הצאן ובקר יישחט להם shall flocks and herds be slaughtered (yis'šāt) for them, to suffice them? - במ יא 22. אה יצחק דבחה קדישה קרבנה דלא הנכס... הזבח הקדוש, הקרבן שלא נשחט - ת"מ 252. אתו נטוריה... וקעמו עלוי בכורה דפרעה דלא ינכס באו שומרים... ועמדו על בכור פרעה שלא ישחט - ת"מ 46. בהשאלה fig. פרעה קעום עלוי נהרה והוא מנכס קבלה פרעה עומד על הנהר והוא שחוט לפניו - ת"מ 30.

אָתְפֻעַל נשחט to be slaughtered עניה ותוריה יתנכס לון A הצאן ובקר יישחט להם shall flocks and herds be slaughtered (yis'šāt) for them, to suffice them? - במ יא 22. אה יצחק דבחה קדישה קרבנה דלא הנכס... הזבח הקדוש, הקרבן שלא נשחט - ת"מ 252. אתו נטוריה... וקעמו עלוי בכורה דפרעה דלא ינכס באו שומרים... ועמדו על בכור פרעה שלא ישחט - ת"מ 46. בהשאלה fig. פרעה קעום עלוי נהרה והוא מנכס קבלה פרעה עומד על הנהר והוא שחוט לפניו - ת"מ 30.

אָנכִיסִי שׁיעׁע n. m. ז **זבח sacrifice** ודן יהי פשרון כהניה מן עם עמה מן עם נכסי אנכיסה this shall be due from the people, from those the priests' due from the people, from those offering a sacrifice - דב יב 3.

אָנכִיסִי שׁיעׁע n. m. ז **נכוס chief steward** רב נכוסיה VC שר הטבחים - בר לו 36, 3, 4, וכן לט C1.

זכורה לטוב יוכבד, הגפן הטהורה, הקדושה, שאלה האשכולות ממנה commemorate well Jochebed, the pure vine, the holy one, from whom (arose) these clusters - ע"ד ו 17-19.

נכל² תרמית **deceit** [א"י ואית נכולין סגין מאן אילין = ויש תרמית גדולה מזאת! - ירוש מכות לא ע"ב. **סוא"י** גברא דאידמא ודנכלא = איש דמים ומרמה - תה ה Horol 20a 7]

פענל התנכל to beguile אעיקו אנון לכוון בנכליון ודנכלו לכוון VNECB צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו לכם for they have harassed you with their wiles, with which they beguiled you - במ כה 18.

אָתְפֻעַל התנכל to beguile ואתנכלו יתה למקטלאתה ויתנכלו אתו להמיתו they beguiled him to kill him - בר לו 18 (=המליץ 527. מובא גם בת"מ 278b). בנכליון דאתנכלו לכוון על ממלל פעור בנכליהם אשר נכלו לכם... - במ כה 18.

נכל שׁיעׁע n. m. **מרמה beguile** בנכליון ודנכלו לכוון - במ כה 18.

נכס¹ שחיטה, זבח **slaughter** [א"י חד נכס וחד מתנכס - נ בר כב 10. **סוא"י** זיכוס לברה - שם]

קל עבר: ונכס - בר לא 54. ואנכס - ויק ח 15 A. עתיד: ויכס - ויק יד 13. ויכוס - ויק ג 8 N. ציווי: וכס - בר מג 16 (=המליץ 476 A. וכוס). בינוני: נכסי (ר נסמך) - דב יח 3. פעול: נכיס - דב כח 31. מקור: מכס - בר כב 10. **פעל** (!) עתיד: וינכס - ויק ד 4 A. נכס - ת"מ 34*.
ציווי: ונכס - בר מג 16 EB. **אפעל** עבר: ואכס - ויק ט 8 A. **אָתְפֻעַל** עבר: הנכס - ת"מ 252. עתיד: ינכס - ת"מ 46. יתנכס - במ יא 22 VNECBA. בינוני: מנכס - ת"מ 30 A. **אנכיס** - אנכיסה - דב יח 3. **נכוס** qāṭōl - נכוסין במ טו 25 A. **נכוס** qāṭōl - המליץ 455 [אין יחיד בתה"ש [No sg. in ST], נכוסיה (ריבוי מידע) - בר לו 36 C (=המליץ 476). **נכיסה** - בר לא 54 (המליץ 476: נכיסה = הזבח). **נכס** - המליץ 455. **נכסה** - במ טו 3 m.

קל 1 שחט slaughter ונכסו ואנכסו צפיר עזיה they and slaughtered a kid - בר לו 31. ונכסו להון נכיסה וישחטו להם שחוטה - במ יא 32 SKohn ZDMG [39,181] וכס נכיסה וכבן הלא עמי ייכלו גבריה בטהרים (A וכוס) וטבח טבח והכן כי אתי יאכלו האנשים - בר מג 16. תורך נכיס לעיניך שורך שחוט לעיניך ו your ox shall be slain to offer a before your eyes - דב כה 31. **2 זבח to offer** ונכס יעקב נכיסה בטברה ויזבח

נכס² - נכר¹

אפעל עבר: ואכר - בר מב 8 (המליץ 491. והכר). עתיד: יכר - דב כא 17. ציווי: הכר - בר לו 32 (=המליץ 491). **אָתפּעל** עבר: ואתכר - בר מב 7. **אכרו** אכרותה - דב יח 8. נכר - בר יז 27. **נכראו** נכראותה - שמ ב 22. **נכראי** - ויק כב 25. נכראה - דב כט 21.

אפענל הכיר to recognize ואכר יוסף ית אחיו ואנון לא אכרהו ויכר יוסף את אחיו והם לא הכירהו Joseph recognized his brothers, (but) they did not recognize him מכ 8. ואכר יהודה ואמר קשיטה מני ויכר יהודה ויאמר צדקה ממני - בר לח 26. האומר לאבוה ולאמה לא חזית וית אחוה לא הכר וית ברה לא חכם C האומר לאביו ולאמו לא ראיתי ואת אחיו לא הכר ואת בנו לא ידע - דב לג 9. הלא ית בכורה... יכר למתן לה קבל תריסם כי את הבכור... יכיר לתת לו פי שנים - דב כא 17. ולא תכר אפים ולא תסב ממוון ולא תכיר פנים ולא תקח שחד - דב טו 19. הכר שבי הכיתנת ברך היא הכר נא... - בר לו 32.

אָתפּענל התנכר to act as a stranger ואתנכר לון ומלל עמוון קשיאית ויתנכר אליהם וידבר אתם קשות Joseph acted like a stranger toward them and spoke harshly to them 7.

אכרו שׁיע ז n. f. הכרה recognition חלק כחלק ייכל לבר מן אכרותה על אבהתה MCB (V זבנה, A מזבנה) חלק כחלק יאכל לבד ממכרו על האבות equal shares of the dues, apart from the recognition of the fathers (i. e., what belongs to them by their patrimony) - דב יח 8 mamkēru מן מכר. התהייע מייגע - מכירתו. Based on a lost tradition of int. as 'knowledge' in spite of the pronunciation [mamkēru (mkr) 'sale'.

נכר שׁיע ז n. m. נכר בצירופים foreignness in collocations מכל בר נכר דלא מזרעך הוא MCB נכראי) מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא from an outsider who is not of your offspring - בר יז 12 ובדומה לו 27. בתי"מ בא רק בצירוף "אלהי נכר" (מן העברית). ואנון כהלון בסגדת אלהי נכר - תי"מ 195א. אמורי בישתה ביומיו ביד נכר יאבדון דוברי שקר בימיו יאבדו ביד זר - אס 21א.

נכראי שׁיע ז n. f. נכר foreignness תותב הוית בארע נכראותה (MCB נכראה) גר הייתי בארץ נכר I have been a stranger in a land of foreignness - שמ ב 22. וכן יח 3 [רמז לעבודה זרה?]. **נכראי** שׁית. adj. מיי פלחנה נכרייה - נ ויק כ 2.

נכוס שׁיע ז n. m. קרבן sacrifice ואנון ינדון ית נכוסון קרבן ליהוה A והם הביאו את קרבנם אשה ליהוה they have brought their sacrifice, an offering by fire to the Lord - במ טו 25.

נכיסה שׁיע ז n. f. זבח sacrifice ונכס יעקב נכיסה ויזבח יעקב זבח בהר Jacob offered a sacrifice on the mountain - בר לא 54. וכס נכיסה - בר מג 16. ונכסו להון נכיסה וישחטו להם שחוטה - במ יא 32.

נכס שׁיע ז n. m. זבח sacrifice נכס זבח - המליץ 445 [ליתא].

נכסה שׁיע ז n. f. זבח sacrifice ותעבדון קרבן ליהוה עלה אי נכסה m (ני"א דבח) ...עלה או זבח and you offer to the Lord a burnt offering or a sacrifice - במ טו 3. וכס נכסה M₁B* - בר מג 16.

נכס² רכוש, קניין possession [מיי ועתר וקנה נכסין - נ בר לו 39]

קל רכש to possess קנין נכסנה דנכיס A (ני"א דחתר) רכשו אשר רכש the possession that he had amassed - בר לא 18.

נכס שׁיע ז n. m. רכוש possession קנייניון ונכסון וכל בהמתון הלא לנן אנון MCB ונכסיהון) מקניהם וקנינם וכל בהמתם הלא לנו הם the cattle and possession and all their beasts will be ours - בר לד 23. קניאן נכסה דחתר מקנה קנינו אשר רכש - בר לא 18. לית בנן נפק אלא בנכסינן דאנן בעיין מקרבין מנון אין אנו יכולים לצאת אלא במקנינו... - תי"מ 37.

נכסין שׁיע ז טי"ס? n. m. corr.? possession נכסינה דנכיס בקיץ עצי A המקנה אשר כרש בפדן ארם - בר לא 18.

נכסן שׁיע ז n. m. רכוש possession והוה לה נכסן עאן ונכסן E ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר והוה בין נכסן ישראל he had possessions of flocks and herds - בר כו 14. ויפרש יהוה בין נכסן ישראל ובין נכסן מצרים A - שמ ט 4. אתעיין ית נכסניך A העז את מקנך - שמ ט 19.

נכר¹ הכרה, ידיעה knowledge, recognition [מיי אכר כען הא היא פרגודא דברך - נ בר לח 25 (מובאה מדרשית מן בר לו 32, אבל שם חכם. גם בתרגום יונתן לנביאים ראשונים בא הפועל בלשון המדרש (טל לשון 197). סו"א דגבר לא אכרי - בר יט 8]

הנחש את האיש והביט אל נחש הנחשת וחי
 when a serpent bit someone, he would look at
 the copper serpent and recover - במ כא 9. ושלה
 יהוה בעמה ית נחשיה יקדיה ונכתו ית עמה
 ...וינשכו את העם - במ כא 6. זבן השתלחת
 נחשיה ונכתו גויאת ישראל זמן אשר נשלחו
 הנחשים ונשכו את גופי ישראל - ת"מ 310ב.
 ואתא עשו מן ברה והו נכית (=המליץ 549, M₃
 אנכית) ויבא עשו מן השדה והוא עקוץ Esau
 came in from the field, and he was bitten
 כה 29 [תרגם "נשוך נכש" ליישב עם פס 32: הנה אני
 הלך למות. וכך A: עקוץ. אבל NMCB: כפן (=המליץ
 549). התה"עלגב = עוף: Int. transl. acc. 10 v. 32:
 ["I am going to die". Var.: hungry. SAV: tired.
 הלא נכית אנה J (עקוץ, MC כפן) כי עוף
 אנכי - בר כה 30. יי דן נחש סלק אורע... הנכת
 עקבי סוס (המליץ 530 דנכת, A הנוכית) הנשך
 עקבי סוס - בר מט 17.

אָתְפֶּנֶל נִישָׁךְ to be bitten כל דינכת ויחזי
 יתה ויתוחי (EB דמנכת, A דמנכת - בינוני) כל
 הנושך וראה אתו וחי anyone who was bitten, וחי
 he would see it (the copper serpent) and recover
 - במ כא 8.

נמואל nāmuwwal שם פרטי pr. n.

נמואל ש"פ ובני אליאב נמואל דתן ואבירם -
 במ כו 9.

נמואלאי ש"י gent. n. לנמואל כרן נמואלאה
 (VN נמואלאי) - במ כו 12.

נְמִי חלק partition [> μῦμα - אני מחלק -
 LSJ 1186b זביח, תרביץ י 349. ע"ע נום] ← מחלוקת,
 dispute ריב

פּעַנְלִישְׁתִּיךְ נטל חלק to take part תרין עקריין...
 רוח... סבל לעובד הך עבד טב מטעיל בתשמיש
 רבה ואשתה מנמיה לכל עבידהתה שני
 יסודות... הרוח... נושא מעשה כמו עבד טוב
 מהלך לשמש את אדוניו, והאש משתתפת בכל
 המעשים...: the wind acts like a good servant who
 walks to serving his master, and the fire that takes
 part in all the deeds ת"מ 183א [בינוני פעול (pass. pt.)

אָתְפֶּנֶל חִלְק עַל פְּלוּנִי to dispute אל תתנמון
 באורעה M₂ אל תתרגזו בדרך do not quarrel
 on the way - בר מה 24 [פירש: אל תחלקו זה על זה.
 זביח המליץ 609. Parallel to plg (q. v.) which has
 both meanings of 'partition' and 'dispute'; see

סוּאָי ולא הוה בכון נוכראי - ישע מג 12] **נכרי**
foreigner לעם נכראי לא ישלט לזבונה לעם
 נכרי לא ימשל למכרה he shall not have the right to
 sell her to outsiders - שמ כא 8. לנכראה
 תכפל ולאחוך לא תכפל - דב כג 21. כנכראן
 חשבנן לה - בר לא 15. ודע אן לית בר נכראה
 לא יסק להרגיזים - ת"מ 123ב. אתר אלהותה
 נכראיתה - ת"מ 154א.

נכר² כחש, שקר lie, deceit [> נכר - כחש -
 (Dozy II 721b)]

אפנעל: **שיקר**, **רימה** to lie, deceive ואנכרת
 שרה אמרת לא תמחת A (ניא וכדבת) ותחש
 שרה לאמר לא צחקתי "I did not laugh"
 Sarah lied, saying: "I did not laugh" בר יח 15. ולמה
 אנכרתני *m₂ why did you deceive me? - בר כט 25.
 פן ינכרו לחצינו E פן ינכרו צרינו - דב לב 27 [C ינכר].

נכש נגיחה, מכה stroke [ע"ע גש. ש ומכש הוא
 לה אברים - פ בר טו 11 - PSm 2381. א"י נסב אברהם
 מכושה והוה מכש להון ולא הו מתכשין - בר"ר 438
 (על בר טו 11)]

קל נגח gore with the horns to ואן יכש תור
 אנש... ית תור עברה EB וכי יגף שור איש...
 את שור רעהו when a man's ox injures his neighbor's
 ox - שמ כא 35 [המליץ 441: יגש]. בכור
 תור משבח לה וקרני ראמן קרניו בהין עממין
 יכש C (Abr Nahrain 24,181) בכור שור הדר לו
 וקרני ראמי קרניו בהם עמים ינגח - דב לו 17.
 דמיה הות כי נשבעתי לתיבו וגוזליה דשרה
 בקנוניה ודכרה דיצחק מטעיל לגוה נכש
 בקרניו כל דין דמכה לה דומה היה "בי נשבעתי"
 (בר כב 16) לתיבה וגוזלי שרה בקניה ואיל יצחק
 מטייל בתוכה נוגח בקרניו כל אשר פוגע בהם
 - ת"מ (ק) 20.

פעל נגח gore with the horns ודכרה דיצחק
 מטעיל לגוה מנכש בקרניו Isaac's ram is walking
 in (the garden) goring with its horns - ת"מ
 א50 [זביח העי 1].

מכשה ש"ע n. f. **מגפה** plague - המליץ 514
 [ליתא. ט"ס מן מכתשה: [Corr. from mkt].

נכת נכשה, עקיצה bite [א"י חויה דבעי למיכת -
 הנחש המבקש להכיש - בר"ר 1257. ש נכת [LS 430b]
קל נשך to bite ויהי אם נכת נחשה ית אנשה
 ואסתכל לנחש נחשיה ויתוחי והיה אם נשך

נמס - נמר¹

נמס ש"ע ז. *n. m.* **מחוקק lawgiver** הו הוה קיפיץ ציד לקודם יהוה לבדיל יתאמר כנמס קיפיץ ציד לקודם יהוה A הוא היה גבור ציד לפני יהוה על כן ייאמר כנמרוד גבור ציד... he was a mighty hunter by the grace of the Lord; hence the saying, "like the lawgiver, a mighty hunter by the grace of the Lord" - בר י 9 | אף שהו דמות שלילית במסורת שומרון, ניתן לו תואר כבוד *Although a negative.* "לפני יהוה." *personage in the Sam. tradition, Nimrod was given a honorific title in accordance with the present passage: "before the Lord".*

נמר¹ בעל חיים **an animal** ← דומה לפרוות נמר, רבנוני **spotted** | א"י כל אמר קרח ונמר (בגיליון נמר) - נ בר ל 31. ע המנמר את שדהו - מש פאה ג, ב. **סואי** במאנין דדהב הי מעטפא ומנמרא περικλυμέν - תה מד 10

פעל ביווני פעול *pass. pt.* **1 רקס to embroider** ועבד פרס לתרח משכנה תכלה וארגמן... עובד מנמר M_{ins} ...מעשה רקס he made a screen for the door of the tent, of blue - and purple..., embroidered with needlework - שמ לו 37. ופרס תרח דאריתה עובד מנמר M_2 - שמ לח 18. **2 עירוב מיני סיבים to interweave different fibres** ערברוב מנמרים לא יסק עלריך EC (מ מנמרין = המליץ 598) ובגד כלאים שעטניז לא יעלה עלך *you shall not put on cloth from a mixture of two kinds of material* - ויק יט 19.

נמור ש"ת *adj.* **נקוד, מנומר spotted** הסטי מתמן כל נקי נמור... ונמור בעזיה ויהי אגרי הסר משם כל שה נקוד... ונקוד בעזים והיה שכרי *removing from there every spotted lamb* שכרי - every spotted goat; such shall be my wage 32. ואסטה ביומה ההוא... ית תישיה נמוריה... וית על עזיה נמוראתה - בר ל 35. 3 וילדי עאנה קרוים נמורים ורסומיםותלדנה הצאן עקודים נקודים וטלואים - בר ל 39.

נמר ש"ע ז. *n. m.* **רוקם embroiderer** מלא עמונן] חכמת לב למעבד בכל עבידת אמן וחשב ונמר M לעשות בכל מלאכת חרש וחשב ורקס they have been endowed with the skill to do any work of the carver, the designer, the embroiderer - שמ לה 35.

נמרה ש"ע *n.* **לביאה** [נתפס נקבת הנמר (טלשיר **lioness**] 187 כרעי רבי כאריה וכנמרה מן יקימנה C כרע רבץ כארי וכלביא מי יקימנו

[H hlq.

נמי *n. nâmi* ש"ע *n.* **חלק share** ומן דלית לה נמי בעלמה יפני ומי שאין לו חלק בעום ייכחד he who has no part in the world, will be eliminated - ע"ד י 29. אלהותה רבתה לית לעורן בה נמי אלוהותו הגדולה, אין לאחר חלק בה - מ ט 17-18. כל דמע אמסיר לקדש לית לפגול לגוה נמי כל תרומה מסורה לקודש, אין לפיגול חלק בה - ת"מ 94. שרואה ואף עקבאה לאלה ולמשה לית לעורן עמונן נמי הראשית והאחרית לאלוהים ולמשה, אין לאחר חלק עמהם - ת"מ 192. בדומה לזה 195, א94, 204א3, 271, 289, 291, 298. דאנון מלכים אתרה טבה... ולית לעורנין בה נמי שהם (צאצאי יוסף) בעלי המקום הטוב (הר גריזים) ואין לאחרים בו חלק - ת"מ 120. לית לעשו נמי בבכורתה דלן נקים > לה? נמי לא יהי אין לעשו חלק בבכורה שלנו. נעמיד לו חלק? לא יאה - ת"מ 204. ואזבנה לגרמה והוה לה נמי וקנהו לעצמו והיה לו חלק - ת"מ 220. לך נמי סגי מכל הדה לך חלק גדול מכל זה - ת"מ 300. נמי חלק - המליץ [ליתא] 462, 572.

נמס¹ מסיסה **melting** [מן העברית H]

נקל **נמס** *to melt* בהשאלה *fig.* והתפך על פרעה ובעי מבלענה נמסת גויתה סגי ופנה (התנין) אל פרעה וביקש לבלעו. נמס ופנו (the serpent) turned to Pharaoh seeking to swallow him; (then) his body melted away. - ת"מ 26.

נמס² חוט, נימה **string** [> μῆμα - Krauss 359. **סואי** בכניר דעסיר נמין = עשור - תה צב 4 Horol 26b. ע שלא יוציא נימין מן הטלית - ספרי דברים רלד] **נמס** ש"ע *n.* **ציצית tassel** מלל עם בני ישראל... ויעבדון להון נמסים על איסטרי רקעיון לדיריון ויתנון על הנמסין איסטרה שזר תכלה (ני"א צנצלין, ציציון) ויעשו להם ציציות על כנפי בנדיהם לדורותונתן על ציצת הכף פתיל תכלת speak to the people of Israel, and bid them to make tassels on the corners of their garments throughout their generations, and to put upon 38. ויהוון לכוון לנמסין והיו לכם לציציות - במ טו 39.

נמקס שם פרטי *pr. n.* [> νομικός (ע"ע נומיק). כינוי למרוד (ע"ע) *Epithet of Nimrod*]

הרב בין הצדיקים והנמרודים אהלין בשמה
וברגש וזהים וחדים ואהלין באבל ככד - ענד
אל (Cow 234).

† **ננוס** בעל מוס, גמד dwarf [> vánuos - Krauss
364b. א"י או גביע או ננס - נויק כא 20]

ננוס ש"ע ז. n. m. **גמד dwarf** אי גפי אי ננוס
אי מפלר בעיניו או גבן או דק או תבלל בעיניו
- ויק כא 20 [המליץ 447: ננוס, נוס, דויק].

נסב¹ לקיחה ונשיאה **taking, carrying** [א"י
נסב ברכתי = לקח ברכתי - נ בר כז 36. סוא"י ונסבת
מן פרוי - בר ג 6] דליקה **blaze** [השי לקח = נשא
ומכאן משואה. זביח ספר רבין 14]

קל עבר: נסב - בר כז 36 (=המליץ 497). אנסב - בר לו 2
A. ונסב wansáb - מ ה 76. וסב - בר כא 14. סבתי
(מדבר) - דב ט 21. וסבנה - המליץ 580. עתיד: יסב
- yissáb - מ טו 19. ציווי: סב - ת"מ 193א. בינוני: יסב
- nāsáb - מ ז 14. פעול: נסיבין ansíban - ע"ד כ 16.
מקור: מסב - בר כח 6. **אפעל** (!) עבר: ואסב שמ יח 25
A. בינוני (!): מנסב mánsəb - מ יז 2. **אתפעל** עבר:
אתנסב - בר ג 23. אנסבת (נוכח) - בר ג 19. עתיד:
יתנסבון - המליץ 580 [ע"פ בר מט 10, ליתא]. בינוני:
מסב missáb - ננה 9. מתנסב - ת"מ 257ב. **מנסב** מסבנה
(מיועד) - במ לא C11. **מסב** - במ יא 11 VN. **מסבה** -
בר מג נ 3. **מסוב** מסובין (+נוכח) - בר ל 15 E. **נסבה**
- בר ל 15 M. **נסוב** נסובים (ר) - ת"מ 257ב. **נסיב** נסיבי
(+מדבר) - דב לב 2 VE (=המליץ 497).

קל לקח to take ית בכורתי נסב ואה כדו
נסב ברכתי את בכורתי לקח והנה עתה לקח
ברכתי first he took away my birthright and
now he has taken away my blessing - בר כז 36.
ונסב אטרה באדה ושקלה בימינה ולקח את
המטה בידו והרימו בימינו - ת"מ 8. ונסב שם
שירת ברת שם לאתה - אס 36. עשו אנסב ית
נשיו מבנת כנען A - בר לו 2. וית עוביכון
דעבדתון ית עגלה סבתי ואוקדת יתה בנור
VEC) נסבת B, נסכתי) ואת חטאתיה אשר
עשיתם את העגל לקחתי ואשרפה אתו באש -
דב ט 21. וקרץ ארבהם בצפרה וסב מזון A (נ"א
ונסב) וישכם אברהם בבקר ויקח לחם - בר כא
14. יסב ישראל אימנו יקח ישראל אמונה - מ
טו 19. וממון אל תסב ושחד אל תקח - שמ כג 8.
אב לי נפשה וחותרה סב לך... ואת הרכוש קח
לך - בר יד 21. סב עמך מן סהבי ישראל - ת"מ
193א. דלא נסב אפיס אשר אינו נושא פנים - מ
ז 14. בתר מותו (!) אתרבי גרמיו נסיבין ביד
נבי רב אחר מותו נתגדל (יוסף מפני ש) עצמותיו
לקחו ביד נביא גדול - ע"ד כ 15-16.

he couched as a lion, and as a lioness; who can
rouse him up? - בר מט 9. עד הלא ייתי נמרה
ולה יתנגדון עממה A עד כי יבא שילה... - בר
מט 10 [מן הגיליון הרומז לדגליו. ע"ע נמר². Gloss].
הן עמה כנמרה יקום וכאריה יתרכרב V - במ
כז 24.

† **נמר²** יחידת צבא **military division** [א"י הוות
נימורה בצפיורין - ירוש פסחים לא ע"ב. ע עוברין לפניו
כבנומרון - מש ראש השנה א, ב - Krauss 356b:
numerus. ס נומרא - LS 431b]

נמרין ש"ע ז. n. m. **יחידת צבא host** (לא יסטי
שכט מיהודה ונגד מבין) נמרין... m מבין דגליו
the scepter shall not depart from Judah, Nor the
ruler's staff from between his hosts - בר מט 10
[גיליון מבהיר מהו דגליו, שנתרגם סדריו, טכסיו.
Interpretative. gloss to dēgālo, 'hosts']

† **נמרה** nimra שם מקום **pr. n. (place)**
נמרה ש"פ עטירות ודיבון ויעזיר ונמרה - במ
לב 3.

נמרוד nimrod שם פרטי **pr. n.** ← רשע evil [פני
מסורתם מתייחס עליו עמלק. According to Sam.
tradition he is the ancestor of Amaleq.

נמרוד א ש"פ וכוש הולד את נמרוד... הוא
היה גיבר עצאי... על כן יימרון כנמרוד גיבר
עצאי וכוש הוליד את נמרוד... הוא היה גבור
רודה... על כן יאמרו כנמרוד גבור רודה Cush
begot Nimrod...; he was a mighty oppressor...;
hence the saying, "like Nimrod a mighty
oppressor - בר י 8-9. ופקד נמרוד דיעזר כל
אנש לאתרה וציווה נמרוד שיחזור כל אדם
למקומו - אס 10א. נמרודה כד התגבר בחיל
דכושאי נמרוד, כאשר גבר על חיל הכושים -
ת"מ 218. אף בא בתוית היידוע העברית או הארמית
על פי הקריאה בברי 9 כנמרוד = kannimrod. ונמרודה
ב מן כפתרים ונמרוד השני מן כפתרים - אס
10ב. **נ** ש"ע ז ריבוי **n. m. pl. tant.** **עם רשע**
nation wicked בעש"ח NSH אמר עמלק
ליהושע מי אתה עד תוכל תלחם עם ראש
הנמרודים ויען יהושע אם תהיה ראש
הנמרודים אנכי יהושע ראש התלמודים...
וילחם יהושע את עמלק ואת עמו הנמרודים
Amaleq said to Joshua: "who are you, that you
could fight against the head of the wicked?"
then... Joshua fought against Amaleq and his
wicked people - בן מניר (Cow 328). זה הפרקן

You have laid the burden עלי משא מעם הזה על all this people upon me עביתה ועל מסאבה N (V מסבה) איש על עבודתו ועל משאו - במ ד 19. 2 מוחש *concr.* **מלקוח, שלל booty** ונסכו ית כל אנחיתה וית כל מסבה באנשה ובבהמהתה (N מסאבה) ויקחו את כל השלל ואת כל המלקח באדם ובבהמה they took all the spoil and all the booty, man and beast *abstr.* מופטט 3. 11 במ לא **לקיחה taking** הזעור מסביך ית גברי המעט קחתך את אישי ית (too) little for you was it taking away my husband ליתי (=לית ל) מסב ומתן עמוכון אין לי משא ומתן עמכם - ת"מ 259. 4 **לקח ירסס** כמטרה מסבי C יערף כמטר לקחי *abstr.* let my teaching drop as the rain - דב לב 2 ועי' להלן בערך נסבי [See below].

חסבה ש"ע נ n. f. 1 מוחש **משאת portion** *concr.* ותלא מסבה מן עם אפיו לידון וסגת מסבת בנימים N וישא משאת מעם פניו אליהם ומסב משאת בנימים were taken to them from Joseph's table; Benjamin's portion was greater - בר מג 34. 2 מופטט *abstr.* **לקיחה taking** הקליל מסבתיך ית בעלי A*M₁ - בר ל 15.

מסוב ש"ע ז n. m. **לקיחה taking** הציבעד מסוביך ית גברי E המעט קחתך את אישי is it a small matter your taking away my husband? - בר ל 15.

נסבה ש"ע נ n. f. **לקיחה taking** הזעור נסבתיך ית גברי M (C נסבתי, B נסבתי) - בר ל 15.

נסוב ש"ת כמעמד הבינוני qātōl (*participial*) **לוקח one who takes** חקי יהוה אתון נסובים ואכלין בכל אתר... הוא אגר הוא לוכון חוקי יהוה (מתנות הכהונה) אתם לוקחים ואוכלים בכל מקום... you take and eat the part of the Lord in every place...., for this is your reward - ת"מ 257. 257. ורחל נסובה ית זיביה A (ני"א נסבת) ורחל לקחה את התרפים Rachel had taken the household idols - בר לא 34. ומלל עם חתניו נסובי בנאתה (MCB נסבי - בינוני) חתני לקחי Lot went out and spoke to his sons-in-law, who had married his daughters - בר יט 14.

נסיב ש"ע ז n. m. **לקח teaching** ירס כמטרה נסיבי V'E יערף כמטר לקחי let my teaching drop as the rain למד (calque of lqh) אבל ויקי' עמי יח: דיעה קנית מה (חסרת).

מסב ושלח יתה לפדן ארם למסב לה מתמן אתה... לקחת לו משם אשה - בר כח 6. אלו אצטמתו כל מלכי עלמה למסב ישראל מני לא יכלו אלו התאספו כל מלכי העולם לקחת את ישראל ממני, לא יכלו - ת"מ 19.

אפענל ז take לקח וואס ית רישי שבטיהון... ויהב יתון רברבים עלויון A (ני"א ונסב) ויקח את ראשי שבטיהם... ויתן אתם ראשים עליהם, he took their tribal leaders...., and appointed them heads over them 25. 25. אתי בשלם יום צומה דבה מנסב בריאמה שני שעירים לאשמה בוא בשלום יום הצום, שבו נלקחים ברמה שני שעירים לחטאת - מ יז 1-3 [הצורה צורת אתפעל אבל הקריאה månsøb והיא קשה מצד העניין. עי' זבי"ח בהערותו שם].

אחפענל 1 נלקח to be taken למשמש ית אדמתה דאתנסב מתמן A לעבד את האדמה אשר לקח משם to till the soil from which he was taken - בר ג 23. מובא גם בת"מ 294. עד לצורתך לאדמתה הלא מנה אנסבת A (אתנסבת) עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת - בר ג 19. הלא מן גברה אתנסבת דה A כי מאיש לקחה זאת - בר ב 23. במלתה דנחש מתנסב במיכלה דחיה ממשכן... ולית לי סוברו במלת הנחש לקוח, באכילת חוה ממושכן... ואין לי תקוה (דברי משה לפני מותו) - ת"מ 250. 250. ואולולי שבתה דאתיה ומנשמה דושה לישראל כיי מסב ביד עקיה ואילולי השבת הבאה ומניחה לעמלו של ישראל, היה אחוז ביד המצוקות - נה 7-9 **ניצת to blaze** והוה ברדה ואש מתנסבה בגו ברדה ויהי הברד ואש מתלקחת בתוך הברד there was hail, and fire blazing in the midst of the hail - שמ ט 24 [זבי"ח, ספר רבין 14].

מנסב ש"ע ז מופטט n. m. *abstr.* **לקיחה taking** והוה יצחק בר ארבעים שנה במנסבה ית רבקה... לה לאתה M₁*וייהי יצחק בן ארבעים שנה בקחתו את רבקה ויהי יצחק בן ארבעים שנה when taking (=when he took) Rebecca to wife - בר כה 20. 20. מוחש *concr.* **מלקוח, שלל booty** ונסכו ית כל אנחיתה וית כל מנסבה באנש ובבהמתה C ויקחו את כל השלל ואת כל המלקח באדם ובבהמה they took all the spoil and all the booty, man and beast 11. 11. ואיתו... ית שביה וית מנסבה EC - במ לא 12. תלי ית סכום מנסבה EC - במ לא 26.

מסב ש"ע ז n. m. **משא burden** למשבה ית מסב כל עמה הדן עלי לשים את כל

נסב² - נסי¹

נסיתון - המליץ 523 נסיון - ת"מ 278, נסיונים - דב ד 34 (=המליץ 508).

†קנל ניסה to test ואלהה אנסה ית אברהם A והאלהים נסה את אברהם God tested Abraham - בר כב 1.

פענל 1 ניסה test והאלהים נסה ית אברהם - בר כב 1. ותמן נסיה ושם נסהו there He put them to the test - שמ טו 25. אי דנסי אלהים למיעל למסב לה גוי B (EC הנסה, J נסתה) או הנסה אלהים לבא לקחת לו גוי - דב ד 34. אנסינה אנסנו - שמ טו 4. לא תנסון ית יהוה לא תנסו - דב ו 16. הלא מנסי יהוה אלהכון יתכון כי מנסה... - דב יג 2. **ניחש to test** לשון נקייה euph. נסית נחשתי I have learned by divination - בר ל 27 C (mE נסתי, A*m₁ נסיתי [פלורנטין קוים, 14]). נסוי ינסי נחש ינחש - בר מד 15.5. ולא ננסו A לא נתחשו - ויק יט 26 (המליץ 525: תנסיון).

מנסאה לבדיל מנסאה יתכון לבעבור נסות אתכם - שמ כ 16. למנסאתך למחכם דבלבך לנסותך לדעת אשר בלבבך - דב ח 2. מנסאתה V (C מנסתה) אנסנו - שמ טז 4 [בינוני?]. [pt.]

אָתְפַעַל 1 אתנסה, נוסה to be tested ואברהם כד אתנסה ואברהם כאשר התנסה Abraham, when he was tested - ת"מ 119. וכד בה אתנסה אתחסי וכאשר התנסה בו (אברהם), רוחם - ת"מ 144. [עי' הערה 5]. אברהם כד אתא לאכה והו מתנסה ועקד יצחק ברה אברהם כאשר בא לכאן והוא מנוסה (=כבר התנסה) ועקד את יצחק בנו - ת"מ 135. **2 ניחש** לשון נקייה (euph.) **to test** אתנסית (MBהנסית) נחשתי I have learned by divination - בר ל 27.

מסה ש"ע n. f. **test** כמד נסיתון במסה כאשר נסיתם במסה Him - דב ו 16. דנסיתנה במסה C אשר נסיתו במסה - דב 8 [Abr-Nahrain 24, p.180].

נסאו ש"ע n. f. **test** ועל נסאותון ית יהוה NE על נסותם את יהוה because of their testing the Lord - שמ ז 7. לבדיל נסהות יתכון E לבעבור נסות אתכם - שמ כ 16.

נסו ש"ע n. f. **test** לבדיל נסות יתכון C לבעבור נסות אתכם in order to test you - שמ כ 16. ועל נסותון ית יהוה C על נסותם את יהוה - שמ ז 7.

נסוי ש"ע n. m. **qittūl** **1 נסיון test** ועל נסוון ית יהוה V על נסותם את יהוה because of their testing the Lord - שמ ז 7. **2 ניחוש** לשון

נסב² זרייה ברוח scattering [נספ נשא הרוח Lane 3032b -

נסיב ש"ע n. f. **זרייה, פיזור scattering** לדלא נסיבת (!) ית מדינתאה A לבל אזרה את העיר that I will not scatter the city - בר יט 21 (מסופק .[dub.

†נסול צאצאים offspring [נסל = צאצאים - Lane 3032c. ואפסר מן נול]

נסול ש"ע n. f. **qittūl** **צאצאים** בהשאלה: בני הנהר offspring fig. ונהר יפק מן גנתה לפלוס ית פרדסה ומתמן יתפרק ויהי לארבעה נסולין (E)A ונהר יצא מעדן ליישר את הגן ומשם a river flowed out of Eden to level the garden, and there it divided and became four offsprings - בר ב 10 (המליץ 592: עקרין, חולקין. על תפיסת פירוק השלם לחלקים כהסתעפות הצאצאים ע"ע נוף).

†נסח הסחה, עקירה **uprooting, removal** [ע"ע נסע. א"י אסעו לבבון ואשכחו בקעה - נ בר יא 2. השי' הסיח (דעתו) - כגון תוס טהרות ח טז, וראה קוטסר מחקרים רייב]

קל סר depart to והן הוה חכם מהו ממללה ולא שמע למליה דאתמרת נסי קשטה מנה וקללתה עליו ואם ידע מהו הדיבור ולא שמע לדברים שנאמר, סר הצדק ממנו ועליו הקללה if he was aware of the matter and did not obey the said words, the truth departs from him and the curse will be upon him - ת"מ 152. בינוני פעול. אפשר שהוא מן ש"ע].

אָתְפַעַל ניסה, נעקר to be uprooted ותתנסחון מן על ארעה דאתה עלל תמן למירתה ("אתתחלון) ונסחתם מעל האדמה אשר אתה בא שמה from the land that you are about to enter - דב ח 63.

נסי¹ ניסיון; ניחוש **trial, divination** [השי' אונקלוס ופשיטא, כגון בר ל 27. א"י וטלק במיא נסי יתיה - נשמו ט 25 (בגיליון). **סוא"י** הוא מנסי לאברהם - בר כב 1]

קל עבר: אנסה - בר כב 1. **פעל עבר:** נסה - בר כב 1. **עתיד:** ינסי - בר מד 5, תנסון - דב ו 16. **בינוני:** מנסי - דב יג 4. **מקור:** מנסאה - שמ כ 10. **אָתְפַעַל עבר:** אתנסה - ת"מ 119. **בינוני:** מתנסה - ת"מ 135. **מסה** - דב ו 16. **נסאו:** נסאותון - שמ יז 7 NE. **נסו** נסותון - שמ כ 16. **נסוי** qittūl - בר מד 5, נסון - שמ ז 7. **נסייה**

נסִי² - נסְךָ¹

לאנסיאיה חמישה (ציוויים) לכהנים ואחד לנשיאים - ת"מ 148א.

† נְסִי³ נשים **women** (בא רק בריבוי ורק בכ"י A. > [Ar. pl. נساء]

נסִי ש"ע נ ריבוי **women** *n. f. pl. tant.* ונְסִי בריך (E) ונְשֵי בְנִיךְ the wives of your sons - בר ו 18. ונְסִי בְרִיו (E) ונְשֵי בְנֵיו - בר ז 7. נְסִי בְרִיו (E) נְשֵי בְנֵיו - בר ז 13. נְסִי בְנֵיךְ לְנִסְיָהּ A נָקַח לָנוּ לְנָשִׁים - בר דל 21.

† נְסִי⁴ נְשֵׁה **hip** (השִׁי עֶרְק הַאֲנָסָא (כגון אי"ס) = [Lane 3033a - the sciatic nerve]

נסִי ש"ע ז **thigh tendon** נְשֵׁה על כן לא ייכלון בני ישראל ית גיד נְסִיָּאָה... הלא קרב בכף ירך יעקב בגיד נְסִיָּאָה על כן לא יאכלו בני ישראל את גיד הנשה... כי נגע בכף ירך יעקב בגיד הנשה... therefore the Israelites... do not eat the thigh tendon..., since Jacob's hip not eat the thigh tendon..., since socket - בר לב 33 [=המליץ 524. הנייתו annēši שונה מן הניית נשיא - anši. ניאופיטי, אונקלוס: גידא נשיאה].

† נְסִיָּוַן ותיגרה שם מקום **pr. n. (place)** [תרגום השם] [Transl. of the name]

נסִיָּוַן ותיגרה ש"פ וקרא שם אתרה נְסִיָּוַן ותיגרה ויקרא למקום משה ומריבה - ש"מ ז 7.

† נְסִיקָה רביד **chain** (נְסִיקָה = מחרוזת פנינים - [Hava 767]

נסִיקָה ש"ע נ **chain** רביד ושוֵי נְסִיקָה דהב עליו צועה A וישם רביד זהב על צוארו Pharaoh put a gold chain about his neck - בר מא 42.

† נְסְךָ¹ נסך, יציקה **pouring**; הקדשה **consecration** "א"י ונסך עלה נְסְכִין - נ בר לה 14; יציקת מתכת **casting metal** (בארמית בכתב דימוטי - [ADS 13/15]

† נְסָךְ נְסָךְ **to pour liquid offerings** ונְסָךְ יעקב מצבה... וסך עלויה נְסָךְ A ויצב יעקב מצבה... ויסך עליה נְסָךְ and Jacob set up a pillar... poured oil upon it [כך דרך השכבה המאוחרת בפ"י. טל ג, ע"מ; ואפשר שהוא מן סו"ד].

† פְּעַל נְסָךְ **to pour liquid offerings** ונסך לא

נקייה **to test euph.** נְסוּי יְנִסִי נחש ינחש - בר מד 5. [המליץ 524: נסוי = נסוי].

נסִיה ש"ע נ **test** [LS 433b] נְסִיָּוַן because of their testing ית יהוה the Lord - המליץ 523 מן: על נסותם את יהוה) ש"מ ז 17.

נסִיָּוַן ש"ע ז **trial** נְסִיָּוַן רברביה דחזו עִינִיךְ המסות הגדולות אשר ראו עיניך **the great trials which your eyes saw** - דב ז 19, כ"ט 2. לא תתוכח במלים... ולא בנזפו ולא בקלל ולא בנסיון אינך מוכח במלים... ולא בניזיפה ולא בקללה ולא בנסיון - ת"מ 278א. בנסיונים בסמינים ובפליאן במסות באותות ובמראות - דב ז 34.

נסִי² נשיאה, נטילה **taking, carrying** [> נשא. א"י נסתייה לשליחה ואעליה לנו פרדיסה - לקחו את השליח והביאו לתוך הגן - ברי"ר (ו) 761]

קל עתיד: יסון **yisson** - ע"ד ו 26. בינוני: נְסִי nāssi - ע"ד י 26. מקור: מְסִי **missi** - מ"י 82. נְסִי - במ יג 2. נְסִיָּאָה (מיודע) **ansiyā** - ע"ד ט 24.

קַל לְקַח, נְשֵׂא **to take, carry** יסון אגרון יטלו שכרם **they shall take their reward** - ע"ד ו 26. אגרתה תליתה פריסה קמיון יסון יתה ויקרונה האגרת השלישית פרוסה לפנינה למען יקחו אותה ויקראוה - ת"מ 31א. מן נְסִי כלילה מ"י נושא את הכתר - ע"ד י 26. יפשט משה ידו ויסנה יפשוט משה את ידו ויקחנו (הספר) - מרקה: (Cow 49).

מְסִי לְמַן שוֵי מְסִי לְמִי שראוי לקחת - מ 82 [הש"מ כה 4]. גרמיו דיוסף הנהר לון מסנון עצמות יוסף הזכיר להם לקחתם - ע"ד כ 13. מרה בעי מפרקנה אכה והוא בעי מסינה ובעליו מבקש את המשכון לפדותו עכשיו והוא מבקש לקחתו - ת"מ 24א.

נסִיָּאָה (נְסִיָּאָה) ש"ע ז **prince** נְסִיָּאָה אלהים אתה בגבונן נשיא אלהים אתה בתוכנו **you are the prince of God among us** - בר כג 6 (=המליץ 523). זמרי זנאה נְסִיָּאָה בית אב הא נְסִיָּאָה ביש מן שבע רשי זמרי הזנאי, נשיא בית אב, הנה נשיא רע משבט רשע - ת"מ 216א. אלהים לא תקל ונְסִיָּאָה בעמך לא תלוט אלהים לא תקלל ונשיא בעמך לא תאר - ש"מ כב 27. אחד לשבט אבהתה תשלח כל נְסִיָּאָה בהון - במ יג 2. ונח זכאה ואברהם נְסִיָּאָה **ansiyā** ונח הצדיק ואברהם הנשיא - ע"ד ט 24. תרי עשר נְסִיָּאָה יולד - בר יז 20. וקרבו נְסִיָּאָה ית חנכת מדבחה - במ יז 10 (=המליץ 524). חמשה לכהניה וחדה

נסוך שׁיע ז n. m. qittūl pouring liquid offerings והמר לנסוך רבעות הינה ויין לנסך רבעית ההיין a quarter of a hin wine for libation - במ כח 7. ונסוכה חמר רבעות הינה - במ כח 7. עלה ומנחה דבא ונסוכין - ויק כג 37. לא תחצדון ית כביחיה ולא תקטפון נסוכיה A (נייא בחריה, אפרשותה). ולא תבצרו עת נזיריה - ויק כה 11 [נדרשו ענבים לעניין נסך לקרבן].

נסוך שׁיע ז n. m. pouring liquid offerings ויעבד כהנה ית מנחתה וית נסיכיו N וועשה הכהן את מנחתו ואת נסכיו - במ ו 17.

נסך שׁיע ז n. m. pouring offerings ואסך עליה נסך ז he poured a libation on it - בר לה 14. ונסך רבעות הינה חמר לאמרה חדה - שמ כט 40. **הקדשה** consecration כל יומי נדר נסכה עפוף לא יעבר על רישא m כל ימי נדר נזרו תער לא יעבר על ראשו All the days of his vow of consecration no razor shall come upon his head - במ ו 5. עללתה לריש יוסף ולרום נסך תלימה D תבואתה לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו - דב לג 16.

נסכה שׁיע נ n. f. casting metal והלהי דנסכה לא תעבדון לכוון N והלהי מסכה לא תעשו לכם - ויק יט 4. ארור אישה דיעבד פסל ונסכה VN ארור האיש אשר יעשה פסל ומסכה or cursed by the man who makes a sculptured or molten image - דב כז 15.

נסך² חסידות piety { > نَسَك - Dozy II 675b }

נסך שׁיע n. f. adj. חסיד pius שלמיך ונוריך לגבריה נסיכך D תמיד ואריך לאיש חסידך Your Thummim and Urim be with Your faithful one - דב לג 8 [התהייע אלצדיק].

נסמה נשמה soul { > نَسَمَة = נשמה - Lane 3032c }

נסמה שׁיע נ n. f. נשימה breath וזעף באגריי נסמת חיינ A (E) ויפח באפיו נשמת חיים (God) breathed into his nostrils the breath of life - בר ב 7.

נסם כעס, רוגז trouble { > نَسَم = כעס לפי הסמוך (המלה קיימת מאיי אי דגביח או דנסיס = או גבן או דק - נ ויק כא 20) }

קל נעצב to be distressed ואתא לידון יוסף בצפרה... ואנון נסיסין *m₂ (נייא: מפעמיין,

תנסכוון עליו C ונסך לא תסכו עליו you shall pour no libation on it - שמ כו 35.

אפענל נסך to pour ופקים יעקב קאמה... ואסך עליה נסך (M₁*ואנסך) ויצב יעקב מצבה... ויסך עליה נסך Jacob set up a pillar... and poured oil upon it זיתים יהון לך בכל תחומך ומשח לא תסך... ושמן לא תסך tissāk - דב כח 40. ונסך לא תסכוון עליו ונסך לא תסכו עליו - שמ כו 35.

אפתענל ניסך to be poured liquid offerings ותעבד ית צעתה... וכסיו אד ינסך בון דהב דכי... וקשתיו אשר יסכו בהם זהב טהור you shall make its plates... and bowls with which libations will be poured; of pure gold - שמ כה 29, דומה לו לו 16 [ממרגם כמו נהימ שהוא סביל. וכך V*M₁ דינתס C, דיסך]. על בסר אנש לא יתנסך על בשר אדם לא יוסך - שמ ל 32. נסוך מנסך רעט ליהוה EB הסך נסך שכר ליהוה - במ כח 7.

אפתענל ניסך to be poured liquid offerings על בסר אנש לא יתסך *M₂ על בשר אדם לא יוסך יתנסך upon any person's body - שמ ל 32. נסכוה יתסך ליהוה A נסכו יוסך ליהוה - במ כח 7.

הסוך שׁיע ז n. m. qittūl pouring liquid offerings הסוך נסך רעט ליהוה (B נסוך) הסך נסך שכר ליהוה - במ כח 7 [המליץ 537. מן הכללת תחילית אפעל (אסך) בורשש. The preformative is included in the root.

מסכה שׁיע נ n. f. 1 מסכה מעשה התכה casting metal אלהי מסכה לא תעבד לך you shall not make molten gods for yourselves - שמ לד 17. ועבדה עגל מסכה (C מסיכה) - שמ לב 4. עבדו לון עגל מסכה - שמ לב 8. ארור אשה דיעבד פסל ומסכה - דב כז 15. ותבדון ית כל מסגדתון וית כל צלמי מסכותן ואבדתם את כל משכיותם ואת כל צלמי מסכותם - במ לג 53. **נסך** pouring liquid offerings ועבדו כל כנשתה תור בר תורין... ומסכתה כדין A ועשו כל העדה פר בן בקר... ונסכו כמשפט all the congregation shall offer one young bull... and its libation, according to the ordinance - במ טו 24.

מסכוי שׁיע ז n. m. pouring liquid offerings ומסכוה רבעות הינה לאמרה חדה A ונסכו רביעית ההיין it shall be its libation with it a quarter of a hin - במ כח 7. ותרי עסרוין סמד שליחן בסיסה במשח ומסכוה A - במ כח 9.

נסע - נעי

†³ **נסף** הונקה [אכנא *našābu* - AHw 755a] **הילנסיפהמיניקה ? nursing** אהילנסיפה ברם שרה A האמנס מיניקה שרה ברם *indeed, will Sarah nurse sons ? Sarah nurse sons - בר לא 18* (חיבור מילת השאלה היל (הל) כאן בשימוש ריטורי: האם, עם נסיפה, ביוני קל. התהייע תפס גם הוא כך: אן (ניא הל) *مُرْضِعَةٌ = האם מיינקת? Prob. fusion of the Ar interrog. part. hal with nsp, 'to nurse'. SAV has the [same construction. Dozy II 673a.*

†⁴ **נסף** גובה: **elevation** [גזרון מסופק: > *نصب* (Dub. etymology (Lane 2799a) **נסוף** שייט *adj. qātōl* **רם high** והא סק תננה ארעה כתננה נסופה A והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הגבוה *the smoke of the land was rising like the high smoke* - בר יט 28. בהשאלה היל **נסוף כפנה שריר** A קשה הרעב מאד *fig. famine was very severe* - בר מז 13.

† **נסר** נשר *a bird* [> *نسر* = נשר - Lane 2789b] **נסר** שייט *n. m.* **נשר eagle** וית אלין תשקצון... ית נסרה וית גזה *M₂ *... את הנשר ואת הבז - ויק יא 13. כנסרה יעיר קנו E כנשר יעיר קנו - דב לב 11.*

נעה niyya שם פרטי *pr. n.* **נעה** שייט *שם* ושם בנאת צלפחד מחלה ונעה... - במ כו 33.

† **נעי** חזה הבהמה *breast of an animal* (המליץ 470. **איי** וית ניעה דאנפונה - נ ויק י 7. **נעא**. בר בהלול משוה עם חדיא (BB 1258); (LS 434b) **ניע** שייט *n. m.* **חזה breast** ובסרון יהי לך כניח אנפונה (N כניעה) ובשרם יהיה לך כחזה התנופה *their meat shall be yours like the breast offering of a wave offering* - במ יח 18. קדש הוא לכהנה יהי עם ני אנפונה (A נייע, N ניעה) - במ ו 20. ויי ניה לאהרן ולבניו - ויק ז 31.

† **נעי** פריחה *blossoming* [מן אונקלוס] **אפנל פרח** *to sprout* גברה דאבחר בה אטרה ינעי *B *M₁ A* (יצ' NMJEC יפרח) האישי אשר אבחר בו מטהו יפרח *the staff of the man whom I choose shall sprout* - במ יז 20.

מבלדיו, יזופין - כולם לשון פחד ודאגה) ויבא אליהם יוסף בבקר... והנם זעיפים *when Joseph came to them in the morning... they were troubled* - בר מ 6.

† **אתפנל נעצב** *to be distressed* [ואתנ] סיסו גבריה [ו]תקף לון *m* (ניא ואצטער) ויתעצבו האנשים ויחר להם *the men were distressed and very angry* - בר לד 7. אל תתנססון ואל יתרגז בעיניכון **M₁ אל תעצבו ואל יחר בעיניכם* - בר מה 5.

† **נסע** נסיעה *journey* (בעשיה, ובמבאות מן התורה. עיי נסח. *NSH; elsewhere, in quotations from the Torah*

קל נסע *to set out* ואל רעמסס נסעו *they set out to Raamses* - ת"מ 103א. ונסע אהל מועד *E ונסע אהל מועד... - במ ב 17.* נסע מן אכה אל גברי ברכתה נלך (= נפנה) מכאן אל אנשי הברכה (השבטים הניצבים על הר גריזים) - ת"מ 126א. נסעו אחרי משה... כוכבים הלכים על הארץ נסעים השמש והירח משה והכבוד - ת"מ 104א. ומצרים נסעים לקראתו - ת"מ 63א [מביא את שמ יד 27]. ויאבדו כל בישיה דשבקו שביל אלוכה והלכו שביל קטלת הנוסע בגוה ויאבדו כל הרעים שעזבו את השביל המגדל את ההולך בו והלכו בשביל ההורג את הנוסע - ת"מ (ק) 47א.

† **נסף** נקיין, טוהר *purity* [ס נזופותא = טוהר - (LS 443b]

נסיפו שייט *n. f.* **טוהר purity** בשלמו לבבי ובנסיפות כפי עבדת דהא בתם לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת *in the integrity of my heart and the purity of my hands I have done this* - בר כ 5.

† **נסף** רכוש, קניין *property* [גזרון מסופק: > *أَنْصَف* = שילם שחר (Dozy II 688a) *Dub. etymology.*

קל נסע *to possess* ויאחיק ית כל קנינה וית כל נסיפה דנסיפה A וינהג את כל מקנהו ואת כל הרכושו אשר רכש *and he drove off all his livestock and all the wealth that he had amassed* - בר לא 18.

נסיף שייט *n. m.* **רכוש property** וית כל נסיפה דנסיפה A - בר לא 18.

נעל shoe [מן העברית. ע"ע מסן H]

נעל ש"ע נ. f. נעל shoe וקדמת יבמתה... ותשלף נעלו מן על רגלה E (נ"א מסנה) ונגשה יבמתו... וחלצה נעלו מעל רגלו his brother's widow shall go up... and pull his sandal off his foot - דב כה 9.

נעמה nēmma שם פרטי pr. n. [ע"ע צלקיפה]

נעמה ש"פ ואחת תובל קין נעמה - בר ד 22. והלכת בתר נעמה והלכת אחר נעמה - ת"מ 136. ושלה ואנדה לגפנה ברת נעמה ושלה והביא את גפנה בת נעמה - אס 6.

נעמלי מין עוף a bird [א"י ברת נעמיתא - נויק יא 16. סו"א"י ובניהין נעמיתא - ישע מג 20. טלשיר 193-195]

נעמי ש"ע נ. f. נחמה a bird וית ברברי וית קוזתין וית נעמיתה CA נעמיתה, V נחמיתה) ואת התנשמת ואת הקאת וית הרחמה - ויק יא 18, דב יד 17 C (נעמה, V נחמה).

נעממן nēmmān שם פרטי pr. n.

נעמן ש"פ ובני בנימים בלע וכבר ואשבאל גרה ונעמן - בר מו 21.

נעמנאי ש"י gent. n. לנעמן כרן נעמנאה VN (נעמנאי) - במ כו 40.

נעץ ניעצה, תקיעה thrusting [מן אונקלוס O]

קל תקע thrust, insert to ואה סלם נעץ בארעה] m (נ"א קעם, מנצב) והנה סלם מצב ארצה behold, a stairway was fixed in the ground - בר כח 12.

נער¹ שטלוט shaking out [מן העברית: H]

קל ניער to shake out ואנער יהוה ית מצראי בגו ימה וינער יהוה את המצרים תוך היסם the Lord shook out the Egyptians into the sea יד 27.

פעל ניער to shake out ונער יהוה ית מצראי לגו ימה B - שמ יד 27 (=המליץ 522). וברוח אפך אתערמו מיה הך דהות אד יהוה מנערה בהמתון יברוח אפך... (שמ טו 8) כמו שהייתה יד יהוה מנערת את בהמתם ...as if the hand of God shakes out their cattle - ת"מ 55.

נער² צעיר youth [מן העברית H]

נער ש"ע ז. m. נער boy ואנה ונערה נהך עד הכה A ואני והנער נלכה עד כה I and the lad will go yonder - בר כב 5. מנער עד זקן אמרים פם אחד עזי וזמרתי מנער עד זקן אומרים "עזי וזמרתי" (שמ טו 2) - ת"מ 104.

נערה ש"ע נ. f. נערה girl ויסב אבי הנערה ואמה ית בתולי רביתה ליד חכימי קרתה C ולקח אבי הנערה... the girl's father and mother shall produce the evidence of the girl's virginity before the elders - דב כב 15.

נפג נāfāg שם פרטי pr. n.

נפג ש"פ ובני יצהר קרח נפג וזכרי - שמו 21.

נפח¹ צבייה, התנפחת dilatation, inflating [א"י למנפחה מעד - לצבות בטנך - נ במ ה 22. סו"א"י ונפח באפוי - ויפח באפוי - בר ב 7] ← רוגז anger [בהשאלה fig. לדעת כרן הוא ט"ס. SKohn ZDMG 47, 622, n 3: corr.]

קל צבה to become swollen במתן יהוה ית ירכיך נפלן וית מעיך אנפיהן VN*M,ECA) כרסיך נפיהה, EB נפיעה)... את ירכך נפלת ואת בטניך צבה וית מעיך נפלה וית נעמה - to be decayed and your belly to be swollen ה 21 [בינוני פעול. pt. pass.]

מפח למפח כרס N לצבות בטן (=המליץ M, למפיה) - במ ה 22.

אפעל 1 הפיח רוח חיים to blow (life) ואפח באפוי [נשמת חיין] ויפח באפוי נשמת חיים (God) blew into his nostrils the breath of life - בר ב 7. אלהותה צערת יתה והנפחת בה נשמת חיים האלוהות צרה אותו (את האדם) והפיחה בו נשמת חיים - ת"מ 281. 2 ניפח to inflate וית כרסיך מפיהה M)בינוני פעול. pt. pass.) ואת בטנך צבה and your belly swollen - במ ה 21 [המליץ 577: מפניה].

אתפנל צבה to become swollen ותנפח מעיה ותמסי ירכה (המליץ 577, VA וינפח כרס, M ותתנפת, M ותמפח (!), M₃ ויפחין her belly shall become swollen ונפלה ירכה - במ ה 27.

אתפנל רגז to be angry ורגז יהוה כד עבד ית עולם... ואמר יהוה אשקול ית עולמה... הלא אתנפחת למה עבדתי A וינחם יהוה...

נפח² - נפל

אחוך אי ית תורה... נפלים באורעה... נפלים בדרך - דב כב 4. 2 בהשאלה fig. ושמע משה ונפל על אפיו Moses heard this and fell on his face - במ טז 4. ונפל על צוארה - בר מו 29. וכל דבב נפל קמיך הך עטף וכל אויב יפול לפניך כהרף עין - ת"מ 15א. טבירה ירומו ובישיה יפלו הטובים ירומו והרעים יפלו - ת"מ 216ב. ואתה מלך דלא מתחלף ורחצון דלא נפל ואתה מלך שאינו חולף ומבטח שאינו נופל - ע"ד ד 4-7.

מפל למפל בחרב VNMCA (למנפל M₂) ולנפל בחרב - במ יד 3.

אפענל 1 הפיל to drop, throw הנכת עקבי טוס ואפל רכבה אחריה (VNMCEB) ומפל) הנשך עקבי טוס ויפל רכבו אחרו that bites the horse's heels so that his rider is thrown backward - בר מט 17 (ני"ש הפעיל: wyabbəl). ואם שן עבדה... אפל לחראי ישלחנה EC (ני"א יפל) ואם שן עבדו... יפיל לחפשי ישלחנו - שמ כא 27. ויהי ברד... מפל אריסין ומשנת עללאן... מפיל איכרים ומחריב תבואות - ת"מ 35ב. מפל וגלי חזו VNEC נופל וגלוי עין - במ כד 4. 2 בהשאלה fig. מפל אנה לה אל דיוקה אני אפיל אותו לשאול I shall throw him to the underworld - ת"מ 163. משנת הוא מלכה ומפלין חרשיה לוקה המלך ומושפלים החרטומים - ת"מ 32א. ונפל יהיה אלה פילוקה על האדם ויפל יהיה אלהים תרדמה על האדם - בר ב ע"ד 1 > ואנפל = המליץ 557.

אָתְפֶנֶל 1 נפל to fall ואתנפלת לקדם יהוה ואתנפלה לפני יהוה I threw myself down before the Lord - דב ט 18, 25. וינפל למדמך B ונפל למשכב - שמ כא 18. תהי ברום ולא תנפל ותהיה למעלה ולא תפול והאדם א תנפל you will be exalted and not fall (lit.; on the height) and not fall - ת"מ 113ב. 2 **נהרג to be killed** וינפל מנה סגי A ונפל ממנו רב lest many of them perish - שמ יט 21.

מתנפלה ולמתנפלה עלינן למסב יתנן לעבדים ולהתנפל עלינו... - בר מג 18.

חפולי ש"ע n. f. מפלה fall, descent שעילה מרירה עד מותר... מלגוה הות רוקנות מצראי ומנה הות מפולית ישראל שאילה מרה עד מאוד... מתוכה היה ניצול מצרים וממנה הייתה מפלת ישראל a very harsh borrowing; from it the stripping of Egypt and the fall of Israel - ת"מ 349 (לעניין "וינצלו את מצרים" (שמ יב 36) שהביא קלה על ישראל). מכן אוכחה אבוה וחכמה במפוליתה במימרה בכורי אתה זהו שהוכיחו אביו (את ראובן) והודיעו מפלתו

ויאמר...אמחה את האדם כי נחמתי כי עשיתים the Lord was angry that He had made the world, and the Lord said, "I will blot out the world...; for I am angry that I made them 7-6 [הת"ה] תו אجد = כעס - איילון-שנער 3406. והשווה ע מפת נפש].

נפח ש"ע n. m. נפחיות swelling לנפח דכרס VA (B לנפח פרס!) לצבות בטן (causing) the dilatation of the belly - במ ה 22.

נפחי ש"ע n. f. נפחיות swelling לנפחי דכרס לצבות בטן - במ ה 22.

נפח² nâfâ שם מקום (place) pr. n. נפח ש"פ ושונין סהד נפח (A הנפח) ונשים עד הנפח - במ כא 30.

נפיש nēfæs שם פרטי pr. n. נפיש ש"פ והדד ותימה יטור ונפיש - בר כה 15.

נפך אבן יקרה a gem [מן העברית H. התה"ש אינו מכיר את האבן ומתרגם בדרכים שונות]

נפך ש"ע n. m. נפך a gem נפך ספיר ויהלם (VB זמרגדי, E חכום, C עבר, A נפק כולם ב"המליץ) נפך ספיר ויהלם - שמ כה 18. נפך ספיר ויהלם (M. זמרגדי, EC עבאר, MBA נפק) - שמ ט 11. מוזכר בפיט של אבישע (Cow) 497.

נפל נפילה falling | א"י ונפל יוסף על אפוי - נ בר נ 1. סווא"י ונפל יוסף על צורה - בר נ 1]

קל עבר: נפל - במ טז 4. עתיד: יפל - דב כב 8. בינוני: נפל nâfal - ע"ד 7. פעול: נפיל - דב כא 1. מקור: מפל - במ יד 3 VNMCA. אפעל עבר: אפל - שמ כא 27 EC עתיד: יפל - שמ כא 27. בינוני: מפל - ת"מ 35ב. פעול: מפל - במ כד 16 (ני"ש nēfal - פעול קל). אָתְפֶנֶל עבר: ואתנפלת (מדבר) - דב ט 18. עתיד: וינפל - שמ כא B 10. מקור: מתנפלה - בר מג 18. מפולי מפולית (נסמך) - ת"מ 349. מפל - ת"מ 158א. נפל - במ ה 22.

קל 1 נפל to fall וכל בית דהלאתה אתלחצו וכל סגדיה נפלי וכל בני היראה נדחקו וכל האלילים נפלו all the shrines were in distress and the idols fell down נפילה מנה כי יפל הנופל ממנו (מן הגג) - דב כב 8 אן יתשקע קטילו... נפיל בברה כי ימצא חלל...נפל בשדה if someone slain is found lying in the open - דב כא 1.

נפש - נפק¹

במאמרו... - תי"מ 159א [לעניין בר מ ט 3].

נפל ש"ע ז. **1 n. m.** **מפלה** **defeat** מה גזווי חלופה אלא מפלה מה גמול השינוי (השגת גבול) זולת המפלה - תי"מ 148א. **2 תחולה effect** ונעזר אל מלת מדמך היא מפל עובדה בתולתה דלא ארסת ונחזור אל מילת משכב; חלות היא (= היא חלה) על המעשה "בתולה אשר לא ארשה" (שמ כב 15) let us return to the word 'lying'; its effect is on the deed with a "a virgin who is not betrothed" (Ex 22:15) 158א [ובי"ח הע' 7].

נפל ש"ע ז. **n. m.** **נפילה** **falling** לנפחי דמעיי ולנפל ירך (גיא ולמסי, ולמסאי) לצבת בטן dilatation of the belly and decay of the thigh - במ א 22.

נפס¹ נפש **soul** [Lane 2827a - نفس] ←

משטמה **hatred** [Lane 2828b, نفس = קנאה - Lane 2828b, Dozy II 708-9]

קל שטס **to hate** ומקקה ונתשה ונפיסה מסחני עליף A וימררה ויריבהו וישטמהו בעלי בהמות (?) the owners of cattle they hated him, - בר מ ט 23 [פסוק משובש *Corr. passage*].

נפש ש"ע ז. **1 n. m.** **נפש** **soul** פאן נפש כל בשר דמה בנפסה הוא... פאן נפש כל בשר דמה הו כל אכלה יתעקר J - ויק ז 14. **2 ישות substance** אתההלו מנפסה A נבהלו מפניו she was dismayed at his presence - בר מה 3 [תפס פניו = עסו כמו ונתתי פני בנפש האוכלת... ויק ז 10 ותרגומו רגזי].

נפש² ?

נפש? נפש מלחה A ים המלח - בר יד 3.

נפץ עירווי ויציקת נוזלים **pouring** [איי לדגה גדולה דנפצת עוברה ומלת כל ארעא = שהטילה את ביציה... - בר"ר 336, מפרש את בר ט 19: ומאלה נפצה כל הארץ. ס נפץ מיא - PSm 2417].

קל עייה, יצק **to empty** וואוהיאת ונפצת קולתה M₁* ותמחר ותער כדה she rushed and emptied her jar - בר כד 20, 46 M₂* [הכול מן אונקלוס, לפי שניש יתורדי; ואכן גי'א ואחתת. O (SP has) [wtwrd]].

אפענל יצק **to pour** ואפץ מן משח רבותה M₁*ויצק משמן המשחה he poured some of the oil על - ויק ח 12. ופלוג אדמה אפץ על

מדבחה A וחצי הדם זרק על המזבח - שמ כד 6. ונסב משה ית אדמה ואפצה על עמה A - שמ כד 8. ותסב ית אדמה ותפץ על מדבחה A - שמ כט 16. ותפץ ית אדמה A - שמ כט 20. ויפצון ית אדמה M₂* - ויק א 5, ובדומה לו M₁A 11*. ותפוך עליה משך M₂* ויצקת עליה שמן - ויק ב 6. ית אדמה תפץ על מדבחה m₂ (M₂* תפוך) - במ יח 17.

אפץ ש"ע ז. **n. m.** **מזרק** **basin** וקרבה... אפץ חד כסף m וקרבו... מזרק אחד כסף his offering... one silver basin - במ ז 13, 19. ויתנון עליו... ית מחתיאתה... וית אפציה M₁*... ואת המזרקות - במ ד 14.

נפק¹ יציאה **issue** [איי ונפקו כל נשיא בתרה - נ שמ טו 20. סואיי ויפוך חוטר מן שורשה דישיע - ישע יא 1]

קל עבר: דנפק danbāq - מ ו 16. עתיד: יפק - שמ כא 3 (=המליץ 569), יבק - תי"מ 307ב. ציווי: פק - בר לא 13 M₁* פוק = המליץ 569. בינוני: נפק nāfāq - מ ט 40. פעול: נפיק - תי"מ 28א. מקור: מפק - תי"מ 11ב. **אפעל** עבר: אפק - שמ טו 6. והבקותה (נסתרים+נסתר) - בר יט 16 B. עתיד: יפק - דב כד 11. ציווי: ואפק wabbāq - מ ה 66. בינוני: מפק - ויק כב 33. פעול: מפקה (יחידה) - בר לח 25 B. מקור: למפק - תי"מ 193א. למפקה - במ יד 36. **אתפעל** עבר: הפקו (נסתרים) - אס 17ב. **אתפעל** עבר: אתפקת (נסתרת) - בר לח 25 E. עתיד: יתפק - ויק טו 27. **אפוקו** כאפוקות - שמ לג 8 M (*abbāqot > abbūqot). **אפוקו** אפוקותה (+נסתר) - במ לד 5. **מיפק** - בר כז 30 M₁* [מן אונקלוס]. **מפוק** - דב כג 24. **מפוקו** במפוקות - שמ כא 7 B. **מפוקי** - במ לה 26 V. מפוקיתה mabbūqite (+נסתר) - מ טו 32. **מפק** - תי"מ 42*. **מפקו** במפקותי - ויק כג 43 A. **מפקי** למפקיתון - במ ט 1 N. **נפוק** qittūl - בר ח 7 A (E). **נפוק** qātōl - במ א 20. **נפיק** - בר כז A 2. **נפק** - במ לה 26. **נפקן** - בר כד 11 MB. **פק** - אס 16א.

קל 1 יצא **to go out, come forth** דנפק מניר האור שיצא להאיר the light that went out to illuminate - מ ו 16. ובתך כן נפק אחיו then his brother came forth - בר כה 26. ואש אנפקת מן עם יהוה ואש יצאה... - במ טו 35. ונפקי כל נשיה - שמ טו 20. לא יבק מנה מלה לא תצא ממנו מלה (מן הפה) - תי"מ 307ב. אם בגפה ייעל בגפה יפק - שמ כא 3. פק מן ארעה הדה - בר לא 13. פקו מבגו עמי (A) פוקו וכך הוא מובא בתי"מ 48ב) - שמ יב 31. סבו ישראל ופוקו קחו את ישראל וצאו (ממצרים) - תי"מ 20א. יתה קלה רבה... נפק מן אשתה אותו הקול הגדול יוצא מן האש - מ ט 40. וכלום לא אנשו

נפקי

אתפקת E היא מוצאת she was being brought out - בר לח 25 [איי: מיתפקא - קתיג Klein Gn 91]. וית פר חטאתה... יתפק למלבר למשריתה ואת פר החטאת... יוצא אל מחוץ למחנה - ויק טז 27.

אפקו שׁיע נ. f. **יצאה** exit והוה כאפקות משה למשכנה M והיה כצאת משה אל האהל - at Moses' exit to the tent (=when M. went out) שמ לג 8.

אפקו שׁיע נ. f. **1 יציאה** exit והוה כאפקות משה למשכנה M והיה כצאת משה אל האהל (=when M. went out) שמ לג 8. והוה כאפקות נפשה הלא מאתה M והיה כצאת משה אל האהל (for she died) בר לה 18. יסטי ית מסותה עד אפקותה...עד צאתו - שמ לד 34. וסאר תחומה מן עצמונה... ויהי אפקותה ימהויה תוצאתו הים - במ לד 5. **2 צאה** excrement וכסי ית אפקותך וכסית את צאתך your excrement דב כג 14.

מיפק שׁיע ז. m. **יצאה** exit ברן מיפק נפק יעקב מן עם קדם יצחק M* אך יצא יצא... - בר כז 30.

מפוק שׁיע ז. n. m. **1 יציאה** exit במפוק שבתה נפק אברהם בצאת השבת יצא אברהם when the Sabbath departed, Abraham left אס 12. ברן מפוק נפק יעקב ECB אך יצא יצא... - בר כז 30. ואל סכות נטלו ובעו המפוק מנה ולא יכלו ואל סכות נסעו ובקשו לצאת ממנה ולא יכלו - ת"מ 51. **2 מוצא** issue מפוק ספכאתך חטר מוצא שפתיך תשמר you shall keep the issue of your lips דב כג 24. עללת זרעך מפוק ברה תבואת זרעך יוצא השדה - דב יד 22 (yūsā) - בינוני קל, ואכן V: דנפק]. **3 חתימה** קטע המסיים סוג של פיוטים ואתן V: דנפק]. **3 חתימה** קטע המסיים ויפרט מלי תפלה - Cow 736.

מפוקו שׁיע נ. f. **יצאה** exit לא תפק במפוקות עבדיה B לא תצא כצאת העבדים she shall not go out according to the exit of the male slaves שמ כא 7.

מפוקי שׁיע נ. f. **1 יציאה** exit כמפוקית עבדיה כצאת העבדים according to the going out of the male slaves שמ כא 7. ואם מפוקי יפק V אם יצא יצא - במ לה 26. עם מפוקיתה שופרה כרז עם יציאתו, השופר קרא - מ טו 33-32. **2 מוצא** limit והי מפוקיתה מדרום לקדש ברנע EC והיה תוצאתו מנגב לקדש ברנע and its limits shall be south of Kadesh-barnea - במ לד 4.

נפקין וכלום לא שכחו (בני ישראל) בצאתם (ממצרים) - ע"ד כ 11. מלכה נפיק לקרבה - ת"מ 28. שמשוה נפיקה על ארעה השמש יצא על הארץ - בר יט 23. ובני ישראל נפיקים באד רמה - שמ יד 8. **2 הפר מצווה** to transgress בהשאלה fig. טוב מן יטרנה ומנה לא יפק אשרי מי שישמרנו וממנו לא ייצא (מן הברית בהר סיני) happy is the one who observes it (the covenant) and does not transgress it - ת"מ 203. לא יפק מן פקודה ולא יעלם על גורה לא יפר את המצווה ולא יתעלם מן החוק - ת"מ 156. מן מימרך לא נפק ולא נסטי מנה מדברך לא נצא ולא נסור ממנו - ת"מ 170.

מפק נצוחה אזל מפק לקרבה הלוחם הולך לצאת למלחמה - ת"מ 15.

אפעל הוציא to bring out הלא יהוה אפק יתכון מן ארע מצרים כי יהוה הוציא אתכם... it was the Lord who brought you out of the land of Egypt - שמ טו 6. משה ואהרן אפקו ישראל מקדם צפרה... הוציאו את ישראל לפנות הבוקר - ת"מ 118. והבקותה וחנותה מלבר לקרתה B ויוצאהו וינחהו מחוץ לעיר - בר יט 16. וגברה דאתה סבל בה הוא יפק לידך ית משכונה... הוא יוציא אליך את העבוט - דב כד 11. פתח פמה דתהומה ואפק לן מים חיים פתח את פי התהום והוצא לנו מים חיים - מ ה 66. המפק יתכון מן ארע מצרים - ויק כב 33. ומיתו גבריה מפקי גנות ארעה וימתו האנשים מוצאי דבת הארץ - במ יד 37. הי מפקה והיא שלחת ליד חמיה B היא מוצאת והיא שלחה אל חמיה she was being brought out, to her father-in-law - בר לה 25.

מפק וכד אתא... משה למעי תקפה למפק מנה מיה... להוציא ממנו מים - ת"מ 193.

מפקה למפקה גנו על ארעה להוציא דיבה על הארץ - במ יד 36. דעצפו מפקה יתון ולא יכלו כי התחזקו (החרטומים) להוציא אותם (את הכינים) ולא יכלו - ת"מ 33. למפקה ית בני ישראל מן ארע מצרים. להוציא את בני ישראל מארץ מצרים - שמ ו 27.

אִתְפַּעַל יצא to go out בשבתה הפקו קדישתה וברית פינחס בז אתקוממת בשבת יצאו הזונות וברית פינחס הוקמה בשבת on the Sabbath the whores went out and the covenant with Phinehas was established - אס 17.

אִתְפַּעַל הוצא to be brought out הי

נפתחים - נצב

ושמור נפשך מאד פן תשכח את הדברים
 watch yourself forcefully, so that you do not
 forget the things דב ד 9.

נפתחים naftāʿam שם פרטי *pr. n.*
נפתחים שם ומצרים אולד ית לדים וית עינימים
 וית להבים וית נפתחים - בר י 13.

נפתלי niftāli שם פרטי *pr. n.*
נפתלי שם ובני בלהה שמשית רחל דן ונפתלי
 - בר לה 25. שם השבט: לבני נפתלי תולדתון
 לכרניון - במ א 43. ועל חיל שבט בני נפתלי
 אחירע בר עינן - במ י 27. ושתיחה דקעמו לגו
 קללתה על טור עיבל ראובן גד אשר זבולן דן
 ונפתלי - תימ 121ב.

נצב נטיעה וקביעה **planting, establishing**
 [איי גבא די נצב כרם - נ דב כ 6. **טואיי** ונצב מרא...
 לפורדיסא - בר ב 8, עמידה **standing** (עירוב של
 יצב עם נצב. *Blend of nsb and ysb.*)

קלעבר: ונצב - בר כא 33 (=המליץ 475). אנצב - בר לא
 A 25. עתיד: תצב (נוכח) - דב כח 30. בינוני: נצבים - במ
 כד 4. (=המליץ 525). פעול: נציבה (נ) anšiba - עייד
 טו 29. **פעל** עתיד: תנצב - דב טו B 21. בינוני פעול:
 מנצבין amnāšābēn - מ ט 51. **אתפעל** עבר: אנצב,
 אתנצב - תימ A269. בינוני: מנציבין - תימ 46 מצבה -
 בר לא 45. **נצבה** - בר יט A 26. **נצבו** - תימ 483. **נצוב**
 qātōl - תימ 9. **נציבה** נציבתה (מיודע) - בר ל 36 א.

קל 1 נטע אילן to plant a tree ונצב אברהם
 פרדיס ויטע אברהם גן Abraham planted a garden
 - בר כא 33. ונצב פרדיס מכל אילן טב -
 תימ 192. כרם תצב ולא תחללנה כרם תטע
 ולא תחללנו - דב כח 30. עד אמת כרמים נציבים
 ומחליל לית לון - תימ 293 [עיי' דב כח 30].
 כמישרים נצבין וכגנין עלבי נהרה A C) נצבים
 - המליץ 525 VN נציבין, EB נציבים) כנחלים
 נטוי כגנות עלי נהר - במ כד 6 [נתפרש שדות נטועים].

2 הקים, הציב בהשאלה, to establish, erect
set up fig. ונצב תמן מדבח A ויצב שם מזבח
 - בר לג 20. he set up an altar there. ואנצב יעקב
 מצבה A - בר לה 14. תעלנה ותצבנה בטור
 אסענותך תביאמו ותטעמו בהר נחלתך You
 will bring them and establish them in Your own
 mountain - שמ טו 17. מן נצב לשונה בפמה מי
 נטע את הלשון בפה - תימ 114. דתשבחתה הך
 נציבה שהשבח כמו (אילן) הנטוע - עייד טו 29. **3**
גבה (taxes, etc.) **collect** כל חרמה דיצב
 מן אנשה לא יפרק A כל חרם אשר יחרם מן

סבלה מעונה לה הנפש ערפלה קבל יתה הרוח
 נשאה אותו, המעון הרוויח לו, הערפל קיבל
 אותו the wind bore him (Moses), the divine
 dwelling made him room, the thick cloud
 received him - תימ 185א. **2 הרחיב, הגדיל**
to increase ואפיש יתך בשריר שריר *M
 והפריתי אתך במאד מאד I will increase you
 exceedingly - בר יז 6. אה ברכת יתה ואפשיית
 יתה, *M הנה ברכתי אתו והפריתי אתו - בר יז
 20. ואל שדי יברך יתך ויפשינך *M - בר כח 3.
 הלא אפשני אלהים *M (A הפשיני) - בר מא
 52. ויפשינך בארעה *M - בר כו 22. אהנה מפשי
 לך *M - בר מח 4 [נ"א מפרי ולפניו מיוג Blend of
 mps and mpy (var.)].

אתקפנעל התרווח to be relieved
 הצרר מתנפש ביום שבו הצרה תהיה לרווחה
 - the day when the affliction will be relieved
 תימ 291ב.

נפוש ש"ע qittāl **1 רווח** space ונפוש
 תשבו בין קטע ובין קטע A ורוח תשימו בין
 עדר ובין עדר ורוח לוחיה עבד יתה V נבוב
 drove - בר לב 17. נפוש לוחיה עבד יתה V נבוב
 לוחות עשה אתו he made it (the altar) a space
 bounded by boards (bounded) - שמ לח 7. **2 רווחה, הקלה**
relief ועמה פרעה הלא הוה נפושה B וירא
 פרעה כי היתה הרווחה that there Pharaoh saw
 was relief - שמ ח 11. מובא גם בתימ 332. ומן
 מסכי לנפוש ומי מצפה לרווחה - עייד כג 51.
 נפושה מנך קריב - תימ 199. וקעק (!) שמה
 נפושה ויקרא שמה רחבות - בר כו 22.

נפוש ש"ע qātōl **נבון** רחב לב **wide**
 minded - המליץ 528 (ליתא).

נפש א ש"ע qātōl **1 נשמה** soul לך יסק
 התשבחות מלב ומנפש אליך יעלו התשבחות
 מלב ומנפש to You the praises will ascend from
 heart and soul - עייד ח 9. ונפשה קטירה בנפשה
 ונפשו קשורה בנפשו his soul is bound up with
 the lad's soul - בר מד 30. כל גויאן ונפשהן
 חילך מוחי כל הגופים והנשמות כוחך מחיה -
 מו 43-44. אמר לון פרעה בנפש מעיסה פוקו
 מגו עמי אמר להם פרעה בנפש מדוכדת... -
 תימ 48. **2 איש, יחיד** person וית נפשה דעבדו
 בחרן ואת הנפש אשר עשו בחרן - בר יב 5.
 בשבעים נפש נעתו אבהתך למצרים - דב י 22.
 ונפש אן תקרב בכל ממלל מסב - ויקה 2. אה
 דבוק דלידך מערוק כל נפש הוי המושיע,
 שאלך מנוסת כל נפש - מ יח 9. כינוי חורר refl.
 pron. וטור נפשך שריר דלא תתנשי ית מליה

מצבה שׁייע נ. f. n. [מן העברית עׁייע קום H] **מצבה** pillar as memorial ונסכ יעקב אכן וארמה מצבה... וירמה מצבה - בר לא 45. ואנצב יעקב מצבה... מצבת כׁיף A ויצב יעקב מצבה... מצבת אכן Jacob set up a pillar...., a pillar of stone - בר לה 14.

נצבה שׁייע נ. f. n. **מצבה** pillar as memorial והוה נצבה מלח A ותהי נציב מלח she turned into a pillar of salt - בר יט 26.

נצבו שׁייע נ. f. n. **עמידה** standing נצבות מיה כטמי נוזלים בחיל אלהותהעמידת המים כנד נוזלים בכוח האלוהות the standing up of the liquids [מניין הנסים] water like a block of liquids - תׁימ 83א [מניין הנסים].

נצוב שׁייע ז. n. m. **נוטע** one who plants **איהיה אשר אהיה נצובה** דגנתה... נוטע הגן I am who I am, the One who planted the garden - תׁימ 9ב. ולפי מניאני נהרי גנת עדן בחיל נצובה ולפי חשבוני הם נהרות גן העדן (שנבראו) בכוח נוטע - תׁימ 309א [דברי האות דׁי שהיא מניין ארבעת נהרות הגן].

נציבה שׁייע נ. f. n. **מצבה** pillar as memorial דמשחת תמן נציבתה A אשר משחת שם מצבה where you anointed a pillar - בר ל 36א (=לא 13). ונסב ית כׁיפה... ושוה יתה נציבתה... וישם אתה מצבה - בר כח 18. ואכנה הדה דשוית נציבתה A והאכן הואת אשר שמת מצבה - בר כח 22.

נצח לחימה, ניצחון **fighting, triumph** [אׁייע קל דנברין דנצחין בקרבא - נשמ לב 18. **סואׁייע** שמועו מנייה ואתנצחו = רעו עמים וחתו - ישע ח 9. מתרגם לנצח על עשי המלאכה - עזרא ג 9] rule [על

קל עבר: ונצע - שמ יז 13 (-המליץ 470). דנצחו dansã'u - מ ה 84. בינוני: נצח nãšã - מ ד 24. פעול: נציה - תׁימ 22א. **פעל** עתיד: ניצה - תׁימ 37. בינוני: מנצח - תׁימ 16ב. **אתפעל** בינוני: מנצע minnãšã - אׁייע 82. מתנעה (נ) - שמ לב 18. **נצוח** qãtõl (נצוה (מיועד) - שמ יז 15 (המליץ 521: נצויע). **נצחו** nẽšãn - עׁיד ד 24.

קל 1 לחם, ערך מלחמה to fight, battle לזימון אחרך וכיתך נצח עמה קרבה דפרעה ׁלך לקראת אחיךׁ (שמ ד 27) אכן אתה עורך עמו מלחמה ברפעה ׁgo meet your brotherׁ (Ex 4:27), thus you will wage war against Pharaoh - תׁימ 16ב. שבחותה רחמיו לגו כל קרב דנצחו שיבוהו אוהביו בכל מלחמה שלחמו - מ ה 84-83. **2 גבר, הכניע** to defeat

האדם לא יפדה no one devoted, who is to be ransomed - collected from among men, shall be ransomed ויק כז 29 (השיׁע העלה שכר, **מש** בׁימ י ג, העלה מס - מליׁא 27. אׁייע: **يصلط** = נטל את הרכוש Dozy II

[843b] **4 נטה אוהל** to pitch a tent ונצב משכנה בית אל ממערבה (JC וקבע) - ויט אהל - בר יב 8. ובדומה לזה בר כו 25 *M₂A, לה 21 m ועוד. ויעקב אנצב ית משכנה A ויעקב תקע את אהל Jacob had pitched his tent - בר לא 25, לו 19. ומכאן: **ונצב עמה** חסד EC (B ואנצב, VJ וקבע) ויט עמו חסד - בר לו 21 [נטיית אוהל נחשבת הצבה ומיתרגמת גם תקע. תן דעתך גם למיווג נטע/נטמה. SH nty has the sense of 'establishing'; note its merger with nt^c, following the loss of [the gutturals] **5ׁ ניצב** to stand והא יהוה נצב עליו A - בר כח 13 [נׁיש קל בינוני. SP pt. [Qal.

פענ 1 נטע to plant a tree **לא תנצב לך** אטלו B לא תטע לך אשרה you shall not plant a tree any sacred tree - דב טו 21. ותנצבון כל אילן *M₁BA ונטעתם כל עץ - ויק יט 23. תנדינה ותנצבנה בטור פלגתך ECA (VB ותנצבנן) תביאמו ותטעמו בהר נחלתך - שמ טו 17. מובא גם בתׁימ 135ב. **2 הציב** to set up סלם מצב מנצב ארעה m₂ סלם מצב ארעה a ladder set up on the earth - בר כח 12. תרי לוחיה מנצבין כתיבין באצב אש אכלה - מ ט 15.

אָתְפַעַל 1 ניטע to be planted אילנה דדעת מיום שניטע עץ הדעת from the day that the tree of knowledge was planted 5א. רבה הוא <אילנה> דאתנצב לגו פרדיס עמרם ומן פריו כל דרי עלמה מזדאנין... רב הוא אילנה דאנצב לגו ארע מצרים... ואקצץ בטור נבא גדול הוא האילן שניטע בפרס עמרם ומפרותיו ניזונים כל דורות העולם... גדול האילן שניטע בארץ מצרים... ונגדע בהר נבא - תׁימ 269 [על משה]. ויהוה קטל אילניה דהו מנציבין על סבה וחיׁ הרג את האילנות שהיו נטועים על טומאה - תׁימ 346 [על בכרות מצרים]. **2 ניצב** to stand firmly **ואתנצב** באתר לחיך A ויעמד במקום צר he stationed himself on a narrow spot - במ כב 26. אן עמה כאלית אתנצב A הן עם כלביא יקום - במ כג 24. ואתנצב מן ברי ישראל לסחן פעור A ויצמד מבני ישראל לבעל פעור - במ כג 3 [תפס: ניצבו לצרו]. גבריה המתנצבין לבעל פעור A הנצמדים לבעל פעור - בר כה 5. ואתנצבו לקדם משה A ותעמדה לפני משה - במ כז 2.

נצי - נצל

אתְּפַנֵּל רב quarrel to ואנצו במשריתה they quarreled in NMB (ואתנצו) וינצו במחנה the camp - ויק כד 10. ואן יתנצון גברים - שמ כא 22 (=המליץ 530). כד יתנצון גברין כחדה V כי ינצו אנשים - דב כה 11. ואה תרין גברין עברים מתנצין *M₂ והנה שני אנשים עברים נצים - שמ ב 13.

נצי[†] ריקות emptiness [מן אונקלוס O. ע' להלן נצץ. טל, חקר ועיון 104]

קל ריק ביוניו emptypt. ואה שבע שבלין נצן *M₁ והנה שבע שבלים צנימות seven empty ears - בר מא 23.

נציבה משתה feast [نصيبة - מנה - Dozy II, 684b]

נציבה שיע n. f. משתה ? feast ועבד להון נציבה A (m נצבה) ויעש להם משתה (Lot) prepared a feast for them - בר יט 3.

נצל[†] הצלה, רווח deliverance [מן העברית. ע"ע פצי H]

אפענל הציל to rescue צאו מעבידת אנש אל עבידת אלהים אשר בגאו הצילים יצאו (בני ישראל) מעבודת אנשים אל עבודת אלוהים אשר בגאון הצילים אשר בworship of God, enslavement of men to the worship of God, who rescued them in glory ת"מ 103א. אנה מצל מנה אני בורח (=ניצל, נמלט - ביווני פעול pass. pt.) ממנו (דברי פרעה על התנין) - ת"מ 112א.

אתְּפַנֵּל ניצל to be rescued מן צרותך תרוח ותתנצל מכל צר מצרתך וירווח לך ותינצל מכל צר from your distress you will be relieved and rescued from any oppressor פינחס 848 (Cow).

נצל[†] ריקות emptiness [בהשאלה מן וייתנצלו... את עדים" - שמ לג 6. Meaning derived from the int. of Ex 36:6]

אתְּפַנֵּל תרוקן to be emptied דאנון עבדין הדה לא ייבת לון ארשו למיעל לידי ולא אתנצלת נפשי אילו ידעתי שהם (משה ואהרן) יעשו זאת לא הייתי נתון להם רשות לבוא אלי ולא הייתה מתרוקנת (מאומץ) נפשי (דברי פרעה), if I knew they would do this, I would not give permission to come to me, and

ונצע יהושע ית עמלק ויחלש יהושע את עמלק Joshua defeated Amaleq - שמ יז 13. בו אנצח עמלק ביום הששי ניצח את עמלק - אס 16ב. את נצח דבכין אתה מנצח את אויביך You defeat Your enemies - מ ד 24. חזי יהבתך אלהים לפרעה נציה הו קמיר ולית לה סעוד "ראה נתתין..." (שמ ז 1) נכנע הוא לפניך ואין לו עוזר - ת"מ 22א. כד עמה פרעה חרשיה נצעין כאשר ראה פרעה את החרטומים מנצחים - ת"מ 27א.

פענל 1 לחם to battle מה חיל בר תור... קמי אריה עד ינצח עמה קרב מה כוח בן בקר... לפני אריה לערוך עמו מלחמה what power has when they battle ? a calf... before a lion - ת"מ 7ב. וכי כך מנצח תמן קרבה ואכן בד יערוך שם מלחמה - ת"מ 16ב. **2 הכניע** to defeat לשונה כחבר שליף מנצח לרגזה לשונו כחבר שולפה מנצחת את החימה his tongue was like a drawn sword that defeats anger - ת"מ 284א.

אתְּפַנֵּל נוצח defeated ואין קול ענות חלושה מתנצעה A) מנצעה) ואת קול ענות חלושה - this is not the sound of a defeated company שמ לב 18 [תפס סביל int. as pass. נצועה דלא מנצע הגיבור שאינו מנוצח - אי"מ 82.

נצוח שייט victor, mighty גיבור adj. qāṭōl אלהה רבה ונצוחה V האל הגדול והמנצח the great and triumphant God - דב י 17. ובנא משה מדבח וקרא שמה יהוה נצועה...ויקרא שמו יהוה נסי - שמ יז 15. נצוחה אזל מפק לקרבה הגיבור הלך לצאת לקרב - ת"מ 15ב. תשבחתה לשמך רבה ונצוחה - אי"מ 6.

נצחון שיע n. m. לית נצחון אלא דילך אין נצחון אלא שלך there is no victory but Yours - ע"ד ד 24. דמן אל... דיעבד כעובדיך וכנצחניך B) C) וכגבורתיך) כי מי אל... אשר יעשה כמעשיך וכגבורתיך - דב ג 24.

נצי[†] ריב quarrel [א"י ולא אתנצון - נ בר כו 22] **קל רב** to quarrel ונצון רעי עסקלון עם רעי יצחא A) m) ויריבו רעי גרר עם רעי יצחא the herdsmen of Gerar quarreled with the herdsmen of Isaac - בר כו 20. ולא נצו עליה m) ולא רבו עליה - בר כו 22. ואן ינצון אנשים וכי יריבו אנשים - שמ כא 22. כד ינצון גברין כחדה כי ינצו אנשים - דב כה 11. ואה תרין גברין עברים נצים והנה שני אנשים עברים נצים - שמ ב 13 (=המליץ 530). עמה תרין גברין נצין - אס' 15ב.

ותומים קורן - עבד אל (Cow 130). **2 פרח to blossom** מנצנץ גבעל blossoming - המליץ 441 [ע"פ שמ ט 31: והפשתה גבעל. אבל התה"ש שם: גבעל, גביל]. **ואה על אפי מדברה דקיק מנצנץ והנה** על פני המדבר דק פורה and blossoming there, (lay) a fine and wilderness, (substance) - שמ טו 14 (=המליץ 515. כד פרש ימחפס: טל, ספר בלאו 325).

יניץ ש"ע n. זריחה shining שמשה סלקת על יניצה A השמש יצא לזריחתה (secondary Iyod form) risen to its shining - בר ט 23.

ניצון ש"ע ז n. חלק portion ותהבון חמישן לשלטנה וארבע ניצונין יהי לוכון A (ני"א חלקים, חולקין) ונתתם חמישת לפרעה וארבע הידות יהיה לכם you shall give one-fifth to Pharaoh, and four portions shall be yours - בר מו 24 [בא כאן בהוראת חלק בהקבלה לניוף, שהוראתו דומה בבר מג 34. לעניין המשקל השי' רבן/רבון. nsw+ns (cf. rb/rbwn) parallels nwp' which has both meanings 'offshoot' and 'portion'.

ניצוץ ש"ע ז n. m. אור light דמע דבריאתה ניצוץ מן לבושיך תרומת הבריות ניצוץ מלבושיך - מ י 13-14. ונטרה כניצוץ עינו E...ויצרנהו כאישן עינו (God) guarded him as one who is the light of His eye - דב לב 10 kâ'îšân תפס מן אש. [Int. as der. from צץ, 'fire'.

נץ ש"ע ז n. m. 1 פרח blossom ואפק פרח ואנץ נץ A ויוצא פרח ויצץ ציץ it brought forth sprouts, and produced blossoms - במ זי 23. **2 קישוט** תבנית פרח ornament flower like ותעבד נץ זהב (!) ותנקש עליו B ועשית ציץ זהב ופתחת עליו you shall make a frontlet of gold, and engrave on it - שמ כח 36 (=המליץ 576). ויהב על מעטפתה... ית נץ דהבה EC ויתן על המצנפת... את ציץ הזהב, on the headdress.... he put the gold frontlet - ויק ח 9.

נצץ² ריקות emptiness [השי' נצי': טל חקר ועיון] 104. [Prob. der. from nss'. Cf. prh²/prh.

קל ריק ש"ע to שבע שבלין נציצין *M₂ שבע שבלים צנימות - בר מא 23 (המליץ 574: נציצין - בניוני פעול. pass. pt.

נצנץ ש"ע adj. ריק empty ואה שבע שבלין נציצין MEB והנה שבע שבלים צנימות - בר מא 23 (=המליץ 577).

- my soul would not be emptied (of courage) ת"מ א25. טכח תבהת <ותאחס> על קנומך מן תחמדות לבך ותתנצל מנה אולי תבוש ותחוס על עצמך מחמדת לבך ותתרוקן ממנה - ת"מ א278. הך נהי מתנצלים מן חכמתה איך נהיה מרוקנים מן החכמה - ת"מ א283. אנשה התילפו... ולא תהונו מתנצלים מן דעת דעתה בני אדם, למדו... ולא תהיו מרוקנים מידיעת דעתו - ת"מ א298.

נצוע †

נצוע ? ונעת אברהם למצווע תמן A וירד אברהם מצרימה לגור שם - בר יב 10.

נצף מריבה ! quarrel [> نصف = חילק. משמש לשון ריב כמו מחלוקת, פלוגתא; ע' גם יתתמון וע"ע נוס, נמי]. The meaning 'quarrel' is derived from 'partitiion' similar to plg, cf. nmy, nwm and H [hlq.

קל רב to quarrel והא תרין אנשים עבריין נציפין A שני אנשים עברים נצים behold, two Hebrews were quarreling together - שמ ב 13.

נצץ¹ אור, בעירה; גידול light, burning; blossom [א"י ואפק פרחין ואנץ נצין - נ במ זי 23. **סוא"י** היך נצא דעסבא = כציץ השדה - ישע מ 6. צדיקא איך תמורתא ינץ = צדיק כתמר יפרח - תה צב 12 Horol. השי' קלי"ח, [נף]

פענל בער to blaze והלא נור תנצץ מן רגזי ותיזי סעד דפוק שיולה E כי אש קדחה באפי ותוקד עד פתח השאול a fire has blazed in My wrath and burned to the gate of the underworld - דב לב 22 [ע"ע דפוק].

אפענל 1 הדליק פע"י to kindle trans. תנצון נור בכל מדוריכון *M₂ לא תבעירו אש בכל מושבתים you shall kindle no fire throughout your settlements - שמ לה 3. **2 פרח** פע"י blossom intrans. והיא כאפרחותה אנצת נצין *M₁ והיא כפרחת עלתה נצה as soon as it budded, its blossoms shot forth - בר מ 10 (= אונקלוס O). ואפק פרח ואנץ נץ ועסל לוזין A ויוצא פרח ויצץ ציץ ויגמל שקידיים - במ זי 23 (=המליץ 576).

פנפל 1 האיר to shine והנה קרן דמות פניו the image of his face פניו דמות פניהו EC - שמ לד 30 (=המליץ 587). אלעזר... הכהן - shone - דלבו באורים והתמים מנצנץ...שלבנו באורים

נצץ³ - נקב²

ע"ד יא 19.

(א) נציר ש"ע ז. n. m. **מסירות devotion** אתי ליד מרץ בנציר תשקח יתה יקבלך בוא אל אדוניך במסירות, תמצאנו מקבלך come to your Lord with devotion, you will find Him accepting you ת"מ 167. ושבח אמורה באנציר לבבושב את האומר אותו (את הסוד) במסירות הלב - ת"מ 82.

נצירו ש"ע נ. f. **מסירות devotion** מקבל כל דבעי לה בנצירו מקבל (האל) את כל המבקש אותו במסירות לב (God) accepts anyone who seeks Him with devotion ת"מ 199. נזדיאן לבעותה ונסגד קמיו באנצירו נהיה מזומנים לבקשתו ונשתחוה לפניו במסירות - ת"מ 119. חכם אלה נצירות לבה ידע אלוהים את מסירות לבו (של אברהם) - ת"מ 135. וטובי קהלה דרחיץ בה וסגד לשמה בנצירו אשרי הקהל הבוטח בו ומשתחוה לשמו במסירות - ע"ד י 10-9.

נְקָא זעקה **outcry** (מן העברית H)

נקאה ש"ע נ. f. **זעקה lament** ושמע אלהים ית נקאתון MCB (נייא כריותון) וישמע אלהים את נקאתם **God heard their lament** - שמ ב 24. ואף אנה שמעת ית נקאת בני ישראל MCB (נייא כריות) וגם אני שמעתי את נקאת בני ישראל - ש מ ו 5.

נקב¹ ניקוב **piercing** (איי חמא נוקבא בתרעא = ראה חור בשער - ויקיר רנ. **סואי** ניח די הו לגמלא דיעול בנקבא דחמטא - נוה לו לגמל להיכנס בחור המחט - מתי יט 24) ← המין היולד **female** (איי דכר ונקבה - נ בר ו 19. **סואי** דכר ונקבא - בר א 27)

נקבה ש"ע נ. f. **1 מחילה hole** אם בנקבה יתשקע גנבה C אם במחתרת ימצא הגנב If the thief is exposed in a hole - שמ כב 1 (=המליץ 509) **2 נקבה female** מן דכר ועד נקבה תשלוחן למלכר למשריתה מזכר ועד נקבה... female and male alike put outside the camp - במ א 3. למה אוחיתון כל נקבה למה החיתם כל נקבה - במ לא 15. וכל תשבית לעל ולרע דכר ונקבה וכל תבנית למעלה ולמטה זכר ונקבה - ת"מ 154. זכר [עבודה זרה]. דכר ואנקבה כון יתון (E)A זכר ונקבה ברא אתם - בר א 27. דה תורות ילדתה לדכרה ולנקבתה - ויק יב 7.

נְקָב² חירוף שם שמים **blasphemy** [בעשיח עי"פ ויק כד 11 ויקב... את השם. J מתרגם ולעט = קילל

נצץ³ מין עוף **a bird** (כנראה גזור מן נצץ¹. השי פרח - אפרוח. ראה טלשיר 118, 243)

אנץ ש"ע ז. n. m. **מין עוף a bird** וית אנצה *M ואת הנץ - ויק יא 16.

מצץ ש"ע ז. n. m. **מין עוף a bird** וית שחפה למינה וית מצאצה M (B מצצה) ואת השחף ואת הנץ - ויק יא 16, כיוצא בו דב יד 15 (=המליץ B. 529 מצצה).

נץ ש"ע ז. n. m. **מין עוף a bird** וית שאפה למינה וית ניצהה E ואת השחף ואת הנץ - דב יד 15.

נצץ ש"ע ז. n. m. **איי וית בר נצצה - נדב יד 15 מין עוף a bird** וית שאפה למינה וית נצצה A נצצה M, אנצצה M, מצאצה B מצצה) ואת השחף ואת הנץ - ויק יא 16, כיוצא בו B דב יד 15 מצצה (=המליץ 529).

נצַר שמירה **watch** (שאלו מן העברית (ע"ע נט"ר) H [loan] ← מסירות **devotion** [מעניין שמירת הברית. זבי"ח עואניש ג/ב 63-62 "guarding the covenant"]

קלעבר: נצרו - ת"מ 59. עתיד: ינצרו - בן מניר. בינוני פעול: נציר - ת"מ 189. נצירה ansīrā - ע"ד ט 25. אפעל עתיד: תנצר - ת"מ 113. ציווי: אנצר - ת"מ 214. בינוני: מנצירין (ר) mansīrān - ע"ד יא 19. נציר - ת"מ 167. נצירו בנצירו bānšīru - ע"ד י 10.

קל 1 שמר to guard העקרים שלשה ושלשים פעמה נצרו אהבים היסודות נצרו שלושים ושלוש פעמים את האוהבים the elements guarded friends thirty three times הנבונים ידעו נצרו לבון ויראו... מועדי יהוה דאתקראו - בן מניר (Cow 96). **2 היה מסור to be devoted** ישתבח בלב נציר ישתבח בלב מסור let (God) be praised with a devoted heart - ת"מ 189. ודנציר עמך באימנו ושים והמסור לך באמונה, ירווח לו - ע"ד ד 16. ויצחק נצירה ויצחק המסור - ע"ד ט 25. טוב סגודיה דאנצירין עמך אשרי המשתחוים המסורים לך - ע"ד ד 14. הן הוה הלב נציר הוא עמי כל תמח אם הלב מסור, הוא רואה כל פלא - ת"מ 282.

אפענל התמסר to devote oneself אנצר לאלה באודאו התמסר לאלוהים בהודיה be devoted to God in thanksgiving - ת"מ 214. תדרש איקר יצחק ולא תנצר דמותה תדרוש את כבוד יצחק ולא תתמסר כמוהו? - ת"מ 113. יסלח יהוה לכל נפש דבה תנצר יסלח יהוה לכל נפש שתתמסר לו - ת"מ 291. ננצר בכל עת ונשתעבד בכל זבן - ת"מ 169. עדן לן מכדו מנצירין קדמיק עת לנו מעתה שנתמסר לך -

נקב³ - נקי¹

אבל נ"א מפרשות כמו נקב³: כרז, הגה. ראה התה"ש ויק
כד [NSH following Lev 24:16.16]

קל חירוף to curse בר שלומית כד נקב לשם
אתרגם בן שלומית, כאשר קילל את השם
נרגם when the son of Shelomith blasphemed the
שמה רבה ת"מ 204. שמה רבה
וילה אנש דיהי נקב לה יתרגם <כבר> שלומית
השם הגדול - אוי לאדם שיהיה נוקב אותו,
ייהרג כבן שלומית - ת"מ 309א.

נקב³ קריאה בשם **naming** ← קשר משפחה,
התייחסות אל שם **kinship** [עי"פ ויק כד 11: ויקב...
את השם. NSH, following Lev 24:11. אבן גינאה
(בערכו) מביא ער **نقبت باسمه** (ראה, Dozy II,
1715a)]

נקיבו ש"ע נ **n. f. 1 שם, כינוי name, nickname**
[עשי"ח NSH] ובימי מלכותה מלך
על בני אדום מלך חדש ושמו אטעס ונקיבותה
קיצר ובימי מלכותו מלך על הרומיים מלך
חדש ושמו אטעס וכינויו קיסר during his
kingdom a new king reigned over the Romans
by the name of Atas (=August?), his nickname
E.N.Adler, *Une* הכרוניקה החדשה - being Cesar
nouvelle Chronique samaritaine, Paris 1903, p.
40. **2 יחס, קרבת משפחה genealogy** והוון
ברי ראובן... לנקיבותו לכרניהוון... תולדתם
למשפחותם the people of Reuben... by their
families genealogy, by their families - במ 20. ואן לית
תלימין לאבוה ותהבוון ית מלכותה לנקיבותה
המתקרב לה מן כרניו ואם אין אחים לאביו
ונתתם את נחלתו לשארו הקרוב לו ממשפחתו
- במ כז 11.

נקב⁴ בגד **a garment** [אוגריתית: *nqbun* -
Dozy II, 212, וכן **نقاب** = רעלה - Dozy II,
1715b].

מנקוב ש"ע ז **n. m. צעיף veil** (ואסטת) מנקובה
צעיפה her veil - המליץ 573 [עי"פ בר לח 19. אבל
בתה"ש שלפנינו צעיפה, רדופת].

נקוב ש"ע ז **n. m. בגד garment** ונסכת רבקה
ית נקובי עשו M, ותקח רבקה את בגדי עשו
Rebecca took the garments of Esau - בר כז 15.

נקב⁵ ?

מונקב ? יסק מנה ריח כיר מנקב יעלה ממנו
ריח בושם - ת"מ 237א [זבי"ח הע"י 7].

נקוד נקוד **point** [שרבוב מן העברית. *Hinterp.*]
נקוד ש"ת **adj. qāṭōl נקוד speckled** אם כדן
יימר נקודים יהי אגרך וילדן כל עאנה נמורים
C (נ"א נמורים, קרונים) אם כה יאמר נקודים
יהיה שכך וילדו על הצאן נקודים if thus he
he said, "the speckled shall be your wages",
- then all the flock bore speckled 8.

נקי¹ טוהר, לובן **purity, whiteness** | א"י פירין
טבין נקין נחלבה פירות טובים, לבנים כחלב - נ ש מ יג
5. **סוא"י** מנקן בריוה דכסא = מטהרים את חיזוניות
הכיס - מתי כג 25].

פעל זיכה to acquit, clear ונקה לו ינקה
E (נ"א יזכי, יזדכי) ונקה לו ינקה (yēnaqqi)
will clear the innocents towards Him (God) -
שמ לד 7 [שרבוב מן העברית ? *Hinterp.*].

(א)נקי א ש"ת **adj. 1 נקי clean** ותפרש אדמה
הנקי E (נ"א דברי) ובערת הדם הנקיא you
shall purge the guilt of innocent blood - דב יט
13. **2 לבן white** אף אנה בחלמי ואה תלתה
קנוני נקי MB (C, M) *דנקי, E נקי, V אנקי, In
המליץ 467 **דנקא, קניאן!**... שלשה סלי חרי
my dream, similarly, there were three baskets
of white (cakes) - בר מ 16 [נתפרש חרי = לבן. ע
פתין גריצין וחרי - **מש** עדיוות ג י. כולם מאפה, כנראה
לפי הקמח הלבן. השי רביעי כאן ועי' **حواري** = קמח
לבן - Lane 666c]. **3 חלק smooth** אה עשו
אחי גבר סעיר ואנה גבר אנקי (=המליץ 462,
MECB נקי) ... ואנכי איש חלק behold, my
brother Esau is a hairy man, and I am a smooth
man - בר כז 11. **נקיא גבח** - המליץ 442, ע"פ ויק יג
41 [ליתא]. **ב ש"ע ז n. m. 1 טוהר purity** טעו
בעמי נקיא תתעמי החטא שבעם ייראה
the sin of the people will look (=ייהפך) לטוהר
as purity - אס 21 [עי' בהערות זבי"ח]. **2 שֶׁה**
sheep על תור על חמור על נקי על חמור על
שה - שמ כב 8. ותור ונקי יתה וית ברה לא
תכסון ביום אחד ושור ושה אתו ואת בנו לא
תשחטו ביום אחד you shall not slaughter on
the same day whether an ox or a sheep with its
young - ויק כב 28. נקיא שלם בר שתה שה
תמים בן שנה - ת"מ 440 ע"פ שמ יב ג. 5 ת"פ **adv.**
ראוי fitting דמע יתפרש ויתיהב לכהנה
אסתיב באדה אי ביד בראי הן נקיא לכהנה
ייכל יתה תרומה שתופרש ותינתן לכהן, אם
תטמא בידו או ביד זר, האם ראויה לכוהן
שיאכל אותה? an offering allotted and given to

נקי² - נקף¹

לב 35. צמת בראשית ויום נקם כלל (משה) את "בראשית" ואת "יום נקם" - תי"מ 188א. אל מקמי בראשית אל בתר יום נקם אל מלפני "בראשית" ועד אחרי "יום נקם" - תי"מ 188ב. ומן אכה ואזל ליום נקם לית איקרך מתחסך ומכאן ואילך ליום נקם אין כבודך מתחסר - מ 47-46א

נקמה ש"ע נ. n. f. **נקמה** vengeance למתן נקמת יהוה במדין to execute the Lord's vengeance on Midian - במ לא 3. יתלי יהוה עליך גוי מרחיק נקמת עלמה מחבלה למדעיה "ישא יהוה עליך..." (זב כח 49) נקמת העולם משחיתה את השכל - תי"מ 231ב.

נקמס מחוקק **lawgiver** [ע"ע נומיק. זביח, תרביץ יד 178: שיבוש של נקמס νομοδότης] **נקמס** ש"ע ז. n. m. **נקמס** lawgiver כיווי למשה *epithet of Moses* ואתפעס אדם דו צפית נקמס ונחה דעתו של אדם כיוון שראה את המחוקק Adam was pleased, because he has seen the Lawgiver - אס 4א.

נקס ביקוע ושבירה **breach, split** [א"י ובשרי לטופח נקיס = בשרי חתוך כדי טופח - שירת 216. **סוא"י**: ברן די נקס באדמה דנפשא לא תיכולון - בר ט 4 (LS 446b נתח = נקסא - LSP 128, Schwally 57)] **קל ביקע** **to split** ונקס עחי עלתה (E) (Abraham) split ונקס עצי עלה (התיקון של the wood for the sacrifice - בר כב 3 [התיקון של SSt 24 ופסק מיותר מפני שהיה לפניו השיבוש של E : ונסק. ע' גס 51א Uhlemann וכן Krauss 366b והערות Löw].

אָתְפַּעַל נכרת **to be cut off** יתוחי ראבן ואל ינקס ויהי מעמה מנין ED יחי ראובן ואל יכרת ויהי מאתו מספר let Reuben live, and let Reuben live, and let be from him a few - דב לג 6 [לפירושו אחר ע"ע SSt 69].

נקף¹ הקפה וכיתור **encircling** [א"י סגין לכון למקפה ית טורא הדין - נ דב ב 3] **אפעל 1 כיתר** **to surround** אנשי קרתה... אקיפו על ביתה m ואנשי העיר נסבו על הבית - the men of the city..., surrounded the house בר יט 4. ולא תקפון ית פאת ראשיכון ולא תקיפו את פאת ראשכם - ויק יט 27. ועפה ראשיון ואקף יתון M₁* וצפה ראשיהם וחשק אתם - שמ לח 28. ואקים ית דארחה מקף

the priest, if it was defiled by him or by another, is it fitted for the priest to eat it? 216b [שיעורו: אם נטמאה, התהיה טהורה לאכילה; אבל בכ"י ק הנוסח חלק; דמע יתפרש עד יתיהב לכהנה יסתיב ביד דינדינה לאוי לכהנה ייכלנה].

מנכי ש"ע נ. n. f. **מכלי המשכן** utensil of the Tabernacle ועבר ית מניה... ית פילוואתה וית מנכיאתה C (ני"א ביסיאתה) ואת כפתיו ואת מנקיתיו... its, ladles he made the utensils... and jugs - שמ לו 16 וכן במ ד 7. מנקיאתה VN.

נקיו ש"ע נ. n. f. **1 מקום חלק** smooth area וית משכי גדיי עזיה הלבשת על אדה ועל נקיות צברה... ועל חלקת צוארו and the skins of the kids she put upon his hand and upon the smooth part of his neck - בר כז 16 (המליץ 462 קיאת). פחה היא בצעותה או בנקיותה פחתת היא בקרחתו או בגבחתו בצעותה או בנקיותה it is an inflammation or on his disease or on his sound part [=המליץ 442. עניינו מקום "נקי" משער]. **2 נקיון** purity בתמימות לבי ובנקיות כפי עבדת דה בתם לבבי ובנקיון כפי עשיתי זאת את integrity of my heart and the purity of my hands I have done this - בר כ 5.

נקי²

נקי ש"ע נ. n. f. ? אנה חילוה דבית אל דמשחת תמן נקיתה A... אשר משחת שם מצבה - בר לא 13.

נקם נקמה **avenge** [א"י אתנקס נקמתהון דבני ישראל - נ במ לא 2. **סוא"י** וינקום אדמהון - יואל ג 21] **פעל נקם** **to avenge** לא תנקם ולא תנטר you shall not take תטור ולא תקום ולא תגרד grudge [ע"ע טור². See twr²]. נקם נקמת בני ישראל מלות מדינאי **avenge the Israelite people on the** Midianites - במ לא 2.

נקם ש"ע n. f. **1 נקם** vengeance רחמים לעבראי ונקם למצראי - תי"מ 59א. אני הוא המעזר הנקם לצרי "אני אני הוא" (שמ לב 39) המשיב נקם לאויבי - תי"מ 243ב [ע"פ דב לב 43]. **2 יום נקם** מונח תיאולוגי שומרני בדומה ל"יקה הימים" *Sam. theological notion: "the Day of Revenge and Requital"*. See Companion, 67. ושלם לזבן תמוט רגלון C ליום נקם ושלם לעת תמוט רגלם **to the day of vengeance and requital, at the time that their foot collapses** - דב

העיני האנשים ההם תנקר should you pierce those men's eyes? - במ טז 14 (=המליץ 528).

נקירו שיע נ. f. **נקרה** cleft ואשבינך בנקירת תקפה V ושמתוך בנקרת הצור I will put you in a cleft of the rock - שמ לג 22.

נקרה שיע נ. f. **חפירה** cleft אם בנקרה יתשקע גנבה... לית לה אדם V אם במחנתת ימצא הגנב... ואשבינך בנקרה תקפה B ושמתוך בנקרת הצור - שמ לג 22.

נקארה שיע נ. f. **זוכיפת** woodpecker וית נקארתה וית ערפדה (V נקרה) ואת הדוגיפת ואת העטלף - ויק יא 19 ובדומה לזה דב יד 18 (=המליץ 448).

נקאר טורה שיע ז. n. m. **זוכיפת** woodpecker וית נקאר טורה וית עוראפ[דה] N ואת הדוגיפת ואת העטלף - ויק יא 19 [עירוב עם נגר טורה M₂, שהוא מן אונקלוס].

† **נקש** הכאה stroke **איי** כיון דחמון ערבובא במיא הוון מקשין במרזליא = כיוון שראו ערבוב במים היו מכים בברזלים - ויקיר תקנה. **סואיי** מקשין ואמרין = מכים (בשער) ואמרים - לוקס יג 25. פלורנטין [292] ← הקשה לשם עבודה במתכת, חריטה engraving.

פנעל פיתח to engrave ותסב ית תרי כיפי שהמה ותנקש עלביהוון ית שמאת כרי ישראל BA... ותפתח עליס את שמות בני ישראל you shall take two onyx stones, and engrave on them the names of the sons of Israel - שמ כח 9. נקוש חתים תנקש ית תרתי כיפיה BA פתוחי חותם תפתח... - שמ כח 11. ותעבד טס דהב דכי ותנקש עליו נקוש חתים BA - שמ כח 36. ועבדו ית אבני שהמה... מנקשין M₁ נקוש M₂ * חתים ויעשו את אבני שהסם... מפתחת פתוחי חותם - שמ לט 6.

אפנעל היכה to strike הוא יקשנך ריש ואתה תקשנה עקב הוא ישוף ראש ואתה תשופנו עקב he shall strike at your head, and you shall strike at his heel - בר ג 15. ואקש לימה באטרה (Moses) struck the sea במטהו את היס בהטרה מוס (Moses) with his rod - ת"מ 55.

אקש שיע ז. n. m. **מקשה** hammering **עבד** לך תרתיי חציצרון כסף אקש... m כסף מקשה - make two silver trumpets; of hammered work במ י 2.

אקשו שיע נ. f. **מקשה** hammering **עבד** ית מנהרתה M₁ מקשה עשה את המנורה

למשכנה M₁*ויקס את החצר סביב למשכן - שמ מ 33. איקף ני ואחזי ית חזבה רבה הדן M₁* (נייא אסטי) אסור נא ואראה את המראה... - ש ג 3 [תפס מן אסייר... 'to encircle' Int. from 'sr].

2 סמך to adjoin והם תכו לרגלך... ואקף אהן במימר תורה צוה לנו משה "והם תכו... (דב לג 3) והסמך זה למאמר "תורה צו... (שם) - ת"מ 277ב. גבור אלהיה דלא מקף לה תנין גדול האלוהים שאין סמוך לו שני - מ יא 10-9-10-9 miqqâf בניוני פעול; זביח עואניש ג/ב 199. הביטוי בא גס בשורה 64 וכן מ יב 18]. שמה לשמה אקפה ברבו aqqâfe שמו (של האל) לשמו (של משה) הסמיכו בגדולה the name (of God) was adjoined to the name (of Moses) in glory - ע"ד 82-81.

† **נקף²** הכאה stroke **איי** ואקפו רישיהון... ורצינו רישי גיבריהון - נ במ כא 15. ותקפיה = וערפתו - אונקלוס שמ לג 20].

אפנעל היכה to strike הוא יקפנך ריש ואת תקפנה עקב E)A (נייא יקשנך, תקשנה) הוא ישוף ראש ואתה תשופנו עקב he shall strike at your head, and you shall strike at his heel - בר ג 15.

מקוף שיע ז. n. m. **נגיפה** stroke ויגזו יהוה למקוף ית מצראי ויעמי ית אדמה על שקופה... ולית ימכן מחבלה למעול לבתיכון למקוף A ועבר יהוה לנגף את מצרים וראה את הדם על המשקוף... ולא יתן המשחית לבוא אל בתיכם לנגף הכף Lord goes through to smite the Egyptians, He will see the blood on the lintel and He will not let the Destroyer enter your home and smite - שמ יב 23.

מקף שיע ז. n. m. **נגיפה** stroke דאפסח על בתי כרי ישראל במצרים במקפה ית מצרים He passed over the houses of the Israelites in Egypt in his striking the Egyptians - שמ יב 27.

נקוף שית adj. qâṭōl **נקח** pointed והא ערפיה... ערפיטין נקופין וסמוקין A והנה העתודים... עקדים נקדים וברודים... behold, the he-goats... - בר לא 10 ובדומה לזה פסי 12 [לשון הכאה? השי נקוש].

† **נקר** ניקוב וניקור piercing **איי** העיניהון דזובריא האינן אן את מנקר - נ במ טז 14 (גיליון), חפירה digging [טלשיר 147]

פנעל ניקר to pierce והעיני גבריה האנון תנקר

נרסף - נשג

ת"מ 176ב. **נשיאי שבטיה** - ת"מ (ק) 79 (כתיבה על פי העברית. ע"ע נס(א)).

נשב¹ הפחת רוח, נשיבה **blow** (wind) **איי** כרוחיא דמנשכין - נ דב לב 2. **סואיי** ונשבו רוחיא - מתי ז 25] ← תנועה **movement** (מעבר משמעות על פי בר א Gen 1:2.2 *Meaning shift following*)

פנעל 1 נושף **to blow** נשבת ברוחך כסתון ימה נשבת ברוחך כסמו ים You did blow with ים Your wind, the sea covered them נשב ברוח כבודו כסהמו ים בתר פליטות עבדיו ת"מ א60 ע"פ שמ טו 10. מובא גם בת"מ 88. רוח<ל>ה מנשבין גבוראחה שמעיים הרוחות נושבות והגבורות שומעים - ת"מ א81. **2 ריחף** **to flutter** כנשר מעורר קנה על גזוליו מנשב V' על גזוליו ירחף like an eagle that awakens V' על גזוליו ירחף its nestlings, that flutters over its young 11 (המליץ 590: ינשב]. ורוחה כן מן ארבעה רוח מקדם יהוה ורוח קדמה ורוח מערבה ורוחה מנשבה וכן הרוח מארבעה (עניינים): רוח מלפני יהוה (במ יא 131): ורוח קדמה (שמ יד 21) ורוח ים (שמ י 19) והרוח המרחפת (בר א 2 = המליץ 590) the wind is of four categories: the wind from before the Lord (Num 11:31), the East wind (Ex 14:21), the West wind (Ex 10:19) and the wind that flutters (Gen 1:2) ת"מ 183ב.

נשב² ירייה **shot** [> نشب, انتشب = נאכב - Fagnan. השי Dozy II 678a: ناشب - קשת] **אֲתַפְּעַל נורה** **to be shot** לא תקרב בה אד הלא רגם יתרגם אי נשוב יתנשב V לא תגע בו יד כי סקל יסקל או ירא יראה ו no shall touch it, but he shall be either stoned or shot - שמ יט 13.

נשוב ש"ע ז **qittūl** n. m. **ירייה shot** רגם יתרגם אי נשוב יתנשב V - שמ יט 13.

נשג נגיעה **reach, touch** (עש"ח NSH) **אפנעל השיג, הגיע** **to attain, reach** ונעמינה הך השיג נביו ונראנו איך השיג (משה) נבואה - let us see him how he attained prophethood ת"מ 392. **אנא** לא רשי למסתלקה לטורה הלא תשיגני בישתה א ואנכי לא אוכל להמלט ההרה כי תשיגני הרעה I cannot flee to the hills, lest the disaster reach me and I die צמתת 19. **צמתת** הדה מלתה והשיגה במלה הזאת שמה דלכשה וקדשה דגלתה והן העבוד אחד לקלומה

he made the lampstand of hammered work - שמ לו 17.

נקוש ש"ע ז **qittūl** n. m. **פיתוח** **engraving** נקוש חתים **M₁*** פתוחי חותם (like) the **engravings** of a signet - שמ לו 6 וכך BA בשמ כח 11. (המליץ 558. נקושי]. **נקוש חסיק** **M₁*** פתוחי חותם - שמ לו 14.

נקוש ש"ע ז **qāṭōl** adj. **נקוד** **pointed** אם כן יתאמר נקושיין יהי גרסך וילדו על עניה נקושיין A אם כה יאמר נקודים יהיה שרך וילדו כל הצאן נקודים if he said, 'the spotted flock bore shall be your wages', then all the flock bore 8. spotted - בר לו 8.

נקשונו ש"ע ז **n. m. מפסל** **hewn stone** ואם מדבח כפיים תעבד לי לא תבנה יתון נקשונו B ואם מזבח אבנים תעשה לי לא תבנה אתהן גזית if you make me an altar of stone, you shall not build it of hewn stones 21 (נתכוון לסיתות ע"י הקשה).

נרסף ?

נרסף ? ואמר להון יוסף... נרספין אתון A ...מרגלים אתם - בר מב 14.

נשא carrying (עש"ח. ע"ע נסי NSH)

נשא **to carry** נשא את הארבה ואנחה ככל גבול מצרים (the wind) bore the locusts and placed them in all the territory of Egypt ת"מ 359. **נשאם** על פני מי הים - ת"מ א72. **ברוך** נשא הכל דנשא מצרים עד ראו ישראל - ת"מ א88. **וישא** עשו ית קלה ובכה B - בר כז 38.

אֲתַפְּעַל נישא **to be elevated** מלכה... יברך ית רביה אליו ויתנשא בהון שמי A המלך... יברך את הנערים האלה וינשא בהם שמי let bless the lads. By them may ...the king (=God) be elevated my name be elevated - בר מח 16 [פירש Int]. **אה** נביה רבה דאתנשא בכל דרי עלמה הוי הנביא הגדול שהתנשא מקומו בכל דורות העולם - ת"מ א307. **ותיתון** ליד אתרה דבחר יתה אלהה... דיניה לידה תנשא ולידה יעזר כל דבר רגז...אליו יתנשא כל עונש ואליו ישוב כל דבר רוגז - ת"מ (ק) א51.

נשיא ש"ע ז **n. m. נשיא ruler** מלל גברה נשיא ארעה עמנן קשן A [כ"א רבה) דבר האיש אדני הארץ אתנו קשות the ruler, the ruler of the land, spoke roughly to us - בר מב 30. **וכן** אמר אלה בדיל אלעזר ונשיא נשיאי הלויים -

to the one who) turned from his (Moses') light and forgot his teaching - ת"מ 182א. אוקרתון מרדו אלפתון אתנשו כיבדתם, מרדו; לימדתם, שכחו - ת"מ 241א. ויתנשי ית דעבדת להושכח את אשר עשית לו - בר כז 45. קיאמיך עם אבהתן לא תתנשי בריתותיך עם אבותינו לא תשכח - מ יט 20. דכור קיאמיה דלון לא מתנשי זוכר את הבריתות, שאותם אינו שוכח - א"ג 39. דכורה טבה דלא מנשי הזוכר הטוב שאינו שוכח - ע"ד כב 1.

אנשהו ש"ע נ. f. **1 n. f. שכחה forgetting** ויהי אם אנשהו תתנשי ית יהוה והיה אם שכח תשכח את יהוה Lord if you forget - דב ח 29. **זלזול contempt** לא תבשל גדי בחלב אמה הלא עבד דה כדבחה אנשהו... ככי עשה זאת כזבח שכח ב mother's milk, for whoever does this is like mother's milk, (one who) offers a sacrifice of contempt - שם 19 (ע"ע שוח').

נשי ש"ע נ. f. **שכחה forgetting** ויהי אם נשי תתנשי ית יהוה VEC (B) נשיח תתנשיח = המליץ (593) והיה אם שכח תשכח... - דב ח 19.

נשי גלילה **rolling** < نشيئة - אבן בתוך מקווה מים : [Lane 2791b]

פעל גלל to roll away וינשון ית כיפה מן על פם קופה A וגללו את האבן מעל פי הבאר (the shepherds) would roll the stone from the mouth of the well - בר כט 3.

נשי ריבוי של אתה [א"י ודבר ית תרתין נשוי - נ דב לב 23. **סוא"י** ונשין הלין דאתסי מן רוחו בישין - לוקס 2 ח]

נשין/ם ש"ע נ. f. **pl. tant. נשים women** ונסכ אכרם ונחור לון נשים ויקח אברהם ונחור להם נשים Abram and Nahor took wives - בר יא 29. ואם תסב נשים על בנאית וואם תקח נשים על בנותי - בר לא 50. כנש ית עמה גבריה ונשיה בקהלה את העם האנשים והנשים - דב לא 12. ית בנאיתן נסב לנן לנשים את בנותיהם נקח לנו לנשים - בר לד 21. וחותרה עזר ואף ית נשיה וית עמה ורכושו השיב וגם את הנשים ואת העם - בר יד 16.

נשך נשיכה **bite** (מן העברית H) **פעל נשך to bite** וחזלי עפר ייעלון לגו בתיון

וחתמת אות ת מכתבה דקדשה כללה המלה הזאת והשיגה במלה "הזאת" את השם שלבש משה (ה) ואת השבת שגילתהו (ז) ואת האלוהים, האחד לעצמו, (א) וחתמה האות ת את כתב הקודש (ת) - ת"מ (ק) 63 [דורש את אותיות המלה "הזאת" - שמ טו 1].

נשי שכחה **forgetting** א"י ותנשון ית אולפן אורייתה - נ דב ח 14. **סוא"י** ותנשא למרא אלהך - דב ו 12] ← זלזול **disregard** [מעתיק סימנטי דומה מצוי בשורש שלי. *A similar meaning shift occurs in sly*]

קל עבר: אנוש anšu - ע"ד כ 11. עתיד: תנשי tinši - מ ב 62. **פעל** ? עבר: נשתי (+מדבר) - בר מא 51. מקור: מנשה - ת"מ 6ב. **אפעל** ? אנשיתי (+ מדבר) - בר מא 51 C. **אתפעל** עבר: אתנשי - ת"מ 182א. עתיד: תתנשי tinēši - מ יט 20. בינוני: מתנשי mitnēši - א"ג 39. מנשי minēši > *minnēši > manšī - זבי"ח עראנ"ש ג/ב 86] - ע"ד כב 1. **אנשהו** - שמ כג 19. **נשי** - דב ח 19 VEC (B) אנשית = המליץ 593).

קל 1 שכח to forget ומה דהוה בידי מן רזיין נשית ומה שהיה לי מסודותיהם שכחתי (דברי משה על ימיו בבית פרעה) whatever secrets of I possessed, I forgot - ת"מ 14א. וכלום לא אנשו נפקין וכלום לא שכחו (ממצרים) - ע"ד כ 11. דנשו למן דהוה דבק לון ששכחו (הרשעים) את מי שהיה מושיע אותם (the wicked) forgot the One who rescued them - מ א 66. ואתון נשיכונה ואתם שכחתוהו - ת"מ 52א. אדכר לקמאי ולא תנשי עקבאי זכור את הראשונים ואל תשכח את האחרונים - מ ב 61-62. **2 התרשל, זנח to neglect** ית פסקולי אנשי A את בריתי שכח **to neglect** he has neglected covenant - בר יז 14 [מן אונקלוס O]. אנשינן נואלנו - המליץ 522 [ע"פ במ יב 11. ליתא והוא מקביל לגרסת C: אשתלינן].

פעל ? השכיח to make forget הלא נשתי אלהים ית עמלי (A) נשיח נשאני) כי נשני אלהים את עמלי God made me forget all my hardship - בר מא 51.

מנשה הלא חכמת ית מחיה לית לאוי מנשה מה עבדו רחומי "כי ידעתני את מכאבו" (שמ ג 7) לא ראוי לשכוח מה עשו אוהביי - ת"מ 6ב

אפעל ? השכיח to make forget הלא אנשיתי אלהים C (M₁ *אנשיני) - בר מא 51. **אתפעל שכח to forget** וסט מן אורה ואתנשי אלפנה וסר מן הדרך ושכח את הלימוד (woe)

נשל -- נשם

relieved - ע"ד ד 16. אמר ושמע ממללה והוא נשים נושא ונותן ונחה דעתו - ת"מ 17א. נשימין אנן נינוחים אנו - מ יט 15. נשימין הוינן בעובד לבניה נינוחים היינו בעשיית הלבנים (במצרים) - ת"מ 220.

אפנל א 1 הניח פע"י *to relieve trans.* וזרו בקרותי מן שרב עקיה ואנשם לאמרותי והחש הקרותי מאש הצרות והרווח למררתי *rush my cooling from the heat of the distress and relieve my bitterness* - אי"ג 51-52. טל קדושה מנשם לון צל קידושו מניח להם (השבת מניחה לשומריה) ע"ד כד 35. טלה וטובה לה מנשמן טלה מן גנתה וטובה מן שומיה אהן מקר לה ואהן מנשם לה הצל והטוב מניחים לו הצל מן הגן (עדן) והטוב מן השמים, זה מקרר אותו וזה מניח לו - ת"מ 239ב. **2 שטט** *to refrain* (from cultivating the land during the seventh year) ושביעתה תנשמה V (השנה ה) שביעית תשטטנה - שמ כג 11 [השי המליץ 597: אנשמה = שמיטה]. **3 נח** פע"ע *to rest intrans.* ואנשם לגוה וקדשה ונח בו וקידשו (את השבת) - *(God) rested on it (Sabbath) and sanctified it* ע"ד טו 18. אנשמת רבותה רבתה בה נחה גדולתו הגדולה בו (בשבת) - ע"ד טו 8. יום שבתה יהב לך ננשם יום שבת נתן לנו כדי שננוח - ע"ד כד 39-40.

מנשם למגלאה שלמותך ולמנשם דושך לגלות שלמותך ולרפות יגעך - ת"מ 293ב.

אתפנל נח 1 *to rest* וביומה שביעאה אשבת ואנשם וביום השביעי שבת וינפש *on the seventh day He ceased from work and rested* - שמ לא 17. דמך מנשם אתחזי לה כל איקר שכב נח (יעקב), נראה לו כל הכבוד - ת"מ 282א. וביומה שביעה תבטל בדיל ינשם שמשךך A ...למען ינוח עבדך - שמ כג 12. **2 רווח** *to be relieved* דעל אדך אתפרקו מן היגע אנשמו שנגאלו (ישראל) על ידך ומן היגע הייתה להם רווחה *through you they are delivered from* through you they are delivered from *fatigue and were relieved* - ת"מ 41א. ראו עתה ועתה ישראל מן אתילף הדה יתנשם באדה "ראו עתה" (דב לב 39) "ועתה ישראל" (דב י 12) מי שלמד זאת ירווח לו בזאת - ת"מ 245א. דמך מנשםשכב, נח - ת"מ 282א.

אנשמה שיע"נ *n. f. 1 מנוחה* שבה וקדש וברכה וסימן ואנשמה ויום טב שבת וקודש וברכה וסימן ומנוחה ויום טוב (שמות השבת) (the names of the Sabbath): Sabbath and Sanctity and Blessing and Wonder and rest and

וינשכו יתון "...זחלי עפר" (דב ט 24) יבואו לתון בתיהם (של הרעים) וינשכו אותם "creepers in dust" (Dt 32:24) will enter in their house and bite them (villains) - ת"מ 226ב.

נשל ניתוק ונשירה, עקירה, **uprooting, removing**

ק חלץ *to remove* שול מסניך מן על רגליך A של נעליך מעל רגליך *remove your shoes from your feet* - שמ ג 5.

פנל עקר *to tear out* חזותי יתה הגברים תנשל A העיני האנשים ההם תנקר *should you tear those men's eyes?* - במ טו 14 [C^{ar}, B^{ar}]. ולו קלעת אעין אולאיד ארגאל: לשון עקירה. ואולי הוא מן נשל - גנבה (נדעת!).

אפנל עקר *to uproot* וישלינון (יהוה מן על ארעתון) ויתשם *evict them* (God) - המליץ 615 [על פי דב כט 27. ליתא].

אתפנל נתק *to slip off* ותטעי אדה בקצוץ... ואתנשל ברזלה מן קיצמה EC ונדח ידו בגרזן... ונשל הברזל, *and his hand swings the axe...* and the head slips off the handle - דב טו 5.

נשם רווח, מנוחה, הרפיה, **rest, tranquility, relief** [א"י אילו היתה נבאי אינשמת בפרעי - ירוש קידושים נט ע"א. **סוא"י** אל טב שעתא דאתנשם - יוחנן ד 52] ← נשימה, חיים **breath, life** [א"י אלהה דשליט בנשמת כל בשרה - נ במ טו 22. **סוא"י** ויהב נשומי לקהלא = נתן נשמה לעם - ישע מב 5]

קל עבר: דנשם *danšām* - ע"ד טו 5. ציווי: נשם - ת"מ 79. בינוני פעול: נשם *nāšōm* - ע"ד ד 16. **אפעל** עבר: ואנשם *wanšām* - ע"ד טו 18. עתיד: ננשם *nānšōm* - ע"ד כד 40. ציווי: ואנשם *wanšām* - אי"ג 52. בינוני: מנשם - ע"ד כד 35. מקור: מנשם - ת"מ 293ב. **אתפעל** עבר: ואנשם - שמ לא 17. עתיד: יתנשם - ת"מ 245א. ינשם - שמ כג 12. בינוני: מנשם *manšōm* - ת"מ 282. **אנשמה** *wanšāmā* - ע"ד טו 11. **אנשמו** - ת"מ 43. אנשמותה *anšāmūta* - ע"ד טו 13. **מנשם** *manšēme* (+נטרת) - ע"ד יד 2. **נשם** נשמה (מיודע) - ת"מ 146א. **נשמה** *nāšēma* - אי"ג 77. **נשמו** נשמות - *lanšāmot* - מ י 26.

קל 1 נח *to rest* זו ומנשמה אהן דנשם אלה this rest that *rest* זו שנה, אלוהי הכל *the God of all* rested נשם וגלי איטבו הוי העולם, היה נינוח וגלה טובה וגלי *O world, be at rest and reveal good* - ת"מ 79א. **2 רווח** *to be relieved* ודנצייר עמך באימנו נשים והמסור לך באמונה, ירווח לו *he who is devoted to You in faith will be*

נשמה ליגע הפכת כל... בטחון לפחד וכל מנוחה
all will change from security to fear, from
rest to toil ת"מ 233. **5 ריח odor** לא משמע
ולא נשמה ולא טעמה לא שמיעה ולא ריח
no (sense of)... hearing, nor odor, ולא טעם,
nor taste ת"מ 235 [בהשפעת נסמ. זביח העי 5].

נשמו ש"ע n. f. **1 רווחה welfare** זעקת
סימן רב לנשמות חייה קראת סימן גדול
You called a great wonder for לרווחת החיים
the welfare of life מ' 25-26. **2 מנוחה rest**
עמיק נשישותה דאנשה ועבדתה נשמותה
קריבה ללעיותהראית את חולשת האדם ועשית
את המנוחה (השבת) קרובה ליגיעה
the weakness of man and made the rest of the
Sabbath near to the toiling ננה 47-48.

נשף השבת אויר **blow** of air or wind **א"י** אשפת
ברוח מן קדמך - נשמ טו 10. **סוא"י** דנשף רוח רב (ניא
דנשב) - יחנן ו 18. ע"ע נשב]

פעל נשף to blow מלתה דקות מימי ואורה
דבי אניר ורוחה <דנשפי> המילה שהקווחה
את מימי, והאור שהאיר בי, והרוח שנשפה בי,
the word that gathered my waters, (דברי הימים)
the light that shone on me, the wind that blew
on me ת"מ 368 [ע"פ שמ טו 10 המובא בת"מ 56:
נשפת ברוחך כסנון ימה. אבל ליתא. Ex. Following
15: 10, as represented in TM 56a.

נשק נשיקה **kiss** **א"י** ונשק יתיה ואריח ית ריח
לבושוי - נ בר כו 27. **סוא"י** ונשק יתה - מתי כו 49]

קל נשק to kiss קדם שבי ושק לי ברי
(M₁A) *ונשק) גשה נא ושקה לי בני come
close and kiss me, my son בר כו 26. **ואנשק**
יעקב לרחל M - בר כט 11. **וכען (!) על צברה**
ואנשקה A ויפל על צוארו וישקהו - בר לג 4.

פעל נשק to kiss ונשק יעקב לרחל וישק
יעקב לרחל Jacob kissed Rachel - בר כט 11.
ואקדם לבן בצפרה ונשק לבניו - בר לג 1. וגפף
לה ונשק לה - בר כט 13. וגען עליו ונשק לה -
ת"מ 352. **וכל אנש אתי מנשק אדיו** - ת"מ (ק)
81א. [קדם] שוי ונשק לי ברי A - בר כו 26.

מנשקה ולא כתרתי למנשקה לבני A
למנשק) ולא נטשתני לנשק... - בר לא 28.

נשר בעל כנף **a bird** (טלשיר 70. **א"י** היך מה
דטייס נשרא - נ דב כח 49. **סוא"י** לתמן מתכנין
נשריא - מתי כד 28]

festivity - ע"ד טו 10-11. **2 רווחה relief** נקם
למצרים ואנשמה לכל העברים
vengeance to all the slaves ת"מ
the Egyptians and relief to all the slaves - ת"מ
60. עשרה מופתים רמים בון אנשמה לעבדי
יהוה - ת"מ 61א. **אנשמה** מלעל הופעת כרבו -
ת"מ 81. **3 שמיטה** (year) **fallow** אנשמה
שמיטה - המליץ 597 [ליתא].

אנשמו ש"ע n. f. **1 מנוחה rest** אגר אנשמותה
רבתה לגוה שכר המנוחה הגדולה בה (בשבת)
there is a reward of the great rest in it (Sabbath)
- ע"ד טו 13. **2 רווחה relief** ירחה הדין לוכון...
חסול לבטה ושרואה דאנשמותה...גמר העינוי
וראשית הרווחה - ת"מ 338. אלולי פסחה לא
אתרבה כלום... ולא דערת אנשמו אילולי
הפסחה... ולא שכנה רווחה - ת"מ 43.

מונשם ש"ע n. m. **1 מנוחה rest** חיוול הו
חילה דכן ארכן מנשמה דלא אתי מן דוש
גדול הוא האל שכך רצה מנוחתו, שלא באה
מפני יגע great is God, who wanted the rest, not out of
weariness because of - ע"ד יד 2-1. מהימנה ממנה
טובי רחמיק לעלם אלה דלא עזי פעליו ממן
ומנשמה אהן דנשם הנאמן המתמיד...האלוהים
שאינו מואס במעשיו ממלוא מנוחתו זו שנח -
ע"ד טו 5-1. **2 אף** אבר הנשימה **nose** ונסב גברה
קודש דהב... ושבה על מנשמה A ויקח האיש
the man took a gold ring... and put it in her nose
ZSp 47]. נוסם על אפה gold ring... and put it in her nose
השי משומיתה - נחיר [LS 451a].

נשם ש"ע n. m. **1 מנוחה rest** ובאדינן נשמה
ובאדינן יגעה ובדינו המנוחה ובדינו היגע
in our hands is rest, in our hands is weariness
- ת"מ 146א. **2 ייצור חי living creature** דמו
כל נשם VE (C נשך - ט"ס) תמונת כל סמל in
the form of any living creature - דב ד 16 =
המליץ 537. פירש ייצור חי. התה"ע: מתנפס = נשם].

נשמה ש"ע n. f. **1 רוח חיים** אלהותה צערת
יתיה ואנפחת בה נשמת חיים האלהות צרה
אותו והפיחה בו נשמת חיים the Divinity
shaped him and breathed into him the breath of
life - ת"מ 281א [רומז אל בר ב 7]. **2 נפש, יחיד**
(individual) **soul** טובך לא בטל וזאון כל נשמה
טובך אינו בטל וזן כל נשמה Your goodness
never ceases and feeds every soul - א"י 77. **3**
רווחה relief נשמה רבה לחיינן אמת דנעבד
פקודיך רווחה גדולה לחיינן בשעה שאנו עושים
את מצוותיך נשמה רבה לחיינן בשעה שאנו עושים
there is great relief to our life when we perform Your commands
- א"י 77-81. **4 מנוחה rest** תפכת כל... בטח אל פחד וכל

נשש - נתח¹

with strength - ת"מ 77.

נשישו ש"ע n. f. חולשה **weakness** עמיך נשישותה דאנשה ועבדת נשמותה קריבה ללעיותה ראיית את חולשת האדם ועשית את המנוחה קרובה ליגיעה You saw man's weakness, (therefore) you made the rest of the Sabbath near to the toiling - ננה 47-48. דארכנת מקבל מנן כפי נשישותן שהואלת לקבל ממנו כפי חולשתנו - א"ח 75-76. לפם דו כחי המסכן ונשישותי ידעתי היום - ע"ש ה 7-8.

נשש ש"ע n. m. חולשה **weakness** והאנה מוזף לך חכמה עד לא יהי בלבך מן חכמתה נשש הנה אני מוסיף לך חכמה כדי שלא יהיה לך חשש (חולשת דעת) מן החכמה behold, I shall increase your wisdom, so that you have not weakness of mind (=fear) of wisdom - ת"מ 189 א189 [וב"ה העי' 4].

נשש² יובש **dryness** [הש' נשיש = אדמה צחיחה - Cf. Lane 2790c]

קל יבש to be dry בשבעה ועסרים יום לירחה נשישת ארעה B... יבשה הארץ on the twenty-seventh day of the month, the earth was dry - בר ח 14.

נשש³ גז **shearing** [נשש = מרט? Hava 768b]

מנשש מקור קל **shearing** גז ולבן אזל למנשש ית עאנה A... לבנו את צאנו Laban went to shear his sheep - בר לא 19.

נתח¹ נטייה **stretching** [שורש תנייני > אנתח > אתנח מן נוח (וב"ה), המליץ 526] *Secondary root* [from *Epa'el of nwh*]

קל עבר: ונתח - שמ ט 23. אנתח - ת"מ 336. דנתחת (נסתרת) - ע"ד כו 44 [וב"ה עואניש ג/ב 115]. ציווי: נתע - שמ יד 26. אנתע - שמ ח 1 (המליץ 531: אנתח). בינוני פעול: נתיה (ו) - שמ ו 6 (המליץ 525: נתחיה). אנתים (רביס) - במ כד 6.

קל 1 נטה, הושיט **out stretch forth** ונתח משה ית אטרה על חללה ויט משה את מטהו על השמים Moses stretched forth his rod toward heaven - שמ ט 23. וכד אנתח ית אדה סלק גובה כאשר נטה ידו עלה הארבה - ת"מ 336. כפת אד סנן דנתחת לאבדנן הכנע את יד שונאנו הנטויה לאבדננו - ע"ד כו 43-44. אנתחת ימינך בלעתון ארעה נטית ימינך... - שמ טו 12.

נשר ש"ע n. m. **נשר eagle** ודן דלא תיכלון מנון ית נשרה וית בזה - דב יד 12. וסבל יתכון על כנפי נשרים - שמ יט 4. מובא גם בת"מ 171ב, 283א. וסבלתיו על גנפרי נשריה - ת"מ 223א. יתלי יהוה עליך גוי מרחוק... כמד יתחזי נשרה ישא יהוה אליך גוי מרחוק... כאשר יראה הנשר - דב כח 49.

נשש¹ חולשה, מחלה **weakness** [ע"ע נ"ש. See *naḥa* א"י ואנשת חיילי = והחלשת את כוחי - שירת 304]. *LS 450a* [ש נישש, 450a]

קל חלש to be weak <וּנְשַׁת> "ישנת" מלכות ישמעאל ואתחיל עמלק ונחלשה מלכות ישמעאל והתחזק עמלק - אס 14א.

אתפגנל נחלש to become weak והנמרוד אתגבר הנשש גבורתה ולבש תשניק ונמרוד התגבר, ונחלשה גבורתו ולבש ייסורים strengthened himself, but his strength was weakened and he become distressed כד עמו ית אלהון מתוקד באשתה הנשש כחון כשראו (עושי העגל) את אלוהיהם נשרף באש, תש כוחם - ת"מ 235א.

נשישו *naššāš* ש"ת **חלש weak** עפר נשיש קעם קבל גבולה עפר חלש עומד לפני יוצרו מה אנן ביד רגזן אלולי רחמיך ומה עפר נשיש לקבל גבלה מה אנו ביד כעסך אלולי רחמיך? ומה עפר חלש לפני יוצרו: - ע"ד כח 49-52. חילן נשיש וקליל כוחנו חלש ודל - מ ד 31. וכד חזו גרמון מתברין וכל חילון נשיש וחיל ישראל מגדל וכאשר ראו עצמם שבורים וכל כוחם חלש וחיל ישראל גובר - ת"מ 76א. וכחון נשיש - ת"מ 239א. ולבי מצטדי מנה ורוחי נשישה ולבי פוחד ממנו ורוחי חלשה - ת"מ 27א. אתון עברים נשישים וזעורין אתם עברים חלשים וקטנים (דברי פרעה אל משה ואהרן) - ת"מ 19ב. אה נשישיה' חילו כוחיכון הוי החלשים, חזקו את כוחכם - ת"מ 291ב. **ב** ש"ע ז 99א n. m. **חולשה weakness** וחיל ישראל מגדל לא שרה בה נשיש וכוחו של ישראל גוברת אין בו חולשה, there is no weakness in it - ת"מ 76א. תקף רגליך ולא יקרבנון נשיש חזק את רגליך ולא תגש בהן חולשה - ת"מ 7א. עזרת יכלותי לנשיש רב הפכה גבורתי לחולשה גדולה (דברי פרעה) - ת"מ 76א.

נש ש"ע n. m. **חולשה weakness** יכל אנה מחליף נשך בשריריו יכול אני להחליף את חולשתך בעוצמה I can change your weakness

נתח² - נתן

ממללון ונתן לון האגבו נשמע דבריהם ונתן להם תשובה - תי"מ 223. ארע גיורך דנתן יהוה לאברהם A ארץ מגגריך אשר נתן יהוה לאברהם - בר כח 4 וכך B בשינוי לשון. **2 שם to put, place** ולקדם סמי לא תתן מגופי ולפני עור לא תתן מכשול *block before the blind* ויק יט 14. ויתן ניר ברזל על צברך ונתן עול ברזל על צוארך - דב כח 48. ואתן מלי בפמה ונתתי דברי בפיו - דב יח 18. **3 מסר, הסגיר** *to hand over* ויתן מלכיון בארך ונתן מלכיהם בידך *he will hand over their kings into your hand* דב ז 24. **4 הרשה** *to let, permit* הלא לא יתן יתכון מלך מצרים למיזל *let you go* - שמ ג 19. ולא יתן מחבלה למיעל לבתיכון ולא יתן המשחית לבוא לבתיכם - שמ יב 23. **5 הפך** פועל אוגד *to turn into* ואתננך לקהל עמים *and I will make of you a community of peoples* - בר מח 4. ואתן ית קריאתכון חרבן ונתתי את עריכם חרבה *I will turn your cities into ruin* - ויק כו 31. ואתן ית שמיכון כברזל - ויק כו 19.

מתן למתן זעורתה לקדם רבתה לתת הצעירה לפני הבכירה - בר כט 26. ואפתח אחד יתן סקה למתן כסה לחמורה - בר מב 27. למתן יתן באד אמראה - דב א 27. **אָתְפַעַל** **ניתן** לו *to be given* אלהי אהרן הכהן אשר אמשה בשמן הקדש ושמש משכנה ואנתן והו לקח מן מרה *Aaron the priest, who was anointed with the sacred oil and the service in the tabernacle he was given, and he received* (it) - עבד אל (Cow 239).

מתון שפיע *qittūl* v. n. **נתניה** *giving* טב מתוני יתה לך מן מתוני יתה לגבר עורן *M₁*טוב* it is better my giving her to you than my giving her to any other man - בר כט 19. מתון תתן לין סחנת פלגה נתון תתן להן אחזת נחלה - במ כו 7. ולא יבעש לבר במתונך לה - דב טו 10. ודן לך ארמות מתונון לכל אנפות בני ישראלוזה תרומת מתנס... - במ יח 11.

מתוני א שפיע *n. m.* **מתנה** *gift* ומתונין יתב לתלימיה ולאמה A ומגדנות נתן... (= מתוניאן?) - *he gave presents to her brother and her mother* בר כד 53. ויהי ברך בכל ארע מצרים קטול קניאן ומאבד כל מתוניאן יויהי ברך... (שמ ט 22) הורג מקנה ומשחית כל פירות - תי"מ 335 [עייף בר כד 53 ותפס מגדנות = פירות מתוך קרבה אל

נתע ית ארך - שמ יד 26. אנתח יד ארך² שמ ח 1 באד תקיפה ובאדרע נתיח - שמ ו 6, דב ה 14. כנחלים אנתים כגנין עלבי נהר כנחלים נטוים... - במ כד 2. **שלח** *to send* אלין שמהת גבריה דאנתח משה למגש ית ארעה A... אשר שלח משה לתור את הארץ *these were the names of the men whom Moses sent to spy out the land* - במ יג 16.

אנתח שפיע *n. m.* **נטייה** *stretching out* ויעכמון כל מצראי הלא אנה בנתעי ית אדי על מצראי (א באנתח) בנטתי את ידי על מצרים - שמ ז 5.

נתחתי שפיע *n. f.* **נטייה** *stretching forth* הלא אנה יהוה בנתחתי ית אדי על מצראי *mC shall know that I am the Lord, at my stretching forth my hand upon Egypt* - שמ ז 5.

נתח² חיתוך *cutting* [מן העברית : H] **פעל ניתח** *to cut up* יתה בכנפיו *m* ושע אתו בכנפיו *he shall cut it up by its wings* - ויק א 17.

נתך התכה *melting* [מן אונקלוס O] **מתכה** שפיע *n. f.* **מסכה** *casting* דחלן דמתכה לא תעבד לך *M₂*אלהי מסכה לא תעשה לך* *you shall not make molten gods for yourselves* - שמ לד 17.

נתן נתניה ומסירה, הרשאה *giving, letting* **איי** לבניך אתן ית ארעה הדא - נ בר טו 18

קל אין לו אלא עתיד ומקור (עייף יתב). העבר בבר כח 4; דנתן BA הוא מסימני עשייה. שכיח בפיוט המאוחר, כגון אבישע: אהיה נתן לך ובך ריחותו - Cow 378. וכן הוא המקור תתי - בר כט 19; A; ולתתך - דב כו 19. *In SA occurs in the imperf. and inf. only (see The pf. and inf. tt are NSH. yhb). עתיד: נתן* (מדברית) *nittēn* - ננה 36. יתן - בר מט 20 מקור: למתן - בר כט 26 (= המליץ 606). **אָתְפַעַל** בעשייה לבדה עבר: ואתן - עבד אל (Cow 239). **מתון** - במ כו 7 (= המליץ 520). **מתוני** מתוניאן - תי"מ 335. **מתין** *qittūl* - במ כו B 7. **מתנה** *māttāna* - מ ג 52. **מתנו** מתנואן - בר כה 6 A [המליץ 511: מתנון על פי בר כד 53].

קל 1 נתן *to give* ויאני אתן ית אגריך *I will give you your wages* - שמ ב 9. לא תתן לי כלום - בר ל 31. והוא יתן מתעתיד מלך והוא יתן מעדני מלך - בר מט 20. ואנש דיתן לכהנה לה יהי - במ ה 10. לך נתן תשבחן - ננה 36. נשמע

נתנאל - נתש

never be shattered - ת"מ 175א.

נתק¹ פגיעה harm¹ [א"י נתקה - נ ויק יג 33]

קל פגע to cut בינוני פעול *pass. pt.* ומעריך וכתית ונתיק וקטיע לא תקרבו ומעוך וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו (any animal which has) its testicles smashed or crushed or torn or cut, you shall not offer - ויק כב 24 (=המליץ 530).

נתק ש"ע ז n. m. **נגע** wound ויסיב כהנה יתה נתק הו צרעת רישה אי דקנה היוטמא כהן אתו נתק הוא... the priest shall pronounce him unclean; it is an itch, a leprosy of the head or the beard - ויק יג 30. ויחזי כהנה ית נתקה ביומה שביעה - ויק יג 32. דה תורותה לכל מכתש צרעתה ולנתקה - ויק יד 54.

נתק² הוצאה והרקה tearing away (> نثق -

הקיא Dozy II, 647b) בהשאלה ! (fig.)

קל הריק to throw ונתק יהוה ית מצראי בגו ימה V וינער יהוה את המצרים תוך היס and the Lord threw the Egyptians into the midst of the sea - שמ יד 27 (המליץ 522: ואתק).

נתר¹ קפיצה, ניתור leap

פענ

מנתרה מקור דלה כרעים מלעל לרגליו למנתרה בון על ארעה EC ...לנתר בהם על הארץ all that have, above their feet, jointed the ground legs to leap with on the ground - ויק יא 21 (=המליץ 529).

נתר² נשירה falling [א"י טרפה דנתר מן אילנה -

נויק כו 36. סוא"י יבש נצא ונתר נצה - ישע מ 7]

קל נשר to fall בינוני פעול *pass. pt.* וירדף יתון קל טרף אנתיר (mE) נתיר = המליץ 530 VNCA, דנתר)...קול עלה נדף the sound of a falling leaf shall put them to flight - ויק כו 36.

נתש¹ הכאה והריסה uprooting [א"י נתשה מן

בשרה - ברי"ר 1129], ריב ומשטמה hartred

פענ 1 שטס to hate ונתש עשו ית יעקב B וישטס עשו את יעקב Esau hated Jacob - בר כז 41. ומקקה ונתשה ונפיסה מסחני עליף A וימררהו ויריבהו וישטמהו בעלי בהמות (!) they mocked him and smote him and hated

מגד (וע"ט). ולבניה תניניה... ייב אברהם מתונין MB - בר כה 6 וכך C בשנינו לשון.

מתין¹ ש"ע ז n. m. **נתינה** giving מתין תתן לין סחנת פלגה B נתון תתן להן אחזת נחלה - במ כז 7.

מתן ש"ע ז n. m. **נתינה** giving טוב מתן יתה לך ממתן יתה לגבר עורן טוב תת אתה לך מתת אתה לאיש אחר my giving her giving her to any other man - בר כט 19. במתן יהוה ית ירכיך נפלן בתת יהוה את ירכך נפלת - במ ה 21. לבדיל מתננה בארך - דב ב 30.

מתנה ש"ע נ n. f. **מתנה** gift הסגו עלי פרן שריר ומתנה ואתן הרבו עלי מהר מאד ומתנה ואתן ask of me a bride-price ever so high, as well as gifts, and I will pay תשבחן ומדילך לך מתנה ממנו לך תשבחות ומשלך לנו מתנה - מ ג 52-51. יהוב מתנהתה וזאון נפשהתה נתון המתנות ומכלכל הנפשות - ת"מ 119ב. ולבניה תנינאי... ייב אברהם מתנן - בר כה 6.

מתנו ש"ע נ n. f. **מתנה** gift ולברי כבלניה... ייב אברהם מתנואן A ולבני השפחות... נתן אברהם מתנות to Abraham's sons by concubines Abraham gave gifts - בר כה 6.

תת ש"ע נ n. f. טוב תתי יתה לך ממהבותי לגבר עורן A (נ"א מתן) טוב תתי אותה לך מתתי אתה לאיש אחר my giving her to you her to you - בר כט 19 19. ולתתך עליון על כל גועיה E (נ"א ולמתנך, ולמהבנך) - דב כו 19.

נתנאל או' nātān שם פרטי pr. n.

נתנאל ש"פ ליששכר נתנאל בר צוער - במ א 8.

נתף¹ מיעוט fewness [אולי תפס הפשתה ממועט

ונקט نَتَف, ריבוי של نَتَف = מקצת (Dozy II, 647b),

אבל התה"ע: מזהר = פורח. Int.: "the cotton was [diminutive]."

נתף ש"ע ? וכתנה נתף EA (נ"א גביל, גבעל) נתף והפשתה גבעל - שמ ט 31

נתף² הריסה breaking down [מן העברית H]

אתפנעל נהרס to be broken משה דמס חיול לא ינתץ עד לעלם "וידבר משה" (דב לא 30) בניין חזק, לא יינתץ לעולם "Moses spoke" (Dt 31:30), affirm an edifice that will

נתש

him, the owners of cattle (?) - בר מט 23. **2 עקר**,
הכה to **uproot, beat** וינתשנון יהוה מן על
ארעתון ויתשם יהוה מעל אדמתם the Lord
uprooted them from their land - דב כט 27 (=המליץ
615). וכל דין דאתי ומנתש לון ולית לון אפים
למצבע דבק wamnattâš וכל עונש הבא והוא
מכה אותם (את הרעים) ואין להם פנים (עוז)
לקרוא: הושע! - מ א 69-70.

ס

סיב ית דינה ברתה (MEB סיאב) ...כי טמא את דינה בתו Jacob heard that he had defiled his daughter Dinah - בר לד 5. **סיאב** ית מקדשי טמא את מקדשי - תי"מ 160א [מביא את ויק כ 3, שהוא שיי' ונתפרש לו עבר. זבי"ח העי 1]. ויסיב ית משכבה ויוזי בקנומה ויסאב את משכבו ויטמא את עצמו - תי"מ 161ב. מטמא לבה ומסיב מדעה מטמא את הלב ומסאב את השכל - תי"מ 153א. קטל בכורין טמאין ואלהין מסיבין הורג (במצרים) בכורות טמאים ואלים מסואבים - תי"מ 246 [זבי"ח העי 1]. ונפשה אן תקרב... בבהמה מסיבה אי בכל רמס מסיב A ונפש כי תגע... בבהמה טמאה או בכל שרץ טמא - ויק ז 21. **2 הכריז על דבר שהוא טמא to declare something as defiled** ויסיב כהנה יתה וטמא הכהן אתו the priest shall then the priest pronounce him unclean - ויק יג 30.

מסיבה בדיל מסיבה ית מקדשי VB (N) למסיבה) למען טמא את מקדשי - ויק כ 3. **אֶתְפַּעַל** **נטמא** **to be defiled** ביום דאסתב וביום דאדכי NEA (M דמסתב) ביום הטמא וביום הטהור to determine when they are clean ויק יד 57 (ניש שיי' attēmi | וית... כד אסתבתי ואת... כי נטמאת - במה 20. ודקרב בנבלתון יסתב ונגע בנבלתם יטמא - whoever touches their carcass shall be unclean - ויק יא 36. ביום דמסתב M ביום הטמא - ויק יד 75.

מסתב ולאדת עברך לא תהב שכבתך לזרע למסתב בה MJECB A (מסתאבה) ואלך אשת עמיתך לא תתן שכבתך לזרע לטמאה בה - ויק יח 20.

מסתא(בה) וליד ידעוניה לא תבעון למסתאבה בהון ואל הידעונים אל תבקשו לטמאה בהם - ויק יט 31. נבלה וחסטיפה לא ייכלון למסתבה בה - ויק כב 8.

אֶתְפַּעַל **נטמא** **to become defiled** דמע יתפרש ויתיהב לכהנה אסתיב באדה... הן נקיא לכהנה ייכל יתה תרומה שהורשה וניתנה לכהן, אם נטמא בידו... האם הוא ראויה שהכהן יאכל אותה; an offering allotted and given to be defiled by him or by

ס האות החמש עשרה באלף בית. סימן המספר 60 The fifteenth letter of the alphabet. Symbol of the number 60.

ס sin'kât, sin'gât **א** שיי' n. m. **האות סמך Samekh** עמו ס קעמה קדם נביה רבה ראו את ס עומדת... see Samekh standing before the great prophet - תי"מ 294א. כד חכמת ס מד לה עביד מן גוני איקרה כאשר ראתה ס מה שנעשה בה ממיני הכבוד - תי"מ 293א. **ב** מספר מונה **cardinal number ששים sixty** וכד שמע חנוך חנוך בעו לאלה בר ה וס כאשר שמע חנוך (את ה)תפילה (ל)אלוהים, בן ששים וחמש (היה) when Enoch heard the prayer to God, he was sixty five years old - אס 3ב. וחנוך אלף ה וס וגק שתה חנוך למד שלוש מאות וששים וחמש שנה - אס 4ב.

סאב/סוב (טמאה) **uncleanness** (regarding rite) (מפני איבוד הגרוניות. השי' שאל/שול. Changes *to swb due to the loss of the gutturals.* Cf. §11/šwl. אי על די סאבו לדינה - נ בר לד 31. **סואיי** וסיאוב תסאב דחרס הו - דב ז 26)

קל בינוני פעול: סיבה (ו) - דב כד 4. **פעל** עבר: סיב - בר לד 5. עתיד: יסיב - תי"מ 161ב. בינוני: מסיב - תי"מ 153א. פעול: מסיב - ויק ז 21. A. מסיבין - תי"מ 246 [זבי"ח העי 1]. מקור: מסיבה - ויק כ 3. **אֶתְפַּעַל** עבר: אסתב - ויק יד 57. עתיד: יסתב - ויק יד 36. בינוני: מסתב - ויק יד 57. M. מקור: מסתב - ויק יח 20. A. מסתבה - ויק כב 8. **אֶתְפַּעַל** עבר: אסתיב - תי"מ 116ב. עתיד: יסתיב - תי"מ 118ב. בינוני: מסתיב - תי"מ 105ב. מקור: מסתיב - ויק יט 31. A. מסתיבה - בר כ 6. A. **מסב** - ויק ז 21 (ג מסאב). **סב** סבי (רבי נסמד) - ויק טז 19. **סבה** - ויק ז 19. סבתה (מירוד) sibta - עייש ד 23. **סבו** וסבותה (+נסתר) - ויק כב 3. B. **סובה** - ויק יג 44. N. **סיב** - ויק כ 3. **סיוב** qitūl - ויק יג 44 (=המליץ 476).

אֶקַל **טמא** **to be defiled** לא יכל בעלה קדמאה... למסכנה למהי לה לאתה בתר דסיבה לא יוכל בעלה הראשון... לקחתה... אחרי אשר הטמאה... shall not take her the first husband... to wife again, since she has been defiled - דב כד 4 [ניש התפעל: liṭṭām'mā].

פעל 1 טימא **to defile** ויעקב שמע הלא

346. ובסרה דיקרב בכל סבה לא יתאכל A והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל - ויק ז 19. ונפש אן תקרב בכל סבה בסבת אנש... ותתעקר - ויק ז 21. ודה תהי סבתה בדיאבה וזאת תהיה טמאתו בזובו - ויק טו 3.

סבו שׁיעׁנ n. f. **טמאה** uncleanness וכל מאנה דתתב עליו מסב יהי כסכות טמאתה, *M₁ וכל הכלי אשר תשב עליו טמא יהיה כטמאת נתה any object on which she sits shall become unclean, as it does during her impurity - ויק טו 26. כל אנש דיקרב... לקדשיה... וסבותה עליו ותתעקר... B כל איש אשר יקרב... אל הקדשים... וטמאתו עליו... - ויק כב 3.

סובה שׁיעׁנ n. f. **טומאה** uncleanness ובסרה דיקרב בכל סובה לא יתאכל N והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל flesh that touches anything unclean shall not be eaten - ויק ז 19. ודה תהי סובתה בדיאבה וזאת תהיה טמאתו בזובו - ויק טו 3. קטל שבשבתה דהות נציבה על סובתה הרג את הענפים שהיו נטועים על טמאה - ת״מ (ק) א17.

סיב שׁיעׁנ n. m. **טומאה** uncleanness הלא מזרעה יהב למלך לכדיל סיב ית מקדשי כי מזרעו נתן למלך למען טמא את מקדשי because he gave of his offspring to Molech and so defiled My sanctuary - ויק כ 3. ולא תקיא ארעה יתכון בסיבכוון יתה MA (C) בסיבוכון, B בסיביון?! ולא תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה - ויק יח 28.

סיוב שׁיעׁנ n. m. **טומאה** uncleanness ויסלח על קדשה מן סיוב ברי ישראל A וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל he shall purge the Shrine of the uncleanness of the Israelites - ויק טז 16. סיוב יסיבנה כהנה (MECBA מסב) - ויק יג 44. ודתפק מנה שכבת זרע לסיוב בה A...לטמאה בו - ויק טו 32. ולא תקיא ארעה יתכון בסיבוכון יתה... בטמאכם אתה - ויק יח 28.

סאה יחידת מידה לנפח a measure of volume [א״י ועמרה חד מן עשרה דתלת סאין הוא - נשמ טז 36. סא״י בתלת סואן דקמח - לוקס יג 21] **סאה** שׁיעׁנ n. f. **1 סאה** se'ah זרזי תלת סים קמח סלת לאשי ועבדי עגולים מהרי שלש סים קמח סלת לושי ועשי עגות - בר יח 6 (המליץ 534: סאים). **2 איפה** ומכלה עסור סאתה הוא ECA (B סהתה, V סחתה) והעמר עשירת האיפה הוא - שמ טז 36. עסור סאתה סלת

another, is it fit for the priest to eat it? 116b [ק: יסתיב]. ודער במקדש לא יסתיב על מיתוהדר במקדש לא ייטמא למת - ת״מ 118b. אל תסתיבון בכל אלין *M₁C - ויק יח 24. מי בחור מדכי כל דמסתיב המים המאררים מטרהים כל נטמא - ת״מ 105b. ולאוש דידמך עם מסתיבה A ולאיש אשר ישכב עם טמאה - ויק טו 33.

מסתיב וליד ידעוניה לא תבעון למסתיב בון - ויק יט 31.

מסתיבה ולות ידעוניה לתבעון למסתיבה בון C - ויק יט 31. ועסכת אף אנה יתך מן מסתיבה לי A ואחשך גם אני אתך מחטאה לי - בר כ 6 (פרש ע״פ ויק יח 20 - טמאת משכב אשת איש).

מסב שׁיעׁנ adj. **טמא** unclean ונפש אן תקרב בכל מסב בסבת אנש אי בבהמה מסבה אי בכל שרץ מסב ואכל מן בסר דבח שלמיה... ותתעקר נפשה ההיא מן עמה ונפש כי תגע בכל טמא בטמאת אדם או בבהמה טמאה או בכל שרץ טמא ואכל מבשר זבח השלמים... ונכתה הנפש ההיא מעמיה if any one touches the flesh of an unclean thing, whether the uncleanness of man or an unclean beast or any unclean creature, and then eats of the flesh of the sacrifice... that person shall be cut off from his people - ויק ז 21. וידה דכיה על מסבה והזה הטהור על הטמא - במ יט 19. וית ככור בהמתה מסבתה תפרק - במ יח 15. ענן מגיפתה אבק על כל מסבין ומיטב לכל דכים ענן המגפה זועף על כל הטמאים ומיטיב לכל הטהורים - אס 18.

טב שׁיעׁנ n. m. **טומאה** uncleanness ויסלח על קדשה מסבי בני ישראל (A מן סיוב)... וכן יעבד לאהל מועד דשרי עמון בגו סביון (A סבתון, N סוביהון) וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל... וכן יעשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם he shall purge the Shrine of the uncleanness and transgression of the Israelites... and he shall do the same for the Tent of Meeting, which abides with them within their uncleanness - ויק טו 16. וידכניה ויקדשנה מסבי בני ישראל (A מסבין, C מסבת) וטהרו וקדשו מטמאת בני ישראל - ויק טז 19.

סבה שׁיעׁנ n. f. **טומאה** uncleanness קטל אילניה דהוו מנציבין על סבה הרג את האילנות שהיו נטועים על טומאה the Lordslew the trees which were planted on uncleanness - ת״מ

סאן - סבל

around the Elders - תי"מ 103ב.

סביבה שׁיעׁנ n. f. **סביבה** **round about** וחפרו כל מצראי סביבת נהרה V (ניא סהרת) all the Egyptians dug round about the river - שמ ז 24.

† **סבט** אחיזה ותמיסה **seizing, grasp** [> צבט ע ויצבט לה קלי - רות ב 14. בית הצביטה = מקום האחיזה של הכלי - מש חגיגה ג א (כה"י העתיקים של המשנה גורסים בית הצביעה! השי **אוג** msbt - Aistleitner 263; AHw 1066-71 - šabātu]

מסבט שׁיעׁ ז n. m. **מלקחיים** **tongs** עבד ית בוציניה שבעה ומסבטיה ומחתייתה דהב דכי *M₂ ויעש את נרותיה שבעה ומלקחיה ומחתייתה זהב טהור, he made its seven lamps, its tongs, and its fire pans of pure gold - שמ ל 23.

† **סבך** סבך, רשת **network** [א"י צוצלין קולוסין סבכין (חלקי לבוש) - בר"ר 176. ע"ע שבך] **פענל חסם** **to muzzle** [גזור מן חסם סבך *denom. of the foll.* noun לא תחסם שור בדישו you shall not muzzle an ox while it is threshing - דב כה 4.]

סבך שׁיעׁ ז n. m. **סבך** **thicket** ואה דכר אחד אחד בסבך בקרניו (M בסבכה - מיוזע det.) והנה איל אחד נאחז בסבך בקרניו, behold, was a ram, caught in a thicket by his horns - בר 13.

סבכה שׁיעׁ נ n. f. **סבך** **network** ועבד למדבחה מכבר עבאד סבכה דנחש *M₂ ויעש למזבחה מכבר מעשה רשת נחשת **network** ועבד למדבחה he made for the altar a grating, a network of bronze - שמ לח 4.

סבל נשיאה **carrying** [א"י והנון יסבלון חובה - נ במ יח 23 (בגיליון). **סוא"י** סבול און סכלתי = שא נא לחטאתי - שמ י 17] ← סליחה **forgiveness** [מן נשיאת עון]

קל עבר: סבל - שמ י 13. וסבלתנה (נוכח+נסתר) wsābāltāne - איח 54. עתיד: יסבל - ע"ד כו 35. ציווי: סבלה (+נסתר) - במ יא 12. בנינו: סבל - דב כד 15. סבלין **sābēlān** - מ ב 36. פעול [עמ"ר הוראתו פעילה. בלאו לשוננו יב 67]: סביל **sēbol** - ע"ד כו 34. מקור: מסבל - בר מט 15. **אתפעל** עבר: אסתבל - תי"מ 53. **מסבל** - דב כד 10. **מסבלה** - בר מג 34. **מסבלו** - מסבלות (נסמך) - בר מג 34 B. **סבול** (qittūl) - בר מט 15 A. **סבול** (qātōl) - מ ב 58. **סבל** - דב א 9; סבלך (+נוכח) **sābālāk** - ע"ד כח 38. **סבלה** סבלת (נסמך) - שמו 6. **סבלו** סבלות (נסמך) - בר מג 34 A.

NBA (M סאה) - ויק ה 11. עסור סתה קמח VA ... NMB סאתה, *M₁ *סאין) - וסעה דקשוט... יהי לכון N ואיפת צדק... - ויק יט 36.

סאן נעל **shoe** [א"י שלח מסניך מעלוי רגליך - נ שמ ג 5. **סוא"י** ערקתא דמסנה - מרקוס א 7]

מסן שׁיעׁ נ n. f. **נעל** **shoe** שלף מסניך מן על רגליך של נעליך מעל רגליך **remove your shoes from your feet** - שמ ג 5. מובא גם בת"מ 45. **ערציכון** עסירים **מסניכון** **ברגליכון** מתניכם חגורים נעליכם **ברגליכם** - שמ יב 11. מובא גם בת"מ 44. מן חוט ועד שליף מסן (M₁ *אמסן) מחוט ועד שרוג נעל - בר יד 23. ותשלף מסנה מן על רגלה וחלצה נעלו מעל רגלו - דב כה 9. ומסניכון לא בלי ונעליכם לא בלו - דב ט 4.

ממסן שׁיעׁ ז n. m. **מנעל** **shoe** ברזל ונחש ממסניך ברזל ונחשת מנעליך **may your shoes be iron and copper** - דב לג 25 [צורה מלאכותית! ראה המליץ 521: מסניך **Ham** "ghost" form? See 1521.]

סין שׁיעׁ נ n. f. **נעל** **shoe** שרי סינך < m של נעליך **remove your shoes** - שמ ג 5 [מן אונקלוס 10].

סבא **sāba** שם פרטי n. pr.

סבא שׁיעׁ ו בני כוש סבא וחווילה - בר י 7.

† **סבב** סיבוב, הקפה **surrounding, going around** [עש"י NSH]

קל סבב **to surround** ואמיר הן אשתה בלבה דכרדה ומי הברד סוביב בה נאמר כי האש היא בתוך הברד ומי הברד מקיפים אותה **it is said that the fire is amidst the hail and the water of the hail surrounds it** - תי"מ 62. הורת נביותה כות הים הסוביב הייתה נבואתו כמו הים המקיף (= האוקיאנוס) - תי"מ 107 [ובי"ח הע" 2].

אפענל סבב **to surround** כי רגזה בה שרי ואבדנה בה מסובב כי העס ישרה בו והאבדון יסובבנו **wrath will abide in him, and destruction will surround him** - תי"מ 117. עוד מובא הפסוק דב לב 10: יסובבנה ויבגנהו - תי"מ 225, 229.

סביב מ"י **prep.** **סביב** **round about** וכל זקני ישראל עמדים סביביו וכל ראשי השבטים סביב הזקנים **all the Elders were standing round about him and all the chiefs of the tribes**

ט 13. **8 ירא** בניטוי סבל אימהי **to fear** ווילהלם דלא סבל אימתך אוי לו למי שאינו ירא ממך **You woe to him, who does not fear** מ יט 7. טעין הו עלמה דו סביל דחלתך ואיך לא יסבל אימת סבולה דלא באד עמוס הוא העולם, שהוא ירא ממך, ואיך לא יירא מן הנושא אותו שלא ביד - ע"ד כו 33-36. טב לגויאתה סבלין אימתך אשרי הגופים היראים ממך - מ ב 35-36.

חסבל וירכנ כתפה למסבל ויט שכמו לסבל - בר מט 15. ובתר כן ייעלון בני קהת למסבל... יבאו בני קהת לשאת - במ ד 15.

אָתְפֶּנֶל 1 נישא **to be carried** שעתה דאסתבל ביד בניו הלך עננה ואשתה קמיון שעה שנישא (יוסף) בידי בניו, הלכו הענן והאש לפניו, **as he (Joseph) was carried by his sons,** the cloud and the fire went before them - ת"מ 53. מכן אסתבלת גרמיו ביד נביא מהימן על כן נישאו עצמותיו (של יוסף) ביד נביא נאמן - ת"מ 242. מית חנוך והסתבל לספרה מת חנוך והובל לספרה - אס 34. **2 נלקח** **to be taken away** דאסתבלת מנה דכיותה ושרת בה טמאה לא יתכל משנלקח ממנו הטוהר ושרתה בו הטומאה, לא ייאכל **as soon as the purity has been taken away from it (the offering), and it becomes defiled, it shall not be eaten** - ת"מ 116.

חסבל ש"ע ז n. m. **1 משא bearing** רב עובי ממסבל גדול עוני מנשא **my punishment is too great to bear** (lit.: from bearing) גבר על תשמישה ועל מסבלה איש על עבדתו ועל משאו **each of them to his duties and to his porterage** - במ ד 19. ויסבלון עמך במסבל עמה וישאר אתך במשא העם - במ יא 17. **2 בהמת משא** **beast of burden** והוה לך ענין סגין... וסבלין ומסבלין A ויהי לו... ונושאים ובהמות משא **he owned large flocks.... carriers and beasts of burden** - בר ל 43. **3 חוב** **debt** כד תסבל בעבן[ר] מסבל כלום (C מגבי, E מגבית, VB גביה) כי תשא ברעך משאת מאומה - דב כד 10 [מן מיוזג נשא/נשה]. שמת כל מסחן מסבל אדה דיסבל בעברה שמת כל בעל משא ידו אשר ישא ברעהו **every creditor shall remit due that he claims from his fellow** - דב טו 2.

חסבלה ש"ע ז n. f. **מנה, מתנה, gift** ותלה מסבלה מן עם אפיו לידון וסגת מסבלת בנימים ממסבלת כלון וישא משאת מאת פניו אליהם ותרב משאת בנימים ממשאת כלם **portions were taken to them from before**

קל 1 נשא משא **to carry** ורוח קדומה סבל ית גובה ורוח הקדים נשאה את הארבה **east wind carried away the locusts** - שמ י 13. וסבלו בנטל בתרים וישאו במוט בשנים - במ יג 23. ויסבל אהרן ית שמהתון - שמ כח 12. סבלי ית רביה שאי את הנער - בר כא 18. ולידה הוא סבל ית נפשה ואליו הוא נשא את נפשו - דב כד 15. ונחת סביל תרי לוחי אבנים וירד נושא שני לוחות אבנים - ת"מ 242. וגמלין סבילין קטף ושעבה וכרכם - בר לו 25. **2 לקח** **to take** וקעם פינחס וסבל רמח באדה ואתעבד ב סימנין וקם פינחס "ויקח רמח בידו" ונעשו שני מופתים **Phinehas stood "and took a spear in his hand" (Num 25:7), and two wonders occurred** - אס 18 [מביא את התה"ש לבמ כה 7. בתה"ש שלפנינו: ונסב. עי בהערות זביח]. ונסב משה... וסבל אתה וית בניו "ויקח משה" (שמ ד 20)... ונשא את אשתו ואת בניו - ת"מ 15 [מביא את התה"ש, אבל בתה"ש שלפנינו: ונסב]. **3 נשה** מפני מיוזג נשא/נשה (חוב) **to give a loan (due to the merger of nšlyns²)** כד תסבל בעברך מסבל כלום (VECB תגב) כי תשא ברעך משאת מאומה **when you make a loan of any sort** - דב כד 10 [ההגייה אחת ל"א ול"י: tišša, אבל נ"א מעיד על הבחנה]. וגברה דאתה סבל בה הוא יפק לידך... והואיש אשר אתה נשא בו... nāša - דב כד 11. שמת כל מסחן מסבל אדה דיסבל בעברה (ECB דיגבי, V דיווף) שמת כל בעל משא ידו אשר ישא ברעהו - דב טו 2. **4 בהשאלה** **fig. נשא על כפים** **to carry with care** סבלה בחבך כמד יסבל אמהיתה ית ינוקה שאהו בחיקך כאשר ישא האמן את הינק **carry them in your bosom, as a nurse carries the infant** - במ יא 12. דסבלך יהוה כמד יסבל אנש ית ברה אשר נשאך יהוה כאשר ישא איש את בנו - דב א 31. אנית סבלתני ואנה טלי כייך סבל לי וכל רבבות קדשה עמי אם נשאתני בהיותי נער, אכן אתה תשא אותי וכל רבבות הקודש עמי - ת"מ 365. **5 סלח** **to forgive** סבול שבי לעובת עמה הדן A (נייא סלח) סלח נא לעון העם הזה **people the iniquity of this people** - forgive, I pray, the iniquity of this people די 19. סרח קמיך וסבלתנה חטא לפניך, סלחת לו (לאדם) - אי"ח 54. **6 נשבע** נשא ידו בשבועה **to swear with yd** אם אתון תיעלון לארעה דסבלת עם אדי למשראה יתכון בה - במ די 30. **7 אשם** עם עוב, חטא וכיו"ב **to bear a guilt with hwb** ערות אחתה גלה עובה יסבל... חטאו ישא **he shall bear his guilt** - ויק כ 17 ואנון יסבלון ועובן - במ יח 23. חטיה יסבל גברה ההוא - במ

סבנה - סבע

סבנו שׁיע n. f. מתנה gift וסבלן סבלות מלותה להון ורבתן סבלות בנימים מסבלות כלון A וישא משאת מאת פניו... Portions were taken to them from before (Joseph), and Benjamin's portion was greater than the portions of all of them - בר מג 34.

סבנה צעיף n. f. > [σάβανον - Krauss 373a. א״י כריך סבנה עליהן - ירוש שבת ח ע״ב. סוא״י ונסב די סבנוי ואסיר בחרצוי - יוחנן יג 4] **סבנה** שׁיע n. f. צעיף veil סבנתה צעיפה her veil - המליץ 573 ע״פ בר לח 19. ליתא.]

סבע שובע satiety, abundance א״י ותאכל... ותשבע (י) - נ דב כג 25. סוא״י תכול ותסבוע - דב יא 16

קל עבר: דסבע adsāba - מ יד 6. עתיד: ותסבע - דב ח 10. ציווי: סבע - בר כז 19 M. בינוני פעול: סבע sēbi - ע״ד יז 16. **אִתְפַּעַל** עתיד: ותסבע (נסתרת) wtišāba - מ יד 101. **סבע** - בר מא 29 (A) שבע. אלסבע alsāba - ע״ש ד 22. **סבעה** - ת״מ א215.

קל שבע, אכל to be sated על פתורון יתב מן לחמון סבע לשולחנם יש ומלחמם שסע at their table he (Moses) sat and with their bread he was sated - ת״מ א202 [על משה בהר סיני]. הא סביען נפשהתן מן תעתיד כתבה... תעתיד קעימה הוא וכל מן דסבע מנה חי הנה שבעות נפשותינו מן מעדן הספר... מעדן של הקיים (האל) הוא וכל מי ששבע ממנו חי - מ יד 6-1. ותיכל ותסבע ותברך - דב ח 10. לית אנש ישבע (!) מן דרנה עד לעלם לא ישבע אדם מלהזכירו (את משה) לעולם - ת״מ א270 [ק: ישבע]. קום שבי סבע ואכל מצידי M (A סבעה) קום נא שבה ואכלה מצידי - בר כז 19 [נתפס שבה - לשון שובעה = אכילה. זביח המליץ 555. SP šbh int. as]. **צעם סביע לא אכל ולא שתה צם שבע**... - ע״י יז 16 [על משה בהר סיני].

אִתְפַּעַל שבע to be sated ותסבע נפשה בלא מזון ותשבע נפשו (של משה) בלא לחם his soul was sated without bread - מ יד 101.

סבנע שׁיע n. m. **שובע** satiety ומן כפנה אלסבע ומן הרעב אל השובע from hunger to satiety - ע״ש ד 22. סבע רב בכל ארע מצרים (A שבע) - בר מא 29. ותיכלון לסבע ותדרון לרחצה ואכלתם לשבע וישבתם לבטח - ויקה כ 19.

סבנה שׁיע n. f. **שובע** satiety במיכלנן מזון לסבעה eating our food to satiety - ת״מ א215 מביא את התה״ש לשמ טו 13. וחבו לה על דדי

(Joseph), and Benjamin's portion was greater than the portions of all of them - בר מג 34.

סבנע שׁיע n. f. **מנה, מתנה gift, portion,** ותלה מסבלות מן עם קדמיו לידון וסגת מסבלת בנימים ממסבלת כלון B וישא משאת מאת פניו... - בר מג 34.

סבול שׁיע n. m. **משא burden** ועבט כתפה לסבול A... וויט שכמו לסבל so he bowed his shoulder to burden - בר מט 15.

סבול שׁיע n. m. **נושא bearer** סבוליה דלא באד הנושא שלא ביד (האל) (God), the bearer - not by hand ובני מררי סבולי משכנה... נושאי המשכן - במ י 17. ויטלון קהתהי סבולי מקדשה - במ י 21. **2 בהמת משא** beast of burden וסבל ית אתתיו וית בריו על סבוליה A וישא את נשיו... על בהמות המשא he carried his wife and his children on the beasts of burden - בר לא 17. יששכר סבול פשטן A יששכר חמור גרים - בר מט 14 [ע״ש פשט]. **3 סולח** forgiver סבול דלא מנכי הסולח שאינו ניזוק שמה - the forgiver who is not harmed - ב 57-58, ובדומה לו א״ח 82.

סבל שׁיע n. **1 נשיאה burden** לא אכל לודי סבל יתכון לא אוכל לבדי שאת אתכם I cannot (bear the) burden of you by myself - דב א 9. **2 עבודה קשה hard labor** ונפק ליד אחיו וחזה בסבליו ויצא אל אחיו וירא בסבלותם וירא to his kinsfolk and saw their labors - שמ ב 11. ותבטלון יתון מסבליו והשבתם אתם מסבלותם - שמה 5. המפק יתכון מתחת סבלי מצראי המוציא אתכם מתחת סבלות מצרים - שמו 7. **3 בהמת משא** beast of burden of והיה לך ענין סגין... וסבלין ומסבלין ויהי לו... ונושאים ובהמות משא he owned large flocks..., carriers and beasts of burden - בר ל 43. יששכר סבול פשטן A יששכר חמור גרים - בר מט 14. **4 סליחה** forgiveness יתרו חובינן אלא על סבלך רבו חטאינו אם לא כנגד סליחתך as against our sins multiplied as against your forgiveness - ע״ד כח 38-37.

סבלה שׁיע n. f. **עבודה קשה hard labor** ואפק יתכון מתחת סבלת מצראי והוצאתי אתכם מתחת סבלות מצרים from the labors of the Egyptians - שמו 6. ונפק ליד אחיו וחזה בסבלותיו... וירא בסבלותם - שמ ב 11. ותבטלון יתון מסבלותן E והשבתם אתם מסבלותם - שמה 5.

בירה דחפרו ... וקרא יתה סבעה ויגדו לו על אדות הבאר אשר חפרו... ויקרא אתה שבעה - בר כו 32 - 33 (שם סמלי לבאר).

סבר¹ נשיאה **bearing** ← צפייה ותקווה **expectation** [השי' נשא לבו, נשא נפשו. איי ארמייה סבר למובדה לאבונן - ג דב כו 5. **סואיי** סבר על אלהא יפרוק יתה - מתי כז 43], מחילה **forgiveness** [השי' נשא ערוך], התחזקות והתאפקות. **strength, self control** [השי' נשא - בר לו 7] חשיבה **thinking** [השי' נשא עיניו] *The derived meanings were originally elliptical expressions*

קל עבר: סבר *sābār* - איי 68. עתיד: ויסבר - דב כט 18. בינוני: וסברין *wsābār* - עיי' כח 14. **פעל** מקור: למסברתה - בר לו 35 B (ינסתר. הצורה מסופקת. *Dub. form*). **מועל** עבר: סוברך (נוכח) - *wsübārāk* - עיי' 24 א. עתיד: אסוברנה C (ינסתר) - בר לו 14. ציווי: סובר *sübār* ט 3. בינוני: ומסוברין *masbār* - איי 85. מ א 17. מקור: למסוברתה V (ינסתר) - בר לו 35. לסוברנה - בר לו 7 (אונקלוס O) **m*₂. **אתמועל** עבר: ואסתובר *wistübār* - מ ה 72. עתיד: אסתובר A (*Em*) אסובר) - בר לו 14. בינוני: מסובר *missübār* - עיי' ג 30. מקור: למסתוברנה (ינסתר) - בר לו 35 A. למסתוברנה - בר לו 35 VA. **מסבר** מסברין *masbār* - איי 85. **סבור** *qitūl* - בר לא 30. **סבור** (*sābor* (*qātol*) - מ יח 1. **סבר** - בר לא 2 (מן אונקלוס O). **סובר** - עיי' ה 6. **סוברנה** - לסוברנה - בר לו 7 **m*₂ (מן אונקלוס O). **סוברו** *sübāru* - עיי' ג 25.

קל 1 קיווה **to hope** לפצותך סברת *M*₂ לישועתך קיויתי *I hope for Your deliverance* - בר מט 18 (=המליץ 584). סבור סברת *M*₂ נכסף נכספת - בר לא 30. דחלין אנן מנך וסברין לך יראים אנו ממך ומקוויים לך - עיי' כח 13 - 14. מטי צריכות לכל רחיותה סבר משיג צריכות לכל המצפה לרצון - איי 68. **2 חשב** **to think** ויסבר בלבה למימר שלם יהי ליוהתברך בלבו לאמר שלום יהיה לי, *he may think in his heart*, saying, "I shall be safe" - דב כט 18. אידנן מדעה דישום אהן אי יסברנה איזהו השכל שיעריך זה או יכלכלהו - תי"מ 300 **3 התאפק** נשא את הסבל **to control oneself** וסעו אפיו ונפק וסאבר C וירחץ פניו ויצא ויתאפק *he washed his face and went out and was controlling himself* - בר מג 31.

פעל ניחם **to comfort**

מסברה וקעמו כל בניו...למסברתה B ויקמו כל בניו... לנחמו כל בניו. *his sons and all his daughters rose up to comfort him* - בר לו 35

[רק כאן].

פועל [איי ולא יכל יוסף למסוברא - ג בר מה 1. **סואיי** ועלו מיניא מסוברין = אליו גואים ידרשו - ישע יא 10]. **1 נשא ותמך** **to support** דסוברך יהוה אלהך כמה דיסובר גבר ית ברה N אשר נשאך יהוה אלהיך כאשר ישא האישי את בנו *the Lord your God carried you, as one carries his son* - דב א 31. ואנא כמה דאמטתי אסובר MB ואני כאשר יארע לי אשא, *as for me, whatever happens, I shall carry you* - בר מג 14. *[Int. פירוש]*. וסובר יוסף ית אביו N ויכלכל פיוסף את אביו - בר מז 12. אסוברנה למהכה C - אתנהלה לאטי - בר לג 14 [תפס אתנחל (ינסתר)] **2 הניח** **to let, allow** ולא סוברתני למנשקה לבני C ולא נטשתני לנשק לבני *you did not let me kiss my sons* - בר לא 28. **3 סלח** **to forgive** סוברת כממליך A סלחתי כדברין *I pardon, according to your words* - במ די 20. וסוברך יתן ולא כליך מנן רחמיך וסלחת לנו ולא כלאת ממנו רחמיד - עיי' יא 24. ואן חטינן סלח וסובר ואם חטאנו סלח ומחל - ט 3. ומסובר לן וסולח לנו - מ א 17. ובכל עת הוא רתי ומסובר ובכל עת הוא חונן וסולח - תי"מ 215. **4 נחם** **to comfort** דה יסוברנן מן עוברינן ועצרון אדינן A זה ינחמנו ממעשינו ומעצבון ידינו *this one shall bring us relief from our deeds and from the toil of our hands* - בר ה 29. וסובר יתון **M*₂ וינחם אתם - בר נ ג 21 [המליץ 520].

מסוברנה וקעמו... למסוברתה V לנחמו - בר לו 35.

סוברנה ולא יכלת ארע מתותביהון לסוברנה יתון **m*₂ (תי"א למסבל) ולא יכלה ארץ מגריהם לשאת אתם - בר לו 7.

אתפועל 1 פרנס **to support** וברי ומפרנס (God) creates בורא ומפרנס ומכלכל *and supplies and supports* - עיי' ח 7 [עי לעיל מסי 2]. אלעזר אסתוברתי בו אלעזר נתכלכלתי בו - עב"ש 44. אסתובר למהכה A (מE אסובר) אתנהלה לאטי - בר לג 14 [נתפרש אתנחל]. **2 התאפק** **to control oneself** נשא את הסבל ונפק ואסתובר ויצא ויתאפק (Joseph) went out and was controlling himself - בר מג 31. אסתוברתה V **m*_{ex}A שכלתי - בר מג 14 [המליץ 594]. אבל ראה לעיל **פעל 3** פעיל *active* **סלח** **to forgive** רב חילה דכן מסובר *missübār* גדול האל שכך סולח *Great is the God that forgives* - עיי' ג 30 [לענין אתפעל בהוראה פעילה ראה thus - עיי' ג 30]

סבר² - סגד

57. ובחסדך סוברתי ובחסדך כלכלתי - איג
50.

סבר² אגירה storing { > צבר (עי"ע). השי' התהייע
تسبر From sbr, but cf. SAV.

קל אגר to store וחמר לא תשתה ולא תסבר
(נ"א תרתף) ויין לא תשתה ולא תאגר you
shall have no wine to drink or store - דב כח 39.

סבתה sâbtâ שם פרטי pr. n.

סבתה ש"פ ובני כוש סבא וחווילה סבתה ורעמה
- בר י 7.

סבתכה sabbitka שם פרטי pr. n.

סבתה ש"פ ובני כוש סבא וחווילה סבתה ורעמה
וסבתכה - בר י 7.

סגד השתחויה ופולחן. צלם, פסל לפולחן
prostration, worship [א"י וסגדו לטעותוהו -
נבמה 2. סוא"י וסגד על ארעא - בר יח 2]

קל עבר: וסגד - בר כד 26. וסגדו wsêgâdu - מ יד 92.
עתידי: תסגד tîsgâd - ע"ד ה 20. ציווי: וסגדו wsêgâdu
- מ יד 92. בינוני: סגד adsâgod - מ יא 35. מקור: מסגד
- בר לו 10. **אתפעל** עתידי: יסתגד yîstâgod - ע"ד א 3.
בינוני: מסתגד mistâgod - ע"ד א 23. **אתפעל** בינוני:
מסתגדה (נ) - ויק כו 1. מקור: מתסגדה - ויק כו 1.
מסגד - תי"מ א117. **מסגדה** - במ לג 52. **סגד** סגדיה -
אס 9. **סגדה** sêgiddâ - ע"ד ד 32. **סגוד** qitûl - תי"מ
995. **סגוד** (qâṭōl) sâgod - מ ד 67. **סגוד** qatûl סגודיך
sâgûdok - אב"פ ג 57.

קל 1 השתחויה to worship ועקד גברה וסגד
ליהוה ויקד האיש וישתחוי ליהוה the man
bowed his head and worshiped the Lord - בר כד
26 וסגדו למרה והשתחו לאלדון - מ יד 92. לא
תסגד לאלה עורן לא תשתחוה לאל אחר -
ע"ד ה 20. טעי מן דסגד לאלה לבר מנה טועה
מי שמשתחוה לאלוהים חוץ ממנו - מ יא 35
שבעתי מלאכיה דהוה בלעם סגד לון שבעת
המלאכים שהיה בלעם משתחוה להם - אס
17. אתון סגדין לדמות בהימהן אתם
משתחוים לתמונת בהמה - תי"מ א34. **2 שחה**
לאות כניעה **to bow down** ישמשונך עממאי
ויסגדון לך לאמים יעבודך עמים וישתחו לך
לאמים let peoples serve you, and nations bow
down to you - בר כז 29.

מסגד אתא ניתי... למסגד לך ארעה הבא
נבוא...השתחוות לך ארעה - בר לו 10. למסגד

זבי"ח עואנייש ג/ב 57,56. "reflexive" conjugation
pass. סביל [as active, see LOT IIIb, 56, 57.

ואסתובר ביד מרה ונסלח לו ביד אדונו - מ ה
72. **4 התנחם** נשא את הסבל **to be comforted**
ואסתובר יצחק בתר אמה *M₂A וינחם יצחק
אחרי אמו ו after his mother's death - בר כד 67. השי' A לח 12. **5**
התחרט to change mind לא אנש אל...
ויסתובר C לא איש אל... ויתנחם God is not a
son of man, that he should repent - במ כג 19
[שאר כה"י: ויתחי מן תה"י. המליץ 520].

מסתובר ועקמו... למסתוברה A ויקומו...
לנחמו - בר לו 35.

מסתוברה ולא יכל יוסף למסתוברה ולא
יכל יוסף להתאפק - בר מה 1.

מסבר ש"ע ז n. m. **צורך need** ומיתי בעלמה
בגוני כל מסברין והשיגני בעולם כל מיני צרכים
(God) supplies in the world my various needs
(i.e. things that I expect) - א"י 85.

סבור ש"ע ז n. m. **תקווה hope** סבור
סברת *M₁ נכסף נכספת - בר לא 30.

סבור ש"ע ז n. m. **קווה one who hopes**
אה טבה דלית סבור מן טבהתך מואש הוי
הטוב, שאין קווה מטובותיך נוואש O, the
Good One, from whose good no one who
hopes is relinquished - מ יח 1.

סבר ש"ע ז n. m. **סגד favor** צפיתן בעין חסדך
דאת אתר סבריה הבט עלינו בעין חסדך שאתה
מקום הסבר look at us with the eye of Your
grace, for You are the place of favor
72 ית סבר אפי לבן *M₁ את פני לבן - בר לא 2
(מן אונקלוס O).

סובר ש"ע ז n. m. **סולח forgiver** סוברת טבה
הסולח הטוב the good forgiver - ע"ד ה 6 [שם
פעולה. זבי"ח עואנייש ג/ב 51]. סלוחה סוברת הסולח,
הנושא עוון - מ יב 57

סוברו ש"ע נ n. f. **1 מחילה forgiveness** וטובך
מספק לון סוברו וטובך מספק להם מחילה
us forgiveness Your goodness grants us - ע"ד ג 25.

2 תקווה hope ולית לי סוברו לעלם ואין בי
תקווה לעולם I have no hope forever - תי"מ
250. **3 נחמה comfort** סוברות רחמיה נחמת
הארהבים the comfort of Your devoted - מ יא
57. לסוברו A להתנחם - בר לו 35. **4 פרנסה**
support סוברו לחיינן לוחי בריתה פרנסה
the Tablets of the Covenant are the support of our life
- ע"ד כ"ד

a kind of liturgical פיוט 2 תי"מ 99 - poem ולו עוד סגדה - Cow 77. 3 סימן לעבודה זרה a symbol of idolatry? ולא תשכון סגדה בין עיניכון למית ולא תשימו קרחה you shall not make any foreheads for the symbol of idolatry on your foreheads for the dead - דב יד 1 [על מחק. נייא קרחה וכן המליץ 588].

סגוד ש"ע ז qitūl n. m. השתחויה prostration ולא תלא עיניה אלא מן סגוד ולא נשא עינו אלא מן השתחויה (Abraham) did not raise his eyes, but in prostration תי"מ - 95.

סגוד ש"ת qātōl adj. משתחויה בהוראת חסיד worshiper פשר לכל סגוד מציל כל המשתחויה (לא) relieves every (God) worshiper - מד 67. טוב סגודיה דאנצירין אשרי המשתחווים המסורים - ע"ד ד 14. קריב אתה לסגודיך קרוב אתה למשתחווים לך - מ ג 75. וילון סגודי אלהי נכר אוי למשתחווים לאלוהי נכר - תי"מ 209.

סגוד ש"ע ז qatūl n. m. 1 פולחן worship ותוקד אלהיו וסגודיו ותשרוף אלהיהם ופולחנם (Your sword) will consume their idols and their worship - ע"ד ג 22 [זביח, עואניש ג/ב 47]. סגודיך לון נפוש פולחנך הוא רווחה להם - אבי"פ ג 57. 2 צלם worship figure ויהוה קטל אלהיו רמין וסגודין אליילין ויהוה הרג אלים נישאים ואלילים כוזבים the Lord slew lofty gods and vain idols - תי"מ 447.

סג'י גודל, רוב greatness, multitude א"י סגין לכוון למקפה ית טורא הדין - נ דב ב 3. סוא"י סגין יסגא עקתיכי - בר ג 16

קל עבר: סגה - תי"מ 123. א. דסגו adsāgu - ע"ד כו 45. ואסגו - בר לח 12. עתיד: יסגי - דב יד 24 (= המליץ 592). ציווי: וסגי - בר לה 11 (= המליץ 592). בינוני: וסגיה (נ) - שמ כג 29. **פעל** עבר: סגה - דב א 10. עתיד: נסגי nēsaggi - מ יד 95. בינוני: מסגי amsaggi - מ כד 23. מקור: מסגי - תי"מ 179. א. **אפעל** עבר: דאסגה - שמ טו 17. עתיד: אסגי - בר כו 4. יסגינא (נסתרות) nēsaggi - מ ג 58. ציווי: הסגו - בר יד 12. בינוני: מסגי - יד 42. מקור: מסגה - דב כח 63. **אתפעל** בינוני: מתסגי - ע"ד ה 17 [בלא שיכול]. אסגאה - בר טו 10. אסגאו - דב ג 5. אסגה - דב ג 5 (= המליץ 454: הסגה). סגאי sēgāy - ע"ד כג 80. סגו - בר כב 17. א. **סגואה** - בר כד 60. A. סגוי qitūl - שמ יא 9. סגוי qātōl - ol - במ יג 18. A. סגי siggi (תי"פ adv.) - מה 34. סגאי sâgi (שי"ת adj.) - ע"ד כו 40. *sēgāy (n.) - במ כו 56. סגויסגיותכון - דב ז 7. סגיאן סגיאן - תי"מ 143. סגוי - בר כו 28.

עליה VNMECA להשתחוות עליה - ויק כו 1. **אתפעל** היה נסגד to be worshiped ולא יסתגד אלא לגדלה ולא ייסגד אלא לגדלו - nothing will be worshiped, but His greatness ע"ד א 3. מסתגד בשלמו נעבד בשלמות - ע"ד א 23 ואבן מסתגד B ואבן משכית - ויק כו 1.

אתפעל היה נסגד to be worshiped ואבן מסתגדה לא תתנון בארעכון ואבן נסגדת לא תתנו בארצכם - ע"ד א 3. ויק כו 1.

מתסגדה למתסגדה עליה להשתחוות עליה - ויק כו 1.

מסגד ש"ע ז n. m. 1 השתחויה worship וילה למן אתרחק מנה ועבד לה מסגד לבר מנה אוי למי שנתרחק ממנו ועשה לו השתחויה לזולתו to him who keeps far from Him עליו else and makes worship to anyone else תי"מ 117.

2 בעשי"ח ע"פ مسجد NSH **מקום תפילה** place of worship נצלי נסגד קמי דמע המסגדים נתפלל ונשתחויה לפני נבחר מקומות התפילה let us pray and worship against the choicest of the worship places - אבישע (Cow 701). ולא סגדה אלא להרגריזים... ולמה אהן טורה מן כל טבריה אתעבד מסגד אלא הן הו בית אל והאלהים יסתגד ואין השתחויה אלא להר גריזים... ולמה ההר הזה מכל ההרים נעשה מקום תפילה? אלא כי הוא בית אל - אבישע (Cow 250).

מסגדה ש"ע נ n. f. 1 צלם figure ותבדון עת כל מסגדתון ואבדתם את כל משכיותם idols - you shall destroy all idols - במ לב 52 [ואבן] מסגדה M ואבן משכית - ויק כו 1.

סגד ש"ע ז n. m. 1 **צלם** figure ותבדון ית כל סגדיהון B ואבדתם את כל משכיותם - במ לג 52. מחי כל סגדיה ומבחר כל צלמיה נותץ כל האלילים ומשבר כל הצלמים כל figures and breaks all the images - אס 9ב [נייא ומתבר]. ורתתו כל דיארי בתי סגדיא ורעדו כל שוכני בתי הצלמים - אס 10ב. וכל סגדיה נפלי וכל האלילים נפלו - אס 11ב [נייא סגדיה. זביח תרביץ יד 188].

סגדה ש"ע נ n. f. 1 **פולחן** השתחויה worship לא נביא כמשה... ולא סגדה אלא ליהוה אין נביא כמשה ואין השתחויה אלא ליהוה there is no prophet but Moses, and no worship but to the Lord דבחרו worship but to the Lord - ע"ד ג 30-32. דבחרו לון אתר סגדה שבחרו להם מקום השתחויה

כל הצדיקים, expanding, (a wicked one) abolishes the reward of the righteous - ע"ד ה
18-17.

אסנאה ש"ע נ. f. **ריבוי** multitude אסגאה
אסגי ית זרע"ך M₁ * (ני"א סג"י) הרבה ארבה
את זרעך - בר טז 10 [מן אונקלוס O].

אסנאו א ש"ע נ. f. **1 ריבוי** multitude ולא
יעזר ית עמה למצרים לבדיל אסגהות סוס
ולא ישיב את העם מצרימה למען הרבות סוס
he shall not cause the people to return to Egypt
in order to multiply horses - דב יז 16. <לית>
תהי הדה אסגהותה כדו מתפכה מן קשטה
לשקרה אל יהי הריבוי הזה עתה נהפך מן
אמת לשקר - ת"מ 1143. **2 ריבית** interest אל
תסב מן עמה כפול ואסגהו m (ני"א ורבי) נשך
ותרבית take no usury from him or interest - ויק
כה 36. **3 ריבית** much לבר מקורי
פרזאה אסגאו שריר לבד מערי הפרזי הרבה
מאד besides very many unwall'd towns - דב ג
5.

אסנה ת"פ **adv. הרבה** much לבר מקורי
פרזאה אסגה שריר לבד מערי הפרזי הרבה
מאד besides very many unwall'd towns - דב ג
5 [אפשר שהוא = אסנאה].

סנאי ש"ע n. m. qotāl (ראה גם סגי) **גודל, רוב**
multitude רחמיך יתרין על סגאי חובינן
רחמיך יתרים על גודל פשעינו Your mercy is
greater than the multitude of our sins - ע"ד כג
80-79. לפם סגאי שנייה תסגי זבינתה לפי רב
השנים תרבה מקנתו according to the
multitude of years you shall increase its price
ויק כה 16. ויפתון לסגאי בגו ארעה וידגו לרב
בקרב הארץ - בר מח 16. ונודי לחילה על סגאי
טבהתה ונודה לעצום על גודל הטובות - ת"מ
295. במעמד אדורביאל **adverbial** אסגי ית זרע"ך
ולא ימנה מסגאי... ולא יספר מרב multiply your
greatly descendants that they cannot be numbered for
multitude - בר טז 10.

סנו ש"ע נ. f. (אפשר שהוא כתיב אחר של סגוי.
זבי"ה, ספר ילון 158, עואניש 1.4.4 וכן טל ג קמח
ואילך. אכן במקומות אחרים גורס גם A סגוי, כגון בר
טז 10. **Prob. alt. spelling of sgwy (see below)**)
ריבוי multitude סגו אסגי עציוניך (E)A
הרבה ארבה עצבונך - בר ג 16. וסגו אסגי ית
נופך A והרבה ארבה את זרעך - בר כב 17.

סנואה ש"ע נ. f. **רבבה** ten thousands
לאלפי סגואה A היי לאלפי רבבה פו י
grow into thousands of myriads - בר כד 60 [צורה

קל גדל to become great וגיוורה והן סגה
לית לה שבט ולא חלק והגר, אפילו גדל (היה
רב), אין לו שבט ולא חלק the sojourner, even
if he grew, he has no tribe, neither portion
ת"מ 123. מן שאם טבאתה דסגי וכפלי מי
הערך הטובות שרבו וכפלו: - א"ג 60. יתרו
חובינן... וסגת חטאינן רבו פשעינו... וגדלו
חטאינו - ע"ד כה 37-39. והסגת בישתה ו ק
דשנה וגדל הרשע שש מאות שנה - אס 6. א.
לחציה דסגו... לון כלי וכפת הלחצים שרבו...
אותם כלא והכנע - ע"ד כז 45-47. ואסגו יומיה
ומיתת ברת שוע (VECA וסגו) וירבו הימים
ותמת בת שוע - בר לח 12. ואן יסגי מנך אורעה
וכי ירבה ממך הדרך - דב יד 24. דייטב לך
ודתסגי שריר אשר ייטב לך ואשר תרבה מאוד
- דב ו 3. ותור"ך ועאניך יסגון וכסף ודהב
יסגי לך - דב ח 13. פרי וסגי וקהל גוים יהי
מנך פרה ורבה... - בר לה 11. וסגיה עליך חית
ברה ורבתה עליך חית השדה - שמ כג 29.

פעל הרבה to increase, multiply יהוה
אלהכון סגה יתכון יהוה אלהיכם הרבה אתכם
the Lord your God has multiplied you
10. נסגי תשבחן לאלה רב נרבה תשבחות לאל
הגדול - מ יד 95. ויעתר יצחק צלותה מסגיה
חננה "ויעתרת..." (בר כה 21) תפילתו המרבה את
המתן - ת"מ 180. צעם על טורה... מסגי רבואן
צם (משה) על ההר... מרבה תפילות - מ כד 23-24.
מסני וברכתה למסגי אגר העובד לגוה
והברכה, הרבות שר המעשה בו - ת"מ 179
[זבי"ה ע"י 3].

אפעל הרבה to increase, multiply יהוה
אלהכון הסגה יתכון יהוה אלהיכם הרבה
אתכם the Lord your God has multiplied you
שמ 25. ולקטו דאסגה ודאזער (A) המסגי
והמזער) וילקטו המרבה והממעיט - שמ טז 17.
יסגיין רחמיך תרבינה רחמיך - מ ג 58 [זבי"ה
עואניש ג/ב 157. שיבוש מ סגיא = הרבה (ש"ע)].
ואסגי ית זרעך ככוכבי שומיה - בר כז 4. הסגו
עלי פרן הרבו עלי מהר - בר לד 12. עד כל מסגי
רגלים לכל שרצה... עד כל מרבה רגלים... -
ויק יא 42. מסגים עמה למנדאה מרבים העם
להביא (=bring) the people augment bringing
(=greatly) שמ לו 5.

מסנאה כמד שרי יהוה עליכון למיטבה
יתכון ולמסגאה יתכון... להטיב אתכם
ולהרבות אתכם - דב כה 63.

אָתְפַעַל גדל to become great מבטל
עמלון דכל זכאי (רשע) גדול מבטל שכרם של

מושפעת מן נ"יא: רבוהא].

סג'י ש"ע *n. m. qittūl* ריבוי **multitude** לבדיל סג'י פליתי בארע מצרים למען רבות מופתי... - שמ יא 9. לפם סג'י שניה תסגי זבנה N לפי רב השנים תרבה מקנתו - ויק כה 16. במעמד אדורביאלי *adverbial* ואתון ככוכבי שומיה לסג'י of heaven for multitude you are as the stars ת"מ 136 א [מביא את דב א 10 אבל בתה"ש שלפנינו: לסג'י].

סג'י ש"ת *adj. qāṭōl* רב **many** הזעור הוא אן סג'י A המעט הוא אם רב whether they are few or many במ יג 18.

סג'י א ש"ע *n. m. sē'gāy* (וכתיב אחר של סגאי *Alt. spelling of sg'y* **1** *greatness* ובסג'י יכלותך רסרסטה מרגזיך (V ובסגאי) וברב גאונך תהרס קמיך *in the greatness of Your* majesty you break Your adversaries - שמ טו 7.

2 **ריבוי** **multitude** וסג'י דגן ויביש ורב דגן ותירוש *abundance of grain and wine* - בר כז 28. במעמד אדורביאלי *adverbial* ואתון יומן ככוכבי שומיה לסג'י of heaven for multitude you are today as the stars דב א 10. **3** ש"ת *adj. sâgi* **1** גדול **great** עם רב וסג'י עם גדול ורב *people great and numerous* - דב כ 21. וסג'י חסד וקשט ורב חסד ואמת - ע"ד כה 40 על מימר נבזה יפלג פלגתה בין סג'י לזעור... בין רב למעט - במ כו 56. ותזיף גוים סג'ים והלוית גוים רבים - דב כה 12. למעתה על אלין מעה סג'יה להכותו על אלה מכה רבה - דב כה 3. סג'יאן אנין פליאתך רבות הן נפלאותיך - מ ג 60-59. **1** רב **enough** ואמר ישראל סג'י עזר יוסף ברי קאים... רב עוד יוסף בני חי Israel said, "It is enough; Joseph my son is still alive" - בר מה 28. **2** הרבה **many, much** חייבין לה סג'י נימר לה תשבחן חייבים אנו הרבה לומר לו תשבחות *say many praises to him* - מה א 3-4. דאלין אתריה צמתו גנואן סג'י שאותם מקומות כוללים חרפות הרבה - ת"מ 154ב. כי פליאתי סג'י אכן מופתיי הרבה - ת"מ 38.

סג'י א ש"ע *n. m. z* ריבוי **multitude** בדיל סג'ין סימני בארע מצרים A (נ"יא סג'י) למען רבות מופתי בארץ מצרים *for the sake of the multitude of My marvels in the land of Egypt* - שמ יא 9 [תפס *rābbot* מקור פיעל]. חסל צלותי תהי מעזרה מן סג'יאן מניאנה אל מתי מספרה חלילה לתפילתי מהיות נהפכת מרוב מניין למתי מספר - ת"מ 143ב. **3** ש"ת *adj.* רב **many** והוה

ביומיה סג'יניה אנון A (נ"יא סג'ייה) ויהי בימים הרבים ההם *in the course of those many days* - שמ ב 23 [רק כאן].

1 **סג'י** ש"ע *n. f.* רוב **multitude** לא מסג'יותכון... חשק יהוה בכך (V מן סג'יכון) it is not because of your multitude... that the Lord set His heart on you - דב ז 7. לפם סג'יאות שניה תסגי זבינתה *M₁* לפי רב השנים תרבה מקנתו - ויק כה 16. **2** **גודל** **greatness** סלח שבי לחובי עמה הדן כסג'יאות טובך *M₁*... כגדל חסדך *pardon the iniquity of this people, according to the greatness of Your grace* - במ יד 19.

1 **סג'י** ש"ע *n. m. z* רוב **multitude** וסג'י דגן ויביש C ורב דגן ותירוש *abundance of grain and wine* - בר כז 28. בדיל סג'י פליאתי בארע מצרים B למען רבות מופתי... שמ יא 9 לא מן סג'יכון מכל עממיה אתרעי יהוה בכך V לא מרבכס מכל העמים... - דב ז 7. במעמד אדורביאלי *adverbial* הלא זעור דהוה לך לקודמי ופתה לסג'י NC... ויפרך לרב *you had little before I came, and it has increased to a multitude* - בר ל 30. **2** ת"פ *adv.* רב **enough** סג'י לכון N רב לכם *it is enough for you* - במ טז 3, דב א 6.

סג'י² הליכה ? **going** [א"י הוה סג'י באורחה = היה הולך בדרך - ירוש סנה כג ע"ג. ס אסגי - LS 458b]

סג'י ש"ע *n. pl. tant.* כרעים **jointed legs** ית דן תיכלון מכל שרץ קמצה... דלה מסג'ים מלעל לרגלים M (NA מסרין = המלץ 494. עי זביח סם) אשר לו כרעים ממעל לרגליו *all that have jointed legs above their feet* - ויק יא 21.

סג'י³ אכילה ? **eating** [אסקי! (אבל עניינו שאיבת מים ושתיה) - Lane 1385a-b. באה"ש המאוחרת. Late SA]

אפעל האכיל : **to feed** אסג'י שוי מן סמוקה סמוקה הדן *M₁* הלעיטני נא מן האדם האדם הזה *feed me with that red stuff* - בר כה 30. ונסב את עגלה דעבדו ואוקדה בנור וטחנה עד דקק (!) ודרתה על אפי מיה ואסג'י ית ברי ישראל B (A ופרנס) ...וישק את בני ישראל *And he took the calf which they had made, and burnt it with fire, and ground it to powder, and scattered it upon the water, and fed the Sons of Israel* - שמ לב 20 [ע"ע משיק, שק"ק].

סגל - סגרי

which Moses was chosen [עי זביח שם].
סגולה שׁיע n. f. **בחיירה, מבחר choice** מן העברית: [sēgūla] וישראל דמע מכל אמה בחרה אלה ועבדה סגולה Israel, the choicest among the nations, God selected them and made them (His) choice - ת״מ 95א. וכן בצירוף ״עם״ (גוי) סגולה - ת״מ 147ב. סגולה מן הארץ לדמע כל בני אדם מבחר מן הארץ לתרומת כל בני אדם - ת״מ 101א.

סגילי שׁיע adj. **מיוחד special** [עשׁיח NSH] סגיל בקדישותה מיוחד בקדושתו special in His sanctity - עבד אל (Cow 131). בדת משה הסגיל - אבישע (Cow 387).

סגולה שׁיע n. f. **קנייני possession** ותון לי סגלה מכל עממאי (E אסגלה) you shall be special in my own possession among all peoples - ובך בחר... למהי לה לעם סגלה (E אסגלה) - דב ז 6. ובך בחר יהוה למהי לה לעם סגלה VB דב יד 2.

סגל† אשכול **cluster** **א״י** וסגולה דענבין - ג במ יג 22. **סוא״י** ובדיל סגולא דקטעו מן תמן - במ יג 24
סגול שׁיע n. m. **אשכול cluster** ענביהון ענבי רשו וסגולי מררין לון E ענביהם ענבי ראש ואשכלי מרות למו their grapes are bitter - דב לב 32
סגרי† נעילה וחתימה **closing, locking** **א״י** סגרון פיילי - בר״ר 690. **סוא״י** דמתח ימא וסגר יתה בחלה - Lit 704. ע״ע צנק] ← מסירה לידי פלוני **delivering up** [שאול מן העברית (ע״ע צנק). באה״ש הקדומה סגר משמש לעניין הצרעת. וכך **א״י** כגון מכתש סגיר - ג דב יז 8 (כגיליון). H loan. In early SA sgr. [is limited to the meaning 'leper']

קל סגר **to close, shut up** ורוחה דנשפי ואשתה דיבשת יתי... ואותתיה דסגרו יתי והרוח שנשפה בי והאש שייבשה אותי... והאותות שסגרו אותי (דברי ים סוף) the wind that blew on me, the fire that dried me up.... - ת״מ 68ב. וארום מיה... אסגרון ברב יכולתה ואולם המים... סגום (האל) ברוב כוחו - ת״מ 382. ״סגר קנומה מן מקרוב שמששה יכבול (אדם) עצמו מלקרוב אל שפחה - ת״מ 122א. והם נביכים ועלמה סגיר עליון והם (הרעים) נבוכים, והעולם סגור עליהם - ת״מ 238ב [על פי שמ יד 3, אבל שם בתה״ש

סגל בחירה, ייחוד **choice, uniqueness** [באה״ש נגור מחדש מן סגולה כפי הבנתה בתורה. Secondary root from sēgūla, according to its [sense in the Torah (Dt 7:6, etc.).

אפעל 1 ייחד **single out** **אלי אבי אדם** דצערה מן עפרה ואסגלה בחכמה אלי אבי אדם אשר יצרו מן העפר וייחדו בחכמה the God of my father Adam whom he formed from dust and singled him out with wisdom - ת״מ 85א. לא לאוי עליך תשבקנה כי אלה אסגלנה באלין שבעתיתה לא ראו לך לעזבו (את הגר) כי ייחדו אלוהים באותן השבע (המצוות האמרות בגר) for you to (it is not fitting for you to) abandon him (the sojourner), for God singled him out with the seven (commandments regarding the sojourner) - ת״מ 156ב. **בחר 2** **select** אה עמה דרבתה מרה וטהר מולדה ואסגל יתה מן אבהן זכאים הוי העם אשר גידלו אדוניו וטיהר את לידתו וחר אותו מאבות צדיקים O people, whom his Master has magnified, whose birth He made pure, whom He selected from righteous fathers - ת״מ 171א-ב. מודאא לאלה דאסגל יתך התודה לאלוהים שבחר בך - ת״מ 308א. הר הקדם כי אלהי קדם הסגלו הר הקדם (= הר גריזים), אכן אלוהי קדם בחרו - ת״מ 99א.

אָתְפַעַל נבחר **to be selected** אה קהלה דקדש ואה עמה דאתסגל הוי קהלה הקדוש והוי העם שנבחר O the holy congregation. O people who were selected אה סגולה דאתסגל ביד אלה לא תחלף מה דאלפך תן דעתך, הוי הנבחר שבחרו אלוהים, אל תשנה מה שלימדך - ת״מ 293א.

אסנלה שׁיע n. f. **קנייני possession** ובך בחר יהוה אלהך למהי לה לעם אסגלה מכל עממאי (VB סגלה) להיות לו לעם סגלה the Lord chose you from among all other peoples on earth to be His a people of his possession - דב יד 2, וכדומה לו דב כו 18 = המליץ 535 (VCB סגלה). ישראל זעקה מרה אסגלה ישראל, קראו האדון סגולה - ת״מ 228ב. ולנן מרן בחר ועבדנן אסגלה ואותנו אדוננו בחר ועשנו סגולה - ת״מ 203א [זביח העי 1].

סגול שׁיע adj. **בחור chosen** אה סגולה דאתסגל ביד אלה הוי הנבחר שבחרו אלוהים O chosen one who was chosen by God - ת״מ 293א. רב הו אילנה דמשה זגול מנה גדול הוא האילן שמשה לקוח ממנו great is the tree from

4. your rains in their season - ויק כו 4.

סדרו יורש? inheritance (השי' سدى - Lane
1336a. והוא מסופק Dub.)
סדו ש"ע ז. n. m. **בא אחרי פלוני successor**
ראובן סדוי את A ראובן בכורי אתה, Reuben
you are my successor - בר מט 3 [כלומר חליפת].

סדם sâdam שם מקום (pr. n. (place)
סדם ש"פ והוא דער בסדם - בר יד 12. לא הוה
עול כד אוקד סדם ועמרה לא היה עוול כששרף
את סדם ועמורה - ת"מ 190א. אפרש לוט מן
עמה ודער בסדם נפרד לוט ממנו וגר בסדם -
אס 11ב.

סדמאי ש"י n. gent. מן עבד עובד סדמאי יתוקד
מי שעושה מעשה הסדומיים יישרף - ת"מ 160ב.
נחת לסדמאי לסעודוןרד אל הסדומיים לעזור
להם - אס 12א.

סדק סדק, שסע cleaving [א"י וכל בעירה
דפרסתיה סדיקה - נדב יד 6]

קל היה שסוע to be cleft כל מטלפה טלפה
וסדקה סדק C (VNM₂A) וסדיקה פעול = המליץ
602) כל מפריסת פרסה ושסעת שסע any
animal that has hoofs with clefts through the
hoofs - ויק יא 3. וית חזירה הלא מטלף טלפה
הו וסדק סדק C (VNM₂) וסדיק) - ויק יא 7, דב
יד 8. כל בהמה מטלפת טלף וסדקה סדק (V
וסדיקה) - דב יד 6.

פעל חתך to cleave ויסדק יתה בכנפיו
MECBA ושסע אתו בכנפיו (the priest) shall
cleave it by its wings - ויק א 17.

סדק ש"ע ז. n. m. **שסע cleft** כל מטלפה טלפה
וסדקה סדק VM₂C... ושסעת שסע that has
hoofs with clefts through the hoofs - ויק יא 3.
וית חזירה הלא מטלף טלפה הו וסדק סדק
M₂C - ויק יא 7, וכן הוא C דב יד 8. כל בהמה
מטלפת טלף וסדקה סדק C כל בהמה מפריסת
פרסה ושסעת שסע - דב יד 6.

סדר¹ סדר, עריכה order [א"י ארבעה סדרין דאבן
- נ ש כח 17. סוא"י ויהן סדרן בבתיהן טבן =
ויהו משגיחות על בתיהן היטב - טיטוס ב 5] ←
לחימה battle [לשון קצר מן יסדר קרב]. א"י וסדרו
סדרי קרבא = וילחם - נ ש יז 8]; כינוס ואסיפה
congregation [עשי"ח NSH - פלורנטין 293]

צנק]. דו עני לכל דרוש ופתח רחמיו לא יסגר
He answers to all who seek Him and opens His
mercy, He does not close it - ת"מ (ק) 59א.

מסגר ים סוף הוה כרו לון במשטוק עברו
בשלם ליני עתיד מסגר ים סוף היה קורא
להם (לבני ישראל) עברו בשלום, איני עתיד
לסגור (עליכם) - ת"מ 50ב.

אפעל 1 סגר לעניין הנגוע **to shut up** infected
persons or houses ויסגר כהנה ית מכתשה
ההסגר הכהן את הנגע the priest shall shut up
the disease(d) person - ויק יג 4. ובדומה לזה 31,
33, 50. לא יסגרנה - ויק יג 11. ויסגרנה כהנה
שבעה יומים - ויק יג 5, 21, 26, 54. **2 הסגיר,**
מסר ויסגר **to give somebody over** תקפון זבנון
ויהוה אסגרון C צורם מכרם ויהוה הסגירם
their Rock had sold them, and the Lord had
given them over? - דב לב 30.

אָתפּעל נסגר לעניין נגוע צרעת **to be shut up**
of infected persons ואתסגרת מרים מלבר
למשריתה ותסגר מרים מחוץ למחנה Miriam
was shut out of camp - במ יב 15. תתסגר שבעה
יומים - במ יב 14.

אסגר ש"ע ז. n. m. **סגירה shutting up** ודעלל
לכיתה כל יומי הסגר יתה יסתב M₂BA* והבא
אל הבית כל ימי הסגר אתה יטמא he who
enters the house during its shutting up shall be
unclean - ויק יד 46.

אסגרה ש"ע נ. f. **חתימה conclusion** אמן
היא אסגרה יאמני היא חתימה היא "Amen"
conclusion - ת"מ 139א.

אסגרו ש"ע נ. f. **סגירה shutting up** ודעלל
לכיתה כל יומי אסגרו יתה יסתב עד רמשה
(N אסגרות יתה, M הסגרותה) - ויק יד 46.

אחסגר ש"ע נ. f. **סגירה shutting up** ודעלל
לכיתה כל יומי החסגר יתה יסתב EC... כל
ימי הסגר אתה יטמא... - ויק יד 46.

מסגר ש"ע ז. n. m. **סגירה shutting up** ודמה
יתון לטורים מרב מסגרון ודימה אותם (האל
את מי היס) להרים מרוב סגירתם (God)
made them (the waters of the Red Sea) like
mountains in the greatness of their shutting up
- ת"מ 382.

סגר² גשם, סגיר rain (ע מעשה היה ביום סגיר
- בר"ר 10. ס סגרא = גשם - PSM 2527a)
אסגר ש"ע ז. n. m. **סגיר rain** ואתן אסגריכון
I will give you בעתם גשמיכם

battle with them - דב ב 9, במ כא 11א. לא תקום ולא תסדר ית בני עמך J*m₂ (NMECB) תנטר, V תטר, A תטור, m תרצול לא תקום ולא תטור... you shall not take vengeance nor shall you be hostile (i.e., you shall not arrange yourselves in battle order) - ויק יט 18 [=המליץ 477. נתפרש לשון לחימה, לפי שנייט tittor אינו מן טייר אלא מן טייר (זב"ח, המליץ שם וכן עואניש ה 2.6.13), שנפתס סדר, שורה ורומז לקרב].

אֲתַפְעֵל 1 נערך to be arranged וית כל כנשתה אכנשו... ואסתדרו על כרניו VNMCEBA (J*M₂) אתילדו והתילדו על משפחותיהם they assembled the whole congregation together..., and they arranged themselves by families - במ א 18 [לשם התייחסות: ערכו לפי סדר משפחותיהם]. צפה לכל שבטיה ואנון קמיו מסתדרין והם לפניו סדורים - ת"מ 2562 (ק: סדירין). יום דאסדר ית פרעה m (C דאתילד, MJEB אתילד, A אתילדות, V מולד) יום הלדת את פרעה - בר מ 20 [m פרש לענין הייחוס]. 2

נלחם to battle וקרבה דמחבלה מסתדר ליליה ומלחמת המשחית תיערך הלילה the battle of the Destroyer takes place tonight - ת"מ 345 [ק: לילן סדיר]. **3 נקבץ to be assembled** [עשייה NSH] וכל מלאכיה אסתדרו בדיל משה למוקרה וכל המלאכים נאספו בגלל משה לכבדו - ת"מ 78. ישמע כל קהלה וייתי לאכה ויסתדר קדמי... וינאסף לפני - ת"מ 251. אסתדרו כדו טביה למשמע מה יתמר היקבצו עתה כל הטובים לשמוע מה ייאמר assemble, O good ones, to hear what will be said - ת"מ 309. עד עמה כל קהלה מסתדר קדמיו עד שראה את כל הקהל נאסף לפניו - ת"מ 252.

אֲתַפְעֵל נלחם to battle אל תתסדרון בהון C אל תתגרו בם do not fight against them - דב 5 ב.

סדרו שיע ז qittūl n. m. **מערכה order** וית בוציניה בוציני סדורה BA... נרות המערכה its lamps — lamps in due order - שמ לט 37. וייתי דכר שלם... בסדורך לאשם *M₂... בערכך לאשם - ויק ה 18.

סדרו שיע ז qātōl n. m. **1 עורך one who arranges** ועבדו ית חשנה עובד סדור M₁ he made the breastpiece, in skilled work - שמ לט 2. **בורא** כינוי לאלוהים creator epithet of God עבודה דבריתה וקעניה וסדורה עושה הבריאה, קונה ויוצרה the One who made the creation and constituted it and

קל עבר: ואסדר - המליץ 549. אסדרת (מדבר) - במ כג 4 A. בינוני פעול: סדיר - ת"מ 22א. **פעל** עבר: וסדר - בר כב 9. וסדרון (+נסתרים) wsāddāron - ננה 83. עתיד: יסדר - ויק כד 4. ציווי: וסדר - דב ב 24. **אֲתַפְעֵל** עבר: דאסדר - בר מ 20 m. ואסתדרו - במ א 18 VNMCEBA. עתיד: ויסתדר - ת"מ 251ב. ציווי: אסתדרו (רבים) - ת"מ 309א. בינוני: מסתדר - ת"מ 345. **אֲתַפְעֵל** עתיד: תתסדרון - דב ב 5. **סדרו** qittūl סדורה - שמ לט 37 BA. **סדרו** qātōl - שמ לט 8. **סדר** sēdar - עייש ד 38. **סדרה** סדרתה (מיודע) - ויק כד 7 (=המליץ 549). **סדרה** סודרתה (מיודע) - ויק כד 7 B. **סטר** - שמ לט 10 M₁.*

קל עירך arrange, set in order ית סבעת מדבחין אסדרת A (ני"א סדרת) את שבעת המזבחות ערכתי I have set up the seven altars - במ כג 4. ואסדר ויערך - המליץ 549 [עיי"פ בר כב 9. בתהיש שלפנינו: וסדר]. **ביספרה** סדיר ואתה הוא ספרה בית הספר ערך ואתה הוא המורה - ת"מ 222. בני ישראל כוכבי אברהם סדירין ברקיעה - ת"מ 345. משה חזה גוני תמחיה סדירין קמיו משה ראה מיני הפלאים סדורים לפניו Moses saw manifold wonders arranged before him - ת"מ 186ב.

פעל 1 ערך arrange וסדר ית עאיה... ויערך את העצים in order the wood (Abraham) - בר כב 9 (המליץ 549: ואסדר - קל). **ועבד** יום ולילי וסדרון במלתה ועשה יום ולילה והסדירים בדברו - ננה 83. על מנהרתה דכיתה יסדר ית בוציניה על המורה הטהורה יערך את הנרות - ויק כד 4. ותקים לך אבנים רבבון ותסדר יתון בסדר EC (VB ותסוד... בסיאד)... ושותת אתם בשיד - דב כז 2, 4 וכך הוא B בדב ה 17א (הקטע מובא מן כז 2) וכן Bשמ כ 13א [פירושו: סידור האבנים בשורות. הד למה שנאמר בסדר עולם רבה יא: כיוון שעלו מן הירדן באו להם גרויים ולהר עיבל שבשומרון שבצד שכם... אמרו ישראל ברכות וקללות והסדירים על הסדר. Int. echoing a tradition. 11. Seder Olam Rabba]. **2 לחם א** בתוך הביטוי יסדר קרב' **to battle with qrb** חזי יהבת בארך ית סיחון... שרי רת וסדר בה קרבה... והחל רש והתגר בו מלחמה behold, I have given into your hand Sihon...; begin to take possession, and contend with him in battle - דב ב 24. ופקדון יסדרו קרבה ברגו וציוום (פרעה את עמו) שיערכו מלחמה בסערה - ת"מ 46. ב אוב קיצור לשון (הש' יאחי' מן יאחי קרבה) abridged from the above **לתיצר על מואב** C (E ואל תסדר) אל תצור על מואב ואל תתגר בו do not harass Moab or

created it - אי"נ 63. הא שומים וארע סהדין... והוא עבודון וסודרון... והוא עושם ויוצרם - ע"ד א 24-26.

סדר א ש"ע ז n. m. 1 **סדר, שורה order, line** כנש חכימי ישראל שבי דאת זעק לון ומיתב לון סדר פרס אגרתה קמיון כנוס את זקני ישראל מיד כשאתה קורא להם וקובע להם סדר, פרוס את האיגרת לפנייהם gather the Elders of Israel and when you summon them and set them in order, present the letter to them - ת"מ 10א. וסדירין הוו סדריה דלאה וסדורים היו מערכי לאה (בניה) - ת"מ 50א. ותקים לך אבנים רבובן ותסדר יתון בסדר EC... ושדת אתם בשיד - דב כז 2, 4 [עי' לעיל, מעל]. 2 **יחידה שבטית tribal unit** גבר על סדריו איש על דגליו each with his clan - במ ב 2. סדר משרית the יהודה לחיליון דגל מחנה יהודה לצבאתם the clan of the camp of Judah, by their troops ב 3. 3 **אסיפה assembly** [עש"ח NSH - פלורנטין 293 ואלדן] וחיי סדר קהלכון וחיי כנסת קהלכם - the life of the assembly of your congregation ע"ש ד 38. ישראל וסדרו ועדתו וקהלו - אבישע (Cow 242). עליך ועל סדרך - אבישע (Cow 431). למקרת (!) בסדרה בשבתות ובמועדים לקרוא (בספר התורה) בקהל בשבתות ובמועדים - קולופון כ"י V [טל ג, מ]. ב לוואי בכמת *quantifier*

כל [הש' جميع - איילון-שנער 357] מללו שבי לסדר כנשת ברי ישראל A דברו נא אל כל עדת בני ישראל ישראל סדר סיעת ישראל יעבדון יתה A כל עדת ישראל יעשו אתו (את הפסח) - שמ יב 47. סדר מכנש מימיהו A כל מקוה מימיהם - שמ 19 ז.

סדרה ש"ע נ n. f. **מערכת row** ותתן על סדרתה לבונה אזגיה ונתת על המערכת... you shall put pure frankincense with each row ותשבי יתון תרתי סדרן... שת סדראתה על פתורה דכיה - ויק כד 6. הלא על כן עלו בטל סדרתי m כי על כן באו בצל קורתיה since they have come under the shelter of my rows (of the roof) - בר יט 8 [שורת מרישים על הגג. הש' גבים ושדרות באזים - מל"א ו 9].

סודרה ש"ע נ n. f. **מערכת row** ותשבי יתין תרתין סודרין B (N סודרן) שת סודרתה NB על פתורה דכיה ושמת אתם שתי מערכות שש המערכת על השלחן הטהור you shall set them in two rows, six in a row, upon the pure table - ויק כד 6. ותתן על סודרתה לבונה זכיה

B - ויק כד 7.

סטר ש"ע ז n. m. (כ סדר) **טור row** ותשלם בה אשלמות ארבעה סטרין V (נ"א סדרין) ...ארבעה טורים you shall set in it four rows of stones - שמ כח 17. ואשלמו בה ארבעה סטרי אבן סטר אדם דחטה... *M₁ (נ"א סדרי... סדר) ארבעה טורי אבן טור אדם פטדה... - שמ לט 10.

סדר² תבואה **grain** [سدير = מין עשב - [Kazimirski I, 1070]

סדר ש"ע ז **תבואה grain** וסגי סדר ואתרף A ורב דגן ותירש - abundance of grain and wine - בר כז 28.

סדר³ מחלה **illness** [א"י מחון בסידוריה - נ בר יט 11. שפיער, לשוננו לא 28. השי' سدر - סחרחרות - [Dozy I, 641b]

סדר ש"ע ז n. m. 1 **בלבול, סחרחרות confusion, vertigo** וית גבריה... אלקו בסדרין] m הכו בסנורים with confusion - בר יט 11. 2 **מום blemish** הלא כל גבר דיהי בה מום לא יתקרב גבר סמי אי ערוג אי סדיר אי סריע A כי כל איש אשר יהיה בו מום לא יקרב איש עור או פסח או חרום או שרוע אי shall be qualified: no man who is blind, or lame, or ill or pierced (ע"ע טרע).

סדד עדות **testimony** [נתגלגל להיות ע"ו מפני איבוד הגרוניות. *Changes to Ilwaw following the loss of gutturals.* הש' **סוא"י** הוו לי סהדין ואנה מסידי - אתם עדי - ישע מג 10. מתרגם *μωμ γένεσθέ μαρτυρες* וקא' *μαρτυρες* א"י הא אסהדית בכון יומא הדין - נ דב ל 19] ← הזרהה **warning**

אפעל עבר: אסיד; דב דיט 18; *āsad*; מ טו 163. עתיד: יסיד - ת"מ 292א. נסיד *nāsad* - מ יב 55. ציווי: אסיד - שמ יט 21. בינוני: מסידי *māsad* - מ ה 41. מקור: מסדה - דב דיט 16. **אתפעל** עבר: ואתסד - שמ כא 29. **אסהדה** אסדה - בר מג 3 C. **אסהדו** האסעדו - בר מג 3 MB. **אסיד** - בר מג 3 A. **סהד** *sāḏ* ע"ש ו 2. **סהדה** *sāḏā* - ע"ד כה 59. **סהדו** סעדו - שמ כ 12. סהדוה *sāḏūtā* - מ ד 83. **סהדי** - בר מט 27.

אפעל 1 העיד to testify סאדו דשקר אסיד he has testified בעאחי סהדי against his fellow תקיפה דאנדה חיליה ובוראיה ואסיד על גדלה

...והיה לעד ביני ובינך - בר לא 44. ואתרוקנו בני ישראל מן הסהון מטור חורב MBA ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב the Israelites remained stripped of their testimony from Mount Horeb - שמ לג 6 [במעשה העגל נתרוקנו ממה שקיבלו בחורב] *by making the golden calf the Israelites were stripped of what they acquired in Horeb*. ולא שבו גבר סעדה עליו ולא שמו איש עדין עליו - שמ לג 4 [= המליץ 543 (סהדו). נתפרש עדות (ולעבודת העגל); ואפשר שנתפרש בעדות שבהכרזה על האמונה. השי' בפס' 6: דברון = מנהגס (*M₂). ההגייה idyāk, הקרובה אל עד - id, מאפשרת פירושו זה]. **אעת סעדרן מן עליך הורד עדיך מעליך** - שמ לג 5 (=המליץ 543: סהדו).

סהדה ש"ע נ n. f. **עדות** testimony כעסוני דבר ביש סהדה ב"שה "כעסוני" (דב לב 21), נוהג רע, עדות רעה (Dt) "they vexed me" is bad conduct, bad testimony (32:21) - ת"מ 216ב. סהדיך עובדיך דאתה אחד לגדלך סהדה קשיטה דלא מתחלפה עדיך מעשיך שאתה אחד בגדלך, עדות אמיתית שאינה משתנה - ע"ד כה 60-57. סהדה אס"ד m העד העיד בנו - בר מג 3.

סהדו ש"ע נ n. f. **1 עדות** testimony לא תסיד בעברך סעדו דשקר witness against your fellow you shall not bear false - שמ כ 12. כיומה דבה יגזו ית ירדנה יעבדו אלין תרי עובדיה סהדו עליכון משתמעה מן פממיכון ביום שבו יעברו את הירדן יעשו את אלה שני המעשים (אמירת הברכה והקללה), עדות לכס הנשמעת מפרכס - ת"מ 1133. **2 הכרזה** proclamation ואלף בניו ריש כריזתה וסהדותה ולימד (נח) את בניו את ראשית הקריאה והעדות (Noah) taught his sons the beginning of the proclamation and the testimony

שניהם מונחים מוסלמיים دعاء - وشهادة ZBH: *are Islamic terms*: סהדותה רבתה לית אלה אלא אחד ההכרזה הגדולה: אין אל אלא אחד - מד 83-84. **3 לוחות הברית, ארון הברית** עפ"ר בריבוי **4 the Tablets (or Ark)** *Covenant mostly pl.* ולגו ארונה תתן ית סעדוואתה ואל הארון תתן את העדות in the ark you shall put the testimony (ההגייה היא של הריבוי [âˆ˙dot]). ונעת משה מן טורה ותרי לוחי סעדוואתה באדה... ושני לוחות העדות בידו - שמ לב 15. ותתן ית כפרתה על ארון סעדוואתה - שמ כו 34. ולואי ישרון סאר למשכן סעדוואתה והלויים יחנו סביב למשכן העדות - במ א 53. **4 הזהרה** warning אלין

החזק שברא את הצבאות ואת הבריות והעיד על גודלו - מ טו 163. ולא יסיד על חברה סהדה שקרה ולא יעיד בחברו עדות שקר - ת"מ 292א [מביא את שמ כ 12]. **2 הכריז** to proclaim נסיד עליך כל יום לית אלה אלא אחד נכריז עליו כל יום: אין אל אלא אחד - מ proclaim everyday: there is no God but one - מ 55-56. דאתה אסידת על גרמך הן לית תנשי קיאם טביה שאתה הכרות על עצמך שלא תשכח את ברית הטובים - ת"מ 199ב. **3 הזהיר** to warn סעדו אסיד בנן גברה למימר לא תחזון the man warned... האישי... us, saying, "you shall not see my face" - בר מג 3. נת אסיד בעמהרד העד בעם - שמ יט 21. כמה הוא מסיד בן אלא ייתי מדון כמה שהוא מעיד בנו, עד שלא יבוא העונש - מ ה 41-42.

1 מסדה ואן יקום סאד שקר באנש למסדה כה סטו כי יקום עד חמס באיש לענות בו סרה - דב יט 16.

1 אַתְפַּעַל הוּעַד to be warned ואם בהמה מעיה היא... ואתסד במסענה (A ואתסדה) ואם בהמה מכה היא... והוועד בבעליו if the ox has been accustomed to gore..., and its owner has been warned - שמ כא 29.

1 אַסְדָּה ש"ע נ n. f. **הזהרה** warning אסדה אס"ד בנן גברה C העד העיד בנו האישי - בר מג 3.

1 אַסְעַדו ש"ע נ n. f. **הזהרה** warning האסעדו אס"ד בנן גברה MB העד העיד בנו האישי - בר מג 3.

1 אַסִּיד ש"ע ז n. m. **הזהרה** warning אס"ד אס"ד בנן נסיאה A העד העיד בנו האישי - בר מג 3.

סה ש"ע ז n. m. **1 עד** witness וימות אי אתבר אי אשתבי לית סהד A ומת או נשבר או נשבה אין ראה (the ass) dies or is injured without witness (the ass) dies or is injured, with no witness about or is carried off, with no witness about 9. גלה הדן סהד ביני ובינך הגל הזה עד ביני ובינך you and I are a witness between you and me - בר לא 48. יהוה מלך ועלמה סהד יהוה מלך והעולם עד - ע"ש ו 2 [עי' בהערות זב"ח שם]. בני ע"פ שמ טו 18, אבל שם נתפרש אחרת בתה"ש]. **2 עדות** testimony מה סהדה דבייך מה העדות שבייך (דברי הזקנים אל משה) what testimony do you have? - ת"מ 99. סעדי (sâ'edi) נ"א (סהד) מודע לעלמה דלית אלהו אלא דילך עדות מודעת לעולם שאין אלהות אלא שלך - ע"ד לב 15. ונקטע קיאם... ויהי לסעד ביני ובינך

אחת מן השמים ואחת מן הארץ... ואחת מסבך
ואחת מסבתך "cursed be he who dishonors his
father"... (Dt 27:16) this statement comprises
ten commandments: one from heaven and one
from earth... one from your grandfather and
one from your grandmother

† סיבה שׁיע n. f. **זקנה old age** ותעתון ית
סיבתי בבישה לשאל (VMB סיבותי) והורדתם
את שיבתי ברעה שאולה
you will send my white head down to the underworld in sorrow
- בר מד 29.

† סיבו שׁיע n. f. **זקנה old age** מקדם סיבו
you shall rise before תקום מפני שיבה תקום
old age - ויק יט 32. ומית אברהם בסיבו טבה
וימת אברהם בשיבה טובה - בר כה 8. תוקרון
ית סיבותכון במד יקרוכו אלה כי לית סיבו
מתוקרה וחכמה לית בה תכבדו את זקנתכם
במה שכיבד אתכם אלוהים. אכן לא תכובד
זקנה ואין חכמה עמה - ת"מ 170א.

† סיבין שׁיע ז. **זקנה old age** יית
לנן אב סאב ובר סיבין זעור m יש לנו אב זקן
וילד זקנים קטן
we have an old father, and there is a child of his old age
- בר מד 20.

† סוב² סיבוב **going around** [מן ע סוב, אחי
סביב. זביח העי 3 וכן עואניש ד 192. *Der of Hsbb*].
קל סבב **to surround** יניקונה סולך מן
תקוף... ויסובכו בה כמה דאמר... "ויסובכנהו
ויבננהו" (דב לב 13) ויקיפו אותו כמו שאמר...
(the angels) will suckle (Israel) with honey
from the rock..., they encircled him, as He
said: "He encircled him, He reinforced him"
(Dt 32:10) - ת"מ 225א.

סוג הגבלה וגיבור **fence** [א"י פסיג תרעך... יסוג
תרעך - פרוץ שערך... ייגדר שערך - ברי"ד 1292. **סואיי**
פוק לאורחתא ולסיאגיא = צא לדרכים ולמכלאות -
לוקס יד 23]

קל היה מסויג **to be encircled** יומה קדישה
לא מבזו דו סעיג בכרי דקדשין היום הקדוש
(השבת) אינו מתבזה כי הוא מסויג ביסוד
הקדשים the holy day (Sabbath) is never
despised, for it is encircled with the
fundamentals of holiness - אי"ד ב 18-19 [ביוני פעול
מעין *sig, אעי"פ שהקריאה siyyâg - שׁיע עואניש ג/ב
283. 283. *Originally pass. pt.: LOT IIIb*]. עללטה
דבי אשתבעת מדגנה ומצמתה... ומכנשה ביד
תלתה אריסין יקירין סיעגין בתלתה סיעגין

סעודאתה גזריה ודיניה אלה העדות החקים
these are the warnings, the statutes, and the ordinances
- דב ד 45.

† טהדי שׁיע n. f. **עדות testimony** בנימים
דיב חטוף בצפרה יסיף סעדי (MB סעודו) בבקר
יאכל עדי Benjamin is a ravenous wolf, in the morning devouring the testimony !!!
- בר מט 27
[תרגום מיכאני של עדי. *Mechanical transl. of 'ādi*].

סוב¹ זקנה, שיבה **old age** [א"י מן בטר די סאב -
נבר כד 36. **סואיי** מן עולים עדמא לסב - בר יט 4]

† קל זקן **to become old** האף אימננון אלד
ואנה סאבת (M סהבה, *M₂ בסיבותי) האף
אמנס אלד ואני זקנתי shall I indeed bear a child, now that I grew old?
- בר יח 13. אה שבי
סהבת לא חכמת יום מותי הנה נא זקנתי לא
ידעתי יום מותי - בר כז 2. והוה כמד סהב
(*M₁ סיב) - בר כז 1.

סבא שׁיע **adj. זקן old** מבלע ינוקה עם סבה
sābā לבלוע את היונק עם הסב
to swallow the infant together with the old man
- מ א 119.
ואנשי קרתה... אסתארו על ביתה מרבי ועד
סאב... מנער ועד זקן - בר יט 4. ובתרון זעק
לסהביה ואחריהם קרא לזקנים וציווס - ת"מ
170א וישלחון סהבי קרתה ויסכון יתה מתמן
- דב יט 12. **ב** שׁיע ז. **1 n. m. אב** [רק בכ"י A]. והוא
לשון אינטימי שׁיע זקן = אבי האב - ב"י 1385
father [*familiar language (only in late SA)*]
ושיר הו לעודה לאמה וסהבה רחמה A (ני"א
ואבוה) ויותר הוא לבדו לאמו ואביו אהבו
alone is left of his mother; and his father loves
him - בר מד 20. שמשך סהבי A (ני"א אבה)
עבדך אבי - בר מד 27. עוד סהבי חי A (ני"א
אבה) העוד אבי חי - בר מה 3. **2 אבי האב (או
האם) grandfather** ובנה מזבח אדם סהבה
ובנה (חנוך) את מזבח אדם סבו (Enoch) built
the altar of Adam, his grandfather - אס
33. ארור מקל אבוה צמתת הדה מלתה עסרה
מצוואה חדה מן שומיה וחדה מן ארעה... וחדה
מן סהבך וחדה מן סהבתך... "ארור מקלה..."
(דב כז 16) דבר זה כולל עשר מצוות. אחת מן
השמים ואחת מן הארץ... ואחת מסבך ואחת
מסבתך - ת"מ 140ב.

סבה שׁיע n. f. **אם האב (או האם)**
grandmother ארור מקל אבוה צמתת הדה
מלתה עסרה מצוואה חדה מן שומיה וחדה מן
ארעה... וחדה מן סהבך וחדה מן סהבתך...
"ארור מקלה..." דבר זה כולל עשר מצוות.

סוד - סולה

and plaster them with plaster - דב כז 2. וכי"ב 4.
וכן V דבב 17א.

סיד ש"ע ז n. m. **plaster** תסוד יתין
בסיד VB ושדת אתם בשיד - דב כז 2. וכי"ב 4.
וכן V דבב 17א.

סודי sūdi שם פרטי pr. n.

סודי ש"פ לשבט זבולן גדיאל בר סודי - במ יג
10.

סודס מידה a measure [> سُدَس = ששית
(יחידת מידה) - Dozy II 642a. מובא בטור הערבי של
המליץ 440 כנגד יגרה'. See the Ar column of Ham.
[440. Cf. sextarius

סודס ש"ע ז n. m. **ששית** sixth עסרים סודס
מתקלה m עשרים גרה משקלו twenty sixths is
its weight - ויק כז 25. עסרים סודס הוא m
עשרים גרה הוא- במ יח 16.

סוי כיסוי, מסוה covering, vesture [השי' סוה'
בר מט 11 (נה"מ). הוא בסות - כתובת כלמו א 8:
IDNWSI 780

מסו ש"ע ז n. m. **מסווה** veil ואתעתד לה
מסו גדול מן רומה למרבהתה והוכן לו (למשה)
מסווה גדול מן השמים לגדלו a great veil was
prepared for you (Moses) - ת"מ 3309 [ע"פ שמ לד
133.

מסווה ש"ע ז n. m. **מסווה** veil ואסכם משה
ממלה עמון ויהב על אפיו מסווה (MA מסוי)
ויתן על פניו מסווה when Moses had finished
speaking with them, he put a veil over his face
- שמ לד 33. ובמיעל משה לקדם יהוה לממלה
עמה ויסטי ית מסוה (B מסוה)... יסיר את
המסוה - שמ לד 34. ועזר ית מסוה על אפיו
(B מסוה) - שמ לד 35.

סולה אמה, שפחה maidservant [באה"ש
המאוחרת. Late SA. Uhlemann 54b: from ancilla
(following Castellus 180)

(א)סולה ש"ע נ n. f. **אמה, שפחה**
maidservant ולה אסולה מצריה *M₃ A
(סולה) had an Egyptian maidservant -
בר טו 1. ארבעתיה דמן סולהתה אקמון על
טורה דעיבל הארבעה שמן השפחות, העמידם
על הר עיבל the four (tribes) that come from
- the maidservants, (Moses) set on Mount Ebal

נשבעתי" (בר כב 16) נדגנת, נאספת... ומכוננת
ביד שלושה איכרים נכבדים (האבות), סוגה
בשלושה סיינים גדולים: הענן והאש ורוח
הקודש - ת"מ 150 [זביח העי' 4. ק: סיענה - יחידה,
מוסבת על התבואה].

סין ש"ע ז n. m. **גדר** fence מן תרע סיג עלל
לגו קללתה מי שפורץ גדר יבוא בקללה he
who breaks a fence (i.e. alters a law) enters into
the curse - ת"מ 165א. **סיאגים** רברבים וקשים
אנון זכאי עלמה siyyāgām גדרות גדולות
וקשות הם צדיקי העולם - ע"ד ט 2-1 [האבות הם
הגנה לישראל]. וקללתה עליו דו קרע סיג גדלי
חתמה והקללה עליו (על הרשע), שהוא קרע
את הסייג שגודלי קבע - ת"מ 152ב. וחייה לנטורי
מצותה ומותה למי תרע סיגיו והחיים לשומרי
מצוותה והמוות למי שפרץ גדרותיה - ת"מ 180א.
אה תדע רוחך אה אבה טבה ברה דתרה... הן
סיגי פרדיסיך דנצבת מתרעים בחוביה התדע
רוחך, הוי אבא הטוב, בנו של תרה... כי גדרות
פרדיסיך שנטעת נפרצות בעוונות - ת"מ 252ב.

סוד 1 סתר secret [עש"ח NSH]

סוד ש"ע ז n. m. **1 סתר** secret סוד בראשית
חכם הך הואסוד בראשית, דע איך הוא
secret of Genesis, know how it is - ת"מ 181א.
דאנן בעין כדו נפרש ממלל נדע בה סודי
בוננותה ואנו מבקשים עתה לשטוח דיבור
שנדע בו את סודות התבונה - ת"מ 127ב. הודע
לישראל בסוד רב - ת"מ 207א. ולא סודן לבר
מנך ואין סודנו לזולתך - ת"מ 301ב. **2 לב** פנימיותו
של אדם mind **אנא** אדלא שיצת לממלה בסודי
m (ני"א עם לבי, עם מדעי) אני טרם אכלה
לדבר אל לבי I scarcely finished speaking in
my heart - בר כד 45 (=המליץ 499). **ואנא** איטם
ית סוד פרעה A ואני אקשה את לב פרעה I
shall harden Pharaoh's mind - שמ ז 3. וכל רז
עניין סודה לחוד ביש A (E) (ני"א לבה) וכל
יצר מחשבות לבו רק רע - בר ו 5 [המליץ 499. סוד
- לב]. הלא טמיר סוד אנשה ביש מרבייתה
A (E) (ני"א לב) כי יצר לב האדם רע מנערו - בר
n 21.

סוד 2 מריחה בסיד plastering [אבל המליץ 603:
ותשיד וכך הוא כיי C. ניש: wsāḏātā... afsiyyād
וסד בסיד - מ ב"ב ב א]

קל סייט plaster ותקים לך אבנין רברבין
ותסוד יתין בסיד VB והקמת לך אבנים גדולות
you shall set up large stones, (Moses) set on Mount Ebal

סולך - סוסונה

was quarreling between the herdsmen of Abram's cattle and those of Lot's cattle
7. ואמר אברם הכה לא תהי סולקה ביני ובינך
A אל נא תהיה מריבה - בר יג 8.

†**סומה** ? שם מקום: *pr. n. (place)*

סומה ש"פ ועלו עד ספוק דסומה A (ני"א אדר
אטדה) ויבאו עד גרן האטד - בר נ 10.

†**סון** מחלה **an illness** [מעניין זוהמה. **א"י** כסין
שוקין = כטיט חוצות - תרגי מיכה ז 10. המליץ 555:
זבונים זביח: הוא סון - טיט, ומכאן לכלוך]

סבן ש"ע ז *n. m.* מחלה **a (skin?) disease**
ימעניך יהוה בשחן מצרים ובסבנים ובגרב
יכך יהוה בשחין מצרים ובעפלים ובגרב
Lord will strike you with the Egyptian
inflammation, with hemorrhoids and itch, from
which you shall never recover - דב כח 27.

סוס בהמת רכיבה ומשא **horse** **א"י** דנכת לסוסיא
בעקבי - נ בר מט 17. **סוא"י** מרכבן די דסוסואן - ישע
מג 17. טלשיר 71]

סוס *n. m.* **סוס horse** הנכת עקבי סוס
ואפל רכבה אחריה (NC סוסי) הנשך עקבי
סוס ויפל רכבו אחור **that bites the horse's heels, and his rider is thrown backward**
17. סוס ורכבה רמה בימה (EBA סוסה) - שמ
טו 1, 21. הלא על סוס פרעה רכבה ופרשו גו
ימה (A סוסה דפרעה) - שמ טו 19. ותחזי סוס
ורכב (VCB סוסי) - דב כ 1. לסוסה ולרכבה (E
לסוסיו, לסוסיתה, V לסוסואתה) - דב יא 4.
לא יסגי לה סוסים - דב יז 16. ויהב לון יוסף
לחם בסוסיה (C בסוסואתה, MB בסוסואתה,
N בסוסותה) - בר מז 17. הא אד יהוה הוה...
בסוסיה ובחמריה - שמ ט 3, 5א. כד שרו מצראי
על ימה אתיתבו ארבעה חלקים רכבי סוסיה
בחורי פרעה ואף תליתיו מסחני סוסיה
ורגיליה כאשר חנו המצרים על הים הסתדרו
בארבעה חלקים: רוכבי הסוסים... - ת"מ 372-373א.

סוסי *sūsi* שם פרטי *pr. n.*

סוסי ש"פ לשבט מנשה גדי בר סוסי - במ יג 11.

†**סוסונה** פרח **a flower** [מן **سوسن**, או מן
סוסוס, המליץ 576]

סוסנה ש"ע נ. *n. f.* פרח **a flower** ועבד ית
מנהרתה דהב דכי מגד... עזוריה וסוסניה מנה

ת"מ 122א. והי סולה מרהנה לגבר A והיא שפחה
נחרפת לאיש - ויק יט 20. עלל שוי לאסולתי A
(M₆ לות סולתי) - בר טז 2. לא יבאש בחזותך
על רביה ועל סולתך A - בר כא 12. שמשא
וסולה B עבדו ואמתו - שמ כ 13. ואן ימעז אנש
ית שמשא אי ית סולתה A - שמ כא 20. ושמשין
וסולאן A - בר כד 35, לב 6. ישמעאל כד הוה
לאברהם מן סולה עמו מה בעה יעבד ביצחק
ישמעאל, לפי שהיה לאברהם מן שפחה, ראו
מה ביקש לעשות ליצחק - ת"מ (ק) 355 (ק, 32).
בדיל אשר דו מן סולה בגלל אשר, שהוא מן
שפחה - ת"מ (ק) 355.

†**סולך** דבש ? **honey** [זביח (ת"מ 225א, הע 2):
succus המזכיר יכולוס, ירוש שבת י ע"ד. אבל שייג
על אתר: בולוס]

סולך ש"ע ז *n. m.* **דבש honey** יינקה סולך
מתקפה ומשח מן צנמי כיפה E יינקה דבש
מסלע ושמן מחלמיש צור **He will suckle him from the rock and oil from (Israel) with honey from the flinty stone**
דב לב 13 [C⁴ עסלא = דבש]. יניקה
סולך מן תקוף - ת"מ 225א [מביא את הניל]. המטיר
לון מזון מן שומיה טעמו כמעפים בסולך
המטיר להם מזון מן השמים טעמו כצפחית
בדבש - ת"מ 225א [מביא את שמ טו 31, אבל בתה"ש
שלפניו: כמעפי בדבש].

†**סולס** שיח **shrub** [سلسلة - מין עשב - טל ג,
78]

סולס ש"ע ז *n. m.* שיח **shrub** ואתכללו מיה
מן פלקינה ולקפת ית ילידה כתי חד סולסיה
A ויכלו המים מן החמת ותשלך את הנער
תחת אחד השוחים **when the water was gone from the skin, she left the child under one of the shrubs**
- בר כא 15.

†**סולעפים** שם פרטי *pr. n.* [שיבוש ? *Corr.*]

סולעפים ש"פ ומחו ית סולעפיה בעפינית
קרניה A ויכו את הרפאים בעשתרות קרנים -
בר יד 5.

†**סולק** ריב **quarrel** [سلق - רתיחה, سلاقة -
דיבור בוטה ופוגע - Lane 1410a]

סולק ש"ע ז *n. m.* ריב **quarrel** והוה סולק בין
רעי קנין אברם ובין רעי קנין לוט A ויהי ריב
בין רעי מקנה אברם ובין רעי מקנה לוט there

סוף¹ - סוף³

קץ ולא אחרית You have no end and no finish
 - ע"ד כו 32. לית סוף לרבינך אין קץ לגדולתך -
 ת"מ 113. במעמד אדורביאלי (*adverbial (temporal)*)
 בסוף תלתה יומים יתלי פרעה ית רישך M₁
 at the end of three days ... פרעה יתה לאברם
 בעוד שלשה ימים... ויהבת יתה לאברם
 ... ונסבת שרי... Pharaoh will pardon you
 - בר מ 13. ונסבת שרי...
 ית הגר... מסוף עסר שנים... ויהבת יתה לאברם
 M₁ * (נ"א מסכום) ותקח שרי... את הגר... מקץ
 עשר שנים... - בר טו 3. למקום *locative* וית עמה
 אשתמש עמה לעבדים מסוף תהום מצרים
 M₁ *... המקצה גבול מצרים עד קצהו he
 enslaved the population, from one end of
 Egypt's border to the other end
 - בר מו 21. אנשי
 סדם אקיפו ביתה... כל עמה מסופה m כל
 העם מקצה - בר יט 4. וכחלה דעל סוף ימה
 M₁ * וכחול אשר על קצה היס - בר כב 17.

† **סִיפָה** ש"ע n. f. **מקצת few, part** ואבימלך
 אתי לידה מגרר וסיפה מרעמה M (= A)
 ואבימלך הלך אליו וגרר ואחזת מרעהו
 Abimelech went to him from Gerar with a few
 of his companion(s) - בר כו 26 (āēzât
 בנינו פיעל ב, נתפס כמו אחוז = חלק (במ לא 30). השי מייל בר יט
 4. כל עמה מסיפא. 'a. The pr. n. is int. as pass. pt.:
 [portion'. See Num 31:30.

† **סוף²** מין צמח [Löw Pfl 54] **a plant**

† **סוף** ש"ע n. m. **קנה reed** ושביית יתה בסופה
 על ספת נהרה (VM בספה) ותשם אתו בסף
 (she) placed it among the reeds at the river's
 bank - שמ ב 3 (= המליץ 538). וחזות ית תיבותה
 בגו סופה (M ספה) - שמ ב 5. ותיבותה בסופה
 - אס 11.

† **סוף³** ת"פ *adv. of limitation* { > سَوْفَ }
 Lane 1469c: a particle denoting... amplification,
 [etc.

† **סופה** ש"פ *adv.* **אפס but, only** אול עם גבריה
 וסופה ית ממלה דאמלל עמך יתה תטר
 לממלה V לך עם האנשים ואפס את הדבר
 אשר אדבר אליך אתו תשמר לדבר V אתה
 men; but only the word which I bid you, that
 shall you speak - בר כב 35. סופה סטרה תחזה
 וכלה לא תחזי V אפס קצהו תראה וכלו לא
 תראה you will see only a portion of them;
 you will see only a portion of them; you
 will not see all of them - בר כג 13. סופה הלא
 לא יהי בך מסכין V אפס כי לא יהיה בך
 אביון but there will be no poor among you
 - דב 4.

מנהרתה דהב דכי מגד... עזוריה וסוסניה מנה
 הו V (M₂ * ושושניה) ויעש את המנורה...
 כפתוריה ופרחיה ממנה היו he made the
 lampstand..., its calyxes, and flowers were of
 one piece with it - שמ לו 17. עזור וסוסנה עזור
 וסוסניה V (M₂ * ושושן 2°) - שמ לו 19. עזוריה
 וסוסניה V - שמ לו 20.

† **סוף¹** קץ **end** [א"י ויסופן תורעמנותהון מעילוויי -
 ג במ יז 25. **סוא"י** וזהרא לא יסוף ליכי - ישע ס 20
 (מתרגם σου οὐκ ἐκλείψει)]

† **קל כלה faint, perish** במדברה הדין
 יסופן ותמן ימותון M₂ * במדבר הזה יתמו
 ושם ימותו in this wilderness they shall perish,
 and there they shall die - במ יד 35. ואה סניה
 בער באש וסניה ליתו סהף M₂ *... והסהנה איננו
 אכל the bush was burning, yet it was not
 consumed - שמ ג 2. בניך ובנאתך ייביים לעם
 חורן ועיניך חזין וסיפן להון VECB וסאפן =
 המליץ 486) ...ועיניך ראות וכלות אליהם your
 sons and daughters shall be delivered to
 another people, while your eyes look on and
 fail with longing for - דב כה 32. בסרון
 משלביק לשנון מבלל... וגויהתון סהפאן
 בשרם (של החרטומים) נצרב, לשונם נבללה...
 וגויותיהם כלות ויהי חרטומיהם
 inflamed, their flesh stuttering..., and their bodies fainting
 - ת"מ 335.

† **אפנעל כילה, איבד consume, destroy**
 ואסיף ית עסכר מצראי A ויהם את מחנה
 מצרים the host of the Egyptians (God)
 - שמ יד 24. הוית באימם אסיפני
 אסתב וצנה בליילי Egyptians by day the cold
 destroyed me - בר לא 40. והגלת אשתה ואסיפת
 אכלסים and consumed hosts - ת"מ 268. בצפרה
 יסיף סעדי בבקר יאכל עדי - בר מ 27. הלא אש
 נפקת מן חשבון... מסיף עד מואב B כי אש
 יצאה מחשבון... אכלה עד מואב - במ כא 28. ית
 חמימתה וית קדחתה מסיפת עינים M₂ * (V
 מספיאן)... מכלות עינים - ויק כו 16.

† **אתפעל נתכלה to come to an end**
 ואתוסתפו מלקופי פיוקא (E) ויסכרו מעינות
 the springs of the depths were terminated
 - בר ז 2 (הרכבה של אתפעל עם אתפעל
 אב שיבוש. *Blend (corr.) of Ettafal and Etpa^{el}*).
 † **סוף** ש"ע n. m. [א"י בסוף עקב ימיה - נדב ד
 130] **קץ end** דלית לך סוף ולא עקב שאין לך

סוף⁴ sof שם מקום (pr. n. (place) [עי גם ים סוף])
 סוף ש"פ בבקעתה קבל סוף בין פראן ובין
 תפל - דב א.1

סופה⁴ sūfāḥ שם מקום (pr. n. (place)
 סופה ש"פ עם רחמה בסופה את והב בסופה
 ואת הנחלים ארנן - במ כא 14.

סור¹ סטייה, הסתלקות deviation [מן העברית.
 ע"ע זור. H.]

קל סר to turn aside וסרו לותה ועללו
 לביתו A (נ"א וסטו, ואסטו) ויסרו אליו ויבאו
 אל ביתו and entered his way and ויסרו אליו ויבאו
 they turned his way and entered his way and ויסרו אליו ויבאו
 house - בר יט 3. אב בלך לא תסור ימין ולא
 שמאל תן דעתך שלא תסור לא ימינה ולא
 שמאלה - ת"מ 136. תסור מן נורה דקשטה -
 ת"מ 155. לא תסור הדה מנוכוך לעלם - ת"מ
 135. חכם אהן ומנה לא תסור - ת"מ 129.

אפענל הסיר to remove וית דיתרה על כבדה
 יסירנה (נ"א יסטינה) ואת היתרת על הכבד
 על הכליות יסירנה and the protuberance on the
 liver, he shall remove with the kidneys ויק ג 4.

סור² יסוד foundation [ע גוי אשר מזנות היה
 סאורו - יסודו - יניי רכה. בגר שחור לסורו הכתוב
 מדבר - מכילתא משפטים כ (עמ, 324). כל שעסקיו עם
 הנשים סורו רע - בבלי קידושין פב ע"א. אברמסון,
 לשוננו יג, 122, כא 95. סור הערה ומקור הנדה - הודיית
 א 23 ולפי קריאת ידן, (JBL 74, 42). עי גם ובי"ח
 המליץ 602]

סור א ש"ע ז. n. m. יסוד foundation ברי
 זעורי עלוי סור A (V עלוי סור) בני צעירי עלי
 יסוד his young branches (run) over the
 foundation - בר מט 22 [ואולי הוא > —
 3] alternatively: from Ar (Lane 1464c) ב ת"פ
 adv. אכן indeed בסור אה שרה אתתך ילדה
 לך בר C*m₂ (m בקשט) ... אבל הנה שרה אשתך
 ילדת לך בן indeed, Sarah your wife shall bear
 you a son - בר יז 19. ואמרת לאה בסור וקרת
 שמה גד (m [אתא גד ע"פ אונקלוס O) ותאמר
 לאה בגד ותקרא שמו גד "indeed" Leah said
 and she called his name Gad (i.e., I was right) -
 בר ל 11 [ניש בי היחס: בגד. SP afgād, i.e. the
 [prep. b+gad.]

סור³ שם מקום (pr. n. (place) [נתפס שם כללי

מעניין יסוד ע"ע סור¹]

סור ש"פ ודר בין קדש ובין סור *M₄ ויישב בין
 קדש ובין שור - בר יד 5. ושרו מן חוילה עד
 סור *M₁ וישכנו מחוילה עד שור - בר כה 18.

סות[†] סטייה deviation [שרבוב מן העברית H
 [interp.]

אפענל הסית instigate to אן יסיתך אחוך...
 בכסי למימר נהך ונשמש אלהים חורנים
 (VECB) ימלכנך - ת"מ 540) כי יסיתך אחיך...
 לאמר נלכה ונעבדה אלהים אחרים if your
 brother..., entices you saying, "Let us go and
 serve other gods" דב יג 7.

סחבלום אבן מאבני החושן a gem [מן אונקלוס
 O: סחבלום. ע"ע צבלום. O]

סחבלום ש"ע ז. n. m. יהלם a gem זמרגדי
 ושבזיו וסחבלום *M₂ נפך ספיר ויהלם - שמ
 לט 11.

סחי רחצה wash [א"י ויסחי במיא - נ ויק יד 8.
 סוא"י הדין דסחא לא צריך אלא דישיל רגליו - יוחנן יג
 10]

קל רחץ¹ פע"ע wash intrans. מימי ימה
 פלג... כמי כיורה סחה את מי היס פילג... במי
 הכיור רחץ ..., the waters of the sea he divided...
 in the water of the laver he washed - ת"מ 262.
 כיורה דמנה יסחי קדם מקרובה אל עובד
 קדישהכור שממנו ירחץ לפני גשתו אל מעשה
 הקודש - ת"מ 111. ויסחי מנה משה (MECBA)
 (סחו) וירחץ ממנו משה - שמ מ 31. 2 פע"י
 trans. ויהב מים וסעו רגליון (A *M₂ ואסחו)
 ויתן מים וירחצו רגליהם, and they washed their feet
 and they washed their feet - בר מג 24. ואקרב
 משה ית אהרן וית בניו וסעו יתון במים A)
 וסעי, *M₁ ואסחי, N ואסעה) - ויק ח 6. וגבר
 אן פפק מנה שכבת זרע ויסעי במים ית כל
 בסרה - ויק טו 16. סעי בחמר... תכסיתה AM₂
 (נ"א רעי - המליץ 494) כבס ביין לבושו - בר מט
 11. וזעק ית יוסף ואסחיה מן גובה MB A)
 ואסחיה)... וירצהו מן הבור - בר מא 14
 Int. based on the wyārīṣēʿu) נתפס וירחצוהו.
 [reading wyrhysḥw]

סחיי ויהב תבן וכסה לגמליה ומים
 למסעי רגליו... ומים לרחץ רגליו - בר כד 32.
 ונעתת ברת פרעה למסעי על נהרה - שמ ב 5.
 ויהב תמן מים למסחי - שמ מ 30.

סחן

ת"מ 1777. בראשית ומה בה הקוה וכולל ארעה ומד אסחנת בראשית ומה שנכלל בה, וכל הארץ ומה שהחזיקה ומה שהחזיקה the Creation and what it was included in it; the whole earth and what it contained - ת"מ (ק) 66. **2 הקנה** to grant דכיר לטב יתרו בממלה דאגיב אסחן טבו והכתבת רבותה לעלם זכור לטוב יתרו על הדיבור שהשיב - החזיק טובה, ונכתבה גדולתו לעולם let Jethro be well commemorated for the word he replied; he granted grace (to Moses) and his greatness was recorded for ever to be a **נחל** 3 (Ex 4:18) - ת"מ 15. **3 קנה**, **נחל** to be a possessor ומסען בהמתה ברי ובעל הבהמה נקיא the owner of the ox shall be clear שמ כא 28. מסחן אלהותה דחיי עולם דילך בעל האלהות, שחיי העולם שלך הם - מ יח 27. שמת כל מסחן מסבל אדה שמת כל בעל משא ידו - דב טו 2. עזר עאנה דבידך למסחונך השב את הצאן שבידך לבעליו - ת"מ 85. אתה מסחנת בעל אשה בעלת בעל - דב כב 22. **4 הנחיל** to give as a possession, bequeath ותסחנן יתון לבניכון בתרכון והתנחלתם אתם לבניכם אחריכם you may bequeath them to your sons after you - ויק כה 46. והוא יסחן יתון ית ארעה והוא (יהושע) ינחיל אתם את הארץ אתם put them in possession of the land which you shall see - דבג 28. בארעה דיהוה אלהכון מסחן יתכון - דב יב 10. ואנה אסעננה לאלכה לקבל פלענתה ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה - בר לג 14 [=המליץ 527 אסחנה - נתפס נהל = נחל + כינוי המושא לנותר, מעין 'אנחילנו' אבל התה"ע: אתרפק, לשון הצטרפות]. **5 נחל** פע"ע to get as a possession intrans. ארעה הדה דאמרת אתן לזרעכון ויסעננה לעלם (VCB ויסתחננה - המליץ 527, A ויסתחנה)...ונחלה לעולם this land that I have promised I will give to your descendants, and they shall inherit it for ever - שמ לב 13.

מסחנה למסחנה ית בני ישראל בארעה כנען לנחל את ישראל בארץ כנען - במ לד 29. **אֲתַפְעֵל 1 התנחל** to take as a possession לא נעזר לבתינן עד אסתחנו בני ישראל גבר ית פלגתה (VB דיסתחנו) לא נשוב לבתינו עד התנחלו בני ישראל איש אל נחלתו we will not return to our homes until the people of Israel have inherited each his inheritance - במ לב 18. דיסתחן יתן מקריו ללואי אשר ינחל יתן מעריו ללוים - במ לה 8. דה ארעה דתסתחנון יתה (A דתסתחנון) זאת הארץ

אסחה ש"ע נ. f. **רחיצה wash** ומים לאסחה רגליו M₁*...ומים לרחץ רגליו water to wash his feet - בר כד 32 (אונקלוס: לאסחאה).

מסחוי ש"ע נ. f. **רחיצה wash** ותעבד כיוור נחש וכנה נחש למסחוי E (A למסועי) ועשית כיוור נחשת... לרחצה make a laver of copper for it, for washing and a stand of copper for it, for washing - שמ ל 18.

סחן קניין, נחלה **possession, property** ולא יכלית ארעה תותבותהון למסחנה יתהון = ולא יכלה ארץ מגוריהם לשאת אתם - נ בר לו 7 - פירוש [Int].

קל בינוני: סחן - בר לו 19. A. **פעל** עבר: סחנת (נוכח) - שמ טו 13. **אפעל** עבר: אסחן - ת"מ 157. עתיד: יסחן - דב ג 28. בינוני: מסחן māšēn - מ יח 27. פעול: מסחנת (נסמד נקבה) - דב כב 22. מקור: מסחנה - במ לד 29. **אתפעל** עבר: אסתחנו - במ לב 18. עתיד: דיסתחן - במ לה 8. **אסתנו** - במ כו 62. A. אסענותך (+נוכח) שמ טו 17 (=המליץ 527 אסתנותך). **סחון** qātōl סחוני (נסמד ריבוי) - ת"מ 154. **סחן** - דב לב 18. E. **סחנה** - בר מז 11. **סחנו** - במ כו 56. A.

אָקל אוחז, בעל **to be a possessor** הא סחן חלמיה A (י"א מסחן) הנה בעל החלמות - בר לו 19. וסחן בהמתה מזדכי A (י"א מסען) ובעל הבהמה נקיא - שמ כא 28. וישרו... לקמי סחן צפון A (V מסחן, JECB בעל) - שמ יד 9,2. משכון הוא בידך... מרה בעי מפרקנה אכה והוא בעי אכה מסינה שוי מסחנה משכון הוא (העם) בידך... בעליו מבקש לפדותו עכשיו והוא מבקש לקחתו מן המחזיק בו - ת"מ 24 [= מן סחנה. ז"ב ת"ע 5].

אָפעל הנחיל to supply וסענון בלחם בכל קניאניון E (אסענון, V ואסענון, *m₂) ואסחנן) וינחילם בלחם בכל מקניהם he provided them with bread that year in exchange for all their livestock - בר מז 17. סחנת בעזיוותך אל משבח קדשך BA (אסחנת, V אסחנתה) נחלת בעזך אל נוה קדשך You allotted them by Your strength {to} your holy abode - שמ טו 13 [פירוש מוסד על הקריאה נחל. Int. based on the. *[reading nhl]*

אָפעל 1 החזיק, כלל **to include** אזוהר מן עובד ביש אסחן עסרה גנואן הזהיר ממעשה רע המחזיק עשר חרפות (גילוי עריות) (God) warned against evil doing, which consists of ten disgraceful (incestuous) acts - ת"מ 157. מלת עד ומה צמתת ומליו ומה אסחנו מלת "עדי" (תמם - דב אל 30) ומה כללה ומליו ומה החזיקו

[horse's heels and degrades the rider to defeat.

סחן פעור שם אלילות *pr. n. idol* [תרגום השם.
[Transl. of the name

סחן פעור ש"פ ואתנצב מן ברי ישראל לסחן
פעור A - במ כה 3.

סחן צפון שם אלילות *pr. n. idol* [תרגום השם.
[Transl. of the name

סחן צפון ש"פ בין שובכה לבין ימה לקמי
סחן צפון A בין מגדול ובין הים לפני בעל
צפון - שמ יד 2.

סחף¹ פיזור וריייה **scattering** | **סואיי** והדן דמן
צפונא ירדוף מנכון וזחוף יתה לארע דלית בה מין -
ואת הצפוני ארחיק מעליכם והדחיתו אל ארץ ציה -יואל
ב 20, מתרגם סטדטס *kaī ēšwšw aūtšwšw*

קל זרה **to scatter** הוּ ספין על רישיון עפרה
ובכיתון סלקה לשומיה היו זורים עפר על
ראשיהם ובכיתים עולה לשמים (the
congregation) scattered dust on their heads and
their outcry went up to heaven - ת"מ (ק) 8b2
[וביח העי 2 לת"מ 260ב].

סחף² מין עוף טורף - (א סאפ - מין עוף טורף -
Dozy I, 703. טלשי 126. ואכן בתה"ע: אלשאף -
בטור הערבי של המליץ 602 בא סתף כנגד שחף)

סחף ש"ע ז **a bird** וית צפרתה
דגמלה וית טעוסה וית סחפה *M₁ (נייא שחפה)
- ויק יא 16.

סחר¹ סיבוב, הקפה **turning, surrounding**
[איי ומן אימתה מסתחר רכבה - נ בר מט 17. **סואיי**
אסתחרית לחוריא - יוחנן כ 14] ← 1 ישיבה לאכול
dining [השי ביי 3903א], 2 מסחר **trade**

קל עבר: וסחר - בר מב 24. E. עתיד: תסחר - במ לו 7
(C תסור). בינוני: סחר sār - ע"ד כה 41. מקור:
למסחר - במ כא 4. N. **פעל** ? עבר: וסאר - שמ יג 18.
בינוני פעול: מסארן (רבות) - שמ לו 6 (=המליץ 536
מסחרן). **אפעל** עבר: ואסחר - שמ יג 18 (= המליץ 536).
ציווי: אסחר - בר כז 19 B (= המליץ 593 עסחר).
אתפעל עבר: ואסתחר - בר מב 24 *M₁, אסתארו - בר
יט 4 (= המליץ 522 אסתחרו). עתיד: תסתהר - בר לו 7
A. בינוני: מסתחרין - ת"מ 73א. **סחר** סאר - דב ב 3.
סחרה בר יז A, סארת (נסמד) - שמ ז 24. סהרתון
sērrāton - ע"ד יג 27. **סחרן** - במ יא 24 A, דבסחרניה
- בר מא 48 *M₁ (=אונקלוס O). **סחרנו** סהרנות (נסמד)

אשר תתנחלו אתה - במ לד 13. **2 החזיק** **to keep, seize**
ויסתחנן *M₂ בה ולא יסתחנן m במלי שקר
(נייא יענון, ויתעסקון = אונקלוס O) תכבד
העבודה על האנשים וישעו בה ועל ישעו בדברי
שקר let work be heavy upon the men; let them
keep at it and not keep deceitful promises
ה 9 [פירש שעה - החזיק בדבר. עי גם 'אסחני' להלן].

אסחנו ש"ע נ **1 נחלה** **possession** הלא
לא יהיב לון אסחנו בגו ברי ישראל EA כי
לא נתן להם נחלה בתוך בני ישראל because
there was no inheritance given to them among
the people of Israel - במ כו 62. תעלגה ותצבנה
בטור אסענותך תביאמו ותטעמו בהר נחלתך
- שמ טו 17 (=המליץ). גבר כקבל אסחנותה E
איש כפי נחלתו - במ לה 8. **2 אחיזה**
appropriation לאסחנותך כתורי יהוה
(V לאסענותך) לישועתך קויתי יהוה I
*M₁ Lord - wait for Your appropriation, O Lord
בר מט 18 [פירש 'אני מצפה שתחזיק ביי'. השי לעיל אתפעל].

סחון¹ ש"ע ז **אוחז** **n. m. qātōl**
professes הסגודין לצלמיה סחוני חבריה
המשתחווים לצלמים, אוחזי החברים
who worship idols, the owners of witchcraft...
all of these, purify yourself from them
- ת"מ 154א.

סחון ש"ע ז **n. m. הנהלה** **giving in possession**
בסחן עלמה (!) אמיה E בהנחל
עליון גוים when the Most High gave to the
nations their inheritance - דב לב 8.

סחנה ש"ע נ **n. f. נחלה** **possession** ויהב לון
סחנה בארע מצרים ויתן להם אחזה בארץ
מצרים in the land he gave them a possession in the land
of Egypt - בר מז 11. אריס בעי מיזל לסחנתה
איכר מבקש ללכת לנחלתו - ת"מ 115ב [משל למשה
החור מצרימה].

סחנו ש"ע נ **n. f. נחלה** **possession** בדיל מימר
נבזה יפלג סחנותה A על פי הגורל יחלק נחלתו
each portion shall be assigned by lot - במ כו 56.

סחן² שחיקה, כתישה **crushing** [א סחנ - כתיש
Lane 1322a-]

אסחן ש"ע ז **n. m. שפל** **defeat** ? יהי דן נחשה...
עלוי שביל הנוכית עקבה דסוס ואשפי רכבה
לאסחן A...הנשך עקבי סוס ומשפיל את רכבו
לשפל - בר מט 17 [פירוש: הנושך עקבי סוס ומפיל
רכבו לכתישה. ע"ע שפי. Int.: (the snake) bites the

סחר

16 - sell (=ransom) a slave to his master (פירוש: תמסור בכסף. עי' להלן סחרה).

אֶתְפַּנֵּן 1 נסב, הקיף **to turn around** ואסתחר מן עמון ובכה M_1 *ויסב מעליהם ויבך from them and wept - בר 24. ואנשי קרתה... אסתארו על ביתה (m אקיפו) ואנשי העיר... נסבו על הבית - בר יט 4. והא תסתהר מכארתיו ותסגד לכראתי A והנה תסבנה אלמתיכם... - בר לו 7. פרעה... ובחוריה... ותליתאיה... מסתחרין בה פרעה... ובחוריו... מקיפים אותו (את בעל צפון) - ת"מ 73. **2 ישב לאכול** **to dine** around the table קום אסתחר ואכל מצידיו m_1 קום שבה ואכל מצידיו sit up and eat of my game - בר כז 19.

סחר א ש"ע ז n. m. הקפה encircling סגי לכון סאר ית טורה הדן רב לכס טוב את ההר הזה it is enough for you encircling this mountain - דב ב 3. ונטלו מטור טורה... לסאר ית ארע אדום לטוב את ארץ אדום - במ כא 4. **ג ת"פ adv. round about** ותתחם ית טורה סהר והגבלת את ההר סביב ית set bounds round about the mountain - שמ יט 12. וקעם חקל עפרון... וכל אילנה דבחקהל דבכל תחומה סאר... אשר בכל גבולו סביב - בר כג 17. בביטויים אדורבינאליים *in adverbial expressions* אסתלקו מסאר למשכן קרח העלו מסביב למשכן קרח - במ טו 24. וינח לכון מכל דבכיון מסאר והניח לכם מכל איביכם מסביב **from round ל-** **about** ובצפרה הות שכבת טלה סאר למשריתה בבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה הות there was a layer of dew in the morning about the camp - שמ טו 13. ולואי ישרון סאר למשכן סעדואתה והלויים יחנו סביב למשכן העדות - במ א 53.

סחרה א ש"ע ז n. f. 1 סביבה surrounding וכדו ילחך קהלה הדן ית כל סחרתינן עתה now this הקהלה הזה את כל סביבתינו **ב m** - horde will consume all our surroundings ככ 4. אשבי עלי מלך ככל גוייה דסארתי אשימה עלי מלך ככל הגויים אשר סביבותי - דב יז 14. דלית אשתה קרבה ליד סהרת הרגריזים שאין האש קרבה אל סביבת הר גריזים - אס א 2. **סחר, קניה trade** מולד בית וסחרת כסף A ילד בית ומקנת כסף whether born in your money - בר יז 12, 13. **ג מ"י prep. round about** וחפרו כל מצראי סארת נהרה ויחפרו כל מצרים סביבת

- שמ ז 24 (אונקלוס O). **סיאר** (qəṭāl) *siyyār - לסיאר - במ כא 4 (- המליץ 536).

קל 1 סבב to turn away וסחר מן עליון ובכה E (C וסאר) ויסב מעליהם ויבך he turned away from them and wept - בר מב 24. ולא תסהר פלגה... משבט לשבט ולא תסב נחלה... משבט לשבט - במ לו 9. סאר לגפנה קרתה (V יסטי) סרה לגפנה עירו his town strays to Gafna - בר מט 11 [עיי' גפנה $gnih^2$]. **2 הקיף to go about, turn around** וסחרנן ית טור גבלה יומים סגים ונסוב את הר שעיר ימים רבים for many days we went about Mount Seir - דב ב 1. כלה לא סהר לך ואתה בכלה שקיח דבר אינו מקיף אותך ואתה בכל נמצא - ע"ד כה 42-41. ואנשי קרתה... סחרין על ביתה A... נסבו על הבית the men of the house city... surrounded the house - בר יט 4. ואה סארן אלמתיכון והנה תסבנה אלמתיכם - בר לו 7.

מסחר למסחר ית ארע אדום N לסוב את ארץ אדום - במ כא 4.

פעל ? סובב פע"י to lead around וסאר אלהים ית עמה אורע מדבר ים סוף ויסב אלהים את העם... God led the people round by the way of the wilderness toward the Red Sea - שמ יג 18. פתוחי חתים תפתח ית תרתי אבניה... מסארן מעיצן דהב תעבד יתון פתוחי חותם תפתח את שתי האבנים... מוסבות משבצות זהב תעשה אתם - שמ כח 11. וית נבו וית בעלמון מסארן תמן... מוסבות שם - במ כב 38.

אפעל 1 סובב פע"י trans. ואסחר אללה ית עמה שביל קפר ים סוף A ויסב אלהים את העם... God led the people round by the way of the wilderness toward the Red Sea - שמ יג 18. **2 הקיף פע"י intrans.** away ואסאר מן עמון ובכה ויסב מעליהם ויבך - בר מב 24. מסחר עצמונה עד נחל מצרים נסב (הגבול) עצמונה... - אס ב 3. **הסב, ישב לאכול** **to dine** around the table [שכיח בתרגומים היהודיים בהוראה זו. זבי"ח המליץ Frequent in the Jewish Targumim in this sense. 593] קום אסחר ואכל מצידיו m_1 קום שבה ואכל מצידיו sit up and eat of my game - בר כז 19. ואסחרו תחת אילנה והשענו תחת העץ - בר יח 4 [פירוש]. **4 מכר, סחר to sell,** תחת ית אלתה עבד ליד רבה (נ"א) trade (מסר) לא תסגיר עבד אל אדניו ו

(!) - בר ל A32. בינוני: סטי - ת"מ 257א. מקור: מסטי - שמ כג A2. **אפעל** עבר: ואסטה - בר מא 42. עתיד: יסטי - שמי 17. ציווי: הסטי - בר ל 32. בינוני: מסטי - דב כז 19. מקור: למסטה - שמ כג V2 (N למסטיה). **אָפּעל** עבר: אסתטי (נוכחת) - במ ה C19. עתיד: תסתטי - במ ה C29 (=המליץ 599). **אָפּעל** עבר: אתסטה - במ יד 9. **אסטו** אסטהוה (=?) - בר מט 11 m³. **הסטו** להסטוה - במ כב C23. **מסטו** - שמ כג 2 C. **מסטי** - ת"מ 167א. **סטאה** - בר מח A17. **סטבו** - שמ כג B2. **סטו** - שמ כג VJEC2 (=המליץ 478). סטואה (=נסתרת) - במ כב B33.

קל 1 סר, נטה פע"ע **to turn aside, away** *intrans.* וחזהו אלהים הלא סטה למחזי E (ניא אסטו) וירא אלהים כי סר לראות the Lord saw that he turned aside to see מן עליהו ובכה A ויסב מעליהם ויבך he turned away from them and wept ועננה אסטו מן משכנה והענן סר מעל האהל - במ יב 10. וסט מן טבה אל בישה וסר מן הטוב אל הרע - ת"מ 159ב. ואם לא סטיתי... אתברי ממי מירייה... וית כד סטיך (V סטיתי) ויהב גבר ביך שכבתה ואם לא שטיתי... ואת כי שטיתי... - במ ה 19-20. לא יסטי שבט מיהודה לא יסור... - בר מט 10. ולא תסטון ממד אלפת יתכון לא תסטו ממה שלימדתי אתכם - ת"מ 171ב. **אסטו** שבי לבית עבדכון סורו נא... - בר יט 2. כד תעמי אנש סטי קום אקטלנה כשתראה אדם סוטה (מן הדרך), קום הרגהו - ת"מ 257א. **סטי** סורר - המליץ 535 עי"פ דב כא 18 (בתה"ש שלפנינו: דקי, ארדי, ארדאין). **דהוא** ידע **דאנון** סטין שהוא (משה) ידע שהם (ישראל) יסורו - ת"מ 258ב. **2 הסיר** פע"י **to remove trans.** סטי מתמן כל שה נמור A הסר משם כל שה נקוד - removing from there every speckled animal - בר ל 32.

מסטי ולא תלבט על תיגר למסטי בתר סגי לדסטו A ולא תענה על ריב לנטות אחרי רבים להטות - שמ כג 2. דלית אורע למסטי ימין וסמאל VNA אשר אין דרך לנטות ימין ושמאל - במ כב 26.

אפעל הסיר, הטה **to remove** פרעה ית עסקתה מן על אדה (MEBA וסטה) ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו Pharaoh removed his signet ring from his hand - בר מא 42. **ואסטת צעיפה** מן עליה (EBA וסטת) - בר לה 14. ויסטי מן עלי לוד ית מותה הדן ויסר מעלי רק את המות הזה - שמי 17. **הסטי** מן תמן כל נקי נמור (A סטי) הסר משם כל שה נקוד - בר ל

הנהר all the Egyptians dug round about the river - שמ ז 24. ואקים יתון סארת משכנה... סביב המשכן - במ יא 24. ארמו אטריון והוון כהלון תנינים סחרתה השליכו מטותיהם והיו כלם תנינים סביבו - ת"מ 26ב. **מלאכי** יהוה ייתון סחרתון מלאכי יהוה יבואו סביבם (המתפללים) - עי"ד יג 27.

סחרן א שיע ז n. m. **סביבה** **surrounding** והות דחלת אלהים על קריאתה דבסחרניהוון *M₂ * והי חתת אלהים על הערים אשר סביבותיהם a terror from God fell on the cities round about דבסחרניהוון יב בגבה *M₁ * אכל שדה העיר אשר סביבתה נתן בתוכה - בר מא 48. **ב מיי** **prep.** ואקים יתון סהרן משכנה A... סביב המשכן - במ יא 24.

סחרונו שיע נ n. f. **סביבה** **surrounding** וחפרו כל מצראי סחרנות נהרה, *M₁ * ויחפרו כל מצרים סביבת הנהר all the Egyptians dug round about the river - שמ ז 24.

סיאור שיע ז n. m. **סבינוב** **going around** ונטלו מן טור טורה לסיאר ית ארע אדום E... לסוב את ארץ אדום from Mount Hor they set out by the way to the Red Sea, to go around the land of Edom - במ כא 4.

סחר² שחר **dawn** [ד שחר - Lane 1317a. עי"ע שחר]

סחר שיע ז n. m. **שחר** **dawn** וכוח סחרה אסתלק (ניא שחרה) וכמו השחר עלה **when morning dawned** - בר יט 15.

סטרום[†]

סטום שיע ז n. ? ואנה יהבת לך נאבלס אוקרו על אחיך דנסבתי מן אד אמראה בסטומי ובשקלוסי... אשר לקחתי מיד האמורי בחרבי ובקשתי - בר מח 22 [א"ס **بِسْفِي** **وَبِقُوسِي**. זהו מקור השיבוש? ואולי שובש כדי לטשטש את גזילת העיר. *Prob. intentional distortion in order to blur any connection between the conquest of the city and plunder.*]

סטי¹ נטייה, פנייה, סטייה **turning away** [א"י אסטי כען ואחמי - נשמ ג 3]

קל עבר: סטה - שמ ג 4 (ניא אסטה). וסט - ת"מ 159ב (המליץ 535: סט). עתיד: יסטי - בר מט 10. ציווי: סטי

סטי² - סטן

? order to remove the sickness - ת"מ 167.

סטאה ש"ע נ. f. **הטייה removal** וסמך יד אבוה לסטאה יתה מן על ריש אפרים ויתמך יד אביו להסיר אתה... (Joseph) forced his father's hand, to remove it from Ephraim's head - בר מח 17.

סטבו ש"ע נ. f. **עיוות distortion** ולא תלבט על תיגר לסטבו B ולא תענה על ריב לנטות - you shall not oppress in distortion in a dispute - שמ כג 2.

סטו ש"ע נ. f. **1 נטייה turning** דלית אורע לסטו ימין וסמאל אשר אין דרך לנטות... there was no way to turn either to the right or to the left - במ כב 26. לסטוה אורעה להטוה הדרך - במ כב 23. אלולי סטוה הלא אף כדו יתך קטלת VNEC (B סטואה) אולי נטתה מפני כי עתה גם אתך הכיתי - במ כב 33. **2 עיוות distortion** ולא תגיב על תיגר לסטו בחר סגים לסטו (EBA) **לדסטו** in a distortion in you shall not answer in dispute so as to pervert it in favor of the mighty - שמ כב 2. למסדה בה סטו לענות בו סרה - דב יט 16.

סטרי² כרייה, חפירה ? **digging** [עירוב של חטואה (V) ושל חפסואה (B)]. ואולי היא מן سطا - רב מים] **קל ! to dig** בירה... סטואה נעירי עמה BA באר... כרואה נדיבי העם - במ כא 18.

סטכך רחבה ? **open place** [זביח, תרביץ זי 178: טייס מן סטבו, היינו סטוא. אם כן, נתפרש לו שם כללי בדומה לאיח: اسواق المدينة = שוקי העיר. זהו נסיון לתקן את נוסח A ע-ה העתיק ממנו (טל ג 39). *Corr.* [from sṭbn (στόβα)]

סטנן ש"ע נ. m. **שוק plaza** ובנה ית נינוה וית סטנן קרתה E ויבן את נינוה ואת רחבות עיר טכנ ויתמך בני שנתאו - בר מח 11. *[Dub.]*

סטן עוינות **enmity** [ראה אסטוה לעיל, בשרש סטי¹]

אפעל עיין to be hostile (קטר לגפנה קרתה ולריקה בני) מסטינתה m^b אסורי לגפן עירו ולריקנות בני שנאתו - בר מח 11 [מסופק]. *[Dub.]*

32. הסטו ית אלהי נכראה דגבכון הסירו את אלהי הנכר אשר בתוככם - בר לה 2 (=המליץ 535). ארור מסטי פשרון גר ארור מטה משפט גר - דב כז 19. נארך מסטי לכל חשך אורך מסיר כל חושך - ת"מ 143.

מסטאה לא תסיד על תיגר לסטו בחר סגים למסטאה V (N למסטיה) לא תענה על ריב לנטות אחרי רבים להטות - שמ כג 2. ומעך אד אבוה למסטה יתה (VMEC למסטאה) ויתמך יד אביו להסיר אתה - בר מח 17.

א'תקעל סר to go astray ואם לא אסתיתי אםסבה (פ' סתיתי) ואם לא שטית טמאה if you have not gone astray in defilement - במ ה 19. וית הלא אסתיתי *M₂ (סתית) ואת כי שטית - במ ה 20. גבר אן סתטה אתאה E איש כי תשטה אשתו - במ ה 12 (=המליץ 599: סתטי). דה תרות קנאתה ואת סתטי אתה חליפת גברה C... אשר תשטה אשה תחת אישה - במ ה 29.

א'תקעל סר to depart אתסטה שלטנה מן עליון J, (י"א סטה, אסטה) סר צלם מעליהם their protector has departed from them - במ יד 9 [ע"ע שלט].

א'אסטהו ש"ע נ. f. **סטייה ? deviation** קטר לגפנה קרתה ולריקה ברי אסטהוה m אסורי לגפן עירו ולשריקה בני איתנו he attaches his emptiness to deviation - במ ה 11 [הד לתפיסת זלשריקה לשון ריקנות (C) וריאתני - עזות מצח, ומכאן נתפרש סטייה מן הדרך. ביטוי לעוינות כלפי יהודה. השי' m^a מסטינה. עואניש ג/א 34. *\$ryqh is regarded as 'emptiness' (in figurative sense, cf. MS C) and 'ytnw as 'insolence', i. e., deviation from 'piety'. See LOT IIIa, 34. Expression of hostility towards Judah.*

א'הסטו ש"ע נ. f. **סטייה turn** ומעו בלעם ית אתנה להסטוה שבילה C... להטוה מן הדרך Balaam struck the ass, to turn her into the road - במ כב 23.

א'מסטו ש"ע נ. f. **עיוות distortion** לא תסיד על תיגר לסטו בחר סגים למסטו C לא תענה על ריב לנטות אחרי רבים להטות לנטות - you shall not give perverse testimony in a dispute so as to pervert it in favor of the mighty - שמ כג 2.

א'מסטי ש"ע נ. m. **הטייה removal** איך יעבדה אסאה במסטי באשה איך יפעל הרופא להסיר את המחלה he should the physician act in

from the one end of the earth to the קצה הארץ other - דב יג 8. ומן איצטר אחיו נסב עמה חמשה גברים (V ומן איסטר, C ומיסטר) ומקצה אחיו לקח... - בר מו 2. וחזה מתמן ית איסטר עמה (A אסטר, ECB איצטר, N סטר) וירא משם את קצה העם - במ כב 41. אילו עבראי באיסטרי עלמה ברטו יומה דשבתה גלא אימנותה אילו העברים בקצות העולם הגיעו, יום השבת גילה אמנותו - א"ד ג 5-6. 2 צד side ותעבד נגרי אעי שטים חמשה ללוחי אסטר משכנה (ECB איצטר) ... לקרשי צלע המשכן: You shall make bars of acacia wood: five for the planks of the one side (wall) of the Tabernacle - שמ כו 26. לשון נקייה euph. ארוך שכב עם אתת אבו הלא גלה איסטר אבוה (VB סטר, C איצטר) ... כי גלה כנף אביו - דב כז 20. ב מיי prep. **אצל**, at **beside**, הלא און... בארע כנענאה... איסטר מישר חזבה (ECB) איצטר, V דביסטר... הלא הם... בארץ הכנעני... אצל אלון מורא... in the land of the Moreh they are... by the plane of Canaanites... - דב יא 30. וישבינה איסטר מדבחה (MECB איצטר) ושמו אצל המזבח - ויק ו 3. וירמי יתה איסטר מדבחה MA (JECB איצטר) ... אצל המזבח- ויק א 16. לא תצב לך מטלה... איסטר מדבחה יהוה (MECB איצטר) - דב טז 21. ולאסטרי בני ישראל לא שלה אדה (ני"א ולאיצארי, וליצטרי, וליסטרי) ולאצלי בני ישראל לא שלח ידו - שמ כד 11 (תפסילי מן אצל, אעיפ שנייית אצליילי).

אני(א)סטר, א(א)צטר ש"ע נ. f. **1 קצה** **end, proximity**, ווארק ארבע עסקין בארבע איצטראתה (V איסטראתה, MB איצטראון, A איסטראות) ויצק ארבע טבעות על ארבע הקצות he cast four rings at the four ends - שמ לח 5. וית תרתי אצטרהתה (C איסטראתה, MB איצטרותה)... ויהבונן על כתפת אפודה ואת שתי הקצות... ויתנום על כתפת האפוד - שמ לט 18. ועבד תרי כרובים... מתרי אסטרת כפרתה (A אסטרי, MECB איצטרי) - שמ לו 7. **2 צד side** ויהון... על תרתי אצטרת מדבחה (CA סטרי, B אצטרי)... על שתי צלעות המזבח - the poles remain on the two sides of the altar - שמ כז 7. ותרתין עסקין על איצטרה תניאנתה ושתי טבעות על צלעו השנית - שמ כה 12.

אני(א)צר א ש"ע ז. n. m. **1 קצה end, proximity** ועבדו תרתי עסקין דהב ושבו על תרי אצרי חשנה... וישומו על שני קצות החשן they made two rings of gold and

סוף חיתוך, חריטה **carving** (רי שטיינר מציע בע"פ) כלי חריטה. השי' ס טטפא (LS 468b) והשי' **מש** דמאי א: א: המסוטפות - המבוקעות לפי פירוש הרמב"ם. R. Steiner (personal communication) suggests ['chisel' according to S stp² - LS 468b.

חוסטריה דקלף במטופיה במשקי "מ"מיה A (ני"א במרכעיה, במרכואתה) ויצג את המקלות אשר פצל במפסלות בהשקות המים **he set up the rods that he had peeled with chisels, in the watering troughs** - בר ל 38.

סטר צד, קצה **side, end**, [זבי"ח, תרביץ יד 107. **איי** כל עמא מן סטר חד - נ בר יט 4. **סוא"י** על סטר משכנא - שמ כו 35] ← ריחוק, סטייה **remoteness, turning aside**

קלעתי: תסטר **tistār** - מ יט 22. ציווי: אסטר **istār** - ע"ד כז 15. **אתפעל** בינוני: מיסטר **mistār** > *mistār - א"ד א 12. **אתפעל** עבר: אתצטר - אס 2. **איסטר** - דב יג 8. ביסטר - שמ כו 5, מיסטר - דב יג 8 (השי' המליץ 578). באיסטרי (נסמך) - **bistāri** - א"ד ג 5. **איסטרה** איסטרת (נסמך ריבוי) - שמ כה 18. איצטר - דב יג 8. **ECB** מיצטר - בר מו 21. איצטריה (ריבוי מיודע) - בר מו 21. איצטרה איצטראתה (ריבוי מיודע) - שמ לח 5. **איצר** - איצרה (+נסתרת) - בר לט 10. אצרה (מיודע) - שמ לו 18. אצרי (ריבוי נסמך) - שמ לט 19. **סטר** - במ כב 41. אצרה - שמ לו 8.

אנקל הרחיק (נ צידד) **to remove** שאלין און לך תסטר דיניך דאת רחמן שואלים אנו ממך שתרחיק עונשיך, כי אתה רחמן **You are merciful to remove the punishments, for You are merciful** - מ יט 22. דינה מנן אסטר וכפת דבבינן את העונש הרחק ממנו והכנע את אויבינו - ע"ד כז 15-16.

אתפעל פנה סר הצדה **to turn aside** אורה קרץ לעלמה וחשכה מיסטר מקדמיו האור משכים לעולם והחושך פונה מפניו **the light rises in the world and the darkness turns aside before it** - א"ד א 11-12.

אתפעל פנה **to turn** אצטרה קמאיתה ולושה לא אתצטר... ועזר לארעה כסארה בשעה הראשונה שלמנחתו לא פנה... וחזר לארצו **when Cain saw in the first hour that (God) did not turn (=had no regard) to his offering, he went back to his land** זבי"ח שס.

אני(א)סטר, אני(א)צטר א ש"ע ז. n. m. **1 קצה end, proximity** מיסטר (CB מיצטר) ארעה ועד איסטר (ECB איצטר) ארעה מקצה הארץ ועד

סטריע - סים

סטריע בעל מוס **crippled** [עירוב של סטירי, עס סריעי הסמוך (A = המליץ 598) ובפשיטתא סריעא אדנה. *Merger of sty and sry*].
סטריע ש"ית *adj.* בעל מוס **crippled** אי פסיה אי סטריע אי [.. M] M [*M, אסטריע] או פסח או ערום - ויק כא 18.

סיון מחדשי השנה *name of a month*
סיון ש"פ *pr. n.* ובה י מסיבן אתרמי לנהרה ובחמישה עשר בסיון הושלך (משה) לנהר - אס 15.

סיחון ש"פ *pr. n.* סיחון שם פרטי
סיחון ש"פ סיחון מלך חשבון סיחון מלך חשבון - דב ב 24.

סיים ¹ אות, סימן **sign** | **איי** שמעין קליה דטלייא ושמואל מת וסיימין וכן הוה ליה = ...ויסימנוהו וכך היה לו - ירוש שבת ח ע"ג. סימון (ר) = נס - תרגי ירמ ד 21
פנל רשם *to mark* [גזור מן סימה. *denom. of symh*] ויסים רבה ית אדנה במרצעה וישמשנה לעלם A (VB וירשם, JEC וירצע) ורצע אדניו את אזנו במרצע ועבדו לעולם
 mark his ear with an awl; and he shall serve him for life - שמ כא 6-5 ^{ar}C^{ar} וליוסס. השי אסלם

[Dozy I 708a - marquer =
סימה ש"ע נ *n. f.* [אמאחש = אות - Krauss 383b]
אות **sign** סימה אני בעי מעבד יומה אות אני I want to make a sign היום סימה
 today - ת"מ 7ב. אן לא יהימנון קהלה לממללי מהו סימתה דאנה מעמי לון אם לא יאמינו לדבריי, מהו האות שאני מראה להם if they do not believe me...., what is the sign that I shall show them? - ת"מ 11ב. עבד לך יקיד ושבי יתה על סימאה A (B סימתה) עשה לך שרף ושים אתו על הנס - במ כא 8. ועבד משה נחש נחשה ושוייה על סניה A (B סימתה) ויעש משה נחש נחשת וישימהו על הנס - במ כא 9. מה אהן סימה רבה דאנה עמי מנך מהו האות הגדול הזה שאני רואה ממך - ת"מ 11ב (תרגום עייף הטור הערבי של ת"מ. זביח (הע' 6): גרסת ק עיקר: סמינה = העיוורון].

סיים ² אוצר **treasure** | **איי** וסימן דטמירן יתגליין להון - נ בר מט 19. **סואי** דמיא די מלכותא דשומיא

attached them to the two ends of the breastpiece - שמ לט 19. **2 צד side** תלתה קני מנהרתה מן אצרה אחדה ותלתה קני מנהרתה מן אצרה תניאנה שלשה קני מנורה מצדה האחד... - שמ לו 18. פלגות מיה בתרי איצרים למשוי שבילה ליתה מגוזה חילוק המים לשני צדדים לעשות דרך לאותו המעבר (של בני שיראל) - ת"מ 83א. כתבון מתרי איצרי לוחיה כתבם משני צדי הלוחות - ת"מ 280א. **ב מיי beside, at אצל** ולא שמע לה למשכב אצרה (A) אסטרה, C איסטרה, B אצטרה) ולא שמע לה לשכב אצלה he did not yield to her request to lie beside her בר לט 10.

אנטרו ש"ע ז *n. m.* (ט"ס) **קצה end, extremity** שבק ט מן אסטרה קדמה ומן אשטרה תניאנה שבק אשתה כתבין הניח ט' מן הצד האחד ומן הצד השני הניח שש אותיות (Moses) left out Teth from the first side (of the tablets) and from the second side he left out six letters (אסטרה - פעמיים).

סטיר ש"ת *adj.* **סוטה מן הדרן transgressor** הלא כל גבר דיהיה בה מוס לא יקרב גבר סמי אי פסיה אי סטיר אי סרי כי כל איש אשר יהיה בו מוס לא יקרב איש עור או פסח או ערום או שרוע ויהיה לו defect shall be qualified: one who is blind, or lame, or a transgressor or a sinner ויק כא 18 [= המליץ 544. הטור הערבי שלו: מנחף = סוטה. ע"ע אסטיל. ניש גורס ערום כמו בר ג 1. נתפרש סטייה מוסרית. SP ^{arom} like Gen 3:1, i. e. moral deviation, in line with the Ar column of [Ham: nuhrp, 'pervert' (Lane 550a).

סטר ש"ע ז *n. m.* **קצה end, extremity** וחזה מתמן ית סטר עמה N וירא משם את קצה העם - from there he saw the end of the people
 במ כב 41. מיסטר ארעה ועד סטר ארעה V מקצה הארץ ועד קצה הארץ סטר ארעה V from the one end of the earth to the other
 of - דב יג 8. ועבד ית נגרי מיסונה למנגר בגו לוחיה מן סטר לסטר על תרי סטרי חשונה A - שמ כח 26. לשון נקיייה *euph.* ארור שכב עם אתת אבוה הלא גלה סטר אבוה VB...כי גלה כנף אביו - דב כז 10.

סטרה ש"ע נ *n. f.* **קצה extremity end, כרוב אחד מסטרה מן וכרוב אחד מסטרה מן כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה one cherub on the one end, and one cherub on the other end** - שמ לו 8.

סימן - סיעף

לסימא טמירא - מתי יג 44 ע סימא - מ הרוית ג ז]
סימא שׁיעׁנ *n. f.* **אוצר** *treasure* אוצרה דממיר מאוריו... סימטה דמערתה כל דבעי לה *simte* האוצר המזין את כל הניזונים ממנו... האוצר המעשיר כל המבקשים אותו *the treasure that feeds all that are fed from it...* the treasure that enriches all those who seek it מ טו 28. ותהום ברננותה וסימת ארכנותה *wsimât* וגבול הרינון ואוצר ההכנעה - ט 63.

סימי שׁיעׁנ *n. f.* **אוצר** *treasure* אהנו נביה דנביותה סימי זהו הנביא אשר נבואתו אוצר *this is the prophet whose prophethood is a treasure* - ת״מ 303א. סימי דאיטבו <בעלמה> קרצת מנירה בכל זבן לידעוים אוצר הטוב בעולם זרח, מאיר לכל היודעים - ת״מ 79א. אלהכון... ייב לכוון סימן בטועניכון (J) m טמירה, VMEC טמירן, המליץ 513: טמיראן) אלהיכם... נתן לכם מטמון באמתחתים *your God..., must have put treasure in your bags for you* - בר מג 23.

סימן אות **sign** [> σημεῖον - Krauss 386. ע״ע סימא. א״י ותהי לסימן קיים - נ בר ט 13]

סימן *simân* שׁיעׁנ *n. m.* **נס** *banner* גבר על סדריו בסימנים לבית אבהתון איש על דגליו באותות לבית אבותיו, *each with his clan, under the banners of their ancestral house* ב 2.2 **אות** *sign* ית שבי תטרון הלא סימן היא ביני ובינכון את שבתותי תשמרו כי אות היא ביני וביניכם, *you must keep My Sabbaths* for this is a sign between Me and you - שמ לא 13. ויהי לך דן סימן בה אתה קטל פישון ויהי לך זה האות בו אתה הורג את פישון (מטה המכה את היאור) - ת״מ 88. בד יום מולדה אתעמי סימן בממציע שומיה בארבעה (עשר) ימים להולדתו (של נח) נראה אות באמצע הרקיע - אס 3ב. **2 מופת** מעשה פלא *wonder* האן בעלמה נביא ידימי למשה בסימניו דגלה אי כפאליהתה דעבד איפה בעולם נביא שידמה למשה באותותיו שהראה או בנפלאות שעשה *where in the world is there a prophet to compare with Moses in the wonders he showed* or in the miracles he performed - ת״מ 284ב. אן יקום בגבך נביא... ויהב לך סימן אי פלי ואתה סימנה ופליתה כי יקום בקרבך נביא... ונתן אליך אות או מופת ובא האות והמופת - דב יג 3-2.

סין *sen* שׁם מקום *(place)* *pr. n.*

סין שׁיעׁנ ואתו כל כנשת בני ישראל למדבר סין ויבאו... אל מדבר סין - שמ טז 1. ונטלו מים סוף ושרו במדבר סין - במ לג 11.

סיני *sini* שׁם מקום *(place)* *pr. n.*

סיני שׁיעׁנ דבין אילים ובין סיני אשר בין אילים ובין סיני - שמ טז 1. ומנתון במדבר סיני - במ א 19.

סיני *sini* שׁם פרטי *pr. n.*

סינאי שׁיעׁנ *gent. n.* וית חואה וית ערוקאה וית סינאה (A סינאי) - בר י 17.

† **סיסם** מין צמח *a tree* [LÖw ArPfl 65]. אפשר

שהוא *ساسيم* - מין עץ - [Dozy I 621a]

† **סיסם** שׁיעׁנ *n. m.* **גופר** *a tree* ספינה עאי סיסם (ניא גפר) תבה עצי גפר - בר ו 14.

† **סיעה** חבורה *group* [א״י וסיעא מן רחמי - נ בר כו 26. סיעתה - LS 472a]

סיעה *siyâ`â* [על הצור: עואניש ג/ב 61] שׁיעׁנ *n. f.* **חבורה** *group* לית קל סיעה מגברה ולית קל סיעה מתנצעה קל עובים אנה שמע אין קול ענות גברה ואין קול ענות חלושה קול ענות אנכי שמע *it is not the sound of a of triumphant company, nor the sound of a defeated company; it is the sound of iniquities that I hear* - שמ לב 18 [=המליץ 553. עי בהערות זביח]. זל אבד סיעת מרודיה לך השמד את חבורת המורדים - ת״מ 6ב. ויהושע נגודה וכלב ירותה סיעה דלית משתקה בעלמה כותה... חבורה שאין נמצאת בעולם כמוה - ע״ד ט 30-31. ואבימלך אתי לידה מגרר וסיעה מן רחמי *C*... ואחזת מרעהו - בר כו 26 (כיו״ב MA ;N*M;B וסיפה. ונתפרש אחזת - חבורה. וכך אונקלוס). אית סיעה זעורה מקבל אדום... תלא עיניה למדנחה ועמה סיעת גדאה באה סיעה קטנה מכיוון אדום... הביט (בלעם) למזרח וראה את מחנה הגדי - אס 2ב. וסיעת מלאכיה אתת לסעדה וסיעת מלאכים באה ללוותו - ת״מ 79א.

† **סיעף** ? [> ضفة - רזון - Dozy II 9b]

† **סיעף** שׁיעׁנ *n. m.* **רעב** *famine* ולית יתחכם סבעה ארעה מלות סיעפה ההוא A ולא יודע

סיעפים - סכי

לוחה אחדה לתרתי סכיו... לשתי יתדותיו - שמ כו 19 (פעמיים), לו 24 (=המליץ 482). ית סכי משכנה - שמ לה 18. בכל תשמישה ובכל סכיו - שמ כו 19. **3 יתד spike** וסכה תהי לך עם תעתידיך... וחפר בה ועזר וכסי ית אפקותך ויתד תהיה לך על אזנך... וחפרת בה ושבת וקסית עת צאתך *with your gear you shall have a spike...*, you shall dig a hole with it and cover up your excrement - דב כג 14.

סכה ² שם פרטי *pr. n.*

סכה ש"פ ונסכ חם סכה ברת ירד לאתה - אס ב.6

סכות *sakkot* שם מקום *pr. n. (place)*

סכות ש"פ ויעקב אנטל לסכות... (MCA מטלין) - בר לג 17. ברעמסס דבחו ואל סכות נטלו - ת"מ 351. עד נחל מצרים מעל סכותה עד נחל מצרים לבוא סכות - אס 19א.

סכי ראיה, תקוה וציפייה **sight, looking** ^א סכיית למחמי - נ בר מה 28. **סוא"י** מסכא למלכותא דאלהא - מרקוס טו 43

קל עבר: סכה - ת"מ 216. עתיד: תסכון - ת"מ 258. בינוני פעול: אסקין askan (ר) - ע"ד ג 18. **פעל** עבר: סכית - בר מח 11 בינוני: מסכין (ר) - ת"מ 78. **אתפעל** עבר: אסתכיח - בר יט 28. עתיד: תסתכי - בר יט 17 ^{M₂}*. ציווי: אסתכי - בר טו 5 ^{M₂}*. בינוני: מסכי missāki - ע"ד כג 51. **מסכי** - ויק כו 1; מסכיתאון - במ לג 31. **סכו** סכוה - ת"מ 85. **סכוי** qittūl וסכואן wsikkuw'wān - ע"ד כג 58. **סכוי** qātōl לסכוי alsākuwwi - א"ג 29. **סכי** - במ כא 8; NEC; סכיתה - שמ יז 9. **סכיון** סכיון sikiyyūnān - ע"ד כח 22.

קל 1 קיווה, ציפה hope ^א **to expect** לפצותך סכית *ma* לישועתך קיוית *I hope for your salvation* - בר מט 18 (המליץ 584). **סכית אערק** מנן קיויתי לנוס מהם *I was hoping to escape from them* - ת"מ 28. **סכין** הנפוש נפלגן בארצם רב קיוינו לרווחה ונפלנו בלחץ רב - ת"מ 20. כי סכו אדומאי הן ממלכותון תדירה >וכד< נפק ישראל חממו הן ממלכותון מתחלפה אכן קיוו האדומים כי ממשלתם קיימת, וכאשר יצאו ישראל ידעו כי תעבור ממשלתם - ת"מ 91. **2 ראה, זימה to see** **imagine** זמרי ונוה דסכה דהוא מעמר פרדיס לזנותה זמרי הזונה שראה שהוא מטפח גן

השבע בארץ מפני הרעב ההוא and the plenty will be unknown in the land because of that famine - בר מא 31.

סיעפים [†] שם פרטי *pr. n.* (טי"ס: Corr.)

סיעפים ש"פ ומעו ית... סעיפיה בשוה מדינתה **A** ויכו את... האימים בשבי קריתים - בר יד 5.

סיה [†] חרב **sword** ^א **א"י** דהוה נחשא... בדמות סייפא - נ בר כה 27. **סוא"י** בקטלה דסיפא - דב יג 16

סיה ש"ע ז *n. m.* **חרב sword** וכדו שוי ניינפיך זינך סיפך ופוך ברהיוד **A** ועתה שא נא כלך תליתך וקשתך וצא השדה **now**, take your gear, your weapon and your sword, and go out to the field - בר כו 3 (נ"א מניך מרמיתך וקשתך. מ גורס סינפך] כנגד תליתך). ואחיקת ית בראתי כשביי סיה **A** ותנהג את בנותי כשביות חרב - בר לא 26. ונסבו תרי בני יעקב... גבר סיפה ^{M₁}* איש חרבו - בר לד 25. ופצני מן סיה פרעה **A** ויצלני מחרב פרעה - שמ יח 4. וית בלעם בר בעור קטלו כסיפה **B**... הרגו בחרב - במ לא 8.

סיפסר [†] חרב **sword** (> *σαμψληρα* - Krauss 408b. **א"י** בהדא ספסירה קטל בר ניצור לאחוי - ירוש תרומות מו ע"ב)

סיפסר ש"ע ז *n. m.* **חרב sword** וית חמור וית שכם ברה קטלו לפם סיפסר ^{M₁}* ואת חמור ואת שכם הרגו לפי חרב **they slew the sword** with Shechem and his son Hamor - בר לד 26. ולמה יהוה מעל יתגן לארעה הדה למפל כסיפסר **m** ולמה יהוה מביא אתנו אל הארץ הזאת לנפל בחרב - במ יד 3. וסיף סר לא תעבר בארעכון ^{M₂}* וחרב לא תעבר בארצכם. ויק כו 6 (הסופר הפריד בנקודה בגלל סיף. *Metanalysis under the influence of syp.*)

סכה ¹ קוץ **thorn** ← יתד **peg** ^א **א"י** וסיכיהון ומתחיהון = ויתדתם ומיתריהם - נ במ ג 37. **סוא"י** שכי פדיכון לסיפין = כתו אתיכם לחרבות - יואל ד 10

סכה ש"ע נ *n. f.* **1 קוץ thorn** ויהי דתותרון מנן לסכים בעיניכון והיו לשכים בעיניכם those whom you allow to remain shall be thorns in your eyes - במ לג 55 (המליץ 577: צכים (עי זביח שם), 596: סכים. השי' נ על אתר: לסיכין). **2 יתד peg** תרתין סכין ללוחה אחדה שתי ידות לקרש האחד **each plank shall have two pegs** - שמ כו 17, לו 22 (=המליץ 482). תרים לבנים תחת

סכל² - סכמ

you have been foolish in עשות הסכלת what you did - בר לא 28. הסכלו הסכלת למעבד לך אכהן הסכן הסכנתי לעשות לך כה - במ כב 30 (=המליץ 539. נזדה בנייש סכיל / סכין). C^{af}, V^{af}.
 אעתיאד אעתדת והוא מן ענד , לשון הכנה].

אסכנה ש"ע נ. f. **איוולת** folly הסכלה עבדת E השכלת עשות it is folly that you did - בר לא 28. הסכלה הסכלת למעבד לך אכהן EB הסכן הסכנתי לעשות לך כה - במ כב 30.

אסכלו ש"ע נ. f. **תועבה** abomination וגבר דימדך עם כלתה...אסכלו הוא m₂...תבל הוא if one lies with his daughter-in-law..., it is an abomination - ויק כ 12. הסכלו הסכלת למעבד לך אכהן - במ כב 30.

סכל ש"ע נ. f. **תועבה** abomination ואתה לא תקעם לקדם בהמה למרבע סכל הוא M₄ ואשה לא תעמד לפני בהמה לרבעה תבל הוא let no woman lend herself to a beast to mate with it; it is an abomination - ויק יח 23. סכלים (ואלים - המליץ 522 אינו בתורה).

סכנה ש"ע נ. f. **1 איוולת** folly סכלה עובד it is folly that עשות (C סכלתה) *M₂ you did - בר לא 28. דחכים דבקהלה עביד סכלה החכם בקהל יעשה סכלות? - ת"מ 351. **2 נבלה** outrage סכלה עבד בישראל C*m₂ נבלה עשה בישראל he committed an outrage in Israel - בר לד 7. הלא עבדת סכלה בישראל C כי עשתה נבלה בישראל - דב כב 21.

סכנו ש"ע נ. f. **איוולת** folly סכלו עובד N השכלת עשות - בר לא 28.

סכמ קץ וכליון end ← מניין וקצה counting [א"י וסכמ משה... ית כל בכוריה דבני ישראל - נ במ ג 42. **סוא"י** יסכום - LSP 136b], מועד appointed time [זביח, ולשונו יג 227-235, יד 105]

פעל [אפשר ששהוא אפעל] עבר: וסכס - בר מט 33. E. **אפעל** עבר: אסכס - בר כד 15. עתיד: יסכס yaskam - ע"ד כ 6. ציווי: אסכמו - שמ ה 13. מקור: ולמסכמתון (+נסתרים) - שמ לב 12. **אָתפּעל** עבר: אַתסכס - בר ח 2. עתיד: נתסכס nētaskam - ע"ד יא 15. **אסכס** לאסכמו - דב ז 22 B. **אסכמה** - ויק כג 36 B. **אסכמו** askām - ע"ד ט 15. **מסכס** במסכמה - שמ לא 18 A. **מסכמו** - המליץ 492. **סכום** sākom - א"י ג 105. **סכס** סאכמו - במ א 49 N. **סכמו** סכמתמה - שמ לא 18 B.

פענ/אפענל סיים to finish כמה דסכמ לממללה B כאשר כלה לדבר (the Lord) when finished speaking - בר יח 33. וסכס יעקב

הביט פרעה וכל היושבים אצלו (בתנין) ונפלה עליהם אימה גדולה - ת"מ 24. יבלד מן שנתה ויסתכל לאורה wyistakkāl ייעור משנתו ויסתכל באור- ע"ד יג 12. לבדיל תסתכלון ית כל דתעבדון למען תשכילו את כל אשר תעשון - דב כט 8 [המליץ 594. תסתכלו]. **אסתכל** שבי שומיה הבט נא השמים - בר טו 5. **אסתכל** יתון ושבה לחילה עבוד פליאתה הבט בהם (באותות) ושבה את האל עושה הנפלאות - ת"מ 82. וישראל מסתכל לכל הדה ולבה דחל וישראל מביט לכל זה ולבו פוחד - ת"מ 77. **2 ביקש** to seek אה עשו אחרך מסתכל למקטלנך m^f (נ"א מתעיד, מתעתד) הנה עשו אחיך מבקש להרגך your brother Esau seeks to kill you - בר כז 42.

מסתכלה הלא דעל מסתכלה להאלהים כי ירא מהביט אל האלהים - שמ ג 6.

סוכלתן ש"ית adj. (מן אונקלוס O) **נבון** insightful לית סוכלתן וחכים ככתך m אין נבון וחכום כמוך there is none so insightful and wise as you - בר מא 39. הבו לכוון גברים חכימים ונעירים... ואשבינון סוכלתנן B (נ"א בראשיכוון) הבו לכם אנשים חכמים חכמים ונבונים... ואשימם בראשיכם - דב א 13 [נשתבש בהצבת המלה שקלט מן הגיליון. *Misplaced gloss.*]

סוכלתנו ש"ע נ. f. **תבונה** insight ואמלי יתה... בחכמה ובסוכלתנו M₁ *וימלא את... He has endowed him ובתבונה with...insight and knowledge - שמ לה 31. וכל גבר... דיהב בון חכמה וסוכלתנותה *M₂ - שמ לו 1 (מן אונקלוס O).

סוכלתן ש"ית adj. **נבון** insightful גבר סכלתן וחכים m איש נבון וחכם a man insightful wise - בר מא 33 (מן אונקלוס O).

סכל² איוולת **folly** [א"י אסכלת ית מה דעבדת - נ בר לא 28. **סוא"י** אסכילית כדו - שמ ט 27]

קל טפש to be foolish לא אזהרת יתון לא שמעו חכמתון סכלו אוקרתון מרדו הזהרתי אותם, לא שמעו; הזריתים, לא הבינו; כיבדתי, מרדו I warned them, they paid no attention; I honored taught them, they remained foolish; I honored them, they rebelled - ת"מ 240 [שאילת משמעות ע"פ جهل. זביח, הע" 5. *Ar calque*]. סכלת הסכלת - המליץ 538 [ע"פ בר לא 28. ליתא]. סוכיל סכל - המליץ 537 [ליתא. ע"י זביח שם].

אפענל טפש to be foolish הסכלת במה

אסכמה שׁיעׁ נ n. f. **סוף החג** end of the festival וביומה תמינאה זימון קדש... אסכמה היא B וביום השמיני מקרא קדש... עצרת היא on the eighth day you shall observe a sacred occasion...; it is an end (of the festival) - ויק כג 36.

אסכמו שׁיעׁ נ n. f. **גמירה** finish ביום אסכמות משה למקמה ית משכנה ביום כלות משה להקים את המשכן on the day when Moses finished to set up the Tabernacle - במ ז 1. כאסכמותה לממלה עמה ככלותו ללדבר עמו - שמ לא 18. עד אסכמותה יתך עד כלותו אתך - דב כח 21. ונעבד אף אנן אסכמו לחובינן ונעשה אף אנו קץ לחטאינו - עׁיד ט 15. **2 כליון** destruction עבדו אסכמו mA עשו כלה they have done destruction - בר יח 21.

חסכמ שׁיעׁ ז n. m. **גמירה** finish במסכמה מן ממלה עמה A ככלותו לדבר עמו (God's) at finishing to speak with him - שמ לא 18.

חסכמו שׁיעׁ נ n. f. **כליין** annihilation למסכמותון לכלותם - המליץ 492 [עׁיפ ויק כז 44. ליתא].

סכום שׁיעׁ ז 1 **סוף** end סכום כל בסר עלל לקודמי (E) א קץ כל בשר בא לפני I have decided about the end of all flesh - בר ו 13 [השי המליץ 581]. מסכום עסר שנים מקץ עשר שנים - בר טז 3. כי סכומה מטי ולא הוה רוח אכן הקץ הגיע ואין שהות - תׁימ ב 10. דרחמיך... לית שקיח לון סכום שרחמיך... אין להם סוף - אׁיג 105. **2 מועד קצוב** appointed time דסכום הפרקן מטי ולא יכל מדלס כי קץ הגאולה הגיע ולא יוכל להתמהמה the term of delivrance draws near, it cannot tarry - תׁימ 14. לסכום אלין שניה אתכנשת לקץ אותן השנים נאספה (כנסת ישראל) - תׁימ 350. **3 מניין** census, number תלו ית סכום כנשת בני ישראל את ראש עדת בני ישראל take a census of all the congregation of the people of Israel - במ א 2. וית סכומון לא תתלי ואת ראשם לא תשא - במ א 49. סכום לבניה A מתכנת הלבנים the number of bricks - שמ ה 8 [השי המליץ 513]. ויסיב סכום נזרה M₁ וטמא ראש נזר - במ ו 9 [תׁיע]. וינגס גמלה תנסכה VCB^{af} - סכום (ימי) הניירות]. יתלי פרעה ית סכומך VNEC ישא פרעה את ראשך - בר מ 13 [תׁיע]. ירפע פרעון גמלתך C^{af} - סכום ימי מעצרך. i.e., the number of the days of your imprisonment. [gmilh, 'sum' - Lane 460b].

למפקדה E ויכלה יעקב לצות - בר מט 33. וכד אמר אלה מעבד תיבו עבדה וסכמה בׁי יומים וכאשר ציוה אלהים לעשות תיבה עשאה וגמרה בעשרה ימים - אס 7א.

אפנל 1 סיים to finish וכד אסכס נח פלוגיה כשסיים נח חלוקתו Noah finished his division - אס 7. ואסכס לממלה עמה ויכל לדבר אתו - בר יז 22. לא אסכס משה מן מרמי יתה מן אדה לא כילה משה ללהשליך אותו מידו - תׁימ (ק) 4. ממה לא אסכמתון חלקכון מדוע לא כליתם חקכס - שמ ה 14. מן הוה ישום רבותון אי יסכס גלגיון מי יכול להעריך גדולתם או לגמור שבחם - עׁיד כ 6-5. אסכמו עובדיכון ממלל יום ביומה (ניא אשלמו) כלו מעשיכס דבר יום ביומו - שמ ה 13. **2 כילה** to annihilate דלא אסכמנך באורעה פן אכלך בדרך lest I annihilate you on the way - שמ לג 3. ולא אסכמת ית בני ישראל ולא כלתי את בני ישראל - במ כה 11.

סכמה ולמסכמתון מן על אפי ארעה ולכלותם מעל פני האדמה to annihilate them from the face of the earth - שמ לב 12. לא תכל מסכמתון לא תוכל כלותם - דב ז 22.

אָתְפֵּעַל 1 כלה to come to an end ואתסכס אסגרה מן שומיה ויכל הגשם מן השמים the seven years of the heavens ended - בר ח 2. ואתסכמו מיה מן חמתה ויכלו המים מן החמת - בר כא 15 (=המליץ 486). ואתסכמי שבועתי שני סבעה ותכליה שבע שנות השבע abundance came to an end - בר מא 53. לא אתסכס יומה כי אתה ערבה לא יצא היום אכן בא הערב - תׁימ 33א. עד לא נתסכס ברגזה שלא נסוף בכעס - עׁיד יא 15. **2 כילה** to finish [באהׁיש המאחרת באה ימׁי אחריה לאפשר חיבור המושא אל פועל סביל: כלה מן+מקור = כילה. In late SA it is followed by *mn*, in order to connect the object to the passive verb] הוא אדלא אתסכס מן ממלה A הוא טרם כלה לדבר אסכמת מן finished speaking - בר כד 15. ואתסכמת מן משקתה A ותכל להשקותו - בר כד 19. כמה אסכמו גמליה מן משתואה A כאשר כלו הגמלים לשתות - בר כד 22. אנא אדלא אתסכס מן ממלה A (ניא אסכס) אני טרם אכלה לדבר - בר כד 45. וכד אתסכס מן מפקד דיאניה וכאשר גמר לצוות את השופטים - תׁימ 17א.

אסכס שׁיעׁ ז n. m. **כליין** annihilation תכל לאסכמון B לא תוכל לכלותם you will not be able to annihilate them - דב ז 22.

סכן - סלהי

סכפן ש"ע ז. *n. m.* 1 **קללה** curse והוה סכפן רב ביני כל מצראי (ני"א קלל) והיתה קללה גדולה בקרב כל המצרים a great curse appeared amongst the Egyptians - ת"מ (ק) 11א. **סכפן** זעם - המליץ 458 ע"פ במ כג 8 [ליתא]. **2 גנות** disgrace **סכפן** ביגון - המליץ 483 ע"פ בר מב 38 [התה"ש: בגנו, וכך המליץ 483. ע"ע גני. See gny].

סכר סגירה ואטימה **blocking** **א"י** ואסתכרו עינות תהומא - נ בר ח 2. **סוא"י** סכרו די פמהון דארותא = סכרו את פי האריות - אל העבריים 33א

קל נסתם to be stopped up וסכרו מעיני תהומה ויסכרו מעינות תהום the fountains of the deep were stopped up - בר ח 2.

אתפגעל נסתם to be stopped up וואסתכרו מעיני תהומה C ויסכרו מעינות תהום - בר ח 2 [המליץ 534: וואסתכרו].

מסכור ש"ע ז. *n. m.* **מכבר** נפתס כלי חוסם ומעביר את הפסולת לבדה **network** ותעבד לה מסכור עובד אלכת נחש V (B מסגור) ועשית לו מכבר מעשה רשת נחשת it you shall also make for it a grating, a network of copper - שמ כז 4 וכן לח 4, 30, לט 39 (V). **וארק ארבע עסקין...** למסכור נחשה V ויצק ארבע טבעות למכבר הנחשת - שמ לח 5.

סכת שקט, הקשבה **listening** [ע"פ דב כז 9 (ני"ש): הסכת ושמע ישראל 9:27 Dt, upon H].

אפעל הקשיב to hearken נסכת לימה ונשמע הרך הו ממלל נקשיב לים ונשמע איך הוא מדבר let us hearken to the sea and hear as it speaks - ת"מ 66ב. **אסכת** ושמע לקשטה - ת"מ (ק) 46א. **הסכת** ושמע הסכת למוסר ושמע למה דת מתאלף הסכת לא אתמרת אלפן אכהן עד אן יתגלי לך מהו אלפן לך... הסכת חכם מה דת בכל עת עבד... "הסכת ושמע" (דב כז 9) הסכת למוסר ושמע מה שאתה למד. "הסכת" לא נאמר אלא כאן כדי שיתגלה לך מהו מלמד אותך... "הסכת" - דע מה שאתה עושה בכל עת - ת"מ 112ב [ק: הסכת אלפה המוסר]. **אנית בעי** מחכמה הרך פרט ברכתה הסכת ושמע אם אתה רוצה לדעת איך פרט (לוי) את הברכה, "הסכת ושמע" - ת"מ 133ב.

סלהי לאות **fatigue** [> סלהי (ע"ע). לעניין חילופי ש.ס. השי' הסתמר/אשתמר וכך סלק/שלק. Due to \$/s. [interchange; see Nöldeke MG 46

סכס ש"ע ז. *n. m.* **מניין** census וית סאכמון לא תסב N ואת ראשם לא תשא do not take a census of them - במ א 49.

סכמו ש"ע נ. *n. f.* **גמירה** finish סכמותה לממלל B ככלותו לדבר on his finishing (=when he finished) to speak - שמ לא 18 [המליץ 492: כסכמות = ככלות].

סכן ישיבה, מגורים **dwelling** [> סכן - Lane 1392c]

אפעל השכין to cause to dwell וואסכנן לתחום מואב B ונשען לגבול מואב who settled us in the territory of Moab - במ כא 15 [תפס את נ"ש עתיד נפעל: ונשען. Int. as imperf. Nif'al].

מסכינה ש"ע נ. *n. f.* **שכנה** neighbor וישול גבר מן עם עברה ואתה מן עם עברתה מסכינתה ומגירת ביתה ME (B מסכנתה, ני"א משכינתה, דעורתה) ושאל איש מאת רעהו ואשה מאת רעותה משכינתה ומגירת ביתה each woman shall borrow from her companion, her neighbor, adjoining to her house - שמ ג 22 [ני"ש אינו מכפיל את העיצור שאחר המ"ם, לפי שאינו מ"ם היחס אלא המשקל: maškinta wangirât. לפיכך אלה תמורות לרעותה: ע"ע שכן].

סכון ש"ית ? **adj.** **מגורים** dwelling ובנו קורי **סכונון** לפרעה A*m₁ ויבנו ערי מסכנת לפרעה Pharaoh for they built dwelling towns - שמ א 11 [ני"ש: maskēnât. C^{ar} מסכונה = ערים נושבות הוא עיבוד של נוסח מעין C: שכונון. אבל בחוסס מאדום: מן עבור מסכנתא = מדגן האסס - 48: AO].

סכף קללה **blasphemy** [=סגף. מהוראת הצער והפגיעה. **א"י** חמי מסכניים וזיין סכיפין - שירת 96. ע דווי וסכוף - אדר"ן נוסח ב, מו. סיכפה ומיתה אינו אונס - מ"ב"מ ז']

קל קילל to curse וכרו בר אתתה ישראליתת ית שמה ואסכף M₂* ויקב... את השם ויקלל the Israelite woman's son uttered the Name and cursed - ויק כד 11. **אנש אנש** דיסכף ית אביו וית אמה קטל יתקטל M₂* איש איש אשר יקלל... ויק כ 9. מה אלוט לא לעטה אל ומה אסכף לא אסכפה יהוה (VC סכפה, N סכף) מה אקב לא קבו אל ומה אזעם לא זעמו (עבר+כינוי הנסתר) יהוה - במ כג 8 (=המליץ 458). ואתה אסכף לי ישראל (C סכף, VN סכוף) ולכה זעמה ישראל - במ כג 7.

מסלח לא אתרחי יהוה למסלח לה לא יאבה יהוה לסלח לו - דב כט 19.

פעל 1 כפר על חטא **to atone** דקנא לאלהה וסלח על בני ישראל קנא לאלהיו וכפר על בני ישראל, (Phinehas) was jealous for his God, and atoned for the people of Israel - במ כה 13. מאן אסלח בדיל עוביכוון אולי אכפר בעד חטאותיכם - שמ לב 30. **2 חטא** מטמאה **to purify** וסאלח ית ביתה בדם צפרתה וחטא את הבית בדם הצפור **he shall cleanse the house with the blood of the bird** - ויק יד 52. ויסלח עליה כהנה ותדכי וכפר עליה הכהן וטהרה - ויק יב 7. ויסלח אהרן על קרנתה אחדה בשתה וכפר אהרן על קרנתיו אחת בשנה - שמ כו 35.

מסלחה למסלחה על בני ישראל מכל חטאיון לכפר על בני ישראל מכל חטאיהם - ויק טז 34. ויסבוך למסלחה ית ביתה תרתי צפרן ולקחו לחטא את הבית שתי צפרים - ויק יד 49. **אָתְפַעַל נסלח** **to be forgiven** ולארעה לא יסתלח לאדם דישתפך כה ולארץ לא יכפר לדם אשר שפך בה **the land can have no expiation for blood that is shed on it** - במ לה 33. ויסתלחון (ניא ויסתלחון) לקדם יהוה על שגותון ויסתלח לכל כנשת בני ישראל וחטאתם לפני יהוה על שגגתם ונסלח לכל עדת בני ישראל - במ טו 25-26.

אָתְפַעַל נטהר, התחטא **to purify oneself** ואסתלחו לואי וארעו ארקעיון ויתחטאו הלוים ויכבסו בגדיהם **the Levites purified themselves (from sin) and washed their clothes** - במ ח 21. וגברה דיסתב ולא יסתלח ותתעקר נפשה ההיא והאיש אשר יטמא ולא יתחטא ונכרתה הנפש ההיא - במ יט 20. כל קטול נפש וכל דקרב בקטיל תסתלחון כל הרג נפש וכל הנגע בחלל תתחטאו - במ לא 19.

סלוח שׁׁעַז **n. m. qittūl** **1 כפרה, סליחה** **atonement** ותסלח על מדבחה בסלוחך עליו וחטאת את המזבח בכפרך עליו **you shall offer a sin offering for the altar, when you make atonement for it** - שמ כט 36. כד חכמת ס... די מרביה סלוחה ומנה יהי פרקן נפשהתה כאשר הבינה ס... שהיא מרבה סליחה וממנה תהיה גאולת הנפשות - תי"מ 293א. **2 כופר** כסף **ransom** ולא תסבון סלוח לנפש קטול ולא תקחו כפר לנפש רצח **you shall accept no ransom for the life of a murderer** - במ לה 31. ולא תסבון סלוח למערק לקרית מקלטתה ולא

אתפעל נלאה **to be weary** ואסתלהי ארעה מצרים וארע כנען מקדם כפנה m (ניא ואשתלהי מן אונקלוס O) ותלא ארץ מצרים... מפני הרעב **the land of Egypt and the land of Canaan were weary by reason of the famine** - בר מז 13.

סלוא¹ sillu שם פרטי *pr. n.*
סלוא שׁׁיפ זמרי בר סלוא נסיא בית אב לשמעונאה - במ כה 14.

סלוא² שם פרטי *pr. n.*
סלוא שׁׁיפ וקעם רדיה בן צוריאל בר סלוא - אס 19.

סְלוּי שׁׁלו, מין עוף **a bird** (אׁׁׁי ואגיזת להון סלוי מן ימא - נ במ כא 6. טלשיר 99)
סלוי **sālbi** שׁׁעַז n. f. **שלו** **quail** ורוח נטל מן עם יהוה ואגיז סלבי מן ימה (V סלואן) ורוח נסע מאת יהוה ויגז שלוי מן הים **there went forth a wind from the Lord, and it brought quails from the sea** - במ יא 31. וכנשו ית סלוייתה (A סלוי, MB סלבי) - במ יא 32 (=המליץ 603). סלוי מצמתה כרואן השלו נערם ערימות - מ א 27.

סלח כפרה, סליחה; ניקוי וחיטוי **forgiveness; purification** (השרש שאול מן העברית. [H loan]
קל עבר: סלחת (מדבר) - במ יד 20 (=המליץ 537). עתיד: יסלחתי **yislan** - עׁׁשׁ ו 7. ציווי: סלח **sēla** - עׁׁד כה 86. מקור: מסלח - דב כט 19. **פעל** (ו - השי אונקלוס במ יח 1 עׁׁיפ מסורת תימן) עבר: וסאלח - ויק יד 52. עתיד: ויסלח - שמ כו 35 (=המליץ 487). מקור: מסלחה - ויק טו 34. **אָתְפַעַל** עתיד: ויסתלח - במ טו 26 (=המליץ 537). **אָתְפַעַל** עבר: ואסתלחו - במ ח 21. עתיד: יסתלח - במ יט 20. **סלוח** **qittūl** - במ לה 32. סלוחיה (ריבוי מיועד) **silluwayyā** - מ יז 26. **סלוח** **sālo (qātōl)** - אׁׁׁיג 86. **סליחה** סליחן (ר) **sēliyān** - מ יז 16. **סליחו** סליחותה (מיועד) - תי"מ 130ב.

קל סלח **to forgive** ואמר יהוה סלחת כמליך... סלחתי כדבריך **the Lord said, "I have pardoned, according to your words"** - במ יד 20. מרין דסליחתה יסלח לחובינן אדון הסליחות יסלח לעוונותינו - עׁׁשׁ ו 7. ביתה יומה יסלח יהוה לכל נפש - תי"מ 291ב. ותסלח לעובינן - שמ לד 9. סלח שבי לעוב עמה הדן סלח נא לעון העם הזה - במ יד 19. ולחטאינן סלח - עׁׁד כה 86.

סלכה - סלע

any animal with its testes bruised or castrated or sprained or excised. ויק כב 24.

סל ש"ע ז. *n. m.* סל כלי נשיאה מסורג **basket** מן אונקלוס. ע"ע קנון [O] אנה בחלומי והא תלתה סלין רבוע עלוי רישי A... שלשה סלי חרי על in my dream there were three baskets of א*מ₁ relief (?) on my head - בר מ 16. ובסלה A*מ₁ עלאה מן כל לנוט פרעה עובד נחתום ועופה אכלון מן על סלה mA ובסל העליון מכל מאכל פרעה מעשה אפה והעורף אכל מעל הסל - בר מ 17. תלת סליה תלתת יומין אנון mA - בר מ 18.

סלם סולם **ladder** א"י והא סלם קבע בארעא - נ בר כח 12

סלם ש"ע ז. *n. m.* סולם ladder וחלם ואה סלם קעם ארעה ויחלם והנה סלם מציב ארעה (Jacob) had a dream; a ladder was set on the ground - בר כח 12 (=המליץ 535). והן בעיך מחכים מה באדינן בא ליעקב בסלם חלמהואם בקשת לדעת מה בא על ידינו ליעקב בסולם חלמו (דברי המלאכים) - ת"מ 146. דהכמתה סלם מצב מן לבה אל מעונה כי החכמה היא סולם מוצב מן הלב אל המעון - ת"מ 282א.

† סלם :

פענל ? ושבו עליו שלטונין מסלסין (נין מטוטסטות) m^b₁ וישימו עליו שרי מסים - שמ א 11 [עירוב של מפלעין (A) עם מסים (E) ויבוש התוצאה. Corr. from npl^cym (MS A) blended with msym]. (SP).

† סלע¹ יחידת משקל, מטבע **a weight** [מן אונקלוס IO]

סלע ש"ע נ ? *n. f.* **שקל sela** ופרקנה... חמשה סילעין בסילעי קדשה M₂ (ניא מתקלין) ופדיו... חמשת שקלים בשקל הקדש its redemption... is fifty sheqels according to the sheqel of the sanctuary - במ יח 16. ונסכ גברה קדשה דדהב טבע מתקלה... ותרין שירין עסרה סילחן דדהב מתקלין *M₁ ויחא האישי נוס זהב בקע משקלו... ושני צמידים על ידיה עשרה (שקלים) משקלם - בר כד 22. ויהי שיאמך חמשים סילען כסף M (ניא מתקל, מתקלין) והיה ערכך חמשים שקל כסף - ויק כז 3.

† סלע² אבן **stone** [עש"ח NSH]

תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו - במ לה 32. **קרבן חטאת sin offering** סלוח היא (ניא חטא) חטאת היא it is a sin offering - ויק ד 24. ויסב כהנה מן אדם סלוחה...מדם החטאת - ויק ד 25. וית בסר פרה... תוקד מלבר למשריתה סלוי היא (ניא סלוח)...חטאת היא - שמ כט 14. **סלוח** ש"ת *adj.* qāṭōl **סולה** **forgiver** סלוח סריחתה סבול אשמיה סולח הפשעים, נושא העוונות the forgiver of the sins, absolver of the acts of guilt - איג 86. סלוחה סוברת סלח לחובינן הסולח, הנושא, סלח לחטאינו - מ ז 57-58, יב 57.

יום סלוחיה ש"ע ז. *n. m.* **יום הכיפורים the day of atonement** הלא יום סלוחים הוא למסלחה עליכון it is a day of atonement, to make atonement for you סהדין אידן הוא יום סלוחיה הירח והשמש עדים איזה הוא יום הכפורים - מ ז 25-26.

סליחה ש"ע נ. *n. f.* **סליחה** **forgiveness** פמליכון פרוטי מלי סליחתה פיותיכם (של הכהונים) פרוטי דברי הסליחה (the priests') mouths pronounce the words of forgiveness ת"מ 172א. אה אסירי חוביה קוו סליחתה הוי אסירי החטאים, קוו לסליחה - ת"מ 291ב. צעם בה ונסב סליחן צם בו (ישראל ביום הכיפורים) וקיבל סליחות - מ יז 16.

סליחו ש"ע נ. *n. f.* **סליחה** **forgiveness** מכן אתעקב ההר הטוב... דו בית אלהים... ואתר סליחותה על כן נקרא ההר הטוב... שהוא בית אלהים... ומקום הסליחות therefore it was named "the Good Mountain" , for it is the..named "the Good Mountain" - house of God... and the place of forgiveness ת"מ 130ב. ותיתון ליד אתרה דבחרה קשטה אתר ברכהתה משרוי מלאכיה בית אלהותה... אתר סליחותה (ק: סליחתה)...מקום הסליחה - ת"מ 117א.

סלכה silka שם מקום *pr. n. (place)*

סנכה ש"פ וכל גלעדה וכל בתנינה עד סלכה - דב ג 10.

† סלל עיוות, עיקוס ? **twisting, spraining** [הש' ע לסלל (שער) - ב"י 4077א]

קל בינוני פעול *pass. pt.* **מעוות sprained** ומעים וסרים וסליל ועקור לא תקרבון ליהוה A (ניא ונתיק, וקציע) ומעון וכתות ונתוק וכרות לא תקריבו ליהוה **you shall not offer to the Lord**

†סלף⁴ יין wine [> سلافة - Kazimirski I 1126b

סנף ש"ע ז n. m. יין wine ואעל לה [סלף] he brought him wine and he drank wine, and he drank בר כז 25.

סלפה ש"ע נ n. f. יין wine והשקי ית אביון סלפה בליילה ההוא m₄ ותשקיהן את אביהן יין בלילה ההוא wine that night בר יט 33.

סולפה ש"ע נ n. f. יין wine ונסוכה סולפה רבעות קסטונה m₁* ונסכיו יין רביעית ההין and its libation of a quarter of a hin - ויק כג 13.

סלק עלייה elevation, ascent [א"י] אסוק כען ואתני לפרעה - נ בר מו 31. **סוא"י** מבוע די הוא סלק מן ארעא - בר ב 6 ← גידול וצמיחה growing plants

קל עבר: סלק sālāq - מ טו 44. עתיד: יסק yissāq - ע"ד ח 9. ציווי: סק - שמ כד 12. סלק - במ כא 17. בינוני: סלק sālāq - ע"ד ז 3. פעול: סליק - ת"מ 260. מקור: מסק - שמ יט 23. קל, [ע"ד ע"י. אינו ב-] עבר: סק - בר יט 28. A. ציווי: סוק - שמ לג V (=המליץ 542). **פעל** עתיד: יסלקון - שמ יט 13. בינוני פעול: מסלקה amsāllāq - ע"ד ט 40. **אפעל** עבר: וסק - בר ח 20 (=המליץ 543). אסקת (נוכח) assiqtā - מ ח 66. עתיד: תסק - דב יב 14. ציווי: אסק - שמ לג 12. בינוני: מסק - ויק יא 45. מקור: מסקה - שמ כז 20. **אתפעל** עבר: אסתלק - בר יט 15. עתיד: יסתלק - שמ מ 37. ציווי: אסתלק - בר יט 17 (=המליץ 507). בינוני: מסתלק - ת"מ 448. מקור: מסתלק - בר יט 19 (=המליץ 507). מסתלקה A - שם. **אתפעל** עתיד: יתסקון - ויק ב 12. **אסק** - במ כח 19. **אסקה** עסקה - ויק כג 57. **אסקו** באסקותי (=מדבר) - דב ט 9. **אסתלקו** אסתלקות (נסמך) - במ ט 17. **מסוק** - ת"מ 168. **מסוקי** - במ יג 30. **סלוק** qittūl סלוקיך - שמ כ 20. **סלוק** qātōl סלוקיה - במ לב 11. **סליק** - ויק כז 7. **סליקה** - בר כב 13. **סלק** - בר מו 4. **סלקה** - במ טו 24.

קל, **1 עלה** to go up **עלה** וקאדם בצפרה וסלק לטור סיני rose early in the morning (Moses) and went up on Mount Sinai - שמ לד 4. זרע דאזדרע לגו אש סלק ואדגן עסר מלין הזרע שזרע באש עלה והצמיח עשרת (הדברים) - מ טו 44. לך יסק התשבחן מלב ומנפש אליך יעלו התשבחות מלב ומנפש - ע"ד ח 9. ובכל עבדיך יסקון ארדעניה - שמ ז 29. ואמר יהוה למשה סק לידך - שמ כז 12. סלק באר אגיבו לה (NA) סק, EC סלוקי. ניש ēli אינו מבחין בין זכר ונקבה) עלי באר ענו לה - במ כא 17. סלקו

סלע ש"ע נ n. f. **אבן** stone ועמונה קעם קמי הסלע ואפק מים ושתה כל ישראל וראוהו עומד לפני הסלע והוציא מים ושתה כל ישראל they saw him standing before the rock drawing water, and all Israel drank כ 11-8.

†סלף¹ שאיבה drawing water [= זלף. ע המקדש בשוקט... אם היה ספוג המים שתוכו פסולים. כיצד יעשה: יזלף עד שהוא מגיע לספוג - מ פרה ו, ג. ע"ע זלף cf. dlp.

אפענל שאב to draw water ונעתת לעינה וסלפת קלתה, M₂* ותרד העין ותמלא כדה בר כד 16. ואמרת אף לגמליך אסלף A ותאמר גם לגמליך אשאב - בר כד 19, 44. ורנן עמה על משה מימרה מה נסלף A וילן העם על משה לאמר מה נשתה - שמ טו 24 [=מה נשאב. i. e., what shall we draw

†סלף² עיוות וקלקול perversion [א"י] פומיה אסתליף = פיו יתעוות - תרג' אסתר ו 2]

פענל עוות, **קלקל** to distort הלא ממונה יסמי עיני חכימין ויצלף עיני קשיטין V כי השחד יעור עיני חכמים ויסלף דברי צדיקים for a bribe blinds the eyes of the wise and distorts the words of the righteous - דב טו 19.

סנוף ש"ע ז n. m. qittūl **ערוה** pudenda ופניוין לולק וסלף אביהון לא חזו A (=) ופניהם אחרנית וערות אביהם לא ראו their faces were turned backwards, and they did not see their father's nakedness - בר ט 23 [לשון נקייה leuph.

†סלף³ ליקוט gathering [השי' סלף = שידוד השדה - cf. Kazimirski I 1125b]

פענל ליקט to gather up לא תסכם פאת עקלך מחצד וסלוף חצדך לא תסלף A לא תכלה פאת שדך לקצר ולקט קצירך לא תלקט you shall not reap your field to its very border, nor shall you gather the gleanings after your harvest - ויק כג 22.

סנוף ש"ע ז n. m. qittūl **לקט** gleanings וסלוף חצדך לא תסלף A ולקט קצירך לא תלקט - ויק כג 22. you shall not the gleanings after your harvest

סלק

בר ג 18. **3 עלה** פעייע [באהיי"ש המאוחרת] **to go up late SA intrans.** ואסק לידי לטורה B (ני"א וסק) ...ועלה אלי ההרה **come up to Me on the mountain** - דב י 1. ובזבז דאמר לה אלהים אסק לידי אל טורה וסלק לידה וכסנה עננה ובזמן שאמר לו אלהים "עלה אלי ההרה" (שמ כב 12) עלה אליו ויכסוהו הענן (שמ כד 16) - תי"מ 265ב. [בתהי"ש שלפנינו: סק]. טורה טבה הוה כרו לון... אסקו בשלם החר הטוב היה קורא להם...: "עלו בשלום" - תי"מ 51א [זבי"ח העי 3].

מסקה משח זית... למסקה בוצין תדיר שמן זית... להעלות הר תמיד - שמ כז 20. ואיעת למפצצה... ולמסקתה מן ארעה ההיא ארדה להצילו... להעלותו מן הארץ ההיא - שמ ג 8.

אָתְפַעַל 1 עלה **to rise** וכות סחרה אסתלק וכמו השחר עלה **as the dawn rose** - בר יט 15. וגשש אישה עמה עד אסתלק שחרה (EC אסתלקות - תפס שייע) עד עלות השחר - בר לב 25 [C^א: ארתפע - פועל = אי"ס]. **2 נמלט** **to flee** לטברה אסתלק דלא סתפה (A) סק) ההרה המלט - בר יט 17. ורוז אסתלק לתמן (A) סק) - בר יט 22. **3 נעלה, התרחק, to withdraw** **depart** ואסתלקו מן עם משכן קרח ויעלו מעל משכן קרח **they withdrew from about the abodes of Korah** - בר טז 27. בעסרים בירחה אסתלק עננה - במ י 11. ואסתלק מלאך יהוה כמה אסכם ממללה A (ני"א ואול) וילך מלאך יהוה... **when the angel of the Lord had finished speaking to Abraham, he departed;** - בר יח 33 [להרחקת ההגשמה **To avoid anthropomorphism**]. ואם לא יסתלק עננה VMECBA נ י (יסק) ואם לא יעלה הענן - שמ מ 37. נהרה מסתלק מנון וחשכה רמי לגון האור מסולק מהם והחושך נזרק לתוכם - תי"מ 48א.

מסתלק לא אכל למסתלק לטברה דלא תמטיני בישתה לא אוכל להמלט ההרה... - בר יט 19.

מסתלקה לא ארשי למסתלקה לטורה A - בר יט 19.

אָתְפַעַל הועלה **to be offered** ולמדבחה לא יתסקון לריח ריחו (ני"א יסקון) ועל המזבח לא יעלו לריח ניחח **they shall not be offered on the altar for a pleasing odor** - ויק כ 12 [ני"ש iyyālu, נפל].

אָסַק שייע ז n. m. **קרבן עולה** רק ב-A. **burnt offering** אתקומם עם אסקן A התיצב על עלתך **stand beside your burnt offering** - במ כג 3. ובקמאי ירחיכוך תקרבון אסקין ליהוה A -

ורתו ית ארעה (VEQ סקו) עלו ורשו את הארץ - דב ט 23. ועמין למאורה סלק ורואים את המאור עולה - עי"ד ז 3. והוא סליק ציבעד ומסתכל לאחוריו והוא (משה) עולה מעט (אל הר נבו) ומביט לאחוריו - תי"מ 260ב. **2 צמח** **to sprout** וכל עשב חקלה אדלא יסק (E)A וכל עשב השדה טרם יצמח **no grasses of the field had yet sprouted** - בר כ 5. והא שבע נקלופין... סלקים בתריהון (M) *A (סקון) והנה שבע שבליס... צמחות אחריהן - בר מא 23,6.

מסק לא יכל עמה למסק לטור סיני - שמ יט 23. ועצפו למסק לריש טורה ויעפלו לעלות אל ראש ההר - במ יד 44.

אָנְךְ, עלה **to go up** והא סק תננה ארעה A והנה עלה קיטור הארץ **the smoke of the land went up** - בר יט 28. ואמר פרעה סוק וקבר ית אבוך **V*M₁** ויאמר פרעה עלה וקבר את אביך - בר נ 6. קום סוק מדן V - שמ ג 1. סוקו דן בדרומה B עלו זה בנגב - במ יג 17. סוקו מדן **N_{sup}** * - במ טז 3 [כנגד רב לכס 1].

פעל 1 עלה **to go up** ויבולה אנון יסלקון בטברה B (ני"א יסקון) במשך היובל הם יעלו בהר **they may go up on the mountain** - שמ טי 13. **2 הרחיק, סילק** **to remove** ורחמיה פריסין ועברה מסלקה והרחמים פרוסים והחושך מסולק **darkness removed** - עי"ד ט 39-40. **צבע דבק** ורתותה מסלקה מנה צעק "הוושע!" והרתיון מסולק ממנו - מ א 42.

אָפַעַל 1 העלה **to bring up** פמה דתהומה אסקת על ריש טורה את פי התהום העלית על ראש ההר **you brought up to the summit the very depth** - מ ח 66-65. אל תסקני מדן אל תעלני מזה - שמ לג 15. והו משבע לכל עמה הן יסקון גרמיו מדן והוא (יוסף) משביע את כל העם שיעלו את עצמותיו מזה - תי"מ 352. אתה אמר לי אסק ית עמה הדן...העלה את העם הזה - שמ לג 12. אני יהוה אלהכון המסק יתכון מן ארע מצרים...המעלה אתכם... - ויק יא 45. **2 הקריב** **to offer burnt offerings** ואסק עלן במדבחה ויעל עלות במזבח **he offered burnt offerings on the altar** - בר ח 20. תמן תסק עלאתך שם תעלה עלותיך - דב יב 14. **2 הצמיח** **to make to grow** ואסק יהוה אלה... ית כל עילן (E)A ויצמח יהוה... את כל עץ **the Lord... caused to grow every tree** - בר כ 9. ושוכיין וכובין תסק לך (E)A וקוץ ודרדר תצמיח לך -

comes out אם יחזון גבריה סלוקיה ממצרים... ית ארעה (VECB דסלקו) אם יראו האנשים העלים ממצרים את הארץ none of the men who came out of Egypt shall see the land - במ לב 11. הוא ואחיו וכל סלוקיה עמה A... וכל העלים עמו - בר נ 14.

סלניקא ש"ע נ n. m. 1 **עולה** burnt offering סליק תדיר A עלת תמיד continual burnt offering - במ כח 10,6,3. ותקרבו סליק A - במ כח 17. דאה סליק ירחה בחדותה לירחי שתה A זאת עלת חדש בחדשו לחדשי השנה - במ כח 14. **2 צמח plant** [השי סלק בעברית. cf. H slq. 'vegetable'] כל סליק עסב A (ניא ירק) כל ירק עשב every green plant - בר א 30. וית סליקי הצדך לא תחצד מואת ספיחי קצירך לא תקצר - ויק כה 5. ולא תחצדון ית סליקיה m ולא תקצרו את ספיחיה - ויק כה 11. **3 עלה leaf** וירדף יתון קל סליק רדף M קול עלה נדף - ויק כו 36. **2 ת"פ** adv. **מעלה** upward מבר אשתים שמה וסליק A (ניא ולעל) מבן ששים שנה ומעלה sixty years old and upward - ויק כו 7.

סלניקה ש"ע נ n. f. 1 **קרבן** עולה burnt offering ואסקיה סליקה חליפת ברה A ויעלהו עלה תחת בנו ו he offered it up as a burnt offering instead of his son - בר כב 13.

סלק ש"ע ז n. m. 1 **עלייה** מופשט going abstr. **אנא** אעת עמך למצרים ואנה אסקנך אף סלק (מסוק Vm) אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם עלה בר מו 4. **2 קרבן עולה** מוחש burnt offering **concr.** סלק שבתה A עלת השבת the burnt offering of the Sabbath - במ כח 10. סלק תדירה A עלת התמיד - במ כח 24.

סלקה ש"ע נ n. f. 1 **קרבן עולה** burnt offering תור בר תורין חדה לסלקה A פר בן בקר אחד לעלה offering תורין ברך B - שמ כ 20.

סלקק תרפים, צלמים idol [לשון נקיה, על ידי עיוות הצורה. ZSp 174 : > علوق = מין שד, Euph.]
[prob. intentionate distortion of slq.]

סלקק ש"ע ז n. m. 1 **צלם** idol ולבן אזל למנשש ית עאנה ונסבת רחל ית סלקקתה A (ניא תרפיה, צלמניה) ותגנב רחל את התרפים and Rachel the idols - בר לא 19.

במ כח 11. אסקין (!) ריחו רחותה קרבן ליהוה A - במ כח 13. ותקרבו קרבן אסק A קרבן עלה - במ כח 19. מלבר אסק צפרה A עלת הבקר - במ כח 23.

אסקה ש"ע נ n. f. **עסקה** ושליחתה A עולה ומנחה - ויק כג 37 [העיץ בהשפעת העברית].

אסקו ש"ע נ n. f. 1 **קרבן עולה** burnt offering התקומם עם אסקותיה A התיצב על עלתיך stand beside your burnt offering - במ כג 15. **2 עלייה ascension** באסקותי לטברה... לחם לא אכלת (V במסקי) בעלותי ההרה in the mountain - דב ט 9. ולקבל אסקות עננה... יטלון בני ישראל C ולפי העלות הענן... יסעו בני ישראל - במ ט 17. **3 העלאת אש kindling** באסקותך ית בוציניה in your kindling the lamps - במ ח 2. ובאסקות אהרן ית בוציניה בין רמשיה ובהעלות אהרן את הנהרות בין הערבים - שמ כו 35.

אסתלקו ש"ע נ n. f. **עלייה** departure ולפם אסתלקות עננה... יטלון בני ישראל ולפי העלות הענן... יסעו בני ישראל the Israelites would set out following the departure of the cloud - במ ט 17. ובאסתלקותה יטלון ובהעלותו יסעו - במ ט 22. ובאסתלקות עננה... יטלון ובהעלות הענן... - שמ מ 36.

חסוק ש"ע ז n. m. **עלייה** going up טרו לוכון מסוק בטברה A השמרו לכם עלות בהר the mountain beware of going up - שמ יט 12. ובוזבן מסוק נביה רבה משה אל טור נבא ובזמן עליית... משה אל הר נבו - ת"מ 168ב. במפוק שבתה נפק אברהם ל(ח)קל דבק וב מטה בון מסוק זערה בעמק במוצאי שבת יצא אברהם לשדה דאבק וביום השני השיגם בעת עלות הירח בעמק - אס 12.

חסוקי ש"ע נ n. f. 1 **מעלה** moosh ascent **concr.** ויסחר לכון תחומה מדרום למסוקית עקרבים VECB ונסב לכם הגבול מנגב למעלה עקרבים your boundary shall turn to pass south of the ascent of Aqrabbim - במ לד 4. **2 עלייה** מופשט going up abstr. **מסוקי** נסק VMA עלה נעלה - במ יג 30.

סלוק qittāl ש"ע ז **קרבן עולה** מדבח ארעה תעבד לי ותכס עליו ית סלוקיך A (B סלקתיך) מזבח אדמה תעשה לי וזבחת עליו את עלתיך make for Me an altar of earth and sacrifice on it your burnt offerings - שמ כ 20.

סלוק ש"ע ז n. m. qātōl 1 **עולה** one who

סלת - סמ"י

† **סמ"ד** קמח דק **fine flour** [מן הערבית המדוברת (Barthélemy 357: smīd) ולא מן סמידה הארמית, שאינה כלל באה"ש. ע"ע סלת. *Ar loan. SA usually has slt (q. v.)*]

סחד ש"ע ז **fine flour סלת** *n. m.* סמ"ד בסיסה במשח למנחה A שניהם מלאים סלת... - במ ז 67. ומנחתה סמ"ד פסיסה במשח A ומנחתו סלת בלולה בשמן with it a meal offering of fine flour with oil mixed in ויקרב... שליחה סמ"ד עסור בסיס ברביעתה הינה משח A והקריב... סלת עשרון בלול ברבעית ההין שמן - במ טו 4.

סמ"י עיוורון **blindness** [א"י שחדא מסמי עיני נסבוי - נ דב טו 19. **סוא"י** דתפתוח עיניהון דהלון דסמין - ישע מב 7]

פנול סימא **to make blind** הלא ממונה מסמי עיני נעיריים כי השחד יעור עיני חכמים for bribes blind the eyes of the wise - דב טו 19. מה הדה שהותה רבתה דסמית למדעך... ועבדת כאנש לא ידע ולא ישמע מה הרעה הגדולה הזאת שסימית את שכלך... ועשית כאיש שאינו יודע ואינו שומע - ת"מ 137א. ואמסר עליכון באשו ית חמימתה וית ערביתיה מסמין עיניה (המליץ 492: מסמיאן, *M,C מסמיה) והפקדתי עליכם בהלה את השחפת ואת הקדחת מכלות עינים - ויק כו 16.

סימה (ט"ס מן סמיון) ש"ע ז *n. m.* מה אהן סימה רבה דאנה עמי מנך קשטה הוקם לך ספר טוב ולא צביך תילף מה זה העיוורון הגדול הזה שאני רואה ממך? קשטה הקים לך מורה טוב ולא רצית ללמוד לומר The True One gave you a what I see at you? tteacher, but you wouldn't learn -113.

סמאי ש"ע ז *n. m. qētāl* **עוורת blindness** סמאי אי תבר... לא תקרבון אליו ליהוה (C סמ"י) עוורת או שבור... לא תקריבו אלה ליהוה blind or injured...., you shall not offer to the Lord - ויק כב 22.

סמוי ש"ע ז *n. m. qittūl* **עוורון blindness** לב רגז סמוי עינים ודאון נפש VB... כלליון עינים a trembling heart and failing eyes, ודיבון נפש, ויק כה 65. דב כה - and a languishing soul

סמ"י ש"ע ז *adj. semī* **עיוור blind** מלל אי אשתיק אי נעיר אי סמ"י אלם או חרש או פקח או עור וטהי מגשש בטהריה כמד יגשש סמיה בקבלה dumb, or deaf, or seeing, or blind - שמ ד 11.

סלת קמח דק **fine flour** [א"י ותלתה עשרונין סולת - נ במ כח 12]

סנת ש"ע נ *n. f.* **סולת fine flour** זרזי תלת סים קמח סלת לאשי ועבדי עגולים מהרי שלש סים קמי סלת לושי ועשי עגות quick, three seahs of fine flour! Knead and make cakes! יח 6. ותסב סלת ותיפי יתה תרתעסרי חלין ולקחת סלת ואפית אתה שתים עשרה חלות - ויק כד 5.

† **סס** **spice** [מן הערבית. ע"ע סמן. *H interp.*]

סס ש"ע ז *n. m.* **סס spice** וית אועדת סמיה B ואת קטרת הסמים the aromatic incense - שמ לה 15. קטף ושאבה ולבנתה סמים ולבונה זכיה A נטף ושחלת וחלבניה סמים ולבונה זכה - שמ ל 34. ובסמנים למשח רבותה ולאועדות סמין B... ולקטרת הסמים - שמ לה 8.

סמאל **left** שמאל [א"י דעל כף ידיה דשמאלה (!) - ויק יד 16. **סוא"י** ימינהון אא סמלהון - יונה ד 11]

סחאל א ש"ע ז *n. m.* **שמאל left** ונסב יוסף ית אפרים בימינה מסמאל ישראל וית מנשה Joseph took the two of ישראל with his right hand — to them, Ephraim with his right hand and Manasseh with his left hand — and Manasseh with his left hand to Israel's right — בר מח 13. ומהי ימינה וסמאלה ארע כנען ימינה וארע מצרים סמאלה ושביל קשטה בממציע מהו ימינה ושמאלה? ארץ כנען ימינה וארץ מצרים שמאלה ודרך האל באמצע - ת"מ 235ב. **ב** ת"פ **שמאלה leftwards** אם סמאלה ימינה ואם ימינה וסמאלה if you go north, I will go south; and if you go south, I will go north (9 =המליץ 597).

סמאלי ש"ע ז *adj.* **שמאל the left hand** ויסב כהנה מלג משחה וירק על כף כהנה שמאליתה J (ט"ס מן סמאליתה. נ"א סמאלתה, דסמאלה = המליץ 597) ויטבל ית אצבעה ימינתה מן משחה דעל כפה סמאליתה the priest shall take some of the log of oil and pour it into the palm of his own left hand and he shall dip his right finger in the oil that is in the palm of his left hand - ויק די 15-16. דומה לו פס 27.

סמאל ²

סמאל ש"ע ז *n. m.* **סמאל A** וישראל עשה חיל - במ כד 18.

(Moses) laid his hands upon him (Joshua), and commissioned him - במ כז 23. ולא סמך משה אדה על אנש אלא על יהושע ולא סמך משה ידו על איש אלא על יהושע - תי"מ 168. ויסמך ית אדה על ריש עלתה - ויק א 4. **2 תמך to support** ואהרון וחור סמכו באדיו מן אחד ומדן אחד ואהרון וחור תמכו בידי מזה אחד ומזה אחד, Aaron and Hur supported his hands, one on one side, and the other on the other side - שמ יז 12. **3 קירב to associate** טטה התלשו רבני אדום סמך כלום על דמותה "אז נבהלו אלופי אדום" (שמ טו 15) סמך דבר לדומה לו "the chiefs of Edom dismayed" (Ex 15:15), (the scripture) associated one thing with its similar (i.e., with Moab) - תי"מ 91. (רומז להמשך הפסוק: אילי מואב יאחזמו רעד). **מכן אמר נביה רבה משה שחתו 'לא לו' וסמך עליה בני מום על כן אמר... משה 'שחתו לא לו' וסמך לו 'בני מום' (הכול דב לב 5) - תי"מ 195.**

פעל תמך to support חיליה פעלין לה ויסדיה מסמכין לה הכוחות מקיפים אותו (את משה בהר) והיסודות סומכים לו the forces encircle him; the fundaments support him - מ יד 21-22. [אפשר: 'מלוים אותו בתקבולת]. וטובה וחסדה מסמכין לון והטוב והחסד תומכים אותם (משה ואהרון) - תי"מ 23, 49. [אפשר: מלוים אותם]. ונהי מסמכין באימנו ביהוה ונהיה נשענים על אמונה ביהוה - תי"מ 97.

חסמכה ואתו רבואתה קדשה מסמכאתה ובאו רבבות הקדש לתמכו (עי"פ דב לג 2) - מרקה (Cow 52):

אתפעל 1 נשען, נתמך on lean ליעקב אמיר והוא מסחן זכותה הסתמך בעשרה עובדים רמין אודות יעקב נאמר שהוא בעל הצדקה, נשען על עשרה מעשים נשגבים it was said of Jacob that he was the owner of righteousness, leaning on ten magnificent deeds - תי"מ 287. [זבי"ח העי 1]. ויסתמך לתהום מואב ונשען לגבול מואב - במ כא 15. ולא יסתמכון בפרתמי בטיילין M₂ ולא ישעו בדברי שקר - שמ ה 9 [הסמך שעיי לשעין]. ויהון מליה אלין בלכה ויסתמך בון ויהיו הדברים האלה בלבו וייתמך בהן - תי"מ 212. ואסתמכו תחת אילנה m₂* והשענו תחת העץ - בר יח 4. ואנה וחמושיה מסתמכין בך אני והחמישה נשענים עליך - תי"מ 143. [השכל וחמשת החושים נשענים על הלב] **2 נלווה to join** ויסתמכון עליך ויטרון ית מטרת משכן זימונה ונלוו עליך (הלויים)

והיית ממשש בצהרים כאשר ימשש העור באפלה - דב כח 29. ווילון אלין דלא צעמין... דאנון הך סמי בקבל אוי להם לאלה שאינם צמים... שהם כעיוור באפלה - מ יז 23-21. לית הדה מלי לסמי עינה ליתון אלא לאנש עמי אין מלים אלה (מכוונים) לעיוור העין. אינם אלא לאיש רואה - תי"מ 150.

סמיון ש"ע ז n. m. **עורון blindness** ימעניך יהוה בשגעונה ובסמיונה ובתמיונה דלבה יכך יהוה בשגעון ועורון ובתמהון לבב the Lord will smite you with madness and blindness and confusion of mind - דב כח 28 (המליץ 552. בסמיונים). לב רגיו סמיון עינים ודיבון נפש - דב כח 65. אה סמיון רב אנן בה מנגדין ולא לנן יכלו למהלך בה הנה עיוורון גדול שאנו מולכים בו ואין לנו יכולת להלך בו - תי"מ 165. וית גבריה דתרה ביתה אלקו בסמיונים...הכו בסנוריים - בר יט 11 (=המליץ 535). מה אהן סמיונה רבה דאנה עמי מנך קשטה הוקם לך ספר ולא צביך תתילף מנה - תי"מ (ק) 445 (ראה לעיל סימה).

סמין ש"ית adj. **עור blind** סמין תנקר - המליץ 528 (כנגד במ טז 14: העיני האנשים ההם תנקר tinnāqqār (נפעל ב). תנפס לואי של עיני).

סמי² גומא ? **bulrush** [גירון לא ידוע. Unkn. etymology]

סמי ש"ע n. **גומא ? bulrush** ספינת סמי M₁A תבת גומא an ark of bulrushes - שמ ב 3 (=המליץ 440).

סמך תמיכה, משען **support** |א"י כל דסמך לנחל יבא - נ דב ב 37] ← קרבה וליווי **company** (ע"ע סעד)

קל עבר: סמך - תי"מ 168. . עתיד: ויסמך - ויק א 4. בינוני פעול: סמך sāmāk - איג 33. **פעל** בינוני: מסמכין amsammēkan - מ יד 22. פעול: מסמכין - תי"מ 97. מקור: מסמכאתה (+ נסתר) - מרקה ? (Cow 52). **אתפעל עבר:** הסתמך - תי"מ 287. עתיד: ויסתמך - במ כא 15. ציווי: ואסתמכו - בר יח 4 m₂*. בינוני: מסתמכין - תי"מ 143. **סמוך** qātōl - שמ לז 27 M₂*. **סמיכה** - תי"מ 225. **סמך** סמכים - שמ לו 24 M₁*. **סמכה** סמכתה (מידע) - בר כח 11 A (=המליץ 511). **סמכו** ובסמכותון - במ כא 18 B. **תסמכה** ובתסמכותון - במ כא 18 A.

קל א פע"ע intrans. **נשען to lean** ומד בך סיעדותה וברחמך הו סמךך ובמה שיש בך סעד וברחמך הוא נשען (המסכן) - איג 33. **ב פע"י trans.** **1 ייפה כוחו to appoint** וסמך ית אדה עליו ופקדה ויסמך ידו עליו ויצוהו and

סמן - סמן

ועורי דיאן לבישיה אתה סם (מרפא) לטובים וגם שופט (=עונש) לרעים - ת"מ 309. מלין כסמן מאסי לכל מטאנין דבריו כסם מרפא כל מחלות - ת"מ 228. סב לך סמנים קטף ושללי קח לך סמים נטף ושחלת - שמ ל 34 (=המליץ 539). למשח רבותה ולאועדות סמניה לשמן המשחה ולקטרת הסמים - שמ כה 6 [בתה"ש אינו ביחיד לבד מט"ס אחת בכ"י B סמנה - במ ד 16 (נ"א סמניה). על התוכית an- ראה עראניש ג/ב 37 וע"ע קוץ² In ST only the pl. occurs (except a corr. in² MS B) [Num 4: 16 - MS B].

סמק אודם **red** א"י ויהי מכתשה ירק או סמוק - נויק יג 49. **סוא"י** וסמוקין מאנוי - ישע סג 1
אקל האדים פע"ע **to blush intrans.** בקריבי אתקדש... וסמק אהרן V (נ"א ושדך) בקריבי אקדש... וידם אהרן (wyiddām) I will show myself holy among those who are near me...; and Aaron blushed ויק יג 3 [דרש וידם מן ויאדם. [Midr. int. of ydmāy y'dm.

פעל האדים **to make red** ותעבד כסוי לעאפיה משכי דכרין מסמקין ועשית מסכה לאהל עורות אילים מאדמים you shall make for the tent a covering of red rams' skins - שמ כו 14. בהקה אברה מסמקה בהרת לבנה אדמדמת - ויק יג 19.

סמוק א ש"ת **adj. qātōl** אדום ונפק קדמאה סמוק כלה MCB ויצא הראישון אדמני כלו the first one emerged red, like a hairy mantle all over - בר כה 25. בהקה אברה סמוקה *M₁ בהרת לבנה אדמדמת - ויק יג 19. **ב** ש"ע ז **אבן חן** **a gem** סמוק דחטא ואבדק אדם פטדה וברקת - שמ כה 17. סמוק סמק סמקמק C - שמ כה 20, לט 13.

סמוקאי ש"ת **adj. אדמוני** עירוב של סמוק/סמקראי **red blend of smwq/smq²y** ופק קדמאה סמוקאי A ויצא הראישון אדמני red - בר כה 25. בדיל כן זעק שמה סמוקאי E על כן קרא שמו אדום - בר כה 30 [קריאת אָדום ויָאדם שוות: ēdom].

סמק א ש"ת **adj. reddish** מכתש אבר סמק נגע לבן אדמם **reddish** if a white affection streaked with red appears on the bald part of the head - ויק יג 42. ויהי מכתשה יארק אי סאמק והיה הנגע ירקק או אדמם - ויק יג 49. **ב** ש"ע ז **אבן חן** **a gem** סמוק סמק סמקמק C - שמ כה 20, לט 13. סמוק סמק סמקמק E - שמ לט 12 [נשתרבב למקום אחר Misplaced].

ושמרו את משמרת אהל מועד they shall join you, and attend to the tent of meeting, for all the service of the tent (המליץ 498). ואף ית אחיך שבט לוי... אקרב עמך ויסתמכון עליך B ואף את אחיך מטה לוי... הקריב אתך וילוו אליך - במ יח 2.

סמוך ש"ע ז **1 n. qātōl** און **pedestal** ככרה לסמוך *M₂ ככר לאדן a talent for a pedestal - שמ לח 27. **2 פירס** **leader** [בעש"ח תואר לנכבדי הקהל רגיל בקולופונים ובשטרות NSH honorific title] ויותר חייכון כהלכון כל סמוך ממך וארכון ויותר את חייכם כולכם כל פירס בך ושוע (let God) prolong your lives, every leader and noble - עבד אל (Cow 297). וסמוכיו וארכוניו והכהן הגדול - אבישע (Cow 502).

סמיכה ש"ע נ **n. f.** תמיכה **support** מן רחמיו כל עת סמיכה מי שרחמיו כל עת תמיכה O, the One whose mercy is ever support! - ת"מ 225. ונסב מן אבני אתרה ושבה סמיכתה EB ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו - בר כה 11.

סמך ש"ע ז **n. m.** און **pedestal** תרין סמכים תחת לוחה אחדה *M₁ שני אדנים תחת הקרש האחד two pedestals under one plank - שמ לו 24. ועמודיו וסמכיו... ועמודי דארתה סאר וסמכיהון *M₂ - במ ג 36-37.

סמכה ש"ע נ **n. f.** תמיכה **support** ונסב מן כיפי אתרה ושוה סמכתה A ויקח מאבני המקום וישם מראשתיו (Jacob) took one of the stones of that place and put it as support (under his head) - בר כה 11.

סמכו ש"ע נ **n. f.** משענת **staff** באר הפסואה רבנים... בנגוד ובסמכותון B באר חפרוה שרים... במחוקק ובמשענותם a well which the chieftains dug... with maces, with their staffs - במ כה 18.

סמכה ש"ע נ **n. f.** משענת **support** בירה חפרה רבנים... בנגוד ובתסמכותון...A במחוקק ובמשענותם - במ כה 18.

סמן סם **spice** [גזור לאחור מן הריבוי של סם: סמנים. השי רבן. Cf. Backformation from the pl. א"י וסמנים למשחה דרבותא - נ שם לה 8 (בגיליון)]

סמן ש"ע ז **n. m.** סם **spice** אהן הוא סמנה דבה אסו כל באש sāmmana זהו הסם שבו פרואת כל חולה - מ יח 8. אתה סמן לטביה

סמקה - סנו

†סנדל מנעל sandal [א"י ותשלף סנדלה מעליווי רגלה - נ דב כה 9]

סנדל n. m. ז ש"ע ז n. m. ז נעל sandal אן תרפי ועד סריק סנדל אן אסב מכל דלך A(E) (נ"א מסן) אס מחוט ועד שרוג נעל אס אקח מכל אשר לך I would not take a thread or a sandal-lace or anything that is yours - בר יד 23. וככן תיכלונה ערצנ'כון אסירי'ם סנדליכון ברגליכון ואטריכון באדיכון A (נ"א מסניכון) וככה תאכלו אתו מתניכס חגרים נעליכס ברגליכס ומקליכס בדיכס - שמ יב 11.

סנה¹ מין שיח a thorn bush [א"י סניה בער באשתא וסנייה לית הוא יקד - נ שמ ג 2]

סנה [נמצא רק מיודע: det. sanyā] ש"ע ז n. m. ז bush וכן עבד משה בטור חוריב אמת דקעם קמי וסנה וכך עשה משה בהר חורב עשה שעמד לפני הסנה thus has Moses done at the Mount Horeb, when standing before the bush ע"ד א 8-9. וחזוה לה מלאך יהוה בלהבת אש מכבו סניה - שמ ג 2. אש מלבלבה וסניה לגוה מקלע ומלאכה קרי ומשה שמועי וארתת האש מנצנצת והסנה צומח בתוכה והמלאך קורא ומשה שומע ורועד ...the fire was burning and the bush is growing amidst... ת"מ 4.

†סנה² שינה sleep [שרבוב מן سنّة Ar interp.]

סנה ש"ע נ n. f. ז תרדמה, שינה sleep ואתפורר יעקב מן סנתה A ויקץ יעקב משנתו Jacob awoke from his sleep - בר כה 16.

†סנה³ תקופה, שנה year [שרבוב מן سنّة Ar interp.]

סנה ש"ע נ n. f. ז שנה year ותהי פרוקתה סעד שלם סנת זבונה A (נ"א שנת) והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו if one sells a dwelling house, he may redeem it within a whole year... after its sale - ויק כה 29. סעד סנת יובילה ישמש עמך A (נ"א שנת) עד שנת היובל יעבד עמך - ויק כה 40. ויחשב עם זבנה מסנת דאזבן לה עד סנת יובילה A (נ"א שנת) וחשב עם קנהו משנת המכר לו עד שנת היובל - ויק כה 50. ואן ציבעד אשתיר עד סנת יובילה A (נ"א שנת) - ויק כה 52.

†סנו רעב famine [سنواء = בצורת - Lane]

†סמקמק ש"ע ז n. m. ז אבן חן a gem סמוק סמק סמקמק C - שמ כח 20, 13. סמוק סמק סמקמק E - שמ לט 12 [שתרוב למקום אחר].

†סמקמק ש"ע ז n. m. ז (טייס מן סמקמק. corr.) אבן חן a gem סמוק סמק סמקמק E אדם פטדה וברקת - שמ כה 17.

†סמקן ש"ע ז n. m. ז אבן חן a gem סמקן ירקן וברקין B אדם פטדה וברקת - שמ כה 17 (מן אונקלוס).

†סמקראי ש"ע adj. [א"י ונפק קדמאה סמקראי - התה"מ בר כה 25] אדמוני red ונפק קדמאה סמקראי ויצא הראישון אדמוני the first one emerged red - בר כה 25. בדיל כן זעק שמה סמקראי *M₂A על כן קרא שמו אדום - בר כה 30 [קריאת אדום וְאִדָּם שוות: ēdom] מכתש אבר סמקראי *M₂ נגע לבן אדמדם - ויק יג 42.

†סמקקה שם מקום (pr. n. (place) סמקה ש"פ הלא לברי לוט יהבת ית סמקה A (נ"א ארשה) כי לבני לוט נתתי את ער - במ כא 11.

†סמקת : (טייס : Corr) סמקת ? זה הסמקת שיוף משיופי ובסר מן בסרי A(E) זאת הפעם עצם מעצמי... - בר ב 23 [מן הסמנה > הזמנה: SS19, ZSp 166].

†סמך זהירות caution [מן אונקלוס O]

אחפעל נשמר עם מלית שליח with neg. part. אסתמר לך דלא תעזר ית ברי לתמן m השמר לך פן תשיב את בני שמה see ארעה, *M₁ השמר לך פן תכרת ברית לישב הארץ - שמ לד 12. לוד הסתמר לך וטר נפשך B רק השמר לך ושמר נפשך - דב ד 9.

אחפעל? נשמר עם מלית שליח with neg. part. אסתמר לך דלא תתנשי ית יהוה B השמר לך פן תשכח את יהוה take heed lest you forget the Lord - דב ו 12 [טייס:].

†סנאתה שם מקום (pr. n. (place) [תרגום השם (Transl. of the name)

סנאתה ש"פ ואתיגרו אף עליה וקרא שמה סנאתה ויריבו גם עליה ויקרא שמה שטנה - בר כה 21.

סנוני - סני

סני טמאתה (כיוון) שראה (בלעם) שאלוהי ישראל שונא טומאה - אס 17. כד יהן לגבר תרתי נשים חדה רעימתה וחדה סניה ויילדן לה בנים רעימתה וסניתה B כי תהיינה לאיש שתי נשים אחת אהובה ואחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה - דב כא 15.

† **פנל שנא** to hate ויערקון מסנאיך מקדמיך (B סניך) - וינוסו משנאיך מפניך let them that hate You flee before You - במ י 35. **אם** יהן לגבר תרתי נשים חדה רעימתה וחדה מסאניה וילדן לה בנים רעימתה ומסתניתה E כי תהיינה לאיש שתי נשים אחת אהובה ואחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה - דב כא 15 (כנראה ט"ס <א מפני דמיון האותיות).

† **אתפנל** בינוני פעול **שנא to be hated** יהוה הלא מסתניה אנה שמע יהוה כי שנואה אנכי the Lord has heard that I am hated - בר כט 33. כד יהן לגבר תרתי נשים חדה רעימה וחדה מסתניה ואולדו לה בנים רעימתה ומסתניתה כי תהיינה לאיש שתי נשים אחת אהובה ואחת שנואה וילדו לו בנים האהובה והשנואה - דב כא 15.

† **סן** ש"ע n. m. **שנא enemy** דבב לעלמה וסן לבריתה אויב לעולם ושונא לברית (Pharaoh) an enemy to the world and an enemy to creation - ת"מ 330 (גזירה לאחר מן הריבוי סניך וכיו"ב. מצוי עוד באה"ש המאוחרת: פשר מכל עקה ומכל סן ודבב - פינחס הרבן (עוואני"ש ג/ב 307). [Backformation from the pl. synym.

סנא ש"ע n. m. **שנא** qattāl כי הוא ניש: šannā'i, כגון בשמי 21 **שנא one who hates** גברי קשט סנאי אנחה אנשי אמת שנאי בצע men who hate a bribe - שמ יח 21 ואקטל בכורי סנאי - ת"מ *42. כד הוו סנאים גזיתון בקשט כאשר היו שונאים, גמלתי להם בצדק - ת"מ 218 [דרוש על שמ כ 4] וישלטון בכון סנאיכון - ויק כו 17. יקדני סניה... ימתנו בטל רחמיך מוקדי השונאים... ירגיעו בצל רחמיך - ע"ד כו 37-39.

סנה ש"ע n. f. **שנאה hatred** ואם בסנה דפהה ואם בשנאה יהדפנו **שנאה** - if he pushed him in hate - במ לה 20. וחזו סנתה דקשטה חדי בה סנתה דפינחס מן עבודי בישתה וראו את השנאה שקשטה שמח בה: שנאת פינחס לעושי הרעה - ת"מ 301. ותהי לשם ולמשלט ולסנה והיית לשם ולמשל ולשנינה - דב כח 37 [תנפס מעניין השנאה שאף הוא נהגה]. עוואני"ש ג/א 148.

סנה ש"ע n. f. **2 יריב adversary** ואתקומם מלאך יהוה באורעה לסנה לה ויתיצב מלאך

[1449c

סנו ש"ע n. m. **רעב famine** ושרת שבע שני סנוה לעלול... והוה סנוה לגו כל ארעיה A ותחלנה שבע שני הרעב לבוא... ויהי הרעב בכל הארץ and the seven years of famine began to come...; there was famine in all lands - בר מא 54. וסנוה הוה על אפי כל ארעה... ותקף סנוה בארע מצרים A - בר מא 56. הלא הוה סנוה בארעה כנען A - בר מב 5. וסנואה יקיר בארעה A - בר מג 1.

† **סנוני** מין עוף **a bird** [טלשיר 183]

סונוי ש"ע n. f. **מין עוף a bird** וית סנוניתה ועטיפתה למינה ואת החסידה והאנפה למינה - ויק יב 19, דב יד 18 (=המליץ 471).

† **סנט** תועבה: **abhorrence** [הכול סונטים בה = מגדפים אותה - ברי"ר 822]

סנט ש"ע n. **פיגול** (=פסל) **abhorrence** ? (=idol) **עביד סנט** דהב עשה פיגול של זהב (=idol) they made an abhorrence of gold - אס 33 [ראה הצעות זבי"ח, אסטיר 178: *See ZBH's suggestions*].

סני משטמה, שנאה **hatred** [א"י ואסני למן דסני יתכון - נ שמ כג 22. **סוא"י** דסנא מרא עבדו לאלהיון - דב יב 31]

קל עבר: **סנה** - בר כז 41 (=המליץ 593). עתיד: **תסני** (נוכח) - ויק יט 17. יסנין (+מדברים) - בר נ 15 (=המליץ 593). בינוני: **סנה** - דב ד 42 (=המליץ 593). סנין (ר) **sānēn** - ע"ד כז 65. פעול: **סניה** (נ) - בר כט 31 NMB (M1) ***סניה** - מיודע). **פעל** בינוני: **מסנאיך** (=נוכח) - במ י 35. **אתפנל** בינוני: **מסתניה** (נ) - בר כט 33 (=המליץ 594). **סן** - ת"מ 330. **שנא** qattāl: **סניה** (ריבוי מיודע) sannayyā - ע"ד כז 37. **סנה** - בר לו 5. **סנו** - בר לו 8 VC.

קל שנא to hate וסנה עשו ית יעקב על ברכתה דברכה אבוה וישטם עשו את יעקב על הברכה אשר ברכו אביו Esau hated Jacob because of the blessing with which his father had blessed him - בר כז 41. וסנותה מסעני פלגים V) וסנואה) וישטמהו בעלי חצים - בר מט 23. לא תסני ית אחוך בלבך - ויק יט 17. לא יסנין יוסף - בר נ 15. דיקטל ית עברה בלא דעה והוא לא סנה לה אשר ירצח את רעהו בבלי דעת והוא לא שנא לו - דב ד 42. אן יהי אנש סני לעברה וכמן לה - דב יט 11. פשרן מן סנין חלצנו מן שונאים - ע"ד כז 65. ומכבש סנין קמיון - ת"מ 27. דעמה דאלהה דישראל

סיעדוטה (מידוע) siyyādūtā - אייג 33. אייג 33. סעד [כתיב אחר של סיעדו]: - בר ל MECBA 20 (=המליץ 455). לסעדי - המליץ 460 (עייפ בר ד 23. ליתא). מיימ: al'sād 62. סעדו - תי"מ 127. סעד qitūl לסעדון - אס 12. סעד qātōl: sād - עיד כז 4. סעיד [כתיב אחר של סיעדו]: - ויק כז 26 *M₁.

קל 1 תמך, סמך to help, sustain הא מרן שבייתה לך... ודאסם ורתף סעדתה *M₂ הן גביר שמתיו לך ודגן ותירוש סמכתיו I have made him master over you..., and sustained him with grain and wine - בר כז 37 [מן אונקלוס] סעדני אלהים סעד טב *M_{ins}-A (MEC סעדי) זבדני אלהים זבד טוב - בר ל 20. אלהי נכר לא קבלגן ולא סעדגן יתה אלוהי נכר לא קיבלנו ולא תמכנו בו We have not accepted foreign

Gods. nor supported them - תי"מ 210. מן אלהה דאבוך ויסעדגן מאל אביך ויעזרך - בר מט 25. זבנה דפרד ברכתה יסעדנה אלה בשעה שפרט (לוי) את הברכה, יסייעו אלהים - תי"מ 134. וסעד לן בחלק ליליה ותומך בנו החלק הלילה

- ננה 38. **2 אפתל עם לב to refresh oneself** with lb ואסב פת לחם וסעדו לככוון ואקח פת לחם וסעדו לבכס of מועדו לככוון ואקח פת bread that you may refresh yourselves - בר יח 5. **3 נלווה to join intrans.** כל בניו... לא (=לה) יסעדו ועמה יקומו כל בניו (של אהרן)... אליו יילוו ועמו יעמדו all his (Aaron's) sons... will join him and stand with him - תי"מ 289.

†פעל סייע to help, sustain דימה אמר וקשטה לה מסעד בלב היס דיבר (משה) וקי מסייע לו in the heart of the sea, and the True One sustained him - תי"מ 92. כהן בה מום לא יקרב אל משכנה... ליתו מסעד קהלה... לוד אלה מסדון כוהן שיש בו מום אל ייגש אל המשכן... אינו סועד את הקהלה... האלוהים לבדו סועדים - תי"מ 192.

†אפעל נתכנס to be assembled לא דה אעבד לכל כנשתה בישתה הדה מסדיה עלי (=המליץ 543; VNMB A דאסידו =המליץ 543) surely this will I do to all this wicked congregation that are gathered together against me - בר די 35 וכך הוא טו 11 (נייא דאסידו, דמסידון), כז 3 (נייא דאסידו, דמסידון, המתכנסים) ככולם התהיי: אלמנתמעין. זעיקי כנשתה דאסידו על משה... בכנשת קרח בכנושון על יהוה VNE (JB דאתסדו) קריאי העדה אשר הועדו על משה... בעדת קרח בהועדתם על יהוה - בר כז 9 [התהיי: אלדון אתמעון].

†אָתְפַעַל נעזר to be supported ובגויה

יהוה בדרך לשטן לו an angel of the Lord placed himself in his way as his adversary - כב 22 [lištān - קל מקור]. אָנָא נִפְקַת לִסְנַתְךָ אֲנִי יִצְאָתִי לִשְׁטַןְךָ it is I who came out as your adversary - בר כב 32.

סנו שייע נ n. f. **שנאה hatred** ואוזפו עוד סנו יתה CBA (V סנותה) ויוסיפו עוד שנא אתו - and their hatred of him increased even more - בר לו 5. וכד שמעו אדומאי בכך עזרת סנותה הך דהות מן רישה וכאשר שמעו האדומים זאת (קריעת ים סוף) חזרה השנאה כמו שהייתה בראשיתה (בין עשו ליעקב) - תי"מ 92.

†סנכלו זקנה: old age (ZSp 175) **סנכלו** שייע נ n. f. **זקנה old age** וקפלו רפוס בשביילה... ותיעתון ית סנכלותי בקפוס סרדופה (!) A - ומצאו אסון בדרך... והורדתם את שיבתי ביוגן שאולה you will send my old age down to Sheol in grief - בר מב 38 [הפסוק מעוות כולו. Very corr. verse].

†ססגון צבע a color [מן אונקלוס O. דיון אצל ביי 772, הערה 2. ססגונא purpureus LS 487a - (=

ססגון שייע ז n. m. **צבע a color** ויתגון יתה... לגו כסוי משך ססגון *M₂ (נייא עכום = שחור) ונתנו אתה... אל מכסה עור תחש - בר ד 10. ויפרסון עליו כסוי משך ססגון m (נייא עכום) - בר ד 14.

סעד עזרה ותמיכה **help, support** [תגלגל להיות עייז בעקבות איבוד הגרוניות *swd* In many cases > due to the loss of the gutturals. ורטישין ולית להון דסעד וסמך - נ דב לב 36. סואיי בסעדונה דאלהא חיא - [Lit 709] ← כינוס וזימון **appointment, assembly** (טל, תעודה ו 31. ואפשר שחלקו מן ייחוס ניש נועד אל עדות והוא שייך לשורש שדה. *It may be partly assigned to shd.* ((above)

קל עבר: סעדי (+מדבר) - בר ל MEC 20 (=המליץ 455). עתיד: ויסעדגן (+נוכח) - בר מט 25 (=המליץ 543). ציווי: סעדו - בר יח 5. בינוני: וסעד wsāʿad - ננה 38. **פעל** בינוני: מסעד - תי"מ 192. **אפעל** עבר: דאסידו - בר יד 35. **VNMB A**. בינוני: מסידה (ריבוי מידע) - בר יד 35. **אָתְפַעַל** עתיד: תסתעד - דב כח 65. **אָתְפַעַל** עבר: דאתסידו - בר יד 35 *M₃. דאתסדו - בר כז 9. **אסדו** באסדוהון - בר כז 9. **מסיד** - שמ ט 5. **מתסדה** - בר כז C 2. **סיעדו** וסיעדיך wsiyyādāk - אייג 46. **סיעדו**

אלה they sacrificed to idols which were not gods - דב לב 17 [כלומר לאלהים אחרים i.e., "other gods"].

אייענדו ש"ע n. f. **1 עזרה help, support** ארתי מסכינה דקעם קדמיך ומד בך סיעדותה חון את המסכן העומד לפניך ובמה שיש בך favor the poor one that stands before You עזר and with what there is in You support him **2 מועד appointment** תלת ס'אדון תחג לי בשתה B שלש רגלים תחג לי בשנה 32-33. (as) three appointments a year you shall hold (as) festival for Me - שמ כג 14.

סעד א ש"ע n. m. **1 עזרה help, support** the God of אלהי אבה בסעדי אלהי אבי בעזרי the my help אלהי אבה בסעדי אלהי אבי בעזרי 4. אעבד לה סעד כקבלה אעשה לו עזר כנגדו - בר ב 18. סעדי אלהים סעד טב MECBA זבני אלהים זבד טוב - בר ל 20. ואזל נמרוד ושרי קמיו בעי סעדי על מצרים והלך נמרוד וחנה לפניו (יקטנ), מבקש ממנו עזרה נגד מצרים - אס כ 90.

2 חבורה group לסעדי לחבורתי - המליץ 460 עייפ בר ד 23 [בתה"ש שלפנינו: לדביקתי, אף הוא לשון התכנסות]. פק אתה וכל עמה דבסעדיך צא אתה וכל העם אשר ברגליך in your company - שמ יא 8 [כלומר בחבורתך]. בסעדין לא אתבעית נפשה M בסודם אל תבוא נפשי - בר מט 6. וסיעת מלאכיה אתת לסעדה וסיעת מלאכים באה ללוותו (את יעקב) - ת"מ 379. **3 אכילה** עם לבי eating with lb ותעתידה... עתיד לסעד לבה דברנשה... הוכן לסעוד לב האדם the food... is prepared for man for eating - ת"מ 193 [מקביל ל-עד לתכלית. עיי"ש]. **prep.** [אבל זביח: מן צד - עראניש ג/ב 138; ת"מ 201, **1 בגלל** של סיבה because of causal הע' 1] וברך יהוה יתך לסעדי (ני"א לגללי, לרגלי, בדילי) ויברך יהוה אתך לרגלי the Lord has blessed you because of me - בר ל 30. ואסגי ית זרעך בסעד אברהם עבדי E (ני"א בדיל, בגלל) והרביתי את זרעך בעבור אברהם עבדי - בר כו 24. ואנה אפלגנה למהכה לסעד פלענה M (ני"א לקבל, לרגל, בדיל) ואני אתנהלה לאטי לרגל המלאכה - בר לג 14 [בכה"ש E המאוחר נתפשט לעניין האיבר בגוף. ותשקי בשהך כנן ירקה = והשקית ברגליך - דב יא 10]. **ב** של כיוון [זביח: מן צד עד - עראניש ג/ב 135-6. ברס נראים לי דברי כהן 56, n.6. SSI: מן סעיד. לדידי נתפתח מהוראת הכניסו. והוא calque מן העברית: רגל-מועד = מיי"ן] **2 אל** למקום to local נטל ונהך ואהך לסעדיך MCB (ני"א לקבלך) נסעה ונלכה

האנון לא תסתעד ובגוים ההם לא תרגיע among these nations you shall find no support - דב כח 65 [פירש מעניין העזרה]. והן נרף למליך במה נסתעד ואם נרפה מדבריך במה נייעזר - ת"מ 169ב.

א'תפעל נתכנס to be assembled דתן ואבירם... זעיקי כנשתה דאתסדו על משה (VNE דאסידו, C דאזדמנו, A דאתכנשו = התה"ש: אלדן אתמעו)... אשר הועדו על משה... Dathan and Abiram, chosen from the congregation, who were gathered against Moses - במ כו 9. דה אעבד לכל כנשתה בישתה הדה דאתסידו עלי *M₃ (VNMBA) דאסידו)... הנועדים עלי - במ יד 35.

א'סדו ש"ע n. f. **ניוס assembly** דתן ואבירם... דאסידו על משה... באסדותון VN ECB) בסעותון, J בכנושון כדומה לתה"ע: ענד אנמעה) על יהוה... אשר הועדו על משה... בהועתם על יהוה... Dathan and Abiram... who were gathered against Moses.... in their assembly against the Lord - במ כו 9.

א'סיד ש"ע n. m. **זימן appointment** ושה יהוה מסיד למימר מחר יעבד יהוה ית ממללה הדן (V אזון, A עדן) וישם יהוה מועד לאמר... the Lord set an appointed time, saying, "tomorrow the Lord will do this thing in the land" - שמ ט 5 [=המליץ 513. התה"ע: מיקאתא > וק' = זמן. וכך מציב המליץ 513 'למסיד' כנגד 'למועד' כבר יז 21. ליתא].

א'מתסדה ש"ע n. f. **ניוס assembly** סהר למשכן מתסדה C סביב אהל מועד around the Tent of the Assembly - במ ב 2.

אייענדו ש"ע n. m. **1 עזרה help, support** מנוף אי מתכלי מן טובך וסיעדיך (הנצרך) נזוף או מנוע מטובך ומעורתך rebuked and support - prevented from Your grace and אייג 46. **ב** בדיל ייטיב לי בגלליך ותחי רוחי בדיל סיחדיך A למען ייטיב לי בעבורך וחיתה נפשי בגללך - בר יכ 13 [כלומר בעורתך. i. e., with your help]. **2 זימון, חבורה company** בסיעדון אל תתרחי נפשי (ME בסעדין, B בשהדון) בסודם אל תבוא נפשי be included in their company - בר מט 6. פוק אתה וכל עמה דבסיעדיך V (נ דבסעדיך, EC דבצמותך) צא אתה וכל העם אשר ברגליך - שמ יא 8 [כלומר בחבורתך. i. e., your company]. **3 אליל idol** דבחו לסיעדין לא אלה C יזבחו לשדים לא

אחזקתו - a support fit for him - בר ב 20. ואמר אה אחי לון נחת לסדמאי לסעודון ואמר (אברהם) להם: "הוי אחי, נרד אל אנשי סדום לעזרתם" - אס 12א. הלא אלהה אבי בסאודי B כי אלהי אבי בעזרי - שמ יח 4. בתברי לכון סעוד לחם M₃* כשבברי לכם מטה לחם - ויק כו 26.

סעוד ש"ת qātōl *adj.* עוזר helper דעבדת עלמה וכל דבה בלא סעוד שיצרת את העולם וכל אשר בו בלא עוזר You created the world and all that is in it with no helper - ע"ד כו 3-4. סעודה סקופה הסומך, הזוקף - מ ב 57. נציח הו קמיך ולית לה סעוד מנוצח הוא (פרעה) לפניך ואין לו עוזר - ת"מ 22א. לא פרט ברכתה אלאן לוי וכהלון סעודה לא אמר את הברכה אלא לוי והכול עוזר לו - ת"מ 126ב [משמש תואר לנכבדי הקהל בעש"ח. שכיח בקולופונים ובשטרות NSH, frequent in colophons and contracts].

סעיד ש"פ מ₁ עזר support בתברי לכון סעיד לחם M₁ כשבברי לכם מטה לחם when I break your support of bread - ויק כו 26.

סעוד ש"פ פרטי pr. n. (כניו לזבולון על פי המסופר בבר ל 20) סעוד ש"פ לסעוד אליאב בר חילן m לזבולון... - במ א 9.

סעיר ש"פ מקום pr. n. (place) [מן אונקלוס O] סעיר ש"פ וית חראה בטורי סעיר mA ואת החרי בהררי שעיר - בר יד 6. ויתב עשו בטורה דסעיר M₂* וישב עשו בהר שעיר - בר לו 8.

סעל ט"ס מן מפעלים *Corr. of mply* פנעל? ושבו עליו רבני מסעלין V ושישמו עליו שרי מסים - שמ א 11. [עי' המליץ 516].

סער שער hair א"י ושער (!) אוכס צמח בה - נ ויק יג 37. סוא"י לכושה הוא מן סער דגמל - מתי ג 14 **סער** ש"פ מ₁ שער hair מרבי פרע סער רישה גדל פרע שער ראשו he shall let the locks of hair of his head grow long - במ ו 5. סער צהב דקיקשער צהב דק - ויק יג 30. סמקראי כלה ככולת סער אדמני כלו כאדרת שער - בר כה 25.

סעיר ש"ת hairy שער hairy עשו אחי גבר סעיר ואנה גבר אנקי עשו אחי איש שער ואנכי איש חלק my brother Esau is a hairy

ואלך לנגדך let us journey on our way, and I will go before you - בר לג 12. ותחזור לסעד יהוה ותשוב עד יהוה - מ א 62. מובא בת"מ 201א: ותעזר לצעד יהוה, והכול עי"פ דב ל אבל בתה"ש שם: ליד [זביח העי'] 1] **עז** לציון המטרה *to directional* ושבין סהד נפח ונשים עד הנפח עד הנופח (desolation) till Nophah - במ כא 30. **עז** לזמן *until temporal* ויעקב יהב לעשו לחם ותעתיד סאד שוה... לחם ונזיד עד שים ad sem - בר כה 34 [דרוש: עד שהברה. תפס שים = בריא, מלא. השי בר מא 18: בריאות = שוין A (ע"ע שוי). M: עד שבה = המליץ 543: עד שוה. הדרוש נשען על מיווג שבע עם שוה באה"ש. השי מ טז 90: שבע - [šābā]. אין עוד ב-]. שכיח ב-A כדי 50% מתרגומי יעד'. ולא תשירו מנה סעד צפר A לא תותירו ממנו עד בקר you shall not leave any of it over until morning שרואה וסעד כדו מן הראשית ועד עתה - ת"מ 224ב. גמ"ק **1 עז ש-** לזמן *until temporal* ואגשש מלאך עמה סעד אסתלק עששה A ויאבק איש עמו עד עלות השחר a man wrestled with him until the darkness departed - בר לג 25. ואנן לא נחכם במה נשמש ית יהוה סעד ניתי תמן A...עד באנו שמה - שמ י 26. סעד יגזו עמך יהוה סעד יגזו עמה דן מלכת A עד יעבר... שמ טו 16. ולא יכל למקרוב לידון סעד אזדעק ולא יכול (משה) לגשת אליהם (אל הלוחות) עד שנקרא (לבווא) - ת"מ 294ב. **2 כז ש-** לתכלית *in order to final* ומד יריח לאלה עבדה סעד ייטב לותך ואשר רצוי לאלוהים עשה כדי שייטב לך whatever pleases God, do it, that it may favor you - 224א.

סעוד ש"פ נ f. 1 עזרה help, support סימניה יהונו לה מרבים עד האן יתעבד כלה לסעוד האותות יהיו מגדלים אותו (את משה) עד אם היה הכול לעזר (לו) the signs will magnify him (Moses) so that everything will be in his support - ת"מ 127. **2 התכנסות** assembly ואילן מועדי יהוה... תזדמנון עמהון בסחדואתון VB (ני"א בזבנון)... אשר תקראו אתם במועדס feasts of the Lord..., which you shall proclaim at their appointments - ויק כג 4. זעיקי כנשתה דאתסדו על משה... בסעדותון על יהוה B (ני"א כנשושן, באסדותון)... אשר הועדו על משה... בהועדתס על יהוה - במ כו 9.

סעוד ש"פ מ₁ עזר help ולאדם לא אשקע סעוד כקבלה (E) ולאדם לא מצא עזר כנגדו was not found for the man there was not found

סערה - ספי¹

ספודך תכשיט: jewel[†]

ספודך ש"ע ז n. m. **כומז** jewel ואיתו גבריה עם נשיה... קטעלה ושיר עסקה עקיל וספודך NM₂ (*M₄) וספמודך) ויביאו האנשים על הנשים... חח ונזם טבעת עגיל וכומז - שמ לה 22. גבר דאשקע מאן דהב קטלה וספודך VN - במ לא 50.

ספול † : mourning [עירוב של ספוד / אבל Blend of spwd and ³bt] **ספול** ש"ע ז n. m. **אבל** mourning ועבד לאבוה ספול סבע יומים A ויעש לאביר אבל שבעת ימים and he made a mourning (=mourned) for his father seven days - בר נ 10.

ספט[†] :

קל ? וקם וספט ועבר ית נהרה A ויקם ויעבר את הנהר - בר לא 21 [טיס מן הגיליון Corrupted gloss.]

ספטה יין wine † [> سفيط = מין יין. Lane 1372b (בערך سفت). ע"ע אספטה]

ספטה ש"ע ז n. f. יין wine והשקין אף בלילי ההוא ית אבינן (!) ספטה A (ניא חמר) ותשקיהן גם בלילה ההוא את אביהן יין they made their father drink wine that night too - בר 35 יט.

ספי¹ כליין, מוות consumption, death [ע"ע סוף¹ א"י דלא תסתפי בחובי קרתא - ג בר יט 15. Lit סיפואתי פתחת ופומי מתנא תשבוחדך - 704]

קל כלה to be consumed נדחל מן דינה דמותה אדלא יספי כריה דפרותה נירא מעונש המוות עד שלא יספה מקור השפע let us (yisfi) fear the death punishment, before the source of abundance is consumed - מ א 125-126.

מספי לבדיל מספי רויה עם ציאה למען ספות הרואה את הצמאה and the dry alike - דב כט 18 (=המליץ 534).

אפעל כילה to consume, sweep away האף תספי זכאי עם חיב (*M₁)... האף תספה ולא תתלי האף תספה צדיק עם רשע... האף תספה ולא תשא האף תספה will You sweep away the innocent along with the guilty? will You

man, and I am a smooth man - בר כז 11. היו אדיו כאדי עשו אחיו סעירן (A סעירות!) היו ידיו ככדי עשו אחיו סעירות - בר כז 23.

סערה מין תבואה barley א"י קמח דשערין (!) - נבמה 15. **סוא"י** וכיתנא וסעריה לקי - שמ ח 31

סערה ש"ע נ n. f. **שעורה** barley זרע כור סערים בחמשים מתקל זרע חמר סערים בחמשים שקל a sowing of a homer of barley shall be valued at fifty shekels - ויק כז 16. **עסור** מכאלתה קמח סערים עשירית האיפה קמח סערים - במה 15. וכתנה וסעריה אנוה הלא סעריה אביב וכתנה גביל והפשתה והשערה נכו כי השערה אביב והפשתה גבעל - שמ ט 31.

סוף כלי קיבול: אגן, ספל goblet[†]

סוף ש"ע ז n. m. **סוף** goblet ותטבלון באדמה דבספה ותדון על שקופה... מן אדמה דבספה וטבלתם בדם אשר בסף והגעתם על המשקוף... מן הדם אשר בסף dip it in the blood which is in the basin, and touch the lintel... with the blood which is in the basin - שמ יב 22 (=המליץ 536). **ספה** שדמות (עמורה) - המליץ 604 ע"פ דב לב 32 [ליתא. נתפרש כלי להחזיק בו יין לפי התקבולת "גפן סודום" the "vine of Sodom" Prob. following the parallel].

ספד † אבל, מספד lament א"י ואספדו תמן מספד רב - נ בר נ 10. **סוא"י** ואספדו יתה ספד רב - שם]

קל ספד to lament ואספדו תמן אספוד רב ויקיר ויספדו שם מספד גדול וכבד they lamented there with a very great and heavy lamentation - בר נ 10.

מספד ואתה אברהם למספד לשרה ולמכבאתה ויבא אברהם לספד לשרה ולבכותה - בר כג 2.

אספוד ש"ע ז n. m. **מספד** lamentation ואספוד תמן אספוד רב ויקיר (NE אספד, V אספוד) - בר נ 10.

מספדה ש"ע נ n. f. **מספד** lamentation לאוי עלינן נחדד תתובה ונסגי מספדה ראוי לנו לחדש את התשובה ולהרבות מספד it behoves us to renew repentance and multiply lamentation - ת"מ 233.

ספוד ש"ע ז n. m. **מספד** lamentation ואספוד תמן ספוד רב ויקיר *N₁C - בר נ 10. ואתה אברהם לספוד לשרה ולבכותה C - בר כג 2.

ספינה ש"ע n. f. גוררה מן הריבוי ספואן ובאה במקום ספה לבד מן הביטויים דלעיל. *Backformation*. **1 שפתות הפה lips לא** ייעל פדיע דחלה וקטי **ספבאן** בקהלן יהוה לא יבוא פצע דכה וכות שפכת בקהל יהוה no man crushed a crushing or cut of lips shall - be admitted into the congregation of the Lord דב כג 2 [אֲשִׁיכּוֹל נִפְרַשׁ לוֹ שְׁפִיתַי]. מפרוש ספבאתה דאסרת על נפשה (N ספבאתה, B אספואתה) - במ ל 7. מפרק ספבאתך תטר מוצא שפתיך תשמר - דב כג 24. ורישה יהי שרי ועל ספבן יעטף (M, *אספובן) וראשו יהיה פרוע ועל שפם יעטף - ויק יג 45 [תפס אֲשָׁמָּה שְׁפִיתַי]. ונפש אן תשתבע לפרוש ספון (CA למפרשה בספואן, M בספואן, B בספבאון) או נפש כי תשבע לבטא בשפתים - ויק ה 4. **2 דיבור speech** הא עם אחד וספכה אחדה לכלון (A) האספואה) הן עם אחד ושפה אחת לכלם ויא ה 6. גיעת ונבלה תמן ספבן (A ספואן) נרדה ונבלה שם שפתים - בר יא 7. **3 שולי הבגד edge** ספכה יהי לפמה סאר עובד סרק (A ספה, VB אספכה) שפה יהי לפיו סביב מעשה ארג the opening shall the opening shall be round about woven work round about - שם ה 32. ספכה לפמה סאר (A ספה) - שם לט 23.

24-23 - then wipe out... and not forgive ? (וית אשתה) **אספי זרה** - המליץ 453, ובעמי 458: אספינה (תפס זרה zarti - ציווי + כינוי הנסתר) ע"פ במ 2.

אֲתִפְעֵל 1 נספה **to be consumed, swept away** דלא תסתפה בעובי קרתה פן תספה בעון העיר תיִסְפִי (נפעל) lest you be swept away because of the iniquity of the city - בר יט 15. אסתלק דלא תסתפה המלט פן תספה - בר יט 17. מובא גם בת"מ 139. אדלא תסתפי את וביתך A פן תורש אתה וביתך - בר מה 11. דאנן דחלים דלם נסתפי בחוביה שאנו יראים פן ניספה בחטאים - ת"מ 139. לאוי עלינן נתרחק מן אהן עובדה בישה... אדלא נסתפי בהדה בישה ראו לנו להתרחק מן המעשה הרע הזה... פן ניספה ברעה הזאת - ת"מ 159. דאנה דחל לא נסתפי באדי בישינ שאני ירא פן ניספה בידי רעים - ת"מ 300. **2 כילה** פעיל **sweep to away active** הקשט תסתפה זכאה עם סרוחה... הקשט תסתפה ולא תתלי A האף תספה צדיק עם רשע... האף תספה ולא תשא - בר יח 23 [פאסיב כדי למתן את מעשה האלוהים].

אֲתִפְעֵל כלה **to come to an end** ואתסתופו מלקופי פיוק (E) ויסכרו מעינות תהום - בר ח 2 [משובש ZSP: 159. Corr. > אתסתימו].

ספי2 מאלל בהמה **nourishment** [א"י יספינא = יאכילנו - מ"ל במ יא 18]

נסף ש"ע n. m. **מספא provender** אף תבן אף מסף סגי עמנן M (נ"א כסה) גם תבן גם מספה רב עמנו (masfa) we have both enough straw and provender - בר כד 25. ויהב תבן ומסף לגמליה מ (נ"א ומספה השאר: וכסה) - בר כד 32. ואפתח אחד ית סקה למתן מסף לחמורה M₃ (נ"א כסה)... לתת מספה לחמורו - בר מב 27.

ספינה תיבה, כלי שיט **boat** [א"י ספינתה ותחומה יהיו מטי עד צידן - ג בר מט 13]

ספינה ש"ע n. f. **תיבה ark** עבד לך ספינה עאי סיסם מלטופין תעבד ית ספינתה (E) עשה לך תבה עצי גפר קנים תעשה את התבה make yourself an ark of gopher wood; make it an ark with compartments - בר ו 14 (=המליץ 610). ונסבת לה אמה ספינת סמי... ושויית בסופה A ותקח לו אמו תבת גמא... ותשם בסוף - שם ב 3. ועמת ית ספינתה בגו סופה A - שם ב 5 (=המליץ 610). זבולן לחוף ימיא ישרי והו לחוף אספינן (A ספינאון, C ספינאתה, MB

ספי2 שפה **lip** [א"י פירוש סיפוחה - ג במ ג 7] ← דיבור **speech**

ספה ש"ע n. f. **1 שפתות הפה** בהוראה זו רק במקומות אלה. השאר בביטויים כפוחים. עי להלן **lips** ונדריה עליה אי מפרוש ספאתה דאסרת על נפשה E... או מבטא שפתיה אשר אסרה על נפשה by her lips or any utterance of her lips herself which she has bound herself - במ ל 7. אי נפש אן תשתבע למפרשה בספתין E או נפש כי תשבע לבטא בשפתים - ויק ה 4. ועל ספוחן יתעטף E ועל שפם יעטף - ויק יג 45 (ט"ס מן ספואן). **2 שפת הנהר או הים bank** וקעמי איצטר פרוואתה על ספת נהרה (E) they stood by the other caws on the bank of the river - בר מא 3. דעל ספת נחל ארנן - דב ב 36. ספת ימה - שם יד 30. **3 שולי היריעה edge** ספת יריעתה. edge of the curtain - שם כו 4 (פעמיים), 10, לו 11 (פעמיים), 17 (פעמיים). על ספתה דעל דבוק אפודה - שם כח 4. **4 דיבור** תמן פלי יהוה ית ספת כל ארעה A כי שם בלל יהוה את שפת כל הארץ the Lord confused the language of all the earth - בר יא 9.

ספיר - ספק¹

דשומיא לא ספקין לך - מ"א ה 27

קל עבר: וספק - במ יא 22 N. עתיד: ויספק - המליץ 505. **פעל** עבר: וספק - בר מז 12 (=המליץ 491). עתיד: וספק - בר נ 21 (=המליץ 491). בנינוני: וספק qittūl - במ יא 6. **ספוק** qittūl - בר יז 1 (=המליץ 594). **ספיקה** - בר מט 11. **ספק** qattāl - במ כד 16. **ספקה** - שמ לו 7 (=המליץ 448).

קל היה זי, הספיק to be enough ענייה ותוריה יתנכס להון וספק להון N אם ית כל נוני ימה יתכנש להון וספק להון VN (נייא) וישקיע, וישקע, ושקיע) הצאן והבקר ישחת להם ומצא להם אם את כל דגי הים יאסף ומצא להם shall flocks and herds be slaughtered for them, to suffice them? Or shall all the fish of the sea be gathered together for them, to suffice them? - במ יא 22 (עי"פ אונקלוס: היסקקון להון - פעמיים). והוה כד ספיקו גמליה למשתי M* (נייא אסכמו) ויהי כאשר כלו הגמלים לשתות - בר כד 22 [מן אונקלוס O]. אף לגמליך אמלי עד אם דיספקון למשתי m (נייא אסכמו) ...עד אם כלו לשתות - בר כד 19 [מן אונקלוס O]. ויספק ומצא - המליץ 505 (עי"פ ויק כה 26: ומצא כדי גאלתו. ליתא).

פעל לכלכל to provide וספק יוסף ית אביו... לחם ויכלכל יוסף את אביו... לחם Joseph צורכיו - תי"מ 274א. מה ספקך מטובה כלום לא כלכלך מטובו? - תי"מ 213ב. אנה אספק יתכוון אנכי אכלכל אתכם - בר נ 21. ויספק לסנאיו בעלמיו למחבדה לא יאחרה בעלמיו B ומשלם לשונאו בחייו להאבדו. לא יאחר, בחייו ישלם לו - דב ז 10 (בבואה של התה"ע: ומכאפי לבאעיציה פי עאלמיה להלאכה לא יוחר...]. וטובך מספק לון סוברו וטובך מספק להם מחילה - ע"ד ג 25. יהוב ומספק צורכי בטולין הנותן ומספק צורכי בטלים - מ 39-40. ופתחת בה כל אוצר טב... מספק לצריכיים - תי"מ 296א.

ספוק 1 ש"ע ז qittūl n. m. **כלכלה, פרנסה supply** נפשן יבישן לית ספוק ECA נפשנו יבשה אין כל and is dried up, more our soul is supply there is no supply - במ יא 6 [תפס כל - כלכל]. וארבע חלקין יהי לוכון לזרע ברה ולספוקכו... לספוק לטפלוכו mE...לאכלכם ולאכל לטפכם - בר מז 24. תי"פ. **דיי enough** מסגים עמה למנדאה ספוק עבידתה B מרבים העם להביא מדי העבודה ספוק עבידתה B מרבים העם the people bring much for doing the work more than enough for the work - שמ לו 5 [תפס מן דיי, כמו בפסי 7. אבל נ"א משחה, מעניין]

דספינאתה) - בר מט 13. מובא בשינויים בת"מ 126א. ויעזרנך יהוה למצרים באספינון (EC בספינוואן) - דב כח 68.

ספיר אבן יקרה a gem

ספיר ש"ע ז n. m. **ספיר sapphire** ותחת רגליו כעובד לבנת ספירה...כמעשה לבנת הספיר - שמ כד 10. מובא בפיט של מרקה: לבנת ספירה sāferā - מ יא 47. וסדרה תניאנה נפך ספיר ויהלם - שמ כח 18ט לט 11.

ספלפו :

ספנפו ש"ע נ. f. n. ? סבו מן ספלפות ארעה A קחו מזמרת הארץ - בר מג 11.

ספסוף¹ בעירה burning **ס** סף - LS 489b ע השולח את הבעירה... ליהבה נירו, ספספה אבניו... - ירוש ב"ק ה ע"ג. ילון, פרקי 31

פעל צרב, הבהב to scorch וטפי יקדן לחצה דמספסוף ולהב כבה את מוקד הלחץ דמהבהב ולהוט extinguish the hearth of oppression that scorches and burns - א"ג 109. יקדני סניה דספספו רוחינן ימתנו בטל רחמיך מוקדי השונאים, שהבהבן רוחינו, ירגיעו בטל רחמיך - ע"ד כז 37-39.

ספסוף² אספסוף rabble [א"י זעיר בר חיננא איתיד בספסופא - נתפס במהומת ההמון - ירוש תרומות מו ע"ב]

ספסוף ש"ע n. m. coll. **עררב rabble** וספספה דבגבה אתחמדו וספספיה (!) והאספסוף אשר בקרבו התאו תאוה rabble that was among them had a strong craving - במ יא 4 [המליץ 537: ספספאתה (עי זביח שם), C^{ar} V^{ar} ואלספסוף. Dozy I 591a: سفساف - פטפטי מלים].

ספסוק :

ספסוק ש"ע ז n. m. ? סבו לכוון מן ארע מצרים ספסוקין לטפכוון ולנשכוון A (נייא עגלון) קחו לכם מארץ מצרים עגלות לטפכם ולנשיכם - בר מה 19. ותן לון יוסף ספסוקין על פי פרעה A (נייא עגלון) ויתן להם יוסף עגלות... - בר מה 21.

ספק¹ סיפוק צרכים, פרנסה וכלכלה supply [א"י] הא ספק להון - נ במ יא 22. **סוא"י** שומיא ושומיהון

ספר¹ מסירת דברים (בכתב); מסמך, ספר, איגרת
writing [א"י] דכתיב בספר אורייתא - נ בר מ 23.
סוא"י הדין הוא סיפרא דעובדא דשומיא ודארעא - בר

ב 4 ← הנהגה **leadership**

קל בינוני: לספרה (מיודע) alsāfārā - מ ה 36. וספרי -
 דב א 15 (=המליץ 600). **פעל** עבר: וספר - ת"מ 169א.
 עתיד: נספר - ת"מ (ק) 32א. **ביספר** ביספרה - אס 4א.
 בספר basfārā - ננה 68. **מספר** - ת"מ 71א. **ספור** qittūl
 מספורי (+מדבר) - שמ לב 33 N. **ספר** asfār - מ טו
 39. **ספרו** וספורתה (+נסתר) - ת"מ 262ב.

קל 1 שוטר officer ויפקון חכימך וספריך
 ויצאו זקניך ושוטריך then your elders and
 your officers shall come forth - דב כא 2. ולקן
 ספרי בני ישראל ויכו שוטרי בני ישראל
 the officers of the people of Israel... were beaten
 שמ ה 14. **מורה teacher** ליתו גנו לטלי הפך
 לספרה אין זו גנות לנער לפנות אל המורה
 it is not disgraceful for a pupil to refer to the
 teacher - מ ה 35-36. **ביספרה** סדיר ואתה הוא
 ספרה שרי אלף בה בית הספר ערוך ואתה
 המורה, החל ללמד בו - ת"מ 223ב.

פ'פעל סיפר, הרצה to tell קדמון משה... וספר
 לון מה דאמר אלה קידמם משה... וסיפר להם
 מה שאמר אלוהים... and Moses faced them...
 told them what God had said וצמתון...
 וספר במשמעיון כל גזירתה ואספם
 (משה את ראשי השבטים) והרצה באזניהם
 את כל החוקים - ת"מ 169א. **ופעמות הארץ**
 הששה נספרה למוסף חכמה לכל דרוש ושש
 הפעמים של הארץ נספר להוסיף חכמה לכל
 דורש - ת"מ 60א (ק: נספר).

ביספר, בספר [כבי ספר] ש"ע ז 1 **בית ספר,**
מקום לימוד school ביספרה סדיר ואתה
 הוא ספרה בית הספר ערוך ואתה המורה
 the school is set out and you are the teacher - ת"מ
 22א. דאהן בספר יאי בספרה דבראשית כי זה
 בית ספר נאה הוא, בית הספר של בראשית -
 ננה 68-69. ואזלו ועבדו בני ישראל טליה עתידין
 ייתו בשעבוד ליד ביספרון "וילכו ויעשו..."
 (שמ יב 28) נערים מוכנים לבוא בהכנעה אל
 בית ספרם - ת"מ 45ב. **2 תורה, חכמה** מופשט
law, wisdom abstr. אדם אלף למך ביספרה
 דקשטה אדם לימד את למך את תורת קשטה
 Adam taught to Lemekh the law of the True
 One - אס 4א. נשים קנומן קעמין ביספר קשטה
 ולא נפק מנה נשים עצמנו עומדים בתורת
 קשטה ולא נצא ממנה - ת"מ 199ב. והוה אלף
 תמן בכיספר האותות והיה (קין) לומד שם

מיתה]. ואווף למרדי יתכון ספוק על חוביכון
 *M₁ (ניא שבוע, שבע, יתיר - ע"ע) ויספתי
 ליסרה אתכם שבע על חטאיכם - ויק כו 18.

ספוק ש"ע ז n. m. qātōl מספק **1 אוצר תבואה**
granary ועלו עד ספוק דסומה A (ניא אדר)
 ויבואו עד גרן האטד - בר נ 10 [דרוש השם]. **2**
 כינוי לאלהים מתוך תפיסת שדי = ש-די [ZSp 179]
 והשי השבעים לאיוב כא 15: ἰκανός. **שדי the**
Provider (epithet of God) **אנה** חילולה ספוקה
 A **אני אל שדי the Mighty Provider** - בר יז 1,
 וכך הוא בבר כח 3 (מ סבוקה) ועוד. **דמחזה ספוק**
 יחזי B אשר מחזה שדי יחזה - במ כד 4. **דמריה**
ספוק יריח A (B ספק, C ספוקה) אשר מחזה
 שדי יחזה - במ כד 16.

ספיקה ש"ע נ. f. n. ? **אסירה** לשפלה טפרה
 ולספיקה ברי ישתחננו A... ולשרקה בני איתנו
 - בר מט 11 [הטקסט משובש ביותר. מן סריקה - לשון
 ריקות? [Corr. from wlsryqh].

ספק ש"ע ז n. m. qattāl מספק כינוי לאלהים **the**
Provider (epithet of God) וחילולה ספקה יברך
 יתך C **ואל שדי יברך אתך the Mighty**
Provider bless you - בר כח 3. וכך הוא VC בר לה
 11, מג 14, V בר מח 3, מט 25. **מחזה ספק יחזי** B
 C (ספקה) אשר מחזה שדי יחזה - במ כד 16.

ספקה ת"פ **adv. די enough** ופלענתה (MA)
עבייתה הות ספקה EC (=המליץ 8 44; NM
סאפקה, V ספוק, *M₁B ספוקה) והמלאכה
 היתה דים enough for the stuff they had
 doing all the work - שמ לו 7.

ספק² הכאת כפים לאות צער **clapping hands**
 (sign of grief) [מן העברית H]

קל הכה כפיים to clap hands ואתקף רגז
 בלק לבלעם ואספק ית כפיו EC) וספק, VNA
 ושקף (=המליץ 539) ויחר אף בלק אל בלעם
 ויספק את כפיו וספק Balaq's anger
 against Balaam, and he struck his hands
 together - במ כד 10.

ספק³ חלק בגוף העוף **goiter** [= זפק, ע את מראתו
 בנוצתה, מראתו זה הזפק - ספרא לח (א"יש 86). זב"ח
 תרביץ 200]

ספק ש"ע ז n. m. **זפק goiter** ויסטי ית מרתה
בספקה NEC (MB בפסקה!) והסיר את מראתו
 he shall remove its gall-bladder with its
 goitre - ויק א 16 (=המליץ 529).

ספר² - סק¹

כפי נזירה בחר אסתפר ית נזרה... אחרי התגלחו את נזרו (the priest) shall put them upon the hands of the Nazirite, after he has shaven the hair of his consecration - במ ו 19.

מספר ש"ע ז *n. m.* תער sheath ויעברון מספר על כל בסרון m והעבירו תער על כל בשרם - let them go with a razor over all their body - במ 7.

ספור ש"ע ז *n. m.* qittūl גילוח shaving בחר ספוריה ית נזרה MECA אחרי התגלחו את נזרו after he has shaven the hair of his consecration - במ ו 19.

ספר³ שחר dawn [טיס מן סחר - ע"ע Corr.]

ספר וכמסק ספרה m²* וכמו השחר עלה - בר יט 15.

ספר⁴ תיור ונסיעה journey [Dozy II - سفر] 657b

קל נסע to travel ורית ארעה תספרון A (ני"א תתגרונ) ואת הארץ תסחרו and you will travel around in the land - בר מב 34.

ספרה sifra שם מקום *pr. n. (place)*

ספרה ש"פ והוה מדרון ממסבל במיעלך לספרה ויהי מושבם ממשא וכל אשר יפול עליו מהם וקעם אדם במדינה דחכמתה דמתקריה ספרה ושהה אדם במדינת החכמה הנקראת ספרה - אס 2ב.

סק¹ בד גס rough tissue [א"י או לבוש או משך או סק - ג ויק יא 32. סוא"י ואנא אסר על כל חרץ סקא - עמוס ח 10] ← כלי לנשיאה עשוי ממנו sack

סק ש"ע ז *n. m.* 1 בד גס rough tissue וכל דיפל עליו מנון במותון יסתב מכל מאן קיצם אי לבוש אי משך וכל אשר יפול עליו מהם במותם יטמא מכל כלי עץ או בגד או עור או שק anything upon which any of them falls when they are dead shall be unclean, whether it is an article of wood or a garment or a skin or a sack - ויק יא 32. 2 שק כלי נשיאה bag ולמעוז ית כספון גבר על סקה ולהשיב את כספיהם and to replace every man's money in his sack - בר מב 25. ואפתה אחד ית סקה למתן כסה לחמורה ויפתה אחד את שקו לתת מספה לחמורו - בר מב 27. 3 לבוש אבל

את תורת האותות - אס 34.

ספר ש"ע ז *n. m.* מספר number וברית אברהם במספר ז נגלתה the covenant with Abraham in the number seven revealed in the number seven - ת"מ 71א. וכן הוא בא במובאות מן דב לב 8: ת"מ 229א, 230א.

ספור ש"ע ז *n. m.* qittūl ספר book מן דחטא לי אמחנה מספורי N מי אשר חטא לי אמחנו מספרי him who has sinned against me, I will blot out of my book - שמ לב 33.

ספר ש"ע ז *n. m.* 1 ספר book דכתיב בספר ארהותה הדה הכתוב בספר התורה הזה written in this book of the law - דב ל 10. ספר ארהותה - מ טו 39. וביאר מנין חמשה ספרים וכתב מהן חמישה ספרים - מ יד 41. פתח ספרה ואקרא לגוה - ת"מ 227א. המשתי ספריה - ת"מ 176ב. 2 מסמך document ונסב ספר קיאמה וקרא במשמוע עמה ולקח את ספר הברית וקרא באזני העם in the hearing of the covenant, and read it in the hearing of the people - שמ כד 7. כתב דה דכרן בספר כתב זאת זכרון בספר - שמ יז 14. ויכתב לה ספר שבוקית וכתב לה ספר כריתת - דב כד 1.

ספרו ש"ע נ *n. f.* תורה teaching מיה אוקרונה שבע זבנין... וספרותה דמיה למיה המים כיבדוהו שבע פעמים (את משה)... ותורתו משולה במים the waters glorified him seven times... and his teaching is like water [זב"ח העי 3]. 262

ספר² גילוח, גזיית השער shaving, hair-cut [א"י ויספר ית כל שעריה - ג ויק יד 8]

פעל גילח to shave ואריטה מן גובה וספר וחלף תכסיאתה (A וספאר)... ויריצהו מן הבור ויגלח ויחלף שמלותיו hastily they brought him out of the dungeon; and he shaved himself and changed his clothes - בר מא 14. ויי ביומה שביעאה יספר ית כל סערה... יגלח את כל שערו - ויק יד 9. ותספר ית רישה ותעבד ית טפריה וגלחה את ראשה ועשתה את צפרניה - דב כא 12. ופאת דקניון לא יספרון ופאת זקנם לא יגלחו - ויק כא 5.

אתפעל 1 התגלח to shave oneself (ני"א יספר, יספאר פעמיים) והתגלח he shall shave himself - ויק יג 33. 2 גילח פעיל to shave active וית נתקה לא יסתפר (ני"א יספר, יספאר פעמיים) ואת הנתק לא יגלח - ויק יג 33. ויתן על

סקל² - סקף

כא 23.

†¹ **סקל²** סקילה באבנים **stoning** | א״י איכא דסקליה מסקל - בבלי ב״ק מא ע״א. אינו במקור ארמי אחר. מן העברית H]

קל יגם stoning

חסקל רגימה stoning ואמרו כל כנשתה למסקל יתון בכיפין A (נ״א למרגם) ויאמרו כל העדה לרגם אתם באבנים the whole community was about to stone them with stones - במ יד 10.

אֶתְפַּעַל יגם to be stoned ואברהם ומשה תרי אקריה... מן פנה מן אברהם ומן פנה מן משה... תריון יסקלו אברהם ומשה שני יסודות... מי ששר (מזה ומזה) שניהם ייסקלו Abraham and Moses... he who turns away (from them) will be stoned - ת״מ 246.

†³ **סקל³** הרמה **elevation** [> שקל (ע״ע)]

אֶתְפַּעַל הורם to be elevated אנית בעי תסתקל בעלמה צעיד דשמעת אם אתה רוצה להיות מרומם בעולם, אחוז אשר שמעת if you want to be elevated in the world, keep what you heard - ת״מ 115א [זביח העי 3].

סקף [-זקף. ע״ע] רום וזקיפות, העמדה והצבה, מעלה ופאר **elevation, glory, preeminence** ← ברית **covenant** [לשון קצר מן זקף יד. Elliptic *expr. from zqp yd, 'to rise the hand'* ידי בשבועה - נ במ יד 30]

קל עבר: דסקף - ת״מ 385. אסקף - ת״מ 168ב. עתיד: ותסקף - ת״מ 149ב. ציווי: אסקף m - בר ל 36א. בינוני פעול: סקף A - בר ג 6; אסקיפין - ויק כו 13. **אפעל** בינוני: מסקפה (נ) - ת״מ 125ב. **אתפעל** עבר: אסתקף - ת״מ 270א. מקור: מסתקפה mA - בר מג 12. **מסקופי** masqūfi - מ ד 28. **סקוף** (qāṭṭōl) sâqof - מ י 34. **סקוף** (*qittūl) - בר ג 22. **סקופה** - ת״מ 136א. **סקפן** siqfān - אב״פ א 14.

קל 1 זקף, הגביה to lift, raise וועמה ארבעה רבעת עלמה אשר זקף מבטו וראה ארבע כנפות העולם (Abraham) who lifted up his gaze and saw the four quarters of the world - ת״מ 85א [השי: ותלה עיניו וחיה - בר כד 63]. שומיה אסקף בלא עמודים את השמים זקף בלא עמודים עמודים lifted up heaven עמודים (God) without pillars - ת״מ 272ב. ועם יצחק קעמת ואסקפת דרגה ועם יצחק עמדתי וזקפתי

garment of mourning וקדד יעקב תכסיתאה ושבה סק באמתניו ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו Jacob rent his clothes, put sackcloth on his loins - בר לו 34.

†² **סקל²** שוק **leg** [> ساق - Dozy I, 705a]

סק שׁיעׁ n. f. **שוק leg** ותסב מן דכרה תרבה ית אלייתה... וית סק ימינה A (נ״א שק, שהק) וראת שוק הימין וית... and the right the fat parts — the broad tail... thigh - שמ כט 22.

†¹ **סקט** נפילה **fall** [> سقط - Lane 1379a]

קל נפל to fall שמק מימרי חיולה... מסקט ומתפורר חזבין A (נ״א מפל) שמע אמרי אל... נפל וגלוי עינים, he who hears God's speech..., prostrating, but with eyes awake - במ כד 16.

†¹ **סקי** ייבש **dryness** [> استقى = ייבש - Dozy I 664]

אתפעל יבש dry up ועביר אלהה רוח על ארעה ואסתקה מיה E)A (נ״א ושדכו, ואשתדכו) ...ויבשו המים והwaters dried to blow across the earth, and the waters dried up - בר ח 1.

†¹ **סקל¹** מקרה (רע), תאונה **mishap, harm** | א״י ויארע יתיה סקול - נ בר מב 38

פעל אינה to let happen וואד לא כמנה והאלהים סקל לאדה ואשר לא צדה והאלהים אנח לידו but God let it happen to him - שמ כא 13.

אסקול שׁיעׁ n. m. **אסון mishap** דלא ירענה אסקול A פן יקראנו אסון mishap might befall him - בר מד 4. **אסקול** A - בר מד 29.

אסקל שׁיעׁ n. m. **אסון mishap** דלא ירענה אסקל פן יקראנו אסון mishap might befall him - בר מב 4. **אסקל** - בר מב 38, מד 29. ולא יי אסקל ולא יהיה אסון - שמ כא 22. ואם אסקל יי - שמ כא 23.

סקל שׁיעׁ n. m. **אסון mishap** וירענה סקל C - בר מד 29.

סקול שׁיעׁ n. m. **אסון mishap** דלא ירענה סקול *M₁ - בר מב 4. **אסקול** סקול *M₁C - בר מב 38. וכך הוא *M₂ בבר מד 29. ואם סקול יי N - שמ

סקוף ש"ע ז qātōl n. m. **one who raises** סקוף לישראל זוקף את ישראל (God) raises up Israel - מ י 34 סקוף שומיה זוקף השמים - מ כה 40. סעודה סקופה הסומך הזוקף - מ ב 57.

סקוף ש"ע ז qittūl n. m. **1 גידול offshoot** הן האדם הוה כסקוף מנה (E) הן האדם היה כאחד ממנו offshoot like an offshoot man has become like a offshoot of us - ב ג 22 [כלאס SAV, n. 2: ZSp 136]. **2 ברית covenant** ארון סקוף יהוה E ארון ברית יהוה ה ארון סקוף יהוה E ארון Lord - ד ב 9. **3 הצד הזקוף של המיטה head-place** (of bed) סקוף המטוי A - בר מ 31.

סקופה ש"ע נ n. f. **מעלה, יתרון advantage** יהי לוכון סקופה על כל אמיה דאנון טמאים ואתון קדישין תהיה לכם מעלה על כל העמים כי הם טמאים ואתם קדושים it will be for you an advantage above all the peoples, for you an advantage above all the peoples, for they are unclean and you are holy - ת"מ 136א.

סקפן א ש"ע ז n. m. **מעלה, תהילה eminence, glory** יעקב ברך בניו ברכה כהלה סקפן יעקב בירך את בניו ברכה שכולה מעלה Jacob blessed his sons with a blessing of full eminence - ת"מ 255א. דאדמו לכוכבי שומיה בסקפנה ובסגינה שנמשלו לכוכבי השמים לרום ולרוב - ת"מ 304ב. אי איקר אי סקפן או כבוד או תהילה - ת"מ 277ב. **ב שית adj. רם elevated** דאתהו שקיחה סקפן סקפניה אתה הוא הנמצא, רם הרמים (everlasting) existent, the elevated of those who are elevated - אבישע א 14-15.

סרב ¹ עוז פנים **insolence** (סרהב. ע"ע סרף. איי סיגין הוי לך כמה לך מסרהב - סיגים הם לך, למה אתה מפציר - דב"ר 49)

פעל העז פנים to dare וסרבו למסק לריש טורה m (ניא ועצפו, וארשעו = אונקלוס O) ויעפלו לעלות אל ראש ההר they dared to go up to the heights of the hill - במ יד 44.

סרב ² מיאון **refusal** (מן אונקלוס O. ע"ע מחי¹) **פעל 1 מאן to refuse** וסריב אבוה A וימאן אביו his father refused - בר מח 19. ואם מסריב אתה למשלחה m ואם מאן אתה לשלח - ש מ ז **2 מרד to act rebelliously** והביתן מסרבן רוה ליצחק ולרבקה A (מסרבן ומתגזן)

מדרגתו - ת"מ 3301. ותסקף אדך ותקים מליך ותרחם נפשך כל דאה ביש ותזוקף את ידך ותגביה דברך ותאהב את עצמך, כל זה רע - ת"מ 149ב. אסקף שבי עיניך m (*m₁ אוקף) שא נא עיניך - בר ל 36א. ואיבלת יתכון אסקיפין ואוליך אתכם קוממית וסקף ית - ויק כו 13. **2 הציב place** וסקף ית עוטריה CA ויצג את המקלות rods - בר ל 38. **3 פיאאר to exalt, glorify** עשרה זבנין אסקף דכרנה עשר פעמים פיאאר הזכרתו (של יהושע) ten times (the scripture) exalted the mention of Joshua - ת"מ 168ב. הסקף לאברהם ורבה חדותה רומם את אברהם והרבה את שמחתו אברהם and increased his joy - ת"מ 191ב. וסקיף עלינה למחכום (E) ונחמד העץ להשכיל - בר ג 6 [אד ע 166 ZSp]. **3 גדל גודל** פעייע **to grow up intrans.** ורבה ילידה וסקף A (*m₆ ואתגדל) ויגדל הילד ויגמל ויגמל the child grew, and was weaned - בר כא 8.

מסקף ולא סמך משה ידה על אנש אלא על יהושע מסקף לדרגה ולא סמך משה ידו על איש אלא על יהושע להרים את דרגתו Moses did not lay his hand on any man but Joshua, exalting him in position **אפעל הרים elevate** ומקימה על דרגה מסקפה ומעמידו על דרגה מורמה (God) establishes in a elevated status (the learned one) - ת"מ 125ב.

אחפעל נישא to be elevated אסתקף על כל בניו דאדם הורם על כל בני אדם (Moses) was exalted above all the descendants of Adam - ת"מ 270א. בכן אסתקף ורם רבינה על ידי זה נזדקפה ושגבה תהילתו - ת"מ 270א. רבין רב אתרבה בה משה והסתקף בה סגי מכל אנש גאון גדול, נתגדל בו משה ונישא בו יותר מכל אדם - ת"מ 303א.

מסתקפה למתגללות עלינו ולמסתקפה עלינו (Am BMW למתרברבה) להתגלל עלינו ולהתנפל עלינו to act arrogantly against us - בר מ 18 [נתפרש לענין ההתנשאות].

מסקופי ש"ע נ n. f. **זקיפה elevation** זרוז רתואתך מסקופי לגויאתן מהירות רתינוך הוא זקיפה לגופנו the celerity of your mercy is elevation to our bodies - מ ד 27-28. מסקופי רמה לגויאתן כד נתחנן לרחותך זקיפה רמה לגוייתנו כשנתפלל לרחותה שלך - א"ח 94.

סרבך - סר¹

והתינה מרת רוח... they had an insolent mind... (=acted rebelliously) towards Isaac and Rebecca - בר כו 35.

סרבך חליטת קמה במים רותחים או שמן stirring (flour in boiling water or oil) [ע רבך]

← עירוב ובלבול mixing up, confusion

פעל בינוני פעול **1 חלט** to stir *pass. pt.* שיגנה כמשח תתעבך מסרבה תנדינה תופני מנחה גזורים (י"א שליקה, מרתחה) על המחבת בשמן תעשה (המנחה) מרבכת תביאנה תופני מנחת פתים It shall be made with oil on a griddle; you shall bring it well stirred ויק ו 14. וסלת מסרבך חלין בסיסן במשח (י"א מסרבה, מסרבבן, מרתע) וסלת מרבכת חלות בללות בשמן ויק ז 12. **2 בלבב** בהשאלה, **to mix up, confuse** fig. מסרבבין אנון בארעה צניק עליון מדברה נביכים הם בארץ סגר עליהם המדבר they are peplexed in the land; the wilderness has shut them in - ת"מ (ק) 24 מבאי את שמ יד 3. ליתא. ש (54א): עבישין. לא תשבך קנומך פסול מכך ותהי מסרבך ביני כל בוראי עלמה אל תנח עצמך להיות מנותק מכך ולהיות נבוך בקרב כל בוראי העולם - ת"מ 276א [זביח העי 5].

סרד¹ מעשה רשת network [מן אונקלוס O. השי הסרדיים והסרוקות והגרדין - תוס קודשים ה יד]

סרד ש"ע ז n. m. **רשת**, מעשה מקלעת network סרדי דארתה בוץ מפתל *M₁ קלעי החצר שש משזר of the networks (hangings) the court were of fine twined linen - שמ לח 9.

סרד ש"ע ז n. m. (טיס מן סרד) **רשת**, מעשה מקלעת network סרדי דארתה *M₂ קלעי החצר - שמ לה 17, לח 18. ולרוח מערבה סרדים חמשים אמה *M₂ - שמ לח 12.

מסרד ש"ע ז n. m. **רשת** network וארק ארבע עסקין... למסרד נחשה *M₁ ויצק ארבע טבעות... למכר הנחשת נחשה *M₁ ויצק ארבע he cast four rings... bronze network - שמ לח 5.

סרד² sārā שם פרטי pr. n.

סרד ש"פ ובני זבולן סרד ואלון ויחלאל - בר מו 14

סרדאי ש"פ gent. n. לסרד כרן סרדא (VN סרדאי) - במ כו 26.

סרדוף¹

סרדוף ש"ע ז n. m. ? ותיעתון ית סנכלותי בקפוס סרדופה A והורדתם את שיבתי ביגון שאולה - בר מב 38 [הפסוק משובש מאוד. Very corrupt passage]

סרח¹ חטא **guilt, transgression** [אי"י סרח רב מזוגי"א... ורב נחתומי"א - נ בר מ 1. **סוא"י** דסרח כל בסר אורחה - בר ו 12]

קל עבר: סרח sārā - אי"ח 54. בינוני פעול: סריע - ויק ה 19. **פעל** בינוני: מסרח - דב כא 20 VB. **אתפעל** עבר: ואתסרח *M₂ - ויק ד 27. **אסרחה** אסרעה - המליץ 458. **סרוח** sārū (qātōl) - ע"ד ג 20. **סרח** - במ יח 22. **סריחה** sēriyyā - אי"ג 7. תסרח - במ יא 20 B.

קל **אשם** to sin, be guilty סרח קמיך וסבלתנה חטא לפניך וסלחת לו סרחה סרחה - aginst You, but You pardoned him - אי"ח 54. בניים דלא סרחו בניים שלא חטאו - ע"ד א 110. טע"נן וסרחנן - ע"ד ה 33. סרע הוא סריע **אשם** ליהוה M₂ **אשם** הוא **אשם** ליהוה - ויק ה 19. ויתן לדסרע להא m ונתן לאשר **אשם** לו - במ ה 7. ואסרוחתן נפשה ההיא m ואשמה הנפש ההיא that person is guilty - במ ה 6.

פעל 1 החטיא to induce to sin ברנו דן... מאזל ומסרח VB בנו זה... זולל וסוכא this son of ours... is contemptuous and induces sin

- דב כא 20 [נתפרש סוכא מן סאי"ב. Int. from s²b. (q.v.)]. **2 חשד** to suspect סרחה על שמשיו ושוה יתי באסור A פרעה חשד בעבדיו ויתן אתי במשמר Pharaoh suspected his servants, and placed me in custody - בר מא 10.

אתפעל **אשם** to be guilty ואם נפש חדה תחטי בשגג... ואתסרח *M₂ (י"א וחיב, ויתחיב) ואם נפש אחת תחטא בשגגה... ואשם if any person sins unwittingly... and is guilty - ויק ד 27.

אסרחה ש"ע נ n. f. **תיעוב** abhorrence לאסרעה לורה - המליץ 458 (ע"פ במ יא 20).

סרוח ש"ת qātōl **חוטא** sinner ברקה הו חרבך דעתיד מוקד כל סרוח הברק הוא חרבך העתיד לשרוף כל פושע Your lightning is the lightning which will burn every sinner - ע"ד ג 20. הקשט תסתפה זכאה עם סרוחה A האף ייספה צדיק עם רשע - בר יח 23. ואמר לסרועה למה תמעז עברך MEBA ויאמר לרשע למה תכה רעך - שמ ב 13. יהוה זכאה ואני ועמי סרוחיה the Lord is ועמי הרשעים

סרטה² - סרי¹

you VMCEB ושרטה לנפש לא תתנו בבשרכם shall not make any cuttings in your flesh on account of the dead - ויק יט 28.

סרטה שׁיע נ n. f. **סריטה** incision ובכסרון לא יסרטון סרטה - ויק כא 5. וסורטה לנפש לא תתנון בכסרכון N (נ ושרטה) - ויק יט 28.

† **סרטה** דרך way [> σρῆτα - Krauss 413b. נ איסטרטין - דב א 1]

סרטה שׁיע נ n. f. **דרך** בהשאלה way.fig כהלון בהדה סרטה אזלון כולם (בני האדם) בזאת הדרך (החיים והמוות) הולכים all walk in the same way - ת״מ 266א.

† **סרי¹** באישה, הדפת ריח רע **stench, bad odor** [> סרת. א״י טורא דמסרי פירו - נ דב ג 9. **סוא״י** כבר הוא מסרי הא לה ארבעא יומין = כבר הוא מבאיש (המת) כי עברו עליו ארבעה ימים - יוחנן יא 39. ע״ע צרי¹]

קל באש to stink ואסרה נהרה ולא יכלו מצראי למשתי מים מן נהרה (A ואסרי, *M₂ מצרה) ויבאש היאר... the river stank so that the Egyptians could not drink water from the river - שמ ז 21. וארם תולעים ואסרה וירם תולעים ויבאש - שמ טז 20, ובדומה לו פסי 24. ואסריאת ארעה (A ואסרת) ותבאש הארץ - שמ ח 10. מובא גם בת״מ 237: ויסרי נהרה ויבאש היאר - שמ ז 18, 18א. וכישיה... כד תסק ריחון בישה מן עפר חסרה וגפרי ואש מחרברב בה והרעים... כאשר יעלה ריחם הרע מעפר מסריח ואש מעורבים בו - ת״מ 238א [זביח העי 1]. ויצרי נהרה *M₂ ובאש היאר - שמ ז 18, 18א.

אפעל הבאיש בהשאלה to emit a bad odor fig. דאסריתון ית ריחון בעיני פרעה (*M₁) דאצריתון) אשר הבאשתם את ריחוננו... you made us odious (lit.: you made our odor stink) to Pharaoh - שמ ה 21. אסרתון רחינן בכל ארע מצרים - ת״מ 220ב.

מסריה עכרתון יתי למסראתי בידור ארעה עכרתם אתי להבאישני ביושב הארץ - בר לד 30.

אָתְפַעַל באש to stink ואסרה נהרה C ויבאש היאר... the river stank - שמ ז 21.

אָתְפַעַל באש to stink כל דבה רוח חיים לגו מיה מאת ואנון מתסרין בתפוך אדמה כל שבו רוח חיים בתוך המים מת והם מבאישים בהתהפך (המים) לדם all in which there is

right, and I and my people are sinners - ת״מ 36א [מביא את שמ ט 27. בתה״ש שלפנינו חיביה וכך הוא ק שם (א12)]. ואוכח סרוחה והוכיח (משה) את הרשע - אס 15ב.

סרחה שׁיע ז n. m. **חטא** guilt, sin ולא יתקדמון חורי ברי ישרון למשכן זימונה למסבל סרחה למקטל A ולא יקרבו עוד בני ישראל אל אהל מועד לשאת חטא למות henceforth the people of Israel shall not come near the Tent of Meeting, lest they bear sin and die - במ יח 22. ויסלח כהנה על נפשה דשגת בסרחה בשגו A וכפר הכהן על הנפש השגגת בחטאת בשגה - במ טו 28. הלא בסרחה אתקטל A כי בחטאו מת - במ כו 3. למה אתה קטיל קעים דלא על סרחיה למה תהרוג צדיק שלא על חטאים - ת״מ 30א.

סריחה שׁיע נ n. f. **חטא** guilt, sin מכל סריחה מטותרת מכל פשע cleanses from every guilt - א״י 7. אתחילו חובינן ויתרו סריחתן גברו חטאינו ורבו פשעינו - מ יא 28. אגר לכל סריחתה שכר (עונש) לכל החטאים - מ א 91. סלוח סריחתה נושא העוונות - א״י 86. יתיתי עלינן סריעה M₂ והבאת עלינו אשם - בר כו 10. יחטי לסריעת עמה M₁ יחטא לאשמת העם - ויק ד 3.

תסרח שׁיע ז n. m. **תיעוב** abhorrence ויהי לכון לתסרח B (תלויה) והיתה לכם לזרה it becomes an abhorrence to you - במ יא 20 [אולי הוא ט״ס מן אסרה. עי לעיל אסרעה].

† **סרחה²** מקל staff [> سرج - לוח עץ חלק - Barhélemy 340]

סרחה שׁיע ז n. m. **מקל** staff תרי עסר סרחה שנים עשר מטות twelve staffs - במ יז 21.

† **סרט** סריטה, חיתוך **cutting, incision** [ע״ע שרט. א״י ובבשרה לא ישרטו שרטת - נ ויק כא 5. **סוא״י** יוטא חד אא חדא סורטא לא תעבר מן ניוטא - יוד אחת או תג אחד לא יחלוף מן התורה - מתי ה 18]

קל סרט to incise ופאת דקניון לא יספרון ובכסרון לא יסרטון סרטה (B יסרטון סורטה) ...ובבשרם לא ישרטו שרטה לא יסרטון they shall not make any cuttings in their flesh - ויק כא 5.

סורטה שׁיע נ n. f. **סריטה** incision ובכסרון לא יסרטון סורטה VC (B סורטה) (המלץ 598: סורטא). וסורטה לנפש לא תתנון בכסרכון

[Ar name of Sri Lanka.

סרניב ש"פ ואתנחת תיבותה... על טברה
סרניב A (E) ותנח התבה... על הרי הררט - בר
 4 n

סרס כריתה, פגימה **castration** [א"י לא ייעול
 דפסיק ודמסרס בקהל כנשתה דיי - נ דב כג 2. **סוא"י**
 דמן כרסה דאמהון אתילדו כדן סריסין - מתי יט 12
 ← סריס, עבד החצר

קלפגם בנינוי פעול **to castrate** pass. pt. **ומעיס**
סריס... לא תקרבו A ומעון וכתות... לא
 תקריבו (an animal with its testes) crushed or a
 castrated one... you shall not offer
 [אונקלוס: ודסריס V*M₁B מצביים וסריס כנגד זכרות
 וכך המליץ 495].

סריס ש"ע ז n. m. **סריס** (< 'eunuch') **officer**
 ומדינאי זבנו ית יוסף למצרים לפטיפר סריס
 פרעה (נ"א שמש. המליץ 537: אריס) והמדינים
 מכרו את יוסף מצרימה לפטיפר סריס פרעה
 the Midianites sold him in Egypt to Potiphar,
 an officer of Pharaoh - בר לו 36. ורגז פרעה על
 תרי סריסיו - בר מ 2.

סרע מום, פגם **blemish** [ס סרע = קרע, חתך -
 LS 500b. י"ע סרח]

סריע ש"ית **adj. שרוע** **blemished** הלא כל גבר
 דיהי בה מום לא יתקרב גבר סמי אי ערוג אי
 סדיר אי סריע A (נ סרי) כי כל איש אשר
 יהיה בו מום לא יקרב איש עור או פסח או
 חרום או שרוע או שרוע shall have a defect
 no one who has a defect shall have a defect
 be qualified: no man who is blind, or lame, or
 ill or pierced (torn?) - ויק כא 18 (=המליץ 598).
 ותור ונקי סריע וגדום רעבה תעבדון יתה
 ולנדר לא ירחי (נ"א זעור, צלום, צרום) ושור
 ושע שרוע וקלוט נדבה תעשו אתו ולנדר לא
 ירצה - ויק כב 23.

סרהן ש"ית **adj. בעל מום** חתוך **blemished**
 סמאי אי תבר אי סרהן... לא תקרבו אליו B
 עורת או שבור או חרוץ... לא תקריבו אלה
 anything blind, or injured, or mutilated... such
 - ויק כב 22.

סרף1 סחיטה **squeezing** [ס סרף = ינק, מצץ -
 PSm 2746]

קל סחט **press** to זיתים יהון לך בכל תחומך
 ומשח לא סרף ECA (נ"א תסך)... ושמן לא
 תסחט olive trees (though) you have

breath of life in the water will die and they will
 - stink, when they (the water) turn into blood
 ת"מ 29א.

סרי2 תנועה ממקום למקום **movement**]
 סר"י = ערך מסע למלחמה - [Lane 1355c]

פעל הסיע **to make move** ושמע אברם הן
 השוה אחוה וסרי ית עלימיו... ורדף עד בניאס
 A וישמע אברהם... וידק את חניכיו... וירדף
 עד דן when Abram heard that his kinsman had
 been taken captive, he led his young (warriors)
 ...and went in pursuit as far as Dan
 Kohn ZDMG 39, 217: > סרין - זיין]. **ואם מסכין**
 הו ולית אדה סרה *m₂ (נ"א מטיה) ...ואין ידו
 משגת - ויק יד 21.

סרף1 סדר, מערכת **order** ← הפקדה למשמרת
to deposit [א"י דיינן וסרכין תמנון לכו - נ דב טו
 18]

פעל הפקיד **to deposit** ויסרף ית כל מזונה
 שבע שניה שפיריה... תחת אד פרעה... ויטרון
 *M₂A (נ"א ויצמת, ויכנש) ויקבץ עת כל אכל
 שבע השנים הטובות... תחת יד פרעה... וישמרו
 let them deposit all the food of these good
 years... under the authority of Pharaoh... and
 let them keep it - בר מא 35.

סרן ש"ע ז n. m. (מן אונקלוס O) **שוטר**
foreman ולקו סרכי בני ישראל *M₂ ויכו
 שוטרי בני ישראל the foremen of the people of
 Israel were beaten - שמ ה 14. ופקד פרעה... ית
 מפלעיה בעמה וית סרכיו V ויצו פרעה... את
 הנגשים בעם ואת שוטריו - שמ ה 6.

סרכון ש"ע ז n. m. **פיקדון** ויהי מזונה
 לסרכן לארעה לשבע שני כפנה E (לסרמן)
 והיה האכל לפקדון לארץ... the food shall be a
 deposit for the land against the seven years of
 famine - בר מא 36 [התה"ע: ודיעה = החסנה].

סרף2

קנ ? וארמה מן אדה ית לוחיה וסרן בשפול
 טורה E וישלך מידיו את הלוחות וישבר
 בתחתית ההר - שמ לב 19.

סרנדיב שם מקום **pr. n. (place)** [חדר מן אבו
 סעיד סרנדיב, והוא השם הערבי של סרי לנקה. The

סרף² - סתר¹

22 (בגיליון). **סואיי** קיטא וסתוא - שם

אסתב שׁיׁע ז. *n. m.* **חורף winter** צנה ושרב קיץ (!) ואסתב אימם ולילי לא יבטלון C) (וסתב) קור וחם קיץ וחורף יומם ולילה לא ישבתו cold and heat, summer and winter, day and night, and night, shall not cease 22 ח בר ח (=המליץ 461). הוית באימם אסיפני אסתב וצנה בלילי (ECB סתבה) הייתי ביום אכלני חרף וקרח בלילה winter devoured me by xay and ice by night - בר לא 40.

סתור sitor שם פרטי *pr. n.*

סתור שׁיׁפ לשבט אשר סתור בר מיכיל - במ יג 13.

סתם סתימה **blocking** [עשׁיח. עיׁע זס, NSH. *see zdm.* אׁיי ואסתתמו מבועי תהומא - נ בר ח 2. **סואיי** הו איתהו דאסתתם = ההוא החריש - מתי כב 12]

סתם שׁיׁת *adj.* **סתום blocked** גברה סתם עינה A הגבר שתם העין *the man with a blocked eye (i. e. sight)* - במ כד 3, 15.

סתף עשיית לבנים? **making bricks**

פענל ליבן **to make bricks** אתי נסתף סתפו ונליסה נילוס A הבה נלבנה לבנים ונטוח טיחה - let us build with bricks, and plaster (the walls) - בר יא 3.

סתפו שׁיׁע ז. *n. f.* **לבנה brick** אתי נסתף סתפו A - בר יא 3.

סתפה שׁיׁע ז. *n. f.* **לבנה brick** ותהי לון סתפתה לכיפה A ותהי להם הלבנה לאבן *they had brick for stone* - בר יא 3.

סתר¹ הריסה **demolition, destruction** [אׁיי ויסתר ית ביתה - נ יק יד 45 (בגיליון). **סואיי** ומסינתהון דרשיעניא סתרת - ישע כה 2]

קל הרס **to destroy** פמה דנחשה צנק בגלל דאסתר dastār חיים פי הנחש סגור מפני שסתר את החיים for he destroyed life - מ ה 67-68. **חכם הן אלהון** עבוד פליאתה יכלין אנון מסתר ומתקנה ואנון סתרים ולית בן מתקנה דע כי אלוהיהם (של ישראל) עושה נפלאות. יכולים הם לסתור ולבנות ואנו סותרים ואיננו יכולים לבנות (דברי החרטומים אל פרעה) - תימ 33א. כל ארע מצרים סתירה בלחצה כל ארץ מצרים תיהרס בלחץ -

throughout your territory, you shall press no oil - דב כח 40.

סרף² הפצרה **insistence** {> סרהב. עיׁע סרב. [See srb]

פענל הפציר **to urge** וסרף בון שריר ואסטו לידה **m₂*** ויפצר בהם... he urged them strongly, so they turned his way 3 (=המליץ 559). וסרפו בגברה בלוט שריר MB ויפצרו באיש בלוט מאד they urged hard against the man Lot - בר יט 9. וסרף בה ונסב **m₂*** ויפצר בו ויקח - בר ג 11. ומפלחיה מסרפין בון סגי והנוגשים דוחקים בהם הרבה - תימ 20א [זביח העי 4].

סרף³ דלקת **inflammation** [=צרח, צרב; **סואיי** וסכא להון ברגוז צריף = והביט בהם בכעס לוחט - מרקוס ג 5]

קל בינוני פעול *pass. pt.* **דלוק inflamed** ומעיס וסרפין... לא תקרבון ליהוה **VN*M₂B** (יׁא) וכתיב, וסריס) ומעוך וכתות לא תקריבו ליהוה (an animal with its testes) crushed or an inflamed... you shall not offer - ויק כב 24 [=המליץ 495. זביח: השי זרפא - בבלי שבת סז עׁא].

סרק¹ אריגה וסריגה **web** ← סריקה במסרק **comb** [אׁיי סריק שעריה מחורר מאניה - ויקירי כנד]

קל ארג בינוני פעול *pass. pt.* **to weave** ועבדו ית מעילה עובד סריק **M₂ECB** יעשו את המעיל מעשה אורג they made the robe woven - שמ לט 22. וכן כח 32, ודומה לו לה 35.

אתפעל נסרט **to scratch oneself** (with combs) לא תסתרקון C (יׁא תתרעון, תתגדדון) לא תתגדדו **you shall not scratch yourselves** - דב יד 1.

סריק שׁיׁע ז. *n. m.* **1 רצועה band** ועד סריק סנדל A ועד שרוג נעל **2 אריגה weaving** ועבדו ית מעילה עובד סרק...מעשה אורג - שמ לט 22. בדומה לו בפס 27 **M₂*J**.

סרק² ?

קנ ? וסרק הו[א] וכל דלה A ויברח הוא וכל אשר לו - בר לא 21.

סתו חורף **winter** [אׁיי וקייטא וסתווה - נ בר ח

סתר² - סתרי

וסתרים פנותה ומשה כאשר הסתיר (שמ ג 6) ואהרן כאשר דמם וויק י 3)... אולי נהיה שבים (אל האל), מגלים רעותה ומסתירים פנותה - ת"מ 119ב.

אֶתְפַּעֵל נִסְתַּתֵּר to hide oneself ונסכת זהרה ואסתתרת A ותקח הצעיף ותתכס she took her veil and concealed herself - בר כד 65. למה אסתתרת למערק A למה נחבאת לברח - בר לא 27. תסתור שבעה יומים A תסגר שבעה ימים - במ יב 14 [Corr. ט"ס]. מן יהי טריד מן ארע לארע ליתו מסתתר בכלום מני מי שיגורש מארץ לארץ לא יסתתר בדבר ממני - ת"מ 141ב.

אֶתְפַּעֵל נִסְתַּתֵּר to be hidden ותסתתר מרים מלבר למשריתה שבעה יומים A ותסתתר מרים... שבעה ימים Miriam was hidden outside the camp seven days - במ יב 15.

סתר ש"ע נ n. f. מחבוא protection יקומון ויסעדנכון יהון עליכון סתרו יקומו ועזרוכם יהיו עליכם סתרה סתרו - you, let them be your protection דב לב 38.

סתר¹ ש"פ פרטי pr. n.

סתר ש"פ ובני עזיאל מישאל ואליצפן וסתר¹ - שמ ו 22.

ת"מ 28ב. מן סתר סיג זכותה... עלל כתי קללתה מי שהרס את חומת הצדקה... יבוא תחת הקללה - ת"מ 160ב. מגלי קשטה וסתר שקרה מגלה את האמת וסותר את השקר - ת"מ 80א.

סותר יכלין אנון מסתר ומתקנה יכולים הם לסתור ולבנות - ת"מ 33ב.

אֶפְעַל הִרַס to destroy יזבחו לשידיים לא אלה בדיל פאניה ארורה כדו יקום ויסתיר משכנה "יזבחו... (דב לב 17) על אודות התועה הארור (נאמר) כאשר הוא יקום יהרוס את המשכן..." (Dt 32:17); this regards the cursed apostate (about whom it is said that) when he will arise, he will destroy the Sanctuary - ת"מ 199ב.

אֶתְפַּעֵל נִשְׁחַת to be destroyed גדיל דמס לא יסתתר "אז" (שמ טו 1) הוא סוד גדול, בניין שלא ייהרס (Ex 15:1) is a great secret, a foundation that cannot be destroyed - ת"מ 71א. עבד בישא... והסתור מן ריחות מרה עשה רעה (לוקח השוחד)... ונשלל רצון אדוניו - ת"מ 162ב. אזהרו דלם תסטון מן תחומיכון... יסתר כל בנינה היוהרו פן תסטו מגבולכם (פן) ייהרס כל הבניין - ת"מ 258א. וכישהתה תתגבר שריר ומשכן אלה יסתר והרגריזים יטמאוהרעות יגברו, ומשכן אלוהים ייהרס והר גריזים יטמא - ת"מ 253א.

סותר ש"ע n. m. סתור לא יכל סתר לה הורס לא יוכל להרוס אותו a destroyer cannot destroy it - מרקה : (Cow 49).

סתר¹ העלמה מן העין hiding | א"מ גלא עמיקתא ומסתרתה - דנ ב 22. א"מ מסתון מן קדמי = נסתרו מעיני - ישע סה 16]

קל 1 נחבא to hide oneself ואף ית עקתה ישגר יהוה אלהך בון סעד יהבל המשתירים והסתירים מדקמ"ך B וגם את הצרה (!) ישלח... עד אבד הנשארים והנסתרים מפניך God will send distress... until those who are left and hide themselves from you are destroyed - דב ז 20. ועמאה יהודה וחשבה זניתה כד סתרת אפיה... A ויחשבה לזונה כי כסתה פניה when Judah saw her, he thought her to be a harlot, for she had covered her face - בר לח 15. **2 הסתיר** to conceal סלק גובה רבה סתר ית חזב ארעה עלה ארבה רב, כיסה את פני הארץ a multitude of locusts came up and concealed the face of the land - ת"מ 36ב. ומשה כד סתר ואהרן כד שתק... דמה נהי תהבים גלים לרחותה

You, O Lord, are in the midst of this people...; and Your cloud rests over them, and You go before them in a pillar of cloud - במ יד 14.

עבד עשייה ופעולה, עבודה; הפועל משמש גם אוגד להביע שינוי במצב (עוֹאֵשׁ ג/ב 56, הערות). אמנם בתהיש הוא עוקב אחר המקור, אבל אותם שימושים יש גם בתי"מ ובפיטו. ואלה מושפעים גם הם משלשון התורה **doing, making, acting; the verb also acts as a copula denoting a change in condition, not only in Pentateuchal translations, but also in independent texts.** ולאתתיה לבושי - נ בר ג 21. **סוֹאֵי** ושלם אלהא ועבדיו מא דעבד - בר ב 2

קל עבר: עבד ābād - ננה 34. עתיד: יעבד yēbbād - עייש ו 60. ציווי: עבד ēbād - עייד ד 2. בינוני: עבד ābād - עייד כג 4. פועל: עבד ābād - עייד כו 4. מקור: למעבד - בר לד 19. למעבדה almēbbēden (ונסתר) - עייד יח 11. **פעלעבר:** עבד - בר מז 21. עבדה (ונסתרת): ābbādā - עייד כד 86. בינוני: מעבד - בר לט NB 22. מקור: למעבדה - ויק יח 21. **אַתְפַּעַל** עבר: אתעביד ētā:bād - עייד ז 12. וואעבדת (נסתרת) - בר מז B 20. **אַתְפַּעַל** בינוני: ומתעבד wmetābbād - עייד יט 27. **מעבד** - תי"מ 26 א. **עבד** wābād (ויסגוליי) - עייד טו 7. **עבד qatāl*** עבאד - שמ לו 37. **עבד ābbād** (נשיית) - מ א 44. **עבדה** - שמ א 14. **עבדו** עבדותה (מיודע) - דב ח 14. **עבדו (qāṭōl)** ābōd - עייד כה 23. **עבודה** - בר יא 6 A. **עבידה** ēbīda - עייד יז 4. **עבייתה** (וריאנט של עבידה) - ויק ז BA 24 (מרדכי). **עובד** ūbād - עייד יט 23. **עובדה** - בר יא 6 A.

קל א 1 ברא to create ישתבח אלה דעבד עלמה praised be God, who created the world וְאֵן עֲמִין הֵךְ עֲבַד חֲלִיפִן וְתִהוּמִין דְּלֵא מַטְלֵטִין וְאוּנו רוּאִים אִיךְ עֵשָׂה (האל) חֲלִיפֹת וְתִחֻמִּים שֶׁאִינְם בְּטֹלִים - ננה 34-35. אשתה ימיים עבד יהוה ית שומיה וית ארעה - שמ כ 10. אִיִּדִן עֲבֹדִי יִכַּל כְּעֹבְדִיךְ עֲבַד אִיזָה יוצר יכול כמעשיך לעשות - עייד כג 3-4. וכלה בידך עביד והכול עשוי בידך - עייד כו 2. **עשה** מלאכה בחומר **to make** לְאָשִׁי וְעַבְדִּי עֲגוּלִים לוֹשִׁי וְעֵשִׂי עָגוֹת! knead and make cakes! - בר יח 6. אנדי לי ציד ועבד לי טעמנים הבא לי ציד ועשה לי מטעמים - בר כז 7. ועבד בצלאל ית ארונה - שמ לו 1. **3 התקין to prepare** וית

The sixteenth letter of the Alphabet in א האות השש עשרה באף בית.

עֶאֵן צאן, שם כולל לבהמה דקה **small cattle** **עֶאֵן** רען ען אנון עבדך - נ בר מז 3

עֶאֵן שייק נ **n. coll. f. צאן sheep** והוה לה קניאן עאן וקניאן תורין ויהי לו מקנה צאן ומקנה בקר he had possessions of sheep and בקר ונסכ אבימלך אלף כסף ועאן ותורים... ויהב לאברהם ויקח אבימלך אלף כסף וצאן ובקר... - בר כ 14. ויתיהמן עאנה על אטריה ויחמנה הצאן על המקלות - בר ל 39. עזר עאנה דבידך למסחנון השב את הצאן שבידך לבעליהם (דברי האל אל משה על בני ישראל) - תי"מ 5. צורת ריבוי מדומה משמשת עם כינויים ומה נוצר גם ריבוי גרוד with the possessive pron. a quasi-plural *emerges, which gives birth to an independent plural nym* זודה תזבד לה מן עאניך העניק תעניק לו מצאנך - דב טו 14. כל בכורה דיתלך בתוריך ובעאניך אדכרה תקדש ליהוה כל הבכור אשר יולד בבקרך ובצאנך הזכר תקדיש ליהוה - דב טו 19. בעניניך ובתוריניך ניזול בצאנך ובבקרנו נלך - שמי 9. לוד טפלוך ועאניו ותוריוך שבקו בארע גשן רק טפס וצאנס... - בר נ 8. תמן תנכס ית פסחה... מן עאניך ומן תוריך - תי"מ 225. ריבוי גרוד with no possessive pron., as *pl. of nomina unitatis* תורה וארבעה עאנים תחת נקיה חמשה בקר ישלם תחת השור וארבע צאן תחת השה he shall pay five oxen for an ox, and four sheep for a sheep - שמ כא 37. יגדון עאניך ויכסון יקחו צאן ויזחורו - תי"מ 45. ותדבך פסח ליהוה אלהך עאנים ותורים - דב טז 2.

עֶבְבָ עני cloud **עב** עב שהוא מעב את פני הרקיע - ברי"ר 121. אף ברי אתת שם שר מטר להעביב ולהענין להריק ולהמטר - הקלירי, אף ברי, תרביץ ז (תרצב), 187

עֶבְבָ שייק נ **n. m. עני cloud** את יהוה כגו עמה הדן... ועבכך קעם עלביהון ובעמוד עבב את הזול לקדמיון (ניא וענך... ענן) אתה יהוה בקרב העם הזה... וענך עמד עליהם ובעמוד

(או במשלים מדומה), *with no complement*, *indicates behavior* ואבעש בעיני יהוה ית דעבד ואמית אף יתה וירע בעיני יהוה את אשר עשה וימת גם אתו what he did was displeasing in to the Lord - בר לח 10. דאברהם הוה ארש במה דעבד שאברהם היה יסוד במה שעשה - ת"מ 192א. מן יעבד כעובדיך - ע"ש ו 60. עד אתו אל בעל פעור ועבדו מה דעבדו עד שבאו (ישראל) אל בעל פעור ועשו מה שעשו - ת"מ 195א. עמו מה בעה מעבד ביצחק ראו מה ביקש לעשות ביצחק - ת"מ 122ב. 3 תחליף פועל נלווה אל משלים אדורביאלי לציון אופן הפעולה *verb adverbial complement*, indicates the manner of the action ונפשה דתעבד באד רמה... ותתעקר נפשה ההיא והנפש אשר תעשה ביד רמה... the person, be he citizen or stranger, who acts defiantly..., that person shall be cut off from among his people - במ טו 30. וגברה דיעבד בזידנו והאיש אשר יעשה בזדון - דב יז 12. דסמית למדעך וגלית תפוכך ועבדת כאנש לא ידע ולא ישמע שסימית אל שכלך וגלית תהפכתך ועשית כאיש שאינו יודע ואינו שומע - ת"מ 137א. והן סכה דו יעבד בכסי לית יסתתר עלי ואם קיווה (הרשע) לעשות בסתר, לא יסתתר ממני - ת"מ 150א. 4 תחליף פועל עם משלים אדורביאלי לציון הפעולה עצמה, בלא שם עצם "מופעל" *verb substitute with adverbial complement* ואם אכהן אתה עבד לי קטלי שבי ואם ככה אתה עשה לי הרגני נא if You would deal thus with me, kill me rather אנה ואעשה כן גם אני - דב יב 30. ועבדו כן בני ישראל - בר מה 21. אמרו מכשפיה יכלין אנן עבדין כותה אמרו המכשפים (לפרעה): יכולים אנו לעשות כמוהו (כמו שמשע עשה) - ת"מ 26א. עפ"ר לציון מילוי פקודה *usually expresses the fulfillment of an order* דאמר לה מרה - ת"מ 13א. ועבד כמד פקד יהוה ית משה - ויק טז 34. 5 עם פועל אחר לציון האפשרות *with a second verb to indicate imminent possibility* תקוף לבך כיש לך הוא עביד לאבדנך קשי לבך רע לך, והוא עשוי להאביד your insolence is bad for you; it is liable to destroy you - ת"מ 75א.

מעבד ולא שהו רביה למעבד ממללה ולא אחר הנער לעשות הדבר - בר לד 19. ויטרון בני ישראל יום שבתה למעבדה ושמרו בני ישראל את יום השבת לעשותו - ע"ד יח 10-11. עסלי ממעבד מה יכעס לקשטה חלילה לי מלעשות מה שמכעיס את קשטה - ת"מ 65א.

אמרה אחדה תעבד בצפרה וית אמרה תניאנה תעבד בין רמשיה את הכבש האחד תעשה בבקר ואת הכבש השני תעשה בין הערבים you shall prepare one lamb in the morning, and the other lamb you shall prepare at twilight - בר נח 4. כל קרבן עביד לגו זבנה כל קרבן עשוי בזמנו - ת"מ 111א. 4 רכש לפי מליצת התורה **to acquire** ונסב אברם ית שרי אתתה וית לוט בר אחיו... וית נפשה דעבדו בחרן... ואת כל הנפש אשר עשו בחרן Sarai and his brother's son Lot..., and the other persons that they had acquired in Haran - בר יב 5. אמת אעבד אף אנא לביתי מתי אעשה גם אנכי לביתי - בר ל 30. ומן דלאבונן עבד ית כל איקרה הדן (m קנא = אונקלוס) ומאשר לאבינו עשה את כל הכבוד הזה - בר לא 5. יוצא לשני מושאים לציון גרמת שינוי במצב **to become (with two objects)** יתך לגוי רב ועשיתי אותך... לגוי גדול עם a great nation I will make of you - במ יד 12. ובשלו בקדר ועבדו יתה עגולים ובשלו בפרור ועשו אתו עגות - במ יא 8. מודאה לאלה דבחר יתה ועבדה אתר קדש התודה לאלוהים שבחר בו (בהר גריזים) ועשהו מקום קדוש - ת"מ 131א. 6 עם ל ובלעדיה בהוראת ראווי [השיע עשוי לדבר] **"hollow" verb** [163-153] כרואה ישתבח הך מד לאוי ועבד ישובח הבורא כאשר ראוי והגון *praised be the Creator, as it is fit and appropriate* - אלעור (עראניש ג/ב 314). 7 פועל "ריק" [רובנישטיין, הצבי ישראל, ת"א תשל"ו, 163-153] **"hollow" verb** 1 במעמד של תחליף לפועל הנלווה אל שיע ליהפיעלו *"verbalize" a noun* נעבד עמון קרב נעשה עמם מלחמה *let us fight them* - ת"מ 79א (=ונלחם בהם). עבד רוח רמה ולא צבה שמע נתגאה (פרעה) ולא אבה לשמוע נפלאות - שמ לד 10. *and refused to listen* - ת"מ 29א. וכד אתנדית עבדת תפוך חיול וכאשר הובאה (אש זרה), עשתה הפיכה גדולה - ת"מ 183א. תמה עבד לי אלהים צחק עשה לי אלהים - בר כא 6. ובכל אלהי מצרים אעבד דינים ובכל אלהי מצרים אעשה שפטים - שמ יב 12. קבל כל עמך אעבד פליאן נגד כל עמך אעשה נפלאות - שמ לד 10. ועבד סימניה - ת"מ 19א. מן יעבד חוב בעלמה ולא יעזר מנה לית לה תמן פליטה מי שיחטא בעולם..., לא יהיה לו שם מפלט - ת"מ 239א. ורבית פינחס ועבדת לה אתר וליתי פריקה מנה וגידלתי את פינחס ועשיתי לו מעמד שאינו נפרד ממנו לעולם - ת"מ 289א. עבד לן רתו עשה לנו רתיון - ע"ד ד 2. בלא משלים: "התנהג"

to become **נעשה** (=היה) *copulative verb*
 בראשית אתעבד אוצר למאוריה "בראשית"
 נהיתה אוצר למאורות 'in principio' became a
 treasure for the luminaries - ע"ד ז 12. ואתעבדת
 כל ארעה לפרעה M (B ואעבדת, והות)
 ותהי כל הארץ לפרעה - בר מז 20. טובך יתעבד
 דבק לך טובך הוא מושיענו - ננה 94. לאלה
 גלגין אנן מתעבדין לאלוהים תהילה אנחנו -
 מ כא 16. דחלה אתעבד נביה אמת דקבל לוחיה
 פחד היה הנביא כשקיבל את הלוחות - מ כא
 19-18.

אתפגעל אוגד *copulative verb* **נעשה** (=היה) **to**
become וכפת כל אמיה קמיך ומתעבד מגנך
 ומכניע כל האומות לפניך ונעשה מגנך (God)
 subdues all the nations before you and
 becomes your defender - ע"ד יט 26-27.

מעבד ש"ע ז *n. m.* **מעשה** **doing** ונעת מן
 מעבד חטאתה A (מן עובד) וירד (אהרן) מעשות
 וה he came down from making the מלך כותך
 sin offering - ויק ט 22. בעתה רבה למלך כותך
 יזע לבה מן מעבד חרשיה בושה גדולה למלך
 כמוך שירעד לבו ממעשה הקוסמים א it is a
 great shame to a king like you to be terrified by
 the deeds of the sorcerers - ת"מ א26.

עבד ש"ע ז 'ābād **עבד, משרת, servant**
slave ותזכר הלא עבד הוית בארע מצרים
 וזכרת כי עבד היית בארץ מצרים מצרים
 that you were a slave in the land of Egypt - דב
 ה 15. וזבנותה עבד ומכרוהו עבד (את יוסף) -
 ת"מ א287. דו זעיק בר ועבד לאלהים שהוא
 נקרא בן ועבד לאלוהים - ע"ד טו 7.

עבד ש"ע ז 'ēbād (*qatāl) **מעשה deed**
 מה עבאדה הזן דעבדתון MB (ני"א עובדה)
 מה המעשה הזה אשר עשיתם what is this
 deed that you have done? - בר מד 15. ובקנונה
 עלאה מכל מיכל פרעה עבאד אפה B (ני"א
 עובד) מכל מאכל פרעה מעשה אפה in the
 uppermost basket there were all sorts of food
 for Pharaoh, a baker's deed - בר מ 17. עבאד
 רקם MB (ני"א עובד) - שמ לו 37. ועבד למדבחה
 מכבר עבאד הלכה דנחש M (ני"א עובד) ויעש
 למזבח מכבר מעשה רשת נחשת - שמ לח 4.

עבד ש"ע ז 'ābbād (qatāl) **adj.** **ראה, ראוי**
seemly, fit איקר עבד לאלהותך כבוד יאה
 לאלהותך Your Divinity is fitting - מ א
 44 (עי' ובי"ח שם וכן Studies 143 על התפתחות הצורה
 מן **אתפעל**). דליתי עבדה אלא לה שאין היא
 (הגדולה) יאה אלא לו (לה') - ע"ש ו 17. לא

פועל 1 ברא **to create** תהום לממלה
 רביאנה עבדה תחום לדבר, הגאון (=אלוהים)
 עשאו - ע"ד כד 85-86. חזי מה חילה רבה מעבד
 ראה מה האל הגדול עושה - ת"מ א75. **2 העביד**
to enslave, to force someone to serve
 ועבדו מצראי ית בני ישראל בקשאי ויעבדו
 מצרים את בני ישראל בפרך - שמ א 13. וית
 עמה עבד עמה לעבדים ואת העם העביד אתו
 לעבדים - בר מז 21. שמעת ית כריות בני ישראל
 דמצראי מעבדים יתון... אשר מצרים מעבדים
 אתם - שמ ו 5. וית כל דעבדים תמן הוא הוה
 מעבד NB ואת כל אשר עשים שם הוא היה
 עשה - בר לב 22 ושינוי מכון להבחין בין יוסף לאסירים.
 מ"ל: הוא מפקד למעבד; אונקלוס: מימיה הוה מתעבד].
3 מצוין התנהגות *indicates behavior* **מעבד אנה**
 בה כמה זמם למעבד באחיו עושה אני בו כאשר
 זמם לעשות באחיו I will deal with him just as
 he schemed to deal with his brethren
 ת"מ 153. **4** פועל "ריק". עי' לעיל *"hollow" verb* **מילא**
פקודה to fulfill an order מה אהן מרשי
 אהן מעבד מה שוה מצווה זה עושה what this
 commands, ת"מ א381. והוא מעבד
 כל אמירדהתה הווא (משה) עושה את כל
 מצוותיו - ת"מ א107.

מעבדה ומזרעך לא תתן למעבדה למלך
 ומזרעך לא תתן להעביד למלך - ויק יח 21.

אתפגעל א 1 הותקן **to be prepared** לא תתעבד חמיכל
 מנחתה דתקרבון ליהוה לא תתעבד חמיכל
 המנחה אשר תקריבו ליהוה לא תעשה חמץ
 no meal offering that you offer to the Lord
 shall be prepared with leaven - ויק ב 11. ותרב
 נבלה ותרב חטיפה יתעבד לכל בעידיאתה וחלב
 נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה - ויק ז 24.
 כל לבושיה דאתעבדת לאהרן לית בראי יכל
 יקרב ילבשוון כל הבגדים שנעשו לאהרן, אין
 זר יכול לקרב ללבשם - ת"מ א289. וכן אשתה...
 ולגו משכנה אתעבדת וכן האש... במשכן
 נעשתה - ת"מ א183. **2 נעשה, אירע** מביע התרחשות
to occur, happen הלא אתעבדת נבלה
 בישראל (VEB עבידה, CA עבדת) כי נעשתה
 נבלה בישראל| והנשא נבלה, שלא כניש קל: *Unlike*
 for an (SP) (*‘āšâtā - Qal*), the subject is nblh.
 outrage has happened in Israel - דב כב 21. ואה
 קשט... אתעבדת תועבתה הדה בגבך... נעשתה
 התועבה הזאת בקרבך - דב י 15. וכן לא יתעבד
 וכן לא יעשה - בר לד 7. כן יהי כפרי עתיד
 מתעבד כן יהיה, מהר ייעשה - ת"מ א22. זזעיו
 רב אתעבד זזעו עגול אירע - מ י 27. א אוגד

לפס עובדה וגומל לכל עושה לפי מעשהו - תי"מ 197ב.

עבודה ש"ע נ. f. 1 **מעשה** doing וכדו לא ילפס מנון כל דילסקון לעבודה A (ני"א למעבד) ועתה לא יבצר מהם כל אשר יזמנו לעשות nothing that they may propose to do will be out of their reach **2 רכוש** possession והוה לה גיתי עאן... ועבודה רבה M₁* ויהי לו מקנה צאן... ועבדה רבה he had possessions of flocks..., and a great household - בר כו 14 (מן אונקלוס).

עבדה ש"ע נ מתחלף עם עבדה n. f. interchanges **עבד** כל with 'bdh **מלאכה**, **מעשה** action, עבד עבדה ביום שבתה קטל יתקטלכל העשה מלאכה ביום השבת מות יומת whoever does work on the Sabbath day shall be put to death שמ לא 15. כל יומיה בון עב'י <דה כל המימם יש בהם עבודה - ע"ד יז 4. מן כתבך נחכם עבידתך מספרך נדע את מלאכתך ebidātāk ע"ד כו 52. הלא עתיד ממללה מן אלהים ומוחי חיולה לעבידתה A (ני"א למעבדה, למעבדה)... וממהר האלהים לעשותו - בר מא 32. דכל עבידתך תמחין שכל מעשיך נפלאות - תי"מ 13ב. לפס די עבידתה הו אגרה לפי המעשה according to the action is the reward תי"מ 188א.

עבייתה ש"ע נ. f. 1 **מלאכה**, **מעשה** work נוצר מן הידמות ד של עבידתה (מעין abidta*) d assimilated to t ואף משמש בנפרד כנגד עבידה] ואתנחו בני ישראל מן עבייתה NM ויאנחו בני ישראל מן העבודה the people of Israel work ויתרב נבלה... יתעבד לכל עבייתה ומיכל לא תיכלנה BA (ני"א עבידה)... יעשה לכל מלאכה - ויק ז 24. תתיקר עבייתה על גבריה NB תכבד העבודה על האנשים - שמ ה 9. ותעבד ית כל מני משכנה בכל עבייתה... נחש B (ני"א תשמשה)... בכל עבודתו - שמ כז 19. עבדו כל עבייתה A עשו כל המלאכה - שמ לה 35.

עובד ש"ע ז. m. 1 **מעשה** doing, **מעשה** making עובדים דלא יתעבדון עבדתמעשים אשר לא יעשו עשית to me deeds that you have done ought not to be done - בר כ 9. ומנדי לה קרבנים 23. עובד אדיך... מלוא מעשה ידיך - ע"ד יט 22-21. ויולה דעמי עובדיך ולא משבח לך אוי לו לרואה את מעשיך ואינו משבח אותך - מ n 21-22. מכל מיכל פרעה עובד אפאי... מעשה אפה - בר מ 17. מה עובדה הדן דעבדתון מה

לאוי לוכון דאה ולא עבד לוכון עמו מה לוכון עבד ודכרו לא ראוי לכם זה ולא יאה לכם. ראו מה ראוי לכם וזכרו - תי"מ 144א. עבד עלינן נהי אילן טב ראוי לנו שנהיה אילן טוב - תי"מ 110א.

עבדה ש"ע נ מתחלף עם עבדה n. f. interchanges **עבד** 1 **עבודה**, **מלאכה** doing, **מעשה** making, **work** ומררו ית חייון בעבדה קשיה בטיאמה ובלבניה ובכל עבדה בכרה וימררו את חייהם בעבדה קשה... ובכל עבדה בשדה they made their lives bitter with hard service..., and in all kinds of work in the field - שמ א 14. הלא לית מתבצר מן עבדתכון ממלל כי אין נגרע מעבדתכם דבר - שמ ה 11. כל כל יומיה בון עבדה - ע"ד יז 4. ורז בעבדתך מהר במלאכתך - תי"מ 13א. **2 רכוש** possession אם לא שלח אדה בעבדת עברה אם לא שלח ידו במלאכת רעהו on the Sabbath day if he has not laid hands on other's property - שמ כב 10.

עבדו ש"ע נ. f. 1 **עבדות** slavery עמי מלך ישר דשרא בה... משה... חמש מאות ועשרה צמתת תלתה חלקים שני גירותה דלאבהתה ושני עבדותה לבניהון ושני נביותה ראה את המלה "ישר" (שמ טו 1)... (ערכה) 510. כללה שלשה חלקים: שנות גרות האבות ושנות עבדות הבנים ושנות הנבואה (למשה) - תי"מ 71א. המפקך מן ארע מצרים מבית עבדותה your God, who freed you from the land of Egypt, the house of bondage - דב ח 2. שם קיבוץ n. coll. m. **עבדים** slaves והוה לה קניאן עאן... ועבדו סגיה C (ני"א אריסו) ויהי לו צאן... ועבדה רבה he had possessions of flocks..., and a great household - בר כו 14.

עבוד ש"ע ז. m. 1 **בורא** creator {סואיי עבודה דכולא = בורא הכול - Horol f. 152b} אתה עבוד כל כלום אתה הוא בורא כל כלום, You alone, are the Creator - ע"ד כה 23. ואתה עבוד כל כלום ואתה בורא כל דבר - ע"ד כה 23. עבוד פליאתה תואר לה' עשה פלאה - שמ טו 11. אה עבודי ובארי וצעורי ותקני הוי יוצרי ובוראי והצר והמתקן אותי - א"ג 20. **2 עושה** one who makes הפועל אלהה עמך בכל מה דאת עבוד A participial God is with עשה אתה עובד אלהים עמך בכל אשר אתה עושה - בר כא 22. אוי לאנש דיהי עבוד אהן עובדה בישה ויזני במדעה אוי לאיש שיעשה את המעשה הרע הזה ויזנה בידיעה - תי"מ 161ב. ומגזי כל עבוד

עבט - עבר¹

דב יח 10. מקור: למעברתי (+מדבר) - דב ת 21. **אתפלע**
 עתיד: ויתעבר - ויק ד 13 *M₂. **מעבר** - בר לב 23.
עבור qātōl - בר נ A 24. **עבר** - במ כד 13.

קל 1 עבר to cross, pass **א** בממד המקום *in the dimension of place* באטרי עברת ית ירדנה
 הדין במקלי עברתי את הירדן הזה *with my staff alone I crossed this Jordan*
 - בר לב 11. **אעבר בארעך** - דב ב 27. דחלה אתעבד נביה...
 דעבר אלהה קמיו פחד היה הנביא... כי עבר

אלהים לפניו - מ כ 18-20 [עי"פ שמ לד 6: ועבר
 יהוה על קדמיו]. עד יעבר עמך יהוה - שמ טו 16.
 ואמר יהוה למשה עבר לקדם עמה - שמ יז 5.
 אתי בשלם עמה קדישה עבר בי בשלם בוא

בשלוס, העם הקדוש, עבור בי בשלוס - ת"מ
 267 (דברי ים סוף אל ישראל). שמע ישראל אתה
 עבר יומני ית ירדנה - דב ט 1. **ב** בממד הזמן *in the dimension of time*

דו רחמן ורתאי לדעבר
 ולדאתי כי הוא רחום וחנון לשעבר ולהבא -
 ת"מ 167. **ב**... בראשית... צנקת למה דעבר
 ופתחת למה יאתי **ב**... ב"בראשית"... סגרה

את מה שעבר ופתחת את מה שיבוא (the
 closed what had ...letter) Beth... of "br'šyt"
 - ת"מ passed and opened what was yet to come
 174. **2 הפר** מצוה או ברית **to transgress**
 commandment, covenant לא עברת מפקודיך

I have not transgressed ממצותיך לא עברת
 any of Your commandments - דב כו 13. לא
 אכל אעבר ית מימר יהוה לא אוכל לעבר את
 פי יהוה I could not go beyond the command

of the Lord - במ כב 18. **3** פועל "ריק", מפעיל שם
 עצם "hollow" verb, verbalizes nouns אי עבר
 עליו רוח קנאה וקנא מן אתתה ועבר עליו
 רוח קנאה... - במ ה 14. עפוף לא יעבר על

רישה תער לא יעבר על ראשו (i. e. his head shall not be
 come upon his head) - במ ו 5. מן הזה חברה אזל בשביל
 (shaved) בישה ולא יעזרנה עבר בקללתה מי שראה
 את חברו הולך בדרך הרע ולא ישיבנו מקולל

he who sees his fellow going in a wrong way
 and does not bring him back is cursed
 162.

מעבר דיעבד ית בישה... למעבר קיאמה
 אשר יעשה את הרע... לעבר בריתו - דב יז 2.
 לא אכל למעבר ית מימר יהוה C לא אוכל
 לדעבר את פי יהוה - במ כד 13. לדלא מעבר ית
 ירדנה לכבתי עברי את הירדן - דב ד 21.

מעברת לא אכל מעברת ית מימר יהוה
 (NEC למעברת) - במ כב 18. לא אכל מעברת

המעשה הזה אשר עשיתם - בר מד 15. לית
 ללקפן עובדי באנשה A לא ידון רוחי באדם -
 בר ו 3. במעמד ש"פ. *as v. n.* כל אהן גזוי עובד
 בישתה דעבדת כל זה הוא גמול עשיית הרעות
 - ת"מ 293. ויהב ליד רביה ורוז לעובדה A
 (ני"א למעבדנה) - בר יח 7. עסל לשמשיך מן
 עובד כממללה הדה A חלילה לעבדך מעשות
 כדבר הזה - בר מד 7. לא תרשי עובדה לחודך
 VEA לא תוכל עשותו לבדך - שמ יח 18.

עובדה ש"פ. *v. n.* עשייה making ודן שרוון
 לעובדה A (ני"א למעבד) וזה החלם לעשות
 this is the beginning of their doing - בר יא 6.

עבט אכיפה, רתימה באוכף saddling|א"י בעביטא
 דמלא - נבר לא 34 (בגיליון)

קל אכף to saddle **denom.** ועבט כתפה לסבל
 A ואכף שכמו למשא (Issachar) saddled his
 shoulder to the burden - בר מט 15 (ואפשר שהוא
 לשון משכון, כגון דב כד 10, ועניינו "יתחייב לשאת".
 [Alt., from H 'bt, 'to pledge' (Cf. Dt 24:10).

עבלי עובי thickness|א"י ותמן הוון קיימין בוסמנין
 עבין - נ בר נ 1]

קלה עבה **עבה** to be thick שפרת
 V'C E) **עבת**; המליץ 553 (תדגן) שמנת עבית
 כשית became sleek - דב לב 15 (הדברים מתפרשים לחיוב
 מפני מלת "כשית" הנסמכת אל "האישה הכשית" שלקח
 משה, ושם המלה נדרשת יפה, טובה. עי בסמוך. *int. of esteem, based on the analogy to kašyt, in the sense of 'beautiful'* (Num 12:1 - SP)
 ויתגלג... משה דאמר שמנת עבית כלל הדה מלתה
 במימר כשית וישתבח... משה שאמר "שמנת
 עבית"... כלל את הדבר הזה במלת "כשית" -
 ת"מ 214 (זבי"ח העי 4). מובא גם בת"מ 212.

עב ש"פ. *n. m.* **עובי** thickness אה אנה אתי
 לידך בעבה דעננה הנה אנכי בא אליך בעבי
 הענן lo, I am coming to you in the thickness of
 the cloud - שמ יט 9.

עבר¹ מעבר, ממקום למקום, **passage**
movement |א"י ואעבר בממרי בארעא דמצרים - נ
 שמ יב 12. **סואי** לא תעבר טליך - בר יח 3]

קל עבר: דעבר dābār - מ כא 20. עתיד: יעבר - שמ טו
 16. ציווי: עבר - שמ יז 5. בינוני: עבר - דב ט 1. מקור:
 למעבר - דב יז 2. מעברה - במ כד 13. **אפעל** עבר: ועבר
 - בר לב 24. ועברון (ונסתרים) wābbāron - מ א 68.
 עתיד: תעביר (נוכח) tābbər - ע"ב ב 15. בינוני: מעבר -

congregation - ויק ד 13 (השי אפעל לעיל).

מעבר א שׁעׁ ז n. m. **1 מעבר** ford ועבר ית מעבר יבקה ויעבר את מעבר יבוק (Jacob) crossed the ford of the Jabbok - בר לב 23. **ב** שׁעׁ **1 מעבר** passing ויהי במעבר כבודי והיה בעבר כבודי as My Presence passes by ועבר כבודי שׁמ לג 22. אנון נגודי בני ישראל במעברו לגו ימה הם מנחי בני ישראל בעברם בתוך ים סוף - ת״מ 101b ויהי במעברו ית ירדנה - דב כז 4 **2 הפרת מצווה transgression** ומהו מהלכה בבישה המעבר על פקודיה ומהי ההליכה ברעה? העבירה על המצוות what is the walking in evil? transgression of the commandments - ת״מ 235b.

עבור שׁעׁ ז n. m. **מת** עובר מן העולם **dyng, passing away** במעמד הבינוני **participial** ואמר יוסף לאחיה אנה עבור A ויאמר יוסף אל אחיו אנכי מת Joseph said to his brothers: "I am about to die" - בר נ 24.

עבר א שׁעׁ ז n. m. **צד, עבר** side לוחים כתיבים מתרי עבריון לוחת כתובים משני עבריהם tablets written on both sides - שמ לב 15. שמה דאלהותה על תרי עבריון ibriyyon שם האלהות על שני עבריהם (של הלוחות) - מ ט 82-81. **ב** שׁעׁ ז n. v. **מעבר** passing ואוזף מלאך יהוה עבר ויוסף מלאך יהוה עבר the angel of the Lord was passing again - במ כב 26. ואשדך כפי עליך עד עברי ושכתי כפי עליך עד עברי I will shield you with My hand until I my passing by (=I pass) - שמ לג 22. לא אכל עבר ית מימר יהוה לא אוכל לעבר... - במ כד 13. **ג** מ״י **מעבר** beyond ושרו בבקעת מואב מן עבר לירדנה the plains beyond the Jordan they set out and עברו בעבר ארנון - במ כז 13. **ד** מנחל זרד ושרו בעבר ארנון - במ כז 13. **ה** encamped beyond the Arnon - במ כז 13.

עבר² גידול וצמיחה **growth** of grain **א״י** עבריון = תבואתכם - נ שמ כג 19. **סואי** ותכנש עבוד - דב יא 14. **אב** ēbūru = קציר - AHw 183a

עבור שׁעׁ ז n. m. **זגן** corn, grain (מן אונקלוס) ובעבור ובחמר סמכתנה mA ודגן ותירוש סמכתי וישראל וישראל I sustained him with grain and wine - בר כז 37. וירבסו עבור תחת אד פרעה wine - בר כז 37. ויצברו בר תחת יד פרעה - בר מא 35. וכנש ית כל עבור שבועתי שניה m - בר מא 48. ופתח יוסף ית כל דבון עבור m - בר מא 56.

ית מימר יהוה VEB (N למעברה) - במ כד 13. **אפעל 1 העביר** דבר **pass trans.** ונסכון ועברו ית נחלה ועבר ית כל דלה ויקחם ויעברם את הנחל ויעבר את כל אשר לו he took them and made them pass לו לין והעברת את נחלת אביהן להן you shall transfer their father's share to them - במ כז 7. לא יחלפנה ולא יעבר יתה טב בכיש *מ₄ לא יחלפנו ולא ימיר אתה טוב ברע one may not exchange or substitute another for it... **3** פועל "ריק" המפעיל שם עצם, "hollow" verb. **4** ובעברו ויעברו verbalizes nouns קול במחנה הועברו קל במשירתה ויעברו word was proclaimed throughout the camp - שמ לו 6. לא יתשקע בך מעבר ברה וברתה ננור לא ימצא בך מעביר בנו ובתו there shall not be found among you any one who burns his son or his daughter - דב יח 10. ועבר כרוזים והעביר כרוזות - אס 8 [= השמיע]. ויעברו עפוף על כל בסרון והעבירו תער על כל בשרם - במ נ 7. **4 העלים עין, מחל** עם על **to overlook with** ^ע (השי בבלי יומא כג ע״ב. מעבירין לו על כל פשעין) לית לאוי על כהן ועל דיאן מעבר עליו אלא יקים קשטה לא ראוי לכהן או לדיין להעלים עין ממנו (מן הגר) אלא יעשה צדק **על** it is not right for a priest to overlook him (the sojourner) or judge to overlook him (the sojourner) - ת״מ 156b. עמי לחצן ולא תעביר על עקתן ראה את לחצנו ועל תתעלם ממצוקתנו - ע״ד ב 15 (ע״ זב״ח שם).

מעברה ויהוה אתרגז בי... דלא למעברתי ית ירדנה, EC (מעברה) ויהוה אתאנף בי... לבלתי עברי את הירדן - דב ד 21 [תפס עבר-כינוי המושא למדבר]. לא אכל למעברה ית מימר יהוה N (מעברה) לא אוכל לעבר את פי יהוה - במ כד 13.

אתפנה נעלם (מענין) **to be overlooked** ^ע ואם כל כנשת ישראל ישגו ויתעבר **ע** מלל מן עיני קהלה *M₂ (נ״א ויתעלם) ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהל if it is the whole community of Israel that has erred and the matter escapes the notice of the

עבר³ - עגל¹

יסודות מלי העברית - ת"מ 271א.

†עבר⁴ כעס anger א"ק יעברנה = יכעיסנו - ספירה
[17 ג]

פעל כעס to be angry ועבר יהוה בי לבדילכון ולא שמע לי V (ני"א ורגז, ואתרגז) ויתעבר יהוה בי למענכם ולא שמע אלי the Lord was angry with me on your account, and would not hearken to me דב ג 26.

אָתְפַעַל כעס to be angry ואתעבר יהוה בי לבדילכון ולא שמע לי C - דב ג 26.

פענן כעס to be angry ועברן (יהוה בי) ויתעבר (יהוה בי) - המליץ 546 ע"פ דב ג 26 [זבי"ח: פועל מורחב בני"ן. ליתא].

†עבר⁵ בריח bar (מן אונקלוס O. ע"ע נגר. ע ויעבר ברתוקות - מלי"א ו 21)

עבר ש"ע ז n. m. **בריא** bar, bolt וית עסקיון עבד דהב אתרים לעבריה ועפה ית עבריה דהב M₂* ואת טבעותיהם עשה זהב בתים לבריחים ויצף את הבריחים זהב their rings of gold for holders for the bars, and overlaid the bars with gold - שמ לו 34. ומסהרת מטרת בני מררי דפי משכנה ועבריו M₂ ופקדת משמרת בני מררי קרשי המשכן וברחיו - במ ג 36.

עברנה ebima שם מקום (place) pr. n.

עברנה ש"פ ונטלו מיטיבתה ושרו בעברנה - במ לג 34 - 35

†עגין לחם loaf of bread {> عجين =
בצק - 514 Barthélemy]

עגין ש"ע ז n. m. **חלה** loaf of bread קדמאית משארתיון עגין תרימו תרומה ארמו A ראשית ערסתיכם חלה תרימו תרומה A ראשית of your kneading, you shall set aside a loaf as a gift - במ טו 20.

†עגל¹ עיגול round shape א"י והא ארכובה דעילה עגיל הוה - ירוש נדרים לו ע"ד] ← 1 מאפה cake א"י קצון חד עיגול - פרסו כיכר (לחם) - ירוש שבעות לו ע"יב], 2 תכשיט עגול ornament [מן העברית: H]

עגול ש"ע ז n. m. qittūl **מאפה** cake לאשי

למזבן עבור m לשבר שבר - בר מב 7.

עבור ש"ע ז n. m. *qātōl קונה מזון buying of grain במעמד הבינוני participial בעבורה דאנון עבורין A בשבר אשר הם שברים אנון for the grain which they are buying - בר מז 14.

עובר ש"ע נ n. f. ענף bough, branch א"י ולקטו מן תמן עובר - נ במ יג 23. **סוא"י** היך מא דעוברת לא יאכלא מיטיא פירין מן גרמה = כאשר ההזמרה אינה יכולה לעשות פרי מאליה - יוחנן טו 5] אסירי לגפנה חילה ולעוברת ברי עמוקה M₂* אסור לגפן עילו ולענף בני עצמתו binding his strength to the vine and the sons of his might to the bough - בר מט 11.

עיבור ש"ע ז n. m. דגן corn, grain וכל תרב [ח]מר ועיבור... לך יהבתון M₃* וכל חלב תירש ודגן... לך נתתים all the best of the wine and of the grain... , I give to you - במ יח 12.

עבר³ ש פרטי pr. n. ← קיבוץ בני עבר Eber's descendants [ע"ע טור עבראי]

עבר ש"פ. ושלה אולד ית עבר - בר י 14. והוה כל יומי עבר ארבע שנים וארבע מון שנה ומית - בר יא 17. טביה דמן ארצות עבר - א"ג 69.

עבראו ש"ע נ n. f. **כלל העברים** the Hebrews אשקה קדמיו כתיב תרים ועסרים כתבים... והי עקרי מלי שפת עברותה מצא (משה) לפניו כתובות עשרים ושתים האותיות... והן יסודות המלים של שפת העברים - ת"מ 280. ומקדשה יוסיף ביומיו מקדש זרו קדש עבראותה יחלף פלגה רמי לגו קהלה (בראשית תקופת פנותה יקום איש לוי) ומקדש יוסיף (על מקדש הר גריזים), מקדש של עבודה זרה, קדושת העברים ימיר, מחלוקת יפיל בתוך העדה - אס 20. קעם קדקדך פרוש ארע עבראותה יבטל יקום נשיא אביר (?), ארץ העברית יחריב - אס 22.

עבראי ש"י gent. n. **עברי** Hebrew איתי לנן גבר עבראי הביא לנו איש עברי - בר לט 14. על לידי עבדה עבראה דאיתית בא אלי העבד העברי אשר הבאת בר לט 17. לא ייכלון מצראי למיכל עם עבראי לחם לא יוכלון המצרים לאכל את העברים לחם - בר מג 32. אלהון דזכאי ומרון דעבראי - ת"מ 99. **הלשון** פרעה לעבראי אס 99. **העברית** the Hebrew language מימר מדבק בשנים ועשרים אות עקרי מלי עבראיתא, מאמר מחובר בדבר עשרים ושתים האותיות,

he must remain inside his city of רכהה רכהה
 28. לא שלם עוב אמראה עד הכהה the high priest
 the iniquity of the Amorites is not yet complete - בר טו 16.
 לבש קרן אורה ואניר על צלמה עד יום מותה
 - ת"מ (ק) 497א. עד אמת כרמים נציבים ומחליל
 לית לון עד מתי כרמים נטועים ומחליל אין
 להם? - ת"מ 293ב. לרבות inclusive מכל דיתעבד
 מגפן עמרה מן עצרמים ועד זוג לא ייכל מכל
 אשר יעשה מגפן היין מחרצנים ועד זוג לא
 יאכ he shall eat nothing that is produced by skins
 the grape, from seeds to skins - במ ו 4. מיסטר
 ארעה ועד איסטר ארעה מקצה הארץ ועד
 קצה הארץ from one end of the earth to the other
 דב יג 8. מיומה קדמאה ועד יומה שביעה
 בכל מדוריו כון תיכלון פטיר - ת"מ 344. מן אנש
 עד בהמה לי יהון - במ ג 13. מטב עד ביש - בר
 לא 24. לסוף פעולה או מצב of end of action or
 state וייכל פרי בהמתך ופרי ארעתך עד
 שיצעותך... עד אבדותה יתך ואכל פרי בהמתך
 ופרי אדמתך עד השמידך... עד האבידו אתך it
 shall devour the offspring of your cattle and
 the produce of your soil, until your
 destruction... until it has brought you to ruin
 דב כח 51. ובמיעל משה... יסטי ית מסותה עד
 אפקותה... יסיר את המסוה עד צאתו - שמ לו
 34. ואסתכלו בתר משה עד מיעלה למשכנה
 והביטו אחרי משה עד באו האהלה - שמ לג 8.
 ב מייק 1 conj. **כדי ש-** לתכלית final so that
 ואפיו מלבישין בקרן אורה עד ידען כל אמיה
 אן משה עבדה דאלה ופניו לבושים קרן אור
 כדי שידעו כל האומות שמה הוא עבדו של
 אלוהים his face is encircled with the ray of
 light, so that all the nations know that Moses is
 God's servant - ע"ד ו 14-16. דאתיהבת לון
 ארהותה... עד יהונו קרין בה שנתת להם את
 התורה... כדי שיהיו קוראים בה You have
 given them the Torah..., in order that they read
 it - ע"ד יב 6-4. מן אנה עד אול לפרעה A מי
 אני כי אלך אל פרעה - שמ ג 11. ועיץ עליון
 באלפנה עד יהי אלפנון כשיר וחזק משה
 עליהם (השופטים) בלימוד כדי שיהיה לימודם
 נכון - ת"מ 170א. טר פקודיו עד יטרנך שמור
 את מצותיו כדי שהוא ישמרך - ת"מ 226. **2**
עד ש- לזמן until temporal ותכשנה לגו
 ממצית ביתך ויהי עמך עד יבעי אחוך יתה
 מן עמך...עד דרש אחיך אתו מעמך you
 shall bring it home to your house, and it shall be
 with you until your brother seeks it
 דב כב 2.

ועבדי עגולים לושי ועשי עגות knead and
 make cakes - בר יח 6 (המליץ 548: עגולין). ואפו
 ית לישא... עגולי פטיר (BA עגולין) ויאפו
 את הבצק... עגות מצות - שמ יב 39. ובשלו
 בקדר ועבדו יתה עגולים (EA עגול) ובשלו
 בפרור ועשו אתו עגות - במ יא 8.
עגיל ש"ע ז תכשיט ornament קטלה וקודש
 עסקה עגיל וגולה V חח ונזם טבעת עגיל
 וכוזמו - שמ לה 22.

עגל² הצעיר בבקר calf (טלשיר 74. א"י צפיר בר
 עזין לחטאת ועגל ואמר - נ ויק ט 3. **סוא"י** ועיגל ותור
 - ישע יא 6]

עגל ש"ע ז n. m. **בן בקר calf** סב לך עגל בר
 תורים לסלוח קח לך עגל בן בקר לחטאת
 offering - take a calf of the herd for a sin offering
 ויק ט 2. ונכס ית עגל חטאתה - ויק ט 8. פסל לעבודה
 זרה ועבדה עגל מסכה ויעשהו עגל מסכה - שמ
 לב 4. מובא גם בת"מ 195א. ועבדו עגל מסכה
 והדבבו לאלה ועשו עגל מסכה ונשאו לאלוהים
 - ת"מ 198א.

עגלה ש"ע נ n. f. **בת בקר heifer** סב לי עגלתה
 מתלתה קח לי עגלה משלשת take (for) Me a
 three-year-old heifer - בר טו 9. ונסב משה ית
 עגלאתה וית תוריה - במ ז 6.

עגלה אמצעי הסעה wagon **א"י** סיבו לכוון... עגלן
 לפלכיון - נ בר מה 19]

עגנה ש"ע נ n. f. **כלי מסע wagon** ויהב לון
 יוסף עגלן על מימר פרעה ויתן להם יוסף
 עגלות על פי פרעה, Joseph gave them wagons,
 according to the command of Pharaoh - בר מה
 21. וחזה ית עגלאתה דשלח יוסף - בר מה 27.

עד ad מ"י prep. **א"י** עד אימת יהווי דין לן לתקלה
 - נ ש מי 7. **סוא"י** עד אגא בארעי - יונה ד 2] ← מ"ק
 conj. (זביח עואנש ג/5: 54: ע ד + פועל שנתחברו
 לאחד, ואחרי ביטול ההכפלה נפרדו וזוגמת כד, מד (ע"ע).
 LOT IIIb 54: contraction of *d+d- > *dd-,
 separated to the independent part. *d. Cf. kd,
 [md.

עד א מ"י prep. **עד as far as** 1 למקום
 locative **ואתו עד אדר אטדה** they came to the
 threshing floor of Atad - בר נ 10. **ועבר אברם**
בארעה עד אתר שכם Abram passed through
 the land as far as the site of Shechem - בר יב 6.
 לזמן temporal **בקרית מקלטה ידור עד מות**

עדה

אתיסדת ועד כדו למיום היסדה ועד עתה
- from the day Egypt was founded until now
שמ ט 18. מרביותן ועד כדו מנערינו ועד אתה -
בר מו 34.

¹ **עַד כַּעַן** תי"פ *adv.* עוֹד- still ואברהם עד כען
קעם לקדם יהוה, ואברהם עודנו עומד לפני
יהוה יהוה the Lord Abraham still stood before - בר
יה 22 (מן אונקלוס O).

עד מותר תי"פ *adv.* מאוד much דאהלין בוראין
יקירין עד מותר כי אלה בריות נכבדות מאוד
for these are very glorious creatures - מו 13-14.
זועיו קשה עד מותר דאזדעזע על טור סיני
זעזוע קשה מאוד שנתרחש על הר סיני - מ טו
66-67. שרת עלינו עקה רבה עד מותר שרתה
עלינו צרה גדולה מאוד - תי"מ 20א. וצבעו קדמיו
צבעה רבה עד מותר וצעקו לפניו צעקה גדולה
מאוד - תי"מ 34ב.

עד (ל)עולם תי"פ *adv.* לעולם forever לגזר
לך ולבניך עד עולם an ordinance for you and
for your sons for ever - שמ יב 24. ולא יקום
כותה מכל בית אדם עד לעולם - תי"מ 106א.

עד מ- מייק לזמן (temporal) *conj.* > עד מה. עואניש
א/א, 88] **עד אשר** until הלא אם יהי ליקדה
קין עד מאשור עזרותך E (נייא מן אשר) כי
אם יהיה לבער קין עד מאשור תושבך (māšon)
Cain shall be consumed until Assur is your
return - במ כד 22.

עד שריר תי"פ *adv.* מאוד much וארתת יצחק
ארתתו רבה עד שריר ויחרד יצחק חרדה גדולה
עד מאד (lit.: a very great tremble) - בר כז 33. וצבע
וצבעה רבה ומרירה עד שריר ויצעק צעקה גדולה ומרה
עד מאוד - בר כז 34.

¹ **עדה** ^אada שם פרטי *pr. n.*

עדה ש"פ ונטב לה תרתי למך תרתי נשין שם
חתה עדה - בר ד 19 - 20. עדה וצלה שמען קלי
- בר ד 23.

² **עדה** ^אada שם פרטי *pr. n.*

עדה ש"פ עשו נסב ית נשיו מבנת כנען ית
עדה ברת אילון - בר לו 2.

¹ **עדה** ³ שם מקום *pr. n. (place)* (לא ידוע)

עדה ש"פ ובנה ענה וברה וניסה ועדה - אס 33.

אתקשי לב קין עד הוה כלי וטמי נתקשה לב
קין עד שהיה נע ונד - תי"מ 233ב. ונפקו בזרוז
שבט בתר שבט עד אתו לאהל משה - תי"מ
252א. 3 ציין זמן פעולה סימולטאני *part. of*
simultaneity דמע יתפרש וייתהב לכהנה
אסתיב באדה... הן נקיא לכהנה ייכל יתה...
עד ידע דו לית דכי תרומה שתופרש ותינתן
לכוהן אם טטמא בידו... האם ראויה לכוהן
שיאכל אותה... בעודו יודע שאינה טהורה? an
offering selected and given to the priest, if it is
defiled by his hand..., is it fit for the priest to
- eat it..., while he knows that it is not pure ?
תי"מ 116ב (זביח העי 4).

עד בצירופים *in combinations*

עד אן (הן) מייק *conj.* 1 **כדי ש-** תכלית *so*
that final הסכת לא אתמרת אלאן אכהן עד
אן יתגלי לך מהו אלפן לך "הסכת" (דב כז 9)
לא נאמר אלא כאן כדי שיתגלה מהו מלמד
אותך "keep silence" wasn't said but here so
- that what it teaches may be revealed to you
תי"מ 112ב. ואל ביש לא תקרב עד הן תגדל ביד
מרך ואל רע לא תקרב למען תגדל ביד אדונך
תי"מ 147א. 2 **עד אשר** לזמן (השי' עד אם בעברית)
until temporal לא אכל עד אם אמלל מלי I
will not eat until I have told my tale - בר כד 33.
אף לגמליך אמלי עד אם אסכמו למשתי - בר
כד 19. עד אן יפק מן אפויכון A עד אשר יצא
מאפכם - במ יא 20. טב הו עבד לכישין עד הן
דיתוכון טוב הוא עושה לרעים כדי כו ישוב -
מי ג 36-35. כי רבייתנה עד הן הגדל אכן טיפחת
אותו עד שגדל - תי"מ 286ב.

עדהן, **עדהן** מייק *conj.* (חיברו עד+אן. השי' עד אם
בעברית (עואניש ג/ב 210). 210) *[compound: d + n]* 1 **כדי ש-**
תכלית *so that final* עבד לשנה מתקשי
עדהן דיתלבט לשונו (של פרעה) קשה כדי
שיתענה he hardened his (Pharaoh) tongue, so
that he suffers - תי"מ 229. ויבלש דכביו ויהי
פדי לון עדהאן יתגלי מה דאמר קשטה ויפדה
אותם למען יתגלה מה שאמר קשטה - תי"מ
(ק) 3ב (מקביל ל-ש 124ב, ושם עד הן). 2 **עד ש-**
לזמן *until temporal* לא אכל עדאן אמלל מלי
M₁ * (C אדין) - בר כד 33. אף לגמליך אמלי
אדהן יסכמון למשתי C - בר כד 19. ואנחנן
נודין עתידים לקודם בני ישראל אדהן
דאעלנון לאתריהון N' (C עד אהן, V חדהן,
נייא עד דאם, עד אם) ...עד אשר הבאנוס... -
במ לב 17.

¹ **עד כדו** תי"פ *adv.* עוֹד עתה until now למיום

¹עדי¹ מעבר **passing** [איי ויעדון ארעדעניא (!) מני - נ ש מ ח 4] ← הריון **pregnancy** (מן אונקלוס O)

קל עבר: דעדה - בר טו 17 *M₂. ציווי: אעדו - במ טו 26 *M₁. **פעל** עבר: עדיאת (נסתרת) - בר טו 4 m. **אפעל** עבר: דאעדי ? - במ ל 6 B. עתי: ויעדי - ויק א 16 *M₁. ציווי: אעאד - שמ לג 5 M. אעדו (ר) - בר לה 2 m. **עדאה** - בר מח 17 *M₁. **אעדי** - במ ל 6 B. **עדוי** - בר כט 31 m. **עדתו** - בר יח 12.

קל 1 עבר **to pass** ולפיד נור דעדה בין פלגיה *M₂ ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים a smoking oven, and a flaming torch which passed between those pieces - בר טו 17. **סר**, **מש** **move** וארון קיאם יהיה ומשה לא עדו מבגו משריתה m (ניא פסקו)... לא משו מתוך המחנה the Ark of the Covenant neither the Ark of the Covenant nor Moses departed out of the camp - בר יח 12. Lord, nor Moses departed out of the camp די 44 (מן אונקלוס O). אעדו שבי מעלוי משכני גבריה עיביה אהלין *M₁ (ניא טטו) סרו נא מעל אהלי האנשים ה רשעים האלה depart from the tents of these wicked men - בר טו 26.

פעל הרתה **to become pregnant** וועדיאת *M₂ וחזת הלא עדיאת m וקלת רבתה בעיניה ויבא אל הגר ותהר ותרא כי הרתה ותקל גברתה בעיניה (Hagar) conceived; and when she saw that she had conceived, her mistress was lowered in her esteem - בר טו 4. וחזת הלא עדיאת M₂ - בר טו 5. ועדיאה תרתי בנאת לוט m ותהרין שתי בנות לוט - בר יט 36. ועדיאת וילדת שרה לאברהם m - בר כא 2. ועדיית עורי וילדת אר *M₂ ועדיאת) - בר כט 33. ועדיית חורי A (M₂ ועדיאת) ותהר עוד - בר ל 7.

אפעל העביר, הסייר **to remove** ותעדי נירה מן על צואריך *M₁ ופרקת עלו מעל צואריך you shall remove his yoke from your neck - בר כז 40 (מן אונקלוס O). אעדי מתמן כל נקי נמור m השר משם כל שה נקוד - בר ל 32 (מן אונקלוס O). העדו ית [ט]עות עממיה דבגבכון m הסיירו את אלהי הנכר אשר בתוככם - בר לה 2 (מן אונקלוס O). ויעדי ית מרתה בפסקה *M₁ והסיר את מרתו בנצתו - ויק א 16 (מן אונקלוס O). וית תרתי כליהתה... יעדנין *M₂ ואת שתי הכליות... יסירנה - ויק ג 4 [אונקלוס: יעידנה O]. וית כל תרבה יעדי m ואת כל חלבה יסיר - ויק ד 35 (מן אונקלוס O). וכדו אעאד סעדך מן עליך M ועתה הורד עדיך מעליך - שמ לג 5. כל נדריה ואעדי דאעדי על נפשה לא יקומו B

כל נדריה ואסריה אשר אסרה על עצמה לא יקומו - במ ל 6 [תפס מלשון הסרה. *Misinterpreted* las Hif'il of swr].

אעדאה ואמהך אד אבוה לאעדאה יתה מן על ריש אפרים *M₁ ויתמך יד אביו להסיר אתה מעל ראש אפרים he took his father's hand, to remove it from Ephraim's head - בר מח 17 [מן אונקלוס. זו צורת המקור שלו. *inf.*, characteristic of O].

אעדי שיע ז n. m. ? ואעדי דאעדי על נפשה לא יקומו B ואסריה אשר אסרה... - במ ל 6 [וע לעיל. *See above*].

עדוי שיע ז n. m. **הריון** **pregnancy** ויהב לה עידי m ויפתח את רחמה (god) gave her pregnancy - בר כט 31 (מן אונקלוס O). ותתברי ותעדי עדוי *M₂ ונקאתה ונרעה זרע - במ ה 28 (מן אונקלוס O).

עדתו שיע ז n. f. **הריון** **pregnancy** בתר בליותי תהי לי עדתו אחרי בלותי היתה לי עדנה after I have grown old, shall I have pregnancy (=be pregnant)? - בר יח 12 [ניא חדו, חדותה. המליץ 543: עדו וכולס לשון שמחה, כמו התהייע: לָבָה. אבל אפשר שעדו ואף חדו הם מן עדוי (עו < u). זביח תימ 17].

עד² iddi שם פרטי pr. n.

עדי שייפ ובני גד צפון וחגי ושוני ואצבעון עדי וארודי - בר מו 16.

עדי שייפ n. gent. לעדי כרן עדאה (VN עדיא) - במ מו 16.

עדלם שם פרטי pr. n.

עדנמאי שייפ n. gent. ואהך עד גבר עדלמאי ושמה חירא ויט עד איש עדלמי ושמו חירה - בר לח 1.

עדן זמן **time** [אינו בכי J לבד מן עדניו. *Except dnyw, not in MS J*]. איי לעידן די תימוט רגליהון - נדב לב 35. **סואיי** עדן רומשא - בר ג 8

עדן שיע ז n. m. **זמן**, **מועד** **time** כל אתר ועדן וכל בריה עובדיך כל מקום וכל זמן וכל בריה הם מעשיך, every place, time, and creature are your deed - עיי' כה 19-20. טעינן וסרחונן עדן לן נחזר טעינו ופשענו, עת לנו לחזור - מ ה 33-34. לא אתילדנן בעדן מבולה לא נולדנו בזמן המבול - תימ 203ב. בתר ממלליה

עדן² - עדרי קרנים

(Neubauer 405)

עדנא שׁיׁי gent. n. לעדן כרן עדנאה (V עדנאי)
- במ כו 36.

עדף¹ מאכל food [عَدْف = מעט מספוא - Lane
1972c]

עדף שׁיׁי n. m. **מאכל** food ויהיב עדף
ונתוהי ולא נמות A (ניׁא זרע) ותן זרע ונחיה
ולא נמות provide the food, that we may live
and not die - בר מז 19.

עדף² יתרון, שפע abundance [עשׁיׁי NSH. אׁיׁי
שופרד... עדיף מן בני נשא - תרג תה מה 3]

קל היה מרובה to be numerous ורחמיך
על כל עונינו עדפים Your mercy is more
numerous than all our sins - פינחס (Cow 492).

עדיפה שׁיׁי n. f. **יתרון** superiority גיבוייה
הוּו בארעו... דייעלון ברי שלטניה לות בנאת
האדם ואולדו להון אנון גבריה דמן עלם גברי
עדיפה(AE) (ניׁא השם) והנפילים היו בארץ...
הם הגבורים אשר מעולם אנשי היתרון they
- were the heroes of old, the men of superiority
בר ו 4.

עדר ציבור של בעלי חיים: צאן ובקר, herd,
flock [אׁיׁי עדרי עניון - נ דב ז 13]

עדר שׁיׁי n. m. **עדר** herd עברו לקדמי ורוח
תשכון בין עדר ובין עדר עברו לפני ורוח
תשימו בין עדר לבין עדר, עדר pass on before me,
and put a space between herd and herd - בר לב
17. ואה באר בברה ואה תמן תלתה עדרי עאן
רבעים עליה הלא מן בארה ההיא ישקון
עדריה... והנה שלשה עדרי צאן רבצים עליה
כי מן הבאר ההיא ישקו העדים - בר כט 2.
ושבה לה עדרים לודה לבן וישת לו עדרים
לכדו - בר ל 40.

עדר שגג שם מקום (place) pr. n. [לא ידוע]

עדר שגג שׁיׁי ועקר נח מן ריפת ושרה בטורה
דשמה עדר שגג דו אתר תיבותה ועקר נח מן
ריפת ושכן בהר הנקרא עדר שגג שהוא מקום
התיבה - אס 36.

עדרי קרנים שם מקום (place) pr. n. [תרגם
על פי דב ז 13: עשתרות צאן. Transl. according to
Dt 7:13]

אלין בעדניון A אחר הדברים האלה - בר טו 1.
ויונו לסימנין ולעדנין A (E) והיו לאותות
ולמועדים - בר א 14 (=המליץ 513). במעמד תׁיׁפ
adverbial עזור אעזר לידך כעדן חיה C...כעת
חיה I will return to you at the same time time - בר
יח 10. אהנה ממטר כעדן מחר VCA ...כעת
מחר tomorrow I will rain down tomorrow - this time
ט 18. לעדן רמש A לפנות ערב - בר כד 63.
לעדנה הודן... למועד הזה - בר יז 21 (=המליץ
513). ביתה עדנה אתילדו בני קין באותה עת
נולדו בני קין - אס 33. אדן לא ממלה אלה
בזמן ש[לא] דיבר עמו אלוהים (=עם אברהם) -
אס 13.

עדניו תׁיׁפ adv. **עת חיה** (next year) at the
same time עזור נעזר לידך כעדניותה...כעת
חיה I will return to you next year at the same time
time - בר יח 10 וכיׁיב בפסוק 14 [כעדן חיותה =
[*M₁]

עדן² תענוג delight (נגזר מן מעדן. המייס של
miyyūdāni תתפסה תוית היחס והופרדה. השי חשבה.
התהׁע מן לזאת = עינוגים. Metanalysis of
prep. m^cdny (below), whose m was considered
Cf. SAV. **סוא** מן טורא דפראן טלילא מעדנא -
חבוקו ג 3 - Horol 12b. בארמית בכתב הדימוטי:
מעדן (בינוני פועל) - [ADS 4B/9]

עדן שׁיׁי n. m. **מעדן** delicacy והו יתן מן
עדני מלך C (E מעדני, ניׁא מן תעתידי = המליץ
543) והוא יתן מעדני מלך he shall yield royal
dainties - בר מט 20. תהומה דשבתה עדן לעלמה
תחום השבת תענוג הוא לעולם - עׁיׁד יב 10.

עדן³ edān שם מקום (place) pr. n.

עדן שׁיׁי ונסכ יהוה אלהים ית האדם ואשריאה
בגן עדן ויקח יהוה אלהים את האדם ויניחהו
בגן עדן - בר ב 15. ודער בארע טמי מדנעת
עדן וישב בארץ נד קדמת עדן - בר ד 16. משה
ואהרן קטלו פישון ברה דעדן משה ואהרן
הרגו את פישון בן עדן - תׁיׁי 18.

עדן⁴ edān שם פרטי pr. n.

עדן שׁיׁי אלין בני שותלה לעדן כרן עדנאה -
במ כו 36.

עדן שׁיׁי וכן אמר בן בן עדן thus said the son
of Ben Eden - תׁיׁי 188. יהושע בן ברק בן
עדן בן התקוי אב בני נונה - תולדה 9א

93. וברכת אברהם ועוד יצחק ועוד יעקב וברכת יוסף תמן גליה וברכת אברם וגם (של) יצחק... וברכת יוסף שם נתגלו - ת"מ 1131. **2** ועוד moreover למה שבקנון נפקין מן מצרים ועוד דמה דנעזר חנאה דבידון למה הנחנם לצאת ממצרים: ועוד: שמא נחזיר את ההנאה (חפצים ששאלו) אשר בידם why did we allow them to leave Egypt? Moreover, perhaps we - should get back the goods which they have ת"מ 54. שרוה בסרה וחסולה אנחמו... ועוד במניאנה הוקם כתבה... ועוד בובן עובד חצצרתה... וכן בגזירת קרבנה ראשיתה (של מלת 'יידבר') בשורה ואחריתה נחמה... ועוד: בחשבונה (מניין אותיותיה) הוקם הספר (התורה)... ועוד: בעת עשיית החצצרה... ת"מ 173.

עודן ש"ע ז n. m. **מעמד, מצב, state, posture** (נגזר מן 'עודני', ניש בר מח 15. זביח לת"מ 73. Derived from 'wdny) ליתי שבק אהן יתובה משתיאר על עודנו איני מניח את הסדר הזה להישאר על עמדו על I shall not leave this order to remain in its position - ת"מ 373 (ככלומר את רדיפת המצרים אחר בני ישראל). אנש דיקום קדם רב מנה ואדה עליו איך יהי עודנה אדם שיעמוד לפני גדול ממנו וידו עליו (ויתנשא עליו), איך יהיה מצבו - ת"מ 167. מד הות ס מקימה לאלין אתקוממת על עודנה משהייתה (האות) ס מקיימת את אלה, נתקיימה במצבה - ת"מ 293. כל קצה דאתעבד לה שרוי בכתב מנוכוך קשטה על עודנה כל קיצה שיש בה התחלה באות (אחת) מכו, היא אמת על עמדה - ת"מ 306. ויטש אלה עשהו מלה דרבו מודעה דאלה ממז בעודנו 'ויטש...' (וב לב 15) דבר של גדולה, המודיע כי האלוהים מתמיד במצבו - ת"מ 197 ובדומה לזה 278. והו חי לעולם בעודנו והוא חי לעולם במעמדו - ת"מ 229. יודיע עודן עלמה ומה היא אחריתו - אבישע (Cow) 50) [הפך מילה גרודה].

עוים שם פרטי pr. n.

עואי ש"י gent. n. ועואי דדארים בדיריה עד עזה - דב 23.

עוית¹ ש"י awwat עוית¹ שם פרטי pr. n.

עוית ש"י הוד בר בדד... ושם קרתה עוית - בר לו 15.

עול¹ הנקה nursing ¹א"י בערביה צוחין למינוקא

עודי קונים ש"י ומעו ית רפאיה בעדרי קונים ויכו את הרפאים בעשתרות קונים - בר יד 5.

עוג ūg שם פרטי pr. n.

עוג ש"י ועוג מלך כתנין ועוג מלך הבשן - דב כט 6. הלא לוד עוד מלך כתנינה אשתיר מיתר גיבריה כי רק עוג מלך הבשן נשאר מיתר הרפאים - דב ג 11. וירם מן עוג מלכה וירום מגוג מלכו - במ כד 7 [ההגייה: māgog. תן דעתך שאין המ"ים = מן].

עוד ייתור, הוספה וחזרה, **addition, repetition** [Joüon 102k] א"י ואוסף עוד לממלה - ג בר יח 29 (בגיליון). **עואי** ואצמיח... עוד מן ארעה - בר 9

עוד א ת"י **adv.** משלים פועל verbal **complement** **עוד more, again** ותהי תל לעלם לא תבני עוד והיתה תל עולם לא תבנה עוד it shall be a ruin for ever, it shall not be built again - דב יג 17. ואמר עוד אלהים למשה - שמ ג 15. ואוזף עוד בלק שלח רבנים - במ כב 15. והוה עוד כברטוי ארעה למיעל אפרתה - בר לה 16. וברדה לא יהי עוד - שמ ט 29. ומלאכיה עוד אמרים... - ת"מ 145. צללו ולא חזותון עוד צללו (המצרים) ולא ראום עוד - ת"מ 72. **גם כן too** ותרי מאוריה עוד ארכנו לה ושני המאורות גם כן שחו לפני - ת"מ 179. **ג** משלים נשוא שמני **nominal predicate complement** [אינו בא בכנייים אלא בשרובים האלה מן העברית: עודך - בר מו 30 C, שמ ט 2 B, 5 B. וכן הוא מ בר מו 34: גברי קניאן הוו עבדיך מן עודן = מנעורינו]. **1 עדיין still** עוד יומן רב עוד היום גדול **high day** - בר מה 28. **2 עוד more** ועוד חמש שנין דלית חרדאי וחצד ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר there are five more years in which there will be neither plowing nor harvest - בר מה 6. לית עוד מלודה אין עוד מלבדו - דב ד 35. ולית עוד לבר מנה - ת"מ 222.

בעוד ת"י **adv.** בתוך התרחשות בעתיד **within yet (future events)** פרעה ית רישך within three days Pharaoh will lift up your head - בר מ 13.

עודו ת"י **adv.** **1 וגם also inclusive** וברכה אלה ועוד אבוא וברכו אלהים וגם אבוי God blessed him and also his father - ת"מ 287. **ונאמן** ביהוה עבודן ומרן ועוד במשה נבינן ונאמן ביהוה עושנו ואדוננו וגם במשה נביאנו - ת"מ

עול² - עוק

[Barthélemy 562

חנּוּף תיפ. *adv.* **חנּס** gratis המדאחי את ושמשתני מעוף A (ניא מגן) הכי אחי אתה ועבדתני חנּס, just because you are a kinsman, should you serve me for nothing? 15 בר כט [בינוני של הבניין השני].

עוף³ ניוחש **divination** {> عاف - ניוחש בציפורים [Lane 221c -

פעל **to practise divination** לא יתשקע בך... קסם קסמיה מעונן מעוף B (ניא מנחש) לא ימצא בך... קסם קסמים מעונן מנחש let no one be found among you... who is 10. דב יח - an augur, a soothsayer, a diviner,

עוץ¹ ūš שם פרטי *pr. n.* **עוץ** שיפ ובני ארם עוץ וחוויל... - בר י 23.

עוץ² ūš שם פרטי *pr. n.* **עוץ** שיפ ואלין בני דישן עוץ ועדן... - בר לו 28.

עוץ³ oš שם פרטי *pr. n.* **עוץ** שיפ אה ילדת מלכה אף היא בנים לנחור אחרך ית עוץ בכורה... - בר כב 20 - 21.

עורק ודוחק, מצוקה, **pressure, oppression, distress** וואיקל למן דעיק יתכן - נשמ כג 22. **סואי** סגורי יסגא עקתיכי - בר ג 16

קל בצורות אחדות אין ההבדל בין קל לאפעל שקוף. *In some forms Qal does not differ visibly from Af'el* עבר: עקת - תימ 3304. עתיד: ואעק - שמ כג 22. ויעקון - במ לג 55. ציווי: עאקו - במ כה 17 (= המליץ 575). בינוני: עאק - במ י 9. **אפעל** עבר: אעיק - בר כ 18 C (= המליץ 548). עתיד: ויעיק - דב כח 52. בינוני:

דמעיק - במ י 9. VNB. פעול: מעיקה - תימ 225. מקור: למעקה - ויק יח 18 N (ניא למעיקה). **איעק** - דב ד 30. **מעק** - ויק כה 43 m. **עאק** - במ כב 4. **עיק** qāṭōl עיוקה (מיועד) - במ י 9 *M₁. **עיק** qīṭūl ובעיק - דב כה 53 (= המליץ 517). **עיקה** עיקת (נסמך) - שמ ו 9 *m₂. **עקה** āqā - מ א 12. עקון (ר) - אס 16.

קל 1 **מאס** פעיע. **to be in dread intrans.** ועקו מקדם בני ישראל *m₂ ויקצו מפני בני ישראל the Egyptians were in dread of בני ישראל people of Israel - שמ א 12. עקת בחיי מלקבל ברת חת A (ניא אציקת) קצתי בחיי... - בר כו 46 (מן אונקלוס O). **2 לחץ, הציק** פעיי **to**

עוילא - ויקי' ק]

קנ: **היניקה** **to nurse** ילידיה רכיכים ועניה ותוריה עולן עלי NC (M₁ *עללן-המליץ 550, והוא מן עול. עי זביח שם) הילדים רכים והצאן והבקר עאלת עלי the children are frail, and the flocks and herds are nursing, (being a care) to me 13 [ניש uwāllāt - בינוני פעול *[pass. pt.*

עול² פשע, חטא **unrighteousness** [מן העברית H. א"י אלהה היימנה דלית קדמוי עוולה - נ דב לב 4] **עול** שייע ז. **חטא** **injustice** ואתנפלת לקדם יהוה... על כל עוליוכין דחטיכון J (ייש על מחק. ניא חוביכון) ואתנפלה לפני יהוה... על כל חטאיכם אשר חטאתם I threw myself down before the Lord... because of all your iniquities that you had committed - דב ט 18. תעבד עול ותבטל קשטה... כל דאה ביש... ואן עבדת עול אנה דיאן קשט תעשה עול ותשבית את הצדק... כל זה רע... ואם תעשה עול, אני שופט צדק - תימ 149. וכן באה המלה בת"מ 190 א 13 פעמים בביטוי ילא הוה (תמן) עולי במדרש על יאל אמונה ואין עולי" (דב לב 4).

עון¹ חטא, פשע **iniquity** [מן העברית H]

עון שייע ז. **חטא** **sin** ארורה היא >הדה שעילתה> לעלם דחדדת לן עון דלא ממחק (ק חוב) ארורה היא השאילה הזאת לעולם (יישאל איש מאת רעהו) - שמ ג 22 כי חידשה עלינו עוון שאיננו נמחק **curse** is this borrowing for ever, which renews upon us a wrong which will never be effaced - תימ 49. וכן "פקד עון אבות על בנים" (שמ כ 5) ועוד "נישא עון ופשע" (שמ לד 7) מובאים בת"מ 280.

עורף¹ בעל כנף **bird** [א"י דמו כל עוף דפרח - נ דב ד 17. **סואי** וכל עופא דפרח - ז בר 14. עייע כנף]

עוף שייע ז. **n. m.** **עוף** **bird** כל עוף אדכי תיכלון כל עוף טהור תאכלו **eat** - דב יד 20. כל שריץ עופה דמהלך על ארבע כל שרץ העוף... - ויק יא 20. הך ירפרף עופה על בניהכמו שירחף העוף על בניו - תימ 223. וית עופיה לא פסק ואת הצפורים לא בתר - בר טו 10 [= המליץ 570]. **נשא** עופים רמים לטרף שנאי אלהים - תימ 59.

עוף² פטור **exemption** {> عَوْف = פטר -

ירקה דעקל A עתה ילחץ הקהל הזה את כל
 this סביבותינו כלחץ השור את ירק השדה
 horde will crush all that is about us as the
 crushing of an ox (=as the ox crushes) the
 grass of the field - במ כב 4 (פירש לחך=לחץ).

עיוק שׁיעַ 1 n. qittūl **לחץ** distress בצער
 ובציוק די עיוקון לך דבכיך במצור ובמצוק אשר
 יציקו לך איביך distress you in the siege and in
 the siege and in the distress of your enemies
 with which your enemies shall distress you
 דב כח 53, ובדומה לו בפסי 55, 57. הלא עיוק אעיק
 אלהים בעד כל רחם *M₁C כי עצר עצר
 אלהים... - בר כ 18 (= המלץ 548. השי' א'י: חצר

= צר, סגר). **2 עוז** dare ונסכת צפורה עיוק
 וקטעת ית ערלת ברה m^c (ניא עקה, ארצים;
 נאר, נהור; טינר, צנם - שלושה פירושים שונים. עי'
 המלץ 573-574) ותקח צפורה עוז ותכרות על
 ערלת בנה and Zipporah took dare (=mustered)
 and cut off the stubbornness of her mind
 שמ ד 25 (כתפסת C^{ar}: מאציא = תוקח, נחישות. (AH): SAV
 [firmness]

עיוק שׁיעַ n. m. qātōl **צורר** oppressor עיוקה
 דמעיק יתכון *M₁ הצר הצר אתכם against
 the oppressor who oppresses you - במ י 9.

עיקה שׁיעַ n. f. **צער** distress ולא שמעו
 למשה מעיקת רוח *m₂ (ניא מעקת) ולא שמעו
 but they did not listen to the distress of spirit
 Moses, because of distress of spirit - שמו 9.

עקה שׁיעַ n. f. **צרה** tribulation וארוחת
 לון מכל עקה והרוחת להם מכל צרה You
 relieved them from every tribulation - מ א 12.
 דחזינן בעקת נפשה אשר ראינו בצרת נפשו -
 בר מב 21. דענה יתי ביום עקתי העונה אתי
 ביום צרתי - בר לה 3. ובתר כן אתת עקין על
 ישראל ואחר כך באו צרות על ישראל - אס
 16.

עוקאה פלומת שער hair { > عَقَّة = שער הילוד -
 [Lane 2097a]

עוקאה שׁיעַ n. f. **פלומה** hair סמוק כלה
 כעוקאה סער M₂ אדמני כלו כאדרת שער the
 first one emerged red, like a hairy mantle all
 over - בר כה 25.

עור¹ עירות wakefulness **איי** ואיתעיר פרעה
 והא הוא חלם - נ בר מא 7
אפענל העיר to awaken כנסרה (!) יעיר

oppress trans. על אעקה דעאק יתכון על
 הצר הצר אתכם against the oppressor who
 oppresses you - במ י 9. עקת עליין הצקתי
 להם - ת"מ 304. ויעקון יתכון (C ויעיקון)
 וצרו אתכם (יושבי הארץ) - במ לג 55. וגיוור
 לא תעקון A וגר לא תלחצו - שמ כג 9. עאקו
 ית מדינאי (N אעיקו) צרו את המדינים - במ
 כה 17. ואף חזית ית עקתה דמצרים עקין יתון
 A וגם ראיתי את הלחץ אשר מצרים לחצים
 אתם - שמ ג 9. ואעק ית אעקיך וצרתי את
 צרריך - שמ כג 22. אעקה דעאק יתכון הצר
 הצר אתכם - במ י 9. **3 הטיל מצור** to
 besiege ועבדת עמך קרבה ותעק עליה
 if it makes war against you, then shall besiege it
 you shall besiege it - דב כ 12.

אפענל 1 לחץ, הציק to oppress אעיק עליו
 ישראל לחץ עליו ישראל (על מלך ערד) Israel
 oppressed him - אס 26. הלא אעיקו אנון לכוון
 בנכליון כי צררים הם לכם - במ כה 18. ויעיק
 לך בכל קוריך והצר לך בכל שערריך - דב כח 52.
 אעקה דמעיק יתכון VNB הצר הצר אתכם -
 במ י 9. מעיק ממליון ומלחץ שתיקין אתה
 מעיק על מדברים ולוחץ על אילמים (אדם
 ובהמה) - ת"מ 28. ולשונן מבלבל ונפשהתון
 מעיקה...נפשם נלחצת - ת"מ (ק) 11. וגויתה
 מעיסה ורוחה מעיקה וגופו מעון ורוחו
 במצוקה - ת"מ 25. **2 עצר** to withhold הלא
 עיוק אעיק אלהים בעד כל רחם *M₁C כי
 עצר עצר אלהים... the Lord had withheld all
 the wombs - בר כ 18. **3 דחק** to drive away
 ואחיק ית כל קנינה MA (ניא ודעק) וינהג את
 כל מקנהו ורוחה מעיקה וגופו מעון ורוחו
 18. ואחיקת ית בראתי כשבוי סיף A (ניא
 ודעקת) ותנהג את בנתי כשביות חרב - בר לא
 26.

מעקה ואתה על אחתה לא תסב למעקה
 N (ניא למעיקה) ואשה אל אחותה לא תקח
 לצור - ויק יח 18.

איעק שׁיעַ n. m. **דוחק** distress באיעק לך
 וישקעוך כל ממליה אהלין (VECB בצר) בצר
 לך ומצאוך כל הדברים האלה because all these things have
 in distress because all these things have
 befallen you - דב ד 30.

חנעק שׁיעַ n. m. **לחץ** harshness לא תפלע
 בה במעק m לא תעבד בו בפרך you shall not
 rule over him with harshness - ויק כה 43.

עאק שׁיעַ n. m. **לחץ** crushing כדו יעאק
 קהלה אדן ית כל אסטרינן כעאק תורה ית

עור² - עזו¹

עזאזל *ezāzal* שם פרטי *pr. n.*
עזאזל ש"פ ונבו אחד לעזאזל וגורל אחד לעזאזל
 - ויק טז 8.

עזה *azza* שם מקום *pr. n. (place)*
עזה ש"פ ועזאי דדארים בדיריה עד עזה - דב ב
 23.

עזאי ש"י *gent. n.* ועזאי דדארים בדיריה עד
 עזה - דב ב 23.

עזו¹ חיווק וכוח **strength, power** [א"י עזיות
 ליבא - איכיר קלט. **סוא"י עזו** - Horol 64]

קל נרגש בנינו פעול. *excited pass. pt.* וכד עמתה
 עזיזה בה רעטת ואמרת וכראתה אותה (מרים
 את בת פרעה) נרגשת בו (במשה) רצה ואמרה
 when (Miriam) saw Pharaoh's daughter excited
 (by Moses), she ran and said
 אֶעֱזֹז בָּהּ והוא שאילת משמעות.. השי' עֶזְ -
 [Barthélemy 527]

פעל חיזק **to fortify** וכדו שלה עזו ית
 קניאניך ועתה שלח העז את מקניך, now send
 fortify your cattle - שמ טו 19 [נתפס מן עז כעדות
 A: אתעץ (ע"ע חוץ) והתה"ע. **حصن** (C^{af}) SAV].

עז ש"ע *n. m.* **כוח strength** עזי וגלגי והיה
 לי לפצו עזי וזמרת ויהי לי לישועה והיה
 the Lord is my strength and my praise; He has become
 my deliverance - שמ טו 2 [נ"ש מובא בת"מ 272
 (2x), א84, א104]. אסחנת בעוזך למשבח קדשך
 BA נהלת בעוזך אל נוח קדשך - שמ טו 13.
 הדבק בעזו עד לעלם - ת"מ א84.

עזה ש"ע *n. f.* **כוח strength** יתיר מסבלה
 ויתיר עזה (נ"א עזיזו, תקוף) יתר שאת ויתר
 על preeminent in endurance and pre-eminence
 power - בר מט 3.

עזוז ש"י *adj.* **קוח strength** עזוז עז -
 המליץ 545 [ליתא].

עזו ש"ע *n. m.* **הערצה glory** וקעמת גפנה
 בעזו היתה גפנה בהערצה Gaphnah stood in
 glory - אס 6 [זביח: מן עז]. עזוזי עזי - המליץ 544
 [ליתא].

עזון ש"ע *n. m.* **כוח strength** עזוני ונבזני E
 עזי וזמרת **עזוני** עזוני - שמ טו
 2.

עזיז א ש"י *adj.* **עז strong** משבח רגוזן הלא
 עזיז אדיר אפם כי עז, praised is their anger,

קנו E כנשר יעיר קנו like an eagle who
 awakens his nestlings - דב כ 11 [שרבו מן העברית
 H interp.]. בינוני פעול **to be awake pass. pt.**
 דמחזי ברה יחזי מפל ומעיר A (נ"א וגלי עין,
 ומגלי חזו) אשר מחזה שדה יחזה נפל וער
 who sees the vision of the field, falling down,
 but awake - במ כד 4 [בהשפעת התה"ע: נאימא ויקציאא
 = ישן וערני - Follows SAV C^{af}].

אֶתְפַּעַל 1 ניעור **to awake** ואתעיר נח מן
 חמרה ויקץ נח מיינו Noah awoke from his
 wine - בר ט 24. ואתעיר יעקב מן שנתה ויקץ
 יעקב משנתו - בר כח 16. בהשאלה **fig.** אלהותה
 ונביותה וכהנתה מאן יתעירו אלהות,
 הנבואה וכההונה - אולי יתעוררו! - ת"מ 139א.
 אנשה התעירו ליתה מחכומה ואלפו יתה
 האנשים, התעוררו לאותה ידיעה ולמדוה -
 ת"מ 303א. אתעיר לגרמך כמד לה תחכם הישמר
 לנפשך במה שתלמד **to be awake to what you**
 learn - ת"מ 303א. **2 מאס abhor** הלא ית
 כל אלין ועדו ואתעיר בון A (נ"א ואציקת)
 ...ואקוץ במ (wiqqas) they did all these things,
 and therefore I abhorred them - ויק כ 23 [עירוב
 קוץ/יקץ: Blend].

פולל העיר **to awake** כנשר מעורר קנה V
 (C מורר) כנשר יעיר קנו like an eagle who
 awakens his nestlings - דב לב 11.

עור² עיוורון, העדר מאור עיניים **blindness** [א"י
 בשוק סמיה צווחין לעירא סגי נהורא - בר"ר 275.
 סוא"י עירא וחגירא - ירמ לא 8]

פעל העויר **to make blind** העיני גבריה
 האנון תעור m העיני האנשים ההם תנקר
 m - will you make blind the eyes of these men
 טו 14 [פשיטתא: מעור את; אונקלוס: תשלח לעורא].

עור ש"ע *n. m.* **עיוור blind** כעור ימשש
 בקבלה כעיוור ימשש באפלה **as a blind**
 person groping in the dark - ת"מ 281ב [ע"פ דב
 כח 29. אבל בתה"ש שם: סמיה].

עור³ עור **skin** [מן העברית. ע"ע משך. H]
עור ש"ע *n. m.* **עור skin** ומשה לא עכב הלא
 קרן עור אפיו...כי קרן עור פניו Moses did
 not know that the skin of his face shone
 29, ובדומה לו בפס' 30, 35. מובא גם בת"מ 261ב.
 ועבד יהוה אלה לאדם ולאנתה כיתנואן עורי
 (A)E כתנות עור - בר ג 21 [ט"ס מן עור. Corr].

hands - שמ לה 25. וכל נשיה...עזלו ית עזיה
 N*M₁B עזלי, *M₂ עזלין) וכל הנשים...טו
 את העזים - שמ לה 26 (=המליץ 477).

עזל ש"ע ז n. m. **מטווה** spinning ואיתו מן
 עזלה ית תכלתה ויביאו מטווה את התכלת
 they brought spinning the blue - שמ לה 25
 [-המליץ 477. מעולה. ההגייה mittuwwa. המי"ם
 היא תווית יחס].

עזף טומאה, זוהמה **pollution, menstrual**
uncleanness [א"י "יומזרע" - עזיב - ירוש קידושין
 סא ע"א. ילון, קונטרסים ב, 52; זביח, תרביץ נ 202-205.
 ט עזופא = גס - LS 519b].

זאזה (> מזופי > מעזופי ע"י ניתוק התחילית. הש ע'
 חשבה. [Metanalysis of m'zwy] ש"ע נ n. f. **נידה**
impurity הקטע למהי לשרה זאזה כנשיה
 m חדל להיות לשרה אורח כנשים Sarah
 stopped having the impurity of women - בר יח
 11.

זופי (ראה לעיל זאזה [see above] ש"ע נ n. f. **נידה**
impurity ודעפדה בזופיתה M₂ והזרה בנדתה
 she who is in menstrual infirmity - ויק טו 33.

מזופי (> מעזופי) ש"ע נ n. f. **1 נידה**
 ותסתב שבעה יומים כיומי מזופית סתה
 M₂ וטמאה שבעה ימים כימי נדת דותה she
 shall be unclean seven days; as at the days of
 her (menstrual) impurity is her uncleanness,
 ויק יב 2. ולאטה במזופית סתה לא תקרב M₂
 ואל אשה בנדת טמאתה לא תקרב M₂
 do not come near a woman during her period of
 uncleanness - ויק יח 19. ותסתב תרים שבועים
 כמזופיתה M₁ וטמאה שבועים כטמאתה - ויק
 יב 5. **2 טמאה** impurity וגבר דיסב ית אתה
 אחיו מזופי היא M₂ ואיש אשר יקח את אשת
 היא אחיו נדה ויקח אתה M₂ ויקח את אשת
 wife, it is impurity - ויק כ 21.

מזופי (> מעזופי) ש"ע נ n. f. **נידה** impurity ולאטה
 במזופית סתה לא תקרב M₂ - ויק יח 19.

עזר סעד, עזר **help** (מן העברית) [H]

עזר ש"ע ז n. m. **סייע** help תקן כלה במימרה
 בלא עזר התקין הכול במאמרו בלא עזר
 with His word, without established a God (God)
 ת"מ 271. תורס תקיף ועזר לכל מן בה
 יימן מן איתן וסעד לכל מי שמאמין בו - ת"מ
 (ק) 74] [הקטע המקביל בכ"י ש כולו עברית].

for it is strong - בר מ 7. ברוח קדום עזיו ברוח
 קדים עזה with a strong east wind - שמ יד 21.
 הלא עזיו עמה - במ יג 28. עזיו תחום בני עמון
 - במ כא 24. קעם קדקד עזיו יקום נשיא תקיף -
 אס 21 (א2). גוי עזיו אפים גוי עז פנים - דב כח
 50. **ב** ש"ע ז n. m. **תקיף** strong one ואתבר
 ית יכולת עזיוכוון (ני"א תקיפכוון) ושברתי
 את גאון עזכם I will break the pride of your
 mighty - ויק כו 19. יתיר תלי ויתיר עזיו E
 יתנר שאת ויתר עז - בר מט 3.

עזיו ש"ע נ n. f. **עז** strength יתיר מסבל
 ויתיר עזיו V יתנר שאת ויתר עז major
 endurance and major in power - בר מט 3.

עזו² בהמה דקה **small cattle** א"י גדי בר עזין -
 נויק יז 3. **סוא"י** ובמשכנין עזיון מתלחצין - אל העבריים
 יא 37. טלשיר 76]

עז ש"ע נ n. f. **עז** female goat ואקרבת עז
 ברת שתה לסלוח והקריבה עז בת שנתה
 he shall offer a female goat a year old offering
 לחרטא בר ארדי ומחזי בן סורר ומורה a
 rebellious and reckless son - דב כא 18, 20. מובא
 אי עז - ויק ז 23. וצפיר עזים אחד לסלוח - במ ז
 16. רחליך ועזיך לא תכלו רחליך ועזיך לא
 שכלו - בר לא 38.

חנזי ש"ית גזר מן עז בתבנית בינוני פעול של אפעל.
 טלשיר, תרביץ מט, 92. עי גם המליץ 535. **פוזז**
 adj. **reckless** בר ארדי ומחזי בן סורר ומורה a
 rebellious and reckless son - דב כא 18, 20. מובא
 בת"מ 96, 182, 182א, 204, 246, 276 [עניינו
 התנהגות חסרת מעצורים].

עזיאל az'zil ש"ם פרטי pr. n.

עזיאל ש"פ ובני קהת עמרם ויצהר חברון
 ועזיאל - שמ ו 18.

עזיאני ש"י gent. n. וכן חברונאה וכן
 עזיאלאה (עזיאלאי, N עזיאלאי) - במ לד 26.

עזן izzan ש"ם פרטי pr. n.

עזן ש"פ ולשבט בני יששכר נסי פלטיאל בר
 עזן - במ לד 26.

עזל טוויה ושזירה **spinning** [א"י בידה הוות
 עולה ית תכלתה - נ שמ לה 25. **סוא"י** ובוצא עזילא =
 ושש משזר - שמ כו 31]

קל טווה spin וכל אתה חכמת לב באדה
 עזלה (A עזל) וכל אשה חכמת לב בידה טוה
 all women who had ability spun with their

עזרוז - עטרה

[†]עטף² חולשה **weakness** [ע"ע פרד¹. ע בעטף עולל ויונק - איכה ב 11]

קל חלש בינוני פעול *to be feeble pass. pt.* והווי עטיפיה ללבן A והווי העטופים ללבן *feeble (lambs) belonged to Laban* - בר ל 42.

העמטף שרוב מן הטור העברי ? *H interp.* ובהעמטף עאנה (נ"א ובלקיש, ובפרידת) ובהעמטף הצאן *at the weakening of the flock* - בר ל 42.

עמטף שית *adj. qātōl* **עטוף feeble** והווי עטופיה ללבן (נ"א לקישיה, פרידיה) והווי העטופים ללבן *the feeble belonged to Laban* - בר ל 42 |מן העברית H].

[†]עטף³ ט"ס מן קטף (ע"ע) *Corr. of qtp*

עמף ש"ע ז *n. m.* **מין תבלין a spice** דבש עטף וכרכם M₂ (נ"א קטף = המליץ 530) דבש נכאת ולוט - בר מג 11.

[†]**עטר** ריקוח, הקטרה **smoking, perfumery** [א"י וטורא דסיני עטר כוליה - קת"ג שמ יט 18. סוא"י היך עטרה דאתנא - בר יט 28]

פענל רקח to mix spices ותעבד יתה אועדות מעטר עובד עטר (נ"א ערוב) ועשית אתו קטרת רקח מעשה רקח *make an incense blended as* by the perfumer - שמ ל 35.

עטר ש"ע ז *n. m.* **רקח mixture of spices** ותעבד יתה... עובד עטר ועשית אתו... מעשה רקח *raqqa* - שמ ל 35.

עטרין ש"ע ז *n. m.* **לוט** מין תבלין **a spice** וגמליין סבילין קטף ושעבה ועטרין V (A ואתראן) וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולוט - בר לו 25. דבש קטף ועיטרין VC (MB ואיטרין; E ואתרן) דבש נכאת ולוט - בר מג 11.

עיטור ש"ע ז *n. m.* **עשן smoke** ואה סלק עיטור ארעה כעיטור אתונה (M אוטור) והנה עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן *lo, the smoke of the furnace* - the land went up like the smoke of a furnace - בר יט 28.

[†]**עטרה** שם פרטי *pr. n.* [כינויה של פועה (ע"ע) המיילדת מעניין הנוי והקישוט. *Epithet of Pu'ah*]

עטרה ש"פ ואמר... למילדתה עבראיתה דשם חתה שפרה ושם תנינתה עטרה M₁A*... אשר שם האחת שפרה ושם השנית פועה - שמ א 15 [המליץ 556: עטירה].

עזרוז שם פרטי *pr. n.*

עזרוז ש"פ קם גבר לואה ושמה עזרוז בר פאני - אס 20.

[†]**עטי** כיסוי **covering** [> غطى = כיסה - Lane 2272b]

פענל כיסה to cover וספך ית דמה ויעטיה בתראב J ושפך את דמו וכסהו בעפר - ויק ז 13 [הפסקה כולה משורבת מן הטור הערבי של J: *The entire passage* באתראב *from Jst*].

[†]**עטירט** שם פרטי *pr. n.*

עטירט ש"פ וקעם פרעה מן כתים שמה עטירט - אס 16.

[†]**עטף¹** עטיפה, לבישה **covering, wearing** [א"י ונסיבת רדידה ואתעטפת ביה - נ בר כד 65 (בגיליון). סוא"י ועטופו סיקא - יונה ג 8]

קל אפשר שחלק הוא אַתְּפֵל בהידמות ת **עטה, חבש** ועל שפם יעטא **to wear** ורישה יהי שרי ועל ספכן יעטף *his head shall be left bare, and he shall cover over his upper lip* - ויק יג 45. ובמעטפתה אברה יעטף A (M יחטף, B ייטף, E יתעטף) ובמצנפת בד יצנף - ויק טו 4.

אתפנל לבש to wear ועל ספכן יתעטף NE ועל שפם יעטא **to wear** ועל שפם יעטא **lip** - ויק יג 45. ובמעטפתה עבר יתעטף ובמצנפת בד יצנף - ויק טו 4 (=המליץ 553). ובמעטפה עבר יתעטף ובמצנפת בד יתעטף - ויק טו 4.

אטפו ש"ע נ *n. f.* **עטיפה? covering** ועפה ראשיון ואתפואתון דהב M₂ (נ"א ולבושיון) וצפה ראשיהם וחשקיהם זהב *he overlaid their tops and their bands with gold* - שמ לו 38.

מעטפה ש"ע נ *n. f.* כיסוי לראש **1 מצנפת הכהן head dress** ותעבד מעטפה מילת ועשית מצנפת שש make the headdress of *fine linen* - שמ כח 39. וית מעטפתה מילת ואת המצנפת שש - שמ לט 28. וכן הוא שמ כח 37 (2, 2), כט 6 א 2, לט 2.31 **2 צעף veil** מעטפתה צעיפה - המליץ 573 [ליתא].

עמף ש"ע ז *n. m.* **חיק bosom** אעל שבי אדך בעטפך ואעל אדה בעטפה m (נ"א בחבך... בחכה) הבא נא ידך בחיקך ויבא ידו בחיקו - שמ 6 ד (מן אונקלוס O).

עטרות - עין

ובניהן... אתנות... ועירים milch camels and their colts... she-asses and... foals - בר לב 16.
עילוס ש"ע מ. n. m. עייר foal עילוסין עירים - המליץ 550. ליתא [עי זבייח שם].

עילם ilām שם פרטי n. pr.
עילם ש"פ בני שם עילם ואשור - בר י 22. ואזל עילם ואשור לצפון אור כשדים - אס 8.

עילם ilām שם מקום המתייחס על עילם n. pr. (place)
עילם ש"פ כדר לעמר מלך עילם - בר יד 1, 9.

עין איבר הראיה eye מ"י ועיינוי דישראל כהון - נ בר מח 10. **סוא"י** הא עינוי דמרא... על כל מלכותהון דסכלא - עמוס ט 8; מבוע spring מ"י על עיינא דמיא - נ בר טו 7. **סוא"י** מן עינא חדא ארבעא נהרין - [Lit 704]

עין in ש"ע נ. n. f. עין 1 איבר הראיה eye ואן ימעי אנש ית עין עבדה... וחבלה לחראי ישלחנה תחת עינה וכי יכה איש את עין עבדו... ושחתה לחפשי ישלחנו תחת עינו if one strikes the eye of his slave..., and harms it, - he shall let him go free on account of his eye - שמ כא 26. ועיני לאה רכיכין ועיני לאה רכות - בר כט 17. ויצרכון כות יצר גפינה על עינה ושמר אתכם כמו שתשמור הגבה על העין - תי"מ 222. ועיני ישראל יקרי ועיני ישראל כבדה - בר מח 10. 2 בהשאלה fig. א מראה appearance ומנה כארו קליף הוא ועינה כעין בדלה (נ"א וחזותה חזות) ...ועינו כעין הבדלח and the manna was like coriander seed, and ויכסי ית עין ארעה (נ"א חזות) ויכס את עין הארץ - שמ י 5. **נדעת** mind ואבעש ממללה שריר בעיני אברהם וירע הדבר מאד בעיני אברהם the thing was very displeasing to me Abraham - בר כא 11. וטב בעיני ממללה ויטב בעיני הדבר the thing seemed good to me - דב א 23. ואתיטב ממללה בעיני פרעה - בר מא 37. נסתכל בעינה דמדעה ונצפי נביה רבה משה נתבונן בעין הדעת ונראה את הנביא הגדול משה - תי"מ 3246. ג **נוכחות** עם מ"י ב presence with the prep. b כיי ממלל בעיני כל מצרים indeed he אכן הוא ידבר לפני כל מצרים speaks in the presence of all Egypt - תי"מ 114. ועבד סימניה לעיני עמה ויעש האתות לעיני

עטרות ātīrot שם מקום n. pr. (place)
עטרות ש"פ עטרות ודיבון ויעזיר (B עטרות) - במ לב 3.

עטרות שפים ātīrot šabbām שם מקום n. pr. (place)
עטרות שפים ש"פ ובנו בני גד ית דיבון... עטרות שפים - במ לב 34-35. ובנה מדינה ושמה עטרות שפים - אס 3.

עיב blemish מ"י [ע עיב - Lane 2206b]
עיוב ש"ע מ. n. m. qittūl עיוב ואנש אן יתן עיוב בעברה m ואיש כי יתן מוס בעמיתו if one causes a blemish in his companion - ויק כד 19. ומן אד בר בראי לא תקרבון ית לחם אלהכון הלא... עיוב בון M₂ ומיד בן נכר לא תקריבו... כ"י... מוס בס - ויק כב 25.

עיבל ibāl שם פרטי n. pr.
עיבל ש"פ ויקטן ילד ית אלמודד... וית עיבל וית אבימאל - בר י 26-28. עיבל בנה קנז והיא ניסבור - אס 4.

עיבל ibāl שם פרטי n. pr.
עיבל ש"פ ואלין בני שובל עלון ומנחת ועיבל - בר לו 23.

עיוול מטה שם מקום n. pr. (place)
עיוול מטה ש"פ ופקד דיסבלונה לעיוול מטה דהיא עמק חברון וציווה שישארהו לעיוול מטה שהיא עמק חברון - אס 5. ומית וסבלותה בניו ליד עיוול מטה היא חברון - אס 8.

עיל צעיר האתונות young ass [סוא"י ורכיב על חמר ועיל = ורכב על חמר ועל עיר - זכ ט 9. זבייח, ספר ילון תשליד 53, העי 23. המליץ 598. טלשיר 80, 122]
חיל ש"ע מ. n. m. עייר foal אסירי לגפנה חילה M₂ אסורי לגפן לעירו ועירו his foal to binding vine - בר מט 11 [C^{ab} עיר (עיר)].

עילוס צעיר האתונות foal [צורת הקטנה מן עיל (ע"ע) - טלשיר 122]
אלוס ש"ע מ. n. m. עייר foal גמלים מינקן ובניין... אתנן... ואלוסין B גמלים מינקות

עין גדי - עיני

כהלון הך עטף עינו... ויתפזרו כלם כהרף עין
- תי"מ 237.

רנע עין ש"ע ז n. m. **כהרף עין** in a flash
רגע עין אתת סיעה זעורה מקבל אדום כהרף
עין בא מחנה קטן מכיוון אדום in a flash,
a small group came from Edom - אס 18 זביח:
עירוב דיגע עם יהרף עין]

עין גדי שם מקום *pr. n. (place)* (שמה של חצצון
תמר באונקלוס) O

עין גדי ש"פ אמראה דיתבי בעין [גדי *M₂
האמרי הישב בחצצון תמר - בר יד 7.

עין דין שם מקום *pr. n. (place)* (תרגם את ניש
[Transl. of the name]

עין דין ש"פ ועזרו ואתו לעין דין היא קדש
וישבו ויבאו אל עין משפט היא קדש - בר יד 7.

עיני שמירה, השגחה **watch, observance**
[שורש מורחב גזר מן עין. זביח תרביץ י 367.
yn. Expanded root from ^cאיי עיני יתהון ונטר
יתהון - נ דב לב 10. **סואיי** הדין דיהבת לי ועינית = כל
מה שנתת לי שמרתי - יוחנן יז 12 (כ"י A)].

פעל השגיח, שמר watch, guard לעמין
נצחן אלהון הך הוא מעיני לון רואים את
גבורת אלוהיהם, איך הוא שומר עליהם (על
משה ואהרן) see the might of their God, how it
guards them - תי"מ 27. מעיני ארעי וממן בעלאי
mini משגיח על התחתונים וקיים בעליונים -
מ ב 23-24. ישתבח מלכה הממן לגרמה המעיני
לכל רחמיו ולון בכל עת נטר ישתבח המלך
הקיים לבדו המשגיח על כל אוהביו ושומר
אותם בכל עת - תי"מ 92. דמרבי רחמיו ומעיני
לון בכל הלכתון המנדל את אוהביו ומשגיח
עליהם בכל הליכותיהם - תי"מ 193. וכ"י 184,
208, 222; א"ח 2. אלה מעיני ישראל - תי"מ
207. לברכתה יהי נסב ומרה לה מעיני את
הברכה יקח ואדוניו ישמור אותו - תי"מ 305.
במה מעיני לון למה אשגיח עליהם (על ישראל
שחטאו) - תי"מ 241. לבבי טביה קטירין עם
מרין וזכותה מעיניה לון לבות הטובים
קשורים עם אדוניהם וצדקתו משגיחה עליהם
- תי"מ 96. עובד אמן פתוחי חותם... מסארן
מעני דהב תעבד יתון V (ני"א מעיצין) מעשה
חרש פתוחי חותם... מוסבות משבצות זהב
תעשה אתם - שמ כח 11 [פירושו: שמורות במסגרת
זהב *Int.: kept in a golden framework*]

העם - שמ ד 30. **3 מעיין** spring ואשקעה
מלאך יהוה על עין מיה the angel of the Lord
found her by a spring of water - בר טז 7. אה
אנה מתקומם על עין מיה - בר כד 13, 43. ארע
נחלי מים עינון תהומיה נפקע בבקעתה
ובטברה (V עינואת, EC עינוואן, B עינואון)
ארץ נחלי מים עינות תהומות יצאים בבקעה
ובהר - דב ח 7. ובאילים תרתעסרי עינון מים
(B עינוות, E עינבאת, A עינואת) - שמ טו 27.
עינות תהומה אפקת לאפי קהלה מעיינות
תהום הוצאת לפני הקהל - מ ח 61-62 [עי זביח
שם].

בצירופים *in strings* **תלה עין** נשא עיניו ותלה
עיניו וחזה ואה תלתה אנושים וישא עיניו
וירא והנה שלשה אנשים he lifted up his eyes
and looked, and behold, three men stood in
front of him - בר יח 2. ותלו בני ישראל ית
עיניו וחזו ואה מצראי נטלים בתרון וישאו
בני ישראל את עיניהם ויראו והנה מצרים
נסעים אחריהם - שמ יד 10. תלא פרעה עינו
ועמתון קעמין באפין סקיפין נשא פרעה עינו
וראם (את משה ואהרן) עומדים בפנים זקופים
- תי"מ 223. תלא עינה למדנחה ועמה נשא עינו
למזרח וראה - אס 18.

מעין ש"ע ז n. m. **מעיין** spring ביומה הדין
אפתחו כל מעיני תהומה ביום הזה נבקעו כל
מעיינות תהום the springs of the earth burst forth
great deep - בר ז 11. וסכרו מעיני
תהומה - בר ח 2. ותהומה חסך מעיניו
māyyānō התהום מונעת מעיינותיה - מ א 131.

עין עגל ש"ע ז n. f. **אבן יקרה** a gem טריקה
ועין עגלה וקנתרין V (B ועינגלה) לשם שבו
ואהלמה - שמ כח 19. טרקי עין עגלה וקנתרין
- M₂ שמ לט 12.

ביטויים אדורביאליים *adverbial expressions*:

ארפות עין ש"ע ז n. f. **כהרף עין** in a flash
[זביח, ספר ייבין 429] כהלן קטילין כארפות עין
כולנו ניהרג כהרף עין we are about to die in a
flash - תי"מ 55. רעטו בזרוז... הך ארפות עין
רצו מהר... כהרף עין - תי"מ 25.

חטף עין ש"ע ז n. f. **כהרף עין** in a flash
[זביח, ספר שמואל ייבין, 429] לו הוה בידה חרב
קטלנן עך עטף עינה אילו היה חרב בידו היה
הורגנו כהרף עין if there was a sword in his
hand, he would slay us in a flash - תי"מ 20.
הרס קעמיו כעטף עינה הרס את אויביו כהרף
עין - תי"מ 88 [לענין תהרס קמדי - שמ טו 7].
תתפלג ארעה מן אימתה רבתה ויתפרסו

[†]עכב השהייה delay [מן אונקלוס O]

אַתְּפַעַל **התמהמה** **to linger** ואתעכב ואתקפו אנושיה באדה m (ני"א ואשתחי, ואתלהל) ויתמהמה ויחזקו האנושים בידו he - lingered; so the men seized him by the hand בר יט 16. אלו לא אתעכבנן הלא כדו עזרנן דן תרין זבנין m (ני"א אשתחינן) כי לולא התמהמהנו כי עתה שבנו זה פעמים - בר מג 10. נת לידי ואל תתעכב m (ני"א תקעם) רדה אלי ועל תעמד - come down to me, do not tarry - בר מה 9.

עכבור ākābor שם פרטי pr. n.

ענבור שייפ ומלך... בעל חנן בר עכבור - בר לו 38.

[†]עכבר בעל חיים טמא mouse [א"י כבושתה (!) ועכברה - גויק יא 29. טלשיר 81, 123]

ענבור שייפ n. m. **ענבר mouse** ודן לכון מסבה... חלדה ועכברה B) ועכבורה; VECA ועגברה = המליץ 553) ...החלד והעכבור wākābor - ויק א 29.

[†]עכורך ? [הקריאה מסופקת מאוד Dub. reading]

ענבור שייפ n. m. ? ויסטי ית ענבורכה בפסקה M₁ (ני"א מרתא) והסיר את מרתו בנצתו - ויק א 16.

[†]עכושים שם פרטי pr. n. (כתיב מקוצר של עיר כושים. זביח, אסטיר 41 yr kwšym [Contraction of] **עכושים** שייפ ומן דמשק לכרוזה והיא עכושים - אס 13.

[†]עכס רמייה deceit < عكس = עיוות את הוראת המלים - Lane 2120c]

קל רימה to deceive טכע ימושני אבה והי בעיניו כעכס M₂ * (ני"א כמטעי)... והייתי בעיניו כמתעתע? perhaps my father will feel me, and I shall appear to him as a defrauder - בר כז 12 [תפס תתע = תעה].

[†]עכר דליחות turbidness [א"י ר' חנינא עכר - ירוש נידה נ ע"ב. סוא"י יתעכרון מיא - יוחנן ה 7]

קל 1 היה זלוח to be turbid עכירן עינים מן חמר חכלילי עיניים מייך his eyes are turbid

אַתְּפַעַל **נשמר** to watch oneself וטובי קהלה דרחיך בה... דו מתעיני מכל מגבי קהלה ואשרי קהלה הבוטח בו (באל)... כי הוא נשמר מכל מכה happy is the congregation that leans on Him, for it guards itself from any hurt - ע"ד י 9-11. קפיל קדשה דשבתה מן עלמה ארעה... דו מתעיני בכסיאתה סרה קדושת השבת מן העולם התחתון... שהיא נשמרת בנסתרות - ננה 21-24. ומתעיאנים בתלתה מועדי ונשמרים בשלושה מועדים - מתנה (Cow 107).

[†]עינמים ināmam שם פרטי pr. n.

עינמים שייפ ומצרים אולד ית לדים וית עינמים - בר י 13.

[†]עינן inān שם פרטי pr. n.

עינן שייפ נסיא לנפתלי אחרע בר עינן - במ א 15.

[†]עיפה ifā שם פרטי pr. n.

עיפה שייפ ובני מדין עיפה ועפר... - בר כה 4.

[†]עיר¹ קריה, מקום יישוב city [מן העברית H]

עיר שייפ n. f. **קריה city** ובמיעול אדם ר' ע' אלצנמין ובהכנס אדם אל רחובות, עיר הצלמים when Adam entered the city of the idols - אס 33 [ע' זבי"ח שם]. וכן מובא במ כד 19: והאביד שריד מעיר - אס 22. בהמת הארץ באת מן יער אל עיר לטרף הרשעים - ת"מ (ק) 33א.

[†]עיר² בעל חיים, הצעיר באתונות young ass [מן העברית H. טלשיר 80, 161]

עיר שייפ n. m. **עירי young ass** אתנן עסרים ועירים עסרה אתנות עשרים ועירים עשרה - twenty she-asses and ten young-asses - בר לב 16.

[†]עירד irād שם פרטי pr. n.

עירד שייפ ואתילד לחנוך ית עירד ועירד הולד ית מיחאל - בר ד 18.

[†]עירם irām שם פרטי pr. n.

עירם שייפ...רבה מגדיאל רבה עירם אילן רבני אדום - בר לו 43.

עכרן - עלי

עולבן ש"ע ז n. m. **שפל humiliation** גלי ליהוה *M₂ *עולבני m (ני"א חזה יהוה בלבוטי) ראה יהוה בעניי my humiliation is revealed the Lord - בר כט 32.

עלוה alwe שם פרטי pr. n. **ענוה** ש"פ רבה תמנע רבה עלוה - בר לו 40.

עלון ilwan שם פרטי pr. n. **ענון** ש"פ ואלין בני שובל עלון ומנחת... - בר לו 23.

עלי רום ועליה **ascent, height** **קל** עבר: עלין - בר מד 24. A. עתיד: יעלה - ת"מ 88. בינוני: עלי - בר מט 17. A. פעול: עליה (נ) - בר מד 30. לעל **lāl** - מ ז 47. **על** (מ"י) ^cal - מ יד 44. **עלאי** - ת"מ 107. **עלאה** (מיודע) il'lā'ā - ננה 22. **עלאי** (ר) ו' il'lā'ā - מ ח 84. **עלוי** (מ"י) illābi - ע"ד ח 5. **עלבי** - כמ כד 6 (השי המליץ 541). **עלה** (קרבן) - בר כב 2. **עלאן** - שם כד 5 (= המליץ 543). **עלי** - בר ל 15. **עליון** illiyyon - מ ג 74.

קל עליה to go up (עש"י NSH). **א"י** ואעל בוציניה (ג ואעלי) = ויעל הנרות - ג שמ מ 25. זביח, ספר רבין 11. **כעדן עלינן לשמש[ן] אבונן** A כי עלינו אל עבדך אבינו **when we went up to your servant, our father** - בר מד 24. **מן נהרה עלין שבע תורין** A (ני"א סלקי) **מן הנהר עלות שבע פרות** out of the river **seven cows came up** - בר מד 18 [עבר נסתרות]. **חנשה עלי שביל** A (ני"א סלק) **נחש עלי דרך** - בר מט 17 [נתפס מעניין העלייה, וכך להלן]. **ברי זעורי עלי שור** (ני"א סלק) בני צעירי עלי שור - בר מט 22. **ועלת אשבתותון לרבון** A (ני"א וסלקת) **ותעל שועתם אל האלהים** - שמ ב 23. **ונפשו עליה ברוחה** A **ונפשו עולה ברוח** - בר מד 30 [ני"ש ינפשו קשורה בנפשו נתפרש תאבד (מצער)]. **ויעלה בם מעלה מכל עוף** - ת"מ 101 [על דב לב 11]. **הוינן עלים ונחתים בה** - ת"מ 146 [לעניין סולס יעקב]. **ובים סוף שם אתו יעלה מעלה** (המים) - ת"מ 88. **ובדומה לו ת"מ** 62. **ויש עוד מובאות אחדות מן התורה**.

על א מ"י prep. לציון תחולת הפועל על מושאו ולא הובא התה"ש כשהוא סמוך לני"ש (**marks the rection of the verb over its object**) **א"י** ויתב ליה על ריש דרגשה - ג בר מח 2. **סו"א** והוא יתב על תרעא דמשכנא - בר יח 1. **1 על עליון** **upon** **בוצין דמנר על ישראל** נר המאיר על ישראל **a lamp that shines upon Israel** - מ יד 44. **ויתב על תרי דרגין נביותה וכהנתה וישב על שתי מדרגות והנבואה**

from wine - בר מט 12 [= המליץ 468. נתפרש עכור. השי ויקיר רנא: חכלילות עינים - משמש (ו) בעינוי ולא חמי כלום]. **2 הביך, סכסך** בהשאלה **to disturb fig.** **קטל אחוה... ועכר את העולם** (קין) הרג את אחיו... ועכר את העולם (Cain) killed the world... and disturbed the world - ת"מ 198. **עכרתון יתי למסרתי בדירור ארעה** עכרתם אתי להבאישיני ביושב הארץ - בר לד 30. **שבקותה עכיר ואפיו זעיפן** **ועזבוהו עכור** ופניו זועפים (פרעה) **they left him (Pharaoh) distraught** - ת"מ 33. **disturbed and his face distraught** **ובישיה במדון רב... ומדעיון עכירין והרעיים** בעונש גדול... ולבותיהם עכורים - ת"מ 239. **והות ארעה בקנאה וימיה עכירין והייתה הארץ בקנאה והימים עכורים** - אס 2. **ובדומה** לזה 21.

אֶתְפַּעַל נִבּוֹן בהשאלה **to be distraught fig.** **וכד השפך אדמה דהבל התעכרת רוחה וכאשר נשפך דמו של הבל נעכרה הרוח** when Abel's blood was shed, his spirit was distraught - אס 2.

עכור ש"ע ז n. m. **מגפה** בהשאלה **plague fig.** **והוה גוה עכור ארעה ג שנין והיתה בתוכה** (במצרים) **מגיפת הארץ שלוש שנים** there was in it (Egypt) a plague of the land for three years - אס 14.

עכר âkâr ש"ע ז n. m. **פורענות** בהשאלה **fig.** **distress** **האן אנה דערה לית יהי עכר היכן שאני (האות ג') שוכנת לא תהיה פורענות** where I dwell, there is no distress - ת"מ 308. **אורה קרץ לעלמה וחשכה מיסטר מקדמיו** **מנפשין דן לדן דלא עכר האור משכים לעולם** והחושך פונה מפניו, **מרוויחים זה לזה בלא עכירה** - א"י 11-13. **ישרי עמינדס בעכר... קעם קדקד... בעכר יאבד ישכון ישמעאל ברע...** **יקום נשיא... בפורענות יאבד** - אס 21.

עכרה akkârâ ש"ע נ n. f. **פורענות** **distress** **ורחמיה פריסין ועכרה מסלקה והרחמים פרוסים והפורענות מסולקת** the mercy is extended and the distress is removed - ע"ד ט 40.

עכרן akcrân שם פרטי pr. n. **עכרן** ש"פ **נסיא לבני אשר פגעאל בר עכרן** - במ ז 73.

עלב שפלות **humiliation** **א"י** דלית לה בר נש תבע ועולבניה - ג בר לד 31

הזאת - ת"מ 71. **7 מפני** להצעת הסיבה והטעם **because of causal** אה חיבה למה אתה קטיל קעים דלא על סרחיה הוי הרשע, למה תהרוג צדיק שלא על חטאים **O guilty one, why do you kill the living because of no crime?** - ת"מ 30. מן דמך עם בהמתה לא יתוחי על אהן עובדה בישה מי ששכב עם בהמה לא יחיה בגלל המעשה הרע הזה - ת"מ 160. **3** ש"מ יוצר מספר כופל *multiplicative numeral* על חד תרין (כסף) *m* משנה כסף *double the money* - בר מג 15 [מן אונקלוס O]. על תרתי שבעין יתגבי A שבעתים יקם - בר ד 8. עם ש"ע מופשט בצירופי נשוא מורחב *with abstr. nouns in predicates* לא ירשי רבקה על שבקות אבוא לא יכל הנער לעזב את אביו - בר מב 16.

צירופים: על אד(ו), על דדי, על ידי, ראה בערכים יד, דדי. *See the respective lemmata for the compound particles of^cl.*

על מעלה height

לענל ת"פ *adv.* [א"י חמש עשרה אמין מלעיל - נ בר ז **למעלה upwards**, וכלה תחת ארך לעל ולרע והכול תחת ירך, למעלה ולמטה all is under Your hand; above and below - מ ז 47-46. גיורה דבגבך יסק עליך לעל לעל יעלה עליך מעלה מעלה *the sojourner who is among you shall mount above you upwards and upwards* - דב כח 43. וכל תשבית לעל ולרע וכל מתכונת מלמעלה ומלמטה *every likeness above and below* - 154.

ללענל ת"פ בתוספת לי מפני היחלשות ההוראה *adv.* **למעלה upwards** פרסין כנפין ללעל (נ"א לעל) פרשי כנפים למעלה *they shall spread out their wings above* - שמ כה 20, לו 9. ותהי לחוד ללעל (נ"אלעל) והיית אך למעלה - דב כח 13.

אל לענל [> ^{ll}l > ^{ll}l > ^{ll}l] אללעל > ללעל, והופרה. *Metanalysis:* **למעלה upwards** *adv.* ת"פ [> ^{ll}l > ^{ll}l > ^{ll}l] תפוך גללי ימה מלרע אל לעל הפיכת גלי הים מלמטה למעלה *the turning of the waves from beneath upwards* - ת"מ 82. עזרות מיה מלרע אל לעל - ת"מ 83. ואפיון מתהפכין אל לעל - ת"מ 89.

לענל מן מ"י *prep.* **למעלה above** מלכה דלעל מכלה *the King which is above all* - ע"ד י 1. לעל מטור סיני - מ ב 45; ת"מ 280. ולעל מנה תרח שומיה - אס 5.

מלענל ת"פ *adv.* **ממעל above** וכל דמו דבשומיה מלעל אשר בשמים ממעל any

הכחונה - ת"מ 111. ערב יקיר מותר משלט על מצראי ערוב כבד מאוד השטלט על המצרים - ת"מ 33. דו מניר על רחומיה ומקפל על דבביה שבח למרה שהוא מאיר על האוהבים ומחשיך על האויבים - ת"מ 264. דכתבון משה על אבניה שכתבם משה על האבנים - ת"מ 174. אדיק עלינן מרן הבט עלינו אדוננו - מ א 1. ואימנותה על מקדשה והפקדתו על המקדש - ת"מ 118. לציון היחס בין שמות עצם *the relations between nouns* ושלטנך על כלה - מ ז 48. **2** ליד **by** ואשקחו פרעה קעום על נהרה ומצאו את פרעה עומד על יד הנהר *they found Pharaoh standing by the river* - ת"מ 28. נביה רבה משה קעם על ימה ממלל עם פרעה הנביא הגדול משה עומד ליד היסת מדבר עם פרעה - ת"מ 64. **3** לפני **before** שרר לבך נביי על פלהאתה דאתה צריך קעם על מה דו חיול מנה חזק לבך נביאי במופתים כי אתה צריך לעמוד לפני מי שהוא חזק ממנו *strengthen your heart, my prophet, for you ought to stand before what is stronger than this* - ת"מ 12. כד אנון קעמים על תרחא כאשר הם עומדים לפני השער - ת"מ 23. **4** על אודות, **בדבר concerning**, **about**, וכד השתאלו על יתה ממללה וכאשר נשאלו על אותו עניין *when they were asked about this matter* - ת"מ 127. ושאל שיאל קשט... על מד שאל התאגב ושאל שאלת אמתי... ועל מה ששאל נענה - ת"מ 296. **5** לפי **according to** לית טובה מתחזי לאנש אל על דמותה אין הטוב (=האל) מתגלה לאדם אלא לפי ערכו *the Good One does reveals Himself to a man according to his qualities* - ת"מ 4. בעיניו עמה מלאכי רומה על יתובון בעיניו ראה (משה) את מלאכי המרום לפי סדרם *(Moses) saw the angels of heaven according to their rank* - ת"מ 107. לאורה זבן ולחשכה זבן הדה על יתוב והדה על יתוב לאור זמן ולחושך זמן, זה לפי הסדר וזה לפי הסדר - ת"מ 271. תקן דלא על דמו יתקן (את העולם) שלא על פי מתכונת - ת"מ 209. **6** מן להצעת היתרון (השי אס הפרוך מרובה על העומד **מש** כלאים [ד ז] **than (more)** *superlative* רבין משה יתר על כל אנש גאון משה יתר מן כל אדם *the greatness of Moses exceeds that of any person* - ת"מ 69. וכדו ממלל יתר על כל מד געז ועתה דבר יתר מן כל מה שהיה - ת"מ 74. ולמה קדם מופתי ים סוף על מופתי מצרים בהדה שירתה ולמה הקדים את מופתי ים סוף למפתי בשירה

ונקבא... עול - בר ז 16

קל¹ עבר: על - בר מג 23. עתיד: ייעל - שמ כא 3. ציווי: על - שמ ז 26. עול - שמ ט 1. מקור: מיעל - שמ מ 35. **קל**² עבר: עלל *ālal* - אי"ד ג 26. ציווי: עלל - בר טו 2. A. בינוני: עלל *ālāl* - אי"ד ג 35. עללים - דב יא 8. **פעל** עבר: ועלל - בר ד 3. A. עתיד: תעללון - בר מב 20. A. ציווי: עללו - בר מב 19. A. **אפעל** עבר: ואעל - שמ ד 6. עתיד: ויעל - ויק טו 15. ציווי: אעל - בר מג 16. אעלן (+כינוי) *ā'elān* - ע"ד כו 75. בינוני: מעל - במ יד 3. מקור: מעלה - במ כ 5. VNMCB. (J מעל). **אחפעל** עבר: אחיעל - ויק י 18. עתיד: יתיעל - במ לא 23. דיתיעול - ויק ז 23. V. בינוני: מיעלה (נט) - אס 13. מתיעלים - בר מג 18. מיעל - תי"מ 180. **מיעלה** - תי"מ 23. **מעול** *mā'ol* - אי"ג 80. **מעיל** - בר כה 18. M. **מעילה** - תי"מ 188. **עלול** *qittūl* - בר יב 11. A. **עלול** *qātōl* - בר מכד 1. A. **עליל** *qattīl*? עליליה - במ לא 14. C. **עלל** - בר טו 12. A. **עללה** עללתה (+נסתר) *ālālte* - ע"ד כ 8. עללן (ר) - ויק כה 16. **עללו** בעללות - בר מב 15. A.

קנ' בא, נכנס *to come, enter* כספכון על לידי כספכם בא אלי *your money came to me* - בר מג 23. ועאל לות הגר (A ועלל) ויבא על הגר - בר טו 4. וכל ארעתה עלו למצרים וכל הארצות באו מצרימה - בר מא 57. על כן עלת עלינו כל עקתה הדה על כן באה עלינו כל הרעה הזאת - בר מב 21. אם בגפה ייעל אם בגפו יבא - שמ כא 3. ובתר כן ייעלון בני קהת - במ ד 15. ואמר יהוה למשה על ליד פרעה... ובא אל פרעה - שמ ז 26. עול ליד פרעה - שמ ט 1. עלו ורתו (VN עולו) באו ורשו - דב א 8. לשון תשיש המיטה *euph. for copulation* בהשאלה. *fig.* ועאל לות הגר בא אל הגר - בר טו 4. עולני לות שפחתי - בר טו 2.

קנ' בא, נכנס *to come, enter* ולא עלל לה דיאר ולא נכנס בה דייר - אי"ד ג 26. הלא עללת שמשו C (MJEJ, על, A עלל) כי בא השמש - בר כה 11. יהי סגד מן עלל ומשבח מן נפק יהיה משתחוה בבואו ומשבח בצאתו - אי"ד ג 35. ארעה דתתון עללים לתמן - דב יא 8. לשון נקיייה: תשיש המיטה *euph. for copulation* עלל שוי לאסולתי A (C עול) בא נא אל שפחתי - בר טו 2.

מיענל ולא יכל משה למיעל לאהל מועד - שמ מ 35. לא יהבת לון ארשו למיעל לידי לא נתתי (הייתי נותן) להם רשות לבוא אלי - תי"מ 25. A.

פעל הביא *to bring* ועלל קין מן פרי אדמתה שליחה A (J ואנדה) ויבא קין מפרי האדמה מנחה Cain brought an offering from the fruit of the

likeness of what is in the heavens above - שמ כ 3. ותתן ית כפרתה על ארונה מלעל - שמ כה 21. ודבכך מלעל - תי"מ 179. B.

מלעל ל- מ"י *prep.* **ממעל** *upon* ושווי יתה על מדבחה מלעל לעיה...מעל לעצים and laid him on the altar, upon the wood the one מממעל לרגליו...ממעל לרגליו ויק יא 21. which has legs above their feet

ענאי ש"ת *adj.* **עליון** *upper* מתקלץ בעלם עלאי דבק בעולם עליון *clings to the upper world* - תי"מ 107. B. ובקנונה עלאה מכל מיכל פרעה ובסל העליון מכל מאכל פרעה *uppermost basket were all kinds of food for Pharaoh* - בר מ 17. ומסק לרומה עלאה ועולה אל הרום העליון - ננה 22. עלאי וארעי עליונים ותחתונים (שני העולמות) - מ ח 84.

עולה ש"ע *n. f.* **עולה** *burnt-offering* ואסקה תמן עלה ויעלהו שם עלה *offer him there as a burnt offering* - בר כב 2. עלת תדיר עלת תמיד - במ כה 3. וית עלתה אושטו לידה - ויק ט 13. ותסק עליו עלן - שמ כ 13. A. ואסקו עלאן ודבחו דבחים - שמ כד 5.

ענוי מ"י *prep.* **1 על** *over, upon* עלוי כלה אתה מעל הכול אתה *You are over all* - ע"ד ח 5. לא תחמד אבר ודהב עלאויין B לא תחמד כסף וזהב עליהם - דב ז 25. **2 ליד** *by* כגנין עלבי נהר כגנות עלי נהר *like gardens beside a river* - במ כד 6. לכל דקעמים עלביו לכל הנצבים עליו *before all those who stood by him* - בר מה 1.

'ענה' ש"ע *n. m.* **חלק באילן** *leaf* [מן העברית. ע"י טרופ H] וקטפו קטופי עלי תאנה A (J ופרדו they picked עלי תאנה) ויקטפו עלי תאנה *fig leaves* - בר ג 7 [מן הגיליון. *interp.*] וירדף יתון קל עלה דנתר (NB עלי; M סליק) קול עלה נדף - ויק כו 36.

'עני דה מ"ק [על] *con.* **על כן** *therefore* עלי דה ידמך אתך לילתה A על כן ישכב עמך הלילה *therefore he may lie with you tonight* - בר ל 15 [=על זה].

עליון *adj. adv.* **עליון** *superior* ולמתננך עליון על כל גועייה *will set you superior to all nations (God)* - דב כו 19. נכרו אל עליון נכרוי "אל עליון" - מ ג 74. כהן לאל עליון - בר יד 18.

עללי¹ ביאה, כניסה **comming in, entering** א"י עול כען לות אמהתי - נ בר טו 2. **סוא"י** דכר

of the soil - בר ד 3. ועללו ית לוט... לביתה א (ניא ואעלו) וביאו את לוט... - בר יט 10. וית אחכון זעורה תעלולן לידי A (ניא תגדון, תיתון) ואת אחיכם הקטן תביאון אלי - בר מב 20. אן לית אעלנה לידך A (ניא אנדינה, איתנה) אם לא אביאנו אליך - בר מב 7. ועם

מיי ב אנב תרום שאילה מן גא. ב, with prep. b, [Ar calque ועללו ברבוץ צרכן בתיכון A והביאו את שבר רעבון בתיכם - בר מא 10. ועללו ברבוץ צרכן בתיכון A והביאו את שבר רעבון בתיכם bring home supplies for your starving households - בר מב 19.

מיעלה שפיע v. n. **כניסה** entrance לאוי הן תתנון מן מיעלה ראוי שתתנו (למשה ולאהרן) רשות לבוא (אל פרעה) it is fitting entrance - ת"מ 23 א ק: עד ייעלוך.

אפעל הביא to bring ידו בחיקו וואעל אדה בחבה ויבא he brought (=put) his hand into his bosom - שמ ד 6. לא לארע מדיבה חלב ודבש אעלתנו לא אל ארץ זבת חלב ודבש הביאתנו you have not brought us into a land flowing with milk and honey - במ טו 14. כד יעלנך יהוה אלהיך לארעה - שמ יג 5; ת"מ 224. ויעל ית אדמה למלגו לפרכתה - ויק טו 15. אעל ית גבריה לביתה - בר מג 16. אעלן לנפוש רחמיך הביאנו אל רווחת רחמיך - ע"ד כו 75. ולמה יהוה מעל יתנו לארעה הדה ולמה יהוה מביא אתנו אל הארץ הזאת - במ יד 3.

חנול שפיע v. n. **מבוא** entrance קבל ערוק לידך דלא אשקח מעול קבל אליך בורח שלא מצא מבוא (לנוס שם) admit the fugitive who did not find an entrance - א"ג 80. עד מעול שמשעהד בא השמש - שמ כב 25. מעולה דטובה ומפוקה דבישתה מבוא הטובה ומוצא הרעה - ת"מ 39 א.

מעל למעל יתנון לאתרה בישה הון להביא אתנו אל המקום הרע הזה - במ כ 5. לבדיל מעל יתנון למתן לנון את ארעה - דב ו 23.

מעייל שפיע v. n. **מבוא** entrance במעיל אשור M בואכה אשורה at the entrance to Ashur - בר כה 18.

מעלה למעלה) E (NCBA) להביא אתנו... - במ כ 5. למעלאתך למתן לך ית ארעון להביאך לתת לך את ארצם - דב ד 38. לבדיל מעלה יתנון למתן ית ארעה VE - דב ו 23.

מעילה שפיע v. n. **בוא** entering בקדמאה זעק למעילה ובחסולה לאנחמו בראשונה קרא (משה את מלת "אלי") לבוא ובסופה לסליחה in the first (occurrence of ¹) he called for relief entering and in the last for relief [דב"ח העי 2].

אתפעל הובא ויתן to be brought הן לא אתיעל ית אדמה לקדשה הן לא הובא את דמה אל הקדש its blood was not brought inside the sanctuary ויק י 18. ואתיעל לאהל מועד והובא אל אוהל מועד - אס 19. ודחלו גבריה עד אתיעלו לבית יוסף וייראו האנשים כי הובאו ביתה יוסף - בר מג 18. וכל דלא תיעל בנון תעברון במים - במ לא 23. כל סלוח דיתיעול מן אדמה וכל חטאת אשר יבוא מן הדם - ויק ו 23. כל הדה מיעלה בשנת א... כל זה חל בשנה אחת... - אס 13 [= הגיע, בא]. על ממלל כספה... אנחנן מתיעלים (A עללין) על דבר הכסף... אנחנו מובאים - בר מג 18.

עלול שפיע v. n. **בוא** coming בעלול ליד שמשך A (ניא כמיעלי) כבואי אל עבדיך - בר מד 30. במעמד המקור as inf. כמה קרב לעלול למצרים A (ניא למיעל) כאשר הקריב לבוא מצרימה as he was near entering Egypt - בר יב 11. וגבר לית בארעה לעלול עלינון A (ניא למיעל)... לבוא עלינו - בר יט 31.

עלול שפיע v. n. **בא** coming שליטיה עלולי חשבון המשלים באי חשבון, the rulers coming to Heshbon - במ כא 27. בני ישראל עלוליה למצרים... הבאים מצרימה Jacob's sons, who came to Egypt - בר מו 8. במעמד הבינוני A participial ואברהם סהב עלול ביומיה Abraham was old, advanced in years - בר כז 1.

עניל שפיע v. n. **בא** coming שבעתי שניה טבאתה עליאתה V שבע השנים... הבאות the coming seven good years - בר מא 35. ורבני מואתה עליליה מן חילה C (EB) דעלוך - במ לא 14.

מיעל שפיע v. n. **כניסה** coming, entering ויאנה כמיעלי מפרן ארם כבואי I, in my

עניל שפיע v. n. **בא** coming, entering

עללם¹ - עלם¹

בעלימא - ישע מד 7]

עלם *âlâm* א שׁיׁע ז n. f. **הבריאה** **the world**
 לא עלם אלא דילה אין עולם אלא שלו there
 is no world but His - עׁיד א 2. סימנייה דגלה
 יתון בעלמה הסימנים שגילה אותם בעולם -
 תׁימ 179א. ואמלא עלמה מן אנשה ונמלא העולם
 באדם - אס 6א. **2 כלל בני האדם** **humanity**
 (השׁיׁ כל עלמא ידעין - ירוש ברכות ד עׁיב) ויתגוי כל
 בסר... וכל העלם (E) ויגוע כל בשר... וכל
 האדם all flesh died... and every man - בר ז 21.
3 העולם הזה **the present world** אוקר
 אברהם ומשה בעלמה ובעקבה כיבד את
 אברהם ואת משה בעולם (הזה) ובבא (God)
 honored Abraham and Moses in this world and
 in the next - תׁימ 245ב. מן יהי נבזה יהי באיקר
 רב בעלמה ובחראה מי שיהיה גורלו (חלק
 הצדקה) יהיה גדול בעולם הזה וב(עולם) הבא
 - תׁימ 239ב.

לעולם תׁיפ **adv. לנצח** **forever** אׁיׁ קיים עלם -
 נ בר יז 7. **סואׁי** ויחא לעלם - בר ג 22] דן שמי
 לעלם זה שמי לעולם **forever** this is My name
 - שמ ג 15. יתרבי לעלם אהן נביה - תׁימ 264ב.

לעולם **עלמין** תׁיפ **adv. לנצח** **forever**
 ממד פקדתנן לא נפק לעלם עלמים ממא
 we will not depart לעולם **forever**
 - from what you have commanded us **forever**
 תׁימ 171א. לא יתחזי עורי עד לעלם עלמין לא
 ייראה עוד עד עולם - תׁימ 267ב.

עלם שׁיׁת **adj. נצחי** **everlasting** קיאם עלם
 ברית עולם **an everlasting covenant** - ויק כד 8.
 גזירת עלם חק עולם - ויק כג 21. לכהנת עלם -
 שמ מ 15.

עו (ל) **עלם** תׁיפ **adv. לנצח** **forever** כהנתה
 כך מתקוממה עד לעלם **the priesthood**
subsists in you forever - תׁימ 290ב. יתיטב לך
 ולבניך בתרך עד עלם - דב יב 28. אדכיר לטב
 עד לעלם זכור לטוב לעולם - תׁימ 264א. ועבדה
 קדש עד לעלם ועשאו קודש לעולם (את יום
 השבת) - עׁיד יד 6.

עולם *ulâm* א שׁיׁע ז n. m. [עשׁיח NSH] **1 הבריאה**
the world ואלבשתני שמך דבראת בה
 העולם הלבשתני את השם שבראת בו את
 העולם **You wrapped me in Your name with**
which You created the world - תׁימ 206א. **2 כלל**
בני האדם **humanity** אשקול ית עולמה
 (E)A אמחה את האדם **I will blot out man** - בר
 ו 7. ואתנפה אלהים כד עבד ית עולם (E)A
 וינחם יהוה כי עשה את האדם - בר ו 6. ב שׁיׁת

והות שמשו לעלל *M₁A ויהי השמש לבוא
 as the sun was setting - בר טו 12. שני בריך
 המתולדין לך במצרים עד עללי A... עד בואי
 your two sons, who were born to you in the
 land of Egypt before my coming - בר מח 5.

עללה שׁיׁע נ n. f. **תבואה** **crop** ותכנש ית
 עללאתה ואספת את תבואתה **you shall**
gather in its crop - ויק כה 3. ותתן ארעה עללתה
 ונתנה הארץ יבולה **the land shall yield its**
crop - ויק כו 4. מנין עללן הוא זבן לך מספר תבואת
 הוא מכר לך - ויק כה 16. מפל אריסין ומשנת
 עללאן מפיל איכרים ומחריב תבואות (הברד)
 - תׁימ 335ב. בהשאלה **fig.** עללתה דבי השתבעת
 תבואת ״בי נשבעתי״ (בר כב 16) - עׁיד כ 8.

׳עללו שׁיׁע נ n. f. **בוא** **coming** בעללות אחיכון
A בבוא אחיכם **coming** by your brothers coming
 - בר 15.

׳עלל² קטיף בכרם **gleaning** אׁיׁ לא תיכלון
 עוללתה מן בתריכון = לא תפאר אחריך - נ דב כד 20]

פונל קטף **to glean** כד תקטף כרמך לא
 תעולל בתוך... לא תעולל אחריך **when you**
gather the grapes of your vineyard, you shall
not glean it afterward - דב כד 21. וכרמך לא
 תעולל **VNMCSA** - ויק יט 10.

׳עלל³ שקר **falsity** אׁיׁ עילון דמילון - נ דב כב
 [14]

ענו שׁיׁע נ n. f. **עליה** **falsity** וישבי לה עלות
מליס (המליץ 555: הלות; **VB** עלו דמליון) ושם
 לה עלילת דברים **against her** - דב כב 14. והא הוא שבה לה עלות
מליס (**VB** עלו דמליס) - דב כב 17.

ענילו שׁיׁע נ n. f. **שקר** **falsity** ושבה לה עלילות
 מליס... עלילת דברים - דב כב 14 וכן בפס 17.

׳עלל⁴ הנקה **nursing** (שורש מורחב מן עול! ראה
 זביח המליץ 500]

פעל היניקה **to nurse** ועאנה ותוריה עללן
M₁ * והצאן והבקר עולות **the flocks and herds**
are nursing - בר לג 13 [התהׁיע: מפלטה = מיניקה].

עלם¹ שם כללי לבריאה, היקום ומה שיש בו; הנצח
the creation and all it includes, world; eternity
 למתפרקא - נ שמ יב 42. **סואׁי** מן יומא דעבדת ברנשא

העלם שׁיעׁ n. m. (משורבב מן העברית [H interp. **התנכרות** **disregard** ואם העלם יעלמון עם ארעה ית עיניון מן אנשה ההוא MA ואם העלם יעלימו... - ויק כ 4.

עלמה שׁיעׁ n. f. **התנכרות** **disregard** ואם עלמה יעלמו עמה דארה!... B ואם העלם יעלימו... - ויק כ 4.

עלום שׁיעׁ n. m. **התנכרות** **disregard** דבית יהודה בעלום גזיראתה יבטלון שמע אנשי יהודה, עׁיי התעלמות מן החוק, יבטלו את "שמע" (שמע יהוה קול יהודה - דב לג 7) the people of Judah, by disregard of the Commandments, will abolish "Hear" (Dt 33:7: hear, O Lord the voice of Judah and restore him to his people) - אס 20. ואם עלום יעלמון עם ארעה... *M₁JEC ואם העלם יעלימו... - ויק כ 4.

עלם³ עצמה, נעורים **strength, youth** |אׁיי תקף ועלים - אונקלוס דב 7. ועל עולם לא חייסה - דב 50. סׁאׁיי מן עולם עד מא לסב - בר יט 4

פענל/אפענל 1 לחץ, הפעיל כוח to exercise power וכל מעזה... יעלם יהוה עליך עד שיצעותך וכל מכה... יעלם יהוה עליך עד השמידך the Lord will every affliction... the Lord will enforce upon you, until your destruction - דב כח 61 (ניש, הפעיל של עלם. עואניש ג/ 150. טל תעודה ב [310] **2 מרד** עם מׁיי על **to act rebelliously with** (כוח ומרד עניין אחד הם. השי עזׁיי. ואפשר שהוא מן אלם. השי מכילתא בשלה, 142: מי כמוד באלים, מי כמוכה באלמים, מי כמוד בנסים ונברות) פי מרי ליתי מעלם עליו פי אדוני, אינני ממרה אותו I will not contradict the command of my Lord - תׁימ 368. מסחוני זכותה דנטרו גזירתה... ולא עלמו עליה בעלי הצדקה אשר שמרו את החוקים... ולא מרדו בהם the righteous who kept the commandments... and did not rebel against them - תׁימ 238. עלמנן על זכותה ובטלנן קשטה מרדנו בצדקה וביטלנו את האמת we have rebelled against righteousness and abolished truth - תׁימ 234.

עולים שׁיעׁ n. m. **נער young man** זויאן ית עולימיו C (מא עלימיו) וידק את חניכיו עולימיו C (Abraham) equipped his young men - בר יד 14.

עולימה שׁיעׁ n. f. **נערה young girl** ויהי עולימתה דנפקה לממלי C והיה העלמה היוצאת לשאוב the young woman who comes

נצחי everlasting דילה חיי עולם שמו חיי עולם is His everlasting life - תׁימ 189.

נעולם תׁיפ **adv. forever** (שרבוב מן העברית [H interp. **נעולם** **forever** דן שמי לעולם B זה שמי לעולם this is My name forever - שמ ג 15. מוכא גם בתׁימ 9.

עלם² סתר, כיסוי מלהיות ידוע **secret** |אׁיי דאועלמת הלכתא מני = שנסתרה ממני הלכה - התהׁימ ויק י 20

פענל או אפעל: **1 הסתיר to conceal** וישכב גבר עמה... ועלמת מעיני גברה JE (C ואועלמת; VMBA ותעלם) ונעלמה מעיני אישה if a man lies with her carnally, and she concealed it from the eyes of her husband - במ ה 13. ועלמת עליו ברת פרעה m ותחמל עליו - שמ ב 6 [הסתירתו]. **2 התנכר, התעלם, to disregard** והן צפה גנב לא יעלם עליו והן עלם עליו ידע על כן ואם ראה גנב אל יתעלם ממנו, ואם התעלם, יווסר על כך if one sees a thief, he is not to ignore him, and if he ignores him, he will be chastised זבׁיח. ועלם על קשטה וסט מן שביל זכותה והתעלם מן האמת וסטה מדרד הצדק - תׁימ 161. דליתו מעלם על אדם זכי שאינו מתעלם מדם נקי - תׁימ 163. ותלתה שמעו קלי ועלמו עליו ושלושה שמעו את קולי והתעלמו ממנו - תׁימ 219.

אָתְפַעַל 1 לא נודע to be concealed ואם כל כנשת ישראל ישגון ואתעלם ממלל מן עיני קהלה (VMCEB ויתעלם) ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני הקהלה if the whole congregation of Israel commits a sin unwittingly and the thing is hidden from the eyes of the assembly - ויק ד 13. אן יקרב בסכת אנש... ואעלם מנה (MB ויעלם, EC ואתעלם = המליץ 529) - ויק ה 3 וכך בפסׁי 2, 4. אה קשט גלי לית יתעלם עליו הנה האמת גלויה, אין להתעלם ממנה - תׁימ 286. אהנו נביה דנביותה סימי לא מתעלם עליו זהו הנביא שנבואתו אוצר שאין להתעלם ממנו - תׁימ 303. **2 התנכר to ignore, disregard** לא תחזוי ית תור אחיר אי ית נקיה... טעים ותתעלם מנון (ניׁא ותעלם) נדחים והתעלמת מהם or sheep gone astray, do not your fellow's ox or sheep gone astray, do not ignore them - דב כב 1. וכך הוא בפסׁי 4.

מתעלמה לא תכל למתעלמה (VECB למעלמה) לא תוכל להתעלם - דב כב 3.

עלמון דבלתימה - עמ'

ענוק ש"ע n. m. ז. ? ושבע נקלופיה חסירן ושדיקיה עלנקה A ושבע השבלים הדקות ושדיפות הקדים - בר מא 27 [נוסח משובש מאוד. גיליון של שדיפיה שנשתבש ל-שדיקיה (ע"ע) והחליף את תרגום 'הקדים'].

עלע צלע **rib** |א"י ושכלל... אלהים ית אלעא די נסב מן אדם - נ בר ב 22. **סוא"י** ונסב חדא מן אלעוי - בר ב 21]

ענע ש"ע n. f. נ. **צלע rib** ונסב חתה מן עליו...ובנה יהוה אלה ית עלעתה... לאתה (E)A ויקח אחת מצלעותי... ויבן את הצלע... לאתה (E)A took one of his ribs and... into a woman - Lord God fashioned the rib... into a woman - בר ב 21-22 [אפשר שמתל דיאלי = על ידי (אדום) - המליץ 479 - היא ד + עלע - בצד].

עלף ¹ בהמה **cattle** [עלף = פיטם בקר - Dozy II, 160a. טלשיר 215]

ענף ש"ע n. m. ז. **עattle** וית משכי שפיי עלפיה הלבישת על אדה A ואת עורות גדי העזים הלבשה על ידו the skins of the kids of ידו the cattle she put upon his hands - בר כו 16 [תרגם פטמים:]. ומקקה ונתשה ונפיסה מסחני עלף A וימררה ויריבה וישטמהו בעלי בהמות they mocked him and smote him and hated (?) - בר מט 23. him, the owners of cattle (?)

עלף ² ?

ענוף ש"ע n. m. ז. ? ונפל על עלוף בנימים ... ובנימים [בכה] על עלופה A ויבך על צואר בנימים... ובנימים בכה על צוארו - בר מה 14 [ZSp 187].

עלף חיבור ודיבוק **clinging** [עירוב של קלף עם עלק (א"ס: עלף Blend of qlf and 'lq.)]

פעל חיבר פע"י **to join trans.** ועלף ית עחי ועסק ית יצחק A וערך את העצים ויעקד את יצחק (Abraham) joined the wood and bound Isaac - בר כב 9 [חיבר יחד לאגודה].

אתפעל זבק פע"ע **to cleave intrans.** ויתעלף (man) cleaves to באשתו ובק (E)A ודבק - בר ב 24. his wife

עם ¹ דוד, אחי האב **uncle** [עם מן הגיליון שלא במקומו. Misplaced Ar gloss]

out to draw - בר כד 43. ורעם ית עולימתה - m בר לד 3. סב לי ית עולימתה *M₁ - בר לד 4.

ענימו ש"ע n. f. נ. **עצמה strength** ואה מן נהרה סלקין שבע פרואן יין חזב ושמינן בסר ורעין באלימו V ושבע פרות יפות מראה ובריות seven cows, handsome באחו ותרעינה בשרח and they grazed with strength and sturdy, and they grazed with strength - בר מא 2, 18 (Vm) - כנגד "ותרעינה באחו" אם אינו ט"ס מן יבתימיו (J) הדורש אהו = אחוה, בדומה לאונקלוס (ע' 201 Mikra), נתמרש לו "רועות בעוצמה", המשלים את תמונת הפרות בריאות הבשר. אתחיל משה באלימותה וקעם עם קעומי פרעה על עבראי נתחזק משה בכוח והיה ממונה על העברים עם (שאר) ממוני פרעה Mosès was strengthened with force and was appointed on the Hebrews - אס 15.

ענליחו ש"ע n. f. נ. **נעורים youth** בתר דסיבית תהי לי [עול]מו *M₂ אירי בלתי היו לי נעורים I have grown old, shall I get youth? - בר יח 12.

עלים ש"ע n. m. 1 **נער young man** מעלים ועד *M₁ מנער ועד זקן both young and old men - בר יט 4. עלים עברי עבד לרב טבחיה m נער עברי... - בר מא 12. משכללין הוו אלימיה דרחל מושלמים היו נעריה של רחל - ת"מ 50. 2 **(חזק <) אומה nation** ותרי אלימים ממעיך יפרדון ואלים מן אלים יתעיל (MB) אלמים... ואלמה מן אלמה) ושני לאמים ממעיך יפרדו ולאם מלאם יאמץ two nations shall separate from your body; one nation shall be mightier than the other - בר כה 23 [מ"ל: ומלכן ממלכן יהי אלים]. אשורים ומבאדים ועלימין *M₂ אשורים ולטטים ולאמים - בר כה 3 [המליץ 499. אלים, צבורים].

ענימה ש"ע n. f. נ. **נערה young girl** ויהי אלימתה דנפקה לממלי והיה העלמה היוצאת לשאוב the young woman who comes out to draw - בר כד 43.

עלם ש"ע n. m. ז. **עצמה might** ויספק לסנאיו בעלמיו למחבדה B ומשלם לשנאיו על פניו להאבידו with His might those who hate Him with destruction - דב ז 10.

עלמון דבלתימה שם מקום (place) pr. n. **עלמון דבלתימה** ש"פ ונטלו מדיוכו גו ושרו בעלמון דבלתימה - במ לג 46 - 47.

עלנף ¹ ? Corr.

עם ש"ע *n. m.* ז **דוד** **uncle** עם עביבה אי בר עביבה יפרקנה A או דדו או בן דדו יגאלנו ויק his uncle or his cousin may redeem him - ויק כה 49

עם² *am* מ"י *prep.* א"י מלל עם כל כנשתה - נ במ טו 24. **סוא"י** יהוא עמך בעברה דירדינא - יוחנן ג 26
עם מ"י *prep.* עם **with** קיאמך עם אבהתן בריתותיך עם אבותינו with **עם** אבהתן Your covenant with our ancestors - מו 75-76. האף תספה זכאי עם חיב האף תספה צדיק עם רשע - בר יח 23. ונסב ית אחיו עמה ויקח את אחיו עמו - בר לא 23. ואתה עם אחתה לא תסב ואשה על אחותה לא תקח - ויק יח 18. לא מללת עמך אלא בסהדים לא דברתי עמך אלא ב(נוכחות) עדים - ת"מ 118. בז אקרב מלך ערד עם ישראל בניום (השביעי נלחם מלך ערד עם ישראל - אס 16. דו נגד עמה שלמה שהוא מביא עמו את השלום - ע"ד טו 36.

מן עם מ"י להפרדה *prep.* **מאת** **from** ואש אנפקת מן עם יהוה ואש יצאה מאת יהוה the Lord - fire came forth from the Lord - נטל מן עם יהוה ורוח נסע מאת יהוה - במ יא 31. מן עם רבני אלפיה מאת שרי האלפים - במ לא 52. ואולו מן עמה וילכו מאתו - בר כו 31.

† **עמאן** שם מקום *pr. n. (place)* [> عمان]

עמאן ש"פ ארע בני עמאן (נ"א עמון) A - בר 5 ככ

עמד יציבה, אי-תנועה **standing** [מן העברית (ע"ע קוס, נצב). נתרבה שימוש בעש"ח *standing in* H, *frequent* NSH. א"י בשוקא תעמוד (נדיר) - נדב כד 11 (נ"א). בארמית בכתב הדימוט: ויעמד - ADS 3/7]

† **קל** *âmad* 1 **עמד**, **שהה** **to stand, stay** עמדנן קדמך *amidnân* עמדנו לפניך **we stood** - before You - ע"ד יג 4 [שינוי מאוחר. עי זב"ח שם]. ארבעים יומים עמד נביה צעם ארבעים ימים עשה הנביא, צם - מ כב 6, כד 21 [שינויים מאוחרים בטקסט מן עבד. אינם מן הארמית החייה. הערות זב"ח עואניש ג/2, 254, 257]. הביטוי בא גם אצל א"ד ג 22. סלם עמד *M^b* (נ"א קעם, מנצב) סלם מצב - בר כח 12. ועמדת לקרח עד בלעתה ארעה ועמדתי על קרח עד שבלעתו האדמה - ת"מ 233 [תרגום של קיס עלי בהוראת נאבק]. נעמד בכוננו למשתי מן מימיו ועמוד בהבנה לשתות מממיו (של מעיין עדן) - ת"מ 356. היה... משה עמד

וכל זקני ישראל עמדים סביביו - ת"מ 103 ובדומה לזה 72א. היה משה על ימה עמד ופניו מתפני אל הרגריזים - ת"מ 72א. והמים היה עמד שורים לשמר השבטים - ת"מ 62. **2התנגד** בהשאלה *fig. to withstand* לא יעמד גבר קדמך B (נ"א יתקומם) לא יתיצב איש לפניך - not a man shall be able to stand against you - דב ז 24.

עמוד *âmod* ש"ע *n. m.* ז **א"י** עמוד דמלח - נ בר יט 26. **סוא"י** בעמודא דעננא - שמ יט 9 **עמוד pillar** עמוד עננה... ועמוד אשתה *the pillar of fire* ... of cloud... and the pillar of fire - מ יד 15-16. לא אפסק עמוד עננה אימם ועמוד אש לילי - שמ יג 22. כל עמודי דאריתה סאר כל עמודי החצר סביב - שמ לו 36. שומיה אסקף בלא עמודים את השמים זקף בלא עמודים - ת"מ 272ב. אתעמי סימן בארע שנער עמוד אש נגלה מופת בארץ שנער: עמוד אש - אס 24.

† **עמידו** ש"ע נ *n. f.* **תחיית המתים resurrection** יום נקם... יום עמידותה לכל ברנשיה יום נקם... יום הקימה לכל בני האדם *the Day of Vengeance... the Day of Resurrection for all human beings*, - ת"מ 236ב.

† **עמד** מ"י *prep.* [עש"ח NSH]

עמד - *immâdi* [בא בת"מ במובאות מן דב לב 39. *In quotations from Dt 32:39 עם* ואין אלהים עמדי there is no god with me - ת"מ 245א, 245א. 246א.

עמון *ammon* שם פרטי *pr. n.*

עמון ש"פ בר עמי הוא אבי בני עמון בן עמי הוא אבי בני עמון - בר יט 38. ושם ציבור הלא לא אתן מן ארע בני עמון לך ירתה כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירשה - דב ב 19.
עמונאי ש"י *gent. n.* לא ייעל עמונאי ומואבי בקהיל יהוה - דב ככ 4. מובא גם באס 19א.

† **עלמט** חשכה **obscurity** א"י וחומטה הוו ועלטה היה - נ בר טו 17. בר"ר 442: אמיתתה. השי אונקלוס דב ד 11: וערפל = ואמיתתא. עמוטא = אפל LS 530a

עמוט ש"ע *n. m.* **חושך darkness** בצפר יולי עמוט א בבקר יגבר על החושך *in the darkness he masters the darkness* - בר מט 27 [פירוש של יאאכל עדי. ע"ע ולי. *Paraph.*]

עמוטה ש"ע נ *n. f.* **עלטה darkness** והוה

עמי - עמל²

עמל¹ מעשה **deed, work** [אמי נשי יתי ייי מכל עמלי - נ בר מא 51. **סואי** שתא יומין... דנהא עמלין בהון = ששה ימים הם שנעבוד בהם - לוקס יג 14] ← צער המעשה ושכרו **plight and reward**
אקל עשה to work, do לית אגר אלא לקבל עמל אין שכר אלא לפי מעשה there is no עם אדם ובלש מנה אגרה ליתו יכל יעזרנה ריקן והעושה עם אדם (מלאכה) ומבקש ממנו שכרו, אינו יכול להשיבו ריקס - ת"מ 277א. במה דאנש עמל ממרק הוא אגרה לפי מה שאדם עושה משתכר הוא שכרו - מ 8-7.

עמוול ש"ע ז **doer** **עושה** **סואי** עמול - עושה (Horol 116a) מגזי לכל עמול לפם עמלה גומל לכל עושה לפי מעשהו rewarding each doer according to his deeds - ת"מ 78א. כהנתה מיתובה... וליתה מתירתה אלא בעמל מרבי עמולה הכהונה היא מדרגה... ואינה מורשת אלא בפועל המפאר את פועלו - ת"מ 115ב [זביח העי 3].

עמל ש"ע ז **1 n. m.** **מעשה deed** וסלה למה דעבד מן בישות עמלי וסלה למה שהיה מרוע מעשיי forgive what passed because of the evil of my deeds - מ יח 14. לא אשוית עמל זכו לגו יומי לא עשיתי מעשה צדק בימי 91. אנשה יבעי עמל לית לה אדם יבקש שכרו בעוד מעשה אין לז? - ת"מ 276ב. **2 טורח, סבל plight** מן עמלי ומן ליחות כפי EB את עניי ואת יגע כפי my plight and the toil of my hands - בר לא 42. הלא נשתי אלהים ית עמלי כי נשני אלהים את עמלי - בר מא 51 (=המליץ 551). לא אסתכל עוב ביעקב ולא אחזי עמל בישראל... ולא ראה עמל בישראל - במ כג 21 (=המליץ 555). **3 זכות merit** ארתי לעבדיך בעמל ארשיון חון את עבדיך בשכר אבותיהם forgive Your servants for the merit of their ancestors - מ יח 11. לא תנזפון בעמל משה עבדך אל תנזוף בנו בשכר משה עבדך - ע"ד כג 60-59. **4 שכר reward** וידע כל אנש מיתוביתה ויהי עמלה לקבלה וידע כל אדם את מדרגתו ויהיה שכרו לפיה let every person know his reward will be according to it - place and let his reward be according to it ת"מ 115ב [זביח העי 2].

עמל² בעל חיים **cattle** [عامل = גמל מהיר, מעולה - Lane 2159c. טלשיר 176]

שמשה עלאה ועמוטה הוה A (B ועמטתה) ויהי השמש באה ועלטה the sun set and there was darkness היה - בר טו 17 (המליץ 547: עמוט).

עמי[†] עמימות, כהות **darkness** [עמס. אונקלוס ויק יג 6; והא עמא מכתשא = והנה כהה הנגע]
קל הועם to dim intrans. קרן אורה דהוה שרי על צלמה עמה לגו קבורתה קרן האור שהייתה שורה על פניו הועמה בקברו (של משה) the ray of light which abode on his face (Moses') tomb dimmed in his (Moses') tomb - ת"מ 267ב [ק: אטפה = כבה].

עמיאל ā'mīl שם פרטי n. **עמיאל** ש"פ לשבט דן עמיאל בר גמלי - במ יג 12.

עמיהוד ammiyyod שם פרטי n. **עמיהוד** ש"פ לבני אפרים אלישמע בר עמיהוד - במ ב 18.

עמינגף שם פרטי n. [לגנותו של בלעם. Pejorative genealogy of Balaam]
עמינגף ש"פ בלעם בר בעור בר גדיטיט בר עמינגף - אס 16ב.

עמינדב amminādāb שם פרטי n. **עמינדב** ש"פ ונסיא לבני יהודה נחשון בר עמינדב - במ ב 3.

עמינדס שם פרטי n. [כינוי לישמעאל > ناسد = עם בזוי, זביח, אסטיר 53. Pejorative epithet of Ismael]

עמינדס ש"פ קדקד יקום באד תקיפה יכלי עמינדס ביומיו ייתי נשיא יקום. ביד חזקה כליון עמינדס בימיו יהיה - אס 21א. קעם קדקד דער בלוזה ישרי עמינדס בעכר יקום נשיא שוכן בלוז. עמינדס ישכון ברע - אס 21ב. שנת ז וז וט ק לממ[שלת] עמי נדס - שטר מכירה של כ"י 5 בספרייה הלאומית של פאריס: von Gall, p. V; cf. Juynboll, 20 n.

עמישדה ammišiddi שם פרטי n. **עמישדי** ש"פ נסיא לבני דן אחיעזר בר עמישדה - במ ז 66.

כצבצוב דמך חד עממה עם [אתתך] A כמעט שכב אחד העם את אשתך - בר כו 10. לאב רגשון עממין m לאב המון גוים - בר יז 4. ותהי לעממין ומלכי עממין מנה יהונא והיתה לגוים ומלכי עמים ממך יהיו - בר יז 16. בכל עממיה - דב כח 37. לא מסגיותכון מכל עממאי חשק בכון יהוה (VEO עממיה) - דב ז 7. שמעו עממאי ומרוע (E עממין; A עמים) שמעו עמים וירגזו - שמ טו 14. בריך תהי בכל עממאי (E עממיה) - דב ז 14. הבלדו כל עממאי נבהלו כל העמים - תי"מ 90א.

בר עממאי ש"ע ז n. m. ז **נכרי stranger** מן כל בר עממי דלית מבניך הוא A (m בר עממין; נ"א בר נכר) מכל בן נכר אשר לא מזרעך הוא - from an outsider who is not of your offspring - בר יז 12 [הפסוק כלו משפע מן אונקלוס].

עמס טעינת משא **burden** [מן העברית H] **קל טען to load** ועמסו גבר על חמרה C (נ"א ראטינו) ויעמסו איש על חמורו every one loaded his ass - בר מד 13.

עמק¹ עומק **depth** **אמיי** יחות לעמקוי דימה - נ דב ל 13. **סואיי** לעומקא אי לרומא - ישע ז 11

עמקא ש"ע ז n. m. ז **בקעה valley** סאר לגפנה קרתה ולריקה ברי עמוקה (נ"א לריקנו) סרה לגפנה עירו ולשממה בני עמקו his town strays to Gophnah and to emptiness his valley 11 [דרוש על יהודה וירושלים (ראה גפנה) המדרש מניח שיוון איתן = עמק. Derogatory midr. on Judah] **עמוק** **adj.** ש"ית **land Jerusalem (see gphn²)** **deep** ואם בעקה עברה היא... ועמוק לית תיחזי מן משכה M₁* (נ"א עמק) ואם בהרת לבהנה היא... ועמק אין מראה מן העור the spot is white... and appears no deeper than the skin - ויק יג 4.

עמקא ש"ע ז n. m. ז **בקעה valley** וכנענאה דאר בעמקהוכנעני ישב בעמק the Canaanites dwell in the valley - במ ד 25 (=המליץ 553). וסדרו עמון קרבה בעמק שדיה - בר יד 8. מטה בון מסוק זערה בעמק השיקס בעת עלות הירח בעמק - אס 12ב. **ב** ש"ית **עמוק deep** וחזב מכתשה עמק מן משך בסרה ומראה הנוע עמק מעור בשרו and the disease appears to be deeper than the skin - ויק יג 3.

עמק² עוז, חזק **strength** **אמיי** יקיר ממלל ועמיק

עמל ש"ע ז n. m. ז **בעל חיים cattle** שגר עמליך וטעפלי **עאנך** B (נ"א אלפיר) שגר אלפוך ועשתרות צאנך the offspring of your camels and the young of your flock - דב ז 13.

עמל³ מטבע **currency** [عملة - Barthélemy] **עמלה** ש"ע נ n. f. **מטבע money** עמלה עבר למגור m כסף עבר לסחר money current among the merchants - בר כג 16.

עמלק ש"ע נ pr. n. **עמלק** ש"ע רבה געתם רבה עמלק אלין רבני אליפז - בר לו 16. ושם ציבור ואתא עמלק ואגחי עם ישראל ויבא עמלק וילחם עם ישראל - שמ יז 8. כות עמלק קטלה - תי"מ 1988ב.

עמלקי ש"ע n. gent. **ועמלקאה** וכנענאה דאר בעמק - במ יד 25.

עמם am גוי, קיבוץ בעל עבר משותף, תרבות משותפת וכי"ב **people** **אמיי** הא עמא כארייה שריין - נ במ כג 24. **סואיי** וכל עמאי ייתין לותה - יוחנן ג 26

עם - שמ א 9. לעם lam - מ כא 5. עמה (מידע) **עממא** - מ טו 93. עמים (ר) - בר כח 3. **עמם** - במ כב 5 [עשיית]. היחיד גזור לאחור מן הריבוי עממין. NSH **[backform from the pl.]**. עממין (ר) - בר יז 10. עממיה (מידע) - דב כח 37 (צורה חדשה). עממאי (ר) - דב ז 7 (=המליץ 548).

עם ש"ע ז n. m. ז **גוי people** **הא עם אף זכאי** תקטל C הגוי גם צדיק תהרג will You slay even innocent people? - בר כ 4. עם בני ישראל סגי וחיל מנן עם בני ישראל רב ועצום ממנו - שמ א 9. דבחרון לה לעם קדש אשר בחרם לו לעם קדוש - מ כא 5. בדיל ישמע עמה למען ישמע העם - מ טז 93. ונתפרש אנה ועמך מכל עמה ונפלנו אני ועמך מכל העם - שמ לג 16 (=המליץ 548). ותהי לקהל עמים והיית לקהל עמים - בר כח 3. דחלו מנך כל עמי ארעה יראו ממך כל עמי הארץ - תי"מ 227א. טעו בעמי נקיא תתעמי החטא בעמי ייהפך לטוהר - אס 21א.

עמם ש"ע ז n. m. ז **גוי people** **אמיי** לחד עמם זכיי בדינא אתקטל - הגוי גם צדיק תהרג - נ בר כ 4 אן עמם נפק מן מצראי A הן עם יצא ממצרים a people came out of Egypt - במ כב 5. ומית עמם סגי A וימת עם רב - במ כא 6. ואעבד יתך לעמם עיול B - דב ט 14. יסיף עמם דלחציו A יאכל גוים צריו - במ כד 8 [אפשר שהוא ריבוי חסר].

עמק מלכה - עמר¹

עמק שויה ש"פ ונפק מלך סדם לזימונה... לגו עמק שויה (C מישר שויה) ויצא מלך סדם לקראתו... אל עמק שוי - בר יד 17.

עמר¹ שרייה, מגורים **dwelling** [א"י תרתין עומרן = שני בתים - בר"ר 327. ומצדי יתון מן עמורין = ומשומם אותם מיושבים - שירת 304. **סוא"י** מדינתא דהוא לוט עמר בהין = הערים אשר ישב בהן לוט - בר יט 29 - LSP 148b] ← בנייה, הקמה, עריכה **building, erecting, arranging** [סוא"י מעמר = מושיבי - תה קיג 9 - Horol p. 225. השי **עמר** - Dozy II, 170b]

פעל 1 הקיס, בנה erect, to build ולגפנה עמרו וביתי הרבואת גפנה (= ירושלים) בנו ואת ביתי (= הר גריזים) החריבו they have built Gaphna (i. e., Jerusalem, see Asatir 5b) and desolated My house (Gerizim) - ת"מ 240. ויעמרו אתרי בישתה וישבקו אתרי קשתה ויבנו את מקומות הרעה ויעזבו את מקומות they will build places of evil and forsake the places of truth - ת"מ 304. תרין הזוגו כחדה אחד עמר אתר ואחד עמר אתר יוסף עמר אתר אבוה... והוה לה נמי ונביה רבה משה עמר משכן מרה דבחרה שניים נתחברו יחד אחד בנה מקום ואחד בנה מקום. יוסף בנה מקום אבית... והיה לו חלק, והנביא הגדול משה בנה את משכן אדוניו שבחרו - ת"מ 220. ועמונה קעם מעמר משכנה וראוהו (ישראל את משה) בונה את המשכן - 285. סחנתך דעמרת בזכותך אזלה לחרבנה נחלתך שבנית בצדקתך הולכת לחורבן - ת"מ 253. ומלו ית ארעה ועמרו גליה A (D ועמרוה = המליץ 486: ועמרוה) ומלאו את הארץ וכבשוה - בר 28 א [א"י: ועמרוה]. מקדש יהוה עמרנה

אתרך A כוננו ידיך - שמ טו 17 [kūnēnu - ציווי+נסתר. המליץ 493: עמרה, כניל]. **2 נטע to plant** [היא בנייה, היא נטיעה. השי נצ"ב. *planting and building are semantically connected, cf. [nsb. דסכה דהוא מעמר פרדים לזנותה כי ראה (משה) שהוא (זמרי) נוטע פרס לזנות (Moses) saw that he (Zimri) plants a garden for vice - ת"מ 196. יצחק בקדושה פרדיסה זכותה עמר יצחק, בקדושתו נטע את פרס הצדקה Isaac, in his holiness, cultivated the garden of righteousness - ת"מ 182. **3 ערך, סיידר to arrange** (אברהם) שולחן לפני המלאכים (Abraham) set a table before the angels*

לישן = כבד פה וכבד לשון - אונקלוס ש מד 10. זב"ח, ספר ילון ב 52-54]

עמוק ש"ע n. m. **עוז strength** ודרת בעמוקה קשתה V*M₂C ותשב באיתן קשתו his bow לעמוקה V (B לעומקה) וישב הים... לאיתנו the sea returned to its strength - ש מד י 27. אמר בגלל ימה דעזרה לעמוקה... הלו הוה לית לה חמוק חיול לא הוה תמן סימן במד עביד... ודמה יתון לטורים... מחכם דתמן חמוק חיול אמר (הכתוב) על אודות הים כי השיבו לאיתנו... אילולי היתה לו איתנות עצומה לא היה שם אות במה שנעשה... ודימה אותם להרים... להודיע ששם איתנות עצומה (the Scripture) said concerning the sea that it returned to its strength..., if (the sea) would not have a great strength, no sign of it would be there...; He made them (the waves) like mountains..., showing that there is a great strength 82.

עמיק ש"ת **strongtz 1 adj.** עמיק מדרך ושבי בכיפה קנך איתן מושבך ושים בסלע קנך strong is your dwelling and your nest is set in the rock - במ כד 21. **2 hard tz** ועמיק לשון אנה (נ"א יקיר) M₂ וכבד לשון אנכי I am hard of tongue - ש מד 10 (=אונקלוס O).

עמקא ש"ת **strongtz adj.** עמק מדריך C (E עמאק) איתן מושבך - במ כד 21. **3 ש"ע n. m. עוז strength** במעזרה לות עמקה בשובר לאיתנו (הים) his bow reposed in its strength - ת"מ 82.

עמקה ש"ע n. f. **עוז strength** ודרת בעמקה קשתה ותשב באיתן קשתו his bow reposed in strength - בר מט 24.

עמק מלכה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע מישר מפנה. *Transl. of the name*]

עמק מלכה ש"פ לגו עמק שויה הוא עמק מלכה אל עמק שוי הוא עמק המלך - בר יד 17.

עמק שדיה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע מישר חלקיה]

עמק שדיה ש"פ כל אליו אדבקו לגו עמק שדיה כל אלה חברו אל עמק השדים - בר יד 3.

עמק שויה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע מישר מפנה]

עמר² - עני¹

פתור ערכתי שולחן - ת"מ 39ב.

עמרמאי ש"י *gent. n.* ולקחה כרן עמרמאה
[*M₁ עמרמאי] - במ ג 27.

ענב¹ פרי הגפן *grape* [א"י מן ענבה חדה יהוון
שתיין כור דחמר - נדב לב 14. **סוא"י** וחד סגול דענבין
- במ יג 23]

ענב ש"ע ז *n. m.* **ענב grape** הבשלו אנכליה
the clusters הבשילו אשכלותיה ענבים
ripened into grapes - בר מ 10 (=המליץ 552). ותיכל
ענבים כנפשך ואכלת ענבים כנפשך - דב כג 25.
וית ענבי כלילך לא תקטף ואת ענבי נזיריך
לא תבצר - ויק כה 5 (=המליץ 552).

ענב² לולאה לרכיסת בדים *loop* [א"י וענבו ית
חושנה - נ ש"מ לט 21]

ענב ש"ע ז *n. m.* **לולאה loop** ותעבד ענבים
תכלה על ספת יריעתה (A הנויך) ועשית ללאת
תכלת על שפת היריעה you shall make loops
of blue on the edge of the curtain - שמ כו 4.
ותעל ית קרכסיה בענביה והבאת את הקרסים
בללאת - שמ כו 11. מקבלן ענביה אחדה לאחדה
- שמ כו 5 (המליץ 500: אנבאתה).

ענג הנאה, תענוג *delight*[†]

קל בינוני פעול *pass. pt.* **ערב** *to be delicate*
רכיכתה בכון ועניגתה C הרכה בכס והענגה
she who is most tender and delicate among you
- דב כח 56.

ענו ש"ע ז *n. m.* **תענוג** *delight* מן ענג מתענג
- המליץ 556 (מביא את דב כח 56. בתה"ש שלפנינו:
חטי, עטאי).

ענה¹ ש"ם פרטי *ane*^ε

ענה ש"פ אהליבמה ברת ענה בר צבעון חואה
- בר לו 2.

ענה² ש"ם פרטי *ane*^ε

ענה ש"פ ואלין בני גבלה... לוטן ושוכל וצבעון
וענה - בר לו 20.

ענה³ ש"ם מקום *(place)* *pr. n.* (כנראה عانة .

זבי"ח, אסטיר 27]

ענה ש"פ אזל למך... ובנה ענה - אס 3ב.

עני¹ תשובה, מענה *response* [ע"ע גוב' א"י וענה
יתיה ייי - נ בר כה 21. **סוא"י** ענא איוב ואמר - איוב

עמר² מידת יבש *a measure* [א"י עמר לנגלה -
נ ש"מ טז 16]

עמר ש"ע ז *n. m.* **מידת היבש** *a measure*
עמר לגלגלת *an omer to a person* - שמ טז 16.
ואכילו בעמרה וימדו בעמר - שמ טז 18. ועמרה
עסור מכלתה הואוהעמר עשירת האיפה הוא
- שמ טז 36.

עומר ש"ע ז *n. m.* **מידת היבש** *a measure*
ותתנשי עומרה בכרה ושכחת עמר בשדה (if
you have forgotten a sheaf in the field - דב כד
19. מידת התבואה המונפת לפני האל *מיום אנפותכון*
ית עומר אנפותה (NMB עמר) - ויק כג 15
(=המליץ 554). תנדון ית עומרה (M עמרה) - ויק
כג 10.

עמר³ צמר *wool* [א"י בלבוש דעמר - נויק יג 47]
עמר ש"ע ז *n. m.* **צמר wool** בלבוש עמר
MECB (N דעמר; A חמר) בגד צמר *a wollen garment*
- ויק יג 47 (=המליץ 576).

עמר⁴ מרד *rebellion* (כתיב של אמר, אפעל של
מר *Orthography of mr, Afel of mrr* ?)

אפעל מרד *to rebel* ובתלתסר שנה עמרו
M₁ ובששל עשרה שנה מרדו *in the thirteenth year they rebelled*
4. שמקו כען עמריה A (ני"א ממרייה, ממריעיה) שמעו נא המרים
âmmartam - במ כ 10.

עמר⁵ ט"ס ? *Corr.*

עמרה ש"ע נ *n. f.* **עוגב** *musical instrument*
פליכסה וקטלוס צנגה ועמרה A (ני"א זמרה) כנר ועגב - בר ד 21 [ודאי גליונות.
ט"ס מן זמרה ? (המליץ 546: זמר). [SS^t 32].

עמרה *emirra* ש"ם מקום *(place)* *pr. n.*

עמרה ש"פ ואדיק על אפי סדם ועמרה וישקף
על פני סדם ועמרה - בר יט 28.

עמרם ש"ם פרטי *amram*^ε

עמרם ש"פ ובני קהת עמרם ויצהר חברון
ועזיאל - שמו 18. והוה עמרם אסאה טב מהימן
במצרים והיה עמרם רופא טוב ומקובל במצרים
- אס 14.

what you hear - ת"מ 157. כד סגת בישות
אנשה בארעה וכל רז עניין סודה לחוד ביש
(E)A... וכל יצר מחשבות לבו רק רע - בר ו 5.
ענין מצמח נור יתוקד בה לב המצמיח אש
יישרף בה - ת"מ 29 (השאלה. השי המליץ 499: ענינד
= לבנד - ליתא). הביא ענינד ושמע האגבר תן
דעתך ושמע תשובה - ת"מ 132 א131 (ביטוי מקביל
ליהב דעתך. ע"ע בל). בדומה לזה A, 124, A, 167, A, 247.
יצר וענין ורוז החשבה אכסין כך יצר ועניין
וסוד ומחשבה כמוסים בך - 272. מדו בשמיה
הוא לגו לבה כן הוא בארעה לגו ענינה מדו
כרבעתה הוא כחשבתה מה שהוא בשמים הוא
לב, מה שהוא בארץ הוא בדעת, מה שהוא
בארבע הכנפות הוא במחשבה - ת"מ 274.
יצרה... ענינה... וטעמה... חשבה - ת"מ 284.
לבב נציר וענין אתי לב מסור ומחשבה באה
(במהירות) - ת"מ 291.

† עני² לחץ ומצוקה **distress, affliction** (א"י)

ותענון ית נפשכתו - נ ויק טו 29 (בגיליון) ← נמכות
רוח וצנעה **humility** (א"י) וגברא משה ענוון לחדא -
נ במ יב 2] ← עצמה **power** (גלגול משמעות. נסמך
על פירוש ענו בבמ יב 3: חיול, רבה. זביח, ולשנונו טו 51
[Meaning shift, see ZBH Lešonenu 57, p. 51.]

פעל לחץ to oppress וענתה שרי וערכת
*M₂ (י"א ולבטתה) ותענה שרה ותררח (הגר)
- Sarai oppressed her, and she ran away - בר טו
6. יצערנה קדוף ויענינה עבר A (י"א וילבטנה)
יענו אשור ויענו עבר - במ כד 24.

ענו א ש"ע n. f. עניני affliction ואודי לאלה
דעתרה מבתר ענותה והודה (יעקב) לאל
שהעשירו אחרי ענותו (Jacob) gave thanks to
- God who had enriched him after his affliction
ת"מ 133. ענות מאה וארבעים שנה עינוי מאה
וחמשים שנה - ת"מ 57 (שליש מתקופת ישיבתם
במצרים. בא גם בדף 102, והכול עברית). ב ש"ת adj.
חזק strong אה גבורה... אה ענוה ʿanuwwa
הוי הגיבור... הוי החזק, O, the mighty one, O,
the strong one - ע"ש ג 31.

ענון ש"ע n. m. חוזק strength קעם קדקד
באד בענון בחכמה ביומיו יהי יקום נשיא
בחוזק; איתן בחכמה יהיה emerge in might; in strength and wisdom he
will be (i.e., rule) - אס 22.

עני ש"ת adj. **1 דל** poor [עשיה NSH] תבלש
מאדל אשימך עני אם תבקש רכוש אשימך
עני if you seek wealth, I will make you poor
ת"מ 149. אקים קנומה עני כד חלף פקודה

טו 1] ← דעת, עיסוק **mind, occupation** (א"י)
בכל עינייניה - בר"ר 801. סוא"י ודתהון שלן בעניינכון
- אל בני תסלוניקי ד 11]

קלעבר: וענה - ת"מ 112. עתיד: יענון - שמה ה 9. ציווי:
עני ēni - ע"ד כו 84. בינוני: עני āni^c - אי"ג 9. מקור:
מעני - בר מה 3 NMB. **אָהפּעל** עתיד: יתעני - בר מא
16 MECB. בינוני: מתעני mētāni - א"ד ג 42. **מענו**
מע(ה)נותן - ת"מ 130. **ענין** - בר ו 5 A (=המליץ 479).

קל 1 ענה to answer צבעתה במצרים וענה
צבעתך צעקת במצרים וענה לצעקתך you
cry and He answered you in Egypt - cried out
ת"מ 111. **אעני** יתון כיום עקתון אענה אותם
ביום צרתם - ת"מ 240 (בתמיהה). שיאל שפיפותן
ומסכינותן עני בקשת שפלותנו ומסכנותנו
ענה! - ע"ד כו 83-84. וענה משה MCB - שמ ד 1.
אה שקיחה דלכל ועוקיה עני הוי הנמצא שלכל
הקוראים עונה - אי"ג 2. **עסק** to be busy
תתיקך עבדתה על גבריה ויענון בה ולא
יענון במלי שקר תכבד העבודה על האנשים
ויענו בה ולא יענו בדברי שקר let heavier
work be laid upon the men; let them be busy
with it and not pay attention to deceitful
words - שמה ה 9.

מעני ולא יכלו אחיו למעני יתה NMB
(י"א) למגבה, (למגיב) ולא יכלו אחיו לענות
אתו - בר מה 3.

אָהפּעל וענה to be answered בלעדי אלהים
לא יתעני ית שלם פרעה MECB... לא יענה
את שלום פרעה without God Pharaoh will not
be answered favorably - בר מא 16. ותתעני בי
זכותי ביום מחר MC ותענה בי צדקתי - בר ל
33. וסדה אחד לא יתעני בנפש למתקטלה
JEB (C יתגב) ועד אחד לא יענה בנפש למות
a single witness against a person shall not
answer in the case of a sentence of death - במ
30 (לפי V: יבט, הוא לשון עינוי). דמצלי... שוי
ומתעני המתפלל... מהר נענה - א"ד ג 42. סגודיו
מתענין המשתחוים לו נענים - ננה 18.

מענו ש"ע n. f. ענייה answering דו בית
אלהים... ואתר מהע"ו"נות צבעתה שהוא (הר
גריזים) בית אלהים... ומקום עניית התפילות
for (Mount Gerizim) is the House of God...
and the place where prayers are answered - ת"מ
1130.

ענין ש"ע n. m. **מחשבה**, דעת mind וזכי
עניינך וטהר לבך purify your mind - ת"מ 243.
ואנדי ענינד ואתבונן במד תשמע תן דעתך
והבן מש שתשמעון to set your mind to consider

CB... ורם כענקים - דב ב 10.

ענש קנס ממון על עבירה, גמול על מעשה רע, **fine** **punishment** [איי בגין דחביבין לא איתענשו - ירוש ע"ז לט ע"ב]

פעל קנס, ענש to **punish** ותקף רגזו יהוה בישראל וענשו ב מדברה ארבעין שנין... וינעם במדבר ארבעים שנה the Lord's anger was strong against Israel, and he punished them in the wilderness forty years במ לב 13 [=המליץ 520. נתפרש הנעה כמו נע ונד - עונשו של קין (בר ד 12)]. ויענשו יתה מאה כסף וענשו אתו מאה כסף they shall fine him a silver hundred (shekels of) silver - דב כב 19.

מונשה (ג מענשה) (ואוזף עוד) למנשתה (במדברה) להניחו (במדבר) - המליץ 518 [עי"פ במ לב 15. ליתא. פירוש של ניש להניעו. השי C^{at}, V: לתשרידה שענינו התעייה, בדומה ל E: למטעתה].

עסב ^cēsab צמח, עשב **grass** [איי תפק ארעא דתיך דעשב - ג בר א 11. סואיי תצמיח ארעא עסבא - בר א 11]

עסב ש"ע ז n. m. **עשב grass** ויתן עסב בכרך ונתן עשב בשדך (God) will provide grass in your fields - דב יא 15 [=המליץ 541]. דחייה... הך עסב רכיך שהחיים... הם כעשב רך - מ א 143-146. וית כל עסב ברה קטל ברדה - ש מט 25. אילגין תבירין ועסבין קטילין עצים שבורים ועשבים קטולים - ת"מ א 36. ואמצין אילניה ורעי עסביה וחרב בתיה ומצץ (הארבה) את האילנות ורעה את העשבים... - ת"מ ב 36. **עשב** מאבד כל דבה מן אילין עד עשב (פעמיים) - ת"מ ב 273. וכל עשב שדיון וכל עשב שדיהם - ת"מ א 85 (ק).

עסטון שם מקום *pr. n. (place)* [אולי הוא קשור עם סטבן (עי"ע סטבן) מן στόα. לפי זה הוא שרובב של נ"א; <στόα> *Prob. interpolated corr. of stbn*.] [see stkn.]

עסטון ש"פ מן ארעה ההי יפק עסטון ובנה ית נינוה A משם יצא אשור ובנה את נינוה - בר י 11.

עסכר מחנה (צבא) **camp** [שאלו מן عسكر - Ar loan: Barthélemy 529. עי"ע משרי (שריי).] עסכר - [LS 536b]

עסכר ש"ע נ n. f. **מחנה camp** ואסיף ית עסכר מצראי A ויהם את מחנה מצרים (God)

העמיד עצמו עני כששינה מן המצווה (אדם בגן העדן) - ת"מ ב 194. עני ודל - ת"מ א 239. **strong** ואישה משה עני שריר V והאיש משה ענו מאד the man Moses is very strong - במ יב 3.

ענרים innīrām שם פרטי *pr. n.* **ענרים** ש"פ ממרא... אחי אשכול ואחי ענרים ואנון מסעני קיאם אברם ממרא... אחי אשכול ואחי ענרים - בר יד 13. ענרים אשכול וממרא - בר יד 24. מוזכרים גם באס 12.

ענן ¹ānān ענן **cloud** [איי וענן הוה סלק מן ארעא - ג בר א 6. סואיי קשטי (!) אנא מסים בענניא - בר ט 13]

ענן ש"ע ז n. m. **ענן cloud** טל רחמיך פרסה עלינן הך ענן צל רחמיך פרסהו עלינו כמו ענן the shadow of your mercy is spread over us - like a cloud - עי"ד כז 33-34. חשר ענן וערפל - דה ב 18 [=המליץ 546]. והוה ענן חשיך - שמ יד 20. ועונה ואשתה נגידין קדמיך והענן והאש משוכים לפניך - ת"מ א 53. ונפק קל חייה מן ענן כבודה ויצא קול החיים מענן הכבוד - אס 20. וענן יסק מן ארעה (E)A ודא יעלה מן הארץ - בר ב 6.

ענון ש"ע ז n. m. **ענון bringing clouds** ויי בענוני ענן על ארעה (BA) **clouds** והיה בענני ענן על הארץ ענן at my bringing clouds over the earth - בר ט 14 [=המליץ 546].

ענן ² מעשי כשפים **sorcery** [מן העברית H] **פעל כישף** to practice sorcery ולא תנהשך ולא תענונו ולא תנחשו ולא תעננו you shall not practice divination or sorcery - ויק יט 26.

ענף יובש [גזור מן השם ענף? *Denom. of 'np*] **קל יבש** ? to dry up (זיתך) ישעלו (זיתך) - המליץ 601, על פי דב כח 40. ליתא. עי' בהערות זכ"ח]

ענק ¹ānāq שם פרטי *pr. n.* **ענק** ש"פ ילידי ענק חזינן תמן ילידי ענק ראינו שם - במ יג 28 [=המליץ 554]. עם רב ורם בני ענקים עם גדול ורם בני ענקים - דב ט 2. **ענקאי** ש"י gent. n. עם רב וסגי ורם כענקאי

עספ - עסקוף

his hand - בר מא 42 כל רחי לב אנדה רעוש וקודש עסקה גימון וגולה כל נדיב לב הביא חח ונאם טבעת עגיל וכומז - שמ לה 22. ותרתיך עסקין דהב עבד להושתי טבעות זהב עשה לו - שמ לו 27. וית עסקיון תעבד דהב - שמ כו 29. ותתן ית עסקיה על אצטרת חשנה - שמ כח 23. **2 חותם seal** עסקתך ושורך ואטורך C חתימך ופתילך ומטך your seal, cord, and staff - בר לח 18.

חסיק ש"ע ז **חותם seal** מנקשן גלוף חסיק *M₁ *M₂ (חזיק) מפתחות פתוחי חותם engraved with seal engravings - שמ לט 6.

עסק² עניין **matter, affair** [מן אונקלוס O]

קל עסק **to be busy quarreling** וזעק שם בארה עסק הלא עסקון עמה A ויקרא שם הבאר עשק כי התעשקו עמו he called the name of the well Eseq, because they contended with him - בר כו 20 [לשון ריב - השי ח In the sense of quarrel. LS 536b]

אתפעל עסק **to be busy** עבידתה על גבריה ויתעסקון בה ולא יתעסקון במלי שקר *M₄ תכבד העבודה על האנשים וישעו בה ואל ישעו בדברי שקר let heavier work be laid upon the men; let them be busy with it and not with deceitful words - שמ ה 9. וקרא שם בארה עסק הלא אתעסקו עמה *M₁... כי התעשקו עמו - בר כו 20.

על ענין **אסק** מ"י **prep.** **על דבר** **on account of** הא את מאת על עיסק אתתה m הנך מת על אדות האשה of you are to die because of the woman - בר כ 3. ושאלו על עיסק אתתה m - בר כו 7. ואף עיסק אחתי הי A וגם אמנם אחתי היא - בר כ 12 [העביר מן הגליון במקום שגוי *Misplaced gloss.*] **על עסק** על עסק כספה... אנחנן מתיעלים m על דבר הכסף אנחנו מובאים - בר מג 18. ואבעש פתגמה בעיני אברהם על דדי עיסק ברה M₂... על אדות בנו the thing was very displeasing to Abraham on account of his son - בר כא 11 [מן הגליון *Misplaced gloss*]

עסק ש"ע ז **n. m.** **עניין matter** וזעק שם בארה עסק A ויקרא שם הבאר עשק - בר כו 20.

עסקוף שם מקום **pr. n. (place)**

עסקוף ש"פ ושם נהרה תנינה עסקוף (E) A ושם הנהרה השני גיחון - בר ב 13.

defeated the camp of the Egyptians - שמ יד 24. (=המליץ 512). והוא מבית בליליה יתה בעסקרה A והוא לך בלילה ההוא במחנה - בר לב 22. והוא עסקרה יקיר VM₁ A והי המחנה כבד - בר נ 9. רכב פרעה ורגליו ועסקריו V רכב פרעה ופרשיו וחילו - שמ יד 9. והוא ברמשה וסלק סלוי וטמר ית עסקרה ובצפרה הות שכבת טלה סחר עסקרה A והי בערב ותעל השלוי ותכס את המחנה ובבקר היתה שכבת הטל סביס המחנה - שמ טו 13. ואתנצו בעסקרה *M₁ וינצו במחנה - ויק כד 10. לעסכר ראובן *m₂ - במ ב 16. עסכר בני דן m - במ י 25.

עספ ט"ס מן עסר (= חסר) ? **corr.**

קל חסר **to be diminished** ועספו מיה מסכום חמשין ומואן יום (E) A ויחסרו המים מקץ חמשים ומאת יום - בר ח 3. ומיה לכו ועספו (E) A והמים הלכו וחסרו - בר ח 5.

עספה שם מקום **pr. n. (place)**

עספה ש"פ מן ארעה ההי יפק עסטון ובנה ית נינוה... וית עספה בין נינוה ובין לקסה A (י"א רסן) משם יצא אשור ובנה את נינוה... ואת רסן - בר י 11 - 12.

עסק קשירה וכריכה **surrounding, fastening** [ז עזק. *מי וענבו ית חושנה מן עזקא לנו עזקיה - גשמ לט 21]

קל 1 קשר, עקד **to bind** ועסק ית יצחק ברה ושבה יתה על מדבחה A... ויעקד את יצחק בנו... bound Isaac his son, (Abraham) **2 הטביע** **to** and laid him on the altar - בר כב 9. **drown** [הוראה תניינית מן הקרבה אל טבעת = עסקה *secondary meaning developed from the equation 'sqh, 'ring' = 'tb't.*] **עסקנה** בים סוף E (עסקון); המליץ 477: **עסקנין** ומבחר שלשיו טבעו בים סוף the pick of his officers. He drowned them in the Sea of Reeds - שמ טו 4 [נתפס נסתר וכינוי המושא לנסתר. SP: perf. + suffixed 3rd pers. pron.]. **רוח ים... נשא הרבה ועסקה בים סוף**... נשא ארבה ותקעו בים סוף - ת"מ 259 [מביא את שמ י 19 כפי הנוסח בת"מ 37: והפך רוח מערב תקיף ועסקה בימה דסוף. אבל בתה"ש שלפנינו ואתקעה, וטמעה].

עסקה ש"ע נ **n. f.** **1 טבעת ring** ואסטה פרעה ית עסקתה מן על אדה ויסר פרעה את טבעתו מעל ידו Pharaoh removed his signet ring from

עסקלון - עסר

† **עסקלון** שם מקום *pr. n. (place)* <عسقلان>

ע"ע אשקלון, עשקלון

עסקלון ש"פ ודאר בין קדש ובין שור ותותב בעסקלון A וישב בין קדש ובין שור ויגר בגרר - בר כ 1. ואזל יצחק לות אבימלך מלך פלסטיני עסקלון A וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים - גררה - בר כו 1. ותותב יצחק בעסקלון A - בר כו 6. ונצון רעי עסקלון עם רעי יצחק - בר כו 20.

† **עסקף** ע"ע עפסוף [עיוות מכוון לשם לשון נקייה ?

[*Deliberate distortion for euphemistic purposes*

עסקף ש"ע ז n. m. ? והוו שניהו עסקפין (E)A ויהיו שניהם ערמים - בר כו 25. naked

עסר ש"מ *numeral* [א"י עשר סלעין דכסף - נ במ ז 15. סוא"י עסרא טלטין - מתי כה 28]

† **עפנל עישר tithe** תו וכל דתתן לי עסור אעסרנה לך וכל אשר נתת לי עשר אעשרנו לך of all that You give me, I will set aside a tithe for You - בר כה 22. עסור תעסר ית כל עללת זרעך עשר תעשר את כל תבואת זרעך - דב יד 22 (=המליץ 545). ולא תימר אנה עסרתי ית אברהם A (אעסרת; JCB אערת) ...אני העשרתי את אברם עסרת; tithe - בר יד 23 [פירש "לקחתי מעשר". על פי השוויון ש/ש].

מעסרה כד תסכם למעסרה ית כל מעסר עללתך כי תכלה לעשר את כל מעשר תבואתך when you have finished paying all the tithe of your produce - דב כו 12.

† **מעסור** ש"ע ז n. m. **מעשר tithe** ויהב לה מעסור מכלה A ויתן לו מעשר מכל (Abram) gave him a tenth of everything - בר יד 20 [עירוב של עסור ושל מעסר. ע"י להלן].

מעסר ש"ע ז n. m. **מעשר tithe** ויהב לה מעסר מכלה ויתן לו מעשר מכל A (Abram) gave him a tenth of everything - בר יד 20 (=המליץ 545). ותנדון לתמן עלתיכון... וית מעסרתיכון B מעסרתכון; V מעסריכון) - דב יב 6. כן תרמון... ית ארמות יהוה מכל מעסרתכון N מעסריכון, E מעסרתיכון, A מ עסרותכון) - במ יח 28. לא תכל בקוריק למיכל מעסר דגניך - דב יב 17.

עסור א ש"ע ז n. m. **מעשר tithe** ויהב לה עסור מכלה - אס 112 [מביא את בר יד 20]. **ב** ש"פ n. v. **הפרשת המעשר tithing** וכל דתתן

לי עסור אעסרנה לך וכל אשר נתן לי עשר אעשרנו לך - בר כה 22 (=המליץ 545). עסור תעסר ית כל עללת זרעך עשר תעשר את כל תבואת זרעך - דב יד 22. ג ש"ע ז n. m. **עשירית** מידה a tenth measure ועמרה עסור מכלתה הוא והעמר עשירית האיפה הוא **עסור** the omer of an ephah - שמ טו 36. ועסור סלת אחד בסיס במשחה ועסרון סלת אחד בלול בשמן - ויק יד 21 (=המליץ 546).

עסר א ש"פ n. v. **הפרשת המעשר tithing** עסר אעסרנה לך A עשר אעשרנו לך - בר כה 22. עסר תעסר ית כל עללת זרעך B - דב יד 22. ב שם מספר מותאם לנקבה. נכתב לפעמים עשר בהשפעת נ"ש, כגון ת"מ 195א, 99א. **cardinal number with f.** **עשר ten** nouns וית משכנה תעבד עסר יריען מילת... עשר יריעות שש, As for the tabernacle, make it of ten strips of cloth מסכום עסר שנים מקץ עשר שנים - בר טו 3. מותאם לזכר **with m. nouns** עסר גונין זה עשרת מניי - בר לא 7. וצירפו יתי עסר זבנים וינסו אתי עשר פעמים - ת"מ 216 ב [מביא את במ יד 22 לפי גרסת ECA. אבל VNMBJ: עסרה]. כל עסרה דאצל אלהים מן אבונו לנן הוא MA (י"א עותרה) כל העשר... - בר לא 16 [דרש מיוסד על שוויון ההגייה ש/ש].

עסרה עשרה ten שם מספר נכתב לפעמים עשרה בהשפעת נ"ש, כגון ת"מ 168ב, 171ב. **1** מותאם לזכר **cardinal number with m. nouns** ועיריים עסרה ועיריים עשרה ten asses - בר לב 16 (=המליץ 545). עסרה דינים מעתדים לחיביה עשרה עונשים מוכנים לחוטאים - ת"מ 2231. מאן יתשקעון תמן עסרה אולי ימצאו שם עשרה (צדיקים) - בר יח 32. **2** מותאם לנקבה **nouns with f.** ואנון עסרה ברכהו ברברבהו והן עשר ברכות גדולות they are ten great blessings - ת"מ 129ב. עסרה אוקראון אוקרד עשרה כיבודים כיבדך - ת"מ 2228. נסמך **cstr.** דפקד יתכון למעבד עסרתי מליה אשר ציוה אתכם לעשות עשרת הדברים - דב ד 13. ועסרתי אקריה דאגלו בבראשית עשרת העיקרים שנגלו בבראשית - ת"מ 180א. מיוע **det.** כלול עסרתיתא דאתכרו קמיר כל העשרה שזכרו לפניך - ת"מ 158ב. לא אחבל בדיל עסרתיתא (MCB עסרתה) לא אשחית בעבור העשרה - בר יח 32. **3 עשרת** קבוצה של עשרה **group of ten** רבני עסרן VCB שרי עשרות chiefs of tens - שמ יח 21, וכן דב א 15 V (=המליץ 545; עסראן).

† **עסור** ש"ע ז n. f. **עשרת** קבוצה של עשרה a

עפד - עפל

the foreskin וביומה תמינה יתגזר ית בסר
עפדתה A ובוים השמיני ימול את בשר ערלתו
- ויק יב 3.

[†]**עפוק** אחיזה *seize* [אחיזה: ס עפק = הקפה וחיבוק
- LS 539b השי' عَفُوقَ צמח נאחו ומטפט
(Barthélemy 538 -

עפוק אחיזה שייע *n. m. seize* וואדה אחידה
בעפוק עשו A (נייא בעקב) וידו אחזה באחיזת
עשו *(Jacob's) hand was grabbing, at seizing*
- Esau - בר כה 26.

[†]**עפי** כבוד *honor* (> حَفَا = נתכבד (ZSp 184).
השי' Lane 604c

קל נתכבד *to be honored* ושתו ועפו עמה
A (נייא ואתרבו, ורויו) וישתו וישכרו עמו
they drank and were honored with him - בר מג 34.

[†]**עפיך** טייס מן עדי. עייע חדיל *Corr.*

עפיך? וית כספה מעזרה בפי עפיכיון תעזרו
A (נייא באדיכיון, בחדיון) ואת הכסף המושב
בפי אמתחתיכם תשיבו - בר מג 12.

עפל התחלה *start* [עשיח. נגור מן יועפילו עלותי
במד יב 44, שנתפרש לשון התחלה, ע זבייח תימ 173 א
הע 1. *NSH Secondary root after Num 14:44*
קל התחיל *to start* וכד אסכם מן פקוד סהביה
עפל יפקד ספריה וכאשר גמר לצוות על הזקנים
התחיל לצוות על מורים *when he had finished*
to command the Elders, he began to command
the teachers - תימ 170. זעק לכל קהל ישראל
ועפל במימר לון קרא לכל קהל ישראל והחל
לדבר עליהם - תימ 171 א. גביה... עפל ישבז
הנביא... התחיל לשיר (את י"השירה הגדולה")
the Prophet... started to sing (the "Great Song")
- תימ 173. ועפל יוכיח ויברך פני מותה והתחיל
(משה) להוכיח ולברך לפני מותו - תימ 255 א
זבייח העי 14. שעתה דאפרש מן קהלה ועפל
במסוקה צבע קהל ישראל בשעה שנפרד (משה)
והחל בעלייתו (להר נבא) צעק הקהל - תימ
260 ב. ועפל ימלל עמו - תימ 231 ב. עפל יתחנן
קמי מרה - תימ 250 א. עפל יפקד יתון - תימ
256 ב. ראיתי שם תרח יקיר עד מותר עפלתי
אמר מה הוא זה...התחלתי לומר מה הוא זה
- אבישע (Cow 367).

group of ten ורבני עסרכן - chiefs of tens
שמ יח 21, דב א 15 (B עסראן) וכן שמ יח 25. עסרון.

עסרים שימ נכתב לפעמים עשרים בהשפעת ני"ש, כגון
תימ 387, 165 א *cardinal number עשרים*
twenty דן לי עסרים שנה בכיתך *it is twenty*
years that I spent in your household. 41.
מבר עסרים שנה ולעל - במ יד 29. נסמך *cstr.*:
תחת עסריתי לוחיה תחת עשרת הלוחות - שמ
כו 19, לו 24. מיועד *det.* לא אהבל בדיל עסריתה
לא אשחית בעבור העשרים - בר יח 31.

עסיראי מספר סודר זכר. נכתב לפעמים עשר בהשפעת
ני"ש, כגון תימ 41, 108 א *m. ordinal number עשירי*
tenth אף דר עסירי לא ייעל להון בקהל יהוה
גם דור עשירי לא יבא להם בקהל יהוה *even*
to the tenth generation they shall not enter the
assembly of the Lord - דב כג 4. מיועד *det.* כל
דיעבר תחת שבטה עסיראה יהי קדש כל אשר
יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש - ויק כו
32. **עסיראי** מספר סודר נקה *עשירית tenth f.*
מיועד *det.* מלתה עסריתה הדבר העשירי
tenth commandment - תימ 241 ב.

עסירו שייע נ *n. f. עשור* **the tenth day of**
the month בעסירו מן ירחה בעשור לחודש
- on the tenth of the month *on the tenth of the month*
- תימ 40 א [מן עסיראי.
זבייח העי 2].

[†]**עפד** טומאה, נדה **impurity** (גיורון קשה. זבייח,
עראניש ב 519. *Unclear etymology. See dwb*)

קל בינוני **טמא** *to be unclean* וגבר דישכב
עם אתה עפדה C (VM טמה) ואיש אשר ישכב
עם אשה דוה *if a man lies with a woman*
having her menstrual impurity - ויק כ 18 [התהייע
حائض: SAV]. ורעפדה בטמאתה MEC (N)
ועפדה והדוה בנדתה *she who is in menstrual*
impurity - ויק טו 33.

פענל בינוני פעול *pass. pt. טמא unclean* אתה
מעפדה EB... אשה דוה *a woman having*
menstrual impurity - ויק כ 18 (=המליץ 448).

עפדה שייע נ *n. f. טומאה uncleanness* אתה
כד תזרע... ותסתב שבעה יומים כיומי טמת
עפדתה mE (נייא טמאתה, סבתה) ואשה כי
תזרע... וטמאה שבעה ימים כימי נידת דותה
if a woman conceives...she shall be unclean
seven days; as at the time of her menstrual
impurity - ויק יב 2 (=המליץ 448 וכן הוא A בפס 3
שהסופר העביר מכאן. המליץ 519: עבדת = נדת, עבדתה
= נדתה (מן ויק טו 24). הועבר לערלה *transferred to*

Zillah... bore Tubal Cain, a forger of all implements of copper and iron - בר ד 22 [לסיק הוא גיליון]. **2 עשן** **smoke** וסלק עפיפה כעפיף אתונה A (נייא ליאבה כליאב) ויעל עשנו כעשן הכבשן the smoke rose like the smoke of a kiln עפיף אתונה A קחו לכם... פיח הכבשן take... soot - שמ ט 18. **3 פיח** **soot** סבו לכוון... עפיף אתונה A קחו לכם... פיח הכבשן take... soot - שמ ט 8. from the kiln

פיף ש"ע ז n. m. [> עפיף] **פיח** **soot** סבו לכוון פיף אתונה EC קחו לכם... פיח הכבשן take... soot from the kiln - שמ ט 8 (=המליץ 564). ונסבו ית פיף אתונה EC ויקחו את פיח הכבשן - שמ ט 10. ופם מעילה בגבה כפיף קליע B ופי המעיל בתוכו כפי תחרא the opening of the robe in it was like a dark-colored plaiting - שמ ט 23 [עיבוד של M על פי שמי ט 8. B reproduces M, adjusting it to Ex 9:8. See pwh.

פעף ש"ע ז n. m. [> עפיף] **פיח** **soot** ואנסכו ית פעף אתונה A ויקחו את פיח הכבשן they took the soot of the kiln - שמ ט 10.

עפפץ מרירות **bitterness** [ס עפצא - LS 539a. ע דיו שאין בו עפץ - ירוש גיטין מד ע"ב. חומר מופץ מעץ האלון. הש' גפצ - Lane 2091b]

פעל בינוני פעול *pass. pt.* **היה מר** **to be bitter** משתוי מחלי... ומשתוי מעפץ משקה מתוק... ומשקה מר (the waters of Eden) are a sweet liquid... and a bitter liquid - ת"מ (ק) 73א.

עפץ ש"ת **מר** **bitter** וצוה צוהה רבה ועפצה עד שריר A (נייא ומרירה) ויצעק צעקה גדלה ומרה עד מאד (Esau) cried out an exceedingly great and bitter cry - בר כז 34.

עפר¹ אבק, גרגרי אדמה דקים **dust** [איי ועפר יהוי מזונד - נ בר ג 14. **סוא** ועפר תיכול - בר ג 14]

עפר ש"ע ז n. m. **עפר** **dust** ואנה עפר וקטם ואנכי עפר ואפר **עפר** **dust** ואנה עפר וקטם - בר יח 27 (=המליץ 543). ואנן עפר בטול 'āfār ואנו עפר בטל - מ ז 24. ויי זרעך כעפר ארעה - בר כח 14. יתן יהוה ית מטר ארעך אבק ועפר מן שומיה יתן יהוה את מטר ארצך אבק ועפר מן השמים - דב כח 24.

עפר² מאבק, התגוששות **wrestling** [> עפר = נלחם - 537 Barthélemy] **אתעפרו** ש"ע נ n. f. **התגוששות** **wrestling**

עפלוט[†]

עפלוט ש"ע ז n. m. ? מן אשר פטוע לחיפה והו יתן מן עפלוטי מלכיה A מאשר שמן לחמו והוא יתן מעודני מלך - בר מט 20 [הפסוק משובש כלה. *Very corrupt passage*].

עפלוק[†] מעולה **distinction** [> عفلق = (איש) מצויין - 357 Denizeau. המליץ 465: נחמד; עי זבי"ח שס].

עפלוק ש"ת *adj.* **מעולה** **distinguished** ואסק יהוה אלה מן אדמתה ית כל עילן עפלוק A (נייא תחמדה)... את כל עץ מעולה the Lord God made to grow every tree out of the ground - בר ב 9 that is distinguished

עפלוק[†] ש"ת ש"ב שבוש מן עסקון : *Corr.* **פעל** ? וחפרון לנוף עורן ועפלוקן אף עליה A (נייא ואתיגרו) ויחפרו באר אחרת ויריבו גם עליה - בר כו 21.

עפעמיה[†] שם מקום *pr. n.* (place) [ע"ע שפמה lašfema]

עפמיה ש"פ לתחום מדנחה מדרת עינן עפמיה E (עבמיה, V לאפמיה) ונחץ ת חומנה מעפמיה B) **עפמיה**, V מן אפמיה הרבלה - במ לג 12-11.

עפס[†] : (שיבוש מן תפס : *Corr. from tps*) **קל** : **תפש** ? **to hold** ארש כל מן עפס פליכסה וקטלוס A (נייא אהד) אבי תפש כל כנר ועגב - ancestor of all who hold the lyre and the pipe - בר ד 21.

עפסוף[†] [עיוות מכון לשם לשון נקייה : *Deliberate distortion for euphemistic purposes*] **עפסוף** ש"ע ז n. m. ? וחכמו הלא עפסופין אנון A (נייא ערטלאים)... וידעו כי ערמים הם they perceived that they were naked - בר ג 7.

עפף עשן **smoke** ← עיבוד המתכת **metallurgy** [איי ועפפון סיפיהון = וכתתו חרבותם - תרגי ישע ב 4. זבי"ח עואניש ב 564].

עפיף ש"ע ז n. m. **1 לוטש** **forger** וצלה... אולדת ית תובל קין עפיף לסיק כל קחף נחשה ופרזקה A... לטש כל חרש נחשת וברזל

עפרון - עצי¹

התעשקו עמו he called the name of the well
 harassment, for they harassed him - בר כו 20 **3**
מאס, דחה to reject לית תעצי פעלך שאינך
 מואס במעשיך Your do not reject
 creatures מ ד 80. אלה דלא עצי פעליו האל
 to מרד 4 מרד 3. ע"ד טו 3. שאינו מואס
 disobey, rebel ושומיה וארעה לא עזו מליו
 השמים והארץ לא מרדו בדבריו heaven
 and (Moses') words earth did not disobey
 ת"מ 303. הדחול מן אלה... לא יעצינה הירא...
 לאל ימרוד he who fears God... does not
 disobey Him - בר כו 292. **עצין** הויתון עם
 יהוה ממרים הייתם עם יהוה - דב ט 7.
 לית עצי למליך איני ממרה את פיך -
 ת"מ 14. דלא עצי כלום שאינו מורד בדבר -
 ע"ד טו 16. מה דאתה מרשי לי ליתי
 יכל עצינך מה שאתה מצווה עלי איני
 יכול להמרותך - ת"מ 65.

אָתְפַעַל לחץ to harass וקרא שם בירה
 עציא הלא אתעצו עמה *M₂ ויקרא שם
 הבאר he called the name of the well
 harassment, for they harassed him - בר
 כו 20.

עצאי ש"ע qatāl n. m. **מורד rebel** הוא
 הוה גיבר עציא... על כן ימרוד כנמרוד
 גיבר עציא הוא היה גבור מורד... על
 כן יאמר כנמרוד גיבור מורד he was a
 mighty rebel before the Lord; therefore it
 is said, "Like Nimrod a mighty rebel..."
 (נדרש נמרוד מן מרד).

עצאי א ש"ע qatāl n. m. **לחץ harassment**
 וקרא שם בירה עציא *M₂ ויקרא שם
 הבאר עשק - בר כו 20. **ב** שית **adj. גזול**
 seized חמרך עציא מלקדמך EC חמורך
 גזול לפניך your ass shall be seized in
 front of you - דב כח 31. (תפס ש"ע).

עצה ש"ת **adj. צחיח desert** עתירה הי
 אם עצה E (ניא **אעצה, עצה, עצתה, עאציה**)
 השמנה היא אם רזה Is the soil rich or
 desert? - במ יג 20.

עצו ש"ע n. f. **עושק harassment** וקרא
 שם בירה עצו E ויקרא שם הבאר עשק -
 בר כו 20.

עציאן ש"ע n. m. **1 גזל, עושק robbery**
 וכדב בעברה במסרו... אי בעציאן וכחש
 בעמיתו בפקדון... או בגול בעציאן
 dealing deceitfully with his fellow in the
 matter of a deposit... or through robbery
 - ויקה 21. ויעזר ית עצינה דעצה
 והשיב את הגזל אשר גזל - ויקה 23.
 חטים (חטיף) עציאם ושן בהמן אשגר
 בון טורף

ואתקבעת כף מיתב יעקב באתעפרותה עמה
 A ותקע כף רגל יעקב בהאבקו עמו the
 socket of his hip was strained in its
 wrestling with him - בר לב 26 (הש' התה"ע:
 במעאפרתה. See ISAV).

עפרון ifron שם פרטי n. pr. **עפרון**
 ש"פ ומלכו לי בעפרון בר צהר ופגעו לי
 בעפרון בן צהר - בר כג 8.

עצב צער grief **א"י** מתחנן הוה פרעה
 בקל עציב - מ"י שמ יב 31 (ע"פ דני יב 31)
אָתְפַעַל נצטער to be sad וכד שמע
 קהלה אהן ממללה אתעצב... ותלא
 קלה בבכי וכאשר שמע הקהל דיבור
 זה (דברי הפרידה של משה) נעצב...
 ונשא קולו בבכי when the congregation
 heard this statement, they were sad...
 and raised their voice in weeping - ת"מ
 259.

עצי¹ לחץ **oppression** **א"י** לא
 תעצי = לא תעשק - נ ויקה 21. **סוא"י**
 והוה עצינן יתה ללוט = ויפצרו...
 בר יט 19 ← מרד **rebellion** **א"י**
 דעצינן לגיבאר דעלמא = שמרדנו בגיבורו
 של עולם - דב"ר 25. זבי"ח תרביץ
 י"ט 200. ועי' טל, לוונון מח-מט 177.
 ע"ש [ע"י]

קל עבר: דעצה - ויקה 23. עתיד:
 תעצי tāsi - מ ד 80. בינוני:
 עצי āsi - ע"ד טו 3. עצינן (ר) - דב
 כו 20 *M₂. עצי - דב כח 29. **אָתְפַעַל**
 עבר: אתעצו - בר כו 20 *M₂. **עצאי**
 qatāl - בר י 9. C. **עצאי** qatāl -
 בר כו 20 *M₂. **עצה** (ש"ת) - במ יג
 20 MB. **עצו** - בר כו 20 E. **עציאן** -
 ויקה 21.

קל גזל to tear away, rob ויעזר ית
 עצינה דעצה והשיב את הגזל אשר
 גזל he shall be robbed the robbery that
 he robbed על דדי באר מיה דעצו
 עבדי אבימלך על אדות באר המים
 אשר גזלו... - בר כא 25. **דלא תעצי**
 ית בנאתך מן עמי פן תגזל את
 בנותך מעמי - בר לא 31. ותהי לוד
 עשיק ועצי והיית אך עשוק וגזול -
 דב כח 29. חמרך עצי מלקדמך
 חמרך גזול לפניך - דב כח 31
 [מיוזג ש/ש]. **2 לחץ to harass**
 ועצותה ותיגרותה וסנותה מסעני
 harass the opponents (lit.: owners of
 enmity) harassed the opponents (lit.:
 owners of enmity) harassed him,
 quarreled with him, and hated him -
 בר מט 23 [תפס מן מ"י, כלומר
 מרדו בו]. וקרא שם בירה עזו
 כד עצותה E ויקרא שם הבאר עשק
 כי

the Lord has prevented *M₁ עִצְרַנִּי יהוה מלדת me from bearing (נ"א) - בר טו 2 [השי' הטה"ע (נ"א) עצמני]. הלא עצמה עצם אלהים בסעד כל רחם *M₂ כי עצר עצר אלהים בעד כל רחם - בר כ 18.

מעצמה ובעו למעצמאתה E ויבקש המיתו - שמ ד 24 (המליץ 453: למעצמתה = m.^a).

אָתְפַעֵל רב to quarrel רק יתעצמוּן רב ממה דהו ותתחיל עבידתוּן רק (אם) ילינו יותר ממה שהיו (מלינים), ותכבד עבודתם only (if) they quarrel more than they were (before), their work will be harder ת"מ 20א.

עצם וכעצם שומיה לדכי B (נ"א וכקלום) וכעצם השמים לטהר - שמ כד 10 (שרבו בן העברית: H interp.

עצמה ש"ע נ n. f. 1 **עצירה, מניעה** hindrance הלא עצמה עצם אלהים בסעד כל רחם *M₂ כי עצר עצר אלהים בעד כל רחם - בר כ 18. **כינוס** יצר משואה עצם = עצר (ע"ש) assembly וביומה תמינאה עצמאה תהי לוכוּן E וביום השמיני עצרת תהיה לכם on the eighth day you shall hold an assembly - במ ט 35.

עצמונה ʿāšāmūna ש"ע מקום (place) pr. n. **עצמונה** ש"פ וסאר תחומה מעצמונה נחל מצרים ונסב הגבול מעצמונה נחל מצרים - במ ד 5. מסחר עצמונה עד נחל מצרים נסב (הגבול) עצמונה עד נחל מצרים - אס 19.

עִצְיָן דחק ולחץ **stress, tension** [LS 359b ט] → רוּן dryness [טל], לשוננו מח-מט 177. ע"ע עצי. {Tal, Lešonenu 48-49, p. 177f. See ʿsy.

עצץ ש"ת **צנוס, רזה** dry, desert ומה ארעה השמינה הי אם אעצצה ומה הארץ השמנה היא אם צנומה ומה אעצצה? - במ יג 20.

עצה ש"ת **צנוס, רזה** dry, desert השמינה הי אם עצה MB E) **עצאה**, *M₁ **עציה**, C **עציה**... השמנה היא אם רזה - במ יג 20. {qai/illal

עצץ ש"ע ז n. m. **עצם העצה** backbone ויקרב מדבח שלמיה... תרבה אלייתה שלמה לתשבית **עצצה** יסטינה (NMECBA פרקה - המליץ 451) והקריב מזבח השלמים... חלבו האליה תמימה לעמת העצה יסירנה he shall offer... the whole broad tail, which shall be removed close to the

עושה ופושן בהמות אשך בם a striving predator and (devouring) teeth of animals I shall send to them דב לו 24 [פירוש של יקטף ממרי]. ומלכות יוסף ולא תברח מן עציאנה דמותה מלכות יוסף לא תימלט מעושה המוות - ת"מ (ק) 45א. **2 מרי rebellion** הלא אנה עכמת ית עצינך E כי אנכי ידעתי את מריך I know how rebellious (you are) דב לא 27. כד עמו תרי נבייה עצינה דגלה לון כאשר ראו... את המרי אשר גילה להם (פרעה) - ת"מ 29ב. עמיק מדורך ושבבי בכיפה עצינך A איתן מושבך ושים בסלע מריך - במ כד 21.

עִצִּיץ² ש"ע מקום (place) pr. n. (כינוי לארס על פי מדרש על לבן הארמי שעשק אותו: Midr. reference to Laban

עצי ש"פ ואחיק ית כל קנינה וית כל נסיפה דנסיף קנין נכיסתה דנכיס בקיץ עצי A וינהג את כל מקנהו ואת כל רכשו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארס - בר לא 18.

עציון גבֵר iṣṣiyon gebar ש"ע מקום (place) pr. n. **עציון** גֵבֵר ש"פ ונטלו מן עברנה ושרו בעציון גבֵר - במ לג 35 - 36.

עִצְלָל¹ מניעה preventing [> عَضْل = منع - [Lane 2074

קל מנע to prevent הוא שוי עצלני יהוה ממולד A) *M₁ **עצמני** (MCB עזרני) הנה נא צרני יהוה מלדת me from bearing - בר טו 2.

עִצְצָם¹ דחק ולחץ pressure [סוא"י: לא גר מעצם למן דלא צבא = אינו דוחק במי שאינו רוצה - 74 [Duensing], ריב dispute [ע] שנים שנתעצמו זה עם זה - תוס ב"מ א טו]

קל דחק to urge ומפלחיה עצמים בעמה למימר אסכמו עובדיכוּן MEA B) **אצמים**, C **עצימין** - ת"מ (ל) 32 והנגשים אצוים בעם... the taskmasters were urging them, saying "complete your work" - שמ ה 13. ומפלחיה עצימין בון סגי - ת"מ (ל) 32 (מקביל ל-20א ש).

פנל 1 דחק to urge וקדמיה עצמו בעמה (*M₁ **מעצמים**) והנגשים אצוים בעם... שמ ה 13. **2** מנע to prevent עצמני יהוה ממילד

עצר - עקב

ירק בעץ no green was left on tree - שמי י 15
[SSSt 104]: מן חציר (ערי' חציר) והוא טעות]. כמעצר
עסבA (E) כירק עשב green grass - בר ט 3.

מעצרה ש"ע n. f. **1 יקב wine-vat** וכמליתיה
מן מעצרתה וכמלאה מן היקב the pressed
wine from the vat - במ יח 27. וכעללת מעצרה
וכתבואת יקב the yield of the vat - במ יח 30
(=המליץ 482). ומן מעצרתך ומיקביך - דב טו 14
(המליץ 482; וממעצרתך). **2 יין** הכללת עניין הסחיטה
לתוצאתה wine מעצרתך ובדרך לא תשאי
V (JECBA מליתך) מלאתך ודמעך לא תאחר
you shall delay the wine of the first yield of
your vats - שמ כב 28. דגנך יבשך ומאעצרתך
V (JECB ורטיביך) דגנך תירשך ויצהרך
grain and dried fruit and wine - דב ז 13 [השי' ס
עצרא דגוזא - PSm II 295. ע"ע בד].

עצור ש"ע n. m. **ענבים סחוטים**
pressed grapes מן עצורין מחרצנים - המליץ
469 ע"פ במו 4. (נתפרש עסיס מסחיטת הענבים. השי'
פשיטתא: עצרא. N. מן אצורין, M מחצורין, VB
חצוריאן).

עצור ש"ע n. m. **עצור retained** ואפס
עצור ועוזב עצוריה עבודי חוביה...העצורים
הם עושי החטאים the retained are the sinners
- ת"מ 2244.

עצור ש"ע n. m. **עצור stopping** הלא עצר
עצר אלהים בעד כל רחם the Lord closed all
the wombs - בר כ 18.

עצרה ש"ע n. f. **כינוס assembly** [כינוס ולחץ
קרובים. השי' צמת, טל, תעודה בי 307] ובי'ומה
תמינאה עצרה תהי לכוון וביום השמיני עצרת
תהיה לכם on the eighth day you shall have an
assembly - במ כט 35 וכיוצא בו ויק כג 36.

עצרון ש"ע n. m. **עצב, מצוקה, pain,**
distress [ע מעצר רעה ויגון - תה קז 39. ס מעצר
הוא פגרה בצומא - PSm 2956] סגו אסגי עצרוניך...
ועל עצרון תילדי בנין הרבה ארבה
עצבונך...בעצבון תלדי בניס I will multiply
your pain...; in pain you shall bring forth
children - בר ג 16. בעצרון תיכלנה (E)A
תאכלנה א - בר ג 17. - by toil shall you eat of it
יסוברנך מן עובדינך ועצרון אדינך זה ינחמנו
ממעשינו ומעצבון ידינו this one shall bring us
relief from our deeds and from the toil of our
hands - בר ה 29.

עקב סוף, אחרית וכן סוף הגוף: עקב הרגל או זנב

backbone - ויק ג 9.

עצוץ ש"ע n. m. [א"י אשכח חד עצוץ = מצא כלי
חרס - ירוש סנה כט ע"א] **כלי קיבול vessel** ועבד
בד דמי שמש וזער דוגג ויהב לגו שמשה
עצוץ דדהב מניר ועשה בתוך ארבע (הדמויות)
תבנית שמש וירח של זכוכית ונתן לתוך השמש
גביע של זהב מאיר ונתן לתוך השמש
he made among the four תבנית
(images) a sun and a glass moon, and inside
the sun a vessel of pure gold - אס 6.

עצור לחץ **pressure** [א"י נסבת ענביה ועצרת יתרון
- נ בר מ 12. **סוא"י** מעצרא גר עצרת בלחודי - ישע סג
3] ← עצירה ומניעה **detering, preventing**
[א"י עצר מטרא = מנע גשם - ירוש תענית סו ע"ג];
מצוקה **distress**,

קל עבר: עצר - בר כ 18. בינוני פעול: עצירין āšīrān -
מ א 116. אִתְפַּעֵל עבר: ואתעצרת - במ ז 13. **מעצר** -
בר ט 3 א (E). **מעצרה** - במ יח 30. **עצור** qittūl עצורין
- המליץ 469. **עצור** qātōl עצוריה - ת"מ 2244 [ע"פ
"אפס עצור ועוזב" - דב לב 36]. **עצר** - בר כ 18. **עצרה** -
במ כט 35. **עצרון** - בר ה 29.

קל 1 מנע to deter, stop **trans.** ועצר ית
שומיה ולא יהי מטר (God) will shut up the
skies so that there will be no rain
הלא עצר עצר אלהים בעד כל רחם the Lord
closed all the wombs - בר כ 18. **עצרני יהוה**
ממילד MCB (כ"א מלמילד, מדמילד) עצרני
יהוה מלדת - בר טז 2. פרי מעיה עצירין פרות
הבטן עצורים - מ א 116. ושומיה קבל עליו
וארעה עצירה 'עליו' והשמים חשכו עליו
והאדמה נעצרה בעדו - ת"מ 1163. זה אלי
'דעצרני' מן מינך חלב טמא זה אלי אשר
מנעני מלינוק חלב טמא (Ex) "this is my God"
who prevented me from sucking impure
milk - ת"מ 384. **2 סחט** to press **trans.** ואנסכת ית
ענביה ועצרת יתון לגו כאס פרעה ואקח את
הענבים ואשחט אותם על כוס פרעה והעצור
the grapes and pressed them into Pharaoh's
cup - בר מ 11.

אִתְפַּעֵל 1 מנע to stop **intrans.** ואתעצרת
מגיפתה ותעצר המגפה the plague was
stopped - במ ז 13. **2 נעצב** to be sad **trans.**
ועצב אל לבו (E)A והעצב אל לבו
to his heart - בר ו 6 [צער הוא עניין לחץ. השי' בעקת
נפשה - בר מב 21, ועי' להלן עצרון].

מעצר ש"ע n. m. **ירק green** [באה"ש המאוחרת,
נגזר מן מעצרה (2) [Late SA, der. of m^csrh (q. v.)].
לא אתותר כל מעצר באילן A לא נותר כל

גאולה גבי לה בעקבה אני הוא גואל הדם, אנקום בו בסוף - ת"מ 30. אני אני הוא בשרוה ובעקבה אני אני הוא בראשית ובאחרית - ת"מ 245 ובת' ז' שנין מת ובעו עקב מלאכות חם ואחרי שבע שנים מת ובו (!) סוף מלכות חם - אסי 10. בעלבן ימיה קדש גבעתה ידיד צעורין בסוף הימים ישכון בהר הקדוש יוצרנו at the end of the days our Creator will reside on the Holy Mountain - אס 21 (טי"ס מן עקב *corr. from 'qbn* ע"י זבי"ח סם). **2 העולם הבא** ובעקבה וישם לך שלום בעולם (הזה) ובבא "the Lord" will give you peace" (Num 6:26) in this world and the next - ת"מ 134. אמר מימר כהלה איטבו בעלמה ובעקבה דיבר דיבור שכולו טובה בעולם (הזה) ובבא - ת"מ 157. **3 ברכה blessing** אנה עקבך ופגלתך A אני חלקך ונחלתך and your portion and your inheritance - במ יח 20. **4 זנב tail** שלח אדך ואחד בעקבה שלח ירך ואחז בזנבו put out your hand, and seize it by the tail הוא יהי לריש ואתה תהי לעקב הוא יהיה לראש ואתה תהיה לזנב - דב כח 44 (=המליץ 457). **5 עקב heel** ואדה אהדה בעקב עשו וידו אחות בעקב עשו on to his hand holding the heel of Esau - בר כה 26. הנכת עקבי סוס הנשך עקבי סוס - בר מט 17 (=מליץ 552). **6 adj. אחרון last** אתהו עקב זכאי עלמה אתה הוא אחרון צדיקי העולם you are the last of the righteous of the world - ת"מ 64. **7 conj. מפני ש - as a consequence of** דשמעת בקלי עקב אשר שמעת בקולי because you have obeyed My command - בר כב 18. ויהי עקב תשמעון ית דיניה האלין והיה עקב תשמעון את המשפטים האלה - דב ז 12 (=המליץ 552). **עקבאי א n. m.** ש"ע ז **1 אחרית end** מן שרואה הכון לעקבאה מן הראשית והכנה האחרית from the beginning the end has been prepared - ת"מ 210. כי כל דרכיו כי קדמאיתיה שרוי לעלם וכן תניניתיה שביל לעקבאה כי הראשונה היא תחילה לעולם וכן השנייה היא דרך לאחריתו - ת"מ 184. **2 אחרון last** אדכר לקמאי ולא תנשי עקבאי זכור ראשונים ואל תשכח אחרונים ואל תשכח the first ones and don't forget the last ones - מ ב 62. גלגל קמאי ורבה עקבאי הילל את הראשונים וגידל את האחרונים - ת"מ 255. במעמד ש"ת *adjectival*

החייה **end** [א"י בעוקבה ביומה דמלכא משיחא = באחרית הימים, ביום מלך המשיח - נ בר ג 15. בסוף עקב יומיה - התה"מ סם. **סוא"י** מן דצבא דיהא קאמי יהא עקבא דכולא = מי שביקש להיות ראשון יהיה אחרון הכול - מרקוס ט 34] **פעל** עבר: עקבה *ʿaqqēbe* (+נסתר) - ע"ד ז 3; דעקב daqqab - א"י 103. **אפעל** עבר: אעקב - דב כה 18. **אתפעל** עבר: אתעקב - ת"מ 130. עתיד: יתעקב - בר ב 23 (E). **עקב** *ʿeqab* - ע"ד כו 32. **עקבאי** עקבאה (מידע) - ת"מ 210; עקבאי *iqbāʿi* (ר) - מ ב 62. **עקבאית** - ת"מ 139; בעקבאיתך - דב ח 16. **עקבה** - שמ טו 18. **עקובה** עקובאתי (יחיד) - במ כג 10; עקובאן *ʿeqū bān* - ע"ד כא 5. **פעל 1 כינה a name** **to give** (זבי"ח עואניש ג/ב 297. גזור מן עקובתה) ועקב יתך בעשרה שמהן רברבהן וכינה אותך בעשרה שמות גדולים (God) named you with ten great names - ת"מ 171. ועקבה בעקובאן טבן שבה וקדשה וברכה תינהו בכינויים טובים: שבת וקודש וברכה - ע"ד טו 9. מן דעקב שמה אל חנון ורחום מי שכניה שמו יאל וחנון ורחום - א"י 103. מרן רחמן ורתאי ובכנ עקב גרמה אדוננו ירחום וחנון כינה עצמו - ת"מ 147. **2 התחקה to follow, track** ועקבני דן זכניהם ויעקבני זה פעמים *he tracked me twice* - בר כז 36 [א"י C]. פתעבני - התחקה אחרי]. **אפעל זינב בהשאלה fig. to cut off the tail** ודארעך בארעה ודאעקב כך כל שליטיה בתרך ואשר קראך בדרך ויזנב כך כל הנחשלים אחרך *he attacked you on the way, and cut off at your rear all the rulers (!)* - דב כה 18 (המליץ 458; ועקב). **אתפעל נתכנה to be given a name** ואתהא אשה *she shall be called woman* - בר ב 23 [טל תעודה ג 174]. ומנה אתת ביסרה טבה מבכנ אתעקב ההר הטוב וממנו באה בשורה טובה על כן נתכנה 'ההר הטוב' *from it (Garizim) came good tidings, therefore it was called "The Good Mountain" - ת"מ 130. וכך אתעקב בה נח אתפצה (צדיק...)* וכאשר נתכנה בו נח נגאל - ת"מ 191. **עקב א ש"ע ז n. m.** **1 סוף, אחרית end** בעקב יומיה A באחרית הימים *in days to come* - בר מט 1 [וכך VN במ כד 14]. ריש דלא עקב אנון תשבחתך התחלה בלא סוף הן תשבחותיך a beginning without end and Your praises 77. מדינתה כהלה פוגגו רישה ועקבה המדינה שכולה נועם, ראשה וסופה - ת"מ 157. אנהו

והננו ועקובתך אל קני שאתה רחום וחנון ותוארך אל קנא You are merciful and compassionate and Your surname is "a jealous God" - אי"ג 23. שמהת קדושים ועקובאן גדלים שמות קדושים וכינויים גדולים - ת"מ 89א דו זעיק ביד אלה ארבע עקובאן רבראן שהוא נקרא בידי האלוהים ארבעה כינויים גדולים - ע"ד כה 5-4. **3 תפארת glory** לא תשלח עקובתך מנן לא תפשוט תפארתך ממנו do not remove Your glory from us - מ א 142 כל אלין עקובהתה כל השבחים האלה - ת"מ 266א [זבי"ח עואנ"ש ג/ב 162]. **4 ברכה blessing** תמן זעקה מלכי צדק עקובה חדתה על שמה דפצנה אחר כך קרא מלכיצדק ברכה חדשה על שם מי שהצילו afterwards Abimelech pronounced a new blessing on behalf of the one who saved him - אס 112 [זבי"ח, תרביץ יד 190].

† עקד¹ השתחויה **prostration** [א"י ועקד לארעה - נ שם לד 8. **זוא"י** וקעד על ארכובה קודמי - מרקוט א 40. ראה דיון LSP 182b]

קל השתחויה to bow down ועקד וסגד he bowed down and worshiped - ע"ד יג 35. ועקד גברה וסגד ויקד האיש וישתחו - בר כד 26, ודומה לו שם יב 27, לד 8, במ כב 31, ת"מ 215ב, אס 112. ועקדת וסגדת ואקד ואשתחויה - בר כד 48. ועקדו וסגדו - בר מג 28, שמ ד 31, יב 27, ת"מ 119א, 46א, 211ב.

מעקודי ש"ע נ. f. **n. מזבח altar** ועבד לגוה אבן רימת דחלה כות... מעקודית אדם קמאיתה ועשה בתוכה (בירושלים) אבן תלויה בתוך בית יראה כמו... המזבח הראשון של אדם (Achidan) built in (Jerusalem) a pendent stone in a worship place like... the first altar of Adam - אס 35.

† עקד² קשירה וכפיתה **binding, tying** [ננור מעקדת יצחק. א"י ועקד ית יצחק ברה - נ בר כב 9]

קל קשר to tie וסדר ית עאיה ועקד ית יצחק ברה... ויעקד את יצחק בנו (Abraham) Isaac his son and bound Isaac his son - בר כב 9. באו ליצחק ועקד גרמה קמיו ביקש (האל) את יצחק (ויצחק) עקד עצמו לפניו - ת"מ 10ב. ועקד יצחק ברה - ת"מ 135א.

אֶתְפַּעֵל נעקד to be tied ונסגד קמיו באנצירו כות אדם כד דחל... ויצחק כד אתעקד נשתחוה לפניו במסירות כמו אדם כשירא...

נגשם ביומה עקבאה להיות נינוחים ביום האחרון to be relieved in the last day - ת"מ 128. אהנו יומה עקבאה זהו היום האחרון - אס 20. במעמד ת"פ **adverbial** אדך תהי בון בקדמאה ויד כל עמה בעקבאה ידך תהי בהם בראשונה ויד כל העם באחרונה your hand shall be first against them and the hand of all the people last - ת"מ 154ב. **3 העולם הבא world to come** איך יהי לה תקומה קמע מרה בעלמה אי בעקבאה איך תהיה לו עמידה לפני אדונוי בעולם (הזה) או (בעולם) הבא how shall he have a position in this world or the next? - ת"מ 166ב. **ב** ש"ע נ. f. **1 אחריית end** ותהי עקבאיתי כבתה ותהי אחרייתי כמורה let my end be like his - במ כג 10. מקדמאית שתה ועד עקבאית שתה מראשית השנה ועד אחריית השנה - דב יא 12. למיטבאתך בעקבאיתך להטיבך באחרייתך - דב ח 16. עד ישקחנה בעקבאיתה כדי שימצאנה באחריית - ת"מ 292א. וילן מנה לא יקום מימר יעקב אבינן בעקבאית יומיה עלינן אוי לנו ממנו לא יקום דבר יעקב אבינו עלינו - ת"מ 139א. **2 at the end** **adverbial** באחרונה ואד כל עמה בעקבאיתה ויד כל העם באחרנה last of all the people - דב יג 10 וכך דב יז 7 לעקבאיתה יטלון MA (C) (לעקביתה) לאחרונה יסעו - במ ב 31.

עקבה ת"פ **adv.** **לאחרונה at the end** לעקבה יטלון NB לאחרונה יסעו they shall set out last - במ ב 31. ואד כל עמה בעקבה - דב יג 10. יהוה ימלך עלם שעדי עקבה A יהוה ימלך - עולם ועד ועד eternity (wāh) shall reign to eternity - שמ טו 18 [ה=מלץ 544. השי' בעוקבה - נ בר ג 15, במ כד 20].

עקבן ש"ע ז. n. m. **סוף end** לך ירתי ויטיב העקבנים וכוס הרצון תשתי עליך ירחם ויטיב את סופך... - אבישע (Cow 108). ויטיב לוכון העקבנים - עבד אל (Cow 432). בעלבן ימיה קדש גבעתה ידיר צעורין בסוף הימים ישכון בהר הקדוש יוצרנו at the end of the days our Creator will dwell on the Holy Mountain - אס 21 [ט"ס מן עקבן qbn corr. from ע"י זבי"ח שם].

עקובה ש"ע ז. n. f. **1 אחריית end** ותהי עקובאית בכתה EC ותהי אחרייתי כמורה let my end be like his - במ כג 10 ועקובאית סעד יאבד C ואחרייתו עד יאבד - במ כד 20 ויתבונונו לעקובאיתו ועיבנו לאחריים - דב לב 29. **2 כינוי, תואר, surname, title** דאתה רחום

עקל - עקרי

עקן ש"פ ואלין בני אצר בלען זווען ועקן - בר לו 27.

עקף עקמימות **twining** [א"י למתקפה עלינו = להערים עלינו (מתרגם להתגולל) - נ בר מג 18]

עקוף ש"ע ז **n. m. qittūl סבך thicket** נקי חד אחיד בעקוף mA איל אחד נאחו בסבך a ram caught in a thicket - בר ככ 13 (=המליץ 540).

עקץ נכשה, עקיצה **bite** [א"י עקרבין עקצין - מי"ל דב ח 15. **סוא"י** ולעוקצא דסנא... את בטלת = ואת עוקץ האויב...אתה ביטלת - Horol 175a]

קל בינוני פעול **pass. pt. נכש** to bite (snake) ועל עשו מן ברה והוא עקיץ A (נ"א נכית) ובא עשו מן השדה והוא עקוץ Esau came in from the field, and he was bitten 29. אסגיי שוי"י... הלא עקיץ אנה A... כי עקוץ אנכי - בר כה 30.

עקק עקמימות, עיוות **twisting** [עקא = עקוס - PSm 2958]

קל בינוני פעול **pass. pt. היה עקוס** בהשאלה to be crooked fig. עקש ופתלתל crooked and perverted generation - דב לב 5.

עקר שורש, יסוד **root, fundament** [א"י לעקר זרעית גיור - נ ויק כה 25] ← העתקה, עקירה וכריחה **removal, uprooting** [א"י עשר כוכבין בעון למעקר כוכב חד - נ בר נ 21. **סוא"י** אתעקר ואתנעב בימא = היעקר והינטע בים - לוקס ז 6]

קל עבר: ועקר - בר כו 22 (=המליץ 549). ציווי: עקר - במ כד 11. בינוני: חקר - בר לא 20. פעול: עקיר - ויק כב 24 ME (=המליץ 495). מקור: למעקר - שמ ח 5. **פעל** עבר: עקר - ת"מ 203א. עתיד: יעקר - דב יט 1. **אתפעל** עבר: ואתעקרת - ת"מ 163א. עתיד: תתעקר - tētāqqār - מ יז 18; בר מא 36 (= המליץ 489). יעקר - דב כד 3 B. **אקרע** אקרעה (+נסתר) - במ כד 7 E. **מעקר** במעקרה (+נסתר) - בר לה 7. **עקור** qittūl - במ טו 31 EB *. **עקרין** - במ טו 31. **עקור** qātōl - ויק כב 31 A. **עקר** - שמ יג 12 CA. **עקר** āqār - ע"ד כו 10. **עקר** qatāāl - דב ז 14. עקרה בר כט 31. **עקרוי** - בר כה 21 A.

קל 1 עקר פע"י **to tear, uproot trans.** ונתיק ועקיר ME ונתוק וכרות...tom (=המליץ 495). ועקיר שפכנ or plucked - ויק כב 24 (=המליץ 495). ועקיר שפכנ V וכרות שפכת - דב כג 2. ועקר ער ואונן בארע כנענאה A (נ"א ומית) ונכרת ער ואונן בארץ

ויצחק כשנעקד before Him with devotion like Adam when he was afraid... like Isaac when he was bound 27: בגין למדכרא זכותא דגברא יחידה דאתעקד על חד מן טוריה].

עקל עקימות, כריכה **bend, twist** [א"י (!) דמעקל מאורחתה = ומעקש דרכיו - תרג' משלי י 9 (מהדורת L.Diez Merino, Targum de Proverbios, Madrid

1984). **עקל** = עקימות - LS 542b. והש' **עقل** - [Barthélemy 541]

פעל עיקס to twist אעקל ית אדיו VmC (MEB תכל = המליץ 594) שכל ית ידיו (Jacob) crossed his hands - בר מח 14. בהשאלה fig. ית' עקלתון V*M₃A (נ"א תכלתון = המליץ 594) אתי שכלתם me twisted me - בר מב 36 (פירש מן שכל = ערמה, כלומר: הערמתם עלי (במעשה יוסף) i. e.: you twisted my mind about Joseph

עקי ש"ע ז **n. m. [א"י** ועקילינא מן אדריעהון - התה"מ במ לא 50 **תכשיט jewel** קטעלה ושיר עסקה עקיל ובולה M₂ V (עגיל) חח ונזם טבעת עגיל וכומז - שמ לה 22.

עקם¹ עיוות **twisting** [א"י הוות אצבעתיה עקימה = היתה אצבעו עקומה - ירוש מגילה עה ע"ב. **סוא"י** ויהן כול מעקמתא לשויו = והיה העקב למישור - ישע מ 4]

פעל היה מפותל בהשאלה to be crooked fig. גיל מעקם E (V מעקמה) דור עקש crooked generation - דב לב 5 (נ דרא עקמנה).

עקם² עקרות **childless** [עקימ - ZSp 129. Lane 2117b]

עקים ש"ית **adj. בלא ילדים childless** וגבר די שכב עם עביבתה... עקימים יתקטלון (נ"א ערטלאים = המליץ 547) ... עררים ימותו if a man lies with his uncle's wife... they shall die childless - ויק כ 20 ובדומה לו פסי 21 [מן התה"ע עקימאן SAV].

עקיחא ש"ית **adj. בלא ילדים childless** מה תהב לי ואנה הלך עקימאי A (נ"א ערטלאי) מה תתן לי ואני הלך עררי what can You give me, while I am childless? - בר טו 2 (עירוב של עקים ושל ערטלאי. y. Blend of 'qym and 'rtl).

עקן שם פרטי *pr. n.*

עקר¹

to die [Late SA. in this wilderness they shall come to an end, and there they shall die] A (ני"א ימותון) ... ושם ימותו in wilderness they shall come to an end, and there they shall die - במ יד 35. כד יעקר בעלה B (ני"א ימות) - דב כד 3. וכדו למה נתעקר A (ני"א נמות) ועתה למה נמות - שמ כ 15 (מביא את דב ה 21, אבל שם הכול נימות?).

אָקָרע שׁי״ע ז n. m. שורש root ואקרעה במיה סגים E וזרעו במים רבים his root has abundant water - במ כד 7.

מעקר שׁי״ע ז n. m. **1 השמדה annihilation** אסכמו שקר במעקריון VM₁ כלו חמס בהשמדתם (את אנשי שכם) they cleared off in their annihilation (of the people of Shekhem) - בר מט 5 (תפס מכרת מן כרת. ני"א במעקריון, בקטעותון. והכול רמו לפסוק 6. [Int. mkrt from krt]).

2 בריחה flight אגלי לה האלהים במעקרה מקדם אחיו... וברחרו מפני אחיו God revealed Himself to him in his flight from his brother - בר לה 7.

אָקור שׁי״ע ז n. m. מוות death עקור תתעקרון במדברה ולא אתותר מנון גבר A (ני"א מות ימותון) מות ימותו במדבר - במ כו 65. עקור תתעקר נפשה ההיא *M₁EB הכרת תכרת - במ טו 31. **2 עקרות barrenness** לא יהי בכ עקר ועיקר B (י תלויה) לא יהיה בכ עקר ועקרות no barren nor there shall be barrenness among you - דב ז 14.

אָקורין עקורין תתעקר נפשה ההיא הכרת תכרת... - במ טו 31.

אָקור שׁי״ע ז adj. **כרות cut off** ומעיס וסרים וסליל ועקור לא תקרבון A (ני"א ונתיק, וקציע) ומעוך וכתות ונתוך וכרות לא תקריבו you shall not offer... any animal with its testes bruised, castrated, sprained, or cut off - 24.

עקר א שׁי״ע ז n. m. **1 יסוד base** וית אדמה ארק לגו עקר מדבחה M₁ ואת הדם יצק אל יסוד המזבח he poured out the blood at the base of the altar - ויק ט 9. **2 יסוד, שורש root, fundation** אקיו אלה על אקר בריאתה הציבה אלוהים (את מלת יאזי) על יסוד הבריאה God established the foundation of the Creation (Gen 4:26) - ת"מ 70. דן ישפט עמה כאקר שבטי ישראל... כיסוד שבטי ישראל - בר מט 16. ויקטל אקרה עם נופה A והכני האם על הבנים he may strike me down, root and offshoots alike

Er and Onan were uprooted (i.e., died childless) in the land of Canaan to move from one place to another intrins. ועקר מתמן וחפרו באר עורני ויעתק משם ויחפרו באר אחרת he moved from there and they dug another well - בר כו 22. ועקר מתמן לטברה ויעתק משם ההרה - בר יב 8. ואשקחתה עקיר לאתר מדו מתקריה אחריה ערפאת ומצאתו עקור למקום שנקרא אחר כך ערפאת - אס א2. **3 ברח to flee** וחקר הוא וכל דלה ויברח הוא וכל אשר לו (Jacob) fled with all that he had - בר לא 21. וחקר משה מקדם פרעה ויברח משה... - שמ ב 15. עקר לך לאתרך ברח לך אל מקומך - במ כד 11. הלא חקר הואכי ברח הוא - בר לא 20.

מעקר 1 בריחה flight למה אטמרת למעקר למה נחבת לברח why did you hide to flee (i.e., fled in secrecy) - בר לא 27. **2 כריתה cutting off** את הצפרדעים ממך that the frogs be cut off from you - שמ ח 5.

פעל 1 עקר, השמיד, annihilate כד יעקר יהוה אלהך ית גועיה כי יכרית... וברייחותון עקרו תור the nations - דב יט 1. וברייחותון עקרו תור וברצונם עקרו שור - בר מט 6. ואטליון תעקרון ואשריהם תכרתון - שמ לד 13. ואעקר יתה מבגו עמה והכרתי אתו - ויק כ 3. ווילה למן דפנה מנה לקנומה אבד ולפרותה עקר אי לו למי שנטה ממנו ואת פירותיו כרת - ת"מ 203. **כרת ברית to make a covenant** עמך קיאם I have made a covenant with you - שמ לד 27 (העברה מאוחרת Late meaning shift).

אָתְפַעַל 1 נעקר, נכרת, perish ואתעקרת פריחה ונכרת פרוי (של קין) Cain's fruit is plucked off - ת"מ 163. לבה אנה מתקב ובעקבה יתעקר דכרנה את לבו (של פרעה) אני מחזק ובסוף ייעקר זכרו in the end the memory of him (Pharaoh) will be cut off - ת"מ 21. כל נפש לא תצום תתעקר מקרב עמה כל נפש אשר לא תצום תיעקר מקרב עמה - מ יז 17-18. ולא תתעקר ארעה בכפך ולא תכרת הארץ ברעב perish through the famine - בר מא 36. כל אכל המי ותתעקר נפשה ההיא מישראל ונכרתה הנפש ההיא - שמ יב 15. **2 מת** [מאוחר: בעקבות תפיסת "כרת" = מות בביתוים "ונכרתה הנפש ההיא"

עקרוּרִי שׁיט adj. עקרה barren וצלאה אצחק ליהוה לכוּן אתהּ הלא עקרוּריתָה היא A ויעתר יצחק לנכח אשתו כי עקרה היא Isaac prayed to the Lord on behalf of his wife, for she was barren - בר כה 21.

עַקְרָא מין יין wine [Lane 2110a - عَقْرَا]

אֲתַפְעֹל שׁיט n. m. **השתכר to become drunk** ושתו ואתוקרו עמה mE וישתו וישכרו they drank and were intoxicated with him עמו - בר מג 34 [גורמן עקור].

עוֹקְרָא שׁיט n. m. **שכר intoxicant** חמר ועוקר לא תשתה A יין ושכר לא תשתה drink no wine or other intoxicant - ויק י 9.

עֵקוּר שׁיט n. m. **יין wine** ודם ענב תשתה of the blood of חמר תשתה חמר E ודם ענב תשתה wine the grape you drank wine - דב לב 14. ארתע תנינים עקורן E חמת תנינין יינם - דב לב 33. והשקי ית אבוין הקורה m₂ ותשקינה את אביהן יין - בר יט 33.

עַקְרָב בעל חיים scorpion [א״י שרפין ועקרבין וצהר - נ דב ח 15. סוא״י חותא ועקריבא - לוקס י 19. טלשיר 82]

עֵקָרָב שׁיט n. m. **עקרב scorpion** המהלך במדברה... נחש מוקד עקרב המוליכך במדבר... נחש שרוף עקרב (God) led you through the wilderness, with its fiery serpents and scorpions and thirst - דב ח 15.

עַקְרָבוֹת בעל חיים an animal [טלשיר 82: עירוב של ענכות ושל עקרב?]

עֵקָרְבוֹת שׁיט n. m. **עקרב** וירדפו אתם כאשר תעשין הדברים - במ יד 45.

עֵקָרְבִים שם מקום (place) pr. n. [ע״ע מסוקית עקרבים]

עֵקָרְבִים שׁיט מסחר תחומה מן עקרבִים נסב הגבול מעקרבִים - אס ב19.

עַרְאָר שם פרטי ar¹ pr. n.

עַרְאָר שׁיט ובני יהודה ער ואונן ושלח - בר מו 12. יהודה כד קרב בישתה אולד ער ואונן יהודה כאשר נגע ברעה הוליד את ער ואונן - ת״מ 203.

בר לב 12 [א״ס: الاصول مع الفرع]. מן אלין אפרדו אקרי גועיה מאלה נפרדו איי הגויים - בר י 5 [התה״ע: اصول . ראשוני האומות נקראים 'יסודות' השי' עי ארש]. תרין עקרין... רוח ונורה שני יסודות... הרוח... והאש - ת״מ 182. **ב ראשית origin** אקר לית לחילה ונוף לית לשלטנה דו אקר לעלמה ונוף לבריתה ראשית אין לכוחו ואחרית אין לשלטונו, שהוא שורש לעולם וענף לבריאה there is no origin to His might, no end to His sovereignty; He is the root of the world and the offspring of the creation - ת״מ 10. **ג צאצא descendant, offspring** ואזדבן... לעקר כרן גיור ונמכר לעקר משפחת גר he sells himself to a descendant of the sojourner's family - ויק כה 47. הבהמה אקר אלפיך שגר אלפיך - דב ז 13, כה 4. האילן of trees ורמת ית ילידה תחת אחד מן אקריה m תחת אחד השוחים - בר כא 15 [פירש ענפים. Int.]. **ד כרס womb** דמנע מן חקריך פרי גרס A אשר מנע ממך פרי בטן from your womb the fruit of the womb - בר ל 2 [ואולי תפס ממעיד = ממך], אף שהגייתן שונה. זביח 20 [Hebr/Wortf]. **ה כריתה annihilation** עקר תתעקר N הכרת תכרת - במ טו 31. **ו מיי prep.** [באה״ש המאוחרת. זביח עואניש ג/ב 113, 373. עי עתה קימרון, תרביץ ס 649 על מסמך מקומראן: ופניהם זה בעקר זה = זה כנגד זה. עי גם, Late SA. RQ 14, 331-348]. **ז אצל by, from** אף כסה סגי אקרנן *M₁ (ני״א עמנן) גם מספה רב עמנו נ with us much provender למשגרון מן אקרה ולא אבה (פרעה) לשלחם מאצלו (Pharaoh) did not want to let them go from him - ת״מ 37. אלולי ידע דלא אקרך קשט לא שגר בעי מנך אהן עמה אלולי ידע (האל) שאין אצלך צדק, לא שלח לבקש את העם הזה - ת״מ 24. וטב ממללה אקר פרעה m₂ וייטב הדבר אצל פרעה - בר מא 38. ארי חיין אנון אדלא תיתי אקרון ילדאתה A כי חיות הנה בטרם תבוא אליהן המילדות - שמ א 19.

עַקְרָא שׁיט qattāl. **חסר ילדים barren** ורחל עקרה Rachel was barren - בר כט 31. לא יהי כך עקר ועקרה - דב ז 14. **ח חקרה** שׁיט n. f. **צאצא offspring** ותעבר... וכל פתוח חקרת בהמה B (CA) אקר, עקר, E (אגר) והעברת... כל פטר שגר בהמה you shall set apart... every first offspring of cattle - שמ יג 12.

ערב² - ערב

ערכה מזיאן ביד אלה למגביאתך העורב מזומן
בידי האל להענישך
the raven is appointed by God to punish you
- תי"מ 33א.

[†]עֶרֶב³ ערבות **pledge** [א"י] אנה הוא דערב יתה - ג
בר מג 9. **סוא"י** ערוב לי בנפשה - ארלוגיס 63]

קל ערב **to pledge** הלא עבדך ערב ית רביה
כי עבדך ערב את הנער
your servant has pledged himself for the boy
- בר מד 32. אנה
אערכנה מן אדי תבעינה אנכי אערבנו מידי
תבקשנו - בר מג 9.

ערבון ש"ע ז **n. m.** **משכון** **pledge** אם תתן
ערבון... ואמר מה ערבונה דאתן לך אם תתן
ערבון...מה הערבון אשר אתן לך
if you leave a pledge until you have sent it... what pledge
- shall I give you? - בר לח 17-18. ושלח יהודה...
למסב ערבונה - בר לח 20.

[†]עֶרֶב⁴ עירוב, תערובת **mixture** [א"י] בשר וחלב
מערבין כחדא - ג שמ לד 26. **סוא"י** חמר מערב במיאר
= יין מעורב ברוש - מתי כז 34] ← נישואין
matrimony [השי' חרופה, בבלי קידושין ו ע"א -
זביח לשוננו ז 362, כב 242, העי' 38]; פסול (אי טוהר)
impurity

פעל רקח, ערב **to compound, mix** spices
אנש דיערב כותה... ויתעקר מן עמה ECBA
(M דירקח, J דירקח) איש אשר ירקח כמוהו...
whoever compounds its like... shall be cut off
from his kin - שמ ל 33. ותעבד יתה משח רבות
קדש ערוב מערב NECBA ועשית אתנו... רקח
מרקחת - שמ ל 25. אתון אמרין דרוחיה
'מערבין' בין שתיקיה ובין ממלליה אתם
אומרים שהרוחות משותפות (מעורבות)
לאלמים ולמדברים - תי"מ 34 זביח לשוננו מד
98,87].

אֶתְפַּעֵל **התחתן** **to enter into a**
marriage alliance והתערבו לעמן
בנאתכו[ן] הבו לנן וית בנאתנן תסבון לוכון
MBA (ני"א והתחתנו) והתחתנו עמנו...
intermarry with us: give your daughters to us,
and take our daughters for yourselves - בר לד 9
[=המליץ 464. השי' מ"ל: ותתערבון בחיתונה עימנא. ג
ואתערבו לן] לא תתחרב בהון B (ני"א תתחתן)
לא תתחתן בהם - דב ז 3 [ז: תתערבון = תה"מ].

ערב ש"ע ז **n. m.** **1 תערובת** בני אדם **mixture**
(of people) ואף ערכה סגי סלק עמון A (ני"א
ערוב) וגם ערב רב עלה אתם (f'ârâb) a mixed

ערב² שם מקום (place) *pr. n.* [מן העברית. ע"ע
ארשה H]

ער ש"פ הלא לבני לוט יהבת ית ער ירתה E)
ארשה, VN אורשה, B ערשה) כי לבני לוט
נתתי את ער ירשה - דב ב 9).

ערב¹ שקיעת השמש **sunset** ← רוח ימה **west**
חרופה ש"ע נ *n. f.* **ערב שבת** **Sabbath eve**
דאתברא אדם בחרופתה כי נברא אדם בערב
שבת
Adam was created on Sabbath eve - אס
ב2.

מערב ש"ע ז *n. m.* [א"י] בית אל מן מערבה - ג בר יב
8. **סוא"י** עדמא לימא דעל מערבה - דב יא 24] **מערב**
west ואפך יהוה רוח מערב ויהפך יהוה רוח
ים **the Lord turned a west wind** - שמ י 19. מובא
בתי"מ 36. ותפתי מערבה ומדנעה ופרצתי ימה
וקדמה - בר כח 14 (=המליץ 479).

ערובה ש"ע נ *n. f.* [לשון קצר של *ערובתה דשבתה.
א"י בערובתא עם מטמעי שמשא = ביום הששי עם
שקיעת החמה - ירושי תרומות מו ע"ב. ס ערובתא - LS
546b. **סוא"י** לערובתא דשבתא - האיגרת אל הרומיים
5, (CCR 104) **ערב שבת** **Sabbath eve**
הובימיו אודמן מועד חג המצות השבת והלכנן
בתשמישותו יום ערובתה צהרים אל
הרגריזים ובימיו נקרה מועד חג המצות בשבת
והלכנו לעשותו ביום השישי בצהרים אל הר
גריזים the festival of the Mazzot occurred on
the Sabbath, so we went to
celebrate it on Sabbat's eve on Mount Gerizim
- תולדה, גיליון לדף 14. **יום ערובתהערב שבת** -
בכתורת של כ"י וטיקן של פיוטיס (Cow LXVIa).

ערב² מין עוף **a bird** [א"י] ושלח ית עורבא - ג בר
ח 7. **סוא"י** ושגר לעורבא - שם. טלשיר 189]

ערב ש"ע ז *n. f.* **עורב** **raven** [אין ניש מבחין בין
עורב לערוב. שתי המלים הן 'ârâb, ואין התה"ש שונה
ממנו. והכול מפרשים עורב = מכת העורבים. אבל התה"ע
מצייב غراب כנגד עורב ו-خليط כנגד עורב ונראה
שמסורת מאוחרת היא. ע' בהערה 5 לתי"מ 33א. No
distinction in SH between 'wrb and 'rwb, both
being considered 'raven'. It is followed by the
ST, but not by SAV, which follows a later
tradition. See ZBH, TM 33a, n. 5.
ערבה וישלח את הערב (Noah) sent out the raven -
בר ח 7 (=המליץ 546). וית כל ערבה
למינה - ויק יא 15 (=המליץ 541). ועל ערב יקיר
שריר לבית פרעה ויבא ערב כבד... - שמ ח 20

= ערבב - נ ש יב 38 (בגיליון)

פנעל עירב בינוני פעול *to mix pass. pt.* ובישיה...
כד תסק ריחון בישה מן עפר חסרה וגפרי
ואש מחרבב בה לא מתקבלוהרעים... כאשר
יעלה ריחם הרע מעפר מסריח וגפריית ואש
מעורבים בו, לא יירצה...when as for the evil...
their bad odor issues from stinking dust, in
which brimstone and fire are mixed, it will not
be accepted ת"מ 238.

אָתְפֶּעַל אַתְעֵרַבב *to be confused* תב בלך
לא תסור יתערבב כלה מן דעתך שלא תסטה
(פן) יתערבב הכול לא תסטה
- deviate, so that everything becomes confused
ת"מ 142.

ערבב ש"ע ז n. m. 1 תערובת
mixture (of people) כל ישראל אנון ונשיון ובניון לית
בגבון אחד מן ערבב "כל ישראל" (דב לא
11).. אין בהם אחד מן הערבב "all Israel"
(Dt 31:11): they and their wives and children;
- there was none of the "rabble" among them
ת"מ 122 (2) [עמ' 187. ע' לשוננו מו 198]. טבלו
לאלה ברי ערבב גלי (-גיל) מעקם שזר שקר
E טבלו לאל בני התערובת, דור מעוות ופתלתל
The children of rabble have immersed them-
selves to God; a crooked and perverted
generation - דב לב 5 [פירוש אנטי-נוצרי.
[Anti-Christian int., see] tbl

ערבוב ש"ע ז n. m. תערובת *mixture* בהמתך
לא תרכב ערבוב וחקלך לא תזרע ערבוב
ולבוש ערבוב שעטניז לא יסק עליך בהמתך
לא תרביע כלאים ושדך לא תזרע כלאים ובגד
you shall not let your cattle mate with a different kind;
you shall not sow your field with different kinds;
you shall not put on cloth from a mixture of
material - ויק יט 19 (=המליץ 495). כל ישראל...
לית עמון ערבוב "כל ישראל" (דב לא 11)...
אין עמם ערבב "all Israel" (Dt 31:11) there
was none from the "rabble" among them - ת"מ
(ק) 56.

עֵרְבָה מין שיח *a bush* [א"י וערבה דנחל - התה"מ
ויק כג 40. Löw Flora III, 336]

ערבה ש"ע נ n. f. *ערבה a bush* ותסבון לכוון...
פרי אילן משבח כפי תמרים... וערבי נחל
ולקחתם לכם פרי עצ הדור כפות תמרים...
וערבי נחל - ויק כג 40.

multitude went up with them - ש מ יב 38. **2 חוטי**
ערב woof ויוקד ית לבושה אי ית שתיה אי
ית ערבה ושרף את הבגד או את השתי או
את הערב he shall burn the garment, whether
warp or woof - ויק יג 52. ולבושה אי שתיה אי
ערבה... דיתרע ויטטי מנון מכתשה... וידכי
הבגד או השתי או הערב - ויק יג 58.

ערבו ש"ע נ n. f. **פסול blemish** כל דבה ערב
לא תקרבון A (י"א מום) כל אשר בו מום לא
תקריבו you shall not offer anything that has a
blemish - ויק כב 20.

ערבו ש"ע ז n. m. 1 תערובת, עירוב
mixture ותעבד יתה אועדו ערוב עובד ערוב
ECBA (י"א חרוף) ועשית אתה קטרת רקח
מעשה רקח make an incense mixed as by the
perfumer - ש מ לו 35. ואף ערוב סגי סלק עמון
וגם ערב רב עלה אתם *ārāb* - ש מ יב 38. אועדות
סמניה דכי עובד ערוב (M חרוף) - ש מ לו 29. **2**
פסול blemish ואנש כד יקרב דבה... שלמיה
יהי... וכל ערוב לא יהי בה A (י"א מום) ואיש
כי יקריב זבח... תמים יהיה... וכל מום לא
יהיה בו when any one offers a sacrifice... , it
must be perfect; there shall be no blemish in it
- ויק כב 21.

עֵרְבָב עירוב, תערובת *mixture* [שורש מורחב מן
ערב *Expanded root from 'rb*. א"י ערב יי ית
לשני כל דאורי ארעא - נ בר יא 9. סוא"י ושוביליא
דדינליכון הנון מערבבין - ודך ארחתך בלעו - ישע ג
12] ← מום (אי טוהר) **impurity**

ערבוב ש"ע ז n. m. **פסול blemish** [השי א"י
ערבוב = מהומה - נ דב ז 23. סוא"י לא תעבד ערבובא
בקהלא - מתי כ 5] תימר ולא תעבד דאה ערבוב
חילולתאמר ולא תעשה [לענין "נשמע ונעשה"],
זה קלקול עצום you declare "we will hear and do it"
(Dt 5:27) and do not fulfill it - this is a
great corruption - ת"מ (ק) 344. ועמונה מצלי
בדיל אסות מרים ופסה בדיל אהרן עד לא
יהי ערבוב וראוהו (את משה) מתפלל למען
רפואת מרים ומתחנן בעד אהרן שלא ייפול בו
מום - (בענין במי יב) ת"מ 285. בדרה... דתהביה
דלית מתחזי בה ערבוב בדור... השבים
(ממצרים - בר טו 16) שלא ייראבו בו מום
generation that returned (from Egypt), in
which no corruption was discerned - ת"מ 93.

עֵרְבָב תערובת *mixture* [שורש מחומש גזור מן
ערב (ע"ע) *Expanded root from 'rb*. א"י ערבובין

ערג - ערי

עֲרֻטוֹק † [עיוות מכוון לשם לשון נקייה:
Deliberate distortion for euphemistic purposes
ערטוק שׁיע n. m. ? שׁוי שׁוי אדך כתי
 ערטוקי A (י״א ירכי) שים נא ידך תחת ירכי
 put your hand under my thigh - בר מז 29.

עֲרֻטל † עירוס **nakedness** א״י וידעו ארום
 ערטלאין אינון - נ בר ג 7. **סוא״י** ואכור דערטליין הוו
 - שם] ← עריות, חוסר ילדים **barrenness** א״י״ם
 ואנה כדי אמות ערטלי אהך די לא בנין - מגילת בראשית
 כב 33]

פענל ערטל **to make bare** והוה ברד בכל
 ארע מצרים משלי שרשים ומערטל ענפים נופים
 ...עוקר שורשים ומערטל ענפים "let be hail in
 all the land of Egypt" (Ex 9:22), uprooting
 roots and stripping branches ת״י״מ (ק) 11ב [אבי״ח
 העי 3].

ערטל שׁיע n. m. **עירוס nakedness** בכפן
 ובצעו ובערטל ברעב ובצמא ובערום in
 hunger and thirst, in nakedness - דב כח 48.

ערטלאי שׁיע **1 adj. ערום naked** הלא ערטלאי
 אנה (A ערטלא) כי ערום אנכי הלא ערטלאי -
 בר ג 10 ובדומה לזה 11. וחכמו הלא ערטלאין
 אנון וידעו כי ערמים הם - בר ג 7. בהשאלה *fig.*
 פן תקום בקלל רב ותהי ערטלאי ביני כל
 בוראיה...ותהיה ערום בין כל הבריות - ת״י״מ
 1136. דחיה ערטלאין ואלית דכסי לון בטובך
 כיון אכדין הך עטף *irtillâʕon* שהחיים
 ערטלאיים ואם אין אתה כסות להם בטובך,
 הם אובדים מיד - מ א 143-145. ואתון מתרוקנין
 מן דעתה ותקומו ערטלאין ואתם מתרוקנים
 מדעת ותעמדו ערומים - ת״י״מ א. 171. **2 עירי**
 בלא בניס **barren** ואנה אזל ערטלאי ואנכי
 הלך עררי I am childless? - בר טו 2 (=המליץ 547).
 וגבר דישיכב עם עביבתה... ערטלאין יתקטלון
 VNB... עררים ימותו - ויק כ 20 ודומה לו 21.

עֲרִי † הסרה והרחקה, עירווי **removal,**
pouring א״י כהדיו דמערי סאתא מה דלעיל לרע -
 פסיקתא דר״י 234. ע המערה מכלי אל כלי - **מש**
 טהרות יא ג. רק בין שיטי כ״י M. נראה שהעתיק מן
 אונקלוס והמיד ד-ב. *Corr. interp. from O 6dy*

קל סר **to depart** וזרין בני ישראל מן דברון
 מן טור חורב M₂* והתרחקו בני ישראל ממנהגם
 מהר חורב (עבודת העגל) the Israelites
 departed from their conduct from Mount Horeb

עֲרַג † מום רגליים **lamming** [عرج = צלע -
 [Lane 1996a
ערוג שׁיע **lame** **פיסה** **adj. qātōl** לא יתקרב
 גבר סמי אי ערוג A לא יקרב איש עור או
 פסה no man who is blind or lame shall be qualified
 ויק כא 18.

ערד † arād שם מקום *pr. n. (place)*
ערד שׁיע מלך ערד דעור דרומה - במ כא 1
 ערק מן ערד למדין ברח מן ערד למדין - אס
 16ב.

ערדען † בעל חיים **frog** [טלשיר 88, 125. א״י וסלקו
 ארדעניא - נ שמ ח 2]

ערדען שׁיע n. f. **צפרדע frog** א שם קיבוץ
coll. וסלקת ארדענה וכסית ית ארע מצרים
 ותעל הצפרדע... the frogs came up and covered...
 the land of Egypt - שמ ח 2 (=המליץ 575). **ב** שם
 יהידה *pl. of unit* וישרץ נהרה ארדענים (M₁*)
 עורדענין) ושרץ היאר צפרדעים the Nile shall
 swarm with frogs - שמ ז 28 (=המליץ 575). ואסק
 ערדניה על ארע מצרים A - שמ ח 1. ואפק
 מנה עורי ערדאנים והוציא ממנו עוד צפרדעים
 - ת״י״מ א. 285. צלו ליהוה ויסטי ארדעניה העתירו
 אל יהוה ויסר הצפרדעים - שמ ח 4 (המליץ 575:
 ארדענאמת).

עֲרֻד † בעל חיים **an animal** [טלשיר 271: הוא
 הזוחל ערווד/ערבד כנון תוסי ברכות ג כ]
ערווד שׁיע n. m. **צב an animal** חלדה ועגברה
 וערודה A (י״א והרדונה אפשר שגרסתנו היא שיבוש
 ממנה) החלד העכבר וצב - ויק יא 29.

עֲרֻז † קשיח **hardness** [عز = מין צמח -
 [Lane 2246b

פענל קשה בינוני פעול **to be hard** *pass. pt.*
 מעורז קליף אפר B (י״א כארוז) קשה, קלוף,
 לבן **hard, peeled, white** - שמ טו 31 [מתרגם: כורע
 גד לבן. אפשר שהוא ט״ס מן של כארוז. *Possibly*
 [corr. of kʳz].

ערוק † שם פרטי *pr. n.*
ערוקאי שׁיע *gent. n.* וכנען אולד ית צידון...
 וית ערוקאה... (A ערוקאי) - בר י 17.

וכי תשיג יד גר... ומך אחיך... ונמכר לגר - ויק
כה 47 (מן אונקלוס O).

ערה שׁיע נ n. f. **ערה** foreskin **לא נכל...**
למתן ית אחתנן לגבר דלה ערה.. לאיש אשר
לו ערה we cannot... give our sister to a man
who has a foreskin - בר לד 14 (=המליץ 548).
ותגורון ית בסר ערלתכון - בר יז 11. לנפוקי
תיבותה ולנפוקי ערלת בסרה ליוצאי התיבה
(בני נח) וליוצאי ידי מצוות המילה (בני אברהם)
- אס 5. **2 אטימות הלב** בהשאלה dullness of
heart fig. ותגורון ית ערלת לבכון וקדלכון
לא תקשון ומלתם את ערלת לבבכם וערפכם
לא תקשו dullness of heart fig. about your hearts
and stiffen your necks no more - דב י 16. מובא גם
בתי"מ 208. וקטעת ית ערלת בנה מלה את ערלת
עקשותה she cut away, therefore, the dullness of her
insolence - שמ ד 25 [פירוש 'ערלת בנה', טל,
דברי הכניס הראשון לחקר השומרונות,
תל אביב תשנ"א, 353].

ערם¹ ערימה heap (מן העברית H)

אתפעל נערם to be heaped up וברוח רגון
אתערמו מיה... נערמו מים at the blast of
Your nostrils the waters piled up - שמ טו 8
(=המליץ 552) מובא גם בתי"מ 55.

ערם² חכמה guile **א** וחויא הווה ערים - נבר ג
1. **סוא** הו אוו ערימין היך חוותא - מתי י 16
ערים שׁיע adj. **ערום** crafty **ערים** ערום -
המליץ 544. ליתא. ע״ע ערטל, אסטיל.

ערימו שׁיע נ n. f. **ערמה** guile **ואן יעצף אנש**
על עברה למקטלנה בערימו... להרגו בערמה
if a man schemes against another and kills him
treacherously - שמ כא 14 (המליץ 544: בערמו).
הגיבה פרעה בערימו רבה שבקו מדלכון השיב
לו פרעה בערמה גדולה: הניחו רכושכם - תי"מ
37. במלתה דנחש דאתה בערימו... ממלל
נחשה דמלל בערימו בדבר הנחש שבא
בערמה... דבר הנחש שדיבר בערמה - תי"מ 194.
קין כד קטל אחוה בערימו - תי"מ 162. וקעם
באגדו וגלה <ערימו> וקם (הנחש) למרוד
וגילה ערמה - תי"מ 275.

ערמון מין צמח a tree **א** אלוניס ערמוניס אלמוגיס
- ירוש כתובות לא עי"ד]

ערמון שׁיע ז n. m. **ערמון** a tree **אטר** עבר
רטיב ולוזו ערמון - בר ל 37 (=המליץ 549).

- שמ לג 6 [מפרש: ויתנצלו... את עדים Int.]. יהושע
בר נון לא ערי מבגו משכנה M₂... לא ימוש
מתוך האהל Joshua never departed from the
tabernacle - שמ לג 11.

אפעל הסיר to remove **אער** דכרך M₂ *מן
עלויך, M₁* הרחק מנהגך מעליך remove your
conduct from yourself - שמ לג 5. ובמיעל משה
לקדם יהוה לממלה עמה יערי ית מסותה
M₂* ובבא משה... יסיר את המסוה whenever
Moses went in before the Lord to speak with
him, he took the veil off - שמ לד 34.

אתפעל שטף to flow, **אתרעת**
you flow like כמיה פחזת כמים
water - בר מט 4 [=המליץ 563]. השי **א**י נחלין דמין
שטפין - נ שם. ע״ע רעל¹.

ערי² גילוי וערייה exposing **א**י לא תקרבון
למגלייה ערייה - נ ויק יח 6

ערוה שׁיע נ n. f. **א**י ערות דאתתה דאחוך לא תבזי
- נ ויק יח 16] **1 מקום הבושת** pudenda **ועבד**
לון שריאני עבר למכסאה בסר ערוה ועשה
you shall make for them linen breeches to cover their
pudenda - שמ כח 42 (=המליץ 546). **2** בהשאלה fig.
א לעניין גילוי עריות of incest **שיאלה**... מן האן
ערבתה דאנש מדמכה עמה אזל לות עורותה
וקרי יתה שאלה...: מנין שערוות איש (היא)
משכבו עמה? לך אצל (דיני) העריות וקרא
אותם a man (is) promiscuity of a man when
his lying with her - תי"מ 158. **ערות** אבוך וערות
אמך לא תגלי - ויק יח 7. וגבר דיסב ית אחתה...
ויהיזי ית ערותה והיא תחזי ית ערותה ואיש
אשר יקח את אחותו... וראה את ערותה והיא
תראה את ערותו... - ויק כ 17. גילוי דברים
נסתרים of secrets למחזי ית ערות ארעה אתיתון
לראות את ערות הארץ באתם you have come
to see the land in its nakedness - בר מב 9.

ערל ערה foreskin **א**י ותגורון ית בשר ערלתכון
- נ בר יז 11. **סוא**י הדין טובא על גזרתא אי על
עורלתא = הטובה הזאת מכוונת אל המילה או אל
העורלה - אל הרומיים ד 9

ערל שׁיע adj. **1 ערל** uncircumcised **וכל**
ערל לא ייכל בה וכל ערל לא יאכל בו (בפסח)
no uncircumcised person may eat of it - שמ יב
48 (=המליץ 554). **וערל** דכר דלא יתגור וערל
זכר אשר לא ימול - בר יז 14. **2 גר** ואן תמטי
אד ערלה M₃ ומך אחוך... ויזדבן לערל M₄*

ערס - ערער¹

אורע שׁיע ז *n. m.* זמן **time** ונרוממנה בכל אורח ונרוממנו בכל עת let us exalt Him at all times - ת"מ 98 [זביח העי 1: זמן, כלומר אירוע]. ויתני צלותה באורעתה בכל אורע ויאמר תפילה בזמנה, בכל זמן - ע"י יג 32. טבה דרתותה שקיחן בכל אורח הטוב, שרחמיו נמצאים בכל זמן - א"י ג 62.

אורעה שׁיע נ *n. f.* זמן **time** ווילה למן יהי דמך באורעתה דצלותה ווי לו למי שיהיה ישן בזמן התפילה he who sleeps in woe to him who sleeps in the time of prayer - ע"י יג 23.

ערוי שׁיע ז *n. m.* **מקרה (רע)** ← פגע. [טל, דברי הכינוס השמיני למדעי היהדות, ירושלים תשמ"ב 16] **mishap** לית עריו יכל עלל לה אין פגע יכול לבוא בו (בספר התורה) into it (the Torah) - מ יד 54. עמי מלת ישר דשרא בה... משה ועבדה מגן באפי כל ערוי ראה מלת ישרי (שמ טו 1) שהחל בה... משה ועשאה מגן בפני כל פגע - ת"מ 71א. ומרחק מנך לא ערויה ומרחיק ממך כל הפגעים - ע"י יט 18. ולא ערויה מצדין לה ואין הפגעים מפחידים אותו (את הרשע) - מ א 79. ונעבדנה תורס באפי כל <ערואיה> ונעשנו מגן בפני כל הפגעים - ת"מ 96ב.

ערער¹ בחינה ובדיקה, **search** ← **examination** פגיעה **mishap** (השי בדק, שהוא גם חקירה וגם קלקול. שורש מורחב מן ער. *Expanded root from ער* טיסאב דחרס הו = שקוץ תשקף - דב ז 16 (תרגום πρῶσοχθισματι πρῶσοχθίζω לשון תיעור)

פעל 1 חקר, דרש search, inquire ותבעי ותפרט ותשול טבאית ודרשת וחקרת ושאלת היטב you shall investigate, inquire, and interrogate thoroughly - דב יג 15 (=המליץ 473). לא ירער כהנה לסערה צהבה לא יבקר הכהן לשער צהב - ויק יג 36. לא ירער בין טב לביש לא יבקר בין טב לביש - ויק כז 33. כד תשמט זיתך לא תרער בתוך כי תחטב זיתך לא תפאר אחרוך - דב כז 20 [=המליץ 568. פירש חיפוש כמו גליון נ: תווקרו; מ"יל: תבקרן]. לא נרער על כן ולא נסטי מן אורחה דאנן בה - לא נחקור את זה ולא נסור מן הדרך שאנו בה - ת"מ 16א. כיינן מרערין על אהן שפטה אכן אנו נחקור משפט זה (השפטים במצרים) - ת"מ 51ב. כד ארערת בתריס (ני"א דלקת) כי דלקת אחרי - בר לא 36 (המליץ 46: ארער. פירש חקרת). ועל מה דכסי לא <נרער> ועל מה שמכוסה לא נחקור

ערס מיטה **bed** [א"י ערסין דשן פיל - ויקי"ר. **סוא"י** ופשט רגליו על ערסה - בר מט 33]

ערס שׁיע ז *n. m.* מיטה **bed** ויתב על ערסה וישב על המטה (Israel) sat up in bed - בר מח 2. וכנש רגליו לערסה ושלם ויאסף רגליו אל המטה ויגוע - בר מט 33. אה ערסה ערס ברזל הנה ערשו ערש ברזל - דב ג 11 (=המליץ 555). וסגד ישראל על ריש ערסה וישתחו ישראל על ראש המטה - בר מז 31 (=המליץ 513).

ערסה שׁיע נ *n. f.* מיטה **bed** וייעלון בבתיך... ועל ערסתך (VCA ערסיך) ובאו בבתיך... ועל מסותיך (the frogs) shall come up into your beds and on your beds - שמ ז 28, 29א (=המליץ 513). מובא גם בת"מ 31.

ערע מקרה, זימון **occurrence, appointment** [א"י וערע לבן ית יעקב - נ בר לא 25]

פעל עבר: דערע - בר מב 29. וארעי (נסתרות) - ויק י 19. עתיד: דירע - בר מט 1. ירער - ויק כו 5 M₂*. בינוני: מערעי - במ א 16 m₂. ערוי irro - מ יד 54. ערויה (רבים) - ע"י יט 18. **אורע** urā - ע"י יג 32. **אורעה** באורעתה bū:rā'ā - ע"י יג 23.

פעל 1 קרה to occur, happen וחבו לה ית כל דערע יתון ויגידו לו את כל הקרות אותם they told him all that had befallen them - בר מב 29 (המליץ 579: דרעה). וארעי יתי כל אלין ותקראנה אתי כאלה - ויק י 19. וחבי לכוני ית דירע יתכוני ואגידה לכם את אשר יקרא אתכם - בר מט 1. וירענה אסקל וקרהו אסון - בר מב 38, מד 29 (=המליץ 579) ובדומה לו מב 4. כד ירענן קרבה כי תקראנו מלחמה - שמ א 10. **2 פגש** מן אונקלוס **to meet** מן לך כל משריתה הדין דערעית O... כל המחנה הזה אשר גשתי? what is all this company which I met? - בר לג 8. וערעו ית משה m₂* ויפגעו את משה - שמ ה 20. וערע באתרה M₁* ויפגע במקום (נזדמן) - בר כח 11. **3 זימן to appoint** אלין מערעי כנשתה m₂ אלה קריאי העדה those are the appointed of the assembly - במ א 16. מערעי זמן M₁ קריאי מועד - בר טז 2. **4 השיג to overtake** דלא [תע]רעיני בישתה m פן תדבקני הרעה - בר יט 19. וקטפה יערע ית זרעה M₁* ובציר ישיג את הזרע your vintage shall overtake the sowing - ויק כו 5.

פנפל (הרחבה של ערייע) **פגש to meet** ירערנה יקרנו - המליץ 579. מביא את בר מב 4. ליתא. וערערה בטור האלהים m ויפגעוהו... - שמ ז 27.

†**ערפד** בעל חיים **an animal** [א״י וית נגר טורא וית ערפדא - נ ויק יא 19. טלשיר 78]

ערפד ש״ע ז **n. m.** **עטלף an animal** וית נקארטה וית ערפדה (V עורפדה, A ערפאדה) וואת העטלף - ויק יא 19, דב יד 18 (=המליץ 553).

†**ערפט** בעל חיים מן הצאן **cattle**] > ערפד > חרף+חד (ע״ע חרף) השי' אניט מן נו״ד (ע״ע נוד, קלפוט). *Compound of hrp+hd by f>d shift in final position; cf. ²nyf (<nwd, q. v.)*

ערפוט ש״ע ז **n. m.** **בן צאן** (kind of) **sheep** ואם כן יתאמר ערפוטין יהי גרסך וילדן כל עאנה ערפוטין A ואם כה יאמר נקדים יהי שכרך וילדו כל הצאן נקדים”⁸, then all the flocks sheep shall be your wages”⁸.

ערפיט ש״ע ז **n. m.** **בן צאן** (kind of) **sheep** וילדן עאנה רסומין וערפיטין A ותלדנה הצאן עקודים ונקודים - בר ל 39. והא ערפיה עלוליה על עאנה ערפיטין A והנה העתודים העוליס על הצאן עקדים - בר לא 10 ובדומה לו 12.

ערפל ^{arfa} ערפל **thick cloud** [א״י ומשה קרב לערפלא - נ שמ כ 21. **סוא״י** קבלא ועששא וערפלא - שמ י 22]

ערפל ש״ע ז **n. m.** **1 ערפל thick cloud** חשך ענן וערפל **darkness, cloud, and thick cloud** - דב ה 18 (=המליץ 555). מובא גם אצל מ טז 111. ומשה נגש לערפלה דתמן האלהים - שמ כ 17 (=המליץ 555). **2 כינוי לשכינה** ע״פ שמ כ 17 **divine presence** ערפלה קבל יתה הערפל קיבל אותו **the Divine Presence received him** (Moses) - ת״מ 185. והוא כסי... על ערפל דאלהו והוא נסתר... על ערפל אלהות - מ יא 61-62.

†**ערץ** פחד **fear** [עש״ח. גזור מן דב ז 21: לא תערץ מפניהם] *NSH following Dt 7:21*

קל פחד **to fear** כד ראה גאות יהוה יערץ עד מאד כאשר ראה... פחד עד מאוד **when he sees the majesty of the Lord, he fears very much** - ת״מ 88א [דורש את שמ טו 6: ימינך יהוה תרעץ אויב. זביח העי 2].

ערק בריחה ומנוסה **fleeing** [א״י ויערקון סנאיך מן קדמך - נ במ י 35. **סוא״י** דיערוק לתמן ויתפצי - בר יט 20]

קל עבר: וערק - בר לט 12. ערוקי (נסתרות) **ārūqi** -

- ט 51 [עי בהערות זב״ח]. **2 קלקל, הרס to spoil, destroy** העיני גבריה האנון תרער C (ני״א תסמין, תעור, תנקר) העיני האנשים ההם תנקר **should you hurt those men's eyes** - במ טו 14. דלא יערערנן במות או בחרב *M₁ פן יפגענו בדבר או בחרב - שמ ה 3. לא תנחשוך ולא תערערך ון *M₁ (!) לא תנחשוך ולא תעננו - ויק יט 26 [תפס לשון קלקול!].

ארערה ש״ע נ. f. **n. חקירה inquiry** וגבר אן ישכב עם אתה... והי אמה אחידה לגבר... בארערה תהי לה לא יתקטל m (ני״א בגנו) בקרת תהיה לו לא יומת **if a man has carnal relations with a woman who is a slave...; she shall be his by inquiry** - ויק יט 20.

ערער² ^{ar^car} שם מקום *pr. n. (place)* **ערער** ש״פ מן ערער דעל ספת נחל ארנן - דב ב 36.

†**ערף**¹ טפטוף **dropping** [בעש״ח. גזור מן דב לב 2: יערף כמטר לקחי] *NSH, following Dt 32:2*

קלנף to drip ודמע עיניה ערף כמטר דודמע עיניו עורף כמטר **the tear of his eye drops like rain** - ת״מ 261ב [ראה הערה בערך מטר]. **צפה אל כל שבטיה ואנון סדירין קמיו... ודמעיון כות גללי ימה ערפין מן עיניו הביט (משה) אל כל השבטים והם ערוכים לפניו... ודמעותיהם כמו גלי הים זולגות מעיניהם - ת״מ (ק 7ב).**

†**ערף²** עורף **neck** [משוררב מן העברית *H interp.* ע״ע קדל]

ערף ש״ע ז **n. m.** **עורף neck** עם קשה ערף אתה V (ני״א קדל) **you are a stiff-necked people** - שמ לג 3, ובדומה לו לד 9.

†**ערף³** ידיעה **knowledge** [> عرف = ידע - [Lane 2016]

פענל ידע בינוני פעול **to know pass. pt.** אכהן מערף ממללה m אכן נודע הדבר **indeed, the matter is known** - שמ ב 14.

†**ערפאת** שם מקום *pr. n. (place)* [היא ערפאת בקרבת מכה. זב״ח אסטיר 24]

ערפאת ש״פ לאתר דו מתקיה אחריה ערפאת אל מקום שנקרא אחר כך ערפאת - אס 2א.

עשו - עשי

refuge - במ לה 32. במיכל אשתה ית קרה וית חמשים ומאתים גבר והווי לערוק... ויהי לנוס - במ כו 10. כל רחצוני בך וערוקי ליד חסדך כל מבטחי בך ומנוסתי אל חסדך - אי"ג 70 [זביח: ההגייה wārūqī אבל טעות היא]. הלא הוא כערוק עמי... כנוס עמדי - דב לב 34 (=המליץ 497).

ערוק ש"ע נ. m. qātōl ואתה בית הנס fugitive ואתה ביד ערוקן ואתה (i.e., refuge) of the fugitive שם] ולא תרח רחמיך צנוק באפי ערוק ואין שער רחמיך נעול בפני בורח - מ יח 3. קבל ערוק לידך קבל את הנס אליך - אי"ג 80. **ערוקה** ש"ע נ. f. מנוסה flight ערוקה מקדם ישראל אנוסה מפני ישראל flight - שם יד 25 [= המליץ 521. פירש מנוסה - ש"ע. וכך התה"ע ההרובא].

עשו isāb שם פרטי pr. n.

ענשו ש"פ ונפק קדמאה... וקרו שמה עשו ויצא הראשון... ויקרו שמו עשו - בר כה 25. יעקב אזדמן לעשו בתר שניו סגים - ת"מ 17ב. ואשקחו עשו שותף לישמעאל - אס 13.

עשי עשייה doing, making [עשי"ח. בתה"ש בשרכובים מן מתורה NSH. Hinterp. in ST]

קלעשה to do ועשית ית לוחיה E (י"א ותעבד) - you shall make the planks for the tabernacle שם כו 18. הגדלות לך יהוה עשה הנפלאות... עושה הנפלאות - ת"מ 60א. מי כמוך אה עשה כל המאומות... עושה כל הדברים - ת"מ 89א. וכל דאמר לה מרה הוה עשה - ת"מ 284ב. והי מלתה דאמרו נעשה לנו שם והוה הדבר אשר אמרו (בוני מגדל בבל) "נעשה לנו שם" (בר יא 4) - אס 9א.

אֲתַפְעֵל נעשה to be done המופתים אשר בים סוף אתעשו ונתעשו the wonders that have been done in the Sea of Reeds משה לעשות את האתות עד מבקע ים סוף ומה בו אתעשה... ומה שנעשה בו - ת"מ 102א.

מעשה ש"ע נ. m. ז. עשה deed וכל מעשיו נפלאות רבות all His deeds are mighty marvels - ת"מ 89א. מכבר מעשה רשת נחש E (י"א עובד) - שם לח 4.

ענשה ש"ע נ. m. ז. מעשה deed לא משמע ולא עשה ולא מקרא ולא צלו לא שמיעה (בקול האל) ולא מעשה (מצוות) ולא קריאה

ע"ד כב 12. עתיד: יעקב yēnāq - ע"ד כג 45. בינוני פעול: עריק - ת"מ 222א. מקור: למעק - בר יט 20. **פעל עבר:** ערק - שם ט 20. ערקנן amiqnān - ע"ד כג 61. עתיד: תערק - ת"מ 214א. מערוק māroq - מ יח 9. **מערוקי** מערוקית (נסמד) - ויק כו 36 (המליץ 521). מערקית). **ערוק qittūl** - במ כו 10 (=המליץ 521). **ערוק āroq (qāfōl)** - אי"ג. **ערוקה** - שם יד 25 (=המליץ 521).

קל ברח to flee ווערק ונפק לברה וינס ויצא החוצה he fled, and went outside - בר לט 12. **וערק בלעם ואצעד** ביד זרד וברח בלעם ונתפס ביד זרד - אס 19. ולא ערק רטובה ולא נס לחו - דב לד 7. כל נפשהתה דבלידי לא ערוקי אלא לידך כל הנפשות שנבהלו לא ברחו אלא אליך - ע"ד כב 11-12 [ע"י זביח שם]. לאהן יערק חיבלאן ינוס חוטא - ע"ד כג 45. ויערקון מסנאיך מקדמיך וינוסו משנאיך מפניך - במ י 35 (=המליץ 521). **כד אתא יעקב עריק מן תלימה כאשר בא יעקב (והוה) נס מאחיו - ת"מ 222א.**

מערק קרתה הדה קריבה למערק... קרובה לנוס - בר יט 20. שת קרי מקלטה... למערק לתמן קטולה... לנוס שמה הרצח - במ לה 6.

אפעל 1 הבריח פע"י to drive away trans. הדעל את ממלל יהוה... ערק ית עבדיו הירא... הניס ערקו עבדיו the word of the Lord... made his slaves flee he who feared the word of the Lord... fig. אלה ברך לא תערק ברכתה אלוהים בירך, אל תניס את הברכה - ת"מ 214א. **2 ברח פע"ע to fly intrans.** ערקן ליד חסדיך נמלטנו אל חסדך we fled towards your grace - ע"ד כג 61 [אפשר שהוא קל שהכפלתו תניינית: Qal with secondary gemination?]

מערוק ש"ע נ. m. ז. מנוסה flight אה דבוק דלידך מערוק כל נפש הוי, המושיע שאלוך מנוסת כל נפש O, the redeemer, to whom is the flight of every soul - מ יח 9. על דדי מערוקה דערק מן אטרה בגלל המנוסה שנס (משה) ממטרה - ת"מ 13א. מערוקה מקדם ישראל A המנוסה מפני ישראל - שם יד 25 (פירש אנוסה - ש"ע. עי' להלן).

מערוקי ש"ע נ. f. מנוסה flight ויערקון מערוקית חרב (B מערוקות) ונסו מנוסת חרב they shall flee a flight from the sword - ויק כו 36.

ערוק ש"ע נ. m. ז. מנוסה flight ולא תסבון סלוח לערוק לקרית מקלטה E ולא תקחו כפר לנוס אל עיר מקלטו you shall accept no ransom for a flight to the city of

עשק - עשתרות קרנים

†**עשקלון** שם מקום (*pr. n. (place)*) (עירוב של אשקלון ועסקלון. *Blend of: ^csqlwn and ^ssqlwn*)
ענשקלון ש"פ ודר בין [רקס ובין חגרה ואתותב בעשקלון M₂* וישב בין קדש ובין שור ויגר בגר - בר כ 1. ודער יצחק בעשקלון M₁* - בר כו 6. ואזל מתמן יצחק ושרה בנחלי עשקלון mA וילך משם יצחק ויחן בנחלי גר - בר כו 17. ואבימלך לך לותה מן עשקלון A - בר כו 26.

†**עשש** חושך **darkness** (סוא"י קבלא ועששא וערפלא - שמ י 12)

ענשא ש"ע ז n. m. **חושך darkness** ואגשש מלאך עמה סעד אסתלק עששא A ויאבק איש עמו עד עלות השחר until the the darkness departed (i.e., the breaking of the day) - בר לב 25 [מפני שנודחו שחר ושחרו šâr, נתפרש "עד שהוסר השחר", 'dawn' and šahor, 'darkness', are pronounced alike]. ועבקה ועפרה נחתין עליון ועששה בעיניון והאבק והעפר יורדים עליהם והחושך בעיניהם - ת"מ 238.

ענששה ש"ע נ n. f. **חושך darkness** והוה עששה קפלה בכל ארע מצרים A ויהי חשך אפלה... there was thick darkness - שמ י 22.

ענשוש ש"ע ז n. m. **חושך darkness** והוה קבול עשוש בחזות מצראי והיה חושך אפלה בעיני המצרים. (lit. there was a thick (lit. obscure) darkness in the sight of the Egyptians - ת"מ 37.

†**עשתעה** שם מספר *numeral* ^cšti ^cššar. > עשתה עסרת (ני"ש, כנון במ כט 20)

אשתנתי ש"מ (נסמד) *cardinal number (cstr.)* אחד עשר **eleven** ואמר יהוה אל משה ולאחרן מבתר אשתנתי דיניה דגעזו... אחרי אחד עשר העונשים שעברו (על המצרים) after the eleven punishments that befell (זב"ח הע" 1 ת"מ 338).

†**עשתרות** שם מקום (*pr. n. (place)*) **עשתרות** ש"פ עוג מלך בתנינה דדאר בעשתרות באדרעי - דב א 4.

†**עשתרות קרנים** שם מקום *ištârot qarnam* (ע"י עפינית קרניה) (*pr. n. (place)*)

עשתרות קרנים ש"פ בעשתרות קרנים MCB

(בתורה) ולא תפילה, and no deed, and no hearing, and no reading and no prayer - ת"מ 201.

עשות ש"ע נ n. f. **עשייה doing** כאתות כיו היו יאספו מיני התמח והגאות עשות אדון קנני... היו חרשיה ילאו מעשות כהם דאנון עשות אל גדול ב"אתות" (דב ד 34) כי כללו מיני הפלא והגדולות מעשה אדון קונה... ונלאו החרשים מעשייה כהם, שהם מעשה אל גדול "by signs" (Dt 4:34) for they included various wonders and glorious (deeds), the doing of the creative Lord... and the sorcerers become weary from doing the like, for they are the doing of a great Lord - ת"מ 87.

עשק גזל, קיפוח **deprivation, extortion** **א"י** ספירה ג 20: תעשקי KAI I 45. **א"י** ותהוון לחוד עשקין - ג דב כח 29 (בגליון). **סוא"י** לאנש לא תטלמו ולא תעשקו - לוקס ג 14 - LSP 153b

קנ גזל to extort אי עשק ית עברה או עשק את עמיתו **עשק** if he has extorted his neighbor ויק ה 21. ויעזר... ית עשקנה דעשק והשיב... את העשוק אשר עשק - ויק ה 23. לא תעשק ית עברך לא תעשק את רעך - ויק יט 13. לא תעשק אגיר ל' תעצי' - לא תעשק שכיר - דב כד 14. ותהי לוד עשיק ועצי והיית רק עשוק וגזול - דב כח 29.

אחשקנל גזל to be extorted ויעזר... ית עשוקה דאתעשק MBA והשיב... את העשוק אשר עשק he shall restore the extortion that he shall restore the extortion has been extorted - ויק ה 23. וקרא שם בירה עשק הלא אתעשקו עמה (ע"א אתעצו) ... כי התעשקו עמו (ammu) כי התעשקו, because his people was extorted - בר כו 20 [=המליץ 549. התה"ע: **קומע**. SAV].

ענשוק ש"ע ז n. m. **גזלה extortion** ויעזר... ית עשוקה NMECBA והשיב... את העשוק he shall restore the extortion - ויק ה 23.

ענשוק ש"ע ז n. m. **גזלה extortion** ויעזר... ית עשקנה והשיב... את העשוק he shall restore the extortion - ויק ה 23.

†**עשק** ²ššaq שם פרטי (*pr. n. (place)*) (ע"ע עסק) **ענשק** ש"פ וקרא שם בירה עשק ויקרא שם הבאר עשק - בר כו 20.

עת - עתד

(נ בעדרי קרנים) - בר יד 5.

עת זמן time [עשי"ח NSH]

עת ש"ע ז n. m. **time** בעת ההיא at that time - דב ה 5 VC, ת"מ 662. איקר יהוה בכל עת מתחזי כבוד אלהים נראה בכל עת - ת"מ 131א. **בכל עת נטר** - ת"מ 929 (הביטוי 'בכל עת' שכיח למדאי בת"מ 29 פעמים).

עתד הכנה **readiness** [א"י] **אנא** קיים מעתד = אנכי נצב - נ בר כד 43. **סוא"י** עתדו תורה פטימה = הכינו שור מפוטס - מתי כב 4] ← מוימה **plot**

קל בינוני פעול: עתיד **ātad** - מ ט 15. **פעל** עבר: ועתד - בר כה 29 (=המליץ 457). דעתדו **dātēdu** - מ יד 4. עתיד: שמ כא 14 VEC. ציווי: ועתד - בר מג 16 m. בינוני: מעתד - ויק טו 21 M₁E 21 (המליץ 553: מעתד לזבן). **אתפעל** עבר: ואתעתד - ת"מ 3309. עתיד: יתעתד - ת"מ 2352. ציווי: ואתעתד - שמ לד 2 *M₂. בינוני: מתעתד - בר כז 42 (=המליץ 520). **תעתיד** **tātad** - מ יד 2.

קל א פע"ע **היה נכון to be ready** וישלח באד גבר עתיד למדברה ושלח ביד איש עתי המדברה by the hand of a man who is ready send it away - ויק טו 21. **חכם** לבניו מהו עתיד לון הודיע (יעקב) לבניו מה נכון להם (Jacob) informed his sons what was prepared for them - ת"מ 288א. ווילון אהלין דכפרין בה... דעתיד לון מכל מגביאן ווי להם לאלה הכופרים בו... שזימן להם מכל המכות - ע"ד י 13-15. איקרה רבה דעתיד לוכון הכבוד הגדול הנכון לכם - ת"מ 291ב. **פועל** עזר להבעת העתיד **auxiliary verb indicating a future action or state** עם הבינוני **1** *with the pt.* דו עתיד כרוז אני אני הוא שהוא עתיד לקרוא "אני אני הוא" (דב לב 39) He is about to proclaim: "I, I am he" (Dt 32:39) - מ ט 15-16. **סניך** עתידין ממעסין קדמיר אויביך עתידיים להיות מעוכים לפניך - ת"מ 7ב. 2 עם המקור **with the inf.** דאנה עתיד למוקרר שאני עתיד לכבדך I am about to honor you - ת"מ 279ב. דאנה כדו עתיד למגוזר בגוי שאני עתה מוכן להעבירך בתוכי (דברי היס אל ישראל) - ת"מ 68א.

פעל 1 הכין, זימן to prepare, appoint אדם אכל למותה עתד משה צעם לחייה עתד אדם אכל (מן הפר), הכין את מוות. משה צם (בהר סיני), הכין את החיים, Adam ate, he prepared life prepared death; Moses fasted, he prepared life - ת"מ 194א. ליתו תעתיד דמיכל ממה דעתדו

מאתין אין הוא (הספר) מעדן של אכילה שהכינו בני תמותה - מ יד 3-4. ויעתד ית ארע מצרים mA הכין את ארץ מצרים (לקראת שנות הרעב) - בר מא 34 [מפרש ייחמשי]. וכס נכיסה ועתד m וטבח טבח והכן - בר מג 16. וישלח ביד גבר מעתד M₁E איש עתי - ויק טו 21 (המליץ 553: מעתד לזמן). מעתד ממללה m (m₁ *מתעתד) נכון הדבר - בר מא 32. **2 הכין אוכל to cook** (prepare food) ועתד יעקב תעתיד ויזד יעקב ויזד Jacob was cooking a meal - בר כה 29. ותעתיד ותיכל B (ני"א ותבשל) - דב טו 7. **3 זמס** זימן רעה למישהו **to devise, plot** בכמללה דעתדו עליון דבבר אשר זדו עליהם - שמ יח 11. ואן יעתד אנש על עברה למקטלנה בערימו VEC וכי יזיד איש... שמ כא 14. נביה דיעתד לממללה ממלל בשמי הנביא אשר יזיד... דב יח 20.

אתפועל הוכן, זומן to be prepared, appointed ולבש קרן אור והוכן לו מסווה (משה) קרן אור והוכן לו מסווה (Moses) wore the ray of light and a veil was prepared for him - ת"מ 309ב. במניאנה אתעבד כתבה דאתעתד לאיטבו בחשבונה (של מלת יודברי') נעשה הספר שהוכן לטובה - ת"מ (ק) 60א. ואתעתדת אחתה מרחיק *M₁ ותתיצב אחותו מרחוק - שמ ב 4. מן לה מקדמהן בישעה יתעתד לקבל מדונאן מי שיש לו מעשים קודמים רעים יתכונן לקראת עונשים - ת"מ 2353. ואתעד לי תמן על ריש טורה ונצבת לי שם... - שמ לד 2. אה עשו אחר מתעתד לך למקטלנך הנה עשר אחיך מתנחם לך להרגך - בר כז 42 [פירש מתכוון. התה"ע: מתועד].

תעתיד ש"ע ז n. m. **1 מאכל, נזיד food, meal** ועתד יעקב תעתיד ויזד יעקב נזיד Jacob was cooking a meal - בר כה 29 (=המליץ 457). והוא יתן מתעתדין מלך והו יתן מעדני מלך - בר מט 20 (המליץ 543: מן תעתיד). תעתיד אדם ותעתיד משה מזון אדם (הפרי האסור) ומזון משה (הצום על הר סיני) - ת"מ 193ב. וסכה תהי לך עם תעתידך (ני"א זיונך, זינתך, זיתנך) ויתד תהיה לך על אזנך - דב כג 14 [נתס iznāk מן ז"ר ופירש מזון]. בהשאלה fig. הא סביען נפשהתן מן תעתיד כתבה הנה שבעות נפשותינו ממאכל הספר he souls are satisfied with the food of the scripture - מ יד 1-2. ספר... משה מאסי בסמן מן תעתידה דקשטה ספר... של משה מרפא בסם מנויד ק' - ת"מ 212ב. **2 הכנה preparation** וטוב תעתיד יהי כניז גרמה כניזה טבה עד ישקחנה

בעקבהיתה... דחלתה מן אלה היא תעתידה רבה והכנה טובה יהא צופן לעצמו צפינה טובה כדי שימצאנה באחריתו... יראת אלהים היא ההכנה הגדולה
 good preparation is the hiding for oneself a goodly treasure, so that he may find it in his last day; the fear of God is the great preparation. תי"מ 292א.

עתיס עתה: **he-goat** (טלשיר 124. מיוזג של עתוד עס תייס = תיש. Blend of c'twd with Ar tys)
עתיס ש"ע ז n. m. **עתוד** **he-goat** וחזה ית כל עתיסה עלוליה על עאנה A וירא את כל העתודים העולים על הצאן - בר לא 36א.

עתיק יושן **age** (איי) (צרעה) מעתקה = צרעת נושנת - נויק יג 11 (בגיליון). **סואיי** אתעתיקת גראמי = בלו עצמתי - תה לב 3 - Horol 211
פעל נושן פע"ע **to be old intrans.** ותיכלון עתיק מעתק *M₁A ואכלתם ישן נושן you shall eat (very) old grain (=המליץ 528).

אָתְפַעַל נושן **to be old** כד תולדון בניים... ותעתיקון בארעה (B ותתעתיקון = המליץ 520) כי תילדו בניים... ונושנתם בארץ when you have begotten children... and are long established in the land דב ד 25.

עתיק ש"ית **adj.** **נושן old** ותיכלון עתיק עתיק ועתיק מקדם חדת תפקון ואכלתם ישן נושן וישן מפני חדש תוציאו you shall eat (very) old (grain), and you shall clear out the old to make way for the new (י=המליץ 528).
 ותיכלון מן עללאתה עתיק... עד מיתתי עללאתה תיכלון עתיק ואכלתם מן התבואתה ישן... עד בוא תבואתה תאכלו ישן - ויק כה 22.
 צרעה עתיקה הי צרעת נושנת היא - ויק יג 11.
 דאימנה מרה רזי עתיקין וחדתין שהפקידו אדוניו על סודות ישנים וחדשים - תי"מ 5 וכוי"ב 85א.

עוּתַק ש"ית **adj.** **נושן old** ועוּתַק מקדם עדתה תפקון N וישן מפני חדש תוציאו you shall clear out the old to make way for the new (=המליץ 528).
 ויק כו 10 (=המליץ 528). מלין חדתן מלגו עתיק יפקון מלים חדשות מתוך (הספר) הנושן תצאנה - אס 21א.

עתיק ש"ית **adj.** **נושן old** ותיכלון עתיק עתיק ואכלתם ישן נושן (very) old you shall eat (grain) - ויק כו 10 (=המליץ 528). מלין חדתן מלגו עתיק יפקון מלים חדשות מתוך (הספר) הנושן תצאנה - אס 21א.

עתיק חירות **freedom** (עתיק - Lane 1947a)
עתיק ש"ע ז n. m. **דרור** **release** ותזעקון עתיק בארעה m₂ וקראתם דרור בארץ you shall proclaim release throughout the land - ויק כה 10.

עתיק עושר **richness** (איי) ועתר וקנה נכסין = והעשיר וקנה רכוש - נ בר לו 39. **סואיי** ועותר דמלכין תיכלון = ושב מלכים תינקי - ישע ס 16

קל רכש **to acquire** כל חותרה דחתר קניאן נכסה דחתר כל רכושו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש, all the wealth that he had acquired, that he had the livestock in his possession that he had acquired - בר לא 18. כל חותרון דחתרו כל רכושם אשר רכשו - בר יב 65. עתרת פחות - המליץ 563 מן בר מ 2. ליתא. וית כל נכסה דעתר - בר לו 6.

אָתְפַעַל העשיר **to make someone rich** אנה אעתרת ית אברם אנכי העשירתי את אברם it is I who made Abram rich - בר יד 23 (אפשר שהוא אפעל). מעתיר מציל מושיע - תי"מ 267ב. סימטה דמערתה admattāra האוצר המעשיר (הספר) - מ טו 30.

אָתְפַעַל התעשר **to be enriched** אתון מתערתין בון אתם מתעשרים בהם (במצרים) - you will be enriched with them (Egyptians) תי"מ 44 (יב"ח העי' 3).

עותר ש"ע ז n. m. **עושר, קניין** **property, richness** ונסבו ית כל חותר סדם ויקחו את כל רכוש סדם they seized all the wealth of Sodom - בר יד 11. יפקון בחותר רב יצאו ברכוש גדול - בר טו 14. עותרה דמלכותך מנו דיכל שאםעושר מלכותך, מי הוא שיכול לראות - מ י 31-32.

עתיק ש"ית **adj.** **עשיר rich** עתירה הי אי עצה MB השמנה היא אם רזה is it rich or meager? - במ יג 20. עתירה לא יסגי העשיר לא ירבה - שמ ל 15. יעקב כד געזו והוא ריקן ממדל עלמה וארום הוה עתיר מן זכותה יעקב, כאשר עבר (את הירדן) והוא ריק מרכוש העולם, ואולם היה עשיר בצדקה - תי"מ 133א. הו האלהים... עתיר בפליאן... עשיר בנפלאות - מ יב 17-19.

פ

ולא תחבלון ית פאת דקניכון לא תקיפו את פאת ראשכם ולא תשחיתו את פאת זקנכם - ויק יט 27. מעי פאתה דמואב מחץ פאתי מואב - במ כד 17. ולפאת צפונה מאה באמה on the north side, a hundred cubits לוחין לפואת דרום A (ני"א לפאת) עשרים קרשים לפאת נגבה - שמ כו 18 [נזור מן הריבוי]. *Backform from the pl.* ויהב ית עסקיה על ארבע פבאתה - שמ לו 13. בעשי"ח ריבוי זכר *m. pl.* in NSH: נשמע קולו מכל הפאתים - ת"מ 63. **2 פינה, זוית** *angle, corner* כתיב עליו אהיה אשר אהיה מן ארבעת פאתיה כתוב עליו "אהיה אשר אהיה" מארבע הפינות - ת"מ (ק) 37. אמת דת בעי מחכם פאת שמשו משאתה מבקש לדעת את זוית השמש - תולדה 35 [ע בהערות פלורנטין].

פִּאֵל [†] פעולה מאגית: הגדת עתידות **magical practice: divination** (> تَفَالٌ = ניחש - Lane 2325b)

קל קסם *to practice magic* ולא תטיארוּן ולא תפעלוּן *M₂ ולא תנחשו ולא תעננו you shall not practice divination or soothsaying - ויק יט 26 [C³] תתפאלו כנגד תנחשו וכך בטור הערבי של המליץ 525. (AH) *and the Ar.* Similarly, SAV [column of Ham. have *tp²lw.*

פִּאֵנִי [†] שם פרטי *pr. n.*

פִּאֵנִי [†] ש"פ קעם גבר לואה ושמה עזרו בר פאני - אס 20.

פִּג [†] רחם **womb** (נסתרת מן פג > فرج - Lane 2360a. טל ג, עה (עיי"ע). See *Corr. of prg.* (q. v.). [Tal III, 72.]

פג [†] ש"ע ז *n. m.* רחם **womb** פתוח כל פג A - the first issue of every womb פטר כל רחם - שמ יג 2, 12, 15. כל פתוח פג לי A - שמ לד 19; במ 16 n

פִּגְיָה [†] מזוזה **door-post** (> فِجِيَّة -

פ [†] האות השמונה עשר באלף בית. סימן המספר 80. The sixteenth letter of the alphabet. Symbol of the number 80.

פ [†] ש"ע נ *n. f.* **האות פא Pe** עמו פ ממללה ממלל מרבי שמועה ראו את פ מדברת דיבור המגדל את שומעו *see Pe making a speech that magnifies the listener* - ת"מ 295. מיסתיך פ כל אהן איקרה רבה דבה אתוקרתי דייך פ (ב) כל הכבוד הגדול הזה שבו נתכבדת - ת"מ 297. וכן מובאת פ במניין האותיות: נ, ס, פ, צ, ק, ת - ת"מ 281-א; ב; 285. **ב** מספר מונה *cardinal number* **שמונים eighty** אלה אלף אדם ק פ אלהים לימד את אדם מאה ושמונים (שנה) God - taught Adam one hundred and eighty years - אס 4.

פ [†] תוית החיבור *conj.* (שרבוב מן *פ* [Ar interp.]

פ-ו - תוית החיבור **and** פיפקד כהנה וירעון ית דבה מכתשה B וצוה הכהן וכבסו את אשר בו הנגע *and the priest shall command the thing in which is the disease that they wash the thing in* - ויק יג 54. פאתבלו עמה שריר V ויתאבל העם מאד - במ יד 39. פאן נפש כל בשר דמה בנפסה הו וקל לבני אסראיל דם כל בשר לא תאכלו פאן נפש כל בשר דמה הו כי נפש כל בשר דמו בנפשו הווא... כי נפש כל בשר דמו הווא - ויק יז 14 [העתיק את כל הפסוק מן הטור הערבי שלפניו].

פִּאֲדֵרְאֵי טַנְס [†] שם פרטי *pr. n.* (היא *فرداي*.

בעיראק. כך הוא לפי נ"א. זביח, אסטיר 27]

פִּאֲדֵרְאֵי טַנְס [†] ש"פ וקטל לקין ובנה דחלה שמה פִּאֲדֵרְאֵי טַנְס והרג (למדך) את קין ובנה פסל ששמו פִּאֲדֵרְאֵי טַנְס - אס 33.

פִּאָה [†] פינה, קצה **corner, edge** (ס ולא תחבלון פאתה דדקניכון - ויק יט 27 - PSm 3028)

פִּאָה [†] ש"ע נ *n. f.* **1 קצה, צד** **edge, side** לא תסכם פאת חקלך לא תכלה פאת שדך you shall not reap all the way to the edges of your field - ויק יט 9. לא תקפון ית פאת רשיכון

[Barthélemy 594]

פניה שׁיעׁ n. f. **מזוזה door-post** ואדו אדמה על מדיקה ועל תרי פגיאתה והזו את הדם על שתי המזוזות וsprinkle on the lintel and the doorposts two doorposts - ת״מ 345. וכך הוא ק 16א: ויסכון מן אדמה ויהבו על מדיקה ובתר כן על תרי פגיאתה [המל ע״פ שמ יב 7. קן תה״ש: מזוזיאתה].

פגל פסול rejection (מן העברית H. מעיקרו מונח: קרבן שנפסל (ויק ז 18) ונתרחב שימוש להיות דבר פסול ובייחוד רומז לעבודה זרה: א״י ורטף פיגול = ומרק פגלים - תרג׳ ישע 4. *Originally, a cultic term, 'rejected sacrifice', developed into 'falsity' especially 'idolatry'.*

פגול fēgol שׁיעׁ n. m. **1 פסול flaw** לית יתשקח בה חסרון ולא פגול לא ימצא בו חסרון ולא פיגול no defect nor flaw should be found in it - ת״מ (ק) 37ב. כל דמע אמסיר לקדש לית לפגול לגוה נמי כל תרומה מסורה לקודש, אין לפיגול חלק בה - ת״מ 94א. לית בון פגול כהלון קודשים אין בהם פסול, כולם קדושים - ת״מ 289א **2 זיוף, שקר falsity** יתרכי חילה דלא עבדך צריך לאלפן בראי ולא להכמת פגול רק יהב לך כתב מכלל בחיים יתגדל האל שלא עשך צריך לימוד חיצון ולא חכמת פיגול, אלא נתן לך ספר מעוטס בחיים magnified be the Mighty One, who did not submit you to external (=dissident) teaching or to wisdom of falsity, but gave you a book perfected with life - ת״מ 303א. מכתב קשט כתבה דבידן וכל כתבי אמיה פגולין... עמי לאהן איקרה... <לא> תחלפה בפגול כתב אמת הוא הספר שבידנו וכל כתבי האומות פיגולים... ראה את כל הכבוד הזה... לא תמירנו בפיגול the book we possess is a book of truth but all the books of the nations are falsity... all this glory..., do not change it for falsity 277א אמית כל חיב וכל דשקר בי וכל כתב פגול דאמרדו דו מדילי וליתו כן אמית... וכל כתב פגול שאמרדו שהוא משלי ואינו כן I shall kill every sinner and all who betrays me and every writing of falsity - ת״מ 246א.

פגלע פגיעה ונגיעה, נגף **encounter, reach; harm** א״י ופגע ביה שידא - בר״ר 335 (כ״י ו). **סוא״י** אנה משגר כל פגועתי ללבך - שמ ט 14.

קל 1 פגש to meet ואול ופגעה בטור האלהים וילך ויפגשוהו בהר האלהים he went, and met

him at the mountain of God - שמ ד 27. מובא בת״מ 17א ובאס 16א. ופגעה יהוה ובעו למרתתנה ויפגשוהו יהוה ויבקש המיתו - שמ ד 24. וכד פגעה מלאכה בתר מגוזה וכאשר פגשו המלאך לאחר מעברו - ת״מ 133א [לענין בר לב]. אן תפגע תור דבכך... טעי עזור תעזרנה לה כי תפגע שור אויבך... השב תשיבנו לו - שמ כג 4. **2 הגיע to arrive** ואפגע בארתה ואבית תמן ויפגע במקום וילן שם he arrived at a certain place, and stayed there that night - בר כח 11. **3 נגף, הכה** פגיעה רעה. השי מט״י. **to strike cf. mty** דלא יפגעון במותן אי בחרב... פן יפגעו בדבר או בחרב או with pestilence or sword - שמ ה 3. וית בנימים... לא שלח... הלא מלל הן יפגענה אסקול A (ניא ימטינה) ... פן יקרו אסון Jacob did not send Benjamin..., for he feared that harm might befall him - בר 4.

אֶתְחַפֵּן נפגע, נגף to be hurt לה וחבו לה למימר עוד יוסף קיאם... ואתפגע לבה הלא לא הימן לון *m₄ (E) ופגע = המליץ 563 מן ופגע > ואתפגע. התי״ע: וفتسر (SAV) ויפג לבו כי לא האמן להם Joseph is still alive...”, and his heart was hurt, for he did not believe them - בר מה 26 (השי Am) ואתע = נגר: PG.

חפנע שׁיעׁ n. m. **פגישתה encounter** גאול אדמה הוא יקטל ית קטולה במפגעה בה... בפגעו בו the murderer to death; upon encounter - במ לה 21,19

פונע שׁיעׁ n. m. **הפצרה insistent demand** יקבל אלה מני בדילך מדרשי ופגעני ישמע האל ממני בעבורך את בקשתי והפצרתני God accept my request and my demand on your behalf - ע״ש ז 9-10 השי ירוש ברכות ט ע״ב: והוא מפגיע בעדם והגשמים יורדים.

פגעאל fāgāʿel שׁם פרטי pr. n.

פונעאל שׁיעׁ ונסיא לבני אשר פגעאל בר עכרן - במ ב 27.

פגרי הריסה, השחתה **destruction** א״י ויפגר ית ביתה - ג ויק ד 45. **סוא״י** ואתפגרי מעצרתא = נהרסו ממגרות - יואל א 17

פעלהרס to destroy ויפגרון ית ביתה ונתצו את הבה הבה they shall break down the house

פגד - פדע

בר פדהצור - במ ב 20.

פדי גאולה והצלה, רווחה, **redemption, deliverance** [איי ופדה יתה (את יצחק) - נויק כב 27]

קל עבר: פדיך (נוכח) - אי"ג 48. עתיד: ויפדי yēfēdi - עייש ד 29. ציווי: פיתן (+כינוי) fēditān - אי"ג 48. **אתפעל** עבר: אתפדה - תי"מ 90. בינוני: מתפדי - תי"מ 142. **פדיון** - תי"מ 291.

קל פדה, גאל to deliver, rescue פדיתן מן סנין מד לאבהתן פדיך פדנו מן השונאים כשם שפדית את אבותינו deliver us from our ancestors, as you redeemed our ancestors - enemies, as you redeemed our ancestors 48. ויפדי אלהנו יתכון מן דבכיכון - עייש ד 29. וייתי בגדל ויבלש דכבון ויהי פדי לון יבוא בגדלו ויחפש אויביהם ויפדה אותם - תי"מ 124. בעובד טובה... ותפדי עורנג בעשיית הטוב... ותפדה זולתך - תי"מ 142.

אפעל גאל to deliver ופדך מבית עבדיה B (תי"א ופרקך) ויפדך מבית עבדים (God) rescued you from the house of bondage - דב ז 8.

אתפעל נפדה, גאל to be redeemed אתפדה באיל נפדה (יצחק) באיל (Isaac) was redeemed by a ram - תי"מ 390. בעובד טובה תהי מתפדי ותפדי עורנג בעשיית הטוב תיפדה ותפדה זולתך - תי"מ 142.

פדיון שיע' z. n. m. **גאולה** deliverance אלכשת בשמי פדיון קהלה הלבשתי בשמי גאולת הקהל - תי"מ 291. ישראל צאו... חדים בפדיון ישראל יצאו... שמחים בגאולה, Israel went forth... - תי"מ 63. exulting in their deliverance

פדן ארם fāddān ārām שם מקום (place) pr. n. [עיי' קיץ ארם]

פדן ארם שיע' בתואל ארמאה מפדן ארם - בר כה 20. אלין בני יעקב דאתילדו לה בפדן ארם - במ לה 26.

פדע פצע injure [איי למאן פדעין דמגן = למי פצעים חנם - ויקי'ר רמט מן משלי כג 29]

קל פצע to injure לא ייעל פדיע דחלה... בקהל יהוה (בינוני פעול pass. pt.) לא יבוא פצוע דכה... (fāṣa) no one whose testes are crushed... shall be admitted into the congregation of the Lord - דב כג 2.

פדעה שיע' n. f. **פצע** injure כביה תחת

ויק יד 45. תנור ותפים יפגרוןתנור וכרים יתצו - ויק יא 35. ית מדבחיון תפגרון את מזבחתיהם תתצון - שמ לד 13.

אתפעל נהרס to be destroyed תנור ותפים יתפגרון V תנור וכרים יתצו oven or stove shall be smashed - ויק יא 35 yittāṣu מתפרש פעיל וסביל כאחד]. **מקדש** זרותה יתפגר מקדש העבודה הזרה ימוגר - אס 20.

פגד 2 **body** [סואיי: בוצינה דפוגרא הי עינא = נר הגוף היא העין - מתי ו, 22. אכ pagru - AHw 809]

פגד שיע' z. n. m. **1 גוף** body לא אכל ולא שתה... ולא נש פגרה לא אכל ולא שתה... ולא נחלש גופו (משה בהר) (Moses) did not eat or drink..., nevertheless his body did not grow weak - תי"מ 107. יטמא פגד חתנתה ויגלי פרגה יטמא את גוף חותנתו ויגלה ערוותה - תי"מ 161. **2 גוויה** carcass [איי ואשו ית פריכון על פגרי מרחכתון - נויק כו 30] ונעת טעסה על פגריה וירד העיט על הפגרים (of the bird) came down upon the carcasses - בר טו 11. במדברה הדן יפלון פגריכון - במ יד 29. שגרת רגוז אכלון כקסה הך דהוה ערבה אכל פגריון "תשלח חרנך..." (שמ טו 7) כמו שהיה העורב אוכל פגריהם - תי"מ 55.

פגד 3 **רחם** womb [> فرج - Lane 2360a. באהייש המאוחרת, טל ג, עה, שיכול פרג (עייש), כנראה בזיקה אל פגד? Late SA; metathesis of prg, q. v.]

פגד שיע' z. n. m. **רחם** womb פתוח כל פגד A פטר כל רחם - the first issue of the womb - במ ג 12, יב 12.

פגש זימון והתוועדות **encounter** [איי ואתפגש מלאך עמה - נבר לב 25]

קל פגש to meet הן יפגשנך עשו אחי B (תי"א יפגענך) כי יפגשך עשו אחי when my brother Esau meets you - בר לב 18.

פדהאל fādā'al שם פרטי pr. n. **פדהאן** שיע' ולשבט בני נפתלי נסי פדהאל בר עמיהוד - במ לד 28.

פדהצור fādāṣor שם פרטי pr. n. **פדהצור** שיע' ונסיא לשבט בני מנשה גמליאל

status - ת"מ 292א.

פואה fuwwa שם פרטי pr. n.

פואה ש"פ ובני יששכר תולע ופועה (!) - בר מו 13.

פואי ש"י gent. n. לפואה כרן פואה (V פוהאי) - במ כו 23.

פוג רווחה **comfort, relief** [א"י לא אתא אלא למתפוגג עם בנוי = לא בא אלא להינפש עם בניו - ויק"ר תרלד. **סוא"י** מן מתפוגג = בהיותו שמח - Duensing 12. ע כ"ן... לב אנושים - יניי זולאי רפ, קמה (קור 159). פת נפשך ופיג לבך בן-סירא ל 23]; רפוי **weakness**

קל עבר: ופאג - בר מה C 26. **פועל** מקור: למפוגגה - מ ג 32 lamfögögã. **אתפעל** עבר: ואתפג - בר מה 26. **אתפולל** עבר: אתפוגג - בר מה V 26. עתיד: ויתפוגגו - ת"מ 244א. בנינו: מתפוגג - ת"מ 26ב. **פג** - ת"מ (ק) 26. **פוגג** - ת"מ 308ב. **פוגגו** - בר מט 15 C.

קל נחלש to be weakened [א"י דטלא פייגא = שהטל התנדף - ירוש פסחים ל ע"א] וחבו לה... עוד יוסף חי... ופאג לבה הלא לא אימן לון C (=המליץ 563; N ופג) ויגידו לו... עוד יוסף חי... ויפג לבו כי לא האמין להם they told him... "Joseph is still alive...", and his heart was לבה - בר מה weakened, for he did not believe them C 26 [א"י] ופתר = נלאה. השי' E : ופגע, MB ואפך > ואפג !].

אתפגעל נחלש to be weakened ואתפג לבה his heart was לבו ויפג (אתפג: > *M₁ ופג) weakened - בר מה 26.

פועל שימח to gladden

מפוגגה חלמים שלחת למפוגגה רחמיך חלומות שלחת לשמח את אוהביך You sent Your mercy to gladden those who love You ג 31-32.

אתפולל 1 שמח to rejoice, be comforted אלולי דאנה מתפוגג בחזותכון הות רוחי מני מיסרה אילולי שאני שמח במראיכם, הייתה רוחי מתייסרת were I not comforted by the sight of you, my spirit would be afflicted - ת"מ 26. כסיהתה לה נפשו גליהתה בה חדו בוראיה בה אתפוגגו הנסתרות הרחיבו לו, הנגלות שמחו בו, הבריאות עלזו בו (במשה) - ת"מ 91. דחכמו יתי איך יתוחו בטובי ויתפוגגו באיקרי אשר ידעו אותי, איך יחיו בטובי וישמחו בכבודי - ת"מ 244א. **2 נחלש to be weakened**

כביה פדעה תחת פדעה מכוה תחת מכוה פצע תחת פצע burn for burn, wound for wound - שם כא 25 [= המליץ 558. קבה: המליץ 460: <פאדאה = חבורה].

פדר החלב המכסה את הקרביים **the fat of the animal's entrails** [נחלקו מקורות השומרונים בהבנת המילה וכן היהודיים. ע"ע גוי"ף, כר"ס, פרד. *There is no unanimity in the Sam.* ופדר. *[understanding of SP pdr. See gwp, krs pdr.*

פדר ש"ע ז n. m. **פדר suet** ויסדרון בני אהרן... ית פסקיה וית רישה וית פדרה על קצמיה (VN גופה. ע"ע גוי"ף) וערכו בני אהרן... את הנתחים ואת הראש ואת הפדר על העצים Aaron's sons... shall lay out the sections, with the head and the suet, on the wood (=המליץ 564) וית רישה וית פדרה יסדר כהנה ויק א 12. ואועד משה ית רישה וית פסקיה וית פדרה - ויק ח 20.

פה אבר בגוף **mouth** [עברית. בביטויים מעטים שאולים מן התורה ומעט בשרבובים. בכלל זה מלות יחס וקישור. (ע"ע פם) H, occurs in a few interp. *[and quotations from the Torah.*

פה ש"ע ז n. m. **1 פה** **mouth** פה אל פה מללת ב C (נ"א פם לפם) פה אל פה אדבר בר mouth to mouth with him I speak - במ יב 8. הביטוי מובא הרבה בת"מ, כגון 261ב, 265א. בשרבושים: אנה אהי עם פיך E (נ"א פמד) - שמ ד 12. בדיל תהי תורת יהוה בפוך B (נ"א בפמד) - שמ יג 9. ולא ישתמעון על פיך B (נ"א פמד) - שמ כג 13. ונשול ית פיה B (נ"א פמה) - בר כד 57. **2 מצווה** מן "על פי האל" **commandment** וכל פי אלהנן בידך וכל דבר אלוהינו בידך all the commandments of our God is in your hand - ת"מ 297א. אדכיר לטב משה... אשר הושיע קהל עבראי בפי יהוה... אשר הושיע... על פי יהוה - ת"מ 61א. פי מרי לייתי מעלם מצוות אדוני אינני ממרה - ת"מ 68ב.

לפי מ"י prep. **לפי according to** ולפי מניאני נהרי גנת עדן ולפי חשבוני, נהרות גן עדן according to my number (four), are the rivers of the garden of Eden - ת"מ 309א (דברי האות ד). **מזון לפי טפלה VCA** [מעטק הוראה *meaning [shift] - בר מז 12.*

על פי מ"י prep. **לפי according to** ורבי כל אחד על פי דרגה וְגַדַל כל אחד על פי דרגתו magnify (*imp.*) every one according to its

פוגה פוטיאל

אפעל הבעיר *to kindle* ואן יפעי אנש חקל אי כרם ושלח ית בעירה ובער בחקל עורן שלום ישלם מן חקלה כעללאתה ואם כל חקלה יפעי מן מיטב חקלה... ישלם וכי יבעיר איש שדה או כרם ושלח את אשו ובער בשדה אחר שלם ישלם משדהו כתבואתה ואם כל השדה יבעה מיטב שדהו ישלם (his) field or vineyard, or lets his fire loose and it burns another's field, he shall make restitution, according to (the burnt) yield, from his field; and if he burns the whole field, he shall make restitution from the best of his own field - שמ כב 4.

פחה ש"ע נ *n. f. inflammation* בנור תוקדונה פחה היא בצעותה או בנקיותה (נייא כתימה, פרחה) באש תשרפנו פחתת היא בקרחתו או בגבחתו *in his disease or in fire; it is an inflammation in his disease or in his sound part* - ויק יג 55 [האם נתפרש לו דלקת!]

פיח ש"ע ז *n. m. soot* ואמר יהוה למשה ולאהרן סבו לוכון פיח אתונה... ונסב... משה פיח אתונה ויאמר יהוה... קחו לכם פיח הכבשן (מן ש ט 8) ולקחו... משה פיח הכבשן - ת"מ 35א. פיח הכבשן פרשה משה שחין 'פיח הכבשן' פרסו משה שחין - ת"מ 60ב (ק: פחי). [מן ש ט 8]. ופם מעילה בגבה כפיע קלעי M ופי המעיל בתוכו כפי תחרה in it *the opening of the robe in it was like a dark-colored plaiting* - שמ לט 23 [פירש פי = פיח כלומר צבעו *referring to its color*].

פוט *foṭ* שם פרטי *pr. n.*

פוט ש"פ ובני חם כוש ומצרים פוט וכנען - בר י. ועבד חם ד חלקין כוש חלק ומצרים חלק ופוט חלק וכנען חלק וחילק חם לארבעה חלקים: כוש חלק ומצרים חלק ופוט חלק וכנען חלק - אס 7ב.

פוטי פרע *fūṭifāra* שם פרטי *pr. n.* [כך בכה"י MJ. בשאר כ"י נכתב השם במילה אחת כהגייתו: פוטיפרע]

פוטי פרע ש"פ ויהב לה ית אסנת ברת פוטי פרע כהן אן לאתה (VECEBA פוטיפרע) - בר מא 45.

פוטיאל *fūṭ'āl* שם פרטי *pr. n.*

פוטיאל ש"פ ואלעזר בר אהרן נסב לה מבננת

לבה *Vm₂* ויפג לבו *his heart was weakened* בר מה 26.

פא ש"ע ז *n. m. doubt* לאפג דבידון רזה דקסמין יחמון בון רזי לבביה אין ספק שיש בידם סוד הקוסמים ויודעים על ידו את סודות הלבבות (by no doubt they have the secret (the sorcerers know the secrets of the minds - ת"מ 28 [זביח העי' 3: ע"פ תפיסת אי"ס ויפג - فشكك = עמנו מד בעה יעבד ביצחק אילולי מד בה חכמת שרה דהוה עובד קין מתגלי תמן בלא פג ראו מה ביקש (ישמעאל) לעשות ביצחק. אילולי מה שהבינה שרה, היה מעשה קין מתגלה בלא ספק were not by what Sarah understood, the deed of (ק) Cain would emerge (again), no doubt (ק) - ת"מ 183].

פונגה ש"ע נ *n. f. שמחה joy* אלית שמי עביד פוגגה לנפשהן כלום לא שמי נעשה שמחה לנפשות? *was not my name a joy to souls?* - ת"מ 308. פוגגה נעמה *nēmma* - המליץ 520 מן בר מט 15. ליתא.

פונגו ש"ע נ *n. f. שמחה joy* אתי עבידה לבוש דמלכו ואני עבידה לבוש דפוגגו את עושה לבוש המלכות ואני עושה לבוש השמחה (דברי האות ס לאות ט) *you bring about the vestment of kingdom; I bring about the vestment of joy* - ת"מ 294א. מלתה שביעיתה מלה בה פוגגוהן ובה מדוהן הדבר השביעי (שאמר משה "רוחש עתידות למו" - דב לב 35), דבר שבו שמחות רבות ובו מדווים - ת"מ 236ב. **2 נועם delight** וחזי מנוחתה הלא טבה וית ארעה הלא פוגגו... ואת הארץ כי נעמה *he saw that a resting place was good, and that the land was a delight* - בר ט 15. בכל עובד ישר לית בה חסרון וכהלה פוגגו כל מעשה ישר שאין בו חסרון וכולו נועם - ת"מ 147א.

פוגה שם פרטי *pr. n.*

פונה ש"פ ומעונון לפוגה דמסמאל לדמשק A (נייא חובה) ויכום עד חובה אשר משמאל לדמסקס - בר יד 15.

פוח בעירה, שריפה *burning* [עד שאכניס פיחה בלילן של מלכות - שיהשייר לעניין יעד שיפוח היום; (ב 17), שפירש יאיר. פעולתם פחה פניהם (פוח) - ניי טו, צד. אבל עי' ילון, פרקי לשון 81, ליברמן יוונית 158. בן-סירא נא, ד: מכבות אש לאין פיחה (=בעירה).] השי בן-יהודה 4907: פיחה= בעירת אש]

פוטיאל לה לאתה - שמ ו 25.

פוטיפר *fūṭīfār* שם פרטי *pr. n.*

פוטיפר ש"פ ויוסף אתיעת למצרים וזבנה פוטיפר סריס פרעה - בר לט 1.

פוסטם ש"ע *n. m.* אהל *tent* ית פוסטטה וית עפיה וית כסוה B את המשכן את אהלו ואת מכסוה the Tabernacle, its tent and its covering - שמ לה 11.

פוע הונקה *nursing* [קרוב אל נפע. ע שהיתה נופעת יין בתינוק... שהיתה מפיעה את התינוק כשאמרו מת - שמ"ר א ז. (זבי"ח ספר שירמן 44-46). ע"ע יפעל] **אפעל היניק** *to nurse* הלכי ית ילידה הדן ואפיענה לי A (ני"א ואינקתה, השי המליץ 485) הלכי את הילד הזה והיניקהו לי *take this child and nurse it for me* - שמ ב 9.

פועה *fuwwa* שם פרטי *pr. n.* [ע' עטרה]

פועה ש"פ למילדאתה עבראתה אד שם אחתה שפרה ושם תניאנתה פועה - שמ א 15. ואתימני שפרה ופועה על מולד עבראתה והופקדו שפרה ופועה על הלידות של העבריות - אס 14.

פויץ¹ פיזור *dispersion* (מן העברית H)

אפעל פיזר *to scatter* ויפיצך יהוה בכל עממאי *the Lord will scatter you among all peoples* - ת"מ 231 (מביא אגב שינוי את תרגום דב כח 64. והפיצך. בתה"ש שלפנינו ויבדרנד).

פויץ² מעוט *littleness* (> צוב. ע"ע בצבוב)

פויץ ש"ת *few* מעט *few* פויץ ובישן הוו ימי שני חיי A מעט ורעים היו... *few and bad have been the years of my life* - בר מז 9.

פויק מעלה *height* (> فوق = גובה - Lane

2460b אבל SSt 104. > אפיק]

פויק ש"ע *n. m.* *qittūl* **מעלה** *height* ואתסתופר מלקופי פויק A ויסקרו מעינות תהום - בר ח 2 [תפס: מעינות עליים. השי בר א 7. אבל התה"ע אלעיזמר = המצולה. *Int. 'upper waters'; cf. Gen 1:7.*]

פיק ש"ת *high* **גבוה** ? *high* אי פיק אי נגוס N (ני"א גפי) או גבו או דק or who is too high, or a dwarf - ויק כא 20 [לשון גובה, המנוגד לנגוס הסמוך *Prob. from Ar in the sense '(too) high' as against the foll. 'dwarf' in the list of blemishes.*]

פור יקיצה *awakening* [טל, תעודה ג 171] ←

הזהרה *warning* [מעניין יעורר את פלוגי"י].

פול בלל *mixture* [מן אונקלוס O. ע"ע בסס, פסט] **קל** בינוני פעול *pt. pass.* **בלל** *to mix* סלת דפילה במשח *M, סלת בלוה בשמן *fine flour with oil mixed in* - ויק ב 5. סלת... דפילה במשח M₂ סלת... בלוה בשמן - במ ז 19.

פוס ריצוי *appeasement* (> Krauss 429b -

פייס על נפשיה - בר"ר 925. סוא"י ואפיס יתה - ישע"י 14. ע מצוה להפישו - ירוש שבועות לה ע"ג]

אפעל הפיס *to appease* מן יעדל בגללך מן יפיס לך מי ישתדל לך, מי יפיס עליך? *who will make entreaty on your behalf, who will seek appeasement for you?* - ת"מ א250. כלה מפיס עליך *māfəs* הכול מפיסים עליך - מ ד 41. ומפיס לכל אמי עלמה ומפיס לכל אומות העולם - ע"ד יט 13. דמפיס על חיבים דלא יאבדון המפיס על חוטאים שלא יאבדו - מ כ 34-35. אליית נביה רבה משה מפיס אם אין... משה משתדל (למענו) - ת"מ ב241. ומעיני לון ומפיס עליון ושומר אותם ומפיס אותם - ת"מ א208. פעול *pass.* מלך לן חכמתה נשימין ומפעסין... יפיסן וירחמן רחמנה מלמד אותנו את החכמה (ואנו) מרווחים ומרוצים... יפייסנו וינחמנו הרחמן - מרקה : (Cow 52)

אָתְפַּעַס 1 **פייס** *to appease* סגי דמתחיב לך ובזעורן את מפעס *mab'bās* גדול יוצא חייב מלפניך וקטן אתה מפייס *You convict the major and appease the minor* - ע"ד ח 27-26; מ 57-58. 2 **נוכח לדעת** *to ascertain* ומד און מפעסין דלית אלהו אלא דילך ומשאנו יודעים *we ascertain that there is no divinity but Yours* - אי"ח 30-31. <וייתבעסון> הן מרן דו גדול ויראו מיהו שיאבד בים ויווכחו כי אדוננו הוא גדול *(the sorcerers) will ascertain that it is our Lord who is great* - ת"מ א65. ואתפעס אדם דו צפית נקמס והוכם בניו ונוכח אדם שהוא ראה את המוחקק והודיע לבניו - אס 4.

פוסטט אהל *tent* (> فسطاط - [Lane 2397c]

פורצן - פחירתה

אי לו לאיש שלא יוזהר a great reproof, woe
to the man who is not warned (by it)
212A.

אתפוררו שׁיעַ n. f. **עוררות** reminder ועסרה
<אתפוררוהן> הוה מפורר לכל קהלה עסר
עוררויות היה מעורר את כל הקהל ten
reminders with which (Moses) was arousing all
the congregation - ת״מ 195B.

פוררה שׁיעַ n. f. **הזהרה** warning עסרת
פוררתה דפורר בה נביה רבה משה לישראל
אלה עשר הזהרות שהזהיר... משה את ישראל
the ten warnings - ת״מ 221A.

† **פורצן** חרצן הפרי kernel (מן אונקלוס) [O]

פורצן שׁיעַ n. m. **חרצן** kernel מפורצנין
ועד עינורין (!) לא ייכל *M₂ מחרצנים ועד זג
לא יאכל grape-kernel...from he may not eat...
or skin - במ ו 4.

† **פזז** מהירות ובהלה haste, precipitaion
פזז = חפו (ב״י 4864). פזז = היה מהיר - PSm
[3078]

אפעל נבהל, נחפז to hasten intrans. ומפזין
אדרעי אדיו V (*m₂) ומפזין) ופזו זרועי ידיו
המקום שבו יעקב. נ״א ואתבהלי, ובהלן וכו' וכך
הוא המליץ 563. ואפשר שעניינו שירה (וריקוד) כמו מ:
ואצטלצל. השי' תרג' שמי״ב ו 16: ומשבח = ומפזו. התה״ע
ו חלִיָּע לשון נועם [Lane 634c].

† **פחד** בהלה ויראה fear **א״י** ותתפחדון בליייה
ובאיממה - נ ד כח 66. אינו אלא בעשׁיח [NSH]
קל פחד to fear פחד מן גדלה ונהימן בה
in Him let us fear His greatness and believe -
ת״מ 59A (ק). לכן לא פחד מן מותה לכן לא
פחד (משה) מן המוות - ת״מ 266B. יהי ברנשה
ידע רבות ברוה ויזע מן גדלה ויפחד מן
גבורתה יהי אדם יודע את גדולת בוראו וירא
מגודלו ויפחד מגבורתו - ת״מ 292B.

פחד שׁיעַ n. m. **יראה** fear תפכת... וכל בטח
אל פחד יהפכו... כל טוב לרע וכל בטחון לפחד
security into fear... will change... (the deeds) -
ת״מ 233B. ואבריון מזועין מן פחד יומה דינה
ואבריהם רועדים מיראת יום הדיו - ת״מ 243B.

† **פחירתה** שם פרטי n. pr. ע״ע פס חירתה [דורש]

פולל עבר: פורר - ת״מ 221A. בינוני: מפורר - ת״מ
195B. **אתפולל** עבר: ואתפורר - בר כח 16 M₁ (=המליץ
581). עתיד: יתפורר - ת״מ 212A. ציווי: אתפוררו - ת״מ
201A. בינוני: מתפורר - במ כד 16A. **אתפוררו** - אתפוררו
הן (<אתפוררוהן - ריבוי) - ת״מ 195B. **פוררה** - פוררתה
(ריבוי מידע) - ת״מ 221A.

פונל 1 **עורר** to arouse מה פוררת אחוך
כלום לא עוררתי את אחיך didn't I arouse
your brother (Aaron) - ת״מ 289A [דברי האות
נוין אל משה על חמישים המעשים המיוחדים לכהונה
ולאהרן (ת״מ 110B)]. כריזת דפוררת מדעיון
וקטרת לבביון על קשטה אנכי יהוה הקריאה
שעוררה את שכלם וקשרה לבם אל קשטה:
״אני יהוה אלהיך״ (שם כ 2) - ת״מ 307A. כי ידין
יהוה עמה... הדה מלתה מפוררה בדיל
שלמותה דארבת על כל אמתה כי ידין... (דב
לכ 36) הדבר הזה מעיר לענין השלמות שהייתה
יתרה (בו) על כל העמים - ת״מ 243A. **2 הזהיר**
בהשאלה to warn fig. אליון עסרתי פוררתה
דפורר בה נביה רבה משה לישראל אלה עשר
הזהרות שהזהיר... משה את ישראל these
are the ten warnings that Moses warned Israel
- ת״מ 221A. תלתה מן זכאי בטלו מצוהתי
פוררתון בדינה ולא בטלת שמון... יהודה...
פוררתה... שמעון... פוררתה... ראובן...
פוררתה... שלושה מן הצדיקים ביטלו את
מצוותי, הזהרתים במשפט ולא ביטלתי שמם...
יהודה... הזהרתיו... - ת״מ 219A. ועסרה
<אתפוררוהן> הוה מפורר לכל קהלה ועשרה
אזהראן אזהרון עסר תוכחות היה מוכיח את
כל הקהל ועשר אזהרות הזהירים - ת״מ 195B.

אתפונל נייער to awake ואתפורר יעקב
משנתה M₁ *וייקץ יעקב משנתו Jacob awoke
from his sleep - בר כח 16. ואתפרר A (ניא
ואתעירת) ואקץ - בר מא 21. אתפוררו מן
שנתכון עורו משנתכם - ת״מ 201A, ובדומה לזה
121A. כנסרה מתפורר לקנסה PetVoll כנשר
יעיר קנו - דב לכ 11 [נוסח משובש]. בהשאלה fig.
אתפוררו ולמלי משה אלפו התעוררו ולמדו
את דברי משה - ת״מ 184B. אתפוררו... מן אהן
דמכה רבה ועזרו אל קשטה עורו מן השינה
הגדולה הזאת ושובו אל קשטה - ת״מ 225A.
חכמתך עד תתפורר ותביא ענינך למה דאתה
צריך תעבד הוריתך כדי שתתעורר... - ת״מ
167A. מסקט ומתפורר חזבין A נפל וגלוי עינים
- במ כד 16. עד אמת תשניק ולית יתן (!)
מתפוררין עד מתי ייסורים, ואינו מתעוררים
- ת״מ 283A. **2 הזהר** to be warned אוכחו
רבה וילה לאנש דלא יתפורר תוכחה גדולה,

if your brother diminishes (*i.e.*, במטה ידו, becomes poor) - ויק כה 35. ואם יפעת ביתה ממיה מנקי E (ניא יזער) ואם ימעט הבית... - שמ יב 4. לא יתר ולא פחת fat לא ירבה ולא ימעט - ע"ד יט 34. ובדומה לו ת"מ 197א ועוד. חזוה פעת מן משכה A מראהו שפל מן העור - ויק יג 20. בין סגי לפעית A (C לפיעת; ניא לזעור) בין רב למעט - במ כו 56 [בינוני פעול *pass. pt.*].

פעל המעיט to reduce ודפעת לא חסר C (ניא ודאזער) והמעטיט לא החסיר he who reduced (his gathering) had was not lacking - שמ טו 18.

אפעל המעיט to reduce ולקבל פיעת שניה תפעת זבינתה A (ניא תזער) ולפי מעט השנים according to the fewness of the years you shall reduce the price - ויק כה 16.

אָתְפַּעַל נגרע to be reduced הות נביותה כות הים... כי אתנבה ממנו שבעים נביא ולא הפעת הייתה נבואתו כמו הים... אכן התנבאו ממנה שבעים נביא ולא נגרעה his prophethood was like the sea... for from it seventy prophets prophesied without being diminished - ת"מ 107ב.

פחת ש"ע ז. n. m. [א"י פחיתה היא בכליותה - נ ויק יג 55] **גריעה deficiency** ישלח יהוה כך ית מרתה וית אלעלותה וית פעתה בכל שליחות אדיך דתעבד ישלח יהוה בך את... המגערת בכל משלח ידיך אשר תעשה the Lord send upon you bitterness, confusion, and frustration in all that you undertake to do - דב כח 20 [נתפס לשון גריעה, אף שהקריאה ammâ:gêrot, מן עגיר - עואניש ד 308].

פיעת ש"ע ז. n. m. **1 חסר fewness** ולקבל פיעת שניה תפעת זבינתה A (ניא תזער) ולפי מעט השנים תמעט מקנתו - ויק כה 16. **ב** ש"ית **adj. מעט few, little** בין סגי לפיעת C בין רב למעט **smaller (groups)** - בפיעתה תפעת סחנתה CA ולמעט תמעט נחלתו - במ כו 54.

פְּטָדָה אבן חן יקרה a gem [מן העברית H]

פטדה ש"ע נ. n. f. **אבן יקרה a gem** אדם פטדה וברקת - שמ כח 17; לוט 10 [רק בכ"י J, שאינו מתרגם את אבני החושן].

פְּטוּעַ? [כנראה ט"ס מן פטט² (ע"ע). ZSp 177: מן פטס *Corr. from*]

את השם פי החירות מעניין התפארת. ע"ע פחר]

פחירתה ש"פ וישרון לקדם פחירתה בין מגדלה ובין ימה V ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין הים - שמ יד 2 ואמטו יתון... על פחירתה V - שמ יד 9.

פחר נוי ותפארת **praise, glory** [ע"ש"ח. > فخر - Lane 2349b. זביח: הוא פאר ונכתב פחר בהשפעת הערבית (לשוננו לעם כ (ד) 261, תרביץ י 359). אבל אין פאר בהוראה זו בתורה. [NSH]

פאר ש"ע ז. n. m. **תפארת praise** פארי וגליגותי והוה לי פצוה A (ניא עזי, עזוי, תקופי, תקיפי) עזי וזמרת י והי לי לישועה my praise and my relief - glory - it was my relief - שמ טו 2 [התה"ע: עזי ופחירתי: SAV].

אָתְפַּעַל נתגדל to be glorified קהל ישראל יתפחר - אלעור בן פינחס (Cow 804). ועליו כהלון שלמו וכל מגון אמר מימר ואתפחר כמה עבד אתפחרו בעובדין ואמרו במימרון שלם לך - סעד אלדן (Cow 382). ועברני לגן עדן ואני בה מתפחר ראיתי בה תמחים לא אוכל אספר - אבישע (Cow 481). ואתבונן בה ואתפחר כי שמורה יתחני ואני מתבונן בה (בתורה) ומתפעל, כי השומר אותה יינה - הקדמה לכתובה (Ryl Sam 324).

פחרה ש"ע נ. n. f. **תפארת glory** ושם לאנש בה פחרה ונתן ונתן לאדם בה תפארת He gave the man glory (by the Law of matrimony) - בהקדמה לכתובה (Pummer, Firk. Sam X, 57).

פחרו ש"ע נ. n. f. **פאר glory** פחרותך בשבת אל גן עדן מעורך תפארתך בשבת, (ה)מחזירך אל גן עדן your glory resides in the Sabbath (which) returns you to the Garden of Eden - אלעור Cow 804.

פחת מיעוט וחסר **littleness, want** [א"י פחית ליה שנה - פסיקתא דרי"כ 162. **סוא"י** פחת רב אית בינן לבינכון - פער גדול יש בינינו וביניכם - לוקס טו 26]

קל נתמעט פע"ע **to diminish intrans.** וכד אתרמי לנהרה פחת נהרה וכאשר הושלך (משה) לנהר פחת הנהר when (Moses) was thrown into the river, the river diminished - אס 15. **לא אתוּחַף ולא פעת לא נוסף ולא נגרע** it was no more, no less - ת"מ 112. **ואן יפעת** אחר ותמוט אדה (ניא ימך) וכי ימוך אחיך

פוטט - פי

עאן עם רתע פטימין ודכרים v' (E פטימים);
curds כרים ואילים (נייא ארפין) ... עם חמת כרים ואילים
from the herd, and milk from the flock, with
anger (!) of fat cattle and rams דב לב 14.

פטיין [> פטיס] שיית *fat, full שמן* ובלעי
נקלופיה קטיניה ית שבע נקלופיה פטיניה A
(M₁ * בטימאתה!) ותבלענה השבלים הדקות
את שבע השבלים הבריאות *fat*
swallowed up the seven full ears - בר מא 7.

פטיין התעוררות *rousing* [> פטן = ניעור מן השניה
Dozy II, 277. אייס פטיין (> פטיין). חילופי ת/ט
אינם כיחים באה"ש *uncommon interchange !lt*
lin SA.

קל ניעור בינוני פעול *to awake pass. pt.*
דאת פטיין עליה לך אהבנה A (נייא דמך) הארץ
אשר אתה ניעור עליה לך אתננה
the ground on which you (just) awoke I will give to you
- בר כח 13 [פירוש Int].

פטר פרידה, שילוח *dismissal* [איי ויפטור ית
ציפרא חיותא - נ ויק יד 53 (ניליון). סואיי דמן דייפטור
אתה יתל לה אגרת פטירין - מתי ה 31]

קל שילח, שחרר *to release* ואל שדי יתן
לכון רחמים לקדם גברה ויפטור ית אחוכון m
(נייא וישלח, ויטלק) ... וישלח את אחיכם
God Almighty grant you mercy before the
man, that he may release your brother
- בר מן 14 (מן אוינקלוס O).

אֶתְפַּעַל נפטר, נפרד *to depart* ואפטרן מן
קדמיו... ואזל עילם ואשור לצפון ונפטרן
מלפניו... Elam and they departed from him...
Assur went northwards אס 8. ומבתר דאפטרן
עמה באשגלון עלו נבייה ליד פרעה ולאחר
שנפצו העם בעיסוקם, באו הנביאים (משה
ואהרן) אל פרעה המצות תשמר - שמ כג 15 (יחיד =)
Pharaoh - ת"מ (ל) 30 - מקביל ל-ש 19.

פטר שייע ז *n. m.* **פטר (רחם) firstborn** כל
פטר רחם V - שמ יג 15 [שרבובמן הטור העברי. בכל
מקום אחר: פתוח רחם *H interp., elsewhere ptwh*
Arhm]

פי מילית היחס *prep.* [> פי]

פי מיי *prep.* **ב- in** פי אלשהר שביעה J (נייא
- בירחה) בחדש השביעי

פוטע שייע n. ? מן אשר פוטע לחיפה A מאשר
שמן לחמו - בר מט 20.

פוטט ¹ דיבור *speech* [איי דמפטט צחי = המפטט
צמא - בריר 1264; למי שיח... למן פיטוטין ויקיר 27
(נניזה)]

פוטט שייע ז *n. m.* **דיבור** *speech* אתגטר
לך מפטוט עם יעקב A (נייא ממלל) השמר לך
מדבר עם יעקב *speech*
beware of speaking to Jacob - בר לא 29.

פוטט ² מזון ? *food* [אולי הוא קשור עם קרבן
פטיט - בבלי ערכין עז ע"ב].

מפטוט שייע ז *n. m.* **מזון** *food* יהב לך אלהים
מטלה דשומיה וממפטוטי ארעה A... מטל
may God give you of הארץ
the dew of heaven and the fat of the earth
- בר כז 28.

פוטטיטה שייע נ *n. f.* **מזון** *food* ואושטני
אלהה... למשווי לכון פוטטיטה בארעה A (נייא
חמירן, תמירן) לשים לכם שארות בארץ
God sent me... to give you food in the land
7 [נתפרש לז *šārot* מן שאר = מזון (שמ כא B 10). Int.
Ex 21:10 B {šārot from š²r 'food'.

פטייר מצה *unleavened bread* [איי וחלה
דפטייר חד - נ במ ו 19. סואיי ופטירין אפא להון - בר
יט 3]

פטייר שייע ז *n. m.* **מצה** *unleavened bread*
פטייר יתאכל ית שבעתי יומיה מצות יאכל
את שבעת הימים
unleavened bread shall be eaten for seven days
(=המליץ 515).
תלת מכלין קמח פטייר A שלש סאים קמח
סלת - בר יח 6 [להתאימו אל בר יט 3: ופטייר אפה
ואכלו]. מלאכיה אכלו פטייר לגו סדם המלאכים
אכלו מצה בסדום - ת"מ 18. ית חג פטירה
תטר את חג המצות תשמר - שמ כג 15 (יחיד =)
המליץ 515].

פטיים האבסה, השמנה *fattening* [איי תרנגולין
פטימין - ירוש פאה טר ע"ג. סואיי עתדו תורא פטימא
- מתי כב 4]

פטיים 1 שיית *adj.* **שמן, בריא** *fat, stuffed*
שבע פרואן יין חזב ופטימן בסר
*M₁ ... ובריאות *fat*
seven cows, handsome and fat
- בר מא 2. וכיוצא בו בפסי 4, 5. שייע ז n.
fat **בהמה שמנה** *fat cattle* שמן תורין ותרכ

פיאללי - פישוש

ויק טו 29 [שרבוב Ar. interp.]

פילן שם מקום (place) *pr. n.*
פילן ש"פ לוד טפליהון ועניון ותוריון שבקו
 בארע פילן...עזבו בארץ גשן - בר נ 8.

פינגאל שם פרטי *pr. n.* [שד או מלאך. זבייח,
 אסטיר 31]

פינגאל ש"פ ועבדת ניגוג דרוח מתקרי פינגאל
 ועשתה פסל זכוכית מרוח הנקרא פינגאל - אס
 ב6.

פינחס שם פרטי *pr. n.* finās

פינחס ש"פ פינחס בר אלעזר בר אהרן כהנה -
 במ כה 7. והוה אלעזר כהנה צעד בימינה ופינחס
 ברה צעד בשמאלה והיה אלעזר הכהן אוחז
 בימינו ופינחס בנו אוחז בשמאלו - ת"מ 258.
 ואיתמר יקירה ופינחס קדישה - ע"ד ט 29.
 ואמת דאזלו למדין ייב פינחס קמי קהלה
 וכאשר הלכו אל מדין נתן את פינחס לפני
 הקהל - אס 18.

פינן שם פרטי *pr. n.* finān¹

פינן ש"פ רבה אלה רבה פינן - בר לו 41.

פינן שם מקום (place) *pr. n.* finān²

פינן ש"פ ונטלו מצלמונה ושרו בפינן ונטלו
 מפיןן ושרו באבות - במ לג 42 - 43.

פירתה שם מקום (place) *pr. n.* [היא פי החירות
 בכ"י V. ע"ע פחירתה]

פירתה ש"פ ונטלו מאתם ויתבו על פירתה
 ונטלו מפירתה ועברו בגו ימה B - במ לג 7 - 8.

פישון שם מקום (place) *pr. n.* fišōn

פישון ש"פ שם חדה פישון הוא דסהר ית כל
 ארע חוילהשם האחד פישון הוא הסבב את
 כל ארץ החוילה - בר ב 11. משה ואהרן קטלו
 פישון ברה דעדן הרגו את פישון בנו של עדן -
 ת"מ 218 [תפרש על היאור].

פישוש אבק ? **dust** [אולי שיבוש מן *Perh.*
 [corr. from πηλός, 'clay', 'earth']

פישוש ש"ע *n.* **עפר** ? **dust** ויהונו בניך
 כפישוש ארעה A ויהי זרעך כעפר הארץ your
 - descendants shall be like the dust of the earth

פיאללי אגן לנוזלים **receptacle for liquids**
 [> φιάλη Krauss 443b. א"י פיילי דכסף חדא - נ
 במ ז 113]

פיאללי ש"ע *n. f.* **כף, ספל** **cup, pot** פיאללי
 חדה עסרה דהב כף אחת... one gold pot of ten
 (shekels) - במ ז 20. פיאלן דהב תרתעסרי מלין
 אווערו עסרה עסרה פיאלתה במתקל קדשה
 כל דהב פיאלתה עסרים ומאה כפות זהב
 שתיים עשרה מלאות קטרת עשרה עשרה הכף
 בשקל הקדש כל זהב הכפות עשרים ומאה -
 במ ז 86.

פיגמה שם פרטי *pr. n.* [שם משפחה מצוי בעדת
 השומרונים. זבייח, אסטיר 55. ועי' Companion s.v.
 Pigma family]

פיגמה ש"פ קעם קדקד פרע פיגמה קהלה יקום
 נשיא נוצר פיגמה a prince will arise, who will
 protect the Pigma אס 22.

פיום שם מקום (place) *pr. n.* [> פיומ]

פיום ש"פ ובנו קורי סכונן לפרעה ית פיום
 וית רעמסס A ויבנו ערי מסכנות לפרעה את
 פיתון ואת רעמסס - ש מא 11.

פיכל שם פרטי *pr. n.* [עי' פס כל, מימר כל]

פיכל ש"פ ואמר אבימלך ופיכל רב חילה C
 ופי כל - בר כא 22.

פילדש שם פרטי *pr. n.* fildās

פילדש ש"פ אה ילדת מלכה... ית עוז... וית
 פילדש - בר כב 20 - 22.

פילונה שם מקום (place) *pr. n.* [זבייח, אסטיר
 26: > בלניאס/בניאס]

פילונה ש"פ ובנה אדם קריה ושמה פילונה -
 אס 3.

פילוקה משמר ? **watch**

פילוקה ש"ע *n.* **משמר** ? **watch** ונפל יהוה
 אלה פילוקה על האדם A (E) ויפל יהוה אלהים
 תרדמה על האדם - בר ב 21 [אולי הוא דרוש: הטיל
 אותו בפילקי (φύλακί), כלומר עשאו חסר תנועה:
 [Perhaps int.: "put him under watch"]

פיתון - פלג¹

בר כח 14.

חלק *to divide* אפלטון ביעקב ובאדרנון בישראל אחליקם ביעקב ואפיצם בישראל I will divide them in Jacob and scatter them in **to dispense**, בר מט 7. **3 נתן בחלוקה**, בר מט 7. **distribute** ותפלג ית מסבה בין אעדי קרבה וחצית את המלקח בין תפשי המלחמה... ובין כל העדה *distribute the booty between the warriors who went out to battle and all the congregation* - במ לא 27. **בנבוזה יפלג ית ארעה** בגורל יחלק את הארץ - במ כו 55. והוא יפלג יתון ית ארעה V והוא ינחיל... - דב ג 28. שלם אתה מפלק שלום אתה חולק - מ ב 81.

חפלוה ונסי אחד נסי אחד משבטה תסכוך למפלגה ית ארעה...תקחו לחל את הארץ - במ לד 18. וכך VNECB בפסי 29 (אבל J שם: למסחה).

אֶתְפַּעֵל 1 חלק *to be divided* עמי אקרי מיה איך אתפלג ארבעה פלגים ראה את יסודות המים איך נפלגו לארבעה פלגים see the elements of water, how they were divided into four divisions - ת"מ 183. **ואפלטת ארעה דתחתיון** (ניא והתפלגת) ותבקע האדמה אשר תחתיהם - במ טז 31. **שרוי קציה דפלגו ראשי הקצים אשר נחלקו** - ת"מ 285ב. **אפלטת ארעה לבניונחלקה הארץ לבניו** - אס 7. **2 נבקע** *to be split* the earth will be divided מן אימתה רבה תחלק הארץ מן האימה הגדולה - ת"מ 237. **3 התנחל** *to take possession* ותתפלגון ית ארעה בנבוז... לשבטי אבהתכון תתפלגון V (ECB תפלגון פעמיים) והתנחלתם את הארץ בגורל... למטות אבותיכם תתנחלו you shall inherit the land by lot...; according to the tribes of your fathers you shall inherit 54.

פלג *half* **1 חצי** *n. m.* פלג יריעתה דיתרת תרשל (VB פלגות) וחצי היריעה הערפת תסרח, shall overlap - שמ כו 12. **אמתים ופלג ארכה ואמה ופלג פתחה אמתים וחצי ארכה ואמה** וחצי רחבה - שמ כה 17. **2 חלק** *part* אתפלגו they were divided into three divisions - ת"מ 217. **3 מחלוקת** *enmity* ושלמואה מסעני פלגים E וישטמהו בעלי חצים (*lit.*: the opponents owners of enmity) harassed him - בר מט 23 (חצים נתפס מן חצי '*Int.as from hsy, 'division'*).

פלנה *part* **1 חלק** *n. f.* פלנה גבריה

פיתון *fiton* שם מקום (*pr. n. (place)*) **פיתון** ש"פ ובנו קרין מגדודן לפרעה ית פיתון וית רעמסס - שמ א 11.

פִּכְר פירוק **taking apart** [א"י פכרו קדשיה... די באדני ששיכוך = פרקו - נ שם לב 2].
קל סתר, פרק *to dismantlement* משרת - המליץ 512, מן בר לא 37 [ליתא].

פלג¹ חלוקה **division** ← נחלה **distributed possession** [א"י גבר דלביה פליג על אחוי - נ בר מט 2. **סוא"י** בפלגא דיומא - בר יח 1]

קלעבר: ופלג - בר יד 15 (= המליץ 462). **בינוני:** דפלג - מ טו 37 *adfallag* (הכפלה תניינית *Secondary* *Iggenm.*) פעול: פלג - דב כט 25. **פעל עבר:** ופלג - בר לג 1 (= המליץ 462). **עתיד:** יפלג - דב ג 28 V (= המליץ 527). **ציווי:** ופלגה (נ+סתר) - שמ יד 16. **בינוני:** *amfallag* - מ ב 81. **מקור:** מפלגה - במ לד 18. **אתפלג עבר:** אתפלג - ת"מ 183. **ואפלטת (נסתרת) - במ טו 31.** **עתיד:** תתפלג - ת"מ 237. **פלג - שמ כו 12.** **פלגה** *fallægá* - ע"ש ו 75. **פלגו - במ יח 21.** **פלוג - שמ כד 6.** **A. פלוגה** פלוגתון - בר יד 24 *m2. **פליגה** פליגת (נסמך) - במ לא 43.

קל 2 נחלק *to be divided* ופלג עליון לילה ויחלק עליהם לילה (Abraham) divided (his forces) against them by night - בר יד 15 (תפס "חילק למחנות תוקפלים". *ניש פעיל:* *wyëllaq* (קל). **הה"ע** *وقسم*). **הלא מפרס פרסה** הוא ופלג טלף **פרסה** כי מפרס פרסה הוא ושעע ששע פרסה - ויק יא 7. **אלהים דלא עכמותון** ולא פליג לון אלהים אשר לא ידעום ולא חלק להם and had not experienced and gods whom they had not experienced and not been allotted to them - דב כט 25 (תפס מעניין חלוקת הנחלה). **2 חלק על פלוני** *to disagree* ווילה דפלג על מדעה אוי למי שחולק על דעתו (של האל) *woe to the man whose mind* - בר מט 37 (ראה זב"ח על אתר).

פענל 1 ביקע, ביתר *to separate, split* ופלג ית ילידיה על לאה ועל רחל ויחץ את הילדים... (Jacob) separated the children among Leah and Rachel - בר ג 1. **ימה פלגת לעבדיך** את הים ביקעת לעבדיך *for Your servants* - מ ח 37. **ופלג עאי עלתה** C (ניא וקטע) ויבקע עצי העולה - בר כב 3. **וית עופיה** לא פלג *M4A* ואת העוף לא בתר - בר טו 10. **2**

חציצה [Transl. of the name]

פנני תמר שׁיפ ומעו... ית אמראה דדאר בפלגי תמר ויכו... את האמרי הישב בחצצון תמר - בר יד 7.

פְּלַגְיָאֵל שם מקום *pr. n. (place)* [נתפרש נחלה אל. Transl. of the name.]
פננ שׁיפ וממתנה פלגיאל ומן פלגיאל¹ במות וממתנה נחליאל ומנחליאל במות - במ כא 19.

פְּלַגְיָן שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום מעניין הנחלה. ע״ע נחלאל. Transl. of the name.]
פננ שׁיפ וממתנה פלגין (B לפלגים) ומפלגין במות ECA וממתנה נחליאל ומנחליאל במות - במ כא 19.

פלוא *filu* שם פרטי *pr. n.*
פנוא שׁיפ ובני ראובן חנוך ופלא... - בר מו 9 וכי״ב שמו 14.
פנואי שׁי *gent. n.* לפלוא כרן פלואה (V פלואי) - במ כו 5.

פְּלוֹג שם מקום: *pr. n. (place)* [מן הגיליון?]
פננו שׁיפ בטורי סעיר עד פרוס פלשה לפלוג דעל מדברה A בהררי שעיר עד איל פראן אשר על המדבר - במ כב 36.

פְּלוֹג גְּדִי שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום ע״פ אונקלוס. ע״ע פלגי תמר, Transl. of the name, following O.]
פננו גדי שׁיפ אמראה דדאר בפלוג גדי A האמרי הישב בחצצון תמר - בר יד 7.

פְּלוֹךְ רקיע *heavens* { > فَلَك = כיפת השמים - [ZSp 128 Lane 2443c] }
פנוך שׁיפ *n. m.* רקיע *sky* ויהונו למאורין בפלוך פלוך (!) שומיה A והיו למאורות ברקיע let them be lights in the firmament of השמים the heavens - בר א 15 [התה״ע (ע״פ אייס: פי פלך אלסמא. ע״ בנליונותי (שחאדה, מבוא 81)].

פְּלוֹךְ רקיע *heavens* { > فَلَك בחילוף כ/ק - ZSp 203. ע״ע פלוך }
פנוך שׁיפ *n. m.* רקיע *sky* יהי נהירין בפלוך

דאזלו עמי *M₂* * (ני״א וחולק) וחלק האנשים אשר הלכו אתי - בר יד 24. [אנון יסכוון] פלגתון (הם יקחו) חלקם - המליץ 462 [ע״פ בר יד 24. ליתא].
2 נחלה inheritance פלגה דצדקה נחלת הצדקה - ע״ש ו 75. פלגת עקלה MECB חלקת השדה - בר לג 19 [מכאן כינוי להר גריזים, המצוי הרבה בפיוט. *Epithet of Mount Gerizim, frequent in liturgy*]. ולא תסהר פלגה משבט לשבט אורן ולא תסב נחלה משבט לשבט אחר no inheritance shall pass over from one tribe to another - במ לו 9. העוד לנן חלק ופלגה... חלק ונחלה - בר לא 14. **3 קרב contents** ויטטי ית מרתה בפלגתה והסיר את מרתו ונצתו he shall remove its gall-bladder with its contents - ויק א 16.

פננו שׁיפ *n. f.* **1 חצי half** פלגות הינה חמר ונסכיהם חצי ההין יין half a hin of wine - במ כ 14. והוה בפלגות ליליה ויהי בחצי הלילה - שמ יב 29. פלגות עקלה *M₁* * חלקת השדה - בר לג 19 (= המליץ 462). **2 חלק share** ולכרי לואי הא יהבת כל מעסר בישרון לפלגו A ולבני הלויים הנה נתתי כל מעשר בישראל לחלק to the Levites I hereby give all the tithes in Israel as share - במ יח 21.

פננו שׁיפ *n. m.* **1 חלוקה allotment** כפלוג עליון גועיה בפרודה בני אדם C (ני״א בפרושה, בפרושה) בהנחיל עליון גוים בהפרידו בני אדם the allotment to the sons of men (their inheritance), at His separation of the sons of men - דב לב 8. **2 חצי half** פלוג אדמה A חצי הדם half of the blood - שמ כד 6. פלוגה המשין ומאתים A מחציתו... - שמ ל 23.
פנונה שׁיפ *n. f.* **חלק share** אנון יסכוון פלוגתון *m₂* * הם יקחו חלקם let them take their share - בר יד 24.

פלינה שׁיפ *n. f.* **מחצית half** פליגת כנישתה מחצית העדה that half-share of the community - במ לא 43. והות פליגתה ותהי המחצה - במ לא 36.

פלג² fâlag שם פרטי *pr. n.*
פננ שׁיפ ולעבר אתילדו תרי בנים שם חדה פלג ולעבר ילדו שני בנים שם האחד פלג - בר י 25. דאלין תחומיה פרישין מן ימי פלג כי הגבולות האלה נפלגו מימי פלג - ת״מ 230.

פְּלַגִּי תַמֵּר שם מקום *pr. n. (place)* [תרגם מלשון

פלוש - פלח

the (celestial) powers (את משה על ההר) (Moses) - surrounded him מ יד 21 (עי זביח בהערתו).
מפלח [ל]מפלח m ית פלחן M₂ משכן יהוה (ני"א למשמשה ית תשמשי) לעבד את עבודת... - במ טז 9.

אפענל העביד to force to toil לא תפלעו you shall not בה בקשאי לא תעבד בן בפרך מן force him to toil - ויק כה 46,43. ושבו עליו רבני מפלעים ושימו עליו שרי מסים - שמ א 11 (המליץ 516 מפעלים). ומפלחיה מסרפין בון והנשנים דוחקים בהם - תי"מ 20א. ואף ית גואה דיפלחון בון דיאן אנה A וגם את הגוי אשר יעבידו בהם דן אני - בר טו 14.

פנחא ש"ע ז n. m. 1 פועל doer ישר פעלה כשירה אשרי פועל הצדק (משה) happy is the (Moses) - good doer 2 עבודה קשה forced labor לבדיל מלבטתון בפלחיהון M₂* למען ענותם בסבלותם in order to oppress them with forced labor - שמ א 11. אזלו לפלחיהון מ לכו לסבלותיכם - שמ ה 4. ב תי"פ adv. סניב round about הוה בגו אורה וכבודה פעלה היה (משה) בתוך האור והכבוד סביבו it was in the light, and the glory around it - תי"מ 282.

פנחה א ש"ע נ n. f. 1 סניבה surrounding ואניר כל פעלאתה מן חוזה והאיר את כל סביבתו ממראהו (של אברהם) all the appearance by its surrounding - אס 11א. ב תי"פ adv. סניב וכוזביה פעלתך והכרובים סביבך the Cherubs are around you - מ כ 37. הלכת שרח וכל שבט אפרים פעלאתה הלכה שרח וכל שבט אפרים סביבה - תי"מ 352.

פנחן ש"ע ז n. m. 1 מלאכה work למעבד ית כל פלחן עבידת קודשה N (ני"א פלענת) לעשות את כל מלאכת עבודת הקדש any work to do in the making of the sanctuary - שמ לו 1. כל פלחן עבידה לא תעבדון V (פלען) כל מלאכת עבודה לא תעשו - במ כח 18.

פנחנה ש"ע נ n. f. 1 מלאכה work וכלל אלה ביומה שתיתה פלענתה דעבד EJA) ויכל אלהים ביום הששי מלאכתו אשר עשה on the seventh day God finished his work which he had done - בר נ 2. בחכמה ובנעיריו ובדעה ובכל פלענה B... ובכל מלאכה - שמ לא 3. ואתן לך אף ית דה בפלחנתה m₁* דתפלח M₁* ואתן לך גם את זאת בעבודה אשר תעבד - בר כט 27. ועלל יוסף לביתה למעבד פעלנתה A

שומיה EJA) יהי מאורות ברקיע השמים let them be lights in the firmament of the heavens - בר א 14. ויהונו למאורין בפלוך פלוך שומיה EJA) והיו למאורות ברקיע השמים - בר א 15. וקמץ ינפנף... על אפי פלוך חללה ועוף יעפף... על פני רקיע השמים - בר א 20.

† פלוש :

פלוש ש"ע n. ? ופקד יוסף... ולמהב להון פלוש לדרך ! A (ני"א זבדין לאורעה) ...ולתלת להם צדה לדרך - בר מב 25 (נשתבש כמו כל הקטע. Corr. [passage]).

פלח עשייה, מלאכה work, worship [א"י שית שנין יפלח קדמך - נ שמ כא 2. סוא"י דיפלוח יתה לארעה - בר ב 5] ← 1 עבודה קשה hard labor (בשמות עצם נתקיימה ההוראה העתיקה של עשייה. הוראת הפועל נצטמצמה לעבודה קשה, לכד משרבובים מן אונקלוס בכ"י A ובין שיטו M ובגליונותיו. ע"ע The original meaning 'doing' was preserved only in the nominal forms, the verb being used for 'hard, compulsory labor' (except for O interp.); otherwise \$m\$ occurs (q. [v.]. 2 סביבה surroundings [זביח, תרביץ יד 188

קל עבר: פלחו - בר יד 4 M₂* [מן אונקלוס O]. עתיד: הפלח - בר ד 12 A [מן אונקלוס O]. ציווי: פלח - בר יז 1 m (מן אונקלוס). בינוני: פעלין (ר) - מ יד 21. מקור: מפלח - במ טז 9 m [מן אונקלוס O]. אפעל עתיד: תפלע - ויק כה 43. בינוני: מפלעים - שמ א 11. פלח פלחה (ינסתר) - תי"מ 282. פנחה פעלאתה (+ נסתר) - תי"מ 352. פלחן - במ כח 18 V. פלחנה פלענה - שמ לא 3 B.

קל 1 עבד to work הלא תפלח ית אדמתה A כי תעבד את האדמה when you till the soil - בר ד 12. כל ספר דלגו ביספרה פעלין לא יתהב לון תבן כל שוטר שבקלחו עובדים, לא יינתן להם תבן - תי"מ 20א [זביח ה' 1]. 2 שירת to serve תרחעסרי שנה פלחו ית כדר לעמר M₂* (ני"א שמשו) שטים עשרה שנה עברו את כדרלעמר twelve years they served Chedorlaomer - בר יד 4. בכל חילי פלחית ית אבוכינ m בכל כחי עבדתי את אביכן - בר לא 6. ואקים תמן מדבח ופלח עליו קדם עיולה M₂* ויצב שם מזבח ועבד עליו לאל - בר לג 20 [פרפרזה Paraph.]. פלח לקדמי m התהלך לפני - בר יז 3. 1 ליווה, סובב to surround חיליה פעלין לה הכוחות (העליונים) מקיפים אותו

לעשות מלאכתו - בר לט 11. כל פלענת עבדה לא תעבדון - במ כט 1.

פלט¹ פליטה, הוצאה החוצה, **discharge**, **ejection** [א"י ולא תפלוט ארעא יתכון = ולא תקיא הארץ אתכם - נ ויק יח 28. השי פ דפלוטה = ויקא - יונה ב 11, LS 573a. ראה 7 Barh Etym St] ← מילוט **escape** [סוא"י פלוט צריכא ומסכינא = פלוט דל ואביון - תה פב 4]

קל עבר: פלטה (נסתרת) - דב ב 36 B (=המליץ 597). עתיד: יפלט - בר מב יב 14 m. בינוני: פליטה (ריבוי מיודע) - בר ל 41 A. פעול: פליטה (מיודע) - בר יד 13 (=המליץ 559). **פעל** עבר: פלטה (נוכח) - ת"מ 5ב. ציווי: פלטי fallēti - אי"ג 21. **אתפעל** עבר: דאפלוט - במ כא 29 EC (=המליץ 559). עתיד: יפלט - ת"מ 266א. ציווי: אתפלט - בר יט 22 C. בינוני: מתפלט - ת"מ 201א. מקור: מתפלטה - בר יט 19 M. **מפלט** - ת"מ 222א. **פלוט** פלטות (נסמך) - בר כא 8 A. **פלטן** פלטנה (מיודע) - בר מב 23 A. **פליטה** - בר מה 7 (= המליץ 559). **פליטו** פליטות (נסמך) - ת"מ 60א. **ב אתפעל** עבר: ואפליטו - בר נ 10 A. **מפלט** - בר נ 10 A.

קל 1 נחלץ, נמלט **to escape** לא הות קריה דפלטת מנן B (VN דאשתוזבת) לא היתה קריה אשר שגבה ממנו **there was not a city** from us that escaped from us - דב ב 36 (תפס נחלצה, כמו נ: די אשתוזבת). ישוי יעקב ית אטיריה (!) לקבל עאנה במצפתה בפליטה A ישים יעקב את המקלות לעיני הצאן ברהטים - בר ל 41 (תפס מן רהט = רץ, מקום שהמים רצים בו). ואתה פליטה וחוי לאברם ויבא הפליט... - בר יד 13. בניו פליטים ובנאתה בשבי בניו פליטים... - במ כא 29. **2 ירק** **to spit** וראביה [פל]ט יפלט באפיה m₂ וראביה ירק בפניה m₂ her father spat in her face - במ יב 14.

פענל הציל **to rescue** לאהי אבי נח דפלוטה מן מבולה אלהי אבי נח אשר הצילו מן המבול the God of my father Noah, whom he rescued from the flood - ת"מ 85א. פלטה לאברהם ויתבתה אקר... פלטה ליצחק ופרקתה בדכר... פלטה ליעקב מן אחיו הצלתי את אברהם והצבתי עיקר... היצלתי את יצחק וגאלתי באיל... היצלתי את יעקב מאחיו - ת"מ 5ב. פלטי מכל דין וזרו בפרקני הצילני מכל עונש וזרו את גאולתי - אי"ג 21.

אָתְפֻּעַל נִיַּל **to be rescued** יהב בניו דאפלוט... למלכה אמראה EC (V מפליטה) נתן בניו פליטים... למלך האמרי he gave his sons who were rescued to the Amorite king

במ כא 29. דינה דמותה... לית יפלט מנה אנש דין המוות... לא ימלט ממנו איש - ת"מ 266א. אפלט שבי לתמן C (M הפלט) אמלט נא שמה - בר יט 20. אתפלטה לתמן C המלט שמה - בר יט 22. טוב מן הוא תמן מתפלטה בעמל טוב אשרי מי שיינצל (ביום נקם) במעשה טוב - ת"מ 201א. **מתפלטה** ואנה לא אכל למתפלטה לטברה M...להמלט ההרה - בר יט 19.

מְפַלְט ש"ע ז n. m. **מפלטה** **refuge, shelter** אתר מפלט למן לידה יערק מקום מפלט למי שינוס אליו a refuge for he who flees to it - שינוס ת"מ 222א.

פְּלוּטוּ ש"ע נ n. f. **הצלה** **rescue?** ביום פלטות ית יצחק A ביום הגמל את יצחק on the day of Isaac's rescue - בר כא 8 [ננר מן הפרק הסמוך. Misplacement from the following chapter]

פְּלוּטָן ש"ע ז n. m. **מציל** **rescuer** קעם קדקד עציף בקשט יהי פלטנה יקום נשיא עצום באמת. יהיה המציל a prince will rise, mighty in truth; he will be a rescuer - אס 21א. הן פלטנה בינון ובינה A כי המציל בינם ובינו there was a rescuer between him and them - מב 23 [פירוש Int].

פְּלוּטָה ש"ע נ n. f. **פליטה, הצלה** **deliverance** ולמוחה לכוון פליטה רבה ולהחיות לכם פלטה גדולה to save your lives (in a) great deliverance - בר מה 7. משריתה דמשתיאר לפליטה... הנשאר לפלטה - בר לב 9. וייכל ית יתיר פליטה דאשתארת - שמי 5.

פְּלוּטוּ ש"ע נ n. f. **הצלה** **rescue** בתר פליטות עבדיו אחרי הצלת עבדיו (בים סוף) after the rescue of His servants - ת"מ 60א.

פְּלוּטָה² הספד **Corr.!**

אתפננו? ואפליטו תמן מפלט יעי רב A ויספדו שם מספד גדול - בר נ 10.

מפנט? ואפליטו תמן מפלט A - בר נ 10.

פְּלוּטָה³ טייס מן פליח **Corr. from plh**

פענז **to force to work** **העביד** לא יפלטנה בקשי A (ניא יפעלנה) לא ירדנו בפרך - ויק כה 53.

פְּלוּטָה¹ filli שם פרטי **pr. n.**

פלוטי ש"פ לשבט בנימיים פלטי בר רפוא - במ ג 9.

פלטטי² - פלינו

פלי שׂע n. f. מופת wonder אבו לכוּן סימן אי פלי תנו לכם אות או מופת produce a sign or a wonder - שמ ז 9. הדה פלי רבה כותה לא עצמינן זהו מופת גדול, כמונו לא ראינו - ת״מ 24.

פליה שׂע ז/נ n. m.f. [המין אינו קבוע] מופת wonder זעק לכל חכימיה כי יחכמונך מהו הדה פליה קרא לכל החרטומים שיורוך מהו המופת הזה summon all the sages, that they וּאִם פְּלִיָּה יִפְּלִי יְהוָה A ואם בריה יברא יהוה מהו פליתה דאנה מחכם לון מהו המופת שאני מראה להם - ת״מ 11. קבל כל עמך אעבד פליאן נגד כל עמך אעשה נפלאות - שמ לד 10. פליאן רברבן מכבשין לכבי עצפיין מופתים גדולים, מכניעים לבות חזקים - ת״מ 13. עבדו ית כל פליאתה אלין לקדם פרעה יא 10. עשו את כל המופתים האלה לפני פרעה - שמ

† פלי² ? ט״ס מן דלי Corr. from

קל ? ואתין ופלין ומלין ית מרכאיה A (נייא ודלי) ותבאנה ותדלאנה ותמלאנה את הרהטים - שמ ב 16.

† פלי³ ?

אתפענ ? ואתילדותך... על שם אחיהון יתפלו בחלקון A ומולדתך... על שם אחיהם יקראו בנחלתם - בר מח 6.

† פליכסה כלי גינה musical instrument | > פלגא - ס בר לא 27 - LS 571a.

פליכסה שׂע n. כינור musical instrument הוא הוה ארש כל מן עפס פליכסה A הוא היה אבי כל תפס כנר - בר ד 21.

† פלינה ? ט״ס Corr.

פלינה שׂע n. ? וחכם בפלינה A ויודע ציד - בר כה 27.

† פלינו ? ט״ס Corr.

פלינו שׂע n. ? ומלל לי מה פלינותך A (נייא אגירותך, אגרך, אגרתך) הגידה לי מה משכרתך - בר כט 15.

פלטטי² filti שם פרטי pr. n.

פנטי שׂע והוה במצרים חרש ושמה פלטי והיה במצרים מנחש ושמו פלטי - אס 14.

פלטיאל fil'āl שם פרטי pr. n.

פנטי שׂע לשבט בני יששכר פלטיאל בר עון - במ לד 26.

פלי¹ ריחוק distance, remoteness ← תימה, פלא wonder [נתמוגו פלי/פלא. Blend of pl'ply. א״י אעבד נסין ופלאין - נשמ לד 10]

קל עתיד: יפלי - דב זי 8 VC. בינוני: דפלא adfālā - ע״ד כד 61. פעול: פלי - ת״מ 211. פליה (ו) - דב ל 11. אפעל עתיד: יפלי - במ טז 30 A. אתפעל עתיד: יתפלי - ת״מ 163. פלי - שמ ז 9 (= המלץ 513). פליה - ת״מ 225. פליתה (מיודע) - ת״מ 11. פליאן (ר) fāl'yān - א״י 22.

קל 1 נפלא, רחק בהשאלה fig. **to be remote** אן יפלי מנך ממלל לדין J VB EC יפלא, J פלא) כי יפלא ממך דבר למשפט if a case is too difficult (lit.: remote) for you to decide **8** הפלי מיהוה ממלל (C) הא פלי) הפלא מיהוה דבר **Lord?** - בר יח 14 (המלץ 559: הפלא). ומה דו פלי מנך ישכילונך ומה שהוא רחוק ממך יורוך - ת״מ 211. הלא מצוהה הדה... לא פליה היא מנך ולא רחיקה לא נפלאה היא ממך ולא רחוקה היא - דב ל 11. **2** היה חבוי ולא **concealed** הא מן דפלא מן מצפית כל עמיו הא מי שהוא חבוי מראית כל רואה - ע״ד כה 62-61.

אפענל הפליא (to do things remote from common) והיה ופתח אדמתה ית פמה A ואם בריה יברא יהוה ופצתה הארץ את פיה הדה **about a wonder**, so that the ground opens its mouth - במ טז 30. ויפלי יהוה ית מחיאתך V (נייא ויפרש) והפלא יהוה אלהיך את מכותך the Lord will wondrously inflict plagues upon you - דב כה 59.

אָתְּפָעַנל נפלא, רחק **to be remote** וידע אנשה דלית יתפלי מני ברי וידע האדם שלא ייפלא ממני דבר men may know that nothing אנה ופלי אנה ועמך מכל עמה N (נייא ונתפרש) ונפלאנו אני ועמך מכל עם עם **we may be remote** (i.e., distinguished), Your people and I, from every people - שמ לג 16.

פליץ - פלסטיני

*M₁ אמפלוס, נ"א מפלר ע"ע פלר) תבלל בעיניו שלג ורוח פלס במשקלו (ב"י 4960).

†פלוס² מידה a measure [ע הקלירי: כל אוצרות שלג ורוח פלס במשקלו (ב"י 4960)].

†פלוס ש"ע ז n. m. 1 משורה a measure לא תעבד זיף בדין במשחה במתקל ובפלוס *M₂ לא תעשה עול במשפט במדה במשקול ובמשורה you shall do no wrong in judgment, in measures or weights or capacity measures - ויק יט 35. 2 חלק (measured) הליית לנן פלג פלוס וסחנה בבית אבונן A (נ"א חלק ופלגה) האין לנו חלק ונחלה... - בר לא 14 [מן הגיליון. פירש מדד = נתן (בנחלה). Gloss.].

†פלוס³ יישור leveling [ע יפלוס נתיב - תה עח 50] פלוס ש"ע ז n. m. 1 יישור leveling ונהר יפק מן גנתה לפלוס ית פרדסה ומתמן יתפרק ויהי לארבעה נסולין A (E) ונהר יצא מעדן ליישר את הגן ומשם יפרד ויהי לארבעה ענפים a river flowed out of Eden to level the garden, and from there it was divided and became four offsprings - בר ב 10.

†פלוסטון שם מקום (pr. n. (place) [ע"ע פלוסטין] פלוסטונאי ש"י gent. n. ופנסו יתה פליסטונאי *M₂) (פלוסטונאה) ויקנאו אתו הפלשתיים - בר כו 14. וכל ביראתה... טמטמונון פליסטונאי A (m פלוסטונאי, *m₁ פלוסטונאה) - בר כו 15. ויטמונון פליסטונאה A - בר כו 18.

†פלוסטין שם מקום (pr. n. (place) [כינוי אקטואלי לפלשת: فلسطين]

†פלוסטין ש"י ואזל יצחק לות אבימלך מלך פלוסטין *m₁ (m פלוסטין) וילך יצחק אל אבימלך מלך פלושתיים - בר כו 1. ונעמי הך אמר... משה בדיל דיארי פלוסטין ונראה איך אמר... משה אודות יושבי פלושתיים - ת"מ 390.

†פלוסטאי ש"י gent. n. [נגזר לאחור ממה שנתפרש ריבוי -יין] ועזרו לארע פלוסטאה A וישבו אל ארץ פלושתיים - בר כא 32. ואתותב אברהם בארע פלוסטאה A - בר כא 34. וטמטמונון פלוסטאה E - בר כו 18.

†פלוסטיני שם מקום (pr. n. (place) [השי ברי"י 1106. והיא (παλαστίνη)]

†פליץ שם מקום (pr. n.

†פניץ ש"י ושלח יתה פדנה פליץ... ואזל לקיץ ניפוק פליץ ושלח אתו פדנה ארם... וילך פדנה ארם - בר כח 6-7.

†פליקה נעילה locking [> φυλακή = משמר; א"י ואיחבש בפילקי - ויק"ר תשב. סוא"י וחבש ליוחנס בבלקא - לוקס ג 20. אבל כהן: > قفل = נעילה - (SSt 104) Dozy II 384a].

†פניקה ש"ע n. זלת door ופליקה קבלו A והדלת סגרו they locked the door - בר יט 6.

†פלל ציפיה, תפילה, expectation, hope [עש"י NSH]

†פענל ציפה expect לחזות אפיך לא פלתי C (נ"א סכית, צלית) ראה פניך לא פלתי I never expected to see your face - בר מח 11 [שיבוב מן העברית]. ואתפלל אברהם קדם אלה A (נ"א וצלה) Abraham prayed to God - בר כ 17.

†אפענל? פילל expect חזות אפיך לא עפלת C (פלתי) ראה פניך לא פלתי - בר מח 11 [כתיב לא שגתי של מלה נדירה].

†אחפענל התפלל pray נקד ארצה בכל עת קדם יהוה אלהנן ונתפלל לידה let us bow down before our God and pray to Him - ת"מ 208. בשני מקומות מובא מן התורה: ת"מ 180א (בר כ 17); 264א (במ יא 2). עבדך יתפלל לך - מ יח 25 [זב"ח: תוספת מאוחרת לפיוט].

†פנל ש"ע ז n. m. 1 תפילה prayer וקמיך פלינן ולפניך תפילותינו our prayers are before You - פינחס 29-30.

†תפלין ש"ע נ n. f. 1 תפלין שרבו. אין השומרוניים מניחים תפלין (Interp.; the Samaritans have no phylacteries) ויהון לך לסימן על אדיך ולתפלין בין עיניך B (נ"א ולטפין = המליץ 477) והיו לך לאות על ידיך ולטטפות בין עיניך hand and phylacteries on your forehead - שמ יג 16. ויהן לתפלין בין עיניך V (נ"א לטפין) - דב 8. ויהן לתפלין בין עיניכון V (B לטפלין, נ"א לטפין) - דב יא 18.

†פלוס¹ מום blemish [> פול ? זב"ח המליץ 615. [ZBH (Ham 615): from pzl]

†פענל פוזל ? squint-eyed מפלוס בעיניו

פלטסקן - פמם

ונפקו מיתי פלשתים ועבדו קרבה קמאה עם כנענאי ויצאו החטאים הפלשתים ועשו מלחמה ראשונה עם הכנענים - אס 9. ומכאן שם חבל ארץ. אתפדה באיל מן גנתה ואתיהבת לה ארע פלשתים נפדה באיל מגן העדן וניתנה לו ארץ פלשתים - תי"מ 90.

פלשתאי ש"י gent. n. וקנו מנה פלשתאי ויקנאו אתו פלשתים - בר כו 14. ומלכו פלשתאי ממצרים לנהר כוש - אס 9.

פלת ¹ fālāt שם פרטי pr. n.

פלת ש"י ואון בר פלת בר ראובן - במ טז 1.

פלת ² ? (שיבוש מן פלח [Corr. from

פעל העביד פיטוי taskmaster וית צכעתון שמעת מקדם מפלתיו M (ני"א מפלעיו) ואת צעקתם שמעתי מפני נשיו I have heeded their outcry because of their taskmasters - שמ ג 7.

פמם פה, איבר בנוף **mouth** ← 1 פתח **aperture**, 2 דיבור **speech** [נתרחב להיות תלת עיצורי. זביח, תרביץ י 336, 348. וכן קוטשר, מחקרים קפא. א"י ופם מעילה - ג שמ לד 23. **סוא"י** וכל פים ממל עמיון - ישע ט 16. **Expanded root from the**

[biradical pm > pmm]

פם fam - ע"ד כד 65. כל פם kal-fəm - מ ה 25. פמה fimme (+נסתר) - ע"ד טז 21. **פמם** - Cow 248 [גזירה לאחור מן הריבוי (כפולים): פממין femāmōm - מ ה 25. פממיה femāmāyā - מ יב 36. **פום** פומה - בר כט 2, 3, *M₁] * [מן אונקלוס O].

פום ש"י ז n. m. **פה** mouth רק בשולי כ"י M מן אונקלוס: בר כט 3, 2; ויק כה 51; במ ו 21 *Only on the margins of MS M; interp. from O.*

פם ש"י ז n. m. **1 פה** איבר בנוף **mouth** הלא צידה בפמה כי צידו בפיו (lit. he had game in his mouth) - בר כה 28. זאון כל פממין זן את כל הפיות (God) feeds all the mouths - מ ה 25. ותהי צלותה בפמה ותהי התפילה בפיו - ע"ד טז 21. פתחו פממיכון ואמרו לה תשבחון פתחו פיותיכם ואמרו לו תשבחות - מ ז 65. טבהתה יתניון ביד כל פממיה טובותיו יסופרו בכל הפיות - מ יב 35-36. **2 דיבור** **speech** אתפך פמה לברכאן נהפך דיבורו (של בלעם) לברכות **speech** turned into blessings (Balaam's) - מ ה 79. ואפתח יהוה ית פם אלה ויפתח יהוה את פי האתון - במ כב 28. יקיר פם ויקיר לשן כבד פה וכבד לשון - שמ ד 10. **3**

פלסטיני ש"י ואזל יצחק לות אבימלך מלך פלסטיני A (m פלצטין) וילך יצחק אל אבימלך מלך פלשתים - בר כו 1. ואדיק אבימלך מלך פלסטיני A (M₂ *פליצטיני) - בר כו 8.

פ' פלסקן ?

פענ ? בפלסקנה יהבתה A (ני"א ברעמותה יתה) באהבתו אתה - בר כט 20.

פ' פלקוליל ? [כהן (ZSpr 153): שיבוש מן قلعة -

מבצר - Dozy II, 396b].

פנקולי ש"י n. ? וקטעו בנין ית קרתה וית פלקולילה A (ני"א מגדלה) ויחדלו לבנות אל העיר ואת המגדל - בר יא 89.

פ' פלקון מספוא fodder [> عليق שבתה"ע -

[Corr. (ZSpr 131) Lane 2136a]

פנקון ש"י ז n. m. **מספוא fodder** ופתח חדה ית סקה למהב פלקון לחמרה A (ני"א כסה) ויפתח אחד את שקו לתת מספה לחמורו one of them opened his sack to give his ass fodder - בר מב 27.

פ' פלקין כלי קיבול לנוזלים receptacle for

liquids [> λάρυγος (ZSpr 154) Corr. (ZSpr 154)]

פנקין ש"י ז n. m. **מכל waterskin** ואתכללו מיה מן פלקינה A ויכלו המים מן החמת the water was gone from the skin - בר כא 15.

פ' פלר מום blemish [> βηλαρίον (הוא velarium)

= כסות < קרום המכסה את גלגל העין - זביח, המליץ 615. ע"י בער]

פענ היה בעל פגם בראיתו ביוני פעול to **have defective sight** *pass. pt.* אי מפלר בעיניו גבן או דק או תבלל בעיניו a hunchback, or a dwarf, or who has a growth in his eye - ויק כא 20 (= המליץ 615. מפלאר. *M₁ גורס מבדר כנגד יבלת. ע"י בע"ר).

פלשת falšat שם פרטי pr. n.

פלשת ש"י חיל אעד דיארי פלשת חיל אזח ישבי פלשת - שמ טו 14.

פלשתים felištām שם פרטי של ציבור pr. n.

פלשתים ש"י אבימלך מלך פלשתים - בר כו 8.

פי כלל *(Transl. of the name)*

פס ככ ש"פ אבימלך ופס כל נסיא חילה A אבימלך ופיכל שר צבאו - בר כא 22.

פן ת"פ *adv.* (עש"ה NSH)

פן ת"פ *adv.* פן **lest** פן תלקי בעוב קרתה A (ני"א דלא) פן תספה בעון העיר **lest you be** בר יט consumed in the punishment of the city פן תסגי עליך חית בראה פן תרבה עליך חית השדה - ת"מ א221 (ע"פ דב ז 22, אבל בתה"ש שם דלא). פן תקום בקלל רב ותהי ערטלאי ביני כל בוראיה פן תעמד בקללה גדולה... - ת"מ ב136. וכן במובאה מן דב יא 16 - ת"מ א256.

פנה פ"נה *corner* (מן העברית H)

פנה ש"ע n. f. **פינה** **corner** פנך על ארבע פנתה MBA על ארבע פנותיו **on its four corners** - שם לח 2. וכן דה C א 2.

פנואל *fānuwāl* שם מקום ← *pr. n. (place)* שם ישות שמיית, מלאך; **celestial being**. עש"ה [NSH]

פנואל שם מקום *pr. n. (place)* **1** וקרא יעקב שם אתרה פנואל ויקרא יעקב שם המקום פנואל - בר לב 31 - 32. **2** ש"פ *pr. n.* הנביא דסמוכיו פנואל וכבלע הנביא אשר תומכיו הם פנואל וכבלע - אבישע (698 Cow).

פנ נ"טיה ופנייה **turning** (א"י ואפני מימרי מייטבה בכון - נ ויק כו 9. **סוא"י** ואתפנו למדברא - שם טו 10) ← ריקות **emptiness** (א"י ופניית קולתה = ותער כדה - נ בר כד 32)

קל עבר: פנו - דב לא 18. עתיד: דתפני - ויק כ 6. ציווי: פנו (ר) - דב א 7 (= המליץ 561). בינוני: פנה - דב כט 17. פעול: פני *fāni* - מ ד 65. **פעל עבר:** פנו - ת"מ א238. עתיד: ויפנו - ויק יד 36 (= המליץ 561). בינוני: מפנה *ambanni* - מ יא 30. **אפעל עבר:** אפנית - בר כד 31. **אתפעל עבר:** ואתפנה - שם לב 15. עתיד: ואתפני - בר כד 49. יפני *yibbanni* - ע"ד י 29. ציווי: אתפני - דב א 7. בינוני: מתפני - ת"מ א250. **מפנה** *ambannā* - מ א 149. **פנאי** *qatāl* - ת"מ א226. **פנו** - אס כב. פנותה *fānūtā* (מיודע) - ע"ד יט 19. **פנוי** פנוי (ריבוי נסמך) - ת"מ א300. **פני** פאניה - ת"מ א199. **פניס** פני (+מדבר) - שם לג 14 C. **פעניה** - בר מט 15 A. **במילות** - פני - במ טו 2. מפני - ת"מ א143.

קל intrans. **1** **נטה** **to turn** פנו וטולו לכו... לטור אמראה VNECB (J אתפנו) פנו וסעו לכס... הר האמרי **turn and take your**

פתח aperture וחזה ית כספה ואה הוא כפס חדה וירא את כספו והנה הוא בפי אמתחתו מב 27. **ופס מעילה בממציעה כפס קליד ופי המעיל בתוכו כפי תחרה** - שם לט 23. **ויגללון את אבנה מן על פס בירה וגללו את האבן מעל פי הבאר** - בר כט 8.

כפס מ"י *prep.* **כפי** **in accordance with** **כפס** נדרה דידר כן יעבד (A כלפס; ECB קבל) **כפי נדרו אשר ידר כן יעשה** **in accordance with the vow which he takes, so shall he do** - במ ו 21.

לפס מ"י *prep.* **1** **לפי** **in accordance with** ולקטו... **אנש לפס מיכלה איש לפי אכלו** **they gathered...**, each according to his needs טז 21. **לפס סגאי שניה תסגי זבינתה לפי רב השנים תרבה מקנתו** - ויק כה 16. **מגזי כל עמול לפס עמלה גומל לכל עושה לפי מעשהו** - ת"מ א78. **2** מ"ק *conj.* **לפי ש** - **in accordance with** **לפס די עבדתה הוא אגרה לפי שהוא according to the toil is the reward** - ע"ש ו 11. **ארתיתן לפס מה דאמרת חוננו לפי מה שאמרת ט 14.**

ככלפס מ"י *prep.* **כפי** **according to** (השי' כלפי וכלאפי) וית ארבעת תוריה יב לברי גרשון כלפס עבידתון NA (MJECB קבל) ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון לפי עבדתם **the four oxen he gave to the Gershonites according to their service** - במ ז 7 וכך 8. **כלפס נדרה דידר כן יעבד A (ECB קבל) כפי נדרו אשר ידר כן יעשה** - במ ו 21. **אנש כלפס עבידתה A** - במ ז 5.

פמחד ת"פ *adv.* **פתאם** **suddenly** **ואמר יהוה פם חד למשה V (M פם אחד; B שפמאחד! המליץ 567) ויאמר יהוה פתאם...** **suddenly the Lord said to Moses** - במ יב 4.

פם חירתה שם מקום *pr. n. (place)* (תרגום השם לארמית. עי' פל כל *(Transl. of the name)*)

פס חירתה ש"פ וישרון לקדם פס חירתה בין מגדלה ובין ימה (V פחירתה) ויחנו לפני פי החירת בין מגדל ובין היס - שם יד 2 **ואמטו יתון...** **על פס חירתה (V פחירתה)** - שם יד 9. **ונטלו מאתם ויתברו על פס חירתה ונטלו מפם חירתה ועברו בגו ימה (VEC פי חירתה, B פירתה)** - במ לג 7 - 8.

פם כל שם פרטי *pr. n.* (תרגום השם לארמית. עי'

ומן דלית לה נמי בעלמה יפני ומי שאין לו חלק בעולם יוסר - ע"ד י 29. 2 פע"י *trans.* **פינה** to empty **ואנה** אפנית ביתה (המליץ 561: אפתנית) ואנכי פנית הבית I emptied the house - בר כד 31.

פנאי ש"ע ז *n. m.* **ערב** הזמן הסמוך לזמן אחר eve [א"י ובפניא סמיך למשכבכו = ובשכבך - מ"ל דב ו 7. ס בפניא דיומא = לרוח היום - פ בר ג 8]

לפנאי ועזר ימה לפנאי צפרה לעמקה יישב הים לפנות הבקר לאיתנו the sea returned to its might on the eve of the morning - שמ יד 27 [= המליץ 499]. מובא בת"מ א82 אגב שינוי ע"פ העברית: לפנות צפרה. ונפק יצחק למצלאה בברה לפנאי רמש - ויצא יצחק לשוה בשדה לפנות ערב - בר כד 63.

מפנה ש"ע ז *n. m.* **פינוי** eviction תשבחו... נומר אלא מפנה מן הכה תשבחות... נאמר לפני הפנוי מכאן let us say praises... before our eviction (our) - מ א 148-149. במפני נורה ית קרח A (נ"א במיכל) באכל האש את קרח - במ כו 10 [בהוראת חיסול].

פנאי ש"ע ז *n. m.* **תועה** apostate ראש ולענה פנאיה טמאה "ראש ולענה" (דב לב 24) הוא התועה הטמא "poison and wormwood" is the defiled apostate (Dt 29:17) - ת"מ 226ב.

פנוי ש"ת qāṭōl *adj.* **ריק** empty פנוי חכמתה דבכים לנהרי לבהריקי החכמה אויבים לחכמי הלב those devoid of wisdom are enemies of the mind the enlightened of mind - ת"מ 300ב.

פנותה ש"ע נ *n. f.* **פנותה** disfavor [מונה: תקופת פניית האל מבני ישראל, הסתרת פניו. לרוב מידע. Fanūta, the period of disfavor, when God "turned away" his face from Israel (The Samaritans, 278-279). פלגה רמי לגו קהלה סדר פנו ורשו מחלוקת יטיל בתוך הקהה, משטר של פנותה ורשעות - אס 20. יובל בחדו פנו תניאני תקום יובל אחר פנותה בשנית יקום - אס 21. ה"ך הויך ביומי רחותה והך אתה ביומי פנותה איך היית בימי רחותה ואיך אתה בימי פנותה - ע"ד יט 18-19. טול מן ארץ פנותה דהי אכלה דיאריה סור מזדך פנותה, שהיא אוכלת יושביה - ת"מ 276א.

פני ש"ע ז *n. m.* **תועה** בודון apostate מה דאה יתעבד בפניה דמבדר על אפי כל ארעה מה זה ייעשה בתועה המפוזר על פני כל הארץ זה ייעשה בתועה המפוזר על פני כל הארץ what happens to those who go astray (=apostate) - they became scattered on the face of the whole earth - ת"מ 126א. פאניה ארורה

- journey...., to the hill country of the Amorites דב א 7. נפשה דתפני לות אוביה והנפש אשר תפנה אל האובות - ויק כ 6. פנו לכון צפונה (BA אתפנו) - במ כ 13א. 2 **סר** to turn aside פנו לות אלהין עורנין (V אתפנו) פנו אל אלהים אחרים they turned aside to other gods - דב לב 18. אל תפנון ליד אוביה (M₁* תתפנון) אל תפנו אל האובות - ויק יט 31. גבר אי אתה... דלבה פנה יומן מן עם יהוה איש או אשה אשר לבבו פנה היום מעם יהוה - דב כט 17. 3 **היה ריק** to be empty וגובה פני לית בה מים VC (י"א ריקן) והבור רק אין בו מים the pit was empty; there was no water in it בר לו 24. לא תשבק לבך פני מן מחכומה אל תניח לבך ריק מידיעה - ת"מ 140א. אנון פנינים סקיון A הם מריקים שקיהם - בר מב 35 [ט"ס מן מפנין - *Corr. see V*]. 4 **היה פנוי** to be available פני אתה ושקיה למן דבעי לך פנוי אתה ומצוי למי שמבקש אותך and available you are found to any one who seeks you - מ ד 65-66.

פנל *trans.* 1 **הטה** to turn אפיון מופעין דאנון לא פנו אפיון מן דרוש ופניהם מאירים כי הם לא הטו פניהם ממבקש shine, for they did not turn their faces from her help) who seeks (their help) - דב כ 238. נפני קנומן מן חברי בישה נטה את עצמנו מבעלי הרעה - ת"מ 139ב. 2 **פינה** empty **ואנה** פנית ביתה I have emptied the house MCB ואנכי פנית הבית house - בר כד 31. ויפקד כהנה ויפנון ית ביתה וצוה הכהן ופנו את הבית - ויק יד 36. חיי עולם דילה וכל חיים הו מפני... ואת כל החיים הוא (האל) מפנה (מן העולם) - מ יא 29-30. אנון מפנין סקיון V הם מריקים שקיהם - בר מב 35.

אפענל פינה to empty **ואנה** הפנית ביתה ואתר לגמליה ואנכי פנית הבית ומקום לגמלים I emptied the house and a place for the camels - בר כד 31.

אתפענל 1 *intrans.* **נטה**, הוסר to turn **ואתפנה** פרעה ועל לביתה ויפן פרעה ויבא אל ביתו Pharaoh turned and went into his house - שמ ז 23. מובא גם בת"מ 330 (פעמיים). ואפנית ונעתת מן טברה VEQ **ואתפנית** = (המליץ 561) ואפן... - דב י 5. **ואתפני** לימינה אי לסמאלה (M **ואפני**) ואפנה אל הימין או אל השמאל - בר כד 49. **אתפנו** וטלו לוכון פנו וסעו לכס - דב א 7. מן חיייה אנה מתפני ורמי בגובה מן החיים אתפנה ואושלך לבור - ת"מ 250א.

land is fertile - בר מט 15 [ע לפי שאין פנאי לסך - מש ע"ז ה ו].

פניאעיס † שם מקום (pr. n. (place) [היא] [Pavac])

פניאעיס † שי"פ פניאעיס דן - המליץ 446 [מן בר יד 14. התה"ש שלפנינו: בניאס (ע"ע)].

פנך כלי קיבול vessel (vessel) [כ > πίναξ - Krauss 467. **א"י** פינך דסולת - ירוש ברכות יג ע"ד. ס פינכא - מתי יד 8. הש' 579b LS]

פנך † שי"ע ז n. m. **ספל** basin פנך אחד כסף שבעים מתקל מזרק אחד... one silver basin of ... seventy shekels - במ ז 13. פנכי כסף תריעסר - במ ז 84. וית דודיה וית פנכיה - במ ד 14. פנפיה המזרקות A - שם לח 3 [טי"ס מן פנכיה. Corr.].

פנס † קנאה, רוגז anger, jealousy [א"מ בנס - דניאל ב 12. א"י ובנס פרעה - מ"ל בר מ 2].

קל פע"ע 1 רגז to envy, be jealous ופנסו יתה פליסטונאי A (E וכןסו!) ויקנאו אתו פלשתים - the Philistines envied him - בר כו 14. ופנסו מנה תלימיו A ויקנאו בו אחיו his brothers were jealous of him - בר לו 2. **קינא** אשר קנא לאלהים ויתפנס לאלהה A תחת אשר קנא לאלהים because he was zealous for his God - במ כה 13.

פעל 1 הרגז to provoke jealousy ופנסו פנסוני בלא אל אכעסוני בבטליון E הם קנאוני they have provoked באבליהם with what is no god; they have provoked me to jealousy with their futilities - דב לב 21. פנסתה בבראים ובגנואן אכעסתה E יקניאהו בזרים ובתועבות יכעיסתה ויתפנסו איתם with alien gods; with abomination he vexed Him - דב לב 16 [יחיד!]. **2 ניבל** to scoff וירשפו (!) תקוף פנסתה E (ני"א ונבלו) וינבלו צור ישועתו ויתפנסו which they have enraged - דב לב 15.

מפנס † שי"ע ז n. m. **קנאה** zeal אלה"י... איתמר ופינחס דקטל הזנים והשיב החמה במפנס אלה"י... איתמר ופינחס אשר הרג את הזונים והשיב את החמה בקנאה (שלו) of God... Ithamar and Phinehas, who killed the fornicators and appeased the anger with (His) zeal - סעד אלדין (Cow 380).

פנס † שי"ע ז n. m. **קנאה** zeal ממלכת

כדו יקום ויסתיר משכנה התועה הארור, כאשר יקום ויהרוס את המשכן, the cursed apostate, when he stands and destroys the sanctuary - ת"מ 199ב. דפאניה בישה ייתי ויעבד תועבה - ת"מ 198ב.

פניה † שי"ע נ n. f. **פנותה** מונח תיאולוגי, בן-גוון נדיר של פנותה (עי לעיל) **disfavor rare variant of** **Fanūta**, see above. וביומי פניה קוממותה בבית מרה קומה דזכרון ובמי פנותה עמידתו (של הכהן) בבית אדוניו, מעמד של זכרון during the days of **Fanūta** (the priest's) dwelling in the House of his God is a dwelling of commemoration - ת"מ (ק) 54ב || ש 119א: מדורה דזכרון.

פנים † שי"ע ז n. m. [מן העברית H] **1 פנים** face וסבל מסבלה מן עם פניו C (ני"א אפיו, קדמיו) וישא משאת מאת פניו he sent portions unto them from before him (lit.: from his face) - בר מג 34. ועלל לגו מערתה ופנה בפניו אל הרגריזים ודמך על ארצה - ת"מ 266ב. **2 נכבד**, **נשוא פנים** notable ופרעה ממלל עם פני חילה ופרעה מדבר עם חשובי החיל Pharaoh talks to the notables of his army - ת"מ 376. **פני** יהכון C (VM קדמי ני"א רעותי) פני ילכו My **Glory shall walk** - שם לג 14 [כלומר: כבודי ילך. השי' התה"ע: חיואצי = ייחודי].

לפני מ"י prep. [עשי"ח NSH] למקום in **front of** (of place) ויקומו לפני משה (ני"א לקדם) - they stood in front of Moses - במ טו 2 [כאן רשוב מן ניש]. מן יכל קעם לפני כרוביה מי יכול לעמוד לפני הכרובים - ת"מ 290א. וסגדנן לפניך - ע"ד יג 5. אמר עמלק ליהושע... אה יהושע אין לך לפני קוממות אגיבו יהושע אין לך לפני קעימות - בן מניר (Cow 322). לזמן לפני שחת יהוה את סדום before (of time) before the Lord's destruction of Sodom - בר יג 10.

מפני [עשי"ח NSH] **1 לפני** מ"י לזמן **before prep. (temporal)** דאת מפני גויתה ונפשה שאתה מלפני הגוף והנפש ודברי השכל אל הלב) - ת"מ 143א. **2 לפני** מ"י למקום in **front of prep. (locative)** סגרו מפני בריתה השתחוו לפני הבריאה ויתפנסו in front of the creation prostrate in front of the creation - מפני שיבה תקום B - ויק יט 32.

פנעניה † שי"ע נ n. f. **פנאי** leisure וחזה פנעניה הלא השפיעה וית ארעה הלא שמניה וירא את הפנאי כי שופע ואת הארץ כי שמנה he saw that the leisure is abundant and that the

פנקל - פסל¹

ויפסח יהוה על תרחה - שמ יב 23. **2 צולע** בינוני פעול *to limp pt. pass.* ואן יהי בה מום פסיה אי סמי... לא תדבחה אם יהיה בו מום פסח או עור... לא תזבחנו *if it has any blemish, if it is lame or blind...*, you shall not sacrifice it דב טו 21. גבר סמי אי פסיה (M_2 *אפסיה) איש עור או פסח *fesi* - ויק כא 18.

פסח ש"ע ז *n. m.* **1 קרבן הפסח Passover sacrifice** ותיכלון יתה בזריזו פסח הוא ליהוה ואכלתם אתו בחפזו פסח הוא ליהוה and you shall eat it in haste; it is the Lord's Passover sacrifice - שמ יב 11. תמן תדבחה ית פסחה - דב טז 6. מובא בת"מ 225: תמן תנכס ית פסחה. **2 חג הפסח Passover** ולא יבית לצפרה דבחה חג פסחה ולא ילין לבקר זבח חג הפסח the sacrifice of the feast of the Passover shall not be left until the morning - שמ לד 25.

פסח ש"ת qittel *adj.* **פסח lame** גבר סמי אי פסח C (ני"א פסיה) איש עור או פסח A (ני"א פסח) - ויק כא 18 (השי *א* pessú = חגר - [AHw 856b]).

פסח² השחתה **spoil, corruption** (فسخ - [Lane 2395c])

קל נשחת *to be corrupt* ו"ל"פסחת ארעה לקודם האלהים ואמלת ארעה טלום A (ני"א ואתחבלת) ותשחת הארץ... ותמלא הארץ חמס the earth became corrupt before God - בר ו 11. **אתפגעל נשחת** *to be corrupt* וחזה אלהה ית ארעה והא אתפסחת A (ני"א ואתחבלת) וירא אלהים את הארץ והנה נשחתה God saw the earth, and behold, it was corrupt - בר ו 12.

פסל¹ ביטול ודחייה **rejection** [א"י דלא נבעוט יתך ויתפסל קרבנד - נ בר כב 10. **סוא"י** אבנא הדא דפסלו בנאין - מתי כא 42, מן תה קיח 22: אבן מאסו הבונים]

קל דחה *to reject* לית חילך טרף בעו מלב דכי ולא פסל סגדה לאנש דנציר עמך *fāsəl* אין כוחך דוחה בקשה מלב זך ואינו פוסל השתחויה של איש שנתמסר לך Your might does not turn down a request of a pure heart nor does it reject a prostration of one devoted to You - מו 45-48. ולא תפסל גרמך הדי בערימו ולא תפסול עצמך (פן) תהיה בחרם - ת"מ 223א. וכד לא עמה קין מנחתה מתקבלה... ידע דו פסיל וכאשר לא ראה קין שמנחתו מתקבלת...

כהנים מסחני פנוסה ישמשון למרון "ממלכת כהנים" (שמ יט 6) בעלי הקנאה אשר ישרתו את אדונם "a kingdom of priests" (Ex 19:6) - the owners of zeal, who will serve their Lord ת"מ 231א. פינחס... עזר ית רגזי... בפנוסה ית פנסאתי בגבהון A פינחס... השיב את כעסי... בקנאותו את קנאתי - במ כה 11.

פנסה ש"ע נ *n. f.* **קנאה zeal** בפנוסה ית פנסאתי בגבהון A (פינחס... השיב את כעסי...) בקנאותו את קנאתי (Phinehas... appeased My anger) - במ כה 11.

פנקל אבן יקרה **gem**[†]
פנקל ש"ע ז *n. m.* **אבן יקרה gem** תמן פנקלה וכיף שהמה A שם הבדלח ואבן שהם - בר ב 12.

פנתירין אבן יקרה **gem** [מן אונקלוס O: פנתירי] **פנתירין** ש"ע ז *n.* **ישפה** אכרום ימה ופנתירין B תרשיש שהם וישפה - שמ כה 20. כרום ימה ובורלה ופנתירין M_2 - שמ לט 13.

פס קו, רצועה **strip** [א"י כתונא דפסי - אונקלוס בר לו 3]

פס ש"ע ז *n. m.* **פס strip** ועבד לה כיתונה פסים ויעש לא כתנת פסים and he had made stripes ויעש לא כתנת פסים him a tunic ornamented with stripes - בר לו 2 (= המליץ 562). ואשלעו מן יוסף ית כיתנתה ית כיתנת פסיה ויפשיטו את יוסף את כתנתו את כתנת הפסים - בר לו 23. בדומה לזה 32,31 (= המליץ 562).

פסג חלוקה, נתיחה **dissection** [א"י ופסג יתהון = ויבחר אתם - נ בר טו 10. ע"ע פלג]

פעל שסע *to tear* [ו]יפסג יתה בכנפיו m_2 * (ני"א ויפלג, ויסדק) ושסע אתו בכנפיו he shall tear it by its wings - ויק א 17.

פסח¹ תנועה **moving** [ראה גם פסע *See also* *leaping over* [ps.], דילוג [א"י ואפסח ואגן במימרי עליכון - נ שמ יב 13. **סוא"י** פסחא מתעבד - מתי כו 2]

← חג הפסח **Passover**
קל 1 דילג *to pass over* דאפסח על בתי בני ישראל אשר פסח על בתי בני ישראל for he passed over the houses of the people of Israel - שמ יב 27. מובא בת"מ 43: דפסח על ישראל.

פספיו - פסקל¹

ואת האיל נתנת לנתחיו - שמ כט 17. ויפסקון יתה לפסקיה ונתח אתה לנתחיה - ויק א 6 (= המליץ 513).

אָתְפֶּעַל חָדַל **to cease** לא אפסק עמוד עננה לא ימוש עמוד הענן **the pillar of cloud did not move** שמ יג 22. יהושע בר נון... לא אפסק מבגו משכנה (B פסק) ...לא ימוש מתוך האהל - שמ ע 11. אפסקו הכימיה <ביני> קהלה התפארו החכמים בתוך הקהל - ת"מ א 52 [ק: הבסקו. זבייח הע' 14].

מפסק במפסק (יובלה) במושך (היובל) - המליץ 513 [תפסס bāmūššāk מן מוש. ע' זבייח].

פסוק ש"ע **qittūl** *n. m.* **נתח** **piece** וית דכרה תפסק לפסוקיו ואת האיל נתנת לנתחיו **cut the ram into sections** - שמ כט 17. ופסק יתון פסוק ויבחר אתם בתור - בר טו 10.

פסוק ש"ע **qəṭūl** *n. m.* *fēsoq (qəṭūl) **קטע** של דיבור, כתוב **passage** הבט נא השמים... רב הוא פסוקה דלית כותה "הבט נא..." (בר טו 5) גדול הוא המאמר הזה ואין כמוהו "look toward heaven" (Gen 15:5); great is this passage, there is none like it - אס 12.

פסיקו ש"ע *n. f.* **מתן** **allocation** ופסק לה שבעה פסיקואן ופסק לו שבע מתנות (God) allocated him seven allocations - ת"מ א 385.

פסק ש"ע *n. m.* **נתח** **piece** ויפסקון יתה לפסקיה **they shall cut it int pieces** - ויק א 6. ויהב גבר ית פסקה לזימון עברה ויתן איש את בתור לקראת רעהו - בר טו 10. ויסדרון בני אהרן... ית פסקיה - ויק א 8. **2 מנה** **portion** ויעקב יהב לעשו לחם ונפצק A ויעקב נתן לעשו לחם וניד - בר כה 34 [עירוב של ניד ושל פסק. Blend of nzyd and pšq (=psq). See ZSp. 181].

פסק² זפק **goiter** [שיכול מן ספק², ע"ע. Metathesis of spaq² (q. v.)].

פסק ש"ע *n. m.* **זפק** **goiter** ויסטי ית מרתה בפסקה MB (NECA בספקה) והסיר את מרתו **he shall remove its gall-bladder with its** **goiter** - ויק א 16.

פסקל¹ ברית **covenant** [פסק+ל (זבייח המליץ 523 ננד נלדקה: פסק+קל - ZDMG 22, 520. באה"ש מאחרת (טל ג סא). Late SA. איי ופסקלוניה במאה דינר - פאה טו ע"ג. ע, ליברמן יוונית 135. סוא"י פסקל עם פעליה מן זון ליומא - מתי כ 2].

and Caleb, who were companions of the True One and did not move from Him - ת"מ א 221. לא פסחת מנך ארפות עין לא זותי ממך הרף עין **I did not leave you for a moment** - ת"מ א 295. לינן יכלין פסחין מנך לעלם - ת"מ א 279.

פספיו¹ ? ט"ס מן מספיואתה = מספיואתה לפי שפירש מן שפתים. Apparently corr. from *[m+šptym (= lips, i. e., nations)]*.

פספיו ש"ע ? **n.** יששכר סבול פשטן טפיה בין פספיואתה A ...רבץ בין המשפתים - בר מט 14 [ע"ע כרן].

פסק¹ פסיקה, חידלון, קטיעה, **cessation interruption; cutting off** מוחשבו = ואבדה חשבון - נ במ כא 30. סוא"י אפסק = אנתק - ירמ 8 ← **allowance**

קל עבר: פסק - שמ יג 22 CB (= המליץ 513). עתיד: ויפסק - שמ י 21 (המליץ 513; ופסק). בינוני פעול: פסיקה (נ) - ת"מ (ק) 23. פסיקן (ר) - ת"מ (ק) א 2. **פעל** עבר: פסק - בר טו 10. עתיד: תפסק - שמ כט 17 (= המליץ 528). **אתפעל** עבר: אפסק - שמ יג 22. **מפסק** - המליץ 513. **פסוק** qittūl - בר טו 10. **פסוק** qəṭūl - אס 12. **פסיקו** פסיקואן - ת"מ א 385. **פסק** פסקה (ינסתר) - בר טו 10.

קל 1 חדל **to cease** פסק למהי לשרה ארח כנשים m_2 (נ"א קץ, הקטע) חדל להיות לשרה... it had ceased to be with Sarah the period of women - בר יח 11. וצמת יוסף מיר... עד דפסק לממני M_2 (נ"א קץ) ויצבר יוסף בר... עד כי חדל לספר **Joseph collected produce...**, until he ceased to measure - בר מא 49. לא פסק עמוד עננה CB (נ"א אפסק) לא ימוש עמוד הענן - שמ יג 22. **אנתע** ית ארך על חללה... ויפסק חשכה... וימש החשך - שמ י 21 [אתפעל?]. **2 הקצה, נתן** **allocate** פסק ליעקב פסיקון רברבאן פסק ליעקב מתנות גדולות (God) allocated to Jacob great allocations - ת"מ (ק) א 2. וימה ליצחק ובסק ליעקב ונשבע ליצחק ופסק ליעקב - ת"מ א 39. את נפיק לארעה דפסיקה לך אתה יוצא אל הארץ אשר נפסקה לך - ת"מ (ק) א 23. **3 החליט** **to decide** פסקו ועלו ליד פרעה החליטו (החרטומים) ובאו אל פרעה (the sorcerers) decided and came to Pharaoh - ת"מ א 275 [היינו גמרו אומר].

פעל ניתח **to cut, divide** וית עופיה לא פסקואת הצפורים לא בתר **but he did not cut the birds** - בר טו 10. וית דכרה תפסק לפסקיו

ישכן והוא לחוף אניות Zebulun shall dwell by the seashore; he shall be a shore for ships - בר מט 13.

פעור fūr [ע״ע בעל פעור] שם פרטי *pr. n.*

פעור שׁיפ דאתנכלו לכון על ממלל פעור אשר נכלו לכם על דבר פעור - בר כה 18. ודאצטמתו ליד בעל פעור והנצמדים לבעל פעור - ת״מ ד 219ב. מערטיס חרשה ערק מן ערד למדין והוה פעור דאשלו מואבאי מזעק לבלעם מערטיס המנחש ברח מערד אל מדין והיה לפעור שביקשו המואבים לקרוא את בלעם - אס 16ב.

† **פעטה** שם פרטי *pr. n.*

פעטה שׁיפ בלעם בר בעור בר גדיטיט בר פעטה בר עמינגף - אס 16ב.

† **פעל** עשייה **doing, making** [מן העברית ע״ע. עבד H. א״י ולאגר פעליה הוא מסר קדמך ית נפשיה = ולשכר פעלו הוא נשא את נפשו - נ דב כד 15. **סוא״י** פסקל עם פעליה - מתי כ 2]

קל עשה רק בשירה **to do** כוזב יתאמר ליעקב ולישראל מה פעל אל כעת יאמר... מה פעל אל **said of Jacob and Israel** now it shall be said of Jacob and Israel - בר כה 23. ולא יהוה פעל כל דה ולא יהוה פעל כל זאת - דב לב 27. מכבן למיתוביתך פעלת מכון לשבתך פעלת - שמ טו 17, מובא בת״מ 100א בשינויים. מליו הוה אמניו פעליו מאמריו (של האל) היו אומניו, פועליו - מ יג 51-52.

† **פעל** שׁיפ *n. m.* 1 **מעשה deed** ופעל אדה תרחי ופעל ידו תרצה **accept the deed of his hands** - דב לג 11, מובא גם בת״מ 126ב. ותהי כשיר בפעלך ותהיה ישר במעשיך - ת״מ 113א. תקיפה דשלם פעלה V' הצור תמים פעלו - דב לב 4, מלת 'פעלי' מובאת בת״מ 184א (פעמיים). אלה דלא עצ״י פעלה fa'elo האל שאינו מואס במעשיו - ע״ד טו 3. דומה לו מ ד 80. לסגין אגר פעל עבד לריבוי שכר המעשה (שעשה) - ת״מ (ק) 68א. 2 **שכר reward, wages** לא תבית פעל אגיר **NMCA** לא תלן פעלת שכיר אתך **wages of a laborer shall not remain with you** - ויק יט 13.

† **פענה** שׁיפ *n. f.* 1 **שכר wages** לא תבית פעלת אגיר עמך לא תלן פעלת שכיר אתך - ויק יט 13.

† **פענו** שׁיפ *n. f.* 1 **שכר wages** לא תבית פעלות

פעל כרת ברית to covenant ופסקלת עמה... תלתה פסקולין רברבין מפסקולין ביד יתון טביה דגעזו וכרתי עמו (אברהם)... שלוש בריתות גדולות כרותות (בינוני פעול) בידי אותם הטובים שחלפו (מן העולם) I made a covenant with him (Abraham)..., (Israel) have three great covenants made by those good ones who passed away - ת״מ 6א [זביח העי 10]. אקים מה דפסקלת לאבהתן קיים מה שכרת לאבותינו - ת״מ 172ב. (ד)פסקלת (אשר) נשאתי (את ידי) - המליץ 523 [כנראה ע״פ שמ ר 8. ליתא].

† **פסקול** שׁיפ *n. m.* 1 **ברית covenant** ותהי לסימן פסקול ביני ובין ארעה (E) והיתה לאות ברית ביני ובין הארץ it shall serve as a sign of the covenant between Me and the earth - בר ט 13. ואדכר ית פסקולי (E) וזכרתי את בריתי - בר ט 15. מסחני פסקול אברהם בעלי ברית אברהם - בר יד 13. ואקים ית פסקולי... לפסקול עלם A - בר יז 7. ית פסקולי תטר A - בר יז 9. דה פסקולי דטרון A - בר יז 10. לסימן פסקול A - בר יז 11. לפסקול עלם A - בר יז 13. ית פסקולי אנשי A את בריתי הפר - בר יז 14. ודכר אלהה ית פסקולה A - שמ ב 24. ותטרון ית פסקולי A - שמ יט 5. ואדכרת לון פסקול קדמאים A - ויק כו 45. ויבטלו ית פסקולי E - דב לא 16 וכן V'E בפסוק 20. אלולי פסקולה דהוינן אבדין אילולי הברית, כי אז היינו אובדים - ת״מ 11א. תלתה פסקולין רברבין - ת״מ 6א. תביע פסקול אברהם ולא תעבד עובדיו כלום תבקש את ברית אברהם ולא תעשה (כ)מעשיו? - ת״מ 113ב. וברה פינחס קנא לאלה ונסכ פסקול ממן ובנו פינחס קנא לאלוהים ולקח ברית קיימת - ת״מ 220ב.

† **פסקל²** אבן יקרה **a gem**

† **פסקל** שׁיפ *n. m.* 1 **אבן יקרה a gem** נפק ופסקל ואעלם A נפק ספיר ויהלם - שמ כה 18 (= המליץ 539); לט NMBA11.

† **פעו** fū שם מקום (*place*) *pr. n.*

† **פעו** שׁיפ ומלך תחתיו הדר ושם קרתה פעו... ושם עירו פעו - בר לו 39.

† **פעוס** ? [שיבוש מן מחוז - - *Corr. from mhwz*] [ZSpr 177]

† **פעוס** שׁיפ *n.* 1 **חוף shore** זבולן פעוס ימיה ישרי והוא פעוס ספינוואן A זבולן לחוף ימים

פעם - פצה

תולדתם למשפחותם לבית אבותם במספר שמות כל זכר לגלגלותם - במ א 22.

†פענטוס שיה *shrub* [> planta או כייבי - ZSpr 204 n]

פננוס שייע *n. שיה shrub* וכל פענטוס ברה אדלה יהי בארעה (E) וכל שיה השדה טרם יהיה בארץ *was yet on shrub of the field* אלה אלהיה דברא בחכמתו ארעה ושומיה... פענטוס רמיה - בן מניר (Cow) [322] [קטע משובש מאוד. *Very corrupt passage*]

†פצויל;

פצויל שייע *n. ?* ותחף ברקוע פצוילה A ותשב באיתן קשתו - בר מט 24 ZSpr 184 : > فضيلة = יתרון. לפי שתפס קשת - קשט. השי' 2413a Lane.]

†פצה¹ חוס, אור *heat, light* [איי כשחין פציה = כחם צח - ישע יח 4. ס אפצח = האיר - LS 587b. אכ pešû = בהיר - AHw 857a] ← תשוקה *desire* [תפס תשוקה מעניין החום. *Fig. int. of H wyhmuh*]

קל 1 האיר *to shine* [> פצח. איי כשחין פציה = כחם צח - ישע יח 4. ס אפצח = האיר - LS 587b] אורה פסח עד יתיבל ממללה ליד עמה האור האיר כדי שיובא הדבר אל העם *the light shone so that his (Moses') word would be led to the people* - תי"מ 179א [זבי"ח העי 1: עניינו אור וחום]. בהיר פעול *light-colored pass. pt.* ערפוד דרעים עם עאנה קרוים ונמורים ופציהים *M₂ (ני"א וסמוקים) העתודים העלים על הצאן עקודים וברודים *I saw that the he-goats mating with the flock were streaked, speckled, and light-colored* - בר ל 36א. וכך הוא ב-לא 10 (A) ונצחין - טי"ס וב- *M₁ לא 12. השתוקק *to desire* ויפסחון ענה בעללין למשתי A (ני"א ויתיהמן) ויחמנה הצאן... *the flocks desired at their coming (=when they came) - בר ל 38. ויפסחון עאנה על חוטרניה A ויחמנה הצאן... - בר ל 39.*

†פצה² פתוח *open* [מן אונקלוס O]

פצח שייע *n. m. חצר open yard* אלין אנון בני ישמעאל... בפצחיון *M₂ אלה הם בני ישמעאל... בחצריהם - בר כה 16. ומה קריאתה דהו דאר בין הבפצחין [ן] m ומה הערים אשר

אגיר עמך V - ויק יט 13.

פיענ שייע *n. m. מעשה deed* [זבי"ח תי"מ 113א, העי 2] צעורה דשלם פיעלה C (E) פילה, המליץ 565 פיאלה) הצור תמים פעלו *The Rock!—His deeds are perfect* - דב לב 4. מה פיעל אלה C - במ כג 23 (תפס שייע, שהגיייתו שווה לעבר: *fa'el*).

†פעם¹ התרגשות *emotion*

קלרגש *to be agitated* ופעמת ותפעם (רוחו) - המליץ 559 [מן בר מא 8. א ליתא].

אָתְפַעֵלְנִירְגַשׁ *to be agitated* ואפעמת רוחה *his spirit* (VMECB ואתפעמת) ותפעם רוחו *was agitated* - בר מא 8. ואה אנון מפעמין V*m₂ והנס זעפים - בר מ 6.

†פעם² פעימה *recurrence* [מן העברית H]

פעם שייע *n. פעם recurrence, reprise* האש הגדלה מאת יהוה... רוחיה עשרה פעמים שרתו שבטי רחותה... והמים ארבעה עשר פעמים שרתם... ועפרה עוד שרתם ששה פעמים... - תי"מ 58. אלה השלשה הפעמים אשר שרתת אש יהוה לעבדי יהוה - תי"מ 59. שלש פעמים אמנו ביהוה - תי"מ 57.

פעם אחת *adv. תי"פ. נבת אחת at once* יזעק לבוראיו... ויקומו פעם אחת קדמיו יקרא לברואיו... ויעמדו בבת אחת לפניו - תי"מ 237א. פעמאי שייע *n. m. מנהיג leader* [מלשון הליכה, בדומה ל-נגיד. 'rule' > 'walking' *Parallels ngd*] ריש פעמאי אב לבני הדנפתיראש המנהיגים, אב לבני הדנפיים *the head leader of the sons of Danfi (family)* - תולדה 10א² (Neubauer 405) גרסתו הערבית: *اول دوافع من دفع الى = ההנהג* - [Lane 891a]

פעמה שייע *n. f. פעם recurrence* העקרים שלשה ושלשים פעמה נצרו אהבים וצורו איובים *the elements, thirty three times* ארבעה עשר פעמות המים... שרתו צבאות יהוה - תי"מ 61א. ופעמות הארץ הששה - תי"מ 60א.

פעמו שייע חולק סתמי בדומה ליאיש *n. f. partitive* אחד *each* תסב חמשה חמשה מתקלים לפעמותון A ולקחת חמשת חמשת שקלים לגלגלות *take five shekels per head* - במ ג 47. לברי שמעון נקיבותון לכרניון... מסהרתון במנין שמהת לפעמותון A לבני שמעון

הוא ישב בהן הבמחנים - במ יג 19.

ואין מושיע - דב כח 29. רתי ומפצי חונן ומציל
- אי"ח 45.

מפצאה למפצאה ית גברה מן אד מעיה להציל את אישה מיד המכה - דב כח 11. ואיעת למפצהתה וארדה להצילו - שמ ג 8. אלהותה צבת מפצהתה כסימנים האלהות חפצה להצילו באותות - תי"מ 86א.

אפנעל הציל, save to rescue, וית בתינן אפצה ואת בתינו הציל (God) saved our houses - שמ יב 27. גבר מצראי אפצתן איש מצרי הצילנו from the shepherds - שמ ב 19. ואפצה יהוה ביומה הוא ית ישראל מן אד מצרים ויצל יהוה ביום ההוא את ישראל... - שמ יד 30. דאפצה ית עמה אשר הציל את העם - שמ יח 10. הלא הפצית לי ברכה הלא הצלת לי ברכה - בר כו 36. ואפצי ייתכון מן תשמישון והצלתי אתכם מעבדתם - שמ ו 6. הפציתי שבי מן אד אחי הצילני נא מיד אחי - בר לב 12. ויפצון כנשתה ית מעיה והצילו העדה את המכה - במ לה 25.

אתפנעל ניצל to be rescued ואפציאת נפשי (ECA) ואתפצית) ותנצל את נפשי my soul been rescued - בר לב 31. דיתפצי לידך מן עם רבה (EC) דיפצי אשר ניצל אליך מעם אדניו - דב כג 16. ותתפצון מן דבביכון ונושעתם מאיביכם - במ י 9. ואתא מתפציה A ויבא הפליט - בר יד 13. ומתפצי לתחום מואב (N) ואתפצין, V ואתפצין) ונשען לגבול מואב - במ כא 15 (תפסור ונושע). הן הוינן אתפצין בריש כיינן ניכד בעקבה אם ניצלנו בתחילה, הרי נאבד בסוף - תי"מ 74. וכד אתעקב בה נח אתפצה וכאשר נתכנה בו נח (בשם צדיק), ניצל - תי"מ 191א.

אפצה שיע' n. m. הצלה rescuer לכדיל אפצה יתה מן אדון למען הציל אתו מידם intending to save him from them - בר לו 22.

אפצי שיע' n. f. הצלה rescue ואפצי לא אפצית ית עמדך (M₁*) ואפצאי) והצל לא הצלת את עמדך your people - שמ ה 23.

פצאי שיע' n. m. גואל rescuer פצאה דמפצי לן מן חוביה הגואל המציל אותנו מן החטאים the Rescuer who rescues us from the iniquities - עישו 86.

פצו שיע' n. f. ישועה deliverance והוה לי לפצו ויהי לי לישועה He has become my deliverance - שמ טו 2. וחכמון בפצו והודיעם

פצטי[†] ?

פצטי ? ויהוה הלקי על סדם ועל עמרה פצטי ונור A ויהוה המטיר... גפרית ואש - בר יט 24.

פצי¹ הצלה וישועה rescue וסואיי ולית דמפצא מן בין אידאי - ישע מג 13

(ההבחנה בין הביניים אינה תמיד בטוחה Uncertain distinction between conjugations. קל עבר: ופצה - שמ יד 30. בינוני: פצה - דב כח 29. VB. מקור: למפצי - דב כ 4. פעל עבר: פצה - תי"מ 210. עתיד: ויפצי - תי"מ 186א. ציווי: ופציתן (+כינוי) wfaššitān - ננה 93. בינוני: ומפצי wamfāšši אי"ח 45. מקור: מפצאה - דב כה 11. אפעל עבר: אפצה - שמ יד 30. עתיד: ואפצי - שמו 6. ציווי: הפצתי (+מדבר) - בר לב 12. אתפעל עבר: אפציאת - בר לב 31. עתיד: דיתפצי - דף כג 16 (המלץ) 531. יפצי. בינוני: ומתפצי - במ כא 15. EC. אפצה - בר לו 22. אפצי (ואפצאי) - שמ ה 23. פצאי פצאה (מידע) fāšša - עישו 86. פצו - שמ ה 23. A. פצוה לפצה - שמ טו A2, פצואת (נסמן) - שמ יד 13. פצוי qittūi - שמ ה 23. A.

קל הציל to rescue צבעת רביתה דמרסה ולית דפצה לה VB צעקה הנערה המארשה ואין מושיע לה the betrothed young woman ואתה אביבך ויתן לי God has rescued your father's livestock and given it to me an Egyptian rescued us - שמ ב 19. זעקה מלכי צדק וקובה חדתי על שמה דפצנה קרא מלכיצדק ברכה חדשה על שם מי שהצילו - אסי 101. "אהיה אשר אהיה" פצה ושנק... הציל וייסר - תי"מ 210. ופציתך וקטלת דבביך והצלתך והרגתי אויביך - תי"מ 223א. ויפצי רחמיה ויאכד כל דבכיה וישוע את האוהבים ויאבדי את כל האויבים - תי"מ 186א. ופציתך ופשרן והצילנו וחלצנו - ננה 93. ולית מפצי

מפצי למגחי לכון עם דבביכון ולמפצי יתכון להלחם לכם עם איביכם ולהושיע אתכם - דב כ 4. לכדיל מפצי יתה NC למען הציל אתו - בר לו 22.

פעל הציל to rescue ופצי יהוה ית קנין אבוכין והב לי A (MCB ופצה) ויצל יהוה את מקנה אביכון ויתן לי God has rescued your father's livestock and given it to me an Egyptian rescued us - שמ ב 19. זעקה מלכי צדק וקובה חדתי על שמה דפצנה קרא מלכיצדק ברכה חדשה על שם מי שהצילו - אסי 101. "אהיה אשר אהיה" פצה ושנק... הציל וייסר - תי"מ 210. ופציתך וקטלת דבביך והצלתך והרגתי אויביך - תי"מ 223א. ויפצי רחמיה ויאכד כל דבכיה וישוע את האוהבים ויאבדי את כל האויבים - תי"מ 186א. ופציתך ופשרן והצילנו וחלצנו - ננה 93. ולית מפצי

פצי² - פקד

bring it to me, that I may eat from my son's game 25
מפצצות ברי A... ואכל מציד בני

†פצקה סבל : misery { > فساق : Dozy II } (267a)

פצקה שׁיע n. f. סבל ? misery ולית אדביקן יומי שני חיי אבהתי ביומי פצקיתהון ולא השיגו את ימי שני חיי אבותי בימי מגוריהם (my years) did not attain to the years of the life of my fathers in the days of their misery - בר מז 9 [פרפרזה של מגוריהם בפי יעקב הקושרת את המילה עם חייו הוא. .[Jacob refers to his own life.

†פצר דחק, חזקה submission [מקביל לכבלי עייעי (כלל) בהוראת כבושה; Parallel to kblny, 'submitted'. ע פצ, הפציר - בני 5089]

פצירה שׁיע n. f. פילגש concubine ותמנע הות פצירה לאליפז m פלגש לאליפז Timna was a concubine of Eliphaz - בר לו 12.

פקד זכרה, מניין; ציווי והפקדה, remembering, counting; command, appointment, commission; אׁיי פקד ית בני ישראל - נויק כד 2. סואׁי דאנא מפקד לך - דב י 13

קל עבר: פקד - בר כא 1 C. אפקד - שמ ד 31. עתיד: ואפקד - שמ לב 34. בינוני: פקד - שמ לד 7 MA. פעול: פקדין afqāḏen - עׁיד 7. מקור מפקד - תׁׁמ 170A. פעל עבר: פקד faqqāḏ - עׁיד 2. עתיד: אפקד - ויק כה 21. ציווי: פקד - ויק כד 2. בינוני: מפקד - במ לב 25. אפעל עבר: דאפקד - ויק ה 23. עתיד: יפקד - במ כז 16 VEC. מקור: מפקדה - בר מט 33. אתפעל עבר: אפקד - במ לא 49. אתפעל עבר: דאפקד - תׁׁמ 168B. פקוד - שמ ג 16. ופקודין wfiqqūḏen - אׁיד 10. פקודה ופקודאן (ר) - תׁׁמ 2230. פקדה כפקדת (נסמד) - בר מז 11 A. פקדון - בר מא 36 C.

קנ א זכר to remember ויהוה פקד ית שרה C (נׁיא דכר) ויהוה פקד את שרה the Lord remembered Sarah - בר כא 1. הלא אפקד יהוה ית בני ישראל (נׁיא דכר, אדכר) כי פקד יהוה את בני ישראל - שמ ד 31. ואפקד עליון עוביון (נׁיא ואדכר) ופקדתי עליהם חטאתם I will remember (i.e., bring to account) their sins - שמ לב 34. ופקד עליון חוביון - תׁׁמ 49. פקד חובי אבאן על בריים MA (נׁיא מסר) - שמ לד 7. ב 1 ציווה דאפקדת to command כמה דאפקדת (נׁיא דפקדת) כאשר צויתי I commanded as - ויק ח 31. וברכאתה פקדין לגוה והברכות מצוות

את הגאולה - תׁׁמ 40. וחזו ית פצות יהוה וראו את ישועת יהוה - תׁׁמ 55. וסלקת פצותון C (נׁיא אשבהותון) ותעל שועתם - שמ ב 23 [תפס ישועתם]. לבדיל פצותה מן אדיון A למען הציל אתו - בר לו 22. לפצותך סכית A לישועתך קויתי - בר מט 18.

פצוה שׁיע n. f. ישועה redemption וחזו ית פצואת יהוה דיעבד לכווראו את ישועת יהוה אשר יעשה לכם witness the deliverance which the Lord will work for you - שמ יד 13. לפצואתך כתורי לישועתך קויתי - בר מט 18. והוה לי פצוה A VE (לפצואה) ויהי לי לישועה - שמ טו 2. ובפצואהן E (ובפצואן) ובמשענותם - במ כא 18 [תפס מן ישועה].

פצוי שׁיע n. m. qittūl י ישועה redemption ופצוי לא פצית ית עמך M₂A *C (ופצו) אפשר ששניהם מייצגים משקלים שונים *fiššuwwe : *fāšo) והצל לא הצלת את עמך, as for rescue... - שמ ה 23.

†פצי² ב פרידה separation [שאלת משמעות מן فرق (עייע) - Ar calque from prq, q. v. Lane - 2383]

אָתְפַעַל הופרש, separated ומתפצים אנה ועמך מכל עמה ME) C ומתפצין) ונפלאנו ונפלאנו אני ועמך מכל העם Your distinguished, people and I, from every people - שמ לו 16. ואתפץ אדם ואתתה מלקדם יהוה A(E). ויתחבא אדם... - בר ג 8 [דרש: נבדלו].

†פצל העדפה preference { > فضّل } [Lane 2411 -

פעל העדיף to prefer to זבנה יפצלני גברי A הפעם יעדפני אישי this time my husband will prefer me - בר ל 20.

†פצפצו ציד game [שיבוש מכוון כדי להרחיק מן הטקסט את הצייד שנחשב טמא. אבל עי 173 ZSpr: מן قنص. עייע פצפפו. Intentional distortion of šwd to efface the abhorred hunting in the context of the Patriarchs. See Mikra 208, see above špšpw (šwp²). ZSpr 17 suggests Ar .[origin.

פצפצו שׁיע n. f. ציד game קדם לידי ואיכל

בקדשה כמה דאפקדת - ויקי 18 ודומה לו ח 31.
בזבן דאפקד הגדל שריר בשעה שנצטווה נתגדל
מאוד (נתמנה לצוות) - ת"מ 168.

פקוד ש"ע ז n. m. qitūl 1 במעמד המקור *as inf.*
ציווי charging וכלל יעקב לפקוד ית בריו
A (ני"א למפקדה) ויכל יעקב לצוות את בניו
Jacob finished charging his sons - בר מט 33.
וכד אסכם ... משה מן פקוד נסיאיה וכאשר
כלה... לצוות - ת"מ 169, ודומה לו 170. **2 מצווה**
commandment מן בטל פקודי אבטל אנה
ית דכרנה מי ששינה את מצוותי, אבטל אני
את זכרו I he who abolished my commands,
I shall abolish his remembrance - ת"מ 217. גנה
דגורין ופקודין גן של חוקים ומצוות - אי"ד ב
10. **3 זכירה remembrance** פקוד אפקדת
יתכון פקד פקדתי אתכם - שמ ג 16.

פקודה ש"ע נ n. f. **מצווה commandment**
ואתרבה עורי בגזיראן ופקודאן והתגדל
(ישראל) עוד בחוקים ומצוות (Israel)
was magnified in decrees and commandments - ת"מ
230.

פקדה ש"ע נ n. f. **מצווה commandment**
ואתיב יוסף ית אבוה... בארע רעמסס כפקדת
פרעה A (ני"א כמה דפקד) ... בארץ רעמסס
כפקדת פרעה... in the region of Rameses,
according to Pharaoh's command - בר מי 11.

פקדון ש"ע ז n. m. **פיקדון deposit** ויהי מזונה
לפקדון לשבע שני כפנה והיה האכל לפקדון
לארץ... let the food be a deposit for the seven
years of famine - בר מא 36. ויכבר בחברה בפקדון
אי בשותפות אד NA (ני"א במסרון) וכחש
בחברו בפקדון או בתשומת יד - ויקה 21.

פקע בקיעה **crack** אי"ד דביתי פקעה (ני"א תבירה)
= שביתי נשבר - ברי"ר 1096]

קל נבקע **to be cracked** ופקעת כף ירך
יעקב (B ואפקעת, ני"א ואקבעת) ותקע כף
רגל יעקב - the socket of his hip was cracked -
בר לב 26.

פקר מרי, פריקת עול **rebellion** (ע"ע בקר). ס
שגעון - LS 590b. **אק** paqāru = תבע - [AHw 104b]
פעל נרגן **to rebel** ופקרו בני ישראל... ואמרו
בסנת יהוה יתנן אפקנן מן ארע מצרים MB
(VN ובקרו) וירגנו בני ישראל... the Israelites
rebelled... and said 'Because of the Lord

בו (ביום השבת) - ע"ד יז 7. **2 השגיח to**
oversee אזהרותה לכהניה... ולשוטריה
ולפקדיה אזהרות לכהנים... ולשוטרים
ולפקידים warnings for the priests..., the overseers
- officers, the overseers - ת"מ 164.

מפקד מה זעק אלה למפקד אלא ליהושע
כלום לא קרא אלהים לצוות (אל העם) אלא
את יהושע - ת"מ 168. וכד אתסכם מן מפקד
דיאנה זעק לספריה (!) כאשר גמר מלצוות
את השופטים קרא לשוטרים - ת"מ 170.

פעל 1 ציווה to command ויעבד ית כל
דפקד יהוה ועשה את כל אשר צוה יהוה (every
able man) make all that the Lord has
commanded - שמ לה 10. פקד לנביה קדישה
ציווה לנביא... - ע"ד יח 2. ופקד נמרוד דיעזר
כל אנש לאתרה ונמרוד ציווה שיחזור כל איש
למקומו - אס 10. ואפקד ית ברכתי לכוון וצויתי
את ברכתי לכם - ויק כה 21. עבדיך יעבדון
כמד רבי מפקד עבדיך יעשו כאשר אדני מצוה
- במ לב 25. פקד ית בני ישראל צוה את... -
ויק כד 2. **2 מינה appoint to** ופקד עליו פרעה
גברים ויצו עליו פרעה אנשים (ללוותו)
Pharaoh put men in charge of him - בר יב 20,
אס 11. ופקד להון משה ית אלעזר - במ לב 28.
3 הוביל to drive בגועיה דיפקד יהוה יתכון
לתמן V (ני"א דידיחק) ... אשר ינהג אתכם שם
among the nations to which the Lord will drive
you - דב ט 27.

1 אפנה to appoint מינה יפקד יהוה אלהה
דרוחיה... גבר על כנשתה VEC (ני"א יהימן)
יפקד יהוה... איש על העדה Let the Lord...
appoint someone over the community
- במ כז 16. **2 הפקיד to entrust** ויעזר ית... פקדונה
דאפקד N (A דפקד) והשיב את... את הפקדון
אשר הפקיד... the deposit that he shall restore...
was entrusted to him - ויקה 23.

מפקדה ואסכם יעקב למפקדה ית בניו
ויכל... לצוות - בר מט 33.

אתפעל נעדר to be absent זעורה עם
אבונו... ואחדה היפקד m (ני"א ליתו) הקטן
את אבינו... והאחד איננו with the youngest
is absent - בר מכ 13. עבדיך
תלו ית סכום גברי קרבה... ולא אפקד מנן
גבר (B אתפקד) ולא נפקד ממנו איש - במ לא
49. יוסף הפיקד m יוסף איננו - בר מכ 36.

אתפעל נצטווה to be commanded הלא
כן אפקדת (ני"א אתפקדת) כי כן צויתי ית
am commanded - ויק ח 35, י 13. תיכלון ית

פראן - פרדי

womb - שמ לד 19. במ יח A 15. ויגלי פרגה ויסיב ית משכבה ויגלה ערוותה ויסאב את משכבה - תי"מ 161.

פרדי הפרדה, ייחוד ופירוט, **distinction**, **separation** [איי פרדו כנשת רשעא = התר חרצבות

רשע - תרגי ישע נח 6] ← פרש **excrement**; קלקול והשחתה **spoiling** [ע מרד עדרו ופרד - ניני קטו. ראה טל, תעודה ג 167]

קל עבר: פרדת **fārādtā** - מ י 67. ופרדו - בר ג 7 (= המליץ 568 - זביח). עתיד: יפרדון - תי"מ 133. בינוני: דפרדה (נ) - תי"מ 40. פעול: פריד - תי"מ 302. פרידה (נ) - ויק טז A 22. מקור: מפרדה (+נסתרת) - תי"מ 132. **אפעל** עבר: הפרד - בר ל M 40. *M. עתיד: יפרד - ויק כז 2. **אתפעל** עבר: אתפרד - תי"מ 125. יפרדון - בר כה 23. בינוני: מתפרד - תי"מ 177. **הפרד** - בר יג 14. **פרד** - בר לב E 12. **פרד** qittūl בפרודה (+נסתר) - דב לו 8. **פרוד** qāṭōl - תי"מ 134. **פריד** - בר ל E 42. **פרידה** ובפרידת (נסמך) - בר ל M 42 (המליץ 454: ובפרידות).

קל 1 הבזיל, ייחז, to distinguish, **separate** פרדת בימינך בוראין מן האן דלא הוה הבדלת בימינך בריות מהיכן שלא היו You have separated with Your right hand creatures from nothing - מ י 67-68. **פריד** בקדש מיוחד הוא בקודש (Israel is) distinguished in holiness - תי"מ 302. ליד ארע פרידה A לארץ גזרה - ויק טז 22. לבר מקורי פרידתה (CB) (שפרידתה) לבד מערי הפרזי - דב ג 5 [תפס מפרדות = המליץ 454 (זביח)]. **2 פרט to pronounce**, **specify** לוי זבנה דרד ברכתה יסעדנה אלה לוי כאשר פרט את הברכה, סיעו אלוהים aiding him - תי"מ 134. נחכם אך יפרדון ברכתה נדע איך הם פורטים את הברכה - תי"מ 133. ולתשבחתה דפרדה ובה אתפצה ולתהילה (של האל) שפרט ונגאל בה - תי"מ 40. וישר מלה פרידה לית לה תניאן "וישר" (דב לב 4) היא מלה יחידה, שאין לה שני - תי"מ 192. כאלין רבוהתה דמן פמה פרדון אלה הגדולות שמפיו פרטן - תי"מ (ק) 65. **3 קטף to pick** ופרדו טרפי תאנה (ני"א וקטפו) ויקטפו עלי תאנה they picked fig leaves - בר ג 7 [תפס yitfāru מן ויתפארו, לשון קטיף, כמו תפאר, דב כד 20. אכן יש כתיבים כאלה (von Gall) וכך הוא בהמליץ 578 (זביח) השי' גנדי = פאי - שמ ט 28]. **4 חלש** פעולה **feeble** *pass. pt.* והוון פרידיה ללבן וקטיריה ליעקב (B פרידה) והיו העטופים ללבן... the *ME* (B פרידה) והיו העטופים ללבן... the *ME* feeble ones were Laban's - בר ל 42 (זביח המליץ

hatred for us he has brought us forth out of the land of Egypt - במ יג 33.

פראן fārān שם מקום *pr. n. (place)*

פראן שי"פ ושרה עננה במדבר פראן - במ י 12. אלקרד תחום פראן - אס 19.

פרבל מישור **plain** (> פרוו. ערוך (תוספת) ט 334. **איי** ופרוילין לקרויא חזרונתהון = ומגרש לערים סביבתיהם - מי"ל במ לה 2.

פרבל שי"ע ז *n. m.* מישור **plain** פרבלה שפילה - המליץ 599 (עי' זביח שם) ע"פ דב א 7. ליתא.

פרג חילוף והמרה **exchange, substitute** [איי מפרגה יפרג = המר ימיר - נ ויק כז 10. ע"ע פרד'] ← הריסה, קלקול **destruction** (טל, תעודה ג 170)

פעל 1 המיר to exchange ולא יפרגנה ואם פרוג יפרג ביהמה בבהמה ויהי הוא ופריגתה יהי קדש לא יחליפנו ולא ימיר אתו... ואם המר ימיר... והיה הוא ותמירתו יהיה קדש one shall not substitute it, neither shall he exchange it good for bad; and if he exchanges it..., then both it and that for which it is exchanged shall be holy - ויק כז 33. לא יחלפנה ולא יפרג יתה טב בביש... ואם פרוג יפרג... ויהי הוא ופריגתה יהי קדש לא יחליפנו ולא ימיר אתו... ואם המר ימיר... והיה הוא ותמירתו יהיה קדש - ויק כז 30. **2 השחית to ruin** לבר מקורי פריגאתה (ני"א פרידאתה) לבד מערי הפרזי פריגאתה *apart from ruined villages* - דב ג 5 [תפס ערים פרוצות. המליץ 510: פרגתה].

פרונ שי"ע ז *n. m.* **המרה exchange** ואם פרוג יפרג בבהמה בבהמה *animal for an animal* - ויק כז 10, 33.

פרינה שי"ע נ *n. f.* **תמורה exchange** הוא ופריגתה יהי קדש והיה ותמירתו יהיה קדש both it and that for which it is exchanged shall be holy - ויק כז 10, 33. איתהו בריאתה ופריגת כלב אתנן זונה ומחיר כלב - דב כג 19 [= המליץ 510. תפס מחיר mā'ar מן מיר = חילוף. SP *pronunciation attests to myr, "exchange"*.

פרג רחם **womb** [د فرج - Lane 2360a. בכיי

מאחרים, טל ג, עה. נשתנה לפרג, פג (ע"ע) *Late SA* **פרג** שי"ע ז *n. m.* רחם **womb** כל פתוח פרג B (פג) כל פטר רחם every first issue of the

[454]

- ויק ד ק 11. וית בסר פרה... וית פרדה תוקד (B פרתה) - שמ כט 14. ית משכון... וית פרדון NMCB (JA פרתון) - ויק טז 27. ב תיפ. **בדד** *adv.* **alone** יהוה פרד ינגדנה E (ניא ביחידאו) יהוה בדד ינחנו the Lord alone guided him - דב לב 12. ושרה ישראל ברצון פרד עין יעקב ED (ניא ביחידאו) וישכן ישראל בטח בדד עין יעקב - דב לג 28.

פרוד שׁיע ז qitūl n. m. **הפרדה separation** בפלוג עליון גועיה בפרודה בני אדם C (ניא בפרוקה, בפרושה) בהנחיל עליון גוים בהפרידו בני אדם at God's allotment to the nations (their inheritance), at His separation of the sons of men - דב לב 8.

פרוד שׁיע ז qātōl n. m. **פורט specifying** במעמד הבינוני *participial* כד הוה אהרן פרוד אהן ברכתה כשהיה אהרן פורט את הברכה הזאת - when Aaron was specifying those blessings - תי"מ 134 [ובי"ח העי 1].

פריד שׁיע ז n. m. **חולשה weakness** ובפריד עאנה E ובהעטיפ הצאן at the weakening of the flocks - בר ל 42 [תפס עטף לשון חולשה. השי' התהי' ענד חריפית. השי' עטף בעברית - לשון חולשה].

פרידה שׁיע ז n. f. **חולשה weakness** ובפרידת עאנה לא שבה M ובהעטיפ הצאן... - בר ל 42.

פרד² חלק מן הקרביים של הבהמה **suet** (שיכול של פדר עי"ע) *Metathesis of pdr, q.v.*

פרד פוד מקרבי הבהמה **suet** ויסדרון... ית פסקיה... וית פרדה M... ואת הפרדס (Aaron's sons) shall lay out E... ויק א 8 וכד הוא M₂* בפסוק 12. ואועד משה ית רישה... וית פרדה M ויקטיר משה את הראש... ואת הפרד - ויק ח 20 (= המליץ 564 כנגד פרשו).

פרדס גן **garden** **א"י** ונצב אברהם פרדס - נ בר כו 32. **סוא"י** ונצב אלהא פורדיס בעדם - בר ב 8

פרדיס שׁיע ז n. m. **1** גן **garden** ונצב אברהם פרדיס בבאר שבע ויטע אברהם אשל בבאר שבע Abraham planted a garden at Beer-sheba - בר כא 33 [התהי'ע. בסתאנא. כך מפרשים גם נ, מייל, התהי'מ]. ונצב יהוה אלה פרדיס בעדן E - בר ב 8. עילן הדן דבגו פרדיסה A (E) (ניא גנה) - בר ג 3. פרדיסה דנטר פרנסי'ו fardisā הגן השומר על בעליו - עי"ד יח 15. **צאנאים** בהשאלה **offshoot fig.** <אילנה> דאתנצב לגו פרדיס עמרם האילן שניטע בפרדס עמרם (משה) the

מפרד מן אהן לון מפרדנה תמן מאין להם פירוטה (של הברכה) שם - תי"מ 132 [ובי"ח העי 2].

אפעל 1 הפריד to separate ואמריה הפריד יעקב M₁* (ניא אפרש, אפרק) והכבשים הפריד יעקב Jacob separated the lambs - בר ל 40. **אנש** דיפרד נדר m (ניא אן יפרש) איש כי יפלא לנדר - ויק כז 2 [תפס מעניין ההרחקה]. **2 הפריע to disturb** למה... תפרדון ית עמה מן עובדיון m (תפרקון) למה... תפרידו את העם ממעשיו why do you disturb the people from their work - ש"מ ה 4.

אתפעל 1 הפרד to separate from one another ואפרדו אנש מן עם אחיו ויפרדו איש מעל אחיו they separated from one another - בר יג 11. ותרי אלימים ממעיך יפרדון ושני לאמים ממעיך יפרדו - בר כה 23. ומתמן יפרד ויהי לארבעה ראשים - בר ב 10. מן אלין אפרדו אקרי גועיה (ניא אתפרדו = המליץ 558, אתפרקו) מאלה נפרדו איי הגוים - בר י 5. לא אתפרד מנון אחד מן חברה לא נפרד מהם איש מרעהו - תי"מ 125. **2 נתייחד to be distinguished** אתמסר אהרן לכהנתה ואתפרד בה נמסר אהרן לכהונה ונתייחד בה Aaron was commissioned for the priesthood and was distinguished by it - תי"מ 109. רב הו הדה דבה הפרדתי גדול הוא הדבר שנתייחדתי בו - תי"מ 297. נח הוה מתפרד במה עבד נח היה מתייחד במה עשעה - תי"מ 177. **3 נפרט to be specified** מה דאתפרד קמיך יהי לך מה שנפרט לפניך יהיה לך before you will occur to you - תי"מ 153.

הפרד שׁיע ז n. m. **פרידה separation** ויהוה אמר לאברם בתר הפרד לוט מן עמה A (מפרקות; ניא דאפרש, דאתפרש)... אחרי הפרד לוט מעמו the Lord said to Abram after Lot's separation from him - בר יג 14.

פרד א שׁיע ז n. m. **1** יחיד **peerless** אחד באלהותה פרד בקמאותה אחד באלהות, יחיד בראשונות פרד באלהות, peerless in His divinity, antiquity - תי"מ 209. דו פרד לא קם כותה שהוא יחיד, לא קם כמוהו (משה) - תי"מ 294. דו אחד לגרמה פרד במלכותה שהוא אחד לעצמו, יחיד במלכות - תי"מ (ק) 37. **2 פרש** מה שהגוף מרחיק **excrement** וית פרה... וית פרדה A (פרתה) ואת הפר... ואת פרשו the bull..., and its dung - ויק ח 17. וגבה ופרדה A (ופרתה)

פרה - פרח

פריזה שׁיעׁן n. **עקיצה** sting (וריש) פריזותון וראש פתנים - המליץ 568 עׁיפ דב לב 33 [ליתא. ראה זביח שם. אבל בכׁי C פריזותון והוא טׁיס. MSC. *[is corrupt: kryztwn]*

פרזאי שם ייחוס gent. n. **פרזאי** שׁיי gent. n. לאתר כנענאה חתאה ואמראה ופרזאה... - שמ ג 8.

פרזל ברזל iron [אׁיי ערסה ערס דפרזל - נ דב ג 11. **סואׁיי** וחולף פרזלא... כׁיסף - ישע ס 17. עׁיי ברזל] **פרזל** שׁיעׁן n. m. **ברזל** iron לא תגׁיז עליון פרזל V לא תנׁיף עליהן ברזל you shall not wield an iron (tool) over them - שמ כ 13. **ואתן** ית שומיכון כפרזלה NV ונתתי את שמיכם כברזל - ויק כו 19. **ברן** ית דהבה... וית פרזלה תעברון בנור V - במ לא 20. **ואפק** יתכוך מכור פרזלה VN - דב ד 20.

פרזל שׁיעׁן n. m. **ברזל** iron ומצראי הך כפילין בפרזלה ומצרים כאילו כבולים בברזל the Egyptians were as fettered in iron - תׁימ 37. **ואתן** ית שומיכוך כפרזלה N ונתתי את שמיכם כברזל - ויק כו 19. **ברן** ית דהבה... וית פרזלה תעברון בנור R - במ לא 20.

פרזק שׁיעׁן n. m. **ברזל** iron לסיק כל קחף נחשה ופרזקה A לטש כל חרש נחשת וברזל the forger of all instruments of bronze and iron - בר ד 22 [טׁיס מן פרזל *[Corr. from przl]*].

פרח פריחה; עליה וטיסה blossoming; flying [אׁיי ועופא דפרח על ארעא - נ בר א 20. **סואׁיי** ופרחן דפרחן על ארעא - שם] ← התפשטות spreading [אׁיי ואין מפרח תפרח צרעתה - נ ויק יג 13] **קל** עבר: פרח - במ יז 23. עתיד: יפרח - במ יז 20. בינוני: פרע - דב ד 17. **אפעל** עבר: אפרע - תׁימ 14. **מקור**: מפרע - תׁימ 175. **אפרח** אפרחים - דב כב 6. **אפרחו** כאפרחותה - בר מ 10 V. **פרח** - שמ כה 33. **פלע** - שמ יט 4 B. **פרע לבן** - המליץ 530.

קל 1 העלה ציץ blossom ווא פרה אטר אהרן *M₁EC) אפרח - המליץ 567) והנה פרח מטה אהרן the staff of Aaron sprouted - במ יז 23. **גברה** דאבחר בה אטרה יפרח האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח - במ יז 20 (= המליץ 567). **2 עופף fly to** וקמץ יפרע על ארעה ועוף יעפף על הארץ let birds fly above the earth - בר א 20 (= המליץ 541). **דמות** כל עוף פרע דטעס בחללה תבנית כל צפור כנף אשר תעף בשמים - דב ד

tree planted in the garden of Amram - תׁימ 269. **פרדיסי יצחק** שביקין דלא מפרנס גינות יצחק עזובות בלא מכלכל - תׁימ 66.

פרה חסר less [> παρά 476 - Krauss. אׁיי תרין חולקין פרא ציבחד = שני חלקים חסר אחד - ירוש כתובות ל עׁיד. **סואׁיי** פרא ציבחד - אולגויס 57 HS) Dalman 134 IX. **וכן** גוגנהיים, לשוננו לט 60]

פרע תׁיפ adv. **חסר, פחות** less **וכד** אסכם נח פלוגיה קעם על נגימות יומיה ד אלפין וגק דשנה פרע ז שנין מבתר מבולה כשסיים נח את חלוקתו צפה בכוכבי הימים על ארבעת אלפים ושלש מאות חסר שבע שנים שלאחר המבול he finished his division, when Noah foresaw by the stars of the sky the (following) four thousand and three hundred years less - seven years - אס 7.

פרו שׁיפ pr. n. [תרגום השם פרו] *Transl. of the* [name]

פרו שׁיפ לפרו כרן פרואה A לפרץ משפחת הפרצי - במ כו 20. **פרואה** שׁיי gent. n. לפרו כרן פרואה A לפרץ משפחת הפרצי - במ כו 20.

פרוס פלשה שם מקום (pr. n. place) **פלנשה** שׁיפ בטורי סעיר עד פרוס פלשה לפלוג A בהררי שעיר עד איל פראן אשר - בר יד 6.

פרזן פירוד ובידול separation [> فرز Lane 2365b]

אפעל הפרז to separate **ואמריה** הפרז יעקב ויהב קדם עאנה *M₂ (ניא אפרש, אפרק) והכבשים הפריד יעקב ויתן פני הצאן Jacob separated the sheep and put them in front of the flock - בר ל 40. **ותפרז** פרכה לכוך בין קדשה ובין קדש קדשה B והבדילה הפרכת לכס... - שמ כו 33.

אחפעל נפרד to be separated **ויהוה** אמר לאברהם בחר דאפרז לוט מן עמה *M₁... אחרי הפרד לוט מעליו the Lord said to Abram, after Lot had separated from him - בר יג 14.

פרזן עקיצה sting [> ברז. אׁיי ויברז רבוני ית אוזנייה > - רצע אדוניו את אזנו - נ שמ כא 6 (בגיליון)]

לבן נכאת - המליץ 530 מן בר מג 11. ליתא.

פרט יחידות ופירוט **dispersion, singleness** [א"י ופרט כרמכון לא תלקטון - נ ויק יט 10. **סוא"י** פרטא דחטתא = גרגר החיטה - יוחנן יב 24. **ס** - LS 595a. ע"ע פרד] ← אמירה **speech**

קל 1 נפוץ to be dispersed מבתר דפרט עמה מבספרון עלו נבייה ליד פרעה לאחר שנפוץ העם ממקום כינוסם באו הנביאים אל פרעה after the people had dispersed from their assembly place, the two prophets went to Pharaoh - ת"מ 19א [אבל כ"י: ל דאפרט]. **2 פירט to specify** עטר פריטין הוי אניתן עשר (מלים) פרוטות היו על הלוחות (commandments) ten were specified on the tablets - מ יד 39-40 [ע' זביח שם]. הך דאמר זאת התורה והפרט דבתרה... זאת תורת נגע הצרעת כמו שאמר "זאת התורה" (ויק ז 37) ופירט אחרי... "זאת תורת..." (ויק יג 39) - ת"מ 165א. **3 הביע, אמר** בת"מ היינו פרט את המלים. השי' פריט. **to say, pronounce** ואנשים אמרו... בדיל יוסף דו דפרט ברכתה על אודות יוסף שהוא שאמר את הברכה about Joseph that he pronounced the blessing - ת"מ 127א. לוי הוא חברה דברכתה והוא יפרטה לוי הוא בעל הברכה והוא אומרה - ת"מ 126ב. פריטין ברכתה ומרבים מן אודאותה אומרים את הברכה ומרבים את ההודיה - ת"מ 129א. **4 עשרת הדברים the Decalogue** זרע קודש דאנדה משה זרע על תרי אבניה עטר פריט"י"ן אניתן זרע קודש שהביא משה זרוע על שתי האבנים, the holy seed that Moses brought, sown on the two tablets, they were the Decalogue - מ יד 37-39.

מפרט פממיכון דכין למפרט ברכתה פיותיכם זכים לומר את הברכה - ת"מ 172א. **פעל ליקט to gather** ופרט כרמך לא תפרט m (ני"א תלקט) ופרט כרמך לא תלקט you shall not gather the fallen fruit of your vineyard - ויק יט 10 [פועל גזר-שם השולל את השם בדומה ל-עקר **denom. verb**].

פרוט ש"ע ז במעמד הבינוני qātōl *n. m. participial* **אומר saying** ולא אטלטל לשנה דו פרוט מלי ארהותה ולא נתמגס לשונו כי הוא אומר את מלי התורה (Moses') tongue was not stammering, for he was pronouncing the words of the Torah - ת"מ 269ב. פממיכון פרוטי מלי

17. כל עוף כל פרע C כל עוף כל כנף - בר ז 14 (=המליץ 486). **3 נתפשט to spread intrans.** ואה לא פרח מכתשה A (פתה) והנה לא פשה הנגע the disease has not spread - ויק יד 48. **ואם** יעזר מכתשה ויפרח בביתה... ופרח בבית - ויק יד 43. ויהי... לשחן פרח שלבוקין והיה... לשחין פרח - אבעבעות - שמ ט 9 וכן 10.

אפעל העלה ציץ blossom והיא כמד אפרחת אסקת נץ (M*) כמפרחה) והיא כפרחת עלתה נצה as it budded, its blossoms shot forth - בר מ 10. **2 הפריח, הטיט to cause to fly** מן נצב לשנה בפמה מן אפרע ממללה מקלה מי נטע את הלשון בפה, מי הפריח את הדיבור מן הקול? - ת"מ 14ב.

מפרח אמר בדיל ישמע עמה... למפרע רבותך בין כל קהלה אמר "בעבור ישמע העם..." (שמ יט 9) להפריח (= להפיץ) גדולתך בקרב כל הקהל - ת"מ 175א [מקביל לו ק 62ב: למודע].

אפרח ש"ע n. m. אפרוח fledgling כד יזדמן קן עוף לקדמיר... אפרחים אי ביעים כי יקרה קן צפור לפניך אפרחים או בצים if you chance upon a bird's nest..., with fledglings or eggs - דב כב 6.

אפרוח ש"ע n. f. 1 פריחה blossoming והיא כאפרוחתה אסקת נץ V*M, והיא כפריחתה as it budded, its blossoms shot forth - בר מ 10 [פירש ש"ע. ואכן ניש: **2** גובה elevation אלהה אפקון ממצרים כאפרעות רימה לה (ני"א כפרעות, כאפרעה) אל מוציאו ממצרים כתעפות ראם לו God brought them out from Egypt; it is for them like the elevation to the height - במ כג 22 וכדומה לו כד 8 (המליץ 613: כפרעות, כפרעות. ע' זביח שם. הבל תפסו טיסת גובה: (כא)פרעות רומה). **ואפרעות מלכיה בנה** (ני"א ואשמעות) ותרועת מלך בו there is royal exaltation in it - במ כג 21.

פנלע ש"ע n. m. 2 כנף wing על פלעי נשרים (ני"א כנפי) על כנפי נשרים B on eagles' wings - שמ יט 4 [שינוי פוניטי ספונטי. *Spontaneous phonetic change r/l*].

פרח ש"ע n. m. 1 ציץ blossom עזור ופרח כפתר ופרח calyx and blossom - שמ כה 33, לו 19. ופרחי עמודיה... כסף - שמ לח 12. **ואפק פרח ואנץ נץ ויוצא פרח ויוצץ ציץ** - במ יז 23. **2 התפשטות spreading** ואם פרח תפרח צרעתה if the eruption spreads out - ויק יג 12. **פרע לבן ש"ע n. m. מין תבלין a spice**

פרי - פרו

מח 4.

פרי ש"ע ז. n. m. פרי עש"ח גזור לאחור מן הריבוי פריס NSH backformation from the pl. והן אמטת בון אד גברו לא פר יתחזי ואם באה עליהום יד האונס לא ייראה פרי - ת"מ 271z [ב"ח הע' 7]. לבה הוה הך הגן כל פר דבה חיים לבו היה כמו הגן, כל פרי שבו חיים his heart was like a garden; all its fruit is life - ת"מ 284.

פורה ש"ת adj. fruitful והוא יהי פרה אדם והוא יהיה פרה אדם - ת"מ he shall be a prolific man - בר טו 12 [קריאתו fâri ועניינו גידול, בן. אבל ראה טלשיר 203].

פרו ש"ע נ n. f. 1 פרויו, שפע, fertility, abundance בר פרותה יוסף בן פרת יוסף Joseph is the son of abundance - בר מט 22. שריש פרו ריש ולצעם C שרש פרה ראש ולענה - דב כט 17 [קריאתו fâri ועניינו גידול, בן]. אדלא יספי כריה דפרותה עד שלא ייספה מקור השפע - מ א 126. ותתרבו בפרו יתרה ותתגדלו בפריו יתר - ת"מ א135. 2 צאצאים offshoot לקנומה אבד ולפרותה עקר את עצמו איבד ואת צאצאיו כרת he will destroy himself and cut off his own offshoot - ת"מ א203 [כל מר פירות פרויו].

פרי ש"ע ז. n. m. 1 פרי וחזונון ית פרי ארעה ויראום את פרי הארץ they showed them the fruit of the land - במ יג 26. כל אילנך ופרי ארעתך יחרב צנצלה כל עצד ופי אדמתך יורש הצלצל - דב כח 42. אילן טב למחזי מכלל בפרים - ת"מ א110. 2 צאצאים ע"י הביטוי המיתאפורי "פרי בטן" offshoot fig. ברין פרי מעיך blessed be the offshoot of your womb - דב כח 4. פרי מעיה עצירין פרי הבטן עצורים - מ א 116. ויקים פריה בישה ויוליד בני זנו ויעמיד פרי רע ויוליד בני זנות - ת"מ א161.

פרת ש"ע נ n. f. פרויו fertility בר פרת עלבי עין בן פרת עלי עין a son of fertility by a spring - בר מט 22. יוסף הצדיק בר פרת דמוך בחלקת השדה - ת"מ א270.

פרך המרה exchange [בן-גוון של פרג] [Var. of] פעל המיר exchange לא יחלפנה ולא יפרך יתה טב בכייש N לא יחליפנו ולא ימיר אתו one shall not substitute it, neither shall he exchange it good for bad - ויק כז 10. פרוך ש"ע ז. n. m. המרה exchange ואם פרוך

סליחתה לא תחללו יתה בכדף פיותיכם (טהורים) לומר ברכות - אל תטמאו אותם בשקר - ת"מ א172.

פרט ש"ע ז במעמד אדורביאלי 1 n. m. (adverbial) בפרט in particular נכראיאה דאזהר מנה בטור סיני בכלול וגלתה בבקעת מואב בפרט ואנון שמשוה וזהרה... האלוהות הנכרית שזההיר מפניה בהר סיני בכלל וגילה בבקעת מואב בפרט, והם השמש והירח... the alien god against which He warned on Mount Sinai in general, and in the vale of Moab in particular, is the sun and the moon... - ת"מ א154. 2 ציון פסקה mark of a paragraph יודמן תמן בר נכראה ואף גיורה דיגור עמוכון פרט - ת"מ (ק) 55 (ב4). שרי עמי כדו סימנה תניאנה פרט - ת"מ (ק) א5..

פרי פרייה ורבייה, גידול fecundity, fertility [א"י ובריכין תהוון... בפרי ולד מעיכון ובפרי ארעכון - נדב כח 4. סוא"י וכול פריא דאילניא - שמ י 12]

קלעב: פרו (נסתרים) - שמ א 7. ואפרו - בר מז 27 V. עתי: יפרה - שמ א 12. ציוו: פרי - בר לה 11. בינוני: פרה - דב כט 17 E (המליץ 557: פרי). אפעל עבר: והפרי (מדבר) - בר יז 10 (= המליץ 557). עתי: ואפרי - ויק כו 9. בינוני: מפריך (+נוכח) - בר מח 4. פרי - ת"מ א271. פרה - בר טז 12. פרו - דב כט 17 C. דפרותה adferūtā - מ א 126. פרי firī - מ א 116. פרת - בר מט 22.

קל גדל, נתרבה to be fruitful, increase ובני ישראל פרו ושרצו וסגו the Israelites were fruitful and increased and multiplied א 7. ואפרו ואסגו שריר - בר מז 27 V. ארבע יהוה לגן ופרינן בארעה (A וסגינן) הרחיב יהוה לנו ופרינו בארץ - בר כו 22. וכמד ילבטון יתה כן פרה וכאשר יענו אתו כן יפרה - שמ א 12. ויוליד בני זנו ותפרי בישה בעלמה ויוליד בני זנות ותרבה הרעה בעולם - ת"מ א161. פרי וסגי פרה ורבה - בר לה 11. ואמר לון הפרו ואסגו - ת"מ א132. דלא יית בוכון שרש פרה ריש ולצעם E פן יש בכס שרש פרה ראש ולענה - דב כט 17.

אפעל הגדיל to make fruitful יתה ברכת יתה והפריית יתה ברכתי אתו והפריתי אתו I will bless him and make him fruitful והפריית יתך בשריר שריר והפריתי אתך במאד מאד - בר יז 6. הלא אפרתי אלהים כי הפרני אלהים - בר מא 52. ואל שדי יברך יתך ויפרינג - בר כח 3. ואתרחי לידכון ואפרי יתכון ואסגי יתכון - ויק כו 9. אהנה מפריך ואסגיך - בר

פרכה - פרנס

increase the bride-price ever so high - בר לד 12
[Corr. from prn, q. v. (עיי"פ) מן פרן].

פרנך fārenāk שם פרטי *pr. n.*

פרנך ש"פ ולשבט בני זבולן נסי אליצפן בר
פרנך - במ לד 25.

פרנס כלכלה, הנהגה **support** [א"י ואנה זקיק
למפרנסה בניי - נ בר ל 30. **סוא"י** מפרנס די כולא
במלתה דחילה - אל העבריים א 3]

פעל עבר: ופרנס - שמ לב א 20. עתיד: יפרנס - בר מא
40. בינוני: מפרנס - בר טו 2. מקור: מפרנס - המליץ
542. למפרנסתה (+נסתר) - בר ב 15. **אתפעל** עבר:
אפרנס - דב כא 3 (ני"א אתפרנס). עתיד: יפרנס - בר מא
40 (ני"א יתפרנס). יפרנס - עיי"פ ג 26 yibbāmās. בינוני:
מפרנס - עיי"פ ח 7 wimibbāmās. **פרנסו** - תי"מ א272.
פרנס - בר ד 2 C (= המליץ 542). פרנסיו - עיי"פ יח 15.

פרנסה - בר כו E 14.

פעל 1 כלכל to support, tend אלהותה
נטעת יתה וכבודה פרנסה האלוהות נטעה
אותו (את הגן) והכבוד לכללו the Divinity
the Divinity planted it and the Glory tended it - תי"מ א282.
ובר מפרנס ביתי הוא דמפרנס אליעזר וכן
משק ביתי הוא דמשק אליעזר the one in
charge of my house is the attendant, Eliezer

בר טו 2 [על תפיסת משק = הנהגה מעיד A: מדבר. השי
דב טו א 6: תמשק || תמשל. הוא כנראה שורש תנייני
מן שקיק. Prob. from mšq, a secondary root. 'from šqq, to support'
A וישק את בני ישראל - שמ לב כ (פירש). האכיל
לפי תפיסת שקיק = כלכל]. ברי ומפרנס ומסובר
בורא ומפרנס ומכלכל - עיי"פ ח 7. דאתה עתיד
מפרנס כוכבי אברהם שאתה (משה) עתיד
להנהיג את צאצאי אברהם - תי"מ א5. במבחר
שלישיו דהוו מפרנסי חילי פרעה ב"מבחר
שלישיו" שהיו מנהיגי חיל פרעה - תי"מ ז77. **2**
טיפח cultivate to foster, כרמים תצב
ותפרנס כרמים תטע ועבדת you shall plant
vineyards and cultivate them - דב כה 39. כד
תפרנס ית ארעה C כי תעבד את האדמה - בר
ד 12 (= המליץ 542). פרדיסי יצחק שביקין דלא
מפרנס... עזובים ללא עובד - תי"מ ב6.

מפרנס למפרנס (ית ארעה) לעבד את
האדמה - המליץ 542 (עיי"פ בר ב 15).

מפרנסה ואשריאה בגן עדן למפרנסתה
ויניחהו בגן עדן לעבדה - בר ב 15 (המליץ 542:
למפרנס בה).

אתפעל 1 נעבד to be worked עגלת תורים

יפרך בהמה בכהמה ויהי הוא ופריגתה יהי
קדש N ואם המר מימר... והיה הוא ותמירתו
and if he exchanges it, then both the קדש יהיה
animal and that for which it is exchanged shall
be holy - ויק כז 10.

פרכה פרוכת **curtain** (שאיילה מן העברית. אבל
ראה עואניש ג/א H loan 45)

פרכה שיע"נ *n. f.* פרוכת **curtain** ותעבד פרכה
תכלה וארגמן ועשית פרכת תכלת וארגמן
- you shall make a curtain of blue and purple
שמ כו 31. ושבה ית פרכת פרסה ואטל על
ארון סעודאתה וישם את פרכת המסך ויסך
על ארון העדות - שמ מ 21. ושרא כבוד יהוה
מלגו פרכתה ושכן כבוד יהוה מפנים לפרכת -
תי"מ ב265.

פרם פרימה והתרה **rending** [LS 598a - ר]

קל פרם to rend ית רישה לא יפרע ורקעיו
לא יפרם את ראשו לא יפרע ובגדיו לא יפרם
he shall not bare his head or rend his vestments
- ויק כא 10. וארקעיכון לא תפרמון - ויק י 6
(המליץ 566: תפרמו). ארקעיו יהון פרימים - ויק
יג 455 (= המליץ 566).

פרן מוהר **bride** [περνή - Sperber 160-4; Krauss 490b
א"י פרי בתולתא - נ שמ כב 16]

פעל שילם מוהר to pay the Mohar
יפרננה לה לאתה מהר ימהרנה לו לאשה he
must make her his wife by payment of a
bride-price - שמ כב 15 [א"י מפרנה יפרן יתה -
התה"מ שם (Vat 440)].

פרן שיע"נ *n.* א"י תיפוק בלא פרן - ירוש כתובות לא
עיי"ג] **מוהר Mohar** הסגו עלי פרן שריר (A)
אברין, M בראן, *m₁ פרד ט"ס; הרבו עלי
מהר... ask of me a bride-price ever so high - בר
לד 12. פרן יפרנה (A) פרנה יפרננה) מהר
ימהרנה - שמ כב 15. כסף יתקל כפרן בתולתה
כמהר הבתולות - שמ כב 16.

פרנה שיע"נ מופשט *n. (abstr.)* **מוהר Mohar** פרנה
יפרננה A מהר ימהרנה - שמ כב 15.

פרני שיע"נ *n.* **מוהר Mohar** כפרני בתולאתה
A כמהר הבתולות in accordance with the
bride-price for virgins - שמ כב 16 [נ: כנימוס פריני
בתולתא].

פרד שיע"נ *n.* **מוהר Mohar** הסגו עלי פרד
שריר, *m₁ (י"א פרן) הרבו עלי מהר מאד

פרס¹ - פרס²

קל 1 מתח יריעה, שיטח **to spread out** ופרס ית עפיה על משכנה ויפרש את האהל על המשכן **he spread the tent over the Tabernacle** - שמ מ 19. וביומה תנינה פרסת רקייע רם וביום השני נטיתי רקייע רם - ת"מ 39. ועל פתור רחותה יפרסון ארקעי תכלה ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת - במ ד 7. ויפרס תכסיתה לקדם סאבי קרתה ופרש השמלה לפני זקני העיר - דב כב 17. בהשאלה **fig. the mercy פריסין והרחמים פרוסים** **is spread** - ע"ד ט 7. האן דפרס חשכה זה שפרס את החושך - מ ו 19. רחמנה פרס רחמיך עלינן פרוש רחמיך עלינו - ע"ד יא 2. אגרתה תליתה פריסה האגרת השלישית פרוסה - שמ ט 33. **2 התפלל עם אד, כפיין fig. with to pray** כאפקותי מן קרתה אפרס כפי ליהוה כצאתי את העיר אפרש כפי אל יהוה **As I go out of the city, I shall spread out my hands to the Lord** - שמ ט 29. פרס כפיו קמי מרה - ת"מ 205. קמיך פרסתי כפי לפניך פרשתי כפי - א"י 12. פרס ית ארך צית שומיה (שמ י 21) נטה את ידך על השמים - ת"מ 37.

אֲתַפְּנֵל התפטט **to expand, spread** והפרס עד סדם **A** ויאהל עד סדם **he expanded** **till Sodom** (abode - בר יג 12. יפרס ממללי קמיך יישטח דברי לפניך - ת"מ 308. קום התפרס בארעה **A** קום התהלך בארץ - בר יג 17. וממללון כדו יתפרס קדמיך ודיבורם עתה ישתטח לפניך - ת"מ 126.

פרוס ש"ע ז במעמד הבינוני **qāt** (*n. m. (participial)*) **פרוס** לאוי הוי אנה קעום... ומצלי... וידי פרוסין צית שומיה הלוואי הייתי עומד... ומתפלל... וידי פרוסות השמימה **I stand... and my hands are spread towards heavens** - ת"מ 254.

פריסה ש"ע נ. **f. prayer פיוט** עורן כן פריסה על חתנה **the bride prayer** **Cow 818** - groom [מן פריסת ידיים].

פרס ש"ע ז **n. m. מסך screen** ותעבד פרס לתרח משכנה ועשית מסך לפתח האהל **you shall make a screen for the entrance of the Tent** - שמ כו 36. ושכה ית פרס תרחח למשכנה וישם את מסך הפתח למשכן - שמ מ 28.

פרס² פרסה, טלף **hoof** א"י לכל העירא דהוא פריס פרסה - נ ויק יא 26]

דלא אפרנס בה (VB אתפרנס) אשר לא עבד בה **a heifer which has never been worked** - דב כא 2.3 **התנהג to conduct** ועל מימרך יפרנס כל עמי (VMCB יתפרנס) ועל פיך ישק כל עמי **by your command shall all my people be conducted** - בר מא 40 [פירש מן משק]. כלה דיילך... ובנהרך יפרנס הכל שלך... ובאורך יונהג - ע"ש ג 26-25. כלה במימרה אתא והוא בחילה מפרנס ובטובה מתחיל הכול בדברו נברא, והוא בכוחו מתנהג ובטובו מתחזק - ת"מ 184. **3 כלכל** בהוראה פעילה **to support active** ברי ומפרנס בורא ומכלכל **(God) creates and supports** - ע"ד ח 7.

פרנוס ש"ע ז *n. m.* **הנהגה dominion, rule** בידון פרנוס ליתו בטול לעלם להם (לכוכבים) שליטה שאינה בטלה לעולם **in their power (of the stars) there is an unending dominion** - ת"מ 296. פרנוס בני אדם בנפשה וברוחו ופרנוס שתיקיה בנפשה מיסתה הנהגת בני אדם היא ע"י הנפש והרוח והנהגת הדוממים ע"י הנפש בלבד - ת"מ 34. וכל אחד מהם לה פרנוס חיול בגויתך ולכל אחד מהם (יצרת לבת עניין...) שליטה חזקה בגופך - ת"מ 272.

פרנס ש"ע ז *n. m.* **1 עובד tiller, worker** וקין הוה פרנס ארעה **C** עובד אדמה **Cain** **became a tiller of the soil** (בר ד 2 = המליץ 542). והוה לאריס פרנס **E** (M₂ מפרנס) ויהי למט עובד - בר מט 15. **2 מנהיג leader** פרדיסה דנטר פרנסיו **fārnâso** הגן השומר את בעליו (השבת) **is a garden that guards** (the Sabbath) **its owner** - ע"ד יח 15. פרנס חיייה מכלכל החיים - ת"מ 99.

פרנסה ש"ע נ. **f. עבודה work** והוה לה נכסן... ופרנסה סגי **E** ויהי לו קנין... ועבדה רבה **he acquired flocks** and much work ... **and much work** - בר כו 14. ושירי נח גבר פרנסה **(E)** ויחל נח איש האדמה - בר ט 20.

פרס¹ הצעה ומתיחה **spreading out** א"י כד יהוון ענניא פרסין על ארעא - נ בר ט 14. סוא"י ותעבד פרסא מן תכולתא - שמ כו 31]

קל עבר: ופרס - שמ מ 19. דפרס **adfârâs** - מ ו 19. עתיד: ויפרס - דב כב 17. ציווי: פרס **fērâs** - ע"ד יא 2. בנינו: פרסים - שמ לו 9. פעול: פריסין **fârîsân** - ע"ד ט 7. **אֲתַפְּנֵל** עבר: והפרס - בר יג 12. עתיד: יפרס - ת"מ 308 ב ציווי: התפרס - בר יג 17. **פרוס** **qātōl** - פרוסין - ת"מ 254. **פריסה** - **Cow 818**. פרס - שמ כו 36.

hearken to My words, which are revealed now (|| ש 120ב).
revealed now - תי"מ (ק) א1 (|| ש 120ב).

†פרסן הערכה **evaluation** [מן אונקלוס O]

פעל העריץ to **evaluate** על פימ דתדבק
אד נדרה יפרסנה כהנה M₂* על פי אשר תשיג
יד הנדר יערכנו הכהן according to the ability
- of he who vowed shall the priest value him
ויק כז 8.

†פורסן שיעע ז n. m. **שומה evaluation** אנש
דיפרד נדר כפורסן נפשהן m איש כי יפלא
נדר בערכך נפשות according to the evaluation (of the)
equivalent for a human being - ויק כז 2, וכך הוא בפסוקים 3 (M₂),
5 (מ), והכול מן אונקלוס.

פרע¹ גילוי **uncovering** [איי ויפרע ית רישה - נ
במה 18. - LS 603a - ש. - אי סדר **disorder** איי
וחמה משה ית עמה ארום פריעין אנון - נ שמ לב 25]
← מהירות **quickness** [איי חיויא פרי בתרך -
נחש ממחר אחרץ - ירוש שבת ח עיי. טל ג עיד (העי
50). סואיי ותיבדון כפריע מן ארעא - דב יא 17]

קל עבר: ופרת (נסתרת) - בר כד 20 A. פרעה (אנסתר) -
שמ לב 25 CB (המליץ 564: פרעא). עתיד: יפרע - ויק
כא 10 (= המליץ 564). בינוני פעול: פריע - שמ לב 25
CB (= המליץ 564). **אפעל** בינוני: מפרעא - מ טז
26. **אתפעל** עתיד: תתפרע - שמ כ 22 A. בינוני: מתפרע
- שמ לב 22 V. **פרוע** qātōl - שמ לב 22. **(ב)פריע** - דב
ז 4 V. בפרי - שמ לב 8 B. **אפרעו** - דב לב 42 E. **פרע** -
במו 5.

קל 1 מיהר to **hurry intrans.** ופרת ואחתת
קלתה A ותמהר ותוריד כדה she rushed and
lowered her jar - בר כד 20. **2 גילה** to
uncover גנות אבוה פרע A (ניא גלה) ערות
he uncovered the pudenda of his father
father - ויק כ 11. גנות תלימתה פרע A (ניא
גלה) - ויק כ 17. גנות אביך... לא תפרע A (ניא
תגלי) - ויק יח 7. ויפרע ית ריש אתה
VNMECBA (N ויגלי) ופרע את ראש האשה -
במה 18. ית רישה לא יפרע וראשו לא יפרע -
ויק כא 10. ראשיכון לא תפרעון - ויק י 6. ורישה
יהי פריע N וראשו יהיה פרוע - ויק יג 45. **3**
נתון באי סדר to **be in disorder** אתה
חכמת ית עמה הלא פריע הוא VEC (ניא פרי,
פרוע) אתה ידעת את העם כי פרוע הוא you
were disordered that they are know the people, that
they are disordered - וחוזה משה ית עמה הלא פריע הוא
VEC (ניא פריע) הלא פרעה CB אהרן וירא

אפעל הפריס to **have hoofs** בהמתה דהי
מפרסה פרסה every animal that has hoofs
ויק יא 26. ופרסה לא הפרס (VNMB A מפרס)
- ויק יא 5.

פרסה שיעע נ n. f. **1 נתירה leap** דלה מסגים
לפרס; בון על ארעה M₂ לניתור בהם על הארץ
to leap with on the ground - ויק יא 21 [שם
במעמד המקור. סימן הקיצור (נ) מעיד על התנועה הסופית.
2 פרסה [Abridged form, as the sign; testifies].
hoof ופליגה טלף תרתין פרסן has true hoofs
- דב יד 6. בהמתה דהי which are cleft in two
מפרסה פרסה - ויק יא 26.

פרס³ גילוי, פרסום **exposure, disclosure** [מן
פרסי (עיי).] (See below prsy.)

פעל פרסם to **manifest** הודע בחכמתה
דפרסה דמרון בחילה רבה עבד כלה הודיע
בחכמתו שפרסמה כי אדוננו בכוחו הגדול עשה
את הכול, He made known in His wisdom, the great power
which He manifested, that in His great power
He created all - תי"מ 184א.

†**אתפעל נתפרסם** to **be manifested** ופקד
משה... למימר בבדיל מד יהי תמן מתפרסם וויצו
משה (דב כז 11) בדבר מה שיתפרסם אחר כך
"Moses commanded..." (Dt 27:11), speaking
of what would be manifested later - תי"מ 120ב
[זבי"ח העי 2].

†פרסי גילוי, פרסום **exposure, disclosure** [איי
מפרסייה = מגלה - παρρησία - Krauss 481a. איי מפרסייה =
(ו) נ בר לה 25. - LS 601b]

פעל פרסם, גילה to **manifest, reveal** וחכם
למשה רזין בסניה פריסאת רבותה והורה
למשה את הסודות בסנה שפרסמו את גדולתו
God) taught Moses the secrets in the bush,
that manifested His greatness - תי"מ 3ב [זבי"ח
העי 18]. ורב ממה דפרסיך לעיניה מה דכסיך
רב ממה שגילית לעיניי הוא מה שהסתרת
more than You revealed to the eyes, You
concealed - עיי כז 23-24. דאתה עתיד... מפרסי
מלגוה פליאן שאתה עתיד לפרסם מתוכו
מופתים - תי"מ 8א. קשיטה היא הדה פלייתה
דפרסיכון אמת הוא אותו מופת שגיליתם -
תי"מ 27. וזכות אברהם כדו מפרסיה וצדקת
אברהם עתה נודעת - תי"מ 78א.

†**אתפעל נתגלה** to **be revealed** האזינו אל
מלי דכדו יתפרסי האזינו לדברי, שעכשיו

פרע² - פּרַיָּן

according to the outcry... have they done destruction, shall I not punish? 21 (תמורת אדעה עייפ אונקלוס O following). יחזי יהוה עליכון ויתפרע m (נייא וידון) יראה יהוה עליכם וישפט - שמ ה 21 [= אונקלוס O]. אתפרע פּרית בני ישראל B (נייא גבי) נקם נקמת בני ישראל - במ לא 2 [= אונקלוס O].

פּרִיָּה שׁיע נ n. f. **נקמה** revenge גבי פּרית בני ישראל נקם נקמת בני ישראל - במ לא 2. חרב גבי פּרית קיאם חרב נקמת נקם ברית - ויק כו 25. אתהו דגבי פּרית קהלי אתה הוא שנוקם את נקמת עדתי ואתה אתה הוא you are the one who will take vengeance for My congregation - תימ E will take vengeance for My congregation - דב 37. אעזר פּרִיָּה לעאקי E אשיב נקם לצרי - לב 41.

פּרעוּה fārū תואר מלך מצרים title of the Egyptian king

פּרעוּה שׁיע ז n. m. **פרעה** Pharaoh ויהבת ית כסה על כף פרעה ואתן את הכוס על כף פרעה - בר מ 11. שמעו מה אגיב לון פרעה שמעו מה השיב להם פרעה - תימ 25. פרעה ואכלסו טמעתה בים סוף פרעה ואנשיו טיבעתו בים סוף - מ ו 67 - 68.

† **פּרַיָּן** רכיסה fastening > [ḥmōpō - Krauss 435a מיי מרפין דדהב = קרסי זהב - נ שמ כו 6. ס פרפא - LS 604a]

פּרַיָּן שׁיע ז n. m. **קּוּס** clasp ועבד פרפי נחש... למדבקה ית אגנה M₂* (נייא קרכסי, המליץ 587: קורכסי) ויעש קרסי נחשת... לחבר את האהל he made copper clasps... to couple the tent together - שמ לו 18 [בהשפעת אונקלוס: פרפין דנחש following O].

† **פּרַפּס** כינוס joining [קשה. זביח: > פספס (השי דרדק > דקדק) מן פסס² = בלל. < Diss. of psp < [ps², 'to mix']].

אתפּרעל נתכנסו to join יפרפסון (עממאי) יקחתו עמים מן פרעה - נ דב ז 18. סואיי וכל פרעתא... דלא תהא מתפרע - Land 183

† **פּרַיָּן**¹ התפשטות expansion [מן העברית, עייפ יין יפרץ" - שמ א 12 after H]

פּרַיָּה שׁיע נ n. f. **התפשטות** expansion

משה את העם כי פרוע הוא כי פרוע הוא כי פרעו אהרן - שמ לב 23.

אפּענל נתן (ג גילה) to give הוה נביה קעם מפרע רבואן למרה היה הנביא עומד ונותן תהילות לאדוניו the prophet was standing and giving praises to his Lord לזה איד ג 23.

אתפּענל 1 נגלה to be exposed ולא תסק... עלוי מדבחי דלא תתפרע גנותך עלויו A (נייא תתגלי)... פן תגלה ערותך עליו do not ascend... My altar, that your nakedness may not be exposed upon it **2 התפרע** act disorderly מתפרע הוא V (נייא פריע) אתה ידעת את העם כי פרוע הוא - שמ לב 22.

פרוע שׁיע qātōl **פרוע** adj. **disordered**, **unruly** אתה חכמת ית עמה הלא פרוע הוא - you know the people, that they are disordered - שמ לב 22.

בפריע תיפ **מהר** quickly סטו באפרי מן אורעה A (B בפרי, המליץ 507 באפרי) סרו מהר מן הדרך quickly out of the way - שמ לב 8. ואובל בפריע M₂ (נייא בפרי, באפרי) - במ ז 11. וישציניך בפריע V - דב ז 4. אתינן לידך בפרי - תימ 29. נחת עננה בפרי - תימ 38.

אפרעו שׁיע נ n. f. **פריעה, אי סדר** disorder וחרבי תיכל בסר... מריש אפרעות דכבה E (נייא פרעת) ...מרמש פרעת אויב my sword shall devour flesh..., from the disordered heads of the enemy - דב לב 42 [בטור הערבי של המליץ 564: אנהתאך = קלון].

פרע שׁיע ז n. m. **גילוי** display מרבי פרע סער רישה גדל פרע שער ראשו he shall let the hair of his head grow on display - המליץ 564. בטור בערבי: כשף = גילוי].

פרע² תשלום, נקם pay, requital א"י פרע יהוה אלהכון מן פרעה - נ דב ז 18. סואיי וכל פרעתא... דלא תהא מתפרע - Land 183

קל המיר to exchange ולא יפרע יתה טב כביש m₂ לא יחליפנו ולא ימיר אתו... one shall not substitute it, neither shall he exchange it good for bad - ויק כו 10.

אתפּרעל נפרע מן to revenge, punish צבעתה... עבדו כלה ואם לא [את]פרע m (נייא אחכם) ...ואם לא אשלם כגמולם (if)

פרץ² - פרק

ונחלתך אשר פדית - דב ט 26. ויפרק יתן מן הדה בישתה ויגאל אותנו מן הרעה הזאת - ת"מ 147. פרק מתלתייה גאל את הנחרדים - ע"ד כז 67. מלכה דפרק יתי מכל ביש המלך הגאל אתי... - בר מח 16. **4 נפרד**, **be to leave**, **separated** from ופרקת שרח למשה ולאהרן ונפרדה שרח ממשה ומאהרן Serah left Moses and Aaron - ת"מ 352 [זבי"ח העי 4]. וליתי פריקה מנה לעלם ואינן היא נפרדת ממנו לעולם it is never separated from him - ת"מ 289. **5 הפריד** **separate** ועסיריה אפרק יעקב A Jacob separated the והכבדים הפריד יעקב ופרקת לבינן lambs - בר ל 40. ייתי בשלם תאבה ויפרק בין בחוריה ובין פסוליה יבוא בשלום התהב ויפריד בין הבחירים ובין הפסולים - ת"מ 43. למה... תפרקון ית עמה מן עובדין m (ני"א תבטלון) למה... תפרידו את העם... - ש מ ה 4 [פירוש אחר של תפרידו. ע"ע פרד]. ואתה תפרק אדמה וזאה מבגוד VB (ני"א תפרש) ואתה תבער את הדם הנקיא מקרבך - דב כא 9. אנש דיפרק נדר M_2^* (ני"א יפרש) איש כי יפלא נדר - ויק כז 2. **6 פירק לחלקים** **to dismantle** ויסדק יתה בכנפיו ולא יפרק M_1^* (ני"א יפרש) ושעע אתו בכנפיו ולא יבדיל **he shall tear it by its wings, but shall not dismantle it** 17. דוומה לו ויק ה 8 M_1^* . ויפרק ית רישה NA ומלק את ראשו - ויק א 15. ויפרק כהנה ית רישה A - ויק ה 8.

מפרק ועדנה מטי מפרק מלבטה והזמן הגיע לגאול מן הלחץ - ת"מ 6 א [כ"י ל 6]. למפרק מן לבטה. למנהרה על ארעה ולמפרק בין יומה ובין ליליה (E) A... ולהבדיל בין היום ובין הלילה - בר א 14. ולמפרק בין אורה ובין חשכה (E) A - בר א 18.

אֶתְפַּעֵל 1 הוטר המשא **to be discharged** whoever למן דהב אתפרקו למי זהב, התפרקו **fig. has gold, take it off!** - ש מ לב 24. בהשאלה **the congregation is discharged from the sins** - ת"מ 291. **2 נפדה בכסף** **to be ransomed** אי מטיה אדה ויתפרק או השיגה ידו ונגאל **if he prospers, he may redeem himself** - ויק כה 49. ופרקן לא אפרקת וחרו לא ייב לה (ני"א אתפרקת) והפדה לא נפדתה... - ויק ט 20. **3 נושע** **to be redeemed** ותקפו בה עד אתפרק והחזיקו בו (המלאכים בלוט) עד שנושע - ת"מ 139. תמן יתפרקו טביה ויגבו כל בישיה אז יגאלו הטובים וייענשו הרעים

ולמוחי לכון פריצה רבה A ולהחיות לכם פריצה גדולה **to keep alive for you a great expansion (of descendants)** - בר מה 7.

פרץ² fārās שם פרטי *pr. n.*

פרץ ש"פ ובני יהודה ער ואונן שלה פרץ וורה - בר מו 12.

פרצאי ש"י *gent. n.* לפרץ כרן פרצאה (V) **פרצאי** - במ כז 20.

פרק הסרה, הרחקה **removal** וא"י ופרקו כל עמה ית קדושה דדהבא - נ ש מ לב 3] ← הסרת משא, נטל **removal of burden** וא"י מפרק תפרק עמה - נ ש מ כז 5] ← גאולה, פדיון **redemption** וא"י או מן קריב בשריה מן זרעיתה יפרק יתיה - נ ויק כה 49. **סואו** דפרק יתכון מן בית עבדותא - דב יג 6; הפרדה **separation** [זבי"ח, ת"מ (מבוא) 23: באה"ש המאוחרת, בהשפעת فرق = הפרדה *Ar calque in late SA - Lane 2383a ff.*

קל עבר: דפרק **ad-fārāq** - אי"ח 89. עתיד: תפרק - ש מ לד 20 (= המליץ 565). ציווי: פרק **fērāq** - ע"ד כז 67. בינוני: דפרק - בר מח 16. פעול: פריקה (ריבוי מידוע) - במ ג 51. מקור: מפרק - ת"מ 6 א. **אֶתְפַּעֵל** עבר: אתפרק - ת"מ 139. עתיד: יתפרק - ת"מ 244 א. ציווי: אתפרק - בר יג 9 א. בינוני: מתפרק - ת"מ 291 א. **אפרק** - ויק כז 19. **אפרקה** - ויק כה 48. **אפרקו** אפרקותה (+נסתר) - ויק כה 29. **מפרקה** - ויק כז 13 M_2^* . **מפרקו** - בר יג 14 A. **פרוק** **qittūl** - ויק כז 19 A. **פרוק** **qāt** **fāroq** (ōl) - אי"ג 96. **פרוקה** - ויק כה 31 A. **פרק** - ויק כז 19 C. **פרקה** - במ יח 15 MBA. **פרקו** פרקותה (+נסתר) - ויק כה 29 A. **פרקון** - ויק יט 20 B. **פרקן** **firqān** - ננה 5, ש מ כא 30 (= המליץ 566).

קל 1 הסיר **to remove** ופרקו כל עמה ית קודשי דהבה ויתפרקו כל העם את נומי הזהב **gold ornaments** - all the people took off the gold ornaments **לב 3** (= המליץ 564). **פרקו** ית קודשי דהבה פרקו את נומי הזהב - ש מ לב 2. בהשאלה: **ותפרק נירה מן על צוארך ופרקת עולו...** - בר כז 40. **2 פדה בכסף** **to redeem with money** ויהב משה ית כסף פריקיה לאהרן (ני"א פרקניה) ויתן משה את כסף הפדוים לאהרן **Moses gave the redemption money to Aaron** - במ ג 51. וכל פתוח רחם תפרק בנקי...תפדה בשה - ש מ יג 12. וכל בכור אנש בכניך תפרק - ש מ לד 20. **3 גאל מדיכוי** **to redeem from oppression** יהוה דפרק לאבהתן יהוה שגאל את אבותינו **the Lord who redeemed our ancestors** - אי"ח 89. אל תחבל עמך ופגלתך דפרקת אל תשחית עמך

פרק

דב לג 29. השיש ואתברת פרקתה = ותשבר מפרקתו - פ שמי"א ד 18] **עצה** לתשביית פרוקה M_1 * (J) - close to the backbone (עצה) לעמת העצה ויק ג 9.

פרוק שית *adj.* **1 גואל** redeemer אלהה דאברהם ופרוק יצחק אלהי אברם ופחד יצחק the God of Abraham and the Redeemer of Isaac - בר לא 42 [מילולית: וגואל]. **ואשתבע** יעקב בפרוק אבוה יצחק וישבע יעקב בפחד אביו... - בר לא 53 [כנ"ל]. דת פרוק פרוקיה שאתה גואל הגואלים - אי"ג 96. אה פרוק עבראי - תי"מ 2261. **מאביד** remover קדש גבעתה ידיר צעורין וצלמין פרוק (בסוף הימים) בהר הקדוש ישכון יוצרנו ומאביד הצלמים on the Holy Mountain will dwell our creator, the alone **3 בודד** remover - אס 221. **הלא אחוה** מת והוא לחודה פרוק A... והוא לבדו נשאר - בר מב 38.

פרוקה שיע' נ *n. f.* **גאולה** redemption פרוקה תהי לה A גאלה תהיה לו - ויק כה 31. ותהי פרוקתה סעד שלם סנת זבונה יומים תהי פרוקתה A - ויק כה 29.

פרק שיע' ז *n. m.* **1 פדיון** redemption ואם פרק יפרק יתה עקלה C - ויק כז 19. **2 חלק בעמוד השזרה** the backbone לתשביית פרקה NMECEBA לעמת העצה פרק close to the backbone - ויק ג 9 (יעי' פרוק).

פרקה שיע' נ *n. f.* **פדיון** ransom פרקה תפרק ית בכורי אנשה MBA (ני"א אפרקה, פרקן) פדה תפדה את בכור האדם - במ יח 15.

פרקו שיע' נ *n. f.* **גאולה** redemption יומים תהי פרוקתה A ימים תהיה גאלתו its redemption period shall be a year - ויק כה 29.

פרקון שיע' ז *n. m.* **פדיון** redemption ופרקון לא אפרקת B והפדה לא נפדתה - ויק יט 20.

פרקן שיע' ז *n. m.* **1 פדיון** ransom אם סלוח ישתבי עליו ויתן פרקן נפשה ואם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו if ransom is laid upon him, he must pay whatever the ransom for his life - שמ כא 30. ואם פרקן יפרקנה ואם גאל יגאלנו - ויק כז 13. **2 גאולה** redemption ישראל חדי בפרקנה ישראל שמח בגאולתו Israel rejoiced at its redemption - תי"מ 444. **פרקן** עבדה לשש שנים גאולת העבד לשש שנים - ננה 5. **3 תקיעת שופר** proclamation of redemption ותעבר פרקן אשמעה M_1 you shall sound the shofar גאולה והעברת שופר

- תי"מ 211. **קהל** יהוה מתפרק - תי"מ 302. **4 נבדל, נפרד** to be separated from אבתפרק גבר מלות אחיו A ויפרדו איש מעל אחיו they separated from each other - בר יג 11. **ביומה** דנקם יתפרק דן מן דן... ויבדל זה מזה - תי"מ 244. ונהר יפק מן גנתה... ומתמן יתפרק ויהי לארבעה נסולין (E) A... וומשם יפרד והיה לארבעה ראשים - בר ב 10. ומלכים מחלציך יפרקון B... מחלציך יצאו - בר לה 11 [טי"ס מן יפרדון או פירש יפרדו כמו כה 23]. **אתפרק** שוי מן עלי A הפרד נא ממני - בר יג 9. **5 פירש** to specified לא אפרק מה יתעבד לה A (ני"א פרש) לא פרש מה יעשה לו it had not been specified what should be done to him - במ טו 34 [השי' יניי קטע שפרסם שי וידר, ספר היובל לדב הלל, בודפסט תשי"א קטע ו (ז): שדברי פשר פתר פרק פרט].

אפרק שיע' ז *n. m.* **פדיון** redemption ואם אפרקא יפרק ית עקלה N (ני"א פרקן, אפרקה) - ויק כז 19.

אפרקה שיע' נ *n. f.* **גאולה** redemption בתר אזדכן אפרקה תהי לה אחרי נמכר גאלה תהיה לו he shall have (the right of redemption) after he has sold himself - ויק כה 48. אפרקה תתנון לארעה גאלה תתנו לארץ - ויק כה 24. אפרקת עלם תהי ללואי (ני"א אפרקות) גאלת עולם תהיה ללוים - ויק כה 32.

אפרקו שיע' נ *n. f.* **גאולה** redemption ותהי אפרקותה עד שלם שנת זבונה יומים תהי אפרקותה והיתה גאלתו עד תם שנת ממכרו ימים תהיה גאלתו (is possible) its redemption until a year has elapsed since its sale - ויק כה 29.

מפרקה שיע' נ *n. f.* **גאולה** redemption ואם מפרקה יפרקנה M_2 * ואם גאל יגאלנו - ויק כז 13 [לכאורה רמז לבניין פעל, והוא עיבוד של אונקלוס: מפרק].

מפרקו שיע' נ *n. f.* **פרידה** separation בתר מפרקות לוט מן עליו A אחרי הפרד לוט מעמו after Lot's separation from him - בר יג 14.

פרוק שיע' ז *n. m.* **1 הפרדה** separation בסחן עלמה (!) אמיה בפרוקה ברי אדם E when the Most High gave to the nations (their) inheritance, when he separated the sons of men - דב לב 8. **2 פדיון** redemption ואו פרוק יפרק ית עקלה A - ויק כז 19. **3 חלק בעמוד השזרה** the backbone [אי"י ואת על פרקת צורי מלכיהון תדרוך = ואתה על במותימו תדרך - אונקלוס

← ביטוי **utterance**

קל עבר: פרשת (נוכח) - שמ טו EC 17 (=המליץ 564); fāraštā - מ י 65. עתיד: נפרש (מדברים) nifrāš - ט 60. בינוני פעול: פרישין (ר) - ת"מ 230ב. **פעל** עבר: פרש - במ טו 34 (= המליץ 566). עתיד: יפרש - ויק כז 2. ציווי: פרש - בר ל 28. A. בינוני: מפרש - ת"מ 229א. מקור: **מפרשה** - ויק ה 4 (=המליץ 566). **אפעל** עבר: ואפרש wafrāš - ע"ד יט 5. עתיד: תפרש - דב יג 6. בינוני: מפרש - בר א 6. פעול: מפרש mafrāš - מ ב 14. מקור: למפרשה - בר א 18. **אתפעל** עבר: ואתפרשו - בר יג 11. C. עתיד: ותפרש - שמ לג 16. ציווי: הפרש - בר יג 9. בינוני: מתפרש - ת"מ 256א. ומתפרשין (ר) - שמ לג 16. V*M₁. **אתפעל** עבר: אתפרש - במ טו 34 מ (= אונקלוס O). ציווי: התפרש - שמ ה 5 (המליץ 609: אתפרש, הפרש). **אפרש** אפרשיה (ריבוי+נסתרת) - ויק כה 11 מ. **אפרשו** - ת"מ 5א. אפרשותה afrāšūta - ט 62. **מפרשו** - במ ל 7 מפרש מפרשה (מידע) - ת"מ 237ב. **פרוש** פרישין - במ ל 7 N. **פרוש** qātōl - אס 22א. **פרישה** פרישין (ר) - שמ לד 10 M₂*. לפרישת (נסמך) - במ כד 22.

קל 1 הבדיל to separate מכבן למיתוביתך פרשת EC (v אפרשתה) מכון לשבתך הבלת the place You set apart for Your dwelling - שמ טו 17 [= הפרשת לעצמך (עי זביח, המליץ 564)]. פרשת בעפרה ואנדיך מלגוה צורכך בעלת בעפר ועשית מתוכו (סיפוק) צרכים - מ י 65. דאלין תחומיה פרישין מן ימי פלג התחומים האלה נבדלים מימי פלג... - ת"מ 230ב. **2 ביאר to construe** א"י וכתבי ומפרש - נ שמ כח 17 דאנן בעין כדו נפרש ממלל נדע בה סודי בוננותה שאנו מבקשים עתה לבאר דבר שנדע בו את סודות התבונה we seek to construe now a statement by which we shall know the secrets of understanding - ת"מ 127ב. ואהן דלית בן נשום נפרש וזה שאיננו יכולים להעריך, נפרש - ט 60.

פעל ביטא to state, specify אפש אן יפרש - נדר איש כי יפלא נדר - when one states a vow ויק כז 2. לכל דיפרש אנשה בשבועה לכל אשר יבטא האדם בשבועה - ויק ה 4. פרש אגרך mA (ניא כרו) נקבה שרך - בר ל 28. ואתה מפרש לעלם מהו בלבך - ת"מ 299א. ואנחו יתה במטר הלא לא פרש מה יתעבד לה...כי לא פרש מה יעשה לו he was placed in custody, for it had not been specified what should be done to him - במ טו 34.

מפרשה ואנחה במטר למפרשה לון על מימר יהוה ויניחהו במשמר לפרש להם... - ויק כד 12. אי נפש... תשתבע למפרשה בספואן A או נפש כי תשבע לבטא בשפתים - ויק ה 4.

trumpe7 sound of redemption - ויק כה 9 (= המליץ 598). **4 כיתה** division פרקנה קדמאה אמר נעור אל מצרים... פרקנה תניאנה אמר נערך מן מצראי... פרקנה תליתה אמר נקום ונגיח עם מצראי כיתה אחת אמרה נחזור למצרים... הכיתה השנייה אמרה נברח מן המצרים... הכיתה השלישית אמרה נילחם במצרים the first division said "let us go back to Egypt" , the second division said "let us...(Num 14:4) serve the Egyptians..." (Ex 14:12), the third division said "let us fight the Egyptians" 217א.

פרר'1 ביטול violation [מן העברית ע"פ בר יז 14 H]

אפעל הפר to violate מן הפר בריתה יתקטל מי שהפר את הברית ימת covenant shall be put to death - ת"מ 160א. טמא ית גזרתה והפר בריתה טימא את המילה והפר את הברית - ת"מ 159ב. בריתך לא ניפר - ת"מ 172ב.

אפרו ש"ע נ. f. **הפרה** violation אם בגזירתך תציקון... דלא למעבד ית כל פקודי לאפרותכון ית קיאמי V (ניא לבטולכון)... להפרכם את בריתי אם you reject My laws..., so that you do not observe all My commandments and by your violation of My covenant - ויק כז 15.

פרר'2 במה גסה cattle [טלשיר 162]

פר ש"ע ז. n. m. **פר**, שור bull כפר בר תורים כפר בן בקר with a bull of the herd - ויק טו 3. ואסק פר ודכר במדבחה ויעל פר ואיל במזבח - במ כג 14. תקרבון עלה ליהוה פרים בני תורים - במ כח 11.

פרה ש"ע נ. f. **פרה** cow פרה סמקה שלמה פרה אדמה תמימה a red cow without blemish - במ יט 2. ואה מן נהרה סלקי שבע פרואן יין שפר והנה מן היאור עלות שבע פרות יפות מראה - בר מא 2. ואכלי פרואתה בישת חזבה... ית שבעות פרואתה יית חזבה ותאכלנה שבע הפרות רעות המראה... את שבע הפרות יפות המראה - בר מא 4.

פרש'1 הפרדה והבדלה separation א"י ותפרשון בין בעירה דכיה למסאבה - נ ויק כ 25. **סוא"י** ומן תמן פרש לארבעא רישין - בר ב 10 ← פירוש ופירוש specifying א"י דפרש שמה קדישה - נ ויק כד 12

פרש²

התפרש עלי לאמת אצלי לך התפאר עלי... -
שמח 5

אפרש שׁיע ז n. m. **דבר מופרש** selected thing ולא תקטפון ית אפרשיה m ולא תבצרו את נזיריה the selected you shall not gather the grapes - ויק כה 11 [מה שהופרש למטרה מסוימת].

אפרשו שׁיע נ n. f. **1 דבר מופרש** selected thing ולא תקטפון ית אפרשותה m* ולא תבצרו את נזיריה - ויק כה 11. **2 פסקה, פרק chapter, paragraph** נתן אפרשו... בין אלהותה ובין נביתיה נתן פסקה... בין האלוהות ובין הנבואה and the section... between the divinity and the prophecy - ת״מ 5א [זב״ח העי 7] ובדומה לזה 14א, 16א, ועוד. **3 פירוש interpretation** ברן אפרשותה קשט אלהותה אכן הפירוש הוא אמת האלוהים - ט 62.

מפרוש שׁיע ז n. m. **ביטוי utterance** מפרוש ספכאתה מבטא שפתייה the utterance of her lips - במ ל 7 ובדומה לו 9.

מפרש שׁיע ז n. m. **הבדלה separation** וכד יודמנו אלין ואלין חזי מפרשה בין תריון וכאשר ייפגשו אלה עם אלה (הטובים והרעים) ייראה ההפרש בין שניהם, when they meet these and these (the good ones and the bad ones), the difference between them will be seen - ת״מ 237ב. עמו המפרש לבין תרים ראו את הפרש בין שנים - ת״מ (ק) 26א.

פרוש שׁיע ז n. m. **ביטוי utterance** פרוש ספאבותה N מבטא שפתייה the utterance of her lips - במ ל 7.

פרוש שׁיע ז n. m. **אביר singled out** קעם קדקד פרוש ארע עבראותה יבטל יקים נשיא אביר (!), ארץ העברים יחריב - אס 22א.

פרישה שׁיע ז n. m. **1 ביודו isolation** אם יהי לפרישת קין עד מן אשור מדרך אם יהיה לבער קין עד מאשור תושבך נ - Asshur is your dwelling - isolated, till - במ כד 22.

2 מופת מרוחק מן הדעת wonder קבל כל עמך אעבד פרישן M* אעשה נפלאות before all your people I will work wonders - שמ לד 10 (=אונקלוס). בכל פריגל <תי דאעבד m בכל נפלאותי אשר אעשה - שמ ג 20 (=אונקלוס O).

פרש² שטיחה ופריסה spreading out [מאוחר. עלה מחילופי ש/ש בדומה ל-כנש/כנס. אולי השפעת

אפעל 1 הבדיל to separate trans. אפרש משה תלת קרין בעבר ירדנה אז יבדיל משה שלש ערים... then Moses set aside three cities on the east side of the Jordan and תפרשון ופרש מועדים קדושים - ע״ד יט 5. ותפרשוך בין בהמתה דכיתה למסכתה והבדלתם בין הבהמה הטהורה לטמאה - ויק כ 25. קשטה בחרון ואפרש יתון לאלהותה האל בחרם (את האור והשבת והר גריזים וכו') והפריש אותם לאלוהות - ת״מ 94ב. והי מפרש בין מיה למיה ויהי מבדיל בין מים למים - בר א 6. דמע... מפרש בידך תרומה... מופרשת בידך - מ ב 14-15. **2 הרחיק** to remove אפרשת קדשה מן ביתה ביערתי הקדש מן הבית - דב כו 13. ותפרש אדמה דברי מישראל ובערת הדם הנקיא מישראל - דב יט 13.

מפרשה 1 הבדלה separation ולמפרשה בין נהרה ובין חשכה ולהבדיל בין האור ובין החשך to separate light from darkness - בר א 18. ולמפרשה בין קדשה ובין חלה ולהבדיל לבין הקדש ובין החל - ויק י 10. **2 ביטוי statement** למפרשה נדר לפלא נדר to specify a vow - ויק כב 21.

אֲתַפְעֵל 1 נבדל, נפרד to separate intrans. ואתפרשו גבר מן על אחיו C (B ואפרשו) ויפרדו איש מעל אחיו they separated from each other - בר יג 11. בתר דאתפרש לוט מן עמה C (MB דאפרש) אחרי הפרד לוט מעליו - בר יג 14. לבשו כהנתה ובה אפרשו לבשו כהונה ובה הובדלו - ת״מ 110א. ונתפרש אנה ועמך מכל עמה (M*V ומתפרשין) ונפלינו אני ועמך מכל עם - שמ ג 16. ואפרש משה למדור עם גברה A ויאל משה... - שמ ב 21 [פרש ממקומו]. הפרש שבי מן עמי הפרד נא מעלי - בר יג 9. ופקד פרעה דיתפרשו נשיה מן גבריה וציווה פרעה והופרדו הנשים מן הגברים - אס 14ב. **2 הופרש** to be allotted כל דמע דיתפרש באדי אנשיה כל תרומה המופרשת בידי אנשים any offering allotted by men - ת״מ 94א. ארוה קדישה יהיבה לעם קדש מתפרש בידה דאלה תורה קדושה נתונה לעם קודש, מופרש ביד האלוהים - ת״מ 256א.

אֲתַפְעֵל בוטא to be specified משה... ית גבריה... [ד]אתפרשו בשמתה m (ניא דאכרזו)... אשר נקבו בשמות משה... Moses... took names - במ א 17. הלא לא אתפרש] מה יתעבד לה m... כי לא פרש מה יעשה לו - במ טו 134 (=אונקלוס).

the chariots and the horsemen - שמ יד 28.
באתיקרי בפרעה ובכל חילה ברכבה ובפרשיו
בהכבדי בפרעה... ובפרשיו - שמ יד 18.

פרת¹ צואה, פרש excrement (א"י פתיה (מתרגם
הפרשדונה) - בריר 1275. פרתא 609b LS)
פרת ש"ע ז n. m. פרש excrement ויוקד בנור
ית משכיו... וית פרתון (NMCB פרדון) ושרף
באש את עורתם... ואת פרשם, and dung shall be consumed in fire
ויק טז 27.
וגבה ופרתה A (ני"א ופרדה) וקרבו ופרשו -
ויק ד 11. וית אדמה עם פרתה יתוקד A (ני"א
פרדה) A ואת דמה על פרשה ישרף - במ יט 5.
וית פרתה אוקד בנור A (ני"א פרדה)... ואת
פרשו שרף באש - ויק ח 17. וית בסר פרדה... וית
פרתה תוקד B (ני"א פרדה) - שמ כט 14.

פרת² חלק מן הקרביים the fat of the
animal's entrails (ע פירשה גופה היא - ירוש
ע"ז מא ע"ג (ע"ע גוף)).

פרת ש"ע ז n. m. פור suet ויסדרון... ית
פסקיה... וית פרתה A (M פרדה)... ואת הפדר
- they shall lay out the sections..., with the suet
ויק א 8 וכך הוא א בפסוק 12.

פרת³ fārāt שם מקום pr. n. pl. (ע"ע נהר פרת)
פרת א ש"פ ונהרה רביעאה הוא פרת - בר ב
14. דקל ופרת אזדמנו תריון חידקל ופרת
נזדמנו יחד - ת"מ א 17. ב ש"ע ז בהשאלה n. m. fig.
מקור source פרת מכסיאתה אנון לוחיה פרת
מגלגל חכמה לכל דריה מקור הנסתרות הם
הלוחות, מקור המביא חכמה לכל הדורות - מ
ט 65 - 68. פרת חיים ולא כותה... פרת מן חיי
עולם מקור חיים (התורה) ואין כמוהו... מקור
חיי עולם - מרקה: (Cow 57).

פשוור שם פרטי pr. n. (תרגום של דן) transl. of
[Dan's name]
פשוור ש"פ לפשוור אחיעזר בר עמישדה מ^{*} -
במ א 12.

פשוה כריתה tearing off (א"י אין יתפשא איברא
וימות - מ"ל ויק יא 39. ונסב סכינא ופשה - פ שופ
יט 19)

קל בינוני פעול pass. pt. כרת to tear off ויטב
כהנה ית אדרעה פשיעה מן דכרה E (פשיאה,

فرش ? ע"ע פרש. Late SA, emerged from the
[blend of š and ś.]

קל שיטה, פרס to spread out ופרש אהרן
אדה על מימי מצראי A ויט אהרן ידו על
מימי מצרים Aaron spread out his arm over
the waters of Egypt - שמ ח 2. פרש ית אדך A
נטה את ידך - שמ ח 12. ובדרעה פרישה B
והזרוע הנטויה - דב ז 19. ופרש כפיו ליד יהוה
A ויפרש כפיו - שמ ט 33. כנסרה... יפרש כנפיו
E וינשר... יפרש כנפיו - דב לב 11 (הפסוק רב
שרבוים). נפרש שלחן תשבחן נהיה עליו
מודיםנסמך על כנון במ ד 7 - אבישע (Cow 107).

אתפנעל התפשט to spread forth ולא
אתפרשת בארעה וכללת יתה כלום לא
התפרסתי בארץ ועיטרתני אותה? (דברי האות
was I not spread forth over the earth, and
did I not crown it? - ת"מ א 299. ובזרוע נטויה
יתפרש בימינה לכל שרש פרה ראש ולענה
"ובזרוע נטויה" (דב ד 34) פשט ימינו לכל "שרש
פרה..." (דב כט 17) - ת"מ א 87.

פרוש א ש"ע ז n. m. פושט 1 breaking
out שחינה פרוש שלבוקין A שחין פרח
אבעבעות breaking out in inflammations
- שמ ט 9. והוה שחינה משלביק פרוש באנשה
A ויהי שחין אבעבעות פרח באדם - שמ ט 10. 2
נשא כפיים one who prays ולא תקפל
רחמין מן פרושי כפים ולא תסיר רחמין מן
המתפללים do not remove Your mercy from
those who pray (to You) - ע"ד כח 45-46. ב ש"ת
עבראותה יבטל יקום נשיא ארע (?) ארץ
העברים יחריב an exalted prince will arise, he
will destroy the land of the Hebrews - אס 22.

פרש³ צואה excrement (מן העברית, ע"ע פרת.
[H, see prt]
פרש ש"ע ז n. m. צואה dung ויתוקד בנור
ית משכיו... וית פרשם E (ני"א פרתון) ושרף
את עורם... ואת פרשם and dung ויק טז 27.
shall be consumed in fire

פרש⁴ רכיבה riding (א"י באתכוי ובפרשוי - נ
שמ יד 17. סוא"י מרכבן ופרשין - בר נ 9. פ פרשא -
LS 609a)

פרש ש"ע ז n. m. rider וצורו מיה
וכסו ית רכבה וית פרשיה... ויכסו את הרכב
ואת הפרשים and covered the waters returned מיה

פשט - פשלי

צוארו Isaac's extending of his neck - ת"מ 143.
פשט ש"ת qātōl **1 מושיט** **one who extends** פלגון דחייה ופשוט רחמיה החולק חיים והמושיט רחמים He who distributes life and extends mercy - ע"ד כח 65. פשוט רתואתה מושיט הרחמים - אי"ג 99. פשוטה דיהובה דלא מוני המושיט שנותן בלא מניין - אי"ג 107. פשוטי אדינן פושטי יד אנו - ע"ד כו 65. **2** במעמד הבינוני *participial* אשקחנתך פשוט רחמיך עלינן מצאנוך פורס רחמיך עלינו - מ יט 21.
פשטן ש"ת **adj. מושיט** **extending** יששכר סבול **פשטן** A יששכר גמל מושיט (צוארו למשא) Issachar is a neck-extending (for burden) camel (כך פירש יחמור גרים". השי בהמשך: ויט כתפו לסבל. השי בר לח 17) - בר מט 14.

פש פרייה והתפשטות **expansion** [שורש תנייני מן נפש. השי תרגום שיה"ש א 16: פשין וסגיאן. זביח תרביץ טו 71. השי פִּשָּׁל = היה שופע - *Secondary root from npš, See ZBH Tarbiz* 15, 71. Cf. [Barthélemy 610; Lane 2402

קל פורה **to spread out intrans.** דילבטון יתה כן יפשה A (ני"א יפרה)... כן יפרה the more they are oppressed, the more they spread out A (ני"א תפתי וכך A בפסוק 27) אם פשה תפשה בעור פשה לינה פשי A - ויק יג 22. סניה שעיל בגור וסניה לינה פשי A הסנה בער באש והסנה איננו אכל the bush was burning in flame, yet it does not spread out - ש"מ ג 2 [פירוש. Int].

אפעל הפרה **to increase trans.** לך *M₁ (A) מפשלנך עירוב של ימפשי לך, ושל ימפשינך) הנני מפריךך I will increase you - בר מח 4.

פשה ש"ת **adj. פורה** **prolific** הוא יהי פשה אנושה A (ני"א פרה) הוא יהיה פרה אדם SP: will be a prolific man - בר טו 12 [ני"ש מן פרה. SP: [fāri, from pry

פש ש"ת **twisting** פשל = ארג - [LS 613a] **אפעל שזור** בינוני פעול **to twist pass. pt.** פרס לתרח משכנה תכלה... ומילת מפשל V ועשית מסך לפתח האהל... וש משזר you shall make a screen for the door of the tent, of blue... and fine twined linen - ש"מ כו 36. כו צ 9

MB בשיה) ולקח הכהן את הזרוע הכרותה מן האיל the priest should take the torn off limb (Int. פירוש. 19

פשט פשיטה והושטה **reaching out, stretching** **אי** ופשט ידה ונסב יתה - נ בר ח 9. **סוא** פשוט אידך לשומיא - ש"מ ט 22

קל עבר: דפשט - ת"מ 145. **A.** עתיד: ואפשט - ת"מ 251. **ב.** ציווי: פשט ifšā - ע"ד כו 67. **בינוני:** דפשט **adfāšat** - אי"ג 110. **מקור:** מפשט - ת"מ 14. **א** **תפעל** **בינוני:** מתפשט - ת"מ 265. **אפשטו** הפשטות (נסמך) - ת"מ 143. **פשוט** fāšot (qātōl) - מ יט 21. **פשטן** - בר מט 14.

קל 1 פע"י **trans. הושיט** **to extend** מן אתאלף מן יצחק שעבודה יקום באתר דפשט צפרה מי שלמד מיצחק הכנעה, יעמד במקום שהושיט צוארו **he who learned from Isaac** submissiveness, let him stand in the place where he extended his neck - ת"מ 145. **א** **אפשט** לה אטר מן אשתה והושטתי לו מטה מן האש - ת"מ 106. **ב** יצחק חכמה והפשט לה צברה - ת"מ 274. **תפשטנה** כל אחד לפם עובדה תושיטהו לכל אחד לפי מעשהו - ת"מ 148. **ב** וייתי לאכה ואפשט לון שלמה יבוא הנה ואושיט להם שלום - ת"מ 251. **פ** **פשט** באדי חסדך רוח הושיט רווח בידי חסדך - ע"ד כו 67 ובדומה לו כח 7. **ש** **שמעיו** צבעתה דפשט כל טבן שומע הצעקות, הושיט כל טובות - אי"ג 110. **א** **אפשט** לה ניאמיך והושט לו חלקך - אי"ג 34. **2** **פע"י** **intrans. פשט** **יצא** **to depart** גיחון... ודקל ונהר פרת... **אפשטו** נפקין למגבי פריטה גיחון... פשטו לצאת לניקום Gihon..., Tigris and Euphrates departed going forth to revenge - ת"מ 30. **3** **שלח** **to send** לא תשלח עינך אל מד לחברך לא תשלח עינך במה שלחברך do not send (belongs) to your eye (i. e. covet) to what - ת"מ 149.

מפשט עזר... משה ליד יתרו בזרוז מפשט לה שלמה חזר... משה אל יתרו מהר כדי להושיט לו שלום - ת"מ 104.

אתפעל נפרש **to be spread out** וחזה משכן כסיתה מתפשט באשתה לגו ענגה וראה את משכן הנסתרות מתפשט באש בתוך הענן (Moses) saw the Sanctuary of the hidden things spread out in the fire within the cloud - ת"מ 265.

אפשטו ש"ע נ **f. הושטה** **extending** והפשטות יצחק צברה והושטת יצחק את

(מפלש). כח 6, 8, 15, V. לח 18 V.

קל 1 פתר interpret to וחזה... הלא טב פשר (ני"א אפשר) כי טוב פתר he saw... that interpreted favorably (Joseph) - בר מ 16. גבר כחלמה אפשר (ני"א פשר) איש כחלמו פתר - בר מא 12. וית רב אפיה צלב כמד אפשר לון (ני"א פשר) כאשר פתר להם - בר מ 22. ולית פשר יתון ואין פותר אתם - בר מא 8.

מפנשר התשמע חלם למפנשר יתה התשמע חלום לפתר אתו - בר מא 15.

פנעל 1 שפט judge to דן יפשר עמה m דן ידין עמו Dan shall judge his people - בר מט 16. ואפשר בין אנש ובין עברה VEC ושפתי בין איש ובין רעהו I judge between one person and another - שמ יח 16. כד עמה פרעה דינה מפנשר בה כשראה פרעה את הדין נחרץ בו - תי"מ 32.

2 ענש punish to ואסר אפן מרכבתו... עד פשר ראשם באסור אסר את מנהיגי הרכב... וענש ראשם (=מנהיגיהם) במחבוש (God) confined the leaders of the cars... and punished them by confinement [זביח] 63 א63 - תי"מ 1992 Acta of the SES Congress, Paris 1992. יחזי יהוה עליכון ויפשר E (m ויתפרע) יראה יהוה עליכם וישפט - שמ יח 22. **3 הציל rescue to** ויפשר דלחציון ויציל את לחוציכם (God) will rescue your oppressed עש ד 38. אדיק לן ופשרן השקף עליהו והצילנו - ע"ד יא 12. פשר הך דאת אלוף הצל כפי שאתה למוד - מ יא 60. ואבהתן... ולא יאסו עלינן ולא יפשרו יתן ואבותינו... לא יחוסו עלינו ולא יצילו אותנו - תי"מ 204. ביום נקם מן יפשרנה... מי יצילנו? - תי"מ 239. מן יכל אתי ומפשר לה מי יכול לבוא ולחלצו - מ א 35.

מפנשר ויתב משה למפשר C וישב משה לשפט - שמ יח 13.

אפנעל פירש explain to ואהן... דלית אפשרותה אפשרן וזה שאין לו פירוש, פרש לנו explain to us what has no explanation - ט 61.

אָתְפֻעַל נשפט judged to be אן יהי תיגר בין גברים ויקדמון ליד פשוורה ויתפשוון EC (ני"א וידונן)...ונגשו אל השופט ושפטום if there is a dispute between men, and they come into court, and the judges decide between them (lit.: let them be judged) - דב כה 1.

אפשרו שיע n. f. פירוש explanation ואהן... דלית אפשרותה אפשרן וזה שאין לו פירוש, פרש לנו explain to us what has no explanation - ט 61.

פשע חטא sin [LS 613a] פשע -

פנענע שיע n. m. **חטא sin** על כן ממלל פשע... עד יהוה ייעל ממלל תריון על כל דבר פשע... in all matter of offense... מה פשעי ומה חטיי? what is my crime, what is my guilt? - בר לא 36. תלי שבי לפשע אחיך... וכדו תלי שבי לפשע עבדי אלהה דאבוך - בר נ 17. וכפר לפשעינן alfesā'inān - מ יב 88. תלי חובין ופשעין A - שמ לך 7.

פנענה שיע n. f. **חטא sin** תלי שבי לפשעת (N פשעת) אחיך... וכדו תלי שבי לפשעת VC עבדי אלהי אבוך MEC שא נא פשע אחיך... ועתה שא נא לפשע עביי אלהי אביך V forgive the transgression of your brothers... now, forgive the transgression of the servants of the God of your father - בר נ 17. הלא לא יתלי לפשעתכון N - שמ כב 21.

פּשָׁרָךְ (ט"ס מן פשל: فِشَل. Corr. from Ar; see. [Barthélemy 610]

פנף שיע n. ? בלוש פשפה ה אולי משגה הוא perhaps it was a mistake - בר מג 12

פּשְׁפֶשׁ חיפוש search [א"י ופשפ לבן ית כל משכנה - נ בר לא 34. **סוא"י** שפפש וחמי - יוחנ ז 52].

פנעל חיפוש search to ופשפש לבן ית כל משכנה C ויחפש לבן את כל האהל Laban searched throughout the tent - בר לא 34. והלא פשפשת ית כל מני C וכי מששת את כל כלי - בר לא 37.

פשר פתרון solution, interpretation [א"י ולית דפשר יתהון לפרעה - נ בר מא 8. **סוא"י** ופשיר יהא לישנהון דפיקיא דהא אתפתחו מין במדברא - ישע לה 6] ← משפט, דין judgment ← הצלה (התרה ושהירו) rescue / וענש punishment (ע"ע דון)

קל עבר: פשר - בר מ 16. בינוני: פשר - בר מא 8. מקור: מפשר - בר מא 15. **פעל** עבר: פשר - תי"מ 63. עתיד: ויפשר wyēfaššār - ע"ש ד 38. ציווי: פשר faššār - מ יא 60. בינוני: ומפשר wamfaššār - מ א 35. מקור: למפשר - שמ יח 13. **אפעל** ציווי: אפשרן afššērān (+מדברים) - ט 61. אָתְפֻעַל עתיד: ויתפשוון - דב כה 1. **אפשרו** אפשרותה (מידע) - ט 61. **פשוו** qātōl - דב יז 9. **פשוו** qitūl - בר מא 8. V*MjA 8 (= המליץ 563). **פּשָׁר** - אס 111. **פּשָׁר** faššār (qatāil) - מ ד 67. **פּשָׁרוֹן** - בר מא 11.

פשש - פתח

פתגם דבר **word, matter** [איי כמה דמלת בפנתגם - נ במ יד 20 (נייא); לא תעבדון פתגם - נ בר יט 9]. בתהייש רק בכי"י מושפעים מן אונקלוס. בין שיטי M ובגלויותיו וכן B-ב המעתיק ממנו (טל ג ל-לט).

פתגם ש"ע ז n. m. **1 מלה** **word** בחר [פתגמיה m אליו הוה פתגם יהוה עם אברם M₃ אחר הדברים האלה היה דבר יהוה אל אברם after these things the word of the Lord came to Abram - בר טו 1. כמד שמועי עשו ית פתגמי אברהם M₁* - בר כז 34. וטבו פתגמיון בעיני חמור M₁* - בר לד 18. **2 עניין thing, matter**, חסלה לך מן מעבד כפתגמה הדן M₁* חלילה לך מעשות כדבר הזה You to do far be it from such a thing - בר יח 25. תלית אפיך אף לפתגמה הדן M₂* נשאתי פניך גם לדבר הזה - בר יט 21. וחיות לבית אמה כפתגמיה אליו M₁* - בר כד 28. ית כל פתגמיה דעבד M₁ - בר כד 66. קטלו לפתגמה דח[רב] m הרגו לפי חרב - בר לד 26. תטרון ית כהנתכון לכל [פתגם] מדבחה m - במ יח 7. ותעבד ית כל פתגמיה האליון B - דב יב 28. אנצר ענינך עד יגלי דן פתגמה תן דעתך כדי שיתגלה לך הדבר הזה - תי"מ 124א [זב"ח העי 3]. וזעק ליהושע... ותנה לה כל פיתגמיה... וישנה לו את כל הדברים - תי"מ 250.

פתוח ש"פ pr. n. [תרגום השם פרך *Transl. of the name.*]

פתוח ש"פ והווי ברי פתוח A ויהיו בני פרך - במ כו 20.

פתח הסרת מחסום **opening, aperture** [איי ופתח נח ית תרעא דתיבותא - נ בר ח 6. **סוא** דתפתוח עיניהון דהלין דסמין - ישע מב 6]

קלעבר: ואפתח - במ כב 28. עתיד: יפתח yifta - מ יד 130. ציווי: פתח ifta - ע"ד כח 67. בינוני: דפתח adfata - א"ד 16. פעול: פתיח afti - מ א 118. מקור: מפתח - תי"מ 18. **פעל** עתיד: ותפתח - שמ כח 36 (=המליץ 558). בינוני פעול: מפתח (רבות) - שמ לט 6. **אפעל** בינוני: ומפתח wmafta - ע"ד יט 11. פעול מפתח mafta - מ כד 15. **אתפעל** עבר: והפתח - תי"מ 296א. **אתפתחו** - בר ז 11 (E). בינוני: מתפתח - תי"מ 266ב. **מפתוח** - דב טו 8 (=המליץ 558). **מפתח** mafta - ננה 60. **פתוח** qittul - פתוחי (ריבוי נסמך) - שמ כח 11 (=המליץ 558). **פתוח** qatol - שמ יג 12 (=המליץ 565). **פתח** fota - מ יח 22.

קל **1 פתח** **to open** ו**אפתח** יהוה ית פם אתנה ויפתח יהוה את פי האתון the Lord

פנור ש"ע ז n. m. **1 שופט judge** מן שבתך לגבר רב ולפנור E (נייא ולדיאן) מי שמך לאיש שר ולשופט and judge? - שמ ב 14. ותיתי ליד כהניה... וליד פנורה EC ובאתה אל הכהנים... ואל השופט - דב יז 9. ואמר משה לפשוירי ישראל EC ויאמר משה אל שפטי ישראל - במ כה 5 (=המליץ 600). **2 פותר interpreter** **בלעם**... פנורה בלעם... פתרה Balaam, ... the interpreter - במ כב 5, דב כג 5 [תפרש לוואי: הפותר]. במעמד הבינוני **participial** חלם חלמנן ופנור לית יתהחלוס חלמנו ופתר אין אתנו we had a dream, and there is no one to interpret it - בר מ 8.

פנור ש"ע ז n. m. **משפט verdict** ויחבון לך ית ממלל פנורה C (נייא פשרונה, דינה) והגידו לך את דבר המשפט they shall declare to you the verdict - דב יז 9.

פנור ש"ע ז n. m. **הצלה rescue** פשר מרגל למי אתנגד עמה הצלה מהירה למי שנמשך אליו (אל האל) to him who a quick rescue to follows Him - תי"מ 212ב. ואכרז אברהם ואתבעי לפשר והתפלל אברהם וביקש הצלה - אס 11ב.

פנור ש"ע ז qattal **מציל rescuer** פשר כל סגוד מציל כל משתחוהו rescuer of every worshiper - מ ד 67. פשרה דיצחק מצילו של יצחק - מ ב 65.

פשרון ש"ע ז n. m. **1 פתרון interpretation** גבר כפשרון חלמה חלמנן איש כפתרון חלומו each of us dreamt a dream with a meaning of its own - בר מא 11. ואמר לה יוסף דן פשרונה ויאמר לו יוסף זה פתרונו - בר מ 12. הלא לאלהים פשרוניה כי לאלהים פתרונים - בר מ 8. **2 דין rights** ארור מסטי פשרון גר ארור מטה משפט גר cursed be he who - דב כז 19. פשרון בכורותה מפשט הבכורה - דב כא 17. **3 עונש judgment** באלהיון עבד פשרונים E ובאלהיהם עשה שפטים (God) made judgment on their gods - במ לג 4 (= המליץ 600).

פ'שש פניעה **harm** **ס** פוש = - LS 561b detrimentum fecit. ואפשר שהוא טייס מן כשש יי גשש - ע"ע. (*q. < gšš, < kšš*) *But perhaps corr. from* [v.]

קל **נגח** **to injure** ואן יפש תור אנש... ית תור חברה A (EB) **יכש** וכי יגח שור... if a man's ox injures his fellow ox - שמ כא 35.

מפתח ש"ע ז *n. m.* **פתיחה** opening מפתח דרחותה וצנוק דפנותה מפתח רחותה ומסגר פנותה the opening of the favor and the closing פנותה of the disfavor - ת"מ 38.

פתוח ש"ע ז *n. m.* **חריטה** engraving וכתבו עליו מכתב פתוחי חתים ויכתבו עליו מכתב פתוחי חותם they incised upon it the seal of the favor and the closing פתוחי חותם - שמ לט 30. ותפתח עליו פתוחי חתים ופתחת עליו פתוחי חותם - שמ כח 36. פתוחי חתים תפתח ית תרתי אבניה - שמ כח 11.

פתוח ש"ע ז *n. m.* **פותח** opener כל פתוח רחם לי כל פטר רחם לי every first issue of the womb is Mine - שמ לד 19. ותעבד כל פתוח רחם ליהוה - שמ יג 12. קדש לי כל בכור פתוחי כל רחם בכני ישראל - שמ יג 2.

פתח ש"ע ז מאוחר *n. m.* **1 פתיחה** opening והבו גדל עבדה... משה פתח לכל תשבחן ויהבו גדל" (דב לב 3), עשאה... משה פתיחה לכל התשבחות (Dt 32:3) "give glory to our God!"... Moses made it the opening to all praises 181. **2 פתח** doorway ולא יסגר... פתח רחמיך let the doorway of Your mercy... never be closed - מ יח 22 [עברית]: הפתח ית פתח טובה - ת"מ 219. מדבח עלתה דפתח אהל מועד E (נייא דתרח) - ויק ד 7. **3 אשך** testicle מריס פתחין M₂ מרוח אשך - ויק כא 20 [מב אונקלוס: מריס פתחין O].

פתי רווח, רוחב, התפשטות **width, expansion** [איי אפתי ייי לן = הרחיב יהוה לנו - נ בר כו 22]; פריצה **burst**; שידול **convincement** [מהוראת הרחוב שהיא גם שטות. השיע פתי ועי ביי 5297 הערה 2]

קל עבר: אפתה - ויק ג 5. פתו (נסתרים) - fātu - איג 25. עתיד: פתתי - ויק ג 7 (המליץ 561: תפתה). ויפתון בר מח 16 (=המליץ 444). בינוני פעול: פתיחה (ג) - דב ח 7. פתית (נקבה נסמך) - בר לד 21. **פעל** עבר: פתתי (+מדבר) - בר ל 8 (המליץ 524: פתאתי). **אפעל** עתיד: ואפתתי (מדבר) - שמ לד 24. יפתי - דב יג 20. **אתפעל** עבר: [א]פתתי - בר י 18. אפתתי - בר ל 8 M. יתפתי - שמ א 12 V. **אפתי** - ויק יג 35. **מפתי** ומפתעך - בר לח 18 (המליץ 562: ומפתאך). **פתי** - במ יג 21 V. **פתאה** - ויק ג 7 N. **פתאי** - ויק יג 22. **פתו** פתות - בר לד 21 M₂*. **פתוי** qittūl - בר לח 29 (=המליץ 561). **תפתי** - בר לו 37 A.

קנל 1 גדל, התפשט to grow, expand *intrans.* אפתה מכתשה במשכה (נייא פתה) לא פשה הנגע בעור the disease has not spread

opened the mouth of the ass - במ כב 28. **פתח**... משה ארונה בימינה - ת"מ 352. תרח יפתח וייתי משה השער יפתח ויבוא משה - מ יד 130. יפתח יהוה לך ית אוצרה טבה - דב כח 12. פתח אד חסדך פתח את יד חסדך - ע"ד כח 67. פמה דדינה פתיח עלינן פי העונש פתוח עלינו - מ א 118. **אפתח** אזניך פתח אזניך - ת"מ א7. טוב כל אנש דפתח פמה ומרבי למרה אשרי כל אדם הפותח את פיו ומגדל את אדונו - אי"ד ב 16. וכל מאן אפתח וכל כלי פתוח - במ יט 15. **2 פקח** to see **אי** פתיח אי סמי M₂* או פקח או עור פקח - or seeing, - שמ ד 11.

מפתח ועלו תרי מלכיה לסדם ברמשה משגרין מפתח אוצר רגזה... ובאו שני המלאכים לסדם בערב שלוחים לפתוח את אוצר הכעס - ת"מ 18.

פעל חרט, פיתח to engrave פתח ית תרתי אבניה on the two stones you shall engrave seal engravings - שמ כח 11. ותעבד טס דהב דכי ותפתח עליו פתוחי חתים... ופתחת עליו פתוחי חותם - שמ כח 36. **אבני** שהמה... מפתחן פתוחי חתים - שמ לט 6.

אפענל בהוראת הקל מן תפיסת התנועה הפרוסטטית תחילית הבניין **פתח** to open ומפתח לון אוצר שומיה ופותח להם את אוצר השמים He opens to them the treasure of heavens 11. **מפתח** ומניר לעלמה פותח ומאיר לעולם - ע"ד יג 18. **אן** דכתבה רבה מפתח אם הספר הגדול פתוח - מ כד 15, 27.

אתפענל **נפתח** to be open **תרח** שביעה דהוה צניק... והפתח קמיך שהיה סגור... ונפתח לפניך the seventh gate, which was locked... was opened before you מעיני תהומה סגיה וארבי שומיה אפתחו A) אפלגו...אתפתחו) נבקעו על מעינות תהום רבה וארבות השמים נפתחו - בר ז 11. **אפתחו** ארכי שומיה - אס א7. תריח גנתה לה הפתחו שערי הגן לו נפתחו - ת"מ 185. **פמה** דמערתה מתפתח קמיו פי המערה נפתח לפניו - ת"מ 266. **וקנה** לייתי מתפתחה... לעלם וקנאה אינה נגלית... לעולם - ת"מ (ק) 94.

מפתוח ש"ע ז *n. m.* **פתיחה** opening עם מפתוחה דאורה עם בקיעת האור at the opening (=kindling) of the light - ע"ד יג 11. **מפתוח** תפתח אךך פתוח תפתח ידך - דב טו 8, 11. **ב...** מפתוחה ומצנקה למה דאזל ולמה דאתי (האות) **ב...** המפתח והמנעול למה שהיה ולמה שיהיה - ת"מ 174.

פתי נהרה - פתל

N חותמך ופתיך ומטך - בר לח 18.
פתי ש"ע ז. n. m. **א"י** ופתיה חמש אומין - נ שמ לח
 [18] **רוחב** width ופתי דארתה... חמשים אמה
 C EA (ופתי) ורחב החצר... the breadth of the
 court... fifty cubits - שמ כז 12, 13. שאול מפותי
 נהרה C (נ"א מפתי) שאול מרחבות הנהר - בר
 לו 37. ועלו... עד פותי V (MC פתי) למיעל
 לחמת ויבאו עד רחב לבא חמת - במ יג 21.

פתאה ש"ע n. **רוח** expansion ואם פתאה
 תפתי קלפתה N ואם פשה תפשה - ויק יג 7.
פתו ש"ע נ. f. **רוחב** width וארעה אה היא
 פתות אתרים *M₂ והארץ הנה היא רחבת
 ידים; behold, the land is large enough for them;
 - בר לד 21.

פתוי ש"ע ז. n. m. **פריצה** breach מה
 what a פץ עלינן פתוי מה פרצת עלינו פץ
 breach you have breached - בר לח 29

תפתי ש"ע ז. n. m. **רוחב** width שאול מתפתי
 נהרה A שאול מרחבות הנהר - בר לו 37 (נראה
 לעיל. [Int/ of the name.]

† **פתי נהרה** שם מקום pr. n. (place) [תרגום
 השם לארמית. [Transl. of the name.]
פתי נהרה ש"פ ומלך תחתיו שאול מפתי נהרה
 שאול תחתיו שאול מרחבות הנהר Saul from
 the breadth of the river (!) - בר לו 37.

† **פתי קריה** שם מקום pr. n. (place) [תרגום
 השם לארמית. [Transl. of the name.]
פאתי קריה ש"פ ובנה ית נינוה [ית] פאתי
 קריהויבן את נינוה ואת רחבות עיר - בר י 11.

† **פתך עירוב** mixture **א"י** וגרץ דלחם פתך במשח
 = וחלת לחם שמן - מ"ל שמ כט 23
קל רח to mix ותעבד יתה משח... פתי[ך]
 M₁ ועשית אתו שמן רח make of this a
 sacred anointing oil, a mixture - שמ ל 25. **אנש**
 דיפתך כבתה... ויתעקר מן עמה M₁* איש
 אשר ירחם כמהו... ונכרת מעמו - שמ ל 33.

פתל פיתול, אריגה ושיזרה twisting **א"י** דרה
 עקמנה ופתלתנה = דור עקש ופתלתל - נ דב לב 5
 (בגיליון!)

פעל 1 שזר to twist מילת מפתל A שש
 משזר fine twisted linen - שמ כז 1. **2 עיקש**, לא
 ישר twisted morally גיל מעקמה ומפתלה

on the skin - ויק יג 5. מן דחסדיו על כל שיאמינה
 פתו מי שחסדיו גדלו מכל ההערכות - א"יג 25.
 ואם פתאי תפתי קלפתה ואם פשה תפשה
 המספחת - ויק יג 7. אם פתיח תפתיח במשכה
 M - ויק יג 22. כן יפרה וכן יפתי כן יפרה וכן
 יפרץ - שמ א 12 (=המליץ 561). ויפתון לסגאי בגו
 ארעה וידגו לרב... - בר מח 16. לארע טבה
 ופתיחה אל ארץ טבה ורחבה - דב ח 7. פתית
 אתרים A רחבת ידים - בר לד 21. **פרץ** to
 breach מה פתית עלינן פתוי מה פרצת עלינו
 פץ what a breach you have breached - בר לח
 29. יתקדשון דלא יפתי בון יהוה... פן יפרץ
 בם - שמ יט 22, ודומה לו 24.

פעל הרוויח comfort פתתי אלהים פתוי
 נפתלי אלהים נפתלתי God has comforted me
 with comfort - בר ל 8 [כלומר הרוויחי אלהים הרווחה.
 דומה לו התה"ע: אשרכני אלה אשתראכא היינו שיתפני
 אלהים שיתוף עם אחותי (הפרייה)].

אפעל expand trans. ואפתיח ית
 תהומך והרחבתי את גבולך I will expand
 your territory - שמ לד 24. אד יפתי יהוה אלהך
 ית תומחך כי ירחיב יהוה אלהיך את גבולך -
 דב יב 20.

אָתְפַעַל 1 נתרווח to be comforted
 (!) אלהים אפתיח M נפתלי אלהים נפתלתי
 with comfort God has comforted me - בר ל 8
 [כלומר: הרווחות אלהים נתרווחתי]. **2 נתפשט**
 expanded מן אליו אפתיאת כל ארעה מאלה
 נפצה כל הארץ and from these the whole
 world expanded - בר ט 19. ובתר [אתפתי כרן
 כנענאה (C אפתי) ואחר נפצה משפחת הכנעני
 - בר י 18. ונתפתי מערבה ולמדנחה *M₁ - בר
 כח 14. כן יתפתי וכן יפרה V כן יפרה וכן
 יפרץ - שמ א 12.

אפתאי/פתאי ש"ע ז מופשט n. m. **1 רוחב**,
רוח expansion ואם פתאי תפתי קלפתה
 (נ"א פתי) ואם פשה תפשה המספחת - ויק יג 7.
 ואם אפתי יפתי נתקה ואם פשה יפשה הנתק
 - ויק יג 35. **2** שם מוחס **רוחב** square
 וית כל אנחיתה צצמת לגו ממציית אפתחה
 ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה - דב יג 17.
3 רוחב breadth קום התהלך בארעה לארכה
 ולאפתחה לארכה ולרחבה breadth of the land
 the length and - בר יג 17.
 ופתחי ארבע באמה (נ"א ופתי) ורחב ארבע
 באמה - שמ כז 2 ועוד. אמה ארכה ואמה פתחה
 (נ"א פתאה) - שמ לו 25.

מפתי ש"ע ז. n. m. ? חתימך ומפתעך ועוטר[ך]

פתן - פתת

V' דור עקש ופתלתל - דב לב 5.

†פתרסים *fitrāsəm* שם פרטי *pr. n.*
פתרסאי ש"י ומצרים אולד ית לדים... וית
 פתרסים- בר י 13 - 14.

†פתן מין נחש *a snake* (טלשיר 205)

פתן ש"ע *n. m.* **פתן** *a snake* וריש פתנין בר
 נבר וראש פתנים אך זרי *poison of vipers*
 only the stranger - דב לב 33 (המליץ 568: פנתון.
 זביח: ט"ס מן פתונין).

†פתש חיפוש *search* [שאל מן פתש (טל ג עה)]

וחדר גם לסורית של בר עבריא *Ar loan. LS 618b*
קל חיפש *to search* ופתש במשכן יעקב
 ויחפש באהל יעקב *Laban searched Jacob's tent*
 - בר לא 33. ופתש לבן ית כל משכנה - בר
 לא 34 (=המליץ 466). ופתש ולא אשקע ית תרפיה
 - בר לא 35. וכד פתשת ית כל מני כי מששת
 את כל כלי - בר לא 37 (=המליץ 512). ופתש
 ברבה שרי ובזעורה עסל ויחפש בגדול החל
 ובקטן כלה - בר מד 12.

פתר¹ התרה, פתרון חלום או חידה, *solution*
interpretation [מ"י פתר קרייה = הרבה בירושלמי,
 כגון סוטה יז ע"א. (ע"ע פשר)]

קל פתר *to interpret* ותנינן לה ופתר לן
 ית חלמינן גבר כחלמה פתר *M₂** ונספר לו
 ויפתר לנו את חלמתינו איש כחלמו פתר *we*
 told him, and he interpreted the dreams for us,
 - בר מא 12. interpreting to each his dream

†פתת לחם *bread* [מ"י אכל... חד פתית - DJPA
 455b. **סוא** דנא צבע פתיה = שאני טובל את הפת
 - יוחנן יג 26 (CCR 80)].

פתור ש"ע ז *n. m.* **פתור** *qātōl*
interpreter יוסף פתורה דחלמה *(fātūrā)*
Joseph, the interpreter of the dream
 - ע"ש ד 52.
בלעם בר בעור פתורה דעל נהרה *(VN)*
חרשה = המליץ 563) בלעם... פתרה אשר על
 הנהר - במ כב 5 [נתפס לווא].

פת ש"ע נ *n. f.* **פת לחם** *bread* (a loaf of)
ואסב פת לחם וסעדו לבכון (A פתית) *let me*
fetch a morsel of bread that you may refresh
yourself - בר יח 5. תגור יתה פתי[ן] m פתות
 אתה פתים - ויק ב 6. פתינ ככר - המליץ 488, מן
 שמ כט 23 [משקף את האב טיפוס של : ודתפין (אודפתין)].
פתית ט"ס מן כתיית *corr. of* סלת בסיס במשח
 פתית A (נ"א כתיית) - שמ כט 40.

פתרון ש"ע ז *n. m.* **פתרון** *solution* גבר כפתרון
 חלמה חלמנן *M₁** איש כפתרון חלמו חלמנו
 each of us dreamt a dream with its own
 solution - בר מא 11. הלא לאלהים פתרונים
M₂* כי לאלהים פתרונים - בר מ 8.

פתר² שולחן *table* [מ"י ותשוו ית פתורא לבר מן
 פרכתא - נ שמ כו 35. **סוא** ומנתא לקובל פתורא -
 שם]

פתור ש"ע ז *n. m.* **1 שולחן** ותעבד פתור עאי
 שטים ועשית שלחן עצי שטים *you shall make*
a table of acacia wood - שמ כה 23 (=המליץ 604).
 ושבא ית פתורה במשכן זימונה - שמ מ 22.
 ועמר פתור לקבל מלאכיה וערך (אברהם)
 שלחן לפני המלאכים - ת"מ 121ב. **2** בהשאלה
fig. הבריאה the creation כד עסל מרי
 עבידתה שרי כרו על פתורה כלליתה כאשר
 סיים אדוני את מלאכתו, החל מכריז על
 הבריאה: גמרתיה *when my Lord finished His*
deeds, He started to proclaim the creation: I
finished it - א"ד א 16. וביומה תליתה עמרת
 פתור וצמתת לגוה גוני טבואן וביום השלישי
 ערכתי שולחן ואספתי בו כל מיני טובות - ת"מ
 .39

צ

צבא שׁיע ז קיבוץ *n. m. coll.* **צבא, מחנה** **army, host** ואתפלג הצבא ואתיתב ימין ושמאל ונחלק המחנה והוצב בימין ובשמאל the host was divided and set on the right and the left (on the left - אלעור (Cow 330). כל צבא השמים ומלאכיה הוו קעמים - סעדאל (Cow 382).

אלהים צבאות כינוי לאל **epithet of God** **אלהים צבאות** - ת״מ 86א [רמו לבר לב 3. זביח העי 1. אולי הביטוי לקוח מן שמ יב 41.]

צבאות יהוה כינוי לישראל **epithet of Israel** נקם למצרים ופרקן לצבאות יהוה נקם למצאים וגאולה לצבאות יהוה the, Egyptians and deliverance for the hosts of the Lord - ת״מ 58ב. המים על ידו שרתו צבאות יהוה - ת״מ 61א. והיה בתוכו דרך מכונה לצבאות יהוה - ת״מ 62א.

צבואים *šābuwām* שם מקום *pr. n. (place)*

צבואים שׁיע ושמ עבד מלך צבואים - בר יד 2. **סדם** ועמרה אדמה וצבואים - דב כט 22.

צׁבי רצון, חפץ **will, desire** [שכיח ממנו רעי *Rare; more frequent: rʿy (q. v.)* לא צבא למיבני = לא יבנה - נ דב כה 9. **סואי** צבא דיצדק יתכון = חפץ למען צדק - ישעי מב 21]

קל עבר: צבה - ת״מ 29ב. צוה *šābā* - ע״ד כד 71. עתיד: **תצבי** (נוכח) - ת״מ 198ב. בינוני: **צבעין** *šābīn* - מא 59. **צבו** - בר כו 40. **צבי** בצביה (+נסתר) - ת״מ 181א. **צבי** (נ) צבית - ת״מ 272א. **צביה** - ת״מ (ק) 1א. **צפי** בצפיתך *afšēfītāk* - מ י 38. **צפיה** - ת״מ 10א.

קל רצה **to want, desire** עבד רוח רמה ולא צבה שמע לון נתגאה (פרעה) ולא אבה לשמוע להם (למשה ולאהרן) *Pharaoh acted arrogantly and did not listen to them* - ת״מ 29א-ב (6 פעמים). אלהותה צבת מפצתה האלוהות חפצה להצילו (את ישראל) - ת״מ 86א. צוה במשה ויהב לה חייה לחייה רצה במשה ונתן לו חיים בשביל החיים - ע״ד כד 71-72. ולא צבׁיך תילף ולא רצית ללמוד - ת״מ 113ב. כד צבה אלה ויהב כיר אדה לנביה רבה משה כאשר רצה האלוהים ונתן כתב ידו ... משה - ת״מ 279ב. ולא צבה ילף ולא רצה ללמוד

צ האות השמונה עשרה באלף בית. סימן המספר 90. The eighteenth letter of the alphabet. Symbol of the number 90.

צדי *šāḏīy* שׁיע נ *n. f.* **האות צדי** **Šade** עמו **צ** קעמה ממללה ראו את **צ** מדברת **צדי** standing speaking - ת״מ 298ב. **דצ** יקרת לשרה וקעמת עם משה ואף עם ישראל בכל צבעתה דתסק מנוןכי צ כיבדה את שרה ועמדה למשה ואף לישראל בכל הצעקה העולה מהם - ת״מ 300א [לפי שהיא בראש המלה צעקה - ע״פ שלושה מקומות: בר יח 12. ותצעק שרה (נ״א ותצחק) - *wiṣšāʿaq* (תרגום A: וקטרגת, היינו טענה); שמ ב 23; שמ יד 15]. **ב** מספר מונה *cardinal number* **שמונה** **eight** אנוש אלף צ שנה וטק שתה אנוש למד שמונה מאות ותשעים שנה **Enosh studied eight hundred and ninety years** - אס 4ב. אדן ״לא״ מללה אלה בר ט וצ שנה בזמן שדיבר עמו אלוהים היה (אברהם) בן תשעים ותשע שנים - אס 13א.

צׁאן קיבוץ של בהמה דקה **small cattle** [מן העברית H]

צאן שׁיע ז קיבוץ *n. m. coll.* **צאן** **small cattle** הוה רעי **צאן** קבל טורה היה (משה) רועה **צאן** לפני ההר **ההר** היה **צאן** (Moses) was a shepherd before the mountain - ת״מ 284ב.

צׁב מין עגלה **a kind of carriage** [שרכוב מן העברית *Hinterp.* **א״י** וייתון בניך בצבין = והביאו בניך בחפץ - תרגי ישע מט 22. השי **א״י** *šubbu* = עגלה [AHw 1111b -

צב שׁיע ז *n. m.* **צב** **cart** ואנדו ית קרבנון... שת עגלן **צב** **MECB** חיל, **NA** דחיל = המליץ they brought their **צב** עגלות **צב** (572) ... שש עגלות **צב** במ ז 3 [לטלטר 85].

צבא חיל **host** [ע״ש NSH]

נפנל יצא לקרב **to fight** ויצבאו על מדין **כמד** פקד יהוה **ההר** **מדין** they waged war against the Lord commanded Midian, as the Lord commanded - אס 18ב [מוכא מן בר לא *wyisšābāʾu*].

מרצון שכלו - ת"מ 394. נהירותך נפשת עלמה בצפיתך תבונתך פרסה את העולם ברצונך - מ 54-53 י

צביה ש"ע נ. f. *n. f.* will יהוה... אתחזי לירי בנהר מדילה ובצביה מגדלה (ש: ובצפיה) טראה אלי באור משלו וברצון מגדלו the Lord... has revealed Himself to me in His own light and by the will of His glory ת"מ (ק) 1א.

צבלום אבן חן *a gem* (הש' סבהלום - אונקלוס Cf. O ע"ע סחבלום)

צבלום ש"ע ז. *n. m.* אבן חן *a gem* זמרגדי שבוזו וצבלום VB נפך ספיר ויהלם - שמ כח 18 [צבלום בא בהמליץ 482 || ישהפ].

צבע¹ חלק גוף, אצבע [א"י ויצבע כהנא אצבעיה באדמה - נ ויק ד 6]

אצבט *işba* ש"ע נ. f. *n. f.* 1 אצבע *finger* ויטבל כהנה ית אצבעה באדמה וטבל הכהן את אצבעו *the priest shall dip his finger in the blood* דם - ויק ד 6; 9 ט. 2 כח, יכולת בהשאלה *fig. עבודה* דעבד לכל בריה באצבע הבורא שיצר את כל הבריות ביכולתו) *the creator who created all the creatures in His power* - פינחס הרבן (אנאניש ג/ב 304. ע' זביח על אתר]. **אצבע** אלהים היא - שמ ח 15. לוחי אבנים כתיבים באצבע אלהים - שמ לא 18. מובא ב-מ יד 83, כ 7 ועוד, ת"מ 2242, 2278 ועוד.

צבע² רטיבות ולחות, טבילה בנוזלים, *moisture, immersion in liquid* הווה צבע פיסתיה בקטמא = היה טובל פתו באפר (לאות אבל) - ירוש תענית סט ע"ג. **סוא"י** אנא... מצביע לכון במין = אני מטביל אתכם במים - לוקס ג 16] ← שטיפה במים, צבע *dyeing, rinsing* צבע = טבל - שמ יב 22; צובעא = גוון - [LS 620a]

קל 1 שטף, רחץ פע"י *to wash, rinse trans.* וואדה לא צבע במים EC (= המליץ 603, *M₁) אצבע, B צביע, M צביה - בינוני (פעול) וידו לא שטף במים *without having rinsed his hand in water* - ויק טו 11. ויצבע רקעיו B (י"א וירע) וכבש בגדיו - ממ יט 7, דומה לו 10,8. 2 **טבל** פע"ע בשימוש משאל *to bath intrans. (fig.)* אתי וצבע בכיור דחלתה בוא וטבול בכיור היראה *come and wash in the basin of fear* - ת"מ 2293. ומשה צבע בכיור סימניה ומשה טבל בכיור האותות - ת"מ 105ב. מן אקרה דקעימים אלף מן מירון המאר על פתורון יתב ומן לחמון סבע ובכיורון

- ת"מ 218א. הו דברא כד צבה הוא שברא כאשר רצה - ת"מ 193ב. אמר לה מרה הרף ממני ולא צבה אמר לו אדוניו "הרף ממני" ולא רצה (משה) - ת"מ 114א. תקף פרעה לבה ולא צבה למשגרון חיוק פרעה את לבו ולא רצה לשלחם - ת"מ 337. צבית חפצתי - המליץ 467 ע"פ דב כה 8. בתה"ש שלפנינו: אתריחתי. צבה (בבת יעקב) חפץ... - המליץ 467 ע"פ בר לד 19 בתה"ש שלפנינו: אתריחתי. ולא צבי מקבל ולא אבה לשמוע - אס 12ב. וצבי משה למדור עם גברה m ויאל משה... - שמ ב 21 (=אונקלוס O). ולא תצב[ון] למשמע לי m - ויק כו 21. דאתבחרנן ולא צבינן שנבחרנו ולא רצינו - ת"מ 215ב. אם צבת נפשכון m אם ישת נפשכם - בר כג 8 [נ"ש תפס פועל נבסרתת עבר]. והן תרף ולא תצבי תלעט ואם תרפה ולא תחפוץ, תקולל - ת"מ 198. והן לא תצבי אסאה לימזול A ואם לא תאבה האשה ללכת - בר כד 8. ולינן צבעין מחזורה ואיננו רוצים לחזור - מ א 59.

צבו ש"ע נ. f. *n. f.* רצון will ותפלה <ותפרק> שכולה מן על צבואר A ופרקת שלטונו (מילולית: אורחותיו) מעל רצונך *you shall remove his rule (lit.: ways) from your will* - בר כו 40 (דרוש. ואולי הוא שיבוש מן צבארך. *Midr., if not a corr. [from sw²rk]*)

צבי ש"ע ז. *n. m.* רצון will כי תמן קשטה חזה וחדד בצביה אכן שם אלוהים ראה וחידיש ברצונו *the True One there saw and created by his will* - ת"מ 181א.

צבי ש"ע נ. f. *n. f.* רצון will כד <הכללת> צורתה בצבית <עבודה> מן ארבע אקרים כאשר הושלמה הצורה (=הבריאה) ברצון בוראה מן ארבעה היסודות *when the Creation is perfected by the will of its Creator from the four elements* - ת"מ 272א.

צפי ש"ע נ. f. *n. f.* רצון will אנדיך כל דבעיך מן צפית מדעך *šəfat* הבאת כל מה שרצית מרצון שכלך *You brought (about) all that You wanted* *by the will of Your mind* 4-3 מ ח נ (ע' זביח שם). ימה וגלגליו מכבשין בצפיתך הים וגלגליו נכבשים ברצונך - מ י 37-38. צפיאתה דאלהים אנון לוחיה צפיאתה דעבד באשתתי יומיה *sifyâte* רצון האלוהים הם הלוחות, רצונו עשעה בששת הימים - מ ט 69-72. צפית קשטה מוקר ישראל רצון קשטה לכבד את ישראל - ת"מ 111ב [ק: אתרחי אלה יוקר ישראל]. ותרי לוחיה מן אקר דאלהו חלצון בחילה מן צפית <מדעה> ושני הלוחות מאצל האלוהות חילצם בכוחו

צבעון - צבצב

וארגמן ותולעת שני לשרת בהם בקדש - שמ כו
19. וית קיצם ארוזה וית צבעי זעוריתה - ויק
יד 6.

צבענה שׁיׁע n. f. **צבע התולעת** scarlet ומן תכלתה ואר[גבנה] וצבעתה זעוריתה עבדו רקעי תשמיש *M₂ ומן התכלת והארגמן ותולעת השני עשו בגדי שרד, of the blue, purple, and crimson yarns they also made the service vestments - במ ד 8.

צבעון שׁיׁע n. pr. שם פרטי

צבעון שׁיׁע בני צבעון איה וענה - בר לו 24.

צבצב¹ מיעוט fewness [מן הכפלת ציב (ג סיב) הנתון צביבחד (ע״ע). **סוא״י**: צביב ציב = בעטע מעט - אולגויס (HS IX, 78b). טל ג סב; זביח ת״מ 212א הע 1. Reduplication of syb (< sib), 'thread'. 1 [See Tal III, 57; ZBH, TM 212a, n.1.]

פעל גזור מן השם צבצוב **המעט** to diminish denom. ואשלה בכון ית חית ברה... ותצבצב יתכון m (נ״א ותזער) ושלחתי בכס את חית השדה... והמעטה אתכם wild beasts among you...., which shall diminish you - ייק כו 22. אהן דצבצב... אהן דסג׳ - תולדה 35.

צבצוב [u בהשפעת b] **א** שׁיׁת **מעט** few הגמייתי שבי צבצוב מים *M₃ (נ״א זעור; ציבעד) הגמיאיני נא מעט מים give me a little water to drink - בר כד 17 ובדומה ליה m₂ בפס 43. וכך m₂ *מ₃ בפס 45. שובו ורצבו לנן צבצוב רבוץ A (נ״א זעור, ציבעד) שובו ושברו לנו מעט אכל go again, buy us a little food - בר מד 25. ונפשנן אציקת בלחם צבצובה C ונפשנו קצה בלחם הקלקל - במ כא 5 [תפס קלקל מן קל = מעט]. **ב** שׁיׁע n. **צמצום** scantness שמנת עבית כשית מיכל דלא צבצוב ״שמנת...״ (כ 15) מאכל שלא בצמצום. “you waxed fat, you grew thick, you became sleek” (Dt 52:15) with food in no scantness - ת״מ 212א [זביח שם].

נצבצוב ת״פ **adv.** כמעט almost נצבצוב דמך חד עממה [עם] אתתך A (נ״א כזעור) כמעט שכב אחד העם עם אשתך one of the people might easily have lain with your wife (lit.: has almost lain) - בר כו 10.

צבצב² תליש, מריטה (שער) hair-plucking [ע ספסף. נזיר גילח... או ספסף כלשהוא - מש נזיר

צבע מאצל החיים למד (משה), ממזונם ניזון, אל שולחנם ישב ומלחמם שבע ובכיורם טבל - ת״מ 202. **3 צבע** בינוני פעול to dye pass. pt. ויפרסון עליהון כסוי רקע צביע זעורי M ופרסו עליו כסוי בגד תולעת שני they shall spread over these a scarlet dyed cloth - במ ד 8 [ואפשר שהוא הריבוי צבעי, ראה בסמוך. However, it may be the plural šbʿy, see below.]

פנעל רחץ פ״י בשימוש מושאל. בינוני פעול to immerse trans. (fig.); pass. pt. לגו אשתה שהיה מוטבל באש it was immersed in fire (the Torah) - מרקה: (Cow 51). כתבין דקשט ממכין ממעונה... ואנון מצבעין באש כתובי אמת מורגים מן המעון... והם טבולים באש scriptures of truth brought down from heavens..., immersed in fire - מרקה: (Cow 52).

אִתְפַּעַל נתרחץ, נשטף, רinsed ויתמרק ויצטבע במים VMECB (= המליץ 603; A ויסטבע) ומרק ושטף במים (the vessel) shall be scoured and rinsed with water - ייק ו 21. יתשגי ויסטבע במיה A ומרק ושטף במים - ייק ו 21. וכל מאן קיצם יצטבע במים NMECB (A יצבע) וכל כלי עץ ישטף במים - ייק טו 12.

מַצְבּוּע שׁיׁע v. n. m. **1 טבילה immersion** דו מצבוע מדכי masbu שהיא (המילה) טבילה מטהרת immersion - מ כה 23. אתי וצבע בכיור דחלתה דו מצבוע מדכי מכל טמא בוא וטבול בכיור היראה שהוא טבילה מטהרת מכל טמאה - ת״מ 293. **2** שׁיׁע ז מוחש n. m. **כיוור basin** ותעבד מצבוע נחש... למסועי A ועשית כיוור נחשת... לרחצה copper..., for washing - שמ ל 18.

צבע זהורי שׁיׁע n. m. [J רואה ב״תולעת שני״ צירוף כבול המקביל לחבור ״שני תולעת״ ומתרגם את שניהם ״צבעו״ זעוריתה] בדומה לאונקלוס, לניאופיטי (צבע זהורי) ולפשיטתא (צובעא דזחוריתא). כ״י אחרים של ה״השׁיׁע עוקבים אחר המקור. לפיכך נוצר ״זעורי צביעה״ (פעול) - שם ולוואו. כך הוא ויק יד 52,51,49,64. **6** **צבע התולעת** scarlet ויפרסון עליהון כסוי ארקיע צבע זעורי (M צביע) ופרסו עליו כסוי בגד תולעת שני they shall spread over these a scarlet cloth - במ ד 8. ויסב כהנה קיצם ארו ואזוב וצבע זעורי (C וצביע זעורי) ולקח הכהן עץ ארז ואזוב ושני תולעת - במ יט 6. ותעבד רקעי תכלה וארגמן וצבע זורי למשמשה בון בקדשה ועשית בגדי תכלת

צבת ש"ע ז. *n. m.* מלקחיים **tongs** ועבד ית בוציניה שבעה וצבתיה... דהב דכי **M₁*** ויעש את נרותיה שבעה ומלקחיה... זהב טהור he made its seven lamps and its tongs... of pure gold - שמ לו 23.

צד מילית יחס לכיוון *prep. of direction* [מן ש"ע צד שאינו באה"ש. **א"י** כיוון דקרב המן צד מרדכי אמי ליה = כאשר קרב המן אל מרדכי... - בקטע של תרגי אסתר 12.21 TS B (HUCA 61, 96). שכיח באונקלוס בצורה **צית**, *Der. of šd (inexistent in SA), frequent in O under the form šyt. See LOT IIIb* [227].

צד מ"י *prep.* **1 בתוך** into עסר מלין... כתיבין בלוחי אבניה ויהיבין לגו צדה דארונה šiddā עשרה הדברים... כתובים בלוחות אבנים ונתונים בתוך הארון ויהבה לגו צדה ספר ארהותה דביאר משה... ויהבה לגו צדה דארונה שהוא ספר התורה שכתב משה... ונתנו בתוך הארון - מ טו 39-42. במעון קדשה היא כתיבה... בצדה דארונה היא מנחה - Cow 872. **2 עד** until מן צפרה ועד רמשה B (י"א ועד, וסעד) מן הבקר ועד הערד *from morning until evening* - שמ יח 14,13.

צית מ"י *prep.* [חילוף ד/ת בסוף המלה. *dlt* to, toward אל *[interchange in final position* פרס ית אדך צית שומיה (שמ י 21) נטה את ידך על השמים *stretch out your hand toward heaven* - ת"מ 37א. סבו לכוך פיה אתונה ודידינה משה צית שומיה ונסב... משה פיה אתונה... וזרקה צית עללה "קחו לכם פיה..." (שמ ט 8) ולקח... משה פיה הכבשן... וזרקו אל השמים - ת"מ 35א. הנתח ית אדך צית שומיה "נטה את ידך על השמים" (שמ ט 22) - ת"מ 37א. וידי פרוסין צית שומיה וידי פרוסות השמימה - ת"מ 252א.

עד צית מ"י *prep.* אל **towards** to, וואה סלם קעם ארעה ורישה מטי עד צית שומיה **M₁*** (י"א לשומיה, שומיה, לעללה) והנה סלם מציב ארצה וראשו מגיע השמים a stairway was set on the ground and its top reached to the sky - בר כח 12.

צדי¹ שממה **desolation** **א"י** ואצדי ית במסיכון - נויק כו 30; פחד **fear** **א"י** וצדי לי מינד - בר"ר [1114] **קל** עבר: וצדה - בר לב 8 ECB (=המליץ 573). עתיד:

ו ג, נזיר שמירט או שסיפס או שתלש - תוס נזיר ד ג] **פעל מרט** **to pluck** לא יצבצבון צבצוב כרישון **M₁*** (י"א יקרחון קרחה) לא יקרחו קרחה בראשם they shall not remove the hair of their heads - ויק כא 5.

צבצוב ש"ע ז. *n. m.* מריטה **plucking** לא יצבצבון צבצוב כרישון **M₁*** לא יקרחו קרחה בראשם - ויק כא 5.

צבר¹ אגירה **accumulation, storing** עיבוריכון צבורין באדריכון - התה"מ שמ כג 19 Klein [86]. ע"ע סבר]

קל כינס, אגר **to heap up, gather** יוסף מיר כחל ימה (VMB וצמת, m וכנש) ויצבר יוסף בר Joseph stored up grain (in abundance), like the sand of the sea (= המליץ 574). וצברו יתון כרבן כרבן (V וצמתו) ויצברו אתם חמרים חמרים - שמ ח 10. ותצבר כספה באדך ותהך לאתרה דבחר יהוה אלהך בה (כך י"ש. י"ר: ותצבר, ECB ותיצר = המליץ 578) וצרת הכסף בידך... - דב יד 25. [יש קשר בין צרר לצבר. השי"ח הלך בר מא 35]. ויצברון מיר תחת אד פרעה (E וצברו, m ויצרון, VMB ויצמתון) ויצברו בר תחת יד פרעה - בר מא 35.

צבור ש"ע ז. *n. m.* **קהל** **community** צבורין לאמים - המליץ 499 ע"פ בר כה 3. ליתא. וצבור מן צבור ולאם מלאם - שם.

צבר² ציבור של דברים כבדים להצללה, **ballast, heavy things used to stabilize a ship** (> صابورة = משקולת לאיוון הספינה - Lane [1646b])

צברה ש"ע נ. *f.* משקולת **ballast** תהומין טמרנון נחתו בצברה כות כיפה A (V בצברן, EC בצבראתה = המליץ 514) תהמות יכסימו ירדו במצלות כמו אבן they went down with ballasts like a stone - שמ טו 5 [מובא גם בת"מ 355. זביח (המליץ 515): הוא זיבורית = מטען, כובד - משקולאות י א]. אבדן מצראי במיעתון בצברה אבדן המצרים ברדתם במצלות of the Egyptians, when they went down with ballast - ת"מ 82א.

צבת[†] אחיזה ותפיסה **seizing, grasp** [מן אונקלוס.]

צדי² - צרף

אֶתְפַּעַל ירא to fear הן אצטדיך בון כיתך חדי בשלמות בני זכאי אם אתה ירא מהם, הרי תשמח בשלום בני הצדיקים (ישראל) if you are afraid of them (Egyptians), you will rejoice at the safety of the Children of the sea) - Righteous (Moses speaking to the sea) 666 (דברי משה אל ים סוף). לא תצטדון ולא תדחלון מנון לא תערצון ולא תיראון מהם, dread not, neither be afraid of them - דב א 29 מובא גם במ יג 33. ואל תצטדי מקדמיון אל תערץ מפניהם - דב ז 21. לא יסטדי כלב לשנה B לא יחרץ כלב לשונו - שמ יא 33. בפסוק 7 יצטדי (צ - נקוד עליה).

צדו ש"ע נ. f. **1 פחד** disquiet, fear אגיב לון פרעה ולבה מלי צדו השיב פרעה ולבו מלא פחד Pharaoh answered them with a heart full of fear - ת"מ 25. צנץ מדינה דלגיה צדו ופתח מדינה דלגיה חדו סגר מדינה שבה פחד ופתח מדינה שבה שמחה - ת"מ 43. צדו רבה דבעלמה פחד גדול שבעולם - מ א 120. **2 אסון** affliction דאה מחוהן סגים דאה צדוהן רברכן אלה מכות רבות, אלה אסונות גדולים these are many plagues, these are great afflictions - ת"מ 234 (על ויק כו 37). ונמרוד דרבה צדוהו ונמרוד שגדל חורבנו - ת"מ 64 [זב"ח הע' 5].

צדיה ש"ע נ. f. **תהו** desolation צדיה תהו - המליץ 606 ע"פ בר א 2. בתה"ש שלפנינו: שאמה.

צדי² עוף דורס טמא **a bird** [א"י וית צדיה וית שלוי - נויק יא 17. טלשיר 64]

צדי ש"ע נ. f. **כוס** a bird וית צדיה וית קיפופה ואת הכוס ואת השלך - ויק יא 17, דב יד 16.

צדף סתר **concealing** [> صدف - Lane 1666b (ע"ע צע"ף)]

קל בינוני פועל. **pass pt. הסתיר** to conceal גבר צדיף כספה בסקה A (נ"א צריר) איש צרור כספו בשקו בשקו the money of each one was concealed in his sack - בר מב 35 [נ"ש תפס צרור במעמד הנשו. SP šār acts as predicate].

צדיפו ש"ע נ. f. **סתר** concealing וצפו ית צדיפות כספיון...ודחלון A (נ"א צוררית) ויראו את צרות כספיהם... ויראו וית concealing of their money... and were dismayed - בר מב 35.

יצדי - שמ יא 33 (המליץ 470 יצטעדי). בינוני: צדין (ר) šādon - ע"ד כו 71. **פעל** עבר: צדיאת (נסתרת) - שמ טו 6. צעדו - אס 33. בינוני: מצדי - ת"מ 66. מצדין (ר) ת"מ 66. עתיד: תצטדי - דב ז 21 (המליץ 470: תצטעדי). תצטדון - דב א 29 (המליץ 554: תצטעדון). בינוני: מצטדי - ש"ע ז 27. צדו šādu - מ א 120. **צדיה** - המליץ 606.

א' קל 1 תמה, השתומם to be appalled ועליה עליה דבכיכון *M2 (נ"א וישממון) ושממו עליה איביכם - your enemies shall be appalled by it - ויק כו 32 (=אונקלוס O). בר ארדעי ומעזי חרב לפרדיס הצדו בה אבהתה בן סורר ומורה החריב את הגן, השתוממו בו האבות a rebellious and capricious son destroys the garden (planted by Abraham - Gen 21:33) the fathers were consternated by him 182. ודעל יעקב שריר וצדה ה ECB וירא יעקב מאד ויצר לו - בר לב 8 [wyšār] מן צור, שנתפס צער. ע' הלן, צדון]. **2 פחד** to fear וצדה לבון ודחלון, ויצא לבם ויחרדו and they feared - בר מב 28. לא תדחלון ולא תצדון C אל תיראו ואל תערצו וירא fear or dread - דב כ 3. לא אנשמת רוחי מצדות אתמל והן צדית יומה כי עקתי רבה לא ינעוה רוחי מפחד אתמול ואם פחד אני היום, אכן מצוקתי גדולה - ת"מ 29. ולכל בני ישראל לא יצדי כלב לשנה (נ"א יזוע) ...לא יחרץ כלב לשונו - שמ יא 33.

א' פעל 1 פע"י trans. **השמים, הבהיל** to frighten פרעה עלל כבודה מצדי לבה פרעה בא, הכבוד מפחיד את לבו Pharaoh enters, the glory frightens him - ת"מ 69. נקום במקום מצדי נעמוד במקום מפחיד - ת"מ 139. ולא ערויה מצדין לה ואין הפגעים מפחידים אותו - מ א 79. ימינך יהוה צדיאת דבבה ימינך יהוה תרעץ אויב - שמ טו 6 [תנפס כמו tērāš = tērāš = תערץ (כמו דב ז 21). כך תפס גם התה"ע: تَعَزَّر =

תבהיל. השי' ת"מ 88. שם מובא המקום ונדרש: כד ראה גאות יהוה יערץ עד מאד. אב"ל B: [כתש]. **2 השחית** to ruin בני קין... והשחיתו את העולם את הילדיו ואת בני קין... and they ruined the world - Cain were born... and they ruined the world - אס 33. **3 פע"י** intrans. **ירא** to fear וישדך אלין קליה דלבי מצדי מנון וישקיש את הקולות האלה שלבי ירא מהם (n"א) let (God) quieten these thunders, from which my heart fear ידע אנה דאנון מצדעין כותי יודע אני שהם פחדים כמוני - ת"מ 25.

of falsehood - ת"מ 2221. אמנו באלה ואתקשטו
צדק נביותה האמינו באלוהים ונוכחו בצדק
נבואתו - ת"מ 2235.

צדקה ש"ע נ *n. f.* **צדקה**, **mercy, charity**
קבל מן מסכינים בעים מנך צדקה שמע את
המסכנים המבקשים ממך צדקה listen to the
Briחות נפשה ותן צדקה ברצונו - ת"מ 2277.
עבד צדקה לחיביה עושה צדקה לרשעים
(God) treats the wicked with grace - מ א 139.

צהב צהוב, זהוב **yellow**

צהב ש"ית *adj.* **צהוב** **yellow** ויחזי כהנה ית
מכתשה... ובה סער צהב דקיק וראה הכהן
את הנגע... ובו שער צהב דק the plague..., and if there is yellow thin hair in
it - ויק יג 30 (התהייע אשב). ולא היה בה סער
צהב - ויק יג 32. לא ירער כהנה לסערה צהבה
לא יבקר הכהן לשער הצהב - ויק יג 36.

צביב ש"ית *adj.* (ׁ צהיב). **צהוב** **yellow** ויחזי
כהנה ית מכתשה... ובה סער צביב M_2 *... ובו
שער צהב the priest shall examine the hair in it is yellow
disease...; and the hair in it is yellow
30. לא ירער כהנה לסערה צביבה M_2 לא יבקר
הכהן לשער הצהב - ויק יג 36.

ציהי צמא **thirst** [א"י בכפן ובצהו - נ דב כח 48.
סו"א"י בוסוס מדברא הון דצהא - יששום מדבר וציה -
ישע לה 1 (מתרגם δισψωσ, לשון צמאון)]

קל צמא thirst to וצעה תמן עמה למיה NB
ויצמא שם העם למים **thirsted** the people
there for water - שמ יז 3. בינוני פעול *pass. pt.*
את הצמאה רויה עם ציאה למען ספות הרואה
to destroy the moist and dry alike דב כט 18.

אתפנל צמא thirst to ואצטעו תמן עמה
למים ויצמא העם שם למים **thirsted** there for water
- שמ יז 3.

ציו [ׁ צהי. א"י מה עבדת ההיא צהיונד - ירוש יומא
מג ע"ד] ש"ע נ *n. f.* **צמאון** **thirst** דאנון הוון
בציותה ותיגרה בישה התיגרו בה עם נביה
שהם היו בצמא, ומריבה רעה רבו עם הנביא
they were in great thirst and quarrelled a bad
quarrel with the prophet - ת"מ 215.

צואן ש"ע ז *n. m.* **צמאון** **thirst** למקטל יתי
וית ברי... בצואון A בצמא... to kill us and

צדק ישר והסד **righteousness, justice** [א"י
למעבד צדקתה ודין - נ בר יח 19. סו"א"י דיעבדון

צדקא ודינא - שם] ← מתן בחסד **charity**

קל בינוני: צדק **saddaḳ** - א"י 98 [א"ע"פ שהוא מוכפל,
אינו פעל מפני חסרון המ"ם. קשה. זבי"ח עו"א"יש ג/ב
166]. **פעל** עבר: צדק - בר לג 5 M_2 * (=המליץ 466).
עתידי: ואצדק - המליץ 467. ציווי: צדק **saddaḳ** - ע"ד
כה 71. **אפעל** עבר: אצדקי (+מדבר) בר לג 11 m_4 *.
אתפעל עתידי: נצטדק - בר מד 16. **צדיק** **saddaḳ** - ע"ש
ה 23. **צדק** - ת"מ 2235. **צדקה** **sidqā** - מ יא 76.

קל נתן צדקה **to give charity** (גזור מן צדקה
denom. of sdaqh) צדק מתנהתה ללצדקה לא
כלי נתון המתנות, שאינו מונע את הצדקה
the Giver of the gifts, who does not withhold
charity - א"י 98.

פנעל חונן, העניק **to favor** (גזור מן צדקה
denom. of sdaqh) ילידיה דצדק אלהים ית עבדך
 M_2 * היליידים אשר חנן אלהים את עבדך your
children with whom God has favored you
servant - בר לג 5. **צדקי** חנני - המליץ 466 ע"פ בר
לג 11. ליתא. **ואצדק** והחנתי (!) - המליץ 467 ע"פ
שמ לג 19. ליתא. **צדק** עלינו מן צדקתך חנן אותנו
מצדקתך favor us with Your favor - ע"ד כה 71.
הביטוי חוזר בע"ד כו 71, ע"ש א 33, 45, ע"ש ב 8.
פתח תרה רחמיך באפני וצדק עלי פתח שער
רחמיך לפני וחונני - א"י 100.

אפעל חונן **to favor** אצדקי אלהים m_4 *
חנני אלהים God has favored me - בר לג 11.

אתפנעל הצטדק **to clear oneself of guilt**
מה נימר לרבי... ומה נצטדק (ני"א נזדכי,
נתקשט)... ומה נצטדק what shall we say to
my lord... and how can we clear ourselves?
בר מד 16. **ויצטדקון** ממליכון A ויאמנו דברכם
your words may be verified - בר מב 20.

צדיק א ש"ית *adj.* **טהור, נקי** **righteous** וגלה
לן נביא צדיק וגילה לנו נביא צדיק (God)
revealed us a righteous prophet - ת"מ 295.
צדיק וישר הוא - ע"ש ה 23 [מן דב לב 4. ב ש"ע ז
n. m. כינוי לאבות האומה **epithet of the ancestors**
פרעה... אובד דבברי צדיקים (משה ואהרן)
Pharaoh... will perish by the words of the
righteous (Moses and Aaron) - ת"מ 66. בקשט
מדכיה מערתה דצדיקיה המטהר באמת את
מערת הצדיקים - א"י 97.

צדק ש"ע ז *n. m.* **צדק** **equity** הלכו בצדק
והזהרו מן שקרה התהלכו בצדק ונהרו מן
השקר והלכו בצדק and were careful
they walked in equity and

צהר - צוח

בינוני: מצטעד - ת"מ (ל) 34. ציד - בר כה 27. ציוד - בר כז 3 A.

1 קל תפס, אחז to seize, grasp **אחז** to seize, grasp ונפק וצעד גרמה ואמר m וירחץ פניו ויצא ויתאפק ואמר he washed his face and came out; and controlling (lit.: seizing) himself he said - בר מג 31. וצעדה ודמך עמה A (ני"א) ואתעידה) ותפסה ושכב עמה - דב כב 28. אלעזר כהנה צעד בימינה ופינחס ברה צעד בשמאלה אלעזר... אחז בימינו (של משה) ופינחס... אחז בשמאלו - ת"מ 258. אה אבדנה צעדון הנה האבדון אחז בהם - ת"מ 277. תרי עלמים צעדין במלתה שני עולמות אחוזים בדברו - ת"מ 231.

פעול בהראת פעיל *active* *pass. pt. acting as active* ואת צעיד לון ואתה אחז בהם You seize them - ע"ש א 19. בראשית בימינך ויום נקם את צעיד... ויום נקם אתה אחז - מ ז 6. והוא צעיד עלמה - ת"מ 21. צעיד דשמעת אחוז מה ששמעת - ת"מ 115. **2 צד hunt** חיה אי עוף (ני"א דצעד, דיצד) אשר יצוד ציד חיה או עוף animal or a bird - ויק יז 13. וצוד לי ציד C (ני"א וצעד, וצד) - בר כז 3. מן הפו צעד ציד צדא, דצד, הצד - המליץ 572) מי אפוא הצד ציד - בר כז 33.

מצוד ואל עשו לברה למצוד ציד (ני"א למצעד, לצד) - בר כז 5.

1 אִתְּפַנֵּל נתפס to be caught, seized **אִתְּפַנֵּל** לא אצטעדת E (ני"א אתחידת) והיא לא נתפשה she was not caught (i.e., taken in the act) - במ ה 13. וערק בלעם ואצעד ביד זרד וברח בלעם ונתפס ביד זרד - אס 19. הן שבקנן הדה במה נצטעוד אם עזבנו זאת, במה ניאחז? - ת"מ 171. דו שם יקיר... ובה עלמה מצטעד... ובו נאחז העולם - ת"מ (ל) 34.

ציד ש"ע ז **1 ציד hunting** גבר חכם ציד איש יודע ציד one who knows hunting - בר כה 27. **2 ציד game** ורחם יצחק ית עשו הלא מצידה הוה אכל *M₂ כי מצידו היה אוכל - בר כה 28 (פרפרזה *paraph.*) דיצוד ציד - ויק יז 13.

ציד ש"ע ז **game** **ציד** וצוד לי ציוד A וצוד לי ציד hunt game for me - בר כז 3. הנדי לי ציוד A הבא לי ציד - בר כז 7.

צוח צעקה **cry** (ני"א וצוחית בקל רם - נ בר לט 14. **סוא"י** קל צוח במדברא - ישע מ 3) ← תפילה **prayer** (ע הצועק לשעבר הרי זו תפילת שוא - מט

our children... with thirst? המיתוך במדבר... וצואן דלית מים EC... וצמאון אשר אין מים - דב ח 15 (=המליץ 570).

ציעה ש"ע נ **צמאון** thirst למקטל יתי וית בני... בציעה B... בצמא - שמ יז 3.

צעו ש"ע נ **צמאון** thirst למקטל יתי וית בני... בצעו להמית אתי ואת בני... בצמא to kill us and our children... with thirst? המהליך במדבר... וצעו דלית מים המוליך במדבר... וצמאון אשר אין מים - דב ח 15. ותשמש ית דבכיך... ככפן ובצעו ועבדת את איביך... ברעב ובצמא - דב כה 48.

צהר ש"ע נ **שם פרטי** **צהר** ש"ע ובני שמעון ימואל וימין ואחד ויכין וצהר... - בר מו 10.

צהר ש"ע נ **שם פרטי** **צהר** ש"ע עפרון בר צהר חתאה - בר כג 8, כה 9.

צואר ש"ע ז **צואר** neck חלק בגוף (ני"א ובכה על צואריה - נ בר מו 29. **סוא"י** ונפל יוסף על צורה דאבוי - בר נ 1)

צואר ש"ע ז **צואר** neck ושכה רביד דהב על צברה וישם רביד זהב על צוארו his neck ונפל על צבר בנימים ויפל על צואר בנימים - בר מה 14. ויתן ניר ברזל על צברך ונתן עול ברזל על צוארך - דב כה 48. ויפרק נר ברזלה מעל צואריכון שווא"י ופרק את עול הברזל מעל צואריכם - ע"ש ד 15.

צפר ש"ע ז **צואר** neck מן אתאלף מן יצחק שעבודה יקום באתר דפשת צפרה מי שלמד מיצחק הכנעה יעמוד במקום (שיצחק) פשט צוארו וימין וימין וימין וימין he who learned from Isaac from submission, let him stand in the place where he extended his neck - ת"מ 145.

צוד ציד **chase** ← אחיזה, תפיסה **grasp** [באה"ש המאוחרת (ע"ע אחד) **Late SA** **א"י** צדון יתיה - ירוש כלאים כז ע"א. **סוא"י** אלא עד כדו את צאד לה = ועודך מחזיק במ - שמ ט 2]

קלעבר: וצעד - בר מג 31 m. עתיד: דיצוד - ויק יז 13. **צינור**: וצוד - בר כז 3. צעיד - ת"מ 115. בינוני: צעד - ת"מ 258. פעול: צעיד **šid** - מ ז 6. מקור: מצוד - בר כז 5. **אִתְּפַנֵּל** עבר: אצעד - אס 19. אצטעדת (נסתרת) - במ ה 13 E (=המליץ 562). עתיד: נצטעד - ת"מ 171.

ברכות טג]

thousand - ת"מ 255א. דאני צויתי מבגלל כל
הדה כי אני צויתי על כל זה - ת"מ 156ב. מן
זבנה דבה צוך אלה בין רמשיה מן השעה
שציווך אלוהים בין השמשות - ת"מ 43ב. השאר
- מובאות מן התורה, כגון 'תורה צוה לנו משה' (דב לו
4) - ת"מ 256א (5 פעמים), ועוד.

מצוה ש"ע נ. f. *n. f.* פקודה, **צו** commandment
לא הנהר אלה מצוה אלא בשמך לא הזכיר
אלוהים מצווה אלא בשמך God did not
mention a commandment unless by your name
- ת"מ 300א. דו מצוה מצוה ואנשה דיקים יתה
יתגוי בכל איקר שהוא מצווה מצוה והאישי
שיקיים אותה ייגמל בכל כבוד - ת"מ 277א.
טרו מצות אלה mēsābot שמרו את מצוות
אלוהים - מ טו 168. אומנת תלתה (!) מצוואן
כולל שלש מצוות - ת"מ 156א.

צום עינוי נפש, הימנעות מאכילה **fasting** [א"]
תהון צימין = ועניתם את נפשתיכם - נ ויק כג 32.
צואי יוכד תהון צימין = וכשתהיו צמים - מתי ו 16]

קל עבר: צעם šām - ע"ד יז 16. עתיד: תצום tēšom -
מ יז 17. בינוני: צעם šām - מ כג 6. צעמין šāmēn -
מ יז 21. אפעל עבר: אצים - ת"מ 202ב. עתיד: יצים
yāšom - מ יז 8. צום צומה šūma - מ יז 1. **ציאם** -
ת"מ 269ב. צעום qātōl צעומה šā'ūmayyā - מ יז 45.

קל צם to fast משה צעם וצלה בדיל אנשים
Moses fasted and prayed for men - ת"מ 186א. צעם סביע לא
אכל צם סבע... - ע"ד יז 16. ארבעים יומים
עמד נביה צעם על טורה (בינוני) ארבעים ימים
עמד הנביא צם על ההר - מ כג 7. ווילון אלין
דלא צעמין אוי להם לאלה שאינם צמים - מ
יז 21. שריש פרו ריש ולצעם שרש פרה ראש
ולענה - דב כט 17 [=המליץ 501. תפס = + ענה -
עיני. Int. from 'ny 'fast']. כל נפשה דלא תצום...
ותתצעם כל הנפש אשר לא תצום... ותכרת -
ויק כג 29.

אפעל הציים to make someone fast צעם
יומה תנינה ואצים כל ישראל צם (אהרן)
Aaron fasted the ישראל את ישראל fast with him
- second day and made all Israel fast with him
- ת"מ 202ב. יציים קנומה יצים עצמו - מ יז 8.
תצימון ית נפשה תכון תענו את נפשתיכם -
ויק טז 29 [=המליץ 547].

צום ש"ע ז. n. m. **צום** fast אתי בשלם יום
צומה בוא בשלום יום הצום, O come in peace,
day of fast - מ יז 1. נחת מן טור סיני ביומה
דצומה יד מהר סיני ביום הצום - ת"מ 262ב.

קל עבר: צבע šāba - מ ו 71. עתיד: יבעע yisba - מ א
39. ציוו: צבעו (ר) šēbā'u - מ ה 69. בינוני: צבע šāba
- מ א 42. מקור: מצבעו almišba'עה - מ א 38. **צוה** צבע -
שמ כב 22. **צוה** צבעה - שמ יב 30. צבעו (+מדברים)
šēbān - מ יא 69. **צוה** צבעות (נסמך) - ת"מ 90א.

קל 1 צעק to cry out וצוה צוה רבה A
ויצעק צעקה גדולה he cried out with a great
cry - בר כז 34. צבעת רביתה דמרסה ולית
מפצי לה צעקה הנערה המארשה ואין מושיע
לה - דב כב 27. חיב אן יצבע דבק... מה מצראי
מחנה צבע דבק ורתותה מסלקה מנה חוטא
אם יקרא: הושע!... מה קריאתו מועילה! קורא
לישועה והרחמים מסולקים ממנו - מ א 39-42.
צבעו בדחלה צעקו ביראה - מ ה 69. דם אחוך
צבע לי קול דם אחוך צעק אלי - בר ד 10
(=המליץ 570). **2 התפלל** to pray צבע לך משה
התפלל אליך משה Moses prayed to You - מ ו
71. וצבעו בני ישראל ליהוה - שמ יד 10 (=המליץ
570). קדם אלוהותך כהלן צבעין לפני אלוהותך
כולנו מתפללים - מ י 73-74.

מצוה לית לן אפים למצבע דבק אין לנו
עוז (מילולית: פנים) לצעוק הושע! - מ א 38.
צוה ש"ע ז. n. m. **צעקה** cry הלא אם צבע
יצבע לי ושמע אשמע צבעתה כי אם צעק
יצעק אלי... - שמ כב 22.

צוה ש"ע נ. f. **1 צעקה** cry וצוה צוה רבה
A ויצעק צעקה גדולה - בר כז 34. והות צבעה
רבה במצרים ותהי צעקה גדולה במצרים
- there was a loud cry in Egypt - שמ יב 30. ותשתמע
צבעה רבה - ת"מ 38א. **2 תפילה** prayer צבען
הו שמע את תפילתנו הוא שומע צבעתה - מ א 7.
He listens - מ יא 69. צבעתון שמעת - שמ ג 7.

צוה ש"ע נ. f. **צעקה** cry ותסק צבעתון אל
מעונה עלאה כצבעות אלין כד צבעו מלגו
לחצה ותעלה צעקתם אל המעון העליון כצעקת
אלה כאשר צעקו מתוך הלחץ (ישראל) their
cry mounted to the upper (divine) abode like
- the cry of those who cried out of oppression
- ת"מ 90א.

צוי פקודה, ציווי **command** [עש"ח NSH]

פעל ציווה to command יעקב צוה וברך
תרי עסר בניו... משה צוה וברך שת מואן
אלף יעקב ציווה וברך שנים עשר בניו... משה
ציווה וברך שש מאות אלף Jacob
...commanded and blessed his twelve sons;
Moses commanded and blessed six hundred

צוע - צוץ

ציפה A (נ"א לחם) כי שם יאכלו לחם it is
there that they will eat food - בר מג 25.

צפצפה ש"ע נ. f. **צייד** hunt ועשו אחיה
עלל מצפצפתה A (נ"א מציד) ועשו אחיו בא
מצידו his brother Esau came back from his
hunt - בר כז 30.

צפצפו ש"ע נ. f. **צייד** game יקום אבה ויכל
מצפצפות ברה A (נ"א מציד) ויאכל מציד בנו
let my father sit up and eat from his son's
game - בר כז 31.

צופה שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע שנער]
צופה ש"פ בבל וארץ ואכד וכהלין בארע צופה
A בבל וארץ ואכד וכולן בארץ שנער - בר י 10.

צוץ א פריחה **blossoming** [מכאן קישוט למצנת
הכהן: **איי** ותעבד ציצא דהב דכי - נ ש מ כח 36] ←
גדילי הבגד **tassels** [בויארין, תרביץ נ 164-173]. **ב**
פריחת העוף באוויר **flight** ← צעיר העופות
young bird [טלשיר 142. אונקלוס: וציצא = והתחמס
- ויק יא 16]

אפעל פרח **to sprout** ויי גברה דאבחר בה
אטרה יצץ A (נ"א יפרח = המליץ 567) והיה
האיש אשר אבחר בו מטהו יפרח the rod
the man whom I choose shall sprout - במ יז 20.

צוץ ש"ע ז. n. m. **1 גוזל** **young bird** ודכר
משלש (!) ושפנין וצוץ Am ואיל משלש ותר
א גוזל a ram three years old, a turtledove, and a
young bird - בר טו 9. **2 תור** אולי נתפס גם הוא עוף
צעיר **turtledove** יסב לה תרתין וצוץ A יקח
שני תרים he shall take two turtledoves or two
pigeons - ויק טו 14. תסב לה תרי וצוץ A -
ויק טו 29. ויקריב מן וצוץ A - ויק א 14. **צוץ**
לסלוח - המליץ 607 ע"פ ויק יב 6. ליתא.

ציץ ש"ע ז. n. m. **גוזל** **young bird** על וציצה
ינשב E על גזוליו ירחף young bird flutters over its
young - דב לב 11.

ציצי ש"ע נ. f. **גזיל** **tassel** [בחרס מאדום: חטיבו
מן ציציתא - ניתקו מן הציצית - [AO, p. 62] ויעבדון
להון וציצין על איסטרי רקעיון... ויתנון על
ציצית איסטרה שזר תכלה MB ויעשו להם
ציציות על כנפי בגדיהם... ונתנון על ציציות
let them make tassels on the corners of their
garments... and put upon the
corners of their garments... - במ טו 38.
ויהן לכוון וציצין ותחזון יתון ותדכרון ית

בצומין ובצלואן בצומות ובתפלות - מ טו 12.
ציאם ש"ע ז. n. m. **צום** fast כנביו ובצלו ובציאם
כנבואה ובתפילה ובצום in prophethood,
prayer, and in fasting - ת"מ 269. ובמניאני
הוה ציאמה ובחשבוני היה צומו (דברי האות
מ', כלומר ארבעים יום) - ת"מ 249.

צעום ש"ע ז. n. m. **צום** fasting תנים
יומה צעומיה (תהיו) שונים את היום, הצמים
- מ יז 45. be repeating the day, O fasters
עבדך משה בן עמרם צעומה כפר לעמך ישראל
בזכות) נביאות משה בן עמרם הצם כפר לעמך
ישראל - יעקב הרבן (Cow 658).

צווע ? [שיבוש מן צואר?] [Corr.]
צווע ש"ע n. ? ושוי נסיקת דהב על צוועה A
(נ"א צברה) וישם רביד זהב על צוארו - בר מא
42.

צווער ש"ע שם פרטי *pr. n.* שוואר
צווער ש"פ ונסיא לבני יששכר נתנאל בר צווער
- במ ב 5. כיו"ב ב 5.

צוץ ¹ צמר **wool** [ע יוצאין בפקרין ובצופא - תוס
שבת ה א. מן צופיא = צמר - MD 390b. **צוץ**
- Lane 1748a].

צוף ש"ע ז. n. m. **צמר** **wool** בלבוש צוף אי
בלבוש כתנים בבגד צמר או בבגד פשתים in
a woolen or a linen garment - ויק יג 47 (=המליץ
576). לכתנים אי לצוף in linen or in wool - ויק
יג 48. בצופה ובכתניה בצמר או בפשתים - ויק
יג 52. לבוש צופה - ויק יג 59. לא תלבש שעטניז
צוף וכתנים - דב כב 11.

צוף ² צייד: **game** [שיבוש מכוון כדי להרחיק מן
הטקסט את הצייד שנחשב טמא. *Intentional
distortion of swd to efface the abhorred
hunting in the context of the Patriarchs; see
Mikra 208*] ← מזון **food**

ציף ש"ע n. **צייד** **game** מן אתרגו ציוף ציף A
מי אפוא הצד ציד אפוא הצד ציד אפוא
who was it then the hunter who
hunted game? - בר כז 33.

ציוף ש"ע ז. n. m. **צייד** **hunter** מן אתרגו
ציוף ציף A מי אפוא הצד ציד
who was it then the hunter who
hunted game? - בר כז 33.

ציפה ש"ע נ. f. **מזון** **food** הן תמן ייכלון

פקודי יהוה M והיו לכם לציציות... - במ טו 39.

צוק¹ דוחק ולחץ, צער **pressure; distress** (שאלו מן העברית. ע"ע צ'ר, ע"ק, wq, H loan; see srr. מ"י שרון מציין אמרין דילמא דחלילין שבתא = התחילו מציירים ואומרים אולי חיללנו את השבת - ירוש כלאים לב ע"ב. סו"מ"י ואציק יונס צקא רבה = יורע אל יונה רעה גדולה - יונה ד 1]

קל עבר: צוק (!) - בר כ 18 A. וצקת (נסתרת) - ת"מ 36. **אפעל** עבר: ואציק - בר לו 34 B. בינוני: מציק - ת"מ 261A. **אציק** - בר לו 35 B. עציק - בר כ 18 A. **אציקה** אציקת (נסמך) - שמו ו 9. **אציקו** - בר נ 11 A. **אצקו** - בר נ 11 מ. **צוק** - בר כו 41 B. **צוקה** צוקת (נסמך) - בר כו 41 A. **ציקה** ציקתה (מידע) - בר מב 21 A. **צקה** צקת (נסמך) - שמו ו 9 A.

קל 1 הצר פע"ע **to be dismayed intrans.** וצקת רוחה דפרעה והצרה רוח פרעה the spirit of Pharaoh was dismayed - ת"מ 336 אק (12b). [אתלחצת]. **2 העיק, דחק** פע"י **to oppress trans.** **צוק** אלהים בסעד כל רחם A עצר אלהים בעד כל רחם the Lord has oppressed every womb - בר כ 18.

אפעל 1 הצטער פע"ע **to be in distress intrans.** ואציק על ברה B (ני"א ואתאבל) ויתאבל על בנו he was distressed for his son - בר לו 34. הוה כל אחד מנון מציק ובכי היה כל אחד מהם מיצר ובוכה - ת"מ 261A. חדי עמי טובה דארעה ומציק דליתו עלל לה שמח (משה) בהיותו רואה את טוב הארץ ומיצר על שאינו נכנס לתוכה - אס 20A. ואגיד לא מציק בה ושכיר אינו מצטער בו - מרקה: (Cow 74). **2 ציער** פע"י **to grieve trans.** כל עפר ארעה הוה כלמין מציקין כל עפר הארץ היה כנים מציקות כל עפר earth become gnats, oppressing the living - ת"מ 332.

אציק א ש"ע ז. **לחץ** **oppressing** **עציק** צוק אלהים בסעד כל רחם A עצר עצר אלהים בעד כל רחם - בר כ 18. **ב** ש"ת **אבל** **mourning** אציקת על ברי אציק לשיול B (ני"א אביל) ארד אל בני אבל שאולה I will go down mourning to my son in Sheol - בר לו 35.

אציקה ש"ע נ. **צער** **mourning** אציקת מצראי A אבל מצרים the mourning of the Egyptians - בר נ 11. מן אציקת רוח ומן עבידה קשיה *M₁ מקצר רוח ומעבדה קשה - שמו ו 9.

אציקו ש"ע נ. **אבל** **mourning** אציקו רבה דן למצראי A אבל כבד זה למצרים a great

mourning of the Egyptians - בר נ 11.

אצקו ש"ע נ. **אבל** **mourning** ועבד לאבוה אצקו מיעש לאביו אבל he made a mourning for his father - בר נ 10. וחזה דיור ארע כנענאה ית אצקותה... ואמרו אצקו יקיר (!) דן m וירא... את האבל... ויאמרו אבל כבד זה - בר נ 11. מן אצקות רוח B (M אצחקות) מקצר רוח - שמו ו 9.

צוק ש"ע ז. **אבל** **mourning** יקרבו יומי צוק אבה B יקרבו ימי אבל אבי when the mourning days of my father come - בר כ 41.

צוקה ש"ע נ. **1 אבל** **mourning** יקרבו יומי צוקת אבה A יקרבו ימי אבל אבי - בר כו 41. **2 צרה, דוחק** **distress** וקרת ית שמה בר צוקתי m (ני"א לבוטי) ותקרא שמו בן אוני she named him "the son of my distress" - בר לה 18 [תפס אוני - עוני] וכך הוא חילי ורשות צוקתי A כחי וראשית אוני - בר מט 3. על כן עלת עלינן כל צוקתה הדה *M₂ על כן באה עלינו כל הצרה הזאת - בר מב 21. כד חסלו מצראי ממקבר בניון אתעירו מן שנתה דצוקתון... ההתעוררו משנת מצוקתם - ת"מ 584A.

ציקה ש"ע נ. **1 צרה** **distress** כגלל כן עלל עלינן כל ציקתה הדה... כל הצרה הזאת that is why this distress has come upon us - בר מב 21. **2 אבל** יומי ציקת אבה M₁ ימי אבל אבי יומי ציקת אבה M₁ ימי אבל אבי - בר כו 41.

צקה ש"ע נ. **צרה** **distress** מן צקת ריחותה A מקצר רוח because of distress of spirit - שמו ו 9. דחזינן בצקת נפשה *M₂ אשר ראינו בצרת נפשו - בר מב 21.

צוק² מיאוס **abhorrence** [מן שיכול קוץ. זבי"ח ת"מ 332 העי 2. **Metathesis of qws, see ZBH TM, 32b, n. 2**

אפעל **מאס** **to abhor** ואציק מואב מקדם בני ישראל ויקץ מואב מפני בני ישראל Moab abhorred the Israelites - במ כב 3. **אציקת** בחיי מקדם כנאנת חת (Am עקת =המליץ 581) קצתי בחיי I abhor my life because of the Hittite women - בר כו 46. ואציקו מקדם בני ישראל *m₂) (עקו) ויקצו... - שמו א 12. ית כל אליו עבדו ואציקת בון *M₁) (קוגנט) את כל אלה עשו ואקץ בס - ויק כ 23. אם בגזירתי תציקון אם בחקותי תמאסו - ויק כו 15 (=המליץ 510). בדיני אציקו NMECB (V אציקון) משפתי

צור¹ - צור²

אחד מן איסטרה מן וצירור אחד מן איסטרה מן V כרוב אחד מקצה מזה וכרוב אחד מקצה מזה one image at one end and the other image at the other end - שם לו 8. עובד חשוב יעבדון יתה ציורים מעשה חשב יעשו אתה כרובים - שם לו 31.

צ'יור ש"ע n. m. qātōl הכול מן אונקלוס O **אומן** craftman ומילת שזיר עובד ציור M₁ (נייא רקם) ושש משזר מעשה רקם fine twined lined, a craftman's work ת - שם לו 37. ופרס תרה דרתה עבאד ציור M₁ ומסך שער החצר מעשה רקם - שם לו 18. נגר ואומן וצ'יור M₁* חרש וחשב ורקם - שם לו 35.

צעור ש"ע n. m. qātōl 1 **יוצר** creator ומשכלל גויאתה ושכלל אבריה יוצר הגופים ומשכלל האברים Creator of the bodies and Perfectioner of the limbs - ע"ד כג 70-69. צעורה דשלם פיעלה הצור תמים פעלו - דב לב 4 (=המליץ 575. פירש היוצר).

צעורה ש"ע n. f. תכתיב אחר של צורה והקריאה sā'ūrā אינה מתאשרת מן ההקשר **צורה** form צעורה יקירה מבינה ביד אלה צורה יקרה, מחושבת ביד אלוהים, evolved by God מ כה 8-7 (ובי"ח שם). סט צעורה] m₂ (נייא שלטונה, צלם) סר צלם - בם יד 9 (נתפס דמות]. צעורה מן עפר וכלה ברי בגללה צורה מן עפר והכול נברא בגללה - מ מ 70-69. רבות צעורתה דאדם גדולת דמות אדם - ת"מ 80.

צ'ור² דוחק, צער **pressure, siege** (נתמוג עם צר (ע"ע). Merged with šrr, q.v. צור כנישתא עלוי - נעל את בית הכנסת לפניו - ירוש פאה טו ע"ד. השי אונקלוס: בנוהי צירין = בניו פלטים - במ כה 29]

קל דחק פע"י **harass trans.** אל תיצור ית מואב (נייא תצור, תיצר) אל תצור את מואב do not harass Moab - דב ב 9. וכך הוא במ כא 11. <אל> תצורנון B (תצירנון) אל תצורם - דב ב 19. מואב גם במ כא 12: אל תצורנון C (לתצורנון) צערו ית מדיאנאיה... הלא צערין אנון לכונן A (נייא עאקרו... אעיקו) צרו את המדינים... כי צררים הם לכם - במ כה 17-18.

צורה ש"ע n. f. **דחק, צרה** mishap ואן ינצון גברין... ולא יי צורה ECB (נייא אסקל)... ולא יהיה אסון when men fight..., and there is no mishap - שם כא 22. ואן צורה יי CB (E סורה, נייא אסקל) ואם אסון יהיה - שם כא 23 [ס צורנא = שבץ 625b L.S.]

צער ש"ע n. m. **מצור** siege ותבני צער על

מאסו - ויק כו 43. הלא אציקתון ית יהוה VNEC (A הציקתון, B הציקתון) - במ יא 20.

צור¹ יצירה, מתן דמות **creation, shaping** א"י דצר טוריא - תרג' עמוס ד 13. **סוא"י** בצורתן והיך דמותן - בר א 26]

קל עבר: דצער adšār - ע"ד כד 69. וצר - בר ב 7 (המליץ 573: וצער). בינוני פעול: צעיר - אס 10. **אתפעל** עבר: אצטער - אס 16. **מצטער** - אס 16. **צורה** - ת"מ 239. **צ'יור** qittūl - שם לו 8 V (=המליץ 485). **צ'יור** qātōl - שם לו 37 M₁. **צעור** qātōl - ע"ד כג 69. **צעורה** - מ"י 69.

קל יצר **to create, shape** צעורה דצער עלמה היוצר שצר את העולם the Creator who created the world - ע"ד כד 70-69. וצר [יהוה...] ית האדם (A וצער) ויצר... - בר ב 7. וצער M₁* יתה בטופריין M₄* ויצר אתו בחרט - שם לב 4 [פירש חריטה בציפורן]. בריכה שעתה דצער בה אדם ברוכה השעה שיצר בה את האדם - ת"מ 380. ואמרו דמולדה צעיר ואמרו שהיילוד נוצר - אס 10. וצר יתה במרכי NMECA (M₁* וצער = המליץ 573, B וכנש) ויצר אתו בחרט (Aaron) - shaped it in a mold - שם לב 4 [נתפרש חרט - רהט שהגיייתו bārāt. 'chisel' and rht, 'trough']. *have a similar pronunciation.*

אתפעל נוצר **to be shaped** קינה ונוצר ע"י קין (the statue) was shaped by Cain - אס 16.

מצטער ש"ע n. m. **פסל** statue דמה מצטער כי מטי לה מצטער מקשט מלך מואב כי הפסל שלו מן צוער, הרי הגיע אליו הפסל מן קשט מלך מואב (Balaam's) his statue was from Zoar; indeed, the statue had come to him from Qšt, the king of Moab - אס 16 [ראה הערות זבי"ח].

צורה ש"ע n. f. 1 **דמות** image וברא וכוון אלה ית האדם בצורתה בצורת אלה כון יתה (E)A ויברא... את האדם בצלמו בצלם אלהים ברא אתו God created man in His image, in the image of God He created him - בר א 27. נעבד אדם בצורתן (E)A נעשה אדם בדמותנו - בר א 26. ואולד בתשביטה כצורתה A ויולד בדמותו וכצלמו - בר ה 3. מכן התרבת צורתה דאדם על כן נתגדלה צורת אדם - ת"מ 94. 2 **פסל** statue מן עבד צורה וסגד לה מי שעשה פסל והשתחוה לו he who makes a statue and worships it - ת"מ 239.

צ'יור ש"ע n. m. qittūl **דמות** image צ'יור

A (נ"א ישמע) ולא ישמע לכם פרעה - שמ ז 4. ותצית לפקודיו - שמ טו 26. אצית ושמע ישראל - הסכת ושמע ישראל O Israel! - listen and hear - דב כו 9. אציתין לאמיתרית A (C אציתן) האזינה אמרתי - בר ד 23 (=המליץ 451). הלא מצית בוננותון MEB (N המצית בינתון) ה מציינת תנועה פרוסתטית) כי המליץ בינתם Joseph understands, for he listens to their wisdom - בר מב 23 (פירושו: כי שומע יוסף, כי הוא מאזין לבינתם = בוחן כליותיהם, ע"פ הקריאה binâtimma מן בינה כמו ובינתכם wbinâtikimma, שתרגומה ובוננותכון - דב ד 6. [Int., see bwn]. והוא שמע כות טלי מצית למלי ספרהוהוא (משה) שומע כמו נער המאזין לדברי מורו - ת"מ א5.

אצתו ש"ע n. f. **האזנה hearing** חלק מביטוי כעין "ידיבר באוזני פלוני" ואגיב עפרון... באצתות בני חת (נ"א במשמוע) ויען עפרון... באזני בני חת Ephron the Hittite answered... in the hearing of the Hittites - בר כג 10. ומלל עם עפרון באצתות עמה דארעה mk וידבר אל עפרון באזני עם הארץ - בר כג 13. ית זוזה דמלל באצתות ברי חת A - בר כג 16. ימלל שבי עבדך ממלל באצתות רבי m - בר מד 18.

מצית ש"ע n. m. **ציות obeisance** [פירש מסכה מן סכת כמו "הסכת ושמע" = אצית. עי לעיל. Int. 27:9. [from skt (q.v.), after Dt 27:9. תעבד לך V אלהי מסכה לא תעשה לך shall not make gods for yourselves for obeisance (to them) - שמ לד 17 ואלהה מצית לא תעבדון לכוּן m₂ - ויק יט 4.

צחק laughter [משורבב מן העברית. [H interp. **פינעל צחק** to laugh וקמו לצחק E (נ"א למעיקה, למיעאך) ויקומו לצחק they rose up to laugh - שמ לב 6.

ציבחד מעוט **fewness** [עיקרה באה"ש המאוחרת. בקדומה רק מעט, במעמד של ת"פ. טל ג סב Mostly in late SA. **איי** תרי חולקין פרה ציבחד - ירוש כתובות ל ע"ד. **סואי** דיחרוב מינין לא ציבחד - ישע י 7 (LSP 169b). מן ציבחד (n.1). (Nöldeke NSS, p. 270, n.1) ואפשר שהיא מן צבוחד = דבר, חפץ אחד]

ציבחד א ש"ע n. m. **מעט few** עורי ציבעד וירגמוני C (נ"א זעור) עוד מעט וסקלוני before long they will be stoning me (lit.: a little more) - שמ יז 4. מי יוכל יימר ציבעד מן גלגיו מי יוכל לומר מעט משבחיו - ת"מ ב 264. **ב** ת"פ **1** **מעט little** ציבעד ציבעד אטרדנה E) adv.

קרתה A ובנית מצור על העיר that you may build siege (works) against the city - דב כ 20. למיעל מקדמך בצער לבוא מפניך במצור - דב כ 19. בצער ובעיוק במצור ובמצוק in siege and in distress - דב כח 57,55,53.

צור³ שמירה **watching** [> נצר שבנ"ש דב לב 10. ראה זבי"ח על אתר. Secondary root from [wyāšārinē²u (Dt 32:30)

קל שמר to watch over ויצרכון כות יצר גפינה על עינה ושמר אתכם כמו שתשמור הגבה על העין he watched over you as the eyebrow watches over the eye - ת"מ א222.

צור⁴ šūr ש"פ פרטי pr. n. **צור** ש"פ כוזבת ברר צור - במ כה 15. ק וכ אלפין דקדישן וברת צור בממציתין מאה ועשרים אלף זונות וכתוכן בת צור - אס א9.

צוריאל¹ šūr'il ש"פ פרטי pr. n. **צוריאל** ש"פ רדיה בר צוריאל - אס א19.

צוריאל² šūr'il ש"פ פרטי pr. n. **צוריאל** ש"פ ונשיא בית אב לכרני מררי צוריאל בר אביאל - במ ג 35. כיו"ב ב 12.

צורין[†] מגדל ? **tower** [זבי"ח: שיבוש מן צורח (= צריח) [Corr. from šwryh]

צורין ש"ע n. **מגדל tower** ובנה צורין מדי מתקריה ציון ובנה מגדל שהוא קרוי ציון he built a tower called Zion - אס א6.

צורישדה šūr'išiddi ש"פ פרטי pr. n. **צורישדה** ש"פ נשיא לבני שמעון שלמיאל בר צורישדה - במ ז 36.

צות הקשבה, שמיעה **listening, hearing** [איי ולא אצית למליכון - נ דב א 45. **סואי** דיצית להלין וישמע - ישע מב 23]

אפעל האזין to listen ולא שמע יהוה בקלכון ולא אצית לידכון ולא שמע יהוה בקולכם ולא האזין אליכם and the Lord did not hearken to your voice or listen to you מן דבה בוננו יצית לממליה מי שבו תבונה יאזין לדברים - ת"מ א247. ולא יצית לוכון פרעה

ציִדן - צלהב

† **צלב** תלייה **hanging** |א״י| ויצלב יתך על צליבה -
 נ בר מא 19. ס״א״י תקטולון ותצלוּבון - מתי כג 34
קל תלה **hang** to וית רב אפיה צלב ואת רב
 האפים תלה he hanged the chief baker - בר מ
 22 (=המליץ 609). יתי עזר על דרגי ויתה צלב
 אתי השיב על כני ואתו תלה - בר מא 13. ויצלב
 יתך על קיצם ותלה אתך על העץ - בר מ 19.
 ותצלב יתה על קיצם ותלית אתו על העץ - דב
 כא 22. קללת אלהים צלבה V קללת אלהים
 תלוי tãlo - דב כא 23 [בינוני פעול מידע]. *det. pass.*
 [pt.]. ויהון חייך צליבים לך מקבל והיו חייך
 תלואים לך מנגד - דב כח 66.

צנוב ש״ע *n. m.* qittāl **תלייה** **hanging** קללת
 אלהים צלובה קללת אלהים תלאי hanging is
 accursed by God - דב כא 23 [qāṭōl!].

צליב ש״ע *n. m.* gallos **תלייה** ויצלב
 יתך על צליבה m ותלה אתך על העץ
 hang you on a gallows (Pharaoh) - בר מ 19. 2
צלב **cross** שאלף צליבה שלה - המליץ 597
 לבר מט 10 [פרש שלה (בר מט 10) מן שלח = חילץ,
 שלף וכנראה כוונתו למחמד ומכנה אותו "עוקר הצלב".
 עי' זביח שם. *Refers to Muhammad, "the uprooter of the cross".*

צלה šāla שם פרטי *pr. n.*

צנה ש״פ ונסב לה למך תרתי נשים שם חדה
 עדה ושם תנינתה צלה - בר ד 19.

† **צלהב** דליקה, בעירה **burning** |א״י| יתוקדון
 באישא מצלהבא - מ״י״ל שם כט 37. ס״א״י שרבא הו
 מצלהב [Duensing 80]

קל בינוני פעול *pass. pt.* **דלק** **burn** to וכל
 בוראיה סדירין ורישיון מככיין ולבכיון
 מרקפין ועיניון צליבין ואבריון מזועזין מן פחד
 יומה דדינה כל הברואים נאספים וראשיהם
 מורכנים ולבותיהם רועדים ועיניהם יוקדות
 ואבריהם מזועזעים מפחד ים הדין all
 creatures will be arrayed with their heads
 lowered, their hearts trembling and their eyes
 flaming and their limbs shaking from fear of
 the Day of Judgment - ת״מ 243.

פעל הכה במחלה with disease **to afflict**
 [ויחזי ית מעבת ארעה... וית צלובה דצלב
 יהוה בה יקדה כל ארעה וראה את מכות
 הארץ... ואת תחלואיה אשר חלא יהוה בה he
 will see the plagues of the Land... and the
 diseases that the Lord has inflicted upon it
 - דב 21 [=המליץ 474. עי' זביח שם].

ציבעת) מעט מעט אגרשנו I will drive them
 out before you little by little - שמ כג 30. וישלי
 יהוה... ית גועיה... ציבעד ציבעד (EO ציבעת)
 ונשל יהוה... את הגוים... מעט מעט - דב ז 22.
 והוא סליק ציבעד ומשתאם לאחריו והוא
 עולה מעט ומשקיף לאחריו - ת״מ 260. קום
 עמנן ציבעד עמוד עמנו מעט - ת״מ 260. 2
מייד **at once** ואנדיך בציבעד כל הצריך לעלם
 והבאת מיד כל הצריך לעולם You created
 once all that is necessary for the world
 - ע״ש א
79. ב ש״ת *adj.* **מעט** **little** אשקיני ציבעד
 מיה A הגמיני נא מעט מים let me drink a
 little water - בר כד 17. מורר לנן ציבעד מזון V
 שברו לנו מעט אכל - בר מד 25. מציבעד יומים
 מקדש זרותה יתפגר וכעבור מעט ימים מקדש
 העבודה הורה ימוגר - אס 20.

ציִדן שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע צידון]

ציִדן ש״פ ומיתוביתה עד צידן וירכתו על צידן
 - בר מט 13.

ציִדנאי ש״י *gent. n.* צידנאי יזעקון לחרמון
 שרין - דב ג 9.

ציִדון šidon שם מקום *pr. n. (place)* [ע״ע צידן]

ציִדון ש״פ וכנען אולד ית צידון בכורה - בר י
 15.

† **צ״ון** שם מקום *pr. n. (place)*

צ״ון ש״פ ואזל אחידן בר ברד... ובנה צ״ון די
 מתקריה גפנה והיא בית מכתש והלך אחידן
 בן ברד... ובנה את צ״ון הנקראת גפנה, והיא
 בית נגע - אס 5. ובנה צורין מדי מתקריה
 צ״ון תלה ובנה מגדל הנקרא צ״ון הרמה - אס
 6.

צ״ר יתד **peg** |א״מ| ציריהם זי דששיא - יב
 [Pap 30]

צ״ר ש״ע *n. m.* 1 **ידי** **tenon** תרתים צ״רין
 לרפה אחדה *M₁ (נ״א סכים) שתי ידות לקרש
 האחד each plank had two tenons - שמ לו 22
 (=אונקלוס O). 2 **יתד** **peg** וית כל צירי משכנה
 *M₂ (נ״א סכי) ואת כל יתדות המזבח all the
 pegs of the Tabernacle - שמ לח 31. וכל ציריה...
 נחש *M₂ - שמ לח 20. וציריהון ומשיאתון
 m ויתדתם ומיתריהם - במ ג 37.

צליה תפילה **imploring** | א"י וצלי משה קדם יי
 - נ ש מ ל כ 11. **סוא** וצלו און לות מרא - שמ ט 28
פענל התפלל **to pray** סגי צלה משה
 adšällâ הרבה התפלל משה Moses prayed a lot
 - מ ט 59. חזות אפיר לא צלית M (ניא סכית)
 ראות פניך לא פללתי - בר מח 11. וצלי תמן
 אברהם בשם יהוה M₂* (ניא וקרא) ויקרא...
 בשם יהוה - בר יג 4 (מן אונקלוס O). מן יצלי
 בתוך מי יתפלל אחרין (אחרי מותך) - ת"מ
 260. צלי אל יהוה יקץ אהן ברדה התפלל אל
 יהוה שיפטיק את הברד הזה - ת"מ 36. טוב
 מן יכל קעם מצלי amšalli אשרי מי שיכול
 לעמוד מתפלל - ע"ד יג 30. צלו בדילי העתירו
 בעד - ש מ ח 24.

מצנאה ונפק יצחק למצלאה בכרה ויצא
 יצחק לשוח בשדה - בר כד 63.

צנאי ש"ע ז qattāl n. m. **מתפלל one who**
prays הרגריזים ריק בלא צנאי... ריק בלא
 מתפלל Mount Gerizim is empty, with no
 praying person - ת"מ 7. ואנוש קראה וחנוך
 צלאה šâl'lâ... וחנוך המתפלל - ע"ד ט 23. והאן
 דאנון צנאי מלאכי יהוה ייתון סהרתון
 šällâ'i והיכן שהם המתפללים, מלאכי יהוה
 יבואו סביבם - ע"ד יג 26.

צלו ש"ע נ n. f. **תפילה prayer** ולא חטאת
 ולא אועד ולא צלו ולא כהן ולא (קרבו) חטאת,
 ולא מנחה ולא תפילה ולא כהן no
 sin-offering, no incense, no prayer, and no
 priest - ת"מ 199. ואקדם אברהם בצלו צפר A
 וישכם אברהם בתפילה בבקר - בר יט 27 (ע"פ
 אונקלוס O following). וקבל אלהים לצלות לאה
 A וישמע אלהים בקול לאה - בר ל 17 (ע"פ
 אונקלוס O following). ומקבל צלות טביה A
 ושמע תפילת הטובים - ע"ד טז 27. בצומין
 ובצלואן wafšēluw'wân בצומות ובתפילות - מ
 טו 12. ויתן בצלואן ECB ונתן בפללים - שמ כא
 22 [= המליץ 565. נתפס מן פלל - תפילה. *Attributed*
 וקאים קנומה בצלו *to the root pl, 'to pray'*.
 והעמיד (נח) עצמו בתפילה - אס 7.

צלי ש"ע נ n. f. **צלה** **roast** | א"י צלי בנורא - נ
 ש מ יב 8. **סוא** נון צלא = דג צלוי - לוקס כד 42
קנל בנינוי פעול **pass. pt.** **צלה** **to roast** ויכלון
 ית בסרה... צלי נור (A שליק) ואכלו את בשר...
 צלי אש צלו... roasted... they shall eat the flesh... שמ
 יב 8 (=המליץ 575). צלי נור רישה עם כרעיו צלי
 אש ראשו על קרביו - שמ יב 9.

אָתְפֶּעַל נשרף **to be scorched** ושתו מרתה
 דמותה □ ומיתו פגריין ואצטלבי רוחיון ושתו
 את מר המוות... ומתו גוויותיהם ונשרף רוחם
 they drank the bitterness of death..., their
 bodies died and their spirits were scorched
 - ת"מ 35 א 1 ק א. ואשתנקת רוחיון. מרוד עמי גרמה
 מגעל וידע דלה מצטלבה מורד יראה עצמו
 מסור לענשים וידע ש(מה) שלו נשרף a rebel is
 handed over to punishments knowing that all
 - that is his is consumed (in fire) 81-82.

צנוב ש"ע ז disease n. m. **מחלה** וי"ת
צלוביה דצלב... ואת תחלואיה אשר חלא
 the diseases that (the Lord) has inflicted
 - דב כט 21.

צ'לוחי כלי קיבול **receptacle** | א"י וצלוחית מיא
 - נ ב מ כט 31. **סוא** וצלוחי דביסם - מתי כו 7

צלוני ש"ע נ n. f. **צנצנת** **jar** סב צלוני אחדה
 והב תמן מלו מכלה מן N קח צנצנת אחת ותן
 שם מלוא העמר מן
 full measure of manna - שמ טז 33.

צלח כשירה, הצלחה **prosperity** | א"י אן אצלח
 יי אורחה - נ בר כד 21. **סוא** ואצלח לה אורעה -
 לוקס יב 16

אפעל הצליח 1 פע"י **to prosper trans.** ויהוה
 הצליח ית אורעי ויהוה הצליח את דרכי
 the Lord has prospered my way - בר כד 56. ורבה
 ליעקב ואצלח ליוסף וגידל את יעקב והצליח
 את יוסף - ת"מ 117. ישלח שליחה עמך ויצלה
 אורעך ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך - בר
 כד 40. ולא תצלח אורחך - דב כח 29. וכל דו
 עבד יהוה מצלח - בר לט 23. 1 פע"ע to
succeed intrans. ולא עלם מצלח māšlâ... כ"י
 מסתגד בשלמו ואין עולם מצליח אלא אם
 נעבד (האל) בשלמות - ע"ד א 22-23. הן תטרון
 יתה מיתוביתה אתון מצלחים בתרי עלמיה
 אם תשמרו אותה מדרגה, תצליוחו בשני
 העולמות - ת"מ 146.

אצנחו ש"ע נ n. f. **הצלחה** **success** אממתה
 לדרגה כהלה אצנחו הביאו למדרגה שכולה
 הצלחה - status, all of which brought him to a
 success - ת"מ 274. ומלל משה... מימר טב
 כהלה אצנחו ויידבר משה... דיבור טוב, כולו
 הצלחה - ת"מ (ק) 42. וכלה בה חדי ותתעמי
 אצלחותה והכול ישמחו בו (בה) ותיראה
 ההצלחה - ת"מ 115.

צלל - צלם²

the image of God He created him - בר א 27.
ואולד בדמותה כצלמה - בר ה 3. הוה לכוש
צלמה אשר אשלעה אדם בגן עדן היה (משה)
לובש דמות אשר פשטה אדם בגן העדן - ת"מ
269ב. דמי צלמה לאשתה šālāme דומה דמותו
(של משה) לאש - מ כא 21. **2 פנים** מוחש face
concr. קרן אורה דהוה שרי על צלמה עמה
לגו קבורתה ליתו שרי על צלם עורנה לעלם
קרן האור שהייתה שרויה על פניו (של משה)
הועמה בקברו לא תשרה על פני זולתו לעולם
the ray of light which abode on his face
dimmed in (Moses') tomb; it will not abide
ever again on another's face - ת"מ 267ב. ונשקן

ית צלמה ויהבו לה שלמה ונשקו את פניו... -
ת"מ 259א. ונסב... קודש דהב... ושוי על צלמה
M_{ins} (נ"א אפה) ויקח... נום זהב וישם על אפה
בר כד 22. **3 פסל** מוחש concr. **statue** מן עבד
צלם... וילה מי שעשה פסל... אוי לו he who
made a statue... woe to him - ת"מ 201ב. לא
תעבדון לכוון אלהואן וצלם וקאמה לא תקימון
לכוון *M₂. לא תעשו לכם אלילים ופסל ומצבה
לא תקימו לכם - ויק כו 1. גבר מחי כל סגדיה
ומבחר כל צלמיה איש מכה את כל האלילים
ומשבר את כל הפסלים - אס 9. סטה צלמה
מן עליון VN (צלם) MECEB) סר צלם מעליהם
- במ יד 9 (šālām) אינו לעניין הצל אלא נתפרש
כמיטאפורא: האלילים המגינים עליהם. השי צורה -
Int: "the (ע"ע) לצלם (ע"ע) [protecting idols]."

צלמן ש"ע ז n. m. **פסל idol** ונסכת רחל ית
צלמניה m ותגנב רחל את התרפים Rachel
stole her father's (household) idols - בר לא 19
(=אונקלוס O).

צלם² חורבן **desolation** | > صلح - עקר - Lane
[1719c]

קל חרב devastated to be והפך ית קריאתה
אלין וית כל משוחה... וצלמת ארעה A והפך
את הערים האלה ואת כל הכנר... וחרבה הארץ
God overthrew those cities, and all the valley...
and the ground was devastated - בר יט 25 | יצר
פסוקית נפרדת ע"י שעשה את וצמח נשוא של ארעה
ראינו מושא של ויהפך, כדרך שהוא בנה"מ. B ובעבת =
וצעה, מתוך אותה גישה תחבירית. *wšlnt is the*
predicate of r'h

אתחפעל חרב to be devastated ונכס לאלהין
עורנ[ין] יצטלם A (נ"א יתחרם) זובח לאלהים
אחרים יחרב whoever sacrifices to alien gods

צלל¹ שקיעה במים **submerging** | מן העברית.
ע"ע צלצל. H]

קל שקע to sink צללו כעברה במים חסינים
צללו כעופרת במים אדירים they sank as lead
in the mighty waters - שמ טו 10. וכד עמותון
צללו ולא חזותון עוד וכאשר ראו (ישראל)
צללו (מצרים) ולא ראו עוד - ת"מ 72א [לעניין
שמ יד 13]

אתחפעל שקע to sink צללו כעברה C
צללו כעופרת they sank as lead - שמ טו 10.

אתחפנל שקע to sink צללו כעברה E
(C אצטללו) צללו כעופרת - שמ טו 10.

צלל² ריקות, שממה **emptiness** | א"י ובצללתה
ליל ישימון = ובתהו יל ישימון - נ דב לב 10. טל, חקר
ועיון, חיפה תשלו 103]

קל ריק בינוני פעול **empty pass. pt.** וואה שבע
שבלין צלילן דקיין ושדיפן קדום (Am
צלילין) והנה שבע שבלים צנימות דקות
ושדיפת קדים seven ears, emptied, thin, and
withered by the east wind, sprouted after them
- בר מא 23.

צלל³ השמעת צלילים **sound** | א"י ושרי מצלצל -
ירוש תרומות מו ע"ב]

אתחפנל ניגן **to play an instrument**
ואצטלצלי אדרעי אדיו m ויפזו זרועי ידיו his
arms played - בר מט 24 [דדומה ל-V: ומפזין. תפס
יפזו מן פזז, זימר. השי ש"מ ו 16: ומפזז. תרגומו:
ומשבח].

צנצלה ש"ע נ n. f. **שירה song** וחזה ית עגלה
וית צלצלתה V וירא את העגל ואת המחלות
he saw the calf and the playing - שמ לב 19.

צלל⁴ מזון; **food** | אולי קשור עם צליל לחם שעים
- שופטים ז 13]

צניל ש"ע n. **מזון food** וצבר יוסף צליל כחלה
ימה A (נ"א מיר) ויצבר יוסף בר כחול הים -
בר מא 49.

צלם¹ דמות **image** ← פסל **idol** | א"י וגבת רחל
ית צלמייה די לאבוה - נ בר לא 19. **סוא"י** מא לי תובן
לצלמייה = מה לי עוד לעצבים - הושע יד 9]

צלם ש"ע ז n. m. **1 דמות** מופשט **image abstr.**
וברא אלהים ית האדם בצלמה בצלם אלהים
ברא יתה God created man in His image, in

צלם³ - צמד

כנפה שזר תכלה ויהוון לכוון לצלצלין C E)
צלצלו... צנצלה... לצנצלין) ועשו להם ציציות
על כנפי בגדיהם... ונתנו על ציצית הכנף פתיל
let them make tassels on the corners of their garments..., and
put upon the tassels of each corner a cord of
blue and it shall be to you a tassel
38-39 (המליץ 576: צנצלין, צנצלי).

[†]צלקיפה שם פרטי n. pr. [אפשר שהוא עיוות מכוון
לגנותה של נעמה (ע"ע). ראה ת"מ 136ב]
צלקיפה ש"פ ואחות תובל קין צלקיפה A
ואחות תובל קין נעמה - בר י 10.

[†]צמא צימא thirst (מן העברית H)
קל צמא thirst to וצמא תמן עמה למים V
A) וצמאו. נ"א וצעו, אוצטעו) ויצמא שם
העם למים there for water צמאו אנחנו למימי
שמ יז 3. בתי"מ בטקסט עברי: צמאים אנחנו למימי
חיים - ת"מ 56ב.

צמאון ש"ע ז n. m. thirst דאיתיאך
במדברה רבה וחילוה נחש מוקד עקרב וצמאון
דלית מים VB המוליכך במדבר הגדול והנורא
נחש שרוף עקרב וצמאון אשר אין מים who
led you through the great and terrible
wilderness with its burning serpents, scorpions
15. דב n - and thirst, where was no water

[†]צמד חיבור ודיבוק coupling [א"י דהות ליה
כלה בישא והות צמדא אמרה לישן ביש - שהיתה לו
כלה רעה והיתה רגילה לומר לשון הרע - ויקי"ר תקצב,
נוסח הדפוס ונוסח קטע גניזה (כרך ג עמ' 92). סוא"י
והיות צמיד אול לקליתיון = והייתי רגיל ללכת לתאיהם
- הארבעים 5]

אֶתְפַּעַל 1 נצמד to join intrans. ואצטמד
מבני ישראל לבעל פעור ויצמד מני ישראל
לבעל פעור (some people from) Israel joined
Baal-Peor - במ כה 3 (המליץ 577: ואצטמדו). ויקטלון
ית גבריה דאצטמדו לבעל פעור ויהרגו את
האנשים הנצמדים לבעל פעור - במ כה 4 (=המליץ
577). קטלו גבר ית גבריו דאצטמדו לבעל פעור
- במ כה 2. 5 נאספו to assemble ואצטמדו
חרשיה וכל קסמיה וקעמו במרטוש רב ונאספו
המנחשים וכל הקוסמים והיו במצוקה גדולה
the soothsayers and all the sorcerers assembled
and they were in great distress אס 11א [אפשר
שהוא מן אצטמדו; ע"ע צמת].

shall be devastated - שמ כב 19 [בטור הערבי של
המליץ 470: יסטלם. התה"ע: יצטלם].
צלום ש"ת qāṭōl adj. בעל מוס spoiled ותור
ונקי צלום וגדוד M ושור ושה שרוע וקלוט
23 or a sheep blemished or spoiled - ויק כב 23
[ואפשר שהוא מן צרום. ע"ע צרם].

[†]צלם³ עצה [> سلم = שמע בקול פלוני ? - Lane
1413c]
פעל יעץ advise to כדו שמק בקלי אצלמנך
עתה שמע בקולי איעצך B, I now, listen to me, I
will advise you - שמ יח 19 [התה"ע: ארשך =
אדריכך].

צלמונה şâlāmūna שם מקום (place) n. pr.
צלמונה ש"פ ונטלו מטור טורה ושרו בצלמונה
ונטלו מצלמונה ושרו בפיון - במ לז 41 - 42.

[†]צלף מקרה event [כנראה > سلف = עבר - Lane
1407c]
קל קרה to befall וחוו לה ית כל] צליפאתה
דצלפת יתון A (נ"א ית כל דערע יתון) ויגדו
they told him all the events that had befallen them
בר מב 29.
צניפה ש"ע נ n. f. מקרה event וחוו לה ית
כל] צליפאתה A - בר מב 29.

צלפחד şâlâfâd שם פרטי n. pr.
צלפחד ש"פ וצלפחד בר חפר לא הוה לה בנים
ושם בנאת צלפחד... - במ כז 33.

[†]צלצלי מין עוף a bird [טלשיר 246-250. הש'
כביעתא צוצלא = כביצת הצוצלא - בבלי ב"ב עה ע"ב.
Jastrow 1270a]
צנצל ש"ע ז n. m. מין עוף a bird כל אילנה
ופרי ארעתך יחרב צלצלה A (נ"א צנצלה -
ע"ע) כל עצך ופרי אדמתך יירש הצלצל - דב כח
42.

[†]צלצל² גדילי הבגד tassels [א"י אסרת חרצהא
בלצלוין = חגרה חלציה באבנט - מ"ל במ ה 18. ע
לצלצל קטן שארג בו שני חוטין - תוס שבת יב א. ע'
תוסי"כ על אתר]
צנצלין ש"ע נ n. f. גדיל tassels ויעבדון להון
צלצלין איצטר רקעיון... ויתנון על צלצלת

צמח - צמת

cloth combining wool and linen - דב כב 11.

צמרי šāmri שם פרטי pr. n.

צמרי ש"י gent. n. וכנען אולד ית צידון בכורה... וית ארודאה וית צמראה וכנען הוליד את צידון בכור... ואת הארודי ואת הצמרי - בר י 15 - 18.

צמת איסוף וקבוץ, זימון והיוועדות, **assembly**, **gathering**, **appointment** **א"י** אול וצמת ליה תרין תרין גבריין - ירוש סוטה יז ע"ב. **סוא"י** הן הדיון מיניא מצמתין - Land 200. ע צמת יצמת את קלונך - הדותא, MdW I עמי יג (הש' אסף אלהים את חרפתי - בר ל 23) ← זימון 60 יום לפני הפסח ולפני סוכות. *An assembly, taking place 60 days before Pesah and Sukkot respectively*

פעל עבר: וצמת - בר מא 48. עתיד: ויצמת - בר מא 35. ציווי: צמתו A - שמ טז 16. בינוני: מצמת - ת"מ 66. פעול (נ): מצמתה amšammāta מ א 27. **אתפעל** עבר: אצטמתו ištammātu מ טז 78. ואצמתו - אס 15. ציווי: אצטמתו - בר מט 2. **צמות** - ת"מ 120.

פעל 1 אסף, כינס to assemble, summon וצמת ית כל מזונה ויקבץ את כל אכל כל הכימיה וכינס את כל החכמים gathered all the food he gathered all the sages - אס 9. וקם פרעה וצמת אכלסין וברבין וקם פרעה וכינס המונים גדולים - אס 14. ויצמת ית כל מזונה ויקבץ את כל אכל... - בר מא 35. צמתו מנה גבר כפס מיכלה A לקטו ממנו איש לעמי אכלו - שמ טז 16. סלוי מצמתה כרואן השלוי נערם ערמות - מ א 27. עללתה דבי אשתבעת מדגנה ומצמתה ומגדשה באדרעה דטובה תבואת "בי נשבעתי" (ברי כב 17) נדגנת, נאספת, נגדשת בזרועו של הטוב (=ה') - ת"מ 50. **2 אחז** to hold מה אתה מצמת טבין כלום אינך אוחז טובות don't you hold good things? - ת"מ 66. "מה הך אמר מן צמת גנואן הך יתעבד קברה בי היס כאילו אמר "מי שאחז חרפות, איך יעשה קברו בי?" - ת"מ 66. **3 כלל** to include אז צמת בה בראשית ושבתה "אז" כלל בתוכה את "בראשית" והשבת (Ex 15:1) "then" included Creation the and Sabbath - ת"מ 70 (דורש את האותיות: א - היום הראשון, ז - היום השביעי (וב"ח)). ארור מקל אבוה ואמה צמתת הדה מלתה עסרה מצואן "ארור מקלה אביו ואמו" (דב כו 16) דבר זה כולל עשר מצוות - ת"מ 140.

אתפעל נקבץ **intrans** to assemble את צמתו הנערים נקבצו the youngsters

צמח צמיחה וגידול **growth** **א"י** דסלקין ומרוין צמחה דארעא - נ דב 2. **סוא"י** וכול עסבא דארעא עד לא יצמח - בר ב 5

קנ גדל to grow אלהותה נגדה לה מים חיים משקיה לבכה עד יצמח מד מוחי האלוהות משכח לו מים חיים להשקות את לבו עד שיצמח מה שנותן חיים the Divinity drew for him (Moses) living water that watered his heart, so that he sprouted forth that which gives life - ת"מ 104. **104**. וסער עכום צמח בה ושער שחר צמח בו - ויק יג 37. כל פרי אילנה דצמח לכוון מן ברה כל פרי העץ אשר צמח לכם מן השדה - שמ י א2, 5. ואה שבע שבלין... צמחי בתרין והנה שבע שבליס צמחות אחריהן - בר מא 6, 23.

אפעל גידול **to cause to grow** אלהים **מן** האדמה ית כל עץ מכלל ויצמח יהוה... the Lord God made to grow out of the ground every tree that is perfect (עירוב עברית-ארמית במובאה מן בר ב 9. המליץ 570: ואצמח. ליתא. וקוצן ודרדר תצמיה לך וקוצן ודרדר תצמיה לך - בר ג 18. וית כל פרי אילנה דמצמח לוכון מן בראה A כל פרי העץ אשר צמח לכם מן השדה - שמ י א2. ענין מצמח נור יתוקד בה לב המצמיה אש וישרף בה - ת"מ 29 ב (שימוש מיטאפורי. אש = ריב - זבי"ח הע' 1). לא תזרע ולא תצמיה ולא יסק בה כל עסב - דב כט 22. מובא גם בת"מ 226.

צמח ש"ע ז קיבוץ **n. m. coll.** **צמחיה** **vegetation** והפך ית קריאתה אלין... וית כל דיארי קריאתה וצמח ארעה ויהפך את הערים האלה... ואת כל יושבי הערים וצמח הארץ he overthrew those cities, and all the inhabitants of the cities, and what grew on the ground - בר יט 25 (=המליץ 570).

צמחה ש"ע נ קיבוץ **n. f. coll.** **צמחיה** **vegetation** והפך ית קריאתה אלין... וצמתת ארעה C ויהפך את הערים האלה... ואת כל יושבי הערים וצמח הארץ - בר יט 25 (הש התה"ע: ונבא (ר) [SAV]).

צמר wool (שרוב מן העברית. ע"ע עמר, צוף [Hinterp.])

צמר ש"ע ז **n.m.** **צמר wool** לא תלבש מנמרים צמר וכתנים כחדה CA (ני"א צוף, עמר) לא תלבש שעטנז צמר ופשתים you shall not wear

† **צנג** כלי נגינה **musical instrument** [ס] צנגא
- Psm 3420. למוצאו מן הפרסית עי' LS 623b. חדר
גם לערבית صنع. - Lane 1731b. נסיונות ביאור אחרים:

[SSt 32; ZSp 167; Nöldeke ZDMG 30, 418.

צונג ש"ע *n. f.* **כינור** **lyre**? **ארש** כל מן עפס
פליכסה וקטלוס צנגה ועמרה A אבי כל תפש
כנר ועגב - בר ד 21 [מן הגיליון. אפשר שמינו נקבה
ויסודו צנגה].

† **צנו** כלי קיבול **receptacle** [א"י צנד = כליך -
מיי'לדב כג 25. ס צנתה = סל - LS 632b].

צנו ש"ע *n. f.* **צנצנת** **jar** סב צנוה חדה והב
תמן מלו מכלה מנה A (B צנבת) קח צנצנת
אחת ותן שם מלא העמר מן ו
put a full measure of manna in it - שמ טו 33.
צנות מנה ואטרה **šānnābāt** צנצנת המן והמטה
- the jar of manna and the staff - מ כ 36.

צנואה ש"ע נ [זבי'ח: גזירה לאחר מן הריבוי
ZBH: **צנואה** *n. f.* [backform from the pl.
מטמון **treasury** וזעק פרעה שם יוסף צנואת חכמה A (נייא
טמרת'י, כוננתי) ויקרא פרעה שם יוסף מטמון
החכמה ו Joseph "the treasury of Pharaoh called Joseph
wisdom" - בר מא 45 [פירוש צפנת פענח. התה"ע:
כנז העלם = אוצר החכמה. זבי'ח, ת"י, עמ' 14. SAV].

צנוי ש"ע נ [כתיב אחר של צנו. *Alt. spelling of*
צנצנת **jar** סב צנוי אהדה ואב תמן
מלו מכלה מן E - שמ טו 33 (=המליץ 575).

† **צנוע** משתה **feast** [מן הערבית. הש' **مصنعة** =
משתה - Cf. Lane 1734b]

צנוע ש"ע *n. m.* **משתה** **feast** ועבד אברהם
צנוע רב ביומה פלטות ית יצחק A (נייא משתה)
ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק
Abraham held a great feast on the day that
Isaac was weaned - בר כא 8.

צפוע ש"ע *n. m.* [ט"ס] מן צנוע. **משתה**
feast ועבד צפוע לכל שמשיו A (נייא משתה)
ויעש משתה לכל עבדיו (Pharaoh) made a banquet
for all his officials - בר מ 20.

† **צנור** כלי חד, קרס **hook** [א"י וצנוריתיה =
ומולגותיו - אונקלוס שמ כז 3. **סוא"י** אול לימא ורמי
צנורתא ונוניא קמיא זסלק סב - מתי יז 27]

צנורי ש"ע נ *n. f.* **שפוד**, **קרס** **hook** וית גבריה
דבתרע ביתה אלקו בצנוריאן *M₂ (נייא

assembled - מ טז 78. אלו **אצטמתו** כל מלכי
עלמה למסב ישראל מני לא יכלו אילו התאספו
כל מלכי העולם לקחת את ישראל ממני, לא
יכלו - ת"י 19. **דאצטמתו** ליד בעל פעור אשר
נאספו אל בעל פעור - ת"י 2219 [מביא את במ'
כה 5 שתרגומו דאצטמדו]. **ואצמתו** חרשיה וקסמיה
וקמו במרטוש ונאספו החרטומים והקוסמים
ועמדו במצוקה - אס 15. **ויצמתון** תמן כל
רעיה *M₃ ונאספו שמה כל הרעים - ברי כט 3
(*M₃ ויצמתון). **אצטמתו** ושמעו (A הסטמתו)
הקבצו ושמעו - בר מט 2 [השי' המליץ 585].

צמות ש"ע *n. m.* **qittūl** 1 **איסוף** **gathering**
בשוטריה דהו...מכין לון בצמות קשיה
בשוטרים שהיו...מכים אותם באיסוף הקשים
the officers who... were beating them (Israel)
2 **איסוף** **gathering** - ת"י 279. **איסוף**
התכנסות **assembly** בעה... משה יעבדנה
צמות לקהל ישראל ביקש... משה לעשות מועד
לקהל ישראל על אסוף ישראל
Moses desired to make it the congregation of Israel
3 **איסוף** **conjunction** מונח באסטרונומיה
120. **איסוף** **conjunction** (astronomy) אמת דת בעי מהכס... רחוקה
דלבין שמשוה וזערה בשעת צמותון... אימתי
שאתה מבקש לדעת את מידת השמש והיא
המרחק בין השמש והירח בשעת היקבצם...
when you want to know the distance between
the sun and the moon at the time of their
conjunction... - תולדה 35 (Neubauer 396) [השי'
S.Powels, *Der Kalender der Samaritaner*, etc.,
Berlin 1977, pp. 77 ff.]. **איסוף** **party**,
group וכל עמה **דבצמותן** CE וכל העם אשר
ברגליך **party** in your party - שמ יא 8.
ואתר **צמותיו** כעובד לבנת ספירה CE ותחת
רגליו כמעשה לבנת הספיר - שמ' כד 10. וית כל
יקומה **דבצמותיו** C ואת כל היקום אשר
ברגליהם - דבי יא 6 [טל, תעודה ו 33. ע"ע סעד]. 5
אוצר **store-house** ועבדת ארעה בשבע שני
סבעה לצמותים *M₂ (נייא לכנושוין, לאוצרין)
ועשנה הארץ... לקמצים seven years of plenty
the land produced for
store-houses - בר מא 47 [ע"ע כנוש].

צן שם מקום **šən** *pr. n. (place)*

צן ש"פ ושרו במדבר צן היא קדש - במ לג 36.
מדרומה ללעל עקרבים ועבר צנה מנגב למעלה
עקרבים ועבר צנה - במ לד 4. מן עקרבים מעל
צנה מן עקרבים מעלה צן - אס 19.

צנם - צנצלה

the day, and at night from the cold - ת"מ 223 א.
צונה וארתע קיט ואסתב... לא יבטלו (E)A
...קור וחם קיץ וחרף... לא ישבתו - בר n 22.

צנע סתר secrecy א"י ואנע ותייה... למטרה =
ויניחה... למשמרת - נ ש מ טו 34

צונע ש"ע ז n. m. סתר secrecy ולא ייעלון
למחזי כצנ[ע] ית קדשה m (נ"א כבלע) ולא
יבאו לראות כבלע את הקדש
let them not enter and see the secrecy of the sanctuary - ב m
ד 20.

צנף לכישה wearing א"י ובמצנפן דבוץ יצטנף -
נ ויק טו 4. סוא"י קרבת לאוחריא ואיטחת לצנפתא
קרבהלאחריו ונגעה בבגדו - לוקס n 44. מצנפתא -
[LS 633b]

קל מן העברית H נתעטף to wear ובמצנפה
עבארה יצנף C (נ"א יתעטף) ובמצנפת בד
יצנף ש"ע ז n. f. he shall wear a linen headdress ויק טו 4.

מצנפה headdress n. f. מצנפת
ית מצנפתה על רישה ויהב על מצנפתה... ית
טס דהבה וישם את המצנפת על ראשו ויתן
על המצנפת... את ציץ הזהב
headdress on his head; and on the headdress...
he put the gold frontlet ויק n 9. ואפורה ומעילה
והאכניט והמצנפת - ת"מ 111 (עברית H). בעש"ח
משמש בפנייה של כבוד אל נשוא פנים בצירוף ימצנפת
ראשי "In NSH, a formula of esteem אדונן וגברנן
ומצנפת ראשינן הכהן הגדול האיקר - מתנה
(Cow 426). כיו"ב עבד אל (Cow 141) ועוד.

צנפה ש"ע נ n. f. גזיל tassell ויעבדון להון
צנפן על סטרי ארקעיהון... ויתנן על צנפת
סטרה שזר דתכלה Nm₂ ועשו להם ציציות על
כנפי בגדיהם... ונתנו על ציצית הכנף פתיל
let them make tassels on the corners of
their garments... and put upon the tassell of
blue - במ טו 38 (המליץ 576:
צנפין). ויהיו לכון לצנפן N - במ טו 39.

צנצלה גזיל tassell (> צלצל ? (ע"ע צלל))

צונצה ש"ע נ n. f. גזיל tassell ויעבדון להון
צנצול mE_{sup} (E צלצל, C צלצלו)... ויתנן
על צנצלת E (המליץ 507 צנצלי, C צלצלת)
איסטרה שזר תכלה ועשו להם ציציות על
כנפי בגדיהם... ונתנו על ציצית הכנף פתיל
let them make tassels on the corners of
their garments... and put upon the tassell of
blue - במ טו 38 (המליץ 576:

בסמיונים) ...הכו בדוקרנים (the people
were at the entrance of the house they struck
with hooks - בר יט 11 (השי גליון נ בחרבייא. וכך
התה"ל: באסנר = קרס. Cf. MS Neofiti: bhrbyy
(marg.) and the SAV: b²snr. See Dozy I
[846b]. ועבד ית כל מאני מדבחה ית איאריה...
וית צנוריה... נחש M₂ *... ואת המזלגות he
made all the utensils of the altar: the pails...
- the flesh hooks, and the fire pans... of copper
שמ לח 3 (מן אונקלוס O). לצנוריאן לצנים
- המליץ 577 ע"פ במ לו 55. ליתא.

צנם קושי, יובש hardness, dryness א"י שבע
שבלין צנין - נ בר מא 32 (=צנין, השי קתיג - Klein
(Gn 109) ← אבן, סלע rock ס צונמא - LS 633a.
ע תוס בייב א ד: ובצונן (=ובצונם))

צנם ש"ע ז n. m. 1 אבן flint, rock ונסכת
צפורה צנם d⁴ ותקח צפורה צר Zipporah
took a flint - שמ ד 25 (=המליץ 574). המפק לך
מים מתקפה צנמה המוציא לך מים מצור
החלמיש צנמה המוציא לך מים מצור
the flinty rock - דב n 15 (=המליץ 473). אשקה
יתך מים מן צנמה השקה אותך מים מן הצור
- ת"מ 213. לב <מתברר> מן צנם לכה דלגן לב
שנברא מאבן הוא לבנו - 283. הא אנא קעם
ליקדמך תמן עלוי צנמה בחורב ותמעז צנמה
ויפק מנה מיה A... והכית בצור ויצא ממנו
מים - שמ וז 6. פסל בהשאלה idol fig. וכמיעול
אדם ר; ע; אלצנמין עביד טנס דהב צלמים
ובהיכנס אדם אל רחובות עיר הצלמים עשה
עמוד של זהב, when Adam entered Rehoboth
- the city of the idols, he made a pillar of gold
אס 3ב [אפשר שהוא אלצנץ ואינו שייך כאן].

צנן קור cold, coolness א"י בשעת צינתה -
ירוש שבת ז ע"א. סוא"י תצון חבתהון = תפוג אהבתם
- מתי כד 12.

צנה ש"ע נ n. f. קור cold צנה ושרב קיץ (!)
ואסתב... לא יבטלון קור וחם קיץ וחרף... לא
cold and heat, summer and winter... ישתבו
- בר n 22. הוית באימם אסיפני shall not cease
אסתב וצנה בלילי (EB וצנתה) הייתי ביום
אכלני חרף וקרר בלילה - בר לא 40.

צונה ש"ע נ n. f. קור cold ואגן עליכון בעננה
מן שרב יומה ובלילה מן צונתה וגוון עליכם
בענן מחום היום ובלילה מן הקור (God)
shielded you with the cloud from the heat of

צנצל - צנק

צנצלן. ויהוה לוכון לצנצלן E (C לצלצלן) -
במ טו 39.

צנצל² בעל חיים an animal (טלשיר 249. ע"ע צלצל)

צנצל ש"ע n. בעל חיים an animal כל אילן ופרי ארעתך יחרב צנצלה C (צנצלה) = המליץ VB 578. צנצלה כל עצץ ופרי אדמתך יוריש הצלצל - דב כח 42.

צנצל³ כלי נגינה musical instrument (ע"ע צלצל)

צנצלה ש"ע n. כלי נגינה musical instrument בדיון ובצנצלן ובטפוח ובזמרים במקוש וקתרוס ובצלצלים ובתוף - אס 217 [וב"ח שם: יש בעוז].

צנצנה כלי קיבול receptacle (ע"ע צנן)

צנצה ש"ע n. f. צנצנת jar סב צנצנה אחדה ואב תמלו מלה מן קח צנצנת אחת... take a jar, and put a full measure of manna in it - שם 33.

צנק קשירה נעילה וסגירה binding, locking (ע צנק = כלי מסגר לידים - ירמ' כט 26 (רד"ק). ירק שמגדו בשדה ועתיד לעשות צנוק לשוק - תוס מעשרות א ו. ליברמן, תוסכ"פ 672; טל, דברי הקונגרס הששי 114. ס זנקני בחבלה - [PSm 1142].

קלעבר: וצנק - ת"מ 285. עתיד: ויצנקה - המליץ 535. ציווי: צנק šānāq - מ ה 67. בינוני: צנק wšānāq - ננה 73. פעול: צניק - ת"מ 296. מקור: מצנק - ת"מ 174. **אפעל** עתיד: תצנק tāšnāq - ע"ד כג 66. **אפעל** עבר: אצטנק - ת"מ 55. בינוני: מצטנק - שם יד 3. **אפעל** בינוני: מצטנקה mišānnēqā (נקבה) - א"ד ג 13. **מסנוק** - שם כז 10. **מצנוק** - ת"מ 61. **מצנקה** - שם כה 25. **צנוק** šānoq (qātōl) - מ יח 3. **צניק** - במ יט 15.

קל סגר to shut, lock פמה דנחש צנק פי הנחש סגר! shut the mouth of the serpent! - מ ה 67 [זב"ח, עואני"ש ג/ב 170]. וית דרשה צנקה ואת הדלת סגרו they shut the door - בר יט 6, 10 (= המליץ 535) ופתח ימה ברבו רבה וצנקה יתה ביכלו רבה ופתח את היס בתפארת גדולה וסגר אותו ביכולת גדולה - ת"מ 285. **בבראשית** צנקה ופתחת צנקה למה דעבר ופתחת למה יאתי בבריאה היא סגרה ופתחה. סגרה מה שהיה ופתחה מה שהיה - ת"מ 174. ופתח לה וצנקה לה ועורן לא ימעיו ופתח לו וסוגר

לו ואחר אין ממחה - ננה 73. צניק עליון מדברה סגר עליהם המדבר - שם יד 3 [נייש sēgar, פעול. השי המליץ 535, שי 41. SP pass. pt.]. תרחה שביעה דהוה צניק עד הן אתי תיך והפתח קמיה השער השביעי היה סגור עד שבאתי אליך ונפתח לפניך - ת"מ 296.

מצנקה למפתח ולצנקה למפתח קשטה ומצנקה בישטה לפתח ולסגר לפתוח את האמת ולסגור שער הרעה - ת"מ 174 [לצנקה הוא ט"ס והנכון בסמוך לו. ק ולמצנקה בשני המקומות] - ת"מ 174.

אפעל סגר to shut, lock לא תצנקה באפינן תרחי רתותך אל תסגור בפנינו את שערי רחמיך do not shut before us the gates of Your mercy - ע"ד כג 66. תריח רחמיך מרי לא תצנקה באפינן שערי רחמיך, אדוני, לא תסגרם לפנינו (י"א תצנקה) ע"ד כה 88.

אֶתְפַּעַל נסגר to be locked מצטנקה עליון קפרה A סגר עליהם המדבר the desert is locked (around) them - שם יד 3 (=המליץ 535). ועלו מצראי בתרון ואצטנקה עליון ובוא המצרים אחריהם ונסגר עליהם (הים) - ת"מ 55.

אֶתְפַּעַל נסגר to be locked גנה דלא מצטנקה לעלם היא שבתה גינה שאינה נסגרת לעולם היא השבת the Sabbath is a garden never locked - א"ד ג 13.

מסנוקה ש"ע n. m. lock מסנוקיון ולבניהוון כסף B (י"א ופרעיון) וויהם וחשוקיהם כסף of the locks and bands to be of silver - שם כז 10.

מצנוקה ש"ע n. m. 1 סגירה closure ב' בה הגדל כל איקר בעלמה מפתוח ומצנוקה מצנוקה למה דאול ומפתוחה למה דאתי ב', בה התגדל כל הכבוד בעולם: הפתיחה והסגירה; הסגירה למה שעבר הפתיחה למה שיבוא with beth all glory was augmented in the world: the opening and the closure: the closure of of what passed and the opening of what is still to come - ת"מ (ק) 61. 2 מסגר lock ומצנוקיון B וויהם - שם כז 32, 37, כז 11.

מצנוקה ש"ע n. m. 1 סגירה closure ב'... מפתוחה ומצנוקה למה דאול ולמה דאתי ב'... היא המפתח והסגר למה שהיה ולמה שיבוא Beth... is the opening and the closure of what had passed and of what was yet to come (in Creation) - ת"מ 174. 2 מעל lock מצנוקין

צעי - צער¹

מקך לצעי רגלה (E)A ולא מצאה היונה מנוח
לכף רגלה - בר ח 9 (הכליל את שימוש המלה). 3
אוצר מזון בהשאלה. store-house fig. ובנו
קריאן צעין M₁ ויבנו ערי מסכנות they built
store-cities - שמ א 11.

צעיר רך בשנים youth [עש"ח NSH]
צעיר ש"ת adj. צעיר young ואושט ישראל
ית ימינה ושותה על ריש אפרים והוא צעירה
A (נ"א זעורה)... והוא הצעיר Israel stretched
out his right hand and laid it on Ephraim's
head, though he was the younger - בר מח 14.

צצעל פגם, מום blemish [ס צעעא = לכלוך; צעותא
- מום - LS 633b]
צעו ש"ע נ n. f. מחלה disease פחה היא
בצעוטה (א) בנקיותה (A) בצחותה, B
בצחיותה) פחתה היא בקרחתו או בגבחתו
is an inflammation on his disease or on his
sound part - ויק יג 55 (=המליץ 585. עי זבי"ח שם,
שרה 218).

צעף¹ כסוי לפנים covering [מן העברית H]
צעף ש"ע ז n. m. רדיד veil ונסבת צעיפה
ואכסית ותקח הצעף ותתכס she took her
veil and covered herself - בר כד 65. ואכסית
בצעף B (בצעפיפה, B בציפה) ותתכס בצעף
- בר לח 14.
ציאף ש"ע ז n. m. צעף *šiyyāf veil וצר יתה
בציאף M₆* ויצר אתו בחרט (bārāp) (Aaron)
bundled it in a veil - שמ לב 4 [תפס בחריט. השי B
וכנש, והשי מייל בשושיפא. אבל אפשר שהוא מן זיף -
ע"ע].

צצעף² [עירוב של ויצר ושל עפר שבניש: Corr.:
blend of wyař and of ^cpr (SP)]
צעף ? וצער יהוה אלה ית האדם צעף מן
אדמתה ויצר יהוה אלהים את האדם עפר מן
האדמה - בר ב 6.

צער¹ כאב, יגון pain, sorrow ואיי ויצערון
יתהון ארבע מאה שנין - נ בר טו 13. סואיי קודם
קירוס דתצער יתו = שתצער אותנו בטרם עת - מתי ח
29]

פעל עינה, הכאיב to afflict יצערנה קדוף
יענו אשור ויענו עבר A they afflicted

ED מנעליך [נתפס מנעול ?] - דב לו 25.
מצנקה ש"ע נ n. f. מסגרת rim, enclosure
ותעבד לה מצנקה טפח סאר ועשית לו מסגרת
טפח סביב make a rim of a hand's breadth
around it - שמ כה 25. ועבד כליל דהב למצנקה
סאר ויעש זר זהב למסגרתו סביב - שמ לו 12.

צונק ש"ת adj. סוגר conclusion מפתח
דרחוחה וצונק דפנותה פותח רעותה ונועל
the opening of the Favor and the conclusion of disfavor
- ת"מ 38. ולא תרה רחמין צונק באפי ערוק ואין שער רחמין
סוגר בפני בורח - מ יח 3 [זבי"ח עראיש ג/ב 241].

צניק ש"ע ז n. m. צמיד twisted strip
holding the cover of a vessel וכל מאן אפתיח
דלית לה צניק ושזיר וכל כלי פתוח אשר אין
every open vessel, which has twisted strip upon it
- במ יט 15.

צעי כלי קיבול, קערה receptacle [איי צעא אפומא
דחצבא = קערה על פי הכד - בבלי פסחים קיא ע"ב. ס
צעא = קערה - PSm 3424b. ע נהגו סוריא לגבות מן
הנחושת ומן הצעות - ירוש כתובות לג ע"ד]

צעה ש"ע נ n. f. 1 קערה platter צעה כסף
אחדה תלתים ומאה מתקלה קערת כסף אחת
שלשים ומאה משקלה one silver plate whose
weight was a hundred and thirty shekels - במ ז
13. וכך 37 מן *M₁* (צתה) ועוד. 2 גביע bowl וית
צעיי צעי כספה תשוה כפי טועינה זעורה A
put my cup, in the mouth of the sack of the
youngest - בר מד 2. ואשכח ציעה בטעונת
בנימים A - בר מד 12. ולא אשקחת יונתה
מקך לצעי רגלה (E)A ולא מצאה היונה מנוח
לכף רגלה - בר ח 9 [תרגום מיכאני Mechanical
translation].

צעו ש"ע נ n. f. 1 קערה platter ועבד ית
מניה... ית צעויו... את קערותיו ועבד ית
vessels... its platters - שמ לו 16.

צעי ש"ע נ n. f. 1 קערה platter ועבד ית
מניה... ית צעויו A (צעיו = המליץ 587. V*M₂
צעתה)... את קערותיו - שמ לו 16. ויתנון עליו
ית צעייה B (VN צאיה) - במ ד 7 (המליץ 587:
צעייה). צעאין כסף M - במ ז 84. 2 גביע bowl
ות צעיי צעי כספה תשוה כפי טועינה זעורה
A (m צעי צעה) ואת גביעי גביע הכסף... put
my cup, the silver cup, in the mouth of the sack
of the youngest - בר מד 2. ולא אשקחת יונתה

צער² - צפורה

צוּער - אס 16b.

צַעֲתָר מין תבלין **a spice** [Dozy II מעטר] 832b -

צַעֲתָר שׁׁעׁ ז n. m. **צתרה** **thyme** ויסב כהנה קיצים ארו וצעתר A (נייא ואזוב) ולקח הכהן עץ ארו ואזוב and thyme - במ יט 6 [בתה״ע שתי גרסאות: عزוב (=אזוב - אייח) / זעטר (אייס)]. ביכרוניקה החדשה״ בעניין דוסיס: ויהי כי השיג בו לדבר יהוה ״ולקחתם אגדת אזוב״ ויאמר תחתיה ״ולקחתם אגודת צעתר״ ויגערו בו העדה... - E.N. Adler, *Une nouvelle Chronique samaritaine*, Paris 1903, p. 67. הדבר מובא אצל אבו-אלפתח. p. Stenhouse, [217]

צַפּוֹן שׁׁעׁ שם פרטי *pr. n.* şâfu

צפּוֹן שׁׁעׁ והוּו בני אליפו תימן ואמר וצפּוֹן... - בר לו 11. רבה צפּו - בר לו 15.

צַפּוֹן¹ מרוחת השמים **north** [א״י עד חובה די מן צפון לדמשק - ג בר יד 15. **סוא״י** על סיטרא דמשכנא לפי צפונא - שמ כו 35]

צַפּוֹן שׁׁעׁ ז n. m. **צפון** **north** מצפון חמת north of Hamath - אס 19b. ותפת״ מערבה ומדנעה וצפונה ודרומה you shall spread out to the west and to the east, to the north and to the south - בר כח 14 (=המליץ 576). היות באימם אסיפני אסתב וצפונה בלילי A הייתי ביום אכלני חרף וקרח בלילה - בר לא 40 [טי״ס מן צונה *Corr.*] ואזל עילם ואשור לצפון אור כשדים - אס 8.

צַפּוֹן² שׁׁעׁ שם פרטי *pr. n.* şâfūn

צַפּוֹן שׁׁעׁ ובני גד צפון וחגי... - בר מו 16. **צפּוֹנאי** שׁׁעׁ *gent. n.* בני גד לכרניון לצפון כרן צפונאה... (VNC צפונאי) - במ כו 15.

צַפּוֹר שׁׁעׁ שם פרטי *pr. n.* şibbor

צַפּוֹר שׁׁעׁ ובלק בר צפור מלך למואב - במ כב 4. בלק בר צפור מלך מואב (A בלק בר כנפר) - במ כב 10.

צַפּוֹרָה שׁׁעׁ שם פרטי *pr. n.* şibborâ

shall afflict Assur and distress Eber בהו מצערין לון בכל זבן עד ייתון קסה באשר היו דוחקים אותם (השוטרים את העם) בכל עת להביא את הקש - ת״מ 79b.

אִפְעַל עֵינָה **to afflict** ואצרת לקין וכל זרעה ציערתי את קין ואת כל זרעו I afflicted I distressed and all his descendants - ת״מ 304b.

אִתְּפַעַל 1 נַעַב **to be distressed** אל לבה ויתעצב אל לבו (God's) heart was distressed and very angry - בר לו 7 (=המליץ 545). אל תצטערו ואל יתקף בעיניכון (C תצטערו, M תסטהרון, המליץ 545 תצטערו) אל תעצבו ואל יחר בעיניכם - בר מה 2.5 **impers.** אצטער על כהניה... דן ממלה והוּו בלחץ צר לכוהנים... הדיבור הזה והיו בלחץ this statement was afflicting to the priests and they were in distress - ת״מ 251a. **3 נתענה** **to be afflicted** ולא יסטערו בדין כי הלכו בשביל זכותה ולא יצטערו בעונשים כי הלכו בשביל הצדק, they will not be afflicted in judgment, they for they walked in the path of righteousness - ת״מ 243a. אַנן מצטערין ואתה אנו מצטערים עמך - ת״מ 24b.

צַעַר שׁׁעׁ ז n. m. **צער** **distress** ונפקת נפשה בלא צער ויצאה נפשו בלא צער (Moses') soul departed without distress ללבה צער לא בלא צער - ת״מ 266b. לא עלל אסגי צעריך... בצער תלדי בנים הרבה ארבה עצבון... בעצבון תלדי בנים - בר ג 16.

צַעַרָה שׁׁעׁ נ n. f. **צער** **distress** הפלגו מצראי פלגים וגלו צרעה (!) לבני רחמי נחלקו המצרים פלגות ועשו צער לבני אוהביי - ת״מ 73b. ואקים קנומה ביש יעמי גרמה בצעראה (מי ש)עשה עצמו רשע, יראה עצמו בצער (בצרה): - ת״מ 153a [זביח העי 3]. זרו למביע מן אלה הן יקרב רחמיו וינפש צרעהתן מהרו לבקש מן אלוהים שיקרב רחמו וירווח לנו מצערנו (מצרתנו): He that He may bring near His mercy and relieve our distress - ת״מ 294a [זביח העי 4].

צַעַר² שׁׁעׁ שם מקום *pr. n. (place)* şâr

צַעַר שׁׁעׁ כארע מצרים במיעלך לצער כארץ מצרים באכה צערה - בר יג 10. דמצטער (מילולית): הנגף. ע״ע צור) דלא מצער כי הפסל שלו מן

צפי - צפן

צפייה ש"ע נ. f. **הבטה looking** צפיאתה רחמים מוחיון עלמה הבטותיו רחמים, מחיות את העולם (God's) looking is mercy, that **revives the world** - מ ז 71-72. **צפי** לן **צפייה** ברחמיך הבט בנו הבטה ברחמיך - ע"ד כה 63-64.

צפוי² שקיעה **drain** (< صفا > טיהור הנוזל ע"י שקיעת דליחותו - Lane 1703a)

קל נמצה to be drained out וימלק ית רישה... **ויצפי** אדמה לגו כהל מדבחה *M3 (נ"א וישקיע)... ונמצא דמו אל קיר המזבח (the priest shall) wring off its head..., and its blood shall be drained out on the side of the altar - ויק א 15 (הטור הערבי של המליץ 505: פינצא). ודמשתאר באדמה **יצפי** לגו ארש מדבחה מ (נ"א ישקיע) והנשאר בדם ימצא אל יסוד המזבח - ויק ק 9.

צפן טמינה **secrecy** ← מארב **ambush** [העברית H]

אפענל ארב to lie in waiting מן הצפין לאנש לגו שבילה למחיתה... עלל בלבטתה מי שארב לאדם בדרך להכותו... בא בקללה he who lies in waiting on the path for someone in order to strike him... enters into the curse (Dt 27:24) - ת"מ 162א.

צפון ש"ת qātōl **adj. שמור, צפון reserved** והיו עטיפיה ללבן וצפונה ליעקב A והיו העטופים ללבן והקשורים ליעקב were Labans, and the reserved (ones) for Jacob - בר ל 42 (פירש קשורים = צפונים, היינו מיועדים).

צפינה ש"ע נ. f. **מצפון hidden thoughts** והות צפינה בישה הגלת לגו מדברה קץ שבי מנן נקים ריש ונעזר אל מצרימה והייתה צפינה רעה נגלית במדבר: "חדל נא ממנו" (שמ יד 12) "נתן ראש ונשוב מצרימה" (במ יד 4) there was a bad hidden thought, which was manifested in the desert: "let us alone" (Ex 14:12); "let us chose a chieftain and return to Egypt" (Num 14:4) - ת"מ 214 [וב"ח העי 1].

צפינו ש"ע ז. m. **מצפון hidden thoughts** תדע כל צפינותם אתה יודע את כל מצפונה You know all their hidden thoughts - פינחס (Cow 491).

צפורה ש"פ ויהב ית צפורה ברתה למשה לאתה - שמ ב 21.

צפי¹ **looking out, watching** השקפה **הבטה, א"י דמצפייה** מן על קבל בית השימון - נ במ כג 28. **סואי** ויתל ארכוניכי בשילם ולצפויכי בצדיק = ושמתי פקדתן שלום ונשיך צדקה - ישע ס 17] ← ראה **sight** [הוראה זו רק באה"ש המאוחרת. בתה"ש שכיח ב-A. טל ג, סו. Late SA]

קל עבר: צפה - ת"מ 24 עתיד: נצפי (מדברים) nišfi - ע"ד כה 55. צפוי: צפי šēfi - ע"ד כג 43. בינוני: צפי šēfi - ע"ד כח 83. מקור: מצפי - בר מב A 12. **מצפי** במצפי **bāmišfi** - ע"ד כג 44. **צפיה** šifyā - ע"ד כה 64. צפיאתה (ריבוי+נסתר) šifyâte - מ ז 71.

קל 1 הביט, השקיף to look, observe פרעה לסיעתה ושרי ממלך מה יעבד הביט פרעה בסיעתו והתחיל להוועץ מה לעשות Pharaoh looked at his party and begun to seek advice (about) what to do ויצפה אל איתמר ואמר לה - ת"מ 256ב. **יצפי יהוה ביני ובינך CA (JEB יצף)** יצף יהוה ביני ובינך - בר לא 49 (השי קתי"ג: יצפי. התה"ע: ינצף = יחצה). **ונצפי** אל סונתבונן אל האות ס - ת"מ 295א. **צפי** לן במצפי דרתו הבט בנו במבט של רחמים - ע"ד כג 43-44. **אלית צפי** לן... מה אסותן אם אינך מביט בנו, מה רפואנתנו?! - ע"ד כה 83-84. **ראה to see** לא תצפו אפי אלא ואחוכון לותכון A you shall not see my face unless your brother is with you - בר מ 3. **נצפי** חכמתך נראה את חכמתך - ע"ד כה 55. **כד צפה יתון ושרו תפוכה בבתי סגדתון** אך ראה אותם (לוט את המלאכים) כבר החלו להפוך את בתי אלילים - ת"מ 44א.

מצפי גנות ארעה אתיתון למצפי A ערות הארץ באתם לראות - בר מב 12. ולית יתון סבעין מן מצפיתה ואין הם שבעים מלראותו - ת"מ 252א.

מצפי ש"ע נ. f. **1 מבט sight** נחת עננה ושגבה מן מצפית כל קהל ישראל ירד הענן והסתירו ממבט כל קהל ישראל the cloud descended and covered him from the sight of Israel all the congregation of Israel - ת"מ 269א. **במצפי** דרתו במבט של רחמים - ע"ד כג 44. **ומצפיתה** תשבחן ומראהו תשבחות - ע"ד כו 16. **בכל יתיחם עאנה...** ישוי יעקב ית אטירה לקבל עאנה **במצפי** אתה בפלטיה A ויהי בכל יחס הצאן... ישים יעקב את המקלות לעיני הצאן <בראייה > ברהטים - בר ל 41 [מן הגיליון Gloss 1].

142] צפרתה דגמלה M₁ בת היענה - ויק יא 16.

צפר³ בהמה דקה: צעיר העזים **small cattle** [א"י תרין צפירין דעזין - נ ויק טו 5. טלשיר 101]

צפיר ש"ע ז. **n. m.** **שעיר he-goat** ותעבדון צפיר עזים אחד לסלוח ועשיתם שעיר עזים אחד לחטאת - ויק כג 19. ויסמך ית אדה על ריש צפירה - ויק ד 24. יסב תרי צפירי עזים לסלוח - ויק טו 5.

צפירה ש"ע נ. **n. f.** **שעירה she-goat** וינדי ית קרבנה צפירה עזים והביא את קרבנו שעירת עזים - ויק ד 28. צפירת עזים לסלוח - ויק ה 6.

צרדה šāridāh שם מקום (place) *pr. n.* **צודה** ש"פ ויי אפקותה תחומה צרדה והיה תנוצאתו הגבול צודה - במ לד 8.

צרה השמעה בקול, זעקה **cry** [א"י וסיען יצטרחן מרומאי - אונקלוס במ כד 24. אצרה - PSm 3443a ע היה צורה וצווח מראש החר - תוס גיטין ד ח] **אפענל הזעיק** **to convoke** אצרע ית עמה... לבדיל ישמעון E (י"א כנש) הקהל את העם... למען ישמעו... that convoke the people... they may hear - דב לא 12.

אתחפעל נקרא **to be designated by name** גבריה אלין [ד] אצרעו בשמהן m₂ (י"א דאכרוו) האנשים האלה אשר נקבו בשמות, these men, who were designated by name - במ א 17.

מצראי ש"ע ז. **n. m.** **צעקה cry** חייב אן יצבע דבק... מה מצראי מחנה miš'rāy חוטא אם יצעק הושע!... מה צעקתו מועילה if a sinner what helps the cry?...cries out "save!" - מ א 41-39 [אין הקריאה משקפת פירוש זה ואעי"פ כן הוא מוכרח. עי זביח שם].

צרי דוחק וצער **sorrow, grief** [א"י וצרה לי מינך (י"א וצדי) - בריר 114. קרוב אל צריר ואל צריר (עי"ע) [Cognate of swr and srr, q. v.]

קל נצטער עם ל **to be distressed with l** ודעל יעקב שריר וצרה לה (י"א וצדה) ויירא יעקב מאד ויצר לו Jacob was greatly afraid and distressed - בר כ 8 [נ ועקת ליה, וכך פשיטא ואונקלוס].

אתחפעל נצטער **to be distressed** יצטריהן כתפתה דעתידין לבדור יצטערו הכתפים של let be distressed the התפזר

צפר¹ בוקר **morning** [א"י ולקטו יתיה בכל צפר וצפר - נ שמ טו 21. **סוא"י** וקם אברהם בצפרא - בר כב 3]

קל השכים גזור ש"ע בעש"ח **to get up** (early) **denom.** NSH טרח על עבדיך הרגז ודחלון וצפרו נביכים כבד על עבדים הרוגז והפחידם והשכימו נבוכים את האור arduous on Your servants and it frightened them, and they got up confused - משלמה בן אב סכוה (89 Cow).

צפר א ש"ע ז. **n. m.** **1 בוקר morning** נהר קרץ כל צפר אור משכים כל בוקר - ע"ד ז 15. **light gets up every morning** האן דאתון קעמין בחלקה דצפורה ועמין למאורה סלק באשר אתם קמים בחלק הבוקר ורואים את האור עולה - ע"ד ז 2-1. במיעתון בצברה במהי צפורה ברתם במצלות בהיות הבוקר - ת"מ א82. **2** במעמד אדורביאלי **adverbial** צפר ויעכם יהוה ית דלה בקר וידע יהוה את אשר לו - במ טו 5. לא תבית פעלת אגיר עמך עד צפרלא תלין פעלת שכיר עמן עד בקר - ויק יט 13. **2 ת"פ** **adv.** **מחר tomorrow** שבת שבתון... מחר tomorrow is a day of rest, a holy Sabbath - שמ טו 23. ופוק הגייה בעמלק צפר B - שמ יז 9. חג ליהוה צפר B - שמ לב 5. והוה בצפורה ויתב משה למדון עם עמה B ויהי ממחרת... - שמ יח 13. ותסיד בי זכותי ביום צפר B וענתה בי צדקתי ביום מחר - בר ל 33.

צפר² עוף **bird** [רק בעניין הפולחן. טלשיר 86. ש"ע עוף. א"י וית צפר שחפה וית בר נצצא - נ ויק יא 16. **סוא"י** חמסא צפרין - לוקס יב 6]

צפור ש"ע נ. **n. f.** **צפור bird** [מן העברית H] וית צפוריה לא פסק *M₂ ואת צפורים לא בתר he did not cut up the bird - בר טו 10.

צפיר ש"ע נ. **n. f.** **צפור bird** ויסבו למדכאה תרתין צפירין A ולקחו למטהר שתי צפורים they shall take for him who is to be cleansed two birds - ויק יד 4 [טלשיר 87: הוא לשון הקטנה].

צפורה ש"ע נ. **n. f.** **צפור bird** ויכס ית צפרתה אחדתה ושחט את הצפור האחת they shall slaughter the one bird וישלח ית צפרתה חיתה למלבר לקרתה ושלח את הצפור החיה אל מחוץ לעיר - ויק יד 53. ויסבון למדכיה תרת' צפרן (M₁ *צפארים) - ויק יד 4.

צפרתה דגמלה ש"ע נ. **n. f.** **יען a bird** [טלשיר

צרך

tašrēkinni - shoulders that are about to be dispersed - ת"מ
247b זבי"ח מתרגם תיסקנה כמו בבלי שבת קנד ע"ב,
וכן **ש** - LS 636b. אבל זהו שורש אחר, רגיל בדיאלקטים
מזרחיים.
צרי ש"ע נ. f. **1 מקום צר narrow passage**
וקעם מלאך יהוה בצרי כרמיה A (י"א בשביל)
ויעמד מלאך יהוה במיצר הכרמים the angel
of the Lord stood in a narrow passage between
the vineyards - במ כ 24 [פירש משעל - מקום צר,
כמו התייע: مضيق Lane] similarly, SAV (2
1816b). השי **מייל** בדוחקא דמיצע בין כרמיה. **2**
צרה distress אשלח ית צריחה לקדמך (C)
עקתה) ושלחתי את הצרה לפניך וגרשה את.
I will send distress ahead of you, and it will
chase you out before you the Canaanites
כג 28 השומרוני פירש צרה את הקריאה ותן
דעתך שברך מכ 21 ניש יש כתיבים הצרעה -
ad loc. ותרגומו עקתה. וראה טלשיר 206].
ואף ית צריחה ישלח יהוה אלהך בון (B עקתה) וגם
את הצרעה ישלח... בס asšārā - דב ז 20.

צרינו ש"ע נ. f. **צרה distress** ואשגר ית
צריעותה לקדמך BA ושלחתי את הצרה
לפניך I will send distress ahead of you - שמ כג
28. ואף ית צריעותה ישלח יהוה אלהך בון E
(V צריעותה) - דב ז 20 [לכאורה צרעה, אבל השומרוניס
הבינו צרה. החרק שבנה"מ ניתרגם בתרגומים למנייהם
אורעי, עורעי, כראוי. לפנינו אפוא כתיב אחר של צריחה,
מושפע מן הנוסח העברי - הצרה. טלשיר 205. Sam.
[tradition interprets from sry, unlike MT.
צרה ש"ע נ. f. **מצוק distress** [עש"ח NSH]
וארוח ברחמיך וחסדיך וגאל מכל צרע
relieve with Your mercy and grace and redeem
from any distress - אבישע (Cow 485). ואתת
הרוחות לכל עדת העברים מכל הצרעותובאו
רוחות לכל עדת העברים מכל הצרות
from distress will come to all the congregation
of the Hebrews - בן מניר (Cow 99). והסיר צררנו
ומצוקנו וצרענו - בן מניר (Cow 184). ויחנך
בעת הלחץ והמצוק והצרע - פינחס הרבן (Cow
83).

צרך צורך, כפיפות לדרישה **need** [א"י לא תצרכון
למיזף - נ דב טו 6. **סוא"י** לא צריכין הליון דברין
לאסאי - הבריאים אינם צריכים לרופא - לוקס כ 31];
עוני **poverty**
קל עבר: צרכת (נוכח) - ת"מ 111. בינוני פעול: צריך
šārək - ע"ד כו 64. **אפעל** עבר: אצרכת (מדבר) - ת"מ
305. ואסרכך (נסתר+נוכח) - דב כ 3. עתיד: תצרכני

צרכיך לחפשה - ת"מ 282.
אפענל הזיקק **submit, subject** to אצרכת
כל סניו אליו (יצחק), הזקקתי כל שונאיו אליו
I submitted all his enemies to him (Isaac) - ת"מ
305. הך נצרך גרמן <לבראין> וכלה צריך
לידן איך נזקיק עצמנו לזרים, והכול צריכים
לנו? - ת"מ 283. ולאנשה לא תצרכני ולאדם
אל תצרכני - ט 43. ואסרכך ואיכלך ית מנה E
וירעבך ויאכלך את המן **subjected you** (God)
- to hunger and (then) gave you manna to eat
דב כ 3.

אצרך ש"ע ז. **need צורך** וית אצרך
בתיכון סבו ואזלו *M_{ex} ואת רעבון בתיכם

צָרַם - צָרַף

קל בינוני פעול *pass. pt.* בעל מום **to be maimed** סמאי אי תבר אי צרים (V צרם, N צרעם) עורת או שבור או חרוץ (anything) blind, injured, or maimed - ויק כב 22.

צרום שׁית *adj.* qātōl בעל מום **spoiled** ותור ונקי צרום וגדום EA ושוור ושה שרוע וקלוט an ox or a sheep blemished or spoiled - ויק כב 23.

צרע מחלת עור **a skin disease** |א״י והא ידיה מצרעה כתלגא - נשמ ד 6

קל בינוני פעול *pass. pt.* צרוע **leprous** גבר גבר מזרע אהרן והוא צריע... בקדשיה לא ייכל איש איש מזרע אהרן והוא צרוע... any person of the line of Aaron who is a leper... may not eat of the sacred donations - ויק כב 4. אתהסי מכתש צרעתה מן צריה נרפא נגע הצרעת מן הצרוע - ויק יד 3. וצריה דיי בה מכתשה והצרוע אשר בו הנגע - ויק יג 45 (המליץ 576: וצריעה).

פנעל בינוני פעול *pass. pt.* מצורע **leprous** ואה אדה מצרעה כתלג והנה ידו מצרעת כשלג his hand was leprous, as (white as) snow - שמ ד 6. ואה מרים מצרעה והנה מרים מצרעת - במ יב 10. דה תהי תורות מצרעה זאת תהיה תורת המצרע - ויק יד 2.

אֶתְפַּעַל חלה בצרעת **to be struck with leprosy** דה תהי תורות דאצטרע (EBA) this shall be the ritual for a leper (*lit.:* one struck with leprosy) - ויק יד (המליץ 576: דמצטרעה).

צורעה שׁיע נ *n. f.* צרעת **leprosy** למכתש צורעה מ₁* לנגע הצרעת a leprous disease - ויק יג 2. צורעה עתיקה מ₁* צרעת נושנת - ויק יג 11. דמדכי מן צורעתה מ₁* המטהר מן הצרעת - במ יד 7.

צרעה שׁיע נ *n. f.* צרעת **leprosy** ומכתש צרעה אן תהי באדמי ונגע צרעת אם תהיה באדם when one is afflicted with leprosy - ויק יג 9. למכתש צרעה לנגע הצרעת - ויק יג 2. אשתמר במכתש צרעתה - דב כד 8.

צָרַף בחינה וניסוי **test** |א״י ושמה אדיתתיה מהיטבאל... ברתא דמצרף דהבא - התה״מ בר לו 39. סוא״י צרפת יתי - תה יז 3 (Horol 198)

קל ניסה **to test** דצרפתנה במסה ED (ני״א דנסיתנה) אשר נסיתו במסה whom you

and take (grain) for the need of your households and be off - בר מב 33.

צורך שׁיע ז *n. m.* 1 צורך **need** לית צורך למבקר עליהון אין צורך לחקור בהם there is no need to inquire about them נפשה לרוחה צורכן לרחמיך צורך הנפש לרווחה צורכנו לרחמיך - ע״ד כו 69-70 (כלומר, הנפש צריכה... אנו צריכים). 2 שם כללי למה שחוץ לאדם **need** וספק צורכיון וסיפק צורכיהם (God) supplied their needs - ת״מ 274א. אנש דיבלש מן מלך צורכה איש אשר יבקש ממלך את צרכיו - ת״מ 167א. והוית לנו לצורכים VN והיית לנו (לספוק צרכים) you will be to us (a supplier of) needs - במ י 31.

צורכן שׁיע ז *n. m.* צורך **needs** ואיתו ית מירא צורכן בכתיכון M₁* והביאו את שבר רעבון בתיכם - בר מב 19.

צריכה שׁיע נ *n. f.* צרכים **need** מטי צריכות לכל רחיותה סבר נותן צרכים לכל המצפה לרצונו ללכת לאל (God) supplies the needs to every living (being) that expects His favor - א״ג 68.

צרך שׁיע ז *n. m.* 1 צורך **need** ויהי מזונה לצרך לארעה m^a והיה האכל לפקדון לארץ the food shall be (reserved) for the needs of the land - בר מא 36. ותהי לנן לצרכין והיית לנו לעינים - במ י 31.

צרכו שׁיע נ *n. f.* צורך **need** בשמי צרכואן בשמי (סיפוק) צרכים in My name there is supplying of needs M₃ רעבון בתיכם - בר מב 19, 33 (עי לעיל).

צרכן שׁיע ז *n. m.* צורך **need** עמירה ותכסיתה וצרכנה לא יתבצר V (EC וצרכניה) שארה כסותה ועונתה לא יחסר לא יחסר her food, her clothing, and her needs must not be withheld - שמ כא 10 [פירש ענות מעניין עוני]. ארע דיהוה אלהך בעי מנה תדיר צרכני יהוה אלהך בה E C (עין צרכני) ארץ אשר יהוה אלהיך דורש ממנה תמיד, עניי יהוה אלהיך בה - דב יא 12 [דרוש: עירב את הגרסאות Midr.]. והוא יהי מרוד באדם צריך לכלה וצרכן כלה בה M₁+M₂ פרא אדם ידו בכל ויד כל בו - בר טז 12 [פרפרזה מן אונקלוס. Paraph. from O]. ואיתו ית מיר צרכן בכתיכון והביאו את שבר רעבון בתיכם - בר מב 19.

צָרַם הטלת מום **blemish** (ע צרם באוזנו - מש ביי חו ביי 5646). ס צרם = חתך - [LS 638a]

צָרָצַר - צָרָר¹

bundled in his sack - בר מב 35 [=המליץ 574. נתפס צרור בינוני פעול במעמד הנשוא. *šārōr acts as a to oppress, עצר, דחק, 2* *pass. pt. predicate prevent* וייצר ית שומיה ולא יהי מטר VEC (B ויצר) ועצר את השמים ולא יהי מטר (God) will shut up the skies so that there will be no rain - דב יא 17. רוחיה... שרתו שבטי רחותה וצדרו איוביהון הרחות שרתו את שבטי רעותה וצדרו את אויביהם the winds served the tribes of the Favor and oppressed their enemies - ת"מ 358. נצרו אהבים וצדרו איובים - ת"מ 59א [הצורה המלאה באה רק בעשיח. *The full form occurs in NSH only*] אל תיצר ית מואב ואל תסדר בון אל תצור את מואב ואל תתגר בם *do not harass Moab or contend with them* - במ כא 11א. אל תיצרנון ואל תתברב בון אל תצורם ואל תתגר בם - במ כא 12א, דב כ 19. **צ**ר הטיל מצור *besiege* כד תיצר על קריה יומים סגים למגחי עליה כי תצור על עיר... להלחם עליה *when you besiege a city for a long time, making war against it* - דב כ 19. ואם לא תשלם עמך... ותיצר עליה VECB... וצרת עליה - דב כ 12 (=המליץ 578).

צוררי ש"ע נ *n. f.* **צריה bundling** וחזו ית צוררית כספון (M, *צוררת, VC צררות) ויראו את צררות כספם *they saw the bundling of their money* - בר מב 35. **צרה** ש"ע נ *n. f.* **משקולת ballast** נעתו בצרתון כתשבית כיפה B ירדו במצלות כמו אבן *they went down in their ballast, as stone* - בר מב 35 [נתכוון בצרורות כמו בצרון (VC) ונשתבש. *Corr. of bsrrn; see sbr².*]

צדר ש"ע ז *n. m.* **צרה distress** יומה דבה הצרר מתנפש ולא ישתיר בעבודתה ביום שבו תהיה הצרה לרווחה ולא יישאר בעבדות *the day when distress will be relieved* - ת"מ 291 [מבנה עשיח כגון עמס, פמס (ע"ע)].

צורה ש"ע נ *n. f.* **צורו bundle** וחזו ית צררת כספיהון MEB ויראו את צררות כספם *they saw the bundles of their money* - בר מב 35. והברד דירד מן שחוקי עלוים ואש מתלקחת בתוך צררים קוויים והברד שירד מן שמים רמים ואש מתלקחת בתוך צררות כנוסים - בן מניר 186 (Cow).

צוררו ש"ע נ *n. f.* **צריה bundling** וחזו ית צררות כספיהון... ודחלו VC ויראו את צררות כספם... ויראו את הצררות כספם *they saw the bundling of their money*

tested at Massah - דב לו 8. **תמן שבה לה גזרה ודינה ותמן סרפה A** (נ"א נסיה, נסתה) ... ושם נסו - שמ טו 25. מה תתיגרון עמי ומה תסרפון ית יהוה (נ"א תנסון) ... מה תנסו את יהוה - שמ יז 2. **כדיל אסרפנה הא ייזלו בארואתי A** (נ"א אנסינה, מנסאתה ועוד) למען אנסנו - שמ טו 4. **וצרפו יתי עסר וזבנין וינסו אתי עשר פעמים** - ת"מ 2216, 2287 [מביאים את במ יד 22. ליתא].

סרף ש"ע ז *n. m.* **ניסיון test** וזעק שם אתרה סרפה ותיגרה על תיגר ברי שיראל ועל סרפיון ית יהוה A (נ"א נסיון... נסיונון) ויקרא שם המקום מסה ומריבה... ועל נסותם את יהוה *the place was named Massah and Quarrel...*, because of their testing of the Lord - שמ יז 7. **כדיל סרף יתכון אתא אלהה A** (נ"א מנסאה, שמה) לבעבור נסות אתכם בא אלהים - שמ כ 16.

סרפה ש"ע נ *n. f.* **ניסיון test** וזעק שם אתרה סרפה ותיגרה A (נ"א נסיון) ויקרא שם המקום מסה ומריבה - שמ יז 7.

צָרָצַר שיר **a kind of prayer** | הש' **צָרָצַר** - Lane 1672 - = *Dozy II, 827b - cigale = clamor*

צוצר ש"ע ז *n. m.* **פיוט** ובתר זה יתמר צוצר על חתנה מן מימר עבד אלה בן שלמה - Cow 827. **עורן כן צוצר על גמלה לעבד יהוה בן שלמה** - Cow 829.

צָרָר¹ איסוף וכינוס **gathering, storing** | **איי** אצבתהון צריר בשושפיהון - נ שמ יב 34] ← דחק ולחץ **pressure, oppression** [ע"ע צור. חלקו נוטה ע"ד פ"י. הש' עלל *Var. of swr², q. v.*]

קל 1 כינס, צבר **heap up to store** ויצרון מיר תחת יד מהימני פרעה m ויצברו בר תחת יד פרעה *the grain be stored under Pharaoh's authority* - בר מב 35 [מן אונקלוס O]. מלשתון צרירן בתכסיאתון על כתפתון A (צרירן) משרתם צרות בשמלתם - שמ יב 34. וחצור כספה באדך ותהן לאתרה דבחר יהוה V (ותצר, ECB ותיצר = המליץ 578) וצרת הכסף כידך והלכת אל המקום אשר בחר ה' - דב יד 25 [המליץ 578; הטור הערבי; ותגמע - לשון כינוס]. ואה גבר צריר כספה בסקה והנה איש צורר כספו בשקו *the money of every one was*

צָרַר²

money and were dismayed - בר מב 35.

צָרַר² אבן, סלע **stone, rock**] > ע צור - שמייב
[י 13]

צָר שׁׁע ז **flint** ונסבת צפורה צר CA
ותקח צפורה צר Zipporah took a flint - שמ ד
25 [עברית: H].

ק

ית תריון... על קבתה (=מליץ 589 B קובתה) ויבא אחרי איש ישראל אל הקבה (aqqābbā) וידקר את שניהם... אל קבתה (qabbātā) (Phinehas) went after the man of Israel into the tent, and pierced both of them... in the tent. במ כה 8 [לפי קריאת נייש שני המקומות אחד הם, וקשה לברר אם גם התהי"ש תפס כך. ואף לא מן התהי"ע: אלקבה... קבתה, *Due to the equal pronunciation, the Samaritan tradition interprets both words as 'tent'.* Cf. SAV. ואתת קבתה וזמרי וכוזבית לגוה ובאה הקובה וזמרי וכוזבית בתוכה - אס 18.

קבל¹ קדם **front, face** ← קבלה **reception** [איי אן לווי את מקבל מני = לו שמעני - נ בר כג 13] ← צעקה, תפילה **prayer** [בגלויות כיי M ובין שיטיו]

מעל עבר: קבל qabbal - מ יד 14. עתיד: יקבל qabbal - yēqabbal - עייש ז 9. ציווי: קבל qabbal - עייד כה 85. בינוני: מקבל amqabbal - עייד יט 24. מקור: מקבלתך - מ כ 29. **אפעל** בינוני: מקבלן (ר) - שמ כו 5. **אתפעל** עבר: אקבל iqqabbal - מ טו 12. עתיד: יתקבל - תיימ 115. בינוני: מקבל - תיימ 116. מתקבל - תיימ 142. **אתקבלה** - במ טו 3 (מן אונקלוס O). **קבול** qittūl - תיימ 107. **קבל** qābāl - איג 95. **קבילה** קבילת (נסמך) - שמ ו 5. **קבלה** קבלתה (מיודע) - בר יח 21 M^{*}. **קובלל** קובל - תיימ 107.

פעל 1 קיבל to receive לגלים אתעבד נביה כד קבל כתבה על טורה תהילות (= מהולל) נעשה הנביא כשקיבל את הספר על ההר the prophet became praised when he received the Book on the mountain - מ יד 13-14. דן רחמן ורתאה מקבל כל תהב שהוא רחמן וחונן מקבל כל שב - תיימ 3305. ומנדי לה קרבנים... והו מקבל מנך ו(היית) מביא לו קרבנות... והוא מקבל ממך - עייד יט 22-24. **שמע** תפילה, צעקה אלהים לצלות לאה A וישמע אלהים... God heeded Leah - בר ל 17. יקבל אלה מני בדילך - עייש ז 9. לא תקבל משמוע מגן לא תשא שמע שוא - שמ כג 1. קבל מני m שמעני - בר כג 11. תחובתון קבל קבל תשובתנו - עייד כה 85. ולא צבי מקבל מן חרשיו ולא רצה לשמוע את

ק האות התשע עשרה באלף בית. סימן המספר 100. The nineteenth letter of the alphabet. Symbol of the number 100.

ק qūf **א** שיע נ. f. **האות קופ Qoph** עמו ק הד הי מזרזה ומגליה מלים משפעין טבוהן ראו את ק איך היא מזדרזת ומגלה מלים משופעות טובות ו see Qoph, how it hastens to reveal words that abound in blessings - תיימ 301ב.

ב שם מספר **מאה hundred** cardinal number וכתרו ק וי שנין ואולד אסור בר ושהו מאה ועשר שנים... they tarried one hundred and ten... אס 6. אלה אלף אדם ק ופ אלהים לימד את אדם מאה ושמונים שנה - אס 4.

קאל דיבור speech [= קאל בקטעים שנשתרבו מן התהי"ע. [Ar interp. **קל אמר to say** וקל לבני אסראיל J ואמר לבני ישראל (God) said to the Children of Israel - ויק יז 14. **תם קאל באלק לבלעאם J** ויאמר בלק... - במ כד 10.

קאתין a bird (עירוב של קוזתין ושל קאת [Blend of qwztyñ and SP q^t: **קאתין a bird** שיע n. וית קיפופה וית קאתין וית נעמיתה E (נייא קוזתין) ואת התנשמת ואת הקאת ואת הרחמה - ויק יא 18.

קב מידה a measure [איי ורבעת קבא = ורבע הקב - תרגי מליכ ו 25] **קב שיע a measure of capacity** n. m. **איפה** קב קשט... יהי לכון m (נייא מכלת, אמכלת) איפת צדק... יהיה לכם you shall have just measures - ויק יט 36.

קבה אוהל tent [ס קובתא - LS 640a. קִבָּה בניין מקורה כיפה - Lane 2478b. השי 992b KB³] **קבה שיע נ. f. אוהל tent** ועל בתר גברה ישראלאה לגו קבתה (V קובה, N קבה) ודקר

יקבל צלואתכון ונשתחוה ונרנן מיני תפילות ונאמר את הקבול הזה... ואדוננו יקבל את תפילותיכם let us prostrate and praise with various prayers and say this *qibbul*... and our Lord will heed your prayers - אלעזר (Cow 332). ויתמר קבול מן מימר מתנה המצרי - Cow 111.

(ל)קבל מ"י prep. א"י ולקבל כפרתה - נ ויק טו 15. **סוא"י** הוא דאול לקובל סוריא - בר ב 14 **א מול in front of, opposite** מקלטתה דגלי קבל כל ערוקיה המקלט הגלוי מול כל הבורחים *refuge revealed in front of all the fugitives* - א"י 95. קבל אחונן הכר לך מה עמי (B לקבל, C לקובל) נגד אחינו הכר לך מה עמדי *in front of our kinsmen, point out what I have (of yours)* - בר לא 32. ודערנן בגיא קבל בית פעור (B לקבל, V לקובל) ונשב בגיא מול בית פעור *we stayed in the valley opposite Beth-Peor* - דב ג 29. קבל בני עמי m (ני"א לעיני, לקדם) לעיני בני עמי - בר כו 11. הוה רעי צאן קבל טורה - ת"מ 284ב. ומה עפר נשיש לקבל גבולה ומהו עפר חלש (אדם) כנגד בוראו - ע"ד כח 51-52. **ב** במעמד אדורביאלי *adverbial* **1 כנגד בעניין** *as against, with regard to* לית אגר אלא לקבל עמל אין שכר אלא כנגד מעשה *there is no reward, but against merit* - ת"מ 276ב. ואגיבה... משה קבל מימרה והשיבו... משה כנגד דבריו *Moses answered with regard to its statement* - ת"מ 217א. תמן שתק ימה לקבל אליו מליה אז החריש הים כנגד הדברים האלה - ת"מ 467א. אה גזוי מעתד לקבל עובד מכעס הנה גמול מזומן לפי מעשה מכעיס - ת"מ 232א. כל מצאי יהרגני אהן לקבל עובדה בישה הוה יכל מצאי... (בר ד 14) זה, כנגד המעשה הוה היה - ת"מ 221ב. **2 כמידת - to the extent of** ואם לא תשיג ידו די שה *if he cannot afford to the extent of a lamb* - ויק ה 7. תיפונה קבל מחסרה (B לקבל, V לקובל) תעביטנו די מחסרו - דב טו 8. למתן לה קבל תרים לתת לו פי שנים - דב כא 17 (=המליץ 558).

קבל מ"י במעמד אדורביאלי (*adverbial prep.*) **כמידת - to the extent of** ואשקע כקבל אפרקותה (N לקובל, V כקובל) ומצא כדי גאלתו *according to his (if) he finds (means)* 26. מלבר דתמטי אדה כקבל

קוסמיו - אס 12א. **3 נשא** חטא *to bear obligation, guilt* ונפשה דאכלה מנה עובה תקבל NMECBA (J תסבל) והנפש האכלת ממנו עונה תשא *the person who eats of it shall bear his guilt* - ויק ז 18. ולא תקבל עליו חטי ולא תשא עליו חטא - ויק יט 17. ויקבלון ית זנואתכון VN (ני"א ויסבלון) ונשאו את זנותכם - במ יד 33.

מקבלה נביה דאכלל באורה דהוה מלו מקבלתך הנביא עוטר באור שיהיה ראוי לקבלך - מ כ 28-29.

אפענל הוצב מנגד *to parallel* מקבלן ענביה אחדה לאחדה (A מנגדיון) מקבלות הללאות אחת אל אחת *the loops shall parallel one another* - שמ כו 5.

אָתְפֻעַל 1 נתקבל *to be received* בצומין ובצלואן אקבל ביד משה בצומות ובתפילות נתקבל (הספר) ביד משה *(the Book) was received by Moses with fasts and prayers* - מ טו 12-13. אקבל שדלה ואשתיר קהלה נתקבל שידולו (= תפילתו) ונשארה העדה (בחיים) - ת"מ 202ב. כל קהל ישראל הן סטה יתקבל כל קהל ישראל, אם סר, יתקבל (בתשובתו) - ת"מ 115ב. למה כהנה ליתו מתקבל למה הכהן (שסרח) אינו מתקבלו - ת"מ 116א. **2 נשמעה** המתפלל *to be heeded* ונתפלל לידה בדחלה... דמה דנתקבל ונתפלל אליו ביראה... אולי נתקבל *let us pray to Him with fear... perhaps heeded* - ת"מ 208א.

אָתְקַבְלָה ש"ע נ *n. f.* **התקבלות** *acceptation* ותעבדון קרבן ליהוה... לאתקבלה ברעוה *M₁ - *M₂* ועשיתם אשה ליהוה... להתקבלות ברצון *you shall offer to the Lord... to be accepted with favor* - במ טו 3; יח 17 **M₁*.

קבול ש"ע ז *n. m.* **1 קבלה** *reception* באדיו כל קרב לקבול בון כיר אדה דאלה בידיו, אך נש לקבל את כתב ידו של האלוהים *in his (Moses') hands, indeed he put them forward for the reception of the handwriting of God* - ת"מ 107א. פתחת תרחי שומיה לקבול בלישהתך פתחתי שערי השמים לקבל בקשותיך - ת"מ 297א. תפתח תרחי הקבול ויתקבל כל נדר ייפתחו שערי הקבלה ויתקבל כל נדר - אבישע (Cow 482). **2 ממיני הפיוט** ככתירות *a liturgical piece* (עש"ה NSH) ונרנן ונרנן במיני פללותה ונימר זה הקבול... ומרן

קבל²

נדרה ECB... כפי נדרו - במ ו 21. גבר כקבל
תשמישה איש כפי עבדתו - במ ז 5.
לקובל מ"י *prep.* [א"י ולקבל כפרתה - נ ויק טו 15.
סאוי הוא דאול לקובל סוריא - בר ב 14] **א מול in**
front of, opposite לקובל אחינו חכם לך
מה עמי C נגד אחינו הכר לך מה עמדי In
front of our kinsmen, point out what I have (of
yours) - בר לא 32. ודערנן בגיאה לקובל בית
פעור V ונשב בגיאה מול בית פעור
Beth-Peor in the valley opposite Beth-Peor
to the **adverbial כמידת** - דב ג 29. **ב**
extent תיזופנה לקובל חסרנה V תעביטנו
די מחסרו ו **his needs** - דב טו 8. **ואם לא**
לקובל דיעור לה B **ואם לא מצאה** ידו די
השיב לו - ויק כה 28.

קבל² חשך **darkness** [א"י והוה חשך דקבל - נ
שמ י 22. **סאוי** וקבלא הוא לעיל מן תומא - בר א 2]
קל עבר: קבל - ת"מ 163א. בינוני: מקבל (ומן קבל) -
אס 111א. קבלין qābālān - מ א 127. פעול: קביל - שמ
י 22. קפיל - ת"מ 237א. **פעל** בינוני: מקפל - ת"מ 264ב.
מקבילין - ת"מ 239א. **קבול** - ת"מ 37א. **קבל** qābal - מ
יז 23. **קבלה** - בר טו 12 A. **קבלו** - ת"מ 333 (2°).
קבלה - שמ י 22 A. **קבלו** - ת"מ 333 (1°).

קל חשך **to be dark** קבל עליו ושומיה קבל עליו
והשמים חשכו עליו **the sky is dark over him**
- ת"מ 163א. ואקבלת מנה וחשכה (הארץ) ממנו
(הארבה) - ת"מ 336. ושרו רבניה עליו מקבל
ומגלי החלו השרים לבוא בסתר ובגלוי **the**
officers started to come in covertly and overtly
- אס 111 וז"ל: ת"פ מן+הבינוני: מן קבל ומן גלי.
adverbially [ZBH: *part. + mnused*]. קבלין רומה
ומכה עלינו חשכים עלינו מעלה ומטה - מ
127. והוה חשך קביל בכל ארע מצרים (B
קבילה) ויהי חשך אפלה בכל ארץ מצרים -
שמ י 22. בית אסור קפיל לית מתעמי לגוה
נאר בית סוהר אפל, אין נראה בו אור - ת"מ
337א.

פעל החשיך **to darken** דו מניר על רחומיה
ומקפל על דכביה שהוא מאיר על האוהבים
ומחשיך על האויבים **for it (the cloud)**
illuminates the devoted and darkens the
enemies - ת"מ 264ב. וכישיה במדון רב... ואפיון
מקבילין והרעים בעונש גדול... ופניהם מוחשכים
- ת"מ 239א.

קבול ש"ע *n. m.* qittūl **darkness** והוה
קבול עשוש בחזות מצרואי והיה חושך אפלה
בעיני המצרים **there was a deep (lit.: obscure)**
darkness in the eyes of the Egyptians
- ת"מ 37א.

קבל א ש"ע *n. m.* **darkness** דאנון הך
סמי בקבל שהם כמו סומא בחושך **like the blind**
in darkness - מ יז 23. וכד קבלה
אסתלק *M₁ וכמו השחר עלה - בר יט 15 [תפס:
נאסף החושך, לפי שפירש שחר מן שחור]. בהשאלה *fig.*
וילה למן ישווי קנומה בקבל אוי לו למי ששיים

נדרה ECB... כפי נדרו - במ ו 21. גבר כקבל
תשמישה איש כפי עבדתו - במ ז 5.
לקובל מ"י *prep.* [א"י ולקבל כפרתה - נ ויק טו 15.
סאוי הוא דאול לקובל סוריא - בר ב 14] **א מול in**
front of, opposite לקובל אחינו חכם לך
מה עמי C נגד אחינו הכר לך מה עמדי In
front of our kinsmen, point out what I have (of
yours) - בר לא 32. ודערנן בגיאה לקובל בית
פעור V ונשב בגיאה מול בית פעור
Beth-Peor in the valley opposite Beth-Peor
to the **adverbial כמידת** - דב ג 29. **ב**
extent תיזופנה לקובל חסרנה V תעביטנו
די מחסרו ו **his needs** - דב טו 8. **ואם לא**
לקובל דיעור לה B **ואם לא מצאה** ידו די
השיב לו - ויק כה 28.

חנ(ל)קבל א מ"י לסיבה *prep. (causal)* מפני
because of הלא אמלת ארעה טלום מקבלון
(E) **כי מלאה הארץ חמס מפניהם** **because of them**
- בר ו 13. דאת תדחל מקבלון B (נ"א מקדמיון) אשר
אתה ירא מפניהם - דב ז 19. למקום *locative*
וימלק כהנה ית רישה מקבל קדלה ומלק הכהן
את ראשו ממול ערפו - ויק ה 8. אפקותה כדו
מקבל צלמי הוציאוהו עתה מפניי - ת"מ 27א. **ב**
adv. מנגד opposite ויתבת לה מקבל (B
מלקבל, CA מלקובל) ותשב לה מנגד *she sat*
down opposite - בר כא 16. ויהוין חייך צליבים
לך מקבל (E) מלקבל, VB מלקובל) והיו חייך
תלוים לך מנגד **your life shall hang (in doubt)**
opposite - דב כה 66. ישרון בני ישראל מקבל
ויחנו בני ישראל מנגד - במ ב 2.

עם קבל מ"י *prep.* **אל מול in front of** ותכפל
ית יריעתה... עם קבל אפי משכנה... אל מול
פני האהל **you shall double the curtain in front of**
of the tent - שמ כו 9. ותתן על כתפת אפודה
עם קבל אפיו (N עם לקבל)... אל מול פניו -
שמ כח 25. עם קבל אפי מעטפתה אל מול פני
המצנפת - שמ כח 37.

קבילה ש"ע *n. f.* **צעקה outcry** קבילת סדם
ועמרה הלא סגיה m (נ"א צבעת) צעקת סדם
ועמרה היא רבה הוציק against Sodom **the outcry**
Gomorrhah is great - בר יח 20. וסלקת קבילתון
ליד האלהים *M₁ ותעל שועתם... - שמ ב 23.
וית קבילתהון שמעת *M₂ - שמ ג 7. ואף אנה

V קביעין) וכתבת קעקע לא תתנו בכס - ויק
 יט 28 (כתב עיי נעיצת סיכה בעור). **2 תקע** אהל **to**
 a tent **pitch** ויעקב קבע ית משכנה בטברה
 ויעקב תקע את אהלו בהר Jacob had pitched
 his tent on the hill - בר לא 25 (=המליץ 608). וזבן
 ית ששיות עקלה דקבע תמן משכנה ויקן את
 חלקת השדה אשר נטה שם אהלו - בר לג 19.

בלא מושא (כסדר התורה *without object (following*
 SP) ולבן קבע עם אחיו בטור גלעד ולבן תקע
 את אחיו בהר כגלעד - בר לא 25. **3 הציב** בהשאלה
to establish fig. אלה קבע תחום לא
 תטלטלונה אלוהים הציב גבול, אל תטלטלוהו
 - God has established a limit; do not abolish it
 א"ד ג 12. וקבע עמה חסד ויט אליו חסד - בר
 לט 21. דו תחום קביע ביד אלה שהוא גבול
 קבוע ביד אלוהים - ע"ד יד 9. **4 ייחד, יעד** **to**
designate משה ואהרן קבעו במצרים חג
 פטיר משה ואהרן קבעו במצרים חג המצות
 Moses and Aaron designated in Egypt the feast
 of unleavened bread - ת"מ 18א. • מזה בביטוי
קבע בל (ע"ע בל *See bl*).

1 הוצב **to be established** מן
 בראשית הקבע ובגו אורה אתעבד
 מ"בראשית" נקבע ובתוך האור נעשה (הספר)
 (the Book) was established from Creation, it
 was made in the Light - ת"מ 278ב. אקר אדם
 הגלת והקבעת דמס כהלה אצלחו אצל אדם
 נגלתה (המלה ילאמר') ונקבעה בניין שכולו
 הצלחה - ת"מ 174ב. ויעת תחומה ויקבע לגו
 כתף ים מגנסר EC וירד הגבול ומחה אל כתף
 ים כנרת - במ לד 11. **2 גר** **to abide** ומן לחמון
 סבע... ובמשכנון הקבע מלחמם שבע (משה)...
 ובאהלם גר from their bread (Moses) has been
 satisfied... and in their dwelling he has abided
 - ת"מ 202ב. **3 ניזוק** **to be impaired** ואתקבעת
 כף מייתב יעקב A (C ואקבעת) ותקע כף רגל
 יעקב that the socket of his hip was strained
 - בר לכ 26.

† **קבץ** איסוף **gathering** [מן העברית, ע"ע קמץ].
 [H]

קל נטל **to pick up** ויקבץ כהנה מן מנחחה
 ית אדכרותה ויועד למדבחה *M₂ (NMB)
 וייקמץ = המליץ 586. נ"א וירם) והרים הכהן מן
 המנחה את אזכרתה והקטיר המזבחה the

עצמו בחושך - ת"מ 200ב. **2** ש"ת **כהה dark**
 וכל קבל באמריה m₂ וכל חום בכשבים every
 dark (colored) among the lambs - בר ל 35. וכך
 הוא m₈ בפסוק 40 [פירש כהה. *Int.*: dark].

קבלה ש"ע נ **n. f. חושך darkness** והא קבלה
 חשיכה *m₁A והנה אימה חשכה an obscure
 darkness - בר טו 12. וקבלה הוה *m₂ ועלטה
 היה - בר טו 17.

† **קבלו** ש"ע נ **n. f. חושך darkness** קבלו רבה
 אתעמית תמן חשכה גדולה נראתה שם a
 great darknes was seen there - ת"מ 333 (2°).

קפלה ש"ע נ **חושך darkness** והוה עננה קפלה
 ויניר ית לילותה A ויהי ענן החשך והאיר את
 הלילה there was the dark cloud and it
 illuminated the night - שמ יד 20. והוה עששה
 קפלה בכל ארע מצרים A - שמ י 22.

† **קפלו** ש"ע נ **n. f. חושך darkness** קפלו רבה
 אתעמית תמן חשכה גדולה נראתה שם a
 great darknes was seen there - ת"מ 333 (1°).
 ועננה הוה כפל וחשכה בתרו קפל ואש להבה
 וערפל - עבד אל (Cow 412).

קבל³ נשיקה kiss [קָבַל - Barthélemy 635]

פעל נישק **to kiss** וקבל לבריו ולבנאתה A
 (נ"א ונשק) וינשק לבניו ולבנותיו (Laban)
 kissed his sons and daughters - בר לב 1. ונפל
 על צורה וקבלה m (נ"א ונשקה) ויפל על צוארו
 וישקה - בר לג 4.

מקבלה ולא שבקתני למקבלה לבני
 ולבנאתי *M1 (נ"א למנשקה) ולא נטשתני
 לנשק... - בר לא 28.

קבלע נעיצה ותקיעה; הצבה ושיקוע **thursting,**
establishing [א"י ותקבעון יתהון בתרעי בתיכון -
 נדב ו 9. **סוא"י** דעבד שומיא וקבע יתהון - ישע מב 5]

קלעבר: קבע qāba - ננה 80. בינוני: קבעים - ויק יט 28
 CE (=המליץ 587). פעול: קביע qēbī - ע"ד יד 9. **אחפעל**
 עבר: הקבע - ת"מ 278ב. אתקבעת (נסתרת) - בר לב 26
 A. עתיד: יקבע - במ לד 11 EC.

קל 1 נעץ **to thrust** ואמנה דעבדה קבע לה
 שבשבאן האומן שעשאה (את בראשית) נעץ
 לה שורשים the Craftsman who crafted it
 and thrusted its roots - ננה 80. וכתב
 קביע לא תתנון בכון (NA קבעין, EC קבעים,

קבץ ארם - קדד¹

finished burying their sons - ת"מ 54א.

קבורה ש"ע n. f. **קבר** grave, tomb ואקים יעקב קאמה על קבורתה הי קאמת קבורת רחל ויצב יעקב מצבה על קברתה היא מצבת קברת רחל Jacob set up a pillar upon her grave; it is the pillar of Rachel's tomb, which is there to this day - בר לה 20. ותסכלני ממצרים ותקברני בקבורתון ונשאתני ממצרים וקברתני על בקברתם - בר מז 30. קרן אורה דהוה שרי על צלמה עמה לגו קבורתה קרן האור... הועמה בקברו - ת"מ 267ב.

קבר ש"ע n. m. **קבר** grave ימה הך אמר הוי אנה קבר היס כאילו אמר אהיה אני קבר לטמא "I will be the grave of the unclean" - ת"מ 67א. וקעם חקלה... לאברהם לסחנת קבר לטמא... לאחזת קבר - בר כג 20. והבנה בה קברין סגי ונבנו בה קברים רבים - אס 5א.

קבורה ש"ע n. f. **קבר** grave ותסכלני ממצרים ותקברני בקברתון VMB ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם from Egypt and take me up in their grave - בר מז 30. ואקים יעקב קאמה על קברתה C הי קאמת קברת רחל NC ויצב יעקב מצבה על קברתה היא מצבת קברת רחל - בר לה 20.

קברו ש"ע n. f. **קבר** grave ותסכלני ממצרים ותקברני בקבורתון *M₁C ונשאתני ממצרים וקברתני בקברתם - בר מז 30. ולא ידע אנש ית קבורתה עד יום נקם - ת"מ 108א [ע"פ דב לד 6. בתה"ש שלפנינו: בקברתה].

קברי תחמדה שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם *Transl. of the name*]

קברי תחמדה ש"פ וקרא שם אתרה ההוא קברי תחמדתה ויקרא שם המקום ההוא קברות התארה - במ יא 34. ונטלו ממדבר סיני ושרו בקברי תחמדתה - במ ל 16.

קדד¹ קריעה ופרימה, פירוק והפרדה, **tearing; separating** [א"מ גרמי יקדון = עצמי נקר - תרגי איוב מקומראן ל, 17. ס נקוד = וקרע - ויק יג 56. LS 645a. ע מקדיים - מש עירובין ד] יג 56.

קל קרע to tear והא כמע מכתשה... ויקדון יתה מן לבושה ECBA והנה כהה הנגע... וקרעו אתו מן הבגד (if) the disease is dim..., they he

priest shall pick up of the meal offering a memorial part of it and turn it into smoke on the altar - במ ה 26.

קבץ ארם שם מקום *pr. n. (place)* [ע"פ פדן ארם]

קבץ ארם ש"פ ואנה בעללי מקבץ ארם A ואני בבאי מפדן ארם - בר מח 7.

קבר הטמנת גופה באדמה **burying** [א"מ בקברי די חפרת... תקבר יתי - נ בר נ 5. סוא"י ותמן קברו לליא - בר מט 31]

קל עבר: קבר - בר כג 19. אקברו (נסתרים) - במ יא 34. עתיד: וקאבר - בר נ 5. ציווי: קבר - בר כג 15. בינוני פעול: קביר - ת"מ 268ב. מקור: מקבר - בר נ 7. **פעל** בינוני: מקברים - במ לג 4. **אתפעל** עבר: וקאבר - דב י 7 (V ואתקבר). עתיד: תקבר (נוכח) - בר טו 15 (C) (תתקבר). **קבורה** קבורתה (+ נסתר) - ת"מ 267ב. **קבר** - בר כג 20. קברה - **קברה** קברת (נסמך) - בר לה 20 NC. **קברו** קבורתה (+נסתר) - ת"מ 108א.

קל קבר to bury ובתר כן קבר אברהם ית שרה ואחרי כן קבר אברהם את שרה after this Abraham buried Sarah - בר כג 19. וקברו יתה עשו ויעקב בניו ויקברו אתו עשו ויעקב בניו - בר לה 29. הלא תמן אקברו ית עמה כי שם קברו את העם - במ יא 34. אסק שבי ואקבר ית אכה אעלה נא ואקברה את אבי - בר נ 5. וית מתן קבר ואת מתן קבר קברתו - bury your dead - בר כג 15. משה קביר ביד אלהותה משה קבור ביד האלוהות - ת"מ 268ב.

מקבר וסלק יוסף למקבר ית אבوه ויעל יוסף לקבר את אביו - בר נ 7.

פעל קבר to bury ומצראי מקברים ית דקטל יהוה בהון ומצרים מקברים את אשר הכה יהוה בהם the Egyptians were burying all those, whom the Lord had killed among them - במ לג 4.

אתפעל נקבר to be buried ומית תמן אהרן ואקבר תמן (V ואתקבר) וימת שם אהרן ויקבר שם Aaron died there and was buried there - דב י 7. ואתה תיעל ליד אבאתך בשלם תקבר (C תתקבר) בסיבו טבה... ותקבר בשיבה טובה - בר טו 15.

מקבר ש"ע n. m. **קבורה** burying כד חסלו מצראי ממקבר בניון כאשר גמרו המצרים לקבור את בניהם when the Egyptians had

shall tear it out of the garment - ויק יג 56.

פעל 1 קרע פרס to tear, rend וקדד ית
 רקעיו ויקרע את בגדיו (Reuben) rent his
 clothes - בר לו 29, ודומה לו 34. קדדו ארקעיון -
 במ יד 6. וקדדו תכסיאתון - בר מד 13 (=המליץ
 584). ויקדדו יתה מן לבושה M (J וקדדו)
 וקרעו אתו מן הבגד - ויק יג 56. ותכסייתון
 מקדדין ואפיון זעפין ובגדיהם קרועים ופניהם
 זועפים - ת"מ 238. ובישיה במדון רב
 ותכסייתון מקדדין והרעים בעונש גדול
 ובגדיהם קרועים - ת"מ 239. רישיכון לא תגלון
 ולבושיהו (!) לא תקדדון M₂A* (ני"א תפרמון)
 ראשיכם לא תפרעו ובגדיכם לא תפרמו - ויק י
 6. וקדדו ית טסי דהבה ויקרעו את טס הזהב -
 שמ לט 3 [פירוש: קרעו את פחי הזהב, חתכו אותם
 לעשותם שזרים]. **פרק 2 to take off** ית
 קודשי דהבה דבאדני נשיכון A (ני"א פרקו)
 פרקו את נזמי הזהב... take off the gold rings
 that are on the ears of your wives - שמ לב 2.
 וקדדו... ית קודשי דהבה A (ני"א ופרקו) - שמ
 לב 3. למן דהב קדדו A (ני"א אתפרקו)
 למי זהב התפרקו - שמ לב 24. **3 הפריז to**
 separate ותקדד ית טכרה סחר A (ני"א
 ותתחם) והגבלת את ההר סביב you shall set
 off the mountain round about - שמ יט 12. קדד
 ית טורה A הגבל את ההר - שמ יט 23.
אָתְפַעַל נקרע to be torn, rent ופם מעילה...
 ספכה לפמה לא יתקדד N (ני"א יקדד, יקדת)
 ...שפה לפיו סביב לא יקרע the opening of the
 robe... shall have a rim around the opening,
 that it might not be torn - שמ לט 23. ספכה יהי
 לפמה סאר עובד סרק כפם קליה יהי לה לא
 יקדד A (יקדת) שפה יהיה לפיו סביב מעשה
 ארג כפי תחרה לא יקרע - שמ כח 32.
קדד ש"ע ז n. m. **קרע rag** והן הוה בר טמרונה
 בקדדו ושבקו במדברה כעובד הגר ואם היה
 בן כיסוהו קרעים ועזבוהו במדבר כמעשה הגר
 if it was a son they wrapped him up in a rag
 and left him in the desert, as Hagar did - ת"מ
 2224.

קדד² שם פרטי n. pr.

קדד ש"פ בכור ישמעאל נבאות וקדד ואדבאל...
 - בר כה 13.

† **קדדה** מין צמח a plant קדאה - [LS 645a
קדה ש"ע ז n. f. **קידה** a plant וקדה חמש מון
 במתקל קדשה ומשע זית הין וקדה חמש מאות
 בשקל הקדש ושמן זית הין - שמ ל 24 (=המליץ
 587).

† **קדדול** גמל camel [טלשיר 143: מן קדל = עורף, על
 שם צוארו הארוך (על פי SSt 105, אבל עי' Nöldeke,
 [JZWL 6, 204 ff.]

קדול ש"ע ז n. m. **גמל camel** כרון ית דן לא
 תיכלון... ית קדולה B (ני"א גמלה) אך את זה
 לא תאכלו... את הגמל of those you shall not
 eat...: the camel דב יד 7. והוה לה עאן ותור ...
 וחמרין ואתונן וקדולין A (ני"א וגמלים) ויהי
 לו צאן ובקר... וחמורים ואתנות וגמלים - בר
 יב 16.

† **קדוף** שם מקום pr. n. (place) [ע"ע אשור]

קדוף ש"פ שם חדה פישון קדוף והוא הסחר
 ית כלול ארע חוילתה A שם האחד פישון
 והוא הסבב את כל ארץ החוילה - בר ב 11 [חדר
 מן הגיליון]. יצערנה קדוף ויענינה עבר A יענו
 אשור ויענו עבר - במ כד 24.

† **קדח¹** חום ובעירה heat, burning [ס נורא קדחא
 - דב לב 22 פ. LS 645b. ע הקדיחה תבשילו - מש
 גיטין טו טי] ← מחלה disease [א"י ית שחפיתה וית
 קדחיתה - ג ויק כו 16]

קל בער to burn הלא אש תקדח ברגזי ותוקד
 עד שיאול ארעיתה V'C (E תנצין, המליץ 585:
 תדלק כי אש קדחה באפי ותוקד עד שאל תחתית
 a fire burns by my anger, and it consumes to
 the depths of Sheol - דב לב 22.

קדחה ש"ע ז n. f. **קדחת** מחלה fever ואמסר
 עליכון באשו ית חמימתה וית קדחתה MB
 (=המליץ 589: N קדעתה, ני"א חמימתה) ופקדתי
 עליכם כהלה את השחפת ואת הקדחת ואת
 inflict disease upon you: consumption and
 fever - ויק כו 16. ימחינך יהוה בשחפתה
 ובקדחתה V (ני"א בחמימתה) יכך יהוה בשחפת
 ובקדחת - דב כח 22.

† **קדח²** ניקוב drilling, piercing [ס קדח - LS
 645b. ע הקדח... והקוצץ - תוס שבת יא ג]

קדל - קדם

מקור: למקדמה - ויק כא 17. **אפעל** עבר: ואקדם - בר כ 8. **עתידי**: ותקדמון - בר יט 2. **ציווי**: הקדם - שמ ח 16. **אתפעל** עבר: אתקדם - תי"מ 259. **עתידי**: ויתקדם - שמ כד 2. **A**. **ציווי**: אתקדמו - תי"מ 51. **אקדמו** לאקדמות - בר מו 29 *M₁. **מקדום** מקדומה - במ ח 19. **מקדמה** - שמ לד 30. **קדום** qitūl - - בר מא 6. וקדומון wqiddūmon - מ א 147. **קדום** qādom (qātōl) - ט 16. **קדם** (ש"ע) qēdom - מ ג 37. (מ"י) qādām - ע"ד ד 33. **קדמאה** בקדמאה - במ י 13. **קדמאו** - בר לג 2. **קדמאי** - בר לח 28 (=המליץ 592). **קדמה** - בר כח 19. **קדמו** לקדמותך (+נוכח) - שמ ד 14 m (מן אונקלוס O). לקדמונה (+נסתר) - תי"מ 261. **קדמי** מלקדמי - בר כח 19 *M₁ (מן אונקלוס O). **קדמיתה** דבקדמיתה - בר מא 21 m₁ *M₁. **קודם** לקודם - בר מח 20 CA (השי המליץ 557). **קמאו** בקמאו u qāmmā - ע"ד כה 39. **קמאי** קמאה (מיודע) qām'mā - ע"ד כג 21. **קמאי** (רבוז מיודע) - תי"מ 255. **קמוי** qātōl qammo - ע"ד כז 6. **קמי** qammi - ע"ד יד 21. **תקדומה** - בר מג 11.

קנ 1 קדם, היה לפני to precede אלהים קמאה דקדם לעלם אלוהים הוא הראשון, שקדם לעולם God, the First One, who preceded the world - מ ט 2-1. **דקדמת** לעלמה ואקמתנה אשר קדמת לעולם והעמדת אותו - מ ג 13-14. **קמאה** יכולתה דלא קדמה קדום הראשון ביכולת שלא קדמו קדום - איג 102. **דהוא** הקדם בלא שרואה כי הוא אשר קדם (לכול) בלא התחלה - תי"מ 193. **א** [זביח העי 7: > אדקדם]. **2 קרב to approach** וקדם יעקב וגלל ית אבנה (MCB יקר) ויגש יעקב ויגל את האבן Jacob approached and rolled the stone - בר כט 10. **ולמדבחה** לא יקדם הלא מום בה (VNMB יקר) ואל המזבח לא ייגש... - ויק כא 23. **ואמר** יצחק... קדם שבי ואגששנך (MCB יקר)... גשה נא ואמשך - בר כז 21. **3 שלט to lead** ונפקו קדמי עמה וספריו (נייא מפלחי, שליטי) ויצאו נגשי העם ושוטריו the leaders and foremen of the people went out and said - שמ ה 10 [לפי שנתמוג נגש עם נגש נתפס nēgiši בהוראת "המוציא והמביא". מ תרגם שליטי בדומה למייל שלטני וכן פ שליטניהי. ובפס' 13: וקדמיה, וכן JE בשמ ג 7, ה 6, עי. להלן קמאי. ואפשר שהוא שית The translation follows the blend of qaddām ngš and ngš, meaning 'to approach' > 'to [lead'. (Cf. var. and qm'y).

פעל 1 קידם, הגיש to bring near ואם לא תפרקנה ותקדמנה *M₂ ואם לא תפדנו וערפתו - if you do not redeem it, you shall hand it over שמ לד 20 [פירוש. השי B ותמסרנה = המליץ 551

קנ לקב בנינוני פעול **to pierce pass. pt.** עובד סריק כפם קדיע יהי לה V (=המליץ 612; נייא תריע, קליע) מעשה ארג כפי תחרה יהיה לו a weaver's work like a pierced opening - שמ כח 32 [מעניין קדוח בדומה ל-B: פרוץ. עי זביח בהמליץ ש]. **ופם** מעילה כפם קדי EC (נייא קליד, קלי) ופי המעיל כפי תחרה **תפתו** shall be like a pierced opening - שמ ט 23.

קדל עורף **nape** [א"י תבירי קדל - נ שמ כג 27. **סוא"י** דלא תקשון קדלכו - דב י 16] **קלערף to break the neck** ואם לא תפרקנה ותקדלנה ואם לא תפדנו וערפתו if you do not redeem it, you must break its neck (=המליץ 551). **ויקדלון** תמן ית עגלתה וערפו שם את העגלה - דב כא 4. **יסעון** ית אדיון על עגלתה קדילתה ירחצו את ידיהם על העגלה הערופה - דב כא 6.

פעל בנינוני פעול to break the neck יסעון ית אדיון על עגלתה דמקדלה they shall wash their hands over the heifer whose neck was broken - דב כא 6.

אתפעל ערף to have one's neck broken עגלתה דאקדלת E העגלה הערופה whose neck was broken - דב כא 6.

קדנ ש"ע 2 n. m. **1 עורף nape** וימלק כהנה ית רישה מקבל קדלה ומלק הכהן את ראשו ממול ערפו he shall wring its head from its neck - ויק ה 8. מתרגם את מליצת המקרא: **אדיך** בקדל דבניך ידיך בקרף איביך - בר מט 2. **סרבן** בהשאלה עם יקשה obstinate fig., with qsh עם קשה ערף - שמ לב 9. **מרדכו** וקדלכו הקשה - תי"מ 254. **וקדלכו** לא תקשון וערפכם אל תקשו - דב י 16 (=המליץ 551). **מובא** בתי"מ 225.

קדם ראשית, פנים, תנועה לפני, **אforetime, front, movement forward** [א"י צלותה דעמי קדמת (!) - נ שמ יד 15 (נייא). **סוא"י** וזניתא מקדמין לכוון למלכותה די אלהא - מתי כא 31]

קל עבר: דקדם adqēdam - מ ט 2. **בחילוף המשקל:** קדמה (+נסתר) qādāme - איג 102. **עתידי:** יקדם - ויק כא 23. **ציווי:** קדם - בר כז 21. **בנינוני:** קדמי (ריבוי נסמך) - שמ ה 10. **פעל** עבר: וקדם - בר מח 10. **קדמון** (+נסתרים) qaddēmon - מ טז 8. **עתידי:** יקדם - דב טו 2. **ציווי:** קדם - בר כז 25. **בנינוני:** מקדם - תי"מ 128.

- approached... and kissed his (Moses') face ת"מ 259. ויתקדם משה לחודה ליהוה ואנון לא יתקדמו A (ני"א ויקדם... לא יקדמו) ויגש משה לבדו... והם לא יגשו - שמ כד 2. אתקדמו כדו סדרי רחותה התקדמו-נא, אסיפת רעותה - ת"מ 51. לבדיל דלא יתקדם אנש בראי A (ני"א יקרב) למען אשר לא יקרב איש זר - במ יז 5. **קדם** to precede וסלק <גובה> מגבי למצראי... סגי מן שבעתי דיניה דאתקדמו ויעלה הארבה להכות את המצרים... יותר משבע המכות שקדמו ויידבר משה ואהרן" the locusts came up to strike before cursing the Egyptians... more than the seven plagues that preceded - ת"מ 336. בעש"ח: עאמר לעיל (NSH) "mentioned above" ומלל משה ואהרן הך מה דאתקדם "וידבר משה ואהרן" כמו שנאמר לעיל (Ex) "Moses and Aaron said" as mentioned above (16:6) - ת"מ 112. אה"ש קמא

תקדם. Cf. אנון כדו קדמין על מלה תדמי למלה דאתקדמת אנו עתה ניגשים אל דבר דומה לדבר שקדם (דלעיל) - ת"מ 161.

ל'אקדמו מ"י prep. לקראת toward וסלק לאקדמות ישראל אביו M₁* (ני"א לזימון) ויעל לקראת אביו ישראל (Joseph) went up to meet Israel his father - בר מו 29 [עי' לקדמות].

מקדום ש"ע n. m. התקרבות, גישה, arrival approach, getting near ולא יהי בבני ישראל מגוף... במקדום ברי ישראל לקדשה A ולא יהיה בבני ישראל נגף... בגשת בני ישראל אל הקדש במקדום ברי ישראל לקדשה Israelites for coming near the sanctuary - במ ח 19. חדד לון לוט פטיר מוקרה למקדומון חידש להם לוט (למלאכים) מצות לכבד בוואם Lot made new unleavened bread for them in honor of their arrival - ת"מ 43. ומלאכי שומיה חדין במקדומה ומלאכי השמים שמחים בגשתו the angels of heaven rejoiced at his approach - ת"מ 262. עם אדם קעמנו ורבינון מקדומה עם אדם היינו והגדלנו לקדמו - ת"מ 146. (דברי המלאכים). ונפק מלך סדם (ל)מקדומה m₂ ויצא מלך סדם לקראתו the king of Sodom came out to meet him - בר יד 17.

ל'מקדמה ש"ע n. f. 1 גישה approach וכהנהיג לון שבעה דרגים... מיכל ית קדישה ומקדמתה... והכוהנים, להם שבע מדרגות...

(ובי"ח). רבון שלמי זכותה קדמון לזימוני מליו אדון שלומי האמונה קידמם לקראת דבריו - מ טו 7-8. וקדם יתון לידה ונשק לון (MCB וקרב) ויגש אתם אליו... Joseph brought them close to him, and he kissed them 10. לקח שחד... מקדם גרמה לקטלה באדה "לוקח שחד" וזב כז 25) מגיש עצמו להריגה בידו - ת"מ 162. ויקדמנה למדבחה והגישה אל המזבח - ויק ב 8. קדם לי ואיכל הגישה לי ואל - בר כז 25. **2 הקדים** פע"י to advance trans. מקדם ברכה מקמי לבטחה הקדים את הברכה לפני הקללה (God) advanced blessing before cursing - ת"מ 128. ויכוונך קדם ו לי "ויכוונך" (דב לב 6) הקדים וייו ליו"ד - ת"מ 208. דלא קדמו יתכון בלחם ובמים - דב כג 5. **3 שלט** ע"י דחק to lead oppressively ופקד פרעה... ית מקדמי עמה C m) מקדמיה בעמה) ויצו פרעה... את הנגשים בעם Pharaoh commanded... the leaders of the people - שמ ה 6. ולקו ספרי בני ישראל דשבו עליון מקדמי פרעה m ויכו שוטרי בני ישראל אשר שמו עליהם נגשי פרעה - שמ ה 14. לא יקדם ית עברה ית אחיו... ית נכראה תקדם (ני"א יגבי) לא יגיש את רעהו את אחיו... את הנכרי תגיש - דב טו 3-2 [עי' קל 13].

מקדמה לא יקרב למקדמה לחם אלהה... להגיש לחם אלהיו - ויק כא 17.

אפענ 1 השכים, הקדים לקום פע"י to rise early intrans. ואקדם אבימלך בצפרה וישכם...

בבקר Abimelech rose early in the morning - בר כ 8. ואקדמו מבתר ואסקו עלון וישכמו ממחרת ויעלו עלות - שמ לב 6. ותקדמון ותהכון לאורעכון והשכמתם ולהלכתם לדרככם - בר יט 2. ואמר יהוה למשה הקדם בצפרה ויאמר... השכם בבקר - שמ ח 16. אתמל אמרת לנן אקדמו בצפרה אתמול אמרת לנו "השכימו בבוקר" - ת"מ 29. **2 הקדים** פע"י to advance trans. ארור מטה משפט גר יתום ואלמנה אקדם על עשרים עובד ביש "ארור מטה..." (דב כז 19), הקדים (תורה זו) לעשרים מעשים רעים "cursed be..." (Dt 27:19), He advanced (this evil act) before twenty (other) evil acts - ת"מ 156.

א'תפועל 1 ייגש, קרב approach ובתר כן אתקדם יהושע... ונשק צלמה אחרי כן ייגש יהושע... ונשק את פניו Joshua afterwards

קדם

הקדומים - You are the ancient of the ancients ט 16. קמאה יכולותה דלא קדמה קדום הראשון ביכולת שלא קדמו קדום - אי"ג 102. **קרב** במעמד הבינוני **approaching participial** לא נהי קדומי דן דרה לא נהיה קרבים לדור הזה it is appropriate that we do not approach this generation - ת"מ 93א. כהנייה קדומיה ליהוה the priests (who) approach the Lord ט"מ 110א **before לפני** *prep.* מ"י ב ליתא. 22. לפי שמ יט 22. ליתא. **ב** מ"י *prep.* לפני **before לפני** ויום דינה קדומי qādūmi ויום הדין לפניי the Day of Judgment is before me ט"מ 92. **קדם א** ש"ע ז n. f. **1 ראשית (of old) beginning** יחידאי את קדם יחידאי אתה מקדם You are unique from the beginning וברכאתה... מן פמה דאלהי קדם והברכות... מפני אלוהי קדם ומסתרת ארעא קודם מ"ח 8. **2** מ"ח 8. **ע** י"ז 8. **פנים** לשם הרחקת ההגשמה **presence** קדמי יהוון ואגד לך VM₂ (נ"א רעותי) פני ילכו והנחתי לך My presence will go (with you), and I will lead you שמ לג 14. **ב** מ"י *prep.* א"י ויפלו קדמך שית שנין - נ דב טו 12. **שוא"י** ואסתרת ארעא קודם אלהא - בר ו 14. **א לפני, מול** למקום **before, in front of locative** ויהב קדם עאנה דכר קרו יעקב ויתן פני הצאן איל עקוד (Jacob) set in front of the flocks a striped ram בר לו 40. ולא יתעזון קדמי ריקנין לא יראו פני ריקס none shall appear before Me empty (handed) 15 (פירש. ייראו לפניי). עתיד קרי במשמועה קהלה קדם חכימיה עתיד לקרוא באזני קהל לעיני החכמים - ת"מ 10א. וייתי לאכה ויסדר קדמי ויבוא הנה ויאסף לפניי - ת"מ 251א. ושלחון מן על יצחק ברה בהדו קעים קדמון לארע מדנחה MB (נ"א מדנח) וישלחם... בעודנו חי קדמה אל ארץ קדמה - בר כה 6 (פירש 'קדמה' qidma - למול פניהם. וכן פירושו VNB קדמה - קדמאון - ראשונים - במ ב 2 ובדומה לזה לד 15, הכול מפני שמיכות קדמה לקדם' או למזרח'. הש"ג ושלח יתהון... קדמאון לארעא מדינחא. **ב** לזמן **temporal** ואלין מלכיה דמלכו... קדם מלך מלך לבני ישראל... לפני מלך מלך לבני ישראל these are the kings who reigned... before any king reigned over the Israelites - בר לו 31. כיורה דמנה יסחי קדם מקרובה אל עובד קדישה הכיור שממנו ירחץ (הכוונה) לפני גשתו אל מלאכת הקדש - ת"מ 111א. ג מחליף מלות יחס ישירות (אל, ל) להרחקת

אכילת הקודש, הגישה... the priests have seven prerogatives... eating of the holy (offerings), approaching (the sanctuary) ... ת"מ 118ב. **2 קדימה priority** לוי... הוה משרי הרך מד לאוי לה כי לית לאנש עליו מדקמה לוי... היה פתח (בברכה) כיאה לו, כי אין לאיש קדימה לו Levi... begins (the blessing) as is proper for him him, for no man has priority over him ט"מ 133. ויחכמו דלון מקדמהתה וידעו (ישראל) כי להם (לכהונים) קדימה - ת"מ 112א. **3 דבר קודם precedence** מן לה מקדמהו בישעה יתעתד לקבל מדונאן מי שיש לו (מעשים) קודמים רעים, יתכוון לקראת עונשים he who has evil precedent (deeds), let him be prepared for punishments ת"מ 235ב.

קדום א ש"ע ז n. m. qittūl **1 גישה approach** וסגד ארעה... עד קדומה עד אחיו וישתחיה ארצה... עד גשתו עד אחיו וישתחיה and bowed to the ground... until his approach to his brother בר לג 3. ולא יהי בבני ישראלי נגף בקדום בני ישראל לקדשה (נ"א במקרב) ולא יהיה בבני ישראל נגף בגשת בני ישראל אל הקדש - במ ח 19. **2 רוח קדים eastern dry wind** ויהוה דבר רוח קדום בארעה... ורוח קדומה סבל ית גובה ויהוה נהג רוח קדים בארץ ויהוה דבר רוח קדום בארעה... the Lord drove an east wind over the land שמ י 13. ואיבל יהוה ית ימה ברוח קדום עזיז - שמ יד 21. דקיקן ושידיפן קדום דקות ושרפות קדים - בר מא 6. וקדומון דחוביה תקיף וסערת החטאים חזקה - מ א 147 (דימוי ע"פ שמ י 13, 21). **3 הגשה offering** ועל פתור קדומה יפרסון עליו רקח תכלה A (נ"א רחותה) ועל שלחן הפנים יפרשו בגד תכלת קדום וישלחון על פתורה לחם קדום EC (נ"א רעותה) ונתת על השלחן לחם פנים קדום bread of offering - שמ כה 30. **ב** מ"י למקום *prep. (locative)* לפני **before לפני** כל ארעה לקדומיך C כל הארץ לפניך לפניך C - עבד לנן אלהים דיהכו לקדמינן C - בר יג 9. עבד לנן אלהים אשר ילכו לפנינו - שמ לב 23. והוא עבר לקדומיהון C (מ מקדומה) והוא עבר לפניהם - בר לג 3.

קדום א qātōl **א** ש"ית *adj.* עתיק, **קדום ancient** אתה קדום הקדומים אתה קדום

לפני היותך נביא - תי"מ 299. משה ואהרן אפקו ישראל מקדם צפרה... הוציאו את ישראל לפני הבוקר - תי"מ 118. ב תי"פ לזמן (temporal) *adv.* **קודם, תחילה** *firstly, previously* ארור שכב עם אחותו מקדם אזהר מן הדה בישא ואכהו קלל מן יעבדנה "ארור שכב..." (דב כז 22) תחילה הזהיר על הרעה ועתה קילל את מי שיעשנה (Dt 27:22); He previously warned against this evil and then He cursed those who do it תי"מ 161. אמת כתב אלה עסרתי מליה הוה מקדם כתב תרין ועשרים אות מתי שכתב אלוהים את עשרת הדברות כבר קודם כתב עשרים ושתיים אותיות - תי"מ 280. וחכמה דהוא עביד מה דאמר מקדם לארשה דזכותה והודיעו כי יעשה מה שאמר - תחילה לראשון הצדיקים - תי"מ 94. למקום *adv. (locative)* דהות אשתה מקדם... וחשכה בתרה היתה האש מלפנים... והחושך מאחרי *the fire was at the front... and the darkness behind it* תי"מ 106 [זביח העי 2]. ג מייק *conj. (temporal)* לפני ש- before א לזמן *temporal* מפשט לה שלמה מקדם דיזול משיט לו שלום לפני שייך *(Jethro) greeted him before he went* - תי"מ 14. ב לסיבה *causal* וטור סיני להב כלה מקדם דיעת יהוה עליו באש... מפני אשר ירד יהוה עליו באש *Mount Sinai was all in smoke, for the Lord had come down upon it in fire* - שמ יט 18. מובא בתי"מ 106. מקדם דנחת.

קדמ(א)ה בהי"ש המאוחרת *Late SA*. א תי"פ לזמן *adv. (temporal)* **תחילה** *firstly* ושוה ית שמשאתה... קדמאה E (ני"א קדמהו) וישם את השפחות... ראשונה *he put the maids... first* בר לג 2. ב שיעי נ. f. n. 1 **ראשית** *beginning* וכל תרב יביש ואביב קדמתון דיתנון ליהוה לך יהבתון A (ני"א קדמותון) וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר יתנו ליהוה לך נתתים *all the best of dried fruits and grain, the first parts* - במ 12 - that they present to the Lord, I give to you *used* יח 12. 2 במעמד אדורביאלי עם תחילית *at first, previously* ונטלו בקדמאה על מימר יהוה BA (ני"א בקדמהו, בקדמאי) ויסעו בראשונה על פי יהוה *at the first at the first* command of the Lord - במ י 13. לווה שם קרתה לקדמה B (ני"א לקדמהו) לווה שם העיר לראשונה *Luz* the name of the city had been

ההגשמה *substitutes a direct prep. in order to* **קדם** *avoid anthropomorphism* ונשתעבד קדם רבותה וניכנע לפני גדולתו *His Greatness* - תי"מ 140. ואתפלל אברהם קדם אלה A (ני"א לאלהים) ויתפלל... אל האלהים *Abraham prayed before God* - בר כ 17. ג מייק לזמן *conj. (temporal)* לפני ש- before ינדי כל אחד בוננותה קדם ימלל ית כל אחד דעתו *let every one pay attention (lit.: bring his mind)* before he speaks תי"מ 281. שיאלה דאתה חכם קדם נימרנה הבקשה שאתה יודע לפני שנמרנה - ע"ד כה 83-84. ד תי"פ **טרם not yet** קדם תדחלון מקדם רבי A טרם תיראון מפני אדוני *you do not yet fear my Lord* - שמ ט 30.

קדם ד- מייק לזמן *conj. (temporal)* לפני ש- before נתן אפרשו קדם דנעיל לגו מדינתה כהלה פוגגו ניתן פסקה לפני שנבוא אל המדינה שכולה נועם - תי"מ 157.

לקדם א מיי *prep.* לפני למקום, *in front of, before locative* ותקם ית לואי לקדם אהרן והעמדת את הלויים לפני אהרן *you shall place the Levites before Aaron* - במ ח 13. ולקדם דמי לא תתן מגופי ולפני עור לא תתם מכשול - ויק יט 14. וארמה אהרן אטרה לקדם פרעה - תי"מ 26. לזמן *temporal* וחברון שבע שנים אבנת לקדם טנס וחברון שבע שנים נבנתה לפני צען - במ י 22. הלא כלה משקה לקדם חבלות יהוה ית סדם... לפני שחת יהוה את סדם - בר יג 10. ב תי"פ **לפני** *adv.* **לפני** *formerly* אימאי לקדם ידערו בה האימים לפנים ישבו בה *The Emim formerly lived there* - דב ב 10.

מקדם א מיי *prep.* לפני לסיבה *because of, causal* במעקרה מקדם אחיו בברחו מפני אחיו *in his flight because of his brother* - בר לה 7. לא תבהתון מקדם אנש לא תגורו מפני איש - דב א 17. ועד יבדנך זריו מקדם ביש שקריך ועד אבידך מהר מפני רע מעלליך - דב כח 20. 2 לפני למקום *locative* before **לפני** לקדם *locative* לא אוכל לקום מפניך *I cannot rise before you* - בר לא 35. הלא אערב גוים סגים מקדמים כי אורישי גוים רבים מפניך - שמ לד 24. האנה טרד מקדמיך ית כנענאה הנני גרש מפניך את הכנעני - שמ לד 11. • לזמן *temporal* כל אהן אתעבד מקדם נביותה כל זה נעשה

קדם

קדמאים ואזכר להם ברית ראישונים - ויק כו
45. ב שׁיע נ n. f. ראשית the first קדמאית
ככירי ארעתך תנדי בית יהוה ראשית בכורי
אדמתך תביא... the first of the first fruits of
your ground you shall bring into the house of
the Lord - שמ כג 19. הלא הוא קדמהית לבוטה
כי הוא ראשית אונו - דב כא 17.

קדמה שׁיע נ n. f. גישה approaching ודעלו
מקדמה לידה (ניא מקדום) ויראו מגשת אליו
they were afraid of approaching him - שמ לד 30.

קדמו שׁיע נ במעמד המקור n. f. as infinitive
קבלה reception מלאכי רומה מכוונים לקדמונה
מלאכי המרום מזומנים לקבלו the angels of
heaven prepared to meet him - תימ 261א. וקם
לקדמותו m ויקם לקראתם - בר יט 1. ורעט
עשו לקדמותה m₂ וירץ עשו לקראתו - בר לג 4.
הא הוא יפק לקדמותך m - שמ ד 14.

מלקדמין שׁיע במעמד אדורביאלי (adverbial)
לפנים previously לווה שמה דקרתה
מלקדמין *M₁ לווה שם העיר לראשונה
name of the city had been Luz previously - בר
19.

בקדמיתה שׁיע במעמד אדורביאלי (adverbial)
בתחילה at first לאתר מדבחה דעבד תמן
[ב]קדמיתה *M₂ אל מקום המזבח אשר עשה
שם בראישונה that he had built there at first
built there - בר יג 4. וחזבין ביש כמה
דבקדמיתה *M₁ (m דבקמיתה) ומראהו רע
כאשר בתחלה - בר מא 21.

קודם מׁיי עם תחיליות prep. with prefixes
לפני ושבחה ית אפרים לקודם מנשה CA (ניא קדם)
he put Ephraim לפני מנשה before Manasseh
בראה לקודם יהוה N (ניא קדם) בהקריבם
אש זרה לפני יהוה - במ ג 4.

עם קודם עם קודם ממרא *K₁C (ניא קדם)
על פני ממרא - בר כג 19. במערוקך מקודם
עשו NC - בר לה 1.

קמאו שׁיע נ n. f. ראשית primacy דילה
קמאותה דילה אורכותה שלו הראשית, שלו
הנצח His eternity is His primacy is תימ 189ב.
מורך בקמאו מאריך (מיים) בראשונות - תימ
197א. יחידי בקמאו יחידי בראשונות - עייד כה
39. • במעמד אדורביאלי עם תחיליות, adverbial

previously - בר כח 19.

עם קדם מׁיי למקום prep. (locative) על פני,
לפני before, in front of הלא רבה צבעתון
עם קדם יהוה כי גדלה צעקתם את פני יהוה
because their outcry has become great before
the Lord - בר יט 13. חקל עפרון דבמכפלה דעם
קדם ממראשדה עמרון אשר במכפלה אשר על
פני ממרא Ephron's land in Machpelah, in
front of Mamre - בר כג 17. וטרדו יתון מן עם
קדם פרעה ויגרשו אתם מאת פני פרעה - שמ י
11. ברן נפק יעקב מן עם קדם יצחק אך
יצא יצא יעקב מאת פני יצחק - בר כז 30.

קדמאו תיפ לזמן adv. (temporal) **תחילה** at
first ושוה ית שמשיהתה... קדמהו וישם את
he put the maids... first ראישונה יסעו
they shall the first of ראשונה פרי ארעה הבאתי
I brought the first of האדמה פרי the fruit of the ground
- דב כו 10. קרבן קדמהות
תקרבון יתון קרבן ראשית תקריבו אתם - ויק
ב 12. וכל טיאב יביש ודגן קדמהותון דיתנון
ליהוה וכל חלב תירוש ודגן ראשיתם אשר
יתנו... - במ יח 12. ונסכ מן אבני אתרה ושבחה
מקדמהותה ויקח מאבני המקום וישם
מראשותיו - בר כח 11 [פירש יבצידו הקדמי. התהייע;
וגעל וסאדתה - עשה (אותה) כר לראשו]. ב במעמד
אדורביאלי עם תחילית at first with prefixes
(adverbial) ועבדו ית פסחה בקדמאו ויעשו
את הפסח בראישון and they offered the
Passover sacrifice in the first (month) - במ ט 5.
לאתר מדבחה דעבד תמן בקדמהו אל מקום
המזבח אשר עשה שם בראישונה the site of to
the place of the altar that he had built there at
first - בר יג 4. אך תהי בה בקדמהו ידך תהיה
בו בראישונה - דב יג 10. לווה שם קרתה לקדמהו
לווה שם העיר לראשונה - בר כח 19.

קדמאי א שׁיע adj. ראשון first ירחה הדן...
קדמאי הו לכוון לירחי שתה... ראישון הוא
לכם לחדשי השנה this month... shall be the
first of the months of the year for you
דן נפק קדמאי זה יצא ראישון - בר לח 28. הך
מה דאמר בזבנה קדמאה כאשר אמר בפעם
הראשונה - תימ 24. ואנדית לוחיה קדמאיה
ותניניה והבאתי את הלוחות הראשונים
והשניים - תימ 25א. ואדכרת להון קיאם

ויברח משה מפני פרעה - ש מ ב 15. וערק משה מקמיו BA וינס משה מפניו - ש מ ד 3.

מְדַקְמִי שׁיע ז במעמד אדברביאלי n. m. **שְׁלוֹם** (adverbial) **the day before yesterday** לית אנון כאתמל ומדקמיו M₂ as before (lit.: yesterday (or) the day before yesterday) *M1 ש מ ה 7 (מן אונקלוס O).

קְמִיתָה ת״פ adv. **at the beginning** וחזבין ביש כמה דבקמיתה m ומראהם רע כאשר בתחלה כל just as at the beginning 21. בר מא 21.

תְּקֻדְמוּהָ שׁיע נ n. f. **מְנַחָה** present] השי ע תקרובת - תוס ב״ב ו יד]. ונסכו גבריה ית תקדומתה... ונעתו למצרים *m₂ ויקחו האנשים את המנחה... וירדו מצרימה the men - took the present... and went down to Egypt בר מג 15. ואעתו לגברה תקדומה *m₂ והורידו לאיש מנחה - בר מג 11. וכבנו ית תקדומתה עד על יוסף *m₂ ויכינו את המנחה... - בר מג 25.

קְדָמָה qādāmā שם פרטי pr. n.

קְדָמָה שׁיע ואלין שמהת בני ישמעאל... יטור ונפיש וקדמה - בר כה 13 - 15.

קְדָמוֹנָאִי שם פרטי pr. n.

קְדָמוֹנָאִי שׁיע ית קינאה וית קנזאה וית קדמונה - בר טו 19.

קְדָמוֹת qādāmōt שם מקום pr. n. (place)

קְדָמוֹת שׁיע ושלחת שליחים ממדבר קדמות - דב ב 26.

קְדָקֵד ראש **head** [א״י מן כף רגליכון ועד קדקדי ראשיכון - נ ד ב כח 35]

קְדָקֵד שׁיע ז n. m. **ראש 1 head** מכף רגלך ועד קדקדך מכף רגלך ועד קדקדך from the head of your foot to your head מן רגלה ועד קדקדה והמכות מן הרגל ועד הקדקד - ת״מ 239. ומחי פתה מואב וקדקד כל בני שת V מחף פאתי מואב וקדקד כל בני שת - במ כד 17. **2 מְנַהֵל** בהשאלה leader fig. תהי לרישה יוסף ולקדקד נזיר אחוה A תהיינה

with pref. **בְּקִמְאוּתָהּ** ברא אלהים בראשית ברא אלהים in the beginning God created - בר א 1.

קְמָאִי שׁיע adj. **סְוֹאִי** מלך קמאי וקשיט - ישע כה [1 **ראשון first** גלג קמאי ורבה עקבאי הייל את הראשונים וגידל את האחרונים (Moses) praised the first ones and magnified the last ones - ת״מ 225. **אֲדַכְרֵ לְקָמָאִי זֹכֵר** את הראשונים - מ ב 61. **קְמָאָה** הוא לוכון לירחי שתה A ראישון הוא לכם לחדשי השנה - ש מ יב 2. **עֲלָמָה** קמאה ועלמה תנינה העולם הראשון והעולם השני - ת״מ 181. **2 מְנַהֵל** ראשון במעלה **leader** ואסר ית קמאי מרכבתה (V קדמאי) אסר את ראשי המרכבות (של פרעה, בין חומות הים) He confined the leaders of the chariots - ש מ יד 25 [פירוש של זיאסר את אפן מרכבתו. תפס "אפן" āfan = פנים. השי' משכן אפן' בפיוט של אבישע (Cow 697) המקביל לימשכן קדם'. זב"ח ספר בלאו 103. התהייע: 'אָפֵל' = נכבד. Int. of SP 'pn as 'face', i.e. 'honorable'. See ZBH, Blau Festschrift, 1103. **וּאֲנַפֵּק מִנָּה** למדינת עכה היא אמדינתה דבנתה קינן קמאה ויצא ממנה לעיר עכה, הוא העיר שבנה קינן הנכבד - תולדה 38 Neubauen 480.

קְמָאִי שׁיע n. m. **ראשון first** כהדאות בוראיך את ידע <אתידע> דאת קמיו בחידוש בריותיך נודע שאתה ראשון by the Creation of Your creatures it became known that You are The First - ע״ד כו 6-5. יכול קמיו דחיל יכול, ראשון, נורא - ע״ד כו 39.

קְמָאִי שׁיע n. m. **face** וסבל מסבלה מן עם קמיו (VEB קדמיו) וישא משאת מאת פניו קמיו ז portions were served them from his face לפניו (i.e., from before him) 34. **3 מ״י** prep. **לפני, מול** למקום (local) **before, opposite** אורה קמיו אניר חשכה מקמיו הטרד האור לפניו האיר, החושך מלפניו גורש the light shone before him, the darkness was driven away before him - ת״מ 185. ועמונה קעם קמי הסלע וראוהו עומד לפני הסלע - ת״מ 285. **וּאֲלָפָה** קמי טור סיני ולימדו לפני הר סיני - ע״ד יד 21. **וּכְל דַּבְּבֵי קְמִיךְ נָפַל וְכַל אוֹיֵב לִפְנֵיךְ** נופל - ת״מ 15. **• מְקָמִי** לסיבה causal מקמי שרי רבתי אנה ערקת C מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am fleeing from my mistress Sarai - בר טז 8. **וְעָרַק מְשֶׁה** מקמי פרעה A

קדר - קדש¹

המלאה - דב כב 9.

פעל קידש to consecrate יהי סגד... ומרבי לאמנה דכן ברך וקדש יהיה משתחוה... ומגדל את האומן שכן בירך וקידש he shall bow down... and magnify the Craftsman who thus blessed and consecrated - אייד ג 35-36. וקדש יתה... וית כל מניו וקדש אתו... ואת כל כליו - במ ז 1. ויקדש ית רישה וקידש את ראשו - במ ו 11. ותקדש יתון ויון קדש - ש מ ל 29. קדש לי כל בכור - ש מ יג 2. הו מקדש נפשההה הוא מקדש את הנפשות - מ כא 26. אני יהוה מקדשון אני יהוה מקדשם - ויק כב 9. ליתו מן עבראי ולא מקדש אינו מן העברים ואינו מקודש - מ 36-35

מקדשה ודן ממללה דתעבד לון למקדשה יתון למכנהה לי וזה הדבר אשר תעשה להם לקדש אתם לכהן לי - ש מ כט 1. וטהרתה לשני למקדשהתך וטהרתה לשוני לקדשך - תי"מ 206א [להכריז שאתה קדוש].

אפעל הקדיש to consecrate ואנש אן יקדש ית ביתה קדש ליהוה ואיש כי יקדיש את ביתו קדש ליהוה if anyone consecrates his house to be holy to the Lord - ויק כז 14. ואם דמקדש יפרק ית ביתה ואם המקדיש יגאל את ביתו - ויק כז 15. ביום מקטלי כל בכור בארע מצרים הקדשת יתון לי... הקדשתם אותם לי - במ ח 17. ויסבל אהרן ית עוב קדשיה דיקדשון בני ישראל אשר יקדישו בני ישראל - ש מ כח 38.

אתפעל 1 נעשה קדוש to consecrate oneself ואף כהניה... יתקדשון דלא יפתי בון יהוה וגם הכהנים... יתקדשו פן יפרץ בם יהוה, let the priests... consecrate themselves, lest the Lord break out against them - ש מ יט 22. התקדשו למחר - במ יא 18. הא יום קדיש ומקדש טובי מן מתקדש לגוה הנה יום קדוש ומקודש, אשרי מי שמתקדש בו - ע"ד טז 1-2. **2 נתקדש to be sanctified** ואתקדש בגו בני ישראל I will be sanctified among the people of Israel - ויק כב 32. בקריבי אתקדש ועל אפי כל עמה אתיקר V (נייא אקדש) בקריבי אקדש ועל פני כל העם אכבד - ויק י 3. בכורי חם קטילין ובכורי ישראל מתקדשין the firstborn of Ham are slain, and the firstborn of Israel are sanctified - תי"מ 247.

לראש יוסף ולקדקד נזיר אחיו - בר מט 26. כינוי לכל אחד מן 26 הנשיאים שיביאו קץ לשלטון הישמעאלים לפי אסטיר פרק יב each of the 26 leaders who will put an end to the Ishmaelite rule (Asatir, ch. XII) קדקד יקום באד תקיפה יכלי עמינדם ביומיו ייתי נשיא יקום. ביד חזקה (יהיה). כליון הישמעאלים בימיו יבוא - אס 21א [עי בהערות זביח שם]. וקדקד יקום בקשט יכתב ארהותה ואטר פליאתה באדה ונשיא יקום. באמת יכתוב את התורה ומטה. הפלאים בידו - אס 22ב [רמז לתב. Ref. to the Taheb].

קדר כלי לבישול pot (נייא בקידרא חדתא) סואיי היך יקונה דקדרא - יואל 6. [Nöldeke KSG § 84] ויקיר טו

קדר שיע ז n. m.f. **כלי לבישול pot** שטו עמה ולקטו... ובשלו בקדר (VNECB בקדרה) שטו העם ולקטו... ובשלו בפרור the people went about and gathered it...and boiled it in pots - במ יא 8 [המליץ 567: קדראן, בקדריה - ריבוי].

קדש¹ קדושה holiness (איי וקדש שמה בהון - נ במ כ 13. סואיי קדשו צומא - יואל א 14) ← זנות (פולחנית) cultic whoredom

קל עבר: וקדשו - במ יז 3 N. עתיד: יקדש - ש מ כט 37. **פעל** עבר: וקדש wqaddaš - אייד ג 36. עתיד: ויקדש - במ ו 11. ציווי: קדש - ש מ יג 2. כינוני: מקדש amqaddaš - מ כא 26. פעול: מקדש amqaddāš - מ כא 36. מקור: למקדשה - ש מ כט 1. **אפעל** (!) עבר: הקדשת (מדבר) - במ ח 17. עתיד: יקדש - ויק כז 14. כינוני: דמקדש - ויק כז 15. **אתפעל** עתיד: יתקדשון - ש מ יט 22. ציווי: התקדשו - במ יא 18. כינוני: מתקדש mitqaddāš - ע"ד טז 2. **אקדשו** - אס 20ב. **מקדש** - ש מ כה 8. מקדשה (מיודע) maqdāšā - ע"ד ג 27. **קדוש** qittūl קדושה (+נסתר) - ע"ד כד 35. **קדיש** qaddaš - ע"ד יב 21. **קדישו** בקדישו - תי"מ 284ב. לקדישתה alqaddišūte (+נסתר) - מ כא 4. **קדש** qādaš - מ כא 36. **קדשה** - בר לח 21 (נייא קדישה = המליץ 584).

קל נעשה קדוש, אסור, forbidden הלא הקרבונון לקודם יהוה וקדשו N (נייא ואקדשו, ואקדשי) כי הקריבום לפני יהוה ויקדשו for they offered them before יהוה ויקדשו - the Lord; therefore they are sacred - במ יז 3. כל הקרב במדבחה יקדש B (יתקדש) כל הנגע במזבח יקדש - ש מ כט 37. כל דקרב בון יקדש whatever touches them shall be consecrated - ש מ ל 29. דלא תקדש מליתה (VB תתקדש) פן תקדיש

קדש² - קדש ברנע

there has been no prostitute here - בר לח 22-21.
ואדם קדישה לא מטפטף ודם הנואפים אינו
מטפטף (על פינחס בשטים) - אס 18.

קדישו ש"ע n. f. **קדושה holiness** עד אתחזי
לה מרה... והו רחט לידה בקדישו... והוא רץ
אליו בקדושה - ת"מ 284ב. קדישות יצרה לא
יחשב תועבה קדושת הלב: לא יחשוב (אדם)
תועבה - ת"מ 292א. עד יהונו מודין לקדישותה
שיהיהו (עבדיו) מודים לקדושתו - מ כא 4.

קדש ש"ע n. m. **קודש holiness** ותקדש יתון
ויון קדש וקדשת אתם והיו קדש you shall
consecrate them, that they may be most holy -
שמ ל 29. זימוני קדש לגוה מקראי קודש בו
(בספר) - מ כא 36. נטרי מטרת קדשה שמרי
משמרת הקדש - במ ג 32. קדשה לא תחללו
הקודש לא תחללו - ת"מ 257ב קדש עבראותה
יחלף את קדושת העברים ימיר - אס 20ב.
בצירופי סמיכות, במעמד ש"ת (cstr.) as adj. ממלכת
כהנים וגוי קדש (BA קדיש)... וגוי קדוש a
kingdom of priests and a holy nation - שמ יט 6.
אנון זעיקים עם קדש הם קרואים עם קודש -
ת"מ 305ב.

קדש² תכשיט **ornament** [א"י וית קדישא די
באדניוהו - נ בר לה 4. אכ AHW 925b - qudāšu]

קודש ש"ע n. m. **תכשיט ring, earring**
ונסכ גברה קודש דהב... ושוי על אפה ויקח
האיש נזם זהב... the man took a gold
and put (it) on her nose - בר כד 22.
ופרקו כל עמה ית קודשי דהבה דבאדניו
ויתפרקו כל העם את נזמי הזהב... - שמ לב 3.
והוה כחזותה ית קודשה ויהי כראותו את
הנזם - בר כד 30 (=המליץ 524). וית קודשיה אד
באדניו - בר לה 4 (=המליץ 524).

קדש³ qādaš שם מקום **pr. n. (place)**

קדש ש"פ **קדש** ודאר עמה בקדש ויגר העם בקדש -
במ כ 1. ואתא לחלל מתקריה קדש והגיע למשור
הנקרא קדש - אס 12.

קדש ברנע qādaš birna שם מקום **pr. n. (place)**
[ע"ע רוקס]

קדש ברנע ש"פ אורע טור גבלה עד קדש
ברנע - דב א 2.

אקדשו ש"ע n. f. **זנות cultic prostitution**
קהל "יהי" בעי קשטה יתלחצון בר מולד
אקדשו העדה הדורשת אלוהים תילחץ ביד
ליד זנות the congregation of those who seek
truth will be oppressed by a son of whoredom
- אס 20 [רמז לרדיפות הנצרות. Refers to
Christianity].

מקדש ש"ע n. m. **בית פולחן sanctuary** ועבדו
לי מקדש ואשרי בגבכון ועשו לי מקדש ושכנתי
בתוכם let them make Me a sanctuary that I
may dwell among you - שמ כה 8. בני רחמיך
מתקנין טמאתה על ריש מקדשה בני אוהביך
שמים את הטומאה בראש המקדש - ע"ד ג
27-26. אהרן יקום בתשמיש מקדשה - ת"מ 290א.

קדוש א ש"ע n. m. **קדושה holiness**
תמן יתחכם קדוש הרגרזים אז תיוודע קדושת
הר גריזים holiness of Mount Gerizim
- would be made known ת"מ 226א. כד בלש
ליצחק וגלה קדושה כאשר ביקש את יצחק
(לעקד) וגילה קדושתו - ת"מ 95א. טל קדושה
מנשם לון צל קדושתה (של השבת) מרוויח
להם - ע"ד כד 35. במעמד המקור as inf. טר ית
יום שבתה לקדושה שמר את יום השבת לקדשו
observe the Sabbath day, to keep it holy - דב ה
11. ודן ממללה דתעבד לון לקדושו A (נ"א
למקדשה יתון)... לקדש אתם - שמ כט 1.

קדיש א ש"ת **1 קדוש holy** ויהי משרואך
קדיש והיה מחניך קדוש let your camp be
holy - דב כג 15. כל ממללה קדיש כל דברה
(של השבת) קדוש - ע"ד יב 21. אנן בני טבים
כהלון קדישים אנו בני טובים, כולם קדושים
- ת"מ 204א. בזבנה דיקרי כהנה ארהותה
קדישתה - ת"מ 124א. **ב ש"ע n. 1 קדש** כהן לאילים
cultic prostitute (male) לא יתוחי קדיש
מבני ישראל לא יחיה קדיש מבני ישראל no
Israelite man shall be a cult prostitute
(המליץ 584: קדש, כמו נה"מ). • נקבה **female** לא
תתוחי קדישה מבנאת ישראל לא תחיה
קדישה... - דב כג 18 (= המליץ 584). **2 זונה** לשון
נקייה: **harlot euph.** אהן קדישתה ההיא
בעזבים (NC קדשתה - המליץ 584, A זניתה)
איה הקדשה ההיא בעינים
who was at Enaim? - בר לח 21. לא הות בון
קדשה (נ"א קדישה) לא היתה בזה קדשה

קהי - קוי[†]

קהל יעקב the prophet finished to bless the congregation...
[עי"פ דברים הני"ל].

קהלתה qellâta שם מקום *pr. n. (place)*
קהלתה ש"פ ונטלו מרסה ושרו בקהלתה ונטלו
מקהלתה ושרו בטור שפר - במ לג 22 - 23.

קהת qât שם פרטי *pr. n.*
קהת ש"פ ואלין שמהת בני לוי לתולדתו
גרשון קהת ומררי - שמו ו 16.
קהתאי ש"י *gent. n.* ונסיא בית אב לכרן קהתאה
אליצפן בר עזיאל (VC קהתאי) - במ ג 30.

קובע כסוי לראש *head-cover* [מן אונקלוס O.
קובעא - LS 644a. נ קובעיה - שמ לט 28]
קובע ש"ע *n. m.* מגבעת cap ושקע לון קובעין
*M₂ (ני"א מגבען, שקעין) ויחבש להם מגבעות
and bound caps upon them - ויק ח 13.

קוזתין עוף טמא *a bird* [טלשיר 168: > קאות ים
שנתפסו מלה אחת. ע"ע קאתין]
קוזתין ש"ע *n.* קאת *a bird* וית ברברי וית
קוזתין וית נעמיתה ואת התנשמת ואת הקאת
ואת הרחמה - ויק יא 18, דב יד 17 (המליץ 586:
קזתים).

קוט מיאוס *abhorrence* [ע קפ מפני חורב וקט
מפני חורף - ניני מג. ואקוז בם כאדם שהוא קווט
ממוזנו - ספרא תיב. וע"ע קטי"ט]
קל (אפנל?) מאס *to abhor* ואקטו מקדם
בני ישראל m ויקצו מפני בני ישראל the
people of Israel Egyptians abhorred the - שמ א
12.

קוי[†] כינוס *gathering* [ע מעשה ברום בית ענת
שקות יותר מאלפים כור - תוס ו ג. קבא - LS
640a. פלוטנין 336]

קל כלל *to include* עלתה ושליחתה
וחטאתה ואשמה ושלמיה קות יתון תורה חדה
העולה והמנחה... כוללת אותם "תורה אחת"
(ויק ז 7) the burnt offering, the cereal offering,
the guilt offering... "one rule" (Lev 7:7)
includes them - תי"מ 165a. כי הודע אן דתלתים
אודמנו לה בראשית ומה קות וארעה ומד
אסחנת "כיי" (דב לא 29) שלשים נאספו אליו:

קוי[†] הרקה ופינוי *emptiness* [א"י יקהת (!) כף
ירכיה דייעקב - נ בר לב 26 (= יצאה מפרקה
'dislocated'). קהית שנא - נקיון שנים - תרגי עמוס
ד 6. עי הערות טור-סיני, ב"י 5800). עיני: קיהוי קרביים
- זולאי פה. ע"ע קעע] see

קל הריק *to expel* ולא תקיא (=המליץ 586,
*M₂ מקיאה) ארעה יתכון... כמד קאת (=המליץ
E 586 קאה) ית גויה דלקדמיכון ולא תקיא
הארץ אתכם... כאשר קאה את הגוי אשר
לפניכם let not the land expel you
, as it... expelled the nation that came before you
- ויק יח 28. ותקיא ארעה ית דיאריה ותקיא הארץ
את ישביה - ויק יח 25. ולא תקיא ארעה יתכון
- ויק כ 22. ונפשה דתעבד באד גבחה... ית
יהוה היא תקיא A (ני"א מגדף) והנפש אשר
תעשה ביד רמה... את יהוה הוא מגדף - במ טו
30 [נתפרש לו כמו *M₂ בויק כ 22: תקיא = תנוף.
וקשה].

אפענל הריק *to expel* ואקיא את ארעה ית
דיאריה VEA (N ואקחית, MB ואקית, *M₁
ומקיאה) ותקיא הארץ את ישביה the land
expelled its inhabitants - ויק יח 25. כמה דאקיא את
ית גואה דלקדמיכון A VMCB דאקית, N
דאקחית, המליץ 586 אקה) כאשר קאה את הגוי...
- ויק יח 28.

קהל עדה, ציבור *gathering of people* [א"י לא
ייעול ממור בקהל כנשתה דיני - נ דב כג 3. סוא"י
קהלא כולה היך חדא - בר יט 4]

קהל ש"ע *n. m.* qâlז עדה *congregation* לית
מועד כותה... ולא קהל קדיש הך דנטר לה
אין מועד כמותו (השבת)... ולא קהל קדוש
כמו זה ששומר אותו - ע"ד יב 16-18. וממה
תתרברבון על קהל יהוה ומדוע תתנשאו על
קהל יהוה why do you raise yourselves above
the Lord's congregation? - במ טו 3. יהב לפינחס
קמי קהלה נתן את פינחס לפני הקהל (למלחמה)
- אס 18. פוקו מגו עמי אתון וכל קהלכון צאו
מתוך עמי אתם וכל עדתכם (דברי פרעה) -
תי"מ 48ב.

קנהלה ש"ע *n. f.* עדה *congregation* ארוה
פקד לנן משה מתירתה קהלת יעקב תורה
צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב Moses
charged us with a law, the heritage of the
congregation of Jacob - דב לג 4. חסל נביה... מן
ברכת קהלת יעקב סיים הנביא... לברך את

אלה ולא נשמעו לאלוהים - ת"מ 234. כד שמע מן קול אתה - כשנשמע (אדם) לאשתו - ת"מ 190. אורה פקד לנן משה מירתה לקולי יעקב ED תורה צוה לנו משה מורשה קהלת יעקב - דב לג 4 [התה"ע: جوت = מקהלה - SAV: (Barthélemy 130) 2]. עם יאחד' במעמד אדורוביאלי יפה אחד' **unanimously adverbial use with** ^{hd} ענו כהלון קול אחד ענו כולם פה אחד all of them replied unanimously - ת"מ 171. אג'יבו כהלון קול אחד - ת"מ 170.

קום¹ עמידה וקיום **standing, existence** [בעקבות הרחבת השורש בנינוני קל קאם נוצר שורש תניינוני ע"ד השלמים. ברם אפשר שהעתיד יקעס הוא אֲתַפְעַל, מעין *yiqqam > *yitqam שהוראתו שווה לקל. זב"ח ת"מ 150 והספרות המובאת שם. *Following the expansion of the pt. qal, qāʾam, a secondary root qʾm emerged (also spelled qʾm).* וקמו קדם משה - נ במ טז. **סוא** ואל תקום בכל הדא ארעא - בר יט 17]

קל עבר: קעם qām - ע"ד 3. וקס - ש מא 8. עתיד: דיקום adyēqom - ע"ד כב 30. יקעס - שמ כא 21. ציווי: קום - ת"מ 54. קומו qūmu - ע"ד ז 17. בינוני: קעם qāʾem - מ יב 62; qām - מ טז 25. קעמין qāʾēmān - ע"ד ז 1. מקור: מקום - בר לא 35. מקעס - ש מ ט 28. **פעל** עבר: דקאים - ת"מ (ל) 13. עתיד: וקיאם - בר כו 28 N. בינוני: מקאים - במ כג 19 N. מקור: למקמה - בר מה 7. **פועל** עבר: קומס - ת"מ 191. ציווי: קומס qūmām - ע"ד ז 73. בינוני: ומקוממי (ריבוי נסמך) wamqūmēmi - ע"ד יט 16. פעול: מקוממין - ויק כ 13 N. מקור: למקוממה lamqūmēmā - מ ח 14. **אפעל** עבר: ואקים - בר כא 28. הקמת (נוכח) - āqimā - ע"ד כב 18. עתיד: יקים - דב כו 26. ציווי: ח אקים - ת"מ 196. בינוני: ומקים wmqām - ע"ד ח 8. מקור: מקמה - במ ז 1. מקים - ת"מ 16. פאסיב: הוקס - ש מ 17 A [מאוחר, מן העברית. H]. **אתפעל** עבר: אתקס - ש מ 17. אתקעס - במ יד 38 B. **אתפעל** עבר: ואקעים - בר מז 28. עתיד: ויתקעים - ש מ לג 20 V (C) ויקעים). **אתפועל** עבר: אתקומס - ש מ מ 17. עתיד: יתקומס - דב ז 24. ציווי: התקומס - במ כג 15. בינוני: מתקומס - ת"מ 256. **יקום** יקומה (מיודע) - בר ז 4. **מקום** - ת"מ 286. **מקס** - ת"מ 151. **מקמה** - מקעמן (ר) - אס 18. **קאום** qāʾom (qāʾōl) - איג 104. **קאם** - בר יט 26 B. **קאמה** - בר יט 26. **קאמו** קעמאותו; (ריבוי+נסתרים) - ש מ לד 13 C. **קום** ובקומה - בר יט 33 MCBA. **קומה** - ת"מ 154. **קוממה** קוממתכון qūmēmatkon (+נוכחים) - מ יא 34. **קוממו** qūmēmu - ע"ד כז 52. **קיאם** qiyām - ע"ד כח 59. **קיאמה** - דב ה 3. **קיום** בקיומה qitūl - בר מא 46 A. **קיאם** qayyām - מ כה 12. **קיאמה** - בר מה 5 m (מן אונקלוס O). **קמו** קמות (נסמך) - ת"מ 57. **תקומה** -

בראשית ומה שכללה, והארץ ומה שהחזיקה - ת"מ 178 [דרוש על יכ"י]. **אקרא**... קות אשתתי יומיה (ק צמתת) "אקרא"... (דב לב 3) כללה את ששת הימים - ת"מ 181. שחתו קות ממלל נחשה ישחתוי" (דב לב 5) כללה את דיבור הנחש (אל חוה) - ת"מ 194. מכעוס בניו... וקוה בניה עם בנאתה "מכעס בניו ובנותיו" (דב לב 19)... וכרך את הבנים עם הבנות - ת"מ 212. כד חסל מן מקרתה כי ומד בה קוה אמר בשם יהוה כאשר סיים (משה) את הקריאה "כי" (דב לב 29) ומה שכלל בה, אמר "בשם יהוה" (דב לב 3) - ת"מ (ק) 271. **2 כינס** **to assemble** מלתה דקות מימי המלה שהקוותה את מימיי (דברי ים סוף) the word that assembled my waters (i.e., brought them together) - ת"מ 68. **אתפנעל נכלל** **to be included** בראשית ומה בה הקוה וכלול ארעה ומד אסחנת בראשית ומה שוכלל בה, וכל הארץ ומה שהחזיקה the Creation and what was included in it; the whole earth and what it contained - ת"מ (ק) 66.

מקוה שיע' ז. *n. council* [עשיח מן בר א 10 NSH] **1 כינס** **council** ויעשו עדת השמרים... מקוה בכנשת שכם עשו... כינס בבית הכנסת בשכם the congregation of the Samaritans gathered a council in the synagogue of Shekhem - הכרוניקה החדשה 17. ויעשו מקוה עצות בכס' עשו אסיפה לשם התייעצות בסתר - הכרוניקה החדשה 94-95. **2 בית תפילה** **synagogue** וישבו... לכנישתם ויחדשו מעמרה ויתפללו בה... ויבנו שם מקוה להם - הכרוניקה החדשה 1 (129-130 REJ).

קוי² ציפיה **expectation** [בעשיח מן 'לישועתך קויתי יהוה" - בר מט 18. NSH. *after Gen 49:18*. קוא - [LS 651b] **פעל קיווה, ביקש** **to seek** אה אסירי חוביה קוו סליחתה הוי החטאים, קוו לסליחה O the imprisoned in sins, seek for forgiveness - ת"מ 291.

קול צליל, דיבור **speech** [מן העברית. ע"ע קל. H] **קול** שיע' ז. *n. m.* **צו, עצה** בצירוף עם שמע ל/מן בהוראת יצוית *Sm' Umn* **advise with** order, לית אנון כבר שמעין לקולי אין הם שומעים בקולי they do not obey my voice - ת"מ 111 (נוסח ק: ולא יקבלון לקלי - א3). ולא שמעו קול

10. arise in Israel a prophet like Moses - דב לד 10.
 נבי רב ולית קעם כותה - ע"ד ו 3. וקם מלך
 חדת על מצרים - שמ א 8. וקמו שבע שני כפן
 בתרין וקמו שבע שנות רעב אחריהן - בר מא
 30. והן יקום בך נביא יהי גנב לכך ואם יקום
 בך נביא (שקר) שיהיה גונב לבך - ת"מ 187ב.
 ברה דיקום מן נכראה בן שיוולד מן נוכרייה -
 ת"מ 125א. **6 התנפל** עם על^l **to attack with**
 וכמן לה וקעם עליו וקטלה וקם עליו והכהו
 (a person who is the enemy of another) lies in
 wait for him and attacks him and kills him
 דב 11. דבביך דקעמין עלויך תבירין לקדמיך
 איביך הקאמים עליך נגפים לפניך - דב כה 7.
 כמד יקום אנש על עברה ויקטלנה כאשר יקום
 איש על רעהו ורצחו - דב כב 26. **7 נאבק** עם יעם
to struggle with מן יכל יקום עמו מן מי
 ויכל להיאבק עמם (המלאכים) **struggle with them?**
 ת"מ 223ב. כד קעם עם
 אישה ויגע בכף מיתובה כאשר נאבק (יעקב)
 עם האש... - ת"מ 102ב. וקמת עורי עם אנשי
 בבל <ובדרת> יתון ונאבקתי גם עם אנשי
 בבל... - ת"מ 233ב. **8 נתקיים** **to come to pass, take effect**
 יקום ממלל על פי שלשה עדים יקום דבר
 (the evidence of) three witnesses shall a charge
 take effect - דב יט 15. לא יקום מימר יעקב
 אבינן... עלינן לא יתקיים דבר יעקב אבינן...
 בנו **the statement of Jacob our father will not be**
take effect for us - ת"מ 139א. ומד אתמר לאבהתך
 יקום עליך ומה שנאמר לאבותיך יתקיים בך
 what was said to your ancestors will take effect
 with you - ת"מ 147ב. ויקומו כל נדריה ואסריה
 ויקומו כל נדריה ואסריה - במ ל 5. **9 עבר לידי**
to pass into the possession of someone
 ויוזף חמוש כסף... ויקום לה ויסף
 חמשת כסף... וקם לו **he must add one-fifth to**
the sum... and it shall pass to him - ויק כו 19.
 וקעם חקלה ומערתה דבה לאברהם ויקם
 השדה והמערה אשר בו לאברהם **with its**
the possession of Abraham, as a burial site
 - בר כג 20. **10 פסק**
stop וקעמת ממילד ותעמד מלדת - בר כט 35.
 וכד קעם מן סגדתה וכאשר עמד מהשתחויותו
 - ת"מ 266ב. **11 הבין** עם יעלי **to understand**
with יקום מדעה על אהן ממללה יבין השכל
 את הדבר הזה **let the mind understand this**

קל 1 עמד, ניצב to stand לאתרה דקעם
 תמן עם קדם יהוה אל המקום אשר עמד שם
 את פני יהוה **to the place where he had stood**
before the Lord - בר יט 27. אמת דקעם קמי
 סניה שעה שעמד (משה) לפני הסנה - ע"ד א 9.
 אלין יקעמון למברכה אלה יעמדו לברך - דב
 כו 12. אם יום אי יומים יקעם לא יתקטל (NB
 יקום) אם יום או יומים יעמד... - שמ כא 21.
 ואתה הכה קעם עמי (V קום) ואתה פה עמד
 עמדי **you stand here by me** - דב ה 27. קעמו
 ואשמעה מה יפקד יהוה לכון עמדו ואשמעה
 מה יצוה יהוה - במ ט 8. ברישה דטור סיני
 הוה נביה קעם בראש הר סיני היה הנביא
 עומד - מ טו 24-25. וכל עמה קעמין למשמע -
 ת"מ 129ב. ומרים קעמה לקבלה ומרים עומדת
 מולה - אס 15. ועשיתה דלא אנסת כף רגלה
 קעמה על ארעה והענגה אשר לא כפתה כף
 רגלה הציגה על הארץ **the most delicate**
(woman) who never compelled the sole of...
her foot to stand upon the ground - דב כה 56
 [=המליץ 572: קהמאה (+נסתרת)]. **2 החזיק מעמד**
to stand firm לית חיל דיקום אלא חילך
 אין כוח שיקום זולת כוחך **there is no power**
that can stand firm except Your power
 30. ופקדך אלהים ותכל קעם וצוך אלהים ויכלת
 עמד - שמ יח 23. עם ב **with b** לית בן נקום
 בגבאיך לא נוכל לעמוד בעונשיך - ע"ד ב 18.
 ומן יכל קעם בה ומי יוכל לעמוד בפניו - מ ה
 20. ולית בן חיל נקום בה ואין לנו כוח לעמוד
 בפניה **we have no power to stand in front of it**
 (i.e., endure it) - ת"מ 165ב. ואה מכתשה קעם
 בחזביו והנה הנגע עמד בעיניו - ויק יג 3
ניעור to awaken וקאם בלעאם בצפרה ויקם
 בלעם בבקר **Balaam arose in the morning** - במ
 כב 21. טוב דקעם מן שנתה וייתי לידך ברחמו
 אשרי הקם משנתו ובא אליך באהבה - ע"ד יג
 7-8. קומו מן שנתכון - ע"ד ז 17. האן דאתון
 קעמין בחלקה דצפרה - ע"ד ז 1. **4 עזר, הציל**
 עם יעם **with with** **to help, rescue** מן
 קעם עמן אדוננו, עומד לנו **our Lord, help us**
 מ יב 62. דאת קעם עם סגודיך שאתה עומד
 למשתחוים לך - מ יב 8. וקעמת עם הזכאים -
 ת"מ 286א. **5 הופיע to arise** ולא קעם עוד
 נביא בישראל כמשה **never again did there**

statement - ת"מ 147. יקום מדעה על אהן רזה וידע מה דאמר - ת"מ 288. 12 עם ב ועם ש"ע - תחליף לפועל מפורש, *with a noun preceded by b*, *replaces a finite verb* וגבר דיקום בחובה הן הות בלא כמינה לית חוב ואיש שיחטא, אם היה בלא צדיה, אין החטא (נענש) one who sins, if it was without malicious intent, the sin is not punished. ת"מ 152. מן לא לה פלגה מה חנאה בה יתרחק ויקום בחרימו מי שאין לו נחלה מה חפץ בו? ירחק ויהיה בחרם he who has no portion what is his advantage? let him be evicted and in ban (*i.e.*, banned) ת"מ 193. ערק משה וקעם בכלוד רב ברח משה והיה נבהל, Moses fled from it and was in fear (*i.e.*, afraid) ת"מ 12. וקעם עלמה תמן בדחלה והיה העולם אז נפחד - ת"מ 69. וקעמו חרשיה בבעתה והיו הקוסמים מבוהלים - ת"מ 26. ואצטמדו חרשיה וכל קסמיה וקעמו במרטוש רב ונאספו החרטומים והקוסמים והיו בבהלה גדולה - אס 11. 13 עם פועל אחר מביע תחילת פעולה *with another verb expresses the inchoative* וקאם משה ואזל ליד דתן Moses rose and went to Dathan ת"מ 25. וקם פרעה וצמת אכלסין רברבין וקם פרעה ואסף אוכלוסים גדולים - אס 14. וקמת ואולת ואסטת צעיפה (A וקעמת) ותקם ותלך ותסר צעיפה - בר לה 19. וקעמת זעורתה ושכבת עמה ותקם הצעירה ותשכב עמו - בר יט 35. קום אסר מרכביך - ת"מ 54. ונקום ונסק נקומה ונעלה - בר לה 3.

מקומה ולמקימה לכון פליטה רבה V (ני"א ולמוחה) ולהחיות לכס פלטה גדולה - בר מה 7. למקימה עם סגי m (ני"א למוחה) להחיות עם רב - בר נ 20.

פועל 1 העמיד to set וכן אמרה משה... קומם לגוה יוכאשר אמר משה (מילת צדיק)... העמיד בה יו"ד קומם when Moses said it (the word יו"ד קומם he set a Yod in it...שד"ק) ת"מ 191. 2 **קומם** מקוממין N ואוליך אתכם קוממית I set you up (i.e., I made you walk erect) ויק כו 13. 3 **הגשים** to fulfill ומקוממי מועדיו בשלמו ומקיימי מועדיו (בלשמות) those who fulfill (the commandment of) the festivals in entirety ע"ד יט 16. צורכינו (!) הוא מספק למקוממי מליו צרכים הו מספק למקיימי דבריו - מ יא 71-72. 4 **קיים** to maintain קומם נפשהתן קיים את נפשותינו maintain our souls - ע"ד כו 73.

מקוממה איקרי שומיה מרבים לך... בדיל מקוממהתה חסדי השמים מגדלים לך... כדי לקיימך - ת"מ 276 (זביח העי' 3). דהדה צלותה למקוממה חייה כי התפילה הזאת היא לקיים את החיים - מ ח 13-14.

אפעל 1 העמיד, הקים to set, set up אברהם שבע עאן ויצב אברהם שבע כבשות צאן Abraham set seven ewes of the flock - בר כא 28. ואקים יעקב קאמה ויצב יעקב מצבה Jacob set up a pillar - בר לה 14. ואקים תחומיה סהר והציב את הגבולות סביב - אס 19. ויקים ית אתתה לקדם יהוה והעמיד

מקום לא אכל למקום מקדמך לא אוכל לקום מפניך - בר לא 35. ויפקדך אלהה ותרשי מקום A ופוך אלהים ויכלת עמד - שמ יח 23.

מקעם ולא תזופון למקעם ולא תוסיפון לעמד - שמ ט 28. ולמקעם לקדם כנשתה ולעמד לפני העדה - במ טו 9.

פעל 1 החיה to maintain life ונקים מן אבונון זרע m (ני"א ונוחי) ונחיה מאבינו זרע let us maintain offspring from our father - בר יט 32 (מן אונקלוס O). 2 **קיים, הגשים** to fulfill ההוא אמר ולא יעבד ממלל ולא מקים N מקאים) ההוא אמר ולא יעשה דבר ולא יקימנה would He speak and not act, promise and not fulfill? - במ כג 19. 3 **כרת ברית** to make a covenant חילולה דקיאם עם אברהם האדיר שרת ברית עם אברהם the Mighty One who

היה יסוד להקים זרע - ת"מ 299ב.

הופעל מן העברית H. בירחה קדמאה... הוקם משכנה A (ניא אתקם) בחדש הראשון... הוקם המשכן - שמ מ 17. במניאנה הוקם כתבה בחשבונה (של מילת יידבר') הועמד הספר - ת"מ 173. ונביתוה הוקמת לסקפן דרגה והנבואה הוקמה לוקוף מדרגתו - ת"מ 86א.

אָתְפַּעַל 1 הועמד to be set, erected באחד לירחה אתקם משכנה... הוקם המשכן on the first of the month, the Tabernacle was erected - שמ מ 17. אתקמת חומה פני המים הוקמה חומה לפני המים - ת"מ (ק) 35א (זביח 62א, העי 5).
2 חי to survive ויהושע בר נון... אתקעם מן גבריה... דאזלו למגש ית ארעה B... חיו מן האנשים... Joshua the son of Nun... survived, of those men who went to spy out the land - במ יד 38 [אולי נשתבש מן ואקעימו - אָתְפַּעַל].

אָתְפַּעַל חי to live ואקעים יעקב בארע מצרים שבעסר שנה ויחי יעקב בארץ מצרים... Jacob lived seventeen years in the land of Egypt - בר מז 28 (המליץ 459 ואקיאם). לוי ישמעאל יקעים לרחותך M (M₁* יתקעים) לו ישמעאל יחיה לפניך - בר יז 18. ונתקים ולא נמות V (M₂* ונקיים) ונחיה ולא נמות that we may live and not die - בר מג 8. לא יחזני אנש ויתקעים V (C ויקעים) לא יראני אדם וחי - שמ גז 20.

אָתְפַּעַל 1 ניצב to stand ונעת יהוה בענן ואתקומם עמה תמן וירד יהוה בענן ויתיצב עמו ש the Lord came down in a cloud; He stood with him there - שמ לד 5. לא יתקומם אנש לקדמיך לא יתיצב איש לפניך - דב ז 24. התקומם עם עלאתך התיצב על עלתיך - במ כג 15. את מתקומם על דרג כהנתה אתה תעמוד על מדרגת הכהונה - ת"מ 256ב (|| ק 78א: אתה יתיב). לית ארעה מתקוממה על מיה אין הארץ עומדת על המים - ת"מ 273א. **2 הוקם to be erected** באחד לירחה אתקומם משכנה MB on the first of the month, the Tabernacle was erected - שמ מ 17. **3 קם על רגליו to rise** אן יתקומם ויתיזל בבראה A אם יקום והתהלך בחוץ **4 נתקיים to be maintained** וידע דלית היא מתקוממה ולא מתאמנה אלא בפרות יוסף וידע (משה) שלא יתקיים ולא יתמיד אלא בזרע יוסף

את האשה לפני יהוה - במ ה 30. ופסל וקאמה לא תקימון לכון ופסל ומצבה לא תקימו לכם - ויק כו 1. **2 הגשים to fulfill** ואקים ית קיאמי עמכון והקמתי את בריתי אתכם I will fulfill My covenant with you - ויק כו 9. ארור דלא יקים ית כל מלי ארהותה הדה - דב כז 26. ויקים ית כל נדריה והקים את כל נדריה - במ ל 15. הקמת כמה אמרת קיימת כמה שאמרת - ע"ד כב 18. ואקים דימה לאבהתון וקיים מה שנשבע לאבותיהם - ת"מ 129א. **3 החיה to maintain** והבם יתה ואקים זרע לאחיך ויבם אתה ואקים זרע לאחיך maintain offspring for your brother - בר לה 8. ומוחי וממית ומקים כלה ומחיה וממית ומקיים את הכול - ע"ד ח 8.
4 נתן דעתו עם מדע **md^c** אקים מדעך שמועה למה דלה שמעת תן דעתך, השומע, למה ששמעת, **to pay attention with** apply your mind, למה ששמעת, ת"מ 196א. O hearer, to what you have heard אקים מדעך האן דו קשטה תן דעתך איפה האמת - ת"מ 127ב. **5 עשה** מתווד בין שני מושאים ביחס של נושא ונשוא **to make mediate between two objects that act as subject & predicate** ואקים אדם ארש ועשה את האדם יסוד - אס 1. ומרן אקימך דיאן ואדוננו עשאך שופט our Lord has made you a judge - ת"מ 66א. אקימה חליפתה העמידו (משה את יהושע) נאמן על כל הקהל... העמידו לחליפתו - ת"מ 168ב. אקים קנומה עני כד חלף פקודה העמיד עצמו עני כששינה את המצווה - ת"מ 194ב. **6 עם ב ועם ש"ע** - תחליף לפועל מפורש **with a noun preceded by b, replaces a finite verb** ואקימתך בתשניק יתר ואעמידך בייסורים יתרים (=ואייסרך) I afflicted you (lit.: I set you in great afflictions) - ת"מ 147ב. קין חכמה ולבש אגדותה הוקם בקלל קין ידעו ולבש כחש, העמד בקלה (=ונתקלל) - ת"מ 275א. ויקים נפשה בעקה והעמיד עצמו בצרה (=ציער עצמו) - ת"מ 276א.

מקמה ביום אסכמות משה למקמה ית משכנה ביום כלות משה להקים את המשכן - במ ז 1. תריה מרביץ גויתה למקעמה השניים (הלב והשכל) מגדלים את הגוף לחיות - ת"מ 140ב.

מקים וזל לטור סיני למקים קמי מרה והלך להר סיני לעמוד לפני אדוניו - ת"מ 16א. אברהם דו הוה ארש למקים זרע אברהם, שהוא

.309

קי(נ)ם, קעים שׁיט qattāl *adj.* חי living קעים
 דלא מאת the living one who does not die
 - תי"מ 39. עוד יוסף ברי קיאם עוד יוסף בני חי
 my son Joseph is still living! - בר מה 28. הכדה
 קים עודנו חי - בר מג 28. מן אלה קים עד לעלם
 מן האלוהים החי עד עולם - מ כה 11-12. ואעת
 מלכה קעימה וירד המלך החי - מ טו 110. ודער
 ביני קעימה ושכן (משה) בין החיים
 (=המלאכים) - תי"מ 185א.

קיאמה שׁיט *n. f.* 1 ברית covenant לא עם
 אבהתן קטע יהוה ית קיאמה הדה לא את
 אבותינו כרת יהוה את הברית הזאת
 - our fathers did the Lord make this covenant
 דב ה 3, כט 13 [בהשפעת יברית].

קיום שׁיט *n. m.* 1 חיים life והאלין
 שני קיומי ישמעאל A ואלה שני חיי ישמעאל
 - these are the years of the life of Ishmael
 17 (המליץ 459). כל יומי קיומך (E) כל ימי
 חיך - בר ג 17 (המליץ 459: קיומיד). 2 עמידה
standing ויוסף בר תלתין שתי בקיומה בין
 ידי פרעה A... בעמדו לפני פרעה Joseph
 was thirty years old when he entered the service
 of Pharaoh (*lit.*: in his standing before)
 3 שבועה oath אסכמו שקר בקיומיון כלו
 חמס בשבועותיהם - בר מ 5 [פירש מכרתיהם
 מלשון כריתת ברית במעשה דינה (ראה עואניש 4.2.3.2.
 they put an end to injustice by their oaths (in
 Dinah's narrative)]. ותהי ברי מן קיומי *M₂
 ונקית מאלתי - בר כד 41. ושמעה קל קיום *M₂
 ושמעה קול אלה - ויקה 1.

קיימה שׁיט *n. f.* קיימה keeping alive מקור
 מן אונקלוס O [ל]קיימה ית נפשי m להחיות את
 נפשי in keeping me alive - בר יט 19. הלא לקיימה
 שלחי m למחיה שלחני - בר מה 5.

קמה שׁיט *n. f.* 1 שדה תבואה standing
 grain וכד תפק אש... ואכלה גדיש אי קאמה
 וכי תצא אש... ואכלה גדיש או קמה if a fire
 started and... stacked, standing grain is
 consumed - שמ כב 5. ומגל לא תגיו על קאמת
 עברך וחרמש לא תניף על קמת רעך - דב כג 26.
קמו שׁיט *n. f.* קיום existence וכמה בנפש
 קמות אנוש כן בתורה קמות הנפש וכמו
 שבנפש קיום האדם, כך בתורה קיום הנפש
 the existence of the human being lies with the

ותתברון ית קעמבאתון ושברתם את
 מצבתיהם you shall tear down their altars, and
 dash in pieces their (sacred) pillars - דב יב 3.
 וית קעמבאתון תתברון *M₂ (C קעמאותן,
 קעמהותון) - שמ לד 13.

קום שׁיט *n. m.* 1 קימה rising ולא חכם
 בשכבה ובקומה MCBA ולא ידע בשכבה
 ובקומה (Lot) did not know about her lying
 down or her rising up - בר יט 33. 2 עמידה
stand, belief מן אסע על חברה בכסי ואפקה
 מן קומה געזו לגו לבטה מי שהסיח את רעהו
 he who drives his fellow in secret and leads him away
 from his stand (=belief), will be cursed (*lit.*:
 passes under curse) - תי"מ 162א [עמידתו הרוחנית.
 השי' קומא - LS 652b].

קומה שׁיט *n. f.* מעמד position עמי למליה
 דיהי ממלל יתון ולא ידע רוזן והב בלך לא
 יהונו קומה לך ראה את הדברים אשר ידבר
 אותם (המגדף) ולא ידע פשרם, תן דעתך שלא
 יהיו לך סמך see the words that he says, not
 knowing their meaning; apply your mind, let
 them not be your position - תי"מ 154א. וביומי
 פניה קומותה בבית מרה קומה דדכרן וביומי
 פנותה עמידתו (של הכהן) בבית אדוניו, מעמד
 של זכרון Fanuta (the priest's) dwelling in the
 House of his God is a dwelling of commemoration
 - תי"מ (ק) 354 (|| ש 119: מדורה דדכרן).

קוממה שׁיט *n. f.* חיים life טרו גזיראתה
 דאנון קוממתכון שמרו מצוותיו, שהן חייכם
 observe the precepts, for they are your life
 יא 33-34.

קוממו שׁיט *n. f.* עמידה stand מן עבד
 בישאתה... הר יהי לה קוממו בעלמה מי שעשה
 רעות... איך תהיה לו עמידה בעולם? he who
 does evil, how can he have an stand in the
 world - תי"מ 64. מבלעדיך לית קוממו לחיינו
 בלעדיך אין עמידה לחיינו - עי"ד כז 51-52. ואלולי
 רחמינו... לא הוה לישראל קוממו ואילולי
 רחמינו... לא הייתה לישראל עמידה - תי"מ 307א.

קיאם שׁיט *n. m.* (*qayām) qiyām ברית
 covenant ודכר לנן קיאם וזכור לנו ברית
 remember the covenant with us - עי"ד כה 59.
 וקטעו תריון קיאם ויכרתו שניהם ברית - בר
 כא 27. אה חבר קיאמה אוי, בעל הברית - תי"מ

soul, so the existence of the soul lies with the Torah - תי"מ 57.

תקומה ש"ע נ. f. **1 אלה oath** טטה תתברי מתקומתי אז תנקיא מאלתי אז free from my oath - בר כד 41. ויהי בשמעה ית מלי תקומתה הדה והיה בשמעו את דברי האלה הזאת - דב כט 18. תהי שבי תקומה בינתן תהי נא אלה בינתנו - בר כו 28. ויכתב ית תקומיה... בספר m ויכתב את האלות... בספר 2 put these oaths down in writing - במ ה 23. **קיום existence** לו הוה לון חיל מרבי לון תקומה לו היה להם (לאילנות) כוח המרבה את הקיום even if they (trees) had the power to prolong their existence - תי"מ 273א. כליתה ולא תרבה לה תקומה כלהו (את הרשע) ולא תרבה לו קיום bring him to an end and let him have no more existence - תי"מ 198ב. **3 תקומה resurrection** ולא תהי לכון תקומה לקדם דבביכון ולא תהיה לכם תקומה לפני איביכם and you shall have no resurrection before your enemies - ויק כו 37. כל גרף בעלמה לית לה תקומה כל מדף בעולם לא תהיה לו תקומה no reviler in the world shall have any resurrection - תי"מ 152ב.

קום² vengeance [עואניש ה 2.6.13] **קל נקם to avenge** ולא תקום ולא תסדר ית בני עמך (VC תקם, *M₁ *תנקם) לא תקום ואת תטור את בני עמך ואת תיקום take vengeance nor shall you be hostile towards the people - ויק יט 18.

תקומה ש"ע נ. f. **נקמה vengeance** ושבק חכמתה יתפך עליו תקומה ועזב את החכמה, תבוא עליו נקמה (if one) forsake wisdom, it will turn into revenge - תי"מ 153ב [זביח העי 1].

†קומן גוי: [Barthélemy 692 - <قوم>]

קומן ש"ע נ. **גוי ? people** על אבירתי ישא גוזליו ויעלה במ מעלה מכל עוף ויעבירם אל קומני ימה... אל גויי הים on its pinions it bears its young... and makes them pass to the sea - תי"מ 101ב [זביח: אי, עי"פ התהי"ע של תי"מ: גואיר. ראה הערתו].

†קוף¹ תקופה, מחזור הזמן **period, epoch** [מן

העברית] H

אקפו ש"ע נ. f. **תקופה period** וחג כנושין אקפות שתה MA (B אפקות, *M₁ במפקת השי' אונקלוס: במפקא דשתא) וחג האסיף תקופת השנה - שמ לד 22.

תקופה ש"ע נ. f. **תקופה period** וחג כנושין תקופת שתה - שמ לד 22.

†קוף² מין עוף **a bird** [טלשיר 198. קוב - Kohn ZDMG 47, 64]

קוף ש"ע ז. n. **מין עוף a bird** תנדי אמר... אי קוף לסלוח A תביא כבש... או תר לחטאת - ויק יב 6. ותסב תרי קופין A ולקחת שתי תרים - ויק יב 8. ויעבד ית חדה מן קופיה A ועשה את אחד מן התרים - ויק יד 30.

†קוף³ מוט **pole** [איי על קופה = על המוט - גבמ ד 10. **סואיי** ונסבו יתה בקופיא - במ יג 23]

קוף ש"ע ז. n. m. **מוט pole** וסבלו בקוף בתרים *M₁ וישאו במוט בשנים they carried it on a pole between two of them - במ יג 23. ויתנון יתה על קופה M₂ ונתנו אתו על המוט - במ ד 14, 10.

קוב ש"ע ז. n. m. **מוט pole** ויתנון יתה על דקוב *M₂... על המוט - במ ד 12. ובפס 12: קובה *M₄.

†קוף⁴ באר **fountain**

קוף ש"ע נ. f. **באר well** וינשון ית כיפה מן על פם קופה וישקון ית עאנה ויעזרו ית כיפה על פם קופה A וגללו את האבן מעל פי הבאר והשקו את הצאן והשיבו את האבן על פי הבאר the shepherds would roll the stone from the mouth of the well, and water the sheep, and put the stone back upon the mouth of the well - בר כט 3. [וחזה ואה] קוף בחקלה... [הל]א מן קופה ההיא ישקון קטויה[ה] וכיפה רבה על פם קופה A וירא והנה באר בשדה... כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים ואבן גדלה על פי הבאר - בר כט 2.

†קופית ראשית **beginning** [ZSp 111 - caput]

קופית ש"ע נ. f. **ראשית beginning** ותהי קופית ממלכתה בכל וארך A (ניא קדמאות)

קופיד - קטל¹

without flaw or cease - ת"מ (ק) 37.
 †קחף ;

קחף ש"ע n. ? כל קחף נחשה A (C אמנות)
 כל חרש נחשת all instruments of bronze - בר ד
 22.

קטורה qītūrā שם פרטי pr. n.

קטורה ש"פ ואוזף אברהם ונסב אתה ושמה
 קטורה (A קטורה) - בר כה 1 - 4. יובב מן בני
 קטורה - אס 13.

†קטט חידלון, פסיקה **cease, coming to an end**
 [ע] והמקטט על האריג (=החותך) - ירוש שבת יג
 ע"ב. ע"ע גטט]

קל 1 חדל פע"ע **to cease intrans.** קט שבי מנן
 ונשמש ית מצראי A חדל נא ממנו ונעבדה
 את מצרים **leave us (lit.: stop) and let us serve**
 the Egyptians - שמ יד 12 [וכך שמו 9]. זבי"ח ת"מ
 54, העי 5. 2 **כרת פע"י** **to cut off trans.** קרח
 וסיעתה... קטית לדכרנן קרח ועדתו... כרתי
 את זכרם **Qorah and his party..., I cut off his**
remembrance - ת"מ 219 [אפשר שהוא קטע. זבי"ח
 העי 1].

קטל¹ המתה והריגה. הואיל ובעברית הכאה היא גם
 הריגה, נתפשט שימושו באה"ש המאוחרת כנגד כל הכאה
kill, strike since the H verb means both
'to strike' and 'to kill', in late SA qtl is used
for both [א"י ויקטל יתיה ויתחייב בנפשיה - נ דב יט
 6. **סוא"י** דתקטול צדיקא עם רשיעא - בר יח 25]

קל בינוני: קטל - אס 12. פועל: קטיל - דב כא 1.
 מקור: מקטל - שמ ב 15. **קל/פעל** עבר: קטל - שמ ט 25.
 עתיד: יקטל - שמ כא 31. ציווי: קטלי (+מדבר) - במ יא
 15. מקור: למקטלתה (+נסתר) - בר לו 18. **אתפעל**
 עבר: אתקטל - ת"מ 191. דאקטל - במ כה 14. עתיד:
 יתקטל **yitqāṭal** - ע"י יד 8. יקטל - במ ג 10. בינוני:
 מתקטל - ת"מ 30. מקור: למתקטלה - במ לה 31.
קטול qitūl - במ יא 33. A. קטולין. pl. tant. - במ ד 28
קטול qātōl - במ לה 31. **קטל** - דב יט 6. **קטלה** -
 במ יא 33. **קטלו** - בר יד 17. A.

קל הרג **kill, smite** ו הרבה דאתה עתיד
 קטל בה כפוריה החרב שאתה עתיד להרוג
 בה את הכופרים **the sword with which you**
will kill the unbelievers - ת"מ 8. ושרי קטל
 כל אנש והתחיל הורג כל איש - אס 12. אן
 יתשקע קטיל בארעה כי ימצא חלל באדרמה -
 דב כא 1.

תהי ראשית ממלכתו בבל וארך **the beginning of**
his kingdom was Babel, and Erech - בר י 10.

†קופיד עוף דורס **a bird** [אהרוני, לשוננו ו 137
 ואילך. ע קופד - מש כלאים ח ה (כ"י קאופמן). ס
 קופדה = עוף לילה דורס - PSm 3687. וכך הוא ס"יח
 Maclean 274a - qūptā. ע"ע קפד]

קופיד ש"ע ז n. m. **קיפוד** **a bird of prey**
 ולטאיתה וקופידה VNA (MCB וקפדה)
 והלטאה והחמט - ויק יא 30 [המליץ 613: וקופידה
 = התנשמת].

†קרין¹ מיאוס **abhorrence** [מן אונקלוס O]
קל מאס to abhor ועכמון ית ארעה דקצתון
 בה M₁* (ני"א דאציקתון, דשקרתון) וידעו את
 הארץ אשר מאסתם בה **they shall know the**
land which you have abhorred - במ יד 31.

†קרין² עשב דוקרני **thorn** [א"י וקוצין ודרדין תרבי
 לך - התה"מ בר ג 18].

קוץ ש"ע ז n. m. **צמח דוקרני thorn** וכד תפק
 אש ותשקח קוצים V (ני"א קוצנים, כובים)
 וכי תצא אש ומצאה קוצים **if a fire is started**
and spreads to thorns - שמ כב 5.

קוצנים ריבוי "מורחב" **extended pl., see LOT**
 IIIb, 37. וכד תפק אש ומשקעה קוצנים J -
 [אינו ביחיד. א"י ותשכח קוצנין - קתי"ג שם. ראה
 135. Fassberg. על המרכיב an- ראה עואני"ש ג/ב,
 37].

קיץ ש"ע ז n. m. **צמח דוקרני thorn** קיציין
 קוצים - המליץ 580 לשמי כב 5. ליתא.

†קרין³ חידלון, פסיקה **cease, coming to an end**
 [> קצץ, ע"ע]

קל חדל **to cease** קרין ני מנן N חדל נא ממנו
 - שמ יד 12, ו 9 M₂*. אהללו הוה לה תניאן
 עזרה בעובד הות יכלתה קעצה אילו היה לו
 (לאל) שני, עוזרו בבריאה, הייתה יכולתו חדלה
 if **had a partner, a helper in the Creation,**
his might would have ceased (God) [זבי"ח
 בהערה על אתר]. פממין ישבחון לך דלא קציין
qāṣan פיות ישבחו לך ואינם פוסקים - מ ג
 68-66.

קעצה ש"ע נ n. f. **מחדל** **cease** תהי יכלתה
 לית בה חסירו ולא קעצה תהיה יכולתו באין
 בה חסרון ולא מחדל **his might would be**

מתקטלה ולא תסכון סלוח לנפש קטול
דהו חייב למתקטלה ולא תקחו כפר לנפש רוצח
אשר הוא רשע למות - במ לה 31.

קטול ש"ע ז qitūl n. m. **הריגה** killing וקטל
יהוה בעמה קטול רב A (ני"א קטל, קטלה) ויך
יהוה בעם מכה רבה - במ יא 33. וגבר דיהב
אדמכתה בבהמה קטול יתקטל ואיש אשר יתן
שכבתו בבהמה מות יומת - ת"מ 160 ולפי ויק כ
15. מקטול ברי סלקת N מטרף בני עלית - בר
מט 9.

קטולין ש"ע ז tant n. pl. **הריגה** killing מקטולין
ברי סלקת MEB מטרף בני עלית on prey
(lit.:killing), my son, have you grown - בר מט 9.
קטולין קטל יוסף B טרף טרף יוסף - בר לו 33.
ברן קטולין קטל MB אף טרף טרף - בר מד 28.

קטול ש"ע ז qāṭōl n. m. **רוצח** murderer ולא
תסכון סלוח לנפש קטול ולא תקחו כפר לנפש
רוצח אף אתה קטול ואתה תפטר את רצחך
you may not take a ransom for the life of a murderer -
murderer - במ לה 31. חכם דאת קטולה דישראל
דע שאתה רוצח ישראל - ת"מ 54. קטולה מעי
נפש בשגור רוצח מכה נפש בשגרה - במ לה 11.
במעמד הבינוני participial **קטול** אהן עובדה
קטול גרמה ומבטל פרותה עושה דבר זה הורג
עצמו ומשביט זרעו he who does such a deed kills himself and cuts off his offspring - ת"מ
158. כד שמעו אן ימה הוא קטול למצראי
כאשר שמעו שהים הורג את המצרים - ת"מ
93.

קטל ש"ע ז n. m. **הריגה** killing ולה לית דין
קטל ולו אין משפט מות he does not incur the death penalty
death penalty - דב יט 6. אנה מרשי בקטלך
אצווה להרגך I shall order your killing - ת"מ
37. ובתר קטלה דהבל אתנזר ק שתה ואחרי
רצח הבל פרש (אדם מאשתו) מאה שנים - אס
ב2.

קטלה ש"ע ז n. f. **הריגה** killing מקטלה ברי
סלקת C מטרף בני עלית - בר מט 9. מן עם
מדבחי תסבנה לקטלה מעם מזבחי תקחהו
למות - שמ כא 14 [התה"ע גורס אף הוא ש"ע ללقتל
- noun: SAV]. וקטל יהוה בעמה קטלה סגיה
ויך יהוה בעם מכה רבה - במ יא 33. "ארור
לקח שחד..." מקדם גרמה לקטלה באדה "ארור
לקח שחד..." (דב כז 25) מביא עצמו להריגה
בעצמו "cursed be he who takes a bribe to slay
a person" (Dt 27:25) he advances himself to

מקטל ובעו למקטל ית משה ויבקש להרג
את משה - שמ ב 15. ואתנכלו למקטלנה והתנכלו
להרגו - ת"מ 287 (ע"פ בר לו 18). ארור נסב ממון
למקטל נפש אדם ברי ארור לקח שחד להכות
נפש דם נקי - דב כז 25.

קנל/פנעל הרג to kill, smite ויהוה קטל כל
בכור ויהוה הרג כל בכור the Lord killed all the first-born
the first-born - שמ יב 29. ופציתך וקטלת דבכיך
ופדיתך והרגתי את אויביך - ת"מ 223. ואתחיל
עליו וקטלה בחרב וגבר עליו והרגו בחרב - אס
19. אי בר יקטל... כדינה הדן יתעבד לה או
בן יכה... כמשפט הזה יעשה לו - שמ כא 31.
ואם אכהן אתה עבד לי קטלי שבי ואם ככה
אתה עשה לי הרגני נא - במ יא 15. וכדו קטלו
כל דכר בטפלה ועתה הרגו כל זכר בטף - במ
לא 17. בצירוף יקטל נפש ע"פ מליצת התורה with
npš, following the wording of the Torah
נקטלנה נפש לא נכנו נפש - בר לו 21. וקטלה
נפש ומאת וכהו נפש ומת - דב יט 11. ונבדל
ממקומות שינפי היא המושא distinct from cases where npš is the object
נפש אנש ואיש כי יכה כל נפש אדם - ויק כד
17. 2 **החריב** בהשאלה to destroy fig וית כל
עסב ברה קטל ברדה (ני"א מחה, מעו) ואת כל
עשב השדה הכה הברד and the hail struck down every plant of the field
the land which the Lord smote before the congregation of Israel - Lord smote before the congregation of Israel -
במ לב 4.

מקטלה ואתנכלו יתה למקטלאתה (ני"א
למקטלה, למקטלנה) והתנכלו אתו להמיתו -
בר לו 18.

אתפנעל הומת to be killed ואתקטל הבל
אנחמה מרה כאשר נהרג הבל ניחמו אדוניו
את אדם) when Abel was killed, his Master (Adam) consoled him (Adam) - ת"מ 191. ובלעם... הקטל
בחרבה ובלעם... נהרג בחרב - ת"מ 304. גברה
... דאקטל עם מדינאיתיה האיש... אשר הכה
את המדינית - במ כה 14. וכל דמחלל לה יתקטל
וכל המחלל אותו (את יום השבת) יומת - ע"ד
יד 8. ובראה דקרב יקטל והזר הקרב יומת - במ
ג 10. ואתקטלי נשיה שביאתה והומתו הנשים
השביות - אס 19. מטי לך מתקטל ולא קעים
נגיע לך להיהרג ולא לחיות - ת"מ 30.

קטל² - קטני

ועפר) ועפר תאכל dust shall you eat - בר ג 14.
 ואשוי ית בניך כקטם ארעה A (כעפר MJCБ כעפר)
 ...כעפר הארץ - בר יג 16. ואנה קטם ורבוץ A
 (ני"א עפר וקטם) ואנכי עפר ואפר - בר יח 27.
 כקטם ארעה B (ני"א כעפר) כעפר הארץ - בר
 כח 14.

†**קִיטִם** שׁייע n. m. אפר ash ויכנש גבר דכי
 ית קיטם פרתה ואסף איש טהור את אפר
 הפרה - במ יט 9.

†**קִטִּם**² גזירה, קיצוץ cutting off [א"י עלה דזית
 קטים - נ בר ח 11. קטם - LS 659a]
קטם שׁייע adj. קטוע cut off ואיך ישמקני
 פרעה ואנה קטם ספפאה A... ואני ערל שפתים
 how should Pharaoh heed me, a man of
 how should Pharaoh heed me, a man of
 (הש' - impeded speech (lit.: cut off lips) שמ ו 12
 פס 30: הא אנה קטיע ספפאן A. התה"ע: **قَصِير**
 البیان = קצר יד באשר לדיבור.]

†**קִטְוִן**¹ דקות, זעירות thinness, smallness
 [אי"מ ומא אריכו וקטינו כל אצבעת ידיהא - מגילת
 בראשית כ 5. קטן = צר - LS 659a]
קל חתן, קיצץ cut to ורקעו ית טס דהבה
 וקטנו שזרים (= המליץ E,586 וקטאן, V וקטעו)
 וירקעו את פחי הזהב וקצצו פתילים
 they hammered out sheets of gold and cut threads
 - hammered out sheets of gold and cut threads
 שמ לט 3.

†**קִטִּין** שׁייע (בינוני פעולי): (adj. pass. pt.?) **דק** thin
 והא שבע נקלופין קטינן mA והנה שבע שבליס
 דקות seven thin ears - בר מא 6. ובלעי נקלופיה
 קטיניה A ותבלענה השבליס הדקות - בר מא 7.
 ושבע פרואתה קטינאתה m₂ ושבע הפרות
 הרקות - בר מא 27.

†**קִטְוִן**² מיאוס aversion [שיכול מן קנט (ע"ע)
 [Metathesis of qnt, q. v.]

†**קטנה** שׁייע n. f. מיאוס aversion עד דיפק
 מן אפכון ויהי לכון לקטנה E (= המליץ 458;
 ני"א לקטנה)... והיה לכם לזרה until it comes
 out of your nostrils and becomes loathsome to
 you - במ יא 20.

†**קִטְוִנִי** מין ירק [Löw Pfl, 336 a vegetable]

slaying himself with his hand - תי"מ 162.

†**קִטְלוּ** שׁייע n. f. הריגה smiting בתר עזרותה
 מקטלותה ית כדר לעמר A (ני"א ממקטל) אחרי
 שובו מהכות את כדרלעמר when he returned
 from smiting Chedorlaomer - בר יד 17.

†**קִטְלוּ** תכשיט personal ornament [catella -
 Krauss 525b. אי"י עזקין קטלין מעוכין - נ בר מט
 22]

†**קִטְלוּ(ע)** שׁייע n. f. תכשיט ornament מאן
 דהב קטלה ושיר עסקה גימון וגולה EC
 קטעלה) כלי זהב אצעדה וצמיד טבעת עגיל
 וכמוז - במ לא 50. כל דרעי לב ינדי קטעלה
 וקודש... MA (קטלה) כל נדיב לב הביא חח
 ונזם... - שמ לה 22.

†**קִטְלוּ** שׁייע n. f. תכשיט ornament כל כרים
 רו לב אנדה קטלל וקודש B כל נדיב לב הביא
 חח ונזם... - שמ לה 22.

†**קִטְלוּס** כלי נגינה musical instrument >
 ZSpr 167 - κίθαρξ אי"מ: (קו"תרוס - דני ג 5. ע"ע
 קיטרה)

†**קִטְלוּס** שׁייע n. m. עוגב pipe? פליכסה וקטלוס
 A (ני"א דפה, זמרה) כנר ועגב - בר ד 21.

†**קִטְלוּ** אפר ash [א"י ואנה עפר וקטם - נ בר יח 27];
 עפר dust [נזדהה יעפרי 'âfâr עם יאפרי 'âfâr בכ"י
 מאוחרים, אף שההגייה שונה. ראה קוטר מחקרים,
 In late manuscripts, due to the loss of the
 gutturals.]

†**יִפְנֵל הַסִּיר אֶת הָאֵפֶר** to remove the ash
 ויקטמון ית מדבחה VN וידשנון) ודשנו את
 המזבח they shall remove the ashes from the
 altar - במ ד 13.

†**קִטְלוּס** שׁייע n. m. קיטול qittul הַסִּיר הָאֵפֶר
 removal of ash ותעבד עיריו לקטומה ועשית
 סירתיו לדשנו you shall make the pails for
 removing its ashes - שמ כז 3.

†**קִטְלוּ** שׁייע n. m. 1 אפר ash ויכנש גבר דכי
 ית קטם פרתה NCBA ואסף איש טהור את
 אפר הפרה a clean man shall gather up the
 ashes of the cow - במ יט 9. על שפכות קטמה
 על שפך הדשן - ויק ד 12. ויפק ית קטמה והוציא
 את הדשן - ויק ו 4. ואנה עפר וקטם ואנכי עפר
 ואפר - בר יח 27. 2 עפר dust וקטם תיכל A J)

it was not with our fathers that the Lord made this covenant, but with us - דב כ 3. אנה קטע ית קיאמן - דב כט 13. **3 חפר, כרה** to dig וקטעו תמן עבדי יצחק באר ויכרו שם עבדי יצחק באר Isaac's servants dug a well - בר כו 25. **אן יקטע אנש** גוב וכי יפתח איש בור - שמ כא 33. **באר...** קטואה נעירי עמהה E באר... כרוה נגידי העם - במ כא 18 (=המליץ 496: קטעה). **4 הכרית** to cut off אל תקטעון ית שבט כרן קהתה מבגו לואי אל תכריתו את שבט משפחת קהתה מתוך הלויים Kohathite clans from the Levites - במ ד 18. **ופסילי** אלהיון תקטעון ופסילי אלהיהם תגדעון - דב יב 3. **5 גזר** פסיקת דין to decree וקטע מתמן לא יהי מן שמושה בן בכור וגזר (האל) משם שלא יהיה מן שפחה בן בכור (God) decreed from there that the son of a maidservant should not be a firstborn - תי"מ 122א (זב"ח הני 5). **6** בהשאלה fig. **לא נקטע מן רבי הלא אם שלם** כספה V (m נקצץ, ני"א נבהת) לא נכחד מאדני... we will not hide from my lord that our money is all spent - בר מז 18 (התהי"ע: **ננעטע** follows (SAV)). **הא אנה קטיע ספפאן ואיך ישמקני** פרעה A הן אני ערל שפתים ואיך ישמעני פרעה I am of impeded speech (lit.: cut off lips) and how should Pharaoh heed me? - שמ ו 30. **ב** פעי"ע **intrans. חדל, פסק** to stop וקטעו בנין ית קרתה A (ני"א וקצו) ויחדלו לבנות את העיר they stopped building the city - בר יא 8. ית מליה האלין מלל יהוה... ולא יקטע EC את הדברים האלה דבר יהוה... לא פסק these words the Lord spoke... and he did not stop - דב ה 18.

מקטע ותטעי אדה בקצוצה למקטע קיצמה ונח ידו בגרזן לכרת העץ - דב יט 5. קיאמה דפקד יהוה... למקטע עם בני ישראל הברית אשר ציוה יהוה... לכרת את בני ישראל - דב כח 69.

אָתְפָּנָל **1 חדל** to cease מנה דנחת מן שומיה... אקטע וליתו נחת המן שירד מן השמים... פסק ואינו יורד the manna that descended from heaven... ceased and no more descends - תי"מ 267. **עד הלא אקטע לממני** A עד כי חדל לספר - בר מא 49. אקטע ני מנן

קטני שיע"נ n. f. **מין ירק** a vegetable וחסיה וקטניתה לא אנכו הלא רכיכין אנין והחטה והכסמת לא נכו... - שמ ט 32 (המליץ 493: קטניאתה).

קטס שבר break **ס** קטיס חצא = תביר חצא - בר בהלול 1762b: **منقطع الخاع** = קטוע במח העצמות. עי"גם LS 660a

קל בינוני פעול **pass. pt. שבור** broken כל גבר דיהי בה מום... גבר סמי אי קטיס *M₄ (ני"א פסיה, חגיר) כל איש אשר יהיה בו מום... איש עור או שבור - blind or broken - ויק כא 18.

קטע כריתה ופסיקה **ceasing, cutting** [א"י למקטוע קטיס - נ דב יט 5 (בגיליון). **סוא"י** ונקטוע שקומין - ישע ט 10] ← מחלקה, חבורה; ברית **division, group; covenant** [א"י דהוו עלין קטעין קטעין - ירוש ברכות יב ע"א]

קל עבר: קטע - דב ה 3 (=המליץ 489). עתיד: יקטע - שמ כא 33. בינוני: קטע - דב כט 13. פעול: קטי - דב כג 2. קטיע - ויק כב 24. מקור: למקטע - דב יט 5. **אָתְפָּנָל** עבר: דאתקטע - בר כא 8 *M₁. אקטע - תי"מ 267. עתיד: ותקטע (נסתרת) - שמ יב 15. A. יקטע (נסתר) - במ יא 33. ציווי: אקטע - בר מא 49. A. **קטוע** qittūl קטועיה (ור) - בר טו 17 *m₂. קטוי - בר כט 2. **קטוע** qātōl - דב כט 10. **קטע** בקטעיון - בר מט 6. **קטעו** בקטעיותו - בר מט 3 *M₃.

קל א פע"י **trans. קצץ, חתך, כרת** to cut, cut off וקטע יתון *M₁ (ני"א ופסק) ויבתר אתם he cut them (in two) - בר טו 10. **ונסכת צפורה** צר וקטעת ית ערלת ברה C ותקח צפורה צר ותכרת את ערלת בנה Zipporah took a flint and cut off her son's foreskin - שמ ד 25. **ותקטע ית כפה וקצת את כפה** - דב כה 12.

ומטלאתון תקטעון ואשריהם תגדעון - דב ז 5. **ומעריך וכתיב ונתיק וקטיע לא תקרבון ליהוה** ומעוך וכתוב ונתוק וכרות לא תקריבו ליהוה ויק כב 24. **לא תבנה יתין קטיאן** V (ני"א גזיון, נקשוין) לא תבנה אתהו גזית גזיון you shall not build (the altar) of hewn stones - שמ כ 21 (**סוא"י**: קטע כפיין - אולגויס 63). **פדיע** דחלה וקטי ספפאן A (ני"א עקיר) **פצוע** פצע וכרות שפכת - דב כג 2. **2 בא בברית** עם יב'רית **to make a covenant** with bryt **לא עם אבהתן קטע יהוה ית קיאמה** הדה הלא עמנן לא את אבתינו כרת יהוה את

קטף¹

אסכמו שקר בקטעותון M₃ (A בקטעותם) they כלו חמס בהשמדתם (את אנשי שכם) ended the injustice by their annihilation (of the Shechemites) - בר מט 5 [תפס נ"ש מרת מן כרת, כלומר בהשחתת אנשי שכם נ"א במקרון. והכול רמז לפסוק 6. *Int. SP makrētiyyinma as from krt*].

קוטע ש"ע ז n. m. **עדר flock** תלתה קוטעי עאן רבעין עליה הלא מן בארה ההיא ישקון קוטעיה M₄* שלשה עדרי צאן רבצים עליה כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים three flocks of sheep were lying there beside it, for the sheep were lying there beside it, for the flocks were watered from that well - בר כט 2.

קטף¹ קטיף ותלישת הפרי **plucking, picking** [א"י ארום תקטפון כרמיכון - נ דב כד 21. **סוא"י** שלחו מגליא לגלל דמטא קטפא - יואל ד 13] ← חטיפה **tearing** [ע אמה קטופה - תוס מגילה ג כז (ליברמן תוסי"כ 361)]

קל 1 תלש פרי **to pick fruit** כד תיעל בקאמת עברך ותקטף מלילך באדך VECB כי תבוא בקאמת רעך וקטפת מלילות בידך when you enter your fellow's field of standing grain, you may pluck ears with your hand - דב כג 26 (=המליץ 589). וית ענבי כליך לא תקטף (B תעצר) ואת ענבי נזיריך לא תבצר - ויק כה 5. וקטפו

קטופי עלי תאנה A (E) קטפו עלי תאנה - בר ג 7 [פירוש של זיתפרי]. **2 זמר** [תלישה וקיצוץ בזמרות הכרם לשיפוי הגפן. א"י ואקטוף ית תקוף דרעך - תרגי ש"מא ב 3. ע מסקלון מקווצין מקטפין... ומגמזין עד ראש השנה - תוס שביעית א יא] **to prune dry**

branches of vine שת שנים תזרע חקלך ושת שנים תקטף כרמך... ובשתה שביעיתה... חקלך לא תזרע וכרמך לא תקטף NMECBA תשפי - המליץ) שש שנים תזרע שדך ושש שנים תזמר כרמך ובשנה השביעית... שדך לא תזרע וכרמך לא תזמר and six years you may sow your field and prune your vineyard..., but in the seventh year... you shall not sow your field or prune your vineyard - ויק כה 3-4 [הש' אונקלוס: תכסח O]. **3 בציר vintage** ואמטי לכוך דרכה ית קטפה וקטפה ימטי ית זרעה והשיג לכם דיש את בציר ובציר ישיג את הזרע your threshing shall overtake the vintage, and your vintage shall overtake the sowing - ויק כו 5.

חטף בהשאלה **to tear fig**. קטיף אדרעה גם רומה E (נ"א עטיף) טרף זרוע גם קדקד he tears arm and head - דב לג 20. **5 יצק שמן** גזר

חדל נא ממנו - שמו 9. וקליה יקטעון וברדה לא יהי עורי A הקולות יחדלון והברד לא יהיה עוד - שמו 29. ורבה ילידה ואתקטע M₄ ועבד אברהם משתה רב ביום דאתקטע ית יצחק M₁* ויגדל הילד ויגמל ויעש אברהם משתה גדול ביום הגמל את יצחק - בר כא 8 [-חדל מיניקה]. **2 נכרת to be cut off** ותתקטע יתה נפשה מן ישראל A ונכרתה הנפש ההיא מישראל shall be cut off from Israel that person - ש"מ יב 15. ולית תקטע ארעה בכפנה A ולא תכרת הארץ ברעב - בר מא 36. בסרה הכדה בין שניון אדלא יקטע (M₄* אתקטע) הבשר עדנו בין שניהם טרם יכרת between their teeth, before it was cut off - במ יא 33.

קטוע ש"ע ז n. m. **1 חלק, קטע, part, piece** ולפיד אש אשר עבר בין הגורים **עוד קוטעיה** M₂* ולפיד אש אשר עבר בין הגורים a flaming torch passed between pieces of wood - בר טו 17. **2 עדר flock** תל[תה] קטוי עאן רבעים עליה הל[א] מן קופה ההיא ישקון קטוי[ה] A שלשה עדרי צאן רבצים עליה כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים three flocks of sheep were lying beside it, for the flocks were watered from that well - בר כט 2.

קטוע ש"ע ז n. m. **חוטב wood cutter** מן קטוע קצמיר ועד מלוי מימך מחטב עציך ועד שאב מימך מן קטוע עציך ועד ש"מ דב כט 10. he who draws your water

קטועי ש"ע ז n. m. **כלי לחיתוך cutting instrument** ונסבת צפורה קטועי וקעימת עם בטול בנואה M₂ ולקחה צפורה צר וכרתה (תרגום מיכאני) עם ערלת עקשותה Zipporah took a flint and she cut out the foreskin of her insolence - ש"מ ד 25 [דרוש. ע"ע בן].

קטע ש"ע ז n. m. **1 חבורה party** בקטעוין לתתרחי נפשי V בסודם אל יחר כבודי let not my person be included in their party - בר מט 6 [= בחבורתם]. **2 עדר flock** ויהב באד שמשיו קטע קטע לחודה... ונפוש תשבו בין קטע ובין קטע A ויתן ביד עבדיו עדר עדר לבדו... ורוח תשימו בין עדר ובין עדר he put in the charge of his servants flock by flock and he told his servants, "keep a distance between flocks" - בר לב 17.

קטעו ש"ע נ n. f. **השמדה annihilation**

(המליץ 589: קטפון. ע"ע הרר).

†קטף² בד linen ס' קטיפתא = אריג - [LS 661b] **קטף** ש"ע ז. n. m. **בד linen** וילבש כהנה תולבשה קטף M₁ ולבש הכהן מדי בד the priest shall put on a linen garment - ויק ו 3. מובא גם בת"מ 111ב [זביח העי 1]. ובדומה לזה ויק טו m 4 וכן שמ כח B 42.

קטר¹ קשר **tying, binding** א"י וקטרת על ידיה זיהוריה - נבר לח 28. **סא"י** דכר חד קטיר באילן - בר כב 13 ← חבורה, עדר **group, flock** ס' קטרא - [Lane 2543a. LS 662b. قطار -

קל 1 קשר to bind, tie קטר לגפנה קרתה m אסורי לגפן עירו **he ties his city to a vine** - בר מט 11 (תרגום מיכאי. *Mechanical transl.*) וקטר רתכוה *m₂ ויאסר מרכבתו Joseph tied (the horse to) his chariot - בר מט 29. ותקטרנון לסימן על אדיך וקשרתם לאות על ידיך - דב ו 8 (=המליץ 584). בהשאלה *fig.* ונפשה קטריה בנפשה ונפשו קשורה בנפשו - בר מד 30 (=המליץ 583). לבכי טביה קטירין עם מרון לבות הטובים קשורים עם אדונם - ת"מ 96. **2 נדר** עש בכ"י B. שאילת משמעות מן عقد = קשר, התחייבות Lane] **to vow** [NSH, only. ע"ע חבש. 2104c, 2106b in MS B, calque of Ar 'qd, 'tie', 'pledge'; see *hbš.* ושמע אבוה ית נדריה ואקטריה דאקטרת על נפשה B ושמע אביה את נדריה ואסריה if her father hears of her pledge she has vowed pledge and of her vow which she has vowed on herself (lit.: bound) - במ ל 5. ודומה לו בפסי 12 [אינו יוצא מגדר בניין קל. א' בהשפעת שה"ע הסמוך]. דקטרת על נפשה B אשר אסרה על נפשה - במ ל 7, 10. וברית שלום לו קטר - עבד אל Cow 430. **3 חיזק** בינוני פעול *fasten pass. pt.* והו עטופיה ללבן וקטריה ליעקב והו העטופים ללבן והקשורים ליעקב the feeble ones belonged to Laban, and the fastened ones belonged to Jacob - בר ל 42 (=המליץ 583). בכל אתיחמן עאנה קטיראתה בכל יחם הצאן המקשרות - בר ל 41 [מכונסות בעדר?].

†**אקטר** ש"ע ז. n. m. **נדר** ע' לעיל קל *vow see Qal* *above* ואקטריה דאקטרת על נפשה B ואסריה אשר אסרה על נפשה her vow by which she has vowed on herself - במ ל 5. ודומה לו בפסי 12.

מן קטף = שמו = *to anoint denom. from qtp = curd.* וקטף שמנה על רישה A (ניא וארק) ויצק שמן על ראשה of (the stone) - בר כח 18 השי תוס ב"מ ח ז: והמקטר והאופה - ר' ברודי, לשוננו מז 295. ראה להלן קטף א]. **קטופי** ש"ע ז. n. m. qittūl **עלה leaf** וקטפו קטופי עלי תאנה (E)A קטפו עלי תאנה they picked fig leaves - בר ג 7 [מן הגיליון Gloss].

קטיפו ש"ע נ. f. **פרי ? fruit** והש עבד פרי דקטיפותה בה (E)A ועץ עושה פרי אשר זרעו בו בן א וקטרו את הפירות והעץ - and trees of bearing fruit with the fruit in it - בר א 12.

קטף א ש"ע ז. n. m. **1 מין שרף a spice** קטף ושבבה וכרכם נכאת וצרי ולוט - בר לו 25 (=המליץ 530). וזעור דבש קטף וכרכם ומעט דבש נכאת ולוט - בר מג 11. סב לך סמנים קטף ושללי קח לך סמנים נטף ושחלת - שמ ל 34 (=המליץ 528). **2 שומן curd** קטף (תורין) חמת בקר curd of herd - המליץ 473 [ע"פ דב לב 14.

ליתא]. **3 חוטר** השי קטיפו לעיל **branch** ומקטפי אחיו נסב עמה חמשה גברים *M₁ ומקצה אחיו לקח עמו חמשה אנשים from the branch of his brothers he took five men - בר מט 2 [פירש: מורע אחיו, לא דווקא מאחיו]. **5 קטע** רצף של מבחר קטעים מן התורה בתפילה המצטרפים לחטיבה אחת מצד עניינם **scriptural passages string** **in the liturgy** בית דראן ובית מרקה יתמרו על יומי השבתות הקדושים פי אלקטף על צוי את קרבני מן מימר הכהן הגדול פינחס רצון יהוה עליו אמן - (Cow 81) < قَطَف =

אוסף. 196 [Companion]. **6 נבחר chosen** [עשיח. פלורנטין NSH. 337] זהו הגבר הגביר הרם... אשר שמו משה קטף כל נאשמה זהו האיש הגביר הרם... אשר שמו משה, בחירי כל הנשמה this is the man, the exalted master... whose name is Moses, the chosen of all souls - סעד אלדין (Cow 229). לסגיל עלמה דאפרש לון מועדים על יד קטף כל נשמה לנבחר העולם שהבדיל לנו מועדים, בחירי כל נשמה - עבד אל Cow 131. אלעזר דו לנשיאים קטף אלעזר שהוא בחירי הנשיאים - עבד אל (Cow 239).

קטפן א ש"ע ז. n. m. **טורף tearing predator** קטפן אשלה בון (E) חטים טייס מן חטף) חוטף מתגרה וכן בהמות אשלה בם **א striving predator and (devouring) teeth of** animals I shall send against them - דב לב 24

קטר² - קינן

† **קִיב** אשמה **guilt** (טיס מן עיב < חיב) מפני דמיון ק ו-י. *Corr. of ^cyb (<hyb) due to resemblance of ^c and q.*

† **אֲתַפְּנֵל אשם to be guilty** ויהי כד יחטי ואתקייב E (נייא ואתעיב) והיה כי יחטא ואשם - ויקה 23.

† **קִיט** עונת החמה **summer** [איי וקוט ותסב (!):] ... לא יפסקון - נ ב ר ח 22 (בגיליון). **סואיי** קיטא ותסא - שם]

† **קִיט** שׁעׁ ז n. m. **קיץ summer** סעד כל יומי ארעה זרע וחצייד צונה וורתע קיט ואסתב... לא יבטלו E (נייא קיץ) עד כל ימי הארץ זרע וקציר קיץ וחרף... לא ישבתו so long as the earth endures, seedtime and harvest, cold and heat, summer and winter... shall not cease - בר ח 22 (ההמליץ 581).

† **קִיִל** מקל **rod** { > } קולאן - Krauss 529b. אבל ראה הערותיו של Löw שם. **איי** מאן דאכיל בהדא קודא לקי בהדא קילא = האוכל את ראשי הדקל לוקה במקל הזה - ויקיר שסב (לפי כ״י כ). ע׳ בהערות בעמי שלז. אפשר שהוא מן מקל (ע״ע)

† **קִיִל** שׁעׁ ז n. m. **מקל rod** מסניכון ברגליכון וקיליכון באדיכון E (נייא ואטריכון) נעליכם ברגליכם ומקליכם בידיכם your sandals on your feet, and your staffs in your hands - שמ יב 11. ומעו ית אתנה בקיל C (נייא בעוטר) ויך את האתון במקל Balaam) he struck the ass (Balaam) he struck the ass with a staff - בר כב 27.

קִיִן שם פרטי qan n. pr.

† **קִיִן** שׁיפ ובטנת יולדת ית קינן ותהר ותלד את קינן - בר ד 1. ולא יקים גרמה כדמות קינן אבד גרמה ולא יעמיד עצמו כמו קינן מאבד עצמו - ת״מ 197. אזל קינן למדנחה דבנה חנוך - אס 33. **קינאי** שׁי״י gent. n. ית קינאה וית קנזאה - בר טו 19. וחזה ית קינאה ותלה מתלה ואמר וירא את הקיני וישא משלו ויאמר - במ כד 21. אחידן בר תובל קינן דהוה דער בחברון ריש חיל קינאי - אס 34.

קִינָן שם פרטי qinān n. pr.

† **קִינָן** שׁיפ ואולד ית קינן ויחי אנוש ויולד את קינן - בר ה 9. ואולד אנוש לקינן - אס 33.

† **קוטר** שׁעׁ ז n. m. **עדר flock** [ושבה] לה קוטרין לחודה A וישת לו עדרים לבדו apart - בר ל 40.

† **קוטר** שׁעׁ ז n. m. **1 עדר flock** וואה תמן תלתה קטרי עאן... הלא מן בארה ההיא משקין קטריה *M₂ והנה שלשה עדרי צאן... כי מן הבאר ההיא ישקו העדרים three flocks of sheep were there... for the flocks were watered from that well - בר כט 2 (המליץ 549: קטרי). **2 נתח piece** ובעיר נור דעבר בין קטריה האלין m א ולפיד אש אשר עבר בין הגזרים האלה a flaming torch which passed between those pieces - בר טו 17 [See q^t]. **3 מידת האורך measure of length** ז קטירין בין הדם לידו של פינחס שבעה טפחים between the blood and the hand of Phinehas there were seven handbreadths - אס 18 (תרגומן של זבייח (עמ 78) על פי התהייע של אסטיר: قبضات. ס״ח קטריא = חופן - Maclean 276b).

† **קוטר²** צד, קצה **extremity** { > } קטר - Lane 12542c

† **קוטר** שׁעׁ ז n. m. **צד end** כחדה קטרי ארעה E יחד אפסי הארץ the ends of the earth one and all - דב לג 17 [התהייע לפי 'V: קאטר אלארץ] SAV.

† **קוטר³** קטורת **incense** (מן העברית. ע״ע אודאו מן ידי״י H.)

† **קטרה** שׁעׁ נ n. f. **קטורת incense** וקטרתה בתרי זבניה והקטורת בשני הזמנים the incense at the two times - ת״מ 111א.

† **קִטְרָג** געה, תלונה **complaint** { > } κατ᾽ἑχορέω - Krauss 526b. **איי** סטנא דאיתי למקטרגא - מייל במ כט 1. **סואיי** הוו מקטרגין לי = ישטונני - תהי לח 21 (Horol 3b)

† **פענל 1 קבל to complain** וקטרגת שרה בסודה A ותצחק שרה בקרבה Sarah complained to herself - בר יח 12 [תפס יותצעק; והקריאה אמנס witešā^ceq (ע׳ נייא במהדורת von Gall). *Int. shq as* 300א: צעקת שרה משה וישראל. *Int. shq to rebuke* 300a. *cf. TM* 2. **2 גער וער** A ויגער בו אביו ויגער בה אבונה A ויגער בו אביו ויגער בה אבונה - בר לו 10.

קיסט - קיתרה

† **קיצטר** מידה לנוזלים **a measure for liquids** (Krauss 558a - sextarius. עי"ע קיסט) **קיצטר** ש"ע ז. **n. m.** מידה **a measure** ויסב כהנה מקיצטר משחה A ולקח הכהן מלג השמן - ויק יד 15.

קיצם עץ **wood** [החליף את י'אע' ברוב שימושי, לבד מענייני פולחן (ע"ע אע). *Replaces^{2c} except for* *cultic matters* קיס: וכל מן דקיס יתמרק - ג ויק טו 12. **סואיי** דתפק קיסמא מן עינה דאחוד - מתי ז 5 (ני"א קיסא) - [Lect 67]

קיצם ש"ע ז. **n. m.** עץ חומר **wood as material** וכל מאן קיצם ישותף במים וכל כלי עץ ישותף במים - ויק טו 12 (=המליץ 542). ית שקציון וית גלליון קיצם ואבן כסף ודהב - דב כט 16. קיצם נגיב עביד נחש מטיעל עץ יבש נעשה נחש מתנועע (מטה משה) - ת"מ 12א. ועבד... צלמין אחד דהב... ואחד קיצם זית ועשה... צלמים, אחד זהב... ואחד עץ זית - אס 4א. והוה אדמה בכל ארע מצרים ובקצמיה ובאבניה והיה הדם בכל ארץ מצרים ובעצים ובאבנים - שמ ז 19 [פירש כלי עץ, כמו אונקלוס: ובמאני אעא, המובא ב-m. *Int.: vessels of wood. Cf. O.* בארשה למקטע קיצמים ואשר יבוא עם רעהו ביער לחטב עצים - דב יט 5.

† **קיש** איחור **lateness** [מן לקיש (ע"ע לקש). פירש את הלמ"ד תוויית המושא והפכה לית'. בדומה לזה נוף מן לינוף. *[By elision (l taken as prefix); see lqš.* **קיש** ש"ת **צעירה** **young** למהבות ית קישתה לקובל בכירתה A לתת הצעירה לפני הבכירה *to marry off the younger before the older* - בר כט 26.

† **קיתרה** כלי נגינה **musical instrument** > **κίθαρα** אי"מ (קיתרוס - דני' ג 5. **סואיי** עם מזמור וקיתרא - תה צב 4 Horol 194). עי"ע קטלוס

קיתרה ש"ע ז. **n. f.** כלי נגינה **zither** בדיוך וקיתרה ובצנצלן ובטפוח ובזמרין במקוש וקתרוס ובצלצלים ובתוף ובחלילים - אס 17ב. **קתר** ש"ע ז. **n. f.** **קיתרוס** **zither** ונפקת כל נשיה בתרה בתפיה ובקתריה A ותצאנה כל הנשים אחריה בתפים ובמחלות *all the women went out after her with timbrels and zithers* - שמ טו 20.

† **קיסט** מידה לנוזלים. ע"ע קצת, קסטון, קיצטר **a measure for liquids** (Krauss - ξέτηδος 535a. **אי** חד קיסט דחמר - ברי"ר 503. **סואיי** קיסט חד - פ שמ טו 33. Fränkel 205]

קיסט ש"ע ז. **n. m.** מידה **a measure** וקיסט חדה mA ולג (שמן) אחד *one log (of oil)* - ויק יד 10. ויסב כהנה מן קיסט משחה M_2^* ולקח הכהן מלג השמן - ויק יד 15. ותעבד יתה משח קיסט קדש M_3 ועשית אתה שמן משחת קדש - שמ ל 25 [תפס משחה = מידה]. ברבעות קי[סטה] משח m ברביעית ההין שמן - במ טו 4. **קצת** ש"ע ז. **n. m.** הין ועמר ליצר רבועת קצתה A ויין לנסך רבעית ההין - במ טו 5. פלגות קצתה A חצי ההין - במ טו 9.

† **קיפץ** חטיפה **tearing, rending** [טי"ס מן קץ מפני הדמיון של נ ושל פ (قطن - ZSp 152). *Corr. of qns due to resemblance of p and n. See Lane* 2568a]

קיפץ ש"ת **adj.** חוטף **abductor** הוא שרי למהו קיפץ בארעה הו הוה קיפץ ציד לקודם יהוה לבדיל יתאמר כנמקס קיפץ ציד A הוא החל להיות גיבור בארץ הוא היה גיבור ציד לפני יהוה על כן יאמר כנמרוד גיבור ציד (Nimrod) started to be an abductor on earth; he was an abductor in hunting before the Lord, hence the saying, "like Namqas an abductor in hunting 9-8 (נמרוד גיבור שלילי בהיסטוריוסופיה השומרנית. *Nimrod is a negative figure in the Sam. tradition. On the negative attitude [towards hunting, see Tal, Mikra 208.*

† **קיץ**¹ עונת החמה בשנה **summer** [מן העברית. עי"ע קיט. H], cf.

קיץ ש"ע ז. **n. f.** **עונת החמה** **summer** צנה ושרב קיץ ואסתב קור וחם קית וחרף **and heat, summer and winter** - בר נח 22.

† **קיץ**² שם מקום **pr. n.** [עי' פדן ארם] **קיץ** ש"פ קום אהך לקיץ ארם A קום לך פדנה ארם - בר כה 2. ואזל לקיץ ארם A וילך פדנה ארם - בר כה 5. ואזל לקיץ ניפוק פליץ A וילך פדנה ארם - בר כה 7. נכסינה דנכיס בקיץ קנינו אשר רכש בפדן ארם - בר לא 18.

קל - קלה

I revealed myself to the good ones... עצם כוחי through an angel, not by the revelation of my own mighty self (א41). וכקלום שומיה לאדכי (EC וכקנום, A וכגרם) וכעצם השמים לטהור like the very sky for purity - שמ כד 10. בקלום יומה הדן על נח... לתיבותה (C בקנום, A בגרם = המליץ 548) בעצם היום הזה בא נח... אל התבה - בר ז 13. בדומה לזה שמ יב 17, 41, 51, ויק כג 14, 21, 28, 29, 30 ובכולם ניא קנום, גרם. **2** אמצעי דקדוקי *grammatical device* **1** כינוי חוזר (מוסב על אלוהים) (*of God*) *refl. pron.* דו רחמן «ורתאי» וכן כתב על קלומה שהוא רחום וחנון וכן כתב על עצמו He is merciful and pitiful - as He wrote about Himself ת"מ א294.

2 ת"פ *adv.* **לכד** *by oneself* קני שומיה וארעה לקלומה קונה את השמים ואת הארץ לבדו *creator of heaven and earth by Himself* ת"מ א34. בגדלה ממנה לקלומה המתמיד בגודלו לבדו - ת"מ א189. דו אחד לקלומה שהוא אחד לבדו - ת"מ א189, א271. הממן לקלומה - ת"מ א242.

† **קלה** צמיחה וגידול **growth** [איי יקלח פירווי - מייל ויקי כו 20. תלתא קילחין - מייל במי יט 18. **סואיי** ועבד ית מנרתא... שרירא קולחה = ועשה את המנורת... מקשת גזע - שמ לו 17 (מתרגם στερεάν στρεπών) *καυλός* (דוד). ס קלחלה = מין צמח - LS 668a ע ובשעה שהוא מפריח הוא מקליח את פירותיו - ספרא בחוקותי פרק ה (וייס קיא)]

קל צמח *to grow intrans.* אילנה דאנצב לגו ארע מצרים ואקלע לגו במדברה העץ שניטע בארץ מצרים וגדל במדבר *the tree that was planted in the land of Egypt and grew up in the desert* - ת"מ א269. קלולעיה דקלעו באילני ביתה הענפים שצמחו בעצי הרעה - ת"מ א47. ויקלע וימטי לערפלה ויצמח ויגיע לערפל - ע"ד ו 10.

פעל צמח *grow intrans.* אש מלבלבה וסניה לגוה מקלע האש מנצצת והסנה צומח בתוכה shooting fire and the bush growing in it - ת"מ א4. כארזים עלי מים מקלעים בעללה כארזים... הצומחים בשמים - ת"מ א253.

קולח ש"ע ז *n. m.* **קנה** *stalk* שבע שבלין סלקי בקולע אחד *m* ...עלות בקנה אחד *seven ears (of grain) grew on a single stalk* - בר מא 5, 22.

קל צליל, קול **sound, voice** [איי וענון כל עמא קל חד - נ שמ כו 3. **סואיי** דשמעת בקלי - בר כב 18]

קל *qâl* ש"ע ז *n. m.* **1 קול, דיבור** **voice** ונפק קל חייה מן ענון כבודה ואמר ויצא קול (אלוהים) חיים... ואמר *the voice of the living (God) went out of the Cloud of Glory and said* - אס א18. דשוה משמע קל אלה שנודרו לשמוע את קול האלוהים - מ טז 88. וקלה וקל שופרה וקולו וקול השופר - מ טז 146. * עם 'שמע /מני' בהוראת 'ציות' *with šm^c+l/mn* denotes **obedience** ליתו שמע בקל אביו אינו שומע בקול אביו *he does not heed his father* דב כא 18. ושמעת בקל יהוה אלהיך - דב כז 10. נשמע בקלה אולי נתוחי נשמע בקולו אולי נחיה - ת"מ א228. * עם 'אחד' במעמד אדוורביאלי 'פה אחד' *unanimously adverbial with ʔhd* כל עמה קל אחד ויענו כל העם קול אחד *all the people answered with one voice* - שמ כד 3. עם פעלים 'יהי', 'תלה' על פי מליצת התורה *with yhb and tly, according to the wording of the Torah* ית קלה וכתב ותשא את קולו ותבך *thus afar. (Hagar) raised her voice and burst into tears* - בר כא 16. בחר כן תלא... משה קלה ואמר - ת"מ א53. ויהב ית קלה בכביה - בר מה 2. **2 שמועה** **rumor** וקלה אשתמע בית פרעה והקול נשמע בית פרעה *the rumor was heard in Pharaoh's house* - בר מה 16. **3 רעש** **sound, noise** וירדף יתון קל טרף אנתיר ורדף אתם קול עלי נדף *the sound of a driven leaf shall put them to flight* - ויק כו 36. קל קרב במשריתה קול מלחמה במחנה - שמ לב 17. ויהוה יהב קלין וברד...קולות וברד - שמ ט 23.

† **קלום** עיקר **self, substance** ← כינוי חוזר; מגביר *refl. pron.; intensifier* [J מעדיפו 10) פעמים] על קנום (פעם אחת). לא כן ת"מ: 7 פעמים קלום, 74 פעמים קנום. בפיוט רק קנום (ע"ע). J מבחין: גרם = עצם בנוף, קלום = להדגשה. שאר כ"י של התה"ש אינם מבחינים]

קלום א ש"ע ז *n. m.* **1 עיקר** **self** הלא מקלומי סדם גפנון *E* כי משרש סדם גפנס *their vine comes from the substance of Sodom* - דב לב 32.

2 תמורה לשם הגברה *intensifying apposition* **עצם** אתחזית לטביה... על יד מלאך לא בגלי קלום גברתי נגליתי לטובים... על ידי מלאך לא בגילוי

קלט - קלל

והחננו... והוי המקלט הקרוב לפני כל בורח -
א"י 16-17. מקלטה דגלי קבל כל ערוקיה המקלט
הגלוי לפני כל הבורחים - א"י 95.

†קלי¹ אפייה וקלייה באש **baking, roasting**
[א"י מהבהב קלי בנורא - נויק ב 14]

קל 1 אפה to bake ועבד להון נציבה ופטיר
קלי A (ניא אפה) ויעש להם משתה ומצות
אפה he prepared a feast for them and baked
to roast unleavened bread - בר יט 3. **קלה**
אביב קלי בנור... תקרב אביב קלי באש... תקריב
you shall offer... grain from fresh ears, parched
with fire - ויק ב 14.

פעל קלי בינוני פעול **parched (grain) pass.**
pt. ולחם ומקלי וקליף לא תיכלון E (ניא וקלי)
ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו לא bread, parched grain, or fresh ears
- ויק כג 14.

†קלי² בזו **disgrace** [אחי קלל (ע"ע)]
Cognate of *qll* (q. v.)

אתפגעל נתבזה to become despised
גזוי מעתד לקבל עובד מכעס מן הפל גרמה
יתקלי הנה גמול מזומן לפי מעשה מכעיס; מי
שהשפיל עצמו יבזהה E
he who degrades himself will be despised
- ת"מ 232 א [זביח הע' 3: אפשר
שהוא ט"ס מן יתלקי].

קלן ש"ע ז n. m. **ביזיון disgrace** קלנה עבידה
בישראל למשכב עם ברת יעקב m כי נבלה
עשה בישראל לשכב עם בת יעקב disgrace has
been committed in Israel by lying with Jacob's
daughter - בר ל 7 (מן אונקלוס O).

†קליד שריון **mail** [κλειδ, κλειδα, אקזואטיב של
κλειδ = בריח - Krauss 541 b. א"י אקלודי מיקלד -
בבלי חולץ צג ע"ב. ס קלידא = בריח - LS 667b]

קליד ש"ע ז n. m. **שריון mail** ופם מעילה
בממציעה כפם קליד A קלי, B קליע = המליץ
EC; 612 קדי(ע) השי המליץ (שם) ופי המעיל בתוכו
the opening of the robe, in the middle of it, was like the opening of a coat of
middle of it, was like the opening of a coat of
mail - שמ לט 23 [כלומר, סגור, נעול. השי אונקלוס:
שרין = armor. התהייע: אלרע SAV].

קלל קלות ערד, זילות **little worth**
[א"י ויקל מעלווד - נ שמ יח 22.] **importance**

קלוח ש"ע ז n. m. **קנה stalk** בקלוע חד
בקנה אחד - בר מא 5, 22.

קליח ש"ע ז n. m. **יתר spread** קליעי כמיה A
פחזת כמים spread as water - בר מט 4 [זביח: זהו
דרוש על ראובן שנמנעו צאצאים מפני מעשהו. ראה ת"מ
ZBH, TM 159a, n 1: midr. on 1. Reuben whose intercourse with Bilhah
produced no progeniture; affluence in power - בר מט 3 [והוא ענף הוא
ייתור בדומה לישרכא' בסורית שעניינו יתר ובבבלי 'שרכי'
הם שיחים (ב"ע צב ע"יב) 'branch' has the meaning
'excess' too. Cf. Syriac šrk'.]

קליחה ש"ע נ n. m. **יתר affluence** קליעת
מסבל וקליעת תקוף A יתר שאת ויתר עז
affluence in power - בר מט
3 [ע"ע קליח].

קלחוח ש"ע ז n. m. **ענף branch** ובגפנה תלתה
קלעלים ובגפן שלשה שרוגים
on the vine (were) three branches - בר מ 10 (= המליץ 596).
תלתה קלעלים תלתה יומים אנון VC שלשת
השרוגים שלשה ימים הם (BM קללועיה, E
קללועיה) - בר מ 12. מטפטף מים מקלעלקיו
(> מקלעלעיו) C יזל מים מדליו - במ כד 7.
קללועיה דקלעו באילני בישתה הענפים
שצמחו בעצי הרעה - ת"מ 47.

†קלט תפיסה וקבלה **seizing, taking in** שאול
מן העברית באה"ש רק בש"ע מקלט. *Only in the n.*
[mqłt (H loan)].

מקלט ש"ע ז n. m. **maqlāt** מנוס מקום למנוסת
הרוצה בשגנה **refuge** ותפרודון לוכון קריאן קרי מקלט
יהן לוכון ויערק לתמן קטולה והקריתם לכס
ערים ערי מקלט תהיינה לכס ונס שם הרצח
you shall provide appoint for you cities, as
cities of refuge to which an inadvertent
manslayer may flee - במ לה 11 [ועוד 10 פעמים
באותו הפרק]. מתארי הר גריזים **epithet of**
Mount Gerizim דלית אשתה קרבה לית
סהרת הרגריזים... דו קרי מקלט לערוק שאין
האש קרבה אל סביבת הר גריזים... כי הוא
נקרא מקלט לבורח - אס 5. בית אל... ושמו
מקלט הפליטה למי ישובו אל האלהים - ת"מ
(ק') 88 [ש"ע NSH בכ"י ש: מקלטה פליטה]. מתארי
האלוהים **epithet of God** אה רחמן ורתאה...
ואה מקלטה דקריב לקבל כל ערוק הוי הרחמן

קלל

- ת"מ 278א. ויהי מאבד ומשנק ... ומקלל - ת"מ 145ב. וית דתקלל מקלל A ואת אשר תאר ויאר - במ כב 6.

מקללה ולית יהבנה יהוה למקללה עמי A (נ"א למבעשה) ולא נתנו יהוה להריע עמדי - בר לא 7 [ג' למקלקלה ?].

אִפְעַל 1 מיעט to alleviate ואקל מן עליך N והקל העליך ויקל - שמ make it easier for yourself - שמ יח 22. **2 ארר** to curse אביו ואמה אקל אביו וmother - ויק כ 9. ואקל ואיתו יתה ליד משה N ויקלל ויביאו אתו אל משה - ויק כד 11. **אנש** דיקל ית אביו וית אמה קטל יתקטל NM - ויק כ 9. לא תקל חרש NMCBA - ויק יט 14. **ארור** מקל אבוה ואמה - דב כז 16. מובא גם בת"מ 140ב. לא תקים גרמך דבב לאלה תהי מקל לא תשים עצמך אויב לאלוהים (פנ) תהיה מקולל - ת"מ 167א.

3 ביזה to degrade תריון יסקלו דאנון אקלו אבהתון שניהם ייסקלו, שהם ביזו את אבותיהם both of them will be stoned, for they degraded their fathers - ת"מ 246ב. ומקל אחוך לעיניך C ונקל אחיך לעיניך - דב כה 3.

אִתְפַּעַל נתקלל to be cursed ומן מתקלל חסילה ומי שמקולל סוף לו, he who is cursed, it is his end - ת"מ 141ב. חסל זרעה דאברהם יהי מנוף... ומבחד ברכתה יהי מתקלל חלילה לזרעו של אברהם שיהיה נוף... ולאחר הברכה יהיה מקולל - ת"מ 144א.

אִתְפַּעַל (נ"א ומערב ומקלקל מליהון זוכאי - נ דב טו 19 [בגיליון]) **נתקלקל** to be spoiled ונפשנו מציקה בלחמה דאקלקל NE ונפשנו קצה בלחם הקלקל and we have come to loathe that spoiled food - במ כא 5 [הדל].

אִתְפַּעַל מקלל one who curses המליץ 581. בינוני פועל ע"פ שמ כא 17 [ליתא]. ואפשר שהוא מן קלקל (וביח).

קניא א שית adj. מעט few ואנה קליל מניאן ואני מתמי מספר מעט my men are few in number - בר לד 30. דומה לו דב 27 [תפס ימתיי = מעט]. ואתותב תמן בקליל זעור ויגר שם במתי מעט - דב כו 5. ונפשנו אציקת בלחמה קלילה ונפשנו קצה בלחם הקלקל - במ כא 5. עברים נשישים וזעורין בעינה וקלילין עברים חלשים וקטנים לעין ומעטים - ת"מ 19ב. חילן נשיש וקליל wqallal כוחנו תשוש ומועט - מ ד 31. **ב** ת"פ 9 adv.

סוואי דיקללון מנהון - יונה ד 5. עייע קלי, קלקל] ← אלה ומארה curse [א"י והפך... ית קללה לברכה - נ דב כג 6]

קל עבר: קלת (נסתרת) - בר טו 4 A. עתיד: ויקל - דב כה 3 V. **פעל** עבר: קלל - ויק כ 9 VMCEB. עתיד: דיקלל - ויק כ 9. ציווי: וקלל - שמ יח 22. בינוני: מקלל - ת"מ 278א. פועל: מקלל - במ כב 6 A. מקור: למקלקלה - בר לא 7 A. **אפעל** עבר: אקל - ויק כ 9. עתיד: דיקל - ויק כ 9 NM. ציווי: ואקל - שמ יח 22. בינוני: מקל - דב כז 16. פועל: מקל - דב כה 3 C; ת"מ 167א. **אִתְפַּעַל** בינוני: מתקלל - ת"מ 141ב. **אִתְפַּעַל** דאקלקל - במ כא 5. **קאקל** - המליץ 581. **קליל** - בר לד 30 (=המליץ 581). **קלל** - ת"מ 136ב. **קללה** - בר כז 12. קלתה (ר) qâlâlâta - עי"ש ד 24. **קלקל** - במ כא 5.

אִקַּל 1 נקל, נתמעט to be little, few, unimportant וקלת רבתה בעינייה *M2 ותקל גברתה בעיניה her mistress was lowered in her esteem - בר טו 4. **אשתה** כד דרסת יתה קלת גבורתה ואת לגוה הלך האש כאשר דרכת בה אפסה כוחה ואתה הולך בתוכה - ת"מ 307א [זבי"ח הע' 3]. ושלח ית יונתה מן עמה למחזי הקלו מיה (A הקלת) וישלח את היונה מאתו לראות הקלו המים (Noah) sent out the dove to see whether the waters had decreased from the surface of the ground - בר ח 8 (=המליץ 581). וחכם נח הלא קלו מיה (A קלת) וידע נח כי קלו המים - בר ח 11. **2 נתבזה** to be degraded דלא יוזף למחיתיה... ויקל אחוך לעיניך V ...ונקל אחיך לעיניך ויקל אחוך should go on striking him..., your brother will be degraded in your esteem - דב כה 3.

אִפְעַל 1 מיעט to alleviate וקלל מן עליך ויסבלון עמך והקל העליך ונשאו אתך easier for yourself by letting them share the burden with you - שמ יח 22. **2 ארר** to curse אביו ואמה קלל VMCEB אביו ואמו קלל he has cursed his father or his mother - ויק כ 9. מקדם אזהר מן הדה בישה ואכהן קלל מן יעבדנה קודם הזהיר מן הרעה הזאת ועתה קלל את מי שיעשנה - ת"מ 161א [על דב כז 22: ארור שכב אם אחתו]. אפק ית דקלל (E מקללה) הוציא את המקלל - ויק כד 14. וכד לא שמענו קללן וכאשר לא שמענו קיללנו - ת"מ 165ב. אנש דיקלל ית אביו וית אמה קטל יתקטל - ויק כ 9. אלהים לא תקלל ECB - שמ כב 27. לא תקלל חרש - ויק יט 14. ומקלל יתך וטרידך בכל אתר ומקלל אותך וטורד אותך בכל מקום

דס עבדיו יקס - דב לב 43 (=המליץ 454). ואהרן כהנה חדי בדילון... ופינחס מקלס לון ואהרן הכהן שמח בגללם (הטובים)... ופינחס מהלל אותם - ת"מ 237. ושת מואן דאלף מקלסין גרמך ושש מאות אלף מהללים אותך - ת"מ 53. ואנון מקלצין... ואמרין לאל חילול והם משבחים... ואומרים לעל יכול - עלום שם - Cow 165 (פלורנטין 338). דאת מקלס בעננה ובאשתה שאתה מהולל בענן ובאש - ת"מ (ק) 233 [בינוני פעול].

קלע¹ שזירה ואריגה **plaiting, weaving** [איי] והוון פרסין קילעיינה = והיו פרסים את הוילונות - ירוש שבת יז ע"ג]

קל שזור בינוני פעול **to plait pass. pt.** עובד סרק כפס קלי A (J קליה י"ש; המליץ 612 קליע) מעשה ארג כפי תחרא A *a weaver's work like a plaited opening* - שמ כח 32. וכך הוא לט 23 B קליע, M קלעו [תפס תחרה - קליעה. נ כפס סירה - אריגת חבל השי פ שם: סירא].

קלע ש"ע ז n. m. מסך **curtain** קלעים לדארתה מילת משזר קלעים לחצר שש משזר *curtains of twisted linen* - שמ כז (=המליץ 586). קלעי דרתה מילת משזר קלעי החצר שש משזר - שמ ל 9.

קלע² טירה **fortress** [> قلعة - Dozy II 404]

קליעה ש"ע ז n. f. מבצר **fortress** האלין אנון כרי ישמעאל... בדרכיתון ובקליעתון A אלה הם בני ישמעאל... בחצרותם ובטירותם *these are the sons of Ishmael... according to their villages and by their fortresses* - בר כה 16.

קלע³ ירייה **shooting** [איי] ואקלע יתה ימא דסוף - נ שמ י 19 (בגיליון: וטלק)]

קלע ש"ע ז n. m. **archer** קלעה עז - המליץ 545 כנגד עז, מן במ יג 28, דב כח 50. ליתא [פירש עז=לוחם. *Int. 'z as 'warrior'*].

קלף¹ הסרת השכבה החיצונית **peeling** [איי] וקלף בהון קלפין חוורין - נ בר ל 37 ← גרגרי תבואה **grain** קל 1 קילף בינוני פעול **to peel off pass. pt.** והוא כארז קליף והוא (המך) כזרע ג (the *peeled rice* is like *peeled rice* - שמ טו 31. וכדומה לזה במ יא 7. 2 גרגרי תבואה לאחר הקילוף)

מעט **little, few** קליל אעבד אף אנה לביתי NMECB (AM₂ ציבעד) מתי אעשה גם אנכי לביתי *let me make a little (provision) for my own household* - בר ל 30. נתפס כך מפני הקריאה *mēti*, בהוראה מועברת מן כנון דב 1 *my in this*. 27 *[sense is transferred from cases like Dt 4:27]*. הקליל מסבתיך ית בעלי A המעט קחתך את אישי - בר ל 15.

קלל ש"ע ז n. m. 1 מארה **curse** ואתעמי קלל רב ביני כל מצראי והייתה קללה גדולה בין כל המצרים *a great curse appeared amongst all the Egyptians* - ת"מ 35 [זבי"ח העי 3]. אי יבלש ביצר ביש ליתו שמע לה ומעזר לה קלל אם יבקש (את האל) ביצר רע, לא ישמע לו וישיב לו קללה - ת"מ 164. לית קלל מקים כל צדו אין הקללה עושה כל פחד - ת"מ 153. 2 חרפה **contempt** ושמור נפשך... פן תקום בקלל רב היזהר... פן תהיה בחרפה גדולה... *contempt beware...* פן תהיה בחרפה גדולה. תפכת כל איקר אל קלל הפכת כל כבוד אל חרפה *all glory will change into contempt* - ת"מ 233. ותקום באשדה ולית רתי... ובקלל ולית מרחם ותהיה במצוקה ואין חונן... ובקלון ואין מרחם - ת"מ 141.

קללה ש"ע ז n. f. מארה **curse** ותנדי עלי קללה ולא ברכה והבאתי עלי קללה ולא ברכה *you will bring upon me a curse, not a blessing* - בר כז 12. ואה קללתה קמירך הב בלך לא תשבך ברכתה והנה הקללה לפניך. תן דעתך שלא תעזוב את הברכה - ת"מ 137. ומן קללאתה לברכתה ומן הקללות אל הברכות - ע"ש ד 24.

קלקל ש"ע ז n. m. זל **worthless** ונפשונ מצייקין במוזון דקלקלה A (B דקלקל, המליץ 588: קלקלה) ונפשנו קצה בלחם הקלקל *and we have come to loathe this worthless food* - במ כא 5.

קלס¹ שבח ותהילה **praise** [איי] והוון מקלסין קדמוי - נ בר מא 43. סואיי להלין דהוון מקלסין - קיריל הירושלמי י 19 (Duensing 57)]

פעל שיבח **to praise** וחזו כל עמה וקלסו **M₂** (י"א ושבח) ויראו כל העם וירנו *all the people saw and praised* - ויק ט 24. ונרכן ונרנן ונקלס ונשתחוהו ונרנן ונשבח - מתוך תפילה ליום הכיפורים - Cow 709. קלסו אמיה אמה הלא דם עבדיו יגבי ED הרנינו גויס עמו כי

קלף²

קולפי ש"ע נ *n. f.* **קילוף** **peeling off** וקלף
בוך קולפין ויפצל בהם פצלות
stripes - בר ל 37.

קלוף ש"ע ז *n. m.* **שבולת ear** ית שבע קלופיה
שפיריה A את שבע השבלים הטובות
seven good ears - בר מא 24. ושבע קלופיה
טבייה... A - בר מא 26.

קולפי ש"ע נ *n. f.* **כרמל** **peeled off grain**
גרס קלופי M₂A גרש כרמל
grits of peeled off grain - ויק ב 14. ולחם וקלי וקלופי לא תיכלון
VNMB ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו - ויק כג
14.

קלף ש"ע ז *n. m.* **1 קילוף** שם הפעולה **scraping**
v. n. בתר... קלף ית ביתה אחרי הקצות הבית
after... scraping the house - ויק יד 43. 2 תוצאת
הפעולה **the result of the action** וקלף בוך קלפין
E ויפצל בהם פצלות
he peeled off stripes from them - בר ל 37.

קלפה ש"ע נ *n. f.* **מחלת עור** **a skin disease**
וידכניה כהנה קלפה היא וטהרו הכהן מספחת
the priest shall pronounce him clean; it is
an eruption - ויק יג 6 (=המליץ 540). אן יי במשך
בסרה שומה אי קלפה NMECB - ויק יג 2. ואם
פתאי תפתי קלפתה אם פשה תפשה המספחת
- ויק יג 7.

קלפי ש"ע נ *n. f.* **מחלת עור** **a skin disease**
אן יי במשך בסרה שומה אי קלפי - ויק יג 2.

[†]קלף² ערלה **foreskin** { > قلفة - ZSp 128, השי
טלג פא}

קל בינוני פעול *pass. pt.* **ערל** **uncircumcised**
וקליף דכר דלית ילסין ית בסר קלפתה... ית
פסקולי אנשי A וערל זכר אשר לא ימול את
בשר ערלתו... את בריתי הפר
uncircumcised fails to circumcise the flesh of
his foreskin...., he has broken My covenant
זו 14.

קלפי ש"ע ז *n. m.* **ערלה** **foreskin** לא נכל...
למתן ית אחתנן לגבר דלה קליף M₂ לאיש
אשר לו ערלה... give our sister to
man who is uncircumcised - בר לד 14.

קלפה ש"ע נ *n. f.* **ערלה** **foreskin** ותלסין
ית בסר קלפתיתוכן A ונמלתם את בסר ערלתכם
you shall circumcise the flesh of your foreskin
- בר יז 11. דלית ילסין ית בסר קלפתה A אשר
eruption - ויק יג 2.

off grain אביב קלי כנור גריס קליף תקריב
אביב קלי באש גרש כרמל תקריב
fresh grain parched with fire, grits of the peeled grain
14 (=המליץ 495). ולחם וקלי וקליף לא תיכלון
ולחם וקלי וכרמל לא תאכלו - ויק כג 14.

פענל 1 הסיר את השכבה החיצונית
to peel וקלף בוך קולופין עברן ויפצל בהם פצלות
לבנות **off** וקלף בוך קולופין עברן ויפצל בהם פצלות
לבנות **peeled off white stripes from** (Jacob)
them - בר ל 37 (המליץ 561 קלופין). ואקים ית
אטריה דקלף במרכעיה ויצב את המקלות אשר
פצל ברהטים - בר ל 38. **2 הקציע** את אבני הקיר
to scrape off וית ביתה יקלפון מלגו סאר
וישפכו ית עפרה דקלפו למלבר לקרתה ואת
הבית יקצעו מבית סביב ושפכו את העפר אשר
הקיצו אל מחוץ לעיר
the house shall be dumped outside the city
scraped inside all around, and the coating that
is scraped off shall be dumped outside the city
- ויק יד 41 (=המליץ 586). ויפקד כהנה [וי]קלפון
ית אבניה דבין מכתשה m (=m₂) * [וי]גלפון. ע"ע
גלף) וצוה הכהן וחלצו את האבנים... - ויק יד
40. ודמקלף בביתה ירע ארקעיו N (=א) ודגרף
ודאכל) והמקציע (!) בבית יכבס בגדיו - ויק יד
47 (=יש והאכל, אבל נתפרשה המילה כאן לענין אחר
וכך מעידה הקריאה wâkkal. ע"ע גרף). וקלפו ית
ססי דהבה *M₂ (=א) ורקעו, ורקקו) וירקעו
את פחי הזהב - שמ לט 3 (נתפרש לו לענין הקצעה,
או הו א מ גלף (ע"ע)).

נקלוף ש"ע ז *n. m.* **שבולת** **ear of corn** והא
שבע נקלופין עלין... והא שבע נקלופין...
בתייהון A והנה שבע שבלים עלות... והנה
שבע שבלים... אחריהן seven ears grew...,
seven ears behind them sprouted seven ears
6-5. ובלעי נקלופיה קטיניה A - בר מא 7. ושבע
נקלופיה חסירן... A - בר מא 27.

קולף ש"ע ז *n. m.* **1 קילוף** **scraping** ואן
יעזר מכתשה... בתר... קלוף ית ביתה A ואם
ישוב הנגע... אחרי הקצות הביה
if the plague after... scraping the house... again breaks out
ויק יד 43. 2 תוצאת הפעולה **the result of the action**
וקלף בוך קולפין עברין A ויפצל בהם פצלות
לבנות - בר ל 37.

קופפה ש"ע נ *n. f.* **מחלת עור** **a skin disease**
אן יי במשך בסרה שומעה אי קולפה A כי
יהיה בעור בשרו שאת או ספחת
on the skin of his body a swelling or an
eruption - ויק יג 2.

קלפוט - קלשפו

לא ימול את בשר ערלתו - בר יז 14.

him and walk after Him and cling to His word
- ת"מ 182א. מן לא ידע קשטה במה יתקליץ
מ ידע יודע את קי במה ידבק? - ת"מ 200ב.
והוא לכל הבשר אב... ובו יתקליץ - ובו ידבק
- עבדה בן שלמה (Cow 130). ויתה תעבדון ובה
תתקלצון A (ני"א תתקרבון) ... ובו תדבון - דב
יג 5. הוה לבה מתקליץ בעלם עלאי היה לבו
(של משה) דבק בעולם העליון - ת"מ 107ב (זבי"ח
הע' 3). ואת באלה מתקליץ ואתה באלוהים
דבק - שלמה בן טוביה (Cow 280).

† **קלפוט** ? בן-גוון של ערפט (ע"ע) *Var. of rpt, q.*
[v.]

קלפוט ש"ת *adj.* ? כל עזיא קלפוטיה A (ני"א
נמוריה, נמוראתה) כל העזים הנקודות - בר ל
35 וכן 36.

† **קלפויץ** ? [< κέλφος = קליפה. בהשאלה, גופה;
(Uhlemann 76a)]

קלפויץ ש"ע ז *n. m.* פגר **carcass** ונעת <ד>טעס
על קלפוציה (ני"א פגריה - המליץ 566) וירד
העית על הפגרים - על העזים הנקודות - בר ל
11. upon the carcasses

† **קלש** הקצעה, החלקה **scraping, smoothing**
[א"י מזירקא חד דכסף קליש = מזרק אחד כסף, שציפוי
דק - מ"ל במ ז 13. Jastrow 1383a] ← קרחת
baldness (of forehead)

פעל הקצה to scrape וישפכון ית עפרה
דקלשו M_1 * (ני"א דקלפו, דגרדו) ושפכו את
העפר אשר הקיצו **to scrape** וישפכון ית עפרה
off shall be dumped - ויק יד 41. ויפרח בביתה
בתר קלשו ית אבניה M_1 * (ני"א שלפו) ופרח
בבית אחרי חלצו את האבנים - ויק יד 43 (העביר
את קלש מן ההקצעה אל החליצה).

† **קלפן** טיחה בשרף הקרוי קלפון **spreading**
colophony [< κολοφωνία = מין שרף -
Uhleman 76a. ס קלפוניא - LS 670b]

פעל גזור מן השם **טח בקלפון to spread**
colophony עבד לך ספינה... ותקלפן יתה
מלגו ומלבר בקלפון A (E) עשה לך תבת עצי
גפר... וכפרת אתה מבית ומחוץ בכפר עצי
yourself an ark.... and cover it inside and out
with colophony - בר ו 14.

קלשן ש"ת *adj.* **גיבה bald forehead** ואם מן
קבל אפיו יתמרט רישה קלשן הוא M_2 * (ני"א
גלשן) ואם מפאת פניו ימרט ראשו גבח הוא
if one's hair has fallen from his forehead and
temples, he is bald - ויק יג 41.

קלפון ש"ע ז *n. m.* **מין שרף colophony** ותקלפן
יתה... בקלפון A (E) וכפרת אתה... בכפר - בר ו
14.

קלשנו ש"ע נ *n. f.* **גבחת baldness of**
forehead ואן יהי... בקלשנותה מכתש אבר
סמק צרעה פרחה היא בקרותה אי בקלשנותה
 M_2 * (ני"א בגלשנותה) וכי יהיה בקרחתו או
בגבחתו נגע לבן אדמדם צרעת פרחה היא
if there is... on his forehead a reddish-white
baldness of his forehead a reddish-white
diseased spot, it is leprosy breaking out on
his... baldness of forehead - ויק יג 42.

† **קליץ** חיבור ודיביקה **attachment** [שאל בעש"ח
מן **קלס** = כיווץ - Lane 2559. פלורנטין 338, טל ג
פא. ע"ע ע"ע. Ar loan in NSH]

קל דבק to cling קליץ גרמך בקשטה לא יכל
עליך דבב דבק בקשטה (ו)לא יוכל לך אויב
cling to the True One, and no enemy will
overpower you - ת"מ 230 (זבי"ח הע' 1). קליץ
גרמך בקשטה קשור עצמך לקשטה - ת"מ 230.
ארור אשר לא יקים את כל דברי התורה הזאת
לעשותם אנשים אמרו הן מימרה קליץ בדאה
קצתה "ארור אשר..." (דב כו 26) אנשים אמרו
כי הדיבור קשור בקיצה הזאת (בלבד) - ת"מ
165א. קליצים באהן דכרנה סגדים ומודים
לאלה דבקים בזכרון זה, משתחווים ומודים
לאלוהים - מרקה: (Cow 115).

† **קלשפון** ? [ט"ס מן קלפו = ערוה. ZSp 128 ע"ע
קלף *Corr., see*]

קלשפו ש"ע נ *n. f.* **ערוה pudenda** ועגל חם...
ית קלשפות אבוה A (E) וירא חם... את ערות
אביו Ham... saw the pudenda of his father - בר
ט 22. ולכו לולק וכסו ית קלשפות אביהון
A (E) וילכו אחורנית ויכסו את ערות אביהם

אָתְפֶּעֶלְדֶּבֶק to cling והאכו בתרה ואתקלצו
learn from ומרו וכלו אחריו ודבקו בדברו

קמא - קן

קמץ ש"ע ז. *n. m.* **קומץ היד handfull** ויקמץ מנה מלוא קמצה וקמץ ממנה מלוא קמצו (the priest) shall take of it a handful of it - ויקב 2, ובדומה לו ה' 12 (=המליץ 586). וירם מנה בקמצה מסלת מנחתה - ויק ו' 8. קמצה מן עפר מזדוג עם מיה קומץ עפר מעורב במים - ת"מ 182ב [הוא יסוד הגוף. גרסת ק: אתעבד מן קמצה דעפרה - [ב72].

קמץ² ש"ע ז. ייצור מעופף **flying creature** [טלשיר 33, 57, 160, 166. בכ"י J עניינו חרק ושרץ העוף כמו בא"י קמצה - בר"ר 201; **סואי** ויסוק קמצא על ארעא - שמ"י 12. באה"ש המאוחרת נתרחבה הוראתו לעוף - טל ג סו. *Originally 'insect', its meaning expanded in late SA to any flying being.*

קמץ ש"ע ז. *n. m.* **1 חרק insect** וית קמצה למינה ואת החגב למינהו **and all varieties of grasshopper** - ויק יא 22. והויגן בעיניגן כקמצים והיינו בעינינו כחגבים - במ יג 33 (=המליץ 471). וכל שרץ קמצה דלה ארבע רגלים וכל שרץ העוף... - ויק יא 23 [ודאי חרק הוא, שאינו מן העופות לפי פס' 21: שרץ העוף שהוא מותר באכילה ושם תרגומו עופה]. **2 עוף bird** וקמץ יפרע על ארעה ועוף יעופך על הארץ **birds that fly above the earth** - בר א 20 (=המליץ 543). וית כל קמץ כנף ואת כל עוף כנף - בר א 21. וקמצה יסגי על ארעה - CA בר א 22. ובקמץ עללה DA ובעוף השמים - בר א 26. מכאן ואילך באה קמץ כנגד עוף בכ"י A כבר א 28, 30; ב 19, 20; ו 7, 8, 3, 20; ז 3, 8, 14, 21, 23; ח 17, 19, 20; ט 2, 10; ויק א 14, 26; ז 26, 13, 20, 46; כ 25. בכ"י B דב יד 20; כח 26. בשולי כ"י M (m) ויק יז 13; כ 25. כל השאר: עוף. המליץ 570 מביא קמצה כנגד צפור. ליתא]. בהמתה קמצה רמסה נוני ימה הבהמה, העוף, הרמש, דגי היס - ת"מ 154ב [ע"פ דב ד 18-17].

קן מרבץ **nest** [א"י קן דצפרין - נ דב כב 6. **סואי** קננים תעבד כיתבא - בר ו' 14]

קן ש"ע ז. *n. m.* **1 קן** לציפור **nest** כד יזדמן קן עוף לקדמך כי יקרא קן צפור לפניך **if, along with you chance upon a bird's nest** - דב כב 6. בהשאלה מושב לאדם **fig.** עמיק מדרך ושבי בכיפה קנך איתן מושבך ושים בסלע קנך - במ כד 21. **2 תא** מושב לבעלי חיים **compartment for animals** עבד לך תיבור... קננים תעבד ית תיבורתה קנים תעשה את התבה ית **make it an ark with compartments** - בר ו' 14 [הש' פמ"י,

- they... covered the nakedness of their father
בר ט 23.

קמא בזיוון **contempt** [Lane 2560b - > قَمًا]

אֲתַפְעֵל נתבזה **to act despicably** ואתקמאה עמה עם בראת מואבא [י] A ויחלל העם עצמו עם בנות מואב **the people acted despicably with the daughters of Moab** - במ כה 1 [פירש 'ויחלל העם לזנות' כמו התה"ע: אֲתַפְעֵל [SAV].

קמואל¹ qāmuwāl שם פרטי *pr. n.*

קמואל ש"פ אה ילדת מלכה... ית עוץ... וית קמואל - בר כב 20 - 21. ואצעד ביד זרד בר קמואל ונתפס ביד זרד בן קמואל - אס 19.

קמואל² qāmuwāl שם פרטי *pr. n.*

קמואל ש"פ ולשבט בני אפרים נשיא קמואל בר שפטן - במ לד 24.

קמח flour [א"י וסבי תלת סאין קמח - נ בר יח 6. **סואי** בתלת אסון דקמח - לוקס יג 21]

קמח ש"ע נ. *n. f.* **קמח flour** זרזי תלת סים קמח סלת לאשי ועבדי עגולים מהרי שלש סים קמח סלת לושי ועשי עגות **rush, (take) three seahs of choice flour, knead and make cakes** - בר יח 6. עסור מכאלתה קמח סערים עשרית האיפה קמח שערים - במ ה 15.

קמץ¹ קפיצה, קמיצה, הידוק **contraction, compression** [א"י הוא דחפן... ההוא דקמץ - בר"ר 36. ע"ע קבץ]

קל קמץ **to take a handful** ויקמץ מנה מלוא קמצה מסלתה וממשחה וקמץ ממנה **the priest shall take of it a handful of its choice flour and oil** - ויק ב 2 ובדומה לו ה' 12 (=המליץ 586). ויקמץ כהנה מן מנחתה ית אדכרותה NMB (ני"א וירם) והרים הכהן מן המנחה... - במ ה 26 [התאמה לויק ה' 12, וכך נ"ש].

פעל קפץ **to shut** ולא תקמץ ית ארך מן אחרך מסכינה (V תכפץ) ולא תכפץ את ירך מאחיך האביון **you shall not shut your hand against your needy kinsman** - דב טו 7 [השי' ירוש שבת יד ע"כ: דו קמץ... ופתח. על בידול הנחציים עואניש ג/א 124].

אלהים לפרעה" (שמ ז 1) כדי לאבד אותו וכל קהלו (Ex) "see, I made you as God to Pharaoh" (Gen 7:1), so that you will annihilate his self and his congregation - ת"מ זב ע"ע גרם. 3 תמורה לשם הגברה *intensifying apposition* עצם ומה הי לקנום גבורתך ומה זאת כנגד עצם גבורתך what is (all this) against your very might - ע"ד ד 28. וימה לון ביכלותה ובקנום גבורתה ונשבע להם ביכולתו ובעצם כוחו (God) swore by His power and His very might - ת"מ זב 171. ואגזר ית בסר ערלתון בקנום יומה הדין (MCBA בגרם) וימל את בשר ערלתם בעצם היום הזה Abraham circumcised the flesh of their foreskins on that very day - בר ז 23 [רק כאן בכ"י J בבטוי הזה גם בר ז C 13, שמ יב C 17, VC 41, C 51, וע"ד]. 28 MCA, EA 21, וע"ד. 3 כינוי חזר *refl. pron.* טוב לנן הן נעבד לקנומן זכד לעלמה עורנה אשרינו שנעשה לעצמנו לעולם האחר it is good for us that we make provisions for the other world - ת"מ ז 199. משה במדין שרר קנומה למהלך משה במדין חיזק עצמו ללכת (אל פרעה) Moses in Midian fortified himself to go (to Pharaoh) - ת"מ ז 16. וכד מלך קנומה וכאשר יעץ לעצמו - ת"מ ז 287. נחיל קנומן במטר פקודין נחזק עצמנו בשמירת מצוות - ת"מ ז 200. ואקים קנומה בצלו והעמיד עצמו בתפילה - אס ז 17.

קנון מכל **receptacle** (> *καυῖον, kavivon*) - Nöldeke MG 125, n 2. ע ולא בקנון אלא בסלים - מש מ"ק ג ז. 3 קנינתא = קערה - [LS 674a] **קנון** ש"ע ז *n. m.* 1 סל **basket** ותתן יתון על קנון אחד ותקרב יתון בקנונה ונתתה אתם על סל אחד והקרבת אתם בסל you shall place them in one basket and present them in the basket - שמ כט 3. ומקנון פטייה... נסב חלה ומסל המצות... - ויק ח 26. אורו קנונך ומלאשתך אורו טנאך ומשאריתך Cursed shall be your basket and your kneading-trough - דב כח 17. בקנון חדה A (נייא בקנה) בקנה אחד - שמ כה 33 [טיס *Corr.*]: 2 קן **nest** (הרחבת קן ע"ע) גוזלי שרה בקנוניה - צאצאי שרה בקניה Sarah's youngs in her nest - ת"מ ז 55 א50 (+ ק 20) [על בני ישראל, יוצאי מצרים. About the Children of Israel coming out of Egypt].

עממים. המליץ 584: קנים] 3 חלון **window** בית איסור קפיל דלא קן נאר בית סוהר אפל בלא חלון אור a dark jail, with no window for light - ת"מ ול) המקביל ל-ש 37 א3 [נוסח ק (א13): קני. הכול על מכת החושך והוא על פי תיבת נח. Borrowed from Gen 6:14].

† **קנב** זמירה, קיצוץ ענבים **pruning** (plants) **א"י** מן דאמרה גלשה היא מקנב - ירוש פסחים ד (ש"יג 115). ע כרוב שליקטו לקנב את האיספרגוס שבו - תוס דמאי ד ה)

פעל זמר **to prune** ושת שנים תקנב כרמך m (נייא תשפי) ושש שנים תזמר כרמך six years you may prune your vineyard - ויק כה 3. חקלך לא תזרע וכרמך לא תקנב m - ויק כה 4.

† **קנה** בשם מין בושם **a kind of perfume** (כתיבה לפי העברית. בכל מקום אחר יבססו (ע"ע) H) **קנה בשם** ש"ע ז *n. m.* בושם **perfume** וקנון בשם פלגותה חמשים ומאתים וקנה בשם חמשים ומאתים JECB (A בסס) וקנון בשם... וקנה בשם... - שמ ל 23.

קנום *qēnom* עיקר **substance, self** ← כינוי חזר, מגביר *refl. pron.; intensifier* [ע"ע קלוס. במקומות רבים מייצג את אלהים ולא בתה"ש]. 3 קנום - LS 677b (השי Nöldeke KSG 168). קיומו בסוא"י מסופק. 181 Schulthess משחזרו. א"י קנומה דמריה דבייתא - איכר פרשה א. מקביל למהד' שי בובר, וילנה תרנט. אבל שם: אף הוא גברא - עמי 48].

קנום א ש"ע ז *n. m.* 1 **self** עיקר **self** מייצג את הנושא *represents the subject* שנשבעת להם בך You swore to them by Your Self - ננה 97. לית ארעה מתקוממה על מיה... אלו הות על מיה הוה קנומה מאבד כל דבה מן אילן עד עשב אין הארץ עומדת על המים... אילו הייתה (עומדת) על המים, הייתה עצמה (= היא הייתה) מאבדת כל אשר בה מעץ עד עשב the earth does not rest on water...; if it were on water only, its substance would destroy all that is in it of trees and grass - ת"מ ז 273 א2 [ז"ביח התי 2]. נוראה כתבון באצבע דקנומה הנורא (האל) כתבם (את הלוחות) באצבע עצמו - מ ט 55-56. 2 מייצג את המושא *represents the object* חזי יהבתך אלהים לפרעה בגלל מאבד קנומה וכל קהלה יראה נתתיך

קנו - קני

[21]

קל עבר: קנה qānā - א"ד ג 37. דקינד (נוכח) adqānāk - מ ג 20. בינוני: קני - אי"ח 12. קעניד (+נוכח) - המליץ 580. מקור: למקני - בר מג 18. קניו קנוך (+נוכח) - דב לב 6. קני(א) - בר לא 9. קנינין (ר) qinyānān - מ ג 19.

קנ 1 רכש acquire ומדלאבונן קנא ית כל נכסיה האלין] m ומאשר לאבינו עשה את from that which was our father's he has built up all these possessions

בר לא 1 (מן אונקלוס O). וית כל קנינה דקנא קנין נכסיו דקנא בפדן ארם M₂ * (ני"א דחתר) ואת כל רכושו אשר רכש מקנה קנינו אשר רכש בפדן ארם - בר לא 18 (מן אונקלוס O). וית

כל נכסיו דקנא M₂ * (ני"א דעתר) ואת כל קנינו אשר רכש - בר לו 6 (ע"פ אונקלוס O). **2** פועל הוויה ובעלות *verb of existence and possession* תלתה רחמים קנה חילה רבה שלושה אוהבים יש לאל הגדול the Great Power has three devotees

- א"ד ג 37. קניתי איש את יהוה C קניתי איש את יהוה I have gotten a man from God - בר ד 1. האן קנינין אלא ממה דקינד

איפה קניין חוץ ממה שקנית - מ ג 20. ושלטנה דלא קענייה סוף ושלטונו אין לו סוף - ע"ד 9. **3 ברא** על האלוהים (related to God) God Most High, creator of heaven and earth - בר יד 19, 22 (המליץ 580). ואתה אל קני שומיה וארעה - אי"ח 12, דומה לו תי"מ 34* - עמה דן דקניית VC - שמ טו 16 (-המליץ 580). הוא אבוך קניך V' - דב לב 6 (המליץ 580: קעניך). עבודה דבריתה וקענייה וסדורה עושה הבריאה, יוצרה ומתקנה - אי"ג

63. עבודך וקענין יוצרנו ובוראנו - מ יב 61. קנה דמעונה בורא המעון - מ ב 73. וצ עורן וקענין ויוצרנו ובוראנו - תי"מ 147.

מקני למקני יתגן לעבדים M₂ * לקחת אתנו לעבדים - בר מג 18 [מן אונקלוס O. מביע את תפיסת העברית של חז"ל את הפועל קנה = לקח. Mishnaic H understanding of qnyas 'taking']

קניו ש"ע ז n. m. qātōl **בורא** על האלוהים Creator (related to God) הלא הוא אבוך קנוך הוא דעבדך וכוונך C (ני"א קניך) הלא הוא אביך קנך הוא עשך ויכוונךשך you and Father your Creator, who fashioned you and established you ? - דב לב 6.

קני(א)ן א ש"ע ז n. m. **רכוש possession** בבהמות (השי מקנה בעברית) ואפרש יהוה מן קניאן

קנזי qēnāz שם פרטי pr. n.

קנזי ש"פ והוור בני אליפז תימן... וקנז - בר לד 11.

קנזי ש"י gent. n. ית קינאה וית קנזאה וית קדמונה - בר טו 19.

קנז² שם פרטי pr. n.

קנזי ש"י בלוד כלב בר יפנה קנזאה - במ לב 12.

קנז³ qēnāz שם מקום pr. n. (place) [מזוהה עם ניסבור שבאיראן]

קנזי ש"פ עיבל בנה קנז והיא ניסבור - אס 44.

קנט מיאוס ודחייה **abhorrence** [א"י ונפשאנה קנט במנא הדין - מ"ל במ כא 5. לא תקניטי בי - תרגום רות א 16. ע נפשו קניטה עליו - מכילתא דרשב"י (נוסח מן המדרש הגדול) עמי 46. לפי קראוס הוא מן J. Greenfield, Krauss 552, - κευντέω אבל ראה, HUCA 29, 233. השי קנט - LS 676b וכן קנט - [Lane 2568b]

קל מאס abhor ית כל אלין עבדו וקנטת בון M₂ * (ני"א ואציקת) את כל אלה עשו ואקוץ כס them - ויק כ 23 [ואולי תפס ואקצץ בסי = קטן א].

קנטה ש"ע נ n. f. **מיאוס abhorrence** עד דיפק מפמכוך ויהי לכוך לקנטה פ לקטנה - המליץ 458)... והיה לכם לזרה until it comes out of your mouth and becomes an abhorrence to you - במ יא 20 [הטור הערבי של המליץ 458: ללקנט. השי וולגאטה: [Vulg.: in nauseam].

קנטר יחידת משקל **a measuring unit** > centenarius - Krauss 553a. **א"י** קנטר דהב - נ שמ 24. קנטרין דכסף - פסיקתא דר"כ 160. והוא קנטינר - מ"ל שמ כה 35]

קנטר ש"ע ז n. m. **כיכר measure** קנטר דהב דכי C ככר זהב טהור a talent of pure gold - שמ כה 39 (-המליץ 488). וקנטר מזון חתה B וככר לחם אחד - שמ כט 23. **אשע ועסרים** קנטר V תשע ועסרים ככר (זהב) - שמ לה 24 ובדומה לו פסי 25, 27.

קני רכישה **possession** [א"י וית כל קניינו די קנה - נ בר לו 6. ע"ע עתר]; הוויה, בריאה, **existence, creation** [סוא"י וקהלא הדין דקניתי לי - ישע מג

4 שמ כ I the Lord your God am a jealous God
[ניש SP part. qānā] ועקובתך אל קני ותוארך
אל קנא - תי"מ 23. **2 כעס to be angry** וכישיה
במדון רב... ולבביון קניאן והרעים בעונש
גדול... ולבותיהם כעוסיס והרעים בעונש
the evil will be in their hearts will be angry
severe punishment.... their hearts will be angry
- תי"מ 239 א [ובי"ח העי 2].

1 פעל היה מסור מצטרף לו ל- היחס **to be devoted with the prep. l** ותהי לה... בריה
כהנת עלם תחת דקנא לאלהה והיתה לו...
בריית כהנת עולם תחת אשר קנא לאלהיו
it shall be to him..., a covenant of a constant
priesthood, because he was jealous for his God
- במ כה 13. וברה פינחס קנא לאלה ונסב פסקול
ובנו פינחס קינא לאלהים ולקח בריית - תי"מ
220. ולית מן יקנא לאלה ולא יהיה מי שיקנה
לאלהים - תי"מ 253. המקני אתה לי - במ יא 29.
היה קנאי to be jealous אנכי יהוה אלהך
אל מקני... N אל קנא I the Lord your God
am a jealous God - שמ כ 4. מצטרפת אליו ב, מן
the prep. b, m וקניאת רחל באחתה - בר ל 1.
וקנו בה אחיו - בר לו 11. וקנו מנה פלשתאי -
בר כו 14. וקנה מן אתתה - במ ה 14. **2 הרגז**
to make angry with a ישר מושא ישר והכעיסוהו
direct object במה שעשו וקנאוהו במה דעבדו והכעיסוהו
they made Him angry with what they did
- תי"מ 275. ייתי ויעבד תועבהן ויקנא
לאלה יבוא ויעשה תועבות ויכעיס את
האלוהים - תי"מ 198. **3 נלחם to fight** וקנה
לוט בון ונלחם לוט בהם (בכדרלעמר ובחבריו)
Lot fought against them - אס 12.

1 אפעל הכעיס, הקניא, to make angry
jealous אקנותה בבראים ובתועבות יכעיסוהו
They made Him angry with strange gods; with
abominations they made Him angry - דב לב 16.
אנון אקנוני בלא אלה אכעסוטי באבליהון
ואנה אקנינון בלא עם בגוי נביל אכעסנון
V'C הם קנאוני בלא אל כעסוני באבליהם
ואני אקניהם בלא עם בגוי נבל אכעיסם - דב
לב 21. ואנן מקנין לה על מגן ואנו מכעיסים
אותו (את האל) חינם - מ א 152.

1 אקנאו שיי"נ n. f. **כעס anger** אקנהו בבתיה
ואשנתו בכראה כעס (היה) בבתיס וזעם בחוץ
- anger within the houses and wrath without
תי"מ 333. **2 שפי"ע v. n. הכעסה making**

אבוכין ויהב לי ויצל יהוה את מקנה אביך
יתן לי God has taken away your father's
possession and given it to me - בר לא 9. והוה
תיגר בין רעיני קניאן אברם ובין רעיני קניאן
לוט ויהי ריב בין רעי מקנה אברם... - בר יג 7.
אעיק ישראל עליו וחרם חרמה קניאנה לחץ
עליו ישראל (על מלך ערד) והחרים את חרמה
ורכושה - אס 16. קטול קניאן ומאבד כל
מתוניאן הורג (הברד) מקנה ומאבד כל פרות
- תי"מ 335. בהשאלה fig. קניאן דלא כותה קניאן
חכמתה רכוש שאין כמוהו הוא רכוש החכמה
- תי"מ 109. **ב** שם פעולה. v. n. ונזרו לקניאן
חכמתה ונמלי נפשהתן נמהר לרכוש את
החכמה ונמלא את עצמנו וfill our souls
acquiring wisdom and - תי"מ 110.

קני² מוט pole **א** שבע שבלין סלקן בקנה חד - נ
בר מא 5. **סוא** והו מחין לה בקנא על רישה - מרקוס
טו 19

קנה שיי"ע n. m. **1 גבעול stalk** שבעת שבלין
סלקי בקנה אחד שבע שבליס עלות בקנה אחד
seven ears grew on a single stalk - בר מא 5, 22.
2 מוט, קנה המנורה branch ושתה קנים
נפקים מן איצטריהוששה קנים יוצאים מצדיה
six branches issued from its sides - שמ לו 18.
ועזר תחת תרי קנייה... וכפתר תחת שני הקנים
- שמ כה 35.

1 קנו שיי"ע n. f. **קנה המנורה branch** עזוריון
וקנותון (F וקנואתון) מנה יון כפתריהם
וקנותם ממנה יהיו וtheir calyxes and their
branches shall be of one piece with it - שמ כה
36, לו 22.

קני³ (קנא) מסירות וקנאה **devotion, zeal**
[אני הא מקני את לי - נ במ יא 29. **סוא** דאלה קנאי

- דבו 15] ← רוגז, התגוששות **anger, struggle**
קל בינוני: קנא - שמ כ 4; קני qāni - איג 23. פעול:
קניאן (ר) - תי"מ 239. **פעל** עבר: דקנא - במ כה 13
(=המליץ 583). עתיד: יקנא - תי"מ 253. בינוני: מקני -
שמ כ 4. **אפעל** עבר: אקנוני (+מדבר) - דב לב 16
V'C. עתיד: אקנינון (+נסתרים) - דב לב 21 V'C. בינוני:
מקנין maqneṁ - מ א 152. **אקנאו** - תי"מ 333. **קנאה**
קנאה - במ ה 14. **קנו** קנואן (ר) - תי"מ 267. **קנו(א)** qān
ol קנואה - שמ כ 4. **קנו(א)** qittul? בקנוה - במ כה
11 (=המליץ 583).

1 קל **היה קנאי** בינוני **pt. to be jealous**
אנכי יהוה אלהך אל קנא (ניא מקני) אל קנא

קנמון - קנץ

קנמון ש"ע ז n. m. **קינמון** cinnamon סב לך בסמנים ריש מדרדר... וקנמון בשם קח לך בשמים ראש מדרדר... וקנמון בשם - שמ ל 23.

קנס עונש **punishment** [> קנסוס - Krauss 554a. **איי** מתקנסא יתקנס = ענש יענש - ג שמ כא 22]

אתפגעל ענש to punish יתקנס (לא) ידון (רוחי באדם) - המליץ 446 [מן בר ו 3 yēdon. בתהייש שלפנינו: ידון, ילקפן. אפשר שהוא דרוש מקוטע בדומה ל: לא יתדון כל דריה... כסדר דינה דדריה דמבולה *Prob. a midr. similar to Neof. ad loc.*

ינעמד, לשון כסיוו והסתר (ניא ינעמץ) ואכן המליץ שם: יטמר. ואפשר שיקנס ט"ס מן יכנס, = המליץ שם. פ: לא תעמר רוחי. השווה לזה מובאה בקטע מקומון: לא יזור רוחי באדם - 4Q252 (DSSU 80). על אתפעל בהוראה אקטיבית ראה עואניש ג/ב 86 *On active [Etpa^cel, see LOT IIIb, 86.*

קנף †

קנף ש"ע ז n. m. **?** ועל קנפך תתוּחִי A (נייא חרבתך) ועל חרבתך תחיה *by your sword you shall live* - בר כז 40.

קנפד בעל חיים **an animal** [> قنفذ - Lane 2569a. ע"ע קפד]

קנפד ש"ע ז n. m. **קנפוד** porcupine ולטאיתה וקנפודה *M2 (נייא וקפדה, וקופידה, המליץ 471 קפודה) והלטה והחמט - ויק יא 30.

קנץ חטיפה **tearing, rending** [> قنص - טרף, חטף - Lane 2568a]

קל צד to hunt מן אכה קנץ ציד B (נייא **צעד, דצד, הצד**) מי אפוא הצד ציד who was abducted from the hunted game - בר כז 33.

אתפגעלנחטף to be abducted קנץ נקנצתי מן ארע עבראי A (נייא אגנבת, אתגנבת) גנוב נגנבתי מארץ העברים *I was abducted from the land of the Hebrews* - בר מ 15 [שיבוש מן אקנצת בגלל הטור העברי. *Corr. after SP.*

קנוץ ש"ע ז n. m. **חטיפה, ציד, game, hunt** ורעם יצחק ית עשו הלא קנוצה בפמה B (נייא ציד) ...כי ציד בפיו Isaac favored Esau because he had a taste for game - בר כה 28. קנוץ נקנצתי מן ארע עבראי A - בר מ 15

someone angry ושבת דחלת אדם ואתילפת אקנאות קין ועזבת את יראת אדם (את האל) ולמדת את הכעסת קין you have forsaken the fear of Adam and learned Cain's

making (God) angry **angry** - ת"מ 278a. ושמה עזרו בר פאני וריש אקנהוהה באדה ושמו... וראשית ההכעסה על ידו - אס 20a. יהי מגבי לאקנהוהה יהיה עונש להכעסה - אס 20b.

קנאה (ה) ש"ע נ n. f. **1 קנאה jealousy** ועבר עליו רוח קנאה a fit of jealousy comes over him - במ 14 (פעמיים), 30. לא אכלת בקנתי A (נייא במסכינותי) לא אכלתי באני - דב כז 14 [פירוש *Int.*] רבה קנאה בישה גידל (קין) קנאה רעה - ת"מ 300b. **2 זעם anger** קנאה רבה הות בארע מצרים (there was) a great anger in the land of Egypt - ת"מ 336a. לואי עלינן נחיל הקנאה על נפשחתן על מה דעבדנן ראוי לנו שנחזק את הכעס עלינו על מה שעשינו - ת"מ 233a.

ומפלחיה מסרפין... וקנאתון ראמה והנגשים לוחצים... וכעסם עולה - ת"מ 20a. והות ארעה בקנאה וימיה עכירין והיתה הארץ בזעם

והימים עכורים - אס 2b. **3 מסירות zeal** ואתמסר ליהוה בקנאה יתרה (Aaron) was appointed to the Lord with great zeal - ת"מ 109b. לאוי יתשקע כהן כפינחס ברה יקום בקנאה הלואי דיקום כהן כפינחס בנו, שיהיה קנאי - ת"מ 254a. מן הנון אנן עד יהי לן פרקן אלית נזוע רוחה דקנתה מי אנחנו שתהיה לנו הצלה אס לא נניע את רוח הקנאה - ת"מ 139b.

קנו ש"ע נ n. f. **צער grief** דאגלה בתר מותה קנואו ברברכהו שגילה (משה) אחר מותו צערים גדולים *by his death (Moses) disclosed great grief* - ת"מ 267a.

קנוי ש"ת qāiōl **קנאי jealous adj.** אנה יהוה אלהך חיולה קנואה A...אל קנא יהוה I the Lord am a jealous God - שמ כ 4. 'ד יהוה היתה במקנים והקנוים - בן מניר (Cow 185).

קנו(א) ש"ע ז n. m. **מסירות zeal** עזר ית אמתי... בקנוה ית קנאתי בגבוון השיב את חמתי... בקנאו את קנאתי בתוכם (Phinehas) has turned back My wrath... by displaying among them his zeal for Me - במ כה 11.

קנמון תבלין **a spice** [איי וקנמון דבשם - ג שמ 23. Löw Pfl 346]

קנצה - קסם¹

לכס - ויק יט 36.

† **קסטריין** מתכת **a metal** [> κασσίτερος] Krauss 556b. עייע קסיטר
קסטריין שײע ז. *n. m.* **עופרת lead** וית קסטרינה...
 תעברון בנור EC (V קסיטרנה, B קצטרינה)
 ואת העופרת... באש תעבירו the lead... you shall pass through fire
 - shall pass through fire - במ לא 20 וכיוריב 23-22.

† **קסיטר** מתכת **a metal** [> κασσίτερος] Krauss 556b. עייע קסטרין. א״י ית דהבה... וית קסיטרא
 - נ במ לא 22. **סוא״י** כספא נחשא ופירולא וקס[י]טרא
 - יחז כב 20]

† **קסיטר** שײע ז. *n. m.* **עופרת lead** ית קסיטרה...
 תעברון בנור N את העופרת... באש תעבירו
 the lead... you shall pass through fire
 20 א וכו״ב 23-22. אסטלטו בקסטרה במים
 אסיני[ם] A (ניא כעברה) צללו כעופרת במים
 - they sank like lead in mighty waters
 שם טו 10 (המליץ 552: קצטר = עופרת).

† **קסם**¹ כישוף וניחוש **witchcraft** [א״י מקסם יקסם
 - נ בר מז 5. **סוא״י** לא תקצומון - לא תתגודדו - דב יד
 (B. Jacob, ZAW1902, 109, 1)]

† **קל מכשף** בינוני *pt.* **sorcerer** וזעק אף פרעה
 לחכמיה ולקסמיה ויקרא גם פרעה לחכמים
 ולמכשפים Pharaoh too, summoned the wise
 men and the sorcerers - שמ ז 11. קסם קסמ״ם
 מערש מנחש קסם קסמ״ם מענן מנחש - דב יח
 10 (=המליץ 588). הלא גועיה אהלין... לערשיה
 ולקסמיה ישמקון כי הגוים האלה... אל
 המעננים ואל הקסמים ישמעו - דב יח 13. אנית
 מצרים השדכת ביד קסמיה כינה מתחרבה
 ביד קשיטיה אם מצרים שקטה ע״י הקוסמים,
 הרי היא נחרבת ע״י הצדיקים - ת״מ 65ב.
 והצטמתו חרשיה וקסמיה וקעמו במרטוש רב
 והתכנסו המנחשים וכל הקוסמים במצוקה
 גדולה - אס 15א.

† **פעל נקב בשם** לכישוף **to pronounce the name of God for sorcery ?**
 ומקסם שם יהוה **name of God** (המליץ 588, ניא וכרז)
 ונקב שם יהוה מות יומת **one who pronounces the name of God**
 the name YHWH shall be put to death - ויק כד
 16 [תפס נקב לשם כישוף או השבעה. הש׳ قَسَم =
 (נשב).]

† **אָתְפַּעַל נִקְבַּ שֵׁם** **to be specified by**

† **קנצה** קרביים **entrails** [> قانصة - Lane 2568b]

† **קנצה** שײע נ *n. f.* **קרביים entrails** ויטטי ית
 מרתה בקנצתה *M₂ (ניא בספקה, בפסקה,
 בפלגתה) ויסר ית מרתו בנצתו he shall
 remove its gall-bladder with the entrails
 - ויק א 16 [=המליץ 529. הטור הערבי: בקנצתה].

† **קנת** שם מקום **qenât** (*pr. n. (place)*)
קנת שײפ ונבחה אזל וכבש ית קנת ונבחה הלך
 וילכד את קנת ואת בנתיה - במ לב 42.

† **קנתריין** אבן יקרה **a gem** [> chenchos
 (כֶּחֶחְרִי) השי קנכירי - אונקלוס שמ כח 19 -
 Krauss 554b. ס קנכנון - LS 677b]

† **קנתריין** שײע ז. *n. m.* **אחלמה a gem** טריקה
 ועין עגלה וקנתריין VB לשם שבו ואחלמה -
 שמ כח 19. וכך M₂ לט 12.

† **קסה**¹ כלי קיבול **receptacle** [מן אונקלוס O:
 קסות נסוכא בפסוקו. Levy Tg II 374a]

† **קסה** שײע נ *n. f.* **כלי קיבול flagon** וית קסאתה
 וית אמכלי נסכה *M₂ ואת המנקית ואת קשות
 הנסך - במ ד 7 [הפך את הסדר שבאונקלוס: וית
 מכילתא וית קסות נסוכא: O in reverse order].

† **קסה**² קש **stubble** [> قَسَّ ? (Hava 604a) אבל
 ראה זב״ח ת״מ, הערה לדף 379]

† **קסה** שײע נ *n. f.* **קש stubble** תשגר רגוך
 ייכלבון בקסאה A (ניא כקשה) תשלח חרוךך
 יאכלמו כקש You send forth Your fury, it
 consumes them like stubble - שמ טו 7. מוכא גם
 בת״מ 355, 379 (בשינוי לשון). מצערין לון... עד
 ייתון קסה ויעבדון לבניה דוחקים בהם... כדי
 שיביאו קש ויעשו לבנים - ת״מ 79ב.

† **קסטון** מידה לנוזלים **a measure for liquids**
 [> ξέστων] Krauss 558a. א״י בתרתיין
 קסוסטבן - ירוש ב״מ י ע״ג (ומטה). כ״י אסקוריאל:
 קסוסטון - ירושלמי נזיקין, מהד׳ איש רוזנטל, ירושלים
 תשמ״ד, 66. ליברמן שם, עמ׳ 162, העי 33. עייע קיסט]

† **קסטון** שײע ז. *n. m.* **הין** ונסוכה אספנטה רבעות
 קסטונה m ונסכיו יין רביעית ההין - ויק כג 13.
 וקסטון קשטי יהי לכון *M₂ והין צדק יהיה

קסם² - קפטאי

[qr² and z^cq

קל קרא to name וקעק שם בירה עצו E -
בר כו 20. וקעק שמה אעשדה E - בר כו 21.
וקעק שמה נפושה E - בר כו 22.

קפד בעל חיים **an animal** **ס** קופדא = קיפוד -
LS 682a. טלשיר 236. עייע קנפד]

קפוד שׁיע ז n. m. **קיפוד porcupine** ולטאיתיה
וקפדה וכוששתה (VNA וקופידה) והלטאה
והחמט והתנשמת - ויק יא 30 (המליץ 613: קופידה
= התנשמת. המליץ 471: קפודה = החמוט).

קפוס אבל **mourning** [> κοπετός = אבל, מן
LSJ s.v. - κόπτομαι

קפוס שׁיע n. **אבלgrief** ותיעתון ית סנכלותי
בקפוס סרדופה A (נייא בגנו) והורדתם את
שיבתי ביגון שאולה you will send my white
head down to Sheol in grief - בר מ 38 [התרום
משובש מאוד בכׁי זה. *Very corrupt passage.*]

קפוף בעל חיים **an animal** **אׁי** וית קיפופה =
ואת הינשוף - נ ויק יא 17. טלשיר: עוף דורס לילי - 64,
197, 263]

קפוף שׁיע ז n. m. **בעל חיים an animal** וית
צדיה וית קיפופה A) קפופה, וכן VN כנגד
הכוס. E קפופה כנגד התנשמת בפס 18 = המליץ 613)
ואת הכוס ואת השלך ואת הינשוף - ויק יא 17.
דב יד 16 (י' תלויה. EC קפופה כנגד התנשמת).

קפט ? [ע קפד, לשון קיצור - בׁי 6057. **ס** קפד =
כיווי - PSm 3687a. אולי הוא מן קופד κοπάδι =
נתח (בשר) - Krauss 516a. ונתייחד להוראת מיעוט.
השי קרץ 2 - DJPA 507a - כהן: שיבוש מן קטע ? -
ZSp 159]

קפט שׁיע n. **מעט few** דה עכדו סבו מן ספלפות
ארעה בכליכון והיעתו לנסיאה שליחה קפט
קטף וקפט דבש שעף ולטום קחו מזמרת הארץ
בבליכם מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט take
some of the choice products of the land in your
baggage, and carry them down as a gift for the
man: some balm and some honey, gum and
myrrh - בר מ 11 [תרגום הפסוק משובש מאוד
Very corrupt passage.]

קפטאי שם ייחוס: קופטים **Copts gent. n.** [עייע

name ונסב משה... ית גבריה דהקסמו בשמהן
*M₂ (נייא דכרוזו, דהתהגו, דאתפרשו) ויקח
משה... את האנשים האלה אשר נקבו בשמות
Moses... took the men, who were designated
by name - במ א 17 [ואולי הוא דרוש: האנשים אשר
עלו שמותיהם בדרך מאנית. *Midr.: those whose
names were specified by magic.*]

קסום שׁיע ז n. m. **קייטū** **נקיבת שם האל**
pronouncing of the name of God כגיוורה
כיצובה בקסומה שמה יתקטל *M₂ECA (נייא
בכרזה, במכרזה) כגר כאורח בנקבו השם יומת
citizen or sojourner, by his pronouncing the
Name, shall be put to death - ויק כד 16.

קסם שׁיע ז n. m. **כישוף witchcraft** הלא לא
נחש ביעקב ולא קסם בישראל there is no
divination in Jacob, no witchcraft in Israel - במ
23. וקסמיון באדיון וקסמיהם בידם - במ כב
7. דבידון רזה דקסמין שבידיהם (משה ואהרן)
סוד הקסמים - תׁימ 29א. ועמה חרשה בקסמיו
דכוכבה דישראל סליק וראה המכשף שכוכבו
של ישראל עולה - אס 1ב.

קסם² חלוקה **division** [> قسم - Lane 2988b]
פעל חילק to divide וקסם עליון לילי M₄
(נייא ופלג) ויחלק עליהם לילה he divided his
forces against them by night - בר יד 15 [נייש
wyëllaq - קל. התהייע: **וקסם** ית ילידיה
*M₃ ויחף את הילדים - he divided the children
בר לג 1 [התהייע: **וקסם**].

קעלע שבירה וקלקול ? **breaking**
קל נקע to be strained וקעת כף ירך יעקב
בגשושה עמה E (נייא ופקעת, ואקבעת) ותקע
כף רגל יעקב... so the socket of (Jacob's) hip
was strained as he wrestled with him - בר לב 26
[= המליץ 584. מׁייל: וועזע].

קעקע שׁיע ז n. m. **ניקוב העור incision** ?
(tattoo) וכתב קעקע לא תתנון בכון B (נייא
קבעי, קבעין) וכתבת קעקע לא תתנו בכם
incise tattoos on yourselves... you shall not
- ויק טי 28 [עייע קבע = נעץ].

קעקע calling [עירוב של קרא ושל זעק. Blend of

קפי - קפצה

גיבטאי]

קפטאי שיי *gent. n.* וקם פרעה וצמת אכלסין רברבין מן קפטאי וקם פרעה ואסף המוניים רבים מן הקופטים - אס 14

קפי קרישה וקיפאון *congelation* [עואני"ש ה, 2.2.3. **איי** קפון תהומיא - קתי"ג שמ טו 8. ע בשר הקדש שקרם עליו הקופה - ירוש חלה נט ע"ד. טל, ספר מלמד 260]

קל קפא פע"ע *to congeal intrans.* קפאה תהומה בלבה דימה VBA קרשו, C קפאו תהומין) קפאו תהמות בלב ים the depths of the sea *congealed in the heart of the sea* - שמ טו 8. מובא גם בתי"מ 56A.

אפענל הקפיא פע"י *to freeze trans.* קפאו תהומיה בלבה דימה הך דהוה ברדה מקפע לון בבראה "קפאו תהמות" (שמ טו 8) כמו שהברד היה מקפיא אותם (את המצרים) בשדה "the depths congealed..." (Ex 15:8), just as the hail froze them in the fields - תי"מ 56A. וכל עבדין מרגשין מקפעין מיתין מרב דחלה וכל עבדין (של פרעה) נרגשים, קפואים, מתים מרוב פחד - תי"מ 26B [בינוני פעול. *pass. pt.*]

קפאיה ש"ע נ *n. f.* **קרום הרקיע** *the firmament* ואמר אלהה הוה קפאיה במיסון מיה (E) (ני"א רקיע) ... יהי רקיע בתוך המים and God said, let there be a firmament in the midst of the waters - בר א 6. ועבד אלהה ית קפאיה ואפרש בין מיה דמכתי לקפאיה ובין מיה דמלעל לקפאיה (E) (ני"א רקיע) ויעש אלהים את הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע - בר א 7. וזעק אלהה לקפאיה שומיה (E) ויקרא אלהים לרקיע שמים - בר א 8.

קפל הרחקה והסרה *removal* [איי אתו עלאי ורוחין וקפלה מני - איכיר לפרק א 16 - Bodl MS - Seld sup. 102, f. 149v. השי ירוש ברכות ה ע"א: וחטפוניה מן ידי - שייג 9. **סואיי** והיך די עטפתה די תיקבל יתהון = כבגדים אשר תסיר אותם - אל העבריים א 12 (PalLect 23), [ני"א את (קפל) - SchGr 79]

קל 1 סר פע"ע *to depart intrans.* עם נהרה דשמש דקפל מן עלמא *adqāfāl* עם אור השמש סר מן העולם *that departs the light of the sun that departs from the world* - אי"ג 8. דרגזה יקפלי יסור הכעס *let the anger depart* - אי"ג 61 [היי"ד הסופית

למען החרוו. *The final yod completes the rhyme.* קפיל קדשה דשבתה *qefal* סרה קדושת השבת - ננה 21. ועברה מסלקה ורשותה קפילה והחשך מסולק והרשעות מוסרת - ע"ד ט 40-41. ויקפל חשכה A (ני"א ואפסק, ויפסק) וימש החשך - שמ י 21. ואזון יתך תמן... דלא תקפל m (ני"א תחרב, תתערב, תיבד, תסתפי) פן תורש *tuwwārāš* - בר מה 11 [נתכוון תוסר מן החיים]. 2 **הרחיק** פע"י *to remove trans.* לא תקפל רחמך מן פרושי כפים *tiqfāl* לא תסיר רחמך ממתפללים *do not remove Your mercy from those who pray* - ע"ד כה 45. ויקפל ענן חשכה ולחצה דפרס עלויכון ויסיר (אלהים) את ענן החושך ואת הלחץ הפרוס עליכם - ע"ש ד 45. דמי לבוצין מניר קמינן וקפל כל חשך דומה לנר מאיר ומרחיק כל חושך - תי"מ 150A.

קפל נעילה וסגירה *locking* [ע שרשרת של קופלאות - תוס כלים ב"מ ב ג. ס קופלא = מנעול - LS 683b]

פענל נעל *to lock* וית לוטה קפלו A (ני"א צנן, אחדו) ואת הדלת סגרו *they locked the door* - בר יט 10. ופליקה קבלו בתרה A (ני"א צנן, אחדו) ואת הדלת סגרו אחריו - בר יט 6. ויתן לי ית מערת מקפלה *M₂* * (ני"א מכפלה) את מערת המכפלה - בר כג 9 [דרוש: נעולה על האבות *midr.: the cavern that locks the father's? remains*] וקפלו רפוס בשבילה A (ני"א וירענה) וקרה אסון בדרך [מסופק. *Dub.*]

קפלום שם מקום: *pr. n. (place)* **קפלוס** ש"פ ושם נהרה תליתה קפלוסה ושם הנהר השלישי הדקל - בר ב 14.

קפצה אוצר *treasure* [ע"י מטונימיה של *capsa* (Lew-Sh 288a, cf. Krauss 517b) *(meton.)* איי סבו ית סיפרא דאורייתא הדא ותשוון יתיה בקופסא - מיי"ל דב 26]

קפצה ש"ע נ *n. f.* **מטמון** *treasure* אלהכון... יהב לכון קפצה בטעוניכון A (ני"א טמירה, טמיראן - המלץ 513) אלהיכם... נתן לכן מטמון באמתחתים *your God... must have put a treasure in your bags* - בר מג 23 [בהוראה מצוצמת:

קפר - קצב

ולבושיון, וכבושיהון) ווי העמודים וחשוקיהם
 the hooks and bands of the posts - שמ לח 10, 11,
 12 (כמין מקלות לעמודים ? התה"ע וּפְּלָאָה = וציפויים).

קפּשׁ² חטיפה וטריפה **tearing** מ מעשה וקפשה
 זקן זר - מש חלה ב ה. ס קפש = טרף - LS 686a
קל טרף בינוני פעול **to tear pass. pt.** והא טרפי
 זית קפיש כפמה A (ני"א עטיף) והנה עלה זית
 טרף בפיה in its bill was a plucked-off olive leaf
 - בר ח 11. וכל נפשה דתטלק נאדה
 וקפיש... ויסתב עד רמשה M₁* (ני"א חטיפה,
 קטילה) וכל הנפש אשר תאכל נבלה וטרפה...
 any person, who flays a carcass or a torn
 (animal). shall be unclean until evening. - ויק
 יז 15 (=המליץ 475).

אָתְּפֶנֶל נחטף **to be torn** אם קפיש אקפש
 ינדי סדה קפישותה A (ני"א עטוף יתעטף)
 אם טרף יטרף יביא עד הטרפה, if it was torn
 he shall bring the evidence of the tearing - שמ
 כב 12.

קפיש שפ"ע v. n. **טריפה tearing** אם קפיש
 אקפש A (ני"א עטוף) אם טרף יטרף - שמ כב
 12.

קפישו שפ"ע n. f. **טריפה tearing** ינדי סדה
 קפישותה A יביא עד הטרפה - שמ כב 12.

קפתול רום, גובה **height** (capitulum - ZSp
 [111.]

קפתול שפ"ע n. m. **רום height** ותלתין אמה
 קפתולהA(E) (ני"א רומה) ושלשים אמה קומתו
 its height shall be thirteen cubits - בר ו 15.

קפתקיה שם מקום (הוא Cappadocia) pr. n.
 (place)

קפתקאי שפ"י gent. n. קפתקאי דנפקו
 מקפתקים כפתרים היצאים מכפתר - דב ב 23.

קפתקים שפ"י (הרבי גזור משם הייחוס) קפתקאי
 דנפקו מקפתקים כפתרים היצאים מכפתר -
 דב ב 23.

קצב גזירה וכריתה **cutting up** (ע נוטלין את
 העלי לקצב עליו בשר - מש ביצה א ה. טבח שהוא
 מקצב - ירוש מכות לא ע"י. ס קצבא - LS 687a)
פעל כרת, ביתר **to cut up** ונסב לה ית כל

דברי ערך שבתיה.

קפר מדבר **wilderness** (> قفر - Dozy II,
 391a. השי ZSp 152; טל ג, עה)

קפר שפ"ע n. m. **מדבר wilderness** שביל
 קפר ים סוף A דרך מדבר ים סוף by way of
 the wilderness at the Sea of Reeds - שמ יג 18.
 קפר שור A מדבר שור - שמ טו 22. קפר סין A
 מדבר סין - שמ טז 1, יז 1. קפר סיני A - שמ יט 1,
 2; ויק 38; במ א 1, ג 4, ט 1, י 5, י 12, כו 64. מקפר
 פראן A - במ יג 3, 26. קפר צין A - במ יג 21, כ 1,
 כז 14. בקפר (!) הדן לוי מתנן A - במ יד 2.
 ושרו... בקפר דעל אפי מואב A - במ כא 11.
 ואתפנה לקפר אפיו A וישת אל המדבר פניו
 - במ כד 1. אבינן מת בקפר A - במ כז 3. הוא
 ענה דאשקח ית לושיה בקפרה A הוא ענה
 אשר מצא את האימים במדבר - בר לו 24. ניזל
 שבי שביל תלתה ימים בקפרה A נלכה נא
 דרך שלשת ימים במדבר - שמ ג 18 ובדומה לו ה
 3, ח 23. שגר ית עמי וישמשני בקפרה A שלח
 את עמי ויעבדני במדבר - שמ ז 16. דבאסטאר
 קפרה A - שמ יג 20. מצטנג עליון קפרה A
 סגר עליהם המדבר - שמ יד 3. דומה לו ת"מ 54א.
 נסבתנן למחזה בקפרה A לקחתנו למות במדבר
 - שמ יד 11. מן מותן בקפרה A ממותנו במדבר
 - שמ יד 20. אפקתנן ליד קפרה הדן A - שמ טז 3.
 על אפי קפרה A - שמ טז 14. לות משה בקפרה
 A - שמ יח 5. ומקפרה סעד נהרה A - שמ כג 31.
 למטלק יתה לעזאזל קפרה A - ויק טז 10. אתפנו
 ונטלו לוכון לקפרה A - במ יד 25. למשתיאצה
 בקפרה A - במ כא 5.

קפיר שפ"ע n. m. **מדבר wilderness** וישגר
 באד גבר עתיד קפיר A ושלח ביד איש עתי
 המדברה it shall be sent off to the wilderness
 through a designated man - ויק טז 21.

קפש¹ מעשה קליעה ? **plait** (ע אי זהו איחוי,
 כאריג. הסולם והקפש אין מעבין - ירוש מ"ק פג ע"ד
 (סוף))

קפוש שפ"ע n. m. **לבוש העמוד** בקלעי
 החצר **plaited band** for the pillars of the
 curtains ופריחי עמודיה וקפושיהון M₂* (ני"א

אליו וקצב יתון קצ[וב]m ויהב גברה ית קצובה
 M_2 לאטעות עברה וית עופיה לא קצב M_2
 (ני"א ופסקה... פסקה... פסק) ויקח לו את כל
 אלה ויבחר אתם בתור ויתן איש את בתרו
 לקראת רעהו ואת העוף לא בחר (Abram)
 brought Him all these and cut them up, placing
 each piece opposite the other; but he did not
 cut up the bird - בר טו 10.

קצוב ש"ע ז qittūl n. m. **ביתור** piece ויהב
 גברה ית קצובה לאטעות עברה M_2 ויתן איש
 את בתרו לקראת רעהו - בר טו 10.

קצץ חידלון וכלייה, סוף, גזירה וכריתה, **ceasing**,
interruption, **end** [מתחלף אם קצר (ע"ע). א"י
 ותקצץ ית טופרייה - נ דב כא 12. Interchanges with
 qsr, qws q. v. פסיקה stipulation א"י קוץ כען
 ארץ - נ בר ל 28. סוא"י וכול קציצתך וכול מא דאן
 תקוצון = וכל נדריך אשר תדר - דב יב 17]

קצץ גזירה וכריתה **cutting off** א"י דקצעתיה
 = שגורתו - ויק"ר קלה. ס קצעא = שבירה - [BB 1827]

קל עבר: קץ - בר יח 11. עתיד: יקץ - דב טו 11 (=המליץ
 461). ציווי: קץ - שמ יד 12 (ני"א קוץ). פעול: קציצים -
 תי"מ 239. מקור: מקץ - דב יט 5 VB. **פעל** עתיד:
 ותקצץ (נוכח) - דב כה 12 V. מקור: מקצץ - דב יט 5
 EC. **אפעל** עבר: ואקצת - במ כא 4. עתיד: ואקץ - במ
 יז 20. ציווי: ואקץ - שמ יח 22. **אתפעל** עבר: ואקצץ -
 תי"מ 269. **קץ** - בר ו 13. **קצה** - תי"מ 306. **קצוץ** - דב
 כ 19 (=המליץ 443).

קל גזר בינוני פעול **cut off pass. pt.** ומע"ס
 וסריף וקציצת... לא תקרבון M_2 * (ני"א וקצי,
 ונתיק) ומעוד וכתות ונתוק... לא תקריבו
 (with its testes) crushed or inflamed or cut
 off... you shall not offer - ויק כב 24.

קל א פע"ע **intrans. 1 פסק to cease** קץ למהי
 לשרה שביל כנשיה (m_2 פסק) חדל להיות
 לשרה ארח כנשים Sarah ceased having the
 periods of women - בר יח 11. עד הלא קץ לממני
 A) אקטע, M_2 דפסק) עד כי חדל לספר
 until he ceased to measure it - בר מא 49. וז קץ גזרה
 ביום השביעי פסקה הגזרה (המבול) - אס 7.
 וחזה פרעה הלא קץ ברדה A) אקטע) וירא
 פרעה כי חדל ברד - שמ ט 34. הלא לא יקץ
 מסכינה מבגו ארעה כי לא יחדל האביון מקרב
 הארץ - דב טו 11. וקצו (שומיה וארעה) ויכלו
 (השמים והארץ) - המליץ 486 [מן בר ב 1. ליתא]. **2**
נמנע מלעשות from doing וקצו
 למבני ית קרתה A) וקטעו) ויחדלו לבנות
 את העיר קרתה they stopped building the city
 8. קץ ני מנן N) קוץ) חדל נא ממנו - שמ יד 12,
 ו 9 M_2 * קוץ). מובא גם בת"מ 214. ותקץ מן
 משבק להוחדלת מעוז לו - שמ כג 5. **3 חסר to**
lack ודאזער לא קץ B) (ני"א חסר, בצר)
 והממעט לא חסר and he who had gathered
 little was not lacking - שמ טו 18. (לא) קצת
 (ממלל) (לא) חסרת (דבר) - המליץ 463 [מן דב ב
 7. ליתא]. (מאן) יקצון, M_2 * יקצרון, ני"א יחסרון,

פעל גזר בינוני פעול **to remove pass. pt.** אה
 קהלה הדבקן בדין יומה... יומה דבה פנותה
 מקצעה מן עלמה הוי הקהל, דבקו ביום הזה...
 ביום שתיכרת פנותה מן העולם O
 congregation, cling to this day..., the day when
 Disfavor will be removed from the world
 291א [אבל ראה זב"ח על אתר].

קצף רוגז **anger** א"י אף וחימה וקצף (שמות מלאכי
 חבלה) - מי"ל דב ט 19. ס קצף - רוגז - [LS 687b]
קל 1 כעס to be angry לא תפרעון...
 ולא תמותון ועל כל כנשתה יקצף (ני"א ירגז)
 do not bare your heads..., lest you die and anger strike the
 whole community - ויק ו 6. אלית נהי אלפים...
 כלה קצף עלינן אם לא נהיה לומדים... הכול
 יהיה קוצף עלינו - תי"מ 185. **2 העז פניו to**
dare קצפו למסק לריש טורה B) (ני"א ועצפו)
 ויעפלו לעלות אל ראש ההר - במ יד 44 [אפשר
 שהוא ט"ס מחילופי ק/ע/Corr].

פעל הרגז to anger ולא תתנשי ית דקצפת
 ית יהוה A) (ני"א דארגות) ואל תשכח את אשר
 הקצפת את יהוה do not forget how you
 angered the Lord - דב ט 7.

קצף ש"ע ז n. m. **רוגז wrath** ועל כל כנשתה
 יי קצף NB ועל כל העדה יהיה קצף lest wrath

קצר

קץ ש"ע ז. n. m. **א"י** קץ ברכתא - נ בר מט 11 | **1 סוף end** קץ כל בסר על לקדמי קץ כל בשר בא לפני I have decided on the end of all flesh - בר ו 13. מקץ שלש שנים E (ניא מסכום) מקץ שלש שנים (every) three years - at the end of (every) three years - בר יד 28 [עברית H]. **2 כלי כריתה** axe ותטעי אדה בקצה למעקר עאה VB ונדח ידו בגרזן לכרת העץ down his hand swings the axe to cut a tree - דב יט 5.

קצה ש"ע נ. f. **פרשה בתורה** לפי חלוקת השומרוניס **pericope** (according to Sam. practice) כל קצה דאתעבד לה שרוי כל קצה שיש לה התחלה every pericope that has a beginning - ת"מ 306ב. ודעו למה לא אתעבדת שרוי קצה ודעו למה לא נעשתה (האות נ) ראשית קצה - ת"מ 290א. הודע... משה בנביותו בקצת אז ישר הודיע... משה בבואתו בקיצת "אז ישר" (שמ טו) - ת"מ 63ב. לא יהי לי בריש קצין דכרן לא יהיה לי זכר בראשי הקיצות - ת"מ 286א.

קצוץ ש"ע ז. n. m. **qāṭōl** **גרזן** axe ותטעי אדה בקצוצה למקטע קיצמה ונדח ידו בגרזן לכרת העץ the axe to cut down a tree - דב יט 5. למגעזה עליו קצוץ לנדח עליו גרזן - דב כ 19.

† **קצר** קיצור, מיעוט **shortening, lessening** [שאלו מן העברית. עפ"ר נתון בביטויים מן התורה. H. *loan, frequent in quotations from the Torah* **א"י** אתקצרו שעי (!) דיומא - נ בר כח 9. **סוא"י** ואלו לא דקצרו הליך יומיא - מתי כד 22]

קל עבר: קצר - ת"מ 64א. וקצרת - במ כא 4 N. עתיד: תקצר - במ יא 23. בינוני: קציר - ת"מ 282א. **אתפעל** עבר: ואקצרת - במ כא 4 (קלז). בינוני פעול: ומקצרה - ת"מ 250א. **קצור** (נסמך) qitūl - שמ ו 9 E. **קציר** - שמ כג 16. **קצירו** - ת"מ (ק) 38A. **קצירן** - ת"מ (ק) 70ב. **קצר** (נסמך) - שמ ו 9 (=המליץ 583).

קנ א פע"ע. **1 intrans.** **היה קצר רוח** בהשאלה, עם **נפש' to be impatient fig., with 'soul'** וקצרת נפש עמה באורעה N (ניא ואקצרת) ותקצר נפש העם בדרך **impatient** became impatient on the way - במ כא 4. **2 היה רפה** בהשאלה **to be powerless fig.** Lord powerless? - במ יא 23. מובא גם בת"מ 246ב.

3 חדל ע"ע קץ המתחלף עמו **to cease** **כעסוני** באבליהם עסרה זבנים ולא קצרו "כייעסוני..." (דב לב 21) עשר פעמים ולא חדלו "they vexed

יתחסרון) אולי יחסרון - המליץ 463 [מן בר יח 28. ליתא]. **ב פע"י trans.** **כרת** **to cut** וקצו מתמן נבזה MB (VJECA) וקטעו) ויכרתו משם זמורה they cut down a branch - במ יג 23. לוד אילן דתחכם הלא לא אילן מיכל הו יתה תחבל ותקץ V (B ותעקר, JEC ותקטע)...אתו תשחית וכרת - דב כ 20 [גותקצון]. ותקץ ית כפה EC (V ותקצץ, J ותקטע) וקצת את כפה - דב כה 12. וכפיון קציצים - ת"מ 239א.

מקץ ודייעל עם עברה בחורשה למקץ עאין VB (EC למקצץ, J למקטע) ואשר יבוא עם רעהו ביער לחטב עצים - דב יט 5 [נ למיקוץ]. **פעל כרת** **to cut** ותקצץ ית כפה V וקצת את כפה you shall cut off her hand - דב כה 12. ואטליון תקצצון *M₂ (ניא תקטעון, תעקרון) ואשריהם תכרתו - דב 5 ז (-אונקלוס O). לא נקצץ מן רבי הלא אם שלם כספה m (V נקטע, ניא נבהת) לא נכחד מאדני כי אם תם הכסף - בר מז 18 [שאילת משמעת מן قطع Calque of].

מקצץ למקצץ קיצמים EC לחטב עצים - דב יט 5.

אפנעל חיסל פע"י. **to bring to an end trans.** **צלי** אל יהוה יקץ אהן ברדה העתר אל יהוה (ש)פסיק את הברד הזה **pray to the Lord that He stops** מן עלי את רניני בני ישראל (ניא ואשדר) והשכתי מעלי... - במ יז 20 (פירש. ואפסיק). **ואקץ** מן עליך ויסבלון עמך E (N ואקל, ניא וקלל) והקל מעליך ונשאו אתך - שמ יח 22 [אם אינו ט"ס מן ואקל, הרי הוא פירוש: חסל ממך את המשא]. **ואקץ** (יתון כעטף) ואכלה (אתם כרגע) - המליץ 486 [מן במ טו 21, יז 10. ליתא]. **2 היה קצר רוח** בהשאלה, עם נפש' **to be impatient fig., with nps̄, 'soul'**. נפש עמה בשבילה A (ניא ואקצרת) ותקצר נפש העם בדרך **impatient** on the way - במ כא 4.

אתפעל נכרת **to be cut off** **אדנצב** לגו ארע מצרים ואקלע לגו מדברה ואקצץ בטור נבא גדול הוא האילן שניטע בארץ מצרים וגדל במדבר ונכרת בהר נבו (משה) great is the tree (Moses) which was planted in the land of Egypt and grew up in the desert and was cut off on Mount Nebo - ת"מ 269ב.

קרב¹

אהל מועד יקריב אתו - ויק א 10. לחם אלהך הוא מקרב - ויק כא 8. ומקריבין לה ומקבל מנון - ע"ד יט 9-10. קטל בכורי דהוון מקריבין לשידים - ת"מ א47. ב פע"ע intrans. **ניגש to come near, approach** [אפשר שהוא קל+אליף פרוסתית או אֶתְפַּעַל] וישאל אקרב וצבע ליהוה וישאל ניגש וצעק אל יהוה Israel approached and called to the Lord - ת"מ א47. והוה כמד הקרב למיעל למצרים - בר יב 11. ופרעה הקרב (A אתקרב, VCB קרב) ופרעה הקריב aqrab - שמ יד 10.

מקרבה מום בה לא יקדם למקרבה מום

בו לא יגש להקריב - ויק כא 21. למקרבה ית קרבניון - ויק ז 38.

אֶתְפַּעַל א. 1 ניגש to approach

ופרעה אתקרב A ופרעה הקריב Pharaoh approached - שמ יד 10. אתקרב את ושמק ית כל דיימר יהוה A (ניא קרב) קרב אתה ושמע... - שמ כ 15 (דב ה 23). וטטה יתקרב למעבדה ויי כיצוב ארעהווא יקרב לעשות את הפסח והיה כאזרח הארץ - שמ יב 48. וארתת לבה שריר ולא יכל > יתקרב לידה ורעד לבו מאוד ולא > יכול > לגשת אליו (משה אל הנחש) - ת"מ א12.

2 דבק to cling וילה למן חסכה וסט מן אורה ... ובה לא אתקרב אוי לו למי שחסר אותו (האל) וסטת מן הדרך ובו לא דבק - ת"מ א182. ולמן נתקרב ועל מן נתרצח ובמי נדבק ועל מי נבטח to whom shall we cling; whom shall we trust? - ת"מ א171. בקשטה אתלבבו ולה אתקרב בקי התחזקו ובו דבקו - ת"מ א117. טוב דמתקרב בך אשרי הדבק בך - ע"ד

כה 33. **3 היה קרוב to be near** לחמירה המתקרב לה... ולתלימתה בתולתה המתקובה לה... יסתב A (ניא דקריב... דקריבה) כי אם לשארו הקרוב לו... ולאחותו הבתולה הקרובה

אליו - ויק כא 3-2. ויסב הוא ושריה המתקרב ליד ביתה A (ניא דקריב) ולקח הוא ושכינו הקרוב אל ביתו let him share one with a neighbor who dwells near to his house - שמ יב 4. **ב פע"ע intrans. נגע to touch** [באה"ש המאוחרת Late SA] כל דיתקרב בהון יתקדש A (ניא דיקרב) כל הנגע בהם יקדש whoever touches them shall become holy - ויק ו 11. ודמתקרב בבסר דהבה ירע רקעיו A (ניא ודקרב) והנגע

מ ב 19-20. **2 קרב אל אישה to have sexual intercourse** אל תקרבון לות אתה do not go near a woman - שמ יט 15. ואזל תרח וקרב לאתתה וכד קרב לה אסתלק סימנה והלך תרח וקרב אל אשתו וכשקרב אליה נסתלק הסימן - אס 10. ואבימלך לא קרב לותה ואבימלך לא קרב אליה - בר כ 4. **3 פגע to harm** וקרב בכף ירכה ויגע בכף ירכו he harmed Jacob's hip - בר לב 26 וביו"ב 33. דקרב בגברה הדן ובאתתה קטל יתקטל הנגע באישי זה ובאשתו this man or his whoever harms this man wife shall be put to death - בר כו 11. **ב פע"ע מביע תנועה intrans., expressing movement קרב to approach** ובראי לא יקרב לידכון וזר לא יקרב אליכם but no outsider shall approach you - במ יח 4. כד תקרב אל קריה למגחה עליה כי תקרב אל עיר להלחם בה - דב כ 10. לית בראי יכל יקרב - ת"מ א289. קרב אתה ושמע - מ טו 16 ע"פ דב ה 23. חילך רבה סביל כהלון דלא קרב לון כוחך הגדול נושא כולם ואינו קרב אליהם - מ ב 19-20.

מקרב 1 נגיעה touch על כן לא יבתך

למקרב לותה על כן לא נתתיך לנגע אליה therefore I did not let you touch her - בר כ 6. **2 קרבן offering** למה נתבצר לדלא מקרב ית קרבן יהוה למה נגרע לבלתי הקריב את קרבן יהוה why are we kept from offering the Lord's offering - במ ט 7.

פעל קירב to bring near יתון לידה MCB (ניא וקדם) ויגש אתם אליו Joseph brought them near him - בר מח 10. ואקרב יתכון לי לעם m (ניא ואסב) ולקחתי אתכם לי לעם - שמו ו 7. ויקרב רהמיכון ויאמן יראתיכון יקרב את אוהיכם ויתן ביטחון לאמונתכם - ע"ש ד 34 [עי זביח שם].

אפעל א פע"ע intrans. 1 הגיש to bring near ואקרב משה ית אהרן וית בניו וסעו יתון במים ויקריב משה את אהרן... Moses brought Aaron and his sons, and washed them with water - ויק ח 6. ואקרב משה ית פשרונין לקדם יהוה ויקריב משה את משפטן... - במ כז 5. אקרב ית שבט לוי הקרב את מטה לוי - במ ג 6. **2 הקריב קרבן to offer as sacrifice** אקרב קרבנה when he offered his offering - ת"מ א263. לתרח אהל מועד יקרב יתה אל פתח

בבשר הזב... - ויק טו 7. מנון נערק ובונו לא נתקרב מהם נברח ובהם לא ניגע - ת"מ 210. ויתקרב (באתתה) - המליץ 444 [מן בר ב 24. ליתא. ע"ע קלץ]. **5 חייב קרבן** פועל גזור-שם מן קרבן *denom. from* דנסיא יחטי... בשגו ואתקרב M (ניא וחיב, ואתחיב) אשר נשיא יחטא... בשגגה ואשם if a ruler sins, doing unwittingly, and is **נלחם** *to fight* פועל גזור-שם, מן קרב *denom. from qrb* בז אקרב מלך ערד עם ישראל ביום השבת נלחם מלך ערד עם ישראל Sabbath on Sabbath *the king of Arad fought with Israel* אס 16. **מתקרבה** למרעם ית יהוה... ולמתקרבה בה (ו למדבקה) לאהב את יהוה... ולדבקה בו - דב יא 22 (=המליץ 444). למתקרבה (לותה) לנגע (אליה) - המליץ 522 [מן בר כ 6. ליתא].

אקרב ש"ע *n. m.* הגשה **bringing near** דה רבות אהרן ורבות בניו... ביום הקרבון למתכנהה *M₁ (ניא אקרבותה יתון)... ביום הקריבו אתם לכהן Aaron and the consecration of his sons... on the day of bringing them near to serve as *priests* - ויק ז 35.

אקרב ש"ע *n. f.* גישה **coming near** ולא יהי כבני ישראל נגוף בהקרבות בני ישראל לקדשה M... בגשת בני ישראל אל הקדש that no plague may afflict the Israelites for **2 הגשה** coming near the sanctuary - במ ח 19. **bringing near**... ביום הקריבו אתם לכהן יתון לכהנה... ביום הקריבו אתם לכהן to serve as *priests* - bringing them near to serve as *priests* - ויק ז 35. **3 הקרבת קרבן offering** ביום אקרבותה ית דבחה על קרבנו *offering his sacrifice* - ויק ז 16. ומית נדב ואביהוא באקרבותון אש כראה NE... בהקריבם אש זרה - במ ג 4.

מקרבו ש"ע *n. f.* גישה **approach** ולא ימותון במקרבותון לקדש קדשיה B (ניא במקרבונו) בגשתם אל קדש הקדשים that they may not die in their approach to the most sacred objects - במ ד 19. **מקרוב ש"ע** *n. m.* גישה **approaching** וידחלון מן מקרוב לידה ויפחדו מגשת אליו that they fear approaching him - מ כא 23. אי על מאנה די יתבת עליו במקרובה בה יסתב

(NMB במקרבה) או על הכלי אשר היא ישבת עליו בנגעו בו יטמא - ויק טו 23. **2 נגיעה** במעמד המקור *touch as inf.* על כן לא יתבתיך למקרוב לותה A על כן לא נתתיך לנגע אליה therefore I did not let you touch her - בר כ 6. וכל דרעבנה לבה למקרוב לעביתה A וכל אשר נשאו לבו לקרב למלאכה - שמ לו 3. **3 דביקה clinging** ושבח למרד דאזהרד מן מקרובה אל בישתה והלל את אדוניך אשר הזיירך מן הדביקה ברעות לך Master who warned you to give praise to your Master who defiled the circumcision by clinging to adultery - ת"מ 310. **4 פגיעה harm** אן יפלא מן ממלל לפשרון... בין דין לדין בין מקרוב למקרוב C (ניא מכתש למכתש) כי יפלא ממך דבר למשפט... ובין דין לדין ובין נגע לנגע if a case is too remote for you to decide, be it a controversy over..., civil law, or harm, matters of dispute in your courts - דב יז 8.

מתקרבה ש"ע *n. f.* גישה **approach** נטורון דחייה בטובך מתקרבה שומר החיים, אל טובך ההתקרבות (שלנו) O, Guardian of Life, to your goodness is (our) approach - מ ג 6.

קרב א ש"ע *n. m.* 1 **מלחמה, תגרה, war, fight** דו דנצה כל קרב שהוא המנצח כל קרב **He is the victor in every fight** - מ ה 82. קל קרב במשריתה קול מלחמה במחנה קרב **of war in the camp** - שמ לב 17. נעבד עמון קרב נעשה עמם מלחמה - ת"מ 79. **אזדיאנו עלולי קרבה התכונו כיוצאי המלחמה** - אס 18. **2 קרביים womb** (עברית H) זה אלי דכונני בקרב יוככד "this is my God" (Ex 15:2), who formed me in the womb of Jochebed קרבי חמרמרו מעיי *(i.e., my soul is troubled)* - ת"מ 26 [אבל ראה הערת זביח שם]. **3 נגיעה touching** השתמרו לכוון סלקין בטברה וקרב באיסטרה הישמרו לכס עלות בהר ונגע בקצהו beware of going up the mountain or touching the border of it - שמ יט 12. **ב מיי prep.** [משורבת מן העברית H *interp.*] **תון midst** לכדיל יורד יומים על כרסי מלכותה... בקרב בני ישראל E (ניא בגו) למען יאריך ימים... בקרב בני ישראל that he and his

קרב¹

הנגע בהר מות יומת - שמ יט 12. **2 לוחם warrior** ולא מלך יכל קעם בך ולא קרוב יכל מבלד לך לא מלך יכול לעמוד בפניך ולא לוחם יכול להפחידך You no king can resist
adj. קרוב near ויסב הוא ומגירה דקרוב לביתה E (נייא דקריב) ולקח הוא ושכיניו הקרוב לביתו a man and his neighbor near to his house shall take - שמ יב 4 (שרבוב מן העברית. ולא מצאנו כמוהו אלא בתוך עברית: כל המתפנים לדרש אלהים ימצאו אתו קרוב - תי"מ 299 [H interp.]

קרוב שית **adj. 1 קרוב near** פשר קריב הו למן דבעי לה מציל קרוב הוא (האל) למי שמבקש אותו (God) is near to anyone who seeks Him - מ יג 66-65. אה מלכה קריבה הוי, המלך הקרוב - אי"ג 5. קרתה הדה קריבה למערק העיר הזאת קרובה לנוס E that town is near enough to flee to - בר יט 20. ועתדו דבחה דשעתה קריבה והכיניו את הזבח כי השעה קרובה - תי"מ 245. **2** במעמד אדורביאלי **adverbial א** זמן **temporal אחזינה** ולא כדו אשבחנה ולא קריב אראנו ולא עתה אשורנו ולא קרוב what for them is not yet, what I behold will not be near (soon) - במ כד 17. זל לוימון אחוך דבניו ואתתה עזרו מן קריב לך לקראת אחיך כי בניו ואתתו חזרו זה עתה - תי"מ 16. **ב** למקום **locative קריב** לידי והיית קרוב אלי you will be near me - בר מה 10. רביו דאברהם יתבו מרחיק... ובניו דמשה עזרו מן קריב נעריו של אברהם ישבו מרחוק... ובר כב 5 ובניו של משה חזרו מקרוב (שמ ד 20) - תי"מ 16. **ב** שיע **n. בן משפחה relative** קריבי ובסרי אתה m עצמי ובשרי אתה and flesh you are my relative and - בר כט 14 (מן אונקלוס O).

תקרבה [מן אונקלוס O] שיע **n. f. מנחה present** ועתדו ית תקרבתה עד על יוסף A ויכינו את המנחה עד בא יוסף ויבא Joseph came ready before God - בר מג 25. ועלל לו ית תקרבתה A (נייא תקדומתה) ויביאו לו את המנחה - בר מג 26.

תקרובה [מן אונקלוס O] שיע **n. f. מנחה present** ואעתו לגברה תקרובה m והורידו לאיש מנחה A carry down to the man a present - בר מג 11. ונסכו גבריה ית תקרבתה... ונעתו למצרים m (נייא תקדומתה) ויקחו האנשים

descendants may reign long in the midst of Israel - דב יז 20. שמה רבה בקרבי השם הגדול בקרבי - תי"מ 145 וולהן שם: כי שמי בקרבו - עברית).

קרבה א שיע **n. f. קרבה closeness** דבק ברחמיך אן ברחקה ואן בקרבה הושע ברחמיך אס במרחקים ואס בקרבה (=הרחוקים והקרובים) - ע"ד ד 11. **ב** שפיע **v. n. גישה approach** ובקרבתון למדבחה יסעון E (נייא ובקרובון) ובקרבתם אל המזבח ירצו - שמ מ 32. בקרבתון לקדם יהוה ומיתו MB (נייא בקרובון) בקרבתם לפני יהוה וימתו - ויק טז 1.

קרבו שיע **n. f. 1 גישה approach** ובקרבותון למדבחה יסעון MB ובקרבתם אל המזבח ירצו in their approach to the altar - שמ מ 32. ולא ימותון בקרבותון לקדש קדשיה ולא ימותו בגשתם אל קדש הקדשים - במ ד 19. **2 הקריבה offering** ומית נדב ואביהוא בקרבותון נור בראה CA...בהקריבם אש זרה Nadab and Abihu died in their offering unholy fire - במ ג 4.

קרבן שיע **n. m. קרבן offering** ירחים ומועדים געזים... ולא סלק לגוון קרבן חדשים ומועדים עוברים... לא עלה בהם קרבן - ע"ד יט 32-31. ותעבדון קרבן ליהוה עלה אי דבה ועשיתם אשה ליהוה עלה או זבח ויבא you offer to the Lord an offering by fire, a burnt offering, or a sacrifice - במ טו 3. ומנדי לה קרבנים - ע"ד יט 22. ועסרתי קרבניה כל קרבן עביד לגו זבנה ועשרת הקרבנות, כל קרבן עשוי בזמנו - תי"מ 111. איתי קין מנחה והבל איתי קרבן הביא קין מנחה והבל הביא קרבן - אס 6.

קרוב שיע **n. m. קרבה approach** ובקרובון למדבחה יסעון ובקרבתם אל המזבח ירצו in their approach to the altar they washed; - שמ מ 32. בתר מות תרי בני אהרן בקרובון לקדם יהוה ומיתו אחרי מות שני בני אהרן בקרבתם לפני יהוה ומתו - ויק טז 1.

קרוב א שיע **n. m. 1 נוגע one who comes near** כל קרוב דקרב למשכן יהוה יתקטל NB (EC קרובה, MJ קריבה) כל הקרוב הקרב אל משכן יהוה יומת A any one who comes near, who approaches the Tabernacle of the Lord, shall be put to death - במ יז 28. הקרוב בטברה קטל יתקטל B (נייא דקרב, המתקרב)

white spotted ויהב קדם עאנה דכר קרו ויתן פני הצאן איל עקד (Jacob) set the faces of the flocks (toward) a white spotted ram - בר 40 [המליץ 549 קרוא]. וילדי עאנה קרוים ותלדנה הצאן עקדים - בר ל 39 (המליץ 549 קרואים). וכוייב ל 8 (פעמיים), 10, 12.

קרוח ש"ע ז *n. m. qittūl* גנאי בהשאלה *disgrace fig.* וגבר אן ישכב עם אתה... והי אמה... בקרוע תהי לה (VNMCSA בגנו) ואיש כי ישכב את אישה והיא אמה... בקרת תהיה לו if a man has carnal relations with a woman who is a slave... she shall be his in disgrace ויק יט 20 [נייש *afqārāt* ונתפס קר(ח)ת + ב' היחס. נתפרש גנות מעניין הנגע. התהייע בחפץ. תן דעתך שהדיבור המתחיל בקטעי הגניזה: בקרחת - Klein 186].

קרח ש"ת *qittēl* *adj.* **קרח bald** ואנש אן ימרט רישה קרח הוא VJ ואיש כי ימרט שער ראשו קרח הוא head, he is bald ויק יג 40.

קרחה ש"ע נ *n. f.* מריטה ולא תשבון קרחה בין עיניכום למת ואתם תשימו קרחה בין עיניכום למת היא בקרחתו ולא תשימו קרחה baldness on your foreheads for the dead - דב יד 1 (=המליץ 588).

קרחו ש"ע נ *n. f.* מריטה **plucking hair** ואן יהי בקרוחה... מכתש אבר סמק צרעה פרחת היא בקרוחה וכי יהיה בקרחתו... נגע לבן אדמדם צרעת פרחת היא בקרחתו *pr. n. (place)* if there is leprosy breaking out in his baldness on the baldness... a reddish-white diseased - spot, it is leprosy breaking out in his baldness ויק יג 40, וכוייב 43.

קרח² מים קפואים **frost, ice** [מן העברית H. מימר מן מימר אלהא יתיהב קרחה = מנשמת אל יתן קרח - איוב לו 10]

קורח ש"ע ז *n. m.* קרח ice באיממה אסיפני אסתב וקורח בלילי C (נייא וצנה, וצונה) ביום אכלני חרף וקרח בלילה winter consumed me - בר לא 40.

קרח³ qāra שם פרטי *pr. n.*

קרח ש"פ ובני יצור קרח נפג וזכרי - שמ ו 21. קרח כד בלש מד ליתו עבד לה קרח כאשר ביקש מה שאינו ראוי לו - ת"מ 3310.

קרחאי ש"י *gent. n.* אלין כרן קרחה - שמ ו 24. אלין כרני בני לוי כרן לבנאה וכרן קרחה (V קרחאי) - במ כו 58.

את המנחה... וירדו מצרימה the men took the present... and went down to Egypt - בר מג 15. ואיתי לה ית תקרובתה *M₂ (A תקרובתה) ויביאו לו את המנחה - בר מג 26

קרב² חמת מים **waterskin** [א"י מזון וקרבה - נ בר כא 14. מייל קרווא (שם). כנראה קשור עם רקבה (אונקלוס O) ועם רכיות - המליץ 464]

קרבה ש"ע נ *n. f.* חמת **waterskin** ונסכ לחם וקרבת מים ויהב להגר B ויקח לחם וחמת מים ויתן להגר (Abraham) took some bread - and a skin of water, and gave them to Hagar - בר כא 14.

קֶרֶד שד **demon** [ד קרד - שד - Barthélemy 646. ע"ע רקוד]

קרד ש"ע ז *n. m.* **demon** ותעבדון לכון פסל דמות כל קרד B (נייא גנוס, נשם) ועשיתם לככם פסל דמות כל סמל lest you make for yourselves a graven image, any demon - דב ד 16.

קרוד ש"ע ז *n. m. qātōl* שד **demon** דכחו לקרודין לא אלה E (נייא לסיעדין, לברים) יזבחו לשדים לא אלה they sacrificed to demons which were not gods - דב לב 17.

קֶרֶדוֹ שם מקום [אררט] *pr. n. (place)* **קרדו** ש"פ [ואתנחת] תיבותה... על טברי דקר[דו] B ה ותנח התבה... על הרי הררט - בר ח 4.

קֶרֶח¹ מריטת שער **baldness** [א"י ולא תשוון קרחה - נ דב יד 1. סוא"י ולא תעבדון קורחא בין עיניכום - ש]

קל מרט שער **to pluck the hair** ולא יקרוחן קרחה בראשוון *M₂ (ימרטון = אונקלוס O) ולא יקרוחן קרחה בראשם smooth their heads - ויק קא 5. ואנש אן ימרט רישה קרח הוא (MEC קריה, B קרי, המליץ 585 קריע) ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא if one loses the hair of his head, he becomes bald - ויק יג 40 [בינוני פעול *l.pass. pt.*].

קרוח ש"ע ז *n. m. qātōl* **1 קרח bald** ואנש אן ימרט רישה קרוע הוא *M₁... קרח הוא - ויק יג 40. **2 עקוד** נתפרש כנראה בעל כתמים דמויי קרחת

קרט - קרי

בר יו 5. הלא ביצחק יתקרי לך זרע - בר כא 12.
לא יקרי עוד שמך יעקב הלא אם ישראל יהי
שמך - בר לה 10. יהוה אלהי עבראי מתקרי
עלינן - שמ ג 18. ותשבחה דאדם היה מתרביה
ביתה מקומה ומקרת אנוש מתחדדה ובפממיון
מתקריה ושבילה דחנוך קדמון - ת"מ 78. ובנה
ציון די מתקריה גפנה - אס 5.

אקראו המנון ש"ע נ n. f. *hymn* ובתר כן
יתמר אקראו ושבו - Cow 676.

מקרה ש"ע נ n. f. 1 קריאה
ריש מקרתה דקרא אלה אנכי יהוה אלהיך
ראשית הקריאה שקרא האל: "אנכי..." the
beginning of the proclamation that God
proclaimed: "I am..." 22-23. ירום משה
אישה דחכמנן חכמה כהלה חיים טובים... דאמר
במקרתה... ירום משה האיש שהורנו חכמה
שכולה חיים טובים... במה שאמר בקריאתו...
- ת"מ 188. מקרתה דקרא אלה על טור סיני
המקרא שקרא האל על הר סיני - ע"ד יח 5-4.
קריאה בתורה *reading* טעמה דארהותה
מקרתה טעם התורה - הקריאה (בה) the
sense of the Torah is the reading of it
13. כי אתעבדת ארש בכל צלו ומקרא "כי"
(דב לב 3) נעשתה יסוד בכל תפילה ומקרא *ky*
(Dt 32:3) was made an element in every prayer
and reading - ת"מ 188.

קורא ש"ע ז *qatāl* n. m. **קורא**
בשלם קראי ברכתה *reader* אסקו
of the Blessing - ת"מ 51. כינוי לאלהים שקרא את
עשרת הדברים [פלורנטין 274, הערה 113]
God who "read" the Decalogue חתימה ביד
קראה דטובה - ת"מ 85.

קראי ש"ע ז n. m. **קורא** *reader*
(שבקה) <שבקה> בלא קראי ארץ כנען עזובה
the land of Canaan is abandoned, *reader*
(of the Torah) - ת"מ 87.

קרי אירוע *occurrence* [משורבב מן העברית].
במקומות אחדים נטמע ב"קרא". המשמעות מובעת
בשורשים ארע (ערע), זמן *Interpolated from H; in*
several instances merged with qr². See above.

ס קרא - [LS 691]

קל אירע *to happen, occur* בני בלעל יקרא
יתכון בישה בעקבאית יומיה בני בלעל, תקרה
לכם רעה באחרית הימים sons of Belial, evil
- ת"מ will befall to you in the end of the days
256. וחבו לה ית כל דקרה יתון M (נ"א)
דע(א)רע, דאמטה) ויגדו לו את כל הקרות

קרט עשב *grass* < قـرط - מין ירק - Lane
2517b. C^{af} פי אלקרט וכך רסיג. אבן גנאח בספר
השורשים 22. והוא שם צמח רועים אותו הבהמות ופרשו
בו המפרשים שהוא הקורט (תרגום אבן תיבון)
קרט ש"ע ז n. m. **דשא** *grass* שבע פרואן...
ורעין בקרט *m¹ שבע פרות... ותרעינה באחו
seven cows..., grazed in the grass - בר מא 2.

קרי צעקה, קריאה *calling, reading* [א"י]
בכן קרא דבירה למשה - נויק א 1. **סואי** קרי שימה
דיתה מדינתא זוער - בר יט 22. נתמוג קרא עם קרי.
נסוג באה"ש מפני זעק (ע"ע). *Blend of qr² and qry.*
Its distribution was reduced in SA by the
[propagation of z^cq (q.v.) ← כינוי בשם
namig [באה"ש הקדומה נשמר בהוראה זו. טל ג
ס.ה. 59-60. See Tal III.]

קל עבר: קרא בר יט 21. קרינן - ע"ד כ 6. *qārēnān*.
עתי: ונקרי (מדברים) *wniqri* - ננה 61. בינוני: קרי -
ת"מ 11. פועל: קרי - בר יא 9. מקור: למקרי *almiqri*
- ע"ד כ 10. **אתפעל** עבר: אתקרי - אס 5. עתי: יתקרי
- בר יו 5. יקרי - בר לה 10. בינוני: מתקרי - שמ ג 18.
אקראו - Cow 676. **מקרא** - ת"מ 188. מקרתה
(מידע) - ת"מ 188. **קרא** *qatāl* - ת"מ 85. **קראי** -
ת"מ 87.

קל 1 קרא *to call, name* על כן קרא שם
קרתה *צער* (he) therefore called the name of
the city Zoar - בר יט 22. על כן קרי שמה בכל
הלא תמן בלל יהוה ית לשן כל ארעה - בר יא
9. דו קרי מקלט לערוק - אס 5. **2 קרא כתוב**
to read באתרה דבחר יקרא ית ארהותה
הדה קבל בני ישראל in the place that He has
chosen, you shall read this Torah in the
presence of Israel - דב לא 11. הבו לן מפתח
דבראשית ונקרי בה ומד מתשקח קמיו - ננה
61. מבתר דת קרי קמי חכימיה אלין מליה -
ת"מ 11. וישמע כהנה קרי ארהותה ולא
יקרינה כהנה אלאן באתרה דבחר יהוה - ת"מ
125. כפת שריו דדבכינן עד נהי קרין בכתיבך
ע"ש 10-11. באלפן קשטה רבה קרינן וחכמנן
ע"ד כד 5-6.

מקרי אדין שרי למקרי בשם יהוה - בר ד
26. טליה דרחותה נפיקים למקרי בשפולי טור
סיני - ע"ד כ 9-10.

אתפעל נקרא *to be called, named*
טברה הר עיבל the mountain was called
Mount Ebal - אס 5. כל תחום ריגובה לכל
בתנין הוא יתקרא ארע גיבריה - דב ג 13.
ולא יתקרי עוד שמך אברם ויי שמך אברה -

קרי³ - קרכס

אתם they told him all that had befallen them
בר מב 29.

קרי ש"ע ז n. m. **מקרה לילה** [מונח שאול מן העברית. emission of semen [H loan. **אן יהי** בך גבר דלא יהי אדכי מקרי לילי אשר לא יהיה טהור מקרי לילה (=מן קרי miqqēri) If anyone among you has been rendered unclean by a nocturnal emission דב כג 11. **2 מרי** מן העברית H **rebellion** ואם תהכו עמי קרי VC (ני"א מראי, מרי) ואם תלכו עמי קרי if you walk in rebellion against me ויק כו 21 וכיו"ב 24, 27, 28, (V), 40, 41.

קרי³ מקום יישוב **dwelling place** [א"י וטלטל יתהון מן קרייה לקרייה - נ בר מז 21. **סוא"י** ולפא ארעא דקריחתא דחגיגל - בר יט 28]

קורי ש"ע רבוי נסמך, בן-גוון של קרי, n. pl. cstr., variant of qry **ערי- towns** ודער ישראל בקורי אמראה וישב ישראל בערי האמרי Israel dwelt in the land of the Amorites in the land of the Amorites - במ כא 31. ותיכל בקורין בכל תחמדת נפשך (B בקרין) ואכלת בשעריך בכל אות נפשך - דב יב 21. בחבלות אלהים ית קורי מישרה (MB קרי) בהשחית אלהים את ערי הככר - בר יט 29. קורי מקלט יהון (NB קרי) - במ לה 14. ואחרם ית קורתון A (ני"א קריאתון) והחרמתי את עריהם - במ כא 2 וכיו"ב 3.

קרי ש"ע רבוי נסמך של קריה n. pl. cstr. **ערי- towns** כל קרי מישורה (VEC קורי) כל ערי המישור the plain of the plain towns of all the towns - דב ג 10. וידור טפלנן בקרי תלה (VN'EC בקורי) וישב טפנו בערי המבצר - במ לב 17. יתן מקריו ללואי (VNC מקוריו) - במ לה 8.

קריה ש"ע נ. n. f. **עיר town** לא הות קריה דלא נסבגן מן עמון (VEB מדינה) לא היתה עיר אשר לא לקחנו מאתם - דב ג 4. town that we did not take from them - דב ג 4. כד תיצר על קריה כי תצור על עיר - דב כ 19. חרבו קריה וקטלו מלכיה החריבו עיר והרגו מלכיה - ת"מ 287. ובנה אדם קריה ושמה פילונה - אס 3א. כל אלין קריאן תלילן שור ראם כל אלה ערים בצרות חומה גבהה - דב ג 5. וכבר שמם בקריאתה ואכן שממה בערים - מ afqaryâtâ 72.

קרתה ש"ע נ. אלומורף מיועד של קריה n. f. **determinated allomorph of qryh עיר town** בריך אתה בקרתה ברוך אמה בעיר blessed shall be in the city you be in the city - דב כח 3. והתחברת קרתה ונחרבה העיר - ת"מ 304. ואשקעה גבר בקרתה ומצאה איש בעיר - דב כב 23. דלא תסתפה בעובי קרתה פן תספה בעון העיר - בר יט 15. ואתא חמור ושכם ברה לתרח קרתון ומללו עם אנשי קרתון ויבוא חמור ושכם בנו אל שער עירם וידברו אל אנשי עירם - בר לד 20.

קרית ארביעתה [גירסת A של ימינת ארבעתיה:]

קרית ארביעתה ומיתת שרה בקרית ארביעתה A ותמת שרה בקרית הארבע - בר כג 2.

קרית שוקרין שם מקום (pr. n. (place) [תרגום של קרית חוצות על פי המעשה. ע"ע מדינת פלגיה Midr. transl. of the name, according to the narrative.]

קרית שוקרין ש"ע ואלו בלעם עם בלק ואעלה קרית שוקרין A (ני"א מדינת פלגיה) - במ כב 39.

קריתים שם מקום (pr. n. (place)

קריתים ש"ע ובני ראובן בנו ית חשבון וית אלעלה וית קריתים - במ לב 37.

קִרְכָס טבעת ring (κίρκος) ע קורקוסים שלהב - בר"ר 162. ס קרקוס = קרס - LS 701a. **סוא"י** קורקוסין - שמ כו 6. ע"ע קרקס]

קרכס ש"ע ז n. m. **קירס clasp** ותעבד חמשים קרכסי דהב ותדבק ית יריעאתה ועשית חמשים קרסי זהב וחברת את היריעות fifty gold clasps, and couple the cloths to one another - שמ כו 6. כיו"ב 11, לו 13, 18. ותעל ית קרכסיה בענביה והבאת את הקרסים בלאות - שמ כו 11 וכיו"ב 33, כו 6, לו 13. וית קרכסיו - שמ לה 11, לט 33 (E קרכסיו).

קורכס ש"ע ז בן-גוון של קרכס n. m. variant of qrks **קירס clasp** ותתן ית פרכתה תחת קורכסיה N ונתת את הפרכת תחת הקרסים hang the curtain under the clasps - שמ כו 33 (=המליץ 587).

קרמט - קרקס

קרסיה בענביה B והבאת את הקרסים בלאות
- שמ כו 11. ותתן ית פרכתה כתי קרסיה B
ונתת את הפרכת תחת הקרסים - שמ כו 33.

קרס² ילוד **child** [זביח עואניש ג/ב 263: נשתבש
מן קרפס - [ZBH: corr. of καρπός
קרס ש"ע n. ילוד **child** הא מקרס קרס מקסקס
this little son shall (יהיה) גדול הקטן גדול (יהיה) shall
be a big one - מרקה כה 50-49.

קרע[†] ניתוק והשחתה **tearing** [א"י נסתה וקרעה
- ברד 883. ע"ע בזע, קדד]

קל קרע **to tear** דו קרע סיג גדלי תחמה
שהוא (הרשע) קרע את הסייג שגודלי תחמו
(the wicked) tore the fence that My Greatness
has set up - 152. אהן כמשה דקרע שגביה
איה כמשה, שקרע את המסווים - ת"מ 242
וכי"ב 259א, 261ב.

קרץ[†] השכמה **awakening (in the morning)**
[באה"ש הקדומה אקדם, קדם. Late
SA. See qdm. א"י בצפרא קרץ - ירוש ב"ב יג ע"ג.
סוא"י בצפרא אנא קרץ - תה ה 4 (Horol 181)]

קל השכים **to rise early** וקרץ אברהם
בצפרא A (ני"א ואקדם) Abraham rose early in
the morning - בר כא 14. טוב דשחר וקרץ על
ריחותה דמרה אשרי המשכים לרצון אדוניו -
מו ו 35. נהר קרץ כל צפר אור משכים כל בוקר
- ע"ד ז 15. אורה קרץ כל יום - ננה 71. וקרץ
לבן בצפרא A (ני"א ואקדם) - בר לב 1. ואקרץ
בצפרא M₂* (ני"א ואקדם) - שמ לד 4. ויקרץ
בצפרא - ת"מ 124א. משה קרץ בצפרא - ת"מ
15ב.

קרץ[†] ש"ע ז n. m. בוקר **morning** וכד קרצה
אסתלק M₂* וכמו השחר עלה morning when
dawned - בר יט 15.

קרקס[†] טבעת **ring** [κίρκος. ע"ע קרכס. See
qrks]

קרקס[†] ש"ע ז n. m. קרס **clasp** המשים קרקסי
דהבה V חמשים קרסי זהב fifty clasps of gold
- שמ לו 13 וכי"ב 18, לט 18. וית כסוה וית קרקסיו
C ואת מכסוה ואת קרסיו וית קרקסיו
clasps - שמ לה 11.

קרמט[†] צרעת **leper** [قرطام = צרעת - Dozy
II 339a]

קרמט[†] ש"ע ז n. m. כינוי גנאי לבית המקדש
pejorative epithet of the Temple of Jerusalem
[שיכול *metathesis*]
קעם גבר לואה... ומקדשה יוסיף ביומיו מקדש
זרו קרמט בנימים יבני ראשית הפנותה... קס
איש לוי... ומקדש יוסיף בימיו, מקדש של עבודה
זרה. "צרעת" בנימין יבנה a Levite will
arise..., he will add a temple for idolatry..., he
will build the "leper" of Benjamin - אס א-20 ב (ע
בדיון של זביח בעמ' 82).

קרן[†] זיו בראש הבהמה **horn** [א"י בקרני רימנה - ג
דב לג 17. סוא"י קטיר באילן שבק בקרני - בר כב 13]
← פינה, זוית **corner** [א"י נפק להון תחומה לקרן
זווי - נבמ לד 15]; קו של אור **ray** [א"י]

קרן[†] הפיץ אור ש"ע ז n. m. ש"ע ז n. f. זיו בראש הבהמה **horn**
out rays (denom.) ומשה לא עכם הלא קרן
עור אפיו ומשה לא ידע כי קרן עור פניו
Moses was not aware that the skin of his face
was radiant - שמ לד 29. כיו"ב 30, 35. מוכא גס
בת"מ 261ב.

קרן[†] ש"ע ז n. f. זיו בראש הבהמה **horn** זכר
אחד אחד בסבך בקרניו איל אחד נאחו בסבך
בקרניו איל אחד בסבך בקרניו איל אחד נאחו בסבך
בקרניו והאיל של יצחק מטיעאל לגוה מנכש
- בר כב 13. ודכרה דיצחק מטיעאל לגוה מנכש
בקרניו והאיל של יצחק מטיעאל לגוה מנכש
- ת"מ 50א. 2. זיו בכותל המזבח **protrusion**
the altar's corner ויתן כהנה מן אדמה על קרנת
מדבח אועדות סמניה ונתן הכהן מן הדם על
קרנות מזבח קטרות הסמים the priest shall put
some of the blood on the protrusions of the
altar of aromatic incense - ויק ד 7 וכי"ב 18.
ותעבד קרנתה על ארבע פואתה ועשית קרנתיו
על ארבע פנתיו - שמ כז 2 וכי"ב לח 2. 3. קרן אור
על משה **ray of light** ואפיו מלכשין בקרן
אורה (Moses') face was wrapped in the rays of light
- ע"ד ו 14, מ יד 81, 125. קרן אורה דהוה
שרי על צלמה קרן האור שהיה שרוי על פניו -
ת"מ 267ב.

קרס[†] טבעת **ring** [מן העברית. ע"ע קרכס. H]
קרס ש"ע ז n. m. קרס **clasp** המשים קרסי
דהב E (ני"א קרכס) חמשים קרסי זהב fifty
clasps of gold - שמ כו 6 וכי"ב לו 13. ותעל ית

† קרקע אדמה soil [מן העברית H]

קרקע שׁיע ז n. m. **רצפה** floor ומן עפרה דיהי בקרקע משכנה יסב כהנה ומן העפר אשר יהיה בקרקע המשכן יקח הכהן (the priest) shall take some of the dust that is on the floor of the Tabernacle. במ ה 17 (=המליץ 588). מובא גם בת״מ 183ב.

† **קרקר** תחתית **bottom** וע קרקרותיהו ודפנותיהו = החלק התחתון בכלי - **מש** כלים ב. ב. ב״י 6219 [**קרקר** שׁיע ז n. m. **תחתית** bottom וקרקרי עמודיה וכבושיון כסף *M₂ (ניא ופריחי) תחתיות העמודים וחשוקיהם כסף the bottoms of the posts and their bands (made of silver - שמ לח 10, 11, 12 [פירוש Int].

קרר צינה **coldness** [א״י ואתקררו תחות אילנה - נ בר יח 4. **סוא״י** ואקרו תחות אילנא - שם] ← מנוחה **rest** [מתק סימאנטי. השי "קורת רוח" = מנוחה וז״ב] המליץ 518. השי **ס** קורת רוחא = - LS 689b **gaudium** מיהאן, ספר בן-חיים 379. מכאן עלתה המשמעות הניחי!]

אפנע א פע״י **1 קירר** to cool **trans.** מקר כל שרביה maqqar מקר כל השרבים (God) cools all heats - ט 33. טלה מן גנתה וטובה מן שומיה אהן מקר לה ואהן מנשם לה הצל מן הגן והטוב מן השמים, זה מקררו וזה מניח לו - ת״מ 2239ב. **2 הניח, שם** אינו באה״ש הקדומה **to place, put not in early SA** ונסב יהוה אלה ית האדם ואקרה בפרדיס עדן (E) (ניא) ואשריה, המליץ 518: ואשרה) ... ויניחהו בגן עדן the Lord God took the man and placed him in the garden of Eden - בר ב 15. ואקר משה ית אטריה mA (ניא ואנח) - במ ז 22. ואקרת רקעיה אצטרה A (ניא ואנחת) ותנח בגדיו אצלה - בר ט 16. ויכנש... ית קטם פרתה ויקר מלבר למשריתה A (ניא וינח) ואסף... את אפר הפרה והניח מחוץ למחנה - במ יט 9. ואקרו יתה במטרה A (ניא ואנחו) ויניחו אתו במשמר - במ טו 34. אחוכון אחדה אקרו עמי V (ניא אנחו) אחיכם האחד הניחו אתי - בר מב 33. וית כל המתותר אקרו לוכון למטרה... ואקרו יתה סעד צפרה VA ... הניחו לכם למשמרת... ויניחו אתו עד הבקר - שמ טו 23-24. ואפקואה

ואקרוה לבר מן קרתה C (ניא ואנחוה) ויוצאהו ויניחהו מחוץ לעיר - בר יט 16. **3 השאיר** to leave ביום קרבנה יתאכל לא יקר מנה עד צפר m (ניא יתנח, ינח) ביום קרבנו יאכל לא יניח ממנו עד בקר it shall be eaten on the day of his offering; he shall not leave any of it until the morning - ויק ז 15. **4 הרפה** to abandon וכמה יקר אדיו יתרבר עמלק A (ניא אנח) וכאשר יניח ידיו וגבר עמלק whenever he abandoned (the raising of) his hands, Amalek prevailed - שמ ז 11. וכדו אקרה לי A (ניא הניחה) ועתה הניחה לי - שמ לב 10. **ב** פע״י **1 intrans.** **נח** to rest והשעינו תחת העץ **rest** under the tree - בר יח 4 (=המליץ 605). **2 חנה** to settle וסלק גובה בכל ארע מצרים ואקר בכל תחום מצרים A (ניא locusts invaded all the land of Egypt and settled within all the territory of Egypt - שמ י 14. מלקבל סאר לאהל מועד יקרן *M₂ (ניא ישרון) מנגד סביב לאהל מועד יחנו - במ ב 2. מקר (עליון רוחה) כנח עליהם הרוח - המליץ 533 ע״פ במ יא 25 [ליתא]. לקפרה דהוא מקר תמן A (ניא שרי) אל המדבר אשר הוא חנה שם - שמ יח 5.

אָתְפַנֵּל נח to rest ואקרו תחת אילנה *M₁ (ניא ואתקרו) והשעינו תחת העץ **rest** under the tree - בר יח 4. מובא בת״מ 192א: ואתיקרו כתי אילנה וכך הוא המליץ 605. השעינו בה טבים תמן יתוקרו חסו בו הטובים, שם נוחו - ת״מ 186א (על בר יח 4 [ע״י ז״ב] העי 3 וע״י יקר).

אָקרו שׁיע נ n. f. **רווחה** relief דהציל עמו בסימנים ובאותות... דנגד עמו אל הר סיני באקרות אשר הציל עמו בסימנים ובאותות... אשר הוליך עמו אל הר סיני ברווחה (God) led His people to Mount Sinai in relief - עבד אל (Cow 336).

מקר שׁיע ז n. m. **מנוחה** rest ולא אשקחת מקר לצעי רגלה A (ניא מנוח) ולא מצאה מנוח לכף רגלה (the dove) could not find a rest for its foot - בר נ 9.

קר שׁיע ז n. m. **קור** cold קר וחם קיץ וסתב C (ניא צנה) קר וחם קיץ וחרף coolness and heat - בר נ 22.

קרו שׁיע נ n. f. **קירור** בהשאלה: קורת רוח coolness (of spirit) בטל טובך אדיק וזרז

קדש - קשט¹

גרמי) אך עצמי ובשרי אתה - בר כט 14 [אולי הוא טייס מן קטופי = חוטר משפחתי - עי"ע קטף].

†קשוף²?

קשוף ש"ע n. ? ולטלטל יוסף ית כל קשופה דמשתקח בארע מצרים... ועל יוסף ית קשופה לבית פרעה ותם קשופה ממצרים A (ני"א כספה) - בר מז 14-5.

קשט¹ אמת, צדק והנובעים מהם **truth** (and its derivatives) **אמי** מן קושטא אתכוון פתגמה - נ דב יז 4. **סואמי** דאן מן קשוט יעמור אלהא עם בנינשא - ישע ח 27

פעל בנינוני פעול *pass. pt.*: מקשטין - בר מב 11. **אָתְפֶּעַל** עבר: אתקשט - ת"מ 260א. עתיד: נתקשט (מדברים) - בר מד 16 ma. **קושט** ויק יט 15 NB. **קשט** qāšəṭ - ע"ד א 21. קשטה - בר מג 11 A. **קשיט** qāššəṭ - ע"ד א 19. **קשיטה** - בר טו 6 MCBA. **קשיטו** - ת"מ 276ב.

†פעל היה כן to be honest מקשטין אנהנן לא הוו עבדיך אליילי M₂ (ני"א מהמינים) כניס אנהנו... we are honest men - בר מב 11. כיו"ב 19 m.

אָתְפֶּעַל 1 הצטדק to justify oneself מה נאמר לרבי... ומה נתקשט ma (ני"א נזדכי - המליץ 571, נצטדק)... ומה נצטדק what shall we say to my Lord..., or how can we justify ourselves? - בר מד 16. **2 נוכח to realize** כד אתקשט קהלה אהן דברה אמרו כהלון אזל שלם כאשר עמד הקהל על אמיתת הדבר אמרו כולם לך בשלום הלכית את שני when the congregation realized this, they all said, go in peace A260. אמנו באלה ואתקשטו צדק נביותה האמינו באלוהים ונוכחו בצדק נביאותו - ת"מ 273ב (על שמ יד 31).

†קושט ש"ע ז n. m. **צדק** בן-גוון של קשט **righteousness var. of qšṭ** בקושט תדון ית עברך NB (ני"א בקשט) בצדק תשפט את עמיתך - in righteousness shall you judge your fellow ויק יט 15.

קשט qāšəṭ א ש"ע ז n. m. **1 אמת, צדק righteousness, truth** וידונון עם עמה דין קשט ושפטו את העם משפט צדק אמת they shall judge the people with righteous judgment - דב טז 18. ולא קשט אלא דילה ואין אמת אלא שלו - ע"ד א 21. וקדקדק יקום בקשט יכתב ארהותה ונשיא יקום, באמת יכתוב את התורה

בקרותי afqarrūti בצל טובך הבט והחש הקרותי in the shadow of Your goodness (קורת רוחי) look and hasten my relief - איג 50 [עי' ב"ח].

†קדש¹ קפיאה וקרישה **congelation** [איי באיממא אכיל יתי שרבא וקירושא בלילא = ביום אכלני חרב וקרח בלילה - **קתיג** בר לא 40. ומיא קרשון הי כשורין רמין - מייל שמ יד 22]

קל קפא פע"ע **to congeal intrans.** קרשו תהומין בלב ימה VBA (ני"א קפאו, קפאה) קפאו תהמות בלב ים the depths congealed in the heart of the sea - שמ טו 8. מובא בת"מ (ק) 27א. ומן בחרו נגודיו קרשו בים סוף A ומבחר שלישי קפאו בים סוף - שמ טו 4 [דרשו או טייס מן פסי 8]. ואבקע מימיו ואקדש ואפתח בו שנים עשר דרך ונבקעו מימיו (ים סוף) וקפא ונפתחו בו שנים עשר שבילים (למעבר ישראל - עבד אל (Cow 230)).

†קדש² לוח **board** (שרבוב מן העברית. [H interp. **קדש** ש"ע ז n. m. **לוח board** קדשי המשכן ונגריו B (ני"א לוחי משכנה) קדשי המשכן ובריחיו the planks of the Tabernacle and its bars - במ ג 36. בעשיח כינוי ללוחות הברית (פלורנטין 338) *In NSH the tables of the covenant* ודברו... ונתן לו שני קדשי... and gave (God) him the two tables - פינחס בן איתמר (Cow 368). ובא זה הכהן המשיח ולקח מן מרה דעלמה את שני קדשי... ולקח מאדון העולם את שני הלוחות - סעד אדין (Cow 536).

†קשה כלי במקדש (שירבוב מן העברית. [H interp. **קשה** ש"ע נ n. f. **קשות jug** וית קשי נסכה B (ני"א כאסי) ואת קשות הנסך the libation jugs - במ ד 7.

†קשו מין ירק **cucumber** [איי ית קישואיה וית בטיחיה - נ במ יא 5]

קשו ש"ע נ n. f. **קשות cucumber** דכרנן... ית קשויה וית בטיחיה A) קשוואה, המליץ 588: קשוואיה) זכרנו... את הקשואים ואת האבטיחים - במ יא 5.

†קשוף¹?

קשוף ש"ע n. ? ברן קשופי ובסרי את A (ני"א

אס 222. ודרת בעמקה קשטה B (נייא קשטה) ותשב באיתן קשתו - בר מט 24 [דרוש: Midr.]. זערת מכל חסדיה ומכל קשטה דעבדת עם עבדך קטנתי מכל החסדים ומכל האמת אשר עשית עם עבדך - בר לב 11. **2 כינוי לאלוהים** קיצור לשון מן 'אלהי קשטה': **epithet of God** זוועה דילך אה קשטה הפחד שלך הוא, אוי קשטה - ע"ד כב 5. וקשטה אמר אשכיר חצי מדם וקשטה אמר: "אשכיר..." (דב לב 42) the True One said: "I shall intoxicate my arrows with blood" - ת"מ 238. לא יתעבד עובד מכעס לקשטה במד אזהר מנה לא יעשה דבר המכעיס את קשטה, במה שהזהיר ממנו - ת"מ 194. **3** ת"פ מגביר (*intensifier*) [באה"ש המאוחרת. Late SA] **אכן** קשט הן שרה אתה תילד לך בר A (נייא על ברי) אבל הנה שרה אשתך ילדת לך בן - בר יז 19. קשט לית ברת אמי A (נייא ברן) אך לא בת אמי (היא) - בר כ 12. קשט עיבין אנון A (נייא על ברי) אבל אשמיס אנחנו - בר מב 21. וקשט תסתפה ולא תתלי לאתרה A (נייא האף) האף תספה ולא תשא למקום - בר יח 24 [תפס: האמנס]. וקשט ית מליה דאמלל לידך יתה תטר לממלל A (נייא ושבק) ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תשמר לדבר - בר מכ 35. **ג** נתגלגל להיות מ"ק. *conj.* ה"ן שמשין לרבי קשט אנחנו קשט דנשכח ציעה באדה A (נייא אף) הנונו עבדים לאדני גם אנחנו גם אשר נמצא הגביע בידו - בר מד 16.

קשטה ת"פ מגביר (*intensifier*) **אכן** **indeed** הן כן קשטה דה עבדו M₁A אם כן אפוא זאת עשו **indeed do this** - if it must be so, indeed do this בר מג 11. בקשטה יקרה דיהוה שרי באתרה ה"ן m (נייא ברן, אכן) אכן יש יהוה במקום הזה - בר כח 16 (מן אונקלוס O).

קשיט qāššat ש"ת *adj.* **צדיק, אמיתי** **righteous, true** ולא נבי קשיט כמשה ואין נביא אמת כמשה **there is no true prophet like** משה ודין קשיט דלא נסב אפיים השופט הצדיק שאינו נושא פנים - מ ז 13-14. **pr. n. (place)**. גזרים ודינים קשיטים חקים ומשפטים צדיקים - דב ז 8. והאנה מקים לך סהד קשיט והנה אני מעמיד לך עד צדיק - ת"מ 96. דכל פליאתך קשיטין שכל מופתך אמיתיים - ת"מ 113.

קשיטה ש"ע n. f. **צדקה** **righteousness** והימן ביהוה וחשבה לה קשיטה MCBA (נייא זכו) והאמין ביהוה ויחשבה לו צדקה **he believed the Lord; and he reckoned it to him as righteousness** - בר טו 6. למעבד קשיטה M₁* (נייא זכו) לעשות צדקה - בר יח 19. ושמע פרעה קשיטת ממללה A וישמע פרעה את (אמיתת) הדבר - ש"מ ב 15.

קשיטו ש"ע n. f. **תוס** **integrity** [ב]קשיטות לבי... עבדת דה M₁* (נייא בתמימות, בשלמות) בתם לבבי... עשיתי זאת **in the integrity of my heart**... I have done this - בר כ 5. רבותה לאלהנו דארשה לן עמלים עד יהב לן אגרים בקשיטו הגדולה לאלהנו שציווה לנו מעשים כדי שיתן לנו שכר באמונה - ת"מ 276. וחדד עורי קשיטות נביות משה וחיידש (האל) את צדקת נבואת משה - ת"מ 93. ודכיות פגר וקשיטות ממלל וטוהר הגוף ותוס הדיבור - ת"מ 291.

קשט² אמצעי תשלום **money** מעיקרו בהמה דקה. עי הערוך ז 224, המביא את בר"ר ע"ט: אפיק חדא אימרא אפיק חדא קשיטא. עי באפארט של תיאודור-אלבק, ע"מ 948. טל לשון 156. *Originally: small* [cattle]

קשיטה ש"ע n. f. **אמצעי תשלום** **money** וזבן ית ששיות עקלה... במאה קשיטה A שבקה) ויקן את חלקת השדה... במאה קשיטה **he purchased the parcel of land... for a hundred kesitahs** - בר לג 19 (=המליץ 584).

קשט³ ש"פ מטי לה מצטער מקשט מלך מואב **קשט** ש"פ מטי לה מצטער מקשט מלך מואב הגיע אליו הפסל מאת קשט מלך מואב - אס 16.

קשי חוזק, קושי **hardness** [א"י ארום אקשי י"י אלהכון ית רוחיה - נ דב ב 30. **סואי** ויאתא עליכון כפן קשא - ישע ח 21] ← סרבנות, קשי לב, עורף **obstinacy**

קל עבר: אקשיאת (נסתרת) - בר לה 16. עתיד: יקשי - דב טו 18. בינוני: קשה - ת"מ 11. **אפעל** הקשה - דב ב 30. עתיד: אקשה - ש"מ ז 3. בינוני: מקשה - ת"מ 11. **אתפעל** עבר: הקשה - ש"מ יג 15 (A אתקשה). עתיד: יתקשה - דב טו 18. בינוני: מתקשי - ת"מ (ק) 2. מקשי - ת"מ (ק) 11. **אקשהו** - ת"מ 287. **קשו** בהקושתה (ינסתרת) - בר לה 16. **קושי** - ויק כה 43.

קשי

down to eat bread" (Gen 37:25) a great
mercilessness! - ת"מ 287.

הקשו שפ"ע v. n. **קושי** difficulty והוה
בהקשותה במילדה V ויהי בהקשותה בלדתה
as she was in her hard labor - בר לה 17.

קושי שפ"ע ז n. m. **פרך rigor** לא תפלה בה
בקושי N (נ"א בקשאי, בקשי) לא תעבד בו
בפרך - you shall not rule over him with rigor
- ויק כה 43, NB46, VN 53.

קש(א)י שפ"ע ז n. m. **פרך rigor** ועבדו מצראי
ית בני ישראל בקשאי MEA) בקשי, *M₂
בקושי(ויעבדו מצרים את בני ישראל בפרך
the Egyptians made the people of Israel work
with rigor - שמ א 13. לא תפלע בה בקשאי
MECA) בקשי, B בקשה(לא תעבד בו בפרך
- ויק כה 43, 46 MECA) בקשי, 53 MECA) בקשי.

קשו שפ"ע נ n. f. **סרבנות obstinacy** אזהרון
נביה... מן קשותה הזהירם הנביא...מן
הסרבנות the prophet warned them against the
obstinacy - ת"מ 225. ישמעאל תמן ילפון
קשותה שם ישמעאל לימדם הקשיות (עורף) -
ת"מ 216 ב [דרש את בר כא 20 רבי קשת. המתורגם
והוה סגי קשיה. זביח בהערה 4 וכן זביח, ספר
בלאו 98. עיע קשת]. ועזר ימה למזרם צפרה
לקשותה A וישב היס... לאיתנו - שמ יד 27.
והוה בקשותה במילדה CA ויהי בהקשותה
בלדתה - בר לה 17. מן רב דחלתה וקשות לבה
דאנה מקשה לבה מרוב פחד וסרבנות, שאני
מקשה את לבו - ת"מ 111.

קושי שפ"ע ז n. m. **קושי** hardness והוה
בקשוה במילדה as she was in her hardness of
labor - בר לה 17. אל תסתכל לקשוי עמה הדן
V (לקשי) אל תפן אל קשה העם הזה - דב ט
27. לא תפלה בה בקשוי V לא תעבד בו בפרך
- ויק כה 43.

קשי, קשה א שפ"ע **קשה** adj. **קשה** hard,
difficult זועיו קשה עד מותר זעזוע קשה
עד מאוד - מ טו 66. סיאגים רברכים וקשים
גדרות גדולות וקשות - ע"ד ט 1. ארצם רב וקשה
לחץ גדול וקשה a great and hard distress - א"ג
28. ופרקי מן לבוט דן לחציה דקשה וגאלני
מזה הלחצים הקשה - א"ג 43. עם קשה קדל
עם קשה ערף - שמ לב 9, לג 5, לד 9; דב ט 6, 13.
עבדה קשיה עבודה קשה - שמ א 14, ו 9; דב ט 6.

קש(א)י - בר מ א 13. **קשו** קשות (נסמך) - ת"מ 111.
קשו - דב ט 27. **קשי** qāši - מ טו 66. קשיה - ש מ ו 9.
קשיאית - בר מ ב 7. **קשיו** - ויק כו 21 *M₁ (מן
אונקלוס O).

קל 1 נתקשה to have difficulties וילדת
רחל ואקשיאת במילדה (נ"א וקשיאת,
ואתקשית) ותלד רחל ותקשה בלדתה Rachel
was in childbirth, and she had hard labor - בר
לה 16. ולא יקשי בעיניך בשלוחך יתה חראי
ולא יקשה בעיניך בשלוחך אתנו חפשי - דב טו
18. וממללה דיקשה מנכון תקרבון לידי
ואשמענה והדבר אשר יקשה מכס תקריבון
אלי ושמעתיו - דב א 17. מובא גם בשמ יח 25.
קשה עלי פרוקך יומה קשה עלי פרידתך היום
- ת"מ 259. **2 היה קשה to be hard** כי לבה
קשה ודינה ראם עליו (נ"א מתקשי) אכן לבו
יתקשה והעונש יגבר עליו indeed, his heart is
hard, and the punishment (will be) hard on him
- ת"מ 111.

אפנל הקשה גרם סרבנות (spirit) to harden
הלא הקשה יהוה אלהיך ית רוחה כי הקשה
יהוה אלהיך את רוחו for the Lord your God
hardened his spirit - דב ב 30. **ואנא אקשה** ית
לב פרעה - שמ ז 3. וקדלכון לא תקשון - דב י
16. מובא גם בת"מ 225. לא יקום לבך במדלך
ותקשה יתה ארוקנך כל מה באדך לא יגבה
לבך ברכושך ותקשה אותו, (פן) ארוקנך מכל
מה שבידך - ת"מ 149. דאנה מקשה לבה - ת"מ
111 [מביא את שמ ז 3 בשינוי לשון המביע עתיד בבינוני].

אָתְפַטֵּל 1 נתקשה to have difficulties
ולא יתקשה בחזותך בשלוחך יתה חראי B
it shall not seem hard to ... בעיניך
you, when you let him go free from you
- דב טו 18. וילדת רחל ואתקשית במולדה *M₁
...ותקשה בלדתה - בר לה 16. כד אתקשה פרעה
למטלקן A (נ"א הקשה) ויהי כי הקשה פרעה
לשלחנו - שמ יג 15. **2 היה עקשן to be**
stubborn לבה מתקשי לבו יתקשה his heart
is hard - ת"מ (ק) 2. אתקשי לב קין - ת"מ 233.
עבד לשנה מתקשי עדהו דיתלבט עשה לשונו
קשה כדי שייענש - ת"מ 29. ותשוב תתקשה
ושבה וקשתה (היד החזקה) - ת"מ 87. ופרעה
מקשי - ת"מ (ק) 111.

אקשהו שפ"ע נ n. f. **קשי** לב
mercilessness ויתבו לאכל לחם אקשהו רבה יוקשבו..."
(בר 25) אכזריות גדולה (של בני יעקב) "they sat

קשש - קשת

ובקשתי - בר מח 22. הרחקת כמרמי קשת MCB הרחיקה כמטחוי קשת - בר כא 16. ודער בכראה והוה מרמי קשתה A וישב במדבר ויהי רבי קשת - בר כא 20. **2 קשת בענן rainbow** ית קשתי אתן בעננה ותהי לסימן קיאם את קשתי נתתי בענן והיתה לאות ברית I have set My bow in the clouds, and it shall serve as a sign of the covenant - בר ט 13. קיאם עמה קיאמה דקשתה כרת עמו את ברית הקשת (בענן) - אס 26.

ודביקתון הלא קשיה וחברתם כי קשתה - בר מט 7. **ב תיפ** *adv.* **קשה roughly** ומלל עמון קשי A וידבר עמם קשות (Joseph) spoke roughly to them - בר מב 7. **קשיאית תיפ** *adv.* **קשה roughly** ומלל עמון קשיאית (MB קשית, EC קשיאת, *M₂ קשין, *M₄ קשיה) וידבר עמם קשות (Joseph) spoke roughly to them - בר מב 7 (המליץ 585 קשיאה). כיו"ב 30 (C קשיאת).

קשיו שיע נ *n. f.* **קושי rigour** לא תפלה בה בקשיו *M₁ לא תעבד בו בפרך you shall not rule over him with rigor - ויקה 53.

קקש גבעולי תבואה יבשים **straw** [איי למנבא קש - נשמ ה 12. **סואיי** היך מא דקשא - שמ טו 7]

פנל קושש עצים או קש. פועל גזור שם **to gather straw or sticks** *denom.* ויקששו לון תבן ילכו ויקששו להם תבן let them go and gather straw for themselves - שמ ה 7. גבר מקשש אעים איש מקשש עצים - כמ טו 32, כיו"ב 33.

מקששה וכדר עמה... למקששה קש ויפץ העם לקשש קש - שמ ה 12.

קש שיע ז *n. m.* **קש stubble** למקששה קש לקשש קש to gather stubble - שמ ה 12. אכלון כקשה יאכלמו כקש - שמ טו 7.

קקשת כלי ירייה **bow** [איי לא בחרבי ולא בקשתי - נ בר מח 22]

קשי שיע נ *n. f.* **קשת bow** [גזירה לאחר מתפיסת התייו של קשת סימן הנקבה. השי בריה מן ברית. זבי"ח, ספר בלאו t.101. *Backformation, taking the final* las fem. ending; cf. bryt. **נ"א קשתה**) הרחיקב כמטחוי קשת she moved a good way off, about the distance of a bowshot - בר כא 16. ודער במדברה והוה סגיי קשיה (נ"א קשתה) וישב במדבר ויהי רבי קשת - בר כא 20.

קשת שיע נ *n. f.* **1 קשת bow** תלי שבי מניך מרמיתך וקשתך... וצעד לי ציד שא נא כליך תליתך וקשתך... וצוד לי ציד, take your quiver and bow..., and hunt me some game - בר כז 3. ודרת בעמקה קשתה ותשב באיתן קשתו - בר מט 24. ולא חרב ולא קשת ולא רמח - תי"מ 234א. דאנסבת מן אד אמראה בחרבי ובקשתי אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי

סוף - ת"מ 58 ועוד הרבה במובאות מן התורה. 2
בדק to examine וראה אתה כהנה נ (ני"א)
 ויחזי יתה, ויעמי יתה) וראה אתה הכהן
 priest shall examine him - ויק יג 43.

הפעיל הראה to show ויראהו יהוה שבטים
 the Lord showed him (Abraham) the
 chastisements (on Egypt) - ת"מ 102.

מראה ש"ע ז n. m. חזיון vision ראשה במראה
 ותוכה הוה בחלמה ראשיתה בחזיון ותוכה
 its first part was in a vision and its
 middle part in a dream and the third one as the
 first - ת"מ 102.

ראו ש"ע נ f. n. ראייה sight כל תמח בראות
 עינה לא במשמע אזנה כל פלא במראה העין
 ולא במשמע האוזן (ref. to Dt 4:34f.)
 hearing of the ear - ת"מ 87. ומאחרי ראות
 ישראל את המצרים רדו במצלות - ת"מ 88.

ראם בעל חיים an animal (טלשיר 89. אכ'
 rīmu. ס רימה - LS 727b)

ראם ש"ע ז n. m. ראם wild ox בכור תור
 משבח לה וקרני ראמן קרניו C (E רמיה)
 בכור שור הדר לו וקרני ראמי קרניו - דב לג 17.

ראש rē'oš ש"ע שם פרטי n. pr.

ראש ש"פ ובני בנימים בלע ובכר ואשבאל
 גרה ונעמן אחים וראש מפים ואפים וארד -
 בר מו 21.

רבב גודל, אדנות ושלטון, greatness, rule
authority [א"י רב מן קדם י"י את בנינין - נבר כג
 6. לארבעא ראשי נהרין רברבין - נ בר ב 10. סוא"י
 דיהא למין רב וסגי - בר יח 18. תרין נהוריא רברביא -
 בר א 16. עיע רבין] ← מאבק, מריבה, struggle
quarrel [א"י אתרברבת עם מלאכים - נבר לה 29.
 הש"ע התעצם]

פלפל עבר: רברב - בר לט 4. מקור: למרברבתה (+נסתר)
 - שמ לב 25. **אתפלפל** עבר: אתרברב - שמ יא א3.
 עתיד: יתרברב - בר לח 11. מקור: למתרברבה - שמ
 כט 29. **אתרברב** - במ טז 13. **אתרברבה** - בר מג 18. **רב**
 rāb - ע"ד ה 28. רבה (מיוודע) rābbā - ע"ד ב 10.

ך האות העשרים כאלף בית. סימן המספר 200.
 twentieth letter of the alphabet. Symbol of the
 number 200.

ריש rīš א ש"ע נ n. f. האות ריש Resh מכן
 אמר השירה הזאת ה חמשת ספריה ש ר
 שמה רבה י עשרתי מליה על כן אמר "השירה
 הזאת" ה = חמשת הספרים; ש, ר = השם
 הגדול; י = עשרת הדברים hšyrh "thus he said
 (Dt 31:1), h (represents) the Five Books,
 šr the Great Name (šmh rbh), y the Ten Words
 - ת"מ 176. זה כ האותות הוא ריש האות
 העשרים היא ריש - המליץ 589. ב שם מספר
 numeral מאתיים two hundred ואמר מה
 עתיד אתי לג אלפיך ור וד שנין ואמר מה
 עתיד לבוא לשלושת אלפים ומאתיים וארבע
 שנים he said what is bound to come in three
 thousand, two hundred and four years
 בשרוי הדה מלתה וידב ור היא חתמה בתחילת
 המלה הזאת וידב ור היא סופה - ת"מ 174.
 ת"מ (ק) 61א [זב"ח הע"י 4].

ראובן rē'ūbān ש"ע שם פרטי n. pr.

ראובן ש"פ בכור יעקב ראובן - בר מו 8. שם
 השבט וקנין סגי הוה לבני ראובן ומקנה רב
 היה לבני ראובן - במ לב 1. לשבט ראובן שמוע
 בר זכור - במ יג 4. יקום ראובן... ויפרט מלי
 לבטתה עומד ראובן (על הר עיבל) ופורט את
 דברי הקללה - ת"מ 138. והוה משרי ראובן
 תמן ממערב והיה מחנה ראוהן שם ממערב -
 אס 17.

ראובנאי ש"י gent. n. אלין כרני ראובנאה
 VN (ראובנאי) - במ כו 7.

ראי ראייה sight [ע"ש. בתרגום הוא משורבב מן
 נ"ש. (occurs in ST only in H interp.) NSH]

קל 1 ראה to see וירא יושב ארעה כנענאי
 ית אבלה E (ני"א וחזה) the Canaanite
 inhabitants of the land saw the mourning
 11. וזעק אברהם ית שם אתרה ההוא יהוה
 יראה A (ני"א יחזי) ויקרא אברהם את שם
 המקום ההוא יהוה יראה - בר כב 14. דראה
 מחנה אלהים - ת"מ 86 א. ראו מופתים בים

- בר מה 24 [פירש תתרגו, בדומה לאונקלוס: תתנוון
 .[Int. of turgzw as 'quarrel'. Cf. O.]

מתרברבה 1 להימשח לכהונה **to be anointed** for priesthood ורקעי קדשה דלאהרן יון לבניו בתרה למתרברבה בון ובגדי הקדש אשר לאהרן יהיו לבניו אחריי למשחה בס the holy garments of Aaron shall be for his sons 2 after him, to be anointed in them שמ כט 29 .
לגבור to prevail אנחנן מתייעלים למתרברבה עלינן *M₂E (m לאתרברבה - O) we have been brought inside, to prevail over us בר מ 18 .

אתרברב ש"ע ז n. m. התנשאות boasting אתרברב אף אתרברב NM אף אתרברבת) כי תשתר עלינו גם אשתרר you would also dominate us? בר מ טו 13 .

אתרברבה ש"ע נ n. f. השתרות prevalence לאתרברבה עלינן m להתגולל עלינו to prevail over us בר מג 18 [מקור עיי' אונקלוס. [Inf. interp. from O]

רב א ש"ע ז n. m. 1 גודל greatness וקבל צלותן מנן ברב חסדך וקבל תפילתנו ממנו בגודל חסדך in the greatness of your grace ע"ד ה 28 . גברת סניה כפתה ברב חילך גבורת השונאים הכנע ברוב חסדך - ע"ד כו 12-13 . וברב אדרעך אשדכה כאבן ובגדול זרועך ידמו כאבן - שמ טו 16 . ומרב דחלתה ערק משה ומגודל הפחד ברח משה - תי"מ 12 . **2 אדון, שר chief, master** רב לאחוך היה גביר לאחוך brothers - בר כו 29 . שלחותי ואיזל ליד רבי שלחוני ואלכה אל אדני - בר כד 56 . לא אשתיר לקדם רבן בלוד אם גויתנן J (ני"א רבי) לא נשאר לפני אדני בלתי אם גויתינו - בר מז 18 . ועבדון רברבין על כל בניו ועשאים נגידים על כל בניו - אס 7 . בתארים רשמיים official titles רב אפיה שר האופים - בר מ 2 , 20 . רב בית אסורה שר בית הסהר בר לט 21 , 22 . ופיכל רב חילה ופיכל שר צבאו - בר כא 32 . **ג ש"ת adj. גדול great** ולית כתב רב כותך ואין ספר גדול כמוך (התורה) there is no book as great as you (the Torah) - מ כ 3 . נסגי תשבחן לאלה רב נרבה תשבחות לאל גדול - מ יד 95 . תמח רב שריר פלא גדול מאוד - תי"מ 23* . ארתי נפשהתן בטובך רבה חון את נפשתינו בסובך הגדול - ע"ד ב 10-9 . סיאגים רברבים גדרות גדולים - ע"ד ט 1 . וכתש יהוה ית פרעה כתושים רברבים וינגע יהוה את פרעה נגעים

רברבים (ר) rābrābēm - ע"ד ט 1 . **רבה** (ג) rābbā - מ א 22 . רבתה (מיודע) rābtā - ע"ד י 15 . רברבאן (ר) rābrābān - ע"ד כא 5 . **רבון** rābbōn - מ א 60 . **רבונה** רבונתיך (+ננחת) - בר טז 9 *M₁ . **רבן** - שמ ב 14 . רבנין (ר) - במ כא 18 . **רבנה** - בר טז 8 *M₁ . **רביב** רביבים - דב לב 2 . **רברב** רברבה (+נסתר) - דב ה 20 . **רברוב** - במ טז 13 m .

א'פכפל גידל to promote, elevate יוסף רעים בעיני רבה ורברב יתה ואימנה על ביתה E (ני"א ושמש) וימצא יוסף חן בעיני אדניו וישרת אתו ויפקדו על ביתו Joseph found favor in the sight of his master who promoted him and put him in charge of his house - בר לט 4 [פירש יושרת' מלשון שר. נושא הפועל הוא ריבה' ולא יוסף כמו ני"א. בכך מתיישב הפסוק Midr. transl. of šrt as a transitive of šrr, 'to (rule)', the subject being rbh, 'his master']

מרברבה הלא פרעה אהרן למרברבתה באתריון V (ני"א למשתפתה) כי פרעה אהרן להיבו במקומותיהם for Aaron had put them in disorder, in order to expose them to quarrel - them in their places שמ לב 25 .

א'תפכפל 1 גדל to grow up ... סעד יתרברב שלה A (ני"א ירבי) שבי אלמנה... עד יגדל שלה until Shelah stay as a widow... until she grows up - בר לח 11 . **2 נישא to be exalted** ואף גברה משה אתרברב שריר... כחזות שמשו פרעה A (ני"א רבה) וגם האיש משה גדל מאד... Moses himself was much exalted... among Pharaoh's courtiers - שמ יא 33 . ותתרברב מלכותה J (ני"א ותתלי) ותנשא מלכותו - במ כד 7 . וכאריה יתרברב E (יתלי) וכאריה יתנשא - במ כג 24 . **3 השתרר to dominate** כד תתרברב עלינן (NMA אף אתרברבת) כי תשתרר עלינו? you would also dominate us? - במ טז 13 . וממה תתרברבון על קהל יהוה (ני"א תתלון = המליץ 523) ומדוע תתנשאו על קהל יהוה - במ טז 3 . אתרברבת כשית - המליץ 496 [מן דב לב 15 . ליתא]. **3 גבר to prevail** והוה כמה יתלי משה אדיו יתרברב ישראל וכמה יקר אדיו יתרברב עמלק A (ני"א אגבר, גבר, יתגבר) ...וגבר ישראל... וגבר עמלק, whenever Moses held up his hand, Israel prevailed; and whenever he lowered his hand, Amalek prevailed - שמ ז 11 . **4 התגרה to contend** ואל תתברבה A (ני"א תגיה, תסדר) ואל תתגר בו do not contend with him - דב ב 9 , 19 . אל תתרברבון בהון אל תתגרו בס - דב ב 5 . אל תתרברבון באורעה do not quarrel on the way *M₂

גדולים - בר יב 17. דחלה רבה דבעלמה מורא גדול שבעולם - מ א 22. וצנק יתה ביכלו רבה ונעל אותו ביכולת גדולה - ת"מ 285א. למתן זעורתה לקדם רבתה לתת הצעירה לפני הבכירה - בר כט 26. ורסן היא קרתה רבתה ורסן היא העיר הגדולה - אס 8. ארבע עקובאן רברבאן ארבעה כינויים גדולים - ע"ד כא 5. גייל elder עשו ברה רבה עשב בנו הגדול his older son Esau - בר כז 1. שם רבתה לאה שם הגדלה לאה - בר כט 16.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

רבה ש"ע n. f. 1 **ריבוי** abundance וכל נשמה ליגע וכל רבה למתי מספר וכל מנוחה תהיה לידע וכל ריבוי יהיה למתי מספר every rest (will change into) toil and every abundance to paucity - ת"מ 233ב [זביח העי' 1]. **2 גברת** mistress מקדם שרי רבתי אנה חקרת מפני שרי גברתי אנכי ברחת I am running away from my mistress Sarai - בר טז 8. **עזרי** ליד רבתיך שובי אל גברתיך - בר טז 9.

†רבטט שם פרטי pr. n.

רבטט ש"פ פרעה בר גוטיס בר אטיסס בר רבטט בר גוטיס... - אס 13ב.

shall come from you - בר לה 11.

פנול 1 גידל to raise רבת בניה בבטניה גידלה את הבנים בבטנים it raised the children in the wombs - ת"מ 288ב. דאתה ברה והיא לך רבת שאתה בנה והיא אותך גידלה - ת"מ 137ב. בניה דרבית יתון הבנים שגידלתי אותם - ת"מ 304ב. וירכי נהרה ארדענים *M₁ ושרץ היאר צפרדעים - שמ ז 28. **2 גידל מידותיו** to

increase trans. מרבי אשכו (ני"א מרוח) = המליץ (510) מרוח אשך with dilated testicle - ויק כא 20 [תפס מ+רוח, מעץ amrāb'bā. אבל הקריאה mā'rū. Int. as from rwh with עמי 95. ראה ספר מורג, עמי 95. prefix m. ותרגל חסדך - בר יט

3 העלה את מעמו to promote, exalt ומרה דכלה מרבי לון ואדון הכול מגדל אותם the Master of all promotes them - ע"ד ט 35. חכמה מרביה אלופה חכמה מגדלת את לומדה - ת"מ 141א. ורבה ליעקב ואצלה ליוסף וגידל את יעקב והצליח את יוסף (God) exalted (God) - Jacob... ת"מ 117ב. רבה לבר ביתה גידל את

בן ביתו - ע"ד כד 79. **4 הילל, פאר** to praise מן ירבנך לפם דו רביאנך מי יגדלך לפי גאונך? who will praise You according to Your greatness - א"ח 74. נודי ונסגד ונרבי נודה ונשתחוה ונהלל - ע"ד יט 2. נרבי למרן ונרכן קדם גדלה נהלל את אדוננו ונקוד לפני גדלו - ת"מ 183ב. **5 משח** לעבודת המשכן to anoint ותרבי ית מדבח עלתה *M₂ ומשחת את מזבח העולה you shall anoint the altar of burnt offering - שמ מ 9. ותרבי יתון כמה דרבית ית אבהון *M₂ ומשחת אתם כאשר משחת את אביהם - שמ מ 15.

מרב(א)ה עסרתי אקריה דאגלו בכראשית קעמו למרבאה עסרת היסודות שנבראו ב"בראשית" קמו להלל - ת"מ (ק) 68א (ש. לרבאה - 180א). ארבעה גונין אצטמתו למרבה יתה ארבעה מינים נתצקבצו לגדלו - ת"מ 81ב. אתחזי בסימנין בדיל מרבהתך איראה באותות כדי לגדלך - ת"מ 212א.

מרבי ארשה משה מרבי מלוכה ציווה משה לגדל את האוחז בו - ת"מ 120א.

מרביה קשטה נגד לה מים חיים מרביה לרוחה קשטה משך לו מיים חיים מגדלים את רוחו - ת"מ 104ב. כד אשמע אלה קלה בטור סיני מרביה למשה ומעמי שלמותה כאשר השמיע אלוהים את קולו... לגדל את משה ולהראות את שלמותו - ת"מ 283ב.

אתפעל 1 בגר to grow up כד הוה טלי

רבי גידול: באדם, בבהמה, בממון, growth (in age, possession, etc.) *ויי ותלד ואנה ארבי - נ בר ל 3. **סוא"י** רבו וסגו - בר א 22. ע"ע רבב)

קלעבה: רבה - בר לח 14. עתיד: וירבי wyirbi - ע"ד ו 9. ציווי: ורבה - בר לה 11 C. בינוני: רבה - במ יב 3. פעל עבר: רבה rabbā - ע"ד 79. רבת (נסתרת) - ת"מ 288ב. עתיד: וירבי - שמ ז 28 *M₁ (מן אונקלוס O). ירבנך (+נוכח) yarabbinnāk - א"ח 74. בינוני: מרבי amrābbi - ע"ד ט 35. פעול: מרבי - ויק כא 20. מקור: למרבאה - ת"מ (ק) 68א. מרביה - ת"מ 283ב. מרבי (!) - ת"מ 120א. **אתפעל** עבר: אתרבי itrābbi - ע"ד כ 15. עתיד: יתרבי yitrābbi - מ כה 15. בינוני: מתרבי mitrābbi - מ א 53. מקור: למתרבאה - שמ כט 29 NECA. **רבאה** - ת"מ 180א. **רביא** - ויק כה 36 EC (=המליץ 614). **רבו** rabu - מ ה 21. **רבו(א)ה** - בר כד 60. רבואן (ר) - ויק כו 8 NMB. רבואת (מידוע) rabuw wāt - מ ו 164. **רבי** - שמ ב 6. **רבי** כרבייתה (+נסתרת) - ויק כב 13. **רבי(א)ן** - ת"מ 255ב, רביאנך rabyānāk - ע"ד כד 2. **רביאנו** כרביאנותה (+נסתרת) - בר מג 33. **רוב** רוביה (רביו מידוע) - בר כא 15. **תרבי** בתרבותך - ת"מ 141א. תרבות - המליץ 614. **תרבי** ותרבי - ויק כה 37 M (המליץ 614: ובתרבית). **תרבי** ותרבי - ויק כה 37 *M_{ex}.

קל 1 גדל, בגר to grow up כד חזת הלא

רבה שלה כי ראתה כי גדל שלה she saw that Shelah was grown up - בר לח 14. ורבה ואנדייתה ליד ברת פרעה ויגדל ותביאנהו אל בת פרעה - שמ ב 10, אס 215. בבית פרעה רבית בבית פרעה גדלתי - ת"מ 14א. **2 נישא, נתעלה מעמדו** to be exalted וירבי נביה ויגדל הנביא the prophet was exalted - ע"ד ו 9. מן שלמות עובד ירבי מלוכה משלמות מעשה יתגדל בעליו - ת"מ 303א. ואישה משה רבה שריר נ (ני"א חיול, כנגד ני"א כני, ענו) והאישי משה ענו מאד - במ יב

3 נתגדל על זולתו to be preeminent אחיו זעורה ירבי מנה אחיו הקטן יגדל ממנו his younger brother shall be preeminent over him - בר מ 19. ורבה גברה ואזל ורבה עד הלא רבה שריר וילך האיש הלך וגדל עד כי גדל מאד - בר כו 13. וכהנה דרבה מן אחיו דאתרק על רישה משה רבותה והכהן הגדול מאחיו אשר יוצק על ראשו שמן המשחה - ויק כא 10. **4 נעשה מרובה** to increase intrans. פרי ורבה גוי וקהל גוים יהי מנך C פרה ורבה גוי וקהל גוים יהיה ממך be fruitful and multiply; a nation and an assembly of nations

המשחה *Moses took the anointing oil* - ויק n 10.
דה רבות אהרן ורבות בניו זאת משחת אהרן
ומשחת בניו - ויק ז 35.

רְבוּה שׁיׁע n. f. **רבנה** *ten thousand* ומאה
מנכון רבוה ירדפון EA רבואה, NMB רבואן,
C רבבה (!) ומאה מכס רבבה ירדפו a hundred
of you shall give chase to ten thousand - ויק כ
8. ותריין יערקון רבואן ושנים ירדפו רבבה -
דב לב 30. את הוי לאלפי רבוה (M₁* רבואה,
MCB רבואן) את היי לאלפי רבבה - בר כד 60
(התהי: רבוה). ואעת רבואת קדשה עמה וירד
ורבבות הקדש עמו - מ טו 164.

רבו שׁיׁע n. m. **פיאור, שבח** בכתורות לפיוטים
exaltation in headlines of liturgical pieces
עורן כן רבו על גלות כתבה כיוצא בזה רבו
על גילוי ספר התורה - Cow 56.

רבי, **1** שׁיׁע n. m. **נער** *youngster (male)* ואה
lo, there was בכה נער בכה - באס 15.
youngster crying - שמ ב 6. מובא גם באס 15.
ותמן עמנן רבי עבראי ושם עמנו נער עברי -
בר מא 12. הלא עבדך ערב ית רביה כי עבדך
ערב את הנער - בר מד 32. ורבו רביה ויגדלו
הנערים - בר כה 27. **2** שׁיׁע n. f. **נערה**
youngster (female) נועק לרבייתה ונשול ית
let us call לנערה ונשאל את פיה *the girl and ask for her reply* - בר כד 57. צבעת
רבייתה... ולית מפצי לה צעקה הנערה... ואין
מושיע לה - דב כב 27. וקעמת רבקה ורביאתה
וירכבי על גמליה ותקם רבקה ונערויתה... -
בר כד 61.

רבי, שׁיׁע n (כתיב אחר של רבאי *Alternative*
rb'y? spelling of interest n. f. **ריבית אל**
תסב מן עמה כפול ורבי (ניא ורבאי) לא תקח
take no usury from him or תרביית - ויק כה 36. ית כספך לא תתן לה בכפול
C) וברביע, (ניא וברבאי) את כספך לא
תתן לו בנשך ובתרביית - ויק כה 37.

רבי שׁיׁע n. f. **נעורים** *youth* ועזרת לבית
אכזה כרבייתה ושבה לבית אביה כנעריה she
is back in her father's house as in her youth
ויק כב 13. ונטל יעקב כרבייתה A וישא יעקב
בנעוריו - בר כט 1 [דורש ירגליו]. הלא יצר לב
אנשה ביש מרבייתה כי יצר לב האדם רע
מנעוריו - בר ח 21.

רבי (א) שׁיׁע n. m. **1 גדולה** *greatness* ומשה
ברך ברכה כהלה רביין ומשה בירך ברכה כלה
גדלה *Moses blessed a blessing full of*

אתרבי בחכמה כשהיה נער, גדל בחכמה
(the Taheb) was young, he grew up in wisdom
- ת"מ 242. הן לא יתרבה ריקן מן חכמתה כדי
שלא יגדל ריקן מן החכמה - ת"מ 157. ילידה
דאתרבה באדי תרביה חסידה הילד שגודל
to be exalted ואף הוא יתרבי וארום אחיה זעורה
יתרבי מנה A וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן
he too shall be exalted, yet his younger brother shall be exalted more than he
- בר מח 19. ומן מדמי למשה דאתרבה על כל
מינה דאדם ומי דומה למשה שנתגדל על כל
מין האדם - ת"מ 279. **2 נתעלה מעמדו**
praised ובתר מותה אתרבי ואחרי מותו
נשתבח (יוסף) *(Joseph) was praised after his death* - ע"ד כ 15. יתרבי אלה דכן עבד ישתבח
האל שכן עשה - מ כה 15. לילי דלית מתרבי
לגוה דמוכה במרטוש חיול לילה שאין מתהלל
בו, הישן בו (הוא) במצוקה גדולה - מ א 53-54.
תשתבח ותרבייתשתבח, תתהלל - ע"ד כו 85.

מתרבאה ורקעי קדשה דלאהרן יהון
לבניו למתרבאה בון NECA... למשחה בס -
שמ כט 29.

רבאה קעמו תמן לרבאה עמדו שם להללו -
ת"מ 180 א (ק: למרבאה).

רבי (א) שׁיׁע n. m. **ריבית** *interest* אל תסב
מן עמה כפול ורבאי EC (ניא ורבי) לא תקח
ממנו נשך ותרביית *take no usury from him or interest* - ויק כה 36. ית כספך לא תתן לה בכפול
C) וברביע, (ניא וברבי) את כספך
לא תתן לו בנשך ובתרביית - ויק כה 37.

רבו שׁיׁע n. f. **1 גדולה** *greatness* גלה בעלמה
רבות ישראל גילה בעולם את גדולת ישראל
- it revealed to the world the greatness of Israel
- ת"מ 86. כל רבו ושלטנו רביאנך רב מכן כל
גדולה ושלטון, גאונך רב מכן - מ ח 43-44. אה
רבו רבה אה שלטנו יתרה הנה גדולה רבה,
הנה שלטון יתר - ת"מ 75. **2 תהילה** *praise*
וסגדו כהלון ואמרו תשבחן ורבואן לאלה
השתחוו כלם ואמרו ותשבחות ותהילות לאל
they all bowed and said hymns and praises to
God - ת"מ 19. הא מגעז יומה קדישה אלא
ברבואן ובתשבחן ובאיקר הנה מה (=לא?)
עבר היום הקדוש אלא בתהילות ובתשבחות
ובכבוד - ננה 13-14. והבו רבו לאלהנו והבו
גודל לאלהנו - מ ה 21 מן דב לב 3. **3 משיחה**
לעבודת המשכן *anointing for worship* ונסב
משה ית משח רבותה ויקח משה את שמן

רביד - רבע'

על צוארוו (Pharaoh) put a gold chain about his neck - בר מא 42.

רבע' חנייה ורביצה **lying down** [איי ואמהון רביעה על גזוליה - נ דב כב 6. **סואיי** וירבעון עם אברהם... במלכותא דשומיא - מתי ח 11] ← הזדווגות **mating** [השי' דמי' היוצא לשכיבה ולהזדווגות כאחד. **איי** בערכון לא תרבעון כלאים - נ ויק יט 19. **סואיי** ברכתא תדיא ומרבעא = ברכת שדים ורחם - בר מט 25]; עפר הארץ **dust** [סואיי רבוח מן ארעא = עפר מן האדמה - בר ב 7]

קל עבר: ורבעת (נסתרת) - במ כב 27. עתיד: וירבעון - דב כט 19. ביוני פעול: רבע - שמ כג 5, רביע - בר מט 25 V. רבעים (ר) - בר כט 2. פעול: רביע - בר מט 9 A; רבי - במ נד 9 BA. רביעין (ר) - בר כט 2 C. **מרבע** (מקור) - ויק כ 16; ש"ע - במ כג 10. **רבע** - בר יח 27.

קל רבץ, שכב ל**ie down** וחזת אתנה... ורבעת תחת בלעם... ותרבץ תחת בלעם the and lay down under Balaam ... ass saw 27. רבע בין כרניה רבץ בין המשפתים - בר מט 14. רבע תחת מסבלה (ECB רבי, V רביע) רבץ תחת משאו **lying under its burden** - שמ כג 5. רביע כאריה A (נייא רבי) רבץ כאריה - בר מט 9. רבי כמו אריה BA (נייא דמך) - במ כד 9. ואמהיתה רביעה על אפרחיה והאם רבצת על האפרחים - דב כב 6. תלתת עדרי עאן רבעים עליה (C רביעין) שלשה עדרי עאן רבצים עליה - בר כט 2. בהשאלה **fig** וירבעון בה כל לבטה ורבעו בה כל האלה - דב כט 19.

מרבע שכיבת זרע **to mate** ואתה לא תקעם לקדם בהמה למרבעה MECBA למרבע) ואשה לא תעמד לפני בהמה לרבעה let no woman lend herself to a beast to mate with it - ויק יח 23. ואתה דתקרב לכל בהמה למרבע עמה (A למרבעה) - ויק כ 16.

מרבע ש"ע נ **n. m.** אבק **powder** מן עפר יעקב מניאן מרבע ישראל מעפר יעקב מספר אבק ישראל from the dust of Jacob, of Israel number of the powder of Israel - במ כג 10.

מרבעת ש"ע נ **n. f.** אבק **powder** מן עפר יעקב מניאן מרבעת ישראל N (B מרבעאת) מעפר יעקב מספר אבק ישראל - במ כג 10 [עי לעיל].

רבע ש"ע נ **n. m.** אבק **powder** ואנה קטם ורבעו M₂A (נייא וקטם, ובטול) ואנכי אפר ועפר I who am but ashes and dust - בר יח 27. [נייש אינו מבחין: 'āfār wāfār in SP (No distinction in SP) והא תלתת סלין רבעו על רישי M₂A והנה שלשה סלי חרי על ראשי עבר]

greatness - ת"מ 255ב. רבין משה יתר על כל אנש גדולת משה יתרה על כל אדם - ת"מ 69ב. מן ישום רביאנך מי יעריך את גדולתך - ע"ד כד 2. אחזיאנן יהוה ית כבודה וית רביאנה הראנו יהוה את כבודו ואת גדלו - דב ה 20. וברבין אדרעך שנקת מרגזיך B וברב גאונך תהרס קמיך - שמ טו 7. **2** **נגיז** **master** הוה רבין לאחוך A (M₂ רבון) הוה גביר לאחיד be master over your brothers - בר כז 29.

רבי(א)נו ש"ע נ **n. f.** בכירה **seniority** ויתבו לקדמיו רבה כרביאנותה וזעורה כזעורנותה וישבו לפניו הבכור כבכירתו והצעיר כצעירתו they were seated before him, the oldest in the order of his seniority and the youngest in the order of his youth - בר מג 33.

רוב ש"ע נ **n. m.** שיח = גידול **bush** (i. e. growth) וארמת ית ילידה תחת חד רוביה (M₁* חרוביה ואולי הוא הוא) ...תחת אחד השוחים she cast the child under one of the bushes - בר כה 15.

תרבו ש"ע נ **n. f.** טיפוח **brood** גברים חיבים VN'C תרבות אנשים חטאים a brood of sinful men - במ כג 14 (=המליץ 614). הקעומין בתרבותך ואף במילפך (הלב והשכל) מכלכלי גידולך ואף לימודך the establishers of your fostering and your teaching - ת"מ 141א.

תרבי ש"ע נ **n. f.** **1** טיפוח **brood** גברים חיבים תרבות אנשים חטאים a brood of sinful men - במ כג 14. ידע אנה דאנון תרבייתה דמצראי יודע אני שהם גידול המצכים (=גדלו במצרים) - ת"מ 9א. **2** ריבית **interest** ית כספך לא תתן לו בכפול ותרבי M את כספך לא תתן לו בנשך ותרבית your money at usury or interest - ויק כה 37.

תרביה ש"ע נ **n. f.** טיפוח **brood** ילידה דאתרבה באדי תרביה חסידה ילד שגודל גידול נאה the child who grew up by my care, in an excellent brood - ת"מ 279ב.

תרביו ש"ע נ **n. f.** ריבית **interest** ית כספך לא תתן לה בכפול ותרביו M_{ex}...בנשך ותרבית you shall not lend him your money at usury or interest - ויק כה 37.

רביד תכשיט לצואר **chain, necklace** [מן העברית !H]

רביד ש"ע נ **n. m.** רביד **chain** ושבה רביד דהב על צברה (נייא גימון) ...וישם רביד זהב

רבע²

ארבעת רבעת עלמה ארבעת רבעי העולם - מ
כ 17. ארבעה צלמין ארבעה צלמים - אס 6א.
בהכפלת ציון הנסמך *with doubled cstr. marker*
וית ארבעתת תוריה יהב לבני גרשון (NA
ארבעת) ואת ארבעת הבקר נתן לבני גרשון -
במז 7. וית ארבעתת עגלאה... יהב לבני מרדי
(A ארבע, N ארבעת) ואת ארבעת העגלות
נתן... - במז 8.

ארבעתי נסמך לשיע מיועד *cstr. with det. n.*
ארבעתי ארשיה ארבע היסודות *the four*
elements - תי"מ 271א. וארבעתי אקריה דגדל
בון אדם וארבעה היסודות שגדל בהם אדם -
תי"מ 81ב. ארבעתי תוריה MECB ארבעת הבקר
- במז 7. ארבעתי עגלאה MECB ארבעת
העגלות - במז 8.

ארבעתי שיע נ *n. f.* רביעיה קבוצה של ארבעה
group of four ועמי ארבעתיה דגדלת
צורתה וראה את הארבעה אשר גידלו את
הדמות (=היצר, העניין, המחשבה והסוד) *see the*
image you exalted - four - תי"מ 272א.
ארבעתיה דמן סולהתה אקיון על טורה
דעיבל הארבעה (=השבטים) (שנוולדו) מן
השפחות, העמידם על הר עיבל - תי"מ 122א.
וארבעתיה דאתעבדו ביכולה גדלה
והארבעה (=הנסים) שנעשו ביכולת גדולה -
תי"מ 83ב.

ארבעסר שיע מונה *cardinal number* **ארבעה**
עסר/ארבע עשרה *fourteen* שמשנתך
ארבעסר שנה בתרתי בנאתך (A ארבע עסר,
ECB ארבע עסרי) עבדתך ארבע עשרה שנה
I served you fourteen years for בשתי בנתוך
your two daughters - בר לא 41. כל נפש ארבעסר
VB) ארבעסרי, CA, ארבעה עסרי, E ארבע
עסרי) - בר מו 22. ארבעסר יום לירחה (ECA
ארבע עסר, B ארבעה עסר) - שמ יב 6.

ארבעסרי שיע מונה *cardinal number* **ארבע**
עסרי *fourteen* ובארבעסרי שנה אתה כדר
לעמר (C ובארבע עסרי, A ובארבע עסרה)
in the לעמר בא כדר לעמר *Chedorlaomer*
fourteenth year came - בר יד 5.

ארבעים שיע מונה *cardinal number* **ארבעים**
forty ארבעים ימים עמד נביה צעם על טורה
ארבעים יום עמד הנביא, צם על ההר *forty*
days stayed the prophet on the mountain
fasting - מ כג 6-7. ואטעון במדברה ארבעים
שנה - במ לב 13. והוה עשו בר ארבעים שנה -
בר כו 34. ארבעים קרב עבד אלה ארבעים
מלחמות עשה האלוהים - תי"מ 86ב.

- were three baskets of powder (?) on my head
בר מ 16 [התהיע חוארי = SAV white flour].
רבע שיע ז *n. m.* **אבק powder** מן מני עפר
יעקב ומן מתני רבע ישראל C (E רבעה) מי
מנה עפר יעקב ומספר מרבעת ישראל who can
count the dust of Jacob, and who can tell of the
powder of Israel? - במ כג 10.

רבי שיע נ *n. f.* **עפר dust** שיעלה מרירה עד
מותר מוקדה ודריה ורביה קעמה שאילה
מרה עד מאוד, שורפת-זורה, ועפרה קיים הם
exceedingly bitter lending, it burns and scatters
(but) its dust remains - תי"מ 449 [זביח העי 4].

רבע² שיע numeral ארבע, החלק הרביעי, **four**
fourth ← פינה, קצה **end, extremity** [השי
פנמו ב, שורה 14: רבעת-ארק - KAI No. 215. איי
ארבע מאה ותלת שנין - נ בר יד 15. סואיימן ארבעיתא
כנפיה דארעא - ישע יא 12]

ארבע arba - ע"ד כא 6-5. **ארבעה** - שמ לו 36. ארבעת
(נסמך) arbat - מ ב 17. ארבעת (נסמך) - במז 7 (נייא
ארבעתי). **ארבעים** arbim - מ כג 6. **ארבעסר** - בר לא
41. **ארבעסרי** - בר יד 5. **ארבעתי** ארבעתיה (מיועד) -
תי"מ 272א. **רביעי** - בר טו 16. רביעה - (מיועד) - תי"מ
272א. רביעיתיה (נ) - תי"מ 234ב. **רבע** רבח - ויק יט 9
M₁. **רבעו** רבעות (נסמך) - במ כח 7. **רבעה** - רבעת)
רע'bat - מ ב 17. (נסמך)

ארבע שיע מונה מותאם לנקבה *cardinal number*
with f. nouns **ארבע** במעמד שיע *adjectival*
ארבע עקובאן רברכאן אשבתה דכרנה
אשמחה וזימון קדש ארבעה כינויים גדולים
(לראש החודש השביעי): שבתון, זיכרון, תרועה ומקרא
קודש *four great names* - ע"ד כא 6-5. ותתן ית
עסקיה על ארבע פואתה ונתתה את הטבעות
על ארבע הפאות - שמ כה 26. וארבע מון גבר
עמה וארבע מאות איש עמו - בר לב 7. וארבע
עאנין תחת נקיה וארבע צאן תחת השה - שמ
כא 37. לזכר *masculine* צורתה דאדם... מן ארבע
אקרים הוקמת דמותו של אדם... מארבעה
יסודות הוקמה - תי"מ 182. במעמד שיע
substantial דמהלך על ארבע ההלך על ארבע
that walk on fours - ויק יא 21.

ארבעה שיע מונה מותאם לזכר *cardinal number*
with m. nouns **ארבעה** *four* במעמד שיע
adjectival ארבעה עמודי שטים ארבעה עמודי
שטים *four posts of acacia wood* - שמ לו 36.
עסרים וארבעה פרים - במז 88. עמי אקרי
מיה איך אתפלג ארבעה פלגים-ראה את יסודות
המים איך נחלקו לארבעה חלקים - תי"מ 183א.

[1935. Cf. LOTI, 132 n.

פנל ? כלכל provide ורבעו לנן מתמן ונתוחיה A (ני"א ומורו, ומירו) ושברו לנו משם ונחיה provide (food) for us there, that we may live and not die - בר מב 2. ורבעו לנן צבצוב רבוץ A (ני"א ומורו, ומירו) ושברו לנו מעט אכל - בר מד 25.

רבוץ ש"ע n. m. qātōl ארעה A והוא המשביר לכל עמי הארץ the provider to all (Joseph) it was he the peoples of the land - בר מב 6.

רבוץ, רבוס ש"ע n. m. qittūl **כלכלה supplies** ועללו ברבוץ צרכן בתיכון A והביאו את שבר רעבון בתיכם your starving households - בר מב 19 ושאלת משמעות מן جاء ב. Calque. וכל ארעתה אתו למצרים לרבוץ לות יוסף... לשבר אל יוסף - בר מב 57. הלא שקיח רבוץ במצרים A כי יש שבר במצרים - בר מב 1, 2. ונעתו לרבוץ רבוץ A - בר מב 3. לרבוץ בגו עלליה A - בר מב 5. אתו לרבוץ לחם A - בר מב 10. ומלו ית שקלביהון רבוץ A - בר מב 25. וסבלו ית רבוץון A - בר מב 26. רבוס בקריאתה A - בר מב 35.

רבעו ש"ע n. f. **כלכלה supplies** ופתח יוסף ית כל דבהן רבעו A ויפתח יוסף את כל אשר בהן בר Joseph opened all (the storehouses) in which there were supplies - בר מא 56.

רבץ³ שפיעת מים, השקיה, irrigation, watering [א"י מרבץ ליה = מתני (מים) עליו - ירוש סנה כה ע"ד. **סוא"י** מרבץ בטלה - Anecd 111. ובהשאלה: מרבץ לבביהון מן חשבא בישא וסחון פוגרינין במין דכין = שטופים לבותיהם ממשבת זדון, גופתינו רוחצים במים זכים - אל העבריים י 22. ע והקביה מרבץ לפניהם טללים - תוס ערכין א י]

קל השקה to irrigate ברכת תהומה דרבץ מלרע ברכת תהום רבצת תחת blessings of the deep that irrigates beneath - בר מט 25 [תפס מעניין הנתינה בשפע (ב"י 6399, הערה 1) אבל V: דרבי, C דרבי]. ומתהומה דרבץ לרע (ני"א רבצת מלרע) ומתהום רבצת תחת - דב לג 13.

רבץ⁴ צבירה accumulation [מן הערבית? השי מטרבץ = מי שאורג תבואה למכרה ביוקר - Lane 1011]

פנל ? צבר to heap up וירכסו עבור תחת

רביעי ש"מ סודר ordinal number **רביעי** fourth ודרה רביעה יעור אכה ודור הרביעי ישוב הנה the fourth generation shall return here - בר טו 16. וביומה רביעה פרים עסרה וביום הרביעי... - במ כט 23. זבנה רביעה הפעם הרביעית - ת"מ 2272. על בנים ועל תליתאים ועל רביעים על בנים ועל שלישים ועל רביעים - במ יד 18 [נתמזגה הגייתו עם המספר הסודר בארמית [rēbiyyāʿām]. ובשטה רביעיתה יהון כל פריו קדש ובשנה הרביעית... - ויק יט 24. מלתה רביעיתה - ת"מ 234.

רבעו ש"ע n. f. **רביע fourth part** ונסוכה רבעות הינה ונסכיו רבעית ההין the libation of a hin with it shall be a quarter of a hin - בר כח 7. ורבעות הינה לאמרה חדה ורבעית ההין לכבש האחד - בר כח 14.

רבע ש"ע n. m. **1 פינה, קצה edge** לא תסכם רבח חקלך M1 (ני"א פאת) לא תכלה פאת שדך you shall not reap all the way to the edges of your field - ויק ט 9.

רבעה ש"ע n. f. **פינה, קצה extremity** ארבע רבעת עלמה ארבעת כנפות העולם the four ends of the world - מ ב 17, ת"מ 85, 89, 266. כל רבעת עלמה כל כנפות הארץ - מ ז 43. מדו ברבעתה הוא בחשבהמה שהוא בנפות (העולם) הוא במחשבה - ת"מ 274. ופתאי דאריתה לרבעת מדנעה B ורחב החצר לפאת קדמה - שמ כז 13 וכי"ב לו 15. נגד קל ברוח מכל רבעתה מושך קול ברוח מכל <ארבע> הכנפות - אס 6. והוה נורה מתעמי לד רבעתה והיה אורה נראה לארבע כנפות (הארץ) - אס 9.

רבע³ רēba שם פרטי pr. n. **רבע** ש"פ וית מלכי מדין קטלו... ית אוי וית רקם וית צור וית חור וית רבע - במ לא 8.

רבץ¹ חנייה ושכיבה lying down [מן העברית] H **קל רבץ to lie down** כביש רבץ כאריה E he crouches, רבי) כרע רבץ כאריה, lies down like a lion - בר מט 9. ורבצת תחת בלעם C (ני"א ורבעת) ותרבץ תחת בלעם - במ כב 27.

רבץ² כלכלה והספקה supply [השי' = rābišu = פקיד באכדית (עואניש א 132, הערה), והפועל גזר שם Denom. from Akkadian rābišu, 'officer' - AHw

רבקה - רגז

יתרגז - בר יח C 30. בינוני: מתרגז - בר כז MB 42 (=המליץ 520). ארגז (תי"פ) - בר כז ME 37. ארגז (תי"פ) - בר מג E 11. אתרגז - בר כז mEA 33. מרגזה - שמ לג 16. רגוז - ויק כ 12. רגז râgâz - מ ו 77. רגזה שמ כג A 19 (= המליץ 553). ברגזה abragzâ - ע"ד יא 15. רגוז - ויק יח N 23.

קל כעס, קצף to be enraged ורגז פרעה על תרי סריסיו ויקצף פרעה על שני סריסיו
 2. פרעה ארגז על עבדיו (MCB רגז) פרעה קצף על עבדיו - בר מא 10. ועל כל כנשתה ירגז ועל כל העדה יקצף - ויק י 6. ויתן לך יהוה תמן לב רגז (VB רגז) ונתן לך שם יהוה לב רגז - דב כח 65.

פ' פעל הכעיס to enrage ובחורב רגוזתון ית יהוה J (י"ש על מחק. נ"א ארגוזתון) ובחורב הקצפתם... at Horeb you enraged the Lord - דב ט 8

אפעל הכעיס to enrage דכר ולא תתנשי את דארגוזת את יהוה זכור ואל תשכח את אשר הקצפת את יהוה how, never forget, remember, you enraged the Lord - דב ט 7. הלא ארגוז גבריא האלין ית יהוה m (נ"א בתרו) כי נאצו... במ טז 30. מיסתך סוברות מרגוזיך דיין לסלוח למכעיסיך - ע"ד ג 17. ובסגי יכלותך רסרסתה מרגוזיך וברב גאונך תהרס קמיך - שמ טו 7. וילון מרגזיה ומה עבדו בגרמון אוי להם המרגזיזים ומה שעשו בעצמם - ת"מ 199א.

אָתפּעל כעס to be enraged ובאהרן אתרגז יהוה שריר ובאהרן התאנף... the Lord was angry enough with Aaron to have destroyed him - דב ט 20. ואתרגז עבראי ואמר למשה אה קטולה והתרגז העברי ואמר למשה: הוי הרוצח! - אס ב 15. וארגז עליו מרה כעס עליו אדוניו - ת"מ 162א. אל ני יתרגז למרי C אל נא יחר לאדני - בר יח 30. ומראה מרגז עליו ואדוניו כועס עליו - ת"מ 198א. אל תתרגזון באורעה - בר מה 24 (=המליץ 609). עשו אחוך מתרגז עליך למקטלניך MB ...מתנחם לך להרגך - בר כז 42 [פירוש Int].

אָרנז מגביר intensifier **אפוא, אף then** מן עירוב abbu עם âfu נתפס מגביר. The merger of SP âfu with abbu resulted in its interpretation as intensifier [what, then, can I still do for you, my son? - בר כז 37. וארגז אף דה CEA (נ"א ואף) ואף גם זאת - ויק כ 44.

אָרנז מגביר intensifier **אפוא then** אם כן

אד פרעה A (נ"א ויצברון, ויצמתון) ויצברו בר תחתח יד פרעה let the grain be collected under Pharaoh's authority - בר מא 35. ורצבו יתון כרואן כרואן A (נ"א וצברו, וצמתו) ויצברו אתם חמריים חמריים - שמ ח 10 (הוראה מורחבת כן בר מא 35).

רבקה rubqâ שם פרטי pr. n.
רבקה ש"פ ונסב ית רבקה והות לה לאתה ויקח את רבקה ותהי לו לאשה - בר כד 67. ורבקה רעמת ית יעקב ורבקה אהבת את יעקב - בר כה 28. עזבת רבקה ומדרשה ואזלת לתמר - ת"מ 136ב.

רבת בני עמון ribbât bâni 'ammon שם מקום pr. n. (place)

רבת בני עמון ש"פ עוג מלך בתנינה... אה ערסה ערס ברזל הלא היא ברבת בני עמון עוג מלך הבשן... הנה ערשו ערש ברזל הלא היא ברבת בני עמון - דב ג 11.

רגג חיבה, אהבה affection [א"י רגתא = תאוה - תרגי תה י 17. ס רג = אהב; רגתה = חמדה - LS 710b]

רגה ש"ע נ n. f. **חיבה affection** ואתקפון אנושיה באדה... <ב>רגה יהוה עליו ואפקוה ואנחוה מלבר לקרתה m ויחזיקו האנשים בידו... בחמלת יהוה עליו the men seized his affection for him hand..., in the Lord's affection for him - בר יט 16 [האות האחרונה מסופקת ואפשר שהיא ת: רגת. ממכל מקום קשה].

רגולה מין ארבה a kind of locust [טלשיר 152: נגזר מן רגל, על שם חדקו, שנראה כמו רגל נוספת. זב"ח: מן חרגול - המליץ 471]

רנוכה ש"ע נ n. f. **חרגול locust** ומנן תיכלון ית... רגולה EC (M₂* ריגולה. המליץ 471. רגולתה) וממהם תאכלו את... החרגל - ויק יא 22.

רגז כעס וקצף rage [א"י ובאהרן רגז ממרה דיי - נ דב ט 20. סוא"י ומרא יתחמת וירגזו עליכון - דב יא 17]

קל עבר: ורגז - בר מ 2 (המליץ 584; וארגז). עתיד: ירגז - ויק י 6. בינוני: רגז - דב כח 65 VB. פעול: רגז - דב כח 65. **פעל** עבר: רגוזתון - דב ט 8. **אפעל** עבר: דארגוזת (נוכח) - דב ט 7. בינוני: מרגזיך (+נוכח) margêzak - ע"ד ג 17, שמ טו 7 (=המליץ 585). **אתפעל** עבר: אתרגז - דב ט 20 (=המליץ 453). וארגז - ת"מ 162א. עתיד:

it is a disgrace הוא N תבל הוא a disgrace ויק יח 23.

רגל¹ הגפה התחתונה בגוף foot [א"י לא תשתייך פרסת רגל - נשמ י 26. סוא"י לא אשכח... ניח לריגליה - בר ח 9] ← הליכה; דרך והרגל; marching habit

פועל 1 הרגיל to accustom האנה משלח לך אחוך לזימונך דלשנה מרגל סגי מנך הנה אני שולח את אחיך לקראתך אשר לשונו מורגלת יותר ממך I send your brother (Aaron) to meet you, for his tongue is more accustomed than yours - ת"מ 14. 2 מיהר, נזדרז to hurry intrans. נרגל בתר נביה רבה משה נמהר אחרי הנביא... let us rush after the great prophet Moses - ת"מ 208, 214. בינוני פעול pass. pt. פשר מרגל למי אתנגד עמה הצלה מהירה למי שנמשך אליו (אל האל) a quick rescue to Him the one who follows - ת"מ 212. 2. אשפיר מרגלה הקרץ בצפרה לזימון אחוך אשרי המהיר, השכם בבקר לקראת אחיך - ת"מ 17. פשור הוא מרגל amraggâl מושיע הוא מהיר - מ יא 67. אה דבוקה מרגלה amraggèle הנה המושיע המהיר - ע"ד כב 29 (ראה בהערות זביח). שליחך מרגליון שליחך מהירים - מ ג 83. וילן אלית נהי מרגליון לקשטה אוי לנו אם לא נהיה מזודרים אל קשטה - ת"מ 205.

פועל 2 מרגל infantery man איש רגלי n. m. עלוי רכבה ועלוי מרגליו A על רכבו ועל הרגליים שלו upon their chariots and upon their infantry men - שמ יד 26 (עלה מן ההקבלה רכב/פרש שנתפסה ניגוד rkb and prš are regarded as contradictory).

רגילאי infantery man איש רגלי n. m. מסחני סוסיה ורגיליה הלכיה קמיון בעלי הסוסים והרגליים ההולכים לפנייהם the cavalry and infantry marching before them - ת"מ 73 (ראה לעיל See above).

רגילו ש"ע נ f. הרגל custom אנה בעי מימר קמין מהי רגילותי... ידע אנה בלבי כל דאתה אמר לי אלא דרגילותי זעורה מן הדא לשני יקיר בממללה ולא לי רגילו בהדה שלטנותה... ולא אשונת לשונון ולית בי רגילו! אני מבקש לומר לפניך מהי דרכי... יודע אני בלבי כל שאתה אומר לי, אלא שהרגלי קטן מזה. לשוני כבדה בדיבור ואין לי הרגל בממשלה הזאת... ולא שיננתי לשונם (של בית פרעה) ואין לי הרגל (לדבר) I wish to say before You what is

ארגו דה עבדו E (NMCB רגזה) אם כן אפוא זאת עשו if it must be so then, do this - בר מג 11 (ראה לעיל).

אתרגו מגביר intensifier אפוא then מן אתרגו צעד ציד mEA מי אפוא הצד ציד who was it then, that hunted game? - בר כז 33 (ראה לעיל).

מרגזה א ש"ע n. כעס anger ומרגזה היא לאלהי יעקב C (N ומארגזה) ועברה היא... it is anger to the God of Jacob מגביר intensifier אפוא then ולך מרגזה מה אעבד ברי C (N מארגזה) ולך אפוא מה אעשה בני בר what, then, can I still do for you, my son? כז 37. במה יעכם מרגזה הלא אתשקעת רעים בעיניך ובמה יודע אפוא כי מצאתי חן בעיניך - שמ לב 16 (ראה לעיל).

רגוז ש"ע ז n. m. 1 כעס anger ולא תיתי אותהו בראה ומן רגוז כלב בית יהוה ולא תביא אתנן זונה ומחיר כלב... you shall not bring the fee of a whore or the anger (!) of a dog into the house of the Lord - דב כג 19 (הקריאה wml'ar אבל נתפסה מן+חיר = מן חרון. המליץ 510: מרגו Int. as m+hry (<hry)). ואנה אתן ית רגוזי באישה ההוא ואני אתן את פני באיש ההוא - ויק כ 3. 2 גנאי disgrace רגוז הוא V (N) רגוז, נ"א רגוז) תבל הוא it is a disgrace - ויק יח 23. רגוז עבדו VNB (MECA רגז) תבל עשו - ויק כ 12.

רגוז א ש"ע ז n. m. כעס anger רחיק מכל רגוז רחוק מכל כעס far from any anger - מ ו 77. ואתקף רגז יהוה בון ויחר אף יהוה בהם - במ יב 9. ולא יהי עוד רגז על בני ישראל ולא יהיה עוד קצף... - במ יח 5. וצפה לידון ברגוז והביט בהם בכעס - ת"מ 19. יהוה רחיק רגוזים יהוה ארך אפים - במ יד 18. מגביר intensifier אף הרגוז תספה זכאי עם חיב B האף תספה צדיק עם רשע will You really sweep away the innocent along with the guilty? - בר יח 23.

רגוה א ש"ע נ n. f. כעס anger ורגוה היא לאלהי יעקב A (ניא מרגזה) ועברה היא לאלהי יעקב to the God of Israel - שמ כג 19. מגביר intensifier אפוא then אם כן רגזה דה עבדו NMCB אם כן אפוא זאת עשו - בר מג 11 (ראה לעיל).

רגוז ש"ע ז n. m. 1 כעס anger תוב מן חורן רגוזך N (ניא רגוזך) שוב מחרון אפך turn from Your blazing anger - שמ לב 12. רחיק רוגזין N ארך אפים - במ יד 18. הברוגז תסיף זכאי עם חיב *M₁ האף תספה... - בר יח 23. 2 גנאי

רגל² - רגן

†רגל² קשירה **binding** (ע לא עקוד ולא רגול - מש שבת ה ד. והבטן מרוגלת הנה והנה = החרב קשורה אליה - מלחמת בני אור ה 13-14)

רגול ש"ע n. m. qāṭōl **עקוד fastened** וסטה... ית תישיה רגוליה mA (ניא נמוריה, קרועיה) ויסר... את התשישים העקודים. he removed... the fastened he-goats - בר ל 35. רפדה דראמים על **עאנה** רגוליה *M₂ העתודים העלים על הצאן עקודים - בר לא 10.

רגם ירייה, הטלה **throwing stones** [א"י וירגמון יתיה כל עמה - נ ויק כד 14. **סוא"י** עוד ציבחד ורגמין ית - ש מ יז 4]

קל 1 סקל to stone ורגמו יתה אבן וירגמו אתה אבן **סקל** they stoned him with stones - ויק כד 23. וירגמונה כל גברי קרתה באבנים - דב כא 21. ומחקת עמלק ורגמת בר שלומית ומחקתי את עמלק וסקלתי את בן שלומית - ת"מ 233ב. רגמו יתה באבנים - במ טו 35 (ציווי). **2 (imp. השליך** to cast רכבון דפרעה... רגם בימה אה... יריא בים עקודים - the sea - ש מ טו 4.

מרגם ואמרו כל כנשתה למרגם יתה (M₁* למרגמה = המליץ 539) ויאמר כל העדה לרגם אתם - במ יד 10. בעים מרגמון מבקשים לרגם אותנו - ת"מ (ק) 10א.

אתפנטל נסקל to be stoned בר שלומית כד נקב לשם אתרגם בן שלומית, כאשר נקב את השם נסקל the son of Shelomit, when he pronounced the Name, he was stoned - ת"מ 204ב. וילה אנש דיה נקב לה יתרגם אוי לו לאיש שיהיה נוקב אותו (את השם), ייסקל - ת"מ 309א. רגם יתרגם... אם בהמה אם אנש (A ירגם) סקל ייסקל... - ש מ יט 13. כ"י"ב כא 28 (=המליץ 539).

רגם ש"ע n. m. **סקילה** stoning רגם ירגמונה כל כנשתה - ויק כד 16. רגם יתרגם סקל ייסקל - ש מ יט 13.

רגמה ש"ע n. f. **סקילה** stoning רגמה ירגם E סקל ייסקל - ש מ יט 13. רגמה תתרגם בהמתה NCA - ש מ כא 28.

†רגן תרעומת **murmuring**

מרגן ש"ע n. m. **מחבת** stew-pan [מושאל מעניין התלונה והתרעומת. מקביל למרחשתי שאף היא מן השמעת רחש. טל, דברי הקונגרס השמיני למדעי היהדות ד (יושלים תשמ"ב), 18. Cf. mḥšt.

my habit... I know within my heart all that you say to me, but may way is limited. My tongue is defective, and I have no custom in this sphere... I have not learned their language and I have no custom (to speak) 14א [איני איש דברים זביח הע' 1,5].

רגל א ש"ע n. f. **1 איבר ההליכה** foot ותשקי ברגליך כגן ירקה והשקית ברגליך כגן הירק you watered it with your feet, like a garden of vegetables - דב יא 10. יסעון אדיון ורגליון ירחצו ידיהם ורגליהם - ש מ ל 21. ולחצת ית רגל בלעם ותלחץ את רגל בלעם - במ כב 25. בהשאלה fig. מן מהלך בבישה ימוט כף רגלה מי שהולך ברע ימוט כף רגלו - ת"מ 235ב. **2 מועד** time [מן העברית H] הלא מעיתני תלתה רגלים C כי הכיתני שלש רגלים EC רגלואן על מה הכית את אתנך זה שלש רגלים - במ כב 32. **3 חבורה** company [ע"ע סעד] וית כל יקומה דברגליון (B הממון) ואת כל היקום אשר ברגליהם the possession of their company - דב יא 6. **4** מ"י **בגלל** because of וברך יהוה יתך לרגלי (ניא בדילי, לגללי, לסעדי) ויברך יהוה אתך לרגלי **מהיר** swift ורגיל of me - בר ל 30. **5** רגלי **רגלי** infantry man [ראה לעיל supra] וסלק עמה אף רכב אף רגליון (ניא פרשין) ויעל עמו גם רכב גם פרשים chariots, too, and infantry men went up with him - בר נ 9 (המליץ 563: רגליון). כל סוס רכב פרעה ורגליו VCA (ורגלאיו) כל סוס רכב פרעה ופרשיו - ש מ יד 9. כל סוס פרעה רכבה ורגליו VCA (ורגלאיו) - ש מ יד 23.

רגלאי ש"ע n. m. **רגלי** infantry man מון אלף רגלאי כשש מאות אלף רגלאי about six hundred thousand men on foot - ש מ יב 37. וכל רגלאיה קבלה וכל הרגלים לפניו - ת"מ 73א.

רגל ש"ע n. f. **מועד** time הלא מעיתני תלתה רגלואן E כי הכיתני שלש רגלים struck me three times - במ כב 28. על מה מעית ית אתנך דן תלתה רגלואן EC על מה הכית את אתנך זה שלש רגלים - במ כב 32.

†רגל ש"ע n. f. **מועד** time הלא מעיתני תלתה רגלואן E כי הכיתני שלש רגלים struck me three times - במ כב 28. על מה מעית ית אתנך דן תלתה רגלואן EC על מה הכית את אתנך זה שלש רגלים - במ כב 32.

father of a multitude of nations - בר יז 4-5.

רגשון ש"ע ז. n. m. **המון** multitude [זביח, ספר המקורות, 11] ותהי לאב רגשון עממין מ והיית לאב המון גוים - ויק ז 4 (=המליץ 452). הלא רגשון גוים] יתבתך M₂ כי אב המון גוים נתתיך - בר יז 5.

†**רְדִי** חריש plowing [א"י לא תרדון בתור ובחמר - נ דב כב 10. **סוא"י** רדא אא רעה = חרש או רעה - לוקס יז 7]

קל חרש to plow לא תרדי בתור ובחמר כחדה לא תחריש בשור ובחומר יחדו you shall not plow with an ox and an ass together 10 (המליץ 468. תארדי).

חרדאי ש"ע ז. n. m. **חריש** plowing **כיומה** שביעאה תשבת בחרדאי ובחצד וביום השביעי תשבת בחריש ובקציר on the seventh day you shall cease from labor in plowing and harvest ש"מ לד 21 (המליץ 464 בארדי). ועוד חמש שנים דלית חרדאי וחצד (E ארדי, B חריד) ועוד חמש שנים אשר אין חריש וקציר - בר מה 6.

ארדן ש"ע ז. n. m. **חריש** plowing תשבת בארדנה B תשבת בחריש you shall cease from labor in plowing ש"מ לד 21.

רד(א)י ש"ע ז. n. m. **חריש** plowing דלית רדאי וחצד VC (M₂ רדי) אשר אין חריש וקציר there will be neither plowing nor harvest - בר מה 6.

†**רְדִי** יסורי ענישה discipline [א"י אבא רדא יתכון בשרביטין - תרגי מל"א יב 11. **סוא"י** מרדווא דמרך - דב יא 2]

קל עי להלן אפעל 1 **ייסר** discipline **כמה** ירדי אנש ית ברה יהוה אלהך רדי לך V כאשר as one disciplines his son, the Lord your God יסרתיך you disciplines you דב n 5. מה את עליו רדי... אך פדה תפדי למה אתה רודה בו... אך פדה תפדה - אבישע (Cow 501). 2 בהשאלה **עשק** to persecute [מסכין לא תרדי בתיגרה E (י"א) תשכה, (רתתי) ודל לא תעשוק בריבו you shall not persecute a poor man in his dispute ש"מ כג 3 (תמרשה תעדרי).]

מרדי ואם עד אלין לא תשמעון לי ואווף למרדי יתכון...ויספתי ליסרה אתכם - ויק כו 18. מן שומיה אשמעך ית קלה למרדיך (VEB למרדיאך) מן השמים השמיעך את קולו ליסרך - דב ד 36 (המליץ 484. למרדיך).

'stew-pan', derived from rħš, 'murmur', i.e., making a murmur-like noise. ואן מנחה על מרגן קרבנך M₂* (י"א טיגן) ואם מנחה על מחבת קרבנך offering on a pan - ויק ב 5. מנחת מרגן] m (י"א מלפץ) - ויק ב 7. על מרגנה במשח תתעבד M₂ (י"א טיגן) על המחבת בשמן תעשה - ויק ו 14. וכל דמתעבד בלפץ ועל מרגן M₂ (י"א טיגן) וכל נעשה במרחשת או על מחבת - ויק ז 9.

†**רגע** זמן קצר מאוד, הרף עין moment [מן העברית: H. א"י פורקן] < דריגעה :: פורקן עלמא - נ בר מט 18 (בגיליון)]

רגע ש"ע ז. n. m. **רגע** moment רחמיו שקיחה עם חדוד שעה ורגעיה רחמיו מצויים עם חידוש השעות והרגעים (=תמיד) His mercy is found with the passing of hours and moments ת"מ 224. **רגע** עין במעמד אדורביאלי adverbial **הך רגע** עין אתת סיעה זעורה מקבל אדום כהרף עין בא מחנה קטן מכיוון אדום - אס 18 [זביח: ערוב של הרף עין ושל רגע].]

†**רגש** המולה tumult, noise ← בהלה excitement [א"י רגוש ימיא = שאון ימים - תרגי תה סה 8. **סוא"י** דמלית יתהון מן רוחא דארגשותא - ש"מ כ 3 (כנגד ἀίσθησεως αἰσθηματος = רוח חכמה). **ס** רגושא = המון - LS 718b]; עם רב **crowd**

אפעל1 הריע (an alarm?) **to sound** ובכנוש ית קהלה תתקעון ולא תרגשון VmB) A תשמעון, C תשמעו) תתקעו ולא תרעו you shall blow, but you shall not sound an alarm במ י 7. ותרגשון ותשמעון בחציצראתה A (mJECB ותשמעון) והרעתם בחצרות - במ י 9 [מן הגיליון]. 2 **נבהל**, **נחרד** to be anxious **וארגש** יצחק m₄ (י"א וארתת, ובלד, ודחל) ויחרד יצחק Isaac was anxious - בר כו 33. **וארגשו** גבר על אחיו M₂* (י"א וארתתו, ואדחלו, ותהו) ויחרדו איש אל אחיו they turned in anxiety to one another - בר מב 28.

ארגשו ש"ע נ. f. **חידה** anxiety **וארגש** יצחק אר[גשו] רבה M₂ ויחרד יצחק חידה גדולה Isaac was anxious by a great anxiety - בר כו 33.

רגוש ש"ע ז. n. m. **המון** multitude ותהי לאב רגוש גועיה... הלא רגוש גועיה יתבתך A (י"א המון) והיית לאב המון גוים... כי אב המון גוים נתתיך **והיית** multitude of nations..., I have made you the

רדיה - רהט

את לב פרעה עליהם כדי שירדוף אחריהם - תי"מ 54א. קום רדף בתר גבריה קום רדף אחרי האנשים - בר מד 4. ואשקחו שליחיה לאברהם נפק רדף בתר מלכיה ומצאו השליחים את אברהם יוצא לרדוף אחר המלכים - אס 12א. ולית דרדף יתכון N ואין רדף אתכם - ויק כו 17.

מרדף במרדפון בתרכון ברדפם אחריכם
- דב יא 4.

ארדפו ש"ע נ n. f. **רדיפה** chase ודעבד לחיל מצריא... בארדפותון בתרכון ואשר עשה לחיל מצרים... ברדפם אחריכם what He did to Egypt's army..., in their chase after you דב יא 4.

רדף ש"ע ז **רדיפה** pursue ודעבד לחיל מצריא... ברדפון בתרכון V (B בארדפון) ואשר עשה לחיל מצרים... ברדפם אחריכם - דב יא 4.

רדוף ש"ע ז **רודף** qātōl ותרקון ולית רדוף ונסתם ואין רדף you shall flee though there is no pursuer - ויק כו 17. ויפלון ולית רדוף - ויק כו 36.

רדף צעיף **veil** (جُرْأَف - Dozy II, 522a)

רדוף ש"ע ז n. m. **צעיף** veil וסטת רדופה מן עלויה A (תי"א צעיפה) ותטר צעיפה מעליה she took off her veil - בר לח 19.

רדף ש"ע ז n. m. **צעיף** veil ונסבת רדפה ואכסיאת *M₆ (=המליץ 573) ותקח הצעיף ותתכס - she took the veil and covered herself - בר כד 65. ואטמרת ברדפה A ותתכס בצעיף - בר לח 14. ואתגלת עיני רדפי עליון והתגלו הצעיפים (מ)עליהם - בר ג 7 [=המליץ 573. והוא גיליון הדורש את "ותפקחנה עיני שניהם". עי זביח שם. (Gloss.; midr. int.)

רהט ריצה **run** **איי** ורהט לקדמותהון - נב ר יח 2. **סואיי** והות נורא רהטא על כולא ארעא - שמ ט 23 כנגד διέτρεχεν

קל רץ 1 to run ולתוריה רעט אברהם ואל הבקר רץ אברהם Abraham ran to the herd ותרח יח 7. ורעטת רביתה וחויית לבית אמה ותרח הנערה... - בר כד 28. ורחטי כלמיה בכל ארעה מצרים ורצו הכינים בכל ארץ מצרים - תי"מ 33ב. וכד עמתה עזיזה בה רעטת ואמרת כשראתה (מרים) אותה (את בת פרעה) נרגשת בו (במשה) רצה ואמרה - אס 15ב. רעטין בורוז rā'ēṭan רצים מהר - ע"ד כז 79. 2 בהשאלה fig.

אפנל אינו נבדל יפה מן הקל *hardly distinct from* **Qal ייסר to discipline** וארדי יתכון אף אנה שבוע על עוביכוין ויסרתי אתכם אף אני שבע אל חטאתיכם I will discipline you myself exceedingly for your sins - ויק כו 28. כמד ירדי אנש ית ברה יהוה אלהך מרדיאך... יהוה אלהיך מיסרך - דב ח 5 (המליץ 484: ירדי... מרדינד). מובא בשינוי לשון בתי"מ 212ב. וירדון יתה ולא שמע להון (C וארדו) ויסרו אתן ולא ישמע להם - דב כא 18. ויסבון... ית גברה ההוא וירדון יתה ולקחון... את האיש ההוא ויסרו אתו - דב כב 18.

ארדאי ש"ית **סורר** *adj. rebellious* (i.e., *punishable*) **בר ארדי ומחזי E ארדאי**, VB (רדי) בן סורר ומורא a rebellious and capricious son - דב כא 18 וכי"ב 20. שבקנן אבהתן נהי כבר ערדאי ומעזי עזבנו את אבותינו, נהיה כבן סורר ומורה - תי"מ 204 וכ 396, 182א, 246א, 276א [נתפס סורר מן יסר והובן "בן עונשין", ראוי לייסורים לפירוש אחר ראה טלשיר, תרביץ מט, 81. swrr was interpreted as from ysr, 'punishable'].

מרדו ש"ע נ n. f. **תוכחה**, עונש **discipline** לא ית בניכון דלא חכמו ודלא חזו ית מרדות יהוה V לא את בניכם אשר לא ידעו ואשר לא ראו את מוסר יהוה neither experienced nor witnessed the discipline of the Lord - דב יא 2.

מרדי ש"ע נ n. f. **תוכחה**, עונש **discipline** ודלא חזו ית מרדי יהוה EC ואשר לא ראו את מוסר יהוה who have not seen the discipline of the Lord - דב יא 2.

רדיאן ש"ע ז n. m. **תוכחה**, עונש **discipline** ודלא חזו ית רדיאן יהוה JB ואשר לא ראו את מוסר יהוה - דב יא 2.

רדיה שם פרטי *pr. n.*

רדיה ש"פ וקעם רדיה בר צוריאל - אס 19א.

רדף¹ יצה אחרי פלוגי **chase** **איי** וירדוף בתריהון - נשמ יד 4. **סואיי** כד רדפו מן לחוריכוין - דב יא 4

קל רדף to pursue וארדף עד דן (תי"א ורדף) וירדף עד דן he pursued as far as Dan - בר יד 14. וארדפו מצראי בתרון וירדפו מצרים אחריהם the Egyptians pursued them - שמ יד 9. ורדפו בתר ישראל - תי"מ 35א. דאנה בעי מיפך לך (!) פרעה עליון עד ירדף בתרון שאני מבקש להפוך

תורה ולא ירדה (מן השמים) מצווה - ת"מ 97. ויטר מצוהתה דעל ידיך רדת וישמר את המצוה שעל ידיך ירדה - ת"מ 309. והמים היו רדים עמדו שורים לשמר השבטים והמים (ביס סוף) היו יורדים, עומדים לשמור את השבטים - ת"מ (ק) 33.

רוּדְנִים rūdānēm שם פרטי *pr. n.*
רוּדְנִים ש"פ ובני יון אליש ותרישיש כתים ורוּדְנִים - בר י 4. פרעה דמשה מן יפת כתים והוא עבד רוּדְנִים פרעה של משה הוא מיפת כתים והוא עבד לרוּדְנִים - אס 13.

רוּחַ 1 rūח, תנועת אוויר **breath, wind** [א] והפך יי רוח בימא - נ ש מ י 19. **סוּאִי** ואייטי אלהא רוחא על ארעא - בר ח 1 ← בהשאלה: נשמה; כוח הנפש; כוח עליון. **spirit fig.** [א] **סוּאִי** וחמא יעקב ברוח קודשא - נ בר מ 1. **סוּאִי** ורוחא דאלהא - בר א 2
רוּח - במ יא 31. דרוח **adrū** - איג 113. רוחיה (ריבוי מידוע) **ruwwayā** - מ כ א 25.

רוּח ש"ע נ *n. f.* **1 תנועת אויר wind** ואיבל יהוה ית ימה ברוח קדום עזיו ויולך יהוה את הים ברוח קדים עזה *The Lord drove the sea with a strong east wind* - שמ יד 21. ורוח נטל מן עם יהוה ואגזי ית סלבי רוח נסע מאת יהוה ויגז שלוי - במ יא 31. והפך רוח מערב - ת"מ 336. **2 נשמה spirit** מן צער גויתה וסדרה מן חתם רחזה לגוה מי יצר את הגוף וסדרו? מי חתם את הנשמה בו? *who created the body and arranged it? who fenced the spirit within it?* - ת"מ 14. וטפי בטל דרוח יקדנה דליהבן נְכֶבֶה בצל הרוח את מוקד הלהבות - איג 113. ואתוחית רוח יעקב ותחי רוח יעקב - בר מה 27. ואתפעמת רוחה ותפעס רוחו - בר מא 8. ונפקת רוחיון A ויצא לבס - בר מה 28. וכד השפך אדמה דהבל התעכרת רוחה וכאשר נשפך דמו של הבל, נעכרה רוחו - אס 2. ביטוי של כבוד למת **ניחה רוחה** השי'ע ינוח נפשי **ניחה רוחך** אבאה תנוח רוחך, אבי - ת"מ 353. **ניחה רוחך יוסף** - ת"מ 53 (נפעמיים). **3 נטיית הנפש disposition** עקב הות רוח אורני עמה עקב היתה רוח אחרת עמו *since he has a different disposition* - במ יד 24. ועבר עליו רוח קנאה או עבר עליו רוח קנאה - במ ה 14. **4 כוח עליון spirit of God** והות עליו רוח אלהים ותהי עליו רוח אלהים *the spirit of God came upon him* - במ כד 2. ואצל מן רוחה דעליך ואשבי עליון והצלתי מן הרוח אשר עליך ושמתי

דבק ב- to cling חנוך חכמה ורהט לידה חנוך ידעו (את האל) ודבק בו *Enoch knew Him and clung to Him* - ת"מ 96. יעקב רהט ביתה שבילה יעקב הלך בדרך ההיא (של האל) - ת"מ 186.

אפעל 1 זירז hasten trans. וזעק ית יוסף ואריטה מן גובה... ויריצהו מן הבור *(Pharaoh) sent for Joseph, and hastened him from the dungeon* - בר מא 14. **2 השליך throw** מרכבת פרעה וחילה אריט בימה מרכבת פרעה וחילו ירה בים *Pharaoh's chariots and his army He has cast into the sea* - שם טו 4. [=המליץ 480, וגם: אטרי, זרגל, רמין, הכול לשונות זריקה. זביח: הטביל, גזר מן רהט = שוקט]. ונסב מידון ואריט יתה במרכי NMEQ וצר, המליץ 573: וצער) ויקח מדיהם והשליך אתו ברהט *(Aaron) took from them (the gold) and had cast it in a mold* - שם לב 4 (ראה להלן רכי. *See below, rky*).

רחיטה ש"ע נו n. f. **ריצה run** רחטו רחיטה ליד משה רצו ריצה אל משה *they ran a run to Moses* - ת"מ (ל) 33.

רהן אירוסין **betrothal** [מעניין הכבילה והקשירה לנישואין. ע מעשר שני... אין מרהינין אותה - תוס מע"ש א א. לעניין אישות: תינוקת שהורהנה באשקלון - עדויות ח ב. עניינם מסירה למשכון (כ"י 6468). השי' רהן = משכן - Dozy I, 564a. ע"ע בכל *Originally 'to bind (by pledge)'; see kbl.*

אפעל אירס betroth פועל *pass. pt.* והיא סולה מרהנה לגבאר **Nm₂ A** מרחנה = המליץ 529, C מחרנה, V מרחצה! **MJ** מרסה) והיא שפחה נחרפת לאיש *she is a slave woman betrothed to (another) man* - ויק יט 20.

רוּד ירידה descent [שורש תנייני מן יר"ד בעש"ת, כדרך שורשי פ"י (פלורטון 219). השי' ע בנד יהודה... ורד ונתחתן בכנענים - יניי נג. *Secondary root, from. (NSH) [yrd]*

קל ירד to descend כד איסרו בימה רדו כאשר נאסרו (מרכבות פרעה), בים ירדו *they (the Egyptians) were tied up in the sea, and they descended* - ת"מ 75. ומאחרי ראות ישראל את המצרים רדו במצלות מיתים ולאחר שראו ישראל את המצרים (ש)ירדו במצולות מתים - ת"מ 88. דאילולי... משה לא אתגלת תורה ולא רדת מצוה שאילולי... משה, לא נתגלתה

מ - מ ז 68. ומרוח למן לה משבח ומרוויח לכל המהלל אותו - ת"מ 207. אלה דמרוח ורתי האל המרוויח וחונן - ע"ד כ"ג 18. ומיטיב ומרוח בכל זמן ומיטיב ומרוויח בכל זמן - ע"ש ב 25.

אֲתַפְנֵל רווח to be relieved אתרוח עלמה נתרווח העולם ואתרוח נפשהתון ינחו אנשמו ביום דינה... ואתרוח נפשהתון ינחו ביום הדין... ותררוחנה נפשותיהם they will have rest in the day of Judgment, their souls will be relieved - ת"מ 243. ואסי אלהים ית אבימלך וית אתה ואמתיו ואתרוח, *M₁ (נ"א וילדו) וירפא אלהים את אבימלך ואת אשתו ואמהותיו וירוח להם - בר כ 17 (מן אונקלוס O).

מַרְבֵּעַ ש"ע ז. n. m. **מגרש** מקום מרווח open space עקל מרבע קריתון VM (N מרבה) ושדה מגרש עריהם the fields of open space belonging to their cities - ויק כה 34. ומרבעיין ומגרשיהן - המליץ 516 מן במ לה 3. [ליתא]. ומרבעי (קריאתה) - המליץ 516 מן במ לה 4 [ליתא].

רוח, רבע ש"ע ז. n. m. **1 מגרש** open space [בטור הערבי של המליץ 516: מגרש = فضاء (רחבה)]

ועקלת רבע קריאתון ושדה מגרש עריהם... the fields of open space belonging to their cities - ויק כה 34. ויתנן ללואי קריאן למדר ורבע לקריאן סארותון... ומגרש לערים סביבתיהם - במ לה 2 וכי"ב 5. ורבעיין יהון לבהמתון - במ לה 3. ורבעי קריאתה - במ לה 4. **2 רווח interval** ורוח תשבון בין עדר ובין עדר (ונפוש) ורוח תשימו בין עדר ובין עדר put an interval between flock and flock בר לב 17. **3 רווחה** נפשית comfort פשט באדי חסדך לאתלתותן הושט בידי חסדך רווחה לחרדתנו extend by your grace comfort to our anxiety - ע"ד כו 67-68. מן לחצה אל רוח מן הלחץ אל הרווחה - ע"ש ד 21. חסול תשניקה ושורי רווחה סוף המצוקה ותחילת הרווחה - ת"מ 39. ייתי בשלם יומה דבה רווחה יבוא בשלום היום שבו הרווחה - ת"מ 41. ארצמה יתפך רווחה הלחץ יהפוך לרווחה - ת"מ 43.

רווחה ש"ע נ. n. f. **1 מקום מרווח** open space לא הלא ברבחה נבית MCB (A ברוחה) לא כי ברחב נלין the night in the open - בר יט 2. **2 הצלה** relief צורך נפשה לרווחה צורך הנפש לרווחה the soul needs relief - ע"ד כו 69. וחזה פרעה הלא הות רווחה ויקר ית לבה (BA נפוש) וירא פרעה כי היתה הרוחה ויכבד את לבו - שמ ח 11.

עליהם - במ יא 17. אל אלהי רוחיה אל אלהי הרוחות - במ טז 22. האן הך יוסף נהיר חכים רוח אלהה בה איה כמו יוסף, חכם, נבון, רוח אלהים בו - ת"מ 242. ע"פ בר מא 38-39. **5 שד demon** ועבדת ניגוג דרוח מתקרי פינגאל ועשתה פסל-זכוכית מרוח הנקראת פינגאל she made a glass statue of a demon named pyng¹ - אס 26 [ע'י זביח הערה, שם].

רוח רמה גאוה arrogance עבד רוח רמה ולא צבה שמע נתגאה (פרעה) ולא אבה לשמוע Pharaoh acted with arrogance and refused to listen - ת"מ 29.

רוח אריכה 1 מתינות patience עבדו רוח אריכה כי בעותכון בידכון המתינו ואכן בקשתכם בידכם for your act with patience. demand is in your hands - ת"מ 27 [זביח הע' 3]. **2 שהות** pause, delay קומו פוקו בשלם לית הוה רוח אריכה קומו צאו בשלום, אין שהות arise, set forth in peace, there is no delay - ת"מ 49. כי סכומה מטי ולא הוה רוח אריכה אכן הקץ הגיע, אין שהות - ת"מ 10 ב10

רוח² rēba רוח, רווח width, room [סוא"י] ופתא הו תרעא ורויחא הי אורחא = רחב הוא השער ומרווחת היא הדרך - מתי ז 13] ← הקלה והצלה relief, rescue [א"י רווחא קריב - ירוש שביעית לו ע"ד]

קל בינוני פעול: ריבחה - שמ ג 8. **אפעל** עבר: ארבע - בר כו 22. וארוחת (נוכח) warbā:tā - מ א 12. עתיד: וירוח wyarba - ע"ש ד 11. ציווי: ארוח - ע"ש א 25. בינוני: ומרווח wmarba - מ ז 68. **אֲתַפְנֵל** עבר: ואתרוח ētarba - מ ג 66. **רוח rēba** - ע"ד כו 67 - 68. **מרבח** - ויק כה 34. ומרבעי (ריבוי נוסמד) - המליץ 516. **רבע** - בר מ 16. **רבע** - ויק כה 34. **רוחה** altruw'wā (זביח, עואניש ג/ב 109) - ע"ד כו 69.

אֲקַל רחב wide בינוני פעול. **pass. pt.** וארעה הא היא רביחה אתרים (MEB פתיה) והארץ הנה רחבות ידיים the land is wide enough - בר לד 21. לארע טבה ורביחה MB (B ורביה, נ"א ופתיה) אל ארץ טובה ורחבה - שמ ג 8.

אֲפַעַל הניח, הרוויח to relieve וארוחת לון מכל עקה והנחת להם מכל לחץ you relieved them from any distress - מ א 12. **ארבע** יהוה לנן (מ[א]רוח) הרחיב יהוה לנו - בר כו 22. וירוח לחציכון ויניח מלחצים - ת"מ 117. וירוח לשתיקיכון וירויח לדוממכם - ע"ש ד 11 [הערת זביח עואניש ג/ב 143]. **מכל לחץ** ארוחע לן מכל לחץ הנח לנו - ע"ש א 25. ומרוח לכל עלמה

amrümēmā - מ יא 77. **אפעל** עבר: ארם - שמ יז 11.
 עתיד: רים - בר מא 44. ציווי: וארים wārēm - ט 71.
 בינוני: מרים - שמ לה 24. **אתפעל** עבר: ודאתרם - שמ
 כט 27. עתיד: דיתרם - ויק ד 10. ציווי: התרמו (ניא
 הרמ) - במ יז 10. בינוני: מתרים - תי"מ א66. **אתפועל**
 עתיד: יתורמם yitrümām - ע"ד טו 17. ירוממו - תי"מ
 א55. בינוני: מתרומם - תי"מ א48. **ארמה** - במ טו N19.
ארמו - שמ כט 28 (=המליץ 611). **מרוממו** מרוממותך
 amrümēmūtāk (+נוכח) - אי"ח 73. **רום** rom - ע"ד כד
 77. שמ כט 20 (=המליץ 612). **רוממו** - תי"מ א309.
ריאם - תי"מ א102. בריאמה (מידע) abriyyāmā - מ יז
 2. **ריאמו** - פיוטים לשמחות 357. **רמו** רמבת (ריבוי
 נסמך) - במ כא 28. **תרומה** - תי"מ א97.

קל 1 הגביה פע"ע. **rise intrans.** נביא רם
 וסלק טור סיני דחל ורתת הנביא מגביה ועולה,
 הר סיני פוחד ורועד והתת rises and the prophet
 ascends, Mount Sinai fears and trembles - מ טו
 5. ורמת מעל ארעה ותרום (התיבה) מעל הארץ
 - בר ז 17. ועבד לגוה אבן רימת דחלה ועשה
 בה (בירושלים) אבן תלויה כבית יראה - אס
 35. חרפיה דראמים על עאנה העתודים העלים
 על הצאן - בר לא 2. בהשאלה fig. **גבה to be**
exalted אסתקף ורם רבינה עד עלם נודקפה
 ושגבה גדולתו עד עולם his greatness was
 elevated and exalted for ever - תי"מ א270. וטובה
 אמר ירום נביי והטוב (האל) אמר: יגבה נביאי
 the Good One said: "let my prophet be exalted"

- ע"ד ו 8. **3 התנשא** to be **haughty** ללדלא
 ירום לבה מן אחיו לבלתי רם לבבו מאחיו
 he will not act haughtily toward his fellows - דב יז
 20. ורם ללבך ותתנשי ית יהוה אלהך וגבה
 לבך ותשכח את יהוה אלהיך - תי"מ א225. **4**

סר, נטה to **turn away, aside** [בדומה לעלה
 בהוראת סר. השי במ טו 24-27] ורהם ישראל מן
 עליו BA (ניא וסטת) ויט ישראל מעליו Israel
 turned away from them - במ כ 21 (המליץ 478).
 ורם. זבי"ח: אפעל]. ודראם למדוד קריה N ואשר
 נטה לשבת עיר - במ כא 15. לא ארום בעקל
 ובכרם VNECBA לא אטה בשדה ובכרם - במ
 כא 22. [עואניש 238 א (העי 2)]. בינוני במעמד ש"ת pt.
גבוה high נכרו קמיך בקל רם
 נכרז לפניך בקול רם we shall proclaim before
 You loudly (lit.: with high voice) - ע"ד ח 11.
 ובני לנן בניאן ראם נבנה לנו בנין גבוה we
 shall build a high building - אס א9. לעל מן כל
 רמין למעלה מכל גבוהים - מ ב 22.

פועל גידל, רומם to **exalt** דאבה
 וארוממנה אלהי אבי וארוממנהו the God of
 my father, and I will exalt Him - שמ טו 2. מן
 ירוממנך לפם דאנון פליאתך מי ירוממך לפי

† **ר'ר'1** שתייה רוויה saturation **א"י** ומרווין צמח
 דארעא - נ דב לב 2] ← שכרוו intoxication **א"י**
 כיוון דרוי שרי זמן = משנשכר התחיל לומר - ויק"ר
 רמו. **סוא"י** וארוית יתהון בחמתי - ישע סג 6]

קל 1 רווה בינוני **to be saturated pt.** לבדיל
 מספי רויה עם ציאה למען ספות הרואה את
 הצמאה וה dry alike the moist and to ruin את
 כט 18 [=המליץ 534. עואניש ג/א 153]. **2 השתכר**
to be intoxicated ושתו ורויו עמה *M₂
 וישתו וישכרו עמו they drank and were
 intoxicated (together) with him - בר מג 34 (מן
 אונקלוס).

אפעל 1 הרווה saturate **פמה**... מים חיים
 מרוים למן דשתי מנון פיו... מים חיים מרוים
 את מי ששותה מה living water that saturate
 those who drink of them - תי"מ א284. **2 השכיר**
to intoxicate בהשאלה fig. ארבי גרי מדם
 אשכיר חצי מדם I will intoxicate My arrows
 with blood - דב לב 42.

אֲתַפְעֵל השתכר **to be intoxicated** ושתו
 ואתברו עמה וישתו וישכרו עמו they drank
 and were intoxicated (together) with him
 - בר מג 34.

רבי ש"ע n. f. **שכר** intoxicating **drink**
 מרכי יזר m משכר יזיר he shall refrain from
 any intoxicating drink - במ ו 3.

† **ר'ר'2** ראייה **sight** [עש"ח NSH]

קל ראה to **see** דרוה בשעתה קמאיתה ולישה
 לא אתצטר ויחר לקין כשראה בשעה הראשונה
 שלמנחתו לא שעה, ויחר לקין" (בר 5) when
 he saw in the first hour that his offering was
 not accepted, "Cain was distressed" אס א2
 [זבי"ח: ט"ס מן דדוה והא כמו בבלי תמיד כו ע"ב: דוי
 להא דוי להא. Cf. b. ZBH: corr. from ddwh. Shabbath 35a].

רום' גובה **height** ← עלייה מעל דבר, סטייה,
 הסתלקות **departure, deviation** (השי ויעלו
 מעל משכן קרח - במ טו 27. **א"י** וטענו ית תיבותא
 ורמת מעלוי ארעא - נ בר ז 17. **סוא"י** רמו מיא לעל -
 בר ז 20]

קל עבר: ורהם - במ כ 21 A. ורם - תי"מ א270. עתיד:
 ירום yērom - ע"ד ו 8. בינוני: רם rām - מ טו 5.
 פעול: רימת (נ) - אס 5ב. **פועל** עתיד: ירוממנך (+נוכח)
 yērümēminnāk - מ ד 51. בינוני: מרוממין (ר) -
 amrümēmān - מ יב 4. פעול: מרוממה (מידע)

17. ואלה דשם מתרבי ומתרומם ואלוהי שם מתגדל ומתרומם - ת"מ 48א. תשבתה תרבי תתרומם לעלם - ע"ד כח 85-86. יתשבת חכום כסיאתה וגליאתה ויתרומם לעלםישבת יודע הנסטרות והנגלות ויתרומם לעולם - אס 22ב. ירוממון טליה דרחותה דאתיבש ימה קמיון ירומו ילדי "רעותה" שחרב היס לפניסם exalted be the Children of the Divine Grace before whom the sea was dried up ת"מ 55א.

אָרְמוּ ש"ע נ. f. n. **תרומה offering** במיכלכוון מלחם ארעה תרימון אראמה ליהוה N...תרימו when you eat of the food of the land, you shall present an offering to the Lord - במ טו 19.

אָרְמוּ ש"ע נ. f. n. **תרומה offering** הלא ארמוה היא וארמו יהי מן עם בני ישראל כי תרומה היא ותרומה יהיה מאת בני ישראל; it is a gift and so shall they be a gift from the Israelites ש"ע נ. f. n. **תרומה offering** ואת התרומה אשר תקחו מאתם - שמ כה 3 (=המליץ 611). כל רחי לבה ייתי ית ארמות יהוה - שמ לה 5. ותנדון לתמוך... וית ארמואתכו והבאתם שמה... ואת תרומתיכם - דב יב 6.

אָרְמוּ ש"ע נ. f. n. **רוממות praise** מרוממותך מד אנן יכלין רוממותך היא לפי שאנו יכולים - the praise to You is according to our power א"ח 72-73.

רום ש"ע ז. n. m. **1 גובה, קומה** מוחש **height** ורומה ופלג רומה ואמה וחצי קומתו *concr.* its height is a cubit and a half - שמ לו 1. ורומה חמש אמין וקומה חמש אמות - שמ כז 18 (=המליץ 587). רום רבואתה רום הגדולות - ע"ד כד 76. **2 מרום heaven, height** מלאכי רומה מלאכי המרום the angels of heaven - ת"מ 260ב. ואתה ברום עלמה ואתה במרום העולם - מ ב 21. כאפרעות רומה לה VNECA כמעוף המרום לו height for them like the elevation to the height י"הן לריש head, peak **3 קדקוד** - במ כג 22. יוסף ולרום כליל אחיו לראש יוסף ולקדקוד נזיר אחיו וראש יוסף יוסף וקדקוד Joseph, and upon the peak of crown among his brothers - בר מט 26. מעי פאתה דמואב ורום כל בני שת מחץ פאתי מאב וקדקוד כל בני שת it shall crush the ends of Moab, and the top of all the sons of Seth of all the sons of Seth - במ כד 17. ומשה רום כל נבייה ומשה ראש כל הנביים, Moses, top of all the prophets ת"מ 245ב. **4 תנוף האוזן lobe of ear** ונסב משה מן אדמה ויהב על

מה שהם נפלאותיך - מד 51-52. נודי לאלהינו... ונרומם גדלה נודה לאלוהנו ונרומם גודלו - ת"מ 214א. לך אנן משבחין... לך אנן מרוממין... אותך אנו מרוממים - מ יב 2-4. רמה מרוממה הרם המרומם - מ יא 77.

אָפַעַל הַיָּם פ"ע"י **raise trans.** והוה כמד ארם משה אדיו והיה כאשר ירים משה ידיו whenever Moses raised up his hand - שמ ז 11. לא ירים אנש ית אדה לא ירים איש את ידו - בר מא 44. ארם ית אדך באטרך B נטה את ידך במטן - שמ ח 1 (=המליץ 531). וארים אהרן ית אדה B ויט אהרן... - שמ ח 2. לארעה דארמת עם אדי למתן יתה לאברהם... אל הארץ אשר נשאתי את ידי לתת אתה לאברהם... - שמ ו 8.

2 גידל to elevate וארים לן למיטבאתן וגדל אותנו להיטיב לנן elevate us, for our own good - ט 71. **3 הפריש תרומה to offer a gift** וכל מרים ארמות כסף וכל מרים תרומת כסף silver everyone who would make gifts of silver - שמ לה 24. כן תרמוך... ארמות יהוה כן תרימוך... תרומת יהוה - במ יח 28. וירם כהנה מן מנחתה ית אדכרותה והרים הכהן מן המנחה את אזכרתה - ויק ב 9. במיכלכוון מלחם ארעה תרימוך ארמו ליהוה...תרימו תרומה... - במ טו 19. **4 טו to turn intrans.** ודארם למדר קריה VEBA ואשר נטה לשבת עיר ודארם למדר קריה dwell in a city - במ כא 15. וירים (מן בתנין) ויזנק מן הבשן - המליץ 459 [מן דב לג 22, והא פירוש. בתה"ש דידן; ידיק, Abr-Nahrain 24(1986), 190].

אָתְפַעַל הַרוֹם מעמדו **to be elevated** ומתרים מן גוג מלכה (A ויתריאם) וירום מוגו his king shall be more elevated than Gog במ כד 7. כינך מתרים כמד כך מתעבד מפצי ומאבד אה איקר יתיר מתרים בתרה ביני כל בוראיה הרי אתה תרומם על ידי מה שייעשה כן גואל ומאבד. הנה כבוד יתר מרומם בשניים (בגואלה ובאיבוד) בין כל הברואים - ת"מ 66א.

2 הופרש תרומה to offer a gift ודארם מדכר אשלמיהואשר הורם מאיל המלאים which is offered from the ram of ordination - שמ כט 27. כמה דיתרם מתור דבה שלמיה כאשר יורם משור זבח השלמים - ויק ד 10. **3 טו to turn away** התרמו מכגו כנשתה הדה MBA (ני"א הרמו) הרמו מתוך העדה וזאת turn away from this community - במ ז 10.

אָתְפַעַל נִתְרַומָם תרומם **to be exalted** חילה יתרומם האל let God be exalted - ע"ד טז

הקדשים לא תאכל - ויק כב 12.

†רום² כינוי לבני עשו בערבית **surname of Esau's dynasty** (Ar) < الروم - Lane 1193c.

מן אדום שיוחס לרומא, והוקש כאן לבני ישמעאל. עי' להלן רומה²; *Edom was associated with Rome*; [see *rwmh²*, below]

רום ש"ע n. m. †רום **Esau's sons** האלין אנון ברי ישמעאל... תרת עסרי נסיאין לרומון A (נ"א לאמתון, לאומיהון) שנים עשר נשיאים לאמתם - בר כה 16 (השי רומה = אדום - במ כה 16 A אבל ZSpr 173 קומן - שיבוש מן קומון - קום).

†רום³ חיפוש ובחינה **search** < רום - Lane 1193b

קל **בחן, בדק examine** וגברה ראם לה שתתיק m, * (נ"א שאם, מתאר) והאיש משתה לה ומחריש *the man examined her in silence* - בר כד 21 [לשון תמיהה. בטור הערבי של המליץ 507 ראים]. נשלח גברים לקדמינן וירומון לנגן ית ארעה m ויחפרו לנו את הארץ - במ יב 16 C^{4f} ירומון וכד הוא בטור הערבי של המליץ 472. ראה זביח שם.

†רומה¹ rōmah שם פרטי *pr. n.*

רומה ש"פ וכבלניתה ושמה רומה - בר כב 24.

†רומה² שם מקום *pr. n. (place)* [כינוי לאדום שכיח במסורת היהודים, כגון: עתידין בניך נאחזין בעונות ומסתבכין במלכויות מבבל למדי ממדי ליון ומיון לאדום - ירוש תענית סה ע"ד. השי רום - כינוי לבני עשו - Lane 1193c. עי' לעיל רום² *Epithet of Esau's lineage, usually associated with Rome in Jewish literature*]

ארומה אדום **Edom** ואמר לה ארומה לא תגעזו עלבי A (נ"א אדום) ויאמר אליו אדום לא תעבר בי - במ כ 18.

רומה אדום **Edom** לתהום ארע רומה A על גבול ארץ אדום - במ כ 23. ונטלו מטור טורה... לסהר ית ארע רומה A (נ"א אדום) ויסעו מהר ההר... לסבב את ארץ אדום - במ כא 4. ויי רומה ירתה ויי ירת עשו דבביו A (נ"א אדום) והיה אדום ירשה והיה ירשה עשו איבנו - במ כד 18.

רומאי ש"י **Roman gent.** n. אדכיר לטב גרמון

רום אדן אהרן וייקח משה מדמו ויתן על תנך **אזן אהרן** *Moses took some of its blood and put it on the tip of Aaron's right ear* - ויק ח 23 [=המליץ 612. עי' גם עואניש א, סח והשי' אונקלוס על אתר].

†רומחו ש"ע n. f. †גדולה **exaltation** יתרבי חילה דלה כל <תשבחה> וכל רוממו יתגדל הבורא אשר לו כל תהילה וכל רוממות magnified is the Mighty One to whom belong all praise and exaltation - ת"י"מ 309.

†ריאם ש"ע n. m. †1 רום, רמה **height** עבדי פרעה כלם נפלם מן ריאים עבדי פרעה כלם נופלים מן הרום *servants of Pharaoh* fell from the height - ת"י"מ 102א. אלהה אפקון ממצרים כאפרעות רימה לה J (נ"א רומה לשון גובה, כדרך שתפסה הקריאה rām. אבל התה"ע: אלרים) ...כפריחה לרום לו *God brought them out from Egypt; it is for them like the elevation to the height* - במ כג 22, כד 8. יום צומה דבה מנסכ בריאמה שני שעירים לאשמה יום הצום אשר בו נלקחים ברמה שני שעירים לאשם - מ יז 3-1. **עצמה might** אזלו ומלכו עליון בריאם הלכו ומלכו עליהם ביד רמה and *they went into might* - אס 13א. אדון אתחללת עיוצי ריאמה E אז חללת את עצמתי הרמה - בר מט 4 [פרפרזה להרחקת עניין גילוי העריות. אבל לא מציו ריאים ש"ית].

†ריאחו ש"ע n. f. †מרום **height** אחד בלא שני תמיד בריאמו (אל) אחד באין שני, תמיד במרום *One, with no other, always in high* - פיוטים לשמחות 357.

†רמו ש"ע n. f. †1. רמה **height** מסעני רמבת ארנון (CB רמאות) בעלי במות ארנון *lords of the heights of the Arnon* - במ כא 28. בהשאלה *fig.* דאנון ימלכו רמאות עלמה שהם יקנו רמות העולם - ת"י"מ 223ב. ארכבה על רמאות ארעה ירכבה על במתי הארץ - דב לב 13. **2 במה** *high-place* וית ל רמבתון תשוצון וית כל במותם תשמידו *you shall demolish all their high places* - במ לג 52. ואשוצי ית רמבתכון - ויק כו 30.

†תרומה ש"ע n. f. †תרומה **gift** ולא תרומה אלא לידה ואין תרומה אלא אליו (אל המזבח) *there is no gift but for the altar* - ת"י"מ 97ב. ותנדון לתמן... ית תרומתיכון E (נ"א ארמואתכון) והבאתם שמה את... תרומתיכם - דב יב 6. בתרומת קדשיה לא תיכל B בתרומה, נ"א בארמות בתרומת

רומי - רוק²

רבקיה מרודין היתומים חטאים, הנערים מורדים - ת"מ 233א. ברבקינן ובסהינן נהך A בנערינו ובזקיננו נלך - שמ י 9. ונסב שת מון רכב רבק V (ני"א בחור) ויקח שש מאות רכב בחור - שמ יד 7.

רוק² הרקה, יציקה **pouring** [א"י וית אדמה אריק על יסודי דמבחה - נ ויק ח 15. **סוא"י** אריק גרמה ודמו דעבד נסב - הריק עצמו ונטל דמות של עבד - אל הפיליפיים ב 7. ע"ע רוקן. [See rqn.]

אפנעל 1 יצק נוזלים **to pour** וארק משח על רישה ויצק שמן על ראשה (Jacob) poured oil on its top - בר כח 18. וית אדמה ארק לגו ארש מדבחה ואת הדם יצק אל יסוד המזבח - ויק ט 9. לא ירק עליה משח - ויק ה 11. ית אדמון תרק m את (ני"א תזרק) דמס תזרק - במ יח 17. מתכת casting metals וארק לה ארבע עסקין דהב ויצק לו ארבע טבעות זהב - שמ לו 3. ותרק להון חמשה לבני נחש - שמ כח 13. **2 הריק** כלי מתוכו **to empty** והונו אנון מריקין סקיין (NC מריקים, E מריקין) ויהיו הם מריקים שקיהם as they were emptying their sacks - בר מב 35. בהוראת שלפת החרב מן אריק חרבי" (שמ טו 9) *in the sense of emptying a sheath* (after Ex 15:9) כי חרבך הנפת עליהם **by welding your tool upon them** you have profaned them - שמ כ 21. והחבה אריק באדה A (ני"א שליפה) וחרב שלף בידו - במ כב 31. לא תריק עלביון פרזלה A לא תניף עליהם ברזל - שמ כ 13א [מן דב כו 2. ליתא].

מרכה למרקה ית לבני קדשה לצקת את אדני הקדש - שמ לח 27.

אפתפעל נוצק **to be poured** וכנהנה... דיתרק על רישה משח רבותה (VNMECA דאתרק) ...והכהן אשר יוצק על ראשו שמן המשחה the priest..., on whose head the anointing oil has been poured - ויק כא 10. על בסר אנש לא יתרק MECA (B יתארק) על בשר אדם לא יוסך - שמ ל 32. מי נדתה לא אתרק עלויו A מי נדה לא זרק עליו - במ יט 13.

ריק שית **adj. ריק empty** הרגריזים ריק בלא צלאי הר גריזים ריק בלא מתפלל Mount Gerizim is empty with no one praying - ת"מ 7א (ני"א שביק). כל מדרש... לא ישוב מסחנה ריק כל שאלה... לא ישוב בעליה ריק - ת"מ 101א. ולא שרי באתר וריק מן אתר אלהים אינו שוכן במקום והוא ריק ממקום (שולל מליחס לו תואר של מקום) - ת"מ 209א. ישבק קנומה

אסורה רומה זכור לטוב גרמון המושל הרומי - מ כה 51 - 52.

רומי שם מקום *pr. n. (place)* [אפשר שהיא ארמניה. זבי"ח, אסטיר 33. *Prob. Armenia*]

רומי ש"פ וארפכדש שרה באור כשדים ברקטרס דשמה רומי וארפכדש שכן באור כשדים במקום ששמו רומי - אס 8א.

רוע השמעת תרועה **trumpet sound** [מן העברית H]

תרועה ש"ע n. f. **תרועה blast** ומאני קדשה והציצרת תרועה באדה VN (ני"א אשמעותה) וכלי הקדש וחצצרות התרועה בידו equipped with the sacred utensils and the trumpets for sounding the blasts - במ לא 6. והציצריה באדיכון ואתקעו תרועה... ותקעו תרועה - ת"מ 251ב. ותרועת מלך בר - אס 16ב. מביא את במ ככ 21.

רוף עמידה מנגד **standing still** [> ר אפ - [Lane 1190b]

קל עמד מנגד **to stand aloof** עיבים אנן על אחנן דרפנן ולבטנן רוחה בתחנונה לנן A אשמים אנחנו על אחינו כי שתקנו ועינינו נפשו בהתחננו אלינו **we are guilty concerning our brother, in that we stood aloof and distressed his soul, when he besought us** - בר מב 21 [פרפרזה של "אשר ראינו בצרת נפשו"]].

רוץ ריצה **run** (שרבוב מן העברית. ע"ע רהט H *interp.*)

קל רץ **to run** ורצת וחויאת לאבונה A (ני"א ורעטת) ותרך ותגד לאביה she ran and told her father - בר כט 12.

רוק¹ צעיר, נער **youth** [א"י וישתלהון עולימין חייבין וילאון ורוקי רשיעיא אתקלא יתקלון - תרגי ישע מ 30]

רבק, רוק ש"ע n. m. **נער youngster** והוא רבק A והוא נער lad - he was a lad - בר לו 2. רבק עברי A נער עברי Hebrew youth - בר מא 12. ושגר ית רבקי ברי ישראל A וישלח את נערי בני ישראל - שמ כד 5. אף רבק אף בתולה EC גם בחור גם בתולה - דב לב 25. שמשך טפד ית רבקה A עבדך ערב את הנער - בר מד 32. לגבריה שרר לרבקיה אנהר את האנשים חיוק, את הנערים האיר בתבונה - ת"מ 208ב. יתמיה חייבין

אקיימת ארויך מועדין ביום הרביעי הקמתי
אותות, זמנים on the fourth day I established
signs, times - ת"מ 39 רזא, ארזא [PSm 3871a].
רו ש"ע 1 n. m. סוד secret כסי ועמי כל רו
נסתר ורואה כל סוד He is hidden (but) sees
every secret - ע"ד כה 15. וגלה לי רו כהלה
טבוהן וגילה לי רו כולו טובות - ת"מ 143. סודי
האמונה the secrets of faith דאימנה מרה רזי
עתיקין וחדתיך שהפקיד בידיו אדוניו סודות
עתיקים וחדשים - ת"מ 5. רבותה לאלהנו דקבע
רויך בלבבי טביה הגדולה לאלהנו שנטע סודות
בלבות הטובים - ת"מ 396. 2 יצר פנימיות, נטיית
הלב mind [השי ע פחו עלי יצרי - תוס נזירות ד ז.
פחו לבי עלי - ספרי במדבר כב 26] וכל רו ענין
סודה לחוד ביש A (E) וכל יצר מחשבות לבו
רק רע every plan devised by his mind was evil
nothing but evil - בר ו 5. ואמר יהוה ליד רזה
the Lord said in his לבו אל לבו (E) ויאמר יהוה
mind - בר ח 21. ואתקף רו פרעה ולא שמק
מנון A (ניא לב) ויחזק לב פרעה ולא שמע
אליהם - שמ ח 15. ואזל בלעם עם בלק ואעלה
מדינת רזי NECB וילך בלעם עם בלק ויביאהו
קרית חיצת Balaam went with Balaq, and they
"the City of Counsels" - במ כב 39 [=המליץ
470. נתפרש עצות, והכניו מוסב על בלעם. הכול רזמו
אל עצת בלעם, שלפי האגדה הביאה למעשה בשטים.
ראה אס 17 ואילך. 'advise', 'hyst is taken as 'yšt.
(pl.).

רזי² ט"ס מן בזי. ע"ע בזל² (see) *Corr. from bzy*
(bzz²)

אפענל ביזה to disdain הלא ית ממלל יהוה
ארוה A (ניא אביז) כי את דבר יהוה ביזה
because he has disdained the word of the Lord
- במ טו 31 [נגרר אחר נ"ש וטעה. *Misspelled interp.*
lof.SP.

רחב¹ rāb שם פרטי *pr. n.*
רחב ש"פ ממדבר צן עד רחב למיעל לחמת
ממדבר צן עד לבא חמת - ברמ יג 21.

רחב² רוחב width [מן העברית H]
רחב ש"ע 1 n. m. 1 **מרחב** room, space
width הים שב לאיתנו לפני פרעה וכל
עבדי... ולית להם רחב לרוח... ואין להם מרחב
להצלה the sea returned to its strength before the
Pharaoh and all his servants... and there was

רק מן החכמה יניח עצמו ריק מן החכמה -
ת"מ 150.

ריקה ש"ע נ n. f. **ריקות** emptiness שעילה
מרה... אדירת ריקה במדורה דמשיאלה שאלה
מרה... משכינה ריקות במעון השואל a bitter
lending..., harbors emptiness to the abode of
the lender - ת"מ 49א [על שמ יב 36 ref. to Ex
12:36]. אסורי לגפנה קרתה ולריקה ברי
עמוקה (ניא לריקנו) סרה לגפנה עירו ולריקות
בני עמקו - בר מט 11 [פירש 'שריקה' שממה (=המליץ
598. זביח: מן ריקו). ע"ע עמק¹. {Midr.; see
וישלם לריקה חילכון ותם לריק כחכם - ויק
כו 20. ותזרעון לריקה זרעכון (B לרהיקה כתיב
אחר או דרוש: לתועבה; ע"ע רחק) וזרעתם לריק
זרעכם - ויק כו 16.

רוק³ מילית צמצום *part. of limitation* [בן-גורן
שלק? (Alternate ofrq (H))

רוק רוק but לית רוק גנות ארעה אתיתון
למצפי A לא כי ערות הארץ באתם לראות,
but to see the weakness of the land you have
come - בר מב 12. אן תפקון מן הנה רוק אלהן
בעללות אחיכון A אם תצאו מזה כי אם בבוא
אחיכם you shall not go from this place unless
your youngest brother comes here - בר מב 15.
רוק אעלל לות אבי ורבקה לינה לותי A לא!
but, can I go אבי והנער איננו עמי back to my father when the boy is not with me?
- בר מד 34.

רזי¹ rāz סוד secret [אינו באה"ש הקדומה
early SA. א"י מן דאתגלי ליה רזא - נ בר מט 1
סוא"י דתדעון רזא דמלכותא דאלהא - לוקס ח 10.
הפועל קיים בסורית: PSm 3871-5. ע"ע [סוד] ← לב,
דעת heart, mind

אפענל גזור מן השם רז *denom. from rz*
to comprehend בעמיתה בעיניך ורזיתה
בלבך דאתה עתיד מפרסי מלגוה פליאן ראהו
בעיניך והבן סודו בלבך כי אתה עתיד לפרסם
see it with your eyes and comprehend it with your heart, for you are
going to disclose wonders from it
העי 2]. בראש ית< חכמתנה ורזיתה איך היא
"בראשית" ידעתו והבנת סודו איך הוא
"Bereshit"; you have known it, and
comprehended its secret - ת"מ (ק) 69.

ארו¹ ש"ע 1 n. m. **אות** sign ביומה רביעה

רחבות עיר - רחם¹

יעקב ברחל שבע שנים - בר כט 20. בני רחל אתת יעקב יוסף ובנימין - בר מו 19. משכללין הוו אלימיה דרחל מושלמים היו עלמי רחל - ת"מ 450.

רחם¹ אהבה, חמלה **love, compassion** | יוועבד לי תבשילין היך מה דרחמת - נבר כו 4. **סואיי** ואתרחמת עלי - ישע יג 1

הואיל וכל הצורות בעלות התחילויות הוראתן 'חמלה' נחננו שמה שהוראתו אהבה הוא קל, אם אין עדות אחרת. *Since all the prefixed forms mean 'compassion', the meaning 'love' was assigned* 10 *Qal*. קל עבר: רעם - בר לו 3. עתיד: נרחם nērāʿom - עייש ו 84. בינוני: רחם nārāʿom - מ ה 43. פעול: רעימה (נ) - דב כא 15. מקור: מרעם - דב יא 13. מרעמה - דב ל 6. מרעמך (ינכח) - amrāʿeminnāk - מ ח 30. **פעל** עתיד: תרחם (נסתרת) - tērāʿom - מ ד 10. ציווי: רחם rāʿom - מ ו 79. בינוני: ומרחם wamrāʿom - איח 45. **אתפעל** עבר: אתרחם - דב ז B 7. עתיד: נתרחם - ת"מ 214. ציווי: אתרחם it'rām - מ ב 78. בינוני: מתרחם mit'rām - ע"ד ט 4. רחום qittūl - בר לג B 15. **רחום** (qāṭōl) - rāʿom - עייש ו 64. **רחים** - בר לט 4 (=המליץ 461). **רחימו** רחמות (נסמך) - שמ ג 21. **רחם** - בר יט M_{ins} 16. **רחמו** ברחמו abraʿēmu - ע"ד יג 8. **רחמיני** (pl. tant.) - rēmmōm - מ יד 115. **רחמן** - rēmmān - מ א 15.

קל אהב to love וישראל רעם ית יוסף וישראל אהב את יוסף Israel loved Joseph - בר לו 3. תרתי נשים חדה רעימה וחדה מסתניה שתי נשים אחת אוהבה ואחת שנואה, two wives, one loved and one disliked - דב כא 15. והות חוה רחמה לקין ואדם רחם להבל והיתה חוה אוהבת את קין ואדם אהב את הבל - אס 2. רעמת ית רבי אהבתי את אדני - שמ כא 5. מנה נדחל ויתה נרחם ממנו נירא ואותו נאהב - עייש ו 84. ירחם לטביה דשמעו ית קלה יאהב את הטובים אשר שמעו לקולו - ת"מ 198. מן רחם לן מי שאוהב אותנו - מ ה 43. דבק ברחמיך הושע את אוהביך - ע"ד ד 11. ויפצי רחמיה ויאבד כל דבכיה ישוע את האוהבים ויאבד את כל האויבים - ת"מ 186.

מרחם למרעם ית יהוה אלהיך לאהבה את יהוה אלהיכם - דב יא 13. חילה נפשה ושרה אשוו מרחמנך הכוח, הנפש וה"מאוד" חברו לאהוב אותך - מ ח 29-30.

מרחמה למרעמה ית יהוה אלהיך C E) למרחם) לאהבה את יהוה אלהיך - דב ל 6 [מקור קל בתנועה סופית. הבחירה מושפעת מן המקור בניש *Vowel ending of the inf. following SP.*]

no space for relief - ת"מ 463. **ורחב משכנה** במנאי ורוחב המשכן בחשבוני (חמשים אמה - דברי האות נ"וין) the breadth of the Tabernacle is in my number (fifty cubits - thus spoke the letter Nun) - ת"מ 290. **2 רחבה** **open square** וית כל אנחיתה הצמת אל תוך רחבה E ואת כל שללה תקבץ אל תוך רחבה - gather all its spoil into the open square - ת"מ חג 17 [שרוב מן ניש *SP interp.*]

רחבי שייע נ *n. f.* **רווחה** **comfort** וחפרו באר עורנה... וקרא שמה רחביתה MB ויקרא שמה רחבות they dug another well..., and (rabbot) they called it Comfort - בר כו 22.

רחיבו שייע נ *n. f.* **רווחה** **comfort** וקרא שמה רחבות C - בר כו 22.

רחבות עיר שם מקום *pr. n. (place)*

רחבות עיר שייע ואתו ובנו נינוה ורחבות עיר - אס 38 [מן בר י 11. אבל התהייש והתהייע פירשו שם כללי. יע"ע סטקן].

רחי רחיים **mill** | א"י טחין בריחייא - ירוש קידושין סא ע"כ. **סואיי** בבית רחיא - שמ יא 5

ריחי שייע *n. m.* **ריחיים** **mill** בכור שמשחה דבתר ריחיה V בכור השפחה אשר אחרי הרחים the first-born of the maidservant who is behind the mill - שמ יא 5. מובא גם בפס 3. ולקטו וטחנו בריחיה לקטו וטחנו ברחים - במ יא 8.

רחים בעל חיים **an animal**

רחים שייע *n. f.* **בעל חים** **an animal** אילה וטביה... רחים ויאר VEB (נייא ותיתלה) איל וצבי... תאי וזמר - דב יד 5 [אפשר שנתפרש מעניין התאוה. השי נעמיתה = רחמה ע' להלן רחמה. *Prob. [int. of t'y from t'wh, 'lust']*].

רחל¹ הנקבה בצאן **ewe** | א"י רחלין תרתין - נ בר לא 38. טלשיר 92

רחל שייע *n. f.* **רחל** **ewe** רחלים מאתים ודכרים עסרים רחלים מאתים ואילים עשרים - בר לב 15. רחליך ועזיך לא תכלו רחליך ועזיך לא שכלו your ewes and she-goats never miscarried - בר לא 38.

רחל² *pr. n.* שם פרטי *rāʿal*

רחל שייע ושמש יעקב ברחל שבע שנים ויעבד

found favor in the sight of his master - בר לט 4
אם לא אשקעת רחים בעיניך - דב כד 1.

רחמימו שׁיעׁנ n. f. **חן favor** ואתן ית רחיומת
עמה הדן בעיני מצרים *m_{ns} ונתתי את חן
העם הזה בעיני מצרים I will give this people
favor in the sight of the Egyptians - שמ ג 21.

רחם שׁיעׁנ 1 n. m. **חן favor** אה שבי אשקע
A (ניא רחים) הנה נא
מצא עבדך חן בעיניך חן your servant has found
favor in your sight - בר יט 19. באדינן פרקנה...
באדינן רחמה בידינו הישועה, בידינו האהבה
- ת״מ 146א. יהוה עם רחמה בסופה ועם מסעני
ארנן את והב בסופה ואת הנחלים ארנן - במ
כא 14 (דרש והב לעניין אהבת האל). **2 חמלה**
mercy ברחם יהוה עליו M_i * (ניא ברחים)
in the Lord's mercy for him עליו רחמים מרחם
- בר יט 16. **3 רחם womb** דבאפקותה מרחם
אמה אשר בצאתו מרחם אמו in his
emergence out of his mother's womb - במ יב 12.
עצר אלהם בעד כל רחם לביית אבימלך - בר כ
18. ברכת תדים ורחם ברכת שדים ורחם - בר
מט 25.

רחמו שׁיעׁנ n. f. **אהבה love** וייתי לידך ברחמו
he comes to You in great אהבה
love - ע״ד יג 8. ואנדיית יתכון לידי ברחמו רבה
והבאתי אתכם עלי באהבה רבה I
brought much love to you to me with much love
תקפה קעמו תריון אמרין ושמעין ברחמו רבה
בנקרת הצור עמדו שניהם (משה ואהרן) נושאים
ונותנים באהבה רבה - ת״מ 17ב. **חן favor** אם
אשקענן רעמו בעיניך (ניא רחים, רחם) אם
if we found favor in your sight - במ לב 5.

רחמין שׁיעׁנ n. m. pl. **חמלה**
compassion ואדיק אלה ברחמי ודבק והביט
האל ברחמי והושיע God looked with His
compassion and relieved ת״מ 90א. רחמים קרא
אלה... רחמים קבל נביה רחמים קרא האל...
רחמים קיבל הנביא - מ יד 115-117. טב הוא
קשטה וטבין רחמי טוב הוא קשטה וטובים
רחמי - ת״מ 81א.

רחמן שׁיעׁנ **רחום compassionate** גלגין
דאת רחמן שבחך, שאתה רחמן, Your praise
for You are compassionate - מ א 15. אה מלכה
רחמנה הוי המלך הרחמן - ע״ד כז 19. אלה
רחמן ולית בר מנה אל רחמן ואין זולתו a
compassionate God, there is none except He
- ת״מ 231ב.

פנל חס, חמל show compassion לגבורתך
רבחה תרחם עלינן גבורתך הגדולה תרחם עלינו
to show compassion for us
Your great Might will have compassion for us
מ ד 9-10. וארתי ית דארתי וארחם ית דארחם
וחנתי את אשר אהן ורחמתי את אשר ארחם -
שמ לג 19. ולא תיעם עינך עליו ולא תרחם ולא
תחוס עינך עליו ולא תרחם - דב יג 9. במה דן
אחס עליון במה ארחמנון למה זה אחוס עליהם,
למה ארחמם? - ת״מ 241א. רחם עלינן דשמך
רחמנה חוס עלינו, ששמך הרחמן - מ ו 79-80.
רתי ומפצי ומרחם ומסובר חס ומושיע ומרחם
ונושא (עוון) - א״ח 45.

אָתְּפַעַל 1 אהב to love לא מסגיכון... אתרחם
it was not because of your multitude... that the
Lord set his love upon you - דב ז 7. כל מן
דמועזע בעמלון מרה דעלמה מתרחם כל מי
שמתירא, בזכותם (של הצדיקים), אדון העולם
אוהב - ע״ד ט 4-3. **2 חמל show to**
compassion ועל עבדיו יתרחם E (יסובר)
ועל עבדיו יתנחם ומסובר חס ומושיע ומרחם
on his servants - דב לב 36. ואתרחם ית דאתרעם
B ורחמתי את אשר ארחם - שמ לג 19. עלינן
אתרחם - מ ב 78. מרן וקענין מתרחם עלינן
אדוננו וקוננו מרחם עלינו - ת״מ 208א. **3 רוחם**
to receive mercy ונשמע ממל משה... דמה
נתרחם ונשמע את דיבור משה... אולי נרוחם
let us hear the word of Moses, perchance we
may receive mercy - ת״מ 214א. ולא תסטון...
דמה דנתרחם לגו תרי עלמיה ולא תסורו...
אולי נרוחם בשני העולמות - ת״מ 167ב.

רחום (qātōl) rē'om א שׁיעׁנ **adj.** רחום
merciful and ורחמן רחום ורחמן
gracious - ע״ד יח 7, ת״מ 184ב ועוד, והכול מן שמ לד
6. **3 שׁיעׁנ** ז במעמד הבינוני **participial** **אוהב**
loving ואלהי יעקב רחום תהביה... אוהב את
השבים רחום עממאי E אף חובב עמים - ע״ש ו
64. אפס על בתי בני רחומי ואקטל בכורי
3. אפס ופסח על בתי אוהבי ואהרג את בכורי
שונאי - ת״מ 42א.

רחום שׁיעׁנ n. m. **חן favor** אתשקע
רחום בעיני רבי אמצא חן בעיני אדוני let me
find favor in the sight of my lord - בר לג 15.
למתשקעה רחום בעיניך למצוא חן בעיניך -
בר לב 8. אתשקע רחום ביעיניך - בר יט 19.

רחים שׁיעׁנ n. m. **חן favor** ואשקע יוסף רעים
בעיני רבה וימצא יוסף חן בעיני אדוני Joseph

רחם² - רחץ

- ע"ש ו 83. שוריק... דאתה רחיצ ביהן חומתך... אשר אתה בטח בהן your walls... in which you trusted - דב כח 52. אלהיה דהוה רחיצ עליון האלים שהיה (פרעה) בוטח בהם - ת"מ 54. בך אנן רחיצין בך אנו בוטחים - מ ח 5.

אַתְּפַעַל בטח **to trust** בחילך אתרחצנן בכוחך בטחנן in Your might we trust - ע"ד כז 7. בך אתרחצון זכאי עלמה בך בטחו צדיקי העולם - מ ח 7-8. אהן אלהיון תקפה דאתרחצו בה איה אלהימו צור חסיו בו - דב לב 37. על מן יתרחץ מן דו בך אלא בך על מי יבטח מי שהוא (תלוי) בך, רק בך - ע"ד כח 61. נתרחץ בחילך נבטח בכוחך - מ ח 55. זכותה אמרת לה אתרחץ על מרץ הצדקה אמרה לו: בטח באדוניך - ת"מ 222. מתרחצין על אלה בוטחים באלהים - ת"מ 145.

רַחוּצָן, רַחוּצָן ש"ע ז n. m. **בטחה** security ותדרון על ארעה לרעוצן B (N לרעצן) וישבתם על הארץ לבטח you may live upon security the land in security - ויק כה 18 וכיו"ב 19: לרחוצן B (N לרעוצן), כו N 5 לרעוצן *M₁ (לרחוצן).

רַחֲצָה ש"ע נ n. f. **1 בטחה** security ותדרון על ארעה לרחצה וישבתם על הארץ לבטח you may live upon the land in security - ויק כה 18. ותדרון ברחצה - דב יב 10. ישרי לרחצה C (E ברחצן) - דב גל 12. **2 ביטחון** confidence ועלו על קרתה ברחצה ויבאו אל העיר בטח they came upon the city confidently - בר לד 25.

רַחוּצָן ש"ע ז n. m. **מבטח** trust לית לן רחצון אלא אתה כל רחצונים נפלים ומבלים ואתה מלך דלא מתחלף ורחצון דלא נפל אין לנו מבטח אלא אתה; כל המבטחים נופלים ומתבלים ואתה מלך שאינו מתחלף ומבטח שאינו נופל but You; all trusts fall and wear away, but You are a King that - does not change and a trust that never falls ע"ד ד 3. דסגדו לאלהי נכר ועבדוה רחצונן שהשתחו לאלוהי נכר ועשוהו מבטחם they venerated foreign gods and made them their trust - ת"מ 221. ועלו על קרתה ברחצון MA ויבאו אל העיר בטח - בר לד 25. דמה נדור ברחצונה אולי נשכון לבטח - ת"מ 96.

רַחֲצָן² רחצה **washing** [משורבב מן העברית. ע"ע רע"ג. H interp.; see ^c3]

קל רחץ to bathe ברהו במיה E (נייא he shall bathe himself in water - דב כג 12.

רחם² ריחיים mill [שורש תנייני מהכללת הסיום (י) Secondary root by inclusion of the dual ending -(y)m]

רחם ש"ע ז n. m. **ריחיים** mill בכור אמתה דאהרי רחמה (ECA רחימה) the first-born of the mill - ש"ע ז 5.

רחים ש"ע ז n. m. **ריחיים** mill ולקטו וטחנו ברחים VEC (A ברחין, N בריחים, B ברחימיה) ולקטו וטחנו ברחים they gathered it and ground it in mills - במ יא 8. לא יחבל רחים ורכב - דב כד 6. ועד בכור אמתה דאהר רחימה - ת"מ 38.

רחמה בעל חיים an animal

רחמה ש"ע נ n. f. בעל חיים an animal וית הרבדה וית קוזתין וית רחמתה M₂ (נייא נעמיתה)... ואת הרחמה - ויק יא 18.

רַחֲף דאייה flutter [א"י על גזולוי מרחף - נ דב לב 11] ← חמלה compassion [ע"ש NSH. ס ורוחה דאלהא מרחפא - פ בר א 2. להגנה על גזולים בקן; ועלוה נרחף כל יומא - פ דב ג 12; רוחפא = חן פ - דב יב 10. ע ריחמתה כאב על בנים וריחפת כאם על בנים - יניי רמה. טל, תעודה ג 179].

פעל 1 דאה to flutter (ברוחך) ריחפת ברוחך You fluttered in your spirit - המליץ 527 מן שמ טו 10 [פירש כך נשבת ברוחך מפני המשוואה רחף = נשב; ורוח אלהא מנשבה = מרחפת - בר א 2 א = המליץ 590. על ציצוה ינשב = ירחף - דב לב E 11 = המליץ 590] **2 חמל** to show compassion והא רבי בכי ורחפת עליו ברת פרעה M₁A* (נייא ורחמת, ואחסת) והנה נער בכה ותחמל עליו בת פרעה והחמלה עליו - on it and said - שמ ב 6 [התה"ע וראפת - לשון רחמים].

רחץ¹ ביטחון security, confidence רחיייה רמיייה... דאתון רחיצין בהון - נ דב כח 52. **סוא"י** אנה רחיצ עלוי - ישע ח 17]

קל בינוני פעול: דרחץ ad'riš - ע"ד י 9. **אתפעל** עבר: אתרחצון (נסתרים) itreššon - מ ח 7. עתיד: נתרחץ (מדברים) niit'reš - מ ח 55. ציווי: אתרחץ - ת"מ 222. בינוני: מתרחצין - ת"מ 145. **רוחצן, רחוצן** - ויק כה 18. **רחצה** - דב יב 10. **רחצון** rēššon - ע"ד ד 3.

קל בטח trust to טובוי קהלה דרחיץ בה ואשרי הקהלה הבוטח בו happy is the congregation that trusts in Him - ע"ד י 9. **דקעם** עם כל מן דרחיץ בה העורר לכל מי שבוטח בו

רחק הפלגה מן המקום **departure, distance** ארס ירחוק מנכון אתרה - נ דב יב 21. **סואיי** דקריבין לך אי דרחיקין מנך - דב יג 8 ← תיעוב

abhorrence קל עתיד: ירחק - ת"מ 184. אפעל עתיד: וירחק wy'ā'rēq - ע"ש ד 33. ציווי: ארחק - במ יז B. בינוני: דמרחק admā'rēq - ע"ד כח 35. **אתפעל** עבר: אתרחק - בר מד 4. ציווי: אתרחק - ת"מ 182. עתיד: יתרחק - דב יב 21. **ארחק** הרחק - שמ n 24 A. **ארחקה** - שמ n 24. **ארחקו** - ת"מ *א34. **רחיק** rā'qā - מ ו 77. **רחק** דרחק adrā'qā - ע"ד כח 36. **רחקה** ברחקה abrahāqā - ע"ד ד 11.

רחקו שי"ע n. m. **ריחוק** distance הרחק לא תרחיקו - שמ n 24. **ארחקה** שי"ע n. f. **ריחוק** distance הרחקו לא תרחקו הרחק לא תרחיקו - שמ n 24. **תיעוב** בהשאלה **abhorrence** fig. הרחקו לא תרחיקו עבדו m תועבה עשו they committed an abhorrence - they committed an abhorrence עשו ויק כ 13. וארחקה תרחקה E ותעב תתעבנו - דב ז 26 (המליץ 615: ארחיקה).

רחקו שי"ע n. f. **ריחוק** distance הרחקו רבה בינן וביניכון ריחוק גדול בינוני וביניכם (ישראל ועכו"ם) there is a great distance between us and you - ת"מ *א34. **ארחקו** לא תרחקו VB הרחק לא תרחיקו - שמ n 24. **תיעוב** בהשאלה **abhorrence** fig. מצרים נדבה ליהוה אלהן V תועבת מצרים נזבח ליהוה what we sacrifice to the Lord is an abhorrence to the Egyptians - שמ n 22.

רחיק א שי"ת **רחוק** distant רחיק מכל רגזרחוק מכל כעס remote from any rage - מ ו 77. ולא דבה באתר רחיק ולא הקריב במקום רחוק (Noah) did not sacrifice at a distant place (but on Mount Gerizim) כהלון שמעין קלה כחדה רחיקה כקריבה כלם שומעים קולו כאחד, הרחוק כקרוב - ת"מ 107. **ב** שי"ע ז בשימוש אדוורביאלי (**adverbial**) **ריחוק** distance וחזה ית אתרה מרחיק וירא את המקום מרחק (Abraham) saw the place from afar - בר כב 4. וחזו יתה מרחיק בהדלא יקרב לידון... ויראו אתו מרחוק ובטרם יקרב אליהם... ויראו - him afar off, and before he came near to them - בר לו 18.

רחק א שי"ת **רחוק** remote אה קריבה דרחקו הוי הקרוב שהוא רחוק O, the near one who is remote - ע"ד כח 36 [ש 34: אה רחיקה דקר]. **ב** בעמזד אדוורביאלי (**adverbial**) שי"ע ז **ריחוק** distance ואתקוממו מרחק A (ני"א מרחיק) ויעמדו מרחוק they stood afar off - שמ כ 14.

רחקה שי"ע n. f. **מרחק** distance דבק ברחמיך אן ברחקה אן בקרבה הושע ברחמיך, אם מרחקים, אם בקרבה - ע"ד ד 11. בשימוש אדוורביאלי (**adverbial**) ועמו יתה מרחקה A (ני"א מרחיק) ויראו אתו מרחוק they saw him from afar - בר לו 18. **גנות** לשון נקייה **abomination** euph. ויתרחקו ית רחקה

רחק הפלגה מן המקום **departure, distance** ארס ירחוק מנכון אתרה - נ דב יב 21. **סואיי** דקריבין לך אי דרחיקין מנך - דב יג 8 ← תיעוב **abhorrence**

קל עתיד: ירחק - ת"מ 184. אפעל עתיד: וירחק wy'ā'rēq - ע"ש ד 33. ציווי: ארחק - במ יז B. בינוני: דמרחק admā'rēq - ע"ד כח 35. **אתפעל** עבר: אתרחק - בר מד 4. ציווי: אתרחק - ת"מ 182. עתיד: יתרחק - דב יב 21. **ארחק** הרחק - שמ n 24 A. **ארחקה** - שמ n 24. **ארחקו** - ת"מ *א34. **רחיק** rā'qā - מ ו 77. **רחק** דרחק adrā'qā - ע"ד כח 36. **רחקה** ברחקה abrahāqā - ע"ד ד 11.

ל'קל רחק to depart כך יתי זבן ומולדון ירחקו במזכרה... ויילדו כשבא זמן לידתן (של ההרות) ירחקו במדבר (מפחד גורת פרעה)... וילדו when the time of the delivery came the (pregnant women) went far away in the desert... and gave birth to a son. בהשאלה fig. טוב מן בה מתקרב ומנה לא ירחק אשרי מי שאליו מתקרב וממנו לא ירחק - ת"מ 184. מן ממלל שקר תרחק (ני"א תתרחק) מדבר שקר תרחק - שמ כ 7.

אפעל הרחיק 1 פע"ע **to be distant intrans.** ויתבת לה מקבל הרחקה כמרמי קשיה ותשב לה מנגד הרחיקה כמטוי קשת she sat down opposite (him), being as distant as a bowshot בר כא 16. **ארחקה** לא תרחקו למהכה הרחק לא תרחיקו ללכת - שמ n 24. בהשאלה fig. ווילה דמרחק מנך אוי לו למרחיק מנך - ע"ד כח 35. **2** פע"ע **to remove trans.** וירחק ית דבכיכון וירחיק ית אויביכם He shall remove your enemies - ע"ש ד 33. וית אשתה ארחק להלה B ואת האש זרה הלאה - במ יז 2. ולא תרחק גרמך מן מרך ולא תרחיק עצמך מאדוניך - ת"מ 140. **3** בהשאלה **fig. תיעב** abhor to לא תרחק אדומי E (תרעק) לא תתעב אדומי you shall not abhor an Edomite (המליץ 615: תערק). ותרחק נפשי יתכון B וגעלה נפשי אתכם - ויק כ 30. ותרחקון ית רחקה *M₂ וערלתם את ערלתו - ויק יט 23 (מן אונקלוס O).

אתפעל רחק to be distant ואתנשי אלפנה ומנה אתרחקושכח את הלימוד וממנו התרחק - ת"מ 182. אנון נפקו מן קרתה לא אתרחקו הם יצאו את העיר לא הרחיקו just they had left the city having not gone far - בר מד 4. כך יתרחק מנך אתרה (ני"א רחיק) כי ירחק מנך המקום - דב יב 21. בהשאלה fig. מן ממלל שקר תתרחק A מדבר שקר תרחק keep far from a

רחש - רטש¹

vigor לא כמעט עינה ולא ערק רטובה V'C
his eye was not לחו ולא נס לחו ולא dim,
nor his vigor abated (lit.: nor his freshness
departed) - דב לד 7.

רטיב ש"ע ז n. m. **פרי לח** [בא עם יביש כנגד יצהר
ותירוש. טל, הצבי ישראל, ת"א 1976, 129] **fresh**
fruit וכל טיבא רטיב וכל טיבא יביש (A)
רטויף) וכל חלב יצהר וכל חלב תירש the
best of the fresh fruit and all the best of the
dried fruit - במ יח 12. דלא ישתאר לך דגן
ויביש ורטיב אשר לא ישאר לך דגן ותירש
ויצהר - דב כח 51. ויבישך ורטיבך ותירשך ויצהרך
- דב יח 4.

רטיבו ש"ע נ n. f. **ליח, מרץ** **freshness,**
vigor רטיבותה לחו - המליץ 499 [מן דב לד 7.
ליתא].

רטיני מין שרף **a resin** [LSP 1569b - ῥηῖν(α) ῥηῖν] **רט**
והטנא = נכאת - בר לו ז 25. **PSm 3837**
רטיני ש"ע ז n. m. **צרי resin a** - המליץ 573 [מן
בר מג 11. ליתא].

רטש¹ מצוקה **distress** [מן הוראת ההכאה. זביח,
מחקרים בלשון ב-ג, 103. **א"י** ואנון שביקין ורטישין - ג
דב לב 37]
פעל הציק **to harass** ובגכאי מדמכ"ך...
מרטשין אדניך ומנטין שנתך "בהחרי
משכבך" (שמ ז 28) יציקו (הצפרדעים) לאוזניך
וינדרו את שנתך **will harass you** (the frogs)
ears and expel your sleep - ת"מ 331 [זביח הע' 1].

חרטוש **martos** ש"ע ז n. m. **מצוקה distress**
הלא קריב יום מרטושון E (כ"א אבדנון) כי
קרוב יום אדם the day of their distress is at
hand - דב לב 35. לילי דלית מתרבי בגבה דמוכה
במרטוש חיול לילה שלא יגודל בו (שמו של
האל) הישן הוא במצוקה גדולה a night in
which (God's name) is not exalted, he who
sleeps is in distress - מ א 53-54. נפשה קעמה
בכלוד וחייה במרטוש חיול הנפש העומדת
בבהלה והחיים במצוקה גדולה - מ א 93. גבר
דיקים קנומה בזגו... יקום במרטוש בחייו
ובמותה איש שיחזיק עצמו צדיק... יהיה
במצוקה בחיו ובמותו - ת"מ 151. **ואצטמדו**
חרשיה וכל קסמיה וקעמו במרטוש רבונאספו
החרטומים והקוסמים (של פרעה) והיו במצוקה
הגדולה the soothsayers and the sorcerers
assembled and were in great distress - אס 111.

*M₂ (כ"א ותבטלון ית בטולתה) וערלתם את
ערלתו והלך מיד הוא נעשה נחש, מראהו מבהיל
ויק - you shall remove its abomination
is 23 (מן אונקלוס O. ע"ע בטל).

רחש זחילה **creeping** [כ"א בכל מה די תרחש
ארעה - נבר ט 2. **סוא"י** רחשתא - LSP 193b]
קל זחל **to creep** איי עביד נחש חזותה מבלדה
ורחש והלך מיד הוא נעשה נחש, מראהו מבהיל
והוא זוחל והולך, quickly it became a serpent,
and it creeps and goes its sight terrifying, and it
creeps and goes (ק) א4 [ש. רחיש]. וכל נפשה דרהשת על ארעה
A (כ"א דשרצה) וכל הנפש השרצת על הארץ -
ויק יא 46.

רטב לחות, רענות **moisture, freshness** [א"י
גברא די אתרעי ביה חוטריה ירטב - נ במ ז 20]

קל א הוצף **to be flooded** וכד אמר אלה
מעבד תיבו עבדה וסכמה בי יומים בירחה ב
בד ארטבת ארעה וכאשר ציוהו אלוהים לעשות
תיבה, עשאה וגמרה ביום העשירי בחודש השני.
ארבעה ימים (אחרי כן) הוצפה הארץ when
God commanded to build an ark, he made it
and finished it in the tenth day of the second
month; four days latter the earth was flooded
- אס 7. **ב** ש"ית (בינוני פועל) **1 adj. (pass. pt.)**
לח **wet** רטיב בסרה מן דיאבה (MBA רטיף) רר
בשרו את זובו וית **his member is wet with the**
discharge - ויק טו 3. **2 רענן fresh** ונסב לה
יעקב אטר עבר רטיב (MB רטיף) ויקח לו
יעקב מקל לבנה לח **Jacob got fresh shoots of**
poplar - בר ל 37 (= המליץ 499). **וענבים** רטיבן
ויבישן לא ייכל (כ"א רטיבים = המליץ 499)
וענבים לחים ויבשים לא יאכל **he shall not eat**
grapes fresh or dried - במ ו 3. **ואדגנה** דשם
עביד בפרי רטיב והדגן של שם נעשה מהר
רענן - ת"מ 448.

אפעל הרטיב **to moisten** ומטרה לא ארטבת
ארעה A והמטר לא הרטיב את הארץ **no rain**
moistened the earth - ש מ ט 33 [פירוש של ניש נתך
Int. of SP nk].

רטבו ש"ע נ f. **לחות moisture** אלו הות על
מיה... הות רטבותה מכיה לכל מד בה אילו
הייתה (הארץ עומדת) על המים..., הייתה
הרטיבות מזיקה לכל מה שבה (the earth's rest)
on water only..., its moisture would harm everything
that is in it - ת"מ 273.

רטוב ש"ע ז n. m. **ליח, מרץ** **freshness,**

†רטש² נטישה **abandon** (מן אונקלוס)

אפענל נטש **to abandon** (בההותן בארצות דבכיון לא) ארט[שנון] M₂ בהיותם בארצות איביהם לא מאסתים
when they are in the land of their enemies, I will not abandon them
- land of their enemies, I will not abandon them
ייק כו 44.

†ריגוב שם מקום *pr. n. (place)*

ריגוב ש"פ כל תחום ריגובה ממלכת עוג בכתנינה כל חבל הארגב ממלכת עוג בשן - דב
ג 4 וכיו"ב 13, 14.

†ריח¹ תחושה העולה משאיפת מה שמתנדף מחומרים שונים **fragrance** [א"י ואריח ית ריח לבושי - נ בר כו 27]

אפענל הריח **to smell** ואריח ית ריח רקעיו ויריח את ריח בגדיו **he smelled the smell of his clothes** - בר כו 27. לא אריח בריח רחותכו **א** אריח בריח ניחחכם - ויק כו 31. דמריח ספוק יריח A אשר מריח שדי יריח - במ כד 16 [להרחקת ההגשמה. עי' להלן יריח]. ולא ישמעון ולא ייכלון ולא יריחון - דב ד 28.

מרחח **to emit smell** אנש דיעבד כותה למרחח בה ויקטע מן עמה MCA (B למרחח) ואיש אשר יעשה כמוה להריח בה ונכרתה מעמיו **smell of whoever makes like it, to emit smell** like it, to emit smell
whoever makes like it, to emit smell
it, shall be cut off from his kin
שמ ל 38.

†**אנתפענל הריח** **to emit a smell**

מתריח למתריח בה להריח בה - שמ ל 38.
ריח ש"ע ז *n. m.* ריח **smell trans.** ריח כריח ברה ריח בני כריח השדה ריח ריח ריחו ריח ניחח - ויק ב 12 [לענין ריחו ע"ע רען]. ותתעבד ריח רוחה ליהוה ותיעשה ריח ניחוח... - ת"מ 116א. בהשאלה **fig. דאסריתון** ית ריחנן בעיני פרעה אשר הבאשתם את ריחנו בעיני פרעה - ש"מ ה 21. מובא בת"מ 20ב: ריחנן. ובישמה... כד תסק ריחון בישא והרעים, כאשר יעלה ריחם הרע - ת"מ 237ב. דמריח ספוק יריח אשר מריח שדי יריח - במ כד 16 [להרחקת ההגשמה. פירש מחזה - מי היחס, אע"פ שהקריאה **māzzi**. וכך הוא הת"י: ומנבה אלקאי יתנב].

†**ריחו** ש"ע נ *n. f.* ריח **smell** ריח ברי כריחות ברה A ריח בני כריח השדה ריח ברי כריחות
the smell of my son is like the smell of the field
בר כו 27.

†ריח² רוח, תנועת אוויר **wind** ← כוח עליון **spirit** (← ריח - Lane 1180c)

ריח ש"ע ז *n. m.* 1 רוח כוח האל **spirit of God** ריח אלהה מנשבה על אפי מיה A (E) רוח אלהים מרחפת על פני המים **the Spirit of God** was blowing over the face of the waters - בר א 2. אשדכת בריחך A נשבת ברוחך - שמ טו 10. דמליתה ריח חכמה B (נ"א רוח) אשר מלאתיו רוח חכמה - שמ יא 3. 2 חיבה, חן **grace** ואהב ית ריח עמה הדן בחזות מצראי A ונתתי את ריח העם הזה בעיני מצרים **I shall give the grace of this people in the sight of the Egyptians** - שמ יא 3. 3 משב אויר **wind** וריח נטל מן עם יהוה ואגיו סלבי מן ימה A ורוח נסע מאת יהוה ויגז שלוי מן היס **a wind went from the Lord and swept quail from the sea** - from the Lord and swept quail from the sea
במ יא 31.

†**ריחו** ש"ע נ *n. f.* רוח **spirit** מן צקת ריחותה ומן תשמישותה קשיה A מקצר רוח ומעבדה קשה **because of broken spirit and cruel bondage** - ש"מ ו 9 [תמוג עם ריחו, ריעו מן רע"י]

†**ריחן** ש"ע ז *n. m.* (← ריחן - Lane 1182a) **חיבה**, חן **grace** ויהוה יאב ית ריחן עמה בחזות מצראי A ויהוה נתן את חן העם בעיני מצרים **the Lord gave the grace of the people in the sight of the Egyptians** - שמ יב 36.

†**ריטור** דובר **spokesman** (← ῥήτορ - Sperber - 198. בעשי"ח נעשה תואר: חשוב, נכבד. Pummer *Contracts*, 10-11 ריטור, רהיטור - LS 727a)

ריטור ש"ע ז *n. m.* 1 נושא זבר **spokesman** הוא יהיה לך לפה **he shall serve as your spokesman** הוא יהיה לך לפה **poem-singer** וברי דדן - שמ ד 16. 2 משורר **poem-singer** וברי דדן וולטשים **the descendants of Dedan were poem-singer and sharpeners** - בר חה 3 [פירש **āšūram** = שרים. הש במ כג 9: אשורנו = אשבחנה, תפס שם כללי, כמו לאמים. עואניש ד 308 *Int. as common noun*]. ושמו ריטור ולכל רז פתור ושמו דובר ופתור כל סוד - תפילה לחג המצות מאת אבי יצחק שלמה הכהן 264 Cow. 3 תואר כבוד **honorific title** האן פתור האן ריטור זה פותר, זה דובר - אבישע 739 Cow. כאיש החכום הנבון... הריטור - אבישע 495 Cow.

רימס - רכב¹

אמטה אל ריש טורה נחת ענגה ושגבה וכאשר הגיע אל ראש ההר ירד הענן והסתירו - ת"מ 269. ריש סכיתה ראש הפסגה - במ כא 20. **3 תחילה beginning** ריש דלא עקב אנון תשבחתך תחילה בלא סוף הן תשבחותיך Your thoughts are a beginning without end - מ 78-77. בריש ירחה שביעה בראשית החודש השביעי - ע"ד כא 2. מריש שתה ועד עקב שתה VB מראשית השנה... - דב יא 12. שגרני כד אסתלק רישה A (ני"א שחרה) שלחני כי עלה השחר let me go, for the day begins - בר לב 27 [כלומר ראשית היום (ני"א שחרה) שלחני כי עלה i.e., the beginning of the day] **4 מנהיג leader** ריש כל אלהיה אתה You are the leader of all gods - מ n 77. ראשי אבהת שבטיה - במ לב 28. ובלעם ריש דבבי עבראי ובלעם ראש שונאי העברים - ת"מ 304. ומית גיטט ריש מצרים - אס 39. **5 יסוד fundament** ריש אימנותה היא יסוד האמונה היא היראה the fear of faith is the fundament - אס 12. יעקב גוף וארש ריש ונוף מן אבהן ובנים מן נח ארשה ועד תהבה נופה יעקב ענף ושורש (=הוא הכול), יסוד וענף מאבות ובנים מנח יסודו ועד התהב ענפו - ת"מ 243.

ראשית rāšat [משורבב מן העברית H interp.] **ראשית beginning** מראשית שתה C מראשית השנה the beginning of the year - דב יא 12. קרבן ראשית תקרבוני יתון E קרבן ראשית תקריבו אתם - ויק ב 12.

רישון ש"ע נ n. m. **ראשית beginning** רישון גואיה עמלק ועקבאיתה עד יאבד VJA (J ייש; EC קדמאות, N ראשות, B רשות) ראשית גוים עמלק ואחריתו עד יאבד the beginning of nations is Amalek; but its fate is to perish forever - במ כד 20 [רישיון. אינו קשור עם רישון, שהוא עברית - ת"מ 59 א ועוד].

רשו ש"ע נ n. f. **ראשית beginning** רשות גואיה עמלק B ראשית גוים עמלק the beginning of the nations is Amalek - במ כד 20 (= המליץ 590). קרבן רשוין תקרבוני יתון BA (NM ראשון) קרבן ראשית תקריבו אתם - ויק ב 12 (המליץ 590: רשות). ונסב מן אכני אתרה ושבה מרשותה MC (ני"א מקדמהותה)... וישם מראשותיו - בר כח 11. וכך MCA בכס' 18 [תפסו מן+ראשותיו, א"ע"פ שהקריאה אינה כן: mārāšitū. ואכן התה"ע וסלנטה. אבל המליץ 511: רשותה].

רכב¹ חיבור ושילוב **coupling, grafting** [אויי וארכב יתיה בארתכא תניינא - נ בר מא 43. סואיי

רימס ש"פ פרטי pr. n.

רימס ש"פ פרעה בר גוטיס בר אטיסס בר רבטט בר גוסיס בר רימס בר כתיים - אס 13.

ריפד ש"פ פרטי pr. n. (היא ריפת ע"ע)

ריפד ש"פ ובני גמר אשכנז ריפד ותגרמה C - בר י 3.

ריפון ש"פ מקום pr. n. (place)

ריפון ש"פ והוה אברהם שרי בריפון כבון טכס והיה אברהם שוכן בריפון נוכח צוען - אס 10.

ריפת¹ rīfāt ש"פ פרטי pr. n.

ריפת ש"פ ובני גמר אשכנז ריפת ותגרמה BA - בר י 3.

ריפת² ש"פ מקום pr. n. (place)

ריפת ש"פ קריה... ושמה ריפת והיא גבעון עיר... וכינה אותה ריפת והיא גבעון - אס 4.

ריש rīš ראש, תחילה **head, beginning** [אויי ויסמך... ית ידיהון על ריש תורא - נ שמ כט 10. סואיי הוא יהא ניטר רישך = הוא יפוך ראש - בר ג 15]

בראשית bārāšat ש"ע נ n. f. [מן העברית H] **כינוי לבריאה the Creation** בראשית אתעבד אוצר למאוריה "בראשית" נעשתה אוצר למאורות the treasure of "Bereshit" luminaries - ע"ד 12. כבראשית גלית בוראין חיולין ב"בראשית" בראת בריות עצומות - ע"ד כג 5-6. מיום בוראה דבראשית עד יום מיה אלף ג וק וז שנין מיום בריאת "בראשית" עד יום המבול (היה בשנת) אלף שלש מאות ושבע שנים - אס 7. אהיה אשר אהיה קעומה דבראשית וטור סיני... אדון ה"בראשית" והר סיני - ת"מ 9.

ראש, ריש reš ש"ע ז n. m. **ראש head** שבה אביו את אד ימינה על ריש אפרים ישיא אביו את יד ימינו על ראש אפרים his father placed his right hand on Ephraim's head - בר מח 17. אן יהי בה מכתש בריש אי בדקן כי יהיה בר נגע בראש או בזקן - ויק יג 29. עלו קמאי לידך ורישיון מרכנים באו לראשונה אליך וראשיהם מורכנים - ת"מ 23. **2 פסגה peak** אסקת על ריש טורה עלית על ראש ההר you went up to the peak of the mountain - מ ח 66. סלקו לריש גבעתה עלו אל ראש הגבעה - שמ יז 10. וכד

תרכיבם כלאים you shall not let your cattle
mate with a different kind - ויק יט 19.

מרכבה ואתה דתקרב לכל בהמה
למרכבה עמה *M₁ (ני"א למרבע) ואשה אשר
תקרב אל כל בהמה לרבעה אתה - ויק כ 16.

אֶתְפַּעַל הורבע to be mated

מתרכבה ואתה לא תקעם לקדם בהמה
למתרכב־ב־ה N₂ (ני"א למרבעה) ואשה לא תעמד
לפני בהמה לרבעה - ויק יח 23.
to a beast to mate with it - ויק יח 23.

מרכב א ש"ע ז n. m. 1 אוכף; saddle וכל
מרכבה אז ירכב עליו דאבה יסתב וכל המרכב
אשר ירכב עליו הזב יטמא any saddle on
which he who has the discharge rides shall be
unclean - ויק טו 9. 2 מרכבה chariot קום
אסר מרכבך קום, אסור את רכבך, harness your
chariots - תי"מ 54. אסר ית מרכביה
ועמה נסב עמה אסר את הרכב ואת העם
לקח עמו - תי"מ 54. 3 ש"ק coll. n. **רכב**
chariotry וכל סוסי מרכב פרעה A (ני"א רכב)
all the chariot horses of Pharaoh - שמ יד 9.

מרכבה ש"ע נ n. f. 1 מרכבה chariot ועמה לוי
עלל ליד פרעה במרכבה רבה וראה את לוי
he saw Levy במרכבה מפוארת רבה וראה את לוי
he saw Levy in a magnificent chariot
going in to Pharaoh in a magnificent chariot
אס 14. וארכב יתה במרכבתה תניאנתה דלה
... במרכבת המשנה אשר לו - בר מא 43. מרכבת
פרעה וחילה הזא בימה מרכבות פרעה וחילו...
- שמ טו 4.

רכב ש"ק n. coll. n. רכב chariotry וסלק עמה
אף רכב אף רגלין ויעל עמו גם רכב גם רגלים
there went up with him both chariots and
horsemen - בר נ 9. ועלו בתרון כל סוס פרעה
רכבה ופרשיו - שמ יד 23. כיו"ב 26, 28. על סוס
פרעה ברכבה... בימה - שמ טו 19.

רכב ש"ע ז qattāl n. m. 1 רכב charioteer רכב
שומיה ותחת אדרעך עלמה רוכב שמים ותחת
זרועך העולם Rider of heaven, beneath His
arm (is) the world - 77-78.

רכוב ש"ק n. coll. n. רכב chariotry ועל עמה
אף רכוב רב אף פרשין A ויעל עמו גם רכב
גם פרשים there went up with him both
chariots and horsemen - בר נ 9.

↑ **רכב** 2 בוך knee [א"מ ארכבתה - דנ 6. סו"א
וארכובתא מרשלתא - ישע לב 3. ע"ע בוך]

ארכבין ש"ע ז n. m. pl. tant. 1 ברכים knees

ורכיב על חמר - זכ ט 9 1 של בהמה ויעלה לשם
העברת משא או אדם, 2 של אדם ובהמה לשם נסיעה, 3
של מיינים שונים לשם הרבעה וְ דתתרכב מנה = לרבעה
- ויק יח 23 [9]

קל עבר: דרכבת (נוכח) - במ כב 30. עתיד: ירכב - ויק
טו 9. בינוני: רכבה (+נסתר) - בר מט 17. פעול: רכיב -
במ כב 22. **פעל** עבר: ורכב - תי"מ 158. עתיד: וירכב -
תי"מ 161. **אפעל** עבר: וארכב - בר מא 43. עתיד: תרכב
- ויק יט 19. מקור: מרכבה - ויק כ 16 *M₁ (מן
אונקלוס O). **אֶתְפַּעַל** מקור: מתרכבה - ויק יח 23 N₂.
מרכב - שמ יד 9. **מרכבה** - אס 14. **רכב** - בר נ 9.
רכב rakkāb (qattāl) - מ יכ 77. **רכוב** - בר נ 9 A.

קל רכב to ride הלא אנכי אתנך דרכבת עלי
מדביך הלוא אנכי אתנך אשר רכבת עלי מעודך
I am the ass that you have been riding all your
life - במ כב 30. וקעמת רבקה ורביאתה וארכבי
על גמליה... ותרכבנה על הגמלים - בר כד 61.
וכל מרכבה אז ירכב עליו דאבה יסתב וכל
המרכב אשר ירכב עליו הזב יטמא - ויק טו 9.
ואפל רכבה אחריה ויפל רכבו אחור - בר מט
17. רכבי סוסייה בחורי פרעה רוכבי הסוסים,
בחורי פרעה - תי"מ 72. אסר רכביה אזר את
הרוכבים - תי"מ 75. והוא רכיב על אתנה והוא
רכב על אתנו - במ כב 22.

פעול 1 הרכיב מיינים שונים to graft זנה באובה
ואף באמה ורכב בסר תריון כחדה זנה באביו
ואף באמו והרכיב בשר שניהם יחד (השוכב
עם אשת אביו) one who has lain with his
father's wife) commits adultery regarding his
father and his mother and joins the flesh of
both of them - תי"מ 158. ויזני בקנומה וירכב
תלתה בסרה ויזנה בעצמו וירכיב שלש קורבות
(השוכב עם חותנתו) - תי"מ 161. 2 **התקין** ועשיה,
לפי פירושו לירכב שמים בעזרד' (דב לג 26) שהגיייתו
בהכפלה rakkāb, שלא כשאר היקרויות הפועל הזה
NSH, after the particular occurrence in Deut
to [33:26, where the second radical is doubled.

set it is he הוא דפתח אפינן... ורכב בו רוחינן הוא
שפתח את אפינו... והתקין את רוחינו הוא
- who opened our nostrils... and set our spirit
אבישע (Cow 241).

אפעל 1 הרכיב הציב על מרכבה או על בהמת משא
to mount וארכב יתה במרכבתה תניאנתה
דלה וירכב אתו במרכבת המשנה אשר לו
(Pharaoh) had him mounted in the chariot of
his second-in-command - בר מא 43. ונסב משה
ית אתתה וית בניו וארכבון על חמורה
... וירכיבם על החמור - שמ ד 20. 2 **הרביע** to
mate בהמתך לא תרכב ערברוב בהמתך לא

רכי - רכך

†רכך רך ועדינות softness, tenderness [איי] דרב בחכמתא... ורכיך בשנייה - נ בר מא 43. סואיי אתעבד רכיך - מתי כד 32] ← חולשה ופחד weakness, fear

קל פחד עם ילב: lb with to be fainthearted אל ירך לבכון אל תדחלון ואל תצטדון אל ירך לבבכם אל תיראו ועל תערצו heart fear; do not fear, or tremble, or be in dread of them דב כ 3.

אתפגעל פחד עם ילב: lb with אל ירך לבכון C (E לירכך) אל ירך לבבכם - דב כ 3.

מרוכה שיענ n. f. מורך faintness ואעל מרוכה בלבון VNB והבאתי מרך בלבבם I will cast faintness into their hearts - ויק כו 36.

מרכיך שיעז n. m. מורך faintness ואעל מרכיך בלבון ECA - ויק כו 36.

רך א שייט adj. רך tender [מן העברית H] וסב בר בקר רך וטב A (נייא רכיך) ויקח בן בקר רך וטוב (Abraham) took a calf, tender and good - בר יח 7. מה חיל בר תורין רך וטוב מה כוח בן בקר רך וטוב (משה לעומת פרעה) - תי"מ 9 (עי"פ בר יח 7). ב שיעז n. m. ריך tenderness דלא אנסת כף רגלה על ארעה מן עטיו ומרך VB אשר לא נסתה כף רגלה... מהתענג ומרך sole of her foot upon the ground because of delicacy and tenderness דב כח 56.

רכה שיעז n. f. מורך faintness ואעל רכה בלבון M והבאתי מרך בלבבם I will cast a faintness into their hearts - ויק כו 36.

רכון שיעז n. m. מורך faintness ואעל רכה בלבון *M₁ (רכוכה) - ויק כו 36.

רכוכה שיענ n. f. מורך faintness ואעל רכוכה בלבון *M₁ - ויק כו 36.

רכיך rākək שייט adj. 1 רך soft, tender דאנון הי עסב רכיך שהם כמו עשב רך they are like soft grass מ א 146. גבריה דרכיך בך ועטי האיש הרך בך והענג - דב כח 54. רכיכתה בך ועטיתה הרכה בך והענגה - דב כח 56. דאנון רכיכיך וצריכיך אל אחסה שהם רכים וזקוקים לרחמים - תי"מ 2271. ועיני לאה רכיכך לאה רכות - בר כט 17. וחטיה וקטנייתה לא אנכו הלא רכיכך אנין'והחטה והכסמת לא נכו כי אפילות הנה - שמ ט 32. בר תורין רכיך וטב בן בקר רך וטוב - בר יח 7. הלא ילידיה רכיכים כי הילדים רכים - בר גל 13. מה חיל בר תור רכיך וטוב

ואפק יוסף יתון מן עם ארכביו V ויצא יוסף אתם מעם ברכיו Joseph removed them from his knees - בר מח 12.

ארכובין שיעז n. m. pl. tant. ברכים ? knees ית דן תיכלון מכל שרץ עופה... דלה ארכובין M₂ (נייא כרעין) אשר לא כרעים these you may eat among all the winged swarming things... all that have, above their feet, knees (?) - ויק יא 21.

†רכי מכל לנוזלים receptacle for liquids ופנית קולתה לגו מורכיך - נ בר כד 20] ← דפוס ליציקת מכת mold

מורכי שיעז n. f. דפוס mold ונסב מן אדון ואריט יתה במורכי N ויקח מידם ויצר אתו בחרט C (the gold) and Aaron took from them (the gold) cast it in a mold - שמ לב 4 [ראה להלן מרכי].

מרכו שיעז n. f. 1 רהט trough ודלי ומלי ית מרכואתה C ותדלאנה ותמלאנה את הרהטים they drew water and filled the troughs N) C ואקים ית אטריה דקלף במרכואתה (Aaron) took from them (the gold) and cast it in a mold ברהטים - בר ל 38 וכיו"ב 41. 2 דפוס mold ונסב מן אדון ואריט יתה במרכו *M₂ ויצר אתו בחרט C (Aaron) cast it in a mold - שמ לב 4.

מרכי שיעז n. f. 1 רהט trough ודלי ומלי ית מרכעיה (N מרכאתה, C מרכואתה) ותדלאנה ותמלאנה את הרהטים they drew water and filled the troughs - שמ ב 16. ואקים ית אטריה דקלף במרכעיה ויצג את המקלות אשר פצל ברהטים - בר ל 38 וכיו"ב 41 M. 2 חמת waterskin ונסב לחם ומרכי מים C ויקח לחם וחמת מים (Abraham) took some bread and a waterskin - בר כא 14 (=המליץ 464). ואסתכמו מיה מן מרכיתה C ויכלו המים מן החמת - בר כא 15 (=המליץ 464). 3 דפוס mold ואריט יתה במרכי ויצר אתו בחרט C והבאתי יתה - שמ לב 4 [נייש bârât ברהט נתפרש דפוס, בדומה ל-ג בטופסא. היינו השליך את הזהב בתבנית. ואכן כך עניינה של 'מרכי' (=המליץ 470. זב"ח). וכך התה"ע: וגמעה פי קאלב = כינס אותו בדפוס. hrt, 'chisel' and rht, 'trough' have a similar pronunciation: bârât. [Cf. Neof: btwps?, 'in a mold'].

רכוי שיעז n. f. כלי קיבול receptacle ורכוית מים m (=המליץ 464) וחמת מים a skin of water - בר כא 14. ואקים ית אטריה... ברכועיה *M₁ ויצג את המקלות... ברחטים he set the rods... in the runnels - בר ל 38.

נכניע לכותינו ונשתחוהו - ט 52. ארכני שבי קלתיר M_1 * (M ארכמי) הטי נא כדך - בר כד 14 (-המליץ 454). ועקד וסגד ומרכן wmarkon וכורע ומשתחוה ומרכין (עצמו) - ע"ד יג 35. בינוני פעול *pass. pt.* רישה מרכן מן תפוך בניה ראשו מורכן מתהפכות בניו - ת"מ 304א.

ארכנו ש"ע נ *n. f.* **הכנעה** *prostration* ובלש אנחמו בלא ארכנו או מבקשים נחמה בלא הכנעה *we seek relief without prostration* - ת"מ 300ב. בדחלה רבה וארכנו יתרה ביראה רבה והכנעה יתרה - ת"מ 68. וסימת ארכנותה *arkânūtā* ואוצר ההכנעה - ט 63 [עי' זביח שם].

רכס חיבור ואיסוף, סתר וכיסוי, **joining**, **wrapping**, **covering** [סו"א] וגלי נח רכסא דכיבוטא = ויסר נח את מכסה התבה - בר ח 13 **קל כינס, כיסה** *to wrap, cover* וחטיה וקטניתיה לא אדגני הלא רכיסין אנון A (נ"א) לא לקו הלא רכיכין אנין) והחטה והכסמת לא בשלו כי מכונסות הנה *the wheat and the emmer were not hurt, for they were wrapped* - שמ ט 32. [כך פירש יאפולו: השי התה"ע *خفيان* - לשון סתר *they were hidden, i.e., protected* (int.: *they were hidden, i.e., protected* and *protected*)]
וירכס ית כל מזון שבעתי שניה טבאתה M_2 * (Pharaoh) *let* (Pharaoh) *put under cover all the food of these good years* - בר מא 35 [אפשר שהוא ט"ס. *But prob. corr. of srk, q. v.*].

אָתְפַעַנְלִיתְחַבֵּר *to join intrans.* וב אכהן גלת... דקדמה אקר מתרכס עליו עורנהוב כאן (במלת "בראשית") גלת... כי קדמה יסוד שנתחבר בו זולתו... indeed revealed (the letter) Beth that before it (there was) a radical that joined it - ת"מ 196ב [על משמעות תחילתה של המלה 'בראשית'].

רְמוּאן שם מקום *pr. n. (place)* [תרגום השם לארמית. ע"ע במות *Transl. of the name*]
רמואן ש"פ ומפליגין רמואן EC ומנחלאל במות - במ כא 19. ומרמואן לגי'א דבעקל מואב A ומבמות הגיא אשר בשדה מואב - במ כא 20.

רְמוּט שניה *sleep* [כנראה מן מרמוטה ע"י שנפרדה מ' שלה, שנחשבה תווית יחס. השי חשבה > מחשבה. ואפשר שהיא מן דורמיטה (*dormitio*) שהדלית שלה נתפסה תווית הזיקה. השי ברי"ר 156: תרדמת מרמיטה, נ"א דורמיטה. *Levy III 254, Fleischer, ibid 318b*]. השי יאסתקאי **ש** (LS 38b) מן דסתקא (טל, הלשון

מה כוח בן בקר רך וטוב - ת"מ 7ב. **2 ירא** עם כבי *fainthearted with lb/* גברה דחילה ורכיך לבה האישה הירא ורך הלבב *What man is there that is fearful and fainthearted?* - דב כ 8. ידע אנה דאתה זעור ורכיך לבה יודע אני שאתה קטן ורך לבב - ת"מ 7ב.

רכיכו ש"ע נ *n. f.* **1 רוך** *tenderness* מן עטאי ומרכיכו מהתענג ומרך *because of delicacy and tenderness* - דב כח 56. **2 מורך** *faintness* ואעל רכיכו בלבון M_3 * והבאתי מרך בלבככם *I will cast a faintness into their hearts* - ויק כו 36.

רכל לשון הרע *slander* **ריכנן** ש"ת *adj.* **הולך רכיל** *slanderer* לא תהך ריכלן בעמך VEC לא תלך רכיל בעמך *do not walk (as a) slanderer among your countrymen* - ויק יט 16 [נתפס רכיל משלים אופן. השי *واشياً. rkyl* (*functions adverbially, as a compl. of manner.*)]
ריכלנו ש"ע נ בעמד ש"ת *n. f. (adverbial)* **רכילות** *slander* לא תהך ריכלנו בעמך לא תלך רכיל בעמך *do not walk slandering among your countrymen* - ויק יט 16.

רכילה ש"ע נ *n. f.* **רכילות** *slander* כיון הלכו ברכילה ולא דחלו מן דאה עובדה אכן הם הלכו רכיל ולא פחדו מן המעשה הזה - ת"מ 239א.

רכינן ש"ת *adj.* **הולך רכיל** *slanderer* לא תהך רכילן בעמך NA - ויק יט 16.
רכיכלנו ש"ע נ *n. f.* **רכילות** *slander* לא תהך רכילנו בעמך M_1 * - ויק יט 16.
רכננה ש"ע נ *n. f.* **רכילות** *slander* לא תהך רכלענה בעמך M_2 * - ויק יט 16.

רכן כפיפה, שפלות *bending* [א"י ארכן ית אדך - נ שם ח 1. **סו"א** מרכנין הוון גר דינהוון דמסכיניא - ישע 2 י

אפעל שח, רכן *to bend, bow down* כל קהלה לקבל הדה מלתה שח כל הקהל לעומת המלה הזאת ("מכעוס בניו ובנותיו" - דב לב 19) *all the congregation bowed down* - ת"מ 212א. עמי אורה הך ארכן קדמיו כד עלל לגוה ראה את האור איך שח לפניו כשנכנס (משה) לתוכו - ת"מ 279א. וירכן כתפה למסבל (MB ומרכם) ויט כתפו לסבל - בר מט 15. ונכנע לכינין ונרכן *wmarkon*

רמוטה - רמי¹

רמות rimot שם מקום (place) *pr. n.*
רמות ש"פ וית רמות בגלעד לגדאה - דב ד 43.

רמות בעל שם מקום (place) *pr. n.* (תרגום השם לארמית. ע"פ כמת בעל. *Transl. of the name*)
רמות בעל ש"פ ואסקה ברמבת בעל (C ברמות),
 EB ברמאות) ויעלהו כמות בעל - ברמ כב 41.

רמזו הספקה וכלכלה supply (אחי רבץ ע"ע)
פעל לכלל to provide נתו לתמן ורמזו לנו
 מתמן *m₂ (נ"א ורבצו) רדו שם ושברו לנו
 משם go down and procure supplies for us
 there - ברמ כב 2. ולקט יוסף ית כל כספה...
 במירה דאנון מרמזן m... בשבר אשר הם שברים
 Joseph gathered up all the money... for the
 grain which they bought - ברמזו 14.

רמח כלי זין **weapon** "א"י ונסב רמח בידיה - נ
 במ כה 7. **סוא"י** ומגליכון לרומחין - יואל ד 10

רמח ש"ע ז n. m. **כידון spear** ונסב רמח באדה...
 ודקר ית תריון (N רומה) ויקח רמח בידו...
 took a spear in ... (Phinehas). במ כה
 spear in his hand... and stabbed both of them
 7-8. ונשק ידו דנסב בה ית רמחה ודקר זנוה
 וזנותה ונישק (אלעזר) את ידו, שלקח בה את
 הרומח ודקר את הזונה ואת הזונה - ת"מ 257א.
 רמח באדה ואדם קדישיה לא מטפטף עליו
 טפה "רומח בידו" (במ כה 7) ודס הטמאים לא
 מטפטף עליו טפה - אס 18א.

רמי¹ השלכה והטלה **throwing** "א"י ורמה עליהון
 נפטא ואישתא - נ ש מ יד 24. **סוא"י** נרמא נבזין = נפיל
 גורלות - יונה א 7

קל עבר: רמה - שמ טו 1. ציווי: רמיתה (+נסתר) - שמ ד
 A. בינוני: רמי rāmi - ע"ד ט 38. פעול: רמי - ת"מ
 296ב. מקור: מרמי - אס 15א. **אפעל** (אפשר שחלק הוא
 קל) עבר: ארמה - שמ לב 19. עתיד: וירמי - במ ט 6.
 ציווי: הרמו - בר לו 22. **אתפעל** עבר: אתרמי - ת"מ
 279א. **ארמאי** - שמ כב 30. **מרמי** - בר כא 16 (ש"ע).
 רמו רמות (נסמד) - ת"מ 88א.

קל השליך to throw סוס ורכבה רמה בימה
 סוס ורכבו רמה בים horse and his rider He
 has thrown into the sea
 עליו בכמנה ומית VNB (נ"א ארמה) ואס...
 השליך עליו בצדיה וימת - במ לה 20. ונסבה
 נמרוד ורמתה לנורה ולקחו נמרוד והשליכו
 לאש - אס 10א. רמיתה על ארעה ורמתה על

134). וכן עדקין (בבלי סנה יא ע"ב) מן דעדקין (תוס
 סנה ב ה). ע" גס קוטשר, לשוננו לו 121. *Prob.*
metanalysis of mrmwth, m being considered
prepositional, or of dwrmyth (dormitio), whose
initial d was taken as relative pron. (Levy III
 254, Fleischer, *ibid* 318b. See Tal Former
Prophets, 134).

ארמוטה ש"ע נ n. f. **שנה sleep** והוה שמשא
 למיעל וארמוטה נפלת על אברם m (המליץ
 608: ורמוט, נ"א ושנה) ויהי השמש לבוא
 ותדרמה נפלה על אברם על אברם as the sun was
 about to set, a deep sleep fell upon Abram
 - בר טו 12.

ארמיטה ש"ע נ n. f. **שנה sleep** ואתנטת
 ארמיטתי מן עיני A (נ"א שנתי) ותדד שנתי
 מעיני מן עיני - בר לא 40. my sleep wandered from my eyes

ארמטו ש"ע נ n. f. **תרדמה deep sleep** - המליץ
 608 מן בר ב 21. [ליתא].

רמוט ש"ע ז n. m. **תרדמה deep sleep** - המליץ
 608 מן בר ב 21. [ליתא].

רמוטה חשכה **darkness** (אחי עמוטה (ע"ע).
 השי רמש/אמש. "א"י אמיתא - ברי"ד 443. עמוטותא
 [PSm 2911a -

רמוטה ש"ע נ n. f. **חשכה darkness** והוה
 שמשא למיעל ורמוטה הוה (C ורמטה, A
 ועמוטה, B ועמטה) ויהי השמש באה ועלטה
 היה היה was about to set, there was darkness
 - בר טו 17 (=המליץ 547).

רמון מין פרי **pomegranate** "א"י זוגין דדהב
 ורמון - נ ש מ כה 34. **סוא"י** ומן רימוניא ומן תיניא -
 במ יג 24

רמון ש"ע ז n. m. **רימון pomegranate** ארע
 חטה וסערה גפן תאנה ורמון ארץ חטה ושעורה
 a land of wheat and barley, of vines, figs, and pomegranates
 דב ח 8. **לא אתר**
 זרע תינה גפן ורמון - במ כ 5. **ומן רמוניה ומן**
תיניה - במ יג 23. קישוט בדמות רימון *as ornament*
זוג דהב ורמון פעמון זהב ורמון - שמ כה 34 (2),
 לט 26 (2). **ותעבד על רשליו רמוני תכלה ועשית**
על שוליו רמוני תכלת - שמ כה 33.

רמון פריץ rimmon fārâš שם מקום *pr. n.*
 (place)

רמון פריץ ש"פ ונטלו מרתמה ושרו ברמון
 פריץ - במ לג 19.

- throwing of your arrows of Your punishments
ת"מ 88א.

רמי² הונאה וגניבת דעת **deceit** א"י רמית בי - נ
בר כט 25. סוא"י [LSP 195a]

פעל רימה to deceive ברחל שמששת עמך
ולמה רמיתני ברחל עבדתי עמך ולמה רמיתני
I worked for you for Rachel, why did you
deceive me? - בר כט 25.

רומה ש"ע נ n. f. **רמייה** **deceit** הלא צערין
אנון לכוך במרמה דמרו (!) לכוך A (נ"א בנכליון
דנכלו) כי צררים הם לכם בנכליהם אשר נכלו
לכם, they have harassed you with their deceit,
with which they beguiled you - במ כה 18. אתה
אחוך במרמה ונסב ית ברכתך (במרמי) בא
אחוך במרמה... - בר כז 35. ואגיבו בני יעקב...
במרמה - בר לד 13.

רמס¹ רימה, תולעה **worm** א"י ורמה לא הוות
בגויה - נ שמ טז 24]

פעל התליע to breed worms וארם תולעים
ואסרהוירם תולעים ויכאש it bred worms and
became foul - שמ טז 20.

רמה ש"ע נ n. f. **תולעה** **worm** ולא אסרה
ורמה לא הוות בה ולא הבאש ורמה לא יהיה
it did not become foul, and there were no
worms in it - שמ טז 24.

רמס² חכמת כפיים **craft** (רָמַם = נכון כפיים -
[Lane 1151b]

פעל בינוני פעול **pass. pt.** **בעל מלאכה**
craftsman ובני דדן הבו אשורים ולאטשים
ומרמים B ובני דדן שרים, לוטשים ובעלי
מלאכה the sons of Dedan were poem-singers
and sharpeners and craftsmen - בר כה 3 (התהייע
ומרמין: [SAV].

רמס שריצה ורחישה **creeping, swarming** א"י
דמו כל דרמס בארעא - נ דב ד 18. סוא"י וכול רמסא
דזיעא על ארעא - בר ז 14]

קל שרץ, רחש to creep כל נפש חיתה הרמסה
דרמסו מיה כל נפש החיה הרמשת אשר שרצו
all the living creatures that creep, which
waters brought forth in swarms - בר א 21.
וירמס נהרה ערדנים A ושרץ הנהר צפרדעים
- שמ ז 28, 29. וירמשו בארעה B (נ"א וישרצון)

ארעה A השליכהו ארצה וישליכהו ארצה - שמ
ד 3. כי שלמה רמי כי הוא מטיל שלום (התהב)
- ע"ד 38. ואת טלי רמי בשילולה ואתה (משה)
נער מושלך ביאור - ת"מ 296ב. פלגה רמי לגו
קהלה מחלוקת יטיל בעדה - אס 20.

מרמי לא אסכם משה מרמי יתה מן אדה
לא גמר משה להשליך אותו מידו - ת"מ (ק) 4א.
ופקד פרעה... לכל עמה למרמי ילידיה בנהרה
וציווה פרעה... להשליך את הילדים ליאור -
אס 15א. למרמי לבניה m (נ"א למלכין) ללבן
לבנים - שמ ה 5 [להשליך חומר בתבנית. השי ואריט
יתה במרכו - שמ לב 4. ע"ע רהט].

אפתל השליך to throw וארמה מן אדה ית
לוחיה וישלך מידיו את הלוחות (Moses)
threw the tablets out of his hands - שמ לב 19.
וארמית ית עפרה לגו נחלה ואשליכה את
עפרו אל החל I threw the dust of it into the
brook - דב ט 21. ארמו אטריון והו כהלון
תנינים השליכו את מקלותיהם והיו כולם
תנינים - ת"מ 226. וירמי לגו יקידת פרתה
והשליך אל תוך שרפת הפרה - במ יט 6. כל
ברה דמתילד לעבראי לנהרה תרמון כל הבן
הילד לעברים היאר תשליכון - שמ א 22. הרמו
יתה לגו גובה הדן השליכו אתו אל הבור הזה
- בר לז 22.

אתפנל הושלך to be thrown עמי מיה הך
אמתנת גלליה... כד אתרמי בה ראה את המים
איך מיתנו גליהם... כשהושלך (משה) בהם see
the waters, how they stilled their waves...
when he was cast into it - ת"מ 279א. בגוי אתרמית
ואת טלי בתוכי הושלכת ואתה נער - ת"מ 265
(דברי הנהר אל משה). אתרמי קלה בין קהלה
הושלך הקול בתוך הקהל - ת"מ 252. אתרמי
בנהרה - אס 15א.

ארמאי ש"ע ז n. m. **השלכה** **throwing** ובסר
בברה עטיפה לא תיכלון ארמאי תרמון יתה
(נ"א ארמי) ובשר בשדה טרפה לא תאכלו השלך
תשליכו אתו - שמ כב 30.

רממי ש"ע נ n. f. **1 השלכה** **throwing** הרחקת
כמרמי קשיה הרחיקה כמטחוי קשת she (sat)
as distant as a bowshot - בר כא 16. **2 כלי ירייה**
quiver תלי שבי מניך מרמיתך וקשתך שא
נא כליך תליתך וקשתך take your gear, your
quiver and bow - בר כז 3.

רמו ש"ע נ n. f. **השלכה** **throwing** וברכ גאונך
הם רמות חצי דיניו יוברב גאונך" (שמ טו 7)
היא יריית חיצו עונשיו ונשיו "in the greatness
of Your majesty" (Ex 15:7), they are as the

רמז - רנ

רמשה וכל אויב נופל לפניך כהרף עין לפנות
 any enemy will fall before you suddenly ערב
 toward evening - ת"מ 15. אתחזי מנון ללוט
 תרין כפי רמשה נראו מהם (מן המלאכים)
 ללוט שניים לפנות ערב - ת"מ 44 א (ל: באפי). עם
 אפי רמשה נפק משה ואהרן - ת"מ 27.

בין רמשה בין הערבים ש"ת sunset
 at *adv.* ויכסון יתה... בין רמשה ושחטו אתו...
 בין הערבים they shall kill their lambs at sunset
 - שמ יב 6 (=המליץ 541). בין רמשה תיכלון
 בסר בין הערבים תאכלו בשר - שמ טז 12.
 בארבעסר יום לירחה בין רמשה פסח ליהוה
 ...בין הערבים פסח ליהוה - ויק כג 5. ייתי בשלם
 תהבה... ויזבח ישראל בין רמשה - ת"מ 43.
 בין רמשה עלו מלאכיה לסדם בין הערבים
 באו המלאכים לסדום - ת"מ 43.

לפנאי רמש ש"ת *adv.* לפנות ערב toward
 evening למצלאה כברה לפנאי רמש לשוח
 to pray in the fields toward evening
 בשדה לפנות ערב - שמ טז 63.

רומש ש"ע ז *n. m.* א"י רומשא - ירוש קידושין סד
 ע"ד. סוא"י רומשא - בר ג 8 **ערב evening** ודעלל
 לכיתה... יסתב עד רומשה N (ני"א רמשה) והבא
 אל הבית... יטמא עד הערב he who enters the
 house... shall be unclean until the evening
 ויק 46.

רמשין ת"פ. לסיום - ין ראה לקדמין *adv.*;
 last night **בערב שעבר** suffix - in cf. lqdmyn
 שכבת רמשין עם אבה M שכבתי אמש את
 אבי I lay last night with my father - בר יט 34.
 ואלהה דאבוך רמשין אמר לי C ואלוהי אביך
 אמש אמר אלי - בר לא 29. ית לבוטי...חזה
 אלהים והוכח רמשין A את עניי... ראה אלהים
 והוכיח אמש - בר לא 42.

רמשית ת"פ. *adv.* א"י יהא חולקי עם אלן דאכלין
 הכא רומשית - ירוש מ"ק פא ע"ב] **בערב שעבר**
 last evening **אה שכבת רמשית עם אבה** A
 (רמש) הנה שכבתי אמש את אבי I lay last
 night with my father - בר יט 34. ואלהה דאבוך
 רמשית אמר לי A (רמש) ואלוהי אביך אמש
 אמר אלי - בר לא 29. ית לבוטי...חזה אלהים
 והוכח רמשית את עניי... ראה אלהים והוכיח
 אמש - בר לא 42.

רנן השמעת קול תרעומת, מרי **murmuring**,
complaint א"י והו רבנן מרננים ביה - ירוש ע"ז
 מב ע"ג. סוא"י רנוכון... דאתון מרננין עלינה - שמ טז
 7. ע"ע ירן; שירה והודיה **praise** [עש"ח NSH]

- בר ח 17. וכל נפשה חיתה דרמסה במיה A
 הרומיסת) - ויק יא 46. ירמסון מיה רמס נפשה
 קעימה ישרצו המים שרץ נפש חיה - בר א 20.
 ובכל חיתה דרמסה על ארעה A (דרומיסת)
 ובכל החיה הרמשת על הארץ - בר א 28. ומכל
 דרמס על ארעה - בר ו 20. וכל רמסה דרמס על
 ארעה A (רומיסה) - בר ח 19.

רמס ש"ע ז *n. m.* **רמש**, שרץ **creeping**
creature ירמסון מיה רמס ישרצו המים שרט
 let the waters bring forth swarms of living
 creatures - בר א 20. וכל רמסה דרמס על ארעה
 - בר ח 19. מן אנש עד בהמה עד רמס עד עוף
 A (רמש) - בר ו 7. רמס מסב A (רמש) שרץ
 טמא - ויק ה 2. מכל רמס קמצה מכל שרץ
 העוף - ויק יא 20.

רמסה ש"ע ז *n. f.* **רמש** **creeping creature**
 ורמסה לא הות בה A ורמה לא היתה בו
 were no maggots in it - שמ טז 24.

רמץ שיבוץ ושילוב **laying in** [מן אונקלוס O]
פעל בנינוי פעול **שיבוץ to inlay** ועבדו ית אבני
 שהמה משקען דרמצן דהב M₂ * (ני"א מעיצן)
 ויעשו לא אבני שהם מוסבות משבצות זהב
 the onyx stones were prepared, enclosed, inlaid
 of gold - שמ לט 6.

רמש rāmāš ערב **evening** א"י והוה רמש והוה
 צפר - נ בר א 8. סוא"י ותבת יתה יונא לפי רמשא - בר
 ח 11]

רמש ש"ע ז *n. m.* **ערב evening** מן רמש עד
 רמש תשבתון מערב עד ערב תשבתו from
 evening to evening you shall rest - אי"ד ג 11.
 ייתי בשלם יומה דרמשה לאלה יוימה לישראל
 יבוא בשלום היום שערבו לאלוהים ויומו
 לישראל - ת"מ 42* א. בצפרה תימר מן יתן רמש
 וברמשה תימר מן יתן צפר בבקר תאמר מי
 יתן ערב ובערב תאמר מי יתן בקר - דב כח 67.
 במעמד אדורביאלי **adverbial** רמש ותעכמון הלא
 יהוה אפק יתכון ערב וידעתם כי... in the
 evening you shall know that it was the Lord
 who brought you out - שמ טו 6. ברמשה ובצפרה
 abramša **ערב** ובבקר - ננה 101. ואבוך גמליה...
 לזבן רמשה ויברך הגמלים... לעת ערב - בר כד
 11. ועלו תרי מלאכיה לסדם ברמשה ויבאו
 שני המלאכים סדמה בערב - בר יט 1.

אפי רמשה לפנות ערב toward evening
adv. וכל דבב קמיך נפל הך עטף עם אפי

complain וארנו עליו ית כל כנשתה V*N₁ וילנו עליו את כל העדה they made all the congregation complain against him - במ יד 36. ואהרן מה הוא כד תרנון עליו N... כי תלנו עליו - במ יד 11. ית רניני בני ישראל דאנון מרנים עליו N - במ יד 27.

אָתְפַעַל התרעם **complain to** וארנו עמה על משה V וילן העם על משה the people complained against Moses - שמ טו 24. וארנו על משה M₁* וילנו על משה - במ יד 2. וארנו כל כנשתה M'B* - במ יד 6. ואהרן מה הוא כד תתננון עליו B... כי תלנו עליו - במ יד 11.

רנון שׁעׁוּ n. m. qittūl **תלונה** **complaint** לא חזינו לחץ אלא מן יומה <דאתו> אקצו ברנון לא ראינו לחץ אלא מן היום שבאו השכם בתלונה we have not seen affliction, but from the day they woke up with complaint - ת״מ 20.

רנין שׁעׁוּ n. m. **תלונה** **complaint** לית לן רנין קמי טובך אין לנו תלונה לפני טובך we have no complaint before Your goodness - מ א 31. ולית לה עלי רנין ואין לו עלי תלנה - ת״מ 11א. על מן הו רניני אלא על קנומי על מי תלונתי אם לא על עצמי - א״ג 90. כל רניניה עלינן - מ א 32. ואסכם רנינון מן עלי ותכל תלנתם מעלי - במ יד 25.

רנינה שׁעׁוּ n. f. **תלונה** **complaint** רנינת תלנות - המליץ 501 מן שמ טו 12 (נסמך). [ליתא].

רנוו שׁעׁוּ n. f. **תרעומת** **complaint** ותהום ברננותה וסימת ארכנותה וגבול התרעומת ואוצר ההכנעה והתעוררות the abyss of the complaint and the treasure of the prostration - ט 63 [התרעומת מנוגדת להכנעה. עי זביח שם].

רסה rissā שם מקום *pr. n. (place)*

רסה שׁעׁוּ ונטלו מלכונה ושרו ברסה - במ נג 21.

רסום טלוא **a kind of young cattle** [הגיוון אינו ידוע. זביח מציע לקושרו עם רמץ (ע״ש), המליץ [Unknown etymology. 476]

רסום שׁעׁוּ *adj.* **טלוא** הסטי מתמן כל נקי נמור ורסום וכל נקי לוש באמריה ורסום ונמור בעזיה הסר משם כל שה נקוד וטלוא וכל שה חום בכבשים וטלוא ונקוד בעזים removing from it every speckled and spotted sheep and every black lamb, and the spotted and speckled among the goats - בר ל 32. כ״יב 33. ואסטה... ית

קל קשה להבחין בין קל עבר ולו אלף פרוסתית ובין אפעל. עבר: ורן - שמ יז EC 3. עתיד: תרנון - שמ טו 7. בינוני פעול: ורניניה wrēninayyā (ריבוי מיודע) - מ א 28. **פעל** עבר: ורנון - שמ יז 3 (=המליץ 501). עתיד: תרנונו - במ טו 11 (=המליץ 501). בינוני: מרנים - שמ טו 8 (=המליץ 501). **אפעל** עבר: וארנו - במ יד 36 V. עתיד: תרנון - במ טו 11 N. בינוני: מרנין - במ יד 27 N.

אָתְפַעַל עבר: וארנו - שמ טו 24 V. עתיד: תתננון - במ טו 11 B. רנון qittūl - ת״מ 20A. רנין rēnan - מ א 31. רנינון (ריבוי+נוכחים) - שמ טו 9 (=המליץ 501, 611). **רנינה** רנינת (ריבוי נסמך) - המליץ 501 מן שמ טו 12. רנו - ברננותה - ט 63.

קל 1 התרעם **complain to** ורן עמה על משה E וילן העם על משה the people complained against Moses - שמ טו 24. ורנו כל כנשת בני ישראל על משה NE וילנו... על משה - שמ טו 2. דרנתון עלי VNE אשר הלנתם עלי - במ יד 29. ואנחנו מה כד תרנון עלינן C ואנחנו מה כי תלנו עלינו - שמ טו 7. ורניניה יהבין בדיניה והמתלוננים נתונים לעונשים - מ א 28. **2 הלן** פע״י **to make someone to complain trans.** ורנו עליו ית כל כנשתה וילנו עליו את כל העדה - במ יד 36.

פעל 1 התרעם **complain to** ורנון עמה על משה וילן העם על משה the people complained against Moses - שמ טו 24, 3. ורנו כל כנשת בני ישראל - שמ טו 2. ורנונו עורי ברפידים והתלוננו עוד ברפידים - ת״מ 215א. ובתר תלתה יומים רנת על מרן ואחרי שלושה ימים הלנת על אדוניך - ת״מ 113א. ואהרן מה הוא כד תרנונון עליו... כי תלנו עליו - במ טו 11. רנינון דאתון מרנים עליו תלנתים אשר אתם מלנים עליו - שמ טו 8. והוה עמה כמרננים ביש ECBA ויהי העם כמתלוננים רע - במ יא 1 (=המליץ 512). כד עמתון על ימה מרנינים גלגל עמון דאנון הוה בעקהכשראם על היס מלנים נשא להם, כי היו במצוקה - ת״מ 214ב. **2 הלן** פע״י **to make someone to complain trans.** ורנו עליו ית כל כנשתה M_{ins}BA וילנו עליו את כל העדה they made all the congregation complain against him (Moses) - במ יד 36. **3 נתן הודיה** **to praise** ונרנן ונרנן במיני פללותה נשתחוה ונרנן מיני תפילות let us bow down and praise with various prayers - אלעזר (Cow 332). ותשירו ותרננו בקולותיכם ותודו ליהוה אלהיכם - פינחס הרבן (Cow 190). ומרנן האלמים ופוקיח העוירים - תפילת אב חסדה (Cow 79).

אפעל הלן פעל יוצא **to make someone to**

רעד - רעי¹

†רעד רעד וחלחלה **trembling** א"י רעדת ארעא - ירוש סנה כט ע"א. **סוא"י** אלהא דתשובחחא ארעד - Lit 696 מביא את תה כט 3: אל הכבוד הרעים]

ריעד *riyyād ש"ע n. qəṭāl † ריעד **tremble** חיולי מואב אעדון ריעד C (E ריאד, נ"א ארתתו, רקפו) אילי מואב יאחזמו רעד the (rēd) leaders of Moab, trembling grips them - שמ טו 15.

רעו rēʿu שם פרטי pr. n.

רעו ש"פ ואקעים פלג תלתין שנה ומאר שנה ואולד ית רעו - בר יא 18.

רעואל¹ rāwāl שם פרטי pr. n.

רעואל ש"פ וילדת עסה לעשו ית אליפו ומחלת ילדת ית רעואל - בר לו 4.

רעואל² rāwāl שם פרטי pr. n.

רעואל ש"פ ולכהן מדין שבע בנן... אותי ליד רעואל אבוין... ולכהן מדין שבע בנות... ותבאנה אל רעואל אביהן - שמ 16 - 18.

†רעוש מין תכשיט ? **ornament**

רעוש ש"ע ז n. m. **תכשיט** כל רחי לב אנדה רעוש וקודש כל נדיב לב הביא חח ונזם brought brooches and earrings ... - שמ לה 22 (=המליץ 470).

†רעט משקה משכר **intoxicating drink** > רהט - שוקת ? [trough]

רעט ש"ע ז n. m. **שכר** **intoxicating drink** חמר ורעט אל תשתה יין ושכר אל תשתה drink no wine or other intoxicant - ויק י 9. מן חמר ורעט ינור חמי חמר וחמי רעט לא ישתי מיין ושכר יזיר חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה - במ ו 3. בעמר וברעט ביין ובשכר - דב יד 26. הסוך נסך רעט ליהוה הסך נסך שכר ליהוה - במ כה 7. לחם לא אכלתון וחמר ורעט לא שיתיתון לחם לא אכלתם ויין ושכר לא שיתים - דב כט 5.

רעי¹ רעון, חפץ **desire; satisfaction** א"י אס רעי הוא בן - נ במ יד 98. **סוא"י** היך רעיונא דצביונה - כחפץ רעונו - אל בני אפסוס א 5]

קל עתיד: דירחון רעון adyē-rūn - איח 84. בינוני: רחי - שמ לה 5. (המליץ 528: רחי). פעול: רחי - דב לג 23. **פעל**

עבר: דרעבנה (+נסתר) - שמ לו 2 A. **אפעל** עבר: דאריחת (נסתרת) - שמ לה 21 EC. עתיד: יריח - ת"מ 140ב. בינוני פעול: מרחי - ת"מ 274א. מרחין (ר) mā-rīn - מ ז 88. **אתפעל** עבר: אתרחי - בר לד 19. עתיד: יתרחי - דב M. **מרעה** מרחה - שמ כה 38. **מרעו** למרחותה - ויק א 3 M₂. **ריעו** - ויק ח 21 A (המליץ 518: ריחו). ריחותה rīyyūta - ע"ד טו 24. **רעה** לרחתה (מיודע) - ויק א 3. רעו rūtākā: רחתיך - ע"ד ג 24. **רעוה** - ויק א 9 N. גזור ממנו **פעל** עבר: דרעבנה (+נסתר) - שמ לו 2 A. רע רעד (+נוכח) - שמ ב 13 E.

קל 1 רצה to desire תהבין דירחון במלכותך שבים הרוצים במלכותך - איח 86. תהביה... וירחון לקדישותך השבים... וירצו בקדושתך - איח 98. כל רחי לבה ייתי ית ארמות יהוה כל נדיב לב יביא את תרומת יהוה - שמ לה 5. **2 היה מרוצה** to be contented נפתלי סביע ורחי נפתלי שבע ורצון Naphtali is sated and contented - דב לג 23.

†**פנעל נידב** פע"י גזור מן רעה to donate trans. כל דרעבנה לבה למקרוב לעביתיה א כל אשר נשאו לבו לקרב אל המלאכה - שמ לו 2.

אפעל 1 רצה [ז"ב"ח עואנ"ש ג/ב 182 LOT See] to desire (IIIb, those who לאלוהותך הם לאלוהותך השבים רצויים return are desirable to Your divinity - מ ז 88. טטה תרחי ארעה ית שביה... טטה תשבת ארעה ותרחי ית שביה אז תרצה הארץ את שבתתיה... אז תשבת הארץ והרצתה את שבתתיה - ויק כו 34 [ניש הפעיל: wārṣātā, tarši] חזית אפיך כחזותי אפי אלהים ותרחיני (כסדרם). *M₁B) ואריחתני) ראיתי פניך כראיתי פני אלהים ותרציני - בר לג 10 [ניש הפעיל: wtarṣāni]. ונרכן קדם גבורתה דמה יריח עלינן וניכנע לפני גדולתו אולי ירצה בנו - ת"מ 140ב. ועבד עובד מרחי ועשה מעשה רצוי - ת"מ 274א. לאלה גלגין מרחין לאל השבחים רצויים - מ כא 15. **2 נידב** פע"י: הטה ליבו של פלוגי לתת **stimulate** to donation trans. כל גבר דסבלה לבה וכל גבר דאריחת רוחה יתה איתו ית ארמות יהוה EC כל איש אשר נדבו לבו וכל איש אשר נדבה רוחו אתו הביאו את תרומת יהוה יהוה every one whose heart stirred him, and every one whose spirit moved him, and brought the Lord's offering - שמ לה 21. כל אנש אד ירחינה לבה כל איש אשר ידבנו לבו - שמ כה 2.

אתפנעל 1 נרצה קרבן favorably offering יוסמך ית אדה על ריש

לריח ניחח to the Lord as an odor of pleasing - ויק ב 12, יז 4, במ טו 7. דו מט' להדה ריחותה כי הוא מגיע לאותו הרצון - ע"ד טז 24. **3 פנים** להרחקת ההגשמה **presence** of God to avoid anthropomorphism ומרוחותך אתכסי C ומפניך אסתר I - בר ד 14. תלת זבנים בשתה יתחזי כל דכרך עם רחות ארון יהוה V שלש פעמים בשנה יראה כל זכרך את פני ארון יהוה - שמ כג 17. ותתן על פתורה ית להם רעותה ותתן על השלחן את לחם הפנים - שמ כה 30. רעותי יהכון ואגד לך פני ילכו והנחתי לך - שמ לג 14. יגיד יהוה רחותה לידך (י"א אפיו) יאר יהוה פני אליך - במ ו 25. אכסי רעותי מנון C אסתר פני מהם - דב לא 17. בכי"י מאוחרים הורחב השימוש *In late MSS the meaning expanded* עבד לנן אלהים דיהכון לרחותנן E (י"א לקדמינן) עשה לנו אלהים אשר ילכו לפנינו *make us a god who shall go according to our desire* - שמ לב 1. רכד EA בפס' 23.

רחוטה ש"ע נ. f. *n. f. תקופת הרצון of Divine Favor in this sense, pronounced* טוב עלמה אמת דייתי תהבה וסדרי רחותה אשרי העולם בשעה happy will be the world when the Divine Favor come *37-36 ט ע"ד* - בזמן דאמר אברהם אברהם בסרה דהוא דכיר ברחוטה ובפנותה בשעה שאמר "אברהם אברהם (בר כב 11) בישרו שהוא זוכר את רחותה ואת פנותה - תי"מ 34. ורחותך וקשטך סבל לון ורחוטה שלך ואמתך נושאות להם - ע"ד ג 24.

רעה ש"ע נ. f. *n. f. רצון acceptance יקרב יתה* לרחתה יקריב אתו לרצונו *he shall offer it for acceptance on his behalf* - ויק א 3.

רעוה ש"ע נ. f. *n. f. 1 רצון acceptance כל דבה* מום לא תקרבון הלא לא לרעוה יהי לוכון you shall not offer any that has a defect, for it will not be for acceptance on your behalf - ויק כב 20. **2 אוות נפש desire** ושבק רוחה דנפשה דלית בה חנאה ועזוב את אוות הנפש, שאין בה תועלת *leave the desire of the soul, which has no use* - תי"מ 127. **3 נדבה offering** ואנון איתו לידה עוד רעבה והם הביאו אליו עוד נדבה *bringing him offerings* - שמ לו 3. מסת רעבת אדיך מסת נדבת ידיך - דב טו 10.

עלתה וירחי לה (A ויתרחי) וסמך את ידו על ראש העלה ונרצה לו *he shall lay his hand upon the head of the burnt offering, and it shall be accepted* - ויק א 4. הלא אדכיותה אסתלקת מנה להדה ליתו מתרחי משנלקח ממנו (הקרבן) הטוהר, אינו נרצה - תי"מ (ק) 50. **2 נתרצה to be favorable** אתרחי יהוה להבל נתרצה יהוה להבל *God was favorable to Abel* - אס 2. **3 רצה to desire** לא אתרחי יבמי לא אבה יבמי *my husband's brother does not desire* - דב כה 7. ואם לא יתרחי גברה ואם לא יחפץ האיש כה 7. בסייעדו לא תתרחי נפשי שודם אל תבא נפשי - בר מט 6 [נתפרש: תאבה tābu מפני דמינה אל תבוא tābū]. אם אתרחיח נפשכון אם ישת נפשכם - בר כג 8 (נסתרת עבר). אמר לך מה תתרחי נעבד אמור לנו מה תרצה שנעשה - תי"מ 25. הלא אתרחי כברת יעקבכי חפץ בבת יעקב - בר לד 19. ואעבד יתון טעמנים לאבוך כמה דאתרחי *M (י"א רחם) ואעשה אתם מטעמים לאביך כאשר אהב - בר כז 9.

אתרעו ש"ע נ. f. *n. f. רצון desire אם אתרעות* נפשכון M אם ישת נפשכם *if you desire* (lit.: your soul) - בר כג 8.

מרעה ש"ע נ. f. *n. f. רצון acceptance יקרב יתה* למרעתה A (מרחתה) יקריב אתו לרצונו *he shall bring it for acceptance* - ויק א 3. כל דבה ערבו לא תקרבון הלא לא למרחה יהי לוכון A... כי לא לרצון יהיה לכם - ויק כב 20. ויי על מוחה תדיר למרחה לון לקדם יהוה - והיה על מצחו תמיד לרצון להם לפני יהוה - שמ כה 38.

מרעו ש"ע נ. f. *n. f. רצון acceptance יקרב יתה* למרחותה *M₂ יקריב אתו לרצונו *bring it for acceptance in his behalf* - ויק א 3.

ריעו ש"ע נ. f. *n. f. 1 רצון acceptance בהוראה זו* הגיית *in this sense, pronounced riyūta* (זבי"ח) תי"מ 122. הערה 4) יקרב יתה לרעותה V יקריב אתו לרצונו *he shall bring it for acceptance in his behalf* - ויק א 3. דו מט' להדה ריחותה שהוא (יום השבת) מגיע לאותו הרצון - ע"ד טז 24. **2 רצון pleasing** טוב דשחר וקרץ על ריחותה דמרה אשרי המאחר בנשף והמשכים לרצון ארונו, happy is the one who rises early *for the pleasing of his Master* - מ 35-36. אפלט אנהה ריותה דנפשי אחלק שלל תמלאמו נפשי - שמ טו 9. לריח ריעו לריח ניחח ויק ח 21. ישמשה ויעבד ריחותה יעבדנו ויעשה רצונו - תי"מ 31. קרבן ליהוה לריח ריחו קרבן ליהוה

אד רעיניה הצילנו מיד הרעים - שמ ב 19. והא
 מן נהרה סלקי שבע פרואן... ורעינין בתלימו
 J (נ"א ורעיאן, ורעין) והנה מן היאר עלות
 שבע פרות... ורועיהן באחוהו of the river seven cows...., and their
 out of the river seven cows...., and their
 shepherds (were) in fraternity - בר מא 2, 18 [מרש.
 ע"ע תלים. [Midr., see tlym.

†רעם תרעומת וטינה **complaint** [מן אונקלוס O.
 ע"ע רנן]

אפנעל גרם תרעומת **to incite to complain**
 וגבריה דשלח משה למגש ית
 ארעה ועזרו וְאֶרְעֵמוּ עליו ית כל כנשתה
 *M₁ (נ"א ורנו, ורננו, וארנו) והאנשים אשר
 שלח משה לתור את הארץ וישבו וילנו עליו
 את כל העדה the men whom Moses sent to spy
 out the land, returned and made all the
 congregation to complain against him - במ יד
 36.

אָתְפַנֵּעַל הַתְּרַעַם **to complain** [ו]אתרעמו
 על משה... כל בני ישראל m (נ"א ורנו, ורננו,
 וארננו) וילנו על משה... כל בני ישראל all the
 people of Israel complained against Moses
 יד 2. עד אמת לכנשתה בישתה הדה דאנון
 [מתר]עמין m עלי ית רניני בני ישראל דאנון
 מתרעמין *M₂ עלי שמעת (נ"א מרננים) עד
 מתי לעדה הרעה הזאת אשר הם מלנים עלי
 את תלנות בני ישראל אשר הם מלנים עלי
 שמעתי - במ יד 27.

תורעמה ש"ע נ n. f. **תרעומת complaint**
 ואשך מן עלי ית תורחמת בני ישראל M₂
 (נ"א רניני) והשכתי מעלי את תלנות בני ישראל
 I will rid Myself of the complaints of the
 Israelites - במ יז 20. ואסכם תורעמתון *M₂
 (נ"א רניניון) ותכל תלנותם - במ יז 25.

רעמה רעמה ש"פ ובני כוש סבא וחווילה סבתה ורעמה
 וסבתכה ובני רעמה שבא וודן - בר י 7.

רעמסס רעמסס ש"פ שם מקום rāmsōs (place)
 רעמסס ש"פ ובנו... ית פיתון וית רעמסס -
 שמ א 11. ברעמסס דבחו ואל סכות נטלו - ת"מ
 351.

†רענן רב נוף **luxuriant** (bough) [משורבב מן
 העברית. עי בישענף ברש באש [H interp.

רע"י רעיית צאן ובקר **pasture** [א"י ארעי ענך - נ
 בר ל 31. סוואי וירעא דיבא עם אימרא - ישע יא 6]

קל 1 אכל עשב to graze ואף עאן ותורין
 אל ירעון לקבל טורה וגם צאן ובקר אל ירעו
 אל מול ההר let no flocks and herds graze at
 the foot of the mountain - שמ לד 3. ואמצץ
 אילניה ורעי עסביה ומצץ את האילנות ורעה
 את העשבים - ת"מ 36. **2 האכיל עשב to**
pasture עזר ארעה עאנך אטר אשוב ארעה
 צאנך אשמר I will again pasture and keep your
 flocks - בר ל 31. השקו עאנו ואזלו רעו השקו
 הצאן ולכו רעו - בר כט 7. ומשה הוה רעה ית
 עאן יתרו ומשה היה רעי את צאן יתרו - שמ ג
 3.1. בהשאלה **fig. להנהיג to lead** האלהים דרעה
 יתי מדוית האלהים אשר רעה אתי מעודי
 God who has led me all my life long - בר מח 15.
 מתמן רעה אבן ישראל - בר מט 24.

מרעי ואזלו אחיו למרעי ית עאן אבוון
 וילכו אחיו לרעות את צאן אביהם - בר לו 12.
 דאשקע ית אימאי במדברה במריעה ית
 חמוריה אשר מצא את האימים במדבר ברעתו
 את החמרים - בר לו 24.

†אפנעל 1 רעה צאן **to pasture** הלית תלימך
 מרעים בנאפליס A (נ"א רעים) הלוא אחיך
 רעים בשכם your brothers are pasturing at
 Shechem - בר לו 13. **2 השגיח** בהשאלה **to look**
after fig. זה אלי דהוה מרעי יתי בחליץ עמרם
 "זה אל"י" (שמ טו 2) אשר היה משגיח עלי
 בחלצי עמרם "this is my God" (Ex 15:2) who
 looked after me in the loins of Amram - ת"מ
 84. ומרה מרעי יתה ואדוניו משגיח עליו -
 ת"מ 79. אל מרעי כל טביה "אל" (דב לב 4)
 משגיח על הטובים - ת"מ 189.

†מרעה ש"ע ז n. m. **מרעה pasture** הלא לית
 מרעה לעאנה כי אין מרעה לצאן there is no
 pasture for the flocks - בר מז 4.

†רעיה ש"ע נ n. f. **מרעה pasture** הלא לית
 רעיה לעאנה *M₁ - בר מז 4.

†מרעיני ש"ע ז n. m. **מרעה pasture** הלא לית
 מרעיני לעאנה E - בר מז 4.

רעין ש"ע ז n. m. **רועה shepherd** והוה תיגר
 בית רעיני קניאן אברהם ובין רעיני קניאן
 לוט ויהי ריב בין רעי מקנה אברהם ובין רעי
 מקנה לוט there was quarreling between the
 herdsmen of Abram's cattle and those of Lot's
 cattle - בר יג 7. ואתו רעיניה וטרדונן (A רעיה)
 ויבאו הרעים ויגרשו - שמ ב 17. אפצתן מן

bad looking - בר מא 3.

הרעה שׁיע׳ n. f. **רוע** evil וחכמו יתון ישראל וודו הרעתון והכירו אותם (את מצרים) ישראל וגילו להם את הרעתם Israel recognized them and revealed their evil ת״מ 289.

רעע³ רחיצה וכביסה **washing** (רחע (= רחץ))

- זביח, תרביץ יט 200. יש שנעשה ליי כדרך הרבה כפולים *Acts occasionally as III-yod*

קל כיבס wash וקדש ית עמה ורעו תכסיאתון ויקדש את העם ויכבסו שמלותם they consecrated the people and they washed their garments - שמ יט 14. כל דיסבל מנבלתון ירע רקעיו ויסעי במים וכל הנושא מנבלתם יכבס בגדיו ורחץ במים whoever carries any part of their carcass shall wash his clothes - ויק יא 25 ואם לא ירעי ובסרה לא יסעי ויסבל עובה J NMECBA ירע (=המליץ 494) ואם לא יכבס ובסרו לא ירחץ ונשא עונו - ויק יז 16. רעי בחמר לבושה כבס ביין לבושו - בר מט 11 (=המליץ 494).

א׳פנל כיבס to wash וארחתה מן גובה C MB) ואסחיה) ויריצהו מן הבור they washed him the dungeon - בר מא 14 [תפס וירחיצה *was understood as from r̥hs* [wyānt̥s̥ə^u and washed their clothes - בר מ ח 21.

א׳תפנל 1 נתכבס to be washed כל מאן משכה דיתרע (MEB דתתרע, C דתרע) כל כלי העור אשר תכבס any article of skin that has been washed - ויק יג 58. דידי עליו יתרע באתר קדיש MEB (V תרע, C ירע, J יתרחי) אשר יזה עליו תכבס במקום קדוש - ויק ו 20. ואה ימה מכתשה בתר דאתרחו יתה EC והנה כהה הנגע אחרי הכבסו אתו - ויק יג 56. בתר דיתרע ית מכתשה C (NMBA דרעו) אחרי הכבס את הנגע - ויק יג 55. **2 שטף to flow** אתרעת כמיה אל תותר פחזת כמים לא תותר מן 4 [לשון זרימה ושטיפה. עייע עריל].

א׳ארעה שׁיע׳ ז? n. m. **כניסה washing** ויחזי כהנה בתר ארעה ית מכתשה E) אתרע) אחרי הכבס את הנגע the priest shall examine the diseased thing after its washing - ויק יג 55.

רענן שׁיע׳ adj. **רב נוף** אבד תאבדון ית כל אתריה דעבדו תמן גועיה... על טבריה רמיה ועל גלמהתה ותחת כל אילן רענן J (נייא) בישענן, בישענף) אבד תאבדון את כל המקומות אשר עבדו שם הגוים... על ההרים הרמיים ועל הגבעות ותחת כל עץ רענן you shall destroy all the sites at which the nations... whether on lofty mountains and on hills or under any luxuriant tree 2.

רעע¹ קלקול והרס **destruction** [איי לא תיזול (!) בתר לישנה תליתיה למרעיה ית בעלי דינה = לא תלך רכיל בעמך - נ ויק ט 16. עשיק רועיע = עשוק ורצוף - אונקלוס דב כח 33. **סואיי** ורערעת יתהון ברוגז - ישע סג 3. רעיע = רצוף - פ מליב יח 21 - LS 737a]

א׳תפנל קלקל to destroy לא תתרעון ולא תשבון קרחה בין עיניכון למית E (נייא) תסתרקון, תתגדון, תתגדון) לא תתגדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת ל you shall not make any baldness on your foreheads for the dead - דב יד 1. **סיגי פרדיסיך** דנצבת מתרעים בחוביה גדרות הפרדסים שנטעת נשברים בגלל העוונות - ת״מ 252.

רעי שׁיע׳ n. f. **בקע ? hernia** ימעיניך יהוה בשחן מצרים ובסבנים ובגרב וברעי דלא תכל למתסאה יכך יהוה בשחן מצרים ובעפלים ובגרב ובחרס אשר לא תוכל להרפא the Lord will strike you with Egyptian inflammation, with hemorrhoids, boil-scars, and rupture, from which you shall never recover - דב כח 27 [נתפס הרס =המליץ 473. זביח: רעיע *as hrs*].

ריעה שׁיע׳ n. f. **בקע ? hernia** ילוטנך יהוה בחמיימתה ובערביתה ובריעה (VBC) ובדלקתה) יכך יהוה בשחפת ובקדחת ובבקע the Lord will strike you with consumption and with fever and with rupture - דב כח 22.

רעע² רוע **evil** [מן העברית H]

רע שׁיע׳ adj. **רע** bad כל איקר אל קלל וכל טוב אל רע כל כבוד לקללה וכל טוב לרע any good to evil (changed) to contempt, any good to evil - ת״מ 233. ולעובדי הרע צמתה סב גזוי ומעשים רעים אחזת, קח עונש - ת״מ 264. חסלה דיעקב יהי בימיו רע חלילה לו ליעקב מהיות בימיו רע - ת״מ 288. לא הגלה בון דבר רע לא נתגלה (בטובים) דבר רע - ת״מ 298. זעור ורעים הון ימי שני חיי CB (נייא ובישים) מעט ורעים היו ימי שני חיי - בר מז 9. רעין חזב A רעות מראה

†רפא רפואה **healing** [עש"ח NSH]

קל חלש ביווני פעול **weak pass. pt.** התקיף הוא או רפי V (ני"א הרפא, אי חלש) החזק הוא הרפא? is it strong or weak? - בי מ 18. הלא רפים אנון (ני"א ארפיין) כי נרפים הם - שמ ה 8 (=המליץ 531). רפים אתון רפים (ני"א ארפיין) נרפים אתם נרפים - שמ ה 17.

אפנול 1 החליש to weaken הלא אל רחמן יהוה אלהך לא ירפינך... לא ירפך the Lord your God is a compassionate God; He will not weaken you - דב ד 31. **2 הניח, עזב** נדיר. בהוראה זו נוהג בכפולים, ובני"ש atrof. זבי"ח ספר ייבין 430 וכן **to leave, abandon rare** in 101 ארפיין *the usual is rpp; see LOT IIIb, 101* וארפה מנה *M, (ני"א וארף) וירף ממנה V her alone - שמ ד 26. ארפי מני ואשיציון V (ני"א הרף) הרף ממני ואשמידם and I will destroy them - דב ט 14.

ארפו ש"ע נ במעמד אדורבאלי *n. f. adverbial* **הרף עין** עם עינין *with yn* **instant, moment** כי כהלן קטילין כארפות עין אכן כולנו ניהרג כהרף עין *we shall all be killed in an instant* - ת"מ 55א. רעטו בזרוז בדחלה רבה הרך ארפות עין רצו במהירות ביראה רבה כהרף עין - ת"מ 25ב. לא פסחת מנך ארפות עין לא פסעתי ממך הרף עין - ת"מ 295ב. ביטוי מקוצר *abridged* ואן ימות מית עליו בעטף ארפו וכי ימות מת עליו בפתע פתאם - במ ו 9. ואסכם יתון כארפו m (ני"א כעטף) ואכלה אתם כרגע I may annihilate them in an instant - במ יז 10 וכי"ב טז 21: [כארפן]. **בכעותי אאבדה** וכל עמה כארפו ברצוני אאבדו וכל עמו כרגע - ת"מ 21א. ומתו הרך ארפומתו (המצרים) כרגע - ת"מ (ק) 12א.

רפידיים rēfidēm שם מקום *pr. n. (place)* **רפידיים** ש"פ עם ישראל ברפידיים וילחם עם ישראל ברפידיים - שמ יז 8. ונטלו מן אליש ושרו ברפידיים - במ לג 14. ורננו עורי ברפידיים - ת"מ 215א.

†רפס אסון **disaster**! אסון = ربيس - אסון - Hava [237b]

רפוס אסון disaster וקפלו רפוס בשבילה A וקרהו אסון בדרך: *(lit. if a disaster befalls)* - בר מב 38.

תרפיס אסון disaster וחגל מדור ארע כנענאה ית תרפיסה A וירא ישב ארץ הכנעני את האבל *the Canaanite inhabitants of the land*

רפא ש"ע ז **רופא** *n. m.* **embalmer** ופקד יוסף... ית רפאיה למחנטה ית אבוא וחנטו רפאיה ית ישראל (ני"א אסיה) ויצו יוסף... את הרפאים לחנט את אביו ויחניטו הרפאים את ישראל Joseph ordered the... physicians to embalm his father, and the physicians embalmed Israel - בר 2.

†רפאים שם פרטי *pr. n.* [ע"ע אסי]

רפאים ש"י *gent. n.* **ארע רפאים** אתחשבת אף הי רפאים דערו בה לקדמן VN ארץ רפאים תחשב אף היא רפאים ישבו בה לפנים - דב ב 20. לוד עוג... אשתיר מיתר רפאי V - דב ג 11.

†רפוא ribbu שם פרטי *pr. n.*

רפוא ש"פ לשבט בנימנים פלטי בר רפוא - במ יג 9.

†רפד עתוד, מן הצאן **he-goat** [> הרף חד - זבי"ח, המליץ 550. ע"ע חרף]

רפד ש"ע ז **עתוד he-goat** רפדה דראמים על עאנה M (ני"א חרפיה) העתודים העלים על הצאן the he-goats mating with the flock - בר לא 10 (המליץ 550: ארפדיה). רפדיה דראמים על עאנה M העתודים... - בר לא 12.

†רפוס ריפוי **healing** (עירוב אסא עם רפא *Corr.* *blend of rwp? (H) with 3sh (A)*)

רפוס ש"ע ז *n. m.* **qātōl** **רופא** **embalmer** הלא כן אתכללו יומי רפוסיה A כי כן ימלאו ימי החנטים (required by the) embalmers - בר נ 3.

†רפח תפיחת בצק **dough** [> רפח = טפח - Barthélemy 286]

קל ביווני פעול **pass. pt.** **תפוח** **to leaven** על טיגן במשה תתעבד רפיחה תנדינה m (ני"א מסרבה, מרתחה, שליקה) על המחבת בשמן תעשה מרבת תביאנה *it shall be made with oil on a griddle; you shall bring it leavened* - יקו ו 14.

†רפי חולשה, רפיון **weakness** [ע"ע רפי. א"י ארפי מן ונפלה ית מצריי - נ שמ יד 12. **סוא"י** ויתחילאן אידיא מרפיאתה - ישע לה 3].

רפף - רפש

דלות... ורקות בשר - בר מא 19.

רפף נפילה **falling** וטל תעודה ג 172. א"י וירפשו אתה מעברתה = ונגפו אשה הרה (=הפילו) - נ שמ כא 22. **מנ** רמיא ורפישי - גינזא ימינא קמד 15 - D&M 437a. ע ומגבה לתהום הרפישי - הקלירי, סדר הקינות מהד' ד' גולדשמידט, ירושלים תשלז, עמי סו. וירפש על משריתא = ויטש על המחנה - נבמ יא 31 בגיליון ← נפילה מוסרית **baseness**

קל נפל fall **to fall** וימחון אנש ית חברה... וירפש למדמך A (נ"א ויפל)... ונפל למשכב when one strikes the other..., and he has to take (lit.: falls) to bed - שמ כא 18. ארפשו תרפש אף את אף עמה הדן A (נ"א ליחי תלחי) נפל תפל גם אתה... as you will surely fall, and these people as you well - שמ יח 18 [נתמזג תפל עם תבל שהגיית שניהם *tibbāl* ואין המשמעויות רחוקות. *Result of the merger of npl and nbl*]

אפעל 1 הפיל to cause to fall אם שן עבדה... ירפש לחרוי יטלקנה אם שן עבדו... if he knocks out the tooth ישלחנו male or female, he shall let him go free - שמ כא 27. **2 ניבל to scoff** וירשפו (!) תקוף פנסתה E (נ"א ונבלו) וינבלו צור ישועתו they scoffed the Rock, which they have enraged - דב לב 15.

ארפש ש"ע ז n. m. חרפה disgrace ארפש הו"א חסד הוא *it is a disgrace* - ויק כ 17.

ארפשו ש"ע נ n. f. 1 נפילה falling ארפשו תרפש אף את אף עמה הדן A נפל תפל גם אתה גם העם הזה *you will fall, and this people as well* - שמ יח 18. **2 נבלה disgraceful deeds** ארפשו עבד בישראל למדמך עם ברת ישראל A (נ"א נבלה) נבלה עשה בישראל לשכב את בת יעקב he committed an outrage in Israel by lying with Jacob's daughter - בר לד 7. ועם זכר (!) לא תשכב משכבי אתה ארפשו היא A... תועבה היא - ויק יח 22. ואנש דישכב עם דכר... ארפשו עבדו... תועבה עשו - ויק כ 13. ארפשו היא M₂ תבל הוא *it is abomination* - ויק יח 23. וכך הוא *m 12*.

רשוף (> רפוש) ש"ת *qātōl* **נבל villain** עם רשוף ולא חכם E עם נבל ולא חכם *a villain and unwise people* - דב לב 6. כגוי רשוף אכעסנון E כגוי נביל אכעיסם I will enrage them with a wicked nation - דב לב 21.

saw the mourning - בר נ 11 [על הקשר בין אסון Cf. *ygn in both senses 'mourning'* and 'misfortune'.

רפף¹ רפיון ועזיבה **abandon** (> רפי ע"ע). כהוראה זו נוהג ככפולים, ובני"ש [*atraf*]

אפעל הניח, עזב to leave, abandon וכד נאצוני הרפת מנון וכאשר ניאצוני עזבתי אותם - when they spurned Me, I abandoned them ת"מ 241. וארף מנה וירף ממנה - שמ ד 26. והן תרף ולא תצבי תלעט ואם תרפה (מן האמונה) ולא תאבה (לשמע) תקולל - ת"מ 198. בריך יהוה... דלא ארף חסדה... מן עם רבי M₁ (נ"א שבק) אשר לא עזב חסדו... מעם אדני - בר כד 27. ת"מ 77 וכי"ב 154. והן גרף למליך במה נסתעד ואם נרפה מדבריך במה ניעזר - ת"מ 169. ארף מני ואשיצונון הרף ממני ואשמידם - דב ט 14. מוכא גם בת"מ 114, 235. אה פרעה ארף רשעותך ואנשם הוי פרעה, עזוב את רשעותך וירווח לך - ת"מ 64. עד אמת קשטה מרף יתן עד מתי ק' עזוב אותנו - ת"מ 205. וליתו מרף מנן ואינו מרפה ממנו - ת"מ 75.

רפף² ריחוף וחיפה **hovering** [סו"א ורוחא דאלהא הות מרפרפה לעל מן מיא - בר א 2] ← הגנה **protection**

פנפל 1 ריחף to hover כנשר מורר קנה על גוזליו מרפרף C כנשר יער קנו על גוזליו ירחף like an eagle that awakens its nestlings, that flutters over its young - דב לב 11. ישרי ברחצן וירפרף עליו כל יומה D ישכן לבטח ורפף עליו כל היום - דב לג 12 (המליץ 474: ומרפרף). ירפרף יעפף - המליץ 541 (מן בר א 20. ליתא). **2 הגן to protect** ואגן עליכון בעננה... הך ירפרף עופה על בניה והגן עליכם בענן... כמו שמרחף העוף על בניו - ת"מ 223. כל אנש דלה קניאן ירפרף עליו כל איש שיש לו רכוש יחופף עליו every man who has a possession protects himself - ת"מ 207. וזכותה עליו מרפרפה והזכות מוגונת עליו *the righteousness protects him* - ת"מ 79.

רפף³ : [שיבוש של ריקון? *Corr. from rqqqn*] **רפק? והא סכב תוריו... חסיכון... ורפקין כסר A** (נ"א רקריקון, ריקיקון) והנה שבע פרות...

of God usually in formulae taken from Ar. ורצון יהוה ישרי עליון וחסד יהוה ישרה עליהם (על הצדיקים) the Favor of the Lord will dwell over them - ת"מ 237. ורצונה ישרי עליו - ת"מ 134. רצון יהוה עליו - ת"מ 33, 356, 247, 311. ידור לכל רצון יחזיק כל רצון - 181. וחסק רצון מרה ומנע רצון אדוניו (החוטא) - ת"מ 159. **2 תקופת הרצון the period of Divine Favor** [מתורגם מן המונח רעותה: ע"ע רעי H version of rū:ta. See r'y, above. ומלאכי רצונה סהרין בון ומלאכי רעותה טובכים אותם - the angels of the Divine Favor encircle them - ת"מ 237. מקים רצונה אדון רעותה (משה) - ת"מ 261. ימי רצונה Favor - ת"מ 254 (פעמיים). ימי הרצון ע"ש ד 37. שבטי הרצון - ת"מ (ק) 33.

†**רצם** לחץ ודחק pressure [ע אין סנדל אלא שרצמו חי - ירוש נידה נ ע"ד] **קל לחץ oppress** to עמי מה לחצין ולא תרצם עליון tirsām ראה מה לחוצים הם ואל תדחק בהם see how oppressed they are and do not harass them - מ ז 63-64. פעול *pass. pt.* לקעם באתר ארצים דלית אורע לסטו ימין וסמאל (VNBA לחיץ) ויעמד במקום צר... - במ כב 26 (=המלץ 573). דמפשר על לחצים ועל ארצמים āršimām המציל לחוצים ודחוקים - מ יב 65-66 [בינוני פעול לפי ההגייה. *pass. pt., according to the pronunciation.*]

אתפגעל נדחק הדידי **to push each other** ואתרצמו בניה בגבה ויתרצצו הבנים בקרבה כה 22 - the children push each other in her womb.

ארצם āršām ש"ע ז n. m. 1 **לחץ, oppression, distress** ואהן ארצמה יתפך רוחה והלחץ הזה יהפוך לרוחה **relief** - ת"מ 43. סכינן הנפוש נפלגן בארצם רב קיווינו לרוחה ונפלנו בלחץ גדול - ת"מ 20. ערקת לידך... מן ארצם רבנסתי אליך... מלחץ גדול - א"ג 27-28. אלא ליד רתותך מלגו לב ארצמה אם לא (נס) אל חסדך מתוך הדחק - א"ג 75. ולמן ישול בעידן ארצמה - ע"ד כג 47-48. ארתי לחיצה דלידך מן ארצמה ברח חון את הלחץ שברח אליך מן הלחץ - א"ג 64. נפש לן מכל ארצמים הרווח לנו מכל הלחצים - ע"ד כז 27-28. וינפש לרצמיכון - ע"ש ד 39. **לחוצי distressed** אה ארצמיה הולו רוחה ואנשמותה הוי הדחוקים, דבקו ברווח וברווחה

†**רצד** מארב, כמינה ambuscade **א"י** אזל ורצד וחמא יתיה = הלך וארב וראה אותו - ויקיר תקצב (באפאראט). השי ר צד = ארב - Lane 1092b] **פעל ארב to ambush** לא תקום ולא תרצד m (נ"א תטור, תנטר) לא תקום ולא תטור you shall not take vengeance nor shall you ambush your own people - ויק יט 18.

†**רציד** ש"ע ז n. m. **אורב** one who ambushes **ambushes** ואת אנושיה דתרח ביתה אלן בסמיונים מן רציד ועד רבי A ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנורים מאורב ועד נער they struck with blindness the men who were at the door of the house, both man in ambush and young - בר יט 11.

†**רצי** רצון, חפץ desire [ע"ש NSH] **קל חפץ desire** to דו מבקש על טבה ומקימה לא רצי במד לה חזה מן גוני תפוכה שהוא מחפש את הטוב ויקיימנו ולא ירצה מיני תהפוכות אשר ראה he seeks prosperity and will bring it about (and) will not want any of the setbacks that he saw - ת"מ 122. אבדה דמרך רצי בכך השמידהו (את המורד) כי אדוניך חפץ בזה Lord destroy him (the rebel), for your Lord - ת"מ 198. לא נדמי בעובד לבני ישמעאל לית מרן רצי בכך לא נידמה במעשה לבני ישמעאל. אין אדוננו רוצה בזה - ת"מ 203. ומרון רצי עליון ומתנחם בטובה עליון ואדונם רוצה בהם וסולח בטובו להם - ת"מ 304. עבד <לדבכיר> אתה ליתון רצין כך עבד לאויבך אתה ואינם רוצים בכך - ד"ארי 278. ארעה הרצין בך עובדה יתקטלו יושבי הארץ הרוצים בדבר הזה (משכב בהמה) ייהרגו - ת"מ 160. בינוני פעול *pass. pt.* ומימרו ארצי לאלה - אבישע (Cow 108).

אתפגעל נרצה **to be accepted favorably** (offering) ואם מיכל יתאכל מבשר דבך שלמיו ביומה תליתאה לא ירצי B (נ"א רחי) ואם האכל יאכל... ביום השלישי לא ירצה ואם the flesh of the sacrifice of his peace offering is eaten on the third day, ...it shall not be accepted - ויק ז 18. עם הזכאים אשר ארצו לאלהותך והלכו אחר-ך - אלעזר (Cow 438).

רצון ש"ע ז n. m. 1 **חפץ** חסד האל. בעיקר בנוסחאות של ברכה שישודן בערבית: **רצו** رضی الله عنه **favor**

רצע - רקח

תקרבון A *M₂ ארציי, E חרציי = המליץ 471, כתיב התנועה הפרוסטטית מושפע מן המקור) עורת או שבור או חרוץ... לא תקריבו - ויק כב 22.

†רק מילית להגבלה ולניגוד: אך, אלא [מן העברית H] **רק** מילית הגבלה. *part. of limitation*, רק **רק**, **only**, **but** רק יתעצמו רב ממה דהו רק אם ילינו (בני ישראל) יותר ממה שהיו לנים **רק** only if they were (quarrelling) more than they were - ת"מ 20א (ק: ברן). אימנו ולא אתקוממו רק סרו... ולא אמנו רק סרו האמינו ולא התמידו (בני ישראל) רק סרו... ולא האמינו רק סרו - ת"מ 58א. רק לכהלון עובד אחד אבל (לפי ש)לכולם דרך אחת - ת"מ 125א [בעניין עליית בני הנכריות להר גריזים]. רק אתי ליד מרץ בנציר רק בוא אל אדונך במסירות - ת"מ 167ב. עננה לית מן אלופה יניר רק מן אלופה חשיכה הענן אין דרכו להאיר רק מדרכו החושך - ת"מ 264ב. לא יעצינה רק ילך בשביליה לא ימרוד בו אלא ילך בדרכיו רק, but walks in His ways ת"מ 292ב. רק יהב לך כתב מכלל בחיים רק נתן לו כתב מעוטר בחיים - ת"מ 303א.

†רקבה חמת מים **waterskin** [מן אונקלוס O: ורוקבה דמא - בר כא 15. ע"ע קרבה] **רקבה** ש"ע נ *n. f.* חמת **waterskin** ואתחסלו מיה מן רקבה M₁* ויכלו המים מן החמת the water was gone from the skin - בר כא 15.

†**רקוד** שד **demon** [סוא"י היך דראקודין = כתנים - ירמ יד 6 - (PalSyrT). אבל קריאת גושן: דרקונין. אפשר שהוא מן קרד (ע"ע) בשניו בגלל רקד. השי וילדיהם ירקדו (איוב כא 11) כאילו שידא - ויקי"ר ק. רק במקורות מאוחרים. *In the late MS A.*]

†**רקוד** ש"ע ז *n. m.* **מלך** **demon** [נ"ש נהגה mēlāk SP mēlāk, as distinct. mālāk. 'king'.] ומזרעך לא תהב למשמה לרקוד A ומזרעך לא תתן להעביד למלך do not let any of your offspring to be offered up to a demon - ויק יח 21. למזוני בתר רקודה A לזנות אחרי המלך - ויק כ 5. גבר גבר... זיהב מן זרעה לרקוד קטיל יתקטל A איש איש... אשר יתן מזרעו למלך מות יומת - ויק כ 2 וכיו"ב 3, 4.

†רקח עירוב בשמים וסמים **mixing** (spices, perfumes) [מן העברית. ע"ע ערב H]

- O distressed ones, cling to relief and comfort ת"מ 291. להן יערק מסכין יפך ארצמה לא ינוס מסכן או יפנה הדחוק - אי"ג 74.

†**ארצמה** ārsām ש"ע נ *n. f.* **1 לחץ** **oppression, distress** וברצמה לא תשקני ובלחץ אל תעזבני do not abandon me in distress - ט 41.

†**רצע** ניקוב **piercing** [א"י וירצע... ית אודנה במרצעה - נ שם כא 6]

†**פעל ניקב** **to pierce** וירצע רבה ית אדנה במרצע ורצע אדונוי את אזנו במרצע his master shall pierce his ear with an awl - שם כא 6.

†**מרצע** ש"ע ז *n. m.* **כלי ניקוב** **awl** וירצע רבה ית אדנה במרצע ורצע אדונוי את אזנו במרצע his master shall pierce his ear with an awl - שם כא 6. ותסב ית מרצעה ותתן באדנה ובדרשה ולקחת את המרצע ונתת באזנו ובדלת - דב טו 17.

†**רצף** צפיצות וערכי **thickness** [ענא רציפא = ענן עבות - PSM 3971a]

†**רציף** א ש"ע *adj.* **עבות leafy** ותסבון לכון... פרי אילן משבח... ושבשבן דאילן רציף ולקחתם... פרי עץ הדר... וענפי עץ עבות you shall take... the fruit of a choice tree..., boughs of leafy trees - ויק כג 40 (=המליץ 553). **ב** ש"ע ז *m.* **עובי thickness** ותרתני שלשון דהב דכי מתהמן תעבד יתין עובד רציף ושתי שרשרות זהב טהור... מעשה עבות שרשרות gold, twisted shall you make them, work of thickness - שם כח 14 וכיו"ב 22, לט 15.

†**רציפה** ש"ע נ *n. f.* **חבל thick cord** ותתן ית שלשלת רציפאתה על מעיצאתה ונתת את שרשרות העבותות על המשבצות attach the thick-cord-like chains to the fastenings - שם כח 14 וכיו"ב 25, לט 18. ותתן ית תרתני רציפאת דהבה על תרתני עסקיה - שם כח 24. כיו"ב לט 17.

†**רצץ** שבירה וניתוך **crushing** [שאול מן העברית. ע"ע רסס H, see רצצין - נ דב כח 33]. **קל רוצץ** **to crush** ורצצו בניה בגוה A (ניא ואתרצמו) ויתרצצו הבנים בקרבה children crushed each other in her womb - בר כה 22. ותהי לוד עשיק ורציץ והיית רק עשוק ורוצץ - דב כח 33. סמאי אי תבר אי רציץ... לא

קדש ברנע]

רקם ש"פ ועזרו ואתו ליד עין דין היא רקם m וישבו ויבאו אל עין דין היא קדש - במ לא 8. ונטל אברהם לארע דרומה ודר בין [ר]קם ובין חגרה M₂ ויסע משם אברהם ארץ הנגב וישב בין קדש ובין שור - בר כ 1.

בשלוחי יתון רקם גיאה למחזי ית ארעה B (ני"א מדקש ברנע) בשלחי אתם מקדש ברנע לראות את הארץ - במ לב 8. ויסחר לכון תחומה... לרקם B (לקדש ברנע) - במ לד 4.

רקן ריקות **emptiness** [שורש תנייני מן ריקן]. סגל 120 *Secondary root from the adj. riqn; see* Segal, 120. לא 9. **סוא"י** רוקן גרמה ונסיב דמו דעבד - אל הפיליפיס ב 7. [ע"ע רוק See]

פועל עבר: רוקן - ת"מ 336. עתיד: וירוקנו - ת"מ 111. בינוני פעול: מרוקן - ת"מ 110. **אתפועל** עבר: ואתרוקנו - שמ לב 6. בינוני: מתרוקן - ת"מ (ק) 346. **רוקן** - בר לו 24. **רוקנה** - ת"מ (ק) 19. **רוקנו** - ת"מ 349. **ריקן** - דב טו 13. **ריקנו** - בר מט 11. **ריקני** - בר א 2 E.

פועל הריק to empty ורוקנו ית מצראי B וריקנו! וינצלו את מצרים i. they emptied (e., stripped) the Egyptians מבא גם בת"מ 349. ואתרוקנו ית מצראי ונצלנת את מצרים - שמ ג 22. ורעי עסביה וחרב בתייה ורוקן מזוניה ורעה את העסבים והחריב את הבתים והריק את המזונות - ת"מ 336. ארוקנך כל מה בארך אריקך (מכל מה שבידך - ת"מ 149. וירוקנו יתון ויפקון בשלם וירוקנו (העברים) אותם (את המצרים)... - ת"מ 111. דכל אתר מרוקן לית ביה חנאה שכל מקום שנתרוקן אין בו תועלת - ת"מ 110. מרוקנין יתקטלון M₁ ריקים (מכול) יומתו - ויק כ 20 [ני"ש: "עזרים ימותו"].

אתפועל התרוקן to be emptied ואתרוקנו בני ישראל מן סהדון מטור חורב MBA ויתנצלו בני ישראל את עדים מהר חורב חורב הIsraelites remained stripped of their testimony from Mount Horeb - שמ לב 6 [ע"ע סהד. see shd]. לא תשבקו מד יקרכו אלה בה מתרוקן מנוכון אל תעזבו את מה שכיבדכם אלוהים בו - יתרוקן מכם (=ישלל מכם) - ת"מ 144. ואנה מנה מתרוקן ואני מתרוקן (נפטר) ממנו - ת"מ (ק) 346. ומצראיה מתרוקנין מכל מדהלון והמצרים מתרוקנים מכל רכושם - ת"מ (כ) 122.

רוקן א ש"ית **adj. ריק empty** לא תהכון רוקנין C (ני"א ריקנים) לא תלכו רקים

פעל עירב סמים to compound אנש דירקח ככתה ודיתן מנה על בראי ויתעקר מן עמה (MECBA דיערב) איש אשר ירקח כמהו ואשר יתן ממנו על זר ונכרת מעמיו (yēraqqā whoever compounds its like, or puts any of it whoever on a layman, shall be cut off from his kin 33 ל.

רקטרס מקום **place**

רקטרס ש"ע ז **מקום** ! וארפכשד שרה באור כשדים ברקטרס דשמה רומי וארפכשד שכן באור כשדים במקום ששמו רומי Arpachshad - dwelt in Ur Kasdim, in a place named Rumi אס 8. [לפי תרגום אסטיר: في مكان. אבל אפשר שהוא ט"ס מן דקטיס, מקום מול הרגריזים (ע"ע) זבי"ח, אסטיר 33. דקטיס Ar According to the translation of Asatir; alternatively, pr. n. (place), corr. of dqtys.

רקי קיבה **stomach** [א"י אדרעא ולחיייה... ורקיתה - נ דב יח 3. אכ riqītu - AHw 987b] **רקי** ש"ע נ f. n. **קיבה stomach** ויתן לכהנה אדרעה ולוחיה ורקיתה ונתן לכהן הזרוע והלחים והקבה (waqābba) he shall give to the priest the shoulder, the cheeks, and the stomach - דב יח 3 (=המליץ 589). ודקר ית תריון ית גברה ישראלאה וית אתתה... על רקיתה N (VJECA קבתה) וידקר את שניהם את איש ישראל ואת האשה אל קבתה qabbātā - במ כה 8 [פירש יקיבתה' מפני שויון ההגייה].

רקם 1 אומנות: רקמה **embroidery**

קל בינוני פעול **רוקם embroiderer** מלא יתון חכמת לב למעבד בכל עבידן אמן וחשב ורקם מלא אתם חכמת לב לעשות בכל מלאכת חרש וחשב ורקם they have been endowed with the skill to do any work: of the carver, the designer, the embroiderer - שמ לה 35. ומילת משזר עובד רקם ושש משזר מעשה רקם - שמ כו 36.

רקם 2 raqqām שם פרטי *pr. n.*

רקם ש"פ וית מלכי מדין קטלו... ות אוי וית רקם... - במ לא 8.

רקם 3 שם מקום *pr. n. (place)* [ע"פ אונקלוס. ע"ע

רקע הכאה, ריודו מתכת **beating, beating** ←
spreading out a מתחיה יריעת מתכת או בד ←
 foil of metal, or linen **garment** (איי) ←
 רקייעתה למשך בשרה - נ ש מ כ ב 26. סואיי וכרכת יתה
 במרקעית = וכרכה אתו בסחבות - לוקס ב 7. טל, ספר
 מלמד 256]

פנל 1 **ריוד** **to hammer out** ורקעו ית
 טסי דהבה (VNMECB ורקרקו) וירקעו את
 פחי הזהב they hammered out sheets of gold
 ש מ ל ט 3. ונסב אלעזר... ית מחתיאת נחשה...
 ורקחונון עפוי למדבחה (C ורקעו, ניא
 ורקרקון) וירקעם צפוי למזבח - במ יז 4. 2
 הכה **to beat** הלא ירקע לבה (C (ניא ירתע)
 כי יחס לבבו (lit.: as his heart in hot anger
 (beats) - דב יט 6 [פירש: הכה לבו מהתרגשות. ואפשר
 שהוא טייס. עייע רתייע].

רקוע שיע 2 **ריוד** **hammered** **metal**
 ועבדו יתון רקוחי טסים עפוי למדבחה
 (EC רקריקי, MB רקרקי וכייב) ועשו אתם
 רקועי פחים צפוי למזבח (ניא) let them be made
 into hammered sheets as plating for the altar
 במ יז 3. 2 **עצמה** **firmness** ותחף ברקוע פצוילה
 A ותשב באיתן יתרונו **firmness** - בר מט 24 [מסופק. *Dub.* א״ס וּבִטַּת

على الصلاة قوسه ואמצה בתקיפות קשתו].

רקוע שיע 2 **טלוא** **patched** **אעדי** m
 מתמן כל אימר M₂ נמור ורקוע *M₁ וכל נקי
 לחוש באימריה וארקוע *M₁ ונמור בעזיהסר
 משם כל שה נקוד וטלוא וכל שה חוס בכשבים
 וטלוא ונקוד בעזים remove from there every
 speckled and spotted animal; every
 dark-colored sheep and every spotted and
 speckled goat - בר ל 32.

רקיע שיע 2 **שמים** **firmament** מי התומה
 מעים ומי רקיע תלה את מי התהום השפיל
 ואת מי הרקיע הרים והעלה waters of the
 of the abyss and elevated the waters of the
 firmament - מ ה 49-50. וביומה תנינה פרסת
 רקיע רם וביום השני פרשת רקיע גבוה - ת״מ
 39. וסגד לאל האור ולאל הרקיע - אס 17. א.
 יהי רקיע במיסון מיה יהי רקיע בתוך המים -
 בר א 6 (=המליץ 591).

(א) **רקע**, (א) **רקיע** שיע 2 **n. m.** **בגד** לבושי
 אברה ורקיע שרדה למשמה לבוש הבד ובגד
 השרד לעבוד the linen vestments and the
 ministering - ת״מ 111. בגד
 ויסבון ארקע ארגמן וכסון ית כיורה ולקחו

go empty - ש מ ג 21. וגבה רוקן לית בה מים A
 (ניא ריקן) והבור ריק אין בו מים - בר לו 24.
 ושבקונן רוקנין והניחנו ריקים - ת״מ (ק) 24.
 ב ת״פ **adv.** **ריקם** **empty-handed** רוקן
 שגרתני A (ניא ריקן) ריקם שלחתי you
 would have sent me away empty-handed - בר
 לא 42.

רוקנה שיע נ **n. f.** **ריקות** **emptiness** שאילה
 מרה... אדירת רוקנה במדורה דמשילה שאלה
 מרה... משכינה ריקות במעון השואל a bitter
 lending... it settled emptiness in the borrower's
 abode - ת״מ (ק) 19.

רוקנו שיע נ **n. f.** **הרקה** **emptying** רוקנות
 מצראי הרקת (=ניצול) המצרים the emptying
 of the Egyptians - ת״מ 49.

ריקן א ת״פ **adv.** **1 ריקם** **empty-handed** לא
 תשלחנה ריקן לא תשלחנו ריקם you shall not
 send him away empty-handed - דב טו 13. ליתו
 יכל יעזונה ריקן אינו יכול להשיב פניו ריקם
 - ת״מ 277. 2 **לריק** **in vain** וישלם לריקן
 עמלכון *M₁ (ניא לריקה) ותם לריק כחכם
 your strength shall be spent in vain - ויק כו 20.
ב ש״ת **adj.** **ריק** **empty** ולא שבק משכן יצחק
 אבוה ריקן ולא הניח את אוהל אביו יצחק
 ריק he did not leave the tent of his father Isaac
 empty - ת״מ 287. ריקן מן חכמתה ריק מן
 החכמה empty from the wisdom - ת״מ 157.
 אילו הויך ריקן לא אתיהב לך תורה אילו
 היית ריק לא ניתנה לך תורה - ת״מ 303. א.
 ריקן והבור ריק - בר לו 24. אצטער מן קינה
 ריקנה (הפסל) נוצר בידי קין ריקא - אס 16.
 לא תהכון ריקנין לא תלכו רקים - ש מ ג 21. לא
 יתעזון קדמי ריקנין ולא יראו פני ריקם - ש מ
 כנ 15.

ריקנו שיע נ **n. f.** **סואיי**: דסנין לי לריקנו - Horol
 148] **שממה** **desolation** אסירה לגפנה קרתה
 ולריקנו בני עמוקה C אסורי לגפן עירו
 ולשריקה בני איתנו he binds (i.e., attaches) his
 city to a vine, the sons of his might to
 desolation - בר מט 11.

ריקני א שיע נ **n. f.** **ריקות** **desolation** וארעה
 הות שאמה וריקני (EA) והארץ היתה תהו
 ובהו the earth was desolated and void - בר א 2.
ב ש״ת נ **adj. (f.)** לא תשיב בעותי ריקני **riqâni**
 אל תשיב בקשתי ריקם do not turn down my
 pray (lit.: push back my pray empty, unfulfilled)
 איג 22.

אַתְּפַנֵּל נטרק to be shut (door, gate) לית תרחי רחמיך אלופים באפי מסכין מתרפקים mitrāqēfām אין שערי רחמיך רגילים בפני מסכן (להיות) טרוקים the gates of Your mercy are not used to being shut in front of the poor ט - not used to being shut in front of the poor 25

רַקְקָא¹ יריקה **spitting** [איי ותירוק קדמוי - נ דב כה 9]

קל ירק to spit ורבוה ירק ירק באפיה (V) רק) ואביה ירק ירק בפניה her father spat in her face her face - במ יב 14 [ניש yirāq - עתיד של רקיק]. ואן ירק דאבה באדכי ירע רקעיו וכי ירק הזב בטהור יכבס בגדיו - ויק טו 8 [כניל]. ותשלף מסנה מן על רגלה ותרק באפיו וחלצה נעלו מעל רגלו וירקה בפניו - דב כה 9.

פעל ירק to spit ורבוה מרוקי ירקק באפיה EC - במ יב 14 (= המליץ 484).

אַתְּפַנֵּל ירק to spit ואן יתרק דאבה באדכי C וכי ירק הזב בטהור if one with a discharge who is clean spits on one who is clean - ויק טו 8.

מרוקי שיעי n. f. יריקה **spitting** ורבוה מרוקי ירקק באפיה VMECA - במ יב 14 (=המליץ 484).

רקק² דקות, רדידה **thinness, beating out** [ס רקיק = דק - פ שמ טו 14. עייע רקרק]

פּלפּל רידד to hammer out וררקו את טסי דהבה VNMECBA וירקעו את פחי הזהב they hammered out sheets of gold - שמ לט 3. ונסב אלעזר... ית מגמרי נחשה... ורקרקו חפוי למדבחה MEB (C) ורקעו, ניא ורקרקין) וירקעס צפוי למזבח - במ יז 4.

רקי א שיעי n. m. **עוגה דקה** a thin cake ורקיטי פטיר B (ניא ורקיטי) ורקיטי מצות unleavened cakes - ויק ב 4 וכיוב N 26 VC) ורקיטה), שמ כט A2, במ ו 15 BA. [מן העברית H]. **ב** שיעי **adj. דק** שבע פריין... בישן חזב ורקיין בסר VM (C) ורקיית) שבע פרות... רעות מראה ורקות בשר וthin and gaunt seven cows - בר מא 3 וכיוב MB בפס 19. ואכלי פרואתה בישן חזבה ורקיין בסרה ית שבעתי פרואתה יית חזבה M - בר מא 4.

רקיטה שיעי n. m. **עוגה** a thin cake ומקנון פטירה... נסב... ורקיטה חדה VC ומסל out of the basket אחד ורקיין לקח... ורקיין of unleavened bread... he took one unleavened cake - ויק נ 26.

בגד ארגמן וכסו את הכיור - במ ד 14. וילבש ית ארקעי אברה ארקעי קדשה (ניא רקייעי, רקעי) ולבש את בגדי הבד בגדי הקדש - ויק טו 32. וישלע ית ארקעיו וילבש רקעים עורנים ופשט את בגדיו ולבש בגדים אחרים - ויק ו 4. וישלח ית רקייעי אברה ופשט את בגדי הבד - ויק טו 23. דאנון חבלו רקייע אלמנה שהם חבלו בגד אלמנה - ת"מ 239א.

רַקְפָא¹ זיע, רעד **movement, trembling** ← פחד **fear** [ע רקבובית הנניס בהס - דבייר כייח וליברמן 30. זביח, ארץ ישראל ד 126]

קל 1 רעד to tremble ועל מימרן] ירקף כל עמי Am ועל פיך ישק כל עמי by your tremble command shall all my people 40 [תפס ישק - מן שקייק, לשון התרוצצות ותנועה. ביי 7453. 'rapid motion' as from šqq [Int. let us fear His dread מגבורתו and tremble at His might - ת"מ 119א. וכל הדוה עמי לי ירקף לקדמי וכל שהיה רואה אותי היה ירא ממני whoever looked at me trembled before me - ת"מ 77א. **2 פחד** to be dismayed לא תדעל ולא תירא E לא תירא ולא תחת do not fear or be dismayed - דב לא 8. רקפונמגו - המליץ 526 מן שמ טו 15. ליתא לבד מן N רקעיו (טיס). בטור הערבי שם: אנטחנו וכך איס = נשחק) (Barthélemy 472), זביח שם].

אפעל 1 נע מפחד **to move** from fear וארקפו ואתקוממו מרחק A (EC) ואטלטלו. התהיע: ותשרדו = נעו) וינועו ויעמדו מרחק they moved and stood at a distance - שמ כ 14. **2 רעד** to tremble וארקפת איבריו כד עמתה ורעדו אבריו כאשר ראהו his limbs trembled when he saw it (the snake) - ת"מ 33. ורישיון מככין ולכביון מרקפין... ולבותיהם רועדים - ת"מ 243 א וארקף לבון ואדחלו *m₆ E) ורתק, *M₁ V *m₄ (וארתק) ויצא לבם ויחרדו - בר מב 28.

רקפו שיעי n. f. **רעד** quiver זכרי (!) מואב אחדנון רקפו A (VJB) ארתתו, N רתתה, C ריעד) אילי מואב יאחזמו רעד the rams of Moab, quiver grips them - שמ טו 15.

רַקְפָא² הכאהת טריקה [ג נקף, גרינפילד 264, 45 Biblica, זביח עואניש ג/ב 300. איי תרעא פתיח מרקפא ליה = אם השער פתוח היא טורקת אותו - ויקייר קב. IDJPA, 529a]

רקק³ - רש"י

A - אס 20. רביתה דארשי לה אמכי קלתיך
(ני"א דאימר) הנערה אשר אמר אליה הטי נא
כדך - בר כד 14 [תפס אמר כמו אס - ציווה. Ar
calque]. ארשי לחשכותה דרגזה יקפלי צווה
לחשכה שיסור הכעס - אי"ג 61. אנה מרשי בקטלך
אני מצווה להרגך - ת"מ 37. **2 הניע** to stir
כל גבר דארשיה לבה NB (A דרשיעה, ני"א
every one דסבלה) כל איש אשר נשאו לבו וני"א
whose heart stirred him - שמ לה 21. כל נשיה
דארשי לבהין יתיין N כל הנשים אשר נשא
לבהן אתהן - שמ לה 26. **3 הרשה** to permit
אה מלכה ארשי לן נימר לך כדו הוי המלך,
הרשה לנו לומר עתה O king, permit us
to you now - ת"מ 22. **ב פעייע יכול** to be
able עבדיה... לא ירשון למפוק כדו מתרח
ביתה העבדים... לא יוכלו לצאת עתה מפתח
הבית the servants... were now unable to leave
the door of the house - ת"מ 25. מי ירשי ידמי
לך מי יוכל לדמות לך - ת"מ 143. לא נרשי
למעבד דן מימרה לא נוכל לעשות את הדבר
הזה - ת"מ 33. לא ארשי למסתלקה לטורה A
(ני"א אכל) לא אוכל להמלט ההרה - בר יט 19.
ועמה הן לא ירשי לה A (ני"א יכל) וירא כי לא
יכל לו - בר לב 26. לית ירשון מצראי למיכל
עם עבראי MEBA (ני"א ייכלון) לא יוכלון
המצרים לאכל את העברים - בר מג 32.

אֲתַפְעֵל 1 נצטווה to be ordered ליתי
מתרשי אלא במד קשטה רחם לא נצטויתי
אלא במה שקי אורב I am commanded only
what the True One desires - ת"מ 66. **2 הורשה**
to be allowed זכנה דקרא קשטה לא אתרשי
לה מקרי וכד קרא כבודה אתרשי לה למקרי
זומן שקרא קשטה (את הקריאה בשמי לד
7-6) לא הורשה (משה) לקרוא וכאשר קרא
הכבוד הורשה לקרוא when the True One
proclaimed, he was not allowed to proclaim,
but when the Glory proclaimed, he was
allowed to proclaim - ת"מ 280. **3 יכול** to be
able לא אתרשי למסתלקה לטורה M₁* לא
אוכל להמלט ההרה - בר יט 19.

ארשו ש"ע n. f. **1 צו** command שליחך
מרגלין ובידון ארשו מדילך שליחך זריזים
ובידם פקודה ממך Your diligent messengers
bear Your command - מג 83-84. דו ספר ארהותה
דביאר משה נביה מן ארשותה דמרה שהוא
ספר התורה שכתב משה בפקודת אדוניו - מ טו
40-39. **2 היתר** permission ואדלה עלו נסכו
ארשו ולפני שבאו נטלו רשות before they

רקר(י)ק א ש"ע ז n. m. 1 פח מרודד
hammered out foil ועבדו יתון רקריקי
טסים עפוי למדבחה EC (MB רקריקי וכיו"ב)
ועשו אתם רקועי פחים צפוי למזבח
be made into hammered sheets as plating for
the altar - במ"ז 3. **2 רקיק a thin cake** ורקריקי
אחד מקנון פטיריה ורקיק אחד מסל המצות
one unleavened cake from the basket of
unleavened bread - שמ כט 23. ורקריקי פטיר
סלת חטים - שמ כט 2. **ב שיית דק thin** ואה
שבע פרואן... בישן חזב ורקריקן בסר רעות
מראה ורקות בשר seven cows, gaunt and thin
- בר מא 3. ואכלי פרואתה בישן חזבה
ורקריקאתה... - בר מא 4.

רַקְקָא³ ירוק green [שורש תנייני Secondary root
from yrq]

פעל ירק בינוני פעול green pass. pt. והא
מכתשה בכתלי ביתה שארקן מרקק M₂* (ני"א
ירקן) והנה הנגע בקירות הבית שקעררות
ירקקות if the disease is in the walls of the
rooms - ויק יד 37. house with greenish or reddish

רשון, רשום מין ארבה a kind of locust
[טלשיר 72-74, 121. א"י ית גובה וית רשונה - נ ויק יא
22]

רשום ש"ע ז n. m. **1 סלעס** locust ית אלין מנון
תיכלון ית גובה למינה וית רשומה למינה
(VNMEA רשונה, B רישונה)... את הארבה
למינהו ואת הסלעס למינהו - ויק יא 22.

רש"י יכולת ability [א"י מן ייכול למללא... ירשי
לאשמעא - תרגי תה קו 2. הלך ותפס את מקומו של
יכיל באה"ש המאוחרת. Supplants ykl in late SA].
שליטה, ציווי והיתר permission **א"י** control,
ולא ירשי מלאכה - נ שמ יב 23 (בגליון). לא יתבן לך
רשו = לא נתתיך - נ בר כ 6]

אפעל עבר: ארשי - שמ לה 26 N. עתיד: ירשי - ת"מ
143. ציווי: ארשי arši - אי"ג 61. בינוני: מרשי - ת"מ
337. **אֲתַפְעֵל** עבר: אתרשי - ת"מ 280. עתיד: אתרשי
(מדבר) - בר יט 19 M₁*. בינוני: מתרשי - ת"מ 66.
ארשו aršū - מג 84.

אֲפַעֵל א פע"י 1 ציווה to command, order
ועבד משה כמה ארשה לו מרה ועשה משה
כמו שציווה עליו אדוניו Moses did as his
Master commanded him - ת"מ 37. מחכום דריה
מה דגלה משה... ממה דארשתה מרה להודיע
לדורות מה שעשה משה... ממה שציווהו האדון

רשי³ רעל: **poison**

רשו ש"ע נ. f. **רוש** ? **poison** ענביהוּן ענבי רשו וסגולי מרדין לון E ענביהם ענבי ראש ואשכלי מרות למו their grapes are grapes of poison, their clusters are bitter - דב לב 32.

רשל שוליים, סרח עודף, **overhanging**, **flapping** א"י וכד מתרשל בפתגמי אוריתא שלטין ביה ידוי דעשו - נ בר כז 22 (בגיליון). **סוא"י** אידיא מרפיאתא וארכובתא מרשלאתא - ישע לה 3
פנעלסרח **to hang over** פלג יריעתה דיתרת תרשל לאחרי משכנה חצי היריעה העדפת תסרח אל אחורי המשכן the half curtain that remains, shall hang over the back of the Tabernacle - שמ כו 12 (=המליץ 539).

רשול ש"ע ז. **1 סרח** **excess** ורשול דיתר ביריעת עאפיה פלג יריעתה דיתרת תרשל לאחרי משכנה וסרח העדף ביריעות האהל the excess of the curtains of the tent - שמ כו 12. זוג דהב ורמון על רשולי מעילה סאר פעמון זהב ורמון על שולי המעיל סביב - שמ כז 34 (=המליץ 604). **2 qātōl** **עודף** במעמד הבינוני **exceeding participial** ואמה מדין ואמה מדין... יהי רשול לאיצטרי משכנה (A ראשל בניוני) ואמה מזה ואמה מזה... יהיה סרוח על צדי המשכן... while the extra cubit at either end... the Tabernacle shall hang down ton the sides of the Tabernacle - שמ כו 13.

רשם כתיבה וסרטוט לסימון **marking** א"י לא ירשמן רושם = לא יקרוח קרוח - נויק כא 5. **סוא"י** רושם למין דנהרין = סימן למי הנהרות - [Lit 705]
פנעל סימן **to mark** וירשם רבה ית אדנה במרשם VB ויסמן אדוניו את אזנו בסמן his ear with a marker - master shall mark his ear with a marker - שמ כא 6 (פרפרזה לש "רצע... במרצע". השי התי"ע וליוסם... במאסם).

מרשם ש"ע ז. **כלי לסימון** **marker** (*instrument*) וירשם רבה ית אדנה במרשם VB ויסמן אדוניו את אזנו בסמן - שמ כא 6.

רשום ש"ע ז. **qittūl t** **כתבת קעקע** **tattoo** ורשום קביע לא תתנון בכון M, * (כ"א וכתב, וכתבין) וכתבת קעקע לא תתנו בכס you shall not make marking incisions on yourselves - ויק יט 28. ונסב לה יעקב אטר... וקלף בון קולפיין עברן רשום עבר על אטריה ויקח לו יעקב מקל... ויפצל בהם פצלות לבנות מחשף הלבן

entered, they got permission - ת"מ א19. נסכ משה ארשו מן מרה דעלמה ואקש לימה באתרה טל משה רשות מאת אדוניו והכה את היס במטהו - ת"מ א55. בפניה: בארשו מנך מרי האנה ממלל ברשותך אדוני, אני מדבר - ת"מ א8. **3 יכולת ability** ארשו יכלת - המליץ 479 [מן במ יד 16, דב ט 28. ליתא]. ארשותך ימינך - המליץ 482 [מן שמ טו 6. ליתא].

רשי² ראשית, תחילה **beginning** (שיכול מן שרי, או עירוב ארי"ש/רשי"י. *Metathesis of šry, or blend [of ʾrš/ršy*

אפנעל התחיל **to begin** אתה ארשית למחזאה ית עבדך ית רביאנך (NECBA שרית) אתה החלת להראות את עבדך את גדלך You have begun to show Your servant Your greatness - begun to show Your greatness - במ כ 13א [מובא מן דב ג 24. אבל שם הכול שרית - VJECB]. וברת כהן כד תרשי למזדנאה ית אבוכה היא מחללה (VNMECBA תשרי) ובת כהן כי תחל לזנות... - ויק כא 9.

אָתְפֻּעַל התחיל **to start** ואתרשי אברם ואתא ודער במישרי ממרא ויאל אברהם... Abram began and came to dwell in the plain of Mamre - בר יג 18 [ני"ש wyâʾol מן או"ל - עואניש ה 2.6.10. והוא מן או"ל, לשון ראשית. זבי"ח, דברי האקדמיה למדעים ג (תשכ"ח) 67. וכך נתפסו הפעלים שלהלן SP {wyâʾol, taken as from ʾwl, 'beginning' (ZBH)}. אה שבי אתרשית לממללה הנה נא הואלתי לדבר - בר יח 27 וכי"ב 31. ואתרשי משה לקדם יהוה BA (ני"א ושרה) ויחל משה את פני יהוה - שמ לב 11. בארע מואב אתרשי משה מביאר ית ארהותה בארץ מואב הואל משה באר את התורה - דב א 5. מואב גם באס 19. כרם תצב ולא תארשינה v₂ כרם תטע ולא תחללנו - דב כח 30 [פירש: תתחיל, תחדש, תהיה ראשון לאכילת פירותי you shall not be the first to eat its fruit] Int.: [fruit].

רשו ש"ע נ. f. **תחילה** **beginning** חילי ורשות צוקתי MCA כוחי וראשית אוני my might and the beginning of my distress - בר מט 3. רשואת בכירי ארעתך תנדי בית יהוה A ראשית בכורי אדמתך... - שמ כג 19, לד MA 26 (B רשות). קרבן רשואן תקרבות יתון BA (קדמהות) קרבן ראשית תקריבו אתם - ויק ב 12. רשות חצדכון VMB (N ראשות, m רשבת) ראשית קצירכם - ויק כג 10 (=המליץ 590). רשואתון דיתון ליהוה MB (N ראשותון) ראשיתם אשר יתנו ליהוה - במ יח 12.

רשע - רתח

מכבשה וטרחותה מרכנה וכעסו כבוש ומשאו
 his evil is subdued, his burden alleviated
 - ת"מ 48 (הערת זבי"ח).

†רשף להבה, שרפה **burning** א"י וגיתיהון לרשפין
 די נור - תהי עח 48

רשוף ש"ע נ. f. **רשף** flame מדן געה טעמה
 because of this רשף לחמו רשף רשף because of this
 hunger, his food is flame - דב לב 24 (שיעורו: מפני
 זה הרעב לחמו רשף (=אש). ע"ע געה. [See ghh.]

רשפו ש"ע נ. f. **רשף** flame מדן כפנה לחמה
 רשפו C (E רשוף) מזה הרעב לחמו רשף
 because of this hunger, his food is flame - דב לב
 24.

†רשת רשת **net** (משורבכת מן העברית. [H interp.]
רשת ש"ע נ. f. **רשת** מעשה רשת נחש E (ני"א
 עובד אלכת נחש) מעשה רשת נחשת a
 grating, a network of bronze - שמ לח 4.

†רתח חום ורתחה **heat, boiling** א"י מרתחה
 ייתי יתה - נויק ו 14. **סוא"י** שחנין רתחין שלבוקיאן -
 שמ ט 19

קל רתח to be hot וארתע שמשה ושרה
 (VB, 461 המליץ - ורתע) וחמה
 השמש ונמס **רתח** when the sun grew hot, it melted
 - שמ טו 21. הלא ירתע לבה וימטינה (E ארתע)
 כי יחס לבבו והשיגו - דב יט 6.

אפענל הרתיח to cook על טיגן במשח תתעבד
 מרתחה תנדינה V (M₂ מרתעה) על המחבת
 It shall be made with oil תביאנה על הגריל
 on a griddle; you shall bring it well stirred
 - ויק 14.

(א)רתח ש"ע נ. m. **1 חום** heat מתיזל...
 בפרדיסה לרתח יומה A (E) מתהלך... בגן לחום
 היום they heard the sound of the Lord God
 walking in the garden in the heat of the day
 ג 8 [פירש "כחום היום" בהשפעת בר יח 1]. זרע והציד
 צונה וארתע קיט ואסתבא (E) זרע וקציר קר
 וחס קיץ וחרף - בר ח 22 (המליץ 461: ורתע). והוא
 יתיב תרח משכנה כארתע יומה (MCBA
 כרתע) והוא יושב פתח האהל כחם היום - בר
 ח 1 (= המליץ 461). **2 כעס** בהשאלה **anger** fig.
 ארתע תניניה עמרון חמת תנינים יינם
 their wine is the anger of serpents - דב לב 33. רתע
 תורין ורתע עאן עם ארתע ארפין ודכרים
 חמת בקר וחמת צאן עם חמת כרים ואילים -

אשר על המקלות - בר ל 37 [=המליץ 512. נתפרס
 סימן. אבל ע' זבי"ח שם].

†רשע חטא, אשמה, רוע **sin, guilt, evil** א"י
 וארשתון על פם גזירת מימרה דיני - דב א 43. **סוא"י**
 תיבד צדיקא עם רשיעא - בר יח 24

אפענל הזיד to act insolently וארשעו [ו]
 למסק לריש טורה M₂ * (ני"א ועצפו) ויעפלו
 לעלות אל ראש ההר ascending the mountain
 - בר יד 44 (מן אונקלוס
 O).

אָתפּעל הזיד to scheme ואן יתרשע אנש
 על עברה למקטלנה במכמן B וכי יזיד איש
 when one schemes בערמה B against another and kills him treacherously
 - שמ כא 14. נביה דיתרשע לממלל מלל בשמי
 דלא אפקדנה לממלל... ויתקטל B (ני"א דיעתד,
 דיעצף) הנביא אשר יזיד לדבר בשמי אשר לא
 צויתי לדבר... ומת - שמ כ 17.

אתרשעו ש"ע נ. f. **זדון** insolence
 מללה נביה B (ני"א בוידנו, בעצפו) בזדון דברו
 הנביא in insolence the prophet said it
 - שמ ב 17.

רשוע ש"ע נ. f. **רשע** evil אל חסתכל
 לקשוי עמה הדן ולרשועה ולעובתה אל תפן
 אל קשה העם הזה ואל רשעו ואל חטאתו - דב
 ט 27.

רשניע (ע) ש"ית **רשע** adj. הא נסיא ביש מן שבט
 רשי הנה נשיא רע משבט רשע
 behold, a bad prince from an evil tribe
 - ת"מ 216.

רשע ש"ית **רשע** adj. [עש"ח NSH] כל חית הארץ
 באת מן היער אל העיר לטרף הרשעים
 the beast of the earth came from the forest to tear
 the evil ones - ת"מ 60. שפט בין צדיק ורשע
 והפך הרשע לפניו - ת"מ 63. ואוכח סרוחה
 ואמר את רשע והוכיח את החוטא ואמר לו
 אתה רשע - אס 15.

רשעו (ע) ש"ע נ. f. **1 רשעות** evil אה פרעה
 ארף רשעותך ואנשם הוי פרעה, הנח כעסך
 והיה נינוח O, Pharaoh, abandon your evil and be relieved
 - ת"מ 64. ענביהון ענבי רשו
 ענביהם ענבי ראש their grapes are grapes of evil
 - דב לב 32 [=המליץ 592. הקריאה irē'oš]. ועכרה
 מסלקה ורשותה קפילה והחושך מסולק
 והרשעות מוסרת wrāšūtā - ע"ד ט 41. **2 כעס**
anger אמתן רשותך עתיד לך מגביאן השקט
 כעסך, מזומנים לך עונשים - ת"מ 33. ורשותה

ויי כד יצבע לי ואשמע הלא רתאי אנה והיה
 כי יצעק אלי ושמעתי כי חנון אני if he cries to
 me. I will hear, for I am compassionate
 26. אל רחמן ורתאי אל רחום וחנון - שמ לד 6
 (מובא הרבה בפיטו כגון ע"ד כב 19 ובת"מ כגון 140א,
 159ב).

רתו ש"ע נ n. f. **רחמים** mercy פשרן מן סנין
 לית בלבוך רתו חלצנו משונאים שאין בלבם
 רחמים relieve us from our enemies, for their
 hearts have no mercy - ע"ד כז 65-66. נבלש רתו
 ולית בן זכו נבקש רחמים ואין בנו זכות - ת"מ
 300ב. אלולי רתות אלה... דהוה שמעון כקין
 אילולי רחמי אלוהים... כי אז היה שמעון כקין
 - ת"מ 216א. לא תצנן באפינן תרחי רתותך אל
 תנעל בפנינו את שערי רחמיך - ע"ד כג 66-67.
 ומנדי לה רחמיא דו... מגלגל רתואן (הלומד
 חכמה) יביא על עצמו רחמים כי הוא (המעון)...
 מגלגל רחמים - ת"מ 298א.

† **רתך** מרכבה (מן אונקלוס) [O]

רתך ש"ע נ n. f. **מרכבה** chariot וארכב יתה
 על רתיכה תנינתה דלה A (m ברתיכה, ניא
 במרכבתה) וירכב אתו במרכבת המשנה אשר
 לו he made him ride in his second chariot - בר
 מא 43. וטקיס יוסף את רתכוה m (ניא מרכבתה)
 ויאסר יוסף מרכבתו - בר מו 29.

† **רתע** רעד, זעועו **tremble** ← פחד, חלחלה
fright | א"י ארום ירתע לכביה - נדב ט 6 (ניא). רב
 חסדא מרתען שיפוותה - רב חסדא, רועדות שפתיו -
 בבלי עירובין סז ע"א. ס מטל כאב רישא... תדורא. אן
 הו דקאם ולא אכל ומרתען אדנויה רישה כאב לה =
 בעניין כאב הראש... של השור. אם הוא עומד ואינו
 אוכל ואינו רועדות, ראשו כואב לו - Geoponicon
 103]

קל/אפעל אין הבחנה צורנית בטוחה בינו ובין קל.
 אפשר שחלק מן הצורות של **Qal and Afel**
to tremble 1 **רעו** between **Qal** ו**רעו** 1
Artefa כמיה V פחזת כמים ארתעת הרתעתה
 - like water בר מט 4 [הש: פחו כמים...זעועתה הרתעתה
 - בבלי שבת נה ע"ב. היה מפחו ומודעזע - אלפא ביתא
 דר"ע (בית המדרש, ילינן ג 44). פחו הוא לשון בהילות
 ומהירות ואף רינוש הלב. השי' הרגשי' באי"מ שעניינו
 מהירות: גבריא אלך הרגשו על מלכא - דו ו 16 (נגד
 באומגרטרנ בערכו) וגם המייה: ומה תרגישו עלי || ומה
 תהמי עלי - תרגי תה מב 12. וכן 'בהלי בא"מ: בהתבהלה
 הנעל לדניאל קדם מלכא - דנ ב 25. כנגד: שגיא מתבהל
 וזיויה שנין עלוהי - דנ ה 9. וכן 'סרבה' בסורית יוצא
 לעניין הבהלה והמהירות - **H phz means both**

דב לב 14 [פירוש מיטפורי שנסתייע במיזוג ההגייה של
 חמאת בקר **āmāt** עם חמת אחיך **āmāt** (בר כז 44).
The merger of hm^h with hmh produced this
 26. מכאן גם כבר יח 8: **ונסב**
ארתע ותרכה B (M ארתעה, המליץ 462: ארתה
ניא גבנה, חמאה) ויקח חמאה וחלב - בר יח 8.
ואהך עמכון בארתע מראי (VECA ברתע,
M מברתח) והלכתי עמכם בחמת קרי - ויק כז 28.
(א)רתחו ש"ע נ n. f. **1 חום** heat וארתעות
 שמששה שרה C וחמה השמש ונמס **heat**
 at the heat of the sun, it melted - שמ טז 21. **2 כעס**
anger fig. עד דתעזר ארתעות אחוך (נ"א
רתחות, רגז) עד אשר תשוב חמת אחיך until
your brother's fury subsides - בר כז 44.

† **רתי** חנינה ורחמים **grace, mercy** [ע הקשה עליו...
 ריתה עליו - בר"ר 178]

קל עבר: דרתה - בר לג 5 MC עתיד: ירתי **yirti** - ע"ש
 58. ציווי: רתי **irti** - ע"ש ד 58. בינוני: רתי **rāti** - מ ז
 28. **אפעל** ציווי: ארתית (+מדרים) **artitān** - ט 14.
רתאי **qattāl** - שמ כב 26. **רתו** **rātu** - ע"ד כז 66.

קל חנון **to favor, gratify** ילידיה דרתה
 אלהים ית עבדך MC (ניא דארטה) הילדים
 אשר חנון אלהים את עבדך the children with
 God has favored your servant - בר לג 5 - whom
 (המליץ 466: ראתה). וארתי ית דארתי וחנותי את
 אשר אחן - שמ לג 19. ירתי הייכון (בזכות
 הצדיקים) יחון את חייכם - ע"ש ד 58. ג"י...
 דלא יתלי אפים לסאב ורבי לא ירתי (VECB)
 (רתי) גוי... אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא
 יחן - דב כח 50 (=המליץ 466). רתי רתוחן חון את
 רעזנו - ע"ד כז 77. ארתי לעבדיך בעמל ארשיון
 חון את עבדיך בזכות אבותיהם - מ יח 11.
 וחיבים את רתי וחוטאים אתה חונן - מ ז 28.
 מן לא רתי לגרמה מנו דרתי לה מי שאינו
 מרחם על עצמו מי הוא שירחם עליו - ת"מ
 204ב.

אפעל אפשר שגם חלק מצורות הקל הן אפעל, אבל
 רק לאלה יש עדות **1 חנון** **to favor** ארתיתן לפם
 מה דאמרת חוננו לפי מה שאמרת **to favor us,**
as you have said - ט 14. וארתית ביום תכרו בה
אני אני חונני ביום שתקרא בו "אני אני" (דב
כב 29) 2 התיך **to ungird** ולעל גברה
 לביתה וארתה לגמליה M (m ושרה) ויפתח
 הגמלים the man entered the house and
 ungirded the camels - בר כד 32 [ניש הפעיל:
 [wyafita].

† **רתאי** ש"ע נ n. m. **qattāl** **חנון** compassionate

רתמה - רתת

סמכתי - בר כז 37.

†רתתך הכאה, הלם **beating** [איי] מרתוק = אגרוף - נ שמ כא 18. **סואיי** דכד יתא וירתק שוי יפתחון לה = שכאשר יבוא ויקיש מיד יפתחו לו - לוקאס יב 36 (C). מרתיק על תרעא = מקיש על השער - CCR 196]

קל רתת **to beat intrans.** ורתת לבון וירתתו E ויצא לבם ויחרדו **their hearts beat and they trembled** - בר מב 28 [עי' אפעל].

אפענל הלם **to beat intrans.** ורתת לבון V *m₁ *M₁ יצא לבם **their hearts beat** - בר מב 28 [השי' המליץ 569, זביח]. ורתתך לבה *m₁ *M₁ ויפג לבו - בר מה 26. ורתתך לבה ותנא טבהתה והלם לבו וסיפר את הטובות - תי"מ 245 (ק).

ארתתקו שיע' n. f. **הלמות beating** כד חכם אלה בלוד ישראל ורתתקות לבה שרי וקרא קמיון עשרתי מליהכאשר ראה האלוהים את בהלת ישראל והלמות לבו החל לקרוא לפניהם את עשרת הדברים **when God knew the fear of Israel and the beating of its heart, He started to read to them the Ten Commandments** - תי"מ 307.

†רתת רעד **tremble** [סואיי] כולה ארעא ארתת = כל הארץ רעדה - Horol 261b. ע היה שוחט והרתית - תוס חולין ב, ה] ← חרדה **fright** [איי] כד חמא משה לעוג...דחל וירתת - נ במ כא 34. **סואיי** ; וירתתותכון ודחלתכון תהא על כול חיותא דארעא - בר ט 2]

קל בינוני: רתת **rātōt** - מ טז 62. בינוני פעול: ארתיתן (רבות) - ע"ד כג 26. **אפעל** עבר: ארתת - ע"ד כב 7; ארתתו **artētū** - מ' ט 85. עתיד: וירתתו - ע"ד כז 64. בינוני: מרתת - תי"מ 241ב. מקור: למרתתנה - שמ ד 24. **ארתת** - בר כז 33 E. **ארתתו** - אי"ג 27. **רתתה** - שמ טו 15 N.

קל רעד **to tremble** וקהלה רתת מן שמע והקהל רועד בשמעו **the congregation trembled when hearing** - מ טז 62. וכלה רתת ודחל והכל רועד ופוחד - תי"מ 210א. כלה רתת מנך הכל רועדים מפניך - מ ד 43. טור סיני דחל ורתת הר סיני פוחד ורועד - מ טו 6. וירתתון ויתלהלון קדמך B ורוגו וחלו מפניך - במ כא 20 [אפעל]; על חילופי קל אפעל. זביח עואניש ג/ב 86. זעקין אנן לך בגויאן ארתיתן **artitān** קוראים אנו אליך בגופים רעודים - ע"ד כג 25-26.

אפענל 1 רעד **to tremble** ארתת כל עמה מן שמעין קלה רועד כל העם בשמעו את קולו **the people trembled when hearing the voice** - מ

celerity and excitement, cf. bhl, rgš in BA. See [LS 716a]. **וארתע לבון** (V ורתתך) ויצא לבם - בר מב 28 (המליץ 569: ורתתע, ורתתך. ועי' וואדעדיט). **וארתע לבה** (Am m₁ ורתתך) ויפג לבו - בר מה 26. **ארתע לבי מן דחלתה רעד לבי מן הפחד** - תי"מ 12. **הלא ירתע לכה כי יהם לבבו** - דב יט 6. [נתמרש מעניין המייה. השי' נ יזעזע, התה"מ ירתע. אבל **מייל** ירתח. יש חילופים בין רתע/רתח במקורות העברית, כגון: שמלאכי השרת אינן יכולין לשמוע קולו אלא עומדים ומרתחים ונבהלים - תנחומא בובר ומרתיות מפניו - שיהשי"א (בובר 5). ויצאה ענן הקטרת והרתיה את כל הבית - תוס כפורים א ח [כך בדפוס אבל בכה"י: והרתיע. ליברמן, תוספתא כפשוטה למקום. אין החנוני רשאי להרתיה את המידה ולא להקפיצה ולא להטותה - כ"י וינה אבל כ"י ארפורט: להרתיע. ובבבלי בי"מ סא ע"ב, ב"ב פט ע"ב: ובמשרה שלא ירתח. רש"י פירש ביעבוע היין ורתיתחן. ירתח' הוא איפוא גירסת המקורות הנחותים]. **2 הפחיד** **to frighten** לא ירתע כלב בלשנה A (ני"א יזעזע) לא יחרץ כלב לשונו **not a dog shall frighten (lit.:snarl)** - any of the Israelites יבהיל]. **וארתע ית משרית מצראי** B (וחחל, C והלהל = המליץ 515) ויהם את מחנה מצרים - שי מד 24 [נ וערבב, תמיק: ושעמם (ני"א: ושםם)].

רתתעה שיע' n. f. **רועדה tremble** וגויתיה קעמה ביניון ברתעה ובבלוד והגוף עומד ביניהם ברעדה ובבהלה **the body stood between them in fear and tremble** - תי"מ 142 [זביח העי' 4].

רתמה ritma שם מקום (n. place) **רתמה** שי"פ ונטלו מחצרות ושרו ברתמה ונטלו מרתמה ושרו ברמון פרץ - במ לג 18 - 19.

†רתתף אצירה ואגירה **accumulation, storage** [ע לא ירתף על גבו יין - תוס ב"מ ח ל. טל, הצבי 129]

פעל אצר **to store** כרמים תצב ותפרנס ויין לא תשתה ולא תרתף VB (ני"א תסבר) כרמים תטע ועבדת ויין לא תשתה ולא תאגר though you plant vineyards and cultivate them, you shall have no wine to drink or store 39.

ארתתף שיע' n. m. **פירות נאגרים** **stored fruits** יהב לך אלהים מטלה דשומיה... וסגי סדר ורתתף mA (ני"א ויביש) יתן לך האלהים מטל השמים... ורב דגן ותירש **may God give you of the dew of heaven...and abundance of wine (lit. stored stuff)** - בר כז 28. ודגן ורתתף סעדתה M₂ (ני"א ותירש) ודגן ותירש

רתת

טו 116. תמן ארתתו קעימין ומאתין artat שם
רעדו חיים ומתים - מ ט 85-86. יזעו וירתתו
wyartētu מזדעדיעים ורועדים - ע"ד כו 64. ארתת
עלמה וכל בוראי דלגבה אמת דאמר אלה
למשה אהיה אשר אהיה רעד העולם וכל ברייה
שבו בשעה שאמר האלוהים למשה "אהיה אשר
אהיה" - ת"מ 9א. וארתת עלמה מנה כד קרא
ונרעד העולם ממנו כאשר קרא - ת"מ 202א.
וקם בבלוד רב... וארתת ללבה שריר ועמד
בבהלה גדולה... ורעד לבו מאוד - ת"מ 12א 2
חרד frightened to be וארתת יצחק ארתתו
רבה ויחרד יצחק חרדה גדולה Isaac trembled
with a great trembling - בר כו 33 [השי המליץ
465] וארתתו גבר עם אחיו ויחרדו איש אל
אחיו - בר' מב 28. ותדמכון ולא מרתת ושכתם
ואין מחריד - ת"מ 222א [ע"פ ויק כו 6, אבל שם
התרגום: 'מדחלי'] ונדמך ולא מרתת ונשכב "ואין
מחריד" - ת"מ 241ב [כ"ל].

מרתתה ובעו למרתתנה ויבקש המיתו
- שמ ד 24 [על מחק - י"ש. פירוש. עואני"ש ה 2.14.15,
הערה].

ארתתה ש"ע נ *n. f.* **חרדה fright** ארתתה
רבה E חרדה גדולה a great trembling - בר כו
33.

ארתתו ש"ע נ *n. f.* 1 **רעד quiver** חילולי מואב
אעדון ארתתו אילי מואב יאחזמו רעד the
mighty ones of Moab, quiver grips them - שמ
טו 15 [השי המליץ 465]. 2 **חרדה fright** ארתתו
רבה חרדה גדולה a great trembling - בר כו 33.
ערקת לידך בדחלה וארתתו wartētu נסתי אליך
בפחד ובחרדה - א"ג 27.

רתתה ש"ע נ *n. f.* **רעד quiver** אעדון רתתה
N יאחזמו רעד quiver grips them - שמ טו 15.

ש

ע"ד כג 40. שעילה - ת"מ 349. שאגן - בר מג 7. A.

קל 1 הציג שאלה to ask a question רכי שאל ית עבדיו למימר היית לכון אב אדני שאל את עבדיו לאמר היש לכם אב אדני? my lord 19. שאל פרעה ליעקב בדיל ימי חייה שאל פרעה את יעקב על אודות ימי החיים - ת"מ 288. וישול לה בפשרון נאיריה ושאל לן במשפט הארים - במ כז 21. נזעק לרבייתה ונשול ית פמה נקרא לנערה ונשאל את פיה - בר כד 57. שול שבי ליומיה קדמהי V (ני"א שאל) שאל נא לימים הראשונים - דב ד 32. **2 ביקש** to request שעלו מנון כל דבעת נפשהתון שאלו מהם כל מה שחפצה נפשם they asked from them everything they desired - ת"מ 49. וישול גבר מן עברה ושאל איש מאת רעהו -

שמ ג 22. דאשלו (!) מואבאי מזעק לבלעם שבקשו המואבים לקרוא לבלעם - אס 16. ולמן ישול בעדן ארצמה וממי יבקש בזמן הדחק - ע"ד כג 47. מה יהוה אלהך שאל מן עמך - דב י 12. על כן אנה שאלה לא יקרב לה מותה על כן אני מבקשת: אל יגע בו המוות - ת"מ 249. שאלין אנן לך תסטר דינר מבקשים אנו ממך שתסיר את עונשיך - מ יט 22. אנה שאילה הן לא יקרבה מותה אני מבקשת שלא יגע בו המוות - ת"מ 249.

פעל 1 הציג שאלה to ask, inquire שאל שאלתו שאלתו the man questioned us - בר מג 7. יקום וישאל לה בפשרון נאיריה E (C וישעל) יעמד וישאל לו במשפט הארים judgment of the Urim - במ כז 21. ותבעי... ותשעל טבאית EC (ני"א ותשול) ודרשת... ושאלת הטיב - דב יג 15. ויי כד ישאלנך בדרך VC (ני"א ישולנך) והיה כי ישאלך בנך - שמ יג 14. שאל שבי ליומיה קדמהי שאל נא לימים ראשונים - דב ד 32. **2 שאל חפץ** to borrow וישאל גבר מן עם עברה E ושאל איש מאת רעהו each man shall borrow from his neighbor - שמ ג 22. ואן ישעל אנש מן עם עברה ואתבר ECB (ני"א ישול) וכי ישאל איש מעם רעהו ונשבר - שמ כב 13. **3 נתן, השאיל** to lend ויהוה יאב ית ריהן עמה בחזות מצראי ושעלונון A ויהוה

The twenty first letter of the alphabet.

ש šan ש"פ n. f. שין sin מכן אמר השירה הזאת ה חמשת ספריה ש ר שמה רבה י עסרתי מליה על כן אמר "השירה הזאת" (דב לא 30): ה' - חמשת הספרים, ש, ר - השם הגדול, י - עשרת הדברים "hšyrh thus he said (Dt 31:1), h (represents) the Five Books, šr the Great Name (šmh rbh), y the Ten Words - ת"מ 176.

1 שואול šā'ol ש"פ שם פרטי pr. n.

שואול ש"פ ומית שמלה ומלך תחתיו שואול מפת' נהרה - בר לו 37. ושואול מבני נחור - אס 13.

2 שואול šā'ol ש"פ שם פרטי, מבני שמעון pr. n.

שואול ש"פ ובני שמעון ימואל... ושואול בר כנענאית - בר מו 10.

שואולאי ש"י gent. n. לשואול כרן שואולאי VN (שואולאי) - במ כז 13.

שאל /שול שאלה, בקשה question, inquiry [בכ"י J העתיד קל לעולם ע"י: ישול, ע"כ אפשר לראות את הבינוני והעבר ע"י אף הם, ע"ד קעם, קעמו. בכ"י מאוחרים ממנו ניכר העתיד ישאל. והוא מושפע מן ישול הגורס בכל מקום פיעל לא-דגוש: The imperf. yšwl (2.2.2.3) points to a change from II-aleph to II-waw; however, in late SA yš'el reappears under the influence of SH (ungeminated Pi'el, see LOT V, § 2.2.2.3). **איי** מה יי אלהכון שאל מן לוותכון - ג דב י 12. **סואוי** וישול אנש מן חברה - שמ יא 2]

קל עבר: שאל - בר מד 19. עתיד: ישול (שול) - ע"ד כג 47. ציווי: שול - דב ד 32. V. **בינוני:** שאל - דב י 12. שאלין שאלין šā'el - מ יט 22. פעול: שאילה (נ) - ת"מ 294. **פעל עבר:** שיאל - בר מג 7. A. עתיד: ישאל - במ כז 21. E. ציווי: שאל - דב ד 32. **אפעל עבר:** ואשילונון (+נסתרים) - שמ יב 36. עתיד: וישילונון (+נסתרים) - שמ יא 3. **בינוני:** משיאלה (מיודע) - ת"מ 49. **אתפעל עבר:** השתאלו - ת"מ 127. עתיד: ישתאל - ת"מ 234. **בינוני:** משתאל - ת"מ (ק) 50. **שואול** šā'ol - איג 78. **שיאל** šiyāl - ע"ד כז 83. **שיאלה** šiyāla

כאשר שאל... שאלת אמת - ת"מ 1151. **2 בקשה** request יום געווה מטי לית שיאל יומה מקבל יום מיתתו (של משה) הגיע. היום אין בקשה מתקבלת; the day of his passing approaches; שיאל today no request is accepted today - ת"מ 249. שיאל שפירות... עני בקשת שפירות... ענה - ע"ד 83-84.

שיאלה, **שעילה** ש"ע נ. f. **1 שאלה** question שילה שאל גברה שאל שאל האיש the man asked us a question - בר מג 7. ובכל שיאלה דמשה שאלה הות שיאלה למלכון ארעה ובכל שאלה שאלה שאלה הייתה שאלה לבעלות הארץ - ת"מ 132. **2 שאילה**, **נתינה** lending דבק מן דחיון שיאלה על זבן הושע את מי שחיהם שאילה הן לזמן (קצוב) those whose life is a lending for (a determined) time - ע"ד כג 39-40. שעילה מרירה עד מותר רוקנת משיאלה שאילה מרה עד מאוד, ניצלה את המשאל - ת"מ 49.

שאל² העולם התחתון, מקום משכן המתים **the underworld** [א"י שאול ארעייתה - נדב לב 22] **שיאול** šiyol ש"ע ז. n. m. **שאול תחתית** underworld ותוקד עד שאול תחתית (the fire of My anger) burns to the depths of Sheol - דב לב 22 (המליץ 596: שיול). מובא גם בת"מ 196, 200. איעת על בני אביל לשיול (לשאול) ארד על בני אבל שאולה - בר לו 35. וייעתון קעימים לשיול וירדו חיים שאולה - במ טו 30.

שאר/שיר שארית **remainder, rest** [לרוב ע"י In most occurrences > \$yr. א"י כל מה די שייר ברדה - נ ש מ י 12. שרידי שאר: הת"מ אשתאר - ש מ י 28. **שא"י** לקהלי הדין דאשתר במצרין - ישע יא 16]

פעל עבר: דשיאר - ש מ י 12. עתיד: ישר - ש מ טו 19. **אתפעל** עבר: אשתאר - ויק כה 52. עתיד: ישתאר (נסתרות) - ש מ ח 5. בינוני: משתאר miš'tār - ט 54. **אתפעל** עבר: אשתאר - ש מ ח 27. עתיד: ישתיר - ת"מ 291. תשיאר (!) - ש מ י 26. בינוני: דמשתאר - בר לב 9. **אתפעל** עבר: אשתר - ויק כה N52. **משארה** משארתכון - במ טו A 20. **שאר** לשארות (נפרד) - בר מה A 5. שיו qittūl - דב ג 3 (המליץ 596).

פעל הותיר to leave over ויכל ית... כל פרי אילנה דשיאר ברדה (B דאשיר אפעל !): ואכל את... פרי העץ אשר השאיר הברד (the locusts) may eat... all that the hail has left י 12. ורבה ליעקב... ולוכון שיאר וגידל את

נתן את חן העם בעיני מצרים והשאילום and the Lord had given the people favor in the sight of the Egyptians, so that they lent them שמ יב 36. ואהב ית ריח עמה הדין כחזות מצראי וישלנון A ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והשאילום - ש מ יא 3.

אָפּענל **השאיל** to lend ואתן ית רעמות עמה הדין בעיני מצראי וישלנון ונתתי את חן העם הזה בעיני מצרים והשאילום I shall give the people favor in the sight of the Egyptians, so that they will lend them יהב ית רעמות עמה בעיני מצראי ואשילנון ויהוה נתן את חן העם בעיני מצרים והשאילום - ש מ יב 36. שעילה מרירה עד מותר רוקנת משיאלה ואפלת שעולה שאילה מרה עד מאוד, ניצלה את המשאל והפילה את השואל - ת"מ 49.

אָתפּענל **1 נשאל** to be asked... אמרו וכאשר נשאלו... אמרו when they were asked..., they said ליתו משתאל בדילה נהיה אינו נשאל על אודותיה (מילת "נהיה" - דב כו 9) - ת"מ (ק) 350. **2 נתבע** to be questioned טובי לאנש דיהי לה עובדים מרחים מד ישתאל אשרי האיש שיהיו לו מעשים רצויים, כאשר ייתבע happy is man who has pleasing deeds to his credit, when he is questioned about them - ת"מ 234. לית כל אמיה משתאלים על עמל דאנון לא אזדעקו גוי קדש אין כל האומות נתבעות על מעשה, כי הן לא נקראו גוי קדוש - ת"מ 234.

שאוּל ש"ע ז. n. m. qātōl **1 שואל** one who asks ישר שאולה במד שאלת חזק השואל במה ששאלת, in strong, O questioner, asking this requests אתה... שקיה לכל שאול אתה מצוי... לכל דורש You are present... for every one who requests one who borrows רוקנת משיאלה ואפלת שעולה ניצלה את המשאל והפילה את השואל emptied the lender and overthrew the borrower - ת"מ 49.

שואלן ש"ע ז. n. m. **שאלה** question שאלן שיאל שלטנה A שאל שאל השליט the ruler asked us a question - בר מג 7.

שיאל ש"ע ז. n. m. **1 שאלה** question פתח ית פמה ושאל שיאל קשט פתח את פיו ושאל שאלת אמת אמת א true open your mouth and ask a true question - ת"מ 296. כד שאל... שיאל קשט

שכא - שכב¹

אִתְּפַעַל משרידי שאיר **הושאר** to remain ואם זעור אתשר בשניה N ואם מעט נשאר בשנים if few years remain - ויק כה 52 ודאתשרו לטברה ערקו (נ"א ודאתאר) והנשארים הרה נסו - בר יד 10.

מְשַׁאֵר ש"ע נ n. f. **משארת** kneading vessel קדמאית משארתיוכון עגין הרמו ארמו... מן קדמאית משארתיוכון תאכון ליהוה ארמו A (נ"א מלאשתיכוון, אצותכוון) ראשית ערסתיכם חלה תרימו תרומה... מראשית as the first תתנו ליהוה תרומה yield of your kneading vessel, you shall offer loaf as a gift... from the first yield of your kneading vessel, you shall give to the Lord - כמ טו 20-21.

נְשַׁאֵר ש"ע נ n. f. **פליטה** survival הלא לשארות אושטני אלהה לפניכוון A כי לפליטת(כם) שלחני אלהים לפניכם it was to save life that God sent me ahead of you 5 [הושפע לו: התהייע: لبقا...]. ניש למחיה ושאר כה"י מתאימים לו: למוחה, למוחיה].

שׁוֹרֵב ש"ע n. m. qittūl **1 שארית** survivor עד דלא אשתיר לה שׁוֹרֵב עד בלתי השאיר לו שריד no survivor was left - דב ג 3. וייבד שׁוֹרֵב מקרתה ואבד שריד מעיר - במ כד 19. חכמה דהוא שׁוֹרֵב טבה עלל ליד ארעה טבההה הודיעו שהוא השארית הטובה הבאה אל הארץ הטובה - ת"מ 116 ב. **2 מותר** remainder ושׁוֹרֵב מנה עד צפרה בנורה יתוקד והנותר ממנו עד הבוקר יישרף (the remainder of it (the sacrifice) till morning shall be burnt **3 כינוי לעדת השומרונים** Samaritans וליתו מסוכר אלא אולי יהי שׁוֹרֵב מרבי קשטה ואינו סולח אלא (משום התקווה ש)אולי תהיה השארית מגדלת את קשטה - ת"מ 215 א. ולא תשתבק מן שׁוֹרֵב דן ואל תמשוך ידך מן השארית הזאת אשר let not this remainder be forsaken - ת"מ 199 ב.

שכא šāba שם פריטי pr. n.

שכא ש"פ ויקשן אולד ית ... דדן - בר כה 3.

שכב¹ תכשיט ornament [מן אונקלוס O] **שכב** ש"ע ז n. m. **נזם** ornament קטעלה ושכבין *M₁ (נ"א וקודש) חח ונזם - שמ לה 22.

יעקב... ואתכם הותיר - ת"מ (ק) 551. ושיארו גבריה מנה סעד צפר A ויותרו אנשים ממנו... - שמ טו 20. לא שיארנן שׁוֹרֵב לא השארנו שריד - דב ב 34. אנש אל ישיר מנה עד צפר איש אל יותר ממנו עד בקר - שמ טו 19. ושיר הוא לעודה לאמה A (*M₁ ואשתאר) ויותר הוא לבדו לאמו he alone is left of his mother - בר מד 20 [פע"ע. רק כאן] *lintrans. (only here)*.

אִתְּפַעַל משרידי שאר **נותר** to remain, be left over ואם זעור אשתאר בשניה ואם מעט נשאר בשנים if few years remain - ויק כה 52. וייכל ית יתיר פליטתה דאשתאר לכוון ואכל את יתר הפלטה הנשארות לכם shall devour the surviving remnant that was left to you - שמ י 5. ואשתארו תרי גברים במשריתה וישארו שני אנשים במחנה - במ יא 26. ותשתארו בקליל זעור ונשארתם במתי מעט - דב כה 62. כיו"ב דב ד 27. לוד בנהרה ישתארן רק ביאר תשארה - שמ ח 7, 5. ודמשאר באדמה ישקיע לגו ארש מדבחה ונשאר בדם ימצא אל יסוד המזבח - ויק ה 9. ודמשארים בכוון והנשארים בכם - ויק כו 36, 39. כיו"ב דב יט 20. ונשתעבד קדם רביאנך דלא משתאר וניכנע לפני גאונך עד בלי שׁוֹרֵב - ט 53-54. משריתה דמשתארה E (דמשאר) לפליטה המחנה הנשאר לפלטה - בר לב 9.

אִתְּפַעַל 1 נותר to remain לא אשתיר לכוון לגוה דבב לא נותר לכם בו אויב no enemy is left to you in (the land) - ת"מ 134 ב. לא אשתיאיר אחד - שמ ח 27, וכיו"ב יד 28 (B אשאר). וייכל ית יתיר פליטתה דאשתירת EB (A דמשתירה) ואכל את יתר הפלטה הנשארות - שמ י 22. ואשתיארו תרי גברים במשריתה E (VC) (ואשתירו) וישארו שני אנשים במחנה - במ יא 26. דלא ישתיר לך דגן ויביש אשר לא ישיר לך (!) דגן ותירוש - דב כה 51. לוד בנהרה תשתיר A (B אשתירי) - שמ ח 5, 7. לא תשיאר פרסה (V תשתאר) לא תשאר פרסה - שמ י 26. ודמשתי באדמה ישקיע לגו ארש מדבחה EB - ויק ה 9. ודמשארים בכוון A - ויק כו 36, 39. **2 היה נתון במצב** to be in a certain condition אבד גרמה אשתיר כלי וטמי איבד עצמו ונותר נע ונד (Cain) destroyed himself and was left restrained and isolated - ת"מ 197 ב. ולא ישתיר בעבדותה ולא יותר בעבדות - ת"מ 291 ב. משתיר על עודנו נשאר על עמדו - ת"מ 73. וחובתון משתירה עליון וחטאתם נשארת עליהם - ת"מ 275 ב.

שכב² - שבה

שבה שכב (ונוכח) - šab'bāk - מ ח 39. **שבו** - Cow
151. **שוכח** - ויק יט M₂ 24. **תשבחה** - דב כו 19
(=המליץ 609). **תשבחן** (ר) tāš'bān - מ ח 50. **תשבחן**
בתשבחי (+ומדבר) - בר ל 13.

פענל 1 העדיף, ייתר **to show preference**
ומסכין לא תשבח בתיגרה ודל לא תהדר בריבו
you shall not show preference to a poor man in
his dispute - שמ כג 3. **לא תשבח אפי רב לא**
תהדר פני גדול - ויק יט 15. **2 הילל, קילס** **to**
praise וחזו יתה רבני פרעה ושכחו יתה יראו
אתה שרי פרעה ויהללו אתה Pharaoh's
officers saw her and praised her - בר יב 15.
שכחו גועייה כד שמעו היללו הגויים כאשר
שמעו - מ כ 42. **וישבח** לברואה ויימר ויהלל
את הבורא ויאמר - ע"ד יג 20 **שבחו** לאמנה
הללו את האומן - ננה 81. ויקום משבח ויסגד
למרה ויקום מהלל ומשתחוה לאדוניו - ע"ד יג
31. **סחנת בעזיותך אל משבח קדשך** (C) **חילול**
משבח, V אה אל משבח) נהלת בעזך אל נוה
קדשך - שמ טו 13 [תפס ש"ת מלשון תהילה ע"פ פסי
2: ואנוה והסמיק את התואר לשם]. **לית כאלהיה**
משבחה אין כאל המהולל there is none like
the praised God - דב לג 26 [פירש ישרון yāšāron
מלשון שיר, וכך מתרגם בדב לב 15, לג 5. זביח ת"מ
229, בע" 1] **3 שר** לכבוד האל **to sing the praise**
of God **טטה שבח משה**... ית תשבחתה הדה
אז ישר משה... את השירה הזאת God then
Moses... sang this song - שמ טו 1. **דן אלי**
ואשבחנה זה אלי ואנוה - שמ טו 2. **כד אתחזי**
לה שבח לקבלה כאשר נראה לו (אלוהים
למשה) **קילס לפניו** - ת"מ 105. **4 היה יתר** **to**
be excessive **משבח רגזון הלא עזיז אדיר**
אפס כי עז **their rage is excessive and fierce**
- בר מט 7.

משבחה לך יאי משבחה לך יאה לשבח
- מ ח 47. **הב לן משבחה עלינו לשבח** - מ ה 1.
אנן היבין משבחתך עלינו לשבחך - ננה 52.

אֶתְפַּעַל 1 היה מרובה, יתר **to be**
abundant ויהי כמה תשתבח ותעדי נירה
מן על צוארך *M₁ (ני"א תתקן) והיה כאשר
תהדר ופרקת עלו מעל צוארך when you grow
abundant, you shall break his yoke from your
neck - בר כז 40 [א"ס (ני"א): تَفَوَّقَ = תהיה משופע].

2 נתהלל **to be praised** **נתהלל** אלה דעבד
עלמה יתהלל האל שעשה את העולם
praised abundant, you created the world
אלהים - ע"ד א 33. **דאתה לגו כל יום בעובדיך**
משתבח שאתה בכל יום מתהלל במעשיך - מ

שכב² שכנות neighborhood [מן אונקלוס].
ס תשאל אנתאמן מן שכבתה - פ שמ ג 22]

שבחה ש"ע נ. f. **שכנה neighbor** וישול
גבר מלות עברה ואתה משכבתה... מנין
ד(כסף) m ושאל איש מאת רעהו ואשה מאת
רעותה... כלי כסף each man shall ask of his
fellow and each woman her neighbor...
jewelry - שמ ג 22. [התרגום הועתק מאונקלוס המתאים
לנוסח המסורה. ניש שונה: ו...ראשה מאת רעותה משכנתה
ומגירת ביתה māškinta wangīrat. לפי שאין הכפלה
אין זו מי היחס אלא המשקל, ואלה תמורות לרעותה].
*The passage is copied from O and reflects MT
which differs from SP. The word is eastern A.*
[See Kaufman 101.]

שבו אבן יקרה a gem [מן העברית H]

שבו ש"ע ז. n. m. **שבו** לשם שבו ואהלמה - שמ
כח 19, לט 12.

שבר שבר, מזון food [מן העברית H]

שבור ש"ע ז. n. m. **מזון** עזרו ומרו לנן זעור
שבור B (ני"א מזון, רבוץ) **שבו** ושבור לנו
מעט אכל - בר מ ג 2.

שבוזו אבן יקרה a gem [מן אונקלוס אגב שינוי.
ע"ע שבזיו (O) (corr.), see

שבזו ש"ע ז. n. m. **אבן יקרה** זמרגדי שבזו
וצבלום VB נפך ספיר ויהלם - שמ כח 18.

שבזיו אבן יקרה a gem [מן אונקלוס O. ע"ע
שבזו]

שבזיו ש"ע ז. n. m. **אבן יקרה** זמרגדי שבזיו
וסחבלום *M₂ נפך ספיר ויהלם - שמ לט 11
[אונקלוס: אומרגדין שבזיו וסחבלום].

שבח ייתור; פאר excess; glory ← הודיה
praise **א"י** בכדו שבח משה... ית שירת תשבחתה
דה - נ שמ טו 1. **סוא"י** הלין דמשבחין לכוון = מאשריך
- ישע ג 12]

פעל עבר: שבח - שמ טו 1 (=המליץ 481). שבח
šabbā'u - מ כ 42. עתיד: וישבח wyēšabbā - ע"ד יג
20. ואשבחנה (+נסתר) - שמ טו 2 (=המליץ 531). ציווי:
שבחו šabbā'u - ננה 81. בינוני: משבח amšabbā -
ע"ד יג 31. פעול: דמשבח - דב לג 26 (=המליץ 485).
מקור: משבחה amšabbā'a - מ ח 47. **אתפעל** עתיד:
ישתבח yišabbā - ע"ד א 33. בינוני: משתבח
mišabbā - מ ד 16. **שבח** qitūl שבוע - ויק כו 18.

שבט¹

שוכבן שׁעׁ ז n. m. **תהילה** praise כל פריו קדש שוכבנין ליהוה M₂ (נ״א משבחים, חלולים, מתחללין) כל פריו קדש חלולים ליהוה all their fruit shall be holy, an offering ליהוה of praise to the Lord - ויק יט 24.

תשבחה שׁעׁ נ n. f. **1 תהילה** exultation לתשבחה לשם ולרבו לתהלה לשם ולתפארת in exultation and in fame and in glory - דב כו 19. הוא תשבחתך והוא אלהך הוא תהלתך והוא אלהיך - דב י 21. (דחיל) תשבחתה נורא תהלת - המליץ 609 [מביא את שמ טו 11. ליתא]. **2 שיר הלל** praise ואמרו תשבחו ורבונו לאלה אבהתון ואמרו תשבחות ותהילות לאלוהי אבותיהם they said praises and acclamations to the God of their fathers - ת״מ טו 19. מן מכה לרומה יסק לך תשבחן ממטה למעלה יעלו לך תשבחות - מ ח 49-50.

תשבחן שׁעׁ ז n. m. **תהילה** praise בתשבחני הלא שבחני בנן (M בתשבחן) באשרי כי אשרוני בנות liturgical piece - בר ל 13.

שבט¹ מקל staff ← הנהגה rule; בית אב tribe [ע״ע שוט, שורבט, שרבט. א״י בנימן (!) שבט תקיף - נ בר מט 27. ס״א״י דשובטיא נוריאי - ישע יא 14]

שבט שׁעׁ ז n. m. **1 מקל staff** [מן העברית H] וסב מן עמהון אטר אטר למשכן בית אב... גבר על שמה תכתב על שבטה וית שם אהרן תכתב על שבט לוי A (נ״א אטרה... אטר) וקח מאתם מטה מטה לבית אב... איש את שמו תכתב על מטהו ואת שם אהרן תכתב על מטה לוי take from them... one staff for each ancestral house. Inscribe each man's name on his staff; also inscribe Aaron's name on the staff of Levi - במ יז 17-18. וכל מעסר תור ועאן כל דיעבר תחת שבטה עסיראה יהי קדש (נ״א שרביטה, שוטה. המליץ 597: שרבטה)... ככל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש - ויק כו 32. 2 'בהשאלה fig מנהיג rule לא יסטי שבט מיהודה ומגד מבין סדריו לא יסור שבט מיהודה ומחוקק מבין דגליו (shall not depart) from Judah and the leader from amongst his troops - בר מט 10. אורע כוכב מיעקב וקעם שבט מישראל A (מקל) דרך כוכב מיעקב וקם שבט מישראל - במ כד 17. **3 משפחה, בית אב tribe** ושלח יתון משה אלף לשבטה לחיל liturgical piece - שם 151.

ד 16. ישתבח אמורה ויתגלגל שמועה יתהלל האומר וישובח השומע - ת״מ טו 11. חסינה בקדשה נוראה תשתבח עבוד פליאתה נאדרי בקדש נורא תהלות עשה פלאה - שמ טו 11 [תפס תהלותי tellât עתיד נוכח].

ישתבח שׁעׁ ז **ממיני הפיוטים** מעיקרם הפותחים במילה "ישתבח" (כגון Cow 414). לימים נתרלב השימוש במונח לפיוטים אחרים. **a liturgical piece** (originally starting with "praised be"; later, the use was expanded to other pieces עורן כן ישתבח מן מימר כתובה - Cow 284.

שבוח א ת״פ **1 יותר** **exceedingly** more [זב"ח, ספר שירמן 42] ואוזף למרדי יתכון שבו ע על חוביכון (שבע, M₁* ספוק, m יתיר) ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם I will chastise you again exceedingly for your sins - ויק כו 18 וכיו"ד 28 [התהי"ע: **الى الكمال** SAV: ואוזף עליכון מעה שבע כחוביכון VNMB ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם - ויק כו 21. **2 שׁעׁ ז שבח** ממיני הפיוט **liturgical piece** ובחר מן יתמר שבו ע ואחרי כן ייאמר שבח - Cow 357. שבו ע מן מימר בן מניר - Cow 178 [השי ישתבחי לעיל].

שבוחאי(ם) ת״פ **יותר** **exceedingly** כל קטול קין שבו עים יגבי (תרתו שבעין) כל הרג קין שבעתים יקם, if anyone kills Cain, vengeance shall be taken on him exceedingly - בר ד 15 [התהי"ע: **كُفُوًا** = SAV: **equally**]. הלא שבו עאי יגבי קין (A שבו עין) כי שבעתים יקם קין - בר ד 24.

שבח 1 שׁעׁ ז n. m. **יתרון** advantage ימה פלגת לעבדיך יגוזון לגוה ישראל שבחך מלבין כל אמיה את הים קרעת לעבדיך למען יעברו בו ישראל שבחך מבין כל האומות You split the sea, so that Israel, your advantage amongst the nations, passes in it - מ ח 37-40. **2 ת״פ יותר** **exceedingly** וארדי יתכון אף אנה שבע על עוביכון EC ויסרתי אתכם אף אני שבע אל חטאתיכם I will discipline you for your sins myself exceedingly - ויק כו 28. ואוזף למרדי יתכון שבע על חוביכון שבע... שבע על חטאתיכם - ויק כו 18. ואוזף עליכון מעה שבע כחוביכון ויספתי עליכם מכה שבע כחטאתיכם - ויק כו 21.

שבחו שׁעׁ נ n. f. **ממיני הפיוט** a liturgical piece ויתמר שבחו לא נדע בעלה וייאמר שבח מעטו של סופר עלום שם - Cow 151.

שבוי שׁעׁוּ n. m. ז **שבוי** **captivity** יֵהב בניו פליטים ובנאתה בשבי (י"א בשביה מידע) נתן בניו פליטים ובנתיו בשבי he has made his sons fugitives and (put) his daughters in captivity - במ כא 29. ושבח מנה שבי וישב מנה שבי - במ כא 1. ושבית שביה ותחזי בשביה אתה ייה אשפר ושבית שביו וראית בשביו אשה יפת תאר - דב כא 10-11. ועד בכור שביה ועד בכור השבי - שמ יב 29. ותסטי ית תכסית שביה מן עליהוהסירה את שמלת שביה מעליה - דב כא 13.

שבוי שׁעׁוּ n. f. נ **שבית** **captivity** ואיתו... ית שביתה וית מסכה V ויביאו... את השבי ואת המלכת ה **captivity** and the macth they brought the booty - במ לא 12. אתון ושביתכון אתם ושביתכם - במ לא 19 (=המליץ 595).

שביה שׁעׁוּ n. f. נ **שבוי** **captivity** ושבח מנה שביה N וישב ממנו שבי they took some of them in captivity - במ כא 1.

שבוי שׁעׁוּ n. f. נ **שבוי** **captivity** בר נכראה דיוולד על שביו בן הנוכריה שנולד מן השביה **captivity** the son of the foreigner, born in captivity (ק2) 4א [ש 125ב: בשפוי = בהסכמה; זביח העי 5].

שבך¹ סבך, חסימה **blocking** (> شبك - סיבך,

לפת - [Dozy I 722 ; Lane 1497c] עי"ע סבך, שובך **פעל חסם** **to muzzle, block** לא תשבך שור תור בדרכה E (י"א תסבך) לא תחסם שור בדישו you shall not muzzle an ox while it is threshing - דב כה 4 [=המליץ 473. זביח: מן שובך].

שבך שׁעׁוּ n. m. ז **מחסום** **thicker** (blocking) דכר אחד אחד בשבך בקרניו *m₂ (י"א בסבך, בסבכה, בעקוף) איל אחד נאחז בסבך בקרניו a ram, caught in the thicket by its horns - בר כב 13 [המליץ 540: בשובך. הטור הערבי: משתבך].

שבך² מגדל (לתצפית) **a high structure, place** SS:106] קשור עם شبك - עי' זביח בהערות

לאס 5א. א"י מאן דביע מיעבד ביתא כמין שובך לא שמעין ליה - ירוש יבמות יב ע"ד. ע הבית והבורגין והמגדל והשובך שבתוכה - תוס ערכין ד יג]

שובך שׁעׁוּ n. m. ז **1 מגדל tower** ונעת יהוה למחזי ית קרתה וית שוביכה דכנו ברי האדם A (י"א מגדלה) וירד יהוה לראות את העיר ואת המגדל אשר בנו בני האדם the Lord came down to see the city and tower that men had built - בר יא 5. **2 גובה height** ושוה יתון

the campaign, a thousand from each tribe - במ לא 6. ולא תסרה פלגה... משבט לשבט הלא אנש בסחנת שבט אבהתה ידבקון ולא תסב נחלה... ממטה אל מטה כי איש נחלת מטה אבותיו ידבקו - במ לו 7. ונפקו בזרוז שבט בטר שבט עד אתו לאהל משה כל ראשי שבטיה ויצאו מהר שבט אחר שבט עד שבאו לאהל משה כל ראשי השבטים - ת"מ 252א. וערק בלעם ואצעד ביד זרד בר קמואל... דמן שבט יהודה וברח בלעם ונתפס ביד... משבט יהודה - אס 19א.

שבט² עונש **chastisement** [> שפט. מן העברית IH

שבט שׁעׁוּ n. m. ז **עונש** **chastisement** ויראהו יהוה שבטים (Abraham) the Lord showed him the chastisements (on Egypt) - ת"מ 102ב.

שבי תפיסה בידי אויב **captivity** [א"י וית נשיהון שבו - נ בר לד 27. **סוא"י** דיעבדון ביא ושביא - ישע י 16

קל עבר: ושה - במ כא 1. עתיד: ותשבי - דב כא 10. VECB. בנינוי פעול: כשבין - בר לא 26 (המליץ 595: כשביאן). **אתפעל** עבר: אשתבי - בר יד 14 (=המליץ 595). **שבאי** - במ כא 1 E. **שבי** (ז) - במ כא 1 (=המליץ 595). **שבי** (נ) שביתה (מיודע) - במ לא 12 V. **שביה** - במ כא 1 N. **שביו** - ת"מ (ק, 4).

קל שבה, תפס **to capture** ושבח מנה שבי וישב ממנו שבי (the Canaanite) captured some of them in captivity - במ כא 1. מוכא גם באס 16ב. ושבו בני ישראל את נשי מדין the Israelites captured the women of the Midianites - במ לא 9. רדף בטר מלכיה דשבו ללוט רדף אחר המלכים אשר שבו את לוט - אס 12א. ויתננה יהוה אלה באדך ותשבי שביה VECB (י"א ושבית) ...ושבית שביו - דב כא 10. ודעקת ית בנאתי כשבין חרב (MEC כשבית, A כשביי - הכל נסמך) ...כשביות חרב - בר לא 26. ואתקטלי נשיה שביאתה ונהרגו הנשים השבויות - אס 19א.

אתפעל נשבה **to be captured** ושמע אברם הלא אשתבי אחיו (A השוה) ושמע אברם כי נשבה אחיו Abram heard that his kinsman had been captured - בר יד 14. ומית... אי אשתבי ומת... או נשבה - שמ כב 9.

שבאי שׁעׁוּ n. m. ז **שבוי** **captivity** ושבח מנה שבאי E וישב ממנו שבי they took some of them in captivity - במ כא 1.

שבל - שבעי

שביל כנשיה חדל להיות לשרה ארח כנשים -
בר יח 11. זכאי הלכו שביליו šēbilo הצדיקים
הלכו בדרכיו - מ כא 38.

שבילה ש"ע n. f. **דרך way** בהשאלה fig. לא
נסטי מן שבילתון עד לעלם לא נסטה מדרכם
עד עולם let us not deviate from their way ever
- ת"מ 162.

שבילה שיבולת ear of grain **א"י** והא שבע שבלין
סלקן בקנה חד - נבר מא 22. **סוא"י** מקטפין שובלין -
מרקוס ב 23

שבנה ש"ע n. f. **1 שיבולת ear** ואה שבעת
שבלין סלקי בקנה אחד והנה שבע שבלים
עלות בקנה אחד seven ears of grain grow on a
single stalk - בר מא 5. ובלעי שבליה דיקאקאה
ית שבע שבליה בריאתה ותבלענה השבלים
הדקות את שבע השבלים הבריאות - בר מא 7.
שבכל מלילות - המליץ 516 (מן דב כג 26. ליתא). **2**
בהשאלה fig. **צאצאים offshoot** כלי עקלה
דאברהם שבלי שדה אברהם the ears of the
field of Abraham - ע"ד כ 7.

שבמה šabbēma שם מקום pr. n. (place)
שבמה ש"פ ונמרה וחשבון ואלעלה ושבמה
(שבמה) - במ לב 3.

שבעי שבועה oath **א"י** אשתבע לי בשמה דיי - נ
בר כא 23. ע"ע ימי see

אפעל עבר: ואשבע - בר נ 25. עתיד: וישבע - במ ה 19.
בינוני: משבע - ת"מ 52. **אתפעל** עבר: אשבע (מדבר) -
בר כא 24. דאשתבעת (נוכח) dištābātā - מ ב 64.
דאשבע - ת"מ 138. עתיד: דישתבע - ויקה ה 24. וישבע
- ת"מ 292. וישבע - ת"מ 292. ציווי: אשתבע - בר
כא 23. **אתפעל** עבר: אתשבע - בר כא 31. **אשתבעו**
ולשתבעו - במ ה 21. **שבעה** - במ ל 3. ושבועתה
(מיועד) wšēbuwwātā - אי"ג 31. **שבעו** שבעותה (+נסתר)
- דב ז 8 (=שבועה).

אפעל השביע to adjure ואשבע יוסף ית
בני ישראל וישביע יוסף את בני ישראל
Joseph made the sons of Israel swear
ואשבענך ביהוה אלהי שומיה ואשביעך ביהוה
אלהי השמים - בר כד 3. ואשבעי רבי למימר
לא תסב אתה לברי וישביעני אדני לאמר... -
בר כד 37. וישבע יתה כהנה והשביע אתה הכהן
- במ ה 19. והו משבע לכל עמה הן יסקון גרמיו
מדן והוא (יוסף) משביע את כל העם שיעלו
את עצמותיו מזה - ת"מ 52.

אתפעל נשבע to swear כמד אשתבע

אלה בשוביך שומיה A **א"י** ברקיע) ויתן אתם
אלהים ברקיע השמים God set them in the
height of the sky - בר א 17.

שובך ש"ע n. m. **2 מגדל tower** וישרו לקמי
פס חירתה בין שובכה ובין ימה A **א"י** (מגדלה)
ויחנו לפני פי החירות בין מגדל ובין הים הם
let them encamp in front of Pi-ha-hiroth, between
the tower and the sea - שמ יד 2 [תפס שם כללי].
שובך עדר A **א"י** (מגדל) ויט אהלו מהלאה
למגדל עדר - בר לה 21.

שפך ש"ע n. m. **2 מגדל tower** ואתקרי טברה
הר עיבל... והבנה בה קברין סגין... דו שפך
אלעלמה ולעל מנה תרח שומיה ונקרא ההר
הר עיבל... ונבנו בו הרבה קברים... כי הוא
המגדל אל העולם the mountain was called
Mount Ebal..., and many tombs were built
there... for it is the tower of the God of the
world - אס א 5 [ע"ז ב"ח ס].

שבל דרך, אורח path, way **א"י** באיליין שביליא
דטביר - ויק"ר תקעו. **סוא"י** ושוביליא דרינליכון הנון
מערבין - ישע ג 12 ← הולכה והנהגה **leading**
שובלא = directio PSm 4033a - השיע הלכה

שבול ש"ע n. m. **מנהג custom** ויי
כמה תתקן ותפלה שבולה מן על צבואך A
א"י ותפרק נירה מן על צוארך) והיה כאשר
תאדר ותפרוק את אורחותיו מעל רצונך but
when you grow strong you shall remove (!) his
rule from your will - בר כז 40 [משובש כמו מלים
אחרות בפסוק, דורש עולו = אורחותיו Int.: his
ways (Corr. passage)].

שביל ש"ע n. פעמים בהקשר זכר ופעמים נקבה
1 דרך path מכמן אלוי שביל שפפון
šēbal עלי דרך path by the path - בר מט 17.
תמן קביעה הות סכות על שבילה רבה שם
קבועה הייתה סכות על הדרך הגדולה - ת"מ
(ק) 19. ארור משגי סמי בשביל ארור משגה
עור בדרך - דב כז 18. בשביל חדה יפקון לידך
ובשבע שבילים יערוקון לקדמך בדרך אחת
יצאו אליך ובשבע דרכים ינוסו לפניך - דב כח
7. **2 בהשאלה fig. אורח חיים, מעשים**
conduct הלא חבל כל בסר ית שבילה A (E)
כי השחית כל בשר את דרכו all flesh had
corrupted their conduct upon the earth - בר ו 12.
מובא גם באס 6. גבר טעי בשביל בישן איש
טועה בדרך הרע - ת"מ 150. קץ למהי לשרה

שבעה שבועים שבעה שבועות תספר לך מהחלך
חרמש בקמה תחל לספר שבעה שבועות - דב טז
9. ותסתב שבועים כטמאתה (י"א תרין
שבועים) וטמאה שבועים כנדתה
šibbuwâ³em - ויק יב 5 י'ג שבועות נגה:
Pentecost is pronounced šâbâ³ot והג שבועים
תעבד לך - שמ לד 22. ביום בכוריה... בשבועיכון
- במ כח 26. ותעבד חג שבועים - דב טז 10. ובחג
שבועיה - דב טז 16.

שבע ש"מ מונה מותאם לנקבה *cardinal number*
seven *with f. nouns* **שבע** במעמד ש"ת שבע
adjectival ויקומון שבע שני כפן וקמו שבע
שני רעב seven years of famine there will arise
- בר מא 30. ולכהן מדין שבע בנן ולכהן מדין
שבע בנות - שמ ב 16. וידי על ביתה שבע אזנבים
והזה על הבית שבע פעמים - ויק יד 51. ואקים
אברהם שבע אמרן עאן ויצב אברהם שבע
כבשות צאן - בר כא 28.

שבעה ש"מ מונה מותאם לזכר *cardinal number*
seven *with m. nouns* **שבעה** במעמד ש"ת
adjectival שבעה גוים סגים ועיולים מנך שבעה
seven nations ממך ועצומים ממך greater and mightier than yourselves - דב ז 1.
ותעבד ית בוציניה שבעה ועשית את הנרות
שבעה - שמ כה 37. שבעה יומים פטיר תיכלון
שבעה ימים מצות תאכלו - שמ יב 15. שבעה
דמעין אנון בעלמה שבע תרומות הן בעולם -
ת"מ 94. וכהנייה לון שבעה דרגים והכהניס,
להם שבע דרגות - ת"מ 118. כאלין ליומה
תעבדון שבעת יומיה (VN) שבעת, ECB
שבעת) כאלה ליום תעשו שבעת הימים - במ
כה 24. ית שבעת מדבחה סדרת (NB) שבעת,
VEC שבעתי) את שבעת המזבחות ערכתי -
במ כג 4.

שבעתי ש"מ מונה *cardinal number* **שבע**
seven ש"ת נסמך לש"ע מיועד נקבה או זכר
adjectival. with det. nouns f./m. (רישביץ, שם
המספר, עמ' 117 ואלין) מה אנין שבעתי (A) (שבע)
אמרתה אלין מה הן שבע הכבשות האלה
what mean these seven ewes - בר כא 29. ית
שבעתי אמרתה תסב מן אדי (CB) JA (שבע)
את שבע הכבשות תקח מידי - בר כא 30. ויהמש
ית ארע מצרים בשבע JA (VNMECB)
בשבעתי) שני סבעה ויצמתי ית כל מזונה
שבעתי שניה טבאתה... ויהי מזונה... לשבע
JA (VNMECB) לשבעתי) שני כפנה ויחמש
את ארץ מצרים בשבע שנות השבע ויקבץ את
כל אכל שבע השנים הטובות... והיה האכל...

לאבהתך כאשר נשבע לאבותיך as He swore
to your fathers - דב טי 8. יירתו ית ארעה דאשבע
לאבהתך יירשו את הארץ אשר נשבע לאבותם
- ת"מ 138. כד יעלנך לארעה דאשתבע
לאבהתך כאשר יביאך אל הארץ אשר נשבע
לאבותיך - ת"מ 224. אדכר לקמאי... דאשתבעת
לון כך זכור את הראשונים... שנשבעת להם
בך - מ ב 61-64. דישתבע עליו לשקר - ויק ה 24.
יברר נפשה מן כל תחמדה בישא וישבע אנו
לא יקרב יתה לעלם ויבדיל עצמו מכל חמדה
רעה וישבע שהוא לא יקרב אליה לעולם -
ת"מ 292. ואמר אברהם אנה אשבע ויאמר
אברהם אנכי אשבע - בר כא 24. וכדו אשתבע
לי באלהים הכה אם תשקר לי ועתה השבע
לי באלהים... - בר כא 23.

אִתְּפַעְלָא נִשְׁבַע to swear תמן אתשבעו תריון
B (י"א אשתבעו) שם נשבעו שניהם there the
oath שבעת - two of them שבעו - בר כא 31.

אִתְּשַׁבְעוּ ש"ע נ *oath* שבעה *n. f.* ש"ע יהוה
יתך ללבוט ולשתבעו בגו עמך A (י"א
ולשבעה) יתן יהוה אתך לאלה ולשבעה
the Lord make you an execration and an oath
among your people - במ ה 21.

שבועה ש"ע נ *oath* שבעה *n. f.* גבר אן ידר
נדר ליהוה אי השתבע שבועה איש כי ידר
נדר ליהוה או השבע שבועה obligation on himself
to the Lord or takes an oath imposing
- במ ל 3. ושבועתה דימך
והשבועה אשר נשבעת - א"ג 31. וממטרתה ית
שבועתה (!) דאשתבע לאבהתכון JA (י"א
שבועתה) ומשמרו את השבועה... - דב ז 8.

שבע² ש"מ שבע *seven numeral* | א"י שבעה על
דחטיתון - נ ויק כו 24. סוא"י שובעא שובעא דכר
ונקבא - בר ז 2]

שבוע - בר כט 27. שבועים - דב טז 9. **שבע** - בר מא
30. **שבעה** - דב ז 1. נסמך: שבעת - במ כח 24. VN.
שבעתת - במ כג 4. שבעת - בר מא 35. **שבעתי** (ש"ע)
שבעתיתה (מיודע) - ת"מ 105. **שבעים** šâbâim - ע"ד
כ 4. **שבעסר** - בר מז 28. **שבעסרי** - בר לו 2. שבעים
šâbîm - ע"ד כ 4. **שביעי** שביעאה (מיודע) šēbiyyā³â
- ע"ד כא 2. **שבעי** šēbi - ע"ד כא 14. **שביעיה** שביעיתה
(נקבא, מיודע) - ויק כה 20. **סבע** (ערבית) - בר ה 27. A.
סבעה - בר ז 2. A.

אִתְּשַׁבְעוּ ש"ע נ *oath* שבע קבוצה של שבע יחידות
group of seven, week מלא שבעו דה מלא
שבועי זאת (šibbu) complete the week of this
one - בר כט 27 וכיו"ב 28. שבעה שבועים תמני
לך משרואך מגלה בקמאתה תשרי לממני

שבק

seven שירובב מן הערבית *Ar interp.* **וסבע מואן**
ש**תה** A **ושבע מאות שנה** seven hundred years
- בר ה 27. מן כל בהמתה דכיתה... סבעה סבעה
(E)A - בר ז 2. אשמשנך סבע שנין ברחל A -
בר כט 18.

שבק עזיבה ונטישה **leaving, abandon** [איי]
אן שבק טליא ית אבוי - נ בר מד 22. **סואיי** ישובק גבר
לאבוי ולאימה - בר ב 24] ← סליחה **forgiving**
[איי] ותשבוק לחוביו - נ שמ לב 32. **סואיי** שבקין לך
סיכלתך - מתי ט 2, הרשייה **permission** [איי] ולא
שבק יתיה... למבאשה לי - קת"ג בר לא 7.]

קל עבר: דשבק *adšābāq* - מ א 55. עתיד: וישבק -
ת"מ 161. תשבקן *tišbāqinnān* - ע"ד כג 77. ציווי:
שבק - ת"מ 64. בינוני: שבק *šābāq* - מ ד 40. פעול:
ושביק - דב לב 36 (=המליץ 556). מקור: משבק - שמ
כג 5 (=המליץ 551). **פעל** בינוני פעול: ומשבקה (נ) - במ
ל 10. **אהפעל** עבר: והשתבק - ת"מ 162. עתיד: ישתבק
- שמ י 24 (=המליץ 571). ציווי: אשתבק - ת"מ (ק)
345. בינוני: משתבק - ת"מ 297. **משבוקה** - במ ל 10
*M₂. **שבוק** *qittūl* - שמ כג 5. **שבוקין** - דב כד 1
VECB (=המליץ 492). **שבוקית** - דב כד 1. **שבקי** -
בר לח א 17. **שבק** - במ יג 28. **שבקה** - המליץ 597.
שבקו שבקות (נסמק) - בר מב 16. **שבקין** - מ יג 84.

קל 1 נטש abandon to **ושבק** רקיעו באדה
וערק ויעזב בגדיו בידה וינס *he left his*
garment in her hand and fled - בר ט 12 (=המליץ
551). מנגר דשבק לנגודה מנגף הוא דלא בטל
טעינן מן יום דשבקנתך מונהג שעזב את מנהיגו
ניגף הוא ואינו מוסק. תועים אנו מינג שעזבנוך
- מ א 55-57. וישבק קשטה ויחסר ברכתה ויעזב
את האמת ויחסר את הברכה - ת"מ 161. רחמנה
לא תשבקנן הרחמן, אל תעזבנו - ע"ד כג 77.
ימיך לאבהתך לית שבק לבנין את שבועתך
לאבותינו אינך מבטל לבניהם - מ ד 39-40. עציר
ושביק עצור ועזוב - דב לב 36. **2 הניח לאחר**
leave to **ושבק** כל דלה באד יוסף ויעזב כל
אשר לו ביד יוסף *he left all that he had in*
Joseph's hands - בר לו 6. ופרט כרמך לא תלקט
למלכטה ולגיורה תשבק יתון לעני ולגר תעזב
אתם - ויק יט 10. אשבק שבי עמך מן עמה
דעמי MEB (ניא אקים) אציגה נא עמך מן
העם אשר אתי - בר לג 15 (=המליץ 572). **3 סלח**
forgive to **ואלה שבק** לך וסבל לך כד תעזר
לידה ואלוהים סולח לך ונושא לך כשתשוב
אליו *God forgives you and pardons you when*
you turn back to Him - ת"מ 112. **שבק לעובין**
ולמרוד M₂ (ניא תלי) נשא עון ופשע - שמ לך 7
(מן אונקלוס O). ותשבק לעובינן M₂ (ניא ותסלח)
וסלחת לעונינו - שמ לך 9 (מן אונקלוס O). **4 הרשה**

לשבע שני הרעב - בר מא 34-36.

17 שבועות ש"ע נ *n. f.* **שביעיה** קבוצה של שבע
יחידות **a group of seven** עמו אילן תלתיתה
דבתר שבעתיתה ראו את אלה השלושה נוסף
על השבעה (מעיינות) *see these three in*
addition to the seven (sources) - ת"מ 105. אלה
אסגלנה באילן שבעתיתה האל ייחדו (את
הגר) באלה השבעה (מצוות) - ת"מ 156.
17 שבועסר, שבועה עסר ש"מ מונה *cardinal*
number **שבוע עסרה/שבועה עסר** **seventeen**
בשבועסר יום לירחה (C) בשבע עסר, A בשבעה
עסר) בשבעה עשר יום לחדש *on the*
seventeenth day of the month - בר ז 11, n 4.
יוסף בר שבע עסר שנה VC יוסף בן שבע
עשרה שנה - בר לו 2. ואקעים יעקב בארע
מצרים שבועסר שנה (MB) שבועסרי, NE שבע
עסרי, C שבע עסרה) ויחי יעקב בארץ מצרים
שבע עשרה שנה - בר מז 28.

17 שבועסרי, שבוע עסרי ש"מ מונה מותאם לנקבה
cardinal number with f. nouns **שבוע**
עסרה/שבועה עסר **seventeen** יוסף בר
שבועסרי (EBA) שבע עסרי) יוסף בן שבע עשרה
שנה - בר לו 2. וחה יעקב בארע מצרים שבועסרי
שנה (NE) שבע עסרי, C שבע עסרה) ויחי
יעקב בארץ מצרים שבע עשרה שנה
Jacob lived in the land of Egypt seventeen
years - בר מז 28.

שבועים ש"מ מונה *cardinal number* **שבועים**
seventy שת מואן דאלפים הוו מבנים מן
שבועים נפש שש מאות אלפים היו מבונים
six hundred thousand were begot
from the seventy souls - ע"ד כ 3-4. **כנש** לי
שבועים גבר - ת"מ 175א.

שבועיה ש"מ סודר *ordinal number* **שביעי**
seventh שביע מועדיה וקדש קדשיה שביעי
המועדים וקדש הקדשים *the seventh of the*
festivals and the holiest of the holies - ע"ד כא
13-14. ושבת עמה ביום שביעאה - שמ טו 30.
מיומה קדמאה עד יומה שביעה מן היום
הראשון עד היום השביעי - ת"מ 344. בריש
ירחה שביעה - ע"ד כא 2.

שבועיה ש"מ סודר *ordinal number* **שביעית**
seventh מה ניכל בשתה שביעיתה *what*
shall we eat in the seventh year? - ויק כה 20.
מלתה שביעיתה - ת"מ 236א. ושביעאיתה
תשמטנה והשביעית תשמטנה - שמ כג 11.

סבע(ה) ש"מ מונה *cardinal number* **שבוע(ה)**

שבוק שׁיעַ ז n. m. qittūl **הקלה** relaxing שבוק תשבק עמה V עזב תעזב עמו you must alleviate him - שמ כג 5 (המליץ 551: שבק תשבק).

שבוקין שׁיעַ ז n. m. pl. tant **גט** עם יספרי bill **of divorce with spr** **אן יסב גבר אתה...** ויהי אם לא תשבק רחים בעיניו... ויכתב לה ספר שבוקין... וישלחנה מביתה (N שבוקית) כי יקח איש אשה... והיה אם לא תמצא חן בעיניו... וכתב לה ספר כריתת... ושלחה מביתו if a man takes a wife and marries her..., if then she finds no favor in his eyes..., and he writes her a bill of divorce..., and sends her out of his house - דב כד 1, וכיו"ב 3.

שביק א מילית ניגוד **adversative part. אולם** however **שביק הלא תקיף עמה** *M₁ אפס כי עז העם **שבק** however, the people are powerful - במ יג 28. **שבק** שׁיעַ ז n. m. **ערבון** pledge מה תהב שביק סעד משגרך A (ני"א ערבון)... מה שביקה דאהב לך A (ני"א ערבונה) מה תתן ערבון עד שלחן... מה הערבון אשר אתן לך you must leave a pledge until you have sent it... what pledge shall I give you? - בר לח 17-18.

שבק א מילית ניגוד **adversative part. אולם** but, however **שבק הלא תקיף עמה** אפס כי עז העם **שבק** however, the people are powerful - במ יג 28. **שבק** ית ממללה דאמלל עמך יתה תטר לממללה ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תשמר לדבר but only the word which I bid you, that shall you speak - במ כב 35. **שבק** אצטרה תחזי VCB אפס קצהו תראה - במ כג 13. **שבק** הלא לא יהי בך מסכין אפס כי לא יהיה בך אביון - דב טו 4. **שבק** שׁיעַ ז n. m. **קצה** edge (העברה מן שבק = אפס) שבקי ארעה E (קטרי ע"ע) אפסי הארץ the edges of the world - דב לג 17.

שבקתה שׁיעַ נ n. f. **שמיטה** fallow (year) שבקה שמיטה - המליץ 597. ליתא [השיפ שבוקה = שמיטה - דב טו 1].

שבקו שׁיעַ נ n. f. **עזיבה** forsake לא ירשי רבקה על שבקות אבוא A לא יוכל הנער לעזב את אביו leaving his father is impossible for him - בר מב 16. the lad

שבקין שׁיעַ ז n. f. pl. tant **מחילה** pardon שבקין הו עבד למן דשבק חוביו מחילה הוא עושה למי שעוזב עוונותיו (God) gives forgiveness to him who leaves his sins - מ יג 84-83.

to allow לא שבתך למקרב לותה *M₁ (ני"א יבהתך) לא נתתיך לנגע אליה I did not allow you to touch her - בר כ 6 (מן אונקלוס O). ולא שבקה יהיה למבאשה לי m (ני"א יבהה) ולא נתנו יהיה להריע עמדי - בר לא 7 (מן אונקלוס O). ולא שבקתני למנשקה לבני MB (ני"א כרתני) ולא נטשתני לנשק לבני - בר לא 28 (=המליץ 525).

משבק לא יכל רביה למשבק ית אביו לא יוכל הנער לעזב את אביו - בר מב 16. ותקץ מן משבק לה וחדלת מעזב לו - שמ כג 5.

פנעלגרש אישה to divorce **איי** ואתה משבקה מן בעלה - נ ויק כא 7 ונדר ארמלה ומשבקה... יקום עליה VNEC (ני"א וטרודה) ונדר אלמנה וגרושה... יקום עליה ותריוכין ישתבק לכו a divorced woman..., shall be binding upon her - במ לו 10.

אתפגעל 1 נעזב to be abandoned **בישה**... והשתבק כלי וטמי עשה רעה... ונעזב נע ונד **ושבקה** and was abandoned he did evil... and was abandoned and isolated **ושבקה** - restrained and isolated ית יהיה לוד עניכון ותוריוכין ישתבק לכו עבדו את יהוה רק צאנכם ובקרכם יצג - שמ י 24. וארעה תשתבק מנון והארץ תעזב מהם - ויק כו 43. הן הוה דמע ליהוה אי פסול יהי משתבק אם היה (ראוי ל)תרומה - ליהוה, אם פסול - ייעזב - 2297 **הרפה** עם מן fo let alone **ושבקה** מני הרף ממני let Me alone - תי"מ (ק) 445 [מביא את דב ט 14. בנוסחאותינו: הרף, הרפי]. **דבר אבהתן** ולא תשתבק מן שיורה דן זכור את אבותינו ואל תמשוך ידך מן השארית הזאת - תי"מ 199 [זב"ח העי 2].

משבוקה מילית ניגוד **adversative part. אולם** however, yet **משבוקה** הלא תקיף עמה *M₂ אפס כי עז העם **שבק** however, the people are powerful - במ יג 28 [ראה להלן שבוק].

שבוק מילית ניגוד **adversative part. אולם** however, yet **שבוק** - ציווי בשימוש מילית קריאה - (504 Grundriss I) Originally imp.; בר"ר 384: אפס... לשון יוני הוא הפס (ἀπέσ). והוא ציווי: חדל, עזב). **אזל עם גבריה** ושבוק ית ממללה דאמלל עמך יתה תטר לממללה N (A וקשט) לך עם האנשים ואפס את הדבר אשר אדבר אליך אתו תשמר לדבר go with the men, yet תשמר לדבר - you must say nothing except what I tell you - במ כב 35. **שבוק** סטרה תחזי N (N ברך) אפס קצהו תראה - במ כג 13. **שבוק** הלא תקיף עמה V אפס כי עז העם - במ יג 28.

שבקה - שבת

[פלורנטין 328]

פעל חבש כובע **to put on a cap** וקרב משה ית ברי אהרן ואלכשון כיתנואן... ושכשב לון מגבעין A (ני"א וחבש, וקבע)... ויחבש להם מגבעות Moses brought Aaron's sons and put on them clothed them with coats..., and put on them caps - ויק ח 13 [השי' ירוש סוטה כד ע"ב (למטה): ר' ירמיה שבשב ולבש עטרה = עשה עטרה מזמורת].

שבש (<שבשב>) ש"ע ז. n. m. **ענף branch** ובגפנה תלתה שבשין *m² ובגפן שלשה שרוגים on the vine were three branches - בר מ 10 (מן אונקלוס) תלתה שבושה תלתה יומין און m שלשת השרוגים שלשה ימים הם - בר מ 12.

שבשב ש"ע ז. n. m. **צאצא offshoot** בהשאלה fig. דמות אהרן מן יהי... אי אלעזר אי פינחס אי שבשביה דמנה נפקת כמו אהרן מי ראוי... או אלעזר או פינחס או הצאצאים שממנו יצאו Eleazar... like Aaron, who is appropriate? or Phinehas or the offshoots which emerged from him - ת"מ 290ב [אפשר שהוא ריבוי זכרי של שבשבה].

שבשבה ש"ע ז. n. f. **ענף branch** כפי תמרים ושבשבן דאילן רציף (B ושובשון) כפות תמרם וענפי עץ עבות, branches of palm trees boughs of leafy trees - ויק כג 4. **ענף שורש root** אורה רבה דמי לשבשבה אלšabšābā האור כגדול דומה the great light resembles the great light ע"ד ז 14. יום שבתה שבשבתה עקבה מרה יום השבת, השורש כינהו האדון - ע"ד יז 3-2. בטור סיני אקבע ארשה בבקעת מואב שבשבתה בהר סיני נקבע היסוד, בבקעת מואב העיקר - מ כא 8-9. ואמנה דעבדה קבע לה שבשבאן והאומן (= האל) שעשאו קבע לה יסודות ("לבראשית") - ננה 80. שבשבן שרשים - המליץ 604. [ליתא]. **3** בהשאלה fig. **נוי beauty** נפתלי רהטה שליחה היבה מלי שבשבן A נפתלי רצה שליחה הנותנת דברי נוי Naphtali is like a running emissary that provides words of beauty (=beautiful words) - בר מט 21 [נייש שופר ונתפרש מן שפר = יופי]. **4** בהשאלה fig. **צאצא offshoot** ויהיה קטל שבשבהתה דהות נציבה על סובתה ויהוה הרג את החוטרים שהיו נטועים על הטומאה the Lord slain the offshoots that were planted on uncleanness - ת"מ (ק) א17 א: אילניה].

שבת פסיקה מעשייה **desistance** [א"י תהון צימין צומיכו ושבתין שביכו - נ ויק כג 32] ← יום מנוחה

שבקה גמל צעיר **young camel** [> سقب - Lane 1379a. טלשיר 251. אונקלוס על אתר: חורפן; פ נקון. והכול בעלי חיים כאמצעי תשלום *Domestic animals used as means of payment. See O and IP ad loc.*

שבקה ש"ע נ. f. **גמל young camel** וזבן ית ששיות עקלה... במאה שבקה A ויקן אלת חלקת השדה... במאה גמלים he purchased the parcel of land... for a hundred camels - בר לג 19.

שבברין קרני אור **rays of light** [מן אונקלוס O ע"ע סמי. See smy.]

שבברין ש"ע ז. n. m. pl. tant. **אור מסנור blinding light** וית גבריה דתדה ביתה אלון בשבר[ריה] *m₂ (ני"א בסמיונים, בצנוריאן) ואת האנשים אשר פתח הבית הכו בסנורים the people who were at the entrance of the house, they struck with blinding light - בר יט 11.

שבש¹ מהירות וזירו **haste, urge** (> שבשב. זב"ח המליץ Schwally 92,464. **סוא"י** הוו מלאכיה משבשין ללוט - ויאיצו... - בר יט 15]

פעול זירו פע"י **to urge trans.** ושבו מלאכיה בלוט C ויאיצו המלאכים בלוט the angels urged Lot - בר יט 15. ומפלעיה משבשין בעמה m (ני"א עצמים) והנגשים אצוים בעם - שמ ה 13 **2 נדרז** פע"ע **to hurry intrans.** למה שבשת למערק mEC (ני"א טמרת, אטמרת) למה מיהרת לברח why did you hurry to flee - בר לא 27 (=המליץ 464).

שבש² בלבול **confusion** [> שויש: HW 90 - Psm 4107. **א"י** ורברבוהי משתבשין - דנ ה 9. **א"י** שבשתי ייי ואשתבשית = פתתני יהוה ואפת - ירמ כ 7]

פעול טעה פע"ע **to err intrans.** לא תשבשון באורעה mV (ני"א תתרגזון) אל תטעו בדרך do not err on the way - בר מה 24. **2 הטעה** פע"י **to cause confusion trans.** (תכתרון, תאחרון) אל תאחרו אתי mKC do not confuse me - בר כד 56 פירשו מעניין אחריות מעשים. טל תעודה ז 155 והספרות המובאת שם].

שבשב ענף, נוף **twig** [א"י כמין שבשבה דהדס - בר"ר 633. **סוא"י** שובשבין דדקלין - יוחנן יב 13] ← שורש, צאצאים **offshoot, descendance**

rest day

קל עבר: שבת šābāt - ע"ד טו 5 אשבת - שמ לא 17. עתיד: דישבת adyīšbāt - ע"ד טו 6. בינוני: דשבת adšābāt - ע"ד יד 7. אשבתה āsbātā - ע"ד כא 6. אשבתו אשבתותה (מיודע) - ת"מ 179. שב šab - ע"ד כא 8 [גזירה לאחר מן הריבוי שבין - ויק כה 8. backform from the pl. שבה šābbā - ע"ד טו 10. גזירה לאחר מן המיודע שבתה šābtā - ע"ד יב 19. backform from the det. f. ריבוי: שבין - ויק כה 8. שבות šābūtayya שבותיה (ריבוי מיודע) - ע"ד כד 33. שבתון šabton - ע"ד כא 7. שובה - ויק טו 31. *M₁.

קל 1 שבת to cease from work, action *intrans.* וביומה שביעאה אשבת ואנשם וביום השביעי שבת וינפש He was refreshed from work and was refreshed בדומה לו ת"מ 1197. שבת חילה רבה לגוה ופקד דישבת בה ישראל שבת האל הגדול בו (ביום השביעי) וציווה שישבות בו ישראל - ע"ד טו 6-5. כל יומי שממה תשבת כל ימי אשמה תשבת - ויק כו 35. שמירת השבת Sabbath observing ושבת עמה ביומה שביעאה וישבת העם ביום השביעי people remained inactive on the seventh day - שמ טו 30. מן רמש עד רמש תשבתון שביכון מערב עד ערב תשבתון שבתכם - ויק כג 32. מובא גם אי"ד ג 11: tišbāton šabbikon בבניין קל, אע"פ שניש הפעיל והמושא אי"ד: tašbitu šābbātkimma. דשבת כה יתברך השובת בו (ביום השביעי) יתברך - ע"ד יד 7.

אשבתה ש"ע נ. f. **שבתון** (day) rest ארבע עקובאן וברכבאן אשבתה זכרנה אשמהה ווימון קדש ארבעה כינויים גדולים (ליום השביעי): שבתון, זיכרון, תרועה ומקרא קודש four great epithets (of the seventh day): rest, - remembrance, sound blast and holy assembly ע"ד כא 6-5. יום שבה אשבתה עבד יום סלוחיה לישראל יום שבת השבתון נעשה יום כיפורים לישראל - מ"ז 37-38.

אשבתו ש"ע נ. f. **שבייתה** cessation ואשבתותה וצלותה כל אליו אקרים טבים... ואשבתותה מכל עובד... והשבייתה והתפילה, כל אלה יסודות טובים... והשבייתה מכל מלאכה... all these are cessation and prayer, all these are good foundations... and the cessation from all deed... - ת"מ 179. ואשבתותה מכללה למן דמלך לאליו והשבייתה מכתירה את מי שקונה אלה ת"מ (ק) 68.

שב ש"ע נ. m. **שבת** Sabbath שב שבתון למועדיה שבת שבתון למועדים - ע"ד כא 8 [עי' בהערות זביח].

שבה ש"ע נ. f. n. **שבת** Sabbath ועקבה בעקובאן טבן שבה וקדש וברכה וכינהו (את יום השביעי) בכינויים טובים: שבת וקודש וברכה... He named (the seventh day) good names: Sabbath and holy and blessing - ע"ד טו 9-10. ויומה שביעאה שבה ליהוה אלהך והיום השביעי שבת ליהוה אלהיך - שמ כ 9. אה נטורי שבתה הוו שמרין לה הוי שומרי השבת, היו שומרים אותה - ע"ד יב 19-20. שבתה אתר כהלה קדיש השבת היא מקום, כולו קדוש - ת"מ 70. במפוק שבתה נפק אברהם במוצאי שבת יצא אברהם - אס 12. ותמני לך שבע שבין שנים (שמי NME) וספרת לך שבע שבתות שנים - ויק כה 8. מן רמש עד רמש תשבתון שביכון מערב עד ערב תשבתון שבתכם - ויק כג 32.

שבות ש"ע נ. m. **שבות** one who ceases from work והשבותים happy are those who cease from work - ע"ד כד 33. תתדכרון בטב שבותיה תיזכרו לטוב, השבותים - אי"ד ב 30.

שבתון ש"ע נ. m. **שבתון** והוראתה נבדלת מן ש"ע **שבייתה** 1 rest דן זעיק... ארבע עקובאן... עד יהונו שבתון לירחיה ושב שבתון למועדיה וכליל מועדי רחותה שהוא (ראש החודש השביעי) נקרא... בארבעה כינויים... כדי שיהיה שבתון לירחים ושבת שבתון למועדים וכתר מועדי רחותה (the seventh month) is called rest of the months and rest of the festivals and crown of the festivals of Favor - ע"ד כא 4-9. **יום שבתון** (day) rest שבת שבתון ליהוה B (נייא אשבתה) - שמ לה 2. שבתון בטול קדש ליהוה A - שמ טו 23. כך גם V בשינוי קל.

שובה ש"ע נ. f. n. **שבת** Sabbath בשובתא בין זרעיא - מקוס ב 23] **שבת** Sabbath מקשש אעים ביום שובתה N מקשש עצים ביום השבת a man gathering wood on Sabbath day - במ טו 32. ותמני לך שבע שובין שנים *M₁ - ויק כה 8. מן רמש עד רמש תשבתון שוביכון VB - ויק כג 32. שובה אשבתה הוא לכון *M₁ - ויק טו 31.

שגב כיסוי והסתרה, הסוואה, **concealing**, **covering** [ש"ע]. השורש בווי מן דב ב 36: לא היתה קריה אשר ענבה ממנו šāgābā ונתפרש עסתרתה. מובא בהמליץ 597 ותרוממו הערבי אחתגבת = נסתתרה. [NSH. der. from Dt 2:36, int. as 'hiding'.

שגג - שגי

- אלעור (Cow 37).

שגג ש"ע ז n. m. 1 **שגגה** error שא שגגנו ופשענו - אלעור (Cow) 37.

שגגה ש"ע נ n. f. **שגגה** error ויסלח עליו כהנה על שגגתה דשגג B - ויק ה 18 (=המליץ 602).

† **שגד** מין פרי [Löw Pfl 374] a fruit

שגד ש"ע ז n. m. 1 **שקד** almond [ב]טמין ושגד'ים m (ני"א ולוזים) בטנים ושקדים - בר מג 11. ואנץ נץ וכפתה שגדין *M₂ ויצץ נץ ויגמל שקידים - במ יז 23.

שגי שגגה, טעות error (ע"ע שגג, שלי) [א"י לא שגא מינא אינש - מ"יל במ לא 49] ← סטייה אחר איליים (from God's path) deviation (השי פלחן טעון - אל נכר - אונקלוס דב לב 12]

קל עבר: דשגה - ויק ה 18. עתיד: ישגון - ויק ד 13. בינוני: שגיהן (רבות) - ת"מ 233א. **פעל** בינוני: משגי - דב כז 18 (נ"ש) amšaggi. **אתפעל** עתיד: תשתגון - במ טו 22 *M₁. **משגו** - בר מג 12. **שגו** - במ טו 25. **תשגיו** תשגייתה - שמ ב 22.

קל 1 שגג to err ויסלח עליו כהנה על שגותה דשגה והוא לא עכם וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג... the priest shall make expiation on his behalf for the error that he erred unwittingly - ויק ה 18. על מלה דשגו בה אברהם באור כשדים על דבר אשר שגה בו אברהם... - ת"מ 6א. ויסלח כהנה על נפשה דשגת וכפר הכהן על הנפש השגגת - במ טו 28. ואם כל כונשת ישראל ישגון ואתעלם ממלל מן עיני קהלה ואם כל עדת ישראל ישגו ונעלם דבר מעיני קהלה - ויק ד 13. תרח סליחתה... פתיח לאלין דשגין בסריחתון שער הסליחות... פתוח לאלה ששגגים בחטאייה - מרקה ? 52 (Cow) 52. **2 טעה** לענין עבודה זרה to go astray fig. **for pagan worship** אלין אלהיכון דשגיתון במדעיכון בתרון "אלה אלהיכם" (שמ לב 4) אשר זניתם בלבכם אחריהם "these are your gods" (Ex 32:4) after which you have gone astray in your minds - ת"מ 240א (על שמ לב 4). ארמליה שגיהן יתמיה חיבין רבקה מרודין האלמות שוגות, היתומים חוטאים, הנערים מורדים - ת"מ 233א.

פעל הטעה to mislead ארור משגי סמי בשביל C ארור משגה עור בדרך - שגג

קל כיסה, הסתיר to cover נחת עננה כפרי ושגב ביניון ירד הענן מהר וחצץ ביניהם (הסתיר אותם זה מזה) the cloud descended in haste and separated them (lit.: covered them from one another) - ת"מ 38א. נחת עננה ושגבה מן מצפית כל קהל ישראל ירד הענן והסתירו ממראה כל קהל ישראל (Moses) from the sight of all and covered him (the congregation of Israel) - ת"מ 269א. מרי שגבני מן הזידנים אדוני, הסתירני מן הרשעים - עבד אל (Cow 214).

אתפעל נתכסה to be covered משה מן עיני קהלה וכאשר נתכסה משה מעיני קהלה when Moses was covered from the sight of the congregation - ת"מ (ק) 383 (ש: אתכסה). מרירה שעתה דבה עלל נביה רבה משה לגו עננה והשגב כות מאור וכד אתכסה נביה רבה משה מן עיני קהל ישראל מרה השעה שבא בה... משה ונסתר כמו מאור. וכאשר נסתר... מעיני קהל ישראל - ת"מ 261א. ואזל מתשגב A (ני"א מכמן) וילך שפי - במ כג 3 [תפס שפי כמו שפוך. C^{af} מתחפיא = מסתתר].

שגב א ש"ע ז n. m. **מסווה** veil ושמעו שופריה ועמו נור ברקיה וארבעה שגביה ושמעו את השופרות וראו את אש הברקים ואת ארבעה המסווים they heard the trumpets and saw the lightning and the four veils אלעיה 109-111 (עראניש גב 342). אהן כמשה דקריע שגביה איה כמשה אשר קרע את המסווים - ת"מ 242 (אש, חושך, ענן וערפל). וקרע שגב לבך וקרע את מסך לבך - אברהם הקבץ 5 (עראניש גב 335). אלהי משה דלשגבים קרע - אלעור (Cow 318). **ב** ש"ת **נסתר** hidden נור הכוכבים שגבים אור הכוכבים נסתרים (!) the light of the hidden stars - אבישע (Cow 430).

שגבה ש"ע נ n. f. **מסך** curtain ולא תשים עונותי שגבה ביני ובין סליחתך my sins as a curtain between me and Your forgiveness - עבד אל (Cow 214).

† **שגג** שגגה, טעות error (שכיח בעש"ח NSH. א"י מן שגגתא דעבדית קדמיך - ויקיר קבו]

קל שגה to err ויסלח עליו כהנה על שגגתה דשגג B (ני"א שגותה דשגה) וכפר עליו הכהן על שגגתו אשר שגג the priest shall make expiation on his behalf for the error that he erred - ויק ה 18. מכל אשר חטינו ושגגנו ופשענו

came to Pharaoh - ת"מ (ל) 30 [מקביל ל-ש 19א].

שגל† טירוף הדעת **madness** [א"י בשינועה - קת"ג דב כח 28. ותהוון משגעין - נ דב כח 34]

פעל מטורף בינוני פעול **mad pass. pt.** **mad** VECB חזו עיניך (= המליץ ג/א 602, J משגיע ליי עיפ ההגיה amšaggi - עראניש ג/א 147) והיית משגע ממראה עיניך you shall be driven mad by the sight which your eyes shall see - דב כח 34.

שנעון ש"ע ז n. m. **טירוף הדעת madness** ימעיןך יהוה בשגעוניה ובסמיונה (C בשגעון, E בשגעוון) יכך יהוה בשגעון ובעורון the Lord will strike you with madness, blindness - דב כח 28 (המליץ 602: בשינועה).

שגר שליחה **sending, dispach** (באה"ש המאוחרת (טל ג, סג, השי' 1978 Müller ZDPV) Late SA. א"י כל מכתשיא בישא די שגריה על מצראי - התי"מ שמ טו 26. **סא"י** ושגר יתה מרא - בר ג 23); צאצא **offshoot** (חיוגי' 498. מתחלף בתה"ש עם אקר (עקר - ע"ע)) ← צמח **plant** [אפשר שהוא מן شجر הבא בצירופים לציון צמחי תבלון, מרפא וכיו"ב - Dozy II, 729-30. אבל **ס** שיגרא - מין צמח - LS 756b. השי' 124, 166 Löw Pfl]

פעל עבר: שגר - ת"מ 338. עתיד: ישגר - בר כד 40. ציווי: שגר - ת"מ 337. בינוני: ומשגר wamšaggār - מ 44. פעול: משגרה (נ) - בר מט 21 M₆. מקור: למשגרה (+נסתר) - שמ ד 23 A. **אתפעל עבר:** השתגרן - ת"מ 146. בינוני: משתגרה (נ) - בר לב 12 A. **משגר** - דב כג 21 A. **שגור** qittūl לשגרה - דב כב 29 A. **שגר** - דב ט 23 B. **שגרה** שגרתה - ת"מ 222ב. **שגרו** - שמ יח 2 (בן גוון של שגור: Var. of šgwr).

פעל 1 התיך ללכת **to let go, release** ולא שגר ית בני ישראל ולא שלח את בני ישראל go (Pharaoh) did not let the people of Israel go - ת"מ 338 (מביא את שמ יא 10, והוא כמו א. שם). **שגרה** ית שגר ית עמה ואמר לו "שלח את העם" - ת"מ 337. **שגר** ית עמי וישמשני שלח את עמי ויעבדני - ת"מ 19ב (מביא את שמ ט 1, והוא כמו A שם). **2 שלח** **to send** בדה תלכמון הלא יהוה שגרני B בזאת תדעו כי יהוה שלחני by this you shall know that it was the Lord who sent me - דב טו 28. לא יהוה שגרני mA - במ טו 29. יהוה... ישגר מלאכה עמך A - בר כד 40. עד מרן לן ירחם וישגר לנן פצו כדי שאדונו ירחם עלינו וישלח לנו פדות - ת"מ 211א. מן

who misleads a blind man on the road - דב כז 18.

אתפעל טעה **to err** וכד תשתגון ולא תעבדון ית כל פקודיה אלין *M₁ וכי תשגון... if you err, and do not observe all these commandments - במ טו 22.

משנו ש"ע נ n. f. **משגה error** וית כספה ... תעורון באדיכון לוי משגו היא (B משגה, VC שגו, *M₁ שלו) ואת הכסף... תשיבו בידיכם אולי משגה הוא carry back with the money... you; perhaps it was an error - בר מג 12.

שנו ש"ע נ n. f. **שגגה error** ויסלח להון הלא שגו היא... ויסלחון לקדם יהוה על שגותון ונסלח להם כי שגגה היא... וחטאתם לפני יהוה על שגגתם, ויתן להם על שגגתם for it was an error... and they shall be forgiven for their error - במ טו 25. **אנה מהימן** דאתון מעזרין בתר שגו תחזיו מנוכון אני מאמין שתשובו לאחר שתיראה טעותכם - ת"מ 115א. **ואם נפש חדה תחטי בשגו ואם נפש אחת תחטא בשגגה** - ויק ד 27. **אורוה חדה יי לכון לדעבד בשגו תורה אחת יהיה לכם לעושה בשגגה** - במ טו 29. **ואן מן עיני כנשתה אתעבדת לשגו אם מעיני נעדה נעשתה לשגגה** - במ טו 24. **ויסלח עליו כהנה על שגותה וכפר עליו הכהן על שגגתו** - ויק ה 18. **כיויב במ טו 28.**

תשגיו ש"ע נ n. f. **משגה** עבודת אלילים **error** *fig. for pagan worship* היות בארע תשגיותה A (ני"א נכראותה) גר הייתי בארץ נכריה I have been a stranger in a land of error - שמ ב 22 [דרוש: בארץ של עבודה זרה. Midr. in a land of idolatry].

שגל† טרחה, התעסקות **occupation** [ס שוגלא = עיסוק - LS 755a]

אתפעל התעסק, טרח **to be occupied with** והן צלינן בלב מתשגל בעורן אלה ליתא צלוה מקבלה ואם התפללנו בלב עסוק בזולת האלוהים, אין התפילה מתקבלת with a heart preoccupied other than with God, the prayer is not accepted - ת"מ 330ב (תחביר ערבי - זבי"ח העי' 1).

אשנל ש"ע ז n. m. **עיסוק occupation** ומכתר דאשטריו עמה באשגלון עלו נבייה ליד פרעה ולאחר שנפוצו העם בעיסוקם, באו הנביאים (משה ואהרן) אל פרעה אחר שהם נפרדו לטעמם after the people had departed to their occupations, the two prophets

שדיאור - שדך

ואסף משם תבואת מה שזרע - ת"מ 220 א220 (זביח, הערה 2). **דבש שעף** ושגר M₂ דבש נכאת ולוט - בר מג 11 [תרגם נבטיס:].

שדנה ש"ע נ. f. **תוצאות result** תבקר על יתה מדמכה הלא שגרתה ועבדו לי משכן תבחן אותו המשכב (ששכב יעקב בדרכו לפדן ארם) כי תוצאותיו "ועשו לי מקדש" (שמ כה 8) inquire about that sleep, for its result is "let them make Me a sanctuary" (Ex 25:8) 222 [לפי מסורת השומרונים יעקב שכב בהר גריזים. According to the Sam. tradition, Jacob slept on Mount Gerizim].

שדנו ש"ע נ. f. **גירושין divorce** ונסכ יתרו... ית צפורה אתת משה בתר שגרוה B ויקח יתרו... את צפורה אשת אחר שלוחיה - ש מ יח 2

שדיאור šādiyyor שם פרטי pr. n.

שדיאור ש"פ נסיא לבני ראובן אליצור בר שדיאור - במ ז 30.

שדך שקט, רגיעה **serenity, tranquility** [א"י] ושדכו מיה - נ - בר ח 1. **סוא"י** וזעף ברוחא ובימא ואתעבד שודך רב - מתי ח 26] ← הנחה, שימה **putting** [כמו 'הניח' - Tal, Proceedings 1, 350-51]; שמחה **joy** [עש"ח NSH. זביח, תרביץ י, 358, פלורנטין 299]

קל עבר: ושדך - ויק י 3 (=המליץ 448). עתיד: ישדכון - ש מ טו 16 CB (=המליץ 448). בינוני פעול: שדכי - דב כל E 19. **אפעל עבר:** ואשדך - במ יג 30 (=המליץ 451). והשדך wašdāk - מ יד 90. עתיד: וישדך - ת"מ 36 א. ציווי: אשדך - ת"מ 9 א. מקור: למשדך - ת"מ 128 א. **אתפעל עבר:** ואשדכו - בר ח 1 C. והשדכו - ת"מ (ק) 516. ציווי: השדך - ת"מ 368. **שדכה** - המליץ 516. **שדך** ובשדך wašdāk - ע"ש ד 46. **שדכה** - ת"מ 277 א. **שדכנה** - טביה בן יצחק (Cow 134). שדכנים - עבד אל (Cow 109). שדכמה - פיוטים לשמחות 358.

קל שקט, נדס silent, quiet אהרן **to be silent, quiet** אהרן (י"א ושתק) וידם אהרן A aron silent - ויק י 3. **ושדכו מיה** וישכו המים waters subsided - בר ח 1. וקץ ברדה ומטרה ושדכי קליה וחדל הברד והמטר ושקטו הקולות the hail and the rain ceased and the thunder was silenced - ת"מ 36 א. **ישדכון כאבן** (י"א ישתקון) ידמאו כאבן - ש מ טו 16. יהוה יגיא לכון ואתון תשדכון B (י"א תשתקון) יהוה ילחם לכם ואתם תחרישון - ש מ יד 14. ושדכי טמירי חיול E ודוממי, שפוני האל -

רחם לן מותר ומשגר מסיד בן מי שאוהב אותנו יותר ושולח בנו מעיד - מה 43-44. נפתלי אגרה משגרה M₆ (י"א משלחה) נפתלי איגרת שלוחה - בר מט 21 [פירוש Int.]. ואנן משגרין בידה ואנו שלוחים על ידו - ת"מ 24 א.

משגר ואם מעי את למשגר ית עמי ואם מאן אתה לשלח את עמי - ת"מ 28 א [מביא את ש מ י 2, והוא כמו A שם]. ותמאי למשגרה A ותמאן לשלחו - ש מ ד 23.

אתפעל נשלח to be sent לא השתגרנן אלא לאלין טביה לא נשלחנו אלא אל הטובים האלה (דברי המלאכים) we (the angels) were sent only to these good ones - ת"מ 146 א. מנחתה היא משתגרה לרבי A (י"א משלחה) מנחה היא שלוחה לאדני - בר ב כב 19.

משגר ש"ע ז n. m. 1 משלח יד undertaking with yd לבדיל יברכנך יהוה בכל משגר אדיך A (י"א שליחות) למען יברכך יהוה בכל משלח ידך the Lord your God may bless you in all your undertakings - דב כג 21. **2 גירושין divorce** יתרו... ית צפורה אתת משה בתר משגרה A (י"א שגרוה, י"א שלוחיה) ויקח יתרו... את צפורה אשת משה אחר שלוחיה Jethro... had taken Zipporah, Moses' wife, after her divorce - ש מ יח 2 השי' יחית השליחות, בנוסח של גט (Sam X 86) מאוסף פירקוביץ, Vilsker, Macuch Festschrift, 356.

שדנו ש"ע ז n. m. **גירושין divorce** ולה תהי לאתה חליפת דלבטה לא יכל לשגורה כל ימיו A (י"א שלוחה, משלחתה) ולו תהיה לאשה תחת אשר ענהה לא יוכל שלחה כל ימיו she shall be his wife; because he has violated her; he may not divorce her all his days - דב כב 29.

שדנו ש"ע ז n. m. **1 שילוח dispach** ובשגר יהוה יתכון מקדש ברנע B ובשלח יהוה אתכם... from the Lord's dispatch at the Kadesh-Barnea - דב ט 23. ובתר כן ישגר יתכון מדין כשגרה כהלון A ואחרי כן ישלח אתכם מזה כשלחו כלה - ש מ יא 1. **2 צאצא offshoot** א בבהמה ויברך... שגר עמליך וטעפלי עאנך B (י"א אקר = המליץ 602) ויברך... את צאצאי גמליך ואת צעירי צאנך... He will bless the... offshoot of your camels and the young of your flock - דב ז 13 [פירוש של "שגר אפליך ועשתרות צאנך"]. ב בצמח והוא כנראה העברה מן (א) אברהם כרב פרדים דלנח ובאתרה דדבח אנדה זרע זרע ולקט מתמן שגר מד זרע אברהם חרש גן של נח ובמקום שזבח (נח) הביא זרע זרע

שדף - שהי

the young man did not delay הדבר לעשות
doing the thing - בר לד 19. הלא שאו משה
למיעת מן טורה (A שחה, N שאה) כי בשש
Moses delayed coming משה לרדת מן ההר
down from the mountain - שמ לב 1. וכד שחו
קין דלא אתי וכאשר איחר קין לבוא - אס 2.
עם לבן אתותבת ושהית סעד כדו A עם לבן
גרתי ואחר עד עתה - בר לב 5. ומשלם לסנאיו...
לא ישהי לסנאיו ומשלם לסנאיו... לא יאחר
לשנאיו - דב ז 10. לא תשחי ממיתי תפסל לא
תאחר לבוא (פן) תיפסל - תי"מ 227א.

משהי הלא טרדונן מצראי ולא יכלו
למשחי כי גרשום מצרים ולא יכלו להתמהמה
- שמ יב 39 (המליץ 515: למשהי)

אפעל השהה, עיכב *to delay trans.*
שבי אך בחכך... לא תשחי יתה בחכך הבא
נא ידך בחיך... לא תשהה אותה בחיךך put
your hand into your bosom... do not delay it in
your bosom - תי"מ 13א (ק: תשח). קדם ברכתה
ושחי (ו ואשחי) קלתה הקדים את הברכה
ועיכב את הקללה (God) put blessing first and
delayed cursing - תי"מ 129א. למלבטה ולגיורה
תשהי יתון m (י"א תשבק) לעני ולגר תעזב
אתם (פאה ולקט) - ויק כג 22.

משהה אן תעזרון מבתרה ויוסף עוד
למשחתה VN' כי תשובו מאחרי ויוסף עוד
להניחו במדבר if you turn away from following him,
he will again abandon them in the wilderness -
במ לב 15.

אֶתְפַּעַל 1 שהה *to stay* ואשתחה אדם וחוה
בגנה ח יומים ושהה אדם וחוה בן שמונה
ימים Adam and Eve stayed in the Garden
for eight days **2 התמהמה** *to delay*
ואשתחי ואתקפו אנושיה באדה C ויתמהמה
he lingered; so the men בידו האנושים
seized him by the hand - בר יט 16. הלא אלו לא
אשתהינן הלא כדו עזרנן תרין זבנין m (B)
אשחינן כי לו לא התמהמהנו... - בר מג 10. נת
לידי ואל תשתחי *m₂ רדה אלי אל תעמד - בר
מה 9.

אֶתְפַּעַל התמהמה *to delay intrans.*
אלולי אתשינן הלא כדו עזרנן כי לו לא
התמהמהנו... if we had not delayed, we would...
now have returned twice - בר מג 10.

שהו ש"ע נ *n. f.* **עיכוב** *to delay* דצמתן אכה
ואזמן בינן מבתר שהותה רבה היא הדה
זומנותה דמבתר שהותה אשר אספנו פה (את
משה ואהרן) לאחר השהות. גדול הא הזימון

implore - דב לב 31 [Int. as from pll 'to pray'.]
[See LOTV § 4.1.3.10, n. 13]

שדף יובש התבואה מפני רוח קדים **scorch** [א"י]
דקיין ושדיפן רוח דקדים - נ בר מא 6. ע רוח אחד של
קדים אני שולח בהם והוא שודפתן - פסיקתא דר"כ
172

קל נבל *to wither* שבע שבלין דקיין ושדיפן
קדום (NC ושדיפת) שבע שבלים דקות
ושדיפות קדים seven ears, thin, and withered
by the east wind, sprouted after them
המליץ 596: שדיפן. כיו"ב פסי 23 (C ושדיפת). ושבע
שבליה דקיקאתה ושדיפאת קדומה יהן שבע
שני כפן (M ושדיפן, A, ושדיקיה - ט"ס); ושבע
השבלים הדקות ושדיפות הקדים יהיו שבע
שנות רעב - בר מא 27.

שדפן ש"ע ז *n. m.* **שדפון** *scorching* ילוטנך
יהיה בחמימתה... ובנגבנה ובשדפנה ובירקנה
יכך יהיה בשחפת... וחרב ובשדפון ובירקון the
Lord will strike you with consumption..., with
drought, and with scorching heat, and with
mildew - דב כח 22.

שדק ט"ס מן שדף (ע"ע) *Corr. of šdp* [הפסוק
משובש כולו. *Very corrupt passage.*]

קל נבל *to wither* ושבע נקלופיה חסירן
ושדיקיה עלנקה יהין שבע שני כפן A ושבע
השבלים הדקות ושדיפות הקדים יהיו שבע
שנות רעב - בר מא 27.

שה הקטן בצאן **sheep** [משורב מן העברית šī...]
ע"ע נקי. [H interp. See naq.]

שה ש"ע ז *n. m.* **שה** *sheep* סטי מתמן כל שה
נמור A (י"א נקי וכך גם A בכל מקום) הסר
משם כל שה נקוד remove from there every
speckled sheep - בר ל 32. וכל פתוח חמור תפרק
בשה V (י"א בנקי) וכל פטר חמור תפדה בשה
- שמ ג 13.

שהי עשייה במקום, עיכוב ואיחור, **staying**,
delay [א"י לא תשהו יתי - נשמ יב 33]
קל 1 עשה במקום *to stay* ואתה לנינוה...
ושחו תמן ג שנין ובא אל נינוה... ושהה שם
שלוש שנים he came to Niniveh... and stayed there three years
- אס 13ב. **2 איחר** *to delay intrans.*
מן המועד הצפוי ולא שהו רביה למעבד
ממללה (A שאי, C שחה) ולא אחר הנער

מ יח 21. כל מדרש... לא ישוב מסחנה ריק כל בקשה... לא ישוב בעלה ריקם - תי"מ א101. 4 ופעל המציין פעולה נשנית **חזר to do something again** ושב ואמר - he said again תי"מ א170. ושב פרדון ושב ופרטם (את דברי הפסוק) - תי"מ א122. ושב ודכר שעיר ופראן ושב והזכיר את שעיר ופראן - תי"מ (ק) א77. ותשובת התקשה (היד החזקה) - תי"מ א87. ושב אזדעק אף לכהניה ושב וקרא גם לכהנים - תי"מ א171. 5 **שב** במובאות מן התורה **to return in quotations** וישב הים - תי"מ א83 (שמ יד 27). ומבן חמשים שנה ישוב - תי"מ א170 (במ ח 25). שוב מחרון אפך - תי"מ א180 (שמ לב 12), עיי"ש א 36, עיי"ש ב 24. כי תשוב אל יהוה - תי"מ (ק) א49 (דב ל 10). וכן בנוסחת הברכה **formula in the blessing** שובה יהוה רבבות אלפי ישראל V (ני"א עזרה, טובה) - במ י 36; תי"מ א229.

אפעל השיב to bring back השיב הים לאיתנו strength - the sea returned to its strength תי"מ א60. השיב לכך אל מליה קדמיה - תי"מ א123. ולהשיבך על כנך - תי"מ א293 (עיי"ש בר מ 13). לא השיב בעותי ריקני - א"י 22 (עי לעיל, קל 3). ובכל משלה ידיכון ישיב אלהנו אמן - עיי"ש ד 36. ישיב אלהינו עלינו - עיי"ש ד 54. עד מעול שמשוה תשיבנה לה E (ני"א תעזרנה) עד בוא השמש תשיבנה לו - שמ כב 25.

שובה שיי"נ n. f. 1 **תשובה repentance** ולא טריד למסכן דאתי לשובה בלש ואין (אתה) מגרש מסכן הבא מבקש תשובה ואתה You never repentance תי"מ א 4. reject the poor who seeks repentance **השבה restoring** ושוב את שובתינו restore us - עיי"ש ב 9 šübâtinu.

שובל šübâl שם פרטי pr. n.

שובל שיי"פ בני גבלה חראה דיארי ארעה לוטן ושובל - בר לו 20.

שוג רחצה, שטיפה **washing, rinsing** [איי שייג במים - נ ויק א 9. **סוא** ווישגון רגילכון - בר יח 4. ווישגון... אידיהון - פ שמ ל 19 - LS 762a]

אפעל שטף rinse וכל דקרב בה דאבה ואדה לא אשיג במים ויסתב עד רמשה M₂ (ני"א שטף, צבע) וכל אשר יגע בו הזב וידו לא שטף במים... וטמא עד הערב any one whom he that has the discharge touches without having rinsed his hands in water..., shall be unclean until the evening - ויק טו 11.

אָתְפַּעַל נשטף to be rinsed וכל מאן קיצם

הזה שלאחר השהות הזאת (God) has assembled us now after the delay; great is this meeting after this delay - תי"מ א17.

שיון (ו שהיון) שיי"ז n. m. **מקום מושב dwelling place** שיון נוה (קדשן) - המליץ 531 [מן שמ טו 13. ליתא].

שהם אבן יקרה a gem [מן העברית H]

שהם שיי"ז n. m. **שהם a gem** ואבני שהם ואבני מלאים לאפור ולחשן ואבני שהם ואבני מלאים לאפור ולחשן onyx stones, and stones for setting, for the ephod and for the breastpiece - שמ כה 7. תרשיש שהם וישפה - שמ כח 20. ואנין כד אבני שהם והם עשרים וארבע אבני שהם - אס א3. ויהב לגו זערה אבן שהם ונתן לתוך הירח (של זכוכית) אבן שהם - אס א6.

שהר חודש month [= شهر נשתרבב מן הטור

הערבי של כתב היד. [Interp. from the Ar column.]

שהר שיי"ז n. m. **חודש month** פי אלשהר שביעי J (ני"א בירחה) בחודש השביעי - ויק טז 29.

שוב שיבה, חזרה return [בעשי"ח, בשרבובים מן ניש לתה"ש ובמבאות מן התורה בתי"מ. עיי"ש חזר NSH lin interp. and quotations from the Torah]

קל 1 חזר to return וקומו ושובון לנסיאה A (ני"א ועזרו) וקומו ושובו אל האיש arise, go back to the man - בר מג 13. שובו ורבונו לנן צבצוב רבוץ A (ני"א עזרו) שובו ושברו לנו מעט אכל - בר מד 25. ושבת עד יהוה... ושב יהוה אלהיך עם עזרותך E (ני"א ותעזר... ויעזר) ושבת עד יהוה... ושב יהוה אלהיך את שובתך - דב ל 2-3. וטמא לא ישוב קדש וטמא לא ישוב (להיות) קודש - תי"מ א115. כל מתחדד הוא שאב לעקרה כל חדש שב אל יסודו - תי"מ א196. הרביעי שב הדם אל המים (הנס) הרביעי: שב הדם למים - תי"מ א361. 2 **עשה תשובה to repent** למי ישובו אל האלהים אל those who repent (lit.: return to God) - תי"מ (ק) א35. ואתה מגדד על מד דאתה בה לא שהב ואתה מורד במה שאתה בו ולא שב - תי"מ א113. הלכים כבישתה ולינן שהבים - תי"מ א288. שוב אל מרך דו רחמן - תי"מ א305. 3 **נכזה תוחלתו** עם ריקם **to be rejected with ryqm** לא ישוב - שאלך ריקם וישוב תי"מ א305. - your request will not be rejected

שוד - שוח²

כוכב זה שלימדני והצילני - עבד אל בן שלמה 49-48 (ועאניש ג/ב 334). ושוזב לא שוזבת *M₂ (ני"א פצית) והצל לא הצלת - שמ ה 23. ואשוזב יתכוז מן תשמישיון m (ני"א ואפצי, ואפרק) והצלתי אתכם מעבודתם - שמו 6. ואשוזב מן רוחה דעליך ואשוי עליון והצלתי מן הרוח אשר עליך... - תי"מ 175א [מביא את במ יא 17 ותפס לשון הצלה. בתהי"ש שלפנינו: ואצל]. שוזבי שבי מן אד תלימי A (ני"א הפציתי =המליץ 572) הצילני נא מיד אחי - בר לב 12 (=המליץ 572). ואתה משוז[בה] והוי לאברם m (ני"א מתפציה, פליטה) ויבא הפליט - בר יד 13.

אָתְפַּעַל ניצל to be rescued לא הות מדינה דאשתוזבת ממנו (!) V (ני"א דשלפת, דפלטת) לא היתה עיר אשר שגבה ממנו there was not a city that was rescued from us דב ב 36.

שׁוּב שׁיע ז n. m. הצלה rescue ושוזב לא שוזבת *M₂ (ני"א ואפצי) והצל לא הצלת - שמ ה 23.

שׁוּבָה שׁיע ז n. f. הצלה rescue לשׁוּבׁוּתְךָ כתורי *M₂ לישיעתך קויתי my waiting is for Your deliverance - בר מט 18.

שׁוֹךְ¹ זילות, קלקול contempt, harming על חשא... אשי = ליסורים... בזה - ספר המכבים ד יד 11. ראה PSm 4090

פַּעַל השחית to harm בינוני פעול pass. pt. גברה דמשוי חזותה VN הגבר שתם העין the man whose eye is harmed - במ כד 3, 15 (=המליץ 600. ראה זביח. נתפרש שתם=סתם).

שחי שׁיע ז n. f. זלזול contempt לא תבשל גדי בחלב אמה הלא עבד דה כדבח שחי AN (המליץ 593 שיח) ...כי עשה זאת כזבח זלזול you shall not boil a kid in its mother's milk, for whoever does this is like (one who) offers a sacrifice of contempt - שמ כג 19. מה הדה שהותה ושבת אבהתך טביה במן אתה מדבק מה הזלזול הזה? עזבת את אבותיך הטובים, במי אתה דבק? - תי"מ 137א [זביח, העי 1].

שׁוֹךְ² בקעה valley [ע בארץ ערבה ושוחה - ספרי במדבר פב (הורוביץ 79)]

שׁוּעָה שׁיע ז n. f. בקעה והוה במטלון ממדנע ואשקעו שועה בארע שנער A (ני"א בקעה) ויהי בסעם מקדם וימצאו בקעה בארץ שנער as they migrated from the east, they came upon a valley in the land of Shinar - בר יא 2.

יתשג במים M₂ (ני"א ישטף, יצבע) וכל כלי עץ ישטף במים any wooden vessel shall be rinsed with water - ויק טו 12. וימרק ויתשג במים *M₂ (ני"א וישטף, ויתשגי. *M₁ מצגי ויתשג כנגד וימרק) - ויק ו 21.

שׁוֹד מריחה בסיד plastering [מן העברית של ניש. עייע סוד. H, see swd.]

קל סיי to plaster ותקים לך אבנים רכרבן ותשאד יתון בשיד והקמת לך אבנים גדלות ושדת אתם בשיד, you shall set up large stones, and plaster them with plaster - שמ כ 13א [מן דב כז 12].

פַּעַל סיי to plaster ותשיד יתון בשיד you shall plaster them בשיד אתם בשיד ECB with plaster - שמ כ 13א (=המליץ 603). וכך דב ה 17א [תשיאד] כז 2 A.

שיאד שׁיע ז n. m. qattāl סיי plasterer ובני דדן הוו לשיאדין ומכדאים *M₃ ובני דדן היו אשרים ולטשים ולאמים and workmen - Dedan were plasterers, and workmen - בר כה 3 [מפרש בעלי מלאכה בדומה לתהייע مغندجين = עובדים

במקצועות, מן رندج מקצוע - Dozy I, 561b. Int. [as 'craftsmen' (SAV)].

שיד שׁיע ז n. m. šiyyād סיד plaster ותשיד יתון בשיד you shall plaster them with plaster - שמ כ 13א (=המליץ 603). וכך דב ה 17א, כז 2 A.

שיוד שׁיע ז n. m. qittūl סיד plaster ותשיד יתון בשיוד ECA - שמ כ 13א (=המליץ 603), וכך דב ה 17א CA.

שוה קריתים šēbi qaryātēm שם מקום n. pr. (place)

שוה קריתים שׁיע ז ומעו ית רפאיה... וית אימאי בשוה קריתים (A בשוה מדינתה) ויכו את הרפאים ואת האימים בשוה קריתים - בר יד 5.

שוזב הצלה rescue [באהי"ש המאוחרת, כנגד פציי, נציל, פריק. עי גם שיוב. In late SA, for nsl, psy, prq. See šzyb אשיי שיוב יתן - נ שמ ב 19. סואיי אנה משׁוּב לך - ירמ ל 10. ש שׁוּב - PSm 4109]

פַּעַל הציל to rescue וגבר מצראי שׁוּבִין מן אד רעיה m (ני"א פצתן) איש מצרי הצילנו מיד הרעים an Egyptian rescued us from the shepherds - שמ ב 19. אהן כוכבה דלמדני ושוזבי

והנגלות והיה ראוי ללבוש את שמו - מ טו
 139-138. מן פלגי ואנגבי... לא ישוה מותה מי
 שפילגני וייבשני... אינו ראוי למיתה (דברי היס
 לפני מות משה) - ת"מ 249ב. ומה שוה משמע
 מנה ומה ראוי לשמוע ממנו - מ טו 90. טובי
 קהלה דשוין בה אשרי הקהל הראויים לו
 (לצום) - מ זי 34. **2 שווה, דומה, to be equal**
alike הי חשיב לון דינין דלא שוין לדיניה
 מהר, הכן להם עונשים שאינם דומים (לשאר)
 העונשים quickly, prepare for them
 (the other) punishments that are not equal to the
 (other) punishments ע"י י 16-17. ואפקה מן חבה ואה
 שביה ככסרה MJEB (ניא חזרת, תבת) ויוציאה
 מחיקו והנה שבה כבשרו (he took (his hand)
 out of his bosom, and it was like his body
 ד 7 [תפס שבה: šābā] בינוני נקבה של שוי¹ Int. šbh
3 איה שלם שלם to be sound [from šwy, pt. f.
 ולא שוו באימנותו ולא היו שלמים באמנותם
 (בני ישראל) they were not sound in their belief
 - ת"מ 257 [ע"ע שמל². זביח, תרביץ יט, 200]. **4 בריא,**
מלא ע"ע שמי¹ **to be strong, full** ויעקב יהב
 לעשו להם ותעתיד סאד שוה ויעקב נתן לעשו
 לחם וזיד עד (ש)הושבה נפשו Jacob gave recovered
 Esau bread and stew; until (Esau) recovered
 בר כה 34 [פירוש עדשים. השי ותברני לחם - שמי¹ יג
 5] **שבע** שבלין שבין וטבן V (M₂ שוין) שבע
 שבלים... בריאות וטבות, 5 seven ears of grain
 solid and healthy - בר מא 5. נקלופיה פטיניה
 A והייה השבלים הבריאות והמלאות - בר מא
 7. **שבע** תורין שוין בסרה M₃A שבע פרות
 בריאות בשר - בר מא 18 [בכסי 6 שיבש A ושוי¹ מן
 יושדיפן]. **טמעו** כאברה במיה שוים B (ניא
 חסינים) צללו כעפרת במים אדירים - שמ טו
 10. **5 חבר** **to join** טובי סגודיה דשוו כך
 אשרי המשתחוים שחברו כך happy are the
 You worshippers who cling to 19, 28. זעורה
 ורבה ישוון ויימרון לך קטן וגדול יחברו
 ויאמרו לך - מ יט 8. אל תשבי אדך עם חיב
 למהי סעד שקר (ניא תשתף) אל תשית ידך
 עם רשע להיות עד חמס - שמ כג 1. **6 הסכים**
to agree ווילן דלא שויונן מילף אוי לנו שלא
 הסכמנו ללמוד לומר for we did not agree to learn
 B) **agree** to learn 24. ואסרתון גבר ית מאני
 קרבה ואשויתון למסק לטברה N (ישתתף)
 ואשביתון, V ותשויתון ותחגרו איש את כלי
 מלחמתו וגמרתם לעלות ההרה - דב א 41 [פירוש
 כך: ותהיינו. השי התהיינו. אנעמס = הסכמס - Dozy
 699a. III. **7 שם** **to place** עמיק מדרך ושבי
 בכיפה קנך (ניא ומשו¹) איתן מושבך שוים

שוח³ שם פרטי pr. n.
שוח ש"פ וילדת לה ית זמרון וית יקשן וית
 מדן וית מדין וית ישבק וית שוח - בר כה 2.
שוחם ש"פ ואלין בני דן לכרניון לשוחם כרן
 שוחמאה - בר כו 42.
שוחמאי ש"י לשוחם כרן שוחמאה (VN
 שוחמאי) - בר כו 42.

שוי¹ ערך ודמיון, **resemblance, likeness, value**
value ומשכונך שוי תרין דינרין - ירוש שבעות
 לו ע"ב. **שווא** ירחמך דשוו לנפך = רעך אשר כנפך -
 דב יג 6; כינוס, חיבור והסכמה, **assembly,**
agreement לא שווא ליה = איני מסכימה
 עמו - ירוש מריק פב ע"א. השי "ואשוון ואתקנון"
 בנוסחאות של כתובות - Friedman II, 25 (סיכוס
 הדיון). **שווא** יג/ב 69. **שווא** דאן ישוון תרין מנכון =
 שאם ויועדו שנים מכס - מתי יח 19], שלמת ומליאות
soundness; שימה ונתינה (עם מושא ישר **with**
direct object **putting, giving** ואתעבד
 כיוור... ותשווי יתה בין משכן זימונה ובין מדבחה - נ
 שמ ל 18; חבישה והלבשה (בהבלעת המושא **with**
elliptic object **saddling** ושווי ית חמרה - נ
 בר כב 3. **שווא** ושווי חמרה - שם]. פועל גרימה היוצא
 לשני מושאים, שהם הנושא והנושא של הפסוק השמני
Causative verb with two objects forming a
nominal clause (subject and predicate)
 לאומה רבה אשווינה - נ בר כא 13] ונתגלגל להביע
 הווייה ונעשה אוגד. **Developed into a verb of**
existence and hence a copulative verb.
 [נוראניש 195].

קל עבר: ושוה wšābā - מ טו 139. עתיד: ישוי - ת"מ
 249. בינוני: שוה šābā - מ טו 90. פעול: ושבי - במ כד
 21. מקור: למשו - ת"מ 83. **פעל** עבר: ושוה - שמ מ
 28. עתיד: ישוי - בר מו 4. ציווי: שבי - בר מח 18.
 בינוני: משבי - ת"מ 222. פעול: ומשו - במ כד 21
 VN. מקור: למשבאה - במ יא 11. **אפעל** עבר: אשוו
 (נסתרים) ašbu - מ טו 34. **אתפעל** עבר: אשתוי
 ištābbi - מ י 30. עתיד: ישתבי - שמ כא 30 (ניא ישוי).
אתפעל עתיד: יתשבון - בר לד 22. משוי - **המליץ** 516.
שווא qattāl שבאה (+נסתר) šabbā'e - מ יא 82. **שווי**
 qittūl - שמ י 1 (=המליץ 595). **שוי** šābi (שית) - מ כה
 4. **תשו** כתשביית kātāšbat - ע"י כה 4.

קל 1 היה ראוי seemly to be worthy,
 שפיר לשמועה דשוה משמע מן מרה יאה
 לשימע הראוי לשמוע מאדוניו it is good to the
 hearer who is worthy to hear from his master
 ת"מ 11ב ואתימן כסיאתה וגליאתה ושוה
 מלבש בשמה והואמן (משה) על הנסתרות

בר מה 8.

משואה ולמה לא אשקעת רחים בעיניך למשבאה ית מסבל כל עמה הזה (!) עלי ולמה לא מצאתי חן בעיניך לשים את כל משא העם הזה עלי - במ יא 11. [למשבאה ית שמה תמן לשים את שמו שם - דב יב 5.

אפנל א פע"ע *intrans* **1 חבר** **to join** ומה אשוו מימר נביה... חכמן כל דכתיב מעלה ומטה חברו לומר: הנביא... למדנו את כל הכתוב the celestial and the earthy worlds joined to say: the prophet... taught us the entire scripture - מ ט 36-34. חילה נפשה ושרה אשוו מרחמןך הכוח הנפש והמאוד חברו לאהוב אותך - מ ח 29-30. מלי רמים השוו ואמרו מלים נשבות חברו ואמרו (=חברו לומר) - ת"מ 76א. אבהתה ובניה... הך דאשוו כהלון ומרדו כן אנון לקין האבות והבנים... כמו שחברו ומרדו, כך הם לוקים - מ א 102-104. **2 היה ראוי** **to be worthy** וואנון תלתייה דאתמדת לאברהם... דאשבו יתה וואותי השלוש (ברכות) שנאמרו לאברהם... כי היו ראויות לו the three (blessings) that were said to Abraham... for they were worthy of him ת"מ 131ב. כד לבשו דחלתה השוו מטרתה כאשר לבשו את היראה נעשו ראויים לשמירה - ת"מ 134א [על "וישמדך" - במ ו 23]. **1 שם** **to place, put** *fig* לידך אפכת אפי ובך אשוו<י>ת מנשמה אליך הפכתי פני ובך שמתי המנוחה (מנוחת) I turned my face towards You and with You I placed my relief אי"ג 76. השוה פינחס בנו... משרוי זה החשבון קבע פינחס בנו... את תחילת החשבון הזה - תולדה 34 (Neubauer 394). ומית יוסף... ואשותה בארון V וימת יוסף... ויושם בארון - בר נ 26 המיר את הסביל בפעיל סתמי אגב שימוש בכינוי המושא *The passive is rendered by an active with the object pron.*

אָתְפַּעַל א סביל **1 הוּשם** **to be placed, put** ואשתוי בארון במצרים he was put in a coffin in Egypt - בר נ 26. ואשתוי לקדמיו למיכל ויושם לפניו לאכל - בר נ 33. **2 הוטל** חוב על פלוני **to be laid on** (duty, etc.) אם סלוח ישתבי עליו ויתן פרקן נפשה ככל דישתבי עליו אם כופר יושת עליו ונתן פדיון נפשו ככל אשר יושת עליו if ransom is laid upon him, he must pay whatever is laid upon him - שמ כא 30. גבאי יתגבי כמה דישתוי עליו מסחן אתתה A

your abode be secure, and your nest is placed among cliffs - במ כד 21.

משוי פלגות מיה בתרי איצריה למשווי שבילה ליתה מגוזה חילוק המים לשני הצדדים לשים דרך לאותו מעבר - ת"מ 83א. אנה יטמת ית לבה... בדיל משבי סימני אלין בגבה A אני הכבדתי את לבו... למען שתי אותותי בקרבו - שמ י 1.

פעל 1 שם **to place, put** ושבה ית פרס תרחה למשכנה וישם את מסך הפתח למשכן he put up the screen for the entrance of the Tabernacle - שמ ט 28. ונסב משה פלגות אדמה ושבה באגנון ויקח משה מחצית הדם וישם באגנות - שמ כד 6. ויוסף ישיבי אדיו על עיניך ויוסף ישית ידו על עיניך - בר מו 4. ואשבינך בנקירות תקפה ושמתך בנקרות הצור - שמ לג 22. שבי ימינך על רישה שים ימינך על ראשו - בר מ 18. בהשאלה *fig* כל באשו דשבית במצרים לא אשבי עליך כל המחלה אשר שמתי במצרים לא אשים עליך - שמ טו 26. דה תורוה דשבה משה לקדם בני ישראל זאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל - דב ד 44. אה פתור מייקר קדשה בה משוי הנה שלחן מכובד, הקדש מושם בו - ת"מ 227א. ומשווי בכיפה קנך VN ושים בסלע קנך - במ כד 21. **2 חנש** מנבעת **to put on** ותשויו לון מגבען A (י"א ותשקע) וחבשת להם מגבעות you shall bind caps on them - שמ כט 9. ושוי לון מגבען N (י"א ושקע, וחבש) ויחבש להם מגבעות - ויק ח 13. אוכף, מרדעת (כלא מושא) **to saddle** ושבה ית אתנה ואזל A (ואסר) ויחבש את אתונו חמררה his ass and departed - במ כב 21. ושבי ית חמררה B ויחבש את חמורו - בר כב 3. משה קרץ בצפרה ושוה חמורה משה השכים בבוקר וחבש את חמורו - ת"מ 115ב. **3 היה מלא** פע"ע **to be full** *intrans* נפתלי סביע... ומשווי ברכת יהוה ED (י"א ומלי) נפתלי שבע... ומלא ברכת יהוה Naphtali, sated... and full of the Lord's blessing - דב לג 23. **4** פועל גרימה: הויה ית שניו *causative verb (existence, change)* ושבה ית ימה לנגבובי וישם את היס לחרבה (Moses) made the sea dry land - שמ יד 21. עביד אלפנה ושוה שרוי זיעקתה עשה את התורה ועשאה ראשית קריאתו - ת"מ 173. וקעמת עם הזכאים ושוית לבביון משכן לי ועמדת לצדיקים ועשיתי לבותיהם משכן לי - ת"מ 286א. ושבה יתה יוסף לחלק וישת אתה יוסף לחק - בר מז 26. ושבתי לאב לפרעה וישימני לאב לפרעה -

מיטה מוחש *bed concr.* [א"י ובחשוכא שווי משוא = בחשך רפדתי יצועי - תרגום איוב ז' 13]. **אנש** דיקרב בשבוה... ויסתב עד רמשה M_2 * (ני"א במשכבה, במדמוכה) ואיש אשר יגע במשכבו... וטמא עד הערב *any one who touches his bed* until evening shall... ויק טו 5. שוויי סלק *mA* (שבו"י) יצועי עלה - בר מט 4 [השי לשוויי ברי סליקתא - אונקלוס שם].

רואי *worthy* ש"ית *adj.* **ראוי** *worthy* מן שוי דיתלמד כך מי ראוי שיקבל לקח ממך *who is worthy to learn from You?* מ טו 51. דאיקררר רברבים לאהן דשוי מסי שכבודת גדולים הם לזה שראוי לקחת - מ כה 4-3.

תשוי *n. f.* **א** ש"ע נ *n. f.* **1 דמות, תבנית** [א"י] *likeness, [DJD I, 135 - תשוית עמודא - pattern* נעבד אדם בצורתן וכתשביטן *DA let us make man בצלמנו וכדמותנו* (המליץ *in our image, after our likeness* - בר א 26 (המליץ 444. תשבית מלאכין). בתשבית מלאכיה עבדה *A* (ני"א בדמות) בדמות אלהים עשה אתו - בר ה 1 (=המליץ 444). ותשבית מלאכיה יסתכל ותמונת המלאכים יביט - ת"מ 107ב (מביא את במ יב 8 אנב פרפרה. ליתא). וכל חילי שומיה וכל תשבית למעל ולרע וכל צבאות השמים וכל תבנית ממעל ומתחת - ת"מ 154ב. וחברון שבע שנים אבניאת לתשבית טכס מצרים *E* (ני"א לקדם) וחברון שבע שנים נבנתה בדמות צען מצרים *Hebron was built seven years, in the likeness of Zoan* - במ יג 22 [מן לפני. פירק את מילית היחס ופירש: בתבנית]. **2 טבע** מנהג, דרך *manner* עבודה דעבד לא כתשבית עבוד היוצר יציצר לא כדרך כל יוצר *the maker who made not in a manner of a maker* - ע"ד כה 4-3 [זב"ח שם]. התחלפת תשבית כל המים בים סוף... כי תשבית המים ידרש מלמעלה עד למטה והמים היה עמד שורים השתנה טבע כל המים בים סוף... כי טבע המים לשאר מלמעלה למטה, והמים עמדו חומות - ת"מ 62ב. **3 מ"י** להשוואה *prep. (comparative)* **כמו** *like* נעתו בצרתון כתשבית כיפה *B* (ני"א כדמות, כות) ירדו במצולות כמו אבן, *they went as ballast in* **נוד** *in* - שמ טו 5. **ג** *prep.* **מול**, **גוד** *front of* לתשבית מצנקה יתן עסקיה (ני"א לקבל) לעמת המסגרת תהיינה הטבעות *front of the frame the rings shall lie* - שמ כה 27 וכיו"ב לו 14 (=המליץ 500). ותתן יתון... לתשבית דבוקה ונתתה אתם... לעמת מחברתו - שמ כה 27 וכיו"ב לו 20. ופרס תרה דרתה... לתשבית קלעי דרתה ומסך שער החצר... לעמת קלעי

ענש יענש כאשר יושט עליו בעל האשה - שמ כא 22 [תפס סביל אע"פ שהנושא מפורש. כנראה הושפע מפס'י 30]. **ב** פע"ע **1 הסכים** *to agree* בהדה נשתוי לוכון *CA* (EB נשתבי) בזאת נאות לכם *on this (condition) will we agree* with you - בר לד 15. כיו"ב 23. בדהא ישתוון לנן *ME* (NC ישתבון, *A* ישתו) בזאת יאותו לנו - בר לד 22. **2 נעשה שווה** *to become equal* ואשוו בני מחלת עם בני ישמעאל ונעשו שוים בני מחלת ובני ישמעאל *the sons of Mahalath and the sons of Ishmael* - became equal with the sons of Ishmael - אס 13. מה הוא אשתוי והוא טמיר במחשבת - עבד אל 31 (ועא"יש ג/ב 333). השוה פמה דאלהותה ופמה דנביותה נשתו פי האלוהות ופי הנבואה - ת"מ 181א. **3** הופך שם לפועל *verbalizes nouns* אנש דיבלש מן מלך צרכה ומבלשה בבגד הך ישתוי לה איקר אדם אשר יבקש ממלך צורכו ובקשתו במרמה, איך יכובד? *one who requests of a king his needs, and his request is deceitful, how will he be respected?* - ת"מ 167א [מילולית: איך יושם לו כבוד?]. **4** אוד *copulative v.* עותרה דאלהותך אשתוי בטור סיני עושר אלוהותך היה בהר סיני *the richness of Your divinity was on Mount Sinai* - מ י 30-29 [ע' יב"ח שם].

אמתקנל הסכים *to agree* בדה נתשבי לכוון *CA* בזאת נאות לכם *on this (condition) will we agree* with you - בר לד 15. כיו"ב 23. בדה יתשבון לנן בזאת יאותו לנו - בר לד 22. תמן התשוו כהלון הך יומה דמת בה פרעה אז חברו כולם כמו ביום שמת בו רעה - ת"מ 19א [זב"ח: מיד, ע' העי' 1].

מישווי *n. f.* **מישור** *plane* - המליץ 516 מן דב ג 10, ד 43. [ליתא].

שואי *n. m.* **עושה** *maker* שראה טובה שבאה דשלמה המשכין את הטוב, השם את השלום *the doer of good, the pacifier* - מ יא 82-81.

שווי *n. m.* **1 שימה** *qittul* מופט *putting abstr.* לבדיל שבו"י סימני אלין בה (ני"א משבי) למען שתי אותותי אלה בקרבו - שמ י 1. שבו"י תשבי עליך מלך (ני"א שבי) שים תשים עליך מלך *My signs among them* - דב ז' 15. **2 שיתוף** עם יד' *deposit with* ויכדב בעברה במסרון אי בשבו"י אד *yd* (בשותפות) וכחש בעמיתו בפקדון או בתשומת יד *if one deals deceitfully with his fellow in a deposit or a pledge* - ויק ה 21. **3**

וראו בשמים - בר יא 4.

משומנה זשה מופת עצום שאיני יכול לתפוס אותו... איני יכול לתפסו - ת"מ 12א. דלית בחיל אנש משומנה - ת"מ 82 וכי"ב 93. ועזרו ממשום ית ארעה A (נ"א מן מגש, ממגש) וישבו מתור את הארץ - במ יג 25.

נשום שינוי פוניטי מאן ונצחן דלית נשומנה יכל וגבורה שאין יכול להעריכה - ע"ד 10 (עי בהערת זביח). ואהן דלית בן נשום נפרש וזה שאיננו יכולים להבין, נפרש - ט 60. כיו"ב ת"מ 200.

אָתְפַּעַל 1 הוערך to be evaluated אה יכולה לא תשתאם הנה יכולת, אין ערוך לה (=תוערך) behold, the power that cannot be evaluated ת"מ 189א. תדיר נוראותה דחילה לא משתאם תדיר הנוראות שכוחו אין להעריכו (=אינו מוערך) - א"ג 114. וחילה וטובה ליתון משתאמין וכוחו וחסדו אין ערוך להם - ת"מ 145א. **2 הביט to look at** ומשתאם אל רישה דטורה וצפה מלאכי רומה והביט (משה) אל ראש ההר (נבא) וראה את מלאכי המרום (Moses) was looking at the top of the mountain and seeing the angels of heaven - ת"מ 261א. והוא סליק ציבעד ומשתאם לאחריי והוא (משה) עולה מעט (אל הר נבא) ומביט לאחריי - ת"מ 260ב (ק; ומשאם. ולהן נאמר: ומסתכל לאחריי).

שאם ש"ע ז n. m. **בדיקה scrutiny** לשאם (לון משרוי) לתור (להם מנוחה) - המליץ 614 [ליתא].

שיאם ש"ע ז n. m. **אמזן evaluation** דיתרן חסדיך על כל שיאם כרע שיתרון חסדיך כל הערכה מכריע the abundance of Your grace על כל שיאמדי גדלו מכל ההערכות - א"ג 25. אנש אן יפרש נדר בשיאם נפשהן (נ"א בשיאמך) איש כי יפליא נדר בערכך נפשות ליהוה - ויק כז 2. ויתן ית שיאמה - ויק כז 13. ותתפרק בשיאם ויזדבן בשיאם ופדה בערכך... ונמכר בערכך - ויק כז 27.

תשומה ש"ע נ n. f. **מנחה על פי הערכה** evaluation שיתון ויתן עליה לבונה תשומתה היא M, ויתן עליה לבונה מנחה היא he shall frankincense on it, it is an offering (upon evaluation) - ויק ב 1.

שום² שום, צמח מאכל garlic [מן העברית. ע"ע תוס. H].

שום ש"ע ז n. m. **שום** דכרנן ית נוניתה... וית

שום¹ ראייה; אמזן **sight; evaluation** וצידון חד נון ושמותה ר ליטרין ותקלותיה ואשכחותיה ש ליטרין = צדו דג אחד והעריכוה מאתיים ליטראות ושקלוה ומצאוהו שלוש מאות ליטראות - ברי"ר 125. **סואי** הו אכיל ושתא דלא שאם יתה לפוגרה = הוא אוכל ושותה ואינו משגיח בגופו - אל הקורניטיים א 29:11

קל עבר: שם šam - ע"ד טו 11. עתיד: ישום yēšom - ע"ד ח 3. בינוני: שאם šā'm - ע"ד כג 54. מקור: משום - ט 64. **אתפעל** עתיד: תשתאם - ת"מ 189א. בינוני: משתאם mištā'm - א"ג 114. **שאם** - המליץ 614. **שיאם** šiyām - א"ג 65. **תשומה** תשומתה (מידע) - ויק ב 1 M₁.

קל 1 ראה, הביט to see, look וגברה שאם לה ושתך והאיש משתה לה ומחריש the man gazed at her in silence - בר כד 21 [=המליץ 507:

שאם, מסתכל. התה"ע מִתְאַמֵּל = מתבונן]. שם מועדיה... הך דאתו ראה את המועדים... כפי שבאו he saw the festivals, as they came - ע"ד טו 11-12. עלו למצרים ולא שאמין בה כלום באו (משה ואהרן) למצרים ואין משגיחים בו כלל (=רואים) they entered Egypt without noticing anything there - ת"מ 18. **אביז ממלון** ולא שאמון כלום בו (פרעה) לדבריהם ולא השגיח בהם כלל - ת"מ 31. שתך... ולא שאמה כלום לא השיב (פרעה) ולא השגיח בו כלל - ת"מ 33. במעמד ת"פ **adverbial** וכל ביתה דכהנתה מוקרין יתה מן שאם וכל בית הכהונה מכבדים אותו בהיותם רואים אותו - ת"מ (ק)

2 אמז to evaluate וישומנה כהנה בין טב לביש כמד ישום יתה כהנה כן יקום והעריכו הכהן בין טוב ובין רע כאשר יעריך אתו הכהן כן יקום Whether the priest shall assess it, so it shall be good or bad, as the priest assesses it, so it shall stand - ויק כז 14. וישום יתה כהנה על פם דתמטי אד נדורה והעריך אתו הכהן על פי אשר תשיג יד הנדר - ויק כז 8 וכי"ב 42. **3 הבין, תפש את ערכו estimate** מן ישום מה הו חילך מי יעריך מהו כוחך who can estimate Your power? - ע"ד ח 3, ת"מ 76. מנו דיכל שאם מי הוא שיכול להעריך - מ י 32. מן שאם טבהתה מי עריך את החסדים - א"ג 60. בחיל אנש שאם ית איקרה בכוח אדם להעריך את חסדו - ת"מ 139ב.

משום דלית מלה יכלה משום אמורה שאין מילה יכולה להבין אמורה - ט 64. דאהן תמה חיול לית בה משום יתה... לית בי

שוק - שזר

†**שׁוּבָב** בגד **garment** [א״י שׁוּשִׁיפָּא = אדרת - תרגי מליב ב 8. אצבתהון צריון בשׁוּשִׁיפִּיהוּן = משׁארתם צרות בשׁמלתם - נ שׁמ יב 34. ס וארמי על אפוי שׁושפא = ויתן על פניו מסוה - פ שׁמ לד 33 - LS 767a]

שׁוּבָב שׁׁע ז n. m. **בגד garment** חלק בלבׁוש הכהן **priestly piece of garment שׁוּבָב** אפודה חשב האפוד - שׁמ כח 28. כיו״ב 27. כט 5, 8, לט 5, 21. ויק ח 7.

†**שׁוּשָׁן** פרח **flower** [א״י חזור ושׁושן נ - שׁמ לו 19. **סׁוּא״י** ינך היך שׁושנתא = יפרח כשׁושנה - הושע יד 6]

שׁוּשָׁן שׁׁע ז n. m. **פרח** דמות פרח בקישוטי המנורה **flower like ornament of the lampstand** תלתה עזור ושׁושן M₂ (ני״א ופרח) כפתר ופרח - שׁמ לו 19. דהב דכי מגד עבד ית מנרתה... עזוריה ושׁושניה M₂* (ני״א ופרחיה) - שׁמ לו 17.

†**שׁוּתְלַחָה** šūtāla שׁם פּרטי n. **שׁוּתְלַחָה** שׁׁפ ואלין בני אפרים לכרניון לשׁוּתְלַחָה כרן שׁוּתְלַחָה... אלין בני שׁוּתְלַחָה לעדן... - במ כו 35 - 36.

שׁוּתְלַחָה שׁׁי gent. n. לשׁוּתְלַחָה כרן שׁוּתְלַחָה (V שׁוּתְלַחָה) - במ כו 35.

שׁזר פיתול **twisting** [א״י בׁוץ שׁזיר - נ שׁמ כו 1. **סׁוּא״י** וחוריתא שׁירתא - שׁמ כו 31]

קל 1 בניוני פעול **pass. pt. קלוע** **twined linen** ותעבד פרכה תכלה וארגון... ומילת שׁזיר B (ני״א משׁזר) ועשית פרכת תכלת וארגמן... ושׁ משׁזר you shall make a veil of blue and purple and... fine twined linen - שׁמ כו 31. כיו״ב 36, כו 18, כח 33. 2 בהשאלה **fig. מעוות crooked** גלי (!) מעקם ושׁזר שקר E דור עקש ופתלתל 5 [המליץ 568: ושׁזיר שקר - מפרש יפיתל שקרים].

פעול 1 עיוות to twist גד שׁזור ישׁזרנה והוא ישׁזר עקב M₁ (ני״א בסור יבסרנה... יבסר) גד גדוד יגיידנו והוא יגייד עקב **twisting shall Gad** be twisted, but he shall twist at the end 19 [הקריאה gādod yagidinnu... yaggad נתפסה מן גדיד, לשון אריגה. השיׁפ איוב 6: גדא = ארג. זביח עואניש ג/א 35. 'to SP int. gdd, ygdnh from gdd, 'to [weave] מילת משׁזר קלעי החצר סביב שׁש משׁזר the hangings around the yard were of fine twisted

destroyed, both I and my household - בר לד 30. **שיצנו** שׁׁע נ n. f. **השמדה extermination** שיצעו תשתוצון אבד תאבדון - דב ד 26.

†**שׁוּק** חלק בגוף האדם והבהמה **thigh** (שרבוב מן העברית. ע״ע שק. [H interp. See šq.]

שׁוּק שׁׁע ז n. m. **שׁוּק thigh** וית שׁוּק ימינה תתנון ארמו לכהנה E ואת שׁוּק הימין תתנו תרומה לכהן you shall give to the right thigh the right thigh you shall give to the priest - ויק ז 32. לה תהי שׁוּק ימינה E לו תהיה שׁוּק הימין - ויק ז 33. וית שק ארמותה נסכת מן עם בני ישראל A ואת שׁוּק התרומה לקחתי מאת בני ישראל - ויק ז 34. ותקדש ית ניה אנופותה וית שׁוּק ארמותה EC וקדשת את חזה התנופה ואת שׁוּק התרומה - שׁמ כט 27.

†**שׁוּר** שׁׁע ז n. m. **שׁוּר ox** זכר בבהמה הגסה [שרבוב מן העברית. ע״ע תור. [H interp. See twr.]

שׁוּר שׁׁע ז n. m. **שׁוּר ox** פתוח שׁור ונקי E פטר שׁור ושה - the firstlings of ox and sheep - שׁמ לו 19. עד אמת שׁורך טבוה וכל קניאניך בזיזין עד מתי "שׁורך טבוה" (מן דב כח 31) וכל נכסיך בזויים! - ת״מ 293ב.

שׁוּר חומה **wall** [א״י ומיא הוון להון שׁורין - נ שׁמ יד 22. **סׁוּא״י** אבד שׁורה - ישׁע טו 1. ע״ש שׁר. [See šrr]

שׁוּר שׁׁע ז n. m. **חומה wall** ואנשׁ אן יזכן בית מדר קריה שׁור ואישׁ כי ימכר בית מושב עיר חומה if one sells a dwelling house in a walled city ויק כה 29. ויקום ביתה דבקריתה דלה שׁור לעלוטים לזבון יתה וקם הבית אשר בעיר אשר לה חומה לצמתת לקנה אתו -- ויק כה 30. קריאן תלילן שׁור ראם דרשים ודנגר ערים בצרות חומה גבוהה דלתים ובריח - דב ג 5. ומיה לון שׁור מימינון ומסמאלון והמים להם חומה מימנים ומשמאלם - שׁמ יד 22, 29 (המליץ 469: שׁורין). והמים היה עמד שׁורים לשׁמר השבטים - ת״מ 362.

†**שׁוּר** šor³ שׁם מקום **pr. n. (place)** **שׁוּר** שׁׁפ על עינה באורח שׁור - בר טו 7. מן חורב עד מדבר שׁור - ת״מ 58. וזרו בלעם לכתל מדין לשׁור דרומה ומיהר בלעם לבוא למדין לשׁור שבצד דרום - אס 18.

שחד - שחם

pleaders - בר מב 9 וכך הוא m_2 * בפס' 11, M_2 בפס' 14 וכן M_2A בפס' 16 [נתפס מרגלים - מרכלים, אף שהקריאה אמרגג'לם (ועראניש ה 1.1.5). עי'ע דגל, שמץ. 'Int. as from rkl, 'gossip'].

† **שחל**¹ נשילה **dropping off** [ע פתילם לפערה פיה... תשחילם לשערי שאול - יניי שלייט. משחילים פירות דרך ארובה ביום טוב - מש ביצה ה א. בבלי ביצה לה ע"ב. שחל = נשל: אפשטיין מבוא 319. זבי"ח עראניש ג/א 148; דברי האקדמיה הישראלית למדעים תשכח 68]

† **קל נשל** **to drop off intrans.** זיתים יהון לך... ומשח לא תסך הלא ישעל זיתך (VB) ישעלון זיתך) זיתים יהיו לך... ושמן לו תסך you shall have olive trees..., but זיתך זיתך you shall not anoint yourself with the oil; for your olives shall drop off - דב כח 40.

† **אֲתַפְעֵל נשל to drop off** הלא יתשעל זיתך E (המליץ 601. יתעשל) כי ישאל זיתך for your olives shall drop off (י"א ישלו) - דב כח 40.

† **שחל**² שלייה וחילוף **drawing out** [מן אונקלוס O. ואתתיה יהודאית רביאת ית משה כד שחלתיא מן מיא - תרגי דבה"י א ד 18. כמישחל ביניתא מחלבה = כשולח עשרה מן החלב - בבלי ברכות ח ע"א. עי'ע שלי].

† **קל שלה** **to draw out** וקרת ית שמה משה ואמרת הלא מן מיה [ש]חלתה m_2 (M_4) שלחתי... כי מן המים משיתיו ויתו him Moses, explaining, "I drew him out of the water" - שמ ב 10.

† **שחלה** מין סם **a spice** [שיבוש מן שללי (עי'ע). *Corr. from šly* ה"ש ס תחלא. - Löw PfI 396 f.]

† **שחלה** שייע נ **a spice** סם סב לך סמנים קטף ושחלה וחלבניה B (י"א שללי) קח לך סמים נטף ושחלת וחלבניה - שמ ל 34 (המליץ 451 ושללה = והלבניה).

† **שחם** צבע חום **a dark color** [מן אונקלוס O. שחם = היה שחור - LS 769a]

† **שחום** שייט **qātōl** **חום brown** הסטי... כל נקי שחום m (י"א נמור = המליץ 525) ורסום וכל נקי לחוש באמריה ורסום ושחום M_2 * (י"א ונמור) בעזיה הסר... כל כל שה נקוד וטלוא וכל שה חום בכבשים וטלוא ונקוד בעזים **remove...** every brown and spotted animal; every dark-colored sheep and every

linen - שמ לח 16.

† **שזור** שייע ז **twisting** **גד** **שזור** ישזרנה M_1A גד גדוד יגידנו - בר מט 19 [ע' לעיל].

† **שזור** שייע ז **thread פתיל** **thread** וכל מאן אפתיח דלית צניק ושזיר עליו מסב הוא וכל כלי פתוח אשר שאין צמיד ופתיל עליו טמא הוא every open vessel, which has no cover and thread upon it, is unclean - במ יט 15 [=המליץ 562. התהי'ע תופסו בינוני פעול: מסמור]. ותשבי יתה על שזיר תכלה A ושמת אתו על פתיל תכלת - שב כח 37. ויהבו עליו שזיר תכלה B ויתנו עליו פתיל תכלת - שמ לט 31.

† **שזור** שייע ז **thread פתיל** **thread** ויתנון על הנמסין איסטרה שזר תכלה ונתנו על ציצית הכנף פתיל תכלת they shall put upon the corner of blue and tassels of each corner a cord of blue ותשבי יתה על שזר תכלה - שמ כח 37. חתימך ושורך ואטרך חתימך ופתילך ומטך - בר לח 18 (=המליץ 562). חתימה ושזרה ואטרה - בר לח 25 (=המליץ 562).

† **שחד** שידול, תחינה **persuasion, entreaty** [שחד = הפציר, ביקש נדבה - Barthélemy 379].

אינו קשור עם שלמונים, כגון איי שחד דמיון - נ דב י 17. *Not connected with JA and SP šhd 'bribe', constantly rendered in SA as mmmwn.*

† **פענל** שידול **to endear** ונשלח גברים... וישחדון לנן ית ארעה C פ) וישעדון = המליץ B 472 וישודון, י"א ויגשון, ויגשון) נשלחה אנשים... ויחפדו לנו את הארץ let us send men before us - before us, that they may endear the land to us דב א 22 [זבי"ח המליץ 472. חפד נתפס בדרך הדרוש: ויחבבו עלינו את הארץ. *Midr. int. of hpd.*]

† **פענל** עשי"ח. כנראה גזור מן שחוד: NSH **השתחוה** בתחינה **to prostrate** in supplication ונשחוד לו לבדו נכבדו let us glorify him and prostrate before Him alone - בהקדמה לכתובה משנת 1922 - Pummer Contracts, pl. 36.

† **אתפענל? השתחוה** בתחינה **to prostrate** in supplication ואתפלל ואתחנן I shall prostrate and supplicate פייטים לשמחות, כ"י ילין דף 99א וכן בהקדמה לכתובה משנת 1876 - Pummer Contracts, pl 29 -

† **שחוד** שייט **qātōl** **משדל pleader** ואמר לון שחודין אתון m מרגלים אתם

שחק¹ כתישה, כתיחה **crushing** |איי שחקו במדוכתה - נ במ יא 8 (גיליון). **סואיי** שחקת להלן דקאימין לקבולדן|| תהרס קמין - שמ טי 17
קלכתה to crush ותשחק מנה דקיקה ותשחק ממנו הדק **crush some of it into powder** - שמ ל 36. ושחקו במכתותה B (V) ושעקו במדוכה) ודכו במדוכה - במ יא 8. וטמיון ישעק EC (נייא ירסרס, יגרם) ועצמתיהם יגרם - במ כד 8 (המליץ 443. ישחק). וישחק לגו מי בחורה *M₁ (נייא וימחק, וימחי) ומחה אל מי המארים - במ ה 23 [טעה וכתב ש במקום מ, והן דומות בצורתן. *Corr. from mhq (q. v.)*

שחק² רום, גובה **height** [לשון מאוחר בהשפעת **شاهق** = (הר) גבוה - Lane 1613b. אבל איי וגיוותה בשחקה - נ דב לג 26. שאול מן העברית; זביח תימ 130ב העי 3. *Late SA under the influence of Ar.*]

שחוק שיעי ז. **שמים** מן דב לג 26: יבגאותו שחוקים' **heavens** (after Dt 33:26) והברד דירד מן שחוקי עלוים ואש מתלקחת **the hail that descended from the upper heavens** - בן מניר (Cow 185). ועל שחוקי מעונה עצם השמים - אבישע (Cow 430).

שחק א שית **adj. גבוה high** וטמרו כל טבריה שחקה (E)A (נייא רמיה) ויכסו כל ההרים הגבוהים **all the high mountains were covered** - בר ז 19 (המליץ 440: שחקה, רמיה). מובא בת"מ 130. טוריה שחיקה. כד יתי זבן מולדון ירחקו במדברה אל רישי גבחה שחקה כאשר באה שעת לידתן (של הנשים העבריות) ירחקו במדבר אל ראשי הגבעות הגבוהות - ת"מ 224ב. **ב** שיע ז **שמים heavens** רכב שומיה בסעך ובנברה שחקין ED (נייא שקילין) רכב שמים בערך ובגאתו שחקים **riding through the skies to help you, through the heavens in His** - דב לג 26 [=המליץ 604. בטור הערבי שלו: שוהאק].

שחר¹ ראשית האור בבוקר **dawn** |איי עמוד שחרא - נ בר לב 25] ← השכמה **rising early** ← חיפוש ודרישה **inquiry** |איי לית ליה מאן דשחר ויבעוה - תרגי ישע נ 20. ע שחר טוב יבקש רצון - משלי יא 27
קל 1 השכים גזור שם **to rise early denom.** טוב דשחר וקרץ על ריחותה דמרה אשרי המשכים לרצון אדונו **happy is the one who rises early, pleasing his Master** - מ ו 36-35. הידועים... דשחרו הליל ולא על משכב יצועים

brown and speckled goat - בר ל 32 A גורס שחום כנגד חום כמו אונקלוס. כל דליתו נמור ורסום בעזיה ושחום באמריה גניב הוא עמי *M₁A (נייא ולחוש, ולוש) כל אשר איננו נקוד וטלוא בעזים וחום בכבשים גנוב הוא עמי - בר ל 33.

שחן¹ נגע בעור **heat, inflammation** |איי לשחין פרה - נ שמ ט 9. **סואיי** שחני רתחין - שם
שחן שיעי ז. **skin eruption** n. m. פרה שלבוקין (A שחינה) **an inflammation breaking out in boils** - שמ ט 9. ובסר אן יהי בה שחן ואתאסי (A שחין) ובשר כי יהיה בו שחין ונרפא - ויק יג 18. ימעניך יהוה בשחן מצרים יכך יהוה בשחין מצרים - דב כח 27 (נייש שחין נקרה בכה"י המאוחרים של התה"ש. *The "plene" orthography occurs in late MSS of the ST and reflects the SP šāṣṣ.*)

שחן² טייס (ע"ע שיעי) *Corr.*

אֶתְפַּעַן ! ואשתחני עבדה ליצחק *M₁ ויספר העבד ליצחק - בר כד 66 MJCBA ותנה. אפשר שהוא עירוב של ואשתעי ושל תנה. ואכן יד אחרת שינתה ח' לעי ומחקה את הני'. אסירה לשפלה טפרה ולספיקה ברי אשתחננו mA (נייא עמוקה, אסטוהותה, מסטניתה) ולשריקה בני איתנו **walšerīqa bēni itānu** - בר מט 11 [איני יודע לפרנסו. מכל מקום אינו לשון אתון כמו בה"מ שהוא בניש (במ כב 21) דרוש הוא איתן לפי קריאתו. זביח עואניש ג/1 34].

שחף¹ מין עוף **a bird** |איי צפר שחפה - נ ויק יא 16 טלשיר 126
שחף שיעי ז. **n. m. מין עוף a bird** וית טעוסה וית שחפה למינה VMBA (J שאפה הכתיב מושפע מן התה"ע אלשאף E שופה, *M₁ סחפה ע"ע סחף ב) ואת התחמוס ואת השחף למינו - ויק יא 16 (=המליץ 602). וית שחפה למינה - דב יד 15.

שחפה מחלה **a disease** |איי ימחי ייי יתכון בשחפיתה - נ דב כח 22
שחפה שיעי ז. **n. f. שחפת a disease** ואמסר עליכון באשו ית שהפתה N (B שפחתה = המליץ 599, נייא חמימתה, ערביתתה) והפקדתי עליהם בהלה את השחפת - ויק כו 16. ימחינך יהוה בשחפתה V (נייא בחמימתה, בערביתתה. המליץ 599. בשפחתה) יכך יהוה בשחפת - דב כח 22.

שחר² - שטים

שטה מין עץ a tree | א״י אעין דשטין - נ ש מ כה
[13]

שטה שׁיע נ. f. מין עץ a tree ותעבד ארון
אעי שטים ועשית ארון עצי שטים - שמ כה 10.
ותעבד מדבח אעי שטים - שמ כז 1 (המליץ 604:
שטה).

שטי שטות, אייולת; סטייה מן הדרך
foolishness; deviation [נתמזגו שטה ו-שטה
בעקבות ש > §. זביח ת״מ 257ב, העי 4. Blend of šty
and šty following the shift § and šty ותהי משטתי
= והיית משגע - אונקלוס דב כח 34. כמלך שטי הויגא -
ויקרי תריט. ס״א״י והו משתטא למא אתון שמעין לה -
יוחנן י 20]

קל 1 סטה to go astray, deviate ואם לא
שטייתי מסבה... הזדכי M ואם לא שטיית
טמאה... הנקיא אתה חליפת גברה MB זאת
if you have not turned aside to go astray, deviate
uncleanliness... be free from MB זה תורות
תורת הקנאת אשר תשטה אשה תחת אישה -
במ ה 29. כד תעמי אנש שטי על דרך יהוה
הקטלנה כאשר תראה אדם סוטה מדרך האל
הרגהו - ת״מ (ק) א79 [ש: סטי]. חכם דאת שטי
בכל עת ואלה מקבל מנך וסבלך דע שאתה
סוטה בכל עת והאל מקבל אותך ומוחל לך -
ת״מ (ק) א43. 2. **נשתטה** to act foolishly שטייתי
שכלתי - המליץ 594 [מן בר מג 14 לפי שדרש שכלתי
הראשון šākālti לפנין סכלות (ש = ש). השני הגייתו
šakkilti. ליתא].

פעל שיטה to lead astray וילה ברנשה
דשטת בה פנותה עד אזל מדעה לאלהי נכר
אוי לו לאיש אשר שיטתה בו פנותה עד שהלך
שכלו לאלוהי נכר woe to the man whom
Fanūta led astray, so that his mind turned to
alien gods - ת״מ א200.

אָתְפַעַל נשתטה to go astray גבר אן
תשתטי אתה VA*M₁BA ואיש כי תשטה
אשתו any man's wife has gone astray - במ ה
12. ואם לא אשתטית מסבה... אדזכי VA
(M₁B) *אשתטיתי ואם לא שטית טמאה...
הנקיא - במ ה 19. דה תורות קנאתה דתשתטי
אתה חליפת גברה VA זאת תורת הקנאת
אשר תשטה אשה תחת אישה - במ ה 29.

שטים šittam שם מקום (pr. n. (place)
שטים שׁיפ ודר ישראל בשטים - במ כה 1.

- בן מניר (186 Cow). **2 חקר ודרש** to inquire
שעיר בעי לה כי משקח לה קריב דורש ומבקש
לו, אכן נמצא לו קרוב he inquires and
queries, and indeed he finds לו (ראה
הערות זביח).

שחר שׁיע ז n. m. שחר dawn וגשש אישה
עמה עד אסתלק שחרה ויאבק איש עמו עד
עלות השחר a man wrestled with him until the
break of dawn - בר לב 25. שלחי הלא אסתלק
שחרה שלחני כי עלה השחר - בר לב 27. וכות
שחרה אסתלק MCB (נ סחרה ע״ע סחר) וכמו
השחר עלה - בר יט 15.

שחר² כהות dark color | א״י ונפח נור בשיחורין
= ופעל בפחם - תרגי ישע מד 12. כוכב שחרה אדיק...
למפרוק שחרה - שירת 92. השי צביב > צהביב]

שריר [ג שחרי] שׁיית adj. כהה dark colored
וכל שריר באמריה m (י״א לחוש, חכום) וכל
חום כבכשים every lamb that was black - בר ל
35 וכי״ב 40. וסדרה רביעה שריר ברי וממן A
תרשיש שהם וישפה - שמ כח 20 (=המליץ 612) וכן
שמ לט 13 [נקראו האבנים על שם תכונתן. ואפשר
שעניינו חזק, ע״ע שר]. וסער שריר לית בה
VNMECBA (N עכום) ושער שחור אין בו - ויק
ג 31 וכי״ב 37.

שחת קלקול, הריסה ruin, destruction [מן
העברית. בעיקרו במובאות מן התורה. H. mainly in
quotations from the Torah. א״י ודשחית ודמסרס
גידוי - מ״יל נתוק וכרות - ויק כב 24]

פעל 1 קלקל to ruin ולא תשחיתון ית פאת
דקניכון C (י״א תחבלון) ולא תשחיתו את
פאת זקנכם do not mar the edges of your beard
to be your beard - ויק יט 27. 2. **נתקלקל** פע״ע
ruined intrans. [עשׁי NSH] הרוח דשחת עד
הביא דבר כבד (ק: נשחת הרוח עד בא...). הרוח
שנתקלקל עד שהביא דבר כבד the wind that
was ruined until it brought a heavy plague
ת״מ 559 (פע״ע - זביח הוי 1]. במובאות מן דב לב 5:
ת״מ א194 (5 פעמים), א195, ועוד מן שמ לב 7 - ת״מ
א244. וכן מן דב כ 20 - ת״מ (ק) א40.

אָתְפַעַל נתקלקל to be ruined ותשחת
ארעה מקדם ערבה אכל ילידיון ותשחת הארץ
מפני הערב, אכל את ילדיהם the land was
ruined because of the insects [הנוסח
מושפע מן נ״ש המובא כאן (שמ ח 20). אבל נוסח ק:
ואתחבלת ארעה (פעמים)].

גם ספה - ע' זביח) כי מעצם סדם גפנם ומשורש
 עמרה their vine comes from the substance of Sodom, and from the root of Gomorrah
 דב לב - דב לב
 32 [Lane 935a - מין גפן = דולי].

†שיד' דדemon [בת"מ מן ניש דב לב 17. איי
 דבחו קדם טעות שדיה - דב לב 17. סואיי וקרבו לה
 הליו דעליהו שידין = הביאו לו את אלה שהיו אחווי
 שדים - מתיח 16]

שיד שיע' ז n. m. שיד קטל בכורי דהוון מקרבין
 לשידים הרג את הבכורים שהיו מקריבים
 לשדים He killed the firstlings (of those) who were offering to demons
 וכן במובא - ת"מ 47א. וכן במובא
 - ת"מ 199א, 196א, 304א. יזבחו לשידים לא אלה
 - ת"מ 199א, 196א, 304א.

†שיורף שורש root [ZSp 166]: > شافة = שורש. ע'
 شافة, Lane 1490a, המציבו במקביל אל اصل ומעלה
 את הוראה משפחה. אפשר שהוא כמו שיבה (ע"ע).
 [Perhaps belongs to šybh, q. v.]

שיורף שיע' ז n. m. שורש בהשאלה root fig.
 הסמקת שיוף משיופי ובסר מבסרי (E) זאת
 הפעם עצם מעצמי לא אלה
 this one, at last, is a root of my roots - בר לב 23.

†שיזב הצלה rescue [מן אונקלוס. ע"ע שזב. O.
 [See šwzb]

פעל בינוני פעול pass. pt. הציל rescue ואתה
 משיזן[בה] וחוי לאברם M₁* ויבא הפליט ויגד
 לאברה a fugitive came and told Abram - בר יד
 13.

אָתְפַּעַל ניצל to be rescued לטברה אשתזב
 דלא [תסת]פי m ההרה המלט פן תספה
 rescue yourself to the hills, lest you be
 consumed - בר יט 17.

אשתיובה שיע' נ n. f. הצלה rescue ואנה לא
 איכל לאשתזבה לטורה M₂* ואנכי לא אוכל
 להמלט ההרה I cannot flee to the hills - בר יט
 19 [צורת מקור של אונקלוס O-like inf].

שיזבה שיע' נ n. f. הצלה rescue ואתגלית
 לשזבתה M₂* וארדה להצילו I have come
 down to rescue them [צורת מקור של
 אונקלוס O-like inf]. ולמוחה לכוון שיזבה רבה
 m ולהחיות לכס פלטה גדולה to rescue your
 lives by a great deliverance - בר מה 7.

שטף שטיפה ורחיצה rinsing [גם טויף תמס שטיפה
 במים, אבל התה"ע הבינו תיקון ושיפוץ הבית ותרגם מן
 طرّ - Lane 1839b]. איי ושטפו נחליה מן אדמהו - נ
 במ כא 15]

קל רחץ to rinse וכל אד יקרב בה דאבה
 ואדה לא אשטף במים... ויסתב עד רמשה (A)
 שטף) וכל אשר יגע בו הזב וידיו לא שטף
 במים... וטמא עד הערב anyone whom one
 touches, without having with a discharge
 remains unclean until evening - ויק טו 11. ועפר
 עורן יסכוון וישטפון ית ביתה (C) ויטחון, E
 ויטעשון) ועפר אחר יקחו וטחו את הבית -
 ויק יד 42 (=המליץ 477). ואם יעזר מכתשה... בתר
 שלפו ית אבניה... ובתר דשטף B ואם ישוב
 הנגע... אחרי חליצו את האבנים ואחרי הטח -
 ויק יד 43.

אָתְפַּעַל רחץ to rinse כל מאן קיצם ישתטף
 במים וכל כלי עץ ישטף במים any wooden
 vessel shall be rinsed with water - ויק טו 12.
 ואם במאן נחש כשלת וימרק וישטף במים
 (M₁*) וישטף) ומרק ושטף במים - ויק ו 21.
 ובתר קלף ית ביתה ובתר אשתטף (MA)
 דאשטף, N דשתטף) ואחרי הטח את הבית
 ואחרי הקצות - ויק יד 43.

†שטר ממונה, פקיד officer [שאילה מן העברית,
 כנון שמי יח 25 - šūtār. ע"ע ספר. H loan]

שוטר שיע' ז n. m. שוטר taskmaster תמינה
 דאתעבד בשוטריה דהוון מתעבדים בבישו
 לבני ישראל (המופת) השמיני שנעשה
 בשוטרים שנהגו ברעה בבני ישראל the eighth
 (wonder) that happened to the taskmasters,
 who treated the Israelites badly
 לליואיה... ולשוטריה ולפקדיה נתבונן במלה
 האחרת שכללה כל מיני האזהרות לכהנים,
 ללוויים... ולשוטרים ולפקידים - ת"מ 164ב.

†שיזבה מ'ין צמח a plant [L. Löw Pfl 47]. ואולי
 הוא מן شيبَة = מין צמח - Lane 1627b. ואפשר
 שהוא אחד עם שיוף (ע"ע). Perhaps belongs to
 ש. ש. ש. ע. השיפה והאיטם והגמי - תוס כלאים ג
 יד. ע' ליברמן אל אתר.]

שיבה שיע' נ n. f. שורש root by synecdoche
 הלא מקלומי (ני"א מגפן) סדם גפנון ומשיבת
 עמרה E (ני"א ומשפתינת = המליץ 604. ויש שם

שילולי - שיץ

ספר טב למילפך ושם (האל) עצמו מורה טוב ללמדך - תי"מ 113א. כי קרא יתה עבדה ארש... ושמה אקר לסגדה כאשר קרא אותה (את קריאת שמע) עשה אותה יסוד ושמה שורש לפולחן - תי"מ 245א. ושמו סהדון מימרה בקדמאה ועשו לעדם את הדיבור קודים לזה (במ ה 30) - תי"מ 165א. שם יתה משרוי לכבודה שם אותו (את הר גריזים) משכן לכבודו = תי"מ 95א. אל תשימני מרגזה עליך אל תהפכני לכעס עליך - תי"מ 141א. כן הוא במבואת מן התורה: ושם את הים לחרבה (שמ יד 21) - תי"מ 359, 362, 383; ויש לך שלום (במ ו 24) - תי"מ 134א. שימה בפיהם (דב לא 19) - תי"מ 171א, 270א ועוד.

שיץ¹ כליה, אבדון; סוף, **annihilation, destruction; end** [ג שיצי. אה"ש מאוחרת. Late SA **סואיי** ומלכותה לא יתה לה שיוצה - לוקס 33, B]

פעל 1 האביד to annihilate האף תשיץ זכאי עם חיב m האף תספה צדיק עם רשע will You destroy the innocent along with the guilty? - בר יח 23 וכיו"ב 24. כות מצראי שיאצה כמו (את) המצרים השמידהו (את הרשע) - תי"מ 198ב. שיאץ יתון ועבדכון עלי האביד אותם (הנוטים לבעל פעור) ועשה אתכם יעליון" (דב כו 19) - תי"מ 222א. ואלה אמר ואשיצון והאלוהים אמר יואכלם" (שמ לב 10) - תי"מ 217ב [בתה"ש שם: ואסכמון, ואחסלן]. ושיצון יהוה מקדמיון B וישמידם יהוה מפניהם - דב ב 12, 21. ושייצנך מן על אפי ארעה B והשמיד מעל פני האדמה - דב ו 15. ושייצנך בפריע B והשמידך מהר - דב ז 4. עד ישיצון B עד השמידם - דב ז 23. הוא ישיצון והוא יכנעון B - דב ט 3. ויימר שיץ E ויאמר השמיד - דב לג 27 (ציווי). **2 סיים to finish** ברבה שרי ובזעורה שיץ m₁ בגדול החל ובקטן כלה beginning with the eldest and ending with the youngest - בר מד 12. ויהב למשה כד שיץ לממלה עמה M₁ (י"א כאסכמותה) ויתן למשה ככלותו לדבר אתו - שמ לא 18.

משיעץ ואתרגו יהוה בכון למשיעץ יתכון A ויתאנף יהוה בכס להשמיד אתכם - דב כח 63.

אתפעל הושמד to be annihilated ואשתייץ אנה וביתי A ונשמדתי אני וביתי I shall be destroyed, I and my household - בר לד 30. ביום מיכלך מנה שיוץ תשתייץ A (E) ביום אכלך ממנו מות תמות - בר ב 17. שיוץ תשתייץ את

שילולי זרם מים water stream [ע אלו מפסיקין לפאה הנחל והשולית - מש פאה ב א] **שילולני** ש"ע נ n. f. **נהר river** זבנה דקעימת עמך ואת טלי רמי בשילולה כאשר עמדתי לך ואתה נער מושלך ביאר when I was with you, and you were an infant cast into the river תי"מ 296ב. ונתח ית ארך על מימי מצרים... על שלוליון ועל שאקיון... ויון אדם m (י"א נהריון) ונטה את ירך על מימי מצרים על נהרותם ועל יאריהם... והיו לדם - שמ ז 19. ומעו ית מיה דבשילולה... ואתפכו כל מיה דבשילולה לאדם m (י"א דבנהרה) ויך את המים אשר ביאר... ויהפכו על המים אשר ביאר לדם - שמ ז 20. בחלמי ואהנה קעם על שילולי נהרה mA (י"א ספת)... על שפת הנהר - בר מא 17.

שים שימה, הנחה **placing, putting** ← פועל **copulative verb** [עש"ח - זבי"ח תי"מ 84, העי 5. NSH]

קל א שם, הניח to place, put זה אלי דשם שירוי זיעקתי אחר אבהתי יזה אליי (שמ טו 2) אשר שם תחילת צעקתי אחר אבותיי "this is my God" (Ex 15:2) who placed the beginning of my cry next to that of my fathers - תי"מ 384 [רמו לשמ ג 7-6. Ex 3:6-7. refers to] אנדו לכון גברים חכימים... ואשימון בראשיכון E הבו לכס אנשים חכמים... ואשימם בראשיכם pick wise men..., and I will appoint them as your heads - דב א 13. ושם י' במציע והניח י' באמצע (המלה יתמים) - תי"מ 183ב. שם גויתה בחכמתו נציבה תהי מלואה לאופע הלבב שם את גופו (של אדם) בחכמתו נטועה כדי שתהיה מוכשרת ליפעת הרוח - תי"מ 57א. וישמם בגלמי טוריה ושמם בפסגות ההרים - תי"מ 101ב [על דב לב 11: כנשר יעיר קנן]. נשים קנומן קעימים ביספר קשטה נשים עצמנו עומדים בבית הספר של קי - תי"מ 199ב. **ב** אוגד **copulative verb עשה את א-ל-ב to turn something into something else** ואסגי ואשים ית בניך ככוכבי שומיה A והרביתי את זרעך ככוכבי השמים I will multiply and make your descendants as the stars of heaven - בר כו 4 [גליון]. תבלש מאדל אשימך עני אם תבקש רכוש אעשך עני - תי"מ 149ב. סנתה כלה חיים טובה אנשה דישימה חלקו שנאה (של פינחס) כולה חיים, אשרי האיש שיעשנה חלקו - תי"מ 301ב. ושם גרמה

רמבתון תשיצון EC - במ לג 52. **2 סיים to finish** [מן אונקלוס O] הדלא שצי ממלה M₁ טרם כלה לדבר before he had finished speaking - בר כד 15. **ושציאת למשקהתה m** (נייא ואסכמת) ותכל להשקותו - בר כד 19. **ושצי לממלה m** - בר יז 22.

משיצאה ואתרגו יהוה בכון למשיצעה יתכון ויתאנף יהוה בכס להשמיד אתכם - דב ט 8. **למתן יתן באד אמראה למשיצעתן** - דב א 27. כיו"ב במ יג 33א.

אתפקעל הושמד וישתציזי אנשה ההוא *M₁ ונכרתה הנפש ההיא וישתציזי אנשה ההוא *M₁ ונכרתה הנפש ההיא תשתיצון ECB אבד תאבדון - דב ד 26 (המליץ 599: תשתיצון). **ברן תשתיצון (E) A** פן תמותון - בר ג 3. **ומשתיצוי אנה וביתי M₁ *** ונשמדתי אני וביתי - בר לד 30 (המליץ 599: ונשתיצוי).

שיצאו ש"ע נ f. n. **השמדה extermination** עד שיצאותון C עד השמידם until their extermination - דב ז 23. **עד שיצאותך יתון VC** עד השמידך אתם - דב ז 24. **עד שיצאותך C** עד השמידך until your destruction - דב כח 20. כיו"ב כח 24, 45, 51, 61. **שיצעו תשתוצון אבד תאבדון** - דב ד 26. **למתן יתגן באד אמראה לשיצאותנן** - במ יג 33א. **דלא תרער בתרון בתר שיצעותון מקדמך פן תנקש אחריהם אחרי השמידם מפניך** - דב יב 30.

שיצוי ש"ע ז n. m. **השמדה extermination** עד שיציון E עד השמידם until their extermination - דב ז 23. **עד שיציאך יתון E** (נייא שיצערך) עד השמידך אתם - דב ז 24.

שיר¹ גנינה, זמרה **singing, praise** |איי בשרין בתופין ובכינרין - נ בר לא 27. **סואיי** אשירו למרא וקרו בשמינה - ישע יב 4

קל הכול עברתי H. **אפעל** עבר: אשיר - במ כא 17. דאשירת (נסתרת) dāšīrāt - עיד ו 24. עתיד: נשיר - תי"מ 226א. בנינו: משיר - תי"מ 135ב. משיר (פעול) - פיוטים לשמחות (תרביץ י 370). שכיח בעשי"ח (פלורטין 341) **שירה** שירתה (מיודע) - עיד י 15.

קל עפ"י במובאות מן התורה mostly in quotations **from the Torah** **שיר** to sing, praise **אז ישיר** - תי"מ 370, 71א (פעמיים), 72ב. **ישר** - תי"מ 63ב, 71א, 72א (פעמיים), 103א (ייש yāšār בשמ טו 1 כנגד yāšār בבמ כא 17. אבל תי"מ אינו מבחין במובאותיו). **שירו** ליהוה praise God - תי"מ 72ב. **ישר הישרים** ישמר השמרים וישם לון השרים בכל מקום **ואתר עי"פ** בר לא 27. **ואשלחך בשמחה בשרים בתך ובכנור** - אלעזר (Cow 847).

וכל דלך A - בר כ 7. **שיוץ ישתייץ A** - בר כו 11 ונוניתה דבנהרה תשתייץ A והדגה אשר ביאר תמות - שמ ז 18. **ברן תשתיצון (E) A** פן תמותון - בר ג 3 (הריבוי עשוי להיות שיצי עיי"ע). **לית שיוץ תשתיצון A** - בר ג 4 (המליץ 599: תשתיצון).

משתיצאה למה אפקתנן מן מצראי למשתיצאה בקפרה A למה הוצאתנו ממצרים למות במדבר - במ כא 5.

שיאץ ש"ע ז n. m. **השמדה extinction** שיצאה השמידו - המליץ 599 [מן דב כח 48 ליתא].

שיוץ ש"ע ז n. m. **השמדה extinction** שיוץ תשתיצון (E) מות תמות - בר ב 17 וכיו"ב ג 4, כ 7, כו 11. **בשיוץ כנשתה A** במות העדה - במ כו 10.

שייץ² מין ירק a kind of grass [אולי הוא כמו ע שיצין - תוס שבועית ז טו: הקוצים שמסביב לדקל. עי' ליברמן על אתר. השי' 114 Löw Pf]

שיץ ש"ע ז n. m. **ירק** כלחך תורה ית שיץ ברה B (נייא ירק) כלחך השור את ירק השדה like the oxes' consumption of the grass of the field - במ כב 4.

שיצי חיסול והשמדה **destruction, extermination** [בכ"י J הפועל המפורש תמיד שוצי (עיי"ע) אבל לא השם ולא המקור. איי אשיצי אומיא מן קדמיכון - שמ לד 24. **סואיי** די דלא לשיצוי - עמוס ט 18]

פענל 1 השמיד to exterminate כל גברה דאזל בתר בעל פעור שיציה יהוה VECB כל איש אשר הלך אחרי בעל פעור השמידו יהוה the Lord wiped out every person who followed Baal-peor - דב ד 3. **דשיצי ית חראי VNECB** אשר השמיד את החרי - דב ב 22. **שיציון ודערו אתריון C** (E שיציון, N שיציון, V ושיציתון) השמידום וישבו תחתיהם - דב ב 23. **ואמר אשיצי C** ויאמר השמיד - דב לג 27 [המליץ 599. תפס מדבר. אבל D שיצי - תפס ציון]. **ואשיצי ית רמבתכון VNECB** והשמדתי את במתיכס - ויק כו 30. **וישיצי כפנה ית ארעה** וכלה הרעב את הארץ - בר מא 30. **וישיצי כל סבעה בארע מצרים A** ונשכח כל השבע בארץ מצרים - בר מא 3 [פירוש Int]. **הוא ישיצי ית גועיה C** הוא ישמיד את הגוים - דב לא 3. **וישיציןך בפריע VEC** והשמידך מהר - דב ז 4. **ואשיציוןך ואמחי ית שמון VEC** ואשמידם ואמחה את שמם - דב ט 14. **עד ישיציןך ועד יבדנך V** עד השמידך... - דב כח 20. **וית כל**

שי"ך² - שכב

שיראן ש"ע n. m. **תכשיט ornament מאני**
דהב שיראן ושעיר B כלי זהב אצודה וצמיד
- במ לא 50.

שירת ש"פ שם פרטי. pr. n.

שירת ש"פ ונסב שם שירת... לאתה - אס 6ב.

שכב שכיבה **lying down** [ע"ע דמך. א"י ושכיב
באתרה ההוא - נ בר כח 11. **סוא"י** ולא קס אנש מן
משכוביתה = שמ י 23] ← **ביאה sexual**
intercourse [א"י וישכב ית בלהה - נבר לה 22]

קל 1 בא על בצירוף ישכב עסי **to copulate with**
the prep. ⁶ **מ** כזעור שכב אחד עמה עם אתתך
כמעט שכב אחד העם את אשתך one of the
people might have lain with your wife - בר כו
10. עם לא שכב גבר עמיך אם לא שכב איש
אתיך - במ ה 19. אן יתשקע גבר שכב עם אתה
מסחנת בעל ויקטלון אף תריון גברה דשכב
עם אתתה ואתתה - דב כב 22. גלה ערות אבוה
ועם אמה שכב - ת"מ 158א. לכן ישכב עמיך
לילין לכן ישכב עמך הלילה - בר ל 15. וישכב
גבר עמה שכבת זרע - במ ה 13. ואתה דישכב
גברה עמה - ויק טו 18. ולא ישכב עם אתה
בעילת בעל - ת"מ 292ב [ע"פ התה"ש דב כב 22
IVE]. ואמרת שכב עמי ותאמר שכבה עמי - בר
לט 7. ועלי שכבי עמה ובואי שכבי עמו - בר יט
34. כל שכב עם בהמה קטל יתקטל - שמ כב 18.
2 שכב **to lie down** [רק כאן ב-J בהוראה זו].
וכל דישכב עליו בטמאתה יסתב וכל אשר
ישכב עליו בנדתה יטמא everything upon
which she lies during her impurity shall be
unclean - ויק טו 20. וכל דתשכב עליו בטמאתה
יסתב - ויק טו 20.

משכב הלא נבלה עבד בישראל למשכב
עם ברת יעקב כי נבלה עשה בישראל לשכב
את בת יעקב - בר לד 7. ולא שמע לה למשכב
אצרה ולא שמע לה לשכב אצלה בר לט 10.

משכב א ש"ע n. m. **1 מיטה bed** כל משכבה
דידמך עליו דאבה יסתב כל המשכב אשר
ישכב עליו הזב יטמא any bedd on which the
unclean - one with the discharge lies shall be
unclean ויק טו 4. ואנש דיקרב במשכבה ירע ארקעיו
ואיש אשר יגע במשכבו יכבס בגדיו - ויק טו 5.
בהשאלה לעניין עריות *fig. of incest* **ראובן** טמא
משכב אבוה ראובן טימא את מיטת אביו -
ת"מ 287א. הלא סלקת משכבי אבוך כי עלית
משכבי אביך - בר מט 4. ויסיב ית משכבה
ויטמא את משכבו - ת"מ 161ב. **2 ביאה**

אפנל 1 שר **to sing, praise** [זביח תרביץ י
336] טטה אשיר ישראל ית שירתה הדה (BA
שבח) אז ישיר ישראל את השירה הזאת
Israel sang this song - במ כא 17 (=המליץ 481).
ומרים דאשירת על ימה ומרים ששרה על היס
- ע"ד ו 24. ונשבח ונשיר ונסיד ונימר - ת"מ
226א. כן היתה מרים תשיר ותאמר שירו ליהוה
עם זקנים ונשיה יימרון עם בני ישראל עזי
וזמרתיו וכן היתה מרים אומרת "שירו ליהוה"
(שמ טו 21) עם הזקנים, והנשים אמרו עם בני
ישראל "עזי וזמרתיו" (שמ טו 2) - ת"מ 372. כך
קעם משיר על ימה כאשר עמד שר על היס -
ת"מ 135ב. **שר** תואר כבוד בעשייה **singer**
(*honorific title in NSH*) ידועים נבונים ריטורים
משירים - תרביץ י 370. ונעירה וידועה ומבוננה
דלו טב מדכר וריטורה ומשירה ומעיני העדה
והנבון והחכם והמבין שאותו נאה להזכיר,
הריטור והמשובח ומפרנס העדה - מרגיאן הדנפי
(Cow 835).

שירה ש"ע n. f. **שיר** **song** טטה אשיר ישראל
ית שירתה הדה (BA תשבחתה) אז ישיר
ישראל את השירה הזאת then Israel sang this
song - במ כא 17. כך הם NB בשמ טו 1. אמר משה
בהדה שירתה - ת"מ 387. לא נטעיל בכתבה
אלא בשיראן ובתשבחן יהונו שיראתה מקמיו
ותשבחתה מבתרו לא נהלך בספר אלא
בשירות ובתשבחות. יהיו השירות לפניו
והתשבחות אחריו - מ"ד 67-79.

שירתה רבתה חינוי לשירת האזינו **Epithet**
of Dt 32 וכן כתיב בשירתה רבתה - ע"ד י 15.
בשירתה רבתה אמר הלוא הוא אביך קנך -
ת"מ 86א (מביא את דב לב 6). מלי אזהרותה דצמת
יתון... בהדה שירתה רבתה דברי אזהרתו
שקיבץ אותם... בשירה הגדולה - ת"מ 226א.

ישי"ך² תכשיט **jewel, ornament** [א"י שירין
עוקין... וכל מיני דהב - נ בר מט 22. שארין - שם -
[LS 749b]

שיר ש"ע **תכשיט ornament** מאן דהב קטל
ושיר עסקה גימון וגולה (ECB ושעיר) כלי
זהב אצודה וצמיד טבעת עגיל וכומז - במ לא
50. ותרי שעירים על אדיה (המליץ 577 שעירין,
K שירים, MCB שירין) ושני צמידים על ידיה
- בר כד 22. והוה כחזותה ית קודשה וית שיריה
(MKCA שעיריה) ויהי כראותו את הנזם ואת
הצמידים - בר כד 30.

שירה ש"ע n. f. **תכשיט ornament** כל רחי
לב אייתי שירה M₂ כל נדיב לב הביא חח - שם
לה 22.

לקובל אפרקותה N ומצא כדי גאלתו - ויק כה 26 (כ על מחק). אם נִי אשכחת רעים בעיניך *M₁ אם נא מצאתי חן בעיניך - בר לג 10. לא יחלש מדעך במה שכחת לא יבהל שכלך במה שמצאת - ת"מ 224 א (קל! זביח העי' 4). ואשכחו תמן באר מים *M₁ - בר כו 19. וכד אשכחו מצראי בכוריון קטילין כאשר מצאו המצרים את בכוריהם הרוגים - ת"מ (ק) 18 ב (ש: שקחו). אם אשכח בסדם חמשים זכאים *M₃ אם אמצא בסדם חמשים צדיקים - בר יח 26. תשכח כל איקר תמצא כל כבוד - ת"מ 224 א. לא תשחי ממיתי תפסל ולא תשכח מי יסב לך באד אל תאחר לבוא (פן) תיפסל ולא תמצא מי שיקח אותך ביד - ת"מ 227 א. יומה לא תשכחו בבראה A היום לא תמצאו בשדה - שמ טז 25.

אשכחה מה דן זרות לאשכחה ברי *M₂

מה שה מהרת למצא בני - בר כז 20 (מקור אופייני לאונקלוס: O-like inf.).

אִתְּפַעַל 1 מצא to find אם אשתכחנו רחים בעיניך N' אם מצאנו חן בעיניך if we have found favor in your sight (בהוראת האפעל: ע"ע שקע). 2 יש to be, exist וחזה יעקב א(רי) *M₂ משתכח *M₃ עבור *M₁ במצרים וירא יעקב כי יש שבר במצרים Jacob saw that there was food in Egypt - בר מכ 1. ישכח לנן אב סבה A יש לנו אב זקן we have an old father - בר מד 20 (עירוב של ישי ושל אשתכח').

אִתְּפַעַל 2 יש to be, exist מאן יתשכחון תמן ארבעים *M₁ אולי ימצאו שם ארבעים if forty should be found there? - בר יח 29.

שכח² היעלמות מן הזיכרון oblivion (עשי"ח. ע"ע נשיע' NSH. See nszy. א"י שכחון מילין מן הדין תרגומה - בריר 946 (נדיר))

קל שכח to forget אה ישראל ולא שכח גוי כמה שכחת (ק: אתנשי, נשי) הוי ישראל, לא שכח גוי כמו ששכחת (את אלוהיך) - ת"מ 114 ב. כד שכחוני עזבתון כאשר שכחוני עזבתים - ת"מ 241 א. ואל תשכח ברייתך בעמל משה - בן מניר (Cow 185).

שכל¹ הוראה ולימוד teaching, learning (שאלו ה העברית כגון דב כט 8: תשכילו H taškilu) [loan, see SP Dt 29:8.]

פעל הורה to teach, guide ושלח ישראל ית אד מינה ושבתה על ריש אפרים... וית

copulation וגבר דישכב עם דכר משכבי אתה תועבה עבדו ואיש אשר ישכב את זכר משכבי אשה תועבה עשו if a man lies with a male as with a woman, both of them have committed an abomination - ויק כ 13. וכל אתה חכמת גבר למשכב דכר VNEC וכל אשה יודעת איש למשכב זכר - במ לא 17. 3 שפיע v. n. **שכיבה** lying down ותמלל בון... במשכבך ובמקומך B (י"א ומדמכך) ודברת בס... בשכבך ובקומך you shall recite them... when you lie down and when you get up - דב ו 7.

שכב ש"ע ז מופשט n. m. abstr. **שכיבה** lying down בשכבך ובמקומך V בשכבך ובקומך when you lie down and when you get up - דב ו 7. ולא ידע בשכבה ובמקעמה ולא ידע בשכבו ובקומו - בר יט 33, 35.

שכבה ש"ע ננ מופשט n. f. abstr. **1 ביאה** copulation וישכב גבר עמה שכבת זרע if a man lies with her a carnal lying דישכב עם אתה שכבת זרע - ויק יט 20. כיר"ב טו 18. 2 **פליטת זרע** ejaculation of semen וגבר אן תפק מנה שכבת זרע ואיש כי תצא ממנו שכבת זרע when a man has an emission of semen - ויק טו 16. וגבר דיתן שכבתה בבהמתה ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה - ויק כ 15. וחבל שכבתה... וסט מן טבה והשחית שכבתו... וסטו מן הטוב - ת"מ 159 ב. 3 מוחש concr. **1 layer** ובצפרה הות שכבת טלה סאר למשרייתה ובבקר היתה שכבת הטל סביב למחנה in the morning a layer of dew was round about the camp - שמ טז 13.

שכח¹ מציאה, הימצאות finding, existence (אינו רגיל באה"ש (ע"ע שקע). בתה"ש הוא בכ"י מושפעים מן אונקלוס. אבל הוא מופיע גם מעט בת"מ. Unusual in SA, very rare in TM; in ST only in O interp. See sq^c. א"י ולדאם לא אשכח ליה זוג - ג בר כ 20. **סוא"י** לא אשכחת לה יונא ניח - בר ח 8.)

אפעל מצא to find ובלש... ואשכח ציעה בטענות בנימים A ויחפש... וימצא הגביע באמתחת בנימים (wymś) the cup was found in Benjamin's sack - בר מד 12. וחילול אשכח את עיב שמשיר *M₁ A והאלהים מצא את עון עבדיך - בר מד 16. ואשכחה מלאך יהוה על עין מיה *M₁ וימצאה מלאך יהוה על עין המים - בר טז 7. ואם לא אשכח] אדה N' ואם לא מצא יוד - ויק כה 28. ואשכח איתו בברה *M₁ וימצא דודאים בשדה - בר ל 14. ואשכע

שכלל² - שכם

is no foreign god with Him - ת"מ 231ב. צעור גויאתה ושכלל אבריה יוצר הגופים ומשכלל האברים (wšaklâl) - ע"ד כנ 70-69. ישתבח עבודה דשכלל בריתה יתהלל הבורא שהשלים את הביאה - ת"מ 209א. ברא ושכלל לא על דמו ברא (האל) לא במתכונת - ת"מ 230א. מכללים הו רביו דיצחק משכלליו הו אלימיה דרחל מעוטרים היו נערי יצחק, מושלמים היו עלמי רחל - ת"מ 50א.

שכם¹ כתף **shoulder** [מן העברית H]

שכם ש"ע n. **שכם** **shoulder** ונסב שם ויפת ית שמלתה ושוו על שכם תריון A (ני"א כתף) וישימו על שכם שניהם Shem and Japheth took a garment, laid it upon both their shoulders - בר ט 23.

שכם² שימה והנחה **putting, placing** > שכן (ע"ע) ע"י חילופי מ/נ בסוף המלה. השי ברוך, ארכס, בנימים וכי"ב *From škn, due to m/n interchange in final position*

אפעל הניח **to place** ואשכם משה ית אטריה לקדם יהוה במשכן סעדואתה E וינח משה את המטות לפני יהוה באהל העדות Moses deposited the staffs before the Lord in the Tent of the testimony - במ יז 22. וישלח ית רקיעי אברה דלכש... וישכמנון תמן E (ני"א וינחנון, ויקרנון) ופשט את בגד הבד אשר לבש... והניחם שם **vestments... and place them there** - ויק טז 23.

שכם³ **aškəm** שם מקום *pr. n. (place)*

שכם ש"פ ואתה יעקב שלם קרית שכם ויבא יעקב שלום עיר שכם - בר לג 18. אשקחו בקעה בארע שנער ודרו תמן והי הך בקעת שכם מצאו בקעה בארץ שנער ודרו שם, והיא כמו שכם - אס 9א.

שכם⁴ **aškəm** שם פרטי *pr. n.*

שכם ש"פ ואתה חמור ושכם ברה לתרח קרתון ויצא חמור ושכם בנו אל שער עירם - בר לד 20.

שכם⁵ **aškəm** שם פרטי *pr. n.*

שכם ש"פ בני מנשה... ושכם - במ כו 26 - 31. **שכמאי** ש"י *gent. n.* ושכם כרן שכמאה VN שכמאי* - במ כו 26 - 31.

סמאלה על ריש מנשה שכל ית אדיו (A תפך) וישלח ישראל את יד ימינו וישתה על ראש אפרים... ואת שמאלו על ראש מנשה שכל את ידיו Israel stretched out his right hand and laid it on Ephraim's head...and his left hand on it on Ephraim's head, thus guiding his hands Midr.: *he taught*. הורה לידי מה יעשו. *his hands what to do; cf. O: ʔhkmwn (=m)*

אפעל הורה, השכיל **to teach, guide** **אשכלת** בחסדך עמה הודן פרקת BA (ני"א נגדת) נחית בחסדך עם זה גאלת You redeemed the people You guided him עם טו 13 [דרוש Midr.]. דבר אכה אלופיה הך מה דאשכילה קשטה הזכיר כאן את האלופים (שמ טו 15) כמו שהשכילו קשטה (Moses) mentioned here the chiefs (Ex 15:15), as the True One guided him - ת"מ 92א זבי"ח העי 3]. מן אשכילה דיאן ומרד עלל לגו <קללתה> מי שהורוה שופט והמרה, בא בקללה - ת"מ 165ב. ואנה אהי עם פמך ואשכילך למת תמלל A (ני"א והורינוך) ואנכי אהיה עם פיך והוריתך אשר תדבר - שמ ד 12. אתה ואשכלנך ית דעבד עמה הודן לעמך A (ני"א ואמלכנך) לך ואיעצך את אשר יעשה העם הזה לעמך - במ כד 14. ישכילון דיניה ליעקב ED (ני"א יורון) יורו משפטך ליעקב - דב לג 10. ומה דו פלי מנך ישכילונך ומה שהוא רחוק ממך יורון - ת"מ 211ב. ישכילונה בטובה וייתי לבית אבהתה ילמדוהו את הטוב ויבוא לבית אבותיו - ת"מ 225א. אתון תשכילו דיניה ליעקב אתם תורו את המשפטים ליעקב - ת"מ 257ב. ותטרון ית מלי קיאמה... לבדיל תשכילו E (ני"א תסתכלון) ושמתם את דברי הברית... למען תשכילו - דב כט 8 [פע"ש, והוא העתקת ני"ש לכה"י של התרגום].

שכלל² **bereavement** שכול **bereavement** (שרבוב מן ני"ש ע"ע תכל *H interp.*)

פעל שיכל ? to bereave יתית שכלתון C (ני"א תכלתון) אתי שכלתם you have bereaved me - בר כב 36 - בר כב 36.

שכלל השלמה וסיום **perfection** [א"י בירד דחפרו יתה רברבני עלמה... שכלילו יתה סכלתניהון - נ במ כא 18. **סוא"י** בתישבחתי גר שכללת יתה - יש מג 7]

פעל השלים **to perfect** דברא ושכלל וליית עמה אל עורן אשר ברא והשלים ואין עמו אל נכר **who created and perfected and there (God)**

משכינתה ומגירת ביתה מני כסף (נייא דעורתה, מסכינתה) ושאל איש משכינתה ומגירת ביתה כלי כסף the resident, the neighbor of her house - שמ ג 22 [נייש: maškinta wamgirat. לפי שאין הכפלה אין זו מי היחס אלא המשקל, ואלה תמורות לרעותה: התהייע. מסאכנתה והוא בינוני של ساكن = דר בשכנות].

משכן שׁיע ז n. m. [איי] והוא יתב על תרעא דמשכנה - בר יח 1 **אוהל** tent **ואעלה יצחק** לגו משכן שרה אמה ויביאה יצחק האהלה שרה אמר Isaac then brought her into the tent of his mother Sarah - בר כד 67. ונפק ממשכן לאה ועל במשכן רחל ויצא מאהל לאה ויבא באהל רחל - בר לא 33. ויעקב גבר שלם יתב משכנים - בר כה 27. **2 מקום מושב dwelling** ואמר עבדו לי משכן מיתובי למלכותי ואמר עשו לי משכן, מושב למלכותי, make Me a dwelling, abode for My Kingdom - מ יד 33-34. וקבע תמן משכנה ויט שם אהלו - בר כו 25. **3 בית הבחירה** The Tabernacle באחד לירחה אתקם משכנה באחד לחדש הוקם המשכן on the first of the month, the Tabernacle was set up - שמ מ 17. ענן יהוה על משכנה - שמ מ 38. וכך הוא בצירוף משכן זימונה - שמ מ 2, במ ד 30, ת״מ 251 ועוד; משכן סעדואתה - במ א 53, י 11 ועוד. **4 כינוי לשמי השמים upper heavens משכן כסיאתה** ואעלני בגו משכן כסיאתה והביאני במשכן הנסתרות (You) brought me into the upper heavens (lit.: the Sanctuary of the Hidden Things) - ת״מ 206. האן הך משה... עבדה דאלה ומהימנה דביתתה דדער... לגו משכן כסיאתה איה כמו משה... עבד אלוהים ונאמן ביתו הגר... בתוך משכן הנסתרות - ת״מ

202. **5 משפחה** תרגום שאילה מן اهل household Ar calque משכני מהימן הוא A (נייא ביתי) בכל ביתי נאמן הוא (Moses) is trusted throughout My household - במ יב 7. ואעבד יתך וית משכן אבוך לעם רב A (נייא בית) - במ יד 12. מן משכן ישראל A מבית ישראל - ויק כב 18. למשכן אבהותן A לבית אבותם - במ א 2.

שוכן שׁיע ז n. m. qātōl **שוכן dweller** אה שכוני מכפלה אוי, שוכני המכפלה O, the dwellers of Machpelah - ת״מ 252.

שוכן שׁיע ז n. m. qittūl **הושבה habitation** לאתרה דבחר יהוה... למשבאה ית שמה תמן לשכונה תבעון ותיתון תמן V אל המקום אשר בחר יהוה... לשים את שמו שם לשכינו

שכן¹ ישיבה במקום, מגורים, settling down, dwelling] כד נחת טייסא הווה שכן על פסגיה < היידין - נ בר טו 11. **סואיי** שכן בארעא ברכתך - Lit 705. גם באיימ ברכת עלמא ישכונו עליוכו - 4Q542 (DSSU 149)

קל עבר: שכן - ת״מ 265. עתיד: תשכן (נוכח) - ת״מ 208. ציווי: שכן - בר כו C. בינוני: שכן - בר ד 20. מקור: למשכן - במ ט VNCBA. **אפעל עבר:** ואשכנת (נוכח) - ת״מ 339. **משכון** - בר לה E. **משכין** משכינתה (נקבה, מידוע) - שמ ג 22. **משכן** (שייע) maškān - מ יד 33. **שכון** qātōl שכוני (ריבוי נסמך) - ת״מ 252. **שכון** qittūl - דב יב V 5. **שכינה** šēkina - עיש ה 17. **שכינו** שכינותה (מידע) - ת״מ 130. **שכן** - בר לה 22.

1 קל שכן to settle down ושכן עגנה במדבר פראן VNB (נייא ושרה) וישכן הענן במדבר פראן the cloud settled down in the wilderness of Paran - במ י 12. בגלל... משה... שכן על טור סיני בגלל... משה... שכן (הענן) על הר סיני - ת״מ 265. וחזה ית ישראל שכן לשבטיו N (נייא שרי) וירא את ישראל שכן לשבטיו - במ כד 2. לית רוחי שכנה והוא עמי אין רוחי מיושבת העודו עמי (פרעה על הנחש) - ת״מ 27. **2 גר to dwell** תשכן לבטח הן תטר מצוהתהתשכון לבטח אם תשמור את המצוות you will dwell in security, if you keep the commandments - ת״מ 208. שכן בארעה דאימר לך C (נייא אשכן, שרי) שכן בארץ אשר אמר לך - בר כו 2. יבל הוא הוה ארש מן שכן במשכן A (נייא יתב) הוא היה אבי כל ישב אהל - בר ד 20.

משכן באורכות עגנה על משכנה למשכן עליו ושרון בני ישראל VNCBA (נייא למשרי) בהאריך הענן... לשכן עליו יחנו בני ישראל - במ ט 22.

אפעל השכין to establish, place ואשכנת שמך עורי תמן שמי ושמך... כחדה אף השכנתי שמך שם שמי ושמך... יחד I established your name also there, My name and your name... together - ת״מ 339. יהוה אלהה עמה ואשכין מלך בה B (נייא ואשמעות) יהוה אלהיו עמו והשכין מלך בו - במ כג 21 [פרפרה של יתרועת מלך בו]. כאן הנושא האל כמו בצלע הראשונה. 'ואשכין' הוא נשואו].

המשכון שׁיע ז n. m. stay **חנייה** והוהו במשכון ישראל בארעה ההיא E (נייא במשרוי) ויהי בשכן ישראל בארץ ההיא during Israel's stay in that land - בר לה 22.

המשכינה שׁיע f. **דיירת** resident

שכנ² - שלבך

א"י ונשקי יתיה חמר ונשכרניה - ויקי"ר רמה. ס שכר = שתה לשכרה - LS 777b. ע"ע רוי, רעט

אִתְּפַנֵּגל השתכר to become intoxicated ושתה מן עמרה ואשכר A (E) (ני"א ואתרבה) וישת מן היין וישכר (Noah) drank of the wine and became drunk 21.

שכר ש"ע ז n. m. **משקה משכר** intoxicant חמי חמר וחמי שכר לא ישתה m (ני"א רעט) חמץ יין וחמץ שכר לא ישתה he shall not drink vinegar of wine or of any other intoxicant - במ ו 3. לחם לא אכלתון ועמר ושכר לא שתיתון E (ני"א ורעט) ויין ושכר לא שתיתם - דב כט 5. במשתה יין ושכרים - אברהם בן פצ'אל (Cow 736).

שלבך חיבור והרכבה **joining** א"י משלכין - אונקלוס שמ כו 17. ס שלבא - LS 779

פעל בינוני פעול **pass. pt. מחובר** to join stick משלכין אחדה לאחדה (B אמכבנין) משלכות אחת אל אחת - joined to each other שמ כו 17, לו 22.

שונב ש"ת qātōl **adj. דבוק** sticking מכתש אבר מסמך צרעה שלובה היא בקרותה A נגע לבן אדמדם צרעת דבוקה היא בקרחתו it is leprosy sticking to his bald head - ויק יג 42.

שלבכוש חיבור וצימוד : **sticking** [אפשר שהוא קרוב אל שלבש: תרין צירין... משלושין דא לקבל דא = שתי ידות... משלכות אשה אל אחותה - ג שמ כו 17. והוא דיבוק וחיבור]

שלובוש ש"ע ז n. **צמוד** ? sticking ואן יי בקרחותה... מכתש אבר סמך צרעה שלבושה היא בקרותה m₂ (A פרחה, ני"א פרחה) וכי יהיה בקרחתו... נגע לבן אדמדם צרעת דבוקה היא בקרחתו... reddish-white diseased spot, it is leprosy sticking to his bald head - ויק יג 42 [פירושי].

שלבך דלקת, בעירה **inflammation**, **burning** א"י לשחין פרח שלפוקין - ג שמ ט 10 = סוא"י שחנין רתחין שלבוקיאן - [ס]

פעל בינוני פעול **pass. pt. זלק** inflamed והוה שחינה משלביק פרוש באנשה ובבהמתה A והיה השחין זולק פורח באדם ובבהמה the boils were inflamed, breaking out on man and beast - שמ ט 10. בסרון משלביק ולשגון מבלבל בשרם (של החרטומים) נצרב, ולשונם מבלבלת

to the site that the Lord... ובאתם שמה choose to establish His name there, as His habitation, there you are to go and they built habitation cities for Pharaoh 11. שמ א

שכינה ש"ע נ n. f. **1 מושב האל** God's abode ולא שכינה אלא עליו... דהוא אתר שכינה דקשטה ומשרוי כבודה רבה... לאתרה דעליו השכינה ואין שכינה אלא עליו (על הר גריזים)... שהוא מקום שכינה של קשטה ומשכן הכבוד הגדול... אל המוקם אשר עליו השכינה there is no God's dwelling but on it (Mount Gerizim)... for it is the place of the True One's habitation and the abode of the Great Glory...

the presence will lead and will lighten your burden - ת"מ 397. הר הנחלה והשכינה - ע"ש ה 17. **2 השכינה** כינוי לאל מן אונקלוס **epithet of God from O M₂ תהך M₆ ואני[ח] לך M₂*** פני ילכו והנחתני לך My presence will lead and will lighten your burden - שמ לג 14. במהך שכינתך בינינך M₂* בלכתך עמנו - שמ לג 16.

שכינו ש"ע נ n. f. **מעון האל** God's abode דו בית אלהים ומשרוי מלאכיה... ואתר שכינותה שהוא בית אלוהים ומשכן המלאכים... ומקום השכינה the House of God and abode of angels... and the place of the Presence - ת"מ 130 [זבי"ח הע' 7]. ומזבח אבנים תבנה במקום יהוה ושכינות - אבישע (Cow 379).

שכן ש"ע ז n. m. **ישיבה** עברית **stay** בשכן ישראל בארעה ההיא C בשכן ישראל בארץ ההיא during Israel's stay in that land בר לה 22. לשכן ית שמה תמן E לשכן את שמו שם - דב יב 11.

שכן² עבט, ערבון **pledge** [פועל גזור מן משכון. ע"ע משכן. Denom. from mškwñ; see mškn]

אפעל נתן במשכון to pledge רב וחיוול מיום דאשכנתה (ש. דשכנתה) שהיה (ישראל) בייסורים גדולים ועצומים מן היום שמשכנתי אותו ואתו (Israel) was in great and severe affliction from the day I pledged him - ת"מ א6 (ו).

שכר שתייה לשכרה **intoxication** [ע"ש NSH]

שלה - שלה¹

פעל עייף בינוני פעול *to be tired pass. pt.* ועל עשו מן ברה והוא [מ]שלהי m (ני"א כפן), נכית, עקיץ) ויבא עשו מן השדה והוא עיף Esau came in from the field, and he was tired - בר כה 29. אסגיי שבי מן סמוקה סמוקה הדן הלא משלהי אנה M₁ (ני"א נכית, עקיץ) העליטני נא מן האדם האדם הזה כי עיף אנכי - בר כה 30 [המסורת השומרנית תופסת עייף = עקוץ (נחש?) או רעב].

אֶתְפַּעַל נלאה *to languish* ואשתלהי ארע מצרים מקדם כפנה M₁ * (ני"א ולי"א, ואתלעת וכיו"ב) ותלא ארץ מצרים מפני הרעב the land of Egypt and the land of Canaan languished - בר מז 13. because of the famine

שלום šillom שם פרטי *pr. n.*

שלום ש"פ ובני נפתלי יחצאל וגוני יצר ושלום - בר מו 24.

שלומאי ש"י לשלום כרן שלומאה (N שלמאי) - במ כו 49.

שלומית šillūmāt שם פרטי *pr. n.*

שלומית ש"פ ושם אמה שלומית ברת דברי לשבט דן - וי כד 11. ומחקת עמלק ורגמת בר שלומית ומחקת את עמלק ורגמת את בן שלומית - ת"מ 233.

שלה¹ העברה והושטה *dispatch, sending* א"י ואוסף עוד בלק ושלח שליחין - נ במ כב 15. **סואי** אה אנה משלח בכון עבורא - יואל ב 14

קל עבר סביל: שלחו (נסתרים) - בר מד 3. בינוני פעול (ניטשטש הגבול בינו ובין שה"ע): שליח šāli - מ ה 75, ת"מ 10. **פעל** עבר: שלח - שמ ט 7. עתיד: ישלח - בר כד 7. ציווי: שלח šalla - מ ז 83. בינוני - משלח amšalla - ננה 66. פעול: משלחה (נ) - בר לב 19. מקור: משלח - שמ ז 27 VMEB. משלחה - ת"מ 229. **אֶתְפַּעַל** עבר: אשתלחו (נסתרים) - בר מד 3 MEB. עתיד: תשתלח - ת"מ 287. בינוני: משתלחה (נ) - בר לב 19 B. **שלוח** - qitūl - במ כב 37. **שלח** בשלח - שמ יג 17. **שלחו** - בשלחות (נסמך) - שמ יג 17 B. **שליחה** - בר ד 3 A. שליחה (שליחתה - מיודע) - ויק יד 31 A. **שליחו** שליחות (נסמך) - דב יב 18.

קל שולח *to be sent pass. qal.* וגבריה שליחו אנון וחמוריון C (נ שלחו) והאנשים שלחו הם וחמוריהם ויק יג 23 [אבל VMB שרביית מן שר"ב].

asses - בר מד 3 [סביל קל. השי אבו-סעי: اُطْلِقُوا].

בינוני פעול *pass. pt.* וזל למצרים וידעון דאת שליח מדלי ולך למצרים וידעו שאתה שלוח

- their flesh inflamed, their tongue stuttering ת"מ (ק) א11.

אֶתְפַּעַל זלק *to burn* ממה לא ישתלבק **סניה** EM₂ (ני"א יתוקד, יוקד, יבער) מדוע לא יבער הסנה why doesn't the bush burn? - שמ ג 3.

שלבוקי ש"ע נ. f. **זלקת**, **צריבה** *boil* לשחן פרח שלבוקין (V שלבוקין) לשחין פרח אבעבעות boils breaking out in inflammations - שמ ט 9 (=המליץ 576). והוה שחן שלבוקין - שמ ט 10.

שלה¹ šilā שם מקום *pr. n.*

שלה ש"פ עד הלא ייתי שלה ולה ידברון עממאי עד כי יבא שלה ולו יקהתו עמים - בר מט 10.

שלה² šilā שם פרטי *pr. n.*

שלה ש"פ ובני יהושה ער אונן ושלה - בר מו 12.

שלנאי ש"י *gent. n.* לשלה כרן שלנאה (V שלנאי) - במ כו 20.

שלהב¹ אש הלהב, אש **fire, flame** א"י בשלהבי אשא - נ שמ ג 2. **סואי** ולחרבא דשלהבייתה - בר ג 24

שלהבי ש"ע נ. f. **להבה** *flame* ואתגלי לה מלאך יהוה בשלהובית גור מלגו סניה A (m בשלה[ו]בית), ני"א בלהבת, בליאב) וירא אליו מלאך יהוה בלהבת אש an angel of the Lord appeared to him in a flame of fire out of the bush - שמ ג 2.

שלבוי ש"ע נ. f. **1 להבה** *flame* זה אלי דאתחזי לי בשלביית אשתה זה אלי (שמ טו 2) אשר נראה לי בלהבת אש "this is my God" (Ex 15:2) who appeared to me in the flame of fire ת"מ 384. **2 זלקת בעור** *skin inflammation* ואם באתריה קעמת בהקתה... שלבית שחנה היא *M EC² (M₂ שלבת) ואם תחתיה תעמד הבהרת... צרבת השחין היא if the spot remains stationary..., it is the scar of the inflammation - ויק יג 23 [אבל VMB שרביית מן שר"ב].

שלהי¹ ליאות, עייפות **weariness, fatigue** > להי/לאי. מן אונקלוס. אבל זביח, תרביץ יב O 77 [interp.

שִׁלַח²

יעקב... פן תשתלח בהם יד הזרה - ת"מ 287ב.
ועמו שליחיה דמשלתחין לון וראו (משה
ואהרון) את השליחים הנשלחים אליהם - ת"מ
48ב.

שלוח ש"ע ז n. m. **שליחה** **dispatch** אם
תתן ערבון עד שלוחך C אם תתן ערבון עד
שלוחך until your pledge תתן
dispatch - בר לח 17. הלא שלוח שלחת לידך
למזעק לך הלא שלח שלחתי אליך לקרא לך
- במ כב 37. אכהן עכדו אבהתכון בשלוחי יתון
מקדש ברנע - במ לב 8. בתפקיד המקור הפעלי כל
infinite divorce גירוש לא יכל שלוחה כל
יומיו (VECB משלחה) לא יוכל שלוחה כל
ימיו *he may not divorce her all his days* - דב כב
19.

שלח ש"ע ז n. m. **שילוח** **dispatch** ובשלחי
יהוה יתכון (C ובשלוחי, V ובשלוח) - דב ט
23. אם תתן ערבון עד שלוחך EB... עד שלוחך
you must leave a pledge until your dispatch
- בר לח 17. והוה בשלח פרעה ית עמה ויהי
בשלח פרעה את העם *in Pharaoh's letting the*
people go - שמ יג 17.

שלוח ש"ע נ n. f. **שילוח** והוה בשלחות פרעה
ית עמה B - שמ יג 17. ואנה כיר אדה ושלחות
ממלה ואני כתב ידו ושלחות דיבורו (דברי
האות פ) - ת"מ 297א.

שלחיה ש"ע נ n. f. **1** שפ"ע v. n. **שילוח**
dispatch ואברהם אזל עמון לשליחתון B
ואברהם הלך עמם לשלחם *Abraham went*
with them to send them off - בר יח 16. **2** שם
מוחש *concr. offering* ועלל קין מן פרי
אדמתה שליחה A (ני"א מנחה) ויבא קין מפרי
האדמה מנחה *Cain brought an offering to the*
Lord - בר ד 3. עלתה ושלחתה וחטאתה ואשמה
ושלמיה - ת"מ 165א. וכבנו ית שליחתה עד על
יוסף ויכינו את המנחה עד בא יוסף - בר מג 25.
עלתה עם שליחה A (ני"א מנחתה) - ויק יד 31.

שלוחו ש"ע נ n. f. **שליחות** **mission** וחכמו הן
שליחותה משה קשיטה וידעו ששליחות משה
אמת *that the mission of Moses was true*
- ת"מ 92א. וכן אמר לון נביה רבה משה
בשירו שליחותה וכך אמר להם... בראשית
שליחותו - ת"מ 132ב. ובצירוף שליחות אדה' כגון דב
יב 18, טו 10 ועוד - משלח ידך.

שִׁלַח² פשיטה והסרה **stripping** וישלח ית
לבושי בוצא - גויק טז 23. אשלוהי כותינא - בר לו

משלי (דברי האל אל משה) *go to Egypt, that*
they may know that you are a messenger of
mine - ת"מ 10א. נפתלי אילה שליחה נפתלי
אילה שלוחה - בר מט 21. קעם עם יעקב... ועבדה
נצח שליח עמד ליעקב... ועשאו מנצח מלאך -
מ ה 75-77. ועמו שליחיה דמשלתחין לון מן
אקר פרעה וראו (משה ואהרון) את השלוחים
שנשלחו אליהם מאת פרעה - ת"מ 48ב.

פעל 1 שלח **to send** ושלח ואנדה לגפנה
ברת נעמה מן בבל ושלח והביא את גפנה...
he sent and brought Gaphna from
Babylon - אס 66. הוא ישלח שליחה לקדמך
הוא ישלח מלאכו לפניך (God) *will send his*
emissary before you - בר כד 7. שלח דבוק
לעבדיך שלח מושיע לעבדיך - מ ז 83. עזר מן
טעותך ושלח ישראל שוב מטעותך ושלח את
ישראל - ת"מ 33א. מליו הוא משלח לגו מי
תהו ובהו דבריו הוא שולח לתוך מי תהו
ובהו - ננה 66. מנחה היא משלחה לרבי מנחה
היא שלוחה לאדני - בר לב 19. נפתלי אגרה
משלחה *VE* נפתלי אילה שלוחה - בר מט 21. **2**
התיי ללכת **to let go** ויקר לב פרעה ולא
שלח ית עמה ויכבד לב פרעה ולא שלח את
העם *the heart of Pharaoh was hardened, and*
he did not let the people go - שמ ט 7. מה דה
עבדנן כד שלחנן ית ישראל מה זאת עשינו
כי שלחנו את ישראל - שמ יד 5. באד תקיפה
ישלחנון ביד חזקה ישלחם - שמ ו 1. נכתר על
דינה ולא נשלח ית עמה נחכה לעונש ולא
נשלח את העם - ת"מ 332ב.

משלחה(ה) איבוד הגרונית גרם סליוס תנועה.
על כך מעיד גם העיצור המתווקן ת לפני הכיניו (פלורנטין
קווים 64) אין הפרש בין הכתיב בה' ובלעדיה. *The*
loss of the gutturals has abolished the
distinction between mšlh and mšlh. ואם מעי
אתה למשלח *VMEB* למשלחה - ת"מ 29א) ואם
מאן אתה לשלח - שמ ז 27. ותמעיל למשלחה -
שמ ד 23. ואברהם אזל עמון למשלחתון ואברהם
הלך עמם לשלחם - בר יח 16.

אֶתְפַּעַל **נשלח** **to be sent** וגבריה אשתלחו
אנון וחמוריון *MEB* והאנשים שלחו הם
וחמוריהם *the men were sent off with their*
asses - בר מד 3. ברוך הוא היום דאתנבה בה
משה ואשתלח לפרקן בני עבדיון ברוך הוא
היום שהתנבה בו משה ונשלח לגאול את בני
עבדיו - ת"מ 102א. שליחה היא משלחה לרבי
B מנחה היא שלוחה לאדני - בר לב 19. ודחל
יעקב... לאלא תשתלח לידון אד ברהייתו ופחד

שלח³ - שלט

תתנה ואשלעה EC לא תאכלו כל נבלה לרג
אשר בשעריך תתננה ואכלה - די בד ע' 21.

שלח³ šāla שם פרטי pr. n.

שלח ש"פ וארפכשד הולד ית שלח ושלח הולד
ית עבר - בר כ' 24.

שלחם ט"ס: עירוב של מתנם (ני"ש) ושל שלח
בסמוך. [Corr. blend of SP mtnhm and šlht]

אתפגעל הזיד to plot עשו אחוך משתלחם
ללך למקטלנך C עשו אחוך מתנחם לך להרגך
to kill you Esau your brother plots against you to
- בר מז' 13.

שלט ממשלה, שררה rule [א"י מלכו דשלטין באמיה
- ג בר יז' 6. **סוא"י** שלט יתכן דתפטרון נשיכון - מתי
יט' 8]

קל עבה שלטת - ת"מ 283ב. עתיד: ישלט - בר ג' 16.
ציווי: ושלטו - בר א' 28. מקור: למשלט - בר א' 18
(E)A. **פעל** ביווני: משלט - ת"מ 333. מקור: למשלטה -
בר א' 18. **אפעל** עבר: ואשלט - בר מ' 4. **משלט** - בר
לז' 8 VECEB (=המליץ 512). **משלטה** - בר א' 18. **משלטון**
משלטה (=נסתר) - במ כג' 7. **שלוט** qittūl בר לז' 8.
שלטון שלטונין (ר) - שמ א' 11 (מן אונקלוס O).
שלטן afšiltān - מ י' 12. **שלטנו** wšiltānu - מ ח' 43.
שליט šālat - מ ו' 12.

אָקל משל, **שלט** to rule תחמדתה דשלטת
עלינן והלבשת יתן חשיכות לבה התאוה
שהשתלטה עלינו והלבישה אותנו חשכת לב
the passion that rules us and makes us wear
darkness of the heart - ת"מ 283ב. והוא ישלט
בך והוא ימשל בך - בר ג' 16. לית ישלט בה
מאדם ביש לא ישלוט בו דבר רע - ת"מ 222א.
אם משלטת השלטת בנן VECEB אם משל תמשל
בנו - בר לז' 8. וישלט מיעקב וייבד שויר מקרתה
ויירד מיעקב והאביד שריד מעיר - במ כד' 19.
פרו ורבו ושלטו בנונית ימה (A) ואשלטון -
המליץ 591) ...ורדו בדגת הים - בר א' 28.

משלט ולמשלט ביומה ובליילי (E)A
ולמשל ביום ובליילה - בר א' 18.

אָפנעל משל to prevail ערב יקיר מותר משלט
על מצראיערב כבד מאוד השתלט על המצרים
heavy (hordes of) flies prevailed over the
Egyptians - ת"מ 333.

משלטה ולמשלטה ביומה ובליילי נ
ולמשל ביום ובליילה - בר א' 18. ית מלוי מאורה
רבה למשלטת יומה וית מאורה זעורה

פ. LS 780. השי' שלח - פשט עור - [Lane 1403b]

קל פעול: שלחין (ר) šālīn - ע"ד כז' 81. **אפעל** עבר:
ואשלחנה (נוכח + נסתר) - ננה 4.
עתיד: וישלע - ויק ו' 4. תשלח tašla - מ א' 142. ציווי:
ואשלח - במ כ' 26. ביווני: משלחן mašlan - ע"ד ג' 29.

קל 1 ביווני פעול **פשט** to strip שלחין
we are מרחמיך פשוטים (אנו) מרחמיך
stripped of your mercy - ע"ד כז' 81-83. **2 נשל** to
drop off intrans. ישלעון (זיתין) ישלע זיתין
your olives shall drop off - המליץ 601 ע"פ דב כח
40. ע"ע שלח'.

אפעל 1 הפשיט מד to strip ואשלח
משה ית אהרן ית ארקעיו ויפשט משה את
Moses striped Aaron of his בגדיו
vestments - במ כ' 28. ואשלעו מן יוסף ית
כיתנתה ויפשטו את יוסף את כתנתו - בר לו
23 (המליץ 562: ואשלחו). ואשלח מן אהרן ית
ארקעיו והפשט את אהרן את בגדיו - במ כ' 26
[לפי נה"מ: והפשט (ציווי). שאר כה"י: ותשלח כנגד
והפשט = המליץ 562]. בהשאלה fig. והשלחת ית
כלילך ואנסכת מנך מלכותה והפשטתי את
כתרך (מעליך) ונטלתי ממך את המלוכה - ת"מ
278א. וכל יתה קדשה... משלח מנה וכל אותה
קדושה... מופשטת ממנו - ע"ד ג' 28-29. לא תשלח
עקובתך מנן אל תפשט את תפארתך ממנו -
מ א' 142. יום שבתה כלילה רבה... אן דאת
לביש בה את מלך ואשלחנה אתה בדוש רב
יום השבת - הכתר הגדול. אם אתה לביש בו,
אתה מלך. ואם תפשט אותך, אתה בעמל
גדול - ננה 1-4. **פשט** to take off
garment וישלע ית ארקעיו ויפשט את בגדיו
he shall put off his garments - ויק ו' 4. בהשאלה
fig. ולא ערק רטובה דו הוה לבוש צלמה אשר
אשלעה אדם בגן עדן ולא נס לחו (דב לד' 7) כי
היה לובש פנים אשר פשטם אדם בגן עדן -
ת"מ 269 (זביח הע' 3). ואשלע מן לבך כל אהן
בלודה והוצא מלבך כל הבהלה הזא remove
from your heart all this dread - ת"מ 13א. **3 פשט**
עור הבהמה to flay the skin of an animal (הרחיב
את האיסור מאכילת נבלה (ני"ש) לעיסוק בנבלה בכלל,
וכן גם JEC תגרף, MB תטלך והכול עניין פשיטת
העור. רק א' דתיכל. עואניש ג' 69. The prohibition
of eating a carcass is extended to any dealing
[with it] וכל נפשה דתשלע נבלה... ויכתב עד
רמשה N וכל הנפש אשר תפשט נבלה... וטמא
עד הערב any person that flays a carcass...
shall be unclean until the evening - ויק יז' 15.
נבלה וטרפה לא ישלעון NB... לא יאכלו - ויק
כ' 8. לא תשלעון כל נבלאה E למגירה דבקוריד

עממאיי A - בר יד 9 [גיליון]. הלא כותך כשלטנה
 A כי כמון כפרעה - בר מד 18. להרחקת ההגשמה
 מה דה עבד שלטנה לנן VA (נייא אלהים) מה
 זה עשה אלהים לנו - בר מב 28. ברי שלטניה
 (E) A (נייא בני האלהים) בני האלהים - בר ו 2,
 4 (המליץ 449: שליטה).

שלטנו ש"ע n. f. שררה rule כל רבו ושלטנו
 רביאנך רב מכן כל גדולה ושררה, גאונך גדול
 מכך any greatness and rule, Your supremacy and rule,
 is greater than it 43-42. קעימין ומאתין
 תחת שלטנותה חיים ומתים (הם) תחת שלטנו
 - מ יג 75-76. משה ואהרן הוו משלחין לבישין
 שלטנו משה ואהרן היו שלוחים נאצלים
 בשררה - ת"מ 18א. שלטנות מיה אתנדנת
 ושלטנות אשתה אתגברת שלטון המים
 נתערער ושלטון האש גבר - ת"מ 80ב.

שלט ש"ע n. m. מושל ruler גלגו בחילה
 דו שליט בעובדיו שבחו את כוחו כי הוא
 מושל במעשיו ruler over His deeds מו 11-12.
 בחילך אתרוצנן דאת יכול ושליט בכוחך בטחנו כי אתה יכול
 ושליט - ע"ד כו 7-8. ולא שליט יכל ימלך עליך
 - ת"מ 7ב. קעם קדקד עזין בעותר שליטים
 יאבדו ביומיו יקום נשיא איתן בעושר. שליטים
 יאבדו בימיו - אס 21 ב. ואעקב כך כל שליטיה
 בתוך ויזנב כך כל הנחשלים אחריו - דב כה 18
 [נתפס מן חשל = כוח. Int. as from ḥšl, 'strength'].
 מה דה עבד שליטה לנן *M₂ מה זה עשה
 אלהים לנו has done the ruler what is this that
 to us - בר מב 28 [למניעת סתירה כנגד בר מה 5.
 harmonizing with Gen 45:5].

שלי שליפה ועקירה extraction, drawing
 [השי א"י שליטניה = שולה דגים (מין עוף) - נדב
 יד 17. ע ושולה פשתנו מן המשרה - מויק ב, ג. ס דמן
 מיה שליתה - שמ ב 10. LS 778b וע"ע שחל, שלח,
 נשל].

אפעל עקר to eradicate, uproot
 גוים סגים מקדמך ונשל גוים רבים מפנך
 גוים (God) will eradicate many nations before you
 דב 1. וישלי יהוה אלהיך ית גועיה האלין
 מלקדמך ונשל יהוה אלהיך את הגוים האלה
 מלפניך - דב 22. אני אני הוא דנצבת גנתה
 ואשליט סדם אני אני הוא (דב לב 39) אשר
 נטעתי את הגן ועקרת את סדום - ת"מ 24ב.
 והוה ברד בכל ארע מצרים משלי שרשים
 ...עוקר שורשים in all the land of Egypt
 (Ex 9:22), uprooting roots - ת"מ (ק) 11ב

למשלטת לילי A (E) את מלוא המאור הגדול
 לממשלת היום ואת המאור הקטן לממשלת
 הלילה - בר א 16 (המליץ 512: לשלטנות).

אפעל השליט to install a ruler
 רב נכוסיה ית יוסף עליון A (נייא ואימן) ויפקד
 רב הטבחים את יוסף עליהם the chief
 steward assigned Joseph to them
 הצילני מידי דבבי... ולא תשלטון עליהצילני מידי
 אויבי... ואל תשליטם עלי - עבד אל (Cow 215).

משלם ש"ע n. m. 1 שלטון שם מופשט rule
 abstr. אם משלטת תשלט בנן VECB (נייא שלטון)
 אם משל תמשל בנו do you mean to rule over
 us? - בר לו 8 (=המליץ 512). ותהי לשם ולמשלט
 ולסנה בכל עממיה והיית לשם ולמשל ולשנינה
 בכ העמים - דב כח 37 [פירוש: לשלטון זר ולשנאה].
2 נאום נתפס משל לשון שררה discourse ותלה
 משלטה JE (מתלה) וישא משלו he lifted
 up his discourse - במ כד 3 וכי"ב 15, 20, 21, 23.

משלטן ש"ע n. m. נאום נתפס מעניין השררה,
 והוא דרש על בלעם לפי במ לא 8, שבו נזכר בלעם עם
 מלכי מדין discourse ותלא משלטנה ואמר
 VA וישא משלו ויאמר Balaam lifted up his
 discourse, and said - במ כג 7, וכי"ב 18 VA,
 VNA כד 3, VA 15, 20, 21, 22 V.

שלוט ש"ע n. m. שלטון rule אם שלוט
 תשלט בנן אם משל תמשל בנו - בר לו 8.
שלטון ש"ע n. m. מושל ruler ושבנו עליו
 שלטונין מבאשין m (נייא רבני מפלחים) וישמו
 עליו שרי מסים מעליהם they set evildoing rulers
 over them - שמ א 11.

שלטן ש"ע n. m. שררה rule וכל מלכיה
 בשלטנה וכל המלכים (הם) בשלטונו all the
 kings are under His rule - ע"ד 4. גליאתה
 וכסאיתה בשלטן אלהותך הגלויות והנסתרות
 (הן) בשלטון אלוהותך - מ י 11-12. אסטה שלטנה
 מן עליון סר צלם מעליהם - במ יד 9 (נייא šālām
 נתפס צלם = דמות (האל, כלומר הגנתו) כמו כ"י D:
 בשלטנה = בצלמו - בר א 27]. נעבד אנש בשלטנן
 D (נייא בצלמנו, בצורתן) נעשה אדם בצלמו -
 בר א 26. דבשלטני רבה פליאן רברבן
 שבשליטתי הגדולה (יש) מופתים גדולים - ת"מ
 13ב ונסכ מן שלטנה ואמר N וישא משלו ויאמר
 - במ כד 20, 21, 23 [הפרדה מגמתית של מי הורש
 למלת יחס]. **2 שליט** ruler ולא מלך ולא שלטן
 יכל ימעז לה ואין מלך ואין מושל יכולים
 למחות ביד no king or ruler can oppose Him
 ת"מ 3ב. פרעה שלטן מצרים A (נייא מלך) פרעה
 מלך מצרים - בר מא 46. ותדעל מלך שלטן

שללי - שלם

את זכרם - ת"מ 218. **3 יפה כוחו** עם 'אתר' או 'אד' **to be consecrated** וכהנה... דאתרק על רישה משח רבותה ושלם אתרה למלבש ית רקעיה VMB והכהן... אשר יוצק על ראשו שמן המשחה ומלא ידו ללבש את הבגדים the priest..., upon whose head the anointing oil is poured, and who has been consecrated to wear the garments - ויק כא 10. **4 גווע to die** ומית אברהם ויגוע וימת... Abraham expired and died - בר כה 8. ושלם ואכנש לעמה ויגוע ויאסף אל עונו - בר מט 33. ולוי שלמנן בשלם אחינן ולוי גוענו בגוע אחינו - במ כ 3. **adjectival pt.** נח ומית- אס 28. **1 תמים blemishless** וצאו לעלמה שלמין ויצאו לעולם תמימים come forth into the world blemishless - ת"מ 288. **עבדתנן** שלמין יצרתם שלמים - ע"ד כד 17. נעזר כדו במדע שלם אל מימרה כי ידון יהוה עמו נשוב עתה בלב שלם אל מאמרו "כי ידן יהוה עמו" וזב לב 36) - ת"מ 244. **פר בר תורים שלם** פר בן בקר תמים - ויק ד 14. כיווי לצדיקים *epithet of the righteous* קרצו שלמיה השכימה הצדיקים (משה ואהרן) *the blemishless woke up early* (Moses and Aron) - ת"מ 228. **לאברהם ליצחק**... שלמיה לאברהם ליצחק... הצדיקים - ת"מ 225. **2 תם lenient** ויעקב גבר שלם ויעקב איש תם *Jacob was a lenient man* - בר כה 27 (=המליץ 615).

משלם האם שלמנן למשלם האם תמנו לגוע *are we doomed to perish?* - במ יז 28 (=המליץ 610).

פעול 1 גמל to requite למה שלמתון בישא תחת טבה למה שלמתם רעה תחת טובה *why did you repay good with evil?* - בר מד 4. ומשלם לסנאיו על קדמיו למבדאתה לא ישא לסנאיו על קדמיו ישלם לה ומשלם לשנאיו על פניו להאבידו לא יאחר על פניו ישלם לו *He instantly requites with destruction those who reject Him — never slow with those who reject Him, but requiting them instantly* **2** **שילם** תמורה על נזק או קנייה *to pay for damage or purchase* מן מיטב חקלה... ישלם ממיטב שדהו... ישלם - שמ כב 4. **ואתבר אי מית מסענה** לית עמה שלם ישלם ונשבר או מת בעליו אין עמו שלם ישלם - שמ כב 13. **אד יעיבנה האלהים ישלם אחד תרים אשר ירשיענו האלהים ישלם שנים לרעהו** - שמ כב 8. **3 השלים, שכלל to perfect** שלם יתון חכמת

שללי מין סם **a spice** של = שורש הנימיאס LS 778b בר בהלול 1978: סם הודי של. Dozy I 780b). ע"ע שחלה.

שנלי ש"ע נ *n. f.* מין סם **a spice** סב לך סמנים קטף ושללי וחלבניה (M'C) ושללה (=המליץ 451, M ושלחלה, B ושחלה) קח לך סמים נטף שחלת וחלבניה - שמ ל 34.

שלם¹ שלמות **completion, perfection** [א"י וכד ישלמן יומי דכותה - נ ויק ב 6. **סואיי** ושלם אלהא... עובדיו - בר ב 2] ← סוף, מוות **end, death** הסכמה ולימדו **handing over** [א"י ומשלים לך מדינתא - ירוש תענית סח ע"ד. הש"ע ומשלים את עמי לגוי נכר - מגילת המקדש סד 6-7. ביי 183A]. שאילת שלום **greeting** [נזור שם בעש"ח. NSH denom.]

קל עבר: שלם - בר מז 15 (=המליץ 609). עתיד: וישלם ויק כו 20. בינוני: (משלם) *miššālam* - ע"ד א 22 (עם מ היחס במעמד ת"פ. עראניש ג/א 95. *adverbial*). פעול: שלים - בר ו A9 (E). מקור: משלם - במ יז 28. **פעל עבר:** שלמתון (נוכחים) - בר מד 4. עתיד: ישלם - שמ כב 4. בינוני: ומשלם - דב ז 10. **אפעל עבר:** אשלם - שמ לה 35. עתיד: ישלם *yašlam* - ע"ד א 5. ציווי: אשלמו - שמ לב 29. בינוני: משלמים (ר) - שמ כט 22. מקור: משלמה - שמ כט 33. **אתפעל עבר:** ואתשלם - ויק כו 10. **A** **אשלם** - ויק כו 28. **אשלמה** אשלמת (נסמך) - במ ו B5. **אשלמו** - ויק ח 28 V. **אשלמים** - שמ כה 7. **משלמו** משלמות (נסמך) - שמ כה 16 B. **משלמין** משלמיה - שמ כט 34. **שלום** *qitūl* - שמ כא 36. **שלום** *šālam* (ע) - ע"ש ח 46, בר מז 27 A. **שלם** *šēlām* - מ ב 81. **שלמה** - שמ לא 5 A. **שלמו** - שמ לה 33 MA. בשלמו *ašsalmu* - ע"ד א 23. **שלמים** - ויק ג 1. **תשלמה** תשלמתה (ר) *tāšlēmātā* - מ א 90. תשלמאתי (+מדבר) - במ יד 34 A. **תשלמו** תשלמותה (+נסתר) - בר כז 10.

אקל א פע"ע **1 intrans.** **תם to come to an end** ושלם כספה מן ארע מצרים ויתם הכסף מארץ מצרים *money failed in the land of Egypt* - בר מז 15. וישלם לריקה חילכון ותם לריק כחכך *and your strength shall be spent in vain* - ויק כו 20. ושלמת שתה ההיא ותתם השנה ההיא - בר מז 18. **עלם מצלח משלם** עולם מצליח לגמרי - ע"ד א 22. **גבר זכאי ושלם** איש תם וישר בר ו 9. **2 הושלם to be completed** הלא לא שלם עוב אמראה כי לא תם חטא האמרי *for the iniquity of the Amorites is not yet complete* - בר טו 16. **כד השלמת** בישתון אתחזית בדיני ובטלת דכרון כאשר שלמה רעתם נראיתי בדיני וביטלתי

the priest..., upon whose head the anointing oil is poured, and who has been consecrated to wear the garments - ויק כ"א 10. **2 נעשה מסור** to **submit oneself** ונח כד אתשלם ואברהם כד אתנסה ונח כאשר נתמסר, ואברהם כאשר נתנסה, when he submitted himself, Noah, when he submitted himself, Abraham, when he was tested ת"מ 119.

אשלים ת"פ *adv.* בשלמות **entirely** וארדי יתכון קשטה אנה אשלם על עוביכוך A (ני"א שבו, שבע) ויסרתי אף אני שבע על חטאתיכם I will chastise you myself entirely for your sins - ויק כ"ב 28 [תפס שבע = ייתור. ע"ע שבח].

אשלמה ש"ע נ *n. f.* **תום completion** עפוף לא יעבר על רישה עד אשלמת יומיה דיתנוד B תער לא יעבר על ראשו עד מלאת הימים אשר יזיר I no razor shall come upon his head; until the the completion of the days for which he vows - במו 5.

אשלמו ש"ע נ *n. f.* **1 תום completion** עד אשלמות יומיה דיתנוד VNMA עד מלאת הימים אשר יזיר until the the completion of the days for which he vows - במו 5. ביום אשלמות יומי נזרה NMA ביום מלאת ימי נזרו - במו 13. ויהי כאסכמות משה למכתב ית מלי ארהותה הדה על ספר עד אשלמותו C ויהי ככלות משה לכתב את דברי התורה הזאת על ספר עד תום - דב לא 24. **2 מילואים** קורבן **ordination** offering אשלמו אנון לריח רעהו V מילואים הם לריח ניחח offering for a pleasing odor מדכר 28. אשלמותה למשה הוה לחלק N מאיל המלאים למשה היה למנה - ויק כ"ד 29. **3 שיבוץ** אבני חן **mounting** stones ותשלם בה אשלמות אבן ומלאת בו מלאת אבן **mounting** stones of stones - שמ כ"ז 17. ובאמנות אבן לאשלמו N (V לאשלמותה) ובחרשת אבן למלאת - שמ לה 33.

אשלמין ש"ע ז *n. m. pl. tant.* **1 מילואים** קורבן **ordination** offering ואם יתותר מן בסר אשלמיה ואם יותר מבשר המלאים if any of the ordination remain the flesh for the ordination remain שמ כ"ט 34. ואקרב ית... דכר אשלמיה ויקרב את איל המלאים - ויק כ"ח 22. **2 שיבוץ** אבני חן **mounting** precious stones ואבני אשלמיה **mounting** stones ואבני המלאים - שמ לה 9, 27. ואבני אשלמים - שמ כ"ה 7.

משלם ת"פ (מ+בינוני) *adv (m+pt.)* בשלמות

לב A (ני"א מלא) מלא אתם חכמת לב He has perfected them with ability שמ לה 35 [בהשפעת התי"ע: אכלמה: Under the influence of SAV].

משלמה כד תדר נדר... לא תשחי למשלמתה VCB (E למשלמאתה) כי תדר נדר... לא תאחר לשלמו - דב כ"ג 22.

אפעל א פע"י **1 trans.** **סיים, השלים** to **complete** ואשלם שבוע דה M (ני"א ומלא) וימלא שבוע זאת **complete** (Jacob) completed her week שמ כ"ט 28. **אשלם** יתון חכמת לבה M₁B* (ני"א מלא) מלא אתם חכמת לב - שמ לה 35. **ואשלמו** בה ארבע סדרי אבן וימלאו בה ארבעה טורי אבן - שמ לט 10. **2 גמל** to **requite** יעזור לנן ית כל בישתה דאשלמנן יתה A (ני"א דגמלנן) ... אשר גמלנו לו (Joseph) will pay us back for all the evil which we did to him - בר נ 15. **3 נתן הודיה** to **praise** מן דשרי בתותביו ישלם למרה דאתרה מי ששוכן בתושביו (של האל) יתן הודיה לבעל המקום - ע"ד א 5-4. **4 עשה שלום** to **pacify** ואם לא תשלם עמך ועבדת עמך קרבה ואם לא תשלים עמך ועשתה עמך מלחמה - דב כ 12 [השי' נ ואן לא תשלם לכוך]. **5 מסר** to **hand over** ולא תנזוףנן ואתה סכיונן ולא תשלמנן... ואל תנזוף בנו... ואל תפקירנו do not rebuke us... do not hand us over - ע"ד 24-21. **6 שאל בשלום** to **greet** כהלון אתו... ועליו כהלון שלמו כולם באו... ושאלו לו כולם לשלום - סעד אדיון [Cow 382] > **سلم على** -

[Lane 1412c]. **ב פע"ע** **1 intrans.** **יפה כוחו** עם יתתי ^{tr} **be consecrated** with **כהנה** דאשלם ית אתרה MECBA (V) **דשלם**, ני"א דמלא) הכהן אשר מלא את ידו ואתריכוך was consecrated - ויק ד 5. אשלמו אתריכוך וימן ליהוה מלאו ידיכם היום ליהוה - שמ לב 29. **2 למד** to **learn** לא כזוענה אלפנן ולא בדין דגובה אשלמנן לא ברעדה למדנו ולא בעושה הארבה למדנו not in trembling have we learned, not in the plague of the locusts have we learned, not in the plague of the locusts have we learned - מ א 124 [זביחי: מקביל ליגמרי' - סיים < למד].

משלמה ולמשלמה בון ית אתרון ולמלא את ידם - שמ כ"ט 33 [לשון ייפוי כוח]. **ובאמנות** אבן למשלמה M₂* ובחרשת אבן למלאות - שמ לא 5.

אִתְפַּעַל **1 יופה כוחו** **to be consecrated** וכהנה... דאתרק על רישה משח רבותה ואתשלם אתרה למלבש ית רקעיה... ומלא

שלם¹

- בר מג 28. שלם לך מלכה שלום לך המלך - תי"מ 29. האנה יהב לה ית בריתי שלמה הנני נתן לו את בריתי שלום - במ כה 12. **2** תשלום pay אי מית מסענה לית עמה שלם או מת בעליו אין עמו שלם ישלם - שמ כב 13. **3** סוף עד שלם כל דרה עד תם כל הדור end of all the generation - במ לכ 13, דב 14. עד שלם פגריכון במדברה עד תם פגריכם במדבר - במ יד 33. **4** מוות death ולוי שלממן בשלם אחינן ולוי גוענו בגוע אחינו If only we had perished when our brothers perished - במ כ 3. לית אעזי שלם ללידה A לא אראה (ב)מות הילד - בר כא 16. **ב** תי"פ **adv.** לגמרי entirely ואוזף למרדי יתכון שלם על חוביכון A ויספתי ליסרה אתכם שבע על חטאתיכם I discipline you again entirely for your sins - ויק כו 18. **ג** לשון ברכה (עם יהי"ב) In formulae of blessing וקעמו קדמיו יהבו לה שלם ועמדו לפניו ותנו לו שלום - תי"מ 223. ונשקו אדה ויהבו לה שלמה - תי"מ 259.

א'שלמה ש"ע נ n. f. מלוי mounting ובאמנות כיף לשלמה A (מ"א לאשלמו, לשלמו) ובחרשת אבן למלאת mounting - in craft of stones for mounting - שמ לא 5.

שלמו ש"ע נ n. f. **1** עשיית שלום reconciliation ולית קעם גבר בשלמות יוסף על אחוה A ולא עמד איש בהשלם יוסף עם אחיו Joseph no one stayed with him when Joseph reconciled with his brothers - בר מה 1 [פרפראזה של יבהתודע]. **2** מילוי mounting ובאמנות כיף לשלמו MA ובחרשת אבן למלאת mounting בשלמות stones for mounting - שמ לה 33. **3** שלמות perfection אה שלמו יתרה אה שלטנו רבה הנה שלמות יתרה, הנה ממשל גדול! - exceeding perfection, what great sovereignty! תי"מ 295. שלמו לקהל דו לייך נטיר וחסרן לקהל דו לך חסיר שלמות לקהל השומר אותך וחיסרון לקהל החסר אותך - תי"מ 3302. בשלמות לבבך עבדת דה A - בר כ 6. לבדו, במעמד אדוויבאיל *adverbial* מסתגד בשלמו (האל) נעבד בשלמות - עי"ד א 23. ועסרתי אקריה דאגלו בבראשית קמו תמן... לשלמו ועשרה היסודות... עמדו שם בשלמות - תי"מ 180 [זביח העי' 2].

שלמין ש"ע ז n. m. pl. tant. **1** סוג של קורבן offering ותדבח שלמין ותיכל זובחת שלמים ואכלת offering peace offerings - דב כו 7. ואן דבח שלמים קרבנה - ויק ג 1. ויקרב מדבח שלמיה קרבן ליהוה - ויק ג 3. ואכל מן

entirely ולא עלם מצלח משלם כיי מתסגד בשלמו ולא עולם מצליח בשלמות אלא אם הוא (האל) נעבד בשלמות the world does not succeed entirely, unless (God) is worshiped in perfection - עי"ד א 22-23, מ כא 34. וחרמנן ית כל קריו משלם ונחרמיה את כל עריו מתם destroyed all its cities, entirely - דב ב 34 [ההגייה mittām > מן תם. עואנייש ג/א 95]. אהיה שלחני אליכם משלם "אהיה שלחני..." (שמ ג 14) בשלמות - תי"מ 9. קעם קדקד... מערב משלם תרח דאיקר יקום נשיא... עובר לגמרי את שער הכבוד - אס 22.

א'משלמו ש"ע נ n. f. **1** שיבוץ mounting ותשלם בון משלמות אבן B ומלאת בו מלאת אבן mount in it a mounting of stones - שמ כה 16. **2** תום completion ביום משלמות יומי נזרה M₁* ביום מלאת ימי נזרו the day of the completion of the days of his vow - במ ו 13.

משלמין ש"ע ז n. m. pl. tant. **1** מילואים קורבן offering ואם יתותר מן בסר משלמיה ECA ואם יותר מבשר המלאים if any of the flesh for the ordination remain - שמ כט 34. ואקרב ית... דבר משלמיה MECBA ויקרב את איל המלאים - ויק ח 22. **2** שיבוץ אבני חן mounting precious stones ואבני משלמיה M ואבני המילואים the mounting stones - שמ לה 9. VMCE 27.

שלום ש"ע ז n. m. qittūl **תשלום** fulfilling לא תשהי לשלומה לא תאחר לשלמו do not put off fulfilling it - דב כג 22. שלום ישלם בהמה תחת בהמה - שמ כא 36 וכי"ב שמ כב 2, 4, 5.

שלום א ש"ע ז n. m. šālom מן העברית **peace** H ברוח ובנפוש ובשדך ובשלום ברווחה ובהקלה ובשקט ובשלום in comfort and relief and in serenity and in peace - עי"ש ד 46. ואמר לון השלום לו ואמרדו שלום A ויאמרו לו השלום לו ויאמרו שלום - בר כט 6. ושאל מנון לשלום - בר מג 27. עליו השלום - תי"מ 58. עליהם השלום - אס 22. ושלום יהוה על אדונן - תי"מ 108. **ב** שית qātōl **שלם** safe עד ראו בני ישראל שלומים על שפת הים so that they saw the Israelites safe on the shore of the sea - תי"מ 63.

שלום א ש"ע ז n. m. **1** שלום peace אתה מפלג שלום אתה מחלק peace offerings - מ ב 81. והרי שלם והיה שלום - בר יו 1. וישבי לך שלם וישם לך שלום - במ ו 26. שלם לעבדך

שלם² - שלף¹

יעקב שלם עיר שכם - בר לג 18. ובנה מדינה ושמה שלם רבתה - אס 3א. ואתו לידה לשלם רבתה - אס 3ב.

שלמאי שם ייחוס (כינוי לבני קין) *gent. n.*

שלמאי ש"י לזרעך אתן ית ארעה הדה... ית שלמאיה וית קנזאה וית קדמונה m ... את הקיני ואת הקנזי ואת הקדמוני - בר טו 19. עד נהרה רבה נהר שלמאה A עד הנהר הגדול נהר פרת - בר טו 18 [העברה מן הקיני שבפסוק הסמוך אחריו].

שלמי šalmi שם פרטי *pr. n.*

שלמי ש"פ ולשבט בני אשר נסי אחיהוד בר שלמי - במ לד 27.

שלמיאל šēlām'āil שם פרטי *pr. n.*

שלמיאל ש"פ ועל חיל בני שמעון שלמיאל בר צורישדה - במ י 19.

שלף¹ חליצה, עקירה **drawing out** א"י שלפי חרב - נ ויק כו 25. **סוא"י** ושלף סיפה - מתי כו 51

קל 1 חילץ to remove ויפרח בביתה בתר שלפו ית אבניה ופרח בבית אחרי חלצו את

האבנים, if the plague breaks out in the house, after the stones have been removed - ויק יד 43.

וישלפון ית אבניה וחלצו את האבנים - ויק יד 40 (המליץ 471). ואשלף מן לבך כל אהן בלודה

והוצא מלבך כל הבהלה היא remove from your heart all this dread - ת"מ 13א. חלץ נעל to

pull off (shoe) ותשלף מסנה מן על רגלה וחלצה נעלו מעל רגלו

she shall pull the sandal מעל רגלו off his foot - דב כה 9. שלף מסניך מן על רגליך

דאתה צריך דרס יומה בשביל קדשה של נעליך מעל רגליך (ש מ ג 5) כי אתה צריך לצעוד היום

בדרך הקודש - ת"מ 5א. בית שליף מסנה בית חלוץ הנעל - דב כה 10. מן חוט ועד שלן[ך] מסן

מחוט ועד שרוג נעל - בר יד 23 [תפס שרוג ביינוני פעול - חלוץ. נ"א נגוד, נגד, סריק]. **2 שלף חרב** to

unsheathe a sword לשנה כחרב שליף - ת"מ 284א. אשלף חרבי - שמ טו 9. ואשלף בתרכון

חרב והריקתי אחריכם חרב - ויק כו 33. וחורבה שליפה באדה - במ כב 23, 31 (המליץ 596). **3**

עקר to uproot וישלפון ויתשם (God) uprooted them - המליץ 615 מן דב כט 27 [בתה"ש

שלפנינו: ויתשנו, אף הוא בהמליץ שם]. **שאלף** צליבה עוקר הצלב the uprooter of the cross - המליץ

בבסר דבח שלמיה - ויק ז 21. **2 תומים** שעל החושן the Tummim ית נאיריה וית שלמיה את האורים ואת התמים the Urim and the Tummim - שמ כה 30, ויק ח 8. ומשוי לשיאלך שלמיך ומזדרז לשאל תומיך - מ כ 19. שלמיך ונוריך לגברה נסיכך תמך ואריך לאיש חסידך - דב לג 8 (=המליץ 615).

1 (תו)שלמה ש"ע נ *n. f.* **עונש** punishment יום לשתה תסבלון ית עוביכון... ותעכמון ית תשלמאתי (N תושלמתי) יום לשנה תשאו את עונתיכם... וידעתם את תנאותי you shall bear your punishment a year for each day..., thus you shall know My punishment - במ יד 34 [מעניין הגמול. השי' התה"ע: מעיבה תענת]. תשלמתה דאנון לקין אגר לכל סריחתה הענשים שהם לוקים (הם) שכר לכל הפשעים - מ א 90-91.

1 (תנ)למו ש"ע נ *n. f.* **עונש** punishment ותעמון ית תשלמותי MA (תשלמותי) וידעתם את תנאותי you shall know My punishment - במ יד 34. **2 מוות** death בגלל דיברכנך לקבל תשלמותה A (נ"א מותה) בעבור אשר יברכך לפני מותו so that he may bless you before his death - בר כז 10. וגעזו יומי תשלמותה A (נ"א בכותה, בכיתה) ויעברו ימי בכיתו (על מותו) - בר נ 4.

1 שלם² היחלצות ופליטה **escape** (תרגום שאילה מן סלם - [Ar calque, Lane 1412b])

פעל נמלט פעול to escape ואתה משלמה וחוי לאברהם m₃ ויבא הפליט ויגד לאברהם a fugitive came and told Abram - בר יד 13.

שלמה ש"ע נ *n. f.* **פליטה** remnant ושלחי אלהים לקדמיכון... ולמוחה לכון שלמה M₂ וישלחני אלהים לפניכם... ולהחיות לכם פלטה it was to save remnant that God sent me ahead - of בר מה 7.

שלמו ש"ע נ *n. f.* **פליטה** remnant והיה אכלסה המתותר לשלמותה A והיה המחנה הנשאר לפלטה the party which is left will be a remnant - בר לב 9. וייכל ית שיור שלמותה דמשתירה לוכון מן ברדה A ואכל את יתר הפלטה הנשארות - שמי א2, 5.

שלם³ šālam שם מקום *pr. n. (place)* **שלם** ש"פ ואתא יעקב שלם קרית שכם ויבא

שלף² - שמאל

(God) carried on their (משה) genealogy from progeniture to progeniture until the coming of the Star of the Creation (Moses) - פיוטים לשמחות 341.

שלשלה ש"ע n. f. **1 שרשרת chain** ותרתי שלשלו (v שלשן) דהב דכי מתהמן תעבד יתון עובד רציף ותתן ית שלשלת רציפאתה על מעיצאתה ושתי שרשרות זהב טהור מגבלות תעשה אתם מעשה עבות ונתתה את שרשרות העבתות על המשבצות - שמ כח 14. ותעבד על חשנה שלשלו... דהב דכי ועשית על החשן שרשרות... זהב טהור you shall make for the breastpiece chains... of pure gold fig. **2 תולדות genealogy** כ"ו"ב לט 15. בהשאלה **תולדות genealogy** מן חנוך עד למך שלשלה בישה מחנוך ועד למך שושלת רעה) from Enoch to Lemech (it was) a bad genealogy - ת"מ 218ב. שלשלה הוור מן ארם תולדותיו (של בלעם) מארם - אס 17א [ע"פ "מארם ינחני בלק" - במ כג 7].

שם **שמ** sem שם פרטי pr. n.

שם ש"פ ואולד נה תלתה בנים ית שם ית חם וית יפת - בר ו 10. ובניו דשם בזהו חיולה ובניו של שם בשמחה חזקה - ת"מ 347. ונסכ שם שירת ברית שת לאתה - אס 6ב.

שם אבד שם פרטי pr. n. [בכתבי יד אחדים מילה אחת: שמאבד, וכך ההגייה היום: sam'abbād. קיום העי"ן לפני התנועה a מעיד שהיתה ראש מילה One word in several MSS reflecting contemporary pronunciation.; however, the ^c testifies to its being originally initial. See LOT V, § 1.1.8.]
שם אבד ש"פ ושם אבד מלך צבואים - בר יד 2.

שמאל צפון **north** {> شمال - Lane 1601a-1. ע"ע צפון]

שמאל ש"ע n. m. **2 צפון** ותתקעון אשמחה... ויטלון משריאתה דשרים שמאלה A (נ"א צפונה, מצפונה) ותקעתם תרועה... ונסעו המחנות החנים צפונה are on the north side shall set out the camps that are on the north side shall set out לוכון שמאלה A (נ"א צפונה) פנו לכם צפונה - במ כ 13א [במקומות אחדים בת"מ באה שמאל לעומת ימין במבואות מן התורה או בשרבוכים מן העברית תמורת סמאל (ע"ע): 19א, 25א, 26א, 73א, 83א, 136ב, 148א, 235ב, 257ב. In several SP quotations. 258ב. for interp. in TM šm'1 means 'left'. See sm'1.

597 [מן בר מט 10: שלה. כנראה רמז למוחמד. ע' זבייח שם. ליתא *Refers to Muhammad*].

שלוף שית qāṭōl **adj. שלוף unsheathed** [עש"ח NSH] אתו נטוריא ובידון חרבין שלופין שנינין באו השומרים ובידיהם חרבות שלופות, the guards came with unsheathed, sharp swords in their hands - ת"מ 46א.

שלף² צעיר לימים **young** [מהוראת האחרית. ע בשלפי השמד - שיהשיר לפרק ב 5 (זבייח, תרביץ יב 77. המתקת הסמנטי נתון גם בלק"ש (ע"ע): לקישה = צעירה. כהן: שיבוש מן شبل - Lane 1498c ZSp 159. ואולי הוא מן שלף: מה שנשלף מן הרחם ושליך לערך הקודם *Prob. connected with the meaning of 'latenes'* (H). Cf. *lqš*].

שלפוף **n. m. 2 צעיר whelp** שלפוף אריה יהודה A (נ"א גור, גר) גור אריה יהודה Judah is a lion's whelp - בר מט 9 [לשון הקטנה: *diminutive of šlyp*].

שלף³ šalof שם פרטי pr. n.

שנף ש"פ ויקטן הולד ית אלמודד וית שלף - במר 26.

שלף¹ צלייה וכישול **cooking, roasting** [א"י] לא תיכלון מיניה מהבהב ואף לא שליק מבשל במיה || אל תאכלו ממנו נא ובשל מבשל במים - נ ש יב 9]

קל צלוי בינוני פעול **roasted pass. pt.** וייכלון ית בסרה... שליק בנור A (נ"א צלי = המליץ they shall eat **אש** צלי **אש**... צלי את הבשר... 575) **אש** - the flesh... roasted - שמ יב 8. מובא גם בת"מ (ק) 16א: שליק נור. לא תיכלון מנה חי... אלא שליק בנור A (נ"א צלי) אל תאכלו ממנו נא... כי אם צלי **אש** - שמ יב 9 (= המליץ 521). אל תיכלון מנה שליק B (נ"א חי, ני) לא תאכלו ממנו נא - שמ יב 9 (ולאורה ניגוד. והוא גם בהמליץ 521). על טיגן במשח תתעבד שליקה A, m. (נ"א מסרבה, מרתצה) על המחבת בשמן תעשה מרבכת - ויק ו 14. וסלת שליקה M2 (נ"א מסרבר, מרתע) וסלת מרבכת - ויק 12.

שלשל שרשרת **chain** [א"י שלשלו דדהב - תרגי מל"א 21. **סוא"י** מתסר בשישלתא - לוקס ח 29] ← תולדות, ייחוס **genealogy** [עש"ח NSH]

פנפנ שרשר גזור שם **to carry on a genealogy denom.** ושלשל תולדתון מן זרע לזרע ושרשר את תולדותיו עד בוא כוכב

their hearts ... שמחה בשמחה. לא עבדו שאת יהוה
will grieve, for they did not serve the Lord
with joy - ת"מ 239.

שמט נשלה. הרחקה ועקרה, **dropping**,
removal [א"י ושמט פרזלא מן קיסא - נ דב יט 5.
ש ונשמטון אנין לכאפא - פ ויק יד 40 - LS 785b] ←
ביטול עבודת השדה **fallow**, ביטול חוב
remission of debts

פעל 1 ביטל חוב a debt to remit דן ממלל
שמטתה שמט כל מסחן מסבל אדה דיסבל
בעברה וזה דבר השמטה שמט כל בעל משא
ידו אשר ישא ברעהו of this shall be the nature of
the remission: every creditor shall remit the
due that he claims from his fellow (נ"ש)
מקור הפעיל **asmā** - המליץ 597: ישמט - תפס עבר
בהוראת עתיד (זב"ח).

אפעל 1 הפיל drop to כד תשמט זיתך לא
תרער בתרך כי תחבט זיתך לא תפאר אחרך
when you drop the fruit of your olive trees, do
not go over them again (פירש הפיל
לשם איסוף. נ ארום תשמטון. תרגום שני: ונפקין
לבוסתנא ושמטין לולבנא וקטפין אתרוגא - אסתר ג
8. השי' מייל תשבטון - לשון הכאה.) **2 הניח let**
lie fallow ושביעאיתה תשמטנה ותשבקנה
והשביעתה תשמטנה ונטשתה **lie**
but in the seventh (year) you shall let it rest and lie
fallow - שמ כג 11 (=המליץ 597). **3 ביטל חוב to**
remit a debt ודיהי לך עם אחוך תשמט
אדך ואשר יהיה לך עם אחיך תשמט ידך -
דב טו 3.

אחפנל נשמט to lie fallow טטה תשמט
ארעה... כל יומי אשמה תשמט M₂ (נ"א תשבת)
אז תשבת הארץ... כל ימי אשמה תשבת
shall the land lie fallow throughout the time
that it is desolate, - ויק כ
34-35 (לפי אונקלוס O).

אשמטו ש"ע נ **n. f. שמטת חובות**
remission of debts אשמטות כל מסחן
ארוז-אפות אד דיווף בעברה V (נ"א תשבת)
שמט כל בעל משא ידו אשר ישא ברעהו
remission by every creditor of the due that he
claims from his fellow - דב טו 2.

נשמט ש"ע ז דבר הנשמט ? fallowed crop
הן משמטי ארעה יהי משורר A (נ"א משמני)
הן משמני הארץ יהי מושבין יהי משורר A
your abode shall be fallowed (enjoy the) - בר כז 39
[דרוש: עשי יחיה ממה שנשמט מעושריעקב: Midr. int.]

שמד אבדון וכלייה **destruction** (מן העברית H.
ע"ע שיצ, שרצי)

אפעל השמיד to destroy וית כל במתון
תשמידון V (נ"א תשיצון, תשוצון) ואת כל
במתם תשמידו their high places - במ לג 52.
להשמיד יתכון E (נ"א למשיצעה) להשמיד אתכם - דב ט 8.
כן מובא בת"מ 235: ארף ממני ואשמידם (דב ט 14).

אחפנל נשמד to be destroyed שמוד
תשמדון V (נ"א תשתיצון) השמד תשמדון
you will be destroyed - דב ד 26. הפרקן הרב
בין הצדיקים והנמרודים אהלין בשמח וברגש
וזהים וחדים ואהלין באבל כבד מאד ולבביון
משממדים ההבדל הגדול בין הצדיקים
והרשעים אלה בשמחה וברגש ושמחים ועלזים
ואלה באבל כבד ולבביהם נשמדים - עבד אל
(Cow 234).

שמוד ש"ע ז **n. m. השמדה**
destruction שמוד תשמדון V (נ"א שיצאה,
שיצער) - דב ד 26.

שמה ש"ע שם פרטי **šamā**
שמח ש"פ ואלין בני רעואל נחת וזרח שמח
ומזה - בר לו 13.

שמוראל ש"ע שם פרטי **šamuwāl**
שמואל ש"פ לשבט בני שמעון שמוראל בר
עמיהוד - במ לד 20.

שמורע ש"ע שם פרטי **šamu**
שמוע ש"פ לשבט ראובן שמוע בר זכור A
שבוע ט"ס) - במ יג 4.

שמח שמחה joy [עש"ח. ע"ע חדי NSH].
קל שמח ביוני pt. to rejoice ויהי לבך שמחי
במה דעבד לך אלה ויהי לבך שמח במה שעשה
לך אלוהים לך שמח at what God will rejoice
your heart will rejoice at what God will do for you
- ת"מ 213: כל עבדי יהוה שמחים בעבודת אלהים - ת"מ 58
בס' (ק 331): כל עובדי אלהים שמעים לעבדי אלהים.

שמח ש"ע ז **n. m. שמח** (נפוך בפיוט עש"ח
joy frequent in the NSH liturgy כנון בשמח וששון
- אבישע Cow 253. ריש ירחק קדמאה דבה שמח
לישראל - עבד אל (Cow 131).

שמחה ש"ע נ **n. f. שמחה joy** ולבביון קניאן
דלא עבדו ית יהוה בשמחה ולכותיהם כעוסיים

שמי - שמים

שם šam ש"ע ז n. m. **כינוי** name רחמן הוא שמה (šēme) His name is "merciful" מ יג 77. וקרא שם אתרה הוא בית אל (Jacob) called the name of that site Bethel - בר כח 19. וברוך שם קדשך לעלם - ע"ש ה 28. באהן שמה רבה חילת לון בשם הגדול הזה חיזקת אותם - ת"מ 39. ושמה גיטט ואתקרו על שמה גיבטאי ושמו גיטט ונקראו על שמו הקופטים - אס 9. וקרא לין שמהן כשמהתה דקרא לין אבוה ויקרא להן שמות כשמות אשר קרא להן אביו - בר כו 18.

שמי¹ כינוי, בריא, שלם **fatness** [ע"ע שוי. אפשר ששניהן מן שפ"י (ע"ע). ירוש מגילה עב ע"ג שקא ושופה - מפרש את "השוק והעליה" (שמי"א ט 24) *Prob. from špy*, [good'; cf. šwy

ש(ו)מי ש"ת **מלא** solid **שבעת** שבלים... שומיאן וטבן *M₁A (m) שמיאן, V שבין, M₂ שוין) שבע שבלים... בריאות וטבת seven ears of grain, solid and healthy - בר מא 5.

שמידע šemida שם פרטי pr. n.

שמידע ש"פ ושמידע כרן שמידעה - במ כו 32.
שמידעאי ש"י ושמידע כרן שמידעה (VN שמידאי) - במ כו 32.

שמים שמים **heavens, sky** [מ"י אבוהון שבשמי"א - נ דב לג 24. **סוא"י** שומיא ושומיהון דשומיא - מל"א ח 27]

שומים šūmām ש"ע ז n. m. **שמים** **heavens** ברא שומים וארע ברא שמים וארץ (God) created heavens and earth - מ ו 5. הן ליהוה אלהן שומיה ושומי שומיה ארעה וכל דבה הן ליהוה אלהין השמים ושמי השמים הארץ וכל אשר בה - דב י 14. מן שומיה אשמעך ית קלה מן השמים השמיעך את קולו - דב ד 36. ואתן ית שומיכן כברזלה VNMECB ונתתי את שמיכם כברזל - ויק כו 19. כד אכללו שומיה וארעה כאשר הושלמו השמים והארץ - ת"מ 142. **אתעמי** סימן בממציע שומיה נראה אות באמצע השמים - אס 33.

שמים ש"ע ז [עברית. במובאות מן התורה בת"מ, כגון 207 (דב 2) וכן לעתים בתה"ש] **וועק** לרקיעה שמים **sky** **firmament** (God) called the firmament sky - בר א 8 Len 177 - ואתן ית שמיכן כברזלה JA ונתתי את שמיכם כברזל I will make your heavens like iron - ויק כו 19.

[Esau will live from Jacob's dropped crops ?

שנמה ש"ע נ n. f. **1 שמיטת חובות** remission of debts מסכום שבע שנים תעבד שמיטה מקץ שבע שנים תעשה שמיטה every seventh year you shall practice remission of debts - דב טו 1. **דן** ממלל שמיטה... הלא קרא שמיטה ליהוה - דב טו 2. **קריבה** שנת שבע שנת שמיטה, is the year of remission, is approaching - דב טו 9. **2 שמיטה** fallow year טטה תרחי ארעה ית שמיטה *M₂ (מ"א שביה) אז תרצה הארץ את שבתתיה - ויק כו 34 (פעמיים).

שמי¹ כינוי **name** [הפועל גזור שם. הוא רווח בעש"ח. השומרונים מכנים את האל šēmā, שהוא קרי קבוע לשם בעל ארבע האותיות. זבי"ח ספר שירמן 64; ארץ ישראל ג 147. *Denom., frequent in NSH. šēmā is* the qere of the tetragrammaton in SP. שים דמשתמא - כל שם ש(הוא) נקרא - CCR 154. ה"י עראנ"ש ג/ב 28]

שמי¹ **to call someone a name** **אברהם** ית שם ברה... **יצחק** m (מ"א וקרא, וועק) ויקרא אברהם את שם בנו... **יצחק** - Abraham called the name of his son... Isaac בר כא 3. וקרא לין שמהן כשמהתה דשמה לין אבוה m (מ"א דקרא, וועק) ויקרא להן שמות כשמות אשר קרא להן אביו - בר כו 18. ובנה מדינה ושמה שלם רבתה ובנה עיר וקראה שלם הגדולה - אס 34.

שמי¹ **אנתפנעל 1 נתכנה** **to be named** סגיל בקדישותו מן יומה דאשתמה מיוחד בקדושתו מיום שנקרא בשם (the Sabbath) is special in its sanctity, from the name of God - טעד אלדיו (Cow 228). **2 נקרא בשם** **proclaimed** by name יהוה אלהי עבראי אשתמה בדילן m (מ"א מתקרי, אזדעק) יהוה אלהי העברים נקרא עלינו **נקרא** the Lord, the God of the Hebrews, has been proclaimed upon us - שם ג 18, כ"י"ב 3.

שום ש"ע ז n. m. **כינוי** name **ומיתו גבריה** מפקי שום ביש על ארעה M₂ (מ"א גנות) ומותו האנשים מוצאי דבת הארץ - במ יד 37 [הצורה זרה באה"ש והיא לקוחה מן אונקלוס O interp. (alien form, as far as SA is concerned)]

שמלה - שמש

†שמלה¹ לבוש garment [עשי"ח (ע"ע רקע, כסי, כבש) NSH]

שמלה ש"ע נ. f. **שמלה** ונסב שם ויפת ית שמלתה ושוו על שכם תריון (E)A (ני"א תכסיתה) ויקח שם ויפת את השמלה וישם על כתף שניהם Shem and Japheth took a garment, laid it upon both their shoulders - בר ט 23. שמלתך לא בלתה מן עלויך - ת"מ 237ב [מובאה מן דב ח 4].

שמלה² šamla שם פרטי pr. n.

שמלה ש"פ ומית הדד ומלך תחתיו שמלה ממשרקת - בר לו 36 - 37. ושמלה מן עילם אס 13ב.

†**שמש** ריקות וחורבן emptiness, desolation פחד, תמהון **fear, bewilderment** [א"י שמימה אה יתיבה - שירת 200. **שוואי** שילמא... דלא שמים = שלום... בלא פחד - Horol p. 289. ואשתממי - ותמהו [LSP 209a -

קל עתיד: תשם (נסתרת) - בר מז 19. ישמן (נסתרים) - ויק כו 22 (ני"א ע"ד השלמים: ישממו. המליץ 596: וישמון). בינוני: שמש - ת"מ 130ב. **פעל** עתיד: ואשם - ויק כו 31. **אפעל** עבר: ואשמו (נסתרים) - אס 20. עתיד: ואשם - ויק כו 31. **אשם** אשמה (+נסתרת) - ויק כו 34. **שאמה** - בר א 2. **שומאה** - במ כג א 28. **שמש** - šāmām - מ א 71. **שממה** - ויק כו 33 VB.

קל 1 שמש, חרב, שמש **desolated** וישמן אורעיכון JEC וישמון) ונשמו דרכיכם shall be desolated your roads shall be deserted - ויק כו 22. וארעה לא תשם VMEQ תשם) והאדמה לא תשם - בר מז 19. לא הוה טור שמש מן מי מבולה אלא הו לא היה הר חרב ממי המבול אלא הוא (הר גריזים) - ת"מ 130ב. אגן בני יצחק מבתר ברכתה נשבק אתרה שמש אנו בני יצחק לאחר הברכה. ניח את מקומו שמש? (הר גריזים) - ת"מ - 204. בהשאלה. עם 'אתר': הוא מיטאפורה של ערירות. fig. לא יקום אחד במימר כדף... למאבד נפש ויהי אתרה דחברך שמש לא יקום אחד דבדר שקר... לאבד נפש, ויהיה מקום רעך שמש א one rise with a false statement in order to destroy a soul, and his fellow's place will be desolate - ת"מ 148ב. חסלך מכן תשבק לקדושך... תשבק אתרך שמש חלילה לך לעזוב את קדושתך... (פן) תעוב את מקומך שמש far be it from you to leave your sanctity... and leave your place to be **daunted** 2. **desolate** - ת"מ 137א.

וישמון עליה דבכיכון VMB וישמון, N וישמון) ושמו עליה איביכם your enemies shall be consternated by it - ויק כו 32.

פעל החריב **to devastate** ואשם אנה ית ארעה והשמתי אני את הארץ I will devastate the land - ויק כו 32. ואשם ית מקדשכון JEC והשמתי את מקדשכם - ויק כו 31. ויהי אלה רתי עליך ויבד דבכיך וישמש כפותי ויהי האל מרחם עליך ויאביד את שונאיך ויחריב את הנכנעים - סעד אלדן (Cow 257).

אפעל 1 החריב פע"י **to devastate trans.** ואשם אנה ית ארעה VB (M והשם) והשמתי אני את הארץ - ויק כו 32. ואשם ית מקדשכון VNB (M והשם) והשמתי את מקדשכם - ויק כו 31. **2 חרב** פע"ע **to be desolated intrans.** ודבית שהמה ודבית פאניה בדור בארעה קהל ואשמו דאר תחתיון ואנשי התוהו ואנשי הפנותה יפזרו בארץ את העדה ושמש היושב תחתיהם the people of desolation and the people of Disfavor will disperse the congregation and those who remain will be desolated - אס 20.

אשם שפ"ע v. n. **השמה desolation** טטה תרעי ארעה ית שביה כל יומי אשמה M אז תרצה הארץ את שבתתיה כל ימי אשמה הן the land shall enjoy its Sabbaths as long as it is in desolation - ויק כו 34, 35. ותרחי ית שביה באשמה מנון M והרצתה את שבתתיה באשמה מהם - ויק כו 43.

שאמה שפ"ע נ. f. **תוהו, שממה desolation** וארעה הות שאמה וריקני והארץ היתה תהו ובהו וvoid desolation and the earth - בר א 2 (=המליץ 606). דלא תהי ארעה שאמה פן תהיה הארץ שממה - שמ כג 29 (=המליץ 596). ותהי ארעתכון שאמה והיתה ארצכם שממה - ויק כו 33. ודבית שהמה... בדור בארעה קהל ואנשי התוהו... יפזרו בארץ את העדה - אס 20.

שומאה שפ"ע נ. f. **שממה desert** ריש פעורה דמדיק על אפי שומאת A (ני"א הישמון) ראש הפעור הנשקף על פני הישמון the peak of Peor, which overlooks the wasteland - במ כג 28.

שמש šāmām שפ"ע ז. m. **שממה desolation** «שמאם» מן ארעה חילוה ימטי שממה גדולה בארץ אלוהים יביא a great desolation in the land will God bring - אס 21. כבר צדותה בברה וכבר שמש בקריאתה אכן הפחד בחוך, אכן שממה בקריות - מ א 71-72. שם פעולה v. n. כל יומי שממה כל ימי אשמה - ויק כו 34, 35.

שמן - שמע

מ(שומני)... מטל השמים ומשמני הארץ may God give you of the dew of heaven, and of the fatness of the earth - בר כז 28. משמני ארעה יהי מדרך משמני הארץ יהי מושבך - בר כז 39.

שמע שמיעה, הקשבה **hearing, listening** | **איי** קרב את ושמע - נ דב ה 27. ואולי הוא מן שלף: מה שמשלף מן הרחם. **סואיי** ושמע מני - יונה ב 3

קל עבר: שמע šāma - מ טו 36. עתיד: ישמע yišma - מ טו 93. ציווי: שמע šema - ע"ד ה 26. בינוני: שמע šāma - מ טו 106. פעול: שמיע - ת"מ 221. מקור: משמע mašma - מ טו 88. **אפעל** עבר: אשמע ašma - מ טו 153. ותשמעון - במ י 9 (=המליץ 592). בינוני: משמע mašma - מ טו 59. **אתפעל** עבר: אשתמע ištāma - מ טו 122. אשמע iššāma - מ טו 38. עתיד: וישתמע - שמ כח 35. בינוני: משתמע - ת"מ 127. **אשמעה** אשמח ašmā - ע"ד כא 6. **אשמעו** אשמעות (נסמך) - במ כג 21. **משמועו** - שמ כג 1. **משמעו** - שמ כג 22. **משמעו** - ת"מ (ק) 14. **שמועו** qātōl šamo - ע"ד כג 83. **שמועו** qitūl - שמ יט 5. **שמע** בשמע - ת"מ 42. **שמעה** - ת"מ 115.

קל 1 שמע to hear שמע משה אלין מליה כאשר שמע משה את המלים האלה words when Moses heard these words - ת"מ 113. **ומן שמע ממלל** הך אהן ומי שמע דבר כזה? - מ טו 36. שמעתון אמרין נהך לדותין שמעתים אמרים נלך דותינה - בר לו 17. **בדיל** ישמע עמה בממללי עמך כדי שישמע העם בדברי עמך - מ טו 92-94. **יאי** נשמע כדו ממלל כלה איטבו נאה שנשמע עתה דיבור כולו טוב - ת"מ 143. **וכל ישראל שמע ורתת** וכל ישראל שומע ורועד - מ טו 106. **ושומיה** וארעה שמעים למימרה - סא 14. **2 נשמע, נעתר** to grant a request, to obey **request, to obey** ולא שמע לה למשכב אצרה ולא שמע לה לשכב אצלה he did not yield to her request to lie beside her ותשמע ישראל ותטר למעבד דייטב לך ושמתע ישראל לשמר לעשות אשר ייטב לך O obey, Israel, willingly and faithfully, that it may go well with you and נשמע ונעבד כל אשר דבר יהוה נשמע ונעשה - שמ כד 7. **שמע בקולן** מרן שמע בקולנו, אדוננו - ע"ד ה 26. **כד** הוה ישראל שמיע למרה אתמר בדילה וישכן ישראל בטח כשהיה ישראל נשמע לאדונוי נאמר עליו "וישכן..." (דב לג 28) - ת"מ 221. **3 הבין** לשון זרה to understand a foreign language ואנון לא חכמו הלא שמע יוסף והם לא ידעו כי שמע יוסף they did not know - בר מכ 23. **גוי** דלא תשמע לשנה גוי אשר לא תשמע לשונו -

ותרחי ית שביה בשממה מנון... באשמה מהם... - ויק כו 43.

שממה שיע נ. f. **שממה** desolation ותהי ארעכון שממה (C שממן) והיתה ארצכם שממה - your land shall become a desolation - ויק כו 33.

שמן דשן, שפע **fatness, abundance** | **איי** שמנין פריה - נ בר מט 15. **סואיי** שומין ודבש יכול - ישע ז 19. ע"ע משה]

אִקל שפע פע"ע **to be abundant, fat** *intrans.* ישמן (=המליץ 604) משבחה ויבטר שמנת (המליץ 604: תשמון) עבית שפרת ישמן ישרון ויבעט שמנת עבית כשית שמן you waxed fat, you grew thick, you became sleek - דב לב 15. מובא גם בת"מ 2205, 2214, 2214, 2229. **וחלת לחם** שמנה וחלת לחם שמן one cake of fat bread - שמ כז 23 [נייש ש"ת šammon וניתרגם כאן בינוני. השי' איס: غَلِيظ = עבה]. וכך הוא ויק ח 26 C.

אִשומין שיע ז. n. **שפע** abundance ואכלו ית שומין ארעה m (ני"א תבר, דמע, טי"א) ואכלו את חלב הארץ and you shall eat the fat of the land - בר מה 18.

שמין שיע' **1 שמן** *adj.* **fat** וחלת לחם שמין וחלת לחם שמן one cake of fat bread - ויק ח 26. **מבכירי** עאנה ומשמניין מבכרות הצאן ומחלביהן - בר ד 4. **יין** חזב ושמין בסר VM₂ (ני"א וברי"אן) יפות מראה ובריאות בשר - בר טעמו כמעפי בסולך ובוכן כלשדה שמינה טעמו כצפחית בדבש ובו בזמן קלשד השמן - ת"מ 225 [עירוב של שמ טו 31 ושל במ יא 8, אגב שינוי זבי"ח הע' 5]. **2 שופע** abundant ויחזי מנוחתה הלא טבה וית ארעה הלא שמינה וירא מנוחה כי טובה ואת הארץ כי נעמה he saw that a resting place was good, and that the land was abundant - בר מט 15 (=המליץ 520). **עמי** מדעה שמינה ראה את השכל השופע - ת"מ 206 [זבי"ח הע' 1].

שמן שיע' ז. n. **1 שמן** שרובו מן העברית oil *interp.* וקטף שמנה על רישה A (ני"א משח) ויצק שמן על ראשה he poured oil on the top (of the stone) - בר כח 18. **מן** אשר שמן לחמה E (ני"א משח) מאשר שמן לחמו - בר מט 20 [=המליץ 600]. **נייש** šāman (שיע). **שמן** תורין ותרב עאן עם רתע פטימין ודכרין V' (ני"א רתע, קטף) חמת בקר וחלב צאן עם חמת כרים ואילים - דב לב 14. **2 שפע** abundance ויתן לך אלהים מטל שומה ומשמני ארעה M₂)

תקבל משמוע מגן לא תשא שמע שוא you
 מן יתה משמועה על כן פחדו מאותה השמועה
 - ת"מ 89 וב על "שמעו עמים" - שמ טו 14). ואזל
 משמועה ליד נח והלכה השמועה אל נח - אס
 8. והוה כד שמע לבן ית משמוע יעקב C
 ויהי כאשר שמע לבן את שמע יעקב - בר כט
 13. **שמיעה** v. n. שפיע hearing בא עם פועלי
 דיבור והשמעה לציין דיבור לפני פלני כנגד יבאזני בפלני
 ולבדיל תתני במשמוע ברך ולמען תספר באזני
 בנך in the hearing of that you may recount
 your sons - שמ י 2. והוה עמה כמתננים ביש
 במשמוע יהוה ויהי העם כמתאננים רע באזני
 יהוה - במ יא 1. ומלל עם עפרון במשמוע עם
 ארעה וידבר אל עפרון באזני עם הארץ - בר כג
 13.

שמע שפיע n. m. שמיעה שמיעה hearing
 ברר קנומך מן משמע מליה הפרש עצמך
 משמיעת הדברים (הרועים) hearing the (evil) words
 keep away from ת"מ 155. לא משמע
 ולא עמה ולא נשמה לא שמיעה ולא ראייה
 ולא ריח - ת"מ 235. הלא אשתק לה ביום
 משמעה כי חרשי לה ביום שמעו - במ ל 15.
 אם משמע תשמעון בקלי - שמ כג 22.

שמענה שפיע n. f. שמיעה שמיעה hearing
 נחת עמוד עננה... וממלה מרה במשמעתה
 ירד עמוד הענן... ודיבר אדוניו באזניו
 pillar of cloud descended... and his Master
 spoke in his hearing ת"מ (ק) 14.

שמוע שפיע n. m. qāṭōl שמיעה שמיעה hearing
 listens to supplications ליד טובך אתינן
 שמעיו צבעתה אל טובך באנו, שומע הצעקות
 to your goodness we came, O the One who
 listens to supplications ע"ד כג 82-83. שמועין
 דכל צבעתה שומען של כל הצעקות - אי"ח 83.
 במעמד הבינוני participial ומלאכה קרי ומשה
 שמועי והמלאך קורא ומשה שומע the angel
 was proclaiming and Moses listening ת"מ 4.
שמוע שפיע n. m. qittūl שמיעה שמיעה hearing
 שמוע תשמעון A - שמ יט 5.

שמעה שפיע n. m. qatīāl שמיעה שמיעה hearing
 עבד; וכי; שמהן רום קדש כריזתה ארבע מאות
 עבדים ועשרים משרתים למעלת קדושת
 קריאתה four hundred slaves and twenty
 servants (obey) the to the high sanctity of her
 proclamation - אס 36 [השי בבלי ברכות סב ע"א:
 אייל ר' זירא לשמיעה = למשרתו].

שמעה א שפיע v. n. שמיעה hearing כל עלמה

שמע דשוה משמע קל אלה שונדו
 לשמוע את קול האלוהים - מ טו 88. ולא אתרחי...
 למשמע מן בלעם ולא אבה... לשמוע אל בלעם
 - דב כג 6.

אפעל 1 השמיע proclaim יהוה רבה... אשמע קלה ברבו יהוה
 הגדול... השמיע קולו בגדולה the great Lord...
 made His voice heard מ טו 153. השמעת דלא
 בקל השמעת שלא בקול - ע"ד כו 17. כנש לי
 ית עמה ואשמעון ית מלי הקהל לי את העם
 ואשמיעם את דברי - דב ד 10. מן יומה
 דאשמעתך קלי בטור סיני מן היום אשר
 השמעתוך קולי בהר סיני - ת"מ 157. **2 הריע**
 בשופר **to sound** a horn ושתמעון בחציצראתה
 והרעתם בחצצרות you shall sound the
 trumpets - במ י 9. ובכנוש קהלה תתקעון ולא
 תשמעון VmB ובהקהיל את הקהל תתקעו
 ולא תריעו - במ י 7. שופרה משמע ומדחל
 השופר מריע ומפחיד (בהר סיני) - מ טו 59.

אתפיל ושמע to be heard דקל מן שומיה
 אשמע לגביה שקול מן השמים נשמע לגביא
 sound from heavens was heard by the prophet
 מ טו 38. מן טור סיני אשתמע מהר סיני נשמע
 - מ טו 122. וישתמע קלה במיעלה לקדשה
 ונשמע קולו בבאו אל הקדש - שמ כח 35. מה
 רבה שעתה דבה ישתמע קלה דלאה מתהלך
 לגו עלמה מה גדולה השעה שבה יישמע קולו
 של אלוהים מהלך בתוך העולם - ת"מ 243.
 הך יהי גבר אחד ממלל וקלה משתמע לגו
 משריתה איך יהיה איש אחד מדבר וקולו
 נשמע בתוך המחנה - ת"מ 127.

אשמעה שפיע n. f. תרועה sound of horn
 יום אשמעה יהי לכוון יום תרועה יהיה לכם
 It is a day for you of the blow of the trumpets
 - במ כט 1. ותתקעון אשמעה ויטלון משריאתה
 ותקעתם תרועה ונסעו המחנות - במ י 5. ארבע
 עוקבאן רכרבן אשבתה דכרנה אשמעה וזימון
 קדש ארבעה כינויים גדולים: שבתון, זכרון,
 תרועה ומקרא קודש - ע"ד כא 5-6 (ע"פ ויק כג
 24).

אשמעו שפיע n. f. 1 תרועה sound of horn
 וחציצרת אשמעותה באדה וחצצרות התרועה
 בדיו trumpets for the sounding in his hand - במ
 לא 6. **2 תשואות** acclaim ואשמעות מלך בה
 ותרועת מלך בו (Israel) a King's acclaim is in
 - במ כג 21.

משמוע א שפיע n. m. שמיעה rumor לא

שמעון - שמר

(נוטה להחליף את שמיעה בטקסטים מאוחרים (טל מבוא צב) ונוצר ממנו (זביח ת"מ, עמ' 256) *Partially replaces in late SA šm^c, of which it is a [derivate. See ZBH (TM, 256).*

קל 1 שמע to hear ית קלך שמקת בפרדסה (E)A את קולך שמעתי בגן קלך שמקת בפרדסה I heard the sound in the garden of You in the garden the Lord ליד לבוטיך A כי שמע יהוה אל עניך שמקת בני ישראל - במ כז 20. ותשמק ארעה מימרי פמי ותשמע הארץ אמרי פיי - ת"מ 263 א ומן דב לב 1. ליתא. ושרה שמקת M₁* ושרה שמעת - בר יח 10. **2 נעתר** to agree, heed ושמק אברהם לעפרון A וישמע אברהם אל עפרון Abraham agreed with Ephron as בר כג 16. ולישמעאל שמקתך A ולישמעאל שמעתך as for Ishmael, I have heeded you בר יז 20. ואלית תשמקו מנן A ואם לא תשמעו אלינו - בר לד 17. הא ברי ישראל לא שמקו לי ואיך ישמקני פרעה A הן בני ישראל לא שמעו אלי ואיך ישמעני פרעה - ש מ ו 12. כל דתימר לך שרה שמק מן קלה A כל אשר תאמר לך שרה שמע בקולה - בר כא 12.

משמוק שמיעה n. m. ז. בא עם פועלי השמעה ודיבור לציין דיבור לפני פלוגי **שמיעה** hearing ומלל עם עפרון במשמוק עמה דארעה M₁* וידבר אל עפרון באזני עם הארץ - בר כג 13. במשמוק בני התאה M₁* באזני בני חת - בר כג 16.

משמוק שמיעה n. m. ז. **שמיעה** hearing והוה כמשמקכוך ית קלה A ויהי כשמעכס את הקול in your hearing the sound דב ה 19.

שמק שמיעה n. m. ז. **שמק** hearing אם שמק תשמקון B אם שמע תשמעו - ש מ יט 5.

שמק שמיעה n. m. ז. שם פרטי [כינוי לשמעון על פי בר ל 33] *[Transl. of the name Simeon.]*

שמק שמיעה n. m. ז. לשמק שלמיאל בר צורישדה M₂* - במ א 6.

שמר זהירות במצוות, שמירת ציווי האל **observance of God's commandments** [מן העברית. באה"ש הקדומה מוגבל להוראה זו. ונתפסטה בעשי"ה הוראתו להשגחה ונצירה, אף זה מן

חדי בשמע תשבחתך כל העולם שמח בשמיעת תשבחתך - מ ז 42-41. ויהי כשמע לבן ית שמע יעקב ויהי כשמע לבן... - בר כט 13. שמע אשמע צבעתה שמע אשמע צעקתו - ש מ כב 22. ושמע גברה ביום שמעה ושמע אישה ביום שמעו - במ ל 8. **שמיעה** n. m. ז. **שמיעה** rumor כשמע לבן ית שמע יעקב כשמע לבן את שמע יעקב Laban, on hearing the news of Jacob - בר כט 13. דישמעון ית שמעך וימרעון אשר ישמעו את שמעך ורגזו - דב ב 23.

שמיעה שמיעה n. f. כ. **שמיעה** hearing צעיד דשמעת... ושררה כשעבוד ואמלכה כשמעה ואדירה לגו לבך אחוז את אשר שמעת (ישמע ישראל...) וחזקה בהכנעה וקנהו בשמיעה והשכינהו בתוך לבך take hold of what you have heard..., strengthen it with humility, possess it with obedience and settle it in your heart - ת"מ 115.

שמעון šēmūn שם פרטי pr. n.

שמעון שמיעה בני לאה... ראובן ושמעון... - בר לה 23. שם השבט שבט שמעון ונסיא לבני שמעון שלמיאל בר צורישדה - במ ב 12. שמעון אף הוא העק על יוסף שמעון גם הוא הציק ליוסף - ת"מ 219 א. והוה משרי ראובן ממערב ושמעון בממצית והיה מחנה ראובן ממערב ושמעון בתוך - אס 217.

שמעונאי שמיעה gent. n. אלין כרני שמעונאה - במ כו 14.

שמיעה šāmā'i שם פרטי pr. n.

שמיעה שמיעה וכני גרשוך לבני ושמיעה - ש מ ו 17 וכי"ב במ ג 18.

שמעאי שמיעה gent. n. גרשוך כרן לבנאה וכרן שמעאה (שמעאי) - במ ג 21.

שמק לשון הרע defamation

פעל בינוני **מוציא זיבה** to defame ליוון שמשיך משמצין A (כ"א קרוב לו מדגלין, שחודין) לא היו עבדיך מרגלים your servants have never been defamers - בר מב 11 [נתפס מרגלים - מרכלים, אף שהקריאה amraggēlam (עואג"ש ה 1.1.5), מוציא לשון הרע. השי א פס 9: טפילין - טופלי שקר. עי"ע דגל ג מתרגם 'לשמעה' - קנון להון שם ביש - שם לב 25. *[Int. as from rkl 'to defame']*.

שמק שמיעה, הקשבה hearing, listening

with great wonders for the observance of the perfect Torah - ת"מ 58. במשמרה תשק נפשי בשמירתה (של התורה) תתכלכל נפשי - ת"מ 57.

שמור ש"ע ז n. m. qātōl **שומר** **guard** כהניה אנון שמורי קדשיה הכוהנים הם שומרי הקדשים the priests are the keepers of the holy things - ת"מ 176. ועבודי טבהתה ושומרי גזירהתה ועושי הטובות ושומרי המצוות - ת"מ 241.

שמר ש"ע ז n. m. **שמירה** **observance** לשמר פקודיו C (E למטר) לשמר מצותיו for the observance of His commandments - דב ל 10. והמים היה עמד שורים לשמר השבטים - ת"מ 62. לשמר חקיו - ת"מ (ק) 59.

שמרון ש"ע ז simron שם פרטי n. pr.

שמרון ש"פ ובני יששכר תולע ופועה ישוב ושמרון - בר מו 13. לשמרון כרן שמרונאה - במ כו 24.

שמרואי ש"י gent. n. לשמרון כרן שמרונאה (V שמרונאי) - במ כו 24.

שמש¹ עבודה; שירות **work; service** [א] ויתקדש יתהון וישמשון קדמי - נ שם כח 41. **סואי** כהניא הלין דמשמשין למרא - יונה ב 17

פעל עבר: דשמש adšammāš - מ יד 114. עתיד: וישמש wyēšammāš - מ טו 20. ציווי: שמשו (ר) - שמה 18. בינוני: משמש amšammāš - מ טו 38. מקור: למשמש - בר ג 23 (E). למשמשה - שמ לט 1 **אתפעל** עבר: אשתמש - בר מז 21 V*M₁. עתיד: תשתמש (נוכח) - ויק כה 39. בינוני: משתמשין (ר) mištammāšən - ע"ד ג 23. **משמש** (ש"ע) משמשה (+נסתר) - שמ כד 13. **שמוש** qittūl - שמ לט 1 V. **שמיש** - ויק כה 39 M₁. **שמש** qattāl - בר ד 2 A. מששה (נ) - ת"מ 122. **שמישה** (ש"ע) - דב כו 6 B. **שמישי** - בר כט 24. **שמישו** tšmāš - א"ד 9. **תשמי(י)שה** - ת"מ 170. **תשמי(י)שו** בתשמישיתך (ונוכח) - aftašmišūtāk - מ ג 64.

פעל א 1 **שירת** **to labor, serve** ושמש יעקב ברחל **שבע** שנים ויעבד יעקב ברחל שבע שנים seven years for Rachel יעקב served seven years for Rachel - בר כט 20. בכל חילי שמשמת ית אבוכין בכל כחי עבדתי את אביכן - בר לא 6. שת שנים ישמשוך שש שנים יעבדך - שמ כא 2 (=המליץ 542). יהון לך לאריסים וישמשונך יהיו לך למוס ועבדוך - דב כ 11 (=המליץ 542). אשתה יומים תשמש ששה ימים תעבד שש days six shall work - שמ כ 8. וכדו אזלו שמשו ונתה לכו עבדו - שמה 18. 2 **שירת** לעניין הפולחן **to**

H, in early SA denotes observance of the law alone. In late SA the denotation of watching occurs too.

קל 1 שמר את המצוות **to observe** ויפיצך יהיה... אם לא תשמר למעבד קשטה "והפיצך..." (דב כח 64) אם לא תשמר לעשות את הצדק "the Lord will scatter you" (Lev 26:33), if you do not observe doing is right - ת"מ 232 א' (ע"פ הצירוף "אם לא תשמר לעשות" - דב כח 64). מאז אתה לון שמר אלה לך ישמר משעה שתשמור אלה, אלוהים ישמור אותך - ת"מ 226. שמרו מצות יהיה - ת"מ 256. נשמר חקיך - ת"מ 224. וכן במובאות מן התורה: וישמרך (במי כו 24) - ת"מ 134. וישמר משמרת (בר כו 5) - ת"מ 205. שמר הברית (דב ז 9) - ת"מ 61. ושמרנן תורת משה - ת"מ (ק) 35. אשריך ישראל הן תשמר ותשמע - ת"מ (ק) 59. הו שמרין לה šamērōn היו שומרים אותה (השבת) - ע"ד יב 20. 2 **השגיה, נצר** **to watch over** ישמר חייכון - He will watch over your lives - ע"ד 37. יעקב חכמה ולידה רחט שמרה בטובה יעקב ידעו (את האל) ואליו רץ, (על כן) שמרו בטובו - 274. אלה לך ישמר אלוהים ישמור אותך - ת"מ 226. דאתימן על אוצרה רבה ישמר כל מה דלגוה הופקד על האוצר הגדול לשמור מה שבתוכו - ת"מ (ק) 77. שמר כהנתך וכל קדשיה דבאדך - ת"מ 257.

משמר מקור **inf.** נערמו מעלה למשמר דרך ישראל נערמו (המים) למעלה לשמור דרך ישראל - ת"מ 262 (ק: לשמר).

אתפעל **נזהר** בדברי אזרה **to beware** ותשתמרון שריר ונשמרתם מאד careful - דב ב 4. אשתמר לך דלא תתנשי ית יהוה אלהך הישמר לך פן תשכח... take heed the Lord - דב ז 12, ח 11. כיו"ב שמי 28, השתמר לך דלא יהי ממלל עם לבך בלעיל - דב טו 9, כג 21, לד 12, דב ד 9, 23, יב 13, 30, 19, 9, כד 8. השתמרו לכוון דלא יתשלי לבכוון השמרו לכם פן יפתה לבבכם - דב יא 16. השתמרו לכוון סלקין בטברה השמרו לכם עלות בהר - שמי יט 12. השתמר לך דלא תעזר ית ברי לתמן השמר לך פן תשיב את בני שמה - בר כד 6. השתמר לך ממלל עם יעקב מטב עד ביש השמר לך מדבר עם יעקב מטוב עד רע - בר לא 24. כיו"ב 29.

משמר ש"ע ז n. m. **שמירה** **observance** במופתים גדלים בעד משמר תורה תמימה (יצאו ממצרים) באותות גדולים בעבור שמירת תורה תמימה (they went forth from Egypt)

שמשי¹

made ministering garments - שמ לט 1. שמשי
שמושינ יהי לאחזה (E)A עבד עבדים יהיה
לאחיו - בר ט 25 [ריבוי המשמש שיע מופשט. השי
זקנים ותרומו].

שמשי שיע ז n. m. עבד slave לא תשתמש
בה תשמיש שמיש M₁* (A שמש) לא תעבד
בו עבדת עבד A ושבדים ושפחות - בר
a slave - ויק כה 39. מנון תזבן שמיש ואמה m
(M₂* שמאש) מהם תקנה עבד ואמה - ויק כה
44.

שמנש שיע ז n. m. qattāl 1 משרת servant
וקם משה והיהושע שמשה (C) BA (שמ C)
Moses and his attendant Joshua arose - שמ כד
13. ושמישין ואסולין A ועבדים ושפחות - בר
יב 16. מלאכיה שמשי קדשה המלאכים, שמשי
הקודש - שיימ 227. **עובד** worker וקין הוה
שמש ארעה (נ"א פרנס) וקין היה עבד אדמה
and Cain a tiller of the ground - בר ד 2. **3**
משרה post יתי עזר על שמשי A אתי השיב
על כני שמשי - I was restored to my post יב מא 13.
שמשה שיע נ n. f. שפחה maid לא יהי מן
שמשה בן בכור... יסגר קנומה מן מקרוב
שמשה לא יהיה מן שפחה (במעמד) בן בכור...
יכבול עצמו מלקרוב אל שפחה (Abraham
decided that) a firstborn should not be born of a
maidservant... and refrained from approaching
a maidservant - תימ 122.

שמשה שיע נ n. f. עבודה labor ויהבו עלינן
שמשה קשיה B (נ"א עבדה, עבידה) ויתנו
עלינו עבדה קשה labor ויהבו עלינו
upon us - דב כו 6.

שמשי שיע נ n. f. שפחה maid ויהב לבן ית
זלפה... ללאה לשמשי ויתן לבן את זלפה...
ללאה לשפחה עמה M₁* V ואת העם העבד
her maid - בר כט 24. וילדת זלפה שמשית לאה
- בר ל 10. עבדים ושמישין - בר כד 35. לעבדים
ולשמשיאן - דב כח 68.

תשמיש שיע ז n. m. עבודה, שירות work
service למשמשה ית תשמיש משכן זימונה
לעבד את עבדת אהל מועד שמיש משכן זימונה
of the Tent of Meeting - במ ד 30. שומים וארע...
אחד מנון תשמיש דקעימים וחורנה תשמיש
למאתין שמים וארץ... אחד מהם תשמיש
לחיים והאחר תשמיש למתים - אי"ד א 10-7.

תשמני (נ"א) שיע נ n. f. עבודה labor ומררו
ית חייהון בתשמישה קשיה m וימררו את
יתם made their lives bitter with hard labor
- שמ א 14. לא תימר די

worship אזלו שמשו ית יהוה לכו עבדו את
יהוה go, worship the Lord - שמ י 8. מן יהוה
אלהך תדחל ויתה תשמש את יהוה אלהיך
תירא ואתו תעבד - דב ו 13. משמש למרן בשלם
משרת את אדונו בשלום - אס 22. **3 עשה** to
accomplish דשמש לכל מלי רבה אשר עשה
את כל דברי אדונוי who accomplished all the
commands of his Master - מ יד 114. ייסב ישראל
אימנו וישמש גזיראן יאמין ישראל ויעשה
מצוות - מ טו 19-20. וילה דלא משמש גזיראתה
אוי לו למי שאינו עושה את מצוותיו - מ טו 38.
במעמד של אוגד copulative verb עלמה משמש
לאנש טב העולם הוא טוב לאיש the world is
good for man - מ יד 113.

משמנש ואושטה יהוה אלהים מפרדס
עדן למשמש ית אדמתה (E)A וישלחה... לעבד
את האדמה - בר ג 23.

משמנה רקעי שרד למשמשה בקדשה
בגדי שרד לשרת בקדש - שמ לט 1. מובא גם
בת"מ 111. למשמשה ית עבדת משכן זימונה
לעבד את עבדת אהל מועד - במ ח 15.

אתפועל 1 נעבד to be worshiped ותוקד
אלהיו... עד אמת אנון משתמשי ותשרוף
את אלוהיהם... כל אימת שהם נעבדים
You will burn their gods... as long as they are
worshiped - ע"ד ג 22-23. **2 העביד** פע"י עם מ"י
(trans. with the prep. b) **to cause to serve**
ואימן רב טבחה ית יוסף יתון ואשתמש בון
V (נ"א ושמש יתון) ויפקד שר הטבחים את
יוסף אתם וישרת אתם assigned Joseph to them,
and he made them serve - בר מ 4 [ניש דורש וישרת =
העביד ע"י הפעיל הסמוך wyafqəd, להראות שהם
משרתים את יוסף]. וית עמה אשתמש עמה
M₁* V ואת העם העביד אתו he made the
people serve him - בר מז 21. ואשתמשו מצראי
ית בני ישראל בקשאי ויעבדו מצרים את בני
ישראל בפרך - שמ א 13. לא תשתמש בה
תשמיש עבד (NEC) (שמשי) לא תעבד בו עבדת
עבד - ויק כה 39.

משמש שיע ז n. m. משרת servant ומשמשה
יהושע... לא אפסק מבגו משכנה (VM) ושמשה
ומשרתו יהושע... לא ימוש מתוך האהל
his servant Joshua... did not depart from the tent
- שמ לז 11. וקם משה ויהושע משמשה (BA
שמשה, C שמאשה) - שמ כד 13.

שמוש שיע ז n. m. שירות service ומן
תכלתה... עבדו רקעי שמוש M₁* V ומן
התכלת... עשו בגדי שרד של הבל... they
made their blue... garments of the blue...

שמש² - שני

אכה תשמישה אל תאמר שהיא כאן שירות - ת"מ 170b [וב"ח הע"י 1]. ועסרה תשמישהו ועסרה קרבנין... עסרתי תשמישהתה - ת"מ 110b. ומררו ית חייהו בתשמישה קשיה... ובכל תשמישה כברה A וימררו את חייהם בעבדה קשיה... ובכל עבדה בשדה they made their lives bitter with hard labor...., in all kinds of work in the field - שמ א 14.

תשמני(ישו) ש"ע n. f. **עבודה** labor הלא את עכמת ית תשמישותי דשמשתך A כי אתה ידעת את עבדתי אשר עבדתך for you know the service which I have served you עבדיך מלכו בתשמישותך כל רבו עבדיך קנו בעבודתך כל גדולה - מ ג 63-64. נעזרנו לתשמישותן נחזירם לעבודתנו (את בני ישראל) - ת"מ 54a. ערק לך לתשמישות לבן A ברח לך אל לבן לlabor of Laban - בר כו 43 [דרוש: רמו לעתיד לבוא]. ואהב לך אף ית דה בתשמישותה דתשמש עמי A ואתן לך גם את זאת בעבדה אשר תעבד עמדי - בר כט 27.

שמש² המאור הגדול sun [א"י והא שמשא טמע - נ בר לו 17. **סוא"י** שימשא דנח על ארעא - בר יט 23] **שמש** ש"ע n. m. **החמה** שמש מניר דלא שפי שמש מאירה שאינה ככה shining a sun that is never extinguished - מ יד 121. ואה שמשו וזערה והנה השמש והירח - בר לו 9. ועבד... דמי שמש וזער דזוגו ועשה... דמות שמש וירח מזכוכית - סא 6a. סגי מן אור שמשו רב מאור השמש - ת"מ 107a. כינוי למשה (ולאהרן) epithet of Moses (and Aaron) שמש נביתיה לא ככתה נביא שמש הנבואה, אין כמוהו נביא - ת"מ 303b. שמשו וזהרה דמן עמרם ויוכבד - ת"מ 117a.

שנא[†] שנאה hatred [ע"ש"ח. ע"ע סני. NSH] **קל שנא** to hate נשא עופים רמים לטרף שנאי אלהים במכת הערב נשא (הרוח) עופות גבוהים לטרוף את שנאי אלהים (the wind) bore big birds to the predation of the enemies of God (i.e., haters) of God. עד ידעו שנאיהם כי גדול יהוה מכל האלהים למען ידעו שנאיהם "כי גדול..." (שמ יח 11) - ת"מ 61a.

שנאב šā'nāb שם פרטי pr. n.

שנאב ש"פ ושנאב מלך אדמה - בר יד 2.

שני¹ תקופת העיתים ממועד למועד year [א"י בר שבע עשרה שנה - נ בר לו 2. **סוא"י** וליומין ולשנין - בר א 14]

שנה - בר לא 41. שנת - בר מא 50. שנה affittā - מ יז 30. שנים šēnām - ננה 5. שנה - ת"מ 189a.

שנה ש"ע n. f. **שנה** year דן לי עסרים שנה בביתך זה לי עשרים שנה בביתך these twenty years I have been in your house לסכום מאה שנה וארבעים שנה אתה טמיר לגו ארץ מצרים לסוף מאה שנה וארבעים שנה אתה טמון בארץ מצרים - ת"מ 53a. הא יובל אתי בזבנה אחד בשנה לישראל הוי, היובל הבא בזמן, אחד בשנה לישראל - מ יז 29-30. ותזרעון ית שתה תמינאתיה וזרעתם את השנה השמינית - ויק כה 22. אמר אחד בר שתה כבש אחד בן שנתו - במ ז 15. אתנור ק שתה ובתר חכם אתתה אתנור מאה שנה ואחר ידע את אשתו - אס 2b. בהדלא תיעל שנת כפנה בטרם תבוא שנת הרעב - בר מא 50. פרקן עבדה לשש שנים גאולת העבד לשש שנים - ננה 5. יעקב אזדמן לעשו בתר שנין סגים יעקב נועד לעשו אחר שנים רבות - ת"מ 17b. מנין שניה דהות רחותה לגון מנין השנים שהיתה רעותה בתוכם - ת"מ 189a. כקבל שניו יעזר ית אפרקותה כפי שניו ישיב גאלתו - ויק כה 52.

שני[†] קלקול destruction, deterioration [א"י איד שינה דהבה = איכה יועם זהב - איכ"ר לפרק ד 1. **ש"י** ושנת רחותה דיעקב = ותקע כף רגל יעקב - פ בר לב 25 LS 789b. באה"ש נתקיימה רק הוראה זו. **change** Only in this sense in SA; חילוף והיפוך [בשרבוים מן אונקלוס. Ointerp.]

קל מקולקל בינוני deteriorated pt. לא בלי ולא שני šāni אינו בלה ואינו מתקלקל it is not worn nor deteriorated - איג 11. ואה חזבה שאני מן משכה (נ"א פעת) והנה מראהו שפל מן העור - ויק יג 20 (=המליץ 600). וחזבין שני מן כתלה ומראהו שפל מן הקיר - ויק יד 37. לית בה סער אבר ושניה ליתי מן משכה אין בה שער לבן ושפלה איננה מן העור - ויק יג 21 (=המליץ 600).

משנוי ולכל בני ישראל לא יסטידי כל לב למשני NB ולכל בני ישראל לא יחרף כלב לשנונו - שמ יא 3א [פרפרזה: לא יפחד איש שמא יישחח - פירושי; Paraph. as for the Israelites, [none of them will fear destruction]

פעל 1 בינוני פעול faded מקולקל pass. pt.

שנן - שנק

אן אלקט שנן חרבי E אם שנתי ברק חרבי - דב לב 41 [תרגום: אם אחיזק בחוד חרבי].

שנן² חזרה; לימוד **repetition**; teaching; [מן העברית ע"פ 'ושננתם לבניך' - דב ו 7. הוראת החזרה נוצרה מן מיזוג של שניין ושניי בעברית השומרונים. וכך הוא בעברית שניי של חז"ל. H, after Dt 6:7. The meaning 'repetition' arises from the merging of \$nn and \$ny in SH, cf \$ny in rabbinic H, BY 7314.

פעל הורה ע"י חזרה **to teach by repetition** ותשנוון לבניך ושננתם לבניך **you shall teach them by repetition to your children** - דב ו 7.

אפעל למד **to learn** ולא אשננת לשונון ולית לי בה רגילי... יקיר פם... אנה לא למדתי לשונם ואין לי רגילות בה יכי כבד פה... אנכי (שמ ד 1) - ת"מ 14א.

אָתְפַעַל 1 נכפל **to be repeated** בשם אבוא אשתננת בשם אביו (עמרם) נשנית (דברי האות מ) **I was repeated in the name of his father (m in Amram) - ת"מ 249א.** השתננת בתרי שמים רברבים נשנית בשני שמות גדולים (דברי האות ה) - ת"מ 310א. **2 למד** **to be taught** ולא אשתננת לשון ביש ולית לי בה רגילי הלא יקיר פם... אנה לא למדתי לשון הרע ואין לי רגילות בה יכי כבד פה... אנכי (שמ ד 1) **I have not been taught slander, nor I have not been acquainted with it** - ת"מ (ק) 7ב.

שנער šinnīyyār שם מקום *pr. n. (place)* **שנער** ש"פ כבל וארך ואכד וכלהן בארע שנער - בבר י 10. <אתעמי> סימן בארע שנער - אס 10א. אזל מן חברון לשנער - אס 11ב.

שנק פגיעה, ייסורים **affliction, torment** | א"י די שנקת במצראי - נ ש מ י 2. אונקלוס: ושנק יהוה ית מצראי - שמ יד 27.

פעל עבר: ושנק - ת"מ 210ב. עתיד: תשנק - המליץ 453. בינוני: משק - ת"מ 232ב. פעול: משנקה (נ) - ת"מ (ק) 83א. **אָתְפַעַל** עבר: ואשתנקת (נסתרת) - ת"מ (ק) 11א. עתיד: ישתנקון (ר) yištanneqon - מ א 21. ציווי: השתנקו - ת"מ 240ב. בינוני: משתנק - ת"מ 201א. **שנק** - המליץ 453. **תשניק** - ת"מ 211א. בתשניקיה aftšniqayyā - מ א 30.

פֻעַל 1 הרס **to destroy** ובסגי יכלותך שנקת מרגזיך **BCB (V שנקתה, המליץ 453: תשנק)** וברב גאנך תהרס קמידך **in the greatness of Your might You destroy Your adversaries** - שמ

קבלין רומה ומכה... חזב מאוריה משני חשכים מעלה ומטה... פני המאורות משונים **the upper and the lower worlds are darkened... the sight of the luminaries is deteriorated** - מ א 127-130. **2 החליף** **to change** ושני ית אגרי (ניא וחלף) ויחלף את משכרתי **he changed my wages** - בר לא 7. ושנו כסותכן **M₂** * (ניא וחלפו) והחליפו שמלותיכם - בר לה 2. ושנו כסותה **A** (ניא וחלף) ויחלף שמלותיו - בר מא 14.

אפעל החליף **to change** **ושני ית אגרי** **M₁** * (ניא וחלף) **he changed my wages** - בר לא 7. ית פקודיו אשני **M₂** (ניא בטל) את מצותיו הפר - במ טו 31.

אשנאה [מקור של אונקלוס, אינו באה"ש. **M₁** * (ניא וחלף) **to change** **ושני ית אגרי** **M₂** * (ניא לחמטלה) להפר בריתי - ויק כו 44.

אָתְפַעַל נתקלקל **to deteriorate** מן עבד צורה וסגד לה תשנתי צורתה יום דינה מי שעשה צורה והשתחוה לה, תושחת צורתו ביום הדין **he who made an image and his form will deteriorate** - ת"מ 239ב.

שנן¹ חדות, חריפות **sharpness** | א"י שן מני זיך - בר"ר 723. **סוא"י** שנו לשנתהון = שנו לשונם - תה קמ 4 - 67b [Horol f.

קל חד בינוני פעול **sharp pass. pt.** **אן עמיכון** **תמן** חרב שנין קעמו באפיו וכרוז בקל רם אתו נטוריה ובידון חרבין שלופין שנינין אם תראו שם חרב חדה קומו לפניה וקראו בקול רם. באו השומרים ובידם חרבות שלופות שונות **if you see there a sharp sword, stand up against it and proclaim loudly. The guards came with unsheathed sharp swords in their hands** - ת"מ 44א.

פעל חייד **to sharpen** **אן אשנן ברק חרבי** **C** **אם שנתי ברק חרבי** **when I sharpen the blade of My sword** - דב לב 41 (המליץ 604: תנית).

שן ש"ע נ *n. f.* **שן** **tooth** שן תחת שן - שמ כא 24, ויק כד 20. **אן שן עבדה אי שן אמתה יפל** **להראי ישלחנה תחת שנה אם שן עבדו או שן אמתו יפל לחפשי ישלחנו תחת שנו** - שמ כא 27. **עין בעין שן בשן** - דב יט 21. **ושן בהמן** **אשלה בון** - דב לב 24. **מוכא גס בתי"מ 226ב.** **ואברין** **שנין מן תרב ולבן שנים מחלב** - בר מט 12. **בסרה הכדה בין שניון הבשר עודנו בין שניהם** - במ יא 33.

שנן ש"ע ז *n. m.* **להב** **החרב** **blade of sword**

[Secondary root from šit? DNWSI 1178

אפנעל 1 השחית to spoil, abate עכירין ושמשה אשנתה וזערה בניושה הימים עכורים והשמש לוקה והירח בחולשה הימים are turbid, the sun is abated, the moon is in feebleness - אס 2ב [טיס מן אשנתה:]. מפל אריסין ומשנת עללאן (הברד) מפיל איכרים ומשחית תבואות (the hail) overthrowing peasants and ruining crops - ת"מ 335. משנת הוא מלכה ומפלין חרשיה לוקה הוא המלך ומושפלים החרשים - ת"מ 332. סחנת יעקב משנתה ובאידה נחלת יעקב חרבה ובורה - ת"מ 6. פרי מעיה עצירין ופרי ארעה משנתין פרות הבטן עצורים ופרות הארץ מושחתיים - מ א 116-117. ועסבין קטילין ועללהן משנתין - ת"מ (ק) 112. **2 דחה** to reject ארבע צלואן מתקבלין לא משנתין ארבע תפילות מתקבלות ואינן נידחות, not four prayers are received, rejected - ת"מ 180א.

אשנתו ש"ע נ. f. n. **כעס** wrath אקנהו בכתייה ואשנתו כבראה כעס בבתיים וזעם בחוץ - anger within the houses and wrath without - ת"מ 333. לסכוי לחסדיך לא תיפך באשנתו מן המקווה לחסדיך אל תפנה בכעס - א"י 29.

שעבד כיבוש לעבדות, העבדה בפרך, הכנעה **enslavement, servitude** [א"י ושעבדון אתוריה - נ ב כג 24] ← קבלת עול שמים, השתחויה **submission to God**

פעל עבר: שעבד - בר מו 21. ביוני משעבדה - דב ג 9. פעול: משעבד amšabbād - ננה 71. **אתפעל** עבר - ת"מ 119. עתיד: נשתעבד - ת"מ 169א. ציווי: השתעבד - ת"מ 114. ביוני: משתעבד - ת"מ 265ב. משעבדן - משעבדן - דב ג 9. **שעבד** šēbbod - ע"ד יג 3.

פעל 1 כבש לעבד to subjugate ויית עמה שעבד עמה לעבדים mC ואת העם העביד אתו לעבדים as slaves - בר מו 21. **2 הכניע** to subdue יזעקון לה משעבדה והאמרים יקראו לו (לחרמון) המשעבד the Amorites call it "Subduer" - דב ג 9 ודרוש של ש"ניר = עול. Midr. 'Subduer'. [on š+nyr, 'yoke'. בהשאלה fig. אורה קרץ'...] הך תלי משעבד האור משכים... כמו נער נכנע - ננה 71. תלי משעבד לספרה משה למרה נער כנוע למורו (הוא) משה לאדוניו - ת"מ 214ב. מלין מליאן עלמה ומשעבדן למן דאמרין מלים מלאות את העולם וקונות את מי שהוא אומרן - א"ד 5 א. **3 שירת** to serve מן יהך בתרה

טו 7. אהיה אשר אהיה פצה ושנק אהיה אשר אהיה הציל וייסר, (Ex 3:14) "I am who I am" save and destroy - ת"מ 210ב.

שנק ית סגודיו - ת"מ 222. חרבה משנק - ת"מ 232. **2 ייסר** to chastise לאלין שנקת ולאלין קטלת את אלה הרגת ואת אלה ייסרת - ת"מ these You slain and these You chastised - ת"מ 333. עובדיך אנון משנקין לך מעשיך, הם המייסרים אותך - ת"מ 364. מאבד ומשנק ומלבט chastising you - ת"מ 145. ורוחה משנקיה מן רב בכותה ורוחו מיוסרת מרוב בכי - ת"מ (ק) 83א.

אֶתְפַּעַל 1 נגע to be afflicted ואשתנתק רוחיון ולא יכלו חרשיה למקעם לקדם קדם משה ונתייסרה רוחם ולא יכלו החרטומים לעמוד לפני משה, their spirits were afflicted, and they could not resist Moses - ת"מ (ק) 11א. ועבד עובד אכעס בה על כן ישתנק ועשה מעשה שהכעיס בו על כן ייפגע - ת"מ 201א. עבד צדקה לחיביה עד לא ישתנקון בדיניה עשה צדקה לחוטאים עד שלא ייפגעו בעונשים - מ א 20-21. וישתנקו בון דבכי קהלה וייפגעו בו אויבי הקהל - ת"מ 331. **2 נענש** to be chastised סבו אגריכון כדו ברגזה השתנקו קחו שכרכם. עתה בכעס התייסרו receive your reward; now with wrath be chastised - ת"מ 240. לגו יום נקם משתנק ביום נקם מתייסר - ת"מ 201א. בדינה משתנקים - ת"מ 82א.

אֶתְפַּעַל 1 שניוק ש"ע qittūl n. m. הרס destruction ובשנוק ובחרס - המליץ 473 [מן דב כח 27. ליתא]. שנוק הרס (תהרסם) - המליץ 453 [מן שמ כג 24. ליתא].

תשניק ש"ע ז n. m. **ייסורים** affliction לישאל פרק מכל תשניק את ישראל גאל מכל ייסורים He has redeemed Israel from any affliction - ת"מ 211א. ומרן מאבדנך בגוני תשניקיה ואדונו מאבדך במיני ייסורים - ת"מ 65א. אנן לקין בתשניקיה או לוקים בייסורים - מ א 30. אה אבדנה צעדון אה תשניקיה נדנדון - ת"מ 377.

שנת השחתה וקלקול **ruin** ← כעס ודחייה **anger, rejection** [שורש תנייני מן שתי? הש' אונג 319 - Aistleitner וכן שַׁנַּת - Lane 1501b. ואולי הוא שנית = רושם מקועקע - Kraeling 5:3.

שעה

טו 1. 2 [מן אונקלוס] **עבדות** slavery חזו חזית ית שעבד וד עמי A (m שעבוד) ראה ראיתי את עני עמי I have seen the slavery of my people - שמ ג 7. > אַסְקִי יתכונן מן שעבוד מצרים M₁* (נייא לבוט) אעלה אתכם מעני מצרים - שמ ג 17. בארע שעבודי m (נייא לבוט) בארץ עניי - בר מא 52.

שעה זמן **time** א"י דהיא שעת אנקיי - בר לה 25. **סוא"י** יתל לך מטרא לארעד בכול שעה בובנה - דב יא 14. על השורש ראה ילון, מכוא 117 ואילך]

שעה ש"ע נ. f. 1 **זמן** time **כד** אמטת שעתה נחת מחבלה כאשר הגיעה שעתו, ירד המשחית the Destroyer, בריכה שעתה דבה אודמן descended - ת"מ 46. בריכה שעתה דבה אודמן מיה ואשתה לאבדן כפוריה ברוכה השעה שבה נועדו האש והמים לאבד את הכופרים - ת"מ 81. 2 **שעה** יחידת זמן קבועה hour וחזתה ברת פרעה בשעתה בז וראתה (בת פרעה) אותו (את משה) בשעה החמישית ביום השביעי (Pharaoh's daughter) saw him in the fifth hour of the seventh day - אס 15. וב שיען אתרחי יהוה להבל... דרוה בשעתה קמאיתה ולושה לא אתצטר ויחר לקין ו[אחר] שתי שעות נתרצה יהוה להבל... וכשראה (קין) בשעה הראשונה שלמנחתו לא פנה, ויחר לקין" (בר ד 25) - אס 2. בו שיען נפקו לעיני כל מצרים בשעה הששית יצאו (בני ישראל) לעיני כל מצרים - אס 16. רחמיו שקיחה עם חדוד שעה ורגעיה רחמיו מצויים עם חידוש השעות והרגעים - ת"מ 224. 3 **זמן** מעט בצירוף עם 'חדה' moment with hdh **כתר** עמן שעה חדה המתן עמנו שעה קלה חדה with us a moment - ת"מ 260. ושבה על ברה נטורין... והיאץ עליון הן לא ידמכו שעה חדה ושם (פרעה) על בנו שומרים... ודחק בהם שלא ינומו שעה קלה - ת"מ 46 א [זביח העי 1]. ואסכמה יתון כשעה M₁B* (נייא כעטף) ואכלה אתם כרגע - במ טו 21. וכך הוא במ יז 10 M₂* [רק כאן בתה"ש, והכול מן אונקלוס]. 4 **במעמד** ת"מ **then** **אז** adverbial שרי ביתה שעתה מבכי לה החל (משה) באתה השעה לבכותו (את יוסף) (Moses) began then (Joseph) to mourn him - ת"מ 53.

שעה ד- מ"ק לזמן **conjunction (temporal)** **שעה ש-** **when** שעתה דבסרני אלהה דעלמה בשמך שפרה חדותי בשעה שבישרני אלוהי העולם בשמך, שפרה שמחתי אלוהי העולם when the God of the world has proclaimed your name to me, my joy

ליתו טעי ולא מחיב אלא משעבד אנה ושם מי שהולך אחריה אינו תועה ואינו מתחייב אלא משרת פה ושם he who follows him (Moses) will not err, nor be guilty, but will serve in both worlds - ת"מ 221 א [זביח העי 5].

אֲתַפְעַל 1 נכנע קיבל על עצמו עול שמים to submit oneself to God **ונסגד** קמיו ובציריו כות אדם כד דחל וחונך כד אשתעבד ונשתחוה לפניו במסירות כמו אדם כאשר ירא וחונך כאשר נכנע ונשתעבד בכל זבן devotion before Him like Adam when he feared, like Enoch when he submitted himself to God - ת"מ 119. ננצר בכל עת ונשתעבד בכל זבן נתמסר בכל עת וניכנע בכל זמן - ת"מ 169 א. יודון לך לבביה ישתעבדון לך גויאתה יודו לך הלבבות וייכנעו לך הגופים - א"ח 50-51. אה קהלה השתעבד ושרי אוכה גרמך הוי קהלה, היכנע והחל להוכיח עצמך - ת"מ 114. ולה נשתעבד ונשבח ולו נשתחוה ונתפלל לו let us worship and praise Him and submit before Him and worship - ע"ש ו 85 וכי"ב א 54, ת"מ 125. נכרו קמ"ך דת רחמן נשתעבד לך דת רתאה נקרא לפניך שאתה רחמן ונשתחוה לך שאתה חנון - א"ח 32-33. מתחנן... ומשתעבד קדם מלכון דמלכיה - ת"מ 265. 2 [מן אונקלוס] **נשתעבד, נתענה** to be subdued תובי (M₂*) ליד רבונת"ך (M₁*) [ואשתעבדי כתי אדה m והתעני תחת ידה go back to your mistress, and submit to her harsh treatment - בר טו 9. ורב ישתעבד לזעורה M₁* (נייא ישמש) ורב יעבד צעיר - בר כה 23. וישתעבדון לך לאמים, M₁* וישתחוו לך לאמים - בר כז 29.

משעבדן ש"ית **adj. מכניע** subduer ואמראי זעקו לה משעבדאן C (VEB משעבדין - המליץ 597. עי זביח שם) והאמרים יקראו לו (לחרמון) המשעבד the Amorites call it "Subduer" - דב ג 9 [ראה לעיל, פעל see above].

שעבוד ש"ע ז. n. m. 1 **הכנעה** לפני האל submission ואיתון לידך... ובציריו ובשעבוד ובאנו אליך במסירות ובהכנעה we came to You... in devotion and submission עיי' יג 2-3. כ"י"ב מ כ 4. טליה עתידין ייתון בשעבוד ליד ביספרון הנערים מוככים לבוא בהכנעה אל בית ספרם - ת"מ 345. מן אתאלף מן יצחק שעבודה מי שלמד מיצחק הכנעה - ת"מ 145 וכי"ב 178. מילת פתיחה לפיוטים מסויימים הנאמרים אגב השתחויה Opening word for certain prayers, requiring bowing down - מ

שעוה - שעוה

C language) - בר יא 1. עם אחד ושועה חדה (ני"א ספכה) עם אחד ושפה אחת - בר יא 6. ניעת ונבלל תמן שועאת C (ני"א ספכן) נרדה ונבלה שם שפתים - בר יא 7. תמן בלל יהוה ית שועת כל ארעה C (ני"א לשון, ספת) שם בלל יהוה את שפת כל הארץ - בר יא 9.

†שעי"ז פנייה heed (מן העברית H)

קל פנה, שעוה מובא מן בר ד 5 נייש **to pay heed** from ולקין ולמנחתה לא שעוה (ני"א אתריח) ולקין ולמנחתו לא שעוה but to Cain and his offering He paid no heed אס 2.

†שעי"ז ט"ס מן שוט. Corr. from šwř

אחפעל אשתעו עמה B (ני"א אשתטו, שתטו) שטו העם the people roamed - במ יא 8.

שעיר שם מקום *pr. n. (place)* [ע"ע גבל]

שעיר ש"פ ושעיר ופראן - ת"מ 255ב. ושלח יעקב שלחים... ארע שעיר C - בר לב 4.

†שעל"ד דריכה והליכה **treading, stepping** [א"י בשעולי פרסת רגלי עמא - תרגי מלי"א כ 10. שועלא - פ שם - LS 793a]

משעל ש"ע ז *n. m.* **שביל path** וקאם מלאך יהוה במשעל כרמיה (ני"א בשביל) ויעמד מלאך יהוה במשעל הכרמים the angel of the Lord then stood in a path between the vineyards - כב 24.

שאול ש"ע ז *n. m.* **שביל path** פשר מרגל למי אתנגד עמה דו מתיבל בשאול כהלה איטבו הצלה מהירה למי שהולך אחריו (משה) כי הוא מולך במשעול שכולו טוב a quick deliverance for he who is led by him, for he is conducted in a path, wholly good - ת"מ 212ב.

†שעל"ג שריפה **burning** [> شَعَلَ = הדליק - Lane 1563b]

קל בער בנינו פעול *pt. pass.* **to burn** והא סניה שעיל בנור A (ני"א יקיד, בער, להב) והנה הסנה בער באש the bush all aflame - שמ ג 2.

†שען תמיכה וסעד **support** [מן העברית H]

קל סמך *to lean in a ceremony of*

intensified - ת"מ 217. לגואי רומה זועת שעתה דקבלך נביה את יושבי המרום זועת בשעה שקיבלך הנביא - מ כ 24-25. אודזע עלמה שעתה דקעם על רגליו ובעי יסק אל טור נבא נרעד העולם בשעה שקם (משה) על רגליו וביקש לעלות אל הר נבא - ת"מ 258ב.

†שעוה דונג (?) המשמש מרפא? **wax** א"י שעוה משח דבוטנין ודלוין - נ בר מג 11. ש שעותא = צרי - ירמ ח 22a - LS 792a]

שעבה ש"ע נ *n. f.* **1 צרי wax** וגמליון סבילין קטף ושעבה וכרכם וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולוט - בר לו 25 (=המלץ 573). ואעתו לגברה מנחה זעור שעבה וזעור דבש... והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש - בר מג 11. **2 שחלת a perfume**? סב לך סמנין קטף ושאבה ולבנתה A (ני"א ושללי) קח לך סמים נטף ושחלת וחלבניה - שמ ל 34 [כנראה נגור אחרי קטף הבא כבראשית עם שעוה].

†שעטנו עירוב **mixture** [מן העברית H. א"י וכיתן שעטנו לא יסוק עליכון - ג ויק יט 19]

שעטניז ש"ע ז *n. m.* **עירוב mixture** ולבוש ערבוב שעטניז לא יסק עליך (ני"א מנמרין) ובגד כלאים שעטנו לא יעלה עליך you shall not put on cloth from a mixture of two kinds of material - ויק יט 19. לא תלבש שעטניז צוף וכתנים כחדה (ני"א מנמרין) לא תלבש שעטנו צמר ופשתים יחד - דב כב 11.

†שעי"ח שיח, דיבור **speech, talk** [א"י דלמא שועי ליה = כי שיח... לו - תרגי מלי"א יח 27. שוא"י שעותא = דיבור - אולוגיוס עמי 69]

אחפעל סיפר **to tell** [מן אונקלוס O. הרגיל באה"ש תניי (ע"ע)] **ואשתעי עבדה ליצחק** *M₃ the servant ויספר העבד ליצחק **ואשתעי רב שקיה ית חלמה** m (ני"א ותנה) ויספר שר המשקים את חלמו - בר מ 9. **ואשתעינה לה** m (ני"א ותנינן) ונספר לו - בר מא 12 [נס צורן המדברים הוא של אונקלוס]. **ואשת[עו] לה** m (ני"א ותנו) ויספרו לו - במ יג 27. **אשתעו כע[ן] לי** m (ני"א תנו שבי) ספרו נא לי - בר מ 8. **ואשתעי רב משקאיה** m ויספר שר המשקים - בר מ 9.

שועה ש"ע נ *n. f.* **דיבור speech** והוה כל ארעה שועה חדה C (ני"א שפה!) ויהי כל הארץ שפה אחת the whole earth had one speech (i.e.,

שעע - שפה

spot זוכן ית ששית עקלה A (ניא פלגת) ויקן את חלקת השדה... the even land he purchased - בר לג 19 (=המליץ 462).

שעף שרף המשמש למרפא **balsam a** [מן אונקלוס במקום שגוי. *Misplaced O interp.*]

שעף ש"ע ז מין שרף **a balsam** והיעתו לנסיאה שליחה קפט קטף וקפט דבש שעף ולטום שעפה ואיטפה mA והורידו לאיש מנחה מעט צרי ומעט דבש נכאת ולוט בטנים ושקדים - בר מג 11 [אף m מציב שעף כנגד קטף].

שער¹ הערכה וחישוב **rate** [מן העברית H]

שער ש"ע ז n. m. **הערכה** measure זורע יצחק... ואשקע... מאה שערים וימצא... מאה שערים Isaac sowed... and reached... hundred measures (i. e., hundredfold) - בר כו 12.

שער² בן הצאן **buck** [מן העברית H. טלשי 101] **שעיר** ש"ע ז n. m. **שעיר** כשעירים עלוי יאר E (ניא כצפירים) כשעירים עלי דשא like bucks on grass - דב לב 2. מובא גם בתי"מ 195ב.

שפה¹ לשון **language** [שרבוב מן העברית ע"ע לשן *H interp. See lsn.*]

שפה ש"ע נ n. f. **לשון** והות כל ארעה שפה חתה A (ניא שועה) ויהי כל הארץ שפה אחת the whole earth had one language - בר יא 1. תרים ועסרים כתבים... והיא עקרי שפת עברהותה עשרים ושתים אותיות... והן יסודות שפת עבר twenty two letters..., they are the foundations of the Hebrew language - תי"מ 280ב.

שפה² גדת הנהר **bank of river** [שרבוב מן העברית. ע"ע ספי. *H interp. See spy.*]

שפה ש"ע נ n. f. **גדה** עד ראו בני ישראל שלומים על שפת הים the shore of the sea - תי"מ 63א. הוציא אתם הים אל שפתו... ונבקעת שפת הים ובלעת יתון - תי"מ 89. ובמובאה מן שמ יד 31: וירא ישראל את מצרים מת על שפת הים - תי"מ 371, 89. ואזל עילם ואשור לצפון אור כשדים... הזו על שפת <באב אלאבואב> והלכו עילם ואשור (בני נח) לצפון אור כשדים... היו על שפת <באב אלאבואב> - אס 8 [עי' זבי"ח שם].

consecration וישען ית אדה עליו ופקדה (ניא וסמך) ויסמך את ידו עליו ויצוהו he laid his hands upon him, and commissioned him - בר כז 23.

אתפגעל נסמך **to recline** אברהם נטע פרדס... השעינו בה טבים אברהם נטע גן... חסו בר טובים Abraham planted a garden...., good men reclined in it (על פי בר יח 4: והשענו תחת העץ. *After Gen 18:4.*)

משען ש"ע ז n. m. **מטה staff** לא חרש ביעקב ולא משען בישרון A (ניא קסם) כי לא נחש ביעקב ולא מטה (קסם) בישראל there is no divining in Jacob, no staff in Israel (!) - במ כג 23 *After Num 22:7*, 7 ראה להלן, *where qsm was taken as qysm.*

משענה ש"ע נ n. f. **מטה staff** גדדוה נעירי עמה במגד ובמשענתון כרואה נדיבי העם במחקק ובמשענותם the nobles of the people dug it leading with their own staffs - במ כא 17. ואזלו חכימי מואב... ומשענתון באדיהון A (ניא וקסמיון) וילכו זקני מואב... וקסמיהם בידם - במ כב 7 [תפיסה מנמתית של קסם מן קיסם = *Int. qsm from qysm, 'wood'.*]

שעע חלקות **smoothness** [א"י ושעיית יתיה = ותחמרה - נ שמ ב 3. שעעא = חלק - בר כז 11 - LS 791b]

אתפגעל ניטוח **to be coated** וואם יעזר מכתשה ויפרה בכיתה בתר... דאתשע *M, (ניא אשתטף) ואם ישוב הנגע ופרח בבית אחרי... הטחן וילכו זקני מואב... וקסמיהם the house, after (the house) has been replastered - ויק יד 43.

שעינ ש"ת *adj.* [א"י גבר שעשיע - נ בר כז 11] **חלק** **smooth** תלימי גבר סעיר ואנה גבר ששיע m (ניא נקי) אחי איש שעיר ואנכי איש חלק my brother Esau is a hairy man and I am smooth-skinned - בר כז 11.

שענינו ש"ע נ n. f. **חלקה** מקום חלק **a clear spot** וית משכי גדיי עזיה הלכשת על אדיו ועל שעשיעות צברה *m₂ (CA) (ששיות) ועל חלקת צוארו she covered his hands and the hairless part of his neck with the skins of the kids - בר כז 16. וזכן ית ששיות עקלה... מן אד בני חמור (ניא פלגת) ויקן את חלקת השדה... - בר לג 19.

שעי ש"ע נ n. f. **חלקה** מקום חלק **a clear**

¹שפו שם פרטי šabbu pr. n.

שפו ש"פ בני שובל עלון ומנחת ועיבל ושפו - בר לו 23.

שפט² šafāt שם פרטי pr. n.

שפט ש"פ שפט בר חורי - במ יג 5.

שפטן šiftān שם פרטי pr. n.

שפטן ש"פ לשבט בני אפרים נסי קמואל בר שפטן - במ לד 24.

¹שפי¹ כיסוי והסתרה covering, hiding ←

החלקה והטבה smoothing, improving [בן-גוון] שפ' Cognate of špp'. א"י בלב שפי = שפי - נ במ כג 3. שוא"י שופיא = פיוס - Horol f. 166b

קל חלק בנינוני פעול smooth pass. pt. ואם מדבח אבנים תעבד לי לא תבנה יתינ שפיאן N (ני"א גזיון)... לא תבנה אתהן גזית - שמ כ 21 [פירש: חלקות].

פעל 1 כיפר לשון כיסוי חטא [זבי"ח ספר זליגמן

to appease 40-35 אשפי אפיו בשליחתה

האזלה לקדמי אכפרה פניו במנחה ההלכת

לפני I may appease him with the present that

me goes before me בר לב 21. אשפי אכפר - המליץ

490 מן שמ לב 30. [ליתא]. 2 כיסה to cover

ותשפי יתה מלגו ומלכר בשפי וכפרת אתה

you shall cover it inside בכפר and out with covering

3. and trim a plant עניו עניו עניו עניו

זמר את הצמח ע"י קיצוץ עניו עניו EJMCEBA (J תקטף)

ושש שנים תזמר כרמך and six years you shall

prune your vineyard - ויק כה 3 וכיו"ב NMECB

בפס' 4 (=המליץ 457) ופרט כרמך לא תש[פי]

M₂ ופרט כרמך לא תלקט - ויק יט 10.

אפעל כיפר to atone אשפת (לא חמוד אחד

מהם) נשאתי - המליץ 523 מן במ טז 15. ליתא

[עוואניש ה 122, הע' 86].

אָתְפַעֵל? נתכסה to be covered [שפה נסתר

(איש מרעהו) when we are out of sight of each

other - המליץ 538 מן בר לא 49. [ליתא].

שפי א ש"ע n. m. כיסוי cover ותשפי יתה...

בשפי וכפרת אתה... בכפר you shall cover

it... with covering בר ו 14. ב שית' adj. יפה

[פירש גדי: היפה בבהמה הדקה] fine, good, וסב

לי מתמן תרי שפיי עזין טבין A וקח לי משם

שני גדיי עזים טובים and fetch me two good

kids - בר כו 9. וית משכי שפיי עלפיה A ואת

עורות גדיי עזים - בר כו 16.

שפיו ש"ע n. f. הסכמה ? agreement ברר

¹שפח קשרי משפחה family connection [מן

העברית. ע"ע אמה, כרן. [H, see ²mh, krn]

שפחה ש"ע n. f. אמה maid והוה לה עאן

ותורים... עבדים ושפחן C (ני"א ואמאן) ויהי

לו... עבדים ושפחות. he had sheep, oxen....

servants, maids - בר יב 16. עול ני ליד שפחתי

C (ני"א שמשותי) בא נא אל שפחתי consort

with my maid - בר טז 2.

משפחה ש"ע n. f. בית אב family ותעזרון

גבר לסחנה וגבר למשפחתה M (ני"א לכרנה)

each of you shall return to his holding and each

of you shall return to his family - ויק כה 10.

חנוך ובניו וכל משפחתו - ת"מ 275א.

שפט¹ דין judgement [ע"ש NSH]. אבל אי"מ

אף בספריא... ראשין ושפטין - צוואת לוי קטע ד, טור 2

[DSSU 138 -

¹קל דן to judge דן ישפט בין עמה A (ני"א

דין) דן ידין עמו Dan will judge between his

people - בר מט 16. ומשרי ומחסל ושופט ודער

במקדש ומתחיל וגומר ודן וגר במקדש - 118א.

שופט צדק שפט בין צדיק ורשע - ת"מ 63א.

שפטו בצדק - ת"מ 61. דין קשטה שפט בה

אלה - ת"מ 266א. מלך שופט כהן מלמד - ת"מ

267א. ושופט בכל ארע מצרים B (ני"א ושליט)

- בר מה 8. אני סלק ולא נחת כמד שפט עלי

מדי אני עולה (להר נבא) ולא יורד, כמו שדן

אותי אדוני - ת"מ (ק) 76א.

משפט ש"ע n. m. גמ דין במובאות מן התורה

judgment in quotations from the Torah

עמי see the דמשפט ראה את מילת משפט

(Dt 32:4) word mšpt - ת"מ 187א. כי

אלה עבד בה משפט כי האלוהים עשה בו דין

- ת"מ 187ב. 2 מנהג practice, rule לא יקרב

קנומה במשפט ביש לא יקרב עצמו למשפט

רע let him not approach a bad practice - ת"מ

158א [ראה נערו זבי"ח]. ומנחתה ונסוכיה

their drink E (ני"א כפשרונון) and their practice

according to, offering, במ כט 6.

¹שפט ש"ע n. m. כלל rule כיינן מרערין על

אהן שפטא אנו חוקרים על אותו כלל, indeed,

we may inquire into this rule - ת"מ 51ב.

שפי' 2 - שפך

שמ כט 12. בהשאלה לעניני ההריגה עם 'אדם' *fig. of killing, with 2dm* דם שפך ויתעקר גברה ההוא מבגו עמיו דם שפך ונכרת האיש ההוא... he has shed blood; and that man shall be cut off from among his people - ויק יז 4. אדנן לא שפכו ית אדמה הדן - דב כא 7. שפך אדם אנש באנש אדמה ישתפך שפך דם האדם באדם דמו ישפך - בר ט 6. אדמה שפיך בה הך נהרה דמצרים הדם נשפך בו (בים סוף) כמו נהר מצרים - תי"מ 355.

אֲתַפְּעַל נִשְׁפָּךְ to be poured out ונפסק מנה קרבן לא אשתפך לה דם ויצא ממנו קרבן שלא נשפך ממנו דם (עקדת יצחק) - תי"מ 220. קרבנה דלא הנכס ולא השפך דמה הקרבן שלא נשחט ולא נשפך דמו the sacrifice was not slain and its blood was not poured out - תי"מ 252. ואדם דבחיך ישתפך על מדבח יהוה - דב יב 27. בהשאלה לעניני ההריגה עם 'אדם' *fig. of killing, with 2dm* וכד אשתפך אדמה דהבל when Abel's blood was poured out - אס 2. לא ישתפך אדם כרי לא ישפך דם נקי - דב יט 10. ולארעה לא יסתלח לאדם דישתפך בה ולארעה לא יכפר לדם אשר שפך בה - במ לה 33. שפך אדם אנש באנש אדמה ישתפך - בר ט 6.

שפוך ש"ע ז n. m. qātōl רוצח בהשאלה עם 'אדם' *murderer fig. with 2dm* שפוך אדם אנשה (E)A שפך דם האדם - בר ט 6. ולארעה לא יסתלח... הלא אם באדם שפוכה ולארץ לא יכפר... כלי אם בדם שפכו - במ לה 33.

שפיך ש"ע ז n. m. שפך heap of poured ashes על שפיך קטמה ויקדון יתה על A אל שפך הדשן to the ash heap - ויק ד 12.

שפיכה ש"ע ז n. f. שפך heap of poured ashes ויפקון ית כל פרה... על שפיכת קטמה ויקדון יתה... על שפיכת קטמה VC והוציאו את כל הפר... על שפך הדשן ושרפו אתו... על שפך הדשן - ויק ד 12 (=המליץ 602).

שפיכו ש"ע ז n. f. שפך heap of poured ashes ויפקון ית כל פרה... על שפיכות קטמה ויקדון יתה... על שפיכות קטמה MB - ויק ד 12.

שפיכן ש"ע ז n. m. שפכה איבר בהזכר *organ* לא ייעל פדיע דהלה ועקיר שפיכן בקהל יהוה C לא יבוא פצע דכה וכרות שפכת בקהל יהוה a crushing or crushing whose member is cut off shall be admitted into the congregation of the Lord (אשפיקות) - דב כג 2.

שפכו ש"ע ז n. f. שפך heap of poured ashes

דיקום מן נכראה בשפיו הבן שיעמוד מן הנכרה בהסכמה the son born from the foreigner in agreement - תי"מ 125. א זביח העי 5. ואפשר שנוסח ק עיקר: על שביו = שנולד מן השבויה (דב כא 11) והכול מסופק.

שפי' 2 ביזיון *contempt* [ס שפיא = פגיעה, איבה - LS 794b. בן-גורון של שפך (ע"ע) *Cognate of špp'* (q. v.)].

פעל 1 ביזה to despise ואשפי עשו ית בכירתה *M₂A ויבז עשו את הבכורה - בר כה 34. **2 השפיל** to throw ואשפי רכבה לאסחן A ומשפיל רכבו לשפל (the snake) bites the horse's heels and degrades the rider to defeat. - בר מט 17 wyabbal נתפס כמו "יבל תבלי" שתרגם ארפשו - לשון ביזיון (שמ יח 18) ע"ע רפשי].

שפי' 3 יציקה *pouring* [א"י עברון שפאין = עברון מוזגי יין - ויק"ר רמו. שאפו שיכרא ממנא למנא = יצקו שיכר מכלי לכלי - בבלי שבת קלט ע"ב. ס שפיתא = מידת נוזלים - LS 794b].

אפעל נסך to pour זיתים יהון לך... ושמן לא תשפי VB (ני"א תסך) זיתים יהיו לך... ושמן לא תסך olive (tissāk) trees... but you shall not pour oil - דב כח 40. שפי משפי רעט VB הסך נסך שכר you shall pour a libation offering of intoxicant - במ כח 7. [ני"ש assak - ציווי].

חשפי ש"ע ז n. m. שפך pouring שפי משפי רעט VB הסך נסך שכר - במ כח 7.

שפך הוצאה חוצה של נוזלים ועפר *pouring out* [א"י אדם זכיי שפך - נ ויק יז 4. סוא"י דשפך אדם דברנש ישתפך אדמה חולפה - בר ט 6].

קל עבר: שפך - ויק יז 4. עתיד: ישפך - ויק ד 7. בנינו: שפך - בר ט 6. פעול: שפיך - תי"מ 355. **אתפעל עבר:** אשתפך - תי"מ 220. השפך - תי"מ 252. עתיד: ישתפך - בר ט 6 (= המליץ 602). **שפוך** qātōl - בר ט 6 (E)A = המליץ 602). **שפיך** - ויק ד 12. **שפיכה** שפיכת (נסמך) - ויק ד 12 VC. **שפיכו** שפיכות (נסמך) - ויק ד 12 MBA. **שפיכן** - דב כג 2. **שפכה** - דב כג 2. **שפכו** - ויק ד 12. **שפכו** - דב כג 2. V.

קל שפך to pour ותסב ממימי נהרה ותשפך ליבשתה you shall take some water ground from the Nile and pour it upon the dry ground - שמ ד 9, תי"מ 113. וית כל אדמה ישפך לגו ארש מדבחה עלתה ואת כל הדם ישפך אל יסוד מזבח העולה - ויק ד 7. וית כל אדמה תשפך -

down a tree, and the head drops off the handle
- דב יט 5.

שפול א שׁעׁ ז n. m. תחתית lower part
ואתקוממו בשפול טורה ויתיצבו בתחתית
ההר they took their stand at the foot of the
mountain - שמ יט 17. בשפול טור סיני בתחתית
הר סיני - תׁימ 131. וראשית מדבחה הוה בשפול
מקדשה וראשון המזבחות היה בתחתית (הר)
המקדש - אס 1. אל שפולי טור סיני - תׁימ
259. דאמטה משה לשפולי טור נבא - תׁימ (ק)
81. **ב** מׁיׁ prep. תחת under ואקברת... שפול
מישרה (C בשפול) ותקבר - בר לה 8. וקעמתון
שפול טורה (V תחות, B בשפולי) ותעמדו
תחת ההר you stayed at the foot of the
mountain - דב ד 11. ובנה מדבחה שפול טורה
(B בשפולי) ויבן מזבח תחת ההר - שמ כד 4.

שפילה שׁעׁ נ n. f. מישור lowland
בטורה ובשפילתה בערבה בהר ובשפלה
- the valley, the hill country and in the lowland
דב א 7. מובא גם בבמ י 10א (המליץ 599: בשפלתה).

שפול שׁעׁׁ adj. אסירה לשפלה טפרה
A אסורה (לגפן) שפלה טלפו its hoofs are
bound to the low (vine) - בר מט 11.

שפלוף שׁעׁ ז [טׁסׁ] שפלוף, הקטנה של שפול;
[Corr. diminutive] שפלוף bottom וחגל
ית כספה והא הוא בשפלוף טוענה A (ניא)
בפם) וירא את כספו והנה הוא בתחתית
אמתחתו in the bottom of his sack - בר מב 27 [פרפרז].

שפמה אשׁפמה שם מקום pr. n. (place) [עׁיׁ
עפמיה]
שפמה שׁעׁׁ מדרת עינן שפמה מחצר עינן
שפמה - במ לד 10.

שפנין מין עוף a bird [השׁי שִׁפְנִינִין Dozy I
771a. טלשיר 104. אׁיׁ ושפנין וגוול - נ בר טו 9.
סואׁי שפנין LSP 213]

שפנין שׁעׁ ז n. m. תר turtle-dove ושפנין
וצוץ A (ניא ותר) ותר וגוול - בר טו 9. שפנין
לסלוח M₂ (ניא תר) תר לחטאת - ויק יב 6.
ויקרב מן שפניניה M₁ (ניא תריה) והקריב מן
התרים - ויק א 14. ינדי... שפנין[ין] m (ניא
תרים) - במ י 10 (המליץ 608: שפנין = תרים). וינדי
תרתׁי שפנינן M₂ - ויק ה 7.

ויפקון ית כל פרה... על שפכות קטמה ויוקדון
ית... על שפכות קטמה - ויק ד 12.

שפכנ שׁעׁ ז n. m. שפכה איבר בגוף הזכר. ראה
שפיכה male organ ועקיר שפכנ V וכרות
שפכת one whose member is cut off - דב כג 2.

שפל נמיכות, זילות baseness, lowness ←
פחד בהשאלה fear fig [אׁיׁ ועל דאשפיל משה גרמיי
- התהׁימ ויק י 20. סואׁי עבדא בישא ושופלא - מתי
כה 26]

קל עבר: ושפלו (נסתרים) - תׁימ 361. עתיד: ישפל -
תׁימ 17. בינוני: שפל - ויק יג 20 E. אפעל פעל עבר:
שפלו - דב א 28 NECB (=המליץ 510). עתיד: ישפל -
דב כ 8 (=המליץ 510). אתפעל ישתפל - תׁימ (ל) 27.
שפול (מׁיׁ) - בר לה 8. שפילה - ובשפילתה (מיודע) -
דב א 7. שפל לשפלה (מיודע) - בר מט 11 A. שפלוף -
בר מב 27.

קל 1 שפל to be low ואה חזבה שפל מן
משכה E והנה מראהו שפל מן העור - ויק יג 20
(שרבוב מן העברית): 2 היה מושפל to be
humiliated כם כנעו מלכים ושפלו גבורים
בהן (בצפרדעים) נכנעו מלכים ושפלו גיבורים
- תׁימ 361. 3 פחד עם יכבי to fear with lb עמׁית
לאה סימנים דלא ישפל לבה הראיתי לו (למשה)
אותות, שלא יפחד - תׁימ 17.

אפעל/פענל הפחיד עם יכבי, 'נפשׁ to
frighten with lb, npš ואחינן שפלו ית לבנן
NECB (J תברו) ואחינו המיסו את לבבנו our
brethren have frightened us (lit.: made our
hearts melt) - דב א 28. ושפלו ית לב בני ישראל
ויניאו את לב בני ישראל - במ לב 9 (=המליץ
533). ולמה תשפלו ית לב בני ישראל ולמה
תניאו את לב... - במ לב 7 (=המליץ 533). ולא
ישפל ית לב אחיו כלבבה ולא ימיס את לבב
אחיו כלבבו - דב כ 8 (=המליץ 510). עזר אל
מצרים ואל תשפל נפשך בוא אל מצרים ואל
תפחד - תׁימ 15.

אתפעל 1 פחד to fear עמיתה סימני בדיל
לא ישתפל לבה הראתו אותתי כדי שלא
יפחד show them My signs so that they do not
fear - תׁימ (ל) 27. אל תדחל ואל תשתפל אל
תירא ואל תחת - דב א 21. אתי בשלם ואל
תשתפל בוא בשלום ואל תחת - תׁימ 68. ואמר
יעקב לבניו למה תשתפלו (MECB תדחלו)ן
למה תתיראו titirā^u - בר מב 1. 2 נשל to
drop off ותטעי אדה בקצה למקטע קצמה
וישתפל ברזלה VB ונדח ידו בגרזן לכרת העץ
ונשל הברזל his hand swings the axe to cut

שפע - שפף

25. שפיפו שיפופתן šabbifūtān - ע"ד כו 83.

קל 1 שפל to be low, humble ארתע לבי מן דחלתה ושפפי עיני ממעגל אל צורתה רעד לבי מן הפחד ושפלו עיניי מלראות צורתה (דברי משה על הנחש) my heart trembled from its fear, my eyes lowered from seeing its form ת"מ 12. כפר בי מלגו לב שפיף כופר (פרעה) ב, מלב נדכה - ת"מ 11. **2 חלש to be weak** ואה חזבה עמק מן משכה ובה סער שפיף C והנה מראהו עמק מן העור ובו שער חלש if it appears harder than the skin, and the hair in it is weak - ויק יג 30 (=המליץ 576). וכך mC בפס 32. לא ירעד כהנה לסערה שפיפה CA (m שפיף, *m₂ שביף) לא יבקר הכהן לשער הצהב - ויק יג 36.

אפענל השפיל, ביהא disdain תקוף מולדך אשפת C (B תשף) צור ילידך תשף you disdained the Rock that begot you ונסי בעמך לא תשף V ונשיא בעמך לא תאר you shall not disdain the chieftain of your people - שמ כב 27. אנש דישף ית אבוה... קטל יתקטל A איש אשר יקלל את אביו... מת יומת - ויק כ 9. לא תשף אפי מסכין VN לא תשא פני דל - ויק יט 15 (פירש תשא = תבזה. נ"א תטרך (ע"ע טרך). פירוש הפך הוא תתל. ואולי הוא תשפי - תיטיב). ולא תשף אפי רב B (נ"א תמכך) ולא תשפיל פני גדול - ויק יט 15 (ניש: תהדר). ותשף אבוה ואמה קטל יתקטל A (נ"א ומזל) ומקלל אביו ואמו מות יומת - שמ כא 17.

אשפו ש"ע נ. f. **ביזיון contempt** לית רב מן שבתה וגזרתה ואנין עבידן אשפו אין גדול מן השבת והמילה, והן עשויות ביזיון (=מבזים אותן) - Cow 69.

משפה ש"ע נ. f. **ביזיון contempt** עלי משפתך ברי A (נ"א קללתך) עלי קללתך בני your contempt, my son, be upon me בר כז 13 (פרפרה [Paraph.]).

משנתפה ש"ע נ מקור של אֶתְפַּעַל n. f. inf. **Etpa^{ccal} ביזיון contempt** הלא פרעו אהרן למשתפתה במקמיון (=המליץ 601. V למרביתה) כי פרעה אהרן להריבו במקומותיהם for Aaron had put them in disorder, in order to make them contemptuous in their places לב 25 (ניש לשמצו בקומיהם. תפס שמץ לשון גינוי ותרגם מעניין הריב. וקשה. *šmṣ (SP) is interpreted. [as 'disgrace' (cf. O: 'bad reputation')]*)

שפיפו ש"ע נ. f. **שפלות humiliation** ורתתי לשפיפותן וחונן את שפלותנו and release our

שפע ריבוי ועושר **abundance** [א"י אן דאת יהב אשפעת - בריר 301. סוא"י וישפון מעצרתא - ויאל ב 24]

קל בינוני פעול **pass. pt. שופע abundant** וחוזה פעניה הלא השפיעה וית ארעה הלא שמינה A (נ"א טבה) וירא את הפנאי כי שופע ואת הארץ כי שמנה abundant and that the land is fertile בר מט 15 (הא מצינת תנועה פרוסתטית. שיעורו: וירא... כי שופעת היא).

אפענל הפיק, השפיע to grant in profusion מכן אשפע עליו עשרה נביות בגו ימה על כן הושפעו עליו (על משה) עשר נבואות בתוך הים abundantly to him in the sea ת"מ 107. פמה דישפע רגז יתשקי מי מרה פיו (של פרעה) שיפיק כעס יושקה מי מרה - ת"מ 29. ולשנה משפח ברכאן ולשונו מפיק ברכות - ת"מ 91. ומפתח לון אוצר שומיה ומשפען מתמן ברכאן wmašfān ופותח להם את אוצרות השמים ומשפיעם משם ברכות - ע"ד יט 12. ומגליה מלים משפעין טבוהן ומגלה מלים משפיעות טובות - ת"מ 301.

שופע ש"ע ז. n. m. **עושר richness** הלא ספת ימים יינק ושפעים טמירי חלה כי שפע ימים יינק ושפוני טמוני חולחולתהם של הים והסודות המסתתרים תחתיהם of the seas and the hidden treasures of the sand - דב לג 19 [שפעי נתפס שפה בגלל הגייה שוה: ašfa. מוזכר גם באס 22 המליץ 605: שפחים].

שפף[†] החלקה **smoothness** [שפ"י בהוראת החלקה ע"ד הכפולים. ואפשר שהוא כמו שפף, בבלי יומא כט ע"ב לענין טכסי הכהן הגדול. *Cognate of špy*]

משף ש"ע ז. n. m. **תער sheath** ויעברון משף על כל בסרון M₂ והעבירו תער על כל בשרם - במ ח 7

שפף[†] חולשה ושפלות **weakness, lowness, humiliation** [מתמזג עם שפי (ע"ע). עואנישה 122, ה"ע 86. *Cognate of špy*. א"י מתנתי מה היא לא שפיפה הוא = האין זו מתנה שפלה? - בריר 565 (כ"יו). סוא"י והדין דשפיף יהא למין רב = והצעיר יהיה לגוי עצום - ישע ס 22 (מתרגם (ὁ ἐλάχιστος)]

קל עבר: ושפפי (נסתרות) - ת"מ 12. בינוני פעול: שפיף - ת"מ 11. **אפעל** עבר: אשפת (נוכח) - דב לב 18. עתיד: דישף - ויק כ 9. בינוני: משף - שמ כא 17. **אשפו** - Cow 69. **משף** - במ ח 7. M₂. **משפה** משפתך (אנוכח) - בר כז 13. **משתפה** למשתפתה (+נסתר) - שמ לב

he is rightly (שפיר) הכו קרא שמו יעקב
 named Jacob - בר כז 36 [=המליץ 452. נתפרש כמו
 יכה: לחיזוק]. אשפיר בנאת צלפחד ממלן CB
 (N אשפירן, V אשפיר, שפיר, A טב, B יאות) כן
 בנות צלפחד דברות - במ כז 7. אשפיר מרגלה
 אשרי המהיר the fast one it is good for - ת"מ
 17. א. שפיר למאתה דקטל קעים יאה למת ההורג
 חי - ת"מ 30. שפיר לך שרח יאה לך, שרח -
 ת"מ 52.

ל(א)שפיר מילית הדגשה *intensifier* לשפיר כל
 קטול קין שבועאים יגבי C לכן כל הרג קין...
 then, if any one slays Cain, vengeance shall be
 taken on him exceedingly - בר ד 15. לאשפיר
 את וכל כנשתך מסידים על יהוה A (MEC)
 לשפיר, N לא שפיר - פרפראזה) לכן - במ טו 11.

(א)שפר ש"ע ז n. m. 1 **מראה sight** ורחל
 הות ייה שפר ורחל היתה יפת תאר Rachel
 was beautiful in her sight - בר כט 17. והוה
 יוסף יהי שפר - בר לט 6. שבע פרואן יין שפר
 - בר מא 2. דלילן ובישן אשפר (ני"א שפר) - בר
 מא 19. ותחזי בשביה אתה ייה אשפר (ני"א
 שפר) - דב כא 11. 2 **טוב, מיטב choice** בשפר
 קברין קבר ית מיתך m (ני"א במבחר, בכחור)
 bury your dead in the choicest of our sepulchres
 - בר כג 6. בשפר ארעה A (שפיר, ני"א בטוב) במיטב הארץ
 - בר מז 11. היהב מימרי שפר V הנותן אמרי
 שופר šūfār - בר מט 21. כיו"ב ויק כה B 9. 3 **שכר**
 reward? הלא ייעל על שפיר A (ני"א אגרי)
 כי יבוא על שכרי when you go over my wages
 - בר ל 33 [אם אינו ט"ס מן שכר, הוא רמז על המיטב
 גבה לימים מצאן לכן].

שפרה šifra שם פרטי pr. n.

שפרה ש"פ אד שם אחדה שפרה ודשם
 תניאנתה פועה שם האחת שפרה ושם השנית
 פועה - שמ א 15. ואתימיני שפרה ופועה על
 מולד עבראתה הופקוד שפרה ופועה על לידות
 העבריות - אס ב14.

שפתינה †

שפתינה ? הלא מגפן סדם גפנון ומשפתינה
 עמרה כי מגפן סדם גפנס ומשדמות עמרה
 their vine comes from the (wmiššādāmōt)
 substance of Sodom, and from the root of
 Gomorrah - דב לב 32 [=המליץ 604. התה"ע: דואלי
 = מין גפן. ג'וּלִי Lane 935a].

humiliation - ע"ד כז 18. שיאל שפיותן
 ומסכיותן עני את בקשת שפלותנו ומסכותנו
 ענה - ע"ד כז 83-84. תקיפות דיניה כפת מן
 שפיותן עת עוצמת הענשים הפנה משפלותנו
 - ע"ד כז 87-88.

שפר טוב, יופי **goodness, beauty** א"י מה
 דשפר באפן שרי - ג בר כ 15. סוא"י ושפר נח לאלהא -
 בר ו 9]

קל עבר: שפר - בר מא 37 *M₁. עתיד: וישפר yišfār -
 ע"ד ו 9. בינוני: שפר - דב יב V 8. אפעל עבר: אשפיר -
 ת"מ 160. **(א)שפיר** אשפיר - ת"מ 37. **(א)שפר** - בר
 מא 19.

קל היה טוב, יפה to be good, fit ושפר
 (פתגמה) בעיני פרעה *M₁ (ני"א וטב, ואתיטב)
 the proposal seemed to Pharaoh good to you waxed
 (E אשפירית) שמנת עבית כשית C
 you grew thick, you became sleek - דב לב
 15 [נתפס כשית כמו האשה הכשית = יפה - במ יב 1.
 1. Int. of kšyt after Num 12:1]. שפרת חדותי
 שפרה שמחתי - ת"מ 17. וירבי נביה וישפר
 ויגדל הנביא וייף - ע"ד ו 9. לואי דשפר בחזות
 האלהים V (ני"א יתכשר, דכשר) אולי יישר
 בעיני האלהים - במ כג 27. לא תעבדון... אנש
 כל דשפר בחזותה V (ני"א דכשר) לא תעשו...
 איש כל הישר בעיניו - דב יב 8.

אפעל היטיב to do something rightly
 מן דמך עם בהמתה לא אשפיר בעובדה מי
 ששכב עם בהמה לא היטיב לעשות מי
 he who lies with a beast does no good in his deeds
 - ת"מ 160. אשפירו במה מללו A (ני"א היטבו)
 היטיבו אשר דברו - שמ כ 17.

(א)שפיר *šēfār/*ašfār **א** ש"ת **1 יפה**
good, right אשפיר מה מללת יפה מה
 שדיברת - you said well (i.e., as you say) - ת"מ
 37. שפירין הוו ארזיו דיעקב יפים היו ארזי
 יעקב - ת"מ 50. הלא שפירה היא שריר A
 (ני"א ייה) כי יפה היא מאד - בר יב 14. שפירת
 חזו M₂ (ני"א טבה) טובת מראה - בר כז 7. **ב** ש"ע
 ז n. m. 1 **מיטב the best** בדשפיר דארעה
 *M₁ (ני"א במיטב, בטובה) במיטב הארץ in the
 best of the land - בר מז 6. יתיר [ ] א וכרע
 שפיר M₂ (ני"א שפר) יתר שאת ויתר עז - בר
 מט 3. 2 **תואר appearance**, אשפיר A... יפה תאר Joseph
 nice appearance - בר לט 6. **ג** ת"פ **יפה**
good, well אשפיר קרא שמה יעקב (CB)

שק - שקי

פמה דישפע רגו יתשקי מי מרה הפה שיפיק רוגז, יושקה מי מרה (Pharaoh's) mouth that poured out wrath will be given bitter water to drink - ת"מ 29.

אשקוהו ש"ע n. f. **השקיייה watering trough** ואעתת קלתה על אשקהותה ותוריד כדה על השקות she emptied her jar into the trough - בר כד 20. ואקים ית אטריה... במורכואתה בהשקות מיה (NMEB) C (בהשקות) ויצג את המקלות... ברהטים בהשקות המים - בר ל 38.

משקה/משקי ש"ע n. m. **1 שוקת watering trough** ונפצת קולתה על משקהא *M₁ ותוריד כדה על השקות she emptied her jar into the trough - בר כד 20. ואקים ית אטריה... במרכעיה במשקי מיה (NMEB) (בהשקות) ויצג את המקלות... ברהטים בהשקות המים - בר ל 38. **משקה drink** וכל משקה דישתה and all drink which may be drunk - ויק יא 34. בהשאלה fig. חוזה ית כל מישר ירדנה הלא כלה משקה... ככלו משקה it is all watering - בר יג 10. **3 השקיייה cupbearing** ועזר ית רב משקאיה על משקיה וישב את שר המשקים על משקהו he restored the chief cupbearer to his cupbearing - בר מ 21.

משקו ש"ע n. f. **שוקת watering trough** ואחתת קלתה על משקואה A ותוריד כדה על השקות she emptied her jar into the trough - בר כד 20.

ש(א)קי ש"ע n. m. **נחל brook, canal** שאקי מצרים עד נחל מצרים till the brook of Egypt - אס 19. שהקה נהר - המליץ 481 מן בר 1. [ליתא]. ונתע ית אדך... על נהריו ועל שאקיו ועל אגמעיו ונטה את ידך על... נהרותם ועל יאריהם ועל אגמיהם - שמ ז 19 (המליץ 481. שהקיהו). אנתח ית אדך... על נהריה ועל שחקה - שמ ח 1.

שקנא' ש"ע n. m. **שוקת watering trough** ומתאר רשמי **cupbearer official title** חטאו שקאי מלך מצרים ואפיה E חטאו משקה מלך מצרים והאפה the cupbearer and the baker of the king of Egypt gave offense to their master - בר מ 1. רב שקיה *M₁ שר המשקים - בר מ 2, 20. שקאה ואפואה E המשקה והאפה - בר מ 5.

שקו ש"ע n. f. **1 השקיייה cupbearing** ועזר ית רב שקיה על השקותה וישב את שר המשקים על משקהו he restored the chief cupbearer to his cupbearing - בר מ 21. *M₁ cupbearer to his cupbearing

שק חלק בנוף האדם והבהמה: שוק **thigh** [א"י וית שקה דאפרשותי תאכלון - נויק י 14]

שק ש"ע n. m. **שוק thigh** וית שאק ימינה תתנון ארמו לכהנה ואת שוק הימין תתנו תרומה לכהן you shall present the right thigh you to the priest as a gift - ויק ז 32. לה תהי שאק ימינה לו תהיה שוק הימין - ויק ז 33. ימעניך יהוה בשחן ביש על ברכיה ועל שאקיה יכך יהוה בשחין רע על הברכים ועל השקים - דב כח 35.

שקי שפיעת מים **watering, irrigation** [א"י על נהריה ועל שקיא - נ שמ ח 1. **סוא"י** והוא משקא אפיה דארעה - בר ב 6]

אפעל עבר: אשקה - ת"מ 213. עתיד: וישקי - במ ה 24. ציווי: השקו (נוכחים) - בר כט 7. בינוני: משקי - מ א 86. מקור: משקי - שמ ב 16. משקיה - ת"מ 104. **אתפעל** עתיד: יתשקי - ת"מ 29. **אשקהו** אשקהותה (מידע) - בר כד 20. **משקו** - בר כד 20. **משקי** - בר ל 38. **(ש)אקי** - אס 19. **שקנא'** - בר מ 1. **שקו** שקותה (מידע) - בר מ 21. *M₁. **שקי** - בר יג 10. C.

אפעל 1 השקה to give to drink מה אשקה יתך מים מן צנמה כלום לא השקה אותך מים מן הצור did He not give you water from the rock to drink? - ת"מ 213. ובלת ית חמתה מים ואשקת ית רביה (A ושקת) ותמלא את החמת מים ותשק את הנוער - בר כא 19. וישקי ית אתתה ית מי מירייה והשקה את האשה את מי המארים - במ ה 24. ותשקי ברגליך כגן ירקה והשקית ברגליך כגן הירק - דב יא 10. השקו עאנה ואזלו רעו השקו הצאן ולכו רעו - בר כט 7. מנה את משקי מי בור למצראי ממנו אתה משקה מים מאררים את המצרים - ת"מ 8. ועזר ית רב משקאיה על משקיה - בר מ 21. משקי מי בור לאנשה משקה אדם מים מאררים - מ א 85. **2 שתה to drink** וגברה אשקה לה ושתק M (A שתיו) והאישי משתה בה ומחריש (from) her הפעל מן שתה in silence - בר כד 21 [תפס בינוני הכיל מן שתה 'to drink'. Int. as part. hif'il of šty].

משקי ומלי ית מרכעיה למשקי ית עאן אבוין ותמלאנה את הרהטים להשקות את צאן אביהן - שמ ב 16.

משקיה אלהותה נגדה לה מים חיים משקיה לבבה האלוהות מושכת לו מים חיים להשקות לבו - ת"מ 104. ואסכמת למשקהתה ותכל להשקותו - בר כד 19.

אתפעל הושקה to be given to drink

שקל - שקע

שקלבו ש"ע נ. f. **הפיכה upheaval** ושלח ית לוט מבגו שלקבותה בשקלבותה ית קוריה דדער בוהן(!) A (ני"א אפיכתה במיפכה) וישלח את לוט מתוך האפכה בהפכו את הערים... God... removed Lot from the midst of the upheaval - בר יט 29 [הטור הערבי של המליץ 452: אלקלאב באקלאבה].

שקלב[†] [עירוב משובש של שקיהם+כליהם. *Corr. blend of šqyhm + klyhm.*]

שקלבו ש"ע נ. f. **שק bag** ונמלו ית שקלביהון רבוץ A (ני"א מניון) וימלאו את כליהם בר - בר מב 25.

שקע טביעה ושקיעה **sinking** [א"י משקעין = משקדים - ג שמ כה 33. **סוא"י** אדמוך וישקוע = אשכבה ואישן - תה ד 9 Horol 75b], מצויאות וגילוי **existence, finding** [ע משפחה שנשתקעה בה פסול - ירוש כתובות כה ע"ד. כמה הלכות נאמרו למשה וכולהן משוקעות במשנה - ירוש פאה יז ע"א. זביח המליץ 504, לשוננו טו 156, העי 2; הקפה וחיווק **binding, fastening** [א"י כד משקע כהנה רבה ית כל מני בית קודשה - כבלע את הקדש - נ במד 20]

קל עבר: שקע **ašqa** - מ ג 24. בינוני פעול: שקיע **ašqi** - ע"ד י 3. **פעל** עבר: שקע - ויק ח 13. עתיד: ותשקע - שמ כט 9. בינוני פעול: משקען (רבות) - שמ לכה 33 A. **אפעל** עבר: אשקע **ašqa** - א"יג 80. עתיד: ישקע **yašqa** - מ א 132. בינוני: ומשקע **wmašqā** - מ א 63. פעול: משקע **mašqa** - מ יג 82. מקור: למשקעה - בר כז 20. **אתפעל** עבר: דאשקע - בר מד 16 E. עתיד: דישתקע - בר מד 9 C. ישקע - דב כד 7. בינוני: משתקע - בר מב 1 M5. ***אפעל** עבר: ואתשקע **wattāšqā** - ע"ד ט 8. עתיד: יתשקע - דב יח 10. בינוני: מתשקע **mittāšqā** - ע"ד כז 49. **אשקי** - שמ כב 3. **אשקעה** - שמ כב 3 EB. **אשקעו** באשקעותכון - בר לב 20. **אתשקע** - שמ כב 3 A. **משקע** - במשקחכון - בר לב 20 A. **שקו** שקותה (נסמך) - שמ לח 4 C. **שקוע** **qittūl** - שמ כז 5 CB. **שקע** - ויק ח 13. **שקעה** - ויק יד 37.

קל 1 מצאא to find בלש ולא שקח ביקש ולא מצא **he queried and did not find** - מ ג 24. **ושקע** איתהו בברה B (ני"א ואשקע) וימצא דודאים בשדה - בר ל 14. **ובלש... ולא שקע** E (ני"א אשקע) ויחפש... ולא מצא - בר לא 34, 35. **יש** הווייה נתונה **to exist** והוא שקיה בכל אתריה והוא מצוי בכל המקומות (God) **exists in all places** - ע"ד י 3. רחמיו שקיחה עם חדרו שעייה רחמיו מצויים עם חידוש השעות - ת"מ 224b. שקיח יהוה באתרה הדן C (ני"א אית) יש יהוה במקום הזה - בר כה 16. וכל דשקיע על יחב באדה C (ני"א דיית) וכל אשר

שוקת watering trough ואעתת קלתה על שקותה M ותוריד כדה על השקות she emptied her jar into the trough - בר כד 20.

שקי ש"ע נ. f. **1 השקיייה watering** וחזה ית כל מישר ירדנה הלא כלה שקי C... כי כלו משקה **it is all watering** - בר יג 10. ועזר ית רב שקיתה על שקותה M1* - בר מ 21. **2 שוקת** ש"ע ז. **watering trough n. m.** עינות מים ושבעים שקים B (ני"א תמרים) - twelve springs of water and seventy troughs - במ לג 9 [במקום תמרים. ליישוב חוסר ההתאמה בין ספע המים למיעוט התמרים. *Harmonistic paraph.*].

שקל[†] הגבהה והרמה **raise** [א"י"מ שקול עיניך וחזי - מגילת בראשית כא 9]

קל 1 נשא to raise ונסב אטרה באדה ושקלה בימינה (ל: אשקלה) ולקח את מקלו בידו ונשאו בימינו **(Moses) took the rod in his hand and raised it in his right hand** - ת"מ 8 [זביח העי 3]. **כד אשקלה בימינה אתפך** למה <דהוה> וכאשר נשאו בימינו הפך (המקל) למה שהיה (קודם) - ת"מ 21b. **רכב שומייה בסעדך** וברחיתה שקילים (ED **שחקיין** - המליץ 604) רכב שמים בעזרך ובגאתו שחקים - דב לג 26 [פירוש: נישאים. ע"ע שחק]. **2 סילק to remove** אשקול ית עולמה דטלמסת מן על אפי אדמתה אסלק את הקהל אשר בראתי מעל פני האדמה - בר ו 7 [פירוש על "אמחה את האדם" ע"י סלק = העלאה].

תשקול/תשקיל ש"ע ז. **n. m.** **רשימת הסופר a sort of colophon** מונח המציין הבלטת (העלאת) אותיות מן הכתוב כדי ליצור מסר לקורא בתוך טקסט רצוף [זביח ארץ-ישראל די 188, העי 7. See ZBH, Eretz Israel XIV, 188, n. 7; Companion, 228 ff.].

שקל[†] יחידת משקל **weight** [מן העברית. ע"ע תקל. *See tql.* H.]

אתפעל נשקל to be weighed ואתשקלו שניה במוזן קשט נשקלו השנים במאזני אמת **the years were weighed in true scales** - ת"מ (ק) 220b.

שקל ש"ע ז. **n. m.** **שקל sheqel** ותרתין אלפין וארבע מון שקל V (ני"א מתקל) ואלפים וארבע מאות שקל - שמ לח 29.

שקלב[†] הפיכה **overthrow** [שقلاب = הפך את הסדר - Dozy I 775c]

שקע

גבר גנב נפש כי ימצא איש גנב נפש if one is found to have kidnapped a fellow
 found to have kidnapped a fellow - דב כד 7.
 דאשתקע כלידה באדה אש E אשר נמצא הגביע
 בידו - בר מד 16. ודישתקע עמה מן עבדיך
 ייקטל C (ני"א דיתשקע) אשר ימצא אתו
 מעבדיך יומת - בר מד 9. **מצא** פע"י **to find**
trans. עם ירחיס, ירחמו: מצא חן בעיני פלוני *with*
rhm 'to please' אשתקע עבדך רעים בעיניך
 M (ני"א אשקע) מצא עבדך חן בעיניך *your*
 your servant has found grace in your sight
 - בר טי 19. אם נז ישתקח רעים בעיניך C (ני"א
 אשתקעת, אשקחת) אם נא מצאתי חן בעיניך
 - בר לג 10. **יש** הווייה ומצב **to exist** והזה יעקב
 הלא משתקח מיר במצרים *M₅ (ני"א אית)
 וירא יעקב כי יש שבר במצרים Jacob saw that
 there was food in Egypt - בר מב 1.

אִתְפַּעַל 1 נמצא **to be found** אם אתשקע
 גנבה וישלם אחד תרים אם ימצא ושלם אחד
 שנים - if the thief is found, he shall pay double
 שמ כב 6. הן דו מבלש הוא מתשקח במקום
 שהוא מבוקש הוא נמצא - תי"מ 209ב. גברה
 דאשתקע כלידה באדה הו יי לי עבד האי
 אשר נמצא הגביע בידו הוא יהיה לי עבד - בר
 מד 17. **יש** הווייה ומצב **to exist** הישקח לכו
 אח A היש לכם אח - have you another brother?
 - בר מג 7. לא יתשקע כך מעבר ברה... בנו
 לא ימצא בך מעביר בנו... באש - דב יח 10.
 ואתשקח תמן פשר ונמצאה שם הצלה - ע"ד
 ט 8. חנוך בחייה לא אתשקע (כל עוד) חנוך
 בחיים לא יהיה (מבול) - אס 44. מן מתשקח
 בלב לחציה קריב כותך מי נמצא בלב הלחצים
 קרוב כמוד - ע"ד כג 49-50. **מצא** פע"י **to find**
trans. אן יתשקע גבר רביה בתולה (ני"א ישקע)
 כי ימצא איש נערה בתולה *if a man comes*
 upon a virgin - דב כב 28. אם אתשקע בסדם
 חמשים זכאים... ואתלי לכל אתרה (ני"א
 אשקע) אם אמצא בסדם חמשים צדיקים...
 ונשאתי לכל המקום - בר יח 26.

אִשְׁקִי ש"ע n. m. **מצאה** **finding** אם אשקי
 תתשקע באדה גנבתה אם המצא תמצא בידו
 הגנבה - שמ כב 3.

אִשְׁקֵנָה ש"ע n. f. **מצאה** **finding** אם
 אשקעה תתשקע באדה גנבתה EB - שמ כב 3.

אִשְׁקֵנוּ ש"ע n. f. **מצאה** **finding** אם אשקעו
 תתשקע באדה גנבתה C (אשקחו) - שמ כב
 3. כמללה הדן תמללון עם עשו באשקעותכון
 יתה... במצאכם אתו - בר לב 20.

אִתְשַׁקְעוּ ש"ע n. **מצאה** **finding** אם אתשקח

יש לו נתן בידו - בר לט 4, 5.

אִפְעַל 1 חבש לשון חיזוק וקשירה, **to bind**
fasten ושקח ית חמורו A (ני"א ועשק, וחבש)
 ויחבש את חמורו Abraham saddled his ass (Abraham)
 - בר כב 3 (המליץ 472: ושקע). אברהם קרץ בצפרה
 ושקע ית חמורה אברהם השכים בבקר וחבש
 אתחמורו - בת"מ 15ב. ושקע לון מגבען ויחבש
 להם מגבעות and bound caps upon them - ויק
 ח 13. **2 קבע** **to inlay** תלתה כלידים משקעין
 A - three cups inlaid משקדים משקעין
 שמ כה 33 (פעמיים. השי' פ: קביעין). עבדו ית אבני
 שהמה משקען *M₂ (ני"א מסחרן) ויעשו את
 אבני שהם מוסבות - שמ לט 6 (השי' ג מאחדן).
 ובפסי 13 *M₁ ושקען (!).

אִפְעַל 1 אִשְׁקִיעוּ **to drain out** וישקיע אדמה
 לגו כתל מדבחה (ני"א וימצא, ויתמצא) ונמצא
 דמו על קיר המזבח drained the blood shall be
 out against the side of the altar - ויק א 15.
 ודמשתאר באדמה ישקיע לגו ארש מדבחה
 (ני"א וימצא, ויתמצא) והנשאר בדם ימצא אל
 יסוד המזבח - ויק ה 9. **2 מצא** **to find** קבל
 ערוק לידך דלא אשקח מעול קבל אלך בורח
 שלא מצא מבוא - א"י אשקע אבדה או
 מצא אבדה or has found what was lost - ויק ה
 22. ואשקחו שליחיה לאברהם ומצאו
 המלאכים את אברהם - אס 12. אשקחותה
 קטיל מצאווה מת - תי"מ 246ב. לא ישקח בישה
 לאהן ייזול לא ימצא הרע לאן ללכת - מ א 132.
 טוב דמחזור ומשקח מרה אשרי השב ומצא
 את אדוניו - מ א 63. משקח לה קריב נמצא לו
 קרוב - מ יג 82. עם ירחיס, ירחמו: מצא חן בעיני
 פלוני *with rhm 'to please'* אשקע עבדך רעים
 בעיניך מצא עבדך חן בעיניך - בר יט 19. אם
 אשקענן רעמו בעיניך - במ לב 5. **3 פגע, פגש**
to befall, meet וכד תפק אש ומשקעה
 קוצנים וכי תצא אש ומצאה קוצים breaks out and catches in thorns - שמ כב 5. ית
 כל ליחותה דאשקענתון באורעה את כל
 התלאה אשר מצאתם בדרך מצאתם את כל
 all the hardships on the way - שמ יח 8.
 דלא אחזי כבישה דישקע ית אבה פן אראה
 ברעה אשר תמצא את אבי - בר מד 34. וישתלי
 ברזלה... וישקע ית עברה ונשל הברזל ומצא
 את רעהו - דב יט 5.

משקעה מה דן זרות למשקעה ברי מה
 זה מהרת למצא בני - בר כז 20. ולאן למשקעה
 תרחה וילאו למצא הפתח - בר יט 11.

אִתְפַּעַל 1 נמצא **to be found** אן ישקח

שקערה - שקץ

תתשקע באדה גנבתה A - שמ כב 3.

†משקע שׁעׁז n. m. **מצׁיאה** finding כממללה הדן תמללון עשו במשקחכון יתה A - בר לב 20.

†שקו שׁעׁז n. f. אינו **כרכב** ישקף מפני שנסמכו חסר תיׁו ledge ועבד למדבחה מכבר... תחת שקותה C ויעש למזבח מכבר... תחת כרכבו he made for the altar a grating..., under its ledge - שמ לח 4.

†שקוע שׁעׁז n. m. **כרכב** ledge ותון יתה תחת שקוע מדבחה A) NC שקו, VB שקׁי, E שקׁי (=המליץ 493) ונתת אתו תחת כרכב המזבח ledge of the altar set it under the ledge of the altar - שמ כז 5. ועבד למדבחה מכבר... תחת שקוה (=ׁיׁא שקואה) ויעש למזבח הכבר... תחת כרכבו - שמ לח 4.

†שקע שׁעׁז n. m. **חבישה לראש** cap ושקע לון שקעׁין *M₄ (=ׁיׁא מגבען) ויחשב להם כובעים he put caps on them ויק ח 13.

†שקענה שׁעׁז n. f. **שקיעה** cavity ואה מכתשה בכתלי ביתה שקען יארקן או סאמקן VNA if the disease is in the walls of the house with greenish or reddish - ויק יד 37.

†שקערה שקערה cavity

שקערה שׁעׁז n. f. **שקע** ואה מכתשה בכתלי ביתה שקעון ירקן אי סאמקן C... שקעירות ירקקות או אדומות או walls of the house with greenish or reddish cavities - ויק יד 37 [פירש: שקעים ירוקים או אדומים].

†שקף ¹ הכאה **beating** (=ׁיׁא) דישקף כל בטר = להכות את כל חי - בר ח 21. **ש** שוקפי = לחבורתי - בר ז 23 פ-LS 801b

קל היכה to beat ואתקף רגז בליק... ושקף ית כפיה VNA (=ׁיׁא ואספק) ויחר אף בליק... ויספק את כפיו Balaq's anger was kindled..., and he struck his hands together - במ כד 10 (=המליץ 539). בינוני פעול. *pass. pt.* וירדף יתון קל טרף דשקיף m (=ׁיׁא נתיר) קול עלה נדף - sound of a driven leaf shall put them to flight ויק כו 36 (= אונקלוס O). שבע שבלין דקיקן ושקיפן קדום *M₂ (=ׁיׁא ושדיפן) שבע שבלים ושדיפות קדים B וברמא *M₁ 23 כׁיׁיב ובודמה לו A שקיפן (= אונקלוס O).

†שקף ² הסתכלות **watching** (=ׁיׁא) שרי משקיף עליהון = התחיל מביט בהם - ירוש ברכות ט עׁיג. נדיר בניבי הארמית. מן העברית: *Rare in Aramaic.* [From H?]

אפעל הביט to look at ואשקף יהוה על משרית מצראי B (=ׁיׁא ואדיק) וישקף יהוה על מחנה מצרים the Lord looked down upon the host of the Egyptians - שמ יד 24. אה רחמנה אשקף עלינו בחסדיך הוי הרחמן, השקף עלינו בחסדך - עׁיׁש א 44 ašqaf. ישקף ברחמיו עליכון ישקיף ברחמיו עליכם - עׁיׁש ד 8 yašqaf.

שקוף שׁעׁז n. m. **משקוף** חלק מן הפתח lintel (=ׁיׁא) על תרתין מזוייאת ועל שקופא - נ שמ יב 7 ויסבון מן אדמה ויתנון על תרתי מזוייאתה ועל שקופה ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף ועל שקופה the blood, and put it on the two doorposts and the lintel שקופה והגעתם על המשקוף - שמ יב 7 ויחזי ית אדמה על שקופה וראה את הדם על המשקוף - שמ יב 23. ותטבלון באדמה דבספה ותדון על שקופה - שמ יב 22.

†שקץ תיעוב ומיאוס, טומאה **detestation, impurity** (=ׁיׁא) משקצה תשקצון - נ דב ז 26. **סואׁי** [LSP 214a]

פעל 1 תיעב to abominate מן בסרון לא תיכלון וית נבילתון תשקצון מבשרם לא you shall not eat תשקצו and you shall abominate their of their flesh and you shall abominate their carcasses - ויק יא 11. וית אלין תשקצון - ויק יא 13. שקץ תשקצנה ותעב תתעבנה - דב ז 26.

2 טימא to make someone abominable אל תשקצון ית נפשהתכון בכל שרצה אל you shall not תשקצו את נפשתיכם בכל השרץ with any make yourselves abominable with any swarming thing that swarms - ויק יא 43. כׁיׁיב כ 25. בהשאלה fig. לבביכון אוצר לשמה רבה לא תשקצונון ביצרה בישה לבותיכם הם אוצר לשם הגדול. אל תטמאום ביצר הרע - תׁיׁמ 172א.

שקון שׁעׁז n. m. **תועבה** abomination שקון תשקצנה תיעוב תתעבנה VEC - דב ז 26. כׁיׁיב לאלילים *of idolatry* וחזיתון ית שקוציון וית גלוליון קיצם ואבן B ותראו את שקציהם ואת גלליהם עץ ואבן you have seen their abominations, their idols of wood and stone - דב כט 16.

שקק - שקר

ושקרת שקר בגברה ותמעל מעל באישה - במ
ה 27. בשקרונ דשקרו בי ואף דאהלכו עמי
מראי במעלם אשר מעלו בי וגם אשר הלכו
עמי קרי - ויק כו 40. הלא שקרת בי (נייא שקרת)
כי התעללת בי - במ כב 29 [תפס מעניין מעללים. עי
להלן] לא תשקר בעברך - תי"מ 148ב. ולא תשקרונ
אנש בעברה - ויק יט 11. אל יזוף פרעה משקר
אל יוסף פרעה התל - שמ ח 25.

משקרה למשקרה שקר ביהוה למעל
מעל ביהוה - במ ה 6.

אִתְפַּעֲלֵנִישְׁקָר **to be deceived** ולבדיל תתני
במשמוע ברך... ית דאשתקרת במצרים ולמען
תספר באזני בנך... כי התעללתי במצרים
you may tell in the hearing of your son that I
have been deceived by the Egyptians - שמ י 2
[תופס פאסיב: המצרים שיקרו לו : אבל המליץ 454
דשקרת. Int. as pass.: the Egyptians committed deceit
[committed deceit]

שוקר ש"ע נ n. f. **מעל** **deceit ?** ואעלה קריה
שוקרון A (נייא רזיו, פלגיה, חיצות) וביאהו
קרית חצות - במ כב 39 [תפס iṣot = עצות והסב
אותו על בלעם, "ריש דבכי עבראיי" (תי"מ 304ב), שעצת
הזדון שלו הביאה למעשה בשטים. ראה אסטיר 17ב.
Int. iṣot as 'counsels' ('šwt) of Balaam,
[reported in Num 24:14. See Asatir 17b.

שוקר ש"ע ז qitūl 1 **מעל** **deceit** בשקוריון
דשקרו בי V (נייא בשקרונ, בשקריון) במעלם
אשר מעלו בי **deceit** that they deceived in
Me - ויק כו 40. ומשקרה שקור *M₁ (נייא שקר)
ומעלה מעל - ויק ה 21. ולא יענון בממללי
שקור E (נייא שקר) ולא יענו בדברי שקר - שמ
ה 9 [שקורי עליך *M₁ חמסי עליך - בר טו 5.

(א)שקר ש"ע ז n. m. 1 **מעל** **deceit** וילה
למחלפי קשטה בשקרה אוי למחלפי את האמת
בשקר - truth - תי"מ 397. נפש אן תשקר שקר וחטיה
בשגו נפש כי תמעל מעל וחטאה בשגגה - ויק
ה 15. לא יתעמי בעלמה סהד שקר לא ייראה
בעולם עד שקר - תי"מ 246ב. לא יזוף פרעה
שקר V אל יוסף פרעה התל - שמ ח 25. **חמס**
corruption ואמלת ארעה שקר ותמלא הארץ
חמס the earth was filled with corruption - בר ו
11. אשקרי עליך B (נייא שקרי) חמסי עליך
may the wrong done to me be on you! - בר טו 5.

שקר ש"ע ז qatāl n. m. **שקרן** **liar** לקט מררים
נביה שקרה "קטן מררים" (דב לב 24) הוא
הנביא השקרן "qtp mrym" (Dt 32:24) is the
prophet who is a liar - תי"מ 226ב. ואן הוה שקר

שקן ש"ע ז n. m. **תועבה** **abomination** וכל
דלית לה ערספים... שקן הוא לכוך וכל אשר
אין לו סנפיר... שקן הוא לכם everything in
the waters that has not fins... is an
abomination - ויק יא 12. כיו"ב 20, 23, 41.
ומכל נפשה חיתה דבמיה שקצים אנון לכוך
(נייא שקן) ומכל נפש החיה אשר במים שקן
הם לכם - ויק יא 10. כיו"ב 11, 13, 42. כינוי לאלילים
of idolatry והזיתון ית שקציון וית גלליון קיצם
ואבן - דב כט 16.

שקן ¹ פרנסה, כלכלה **food, supply** ע"פ בר
מא 40: ועל פיך ישק כל עמי yiššaq. תרגומו: יפרנס,
יתפרנס. השי שמ לב 20: וישק את בני ישראל = A
ופרנס. והכל נתפס מן שקן. Following Gen 41:40,
[where it is int. as from šqq.

קל התכלכל **to be maintained** כי במשמרה
תשק הנפש ועל פי הנפש ישק הפגר אכן
בשמירתה (של התורה) תתכלכל הנפש ועל פי
הנפש יתכלכל הגוף by the observing (of the
Torah) the soul is maintained and according to
the soul the body is maintained - תי"מ 57.

שקן ² גנאי **disgrace** |**סואי** לאא ושקיק =
נלאה ושוטה ḥōpōs - איוב טז 7. ע שקיקות = תאוה
- ב"י 7431.

שקיק ש"ע ז n. m. **גנאי** **disgrace** וגבר דיסב
ית אחתה... ויחזי ית ערותה... שקיק הוא
N₁C (m שקיקה) ואיש כי יקח את אחותו...
וראה את ערותה... חסד הוא if a man takes
his sister... and sees her nakedness... it is a
disgrace - ויק כ 17 (=המליץ 464).

שקר בגידה ועליה, מעל וכוזב, **lie, falsehood,**
betrayal |**איי** די אשכח יכידה וישקר בה - נויק ה
22. **סואי** היך מא דשקריא עבדין - מתי ו 2

פעל עבר: שקר - בר לא 7. עתיד: תשקר - תי"מ 148ב.
בינוני: משקר - שמ ח 25. מקור: משקרה - במ ה 6.
אִתְפַּעֲלֵנִישְׁקָר עתיד: דאשתקרת (מדבר) - שמ י 2. שוקר - במ
כב 39 A. **שקור** qitūl - שמ ה 9 E. **שקר** - ויק ה 15
(=המליץ 505). **שקר** qatāl - תי"מ 282ב. **שקרה** - שמ
ח 25 EB (=המליץ 601). **שקרו** בשקרות (נסמד) -
המליץ 505. **שקרית** - שמ כ 22 A.

פעל **כיוזב** **to lie, deceive** ואבוכיך שקר בי
והלף ית אגירותי ואביכך התל בי ויחלף את
משכרתי and your father has cheated me
your father has changed my wages ten times
כל דשקר בי אמית כל הבוגד בי - תי"מ 246א.

יְשִׁים לִוְכוֹן punishment and plagues - ת"מ 93א. ישים ליוכן פליטה מכל עקה ושרביט יציל אתכם מכל לחץ ומכה - משלמה (Cow 453).

שרבלו לשון נקייה כנגד תועבת הצייד **hunting** פצפצו, *euph., to avoid the detested hunting* [ע"ע צפצפו]

שרבנו ש"ע נ. f. **צייד** קום שוה סבעה ואיכל משרבלוֹתֵי א (נ"א מצידֵי) קום נא שבה ואכלה מצידֵי־מֵי א - sit up and eat of my game יצ"ל - בר כז 19.

שרד שירות **ministering** [שרבוב מן העברית. ע"ע שמש *Interp. H*]

שרד **ministering** *n. m.* ש"ע ז. **שרד** *šarrad* ש"ע ז. **שרד** *ministering* לבושי אברה ורקיע שרדה למשמשה כסות הבד ובגדי השרד לשרר the linen vestments and the service garments for ministering 111ב. ועבדו רקיע שרד למשמשה בקדשה (נ"א שמוש, תשמיש) עשו בגדי שרד לשרת בקדש - ש מ לט 1. ויסבון ית כל מני השרד דישתמשון בהון בקדשה (נ"א תשמישה) ויקחו את כל בגדי השרד אשר ישרתו בהם - במ ד 12.

שרד איבוד דרך **astray** [د شرد = מנוסה - *Lane 1531b, Barthélemy 385*]

פעל התעה **to cause to stray** ושרד וינער (יהיה את מצרים תוך הים) - המליץ 522 מן שם די 27 [פירש: הבריא את המצרים בתוך הים. ליתא].

שרוד ש"ע ז במעמד הבינוני *participial n. m.* **תעה** **to stray** ולומר פרעה לבני ישראל שרודים אנון בארעה א (נ"א נביכים, תבירין, אלילים) ואמר פרעה לבני ישראל נבכים הם בארץ Pharaoh said of the Israelites, "they are straying in the land" - שמ יד 3 פירש.

שרה *šārrā* שם פרטי *pr. n.*

שרה ש"פ וילדת שרה לאברהם בר - בר כא 2. שבקת שרה וזכותה והלכת בתר נעמה עזבתאת שרה וצדיקותה והלכת אחר נעמה - ת"מ 136ב. חזו שרה ושבתה נשיה ראו את שרה ושבתה הנשים - אס 210.

שרוג *šārog* שם פרטי *pr. n.*

שרוג ש"פ ואקעים רעו תרתין ותלתין ומאה שנין ואלד ית שרוג - בר יא 20.

יתוקד סהדה ואם היה שקרן יוקד העד - ת"מ 246ב. והוינו אנשים שקרים גנבים והיינו אנשים שקרנים, גנבים - ת"מ 282ב.

שקרה ש"ע נ. f. **מעל** **deceit** לא יוזף פרעה **שקרה** EB אל יוסף פרעה התל **let not lie** - ש מ ח 25. Pharaoh add

שקרו ש"ע נ. f. **מעל** **deceit** לא תסק >ב> שקר"ב"ות עלוי מדבחי א (נ"א בשקרין) ולא תעלה במעלות על מזבחי א (נ"א בשקרין) You shall not ascend my altar in deceit [בשקרות במעלות - המליץ 505 מן ש מ כ 22. ליתא].

שרב יובש וחום **dryness, heat** |א"י ביממא אכיל יתי שרבא - קת"ג בר לא 40. **סוא"י** עריא ושרבא - בר ח 22

שרב ש"ע ז. **חורב** **heat** ואגן עליכון בעננה מן שרב יומה ואגן עליכם בענן מפני שרב היום I shielded you with the cloud from the heat of the day - ת"מ 223א. עד כל יומי ארעה... צנה ושרב... לא יבטלון עד כל ימי הארץ... קר וחם... לא ישבתו - בר ח 22 (המליץ 581: שרבה = קיץ). בהשאלה *fig* וזרו בקרותי מן שרב עקיה והחש הקרתי מיקוד הצרות - א"ג 51-52. ואה מקר שרביה והוי מקר כל השרבים - ט 33.

שרבי ש"ע נ. f. **צרב** **boil** ואם באתריה תקעם בהקתה... שרבית שחנה הי **VMB** (N) **שרבית**, א (שרב י"ת) ואם תחתיה תעמד הבהרת... צרבת השחין היא **if the spot remains in one place...**, it is the scar of the boil - ויק יג 23. וידכניה כהנה הלא שרבית כביתה **VMBA** (N) **שריבת** (!) וטהרו הכהן כי צרבת המכוה היא - ויק יג 28.

שרבט מטה, שבט **staff** |א"י תלתי שרביטה - נ בר מ 12

שרבים ש"ע ז. **1** **שבט** **staff** כל דיעבר תחת שרביטה עסיראה יהי קדש **MB** (N) **שורבטה**, נ (שבטה) כל אשר יעבר תחת השבט העשירי יהיה קדש **all the tithe of herds and flocks, every tenth animal of all that pass under the (herdsman's) staff, shall be holy** - ויק כז 32 (המליץ 597: שרבטה). **2** **מכה** **blow**, ויליה הו דרה דייתי וכלה דינים ושרבים אוי לאותו דור שיבוא וכולו עונשים ומכות **woe to the generation which is to come; it is all**

שרח - שרי

קל 1 שכן, חנה *to encamp, dwell* ועקר נח מן ריפת ושרה בטורה דשמה עדר ועקר נח מריפת ושכן בהר ששמו עדר Noah moved from Rifat and encamped in the mountain named Adar - אס 36. ועל אפי כל אחיו ישרי ועל פני כל אחיו ישכן - בר טו 12. שרי עלינן אלהן שכון עלינו, אלוהינו - מ יא 83. האן דאת בעי את שרי באשר אתה רוצה אתה שוכן - ע"ד ח 17. ואמטו יתון שרים על ימה ושיגו אתם חנים על היס - שמ יד 9. בראשית מדינתה שרה טובך לגוה יבראשית היא המדינה ששכן טובך בה - מ ב 5-6. רוחה מתקפה ורגזה שרי בה רוחו (של פרעה) קשה והכעס שרוי בו - ת"מ 330. **2 אירע** *to occur* בצפרה סכלין איעשה ובכין על מד שרא בון השכימו בבוקר נושאים ייאוש ובוכים על מה שאירע להם they rose in the morning bearing despair ת"מ and crying about what happened to them שרא דינה לגו בתי מצראי חל העונש 20. the punishment occurred on the מבתי המצרים houses of the Egyptians - ת"מ 444. דרי מבולה ומגדלאי ומה שרא בון דורות המבול ואנשי המגדל ומה שאירע להם - ת"מ 64. **3 התי** *to loosen* ושרה גמליה ma ויפתח הגמלים he loosened the camels - בר כד 32. שרי ערצי דכל רברביה מתיר חלצי כל הגדולים - א"ח 28. שרי כפתנין התר את כבלינו - ע"ד כג 84. שרי סיגןך m של נעלך - שמ ג 5. ורישה יהי שרי... ויסתב J (נייא פרע, פריע) וראשו יהיה פרוע - ויק יג 45. וגבר כד ידר נדר... לא שרי מלין VNEC (J באריל) ואיש כי ידר נדר... לא יחל דברו - במ ל 3 (=המליץ 461). **4 נמס** *to melt* ואתע שמשה ושרה וחמה השמש ונמס (המך) when the sun grew hot, (the manna) would melt - שמ טו 21 (=המליץ 521). **5 התחיל** לעניין קל בהוראה זו (המחייבת פעל בניבי הארמית). עואניש ג/ב 188. *to begin* see LOT IIIb, 188. כאשר כילה אדוני את מלאכתו החל להכריז על השולחן (=הבריאה) when my Master finished His work, He started to proclaim about the table (=Creation) - א"ד 15-16. יומה דנחת כתבה שרי שופרה כרזוֹן §āri ביום שירד הספר התחיל השופר להכריז - ע"ד ו 5-6. אלה דשרה עלמה וחסלה בטוב מאד adšārā האלהים אשר התחיל את העולם וגמרו ב"טוב מאד" - מ ט 3 | עי זביח שם.

משרי בהאריך עננה על משכנה למשרי עליו (האריל) הענן על המשכן לשכן עליו - במ

שרח šārā עם פרטי pr. n.

שרח ש"פ ובני אשר ימנה וישוה וישו ובריעה ושרח אחתון - בר מו 17. ופרקת שרח למשה ולאחרן וגאלה שרח את משה ואת אהרן - ת"מ 352.

שרט שריטה *incision* [מן העברית H. השי א"י שרט - ג ויק כ 5 ע"ע סרט]

אֶתְפַּעַל נמרט *to be plucked* [אולי מושפע מן שרט - Dozy I 745a ff.] ואנש אן ישתרט רישה קריה הוא דכי הוא M₁ * (נייא ישרט, ימרט) ואיש כי ימרט ראשו קרח הוא טהור הוא If a man's head has been plucked, he is bald but he is clean - ויק יג 40. ואן מפאת אפיו ישתרט רישה גלשן הוא דכי הוא M₁A * (נייא ימרט, יתמרט) - ויק יג 41.

שרטה ש"ע n. f. *incision* ושרטה לנפש לא תתנון בכסרכון (נייא וסורטה, וסרטה, המליץ 598: סורטא) ושרטה לנפש לא תתנו בבשרכם (wšurta) ושרטה you shall not make any incisions in your flesh on account of the dead - ויק ט 28 אבל כא 5 גורס J סרטה].

שרי תחילה **beginning** [א"י ברבה שרי ובזעירא סיף - נ בר מד 12. **סוא** הלון דשרי אלהא דיבעד - בר ב 3. חנייה, התרה **loosening** [א"י ושרא גמליה - נ בר כד 32. **סוא** שרי יתה = שלח אותה - מתי טו 23] ← הפסקה וחידולן **ceasing** [א"י חדל להיות לשרה וגוי שרי - בר"ר 493. בויארין, ספר רוזנטל 21]; שרייה במקום **encamping** [א"י ושרא במדברא - נ בר כ 20]

קל עבר: שרה šārā - מ ב 6. עתיד: ישרי - בר טו 12. ציווי: שרי išri - מ יא 83. בינוני: שרי šāri - ע"ד ח 17. פעול: שרי - ת"מ 330. מקור: למשרי - במ ט 22. **פעל** (אינו נבדל מן קל בכל צורותיו) עבר: שרי - ת"מ 367. עתיד: נשרי (מדברים) nēšāri - ט 50. ציווי: שרי išri - דב ב 24. בינוני: משרי - ת"מ 118. **אפעל** (מתמוג לעתים עם קל) עבר: אשרי - בר לא 25 M. ציווי: אשרי - מ יח 26. בינוני: ומשרי wmašri - א"ד ג 30. מקור: למשראה - דב יד 23. **אֶתְפַּעַל** עבר: אתרו (נסתרים) - ištāru - מ כא 11. בינוני: משתרי mištāri - מ ו 76. **אשראו** ובאשראות (נסמך) - במ א 51. **משראה** - בר ח B 9. **משרו** משרואד (+נוכח) - דב כג 15 (=המליץ 512). **משרו** משרוי mašro - מ ב 49. **משרי** - דב כג 10 (=המליץ 512). משריתה (מיודע) - במ י 34 (=המליץ 512) || משריתה - שמ לו 6 B. **שו** שורון (+נסתרים) - במ י 21. **שראי** qatāi שראה (+נסתרי) šār'tāe - ע"ד כג 81. **שרו** כשרו - במ יא 25. בשרותה - בר מג 16 m. **שרוי** qātōi שרוים (ר) - ת"מ 399. **שרוי** širto - ūl ע"ד כו 29. **שרי** שריתי - בר יט 8 (=המליץ 581).

משתרי ישתבח לעולם המלך שאינו חדל
praised be forever the King who never expires
- 38-37 ז מ 2.

אשראו שפ"ע v. n. **חנייה encamping**
ובאשראות משכנה יקימון יתה לואי N
at the encamping of the Tabernacle the Levites shall
- set it up במ א 51.

משראה שפ"ע n. f. **חנייה resting place**
ולא אשקחת יונתה משראה לכף רגלה B ולא
מצאה היונה מנוח... the dove could not find a...
resting place for its foot - בר נ 9. והוה משראה
עליון רוחה והתנבו A (MB משרא) ויהי כנוח
עליהם הרוח ויתנבו - במ יא 25.

משרו שפ"ע v. n. **חנייה encamping** ובמשרות
משכנה A ובחנות המשכן... at the encamping
of the Tabernacle - במ א 51. הלא יהוה אלהך
מתהלך בגו משרואך... מתהלך בקרב מחניך -
דב כג 15 [ת מ א - ייש].

משרוי שפ"ע n. f. **1 חנייה encamping**
והוה במשרוי ישראל בארעה ההיאוייה בשכן
at the encamping of Israel ההיא אהרן
- in that land - בר לה 22. ובמשרוי משכנה יקימון
יתה לואי JE ובחנות המשכן... - במ א 51. חכמת
משרוינך במדברה ידעת חנותנו במדבר - במ י
31 (=המליץ 467). **2 שפ"ע מוחש concr. n. משכן,**
מחנה dwelling משרוי לית חכם לאלהותך
אין יודע משכן לאלהותך nobody knows the
place of Your rest - מ ב 49. מה טובים משכניך
יעקב ומשרויך ישראל מה טובו אהליך יעקב
משכנתך ישראל O how fair are your tents,
Jacob, O Israel dwellings, O Israel - במ כד 5. גבר
על משרו וגבר על אתרה איש על מחנהו
ואיש על ידו - במ א 52.

משיה'ע' משרי

משרי שפ"ע n. f. **מחנה camp** משרי אלהים
דן מחנה אלהים זה this is God's camp - בר לב
3. כד תפק משרי על דבכיך כח תצא מחנה
על איביך - דב כג 10. והוה משרית ראובן תמן
ממערב והיה מחנה ראובן שם ממערב - אס
17. והוא אכית בליליה ההוא במשריתה והוא
לך... במחנה - בר לב 22. ועברו קל במשריתה B
(ני"א במשריתה) ויעבירו קול במחנה - שמ לו 6.
במטל משריתה B (ני"א משריתה) בנסע המחנה
- במ ד 5. וכדו הוית לתרתין משריאן ועתה
היית לשתי מחנות - בר לב 11. ובני דדן הבו
למשרין *M₁ ובני דדן היו מחנות the sons of

ט 22. באתרה דבחר למשרי שמה עליו במקום
אשר בחר לשכן שמו שם - ת"מ א231.

פענל? התחיל to begin שרי ימה ממלל עם
ישראל התחיל הים לדבר עם ישראל the sea
started to talk with Israel - ת"מ א67. שרי משה
ואמר בגו ימה התחיל משה ואמר בים - ת"מ
א70. כרבה שרי ובזעורה עסל בגדול החל ובקטן
כלה - בר מד 12. אפתח פמי ואשרי בתשבחתה
- ת"מ א206. נשרי בתשבחתך נתחיל לשבחך -
ט 50. שרי רת החל רש - דב ב 24. ומשרי ומחסל
ומתחיל ומסיים - ת"מ א118.

אפעל 1 השכין to install ונסב יהוה אלהים
ית אדם ואשריאה בגן עדן...ויניחחו בגן עדן
the Lord God took the man and installed him
in the garden of Eden - בר כ 15 (המליץ 518:
ואשרה). ולכן אשרי עם אחיו בטור גלעד MB
ולכן תקע את אחיו בהר הגלעד - בר לא 25
(=המליץ 608). ובהדה מיתובי אשריכונון ובזו
הדרגה השכנתנו - ט 69. אשרי עלינון טלך השכן
עלינו את צלך - מ יח 26. פעיע intrans. וטוב
עבראי דעלל ומשרי לגבון אשרי העברי הבא
ושוכן בנייהם (השבת והמילה) - א"ד ג 30. **2**
הניח to place וית כל דיתר אשריו לכוון
למטרת (!) B... הניחו לכם למשמרת
all that is left put aside to be kept - שמ טו 23. ואשריו
יתה עד צפרה B ויניחו אתו עד הבקר - שמ טו
24. ואשראה אהרן לקדם סעדותה B ויניחחו
אהרן לפני העדות - שמ טו 34.

משראה באתרה דבחר... למשראה ית
שמה תמן במקום אשר בחר... לשכן את שמו
שם - דב יד 23. לארעה דסבלת עם אדי למשראה
יתכון בה אל הארץ אשר נשאתי את ידי לשכן
אתכם בה - במ יד 30. פעיע intrans. כד יעזר
יהוה למשראה עליך כי ישוב יהוה לשוב עליך
- דב ל 9 (=המליץ 604).

אָתְפֵּעַל 1 התחיל to begin בראשית
השתרית בב לא בא 'בראשית' התחילה בבית
לא באלף "Bereshit" starts with Beth, not with
Aleph - ת"מ א196. שמים וארע אשתרו בה
שמים וארץ התחילו בה (באש) - מ כא 11. עד
אדמי לחברי אשר הכתבו והשתרית בון קצי
ארהותה כדי שאדמה לחבריי אשר נכתבו
והתחילו בהם קצי התורה (דברי האות ק) -
ת"מ א302. **2 היתר to be loosened** ואשתרי
לשן פרעה ומלל והותרה לשון פרעה ודיבר
loosened the tongue of Pharaoh - אס א11.
קיאם דלא משתרי ברית שלא תופר - מו 76. **3**
חדל to expire ישתבח לעולם מלכה דלא

שרי² - שרף

שרי² šam² שם פרטי pr. n.

שרי ש"פ שם אתה אברם שרי - בר יא 29. שרי אתה לא תקרי ית שמה שרי הלא שרה שמה - בר יז 15.

שרין šārin שם מקום pr. n. (place) [ע"ע רבן בשורש רבב]

שרין ש"פ צידנאי יזעקון לחרמון שרין - דב ג 9.

שריקה שם פרטי pr. n.

שריקה ש"פ ואולד איתנו בר וקרא שמה שריקה - אס 6ב.

שרע רביצה lying down [א"י גולתיה שרעה מיניה = גלימתו נפלה ממנו - ירוש ברכות ט ע"א. סוא"י להלן דאשתרעו בתריפותה = לאלה שנפלו בשחיתות - Horol 190b]

אפענל הרביץ to lay הרביצה גמליה מלבר למדינתה A (ני"א ואברך) ויברך הגמלים מחוץ לעיר he made the camels kneel outside the city - בר כד 11.

שרף שריפה ובעירה burning, consuming [עש"ח. ע"ע בער, יקד (NSH)]

קל שרף to burn רב חילה דשרף גויהתון בתוך הים ולא טפת מיה להארב הוא הכוח ששרף את גויותיהם (של המצרים) בתוך הים ולא כיבו המים את האש great is God who burned their bodies in the middle of the sea, the water did not extinguish the fire - ת"מ 488. ואדם קדישה לא מטפטף עליו טפה אלא קעם על רמח שריף ודם הנואפים (זמרי וכזבי) אינו מטפטף עליו טיפה אלא נשאר על הרומח שרוף - אס 18. ורחמיך אלופים טפים להבי חוביה דלגן שרפים ורחמיך רגילים לכבות את להבות החטאים השורפות אותנו - ט 30-29.

אתפגענל נשרף to be burnt ודמה יתון להעופרת כי ירד במהרה וישרף במהרה במים האדירים (Ex) he compared them to lead (15:10), for lead sinks quickly and is soon burnt - ת"מ 388. ולא בני אנשי סדם עד נהי משתרפים ולא (נהיה כ) בני אנשי סדום להיות נשרפים - ת"מ 388. הלא נור נפקת מן חשבון... משתרפה עד מואב A (ני"א אכלה, מסיף) כי אש יצאה מחשבון... אכלה עד מואב - במ כא 25 [פירש פאסיב].

Dedan were hordes - בר כה 3 (מן אונקלוס O).
 שור(ני) ש"ע n. חנייה encampment ואקימון ית משכנה סעד שורון A (ני"א מייעלון) והקימו את המשכן עד חנייתם - במ י 21 [פירוש. o < a
 לפני רי"ש. On the shift a> before r see Dalman. 189; Fassberg 69]

שראי ש"ע n. m. qattāl 1 משכין settler שראה דטובה ליד טובך אתינן משכין הטוב, אל טובך באנו ושרייתם - במ י 21 [פירוש. o < a
 goodness we came - ע"ד כג 81-82. כיו"ב מ יא 80. שכן neighbor ושריה המתקרב ליד ביתה A (ני"א ומגירה). ושכינו הקרוב לביתו the neighbor which is near to his house - ש"מ ב 4.

שרו ש"ע n. f. 1 חנייה resting כשרו עליון רוחה ואתנבו (ני"א כד שרת, כשרה) כנורח עליהם הרוח upon the spirit at the resting of the spirit them - במ יא 25. 2 משכן dwelling הלא על כן עלו בטל שרותי, *M₁ (MA שרבי גוורה לאחור מן שרוון. השי חזב. backform from the pl.) כי על כן באו בצל קורתני since they have my dwelling - בר יט 8 (ראה להלן, שרי. \$ry, \$see below). 3 צהריים noon הלא עמי ייכלו גבריה בשרותה m (ני"א בטהרים) כי עמי יאכלו האנשים בצהרים for the men will dine with me at noon - בר מג 16 (מן אונקלוס O).

שרוי ש"ע ז במעמד הבינוני n. m. participial שוכן dwelling המלאכים... תמיד בו שרוים the angels dwell always in שוכנים - (על ש"מ טו 17). it - ת"מ 999

שרוי ש"ע n. m. qittūl 1 ראשית start אתהו שריו דלית חכם לה שריו אתה הוא ראשית שאין יודע לו ראשית, You are the beginning, whose beginning nobody knows - ע"ד כו 29-30. בראשית שריו ויום נקם חסול יבראשיתי היא תחילה ויום נקם הוא סוף - ת"מ 188. תמן הוה עננה שריו לסימניה שם היה הענן ראשית למופתים - ת"מ 74. בעזרות מיה הך מה דהוה בשרואה בשוב המים כמו שהיה בתחילה - ת"מ 82.

שרי ש"ע n. f. א"י בטל שריתי נ - ש. סוא"י טולא דשריתי - שם) גג (נ קורה - החלק בעד השלם) < beam - pars pro toto) dwelling הלא על כן עלו בטל שריתי כי על כן באו בצל קורתני since they have come under the shelter of my dwelling - בר יט 8.

חיליכן - בריר 582. סוא"י ושררת עלי אדך = ותנתח עלי ידך - תה לח 3 (מתרגם ἰσχυροὺς ἐπέλεσον הכהנה) [Horol f. 2a]

קל עבר: שרית (נוכח) - בר לב 29. עתיד: וישר wyiššār - ת"מ א"ד ב 31 [עוואניש ג/ב 351]. פעל עבר: שרר - ת"מ 16א. עתיד: ישרנה (+נסתר) - ת"מ 138ב. ציווי: שרר - ת"מ 222. בינוני: משרר - ת"מ 15א. מקור: משרראתך (+נוכח) - ת"מ 212א. אַתְּפַעַל עבר: אשתרר - ת"מ 79ב. עתיד: ישתרר - בר כה 23 M₂. ציווי: השתרר - ת"מ 75ב. משרו משרוך - במ כז BA 20. שור שורך (+נוכח) - דב ו 5. ושרה wšurra - מ ח 29. שורר משרוך - במ כז 20 V. שר שרוי širru (+נסתר) - ע"ש א 10. שרו משרוך (+נוכח) - במ כז B 20. שיר - המליץ 473. שירי šārur - מ ט 35. שרייה - ת"מ 386. שריו - ת"מ 37.

קל 1 חזק to be strong וישר חילון דכל קראי ויישר כוחם של כל הקוראים let the power of the readers be strong - א"ד ב 31. ישר פעלה כשירה חזק (=יישר כחו של) הפועל הצדיק - אס 20. ישר אמורה במה דאמר אשרי האומר במה שאמר - ת"מ 127א. ישר שאולה במד שאלת חזק, השואל במה ששאלת be strong, O questioner, in asking this to strive עם אלהים ועם אנשים ויכלת (N שרירת, EB שריר, A אתרברבת) you have striven with God ותוכל with men, and have prevailed - בר לב 29.

פעל חיזק to strengthen משה במדין שרר קנומה למהלך לאתרה משה במדין חיזק עצמו ללכת למקומו Moses in Midian strengthened himself to go to the place - ת"מ 16א. אוקר לגבריה שרר לרבקיה הוקיר את האנשים, חיזק את הנערים - ת"מ 208ב. דרש ישררנה בלבטה ביקש לחזקו בקללה - ת"מ 138 [על דב כז 15]. קום לך שרר גרמך אה משה קוד לך, חזק עצמך, משה - ת"מ 22א. שרר ית לבך - ת"מ 22ב. משרר ללבה דלא ידחל מחזק את לבו, שלא יפחד - ת"מ 15א. משררה חילון ומרבייה יתון מחזקת כוחם ומגדלת אותם - ת"מ 129ב.

משררה ולא יקרבונו נשיש כי במשררתון ולא תגע בהם חולשה, אכן אני יכול לחזקם - ת"מ 7א. וינאץ בדינים בדיל משרראתך "וינאץ" (דב לב 19) בענשים למען. חזקו - ת"מ 212א.

אַתְּפַעַל נתחזק to be strengthened חזוהו ישראל כדן אשתרר לבה כאשר ראם ישראל (את המצרים) כך חזק לבם when Israel saw them (the Egyptians) thus, their hearts were strengthened - ת"מ 79ב [על "יאכלמו כקש" - שמ טו 17]. והשתרר עם אלה ועם אנשה

שרפס ט"ס [עירוב משובש של שזר ושל בסר] *[Corr. blend of šzr and bsr]*

פענל ? גד שזור ישרפסנה והו ישזר עקבה A (ני"א יבסרנה, ישרונה) גד גודו יגיידנו והוא יגיד עקב - בר מט 19 [עירוב של שתי הנוסחאות האחרות].

שרץ רחישה ורמישה **swarming; creeping** [א"י ישרון מיא שרץ נפש דחיא - נ בר א 20]

קל 1 רחש פע"ע to swarm intrans. וכני ישראל פרו ושרצו וסגו ובני ישראל פרו ושרצו וירבו the descendants of Israel were fruitful and increased (lit.: swarmed) על ארעה בשרץ השרץ על הארץ **to produce abundantly** פע"י things that swarm upon the earth **הפיק בשפע** פע"י **irans.** וישרץ נהרה ארדענים וישרץ הנהר צפרדעים the Nile shall swarm with frogs - שמ ז 28, 29. ושרץ צפרדעים חדשים... שרצו ועלו גדודים גדודים במקומות המצרים - ת"מ 361.

אפענל השריץ to produce swarms ונהרה משרץ <ובתיה> ממלין גויאן הנהר משריץ והבתים מתמלאים גויות ושריץ the river swarms and the houses were filled with bodies - ת"מ 32א.

שרץ ש"ע n. m. **רמש swarm** ונפש אן תקרב... כנבלת שרץ נפש אן תקרב... כנבלת שרץ טמא if any one touches... the carcass of an unclean swarm - ויק ה 2. תקרב... ככל שרץ מסב - ויק ז 21. מכל שרץ מיה ומכל נפשה חיתה דבמיה - ויק יא 10. בשרצה דשרץ על ארעה - ויק יא 29. אלין מסביה לכוון מכל שרצה - ויק יא 31. שרצו ועלו גדודים גדודים... שרצים דלים עד מאד - ת"מ 361.

שרק טיחה ומריחה **plastering** [א"י הדא איתתא דשרקה אפה דשרקה מעולה = אישה זו המורחת את פניה, המורחת את כישורה - ירוש שבת י ע"ג. Levy IV 613b]

שרקה ש"ע n. f. **טיחה? plastering** ואה מכתשה בכתלי ביתה שארקן יארקן אי סאמקן JE (ני"א שקען, שקערן!) והנה הגגע בקירות הבית שקעררות ירקוקות או אדמדמות the disease is in the walls of the house with greenish or reddish plastering (spots) - ויק יד 37 [המליץ 603: שרקן].

שרר חוזק, עוצמה **power, might** [א"י יישר

שרת - שת

שריר ורבו העם והתעצמו מאד - אס 114. **ב**
שית *adj.* **חזק mighty** ויצחק ויצחק ויעקב ויעקב
שרירה ויצחק המסור ויעקב החזק Isaac the
devoted and Jacob the mighty - עי"ד ט 25.

א' שרירה ש"ע נ *n. f.* **עוצמה might** שרירה
יתרה על כלה "הך את עפר הארץ" (שמ ח 12)
עוצמה יתרה על הכול *exceeding might*
everything - ת"מ 86. [זבי"ח העי' 2].

שרירו ש"ע נ *n. f.* **עוצמה might** אנה מחליף
נשך בשרירו אני מחליף את חולשתך בעוצמה
I will change your weakness to might - ת"מ 7.
וקעם בשרירו רבה וחילוה ועמד ועצמה רבה
וחזקה - ת"מ 8. הלא בשרירות לבי אהך כי
בשררת לבי אלך - דב כט 18.

שרת עבודה, שירות **work, service** [עשי"ח. עי'
שמם *NSH. See šmš.*]

פנל שירת to **serve** ארבעתי אקרי העולם
שרתו לקהל יהוה ארבעת יסודות העולם
(הרוח, המים, העפר והאש) שרתו את קהל
האל, the four fundamentals of the world (wind,
water, dust, fire) served the congregation of
God - ת"מ 58. רוהיה... שרתו שבטי רחותה
והמים... שרתם... והמים שרתם עד מדבר שור
ועפרה עוד שרתם - ת"מ 58. שרתת אש יהוה
לעבדי יהוה... והרוח אשר שרתת - ת"מ 59.
המים... שרתו צבאות יהוה - ת"מ 61. אלה...
אשר שרתו ישראל והמיתו כל המצרים -
ת"מ 64. ושרת את אחיו במשכן זימונה - ת"מ
170.

משרת ש"ע ז *n. m.* **משרת servant** אה משרתי,
אה תלמידי - ת"מ 257. אתקדם יהושע בן נון
משרתה - ת"מ 259.

שרת ש"ע ז *n. m.* **עבודה service** לשרת ולברך
for service and for blessing - ת"מ 127, 172.
זאת האש... לשרת בני עבדיו - ת"מ 58.

שש"י šiši שם פרטי *pr. n.*

שש"י ש"פ אחימן ששי ותלמי ילידי ענק - במ
22.

שש"פ ?

שש"פ ש"ע נ *n. f.* ? וכנש לבן ית כלול גברי
אתרה ועבד שש"פ A (י"א משתה)... ויעש
משתה - בר כט 22.

שש"ת šāt שם פרטי *pr. n.*

ונתעצם עם האל ועם האדם - ת"מ 2220 [רמו
לבר לב 129]. כל מצוה בה השתררת - ת"מ 174.
וכרן מכרן ישתרר M₂ ולאם מלאם יאמץ - בר
כה 23. ותשתררו הך דאמר למען תחזקו
ותתחזקו, כמה שנאמר "למען..." (דב יא 8) -
ת"מ 118. ודאמר לפרעה השתרר... התחזק -
ת"מ 75.

משרו ש"ע ז *n. m.* **עוצמה might** ותהב מן
משרוך עלויו BA ונתת מהודך עליו you shall
invest him with some of your might - במ כז 20
[=המליץ 450. תפס מהודך = מאודך. וצורת ל"י. אבל
עי' זבי"ח בהמליץ, שם].

שור ש"ע ז *n. m.* **עוצמה might** ותהב מן
שורך עליו N ונתת מהודך עליו you shall
invest him with some of your might - במ כז 20
[המליץ 450. משרוך]. ברי זעורי עלי שור (m חסן)
בני צעירי עולה (ב)כוח my young son raises in
might - בר מט 22. בכל לבך... ובכל שורך בכל
לבבך... ובכל מאדך - דב ו 5 [המליץ 503: שרורך].
חילה נפשה ושרה אשוו מרחמנך הכוח הנפש
והמאוד חברו לאהב אותך - מ ח 29-30.

שורר ש"ע ז *n. m.* **עוצמה might** ותהב
משוררך עליו V ונתת מהודך עליו you shall
invest him with some of your might - במ כז 20.

שור ש"ע ז *n. m.* **עוצמה might** כפת שריו
דכבינך הכנע עוצמתם של אויבינו subtude the
might of our enemies - ע"ש 10 [עי' בהערת
זבי"ח].

שור ש"ע ז *n. m.* **עצמה might** וגלה כעסה
בכל שרואה וגילה הכעס בכל כורח mind... that manifested
provocation with all its
might - ת"מ 98. ותהב מן שורך עליו B ונתת
מהודך עליו - במ כז 20 [=המליץ 450: משרואך.
נתפס מהודך = מאודך]. דכי קנומך מגון בכל שורך
נקה עצמך מהם בכל כורח - ת"מ 154. עד
אטר מצוהתך בחילה ואף בשרוה למען אשמור
מצוותיך בכוח ואף בחוזק - ת"מ 206. ותתנצל
מנה בשרוך ותינצל ממנו (מלבן) בכורח - ת"מ
278.

שורר ש"ע ז *n. m.* **חלמיש might** - המליץ 473
[מן דב ח 15, לב 13. ליתא]. שרורך מאדך - המליץ
503 [מן דב ו 5. ליתא].

שריר א ת"פ *adv.* **מאוד very, much** טברה
ארתת שריר ההר (סיני) רעד מאוד the
mountain trembled very much - מ ט 35. ואגרך
אסגי שריר ושכרך ארבה מאד - בר טו 1. מלין
רמין שריר אנן אתין גימר מלים רמות מאד
אנו באים לומר - ת"מ 247.

לבושה אי ית שתיה אי ית ערבה - ויק יג 52.
ולבושה אי שתיה אי ערבה - ויק יג 58.

שתף התחברות ואיחוד לעשייה **partnership**
[א"י לא תשתף ידך עם חייבה - נ שמ כג 1. סו"א"
בקמתא גר דמיתא לא דין משתפין ולא שותפין =
בעת התחיה המתיא לא ישאו נשים - מתי כב 30]

פעל שיתף *to join, associate trans.* לא
תשתף אדך עם חיב למהי סהד מדלס E BA
לתשתף) אל תשית ידך עם רשע להיות עד
חמס you shall not associate with the guilty to
בצפרה act as a malicious witness - שמ כג 1.
יסיף סעדו ולרמשה כל ישתף אנחה M1
...ולערב יחלק שלל (עם חבריו) - בר מט 27
[פירוש].

אַתְּפַעַל השתתף *to participate* ואנן עמין
אהרן השתתף עמה במה עבד ואנו רואים
שאהרן השתתף עמו במה שעשה שה
seen how Aaron participated with Moses in
what he did - ת"מ 112 א [ק 42: אהרן שותף].
ואשתתף ראשי עמה ויתא ראשי העם - דב לג
21 (-המליץ 616). ולא תהי משתתף על עבדי
בישהתה - ת"מ 167ב.

שותף *šūtāf* ש"ע ז *n. m.* **שותף** ועורן
לא שותף לה ואחר אין שותף לו *there is no
other partner with Him* - מ יב 24. יחידאי דלית
לך חבר לא תניאן ולא שותף - ע"ד כו 37-38.
דלית בדרה... אנש אלא שותף לחוביה שאין
בדור... איש אלא שותף לחטאים - מ א 100-101.
ולא לאוי לאנש יהי שותף לה בदन ממלה
ואין איש ראוי להיות שותף לו בדבר הזה -
ת"מ 120ב [על דב כו 11]. ואשקחו עשו שותף
לישמעאל - אס 13. אחד שותף לארבעה -
ת"מ 43א.

שותפו ש"ע נ *n. f.* **שותפות**
partnership כל שמות אלהים שמות שותפו
אלא שם יהוה אין לו שותף *all the names of
God are names of association (i. e. has more
than one meaning), except the name YHWH
has no association* - ת"מ 87. ויכרב בחברה
בפקדון אי בשותפות אד A (נ"א באשמות,
כשבו) וכחש בעמיתו בפקדון או בשותמת
if one... deceives his fellow in a matter of
deposit or association - ויק ה 21 (מן אונקלוס O).
עמי ממלל יעקב דאמר בדילה בשותפו הלא
ברגזון קטלו ראה את דבר יעקב אשר אמר
על אודותיו (שמעון) ביחד "כי באפס הרגו"
(בר מט 6) - ת"מ 216 א [זביח העי 2: לשון ריבוי].

שת ש"פ ועכס אדם אורי ית אתה וילדת בר
וקרא ית שמו שת - בר ד 25. ואולד בדמותה
כצלמה וקרא ית שמה שת - בר ה 3. אדם
קמאה ושת חליפה אדם הראשון ושת חליפתו
- ע"ד ט 22. ביומי שת אול קין למדנחה בימי
שת הלך קין קדמה - אס נא.

שתי שתייה **drinking** [א"י ארכיני כען קולתיך
ואשתי - נ בר כד 14. סו"א"י ומין לא יאשתון - יונה ג 7]
קל שתה *to drink* לא אכל ולא שתה (šāta)
did not eat, nor did he drink (Moses) - ע"ד ז 16.
לחם לא אכל ומים לא אשתה (נ"א שתה) - שמ
לד 28. ועמר ורעט לא שתיתון ויין ושכר לא
שתיים - דב כט 5. ויפק מנה מים וישתה עמה
ויצא ממנו מים ושתה העם - שמ ז 6. אשתה
וגם גמליך אשקי ציווי *imp.* שתה וגם גמליך
אשקה - בר כד 14. בהשאלה *fig.* עדן מגלגל מים
חיים למן דשתי מנה adšāti (גן) עדן מגלגל
מים חיים למי ששותה ממנו - מ ט 61-62.

משתי כמי אסכמו גמליה למשתה כאשר
כלו הגמלים לשתות - בר כד 22. וילאון מצראי
למשתי מים מן הנהרה ונלאו מצרים לשתות
מים מן היאר - שמ ז 18. ולית מים למשתי
עמה ואין מים לשתות העם - שמ ז 1. בהשאלה
fig. נעמד בבוננו למשתי מן מימיו ת"מ 56
(על מעין עדן).

משתה ש"ע ז *n. f.* **משתה** ועבד לון
משתה ואכלו ושתו ועשה להם משתה
he made a feast for them, and they ate and drunk
- בר כו 30. ועבד משתה לכל עבדיו - בר מ 20.

משתו ש"ע נ *n. f.* [קורמאן 4Q543: ועבד משתנה
שבעה (יומין) - טור א, ש 7 (DSSU 153), המליץ 507]
משתה *feast* ועבד משתו לכל עבדיו *M1
he made a feast for all עבדיו *M1
his servants - בר מ 20. וכיו"ב *M1 בר כא 8 וכן
*M1E בר כט 22.

שתיו ש"ע ז במעמד הבינוני *n. m. participial*
שותה *drinking* וגברה שתיו מנה ומשתק A והאיש
משתה בה ומחריש *(from) her* והאיש
in silence - בר כד 21 [ראה לעיל, שקי. See above].
lšgy

שתי [†] חוטי האריג המאונכים, הנארגים בערב
warp [א"י או בשתיא או בערבה - נ ויק יג 57]
שתי ש"ע ז *n. m.* **שתי** באריג אי בשתי אי בערבה
(נ"א בשתיה, באשתאי) או בשתי או בערב
the warp or in the woof - ויק יג 48. ויוקד את

שתק - שתת

strengthen your tongue, that **אלם** יגע בה **אלם** ו**אל** muteness will not approach it ת"מ 7. ים סוף הוה כרו לון במשתוק ים סוף היה קורא להם (לבני ישראל) באלם - ת"מ 350. **2 תהו** כינוי למצב שלפני הבריאה **abyss** (the state before the creation) הוא הקעום על כריה דמשתוקה הו דברא כד צבא הוא העומד על יסוד האלם (לפני המאמר "יהי") He is the one who existed at the fundament of the primaeval silence (before the word YHY) - ת"מ 193. חדת בני על אקר והוא כריה דמשתוקה חדש בבנה על יסוד האלם - ת"מ 197. מן משתוקה אנדיך עלמה מן האין הבאת את העולם - מ ב 51-52.

משתק ש"ע n. m. **שתיקה** **silence** ואם משתק ישתק לה גברה B אם החריש יחריש לה אישה - במ ל 15.

שנת(א)ק ש"ת qattāl **adj. חרש** **deaf** מן ישיב מלל אי שתאק C (MEB שתק) מי ישים אלם או חרש who makes one dumb or deaf - שמ ד 11.

שנתק ש"ע n. m. **שתיקה** **silence** ואם שתק ישתק לה גברה VEC - במ ל 15.

שנתת ש"מ numeral שש **six** [א"י שית עשר חומרין - נ שמ לו 30. **סוא"י** שיתא שימהן על כיף חדא - שמ כח 10]

(א)שנתה **ašta** - ננה 5. שנתה **ašta** - ע"ד כד 4. אשתתי (נסמך) **baštatti** - מ ט 72. (אשתיתיה (מיודע) - ת"מ 121. **אשתתי** אשתיתיה (מיודע) - שמ כח 10. **אשתין** **aštan** - מ די 105. (א)שנת(ע)סר - שמ כה 25. **שנת** **šātan** - מ ר 72. **תת** - בר ז 11. מספר סודר **(א)שנתאי** שיתאי - בר א 31. D. שתייה (מיודע) **aštita** - א"י ג 7. אשתיתאיתה (נקבה, מיודע) - ויק כה 21.

(א)שנתה ש"מ מונה מותאם זכר **cardinal number** **ששה** **with m. nouns** במעמד ש"ת **six adjectival** פרקן עבדה לשש שנים ולישראל כל אשתה יומין גאולת העבד לשש שנים (דב טו 12) ולישראל כל ששה ימים (ה release of the slave (comes after) six years, and of Israel (after) six days - ננה 5-6. לאשתה יומין עבד עלמה לששה ימים ברא את העולם - ע"ד יד 4. אשתה יומים תשמש (EC שתת) ששת ימים תעבד - שמ כ 8. עבד אלה כל בוראיה באשתה יומים ברא אלוהים את כל הברויים בששה ימים - ת"מ 197. עבדתנה ברבו לגו שנתה יומין יצרתו בגדולה בתוך ששה ימים - ע"ד כד 3-4. במעמד ש"ע **substantival** אשתה משמהתון על אבנה אחתה (VEC שתה) ששה משמותיהם

שתק אלם דומייה **silence** [עואניש ג/ב 155. **א"י** וישמע בעלה וישתק - נ במד ל 12. **סוא"י** ושתק כלב לקהלא = ויהס כלב את העם - במ יג 30]

קל עבר: אשתק - בר לד 5. עתיד: ישתק - במ ל 15 (=המליץ 465). **נשתק** **ništāq** - מ ג 28. **בינוני**: ושתק - בר כד 21. **פעול**: אשתיק - בר ד 11. **שתיקין** (ר) **aštīqan** - מ ב 41. **פעל** **בינוני**: ומשתק - בר כד 21 (=המליץ 465). **אשתק** - במ ל 15. **משתוק** - ת"מ 7. **משתוקה** (מיודע) **maštūqa** - מ ב 51. **משתק** - במ ל 15. **שתק** - במ ל 15. **שתק** **qattāl** - שמ ד 11.

קל 1 שתק חלק מן הצורות כנראה פעל, אבל אין דרך לעמוד עליהן *A part of the foll. forms may belong to Pa'el.* **to be silent** תמן שתק ימה שם נדם הים הים silent **there the sea was silent** - ת"מ 467. **ואשתק** יעקב עד מיעלון (MECBA ושתק) וחריש יעקב עד באם **Jacob kept silent until they came** - בר לד 5. **ואם אשתק** ישתק לה גברה אם החריש יחריש לה אישה - במ ל 15. **ושתק** אהרן **M₂** *וידם אהרן - ויק י 3. **ואהרן** כד שתק - ת"מ 119. **יהוה יגחי** לכוון ואתון **תשתקון** יהוה ילחם לכם ואתם תחרישון - שמ די 14. **וגברה שאם** לה ושתק והאיש משתה לה ומחריש - בר כד 21. **כל פממין** שתיקין - מ ב 41. **כינוי** לבהמות חסרות הדיבור. בא כנגד בני אדם: **non-speaking creatures (i.e., animals)**. **מלליים** **as against human beings** קטלין שתיקין ומללין רוצחים אלמים ומדברים (= אדם ובהמה) - מ א 107-108 [עי זביח שם]. הביטוי בא גם: מ יד 111, ע"ד יז 12, 22, ת"מ 28, 30, 32, 34, 36. **ארע** **כנען** שתיקה מן קראי ארץ כנען אילמת **מלקרוא** (אל האל) - ת"מ (ל) 8. **2 חרש** **to be deaf** מן ישיב מלל אי אשתיק מי ישים אלם או חרש who makes one dumb or deaf - שמ ד 11. **נרס**: שתיק אי חרש]. **לא תקל** שתיק **M₂** **לא תקלל** חרש - ויק יט 14. **3 חדל**, **חסר** **to lack, cease** זבן ועדן לא נשתק על טובך זמן ועידן לא נחסר טובך **any moment we shall not lack Your goodness** - מ ג 28.

פעל 1 שתק **to be silent** וגברה שתיו מנה ומשתק MCBA והאיש משתה לה ומחריש **the man drinks from her silently** - בר כד 21. **2 חדל** **to cease** פלטת לאנוש... ליתו משתק הצלתי את אנוש... אינו חדל **I saved Enosh...that he does not cease** - ת"מ (ל) 5.

אשתק ש"ע n. m. **שתיקה** **silence** ואם אשתק ישתק לה גברה אם החריש יחריש לה אישה - במ ל 15.

משתוק ש"ע n. m. **1 אלם** **muteness** חייל לשנך ולא יקרבנה משתוק חזק את לשונך

על האבן האחת - שמ כח 10.

אשתתי *cardinal number* סמך לשם עצם מיוחד *str. with a*
definite noun צפיאתה דעבד באשתתי יומיה
 רצונו, שעשה בששת הימים His will that He made in the "Six Days"
 מ ט 72. מתחנן לגו אשתתי יומיה - ת"מ 265.

(א)שתיתי ש"מ סודר *ordinal number* ששי
sixth יום שתיתי D (ני"א יומה שתיתה) יום
 הששי the sixth day - בר א 31. בגו יומה שתיתה
 בתוך היום הששי - א"ד ג 7. וביומה אשתיתה
 - ת"מ 399. ויהי ביומה אשתיתה A אשתיתה,
 CB שתיתה, VNE שתיתה) - שמ טז 5. ואפקד
 ית ברכתי בשתה אשתיתה A אשתיתה,
 NMECB שתיתה) - ויק כה 21. ושתיתה
 דקעמו לגו קללתה והששה שעמדו לתוך
 הקללה - ת"מ 121א.

(א)שתין ש"מ מונה *cardinal number* ששים
sixty *adjectival* שית מאה ושתין עדנים
 צעם מאה וששים זמנים צם (משה) (Moses)
 sixty times - fasted one hundred and sixty times
 מ יד 105. דכרים אשתים ארפים אשתים אמרים...
 אשתים (ME שתים, NB שתין) אילים ששים
 עתדים ששים כבשים ששים - במ ז 88. ויצחק
 בר אשתים שנה (MB שתים, C שתין) - בר
 כה 26.

(א)שת(נ)סר ש"מ מונה *cardinal number* ששה
שש עשר **sixteen** אשתסר לבנים (VA שתסר,
 B שתסר, C שת עסר, E שתה עסר) ששה
 עשר אדנים sixteen sockets - שמ כו 25. שתסר
 לבנים (V אשתסר, EC שתה עסר, M
 אשתתסר) - שמ לו 30. ונפש אנש שתסר
 אלף (EC שתה עסר, VN שתת עסר) ונפש
 אדם ששה עשר אלף - במ לא 40. ונפש אנש
 אשתסר אלף (B שתסר, EC שתה עסר, VN
 שתת עסר) - במ לא 52. וילדת ית אלין ליעקב
 שתסר נפש (A שת עסרה, V אשתסר, MB
 אשתסרי, E שת עסרי) ותלד את אלה ליעקה
 שש עשרה נפש - בר מו 18. **(א)שתתי** ש"מ *n. f.*
ששייה קבוצה של ששה **group of six** צפיאתה
 דעבד באשתתי יומיה רצונו שעשה בששת
 הימים His will that he made in the "six days"
 - מ ט 72-71. אש <תיתיה דקעמו לגו ברכתה
 ושתיתה דקעמו לגו קללתה הששה שעמדו
 על הברכה והששה שעמדו על הקללה - ת"מ
 121א. וית שמהת אשתיתה דאתתרו על
 אבנה תניאנתה (A אשתיתה, C שתיתה)
 ואת שמות הששה הנותרים על האבן השנית -
 שמ כח 10.

שת ש"מ מונה מותאם לנקבה *cardinal number*
שש *with f. nouns* במעמד שית **six**
adjectival צבע לך משה ושת מואן דאלפין התפלל אליך
 משה ושש מאות אלף (with him) six hundred thousands
 מ ו 71-72. שת מון רכב בחור שש מאות רכב בחור - שמ יד 7,
 ת"מ 254. שת קרי מקלט שש ערי מקלט - במ
 לה 13. ושת מואן דאלף שמעין ושש מאות
 אלף (איש) שומעים - ת"מ 133.

תת ש"מ מונה מותאם לנקבה *cardinal number*
שש *with f. nouns* במעמד שית **six**
adjectival בלשון המאוחרת. זבי"ח, ת"מ עמי 102: משקף הגייה
 חוככת של תי"ו > [t] [š] Only in late SA. תת מואן
 רכב A שש מאות רכב six hundred chariots -
 שמ יד 7. מובא כן בת"מ (ק) 25א. נוסח ש: שת. ונח
 בר תת מואן שתה - בר ז 6. בשנת התת מואן
 שתה A (ני"א שת) - בר ז 11 וכי"ב ח 13, יא 11.
 ותת שנין בעאנך ושש שנים בצאנך - בר לא
 41. כתת מואן אלף רגלאי A (ני"א כשת) כשש
 מאות אלף רגלי - שמ יב 37. ותת מואן מטרי
 מטרת קדשה A (ני"א ושת) - במ ג 28.

ת

being alike [סואיי] הו די הכדון לא אתחשב ולא הכדון תר = והוא לא כן ידמה ולבבו לא כן יחשב - ישע י 7 (λελόγισται)

אָתְפֶּנַל תּוּאָר גזור שם *to be alike denom.* כל דמדמי אתה לא דמי לה כל דמתאר אתה לבר מנה admittâ'or כל שהוא בן-דימוי, אתה אינך דומה לו, כל שהוא בן-תיאור, אתה חוץ ממנו everything conceivable, You do not resemble it; everything describable, You are different from it ע"ד כו 41-44.

תאר ש"ע ז *n. m.* גוף **body** יקירה היא הצורה דעל דמות האלהים צורת הלבב אין צורת התאר נכבדה היא הצורה שהיא כדמות האלהים - הצורה ברוח, לא הצורה בגוף glorious is the form in the likeness of God - the form of the mind, not the form of the body - ת"מ 57א.

תבי ארגו, קופסה **chest, box**, ← ספינה **ark, boat** [איי] תיבו דגמי - נשמ ב 3

תבה ש"ע נ *n. f.* [מן העברית. ע"ע תיבו H. See] **ארגו chest** דן חראה דשקחת קמי כתוב בתיבת מרקה זו אחרית מה שמצאתי לפני this is the end of what I found before me in the chest of Marq 311* [זבי"ח במבוא, עמ' 15]. ואת טלי רמי בשילולה לגו תבת (!) ואתה נער מושלך ביאור לתוך תיבה - ת"מ 296ב [זבי"ח הע' 4]. ונסבת לה אמה תבת גמא VMEB ותקח לו אמו תבת גמא she took for him a chest made of bulrushes 3. תבת תבת - המליץ 610 מן בר ו 14. בתה"ש שלפנינו: תיבות.

תיבו ש"ע נ *n. f.* **1 ארגו chest** ונסבת לה אמה תיבות גמא ותקח לו אמו תבת גמא she took for him a chest made of bulrushes 3. וחזת ית תיבותה בגו סופה ותרא את התבה בתוך הסף she saw the chest among the reeds 5. **2 ספינה ark** עבד לך תיבו עאי גפר קננים תעבד ית תיבותה עשה לך תבת עצי גפר קנים תעשה את התבה ark of gopher wood; make compartments in the ark - בר ו 14. דמיה הות בי נשבעתי לתיבו

ת האות העשרים ושתיים באלף בית. The twenty second letter of the alphabet.

ת תאף tāf ש"ע נ *n. f.* **האות תיו** **Taw** עמו ת הך היא קעמה ממללה עם... משה ראו את ת איך היא עומדת ומדברת עם... משה, see Taw, Moses how it stands speaking with... ת"מ 303ב. מכן אתעבדת ת אכהן ריש ת רבת כל תמימו על כן נעשתה ת כאן ראש (במלת תמים - דב לב 4), ת גידלה כל תמימות - ת"מ 183ב. וט ונ וס ופ וצ וק ות ממללים עם נביה וט ונ וס ופ וצ וק ות מדברות עם הנביא - ת"מ 285ב.

תאם הקבלה ושוויון **fitting, equality** [איי] והוון מתאמין מן לרע - נשמ לו 29.

אפענל בינוני פעול *to fit together* ויון מתאמים מלרע כחדה יון מתאמיםלרישה והיו והיו תאמים מלמטה יחדו יהיו תאמים אל ראשו they shall match at the bottom, and match alike at its top כו"ב 29.

תאמים tiyyâmōm ש"ע ז ירבו *n. m. pl. tant*, **תאומים** pair, twins ואה תומים במעיה CA (JB תומעין, M תימחים, M₂ זוג) והנה תאמים בבטנה תאומים ב כה 24 וכוי"ב לח 27. בהשאלה *fig.* הר הקדם... וגן עדן תאמים הגלו במגלי יבשתה הר הקדם (מכינויי הר גריזים)... וגן עדן נתגלו תאומים כשנגלתה היבשה (אחר המבול) - ת"מ 94א.

תאנה tîna עץ התאנה ופריו **fig tree, fig** [איי] וחיטו להון עליו דתניה - נ בר ג 7. **סואיי** וחיטו טרפין דתיניא - שם]

תאנה ש"ע נ *n. f.* **תאנה fig tree, fig** ופרדו טרפי תאנה ויתפרו עלה תאנה זרעו תאנה they sowed fig leaves - בר ג 7. לא אתר זרע תינה גפן ורמון ומים לית למשתי לא מקום זרע תאנה גפן ורמון ומים אין לשתות - במ כ 5. ארע חטה וסערה גפן תאנה ורמון - דב ח 8 (=המליץ 614).

תאר דמות, צורה. תיאור הדמות **image, form**

תבל - תבר

בהם אש יהוה - במ יא 3. וכתבערה ובמסה
ובקברי תחמדתה מרגזים הויתון עם יהוה -
דב ט 22.

תבר שביהת ניפוך **breaking, smashing** |איי
דלא תתברון קדם בעלי דבביכון - נ במ יד 42. **סואיי**
ובעין דיתברון תרעא - בר יט 9

קל בינוני פעול: תבר - דב כח 25 (=המליץ 532). מקור:
מתבר - בר יט MCB. **פעל** [אפשר שחלק מן ההיקריות
הן קל] תבר - שמ ט 25. עתיד: ואתבר - ויק כו 19.
בינוני פעול: מתברין - ת"מ 7א. מקור: מתברה - בר יט
9. **אתפעל** עבר: אתבר - שמ כב 9 (=המליץ 595). עתיד:
יתבר - ויק ו 21. **מתבר** מתברה (מיודע) - שמ א 16
mA. **תבור** qitūil - שמ כג 24. **תביר** - שמ יב 13 A.
תבר - ויק כד 20.

קל 1 בינוני פעול **pass. pt. שבור broken** סמי
אי תביר... לא תקרבוך MC עורת או שבור...
לא תקריבו, any (animal) blind, or injured...
such you shall not offer - ויק כב 22. בהשאלה
fig. ניגף to be beaten, defeated יתנך יהוה
תביר לקדם דבביך יתנך יהוה נגף לפני איביך
before the Lord will cause you to be defeated
your enemies - דב כח 25. **דבביך**... תבירין
לקדמיך איביך... נגפים לפניך - דב כח 7 (=המליץ
532).

מתבר וקדמו למתבר דרשה MCB ויגשו
לשבר הדלת - בר יט 9.

פעל 1 שבר break, shatter כל אילן
ברה תבר כל עץ השדה שבר (הברד) (the hail)
shattered every tree of the field לוחיה
קדמאי דתברת הלוחות הראשינים אשר שברת
- שמ לד 1. וארמיתון... ותברתון לעיניכון
ואשליכס... ואשברס לעיניכס - דב ט 17. וגרם
לא יתברון בה ועצם לא ישברו בו - במ ט 12.
ואחינן תברו ית לבנן ואחינו המיסו את לבננו
- דב א 28. בינוני פעול **pass. pt. נגף defeat**
בהשאלה **fig.** כד חזו גרמון מתברין וכל חילון
נשיש כאשר ראו עצמם ניגפים וכל כוחם
חלש when they saw themselves defeated and
all their power weakened - ת"מ 7א. ותברונון
ויכתום - המליץ 492 מן במ יד 45. בתהיש שפנינו
וכתונון ותברו דבביון ונגפו את אויביהם - ת"מ
129א. ואתבר ית יכלות עזיזיכון ושברתי את
גאון עזכס - ויק כו 19. נתבר שרוון נשבור את
כוחם - ת"מ 79א.

מתברה וקדמו למתברה דרשה ויגשו
לשבר הדלת - בר יט 9.

אתפעל 1 נשבר to be broken ומית אי

וגוזלי שרה בקנוניה דומה היה יבי נשבעתי
(נר כב 16) לתיבה וגוזלי שרה בקניה - ת"מ 50א
[כלומר מפלט]. וכד אמר אלה מעבד תיבו עבדה
וסכמה כי יומים וכאשר אמר אלוהים לעשות
תיבה, עשאה וסיימה בעשרה ימים - אס 6ב.
פצתה מן מבולה בתיבותה הצילו מן המבול
בתיבה - ת"מ 274ב.

† תבל abomination |איי תבלא = תבל -
אונקלוס ויק יח 23]

תבל ש"ע ז. **n. m. תועבה abomination** וגבר
דישכב עם כלתה... תבל עבדון J (ני"א גנו, רגז
= המליץ 613) ואיש אשר ישכב את כלתה... תבל
עשו; if a man lies with his daughter-in-law...;
they have committed an abomination - ויק כ 12
[אבל בויק יח 23 גם J רגז].

תבן קש קצוץ או מעוך **straw** |איי אף תבן... עמן -
נר כד 25. **סואיי** ואריא ותורא היך חדא יאכולון תבן
- ישע יא 7]

תבן ש"ע ז. **n. m. קש straw** למקששה קש
לתבן לקושש קש לתבן to gather stubble for
straw - שמ ה 12 (= המליץ 610). אף תבן אף כסה
סגי עמנן גם תבן גם מספה רב עמנו - בר כד
25. לא יתיהב לון תבן בעבדת לבניה לא ניתן
להם תבן לעשיית הלבנים - ת"מ 20א.

† תבע דרישה, בקשה **request** |איי עד זמן די
יתבע יתה - נ דב כב 2. **ס** דמכון... אתבע מן יד כל
חינותא - פ בר ט 5

קל request

מתבע מקור **inf. בקשה inquiry, request**
ואזלת למתבע ית יהוה M₁* (ני"א)
למבעי מן) ותלך לדרש את יהוה she went to
inquire of the Lord - בר כה 22 (מן אונקלוס O).

אתפעל נאות לבקשה consent בהדה
נתבע לכון... למגור לכון כל דכר m (ני"א נתשבי,
נשתור) בזאת נאות לכם... להמול לכם כל
on this condition will we consent to you:
that... every male of yours be circumcised - בר
לד 15. וכי"יב 23. באדה יתבעון לנן m (ני"א יתשבו,
ישתוון) בזאת יאותו לנו - בר לד 22.

תבערה tēbāra שם מקום **pr. n. (place)**

תבערה ש"פ וקרא שם אתרה ההוא תבערה
הלא אוקדת בון אש יהוה (A) מוקדתה, B
דליקת) למקרא למקום ההוא תבערה כי בערה

תגר - תגרמה

בר לד 21 (=המליץ 536). ומן ארעה תתגרון (V תתגרון) ואת הארץ תסחרו - בר מב 34 (=המליץ 536). לא תתגר בה תחת דלבטתנה לא תתעמר בה תחת אשר ענתה - דב כא 14 [=המליץ 615. תפס ממכר כמו נ תתגר ואונקלוס תתיגר]. גנב נפש... ואתגר בה (י"א ואתיגר, ויתגר) גונב נפש... והתעמר בו - דב כד 7.

מגור ש"ע ז n. m. **סחר** trade **ארבע** מון אתקל כסף עבר למגור M... כסף עבר לסחר four hundred shekels of silver at the going trade rate - בר כג 16 [כנראה מן המקור למתגור - עואניש ה, 1.5.3.1, העי 110. Prob. inf., by progressive assim. of lmtgr, see LOT V, § 118. 1.5.3.1, n. 118].

תגור ש"ע ז n. m. **סוחר** merchant **ארבע** מון אתקל כסף עבר לתגור... כסף עבר לסחר four hundred shekels of silver at the going merchant's rate - בר כג 16.

תגר ש"ע ז n. m. **סוחר** merchant **ועברו** גברים מדינאי תגרים (A תיגרים) ויעברו Midianite traders סוחרים (A תגרים) תגארים. passed by - בר לו 28 (=המליץ 536: תגארים).

תיגר ש"ע ז n. m. **סחר** trade **ואתקל אברהם...** אתקל נגדי תיגר A וישקל אברהם... כסף כהילוך סחר Abraham paid out... silver at the going trade rate - בר כג 16 [ביטוי לתנועה e/i?].

תגר² ריב quarrel [בן גוון של תיגר (ע"ע) Cognate root of tygr, q. v. איימ ואחדין עלי תגר DSSU, 8-4Q543 כ"י B, קטע 1, שורה 11 (153). אכ tak/gritum - הידיינות - AHw 1300b]

פנעל רב to quarrel ויפל משה ואהרן מן תגר תמן עזר ותגר אכה ויפל משה ואהרן (במ יד 5) מי שרב שם (שמ יז) חזר ורב כאן (שמ טו) "Moses and Aaron fell" (Num 14:5) those who quarrelled there quarrelled again here ת"מ 215א.

אתפעל רב to quarrel ואתקף ליעקב ואתגר בלבן B ויחר ליעקב וירב בלבן Jacob became angry, and upbraided Laban עמה עם משה A וירב העם עם משה the people quarrelled with Moses - שמ יז 2.

תגרנו ש"ע נ n. f. **ריב** quarrel **בצגרנות** כנשתה N במריבת העדה - במ כז 14.

תגרמה tagrēma שם מקום (pr. n. (place)

תגרמה ש"פ ובני גמר אשכנז ריפד ותגרמה - בר י 3.

אתבר ומת או נשבר (the ox) it dies or is hurt - שמ כב 9. ומאן עסף... יתבר וכלי חרש... ישבר - ויק ו 21. כ"יב טו 12. 2 בהשאלה fig. **ניגף** to be beaten, defeated אתברו כל דיארי כנען נמוגו כל יושבי כנען וראייה) וראיתן על האבנים אם בן הווא O. ע ישה על המשבר ממתנין לה א 16 [מן אונקלוס O. ע ישה על המשבר ממתנין לה עד שתלד - מש ערכין א ד].

חטבר ש"ע ז n. m. **משבר** כלי לילודת birthing stool ותחזון על מתברה אן בר הוא mA (ני"א אכניה, בנואייה) וראיתן על האבנים אם בן הווא O. ע ישה על המשבר ממתנין לה א 16 [מן אונקלוס O. ע ישה על המשבר ממתנין לה עד שתלד - מש ערכין א ד].

תבור ש"ע ז n. m. **שבירה** breaking ותבור תתבר קעמתון ושבר תשבר מצבתיהם - שמ כג 24.

תביר ש"ע ז n. m. **נגף** plague ולא יהי בוכון תביר A (ני"א ש"ע תבר, מגוף) ולא יהיה בכס נגף you no plague shall fall upon you - שמ יב 13.

תבר ש"ע ז n. m. **1 שבר** fracture ותחת שבר תחת שבר fracture for fracture, eye שבר שבר for eye - ויק כד 20. תבר רגל אי תבר אד - ויק כא 19. סמאי אי תבר (המליץ 595 תבור) - ויק כב 22. **2 שבירה** breaking בתברי לכון אטר לחם בשברי לכון מטה לחם in My breaking of your support (lit.: staff of bread) - ויק כז 26.

תגר¹ סחר trade [א"י ואתגרו בה = וסחרו - נ בר לד 10. **סואי** נסב חמשא טלטטין ואתגר אוחרנין חמשא - מתי כה 14]

פנעל סחר to trade וארעה תהי לקדמיכון תבו תגרוה ואסתחנו בה (A תיגרוה) והארץ תהיה לפניכם שבו סחרוה והאחזו בה the land shall be open to you; trade and dwell in it לד 10. ויין (!) לא תשתה ולא תתגר v₆ (ני"א תסבר, תרתף) ויין לא תשתה ולא תאגר you shall drink no wine nor trade [תאגר tagār תפס תגר]. ותגר מנבלתה ירע רקעיה B (ני"א ודגרא, ודמאכל, ודמכתב) והסוחר (מבשר) anyone who trades of its ירחץ בגדיו in his clothes והאכל wākkəḥlabā בבניה. עואניש ג/א 64. Int. to avoid abhorrence. See grp (LOT IIIa, 64).

אתפעל עשה מסחר to trade ידורון בארעה ויתגרון מנה (A ויתגרון) ישבו בארץ ויסחרו - בר י 3.

בתהו קדם יום סכומי מלאתי תוהו לפני יום סופי - אי"ג 93.

תהום מקום מי המעמקים **abyss** [א"י סליק תהומא ובעא מטפא עלמה = עלו מי התהום ובקשו להטביע את העולם - ירוש סנה כט ע"א. **סוא"י** לעיל מן תומא - בר א 2]

תהום ש"ע נ f. n. **1 תהום the abyss** והשכה על אפי תהומה A וחשך על פני תהום (tūm) with darkness over the abyss - בר א 2. **2 מי המעמקים subterranean waters** אפתחו כל מעיני תהומה סגיה נבקעו כל מעינות תהום רבה ה fountains of the great abyss burst apart - בר ז 11. ברכת תהומיה דרבין מלרע (A תהום) - בר ט 25. עינן - ברכת תהום רבצת תחת - בר מט 25. עינן - תהומיה נפקע בבקעתה ובטברה עינת תהומת יצאים בבקעה ובהר springs of the deeps תהומה ה issuing in the plain and the hill - דב ח 7. תהומה דבארעה התהום אשר בארץ - ת"מ 106א. ארעה מיתבה על תהומה דמיה הארץ מיוסדת על תהום המים - ת"מ 272ב. קפאה תהומה בלבה דימה (A תהומין) קפאו תהמות בלב ים the deeps froze in the heart of the sea - שמ טו 8. כיו"ב ת"מ 56א. תהומין כסונון תהמות יכסימו the deeps covered them - שמ טו 5.

תהי תהייה ותמהון, חרטה **amazement, astonishment; change of mind, repentance** [א"י אתת חדא רוחא ונסייתה ושרי תהי ביה = באה רוח ונשאתו והחל תוהו (=מתחרט) בו - ירוש שבת ג ע"ב. **סוא"י** כד חמא יודס הוא... דאתחב תהא = כשראה יהודה... שחטא, התחרט - מתי כז 3]

קל 1 תמה to wonder ותהו גבר עם אחיו למימר מה דה עבד אלהים לנן *M₃ *ויחרדו איש אל אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו they wondered to one another, saying, "what is this that God has done to us?" 28. **2 ניחם to change one's mind** יתחי עמה בחזותון קרבה ויעזרון למצרים פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה the people may change their mind when they see war, and return to Egypt - שמ יג 17. **לא אנש אל ויכבד ובר אדם ויתחי (C ויסתובר)** לא איש אל ויכזב וכן אדם ויתנחם - במ כג 19. **3 התחרט to repent** ידעין אנן דאתחייבון ותהינן על סריחתן wtinnân יודעים אנו שחטאנו ומתחרטים אנו על פשעינו - מ א 4-5 [עם כינוי הנושא]. תהי על חטאו כי עביד לה רתו וי' tā

תד שד **breast** [א"י תדיין דינקת מינוהו - התה"מ בר מט 25 (כ"י 264 מספריית ששון). **סוא"י** ברכתא תדתיא - בר מט 25]

תד ש"ע נ f. n. **שד** ברכת תדים ורחם (VA תדיה, E קדים!) ברכת שדים ורחם blessings of the breast and womb - בר מט 25.

תדיר תמיד, קבוע **continuity, steadiness**; ← קרבן המוקרב מדי יום ביומו **the daily offering** [א"י ויהי על בית אפוי בתדירא - נ שמ כח 38]

תדיר ת"פ א **tâdər** **תמיד** **always** תדיר עיני יהוה אלהך בה תמיד עיני יהוה אלהיך בה the Lord your God always keeps His eye (on the land) ומאתין תדיר כד דקרי מליה דלגוון אז רעדו חיים ומתים תמיד בהיותו קורא את הדברים שבהם (בלוחות) - מ ט 88-85. ונימר תדיר לית אלה אלה אחד ונאמר תמיד: אין אל אלא אחד - ת"מ 162ב. **ב** ש"ת **adj. מתמיד constant** תקיף נוראותה תדיר שלטנותה החזק בנוראות, התדיר בשלטון, mighty in awe, constant in sovereignty - מ יא 86-85. תדירה דמורך לא בלי ולא שני המתמיד המאריך (ימים) שאינו בלה ולא משתנה - אי"ג 11. לית חכים לה שרוי תדיר אין יודע לו (לאל) ראשית. מתמיד (הוא) - ת"מ 110ב. **ג** ש"ע **n. קרבן תמיד the daily offering** עלת צפרה דלעלת תדירה עלת הבקר אשר לעלת התמיד the morning portion of the regular burnt offering - במ כח 23. ואועדות סמניה ומנחת תדירה ומשה רבותה וקטרת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה - במ ד 16. חטאת סלוחיה ועלת תדירה חטאת הכפורים ועלת התמיד - במ כט 11.

תדעל **tē'dāl** שם פרטי **pr. n.** **תדעל** ש"פ ותדעל מלך גוים - בר יד 1, 9. מובא גם אס 110.

תהו שממה **desolation** [מן העברית של בר א 2 H after Gen 1:2. בא בצירוף "תהו ובהו" לבד מפעם אחת כפינוי של אב גלוה, בן המאה ה"א (עואניש ג/ב, 19). ע"ע תהי]

תהו ש"ע נ f. n. **שממה desolation** ממי תהו ובהו **tē'u** מן מי תהו ובהו from the waters of the (primary) desolation - מ ו 10 וכיו"ב יג 43, יד 127, ננה 63, 66, ת"מ 7א, 7ב, 73, 263א, 303ב. אמלית

תוב

ושב אל המחנה - שמ לג 11. תובי לות מרתין
M₂* שובי אל גברתך - בר טו 9. **2 חזר בו, ניחם**
to change one's mind תהב ואתרהם דאת
רחמן ורתאה שוב ורחם, שאתה רחום וחנון
go back and have mercy on us, for You are
merciful - מ ז 88-85. תאב עלינן וסלח לחטאינן
הינחם עלינו וסלח לחטאינו - מ יט 24. וכיו"ב מ
ח 87, י 87. ויתוב חרון רוגז יהוה N וישוב חרון
אף יהוה - במ כה 4. תוב מן חורן רוגזך N שוב
מחרון אפך - שמ לב 12. **3 עשה תשובה to**
repent תובו ליד אלה <תשכחון> יתה רחמן...
מקבל כל תהב דיתוב לידה שובו אל האלוהים,
תמצאו אותו רחמן... מקבל כל השב אליו
Turn back to God. You will find Him
merciful..., He accepts every repentant who

turns back to Him - ת"מ 283. כיו"ב 201, 305.
וגבר דיקום בחובה... לית חוב מקבל דו אתחכם
לה ותב מנה... וכל אנש חכם בחובה ותב מנה
תתקבל תתובתה ואיש אשר יחטא... אין החטא
נפרע באשר עמד עליו ושב ממנו... וכל אדם
היודע חטאו ושב ממנו תתקבל תשובתו - ת"מ
153. תהבנן לאקרך tābnān שבנו אליך - מ ד
87. ומגלגלון ברהמי עד אהן יתובון ומגלגל
להם רחמים עד אם ישובו - ת"מ 182. טב הו
עבד לבישיה עד יתובון טוב הוא עושה לרעים
עד כי ישובו - מ יג 36. אן צעם בה ותהב אם
צם בו ושב (כיום הכיפורים) - מ יז 31. זכאה
ותהב - א"ח 40. עד דייתון תהבין tā'ēban כדי
שיבואו שבים - מ ד 60. מגזר לכבי תהבין מלות
(ערכת) לבות השבים - א"ח 85. תהבין את בעי
שבים אתה מבקש - מ ח 85, י 85. דרה דתהביה
דור השבים (ממצרים) - ת"מ 93 א [ע"פ בר טו 16,
והוא דרוש על תשובתם]. רחום תהביה - ע"ש ו 64.
יקרון תהביה יקראו השבים (בתורה) - מ טו
42. תהביה ושלמיה - א"ח 97. ומרון דתהביה -
מ ב 4, 89. טובין תהביה אשרי השבים - ע"ד ט
32. תהביה אנון דנצחין השבים הם המנצחים
- מ ה 85. תהביה אתין ומרחין לאלהותך השבים
הם רצויים לאלהותך - מ ז 88-87.

אפנעל 1 ענה to answer ואתב אברהם ואמר
M₁* ויען אברהם ויאמר, Abraham answered,
saying - בר יח 27. ואתיבן בני חת ית אברהם
למימר מ ויענו בני חת את אברהם לאמר - בר
כג 5. ואתיב לבן ובתואל m₂* ויען לבן ובתואל
- בר כד 50. **2 החזיר to return trans.** אתיב ית
אתת גברה m השיב את אשת האיש restore
the man's wife - בר כ 7. האתב אתיב ית ברך
m האשיב אשיב את בנך - בר כד 5. דלמא
תתיב ית ברי לתמן M₁* פן תשיב את בני

המתחרט על חטאו אכן ייעשה לו רתיין - מ יג
86-85. **3 עשיה NSH התמיך to persist** הנבונים
תעו בגלוג זה השליח to the wise ones persist
(Moses) in praising the messenger (imp.) - פיוטים
לשמחות 361.

תהו ש"ע נ n. f. **1 אוה** desire נהי הלכים
בתר תהות נפשה ולא בתר תחמדות מרן אנו
הולכים אחר תאוות הנפש ולא אחר חמדת
אדוננו we walk after self desire, not after the
desire of our Master - ת"מ 300. **2 חרטה**
repentance ותרח תהותה מתפתח ומזבח
אודאותה תמן ושער החרטה נפתח ומזבח
התודה שם - ע"ד טז 26-25.

[†] **תוב** חזרה, שיבה **return, repentance** [באה"ש
נצטמצמה תפוצתו להוראת החזרה ממעשה ובעיקר
מסטייה. כן נקרא הגואל 'תאב'. בהוראת החזרה הוא
מצוי בכ"ה N-ו BA ובגליונות של M. והכול מן אונקלוס.
ע"ע חזר, *With the exception of interp. from O, the root occurs only in the sense of 'repentance'; otherwise, it is replaced by hzr (q. v.). However, the savior's name derives from this root.* מ ככ 8.

סוא"י לא תאתב חמתיה - ישע ט 16]

קל עבר: תב - בר יח 33 m. עתיד: יתוב - בר טו 16 m.
יתובון adyētūbon - מ יג 36. ציווי: תוב - שמ לב 12
N. תאב tāb - מ יט 24. בינוני: ותאב wā'ēb - מ יז
31. **אפעל** עבר: ואתב - בר יח 27 M₁*. עתיד: תתיב -
בר כד 6 M₁*. ציווי: אתיב - בר כ 7 m. בינוני: מתיב -
בר כ 7 M₁*. מקור: למתיב - מר מה 3 m₂*. **אתפעל**
אתתב - בר מא 16 m. **אתב** - בר כד 5. **אתבה** - בר מב
25 m. **מתוב** - בר יח 10 M₂*. **תהב** - ע"ד ט 37. **תתוב**
- ת"מ 236. **תתובה** tētūba - מ ו 69.

קל 1 שב to return intrans. ואתרהם תב
לאתרה m ואתרהם שב למקומו Abraham
returned to his place) - בר יח 33. ונפק נפוק ותב
(E)A יצא יצא ושב - בר ח 7. ותב לותהון
m וישב אליהם - בר מב 24. והא תבת כבסרה
m₂A והנה שבה כבשרו - שמ ד 7. ודרה רביעה
יתוב לאכה m ודור הרביעי ישוב הנה - בר טו
16. אי אן יתוב כסרה חאיה N או כי ישוב
הבשר החי - ויק יג 16. מתוב אתוב לותך
שוב אשוב אליך - בר יח 10. לזמן אתוב לותך
M₂ למועד אשוב אליך - בר יח 14. אתוב ארעה
עניך m אשובה ארעה צאנך - בר ל 31. טב לנן
נתוב למצרים M₂* טוב לנו שובה מצרימה -
במ יד 3. תובה יהוה רבואת אלפי ישראל NB
שובה יהוה... - במ י 36. ותאב למשריתה M₁*

תובל - תוך

repentance that we may be relieved - ת"מ 236.
תתובה *tētūba* ש"ע n. f. **תשובה** repentance
 צריך לך נעבד תתובה ונצבע לך צריכים אנו
 לעשות תשובה ולהתפלל אליך we must make
 repentance and pray to You - מ 69-70. גזר לבי
 ואמליתי מחדד תתובה מול (ערלת) לבי נעשני
 מחדש תשובה - א"ג 6. תתובתן קבל תשובתנו
 קבל - מ יט 26 ע"ד כג 85. יצומון בה בתתובה
 יצומו בו בתשובה (ביום הכיפורים) - מ יז 39.
 לכב מלי תתובה לב מלא תשובה - ת"מ 300.
 לאוי עלינן נחדד תתובה יאה לנו לחדש תשובה
 - ת"מ 233. ואלולי יוסף לא אקבל מנון תתובה
 ואילולי יוסף לא היתה מתקבלת מהם תשובה
 (מיהודה ומראובן) - ת"מ 203. תתקבל תתובה
 - ת"מ 153. ואקבלת תתובה - ת"מ 202. ולא
 אקבלת תתובה עד לעלם - ת"מ 163. טבה
 היא תתובה - ת"מ 336. סחדה מן אשור
 תתובתך NB (נ"א עזורתך) עד מאשור תשובך
 - במ כד 22 [נ"א עזורתך] והוא דרוש [Midr.]. ריש
 אימנותה היא דחלתה וזכותה ותתובה
 ראשית האמונה היא היראה והצדקה והתשובה
 - א"ס 13.

תובל *tūbāl* ש"ע n. pr.

תובל ש"פ בני יפת... תובל מושך ותירס - בר י
 2. מובא באסטיר 37.

תובל קין *tūbāl qen* ש"ע n. pr.

תובל קין ש"פ ואחת תובל קין נעמה - בר ד 22.
 תובל קין בנה סכיפה - א"ס 4.

† **תוה** וחרדה **anxiety** [מן אונקלוס O. א"מ תוה
 וקם בהתבהלה - דג ג 24. **סואי** בתניהותה דקלא דימא
 - במבוכה מקול הים - לוקס כא 25]

קל חרד **to be anxious** ויתוה יצחק m₂ (נ"א
 וארתת, ודחל, ובלד) ויחרד יצחק Isaac was
 anxious - בר כז 33. ותוהו גבר על אחיו M₁*
 (נ"א וארתת, ודחלו, ותהו) ויחרדו איש אל
 אחיו they turned to one another in anxiety - בר
 מב 28.

† **תוך** פנים, אמצע **inner part, midst** (שרבוב
 מן העברית. ע"ע גו, מצע. *H interp.*)

תוך ש"ע ז n. m. **גו, אמצע** וית כל אנחיתה
 תצמת אל תוך רחבה E (נ"א לגו ממצית
 פתיה/אפתחה) ואת שללה תקבץ אל תוך רחבה
 gather all its spoil into the open square - דב יג

שמה - בר כד 6. קבל דיתייב לה m די השיב לו -
 ויק כה 28. לא יתיב שלמה דפרעה A - בר מא 16
 [העתיק חלקים מן אונקלוס. עי' אתפעל להלן]. ואם
 ליתך מתיב...מות תמות M₁* ואם אינך משיב...
 מות תמות - בר כ 7. ומתיבין ית אבנה M₁*
 והשיבו את האבן - בר כט 3.

חתיב ולא יכלו אחיו למתיב יתה m₂*
 (נ"א למגבה, למגיב, לאגבוה, למעני) ולא
 יכלו אחיו לענות אתו - בר מה 3.

אתפעל הושב **to be returned** מן קדם אל
 איתתב שלמה דפ[רעה] m מלפני אל הושב
 שלום פרעה who returned Pharaoh's peace (of mind)
 it is God who returned Pharaoh's peace - בר מא 16. אתתב כספי M₁*
 הושב כספי - בר מב 28. על עסק m כספה דאתתב
 (!) בטעוננן M₁* על דבר הכסף המושב
 באמתחתנו it is because of the money, which
 was returned in our sacks - בר מג 18.

אתב ש"ע ז n. m. **השבה** **return trans.** האתב
 אתיב ית ברך m האשיב אשיב את בך - בר כד
 5.

אתבה ש"ע ז n. f. **השבה** **return trans.** ולאאתבה
 ית כספיהון m (נ"א ולמעזרה) ולהשיב את
 כספיהם to return their money - בר מב 25 [מקור
 על פי תבנית אונקלוס. *Inf. Onqelos style*].

חחוב ש"ע ז n. m. **שיבה** מתוב אתוב לותך
 M₂* (נ"א עזור) שוב אשוב אליך - בר יח 10.

תהב *tā'ob* ש"ע ז n. m. **"השבי"** הוא הגואל, נביא
 אחרית הימים **the savior** [Companion, 224] ייתי
 בשלם תהבה יבוא בשלום תהבה the Taheb
 will come in peace - ת"מ *42, *442 (פעמיים),
 *43, *241, *242, *234. טוב עלמה אמת דייתי
 תהבה וסדרי רחותה אשרי העולם בשעה שיבוא
 התהב וסדרי רחותה - ע"ד ט 36-37. טובי תהבה
 וטובי תלמידיה דדמין לה אשרי התהב ואשרי
 תלמידיו הדומים לו - ע"ד טו 33-34. מן נח ארשה
 ועד תהבה נופה מן נח השורש ועד התהב
 הענף (הצאצאים) - ת"מ *243. תהבה יקום ויהוה
 יתנחם התהב יקום ויהוה יתנחם (על הרעה) -
 ת"מ *244. כי תהבה ייתי ויגלי קשטה אכן
 התהב יבוא ויגלה את האמת - ת"מ *90. הדה
 לתהבה כד ייתי זאת לתהב כשיבוא - ת"מ
 *132. ותלתה מלים הזדוגו כרבו ותהבה אף
 עמון ושלוש מלים חברו וגם התהב עמהן
 ("הרנינו גוים עמו" - דב לב 43) - ת"מ *299.

חחוב ש"ע ז n. m. **תשובה** **repentance** יהי
 לנן נחדד תתוב עד נגשם יאה לנו לחדש תשובה
 it is appropriate for us to renew

תולע - תור²

תור¹† התכלות והשתאות, חיפוש, **observation**, **searching** [סוא"י] הו דקרא יהא תאיר = והקורא יבין - מתי כד 15. ומתיר אורחתיך - ואביטה ארחתך - תה קיט 15]

קל 1 תר, הביט seek to תאר תור - המליץ 614 [זב"ח: הפשט השורש. ליתא]. ולא תתורון בתר לבככון C (N תתורין, M תתרון. נ"א תתרון) ולא תתורו אחרי לבככם do not follow your heart - במ טו 39. ולא תערנון אבהתכון C (E תורונון) ולא שערום אבתיכם (demons) whom your fathers had never sought - דב לב 17. ואשלחנך בעדו בתריים בטפאי ובזמר J (נ"א ברבנים) ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנר I would have sent you off with joy, with scouts (escort), with timbrel and lyre - בר לא 27 [תפס Int. \$r from \$wr, אפסרם - מן שור = הביט, Int. \$r from \$wr, אפסרם - מן שור = הביט, 'to look'.] **2 הביין comprehend** to גבורתך רבתה מן יתור yētor גבורתך הגדולה מי יבין? your great might, who comprehends? - מ ג 10-9. האן דו מנו דיתור היכן שהוא (האל) מי הוא שיבין? - מ יג 17. חילך חילול מותר מד לית מדע **תאר** 2ar מן חוץ חזק מאוד, שאין השכל מבין - מ ז 29-30. ובדומה לו מ ז 82. ולא כלום תאר לך ואין דבר התופס אותך **nothing comprehends** You - מ ח 26, יא 16.

מתור mittor ולא צעורה מטיה מתור צעורה ואין צורה משיגה להבין את יוצרה - ט 65.

אתפעלהביט contemplate to מתאר משתה - המליץ 507 [מן בר כד 21. ליתא]

תור² בקר **cattle** [טלשיר 50, 98. א"י ותור לחטאת תקרבון - ג שמ כט 36. סוא"י ובגמליא ובתוריא - שמ ט 3]

תור ש"ע ז. n. m. **שור ox** ואן יגף תור אנש... ית תור עברה וכי יגח שור איש... את שור רעהו when a man's ox injures his neighbor's ox - שמ כא 35. לא תרדי בתור ובחמור כחדה לא תחריש בשור ובחמור יחדו - דב כב 10. מה חיל בר תור רכיך וטוב קמי אריה מה כוח עגל רך וטוב כנגד אריה - ת"מ 7ב [על פי בר יח 7]. והוה לה עאן ותורים ויהי לו צאן ובקר - בר יב 16. פר אחד בר תורין פר אחד בן בקר - במ ז 33.

תורה ש"ע נ. n. f. **פרה cow** ויסכון לידך תורה סמוקה A (נ"א פרה) ולקחו אליך פרה אדמה let them bring you a red cow - במ יט 2. הא מן נהרה סלקי שבע תורין m (A תורין, פרואן)

17. דשרף גויהתון בתוך הים ששרף את גויותיהם בתוך הים - ת"מ 88א. והיה בתוכו דרך מכונה לצבאות יהוה - ת"מ 62א. ראשה במראה ותוכה הוה כחלמה - ת"מ 102ב. ועברם בתוך הים ביבשה - ת"מ 101ב. ושכנתי בתוך בני ישראל - ת"מ 98א [מן שמ כט 45]. היתה האש נכונה בתוך הכרד - ת"מ (ק) 34א. בהלכתו בתוכו - ת"מ (ק) 35ב.

תולע tštila פרטי n. pr.

תולע ש"פ ובני יששכר תולע ופועה - בר מו 13.

תולעאי ש"י n. gent. לתולע כרן תולעה (VN תולעאי) - בר כו 23.

תולעה† תולעת, רימה **worm** [א"י ארום תאכל יתיה תולעתה - ג דב כח 39. סוא"י ופקד יהוה לתולעא - יונה ד 7. טלשיר 103]

תולעה ש"ע נ. n. f. **תולעת worm** וארם תולעים ואסרהוירם תולעים ויבאש and it bred worms and became foul - שמ טז 20 (=המליץ 611). וחמר לא תשתה ולא תסבר הלא תיכלנה תולעתה ויין לא תשתה ולא תאגר כי יאכלנו התולעת - דב כח 39.

תום† צמח מאכל. שום **garlic** Löw Pfl 396. א"י חד ברנש עבד תום שחיק לגו ביייתה - ירוש תרומות מו ע"א. ט תומא - LS 819a]

תום ש"ע ז. n. m. **שום garlic** דכרנן ית... תומיה ECB (N תהומיה, A תיומיה, J שואמיה) זכרנו... את השומים **we remember...** the garlic - במ יא 5.

תון רבית **interest** [זב"ח: שורש שהופשט מן "אל תונו איש את אחיו" - ויק כה 14. Secondary root [derived from twnw (Lev 25:14)]

תון ש"ע ז. n. m. **ריבית interest** תון נשך - המליץ 530. [ליתא].

תופן† מאפה **pastry** [אברמסון, לשונונו לעם יט, ה (קפז), 143-136. א"י עבד לי חליטה... עבד לי תופין - ירוש פסחים לא ע"א]

תופנין ש"ע n. pl. tant. **מאפה pastry** וטעמה כתופנין בדבשה B (נ"א כמחפי) וטעמו כצפחית בדבש **it tasted like wafers in honey** - שמ טז 31. תופני מנחה גזורים תקרב (נ"א מגזרה, עליטן) תופני מנחת פתיים תקריב - ויק ו 14 § תופנין].

במשכניכון EB (J ותשתשכון) ותרגנו באהליכם you murmured in your tents - דב א 27. ותשתשו בני ישראל במשכניון ואמרו וירגנו בני ישראל באהליהם ויאמרו - במ יג n. m. **לוחש לחשים charmer**

תשתש ש"ע ז. **לוחש לחשים charmer** m ועבדו אף אנון תשתשי מצרים בחרשיון מ כן ויעשו גם הם חרשי מצרים בלהטיהם כן the Egyptian charmers, in turn, did the same with their spells - שמ ז 11.

תחם¹ גבול, היקף **boundary, border** ← השטח המוקף בגבול **territory** [א"י ותחום ית עמה - נ שמ יט 12. **סוא"י** קמץ סגי על כול תחומיך - שמ י 4] **פנעל 1 הגביל, התווה גבול to set borders** לא תסטי תחום עברך דתחמו קדמאים לא תסיג גבול רעד אשר גבלו ראשוניים you shall not move your fellow's landmarks, set up by previous generations - דב יט 14. ימה רבה יתחם הים הגדול יגבל - במ לד 6. ותתחם ית טורה סהר והגבלת את ההר סביב - שמ יט 12. תחם ית טורה הגבל את ההר - שמ יט 23. **2 הציב דבר בגבול to set something within borders** ותרתי שלשלו דהב דכי מתהמן תעבד יתון ושתי שרשרות זהב טהר מגבלות תעשה אתם two chains of pure gold; set them within borders (!) - שמ כה 14 וכיו"ב 22 (המליץ 441. מתעמאן). ועבדו על חשנה שלשלו מתאמן עובד רציף ויעשו על החשן שרשרות גבלות מעשה עבות - שמ לט 15.

אִתְפַּעַל גבל to border with וטבריס מתמחה בימה וטבריה גובלת בים Tiberias borders the sea - אס 20.

תחום tūm ש"ע ז. **1 גבול border** ותחום מערבה יהי לוכון ימה רבה וגבול ימה יהיה לכם הים הגדול you western boundary shall have the coast of the Great Sea - במ לד 6. ותתחמון לכון לתחום מדנחה והתאיתם לכם לגבול קדמה - במ לד 10. ויסתמך לתחום מואב ונשען אל גבול מואב - במ כא 15. בהשאלה *fig.* כרבו דלית לה תהום בגדולה שאין לה גבול - ע"ד ד 8. דשבת בה יתברך... דו תחום קביע ביד אלה השובת בה (בשבת) יתברך... שהיא גבול קבוע ביד אלוהים - ע"ד יד 9-7. **2 איזור territory** האנה מנדי מחר גוב בתחומך הנני מביא מחר ארבה בגבולך I will bring locusts on your territory - שמ י 4. שתים קריה כל תחום ריגובה ששים קריה כל חבל

...שבע פרות - בר מא 2. והא שבע תורין עורנין A (נ"א פרואן) והנה שבע פרות אחרות - בר מא 3. ואכלן תוריה בישן חזב... ית סבע תוריה יאות חזב A (*M₂ תורתה) - בר מא 4.

תור³ הקמה, העמדה **rising** (ג תור - Lane 364) **קל הקים to raise** רבי כאריה וכלביה מן יתורנה M₃ רבץ כאריה וכלביה מי יקימנו he crouches, lies down like a lion, like a lioness, who dare rouse him? - בר מט 9.

תור⁴ שם מקום **pr. n. (place)** [בדומה אל אתור/אשור. ואכן אשור היא קריאת B בבר כה 18] **תור** ש"פ ודר בין קדש לבין תור M₁* וישב בין קדש לבין שור - בר כ 1. ושרו מחוילה עד תור M₂* - בר כה 18.

תורס מגן **shield** (ג θυρεός - Krauss 593. א"י מגין סעדיכון ותרס חייילכון - נ דב לג 29) **תורס** ש"ע ז. **מגן shield** אל תדעל אכרם אנה תורס לך mC אנכי מגן לך אנכי מגן לך shield - בר טו 1 (=המליץ 507). וברייך אל עליון דתורס עאקיך באדך C (A דתורס)... אשר מגן צריך בידך - בר יד 20. עם דמתפצי ביהוה תורס סחדך ED העם הנושע ביהוה מגן עזרך - דב לג 29. תורס תקיף ועזר לכל מן בה יימן מגן ועזר לכל מי שיאמין בו - ת"מ (ק) 374. נרבי עלמנן בתשבוחתה דמרן... ונעבדנה תורס באפי כל (ערואיו) <ערואיה> נגדל עולמנו בתהילת אדוננו... ונעשינה תריס בפני כל הפגעים - ת"מ 96.

תורק מעקה **parapet** (ג παράτοιον = מגן לחזה, קיר מגן בנובה החזה. טל, ספר מלמד, 258) **תורק** ש"ע ז. **מעקה parapet** כד תבני בית חדת ותעבד תורק לאגרך כי תבנה בית חדש ועשית מעקה לגנך when you build a new house, you shall make a parapet for your roof - דב כב 8.

תוש לחש **whisper** ← רינה ותרעומת **murmur** (טל, ספר בלאו 319. א"ימ כשפו וחרטמו ותושין - Enoch, 157. ס לא תסטא מן אורחא דמלכותא ותתוש = לא תסור מדרך המלכות ותתעה - LS 819b, Land 149)

פלפל אתרעם to complain ותשתשתון

תחם² - תיגר

over your head shall be brass, and the earth under you shall be iron - דב כח 23. שבי שבי ארך תחת ירכי שים נא ידך תחת ירכי - בר מז 29. וארמת ית ילידה תחת אחד רוביה ותשלך את הילד תחת אחד השוחים - בר כא 15. תחת אילנים טבים - ת"מ 298. **2 חלף instead of** סב ית לואי תחת כל בכור קח את הלויים תחת כל בכור the first-born - במ ג 45. למה שלמתון בישה תחת טבה למה שלמתם רעה תחת טובה why have you paid evil in return of good? - בר מד 4. יתב שבי עבדך תחת רביה ישב נא עבדך תחת הנער ונשארם במתי מעט תחת אשר הייתם instead of the lad - בר מד 33. נפש תחת נפש - שם כא 23. ומית יובב ומלך תחתיו חשם - בר לו 34. **1 חלף אשר instead of** ותשתארו בקליל ועור תחת דהויתון ככוכבי שומיה ונשארם במתי מעט תחת אשר הייתם ככוכבי השמים, you shall be left a scant few instead of having been as numerous as the stars in the skies - דב כח 62. **2 תחת אשר because** תחת דלא שמשות ית יהוה תחת אשר לא עבדת את יהוה הלא רעם ית אבהתך the Lord - דב כח 47. תחת הלא רעם ית אבהתך ובחר בזרעון בתרון תחת כי אהב את אבותיך ויבחר בזרעם אחריהם He loved your fathers, He chose their heirs after them - דב ד 37. לא תתגר בה תחת דלבטתנה לא תתעמר בה תחת אשר עניתה - דב כא 14.

תחת אד שלטון rule דאפצה ית עמה מתחת אד מצראי אשר הציל את העם מתחת יד מצרים who delivered the people from the rule of the Egyptians - שם יח 10. אלה אחד וכלה תחת אדה אל אחד והכול תחת ידו - ע"ד א 31. וכלה תחת אדך - מ ז 46.

תחת² tē'ât שם מקום *pr. n. (place)*
תחת ש"פ ונטלו ממקהלת ושרו בתחת ונטלו מתחת ושרו בתרח - במ לג 27.

תיגר ריב quarrel [שורש תנייני מן אתפעל של גרי/יגר. ע"ע תגר. *Secondary root from Ethpa^{el}* of grylgr; see tgr², Nöldeke MG 133. תיגר על מידותיו של הקביה - יושלמי ברכות ט ע"ג]

פעל רב to quarrel ומררוה ותיגררוה וסנוותה מסעני פלגים (V ותיגררוה, MB ותיגררוה) וימררוה ויריבהו בעלי חצים - בר

הארגב - דב ג 4. זיתים יהון לך בכל תחומך זיתים יהיו לך בכל גבולך - דב כח 40. כד שרה בתחום מצרים כאשר שכן בגבול מצרים - אס 10. בהשאלה fig. ונעיל... לתחום כהלה אימנו ונבוא... אל תחום שכולו אמונה - ת"מ 155. עד לא יסטון מן תחום קשטה כדי שלא יסטו מתחום האמת - ת"מ 231.

תחם² tām שם פרטי *pr. n.*

תחם ש"פ לתחם כרן תחמאה - במ כו 35

תחמאי ש"י *gent. n.* לתחם כרן תחמאה (V תחמאי) - במ כו 35.

תחש² tāš שם פרטי *pr. n.*

תחש ש"פ וילדת אף היא ית טבה וית גחם וית תחש וית מעכה - בר כב 24.

תחת¹ the under part ושוו תחתוהי ויתב עליה - נ שמי ז 12. **טואי** מיא דהו תחת שורא - בר א 7]

תחות¹ prep. 1 תחת under, beneath וטמר יתון יעקב תחות דאלתה NC ויטמן אתם יעקב תחת האלה Jacob buried them under the terebinth - בר לה 4. ויהי שבע יומים תחות אמה VB (ני"א תחת) והיה שבעה ימים תחת אמו - ויק כב 27. **2 חלף in return for** עמיך לילן תחות יברוי בריך C (ני"א חליפת) ישכב עמך הלילה תחת דודאי בנך he shall lie with you tonight, in return for your son's mandrakes - בר ל 15. בישה תחות טבה NC רעה תחת טובה evil for good - בר מד 4.

תחת¹ tēt ש"ע במעמד אדורביאלי *n. adverbial*
מקום in place ואם תחתיה תקעם בהקתה לא אפתת ואם תחתיה תעמד הבהרת לא פשתה if the spot remains in one place and does not spread - ויק יג 23. ולא קמו אנש מתחתיו תלתה יומים ולא קמו איש ממקומו שלשת ימים three days no one could get up from where he was - שם י 23. **ב מיי 1 תחת** under, beneath ואקרו תחת אילנה והשעינו תחת העץ ואלקרו תחת אלנה - בר יח 4. מעונה אלהי קדם ומתחת אדרעה עלמה ED (ומכתי) ומתחת זרועתו עולם (in) the upper heaven is the eternal God, and beneath His arms (is) the world - דב לג 27. ויהון שומיך דעל רישך נחש וארעה דתחתיך ברזל והיו שמיך אשר על ראשך נחשת והארץ אשר תחתך ברזל the heavens

תיכה - תכלי

תיכה שׁיׁע n. f. **שרשרת chain** ועבדו על חשנה תיכין מתאמן *M₂ (נייא שלשלן) ויעשו על החשן שרשרות גבלות on the breastpiece they made chains set within borders - שמ לט 15.

תימה שׁיׁע n. f. **טימה** טימא **טימה** שׁיׁע ואלין בני שמהת ישמעאל... הדד ותימה יטור ונפיש... - בר כה 13 - 15.

תימן שׁיׁע n. f. **תימן** טימאן **תימן** שׁיׁע והוו בני אליפו תימו ואמר... - בר לו 11.

תימנאי שׁיׁע ומלך תחתיו חשם מן ארע תימנא - בר לו 34.

תירס שׁיׁע n. f. **תירס** טירס **תירס** שׁיׁע בני יפית... תובל מושך ותירס - בר י 2. מוזכר באס 27.

תיש הזכר בעזים **he-goat** (טלשיר 104, 124. א״י ותיישן עשריגם) - נ בר לב 15. **סוא״י** אדם דתישין ודעיגלין - אל העבריים ט 12

תיש שׁיׁע n. m. **תיש he-goat** ואסטה ביוםה ההוא ית תישיה נמוריה ויטר ביום ההוא את התישם העקודים that same day he removed the spotted he-goats - בר ל 35. עזים מאתים ותישים עסרים - בר לב 15.

תיתל בעל חיים **an animal** (כִּיתֵל Lane-332a) וכך הוא בתהייע. טלשיר 252

תיתל שׁיׁע n. m. **תאו** אקוה ודישנה תיתלה וזמרה (C ותיתלי) ואקו ודישון ותאי וזמר - דב יד 5.

תכלי שׁיׁע n. m. **תכלי** שׁיׁע שכול, איבוד בנים **bereavement** (א״י יתי תכלתון - נ בר מב 36. **סוא״י** ולא יהא עוד מן תמן דמית ודתוכיל- מליב ב 21)

קל שכל **to miscarry, be childless** רחליך ועזיך לא תכלו (C תכלי) רחליך ועזיך לא שכלו your ewes and she-goats never miscarried - בר לא 38. למה אתכל אף תריכון יום אחד למה אשכל גם שניכם יום אחד why should I be bereft of you both in one day? - בר 45 (המליץ 594). ואנה כמה דתכלת תכלת C (נייא דתכלת) ואני כאשר שכלתי שכלתי - בר מג 14.

מט 23. ותיגרו רעי גרר E ויריבו רעי גרר - בר כו 20. ותיגרה על מי תיגרה ED (C ותיגרנתה) ותרביהו על מי מריבה - דב לג 8.

תיגר שׁיׁע n. m. **ריב** **dispute, quarrel** ולא תגיב על תיגר ולא תענה על ריב you shall not give perverse testimony in a dispute - שמ כג 2. **תיגר** שׁיׁע n. f. **תיגר** בין גברים כי יהיה ריב בין אנשים when there is a dispute between men - דב כה 1. ומסכין לא תשבח בתיגרה ודל לא תהדר בריבו - שמ כג 3. ויקעמון תרי אנשיה דלהון תיגרה לקדם יהוה ועמדו שני האנשים אשר להם הריב לפני יהוה - דב יט 17.

תיגרה שׁיׁע n. f. **ריב** **dispute, quarrel** אל ני תהי תיגרה ביני ובינך אל נא תהיה מריבה... and let there be no strife between you and me 8. ותיגרה בישה התיגרו עם נביה רבה משה ומריבה רעה רבו... - תימ 215. והבסר בברכה גדלה ובתיגרת לבן בזימון עשו ונתבשר (יעקב בחלום) בברכה הגדולה ובמריבת לבן ובפגישת עשו - תימ 146. מלי תיגרה בקוריד דברי ריבות בשעריך - דב יז 8 ribol נתפרש ריבות - שׁיׁע מופשט ביחיד, לפי ש-ו < o בהברה טגורה. אבל C תפס ריבוי: תיגראו. ואשפר שאף EB כך: תיגרו. אבל עי להלן תיגרו. **תיגרון** שׁיׁע n. m. **ריב** **quarrel** איך אסכל לודי טרחיכון טפשיכון ותיגרניכון איך אשא לכדי טרחסם משאכס וריבכסם how can I burden alone of you, your iniquity and strife? - דב א 12 (מבא גם בשמי יח 25).

תיגרונה שׁיׁע n. f. **ריב** **dispute** אן יפלי ממך ממלל לדין... מלי תיגרנה בקוריד V כי יפלא ממך דבר למשפט... דברי ריבות בשעריך if a case is too difficult (lit.: remote) for you to decide, ...matters of dispute in your courts - דב יז 8.

תיגרנו שׁיׁע n. f. **ריב** **quarrel** דאמריטון ית מימרי במדבר צין בתיגרנות כנשתה V... אנון מי תיגרנות קדש VN (B תגירת) אשר מריתם את פי במדבר צן במריבת העדה... הם מי מריבת קדש when the community was contentious in the wilderness of Zin, you disobeyed My command..., those are the waters of quarrel of Qadesh - במ כז 14.

תיכה שרשרת **chain** (מן אונקלוס O. א״י מהו מיפק באילין תיכיא אמר לון... אסור לו לאדם לצאת בהמיני = מהו לצאת (בשבת) בשרשראות אלה? אמר להם... אסור לצאת באבנט - ירוש שבת ז ע״ד. צורך בנא בתכא = בנוי לתלפיות - פ שיהי״ד 4 - LS 822b)

תכל2 - תלי

him suddenly, unexpectedly - במ ו 9.

תכף² סלע cliff [ג תקפ ע" אובדן הנחציית שלא כרגיל. עואנ"ש ה 1.1.7. *Rare loss of emphasis of q.*]
תכופ ש"ע ז n. m. סלע ותתקומם על תוכפה
 M₁* (נייא תקפה) ונצבת על הצור station
 yourself - שמ לג 21. **ואשבינך**
 בנקירות תוכפה M₁* (נייא תקפה) ושמתין
 בנקרות הצור - שמ לג 22.

תלג¹ שלג snow |איי מצרעתה כתלגה - נ במ יב
 10
תלג ש"ע ז n. m. שלג אדה מצרעה כתלג ידו
 מצרעת כשלג snow - שמ ד 6. ואה מרים מצרעה כתלג והנה
 מרים מצרעת כשלג - במ יב 10.

תלי רוס, גובה height |איי דעיינינן תליין בה - נ
 במ יא 6. סואיי תלאי עייני - ישע ס 4 ← הסרה ←
removal מחילה |איי קין דקטל להבל
 אחוי עד שבעה דרין איתלי לניה> - נ בר ד 24
 קלעבר: תלה tâlâ - מ ה 50. עתיד: ויתלי wyitli - עיש
 ד 12. ציווי: תלי tēli - מ יא 87. בינוני: תלי - שמ לד 7.
 פעול: תלי tâli - מ טו 15. פעל בינוני: מתלי - תי"מ
 149ב. פעול: מתלי - תי"מ 252ב. **אתפעל** עתיד: תתלי -
 בר ד 7 (נוכח) A. תתלון (נוכחים) - במ טו 3 EC
 (=המליץ 523). **תלוי** qātōl תלוי (ר+נסתר) - שמ כג 3
 B. **תלי** - בר מט 3 E. **תליאה** - בר מט 3 C.

קל 1 נשא, הרים raise, lift up
 מי תהומה מעים ומי רקיעה תלה את מי
 התהום השפיל ואת מי הרקיע הרים
 waters of the abyss He lowered and the waters
 of the firmament He lifted up - מ ה 49-50. ותלא
 עמה ית לישה עד לא חמע וישא העם את
 בצקו טרם החמיץ ואת מי הרקיע העם את
 the people carried their dough before it was
 leavened - שמ יב 34. הלא
 מן מיה תליתה Vm₄ כי מן המים משיתיו - שמ
 ב 10. תלי שבי מניך שא נא כליך - בר כז 3.
 ועמונה קעם תלי אדיו בקרב עמלק וראוהו
 מרים את ידיו במלחמת עמלק - תי"מ 285א.
 אדרע רמתה דעלמה תלי בה הזרוע הנטויה
 שהעולם תלוי בה - מ טו 14-15. ובנה צורין מדי
 מתקריה ציון תלה ובנה מגדל הנקרא ציון
 הרמה: אס 6א. והווי אדיו תליאן עד על שמשה
 ויהיו ידיו אמונה עד בא השמש - שמ ז 12
 [פירוש] 2. **הסיר** עוון או עונש to remove a sin or
 a punishment ודקר זנוה וזנוהתה ותלה רגזה

פנל שיכל to bereave יתי תכלתון יוסף
 ליתו MEB אתי שכלתם יוסף איננו
 bereaved me: Joseph is no more
 (=המליץ 594). מלבר תתכל חרבה ומן גבאי אימה
 מחוץ תשכל חרב ומחדרים אימה - דב לב 25
 (=המליץ 594). ולא תהי מתכלה ועקרה בארעה
 ולא תהיה משכלה ועקרה בארץ - שמ כג 26.
 ביווני פעול pass. pt. 594: מתכלת!. ואשלח
 בכון ית חית ברה ומתכלה יתכון (נייא ותתכל
 = המליץ 594) will loose wild beasts against you,
 and they shall bereave you - ויק כו 22.

אפענל שיכל to bereave יתי אתכלתון יוסף
 ליתו אתי שכלתם יוסף איננו
 bereaved me: Joseph is no more
 (=המליץ 594).

אתפענל שכל to be bereaved רחליך ועזיך
 לא אתכלו A רחליך ועזיך לא שכלו
 your ewes and she-goats never miscarried
 and she-goats never miscarried - בר לא 38. ואנה
 כמה דאתכלת אתכל ואני כאשר שכלתי
 שכלתי - בר מג 14. ויתכלון אנש באחיו כמקדם
 חרב (נייא ויתקלון) וכשלו איש באחיו כמפני
 חרב they shall bereave one another as before a
 sword. - ויק כו 37 [שיכל אותיות לשם דרוש
 Midr. [metathesis of SP wkslŵ > wšklw.

תכל2¹ הצלבה laying crosswise
 [נתמזגו שכל -ושכל SH blend of škl and škl.]

פנל שיכל to lay crosswise תכל ית אדיו
 MEB *M₁ אתכל, נייא אעקל, שכל את
 ידיו crossing his hands (šakkab - בר מח 14
 (=המליץ 594).

תכלה מין צבע purple |איי נר ואומן וציר בתכלה
 - נ שמ לח 23. סואיי תכלתא וארגוא - שמ כו 36]

תכלה ש"ע ז n. f. תכלת purple ותעבד ית
 מעיל אפודה כליל תכלה ועשית את מעיל
 האפוד כליל תכלת the robe of pure purple
 you shall make - שמ כח 31 (=המליץ
 611). רקעי תכלה וארגמן - שמ כו 19. ומן תכלתה
 וארגואנה... עבדו רקעי שרד - שמ לט 1 (=המליץ
 611).

תכף¹ מהירות celerity [מן אונקלוס O]
תכף ש"ע ז n. m. בפתע בשימוש אדבריאלי
 suddenly adverbial ואן ימות מית עליו
 בתכף שלו m₂ (נייא בתרע עטף) ואם ימות
 עליו מת בפתע פתאם if a person dies near

תלים - תלל

ייתיר עזיז E יתר שאת ויתר עז exceeding magnitude and exceeding might - בר מט 3.

†**תליאה** שׁיעׁ נ n. f. **גדולה** magnitude יתיר תליאה ויתיר תקוף C יתר שאת ויתר עז - בר מט 3.

תלים אח **brotherhood** [שכח באה״ש המאוחרת - טל ג, סג. Frequent in late SA. **איי** <שמעון ולוי> אחין תלימין - נ בר מט 5. אפשר שהוא מצוי גם ב**סוא״י**: אחוי תלימאי - קיריל (SchGr 126) אבל עי Nöldeke talimu אכ ZATW 1900, p. 85; Müller Gr, 104. [AHw 1310a -

תלים שׁיעׁ ז n. m. אח **brother** ולרבקה תלים ושמה לבן Rebecca אח ורבקה אח ושמו לבן Rebecca אחין תלימין - נ בר מט 5. אפשר שהוא מצוי גם ב**סוא״י**: אחוי תלימאי - קיריל (SchGr 126) אבל עי Nöldeke talimu אכ ZATW 1900, p. 85; Müller Gr, 104. [AHw 1310a -

תלים שׁיעׁ ז n. m. אח **brother** ולרבקה תלים ושמה לבן Rebecca אח ורבקה אח ושמו לבן Rebecca אחין תלימין - נ בר מט 5. אפשר שהוא מצוי גם ב**סוא״י**: אחוי תלימאי - קיריל (SchGr 126) אבל עי Nöldeke talimu אכ ZATW 1900, p. 85; Müller Gr, 104. [AHw 1310a -

תלימה שׁיעׁ נ n. f. אחות **sister** ונסכת מרים תלימת אהרן ית דפה ותקח מרים אחות אהרן את התף. Miriam the prophetess, Aaron's sister. took the timbrel - שמ טו 20. ויהב אלעלה תלימת קין להבל לאתה ונתן את אלעלה אחות קין להבל לאשה ונתן את מקדה אחות הבל לקין לאשה - אס 1ב.

†**תלימו** שׁיעׁ נ n. f. אחווה **fraternity** ואה מן נהרה סלקי שבע פרואן... ורעינין בתלימו והנה מן היאר עלות שבע פרות... ותרעינה באחו out of the river there came up seven cows...and their shepherds (were) in fraternity - בר מא 2, 18 [פירש: באחוה. טל ג, נ. Midr.].

†**תלל** ביצור **fortification** [איי שורייה רמיה ותלליה - נ דב כח 52. **סוא״י** ותיכול חגולת תלליא - συσκαταπάγεται τὰ κυκλῶ τῶν βουτύων ישע ט 17. השיע הר גבה ותלול - יחו זי 22] ← גובה **height** [באה״ש המאוחרת Late SA].

תליל א שׁיעׁ adj. **1 מבוצר** fortified קריאן תלילן ורברבן שריר ערים בצורות וגדלות מאד cities fortified and very large - במ יג 28, 33א, דב 28, 5 ט. שורייך ראמתה ותלילאתה חומתך

מן על ישראל ודקר (פינחס) את הזנאי ואת הזונה והסיר את הרוגו מעל ישראל (Phinehas) pierced the adulterer and the adulteress, so that ויתלי דיניה ורגזה מעליכון ויסיר את העונשים ואת הרוגו מעליכם - ע״ש ד 12. תלי לחובינן שא עוונותינו - מ יא 87. תלי עון ופשע נשא עון ופשע - שמ לר 7. **3 סלח** בלא משלים **to forgive without complement** ואתלי לכל אתרה בדילון ונשאתי לכל המקום בעבורם I will forgive the whole place for their sake - בר יח 26.

בצירופים ע״פ מליצת התורה **in collocations according to the wording of the Torah**. עם יד לתפילה ולברכה אלהי אבי אברהם דלתא ית אדיו למלוך שומיה וארעה אלוהי אבי אברהם אשר נשא ידיו אל קונה השמים והארץ - ת״מ 85ב. ויסגד ויתלי אדה אל מעון קדשה וישתחוה וישא ידו אל מעון הקודש - ת״מ 250א. עם עינים: הביט ותלה עיניו וחה וישא עיניו וירא - בר יח 2. ולא תלא עיניו אלא מן סגוד ולא נשא עיניו אלא מהשתחויה - ת״מ 395. עם פנים לחסד דלא יתלי אפים לסהב ורבי לא ירתי אשר לא ישא פנים לזקן ונער לא יחן - דב כח 50. דלא תלי אפים ולא נסב ממון אשר לא ישא פנים ולא יקח שחד - דב י 17.

†**פנל** **raise** שא ומתלי ולית חילי רבה מתלי אפים אלא מקים קשטה ואין כוחי הגדול נושא פנים אלא מקים צדק My great power does not favor (lit.: raise face) unless to establish the truth - ת״מ 149ב. ואמר קל מתלי אה שכוני המכפלה ואמר בקול נישא אוי שוכני המכפלה he said in a loud (lit.: raised) voice: O, the dwellers of Machpelah - ת״מ 252. עמו אדה... מתליה על ימה דסוף ראו את ידו... מורמת על ים סוף - ת״מ 68א.

†**אתפנל** **1 נישא** to be elevated ותתלי מלכותה VECBA (N ותתאלי) ותנשא מלכותו his kingdom shall be exalted - במ כד 7. אם if you do right, את תיטב שאת, ומהה תתלון על קהל יהוה EC ומדוע תתנשאו על קהל יהוה why then do you exalt yourselves above the assembly of the Lord? - במ טו 3 (=המלץ 523).

†**תנ״ו** qātōl שׁיעׁ ז n. m. **מזלג** flesh hook ואלפציו ותלויו ומגמראתה B (ני״א ומשלעיו) ומזרקתיו ומזלגתיו ומחתיתיו its pans, flesh hooks, and fire pans - שמ כז 3.

†**תלי** שׁיעׁ נ n. f. **גדולה** magnitude יתיר תלי

תלמי - תלתי

God created the great monsters - בר א 21.

† **תלש** בהלה **dismay, terror** [מעניין התנועה. השי זוע, נוע, רתת. **איי** ותלש יתהון ייי מעלי ארעון - ג דב כט 23. **סואיי** ונסב יתי ברבויה דרשי ותלשי = ואחוזו כרפרי ויפצפצני - איוב טז 12. עואניש ג/ב 91. Cf. *zw^c and see LOT IIIb, 91.*

קל חרד פעול **dismayed pass. pt.** רב הוה תלישה דקעמו בה תלישין ואנון מעזרין אל מצרים גדולה היתה החרדה שעמדו בה חרדים לחזור למצרים **great was the dismay in which they were, dismayed lest they might have to return to Egypt** - תי"מ 354 [זבי"ח העי 4].

אָתְפַּעַל חרד **dismayed** to אתלש פרעה כד שמע אהן ממללה נבהל פרעה כאשר שמע את הדבר הזה **Pharaoh was dismayed when he heard this speech** - תי"מ 19. לא יתלש מדעך במה דשכחת אל יבהל שכלך במה שמצאת - תי"מ 224. טטה אתלשו רבני אדום A (ני"א אתבהלו) אז נבהלו אלופי אדום - שמ טו 15. מובא בת"מ 91 (פעמיים). ואדומאי כד שמעו בכך אתלשו והאדומים כאשר שמעו זאת נבהלו - תי"מ 492.

תניש ש"ע ז **n. m.** **חרדה** **dismay** רב הוה תלישה גדולה היתה החרדה **great was the dismay** - תי"מ 354.

תנש ש"ע ז **n. m.** **חרדה** **dismay** קעמו... בתלש חיול עמדו (עבדי פרעה)... בבהלה עצומה **they were in a strong dismay** - תי"מ 25. כבש אדומאי וכן מואבאי אהן בתלש ואהן בארתת כבש את האדומים ואת המואבים זה בבהלה וזה ברעד - תי"מ 91 (בעניין שמ טו 15).

† **תלת** ¹ ש"מ **numeral** שלוש **three** [איי דתלת סאין - ג שמ טו 36. **סואיי** תלת מאא אומין - בר ו 15]

פעל עתיד: ותלת (נוכח) - דב יט 3. בינוני פעול: מתלת - בר טו 9. **תלת** **tâlât** - עיי"ד 1. תלתי (נסמד) **tâlâti** - ננה **תלתה** **tâlâtâ** - עיי"ד כא 17. תלתת (נסמד) - שמ כא 11. תלתים - בר מא 46. **תליתאי** - דב כג 9. **תלתי** - במ ג 46. **תלתעסר** - בר יז 25. תלתתעסר (נסמד) - במ כט 14. **תלתעסרי** - בר יד 4. **תלעסר** - במ כט 13. **תליתאי** - דב כג 9. תליתאים (ר) - שמ לד 7.

† **פנעל 1** **שילש** **to divide into three** ונתלת ית תחום ארעך ושלשת את גבול ארצך **you shall divide into three parts the territory of your country** - דב יט 3. **2** **בן שלוש** בינוני פעול **three years old** **pass. pt.** סב לי עגלה מתלתה ועז מתלתה ודכר מתלת קח לי עגלה משלשת ועז

הגבחות והבצרות - דב כח 52. ומה קריאתה... כבישן אי תליין ומה הערים... המבחנים או מבצרים - במ יג 19 (= המליץ 510. עי זבי"ח שם). **2** **גבוה** **high** ואמרו על העם אמן בקל תליל "ואמרו כל העם אמן" (דב כז 18) בקול רם "all the people shall say Amen" (Dt 27:18) with loud (*lit.*: high) voice **150** [השי וכרוז בקל רם - תי"מ 446]. והוה אדיו תליין B (V תליין, C למעונה) והיו ידיו מורמות **his hands remained raised** - שמ יז 12. אתקוממו לטמין תליין B נצבו כמו נד נולים (the waters) **stood straight like high blocks** - שמ טו 8 [השי תי"מ 88: נערמו המים כמו נד נאולים כמו הרים גדלים]. נצבות מיה כטמי נזולים בחיל אלהותה וכן אמר לגו כתבה קדישה אתקוממו כות אליים (צ"ל תלילים) רמים עמידת המים כנד נולים בכוח האלוהות וכן אמר בספרו הקדוש "נצבו כמו נד נולים" - תי"מ 83 א [עי בהערות זבי"ח]. **ב** ש"ע ז **n. m.** **גובה** **height** אלהי יוסף בן רחל ילבישך מן רצונו כליל ויסקף אתרך בתליל ילבישך **let God wrap you with His favor, and raise your rank in the height** - עבד אל (Cow 296).

† **תל** ש"ע ז **n. m.** **1** **חרבה** **heap** (of waste) תל לעלם לא תבני עדרוהיתה תל עולם... - דב יג 17 [מן העברית H].

† **תללה** ש"ע נ **n. f.** **מבצר** **fortification** קורי תללה ערי המבצר **towns of fortification** - במ לב 17, 36 [השי המליץ 510].

† **תלמי** **talmi** שם פרטי **pr. n.**

† **תלמי** ש"פ ותמן אחימן ששי ותלמי ילידי ענק - במ יג 22.

† **תלפה** בהמה **cattle** [> טלף עיי" אבון הנחצות (עיי"ע תכף). כהן: מן אלפתי והוחלפה אלף בתיי - t! >] (*rare loss of emphasis*); but see ZSp 150.

† **תלפה** ש"ע נ **n. f.** **בעיר** סבלו ית תלפתיכון **load up your beasts** - בר מה 17 [מטונימיה].

† **תלקסי** בעל חיים **a huge creature** [גיורון לא ידוע. אולי הוא מן **Θαλασσάκτος** - ZSp 150. והוא רחוק. טלשיר 1217]

† **תלקסי** ש"ע נ **n. f.** **מפלצת** **monster** ? וברא אלהה ית תלקסייתה רברביה (E)A (ני"א תניניה) ויברא אלהים את התנינים הגדולים

תלת¹

משלשת ואיל משלש - בר טו 9 [בני שלוש שנים].

תלת ש"מ מונה *cardinal number* שלוש מותאם לנקבה *three with f. nouns* תלת כריזאן משמון התלתה שלוש הכרזות משם השלושה *three (fathers)* - proclamations on behalf of the three (fathers) ע"ש ד 1. תלת קריאן תפרש לך שלש ערים תבדיל לך - דב יט 2. מסכום תלת שנים תפק ית כל מעסר עללאתך מקץ שלש שנים תוציא את כל מעשר תבואתך - דב יד 28. ועבדה ית עללאתה לתלאת שניה (C לתלתי) ועשתה את תבואתה לשלש השנים - ויקה כט 21.

תלתה ש"מ מונה *cardinal number* שלוש מותאם לזכר במעמד ש"ית *three with m. nouns* (adjectival) בעוד תלתה יומין יתלי פרעה ית רישך בעוד שלשה ימים ישא פרעה את ראשך *In three days Pharaoh will pardon you* - בר מ 13. תלתה זבנים תחג לי בשתה שלש רגלים תחג לי בשנה - שמ כג 14. תלתה זבנים - ע"ד כא 17. ויהב לה תלתה ברכה (!) ונתן לו שלש ברכות - ת"מ 177ב. תלתה ספרי בריתה שלשה ספרי הברית - אס 35. ית תלתת קריאתה תתנון מן עבר לירדנה וית תלתת קריאתה תתנון בארע כנען! J! VNECB) תלת) את שלש הערים תתנו מעבר לירדן ואת שלש הערים תתנו בארץ כנען - במ לה 14. פקו תלתתכון (VMECBA) תלת(יכון) צאו שלשתכם - במ יב 4. במעמד ש"ע (substantial) ואם תלתת אלין לא יעבד לה (VB תלת, ECA תלת) ואם שלש אלה לא יעשה לה (if he does not do these three (things)) - שמ כא 11. ותוזף עוד תלת קריאן על תלתתה אהלין (VB תלתה) ויספת עוד שלש ערים על השלש האלה - דב יט 9.

תלתו ש"ע נ *n. f.* שליש *a third* סלת... בסיס במשח תלתות הינה סלת... בלול בשמן שלישיית ההין קי Hin של תלתו... mixed with a third of a fine flour... of oil - במ טו 6.

תלתי 1 ש"ע נ *n. f.* שלישייה *a group of three* ואנון תלתיתה דאתמרת לאברהם ואלה השלש שנאמרו לאברהם (בריתות) *they are the three (covenants) that were said to Abraham* - ת"מ 131ב. וית פרקני תלתיתה ושבעיתה ומאתה דיתרים (A תלתה, N תלתה, V תלתה) ואת פדוי השלשה והשבעים והמאתים העדפים - במ ג 46. ותוזף עורי תלת קריאן על תלתיתה אהלין EC ויספת עוד שלש ערים על השלש האלה - דב יט 9. עמו אנון תלתיתה דבתר שבעתיתה ראו את השלושה האלה שאחר השבעה - ת"מ 105ב. 2 ש"מ מונה *cardinal*

number שלוש מעיקרו נסמך אל שם מיועד *three* *in st. cstr. with determinated nouns* אדכר לדיתון תלתי טביה היזכר באותם שלשת הטובים *remember those three good ones* - ננה 95. אלין תלתי ברכהתה דאתמרת לאברהם אלה שלוש הברכות שנאמרו לאברהם - ת"מ 132א. כד עבד במצרים תלתי סימניה כאשר עשה במצרים שלוש האותות - ת"מ 58א.

תלתים ש"מ מונה *cardinal number* שלושים *thirty* מבר תלתים שנה ולעל מבן שלשים שנה ומעלה *from the age of thirty years on* - במ ד 3 וכיו"ב הרבה. ויוסף בר תלתים שנה - בר מא 46. תלתים יום - ת"מ 269ב.

תלתעסר ש"מ מונה *cardinal number* שלוש עשרה *thirteen* וישמעאל ברה בר תלתעסר שנה (B תלת עסר) וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה *Ishmael, his son, was thirteen years old* - בר יז 25. **שלושה עשר** *thirteen* ומנחתון סלת... לתלת עסר פריה A לשלשה עשר הפרים - במ כט 14. ותקרבון תלת עסר דכרים NBA (VEC תלתה עסר) - במ כט 13.

תלתעסרי ש"מ מונה *cardinal number* שלוש עשרה *thirteen* וישמעאל ברה בר תלת עסרי שנה M וישמעאל בנו בן שלש עשרה שנה *Ishmael, his son, was thirteen years old* - בר יז 25. ובתלתעסרי שנה מרדו ובשלש עשרה שנה מרדו - בר יד 4. **שלושה עשר** *thirteen* ומנחתון סלת... לתלת עסרי פריה B (E לתלאת עסרתי) *their cereal offering of fine flour... for each of the thirteen bulls* - במ כט 14.

תלתתעסר ש"מ מונה *cardinal number* שלושיה *thirteen* ומנחתון סלת... לתלתת עסר פריה N - במ כט 14.

תלתעסר ש"מ מונה *cardinal number* שלושיה *thirteen* ותקרבון... תלעסר דכרים you shall sacrifice *thirteen young bulls* - במ כט 13. סלת בסיסה במשח לתלעסר פריה - במ כט 14.

תליתאי א ש"מ סודר *ordinal number* שלישי *third* דר תליתאי ייעל להון בקהל יהוה דור שלישי יבוא להם בקהל יהוה *children of their third generation may enter the assembly of the Lord* - דב כג 9. ודמתותר עד יומה תליתאה בנור יתוקד והנותר עד יום השלישי באש ישרף - ויק יט 6. בירחה תליתאה למפוקית בני ישראל בחדש השלישי לצאת בני ישראל - שמ יט 1. ותליתים יטלון ושלישים יסעו - במ ב 24. על

תלת² - תמה

†תת² אז then (> תָּם = אחריו כן [Lane 351a]

תת² תיפ' **adv. אז ואספק ית כפיו תם קאלה**
 באלק לבלעאם ויספק את כפיו. אז אמר בלק
 אל בלעם he struck his hands together; then אמר
 בלאק Balaq said to Balaam - במ כד 10 [נשתרבה מן
 הטור העברי].

†תמה פליאה והשתוממות **wonder** ← פחד וחרדה
anxiety, fright [איי ותמהו גוברייא - נ בר מג
 33. **סואיי** ובעותרהון תתמהון = ובכבודם תתימור -
 ישע סא 6]

קל **1 תמה, השתומם to wonder** ותמע ואמר
 בלבה הלבר מאה שנה אוליד ויצחק ויאמר
 בלבו הלבן מאת שנה אוליד (Abraham)
 wondered and said to himself, being a hundred
 years old, shall I beget? - בר יז 17 [הוציא את צחק
 מידי פשוטו בדרך נ וקתייג, וכך להלן]. ותמעט שרה
 בגבה ותצחק שרה בקרבה - בר יח 12. וכדבת
 שרה למימר לא תמעט הלא דעלת ואמר לה
 הלא תמחת ותכחש שרה לאמר לא צחקתי כי
 יראה ויאמר לה כי צחקת - בר יח 15. ואתמהו
 גבריה גבר על עברה (י"א ותמהו, המליץ 611.
 ותמחו) ויתמהו האנשים איש אל רעהו - בר מג
 33. כל השמע יתמע לי כל השמע יצחק לי - בר
 כא 6. **2** בהוראת לרואי של פחד *with connotation of*
 'fear' עמית לך... סימנה קמאה ותמחת ודחלת
 הראיתי לך... את האות הראשות והשתוממת
 I have shown you... the first תתמהון wonder,
 and you marvelled and were frightened - תי"מ 12.
 כד עמו יתון יתוביה תמחו מנון תמה רב כאשר
 ראו אותם (את משה ואהרן) היושבים (עבדי
 פרעה) השתוממו מהם השתוממות גדולה - תי"מ
 23. תמהו כסיאתה והבלדו כל גליאתה השתוממו
 הנסתרות ונבהלו הנגלות - תי"מ 202א.

אפעל **1 הבהיל to startle** רב הוא יתה
 ממללה... דהו מבלד אמורה ומתמח שמועה
 גדול הוא אותו הדבר... מבהיל את אומרו
 ומפחיד את שומעו, great is the statement...
 for it startles its speaker and frightens its
 listener - תי"מ 247. **2 השתומם** פעיע
wonder intrans. עמו צ... ממללה... ומשה
 קבלה מתמח מן ממללה ראו את צ... מדברת...
 ומשה לעומתה תמה מדיבורה see Sade...
 speaking... and Moses before it amazed by her
 speech - תי"מ 298. ויתמהון גליאתה וידעון
 מן קבלה ממעונה ויתמהו הנגלות וידעו מי קבלו
 (את הספר) מן המעון - מ יד 65-66. **3 צחק to**

תליתאים ועל רביעים על שלישים ועל רביעים
 - שמ לד 7 [אין הגייתה נבדלת מהגיית במ ב 24:
 [šelišā'om]. **ב תיפ' adv. שלשום the day**
before yesterday למלכן לבנים כאתמל
 תליתאי ללבן לבנים כתמול שלשום - שמ ה 7.
 והוא לא סנה לה מן אתמל תליתאי והוא לא
 שנא לו מתמול שלשום - דב ד 42.

†תלת² חרדה, פחד **anxiety, fright** [עואניש
 ג/ב 91: עירוב של תלש/רתת. [Blend of *tlš* and *rtt*]

אפעל עבר: אתלתו atlātu - עי"ד כז 68. בינוני פעול:
 מתלת - תי"מ 16. רבים: מתלתיה matlātayyā - עי"ד
 67. אתלתו atlātu - עי"ד כז 53. **מתלתו** מתלתותיכון
 matlātū'ikon - עי"ד 39.

אפעל **החריד frighten to** פרק מתלתיה
 דלגרמון אתלתו גאל הנחרדים שהחרידו
 לעצמם He delivered the frightened, who
 frightened themselves - עי"ד כז 67-68. 'יחידאי'
 הוא כבר בשבילה לגרמה ואלית קדם לה כי
 לבה מתלת יחידי הוא בדרך לבדו ואם אינך
 מקדם פניו, יתחלחל לבו (דברי האל אל אהרן
 על משה) is alone on the way, left all
 by himself, and if you do not meet him, his
 heart will be frightened - תי"מ 16.

אאתלו שיע' n. f. **חרדה anxiety צפי לעלמה...**
 דו קעם יומין באאתלו הבט על העולם... שהוא
 עומד בחרדה, look at the world in Your mercy,
 for it stands today in anxiety - עי"ד ג 3-2. כלנן
 קעמין קדמין באאתלו כלנו עומדים לפניך
 בחרדה - עי"ד כג 41-42. נפשאתן באאתלו מקמי
 סנינן נפשותינו בחרדה מפני שונאינו - עי"ד כז
 53-54. ודבק לבכינן דאנון יהיבין באאתלותה
 הושע את לבותינו שהם נתונים בחרדה - עי"ד ג
 5-6. ערקת לידך... מן ארצם רב וקשה וסגאי
 לחצות ותלתו waltātu נסתי אליך מדחק גדול
 וקשה רוב לחץ וחרדה - אי"ג 27-28.

מתלתו שיע' n. f. **חרדה anxiety וינפש**
 לרצמיכון וירוח לכל מתלתותיכון ויניח
 לדחקם וירויח לכל חרדותיכם (God) will
 relieve your oppression and alleviate all your
 anxieties - עי"ד 39.

†תת¹ מה **mouth** (> תָּם = פה - [Barthélemy 93]
לתם מיי **prep. לפי according to** לתם חרב
 B (מייא לפם) לפי חרב with the edge of the
 sword - במ כא 24 [תרגום מיכאני].

תמם שלמות *completeness*; ← סוף *end* [א"]
 דגברא תמימא (כינוי ליעקב) - נ ויק כב 27. **סוּא** היך
 אימרא תמימא = ככבס אלוף - ירמ יא 19 - LSP 221.
 בתמימותא - תה קא 2 - 2 [Horol]

קל 1 תם, פסק end to cease ותם קשופה
 ממצרים A (ני"א ושלם = המליץ 610) ויתם הכסוף
 מארץ מצרים - בר מז 15. תמת גויתה והנצבת
 מלבר כל בורא שלמה הגווייה ועמדה מחוץ
 לכל הבריאה - ת"מ 183ב. מן תמים כן מליו
 תמים מי שהוא תמים כך דבריו מסתיימים -
 ת"מ 177א [על משה בעניין יעד תמם, דב לא 30].

תם א ש"ע *n. m.* **end** ונשייה יימרין...
 וזמרתיי (שמ טו 2) עד ותומה הנהייתן ויתם
 the women would find the end of their strength...
 say... "my strength and my song" (Ex 15:2) to
 its end - ת"מ 72. וכן מובא "יעד תמם" מן דב לא 30
 בת"מ 176ב, 177א (פעמיים). **ב** ש"ת *adj.* **צדיק**
righteous א"ש תם עברית H, מובא מן בר כה 27
 בת"מ 177א-ב, 204א, 2220, 242א, 287א.

תמים ש"ת *adj.* **שלם, מושלם, blemishless**
perfect גבר תמים M₁ (ני"א שלם) איש תם a
 blemishless man - בר כה 27. דו כהן תמים - ת"מ
 106ב. גבריה אליו תמימים אנון עמנו m (ני"א
 שלמים) האנשים האלה שלמים הם עמנו
 these men are friendly with us - בר לד 21. וכל
 עובדי מרן תמימים וכל מעשי אדונו תמימים
 the deeds of our Master are blemishless - ת"מ
 209א. במבואות מן התורה כד אתמר לה והוה
 תמים כאשר נאמר לו "ויהיה תמים" (בר יז 1) -
 ת"מ 177א. איש צדיק תמים, a righteous man
 blameless in his generation (בר ו 9 - על נח) - ת"מ
 177א. הצור תמים (דב לב 4) - ת"מ 197ב.

תמימו ש"ע *n. f.* **1 שלמות, צדיקות**
perfection, righteousness אודמן בה מן
 גוני תמימותה נכללו בו (במשה) מיני השלמות
 manifold perfection was joined in him (Moses)
 - ת"מ 106ב. לתמימות נביותך - ת"מ 41א. ריחותה
 ותמימות דעתה - ת"מ 292. בתמימות לבי
 ובנקיות כפי עבדת דה בתם לבבי ובנקיון
 כפי עשיתי זאת - בר כ 5. ת רבת כל תמימו תיו
 גידלה כל תמימות - ת"מ 183ב. בשימוש אדורביאלי
adverbial use ולא אתמר לה בתמימו תיעל
 ולא נאמר לו (לאברהם) בתום תבואו it was
 not said to him (Abraham) "you shall enter in
 perfection" - ת"מ 177ב. זעק לספריה ועיץ עליון
 באלפנה עד יהי אלפנון כשיר ודברון בתמימו
 קרא לשוטרם וחזק עליהם את הלימוד כדי
 שיהיה לימודם נכון ודרכם בשלמות - ת"מ 170א.

fondle והא יצחק מתמע עם רבקה אתה
 A (מלעב) והנה יצחק מצחק עם רבקה אשתו
 behold, Isaac was fondling his wife Rebecca
 בר כו 8. **4 לעג to mock** וחזת שרה ית בר
 הגר... מתמע ותרא שרה את בן הגר... מצחק
 Sarah saw the son of Hagar mocking
 = מתפלג]. והוה כמתמע בעיני חתניו
 ויהי כמצחק בעיני חתניו
 sons-in-law as one who mocks - בר יט 14.

תמה *n. m.* **1 פליאה amazement**
 תמע עבד לי אלהים צחק עשה לי אלהים
 God has brought me amazement - בר כא 6. **2**
פלא wonder דאהן תמה חיל לית בי משום
 פלא עזום, ואני יכול להעריכו
 this is a mighty wonder, which I cannot evaluate
 ואהן תמה חיל מותר וזהו פלא עזום
 ת"מ 12א. ושער מנוחת השבת) - ע"ד טז 15. ועבדת
 תמחין ופליאן ועשית פלאים ונפלאות - ע"ד ג
 11. ועבוד גוני תמחיה ועושה מיני הפלאים -
 ת"מ 17ב.

תמהון ש"ע *n. m.* **1 תמהון ובהלה dismay**
 ימעינך יהוה בשגעונה ובסמיונה ובתמיונה
 C (בשגעון, E בשגועון) יכך יהוה בשגעון
 ובתמהון לבב the Lord will strike you
 with madness and blindness and confusion of
 mind - דב כח 28 (המליץ 602: בשגיעונה). ותמיהון
 לבב - בת"מ 287ב.

תמיד *tâmad* ת"פ *adv.* **תמיד always** [עש"ה].
 הרגיל באה"ש תדיר (ע"ע) [NSH. SA *tdyr. q. v.*]

תמיד א ת"פ *adv.* **תמיד always** לאוי עלינן
 תמיד נקד לפנינו חובה עלינו תמיד שנשתחוה
 it is always appropriate for us to bow לפניו יהוה
 down before Him - ת"מ 392. אה אדני יהוה
 תמיד - מ יח 31. המלאכים הקדושים לא ימוש
 תמיד בו שרונים - ת"מ 399. אהיה באלהו תמיד
 כנוראו אהיה באלהות תמיד כנוראות - ת"מ
 197א. ימן טובה עליך תמיד יתמיד טוב עליך
 תמיד - ת"מ 274א. **ב** ש"ת *adj.* **תמיד constant**
 הדבק בעזו התמיד עד לעלם דבק בעוזו התמיד
 cleave to His constant might forever - ת"מ 84א.
 מיום אשר ברא אתו אלה קדשו תמיד
 עד יום נקם... קדושתו תמידה עד יום נקם
 (הר גרזים) - ת"מ 99א.

תמידה ת"פ *adv.* **תמיד always** בתורה קמור
 הנפש תמידה בתורה קיום הנפש תמיד
 in the always existence of the soul always
 - Torah lies the existence of the soul always
 ת"מ 57א [זב"ח הע' 5].

תמן - תמני

tēmīnā - עי"ד כא 13. תמינאיתא (נ) - ויק כה 22.

תמני/תמונה ש"מ מותאם לנקבה *cardinal number with f. nouns* **שמונה** eight בעממד שיית *adjectival* ארך יריעתה אחתה תמנה ועסרים באמה (BA תמני, EC תמני) אך היריעה האחת שמנה ועשרים באמה the length of each cloth shall be twenty eight cubits - שמ כו 2. **תמני** ועסרים באמה (N תומני) - שמ לו 9. ארבעים ותמני קריה (VN ותומני) ארבעים ושמונה עיר - במ לה 7. תלתים ותמני שנה (VN ותומני) - דב ב 14. תמני מאון שנה - בר ה 4. **תמני** וארבעים שנה (A תמנה) - בר יא 25. לזכר: כל מניאניה למשרית אפרים מאה אלף ותמני אלפים ומאה (P ותמני, N ותומניה, CA ותמת) כל הפקדים למחנה אפרים מאה אלף ושמת אלפים ומאה - במ ב 24.

תמונה ש"מ *cardinal number* **שמונה** מותאם לזכר *eight with m. nouns* בעממד שיית *adjectival* ובר תמונה יומים יתגור (A תמת) וכן שמנת ימול (every male) shall be circumcised at the age of eight days - בר יז 12. בר תמונה יומים (A תמת) בן שמנת ימים - בר כא 4. ויון תמונה ליום ולבניון כסף (A תמני, E תמנה) והיו שמנה קרשים ואדניהם כסף - שמ כו 25. והיו תמונה לוחים... כסף - שמ לו 30. תמונה אלפים (EBA תמת) שמנת אלפים - במ ד 48. פרים תמונה (VN תומניה) - במ כט 29. וית תמתנת תוריה יהב לבני מררי (N תומנת, ECA תמני, MB תמת) ואת שמנת הבקר נתן... - במ ז 8. (A תמנה, *M₁*K₁ תומניה) שמנה אלה ילדה מלכה - בר כב 23.

תמנים ש"מ מונה *cardinal number* **שמונים** eighty ומשה בר תמנים שנה ומשה בן שמנים שנה Moses was eighty years old - שמ ז 7. ואברם בר תמנים שנה - בר טו 16. המש ותמנים שנה - בר ה 19. והמש מון ותמנים (B ותמנים, N ותומנים) - במ ד 48.

תמוסר ש"מ מונה *cardinal number* **שמונה עשר** eighteen וזיאן ית הניכיו... תמוסר ותלת מון (A תמנה עסר, C תמני עסר, B תמתנת עסר) וידק את הניכיו... שמנה עשר ושלוש מאות (Abraham) equipped his trained men... three hundred and eighteen - בר יד 14.

תמינאי ש"מ סודר *ordinal number* **שמיני** eighth והיה ביומה תמינאי זעק משה לאהרן והיה ביום השמיני... Moses on the eighth day called Aaron - ויק ט 1. ויומה תמינה עצרת

תמן תי"פ של מקום ושל זמן *(temporal and locative)* ותימן קברית ית לאה - נ בר מט 31. **סוא"י** ומן תמן הו מפריש והוא לארבעא רישין - בר ב 10

תמן תי"פ tāmman **1 פס** במקום *there locative* קלין וברקין אזמנו תמן קולות וברקים נועדו שם thunder and lightning occurred there (on Mount Sinai) - מ ט 76-75. חילין ובוראין אזמנו תמן כוחות ובריאות נזדמנו שם - מ ט 29-31. תמן לא הוה עורן שותף שם לא היה אחר שותף (לבריאה) - מ יד 128. ומזבח אודעותה תמן ומזבח התודה שם - עי"ד טו 26. למשראה ית שמה תמן לשכן שמו שם - דב כו 2. ואבית תמן בליליה וילן שם בלילה - בר לב 14. ואשתה תמן אתחזו וששה שם נראו - תי"מ 80. **2 א** לזמן *then temporal* תמן יתחכם קדוש הרגריזים אז תיודע קדושת הר holiness of Mount Gerizim would be made known - תי"מ 226. **תמן אמרו** לנביה לא ניכל למשמע אז אמרו לנביא... מ טו 117-118. תמן הגיב... משה לקבל אלין מליה אז ענה משה... כנגד הדברים האלה - תי"מ 302א. **תמן שרת** א ואמרת אז התחילה א ואמרה - תי"מ 306. **3 אחר** לזמן *temporal afterwards* וסלק משה ומללה פה אל פה תמן אוקרה עננה ועלה משה ודיברו פה אל פה, אחר כיבדו הענן, (God) addressed him, Moses went up and the cloud glorified him face to face; afterwards the cloud glorified him - תי"מ 265א. **תמן אמרו** כד חזו גרמון מתבררים אחר כך אמרו, כשראו עצמם (המצרים) שבורים - תי"מ 76א. **ותמן אמר** לה הב לי נפשהתה ואחר כך אמר לו (מלך סדום) תן לי הנפשות - אס 12. **תמן אודעת** שרה די אתת אברהם אחר כך הודיעה שרה שהיא אשת אברהם - אס 11א. **לתמן** תי"פ *adv.* **שמה** there ית ברי לא תעזר לתמן את בני לא תשיב שמה do not return my son there - בר כד 8. **לא תיעל** לתמן לא תבוא שמה - דב א 37. **ותנדון** לתמן עלתיכון והבאתם שמה עלתיכום - דב יב 6.

תמני ש"מ *numeral* **שמונה** eight ויהיו תמינאי לוחין - נ שמ כו 25. **סוא"י** וכד שלמו תמינאי יומן - לוקס ב 21

תמני - במ לה 7. תמנה - שמ כו 2. תמת (נסמך?) - במ ב 24. **תמינה** - בר יז 12. [הצורות משמשות בלא הבחנה]. תמתנת (נסמך לשם מידע) - במ ז 8. **תמינים** - שמ ז 7. **תמוסר** - בר יד 14. **תמינאי** תמינה

תמנע - תני

קרבן מנחה מאפה תנור - ויק ב 4. ואפינ עסר נשים לחמכון בתנור אחד ואפר עשר נשים לחמכם בתנור אחד - ויק כו 26. וכל מנחה דתתאפי בתנור- ויק ז 9. ובתנוריק ובמלאשתך ובתנוריק ובמשרתך - שמ ז 28, 29 (=המליץ 608). מובא גם בת"מ 31.

†תנח מנוחה rest [שורש תנייני מן אתפעל של נו"ח (עיי"ע). זביח ת"מ 88א, העי 3, עראנ"ש ב 526, ג/ב 264 Secondary root from Ethpa^cel of nwh; see LOT IIIb, 164, TM 88a, n. 3.

פעל נח to rest שבת ומתנה שובת ונח (Israel) ceases (from work) and (wamtanna) rests - ננה 11.

תני אמירה והגדה, חזרה בשנייה, **telling, repeating** א"י די יחיוי ייי אתני לך - נ במ כג 3. **סוא"י** למלו דתנתון באדניהון - שמי י 2

קל עבר: תנה - ת"מ 92א. עתיד: יתני - ויק טו 13. בינוני: תניס fānəm (ר) - מ יז 45. **פעל** עבר: ותני - שמ כד 3. עתיד: יתני yētanni - מ ד 54. ציווי: תנו (נוכחים) - בר מ 8. בינוני: מתני - ת"מ 9א. פעול: מתני amtanni - מ טו 166. **אתפעל** עתיד: יתני yittanni - ע"ד ג 14. בינוני: מתני mittanni - מ ט 38. **תנו** תנות (נסמד) - דב ז 18 (=המליץ 512). **תני** qittūl - א"ח 92 tinno.

†**קל 1 שנה to repeat** כד תנה משה ספרי אבהתה קמי בניה כאשר שנה משה את ספרי האבות לפני הבנים when Moses recounted the children books of the fathers before the children 92א. נעמי לנביה... הך תנה מן מלי אוקרה תלתה נראה את הנביא... איך שנה שלושה מדברי הכיבוד - ת"מ 231ב. תנים יומה מאה שנה (תהיו) שונים את היום מאה שנה נוסח של ברכה be repeating the day a hundred years (וב"ח, formula of blessing) - עבד אל (Cow 435) (זביח, תרביץ י, 353. א"י תניין יומה בחדו שלימה - שירת 274). תנים יומה צעומיה (תהיו) שונים את היום, הצמים נוסח של ברכה be repeating the day a hundred years, o, fasters **to count** ייתני לה שבעה יומים לדכיותה MECBA וימני) וספר לו שבעת ימים לטהרתו he shall count seven days for his cleansing יוק טו 13.

פעל סיפר to tell ואתה משה ותני לעמה ית כל מלי יהוה ויבא משה ויספר לעם את כל דברי יהוה והנה תנור והא תנור בער ולפיך דאש והנה תנור עשן ולפיך אש behold a flaming torch and a smoking oven - בר טו 17 (=המליץ 608). תנור ותפים יפגרון תנור וכרים יתצו - ויק יא 35. קרבן מנחה מן אפאי תנור

(ā > *ā²ā) ויום השמיני עצרת - ע"ד כא 13. מביא את במ כט 35. יומה תמינה לשרירות יעקב היום השמיני לחוזק יעקב - ת"מ 340. נקבה f. תמינאה ש"מ סודר ordinal number **שמינית eighth** ותורעון ית שתה תמינאיתה וזרעתם when you sow in the eighth year - ויק כה 22. מלתה תמינתה מבלדה לכל שמועיה הדבר השמיני (י"איה אלהימו" - דב לב 37) מבהיל את כל השומעים - ת"מ 239ב.

תמנע¹ tamne שם פרטי pr. n.

תמנע ש"פ ותמנע הות כבלני לאליפו - בר לו 12. ואחת לוטן תמנע - בר לו 22.

תמנע² tamne שם פרטי pr. n.

תמנע ש"פ ואלין שמהת רבני עשו... רבה תמנע רבה עלוה רבה יתת - בר לו 40.

תמנת שם מקום pr. n. (place)

תמנת ש"פ וסלק... הוא וחירא רעמה לתמנת (ני"א תמנתה, לתמנתה) - בר לח 12. אה חמויך סלק לתמנת - בר לח 13. ושרו ממשא באכה ספרה לתמנתה - אס 9ב.

תמר¹ מין עץ ופרוי Löw Pfl 122 palm. א"י ושבעין דקלין דתומרין - נ שמ טו 27

תמר ש"ע ז n. m. **תמר** palm (tree and fruit) תרתעסרי עינון מים ושבעים תמרים (V גוני תומרין) שנים עסר עינות מים ושבעים תמרים twelve fountains of water and seventy palm trees - שמ טו 27. כפי תמרים וששבשון דאילן רציף כפות תמרים וענפי עץ עבות - ויק כג 40.

תמר² tāmār שם פרטי pr. n.

תמר ש"פ ונסב יהודה אתה לער בכורה ושמה תמר - בר לח 6. עזבת רבקה ומדרשה ואזלת לתמר - ת"מ 1136.

†תנור מתקן לאפיה ולבישול stove (ע"ע אתון). א"י תנורי אצותכון - נ דב כה 5. **סוא"י** מחר לתנורא הו מתרמא - מתי ו 30 [LSP 222b]

תנור ש"ע ז n. m. **תנור** stove והא תנור בער ולפיך דאש והנה תנור עשן ולפיך אש behold a flaming torch and a smoking oven - בר טו 17 (=המליץ 608). תנור ותפים יפגרון תנור וכרים יתצו - ויק יא 35. קרבן מנחה מן אפאי תנור

תנין - תעב

דתניינה - נדב לב 33]

תנין ש"ע *n. m.* ז **serpent** סב ית אטרך וארמי לקדם פרעה ויי לתנין קח את מטך והשליך לפני פרעה ויהי לתנין *take your rod and cast it down before Pharaoh; it will become a serpent - ש"ע ז 9*. דאהן תנין חיול ולבי מצטדי מנה שזה תנין עצום ולבי ירא ממנו - ת"מ 27. וארמו גבר אטרה והווי לתנינים וישלכו איש מטרה ויהיו לתנינים - ש"ע ז 12. וברא אלהה ית תניניה ברבריה ויברא אלהים את התנינים הגדלים - בר א 21. ארתע תניניה עמרון חמת תנינים יינס - דב לב 33.

תנן עשן **smoke** [א"י וטורא דסיני הוה תנן כוליה - נ ש"ע יט 18. מעשנין מתניין - ירוש שביעית לג ע"ד. מאבקין - עושה לה אבק; מתנין (כמתנין) לה - ירוש שביעית לג ע"ד. **סוא"י** דיתנין בסמניה = להקטיר - לוקס א 9]

קל העלה עשן to smoke וטור סיני תנן כלה A (נ"א להב) והר סיני עשן כלו Mount Sinai was all in smoke - ש"ע יט 18.

פעל הקטיר to offer incense ויתנן למדבחה עלה הוא M_2 (נ"א ויועד) והקטיר המזבחה (the priest) shall turn (it) into smoke offering on the altar; it is a burnt offering - ויק א 13.

תנן ש"ע *n. m.* ז **עשן smoke** והא תנור דתנן M_1 והנה תנור עשן *behold, a smoking stove* בר טו 17 (מן אונקלוס O). סלק תננה ד(ארעה) כתננה ד(אתונה) m עלה קיטור הארץ כקיטור הכבשן - בר יט 28 וכך הוא A בשינוי לשון.

מחנתה ש"ע נ *n. f.* **מחנתה** כלי לשרפה ובישול **censer** ונסכו... גבר מתננתה ויהבו בין נור m_2 * (נ"א מחתיתה, מגמרתה) ויקחו... איש מחנתו ויתנו בהן אש, each took his censer, and put fire in it ויכסון ית מנרת מאורה... וית מתניה! M_4 * וכסו את מנרת המאורה... ואת מחתיתה - במ ד 9. ויתנון עליו ית כל מנינו... ית מתננתה m_2 * - במ ד 14 וכי"ב טו 12, 17 (פעמיים).

תעב סלידה **abhorrence** [א"י תועיבא דאתרעיתון לכוון - תרגי יעע מא 24]

פעל סלד, תיעב to abhor ולא נהי שיורה דמרה תעב לה ולא נהיה השארית שהאדון מתעב אותה *we should not be the remnant whom the Master abhors - ת"מ 215*. לא תוננו... עד לא ינחם על מה שבק ולא יתעב מד לידה אתא "לא תוננו" (על ויק יט 34) כדי שלא יתחרט

ת"מ 250. מן יתני מה אתה מי יספר מה אתה - מ ד 54. נתני בטבהתך נספר בטובותיך - ע"ד יב 24. ואמר לון... תנו שבי ליספרו נא לי - בר מ 8. מן תנו הצד ציד M מי אפוא הצד ציד - בר זו 33 (ציווי מוסגר: מי, ספרו, הצד ציד). דאנה עלל למצרים ומתני לקהלה ממלך שאני בא אל מצרים ומספר לקהל את דברך - ת"מ 9. ומלל עם כל ישראל ממלל דלא מתני ודיבר עם כל ישראל דיברו שלא יסופר - מ טו 165-166.

אתפעל 1 סופר to be told וטובך יתני לעלם וטובך יסופר לעולם *Your goodness will be told forever* - ע"ד ג 14. תתני רבותך לגו כל זכניה תסופר גדולתך לתוך כל הזמנים - מ ו 86-85. טוב מן יכל קעם מצלי... ויתני צלותה באורעה אשרי מי שיכול לעמוד מתפלל... ויאמר תפילה בזמנה - ע"ד יג 30-32. רבותך תתני בכל דרי עלמה גדולתך תסופר בכל דורות העולם - ת"מ 69. **2 נשנה to be repeated** יתה קלה רבה דלא מתני עורי אותו הקול הגדול שאינו נשנה עוד *that loud voice which will never be repeated* - מ טו 37-38.

תנו ש"ע נ *n. f.* **1 משנה copy** ויכתב לה ית תנות ארהותה הדה C ויכתב לו את משנה התורה הזאת *he shall write for himself in a book a copy of this Torah* - דב יז 18 [C⁴] נסחה אלתוראתה! **2 כפל double** ותנות כסף נסבו V (נ"א ותניאן, וכפול) ומשנה כסף לקחו *they took double the money with them* - בר מג 15. **3 מספר number** וקבע תחום עממאיה לתנות ברי ישראל V (נ"א למנין) יצב גבולת עמים למספר בני ישראל *He fixed the boundaries of Israel's numbers in relation to Israel's numbers* - דב לב 8 [שבעים אומות לפי שבעים נפש של יורדי מצרים. seventy nations, relating to seventy souls of Jacob's household (Ex 1:5)].

תנוי ש"ע ז *n. m.* **1 סיפור qittil** מופשט **telling** *abstr.* ולבידיל תנוי שמי בכל ארעה (B תנואי) ולמען ספר שמי בכל הארץ *that My name may be told (lit.: for the telling of My name) throughout the earth* - ש"ע ט 16, 19 (=המליץ 53: תניו). תנוי מחנה נפשהתן סיפור מהנה נפשותינו - א"ח 92. **2 ספר concr.** **book** כתב דה דכרך בתנוי B כתב זאת זכרון בספר *write this as a memorial in a book* - ש"ע יז 14. על כן יתמר בתנוי קרביה V על כן יאמר בספר מלחמות - במ כא 14.

תנין tãnon תנין **serpent** [טלשיך 128. א"י לחמתון

בתף ובזמר MC (B) ובתף. ני"א בטפאי, בטפו) ואשלחך בשמחה... בתף ובכנר I would have sent you off with joy... with timbrel and lyre N) VCBA תפה מרים... ונסבת מרים... בתפה) ונפקי כל נשיה בתרה בתפין NB (E) בתפים, A בתפיה) ותקח מרים... את התף בידה ותצאנה כל הנשים אחריה בתפים - שם טו 20.

†**תפה** תפלות unsavouriness { > تَفَاه = תפל - [Lane 309a]

תפה שייט *adj.* **תפל** tasteless אול אל גנתה ועמי הך הנכון משתוי חלוי ומהפכה ומשתוי תפה וחלופה לך אל הגן (עדן) וראה איך הם (המים) משקה מתוק וחילופו ומשקה תפל וחילופו go to the Garden (of Eden) and see how it (the water) is: a sweet drink and its opposite, a tasteless drink and its opposite תי"מ 183א [זביח העי 7].

†**תפח** צבייה והתנפחות *swelling* תפח (הבצק) - מש פסחים ג ד] **קל צבה** to swell ותתפח ונפלה (ירכה) - המליץ 520 מן במ ה 27, והוא פירושו. [ליתא].

†**תפי** כלי לבישול *a cooking tool* א תפי קדרה על תפיה - בר"י 153. בראנד, רל ואילך. ס בית תפיא - ויק יא 35, [LS 830b]

תפי שייט *n. f.* **כיריים** stove וכל דיפל מנבלתה עליו יסתב תנור ותפים יפגרון (EC) ואתפין, M ואדפין (=המליץ 495) M₂ ותפכאן) וכל אשר יפל עליו יטמא תנור וזכרים everything on which the carcass of any of them falls shall be - unclean: an oven or stove shall be smashed ויק יא 35 [הש' ג תמין]. ודתפין מזון חד A (ני"א וככר) וככר לחם אחד - שם כט 23 [תרגם יושל כיריים" וכיון אל סוג הלחם. ושמו הוא ט"ס מן ופתין בדומה להמליץ 488]. ועבד למדבחה מכבר... (כתי) אתפית'ה; M₂ (ני"א שקודה) ויעש למזבח מכבר... תחת כרכבו - שם לח 4 [פירש: דמות כירה למזבח: קשה מאוד].

†**תפי** ט"ס מן פתי (עיי) *Corr. of pty (q. v.)* **אפעל פרץ?** ואף כהניה... יתקדשון דלא יתפי בון B (ני"א יפתי) וגם כהניה... יתקדשו פן יפרץ בם - שם טו 22. כירוב 24.

(הגר) על מה שעזב ולא יסלוד ממה שאליו בא - תי"מ 156א. לא תתעב אדומים... ולא תתעב מצרי - דב כג 8. שקיץ תשקצנה ותעב תתעבנה הלא חרם הוא - דב ז 26.

פועל סלד בנינוי פעול *pt. abhor pass.* ליתו שמע בקלן מאזל ומתועב איננו שמע בקולנו מבזה ומסליד (this son of ours) does not ... heed us; he is contemptuous and despicable - דב כא 20 [=המליץ 536. הצורה נגזרה מן, תועבה].

†**תועב** שייט *n. m.* **סלידה** abhorrence הלא תועב הי למצראי A כי תועבה היא למצרים - that would be an abhorrence to the Egyptians בר מג 32 (ט"ס?).

תועבה שייט *n. f.* **סלידה** abhorrence הלא תועבת יהוה אלהך כל עבד אלין whoever does these things is an abhorrence to the Lord your God - דב כב 5. אפל גרמה בתועבה בישוה הפיל עצמו בתועבה רעה - תי"מ 235ב. תועבה גליה לעיני כל עמה תועבה גלויה לעיני כל העם (מעשה זמרי) - אס 18א.

†**תיעוב** שייט *n. m.* **סלידה** abhorrence ותיעוב תתעבנה הלא חרם הוא V ותעב תתעבנו - דב ז 26.

†**תעב** שייט *n. m.* **סלידה** abhorrence ותעב תתעבנה - דב ז 26.

†**תע"י** איבוד דרך *erring* [מן העברית. עיקרו בעש"ח [H, mainly in NSH].

קל תעה to stray לכול תע"י You will return everyone who strayed (Cow 496). ואנחנו **צצאן תעי** למי רחמיך צמאים we are like a straying flock, thirsty for the water of Your mercy - יוסף הכהן (Cow 64). **2 נדד** to wander ואזלת ותעת במדבר באר שבע C (ני"א וטעת) ותלך ותתע במדבר... she departed ... and wandered in the wilderness of Beer-sheba בר כא 14. ודכו יתה וית כל עמה סעד לחוד אשתיר לה תעה A (ני"א שיר) ויכו אתו ואת כל עמו עד בלתי השיאר לו שריד they crushed him and all his people, until no wandering (remnant) was left him [על פי תפיסת התה"ע: שריד - בריחה ואיבוד דרך. עייש שרד ועי' Lane 1531b].

†**תף** כלי גניטה *musical instrument* מ"א בתופין ובכנירין - ג ב לא 27. סו"א תופיכי - ירמ לא 4] **תף** שייט *n. m.* **תוף** timbrel ואשלחך בחדוה...

תפך - תפש

they are a generation of perversion, children in whom is no faithfulness - דב לב 20. וכד אתנדיית עבדת תפוך הפיכה גדולה (אש זרה אל המזבח) עשתה when (the alien fire) is brought to the altar) it produces great perversion ת"מ - 183. דסמית מדעך וגלית תפוכך ועבדת כאנש לא ידע ולא שמע שסימית את שכלך וגילית תהפוכתך ועשית כאיש שאינו יודע ואינו שומע - ת"מ 137. דרא תהביה דלית מתחזי בה ערבוב ולא תפוך דור השבים (ממצרים) שאין נראה בו ערבוב ולא מהפך - ת"מ 93.

† תפלי¹ יריקה **spitting** (> תפל = ירק - Lane 308c טל ג, צו, צט)

פנעל ירק **to spit** ואבוה תפול יתפל באפיה mB ואביה ירק ירק בפניה in her father spat her face - במ יב 14.

תפול ש"ע n. m. qittūl יריקה **spitting** תפול יתפל באפיה B (m [תפול]) ירק ירק בפניה - במ יב 14.

† תפל² ש"פ שם מקום atfal (place) pr. n. **תפל** ש"פ בין פראן ובין תפל - דב 2.1

† תפש אחיזה **grasp** (עש"ח NSH)

קל אחז **to grasp** וכבודה רבה תפש בימינה ומגפפה (י"א צעד) והכבוד הגדול אחז בימינו וחיבקו (Moses) the great Glory grasped him by the hand, embracing him - ת"מ 266. אה נשישיה > חילו כוחיכון ותפשו באהן איקרה רבה צתיד לוכון אוי החלשים, חזקו כוחותיכם ואחזו בכבוד הגדול הזה העתיד לכם O the weak ones, strengthen your power and grasp the great glory - ת"מ 291 > [על הקהל בכוא רעותה].

אתפנעל ואחז **to cleave** ואן סכה דו מגזינה לקבל עמל לא התפש בי אנה מעמינה יכלתי ואם צתה שהוא יגמול לו ולא אחז בי אני אראהו את כוחי ואנון מתסרין according to (his) deed, and he did not cleave to Me, I shall show him My might - ת"מ 163. חזי יתה רבינה והתפש בה ראה את הגדולה ההיא והיאחז בה cleave and greatness וכיתך to it - ת"מ 134. עבד עמלך מתפש בזכו וכיתך מתרבי עשה מעשיך כשאתה אחז בצדקה ואז make your deed while cleaving to

תפך הפיכה **overturn** [שרש תנייני מן אתפעל של הפך (ע"ע). באה"ש המאוחרת Secondary root from Ethpa^cel of hpk; late SA

קל 1 הפך **to invert** תפך אלהים אמנות העולם בגלל ישראל (על ים סוף) את דרך הטבע בעבור ישראל (על ים סוף) God inverted the rules of the world for the sake of Israel - ת"מ 88 [זב"ח העי 3]. אלין עקובאתה הן אתעבדת תפכת כל איקר אל קלל אותם התארים (המעשים שהתארים מכוונים אליהם) אם יהיו, יהפך כל כבוד לקללה - ת"מ 233. תפך ית אדיו A שכל את ידיו - בר מח 14. ותפך יהוה רוחה מערבה A ויהפך יהוה רוח ים - שמ י 19. פע"ע **intrans** קטל אחוה... תפך מדעה ועכר עלמה הרג (קין) את אחיו... נהפך שכלו ועכר את העולם (Cain) killed his brother..., his mind was overturned and he disturbed the world - ת"מ 198. בינוני **pt** תפכיה דכפרו ואמרו הן אלה לבר מנה דמה לה המינים אשר כפרו ואמרו כי יש אלוהים לבד ממנו, דומה לו - ת"מ 210. **2 הפך** **to overthrow** כד אוקד סדם ועמרה ותפכון לא הוה תמן עול כאשר שרף את סדם ועמרה והפכו, לא היה שם עוול when (God) burned Sodom and Gomorrah and overthrew them, there was no wrong - 190.

אפעל הפך **to overturn** מטמא לכה ומסיב מדעה ומתפך לאנשה מן איקרה אל בישה (החטא) מטמא את הלב ומסאב את השכל ומסב את האדם מכבוד אל הרע (the sin) makes the heart unclean and defiles the mind and turns the man from honor to evil - ת"מ 153 [זב"ח העי 4].

תפוך ש"ע n. m. **1 היפוך** **turning** תפוך בגללי ימה מלרע אל לעל הפיכת גלי הים מלמטה למעלה of the waves of the turning the sea from beneath upwards תפוכה רבה - ת"מ 76 [זב"ח פרעה]. ושרו תפוכה בבתי סגדתון והחלו בהפיכת בתי אליליהם (המלאכים בסדום) - ת"מ 44. **2 שינוי** **change** כל דבה רוח חיים לגו מיה מאת ואנון מתסרין בתפוך אדמה כל שיש בו רוח חיים בתוך המים מת, והם מבאשים בהפוך (המים) לדם all in which there is a breath of life dies, and they stink at the turning of the water into blood - ת"מ 29. מה דן תפוכה רבה מה זה המהפך הגדול (בגלל האכילה מעץ הדעת) - ת"מ 194. **3 השחתה** לננאי ולשיליה **perversion** הלא גיל תפוך אנון בנים לא יימנו בון כי דור הפכות

shekels of silver to a homer of barley seed - ויק
כז 16.

תקל ש"ע ז *n. m.* **שקל** יחידת מטבע **sheqel** ויהי
שיאמה תלתים תקל B (נ"א מתקל) והיה ערכך
שלשים שקל - the equivalent is thirty shekels
ויק כז 4. ארבע מואן תקל כסף M - בר כג 15.
מפלגות מתקלה בתקל קדשה ותקל קדשה
עסרים גרה הוא מתקלה B (נ"א מתקל) מחצית
השקל בשקל הקדש ושקל הקדש עשרים גרה
הוא השקל - שמ ל 13.

תקל[†] מכשול, תקלה *snare, stumbling* א"י
ויתקולו גבר באחוי - נ ויק כז 37. **סוא** דלא תתקולו
בכפיא רגלך - מתי ד 6. מביא את תה צא 12: פן תגף
באבן רגלך]

אֶתְפַּנֵּן נַשְׁקָל **to be ensnared** דלא
תתקל בתרון V (נ"א תרעד) השמר פן תנפש
אחריה דב יב 30. beware that you be not ensnared after
them

מחיקל ש"ע ז *n. m.* [עירוב של מתקל עם מקיל]
מכשול **stumbling block** ולקודם סמי לא
תתן מתיקל V (N מקיל) ולפני עור לא תתן
מכשול **you shall not place a stumbling block**
before the blind ויק יט 14.

תקולי ש"ע ז *n. f.* **מכשול** **stumbling block**
ולקודם סמי לא תתן תקולי M₂* - ויק יט 14.

תקלה ש"ע ז *n. f.* **מוקש** **snare** ולא תשמש ית
אלהיון הלא תקלה הוא לך V (נ"א מגבי) ...
כי מוקש הוא לך תקלה הוא לך **you shall not worship their**
gods, for that would be a snare to you דב ז 16.
לא ידורון בארעך... הלא יון לך לתקלה V
(נ"א למגבי) לא ישבו בארעך... כי יהיו לך
למוקש - שמ כג 33.

תקן סדר **order** ← הכנה והכשרה
arrangement, establishment א"י מה
דאתקינ קדמייה - נ דב יט 14. **סוא** ואתקן יתהון
אלהא בנו שוררא דשומיא - בר א 17] ← הטבה ושיפוי
improvement א"י למעבד מא דשפר ותקן - נ דב
יג 19. **סוא** ודיתיקא דלעלם אנא מתקן להון - ישע
8]

פעל עבר: תקן - ת"מ 184א. בינוני: מתקנה (מיועד) -
ת"מ (ק) 54. מקור: מתקנה **amtāqqānā** - מ א 58. **אפעל**
אתקן - ויק ח 7. בינוני: מתקנין **mētaqqānōn** - ע"ד ג 26.
אֶתְפַּעֵל עתיד: תתקן - בר כז 40. **אתקן** - דב ה 24. **תקון**
- בתקונה - שמ כז 35א. **תקין** - בר טז 6. **תקן**
tāqqān (qatāl) - ע"ד כב 29.

פעל 1 כונן **to establish, settle** בחילה

righteousness and you will be magnified - ת"מ
א166.

תקל¹ משקל ומידה **measure, weight** א"י
ותקל... ית כספה - נ בר כג 16. **סוא** ויתקלו אנרי
תלתין דכסף - זכ יא 12] ← מטבע **money unit**
[א"י תקלון חדתי - ירוש שקלים מו ע"ג]

תקל **to weigh** לתשלום **precious metal for**
payment ואתקל אברהם לעפרון ית כספה C)
(ותקל) וישקל אברהם לעפרון את הכסף
Abraham paid out to Ephron the money (lit.:
weighed out the silver) - בר כג 16. כסף יתקל
כפרן בתלתה כסף ישקל כמהר הבתולות - שמ
כב 16.

אֶתְפַּנֵּן נַשְׁקָל **fig.** בהשאלה
אתקלי שניה במווני קשט פלגון בארע מצרים
ופלגון בארע כנען נשקלו השנים במאוני צדק;
חצים בארץ מצרים וחצים בארץ כנען **the**
years are weighed with accurate scales: half of
them in the land of Egypt and half of them in
the land of Canaan - ת"מ 250.

אתקל ש"ע ז *n. m.* **שקל** בן גוון של תקל **sheqel**
ארבע מון אתקל כסף ארבע מאות שקל כסף
four hundred shekels of silver - בר כג 16. **שבעים**
אתקיל במתקל קדשה B (ו נקוד עליה) שבעים
שקל בשקל הקדש - במ ז 13. ובפסי 19 אתקיל, נ"א
מתקל.

תקל ש"ע ז *n. m.* **שקל** בן גוון של תקל **sheqel**
שבעים דקל במתקל קדשה N שבעים שקל
בשקל הקדש - according to the **sanctuary**
weight of the sanctuary - במ ז 19. כו"ב 25. חמשיין
דקלין במתקל קשטה N - במ יח 16.

תדקל ש"ע ז *n. m.* **שקל** בן-גוון של מתקל
sheqel שבעים מדקל במתקל קדשה N₁*
מדקל - במ ז 19. כו"ב 25. חמשיין מדקלין במתקל
קשטה N₁* - במ יח 16.

מתקל ש"ע ז *n. m.* **1 משקל** **weight** לא תעבד
שקר בדין במשחה במתקל ובמכלה לא תעשו
עול במשפט במדה במשקול ובמשורה **you**
shall do no wrong in judgment, in measures of
length or weight or capacity - ויק יט 35. ויעזר
לחמכון במתקל ותיכלון ולא תסבעון והשיב
לחמכם במשקול ואכלתם ולא תשבעו - ויק כז
26. חמש מון במתקל קדשה - **five hundred**
— by the sanctuary weight - שמ ל 24. **2 שקל** יחידת
מטבע **sheqel** זרע כור סערים בחמשים מתקל
כסף זרע חמר שערים בחמשים שקל כסף fifty

תקע

וכן בפיטו של עמרם בן שלמה - עואניש ג/ב 347.
Paraph. of Gen 1:26 used to avoid anthropomorphism. **ב** שם מוחש **כלי זין** **weapon** [ע"פ אונקלוס: תקון זין = כלי זין והוא לשון קצר *abbrev. from O*] ולא שבו גבר תקונה עליו *M₂ ולא שנתו איש עדין עליו and none עליו *M₁ הורד עדין מעליך - שמ לג 5.

תקין ש"ת **adj. טוב proper** עבדי לה דתקין בעיניך m עשי לה הטוב בעיניך do to her as you think proper - בר טו 6 (מן אונקלוס O). ורבייתה תקינה למ[חזי] *m₁ והנערה טובת מראה - בר כד 16. ורחל הות תקינה שפר *M₆ ורחל היתה יפת תאר - בר כט 17. בדתקן בעיניך דאר m - בר כ 15 (מן אונקלוס O).

תקן ש"ע ז **n. m. מתקין tāqqān** **establisher** אתה הוא ראשית, יוצר, בורא, מתקין הכול You are the beginning, shaper, creator, of all **establisher of** - ע"ד כה 29-30. אה עבדוי ובוראי וצעורי ותקני הוי יוצרי ובוראי וקנה הוי והמתקין אותי - איג 20. צעורה תקנה יהוב מתנהתה היוצר, המתקין, נותן המתנות - ת"מ 3119.

תקע¹ נעיצה ותחיכה **thrust** [מן העברית H] **קל נעץ** בהשאלה **fig. to thrust** וסבל ית גובה ואתקעה ים סוף וישא את הארבה ויתקעהו ים סוף **thrust and thrust** (the wind) lifted the locusts and thrust them into the Sea of Reeds - שמ י 19. מובא גם בת"מ (ק) 332. יסכם גועיה... וגרמיון יתקע B (נ"א ירסרס, יגרם, ישחק) יאכל גוים... ועצמותיהם יגרם - במ כד 8 [ט"ס] מן יקטע ? *corr. [from qf*

תקע² השמעת קול בחצוצרה **blast of trumpet** [א"י ותקעון בחצוצרה - ג במ י 10]

קל השמע תרועה **to blast a trumpet** ותתקעון בחצוצרה **you shall blow the trumpets** - במ י 10. ואתקעו תרועה עד ישמע כל הקהל... ותקעו תרועה בתרח משכן זימונה... קל חצוצרה תקעו באגן... משה ותקעו תרועה כדי שישמע כל הקהל... ותקעו תרועה בפתח אהל מועד... קול החצוצרות תוקעות באוהל משה - ת"מ 251.

אתקעו ש"ע נ **n. f. תקיעה blast** מה הדה אתקעותה בהדה שעתה ליתו זבן קרבן מה

רבה עבד כלה צער וברא ותקן בכוחו הגדול עשה הכול, יצר וברא וכונן **in His great might He made everything; He formed, created and established** - ת"מ 184א. תקן כלה במימרה כונן הכול במאמרו **(God) established all by His command** - ת"מ 271א. עבד בלא שותף תקן דלא על דמו עשה בלא שותף, כונן שלא על פי מתכונת - ת"מ 209 (פעמיים). מיטבה צעורה מתקנה המיטיב, היוצר, המכונן - ת"מ (ק) 54. **2 השלים** **to perfect** ושכללון ותקונן ושכללם והשלימם **(God) improved them and perfected them** - ת"מ 273. עובדיך מתקנים מעשיך מתוקנים הם **perfect Your deeds are perfect** - עבד אל (COW) 432.

מתקנה טעותן נהי מתקנה תעותנו קלה לתיקון - מ א 58. יכלין אנון מסחר ומתקנה ואנו סתרין ולית בן מתקנה יכולים הם (אלוהי העברים) לסתור ולבנות ואנו (החרטומים) סותרים ואינו יכולים לבנות - ת"מ 33א.

אפעל 1 הכין **to prepare** וכס נכיסה ואתקין m (נ"א ועתד, וכבן) וטבח טבח והכין slaughter an animal and prepare - בר מג 16 (מן אונקלוס O). בקברי דאתקנת לי *m₂ בקברי אשר כרתי לי **myself** - בר נ 5. ואתקן לה בה *M₁ ויאפד לו בו - ויק ח 7. **2 הניח** **to set** בני רחמיה מתקנין טמאתה על ריש מקדשה בני אוהבין מניחים את הטומאה על ראש המקדש ואתקנת על ראש המקדש **the children of Israel set the uncleanness on the top of the sanctuary** - ע"ד ג 26-27 [ע"י זבי"ח שם].

אתקעל כשר **to be capable** ויהי כמד תתקן ותפרק נירה מן על צוארך והיה כאשר תאדר ופרקת עלו מעל צוארך **when you become capable, you shall break his yoke from your neck** - בר כז 40.

אתקן ש"ת **adj. יפה proper** אתקן כל דמללו B היטיבו כל אשר דברו **all that they have spoken is proper** - דב ה 24.

תקן ש"ע ז **n. m. qitūl** א שם מופשט **1 הטבה improving** ויועד עליו אהרן... בתקונה ית בוציניה C בהיטיבו את הנרות **he shall burn the lamps** - שמ כו 35 (ל 7). **2 שלמות perfection** ובדילך אמיר במדעינן ובתקונן ואודותיך אמור "בצלמנו וכדמותנו" **(בר א 26) it is said concerning you (the Mind) it is said "in our mind and our perfection"** [להרחקת ההגשמה. ליתא. זבי"ח הע"י 1. השי פיוטים - לשמחות "במלם עשר בתקון חכמתה - תרביץ י 354 -

תר - תרין

תרב ש"ע ז. *n. m.* fat חלב וכל תרב וכל אדם לא תיכלון כל חלב וכל דם לא תאכלו you must not eat any fat or any blood - ויק ג 17. ותרב נבלה ותרב חטיפה יתעבד לכל עבידאתה וחלב נבלה וחלב טרפה יעשה לכל מלאכה - ויק ז 24. ואועד תרביה למדבחה ויקטיר החלבים המזבחה - ויק ט 20. ית עלתה וית תרביה את העולות ואת החלבים - ת"מ 268ב.

† **תרגם** העתקה משפה לשפה **translation** [א"י ומתרגם בשבעים לשן - ג דב כז 8. סו"א מה דהוא מתרגם = מה שהוא מתפרש - מתי א 23]

פעל תרגם to translate שמע מני אתה ועזר אל אהרן כ"י מתרגם קדם פרעה שמע אתה ממני וחזור אל אהרן ואכן הוא יתרגם לפני פרעה hear me and repeat to Aaron and he will translate before Pharaoh - ת"מ (ל) 35 [ש משובש: מתגרים]. מתרגמה ביניהון m המליץ בינתם the translator (separates) between them - בר מב 23. הוא יי לך למתרגם m הוא יהיה לך לפה - שמ 16 ד (מן אונקלוס).

מתרגמן ש"ע ז. *n. m.* מליץ translator מתרגמנה ביניהון m המליץ בינתם the translator (separates) between them - בר מב 23. יהבתך אלהים לפרעה ואהרן אחוך יי מתרגמן m נתתיך לפרעה ואהרן אחיך יהיה נביאך - שמ ז 1.

† **תרגמן** ש"ע ז. *n. m.* מליץ translator הלא תרגמנה ביניהון m כי המליץ בינתם - בר מב 23.

† **תרוה** ? (שיכול של זרת (טי"ס) *Metathesis of zrt*) **תרוה** ש"ע נ. *n. f.* זרת little finger ארכה זרת פתחה M₂* (נ"א זרת) - שמ לט 9.

תרח¹ târâ שם פרטי *pr. n.* תרח ש"פ ואקעים נחור אשע ושבעים שנה ואולד ית תרח - בר יא 24. אה אכה טבה ברה דתרח - ת"מ 252ב. ואול תרח וקרב לאתמה - אס 10א.

† **תרח**² tîra שם מקום *pr. n. (place)* תרח ש"פ ונטלו מתחת ושרו בתרח ונטלו מתחר ושרו במתקה - במ לג 27 - 28.

† **תריין** ש"מ שניים *two numeral* (התרופפה ההבחנה במין בכתבי היד. א"י תריין תריין עלו - ג בר ז 9. סו"א

תקיף א ש"ת *adj.* mighty חזק הלא תקיף הוא מנן כי חזק הוא ממנו for it is stronger than we - במ יג 31 וקדומון דחוביה תקיף וסער החטאים חזק - מ א 147. ואפקנן יהוה ממצרים באד תקיפה ויוציאנו יהוה ממצרים ביד חזקה - דב ו 21. קדקד יקום באד תקיפה נשיא יקום ביד חזקה - אס 21א. ב ש"ע ז תקיפי וגלגי VC עזי זומרתי - שמ טו 2 (=המליץ 544).

תקיפו ש"ע נ. *n. f.* עוצמה might בתקיפות אד אפק יהוה יתכון מן כחזק יד הוציא... by might of hand the Lord brought you out from this place - שמ יג 3. תקיפות דיניה כפת מן שפיפותן את עוצמת העונשים הפנה משפלותנו - ע"ד כז 88-87. כבוד הפרס תקיפו קעמה כבוד נפרס, עוצמה עמדה (במעשה קרח) - ת"מ 81ב.

תקף ש"ע ז. *n. m.* 1 חזק מופשט *might abstr.* ונפק מן עם פרעה בתקף רגז ויצא מעם פרעה בחרי אף he went out from Pharaoh angrily (lit.: in strength of anger) בתקף אד אפק יהוה יתכון מן C בחזק יד הוציא... - שמ יג 3. 2 סלע מוחש *rock concr.* אהנה קעם לקדמך תמן על תקפה בחורב ותמעתי בתקפה ויפק מנה מים הנני עמד לפניך שם על הצור בחורב והכית בצור ויצא ממנו מים behold, I will stand before you there on the rock at Horeb; and you shall strike the rock, and water shall come out of it - שמ ז 6. המפק מים מתקפה המוציא מים מצור החלמיש - דב ח 15.

† **ת** מין עוף *a bird* (טלשיר 171) **ת** ש"ע נ. *n. f.* תור turtle dove ותר וגוזל ותר וגוזל - בר טו 9. א"י בר יונה א"י תר לסלוח וכן יונה או תר לחטאת - ויק יב 6. ינדי תרתי תרים יביא שתי תרים - במ ו 10. ויקרב מן תריה א"י מבני יונתה - ויק א 14.

† **תראב** עפר *dust* (> تراب תראב = עפר - Lane 301a)

תראב ש"ע ז. *n. m.* עפר וספך ית דמה ויעטיה בתראב ושפך את דמו וכסוה בעפר ויק he shall inter with cover it with earth ויק 13 [שרבוב מן הטור הערבי. *Interp. from the Ar.* column].

† **תרב** חלב, שומן *fat* [א"י תרבה דחפי ית כרסה - ג שמ כט 13. סו"א - LSP 223b]

תרין תרין מן כולחון יעולון - בר ו 20]

תרין (tārān) - מ ט 45. תרים - שמ כו 25. נסמך: תרי (tār) - מ יד 37 [מעיקרו בא לפני שם מיוחד, אבל נתעוררה החלוקה - רישובין, שם המספר, 47 ואילך]. מיודע: תריה - תי"מ 189. נקבה: **תרתין** (tartān) - אי"ד ג 27. נסמך: תרתי - בר כט 16. מיודע: תרתיה tartayyā - מ א 154. **תריעסר** - בר מט 28. תרתעסרי - שמ כד 4. תרתיעסרי - במ א 84. תרתעסר - בר כה א 16. **תנין** tinyān - מ יא 10. נקבה: **תניאנה** תניאנתה (מיודע) - תי"מ 230. **תנינו** תניאנות - בר מא 32. **תניני** תניאנית - תי"מ 5.

תרין ש"מ מונה מותאם לזכר *cardinal number* **1 with m. nouns** במעמד שית *adjectival* **שניים** לגו תרין לוחין כתיב עסר מלין בשני לוחות כתב עשרה דברים (God) **two** on two tablets **two** if (God) keeps us alive or kills us, the two are under the domination of His greatness - מ א 153-154. כתב י' בין תרתיתה (כתב יו"ד בין השתים (המיימין שבמלה יתמים) - ת"מ 184.

תריעסר, תרין עסר שנים עשר מותאם לזכר *twelve with m. nouns* והוון בני יעקב תריעסר (VC) **twelve** תרי עסר, EA תרים עסר) והוון בני יעקב שנים עשר *the sons of Jacob were twelve* - בר לה 22. תריעסר אחים אנהנן (E תרים עסר) שנים עסר אחים אנהנו - בר מכ 32. כל אלין שבטי ישראל תריעסר (V תרי עסר, A תרין עסר, E תרים עסר) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר - בר מט 28. יעקב צוה וברך תרי עסר בניו - תי"מ 255. ורבי ברי ישראל תרין עסר ונערי בני ישראל שנים עשר - תי"מ 191. תרין עסר גנוהו שנים עשר מינים - תי"מ 159. הדה מלתה אומנת תרין עסר מצואן דבר זה זימן שתיים עשרה מצוות - תי"מ 150.

תרתני(עסרי שתיים עשרה מותאם לקבה *twelve with f. nouns* תרתעסרי שנה שמשו ית כדר לעמר (A תרתי עסרי, C תרי עסרי) שתיים עשרה שנה עבדו... *twelve years they served Chedorlaomer* - בר יד 4. ותרתעסרי אבנים (NB ותרתי עסרי) ושתיים עשרה אבנים - שמ כד 4. ובאילים תרתעסרי עינון מים (VNB תרתי עסרי, A תרתי עסר, E תרין עסר) ובאילים שתיים עשרה עינות מים - שמ טו 27. ותיפי יתה תרתעסרי חלין (E תרת עסרי, CB תרתי עסרי, N תרתיעסר) ואפית אתה שתיים עשרה חלות - ויק כד 5. **צען כסף** תרתיעסרי (A תרתעסרי, E תרתי עסרי, C תריעסר) קערות כסף שתיים עשרה - במ א 84.

תנין א ש"מ סודר *ordinal number* **1 m.** במעמד שית *adjectival **שני second** ופר תניאן... תסב לסלוח ופר שני... תקח לחטאת *you take a**

תרין תרין מן כולחון יעולון - בר ו 20]

תרין ש"מ מונה מותאם לזכר *cardinal number* **1 with m. nouns** במעמד שית *adjectival* **שניים** לגו תרין לוחין כתיב עסר מלין בשני לוחות כתב עשרה דברים (God) **two** on two tablets **two** if (God) keeps us alive or kills us, the two are under the domination of His greatness - מ א 153-154. כתב י' בין תרתיתה (כתב יו"ד בין השתים (המיימין שבמלה יתמים) - ת"מ 184.

תריעסר, תרין עסר שנים עשר מותאם לזכר *twelve with m. nouns* והוון בני יעקב תריעסר (VC) **twelve** תרי עסר, EA תרים עסר) והוון בני יעקב שנים עשר *the sons of Jacob were twelve* - בר לה 22. תריעסר אחים אנהנן (E תרים עסר) שנים עסר אחים אנהנו - בר מכ 32. כל אלין שבטי ישראל תריעסר (V תרי עסר, A תרין עסר, E תרים עסר) כל אלה שבטי ישראל שנים עשר - בר מט 28. יעקב צוה וברך תרי עסר בניו - תי"מ 255. ורבי ברי ישראל תרין עסר ונערי בני ישראל שנים עשר - תי"מ 191. תרין עסר גנוהו שנים עשר מינים - תי"מ 159. הדה מלתה אומנת תרין עסר מצואן דבר זה זימן שתיים עשרה מצוות - תי"מ 150.

תרתני(עסרי שתיים עשרה מותאם לקבה *twelve with f. nouns* תרתעסרי שנה שמשו ית כדר לעמר (A תרתי עסרי, C תרי עסרי) שתיים עשרה שנה עבדו... *twelve years they served Chedorlaomer* - בר יד 4. ותרתעסרי אבנים (NB ותרתי עסרי) ושתיים עשרה אבנים - שמ כד 4. ובאילים תרתעסרי עינון מים (VNB תרתי עסרי, A תרתי עסר, E תרין עסר) ובאילים שתיים עשרה עינות מים - שמ טו 27. ותיפי יתה תרתעסרי חלין (E תרת עסרי, CB תרתי עסרי, N תרתיעסר) ואפית אתה שתיים עשרה חלות - ויק כד 5. **צען כסף** תרתיעסרי (A תרתעסרי, E תרתי עסרי, C תריעסר) קערות כסף שתיים עשרה - במ א 84.

תנין א ש"מ סודר *ordinal number* **1 m.** במעמד שית *adjectival* **שני second** ופר תניאן... תסב לסלוח ופר שני... תקח לחטאת *you take a*

תרתין ש"מ מונה מותאם לנקבה *cardinal number* **1 with f. nouns** במעמד שית *adjectival* **שתיים** **two** ואנון תרתין בריאן קטירין דן לדן (!) ואלה שתי בריתות קשורות זו לזו(המילה והשבת) *these are two covenants bound to each other* - אי"ד ג 27. וכדו הוית לתרתין משריאן

תָּרַךְ - תַּרְעָה

תנינות) ותקעתם תרועה שנית - במ י 6 (רק כאן בכ"י J ואפשר שתפס שם תואר). אנה הוא דחויית לאדם בטר דמית... וכסית יתה תניאנית אני הוא שהחייתי את אדם אחרי שמת... והסתרתיו אותו שנית - ת"מ 55.

† תָּרַךְ¹ גרוש והרחקה **chasing away** [מן אונקלוס. ע"ע טרד, טלק. *O, See tlq, trd.*]

פנעל גיריש drive out וּבֹאד תקיפה יתרכנון מן ארעה M_2 * (נ"א יטרדנון) ביד חזקה יגרשם מארצו **with a strong hand he will drive them** out of his land M_4 * (נ"א טרד) גרש את האמה הזאת cast out **that slave-woman** - בר כא 10. ואתה מתרכה מגברה לא יסבון m (נ"א טרידה) ואשה גרושה they shall not marry a woman **divorced from her husband** - ויק כא 7.

† תָּרַךְ² עזיבה, נטישה **leaving, abandon** > ترك - Lane 304. ע"ע שבק. *See sbq.*

קל עזב to leave ותרך ית אביו ומית M_2 * (נ"א ושבק) ועזב את אביו ומת **if he were to leave his father he would die** - בר מב 16. ותוריון תרכו M_2 * (נ"א שבקו) בארע גשן ובקרם עזבו בארץ גשן - בר נ 8. למה דן תרכתיך ית גברה m (נ"א שבקתיך) למה זה עזבתך את האיש - שמ ב 20. הלא לא אתרכנך M_2 * (נ"א אשבקנך) כי לא אעזבך - בר כח 15. ולמלכטה ולגיורה תתרך יתון M_2 * (נ"א תשבק) ולעני ולגר תעזב אתם - ויק כג 22.

מתרך לא ירשו רביה למתרך ית אביו m (נ"א למשבק) לא יוכל הנער לעזב את אביו - בר מב 16.

† תַּרְעָה¹ שבירה ופריצה **break** [א"י ואתרע נצה - ג שמ ט 31 (נ"א)] ← פתח, דלת **door** [א"י לתרע בית דינא - נדב כב 15. סוא"י ותרעא תעבד מן סיטרה - בר ו 6]

קַל בנינוי פעול *pass. pt.* פרוץ **to breach** אספבה יהי לפמה סאר עובד סריק כפם תריע B שפה יהיה לפיו סביב מעשה אורג כפי תחרה a edge should be around its opening, woven, like a breached opening - שמ כח 32 [דימה את האריגה הדלילה לכברה].

פנעל פרוץ, הזיק breack out וּבֹאד תקדשוך דלא ירתע (!) בון A ואף כהניה... יתקדשוך דלא ירתע (!) בון A

second bull... for a sin offering - במ נ 8. וכסף תניאן סבו באדיכון וכסף משנה קחו בידיכם - בר מג 12. ונפק ביומה תניאנה ויצא ביום השני - שמ ב 13. ארעאים תניאנאים תחתים שנים - בר ו 16. ותניאנאים יטלון ושנים יסעו - במ ב 16. במעמד ש"ע *substantival* בלא עזר ולא שותף ולא תניאן בלי עזר ולא שותף ולא שני, שני (God) without helper, without associate, without second - ת"מ a271. גבור אלהיה דלא מקף לה תנין גבור האלהים שאין סומך לו שני - מ יא 9-10. וית שם תניאנה קרא אפרים ואת שם השני קרא... - בר מא 52. נקבה *f.* תנינה ש"מ סודר *ordinal number f.* שנייה והיה בשתה תניאנתה ויהי בשנה השנית **year** - במ י 11. שם אחתה שפרה ושם תניאנתה פועה - שמ א 15. ומלתה תניאנתה - ת"מ 230. שבתה תניאנתה השבת השנייה (> תניאנתה) - כותרת לפיטו (Cow 69). ב ת"פ *adv.* שנית **secondly** וסלק תנין חלומה A (נ"א תניאנות) ועלה שנית החלום the dream appeared **second time** - בר מא 32.

† תַּרְעָה² ש"ע n. f. **שפחה concubine** תניאנת אביו N פלגש אביו **his father's concubine** - בר לה 22. ותנינתה ושמה רומה MB ופלגשו ושמה רומה - בר כב 24 (=המליץ 559). ותמנע הות תניאנה לאליפו M (C תנינה) ותמנע היתה פלגש לאליפו - בר לו 12.

† תַּרְעָה³ ש"ע n. f. **משנה second in rank** תהיה אתה תנינותי בה והוא יהי נביך אתה תהיה משנה לי והוא יהיה נביאך **you will be My prophet** - second in rank and he will be your prophet ת"מ 14ב (ע"פ שמ ד 16, ז 1). אלעזר הכלל בקדש ואתמסר לתניאנותה אלעזר עוטר לכהונה ונתמסר להיות משנה - ת"מ 41*.

תנינות ת"פ *adv.* שנית **secondly** וזעק מלאך יהוה לאברהם תניאנות ויקרא מלאך יהוה שנית the angel of the Lord called to Abraham **a second time** - בר כב 15. ודמך וחלם תניאנות ויישן ויחלם שנית - בר מא 5. וסלק תניאנות חלמה לפרעה זבנהים ועלה שנית החלום לפרעה פעמים - בר מא 32. ויסגרנה כהנה שבע יומים תניאנות והסגירו הכהן שבעה ימים שנית - ויק יג 5.

תנינות ת"פ *adv.* שנית **secondly** ודמך וחלם תנינית MB ויישן ויחלם שנית **and dreamed a second time** - בר מא 5. וזעק מלאך יהוה לאברהם תנינית MA - בר כב 15. ותתקעון אשמעה תניאנית (VNMECBA)

בִּתְרַח מְשֵׁרִיתָהּ וַיַּעֲמֵד מֹשֶׁה בְּשַׁעַר הַמַּחֲנֶה
 בִּרְיֹט יִתִּיב בְּתֵרַח סָדָם וְלוֹט בְּשַׁעַר סָדָם - שֵׁם לֵב 26.
 בְּרִיט 1. וַיֵּת גְּבֻרִיהָ דְתֵרַח בֵּיתָהּ אֶלְקוּ וְאֵת
 הָאֲנָשִׁים אֲשֶׁר פָּתַח הַבַּיִת הַכּוּ - בְּרִיט 11. בְּהַשְׁאֵלָה
 fig. קַעֲמִין אֲנִי עַל תְּרַח חֲסִדִּיךָ עוֹמְדִים אֲנִי
 על שַׁעַר חֲסִדִּיךָ of Your gate we stand in the
 mercy - עֵיִד כֵּן 74-73. אֶקְמַנְךָ סְכוּאֵן עַל תְּרַח
 רַחֲמֶיךָ הָעֹמְדָנוּ סִיכוּיֵינוּ עַל שַׁעַר רַחֲמֶיךָ - עֵיִד
 כֵּן 29-30. אֲנִי פִתַּחַת תְּרַח טוֹבָה אֲנִי פִתַּחַתִּי
 אֵת שַׁעַר הַטּוֹב - תִּיִם 303. וְלַעֲל מִנָּה תְּרַח שׁוֹמֵיָה
 - אֵס 45.

† תרע¹ שׁי״ע *n. m. qattāl* † **אליל** (פורץ גדר) *idol*
 וְלֹא יִנְכַסּוּן חוֹרֵי... לְתַעֲרִיָּה וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד...
 לְשַׁעֲרֵים that they may offer their sacrifices no
 more to the breachers (of morality) - וִיק יז 7.

† תרע² השמעת קול blast of trumpet [מן העברית H]

† תרוע שׁי״ע *n. m. qittūl* † **תרועה** *blast* וְתֵרֹעַת מֶלֶךְ בּוּ
 מַלְכִּיָּה בְּהָ V וְתֵרֹעַת מֶלֶךְ בּוּ the blast of a king is among them
 - בִּמ כֵּן 21.

† תרוע שׁי״ע *n. f.* † **תרועה** *blast* וְתֵרֹעַת מַלְכִּיָּה
 בְּהָ A וְתֵרֹעַת מֶלֶךְ בּוּ - בִּמ כֵּן 21.

† תרף פסל *idol* [מן העברית H]

† תרפין שׁי״ע *n. m. pl. tant* † **תרפין** וְגַבְנֵת
 רַחֵל יֵת תְּרַפְיָהּ דְּלֵאבּוֹה וְתַגְנַב רַחֵל אֵת הַתְּרַפִּים
 אֲשֶׁר לְאִבְיָהָ Rachel stole her father's household idols - בְּרִיט 19.
 וְרַחֵל נִסְבַּת יֵת תְּרַפְיָהּ וְשַׁבְתּוֹן בְּכֵרָה דְּגַמְלָה וְרַחֵל לִקְחָה אֵת
 הַתְּרַפִּים וְתַשְׁמֵם בְּכֵר הַגַּמֵּל - בְּרִיט 34. וְלֹא
 אֲשַׁקֵּעַ יֵת תְּרַפְיָהּ וְלֹא מִצָּא אֵת הַתְּרַפִּים - בְּרִיט 35.

† תרפי :

† תרפי ? אן תרפי ועד סריק נעל A אם מחוט
 ועד שרוג נעל - בְּרִיט 23.

† תרצה *tirṣa* שׁם פְּרִטִי *pr. n.*

† תרצה שׁי״ע וּבִנְאֵת צִלְפַּחַד מַחֲלָה וְנַעֲמָה חֲגִלָּה
 מַלְכָּה וְתֵרַצָּה - בִּמ כֵּן 33.

† תרשיש¹ אבן טובה *a gem* [מן העברית H]

† תרשיש שׁי״ע *n. m.* † **תרשיש** *gem* וְסִדְרָה
 רְבִיעֵאָה תְּרַשִּׁישׁ וַיְהִלֵּם - שֵׁם כֵּן 20, לֵט 13.

גַּם הַכֹּהֲנִים... יִתְקַדְּשׁוּ כֵּן יִפְרֹץ בָּם אֲלֹהֵי הַכֹּהֲנִים...
 consecrate themselves, lest the Lord break out upon them
 - שֵׁם יֵט 22 (טִיִּס. הַמְלִיץ 561: יִתְרַע, וְהוּא עֵדִיף. מוּבָא בְּתִיִּם 110א: דָּלִם יִתְרָה (!) בּוֹן).
 הֲלֹא יֵת אוּגְרִיָּהוֹן תְּתַרְעוּן *M₂ (נִיִּיא תַפְגְּרוּן) you shall
 tear down your altars - שֵׁם לֵד 13 (מִן אוּנְקִלוֹס O). וְבִרְיָחוֹתוֹן
 תְּרַעוּ שׁוֹר *M₁ וּבְרַצוֹנֵם פְּרָצוּ חוּמֵיהֶם will they breach a wall
 - בְּרִיט 6 (פִּירֵשׁ עִקְרוּ שׁוֹר - שָׁבוּ שׁוֹר). בְּהַשְׁאֵלָה fig. וּמֹתָה לְמֵן תְּרַע
 סִיגִי וְהַמוּוֹת לְמִי שִׁפְרָץ גְּדֻרוֹתֶיהָ (שֶׁל הַשֶּׁבֶת) - תִּיִּם 180א.
 דּוּ מִתְרַע סִיג קִשְׁטָהּ שֶׁהוּא פּוֹרֵץ גְּדֻרָה קִשְׁטָה - תִּיִּם 261א.
 2 פּוֹרֵץ גְּדֻרָה בְּהַשְׁאֵלָה to commit iniquity fig.
 דְּבַחַו לְסִיעֵדִין לֹא אֵלֵהּ... חֲדַתִּין מִקְרֵב אֲתוֹ וְלֹא תֵעֲרַנּוּן אֲבָהֶתְכוֹן
 C יִזְבְּחוּ לְשֵׁדִים לֹא אֵלֵהּ... חֲדָשִׁים מִקְרֹב בָּאוּ וְלֹא
 שַׁעֲרוּם אֲבוֹתֵיכֶם אֲלֹהִים הַחֲדָשִׁים... new ones that had
 come in of late, (with) whom your fathers had never committed iniquity
 - דֵּב לֵב 17 [C^{af}] יִתְאַלְהֵם = יַעֲבֹדִים - [Lane 82b].

† אתפעל נפרץ בהשאלה fig. to be broken הן
 סִיגִי <פִּרְדוּסִיךְ> דְּנִצַּבְתָּ מִתְרַעִים בַּחֲבוּבִיָּה כִּי
 גְּדֻרוֹת פִּרְדִּסִּיךָ שֵׁנִטַּעַת נִפְרָצוֹת בְּעוֹנוֹת (דְּבִרֵי מֹשֶׁה אֶל אֲבֵרָהם) the fences of the garden that
 you planted are broken down through sins - תִּיִּם 252.

† תורעה שׁי״ע *n. f.* † **תורעה** *lawlessness* וְלֹא
 חֲזִית תֹּרְעָה בִּישְׂרָאֵל וְלֹא רָאָה עֹמֵל בִּישְׂרָאֵל
 I have not seen lawlessness in Israel - בִּמ כֵּן 21
 (=הַמְלִיץ 555).

† תרוע שׁי״ע *n. m. qittūl* † **תרועה** *lawlessness*
 וְלֹא חֲזִית תֹּרְעָה בִּישְׂרָאֵל A וְלֹא רָאָה עֹמֵל בִּישְׂרָאֵל
 He has not seen lawlessness in Israel - בִּמ כֵּן 21.

† תרוע שׁי״ע *n. m. qittūl* † **תרועה** (פורץ גדר) *idols* וְלֹא
 יִנְכַסּוּן חוֹרֵי... לְתֵרֹעִין דְּאֲנּוֹן טַעִין בְּתֵרֹוֹן
 MCA (B לְתֵרֹעִים, N לְתֵרֹוֹן) וְלֹא יִזְבְּחוּ עוֹד... that they may offer their sacrifices no
 more to the breachers (of morality) - וִיק יז 7.

† תרע שׁי״ע *n. m.* † **תרע** *breach* תְּרַע פֶּרֶץ -
 הַמְלִיץ 561 [מִן בְּרִיט 29. לִיתָהּ]. 2 פִּתַּע בְּמַעֲמַד
 אֲדוֹרְבִיאֵל *suddenly adverbial* וְאֵן יָמוֹת מִיָּת עֵלְיוֹ בְּתֵרַע עֵטָף וְכִי יָמוֹת עֵלְיוֹ מֵת בְּפִתַּע
 if a person dies suddenly, unexpectedly, - תִּיִּם 9 (=הַמְלִיץ 567). וְאֵם בְּתֵרַע
 בְּלֹא דְבַחַו דְּפַעָה וְאֵם בְּפִתַּע בְּלֹא אִיבָה הַדִּיפּוֹ - בִּמ כֵּן 22. 3 פִּתַּח, שַׁעַר gate tēra וְקַעֲם מֹשֶׁה

תרשיש² - תשע

(שעוררו את חמת האל) בזמן שטמעו את המילה - ת"מ 310ב. ביומה תשיעאה נסיא לבני בנימים VN ביום התשיעי... - במ 60. ותיכלון... עתיק עד שתה תשיעיתה B (VN תשיעאיתה) ואכלתם... ישן עד השנה התשיעית - ויק כה 22.

תרשיש² taršəš שם מקום (*pr. n. (place)*)
תרשיש ש"מ ובני יון אליש ותרשיש כתיים ורודנים - בר י 4.

†תשע ש"מ תשע *nine numeral* [אינו כלל בכה"י של התה"ש ובה בכ"י מאוחרים ממנו. המצוי בו ובי"המליץ" הוא אשע (ע"ע) *Not in MS J of the ST.* See ³צ⁴. "א"י בתשעה יומין לירחה - נ ויק כג 32. **סוא"י** לא שבק תשעין ותשע על טורא - מתי יח 12]
תשע - בר ה 5 A. **תשעה** - במ כט VNBA 26. תשעת (נסמך לשם מידוע) - במ לד VE13. **תשעין** - בר זי 24 C. **תשיעאי** תשיעאה (מידוע) - במ ז VN 36. תשיעאיתה (נקבה מידועת) - ויק כה VN22.

תשנע ש"מ מונה מותאם לנקבה *cardinal number* *with f. nouns* **תשע** *nine* עסר שנים ותשע מאות שנה *nine hundred and ten years* - בר ה 14. **תשע מואן** שתה BA - בר ט 29. **תשע שנים**... **תשע ותלתין** ומאתין שתה A - בר יא 19. **תשע ותלתין ומאתין** שתה A - בר יא 21. כיו"ב A בפסוקים 24, 25. **ואברהם בר תשעין ותשע שנים** C - בר זי 24. **תשעה ועסרים ככר** E - שמ לח 24. **תשע וארבעים** שתה NEBA ויק כה 8. **תשע אמין** V - דב ג 11.

תשנעה ש"מ מונה מותאם לזכר *cardinal number* *with m. nouns* **תשעה** *nine* בתשעה לירחה NEB בתשעה לחדש (=ninth day) *on the nine* of the month - ויק כג 32. **תשעה וחמשין אלף** NBA - במ א 23, ב 13. **דה ארעה דפקד יהוה למתן לתשעת שבטיה** VE זאת הארץ אשר צוה יהוה לתת לתשעת המטות - במ לד 13. **תשע אמין ארכה** B - דב ג 11. **שבע מון ותשעה** ושמנים... **תשעה בשרוה וארבעה מון בעקבה** שבע מאות שמנים ותשע (אותיות)... **תשע** בתחילה וארבע מאות בסוף - ת"מ 281ב.

תשעין ש"מ מונה *cardinal number* **תשעים** *ninety* הכרת **תשעין** שנה תלד C הבת תשעים שנה תלד *can Sarah bear a child at ninety?* - בר זי 17. **תשעין ותשע שנים** C - בר זי 24. **יהושע** וחור הדה **תשעים** יהושע וחור - הנה תשעים (במניין זקני ישראל שליד משה) - ת"מ 191ב. **תשעים ואשע שנים** E - בר זי 1.

תשניע ש"מ סודר *ordinal number* **תשניע** *ninth* מלתה תשיעיתה יהיו עליכון סתרה הדבר התשיעי "יהיו עליכם סתרה" (דב לב 38) *the ninth word: "let them be a shield unto you"* (Dt 32:38) - ת"מ 240א. **תשיעיתה זבן דטמא** גזרתה במקרוב ליד זנותה (הפעם) התשיעית

